خەمىت تۆمۇر
ئابدۇرەئوپ پولات

چاغاتاي ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئىزاھلىق لۇغىتى

مىللەتلەر نەشرىياتى
بېيجىڭ

خەمىت تۆمۇر
ئابدۇرەئوپ پولات

چاغاتاي ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئىزاھلىق لۇغىتى

مىللەتلەر نەشرىياتى
بېيجىڭ

كىرىش سۆز

چاغاتاي ئۇيغۇر تىلى ئىدىقۇت ئۇيغۇر خانلىقىدا قوللىنىلغان قەدىمكى ئۇيغۇر ئەدەبىي تىلى بىلەن قاراخانىيلار دەۋرىدىكى خاقانىيە ئۇيغۇر ئەدەبىي تىلىنىڭ بىۋاستە داۋامى بولۇپ، 14 - ئەسىردىن 20 - ئەسىرنىڭ باشلىرىغىچە بولغان ئارىلىقتا، شىنجاڭ ۋە پۈتكۈل ئوتتۇرا ئاسىيادىكى تۈركىي تىللىق خەلقلەرنىڭ ئورتاق ئەدەبىي تىلى، چاغاتاي ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى ئورنىتقان ھاكىمىيەتلەرنىڭ ھۆكۈمەت تىلى سۈپىتىدە قوللىنىلغان.

ئومۇمىي تىل - يېزىق تارىخىمىزدىن ئېلىپ ئېيتقاندا، چاغاتاي ئۇيغۇر تىلى ۋە چاغاتاي ئۇيغۇر يېزىقىنىڭ قوللىنىلغان ۋاقتى ئەڭ ئۇزۇن بولۇپ، بۇ تىل ۋە بۇ يېزىق بىلەن يېزىپ قالدۇرۇلغان يادىكارلىقلار مەيلى سان جەھەتتىن بولسۇن ياكى مەزمۇنىنىڭ مول ۋە خىلمۇخىللىقى جەھەتتىن بولسۇن، پۈتكۈل ئۇيغۇر يازما يادىكارلىقلىرىنىڭ ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدۇ. بۇگۈنكى كۈندە بۇ يادىكارلىقلارنى رەتلەش، تەتقىق قىلىش ۋە نەشر قىلىش مىللەت تارىخى، تىل تارىخى، ئەدەبىيات تارىخى، پەلسەپە - ئىدىيە تارىخى جەھەتلەردىكى ئىلمىي تەتقىقاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇشتا مۇتلەق زۆرۈر بولۇپلا قالماستىن، بەلكى ئەجدادلىرىمىزنىڭ ئېسىل مەدەنىيەت ئەنئەنىلىرىگە ۋارىسلىق قىلىش ئاساسىدا، پۈتۈن مىللەتنىڭ مەدەنىيەت سەۋىيەسىنى ئۆستۈرۈپ، ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تېزلىتىش جەھەتتىمۇ ئىنتايىن مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە.

پارتىيە ۋە ھۆكۈمەتنىڭ غەمخورلۇقىدا، قەدىمكى ئەسەرلەرنى، جۈملىدىن چاغاتاي ئۇيغۇر تىلىدىكى ئەسەرلەرنى توپلاش، رەتلەش، تەتقىق قىلىش ۋە نەشر قىلىش جەھەتتە نۇرغۇن ئىشلار قىلىنىدى ۋە قىلىنماقتا. مەكتەپلەردە چاغاتاي ئۇيغۇر تىلى ۋە كىلاسسىك ئەدەبىياتتىن دەرسلەر تەسىس قىلىنىپ، ياشلىرىمىزنى بۇ يازما يادىكارلىقلاردىن خەۋەردار قىلىش ۋە بۇ ساھە بويىچە ئىختىساس ئىگىلىرىنى يېتىشتۇرۇشكە ئەھمىيەت بېرىلمەكتە. جەمئىيەتتە چاغاتاي ئۇيغۇر تىلى ۋە كىلاسسىك ئەدەبىياتنى ئۆزلۇكىدىن ئۆگەنگۈچىلەرمۇ بارغانسېرى كۆپەيىپ بارماقتا. بۇ ئىشلارغا ئەگىشىپ، تەبىئىي ھالدا چاغاتاي ئۇيغۇر تىلىغا ئائىت قورال كىتابلىرىغا بولغان ئېھتىياجمۇ كۆچەيىپ بارماقتا. بىز مۇشۇ ئېھتىياجنى كۆزدە تۇتۇپ، مەزكۇر «چاغاتاي ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئىزاھلىق لۇغىتى»نى تۈزۈپ چىقتۇق.

بۇ لۇغەتكە چاغاتاي ئۇيغۇر تىلىدىكى ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىدا ئىزاھلاشقا تېگىشلىك سۆز - ئىبارىلەرنى مۇمكىنقەدەر تولۇقراق كىرگۈزۈشكە تىرىشتۇق، بولۇپمۇ چاغاتاي ئۇيغۇر تىلىغا خاس تۈركىي سۆز - ئىبارىلەرنى كۆپرەك كىرگۈزۈشكە ئالاھىدە ئەھمىيەت بەردۇق.

سۆز تاللاش ۋە ئىزاھلاشتا 1972 - يىلى تاشكەنتتە نەشر قىلىنغان «نەۋايى ئەسەرلىرى لۇغىتى»، 1893 - يىلى ئاتاقلىق تۈركىي تىللار ئالىمى ۋ. ۋ. رادلوف تۈزگەن «تۈركىي دىيالېكتلار لۇغىتى» قاتارلىق لۇغەتلەردىن پايدىلاندۇق. سۆز تاللاش يۈزىسىدىن يەنە «قىسەسۇل ئەنبىيا»، «بابۇرنامە»، «تارىخى ھەمىدي» قاتارلىق مەشھۇر ئەسەرلەرنى، شۇنداقلا 80 -

يىللاردىن بۇيان دۆلىتىمىزدە رەتلەپ نەشر قىلىنغان «تەۋارىخى مۇسىقىيۇن» ، «زەلىلى دىۋانى» ، «نىزارى داستانلىرى» ، «مۇھەببەتنامە ۋە مېھنەتكامە» (ھىرقەتى - گۈمنام) ، «جاھاننامە» (ئايباز شىكەستى) ، «چىڭگىزنامە» (مولا سالىھ كاشغەرى) ، «دىۋان مەشھۇرى» قاتارلىق چاغاتاي ئۇيغۇر تىلىدىكى ئەسەرلەرنى ۋە 1980 - يىلى شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلغان «ئۇيغۇر كىلاسسىك ئەدەبىياتىدىن نەمۇنىلەر» ناملىق كىتابنىڭ مۇناسىۋەتلىك قىسىملىرىنى كۆزدىن كەچۈرۈپ چىقتۇق .

بىز بۇ لۇغەتنى تۈزۈشكە 1977 - يىلىنىڭ ياز ئايلىرى كىرىشكەنىدۇق . شۇنىڭدىن بۇيانقى ئۆگىنىش ، تەتقىق قىلىش ۋە ئوقۇتۇش ئەمەلىيىتىمىزدە ئۇنى قايتا - قايتا تۈزىتىپ ۋە تولۇقلاپ ، ئىمكان بار ياخشىراق بىر قورال كىتاب قىلىپ چىقىرىش ئۈچۈن تىرىشتۇق . بىراق ، نېمىلا دېگەنبىلەن چاغاتاي ئۇيغۇر تىلى تەتقىقاتى بىزدە تېخى ياش ساھە ، ئۇنىڭ ئۈستىگە سەۋىيەمىز چەكلىك بولغانلىقى ئۈچۈن ، بۇ لۇغەتنىڭ كەمچىلىك ۋە نۇقسانلاردىن خالىي بولۇشى ناھايىتى تەس . بۇ ھەقتە كەسپداشلارنىڭ ۋە كەڭ كىتابخانلارنىڭ تەنقىد ۋە يارەم پىكىرلىرىنى سەمىمىي قارشى ئالىمىز .

خەمىت تۇمۇر
ئابدۇرەئوپ پولات
1993 - يىل ، ماي

لۇغەتنىڭ تۈزۈلۈشى ھەققىدە

1 . لۇغەتكە كىرگۈزۈلگەن سۆزلەر ھازىرقى زامان ئۇيغۇر يېزىقىدىكى تىرانسكرىپسىيەلىك (ئوقۇلغۇ) يېزىلىشى ھەم ھازىرقى زامان ئۇيغۇر يېزىقىنىڭ ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە تىزىلدى ۋە تىرناق ئىچىدە ئۇلارنىڭ چاغاتاي ئۇيغۇر يېزىقىدىكى يېزىلىشى كۆرسىتىلدى . مەسىلەن :

ئاب (آب)

ئەبتەر (ابتر)

باتىل (باطل)

بەڭزەمەك (بينكزاماك)

2 . چاغاتاي ئۇيغۇر يېزىقىنىڭ ئىملاسى بويىچە يېزىلغان سۆزلەرنى تېپىش ئۇچۇن ، لۇغەتنىڭ ئاخىرىغا بارلىق سۆزلەر چاغاتاي ئۇيغۇر يېزىقىدىكى ئىملاسى ۋە چاغاتاي ئۇيغۇر يېزىقىنىڭ ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە تىزىلىپ ، ھەربىر سۆزنىڭ ئۇدۇلىغا ئۇنىڭ ھازىرقى زامان ئۇيغۇر يېزىقىدىكى ئوقۇلغۇلۇق يېزىلىشى كۆرسىتىلگەن ئاچقۇچ بېرىلدى . مەسىلەن :

آب	ئاب
ابتر	ئەبتەر
باطل	باتىل
بينكزاماك	بەڭزەمەك

3 . شەكىلداش سۆزلەر رىم رەقىمى ئارقىلىق ئايرىم - ئايرىم ماددا قىلىنىدى . مەسىلەن :

ئارىق I (آريق)	ئورۇق
ئارىق II (آريق)	ئېرىق
ئارىق III (آريق)	تازا ، پاكىز ؛ چىرايلىق

4 . ئەرەبچە سۆزلەر «ئە» ھەرپى بىلەن ، پارسچە سۆزلەر «پ» ھەرپى بىلەن ، ئەرەبچە - پارسچە ئارىلاش سۆزلەر «ئە - پ» ياكى «پ - ئە» ھەرپلىرى بىلەن كۆرسىتىلدى . مەسىلەن :

ئەلفاز (الفاظ) ، ئە .

ئاۋادان (آبادان) ، ئە .

ئەخزەرگۈن (اخضركون) ، ئە - پ .

باخىبەر (باخبر) ، پ - ئە .

5 . سۆزلەرنىڭ مەنىداش ئىزاھلىرى پەش بىلەن ، كۆپ مەنىلىك ئىزاھلىرى چېكىتلىك پەش بىلەن ئاجرىتىلدى . كۆچمە مەنىسى «ك» ھەرپى بىلەن كۆرسىتىلدى . مەسىلەن :

ئاتەشگاھ (آتش کاه) ، پ . ئوتخانه ، ئوچاق ؛ ئوتقا چوقۇنغۇچىلار كىبادەتخانىسى .
سەنەم (صنم) ، ئە . بۇت : ك . جانان ، گۈزەل يار .
6 . باش سۆزگە بېرىلگەن مىساللار ۋە باش سۆز بىلەن كېلىدىغان تۇراقلىق بىرىكمىلەر «◇» بەلگىسى بىلەن ئاجرىتىلدى . مىسال ۋە بىرىكمىلەردە باش سۆز ئورنىغا «~» بەلگىسى قويۇلدى : ئۇنىڭ تىرناق سىرتىدىكىسى باش سۆزنىڭ ئوقۇلغۇلۇق يېزىلىشىغا ، تىرناق ئىچىدىكىسى چاغاتاي ئۇيغۇر يېزىقىدىكى يېزىلىشىغا ۋەكىللىك قىلىدۇ . مەسىلەن :
بىدار (بيدار) ، پ . ئويغاق ، هوشيار . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ئويغاتماق .
7 . بەزى سۆزلەرنىڭ ئىزاهى شۇ سۆزنىڭ باشقا بىر ژارىيانتى ياكى تەڭ مەنىلىك باشقا بىر سۆزگە هاۋالە قىلىنىپ ، «قارالسۇن» دېگەن سۆزگە ۋەكىللىك قىلىدىغان «ق» هەرپى بىلەن كۆرسىتىلدى . مەسىلەن :
بىرلە (برله) ق . بىلە .
ئاتغولاماق (آتغولاماق) ق . ئاتقۇلاماق .

مۇندەرىجە

(لۇغەت قىسمى)

ئا 1
ئە 27
ب 81
پ 141
ت 157
ج 213
چ 235
خ 247
د 277
ر 307
ز 327
ژ 347
س 348
ش 395
غ 415
ف 423
ق 441
ك 479
گ 511
ل 527
م 537
ن 629
ھ 663
ۇ 689
ۈ 697
ۆ 707
ۇ 717
ۋ 721
ى 731
ي 763

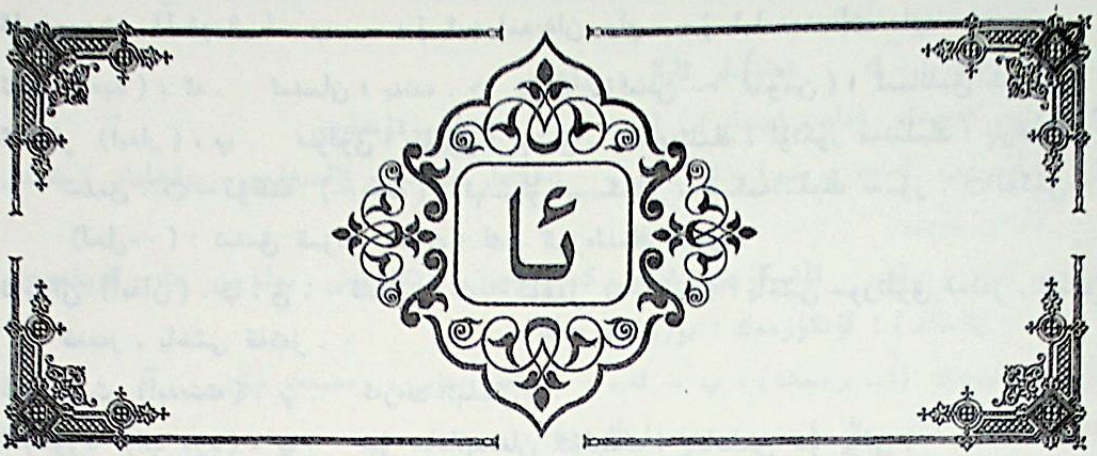

ئا (آ) (ئىملىق) ئەي، ھەي. ◇ **ئا يىگىت** (آ يىگيت): ھەي يىگىت؛ (بەزەن سۆز ئاخىرىدا «يا» بولۇشى مۇمكىن). ◇ **نەۋايىيا** (نوايىيا): ئەي ناۋايى.

ئاب (آب)، پ. سۇ، سۇيۇقلۇق، شىرنە، مېۋە سۇيى؛ شۆلگەي؛ مەنى.

ئابا (آباء)، ئە. «ئەب (اب)»نىڭ كۆپلۈكى: ئاتىلار. ◇ ~ **ئەجدادى** (~اجدادى): ئەجدادلارغا خاس، قەدىمكى، ئەنئەنىۋى، ئاتا ـ بوۋىلاردىن قالغان. ◇ **يەتتى~** (يېتى~): ك. يەتتە ئاسمان.

ئاباد (آباد)، پ. ئاۋات، تەرەققىي تاپقان، گۈللەنگەن؛ ئاھالىسى كۆپ.

ئاباۋۇ ئەجداد (آباو اجداد)، ئە. ئاتا ـ بوۋىلار، ئەجدادلار.

ئابادان (آبادان)، پ. ئاۋات، پاراۋان؛ ئوبدان، ياخشى. ◇ ~ **نەۋكەر** (~نوكر): ۋەزىپىلەرنى ياخشى ئادا قىلىدىغان خادىم.

ئابادگەر (آبادكر)، پ. ئاۋاتلىق ئىزدىگۈچى؛ ياخشىلىق كۈتكۈچى.

ئاباغا (آباغا) تاغا، ئاتىنىڭ ئاكىسى ياكى ئىنىسى.

ئاباغە (آباغه)، ق. ئاباغا.

ئاباڭ (آبانگ) ئەگەر، مۇبادا.

ئاباماق (آباماق) مەنئى قىلماق، ئەتكەس قىلماق.

ئابىبەستە (آب بسته)، پ. مۇز؛ مۆلدۈر.

ئابىبەند (آب بند)، پ. تۇغان.

ئابپاش (آب پاش)، پ. سۇ سەپكۈچ، سۇ سەپكۈچى.

ئابخور (آبخور)، پ. سۇ مەنبەسى، بۇلاق، قۇدۇق؛ ك. نېسىۋە، قىسمەت.

ئابخورەكىشتى (آبخورەكشتى)، پ. قەدەھ، جام.

ئابخورد (آبخورد)، پ. سۇ ئىچىدىغان جاي، سۇ ئىلىنىدىغان جاي.

تەقۋادارلىق بىلەن .

ئابىدە (عابدە) ، ئە . تەقۋادار ئايال ، بۋۋى .

ئابىدەئى ئەسنام (عابدە اصنام) ، ئە - پ . بۇتقا چوقۇنغۇچى .

ئابىد فىرىب (عابد فريب) ، ئە - پ . تەقۋادار كىشىنى ئالدىغۇچى ، بەشنامان كىشىنى ئازدۇرغۇچى .

ئابىر (عابر) ، ئە . ئۆتكۈچى ، ئۆتۈپ كەتكۈچى ، ئۆتكۈنچى ، يولۇچى . ◇～ئەيلەمەك (～ ايلاماك) : ئۆتكۈزمەك ؛ يۇرۇشتۇرمەك .

ئابى رەھمەت (آب رحمت) ، پ - ئە . شەپقەت سۇيى ، رەھمەت سۇيى .

ئابى زىلال (آب زلال) ، پ . سۇزۇك سۇ .

ئابى زىندەگانى (آب زندكانى) ، ق . ئابى ھەيات .

ئابى كەۋسەر (آب كوثر) ، پ - ئە . جەننەت سۇيى .

ئابىلە (آبله) ، پ . چېچەك ؛ قاپارتما ، قاداق .

ئابى ھەيات (آب حيات) ، پ - ئە . تىرىكلىك سۇيى ، ھاياتلىق سۇيى .

ئابى ھەيۋان (آب حيوان) ، پ . تىرىكلىك سۇيى ؛ ئېقىن سۇ .

ئابىي I (آبى) ، پ . سۇلۇق ، ھۆل ؛ ھاۋارەڭ ؛ ك . خىجىللىق ، تەرگە چۆمۈش .

ئابىي II (آبى) ، پ . بىيە . ◇شەربەتى～ (شربت～) : بىيە شەربىتى .

ئاتا بەگ (آتا بيك ، اتابيك) ئۇستاز ، ئاتىدار ، تەربىيەچى .

ئاتار - تۇتار (آتار توتار) ئوق ئېتىش ، مەرگەنلىك ؛ چاقماقلىق .

ئاتاشماق (آتاشماق) ئاداشماق .

ئاتاغ (آتاغ) ئۇنۇڭ ، پەخرىي نام ، شان - شەرەپ ؛ نامزات ؛ بېغىشلىما .

ئاتاغلاماق (آتاغلاماق) ئۇنۇڭان بەرمەك ، نام بەرمەك ؛ مەدھىيەلىمەك .

ئاتاغلانماق (آتاغلانماق) پەخرىي نامغا ئېرىشمەك ، ئۇنۇڭان ئالماق ؛ ئەدەبلىك بولماق .

ئاتاغلىق (آتاغليق) ئاتاقلىق ، ئۇنۇڭانلىق ؛ ئەدەبلىك ؛ چاي ئىچۇرۇلگەن قىز .

ئاتالىق (آتاليق) غەمخورلۇق ، مۇرەببىلىك ، تەربىيەچىلىك ؛ غەمخور .

ئاتاماق (آتاماق) چاقىرماق ، ئات قويماق ، ئاتىماق .

ئاتانماق (آتانماق) نام ئالماق ، ئۇنۇڭان ئالماق .

ئاتەش (آتش) ، پ . ئوت ، ئەلەنگە ، چوغ . ◇～پارچە (～پارچه) : ئوت پارچىسى ، ئۇچقۇن .

ئاتەشالۇد (آتش آلود) ، پ . ئوتلۇق ، يالقۇنلۇق .

ئاتەشەنگىز (آتش انكيز) ، پ . ئوت ياققۇچى ، ئوت ياندۇرغۇچى ؛ ئوتلۇق .

ئاتەشپەرەست (آتش پرست) ، پ . ئوتقا چوقۇنغۇچى .

ئابخورمش (آبخورش) ، پ . سۇ ئىچىلىدىغان جاي ، سۇ ئېلىنىدىغان جاي .

ئابد (عبد) ، ئ . ئىنسان ؛ بەندە . ◇ ئابدۇ مۇئمىن ~ (مۇمن) ؛ ئىمانلىق ئىنسان .

ئابدار (آبدار) ، پ . سۇلۇق ؛ سۇيۇق ؛ ئېنىق ، پاساھەتلىك ، ئۆتكۈر مەنىلىك ؛ پارقىراق ، تىنىق . ◇~نۇكته (~نكته) : ئېنىق پىكىر ، ھېكمەتلىك سۆز . ◇لەئلى~ (لعل~) : تىنىق قىزىل ياقۇت ؛ ك . گۈزەلنىڭ لېۋى .

ئابدان (آبدان) ، پ . ق . ئابادان . ◇~كاغەز (~كاغذ) : ياخشى سورتلۇق قەغەز ، تىنىق قەغەز ، ياخشى قەغەز .

ئابدەست (آبدست) ، پ . تەرەت ئېلىش .

ئابدۇزد (آب دزد) ، پ . سۇ ساقلايدىغان كۆلچەك ، پاناھلىق سۇ يولى .

ئابراھ (آبراه) ، پ . ئۆستەڭ ، ئېرىق ، سۇ يولى .

ئابشار (آبشار) ، پ . شارقىراتما .

ئابكەش (آبكش) ، پ . دەرەخنىڭ نوتىسى ، ئۆسۈملۈكنىڭ سۇ تارتىدىغان تومۇرى ؛ سۇ توشۇيدىغان ئادەم .

ئابكەم (آبكم) ، پ . كېكەچ ، گاچا ، تىلى تۇتۇق ؛ لال بولۇش .

ئابكەند (آبكند) ، پ . يار ، جىرا ، ئازگال

ئابگۇن (آبكون) ، پ . تىنىق ؛ كۆكۈش رەڭ ، ھاۋارەڭ ؛ ئەينەك . ◇پەردەگى~ (پرده~) : ك . ئاسمان مەنزىرىسى ؛ ◇چەرخى~ (چرخ~) : ك . ئاسمان .

ئابگىر (آبكير) ، پ . كۆل ، كۆلچەك ؛ سۇ ئېلىنىدىغان جاي ؛ قاينام .

ئابگىنە (آبكينه) ، پ . ئەينەك ، كىرىستال ، شىشە قاچا .

ئابنۇس (آبنوس) ، پ . قارا رەڭلىك قاتتىق ھەم خۇشبۇي بىر خىل دەرەخ ؛ ك . قارا رەڭ ، قارا . ◇تەختى~ (تخت~) : ئابنۇستىن ياسالغان تەخت .

ئابۇ تاب (آب وتاب) ، پ . تاۋلىنىش ، ياشناش ؛ تىنىقلىق ، پارقىراقلىق ، تازىلىق .

ئابۇخاك (آب وخاک) ، پ . زېمىن ، يەر ؛ ۋەتەن .

ئابۇشقا (آبوشقه) ، پ . قەبرى ، بوۋاي ؛ كۆيەۋ ، ئەر .

ئابۇگىل (آب وگل) ، پ . سۇ بىلەن تۇپراق ؛ ئەزەلىيلىك .

ئابۇھەۋا (آب وهوا) ، پ . ھاۋا رايى ، ئىقلىم ، كىلىمات .

ئابى ئاتەش رەڭ (آب آتش رنگ) ، پ . ك . مەي ؛ قانلىق ياش .

ئابى چەشم (آب چشم) ، پ . كۆز يېشى ، ياش .

ئابى چەشمە (آب چشمه) ، پ . بۇلاق سۈيى .

ئابىد (عابد) ، ئ . ئىبادەت قىلغۇچى .

ئابىدانە (عابدانه) ، ئ ـ پ . بەندىلەرچە ؛ قۇللارچە ؛ ئىخلاسلىق ، ئىخلاس بىلەن ، تەقۋادار ،

ئاتلىغ (آتلیغ) ئاتاقلىق، مەشھۇر؛ ئاتلىق.

ئاتمشلىغ (آتیشلیغ) مەرگەن.

ئاتىق (عاطق)، ئە. گىچ ئاغرىتقۇچى، ھېسداشلىق قىلغۇچى.

ئاتىقەت (عاطفت)، ئە. مېھرىبانلىق، شەپقەت، غەمگۇزارلىق، ھېسداشلىق.

ئاتىقماق (آتیقماق) ئېتى چىقماق، داڭق كەتمەك، شۆھرەت قازانماق، نام چىقارماق؛ ئاتالماق، ھېسابلانماق.

ئاتىل (عاطل)، ئە. ھۇرۇن، بوشاڭ، توختاپ قالغان؛ ئۆزىنى قاچۇرغان، ئۆزىنى چەتكە ئالغان.

ئاتىم (آتیم) ئېتىم. ◇ **بىر ئوق ئاتىمى** (بیر اوق اتیمی): يادىن ئېتىلغان ئوق يەتكۈدەك ئارىلىق.

ئاتىمچى (آتیمجی) ئوقچى، ئاتقۇچى.

ئاج (عاج)، ئە. پىل چىشى؛ پىل سۆڭىكى؛ ك. ئاق، روشەن، يورۇق. ◇ ~ **ئولماق** (~ اولماق): روشەن بولماق.

ئاجۇر (آجر)، پ. خىش، پىششىق كېسەك.

ئاجۇز (آجوز) ئەرزان.

ئاجۇن (آجون) دۇنيا، جاھان، ئالەم.

ئاجىرغانماق (آجرغانماق) كەيپسىزلەنمەك، چىرايىنى پۈرۈشتۈرمەك، قوشۇمسىنى تۈرمەك.

ئاجىز (عاجز)، ئە. كۈچسىز، قۇۋۋەتسىز، مادارسىز، چارىسىز؛ مېيىپ؛ قېرى، ياشىنىپ قالغان.

ئاجىزانە (عاجزانه)، ئە ـ پ. ئىقتىدارسىز ھالدا، ئاجىزلارچە، ئىتائەتمەنلىك بىلەن.

ئاچار (آچار) ئاچقۇ، ئاچقۇچ، كىلىت.

ئاچاق (اچاق) قۇچاق، قول، ئاغۇش.

ئاچاقلاشماق (آچاقلاشماق) قۇچاقلاشماق، قول ئېلىشماق.

ئاچرىغ (آجریغ) ئوت يېلتىزى.

ئاچۇپ (آچوب) ئېچىپ.

ئاچۇن (آچون)، ق. ئاجۇن.

ئاچى (آچی) ئاكا، ماما، چوڭ ئانا.

ئاچىر (آچیر) ھېيقىلغان ئۆسۈملۈك.

ئاچىراشماق (آچیراشماق) ئايرىلماق، جۇدا بولماق؛ پاراكەندە بولماق.

ئاچىرغا (آچیرغه) ياۋا تۈرۈپ.

ئاتەشبار (آتشبار) ، پ . ئوت ياندۇرغۇچى ، ئوت ئالدۇرغۇچى ؛ ئەلەنگىلىك .

ئاتەشپارە (آتش پارە) ، پ . چوغ ؛ ك . قىزىق قان ، قىزىل يۈزلۈك يار .

ئاتەشدان (آتشدان) ، پ . چوغدان ، ئوتدان ، ئوتخانا ، مەش ، ئوچاق .

ئاتەشدانلىغ (آتشدانليغ) ، پ . كۆيدۇرۇش ، ياندۇرۇش ، لاۋۇلدىتىش .

ئاتەشرىز (آتش ريز) ، پ . ئوت سالغۇچى ، كۆيدۇرگۈچى ، ياندۇرغۇچى .

ئاتەشرىزە (آتش ريزه) ، پ . ئوت پارچىسى ، چوغ ؛ ئۇچقۇن .

ئاتەشزەدە (آتش زده) ، پ . ئوت كەتكەن ، ئوت تۇتاشقان ؛ ئۆرتەنگەن .

ئاتەشفىشان (آتش فشان) ، پ . ئوت چاچار ، ئوت ياندۇرغۇچى ؛ يانار تاغ .

ئاتەشفىشانلىغ (آتش فشان ليغ) ، پ . ئوت چېچىش ، ئوت چاچقۇرلۇق .

ئاتەشفىكەن (آتش فكن) ، پ . ئوت چاچار ؛ قاقشاتقۇچى .

ئاتەشكار (آتش كار) ، پ . ئوت قالمىغۇچى ؛ تۆمۈرچى .

ئاتەشكارلىغ (آتشكار ليغ) ، پ . ئوت ئىشلىتىش ، ئوتتا قىزدۇرۇش ؛ ئوت يېقىش ؛ تۆمۈرچىلىك .

ئاتەشكەدە (آتشكده) ، پ . ئوتقا چوقۇنغۇچىلار ئىبادەتخانىسى ؛ ئوتقا چوقۇنۇش ئورنى .

ئاتەشگاھ (آتش كاه) ، پ . ئوتخانا ، ئوچاق ، مەش ؛ ئوتقا چوقۇنغۇچىلار ئىبادەتخانىسى .

ئاتەشگەھ (آتش كه) ، پ . ق . ئاتەشگاھ .

ئاتەشناك (آتشناك) ، پ . ئوتلۇق ، يالقۇنلۇق ، قىزغىن . ◇ **لەئلى~** (لعل~) : چوغدەك قىزىل ياقۇت ؛ ك . گۈزەلنىڭ لېۋى ؛ قىزىل مەي . ◇ **~ئىشق** (~عشق) ئوتلۇق مۇھەببەت .

ئاتەشىن (آتشين) ، پ . ئوتلۇق ، يالقۇنلۇق ؛ ئوتتەك قىزىل ، كۆيۈۋاتقان . ◇ **~ۋەرد** (آتشين ورد) : چوغ رەڭلىك گۈل ، قىپقىزىل گۈل . ◇ **لەئلى~** (لعل~) : قىپقىزىل ياقۇت . ◇ **~ئۇزار** (~عزار) : قىزىل مەڭىز ، قىزىل يۈز . ◇ **لەئلى~ئەتمەك** (لعل~ايتماك) : قىزارتماق .

ئاتغۇلاماق (آتغولاماق) ، ق . ئاتقۇلاماق .

ئاتقاماق (آتقاماق) ئات قويماق ، لەقەم قويماق .

ئاتقۇ (آتقو) ئوق ئېتىش ؛ مۆكا .

ئاتقۇچى (آتقوچى) جەڭچى ، مەرگەن ؛ پاختا ئاتقۇچى .

ئاتقۇلاش (آتقولاش) ئوقتا تۇتۇش .

ئاتقۇلاشماق (آتقولاشماق) ئېتىشماق ، جەڭ قىلماق .

ئاتقۇلاماق (آتقولاماق) ئۈزمەي ئوق ئاتماق ، ئوقتا تۇتماق ، تۇشمۇتۇشتىن ئوق ئاتماق .

ئادەمخار (آدم خوار) ، ئە - پ . ئادەم يېگۈچى ، ئادەمخور ؛ ژەھشي ، يالۇز .
ئادەمكۇش (آدم كش) ، ئە - پ . ئادەم ئۆلتۈرگۈچى ، قاتىل .
ئادەملىق (آدملیق) ئادەمگەرچىلىك ، ئىنسانىيلىق ؛ ئادەملىك .
ئادەمىي (آدمی) ، ئە . ئادەمزات ، ئادەم بالىسى ؛ ھەقىقىي ئادەم ، چىن ئىنسان ؛ بىر ئادەم .
ئادەمىيەت (آدمیت) ، ئە . ئىنسانىيلىق ، ئادەمىي ئەخلاق ؛ ئىنسانىيەت .
ئادەمىۋەش (آدمی وش) ، ئە - پ . ئادەم سۈپەت ، ئادەمسىياق ، ئادەم قىياپەت .
ئادەمىيانە (آدمیانه) ، ئە - پ . ئادەملەرچە ، ئىنسانلارچە .
ئادرا (ادرا) ئارقىغا ، ئايتۇرۇپ ، بوش ، بىكار .
ئادۇن (ادون) يىلقا ، فېرما .
ئادۇنچى (ادونجی) يىلقىچى ، ئات كۆندۈرگۈچى .
ئادىرخان (ادیرخان) دۆڭلۈك ، ئېدىرلىق .
ئادىرغان (ادیرغان) ، ق . ئادىرخان .
ئادىلانە (عادلانه) ، ئە - پ . توغرىلىق بىلەن ، ئادىللىق بىلەن .
ئادىلى نىھاد (عادل نهاد) ، ئە - پ . تۈپتىن ئادىل ، چىن ھەقىقەتچى .
ئادىم (ادیم) («ئا» قىسقا سوزۇق) قەدەم ، ئېتىم ، ئۆلچەم .
ئادىملاماق (ادیملاماق) قەدەملىمەك ، ئۆلچىمەك .
ئادىن (ادین) باشقا ، ئۆزگە ، مۇندىن باشقا .
ئادىنە (آدینه) ، ئە . جۈمە كۈنى ، ئازنە .
ئادىنماق (آدینماق) باشقىچە بولماق ، ھەيران بولماق .
ئار (عار) ، ئە . نومۇس ، ئۇيات .
ئارا (آرا ، ارا) ، پ . بېزەلگەن ، زىننەتلەنگەن ، قىزىتىلغان . (سۆز ياساش رولىنى ئويناپ «بېزىنگۈچى» ، «شادلاندۇرغۇچى» ، «مەزكۇر بولغۇچى» ، «تىرەك بولغۇچى» قاتارلىق مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . ◇ دىلئارا ، دىلارا (دل آرا) : كۆڭۈل شادلاندۇرغۇچى ، سۆيۈملۈك . ◇ جىلۋەئارا ، جىلۋەرا (جلوه آرا) : چىرايلىق جىلۋە قىلغۇچى . ◇ مەجلىس~ (مجلس~) : ئولتۇرۇشنى قىزىتقۇچى . ◇ ئالەم~ (عالم~) : دۇنيا بېزىكى . ◇ ~ئەيلەمەك (~ایلاماک) : بېزىمەك ، زىننەتلىمەك .
ئاراۋ (آراء) ، ئە . «رەي (راي)» نىڭ كۆپلۈكى : ئويلار ، پىكىرلەر ، رايلار .
ئاراستە (آراسته) ، پ . بېزەلگەن ، زىننەتلەنگەن ؛ ياساپ - جابدۇلغان ؛ رەتلەنگەن .
ئارەستەلىق (آراستەلیق) ئاۋاتلىق ، رەتلەنگەنلىك ، سەرەمجانلىق ، بېزەلگەنلىك .
ئارام (آرام) ، پ . تىنچ ، جىمجىت ، راھەت ، ھۇزۇر ؛ بىر جايدا ئولتۇرۇپ قېلىش ، ئولتۇراقلىشىپ قېلىش . ◇ ~ئالماق (~الماق) : تىنچلانماق ؛ بىر جايدا ماكانلىشىپ قالماق .

ئاچىغ (آچيغ) ئاچچىق ، غەزەپ ؛ دەرد ، ئەلەم ؛ قايغۇ .
ئاچىقلىق (آچيقليق) سىركە ؛ غەزەپ .
ئاخال (آخل) تىل قاپارتقۇسى .
ئاختاچى (آختاچى) (پادىشاھ ساربيەدىكى) ئاتىخانا بېگى ؛ ئاتباقار ؛ جىلاۋدار ؛ ئات دوختۇرى .
ئاخسۇم (آخسوم) مەست ، ئېغىر مەست ، قىلىقسىز مەست ؛ ئۆچلۈك ، ئۆچمەنلىك ، ھۇجۇم ؛ پۇشايمان ؛ يۇتۇم .
ئاخسۇملاماق (آخسوملاماق) مەست بولۇپ قىلىقسىزلىق قىلماق ؛ ئۆچمەنلىك قىلماق ، كېك ساقلىماق ؛ ھۇجۇم قىلماق ؛ غورتىلدىتىپ ئىچمەك .
ئاخور (آخور) ، پ . ئاتخانا ، ئېغىل ، ئات ئېغىلى ؛ ئوقۇر .
ئاخىر (آخر) ، ئە . كېيىن ، ئاخىر ؛ ئاخىرلاشقان ، پۈتكەن . ◇ **ئەۋۋەلۇ~** (اول و~) : باش ـ ئايىقى . ◇~ **ئولماق** (~اولماق) : پۈتمەك ، تۈگىمەك .
ئاخىرگەھ (آخركه) ، ئە ـ پ . ئەڭ ئاخىرقى ۋاقىت .
ئاخىرۇلئەمر (آخرالامر) ، ئە . ئەڭ ئاخىردا ، ئىش ئاخىرىدا ، نەتىجىدە .
ئاخىرىن (آخرين) ، ئە ـ پ . كېيىنكىلەر . ◇ **ئەۋۋەلىنۇ~** (اولين و~) : بۇرۇنقىلار ۋە كېيىنكىلەر .
ئاداب (آداب) ، ئە . «ئەدەب (ادب)»نىڭ كۆپلۈكى : يۈرۈش ـ تۇرۇشتىكى ياخشىلىقلار ، خۇشلۇقلار ، خۇش مۇئامىلىلەر .
ئادات (عادات) ، ئە . «ئادەت (عادت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئادەتلەر ، كۆنۈكۈپ ، سىڭىشىپ كەتكەن ھەرىكەتلەر . ◇ **خەۋارىقى~** (خوارق~) : ئادەتتىن تاشقىرى بولغان ئىشلار .
ئادارماق (آدارماق) ئاغدۇرماق ، ئۆرىمەك .
ئاداشچى (آداشجى) يولباشچى ، رەھبەر .
ئاداغ (آداغ) ، ق . ئاداق I ، I .
ئاداغلىغ (آداغليغ) ، ق . ئاتاقلىق .
ئاداق I (آداق) ئاياق ، پۇت ؛ ئاخىر ، سوڭ .
ئاداق I (آداق) ئارال ؛ جەزىرە ، چۆل ؛ ئەنجانىنىڭ قەدىمكى نامى .
ئادەت (عادت) ، ئە . ئادەت ، ئۆگىنىپ قالغان ئىش ـ ھەرىكەت ؛ دائىملىق ئىش ـ ھەرىكەت ؛ ئۇدۇم ، ئەنئەنە .
ئادەتەن (عادةً) ، ئە . دائىم ، ئادەتتە ، ھەردائىم .
ئادەمەك (آدمك) پاكىنەك ، پارپا ؛ ئادەم قونچاق .
ئادەمچىلىق (آدمچيليق) ئادەمگەرچىلىك ، ئىنسانپەرۋەرلىك ، ئىنسانىيلىق .

ئارتىنماق (آرتينماق) ئاشماق ، ئېشىپ ئۆتمەك ، تىرىشماق ، تىرمىشىپ ئۆتمەك .

ئارد (آرد) ئارقا ، سولۇق ؛ ئۇن .

ئاردىچە (آرديچه) ئارقىچە ، ئارقىسىدىن ، ئارقىدىن . ◇～**بارماق** (～بارماق) : كەينىدىن ماڭماق ، ئارقىسىدىن بارماق .

ئارزۇ (آرزو) ، پ . ئىستەك ، خاھىش ؛ ھەۋەس ، مەيل . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : خاھلىماق ، خاھىش قىلماق ، ئىستىمەك ؛ ھەۋەس قىلماق .

ئارزۇخاھ (آرزو خواه) ، پ . ئارزۇ قىلغۇچى ، خالىغۇچى ؛ ئۈمىدۋار .

ئارزۇ دارى (آرزو دارى) ، پ . ناخشا ، كۈي نامى .

ئارش (آرش) جەينەكنىڭ تۆۋەن قىسمى .

ئارشىن (آرشين) جەينەكتىن قولنىڭ ئۇچىغىچە بولغان ئۇزۇنلۇق ئۆلچىمى ، تەخمىنەن 43 سانتىمېتىر .

ئارشىنلاماق (ارشنيلاماق) ئۆلچىمەك .

ئارغادال (ارغادال) تاغ بېلى ، ئىدىر ؛ دام ، توزاق ؛ بەدقىلىق ئادەم .

ئارغاداللىق (ارغادالليق) ئېدىرلىق ؛ بەدخۇيلۇق ، بەدقىلىقلىق .

ئارغاداماق (آرغاداماق) ئالدىماق ، ئازدۇرماق ، ھىيلە قىلماق .

ئارغاماق (آرغاماق) ئالدىماق .

ئارغىدال (آرغيدال) ق . ئارغادال .

ئارغىش (آرغيش) كارژان .

ئارقارغۇلچە (ارقارغلچه) قىزىل كىيىك .

ئارقالانماق (ارقالانماق) تايانماق ، يۆلەنمەك .

ئارقاماق (ارقاماق) تايانچ بولماق ، يۆلەنچە بولماق .

ئارقان تەخت (ارقان تخت) سەگۈنچۈك ، ئاسما كارىۋات .

ئارقە خەتتى (آرقه خطى) ئۇمۇرتقا ئۇستى .

ئارقۇش (ارقوش) ق . ئارغىش .

ئارقىش (ارقيش) ق . ئارغىش .

ئارماغان (ارماغان) سوۋغات ، سوۋغا ، تارتۇق ، ھەدىيە .

ئارماق I (ارماق) ھارماق ، چارچىماق .

ئارماق II (آرماق) ئالتۇن ، پۇل .

ئارمىغان (آرمغان) ق . ئارماغان .

ئارۇق I (آروق) ئورۇق ؛ كەم ، ئاز .

ئاراماق (اراماق) ئاختۇرماق ، ئىزدىمەك ، تەكشۈرمەك ، كۆزدىن كەچۈرمەك ؛ تاللىماق ؛ تىرىشماق ، ئىزدەنمەك .

ئارامبەخش (آرام بخش) ، پ . ئارام بەرگۈچى ، راھەتلەندۈرگۈچى .

ئارامجوي (آرامجوی) ، پ . تىنچلىق ئىزدىگۈچى ؛ تىنچ جاي ئىزدىگۈچى ؛ ئۆز تىنچلىقىنى تىلىگۈچى .

ئارامگاھ (آرامگاه) ، پ . ئارام ئېلىش ئورنى ، ئىستىراھەت ئورنى ؛ ياتاقخانا ، ئۇۋا .

ئارامگىر (آرامگیر) ، پ . تىنچلانغۇچى ، ئارام ئالغۇچى ؛ جايلاشقان ، ئورناشقان ، ئورۇنلاشقان .

ئارامىدە (آرامیده) ، پ . ئارامليق ، كۆڭۈللۈك . ◇~ مەجلىس (~ مجلس) : كۆڭۈللۈك ئولتۇرۇش .

ئارامىش (آرامش) ، پ . تىنچلىق ، جىملىق ، مۇقىملىق .

ئارامياب (آرام یاب) ، پ . تىنچلانغان ، ئارام ئالغان ، ئارام ئالغۇچى .

ئاران I (آران) قورۇ ، ئېغىل ، كەپە .

ئاران II (آران) ياپلاق ، ھاۋاسى مۆتىدىل يەر .

ئاراۋۇل (آراول) ، ق . ھىراۋۇل .

ئارايىش (آرایش) ، پ . زىننەت ، بېزەك ، پەداز . ◇~ قىلماق (~ قیلماق) ، ~ كۆرگۈزمەك (~ کورکوزماک) : بېزىمەك ، پەدازلىماق ، زىننەتلىمەك ؛ رەتلەمەك . ◇~ تاپماق (~ تاپماق) : بېزەلمەك ، زىننەتلەنمەك ؛ رەتلەنمەك ؛ تەھرىرلەنمەك .

ئارەز (عارضی) ، ئە . يۈز ، بەت ، چىراي ، چېھرە . ◇ ئاتەشىن ~ (آتشین~) : ئوتلۇق چېھىر ، ئانارەك چىراي ، قىپقىزىل يۈز .

ئارەنج (آرنج) ، پ . جەينەك ۋە ئۇنىڭ يۇقىرىسى .

ئارباغ (آرباغ) سېھىر ، كۆز باغلاش ؛ ئەپسۇن .

ئارباغچى (ارباغچی) سېھىرگەر ، ئەپسۇنگەر ؛ باخشى .

ئارباق (ارباق) ، ق . ئارباغ .

ئارباماق (ارباماق) ئەپسۇن ئوقۇماق ، سېھىرلىمەك ، كۆز باغلىماق .

ئارت (آرت) ھالاك ؛ تاغدىكى تار يول ؛ داۋان .

ئارتانماق (آرتانماق) ، ق . ئارتىنماق .

ئارتۇقسى (آرتوقسی) ئارتۇقچە ، كۆپ ، جىق .

ئارتۇقسىلىغ (آرتوقسی لیغ) ئارتۇقلۇق ، ئارتۇقچىلىق ، ئۈستۈنلۈك ؛ كۆپلۈك .

ئارتىش (آرتیش) چوڭ دەريا .

ئارتىلماق (آرتیلماق) مىنمەك ؛ ئاشماق ، ئېشىپ ئۆتمەك .

ئارىيەتەن (عارية°) قەرزگە ، ئۆتنە ، ۋاقىتلىق .
ئارىيەتتى (عاريتى) ۋاقىتلىق .

ئاز (آز) ، پ . ئاچ كۆزلۈك ، ھېرىسلىك .
ئازادە (آزاده) ئازاد ، ئەركىن ؛ توغرا ، نۇقسانسىز ، ئەيىبسىز ؛ غەمسىز ، تەشۋىشسىز ؛ شاد ، خۇشال . ◇~ سەرۇ (~ سرو) : تۇپتۇز ئۆسكەن سەرۇ دەرىخى ؛ ك . قەددى ـ قامىتى كەلىشكەن يار .
ئازادەكىش (آزاده كيش) ، پ . نازۇك تەبىئەتلىك .
ئازادەلىغ (آزاده ليغ) ئەركىنلىك ، خالاسلىق ؛ پاكىزلىق ، ساپلىق .
ئازادەۋەش (آزادەوش) ، پ . ئازادە سۈپەت ، كۆڭلى ھېچ نەرسىگە مايىل بولمىغان ، ئەركىن ؛ ساپ كۆڭۈل ، پاكىز .
ئازاغلاق (ازاغلاق) ئازراق ، ئازلا ، ئازغىنە ، ئانچە ـ مۇنچە ، ئاز ساندا .
ئازالماق (آزالماق) ئازايماق .
ئازاق (آزاق) ئاياغ .
ئازەر (آزر) ، پ . ئوت ، گۈلخان ؛ كونا شەمسىيە 9 ـ ئاي .
ئازەر پەرەست (آذر پرست) ، پ . ئوتپەرەس ، ئاتەشپەرەس ، ئوتقا چوقۇنغۇچى .
ئازەرم (آزرم) ، پ . ھايا ، ئۇيات ؛ مېھىر ـ مۇھەببەت ، شەپقەت ، مېھرىبانلىق ؛ غەزەپ .
ئازغۇرماق (آزغورماق) ئازدۇرماق ، يولدىن چىقارماق ، ئاداشتۇرماق .
ئازغۇن (آزغون) قايتقان ، كۆڭلى قالغان ؛ ئاسىي ، يولدىن چىققان ، ئاداشقان .
ئازغۇنلاشماق (آزغونلاشماق) ق . ئازغۇنلانماق .
ئازغۇنلانماق (آزغونلانماق) بۇزۇلماق ، يامان يولغا كىرمەك ، يولدىن چىقماق .
ئازماق (آزماق) ◇ كۆڭۈل~ (كونكول~) : كۆڭۈل ئاينىماق ، كۆڭۈل قالماق .
ئازمايىش (آزمايش) ، پ . سىناش ، ئىمتىھان . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : سىناپ كۆرمەك .
ئازمۇن (آزمون) ، پ . سىناش ، ئىمتىھان ؛ ئەمەلىيەت ، تەجرىبە .
ئازمۇنلۇق (آزمونلوق) سىناشلىق ، تەجرىبىلىك .
ئازناماق (آزناماق) ۋارقىرىماق ، توۋلىماق ؛ ئىڭرىماق ، قاخشىماق .
ئازۇردە (آزرده) ، پ . ئازار يېگەن ، رەنجىگەن ، ئازابلانغان ، بوزەك بولغان ، خورلانغان . ◇~ دىل (~ دل) : رەنجىگەن دىل . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : ئازابلىماق ، خارلىماق ، بوزەك قىلماق .
ئازۇق (آزوق) ئوزۇق .
ئازۇقلاماق (آزوقلاماق) ئوزۇقلاندۇرماق ، تاماق يېگۈزمەك .

ئارۇق I (آروق) ق . ئارىق

ئارى I (عارى) ، ئە . يالىڭاچ ؛ بوش ، خالىي ؛ تازا ، تىنىق ، سۈزۈك . ◇～ **ئولماق** (～اولماق) : خالىي بولماق ، بوشانماق . ◇～ **قىلماق** (～قيلماق) : تازىلماق . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : خالاس قىلماق .

ئارى I (آرى) ، پ . توغرا ، راست ، شۇبھىسىز .

ئارى II (آرى) پاكىز ، تازا ؛ مۇقەددەس .

ئارى IV (آى) ھەرە .

ئارى ـ ئارى (آرى آرى) ، پ . راست ـ راست ، ئەلۋەتتە ، بەللى ، شۇنداق .

ئارىتماق (آريتماق) تازىلماق ، پاكىزلىمەك ، پاك قىلماق ؛ سويماق ، ئادالماق .

ئارىز (عارض) ، ئە . تاسادىپىي پەيدا بولغان ، كېيىن پەيدا بولغان ؛ يۇز بەرگەن ، ھاسىل بولغان . ◇～ **بولماق** (～بولماق) ، ◇～ **ئولماق** (～اولماق) : يۇز بەرمەك ، پەيدا بولماق ، كۆرۈنمەك .

ئارىزە (عارضه) ، ئە . ھادىسە ؛ بەختسىزلىك ؛ خەستىلىك . ◇～ **دەست بەرمەك** (～دست بيرماك) : ھادىسە يۇز بەرمەك .

ئارىغ (آريغ) ق . ئارىق .

ئارىغسىز (آريغ سيز) ق . ئارىقسىز .

ئارىغسىزلىغ (آريغسيزليغ) پاكىزلىق .

ئارىفۇن (عارفون) ، ئە . «ئارىق (عارف) »نىڭ كۆپلۈكى : ئالىملار ، بىلگۈچىلەر .

ئارىق (عارف) ، ئە . بىلگۈچى ، تونۇغۇچى ، مەرىپەتلىك ، دانا .

ئارىق كامىل (عارف كامل) ، ئە ـ پ . مۇكەممەل بىلگۈچى .

ئارىق I (آريق) ئورۇق .

ئارىق I (آريق) ئېرىق ، ئۆستەك .

ئارىق II (آريق) تازا ، پاكىز ؛ چىرايلىق .

ئارىقسىز (آريقسيز) پاسكىنا ، چىركىن .

ئارىقلاماق I (آريقلاماق) ئورۇقلىماق .

ئارىقلاماق II (آريقلاماق) تازىلماق ، پاكىزلىماق .

ئارىلماق (آريلماق) خالاس بولماق ، تازىلانماق .

ئارىماق (اريماق) تازىلانماق ، يۇيۇنماق ، پاك بولماق ، تەرەت ئالماق ؛ ساقايماق .

ئارىيەت (عاريت) ، ئە . قەرزگە ئېلىش . ◇～ **ئىستەمەك** (～استاماك) : ئۆتنە ئېلىشنى ئىزدىمەك . ◇～ **دەۋلەت** (～دولت) : ۋاقىتلىق دۆلەت ، قولدىن ـ قولغا ئۆتىدىغان بايلىق .

ئاسماني (آسمانی) ، ئه . ئاسماندىن چۈشكەن . ◇~كۆتۈپ (~كتب) : ئاسماندىن چۈشكەن كىتابلار . ◇~تۆرت دەفتەر (~تورت دفتر) : ئاسماندىن نازىل بولغان تۆت كىتاب — زەبۇر ، تەۋرات ، ئىنجىل ، قۇرئان .

ئاسۇده (آسوده) ، پ . تىنچ ، تىنچلانغان . ◇~خاتىر (~خاطر) ، دىل (~دل) : كۆڭلى تىنچ ، تەشۋىشسىز ، خاتىرجەم .

ئاسۇدەلىغ (آسوده‌ليغ) ق . ئاسۇدەلىق .

ئاسۇدەلىق (آسوده‌ليق) تىنچلىق ، ئەمىنلىك ، خاتىرجەملىك ، راھەت ، ھۇزۇر .

ئاسي (عاصی) ، ئه . قارشىلىق قىلغۇچى ، ئىسيان كۆتۈرگۈچى ، گۇناھكار . ◇~گۇممەت (~امت) : گۇناھكار قوۋم .

ئاسيۇ ئابي (عاصی و آبی) ، ئه . گۇناھكار ۋە ئىنكارچى .

ئاسىب (آسيب) زىيان ، زەرەر ؛ مۇسىبەت ؛ ئاپەت ، كۈلپەت ؛ تىنچسىزلىق .

ئاسىبى زەمان (آسيب زمان) ، پ . زامان كۈلپەتلىرى ، زامان كىشىلىرى يەتكۈزگەن مۇسىبەت .

ئاسىرغا (اسيرغه) زىرە ، سىرغا ، ھالقا .

ئاسىغ (اسيغ) پايدا ، نەپ . مەنپەئەت .

ئاسىغلانماق (اسيغلانماق) پايدا ئالماق ، مەنپەئەت تاپماق ، نەپ ئالماق ؛ تىجارەت قىلماق ، ئوقەت قىلماق .

ئاسىغلىق (اسيغليق) پايدىلىق ، پايدا بېرىدىغان ، مەنپەئەتلىك .

ئاسىق (اسيق) ق . ئاسىغ .

ئاسىقماق (اسيقماق) پايدا كۆرمەك ، نەپ ئالماق ، مەنپەئەت تاپماق .

ئاسى ۋە جافى (عاصی و جافی) ، ئه . گۇناھكار ۋە قارا كۆڭۈل .

ئاسىيا (آسيا) ، پ . تۆگمەن .

ئاشاتماق (اشاتماق) يېدۈرمەك .

ئاشار (اشار) تۆگە پادىسى .

ئاشارى (اشاری) ناھايىتى كۆپ ؛ ناھايىتى چوڭ .

ئاشاغى (آشاغی) تۆۋەن .

ئاشام I (آشام) يېيىش ، ئىچىش ؛ (سۆزلەرگە قوشۇلۇپ «ئىچكۈچى» مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ) . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) ، ~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئىچمەك ، يېمەك . ◇دۇرد~ (درد~) : دۇغ ئىچەر ؛ مەينەك ساقىنىدىكى ئىچكۈچى .

ئاشام I (آشام) چىشلەم .

ئاشاماق (آشاماق) يېمەك .

ئازمتماق (آيتماق) يوقىتىپ قويماق ، ئاداشتۇرماق .
ئازمرغاماق (آزيرغاماق) ئازلىق ھېس قىلماق ، ئاز كۆرمەك .
ئازمرغانماق (آزيرغانماق) ئاز كۆرمەك ، ئاز دەپ ياراتماسلىق .
ئازمغ (آزيغ) ئۆتكۈر چىش ، ئېزىق .
ئازمغلىغ (آزيغ ليغ) ئۆتكۈر چىشلىق ، يىرتقۇچ .
ئازمقلىق (آزيقليق) يوگەنسىزلىك .
ئازمقماق (آزيقماق) ئاداشماق ، يولدىن تايماق .
ئازمم (عازم) بىرەر ئىشنى بېجىرىشكە بەل باغلىغۇچى ، نىيەت قىلغۇچى ؛ يۈرگۈچى ، كەتكۈچى ، سەپەرگە ئاتلانغۇچى . ◇~ **بولماق** (~ بولماق) : كەتمەك ، جۈنمەك ، سەپەرگە ئاتلانماق .
ئازمن (اذين) باشقا ، ئۆزگە .
ئازمناماق (آذيناماق) سولاشماق ، خارابلاشماق .
ئاس (آس) ئاق ھەم يۇمشاق مويلۇق بىر خىل ھايۋان ۋە ئۇنىڭ تېرىسىدىن تىكىلگەن جۇۋا .
ئاسا (آسا) ، پ . سۆزلەرگە قوشۇلۇپ «تىنجىتقۇچى» ، «راھەتلەندۈرگۈچى» ، «راھەتلىك» ، «ئوخشاش» ، «سىمان» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇ **دىل~** (دل~) : كۆڭۈلنى ئاۋۇندۇرىدىغان . ◇ **رەۋان~** (روان~) : جانغا ئوخشاش ، جاندەك . ◇ **دەريا~** (دريا~) : دەريادەك ؛ ئىنتايىن كۆپ . ◇ **قەترە~** (قطره) : تامچىدەك ، ئىنتايىن ئاز .
ئاسار (آثار) ، ئە . «ئەسەر (اثر) نىڭ كۆپلۈكى : ئەسەرلەر ، ئىزلار ، نىشانلار ، بەلگىلەر . ◇ **سۇبھ~** (صبح~) : تاڭدەك يورۇق ، روشەن . ◇ **سۇبھ~ قىلماق** (صبح~ قيلماق) : تاڭدەك يورۇتماق . ◇ **نەسىمى قۇدسى~** (نسيم قدسى~) : غۇبارسىز شامال ؛ تاڭ شامىلى .
ئاسايىش (آسايش) ، پ . تىنچلىق ، ئارام ، پاراغەت ، راھەت . ◇~ **تاپماق** (~ تاپماق) : تىنچلانماق ؛ راھەتلەنمەك .
ئاستان (آستان) ، پ . ئاستانە ، بوسۇغا ؛ ساراي ؛ بىرەر كىشىنىڭ ھۇزۇرى .
ئاستانبۇس (آستان بوس) ، پ . بوسۇغا ئۆپۈش ، خىزمەتكارلىق .
ئاستانى قەبۇل (آستان قبول) ، پ . قوبۇل جايى ، ھەممە قوبۇل قىلىنىدىغان جاي .
ئاستەر (آستر) ، پ . كىيىمنىڭ ئىچ تەرىپى ، ئەستەر .
ئاستىلىق (استى ليق) ئاساس ، نېگىز ، ئاستقۇرۇلما ، ئاستقى قۇرۇلۇش ، پوندامىنت .
ئاستىن (آستين) ، پ . يەڭ ، كىيىمنىڭ يېڭى .
ئاسرو (آسرو) ق . ئەسرو .
ئاسمان دەۋ (آسمان دو) ، پ . كۆككە چاپقۇچى ، ئاسماننى كەزگۈچى .

ئاشۇقماق (آشوقماق) ئالدىرىماق .
ئاشۇلە (اشوله) كۆپ ، ناخشا .
ئاشىق (عاشق) ، ئە . سۆيگۈچى ، ئىشقىنى بەرگۈچى ، كۆيۈپ قالغۇچى ، ئاشىق .
ئاشىقانە (عاشقانه) ، ئە - پ . ئاشىقلارچە .
ئاشىقپىشە (عاشق پیشه) ، ئە - پ . بېرىلگەن ئاشىق ، مەپتۇن بولغان ئاشىق .
ئاشىقنەۋاز (عاشق نواز) ، ئە - پ . ئاشىقنى ئەركىلەتكۈچى ، شەپقەت كۆرسەتكۈچى .
ئاشيان (آشيان) ، پ . بىنا قەۋىتى ؛ ئۇۋا ؛ ئۇي .
ئاشيانە (آشيانه) ، پ . ق . ئاشيان . ◇ **ئىككى ئاشيانەلىق** (ايكى اشيانەليق) : ئىككى قەۋەتلىك .

ئاغ (آغ) تور .
ئاغا (آغا) ئاكا ؛ باشلىق ، ئەمەلدار ، كاتتا زات .
ئاغاز (آغاز) ، پ . باشلىنىش ، كېرىش ، ئىپتىدا . ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : باشلىماق .
ئاغازۇ ئەنجام (آغازو انجام) ، پ . بىر ئىشنىڭ باش - ئاخىرى .
ئاغدۇرماق (آغدورماق) كۆتۈرمەك ، ئېگىزلەتمەك ، قوپۇرماق .
ئاغرىماق (آغريماق) رەنجىمەك ، ئەپرەتلەنمەك .
ئاغلاماق (آغلاماق) تور بىلەن ئۇۋلىماق ، تور بىلەن بېلىق تۇتماق .
ئاغماق (آغماق) كۆتۈرۈلمەك ، ئۇرلىمەك .
ئاغناماق (آغناماق) ئېغىنىماق .
ئاغۇ (آغو) زەھەر ، ئوغا .
ئاغۇش (آغوش) ، پ . قۇچاق ، باغىر ، كۆكرەك . ◇ **ھەماغۇش بولماق** (هم آغوش بولماق) : قۇچاقلاشماق ، بىر - بىرىنى باغرىغا بېسىشماق .
ئاغۇشتە (آغشته) ، پ . ق . ئاغشتە .
ئاغۇلۇغ (آغۇلۇغ) زەھەرلىك .
ئاغۇنماق (آغونماق) زەھەرلەنمەك .
ئاغىر (آغير) ۋەزمىن ، ئېغىر ، ئېغىر - بېسىق ؛ قىممەت . ◇ ~ **ساتماق** (~ ساتماق) : قىممەت ساتماق ، يۇقىرى باھادا ساتماق .
ئاغىرسى (آغيرسى) ھۆرمەت ، ئېھتىرام .
ئاغىرلاماق (آغيرلاماق) ئۇلۇغلىماق ، ھۆرمەتلىمەك ؛ ئەتىۋارلاپ كۆتمەك ، مېھمان قىلماق ؛ يۇقىرى باھالىماق .

ئاشچى (اشچى) ئاشپەز .

ئاشكار (آشكار) ، پ . ئوچۇق ، بەلگىسىلىك ، ئايان ، كۆرۈنۈپ تۇرغان . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : كۆرسەتمەك ، ئىزھار قىلماق .

ئاشلاق (اشلاق) ئوقۇر .

ئاشلاماق (اشلاماق) باقماق ، تاۋام يېدۈرمەك ؛ (تېرىنى) ئاشلىماق .

ئاشلەغماق (اشلغماق) تۆھمەت قىلماق ، قارىلىماق .

ئاشلىغ (اشليغ) ق . ئاشلىق .

ئاشلىق (اشلىق) يېمەك ـ ئىچمەك ، ئاشلىق ، بوغۇز ؛ يېمەك ـ ئىچمەك دۆكىنى ، ئاشلىق دۆكىنى .

ئاشلىقچى (اشليقچى) يېمەك ـ ئىچمەك ساتقۇچى ، ئاشلىق ساتقۇچى .

ئاشنا (آشنا) ، پ . ياخشى بىلىدىغان ، تونۇش ، يېقىن تونۇش ، دوست .

ئاشناروي (آشناروى) ، پ . تونۇشتەك ، دوستتەك .

ئاشناۋەش (آشناوش) ، پ . ئاشنا سۆپەت ، دوستلارچە .

ئاشۇب (آشوب) غەۋغا ، توپىلاك ؛ ھاياجان ؛ قورقۇنچ . ◇ دىل~ (دل~) : دىلنى ھاياجانغا كەلتۈرگۈچى ، دىلنى پاراكەندە قىلغۇچى .

ئاشۇب ئەنگىز (آشوب انگيز) ، پ . ئەندىشە تۇغدۇرغۇچى ؛ قوزغاتقۇچى ، قۇتراتقۇچى .

ئاشۇرا (عاشورا) ، ئە . ھىجرىيە بىرىنچى ئاي (مۇھەررەم) نىڭ ئونىنچى كۈنى .

ئاشۇر ئاي (عاشور آي) ئوشۇر ئاي ، مۇھەررەم ئېيى (ھىجرىيە 1 ـ ئاي) .

ئاشۇفتە (آشفته) ، پ . پەرىشان ، تارقاق ، توزغان ؛ بېرىلگەن ، مەپتۇن ، ئاشىق ، شەيدا . ◇~ دەستار (~ دستار) : سەللىسى چۈڭۈلىغان ، ئۇزىنى تاشلىۋەتكەن . ◇~ مىزاج (~ مزاج) : ئەھۋالى پەرىشان ، دۇئانە ھال . ◇~ نىھاد (~ نهاد) : پەرىشان تەبىئەت . بىقارار . ◇~ ھال (~ حال) : پەرىشان ھال . ◇~ دىماغلىغ (~ دماغليغ) : دۇئانە سۆپەتلىك .

ئاشۇفتە خۇ (آشفته خو) ، پ . پەرىشان خۇي ، پەرىشان تەبىئەت ؛ پەرىشان ھال .

ئاشۇفتەلىغ (آشوفته ليغ) پەرىشانلىق ؛ مەپتۇنلۇق .

ئاشۇفتەۋار (آشفته وار) ، پ . ق . ئاشۇفتەۋەش

ئاشۇفتەۋەش (آشفته وش) ، پ . دۇئانىلارچە ، پەرىشان ، پەرىشان ھال .

ئاشۇق (اشوق) ئوشۇق .

ئاشۇقتۇرماق (اشوقتورماق) ئالدىراتماق ، تېنەتمەك .

ئاشۇغلۇغ (آشوغلوغ) ق . ئاشۇقلۇق .

ئاشۇقلۇق (آشوقلوق) ئوشۇقلۇق ، ئىلىك سۆڭىكى .

ئاقار (آقار) قەدىمكى تۈرك قەبىلىلىرىدىن بىرىنىڭ نامى .
ئاق تۈيغۇن (آق تويغون) بوز قارچۇغا .
ئاق خەت (آق خط) ئاق چىققان خەت ؛ مۇھۇر خېتى ، تامغا ئۇستىگە ئويۇلغان خەت ؛ ئاق سىزىق .
ئاقران (اقران) يۇلتۇز ، سەييارە .
ئاقسۇم (آقسوم) ق . ئاخسۇم .
ئاقسۇملاماق (آقسوملاماق) ق . ئاخسۇملاماق .
ئاقسۆڭەك (آق سونكاك) بىر خىل بالىلار ئويۇنى ؛ ئېسىلزادە ، ئاقسۆڭەك .
ئاقسىرماق (اقسيرماق) چۈشكۈرمەك .
ئاقسىرىق (اقسيريق) چۈشكۈرۈك .
ئاقسىن (اقسين) توسۇن ئات ؛ ھاياسىز ئادەم ، پاسىق ؛ شوخ ، قارام .
ئاقىبەت (عاقبت) ، ئە . ئاخىر ، سوڭ ، بىرەر ئىشنىڭ كەينى ، نەتىجە ؛ ئاخىردا ، نەتىجە .
◇～ **ئەندىش** (～انديش) : ئاخىرىنى ئويلىغۇچى . ◇～ **مەھمۇد** (～محمود) : ئاقىۋىتى ماختىنارلىق ، ئاخىرى ياخشى ، نەتىجىسى ئوبدان .
ئاقىد (عاقد) ، ئە . ۋەدىلەشكۈچى ، بىرەر ئىش توغرىسىدا كېلىشىم تۈزگۈچى ؛ گۇۋاھچى .
ئاقىل (عاقل) ، ئە . ئەقىللىق ئىگىسى ، ئەقىللىق ، دانىشمەن ، دانا .
ئاقىلانە (عاقلانه) ، ئە ـ پ . ئەقىل ـ پاراسەت بىلەن قىلىنغان ، ئاقىللارچە .
ئاق ئۆي (آق اوى) كىگىز ئۆي .
ئاق ئۆيلۈك (آق اويلوك) سۈرگۈن قىلىنغان . ◇～ **قىلماق** (～قيلماق) : سۈرگۈن قىلماق .
ئاقىن (آقين) ھۇجۇم ؛ بۇلاڭ ـ تالاڭ ، قىرغىن .
ئاگاھ (آگاه) ، پ . بىلىدىغان ، خەۋەردار ؛ ئاڭلىق .
ئاگاھۇار (آگاه وار) ، پ . ھوشيارلىق بىلەن ، سەگەكلىك بىلەن .
ئاگاھۇەش (آگاه وش) ، پ . ھوشيار سۆپەت ، ھوشيار .
ئاگاھى (آگاهى) ، پ . ئاگاھلىق ، خەۋەردارلىق .
ئاگەھ (آگه) ، پ . ق . ئاگاھ .
ئاگىن (آگين) ، پ . تولۇق ؛ ئارىلاش ؛ نەقىشلىك . ◇ **گۈل**～ (كل～) : گۈلدار ، بېزەلگەن .
ئاڭ (انگ) ئوۋ ھايۋانلىرى ، مارال .
ئاڭارماق (انكارماق) بىلمەك ، چۈشەنمەك ؛ كۆرمەك ، پەرق ئەتمەك .
ئاڭالاماق (انكالاماق) چۈشەنمەك ، ھېس قىلماق .

ئاغىز دىرمىق (آغيزديريق) ئېغىزدۇرۇق .
ئاغىشتە (آغشته) ، پ . ھۆل بولغان ، مىلەنگەن ، كىرلەنگەن ، بۇلغانغان ، ئارىلاشقان .
ئاغىل (آغيل) ئېغىل .
ئاغىمتۇل (آغيمتول) ئاقۇش .
ئاغىن (آغين) گاچا ، كېكەچ .
ئافات (آفات) ، ئە . «ئافەت (آفت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئاپەتلەر ، بەختسىزلىكلەر .
ئافاق (آفاق) ، ئە . «ئوفۇق (افق)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۇپۇقلار ، دۇنيا . ◇ ئەرسەئى~ (عرصه~) : يەر يۈزى ، پۈتۈن دۇنيا .
ئافاقسوز (آفاق سوز) ، ئە - پ . جاھاننى كۆيدۈرگۈچى ، ھەممىنى كۆيدۈرگۈچى .
ئافاقكەرد (آفاق كرد) ، ئە - پ . دۇنيانى كەزگۈچى ، جاھانكەشتى .
ئافاقگىر (آفاق كير) ، ئە - پ . جاھانگىر ، دۇنيانى بويسۇندۇرغۇچى .
ئافەت (آفت) ، ئە . بالا ، ئاپەت ، مۇسىبەت . ◇~ ئەنگىز (~انگيز) : ئاپەت كەلتۈرگۈچى ، زىيان سالغۇچى .
ئافەتى جان (آفت جان) ، ئە - پ . جانغا ئاپەت سالغۇچى ؛ ك . گۈزەل يار .
ئافەرىدە (آفريده) ، پ . يارىتىلغان ، مەخلۇق .
ئافەرىن I (آفرين) ئاپىرىن ، ياشا ! باركاللاھ !
ئافەرىن II (آفرين) ، پ . ياراتقۇچى ، پەيدا قىلغۇچى . ◇ جان~ (جان~) : جان ياراتقۇچى ، ئاللاھ . ◇~ سۆنئ (~صنع) : ياراتىش سەنئىتى .
ئافەرىنىش (آفرينش) ، پ . ياراتىش ؛ ياراتىلىش ، ۋۇجۇتقا كېلىش . ◇~ تەرھى (~ طرحى) : ياراتىش پىلانى .
ئافتاب (آفتاب) ، پ . كۈن ، قۇياش ؛ ئاپتاپ .
ئافتابى خاۋەرى (آفتاب خاورى) ، پ . شەرق قۇياشى ، قۇياش .
ئافتابە (آفتابه) ئاپتاۋا .
ئافتابەچى (آفتابەچى) ھۆكۈمدارنىڭ قولىغا سۇ قۇيۇش ئىشىغا مەسئۇل خادىم .
ئافتەبەچىلىق (آفتابه چيليق) ھۆكۈمدارنىڭ قولىغا سۇ قۇيۇش ئىشى .
ئافتابرو (آفتاب رو) ، پ . قۇياشقا قارىغان ، كۈنگەي ؛ قۇياش يۈزلۈك ، كۈندەك گۈزەل .
ئافۇرتە ئانا (آفورته آنا) ئېمىكئانا ، سۈت ئانىسى .
ئافىيەت (عافيت) ، ئە . ساغلاملىق ، ساقلىق ، تىنچلىق ؛ بەخت . ◇~ ئەھلى (~اهلى) : ساغلام كىشىلەر .
ئاق (عاق) ، ئە . توسۇن ، بوي سۇنمىغان ؛ باش تارتقان ، يۈز ئۆرىگەن ، ئاسي .
ئاق يارماق (آق يارماق) كۆمۈش تەڭگە .

ئالاماق (الاماق) مۇلۇكسىزلىك ، ئۇي - ماكانسىزلىق ، سەرگەردانلىق .
ئالامان (الامان) ئادەملەر توپى ، بىر توپ ئادەم ؛ باندىت چېرىكلەر ، قاراقچىلار .
ئالامان - ئالاخان (الامان الاخان) قاراقچى ؛ ئوششۇق ، ئۇي - ماكانسىز ، سەرگەردان ، نامرات .
ئالامانچى (آلامانجى) بۇلاڭچى ، باسمىچى ، توپىلاڭچى .
ئالاۋ (الاو) ئوت ، يانغىن .
ئالاۋلاماق (الاولاماق) يانماق ، كۆيمەك ، لاۋۇلدىماق .
ئالاۋلانماق (الاولانماق) لاۋۇلداپ كۆيمەك ، شىددەتلىك كۆيمەك .
ئالاۋلىق (الاوليق) ئوتلۇق .
ئالاي I (آلاي) توپ ، گۇرۇھ ؛ قوشۇن .
ئالاي II (آلاي) ، پ . بۇلغىغۇچى ، يۇقۇپ بۇلغىغان ، بويىغۇچى ؛ بويىغان . ◇ مەي~ (مى~) : مەي يۇققان ، مەي ئارىلاشقان . ◇ چېھرە~ (چهره~) : يۈزىنى بويىغۇچى ، قەللاپ ، ئالدامچى .
ئالايلاماق (الايلاماق) سەپكە تۇرماق ، تىزىلماق .
ئالايىش (آلايش) ، پ . بۇلغىنىش ، كىرلىك ، چىرىكلىك ؛ ئىپلاسلىق ، پاسكىنىلىق .
ئالەت (آلت) ، ئە . ئەسۋاب ، سايمان .
ئالەم ئارا ، ئالەمارا (عالم آرا) ، ئە - پ . ئالەمنى بېزىگۈچى ، دۇنيانىڭ بېزىكى ؛ دۇنيانىڭ تېرىكى .
ئالەم ئاراي ، ئالەماراي (عالم آراى) ق . ئالەم ئارا .
ئالەم ئەفروز (عالم افروز) ، ئە - پ . دۇنيانى يورۇتقۇچى .
ئالەمەين (عالمين) ئىككى ئالەم ، ئۇ دۇنيا - بۇ دۇنيا .
ئالەمپەناھ (عالمپناه) ، ئە - پ . ئالەمنىڭ پاناھى ، ھەممىنىڭ تايانچى .
ئالەمتاب (عالم تاب) ، ئە - پ . دۇنيانى يورۇتقۇچى ، ئالەمگە نۇر ياغدۇرغۇچى .
ئالەمسوز (عالم سوز) ، ئە - پ . جاھاننى كۆيدۇرگۈچى .
ئالەمفروز (عالم فروز) ، ئە - پ . ق . ئالەم ئەفروز .
ئالەمگەرد (عالم كرد) ، ئە - پ . دۇنيانى كەزگۈچى ، جاھانكەزدى ؛ تېز يۈرەر ، ئۇچقۇر .
ئالەمگەردلىك (عالم كردليك) جاھانكەزدىلىك ؛ تېز يۈرەرلىك ، ئۇچقۇرلۇق .
ئالەمگىر (عالمكير) ، ئە - پ . دۇنيانى ئالغۇچى ، جاھانگىر .
ئالەمى كۆبرا (عالم كبرى) ، ئە . كائىنات ، پۈتكۈل ئالەم ؛ يۈرەك ، دىل .
ئالبۇتۇ (آلبوتو) زىننەتلەنگەن كەمەر .
ئالبۇراماق (البوراماق) قازماق ، ئاختۇرماق .

ئاڭدىبان (آنكديبان) تاسادىپەن .
ئاڭداماق (انكداماق) بىلمەك ، چۈشەنمەك ؛ زەڭ قويۇپ تىڭشىماق ؛ پايلىماق .
ئاڭدىماق (آنكديماق) ق . ئاڭداماق .
ئاڭلاق (انكلاق) چۈشەنچە ، بىلىم .
ئاڭلاقلىق (انكلاقليق) بىلگۈچى ، چۈشەنگۈچى ؛ بىلگەن ، چۈشەنگەن .
ئاڭلاماق (انكلاماق) ئىشتىمەك ؛ چۈشەنمەك ، بىلمەك ؛ ئەسلىمەك .
ئاڭماق (آنكماق) پەم قىلماق ، چۈشەنمەك ، بىلمەك .
ئاڭىتماق (آنكيتماق) ئەسلىمەك ، ئەسكە ئالماق .
ئاڭىش (انكيش) چۈشەنچە ، بىلىم .
ئال I (آل) ئالدى ، ھۇزۇر ، روبرو ؛ چىكە ، پېشانە . ◇ **ئالىدا** (آليدا) : ئالدىدا ، ھۇزۇرىدا . ◇ **ئالىغا** (آليغه) : ئالدىغا ، ھۇزۇرىغا .
ئال II (آل) قىزىل ، قىزىل رەڭ ؛ ھالىرەڭ . ◇ **بادەئى~** (بادە~) : قىزىل مەي . ◇ **~ئەك** (~اينك) : قىزىل يۈز ، قىزىل مەڭز . ◇ **ھۆللەئى~** (حلە~) : قىزىل كىيىم . ◇ **~ئەتمەك** (~ايتماك) ، **~ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : قىزىل قىلماق ، قىزارتماق .
ئال III (آل) ھىيلە ، مىكىر ، ئالدام .
ئال IV (آل) ، ئە . ئائىلە ، جەمەت ، ئۇرۇق ـ تۇغقان .
ئالاۋ (آلاء) ، ئە . نازۇنېمەتلەر ، يېمەك ـ ئىچمەكلەر ، تۇرمۇش لازىمەتلىكلىرى .
ئالا (آلا) ، پ . ق . ئالاي .
ئالات (آلات) ، ئە . «ئالەت (آلت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەسۋابلار ، سايمانلار ، قوراللار ، ياراقلار . ◇ **چىنىي~** (چينى~) : چىنە ـ قاچىلار ، جۇڭگو قاچىلىرى .
ئالاچە (الاجه) چىپار ، ئالا ـ بۇلا . ◇ **~ھاشىيەلىك تون** (~حاشيه ليک تون) : ئالا ـ بۇلا جىيەكلىك تون .
ئالاچۇغ (آلاچوغ) ق . ئالاچۇق .
ئالاچۇق (آلاچوق) ئالچۇق ، كەپە ؛ ئۇڭا ؛ چەللە .
ئالاشماق (الاشماق) تاللىماق ، ئايرىماق ، بۆلمەك .
ئالاشلانماق (الاشلانماق) سەكرىمەك ، سەكرەپ يۈگۈرمەك ، تېز ھەرىكەتلەنمەك .
ئالاق (الاق) بۇلاق ـ تالاق ، ئىسيان ، توپىلاڭ .
ئالاقماق (آلاقماق) تارمار بولماق ، بەربات بولماق ؛ تاللانماق .
ئالاقشماق (الاقشماق) قارىشلاشماق ، ئىسيان كۆتۈرۈشمەك .
ئالاك (آلانك) تۆپىلىك ، ئېگىزلىك ، ئېدىر ، داۋان .

ئاللاھ ، ئاللاھ (الله الله) ، ئە . ئاللاھ ، ئاللاھ ؛ ژاي ، ئاللاھ !
ئاللاھلاشماق (آللەلاشماق) خەيرلەشمەك ، خوشلاشماق .
ئاللاق (آللاق) ھىيلىگەر ، ئالدامچى ، مەككار .
ئالما باش (آلما باش) ئۆزدەكنىڭ بىر خىلى .
ئالماشقۇرماق (آلماشقورماق) بەداشقان قۇرماق ، چازا قۇرماق .
ئالمالىغ (المالیغ) ئىلى قورغاستىكى بىر قەدىمكى شەھەرنىڭ نامى .
ئالۇ (الو) ئالۇچا .
ئالۇبالۇ (آلوبالو) جىنەستە .
ئالۇد (آلود) ، پ . (سۆز ياساش رولىنى ئويناپ «ئارىلاش» ، «بويالغان» ، «مىلەنگەن» ، «بۇلغانغان» ، «تەككەن» دېگەندەك مەنىلەرنى ئاڭلىتىدۇ) . ◇ زەھەر～ (زهر～) : زەھەر ئارىلاشقان ، زەھەر قوشۇلغان ، زەھەرلىك . ◇ مەي～ (می～) : مەي ئارىلاش ، مەي يۇققان ؛ مەي تەككەن ؛ ◇ خاباڭۇد～ (خواب～) : ئۇيقۇ باسقان ، ئۇيقۇسىرىغان ، ئۇيقۇ ئارىلاش .
ئالۇدە (آلوده) ، پ . بۇلغانغان ، پاسكىنا ، ئىپلاس . ◇ دامەن～ (دامن～) : ئېتىكى بۇلغانغان ، يەنى ئىپلاس ، پاسكىنا ، يارىماس ؛ نومۇسسىز .
ئالۇدەلىق (آلودەلیق) ئىپلاسلىق ، بۇلغانغانلىق ؛ بۇزۇق .
ئالۇش (آلوش) ئارىلاپ . ◇ گۈن～ (کون～) : كۈن ئارىلاپ .
ئالۇفتە (آلفته) ، پ . بىپرىلگەن ؛ ئاشىق ؛ ھەيران ؛ پەرۋاسىز ؛ نازۇك تەبىئەت ؛ سەتەڭ .
ئالۇفتەۋار (آلفتەوار) ، پ . ئاشىقانە ، پەرۋاسىزلىق بىلەن ئىش قىلغۇچى .
ئالۇغ (الوغ) ماڭاش ، ئىش ھەققى ، ھەق ، ئېلىش .
ئالۇڭ (الونك) ئوق سېپى .
ئالىي (عالی) ، ئە . يۇكسەك ، ئەڭ يۇقىرى ، ئەڭ ئېگىز ، ئالىي . ◇ بۇرۇج～ (بروج～) : ئېگىز چوققىلار ؛ ئاسمان . ◇ دەرگاھ～ (درکاه～) : يۇقىرى دەرىجىلىك ؛ قەسىر ، ساراي . ◇ مەكان～ (مکان～) : يۇقىرى مەرتىۋىلەر . ◇ ھەسەب～ (حسب～) : يۇكسەك پەزىلەتلىك . ◇ سىپات～ (صفات～) : ئېسىل سۈپەتلىك . ◇ شان～ (شان～) : يۇكسەك دەرىجە ، ئەڭ قەدىرلىك . ◇ نىھاد～ (نهاد～) : تېگى ئېسىل ، زاتى ئېسىل . ◇ مەقام～ (مقام～) : يۇكسەك ئورۇن . ◇ فەرمانى～ (فرمان～) : ئالىي پەرمان . ◇ جاھ～ (جاه～) : يۇكسەك مەرتىۋىلىك . ◇ نەجاد～ (نجاد～) : ئېسىل نەسەبلىك .
ئالى ئەبا ئ (آل عباء) ، ئە ـ پ . پەيغەمبەر ئائىلىسى — مۇھەممەد ، فاتىمە ، ئەلى ، ھەسەن ۋە ھۈسەيىن .
ئالىجەناب (عالیجاب) ، ئە . ئۇلۇغ مەرتىۋىلىك ، يۇقىرى دەرىجىلىك ، ئالىي پەزىلەتلىك .
ئالىغ ـ ساتىغ (آلیغ ـ ساتیغ) ئېلىش ـ سېتىش ، ئېلىم ـ سېتىم ، سودا ، تىجارەت .

ئالبۇرغا (البورغا) هالقا ، سىرغا .
ئالبۇروق (البوروق) قەزىلغان ، ئاغدۇرۇلغان ، ھەيدەلگەن (يەر) .
ئالپ (الپ) باتۇر ، قەھرىمان ، پەھلىۋان .
ئالپاغوت (الپاغوت) بەگ ، باي ؛ باتۇر ، قەھرىمان .
ئالپاق (الپاق) ياقمىغا تىكىلگەن كەشتە ، چىلتەك .
ئال تامغا (آل تمغا) قىزىل تامغا ، خان ـ پادىشاھ يارلىقلىرىغا بېسىلىدىغان تامغا ، مۆھۈر .
ئالتايى (آلتايى ، آلطايى) قىزىل تۈلكە ، ئالتاي تۈلكىسى ۋە ئۇنىڭ تېرىسىدىن تىكىلگەن جۇۋا .
ئالتان (آلتان) خانبالىق شاھىنىڭ ئۇنۇڭانى .
ئالتۇنلاماق (التونلاماق) ئالتۇن يالاتماق ، ئالتۇن بىلەن زىننەتلىمەك .
ئالتۇنموغ (التونموغ) كىمخاپ ، زەربەپ .
ئالتۇنلىغ چىبىن (آلتون ليغ چيبين) رو چىۋىن ، پارقىراق چىۋىن .
ئالتۇن ۋەرەق (آلتون ورق) قاشىلىق (خال ۋە قاشقا سۈرۈلىدىغان بىر خىل قارا بوياق) .
ئالتىن ئەمەل (التين امال) ئىلى دەرياسىنىڭ شىمالىدىكى بىر تاغ ئوتكىلى (ئەسلىي مەنىسى : ئالتۇن ئىگەر) .
ئالجاشقاق (الجاشماق) ئالماشتۇرماق ؛ ئارىلاشتۇرماق .
ئالچاق (الچاق) پاكار ، تۆۋەن ، كىچىك ؛ تۆۋەن دەرىجىلىك ؛ يامان ، ياۋۇز ، پەس .
ئالچىن (الچين) تاغ چوققىسى ؛ لاچىن .
ئالداراتماق (آلداراتماق) گاڭگىراتماق ، تەمتىرەتمەك ، ھولۇقتۇرماق .
ئالداراماق (آلداراماق) تەمتىرىمەك ، گاڭگىراپ قالماق ، ھولۇقۇپ قالماق ، ئالدىرىماق .
ئالداغ (الداغ) ئالدام ، ساختىلىق ، ھىيلە ، مىكىر ، نەيرەڭ ؛ ھىيلىگەر ، مەككار .
ئالداغچى (الداغچى) ھىيلىگەر ، ئالدامچى .
ئالغاماق (الغاماق) ق . ئالقاماق .
ئالغوت (الغوت) ئاھالىلەردىن ئېلىپ توپلانغان ئوزۇق ـ تۈلۈك ۋە خىراجەت زاپىسى .
ئالغۇر (الغور) چاققان ، چەبدەس ؛ يىرتقۇچ ، ۋەھشىي .
ئالغۇلۇق (الغولوق) ئېلىنىدىغان نەرسە ، ئېلىشقا تېگىشلىك نەرسە .
ئالغۇلىغ (الغوليغ) ق . ئالغۇلۇق .
ئالغۇنچىق (الغونجق) ق . ئالغۇنچاق .
ئالغىن (الغين) يىغىن ، يىغىلىش .
ئالغىنچاق (آلغينچاق) قىستۇچ ، موچىن .
ئالغىنچى (آلغينچى) توپلىغۇچى ، يىغقۇچى .
ئالقاب (القاب) ياۋا قوي .
ئالقاماق (القاماق) تىلەكداشلىق بىلدۈرمەك ؛ ماختىماق ، ئالقىشلىماق .
ئالقامىش (القامش) بەختلىك ، بەختىيار .

چى» دېگەنگە ئوخشاش مەنىلەرنى ئاڭلىتىدۇ) . ◇ ئىلىم~ (علم~) : بىلىم ئالغۇچى ، ئىلىم ئۆگەنگۈچى .

ئاموزگار (آموزكار) ، پ . ئۆگەتكۈچى ، ئوقۇتقۇچى ؛ تەجرىبىلىك ، بىلىملىك .

ئامۇل (امول) يۈڭاش ، مۇلايىم ؛ تىنچ ، جىم .

ئامىختە (آميخته) ، پ . ئارىلاش ، ئارىلاشتۇرۇلغان .

ئامىر (آمر) ، ئە . ئەمىر قىلغۇچى ، بۇيرۇغۇچى ، ھۆكۈمدار .

ئامىرزىش (آمر زش) ، پ . ق . ئامۇر زىش .

ئامىل (عامل) ، ئە . ئەمەل قىلغۇچى : ژاكالەتچى ؛ باشقۇرغۇچى ھاكىم .

ئامىز (آميز) ، پ . (سۆز ياساش رولىنى ئويناپ «ئارىلاش» ، «بار» دېگەندەك مەنىلەرنى ئىپادىلەيدۇ) . ◇ رەڭ~ (رنگ~) : رەڭدار ، پارلاق . ◇ خۇن~ (خون~) : قانلىق ، قان ئارىلاش .

ئامىزىش (آميزيش) ، پ . ئارىلاشمىلىق ، قوشۇلما ، ئارىلىشىش ؛ بېرىش - كېلىش ، مۇناسىۋەت .

ئامىي (عامى) ، ئە . ساۋاتسىز ، قارا تۇرك .

ئامىن (آمين) ، ئە . (دۇئا ئىبارىسى) دۇئايىمنى قوبۇل قىلغىن !

ئان (آن) ، پ ۋاقىت ، پەيت ، دەم ، چاغ ؛ ◇ بىر~ (بر~) : بىردەم .

ئانت (انت) قەسەم . ◇ ~ ئىچمەك (~ ايچماک) : قەسەم قىلماق ، قەسەم ئىچمەك .

ئانچاق (آنچاق) شۇنچە ، شۇنچىلىك .

ئانچادا (آنچادا) ئۇزاق ئۆتمەي ، بىرئازدىن كېيىن .

ئانچىنان (آنچينان) شۇنچە ، شۇنچىلىك ، شۇنىڭغا قەدەر .

ئاندىپ (انديپ) دۆت ، لەقۋا .

ئاندىماق (آنديماق) ق . ئاڭداماق .

ئانۇق (انوق) تەييار ، ئېنىق .

ئانۇقلاماق (انوقلاماق) تەييارلىماق .

ئانىقماق (انيقماق) چوڭايماق ، ئۆسمەك .

ئاھە (آھ) قەدىمكى ئۇرۇش قوراللىرىنىڭ بىر تۈرى .

ئاھەك I (آهنك) ، پ . قەست ، نىيەت ، ئىستەك ، ئىنتىلىش ، باشلاش ؛ نىشان ، يۆنىلىش . ◇ ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : نىيەتلەنمەك .

ئاھەك I (آهنك) ، پ . رەڭش ، تەرز ؛ ئوخشاش . ◇ ئاينە~ (آيينه~) : ئەينەككە ئوخشاش ، ئەينەكتەك روشەن .

ئاھەك II (آهنک) ، پ . كۈي ، ئاھاڭ .

ئالىفتە (آلفته) ، پ . ق . ئالۇفتە

ئالىق ـ سالىق (الیق سالیق) سېلىق ، باج ـ سېلىق .

ئالىم (عالم) ، ئە . بىلگۈچى ، چوڭقۇر بىلىملىك ، يۇقىرى مەلۇماتلىق .

ئالىمۇل غەيب (عالم الغیب) ، ئە . غايىب سىرلارنى بىلگۈچى ؛ ك . ئاللاھ .

ئالىمەقام (عالي مقام) ، ئە . يۇقىرى دەرىجىلىك ؛ ئۈستۈن مەرتىۋە ، يۈكسەك ئورۇن .

ئالى نەبى ۋە ئالى رەسۇل (آل نبی و آل رسول) ، ئە ـ پ . ق . ئالىي ئەبا .

ئالىنچە (آلینچه) يۈگەندىكى پۇپۇك .

ئالىندا (آلینده) ئالدىدا .

ئالىي ھىممەت (عالي همّت) ، ئە . زور ئىرادىلىك ، غەيۇر .

ئالىيە (عالیه) ، ئە . يۈكسەك ، ئۇلۇغ ، بۈيۈك ؛ «ئالىي»نىڭ ئايال سىغا شەكلى .

ئام (عام) ، ئە . ئامما ، كۆپچىلىك ، ئاددىي خەلق ؛ ئومۇمىي ، ئادەتتىكى . ◇ ~ بولماق (~ بولماق) : ئومۇملاشماق ، يېيىلماق . ◇ باري ~ (بار ~) : ئومۇمىي ئىجازەت ، ئومۇمىي قوبۇل . ◇ خاسۇ ~ (خاص و ~) : ئاقسۆڭەكلەر ھەم ئاددىي خەلق .

ئاماج I (آماج) ، پ . نىشان ، قارا (ئوق ئېتىپ مەشىق قىلىش ئۈچۈن تىكلەپ قويۇلغان قارا ، نىشان تاختىسى) . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ایلاماك) : مۆلچەرلىمەك ، نىشان قىلماق ، قارىغا ئالماق .

ئاماج I (آماج) يەر ھەيدەيدىغان بىر خىل سايمان .

ئاماجخانە (آماجخانه) ، پ . ئوق ئېتىش ئورنى ، قارىغا ئېتىش ئورنى .

ئاماجگاھ (آماجگاه) ، پ . نىشان ، قارا ، قارىغا ئېتىش مەيدانى .

ئامادە (آماده) ، پ . تەييار ، تەييارلانغان . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ایلاماك) ، ~ ئەتمەك (~ ایتماك) ، ~ قىلماق (~ قیلماق) : تەييارلىماق ، ھازىرلىماق . ◇ ~ تۇتماق (~ توتماق) : تەييار تۇتماق ؛ تولدۇرماق ، ئورنىغا قويماق .

ئامال (آمال) ، ئە . «ئەمەل (امل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۈمىدلەر ، تىلەكلەر ، ئىستەكلەر .

ئامەدۇ رەفت (آمدو رفت) مېڭىش ، يېرىش ـ كېلىش ؛ زىيارەت ؛ مۇناسىۋەت .

ئامراغ (آمراغ) ئامراق .

ئامرىنماق (امرینماق) خۇشال بولماق ، شادلانماق ، سۆيۈنمەك .

ئامۇ (آمو) ئامۇ دەرياسى .

ئامۇدە (آموده) ، پ . تولغان ، تولدۇرۇلغان ؛ يېزىلىگەن ؛ يىپقا تىزىلغان (ياقۇت ۋە گۆھەر) .

ئامۇر زىش (آمر زش) ، پ . ئەپۇ قىلىش ، كەچۈرۈش ، گۇناھىدىن ئۆتۈش .

ئامۇز (آموز) ، پ . (سۆز ياساش رولىنى ئويناپ ، «ئۆگەنگۈچى» ، «بىلگۈچى» ، «ئالغۇ-

ئاۋۇنماق (آونماق) خۇشال بولماق ، شادلانماق ؛ ياشماق ، كۈن ئۆتكۈزمەك .
ئاۋۇز (آویز) ، پ . (سۆز ياساش رولىنى ئويناپ «ئېسىلغان» ، «ئېسىقلىق» ، «ئۆتۈلغان» دېگەندىگە ئوخشاش مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ) . ◇ دەستاۋۇز～ (دست～) قولدا تۇتۇلغان ؛ ھۆججەت ، پاكىت ، باھانە ، ۋاستە ؛ قۇتۇلۇش ۋاستىسى ؛ سۇۋغا ، ھەدىيە .
ئاۋۇزان (آویزان) ئېسىقلىق ، ئېسىلغان ، باغلاقلىق .
ئاۋۇزە (آویزه) ، پ . ئېسىلغان ، ئېسىقلىق ، ئاسما ؛ ھالقا ، سىرغا ؛ زىرە . ◇～قىلماق (قىلماق) : ئاسماق ، ئېسىپ قويماق ؛ تاقاپ قويماق .
ئايا (آیا) (يارەمچى سۆز . «قېنى» ، «ياكى» ، «بەلكى» ، «ئېھتىمال» دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ) . ◇～كەلتۇر (～كېلتور) : قېنى ، كەلتۇر !
ئايات (آیات) ، ئە . «ئايەت (آیت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئايەتلەر ، قۇرئان جۈملىلىرى ؛ بەلگىلەر ، ئالامەتلەر .
ئاياتى مۇبەييەن (آیات مبین) ، ئە ـ پ . بايان قىلغۇچى ئايەتلەر .
ئاياتى شىفا (آیات شفا) ، ئە ـ پ . شىپالىق بەرگۈچى ئايەتلەر .
ئاياز (آیاز) ئوچۇق ھاۋا .
ئاياغ I (آیاغ ، ایاغ) ق . ئاياق .
ئاياغ II (آیاغ ، ایاغ) ئاياق ، پۇت ؛ ئاخىر ، سوڭ . ◇～تارتماق (～تارتماق) : بىر نەرسىدىن كۆڭلى سوۋۇماق ، يىراقلاشماق . ◇～چەكمەك (～چېكماك) : كېلىشتىن چېكىنمەك ، باش تارتماق . ◇～سالماق (～سالماق) : ئاياق باسماق ، قەدەم قويماق . ◇ ئەتەككە～ چەكمەك (ایتاككا～ چېكماك) : بىر يەردە چىڭ ئولتۇرماق . ◇ ئاياغدىن تۆشمەك (ایاغدین توشماك) : ئېتىبارى كەتمەك .
ئاياغچى (آیاغچی) ق . ئاياقچى .
ئاياق (آیاق) پىيالە ، قەدەھ ، كاسا .
ئاياقچى (آیاقچی) مەي قۇيغۇچى ، ساقي .
ئاياقچىلىق (آیاقچی لیق) ساقىيلىق .
ئايالتماق (آیالتماق) ئازدۇرماق .
ئايالغۇ (آیالغو) بىر خىل چالغۇ .
ئايامان (آیامان) ئايىمايمەن .
ئايان (آیان) كەلگۈچى . ◇～بولماق (～بولماق) : كەلمەك .
ئايانماق (ایانماق) ئايىماق .
ئايەت (آیت) ، ئە . نىشان ، بەلگە ، نامايەندە ؛ قۇرئاننىڭ جۈملىسى ، ئايەت .
ئايەندە (آینده) كەلگۈچى ، كېلىدىغان . ◇ خۇش～ (خوش～) : خوشياقىدىغان ، يېقىملىق تۇيۇلىدىغان ، خوپ كېلىدىغان .
ئايتمان (آیتمان) ئېيتمايمەن .
ئايدىن (آیدین) نۇرلۇق ، يالتىراپ تۇرغان ، روشەن ، ئايدىڭ .
ئايرالىق (ایرالیق) ئايرىلغان ؛ تاللانغان ، سەر خىل .
ئايرۇ (آیرو) ئايرىم ، ئۆزگە ، بۆلەك ، جۈدا ، باشقا . ◇ سەندىن～ (سین دین～) :

ئاھەن (آهن) ، پ . تۆمۈر .
ئاھەنپارە (آهن پاره) تۆمۈر پارچىسى .
ئاھەنگەر (آهنكر) ، پ . تۆمۈرچى .
ئاھەنگۆداز (آهن كداز) ، پ . تۆمۈر ئېرىتكۈچى ، تۆمۈرچى ، تۆمۈر ئېرىتىلىدىغان ئوچاق .
ئاھەنىن (آهنين) ، پ . تۆمۈردىن ئىشلەنگەن ؛ تۆمۈردەك ، قاتتىق ، چىڭ .
ئاھەنىن چەنگ (آهنين چنك) ، پ . تۆمۈر پەنجە ، تۆمۈر قىسقۇچ ؛ تۆمۈر پەنجىلىك ، تۆمۈر چاڭگاللىق ؛ ئىنتايىن كۈچلۈك .
ئاھەنىن دىز (آهنين دز) ، پ . تۆمۈر قورغان ، مۇستەھكەم قەلئە .
ئاھۇ I (آهو) ، پ . كىيىك .
ئاھۇ I (آهو) ، پ . ئەيىپ ، گۇناھ .
ئاھۇتەك (آهوتك) كىيىكتەك يۇگۇرەك ، كىيىكتەك چاپىدىغان .
ئاھۇگىرلىك (اهوكيرليك) ئەيىب تاپقۇرلۇق ، ئەيىب ئىزدەشلىك .
ئاۋ (آو) ئوۋ ، شىكار .
ئاۋارە (آواره) ، پ . سەرگەردان ؛ بەختسىز ، بەختسىزلىككە يولۇققان .
ئاۋازە (آوازه) ، پ . ناخشا ؛ كۈي ، ئاھاڭ ؛ رىۋايەت ؛ ئاتاق ، داڭق .
ئاۋالاماق (اولاماق) قوشۇلماق ، ماقۇل كۆرمەك .
ئاۋان (آوان) ، ئ . «ئان (آن)»نىڭ كۆپلۈكى : ۋاقىتلار ، زامانلار ، پەيتلەر ، جەريان .
ئاۋەخ (آوخ) پاھ ، ۋاھ ، ۋاي - ۋۇي !
ئاۋەر (آور) ، پ . (سۆز ياساش رولىنى ئويناپ «كەلتۈرىدىغان» ، «كەلتۈرگەن» ، «كەلتۈرگۈچى» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . ◇نۇكتە~ (نكته~) : چوڭقۇر مەنىلىك ؛ چىرايلىق سۆزلىگۈچى ، ياخشى جاۋاب قايتۇرغۇچى .
ئاۋۇرنىماق (آورنماق) ئىتتىرىلمەك ؛ بىر نەرسىگە قول تەگكۈزمەك ؛ يەرنى تەپمەك .
ئاۋلاغ (اولاغ) ق . ئاۋلاق .
ئاۋلاق (آولاق) ئوۋ مەيدانى .
ئاۋلاماق (آولاماق) ئوۋلىماق ، شىكار قىلماق .
ئاۋماق (آوماق) ئۇۋىماق ، ئۇششاقلىماق .
ئاۋۇتماق (اوتماق) ئويناتماق ، خۇشال قىلماق .
ئاۋۇچ (آوچ) ئوچ ، ئوچۇم ، سىقىم ، ئالىقان ، چاڭگال ؛ چاۋاك . ◇~ **ئاچماق** (~ آچماق) ، ئوچۇمنى ئاچماق . ◇~ **قاقماق** (~ قاقماق) : چاۋاك چالماق . ◇~ **خاك** (~ خاك) : بىر ئوچۇم توپا .
ئاۋۇچلاماق (آوچلاماق) چاڭگاللىماق ، سىقىمداىماق ، تۇتماق .
ئاۋۇرت (آورت) مەڭز ، ياڭاق .
ئاۋۇنچاق (آونچاق) ئاۋۇنۇشلۇق ، ئاۋۇنما .

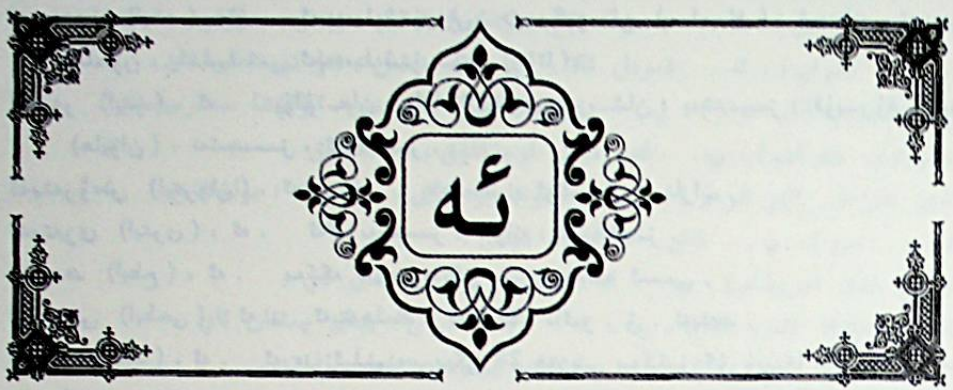

ئەئادى (اعادى) ، ئە . «ئەدۇڭ (عدو)»نىڭ كۆپلۈكى : دۈشمەنلەر .

ئەئازىم (اعاظم) ، ئە . «ئەئزەم (اعاظم)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۇلۇغلار ، كاتتىلار ؛ ئەڭ بۈيۈك ، ئەڭ زور .

ئەئالىي (اعالى) ، ئە . «ئالىي (عالى)»نىڭ كۆپلۈكى : يۇقىرى دەرىجىلەر .

ئەئەزز (اعز) ، ئە . ئەڭ ئىززەتلىك ، ئەڭ سۆيۈملۈك ، ئەڭ ئەزىز .

ئەئەززى ئەسھاب (اعز اصحاب) ، ئە - پ . ھەمسۆھبەتلەرنىڭ ئەڭ ئەزىزى ، ئۇلپەتلەرنىڭ ئەڭ ئىززەتلىكى . ئەئەززى ئەھباب (اعز احباب) ، ئە - پ . دوستلارنىڭ ئەڭ ئەزىزى .

ئەب (اب) ، ئە . ئاتا ، دادا ، پەدەر .

ئەبا (عبا) ، ئە . دەرۋىش ۋە قەلەندەرلەر كىيىدىغان ، قوپال يۇڭ رەختتىن تىكىلگەن قىسقا يەڭلىك چاپان .

ئەبابىل (ابابيل) ، پ . قارلىغاچ .

ئەباتىل (اباطيل) ، ئە . «باتىل (باطل)»نىڭ كۆپلۈكى : باتىللار ، يالغانلار ، قۇرۇق گەپلەر ؛ پىتنىلەر .

ئەبا ۋە ئەجداد (ابا و اجداد) ، ئە . ئاتا - بوۋىلار .

ئەبەد (ابد) ، ئە . مەڭگۈ ، دائىم ؛ ئەبەدىيلىك ، مەڭگۈلۈك ، دائىملىق .

ئەبەدۇل ئەباد (ابد الاباد) ، ئە . دائىم ، ھەرۋاقىت ؛ پۈتمەس - تۈگىمەس ، چەكسىز .

ئەبەدىي (ابدى) ، ئە . مەڭگۈلۈك ، پۈتمەس .

ئەبەدى جاۋىد (ابد جاويد) ، ئە - پ . مەڭگۈلۈك .

ئەبەس (عبث) ، ئە . پايدىسىز ، ئورۇنسىز ، بىھۇدە .

ئەبەن ئەن جەددىن (ابا عن جد) ، ئە . ئاتا - بوۋىدىن تارتىپ .

ئەبەۋەين (ابوين) ، ئە . ئاتا - ئانا .

سەندىن باشقا ، سەنسىز .
ئايرۇقسى (آيروقسى) پەرقلىق ، ئوخشاشمىغان .
ئايغاق I (ايغاق) ئىسپاتچى ، پايلاقچى ، پاش قىلغۇچى .
ئايغاق II (ايغاق) كاس ـ كاس ، مەمەدان .
ئايغاقلاماق (ايغاقلاماق) ئىسپاتلىماق ، پايلىماق ، تەكشۈرمەك ، پاش قىلماق .
ئايلانا (ايلانا) ئەتراپ ، چۆرە ، كەڭلىك .
ئايلانماق (ايلانماق) ئايلانماق ، بۇرۇلماق ؛ قايتماق ؛ ئاغماق ، يۈزىنى ئۆرۈۋالماق ، ئىلتىپات-سىزلىق قىلماق ، قارىماي قويماق ، ئارىلاشماق . ◇ **ئۆز هالىگە~** (اوز حاليكا~) : ئۆز هالى بىلەن بولماق ، ئۆزىگە ئېتىبار بەرمەك .
ئايماق I (ايماق) ئېيتماق ، دېمەك .
ئايماق II (ايماق) قەبىلە ، ئۇرۇق .
ئايماقات (ايماقات) «ئايماق (ايماق)»نىڭ كۆپلۈكى : ئايماقلار ، قەبىلىلەر .
ئايمد (عايد) ، ئە . تېگىشلىك .
ئايىردۇك (آييردوك) ئايرىسۇن ؛ ئايرىدۇق .
ئايىرمان (آييرمان) ئايرىمايمەن .
ئايىقماق (آييقماق) هېيىقماق ، تەپ تارتماق ؛ هوشيار بولماق .
ئايىلدۇرماق (آيلدورماق) ئايرىلدۇرماق ؛ هوشيار قىلماق ، هوشىغا كەلتۈرمەك .
ئايىلماق (آيلماق) هوشيارلانماق ، هوشىغا كەلمەك ، ئۆزىگە كەلمەك ، تۆزەلمەك .
ئايىن (آيين) ، پ . رەسىم ـ قائىدە ، ئادەت ، قىلىق ؛ رەۋىش ، تەرتىپ ؛ تەرتىپ ، ئۇسۇل ، مۇراسىم ؛ ئوخشاش . ◇ **گەۋھەر~** (كوهر~) : گۆھەرگە ئوخشاش . ◇ **ئايىنە~** (آيينه~) : ئەينەككە ئوخشاش .
ئايىنە (آيينه) ئەينەك .
ئايىنە بەند (آيينه بند) ، پ . ئەينەكلىك ، ئەينەك سېلىنغان .
ئايىنەدار (آيينەدار) ، پ . ئەينەك ساقلىغۇچى ، ئەينەك تۇتقۇچى .
ئايىنە سان (آيينه سان) ، پ . ئەينەكتەك ؛ تىنىق ، سۈزۈك .
ئايىنە فام (آيينه فام) ، پ . ئەينەك رەڭ ؛ سۈزۈك ، تىنىق . ق . ئايىنەگۈن .
ئايىنە كىردار (آيينه كردار) ، پ . ق . ئايىنە سان .
ئايىنە گۈن (آيينه كون) ، پ . ئەينەك رەڭ ، ئەينەكتەك يالتىراق ، تىنىق .
ئايىنى داد (آيين داد) ، ئە ـ پ . ئادالەت رەسمى ، ئادالەت قائىدىسى .
ئايىنى فەساهەت (آيين فصاحت) ، ئە ـ پ . پاساهەت رەۋىشى ، پەسىھلىك ، ساپلىق تەرتىپى .
ئايىنى فەنا (آيين فنا) ، ئە ـ پ . فانىيلىق تەرزى .
ئايىنى قەتلۇكىن (آيين قتل وكن) ، ئە ـ پ . ئۇرۇش ، ئۇلتۇرۇش ئادىتى .
ئايىنى هەرب (آيين حرب) ، ئە ـ پ . جەڭ تەرتىپى .
ئايىنى ۋەفاق (آيين وفاق) ، ئە ـ پ . مۇھەببەت ؛ بىرىكىش .

ئەبرەس (ابرص) ، ئە . بەدىنىگە ئاق چۈشكەن كىشى ، پېسى ، جۈزام ، ماخاۋ .
ئەبرەش (ابرش) ، ئە . قىزىل ئالا ، ئاق ئالا ، تاغىل ؛ شۇ تۈستىكى ئات .
ئەبر خىرام (ابر خرام) ، پ . بۇلۇتتەك تېز چاپىدىغان ، بۇلۇتقا سەكرەيدىغان .
ئەبركەف (ابركف) ، پ . ك . قولى ئوچۇقلۇق ، سېخىيلىق .
ئەبر كىردار (ابر كردار) ، پ . بۇلۇتقا ئوخشاش ، بۇلۇتتەك ؛ بۇلۇتلۇق .
ئەبرو (ابرو) ، پ . قاش ، ئادەمنىڭ قېشى .
ئەبرو شام (ابروشام) ، پ . ك . ھىلال ، يېڭى چىققان ئاي .
ئەبرو فەلەك (ابرو فلک) ، پ ـ ئە . ك . ھىلال ، يېڭى چىققان ئاي .
ئەبرى بەھار (ابر بهار) ، پ . كۆكلەم بۇلۇتى ، باھار بۇلۇتى .
ئەبرى بەھاران (ابر بهاران) ، پ . ئەتىياز بۇلۇتى .
ئەبرى پۇربار (ابر پربار) ، پ . قارا يېغىن بۇلۇتى ، ك . قارا يېغىن ، قاتتىق يامغۇر .
ئەبرىشىم (ابريشيم) ، پ . يىپەك ، يىپەك رەخت ، دۇردۇن .
ئەبرى قىرمانەد (ابر قرماند) ، پ . قارا بۇلۇت .
ئەبرى كەرەم (ابر كرم) ، پ ـ ئە . ياخشىلىق بۇلۇتى ، زور ياخشىلىق .
ئەبرى مەتىر (ابر مطير) ، پ ـ ئە . يامغۇر بۇلۇتى .
ئەبرى نەۋ باھار (ابر نو بهار) ، پ . باش ئەتىياز بۇلۇتى .
ئەبرى نەۋروز (ابر نوروز) ، پ . باھار بۇلۇتى ، خاسىيەتلىك بۇلۇت .
ئەبرى نىيسان (ابر نيسان) ، پ . باھاردىكى يامغۇر بۇلۇتى ، ئاپرىل بۇلۇتى .
ئەبكار (ابكار) ، ئە . «بىكر (بكر)»نىڭ كۆپلۈكى : قىزلار . ◇مەئنا~ (معنى~) : ك . نازۇك پىكىرلەر ، ساپ پىكىرلەر .
ئەبكەم (ابكم) ، ئە . گاچا ، تىلسىز .
ئەبكەملىق (ابكم ليق) تىلسىزلىق ، گاچىلىق .
ئەبلەغ (ابلغ) ، ئە . بالاغەتكە يەتكەن ؛ ئەقىل روشەن ئىپادىلىك ، ئەقىل پاساھەتلىك .
ئەبلەق (ابلق) ، ئە . ئالا ـ بۇلا ، ئالا ـ تاغىل ، تاغىل ؛ ياۋايى ئات . ◇زەمانە ئەبلەقى (زمانه ابلقی) : ك . كېچە ـ كۈندۈز .
ئەبلەقسۇۋار (ابلق سوار) ، ئە ـ پ . تاغىل ئات مىنگەن .
ئەبلەھ (ابله) ، ئە . ئەقىلسىز ، دۆت ؛ گاچا . ◇~فىرىب (~فريب) : ئەقىلسىزلەرنى ئالدىغۇچى ، ئەخمەق قىلغۇچى .
ئەبلەھانە (ابلهانه) ، ئە ـ پ . ئەخمەق ، ئەخمىقانە ، نادان ، نادانلارچە ؛ دۆت .
ئەبنا (ابنا) ، ئە . «ئىبن (ابن)»نىڭ كۆپلۈكى : ئوغۇللار ، بالىلار .
ئەبنايى جىنس (ابنا جنس) ، ئە ـ پ . جىنسداشلار ؛ تەڭتۇشلەر .
ئەبنايى دەۋران (ابنا دوران) ، ئە ـ پ . دەۋر پەرزەنتلىرى ؛ زامانداشلار ، تەڭتۇشلەر .

ئەبەدەت (ابدت) ، ئ . ئەبەدىيلەشتۈرۈش . ◇~ ئېھسان (~احسان) : ئېھساننى ئەبەدىي قىلىشۇن ، ياخشىلىقنى ئەبەدىيلەشتۈرسۇن (دۇئا) .

ئەبتەر (ابتر) ، ئ . يۇلۇڭسىغان ، تاماملانمىغان ، پەرىشان ؛ بەختسىز ؛ قۇيرۇقى يوق (ھايۋان) ، نەتىجىسىز ، ئەۋلادسىز .

ئەبتەرۇەش (ابتروش) ، ئ - پ . بەختسىز ، ئوڭمىغان ؛ خاراب .

ئەبتەرى (ابترى) ، ئ . ئەك بەختسىز ؛ دۇئانە ؛ ئەخلاقسىز .

ئەبتەھ (ابطح) ، ئ . مەككە شەھىرىدىكى بىر مەھەللە ئىسمى .

ئەبتەھى (ابطحى) ، ئ . ئەبتەھلىك ؛ ئەبتەھكە دائىر . ق . ئەبتەھ .

ئەبجەد (ابجد) ، ئ . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى 28 ھەرپنى سەككىز گۇرۇپپىغا بۆلۈپ ، ھەربىر گۇرۇپپىدىكى ھەرپلەرنى بىر - بىرىگە قوشۇپ ياسىغان سەككىز ياسالما سۆزنىڭ ئومۇمىي نامى ۋە بىرىنچىسىنىڭ ئوقۇلۇشى . بۇ سۆزلەر : ابجد (ئەبجەد) ، ھوز (ھەۋەز) ، حطى (ھۇتتى) ، كلمن (كەلەمەن) ، سعفص (سەئفەس) ، قرشت (قەرەشەت) ، ثخذ (سەخەز) ، ضظغ (زەزەغ) دىن ئىبارەت . كونا مەكتەپلەردە بالىلارنىڭ ھەرپلەرنى ئۆگىنىش باسقۇچىدا شۇ سەككىز سۆز مەخسۇس كىچىك تاختىغا يېزىپ ئوقۇتۇلغان ۋە بۇنداق ئوقۇتۇش «تەئلىمى ئەبجەد» (تعليم ابجد) دەپ ، بۇ سۆزلەرنى ئوقۇشقا كىرىشكەنلەر بولسا «ئەبجەدخان (ابجد-خوان)» دەپ ئاتالغان . بۇ سۆزلەردىكى ھەرپلەر يەنە يۇقىرىدىكى تەرتىپ بويىچە 1 ، 2 ، 3 ، 4 ، 5 ، 6 ، 7 ، 8 ، 9 ، 10 ، 20 ، 30 ، 40 ، 50 ، 60 ، 70 ، 80 ، 90 ، 100 ، 200 ، 300 ، 400 ، 500 ، 600 ، 700 ، 800 ، 900 ، 1000 سانلىرىغا ۋەكىللىك قىلغان بولۇپ ، چاغاتاي ئۇيغۇر تىلىدىكى شېئىرلاردا ، ھىجرىيە يىلى قاتارلىق سانلار ھامان شۇ ھەرپلەردىن تۈزۈلگەن سۆزلەر ئارقىلىق (ئەبجەد ھېسابى بىلەن) ئىپادىلەنگەن .

ئەبجەدخان (ابجد خوان) ، ئ - پ . ق . ئەبجەد .

ئەبدال I (ابدال) ، ئ . ۋەلىيلىكنىڭ مەلۇم بىر دەرىجىسىگە ئېرىشكەن گۇرۇھ ، ئەۋلىيالار ، خۇداغا يېقىنلار ؛ قەلەندەر ، دۇئانە .

ئەبدال I (ابدال) ، ئ . «بەدەل (بدل)»نىڭ كۆپلۈكى ؛ بەدەللەر ؛ ھەمىشە تۇرار جاي ئۆزگەرتىپ تۇرىدىغانلار ، كۆچمەنلەر ؛ تەركىدۇنياچىلار ، سەرگەردانلار ؛ دۇئانە .

ئەبدالۇەش (ابدال وش) ، ئ - پ . ئەۋلىيا تەبىئەت ، دەرۋىش سۈپەت ؛ قەلەندەر سۈپەت ؛ بىپەرۋا .

ئەبر (ابر) ، پ . بۇلۇت .

ئەبرار (ابرار) ، ئ . ياخشىلار ، ياخشىلىق بىلەن تونۇلغانلار ، پاك كىشىلەر .

ئەبراسا (ابر آسا) ، پ . بۇلۇتقا ئوخشاش .

ئەبرە I (عبره) ، ئ . ياش تامچىسى ، ياش ئۇنچىسى .

ئەبرە I (عبره) (كىيىمنىڭ) ئوك تەرىپى ۋە چېتى .

ئەپسىز (ابەسىز) كەپەكسىز ، نالايىق .
ئەت (ابت) گۆش ◇~يەمەك (~يماك) : گۆش يېمەك .
ئەتمەك (ايتماك) تاماق ، غىزا ، نان .
ئەتمەكچى (ايتماكچى) نانچى ، ناۋاي .
ئەتىنمەك (ايتينماك) بولماق ؛ ئېتىلمەك ، قىلىنماق .
ئەچكۇ (ايچكو) ق . ئۆچكۇ (اوچكو) .
ئەدەك (ايداك) كىگىز ئۆينىڭ تۆۋەن قىسمى .
ئەدگۇ (ايدكو) ياخشى .
ئەدىز (ايديز) ئېگىز ، يۇكسەك .
ئەدىزلىك (ايديزليك) ئېگىزلىك ، يۇيۇكلۇك .
ئەدىش (ايديش) قاچا ، لوڭقا .
ئەدىل (ايدىل) ئىدىل دەرياسى ، ۋولگا .
ئەدىلچە (ايدىلچە) ئېتىن ، ئۆستەڭ .
ئەدىلچىك (ايديلجيك) ق . ئەدىلچە .
ئەراۋۇل (ايراول) ئالدىنقى پوست ، ئالدىدا ماڭغۇچى قىسىم ، ئاۋانگارت قىسىم .
ئەرەن (ايران) ئەر ، كۆيەۋ ؛ ياخشى ئادەم ، ھەقىقىي ئادەم ، كۆچلۈك ئادەم .
ئەرەنچە (ايرانچە) ئەرلەرچە ، ئەرلەرگە خاس .
ئەرەنلىك (ايرانليك) يېتىلگەنلىك ، باتۇرلۇق ، يىگىتلىك ، ئەرلىك مەردلىك .
ئەرتەگۈن (ايرتەكون) ئەتىگەن .
ئەرتەگى (ايرتاكى ، ارتاكى) ئەتىگەنكى ، بالدۇرقى ؛ قەدىمكى ، بۇرۇنقى ؛ قەدىمكى سۆز ، چۆچەك ، ھېكايە ، ئەپسانە .
ئەرتەك (ايرتانك) ئەتە (ئە :تە) .
ئەردى (ايردى) ئىدى . ◇ئۇلار يەتە جان سەۋداگەر~ (اولار ييته جان سوداكر~) : ئۇلار جەمئىي يەتتە نەپەر سودىگەر ئىدى .
ئەرسە (ايرسا) بولسا (شەرت مەنىسىنى ئىپادىلەيدۇ) .
ئەرسەك (ايرسانك) بولسالا .
ئەركەشمەك (ايركاشماك) ئامراقلىق قىلماق ، سىلاپ سىپىماق ؛ چاقچاق قىلماق ، كۆلدۇرمەك ، قىزىقچىلىق قىلماق .
ئەركەن (ايركان) ئىكەن .
ئەركىلىك (ايركليك) قۇدرەتلىك ، كۆچلۈك ؛ خوجايىنلىق ، ئىختىيارلىق ، ئەركىنلىك .
ئەركىنمەك (ايركينماك) مايىل بولماق ، ئاغماق .
ئەرگەشمەك (ايركاشماك) ئەگەشمەك ، دورىماق .

ئەبنايى دەھر (ابنا دهر) ، ئە - پ . ق . ئەبنايى دەۋران .
ئەبنايى روزگار (ابنا روزكار) ، ئە - پ . ھەرلىكتە كۆن كەچۈرگۈچىلەر .
ئەبنايى زەمان (ابنا زمان) ، ئە - پ . ق . ئەبنايى دەۋران .
ئەبنىيە (ابنيه) ، ئە . «بىنا (بناء) »نىڭ كۆپلۈكى : بىنالار ، ئۆيلەر ؛ ئاساسلار .
ئەبھاس (ابحاث) ، ئە . «بەھس (بحث) »نىڭ كۆپلۈكى : بەس - مۇنازىرىلەر ، تالاش - تارتىشلار ؛ تەكشۈرۈشلەر ، تەتقىقاتلار .
ئەبھەر (عبهر) ، ئە . نەرگىس گۈلى ؛ ك . كۈندۈز . ◇ ئەبھەر شەمىم (عبهرشميم) : نەرگىس گۈلى پۈرايدىغان ، نەرگىس ھىدلىق .
ئەبۇ (ابو) ، ئە . «ئاتا» مەنىسىدە ئىككىنچى بىر ئىسىمغا قوشۇلۇپ كېلىدۇ . ◇ ئەبۇ ھەنىفە (ابو حنيفه) : ھەنىفەنىڭ ئاتىسى .
ئەبۇتتۇرك (ابو الترک) ، ئە . تۈرك ئاتىسى ، تۈركىي خەلقلەرنىڭ بوۋىسى ، ئەجدادى ؛ يافەسنىڭ لەقىبى .
ئەبۇ جەھل (ابو جهل) ، ئە . كالۋا ، دۆت ؛ ك . ئوساللىق بىلەن نام چىقارغان ئادەم .
ئەبۇس (عبوس) ئە . سەت ، بەتبەشىرە ؛ خۇنۇك ، چىرايى تۇتۇلغان ، قايغۇلۇق .
ئەبۇ قوبەيس (ابو قبيس) ، ئە . ئەرەبستاندىكى بىر تاغنىڭ نامى .
ئەبۇكەنە (ابوكان) بوۋا ؛ ئەجداد ؛ چوڭ دادا .
ئەبۇلفۇرس (ابو الفرس) ، ئە . پارسلار ئاتىسى ، پارس خەلقىنىڭ بوۋىسى ، ئەجدادى .
ئەبۇلھىند (ابو الهند) ، ئە . ھىندىلار ئاتىسى ، ھىندى خەلقىنىڭ بوۋىسى ، ئەجدادى .
ئەبۇاب (ابواب) ، ئە . «باب (باب) »نىڭ كۆپلۈكى : ئىشىكلەر ، دەرۋازىلار ؛ بابلار ، ماۋزۇ-لار .
ئەبۇابۇلمەئانى (ابواب المعانى) ، ئە . مەنە ئىشىكلىرى .
ئەبىد (عبيد) ، ئە . «ئابد (عبد) »نىڭ كۆپلۈكى : ئىنسانلار ؛ بەندىلەر ، قۇللار . ق . ئابد .
ئەبىر (عبير) ، ئە . ھىر خىل خۇشبۇي نەرسە ، ئەنبەر .
ئەبىر ئاسا (عبير آسا) ، ئە - پ . خۇشپۇراقلىق ، خۇشبۇي ، ئىپار پۈرايدىغان .
ئەبىر ئەفشان (عبيرافشان) ، ئە - پ . خۇشبۇي ھىد چاچقۇچى ، ئەنبەر بۈيلۇق .
ئەبىر بەز (عبير بيز) ، ئە - پ . ق . ئەبىر ئاسا .
ئەبىر سىرىشت (عبير سرشت) ، ئە - پ . ئەنبەر ئارىلاش ، خۇشبۇي ؛ ق . ئەبىر ئاسا .
ئەبيات (ابيات) ، ئە . «بەيت (بيت) »نىڭ كۆپلۈكى : بەيىتلار ، شېئىر ، شېئىرىيەت .
◇ ئەبيات ئايتماق (ابيات ايتماق) : شېئىر يازماق ، شېئىر ئىجاد قىلماق .
ئەبياز (ابيض) ، ئە . ئاق ، ئاپئاق .
ئەبياز پۇش (ابيض پوش) ، ئە - پ . ئاق كىيىم كىيگەن ، ئاققا ئورالغان . ◇ سۈبھى ئەبياز پۇش (صبح ابيض پوش) : تاڭ ، ئاپئاق ئاتقان تاڭ .

ئەسۈرمەك (ايسورماك) مەست بولماق .

ئەسىركەمەك (ايسيركامالك) ئېچىنماق ، ھېسداشلىق قىلماق ، قوغدىماق ، ئاسرىماق ، ئەپ-سۈسلاشماق .

ئەشەكمۇنچاق (ايشاك مونچاق) كۆپىنچە ئېشەككە تاقىلىدىغان ياپىلاق ، كۆك رەڭلىك مۇنچاق .

ئەشچى (ايشچى) دوست ، ھەمراھ .

ئەشكەك (ايشكك) قېيىقچى پالمقى .

ئەشىك (ايشيك) ئىشىك ، دەرگاھ ، ساراي ، ئۆي . ◇～ئاغاسى (～اغاسى) : ئىشىك باقار ، دەرۋازىۋەن . ◇～ئىختىيارى (～اختيارى) : دۆڭان بېگى ، ئوردا بېگى .

ئەشىكچى (ايشيكچى) ئىشىك باققۇچى .

ئەشىكلىك (ايشيكليك) ◇～تۆرلىك (～تورلىك) : ئىشىكتىن تۆرىگىچە بولغان (ئارە-لىق) ، يېقىنلا (يەر) .

ئەكەگۇ (ايكاكو) ئىككى ، ھەر ئىككى ، ئىككىلا .

ئەكمەك (ايكماك) تېرىماق ، كۆممەك ، سالماق .

ئەكىن I (ايكين) تېرىلغۇ .

ئەكىن II (ايكين) گۈماننى بىلدۈرىدىغان يۇكلىمە .

ئەكىنچى (ايكينجى) دېھقان .

ئەكىنلىك (ايكينليك) زىرائەتلىك ، ئېتىز ، زىرائەت .

ئەگەچى (ايكاچى) ق . ئەكەجى .

ئەگەچ (ايكاچ) بولغاچ ؛ ئىكەن .

ئەگەرمەك I (ايكارماك) ئەگىشىمەك ، قوغلاشماق ، يېتىشمەك .

ئەگەرمەك II (ايكارماك) ئايلانماق ، دەۋر قىلماق .

ئەگەلەمەك (ايكالاماك) ئىگە بولماق ، ئىگىلىمەك .

ئەگەك (ايكاك) ئىكەك .

ئەگەنمەك (ايكانمك) مايىل بولماق ، خاھلىماق ؛ ئادەتلەنمەك .

ئەگرەرتمەك (ايكرارتماك) ئەگمەك ، ئەگرى قىلماق .

ئەگرەرمەك (ايكررماك) ئېگىلمەك ، ئەگىر بولماق ، پۈكۈلمەك .

ئەگرەنمەك (ايكرانماك) ناله قىلماق ، ئاھ ئۇرماق ، دەرد ـ ئەلەم چەكمەك .

ئەگرى I (ايكرى) ئەگرى ، قىيسىق ، بۈكۈك ، مايماق ، قىڭغىر ؛ ناتوغرا .

ئەگرى II (ايكرى) قەدىمىي بىر خىل ساز ، چالغۇ ئەسۋابى .

ئەگرىك (ايكريك) قاينام ، گىرداب .

ئەگرىم (ايكريم) قاينام ، گىرداب .

ئەرگەمەك (ايركەماك ، ايركماك) بىرىكمەك ، يىغىلماق ، توپلانماق ، جەملەنمەك .
ئەرگەنە (ايركنه) چېدىرنىڭ ئىشكى .
ئەرگەنمەك (ايركانماك) ق . ئەرگەمەك .
ئەرلىك (ايرلىك) ئەرلىك ، قەھرىمانلىق ، باتۇرلۇق ، ئوغۇل بالىلىق .
ئەرمان (ايرمان) ئەمەسمەن .
ئەرمەس (ايرماس) ئەمەس .
ئەرمەن (ايرمان) ق . ئەرمان .
ئەرمىش (ايرميش) ئىمىش ، مىش .
ئەرن (ايرن) لەۋ ، كالپۇك . ◇ ئەقىق~ىڭنى كۆرگەلى كۆزۈم ھالى يەمەن بولدى (عقيق~ينكنى كوركالى كوزوم حال يمن بولدى) : ياقۇت لېۋىڭنى كۆرگەندىن بۇيان كۆزۈمنىڭ ھالى بەكمۇ خاراب .
ئەرنەك (ايرناك) ئەتراپ ، ئۆپچۆرە ؛ چەت ؛ بارماق ئۇچى .
ئەر ئوغلى (ايرا اوغلى) مەرت كىشى .
ئەرۇر (ايرور) «دۇر ، تۇر» مەنىسىدىكى ھۆكۈم باغلامچىسى .
ئەرىشمەك (ايريشماك) يېتىشمەك ، ئەگەشمەك .
ئەرمەك I (ايريك) كۆچ ، قۇدرەت ؛ كۆچلۈك ، قۇدرەتلىك ، ئەركىن .
ئەرمەك I (ايريك) يىرىك ، قانتىق ، زور ، يوغان ، كاتتا .
ئەركلىك (ايريكليك) ئەركىنلىك .
ئەركمەك (ايريكماك) بۇرچۇلماق ، تېرىكمەك ، نارازى بولماق ، قانائەتلەنمەسلىك .
ئەرىم (ايريم) ئۇمىد ، ئارزۇ ، ئىستەك .
ئەرىمەك (ايريماك) ئېرىماق ، يۇيۇلماق ، تۆگىمەك .
ئەزگۈ (ايزكو) ياخشى ، ئوبدان .
ئەزگۈلەنمەك (ايزكولانماك ، ايزكولانماك) ياخشى بولماق ، بەختلىك بولماق ، شەپقەتلىك بولماق .
ئەزگۈلۈك (ايزكولوك ، ايزگولوك) ياخشىلىق ، بەخت ؛ شەپقەت .
ئەسەك (ايسانك) «ئەرسەك» (ايرسانك)نىڭ ژارىيانتى ، «بولسالا» مەنىسىدە .
ئەسقارماق (ايسقارماق) خىيال قىلماق ، ئويلىماق ، ئەسكە ئالماق .
ئەسكەرمەك (ايسكارماك) ئېسىگە كەلتۈرمەك ، ئەسلىمەك ؛ ماقۇل كۆرمەك ، قوبۇل قىلماق .
ئەسكى (ايسكى) كونا ، بۇرۇنقى ، قەدىمكى .
ئەسكىرمەك (ايسكيرماك) كونىرىماق ، كونىراپ قالماق .
ئەسلىك (ايسلىك) ئىدراكلىق ، ئەقىللىق .
ئەسمەك (ايسماك) چىقماق (شامال) ، قوزغالماق . ◇ يەل~ (ييل~) : شامال چىقماق .

ئەمىشتۇك (ايميشتوك) ئىمىشتۇر ، ئىمىش ئىكەن ، ئىمىش . (بەزى جايلاردىك جاھىلىق تىلىدىكى «ئىكەندۇق»قا باراۋەر) .
ئەمىشدۇك (ايميشدوك) قاراڭ ، ئەمىشتۇك (ايميشتوك) .
ئەنەگە (اينكه) تۇغۇت ئاڭسىز ، تەربىيەچى خوتۇن .
ئەندىرمەك (ايندىرماك) چۈشۈرمەك .
ئەنىلدۇر (اينيلدور) ناماز دىكەر مەزگىلى .
ئەنمەك (انيماك) چۈشمەك ، تۆۋەنگە چۈشمەك ؛ ھازىرقى تۈركچىدە inmek .
ئەۋ (ايو) ئۆي ، خانا . ◇كۆز~ (كوز~) : كۆز چانىقى .
ئەۋرۈرمەك (ايورورماك) ئايلاندۇرماق ، چۆرگىلەتمەك .
ئەۋرۈشمەك I (ايوروشماك) دەۋر قىلىپ يىغىلماق ، چۆرىدەپ توپلانماق .
ئەۋرۈشمەك II (ايورشماك) ئۇلاشماق .
ئەۋرۈلەمەك (ايورولاماك) ئۆرۈلمەك ؛ يۈز ئۆرۈمەك .
ئەۋرۈلمەك (ايورولماك) ئايلانماق .
ئەۋلۈك (ايولوك) ئايال ، رەپقە ، خوتۇن .
ئەۋلىك (ايوليك) ئۆيلۈك ، ئايال ، خوتۇن .
ئەۋۈرمەك (ايورماك) ئايلاندۇرماق ، پىرقىراتماق .
ئەيىق ئوتى (ايىق اوتى) مېھرىگىيا .
ئەيگۈلۈك (ايىكۈلۈك) ياخشىلىق .
ئەپپانىي (اپپانى) ، پ . شاپىلاقلاش ؛ مۇشت بىلەن ئۇرۇش ؛ تۇرتكە .
ئەت (ات) گۆش ؛ تەن .
ئەتاۋ ((عطاء) ، ئە . بېغىشلاش ، ھەدىيە ، بېرىش . ◇ئەتاۋ ئەتمەك (عطاء ايتماك) : بەرمەك ، بېغىشلىماق .
ئەتالەت (عطالت) ، ئە . ئىشسىزلىق ، ئىشسىز يۈرۈش .
ئەتاكىش (عطاكيش) ، ئە ـ پ . ئاتا قىلغۇچى ، بېغىشلىغۇچى ، بەخش ئەتكۈچى .
ئەتائى ئىلاھى (عطاء آلهى) ، ئە ـ پ . ئاللاھنىڭ بەرگىنى ، ئىلاھنىڭ بەرگىنى .
ئەتايا (عطايا) ، ئە . «ئەتىيە (عطيه)»نىڭ كۆپلۈكى : ھەدىيەلەر ، تۆھپىلەر ، سوۋغىلار ، تارتۇق قىلىنغان نەرسىلەر ، ئىنئام ـ ئېھسانلار .
ئەتەش (عطش) ، ئە . ئۆسسۈزلۈق ، تەشنالىق ، سۈسىراپ كېتىش ؛ ئۇمىد ، ئارزۇ ، تىلەك .
ئەتەم (اتم) ، ئە . راسا تولۇق ، كامىل .
ئەتباۋ (اتباع) ، ئە . «تابىئ (تابع)»نىڭ كۆپلۈكى : تەۋە كىشىلەر ، ئەگەشكۈچىلەر ؛ پۇقرالار .
ئەتباق (اطباق) ، ئە . «تەبەق (طبق)»نىڭ كۆپلۈكى ؛ تەبىقىلەر ، قاتلاملار .
ئەتتار (عطار) ، ئە . ئەتىرپۇرۇش ، ئەتىرچى ، ئۇپا ـ ئەتلىك ، خۇشبۇي نەرسىلەرنى

ئەگرىمچى (ايكرىمچى) ئويماق .
ئەگلەنچى (ايكلنچى) تۇرالغۇ ، تۇرار جاي .
ئەگىن (ايكن) يەلكە ، مۇرە ؛ تەن ، بەدەن .
ئەگىرمەك (ايكيرماك) ئايلاندۇرماق ، چۇرگىلەتمەك ؛ ئىگىرمەك (يەپنى) .
ئەگىز (ايكيز) ئىككى كېزەك ، قوشماق ، قوش كېزەك .
ئەل (اينك) بەت ، يۈز ، ياڭاق .
ئەڭلىك (اينكيلك) پەرداز ئۇچۇن يۈزگە سۈرتىدىغان نەرسە .
ئەل I (ايل) قول . م : ئەل يازما : قوليازما .
ئەل II (ايل) خەلق ، ئادەملەر . ◇～دىن بۇرۇن (～دىن بورون) : ھەممە ئادەمدىن ئىلگىرى ، ھەممىدىن بۇرۇن .
ئەلتماق (ايلتماق) ق . ئەلتمەك .
ئەلتمەك (ايلتماك) ئېلىپ بارماق ، ئېلىپ كەلمەك ؛ ئالماق .
ئەلچىلەشمەك (ايلچيلاشماك) ئەلچى ئۆۋەتىشمەك .
ئەلسىز (ايلسيز) ئاھالە يوق ، ئاھالىسىز ، ئادەمسىز .
ئەل كەۋن (ايل كون) قول ئاستىدىكى كىشىلەر ، كەينىدىكىلەر .
ئەلىك I (ايليك) قول ؛ ھايۋانلارنىڭ ئالدى پۇتى ؛ ئېلىك (ئۆلچەم بىرلىكى) .
ئەلىك II (ايليك) ئەللىك .
ئەلىكلەمەك (ايليكلاماك) تۇتماق ، ئىلكىگە ئالماق ، ئىگىلىمەك .
ئەم (ايم) داۋا ، دورا ؛ پارول .
ئەمانمەك (ايمانماك) ئەمەسسەن .
ئەمان (ايمان) ئەمەسمەن .
ئەمدى (ايمدى) ئەمدى ، ھازىر .
ئەمدىدىن (ايمديدن) ھازىردىن .
ئەمدىگە ئەگرو (ايمديكا تيكرو) ھازىرغىچە .
ئەمقانماق (ايمقانماق) ق . ئەمگەنمەك .
ئەمگەك I (ايمكاك) مۇشەققەت ، كۈلپەت .
ئەمگەك II (ايمكاك) ئۆمىلەش .
ئەمگەكلەمەك (ايمكاكلاماك) ئۆمىلىمەك .
ئەمگەكلەنمەك (ايمكاكلانماك) جاپا تارتماق .
ئەمگەنمەك (ايمكانماك) قىيىنچىلىق تارتماق ، مۇشەققەت چەكمەك . ق . ئەمگەنمەك .
ئەملەمەك (ايملاماك) داۋالىماق .
ئەمىزگەي (ايميزكاى) بالا ئېمىزگۈچى ئايال .

ئىتائەت قىلىشلار .

ئەتىيە (عطيّه) ، ئ . سوۋغا ، ھەدىيە ، تارتۇق .

ئەجانىب (اجانب) ، ئ . «ئەجنەبىي (اجنبى)»نىڭ كۆپلۈكى : چەت ئەللىكلەر ؛ ئۆزگىلەر ؛ بويسۇنماسلار .

ئەجائىب (عجائب) ، ئ . «ئەجىبە (عجيبه)»نىڭ كۆپلۈكى : ئاجايىپ ، ھەيران قالارلىق ؛ مۆجىزىلەر .

ئەجائىبۇلمەخلۇقات (عجائب المخلوقات) ، ئ . ئاجايىپ مەخلۇقاتلار ، تۈرلۈك مەخلۇقاتلار .

ئەجەب (عجب) ، ئ . ھەيرانلىق ، ھەيران قېلىش ، تەئەججۈپ ؛ قىزىق ، قىزىقارلىق .

ئەجەبا (عجبا) ، ئ . ئەجەبلىنەرلىكمۇ ! قىزىق ئىشمۇ !؟

ئەجەل (اجل) ، ئ . ۋاقىت ، مۇددەت ، ھامان بىر كۈنى كېلىدىغان ۋاقىت ؛ ئۆلۈم ۋاقتى ، ئۆلۈم . ◇ ئەجەل پەيمانەسى (اجل پيمانه‌سى) : ئەجەل شارابى قەدەھى ؛ ئەجەل ۋاقتى ، ئۆلۈم پەيتى .

ئەجەلە (عجله) ، ئ . تېزلىك ، ئالدىراشلىق ، ھودۇقۇشلۇق ؛ چاق ، قاتناش قوراللىرىنىڭ چاقى .

ئەجەم (عجم) ، ئ . غەيرى ئەرەب ، ئەرەب بولمىغانلار ؛ پارس . ◇ ئەجەم مۇلۈكى (عجم ملوكى) : ئىران پادىشاھلىرى . ◇ ئەجەم شۇئەراسى (عجم شعراسى) : پارس شائىرلىرى .

ئەجداد (اجداد) ، ئ . «جەدد (جد)»نىڭ كۆپلۈكى : بوۋىلار ، ئاتا ـ بوۋىلار ، ئەجدادلار .

ئەجر (اجر) ، ئ . بىرەر ئىش ئۈچۈن بېرىلگەن ھەق ، مۇكاپات ، ماڭاش .

ئەجز (عجز) ، ئ . كۈچسىز ، زەئىپلىك ، ئاجىزلىق . ◇ ئەجز كەتۈرمەك (عجز كيتورماك) : ئاجىزلىق قىلماق ، زەئىپلىك كۆرسەتمەك . ◇ ئەجز پەيۋەند (عجز پيوند) : ئاجىز ، كۈچسىز .

ئەجزا (اجزا) ، ئ . «جۇزۇ (جزو)»نىڭ كۆپلۈكى : بۆلەكلەر ، قىسىملار ، پارچىلەر ؛ بىرەر نەرسىنىڭ ئايرىم بۆلەكلىرى . ◇ قۇياش ئەجزاسى (قۇياش اجزاسى) : قۇياش زەررىلىرى .

ئەجزاخانە (اجزاخانه) ، ئ ـ پ . دورا سېتىش دۇكىنى .

ئەجزچى (عجزچى) باشلىغۇچى ، يول باشلىغۇچى .

ئەجزكەش (عجز كيش) ، ئ ـ پ . ئاجىز ، زەئىپ ؛ زەئىپلىك كۆرسەتكۈچى .

ئەجزۇ تەھەييۇر (عجزو تحير) ، ئ . ئاجىزلىق ۋە ھەيرانلىق ، زەئىپلىك ۋە ئامالسىزلىق .

ئەجزۇ نىياز (عجزو نياز) ، ئ . ئاجىزلىق ۋە يالۋۇرۇش .

ئەجساد (اجساد) ، ئ . «جەسەد (جسد)»نىڭ كۆپلۈكى : جەسەتلەر ، گەۋدىلەر .

ئەجلاف (اجلاف) ، ئ . ساددا ۋە گۆل كىشىلەر ، نادانلار ، بىلىمسىزلەر ؛ قوپاللار .

ساقۇچى . «مەنتىقۇت تەير» (منطق الطير)نىڭ مۇئەللىپى فەرىدۇددىن ئەتتارنىڭ لەقەبى .

ئەتراك (اتراك) ، ئە . « (تۇرك) ترك »نىڭ كۆپلۈكى : تۇركلەر ، تۇركمىلەر .

ئەتراق (اطراف) ، ئە . «تەرەپ (طرف)»نىڭ كۆپلۈكى : تەرەپلەر ، چۆرىلەر ، ياقلار .

ئەترافى شەتتە (اطراف شتى) ھەممە تەرەپ ، ھەممە ياق .

ئەتسە (عطسە) ، ئە . چۈشكۈرۈش ، چۈشكۈرمەك .

ئەتشان (عطشان) ، ئە . ئۇسسۇز ، ئۇسسىغان ، تەشنا بولغان ، تەشنا ؛ تەقەززالىق بىلەن كۈتكۈچى ، تاقەتسىزلىك بىلەن تىلىگۈچى .

ئەتف (عطف) ، ئە . بۈرۈلۈش ، مەيل قىلىش ، قايرىلىش ؛ ئىچ ئاغرىتىش ، ھېسداشلىق قىلىش .

ئەتفال (اطفال) ، ئە . «تىفل (طفل)»نىڭ كۆپلۈكى : ياش بالىلار ، گۈدەكلەر . ◇ **بازىچەئى ئەتفال** (بازيچه اطفال) : بالىلار ئويۇنچۇقى .

ئەتقىيا (اتقيا) ، ئە . «تەقىي» (تقى)نىڭ كۆپلۈكى ، يامان ئىشتىن ساقلانغۇچىلار ، تەقۋادارلار .

ئەتكە (اتكه) تەربىيەچى ، ھامىي ، ئاسرىغۇچى . ق . بەگ ئەتكە .

ئەتلەس (اطلس) ، ئە . يىپەكتىن توقۇلغان نېپىز رەخت ، ئەتلەس ؛ تەكشى ، سىيلىق ؛ كۆك ، ئاسمان . ◇ **چەرخى ئەتلەس** (چرخ اطلس) : ئاسمان .

ئەتلەسى گەردۇن (اطلس كردون) ، ئە - پ . كۆك ، ئاسمان .

ئەتۇف (عطوف) ، ئە . شەپقەتلىك ، مېھرىبان .

ئەتۇفەت (عطوفة) ، ئە . شەپقەت ، مەرھەمەت ، مېھىر .

ئەتۇك (اتوك) ئۆتۈك .

ئەتۇار (اطوار) ، ئە . «تەۋر (طور)»نىڭ كۆپلۈكى : مېڭىش - تۇرۇش ، خۇي - پەيل ، ھەرىكەتلەر ، ھالەتلەر ؛ يول ، ئۇسلۇپ ؛ تەبىئەت ، ئادەت .

ئەتىب (اطيب) ، ئە . ئەڭ ياخشى ، بەك ياخشى .

ئەتىبا (اطبا) ، ئە . «تەبىب (طبيب)»نىڭ كۆپلۈكى : تېۋىپلار ، دوختۇرلار ، داۋالىغۇچىلار .

ئەتىر ئەنگىز (عطر انكيز) ، ئە - پ . ئەتىر پۇراقلىق ، خۇشبۇي .

ئەتىرناك (عطرناك) ، ئە - پ . خۇشپۇراقلىق ، خۇشبۇي .

ئەتىشلەمەك (اتيشلاماك) بىللە ئىشلىمەك .

ئەتىق (عتيق) ، ئە . كونا ، قەدىمكى ، بۈرۈنقى .

ئەتىل (اتيل) ژولگا دەريىاسى ، ئېدىل دەريىاسى .

ئەتئىمە (اطعمه) ، ئە . «تەئام (طعام)»نىڭ كۆپلۈكى : تاماقلار ، تائاملار .

ئەتىئو (اُطيعو) ، ئە . ئىتائەت قىلىڭلار . ◇ **ئەتىئوللاھ** (اُطيعوا الله) : سىلەر ئاللاھقا

ئەخەۋىيە (اخويە) ، ئە . قېرىنداشلىق ؛ دوستلۇق ، بۇرادەرلىك .
ئەخبار (اخبار) ، ئە . «خەبەر (خبر)»نىڭ كۆپلۈكى : خەۋەرلەر . ◇ئەخبار راۋىيلەرى (اخبار راوى لارى) : خەۋەر بەرگۈچىلەر ، ھېكايە قىلغۇچىلار .
ئەخبەس (اخبث) ، ئە . ئەڭ ئىپلاس ، ئەڭ ئوسال .
ئەختەر (اختر) ، پ . يۇلتۇز . ◇ئەختەر قارا بولماق (اختر قرا بولماق) : بەختسىزلىككە يولۇقماق .
ئەختەرى پۇرتاب (اختر پرتاب) ، پ . ئەڭ يورۇق يۇلتۇز .
ئەختەرى تابناك (اختر تاب ناک) ، پ . روشەن يۇلتۇز ، چاقناپ تۇرغان يۇلتۇز .
ئەختەرى سەئد (اختر سعد) ، پ . بەخت يۇلتۇزى .
ئەختەرى سەييارە (اختر سيارە) ، پ . سەييارە يۇلتۇز .
ئەختەرى جەھانتاب (اختر جهان تاب) ، پ . جاھاننى يورۇتقۇچى يۇلتۇز .
ئەختەرى فەرخۇندە (اختر فر خندە) ، پ . سائادەت يۇلتۇزى .
ئەختەر شۇناس (اختر شناس) ، پ . مۇنەججىم ، ئاسمان ئىلمىنى بىلگۈچى ، ئاسترونوم .
ئەخز (اخذ) ، ئە . ئېلىش . ◇ئەخز ئەيلەمەك (اخذ ايلاماک) : ئالماق ؛ تارتىۋالماق .
ئەخزەر (اخضر) ، ئە . يېشىل ؛ كۆك ، كۆپكۆك . ◇ئەخزەر خىلئەت (اخضر خلعت) : يېشىل تون .
ئەخزەر پوش (اخضر پوش) ، ئە - پ . يېشىل كىيىملىك ، يېشىل كىيىنگەن .
ئەخزەرگۇن (اخضركون) ، ئە - پ . يېشىل رەڭلىك .
ئەخزەرۋەش (اخضروش) ، ئە - پ . يېشىلغا مايىل .
ئەخگەر (اخكر) ، پ . قىپقىزىل يېنىپ تۇرغان چوغ .
ئەخگەرى سوزەندە (اخكر سوزندە) ، پ . لاۋۇلداپ تۇرغان گۈلخان ، كۆيدۈرگۈچى گۈلخان .
ئەخگەر نىشىن (اخكرنشين) ، پ . كۆيگەن ، ئۆرتەنگەن ، چوغدا تۇرغان .
ئەخلات (اخلاط) ، ئە . «خىلت (خلط)»نىڭ كۆپلۈكى : خەپرۈكلەر ، شۆلگەيلەر ؛ ئارىلاشما ماددىلار ، ئەبجەش نەرسىلەر .
ئەخلاف (اخلاف) ، ئە - پ . «خەلەف (خلف)»نىڭ كۆپلۈكى : كېيىنكىلەر ، بىراۋنىڭ ئورنىنى باسقانلار ؛ ۋارىسلار .
ئەخلاق (اخلاق) ، ئە . «خۇلق (خلق)»نىڭ كۆپلۈكى : قىلىقلار ، ئادەمنىڭ يۈرۈش - تۇرۇش ھالىتى ؛ ئەخلاق .
ئەخلاقى ھەمىدە (اخلاق حميدە) ، ئە - پ . ياخشى قىلىقلار ، گۈزەل ئەخلەق .
ئەخلاقى زەمىمە (اخلاق ذميمە) ، ئە - پ . يامان قىلىقلار . يارىماس قىلىقلار ، ناچار ئەخلاق .
ئەخلاقىيىۇن (اخلاقيون) ، ئە - پ . ئەخلاق توغرىسىدا كىتاب يازغان ئالىملار ، ئەخلاقشۇناسلار .

ئەجمەل (اجمل) ، ئە . ئەڭ گۈزەل ، قالتىس چىرايلىق .
ئەجمەئۇن (اجمعون) ، ئە . پۈتكۈل ، ھەممە ، بارچە ، ھەممە ئادەم .
ئەجمەئىن (اجمعين) ، ئە . ق . ئەجمەئۇن .
ئەجناس (اجناس) ، ئە . «جىنس (جنس)»نىڭ كۆپلۈكى : تۈرلەر ، خىللار ؛ جىنسلار ؛ رەختلەر ، مالىلار ، تاۋارلار .
ئەجناسۇ نەقد (اجناس و نقد) مال ۋە مەبلەغ .
ئەجنەبىي (اجنبى) ، ئە . چەت ئەللىك ، بىگانە ، يات . ◇ ئەجنەبىي سۆز (اجنبى سوز) : چەت تىل .
ئەجنەبىيەت (اجنبيت) ، ئە ـ پ . ئەجنەبىيلىك .
ئەجنەھە (اجنحه) ، ئە . «جەناھ (جناح)»نىڭ كۆپلۈكى : قاناتلار .
ئەجھەل (اجهل) ، ئە . ئەڭ نادان ، ئەڭ بىلىمسىز ، ئەڭ جاھىل .
ئەجۇبە (عجوبه) ، ئە ـ پ . ئاجايىپ ، قىزىق ، ھەيران قالدۇرارلىق .
ئەئجۇبە (اعجوبه) ، ئە ـ پ . ئاجايىپ ، ئەجەبلەندۇرگۈچى .
ئەجۇز (عجوز) ، ئە . قېرى بوۋاي ، قېرى چال ، قېرى . ق . ئەجۇزە .
ئەجۇزە (عجوزه) ، ئە . قېرى كەمپىر ، قېرى خوتۇن . ك . ئاسمان ، پەلەك .
ئەجۇڤى (اجوق) ، ئە . كاۋاك ، بوش .
ئەجۇبە (اجوبه) ، ئە . «جەۋاب (جواب)»نىڭ كۆپلۈكى : جاۋابلار .
ئەجىب (عجيب) ، ئە . ئاجايىپ ، ئەجەبلىنەرلىك ، غارايىب ، غەلىتە .
ئەجىبە (عجيبه) ، ئە . مۆجىزە ، كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان ئىش ؛ غارايىب ئىش ، غەلىتە ئىش .
ئەجىر (اجير) ، ئە . يالالانغان ، پەدىرگە ئېلىنغان ؛ يالالانما ، مەدىكار ، چاپارمەن .
ئەجىللە (اجله) ، ئە . «جەلىل (جليل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۇلۇغلار ، بۈيۈك زاتلار .
ئەجىللەگى ئەسھاب (اجله اصحاب) ، ئە ـ پ . ھۆرمەتلىك ھەمسۆھبەتلەر ، مۆھتەرەم ئۇلىپەتلەر .
ئەچىرەشمەك (اچيراشمك) ئايرىلماق ، جۇدا بولماق ، پاراكەندە بولماق .
ئەخ (اخ) ، ئە . قېرىنداش ، ئىنى تۇغقان ؛ بۇرادەر ، دوست .
ئەخەس (اخس) ، ئە . ئىنتايىن خەسىس ، پەسكەش .
ئەخەسس (اخص) ، ئە . ئەڭ خاس ، مەخسۇس .
ئەخەسسە (اخصه) ، ئە . بولۇپمۇ ، ئەڭ مۇھىمى ، خۇسۇسەن .
ئەخەسسى ئەسھاب (اخص اصحاب) ، ئە ـ پ . ئەڭ يېقىن ھەمسۆھبەتلەر .
ئەخەفى (اخق) ، ئە . ئەڭ يەڭگىل ؛ ك . ئاسان ھاياجانلىنىدىغان ، قېنى قىزىق .
ئەخەۋات (اخوات) ، ئە . «ئۇخت (اخت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئاچا ـ سىڭىللار ؛ ئوخشىشىدىغانلار .

ئەدەمۋار (ەدم وار) ، ئە - پ . يوقتەلك .
ئەدەن (ەدن) ، ئە . يەمەندىكى مەرۋايىتىنىلك ئېسىللىقى بىلەن مەشھۇر بولغان بىر ئارالنىلك نامى . ◇دۇررى ئەدەن (در عدن) : ئەدەن مەرۋايىتى .
ئەدەۋات (ادوات) ، ئە . «ئەدات (ادات)»نىلك كۆپلۈكى : ئەسۋابلار ، سايمانلار .
ئەدد (عدد) ، ئە . سان ، ساناق ، ھېساب ؛ ھېسابلاش ، ساناش .
ئەددۇ ھەد (عد و حد) ، ئە . سان - ساناق ؛ چەك - چېگرا .
ئەدل (عدل) ، ئە - پ . ئادالەت ، توغرىلىق ، ئىنساب .
ئەدلۇ داد (عدل و داد) ، ئە - پ . ئادالەت ۋە ئىنساب .
ئەدنا (ادنى ، ادنا) ، ئە . ئەڭ پەس ، ئەڭ تۆۋەن ، ئەرزىمەس . ◇ئەدنا مەقام (ادنى مقام) : ئەڭ تۆۋەن ئورۇن .
ئەدھەم (ادھم) ، ئە . قارا ؛ قارا تورۇق ئات .
ئەدۇ (عدو) ، ئە . دۈشمەن ، ياۋ . ◇ئەدۇ خەيلى (عدو خيلى) : دۈشمەن گۇرۇھى ، دۈشمەن كىشىلىرى .
ئەدۇ بەند (عدو بند) ، ئە - پ . دۈشمەننى ئەسىر ئالغۇچى .
ئەدۇۋەش (عدو وش) ، ئە - پ . دۈشمەنگە ئوخشاش ، دۈشمەن تەبىئەتلىك .
ئەدۋار I (ادوار) ، ئە . «دەۋر (دور)»نىلك كۆپلۈكى : دەۋرلەر ، زامانلار ، ئەسىرلەر ؛ ئايلىنىشلار ، دائىرىلەر .
ئەدۋار II (ادوار) ، ئە . مۇزىكا ئىلمى ، كىلاسسىك مۇزىكىنىلك كونا نوتا ئۇسۇللىرىدىن بىرى ، مۇزىكا نەزەرىيەسى .
ئەدۋىيە (ادويه) ، ئە . «دەۋا» (دواء)»نىلك كۆپلۈكى : دورىلار ، دورا - دەرمان .
ئەدىب (اديب) ، ئە . تەربىيەچى ، مۇئەللىم ؛ ئەدەبىياتچى ، ئەدىب .
ئەدىدە (عديده) ، ئە . بىردىن ئارتۇق ، بىرقانچە ، بىرنەچچە .
ئەدىل (عديل) ، ئە - پ . تەڭ باراۋەر ، ئوخشاش باھادىكى ، تەڭ مىقداردىكى ؛ ئوخشاش ، مەنداش ؛ ئادالەتلىك .
ئەدىم (عديم) ، ئە . يوق ، بولمىغان ، كۆرۈلمىگەن . ◇مىسلىلىك ئەدىم (مثلينک عديم) : تەڭدىشىلىك يوق .
ئەدىمۇلمىسل (عديم المثل) ، ئە . تەڭدىشى يوق ، مىسلىسىز .
ئەدىمۇل ئىستىتائەت (عديم الاستطاعت) ، ئە . قۇدرەتسىز ، كۈچسىز .
ئەدئىيە (ادعيه) ، ئە . دۇئا (دعاء)»نىلك كۆپلۈكى : دۇئالار ، چاقىرىقلار ؛ تەلەپلەر .
ئەدیان (اديان) ، ئە . «دىن (دين)»نىلك كۆپلۈكى : دىنلار .
ئەر (ار) ، پ . «ئەگەر»نىلك قىسقارتىلمىسى .
ئەئراب (اعراب) ، ئە . «ئەرەب (عرب)»نىلك كۆپلۈكى : ئەرەبلەر .

ئەخىر (اخير) ، ئە . ئەڭ ئاخىرقى ، يېقىنقى .

ئەخىرەن (اخيراً) ، ئە . ئاخىردا ، يېقىندا .

ئەخى I (اخى) ئاخىر .

ئەخى II (اخى) ، ئە . بۇرادەر ، قېرىندىداش ؛ قېرىندىشىم ، بۇرادىرىم ؛ ك . ئىنتايىن سېخى .

ئەخى مەئاب (اخى مآب) ، ئە . ئەزىز بۇرادەر ، ئەزىز قېرىندىشىم .

ئەخيار (اخيار) ، ئە . «خەير (خير)»نىڭ كۆپلۈكى : ياخشى كىشىلەر ، ئاق كۆڭۈل كىشىلەر ، سېخىيلار ، مەردلەر .

ئەدا I (ادا) ، ئە . ئۆتەش ، بېجىرىش ؛ ئىسپادە ، ئىسپادە قىلىش . ◇ **ئەدا تاپماق** (ادا تاپماق) : ئىپادىلەنمەك . ◇ **ئەدا قىلماق** (ادا قيلماق) : ئۆتىمەك ؛ بايان قىلماق .

ئەدا II (ادا) ، پ . ناز ـ كەرەشمە ، گۈزەل قىلمقلار .

ئەئدا (اعدا) ، ئە . «ئەدۇ (عدو)»نىڭ كۆپلۈكى : دۈشمەنلەر .

ئەدات (ادات) ، ئە . قورال ، سايمان ، ئەسۋاب ؛ يارەمچى سۆز ، قوشۇمچە .

ئەئداد (اعداد) ، ئە . «ئەدەد (عدد)»نىڭ كۆپلۈكى : سانلار ، ساناقلار ، رەقەملەر .

ئەدالەت (عدالت) ، ئە . ھەققانىيەت ، توغرىلىق ، ئادالەت ؛ ئەدلىيە .

ئەدانى (ادانى) ، ئە . «ئەدنا (ادنى)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەڭ تۆۋەن ؛ ئەڭ تۆۋەن تەبىقىدىكى كىشىلەر ، خارلانغانلار .

ئەداۋەت (عداوت) ، ئە . دۈشمەنلىك ، ئۆچمەنلىك ، ئاداۋەت .

ئەداۋى (اداوى) ، ئە . «ئەدۋىيە (ادويه)»نىڭ كۆپلۈكى : دورىلار ، داۋالار ، شىپالىقلار ، دورا ـ دەرمەكلەر ؛ ئوق ـ دورىلار .

ئەدەب (ادب) ، ئە . ياخشى تەربىيە ، ياخشى ھەرىكەت ، يۈرۈش ـ تۇرۇشتىكى يېقىملىقلىق . ◇ **ئەدەب ئۆرگەتمەك** (ادب اوركاتماك) : تەربىيە بەرمەك . ◇ **ئەدەب بۇيۇرماق** (ادب بويورماق) : جازا بەلگىلىمەك ، ئەدەپلىمەك .

ئەدەبگاھ (ادبگاه) ، ئە ـ پ . تەربىيە ئورنى ، مەكتەپ .

ئەدەد (عدد) ، ئە . سان ، ساناق ، ھېساب . ◇ **ئەدەد كەسرەتى** (عدد كثرتى) : سان كۆپلۈكى . ◇ **ئەدەددىن فۇزۇن** (عددين فزون) : ھېسابىنى ئېلىپ بولمايدىغان .

ئەدەس (عدس) ، ئە . ئاق ماش .

ئەدەم (عدم) ، ئە . يوق ، يوقلۇق . ◇ **ئەدەم ئەيلەمەك** (عدم ايلاماك) : يوق قىلماق . ◇ **ئەدەم بولماق** (عدم بولماق) : يوق بولماق . ◇ **ئەدەم شامى** (عدم شامى) : يوقلۇق قاراڭغۇلۇقى .

ئەدەم خەيال (عدم خيال) ، ئە ـ پ . ھەدەم خىيال ، قۇرۇق خىيال ، تۇتۇرۇقسىز خىيال .

ئەدەمى تەئەييۇن (عدم تعين) ، ئە ـ پ . بىتايىنلىق ، قارارسىزلىق .

گەرەق (عرق) ، گە . تەر ؛ ھاراق ؛ جەۋھەر .
گەرەق رىز (عرق ريز) ، گە ـ پ . تەر تۆكۈچى .
گەرەقناق (عرقناق) ، گە ـ پ . تەرلىك ، تەرلىگەن .
گەرباب (ارباب) ، گە . «رەبب (رب)»نىڭ كۆپلۈكى : ئىگىلەر ، ساھىبلار ، بىر ئىشقا ماھىر كىشىلەر ، ئەمەلدارلار . ◇ گەرۇز گەربابى (عروض ارباپى) : شېئىرىيەتتىكى ئارۇز ۋەزنى ئالىملىرى ، ئارۇز ئۇستىلىرى .
گەربابى بەنىش (ارباب بينش) ، گە ـ پ . ئوچۇق كۆرگۈچىلەر ، بىر ئىشنىڭ تېگى ـ تەكتىنى كۆرەلەيدىغانلار ؛ ئۆتكۈر كۆزلۈكلەر .
گەربابى مەئانى (ارباب معانى) ، گە ـ پ . ئىدراكلىق كىشىلەر ، ئالىملار .
گەربابى ۋەزايىق (ارباب وظايف) ، گە ـ پ . ۋەزىپە ئىگىلىرى ، دۆلەت خىزمىتىدىكى شەخسلەر ، ماۋاشلىقلار .
گەرباغ (ارباغ) سېھىر ، ئالدام ، كۆز بويىاش ، ئۆزىگە رام قىلىش .
گەربەدە (عربده) ، گە . شاۋقۇن ـ سۈرەن ، توپىلاڭ ، ۋارقاڭ ـ چۈرۈك ؛ بەتمەستلىك ؛ بىمەنە ۋالاقلاش ؛ يامان قىلىق ؛ غەزەپ .
گەربەدەجو (عربده‌جو) ، گە ـ پ . غەۋغا قوزغىغۇچى ، توپىلاڭچى .
گەربەئىن (اربعين) ، گە . قىرىق .
گەرجەمەند (ارجمند) ، پ . ق . گەرجۇمەند
گەرجۇمەند (ارجمند) ، پ . ئەزىز ، ئىززەتلىك ، قەدىرلىك ، قىممەتلىك ، ھۆرمەتلىك ، شەرەپلىك ؛ دانىشمەن ، ئەقىللىق . ◇ ئۆزىنى گەرجۇمەند تۇتماق (اوزينى ارجمند توتماق) : ئۆزىنى يۇقىرى تۇتماق . ◇ گەرجۇمەند بولماق (ارجمند بولماق) : قەدىرلىك بولماق . ◇ گەرجۇمەند ئەتمەك (ارجمند ايتماک) : ئەزىزلىمەك ؛ لايىق كۆرمەك .
گەرچى (ارچه) «گەگەرچى» سۆزىنىڭ قىسقارتىلمىسى .
گەردەۋان (اردوان) ، پ . قەدىمىي ئىراندىكى بىر گەپسانۇي پادىشاھنىڭ نامى ؛ قەدىمىي ئىراندىكى بىر ۋىلايەت نامى .
گەردەۋىل (اردويل) ئاقسۇ شەھىرىنىڭ قەدىمىي نامى .
گەرز I (ارض) ، گە . يەر ، زېمىن . ◇ ~سەتھى (~سطحى) : يەر يۈزى . ◇ ~جىرمى (~جرمى) : يەر شارى . ◇ كۆررەئى~ (كره~) : يەر شارى .
گەرز I (عرض) ، گە . سۆزلەش ، دېيىش ؛ ئوتتۇرىغا قويۇش ؛ كۆرسىتىش ؛ تەقدىم ؛ تەلەپ ، ئىلتىماس ؛ زارلىنىش ، يالۋۇرۇش . ◇ ~قىلماق (~قيلماق) ، ◇ ~گەيلەمەك (~ ايلامامك) ، ◇ ~گەتمەك (~ايتماك) ، ◇ ~غە يەتكۈرمەك (~غه يەتكورماك) : گەرز قىلماق ، سۆزلىمەك ، مەلۇم قىلماق ، ئوتتۇرىغا قويماق ؛ پىكىر بايان قىلماق ، تەلەپ قىلماق .

ئەرابە (عرابه) ، ئە . هارۋا .

ئەرابچي (اعرابی) ، ئە . بەدەۋى (سەھرادا ياشىغۇچى) ئەرەبلەر .

ئەراجىق (اراجيق) ، ئە . «ئىرجاق (ارجاق)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۆسمەك سۆزلەر ، پىتنە ـ پاساتلار ، يالغان گەپلەر ؛ مىش ـ مىش گەپلەر .

ئەئراز (اعراض) ، ئە . «ئەرز (عرض)»نىڭ كۆپلۈكى : پەيدا بولۇشلار ، تۇغۇلۇشلار ، بارلىققا كېلىشلەر ؛ تاسادىپىيلىقلار ، تاسادىپىي ۋەقەلەر ؛ تاشقى بەلگىلەر ، شەكىللەر .

ئەرازى (اراضی) ، ئە . «ئەرز (ارض)»نىڭ كۆپلۈكى : يەرلەر ، زېمىنلار .

ئەرازىل (اراذل) ، ئە . «رەزىل (رذيل)»نىڭ كۆپلۈكى : پەسكەشلەر ، ناكەسلەر ، رەزىل كىشىلەر .

ئەرائىس (عرائس) ، ئە . «ئەرۇس (عروس)»نىڭ كۆپلۈكى : كېلىنلەر . كېلىنچەكلەر .

ئەر ئەر (عرعر) ، ئە . قارا ئارچا ، تاغ سەرۋىسى .

ئەرەب (عرب) ، ئە . ئەرەب خەلقى ، ئەرەب . ◇ **ئەرەب بەررى** (عرب بری) : ئەرەب مەملىكىتى ، ئەرەبىستان .

ئەرەبچي (عربی) ، ئە . ئەرەبچە ، ئەرەب خەلقىگە ياكى ئەرەب تىلىغا مەنسۇپ .

ئەرەبىيەت (عربيت) ، ئە . ئەرەب تىلى ۋە ئەدەبىياتى .

ئەرەبىيىات (عربيات) ، ق . ئەرەبىيەت .

ئەرەبىيە (عربيه) ، ئە . ئەرەبچە ، ئەرەبنىڭ . ◇ **ئەرەبىيە ئولۇمى** (عربيه علومی) : ئەرەب تىلى گىراممىاتىكىسى ، ئەدەبىيات قائىدىلىرى ، مەنتىق قاتارلىق ئىلىملار .

ئەئرەج (اعرج) ، ئە . ئاقساق ، توكۇر .

ئەرەز (عرض) ، ئە . بىرەر نەرسىنىڭ ئەسلىدە يوق ، كېيىن پەيدا بولغانلىقى ؛ تاسادىپ ، تاسادىپىي ۋەقە .

ئەرەزىي (عرضی) ، ئە . تاسادىپىيلىق ؛ كېيىن پەيدا بولغان .

ئەرەس (ارس) ، ئە . ئەزەربەيجاندىكى بىر دەريانىڭ نامى .

ئەرەسات (عرصات) ، ئە . «ئەرسە (عرصه)»نىڭ كۆپلۈكى : هويلىلار ، قورۇلار ؛ مەيدانلار ، دالىلار ؛ غەۋغا ، قىيا ـ چىيا . ◇ **ئەرەسات قوپارماق** (عرصات قوپارماق) : غەۋغا كۆتۈرمەك ، توپىلاڭ قىلماق .

ئەرەستو (ارسطو) ، ئە . يۇنان پەيلاسوپى ئارىستوتىلنىڭ ئەرەبچە ئاتىلىشى .

ئەرەش (ارش) جەينەكتىن تارتىپ قول ئۇچىغىچە بولغان ئارىلىق ، 50—60 سانتىمېتىر چامىسىدىكى ئۇزۇنلۇق ، گەز .

ئەرەفات (عرفات) ، ئە . مەككە شەھىرىنىڭ 19 كىلومېتىر شەرقىدىكى بىر تاغنىڭ نامى .

ئەرەفە (عرفه) ، ئە . قۇربان ھېيت بولىدىغان كۈننىڭ ئالدىدىكى كۈن ، قەمەرىيە يىلى ھېسابىدا ئون ئىككىنچى ئاينىڭ توققۇزىنچى كۈنى .

ئەرشى فەرسا (عرش فرسا) ، ئە ـ پ . ئالى يۈكسەك ئەرش ؛ ئالى يۈكسەك دەرىجىگە يەتكەنلىكىگە قىلىنغان پاپتا سۆز .

ئەرشى مۇئەللا (عرش معلا) ، ئە ـ پ . ق . ئالى يۈكسەك ئەرش ، ئەرشى ئەلا .

ئەرغەدەماق (ارغاداماق) ق . ئارغاداماق .

ئەرغەدال (ارغدال) ئېدىر ، ئېدىرلىق ؛ جىلغا ؛ چەت ـ خىلۋەت يەرلەر ؛ پاناھ جاي .

ئەرغەنون (ارغنون) بىر خىل چالغۇ ئەسۋابى .

ئەرغەۋان (ارغوان) ، پ . باھاردا چېچەكلەيدىغان بىر خىل زىننەت دەرىخى ، چېچەكى كۆپىنچە قىزىل بولىدۇ ، سېرىق بولىدىغانلىرىمۇ بار .

ئەرغەۋان خەد (ارغوان خد) ، پ ـ ئە . ك . قىزىل يۈز .

ئەرغەۋانرىز (ارغوان ريز) ، پ . قانلىق ياش تۆككۈچى ؛ قانتىتىق يىغلىغۇچى .

ئەرغەۋان گۈن (ارغوان كون) ، پ . ك . قىزىل .

ئەرغەۋانىي (ارغوانى) ، پ . قىزىل ، قىزىل رەڭلىك ، توق قىزىل . ◇~تون (~تون) : قىزىل تون .

ئەرغۇشتەك (ارغوشتک) ئۇسسۇل ئويىنىغاندا قولدىن چىقارغان قارسىلداق ؛ ئۇسسۇل ، ئويۇن .

ئەرغۇۋان (ارغوان) ق . ئەرغەۋان .

ئەرفەئ (ارفع) ، ئە . ئالى يۈقىرى ، ئالى يۈكسەك .

ئەرفەئى دەرەجات (ارفع درجات) ، ئە . ئالى يۈقىرى دەرىجە .

ئەرقام (ارقام) ، ئە . «رەقەم (رقم)»نىڭ كۆپلۈكى : رەقەملەر ، سانلار ؛ يېزىقلار .

ئەرقەم (ارقم) ، ئە . ئالا ـ چىپار يىلان ، خالدار يىلان ؛ ئالا ـ چىپار .

ئەرك I (ارك) ئىچكى قەلئە ، پادىشاھنىڭ شەھەر ئىچىدىكى قورغىنى ؛ ئوردا .

ئەرك II (ارك) كۈچ ، قۇدرەتلىك ؛ ئەركىنلىك .

ئەركان (ارکان) ، ئە . «رۈكىن (ركن)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۇلۇغلار ، كاتتىلار ؛ تايانچلار ، تۈزۈلمىلەر .

ئەركانى دەۋلەت (ارکان دولة) ، ئە ـ پ . دۆلەت ئەربابلىرى ، دۆلەت تايانچلىرى .

ئەركەچ (ارکاچ) سەركە ، تىكە .

ئەركەش (ارکاش) ئۆزكەش ، دولقۇن ، مەۋج .

ئەركۈنچەك (ارکونجاك) ئاسما بۆشۈك .

ئەركىنە (ارکىنە) تاغ بېلى ، تاغ ئېتىكى .

ئەرلات (ارلات) تۈركىي ئۇرۇقلاردىن بىرىنىڭ نامى .

ئەرم (ارم) قەدىمىي رىۋايەتتىكى مەشھۇر بىر باغنىڭ ئىسمى ؛ قۇملۇقتىكى يول كۆرسەتكۈچ بەلگە تاش .

ئەرز II (عرض) ، ئە . ئەن ، كەڭلىك ؛ پاراللېل .
ئەرزى تەزەللۇم (عرض تظلم) ، ئە ـ پ . زۇلۇمدىن شىكايەت قىلىش .
ئەرزى جەمال (عرض جمال) ، ئە ـ پ . جىلۋە قىلماق .
ئەرزى رۇخسار (عرض رخسار) ، ئە . يۈز كۆرسىتىش ، يۈز ئېچىش .
ئەرزى كۈتۈب (ارض كتب) ، ئە ـ پ . كىتابلار دۇنياسى .
ئەرزى نىياز (عرض نياز) ، ئە ـ پ . سالام ، دۇئا .
ئەرزى ۋەسىئ (ارض وسيع) ، ئە ـ پ . كەڭ يەر ، دۇنيا .
ئەرزاق (ارزاق) ، ئە . «رىزق (رزق)»نىڭ كۆپلۈكى : رىزىقلار ، ئوزۇقلۇقلار .
ئەرزال (ارذال) ، ئە . «رەزىل (رذيل)»نىڭ كۆپلۈكى : پەسكەشلەر ، رەزىللەر . ◇～ تەمەللۇقى (～تملقى) : پەسكەشلەر خۇشامىتى .
ئەرزالۇ ئەشراف (ارذال و اشراف) ، ئە . يۇقىرى ـ تۆۋەن تەبىقىلەر ، رەزىللەر ۋە ئېسىللەر .
ئەرزالى دورد ئاشام (ارذال درد آشام) ، ئە ـ پ . مەي دۇغىنى ئىچىدىغانلار .
ئەرزان (ارزان) ، پ . ئەرزان ، تۆۋەن باھالىق .
ئەرزانلىق (ارزانليق) ئەرزانچىلىق ، مولچىلىق .
ئەرزانى (ارزانى) ، پ . ببرش ، ببغشلاش ؛ لايىق كۆرۈش . ◇～ ئەيلەمەك (～ايلاماك) ، ～ ◇ ئەتمەك (～ايتماك) : بەرمەك ، ببغشلىماق ؛ لايىق كۆرمەك .
ئەرزە داشت (عرضه داشت) ، ئە ـ پ . بايان ، بايانات ؛ ئىلتىماس ، تەلەپ ، ئەرزھال .
ئەرزەن (عرضاً) ، ئە . كەڭلىك جەھەتتە . كەڭلىكتە . ◇ تۇلەن ۋەـ (طولاً و ～) : ئۇزۇنلۇقتا ھەم كەڭلىكتە .
ئەرزەندە (ارزنده) ، پ . ئەرزىيدىغان ، لايىق .
ئەرزھال (عرض حال) ، ئە . ئىلتىماسنامە ، شىكايەتنامە ؛ ئەرز .
ئەرسە (عرصه) ، ئە . ھويلا ، سەينا ، مەيدان ، كەڭ يەر ؛ شاھمات تاختىسى .
ئەرسەئى ئافاق (عرصه آفاق) ، ئە ـ پ . پەلەك ، كۆك ، ئاسمان .
ئەرسەئى خاك (عرصه خاك) ، ئە ـ پ . ك . دۇنيا ، يەر يۈزى .
ئەرش (عرش) ، ئە . ئاسماننىڭ ئەڭ يۇقىرىسى ؛ ك . تەخت ؛ ئەڭ يۇقىرى جاي . ◇～ جەناب (～جناب) : ئەڭ يۇقىرى مەرتىۋە .
ئەرشەد (ارشد) ، ئە . ئەڭ ئەقىللىق ، توغرا يولدا قەتئىي ماڭغان ، توغرا مەيداندا تەۋرەنمەي تۇرغان .
ئەرشسا (عرش سا) ، ئە ـ پ . ئەڭ يۇكسەك ، ئەرشكە يەتكەن .
ئەرشى ئەئزەم (عرش اعظم) ، ئە . ئەڭ يۇكسەك ئەرش . ◇～ ئەلى (～ايلى) : ك . پەرىشتىلەر .
ئەرشى ئەئلا (عرش اعلى) ، ئە . ئەڭ يۇقىرى ئەرش ، ئاسماننىڭ ئەڭ يۇقىرىسى .

ئەرىن I (ارين) كالپۇك ، لەۋ .

ئەرىن II (عرين) ، ئە . ئورمان ، توقاي ، جاڭگال . ◇شىرى~ (شير~) : جاڭگال ئارسلانى ، ئورمان شىرى .

ئەز (از) ، پ . ئۇيغۇرچىدىكى چىقىش كېلىش قوشۇمچىسى «دىن//تىن» رولىدىكى سۆز . ◇~رويى لۇتۇق (~روى لطف) : ياخشىلىق يۈزىسىدىن . ◇~تەھى دىل (~تەدل) : ئەستايىدىل ، چىن كۆڭۈلدىن .

ئەئزائ (اعضاء) ، ئە . «ئوزۋ (عضو)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەزالار .

ئەزاب (عذاب) ، ئە . ئەلەم ، ئاغرىق ، ئازاب .

ئەزازىل (عزازل) ، ئە . شەيتاننىڭ ئەسلىي ئىسمى .

ئەزائىم (عزائم) ، ئە . «ئەزىمە (عزيمه)»نىڭ كۆپلۈكى : دۇئالار ؛ قارغىشلار ؛ ئەپسۇنلار .

ئەزايىم (عزايم) ق . ئەزائىم .

ئەزب (عزب) ، ئە . بويتاق ، ئۆيلەنمىگەن كىشى .

ئەزەل (ازل) ، ئە . باشلىنىشى مەلۇم بولمىغان ئۆتكەن زامان ، ئەزەل ؛ باش ـ ئاخىرى يوق زامان .

ئەزەلىي (ازلى) ، ئە . ئەزەلدىن بولغان ، باشلىنىشى مەلۇم بولمىغان ؛ باش ـ ئاخىرى بولمىغان ؛ مەڭگۈلۈك .

ئەئزەم (اعظم) ، ئە . ئەڭ ئۇلۇغ ، ئەڭ بۈيۈك ، ئەڭ يۇكسەك . ◇~سەۋاد (~سواد) : ك . كاتتا شەھەر ؛ يىراقتىن چوقچىيىپ كۆرۈنۈپ تۇرغان جاي ؛ ئامما ، كۆپچىلىك . ◇ نەييىرى~ (نير~) : ك . قۇياش (ئەينەن : ئەڭ زور يورۇتقۇچى) .

ئەزەمەت (عظمت) ، ئە . ئۇلۇغلۇق ، ئۇلۇغۋارلىق ، ھەيۋەت ، شەۋكەت ، غۇرۇر .

ئەزبەر (ازبر) ، پ . ياد ئېلىش . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~قىلماق (~قيلماق) : يادلىماق . ~ئوقۇماق (~اوقوماق) : يادقا ئوقۇماق .

ئەزبەس (ازبس) ، پ . چۈنكى ، شۇنىڭ ئۈچۈن ، شۇڭلاشقا .

ئەزبەسكى (ازبس كه) ، پ . ق . ئەزبەس .

ئەزداد (اضداد) ، ئە . «زىدد (ضد)»نىڭ كۆپلۈكى ؛ زىتلىقلار ، مۇخالىپلار ، قارىمۇقارشىلار ؛ رەقىبلەر .

ئەزرائ (عذراء) ، ئە . پاك قىز ، ئىپپەتلىك قىز ؛ مەھبۇبە ؛ ۋامۇقنىڭ مەشۇقى .

ئەزرائىل (عزرائيل) ، ئە . جان ئالغۇچى پەرىشتە .

ئەزرەق (ازرق) ، ئە . كۆك رەڭ ، يېشىل ؛ ك . ئاسمان . ◇سىپەھرى~ (سپهر~) : كۆك ئاسمان .

ئەززە ۋە جەلل (عز و جل) ، پ . ئەزىز ۋە ئۇلۇغ ، شەرەپلىك (ئاللاھنىڭ سۈپىتى) .

ئەزفەر (اذفر) ، ئە . ئۆتكۈر ھىدلىق ، كۈچلۈك پۇراقلىق ؛ تازا ، پاك .

ئەرمەك I (ارمك) سۆھبەت ، دىيالوگ .

ئەرمەك II (ارمك) يۇڭ توقۇلما .

ئەرمەكلەشمەك (ارمكلاشماك) - سۆزلەشمەك ، پاراڭلاشماق .

ئەرمەكلەمەك (ارمكلاماك) ھېكايە ئېيتماق ، سۆزلىمەك .

ئەرمەنۋار (ارمن وار) ، پ . ئەرمەنچە .

ئەرمەنىي ساز (ارمنى ساز) ، پ . ئەرمەندە ئىشلەنگەن ؛ ئەرمەنچە . ◇شەرابى~ (شراب~) : ئەرمەن شارابى ، ئەرمەندە ئىشلەنگەن شاراب .

ئەرنەب (ارنب) ، ئە . توشقان .

ئەرھەم (ارحم) ، ئە . ئەڭ رەھىملىك ؛ ئىنتايىن مەرھەمەتلىك .

ئەرۇز (عروض) ، ئە . ئارۇز ۋەزنى ، ئارۇز ۋەزنى قائىدىسى .

ئەرۇس (عروس) ، ئە . كېلىن ، كېلىنچەك ؛ يېڭى تويى بولغان قىز .

ئەرۇسانە (عروسانە) ، ئە - پ . كېلىنلەرچە .

ئەرۇسەك (عروسك) ، ئە - پ . قورچاق ، ئويۇنچۇق ، قونچاق .

ئەرۋاھ (ارواح) ، ئە . «روھ (روح)»نىڭ كۆپلۈكى : روھلار ، ئەرۋاھلار .

ئەرۇسى دەھر (عروس دھر) ، ئە - پ . ئالەم .

ئەرۇسى چەرخ (عروس چرخ) ، ئە - پ . پەلەك .

ئەرۇسى گەردۇن (عروس كردون) ، ئە - پ . پەلەك .

ئەرىتمەك (اريتماك) ئېرىتماق ، سۇرتمەك ؛ تازىلىماق ؛ كۆتۈرمەك .

ئەرىز (عريض) ، ئە . كەڭ . ◇~ۋە ئەمىق (~ و عميق) : كەڭ ۋە چوڭقۇر .

ئەرىزە (عريضە) ، ئە . تەلەپنامە .

ئەرىغ I (اريغ) ئېرىق .

ئەرىغ II (اريغ) پاكىز ، ساپ ، تازا ، تىنىق . ◇~نىييەت (~نيت) : پاك نىيەت ، ياخشى نىيەت ، خالىس نىيەت .

ئەرىغلىغ I (اريغ ليغ) ئېرىقتىكى ، ئېرىقتا ئاقىدىغان .

ئەرىغلىغ II (اريغ ليغ) پاكىزلىق ، پاكلىق ، تىنىقلىق .

ئەرىغسىز (اريغ سيز) پاسكىنا ، ناپاك .

ئەرىق (اريق) ق . ئەرىغ I .

ئەركلەمەك (ارىكلامك) كولدۇرلاتماق ، ئەخمەق قىلماق ، مەسخىرە قىلماق ، مازاق قىلماق .

ئەرىڭ (ارينك) يىرىڭ .

ئەرىڭلەمەك (ارينكلاماك) يىرىڭلىماق .

ئەرىلمەك (اريلماك) تازىلانماق ، پاكىزلانماق ؛ ئايرىلماق ، قۇتۇلماق .

ئەرىمەك (اريماك) پاكىزلانماق ، تازىلانماق ، پاك بولماق .

ئەزىمۇل جۇسسە (عظيم الجثه) ، ئە . غايەت زور گەۋدىلىك ، قامەتلىك ، زور تېمتىسكى .
ئەزىيىات (اذيات) ، ئە . «ئەزىيىەت (اذيت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئازارلار ، ئازاب ـ ئوقۇبەتلەر .
ئەژدەر (اژدر) ، پ . ئەجدىها .
ئەژدەر ئاسا (اژدر آسا) ، پ . ئەجدىهاغا ئوخشاش .
ئەژدەھا كۆش (اژدها كش) ، پ . ئەجدىها ئۆلتۈرگۈچى ؛ ك . قورقماس ، باتۇر .
ئەسا (عصا) ، ئە . ھاسا ، تاياق .
ئەسايى كەلىم (عصا كليم) ، ئە ـ پ . مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ھاسىسى .
ئەساپقۇر (اساپقور) قوينىنىڭ دولا سۆڭىكى .
ئەساتىر (اساطير) ، ئە . «ئۇستۇرە (اسطوره)»نىڭ كۆپلۈكى : رىۋايەتلەر ، چۆچەكلەر ، ئەپسانىلەر .
ئەسسار (اعصار) ، ئە . «ئەسر (عصر)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەسىرلەر ، زامانلار .
ئەسارەت (اسارت) ، ئە . ئەسىرلىك ، تۇتقۇنلۇق ، قۇللۇق ، ئاسارەت .
ئەساس I (اثاث) ، ئە . ئۆي جابدۇقلىرى ، مۇلۇك .
ئەساس II (اساس) ، ئە . ئاساس ، تۈپ ، نېگىز ؛ قائىدە ، تەرتىپ .
ئەساسى مىھمان (اساسى مهمان) ، ئە ـ پ . مېھماندارچىلىق قائىدىلىرى ۋە لازىملىقلىرى .
ئەساسىي (اساسي) ، ئە . تۈپكى ، يىلتىزدىكى ، ئاساسىي .
ئەساغىر (اصاغر) ، ئە . «ئەسغەر (اصغر)»نىڭ كۆپلۈكى : كىچىكلەر ، گۆدەكلەر .
ئەسەفا (اسفا) ، ئە . ھەي ئېسىت ! ◇ **يا ئەسەفا** (يا اسفا) : ھەي ، ئېسىت !
ئەسافىل (اسافل) ، ئە . «ئەسفەل (اسفل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەڭ تۆۋەنلەر ، ئەڭ پەسلەر ، ئەڭ تۆۋەن تەبىقىگە مەنسۇپ كىشىلەر .
ئەساكىر (عساكر) ، ئە . «ئەسكەر (عسكر)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەسكەرلەر ، قوشۇن ، لەشكەر .
ئەساكىرى مەنسۇرە (عساكر منصوره) ، ئە ـ پ . يارەمچى قوشۇن ؛ غالىب قوشۇن .
ئەساكەش (عصاكش) ، ئە ـ پ . ھاسىغا تايانغۇچى ، ھاسىلىق ؛ تاياق بىلەن يېتىلىگۈچى .
ئەسامى (اسامى) ، ئە . «ئىسىم (اسم)»نىڭ كۆپلۈكى بولغان (أسماء)نىڭ كۆپلۈكى : ئىسىملار ، نام‌لار .
ئەسالەت (اصالت) ، ئە . ئېسىللىك ، ئېسىلزادىلىك ، ئالىيجانابلىق .
ئەسەب (عصب) ، ئە . نېرۋا ، نېرۋا تومۇرى ؛ پەي ، سىنىر .
ئەسئەب (اصعب) ، ئە . ئەڭ قىيىن ، ئىنتايىن قىيىن ، ئەڭ مۇشكۈل .
ئەسەبىي (عصبى) ، ئە . نېرۋا خاراكتېرلىك ، نېرۋىغا مۇناسىۋەتلىك .
ئەسەد (اسد) ، ئە . ئارسلان ، شىر ؛ كونا ئاستىرونومىيە چۈشەنچىسى بويىچە ئاسماننىڭ بەشىنچى بۇرچى (بۇ بۇرچ شىر شەكلىدە تەسەۋۋۇر قىلىنغان) ۋە كونا شەمسىيە كالېندارى

ئەزكىيا (اذكيا) ، ئە . «زەكىي (ذكى) »نىڭ كۆپلۈكى : زېرەكلەر ، زەكىيلەر ، دانالار .
ئەزل (عزل) ، ئە . بوشىتىش ، مەنسەپتىن چۈشۈرۈش . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～ **ئەتمەك** (ايتماك) ، ～ **قىلماق** (～قيلماق) : بوشاتماق ، مەنسەپتىن چۈشۈرمەك .
ئەزلۇفەۋت (عزل و فوت) ، ئە . چەتلىتىش ۋە ئۆلتۈرۈش ، ئەمىلىنىمۇ ، جېنىنىمۇ ئېلىش .
ئەزم I (عزم) ، ئە . نىيەتلىنىش ، ئىنتىلىش ؛ يۈرۈش ، مېڭىش ، جۈنەش . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ھەرەر ئىشقا نىيەتلەنمەك ، تۇتۇش قىلماق ؛ ماڭماق ، جۈنىمەك .
ئەزمى ۋەتەن (عزم وطن) ، ئە ـ پ . ۋەتەنگە قايتىش .
ئەزمى راھ (عزم راه) ، ئە ـ پ . يولغا چىقىش .
ئەزمى سەما (عزم سما) ، ئە ـ پ . ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈش .
ئەزمى سەيد (عزم صيد) ، ئە ـ پ . ئوۋغا چىقىش .
ئەزمى تەسبىھ مۇسەللا قىلماق (عزم تسبيح و مصلا قيلماق) تەسۋى بىلەن جەينامازغا ئىنتىلمەك .
ئەزم I (عظم) ، ئە . سۆڭەك .
ئەزمى رەمىم (عظم رميم) ، ئە ـ پ . چىرىگەن سۆڭەك .
ئەزمىنە (ازمنه) ، ئە . «زەمان (زمان) »نىڭ كۆپلۈكى : زامانلار ، ئەسىرلەر .
ئەزھا (اضحى) ، ئە . قۇربانلىق ؛ قۇربان . ◇ **ئېيدى**～ (عيد～) : قۇربان ھېيت .
ئەزھار (ازهار) ، ئە . «زەھر (زهر) »نىڭ كۆپلۈكى : چېچەكلەر ، گۈللەر .
ئەزھان (اذهان) ، ئە . «زېھىن (ذهن) »نىڭ كۆپلۈكى : زېھىنلەر ، پەم ـ پاراسەتلەر .
ئەزھەر (اظهر) ، ئە . ئەڭ ئوچۇق ، ئىنتايىن روشەن ، ئەڭ پارلاق .
ئەزۋاج (ازواج) ، ئە . «زەۋج (زوج) »نىڭ كۆپلۈكى : جۈپلەر ، ئەر ـ خوتۇنلار .
ئەزۋاق (اذواق) ، ئە . «زەۋق (ذوق) »نىڭ كۆپلۈكى : زوقلار ، سۆيۈنۈشلەر .
ئەزۈبەت (عذوبت) ، ئە . شىرىنلىك ، تاتلىقلىق .
ئەزىتماق (ازيتماق) ق . ئازىتماق .
ئەزىز (عزيز) ، ئە . ئەزىز ، قەدىرلىك ، قىممەتلىك ، ھۆرمەتلىك ، سۆيۈملۈك ؛ شەرەپلىك ، ئالىيجاناب ؛ ئۇلۇغ ، يۈكسەك ، نادىر ، كۆچلۈك .
ئەزىقماق (ازيقماق) ق . ئازىقماق .
ئەزىم (عظيم) ، ئە . ئۇلۇغ ، بۈيۈك ، زور ، كاتتا . ◇～ **مەئبەد** (معبد) : كاتتا ئىبادەتخانا .
ئەزىمەت (عزيمت) ، ئە . يولغا چىقىش ، قوزغىلىش ، مېڭىش ، كېتىش ؛ نىيەت قىلىش ، ئىرادە باغلاش . ◇～ **قىلماق** (～قيلماق) ، ～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : كەتمەك ، ماڭماق ، قوزغالماق ، يۈرمەك ، جۈنىمەك ؛ نىيەت باغلىماق .
ئەزىمۇششان (عظيم الشان) ، ئە . يۇقىرى مەرتىۋىلىك ، يۇقىرى دەرىجىلىك .

ئەسرۇمەك (ەسروماك) هاياجانلانماق ، شاشماق ، غەلۋە قىلماق ، مەستلىك قىلماق .
ئەسرۇ مۇغلەق (اسرو مغلق) بەك خۇنۇك ، تۇتۇق .
ئەسسار (عصار) ، ئە . جۇۋازكەش ، ياغچى . ◇~ئۇيى (~اويى) : جۇۋاز كالىسى .
ئەسغەر (اصغر) ، ئە . ئەڭ كىچىك . ◇نەھسى~ (نحس~) : مىررىخ (مارس) يۇلتۇزى .
ئەسفار I (اسفار) ، ئە . «سىفر (سفر)»نىڭ كۆپلۈكى : كىلاسسىك كىتابلار ، توپلاملار ، خەت - چەكلەر .
ئەسفار II (اصفار) ، ئە . «سىفر (صفر)»نىڭ كۆپلۈكى : نۆللەر .
ئەسفارى سەماۋىي (اسفار سماوى) ، ئە - پ . ئاسماندىن نازىل بولغان كىتابلار .
ئەسفەر (اصفر) ، ئە . سېرىق ، ساپسېرىق . ◇~ئەفشان (~افشان) : سېرىقلىق چاچقۇچى ، سارغايتقۇچى . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) : سارغايتماق .
ئەسفەر ۋەش (اصفر وش) ، ئە - پ . ساغۇچ تۇسلۇك ، ساغۇچ رەڭلىك .
ئەسفەل (اسفل) ، ئە . ئەڭ تۆۋەن ، ئاياق . ◇جانىبى~ (جانب~) : تۆۋەن تەرەپ .
ئەسفەلنىشىن (اسفل نشين) ، ئەپ - پ . ئەڭ تۆۋەندە تۇرغۇچى ، خار - زار ، خور .
ئەسقال (اثقال) ، ئە . «سىقل (ثقل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئېغىرلىقلار ، يۈكلەر .
ئەسل (اصل) ، ئە . تۈپ ، نېگىز ، تومۇر .
ئەسلاف (اسلاف) ، ئە . «سەلەف (سلف)»نىڭ كۆپلۈكى : ئالدىنقىلار ، ئۆتكەن ئادەملەر ، ئاتا - بوۋىلار .
ئەسلەن (اصلاً) ، ئە . تۈپتىن ، نېگىزدىن ، تومۇردىن .
ئەسلەھە (اسلحە) ، ئە . «سىلاھ (سلاح)»نىڭ كۆپلۈكى : قوراللار ، ئۇرۇش قوراللىرى .
ئەسما (اسماء) ، ئە . «ئىسىم (اسم)»نىڭ كۆپلۈكى : ئىسىملار ، ناملار ، ئاتلار .
ئەسمار (اثمار) ، ئە . «سەمەر (ثمر)»نىڭ كۆپلۈكى : مېۋىلەر ، نەتىجىلەر ، ئۈنۈملەر ؛ پايدىلار : مەھسۇلاتلار .
ئەسمەر (اسمر) ، ئە . قوڭۇر رەڭلىك ، بۇغداي ئۆڭلۈك .
ئەسمەك (اسمك) (شامال) چىقماق ؛ سورۇماق ، سورۇپ تازىلىماق .
ئەسنا (اثناء) ، ئە . پەيت ، مۆرىت ، چاغ ؛ مۇئەييەن ئىككى ۋاقىت ئارىلىقىدىكى چاغ .
ئەسناف (اصناف) ، ئە . «سىنىف (صنف)»نىڭ كۆپلۈكى : سىنىپلار ، تەبىقىلەر ؛ تۈرلەر ، خىللار .
ئەسنام (اصنام) ، ئە . «سەنەم (صنم)»نىڭ كۆپلۈكى : بۇتلار . ك . دىلبەرلەر .
ئەسھاب (اصحاب) ، ئە . «ساھىب (صاحب)»نىڭ كۆپلۈكى : دوستلار ، ئۇلپەتلەر ، سۆھبەتداشلار ؛ ئىگىلەر ، خوجايىنلار ؛ ساھابىلار . ◇~ۇل كەھف (~اصحاب الكهف) : غار ساھابىلىرى .
ئەسھابى جاۋىدانىي (اصحاب جاودانى) ، ئە - پ . دائىمىي سۆھبەتداشلار ، مەڭگۈلۈك

بويىچە 5 ـ ئاينىڭ نامى .

ئەسئەد (اسعد) ، ئە . ئەڭ بەختلىك ، ئىنتايىن بەختىيار .

ئەسەد كىردار (اسد كردار) ، ئە ـ پ . شىرەك ، ئارسلاندەك .

ئەسەدۇللاھ (اسد الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ شىرى (ئىسلام تارىخىدىكى تۇنجى خەلىپە ئەلىگە بېرىلگەن لەقەب) .

ئەسەر (اثر) ، ئە . ئىز ، نىشان ، بەلگە ، ئالامەت ؛ تەسىر . ◇～ئەيلەمەك (～ايلامك) ، ◇～ئەتمەك (～ايتمك) ، ◇～قىلماق (～قيلماق) : تەسىر قىلماق .

ئەسەرلىق (اثرليق) تەسىرلىك .

ئەسەس (عسس) ، ئە . تۈن قاراۋۇلى ، كېچە ساقچىسى ، جەسەكچى .

ئەسەف (اسف) ، ئە . ئۆكۈنۈش ، ئەپسۇسلىنىش ، ئېچىنىش .

ئەسەل (عسل) ، ئە . بال ، ھەسەل .

ئەسەم (اصم) ، ئە . گاس ، ساغرو ، پالەك .

ئەسەن (اسن) ، ئە . ياشانغان ، يېشى ئەڭ چوڭ ، قېرى .

ئەسەھ (اصح) ، ئە . ئەڭ توغرا ، توپتوغرا ، ئەڭ دۇرۇس .◇～كەلىمە (～كلمه) : ئەڭ توغرا سۆز .

ئەسەب (اسب) ، پ . ئات .

ئەسباب (اسباب) ، ئە . «سەبەب (سبب)»نىڭ كۆپلۈكى : سەۋەبلەر ، باھانىلەر ؛ ئەسۋابلار ، قورال ـ جابدۇقلار ، سايمانلار . ◇مەڭگۈ ئەسبابى (معاش اسبابى) : تىرىكچىلىك ۋاسىتىلىرى ، روزغار ئەسۋابلىرى .

ئەسبابى رەزم (اسباب رزم) ، ئە ـ پ . ئۇرۇش ئەسۋابلىرى .

ئەسبات (اسباط) ، ئە . «سىبت (سبط)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەۋلادلار ، نەسىللەر ، نەۋرىلەر .

ئەسباق (اسباق) ، ئە . «سەبەق (سبق)»نىڭ كۆپلۈكى : ساۋاقلار ، دەرسلەر ، تەجرىبىلەر .

ئەستار (استار) ، ئە . «ستر (ستر)»نىڭ كۆپلۈكى : پەردىلەر ، چۈمبەتلەر ، يوپۇقلار .

ئەسر I (عصر) ، ئە . زامان ، دەۋر ، ئەسىر ، ئىرا .

ئەسر II (عصر) ، ئە . چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچ بىلەن بەشنىڭ ئارىلىقىدىكى ۋاقىت . ◇～قىيامى (～قيامى) : ئەسىر نامىزىغا تۇرۇش .

ئەسرار (اسرار) ، ئە . «سىر (سر)»نىڭ كۆپلۈكى : سىرلار . ◇كاشىفى～ (كاشفى～) : سىرلارنى ئاچقۇچى ، كەشپ قىلغۇچى ، ئىجادكار . ◇ساھىب～ (صاحب) : سىرداش .

ئەسرەڭ (اسرع) ، ئە . ئەڭ تېز ، ئەڭ چاپسان .

ئەسرۇ (اسرو) كۆپ ، ئىنتايىن كۆپ ، تۈگىمەس ، تالاي ؛ ئىنتايىن .

ئەسرۈك (اسروك) مەست ، كەيىپ .

ئەسرۈككىنە (ايسروككنه) مەست .

ئەشرار (اشرار) ، ئە . «شەرىر (شرير) »نىڭ كۆپلۈكى : يامانلار ، ئەسكىلەر ، يارىماسلار ، بۇزۇقلار .

ئەشراق (اشراق) ، ئە . «شەرىق (شريق) »نىڭ كۆپلۈكى : شەرەپلىك كىشىلەر ، ئېتىبارلىق كىشىلەر ، كاتتىلار ، ئالىي تەبىقە .

ئەشرەف (اشرف) ، ئە . ئالىي شەرەپلىك ، ئالىي شارائەتلىك ؛ ئېسىلزادە .

ئەشرەفىي (اشرفي) ، ئە . قەدىمكى بىر خىل پۇل نامى .

ئەشرەفى ئەۋساق (اشرف اوصاق) ، ئە - پ . سۈپەتلەرنىڭ ئالىي ياخشىسى .

ئەشرىبە (اشربه) ، ئە . «شەراب (شراب) »نىڭ كۆپلۈكى : ئىچىملىكلەر ، شارابلار ؛ ئۈسسۈلۇقلار .

ئەشغال (أشغال) ، ئە . «شۇغل (شغل) »نىڭ كۆپلۈكى : ئىشلار ، خىزمەتلەر ، كەسىپلەر ، مەشغۇلىيەتلەر . ◇~ كەسرەتى (~كثرتى) : قاتىلاشچىلىق ، ئىش كۆپلۈكى .

ئەشقىيا (اشقيا) ، ئە . «شەقي (شقى) »نىڭ كۆپلۈكى : يارىماسلار ، ياۋۇزلار ، ئەبلەخلەر .

ئەشك (اشك) ، پ . كۆز يېشى . ◇~ ئەفشان (~افشان) . ◇~ فشان (~فشان) : ياش تۆككۈچى ، يىغلىغۇچى . ◇~ جۇيبارى (~جويبارى) : كۆزدىن ئاققان ياشلار .

ئەشكال (اشكال) ، ئە . «شەكل (شكل) »نىڭ كۆپلۈكى : شەكىللەر ؛ تۈرلەر ؛ سۈرەتلەر .

ئەشكەستە (اشكسته) ، پ . شىكەستە ، سۇنۇق ؛ دىلى سۇنۇق ، قەلبى يارا .

ئەشكەستەلىغ (اشكستەليغ) شىكەستىلىك ، دىلى سۇنۇقلۇق ، قەلبى يارىلىق .

ئەشكەك (اشكاك) پالاق .

ئەشكبار (اشكبار) ، پ . ياش ئاققۇزغۇچى . ◇~ قىلماق (~قيلماق) ، ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) : كۆز يېشى قىلدۇرماق ، يىغلاتماق ؛ يىغلىماق .

ئەشكرىز (اشكريز) ، پ . ياش تۆككۈچى ، كۆز يېشى قىلغۇچى ، يىغلىغۇچى .

ئەشكرىزان (اشكريزان) ، پ . ق . ئەشكرىز

ئەشكرىزلىغ (اشكريزليغ) يىغلىغۇچىلىق ، يىغلاشقۇچىلىق .

ئەشك فىشان (اشك فشان) ، پ . ق . ئەشكرىز

ئەشكناك (اشكناك) ، پ . ياش ئاققۇزغۇچى ، ياشلىق .

ئەشكى رەۋان (اشك روان) ، پ . ئاقىدىغان كۆز يېشى .

ئەشكى سىمىز (اشك سيميز) ، پ . ئاق ساقالغا تامچىلىغان كۆز يېشى .

ئەشكى سىم ئەندۇد (اشك سيم اندود) ، پ . ق . ئەشكى سىمىز .

ئەشكى غەلتان (اشك غلطان) ، ئە - پ . مۆلدۈرلەپ ئاقىدىغان كۆز يېشى .

ئەشكى نەدامەت (اشك ندامت) ، پ . نادامەت يېشى .

ئەشكەك (اشكاك) ، ئېشەك .

دوستلار .

ئەسھابى رىسالەت ئايىن (اصحاب رسالت آيين) ، ئە - پ . پەيغەمبەر سۆھبەتداشلىرى .

ئەسھابى كەھف (اصحاب كهف) ، ئە - پ . غاردا بىللە بولغانلار ، غار ساھابىلىرى (رىۋايەتتە ئېيتىلىشىچە ، ئۇلار رۇم شاھى دەقيانۇسنىڭ زىيانكەشلىكىدىن قېچىپ ، بىر غارغا كىرىپ پاناھلانغانىكەن .)

ئەسھەل (اسهل) ، ئە . ئاسان ، بەك ئاسان . ◇~ قىلماق (~قيلماق) : ئاسانلاشتۇرماق .

ئەسۋاب (اثواب) ، ئە . «سەۋب (ثوب)» نىڭ كۆپلۈكى : كىيىم - كېچەكلەر ، ئۇستىباشلار .

ئەسۋات (اصوات) ، ئە . «سەۋت (صوت)» نىڭ كۆپلۈكى : تاۋۇشلار ، ئاۋازلار .

ئەسۋەد (اسود) ، ئە . قارا ، قاپقارا ، قارا رەڭلىك .

ئەسىر I (اسير) ، ئە . باشقىلارنىڭ قولىغا چۈشكەن ، تۇتقۇن ، ئەسىر . ◇~ دامى ئىشىق (~دام عشق) : ئىشىق توزىقىغا چۈشكەن .

ئەسىر I (عسير) ، ئە . مۇشكۈل ، تەس ، مۇشەققەتلىك ، قىيىن .

ئەسىر II (اثير) ، ئە . يۇكسەك ، ئېگىز ، ئالىي . ◇ سىپەھرى~ (سپهر~) : ئاسمان . ◇ چەرخى~ (چرخ~) : ئېگىز كۆك .

ئەسىرى مەھەن (اسير محن) ، ئە - پ . ئاپەتكە دۇچار بولغان ، مۇشەققەتكە دۇچار بولغان .

ئەسىرانە (اسيرانه) ، ئە - پ . تۇتقۇندەك ، ئەسىرگە ئوخشاش .

ئەسىغ (اسيغ) پايدا ، بەھر ، نەپ .

ئەش (اش) ھەمراھ ، جۈپت ، جۈرە .

ئەشئار (اشعار) ، ئە . «شېئىر (شعر)» نىڭ كۆپلۈكى : شېئىرلار ، شېئىرىيەت .

ئەشەدد (اشد) ، ئە . ئاپ شىددەتلىك ؛ ئەڭ قاتتىق .

ئەشەرات (عشرات) ، ئە . «ئەشەرە (عشره)» نىڭ كۆپلۈكى : ئونلار ، ئونلار خانىسى ، ھەر ئونلۇق پەللىسىدىكى سانلار . مەسىلەن ، 10 ، 20 ، 30 ، 40 دېگەنگە ئوخشاش .

ئەشەرە (عشره) ، ئە . ئون .

ئەشەرەئى كامىلە (عشره كامله) ، ئە - پ . ساق ئون ؛ ك . پاكلىققا كامالەتكە يەتكەن قىز .

ئەشباھ I (اشباح) ، ئە . «شەبھ (شبح)» نىڭ كۆپلۈكى : سايىلەر ، يىراقتىن كۆرۈنگەن قارا ؛ يوچۇن گەۋدىلەر .

ئەشباھ I (اشباه) ، ئە . «شىبھ ، شەبھ (شبه ، شبيه)» نىڭ كۆپلۈكى : ئوخشاشلىقلار .

ئەشبەھ (اشبه) ، ئە . ئوپئوخشاش .

ئەشجار (اشجار) ، ئە . «شەجەر (شجر)» نىڭ كۆپلۈكى : دەرەخلەر .

ئەشخاس (اشخاص) ، ئە . «شەخس (شخص)» نىڭ كۆپلۈكى : شەخسلەر ، كىشىلەر .

ئەفراز (افراز) ، پ . كۆتۈرۈش ، يۇكسەلدۈرۈش .
ئەفرەنج (افرنج) ، ئە . ياۋروپا .
ئەفرەنجي (افرنجی) ، ئە . ياۋروپاچە ، ياۋروپاغا مەنسۇپ .
ئەفروختە (افروخته) ، پ . لاۋۇلداپ تۇرغان ، يالتىراپ تۇرغان ، يالتىراق ، پارلاق ؛ يانغان .
ئەفروز (افروز) ، پ . يورۇتقۇچى ، پارلاتقۇچى ، قىزىتقۇچى ، كۆيدۈرگۈچى . ◇ مېھىر~ (مهر~) : قۇياشتەك يورۇتقۇچى ، پارلاتقۇچى .
ئەفرىدون (افريدون) ، پ . قەدىمكى ئىران شاھلىرىنىڭ بىرى .
ئەفزا (افزا) ، پ . (سۆز ياساش رولىنى ئويناپ «ئاشۇرغۇچى» ، «كۆپەتۈرگۈچى» ، «ئۇزارتـ-قۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ) . ◇ ھەياۋات~ (حيات~) : ھاياتنى ئۇزارتقۇچى . ◇ روھ~ (روح~) : جانغا قۇۋۋەت بەرگۈچى ، روھلاندۇرغۇچى .
ئەفزار (افزار) ، پ . ئەسۋاب ، ئىش قورالى .
ئەفزاي (افزای) ، پ . ق . ئەفزا .
ئەفزەل (افضل) ، ئە . ئەڭ ياخشى ، ئەڭ ئوبدان ، ئەۋزەل .
ئەفزەلىيەت (افضلیّت) ، ئە . ئەۋزەللىك .
ئەفزۇد (افزود) ، پ . كۆپەيتىش ، ئارتىش ، ئېشىش ، ئۇلغەيتىش .
ئەفزۇن (افزون) ، پ . ئارتۇق ، كۆپ ، ئاشقان ، كۆپەيگەن ؛ زورايغان . ◇ ~ئولماق (~ اولماق) : ئاشماق ، كۆپەيمەك . ◇ ~قىلماق (~قيلماق) : ئاشۇرماق ، كۆپەيتمەك .
ئەفزۇنلىغ (افزون ليغ) ئارتۇقلۇق .
ئەفسار (افسار) ، پ . تىزگىن ، نوختا ، چۈلۈر .
ئەفسانە (افسانه) ، پ . ھېكايە ، ئەقىل ، داستان ؛ ئويدۇرما ھېكايە ، چۆچەك ؛ بىمەنە سۆز . ◇ ~پەرداز (~پرداز) : ھېكايە توقۇغۇچى ، ھېكايىچى ، ھېكايە ئېيتىش ماھىرى .
ئەفسانە سەنج (افسانه سنج) ، پ . ئەپسانە توقۇغۇچى ، ھېكايە توقۇغۇچى .
ئەفسانە گۇزار (افسانه گذار) ، پ . ق . ئەفسانە پەرداز .
ئەفسانەلىق (افسانه ليق) مەشھۇرلۇق ، داڭقى چىققان .
ئەفسەر (افسر) تاج .
ئەفسەرى رىفئەت (افسر رفعت) يۇكسەكلىك تاجى ، يۇقىرى مەرتىۋە .
ئەفسەر پەرەست (افسر پرست) ، پ . تاجپەرەس .
ئەفسەھ (افصح) ، ئە . گۈزەل سۆزلۈك ، ئەڭ سۆزمەن ، ئەڭ پەسىھ .
ئەفسۇردە (افسرده) ، پ . مۇزلىغان ، قېتىپ قالغان ؛ سۇلغۇن ، جانسىز ، چۈشكۈن ، روھسىز . ◇ ~دىل (~دل) : كۆڭلى سۇنۇق ، چۈشكۈن .
ئەفسۇن (افسون) ، پ . سېھىر ، نەيرەڭ ، مىكىر . ◇ ~تىراز (~طراز) : سېھىرگەر ، سېھىرلىك . ◇ ~ئەيلەمەك (~ايلاماک) : سېھىرلىمەك ، ئالدىماق .

ئەشمەك (اشمك) پالاق ئۇرماق (كېمىدە) ؛ قازماق ، كولىماق ، ئاختۇرماق ؛ ئەشمەك .
◇ ئەلىك~ (اليك~) : ئېلىشماق ، جەڭ قىلماق .
ئەشھەب (اشهب) ، ئە . بوز ئات ؛ بوز رەڭ .
ئەشھەر (اشهر) ، ئە . ئاي مەشھۇر ، ئاي شۆھرەتلىك .
ئەشۇرا (عاشوراء) ، ئە . ئىسلام يىلنامىسى بويىچە بىرىنچى ئاينىڭ ئونىنچى كۈنى .
ئەشئە (اشعه) ، ئە . «شۇئاع (شعاع)»نىڭ كۆپلۈكى : نۇرلار ، شولىلار .
ئەشئەرىيە (اشعريه) ، ئە . كالام ئىلمىنىڭ بىر ئېقىمى .
ئەشنىمەك (اشنمك) ئۆپرىماق .
ئەشيانە (اشيانه) ق . ئاشيانە .
ئەشياۋ (اشياع) ، ئە . «شىئە (شيعه)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۇلۇمەتلەر ، مەسلەكداشلار ، دوستلار .
ئەغراز (اغراض) ، ئە . «غەرەز (غرض)»نىڭ كۆپلۈكى : غەرەزلەر ، مەقسەتلەر .
ئەغزىيە (اغذيه) ، ئە . «غىزاء (غذاء)»نىڭ كۆپلۈكى : غىزالار ، تاماقلار ، ئوز ۇقلۇقلار .
ئەغلال (اغلال) ، ئە . «غۇلل (غل)»نىڭ كۆپلۈكى : كىشەنلەر ، زەنجىرلەر ، بويۇنتۇرۇقلار .
ئەغلەب (اغلب) ، ئە . ئاي كۆپ ، مۇتلەق كۆپ قىسىم .
ئەغلەز (اغلظ) ، ئە . ئاي قوپال .
ئەغنىياۋ (اغنياء) ، ئە . «غەنىي (غنى)»نىڭ كۆپلۈكى : بايلار .
ئەغيار (اغيار) ، ئە . «غەير (غير)»نىڭ كۆپلۈكى : بىگانىلار ، ياتلار .
ئەفئا (افعى) ، ئە . زەھەرلىك يىلان ، زەھەرلىك قارا يىلان ؛ ك . مەھبۇبنىڭ چېچى .
ئەفازىل (افاضل) ، ئە . «ئەفزەل (افضل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئاي قابىلىيەتلىكلەر ، ئاي پىلىملىكلەر ، ئالىملار .
ئەفاق (عفاق) ، ئە . پاك ئادەم ، يامانلىقلاردىن خالىي ئادەم ؛ ئېپەتلىك .
ئەفئال (افعال) ، ئە . «فېئىل (فعل)»نىڭ كۆپلۈكى : ھەرىكەتلەر ، قىلىقلار ، پېئىللار .
◇ ھەمىدە~ (حميده~) : ياخشى قىلىقلار . خۇش پېئىل كىشىلەر . ◇ ناخۇش~ (ناخوش~) : يارىماس قىلىقلار ، ناچار قىلىقلار .
ئەفەن (عفن) ، ئە . سېسىق ، بەتبۇي .
ئەفتادە (افتاده) ، پ . ۋەيران بولغان ، يېقىلغان ، زەئىپ ، چۈشكۈن ، قەدىرسىز ، خاكسار .
◇ ~بولماق (~بولماق) : يېقىلىپ چۈشمەك ؛ ۋەيران بولماق ؛ خار بولماق .
ئەفتادە ۋەش (افتاده وش) ، پ . ۋەيرانە ؛ ئاشىق سۈپەت .
ئەفتانۇ خىزان (افتان و خيزان) ، پ . يېقىلىپ - قوپۇپ .
ئەفراد (افراد) ، ئە . «فەرد (فرد)»نىڭ كۆپلۈكى : شەخسلەر ، كىشىلەر ؛ بىر تېپتىكى نەرسىلەرنىڭ ھەربىرى .

ئەفلاكسوز (افلاک سوز) ، ئە - پ . كۆكنى كۆيدۈرگۈچى ، ئالەمنى ئۈرتىگۈچى .
ئەفلاكى كەجرەفتار (افلاک کج رفتار) ، ئە - پ . ئەتۇر چۈرگىلەيدىغان ئاسمان .
ئەفلەج (افلج) ، ئە . پالەچ كېسەللىكى ؛ پالەچ كېسەللىكى بىلەن ئاغرىغان ئادەم .
ئەفۇ (عفو) ، ئە . گۇناھىتىن ئۆتۈش ، كەچۈرۈم قىلىش ؛ ئۆچۈرۈۋېتىش ، ئىزىنى يوقىتىۋېتىش .
ئەفۋاج (افواج) ، ئە . «فەۋج (فوج)»نىڭ كۆپلۈكى : گۈرۈھلار ، توپلار ، جامائەتلەر ؛ دۆۋىلەر .
ئەفۋاھ (افواه) ، ئە . «فەم (فم)»نىڭ كۆپلۈكى : ئېغىزلار .
ئەفىق (عفیق) ، ئە . پاك ، پاكىز ، تازا ؛ ئەسكى ئىشلاردىن ساقلانغان ، ئىپپەتلىك .
ئەفئى (افعی) ، پ . ق . ئەفئا .
ئەفئىيى مۇئەنبەر (افعی معنبر) ، ئە - پ . خۇشبۇي قارا يىلان ؛ ك . خۇشبۇي قارا چاچ .
ئەفئىيى مۇشكىن (افعی مشکین) ، ئە - پ . ق . ئەفئىيى مۇئەنبەر .
ئەفيۇنى (افیونی) ، پ . ئەپيۇن چەككۈچى ، ئەپيۇنكەش .
ئەقار (عقار) ، ئە . مۇقىم مۇلۈك .
ئەقارىب (اقارب) ، ئە . «قەرىب (قریب)»نىڭ كۆپلۈكى : تۇغقانلار ، قېرىنداشلار ؛ ئالاقىدىكى يېقىنلار .
ئەقاسى (اقاصی) ، ئە . «ئەقسا (اقصی)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۇزاقلار ، يىراقلار ؛ ئالاقى ئۇزاق جايلار ، ئالاقى چەت يەرلەر .
ئەقاقىر (عقاقیر) خۇشبۇيلۇق خۇرۇچلىرى .
ئەقالىم (اقالیم) ، ئە . «ئىقلىم (اقلیم)»نىڭ كۆپلۈكى : ئىقلىملار ، رايونلار .
ئەقالىمى سەبئە (اقالیم سبعه) ، ئە - پ . يەتتە ئىقلىم ، پۈتكۈل يەر شارى .
ئەقانىم (اقانیم) ، پ . «ئۇقنۇم (اقنوم)»نىڭ كۆپلۈكى : كىشىلەر ، ئادەملەر ؛ تەبىئەتلەر ، مىجەزلەر ؛ ماھىيەتلەر .
ئەقائىد (عقائد) ، ئە . «ئەقىدە (عقیده)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەقىدىلەر ، ئىشەنچلەر .
ئەقەبات (عقبات) ، ئە . «ئەقەبە (عقبه)»نىڭ كۆپلۈكى : خەۋپلىك تاغ يوللىرى ، چىغىر يوللار ؛ ئېغىر ئەمگەك .
ئەقەبە (عقبه) ، ئە . خەتەرلىك تاغ يولى ، چىغىر يول ؛ ئېغىر ئىش .
ئەقەلل (اقل) ، ئە . ئاز ، ئاز كەم ؛ ئاز بولمىغاندا ، ئاز ئاز دېگەندە ، ئەقەللىي .
ئەقىل (اعقل) ، ئە . ئەقىللىق ، ئاقىللىق .
ئەقىم (عقم) ، ئە . تۇغماس ، مېۋىسىز ، ئەتىجىسىز .
ئەقىب (عقب) ، ئە . ئۆكچە ، تاپان ؛ ئارقا ، كەينى .
ئەقىبەھ (اقبح) ، ئە . ئاق يامان ، ئاق قەبىھ ، ئاق خۇنۇك ، ئاق سەت .

ئەفسۇنساز (افسون ساز) ، پ . سېھىرگەر ؛ ماھىر ھېكايىچى ، ئاجايىپ داستانچى .

ئەفسۇنگەر (افسونگر) ، پ . سېھىرگەر ، نەيرەڭچى .

ئەفسۇنگەران (افسونگران) ، پ . «ئەفسۇنگەر (افسونگر)»نىڭ كۆپلۈكى : سېھىرگەرلەر ، نەيرەڭچىلەر .

ئەفشان (افشان) ، پ . (بىرىكمىلەر تەركىبىدە «چاچقۇچى ، سەپكۈچى ، تۆككۈچى» مەنىسىلىرىدە كېلىدۇ) . ◇ **ئەنبەر~** (عنبر~) : ئەنبەر چاچقۇچى ، ئەنبەر پۇرايدىغان . ◇ **~ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : چاچماق ، چېچىش يولى بىلەن ھېزىمەك . ◇ **گۈل~** (كل~) : گۈل چاچقۇچى ، گۈلدەك ئېچىلىپ تۇرغۇچى . ◇ **زەر~** (زر~) : زەر چاچقۇچى ، زەر بىلەن ھېزەلىگەن . ◇ **دۇر~** (در~) : دۇر چاچقۇچى : ◇ **خار~** (خار~) : تىكەن چاچقۇچى ، تىكەنزار ؛ ك . قانتىق سۆزلۈك .

ئەفغان (افغان) ، پ . داد ـ پەرياد ، ناله ، پىغان . ◇ **~چەكمەك** (~چيكماك) : دادلىماق ، پەرياد چەكمەك .

ئەفقەر (افقر) ، ئە . بەك يوقسۇل ، ئەڭ كەمبەغەل .

ئەفكار (افكار) ، ئە . «فىكر (فكر)»نىڭ كۆپلۈكى : پىكىرلەر ، ئويلار ، كۆزقاراشلار .

ئەفكەن (افكن) ، پ . (سۆز بىرىكمىلىرىدە «تاشلىغۇچى ، ئاتقۇچى ؛ چۈشۈرگۈچى ، ياپقۇچى» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ) . ◇ **خەدەنگ~** (خدنگ~) : ئوق ئاتقۇچى . ◇ **شوئلە~** (شعله~) : ئوت چاچقۇچى . ◇ **زۇلمەت~** (ظلمت~) ؛ قاراڭغۇلۇق چۈشۈرگۈچى . ◇ **لەئىب~** (لعب) : ئويۇنچى ، ئويۇن كۆرسەتكۈچى . ◇ **لۇئبەت~** (لعبت~) : سېھىرگەر .

ئەفكەندە (افكنده) ، پ . تاشلاندۇق ، خار ؛ كەمتەر . ◇ **بەندەئى~** (بنده~) : خار بەندە (بۇ سۆز كەمتەرلىك يۈزىسىدىن «مەن» ئورنىدىمۇ ئىشلىتىلىدۇ) .

ئەفكەندە لېيغ (افكنده ليغ) چۈشكۈنلۈك .

ئەفكەندەئى بىئىئتىبار (افكندهٔ بى اعتبار) ، پ . ئېتىبارسىز ، تاشلاندۇق .

ئەفگار (افكار) ، پ . مەجرۇھ ؛ يارىلانغان ، ياردار بولغان ، جاراھەتلەنگەن ؛ كېسەل ، ئاغرىق ؛ ئۆرتەنگەن . ◇ **~ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : جاراھەتلەندۈرمەك ، ياردار قىلماق ؛ ئاغرىتماق . ◇ **~بولماق** (~بولماق) : سۇنماق ، ئۇشتۇلماق ؛ يارىلانماق ، (دىل) ئاغرىماق .

ئەفگارلىيغ (افكارليغ) مەجرۇھلۇق ، خەستىلىك ؛ خارلىق .

ئەفلاك (افلاك) ، پ . «فەلەك (فلك)»نىڭ كۆپلۈكى : پەلەكلەر ، ئاسمانلار . ◇ **~سەيرى** (~سيرى) : ئاسمان جىسىملىرى ھەرىكىتى . ◇ **~جىرمى** (~جرمى) : كۆكتىكى يۇلتۇزلار ، ئاسمان جىسىملىرى . ◇ **يەتى~** (يېتى~) : يەتتە قات ئاسمان .

ئەفلاكرەۋ (افلاک رو) ، ئە ـ پ . ئاسماننى كەزگۈچى ، كۆكتە پەرۋاز قىلغۇچى .

ئەقلكۆش (عقل كش) ، ئە ـ پ . ئەقلنى كەتكۈزگۈچى ، قارا باستۇرغۇچى .
ئەقلىي (عقلى) ، ئە . ئەقلگە تەئەللۇق ، زېھنىي .
ئەقلى مۇجەررەد (عقل مجرد) ، ئە ـ پ . پاك ئەقىل ، ئۇنكۈر زېھىن .
ئەقلى كۈل (عقل كل) ، ئە ـ پ . مۇكەممەل ئەقىل ، ئىلاھىي ئەقىل ؛ ئىلاھ .
ئەقلى مۇستەقىم (عقل مستقيم) ئېغىشماس ئەقىل (پىكىر) ، توز كۆڭۈل .
ئەقلىييات (عقليات) ، ئە . «ئەقلىييەت (عقليات)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەقلگە ئائىت ، ئەقلىي بىلىملەر .
ئەقىم (عقم) ، پ . ق . ئەقەم .
ئەقمىشە (اقمشه) ، ئە . «قۇماش (قماش)»نىڭ كۆپلۈكى : تۇرلۈك توقۇلمىلار ، گەزلىمە-لەر ، رەختلەر .
ئەقۇر (عقور) ، ئە . ئادەم چىشلەيدىغان ھايۋانلار .
ئەقۇا (اقوى) ، ئە . ئەڭ كۈچلۈك ، ئەڭ قۇدرەتلىك .
ئەقۇال (اقوال) ، ئە . «قەۋل (قول)»نىڭ كۆپلۈكى : سۆزلەر ، گەپلەر .
ئەقۇام (اقوام) ، ئە . «قەۋم (قوم)»نىڭ كۆپلۈكى : قەۋملەر ، خەلقلەر .
ئەقۇيا (اقويا) ، ئە . «قەۋي (قوى)»نىڭ كۆپلۈكى : كۈچلۈكلەر ، قۇدرەتلىكلەر .
ئەقىب (عقيب) ، ئە . بىرەر نەرسىنىڭ ئارقىسى ، كەينى ؛ ئارقىدىن كېلىدىغان ، ئىككىنچى ئورۇندىكى .
ئەقىدە (عقيده) ، ئە . ئىشەنچ ، ئىخلاس ؛ ئېتىقاد ، ئىمان .
ئەقىق (عقيق) ، ئە . ھېقىق ، ئاگات ، ياقۇتنىڭ بىر خىلى .
ئەقىلە (عقيله) ، ئە . يولباشچى ، سەركەردە ؛ تاللانغان ، سەرخىل .
ئەقىم (عقيم) ، ئە . تۇغمايدىغان ، تۇغماس .
ئەكابىر (اكابر) ، ئە . «ئەكبەر (اكبر)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەڭ ئۇلۇغلار ، ئەڭ كاتتىلار .
ئەكابىرۇ ئەشراف (اكابرو اشراف) ، ئە . ئەڭ ئۇلۇغ ۋە ئېتىبارلىق زاتلار .
ئەكازىب (اكاذيب) ، ئە . «كىزب (كذب)»نىڭ كۆپلۈكى : كاززاپلىقلار ، يالغان ـ ياۋداق گەپلەر ، يالغانچىلار .
ئەكاش (اى كاش) ھەي ئېسىت ، كاشكى .
ئەكەجى (اكاجى) ئىگىچە ، ئاچا ، ھەدە .
ئەكەرى (اكارى) بىكار تەلەپ ، ئاقنانچى ؛ ئالىقانات ؛ كەلگۈندى .
ئەكەك (اكاك) ئىكەك .
ئەكەمەك (اكاماك) ئىكىمەك ؛ ئىكەكلىمەك .
ئەكەۋ (اكاو) ق . ئىكەۋ .
ئەكەۋلەن (اكاولان) ئىككىيلەن . ق . ئىكەۋلەن .

ئەقتاۋ (اقطاع) ، ئە . «قەتئ (قطع) »نىڭ كۆپلۈكى : پارچىلار ، بۆلەكلەر ، قىتئەلەر .

ئەقتاب (اقطاب) ، ئە . «قۇتب (قطب) »نىڭ كۆپلۈكى : قۇتۇپلار ؛ ك . بىرەر گۈرۈھ ياكى جامائەتنىڭ باشلىقلىرى ، سەركەردىلىرى .

ئەقتار (اقطار) ، ئە . «قۇتر (قطر) »نىڭ كۆپلۈكى : رايونلار ، جايلار ؛ دىيارلار ، دىيارلار .

ئەقد (عقد) ، ئە . باغلاش ، تۈگۈش ؛ تۈگۈن ، باغلىنىش ؛ نىكاھ .

ئەقدى زەۋج (عقد زوج) ، ئە - پ . نىكاھ ، ئەر - خوتۇنلۇق مۇناسىۋەت .

ئەقداھ (اقداح) ، ئە . «قەدەھ (قدح) »نىڭ كۆپلۈكى : قەدەھلەر ، پىيالىلەر .

ئەقدام (اقدام) ، ئە . «قەدەم (قدم) »نىڭ كۆپلۈكى : قەدەملەر . ◇~ ئۇرماق (~ اورماق) : ھەربىكەت قىلماق ؛ قەدەم باسماق .

ئەقدەس (اقدس) ، ئە . ئەڭ مۇقەددەس .

ئەقدەم (اقدم) ، ئە . ئەڭ قەدىم ، ئەڭ بۇرۇن .

ئەقدى بەند (عقد بند) ، ئە - پ . توختام تۈزۈش ، تويغا چاي ئىچكۈزۈش .

ئەقران (اقران) ، ئە . «قەرىن (قرين) »نىڭ كۆپلۈكى : ئوخشىشىدىغانلار ، جور كېلىدىغانلار ؛ تەڭتۇشلەر ؛ يېقىنلار .

ئەقرەب I (اقرب) ، ئە . ئەڭ يېقىن .

ئەقرەب II (عقرب) ، ئە . چايان ؛ كونا ئاسترونومىيە چۈشەنچىسى بويىچە ئاسماننىڭ سەككىز زىنچى بۇرجى (بۇ بۇرج چايان شەكلىدە تەسەۋۋۇر قىلىنغىنى ئۈچۈن شۇ نام بىلەن ئاتالغان) ؛ ۋە كونا شەمسىيە كالېندارى بويىچە 8 - ئاينىڭ نامى .

ئەقرەبا (اقربا) ، ئە . «قەرىب (قريب) »نىڭ كۆپلۈكى : قېرىنداشلار ، تۇغقانلار ؛ ئەڭ يېقىن كىشىلەر .

ئەقسا (اقصى) ، ئە . ئەڭ يىراق جاي ، ئەڭ چەت يەر . ◇ مەسجىدى~ (مسجد~) : يېرۇسالىم (قۇددۇس) دىكى كاتتا مەسچىت . ◇ مەقسەدى~ (مقصد~) : ئەڭ ئاخىرقى مەقسەت .

ئەقسام (اقسام) ، ئە . «قسم (قسم) »نىڭ كۆپلۈكى : قىسىملار ، بۆلۈملەر .

ئەقسائى چىن (اقصى چين) ، ئە - پ . چىننىڭ يىراق جايى ، چىننىڭ ئەڭ چېتى .

ئەقسۇم (اقسوم) ق . ئاخسۇم .

ئەقل (عقل) ، ئە . ئەقىل ، زېھىن ، ئىدراك . ◇~ سەررافى (صرافى) : ئەقىل زەرگىرى . ◇~ نام ئاۋەرى (~ نام آورى) : نام قويغۇچى .

ئەقلام (اقلام) ، ئە . «قەلەم (قلم) »نىڭ كۆپلۈكى : قەلەملەر .

ئەقلەن (عقلا) ، ئە . ئەقىل جەھەتتىن ، ئەقىل بىلەن .

ئەقلىزۇدا (عقل زدا) ، ئە - پ . ئەقلىنى ئوغرىلىغۇچى ، ئەقلىنى ئوڭلىغۇچى ، ھوشسىزلاندۇرغۇچى .

ئۇچى .

ئەئلام (اعلام) ، ئە . «ئەلەم (علم) »نىڭ كۆپلۈكى : بايراقلار ، بەلگىلەر ؛ مەشھۇر زاتلار .

ئەلامات (علامات) ، ئە . «ئەلامەت (علامت) »نىڭ كۆپلۈكى : بەلگىلەر ، ئىشارەتلەر ، تامغىلار .

ئەلامەت (علامت) ، ئە . بەلگە ، ئىشارەت ، تامغا .

ئەلئان (الآن) ، ئە . ھازىر ، شۇ پەيتتە ، مۇشۇ ئاندا .

ئەلانىيە (علانيه) ، ئە . ق . ئەلانىيەت .

ئەلانىيەت (علانيت) ، ئە . ئوچۇق - ئاشكارا ، ئوچۇق - يورۇق ؛ ئوچۇقلۇق ، ئاشكارىلىق ، مەشھۇرلۇق .

ئەلايىق (علايق) ، ئە . «ئەلاقە (علاقه) »نىڭ كۆپلۈكى : ئالاقىلەر ، باردى - كەلدىلەر ، باغلىنىشلار .

ئەلەددەۋام (على الدوام) ، ئە . دائىم ، داۋىما ، ئەبەدىي ؛ ھەمىشە ، ھەر ۋاقىت ، ئۈزۈكسىز .

ئەلئەدل (العدل) ، ئە . ئادالەت ، ئادىللىق .

ئەلەستۇ (الست) ، ئە . مەن . . . ئەمەسمۇ ؟

ئەلەسسەباھ (على الصباح) ، ئە . سەھەردە ، ئەتىگەندە ، ئەتىگەن .

ئەلەس سۇبھى (على الصبح) ، ئە . سەھەردە ، تاڭ بىلەن تەڭ .

ئەلەزز (الذ) ، ئە . ئەڭ لەززەتلىك ، ئەڭ تاتلىق .

ئەلەس سەۋىيە (على السويه) ، ئە . ئوخشاش سەۋىيەلىك ، تەپمۇتەڭ ، ئوخشاش ، تەڭ قىممەتتىكى .

ئەلئەسماۋ (الاسماء) ، ئە . ئىسىملار . ◇ **ئەلئەسماۋ تەنزىلۇ مىنەسسەماۋ** (الاسماء تنزل من السماء) : ئىسىملار ئاسماندىن چۈشىدۇ .

ئەلەف (علف) ، ئە . ئوت - سامان ، ھەلەپ ؛ ئوت - چۆپ ، كۆكات . ◇ ~ **بەھا** (~ بها) : زىرائەتنىڭ كۆكىنى باھالاش ، زىرائەتنىڭ كۆكىگە قاراپلا سېلىق سېلىش .

ئەلە قەدرى مەراتىبىھىم (على قدر مراتبهم) ، ئە . ئۇلارنىڭ ئۆز مەرتىۋىلىرىگە يارىشا .

ئەلە كۇللى ھال (على كل حال) ، ئە . ئومۇمەن ، قىسقىسى ، ھەرقانداق ئەھۋالدا .

ئەلەلخۇسۇس (على الخصوص) ، ئە . خۇسۇسەن ، بولۇپمۇ .

ئەلەلئىتلاق (على الاطلاق) ، ئە . مۇتلەق ، ئومۇمىي رەۋىشته ، پۈتۈنلەي .

ئەلەلئىجمال (على الاجمال) ، ئە . قىسقا قىلىپ ئېيتقاندا .

ئەلەل ئىھتىمال (على الاحتمال) ، ئە . ئېھتىمالدىكى ؛ ئېھتىمالغا يېقىن .

ئەلەم I (علم) ، ئە . بايراق ، تۇغ ، ئەلەم ؛ ئالامەت ، بەلگە ، نامايەندە ؛ ئاتاقلىق زات .
◇ **سۇتۇنى~** (ستون~) : بايراق دەستىسى . ◇ ~ **چەكمەك** (~ چيكماك) ، ◇ ~ **تارتماق** (~ تارتماق) : بايراق تىكمەك ، بايراق كۆتۈرمەك ، يۇرۇش قىلماق ؛ ك . (ئوت) ئۆرلىمەك .

ئەكباد (اكباد) ، ئە . «كەبد (كبد) »نىڭ كۆپلۈكى : جىگەرلەر . ◇~ پەيۋەندە (~ پيوندە) : پەرزەنت .

ئەكبەر (اكبر) ، ئە . ئەڭ كاتتا ، ئەڭ ئۇلۇغ ، ئەڭ چوڭ . ◇سەئدى~ (سعد~) : مۇشتىرى (يوفىتىر) سەييارىسى .

ئەكتاف (اكتاف) ، ئە . «كەتف (كتف) »نىڭ كۆپلۈكى : يەلكىلەر ، تاغاق سۆڭەكلەر .

ئەكچە (اكچه) چۈشىنىش قىيىن بولغان ياسالما سۆز .

ئەكرەم (اكرم) ، ئە . ئەڭ ھىممەتلىك ، ئەڭ سېخى ، ئەڭ مەرد ، ئەڭ ياخشى ؛ ئەڭ كارامەتلىك .

ئەكرەمۇلئەكرەمىن (اكرم الاكرمين) ، ئە . ياخشىلارنىڭ ياخشىسى ، ھەممىدىن بەك ھىممەتلىك .

ئەكس (عكس) ، ئە . تەتۈر ئايلىنىش ، ئاستىن ـ ئۈستۈن بولۇش .

ئەكسەر (اكثر) ، ئە . ئەڭ كۆپ ، تېخىمۇ كۆپ ؛ دائىم ، كۆپىنچە .

ئەكسەرەن (اكثراً) ، ئە . كۆپىنچە ، كۆپ ھاللاردا .

ئەكسىي (عكسى) ، ئە . تەتۈر ، قارىمۇقارشى .

ئەككە (عكه) ، پ . سېغىزخان .

ئەكل (اكل) ، ئە . يېيىش ، تاماق يېيىش .

ئەكمەل (اكمل) ، ئە . ناھايىتى مۇكەممەل ، ئىنتايىن پىتىلگەن ، ئەڭ كامىل .

ئەكمەھ (اكمه) ، ئە . تۇغما قارىغۇ ، تۇغما كور .

ئەكناف (اكناف) ، ئە . «كەنەف (كنف) »نىڭ كۆپلۈكى : تەرەپلەر ، ئەتراپلار .

ئەكنۇن (اكنون) ، پ . ئەمدى ، ھازىر .

ئەكۇل (اكول) ، ئە . تاماقنى كۆپ يەيدىغان ، قارنى ياماق ، بالاخور قورساق .

ئەكىندى (اكندى ، اكيندى) پېشىن ۋاقتى .

ئەگەرچە (اكرچه) گەرچە .

ئەگرىلتمەك (اكريلتمك) ئەگمەك ، ئەگرى قىلماق .

ئەگرىلمەك (اكريلماك) ئېگىلمەك ، ئەگرى بولماق .

ئەگرىلىك (اكريليك) ئەگرىلىك ، قىڭغىرلىق ؛ دەرد ، ئەلەم ، جاپا ، رەنج ، كېسەل .

ئەگلەنچە (اگلنچه) ئويۇنچۇق .

ئەگلەنمەك (اگلنمك) كۆڭۈل ئاچماق ، ئېچىلماق .

ئەڭىرمەك (انكرماك) قورشىماق ، قامال قىلماق .

ئەئلا (اعلا ، اعلى) ، ئە . ئەلا ، يۇقىرى ؛ ئەڭ ياخشى .

ئەلائ (علاء) ، ئە . ئېگىز ، بۇيۇك ، يۇقىرى ؛ ئېگىزلىك ، يۇكسەكلىك .

ئەلاقە I (علاقه) ، ئە . مۇناسىۋەت ، باغلىنىش ، باردى ـ كەلدى قىلىش .

ئەلاقە I (علاقه) ، ئە . سەللىنىڭ چۈشۈرمىسى ، سەللىنىڭ يەلكىگە چۈشۈپ تۇرىدىغان

ئەلزەم (الزم) ، ئە . ئەلۋ لازىم ، بەلۋ زۆرۈر .
ئەلغاز (الغاز) ، ئە . «لۇغز (لغز)»نىڭ كۆپلۈكى : تېپىشماقلار .
ئەلغەرەز (الغرض) ، ئە . غەرەز ، مەقسەت ، نىشان ؛ خۇلاسە ، ھاسىل بولغان نەتىجە ؛ گەپنىڭ قىسقىسى .
ئەلف (الف) ، ئە . مىڭ . ◇～—～ (～—～) : مىڭلاپ ، مىڭلارچە . ◇ ئەلف لەيلەتىن ۋە لەيلەتۈن (الف ليلة وليلة) ، ئە . مىڭ بىر كېچە .
ئەلفاز (الفاظ) ، ئە . «لەفز (لفظ)»نىڭ كۆپلۈكى : سۆزلەر ، تىللار ، لەۋزىلەر .
ئەلفازى فەسىھ (الفاظ فصيح) ، ئە ـ پ . گۈزەل سۆز ، ساز ئىبارە ، چىرايلىق گەپ .
ئەلفەقىرۈلھەقىر (الفقير الحقير) ، ئە . كەمىنە ـ كەمتەرىن ؛ ئەرزىمەس ، گاداي .
ئەلفىراق (الفراق) ، ئە . ئايرىلىش .
ئەلقاب (القاب) ، ئە . «لەقەب (لقب)»نىڭ كۆپلۈكى : لەقەملەر ، ئۇنۋانلار ، تەخەللۇسلار .
ئەلقىسسە (القصه) ، ئە . ناھايەت ، خۇلاسە ، قىسقىسى ، شۇنداق قىلىپ ، ھېكايىمىزگە كېلەيلۇق ؛ ھېكايەت ؛ ھېكايە .
ئەلكاسىب (الكاسب) ، ئە . كەسىپ ئىگىسى .
ئەلكاسىبۇ ھەبىبۇللاھ (الكاسب حبيب الله) ، ئە . كەسىپ ئىگىسى ئاللاھنىڭ دوستىدۇر .
ئەلكەن (الكن) ، ئە . گاچا ، كېكەچ .
ئەلكەرمەك (الكارماك) قولدا تۇتماق ، ئېگىلمەك .
ئەللاق (علاق) ، ئە . بۇغدايىنى ئېلىپ ئۇن قىلىپ ساتقۇچى سودىگەر ، رەۋەندە ، گوت ـ سامان سودىگىرى .
ئەللام (علام) ، ئە . ق . ئەللامە .
ئەللامە (علامه) ، ئە . ئەلۋ يېتۈك ئالىم ، كاتتا ئالىم .
ئەللامەئى كىشۋەر (علامه كشور) ، ئە ـ پ . مەملىكەتنىڭ يېتۈك ئالىمى .
ئەللاھ (الله) ، ئە . ئاللاھ ، ق .ئاللاھ .
ئەللەتىف (اللطيف) ، ئە . مەرھەمەتلىك .
ئەلمەل (الملل) ئۇلاق .
ئەلمۇتەخەللىس (المتخلص) ، ئە . تەخەللۇسلۇق . ◇～بىننەۋائى (～بالنوائى) : نەۋائىي تەخەللۇسلۇق .
ئەلمۇتەكەللىم (المتكلم) ، ئە . بىرىنچى شەخس ، سۆزلىگۈچى .
ئەلمۇلەقەب (الملقب) ، ئە . . . . دەپ لەقەبلەنگەن .
ئەلمۇلۇك لەھۇ (الملك له) ، ئە . شاھلىق ئۇنىڭغا تېگىشلىك ، پادىشاھلىق ئۇنىڭغا مەنسۇپ ؛ ئۇنىڭ پادىشاھلىقى .
ئەلمىننەتۇلىللاھ (المنة لله) ، ئە . ئاللاھقا شۈكرى .

ئەلەم I (الم) ، ئە . ئاغرىق ، ئەلەم ، دەرد . ◇～تۇتماق (～توتماق) : ئاغرىماق ، كېسەل بولماق .

ئەلئەمان (الامان) («ئامانلىق بولغاي» ، «ياردەم بېرىڭلار» ، «قۇتقۇزۇڭلار» دېگەندەك ئوخشاش مەنىلەردە كېلىدىغان ئىملىق سۆز) . ◇～بولدى قىل (～بولدى قيل) : ۋاي ، بولدى قىل !

ئەئلەم (اعلم) ، ئە . ئەڭ كۆپ بىلگۈچى ، ئەڭ بىلىملىك ، كاتتا ئالىم .

ئەلەمەك (الماك) تاسقىماق ، ئەگلىمەك .

ئەلەمەنگىز (الم انگيز) ، ئە ـ پ . ئەلەم كەلتۈرگۈچى ، دەرد ـ ئەلەمگە سالغۇچى .

ئەلەم شوي (الم شوى) ، ئە ـ پ . دەرد ـ ئەلەمنى تۇغدۇرغان ، دەرد ـ ئەلەمدىن خالاس قىلىدىغان .

ئەلەمكەش (علم كش) ، ئە ـ پ . بايراق كۆتۈرگۈچى ، بايراقدار .

ئەلەن (علن) ، ئە . ئوچۇق ، ئاشكارا ، ئايان . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) : ئاشكارا قىلماق ، ئاشكارلىماق .

ئەلەنەن (علناً) ، ئە . ئوچۇق ـ ئاشكارا ھالدا ، قىپيالىڭاچ ھالدا .

ئەلەنىي (علنىّ) ، ئە . ئوچۇق ـ ئاشكارلىق ، يوشۇرماسلىق ؛ ئاشكارا ھالدا ، يوشۇرماستىن .

ئەلە ھەزەلقىياس (على هذا القياس) ، ئە . شۇنىڭغا قىياسەن ، شۇنىڭغا ئوخشاش ؛ تەخمىنەن .

ئەلەۋي (علوىّ) ، ئە . مۇقەددەس ، ئىلاھىيلىك ؛ ھەزرىتى ئەلى مەزھىپىگە مەنسۇپ ، شىئە مەزھىپىدىكىلەر ؛ ھەزرىتى ئەلى نەسلىدىن بولغانلار .

ئەلەيھا (عليها) ، ئە . ئۇنىڭغا (ئايال) .

ئەلەيھى (عليه) ، ئە . ئۇنىڭغا (ئەر) .

ئەلەيھىسسەلام (عليه السلام) ، ئە . ئۇنىڭغا سالام .

ئەلەيھىس سەلاۋات ۋەسسەلام (عليه الصلوة والسلام) ، ئە . ئۇنىڭغا دۇئا ۋە سالام .

ئەلەيھىم (عليهم) ، ئە . ئۇلارغا .

ئەلەيھىما (عليهما) ، ئە . ئۇ ئىككىيلەنگە .

ئەلباس (الباس) ، ئە . «لىباس (لباس)»نىڭ كۆپلۈكى : كىيىملەر ، لىباسلار .

ئەلبىسە (البسه) ، ئە . «لىباس (لباس)»نىڭ كۆپلۈكى : كىيىملەر ، لىباسلار ، ئۇستباشلار .

ئەلبۇرز (البرز) ، پ . ئىراننىڭ مازەندارا ن ئۆلكىسىدىكى بىر تاغنىڭ ئىسمى .

ئەلتاف (الطاف) ، ئە . «لۇتف (لطف)»نىڭ كۆپلۈكى : مەرھەمەتلەر ، ياخشىلىقلار ، مۇلايىملىقلار ، ئىلتىپاتلار .

ئەلتەف ((الطف) ، ئە . ئەڭ قىزىق ، ئەڭ خۇش ، ئەڭ ياخشى ؛ ئەڭ مۇلايىم ، ئەڭ نازۇك .

(~صيتى) : ئەسىرلىك ئاۋازى ، ئەسىرلىك شۆھرىتى .

ئەمارەت (عمارى) ، ئە . تۆگە ياكى پىلگە ئارتىپ ئىچىدە ئادەم ئولتۇرىدىغان سۆكەن ، كەجاۋە .

ئەماسىل (امائل) ، ئە . «مىسال (مثل)»نىڭ كۆپلۈكى : مىساللار ، ئوخشاشلار .

ئەئمال (اعمال) ، ئە . «ئەمەل (عمل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەمەللەر ، ئىشلار ، خىزمەتلەر .

◇ نامەئى~ (نامە~) : ئارخىپ ، ئىش خاتىرىسى .

ئەئمالى خەير (اعمال خير) ، ئە - پ . ياخشى ئىشلار ، خەيرلىك ئىشلار .

ئەمان (امان) ، ئە . تىنچلىق ، بىخەتەرلىك . ◇~ھەرزى (~حرزى) : ئامانلىق تۇمارى .

ئەمان تىلەمەك (امان تيلامك) ئامانلىق تىلەمەك ؛ قېنىدىن كېچىشنى تىلەمەك .

ئەمانەت (امانت) ، ئە . بىراۋغا ساقلاپ بېرىش ياكى ئىككىنچى بىر كىشىگە بېرىپ قويۇشقا ھاۋالە قىلىپ بېرىلگەن نەرسە ؛ ساداقەت ، سەمىمىيلىك ، خىيانەتنىڭ ئەكسى .

ئەمانەتەن (امانةً) ، ئە . ئامانەت ئۈچۈن ؛ سەمىمىي ساداقەت بىلەن .

ئەمانەتدارلىغ (امانت دار ليغ) ئامانەت ساقلىغۇچىلىق .

ئەمەچى (اماجى) ق . ئەمچى .

ئەمەد (عمد) ، ئە . كېمىنىڭ تىك ياغىچى ، ماچتا ؛ تايانچ ، تۈزۈرۈك .

ئەمەل I (عمل) ، ئە . ئىش - ھەرىكەت ، ئىجرا ؛ مەنسەپ . ◇~ئەھلى (~اھلى) : ئەمەلدار . ◇~ھىرسى (~حرصى) : ئەمەلگە بېرىلىش . ◇~مۇغلىسلىغى (~مغلس ليغى) : ياخشى ئىشلار ۋەيرانلىقى . ◇~قىلماق (~قيلماق) : ئىش قىلماق ، ئىش كۆرمەك ، ھەرىكەت قىلماق .

ئەمەل I (امل) ، ئە . ئۈمىد ، ئارزۇ ، تىلەك ، ئىستەك . ◇~مەرزەئى (~مزرعى) : ئىستەك ئېكىنى ، ئارزۇ .

ئەمەل II (عمل) ، ئە . كۆي ، ناخشا ، ئاھاڭ . ◇~ئەھلى (~اھلى) : مۇزىكانت ، كۆي ئىجادچىسى .

ئەمەلۇ قەۋل (عمل و قول) ، ئە . كۆي - ئاھاڭ ، ناخشا ۋە مۇزىكا ؛ ئىش ۋە سۆز .

ئەمەل IV (امال) ئىگەر .

ئەمەلە I (عملە) ، ئە . «ئامىل (عامل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئىش بېجىرگۈچىلەر ، ئىشچىلار ، ئەمگەكچىلەر .

ئەمەلە II (عملە) ، ئە . ئىش ، ئەمگەك ، پائالىيەت .

ئەمەلەمەك (امالاماك) ق . ئەملەمەك .

ئەمەلىي (عملى) ، ئە . ئەجرىبە قىلىنغان ، ئەمەلدە ئىشلەپ كۆرۈلگەن ، ئەمەلىيەتتىن ئۆتكەن .

ئەمتار (امطار) ، ئە . «مەتەر (مطر)»نىڭ كۆپلۈكى : يامغۇرلار .

ئەمجەد (امجد) ، ئە . ئالى شەرەپلىك ، ئالى ئۇلۇغ ، ئالى ئالىيجاناب .

ئەلھاسىل (الحاصل) ، ئە . گەپنىڭ خۇلاسىسى ، گەپنىڭ كۆندىسى ، قىسقىسى .
ئەلھاق (الحاق) ، ئە . «لەھەق (لحق)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەگەشكۈچىلەر ، ئارقىدىن ماڭغۇچىلار .
ئەلھال (الحال) ، ئە . ھازىرغىچە ، ھازىرمۇ .
ئەلھان (الحان) ، ئە . «لەھن (لحن)»نىڭ كۆپلۈكى : ئاۋازلار ، ناخشىلار ، سايراشلار ؛ كۈيلەر ، مۇزىكىلار ،
ئەلھانسەرا (الحان سرا) ، ئە ـ پ . ناخشىچى ، كۈيچى ، نەغمىچى .
ئەلھاننەماي (الحان نماى) ، ئە ـ پ . ناخشىچى ، كۈيچى ، نەغمىچى .
ئەلھەزەر (الحذر) ، ئە . «ھەزەر قىل» ، «ساقلان» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدىغان ئىملىق سۆز . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ساقلانماق ، ھەزەر قىلماق ، چۆچۈمەك .
ئەلھەق (الحق) ، ئە . ھەقىقەت ، توغرا ؛ توغرىسى ، ھەقىقەتەن .
ئەلھۆكمۇلىللاھ (الحكم لله) ، ئە . ھۆكۈم قىلىش ئاللاھنىڭ ئىشىدۇر ، ھۆكۈم ئاللاھنىڭ .
ئەلۋان (الوان) ، ئە . «لەۋن (لون)»نىڭ كۆپلۈكى : تۈسلەر ، رەڭلەر .
ئەلۋاھ (الواح) ، ئە . «لەۋھ (لوح)»نىڭ كۆپلۈكى : لەۋھەلەر ، تۈز تاختىلار .
ئەلۋىداع (الوداع) ، ئە . خەيرلىشىش ؛ خەير ، ئەمىسە !
ئەلىتمەك (اليتماك) تۆتماق ، قولغا ئالماق ، باشقۇرماق .
ئەلىي (على) ، ئە . مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ كۆيۈ ئوغلى ۋە تۆتىنچى خەلىپە . ◇ زۇلفقارى～ (ذوالفقار～) : ئەلىنىڭ زۇلپىقارى .
ئەلىف (الف) ، ئە . ئەرەپ ئېلىپبەسىدىكى بىرىنچى ھەرپنىڭ نامى — ئېلىپ (ا) ؛ ك . تىك شەكىل ، تىك قامەت . ◇～ **كەسمەك** (كيسماك) : بەدەنگە ياكى يۈزگە ئېلىپ شەكلىدە خال ئويماق . ◇～ **چەكمەك** (～چيكماك) : بەدەنگە ياكى يۈزگە ئېلىپ شەكلىدە خال چەكمەك .
ئەلىق (اليق) يەم ـ خەشەك .
ئەلىل (عليل) ، ئە . ئىللەتلىك ، نۇقسانلىق ؛ كېسەل ، بىمار .
ئەلىم I (عليم) ، ئە . بىلگۈچى ، دانا ، ئالىم .
ئەلىم II (اليم) ، ئە . ئەلەملىك ، ئەلەم قىلغۇچى . ◇ **ئەزابى～** (عذاب～) : قاتتىق ئازاب .
ئەلىيەق (اليق) ، ئە . ئەڭ مۇناسىپ ، ئەڭ لايىق .
ئەلىيەۋم (اليوم) ، ئە . بۈگۈن .
ئەم (ام) داۋا ، ئىلاج ، شىپالىق . ◇～ **ئوتى** (～اوتى) : دورىلىق ئوت ، دورا ئوت .
ئەمما (اعمى) ، ئە . كور ، كۆزسىز ، قارىغۇ .
ئەمادە (اماده) ق . ئامادە . تەييار ، ھازىر .
ئەمارە (اماره) ، ئە . ئالامەت ، بەلگە .
ئەمارەت (امارت) ، ئە . ئەمىرلىك ، بەگلىك ، مەنسەپدارلىق ؛ ھۆكۈمرانلىق . ◇～ **سىيتى**

ئەمگەك I (امكاك) ئۇسلەش ، پۇپلەش .
ئەمگەكلەمەك (امكاكلاماك) ئۇمۇلىمەك .
ئەمگەنمەك (امكانماك) قىينىنىملىق تارتماق ، جاپا چەكمەك ، قىينالماق .
ئەملاك (املاک) ، ئە . «مۇلك (ملك)»نىڭ كۆپلۈكى : مۇلۈكلەر . ◇ ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ئۆز مۇلكىگە ئايلاندۇرماق .
ئەملەمەك (املاماك) داۋالىماق ، دورا قىلماق .
ئەملەھ (املح) ، ئە . ئەلك گۈزەل ، ئەلك يېقىملىق ، ئەلك شىرىن . ◇ ~ گولماق (~ اولماق) : ئالاھىدە گۈزەللەشمەك .
ئەملۈك (املوک) قارا يېمىش .
ئەمم (عم) ، ئە . ئاتىنىڭ ئىنىسى ياكى ئاكىسى ، تاغا .
ئەممارە (اماره) ، ئەممار (امار) ، ئە . ئۇندىگۈچى ، بۇيرۇغۇچى . ◇ نەفسى ~ (نفس ~) : يامان يولغا ئۇندىگۈچى نەپس .
ئەممال (عمال) ، ئە . ئامال قىلغۇچى ، چارە قىلغۇچى .
ئەممە (عمّه) ، ئە . ھاممە ، ئاتىنىڭ ئاچىسى ياكى سىڭلىسى .
ئەممەزادە (عمەزاده) ھەر نەۋرە تۇغقان .
ئەمن (امن) ، ئە . ئامانلىق ، تىنچلىق ، ئاسايىشلىق .
ئەمناباد (امن آباد) ، ئە ـ پ . تىنچ جاي ، تىنچلىق ماكانى .
ئەمنۇ ئەمان (امن و امان) ، ئە ـ پ . تىنچلىق ۋە خەۋپ ـ خەتەرسىز .
ئەمنى مەنزىل (امن منزل) ، ئە ـ پ . تۇرار جاي ئامانلىقى .
ئەمنىيە (امنيه) ، ئە ـ پ . ق . ئەمنىيەت .
ئەمنىيەت (امنيت) ، ئە . ئەمىنلىك ، خەۋپسىزلىك ، تىنچلىق .
ئەمنىيەتروب (امنيت روب) ، ئە . تىنچلىقنى بۇزغۇچى ، تىنچسىزلاندۇرغۇچى .
ئەمۋات (اموات) ، ئە . «مەيت (ميت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۆلۈكلەر ، مۇردىلار .
ئەمۋال (اموال) ، ئە . «مال (مال)»نىڭ كۆپلۈكى : مالالار ، بۇيۇملار ، بايلىقلار .
ئەمۇد (عمود) ، ئە . ئۇمۇت ، كالتەك ؛ تۈۋرۈك .
ئەمىر (امير) ، ئە . ھاكىم ، ھۆكۈمدار ، ئەمىر قىلغۇچى ، باشلىق ، رەئىس ، پېشۋا ؛ ھۆكۈمدار يېنىدىكى يۇقىرى دەرىجىلىك ئەمەلدار ، بەگ .
ئەمىرۇلمۇئمىنىن (امير المؤمنين) ، ئە . مۇسۇلمانلار ئەمىرى ، مۇسۇلمانلارنىڭ باش قوماندانى .
ئەمىرۇلئۇمەرا (امير الامرا) ، ئە . باش ۋەزىر .
ئەمىرى لەشكەر (امير لشكر) ، ئە ـ پ . باش قوماندان .

ئەمچى (امجى) تېۋىپ .
ئەمد (عمد) ، ئە . قەست ، نىيەت ؛ قوللاش ، يۆلەش ، مەدەتكارلىق ؛ تايانچ ، يۆلەنچ ، تۈۋرۈك .
ئەمداد (امداد) ، ئە . «مەدەد (مدد)»نىڭ كۆپلۈكى : مەدەتلەر ، ياردەملەر . ك . ياردەمچى ئەسكەرلەر .
ئەمدەن (عمداً) ، ئە . قەستەن ، مەقسەتلىك هالدا ، ئەتەي .
ئەمدىكەچە (امدىكاچە) هازىرغىچە ، مۇشۇ كەمگىچە .
ئەمر I (امر) ، ئە . بۇيرۇق ، پەرمان ، ھۆكۈم .
ئەمر II (امر) ، ئە . ئىش . ◇ئاۋ ئەمرى (آو امرى) : ئوۋ ئىشى ، ئوۋچىلىق .
ئەمراز (امراض) ، ئە . «مەرەز (مرض)»نىڭ كۆپلۈكى : كېسەللەر .
ئەمراغ (امراغ) ، ئە . ئۆزىنگە تارتىش ، ئۆزىنگە جەلپ قىلىش . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) : ئۆزىنگە تارتماق .
ئەمرەد (امرد) ، ئە . ياش يىگىت ، بەساقال ، ساقال ـ بۇرۇت چىقمىغان بالا .
ئەمرەق (امرق) ، ئە . ئۇلپەت ، دوست ، ئەمەك ؛ دوستلۇق .
ئەمرۇد (امرود) ، پ . ئامۇت .
ئەمرۇنەھى (امرو نهى) ، ئە ـ پ . ئۇندەش ۋە چەكلەش .
ئەمرى بەدىئ (امر بديع) ، ئە ـ پ . قىزىق ئىش ، ياخشى ئىش .
ئەمرى خەير (امر خير) ، پ . ياخشى ئىش ، خۇشاللىق ئىش ، توي ـ تۆكۈن .
ئەمرى مەئرۇف (امر معروف) ، ئە ـ پ . ساۋات ، ھەممە ئادەم بىلىشكە تېگىشلىك ئىش ؛ ياخشىلىققا ئۇندەش .
ئەمرى مەئھۇد (امر معهود) ، ئە . ئادەتتىكى ئىش ؛ ۋەدە قىلىنغان ئىش .
ئەمرى مەۋھۇم (امر موهوم) ، ئە . خىيالىي ئىش .
ئەمرىنامە (امرنامه) ، ئە ـ پ . بۇيرۇق يېزىلغان قەغەز ، بۇيرۇقنامە .
ئەمزادە (عمزاده) تاغىنىڭ بالىسى ، ئاتىنىڭ ئاكىسى ياكى ئىنىسىنىڭ بالىسى .
ئەمسار (امصار) ، ئە . «مىسر (مصر)»نىڭ كۆپلۈكى : كاتتا شەھەرلەر .
ئەمسال I (امثال) ، ئە . «مىسل (مثل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئوخشاشلار ، ئوخشايدىغانلار ؛ تەڭداشلار ، قۇرداشلار .
ئەمسال II (امثال) ، ئە . «مەسەل (مثل)»نىڭ كۆپلۈكى : مەسەللەر ، ماقالالار .
ئەمسىلە (امثله) ، ئە . «مىسال (مثال)»نىڭ كۆپلۈكى : مىساللار ، ئۈرنەكلەر .
ئەمكىنە (امكنه) ، ئە . «مەكان (مكان)»نىڭ كۆپلۈكى : تۇرار جايلار ، ماكانلار ، ئورۇنلار .
ئەمگەتمەك (امكاتماك) قىينىماق ، ئازابلىماق ، خارلىماق .
ئەمگەك I (امكاك) قىينىچىلىق ، جاپا ، جاپا ـ مۇشەققەت ؛ قايغۇ . ◇~تارتماق (~تارتماق) : جاپا چەكمەك . ◇~قىلماق (~قىلماق) : جاپا چېكىپ ئىشلىمەك .

حالى ژە قاشلىرى شۇنىڭغا ئوخشىتىلىدۇ) .

ئەنبەر ئالۋد ، ئەنبەرالۋد (عنبر آلود) ، ئە - پ . ئەنبەر ئارىلاشتۇرۇلغان ، تۈم قارا ژە خۇشبۇي .

ئەنبەرەفشان (عنبرافشان) ، ئە - پ . خۇشپۇراق چاچقۇچى . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : خۇشپۇراق چاچماق .

ئەنبەر بار (عنبر بار) ، ئە - پ . ئەنبەر يافدۇرغۇچى ، خۇشبۇي تارقاتقۇچى .

ئەنبەر بەز (عنبر بيز) ، ئە - پ . ئەنبەرلىك ، ئەنبەر چېچىلغان ، خۇشبۇي ، خۇشپۇراق .

ئەنبەردان (عنبردان) ئەنبەر سېلىنغان تۇمارچە بويۇنتاسقۇ .

ئەنبەر سا (عنبر سا) ، ئە - پ . ئەنبەرگە ئوخشاش .

ئەنبەر ساي (عنبر ساي) ، ئە - پ . ق . ئەنبەرسا .

ئەنبەر سىرىشت (عنبر سرشت) ، ئە - پ . ئەنبەرلىك ، ئەنبەرلەنگەن ، خۇشبۇي .

ئەنبەر شەمىم (عنبر شميم) ، ئە . ئەنبەر پۇراقلىق ، خۇشبۇي .

ئەنبەرى سارا (عنبر سارا) ، ئە - پ . ئالا ساپ ئەنبەر ، ئالا خۇشبۇي ئەنبەر .

ئەنبەرىن (عنبرين) ، ئە - پ . ئەنبەرلەنگەن ، ئەنبەر چېچىلغان ، خۇشبۇي . ◇~ **تۇن** (~ تون) : يېقىملىق كېچە ، ئارامبەخش كېچە . ◇~ **تەناب** (~ طناب) ؛ ك . خۇشبۇي چاچ . ◇~ **ھىلال** (~ هلال) : ك . قاراقاش . ◇~ **دۇر** (~ دور) : ك . خۇشبۇي ، قاپقارا چاچ . ◇~ **ئەفئا** (~ افعى) : قارا يىلان ، ك . ئۇزۇلگەن ئۇزۇن قارا چاچ .

ئەنبور (انبر) ، پ . ئامبۇر .

ئەنبۇھ (انبوه) ، پ . كۆپ ، نۇرغۇن ، چەكسىز ؛ توپلانغان ، دۆۋىلەنگەن . ◇~ **ئولماق** (~ اولماق) : كۆپەيمەك .

ئەنبىيا (انبياء) ، ئە . «نەبى (نبى)»نىڭ كۆپلۈكى : پەيغەمبەرلەر .

ئەنبىيائى مۇرسەلىن (انبياء مرسلين) ، ئە - پ . كىتاب نازىل بولغان پەيغەمبەرلەر .

ئەنجام (انجام) ، پ . ئاخىر ، تۈگەش ، ئاقىۋەت ، نەتىجە . ◇~ **تاپماق** (~ تاپماق) : ئاخىرىغا يەتمەك ، تامام بولماق ، تۈگىمەك .

ئەنجامۇ ئاغاز (انجام آغاز) ، پ . باش - ئاخىر .

ئەنجۇم (انجم) ، ئە . «نەجم (نجم)»نىڭ كۆپلۈكى : يۇلتۇزلار . ◇~ **قىياس** (~ قياس) : يۇلتۇزلارغا ئوخشاش . ◇~ **گۇروھ** (~ گروه) : ئادەمنى يۇلتۇزدەك كۆپ .

ئەنجۇمەن (انجمن) ، ئە . ئولتۇرۇش ، يىغىلىش ، يىغىن ، بەزمە . ◇~ **پەردازلىغ** (~ پردازليغ) : ئولتۇرۇشنى قىزىتىش . ◇~ **ئەھلى** (~ اهلى) : بەزمە قاتناشچىلىرى .

ئەنجۇمەندىدە (انجمن ديده) ، ئە - پ . بەزمە كۆرگەن ، تەجرىبىلىك .

ئەنجۇمەنساز (انجمن ساز) ، ئە - پ . ئولتۇرۇش تەشكىللىگۈچى ؛ كېڭىشىپ ئىش ئېلىپ بارغۇچى .

ئەمىق (عميق) ، ئە . چوڭقۇر ، تىرەن .

ئەمىم (عميم) ، ئە . ئومۇمىي ، ھەممە نەرسىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ؛ ھەممىگە تېگىشلىك .

ئەمىن (امين) ، ئە . ئىشەنچلىك ، سادىق ، ئامانەتكە خىيانەت قىلمايدىغان ؛ خەۋپسىز ، بىخەتەر . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : خەۋپسىزلەندۈرمەك .

ئەنا (عنا) ، ئە . مۇشەققەت ، قىينىچىلىق ؛ چارچاش ، ھېرىش . ◇ رەنجۇ~ (رنج و~) : جاپا ـ مۇشەققەت .

ئەنابىر (عنابر) ، ئە . «ئەنبەر (عنبر)» نىڭ كۆپلۈكى : ئەنبەرلەر .

ئەناجىل (اناجيل) ، ئە . «ئىنجىل (انجيل)» نىڭ كۆپلۈكى : ئىنجىللار ؛ بىشارەتلەر ؛ خۇش خەۋەرلەر .

ئەنادىل (عنادل) ، ئە . «ئەندەلىب (عندليب)» نىڭ كۆپلۈكى : بۇلبۇللار .

ئەناسىر (عناصر) ، ئە . «ئۇنسۇر (عنصر)» نىڭ كۆپلۈكى : ئۇنسۇرلار ؛ ماددىلار ، ئېلېمېنتلار (سۇ ، تۇپراق ، ئوت ، ھاۋا) .

ئەنام (انام) ، ئە . كىشىلەر ، ئادەملەر ، ئىنسانلار ، يارىتىلمىشلار . ◇ بەينەلئەنام (بين الانام) : خەلقئارا ، كىشىلەر ئارىسىدا .

ئەنئام (انعام) ، ئە . «نەئەم (نعم)» نىڭ كۆپلۈكى : مالىلار ، ئۆي ھايۋانلىرى ، قوي ـ كالىلار .

ئەنامىل (انامل) ، ئە . «ئەنمىلە (انملە)» نىڭ كۆپلۈكى : بارماق ئۇچلىرى .

ئەنانىيەت (انانيت) ، ئە . مەنمەنلىك ، مەغرۇرلۇق ، ھېچكىمنى مەنسىتمەسلىك ، ئۆزەمچىلىك ؛ شەخسىيەتچىلىك ، نەپسانىيەتچىلىك .

ئەنە (انا) ، ئە . مەن . ◇ ئەنە ئەفسەھ (انا افصح) : مەن ئەڭ پاساھەتلىك .

ئەنەگە (اناكا) ئېمىكئانا ، سۈت ئانىسى .

ئەنەس (انس) ، ئە . پەيغەمبەر ساھابىلىرىدىن بىرىنىڭ نامى .

ئەنەلھەق ((أنا الحق) ، ئە . مەن ھەقلىقمەن ، مەن دۇرۇسمەن ، مەن ھەقمەن .

ئەنەنىيەت (انانيت) ، ئە . ق . ئەنانىيەت .

ئەنبار (انبار) ، پ . ئارتۇق نەرسىلەرنى يىغىشتۇرۇپ قويىدىغان جاي ، ئامبار ؛ خامان ، دۆۋە ، بارخان ؛ خەستە ، پالاك ، سۈپۈرەندە .

ئەنباركەش (انبارکش) ، پ . ئەخلەت توشۇغۇچى ، قىغ توشۇغۇچى .

ئەنباز (انباز) ، پ . شېرىك ، ھەمراھ ، ئورتاقچى .

ئەنبانچە (انبانچه) ، پ . خالتا ، قاپ ، خۇرجۇن .

ئەنبە (انبه) ، پ . ئىران ۋە ھىندىستاندا چىقىدىغان بىر خىل مېۋە .

ئەنبەر (عنبر) ، ئە . ئەنبەر (بىر خىل قارا رەڭلىك خۇشبۇيلۇق . ئەدەبىياتتا يارىنىڭ چېچى ،

ئەندۇھزا (اندوەزا) ، پ . قايغۇ كەلتۈرگۈچى ، غەمگە سالغۇچى .
ئەندۇھگىن (اندوەگين) ، پ . غەمكىن ، قايغۇلۇق ، ھەسرەتلىك .
ئەندۇھلىغ (اندوەلىغ) قايغۇلۇق .
ئەندۇھناك (اندوەناک) ، پ . غەمكىن ، قايغۇلۇق ، ھەسرەتلىك .
ئەندىش (انديش) ، پ . پىكىر ، ئوي ؛ پىكىر قىلغۇچى ، ئويلىغۇچى . ◇بەد~ (بد~) : يامان پىكىرلىك ، يامان نىيەتلىك . ◇خەير~ ، خەيرەندىش (خير~) : ياخشى پىكىرلىك ، ياخشىلىق ئويلىغۇچى . ◇فىكرەت~ (فكرت~) : چوڭقۇر ئويلىغۇچى ، ئەتراپلىق پىكىر قىلغۇچى .
ئەندىشە (انديشه) ، پ . ئوي ، پىكىر ، مۇلاھىزە ، ئەندىشە . ◇چابۇك~ (چابک~) تېز پىكىرلىك ، ئۆتكۈر زېھىن (كىشى) .
ئەندىشەلەنمەك (انديشەلانماك) خاتىرجەمسىزلەنمەك ، ئەندىشە قىلماق ، قورقماق .
ئەنزار (انظار) ، ئە . «نەزەر (نظر)»نىڭ كۆپلۈكى : قاراشلار ، نەزەرلەر . ◇كەۋكەب ئەنزارى (كوكب انظارى) : يۇلتۇزلارنىڭ ئۆزئارا مۇناسىۋەت دەرىجىلىرى .
ئەنساب (انساب) ، ئە . «نەسەب (نسب)»نىڭ كۆپلۈكى : نەسىل ـ نەسەب ، نەسەبلەر .
ئەنسار (انصار) ، ئە . «نەسىر (نصير)»نىڭ كۆپلۈكى : ياردەمچىلەر ، يارەدم بەرگەنلەر ، مەدەتكارلار .
ئەنسال (انسال) ، ئە . «نەسل (نسل)»نىڭ كۆپلۈكى : نەسىللەر ، ئۇرۇقلار .
ئەنسەب (انسب) ، ئە . تازا باب ، ئەڭ مۇۋاپىق .
ئەنشى (انشى) ، ئە . يېزىش ، ئىنشا . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) : يازماق .
ئەنفاس (انفاس) ، ئە . «نەفەس (نفس)»نىڭ كۆپلۈكى : نەپەسلەر ، دەملەر .
ئەنفاسى جان بەخش (انفاس جان بخش) ، ئە ـ پ . جانبەخش نەپەسلەر ، مۆجىزىلىك نەپەسلەر .
ئەنفاسى روھىللاھ (انفاس روح الله) ، ئە ـ پ . ئۆتكۈر نەپەسلەر .
ئەنفاسى قۇدسىي (انفاس قدسى) ، ئە ـ پ . مۇقەددەس نەپەسلەر .
ئەنفاسى مەسىھا (انفاس مسيحا) ، ئە ـ پ . جان بېغىشلىغۇچى نەپەسلەر ، مۆجىزىلىك نەپەسلەر .
ئەنفەئ (انفع) ، ئە . ئەڭ پايدىلىق ، ئەڭ مەنپەئەتلىك .
ئەنفۇس (انفس) ، ئە . «نەفس (نفس)»نىڭ كۆپلۈكى : شەخسلەر ، جانلار ، نوپۇسلار .
ئەنقاۋ (عنقاء) ، ئە . كۆھىقاپتا ياشايدۇ ، دەپ رىۋايەت قىلىنمىدىغان ئەپسانىۋى قۇش .
ئەنقەرىب (عن قريب) ، ئە . تېز ئاردا ، تېز پۈرسەتتە ، يېقىندا .
ئەنكەبۇت (عنكبوت) ، ئە . ئۆمۈچۈك .
ئەنكەر (انكر) ، ئە . ئىنتايىن يېقىمسىز .

ئەنجۇمسان (انجم سان) ، ئە ـ پ . يۇلتۇزغا ئوخشاش .
ئەنجۇمسىپاھ (انجم سپاه) ، ئە ـ پ . ئەسكىرى يۇلتۇزدەك كۆپ ؛ بىمبساب لەشكەر ، ك . زور قوماندان .
ئەنجۇمشۇناس (انجم شناس) ، ئە ـ پ . يۇلتۇزشۇناس ، ئاسمانشۇناس .
ئەنجۇمى شەبگىر (انجم شب گير) ، ئە ـ پ . كېچىدە سەير قىلغۇچى يۇلتۇزلار .
ئەنجۇمى ئۇلۇۋۋى رىفئەت (انجم علوى رفعت) ، ئە ـ پ . ئەك ئېگىزدىكى يۇلتۇزلار .
ئەنداز (انداز) ، پ . (سۆزلەرگە بىرىكىپ «تاشلىغۇچى» ، «ئاتقۇچى» ، «سالغۇچى» دېگەن-دەك مەنىلەردە كېلىدۇ) . ◇خارە~ (خارە~) : تاش ئاتقۇچى . ◇شورى ئىشق~ (شور عشق~) : ئىشق غەۋغاسىغا سالغۇچى ، ئۆزىگە ئاشىق قىلغۇچى .
ئەندازە (اندازه) ، پ . ئەندىزە ، قېلىپ ، ئۆلچەم .
ئەندازەسىز (اندازەسىز) ئۆلچەمسىز ؛ چەكسىز ، چېگراسىز .
ئەندام (اندام) ، پ . بوي ، تەن ، قامەت ، جۇغ ، فىگۇرا ، تاناسىپلىق ؛ تەرتىپ . ◇~ بەرمەك (~ بيرماك) : مۇنتىزىم شەكىلگە كىرگۈزمەك ؛ زىننەتلىمەك .
ئەندەر (اندر) ، پ . ئىچىدە ، ئارىسىدا . ◇زەر~ (زر~زر) : زەر ئىچىدە زەر ، زەر ئۈستىگە زەر .
ئەندەرز (اندرز) ، پ . پەند ـ نەسىھەت ؛ ۋەسىيەت .
ئەندەك (اندك) ، پ . كىچىككىنە ، ئازغىنا ، ئازراق .
ئەندەلىب (عندليب) ، ئە . بۇلبۇل .
ئەندەلىبى نەغمە سەرا (عندليب نغمه سرا) خۇشناۋالىق بۇلبۇل .
ئەندەلىس (اندلس) ، ئە . ئىسپانىيە مەملىكىتى .
ئەندۇختە (اندوخته) ، پ . ھاسىل قىلىنغان ، ئېرىشىلگەن ؛ توپلانغان . ◇غەم~ (غم~) : غەمكىن ، قايغۇلۇق ، غەمگە پاتقان .
ئەندۇد (اندود) ، پ . (سۆزلەرگە بىرىكىپ «سۇۋالغان» ، «يالىتىلغان» ، «قاپلانغان» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ) . ◇زەر~ (زر~) : زەرلەنگەن ، ئالتۇن يالىتىلغان ، تىللا قاپلانغان . ◇سۇرمە~ (سرمه~) : سۇرمىلەنگەن ، سۇرمىلىك . ◇قىر~ (قير~) : مومىلانغان ، موم سۇرۇلگەن ؛ ك . تۇم قارا ، قاپقارا . ◇سىمى زەر~ (سيم زر~) : كۈمۈش ئۈستىگە ئالتۇن قاپلانغان .
ئەندۇز (اندوز) ، پ . (سۆزلەرگە بىرىكىپ «ھاسىل قىلغۇچى» ، «ئېرىشتۇرگۈچى» ، «توپلىغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ) . ◇سەيقەل~ (صيقل~) : جۇلا بەرگۈچى ، يالتىراتقۇچى ، پارقىراتقۇچى . ◇ئىشرەت~ (عشرت~) : پاراغەتلىك .
ئەندۇھ (اندوه) ، پ . غەم ، قايغۇ . ~يەمەك◇ (~ييماك) : غەم يېمەك ، قايغۇرماق .
ئەندۇھى ھىجرەت (اندوه هجرت) ، ئە ـ پ . ئايرىلىش قايغۇسى ، ھىجرانلىق دەردى .

سۆزلەر .

ئەھالى (اهالى) ، ئ . «ئەھل (اهل) »دىنى كۆپلۈكى : ئەھللەر ، ئاھالى ، خەلق ، (مەلۇم تەبىقە ياكى سىنىپقا مەنسۇپ) كىشىلەر .

ئەھەب (احب) ، ئ . ئەلگە ياخشى ، ئەلگە سۆيۈملۈك .

ئەھەد (احد) ، ئ . بىر ، يەككە ، يېگانە ، ك . ئاللاھ ، تەڭرى . ◇ھېچ~ (هيچ~) : ھېچكىم . ◇باغى~ (باغ~) : جەننەت .

ئەھەدى (احدى) ، ئ - پ . بىرەر كىشى .

ئەھەق (احق) ، ئ . ئەلگە مەقلىق .

ئەھەم (اهم) ، ئ . ئەلگە مۇھىم .

ئەھباب (احباب) ، ئ . «ھەبىب (حبيب) »دىنى كۆپلۈكى : ھەبىبلەر ، مەھبۇبلار ، دوستلار .

ئەھد I (عهد) ، ئ . ۋەدە ، ئەھدە ، ئۇستىگە ئېلىنغان مەجبۇرىيەت . ◇بەد~ (بد~) : بۇزۇلغان ، ۋەدىسىدە تۇرمايدىغان . ◇~شىكەن (~شكن) : ۋەدىنى بۇزغۇچى . ◇~مىساق (~ميثاق) : ئەھد - پەيمان ، قەتئىي سۆز بېرىش .

ئەھد I (عهد) ، ئ . دەۋر ، زامان ، ئەسىر . ◇ھەم~ (هم~) : زامانداش .

ئەھدا (اهداف) ، ئ . «ھەدەف (هدف) »دىنى كۆپلۈكى : نىشانلار .

ئەھدى بەئىد (عهد بعيد) ، ئ - پ . ئۇزاق مۇددەت ، يىراق زامان .

ئەھدۇ قەۋل (عهد قول) ، ئ . سۆز بېرىشىش ، ۋەدىلىشىش .

ئەھرار (احرار) ، ئ . «ھۆر (حر) »دىنى كۆپلۈكى : ھۆرلەر ؛ ئازاد ، ئەركىن ؛ ئالىيجاناب ، ھىممەتلىك .

ئەھرام (اهرام) ، ئ . پىرامىدالار ، مىسىر پىرامىدالىرى .

ئەھرەمەن (اهرمن) ، پ . دىۋىلەر باشلىقى ، ئەلگە دەھشەتلىك دىۋە .

ئەھزان (احزان) ، ئ . «ھەزەن (حزن) »دىنى كۆپلۈكى : قايغۇلار .

ئەھسەن (احسن) ، ئ . ئەلگە ياخشى ، ئەلگە گۈزەل .

ئەھسەنتە (احسنت) ، ئ . ياخشى قىلدىلگە ، يارايسەن ، ئاپىرىن !

ئەھسەنۇل قىسەس (احسن القصص) ، ئ . قىسسەلەرنىڭ ئەلگە ياخشىسى . ئەھسەنۇل قەسەس .

ئەھشا (احشا) ، ئ . ھايۋاننىڭ گىچكى ئەزالىرى ، ھايۋاننىڭ ئۇچەي - باغرىلىرى .

ئەھشام (احشام) ، ئ . «ھەشەم (حشم) »دىنى كۆپلۈكى : خادىملار ، خىزمەتكارلار ، قارا خىزمەتچىلەر .

ئەھفاد (احفاد) ، ئ . «ھەفىد (حفيد) »دىنى كۆپلۈكى : نەۋرىلەر ؛ ئەۋلاد .

ئەھكام (احكام) ، ئ . «ھۆكۈم (حكم) »دىنى كۆپلۈكى : ھۆكۈملەر ، بۇيرۇقلار ، پەرمانلار ، كۆرسەتمىلەر ؛ قانۇنلار ، قائىدىلەر . ◇نۇجۇم ئەھكامى (نجوم احكامى) : يۇلتۇزلار

ئەنكەرۇل ئەسۋات (انكرالاصوات) ، ئە . ئەك يېقىمسىز تاۋۇش .
ئەنكەل (انكل) ، ئە . گىرىپتار ، باغلىنىپ قالغان ، بېرىلىپ كەتكەن ، ئاشىق ؛ تۇتقۇن .
ئەنگەبىن (انگبين) ، پ . ھەسەل ، بال .
ئەنگەل (انگل) ، پ . توساق ، قاشا .
ئەنگۇر (انگور) ، پ . ئۈزۈم . ◇دەرەختىي~ (درخت~) : ئۈزۈم تېلى ، ئۈزۈم غولى .
◇ نانۇ ئەنگۇر (نان و انگور) : ئۈزۈم بىلەن نان .
ئەنگوشت (انگشت) ، پ . بارماق ، پۇت - قولنىڭ بارمىقى .
ئەنگوشتنەما (انگشت نما) ، پ . بارماق بىلەن سانىلىدىغان ، ئاتاقلىق ، كۆزگە كۆرۈنگەن ، مەشھۇر .
ئەنگىز (انگيز) ، پ . قوزغىغۇچى ، تارقاتقۇچى ، قۇتراتقۇچى ؛ باشلاش ؛ قەست ، قۇتراتىش ، قوزغاش . ◇~قىلماق (~قيلماق) ، ◇~ئەيلەمەك (~ايلامك) : قوزغىماق ، تارقاتماق ، قۇتراتماق . ◇فىتنە~ (فتنه~) : پىتنە قوزغىغۇچى ، پىتنە تارقاتقۇچى . ◇ ئىشرەت ~ (عشرت ~) : ھاياجانلاندۇرغۇچى .
ئەنمەچى (انماجى) دەللال .
ئەنھى (انهى) ، ئە . خەۋەر ، مەلۇمات .
ئەنۋر (انور) ئامبۇر .
ئەنۋك (انوك) ياش شىر ، ياش يىرتقۇچ .
ئەنۋاڭ (انواع) ، ئە . «نەۋئ (نوع)»نىڭ كۆپلۈكى : تۈرلەر ، خىللار ، سورتلار ؛ ھەر خىل ، خىلمۇخىل ، ھەر تۈرلۈك .
ئەنۋار (انوار) ، ئە . «نۇر (نور)»نىڭ كۆپلۈكى : نۇرلار .
ئەنۋارۇلھۇدا (انوار الهدى) ، ئە . توغرا يول نۇرلىرى ، ھىدايەت نۇرلىرى .
ئەنۋارى ھەقايىق (انوار حقايق) ، ئە - پ . ھەقىقەت نۇرلىرى .
ئەنۋەر (انور) ، ئە . ئەك نۇرلۇق ، قالتىس روشەن ، ئەك يورۇق .
ئەنىس (انيس) ، ئە . دوست ، يېقىن كىشى ، ئۇلپەت ، ئاشنا ؛ ھەمدەم ، ھەمدەرد ؛ يېقىملىق .
ئەنىسى ئەنجۇمەن (انيس انجمن) ، ئە - پ . ئولتۇرۇش ئۇلپىتى .
ئەنىق (عنيق) ، ئە . قوپال ، قاتتىق ، قوپال مۇئامىلىلىك ؛ جەبىر - زۇلۇم قىلغۇچى ، ئەزگۈچى ؛ ئاداۋەت ساقلىغۇچى ، ئۆچەكەشكۈچى .
ئەنىكمەك (انيكماك) ئىگرىسىاق ، قاخشىماق ؛ يىغلىماق .
ئەنىن (انين) ، ئە . ناله قىلىش ؛ ئۆھ تارتىش ، ئۇلۇغ - كىچىك تىنىش .
ئەھادىس (احاديث) ، ئە . «ھەدىس (حديث)»نىڭ كۆپلۈكى : پەيغەمبەر سۆزلىرى ؛ سۆزلەر ، بايانلار ؛ خەۋەرلەر ، رىۋايەتلەر ، تەسۋىرلەر .
ئەھادىسى سەئادەت ئەنجام (احاديث سعادت انجام) ، ئە - پ . سائادەت بېغىشلىغۇچى

ئەھلى رىسالەت (اهل رسالت) ، ئە - پ . خەۋەر يەتكۈزگۈچىلەر ، ئەلچىلەر .
ئەھلى زاھىر (اهل ظاهر) ، ئە - پ . يۈزەكى دەرسلەرنى بىلىدىغانلار ، يۈزەكى ھادىسلەر-نى بايقىغۇچىلار .
ئەھلى زەنگ (اهل زنگ) ، ئە - پ . ھەبەشلەر .
ئەھلى سەفا (اهل صفا) ، ئە - پ . كۆڭلى ساپ كىشىلەر ، ساپ دىل كىشىلەر .
ئەھلى سەلاھ (اهل صلاح) ، ئە - پ . ياخشى كىشىلەر .
ئەھلى سەلىب (اهل صليب) ، ئە - پ . خرىستىيان دىنىدىكىلەر .
ئەھلى سەۋدا (اهل سودا) ، ئە - پ . ئىشىق سەۋداسىغا يولۇققانلار .
ئەھلى سۈرەت (اهل صورت) ، ئە - پ . يۈزەكى كىشىلەر ، تېشى پال - پال ، ئىچى غال - غال كىشىلەر .
ئەھلى سۈلۈك (اهل سلوك) ، ئە - پ . شەيخلىك يولىدىكىلەر ، دەرۋىشلىك يولىنى تۇتقانلار .
ئەھلى سىدق (اهل صدق) ، ئە - پ . راستچىل كىشىلەر ، توغرا سۆز كىشىلەر .
ئەھلى شەست (اهل شست) ، ئە - پ . قارىماق تاشلىغۇچىلار ، سىرتاق سالغۇچىلار .
ئەھلى غىناۋ (اهل غناء) ، ئە - پ . سازەندىلەر ، ناخشىچىلار ، ئەغمىچىلەر .
ئەھلى فەزل (اهل فضل) ، ئە - پ . ئالىم ؛ پەزىلەت ئىگىسى .
ئەھلى فۇزۇلى كەمال (اهل فضول كمال) ، ئە - پ . پەزىلەتتە كامالەتكە يەتكەنلەر .
ئەھلى فۇنۇن (اهل فنون) ، ئە - پ . ئىلىم ئەھلى ، پەننىي بىلىم ئەھلى .
ئەھلى قۇبۇر (اهل قبور) ، ئە - پ . قەبرىدە ياتقانلار ، ئۆلۈكلەر .
ئەھلى كەرەم (اهل كرم) ، ئە - پ . قولى ئوچۇق كىشىلەر ، شەپقەت ئىگىلىرى .
ئەھلى كەمىن (اهل كمين) ، ئە - پ . ئۆزىنى چەتكە ئالغۇچىلار ، يوشۇرۇنۇۋالغانلار .
ئەھلى مەنال (اهل منال) ، ئە - پ . بايلىق ئىگىلىرى ، بايلار .
ئەھلى مىللەت (اهل ملت) ، ئە - پ . دىن ئەھلى ، دىندارلار .
ئەھلى نەۋا (اهل نوا) ، ئە - پ . ناۋا قىلغۇچى ، ئەغمىچى ، ناخشىچى ؛ مۇسىقىنلەر .
ئەھلى نۇشۇر (اهل نشور) ، ئە - پ . تىرىلىدىغان ئۆلۈكلەر .
ئەھلى نىياز (اهل نياز) ، ئە - پ . موھتاجلار ، يالۋۇرغۇچىلار .
ئەھلى ھەقىقەت (اهل حقيقت) ، ئە - پ . (سوپىزىم قارىشى بويىچە) ئاللاھقا ئېرىشكەنلەر ؛ ھەقىقەت ئەھلى .
ئەھلى ئوبۇر (اهل عبور) ، ئە - پ . كەزگۈچىلەر ، ساياھەتچىلەر ؛ ئۆتكۈنچىلەر .
ئەھلى ئۇسۇل (اهل اصول) ، ئە - پ . دىنىي ئىلىملار ئاساسلىرىنى تەتقىق قىلغۇچى ئالىملار .
ئەھلى ئۇقۇل (اهل عقول) ، ئە - پ . ئەقىل ئىگىلىرى .

ھەربىرىنى ۋە ھالىتىنى تەتقىق قىلىش .

ئەھل (اهل) ، ئە . بىرەر كەسىپ ، بىرەر تەبىقە ياكى بىرەر جايغا مەنسۇپ كىشى ؛ بىرەر ئىش ياكى كەسىپنىڭ ئىگىسى ، ماھىرى .

ئەھلەن (اهلا) ، ئە . خۇش كېلىپسىز . ◇~ ۋەسەھلەن ۋە مەرھەبان (~و سهلا و مرحبا) : قىزغىن قارشى ئالىمىز .

ئەھلى ئەخبار (اهل اخبار) ، ئە ـ پ . رىۋايەتچى ؛ مۇخبىرلار .

ئەھلى ئەدەم (اهل عدم) ، ئە ـ پ . يوقالغان ، نابۇد بولغان .

ئەھلى ئەنا (اهل عنا) ، ئە ـ پ . مۇشەققەتتە قالغانلار ، جاپاكەشلەر .

ئەھلى ئەييام (اهل ايام) ، ئە ـ پ . زامان كىشىلىرى .

ئەھلى باتىن (اهل باطن) ، ئە ـ پ . يوشۇرۇن سىرلارنى بىلگۈچىلەر ، ئەۋلىيالار ، تەسەۋۋۇپچىلار .

ئەھلى بىنىش (اهل بينش) ، ئە ـ پ . كۆزى ئۆتكۈر كىشىلەر ، زىيالىيلار .

ئەھلى پەرخاش (اهل پرخاش) ، ئە ـ پ . جەڭچىلەر .

ئەھلى تەرەب (اهل طرب) ، ئە ـ پ . بەزمە ئەھلى ، خۇشچاقچاق كىشىلەر .

ئەھلى تەلەب (اهل طلب) ، ئە ـ پ . تىلەمچى ؛ تەلەپكار ، مەلۇم بىر تىلەك يولىدا يۈرگۈچى .

ئەھلى تەلەۋۈن (اهل تلون) ، ئە ـ پ . ئۆزگىرىپ تۇرىدىغانلار ، شامالغا قاراپ ئىش قىلىدىغانلار .

ئەھلى تەمكىن (اهل تمكين) ، ئە ـ پ . تەمكىن كىشىلەر ، ئېغىر ـ بېسىق كىشىلەر ، سالاپەت ئىگىلىرى .

ئەھلى تەمىز (اهل تميز) ، ئە ـ پ . پەرق ئېتىشكە ماھىرلار ، زېرەك كىشىلەر ؛ پاك ئادەملەر .

ئەھلى تەنەئۇم (اهل تنعم) ، ئە ـ پ . نېمەت ئىگىلىرى ، پاراۋان ياشىغۇچىلار .

ئەھلى تۇراب (اهل تراب) ، ئە ـ پ . تۇپراقتا ياتقانلار ، ئۆلگەنلەر .

ئەھلى تۇرۇق (اهل طرق) ، ئە ـ پ . يولۇچىلار ، يول كىشىلىرى ؛ تەرىقەتچىلەر .

ئەھلى جاھ (اهل جاه) ، ئە ـ پ . مەنسەپدارلار ، يۇقىرى تەبىقە كىشىلىرى .

ئەھلى جۇد (اهل جود) ، ئە ـ پ . ساخاۋەتلىك كىشىلەر ، سېخىيلار .

ئەھلى دانىش (اهل دانش) ، ئە ـ پ . دانىشمەنلەر ، بىلىملىكلەر .

ئەھلى دەرك (اهل درك) ، ئە ـ پ . چۈشەنگۈچىلەر .

ئەھلى دەۋران (اهل دوران) ، ئە ـ پ . دەۋر كىشىلىرى ، زامان كىشىلىرى .

ئەھلى دىل (اهل دل) ، ئە ـ پ . پاكىز كىشىلەر .

ئەھلى راز (اهل راز) ، ئە ـ پ . سىر بىلگۈچىلەر ، سىر ئاچقۇچىلار .

ئەھلى رەسەد (اهل رصد) ، ئە ـ پ . ئاسمانشۇناس .

ئەۋامۇننىاس (عوام الناس) ، ئە . پۇقرالار .
ئەۋامىر (اوامر) ، ئە . «ئەمر (امر) »نىڭ كۆپلۈكى : بۇيرۇقلار ، ئەمىرلەر .
ئەۋان I (اوان) ، ئە . «ئان (آن) »نىڭ كۆپلۈكى : ۋاقىتلار ، پەيتلەر ، چاغلار ، زامانلار .
ئەۋان I (عوان) ، ئە . دۈۋان باشلىقلىرى ؛ زۇلۇم قىلغۇچى ، قانتىق قوللۇق ؛ مىرشاپ .
ئەۋان II (عوان) ، ئە . ئائىلە ئايالى ؛ ئېرى بار ئايال .
ئەئۋان (اعوان) ، ئە . «ئەۋن (عون) »نىڭ كۆپلۈكى : يارەمچىلەر ، قولداشلار .
ئەۋانى (اوانى) ، ئە . «ئىنا (انا') »نىڭ كۆپلۈكى : ئىدىشلار .
ئەۋانى شەباب (اوان شباب) ، ئە - پ . ياشلىق چاغلىرى .
ئەۋائىل (اوائل) ، ئە . ق . ئەۋايىل .
ئەۋايىل (اوايل) ، ئە - پ . «ئەۋۋەل (اول) »نىڭ كۆپلۈكى : ئاۋاللار ، باشلاملار ؛ دەسلەپتە .
ئەۋەت (اوت) دۇرۇس ! شۇنداق !
ئەۋەز (عوض) ، ئە . ئورنىغا دەسسىتىش ، ئالماشتۇرۇش ، بەدەل قىلىش ، يۆتكەش ؛ ھەق ، تەڭداش .
ئەۋباش (اوباش) ، پ . بىۋاش ، بىزارى ، ئالىقانات ، لۇكچەك .
ئەۋتاد (اوتاد) ، ئە . «ۋەتەد (وتد) »نىڭ كۆپلۈكى : قوزۇقلار ؛ مىخلار ؛ تايانچلار ؛ ئەربابلار .
ئەۋتار (اوتار) ، ئە . «ۋەتەر (وتر) »نىڭ كۆپلۈكى : چالغۇ تارلىرى ؛ سىملار .
ئەۋتان (اوطان) ، ئە . «ۋەتەن (وطن) »نىڭ كۆپلۈكى : ۋەتەنلەر .
ئەۋتەرى (اوترى) ئۇچۇن ، سەۋەبلىك دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇شۇنداقتىن~ (شۇنداقتىن~) : شۇنىڭ ئۈچۈن .
ئەۋج (اوج) ، ئە . ھەر نەرسىنىڭ يۇقىرى تەرىپى ، يۇقىرى پەللە ، ئېگىز دەرىجە . ◇~تاپماق (~تاپماق) : كۆتۈرۈلمەك .
ئەۋجى سەلتەنەت (اوج سلطنت) ، ئە - پ . پادىشاھلىق ئورنى .
ئەۋجى رىفئەت (اوج رفعت) ، ئە - پ . يۇكسەكلىك چوققىسى ، يۇقىرى دەرىجە .
ئەۋد (عود) ، ئە . قايتىش ، كەينىگە يېنىپ كېتىش ؛ قايتىلاش . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) ، ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) قايتماق ؛ قايتىلىماق ؛ قايتىلاش .
ئەۋدەت (عودت) ، ئە . قايتۇرۇپ بېرىش ؛ قايتىش .
ئەۋر (عور) ، ئە . يالىڭاچ .
ئەۋراد (اوراد) ، ئە . «ۋىرد (ورد) »نىڭ كۆپلۈكى : ۋەزىپىلەر ، دائىملىق ۋەزىپىلەر ؛ دۇئالار .
ئەۋراق (اوراق) ، ئە . «ۋەرەق (ورق) »نىڭ كۆپلۈكى : ۋاراقلار ، سەھىپىلەر ؛ يوپۇرماقلار ، بەرگلەر . ◇جومباق ئەۋراقى (جمال اوراقى) : ئادەمنىڭ ئىككى مەڭزى .
ئەۋراقى سىم (اوراق سيم) ، ئە - پ . كۈمۈش بەرگلەر .

ئەھلى ۋەزىپە (اهل وظيفه) ، ئە - پ . تەقۋادارلار ، پەرھىزكارلار .
ئەھلى ۋۇسۇل (اهل وصول) ، ئە - پ . يېتىشكەنلەر ، ئېرىشكەنلەر .
ئەھلى ئىدراك (اهل ادراك) ، ئە - پ . ئىدراكلىق كىشىلەر ، ئىدراك قىلغۇچىلار .
ئەھلى ئىرادەت (اهل ارادت) ، ئە - پ . مۇرىدلار ، مۇخلىسلار .
ئەھلى يەقىن (اهل يقين) ، ئە - پ . ئاللاھنى توتۇغۇچىلار ، ئاللاھگۇيلار .
ئەھلىييە I (اهليه) ، ئە . ئادەمگە ئۆگىنىشكەن . ◇ ھەيۋانات~ (حيوانات~) : ئۆي ھايۋانلىرى .
ئەھلىييە I (اهليه) ، ئە . ئايال ، ئۆي ئايىلى .
ئەھلىييەت (اهليّت) ، ئە . قابىلىيەت ؛ سالاھىيەت ؛ ق . ئەھلىييە .
ئەھمال (اهمال) ، ئە . «ھەمىل (حمل)»نىڭ كۆپلۈكى : يۈكلەر . ◇ ~ۋە ئەسقال (~و اثقال) : يۈك - تاقلار ، ئېغىر يۈكلەر .
ئەھمەر (احمر) ، ئە . قىزىل ، قىپقىزىل .
ئەھمەق (احمق) ، ئە . ئەقىلسىز ، دۆت ، ئاڭسىز ، نادان ، ئەخمەق .
ئەھۋاز (احواض) ، ئە . «ھەۋز (حوض)»نىڭ كۆپلۈكى : كۆلچەكلەر .
ئەھۋال (احوال) ، ئە . «ھال (حال)»نىڭ كۆپلۈكى : ھاللار ، ھالەتلەر ، ئەھۋال .
ئەھۋالات (احوالات) ، ئە - پ . «ئەھۋال (احوال)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەھۋاللار .
ئەھۋەل (احول) ، ئە . ئالىغاي .
ئەھىببا (احبا) ، ئە . «ھەبىب (حبيب)»نىڭ كۆپلۈكى : دوستلار ، يارانلار .
ئەھياۋ (احياء) ، ئە . «ھەي (حى)»نىڭ كۆپلۈكى : تىرىكلەر ، ھاياتلار .
ئەھيان (احيان) ، ئە . «ھەين (حين)»نىڭ كۆپلۈكى : چاغلار ، ۋاقىتلار ، پۇرسەتلەر .
ئەھيانەن (احيانا) ، ئە . بەزى ۋاقىتتا ، گاھىدا ، بەزى چاغدا .
ئەۋاتىف (عواطف) ، ئە . «ئاتىفە (عاطفه)»نىڭ كۆپلۈكى : مېھرىبانلىقلار ، شەپقەتلەر .
ئەۋاخىر (اواخر) ، ئە . «ئاخىر (آخر)»نىڭ كۆپلۈكى : ئاخىرلار ؛ ئاخىرىدا .
ئەۋاخىرۇلقەرن (اواخر القرن) ، ئە . ئەسىرنىڭ ئاخىرلىرى .
ئەۋارىز (عوارض) ، ئە . «ئارىزە (عارضه)»نىڭ كۆپلۈكى : ھادىسىلەر ، ۋەقەلەر ، كېلىش-مەسلىكلەر ، ئاپەتلەر .
ئەۋاسىت (اۋاسط) ، ئە . «ئەۋسەت (اوسط)»نىڭ كۆپلۈكى : دەل ئوتتۇرىلار ؛ ئارىلىقتا .
ئەۋاقىب (عواقب) ، ئە - پ . «ئاقىبەت (عاقبت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئاقىۋەتلەر ، نەتىجىلەر .
ئەۋالىم (عوالم) ، ئە . «ئالەم (عالم)»نىڭ كۆپلۈكى : ئالەملەر ، دۇنيالار ، جاھانلار .
ئەۋام (اعوام) ، ئە . «ئام (عام)»نىڭ كۆپلۈكى : پىللار ؛ زامانلار .
ئەۋام (عوام) ، ئە . «ئامىمە (عامه)»نىڭ كۆپلۈكى : ئاۋام ، ئاددىي خەلقلەر ، ئادەملەر توپى ، خەلق .

ئەۋۋەلسن (اولین) ، ئە . ئالدىنقىلار .
ئەۋۋەلسنۇ ئاخىرىن (اولین و آخرین) ، ئە . ئالدىنقىلار ۋە كېيىنكىلەر .
ئەۋۋەلىيەت (اولیت) ، ئە . ئىلگىرىلىك ، ئالدىنقىلىق ، قەدىمكىلىك ؛ بىرىنچىلىك .
ئەئىززە (اعزه) ، ئە . «ئەزىز (عزیز)»نىڭ كۆپلۈكى ، ئەزىزلەر ، ھۆرمەتلىكلەر .
ئەئىززەئى ئەھباب (اعزه احباب) ، ئە ـ پ . ئەزىز دوستلار . .
ئەئىممە (ائمه) ، ئە . «ئىمام (امام)»نىڭ كۆپلۈكى : ئىمامىلار ، مەزھەب باشلىقلىرى ؛ ئالىملار .
ئەئىممەئى كەلام (ائمه کلام) ، ئە ـ پ . كەلام ئىلمى ئالىملىرى ، قۇرئان تەپسىرچىلىرى .
ئەياز (آیاز) ، پ . غۇر ـ غۇر شامال ، سەلكىن .
ئەياغ (ایاغ) ق . ئاياق
ئەياق (ایاق) ق . ئاياق .
ئەيالەت (ایالت) ، ئە . ئۆلكە ، ئوبلاست ، رايون .
ئەيالات (ایالات) ، ئە . «ئەيالەت (ایالت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۆلكىلەر ، ئوبلاستلار .
ئەيالغۇ (ایالغو) ناخشا ، كۈي ، ئاھاڭ ، تەسىرلىك قوشاق ؛ بىر خىل چالغۇ .
ئەيان (عیان) ، ئە . ئېنىق ، روشەن ، ئايدىڭ ، ئوچۇق ، مەلۇم .
ئەيەگە (ایاکا) ئېمىكئانا ، ئېنىگە .
ئەيەگۇ (ایاکو ، ایەکو) قوڭۇرغا .
ئەيب (عیب) ، ئە . كەمچىلىك ، ئىۋەن ، نۇقسان .
ئەيبىنلىغ (عیبین لیغ ، عیب بین لغ) كەمچىلىك تېپىش .
ئەيبپوش (عیب پوش) ، ئە ـ پ . ئەيبىنى ياپقۇچى ، ئەيبىنى سىر تۇتقۇچى .
ئەيبجو (عیب جو) ، ئە ـ پ . ق . ئەيبجوي .
ئەيبجوي (عیب جوی) ، ئە ـ پ . ئەيب ئاختۇرغۇچى ، كەمچىلىك ئىزدىگۈچى ، كەمسىتكۈچى .
ئەيبجويلىك (عیب جویلیک) ئەيب تېپىش ، كەمچىلىك ئىزدەش .
ئەيبگۇ (عیب کو) ق . ئەيبگوي .
ئەيبگوي (عیب کوی) ، ئە ـ پ . چېقىمچى ؛ غەيۋەتخور .
ئەيتام (ایتام) ، ئە . «يەتىم (یتیم)»نىڭ كۆپلۈكى : يېتىملەر .
ئەيتماق (ایتماق) ئېيتماق ، توقماق ، يازماق (شېئىر) .
ئەيتمىشەك (ایتمیشانک) ئېيتىپسەن .
ئەيرەشمەك (ایراشماك) ئايرىلىشماق ، ئاجرىشىپ كەتمەك .
ئەيرى (ایری) ئاچا ، ئاچىماق .
ئەيزەن (ایضاً) ، ئە . يەنە ، تېخى ، شۇنداقلا .
ئەيش (عیش) ، ئە . تۇرمۇش ؛ راھەتلىك تۇرمۇش ، مەئىشەتلىك ھايات .
ئەيشپەرداز (عیش پرداز) ، ئە ـ پ . تىرىكچىلىك قىلغۇچى ، كۈن كەچۈرگۈچى .
ئەيشگوزەن (عیش گزین) ، ئە ـ پ . پاراۋان ياشىغۇچى ، ياخشى تۇرمۇش كەچۈرگۈچى .
ئەيشۇ نەشات (عیش و نشاط) ، ئە ـ پ . خۇشاللىق ، خۇشال تۇرمۇش .

ئەۋرەت (عورت) ، ئە . ئىنسان بەدىنىدىكى باشقىلارغا كۆرسىتىشكە بولمايدىغان ئەزالار ، ئەۋرەت .

ئەۋرەڭ (اورنگ) ، پ . تەخت ، تاج ؛ شەۋكەت ؛ ئەقىل ؛ گۈزەللىك ؛ ئاسمان ؛ ھۈكەر .

ئەۋزائ (اوضاع) ، ئە . «ۋەزئ (وضع)»نىڭ كۆپلۈكى : ۋەزىيەتلەر ، ھالەتلەر .

ئەۋزار (اوزار) ، پ . ئەسۋاب ، قورال ، سايمان ؛ ق . ئەفزار .

ئەۋزان (اوزان) ، ئە . «ۋەزن (وزن)»نىڭ كۆپلۈكى : ۋەزىنلەر ، ئۆلچەملەر .

ئەۋزەھ (اوضح) ، ئە . ئەڭ ئوچۇق ، ئەڭ روشەن .

ئەۋسات (اوساط) ، ئە . «ۋەسەت (وسط)»نىڭ كۆپلۈكى : ئوتتۇرا دەرىجىلىك نەرسىلەر ، ئوتتۇراھال نەرسىلەر ، ئادەتتىكى نەرسىلەر ؛ ئارىلىقلار ، ئوتتۇرا قىسىملار .

ئەۋساف (اوصاف) ، ئە . «ۋەسف (وصف)»نىڭ كۆپلۈكى : سۈپەتلەر ، ماختاشلار ، تەرىپلەر .

ئەۋسافى پىسەندىدە (اوصاف پسندیده) ، ئە - پ . يېقىملىق سۈپەتلەر ، يارايدىغان ھالەتلەر .

ئەۋسافى ھەمىدە (اوصاف حمیده) ، ئە - پ . ياخشى تەرىپلەر ، ياخشى سۈپەتلەر .

ئەۋسەئ (اوسع) ، ئە . ئەڭ كەڭ ، ھەممىدىن كەڭ .

ئەۋسەت (اوسط) ، ئە . ئوتتۇرا ، مەركەز .

ئەۋفەق (اوفق) ، ئە . ئەڭ مۇۋاپىق .

ئەۋقات (اوقات) ، ئە . «ۋەقت (وقت)»نىڭ كۆپلۈكى : ۋاقىتلار ، چاغلار ، مەزگىللەر ، كۈنلەر .

ئەۋقاف (اوقاف) ، ئە . «ۋەقف (وقف)»نىڭ كۆپلۈكى : ۋەخپىلەر ، ۋەخپە قىلىنغان مۈلۈكلەر (مەسجىد ، مەدرىسە ، خانىقا ، قارىخانا قاتارلىق جايلارنىڭ تەمىناتى ئۈچۈن بەلگىلەپ قويۇلغان دارامەتلىك يەر ، سۇ ۋە باشقا مۈلۈكلەر) .

ئەۋلا (اولى ، اولا) ، ئە . ئەڭ مۇناسىپ ؛ ئەڭ ياخشى .

ئەۋلاد (اولاد) ، ئە . «ۋەلەد (ولد)»نىڭ كۆپلۈكى : بالىلار ، ئوغۇللار ؛ نەسىل .

ئەۋلادى كىرام (اولاد كرام) ، ئە - پ . ياخشى ئەۋلاد .

ئەۋلادۇ ئەھفاد (اولادو احفاد) ، ئە . بالىلار ۋە نەۋرىلەر .

ئەۋلىيائ (اولیاء) ، ئە . «ۋەلىي (ولی)»نىڭ كۆپلۈكى : ۋەلىيلەر ، ساھىبلار ، خوجايىنلار ؛ دوستلار .

ئەۋلىيا ئۇللاھ (اولیاء الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ دوستلىرى ، يېقىنلىرى .

ئەۋلىيايى كىبار (اولیاء کبار) : كاتتا ئەۋلىيالار .

ئەۋن (عون) ، ئە . ياردەم ، ھەمدەملىك ، مەدەت .

ئەۋھام (اوھام) ، ئە . «ۋەھم (وھم)»نىڭ كۆپلۈكى : ۋەھىمىلەر ، بىھۇدە قورقۇشلار .

ئەۋۋام (عوام) ، ئە . ق . ئەۋام .

ئەۋۋەل (اول) ، ئە . باش ، بىرىنچى ، ئىپتىدا .

ئەۋۋەلەن (اولا) ، ئە . بىرىنچىدىن ، ئالدى بىلەن .

ئەۋۋەلقى (اولقى) بىرىنچى ، تۇنجى . ◇ ~ ئەربەئىن (~ اربعین) : بىرىنچى چىللە ، تەسەۋۋۇپچىلارنىڭ قىرىق كۈن خىلۋەتتە ئولتۇرۇشى . ◇ ~ نەفەس (نفس) : بىرىنچى دەمدە ، ئەڭ ئالدىن .

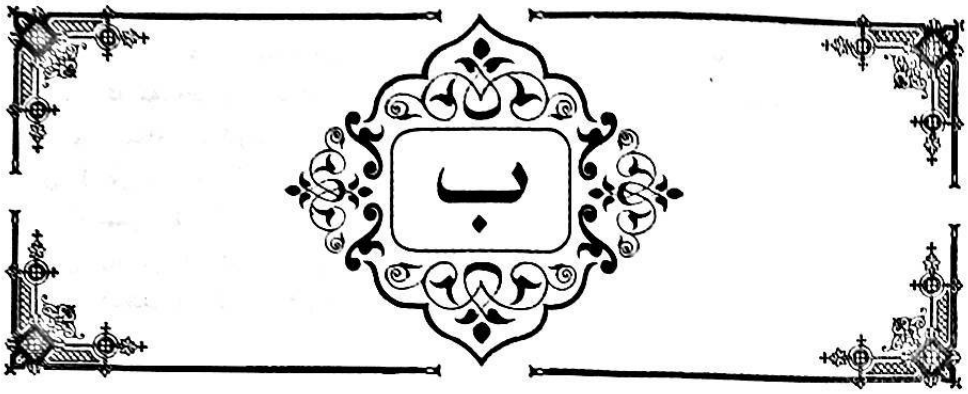

با (با) ، پ . (سۆزنىڭ بېشىدا كېلىپ ۋاسىتە رەۋىش ياسايدۇ . ◇～مەسلەھەت (～مصلحت) : مەسلىھەت بىلەن . ◇～**ھۆزۈر** (～حضور) : ھۆزۈر قىلىپ ، راھەتلىنىپ .

باۋ (باء) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ب» ھەرپىنىڭ نامى .

باب (باب) ، ئە . ئىشىك ، دەرۋازا ؛ بۆلۈم ؛ ئىش ، ماۋزۇ .

بابۇر (بابر ، بابور) ، پادىشاھ ، كاتتا پادىشاھ .

بابى ئالىي (باب عالى) ، ئە ـ پ . ئىمپېرىيە دەۋرىدىكى تۈركىيە ھۆكۈمىتى .

بابۇلخىلاف (باب الخلاف) ، ئە . خاتالىق ، ناتوغرىلىق ، ئەگرىلىك .

بابۇل (بابول) ، ئە . ق . بابىل .

بابىل (بابل) ، ئە . قەدىمكى ئىراقتىكى مەشھۇر بىر شەھەرنىڭ نامى : بابىلۇن . ◇**چاھى**～ (چاھ～) : قەدىمكى بابىلۇندىكى ئېسانىۋى قۇدۇق ، زىندان . بەدىئىي ئەدەبىياتتا گۈزەللەر-نىڭ زىنىقى شۇنىڭغا ئوخشىتىلىدۇ .

بات (بات) ، پ . پات ، تېز ، ئىتتىك ، چاپسان ، تېزلىكتە . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : تېزلەتمەك . ◇～～～ (～～～) : چاپسان ـ چاپسان ، پات ـ پات .

باتەراۋەت (باطراوت) ، پ ـ ئە . يېڭى ، تازا ؛ سۈيى قاچمىغان .

باتەنەززۇل (باتنزل) ، پ ـ ئە . ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇش يولى بىلەن ؛ ئۆزىنى قاچۇرۇش يولى بىلەن ؛ چۈشكۈنلۈك بىلەن .

باتراق (باتراق) ژاقتىدىراق ؛ تېزرەك ، پاتراق .

باتلىغ (باتلىغ) پاتلاق ، تېزلىك .

باتمان I (باتمان) كونىچە ئېغىرلىق ئۆلچەملىرىدىن بىرى . بىر باتمان = 44 .273 كىلوگىرام .

باتمان I (باتمان) پاتمايمەن .

ئەيشۇئىشرەت (عيش و عشرت) ، ئە . كەيپ - ساپا ، كەيپ - ساپالىق تۇرمۇش .
ئەيلەدىك (ايلاديك) ئەيلىسۇن ، قىلسۇن ؛ قىلدۇق .
ئەيلەمەك (ايلەمك ، ايلمك) قىلماق ، ئەتمەك .
ئەيلەيۇ (ايلايو) ئەيلەپ ، قىلىپ .
ئەيمان I (ايمان) ، ئە . «يەمىن (يمين)»نىڭ كۆپلۈكى : قەسەملەر . ◇~قىلماق (~ قيلماق) : قەسەمياد قىلماق .
ئەيمان I (ايمان) ، ئە . «يەمىن (يمين)»نىڭ كۆپلۈكى : ئوڭ قوللار ، ئوڭ تەرەپلەر .
ئەيمەن (ايمن) ، ئە . ئەرەبستاندىكى بىر جاي نامى . ◇ۋادەئى~ (وادەى~) : ئەيمەن ۋادىسى .
ئەين I (عين) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ع» ھەرپىنىڭ نامى ، ئەين .
ئەين II (عين) ، ئە . كۆز ؛ بۇلاق ؛ قۇياش ؛ ئالتۇن ؛ خۇددى ، خۇددى ئۆزى ، ئوخشاش ؛ ياخشى ، ساز .
ئەينە (اين) ، ئە . قەيەر ؟ قەيەردە ؟ ◇~نت ؟ (~ انت ؟) : سەن نەدە ؟
ئەينەك (عينك) كۆزەينەك ، ئەينەك ؛ ك . كۆز .
ئەينەن (عيناً) ، ئە . ئۆز پېتىچە . ئۆزگەرتمىگەن ھالدا ، ئەينەن .
ئەينەن بىئەينىن (عينا بعين) ، ئە . يۈزتۇرا ، يۈزمۇيۈز ، ئوپئوچۇق .
ئەينەين (عينين) ، ئە . ئىككى كۆز .
ئەينۇلھەياد (عين الحيات) ، ئە . ھايات بۇلىقى .
ئەينۇلىيەقىن (عين اليقين) ، ئە . بىرەر ھادىسىنى كۆز بىلەن كۆرۈپ ، ماھىيىتى بىلەن ئېنىق بىلىش . ◇ئەھلى~ (اهل~) : ئۆتكۈر كۆزلۈكلەر .
ئەينى بىنىش (عين بينش) ، ئە - پ . ئۆتكۈر كۆز .
ئەينىيەت (عينيت) ، ئە . ئەينەنلىك .
ئەيۋان (ايوان) ، ئە . ساراي ، قەسىر ؛ كاتتا زال .
ئەيىقماق (ايقاق) سەگەك بولماق ، سەگەكلەشمەك . ق . ئەيلماق .
ئەيىلماق (ايلماق) ھوشيار بولماق ؛ ھوشىغا كەلمەك .
ئەييار (عيار) ، ئە . ھىيلىگەر ؛ تېڭىرقاپ قالغان .
ئەييارلىق (عيارليق) ھىيلە .
ئەييىاش (عياش) ، ئە . ئەيش - ئىشرەتكە بېرىلگەن ، ئىشرەتپاز ، مەئىشەتپەرەس ؛ ئاقنانچى .
ئەييام (ايام) ، ئە . «يەۋم (يوم)»نىڭ كۆپلۈكى : كۈنلەر ، چاغلار ، دەۋر ، مەزگىل . ◇ زەئىف ئەييامى (ضعيف ايامى) : كۆچسىزلىك پەيتلىرى . ◇شەباب ئەييامى (شباب ايامى) : ياشلىق دەۋرى ، يىگىتلىك چاغلىرى .
ئەييامى شەباب (ايام شباب) ، ئە - پ . يىگىتلىك دەۋرى .
ئەييامى فانى (ايام فانى) ، ئە - پ . ئۆتكەن كۈنلەر ، ئۆتمۈش .
ئەييامى ۋىسال (ايام وصال) ، ئە - پ . ۋىسال كۈنلىرى .
ئەييۇھەننىاس (ايها الناس) ، ئە . ھەي ، ئادەملەر !

باده پالا (باده پالا) ، پ . مەي سۈزگۈچ ، مەي سۈزىدىغان لاتا .
باده پەرەست (باده پرست) ، پ . شارابقا بېرىلگەن ، مەيخۇمار ، ئىچەرمەن ؛ مەي قۇيغۇچى ، ساقىي .
باده پەيما (باده پيما) ، پ . مەي قۇيغۇچى ، ساقىي ؛ هاراق ئىچكۈچى ، مەيخور ؛ هاراق ئىچىش ، هاراق تېتىپ بېقىش .
باده پەيمالىغ (باده پيماليغ) ساقىيلىق ، مەي قۇيغۇچىلىق ؛ مەيخورلۇق ، ئىچەرمەنلىك .
باده نۇش (باده نوش) ، پ . مەي ئىچكۈچى ، مەي ئىچكەن ، مەيخور ، ئىچەرمەن .
باده پەيماي (باده پيماى) ، پ . ق . باده پەيما .
بادەئى تەهۇرا (باده طهورا) ، ئە - پ . ساپ مەي ، سۈزۈك مەي .
بادەئى رەنگىن (باده رنكين) ، ئە - پ . رەڭدار مەي ، قىزىل مەي .
بادەئى ساف (باده صاف) ، ئە - پ . ساپ مەي ، سۈزۈك شاراب .
بادەئى كەۋسەر (باده كوثر) ، ئە - پ . جەننەتتىكى كەۋسەر بۇلىقىنىڭ سۈيى .
بادەئى ناب (باده ناب) ، ئە - پ . تىنىق مەي ، ساپ مەي .
بادەئى هۇمرا (باده حمرا) ، ئە - پ . قىزىل مەي .
بادبان (بادبان) ، پ . يەلكەن ؛ يەلكەنلىك كېمە . ◇~**بۇزماق** (~بوزماق) : يەلكەن چۈشۈرمەك .
بادپا (بادپا) ، پ . تېز يۈرىدىغان ، يۈگۈرۈك ، يەلتاپان . ◇~**نىڭ تۇيناغى** (~نينك توينا‌غى) : ئاتنىڭ تۇيىقى .
بادپاي (بادپاى) ، پ . ق . بادپا .
باد پەيما (باد پيما) ، پ . چاپقۇر ئات ، يۈگۈرۈك ئات ؛ بىهۇدە ئىشلار كەينىدىن چېپىپ يۈرگۈچى ، هاماقەت .
باد پەيماي (باد پيماى) ، پ . ق . باد پەيما .
بادگىر (بادكير) ، پ . شامال تارتقۇچى تۈڭلۈك ؛ ك . بۇرۇن تۆشۈكى . ◇**ئىككى~** (ايكى~) : بۇرۇننىڭ ئىككى تۆشۈكى .
بادرەنگى (بادرنكى) ، پ . لىموننىڭ بىر خىلى .
بادىي I (بادى) ، پ . شامال بىلەن هەرىكەتلىنىدىغان ؛ يەلكەنلىك ؛ پۈۋلىنىدىغان .
بادىي II (بادى) ، ئە . باشلىغۇچى ، ئالدى بىلەن قول تەۋرەتكۈچى ؛ زاهىر ، ئاشكارا ؛ ئىشنىڭ بېشى ، باشلانما ؛ سەۋەب .
بادىي III (بادى) ، پ . چۆل خەلقى ، چۆلدە ياشايدىغان .
بادى بۇرۇت (باد بروت) ، پ . تەكەببۇرلۇق ؛ كىبىرلىنىش .
بادى خەزان (بادخزان) ، پ . كۈز شامىلى .
بادى سەبا (باد صبا) ، پ - ئە . تاڭ شامىلى ، سەهەر شامىلى ؛ سالقىن شامال .
بادى سەرسەر (باد صرصر) ، پ . قاتتىق شامال ؛ شىۋىرغان .

باتۇق (باتوق) ئېغىر ؛ زور ؛ مۇھىم ؛ مۇشكۇل ؛ پېتىق .
باتىل (باطل) ، ئە . بۇزۇلغان ، بۇزۇق ، بىكار قىلىنغان ، بىمۇدە ؛ ئاساسسىز ، يالغان .
◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) ، ◇～ئەتمەك (～ايتماك) ، ◇～قىلماق (～قيلماق) : يوق قىلماق ، بىكارغا چىقارماق ، بۇزماق . ◇～خەيال (～خيال) : بىمۇدە خىيال .
باتىن (باطن) ، ئە . ئىچ ، ئىچكى ، ك . كۆڭۈل . ◇～ئەئما (～اعمى) : بىلىمسىز ، ساۋاتسىز ، كالۇا .
باتىنەن (باطناً) ، ئە . ئىچىدىن ، ئىچكى تەرەپتىن .
باتىنىي (باطنى) ، ئە . ئىچكى ، يوشۇرۇن .
باتىنىيە (باطنيه) ق . باتىنىي .
باتياق (باتياق) ، كەك ، پايانسىز ؛ مول ، مەمۇر .
باج (باج) ، ئە . قەدىمكى زاماندا كاتتا پادىشاھلار ئۆز ھامىيلىقىدىكى كىچىك مەملىكەتلەردىن ئالىدىغان سېلىق .
باجۇد (باجود) ، پ ـ ئە . مەرھەمەتلىك ، سېخى . ◇ۋۇجۇد～ (وجود～) : سېخى ئادەم ، مەرھەمەتلىك شەخس .
باجىن (باجين) بېيجىڭ شەھىرى .
باخەبەر (باخبر) ، پ ـ ئە . خەۋەردار ، بىلگەن .
باختەر I (باختر) ، پ . غەرب ، غەرب تەرەپ . ◇باختەردىن تا بەخاۋەر (باختردين تا بخاور) : كۈن پېتىشتىن كۈن چىقىشقىچە .
باختەر I (باختر) ، پ . بەلخ شەھىرىنىڭ قەدىمىي نامى .
باخسۇم (باخسوم) بۇغداي ياكى تېرىق ئۈندا قىلىنىدىغان بوزىغا ئوخشاش ئىچىملىك ؛ تېرىق ياكى قوناق ئۈندىن قىلىنغان توقاچ .
باخۇسۇس (باخصوص) ، پ ـ ئە . خۇسۇسەن ، بولۇپمۇ .
باخىرەد (باخرد) ، پ . ئەقىللىق ، دانا .
باخشى (باخشى) دەپتەر تۇتقۇچى ، كاتىپ ؛ تېۋىپ ؛ كاتتا زىيالىي ، ئوردا مۇئەللىمى ، دوكتور .
باد (باد) ، پ . شامال . ◇～پەيما (～پيما) : تېز يۈرەر ، ئۇچقۇر .
بادامە (بادامه) ، پ . بادام كەبىسى ، بادام شەكىللىدىكى ، بادام نۇسخە ، بادامغا ئوخشاش .
◇～مۆھر (～مهر) : بادام شەكىلدە ياسالغان مۆھۈر .
باد ئاۋەرد (باد آورد) ، پ . شامال ئۇچۇرۇپ كەلگەن ؛ ئۇزلۇكسىدىن كەلگەن ، ئەمگەكسىز قولغا كەلگەن . ◇گەنجى～ (گنج～) : شامال ئۇچۇرۇپ كەلگەن خەزىنە .
بادە (باده) ، پ . مەي ، ئىچكۈلۈك ، شاراب ؛ قەدەھ .
بادە ئاشام (باده آشام) ، پ . مەيخور ، ئىچەرمەن .
بادەخور (بادەخور) ، پ . مەيخور ، ئىچەرمەن .

باربەد (باربد) ، پ . خىسراۋ پەرۋىزدىڭ داڭلىق مۇزىكىچىسى .
بار بەست (بار بست) ، پ . يۈك تاڭغۇ .
بارپا (بارپا) ھەمىشە ، دائىم .
بارتىنماق (بار تينماق) باراتماق ، بارلىققا كەلتۈرمەك .
باردار (باردار) ، پ . مېۋىلىك ، ھوسۇللۇق ، مېۋە بېرىدىغان ، ھامىلدار .
باردىك (باردیک) بارسۇن .
باردىكلار (باردیکلار) بارسۇن .
بارس (بارس) يولۋاس ، قاپلان .
بارساچى (بارساجی) ياۋايى ھايۋانلارنى كۆندۈرگۈچى ، پەرتقۇچلارنى كۆندۈرگۈچى .
بارسچى (بارسچی) يولۋاس ئۆگەتكۈچى ، يولۋاس ئويناتقۇچى .
بارغۇلۇق (بارغولوق) پاناھ جاي ، باشپاناھلىق .
باركەش (باركش) ، پ . يۈك توشۇغۇچى ، ھامال .
بارگاھ (بارگاه) ، پ . پادىشاھ قوبۇلخانىسى ، پادىشاھ سارىيى ؛ قەسىر ؛ دېڭىز ساھىلى .
◇ **فەلەك بارگاھى** (فلک بارگاهی) : ئاسمان قەسىرى ، ئېگىز ئاسمان .
بارگەھ (بارگه) ، پ . ق . بارگاھ .
بارگىران (بارگیران) ، پ . ئېغىر يۈكلۈك ، ئېغىر يۈك بېسىلغان .
بارلاس (بارلاس ، برلاس) باتۇر ، قەھرىمان ؛ ھەربىي باشلىق ؛ تۈركىي قەبىلىلەردىن بىرى .
بارلاق (بارلاق) پاناھ جاي ، پاناھلىنىش ئورنى .
بارلاماچ (بارلاماچ) پېتىر نان .
بارلاماق (بارلاماق) بار ـ يوقلۇقىنى بىلمەك .
بارلانماق (بارلانماق ، بارلانمق) بارلىققا كەلمەك ، مەۋجۇت بولۇپ تۇرماق ؛ ياشىماق .
بارلىق (بارلیق) ئالەم ، دۇنيا ؛ بايلىق ، دۆلەتمەنلىك . ◇~ **شەھرستانى** (بارلیق شهرستانی) : بارلىق ئالەم ، دۇنيا .
بارلىغ (بارلیغ) ق . بارلىق .
بارماق (بارماق) كەتمەك ، يۈرمەك ؛ ئىش قىلماق ، ئىپادە كۆرسەتمەك . ◇ **ھوشدىن~** (هوش دین~) : ھوشسىزلانماق ، ھوشىدىن كەتمەك . ◇ **ئۆزىدىن بارماق** (اوزیدن~) ھوشىنى يوقاتماق . ◇ **بارور چاغ** (بارور چاغ) : كېتەر چاغ . ◇ **ياخشى بارماق** (یخشی بارماق) : ئىپادىسى ياخشى بولماق ، ياخشى ئىشلىمەك .
بارمان (بارمان) بارمايمەن .
بارما (بارما) ، پ . مەرتەملەر ، قېتىملار ؛ تەكرار ـ تەكرار .
بارۇ (بارو) ، پ . قەلئە تېمىنىڭ ئوق ئېتىش جايى ، قورغاننىڭ ئوق چىقىرىش تۆشۈكى .
بارۇت (باروت) ، پ . مىلتىق دورىسى ، پورۇخ .
بارۇر (بارور) ، پ . مېۋىلىك ، ھوسۇللۇق ، مېۋە بەرگۈچى .

بادى مۇخالىق (باد مخالف) ، پ - ئ . تەتۇر شامال .
بادىشى رەي (بادى راى) ، ئ - پ . دەسلەپكى پىكىر .
بادىيە (باديه) ، ئ . دەشت ، سەھرا ، چۆل ، باياۋان . ◇~ ئەھلى (~اهلى) : چۆلدە ياشىغۇچى ، سەھرايى ، بەدەۋى . ◇~پەيماي (~پيماى) : سەھرادا يۈرگۈچى ، سەھرالىق ؛ ك . قۇيۇن . ◇~تۇتماق (~توتماق) : دەشت - سەھرانى كەتمەك ؤە شۇ يەردە ياشىماق . ◇زۇلمەت بادىيەسى (ظلمت باديەسى) : قاراڭغۇلۇق چۆلى .
بادىيەئى فىراق (باديه فراق) ، ئ - پ . ئايرىلىش چۆلى ، پىراق دەشتى .
بادىشى نەزەر (بادى نظر) ، ئ - پ . دەسلەپكى قاراش .
بار I (بار) ، پ . يۈك .
بار II (بار) ، پ . ھوسۇل ، مېۋە .
بار III (بار) ، پ . قېتىم ، مەرتە ، نۆۋەت ؛ كەررە . ◇نەچە~ (نيچە~) : نەچچە قېتىم . ◇بارلار (بارلار) : قېتىملار .
بار IV (بار) ، پ . ئىجازەت ، رۇخسەت . ◇~بەرمەك (~بيرماك) : كىرىشكە رۇخسەت بەرمەك ؛ قوبۇل قىلىنماق . ◇~ئىستەمەك (~ايستماك) : رۇخسەت سورىماق . ◇~تاپماق (~تاپماق) : كىرىشكە رۇخسەت ئالماق ، قوبۇل قىلىنماق ؛ ئېتىبار تاپماق . ◇~ئەھلى (~اهلى) : ساراي ئەمەلدارلىرى .
بار V (بار) ، پ . (سۆز ياسىغۇچى رولىدا كېلىپ «ياغدۇرغۇچى ، چاچقۇچى ، تۆككۈچى» مەنىلىرىنى بىلدۈرىدۇ) . ◇ئەنبەر~ (عنبر~) : كافۇر ياغدۇرغۇچى ، خۇشبۇي تارقاتقۇچى . ◇كافۇر~ (كافور~) : كافۇر ياغدۇرغۇچى ، خۇشپۇراق چاچقۇچى ؛ ك . قار ياغدۇرغۇچى .
بار VI (بار) (ھۆكۈم باغلامچىسى «دۇر/تۇر» ، «ئەرۇر» مەنىلىرىدە كېلىدۇ) .
بارات (برات) ، ئ . ق . بەرات I . ◇~ئاي (~آى) : ھىجىرىيە كالېندارى بويىچە 8 - ئاي (شەئبان) .
باران (باران) ، پ . يامغۇر . ◇تىر~ (تير~) : ئوق ياغدۇرۇش .
بارانغار (بارانغار) ق . بۇرانغار .
بارە I (باره) ، پ . قېتىم ، مەرتىۋە ، نۆۋەت .
بارە II (باره) ، پ . ◇ بارەسىدە (بارەسيدا) : خۇسۇسىدا ، ھەققىدە ، توغرىسىدا .
بارە III (باره) ، پ . قەلئە ، قورغان ، سېپىل ؛ قاشا .
بارە IV (باره) ، پ . ئات ؛ ئۇلاغ .
بارەكەللاھۇ (بارك الله) ، ئ . ئاللاھ بەرىكەت بەرسۇن ؛ ئاللاھ مۇبارەك قىلسۇن .
بارەندە (بارنده) ، پ . ياغقۇچى ، تۆككۈچى ، ياغدۇرغۇچى . ◇ئەبرى~ (ابر~) : يامغۇر تۆككۈچى بۇلۇت .
بارەئى سۈرئەتنەما (باره سرعت نما) ، ئ - پ . چاپقۇر ئات ، يۈگۈرۈك ئات .

چۈشۈرۈش ؛ قىدىرىش ، تەكشۈرۈش ؛ تەلەپ قىلىش .

بازگەشت (بازگشت) ، پ . قايتىش ؛ ◇～قىلماق (～قيلماق) : (جەڭدىن ، سەپەردىن ، بازاردىن) قايتماق .

بازگۈن (بازكون) ، پ . قارشى ، تەسكىرى ، ئەكسى ؛ بەختسىز ، ئېزىلگەن ، خور . ◇نەقلى ～ ئۇرماق (نعل～اورماق) : تالىنى تەتۈر قاقماق ؛ ك . بىلىپ تۇرۇپ بىلمەسكە سالماق ، خۇپسەنلىك قىلماق .

بازگۇنە (بازكونه) ، پ . ق . بازگۈن .

بازگۇي (بازكوى) ، پ . ناخشىدا بىر سۆزنى تەكرارلاپ ئېيتىش ؛ بىر خىل كۈي .

بازو (بازو) ، پ . بىلەك ، جەينەك ؛ كۈچ ؛ ياردەم ، ياردەمچى . ◇فۇلاد～ (فولاد～) : پولات قول ، كۈچلۈك قول .

بازۇئى ئەدل (بازوعدل) ، ئە ـ پ . ئادالەت قولى ؛ ك . ئادىللىق .

بازۇي (بازوي) ق . بازۇ .

بازى (بازى) ، پ . ئويۇن ، چاقچاق ؛ ئالدام . ◇ئۆزىنگە～بەرمەك (اوزيكه～بيرماك) : ئۆزىنى ئالدىماق ، ◇～بەرمەك (～بيرماك) : ئالدىماق ، ◇～يەمەك (يىماك) : ئالداماق ، ئويناپ قالماق .

بازىچە (بازيچه) ، پ . ئويۇنچۇق .

بازىچەئى ئەتفال (بازيچه اطفال) ، ئە ـ پ . بالىلار ئويۇنچۇقى ، قونچاق .

بازىگەر (بازيكر) ، پ . ئويۇنچى ؛ مەسخىرىۋاز ، چاقچاقچى .

بازىل (باذل) ، پ . بېغىشلىغۇچى ؛ ئېھسان قىلغۇچى ؛ ئىجتىمات قىلغۇچى .

بازىنگەر (بازينكر) ، پ . ق . بازىگەر .

باسەفا (باصفا) ، پ ـ ئە . ساپالىق ، تازا ، پېقىملىق .

باستۇرماق (باستۇرماق) پېچىلمەك ، مەغلۇپ بولماق ؛ زەربە بەرمەك .

باستۇق (باستوق) ئاتنىڭ يوپۇقى ، ئات كىيىمى .

باستۇن (باستون) مامۇق كۆرپە ، ياستۇق ؛ ئورۇن ـ كۆرپە ، يوتقان ـ كۆرپە .

باسروغ (باسروغ) كىگىز ئۆينىڭ چۆرىسىگە يېپىلىدىغان كىگىز ؛ بېسىپ چىڭىتىدىغان ئېغىر نەرسە .

باسرۇق (باسروق) ق . باسرۇغ .

باسقۇن (باسقون) قورقۇنچلۇق چۈش ؛ ھۈجۈم ، زەربە ، تاجاۋۇز . ◇كەچ～ (كيج～) : كېچىلىك ھۈجۈم ، كېچىلىك زەربە .

باسقىن (باسقين) غەلىبە ، يېڭىش .

باسماق (باسماق) باسماق ؛ مەغلۇپ قىلماق ، غالىب كەلمەك ، يەڭمەك ، زەربە بەرمەك . ◇مەي～ (مى～) : مەست قىلماق . ◇نەقش～ (نقش～) : مۆھۈر باسماق ؛ نەقىش چىقارماق . ◇ئۇيقۇ دەۋى～ (اويقو ديوى～) : ئۇيقۇ غالىب كەلمەك . ◇يۇرەك～

بارى I (بارى) بارلىقى ، بارى ، بارچە ، ھەممىسى ، پۈتۈنلەي ، تامامەن ؛ يەنە ، تېخى ؛ ھەرگىز .

بارى I (بارى) يارانقۇچى ، خەلق ئەتكۈچى ، ئاللاھ .

بارى II (بارى) ھېچ بولمىسا ؛ ئەمدى .

بارى IV (بارى) ھەمىشە ، ھەر ۋاقىت ، دائىم .

بارى V (بارى) ، پ . بورىيا ، بورا .

بارى ئام (بارعام) ، پ ـ ئە . ئومۇمىي ئىجازەت ، ئومۇمىي قوبۇل . ◇～**بەرمەك** (بارى عام بيرماك) : ھەممىنى قوبۇل قىلماق .

بارى ئەمانات (بار امانات) ، پ ـ ئە . ئامانەت يۈكى .

بارى ئەندۇھ (بار اندوه) غەم يۈكى ، غەمنىڭ ئېغىرلىقى .

بارمد (بارد) ، ئە . سوغۇق .

بارمدى يابىس (بارد يابس) ، ئە ـ پ . قۇرۇق سوغۇق .

بارمز (بارز) ، ئە . ئوچۇق كۆرۈپ تۇرغان ، ئاشكارا ؛ مەشھۇر ، داڭلىق .

بارىشماق (بارشماق) كېلىشمەك ، مۇڭاپىقلاشماق ، پۈتۈشمەك .

بارىقە (بارقه) ، ئە . چاقماق ، چېقىن ؛ چېقىن نۇرى .

بارىقەئى زىياۋ (بارقه ضياء) ، ئە ـ پ . نۇر ، چېقىن .

بارىقەئى سەرمەدى (بارقه سرمدى) ، ئە ـ پ . زاۋالسىز ، دائىمىي روشەنلىك ، مەڭگۈلۈك يورۇقلۇق .

بارىك (باريک) ، پ . ئىنچىكە ، نازۇك ؛ ئەۋرىشىم .

بارىكبىنلىك (باريک بين ليک) نازۇك نەرسىلەرنى بىلەلەيدىغانلىق .

باز I (باز) ، پ . لاچىن . ◇**بازۇ شاھىن** (بازو شاهين) : لاچىن ۋە قارچۇغا ، لاچىن .

باز II (باز) ، پ . يەنە .

باز III (باز) ، پ . (سۆز بىرىكمىلىرىدە «ئويۇنغۇچى ، ئويناتقۇچى» دېگەن مەنىلەرنى ئىپادىلەيدۇ) . ◇**مەيمۇنباز** (ميمون باز) : مايمۇن ئويناتقۇچى . ◇**پاكباز** (پاکباز) : ھالال ئويۇنغۇچى (قمارباز) ؛ ھەقىقىي ئاشىق ، چىن ئاشىق .

باز IV (باز) ، پ . ئېچىش ؛ يېيىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : ئاچماق ، يايماق .

باز ئاۋەرد ، بازاۋەرد (باز آورد) ، پ . ھەدىيە ، تارتۇق ؛ قايتا كەلتۈرۈش ، ئىككىنچى قېتىم كەلتۈرۈش .

بازەرگان (بازرکان) ، پ . سودىگەر ، ئېلىپ ساتار .

بازبان (بازبان) ، پ . قارچۇغا باققۇچى ، ئوۋ قۇشى باققۇچى .

باز جۇست (باز جست) ، پ . ئاقتۇرۇش ، تەكشۈرۈش ، قىدىرىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : ئاقتۇرماق .

بازخاست (باز خواست) ، پ . قايتۇرۇپ ئېلىش ؛ خىزمەتتىن چاقىرىۋېلىش ، مەنسەپتىن

باشقۇيىلىق (باش قوييلىق) نومۇسسىزلىق ، قەبىھلىك .

باشقىيان (باشقيان) توپ ، زەمبىرەك .

باشۇكۇھ (باشكوه) ، پ ـ ئە . ھەيۋەتلىك ، سۆلەتلىك ، سەلتەنەتلىك .

باغ (باغ) باغلام ، باغ .

باغات (باغات) باغلار ، باغلىق جايلار ، گۈلزارلار .

باغالتاق (بغلطق) پاختىلىق جېلىتكە .

باغام (باغام) باغلاق ، بوغام ، بىر باغلام .

باغانلاماق (باغانلاماق) تۈرۈك قويماق .

باغبان (باغبان) ، پ . باغۋەن ؛ گۈلچى .

باغچال (باغچال) ئۆردەكنىڭ بىر خىلى .

باغداي (باغداى) تاغ باغرى ، يەر تۆۋىنى ، يانتۇلۇق .

باغدايسىز (باغدايسيز) يانتۇ ئەمەس ، يانتۇسىز .

باغر (باغر) كۆكرەك ، كۆكس ؛ جىگەر . ◇ باغرى تالماق (باغرى تالماق) : دەرمانسىزلانماق ، مادارسىزلانماق . ◇ باغرىغا تاش بەركىتمەك (باغرىيغە تاش بير كيتماك) : سەۋر قىلماق ، چىدىماق .

باغرى قارا (باغرى قرا) قارا باغىر ناملىق قۇش (كۆكرىكىدىكى پەيلىرى قارا بولىدۇ چۆلدە ياشايدۇ) .

باغلاغۇلۇق (باغلاغولوق) باغلاقلىق ، تۇتاشقان .

باغلاشتىرماق (باغلاشترماق) تۈزمەك ، تۇتاشتۇرماق ، ئۇلىماق .

باغناق (باغناق) ئاياللارنىڭ باش بېزىكى .

باغۇرداق (باغورداق) كېكىرتەك ، گال .

باغىي I (باغى) ، پ . باش تارتقۇچى ، بويسۇنمىغۇچى ، ئىسيان كۆتۈرگۈچى ، ئىسيانكار ، قوزغىلاڭچى .

باغىي II (باغى) ، پ . باغنىڭ ، گۈلزارلىقنىڭ ، باغقا تەئەللۇق .

باغىي III (باغى) ، پ . بىرلىشىپ ، بىرلىكتە .

باغى جىنان (باغ جنان) ، پ ـ ئە . جەننەت بېغى .

باغىر (باغير) جىگەر ؛ كۆكرەك . ◇ ~ خۇنابى (~ خونابى) : يۈرەك قېنى ، جىگەر قېنى . ◇ ~ پەرگالەسى (~ پرگالەسى) : جىگەر پارىسى ، يۈرەك پارىسى .

باغىرداق (باغيرداق) يۆگەك ، زاكا ؛ لىپتىك .

باغىرساق (باغيرساق) ئىچكى ئەزا ، ئۇچەي .

باغىش (باغيش) ئۆگە ؛ باغلىنىش ؛ باغ ؛ چېدىرنىڭ ئارقىنى ؛ تون بەلبېغى .

باغىشلاماق (باغيشلاماق) بەرمەك ؛ ئىلتىپات قىلماق ، كەچمەك .

باغىنماق (باغينماق) ياراشماق ، خوپ بولۇشماق .

(يوراق~) : ئۆزىنى توختىتىپ ئالماق ، كۆنۈكمەك . ◇ دۇشمەننى~ (دشمنلى~) : دۇشمەننى مەغلۇپ قىلماق .

باسۇروغ (باسوروغ) ق . باسروغ .

باسىت (باسط) ، ك . كۆڭۈل ئاچقۇچى ، خۇرسەن قىلغۇچى ؛ يايغۇچى ، ئاچقۇچى ، كېڭەيتكۈچى .

باسىرە (باصره) ، ك . كۆرۈش قۇۋۋىتى ، كۆرۈش سەزگۈسى ؛ كۆز . ◇~ شەمئى (~ شمعى) : كۆز نۇرى .

باسىق (باسيق) چىداملىق ، بېسىمغا بەرداشلىق بېرەلەيدىغان .

باسىلماق (باسيلماق) بېسىلماق ، مەغلۇپ بولماق ، يېڭىلمەك .

باش (باش) ◇~ ئالماق (~ آلماق) : ئايرىلماق ، ئاجرالماق . ◇~ ئالىپ چىقماق (~ آليپ چيقماق) : ھەممە نەرسىنىڭ مەردىدن كەچمەك . ◇~ ئۇرماق (~ اورماق) : پەيدا بولماق ، ژۇجۇنقا كەلمەك . ◇~ ئويناماق (~ اويناماق) : باشنى تىكمەك ، پىداكارلىق قىلماق ؛ قۇربان بولماق . ◇~ ئىندۇرمەك (~ ايندورماک) : تەزىم قىلماق ؛ قايىل بولماق . ◇ باشى بارماق (باشى بارماق) : بېشى كەتمەك ، بېشى كېسىلمەك ، ئۆلمەك . ◇~ تارتماق (تارتماق) ، ◇~ چەكمەك (~ چيكماک) : باش تارتماق ، بويۇن تولغىماق ؛ كۆتۈرۈلمەك ، يۇقىرىلىماق ؛ ئۇنۇپ چىقماق ، كۆكەرمەك . ◇~ چىقارماق (~ چيقارماق) : ئۆزىنى كۆرسەتمەك ، كۆرۈنمەك ، تېشىپ چىقماق ؛ باش كۆتۈرۈپ يۈرمەك . ◇~ قاچۇرماق (~ قاچورماق) : ئۆزىنى تارتماق ، ئۆزىنى ئايماق ، ساقلانماق . ◇~ ئۇچۇرماق (~ اوچورماق) ، ~ تۇشۇرمەك (~ توشورماک) : ئۆلتۈرمەك ، بېشىنى كەسمەك . ◇~ ئوغۇرلاماق (~ اوغورلاماق) : ك . ئۆلتۈرمەك . ◇~ سوقماق (~ سوقماق) : كىرپە كەتمەك ، كىرمەك . ◇ ئالدىدا~ قويماق (الديدا~ قويماق) : ئۆزىنى كىچىك تۇتماق ، ئىتائەت قىلماق ، ئىلتىجا قىلماق . ◇ باشىدىن چىقماق (باشيدن چيقماق) : يادىدىن چىقماق . باشىدىن قويماق (باشيدن قويماق) : مەردىدن كەچمەك ، تەرك قىلماق . ◇ باشىغا يەتمەك باشيغه يېتماک) : ئۇستىگە كەلمەك ، ئالدىغا كەلمەك ؛ باشلىماق . ◇ باشى فەلەكدىن ئۆتمەك (باشي فلكدين اوتماک) : ك . كاتتا مەرتىۋە ھاسىل قىلماق . ◇ خەتىدىن~ كۆتەرمەمەك (خطيدين~ كوتارماماک) : (كىشىنىڭ) ئىتائىتىدە بولماق ، سىزغان سىزىقىدىن چىقماسلىق .

باشاق (باشاق) ئۇچ ، باش ، باشاق ؛ ئوقيا ئوقىنىڭ مېتال ئۇچى .

باش ـ ئايىاق (باش ايىاق) ئۇستباش ، بىر قۇر كىيىم .

باشباغ (باشباغ) باش ياغلىقى .

باشچى (باشچى) يول باشلىغۇچى .

باشسىزلىق (باش سىزليق) باشباشتاقلىق .

باشقارماق (باشقارماق) ئېلىپ بارماق ؛ يوللىماق .

بالچاق (بالچاق) قىلىچ دەستىسى ، قىلىچ سېپى .
بالچىق (بالجيق) پاتقاق .
بالداغلاماق (بالداغلاماق) (قىلىچنى) دەستىسىدىن تۇتماق ، قولغا ئالماق .
بالداق (بالداق) دەستە ، قىلىچ دەستىسى ، ساپ .
بالدۇر (بالدور) بىلەزۈك ؛ كويزا ، قول ئىشكىلى .
بالغاماق (بالغاماق) قازماق ، كولىماق ؛ ئاختۇرماق .
بالقىماق (بالقيماق) تاشماق ؛ (ئوت) يامماق ؛ پارلىماق ، ژالىلدىماق .
بالۇپەر (بال و پر) ، پ . قانات ۋە پەي ؛ ك . كۆچ ـ قۇدرەت ، قابىلىيەت .
بالىچاق (باليچاق) بىر خىل بۆك .
بالىدە (باليده) ، پ . ئۆسكەن ، ئۇنۇپ چىققان ؛ چوڭ بولغان ، زورايغان .
بالىش (باليش) ئالتۇن ـ كۈمۈشلەرنىڭ ئېغىرلىق مىقدار بىرلىكى .
بالىشت (باليشت) ، پ . ياستۇق . ◇ گىردە~ (كردە~) : چۆرىسىگە رېشىلىيە ئىشلەنگەن يۇمىلاق ياستۇق .
بالىغ I (بالغ) ، ئە . بالاغەتكە يەتكەن ، يېگىتلىك دەۋرىگە يەتكەن ؛ بويىغا يەتكەن .
◇~ بولماق (~بولماق) : بالاغەتكە يەتمەك .
بالىغ I (باليغ) بېلىق .
بالىق I (باليق) بېلىق .
بالىق I (باليق) شەھەر .
بالىن I (باليڭ) ، پ . ياستۇق ؛ باش تەرەپ .
بالىن I (باليڭ) ئوت ئۆچقۇنى .
بام (بام) ، پ . تام ، ئۆي تېمى ؛ ئۆگزە ؛ تورۇس .
بامداد (بامداد) ، پ . تاڭ سەھەر ، ئەتىگەن .
بامدادان (بامدادان) ، پ . تاڭ سەھەردە ، ئەتىگەندە ، تاڭ بىلەن تەڭ .
بانگ (بانگ) ، پ . قىچقىرىق ، سۈرەن ، يۇقىرى ئاۋاز ، ژارقىراش .
بانگى نوشەنوش (بانگ نوشا نوش) ئولتۇرۇشتىكى ژارالڭ ـ چۈرۈڭ ، ھاراق سورۇنىدىكى ژارقىراش ـ جارقىراش .
بانۇ (بانو) ، پ . خانىم ، ئايىم ؛ خېنىم .
بانىي (بانى) ، ئە . بىنا قىلغۇچى ، ئىمارەت سالغۇچى ، بىناكار .
باھەم (باهم) ، پ . بىرلىكتە ، ئورتاق .
باھۇش (باهوش) ، پ . ھوشيار ، ئەقىللىق .
باھىر (باهر) ، ئە . روشەن ، ئېنىق ؛ شانلىق ، نۇرلۇق ، پارلاق .
باھىس (باحث) ، ئە . ئىزدىگۈچى ، تەتقىق قىلغۇچى ؛ بەس ـ مۇنازىرە قىلغۇچى ، گەپ تالاشقۇچى .

باغى ئىرەم (باغ ارم) ، پ . جەننەت ، ئىرەم بېغى .

باف (باف) ، پ . (سۆز بىرىكمىلىرىدە «توقۇغۇچى» مەنىسىدە كېلىدۇ) . ◇ **پەردە~** (پردە~) : پەردە توقۇغۇچى .

بافەر (بافر) ، پ . شان ـ شەۋكەتلىك ، سەلتەنەتلىك ؛ شان ـ شەۋكەت .

بافت (بافت) ، پ . توقۇلماق .

باقان (باقان) خادا ، تۇرۇك .

باقاۋۇل (باقاول) ق . بەكاۋۇل .

باقتۇرماق (باقتورماق) قاراتماق ، كۆرسەتمەك ، نامايان قىلماق .

باقلى (باقلى) دادۇر .

باقماق (باقماق) قارىماق ؛ بىر كىمگە قاراشلىق بولماق ، بىر كىمنىڭ قول ئاستىغا ئۆتمەك .

باقور (باقور) چوڭ ، يوغان ، زور .

باقەۋى (باقوى) ئاقساقال ، قەبىلە باشلىقى .

باقىي (باقى) ، ئە . ئەبەدىي ، دائىمىي ، مەڭگۇ ؛ قالدۇق ، ئېشىندا ، ئېشىپ قالغان نەرسە . ◇ **~مۇتلەق** (~مطلق) : مەڭگۇ . ◇ **~قالماق** (~قالماق) : ئېشىپ قالماق ، قالدۇق بولماق .

باقىر (باقير) مىس .

باكاۋۇل (باكاول) ق . بەكاۋۇل .

باك (باك ، باک) ، پ . قورقۇنچ ، خەۋپ ؛ زىيان . ◇ **~ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : ھېيىقماق ، قورقماق ؛ زەرەر يەتكۈزمەك . ◇ **~ئەرمەس** (~ايرماس) ، ◇ **~يوق** (~يوق) : زىيىنى يوق .

باكىي (باكى) ، ئە . يىغلىغۇچى ، يىغلاڭغۇ .

بال I (بال) ، ھەسەل .

بال II (بال) ، پ . قانات ؛ يەلكىدىن قول ئۇچىغىچە ئارىلىق ، قول . ◇ **~كۇشاي** (~كشاى) : قانات قاققۇچى ، قانات يايغۇچى ، ئۇچقۇچى . ◇ **بالۇپەر ئۇرماق** (بال و پر اورماق) : ئۇچماق . ◇ **شىكەستە~** (شكستە~) : سۇنۇق قانات . ك . ئازابنى كۆپ چەككەن ، كۆڭلى سۇنغان .

بالا (بالا) ، پ . (ئىككىنچى بوغۇمدىكى «ئا» ئۇزۇن سوزۇق) ئېگىز ، يۇقىرى ؛ ◇ **~دەست** (~دست) : قولى ئۇزۇن ، قۇدرەتلىك ، كۈچلۈك ، قولى قەيەرگە سۇنسا يېتىدىغان (ئادەم) .

بالاغماق (بالاغماق) قازماق ، ئاختۇرماق .

بالالاماق (بلالاماق) بالىلىماق ، بالا چىقارماق ، تۇغماق ؛ كۆپەيمەك .

بالەتافەت (بالطافت) ، پ ـ ئە . گۈزەل ، لاتاپەتلىك .

بالتو (بالتو) پالتا .

بەبر (ببر) ، ك . قاپلان ، يولۋاس .

بەبرى بەيان (ببر بيان) ، پ . «شاهنامە»دىكى باش قەھرىمانى رۇستەمنىڭ قاپلان تېرىسىدىن تىكىلگەن جەڭ كىيىمى .

بەت (بيت) يۈز ، بەت . ◇ ئاق~ (آق~) : مەسۇم ، پاك ؛ ھۆرمەتلىك . ◇ قارا~ (قرا~) : قەبىھ ؛ پاسىق .

بەردەتمەك (بيرداتماك) قوبۇل قىلماق ، ماقۇللىماق ، ماقۇل كۆرمەك .

بەرك (بيرك) قاتتىق ، مۇستەھكەم ؛ يۇشۇرۇن ، مەخپىي ؛ خىلۋەت . ◇~ تۇتماق (~ توتماق) : مەھكەم تۇتماق ، مەھكەم ساقلىماق (ئىشكىنى ، سىرنى) . ◇~ يەر (ير) : خىلۋەت جاي .

بەركىتمەك (بيركيتماك) بېكىتمەك ، ياپماق ، ئەتمەك ؛ توسماق ؛ قاقماق ، چىڭىتماق ؛ مەلۇم بىر جايغا پاناھلىنىپ تۇرۇۋېلىپ قارشىلىق كۆرسەتمەك . ◇ ئۆز كەمەندىغە~ (اوز كمنيديغه~) : ئۆز دامىغا چۈشۈرمەك .

بەركىمەك (بيركيماك) چىڭىماق ، بەكىمەك ، مۇستەھكەملەنمەك ؛ مەلۇم بىر جايغا پاناھلىنىپ قارشىلىق كۆرسەتمەك ؛ توسۇلماق ، ئېتىلمەك ؛ ئىلىنماق . ◇ دامغە بەركىگەن كىيىك (دامغه بيركيكان كمييك) : توزاققا چۈشكەن كىيىك .

بەركىشمەك (بيركشماك) جايلاشماق ، مەھكەم ئورناشماق ، جىپسلاشماق ؛ يېپىشماق .

بەرگۇ (بيركو) سىلىق ؛ بېرىلمىدىغان ، بېرىش لازىم بولمىغان نەرسە . ◇ ئالغۇ~ (آلغو~) : ئالغۇ ـ بەرگۇ ، ئېلىش ـ بېرىش .

بەرلى (بيرلى) بېرى ، بۇيان .

بەرمەك (بيرماك) بەرمەك ، بېغىشلىماق . ◇ دەست~ (دست~) : مۇيەسسەر بولماق ، ئېرىشمەك ، ھاسىل بولماق ؛ يۈز بەرمەك .

بەرىك (بيريك) ق . بەرك .

بەش (بيش) بەش (5) . ◇~ گەنج (~ كنج) : بەش خەزىنە ؛ ك . ئەۋائىينىڭ «خەمسە» سى . ◇~ ھىس (~ حس) : بەش سەزگۈ : كۆرۈش ، ئاڭلاش ، تېتىش ، پۇراش ، سىلاپ بېقىش .

بەشەۋ (بيشاو) بەش ، بەشەيلەن .

بەشىنچ (بيشنچ) بەشىنچى .

بەشىنچى (بيشينچى) بەشىنچى . ◇~ مەمالىك (~ ممالك) : بەشىنچى مەملىكەت . ك . بەشىنچى ئاسمان . ◇~ قورغان قەھرەمانى (~ قورغان قهرمانى) : ك . مىررىخ يۇلتۇزى .

بەكەنمەك (بيكانماك) ياقتۇرماق ، لايىق كۆرمەك ، خۇش كۆرمەك ، ماقۇللىماق ق . بەگەنمەك .

بەركىرمەك (بيكيرماك) چىڭىماق ، كۈچەيمەك .

باۋەر (باور) ، پ . ئىشەنچ ، ئىشىنىش . ◇~ ئۇيلىمەك (~ ايلاماك) ، ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : ئىشەنمەك ، چىنپۇتمەك .

باۋلى (باولى) ئۇچار قۇش .

باۋجۇد (باوجود) ، پ ـ ئە . گەرچە ... بولسىمۇ ، شۇنداق بولسىمۇ .

باۋۇر (باور) ئارغامچا ، شوينا .

باۋۇرچى (باورچى) ئاشپەز ، ساراي ئاشپەزى .

باۋۇرچىخانە (باورر جى خانه) ئاشخانا .

باۋۇرچىلىق (باورچيليق) ئاشپەزلىك ، ساراي ئاشپەزلىكى .

باۋقار (باوقار) ، پ ـ ئە . سالاپەت ؛ سۈلەتلىك ، كېلىشكەن ، ۋەزمىن ، تەمكىن .

باۋقارلىق (باوقارليق) كېلىشكەنلىك ، ۋەزمىنلىك ، تەمكىنلىك ؛ سالاپەتلىك .

باۋىر (باير) چۆل ، ئېدىرلىق .

باۋىس (باعث) ، ئە . سەۋەب ؛ سەۋەبچى .

بايات (بايات ، بيات) تەڭرى .

بايبەچە (بايبچه) بايۋەچچە ، باي ئوغلى ، بايزادە .

بايبىچە (بايبيچه) ئايال ، خوتۇن .

بايرۇ (بايرو) ئىشەنچلىك خادىم ، يېقىن خادىم .

بايرو (بيرو) ق . بايرى .

بايرى (بايرى) ئەسكى ، كونا ، قەدىمكى ؛ قەدىناس ، ئۆزۈندىن بۇيان خىزمەت قىلىپ كېلىۋاتقان .

بايغىزى (بايغيزى) قۇرۇق ماختانچاق ، هولۇقما .

بايسۇنقار (بايسنقار) يىرتقۇچ قۇش .

بايغاچ (بايغاچ) دەرەخ .

بايقاق (بايقاق) ياڭاق .

بايقال (بايقال) ياۋا بايتال .

بايقۇش (بايقوش) هۇقۇش ، مۇشۇكياپىلاق ؛ كەمبەغەل ، بىچارە .

بايقىز (بايقيز) ق . بايقۇش .

بايىر (بايير) ئېگىز يەر ، تۆپىلىك قىر ؛ بوز يەر ، ئادىمىزاتسىز يەر .

بايىرى (بايرى) تۆھپىكار ، خىزمەت كۆرسەتكەن .

بايىسىت (بايست) ، پ . كېرەك ، زۆرۈر ، تېگىشلىك .

بايىستە (بايسته) ، پ . ق . بايست . ◇~ ئەخىر (~ تاءخير) : كېچىكتۈرۈش كېرەك .

بايىستىراق (بايستراق) زۆرۈر ، بەك زۆرۈر .

بەباد (بباد) ، پ . شامالغا ، ھاۋاغا ، يوققا . ◇~ بەرمەك (~ بيرماك) : شامالغا سورىۋەتمەك ؛ يوققا چىقارماق . ◇~ ئولماق (~ اولماق) : بىكارغا كەتمەك ، سورىلىپ كەتمەك .

بەختى قىراندۇد (بخت قيراددود) ، ئە ـ پ . بەختى قارىلىق ، ئېچىلماس بەخت ، كاج تەلەي .

بەخش (بخش) ، پ . ھەسسە ، ئۇلۇش ؛ كېچىش ، ئەپۇ قىلىش ؛ بۇلۇپ بېرىش ؛ بېغىشلاش ، بېرىش . ◇ گۇناھىـ (كنه~) : گۇناھنى كەچۈرگۈچى . ◇ جان~ (~بخش) : جان بېغىشلىغۇچى ، پىداكارلىق .

بەخشايش (بخشايش) ، پ . كەچۈرۈش .

بەخشايىن (بخش آيين) ، پ . مەرھەمەتلىك .

بەخشەندە (بخشنده) ، پ . بەرگۈچى ، بەخشەندە قىلغۇچى ، بېغىشلىغۇچى ، ھەدىيە قىلغۇچى ؛ مەردانە ، كەلك قورساق .

بەخشىش (بخشش) ، پ . ھەدىيە ، تارتۇق ، شەپقەت ؛ كەچۈرۈم . ◇ ~ ئامىز (~ آميز) : كەلك قورساق ، مەردانە ، شەپقەتچان .

بەخشى (بخشى) ق . باخشى .

بەخىل (بخيل) ، ئە . بېخىل ئادەم ، خەسىس كىشى ، پىخسىق .

بەخيە (بخيه) ، پ . چاك ، تىكىش چېكى ، بېخى .

بەخيەساز (بخيه ساز) ، پ . بېخىچى ، بېخى تىككۈچى ، چاك تىككۈچى . ◇ ~ ئۇرمەك (~اورماك) : بېخى تىكمەك ؛ جىمەك تىكمەك .

بەد (بد) ، پ . ئوسال ، ئەسكى ، يامان ، يارىماس . ◇ ~ ئەفئال (~افعال) : ناچار ئىشلار ؛ بەتقىلىق . ◇ ~ فىئل (~فعل) : پەيلى يامان ، خۇيى ئوسال .

بەئد (بعد) ، ئە . كېيىن ، ئارقىدىن .

بەد ئاموز (بد آموز) ، پ . يامان ئۆگىنىپ قالغان ، يامانلىققا ئادەتلىنىپ قالغان ؛ يامانلىققا كۈشكۈرتكۈچى ، يامان ئىش قىلىشقا ئۈندىگۈچى .

بەد ئاۋاز (بد آواز) ، پ . ئاۋازى قوپال ، ئاۋازى يېقىمسىز . ◇ ~ مۇقرىئ (~مقرئ) : ئاۋازى قوپال قارى ، لەپزى سوغۇق قارى .

بەداھەت (بداهت) ، پ ـ ئە . ئوچۇقلۇق ، زاھىرلىق ، ئاشكارىلىق ؛ تۇيۇقسىزدىن يۈز بەرگەن ئىش ، تاسادىپىيلىق .

بەداھەتەن (بداهة) ، ئە ـ پ . ھازىر جاۋاب ؛ تۇيۇقسىزدىن ؛ ۋاقىتلىق .

بەدايىئ (بدايع) «بەدىئ (بديع) ، بەدىئە (بديعه)» نىڭ كۆپلۈكى : ئاجايىپ نەرسىلەر ، گۈزەللىكلەر ، ئېسىللىقلار .

بەدايىئول ۋەسەت (بدايع الوسط) ئوتتۇرا ياشلىق گۈزەللىكلىرى (نەۋائىينىڭ تۆت دىۋانـ نىڭ بىرى) .

بەد ئەختەر (بد اختر) ، پ . يۇلتۇزى يامان ، تەلىيى يوق ، نەس باسقان ، ئىشى ئوڭمىغان ، ئىشى ئىلگىرىلىمەس .

بەد ئەدا (بد ادا) ، پ ـ ئە . تىلى قوپال ، گېپى سېسىق ؛ ئىش ـ ھەرىكىتى قوپال .

بەكسىمەك (بيكيشماك) چىڭماق ، مۇستەھكەملەنمەك .
بەكمەك (بيكيك) بەكىتىلگەن ، بەكىتكىلىك ؛ ئېتىكلىك ، ئېتىك .
بەكىنمەك (بيكينماك) چىڭماق ، مۇستەھكەملەنمەك .
بەگ (بيگ) بەگ ، ھۆكۈمدار قول ئاستىدىكى يۇقىرى دەرىجىلىك ئەمەلدار .
بەگات (بيكات) بەگلەر .
بەگئەتكە (بيگ اتكه) كىچىك شاھزادىنى تەربىيەلەش ۋە قوغداشقا مەسئۇل قىلىنغان بەگ .
بەگەنمەك (بيكانماك) ق . بەكەنمەك .
بەگىم (بيكيم) پادىشاھ ئايالالرنىڭ ھۆرمەت ئاتالمىسى .
بەڭىز (بينكيز) شەكىل ؛ يۈز ، قىياپەت ، مەڭىز .
بەڭزەمەك (بنكزاماك) ئوخشىماق ، ئوخشاش بولماق .
بەللاق (بيلاق) بەلباغ .
بەلگۇ (بيلگو) بەلگە ، نىشان .
بەلگۈرمەك (بيلگورماك) كۆزگە كۆرۈنمەك ، گەۋدىلەنمەك .
بەلگۈلۈك (بيلكولوك) بەلگىسى بار ، نىشانلىق ؛ مەشھۇر ، داڭلىق .
بەتالەت (بطالت) ، ئە . بىكار ، كېرەكسىز .
بەتالەتلىك (بطالت ليك) كېرەكسىزلىك ، بىكارلىق .
بەتەخسىس (بتخصيص) ، پ ـ ئە . خۇسۇسەن ، بولۇپمۇ .
بەتەر (بتر) ، پ . بەتتەر ، ناھايىتى يامان .
بەتەك (بتنك) ، پ . تار ؛ سىقىق ؛ بىزار بولارلىق . ◇～**كەلمەك** (～كيلماك) : تار كەلمەك ، سىقىلماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : بىزار بولماق .
بەتت (بط) ، ئە . ئۆردەك ؛ ئۆردەك شەكىللىك مەي قاچىسى . ك . مەي ، شاراب . ◇ **مەي بەتتى** (مى بطى) : مەي قاچىسى . ◇～**كەباب** (～كباب) : ئۆردەك كاۋېپ .
بەتھاۋ (بطحاء) ، ئە . سۇسىز دەريا ؛ ساي ؛ بەيگە مەيدانى ؛ مەككە ئەتراپىدىكى تاغ ئارىسىغا جايلاشقان بىر دەريا نامى . ك . مەككە .
بەتىئ (بطىء) ، ئە . ئاستا ؛ سۇس . ～ ◇ ئى ھىمار (～ حمار) : ھورۇن ئېشەك .
بەتىئرەۋلىغ (بطىء روليغ) ئاستىلىق ، مىس ـ مىسلىق ؛ سۇسلۇق .
بەتىئسەير (بطىء سير) ، ئە ـ پ . مىس ـ مىس ، ئاستا ماڭغۇچى ، ئالدىرىماي يۈرگۈچى .
بەجۇز (بجز) ، پ ـ ئە . باشقا ، ئۆزگە . ◇～**جان** (～جان) : جاندىن باشقا .
بەچە (بچه) ، پ . بالا ، كىچىك بالا ؛ ئاشخانا ، مەيخانىلاردىكى خىزمەتكار بالا .
بەچكەم (بچكم) بۇرە ؛ تۇرك قەبىلىلىرىدىن بىرىنىڭ نامى .
بەخاۋەر (بخاور) ، پ . شەرققىچە ، كۈن پېتىشقىچە .
بەختى بىدار (بخت بيدار) ، ئە ـ پ . ئويغاق بەخت ، ئولۇغ تەلەي .
بەختى فەرخۇندە (بخت فرخنده) ، ئە ـ پ . بەختلىك ، بەختى ئېچىلغان ، بەختيار .

بەدرەفتار (بدرفتار) ، پ . مېڭىشى سەت ، يۈرۈشى كۆرۈمسىز ؛ ماڭالماي قالغان .
بەدرەقە (بدرقە) ، پ . رەھبەر ، يولباشچى ، يول باشلىغۇچى ؛ كارۋان بېشى .
بەدرو (بدرو) ، پ . ق . بەدروي .
بەدروز (بدروز) ، پ . بەختسىز ، تىرىكچىلىكى ئېغىر ، كۈنى ئوسال ؛ تۈرمۈشى قىيىن ، ئوڭسىغان ، بەختسىز .
بەدروزگار (بد روزگار) ، پ . ق . بەدروز .
بەدروي (بد روی) ، پ . تەلەتى سەت ، كۆرۈمسىز .
بەدرى لامىڭ (بدر لامع) ، ئە - پ . پارلاپ تۇرغان تولۇن ئاي .
بەدرى مۇنىر (بدر منير) ، ئە - پ . نۇر چېچىپ تۇرغان تولۇن ئاي .
بەدزەبان (بد زبان) ، پ . ئاغزى يامان ، گېپى سېسىق ، گېپى ئەسكى .
بەد سۈرەت (بد صورت) ، پ - ئە . كۆرۈنۈشى سەت ، كۆرۈمسىز .
بەدسىگال (بد سكال) ، پ . نىيىتى بۇزۇق ، يامان پىكىرلىك ، يامان خىيالدىكى .
بەد سىيرەت (بد سيرت) ، پ - ئە . قىلىقى سەت ؛ ئەخلاقسىز ؛ نامى سېسىق .
بەد شەكىل (بد شكل) ، پ - ئە . سەت ، بەتبەشىرە ، كېلىشمىگەن .
بەد شېئىرلىق (بد شعرليق) شېئىرنى ياخشى يازالماسلىق ؛ شېئىرىي ئىجادىيەتتىكى ناچارلىق .
بەد فەرجام (بد فرجام) ، پ . ئاقىۋىتى يامان ، ياخشى نەتىجە بەرمەيدىغان ، ئىستىقبالسىز .
بەدكار (بدكار) ، پ . ق . بەدكارە .
بەدكارە (بدكارە) ، پ . ئەخلاقسىز ، يامان ئىشلار بىلەن شۇغۇللانغۇچى .
بەدكەلام (بد كلام) ، پ . ئاغزى يامان .
بەدكىردار (بدكردار) ، پ . يامان تەبىئەتلىك ، ئەسكى قىلىقلىق ، قىلىقسىز .
بەدگۇ (بد كو) ، پ . گېپى قوپال ، گېپى سېسىق ؛ تۆھمەتچى ؛ غەيۋەتخور .
بەد گۇمان (بد گمان) ، پ . گۇمانلىنىش ، ئىشەنمەسلىك ، گۇمانخورلۇق . ◇~ بولماق (~ بولماق) : گۇمانلانماق .
بەدگىر (بد كير) ، پ . ئىچى قارا ، كۆرەلمەس ؛ ئاداۋەتچى .
بەدلەھجە (بد لهجه) ، پ - ئە . تەلەپپۇزى تۇتۇق ؛ گېپى يېقىمسىز ، گېپى سېسىق ، سۆزى قوپال .
بەد مەئاش (بد معاش) ، پ - ئە . مۇئامىلىسى يامان ، كىشىلەر بىلەن چىقىشالمايدىغان ؛ تۈرمۈشى قىيىن ، قولى قىسقا ، تىرىكچىلىكى تەس .
بەد مەئاشلىق (بد معاشليق) ناچار مۇئامىلىلىك ؛ باشقىلار بىلەن چىقىشالماسلىق ؛ ھالى تەڭلىك ؛ تۈرمۈشتىكى چېچىلاڭغۇلۇق .
بەد مەست (بد مست) ، پ . ئەسكى مەست بولغۇچى ، مەست بولۇپ ئېسىنى يوقىتىپ قويغۇچى ، ئېغىر مەست .

بەدەز (بعداز) ، ئە ـ پ . . . .دىن كېيىن ، ئارقىدىن . ◇ ئەۋۋەل تەئام~كەلام (اول طعام~كلام) : دەسلەپ يېمەك ، ئاندىن دېمەك .

بەد ئەسل (بد اصل) ، پ ـ ئە . تېگى پەس ، نەسلى ناچار .

بەدەل (بدل) ، ئە . ئالماشقۇ ، ئورۇن باسقۇ ، تېگىشىلمە ، قىممەتداش . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئورنىغا دەسسەتمەك . ◇~بولماق (~بولماق) : ئىز باسماق ، ئورنىنى ئالماق ، ئالماشماق .

بەد ئەمەل (بد عمل) ، پ ـ ئە . توغرا كەسىپ بىلەن شۇغۇللانمايدىغان ، بۇزۇق ، بەتقىلىق .

بەد ئەندام (بد اندام) ، پ . سەت ، كېلىشمىگەن .

بەد ئەندىش (بد انديش) ، پ . يامان نىيەتلىك ، نىيىتى بۇزۇلغان .

بەد ئەھد (بد عهد) ، پ ـ ئە . ۋەدىدە تۇرمىغۇچى ، ۋەدىسىگە ۋاپا قىلمىغۇچى ، لەۋزىدە تۇرمايدىغان .

بەدەۋي (بدوى) ، ئە . سەھرايى چۆلدە ياشىغۇچى ؛ كۆچمەنچى ؛ بىلىمسىز ، نادان ؛ ساددا .

بەدەۋىيەت (بدويت) ، ئە . بەدەۋىلىك ؛ بىلىمسىزلىك ، نادانلىق .

بەدبۇي (بد بوى) ، پ . سېسىق .

بەد پەسەند (بد پسند) ، پ . مۇۋاپىق كەلمەيدىغان ، كۆڭۈلگە ياقمايدىغان ، يېقىمسىز .

بەدتەر (بد تر) ، پ . ئەڭ ناچار ، ئەڭ ئوسال .

بەد تەئىم (بد طعم) ، پ ـ ئە . مەززىسى يوق ، مەززىسىز ، تەمى ناچار ، بەتتام .

بەد تەبىئەت (بد طينت) ، پ ـ ئە . تېگى پەس ، ئەسلى بۇزۇق ، تەبىئىتى ئوسال .

بەد چىھرە (بد چهره) ، پ . سەت ، كۆرۈمسىز .

بەدخاھ (بد خواه) ، پ . بىركىمگە يامانلىق تىلىگۈچى ، دۈشمەن .

بەدخۇ (بد خو) ، پ . بەتخۇي ، يامان ئادەتلىك ، يامان پەيلىلىك ، يامان قىلىقلىق ، خۇيى ئوسال .

بەد خۇلق (بد خلق) ، پ ـ ئە . ئەخلاقسىز .

بەدخور (بدخور) ، پ . قېرىق ، ئىچىمسىز .

بەدخۇمار (بد خمار) ، پ ـ ئە . ئىچىملىك ئىچكەندىن كېيىنكى ئەڭ ئوسال ھالەت ، يامان خۇمارلىق .

بەدخۇي (بدخوى) ، پ . ق . بەدخۇ .

بەددۇئا (بد دعاء) ، پ ـ ئە . قاغىش .

بەدر (بدر) ، ئە . تولۇن ئاي ، ئون تۆت كۈنلۈك ئاي . ◇ بەدرۇددىن (بدرالدين) : دىنىنىڭ تولۇن ئېيى .

بەدرەڭ (بدرنگ) ، پ . تېگى پەس ، كېلىپ چىقىشى يارىماس ؛ نائەھلى ، توغرا كەسىپ بىلەن شۇغۇللانمايدىغان .

بەدرەنگ (بدرنگ) ، پ . كۆرۈمسىز ، سەت .

بەرادەرانە (برادرانه) ، پ . دوستانه ؛ قېرىنداشلارچه .
بەراقەت (براقت) ، ئە . پاكلىق ، ساپلىق ؛ خالاس تېپىش ، خالىلىق .
بەرار (برار) ، پ . ئىلگىرىلەش ، راۋاج ، مۇۋەپپەقىيەت ، تەرەققىيات .
بەرارى كار (برار كار) ، ئە ـ پ . ئىش تەرەققىياتى .
بەرازەندە (برازنده) ، پ . ئەرزىيدىغان ، مۇناسىپ ، لايىق ، ياراشقان .
بەراق (براق) ، ئە . ئەپسانىۋى ئۇچقۇر ئات ، دۇلدۇل .
بەرامەد (برامد) ، پ . يۇكسىلىش ، كۆتۈرۈلۈش ؛ چىقىش ، پەيدا بولۇش ، مەيدانغا چىقىش ؛ نەتىجە ، مېۋە .
بەران (بران) ، پ . ئۇنىڭغا ، ئۇنىڭ ئۈستىگە . ◇~ **بولماق** (~بولماق) : بىر ئىشقا تۆتۈش قىلماق ، بىر ئىشقا ئاتلانماق .
بەراھىن (براهين) ، ئە . «بۇرھان (برهان) »نىڭ كۆپلۈكى : دەلىللەر ، پاكىتلار ، ھۆججەتلەر .
بەرايا (برايا) ، ئە . «بەرىيە (بريه) »نىڭ كۆپلۈكى : خەلقلەر ، ئىنسانلار ، كىشىلەر ؛ ئالەم ، دۇنيا ، كائىنات .
بەرەس (برص) ، ئە . موخۇ كېسەللىكى .
بەرەكات (بركات) ، ئە . «بەرەكەت (بركت) »نىڭ كۆپلۈكى : ياخشىلىقلار ، ئامەتلەر ، بەرەكەتلەر .
بەرەكەت (بركت) ، ئە . موللۇق ، بايلىق ، پاراۋانلىق ، خەيرلىك ، ياخشىلىق ، بەخت .
بەر ئەكس (بر عكس) ، پ ـ ئە . ئەكسىچە ، تەتۈرسىچە .
بەرەفتاد (برافتاد) ، پ . يىقىلغان ، ئاغدۇرۇلغان . ◇~ **ئولماق** (~اولماق) : يىقىلماق ، بەرباد بولماق ، ئۆرۈلمەك .
بەرەنداختە (برانداخته) ، پ . ۋەيران ، سورۇلغان ، ئاغدۇرۇلغان . ◇~ **قىلماق** (قىلماق) : ۋەيران قىلماق .
بەرەنداز (برانداز) ، پ . (سۆز بىرىكمىلىرىدە «ئاغدۇرغۇچى ، بۇزغۇچى ، ۋەيران قىلغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ) . ◇ **خانە~ قىلماق** (خانه~قيلماق) : خانۇۋەيران قىلماق .
بەرەندە (برنده) ، پ . يېتەكچى ، باشلامچى . ◇~ **راھ** (~راه) : يول كۆرسەتكۈچى ، يېتەكچى .
بەرەھمەن (برهمن) ، پ . ئاتەشپەرەسلەر بۇتخانىسىنىڭ روھانىيسى .
بەرەھنە (برهنه) ، پ . يالىڭاچ ، قىپيالىڭاچ ، كىيىمسىز ؛ يوقسۇل .
بەرباد (برباد) ، پ . شامالغا ، ھاۋاغا ، يوققا . ◇~ **بولماق** (~بولماق) : يوققا چىقماق ، شامالغا يەم بولماق .
بەربەت (بربط) ، پ ـ ئە . ئۆردەك شەكلىدە ياسالغان قەدىمكى چالغۇ ئەسۋابى .
بەربەتزەن (بربط زن) ، ئە ـ پ . بەربەت چالغۇچى .

بەد مەھر (بد مهر) ، پ . رەھىمسىز ، مېھرسىز ، شەپقەتسىز ، يۈرىكى قاتتىق .
بەدنام (بدنام) ، پ . يامان ئاتلىق ، يامان نام چىقارغان ، كىشىلەر ئالدىدا يۈزى قالمىغان .
بەد نەفس (بد نفس) ، پ ـ ئ . نەپسى يامان ، نەپسىنى يېغالمايدىغان ، ئاچ كۆز .
بەدنما (بدنما) ، پ . سەت ، كۆرۈمسىز .
بەدھال (بدحال) ، پ ـ ئ . يامان ھال ، ئوسال ئەھۋال ؛ ھالى ئېغىر ، قىيىن ئەھۋالدا قالغان .
بەد ھەيئەت (بد هيئت) ، پ . سەت ، كۆرۈمسىز .
بەدۇ I (بدو) ، ئ . باشلىنىش ، ئىپتىدا ، باشلانغۇچى .
بەدۇ I (بدو) ، ئ . كۆچمەن تۇرمۇش .
بەدىئ (بديع) ، ئ . مىسلى كۆرۈلمىگەن يېڭىلىق ؛ نەپىس ، گۈزەل ، ئېسىل ، نادىر ؛ ئاجايىپ . ◇ ئەمرى ~ (امر ~) : ئاجايىپ ياخشى ئىش ، ياخشى ئەھۋال . ◇ جەمالى ~ (جمال ~) : گۈزەل چىراي .
بەدىئۇددەھر (بديع الدهر) ، ئ . دەۋر گۈزىلى ، زامانىنىڭ نادىرى .
بەدىل (بديل) ، ئ . بىرەر نەرسىنىڭ بەدىلى ، بىرەر نەرسىنىڭ ئورنىنى باسقۇچى ، ئىز باسار . ◇ ~ بولماق (~ بولماق) : باراۋەرلەشمەك ، تەڭ قىممەتتە كەلمەك ؛ ئورنىغا ئالماشماق .
بەدىھە (بديهه) ، ئ . تاسادىپىيلىق ، تاسادىپىي يۈز بەرگەن ئىش ؛ بىردىنلا ئېيتىلغان چىرايلىق سۆز ؛ سورۇننىڭ ئۆزىدىلا تۇزۇپ ئوقۇلغان شېئىر ، نۇتۇق .
بەدىھەگوي (بديهەگوى) ، ئ ـ پ . ھازىر جاۋاب شېئىر تۇزگۈچى .
بەدىھىي (بديهى) ، ئ . ئوچۇق ، چۈشىنىشلىك ، ئېنىق ، روشەن .
بەدىھىييات (بديهيات) ، ئ . «بەدىھىيە (بديهيه)» نىڭ كۆپلۈكى : چۈشەندۈرۈش كەتمەيدىغان قائىدە ـ پىرىنسىپلار ؛ ئۆز ـ ئۆزىدىن چۈشىنىشلىك ، روشەن .
بەر I (بر) ، پ . بەدەن ، تەن ، گەۋدە ؛ كۆكرەك ؛ قويۇن ، باغىر . ◇ سىمىن ~ (سيمين ~) : كۈمۈش بەدەن ، ئاق بەدەن ، نازۇك بەدەن .
بەر I (بر) ، پ . مېۋە ، ھوسۇل ، سەمەرە ، بەھر . ◇ ~ يەمەك (~ يېمەك) : بەھر ئالماق ، پايدىلانماق .
بەر II (بر) ، پ . كۆكرەك .
بەرات I (برات) ، ئ . ھىجرىيە كالېندارى بويىچە شەئبان ئېيىنىڭ (8 ـ ئايىنىڭ 15 ـ كۈنى (دىنىي بايرام) .
بەرات I (برات) ، ئ . قەدىمكى زاماندا پادىشاھ تەرىپىدىن بېرىلىدىغان ھۆرلۈك خېتى ، گۇناھتىن ئاقلانغانلىق قەغىزى ، ئاقلىق قەغىزى ؛ يارلىق خېتى ، پۇل چېكى .
بەرادەر (برادر) ، پ . قېرىنداش ، تۇغقان ؛ دوست .
بەرادەران (برادران) ، پ . «بەرادەر (برادر)» نىڭ كۆپلۈكى : تۇغقانلار ، قېرىنداشلار ، بۇرادەرلەر ، دوستلار .

بەررى گەرەب (بر عرب) ، گ - پ . گەرەب دىيارى ، گەرەبستان .
بەررىيە (بريه) ، گ . قۇرۇلۇقلىنىش ، دۇنيانىڭ قۇرۇقلۇق قىسمىغا تەگىللۇق .
بەرز (برز) ، پ . ئېگىكىن ، تېرىلغۇ ؛ تېرىلغۇ يەر .
بەرزەخ (برزخ) ، گ . ئىككى دەرسىنىڭ ئارىلىقى ، ئارىلىق جاي (مەسىلەن ، جەننەت بىلەن دوزاخ ئارىلىقى — گەلراق) .
بەرزەگەر (بر زكر) ، پ . ئۇرۇق چاچقۇچى ، دېھقان ، ئېگىكىن گەككۇچى .
بەرف (برف) ، پ . قار .
بەرق (برق) ، گ . چاقماق ، چېقىن ؛ ك . ئوت ، يالقۇن . ◇~چاقماق (~چاقماق) : چېقىن چاقماق .
بەرق ئاسا (برق آسا) ، گ - پ . چاقماقتەك ؛ ئىنتايىن تېز .
بەرقەرار (بر قرار) ، پ - گ . ئورناشقان ، مەھكەم جايلاشقان ، تۇرغۇن .
بەرقەندان (بر قندان) ، پ . بارات ئېيىنىڭ ئاخىرلىرىدا رامىزانىنىڭ يېقىنلىشىش مۇناسىۋىتى بىلەن قىلىنىدىغان بەزمە ۋە سۆھبەت .
بەرقخو (برق خو) ، گ - پ . چاقماقتەك ، چاقماق سۈپەت . ◇رەخشى~ (رخش~) : چاقماقتەك تېز چاپىدىغان ئات .
بەرقخىز (برق خيز) ، گ - پ . چاقماقتەك تېز ، چاقماق چاقناتقۇچى . ◇بۇراقى~ (براق~) : ك . ئۇچقۇر ئات ، چاقماقتەك تېز چاپىدىغان ئات .
بەرقرەفتار (برق رفتار) ، گ - پ . چاقماقتەك تېز يۈرىدىغان .
بەرقرەۋ (برق رو) ، گ - پ . چاقماقتەك تېز چاپىدىغان .
بەرقفام (برق فام) ، گ - پ . چېقىن تۈسلۈك ، چېقىندەك .
بەرقگام (برق گام) ، گ - پ . چاقماقتەك تېز يۈرىدىغان .
بەرقكىردار (برق كردار) ، گ - پ . چاقماقتەك ، چاقماق سۈپەت .
بەرقۋار (برق وار) ، گ - پ . چاقماقتەك ، چېقىنغا ئوخشاش .
بەرقۋەش (برق وش) ، گ - پ . چاقماقتا ئوخشاش ، چاقماقتەك ؛ ئىنتايىن چاپقۇر .
بەرقى ئافەت (برق آفت) ، گ - پ . ئاپەت چېقىنى ، ئېغىر ئاپەت .
بەرقى جەھانسوز (برق جهان سوز) ، گ - پ . جاھاننى كۆيدۈرىدىغان چاقماق .
بەرقى رەخشان (برق رخشان) ، گ - پ . پارلاق چېقىن ؛ ك . تىنىق مەي .
بەرقى رەخشەندە (برق رخشنده) ، گ - پ . ق . بەرقى رەخشان .
بەرقى لامىئ (برق لامع) ، گ - پ . پارلاق ، نۇرلۇق چاقماق .
بەرك (برك) بەك ، چىلك ، مۇستەھكەم .
بەركە (بركه) ، پ . ق . بىركە .
بەركەندە (بركنده) ، پ . قومۇرۇلغان ، يىمىرىلگەن ؛ سۇغۇرۇلغان .
بەركەندەلىك (بركندەليك) قومۇرۇلغانلىق ، يىمىرىلگەنلىك .

بەربەتنەۋاز (بربط نواز) ، ئە - پ . ق . بەربەتزەن .
بەربۇنيادلىق (بربنيادليق) ئاساسلىق ، پۇختا ئاساسقا ئىگە بولغان .
بەرتەرەپ (برطرف) ، ئە - پ . چەتتە ، ئوتتۇرىدىن چىققان ، چەتكە چىققان . ◇～بولماق (～بولماق) : ئەمەلدىن قالماق ، يوق بولماق . ◇～قىلماق (～قىلماق) : ئەمەلدىن قالدۇرماق ، يوق قىلماق .
بەرتەقدىر (برتقدير) ، پ - ئە . ئاخىرىدا ، ئاقىۋەتتە ، نەتىجىدە ؛ مەسىلەن .
بەرجا (برجا) ، پ . ئورۇنلۇق ، مۇناسىپ ؛ تەۋرىمەس ، مۇستەھكەم ، قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان .
بەرجامانده (بر جامانده) ، پ . بىر جايدىن مىدىرلىمىغان ، بىر جايدىلا تۇرغان .
بەرجەستە (بر جسته) ، پ . چوخچىيىپ تۇرغان ، كۆزگە ئوچۇق چېلىقىپ تۇرغان ؛ داڭقلىق ، مەشھۇر ، ئاتاقلىق .
بەرجەستەلىق (برجستەليق) چوخچىيىپ تۇرۇش ؛ مەشھۇرلۇق .
بەرچىن (برچين) ق . بۇرچىن .
بەرخ (برخ) ، پ . نېيزە ، ھەسسە ، ئۈلۈش ، قىسمەت .
بەرخەبەر (بر خبر) ، پ - ئە . خەۋەردار ، خەۋەر تاپقان ، بىلگەن . ◇～بولماق (～بولماق) : خەۋەردار بولماق .
بەرخوردار (برخوردار) ، پ . پايدىلانغۇچى ، بەھرىمەن بولغۇچى ؛ لايىق ، مۇناسىپ ؛ رازى ، مەمنۇن ، خۇشال ، بەختىيار .
بەرخوردارلىق (بر خوردارليغ) بەھرىمەنلىك ؛ مەمنۇنلۇق ، رازىلىق ، بەختىيارلىق ؛ مۇناسىپلىق .
بەرخى (برخى) ، پ . بىرئاز ، قىسمەن .
بەرد (برد) ، ئە . سوغۇق .
بەردار (بردار) ، پ . (سۆز بىرنىكىسلىرىدە «ئۆستىگە ئالغۇچى ، قوبۇل قىلغۇچى ، بېجىرگۈچى» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ) . ◇فەرمان～ (فرمان～) : بويسۇنغۇچى ، بۇيرۇلغان ئىشنى ، ھۆكۈمنى بېجىرگۈچى .
بەردەۋ (بردع) ئەزەربەيجاندىكى بىر ۋىلايەت .
بەردەۋام (بر دوام) ، پ - ئە . دائىم ، داۋاملىق ، ئۈزۈكسىز . ◇～بولماق (～بولماق) : داۋاملاشماق ، ئۈزۈكسىز بولماق .
بەردوش (بردوش) ، پ . يەلكىدە ، يەلكىگە .
بەردۇلئەجۇز (برد العجوز) ، ئە . قىشنىڭ ئاخىرىدا بولىدىغان قاتتىق سوغۇق .
بەردى مۇفرىت (برد مفرط) ، ئە - پ . قاتتىق سوغۇق .
بەرر (بر) ، پ . قۇرۇقلۇق ، يەر يۈزى .
بەرراق (براق) ، ئە . پارلاق ، شانلىق ، نۇرلۇق ، پارقىراق .
بەررۇبەھر (برو بحر) ، ئە - پ . يەر ۋە سۇ ، قۇرۇقلۇق ۋە دېڭىز .

بەری (بری) ، ئە . ئازاد ، خالاس ، خالىي . ◇～ئەيلەمەك (ايلاماك) : قۇتقۇزماق ، ئازاد قىلماق . ◇～بولماق (بری بولماق) : ئازاد بولماق ، خالاس تاپماق ، قۇتۇلماق .

بەرمد (برید) ، ئە . خەت توشۇغۇچى ، خەت ـ خەۋەر يەتكۈزگۈچى .

بەرىكمەك (بريكماك) چىڭماق ، بەكمەك ، مۇستەھكەم بولماق .

بەرىمن (برين) ، پ . يۇقىرى ، يۇكسەك ؛ ئېگىز ؛ ئەلا . ◇چەرخى～ (چرخ～) : ئېگىز ئاسمان .

بەرىيە (بريه) ، ئە . خەلق ، ئىنسان .

بەريان (بريان) ، پ . كاۋاپ بولغان ، قورۇلغان ؛ كاۋاپ .

بەزى (بعض) ، ئە . قايسىبىر ، بەزى .

بەزىەن (بعضاً) ، ئە . بەزى چاغلاردا ، بەزەن .

بەزەھ (بزه) ، پ . گۇناھ ، جىنايەت ؛ خاتالىق ، ئەيىب .

بۇزر (بزر) ، پ . ئۇرۇق ، ئۇسۇملۇك ئۇرۇقى ؛ ك . بالا ، پەرزەنت .

بەزل (بذل) ، ئە . تىرىشچانلىق ، ئىجتىھات ؛ ئىنئام ، ئېھسان ، بەخشىش ؛ سېخىيلىق . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) : ئىنئام قىلماق ؛ تىرىشماق .

بەزلۇ جۇھد (بذل وجهد) ، ئە ـ پ . تىرىشچانلىق ۋە ئىجتىھات .

بەزلە (بذله) ، پ ـ ئە . لەتىپە ، چىرايلىق ھەم يېقىملىق سۆز ؛ شېئىرنى تەسىرلىك ئوقۇش .

بەزلەسەنج (بذلەسنج) ، ئە ـ پ . گۈزەل سۆزلەر ئۈستىسى ، ماھارەتلىك شائىر ، پاساھەتلىك سۆزلىگۈچى ؛ سۆزمەن .

بەزلەگۇ (بذلەكو) ، ئە ـ پ . ق . بەزلەگۇي .

بەزلەگۇي (بذلەكوى) ، ئە ـ پ . لەتىپە ئېيتقۇچى ، ھەزىلكەش ؛ مەسخىرىۋاز ؛ كىشىنى كۈلدۈرگۈچى ؛ ھېكايىچى .

بەزم (بزم) ، پ . ئولتۇرۇش ، كۆڭۈل ئېچىش يىغىلىشى ، بەزمە .

بەزم ئارا (بزم آرا) ، پ . ئولتۇرۇشقا زىننەت بەرگۈچى ، ئولتۇرۇشنى قىزىتقۇچى ، بەزمنى قىزىتقۇچى .

بەزم ئارالىق (بزم آرالیق) بەزمە قىزىتقۇچىلىق ، ئولتۇرۇشنى قىزىتىش .

بەزم ئەفروز (بزم افروز) ، پ . بەزمنى قىزىتقۇچى .

بەزمگاھ (بزم كاه) ، پ . بەزمە جايى ، بەزمە سورۇنى ؛ بەزمىلىك ئولتۇرۇش .

بەزمگەھ (بزم كه) ، پ . ق . بەزمگاھ .

بەئس I (بأس) ، ئە . قۇۋۋەت ، كۈچ ، قابىلىيەت ، شىجائەت .

بەئس II (بأس) ، ئە . قورقۇش ، ۋەھىمە ؛ ئازاب ، ھەسرەت .

بەس I (بس) ، پ . كۇپايە ، يېتەرلىك ؛ تامام . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) ، ◇～قىلماق (～قيلماق) : تاماملىماق ، تۈگەتمەك ، توختاتماق ، بولدى قىلماق .

بەرکىتمەك (برکيتماك) بەكىتمەك ؛ چىڭىتماق ، مۇستەھكەملىمەك ؛ (مەلۇم بىر جايىنى) ئىستىھكام قىلىپ قارشىلىق كۆرسەتمەك .

بەرکىلمەك (بر كيلمەك) بېكىنمەك ، بېكىنىپ قارشىلىق كۆرسەتمەك .

بەرگ I (برگ) ، پ . ياپراق ، بەرگ .

بەرگ II (برگ) ، پ . قورال ـ جابدۇق ، سايمان ، ئەسۋاب ؛ ىزەك ، پەداز بۇيۇملىرى ؛ لازىمەتلىكلەر ، بۇيۇملار .

بەرگ III (برگ) ، پ . مېۋە ، سەمەرە ، ھوسۇل .

بەرگەشتە (برگشته) ، پ . قايتىپ كەلگەن ، ئارقىغا يانغان ؛ ئۆزگىرىپ كەتكەن ؛ ئىسيان كۆتۈرگەن ؛ تەتۈرسىگە ياندۇرۇلغان ، ئۆرۈلگەن .

بەرگەشتەلىك (برگشتەليك) ئايلانغانلىق ، قايتقانلىق ، ئارقىغا كەتكەنلىك ؛ ئۆزگىرىش ، ئاينىش .

بەرگ رىز (برگ ريز) ، پ . ياپراق تۆككۈچى ؛ ك . كۈز . ◇~بولماق (~بولماق) : خازان بولماق ، غازاڭ تۆكۈلمەك ، كۈز بولماق .

بەرگرىزان (برگ ريزان) ، پ . خازان بولۇش ، ياپراقلار تۆكۈلۈش ؛ كۈز .

بەرگۈزىدە (برگزيده) ، پ . ئىلغار ، سەرخىل ، تاللىۋېلىنغان ، تاللانغان ، خىللانغان .

بەرگۈزىن (برگزين) ، پ . تاللانغان ، سەيلەنگەن ، خىللانغان . ◇~ئەۋقات (~اوقات) : ياخشى ۋاقىتلار ، بەلەن چاغلار .

بەرگۈستۋان (برگستوان) ، پ . ئوق ئۆتمەس كىيىم ؛ ئوق ئۆتمەس ساۋۇت ؛ ئوق ئۆتمەس يوپۇق ؛ ئات ساۋۇتى ، كېجىم .

بەرگۈستۋاندار (برگستواندار) ، پ . ساۋۇتلۇق جەڭچى .

بەرگۈنەۋا (برگ ونوا) ، پ . ھوسۇل ۋە شادلىق ، شاد تۇرمۇش ، ياخشى تۇرمۇش .

بەرگى بار (برگ بار) ، پ . بايلىق ، ھوسۇل .

بەرگى كاھ (برگ كاه) ، پ . سامان پارچىسى ، ك . تەننىك تولىمۇ زەئىپلىكى .

بەرلاس (برلاس) ق . بارلاس .

بەرمەھەل (بر محل) ، پ ـ ئە . ئۆز ۋاقتىدا ، دەرھال ، تېزلا .

بەرنا (برنا) ، پ . ياش ، گۈزەل ، چىرايلىق ؛ ياش يىگىت ، مەرت يىگىت .

بەرھەق (برحق) ، پ ـ ئە . ھەق ، ھەققانىي ، چىن ، راست ، توغرا .

بەرھەم I (برهم) ، پ . ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلىش ، ئاغدۇرۇش ، يوقىتىش ، نابۇت قىلىش ؛ يوقىلىش . ◇~ئۇرماق (~اورماق) : ئاغدۇرماق ، بۇزماق ، ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلماق .

بەرھەم II (برهم) ، پ . يىغىلغان ؛ ئارىلاشما ، قالايمىقان .

بەرھەمەن (برهمن) ق . بەرەھمەن .

بەرومەند (برومند) ، پ . بەھرىمەن بولغۇچى ، پايدىلانغۇچى ؛ ھوسۇللۇق .

بەرومەندلىق (برومندليق) بەھرىمەنلىك ، پايدىلىنىش .

بەسىرەت (بصيرت) ، ئە . كۆرۈش ، كۆرۈش قۇۋۋىتى ؛ زېرەكلىك ، سەزگۈرلۈك ، ئۆتكۈر زېھىن ، پاراسەت ، ئىدراك . ◇ ~ كۆزى (~كوزى) : ئۆتكىر كۆز . ◇ كۆھلى ~ (كحل~) : كۆز سۈرمىسى . ك . كۆزنى روشەن قىلغۇچى .

بەسىم (بسيم) ، ئە . كۈلۈمسىرەپ تۇرىدىغان ، گۈچۈق يۈزلۈك .

بەش (بيش ، پ .ق .بىش ◇ ~ كەرەم (~كرم) : ئۈزۈمزار .

بەشارەت (بشارت) ، ئە . ق . بىشارەت .

بەشارەتلىك (بشارتليك) ق . بىشارەتلىك .

بەشاشەت (بشاشت) ، ئە . خۇشاللىق ، خۇرسەنلىك ، گۈچۈق چىرايلىق .

بەشاق (بشاق) ق . باشاق .

بەشام (بشام) ، پ . شامغىچە ، كېچىگىچە ، تۈنگىچە .

بەشەر (بشر) ، ئە . ئادەم ، كىشى ، ئىنسان . ◇ نەسلى~ (نسل~) : ئادەم نەسلى ، ئىنسان ئەۋلادى . ◇ ھادىمى~ (هادم~) : ئىنسانىنى ھالاك قىلغۇچى .

بەشەرىيەت (بشريت) ، ئە ـ پ . ئىنسانىيەت ، كىشىلىك ، ئىنسانلىق .

بەشەك (بشك) ، پ ـ ئە . شۇبھىلىك ، گۇمانلىق ، شەكلىك .

بەشىر (بشير) ، ئە . خوش خەۋەر يەتكۈزگۈچى ، شادلىق خەۋىرى ئېلىپ كەلگۈچى .

بەشىركەت (بشركت) ، پ . شېرىك ، شېرىكلەشكەن .

بەغايەت (بغايت) ، ئە ـ پ . ناھايىتى ، قالتىس ، ئىنتايىن ، غايەت .

بەغەل (بغل) ، پ . قولتۇق ، قويۇن ؛ كۆكرەك . ◇ ~ كۈشاي (~كشاى) : قوينىنى ئېچىش ، باغرىنى ئېچىش .

بەغەير (بغير) ، پ ـ ئە . باشقا ، بۆلەك ، ئۆزگە .

بەغدادىي (بغدادى) ، ئە . باغدادلىق .

بەغر (بغر) ق . باغر .

بەغل (بغل) ، ئە . خېچىر .

بەفەرق (بغرق) ، پ ـ ئە . باشقىچە . ◇ قەدەم تا~ (قدم تا~) : پۈتۈنىن باشقىچە ، باشتىن ـ ئاخىر .

بەفت (بفت) ، پ . توقۇلما ، توقۇلغان . ◇ زەر~ (زر~) : زەردىن توقۇلغان ، زەرباپ .

بەقا (بقا) ، ئە . تىرىكلىك ، مەۋجۇتلۇق ؛ ئەبەدىيلىك ، باقىيلىق . ◇ ~ كامى (~كامى) : باقىيلىق تىلىكى . ◇ ~ سەرچەشمەسى (~سر چشمەسى) : ئەبەدىيلىك بۇلىقى ، مەڭگۈ تىرىكلىك مەنبەسى . ◇ ~ غا رەۋان بولماق (~غه روان بولماق) : ئۇ دۇنياغا راۋان بولماق .

بەقاۋەل (بقاول) ، پ . ق . بەكاۋۇل .

بەقايا (بقايا) ، ئە . «بەقىيىە (بقيه)» نىڭ كۆپلۈكى : قالدۇق نەرسىلەر ، قالدۇقلار ، ئېشىنىدىلار .

بەس I (بس) ، پ . كۆپ ، غايەت ؛ دېمەك .

بەئس II (بعث) ، ئە . ئەۋەتىش ، يەتكۈزۈپ بېرىش .

بەئس IV (بعث) ، ئە . تىرىلىش ، قايتا جان كىرىش ؛ روناق تېپىش ، ئەسلىگە كېلىش .

بەسا I (بسا) ، پ . كۆپ ، خېلى ؛ كۆپىنچە ؛ خېلى كۆپ .

بەسا II (بسا) ، پ . كېيىن ، ئاندىن كېيىن ؛ خوش ، شۇنداق قىلىپ .

بەساتىن (بساتين) ، ئە . «بوستان (بستان)»نىڭ كۆپلۈكى : بوستانلار ، گۈلباغلار ؛ مېۋە-لىك دەرەخلىكلەر .

بەسارەت (بصارت) ، ئە . كۆزى ئۆتكۈرلۈك ، ئالىملىق ، بىلەرمەنلىك . ◇~ ئەھلى (~ اهلى) : ئۆتكۈر كۆزلۈكلەر ، بىلەرمەنلەر ، ئالىملار .

بەسالەت (بسالت) ، ئە . باتۇرلۇق ، قەھرىمانلىق ؛ جۈرئەت ، شىجائەت .

بەسە (بسه) ، پ . ق . بەسا .

بەسەر I (بصر) ، ئە . كۆز ؛ كۆرۈش ، كۆرۈش قۇۋۋىتى .

بەسەر II (بسر) ، پ . تۈگىتىش ، نەتىجىلەش . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : تاماملىماق ، ئاخىرلاشتۇرماق .

بەسەل (بصل) ، ئە . پىياز .

بەست I (بسط) ، ئە . يېيىش ، كېڭەيتىش ، ئېچىش ، سېلىش ؛ ئېچىلىش - يېيىلىش ، خۇرسەنلىك . ◇~ ئەتمەك (ايتماك) ، ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : ياياق ، سالماق ؛ خۇرسەن قىلماق ؛ ياياق .

بەست II (بست) ، پ . باغلانغان ، بەند قىلىنغان ، باغلاقلىق . ◇ پابەست (پابست) : ئايىقى چۈشەلگەن ، پۇتى باغلانغان .

بەستە (بسته) ، پ . باغلانغان ، بەند . ◇ پاي~ (پاى~) : پۇتى چۈشەلگەن ، تۇتقۇن . ◇ دەست~ (دست~) : قولى باغلانغان .

بەستفزاي (بسط فزاي) ، ئە - پ . شادلىقنى ئاشۇرغۇچى .

بەسمە (بسمه) ، رەختلەرنىڭ چۆرىسىگە گۈل باسىدىغان قېلىپ ، باسما . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : گۈل باسماق .

بەسى (بسى) ، پ . كۆپ ، ئىنتايىن كۆپ ؛ ئىنتايىن ، بەك . ◇~ مۇشكۈل (~ مشكل) : بەك قىيىن ، ئىنتايىن تەس .

بەسىت I (بسيط) ، ئە . يېيىلغان ، ئېچىلغان ، ئوچۇق ؛ كەڭ - كۈشادە .

بەسىت II (بسيط) ، ئە . ئاددىي ، ئوڭاي . ◇ جەۋاھىرى~ (جواهر~) : ئاددىي گۆھەر-لەر .

بەسىت III (بسيط) ، ئە . ئاروزدا بىر بەھرىنىڭ نامى . ◇ بەھرى~ (بحر~) : بەسىت بەھرى .

بەسىر (بصير) ، ئە . ئۆتكۈر كۆزلۈك ، ئىنتايىن سەزگۈر ؛ ئەقىللىق ؛ تالانتلىق .

ماهىرى .

بەلاغەت مەئاب (بلاغت مآب) ، ئە ـ پ . تىل ئۇستىسى ، ناتىق ، بەدئىي تىل ماهىرى .

بەلاكەش (بلاكش) ، ئە ـ پ . بالاغا قالغان ، جاپا چەككۈچى ، ئازاب تارتقۇچى ، جاپاكەش .

بەلاكەشلىك (بلاكش ليك) جاپاكەشلىك .

بەلاھەت (بلاهت) ، ئە . ساددىلىق ، مۇلاھىزىسىزلىك ، دۆتلۈك .

بەلەد (بلد) ، ئە . شەھەر ، رايون ، مەملىكەت .

بەلەدە (بلده) ، ئە . شەھەر ، ناھىيە .

بەلەندى (بلندى) ق . بۇلەندى .

بەلتۇتە قىلماق (بلتوته قيلماق) مۇقىم بولماق ، ئولتۇراقلاشماق ، ئورۇنلاشماق .

بەلى (بله) ، پ . شۇنداق ، توغرا ، دۇرۇس .

بەلىن (بلن) قۇرغۇي .

بەلىيىات (بليات) ، ئە ـ پ . «بەلىيىەت (بليت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئازارلار ، مۇشەققەتلەر ، بالالار ، مۇسىبەتلەر .

بەلىيىە (بليه) ، ئە ـ پ . ق . بەلىيىەت .

بەلىيىەت (بليت) ، ئە ـ پ . بالا ، ئاپەت ، بەختسىزلىك ، قايغۇ .

بەم (بم) ، پ . چالغۇلارنىڭ چوڭ ئاۋازى ، مۇزىكىدىكى تۆۋەن ئاۋاز ، بوڭ .

بەناگوش (بناكوش) ، پ . قۇلاقنىڭ ئاستىنقى يۇمشاق قىسمى .

بەنان (بنان) ، ئە . قول ـ پۇت بارماقلىرىنىڭ ئۇچى ، بارماق ئۇچى .

بەنات (بنات) ، ئە . «بنت (بنت)»نىڭ كۆپلۈكى : قىزلار .

بەناتۇننەئش (بنات النعش) ، ئە . يۇلتۇزلار توپى .

بەند (بند) ، پ . باغلىق ، ئارغامچا ، زەنجىر ؛ چېتىق ، كىشەن ؛ ئىسكەنجە ؛ قاماق ، تۇتقۇن ؛ لۇق ؛ توسالغۇ ، كاشىلا ؛ توسما ، توغان ؛ ئۆتكەل ، داۋان . ◇～ ئەيلەمەك (～ايلاماك) ، ◇～ قىلماق (قيلماق) : باغلىماق ، تۇتقۇن قىلماق ؛ ئۇلىماق ؛ چىگىشلەشتۇرمەك ؛ توختاتماق .

بەندان (بندان) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «تۇتقۇن ئادەم ، ئەسىر ، قامالغان» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ قەلئە～ (قلعه～) : قامال ، مۇھاسىرە .

بەندە (بنده) ، پ . قۇل ؛ تۆۋەن قاتلامدىكى ئادەم ، كەمسىنە ، پېقىر .

بەندەخانە (بندەخانه) ، پ . قۇلنىڭ ئۆيى (كەمتەرلىك يۈزىسىدىن «مېنىڭ ئۆيۈم» سۆزى ئورنىدا ئىشلىتىلىدۇ) .

بەندەر (بندر) ، پ . پورت ، پىرىستان .

بەندەزاد (بنده زاد) ، پ . ق . بەندەزادە .

بەندەزادە (بندەزاده) ، پ . قۇل بالىسى ، قۇلدىن بولغان ، قۇلدىن تۇغۇلغان .

بەندەلىك (بندەليك) قۇللۇق ، خىزمەتكارلىق ، خادىملىق . ◇～ قىلماق (～قيلماق) :

بەقەر (بقر) ، ئە . كالا .
بەقەم (بقم) ، ئە . قىزىل رەڭ ئىشلەپچىقىرىلىدىغان بىر خىل دەرەخ ؛ قىزىل بوياق .
بەققال (بقال) ، ئە . يېمەكلىكلەر ساتىدىغان سودىگەر ؛ مېۋە ـ چېۋە سودىگىرى ، باققال .
بەقلە (بقلە) ، ئە . كۆكتات .
بەقلى ھەمقا (بقل حمقا) ، ئە ـ پ . سېمىزگۈت ؛ يول ئۈستىدە ئۆسىدىغان ئوت ، جاي تاللىمايدىغان چۆپ .
بەقىيە (بقيە) ، ئە . قالدۇق نەرسە ، ئېشىپ قالغان نەرسە ، قالدۇق .
بەكارەت (بكارت) ، ئە . قىزلىق ، ئىپپەت .
بەكاۋۇل (بكاول) ھۆكۈمدارنىڭ يېمەك ـ ئىچمەك ئىشلىرىنى باشقۇرغۇچى ، ھۆكۈمدار ئاشپەز-لىرىنىڭ باشلىقى ؛ ھۆكۈمدارنى زەھەرلىنىشتىن ساقلاش ئۈچۈن تاماق تېتىپ كۆرگۈچى .
بەكتەر (بكتر) ق . بەگتەر .
بەگتەر (بكتر) ساۋۇت ؛ مېتالدىن ئىشلىنىپ ، ئۈستىگە مەخمەل ياكى كىمخاپ قاپلانغان ساۋۇت . ◇ سۆز جەۋشەنۇ بەگتەرى (سوز جوشن و بكترى) : شېئىرىيەتنىڭ ئوق ئۆتمەس كىيىملىرى ، يۈكسەك بەدىئىي سۆز .
بەكۈللى (بكلى) ، پ ـ ئە . ق . بىكۈللى .
بەگات (بگات) بەگلەر .
بەگزادە (بكزادە) بەگ بالىسى ، تۆرە ئەۋلادى .
بەگسىن (بيكين) ق . بىكسىن .
بەل (بل) ، پ . «بەلكى» سۆزىنىڭ قىسقارتىلمىسى .
بەلا (بلا) ، ئە . ئاپەت ، زىيان ، بالا . ◇ ~ ئەنگىز (~ انكيز) : بالا قوزغىغۇچى ، بالا كەلتۈرگۈچى ، پالاكەت كەلتۈرگۈچى .
بەلابىل (بلابل) ، ئە . «بۈلبۈل (بلبل)» نىڭ كۆپلۈكى : بۈلبۈللار .
بەلاجو (بلاجو) ، ئە ـ پ . ق . بەلاجوي .
بەلاجوي (بلاجوى) ، ئە ـ پ . بالا تىلىگۈچى ، بالا ـ قازا ئىزدىگۈچى ، پىتنە تېرىغۇچى .
بەلارەك (بلارك) ، پ . پارقىراق تىغ ، ئۆتكۈر قىلىچ . ◇ ~ زەربەتى (~ ضربتى) : ئۆتكۈر قىلىچ زەربىسى .
بەلاغەت (بلاغت) ، ئە . يېتىلىش ، ژايىغا يېتىش ، بالاغەت ؛ تىل بىلەن ئىپادىلەش جەھەتتىكى يېتىكلىك ، بەدىئىي ئىپادىلەش ماھىرلىقى ، ناتىقلىق . ◇ ~ ئەھلى (~ اھلى) : تىلدا يېتىك كىشىلەر ؛ بەدىئىي تىل ماھىرلىرى . ◇ ئىلمى~ (علم~) : بەدىئىي ئىپادىلەش ئىلمى ، ئىستىلىستىكا .
بەلاغەت ئاسار (بلاغت آثار) ، ئە ـ پ . پازىل ، پەزىلەتلىك .
بەلاغەت ئايىن (بلاغت آيين) ، ئە ـ پ . پاساھەتلىك ، بەدىئىي ئىپادىلىك .
بەلاغەت شىئار (بلاغت شعار) ، ئە ـ پ . سۆزمەن ، تىل ئ�ۇستىسى ، ناتىق ؛ بەدىئىي تىل

هەر خىل ژەزن قوشۇلمىسى ، بەھر .

بەھر I (بهر) ، پ . بەھرە ، ھەسسە ، ئۇلۇش ؛ ئۇچۇن .

بەھرام (بهرام) ، پ . مارس سەييارىسى ؛ قەدىمىي ئىران شاھلىرىدىن بىرىنىڭ ئىسمى .

بەھرامۇش (بهرام وش) ، پ . بەھرامدەك ، بەھرامغا ئوخشاش .

بەھرامگىن (بهرام كين) ، پ . ق . بەھرامۇش .

بەھرامىي (بهرامى) ، پ . بەھرامغا مەنسۇپ ، بەھرامچىسىغا .

بەھرە (بهره) ، پ . ھەسسە ، ئۇلۇش ؛ پايدا ؛ نەسىۋە ؛ بۇلەك . ◇～**يەتكۇرمەك** (～يېتكورماك) : پايدىلاندۇرماق ، پايدا يەتكۇزمەك . ◇～**ئىستەمەك** (～ايستاماك) : پايدا ئىزدىمەك . ◇～**ئالماق** (～آلماق) : پايدا ئالماق .

بەھرە بەردار (بهره بردار) ، پ . بەھرىلەنگۇچى ، پايدىلانغۇچى ؛ ھەسسە ئالغۇچى ، بەھرەمەن . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : پايدىلانماق ، نەپ ئالماق .

بەھرەدار (بهره دار) ، پ . پايدىلانغۇچى ، بەھرە ئالغۇچى ، ھەسسە ئالغۇچى ، بەھرىمەن .

بەھرەمەند (بهره مند) ، پ . پايدىلانغۇچى ، بەھرىلەنگۇچى ، بەھرىمەن . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : پايدىلاندۇرماق .

بەھرەۋەر (بهره ور) ، پ . پايدىلانغۇچى ، بەھرىلەنگۇچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : پايدىلانماق .

بەھرەياب (بهره ياب) ، پ . بەھرە تاپقۇچى ، پايدىلانغۇچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : پايدا تاپماق ، پايدىلانماق .

بەھرەين (بحرين) ، ئە . ئىككى دېڭىز ، ئىككى دەريا ؛ بەھرەين (دۆلەت ئىسمى) . ئۇيغۇرچە «بارىن» سۆزىنىڭ ئېتىمولوگىيەسى .

بەھر پەيما (بحر پيما) ، ئە ـ پ . دېڭىز كەزگۈچى ، دېڭىز سايامەتچىسى .

بەھرۇننەجات (بحر النجات) ، ئە . قۇتۇلۇش دەريىاسى ، نىجاتلىق دەريىاسى ؛ نەۋائىينىڭ «پەرھاد ۋە شىرىن» داستانىدا ، پەرھاد شىرىن ئۈچۈن قازغان چوڭ كۆلنىڭ ئىسمى .

بەھرىي (بحرى) ، ئە . دېڭىزغا مەنسۇپ ، دېڭىزغا خاس ، دېڭىزدا ياشىغۇچى . ◇～**جانۇەر** (～جانور) : دېڭىز ھايۋىنى .

بەھرى ئەزىم (بحر عظيم) ، ئە ـ پ . زور دېڭىز ، چوڭ دەريا .

بەھرى ئەفۇ (بحر عفو) ، ئە ـ پ . ئەپۇ دېڭىزى .

بەھرى ئەمىق (بحر عميق) ، ئە ـ پ . چوڭقۇر دېڭىز .

بەھرى بىگەران (بحر بى گران) ، ئە ـ پ . چەكسىز دېڭىز .

بەھرى جوشان (بحر جوشان) ، ئە ـ پ . دولقۇنلۇق دەريا ، ئۇيقۇنلۇق دېڭىز .

بەھرى جۇد (بحر جود) ، ئە ـ پ . ھىممەت دېڭىزى ، زور ھىممەت ۋە مەرھەمەت .

بەھرى زەخخار (بحر زخار) ، ئە ـ پ . تولۇپ تاشقان دېڭىز .

بەھرى كەرەم (بحر كرم) ، ئە ـ پ . ئېھسان دېڭىزى ، زور ھىممەت ۋە مەرھەمەت .

قۇللۇق قىلماق ، تەقدىرگە بويسۇنۇپ تىرىكچىلىك قىلماق .

بەندە نەۋاز (بندە نواز) ، پ . بىچارە پەرۋەر ، قۇلنى پەرۋىش قىلغۇچى ، ئۆز قول ئاستىدىكى لەرگە ياخشى مۇئامىلە قىلغۇچى .

بەندەۋەش (بندە وش) ، پ . ق . بەندەۋار .

بەندەۋار (بندە وار) ، پ . قۇللارچە ، قۇلدەك ، قۇلغا ئوخشاش .

بەندە بەست (بندە بەست) ، پ . مەھكەم باغلانغان ، چىڭ بېكىتىلگەن .

بەندىي (بندى) ، پ . ئەسىر ، تۇتقۇن .

بەندىخانە (بندى خانە) ، پ . تۈرمە ، زىندان .

بەنگ (بنگ) ، پ . نەشە ، بەڭ ، كەيپ قىلغۇچى چېكىملىكلەر .

بەنگى (بنگى) ، پ . نەشىكەش ، نىشە چەككۈچى .

بەنناڭ (بناء) ، ئە . بىناكار ، قۇرغۇچى ، ئىمارەت ئۇستىسى .

بەننالىغ (بنالیغ) بىناكارچىلىق ، قۇرغۇچىلىق .

بەننائۇ ھەددات (بناءو حداد) ، ئە ـ پ . بىناكار ۋە تۆمۈرچى .

بەنى (بنى) ، ئە . ئەۋلاد ، بالىلار . ◇~ ئادەم (~ آدم) : ئادەم بالىسى ، ئىنسانلار . ◇~ ئەئمام (~اعمام) : تاغىنىڭ بالىلىرى ، بىر نەۋرە ئاكا ـ ئۇكىلار . ◇~ ئىسرائىل (~ اسرائیل) : يەھۇدىيلار .

بەھا (بها) ، پ . قىممەت ، نەرق ، بەدەل . ◇~ كىيىۋرماك (~ كىيورماك) : سېتىشقا قويماق ؛ باھا قويماق .

بەھاۋ (بهاء) ، ئە . پارلاقلىق ، روشەنلىك ، نۇر ؛ گۈزەللىك ، ھۆسن ـ جامال . ◇ بەھائۇددىن (بهاء الدين) دىنىنىڭ پارلاق نۇرى .

بەھادۇر (بهادر) ، پ . باتۇر ، قەھرىمان ، پالۋان .

بەھادۇران (بهادران) ، پ . «بەھادۇر (بهادر)»نىڭ كۆپلۈكى : پالۋانلار ، شىر يۈرەكلەر ، قەھرىمانلار .

بەھار (بهار) ، پ . كۆكلەم ، ئەتىياز ؛ چېچەك ، ئاپېلسىن چېچىكى .

بەھارىستان (بهارستان) ، پ . كۆكلەم ، باھار ، ئەتىياز ، كۆكلەمزار .

بەھارىيات (بهاریات) ، پ . باھارغا بېغىشلاپ يېزىلغان شېئىرلار ، باھار قوشاقلىرى .

بەھانە (بهانه) ، پ . سەۋەب ، ۋەج ، باھانە ؛ يالغان سەۋەب .

بەھانە جوي (بهانه جوی) ، پ . باھانە ئىزدىگۈچى ، سەۋەب ئىزدىگۈچى .

بەھانەئى مەئقول (بهانه معقول) چىڭ باسقۇدەك سەۋەب ، ئەقىلگە سىغىدىغان باھانە .

بەھائىم (بهائم) ، ئە . ق . بەھايىم .

بەھايىم (بهایم) ، ئە . «بەھىمە (بهیمه)»نىڭ كۆپلۈكى : تۆت پۇتلۇق ھايۋانلار . ◇ سۈزى يوق~ (سوزی یوق~) : تىلسىز ھايۋانلار .

بەھر I (بحر) ، ئە . چوڭ دەريا ، دېڭىز ؛ ئاروز ۋەزىندىكى شېئىرلاردا قوللىنىلىدىغان

پۇتۇنلەي سېتىۋېتىش .

بەيات (بيات) ، ئە . ئۈيغۇر مۇقاملىرىدىن بىرسىنىڭ نامى .

بەياز (بياض) ، ئە . ئاق ، ئاقلىق ؛ ئاققا كۆچۈرۈلگەن نۇسخا ؛ ك . ئاق قەغەز ؛ ك . ھەرقايسى شائىرلارنىڭ شېئىرلىرىدىن توپلانغان توپلام ؛ پارچە شېئىرلار توپلىمى .

بەيان (بيان) ، ئە . بايان ، ئىپادە .

بەيانى قەسەم (بيان فصيح) ، ئە ـ پ . گۇزەل ھەم چوڭقۇر مەنىلىك ئىپادە .

بەيئانە (بيعانه) ، ئە ـ پ . بىرەر نەرسىنى ئېلىش ياكى سېتىشقا ئالدىن بېرىپ تۇرۇلىدىغان پۇل ، زاكالەت .

بەيئەت (بيعت) ، ئە . قەسەم ، ۋەدە ؛ ساداقەت . ◇ ~ قىلماق (~ قىلماق) : قەسەم بەرمەك ، ساداقەت بىلدۈرمەك ، بىر كىشىنىڭ ھاكىملىقىنى ئېتىراپ قىلماق .

بەيەكبار (بيەكبار) ، پ . بىردىنلا ، ئۇشتۇمتۇت ، توساتتىن ؛ بىر يولى ، بىراقلا .

بەيەك ناگاھ (بيك ناكاه) ، پ . توساتتىن ، بىردىنلا ؛ بىراقلا ، بىر يولىلا .

بەيت I (بيت) ، ئە . ئۆي ، خانا ، جاي .

بەيت II (بيت) ، ئە . شېئىرنىڭ جۈپ مىسراسى ؛ ئىككى مىسرا شېئىر .

بەيتۇتە (بيتوته) تۈنەش ، كېچىنى ئۆتكۈزۈش . ◇ ~ قىلماق (~ قىلماق) : تۈنىمەك .

بەيتۇتەت (بيتوتت) ، ئە . ق . بەيتۇتە .

بەيتۇلئەھزان (بيت الاحزان) ، ئە . غەم ئۆيى ، غەمخانە ، قايغۇ ئۆيى ، كۆلبە .

بەيتۇللاھ (بيت الله) ، ئە . مەككىدىكى كەئبەنىڭ نامى ، ئاللاھنىڭ ئۆيى .

بەيتۇللەتەف (بيت اللطف) ، ئە . مەرھەمەت ئۆيى ، ئېھسان ئۆيى ، ھەدىيە ئۆيى .

بەيتۇللۇتف (بيت اللطف) ، ئە . لەتاپەت ئۆيى ، مېھرىبانلىق ئۆيى ؛ ئېھسان ئۆيى ، مەرھەمەت ئۆيى .

بەيتۇلمال (بيت المال) ، ئە . دۆلەت ئىختىيارىغا ئېلىنغان مال ـ مۈلۈك ؛ دۆلەت خەزىنىسى .

بەيتۇلمەئمۇر (بيت المعمور) ، ئە . ئاۋات ئۆي ، مەمۇر جاي .

بەيتۇلمەغفىرەت (بيت المغفرت) ، ئە . گۇناھتىن ئۆتۈش ئۆيى ، كەچۈرۈم قىلىش ئۆيى .

بەيتۇلمۇقەددەس (بيت المقدس) ، ئە . قۇددۇس (يېرۇسالىم) .

بەيتۇلھەرام (بيت الحرام) ، ئە . مەككىدىكى كەئبە دەپ ئاتىلىدىغان مەشھۇر زىيارەتگاھ . ◇ زائىرى ~ (زائر ~) : مەككىگە بېرىپ كەئبىنى زىيارەت قىلغۇچى .

بەيتۇلھەرەم (بيت الحرم) ، ئە . ق . بەيتۇلھەرام .

بەيتۇلھەزەن (بيت الحزن) ، ئە . ق . بەيتۇلھۇزۇن .

بەيتۇلھۇزۇن (بيت الحزن) ، ئە . غەم ئۆيى ، قايغۇ ئۆيى ، غەمخانا .

بەيتۇل ئىنتىزام (بيت الانتظام) ئىنتىزامخانا .

بەھرى مەۋجۇمر (بحر موجور) ، ئە ـ پ . دولقۇنلۇق دېڭىز ، مەۋجۇار دەريا .
بەھرى نۇبۇۋۋەت (بحر نبوت) ، ئە ـ پ . ك . پەيغەمبەرلىك .
بەھرى ئۇممان (بحر عمان) ، ئە ـ پ . ئۇمان دېڭىزى ، ك . ئۇلۇغ دەريا ، دېڭىز .
بەھرى ۋەسىئ (بحر وسيع) ، ئە ـ پ . كەڭ دەريا .
بەھس (بحث) ، ئە . مۇنازىرىلىشىش ، گەپ تالىشىش ؛ پىكىر بايان قىلىش . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : مۇنازىرە قىلماق ، پىكىر بايان قىلماق .
بەھسۇ جەدەل (بحث و جدل) ، ئە . گەپ تالىشىش ، مۇنازىرە .
بەھلە (بهله) ، پ . چەم پەلەي ، تېرە پەلەي ، قۇش قوندۇرۇش ئۈچۈن ئوۋچىلار قولىغا كىيىۋالىدىغان پەلەي .
بەھمەن (بهمن) ، پ . قۇياش (شەمسىيە) يىلى ھېسابىدىكى ئون بىرىنچى ئاي ؛ قەدىمىي ئىران شاھلىرىدىن بىرىنىڭ ئىسمى . ◇~ نەجاد (~ نجاد) : بەھمەن پادىشاھ نەسلىدىن .
بەھمەنىي (بهمنى) ، پ . بەھمەن شاھقا مەنسۇپ .
بەھىم (بهيم) ، ئە . تۇم قارا ، قاپقارا ، ھايۋان .
بەھىمە (بهيمه) ، ئە . ھايۋان .
بەۋادى (بوادى) ، ئە . «بادىيە (باديه)» نىڭ كۆپلۈكى : چۆللەر ، سەھرالار ، دەشتلەر . ◇~ تەي ئەمەك (~ طى ايتماك) ، ◇~ قەتئ قىلماق (~ قطع قيلماق) : بايۋان كەزمەك ، چۆل كەزمەك .
بەۋارىق (بوارق) ، ئە ـ پ . «بارىقە (بارقه)» نىڭ كۆپلۈكى : چېقىنلار ، چاقماقلار ؛ چاقماق بۇلۇتلىرى .
بەۋاسىر (بواسير) ، پ . بوۋاسىر كېسەللىكى .
بەۋاقى (بواقى) ، ئە . «باقىي (باقى)» نىڭ كۆپلۈكى : قالغانلار ، ئېشىنىدىلار ، قالدۇقلار ؛ ئەبەدىيلىكلەر ، مەڭگۈلۈكلەر .
بەۋجە (بوجه) ، پ ـ ئە . ◇~ ئەھسەن (~ احسن) : ئوچۇق چىراي بىلەن ، ياخشى يوسۇن بىلەن .
بەۋاب (بواب) ، ئە . دەرۋازىۋەن ، ئىشىك قاراۋۇلى .
بەۋابە (بوابه) ، ئە . دەرۋازا ، شەھەر دەرۋازىسى ، قورغان دەرۋازىسى .
بەئىد (بعيد) ، ئە . يىراق ، ئۇزاق .
بەئىدۇلفەھم (بعيد الفهم) ، ئە . ئەقىلگە مۇڭاپىق كەلمەيدىغان ، ئەقىلگە سىغمايدىغان .
بەيابان (بيابان) ، پ . سەھرا ، چۆل ، دەشت .
بەيان (بيان) ، ئە . تەپسىلىي سۆزلەش ، ئېنىق ئاڭلىتىش ، شەرھلەش ؛ ئىپادىلەش ، ئىزھار قىلىش ؛ بايانات .
بەيانى ۋاقىئ (بيان واقعى) ، ئە ـ پ . ھەقىقىي سۆز ، ھەقىقىي ئەھۋال .
بەيئ (بيع) ، ئە . ئالدى ـ سانتى ، سودىلىشىش ، ئېلىم ـ سېتىم . ◇~ مۇتلەق (~ مطلق) :

بورتۇقال (برتقال) ، ئە . ئاپېلسىن (جۇزە) .
بورچىن (بورچين) چىشى كىسىك .
بوردامالىق (بورداماق) سەمرىسەك .
بورسۇ (بورسو) بوغۇز ، يەم ـ خەشەك .
بورنا (برنا) ، پ . ق . بەرنا .
بوريا (بوريا) ، پ . بورا ؛ بادالك .
بوريابالى (بورياباق) ، پ . بورا توقۇغۇچى .
بوزلاماق (بوزلاماق) تۆگىدەك ژارقىراپ يىغلىماق ؛ ناله قىلماق ، داد ـ پەرياد قىلماق .
بوزنامالىق (بوزناماق) ق . بوزلاماق .
بوس (بوس) ، پ . ئۆپۈش ، سۆيۈش . ◇پاي~ (پاي~) ، پا~ (پا~) : ئايال ئۆپۈش ، پۇتنى سۆيۈش ؛ ك . ئىتائەت قىلىش . ◇دەست~ (دست~) : قولنى سۆيۈش ؛ ك . ھۆرمەت ، تەزىم .
بوساغا (بوساغه) ئاستانه ، بوسۇغا ؛ پەس يەر .
بوسە (بوسه) ، پ . ق . بوس .
بوسەگى گوبۇدىيىەت (بوسه عبوديت) ، پ ـ ئە . يەر ئۆپۈش ، قۇللۇق بىلدۈرۈش ، قۇللۇقنى بەجا كەلتۈرۈش .
بوستاغان (بوستاغان) شارسمان قاچا .
بوستان سەرا (بوستان سرا) ، پ . بوستاندا سايرىغۇچى ، بۇلبۇل .
بوستان ئەفرۇز (بوستان افروز) ، پ . تاجىگۇل .
بوغاز (بوغاز) كېكىرتەك ، بوغۇز ، گال .
بوغازلاماق (بوغازلاماق) بوينىغا سىرتماق سالماق ؛ (دارغا) ئاسماق ؛ بوغۇزلىماق .
بوغاق I (بوغاق) كىشەن ، ئىشكەل .
بوغاق II (بوغاق) پوقاق .
بوغۇز I (بوغوز) ئوقۇر .
بوغۇز II (بوغوز) بوغۇز ، يېمەك ؛ كېكىرتەك ، كاناي ، ھەلقۇم . ◇بوغزىن تارتماق (بوغزين تارتماق) : ھېقىلدىماق (ھەق تۇتۇپ قالماق) : خۇرسىنىپ نەپسىنى ئىچىگە تارتماق .
بوغۇزداق (بوغوزداق) بويۇن .
بوغۇزلاغۇ (بوغوزلاغو) بوغۇز ، تاماق ، كېكىرتەك .
بوق I (بوق) دەرەخنىڭ قوۋزىقى .
بوق II (بوق) پوق .
بوقاغۇ (بوقاغو) كىشەن ، ئىشكەل .
بول (بول) زور ، كەڭرى ، كەڭتاشا ، بىپايان ؛ باتۇر ، مەردانه .

بەيداڭ (بيداء) ، ئە . دەشت ، چۆل ، باياۋان ،
بەيدەق (بيدق) ، ئە . شاھماتنىڭ پىيادە ئەسكەر ئۇرۇقى ، پىچكا .
بەيرەم I (بيرم) ، پ . شادلىق كۈنى ، ھېيت ، تەنتەنە .
بەيرەم II (بيرم) ، پ . يىپتىن توقۇلغان ىىر خىل نازۇك ۋە يۇپقا رەخت .
بەيرەملىق (بيرم ليق) ھېيتلىق ، بايرام شەرىپىگە بېرىلمىدىغان مۇكاپات .
بەيزاڭ (بيضاء) ، ئە . ئاق ، ئاق رەڭلىك ؛ پارقىراق ، يالتىراق ؛ سۈزۈك ، تىنىق ، ئوچۇق .
◇دۇررى~ (در~) : ئاق دۇر ، ساپ مەرۋايىت .
بەيزاگۈن (بيضاكون) ، ئە - پ . ئاق رەڭلىك ؛ پارقىراق ، يالتىراق .
بەيزە (بيضه) ، ئە . تۇخۇم . ◇~باسماق (~باسماق) : تۇخۇم باسماق (قۇش ھەققىدە) .
بەيزەچى (بيضەجى) ، ئە - ئۇ . تۇخۇمچى ، تۇخۇم ساتقۇچى .
بەيزەدار (بيضەدار) ، ئە - پ . تۇخۇمى بار ، ئۇرۇقى بار ، تۇخۇملۇق ، ئۇرۇقلۇق .
بەيزەۋار (بيضەوار) ، ئە - پ . تۇخۇمدەك ، تۇخۇمسىياق ، تۇخۇمغا ئوخشاش .
بەيزەئى زەر (بيضه زر) ، ئە - پ . ئالتۇن تۇخۇم .
بەينەلئەنام (بين الانام) ، ئە . خەلقئارا ، كىشىلەر ئارىسىدا .
بەينەلمەنزىلەين (بين المنزلين) ، ئە . ئىككى مەنزىل ئارىسى .
بەين (بين) ، ئە . ئوتتۇرا ، ئارا ، ئارىلىق .
بەين - بەين (بين بين) ، ئە . ئوتتۇراھال ، تەڭ كېلەرلىك ، باراۋەر .
بەيىنات (بينات) ، ئە . «بەيىنە (بينه)»نىڭ كۆپلۈكى : دەلىللەر ، پاكىتلار .
بەيىنە (بينه) ، ئە . دەلىل ، ھۆججەت ، پاكىت ، ئاساس .
بوتە I (بوته) ، پ . زەرگەرلەرنىڭ مەدەن ئېرىتىدىغان قاچىسى .
بوتە II (بوته) ، پ . بوتىلاق ، تۆگىنىڭ بالىسى ؛ پەرزەنت ، ئوغۇل .
بوچۇر (بوچۇر) چوقۇر .
بوخاق (بوخاق) پوقاق .
بوختاماق (بوختاماق) ژارقىرىماق ، جارقىرىماق ؛ تىللىماق ، قاغىماق .
بوخساماق (بوخساماق) ناله قىلماق ، دات - پەرياد دېمەك ؛ سىقىلماق ، بوغۇلماق ؛ ئېزىلمەك ، قىينالماق .
بوداي (بودای) پاكار .
بودى - بودەي (بودى - بودای) ئۇيغۇرلاردا كونا بىر قوشاق .
بوراغان (بوراغان) قارلىق بوران ، چاپقۇن ، بوران - چاپقۇن .
بوراقى بەرق (براق برق) ، ئە - پ . چاقماق ئېتى ؛ چاپقۇر ئات ، دۇلدۇل .
بورتاغ (بورتاغ) ئوي - دوڭغۇل ، ئېگىز - پەس ، تەكشى ئەمەس .
بورتاغلىق (بورتاغليق) ئويدۇڭ - چوڭقۇرلۇق ، تەكشىسىزلىك ، ئوڭغۇل - دوڭغۇللۇق .
بورتاق (بورتاق) ق . بورتاغ .

بۇتە (بوته) ، پ . چاتقال .
بۇتپەرەست (بتپرست) ، پ . بۇتقا چوقۇنغۇچى .
بۇتراتماق (بوتراتماق) چاچماق ، پىتىراتماق ، تىرە - پىرەن قىلماق .
بۇتراشماق (بوتراشماق) تىرە - پىرەن بولۇشماق ، پىتىراشماق .
بۇتتەراش (بت تراش) ، پ . بۇت يونغۇچى ئۇستا ، بۇت ياسىغۇچى ئۇستا .
بۇتراق (بوتراق) چېچىق ، تارقاق .
بۇتراماق (بوتراماق) چېچىلماق ، پىتىرىماق ، تىرە - پىرەن بولماق .
بۇترەتمەك (بوتراتماك) ق . بۇتراتماق .
بۇترەشمەك (بوتراشماك) ق . بۇتراشماق .
بۇترەمەك (بوتراماك) ق . بۇتراماق .
بۇتشىكەن (بت شكن) ، پ . بۇتپەرەسلىككە قارشى ، بۇت چاقۇچى ، بۇت سۇندۇرغۇچى .
بۇتقىكەن (بت فكن) ، پ . بۇتنى ئېلىپ تاشلىغۇچى ، بۇتنى سۇندۇرۇپ تاشلىغۇچى .
بۇتكەدە (بتكده) ، پ . بۇتخانا ، بۇتپەرەسلەر ئىبادەتخانىسى .
بۇتكەر (بتكر) ، پ . بۇت ياسىغۇچى ئۇستا ، بۇتتاراش .
بۇتلان (بطلان) ، ئە . يالغانچىلىق ، باتىللىق ، ساختىپەزلىك ، ئالدامچىلىق ، مۇغەمبەرلىك .
بۇتۇن (بطون) ، ئە . «بەتن (بطن)»نىڭ كۆپلۈكى : قورساقلار ، قېرىنلار ؛ ئىچكى قىسىملار .
بۇتى ئازەرى (بت آذرى) ، ئە - پ . ك . سۆيۈملۈك يار (ئەينى : ئاتەشپەرەسلەرنىڭ بۇتى) .
بۇتى ئەييار (بت عيار) ، ئە - پ . ئەييار ؛ ئالدامچى گۈزەل .
بۇتى بىباك (بت بيباك) ، پ . ك . ھېيىقماس يار ، رەھىمسىز مەھبۇب .
بۇتى پەرىزاد (بت پرى زاد) ، پ . پەرىزات ، پەرىدىن تۇغۇلغان مەھبۇب .
بۇتى خۇدراي (بت خودراى) ، پ . جاھىل يار .
بۇتى رەئنا (بت رعنا) ، ئە - پ . گۈزەل يار .
بۇتى سىمىنبەر (بت سيمن بر) ، پ . ئاق بەدەن مەھبۇب .
بۇ جەھل (بو جهل) ، ئە . «ئەبۇ جەھل (ابو جهل)» سۆزىنىڭ قىسقارتىلمىسى ، ئىنتايىن جاھىل ؛ قەيسەر .
بۇچاق I (بوچاق) بۇلۇڭ ، بۇرجەك .
بۇچاق II (بوچاق ، بچاق) ھايۋان تېرىسى ، تېرە .
بۇچقاق I (بوچقاق) تېرىنىڭ پۈت قىسمى .
بۇچقاق II (بوچقاق) بۇلۇڭ ، بۇرجەك .
بۇچماق (بوچماق) ق . بىچماق .
بۇچۇرغە (بوچورغه) كېمىنىڭ كۆتۈرگۈچى .
بۇخار (بخار) ، ئە . پار ، ھور ؛ تۈمان .
بۇختۇننەسر (بخت النصر) ، ئە . قەدىمكى زامانداا ئۆتكەن بىر زالىم پادىشاھنىڭ ئىسمى .

بولا (بولا) بولسۇن ئۇچۇن ، بولۇشى ئۇچۇن ، . . . نى كۆزدە تۇتۇپ .

بولدۇرماق (بولدورماق) ھالسىزلانماق ، چارچاپ ھالدىن كەتمەك . ◇ مەنىلىك ئاتىم **بولدۇرۇبتۇر ، بارا ئالماس** (مېنىنىڭ آتىم بولدوروپتور بارا الماس) : مېنىڭ ئېتىم ھالسىزلاندى ، ماڭالمايدۇ .

بولغان (بولغان) بارلىق ، ھەممە . ◇ خۇسرەۋشاھ بولغان كىشىسى بىلە ياساتىپ قۇندۇزدىن چىقىپ . . . (خسرو شاه بولغان كيشى سى بيله ياساتيپ قندوزدين چيقيپ . . .) : خۇسرەۋ شاھ بارلىق ئادىمى بىلەن سەپ تۈزۈپ ، قۇندۇزدىن چىقىپ . . .

بولۇشلۇق (بولوشلوق) ياردەم ، ھەمدەم .

بولۇم (بولوم) چىڭلىق ، مۇستەھكەملىك ؛ مۇقىملىق ، ئىزچىللىق .

بولۇمسىز (بولومسيز) تۇراقسىز ، تۇتامى يوق .

بوم I (بوم) ، پ . ق . بۇم I .

بوم I (بوم) سۇپەتكە قوشۇلۇپ ، ئۇنىڭ دەرىجىسىنى ئاشۇرىدۇ . ◇ بوم - بوز (بوم - بوز) : ئىنتايىن بوزاغان .

بويداش (بويداش) تەڭ بويلۇق ، تەڭتۇش ؛ ئاغىنە ، دوست .

بويداغ (بويداغ) بويتاق .

بويغالماق (بويغالماق) بويالماق .

بويماق (بويماق) بوي تارتماق ، ئۆسمەك .

بويناغۇ (بويناغو) بوينى قاتتىق ، گەدەنكەش ، جاھىل .

بويناغۇلۇق (بويناغولوق) بوينى قاتتىقلىق ، گەدەنكەشلىك ، جاھىللىق .

بويۇماق (بيومق) ئۆسمەك ، تەربىيەلەنمەك .

بويۇن تۇتماق (بويون توتماق) بويسۇنماق ، رازىلىق بەرمەك ، ئىتائەت قىلماق .

بويۇن تىكلامالماك (بويون تيكلامالماك) قارشىلىق قىلماق ، قارشىلىق كۆرسەتمەك ، قارشى تۇرماق ، قارشى چىقماق .

بويۇن قويماق (بويون قويماق) ئاڭلىماق ، تىڭشىماق .

بويۇنغا قالماق (بويۇنغه قالماق) ۋەزىپە بولۇپ يۈكلەنمەك .

بويۇن ئۇرماق (بويون اورماق) بويۇن كەسمەك ، ئۆلتۈرمەك .

بۇ I (بو) ، پ . ھىد ، پۇراق ، بۇي . ◇ مۇشكىنىڭ~ (مشكين~) : ئىپار ھىدلىق .

بۇ II (بو) ، ئە - پ . «ئەبۇ (ابو)» نىڭ قىسقارتىلمىسى . ◇ ~ئەلى (~على) : ئەبۇ ئەلى ؛ ئەبۇ ئەلى ئىبنى سىنا .

بۇت I (بوت) پۇت ، ئاياق .

بۇت II (بت) ، پ . بۇت ، سەنەم ؛ ك . مەھبۇب ، گۈزەل ، مەشۇق .

بۇتا (بتا) ، پ . ئەي بۇت ؛ ك . ئەي گۈزەل .

بۇتاۋ (بوتاو) ساق ، پۇتۇن ، زەخمىلەنمىگەن ، جاراھەتلەنمىگەن ؛ كەمچىلىكسىز .

بۇرداچى (بورداچى) بۇزغۇنچى .
بۇردە (بردە) ، پ . ئەرەبلەرنىڭ ئۇستىدىن قاپلاپ كىيىدىغان بىر خىل يەڭسىز چاپىنى ، بوبۇق .
بۇرد بار (برد بار) ، پ . تاقەتلىك ، سەۋرلىك ، چىداملىق .
بۇرد بارلىغ (برد بارليغ) چىدام ، سەۋر ، تاقەت ؛ ئېغىر - بېسىقلىق .
بۇرران (بران) ، پ . ئۆتكۈر ، كەسكۈر ، ئىتتىك .
بۇررانلىغ (برانليغ) كەسكۈرلۈك ، ئۆتكۈرلۈك ، ئىتتىكلىك .
بۇرسۇق (بورسوق) بۇدرە ؛ پۇرمە .
بۇرقات (بورقات) ق . بۇرقاتلىق .
بۇرقان (بورقان) بۇت ، بۇددا مەبۇدى .
بۇرقانلىق (بورقانليق) بۇتلار ، بۇتپەرەسلەر ئىبادەتخانىسى ، بۇتخانا .
بۇرقەڭ (برقع) ، ئە . يۈزگە تارتىلىدىغان پەردە ، نىقاب .
بۇرقەڭرە باي (برقع ربای) ، ئە . پەردە ئاچقۇچى .
بۇرمە بار (برمه بار) ، پ . چىداملىق .
بۇرنا (بورنا) دەسلەپ ، ئاۋۋال ، بۇرۇن ، ئىلگىرى ، ئالدىن .
بۇرناراق (بورناراق) ئىلگىرىرەك ، ئالدىنراق ، بۇرۇنراق .
بۇرناشماق (بورناشماق) ئۇزمەك ، ئۇزۇپ كەتمەك ؛ تېز يۈرمەك .
بۇرناغى (بورناغی) ئاۋۋالقى ، ئىلگىرىكى ، بۇرۇنقى .
بۇرھان (برهان) ، ئە . دەلىل ، پاكىت ، ھۆججەت ، گۇۋاھ ، دەستەك . ك . مەيخانا باشلىقى .
بۇرھانى ساتىڭ (برهان ساطع) ، ئە - پ . ئېنىق دەلىل ، كۆچلۈك دەلىل .
بۇرۇدەت (برودت) ، ئە . سوغۇقلۇق ؛ سوغۇق .
بۇرۇج (بروج) ، ئە . «بۇرج (برج)»نىڭ كۆپلۈكى : قۇياشنىڭ ھەربىر نۆقتىلىرى ؛ شەمسىيە ئايلىرى .
بۇرۇق (بروق) ، ئە . «بەرق (برق)»نىڭ كۆپلۈكى : چېقىنلار .
بۇرۇنچەك (بورونچاک) ئىنچىكە يىپەكتىن توقۇلغان رومال ؛ يىپەك چۈمبەل ؛ يەڭگىل يېپىنچا .
بۇرۇندالىق (بوروندالیق) نوختا ، يۇگەن .
بۇرۇندۇق (بوروندوق) تۇگە نوختىسى .
بۇرۇنلىق (بورونليق) بۇرۇنلۇق ، بۇرۇنغا ئۆتكۈزۈلىدىغان ياغاچ .
بۇرىدە (بريده) ، پ . كېسىپ تاشلانغان نەرسە ، كېسىك ، پۇرۇچ ؛ پارچە ، پارچە - پۇرات .
بۇزاغۇ (بوزاغو) موزاي .
بۇزاغۇلۇق (بوزاغولوق) موزايلىق .
بۇزاۋ (بوزاو) موزاي .

بۇختى (بختى) ، پ . نار تۆگە ، قىزىل (توق مەللە) رەڭلىك تۆگە . ك . چولاق بۇلاق كەمىسى .
بۇخساماق (بخساماق) ق . بوخساماق .
بۇخۇل (بخل) ، ئە . بېخىللىق ، پىخسىقلىق ؛ قىزغانچۇقلۇق ؛ ئاچ كۆزلۈك .
بۇخۇر (بخور) ، ئە . كۆيدۈرۈلسە خۇشبۇي ھىد چىقىرىدىغان ماددا ؛ شۇ خىل پۇراقلىق ئىسرىق گىياھلىرى .
بۇد (بود) ، پ . بارلىق ، مەۋجۇتلۇق . ◇نابۇدۇڭنى قىلدى~ (نابودونگ نى قيلدى~) : سېنى يوقتىن بار قىلدى .
بۇئد (بعد) ، ئە . يىراقلىق ، ئۇزاقلىق .
بۇدال (بودال) (بەلگىلەپ بېرىلگەن) جاي ، ئورۇن .
بۇداللىق (بودال ليق) بەلگىلەپ بېرىلگەن ، تېگىشلىك .
بۇدۇق (بدوق) ئەخمەق ، سارالڭ .
بۇدۇ نابۇد (بود و نابود) ، پ . بارى - يوق ، بار ئىكەن ، يوق ئىكەن .
بۇراق (براق) ، ئە . رىۋايەتتىكى ئۇچار ئات ، تۇلپار .
بۇراقماق (براقماق) تاشلىماق ، تەرك ئەتمەك .
بۇرانچەك (بورانچاک) ق . بۇرۇنچەك .
بۇرانغار (برانغار) ئۇرۇش سېپىدىكى قوشۇننىڭ ئولاق قانىتى ، ئولاق قانات قىسىم .
بۇرانغۇ (برانغو) ق . بۇرانغار .
بۇرتاق (بورتاق) ق . بورتاغ .
بۇرج I (برج) ، ئە . قەدىمكى ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ، قۇياشنىڭ يىللىق ھەرىكەت دائىرىسىدىكى ئون ئىككى نۇقتىنىڭ ھەربىرى بولۇپ ، بۇلار : ھەمەل (حمل) ، سەۋر (ثور) ، جەۋزا (جوزا) ، سەرەتان (سرطان) ، ئەسەد (اسد) ، سۇنبۇلە (سنبله) ، مىزان (ميزان) ، ئەقرەب (عقرب) ، قەۋس (قوس) ، جەدى (جدی) ، دەلۋ (دلو) ، ھۇت (حوت) بۇرجلىرىدىن ئىبارەت . بۇلار كونا شەمسىيە كالېندارىنىڭ ئايلىرى ھېسابلىنىدۇ .
بۇرج I (برج) ، ئە . قەلئە مۇنارى .
بۇرجلۇغ (برجلوغ) ق . بۇرچلۇغ .
بۇرجۇ بارۇ (برج و بارو) ، ئە - پ . قەلئەنىڭ مۇنار ۋە سېپىللىرى .
بۇرچ I (بورچ) مۇچ ، لازا .
بۇرچ I (بورچ) قەرز . ◇ بۇرچقا ئالماق (بورچقه آلماق) : قەرزگە ئالماق . بۇرچقا بەرمەك (بورچقه بيرماك) : قەرزگە بەرمەك .
بۇرچ خەرجى (بورچ خرجى) تۆلەنمىگەن باج .
بۇرچلۇغ (بورچلوغ) قەرزگە ئېلىنغان پۇل .
بۇرچىن (بورچين) چىشى ئۇردەك .
بۇرخان (بورخان ، برخان) ق . بۇرقان .

بۇغۇ (بوغو) بۇغا ؛ كىيىكتىكى بىر تۈرى .
بۇق (بوق) تەن ، گەۋدە ، جۇغ .
بۇقال (بوقال) چېگرا ساقچىسى ، تەقسىپ قىلغۇچى ؛ قاماققا ئالغۇچى .
بۇقاۋۇل (بوقا ول) بوشۇرۇنغان قىسىم ، پىستىرما ؛ چېگرا قوغدىغۇچى قىسىم .
بۇقاۋۇل تامغاچى (بوقا ول تمغاچى) چېگرا باجگىرى .
بۇقئە (بقعە) جاي ، ماكان ، سورۇن ، مەيدان ؛ خانىقا ، ساراي قاتارلىق چوڭ سورۇنلۇق جايلار .
بۇقەلەمۇن (بوقلمون) بېشىدىن قۇيرۇقىغىچە بەش ـ ئالتە خىل رەڭگى بار ھەم پارقىراپ تۇرىدىغان بىر خىل قۇش ؛ خامېلېئون ؛ ك . ئۆزگىرىشچان ، تۇراقسىز ، سۆزىدە تۇرمايدى ـ غان . ◇ ~ دىسار (~ دئار) : ھەر خىل تۈسكە كىرگۈچى ، تۇراقسىز ، ئۆزگىرىشچان . ◇ فەلەكى ~ (فلك ~) : ئۆزگىرىشچان پەلەك .
بۇقەلەمۇنلىق (بوقلمونليق) ئۆزگىرىشچانلىق ، تۇراقسىزلىق ، نەيرەڭۈازلىق .
بۇقتۇ (بوقتو) يوشۇرۇنغان قىسىم ، پىستىرما (يوشۇرۇن ئەسكەر) .
بۇقتۇرماق (بوقتورماق) پىستىرما (يوشۇرۇن ئەسكەر) قويماق ؛ مۆكۈندۈرمەك .
بۇقماق (بوقماق) يوشۇرۇنماق ، مۆكۈنمەك .
بۇكاۋ (بكاء) ، ئە . يىغا ، يىغلاش .
بۇگۇنلىك (بوكونليك) بىر كۈنلۈك ، بۈگۈنلۈك .
بۇلاق (بونك) تار ، قىستاق ، دىمىق ؛ قىستاقلىق ، دەم سىقىلىش .
بۇنالماق (بونكالماق) قىسىلماق ، سىقىلماق ، ئەركسىزلەنمەك ؛ نەپەسسىزلەنمەك .
بۇنامماق (بونكاماق) قىسىلماق ، سىقىلماق ، ئەركسىزلەنمەك .
بۇلاماچ (بولاماچ) بۇلماق ، ئۇماچ .
بۇلاماغ (بولاماغ) بۇلماق (ئۇن ، تۇخۇم ، ياغ ۋە ھەسەل ئېلىشتۇرۇلۇپ قىلىنىدىغان بىر خىل تاۋار) .
بۇلاماق (بولاماق) بۇلىماق ، تالماق ؛ ئۇچۇرماق ، سوقماق .
بۇلئەجەب (بو العجب) ، ئە . ئەلا قىزىق ، تولىمۇ ئەجەبلىنەرلىك ، ئاجايىپ .
بۇلئەجەبلىق (بو العجب ليق) تولىمۇ تەئەججۇپلىنەرلىك .
بۇلئەجەبۇەشلىك (بو العجب وش ليك) كۆرۈنۈشى تەئەججۇپلىنەرلىك ، قىزىق كۆرۈنۈش-لۈك .
بۇلەغاۋ (بلغاء) ، ئە . «بەلىغ (بليغ)» نىڭ كۆپلۈكى : سۆز سەنئىتكارلىرى ، ماھارەتلىك ئەدىبلەر ؛ يېتىلگەن سۆز ئۇستىلىرى .
بۇلئەلا (بو العلا) ، ئە . ئەلا ئەلا ، ئەلانىڭ ئەلاسى ، ياخشىلىق بىلەن نام قازانغان كاتتا زات .
بۇلەند (بلند) ، پ . بۇيۇك ، ئېگىز ، يۇقىرى ؛ ئېسىل ، كاتتا .

بۇزروغان (بوزروغان) گۈرزى ، كالتەك .
بۇزرۇكۇار (بزركوار) ق . بۇزۇرگۇار .
بۇزغۇن (بوزغون) خارابە ، ۋەيرانە .
بۇزكۇش (بزكش) ، پ . ئۆچكە سويغۇچى قاسساپ ؛ ئوغلاقچى ؛ ئەرزىمەس نەرسە ئۈچۈن جېدەل قىلغۇچى ، پەسكەش .
بۇزلاغ (بوزلاغ) قىرغاۋۇلنىڭ مېكىيىنى .
بۇزۇرگ (بزرگ) ، پ . چوڭ ، ئۇلۇغ ، كاتتا ؛ ھۆرمەتلىك .
بۇزۇرگزادە (بزرگ زاده) ، پ . يۇقىرى تەبىقە كىشىسى ، كاتتىلار ئەۋلادى .
بۇزۇرگلوك (بزرك لوك) ئۇلۇغلۇق ، كاتتىلىق .
بۇزۇرگۇار (بزرگ وار) ، پ . ئۇلۇغۋار ، ئاتاقلىق ، ھۆرمەتلىك .
بۇزۇغ (بوزوغ) بۇزۇق ، ۋەيرانە ، خاراب . ك . غەمكىن ، قايغۇلۇق ، پەرىشان ، مىسكىن .
بۇزۇغلۇق (بوزوغلوق) ۋەيرانچىلىق ، خارابلىق ؛ مەغلۇبىيەت ، قاچ ـ قاچ ؛ بۇزغۇنچىلىق .
بۇزۇغلۇق قىلماق (بوزوغلوق قيلماق) بۇزغۇنچىلىق قىلماق .
بۇزۇغچىلىق (بوزوغچيليق) بۇزغۇنچىلىق .
بۇزۇلماق (بوزولماق) ۋەيران بولماق ، تىرە ـ پىرەن بولماق ؛ مەغلۇپ بولماق ؛ بۇزۇلماق ؛ ئىسيان كۆتۈرمەك .
بۇستۇرماق (بوستورماق) پىستىرما قويماق ، يوشۇرۇن قوشۇن ئورۇنلاشتۇرماق .
بۇسراق (بوسراق) بىر خىل تاتلىق يېمەكلىك .
بۇسماق (بوسماق) توزاق قۇرماق ؛ پىستىرما قۇرماق ؛ يوشۇرۇنماق ، مۆكۈنمەك .
بۇسقۇ (بوسقو) پىستىرما ، يوشۇرۇن قوشۇن .
بۇسۇ (بوسو) يوشۇرۇنۇش ، يوشۇرۇنغان يەر ، پىستىرما ، يوشۇرۇن قوشۇن .
بۇشار (بوشار) بېسىم ، تارتقۇلۇق ، كەمبەغەللىك ، موھتاجلىق .
بۇشماق (بوشماق) ئازارلانماق ، زەرەر كۆرمەك ؛ خاپا بولماق ، ھاياجانلانماق .
بۇشۇرغاتماق (بوشورغاتماق) غەزەپلەندۈرمەك ؛ ئازابلىماق .
بۇشۇرغانماق (بوشورغانماق) غەزەپلەنمەك ، ئاچچىقلانماق ، خاپا بولماق ، دەرغەزەپ بولماق ؛ ئازابلانماق ، قايغۇرماق .
بۇشۇقماق (بوشوقماق) ھاياجانلانماق ، قىزىشماق ، تىت ـ تىت بولماق ، كەيپسىزلەنمەك ؛ قايغۇرماق .
بۇغاق (بوغاق) دەم سقىلىش كېسىلى ، بوغۇز يەللىكى .
بۇغرا I (بغرا) قوش لوكىلىق تۆگە ؛ نار تۆگە .
بۇغرا II (بغرا) بۇغداينى ئاقلاپ پىشۇرىدىغان ۋە كاتتا زىياپەتلەردە تارتىلىدىغان بىر خىل تاماق .
بۇغز (بغض) ، گە . ئۆچ ، ئاداۋەت ، دۈشمەنلىك .

ھۆچى .

بۇلقاسسم (بو القاسم) ، ئە . مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ بىر لەقىبى .

بۇللۇر (بلور) ، پ . ق . بىللۇر .

بۇللۇرىن (بلورين) ، پ . ق . بىللۇرىن .

بۇللىق (بوللىق) شۇنداقلىق ، مۇنداقلىق ؛ مەنلىك . ◇بۇللىقۇ ئۇللىق~ (بوللىق و اوللىق) : مۇنداقلىق ۋە ئۇنداقلىق ؛ مەنلىك ۋە سەنلىك .

بۇلۇت (بلوت) كاۋچۇك دەرىخى .

بۇلۇج (بولوج) ق . بىلۇج .

بۇلھەۋەس (بو الهوس) ، ئە . ھەۋەسكار ؛ ھەر دەرسىگە ھەۋەس قىلغۇچى ، شاختىن ـ شاختا قونۇپ يۈرگۈچى .

بۇلۇر (بلور) ق . بىللۇر .

بۇلۇغ (بلوغ) ، ئە . بالاغەتكە يېتىش ، يېگىتلىك دەۋرىگە يېتىش ؛ يېتىلىش .

بۇلۇن (بولون) ئەسىر ، قولغا چۈشكەن .

بۇم I (بوم) ، پ . ھۇقۇش ، مۇشۇكياپىلاق .

بۇم II (بوم) ، پ . زېمىن ، يەر ، ئېچىلمىغان يەر ، بوز يەر ؛ قورۇق ، مەملىكەت .

بۇن (بن) ، پ . تۈپ ، تومۇر ، نېگىز ، ئاساس .

بۇناگۇش (بناكوش) ، پ . ق . بەناگۇش .

بۇنگاھ (بنكاه) ، پ . جاي ، تۇرالغۇ ؛ ئەسۋاب ـ جابدۇقلار قويۇلىدىغان ئامبار ؛ ئەسكەر چۈشىدىغان جاي ، لەشكەرگاھ .

بۇنۇۋۈەت (بنوت) ، ئە . پەرزەنتلىك سالاھىيەت ، بالىلىق سۈپەت .

بۇنياد (بنياد) ، پ . ئۇل ، ئاساس ؛ باش ، دەسلەپ ، ئىپتىدا ، باشلانغۇچ . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ئۇل سالماق ، ئاساس تىكلىمەك ، مەيدانغا كەلتۈرمەك ؛ باشلىماق .

بۇنيان (بنيان) ، ئە . بىنا ، قۇرۇلۇش ؛ ئۇل ، ئاساس .

بۇنىيە (بنيه) ، ئە . بەدەننىڭ يارىتىلىشى ، تەننىڭ ھالىتى ، ئادەم تەبىئىتى ۋە ۋۇجۇدى .

بۇھەيرات (بحيرات) ، ئە . «بۇ ھەيرە (بحيره)»نىڭ كۆپلۈكى : كۆللەر .

بۇھەيرە (بحيره) ، ئە . كۆل .

بۇھۇر (بحور) ، ئە . «بەھر (بحر)»نىڭ كۆپلۈكى : دەريالار ، دېڭىزلار ؛ شېئىر بەھىرلىرى .

بۇي (بوى) ، پ . پۇراق ، ھىد .

بۇيۇت (بيوت) ، ئە . «بەيت (بيت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۆيلەر .

بۇرەك (بوراك) پۇرە ؛ بۇرەك .

بۇرك (بورك) بۆك ، باش كىيىم .

بۇلەندى (بلندى) ، پ . ئېگىزلىك ، ئېگىز يەر ؛ ئۇزۇنلۇق ؛ ئۇلۇغۋارلىق .

بۇلباد (بولباد) كونا ، قەدىمكى ؛ خارابە ، ۋەيرانلىق . ◇ **سپەھرى~** (سپهر~) : كونا پەلەك .

بۇلبەشەر (بوالبشر) ، ئە . ئىنسانلار ئاتىسى ، ئادەمئاتا .

بۇلبۇلە (بلبله) ، ئە - پ . بوينى ئۇزۇن شىشە ، مەي كوزىسى ، مەي قاچىسى ؛ مەي قۇيۇلغان چاغدىكى «كور - كور» ئاۋاز .

بۇلبۇلى شەيدا (بلبل شيدا) ، ئە - پ . بېرىلگەن ئاشىق ؛ پىغان قىلغۇچى بۇلبۇل .

بۇلبۇلى گويا (بلبل كويا) ، ئە - پ . خۇشناۋا بۇلبۇل .

بۇلجار (بلجار ، بولجار) قوشۇننىڭ يۇرۇشكە توپلىنىشى ئۈچۈن بەلگىلەپ بېرىلگەن ئورۇن ۋە ۋاقىت ؛ بىرەر ئىش ئۈچۈن بېرىلگەن مۆھلەت ؛ ئۇرۇشتا قوغداش ياكى تۇرۇش ئۈچۈن بەلگىلەپ بېرىلگەن يەر ؛ قەرەل ، مۇددەت ؛ ئورۇن . ◇ **مىيئادۇ~** (ميعاد و~) : توپلىنىش ۋاقتى ۋە ئورنى . ◇ **جارۇ~** (جارو~) : توپلىنىش چاقىرىقى ۋە ئورنى .

بۇلجال (بۇلجال) ق . بۇلجار .

بۇلچار (بولچار) ق . بۇلجار .

بۇلدان (بلدان) ، ئە . «بەلەد (بلد)»نىڭ كۆپلۈكى : شەھەرلەر ، رايونلار ، مەملىكەتلەر .

بۇلغار (بولغار) تېرە ؛ كۆن .

بۇلغاشماق (بولغاشماق) قوزغىلاڭ قىلماق ، توپىلاڭ چىقارماق .

بۇلغاغ (بولغاغ) پىتنە ، غوۋغا ، توپىلاڭ ، پاراكەندىچىلىك .

بۇلغاماق (بولغاماق) ئارىلاشتۇرماق ، قالايمىقان قىلماق .

بۇلغان (بولغان) بۇلغۇن ، بۇلغۇن تېرىسى .

بۇلغانچۇق (بولغانچوق) ق . بۇلغانچىق .

بۇلغانچۇغلۇق (بولغانچوغلوق) توپىلاڭ ، قالايمىقانچىلىق .

بۇلغانچۇلىق (بولغانچوليق) توپىلاڭ ، قوزغىلاڭ ؛ پىتنە - پاسات ؛ پاسكىنچىلىق ، بۇلغىنىش .

بۇلغانچىق (بولغانچيق) دۇغلۇق ، بۇلغانغان ؛ قالايمىقان ، بۇزۇلغان .

بۇلغانماق (بولغانماق) بۇزۇلماق ، توپىلاڭ كۆتۈرمەك ، غوۋغا قىلماق ؛ غۇۋالاشماق ، بۇلغانماق .

بۇلغانۇق (بولغانوق) قالايمىقان ، بۇزۇلغان ؛ بۇلغانغان ، دۇغلۇق ، غۇۋا .

بۇلغانۇقلۇق (بولغانوقلۇق) توپىلاڭ ، ئىسيان ، بۇلاڭ - تالاڭ ، دەھشەت .

بۇلغاۋۇچ (بولغاوچ) ئارىلاشتۇرغۇچ .

بۇلغۇن (بولغون) ئەسىر ، قولغا چۈشكەن .

بۇلفۇزۇل I (بو الفضول) ، ئە - پ . پەزىلەت ئاتىسى ، شەرەپ ئىگىسى ؛ مۆھتەرەم ؛ ئارتۇقچىلىقى كۆپ ئادەم .

بۇلفۇزۇل II (بو الفضول) ، ئە . ۋالاقتەككۇر ؛ كېرەكسىز ئىشلار ۋە گەپلەر بىلەن شۇغۇللان-

بۇركە (بوركا) پۇركەنجە ، چۇمبەت .
بۇركەمەك (بوركاماك) پۇركسمەك ، پاپماق .
بۇركەنمەك (بوركانماك) پۇركەنمەك .
بۇركلۇك (بوركلوك) ئوراقلىق ، يۆگەكلىك .
بۇركۇرمەك (بوركورماك) پۇركسمەك ، پۇركۇپ چىقارماق .
بۇرلەمەك (بورلاماك) پۇلىمەك .
بۇرمەك (بورماك) پۇرمەك ، پۇرمە چىقارماق .
بۇروش (بوروش) پۇرمە ، پۇروم .
بۇروشمەك (بوروشماك) پۇروشمەك ، پۇرلەشمەك .
بۇزەك (بوزك) قۇش ، ئۇچار قانات ؛ ئۇۋا .
بۇزۇك (بوزوك) ئاساس ، تەكت ؛ ئۇۋا .
بۇكەيمەك (بوكايماك) پۇكلىمەك ، مۇكچەيمەك .
بۇكرەيمەك (بوكرايماك) پۇكۇلمەك ، ئېگىلمەك ، ئېگىشمەك ، دۇمچەيمەك .
بۇكرى (بوكرى) دوك ، دۇمچەك ؛ ئەگرى ، ئىلمەك .
بۇكمەك (بوكماك) پۇكمەك ، ئەگمەك .
بۇكۇر (بوكور) دۆك ، دۇمچەك .
بۇكۇنمەك (بوكونماك) قاتلانماق ، ئېگىلمەك ، پۇكۇلمەك .
بۇگەت (بوكات) توغان ، توسما .
بۇگەتلەمەك (بوكاتلاماك) توغانلىماق ، بوغماق .
بۇگرەك (بوكراك) بۆرەك . ◇ساغ～ (ساغ～) : قوشۇننىڭ ئوڭ قانىتى . ◇سول ～ (سول～) : قوشۇننىڭ سول قانىتى .
بۇگرەكچى (بوكراك چى) ئالدى سەپتىكى ئەسكەر .
بۇگىرى (بكرى) ق . بۇكرى .
بۇگۇتلەمەك (بوكوتلاماك) سۇنى توغانلىماق ، سۇنى توسماق .
بۇگى (بوكى) سېھىر .
بۇگچى (بوكيچى) سېھىرگەر ، جادىگەر ، باخشى .
بۇگۇز (بونكوز) مۇڭگۇز .
بۇلەمەك (بولاماك) پۇڭلىمەك .
بۇلدۇرگە (بولدوركە) قامچا دەستىسى .
بۇيرەچى (بويراچى) ق . بۇيرەكچى .
بۇيرەك (بويراك) بۆرەك .
بۇيرەكچى (بويراكچى) ئالدى سەپتىكى ئەسكەر . ◇ئوڭ～ ۋە سول～ (اونك～و سول～) : ئوڭ ۋە سول قاناتتىكى ئەسكەر .

بۆركە (بوركە) كىچىك كۆل ، كۆلچەك .
بۆركۈرەمەك (بوركوراماك) ھۆركىرىمەك ، قاتتىق ئاۋاز بىلەن ۋارقىرىماق .
بۆرىلىغ (بورى ليغ) ك . يىرتقۇچلۇق ، زالىملىق . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) : جەبىر قىلماق ، زۇلۇم سالماق .
بۆز (بوز) پاختا توقۇلمىلىرى ، پاختا يىپ گەزلىمىلىرى ؛ بۆز ، ماتا .
بۆكەت (بوكات) ق . بۆكەن .
بۆكەن (بوكان) توغان ، توسما .
بۆكەۋۈل (بوكاول) ئارقا قوشۇن ، قوشۇننىڭ ئارقا قىسمى ، ئارقا مۇھاپىزەتچى قىسىم .
بۆكتەر (بوكتار) تۆمۈر ھالقىچىلاردىن كىرىشتۇرۇپ ياسالغان ئۇرۇش كىيىمى ، ساۋۇت ؛ جەڭ ئاتلىرىغا يېپىلىدىغان ئوق ئۆتمەس يوپۇق .
بۆلەك (بولاك) قىسىم ، پارچە ، باشقا ، بۆلەك ؛ ھەدىيە ، سوۋغا . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) ، ～بەرمەك (بيرماك) : سوۋغا قىلماق ، ھەدىيە قىلماق .
بۆلەكلەشمەك (بولاكلاشماك ، بولكلاشمك) بۆلۈشمەك ؛ ئۆزئارا ھەدىيە بېرىشمەك .
بۆلەكلەمەك (بولاكلاماك ، بولكلامك) بۆلمەك ؛ سوۋغا قىلماق ، ھەدىيە قىلماق .
بۆلۈك (بولوك ، بلوك) بۆلەك ، قىسىم ، پارچە ؛ ناھىيەدىن كىچىكرەك بىر مەمۇرىي رايون ، چولۇق يېزا .
بۆلۈكات (بلوكات) «بۆلۈك (بولوك ، بلوك)»نىڭ كۆپلۈكى .
بۆلۈلمەك (بولولماك) بۆلۈنمەك .
بۆھت (بهت) ، ئە . بۆھتان .
بۆيلە (بيلا ، بيله) بۇنداق ، بۇنىڭدەك ، مۇشۇنداق ، مۇشۇنىڭدەك . ◇～～ (～—～) : دەل مۇشۇنداق .
بۇتە (بوتا) بىخ ، مايسا ؛ قوراي .
بۇتەكە (بوتەكه) توپ - توپ ئۆسىدىغان بىر خىل ئوت .
بۇتەۋ (بوتاو) ھەممە ، پۈتۈنلەي ؛ پۈتۈن ، زەخمەتسىز ، ساق .
بۇتىگەرمەك (بوتكارماك) پۈتتۈرمەك ، تاماملىماق ؛ ئۈندۈرمەك ؛ ساقايتماق .
بۇتكۇدەك (بوتكوديک) پۈتكىدەك ، تۈزىلىدىغاندەك .
بۇتمەس (بوتماس) تۈگىمەس .
بۇتمەك (بوتماك) ئۈنمەك ، ئۆسمەك ؛ (يارا) ساقايماق ؛ تۈگىمەك ، تامام بولماق ، پۈتمەك ؛ ئۈلانماق ، چېتىلماق ، ئىشەنمەك ، چىنپۈتمەك ؛ قوبۇل قىلماق .
بۇتۇك (بوتوک) ق . بىتىك .
بۇدرۇمەك I (بودروماك) سۇس ھەرىكەت قىلماق ؛ بەدەنگە بىر نەرسە (مودۇر - چوقۇر) چىقىپ قالماق ؛ پورۇقلاپ قاينىماق .
بۇدرۇمەك II (بودروماك) موللاق ئاتماق .

قىلماق) : نادانلىق قىلماق .

بىبەك (بيبك ، ببك) ، پ . كۆزنىڭ قارىچۇقى ؛ پەرزەنت ، بالا .

بىبۇنياد (بى بنياد) ، پ ـ ئە . ئاساسسىز ، يىلتىزسىز ، نىگىزى يوق ، تۈۋىسىز .

بىبۇنيادلىغ (بى بنيادليغ) ئاساسسىزلىق ، ئوخشاشماسلىق .

بىبىزائەت (بى بضاعت) ، ئە ـ پ . بىساتسىز ، مال ـ مۇلۈكسىز ، مالسىز ؛ كەمبەغەل .

بىبىيم (بى بيم) ، پ . خەۋپسىز ، قورقۇنچسىز .

بىپايان (بى پايان) ، پ . بىپايان ، چەكسىز ؛ تولىمۇ كەڭ ، ئىنتايىن كۆپ .

بىپايانلىق (بى پايان ليق) بىپايانلىق ، چەكسىزلىك ، سانسىزلىق .

بىپەرتەۋ (بى پرتو) ، پ . نۇرسىز ، شولىسى يوق ، يالقۇنسىز .

بىپەيۋەند (بى پيوند) ، پ . ئالاقىسىز ، باغلىنىشسىز ، باغلانمىغان .

بىپەيۋەندلىغ (بى پيوندليغ) باغلىنىشسىزلىق ، چېتىلمىغانلىق ، ئۇلانمىغانلىق .

بىتاب I (بى تاب) ، پ . بىتاقەت ، بىئارام ؛ كۈچسىز ، دەرمانسىز .

بىتاب II (بى تاب) ، پ . نۇرسىز ، خىرە ؛ هارارەتسىز ؛ تاۋلانمىغان .

بىتابلىغ I (بى تاب ليغ) كېسەللىك ، ئاغرىقچانلىق .

بىتابلىغ II (بى تاب ليغ) نۇرسىزلىق ، خىرەلىك ؛ هارارەتسىزلىك .

بىتابۇ تەۋان (بى تاب و توان) ، پ . كۈچسىز ، مادارسىز ؛ كېسەل .

بىتەئەب (بى تعب) ، پ ـ ئە . مۇشەققەتسىز ، جاپا چەكمەيلا ، قىينالماستىن .

بىتەئەممول (بى تأمل) ، پ ـ ئە . ئويلىماستىن ، مۇلاهىزىسىز .

بىتەئەييۇن (بى تعين) ، پ ـ ئە . كۆزگە كۆرۈنمىگەن ، شۆهرەتسىز ؛ ئېنىقسىز ، تايىنى يوق ؛ ئۆزلۈكىدىن كەچكەن .

بىتەخەللۇس I (بى تخلص) ، پ ـ ئە . تەخەللۇسسىز ، لەقەبسىز .

بىتەخەللۇس II (بتخلص) ، ئە . تەخەللۇسلۇق ، تەخەللۇس قوللانغان .

بىتەخەللۇف (بى تخلف) ، پ ـ ئە . خىلاپسىز ، توپتوغرا ، ناهايىتى توغرا ، شامال كىرمەيدىغان ؛ بەك ئەستايىدىل .

بىتەرىق (بى طريق) ، پ ـ ئە . يولسىز ، ئورۇنسىز ؛ يولدىن ئاداشقان ، ئازغۇن ، گۇمراھ ، يولىنى يوقاتقان .

بىتەقرىب (بى تقريب) ، پ ـ ئە . ئېنىقسىز ؛ سۈرۈشتۈرمەيلا ، ئېنىقلىمايلا .

بىتەكەللۇف (بى تكلف) ، پ ـ ئە . مۇشەققەتسىز ؛ هەشەمەتسىز ، ئاددىي ؛ ئارتۇقچە ئۇرۇنماستىن ، تەكەللۇپسىز .

بىتەكەللۇفلىق (بى تكلف ليق) ئاددىي ـ ساددىلىق ، هەشەمەتسىزلىك ، تەكەللۇپسىزلىق .

بىتەكەللۇفانە (بى تكلفانە) ، ئە ـ پ . ئاددىي ، تەكەللۇپسىز ، هەشەمەتسىز هالدا .

بىتەمام (بتمام) ، ئە . پۈتۈنلەي ، بارلىق ، هەممە ؛ تولۇق .

بىتەمامىها (بتمامها) ، ئە . پۈتۈنلەي ، تامامەن ، هەممىسىنى («هە» ئايال سىغىلىق شەيئىـ

بۇيرەنچى (بويرانچى) ق . بۇيرەكچى .
بى I (بى) ، پ . سۆزلەرنىڭ ئالدىغا قوشۇلۇپ ئىنكار قىلىش رولىنى ئويناپدۇ . ◇ بىئەدەب (بى ادب) : ئەدەپسىز . ◇ بىمەنا (بى معنى) : مەنىسىز .
بى II (بى) بۆ ، دۆ ، زەھەرلىك ئۆمۈچۈك .
بى III (ب) ، ئە . سۆزلەرنىڭ ئالدىغا قوشۇلۇپ «بىلەن ، ئارقىلىق» ئۇقۇمىنى بىلدۈرىدۇ . ◇ ~قەلەم (~ قلم) : قەلەم بىلەن . ◇ ~داد (~ داد) : ئادالەت بىلەن .
بىئاب (بى آب) ، پ . سۇسىز ، قۇرغاق .
بىئابۇتاب (بى آب و تاب) ، پ . خىرە ، خۇنۇك ، پارقىرىمايدىغان ، نۇرسىز ؛ قۇرۇق . ~ ◇ ئەيلەمەك (~ ايلامك) : قۇرۇتماق ، قۇرغاق قىلماق .
بىئارام (بى آرام) ، پ . تىنچسىز ، ئامانلىقى بۇزۇلغان ؛ تىنچىماس ، تىنىمسىز .
بىئازەرم (بى آزرم) ، پ . بىتاقەت ، بىقارار ؛ رەھىمسىز ، شەپقەتسىز ؛ ئۇياتسىز ، ھاياسىز .
بىئەدىل (بى عديل) ، پ ـ ئە . تەڭدىشى يوق ، مىسلىسىز .
بىئەمەل (بى عمل) ، پ ـ ئە . ئەمەل قىلمايدىغان .
بىئەندازە (بى اندازه) ، پ . ئۆلچەمسىز ، ئەندىزىسىز ؛ چېگراسىز ، چەكسىز ، تولىمۇ .
بىئەندام (بى اندام) ، پ . كېلىشمىگەن ، سىياقسىز ، قوپال .
بىئەۋن (بى عون) ، پ ـ ئە . يارەمسىز ، مەدەتسىز .
بىئەۋنىللاھ (بعون الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ ياردىمى بىلەن .
بىئەينىھ (بعينه) ، ئە . بەئەينى ، ئەينەن ، خۇددى ئۆزى .
بىئەينىھى (بعينه) ، ئە . ق . بىئەينىھ .
بىباك (بيباك) ، پ . ھېيىقمىغۇچى ، قورقمىغۇچى ، تارتىنمىغۇچى ؛ ھاياسىز ، پەرۋاسىز ، بەڭباش ؛ قورقماس .
بىباكلىك (بى باک ليك) پەرۋاسىزلىق ، بەڭباشلىق ، تەپ تارتماسلىق ، ھاياسىزلىق ؛ قورقماسلىق .
بىباكانە (بى باكانه) ، پ . قورقماستىن ؛ تەپ تارتماستىن ، ھاياسىزلارچە .
بىبەدەل (بى بدل) ، پ ـ ئە . مىسلىسىز ، تەڭداشسىز .
بىبەر (بى بر) ، پ . مېۋىسىز ، ھوسۇلسىز ، نەتىجىسىز ؛ مۇچ .
بىبەرلىك (بى برليك) مېۋىسىزلىك ، ھوسۇلسىزلىق .
بىبەرەك (بى برک) ، پ . ياپراقسىز ، يوپۇرماقسىز ؛ بەھرىسىز ، مېۋىسىز ، نەتىجىسىز ؛ ئاجىز ، كۈچسىز .
بىبەرەكلىك (بى برک ليک) بەھرىسىزلىك ، مېۋىسىزلىك ، نەتىجىسىزلىك ؛ بىچارىلىك ، ئاجىزلىق .
بىبەسەر (بى بصر) ، پ ـ ئە . كۆزسىز ، كۆزى يوق ، كور ؛ نادان ، ئەخمەق ؛ يىراقنى كۆرەلمەيدىغان .
بىبەسەرلىق (بى بصرليق) نادانلىق ، ئەخمەقلىق ، كورلۇق ، قارىغۇلۇق . ◇ ~قىلماق (~

بىتىگ (بيتيك) ق. بىتىك.
بىتىلمەك I (بيتيلماك) بىتىلمەك، مەۋنگە كىرمەك؛ ئۇنمەك.
بىتىلمەك II (بيتيلماك) بىزىلماق، روبخەتكە ئۇتمەك، تىزىملاتماق، ئەنگە ئېلىنماق.
بىتىمەك (بيتيماك) ق. بىتىمەك.
بىجاد (بيجاد)، پ. ق. بىجادە.
بىجادە (بيجادە)، پ ـ گە. ياقۇتنىڭ بىر خىلى.
بىجان (بيجان)، پ. جانسىز؛ نازۇك، كۆچسىز. ◇~ قىلماق (~ قىلماق): جانسىزلاشتۇرماق.
بىجەزب (بى جذب)، پ ـ گە. تارتىش قۇۋۋىتى يوق، جەزبىسىز؛ كۆڭۈل تارتمايدىغان، مەپتۇن قىلالمايدىغان.
بىجۇرم (بى جرم)، پ ـ گە. گۇناھسىز؛ گەيىبكار ئەمەس، جىنايەتچى ئەمەس.
بىجىد (بجد)، گە. جىددىي، ئەستايىدىل، قەتئىي؛ ئىجتىھات بىلەن، تىرىشىپ.
بىجىن (بيجن) مايمۇن.
بىجىھەت (بى جهت)، پ ـ گە. سەۋەبسىز، ئورۇنسىز.
بىچەك (بيچك) يىگنە.
بىچقى (بيچقى) ھەرە.
بىچماق (بيچماق) پىچماق، قىيماق، كەسمەك، ئورماق.
بىچۇن (بى چون)، پ. مىسلىسىز، تەڭداشسىز.
بىچۇنۇبىبىدايە (بيچون و بيبدايه)، گە ـ پ. تەڭسىز ۋە ئەزەلىي.
بىچىن I (بيچين) ق. بىجىن.
بىچىن II (بيچين) قورغان، دەرۋازا.
بىخ (بيخ)، پ. نىگىز، تومۇر، يىلتىز.
بىخاب (بيخواب)، پ. ئۇيقۇسىز؛ ئويغاق.
بىخار (بى خار)، پ. تىنەنسىز.
بىخاست (بيخواست)، پ. توساتتىن، ئىختىيارسىز، كۆتۈلمىگەندە؛ ئويلىماستىن؛ سورىماستىن.
بىخانۇمان (بى خان و مان)، پ. ئۆي ـ جايى يوق، ئۆي ـ ماكانسىز؛ سەرگەردان، سەرسان؛ يوقسۇل.
بىخانۇمانلىق (بى خان و مان ليق) ئۆي ـ جايسىزلىق، كەمبەغەللىك؛ سەرسانلىق، سەرگەردانلىق.
بىخەسارەت (بى خسارت)، پ ـ گە. زىيانسىز، زىيان ـ زەخمەت يەتمىگەن.
بىخەلەل (بى خلل)، پ ـ گە. كاشىلىسىز، زەرەر يەتمىگەن؛ مۇستەھكەم، مەھكەم.
بىخەير (بخير)، گە. خەيرلىك، ياخشى، ئوبدان، ساز، جايىدا.

لەرنى كۆرسىتىدۇ) .

بىتەمامىھى (بتمامه) ، ئە . ق . بىتەمامىھا .

بىتەمكىن (بى تمكين) ، پ ـ ئە . قارارسىز ، سەۋرسىز ؛ ئالدىراڭغۇ ، مىجەزى ئىتتىك .

بىتەھاشى (بى تحاشى) ، پ ـ ئە . قورقماس ، پەرۋاسىز ؛ قورقماي ، ھېيىقماي .

بىتەھەممۇل (بى تحمل) ، پ ـ ئە . سەۋرسىز ، تاقەتسىز ، ئېغىر چىلىقنى كۆتۈرەلمەيدىغان ، چىدامسىز ؛ تېزدىن ، ئويلاپ تۇرماستىنلا .

بىتەھەممۇللۇق (بى تحمل لوق) چىدامسىزلىق ، تاقەتسىزلىك ، بىتاقەتلىك .

بىتەۋجىھ (بى توجيه) ، پ ـ ئە . كۆڭۈل بۆلمەيلا ، دىققەت قىلماستىنلا : ئېتىبارسىزلا ، دىققەتسىز ؛ بىر مەسىلە ياكى ئىشنى توغرا ئىزاھلىيالماسلىق .

بىتەۋەققۇف (بى توقف) ، پ ـ ئە . توختاپ تۇرماستىن ، توختاۋسىز ، ئۈزۈكسىز .

بىتەھەررۈك (بى تحرك) ، پ ـ ئە . ھەرىكەتسىز . ◇~ بولماق (~ بولماق) : قىمىرلىماي تۇرماق ، جىمجىت تۇرماق .

بىتەۋەككۇل (بى توكل) ، پ ـ ئە . تەۋەككۇل قىلماستىن .

بىتەۋەھۇم (بى توهم) ، پ ـ ئە . قورقۇنچسىز ، ۋەھىمسىز ، ۋەھىمە چەكمەستىن ، قورقماي .

بىتتەبئ (بالطبع) ، ئە . ئۆز تەبىئىتى بىلەن ، تەبىئي ھالدا ؛ ئۆز خاھىشى بىلەن .

بىتتەفسىل (بالتفصيل) ، ئە . ئەتراپلىق ، تەپسىلي ، تولۇق ؛ تەپسىلاتى بىلەن ، تەپسىلي ھالدا .

بىتتەۋئ (بالطوع) ، ئە . ئىستەك بىلەن ، قىزغىنلىق بىلەن ، رىغبەت بىلەن .

بىتدىكلەر (بيتديكلار) يازسۇن .

بىتچەگە (بيتچاكا) كىچىكىنە .

بىتكۇچى (بيتكوچى) كاتىپ ، كۆچۈرگۈچى ؛ ئەسەر يازغۇچى ئاپتور ، مۇئەللىپ .

بىتمەك I (بيتماك) يازماق ، پۈتمەك ، خەت يازماق .

بىتمەك I (بيتماك) تۈزەلمەك ، ساقايماق (يارا ، جاراھەت توغرىسىدا) .

بىتمەك II (بتماك ، بيتماك) ق . بۈتمەك .

بىتۈش (بى توش) ، پ . مال ـ مۈلۈكسىز ؛ كۈچسىز ، مادارسىز . ◇~ تاب (~ تاب) : كۈچ ـ قۇۋۋەتسىز .

بىتۈشە (بى توشه) ، پ . ئوزۇقسىز ، تەمىناتسىز ؛ قورال ـ ياراقسىز .

بىتۈشەلىق (بى توشەليغ) ئوزۇقسىزلىق ، تەمىناتسىزلىق ، كەمچىل ـ ياراقسىزلىق .

بىتىك (بيتيك) خەت ، مەكتۇب ؛ كىتاب .

بىتىكچى I (بيتيكچى) قەلەمكەش ، كاتىپ . ◇ ئۇلۇغ~ (اولوغ~) : باش كاتىپ .

بىتىكچى II (بيتيكچى) قەبىلە نامى .

بىتىكلىك (بيتيكليك) يېزىلغان .

بىدەستۇپاي (بى دست و پاى) ، ئە - پ . قول - ئاياقسىز . ك . پاردەمسىز ، پاردەمجىسىز .
بىدەۋلەت (بى دولت) ، پ . بەختسىز ، بىتەلەي ؛ كارغا كەلمەس ، لەقۇا .
بىدىل (بى دل) ، پ . دىلى سۇنۇق ، روھسىز ، چۈشكۈن ، يۈرەكسىز ، قورقۇنچاق ؛ قايغۇ-لۇق ، ھەسرەتلىك ؛ ئاشىق .
بىدىللىغ (بيدل ليغ) يۈرەكسىزلىك ، قورقۇنچاقلىق ؛ روھى چۈشكۈنلۈك ؛ زەئىپلىك . ك . ئاشىقلىق .
بىدىيانەت (بى ديانت) ، پ - ئە . ۋىجدانسىز ، ئىنساپسىز ، نومۇسسىز ؛ دىنسىز .
بىر (بير) بىر . ◇~سەرمو (~سرمو) : قىلدەك ، تېرىقتەك ، كىچىككىنە . ◇~ھەم (~هم) : بىرەر بولسىمۇ . ◇~قەلەم ئەيلەمەك (~قلم ايلامك) : ئېگىلىمەك ، قولغا كىرگۈزمەك .
بىرادەرزادە (برادر زاده) ، پ . جىيەن ، ئاكا ياكى ئىنىنىڭ بالىسى . ق . بەرادەر .
بىراھ (بيراه) ، پ . يولسىز ؛ ئاداشقان ، يولىنى يوقاتقان ، ئازغان ؛ توساق .
بىراھلىغ (بيراهليغ) يولسىزلىق ؛ ئاداشقانلىق ، ئازغانلىق ؛ توساقلىق .
بىراھي (بيراهى) ق . بىراھلىغ .
بىراھىم (براهيم) ، ئە . «ئىبراھىم (ابراهيم)»نىڭ قىسقارتىلمىسى .
بىرەر (برار) بىردىن . ◇~گۈن (~كون) : بىر كۈندىن .
بىرەگۇ (بيراكو) بىرى ، كىمدۇ بىرى .
بىرەۋنەق (بى رونق) ، پ - ئە . رونۇق تاپمىغان ، راۋاجلانمىغان ؛ جۇلاسىز ، نۇر چاقنىمايدى-غان .
بىرتە (بيرته) بىر دانە .
بىر جىس (بر جيس) ، پ . مۇشتىرى (يوفتىر) سەييارىسى .
بىرر (بر) ، ئە . ياخشىلىق ، ئېھسان ؛ ئادالەت .
بىررۇ ئېھسان (بر و احسان) ، ئە . ياخشىلىق ۋە سېخىيلىق ، ئادالەت ۋە ئېھسان .
بىركات (بركات) ، ئە . «بىركە (بركه)»نىڭ كۆپلۈكى : كۆلچەكلەر .
بىركە (بركه) ، ئە . كۆلچەك .
بىركىمەك (بيركماك) يېپىشماق ، قادالماق .
بىرگەمەك (بيركاماك) دۆۋىلىمەك ، بىر يەرگە يىغماق .
بىرلە (برله) ق . بىلە .
بىرلەمەك (بيرلاماك) بىر قىلماق ، بىر دەپ بىلمەك .
بىر نەمە (بير نيمه) بىرئاز .
بىرىئايەت (بى رعايت) ، پ - ئە . ئەندىشىسىز ؛ ئېتىبارسىز ، ھۆرمەتسىز ؛ رىئايە قىلماس-لىق .
بىرىنج (برنج) ، پ . سېرىق مىس ، مىس بىلەن قوغۇشۇن ئارىلاشمىسى .

بەخىرەھ (بەخرە) ، ئە ـ پ . ئەقىللىق ، ھوشيار ، سەزگۈر ، بىلىمدان ، دانىشمەن .
◇ ~پىسەند (~پسند) : ئاقىللىقلارغا يارارلىق .
بەخۇد (بيخود) ، پ . ھوشىدىن كەتكەن ، بىھوش ، ئۆزىدىن كەتكەن ، خۇدىنى بىلمەيدىغان .
◇ ~ئولماق (~اولماق) : بىھوش بولماق ، ئۆزىدىن كەتمەك .
بەخۇدانە (بيخودانه) ، پ . ھوشسىزلارچە ، بىھوشلارچە ، ھوشسىزلىق بىلەن . ◇ فىغانى~ (فغان~) : ھوشسىزلارچە تارتىلغان پىغان .
بەخۇدلۇغ (بيخودلوغ) ق . بەخۇدلۇق .
بەخۇدلۇق (بيخودلوق) بىھوشلۇق ، ھوشسىزلىق ؛ دۇئانىلىق .
بەخوردۇخاب (بى خوردو خاب) ، پ . بىمەي ـ ئىچمەي ۋە ئۇخلىماي .
بەخۇمار (بى خمار) ، پ ـ ئە . خۇمارسىز ، خۇمارى تۈتمايدىغان .
بەخىرەد (بيخرد) ، پ . ئەقىلسىز ، دۆت ؛ ئاق ـ قارىنى ئايرىيالمايدىغان .
بەخىرەدلىغ (بى خرد ليغ) ئەقىلسىزلىق ، نادانلىق ، دۆتلۈك .
بەخىش (بيخويش) ، پ . ئۇرۇق ـ تۇغقانسىز ؛ بىھوش ، ئۆزىنى يوقاتقان .
بەخىشانە (بيخويشانه) ، پ . ياتلارچە ؛ ئۆزىنى يوقاتقان ھالدا ، تەلۈلەرچە .
بەخىلاق (بى خلاق) ، پ ـ ئە . قارىشىلىقسىز ، توسقۇنسىز ؛ خىلاپسىز .
بەد (بيد) ، پ . تال ، سۆگەت .
بەداد (بيداد) ، پ . جەۋر ، زۇلۇم ؛ ئادالەتسىزلىك .
بەدادگەر (بيدادكر) ، پ . زالىم ، زۇلۇم قىلغۇچى ، ئەزگۈچى ، ئادالەتسىز .
بەدادفەن (بيداد فن) ، پ ـ ئە . زۇلۇم ـ سىتەمگە ئادەتلەنگەن ، زومىگەر . ◇ چەرخى ~ (چرخ~) : زالىم پەلەك ، سىتەمكار پەلەك .
بەدادۇ رەۋ (بيداد و ريو) ، ئە ـ پ . زۇلۇم ، ھەقسىزلىك ۋە ھىيلە ؛ ئالدام .
بەدار (بيدار) ، پ . ئويغاق ، ھوشيار . ◇ ~ئەيلەمەك (~ايلامـاك) ، ~ئەتمەك (~ ايتماك) : ئويغاتماق .
بەدارلىق (بيدارليق) ئويغاقلىق ، ھوشيارلىق .
بەداۋ (بيداو) چاپقۇر ئات .
بەدايەت (بدايت) ، ئە . باشلىنىش ، باشلانما ، ئىپتىدا ؛ ئەۋۋەل .
بەدئەت (بدعت) ، ئە . يېڭىلىق ، يېڭى پەيدا بولغان ئادەت ؛ دىنىي ئەنئەنىۋى قاراشلارغا كىرگۈزۈلگەن ئىسلاھ ، يېڭى ئادەت .
بەدەرەڭ (بى درنگ) ، پ . توختاۋسىز ، ئۈزۈكسىز ، توختىماي ؛ تېز ، تېزلىك بىلەن .
بەدەرد (بدرد) ، پ . ئاغرىقسىز ، دەردسىز . ك . ئىشقسىز ، مۇھەببەتسىز .
بەدەرىغ (بيدريغ) ، پ . كەڭ قوللۇق بىلەن ، ھېچنېمىسىنى ئايىمىغان ھالدا ، مەردانىلىق بىلەن .
بەدەست (بى دست) ، پ . قولسىز .

بىسەرفەلىق (بى صرفەليق) سېخىيلىق ، قولى ئوچۇقلۇق .
بىسەرلىق (بى سرليق) باشسىزلىق ، باش - باشتاقلىق .
بىسەرمايە (بى سرمايە) ، پ . سەرمايىسىز ، ھېچنەرسىسى يوق .
بىسەرۇپا (بى سر وپا) ، پ . باش - ئاياقسىز ؛ بىباش ، تەلۋە ؛ بىچارە ، بەختسىز ، ياردەمسىز ، نامرات .
بىسەرۇپالىغ (بى سرو پاليغ) باش - ئاياقسىزلىق ؛ بىباشلىق ، تەلۋىلىك ؛ بىچارىلىك ، ياردەمسىزلىك ، نامراتلىق .
بىسەرۇپاي (بى سروپاى) ، پ . ق . بىسەرۇپا .
بىسەرۇ زەبان (بى سرو زبان) ، پ . جىمىغۇر ، مۆرىمەس ؛ كالۋا ، دۆت .
بىسەرۇ سامان (بى سرو سامان) ، پ . بىچارە ، پەرىشان ، قولى قىسقا ، ھېچنەرسىسى يوق ؛ قالايمىقان .
بىسەفا (بى صفا) ، ئە - پ . ساپاسىز ، يېقىمسىز ، سىياقسىز ، كۆركسىز .
بىسەمەر (بى ثمر) ، پ - ئە . مېۋىسىز ، ھوسۇلسىز ؛ پايدىسىز ، نەتىجىسىز .
بىسەئيى (بى سعى) ، پ - ئە . ئىجتىھاتسىز ، ئۇرۇنۇشسىز ، ھەرىكەتسىز .
بىسەئيۇ كوشىش (بى سعى و كوشش) ، ئە - پ . ئىجتىھاتسىز ، تىرىشىپ ھەرىكەت قىلمايدىغان .
بىستام (بسطام) شەھەر نامى .
بىستەر (بستر) ، پ . تۆشەك ، ئورۇن - كۆرپە ، كۆرپە - ياستۇق .
بىسسەۋاب (بالصواب) ، ئە . توغرىسى ، توغرىسى بىلەن . ◇**ۋەللاھۇ ئەئلەم~** (والله اعلم ~) : توغرىسىنى ئاللاھ بىلىدۇ .
بىسمىل (بسمل) ، پ . ك . سويۇش ، بوغۇزلاش ؛ بوغۇزلانغان ، سويۇلغان . ◇**نىم~** (نيم ~) : چالا سويۇلغان .
بىسمىللاھ (بسم الله) ، ئە . ق . بىسمىللاھى .
بىسمىللاھى (بسم الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن ، ئاللاھنىڭ نامى بىلەن .
بىسۇتۇن (بيسوتون) ، پ . پەرھات قازغان تاغنىڭ نامى (ئىراندا) . ك . ئاسمان .
بىسۇكۇن (بى سكون) ، پ - ئە . تىنچسىز ، جىم تۇرمايدىغان .
بىسۇكۇنلۇق (بى سكون لوق) تىنچسىزلىق ، ئارامسىزلىق ؛ بىقارارلىق ، يەڭگىللىك .
بىسۇرەت (بى صورت) ، ئە - پ . ھاقارەتلەنگەن ، دەپسەندە قىلىنغان .
بىسيار (بسيار) ، پ . كۆپ ، مول ، جىق ؛ ئىنتايىن ، بەك . ◇**رەنجى~** (رنج~) : چىدىغۇسىز ئازاب .
بىسياردان (بسياردان) ، پ . كۆپ بىلگۈچى ، دانىشمەن ، ئالىم .
بىسيارگۇ (بسيارگو) ، پ . جىق گەپ قىلىدىغان ؛ بەك سايرايدىغان .

بىرمنجىنە (بر نجينه) ، پ . سېرىق مىستىن ياسالغان نەرسە . ك . سارغۇچ .
بىريان (بريان) ، پ . قورۇلغان ، قورۇما ؛ كاۋاپ قىلىنغان ، كاۋاپ .
بىريانە (بريانه) ، پ . ق . بىريان .
بىز (بيز) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «چاچقۇچى ، سەپكۈچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇ ئەنبەر ~ (عنبر~) : ئەنبەر چاچقۇچى ، خۇشبۇي ھىد تارقاتقۇچى .
بىزائەت (بضاعت) ، ئە . مال ـ مۈلۈك ، تاۋار ، مال ؛ ئەسۋاب ، سەرمايە ، بىسات .
بىزاد (بى زاد) ، پ . يول ئوزۇقى يوق ؛ يوقسۇل .
بىزادلىغ (بى زادليغ) يول ئوزۇقى يوقلۇق ، يوقسۇللۇق ، پېقىرلىق .
بىزەبان (بى زبان) ، پ . تىلسىز ، گاچا ؛ ھايۋان .
بىزەبانلىغ (بى زبانليغ) تىلسىزلىق ، گاچىلىق .
بىزەۋال (بى زوال) ، پ ـ ئە . يوقالماس ، زاۋال تاپمايدىغان ، دائىملىق ، مەڭگۈلۈك .
بىززات (بالذات) ، ئە . شەخسەن ، ئۆزى بىۋاسىتە ؛ زاتىدا ، ئەسلىدە .
بىززەرۇر (بالضرور) ، ئە . زۆرۈرىي ، زۆرۈرلۈكتىن ، زۆرۈرىيەت بىلەن ؛ مەجبۇرى ، مەجبۇرى ھالدا ، چارىسىزلىقتىن .
بىززەرۇرە (بالضروره) ، ئە . ق . بىززەرۇر .
بىززەرۇرەت (بالضرورت) ، ئە . ق . بىززەرۇرە .
بىسات (بساط) ، ئە . سېلىنچا ، گىلەم ، پالاس ؛ شاھمات تاختىسى ؛ كەڭ مەيدان ؛ جابدۇق ـ سايمان . ◇ ئالەم بىساتى (عالم بساطى) : يەر يۈزى .
بىسامان (بى سامان) ، پ . پەرىشان ، سارىسىمگە چۈشكەن ، گاڭگىراپ قالغان ؛ قىينالغان ، ئازاب چەككەن ؛ كۆچمىز ، ئاجىز ؛ كەمبەغەل .
بىسامانلىق (بى سامانليق) پەرىشانلىق ، سارىسىملىق ، گاڭگىراش ؛ قولى قىسقىلىق ، ئاجىزلىق ، كۆچسىزلىك ؛ كەمبەغەللىك .
بىسان (بى سان) ، پ . تەڭدىشى يوق ، خىلى يوق ، ئوخشايدىغىنى يوق .
بىساھىب (بى صاحب) ، پ ـ ئە . ئىگىسىز ، ئىگىسى يوق .
بىسەئادەت (بى سعادت) ، پ ـ ئە . بەختسىز ، ئىشى ئوڭمىغان ، ئىقبالسىز .
بىسەئادەتلىق (بى سعادت ليق) بەختسىزلىك ، ئىقبالسىزلىق .
بىسەبات (بى ثبات) ، پ ـ ئە . تەۋرىنىپ تۇرغان ، مۇقىملاشمىغان ، تۇراقلاشمىغان ، قارارسىز .
بىسەبر (بى صبر) ، پ ـ ئە . سەۋرسىز ، ئارامسىز ، تاقەتسىز .
بىسەبرلىق (بى صبرليق) سەۋرسىزلىك ، تاقەتسىزلىك .
بىسەر (بى سر) ، پ . باشسىز ، رەھبىرى يوق ؛ بەگباش ، بمباش .
بىسەراي (بى سراى) ، پ . جايسىز ، يۇرت ـ ماكانسىز ، ۋەتەنسىز .
بىسەردارانە (بى سردارانه) ، پ . قوماندانغا يات ، قوماندانغا ياراشمايدىغان .

بىقىرنات (بيقرنات) راسخوت ، چىقىم .
بىقىياس (بى قياس) ، پ ـ ك . چەكسىز ، مۆلچەرلىگۈسىز ، ھەددى ـ ھېسابسىز .
بىقىياسۇ ئەندىز (بى قياس و انداز) ، ك ـ پ . ھەددى ـ ھېسابسىز ، قىياس ۋە ئەندىزىسىز .
بىكام (بى كام) ، پ . بەختسىز ، تەلەيسىز ، پالاكەت باسقان ؛ ئۈمىدسىز ، ئۈمىدى ئۈزۈلگەن .
بىكە (بيكه) خانىم ، خېنىم ؛ ئايال .
بىكەچ (بيكاچ) قىز بالا ، يېڭى كېلىن ؛ چاي ئىچۈرۈلگەن قىز .
بىكەران (بى كران) ، پ . ھەددى ـ ھېسابسىز ، كۆپ ؛ قىرغاقسىز ، چېگراسىز .
بىكەرانە (بى كرانه) ، پ . ق . بىكەران .
بىكەس (بيكس) ، پ . ھېچكىمى يوق ، يېتىم .
بىكر (بكر) ، ك . قىز ، ئەرگە تەگمىگەن قىز ؛ مەسۇمە ، ئىپپەتلىك ، پاك . ◇سۆز بىكرى (سوز بكرى) : مېغىزلىق سۆز .
بىكۆسۈق (بى كسوق) ، پ ـ ك . سۈنماس ؛ تۈتۈلمايدىغان . ◇شەمسى~ (شمس~) : تۈتۈلمايدىغان كۈن ، تۈتۈلماس قۇياش .
بىكۆلل (بكل) ، ك . ق . بىكۆللى .
بىكۆللى (بكلى) ، ك . پۈتۈنلەي ، تامامەن .
بىكىم (بيكيم) بەگىم ؛ ھېچكىم .
بىكىن (بيكين) ـ دەك/ـ تەك ، كەبى ، ئوخشاش ، خۇددى . ◇يۇلدۇز~ (يولدوز~) : يۇلتۇزدەك ، يۇلتۇزغا ئوخشاش .
بىگار (بيگار) ، پ . ھەقسىز ئەمگەك ، مەجبۇرىي ئەمگەك ، ھاشار .
بىگانە (بيگانه) ، پ . ناتونۇش ، يات ، يوچۇن ، ياقا يۇرتلۇق .
بىگاھ (بيكاه) ، پ . بىمەھەل ، ۋاقتسىز ، بىمەزگىل ؛ كەچقۇرۇن ، كەچكى پەيت .
بىگەران (بى كران) ، پ . ق . بىكەران .
بىگەرانە (بى كرانه) ، پ . ق . بىكەران .
بىگەھ (بيكه) ، پ . ق . بىگاھ .
بىگىن (بيكين) ق . بىكىن .
بىلا (بلا) ، ك . «ـ سىز» ، «ئەمەس» قاتارلىق ئىنكار قىلىش مەنىسىدە كېلىدىغان قوشۇمچە . ◇~فائىدە (~فائده) : پايدىسىز .
بىلئاخىر (بالآخر) ، ك . ق . بىلئاخىرە .
بىلئاخىرە (بالآخره) ، ك . ئاخىرىدا ، ئاقىۋەت كەينىدە ؛ يېقىندا .
بىلاد (بلاد) ، ك . «بەلەد (بلد)»نىڭ كۆپلۈكى : شەھەرلەر ، رايونلار ؛ مەملىكەتلەر .
بىلازەرۇر (بلا ضرور) ، ك . كېرەكسىز ، زۆرۈرىيىتى يوق ، ھاجەتسىز .
بىلا نىھايە (بلا نهايه) ، ك . تۈگىمەس ، چەكسىز .

بىش (بيش) ، پ . كۆپ ، ئارتۇق ، زىيادە . ◇ بىشۇكەم~ (بيش وكم) ، كەمۋ بىش (كم وبيش) : ئارتۇق - كەم .

بىشە (بيشه) ، پ . ئورمان ، توقاي ، جاڭگال ، چاتقاللىق .

بىشەبە (بى شبيه) ، پ - ئە . مىسلىسىز ، تەڭداشسىز ، ئوخشىشى يوق .

بىشەرە (بى شرر) ، پ - ئە . ئەلەڭسىز ، يالقۇنسىز .

بىشەرم (بى شرم) ، پ - ئە . ئۇياتسىز ، ھاياسىز ، ئىزا تارتمايدىغان .

بىشەك (بى شك) ، پ - ئە . شەكسىز ، شۇبھىسىز .

بىشەكىب (بى شكيب) ، پ . بىسەۋرى ، بىتاقەت ؛ سەۋر - تاقەتسىز .

بىشەئن (بى شأن) ، پ - ئە . ئېتىبارسىز ، ئابرۇيسىز ، شۇھرەتسىز .

بىشەۋكەت (بى شوكت) ، پ - ئە . ھەيۋەتسىز ، سۇلەتسىز .

بىشدۇغ (بيشدوغ) پىشقان ، پىشىق .

بىشۇمار (بيشمار) ، پ . سان - ساناقسىز ، ھېسابسىز ، ئىنتايىن كۆپ .

بىشۇمارە (بى شماره) ، پ . ق . بىشۇمار .

بىشۇئۇر (بى شعور) ، پ - ئە . ئاڭسىز ، تەلۈە ؛ پەمسىز ، چۈشەنچىسىز ، ھېسسىياتسىز ؛ دىۋانە .

بىشۇبھە (بى شبهه) ، پ . شۇبھىسىز ، شەكسىز ، گۇمانسىز .

بىشىبھ (بى شبه) ، پ - ئە . مىسلىسىز ، تەڭدىشى يوق .

بىشىبھۇ مىسال (بى شبه و مثال) ، ئە - پ . مىسلىسىز ، تەڭداشسىز .

بىغايەت (بيغايت) ، پ - ئە . چەكسىز ، سانسىز ، ھېسابسىز ؛ ئىنتايىن ، بەك ، قالتىس .

بىغەش (بى غش) ، پ - ئە . تازا ، ساپ ، پاك ، باشقا نەرسىلەرگە ئارىلاشمىغان ؛ خالىس .

بىغى كىن (بيغ كين) ، پ . دۈشمەنلىك نىيىتى . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : دۈشمەنلىك نىيىتىدە بولماق .

بىفەلاھ (بى فلاح) ، پ - ئە . نەتىجىسىز ، ئۈنۈمسىز ؛ راۋاج تاپمىغان ، رونىق تاپمىغان .

بىفۇرۇغ (بى فروغ) ، پ - ئە . نۇرسىز ، خۇنۇك ؛ قاراڭغۇ .

بىقاۋ (بقاع) ، ئە . «بۇقئە (بقعه)»نىڭ كۆپلۈكى : جايلار ، ماكانلار ، سورۇنلار ، مەيدانلار .

بىقائى خەير (بقاع خير) ، ئە - پ . كۆپچىلىك پايدىلىنىش ئۈچۈن ياسالغان بىنالار .

بىقانۇن (بى قانون) ، پ - ئە . قانۇنسىز ، قائىدىسىز ، رەتسىز ، تەرتىپسىز ؛ ئېگىز - پەس ، كېلىشمىگەن .

بىقەدر (بى قدر) ، پ - ئە . قەدىرسىز ، قىممەتسىز .

بىقەرار (بى قرار) ، پ - ئە . قارارسىز ، سەۋرسىز ، تاقەتسىز ؛ تەلۈە . ◇ ئاشىقى~ (عاشق ~) : قارارسىز ئاشىق ، كۆيگەن يار .

بىقۇسۇر (بى قصور) ، پ - ئە . قۇسۇرسىز ، نۇقسانسىز ، كەمچىلىكسىز ، ئەيبسىز .

بىللاھ (بالله) ، ئە . ق . بىللاھى .
بىللاھى (بالله) ، ئە . ئاللاھ بىلەن ، ئاللاھ نامى بىلەن ؛ خۇدا ھەققى ، ئەزبىرايى خۇدا (قەسەم مەنىسىدە) . ◇ ~سۈممە~ (~ئىم~) : ئاللاھ ھەققى ، يەنە ئاللاھ ھەققى . ◇ قەسەم~ (~قسم~) : ئاللاھ بىلەن قەسەمكى .
بىللەۋر (بلور) ، ئە . ق . بىللۈر .
بىللۈر (بلور) ، ئە . ئاق سۈزۈك تاش ، خىرۇستال .
بىللۈرى (بلورى) ، ئە . ق . بىللۈرىن
بىللۈرىن (بلورين) ، ئە ـ پ . بىللۈر كەبى ، بىللۈرغا ئوخشاش تىنىق ئاق ، سۈزۈك ئاق .
بىلماق (بيلماق) ئىدارە قىلماق ، باشقۇرماق .
بىلمان (بيلمان) بىلمەيمەن .
بىلھەقىقەت (بالحقيقت) ، ئە . ھەقىقەتەن ، راستتىنلا .
بىلۈچ (بلوچ) ، پ . بىلۈچ خەلقى .
بىلۈك (بيلوك) بەلگە ، ئالاھىدىلىك .
بىلىس (بيلس) ، ئە . «ئىبلىس (ابليس)» سۆزىنىڭ قىسقارتىلمىسى .
بىلىك (بيليك) ئىلىم ، بىلىم ؛ ئەقىل . ◇ ~ئەھلى (~اھلى) : ئالىملار ، ئۇقۇمۇشلۇق كىشىلەر .
بىلىكلۈك (بيليک لوك) ق . بىلىكلىك .
بىلىكلىك (بيليكليك) بىلىملىك ، ئالىم ، ئاقىل ، دانا ؛ مەشھۇر ، تونۇشلۇق ، داڭلىق .
بىلىگ (بيليگ) ق . بىلىك .
بىلئىتتىفاق (بالاتفاق) ، ئە . ئىتتىپاق بىلەن ، ھەممە بىر سۆز بىلەن ؛ كېلىشىپ ، بىرلەشىپ ، تىل بىرىكتۈرۈپ .
بىلىملەك (بيليلماك) بىلىنمەك .
بىم (بيم) ق . بىيم .
بىمانەند (بى مانند) ، پ . تەڭدىشى يوق ، مىسلىسىز .
بىمار (بيمار) ، پ . كېسەلچان ، كېسەل .
بىمايە (بى مايه) ، پ . ھېچنەرسىسى يوق ، سەرمايىسىز ؛ قاششاق .
بىمەجال (بى مجال) ، پ . ئىقتىدارسىز ، ماجالى يوق .
بىمەدار (بى مدار) ، پ ـ ئە . دەرمانسىز ، مادارسىز ، ھالسىز .
بىمەدارا (بى مدارا) ، پ ـ ئە . مۇرەسسەسىز ، ماداراسىز ؛ مۇرەسسە قىلماستىن ؛ يۈز خاتىرە قىلماستىن ؛ تەپ تارتماي .
بىمەر (بى مر) ، پ . ھېسابسىز ، سان ـ ساناقسىز ، تۈگىمەس ـ پۈتمەس .
بىمەكان (بى مكان) ، پ ـ ئە . ماكانسىز ، جايسىز ، ئورۇنسىز .

بىلانمايەت (بلا نهايت) ، ئە ـ پ . ق . بىلانمايە .
بىلە (بيله) بىلەن ، بىللە ، بىرگە ، بىرلىكتە .
بىلەجام (بى لجام) ، پ ـ ئە . يۈگەنسىز ، نوختىسىز ، تىزگىنسىز .
بىلەك (بيلاک) سوۋغا ، سوۋغا ـ سالام ، سالام ، ◇ خەت ۋە بىلەك (خط و بيلاک) : خەت ـ خالتا .
بىلئەكس (بالعكس) ، ئە . ئەكسىچە ، تەتۇرىسىچە .
بىلئەمەل (بالعمل) ، ئە . ئىشلەپ ، ياساپ ؛ ئامال بىلەن ، چارە قىلىپ .
بىلەۋ (بيلاو) بىلەي تاش .
بىلتەك (بيلتك) كېكەچ ، دۈدۈقلاپ گەپ قىلىدىغان .
بىلتۇر (بيلتور) بۇلتۇر ، ئۆتكەن يىل .
بىلتۇرغى (بيلتورغى) بۇلتۇرقى ، ئۆتكەن يىلدىكى .
بىلجۇملە (بالجمله) ، ئە . ھەممىسى ، بارلىقى ؛ ئومۇمەن ، شۇ جۈملىدىن .
بىلخاسسە (بالخاصه) ، ئە . خۇسۇسەن ، بولۇپمۇ ؛ ئالاھىدە يېرى شۇكى .
بىلخاسسىيە (بالخاصيه) ، ئە . خاسىيىتى جەھەتتىن ؛ خاسىيىتى بىلەن .
بىلدار (بيلدار) يەر قازغۇچى ؛ ئىستېھكامچى ؛ ئىشچى چېرىك ، ساپيور .
بىلدۇرگۈلۈك (بيلدوركولوك) ئېلان ، خىتابنامە .
بىلدىك (بيلديک) بىلسۇن ، («ـ دىك» قوشۇمچىسى بۇيرۇق ، تەلەپ راي قوشۇمچىسى «ـ سۇن» ئورنىدا قوللىنىلىدۇ) .
بىلفەرز (بالفرض) ، ئە . پەرەزەن ، تەخمىنەن ؛ پەرەز قىلايلۇق ؛ ئېيتايلۇق .
بىلغەرەز (بالغرض) ، ئە . غەرەزلىك ، مۇئەييەن مۇددىئا بىلەن .
بىلفىئل (بالفعل) ، ئە . ئەمەلىي سۈرەتتە ، ئەمەلدە ، ئەمەلىيەتتە ؛ راستتىن ، ھەقىقەتەن ؛ ئىشلەپ ، ئەمگەك سىڭدۈرۈپ .
بىلقۇۋۋە (بالقوه) ، ئە . كۈچ بىلەن ، قۇۋۋەت بىلەن ، قۇۋۋەتكە قاراپ ، ئىمكانىيەتكە قاراپ .
بىلقىس (بلقيس) ، ئە . سۇلايمان پەيغەمبەرنىڭ مەشۇقەسىنىڭ ئىسمى .
بىلكۇلل (بالكل) ، ئە . پۈتۈنلەي ، تامامەن ، ھەممىسى .
بىلكات (بيلكات) خەۋەر ، يېڭى خەۋەر .
بىلكۇ (بيلكو) بىلىم ، مەلۇمات ؛ تونۇش ، قاراش ؛ ئىدراك ، ئەقىل .
بىلكۇت (بيلكوت) قەدىمكى تۈرك قەبىلىلەردىن بىرى .
بىلكۇرمەك (بيلكورماك) بىلدۇرمەك ؛ ئايدىڭلاشتۇرماق ، چۈشەندۈرمەك ؛ پارقىراپ كۆرۈنمەك .
بىلكۇرتمەك (بيلكورتماك) بىلىندۇرمەك ، ئۇقتۇرماق ، خەۋەردار قىلماق .
بىلكۇلۈك (بيلكولوك) بىلىملىك ، مەلۇماتلىق ؛ خەۋەردار ؛ ئاتاقلىق ، مەشھۇر .

بىنەۋا (بينوا) ، پ . يوقسۇل ، كەمبەغەل ، بىچارە ؛ بەختسىز ؛ بەھرىسىز ، پايدا ـ مەنپەئەت چىقمايدىغان ؛ ناۋۇمىد .

بىنەۋالىغ (بينواليغ) بىچارىلىك ، كەمبەغەللىك ، يوقسۇللۇق ؛ بەھرىسىزلىك ؛ ئۇمىدسىزلىك .

بىنۇر (بى نور) ، پ ـ ئە . خىرە ، نۇرسىز .

بىنىقاب (بى نقاب) ، پ ـ ئە . پەردىسىز ، نىقابسىز .

بىنىھايەت (بى نهايت) ، پ . چەكسىز ، كۆز يەتكۈسىز ؛ تۈگىمەس .

بىنىياز (بى نياز) ، پ . ھاجەتسىز ، ئېھتىياجسىز ؛ ئازاد ، ئەركىن ؛ ك . ئاللاھ .

بىنىيازلىغ (بى نياز ليغ) ئېھتىياجسىزلىق ، موھتاجسىزلىق .

بىھ (به) ، پ . ياخشى ، خوپ ، ئوبدان ، تۈزۈكرەك .

بىھار (بحار) ، ئە . «بەھر (بحر)»نىڭ كۆپلۈكى : دېڭىزلار .

بىھال (بى حال) ، پ ـ ئە . ھالسىز ، مادارسىز ، بوشاشقان ؛ ئاغرىق ؛ بىھوش .

بىھەدد (بيحد) ، پ ـ ئە . چەكسىز ، ھېسابسىز .

بىھەددۇ غايەت (بى حدو غايت) ، ئە ـ پ . چەكسىز ، چېگراسىز .

بىھەراس (بى هراس) ، پ . قورقماس ، پەرۋاسىز ؛ قورقماي ، ھېيىقماي .

بىھەزەلقىياس (بهذا القياس) ، ئە . شۇ قىياس بىلەن ، شۇ ئەندىزىدە ، شۇ ئۇلچەمدە .

بىھەقق (بحق) ، ئە . ھەقىقي ، ئەملي .

بىھەمال (بى همال) ، پ . تەڭسىز ، شېرىكسىز ، مىسلىسىز .

بىھەمتا (بى همتا) ، پ . تېڭى يوق ، يەككە ـ يېگانە ، بىردىنبىر ، تەڭدىشى يوق .

بىھەمدەم (بى همدم) ، پ . ئۇلپەتسىز ، بۇرادەرسىز ، دوستسىز .

بىھەمدىك (بحمدك) ، ئە . ھەمدۇسانايىڭ بىلەن .

بىھەمدىكە (بحمدك) ، ئە . ق . بىھەمدىك . ◇ ~ فەتھۇ ئەبۋابىلمەغانى (~فتح ابواب المعانى) : مەنىلەر ئىشىكىنىڭ ئېچىلىشى ساڭا ھەمدۇسانا ئېيتقانلىقىڭنىڭ خاسىيىتىدىن .

بىھەمىيەت (بى حميت) ق . بىھەمىيىەت .

بىھەمىيىەت (بى حميت) ، پ ـ ئە . ۋىجدانسىز ، نومۇسسىز ؛ غەيرەتسىز ، تاش يۈرەك .

بىھەنجار (بى هنجار) ، پ . نىزامسىز ، قائىدىسىز ، ئورۇنسىز ؛ تەرتىپسىز .

بىھەنگام (بى هنكام) ، پ ۋاقىتسىز ؛ مۇناسىۋەتسىز ، ئورۇنسىز . ھاۋاسىز ، يامان ، ناچار ؛ قارام .

بىھەۋا (بى هوا) ، پ ـ ئە . ھاۋاسىز ؛ ھەۋەسسىز .

بىھەيسىيەت (بى حيثيت) ، ئە ـ پ . ئابرۇيسىز ؛ ئاتاقسىز .

بىھبۇد (بهبود) ، پ . ياخشىلاش ، ياخشىلىنىش ، ساغلاملىق ، تىنچلىق ؛ پايدا ، نىجات .

بىھرەك (بهراك) ياخشىراق ؛ ناھايىتى ياخشى .

بىمەھەل (بى محل) ، ئە ـ پ . بىمەھەل ، ۋاقىتسىز ؛ جايسىز ، ئورۇنسىز . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : ئىشتىن بوشاتماق ، جايىدىن قوزغىماق ، يۆتكىمەك .

بىمۇرۇۋۋەت (بى مروت) ، پ ـ ئە . ئادەمگەرچىلىكى يوق ، كىشىگە ياخشىلىق كەلمەيدىغان ؛ مەرھەمەتسىز ؛ نامەرت .

بىمۇزد (بى مزد) ، پ . ھەقسىز ، بەدەلسىز ، بىكار .

بىمۇھابا (بى محابا) ، پ ـ ئە . تەپ تارتمايدىغان ، قورقمايدىغان ، دادىل ؛ ئاشكارا .

بىمۇھەسسەل (بى محصل) ، پ ـ ئە . ھوسۇل بەرمەيدىغان ، مەھسۇلاتسىز ، ئۈنۈمسىز ، مېۋىسىز .

بىمۇنتەھا (بى منتها) ، پ ـ ئە . چەكسىز ، ئاخىرى يوق ، تۈگىمەيدىغان .

بىمىسال (بى مثال) ، پ ـ ئە . مىسلىسىز ، مىسلى كۆرۈلمىگەن ، تەڭدىشى يوق .

بىمىسل (بى مثل) ، پ ـ ئە . تەڭداشسىز ، مىسلىسىز .

بىمىقدار (بي مقدار) ، پ ـ ئە . ئۆلچەمسىز ، مىقدارسىز .

بىن I (بن) ، ئە . «ئىبن (ابن)» نىڭ قىسقارتىلمىسى : ئوغۇل ، ئوغۇل بالا .

بىن II (بين) ق . بىين .

بىنا (بناء) ، ئە . ئىمارەت ، قۇرۇلۇش ؛ ئاساس ، تايانچ . ◇ ئەدەب بىناسى (ادب بناسى) : ئەدەپ ـ ئەخلاق قۇرۇلۇشى . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : قۇرماق ، تىكلىمەك . ◇ لەفز بىناسى (لفظ بناسى) : سۆز قۇرۇلۇشى ، تىل قۇرۇلۇشى ، ئۇسلۇب .

بىناءەن (بناءً) ، ئە . ئاساسلىنىپ ، تايىنىپ ، ئاساس قىلغان ھالدا ؛ ئاساسەن .

بىناكوش (بناكوش) ، ئە ـ پ . ق . بەناگوش .

بىناگاھ (بى ناگاه) ، پ . توساتتىن ، تۇيۇقسىز .

بىناگاھان (بى ناگاهان ، بى ناگهان) ، پ . ق . بىناگاھ .

بىنايى خەير (بنا خير) ، ئە ـ پ . ياخشىلىق بىناسى ، ياخشى ئىش .

بىنەدامەت (بى ندامت) ، پ ـ ئە . نادامەتسىز ، پۇشايمانسىز ، ئۆكۈنۈشسىز .

بىنەزىر (بى نظير) ، پ ـ ئە . مىسلىسىز ، تەڭداشسىز .

بىنەسىب (بينصيب) ، پ ـ ئە . ئۈلۈشسىز ، نېسىۋىسىز ، قۇرۇق قالغان .

بىنەفئ (بى نفع) ، پ ـ ئە . پايدىسىز ، نەپسىز .

بىنەفش (بنفش) ، پ . سۆسۈن رەڭ ، سۆسۈن رەڭلىك گۈل ـ چېچەك .

بىنەفشە (بنفشه) ، پ . ق . بىنەفش .

بىنەفشەفام (بنفشەفام) ، پ . بىنەپشە رەڭ ، سۆسۈن رەڭ .

بىنەقد (بنقد) ، ئە ـ پ . نەق ، تەق ، تەييار ؛ ھازىرلا ، دەرھال .

بىنەك (بينك) ، پ . كۆزنىڭ قارىچۇقى .

بىئىتىدال (بى اعتدال) ، پ ـ گە . تورمالسىز ، مۆتىدىل ئەمەس ، ئۆز لايىقىدا بولمىغان ؛ بىقارار ، تەرتىپسىز .

بىئىتىدالىق (بى اعتدال لىق) تورمالسىزلىق .

بىئىتىماد (بى اعتماد) ، پ ـ گە . تايانچسىز ، يۆلەنچۈكسىز ؛ ئىشەنچسىز .

بىئىتىنا (بى امتنا) ، پ ـ گە . ئەھمىيەت بەرمەسلىك ، ئېتىبار قىلماسلىق ؛ دىققەت قىلماسلىق ، بىپەرۋا .

بىئىجتىناب (بى اجتناب) ، پ ـ گە . تارتىنماي ، ئۆزىنى قاچۇرماي ؛ تارتىنماس ، ئۆزىنى قاچۇرمايدىغان ؛ پەرھىز تۇتمايدىغان ؛ ك . زەبەردەست .

بىئىدراك (بى ادراك) ، پ ـ گە . ئىدراكسىز ، ئاڭسىز ، پاراسەتسىز ، پەمسىز .

بىئىزنىللاھى (باذن الله) ، گە . ئاللاھنىڭ رۇخسىتى بىلەن .

بىئىستىتائەت (بى استطاعت) ، پ ـ گە . قۇدرەتسىز ، قابىلىيەتسىز ، كۈچسىز ، زەئىپ .

بىئىشتىباھ (بى اشتباه) ، پ ـ گە . شەكسىز ، شۈبھىسىز ؛ ئېنىق .

بىئىكراھ (بى اكراه) ، پ ـ گە . زورلاشسىز ، مەجبۇرسىز ، ئىختىيارىي .

بىئىنايەت (بى عنايت) ، پ ـ گە . مەرھەمەتسىز ، رەھىمسىز .

بىئىنتىقال (بى انتقال) ، پ ـ گە . يۆتكەلمەيدىغان ، قىمىرلىمايدىغان ؛ تەۋرىمەس ، كۆچمەس .

بىئىنتىھا (بى انتها) ، پ ـ گە . تۈگىمەس ، پايانسىز ، چېكى يوق .

بى ئۆۋەز (بى عوض) ، پ ـ گە . تەڭدىشى يوق ؛ ئورۇنباسارى يوق ؛ بەدەلسىز ، خالىس .

بىيابان (بيابان) ، پ . دەشت ، چۆل . ◇مەرگى~ (مرگ~) : چۆل كېزىپ ئۆلگەن .

بىيابانىي (بيابانى) ، پ . سەھرايى ، چۆلدە ياشىغۇچى ؛ چۆل كېزەر .

بىيان (بيان) دورا ئۆسۈملۈك ، دورا ئوت .

بىيەكباره (بيكباره) ق . بەيەكبار .

بىيەكناگاھ (بيكناگاه) ، پ . ق . بەيەكناگاھ .

بىيلەمەك (بيلاماك) بىلىمەك ، ئۆتكۈرلەشتۈرمەك ، ئىتتىتماق . ◇تىغ~ (تيغ~) : تىغ بىلىمەك ، پىچاق بىلىمەك .

بىيىم (بيم) ، پ . قورقۇنچ ، خەۋپ ؛ تەررورلۇق . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : قورقماق .

بىيىمناك (بيمناك) ، پ . قورقۇنچلۇق ، خەۋپلىك ؛ قورقاق ، توخۇ يۈرەك .

بىيمۇ نەكال (بيم و نكال) ، پ . خەۋپ ـ خەتەر .

بىين I (بين) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «كۆرگۈچى» مەنىسىدە كېلىدۇ . ◇جەھانبىين (جهان~) : جاھاننى كۆرگۈچى .

بىين I (بين) ، پ . ق . بەينە .

بىينا (بينا) ، پ . كۆرگۈچى ؛ كۆزلۈك ، كۆزى ئۆتكۈر ، زېرەك ، پەملىك .

بەھزاد (بەزاد) ، پ . نەسلى ئېسىل ، ئەسلى ياخشى ؛ 15 ـ ئەسىردە ھىراتتا ئۆتكەن مەشھۇر رەسسام .

بەھۇدە كوش (بيهوده كوش) ، پ . بىھۇدە ھەرىكەت قىلغۇچى ، ئور ۇنسىز ئىش قىلغۇچى .

بەھۇزۇر (بى حضور) ، ئە ـ پ . ساقسىز ؛ روھسىز ، چۈشكۈن . ◇~ بولماق (~بولماق) : ساقسىز بولماق ، كېسەل بولماق ، ئافرىپ قالماق .

بەھۇزۇرلۇغ (بيحضورلوغ) ساقسىزلىق ، روھسىزلىق .

بەھۇمال (بى همال) ، پ . ق . بىھەمال

بەھۇكمىللاھ (بحكم لله) ، ئە . ئاللاھنىڭ ھۆكۈمى بىلەن .

بەھۇنەر (بيهنر) ، پ . ھۈنەرسىز ، بىلىمسىز .

بەھى I (بهى) ، پ . بەيە

بەھى II (بهى) ، پ . ياخشىلىق ؛ ساقلىق ، ساغلاملىق ؛ ياخشىلاش ؛ ئامانلىق ، بەخت ـ ساۋادەت .

بەھىجاب (بى حجاب) ، پ ـ ئە . پەردىسىز ، چۈمبەتسىز ، يۈزى ئوچۇق ؛ يالىڭاچ ؛ ئۇياتسىز .

بەھىجابانە (بى حجابانه) ، پ . ئۇياتسىزلارچە ؛ ئوچۇقتىن ئوچۇق ، پەردىسىز ھالدا .

بەھىجابلىق (بى حجابليق) ئۇيالماسلىق ؛ يالىڭاچلىق ؛ پەردىسىزلىك .

بەھىساب (بى حساب) ، پ ـ ئە . ھېسابسىز ، ئىنتايىن كۆپ ؛ ئىشەنچسىز ؛ ناتوغرا ؛ ياخشى ھېسابلاشماي ، قارىسىغا .

بەھىشت (بهشت) ، پ . جەننەت ، ئالى گۈزەل باغ .

بەھىشت ئاسا (بهشت آسا) ، پ . جەننەتتەك ، مىسلى جەننەت .

بەھىشتى ئەدن (بهشت عدن) ، ئە ـ پ . مەڭگۈلۈك جەننەت .

بەھىل (بحل) ، پ . كەچۈرۈم قىلىش ، گۇناھىدىن ئۆتۈش ، ئەپۇ قىلىش ؛ بېغىشلاش .

بەھىللىك (بحل ليك) ئەپۇ قىلىش ، كەچۈرۈش ، بېغىشلاش .

بەۋجە (بى وجه) ، پ ـ ئە . سەۋەبسىز ، دەلىلسىز ، ئور ۇنسىز .

بەۋزن (بى وزن) ، پ ـ ئە . ۋەزنسىز ، ئۆلچەمسىز ؛ ئوخشىمىغان ، كېلىشمىگەن .

بەۋفا (بيوفا) ، پ ـ ئە . بىۋاپا ، لەۋزىدە تۇرمىغۇچى ، ۋەدىسىدىن يېنىۋالغۇچى ، ۋەدىگە ۋاپا قىلمايدىغان .

بەۋقت (بيوقت) ، پ ـ ئە . ۋاقىتسىز ، بىمەھەل .

بەۋھم (بى وهم) ، پ ـ ئە . ۋەھىمسىز ، قورقۇنچسىز .

بەۋھەمۇبىيم (بى وهم وبيم) ، پ ـ ئە . ۋەھىمسىز ۋە قورقۇنچسىز .

بەۋۇقوف (بى وقوف) ، پ ـ ئە . خەۋەرسىز ، ۋاقسىز بولمىغان .

بەۋىقار (بى وقار) ، پ ـ ئە . يەڭگىل تەبىئەتلىك ، مىجەزى ئىتتىك ، قېنى قىزىق .

بەئىبا (بى ابا) ، پ ـ ئە . ئىزا تارتماس ، ئۇيالماس ، تەپ تارتماس ، نومۇس قىلمايدىغان ؛ تەپ تارتماستىن ، ئۇيالماستىن .

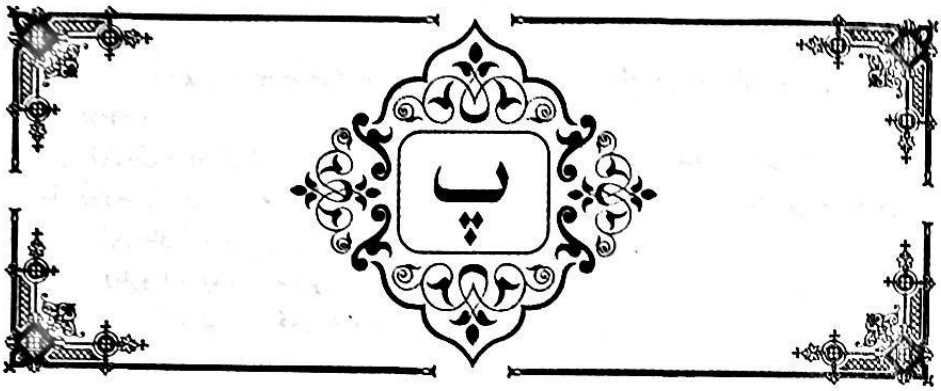

پا I (پا) ، پ . ق . پاي .

پا II (پا) ، پ . ساقلىق ؛ رىغبەت ؛ تاقەت ؛ قۇۋۋەت ، قۇدرەت .

پابەرجا (پابرجا) ، پ . بىر جايدا تۇرغۇچى ، تەۋرەنمەس ، مۇستەھكەم ، قەتئىي تۇرغۇچى ، قەيسەر .

پابەرجالىغ (پابرجالىغ) تەۋرەنمەسلىك ، قەتئىيلىك ؛ مۇستەھكەملىك ، قەيسەرلىك .

پابەست (پابست) ، پ . گىرىپتار ، باغلانغان ، ئايىغى چۇشەلگەن ، باغلانغان .

پابەستە (پابستە) ، پ . باغلانغان ، چۇشەلگەن ؛ گىرىپتار ؛ تۇتقۇن ، مەھبۇس .

پابەستەلىق (پابستەلىق) ئايىغى چۇشەلگەنلىك ، گىرىپتارلىق ، باغلانغانلىق .

پابوس (پابوس) ، پ . ك . ھۆرمەت ، تەزىم ؛ بوي سۇنۇش (ئەينى : ئاياغ ئۆپۈش ، پۇتنى سۆيۈش) .

پاچى (پاچى) پىيادە ، چاپارمەن .

پاداش (پاداش) ، پ . مۇكاپات ، بەدەل ، ھەق .

پادە ـ پادە (پادە پادە) توپ ـ توپ ، پادا ـ پادا .

پارە I (پارە) ، پ . قىسىم . پارچە ، بۆلەك ، بۈردا . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : پارچىلىماق ، بۆلەك ، بۆلەك قىلماق . ◇ ~ ئەلتمەك (~ ايلتماك) : پارچە ئۈچۈرماق . ◇ ماھ ~ (ماە ~) : ك . مەھبۇب ، گۈزەل يار .

پارە II (پارە) ، پ . يەر ـ جاينىڭ مىقدار بىرلىكى . ◇ يەتى ~ قەسەبە (يتى ~ قصبە) : يەتتە شەھەرچە ، يەتتە قەسەبە .

پارە III (پارە) ، پ . كىتابنىڭ بىر بۆلىكى بولۇپ ، بىر باسما تاۋاققا توغرا كېلىدۇ .

پارەخۇن (پارە خون) ، پ . قانلىق ؛ قان تامچىسى .

پارەسىز (پارەسيز) پۇتۇن ، سۈنمىغان ، زەخمىلەنمىگەن .

پارەلەنمەك (پارەلانماك) پارە ـ پارە بولماق ، پارە ـ پارە قىلىنماق .

بىينەندە (بيننده) ، پ . كۆرگۈچى ، كۆرەلەيدىغان ؛ هوشيار .

بىينەندەلىغ (بيننده‌ليغ) هوشيارلىق ؛ ئۆتكۈر كۆزلۈك .

بىينىش (بينش) ، پ . كۆرۈش ؛ چۈشىنىش ، بىلىش . ◇ **ئەربابى~** (ارباب~) : چۈشەنچىلىك ئادەملەر ، بىلىمدانلار .

بىيىز (بيز) بىگىز .

بىيىك (بييك) بۇيۇك ، يۇكسەك ، يۇقىرى ، ئېگىز ؛ كاتتا . ◇ **~بارگاھ** (~بارگاه) : كاتتا ساراي ؛ ك . ئاسمان . ◇ **~پۇشتە** (~پشته) : يۇكسەك ئېگىزلىك .

بىيىكبار (بيكبار) ، پ . بىردىنلا ، دەرھال ، تۇيۇقسىز .

بىيىكلىك (بييكليك) ئېگىزلىك ، يۇقىرىلىق ، بۇيۇكلۇك ، يۇكسەكلىك ، كاتتا دەرىجىلىك ؛ مۇتەكەببۇرلۇق ، مەنمەنلىك .

پاكدامەن (پاك دامن) ، پ . گىپپەتلىك ، نومۇسلۇق ، پاك يۈرگۈچى ، ھالال ياشىغۇچى .
پاكراي (پاكراى) ، پ . ياخشى پىكىرلىك ، بىلىمدان ، بىلىملىك ، مەسلىھەتچىل ، ئاق كۆڭۈل .
پاكزاد (پاكزاد) ، پ . گىپسىلزادە .
پاكىزە (پاكيزه) ، پ . تازا ، ساپ ؛ ◇～گەۋھەر (～كوهر) : ك . گىپسىلزادە .
پالا (پالا) ، پ . سۈزگۈچ ؛ ◇باده～ (باده～) : مەي سۈزگۈچ .
پالان (پالان) ئۇچۇلۇق ، توقۇم ، مۆلۈ .
پالاندۇز (پالاندوز) ئۇچۇلۇقچى ، توقۇمچى .
پالاۋەن (پالاون) ، پ . ئۆتكەمە ، سەنكە ، غەلۋىر ؛ سۈزگۈچ گەسۋاب .
پالاي (پالاى) ، پ . ق . پالا .
پالەھەك (پالهنك) ، پ . يۇگەننىك يەككە تىزگىنى ، يەككە تىزگىن ؛ نوختا .
پالچىغ (پالچيغ) ق . بالچىق .
پالۇدە (پالوده) ، پ . تىنىق ، ساپ ، سۈزگۈچتىن ئۆتكۈزۈلگەن ، سۈزۈك ؛ سىقىۋېلىنغان ، چەككىلەنگەن (شىرنە) ؛ شىرنە ؛ شىرنە ئۈيۈتمىسى .
پالۇدەلىق (پالوده‌ليق) ساپلىق ، تازىلىق ، پاكلىق .
پالىز (پاليز) ، پ . قوغۇن ـ تاۋۇز ئېتىزى ، ئوتياش تېرىغان يەر . ◇～باشى (～باشى) : قوغۇنلۇق .
پالىزبان (پاليزبان) ، پ . قوغۇن تېرىيدىغان ئادەم ؛ ئوتياش تېرىغۇچى ؛ باغۋەن .
پامال (پامال) ، پ . ئاياغ ئاستىدا قالغان ، ئېزىلگەن . ◇～گەيلەمەك (～ايلاماك) ، ～قىلماق (قيلماق) : ئاياغ ئاستى قىلماق ، دەپسەندە قىلماق .
پامەرد (پامرد) ، پ . بىراۋنىڭ ھەرىكىتىگە ئەستايىدىل مەدەت بەرگۈچى .
پامەردلىق (پامردليق) مەدەتكارلىق . ◇～قىلماق (～قيلماق) : مەدەتكار بولماق .
پائىن (پائن) ، پ . ق . پايىن .
پاي (پاى) ، پ . ئاياغ ، پۇت ، تەكت ، ئاست ، ئاساس .
پايان (پايان) ، پ . جېگىرا ، ئاخىر ؛ تۆۋەن . ◇～تاپماق (～تاپماق) : تۈگىمەك ، تاماملاماق ، ئاخىرىغا يەتمەك .
پايە (پايه) ، پ . ئورۇندۇق قاتارلىقلارنىڭ پۇتى ؛ ئاستىلىق ، ئاساس ؛ باسقۇچ ، دەرىجە ؛ مەرتىۋە ، ئورۇن . ◇～تاپماق (～تاپماق) : مەرتىۋىگە ئىگە بولماق ، ئېتىبار تاپماق .
پايەندە (پاينده) ، پ . دائىملىق ، مەڭگۈلۈك ؛ مۇقىم ، مۇستەھكەم ، تەۋرەنمەس .
پايبەست (پايبست) ، پ . ق . پابەست .
پايبەند (پايبند) ، پ . پۇتى چۈشەلگەن ، بەنت بولغان .
پايبوس (پاى بوس) ، پ . ق . پابوس .
پايدار (پايدار) ، پ . ئاساسلىق ، تېگى چىڭ ، مۇستەھكەم ، مەزمۇت ؛ دائىملىق ، مەڭگۈ-

پارەلىق (پارەلىق) پارىلانغان ، پارچىلانغان .
پارەنچ (پارنج) ، پ . مۇساپىرغا ياكى خەت ئېلىپ كەلگۈچىگە بېرىلىدىغان ئىنئام ، مۇكاپات ، سۆيۈنچە .
پارتال (پارتال ، پرتال) يۈك ، سەپەرگە ئېلىپ يۈرۈلگەن نەرسە - كېرەك .
پارسا (پارسا) ، پ . دىندار ، تەقۋا ، سادىق ؛ پەرھىزكار ، يامان ئىشلاردىن ساقلانغۇچى .
پارساي (پارساى) ، پ . ق . پارسا .
پارۇ I (پارو) ، پ . سۇپۇرەندە ، قىغ .
پارۇ II (پارو) ، پ . كۆرەك ، ياغاچ گۈرجەك ؛ پالاق .
پازەند (پازند) ، پ . ئوت ئۆچۈرىدىغان ئەسۋاب ؛ ئاتەشپەرەسلەرنىڭ جەند تەرىپىدىن يېزىلغان دىنىي كىتابنىڭ نامى .
پاژەند (پاژند) ، پ . ق . پازەند .
پازەھر (پازھر) ، پ . زەھەرگە قارشى دورا ، زەھەرنى قايتۇرىدىغان دورا .
پاس I (پاس) ، پ . كېچىنىڭ بىر قىسمى ، كېچىنىڭ تۆتتىن بىر قىسمى .
پاس II (پاس) ، پ . يۈز خاتىرە ، ئېتىبار . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) : ئېتىبارغا ئالماق ، ھۆرمەت قىلماق .
پاس III (پاس) ، پ . ساقلاش ، قوغداش . ◇～تۇتماق (～توتماق) : قورۇ قىلماق ، قوغدىماق ، ساقلىماق .
پاسبان (پاسبان) ، پ . قاراۋۇل ؛ تۈن ساقچىسى ، جىسەكچى .
پاسدار (پاسدار) ، پ . ق . پاسبان .
پاسۇخ (پاسخ) ، پ . جاۋاب .
پاش (پاش) سۆز بىرىكمىسىدە «سەپكۈچى ، چاچقۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇زەر～ (زر～) : زەر چاچقۇچى ، ئالتۇن چاچقۇچى . ◇نۇر～ (نور～) : نۇر سەپكۈچى ، نۇر چاچقۇچى . ◇ئابپاش～ (آب～) : سۇ سەپكۈچى .
پاشەندە (پاشندە) ، پ . چاچقۇچى ، سەپكۈچى .
پاشەندەلىق (پاشندەلىق) چاچقۇچىلىق ، سەپكۈچىلىك .
پاشنە (پاشنە) ، پ . پاشنا ، تاپان ؛ بوسۇغا . ◇～قورماق (～اورماق) : ئاتنى دېڭتىمەك . ◇پاشنە قىلماق (～قىلماق) : قوغلىماق .
پاشكەستە (پاشكستە) ، پ . پۈتى سۇنۇق ، توكۇر ؛ ناتىڭان ، قۇدرەتسىز ، ئاجىز .
پاقا (پاقا) تۆگىمەن تېشىنى ئايلاندۇرىدىغان توغرا تۆمۈر .
پاكباز (پاك باز) ، پ . مېھرى ئىسسىق ، يېقىملىق ؛ سادىق ئاشىق ، ھالال ئاشىق (ئەينى : قىمارنى ھالال ئويىنىغۇچى) .
پاكپەيۋەند (پاك پيوند) ، پ . ئېسىلزادە .
پاك تەجرىد (پاك تجريد) ، پ . بارلىق ھەۋەسلەردىن تامامەن كەچكەن (سوپىيلىقتا) .

پەرەستار (پرستار) ، پ . تېۋىنغۇچى ، چوقۇنغۇچى ؛ خىزمەتكار ، چۆرى ؛ سۆيگۈچى ، خەدەخورلۇق قىلغۇچى .

پەرەستارلىق (پرستارليق) تېۋىنىش ؛ خىزمەتكارلىق ، چۆرىلىك ؛ خەمگۈزارلىق .

پەرەستەندە (پرستندە) ، پ . تېۋىنغۇچى ، چوقۇنغۇچى ، قۇللۇق قىلغۇچى ؛ خىزمەتچى ، چۆرى ؛ سۆيگۈچى .

پەرەستىش (پرستش) ، پ . تېۋىنىش ، چوقۇنۇش .

پەرەند (پرند) ، پ . يىپەكتىن توقۇلغان گۈلسىز ، يۇپقا رەخت ؛ قىلىچ ، خەنجەر قاتارلىقلار-نىڭ بىسى .

پەرتال (پرتال) ق . پارتال .

پەرتەۋ (پرتو) ، پ . يورۇقلۇق ، نۇر ، شولا ؛ پارلاقلىق . ◇شەمس~ى (شمس~ى) : قۇياش نۇرى .

پەرتەۋلىغ (پرتوليغ) روشەنلىك ، پارلاقلىق .

پەرچەم (پرچم) ، پ . بايراق ، ئەلەم ئۇچىغا باغلىنىدىغان قارا يىپەك لاتا ياكى مال قۇيرۇقى ؛ توغ ؛ ك . ئايالالارنىڭ ئۈرۈلگەن چېچى ، كوكۇلا .

پەرخاش (پرخاش) ، پ . جەڭ ، ئۇرۇش ؛ ◇~قىلماق (~قيلماق) : جەڭ قىلماق ، ئۇرۇشماق .

پەرداخت (پرداخت) ، پ . زىننەت ، بىزەك ؛ سىلىقلاش ، پارقىرىتىش ؛ ◇~قىلماق (~قيلماق) : زىننەتلىمەك ، پارقىراتماق .

پەرداز (پرداز) ، پ . سۆز ياساش رولىنى ئويناىدۇ . ◇كىنە~ (كينه~) : ئاداۋەت ساقلىغۇچى ، دۈشمەنلىك قىلغۇچى ؛ ◇نەۋھە~ (نوحه~) : ناله بىلەن ئۇن سېلىپ يىغلىغۇچى ؛ ◇نۇكتە~ (نكته~) : مەنىلىك سۆزلەر ئېيتقۇچى ، گۈزەل سۆزلەر ئۈستەسى ؛ ◇سەنئەت~ (صنعت~) : سەنئەتكار ؛ ئۈستا ، ھۈنەرۋەن . ◇سەھر~ (سهر~) : سېھىر قىلغۇچى ، ئۈستا سېھىرگەر ؛ سەنئەتكار ؛ ◇ئەفسانە~ (افسانه~) : ھېكايە ئېيتقۇچى ، چۆچەكچى ؛ ◇خارە~ (خاره~) : تاش يونىغۇچى ، تاشتاراش ، تاشچى ؛ ◇چارە~ (چاره~) : ئىلاج قىلغۇچى ، چارە تاپقۇچى ؛ ◇سىككە~ (سكه~) : تامغا بىلەن بېزىگۈچى .

پەردە (پرده) ، پ . پەردە ، توسۇق ؛ ئۆمۈچۈك توري ؛ ساز پەردىسى ؛ ◇~قوپماق (~قوپماق) : پەردە كۆتۈرۈلمەك ، سىر ئېچىلماق .

پەردە باق (پرده باق) ، پ . پەردە توقۇغۇچى .

پەردە پوش (پرده پوش) ، پ . پەردە ياپقۇچى ، پەردىلىگۈچى ؛ پەردە يېپىنغۇچى ، پەردە ئىچىدىكى ، توسۇق . ◇~بولماق (~بولماق) : توسۇق بولماق .

پەردە تىراز (پرده طراز) ، پ ـ ئە . پەردە بېزىگۈچى ؛ پەردە بىلەن بېزەنگۈچى ؛ پەردە ئىچىدە تۇرغۇچى .

لۇك . ◇～بولماق (～بولماق) : داۋاملىق بولماق ، ئۇزاق تۇرماق ، مەزمۇت بولماق .
◇～قىلماق (～قىلماق) : مەڭگۈلۈك قىلماق ، مەزمۇت قىلماق .

پايكار (پايكار) ، پ . سېلىق يىغقۇچى خادىم ، چاپارمەن ، خىزمەتكار .

پايگاه (پايگاه) ، پ . بازا ؛ مەرتىۋە ؛ كەش مەيدانى ، پەگا .

پايمال (پايمال) ، پ . ق . پامال

پايمنپەرەست (پايبن پرست) ، پ . بىتەكەللۇپ ، كەمتەر ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتقۇچى .

پايمن (پايبن) ، پ . پەس ، تۆۋەن ، ئاياغ تەرەپ .◇～ى ئاب (～آب) : ئاياغسۇ ، سۇ چىقماس يەر .

پەختە (پخته) پاختا ، ماموق .

پەخش (پخش) ، پ . يېيىش ، قىسىش . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماک) : قىسماق ، سىقماق ، باسماق ؛ يانچىماق .

پەدەر (پدر) ، پ . ئاتا ، دادا .

پەدەرانە (پدرانه) ، پ . ئاتىلارچە .

پەدەرۇ مادەر (پدر و مادر) ، پ . ئاتا ـ ئانا .

پەدرۇد (پدرود) ، پ . ۋىدالىشىش ، خەيرلىشىش . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماک) ، ～ئەتمەك (～ايتماك) ، ～قىلماق (～قيلماق) : ۋىدالاشماق .

پەدىد (پديد) ، پ . روشەن ، ئېنىق ، پەيدا بولغان ؛ كۆرۈنۈپ تۇرغان . ◇～بولماق (～بولماق) : پەيدا بولماق ، زاھىر بولماق . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) ، ～قىلماق (～قيلماق) : پەيدا قىلماق ، كۆرسەتمەك .

پەدىدار (پديدار) ، پ . پەيدا بولغان ، كۆرۈنگەن . ◇～ئولماق (～اولماق) : پەيدا بولماق ، كۆرۈنمەك . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) ، ～قىلماق (～قيلماق) : پەيدا قىلماق ، كۆرسەتمەك ، ئېنىق قىلماق .

پەر (پر) ، پ . قانات ، پەي . ◇～ئاچماق (～آچماق) ، ～چىقارماق (～چيقارماق) : قانات يايماق ، قانات چىقارماق . ◇～پەرۋبال ئاچماق (پرو بال آچماق) : قانات ـ قۇيرۇق ئاچماق ، ئۇچماق .

پەراكەندە (پراكنده) قالايمىقان ، تەرتىپسىز ، چۈڭالماق ؛ چېچىلغان ، يېيىلغان ؛ پارچە ـ پۇرات .

پەرەست (پرست) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «تېڭىنغۇچى ، چوقۇنغۇچى ، دىلىدىن بېرىلگۈچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇بادەپەرەست (بادەپرست) : ئىچىملىككە بېرىلگەن ، ئىچەرمەن . ◇بىگانە پەرەست (بيگانه پرست) : يات كىشىلەرنى ياقتۇرغۇچى . ◇لاتپەرەست (لات پرست) : لات نامىلىق بۇتقا چوقۇنغۇچى . ◇مېھمانپەرەست (ميهمان پرست) : مېھماندوست . ◇نەشاتپەرەست (نشات پرست) : شادلىقنى سۆيگۈچى . ◇ئاتەشپەرەست (آتش پرست) : ئوتقا چوقۇنغۇچى .

پەرۋا (پروا) ، پ . قورقۇش ، ئەندىشە ؛ ئېتىبار ، دىققەت .
پەرۋارى (پرواری) ، پ . بېقىلغان ، بوردالغان .
پەرۋانە (پروانه) ، پ . پەرۋانە . ك . يارغا مەپتۇن بولغان ، شەيدا بولغان .
پەرۋانەچى (پروانەچى) ژەزىر مۇئاۋىنى ، پەرمان ئىجرا قىلغۇچى .
پەرۋانەلىق (پروانەلیق) مەپتۇنلۇق ، شەيدالىق ، ئاشىقلىق .
پەرۋانەۋار (پروانەوار) ، پ . پەرۋانىدەك گۈشاش ، پەرۋانىدەك ؛ شەيدا ، مەپتۇن .
پەرۋانچى (پروانچى) ھۆكۈمدارنىڭ ئەمىر ـ پەرمانلىرىنى يازىدىغان ۋە ئاگلىتىدىغان بەگ ، ژەزىر ؛ خەۋەر يەتكۈزگۈچى .
پەرۋەر (پرور) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە كۆپىنچە «تەربىيەلىگۈچى ، قۇۋۋەتلىگۈچى ، جانلاندۇرغۇچى» دېگەنگە گۈشاش مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ **جان~** (جان~) : جانلاندۇرغۇچى ، قۇۋۋەتلەندۇرگۈچى ؛ ◇ **خىرەدە~** (خرد~) : ئەقىللىق ، دانىشمەن . ◇ **غەمىپەرۋەر** (غم ~) : غەم بىلەن ئۆسكەن ، غەمكىن .
پەرۋەرد (پرورد) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «تەربىيەلەنگەن ، ئۆسكەن» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ **دەردە~** (درد~) : دەرد بىلەن ئۆسكەن ، دەردلىك ، دەردمەن . ◇ **ناز~** (ناز ~) : ناز قىلىشقا ئادەتلەنگەن ، نازلىق .
پەرۋەردە (پرورده) ، پ . تەربىيە كۆرگەن ، تەربىيە تاپقان ، پەرۋىشلەنگەن . ◇ **~تاپماق** (~تاپماق) : تەربىيەلەنمەك . ◇ **~قىلماق** (~قیلماق) : تەربىيەلىمەك .
پەرۋەردىگار (پروردگار) ، پ . تەربىيەلىگۈچى ، ئاللاھ .
پەرۋەرىش (پرورش) ، پ . تەربىيەلەش ، بېقىپ ئۆستۈرۈش ، پەرۋىش .
پەرۋىزەن (پرویزن) ، پ . غەلۋىر ، ئۆتكەمە ؛ ئەگلەك .
پەرۋىن (پروین) ، پ . ھۆكەر .
پەرى (پری) ، پ . پەرى ؛ ك . گۈزەل ، سۆيۈملۈك . ◇ **~پەيكەر** (~پیکر) : پەرى سۈرەت ، گۈزەل ، چىرايلىق ؛ ◇ **~چىھرە** (~چهره) ، ◇ **~رۇخسار** (~رخسار) : پەرى يۈزلۈك ، گۈزەل .
پەرىزاد (پری زاد) ، پ . پەرىزات ، پەرى ئەۋلادى ؛ گۈزەل .
پەرىزادە (پری زاده) ، پ . ق . پەرىزاد .
پەرىخان (پری خوان) ، پ . باخشى ، داخان ، پېرىخۇن .
پەرىخانلىق (پری خوانلیق) باخشىلىق ، داخانلىق ، پېرىخۇنلۇق .
پەرى سان (پری سان) ، پ . پەرىدەك ، پەرىگە ئوخشاش ، گۈزەل .
پەرىشان (پریشان) ، پ . چېچىلغان ، تارقاق ، چۈۋالچاق . ◇ **~ئەيلەمەك** (~ایلاماک) ؛ ◇ **~ئەتمەك** (~ایتماک) : چاچماق ، يايماق .
پەرىشانگۈي (پریشانکوی) ، پ . گېپى چۈۋالچاق .
پەرى كاھ (پرکاه ، پری کاه) ، پ . سامان پارچىسى ، سامان .

پەردەدار (پردەدار) ، پ . پەردە قايرىغۇچى ، دەرۋازىۋەن ، ئىشىك باقار .
پەردەدەر (پردەدر) ، پ . پەردە يىرتقۇچى ، سىر ئاچقۇچى ، پەردە ئاچقۇچى ؛ شەرمەندە قىلغۇچى ؛ شەرمەندە .
پەردەدەرلىغ (پردەدرلىغ) سىر ئاچقۇچىلىق ؛ شەرمەندە قىلغۇچىلىق ؛ شەرمەندىلىك .
پەردەگى (پردەكى) ، پ . پەردىلىك ؛ يوشۇرۇن .
پەردەئى ئابگۇن (پردە آبگون) ، پ . ك . ئاسمان مەنزىرىسى .
پەردەئى پىندار (پردە پندار) ، پ . خىيال پەردىسى ، ئۆزۈمچىلىك ، تەكەببۇرلۇق .
پەردەئى راز (پردە راز) ، پ . سىر پەردىسى ، سىر .
پەردەئى شام (پردە شام) ، پ . ك . تۈن ، كېچە .
پەردەئى شەرم (پردە شرم) ، پ . ھايا پەردىسى ، ئۇيات .
پەردەئى مۇشكىن (پردە مشكين) ، پ . قارا پەردە ؛ ك . قاراڭغۇ كېچە .
پەردەئى ئىسمەت (پردە عصمت) ، ئە ـ پ . پاكلىق پەردىسى ، ئىپپەت پەردىسى .
پەرران (پران) ئۇچقۇچى ، پەرۋاز قىلغۇچى ، ئۇچقان ھالدىكى ؛ ئېتىلغان . ◇～بولماق (～بولماق) : ئۇچماق . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) : ئۇچۇرۇۋەتمەك . ◇～ئۆتمەك (～اوتماك) : ئۇچۇپ ئۆتكەندەك تېز ئۆتۈپ كەتمەك ، ئۇچۇپ ئۆتمەك (ئوق ھەققىدە) .
پەررانلىغ (پرانليغ) ئۇچقۇرلۇق ، تېزلىك .
پەررە (پرە) ، پ . چاقپەلەكنىڭ قانىتى .
پەرزەدە (پرزده) ، پ . قانات قاققان ؛ قانىتى قىرقىلغان ، قانىتى كېسىلگەن ؛ چەككۈچ بىلەن چېكىلگەن ؛ چوقۇر . ◇～ئۆتمەك (～اوتماك) : چېكىم نان ، پېتىر نان .
پەركەند (پركند) ، پ . پارچە ، بۆلەك . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) : پارچىلىماق .
پەركەند ـ پەركەند (پركند پركند) ، پ . پارچە ـ پارچە ، بۆلەك ـ بۆلەك . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) : پارچە ـ پارچە قىلماق .
پەركەندە (پركنده) ، پ . قانىتى يۇلۇنغان ، پىيى يۇلۇنغان .
پەرگار (پركار) ، پ . سىركۈل ؛ ئايلانما ؛ ئاسمان ؛ تەقدىر . ◇يەتى～ (يېتى～) : يەتتە قات ئاسمان .
پەرگالە (پركاله) ، پ . پارچە ـ پارچە ، بۆلەك ؛ ياماق ؛ تىتىلغان ، مولانغان . ◇～～～ (～～～) : بۆلەك ـ بۆلەك ، پارچە ـ پارچە . ◇～قىلماق (～قيلماق) : پارچىلىماق ، پارچە ـ پارچە قىلماق ؛ تىتماق ؛ مورلىماق .
پەرگەنات (پرگنات) پەرگەنىلەر . ق . پەرگەنە .
پەرگەنە (پرگنه) ھىندىستاندا ۋىلايەتتىن كىچىك بولغان بىر مەمۇرىي رايون .
پەرنىيان (پرنيان) ، پ . يىپەكتىن توقۇلغان گۈللۈك يۇپقا رەخت .
پەرھىز (پرهيز) ، پ . ساقلىنىش ، ئۆزىنى ئۆزى چەكلەش ؛ ئېھتىيات .
پەرھىزكار (پرهيزكار) ، پ . ئۆزىنى تۇتقان ، ئېھتىياتچان ؛ تەقۋا .

پەلەنگى (پلنكى) ، پ . قاپلان تېرىسىگە گوخشاش ئالا ـ بۇلا ، چىمار .
پەلەنگىنە (پلنكينه) ، پ . قاپلان تېرىسىدىن گىشلەنگەن ؛ قاپلان تېرىسىدىن تىكىلگەن كىيىم .
پەللە (پله) ، پ . تارازا پەللىسى ؛ دەرىجە ؛ مىزان بۇرجى (سېنتەبىر گېيى) : ژاڤىت ، مەۋسۇم ؛ دەۋر .
پەلىد (پليد) ، پ . گىپلاس ، پاسكىنا ؛ پەس ، شەرمەندە .
پەناھ (پناه) ، پ . سېغىنىش ، تايىنىش ، يۆلىنىش ؛ يۆلەنچۈك ، ھامىي ؛ سېغىنىدىغان ، ياردەم تىلەيدىغان جاي . ◇ ~ گەيلەمەك (~ ايلامك) ، ~ گەتمەك (ايتماك) : سېغىنماق ، پاناھ جايغا بېكىنمەك . ◇ ~ بەرمەك (~ بيرمك) : پاناھلىق بەرمەك ، ئۆز ھىمايىسىگە ئالماق . ◇ گىسمەتپەناھ (عصمت~) : نومۇسلۇق ، گېپپەت ـ نومۇسىنى ساقلىغۇچى (ئاياللار ھەققىدە) ؛ ◇ كىشۋەر~ (كشور پناه) : مەملىكەت ھامىيسى ؛ پادىشاھ .
پەناھلىق (پناەليق) ھامىيلىق .
پەناھىي (پناهى) ، پ . پاناھ جاي ، دالدا .
پەنەھ (پنه) ، پ . ق . پەناھ .
پەنج (پنج) ، پ . بەش . ◇ ~ گەنج (~ گنج) : بەش خەزىنە — «خەمسە» . بۇ يەردە نەۋائىينىڭ «ھەيرەتنۇل ئەبرار» ، «لەيلى ۋە مەجنۇن» ، «فەرھاد ۋە شىرىن» ، «سەبئى سەييارە» ۋە «سەددى ئىسكەندەرىي»دىن ئىبارەت بەش داستانىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان «خەمسە»سى كۆزدە تۇتۇلىدۇ .
پەنجەگى خۇرشىد (پنجه خورشيد) ، پ . ك . قۇياشنىڭ چېچىلغان نۇرى .
پەنجەۋەرلىق (پنجەورليق) قەھرىمانلىق ، باھادىرلىق ؛ مۇشتى زورلۇق .
پەنجگاھ (پنجگاه) ، پ . ئۇيغۇرلاردا بىر مۇقامنىڭ نامى ؛ بەش سەزگۈ (ئاڭلاش ، كۆرۈش ، سېزىش ، پۇراش ، تېتىش) .
پەند (پند) ، پ . نەسىھەت ، ئۇگۈت ـ نەسىھەت . ◇ ~ گەھلى (~ اهلى) : نەسىھەت قىلغۇچىلار ، نەسىھەتگۈيلار .
پەند پەزىر (پند پذير) ، پ . نەسىھەت ئاڭلىغۇچى ، نەسىھەت ئالغۇچى .
پەنىر (پنير) ، پ . پىشلاق .
پەھەر (پهر) ھىندىستانچە ۋاقىت ئۆلچىمى . بىر پەھەر بىر سوتكىنىڭ 1/8 كە — 3 سائەتكە توغرا كېلىدۇ .
پەھلەۋان (پهلوان) ، پ . پالۋان ، كۈچتۇڭگۈر ، باتۇر .
پەھلەۋانانە (پهلوانانه) ، پ . پالۋانلارچە ، باتۇرانە .
پەھلەۋىي (پهلوى) ، پ . قەدىمكى پارس تىلى ؛ پەھلەۋى سۆلالىسى . ◇ ~ لەھن (~ لحن) : پەھلەۋى كۈيى (بىر كۈينىڭ نامى) .
پەھلەۋى گەفسانە پەرداز (پهلوى افسانه پرداز) كونا پارس تىلى بىلەن داستان تۇزگۈچى ،

پەرى مەگەس (پر مکس ، پری مکس) ، پ . چۈش قانىتى ؛ يىمەكتىن توقۇلغان ئىنچىكە يوللۇق بىر خىل رەخت .

پەرىۋەش (پری وش) ، پ . پەرىگە ئوخشاش ، گۈزەل .

پەزىر (پذیر) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «قوبۇل قىلغۇچى ، ياقتۇچى» دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۈرۈپ كېلىدۇ . ◇**دىلپەزىر** (دلپذیر) : كۆڭۈلگە ياقتۇچى ، يېقىملىق . ◇**نەسىھەتپەزىر** (نصیحت~) : نەسىھەتنى قوبۇل قىلغۇچى ، نەسىھەتنى ئاڭلىغۇچى . ◇**نەقىشپەزىر** (نقش~) : نەقىش ئويۇشقا بولىدىغان ، نەقىش كۆتۈرىدىغان ، نەقىش سىڭدىغان . ◇**تەبئىپەزىر** (طبع~) : كىشىنىڭ تەبئىتىگە ياقىدىغان ، يېقىملىق .

پەزىرە (پذیره) ، پ . قوبۇل قىلىش ؛ قارشى ئېلىش ؛ بىرەر كىشىنىڭ ھۇزۇرىغا بېرىش . ◇~**كەلمەك** (~كیلماک) : مەقبۇل بولماق ، يېقىپ قالماق .

پەژمان (پژمان) ، پ . روھسىز ، چۈشكۈن ؛ غەمكىن ، سۈلغۇن . ◇**جانى~** (جان~) : ئىزىلگەن ژۇجۇد ، سۈلغۇن جان .

پەژمۇردە (پژمرده) ، پ . سۈلغۇن ، قورۇلغان ، پۈرلەشكەن ، سولاشقان ، پۈرۈشكەن ؛ غەمكىن ؛ ◇~**بولماق** (~بولماق) : سولماق ، سولاشماق ؛ غەمكىن بولماق ، ناتىۋان بولماق . ◇~**قىلماق** (~قیلماق) : سولاشتۇرماق ، سۈلدۇرماق .

پەژوھ (پژوه) ، پ . ئاقتۇرغۇچى ، قىدىرغۇچى ؛ تەتقىقاتچى . ◇**دانمەش~** (دانش~) : ئىلىم ئىزدىگۈچى ، تەتقىق قىلغۇچى .

پەس (پس) ، پ . كېيىن ، ئاخىر ، دېمەك ؛ ئارقا ، كەين .

پەسەند (پسند) ، پ . پەسەنت .

پەسەندىدە (پسندیده) ، پ . پەسەنتلىك ، چەندىكىدەك ، كۆڭۈلدىكىدەك . ◇~**ئەفئال** (~افعال) : ياخشى مەجەز - خۇلق ، ماختاشقا لايىق ھەرىكەت .

پەست (پست) ، پ . تۆۋەن ، پەس ؛ ناچار ، ئوسال .

پەسىچ (پسیچ) ، پ . تەيياراپ قويۇلغان يۇك ؛ قىممەتلىك . ◇**نەخى~** (نخ~) : قىممەت باھا يىپ ؛ توقۇش ئۈچۈن تارتىپ تەيياراپ قويۇلغان يىپ .

پەشتاق (پیش طاق) ، ئە - پ . گۈمبەز زال ، ئەگمە زال .

پەشكال (پشکال) پەسسىلىك يامغۇر .

پەشمىن (پشمین) ، پ . يۇڭدىن توقۇلغان ، يۇڭدىن ئىشلەنگەن ؛ يۇڭلۇق . ◇~**كىسۋەت** (~كسوت) : يۇڭ رەختتىن تىكىلگەن كىيىم .

پەشمىنە (پشمینه) ، پ . يۇڭدىن توقۇلغان ؛ يۇڭ رەختتىن تىكىلگەن كىيىم .

پەشىز (پشیز) ، پ . ئەرزىمەيدىغان ، تىيىن ، پارچە پۇل .

پەل (پل) ھىندىستاندا ئىشلىتىدىغان ژاقىت ئۆلچىمى : بىر پەل 24 سېكۇنتقا تەڭ كېلىدۇ .

پەلاس (پلاس) ، پ . پالاس ، كىگىز ؛ قوپال يۇڭ يىپتىن توقۇلغان ئەرزان كىيىم .

پەلەنگ (پلنگ) ، پ . قاپلان ، يىلپىز .

پەيكەر (پيكر) ، پ . بەدەن ، تەن گەۋدە ؛ سۈرەت ؛ ھەيكەل . ◇ **دىۋ~** (ديو~) : زور گەۋدىلىك ، بەھەيۋەتلىك ، شەكلى قورقۇنچلۇق ، دىۋە سۈرەتلىك . ◇ **ئىكى~** (~ايكى~) : ك . ئون ئىككى بۇرجنىڭ ئۈچىنچىسى — جەۋزا ؛ ◇ **شىر~** (شير~) : شىر گەۋدىلىك ، شىر قامەت ؛ شىرغا ئوخشاش .

پەيكەر تەراش (پيكر تراش) ، پ . ھەيكەلتاراش .

پەيكەر تىراز (پيكر طراز) ، ئە - پ . ھەيكەلتاراش .

پەيكى خەيال (پيك خيال) ، پ . خىيال ئەلچىسى ، خىيالغا كەلتۈرگۈچى .

پەيكى نەسىم (پيك نسيم) ، پ . ك . شامال ، مەيىن شامال .

پەيما (پيما) ، پ . سۆزلەرگە بىرىكىپ «ئۆلچىگۈچى ، تارتقۇچى ، يۈرگۈچى ، كەزگۈچى» دېگەندەك مەنىلەرنى ئۇقتۇرىدۇ . ◇ **بەھر~** (بحر~) : دېڭىز ساياھەتچىسى ، دېڭىز كەز-گۈچى . ◇ **بادە~** (بادە~) : ساقىي ، مەي تۇتقۇچى . ◇ **ئاسمان~** (آسمان~) : ئاسمان كەزگۈچى .

پەيمان (پيمان) ، پ . ۋەدە ، ئەھدە ، لەۋزە ؛ توختام ، كېلىشىم ؛ ◇ **~قىلماق** (~قيلماق) : ۋەدە قىلماق ، ئەھدە قىلماق .

پەيمانە (پيمانە) ، پ . مەي پىيالىسى ، قەدەھ ؛ مىقدار . ◇ **تولا~** (تولا~) : تولغان پىيالە . ك . ئۆمرى تۈگىگەن .

پەيمانەكەش (پيمانەكش) ، پ . قەدەھ كۆتۈرگۈچى ، مەي ئىچكۈچى ؛ ئىچەرمەن .

پەيمان شىكەن (پيمان شكن) ، پ . سۆزىدە تۇرمايدىغان ، ۋەدىسىگە ۋاپا قىلمايدىغان .

پەيماي (پيماى) ، پ . ق . پەيما .

پەينىر (پينير) سۈتتىن قىلىنغان بىر خىل يېمەكلىك .

پەيۋەست (پيوست) ، پ . تۇتاش ، تۇتاشقان ، ئۇلانغان ؛ ئارقىمۇئارقا ؛ دائىما ، ھەمىشە . ◇ **~ئەتمەك** (~ايتماك) : تۇتاشتۇرماق .

پەيۋەستە (پيوستە) ، پ . ھەمىشە ، دائىم ؛ قوشۇلغان ، تۇتاشقان ، باغلانغان ، چېتىلغان . ◇ **~بولماق** (~بولماق) : قوشۇلماق .

پەيۋەستەلىق (پيوستەليق) يېپىشقانلىق ، ئۇلانغانلىق ، باغلانغانلىق ؛ مۇناسىۋەت .

پەيۋەند (پيوند) يېتىشىش ، ئۇلىنىش ، تۇتىشىش . ◇ **دەرد~** (درد~) : دەردلىك . ◇ **نەقش~** (نقش~) : نەقىش سالغۇچى ، نەققاش . ◇ **~تاپماق** (~تاپماق) : تۇتاش-ماق ، باغلانماق ، ئۇلاشماق . ◇ **~ئولماق** (~اولماق) : ئۇلانماق ، تۇتاشماق . ◇ **فەسانە~** (فسانە~) : ھېكايە توقىغۇچى ، داستان ئېيتقۇچى . ◇ **چارە~** (چارە~) : ئىلاج قىلغۇ-چى . ◇ **قەيد~** (قيد~) : بەنت قىلغۇچى ، دەردكە مۇپتىلا قىلغۇچى . ◇ **ھەۋەس~** (ھوس~) : ھەۋەس قىلغۇچى ؛ تەمەخور . ◇ **قىر~** (قير~) : ئىنتايىن قاراڭغۇ .

پەيۋەندلىق (پيوندليق) ئۇلاقلىق ، ياماقلىق ، ئۇلانغان ؛ ئۇرۇق - تۇغقانلىق .

پو (پو) ، پ . ق . پوي .

هېكايه - چۆچەك يازغۇچى .

پەھلۇ (پەلو) ، پ . يان ، يېقىن ؛ قانات . ◇~ **شىكاپ** (~شكاف) : يېقىنىنى تېشىپ ئۆتكۈچى (ئوق هەققىده) .

پەي I (پى) ، پ . ئاياغ ، قەدەم ؛ ئىز ؛ ئارقا . ◇~ **سالماق** (~سالماق) : قەدەم قويماق ، باشلىماق ؛ ئىزىغا چۈشمەك . ◇~ **قويماق** (~قويماق) : ئاياغ باسماق . ◇ **فەررۇخ** ~ (فرخ~) شەرەپلىك قەدەم ، قۇتلۇق قەدەم .

پەي I (پى) ، پ . پەي ، سىگىر ؛ نېرۋا .

پەيپەي (پيپى) ، پ . ئارقىمۇئارقا ، كەينى - كەينىلەپ ، ئۈستى - ئۈستىگە ، ئۈدا ؛ تۆتاش .

پەيام (پيام) ، پ . خەۋەر ، دېرەك ؛ ئۇچۇر . ◇~ **تاپماق** (~تاپماق) : خەۋەر تاپماق ، خەۋەردار بولماق .

پەيام ئاۋەر (پيام آور) ، پ . خەۋەر كەلتۈرگۈچى ، دېرەك بەرگۈچى .

پەيەمبەر (پيمبر) ، پ . ق . پەيغەمبەر .

پەيدا (پيدا) ، پ . زاهىر ، كۆرۈنگەن ، ئېنىق ، بارلىققا كەلگەن .

پەيدايۇنمەھان (پەيدا و نهان) ، پ . ئاشكارا ۋە يوشۇرۇن ، بار - يوق ، هەممە ، پۈتكۈل ، بارلىق ، تامامەن .

پەيدەر پەي (پيدرپى) ، پ . كەينى - كەينىلەپ ، ئارقىمۇئارقا ، ئۈزلۈكسىز ، ئۈدا .

پەيرەۋ (پيرو) ، پ . ئەگەشكۈچى ، ئىزىدىن ماڭغۇچى ، ئارقىسىدىن ماڭغۇچى ، مۇرىد . ◇~ **بولماق** (~بولماق) : ئەگەشمەك ، ئىزىدىن ماڭماق . ◇~ **كەلمەك** (~كيلماك) : ئەگەشكۈچى بولماق ، ئەگەشمەك ، ماسلاشماق .

پەيرەۋلىق (پيرولىق) ئەگىشىش ، كەينىدىن مېڭىش ، تەۋە بولۇش .

پەيغاره I (پيغاره) ، پ . غارلىق ، ئازگاللىق يەرلەر .

پەيغاره I (پيغاره) ، پ . تەنە ؛ بوھتان ، هاقارەت ؛ سېسىق گەپ ؛ سۆز - چۆچەك .

پەيغام (پيغام) ، پ . خەۋەر ، ئۇچۇر ، دېرەك . ◇~ **ئەهلى** (~اهلى) : ئەلچىلەر ، خەۋەر - چىلەر . ◇~ **ئولماق** (~اولماق) : خەۋەر يەتمەك ، ئىشتىلمەك ، ئاڭلانماق . ◇~ **قىلماق** (~قيلماق) : خەۋەر قىلماق .

پەيغامبەر (پيغام بر) ، پ . پەيغەمبەر .

پەيغام رەسان (پيغام رسان) ، پ . خەۋەر يەتكۈزگۈچى ، خەۋەرچى .

پەيغامگەر (پيغام كر) ، پ . خەۋەر قىلغۇچى ؛ سالام يەتكۈزگۈچى ، بىرىنىڭ سۆزىنى يەنە بىرىگە يەتكۈزگۈچى .

پەيغەمبەر (پيغمبر) ، پ . ئاللاهنىڭ ئەلچىسى ، رەسۇل ، ئەلچى ، نەبىي .

پەيك (پيك) ، پ . خەۋەرچى ، ئەلچى .

پەيكار (پيكار) ، پ . ئۇرۇش ، جەڭ .

پەيكان (پيكان) ، پ . ئوقيا ئوقى ، ئوقيا ئوقىنىڭ مېتال ئۇچى ؛ نەيزە ئۇچى ؛ تىكەن ؛ ك . كىرپىك .

پۇرجەمم (پرجم) ، پ ـ ئە . چولاق يىغىلىش ، كاتتا مەربكە ، چولاق يىغىن .
پۇرجۇش (پرجوش) ، پ . ك . زوقلانغان ، شاد ـ خۇرام ؛ هاياجانلانغان . (ئەينەن : پورۇقلاپ قاينىش) .
پۇرچىن (پرچين) ، پ . يۇزدىكى قورۇق ؛ قورۇقلۇق ، قورۇق باسقان ؛ يۇدۇر چاچ .
◇ ~ قارەز (~ عارض) : قورۇق باسقان يۈز .
پۇرخەتەر (پرخطر) ، پ ـ ئە . بەك خەتەرلىك ، ئىنتايىن قورقۇنچلۇق .
پۇرخەم (پرخم) ، پ . ئەگرى ـ بۈگرى ، ئەگرى ـ توقاي ؛ كۆپ يۈگەلگەن ، بۇدۇر .
پۇرخۇمار (پرخمار) ، پ ـ ئە . خۇمارلىق ، مەست ، كۆزى خۇمارلاشقان .
پۇردان (پردان) ، پ . تولۇق بىلگۈچى ، بىلىمدان ، كۆپ بىلگۈچى ، ئالىم .
پۇردەرد (پردرد) ، پ . دەردكە تولغان ، دەردى كۆپ ، قايغۇ باسقان .
پۇردەردانە (پردردانه) ، پ . دەردمەنلەرچە ، ئېغىر قايغۇ بىلەن .
پۇردىل (پردل) ، پ . قەھرىمان ، پالۋان ، شىر يۈرەك ، باتۇر .
پۇررەنگ (پررنك) ، پ . قېنىق ؛ رەڭمۇرەڭ ؛ جەزبىلىك .
پۇرزىب (پرزيب) ، پ . زىننەتلىك ، قالتىس ، ياسىداق ، پۇزۇر .
پۇرزىينەت (پرزينت) ، پ . قالتىس زىننەتلىك ، ئىنتايىن پۇزۇر ، ياسىداق .
پۇرسوز (پرسوز) ، پ . تېز ياندۇرىدىغان ، قاتتىق كۆيدۇرىدىغان .
پۇرشەر ۋە شور (پرشرو شور) ، پ . دۇشمەنلىك ھەم تىنچسىز ، ئىنتايىن ئەندىشىلىك .
پۇرشور (پرشور) ، پ . شاۋقۇن ـ سۇرەنلىك ، ژاراڭ ـ چۇرۇقلۇق ؛ توپىلاڭچى ، غوۋغا كۆتۈرگۈچى ، شاۋقۇن ـ سۇرەن قوزغىغۇچى .
پۇرشۇكوھ (پرشكوه) ، پ . ھەشەمەتلىك ؛ داغدۇغىلىق .
پۇر فەزىلەت (پر فضيلت) ، پ . پەزىلەتلىك ، خىسلەتلىرى كۆپ .
پۇرفەن (پرفن) ، پ ـ ئە . ھىيلىگەر ، نەيرەڭباز .
پۇرفەنلىق (پرفن ليق) ھىيلىگەرلىك ، نەيرەڭبازلىق .
پۇرفۇسۇن (پرفسون) ، پ . ھىيلىسى كۆپ ، نەيرەڭباز .
پۇركار (پركار) ، پ . ئىشچان ، ئالدىراش ، ئىشى كۆپ ؛ تەجرىبىلىك ؛ چىداملىق ، پىشقىق .
پۇركۇ (پركو) ، پ . گېپى تولا ، ژالاقەككور ، ئەزمە ، كاس ـ كاس .
پۇركۇي (پركوی) ، پ . ق . پۇركۇ .
پۇركۇيلىق (پركويليق) گەپدانلىق ، ئەزمىلىك ، ژالاقەككورلۇك ، كاس ـ كاسلىق .
پۇرمەردۇم (پرمردم) كۆپ نوپۇسلۇق ، ئادەمى كۆپ .
پۇرنۇر (پرنور) ، پ ـ ئە . نۇرلۇق ، پارلاق .
پۇرنىئمەت (پرنعمت) ، پ ـ ئە . نىمەتكە باي ، مەمۇر ، بايلىقلىق .
پۇرھاسىل (پرحاصل) ، ئە ـ پ . مول مەھسۇلاتلىق ، ئۈنۈملۈك ، مۇنبەت .

پوزمش (پوزش) ، پ . ئۆزرە ، كەچۈرۈم . ◇~پەزىر (~پذير) : ئۆزرە قوبۇل قىلغۇچى ؛ ك . ئۆلۈمگە تەن بەرگۈچى ، ئۆلۈمگە بويسۇنغۇچى .

پوست (پوست) ، پ . پوست ، تېرە ؛ ھايۋان تېرىسى ؛ دەرەخ قوۋزىقى .

پوستىن (پوستين) ، پ . جۇۋا ، يېپىنچا .

پوش (پوش) ، پ . كىيىم ، لىباس ، يوپۇق ؛ كىيىم كىيگەن ، كىيىملىك . ◇ئەخزەر~ (اخضر~) ، زۇمرەد~ (زمرد~) : يېشىل كىيىملىك ، يېشىل كىيىنگەن . ◇پەردە~ (پرده~) : پەردە يېپىنغان ، پەردە يېپىنغۇچى . ◇زىمرىد~ (زرد~) : ساۋۇت كىيگەن . ◇سەبز~ (سبز~) : يېشىل كىيىنگۈچى . ◇پوست~ (پوست~) : تېرە كىيگەن ؛ ك . دىۋانە . ◇سىيەھ~ (سيه~) : قارا كىيىنگەن ، قارىلىق كىيگەن . ◇تەن~ (تن~) : كىيىم ، يېپىنچا . ◇خىرقە~ (خرقه~) : جەندە كىيگەن ، دەرۋىش .

پوي (پوى) ، پ . مېڭىش ، يۈرۈش ، چېپىش ، يۈگۈرۈش . ◇تەكۇ~ئۇرماق (تك و~اورماق) : تېز يۈرمەك ، يۈگۈرمەك ، چاپماق . ~ايتماك) ، تەكۇ~ئۇرماق (تك و~اورماق) : تېز يۈرمەك ، يۈگۈرمەك ، چاپماق .

پويە (پويه) ، پ . يورغىلاش ، ئونتۇرچە تېزلىكتە يۈرۈش ؛ ◇~سالماق (~سالماق) : يۈرۈش قىلماق ؛ تېز يۈرمەك ؛ ◇~پاش قىلماق (~پاش قيلماق) : قەدەم تاشلىماق ؛ ◇~تاپماق (~تاپماق) : يۈرۈشكە ، بېرىشقا مۇيەسسەر بولماق . ◇~ئۇرماق (~اورماق) : تېز يۈرمەك ؛ ◇~ئەتمەك (~ايتماك) ؛ ~قىلماق (~قيلماق) : يۈرمەك ، يورغىلىماق ، تېز ماڭماق .

پويەئى گىتسىنەۋەرد (پويه كىتى نورد) ، پ . جاھاننى كەزگۈچى ، جاھانكەشتى .

پويەزەن (پويەزن) ، پ . قەدەم باسقۇچى ، ماڭغۇچى ، يۈرگۈچى .

پويەسىز (پويەسيز) ، پ . ھەرىكەتسىز ، يۈرۈشسىز .

پويەگەر (پويەكر) ، پ . يۈرگۈچى ، يۈرگۈزگۈچى .

پويەندە (پوينده) ، پ . كەزگۈچى ، يۈرگۈچى .

پويەندەلىق (پوينده‌ليق) يۈگۈرگۈچىلىك ، كەزگۈچىلىك .

پۇختە (پخته) ، پ . پىشقان ، پېتىشكەن ، مەھكەم ؛ ئەقىللىق ، تەجرىبىلىك .

پۇد (پود) ، پ . ئارقاق ، ئارقاق يىپ . ◇تارۇ~ (تارو~) : ئۆرۈش ۋە ئارقاق ؛ چاك مۇناسىۋەت .

پۇر (پر) ، پ . تولۇق ، لىق ؛ كۆپ ، نۇرغۇن . ◇~فەزىلەت (فضيلت) : پەزىلەتلىك ، خىسلەتلىرى كۆپ .◇~كەمال (~كمال) : كامالەتلىك ، پېتىك .

پۇر ئەلەم (پر الم) ، پ ـ ئ . ئەلەملىك ، ئەلەمگە تولغان .

پۇر ئەنۋاع (پر انواع) ، ئ ـ پ . كۆپ خىل ، خىلمۇخىل .

پۇر پىچ (پر پيچ) ، پ . چىگىش ، چىرمىلىپ كەتكەن .

پۇرتاب (پرتاب) ، پ . نۇرلۇق ، ژالىلداپ تۇرغان ، پارقىراق ؛ ئىنتايىن روشەن .

پۇر ئەلاتۇم (پرتلاطم) ، پ ـ ئ . غايەت زور دولقۇن ، ئىنتايىن دولقۇنلۇق .

پىچىش (پىچىش) ، پ . تولغىنىش ، يۆگىلىش ، بۇرىلىش ، ئېگىلىش .
پىچىن (پىچىن) ، پ . مۇرەككەپ ، قىيىن ، چىگىش .
پىر (پىر) ، پ . قەبرى ، ياشانغان ، ئاقساقال ، مويسىپىت . ك . پىر ، پىشۋا ، يولباشچى ، رەھبەر .
پىراستە (پىراستە) ، پ . بىزەلگەن ، زىننەتلەنگەن ؛ تەرتىپلىك . ◇~ قەتمەك (~ ايتماك) ، ~ قىلماق (~ قىلماق) : بىزىمەك ، ياساندۇرماق ؛ تەرتىپكە سالماق .
پىراھەن (پىراھەن) ، پ . كۆڭلەك .
پىرايە (پىرايە) ، پ . بىزەك ، زىننەت ؛ ◇~ قەيلەمەك (~ ايلاماك) : بىزەنمەك ، ياساماق .
پىرايەلىق (پىرايەلىق) زىننەتلىك ، بىزەلگەن ، ياسداق .
پىرەزال (پىرەزال) ، پ . كەمپىر ، قەبرى خوتۇن ، ياشانغان ئايال ؛ مەككار خوتۇن ؛ ك . پەلەك ، ئاسمان .
پىرەزەن (پىرەزن) ، پ . كەمپىر ، قەبرى خوتۇن .
پىرەھەن (پىرھەن) ، پ . ق . پىراھەن .
پىرەۋ (پىرو) ، پ . ق . پەيرەۋ .
پىرلىق (پىرلىق) ، پ . ق . قەبرلىق ، ياشانغانلىق ؛ پىرلىق .
پىرھەن (پىرھەن) ، پ . ق . پىراھەن .
پىرۇ پەدەر (پىرو پدر) ، پ . پىر ۋە ئاتا .
پىرۇ نەۋخاستە (پىر نوخاستە) ، پ . قەبرى - ياش .
پىرى تەرىق (پىر طريق) ، ئە - پ . تەرىقەت پىرى ، سوپىيلارنىڭ پىرى .
پىرى دەير (پىر دير) ، پ . مەيخانا باشلىقى .
پىرى كەنئان (پىر كنعان) ، ئە - پ . ك . ياقۇپ پەيغەمبەر .
پىرى مۇغان (پىر مغان) ، پ . مەيخانا خوجايىنى .
پىسە (پىسە) ، پ . ئالا - چىپار . ◇~ ئىلەك (~ ايلك) : ئالا - چىپار يىپەك . ◇~ تەناپ (~ طناب) : ئالا - چىپار يىپ ، ئارقان .
پىسەندە (پسندە) ق . پەسەندىدە .
پىسەندىدە (پسنديده) ق . پەسەندىدە .
پىش (پىش) ، پ . ئىلگىرى ، ئالدىن ؛ ئالدى . ◇~ تۇتماق (~ توتماق) : ئالدىغا قويماق ، بىر ئىشنى ئۆزىگە لازىم تاپماق . ◇پىشىنەزەر (~ نظر) : كۆز ئالدىدا تۇتۇش ، دائىم ئويلاش .
پىشاپىش (پشاپيش) ، پ . ئالدىدا ، . . . دىن بۇرۇن ، ئىلگىرى ، بۇرۇن ؛ يۈزمۈيۈز .
پىشانى (پيشانى) ، پ . پېشانە ؛ قارشى ، روبىرو .
پىشە (پيشه) ، پ . ھۈنەر ، كەسىپ ، ئادەت . ◇~ قەتمەك (~ ايتماك) ، ~ قىلماق (~

پۇرھىلە (پر حيله) ، پ - ئ . ھىيلىسى كۆپ ، نەيرەڭ ، ھىيلىگەر .
پۇشت I (پشت) ، پ . ئارقا ، قوۋزاق ، پوست ، تېرە .
پۇشت II (پشت) ، پ . ئەۋلاد ، پۇشت . ◇~بەر~ (~بر~) : ئەۋلادتىن - ئەۋلادقا .
پۇشتە (پشته) ، پ . ئېدىر ، دۆڭ ، پەس تاغ .
پۇشتەكەش (پشته‌كش) ، پ . بۇغداي پايىسى ، پاخال قاتارلىق نەرسىلەرنى يۇدۇپ توشىغۇچى .
پۇشتىبان (پشتيبان) ، پ . تىرەك ، يۆلەنچۈك .
پۇشتىپا (پشت پا) ، پ . پۇت كەينى ، تېپىك . ◇~ئۇرماق (~اورماق) : تېپىۋەتمەك ؛ ك . تەرك ئەتمەك ، كەچمەك ، ئېتىبارسىز قالدۇرماق .
پۇشتىپاي (پشت پای) ، پ . ق . پۇشتىپا .
پۇشتۇارە (پشتواره) ، پ . كۆتۈرۈم ، يۇدۇم ؛ يۈك ؛ ئۆشنە .
پۇششى (پوششی) ، پ . يېپىلغان ، يېپىق ، يوشۇرۇن . ◇~سەفال (~سفال) : كاھىش .
پۇل (پل) ، پ . كۆۋرۈك .
پۇلەك (پولك) ، پ . يا (كامالەك)نىڭ ئىككى ئۇچىغا ئورنىتىلىدىغان قارا يۇمىلاق مۆڭگۈز .
پۇلپوش (پل پوش) ، پ . لەمپە ، پېشايۋان ؛ كەپە ؛ ئاسما كۆۋرۈك .
پۇلى دەۋان (پول دوان) قەلئە دەرۋازىسىنىڭ ئالدىدىكى خەندەككە قويۇلغان ئاسما كۆۋرۈك .
پۇتراەتمەك (پوتراتماك) تارقاتماق ، ئۇركۈتۈپ قاچۇرماق .
پۇتراەشمەك (پوتراشماك) تارقىلىشماق .
پۇتراەمەك (پوتراماك) تارقالماق ، چېچىلماق ، پاراكەندە بولماق ، ئۇركۈمەك .
پىزۇھ (پژوه) ، پ . ق . پەژۇھ
پىچ (پيچ) ، پ . تولغىنىش ، ئورىلىش ، بۇرىلىش ؛ پۈكلىنىش ، چىگىشلىش . ◇~دەست ~ (دست~) : قولغا ئوراش ، مەھكەم تۇتۇش ك . ئەسۋاب ، ۋاستە . ◇~بەرمەك (~بيرماك) : ئورىماق ، تولغىماق . ◇~ئۇرماق (~اورماق) : تولغانماق ، بۇرالماق ، ئورالماق . ◇~دەر~ (~در~) : ئۇستىگە - ئۈستىگە ئورالغان ، قاتمۇقات ؛ مەھكەم .
پىچا - پىچ (پيچا پيچ) ، پ . چۈۋۈلغان ؛ بۇرالغان ، تولغانغان ؛ ك . چىگىش ، مۇشكۈل ، قىيىن .
پىچاقلاماق (پيچاقلاماق) پىچاق سالماق ، پىچاق چاپماق .
پىچان (پيچان) ، پ . ئورالغان ، يۆگەلگەن ، تولغانغان ، ئورالغۇچى . ◇ئىشقى~ (عشق ~) : ھەشقىپىچەك . ◇~كەمەند (~كمند) : ئورىلىشچان سالما . ك . چىرماشقان بۇدۇر چاچ .
پىچ - پىچ (پيچ پيچ) ، پ . بۇرام - بۇرام ، ئورام . ◇~بولماق (~بولماق) : بۇرام - بۇرام بولماق .
پىچۇتاب (پيچ وتاب) ، پ . تولغىنىش ؛ تاقەتسىزلىك ؛ ك . سىقىلىش ، قىينىلىش .
پىچىدە (پيچيده) ، پ . ئورالغان ، يۆگەلگەن ، بۇرالغان ؛ تولغانغان ، ئېگىلگەن .

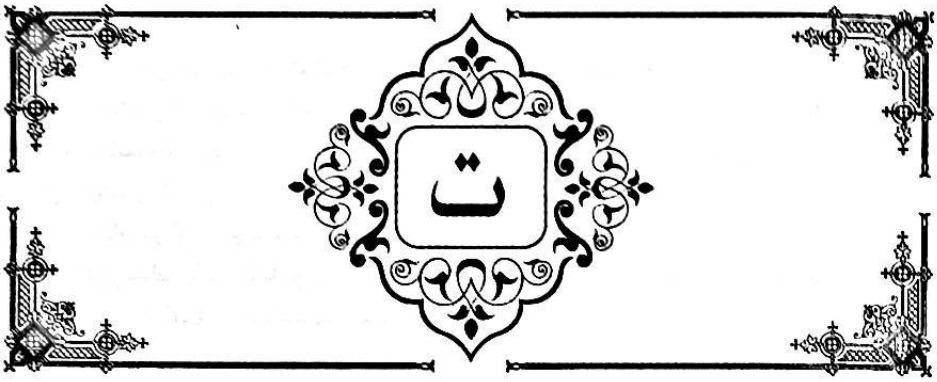

تا (تا) ، پ . گىسىلارنىڭ ئالدىدا كېلىپ ئاخىرقى چەكنى بىلدۈرىدىغان يارىمچى سۆز .
م : تا بو دەمغەچە (تابو دمغچه) : تاكى مۇشۇ چاغقىچە .

تائەت (طاعت) ، گ . تائەت ؛ ئىبادەت ؛ ئىتائەت قىلىش ، بويسۇنۇش . م : تائەت ۋە ئىبادەت (طاعت و عبادت) : ئىبادەت .

تائەبەد (تا ابد) ، گ ـ پ . مەڭگۈ ، ئەبەدىي ، مەڭگۈگە . م : سەۋ مىللەتىڭنى تا ئەبەد (سو ملتينك نى تا ابد) : مىللىتىڭنى ئەبەدىلئەبەد سۆيۈ .

تاب I (تاب) ، پ . كۈچ ، قۇۋۋەت ، چىدام ، تاقەت ، سەۋر .

تاب II (تاب) ، پ . ئېشىلىش ، تولغىنىش ، پۈكلىنىش ؛ چىگىلىش ، بۈدۈرلىنىش .
م : ~ بەرمەك (~ بيرماك) : بۈدۈرلىمەك ، ئەشمەك ، پۈكلىمەك . ك . يەڭمەك .
◇ ~ ئاچىلماق (~ آچيلماق) : يېشىلمەك ، چىگىك شېشىلمەك . ◇ ~ تاپماق (~ تابماق) : چىرماشماق ؛ جىپسىلاشماق . م : ~ ئورماق (~ اورماق) : چىرمالماق ، يۆگەشمەك ، تولغانماق ، چىگىلمەك ، پۈرلەشمەك .

تاب III (تاب) ، پ . نۇر ، يورۇقلۇق ؛ تاۋلىنىش ؛ ئىسسىق ، هارارەت ؛ قىزىتما . م :
◇ جەهان~ (جهان~) : ئالەمنى يورۇتقۇچى ، بەك قىزىتمىغان . م : ◇ ~ سالماق (~ سالماق) : ئىسسىتماق ، قىزىتماق .

تابا (تبا) تەرەپ ، تامان .

تاباق I (تاباق) ، پ . تاياق ، كالتەك ، توقماق .

تاباق II (طاباق) تاۋاق ، قاچا .

تابان I (تابان) ، پ . يورۇق ، پارلاق ، پارقىراق ، نۇرلۇق . ◇ بەرقى~ (برق~) : نۇرلۇق ، چېقىن ، يورۇتقۇچ چاقماق . ◇ ماهى~ (ماه~) : نۇرلۇق ئاي . ◇ ~ گەختەر (~ اختر) : يورۇق يۇلتۇز .

تابان II (تابان) تاپان ، پاشنا ، ئۆكچە .

قىلماق) : ھۇنەر قىلماق ؛ ئادەت قىلماق . ◇ خىرەدە~ (خىرد~) : ئەقىللىق ، ئوبلاپ ئىش قىلغۇچى ، دانا . ◇ ھەمىشە (ھم~) : ھەمكەسىپ ، كەسىپداش . ◇ ھىيەل~ (حيل ~) : ھىيلىگەر .

پىشەۋەر (پيشەور) ، پ . ھۇنەرۋەن ، كاسىپ .

پىشەۋەرلىق (پيشەورليق) ھۇنەرۋەنلىك ، كاسىپلىق .

پىشخانە (پيشخانه) ، پ . قوبۇل قىلىش ئۆيى ، قوبۇلخانا ؛ ئالدىخانا ، ئارىلىق ئۆي .

پىشرەۋ (پيشرو) ، پ . ئالدىدا ماڭغۇچى ، يول باشلىغۇچى ، ئاۋانگارت ؛ خادىم ، خىزمەتچى .

پىشكەش (پيشكش) ، پ . تارتۇق ، تۆھپە ، سوۋغا .

پىشكەھ (پيشكه) ، پ . ئۆينىڭ تۆرى ؛ ھۆزۈر ، ئالدى .

پىشنىھاد (پيشنهاد) ، پ . تارتۇق ، سوۋغا ؛ تەكلىپ ؛ باھا ؛ پىلان ، لايىھە ؛ تەمىنات .

پىشۇرماق (پيشورماق) پۈتكۈزمەك ، تەييارلىماق ؛ ئىنىقلىماق ، مۇقەررەر قىلماق ، جەزمەلەشتۈرمەك .

پىشۋا (پيشوا) ، پ . يولباشچى ، رەھبەر .

پىشۋالىق (پيشواليق) يولباشچىلىق ، رەھبەرلىك .

پىشىن (پيشين) ، پ . ئۆتمۈشتىكى ؛ كۈن قىيامدىن ئۆتكەن چاغ ، كۈن قايرىلغان ۋاقىت .

پىل ئەفكەن (پيل افكن) ، پ . پىل يىقىتقۇچى ، پىلنى ئاجىزلاشتۈرغۇچى ؛ ك . ئىنتايىن كۈچلۈك .

پىلبەچە (پيل بچه) ، پ . پىل بالىسى .

پىلپايە (پيل پايه) ، پ . چوڭ بىنالاردا ياغاچ تۈۋرۈكلەرنىڭ ئاستىغا قويۇلىدىغان تاش ، ئۇل تاش ، زەگۈندە .

پىلتەن (پيل تن) ، پ . پىل گەۋدىلىك ، ھەيۋەتلىك .

پىل دەمان (پيل دمان) ، پ . ھۆركىرەيدىغان پىل ، غەزەپلەنگەن پىل ، مەست پىل .

پىلزەن (پيل زن) ، پ . پىلنى ئۇرغۇچى ، پىلنى يىقىتىدىغان ، ئىنتايىن كۈچلۈك .

پىلزور (پيل زور) ، پ . پىلدەك زور ، پىلدەك كۈچلۈك .

پىلنىھاد (پيل نهاد) ، پ . زور ، كۈچلۈك ، قۇۋۋەتلىك ، غالىب .

پىندار I (پندار) ، پ . مەغرۇرلۇق ، كىبىر ، ئۆزىنى يۇقىرى تۇتۇش ، تەكەببۇرلۇق .

پىندار II (پندار) ، پ . ئويلاش ، پىكىر قىلىش ، گۇمان قىلىش .

پىنھان (پنهان) ، پ . يوشۇرۇن ، بۆكتۈرۈلگەن .

پىنھانلىق (پنهان ليق) يوشۇرۇنلۇق ، مەخپىيلىك .

پىنھانى (پنهانى) ، پ . يوشۇرۇن ، يوشۇرۇن ھالەتتىكى ، ئوغرىلىقچە . ◇ رازى~ (راز ~) : يوشۇرۇن سىر ، مەخپى سىر .

پىيادە رەۋ (پياده رو) ، پ . پىيادە يۈرگۈچى ، پىيادە ماڭغۇچى ؛ ك . خەۋەرچى ؛ شاتىر ، چاپارمەن .

پىيازى (پيازى) بىر خىل نەيزە .

ناپسنماق (ناپینماق) ق . ناپىنماق .
ناپاك (طاپاك ، طاباك) تىپىرلاش ، تىنچسىزلىنىش ، تەشۋىشلىنىش .
ناپۇق (ناپوق) ق . ناپۇق .
ناپۇقچى (ناپۇقجى) ق . ناپوقچى .
ناپۇغ (ناپوغ) ق . ناپۇق .
ناپۇقساق (ناپوقساق) ق . ناپۇقساق .
ناپۇنماق (ناپوندماق) ق . ناپىنماق .
ناپىنماق (ناپينماق) چوقۇنماق ، تەۋىنماق ، تەزىم قىلماق ، يۈكۈنمەك ، ئۇلۇغلىماق .
نات (تات) تەم .
ناتتۇرماق (ناتتوزماق) تېتىتماق .
ناتماچ (ناتماچ) ق . تۇتماچ .
ناتماق (ناتماق) تېتىماق .
ناتۇ I (ناتو) هارۋا ئېتى ، ۋېجىك ئات .
ناتۇ II (ناتو) كېلىشىم ، سۆلھى .
ناتۇرماق (ناتورماق) تېتىتماق ، يىدۈرمەك .
ناتۇلانماق (ناتولانماق) كېلىشمەك ، تىنچلانماق .
ناتۇلانىشماق (ناتولانيشماق) سۆلھى قىلىشماق .
ناتىر (ناتر) تېتىر ، تېغىر . ◇ناتىر يەر (~يير) : تېتىر يەر ، ئۇنۇمسىز يەر .
ناتىماق (ناتيماق) تېتىماق .
ناجانماق (ناجانماق) باش تارتماق ، رەت قىلماق ، قايتۇرماق ، مەغرۇرلانماق ، كەبىرلەنمەك .
ناجدار (تاجدار) ، ئە ـ پ . ق . تاجۋەر .
ناجدەھ (تاج دە) ، پ . تاج بەرگۈچى ؛ ك . قۇدرەتلىك ۋە كاتتا پادىشاھ .
ناجۋەر (تاجور) ، پ . تاج كىيگەن پادىشاھ ، تاج ئىگىسى ، تاجدار .
ناجخوروس (تاج خروس) ، ئە ـ پ . گۈلتاجى خوراز ، تاجگۈل .
ناجىر (تاجر) سودىگەر ، تىجارەتچى .
نار I (تار) ، پ . يىپ ، تالا ، ئارغامچا ، تار ؛ چاچ تاللىرى ، چاچ تالاسى ؛ شام پىلىكى ؛ ئۆرۈش (يىپ) .
نار II (تار) ، پ . قاراڭغۇ ؛ خۇنۇك ، تۇتۇق . ◇شەبىي~ (شب~) : قاراڭغۇ كېچە . ◇ئابىي~ (آب~) : لاي سۇ .
نار III (تار) زەيتۇنغا ئوخشاپ كېتىدىغان بىر خىل دەرەخ .
ناراغ (تاراغ) ق . تاراق .
ناراق (تاراق) تاغاق .

تابە (تاب) ، پ . تاۋا .
تابەدان (تابەدان) ، پ . ئىشىك ئۈستىدىن ئېچىلغان تۆشۈك .
تابەكەي (تابكى) ، پ . قاچانغىچە ، نەۋاققىچە .
تابەندە (تابندە) ، پ . پارلاق ، نۇرلۇق ، تاۋلىنىدىغان ، پارقىرايدىغان .
تابدان (تابدان) ، پ . مەش ، ئوچاق ؛ مورا ؛ تاۋدان .
تابسىز (تابسيز) چىدامسىز ، تاقەتسىز .
تاب كەلتۈرمەك (تاب كيلتورماك) بەرداشلىق بەرمەك ، چىدىماق ؛ قىزىقماق ، خالىماق .
تابلاماق (تابلاماق) تاۋلىماق ، قىزىتماق .
تابناك (تابناك) ، پ . نۇرلۇق ، پارلاق .
تابۇت (تابوت) ، ئە . تاۋۇت ، جىنازا .
تابۇتەۋان (تاب وتوان) ، پ . قۇۋۋەت ، دەرمان .
تابۇتەۋانلىغ (تاب و توانليغ) قادىرلىق ، قابىللىق .
تابۇتپوش (تابوت پوش) ، ئە ـ پ . تاۋۇت ئۈستىگە يېپىلىدىغان يوپۇق .
تابۇغ (تابوغ ، تبوغ) ق . تابۇق
تابۇغچى (تابوغچى) ق . تابۇقچى .
تابۇق (تابوق) بويسۇنۇش ، ئىتائەت ؛ ھۆزۈر ، ئالد ، خىزمەت . ◇～ **گەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ◇～ **گەتمەك** (～ايتماك) ، ～ **قىلماق** (～قيلماق) : تەزىم قىلماق ، يۈكۈنمەك ؛ ئۆلۈغلىماق .
تابۇقچى (تابوقچى) بويسۇنغۇچى ، ئىتائەت قىلغۇچى خىزمەتكار .
تابۇقساق (تابوقساق) ئىتائەتمەن ، چوقۇنغۇچى .
تابوقماق (تابوقمق) ئۆلۈغلىماق ، بويسۇنماق ، چوقۇنماق .
تابۇلغۇ (تابولغو) تېۋىلغا .
تابىئ (تابع) ، ئە . ئەگەشكۈچى ؛ بويسۇنغۇچى ، مەنسۇپ ، تەۋە . ◇～ **بولماق** (～بولماق) : ئەگەشمەك ، بويسۇنماق ، تەۋە بولماق .
تابىستان (تابستان) ، پ . ياز . ◇ **فەسلى**～ (فصل～) ؛ ياز پەسلى .
تابىستانى (تابستانى) ، پ . يازلىق ، يازغا تېگىشلىك ، يازغى . ◇ **قەسرى**～ (قصر～) ؛ يازلىق ساراي . ◇ **لىباسى**～ (لباس～) : يازلىق كىيىم .
تابىش (تابش) ، پ . يالتىراش ، پارقىراش ، نۇر چېچىش ؛ ھارارەت . ك . كۈچ ـ قۇۋۋەت .
تابىقۇننەئل (طابق النعل) ، ئە . ماس كەلدى ، ماسلاشتى ، جىپسىلاشتى .
تابىئىن (تابعين) ، ئە . تابىئ (تابع) نىڭ كۆپلۈكى : ئەگەشكۈچىلەر .
تابىن (تابين) ، پ . بۆلۈك ، قىسىم ، قوشۇن ؛ ئەسكەر ، خادىم . ◇ **خاسسە** ～ (خاصه～) ؛ مەخسۇس قىسىم . ◇ **چۆھرە تابىنى**～ (چهره～) : ياشلار قوشۇنى ، ياشلار قىسمى .

تازە (تازە) ، پ . يېڭى ، يېپيېڭى ، هازىرلا ، ئەمدىلا . ◇~ دەملىق (~ دم ليق) : دىلكەش سۆزلۈك ، خۇش سۆزلۈك . ◇~ جانلىق (~ جان ليق) : يېڭىدىن جانلانغان ، روھلىنىپ كەتكەن . ◇ خەبەرى~ (خبر~) : يېڭى خەۋەر . ◇ لىباسى~ (لىباس~) : يېڭى كىيىم . ◇ رەسمى~ (رسم~) : يېڭى نىزام .

تازە بۇنياد (تازە بنياد) ، پ . يېڭىدىن سېلىنغان ، يېڭىدىن ياسالغان .

تازەلىغ (تازەليغ) يېڭىلىق ، ياشناپ تۇرغانلىق .

تازىي (تازى) ، پ . ئەرەب ، ئەرەبنىڭ ، ئەرەبچە ، ئەرەب ئېتى ، چاپقۇر ئات .

تازيانە (تاز يانە) ، پ . قامچا . ◇~ چەكمەك (~ چيكماك) : قامچا ئۇرماق ، قامچىلىماق .

تاس I (تاس) كىمخاپ .

تاس II (طاس) داس ، ئاپقۇر ؛ جام ؛ شىشىخال ، ئىچى چوڭقۇر لىگەن . ◇ فەلەك~ى (فلك ~ى) : ك . ئاسمان ، كۆك .

تاسباز (طاس باز) ، پ . نەيرەڭۋاز ، كىچىك قاچىلار بىلەن ئويۇن كۆرسەتكۈچى .

تاسكەش (طاس كش) ، پ . قولغا سۇ قۇيغۇچى هاممال ، ئاپتۇۋىچى .

تاش I (تاش) تاشقىرى ، تاشقى . ◇~ قورغان (~ قورغان) : تاشقى قورغان .

تاش II (تاش) كونا مۇساپە ئۆلچىمى . بىر تاش= 25 چاقىرىم .

تاش III (تاش) ◇ ئالتۇن~ (التون~) : زىقچە ئالتۇن (500 مىسقال) .

تاشقىلىق (تاشقى ليق) يىراقتا تۇرغانلىق ؛ قورغان سىرتىدا ئولتۇرغانلىق .

تاشىرغاماق (تاشىرغاماق) يىقىلماق ، تاشقا پۇتلاشماق .

تاشىماق (تاشيماق) توشۇماق .

تاغ (تاغ) ، پ . چۆلدىكى يوپۇرماقسىز دەرەخ .

تاغارچۇق (تغارچۇق) خالتا .

تاغايى (طغايى ، تغايى) تاغا (ئانىنىڭ ئاكا ياكى ئىنىسى) .

تاغۇق (تغوق) توخۇ .

تاغىي (طاغى) ، ئە . چەكتىن ئېشىپ كەتكۈچى ، ھەددىدىن ئاشقۇچى ، ئىسيانچى ، قوزغىلاڭچى ، بويسۇنماس گەدەنكەش .

تاغىتماق (تاغيتماق) قوزغاتماق ؛ لەپىلدەتمەك ؛ يايماق ، تارقاتماق .

تاق I (طاق) ، ئە . ئەگمە زال ؛ ئىشىك ۋە بىنالارنىڭ ئۈستىگە چىقىرىلغان قۇببە ؛ گۈمبەز ؛ مېھراب ۋە ئويۇقلارنىڭ ئەگمە قىسمى . ◇ كۆك~ى (كوك~ى) : ئاسمان گۈمبىزى ، ئاسمان .

تاق II (طاق) ، پ . تاق ، يەككە ، يالغۇز ، يېگانە ، بىردىنبىر ؛ ئەرسىز خوتۇن ياكى خوتۇنسىز ئەر كىشى .

تاقەت (طاقت) ، ئە . كۈچ ، قۇۋۋەت ، چىدام ، بەرداشلىق ، سەۋر .

تاقچە (طاقچە) ، پ . تەكچە ، ئويۇق ، تام ئىشكاپ ؛ قۇش ئۇۋىسى ، كاتەك .

تارەك (تارك) ، پ . باشنىڭ چوققىسى ، باش ، باش سۆڭىكى . ◇ تاجى~ (تاج~) : باشقا كىيىدۇرۇلگەن تاج .

تارەم (طارم ، تارم) ، پ . («ئا» ئۇزۇن سوزۇق) ئۇستى گۈمبەزلىك ئېگىز ئۆي ؛ گۈمبەز ؛ قۇببە ؛ ك . كۆك ، ئاسمان ، پەلەك . ◇ دەريايى~ (دريا~) : تارىم دەرياسى .

تارەمى ئەئلا (طارم اعلا) ، ئە ـ پ . ك . كۆك ، ئاسمان .

تارەمى مىنۇ (طارم مينو) ، ئە ـ پ . ك . كۆك ، ئاسمان .

تار ـ تار (تار تار) تالا ـ تالا ؛ تارقاق ، چېچىق .

تارت ـ پىرتى (تارت بيرتى) قالايمىقانچىلىق ، تەرتىپسىزلىك .

تارتقۇلاشماق (تارتقولاشماق) ئۇيان ـ بۇيان تارتىشماق ، ئۇرۇشماق .

تارتقۇلاماق (تارتقولاماق) ئۇياق ـ بۇياقفا تارتماق .

تارتىشماق (تارتشماق) چېپىشماق ، چاپتۇرۇشماق . ◇ ئات~ (آت~) : ئات چېپىشماق .

تارتىق (تارتيق) تارتۇق ، سوۋغا . ◇ ~تارتماق (~تارتماق) : سوۋغا تەقدىم قىلماق .

تارخان (تارخان ، ترخان) سېلىق ۋە ئىمتىيازلىق قىلىنغان ئىمتىيازلىق تەبىقە ؛ تۈركىي تىللىق قەبىلىلەردىن بىرى .

تارماتماق (تارماتماق) كۆتۈرۈلمەك ، ئۇرلىمەك .

تارماشماق (تارماشماق) ياماشماق . (بىرىنچى «ئا» تاۋۇشى ئۇزۇن سوزۇق)

تارناۋ (تارناو) ئېغىز ، نو .

تارۇپۇد (تاروپود) ، پ . ئۇرۇش ، ئارقاق .

تارۇمار (تارمار) ، پ . يىمىرىلگەن ، ئاغدۇرۇلغان ، يوقىتىلغان ، بىتچىت قىلىنغان ، قالايمىقان ، چۈۋۈلغان .

تارى (طارى) ، پ . توسالغۇسىز ، بىردىنلا ، تۈيۇقسىز ، كۈتۈلمىگەندە . ◇ ~بولماق (~بولماق) : توسالغۇسىز پەيدا بولماق ، كۆرۈنمەك . ◇ ~قىلماق (~قيلماق) : كۆرسەتمەك ، پەيدا قىلماق .

تارىخ (تاريخ) تارىخ ؛ يىل ، ئاي ـ كۈن ، چېسلا ، مەلۇم بىر ئىشنىڭ ئەبجەت بىلەن ئېنىقلىنىشى ؛ دەۋر ، مەزگىل ؛ كالېندار ، يىلنامە .

تارىق (تاريق) («ئا» قىسقا سوزۇق) تېرىق . ◇ تارىق ـ تارىق (تاريق تاريق) : ئۇششاق ـ ئۇششاق .

تارىقماق (تاريقماق) زىرىكمەك ، سىقىلماق ، قىينالماق ، چېچىلماق ، خاپا بولماق .

تارىك (تارك) ، ئە . («ئا» ئۇزۇن سوزۇق) تاشلىغۇچى ، تەرك قىلغۇچى ، قول ئۈزگۈچى .

تارىلماق (تاريلماق) چېچىلماق ، خاپا بولماق ؛ سىقىلماق ، قىينالماق .

تارىم (تاريم) («ئا» قىسقا سوزۇق) تېرىلغۇ ، زىرائەت .

تارىماق (تاريماق) تېرىماق ، چاچماق ، سەپمەك ؛ دارىماق ، پەيدا بولماق .

تارى ھەيات (تار حيات) ، ئە ـ پ . ھايات يىمپى ، جان ، نەپەس ، تىرىكچىلىك .

تامئە (طامع) ، ئە . تەمەخور .
تانبان (تنبان) تامبال .
تانسۇغ (تانسوغ) ق . تاڭسۇق .
تانسۇغلاماق (تانسوغلاماق) ق . تاڭسۇقلاماق .
تانسۇق (تانسوق) ق . تاڭسۇق .
تانسۇقلاماق (تانسوقلاماق) ق . تاڭسۇقلاماق .
تانلاماق (تانلاماق) تاللىماق .
تانۇغ (تانوغ) ق . تانۇق .
تانۇغلاماق (تانوغلاماق) ق . تانۇقلاماق .
تانۇغلۇغ (تانوغلوغ) ق . تانۇقلۇق .
تانۇق (تانوق) ئىسپات ، گۇۋاھ ، بەلگە ، نىشانە ، تونۇق .
تانۇقلاماق (تانوقلاماق) ئىسپاتلىماق ، ئىقرار قىلماق ، ئېتىراپ قىلماق .
تانۇقلۇق (تانوقلوق) دەلىل ـ ئىسپات ، گۇۋاھلىق .
تانۇقلىق (تانوقليق) ق . تانۇقلۇق .
تانۇماق (تانوماق) تونۇماق .
تانماغلىق (تانيماغليق) تونۇماق .
تانمال (تانيمال) مەشھۇر ، تونۇلغان ، نامى چىققان . ◇~ بولماق (~بولماق) : تونۇلماق ، نامى چىقماق .
تانمان (تانيمان) ق . تانمال .
تاھىر (طاھر) ، ئە . پاك ، پاكىز ، ساپ ، تازا ؛ تەرەت ئالغان .
تائۇن (طاعون) ، ئە . ۋابا . ◇~ مەرەزى (~مرضى) : ۋابا كېسەللىكى .
تاۋاچى (تواچى) ھۆكۈمدار يېنىدىكى جارچى ، خەۋەرچى ، ئالاقىچى .
تاۋار (تاوار) مال ـ چارۋا .
تاۋاشى (تاواشى) ھەرەم ئاغىسى (ئاختا قىلىنغان) .
تاۋشالماق (تاوشالماق) جۈدىمەك ، زەئىپلەشمەك .
تاۋۇس (طاوس) ، ئە . توز ؛ ◇~ پەيكەر (~پيكر) : تاۋۇس شەكىللىك ، گۈزەل كۆرۈنۈشلۈك ، توزغا ئوخشاش .
تاۋۇشقان (تاوشقان) توشقان ، ياۋا توشقان .
تاۋۇشقانچى (تاوشقانچى) توشقان باققۇچى ؛ توشقان ساتقۇچى ؛ توشقان ئوۋلىغۇچى .
تاۋۇق (تاووق) توخۇ .
تائىب (تائب) ، ئە . تۆۋە قىلغۇچى ، تۆۋە قىلغان .
تائىر (طائر) ، ئە . قۇش ؛ ئۇچىدىغان .
تائىق (طائق) ، ئە . چۆرگىلىگۈچى ، ئايلانغۇچى ، تاۋاپ قىلغۇچى ؛ ئايلىنىپ كەزگۈچى ،

نافقىنە (نافقينە) كىچىك تاغ .
نافۇق (نفوق) توخۇ .
نافى (نافى) تېخى ، يەنە ، ئۇنىڭدىن باشقا .
ناك (ناك) ، پ . تەك ، ئۇزۇم تېلى ، بېدىش .
ناڭسۇق (ناڭسوق) ئاجايىپ ، ئاجايىپ ئېسىل ، ئاز ئۇچرايدىغان ؛ ئاجايىپ نەرسە ، مۆجىزە .
ناڭسۇقلاماق (ناڭسوقلاماق) ھەيران قالماق ، ھەيران بولماق ؛ ئارزۇلىماق ، ئەتىۋارلىماق .
ناڭلا (ناڭلا) ئەرتە ، ئەرتە سەھەر .
ناڭلاغى (ناڭلاغى) ئەرتىكى .
ناڭلاماق I (ناڭلاماق) تىڭشىماق ، قۇلاق سالماق ، ئاڭلىماق ، ئۇقماق .
ناڭلاماق II (ناڭلاماق) ئەجەبلەنمەك ، ھەيران قالماق ، تېڭىرقىماق ، تالۋ قالماق .
ناڭىزغاماق (ناڭيزغاماق) ئەجەبلەنمەك ، تالۋ قالماق ، تېڭىرقاپ قالماق ، ھەيران قالماق .
نالار (نالار) ، پ . زال ، شىپالۋ ، شىپاڭسىمان خانا .
نالبىنماق (نالبينماق) ، ق . تالپىنماق .
نالپىنماق (نالپينماق) تىرىشماق ، ئىجتىھات قىلماق .
نالغاتماق (نالغاتماق) چاچماق ، پەرىشان قىلماق .
نالغاماق (نالغاماق) بۆلمەك ، تارقاتماق ، چاچماق ؛ تاللىماق ، پەرق ئەتمەك .
نالغانماق (نالغانماق) بۆلۈنمەك ، چېچىلماق ، پاراكەندە بولماق .
نالقاماق (نالقاماق) قورۇپ پىشۇرماق ، قاقلاپ پىشۇرماق .
نالىۋ (طالع) ، ئە . تۇغۇلغان ، چىققان ، كۆرۈنگەن (كۈن ، ئاي ۋە يۇلتۇز ھەققىدە) ؛ بەخت ، ئىقبال ، ئامەت ، تەلەي . ◇～بولماق (～بولماق) : چىقماق ، كۆرۈنمەك .
نالىب (طالب) ، ئە . تەلەپكار ، ئىزدىگۈچى ، تەلەپ قىلغۇچى ، خالىغۇچى ، ئاختۇرغۇچى ، ئوقۇغۇچى . ◇～بولماق (～بولماق) : ئىزدىمەك ، خالىماق ، مايىل بولماق .
نالىقماق (نالىقماق) : تېلىقماق ، چارچىماق ، ھالسىزلانماق .
نالىن (نالين) ھاسىراش .
نالىھ (طالع) ، ئە . يامان ، ياۋۇز ، بۇزۇق ، ئەخلاقسىز .
نام (نام) ، ئە . تامامەن ، پۈتۈنلەي ، تولۇق ، لىق ، نۇقسانسىز ، كامالەتكە يەتكەن ؛ مۇتلەق .
نامشىماق (نامشماق) سۈزۈپ ئىچمەك ، ئاز ـ ئازدىن ئىچمەك .
نامغا (تمغا) تامغا ، مۆھۈر ، نىشان ، بەلگە ؛ باج ، تامغىسى ، تىجارەت بېجى ؛ تاموژنا .
نامغاچى (تمغاچى) تامغا باسقۇچى ، باج ئالغۇچى ، باجگىر .
نامىمات (طامات) ، ئە . تامامەت (طامت) نىڭ كۆپلۈكى : بىمۇدە گەپلەر ، تۈتۈرۇقسىز سۆزلەر ، قۇرۇق گەپلەر ، لاپلار ؛ بالايىئاپەتلەر .
نامىمەت (طامت) ، ئە . قۇرۇق گەپ ، بىمەنە سۆز ؛ بالايىئاپەت ؛ قىيامەت .
ناموغ (ناموغ ، تموغ) دوزاخ ، جەھەننەم .

◇～قىلماق (～قىلماق) : تەگمەك ، چېقىلماق ، ھۇجۇم قىلماق ، قارشىلىق كۆرسەتمەك ، ئاقابىل تۇرماق .

تەئەززۇم (تعظم) ، ئە . ئۆزىنى چوڭ تۇتۇش ، كېبىرلىنىش ، ئۆزىنى كاتتا كۆرسىتىش .

تەئەسسۇب (تعصب) ، ئە . مۇتەئەسسىپلىك ، ئۆز پىكرىنى توغرا دەپ تۇرۇۋېلىش ، جاھىلىق ؛ سەۋداپىلىق ، ئۆزىنى يوقاتقان دەرىجىدە ياخشى كۆرۈش .

تەئەسسۇبلۇق (تعصب لوق) غەيرەتلىك ؛ كاجلىق ، ئۆز سۆزىدە چىڭ تۇرۇش .

تەئەسسۇر (تأثر) ، ئە . تەسىرلىنىش ، سېزىش ، ھېس قىلىش ، ئازابلىنىش .

تەئەسسۇف (تأسف) ، ئە . ئېچىنىش ، ئەپسۇسلىنىش ، ئۆكۈنۈش ، پۇشايمان قىلىش .

◇～يەمەك (～ييماك) : ئېچىنماق ، ئەپسۇسلانماق .

تەئەششۇق (تعشق) ، ئە . ئاشىق بولۇش ، كۆيۈپ قېلىش ، سۆيۈش .

تەئەففۇن (تعفن) بۆلغىنىش ، سېسىش ، ئېچىش ، بۆزۈلۈش .

تەئەققۇل (تعقل) ، ئە . ئەقلىگە كەلتۈرۈش ، ئەقىل يۈرگۈزۈش ، چوڭقۇر ئويلاش .

◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) ، ◇～قىلماق (～قيلماق) : ئەقلىگە كەلتۈرمەك ، ئەقىل يۈرگۈزمەك ، ئويلىماق .

تەئەللۇق (تعلق) ، ئە . تەئەللۇقات ، ئالاقە باغلىنىش ، مۇناسىۋەت ؛ سېغىنىش ، ئەسلەش .

تەئەللۇل (تعلل) ، ئە . ئىللەتلىنىش ، كېسەل بولۇش ؛ باھانە قىلىش ، سەۋەب كۆرسىتىش ؛ ئۆزىنى قاچۇرۇش . ◇～قىلماق (～قيلماق) : باھانە قىلماق ، ئاغا قىلماق ؛ داجىماق .

تەئەللۇم (تعلم) ، ئە . ئۆگىنىش ، بىلىم ئېلىش .

تەئەممۇل (تأمل) ، ئە . چوڭقۇر ئويلاش ، ئىنچىكىلىك بىلەن پىكىر قىلىش ، مۇلاھىزە قىلىش .

تەئەممۇلات (تأملات) ، پ . تەئەممۇل ، (تأمل)نىڭ كۆپلۈكى : چوڭقۇر مۇلاھىزىلەر ، چوڭقۇر ئوي ـ پىكىرلەر .

تەئەممۇلسىز (تأمل سيز) ئويلىمايلا ، مۇلاھىزىسىز .

تەئەننى (تأنى) ، ئە . ئاستىلىق ، سۈرەلمىلىك ، قاشاڭلىق ، ئېغىر ـ بېسىقلىق ، ئالدىرماسلىق . ◇～بىلە (～بيله) : ئاستا ، ئالدىرماي ـ تېنىمەي ، سۈرەلمىلىك بىلەن .

تەئەھھۇد (تعهد) ، ئە . ۋەدە قىلىش ، زىممىسىگە ئېلىش ، سۆز بېرىش . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) ، ～قىلماق (～قيلماق) : ۋەدە قىلماق ، سۆز بەرمەك .

تەئەھھۇل (تأهل) ، ئە . ئۆيلىنىش ، ئۆيلۈك ـ ئوچاقلىق بولۇش ، خوتۇن ئېلىش .

تەئەييۇن (تعين) ، ئە . بەلگىلىك بولۇش ، ئېنىقلىنىش ، ئاشكارا بولۇش ، شۇھرەت تېپىش .

تەئەييۇنات (تعينات) ، ئە . تەئەييۇن (تعين)نىڭ كۆپلۈكى : بارلىق مەۋجۇدات ، دۇنيادا بار نەرسىلەر .

تەب (تب) ، پ . قىزىتما ، بەزگەك كېسىلى ، تەپ .

تەبئ I (طبع) تەبىئەت ، خاراكتېر ، مىجەز ، خىسلەت ، تالانت ، ھەۋەس . ◇～ئەھلى

سەپەر قىلغۇچى ؛ مەككىگە يېقىن بىر شەھەر ، تائىف شەھىرى .

تائىفە (طائفە) ، ئە . قەبىلە ، خەلق ، گۇرۇھ ، جامائەت ، ئادەملەر توپى .

تاياغلاتماق (تاياغلاتماق) كالتەك بىلەن ئۇرغۇزماق .

تاياغلاماق (تاياغلاماق) كالتەك بىلەن ئۇرماق ، كالتەكلىمەك .

تايغۇر (تايغور) تېيىلغاق .

تايىب (تايب) ق . تائىب (تائب) .

تايىر (طاير) ق . تائىر .

تايىفە (طايفە) ق . تائىفە .

تەئاتى (تعاطى) ، ئە . ئۆزئارا بېرىش ـ كېلىش ، ھەر ئىككى تەرەپ بىر ـ بىرىنىڭكىگە بېرىش .

تەئادۇل (تعادل) ، ئە . بىر ـ بىرىگە تەڭ كېلىش ، باراۋەرلىك ، تەڭلىك ؛ تەڭپۇڭلۇق .
◇ ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : باراۋەر قىلماق ، تەڭ قىلماق .

تەئارۇز (تعارض) ، ئە . ئۆزئارا قارشىلىشىش ، بىر ـ بىرى بىلەن زىتلىشىش .

تەئاقۇب (تعاقب) ، ئە . كەينىدىن قوغلاش ، ئارقىمۇئارقا ئۆزۈلمەي ، ئەگىشىش ؛ قوغلىشىش .

تەئالا (تعالى) ، ئە . ئەڭ ئېگىز ، يۇقىرىلىقتا تەڭدىشى يوق ، ئەڭ بۈيۈك ، ئەڭ ئۇلۇغ .
◇ ئاللاھۇ~ (الله تعالى) : ئۇلۇغلۇقتا تەڭدىشى يوق ئاللاھ .

تەئالى (تعالى) ، ئە . يۇقىرى كۆتۈرۈلۈش ، ئېگىزلەش ، يۇقىرىلاش ، بۈيۈكلىشىش .

تەئالىم (تعاليم) ، ئە . تەئلىم (تعليم) نىڭ كۆپلۈكى : ئۆگىتىشلەر ، ئوقۇتۇشلار ، تەلىملەر .

تەئام (طعام) ، ئە . ئاش ، تاماق ، يېمەك .

تەئامۇل (تعامل) ، ئە . ھەمكارلىق ، ھەمكارلىشىش ، ئۆزئارا مۇئامىلە قىلىشىش ، ئۆزئارا ئېلىم ـ سېتىم قىلىشىش .

تەئاۋۇن (تعاون) ، ئە . ئۆزئارا ياردەم ، ئۆزئارا ھەمكارلىشىش ، ياردەملىشىش ، ھەمكارلىق .

تەئەب (تعب) ، ئە . مۇشەققەت ، قىينىچىلىق ، جاپا ، ھارغىنلىق . ◇ ~ تارتماق (~ تارتماق) : قىينالماق ، جاپا تارتماق .

تەئەببۇد (تعبد) ، ئە . بەندىلىك ، قۇللۇق ، قۇلچىلىق ، ئىخلاسمەنلىك ، سادىقلىق .
◇ ئەمرى~ (امر~) بەندىچىلىك .

تەئەبناك (تعبناك) ، ئە ـ پ . قىينالغان ، مۇشەققەت تارتقان ، قىيىن ، مۇشەققەتلىك ، تەس .

تەئەججۇب (تعجب) ، ئە . ئەجەبلىنىش ، ھەيران قېلىش .

تەئەددۇد (تعدد) ، ئە . كۆپ ، جىق .

تەئەددى (تعدى) ، ئە . زۇلۇم سېلىش ، ئېزىش ، ھەددىدىن ئېشىش .

تەئەررۇز (تعرض) ، ئە . تېگىش ، چېقىلىش ، ھۇجۇم ؛ قارشىلىق كۆرسىتىش .

تەبەقە (طبقە) ، ئە . قاتلام ، قەۋەت ، سىنىپ ؛ دەرىجە ، تۈر ، خىل .
تەبەقچى (طبق چى) تاماق توشۇغۇچى .
تەبانە (تبانە) تۆمۈنە .
تەبەھ (تبە) ، پ . ق . تەباھ .
تەبەھكار (تبەكار) ق . تەباھكار .
تەبەۋۋۇل (تبول) ، ئە . كىچىك تەرەت قىلىش ، سىيىش .
تەبەييۇن (تبين) ، ئە . بايان قىلىنىش ، ئېچىلىش ، زاھىر بولۇش ، بايان قىلىش .
تەبباخ (طباخ) ، ئە . ئاشپەز ، تاماق قىلغۇچى .
تەبئىپەرەست (طبع پرست) ، ئە - پ . شېئىرغا بېرىلگەن ، شائىر .
تەبخ (طبخ) ، ئە . پىشۇرۇش ، تاماق ئېتىش .
تەبخالە (تبخالە) ، پ . ئوچۇق ، قوقاق .
تەبخىي (طبخى) ، ئە . پىشۇرغۇچى ، تاماق قىلغۇچى .
تەبدىل I (تبديل) ، ئە . يۆتكەش ، ئالماشتۇرۇش ، ئۆزگەرتىش .
تەبدىل II (تب دل) ، پ . ئوت يۈرەك ؛ قارارسىز ئاشىق .
تەبرەمەك (تبراماك) ھەرىكەت قىلماق ، مىدىرلىماق ، قوزغالماق ، يول ئالماق ، تەۋرىمەك .
تەبرەنمەك (تبرانماك) ھەرىكەتلەنمەك ، مىدىرلىماق ، تەۋرەنمەك .
تەبرىئە (تبرئە) ، ئە . ئاجرىتىش ، قۇتۇلدۇرۇش ، خالاس قىلىش ، ئازاد قىلىش ، قويۇپ بېرىش ، قانات ئاستىغا ئېلىش ، ھىمايە قىلىش ، بىگۇناھ دەپ جاكارلاش .
تەبرىيە (تبريە) ق . تەبرىئە .
تەبشىر (تبشير) ، ئە . خۇشخەۋەر يەتكۈزۈپ شادلاندۇرۇش ، سۆيۈندۈرۈش ، خۇشال قىلىش .
تەبل (طبل) ، ئە . چوڭ ناغرا ، دۇمباق .
تەبلەك (طبلك) كىچىك ناغرا ، كىچىك دۇمباق .
تەبلباز (طبلباز) ، پ . دۇمباقچى .
تەبلىغ (تبليغ) ، ئە . يېتىشتۇرۇش ، يەتكۈزۈش ، ئېرىشتۇرۇش ، خەۋەردار قىلىش ، ئۇقتۇرۇش ، تەشۋىق قىلىش .
تەبئى خۇش (طبع خوش) ، ئە - پ . ياخشى مىجەز ، خۇش تەبىئەت .
تەبئى مۇلايىم (طبع ملايم) ، ئە - پ . زېھنى راۋان ، بىر نەرسىنى تېز ئۆگىنىۋالىدىغان ، تەبىئىتى مۇلايىم .
تەبئى نامەۋزۇن (طبع ناموزون) ، ئە - پ . تەبىئىتى كېلىشمىگەن ؛ شېئىرغا لاياقەتسىز .
تەبئى نەزم (طبع نظم) ، ئە - پ . نەزم تالانتى ، نەزم ھەۋىسى ، شېئىردىن خەۋەردارلىق .
تەبىئەت (طبيعت) ، ئە . خاراكتېر ، خۇلق ، مىجەز .
تەبىب (طبيب) ، ئە . تېۋىپ ، دوختۇر .
تەئبىر (تعبير) ، ئە . بايان قىلىش ، ئىزاھلاش ، مەنىسىنى يېشىش . ◇~ ئەيلەمەك

(~ اهلى) : شائىر ، سەنئەت ئەھلى .

تەبئ I (طبع) ، ئە . بەستش ، خەت بەستش ، پۇل قۇيۇش .

تەبادۇر (تبادر) ، ئە . دەرھال ، بەدەر ، شۇئان ؛ ئىسىگە چۈشۈش ، دەرھال ئويغا كېلىش ، يادىغا كېلىش .

تەبادۇل (تبادل) ، ئە . ئۆزئارا ئالماشتۇرۇش ، سودىلىشىش .

تابار (تبار) ، پ . قېرىندىاش ، تۇغقان ، ئۇرۇق ـ ئەۋلاد ، ئىرىق ، نەسەب . ◇خويش ـ ~ (خويش~) : ئۇرۇق ـ ئەۋلاد .

تەبارەك (تبارك) ، ئە . تەبرىكلەشكە لايىق ، مۇبارەك ، بەرىكەتلىك ؛ مەرھەمەت ، شەپقەت .

تەبان (تبان) تۆلەم ، ئىشتىراپ .

تەباھ (تباه) ، پ . خاراب ، بۇزۇق ، كېرەكسىز ، ۋەيران ، چۈشكۈن ، چىرىك . ◇~ بولماق (~ بولماق) : خاراب بولماق ، بۇزۇلماق ، چۈشكۈنلەشمەك ، چىرىكلەشمەك . ◇~ روزگار (~ روزكار) : تۇرمۇشى ۋەيران بولغان .

تەباھكار (تباه‌كار) ، پ . چۈشكۈنلەشكەن ، ئەخلاقسىز ، ئىپلاس ، بۇزۇق ، بۇزغۇنچى ، جىنايەتكار .

تەبايۇن (تباين) ، ئە . پەرق ، ئايرىملىق ؛ زىددىيەت .

تەبايىئ (طبايع) ، ئە . تەبىئەت (طبيعت)نىڭ كۆپلۈكى : كائىنات ، مەۋجۇدات ؛ تەبىئەتلەر ، خاراكتېرلار ، مىجەزلەر .

تەبەئە (تبعه) ، ئە . تابىئ (تابع)نىڭ كۆپلۈكى : قول ئاستىدىكىلەر ، پۇقرالار ، ئۆزىگە تەۋە بولغانلار .

تەبەخخۇر (تبخر) ، ئە . پارغا ئايلىنىش ، هورغا ئايلىنىش .

تەبەرخۇن (طبرخون) ، پ . قىزىل نوتىلىق تال . ك . قىزىل رەڭلىك .

تەبەررا (تبرا) ، ئە . ئىنكار قىلىش ، چەتلىشىش ، تېنىش ، يۈز ئۆرۈش ، ئۆزىنى قاچۇرۇش . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : ئىنكار قىلماق ، چەتلەشمەك ، ئۆزىنى قاچۇرماق ، يۈز ئۆرىمەك .

تەبەررۇد (تبرد) ، ئە . سوغۇش ، سالقىنلاش ، شامالداش ، سوغۇققا ئايلىنىش .

تەبەررۇك (تبرك) ، ئە . تەۋەررۇك .

تەبەررۇكلۈك بىلە (تبرك لوك بيله) ئەتىۋارلاپ ، تەۋەرۈك قىلىپ .

تەبەررى (تبرى) ، پ . تەبەررا .

تەبەرزىن (تبرزين) ، پ . ئۆزۈن ساپلىق پالتا (قورال) .

تەبەق I (طبق) ، ئە . تاۋاق ، لىگەن ، تۇۋاق ، ياپقۇچ .

تەبەق I (طبق) ، ئە ـ پ . قاتلام .

تەبەقات (طبقات) ، ئە . تەبەقە (طبقه)نىڭ كۆپلۈكى : قاتلاملار ، سىنىپلار ، قەۋەتلەر ، دەرىجىلەر ؛ تۇرلەر .

هالقىپ ئۆتمەك ؛ خىلاپلىق قىلماق ، چېقىلماق ، تاجاۋۇز قىلماق .

تەجەددۇد (تجدد) ، ئە . يېڭىلىنىش ، يېڭىلىق ، بارلىققا كېلىش .

تەجەررۇ (تجرع) ، ئە . (سۇنى) بىر يۇتۇم - بىر يۇتۇمدىن ئىچىش ، بىر ئوتلام ، بىر ئوتلامدىن ئىچىش .

تەجەررۇد (تجرد) ، ئە . ئالاقىسىزلىق ، ھەممە نەرسىدىن كېچىش ، تەركىدۇنيالىق ، يېگانە-لىق ، يالغۇزلۇق .

تەجەززى (تجزى) ، پ . ئۇششاق بۆلەكلەرگە بۆلۈنۈش ، كىچىك قىسىملارغا بۆلۈنۈش .
◇ جۇزئى~پەزەر (جزى~پذير) : پارچىلىنىدىغان بۆلەك ، بۆلۈشكە بولىدىغان قىسىم .

تەجەززىئ (تجزؤ) ، ئە . ق . تەجەززى .

تەجەسسۇس (تجسس) ، ئە . باشقىلارنىڭ ئەيىبىنى تېپىش ئۈچۈن ئوغرىلىقچە تىڭ-تىڭلاش ، ئوغرىلىقچە ئاڭلاش ؛ جاسۇسلۇق قىلىش ؛ ئىزدەش ، چارلاش ، تەكشۈرۈش ، راز-ۋېدكا قىلىش . ◇~قىلماق (~قيلماق) : ئىزدىمەك ، چارلىماق ، تەكشۈرمەك ، رازۋېد قىلماق .

تەجەللي (تجلى) ، ئە . جۇلالىق كۆرۈنۈش ؛ پەيدا بولۇش ، جىلۋىلىنىش ، پارلاش ، نۇرلىنىش .

تەجەللىيات (تجليات) ، ئە . تەجەللىيەت (تجليت)نىڭ كۆپلۈكى : جىلۋىلىنىشلەر ، نۇرلار ، جۇلالار .

تەجەللىيەت (تجليت) ، ئە - پ . پارلاق نۇر ، جۇلا ، ئىلاھىي نۇر .

تەجەممۇئ (تجمع) ، ئە . يىغىلىش ، توپلىنىش ، جەم بولۇش .

تەجەممۇل (تجمل) ، ئە . بىزەك ، ھەشەمەت ، پوزۇرلۇق ، زىننەت ، پەرداز . ◇~ئەھلى (~اهلى) دۆلەتمەنلەر ، زىبۇزىننەت ئىگىلىرى ، بىزەكلىك كىشىلەر .

تەجەننۇن (تجنن) ، ئە . سارالىق بولۇش ، ئەقلىنى يوقىتىش ؛ سەۋدايىلىق ، مەجنۇنلۇق .

تەجدىد (تجديد) ، ئە . يېڭىلاش ، يېڭىدىن پەيدا قىلىش ، ئىجاد قىلىش .

تەجرىد (تجريد) ، ئە . ئاجرىتىش ، ئايرىش ، يەككىلەش ، يالغۇز قىلىش ، يالىڭاچلاش ، ئاپئاشكارا قىلىش .

تەجزىئە (تجزئة) ، ئە . بۆلەكلەرگە بۆلۈش ، پارچىلاش ، توغراش .

تەجلىد (تجليد) ، ئە . مۇقاۋىلاش ، تۇپلەش .

تەجنىس (تجنيس) ، ئە . قاپىيەسى ئاھاڭداش سۆزلەردىن ياكى ئاھاڭداش ھالەتكە كەلتۈرۈل-گەن سۆزلەردىن تۈزۈلگەن بىر خىل شېئىر شەكلى ، تۈيۈق ؛ ئىككى بىسلىق ئىبارە ؛ مۇرەككەپ كۆيلەرنىڭ بىرى .

تەجنىسى تام (تجنيس تام) ، ئە - پ . تولۇق تەجنىس (ئاھاڭداش سۆزلەرنى ھەممە مەنىلىرىدە قوللىنىش) .

تەجھىز (تجهيز) ، ئە . جاھازلاشتۇرۇش ، قوراشتۇرۇش ؛ تەييارلاش ، تەقلەش ؛ مېيىتنى كۆمۈشكە تەييارلاش .

(~ ايلاماق) : يەشمەك ، مەنسىنى ئاچماق ، بايان قىلماق .

تەئبىيە (تەبيە) ، ئە . تەييارلاش ؛ تەرتىپكە سېلىش ، جاي - جايىغا قويۇش ، ئورۇنلاشتۇرۇش .

تەئبىيەت (تبعيت) ، ئە . تەۋە بولۇشلۇق ، مەنسۇپلۇق ، تەۋەلىك .

تەپ (تپ) ق . تەپ

تەپانچە (تپانچە ، طپانچە) ، پ . كاچات ، شاپىلاق ، تەستەك .

تەپە (تپە) ، پ . ئېدىر ؛ ئېگىزلىك ، دۆڭ .

تەپرەنتى (تپرانتى) تەۋرەش ، يەر تەۋرەش .

تەپۈك (تيپوك) تېپىش ، تېپىك ؛ قىزىل ، ئىسسىقلىق .

تەپىنگۇ (تيپنكو) ئات ئېگىرىنىڭ ئىككى يېنىدىكى ئۆزەڭگىگىچە چۈشىدىغان قېيىش قىسمى ؛ ئۆزەڭگە .

تەرگەمەك (تيركامك) ئەيىبلىمەك ؛ چەكلىمەك ، توسماق .

تەرگەشمەك (تيركشمك) تەرگەشمەك ، تىللاشماق .

تەرلىك (تيرليك) ئىچ كۆڭلەك ، كۆڭلەك .

تەتابۇئ (تتابع) ، ئە . ئارقىمۇئارقا ، ئۈزۈكسىز ، ئۈزۈلمەي ، بىر تۇتاش .

تەتەببۇئ (تتبع) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ پېيىغا چۈشۈش ، تەكشۈرۈش ، ئىزدەش ، ئەگىشىش ، تەقىق قىلىش ؛ نەزىرە ، ئوخشاتما ، بىر يەردىن چىقىپ قېلىش . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : ئەگەشمەك ، ئىزدىن بارماق ، تەكشۈرمەك ، تەقىق قىلماق ، نەزىرە (ئوخشاتما) قىلماق .

تەتەببۇئات (تتبعات) ، ئە . «تەتەببۇئ (تتبع) »نىڭ كۆپلۈكى : ئىزدەشلەر ، تەكشۈرۈشلەر ، تەقىقاتلار ؛ نەزىرىلەر ، ئوخشاتمىلار .

تەتەممە (تتمه) ، ئە . تولۇقلىما ، قوشۇلما ؛ ئېشىندا ، قالدۇق .

تەتبىق (تطبيق) ، ئە . سېلىشتۇرۇش ، مۇڭاپىقلاشتۇرۇش ، ئۇيغۇنلاشتۇرۇش . ◇ ~ قىلماق (~ قيماق) : سېلىشتۇرماق ، ئۇيغۇنلاشتۇرماق .

تەتھىر (تطهير) ، ئە . تازىلاش ، پاك قىلىش ، پاكلاشتۇرۇش .

تەئتىر (تعطير) ، ئە . خۇشپۇراقلىق قىلىش ، خۇشبۇي قىلىش ، ئەتىرلەش .

تەئتىل (تعطيل) ، ئە . ئىشنى ياكى ئوقۇشنى توختىتىش ؛ ئەمەلدىن قالدۇرۇش ، بىكار قىلىش . ◇ ~ قىلماق (~ قيلماق) : توختاتماق ، بىكار قىلماق .

تەتۈىل (تطويل) ، ئە . سوزۇش ، ئۇزارتىش .

تەتىممە (تتمه) ، ئە . ق . تەتەممە .

تەجاھۇل (تجاهل) ، ئە . بىلىپ تۇرۇپ بىلمەسكە سېلىش ، خۇپسەنلىك قىلىش .

تەجاۋۇز (تجاوز) ، ئە . ئۆتۈش ، چېگرادىن ئۆتۈش ، تاجاۋۇز ، بەلگىلەنگەن چەكتىن ئۆتۈپ كېتىش . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : ئۆتمەك ، چېگرادىن

◇~ بەرمەك (~ بېرماك) : قوتقۇزماق ، تازىلىماق .
تەخلىل (تخليل) ، ئە . ئېچىتىش ، بولدۇرۇش ؛ تۇزلاش .
تەخلىيە (تخليه) ، ئە . بوشىتىش ، قويۇپ بېرىش ، ئازاد قىلىش ، تاشلىۋېتىش .
تەخمىر (تخمير) ، ئە . ئارىلاشتۇرۇش ، يۇغۇرۇش ، خېمىر قىلىش ، بولدۇرۇش ، ئېچىتىش . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : يۇغۇرماق ، خېمىر قىلماق .
تەخۋىق (تخويق) ، ئە . قورقۇتۇش ، تەھدىت . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : قورقۇتماق ، تەھدىت سالماق .
تەئخىر (تأخير) ، ئە . كېچىكتۈرۈش ، كېچىكتىش . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : كېچىكتۈرمەك ، كېچىكمەك .
تەئداد (تعداد) ، ئە . سان ، ساناق ؛ ھېسابلاش ، ساناش .
تەدارۈك (تدارك) ، ئە . ئورنىنى تولدۇرۇش ؛ (خاتانى) تۈزىتىش ؛ تەييارلاش ؛ يېغىشتۇرۇش ؛ تەمىنات ؛ ئىلاج ، پارە .
تەداۋى (تداوى) ، ئە . داۋالىماق ، ئەملىمەك .
تەداۋىر (تداوير) يۇلتۇزلارنىڭ ھەربىكەت دائىرىسى .
تەدبىر (تدبير) ، ئە . تەدبىر ، چارە ، ئۇسۇل ، پىلان .
تەدرىج (تدريج) ، ئە . قەدەممۇقەدەم بولىدىغانلىق ، تەدرىجىيلىك .
تەدقىق (تدقيق) ، ئە . تەتقىق ، سىنچىلاپ تەكشۈرۈش ، ئىنچىكە تەكشۈرۈش ، ئىسپاتلاش .
تەدۋىن (تدوين) ، ئە . توپلاش ، جەملەش ، ئەسەرلەرنى توپلاپ تەرتىپكە سېلىش ، كىتاب ھالىتىگە كەلتۈرۈش ، دىۋان تۈزۈش ، توپلام تۈزۈش .
تەئدىب (تأديب) ، ئە . ئەدىبىنى بېرىش ، جازا بېرىش ؛ تەربىيە ، نەسىھەت ، ئۆزگەرتىش ، تۈزىتىش .
تەدەننى (تدنى) ، ئە . تۆۋەنلەش ، چۈشۈش ، تۆۋەنلىشىش ، چۈشۈپ كېتىش ، چۈشكۈنلىشىش .
تەدەييۇن (تدين) ، ئە . دىندار بولۇش ؛ ئىخلاسمەنلىك ، ساداقەت ، سادىقلىق .
تەئدىبىي (تأديبى) ، ئە . تۈزىتىش خاراكتېرلىك ، تەربىيەۋى ، نەسىھەت خاراكتېرلىك ، جازا خاراكتېرلىك .
تەئدىل (تعديل) ، ئە . توغرىلاش ، ئۇدۇللاش ، تۈزلەش ، ئادەتىلاشتۇرۇش ؛ ھەققانىيلاشتۇرۇش ، ئادالەتلىك قىلىش .
تەر (تر) ، پ . ھۆل ؛ يېڭى ، تازا . ◇~ ئەيلەمەك (ترايلاماك) : ھۆل قىلماق ؛ ئۈيالدۇرماق ، ئۈيالدۇرۇپ تەرگە چۈمدۈرۈش .
تەرازو (ترازو) ، پ . ئېغىرلىق ئۆلچەش ئەسۋابى ، گىر ، تارازا .
تەرازى (تراضى) ، ئە . بىر ـ بىرىدىن رازى بولۇش ، خۇرسەن بولۇش ، شاد بولۇش . ◇~ قىلماق (تراضى قيلماق) : رازىلاشماق ، ئۆزئارا رازى قىلىشماق .

تەجھىل (تجهيل) ، ئ . بىراۋنى نادان ، جاھىل دەپ ھۆكۈم قىلىش ، بىراۋنىڭ نادانلىقىنى ئىسپاتلاش ؛ دۆتلۈك ، نادانلىق ؛ قارامىلىق .

تەجۋىد (تجويد) ، ئ . (قۇرئاننى) ئۆلچەمگە لايىق ئوقۇش ، قائىدىگە مۇۋاپىق ئوقۇش ، توغرا ئوقۇش ، چىرايلىق قىرائەت قىلىش ؛ توغرا تەلەپپۇز ، تەلەپپۇز قائىدىسى .

تەجۋىز (تجويز) ، ئ . مۇۋاپىق تېپىش ، راۋا كۆرۈش ؛ ئىجازەت ، رۇخسەت . ◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : راۋا كۆرمەك ، مۇۋاپىق تاپماق ، ئىجازەت بەرمەك .

تەجۋىف (تجويف) ، ئ . بىرەر نەرسىنىڭ ئىچىنى كاۋاك قىلىش . ◇~ **سالماق** (~ سالماق) : كاۋاك قىلماق .

تەجىز (تعجيز) ، ئ . ئاجىزلاشتۇرۇش ، كۈچ - قۇۋۋىتىدىن قالدۇرۇش .

تەجىل (تعجيل) ، ئ . ئالدىراشلىق ، تاقەتسىزلىك ؛ ئالدىراشلىق . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : ئالدىراشلىق قىلماق ، ئالدىرىماق .

تەخەلخۇل (تخلخل) ، ئ . پارچىلىنىش ، بۆلەكلەرگە بۆلۈنۈش ، بىر - بىرىدىن ئاجرىلىش ، جۇدالىق ، تەۋرىنىش ، بوشاش . ◇~ **تاپماق** (~ تاپماق) : بۆلۈنمەك ، ئاجرالماق ، جۇدا بولماق . ◇~ **پەزىر** (~ پذير) ئاجرايدىغان ، ئاجرىيالايدىغان .

تەخەللۇس (تخلص) ، ئ . خالاس تېپىش ، قۇتۇلۇش ؛ تەخەللۇس ، ئەدەبىي نام .

تەخەللۇق (تخلق) ، ئ . خىلاپلىق قىلىش ، ئىختىلاپ ، نامۇۋاپىقلىق ، توغرا كەلمەسلىك ؛ ئارقىدا قېلىش ، قالاقلىق .

تەخەييۇل (تخيل) ، ئ . خىيالىغا كەلتۈرۈش ، خىيال قىلىش ؛ تەسەۋۋۇر . ◇~ **قىلماق** (~ قيلمال) : خىيال قىلماق ، خىيالىغا كەلتۈرمەك ، تەسەۋۋۇر قىلماق .

تەخت (تخت) ، ئ . پادىشاھنىڭ مۇراسىملاردا ئولتۇرىدىغان مەخسۇس ئورۇندۇقى .

تەختە (تخته) ، پ . تاختا .

تەختەسەنگ (تختەسنك) ، پ . تاشتاختا ، تاختىلانغان تاش .

تەختگاھ (تخت كاه) ، پ . تەخت قۇرۇلغان جاي ، پايتەخت ، پادىشاھ ياشايدىغان شەھەر ؛ پادىشاھ سارىيى .

تەختگىر (تخت كير) ، پ . تەخت ئالغۇچى ، ك . كۆچلۈك پادىشاھ ، مۇستەقىل پادىشاھ .

تەخرىب (تخريب) ، ئ . خاراب قىلىش ، ۋەيران قىلىش ، بۇزۇش .

تەخسىس (تخصيص) ، ئ . بەلگىلەش ، تەيىنلەش ، مەخسۇسلاشتۇرۇش ، خاسلاشتۇرۇش ، مەخسۇس .

تەخىش (تخش) ، پ . ئوقيا ئوقى ، ئوتلۇق ئوق .

تەخفىف (تخفيف) ، ئ . يەڭگىللىتىش ؛ ئاجىزلىتىش ؛ قىسقارتىش . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : يەڭگىللەتمەك ، ئازايتماق .

تەخلىئ (تخليع) ، ئ . (كىيىمنى) سالدۇرۇش ، يېشىلدۇرۇش .

تەخلىس (تخليص) ، ئ . خالاس قىلىش ، قۇتقۇزۇش ؛ تازىلاش ، پاكىزلاش ، ساپلاشتۇرۇش .

تەرەككۇب (تركب) ، ئە . تەركىب تېپىش ، قوشۇلۇپ ھاسىل بولۇش ، قۇراشتۇرۇلۇش .
تەرەنجەبىن (ترنجبين) ، پ . يانتاق شېكىرى ، تەرەنجىۋىل .
تەرەننۇم (ترنم) ، ئە . كۈيلەش ، ناخشا ئېيتىش ، سايراش ، ك . گۈزەل سۆزلەش . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ تۇزمەك (~ توزماك) : كۈيلىمەك ؛ سايرىماق ، گۈزەل سۆزلىمەك .
تەرەننۇمات (ترنمات) ، ئە . «تەرەننۇم (ترنم) »نىڭ كۆپلۈكى : كۈيلەر ، كۈيلەشلەر ، ناخشا ئېيتىشلار ، سايراشلار ، گۈزەل سۆزلەشلەر .
تەرەننۇمكەر (ترنم كر) ، ئە - پ . چالغۇچى ، سازەندە ، مۇزىكانت ، كۈيلىگۈچى ، ناخشىچى .
تەرەھھۇم (ترحم) ، ئە . رەھىم قىلىش ، رەھىم - شەپقەت ، ئەمگەكدورلۇق ، مەرھەمەت . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : رەھىم قىلماق .
تەرەيان (طريان) بىر ئىشنىڭ يۈز بېرىشى ، بىرەر ئىشنىڭ ژۇجۇنقا چىقىشى .
تەربىئ (تربيع) ، ئە . تۆت چاسا قىلىش ، تۆتكە يەتكۈزۈش ، تۆتلىك قىلىش ، تۆتكە بۆلۈش ، بىر پىلانېتنىڭ يەنە بىر پىلانېت بىلەن توقۇنۇشى .
تەربىيە (تربيه) ، تەربىيە ، ئۆگىتىش ، يېتىشتۈرۈش ، بېقىپ ئۆستۈرۈش .
تەربىيەت (تربيت) ، پ . ق . تەربىيە .
تەربىيەتكەردە (تربيت كرده) ، پ . . . . نىڭ تەربىيەسى بىلەن يېتىشكەن كىشى .
تەرتىب (ترتيب) ، ئە . رەتلەش ، گورۇپلاشتۇرۇش ، تىزىش ، قاتار قىلىش ؛ رەت ، قاتار ؛ ئۇسۇل .
تەرجۇمە (ترجمه) ، ئە . يەشمە ، تەرجىمە .
تەرجىئ (ترجيع) ، ئە . قايتۇرۇش ، قايتۇرما ؛ تەكرارلاش ، قايتىلاش .
تەرجىئ بەند (ترجيع بند) ، ئە . قايتۇرمىلىق شېئىر . بۇنىڭدا شائىر ژەنزى بىر ، قاپىيەسى ھەر خىل بولغان بىرنەچچە كۆپلەت شېئىرنىڭ ھەر كۆپلىتى ياكى مۇئەييەن بىرنەچچە كۆپلىتى ئارىسىدا مەلۇم بىر بېيىتنى تەكرارلاپ ماڭىدۇ . بۇ تەكرارلانغان بېيىت ھەربىر كۆپلەتنىڭ مەزمۇنى بىلەن باغلانغان بولىدۇ .
تەرجىھ (ترجيح) ، ئە . بىر نەرسىنى ئىككىنچى بىر نەرسىدىن ئارتۇق كۆرۈش ، ئۈستۈن كۆرۈش . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : ئۈستۈن كۆرمەك . ◇ ~ تاپماق (~ تاپماق) : يۇقىرى بولماق ، ئۈستۈن بولماق .
تەرخان (ترخان) ق . تارخان .
تەرخىم (ترخيم) ، ئە . بوغۇم ئاخىرىدىكى بەزى تاۋۇشلارنى ئىخچاملىۋېتىش ، تاۋۇشنىڭ چۈشۈپ قېلىشى ؛ ئاۋازنى پەسەيتىش ، ئاۋازنى يېقىملىق قىلىش .
تەرد (طرد) ، ئە . قوغلاش ، سۈرۈش ، چىقىرىۋېتىش ، چىقىرىپ تاشلاش ، قوغلاپ چىقىرىش .
تەردامەن (تردامن) ، پ . ك . گۇناھكار ، يارىماس ئىشلار بىلەن شۇغۇللانغۇچى .

تەراش I (تراش) ، پ . يونۇش ، قىرىش ، كېسىش ، رەندىلەش ، سۈركەش ، سۈرۈش ، ئويۇش ، تىلىش .

تەراش II (تراش) ، پ . تاراشلىغۇچى ، يونۇغۇچى ، قىرغۇچى ، كەسكۈچى ، سىلىقلىغۇچى . ◇خارا～ (خارا～) : تاش يونۇغۇچى ، تاش تاراشلىغۇچى ، تاشچى .

تەراشە (تراشە) رەندە قىرىندىسى ، چېپىندا .

تەراكسىب (تراكيب) ، ئە . تەركىب (تركىب)نىڭ كۆپلۈكى : تەركىبلەر .

تەراكىمە (تراكمە) ، ئە . تۈركىمەن (تركمن ، تركمان)نىڭ كۆپلۈكى : تۈركمەنلەر .

تەرانە (ترانە) ، پ . ناخشا ، ئاھاڭ ، كۈي ، مۇقام ، ئاروز ئىلمىدە رۇبائىي ۋەزنىنىڭ نامى . ◇～سۈرمەك (～سورماك) : كۈيلەپ ئوقۇماق ، سۆزلىمەك . ◇～تۇزمەك (～توزماك) : ناخشا ئېيتماق ، كۈيلىمەك .

تەرانغۇ (ترانغو) تاغ تېرىكىگە ئوخشاش بىر خىل ياۋا دەرەخ ، تورانغۇ .

تەراۋەت (طراوت) ، ئە . يېڭىلىق ، يۇمرانلىق ؛ ساپلىق ، تازىلىق .

تەراۋىش (تراوش) ، پ . سىزلاپ چىقىش ، تېمىش ، ئېقىش ؛ ئېقىپ چىقىش . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) ، ～ئەتمەك (～ايتماك) : سىزلاپ چىقماق ، تامماق .

تەراۋىھ (تراويح) ، ئە . تەرۋىھە (ترويحه)نىڭ كۆپلۈكى : رامىزان ئېيىدا ، ھەر كۈنى كەچتە خۇپتەن نامىزىدىن كېيىن ئوقۇلىدىغان نامان ، تاراۋا .

تەرەب (طرب) ، ئە . خۇرسەنلىك ، شادلىق ، ئامراقلىق . ◇～ئەنگىز (طرب انگيز) : شادلىق كەلتۈرگۈچى ؛ ◇～ساغەرى (～ساغرى) : شادلىق پىيالىسى ؛ ك . خۇشچاقچاقلىق .

تەرەبخىز (طرب خيز) ، ئە ـ پ . شادلىق قوزغىغۇچى ، خۇرسەن قىلغۇچى .

تەرەبفەزا (طرب فزا) ، ئە ـ پ . شادلىقنى ئاشۇرغۇچى ، خۇشاللاندۇرغۇچى ؛ شادلاندۇرغۇچى .

تەرەبناك (طربناك) ، ئە ـ پ . خۇرسەن ، شاد ؛ خۇرسەنلىك بىلەن ، خۇشاللىق بىلەن .

تەرەددۇد (تردد) ، ئە . بىرەر مەسىلە ئۈستىدە بىرەر قارارغا كېلەلمەي قېلىش ، ئىككىلىنىش ؛ ئەندىشە .

تەرەسسۇد (ترصد) ، ئە . بىر جايغا مۆكۈنۈپ بىراۋنىڭ كېلىشىنى كۈتۈش ؛ پۇتۇن دىققەت ـ ئېتىبارى بىلەن ساقلاپ تۇرۇش ؛ كۈتۈش ، ساقلاش ، كۈزىتىش .

تەرەششۇھ (ترشح) ، ئە . سىزلاپ چىقىش ، ئېقىپ چىقىش ، تامچىلاش ، تېمىش ، ك . بىرەر يوشۇرۇن نەرسىنىڭ بىلىنىپ قېلىشى . ◇～قىلماق (ترشح قيلماق) : سېزىلمەك ، بىلىنىپ قالماق .

تەرەف (طرف) ، ئە . تەرەپ ، ياق ، يان .

تەرەفەين (طرفين) ، ئە . ھەر ئىككى تەرەپ ، ئىككىلا تەرەپ .

تەرەففدار (طرفدار) ، ئە ـ پ . تەرەپدار ، ياقلىغۇچى ، يان باسقۇچى ، بىر سەپتە تۇرغۇچى .

تەرەففۇ (ترفع) ، ئە . يۇقىرى كۆتۈرۈش ، يۇقىرىلاش ، يۇكسىلىش .

تەركى ئەدەب (ترك ادب) ، ئە ـ پ . ئەدەپسىزلىك ، ئەدەپكە زىت ئىش ـ ھەرىكەت .
تەركىب (تركيب) ، ئە . بىرىكتۈرۈش ، قۇراشتۇرۇش ، بىرىكمە .
تەركىب بەند (تركيب بند) ، ئە ـ پ . شېئىردا كۆپلېتلاردىلىق بىرىكىشى (بۇنىڭدا شائىر ژەزلى بىر ، قاپىيەسى ھەر خىل بولغان بىر دەچچە كۆپلېت شېئىرنىلىق ھەر كۆپلېتى ئارىسىغا ئايرىم ـ ئايرىم بەيتنى قىستۇرۇپ ماڭىدۇ) .
تەركى خاب (ترك خواب) ، پ . ئويقۇسىزلىق ، ئويقۇدىن كېچىش .
تەركى ھۇش (ترك ھوش) ، ئە ـ پ . ھوشىدىن كېتىش ، ھوشىنى يوقىتىش .
◇~ ئەيلەمەك (ايلاماك) : ھوشىنى يوقاتماق ، ھوشىدىن ئايرىلماق .
تەرناۋ (ترناؤ) ق . تارناۋ .
تەرھ (طرح) ، ئە . لايىھە ، پىلان ؛ قۇرۇلۇش ؛ پىچىم ؛ تەرتىپ ، تۈزۈم ؛ تۈزۈش ، تەرتىپكە سېلىش ؛ تاشلاش ، ئېلىپ تاشلاش .
تەرھى ئەجەب (طرح عجب) ، ئە ـ پ . ئاجايىپ بىنالار لايىھەسى ، قالتىس پىلان .
◇~ سالماق (~سالماق) : ئاجايىپ پىلان تۈزمەك ، ئاجايىپ ئىش قىلماق .
تەرھىب I (ترهيب) ، ئە . قورقۇتۇش ، تەھدىت ، ژەھىمگە چۈشۈرۈش .
تەرھىب I (ترحيب) ، ئە . قارشى ئېلىش ، ئالقىشلاش .
تەرھى تەئەب (طرح تعب) ، ئە ـ پ . مۇشەققەت .
تەرۇتازە (تروتازه) ، پ . ياشنىغان ، گۈللەنگەن . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ياشناتماق ، گۈللەتمەك .
تەرۇمج (ترويج) ، ئە . راۋاجلاندۇرۇش ، كېڭەيتىش ، گۈللەندۈرۈش ، قىممەت ۋە ئېتىبارىنى ئاشۇرۇش .
تەرۇھ (ترويح) ، ئە . راھەتلەندۈرۈش ، دەم ئالدۇرۇش ، يەلپۈپ قويۇش ، يەلپۈش .
تەرى (طرى) ، ئە . يېڭى ، ياش ، ئۆسمە ، نوتا ، يۇمشاق ، ئەۋرىشىم ، گۈزەل ، پاكىز ، ساپ ، تازا .
تەرىد I (طريد) ، پ . خىتاپ ، زەرە ، سۈرەن ، قاتتىق ھۇجۇم . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~ ئەتمەك (~ايتماك) : قاتتىق ھۇجۇم قىلماق .
تەرىد I (ترید) ، پ . شورپىغا چىلانغان نان ؛ پارچە ، بۇردا . ◇~ قىلماق (~قيلماق) : توغرىماق ، نانىنى چىلاپ ئېرىتمەك .
تەئرىز (تعريض) ، ئە . ھۇجۇم ، تاجاۋۇز ، چېقىلىش ؛ كاشىلا ، قارشىلىق .
تەئرىف (تعريف) ، ئە . ماختاش ، تەسۋىرلەش ، سۈپەتلەش ؛ ئىزاھلاش ، تەبىرلەش .
تەرىق (طريق) ، ئە . يول ، ئۇسۇل ، يوسۇن ، قائىدە ، رەسمىيەت ، مەسلەك ؛ ۋاستە ، سەۋەب .
تەرىقە (طريقه) ق . تەرىقەت .
تەرىقەت (طريقت) ، ئە . ئۇسۇل ، يول ، مەسلەك ؛ سوپىلىق يولى . ◇~ ئەھلى (~اهلى) : سوپىلار ، سوپىزمچىلار .

تەردىد (تەردىد) ، ئە . رەت قىلىش ، رەددىيە بېرىش ؛ بىر قارارغا كېلەلمەسلىك ، ئىككىلەنىش .

تەرار (طرار) ، ئە . ئوغرى ، يانچۇقچى ، ئالدامچى .

تەرارى (طرارى) ، ئە - پ . ئوغرىلىق ، يانچۇقچىلىق ، ئالدامچىلىق .

تەراھ (طراح) ، ئە - پ . نەقىشچى ، نەققاش ، ھۈنالارنى بېزىگۈچى ، ھۈناكار .

تەراھلىغ (طراح ليغ) نەققاشلىق ، ھۈناكارلىق .

تەراھلىق (طراح ليق) ق . تەراھلىغ .

تەرە (تره) ، پ . كۆكتات ، ئوتياش .

تەرە فۇرۇش (تره فروش) ، پ . كۆكتاتچۇرۇش ، ئوتياش ئېلىپ ساتقۇچى .

تەرز (طرز) ، ئە . تەرز ، ئۇسۇل ، چارە ، تۈرق ، شەكىل .

تەرس (ترس) ، پ . قورقۇش ، قورقۇنچ ، خەۋپ ، ۋەھىمە ، ئەنسىزلىك ؛ تەتۈر ، تەتۈرسى .

تەرسا (ترسا) ، پ . خرىستىيان دىنىدىكى ، خرىستىيانىي ، ئىساۋي .

تەرسكار (ترسكار) ، پ . پەرھىز قىلغۇچى ، پەرھىزكار ، ئۆزىنى ئاقلىغۇچى ، بويسۇنغۇچى .

تەرسىم (ترصيع) ، ئە . بىرەر نەرسىنى ئېسىل تاشلار بىلەن زىننەتلەش ، بېزەش ؛ شېئىردا بىرىنچى مىسرا سۆزلىرىنى ئىككىنچى مىسرا سۆزلىرى بىلەن ئاھاڭداش ، ۋەزىنداش ۋە قافىيەداش قىلىپ كەلتۈرۈش .

تەرسىم (ترسيم) ، ئە . بىر ئىشنىڭ پىلانىنى تۈزۈش ، لايىھەسىنى تۈزۈپ چىقىش ، بىر نەرسىنىڭ چېرتىيوژىنى سىزىپ چىقىش ؛ رەسىم سىزىش ، چېرتىيوژلاشتۇرۇش ، جەدۋەللەشتۈرۈش .

تەرغىب (ترغيب) ، ئە . قىزىقتۇرۇش ؛ ئۈندەش ، رىغبەتلەندۈرۈش ، قايىل قىلىش ، يول قويۇش .

تەرفىئ (ترفيع) ، ئە . ئېگىز كۆتۈرۈش ، دەرىجىسىنى ئۆستۈرۈش ، ئۆستۈرۈش ، يۇكسەلدۈرۈش .

تەرفىھ (ترفيه) ، ئە . خاتىرجەم قىلىش ، بايىشادلاشتۇرۇش ، تىنچلىق ، خاتىرجەملىك ، ئاسايىشلىق .

تەرقىق (ترقيق) ، ئە . ئىنچىكە قىلىش ، نېپىزلىتىش ، ئىنچىكىلەش ، تەپسىلىي يېشىش ، ئىنچىكە چۈشەندۈرۈش .

تەرقىم (ترقيم) ، ئە . بەلگە قويۇش ، نومۇر سېلىش ، ئەن سېلىش ، نومۇر بېكىتىش .

تەرك I (ترك) ، ئە . تاشلاش ، قالدۇرۇش ، ۋاز كېچىش ، قول ئۈزۈش ، تاشلۇۋېتىش ، جۇدالىق .

تەرك I (ترك) ، پ . ئۇرۇشتا باشقا كىيىلىدىغان مېتال قالپاق ، دوبۇلغا .

تەركەشبەند (ترکش بند) ، پ . ئوقچى ، ئاتقۇچى .

تەركىي (ترکی) پەتنۇس ، تاتار شىرەسى .

تەزىم (تعظيم) ، ئە . ئۇلۇغلاش ، ھۆرمەتلەش ؛ تەزىم . ◇~ تاپماق (~ تاپماق) : ئۇلۇغ-لاتماق ، ھۆرمەتلەتمەك .

تەزىيە (تعزيه) ، ئە . مۇسىبەتلىك كىشىگە تەسەللى بېرىش ، ئەھۋال سوراش ، كۆڭلىنى ياساش ؛ تەزىيە ، ماتەم تۇتۇش .

تەزىيەت (تعزيت) ق . تەزىيە

تەزىيد (تزييد) ، ئە . ئاشۇرۇش ، كۆپەيتىش ، زىيادە قىلىش .

تەزىين (تزيين) ، ئە . زىننەتلەش ، بېزەش ؛ ◇~ بەرمەك (~ بېرماك) : زىننەتلىمەك ، بېزىمەك . ◇~ تاپماق (~ تاپماق) : زىننەتلەتمەك ، بېزەلمەك ؛ ◇ ئاسمان~ (آسمان~) ئاسمان كەبى بېزەلگەن ، ئاسمانغا ئوخشاش زىننەتلەنگەن .

تەسادۇف (تصادف) ، ئە . توغرا كېلىپ قېلىش ؛ ئۇچرىشىپ قېلىش ، كۆتۈلمىگەندە ئۇچراپ قېلىش ، تاسادىپىي ۋەقە ، تاسادىپىيلىق .

تەسادۇفى (تصادفى) ، ئە . توغرا كېلىپ قالغان ، كۆتۈلمىگەندە ئۇچرىشىپ قالغان ، تاسادىپىي ، توساتتىن .

تەسامۇ (تسامح) ، ئە . ئۆزىنى ئاڭلىغان قىلىپ كۆرسىتىش ، ئۆزىنى ئاڭلاۋاتقان قىياپەتكە كىرگۈزۈۋېلىش .

تەسانىف (تصانيف) ، ئە . تەسنىف (تصنيف) نىڭ كۆپلۈكى : يېزىپ پۈتتۈرۈلگەن كىتابلار ، ئىجادىيەتلەر ؛ تۈرگە ئايرىلغانلار ، تۈرلەنگەنلەر ، تۈپلەنگەنلەر ، تۈپلەنگەنلەر ؛ سىنىپقا بۆلۈنگەنلەر .

تەساۋى (تساوى) ، ئە . باراۋەرلىك ، تەڭلىك ، ئوخشاشلىق .

تەساۋىر (تصاوير) ، ئە . تەسۋىر (تصوير) نىڭ كۆپلۈكى : سۈرەتلەر ، رەسىملەر ، تەسۋىر-لەر .

تەسەددۇق (تصدق) ، ئە . سەدىقە قىلىش ، خەير - ئېھسان قىلىپ بىراۋغا بىرەر نەرسە بېرىش ؛ ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : سەدىقە قىلماق ، سەدىقە قىلىپ بەرمەك .

تەسەررۇف (تصرف) ، ئە . ئۆز ئىختىيارىغا ئېلىش ، ئىگىلىك قىلىش ، ئىگىلەش ؛ شېئىردا ئايرىم سۆزلەرنىڭ گىرامماتىك شەكلىنى شائىر ئۆز رايىچە ئۆزگەرتىش .

تەسەررۇفات (تصرفات) ، ئە - پ . تەسەررۇف (تصرف) نىڭ كۆپلۈكى : تەسەررۇپلار .

تەسەلسۇل (تسلسل) ، ئە . زەنجىر ھالقىلىرىغا ئوخشاش ، بىر - بىرىگە ئۇلىنىپ كېتىش ، بىر - بىرىنىڭ ئارقىسىدىن تىزىلىش ، ئارقىمۇئارقا ئۇزۇلمەي .

تەسەللۇت (تسلط) ، ئە . بويسۇندۇرۇش ، بېسىپ چۈشۈش ، يېڭىش ، ھۆكۈمرانلىق قىلىش ، باشقۇرۇش .

تەسەللۇف (تصلف) ، ئە . ماختانچاقلىق ، ئۆزى بىلمەيدىغان نەرسىلەرنى بىلىمەن دەپ داۋا قىلىش ، بىلەرمەنلىك قىلىش .

تەسەللى (تسلى) ، ئە . كۆڭلىنى ئېچىش ، خۇشاللاندۇرۇش ، ئىچ - پۇشۇقىنى چىقىرىش .

تەسەللىبەخش (تسلى بخش) ، ئە - پ . كۆڭۈل ئاچقۇچى ، كۆڭۈلنى ئاۋۇندۇرغۇچى ،

تەرياق (ترياق) ق . تىرياق .
تەرياك (ترياك) ، پ . ئەپيۇن ، زەھەر كەسكۇچى دورا .

تەزاكىر (تذاكير) ، ئە . تەزكىرە (تذكيره) نىڭ كۆپلۈكى : تەزكىرىلەر .
تەزائۇف (تضاعف) ، ئە . ھەسسىلىنىش ، يەنە بىر بالداق كۆتۈرۈلۈش ، يەنە بىر ھەسسە ئېشىش .
تەزەررۇ (تضرع) ، ئە . يېلىنىش ، يالۋۇرۇش . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) ، ～ئەتمەك (～ايتماك) : يالۋۇرماق ، يېلىنماق ، ئىلتىجا قىلماق .
تەزەرۇ (تزرو) دالا توخۇسى ، ياۋا توخۇ ، قىرغاۋۇل .
تەزەككۇر (تذكر) ، ئە . ئەسكە ئېلىش ، يادىغا چۈشۈرۈش ، ئېغىزغا ئېلىش ، كۆرسىتىپ ئۆتۈش ، تەكىتلەش ؛ ئالدىن ئۇقتۇرۇش .
تەزەلزۇل (تزلزل) ، ئە . تەۋرەش ، سىلكىنىش ، تىترەش ؛ يەر تەۋرەش . ك . ئەھۋال ئۆزگىرىش ، ھولۇقۇش . ◇～تاپماق (～تاپماق) : تەۋرىمەك ، تىترىمەك .

تەزەللۇل (تذلل) ، ئە . ئۆزىنى پەس تۇتۇش ، ئۆزىنى كەمسىتىش .
تەزەللۇم (تظلم) ، ئە . زۇلۇم ئۈستىدىن شىكايەت قىلىش ، زۇلۇمدىن زارلىنىش ، دات ـ پەريات . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) ، ～ئەتمەك (～ايتماك) : زۇلۇمدىن شىكايەت قىلماق ، دات ـ پەريات چەكمەك ، ◇ئەھلى～ (ئەھلى～) : زۇلۇمدىن پەريات چەككۈچىلەر .
تەزەۋۇج (تزوج) ، ئە . جۈپلىشىش ، نىكاھلىنىش ، ئۆيلىنىش .
تەزەييۇق (تضيق) ، ئە . تارىيىش ، تارلىشىش ، سىقىلىش ، قىسىلىش .
تەزكىر (تذكير) ، ئە . خاتىرىگە كەلتۈرۈش ، ئېسىگە كەلتۈرۈش ، ئەسلەش ، يادىغا سېلىش .
تەزكىرە (تذكيره) ، ئە . ئارخىپ ، ئەسلەش ، خاتىرە ؛ ئەسلىمە ؛ تەرجىمىھال .
تەزكىيە (تزكيه) ، ئە . پاكلاشتۇرۇش ، تازىلاش ، ساپلاشتۇرۇش .
تەزمىن (تضمين) ، ئە . ئۆز شېئىرىدا باشقىلارنىڭ شېئىر مىسرالىرىنى نەقىل قىلىش ، نەقىل كەلتۈرۈش ؛ زىيانىنى تۆلىتىش ؛ تۆلەم ، جەرىمانە .
تەزھىب (تذهيب) ، ئە . زەرلەش ، ئالتۇن قاپلاش ، ئالتۇن بىلەن نەقىشلەش .
تەزۋىج (تزويج) ، ئە . ئۆيلەندۈرۈش ؛ نىكاھ .
تەزۋىر (تزوير) ، ئە . ئالداش ، ھىيلە ، نەيرەڭ ؛ ساختىپەزلىك قىلىش ، ھىيلە ـ مىكىر ئىشلىتىش ؛ يالغاندىن ياساپ چىقىش .
تەئزىب (تعذيب) ، ئە . ئازابلاش ، قىينىاش ؛ رەنجىتىش .
تەئزىر (تعزير) ، ئە . كايىش ، ئېيىبلەش ؛ جازالاش .
تەزئىف (تضعيف) ، ئە . ھەسسىلەش ، ئىككى ھەسسە قىلىش . ◇～ئولماق (～اولماق) : ھەسسىلەنمەك ، ئىككى ھەسسە بولماق .

تەشەببۇس (تشبه) ، ئە . ئوخشاشلىق ، ئوخشاش .
تەشەددۇد (تشدد) ، ئە . كۆچمەنش ، شىددەتلىنىش ، قاتتىقلىشىش ، قاتتىقلىق پەيدا قىلىش ، ئېغىرلىشىش ؛ قەتئىيلىك ، قەيسەرلىك .
تەشەككۇل (تشكل) ، ئە . مەلۇم بىر شەكىلگە كىرىش ، شەكىللىنىش ، تۈزۈش ، تەشكىللەنىش .
تەشبىھ (تشبيه) ، ئە . ئوخشىتىش ، بىر نەرسىنى ئىككىنچى بىر نەرسىگە ئوخشىتىپ تەسۋىرلەش . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ئوخشاتماق .
تەشخىس (تشخيص) ، ئە . ئېنىق تونۇش ، ئوچۇق ئايرىش ؛ كېسەللىكنى ئېنىقلاش ؛ دىياگنوز .
تەشدىد (تشديد) ، ئە . ئېغىرلىتىش ، كۈچەيتىش ، شىددەتلەندۈرۈش ؛ ئۈزۈك تاۋۇشلارنى قوش تەلەپپۇز قىلىش ، مەسىلەن ، «كەررە ، ئەممە» دېگەنلەرگە ئوخشاش . تاۋۇشلارنىڭ قوش تەلەپپۇز قىلىنىدىغانلىقىنى ئىپادىلەيدىغان بەلگە «W» .
تەشرىق (تشريق) ، ئە . شاراپەتلىك قىلىش ، شەرەپلەندۈرۈش ، مۇشەررەپ قىلىش ؛ ◇~ كەلتۈرمەك (~ كيلتورماك) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : قەدەم تەشرىپ قىلماق ، مۇشەررەپ قىلماق .
تەشرىفات (تشريفات) ، ئە . تەشرىفە (تشريفه) نىڭ كۆپلۈكى : مۇراسىملار ؛ تەنتەنىلىك كۆتۈۋېلىشلار ؛ پادىشاھ تەرىپىدىن بىرەر كىشىنى ئۇلۇغلاش ئۈچۈن بېرىلگەن ئۇستىباش ، شاراپەت كىيىمى .
تەشرىھ (تشريح) ، ئە . شەرھلەش ، ئوچۇق بايان قىلىش ، تەپسىلىي چۈشەندۈرۈش .
تەشكىل (تشكيل) ، ئە . شەكىللەندۈرۈش ، تۈزۈش ، مۇئەييەن شەكىلگە كەلتۈرۈش .
تەشنە (تشنه) ، پ . ئۇسسىغان ، چاڭقىغان ، چۆلدەرىگەن ؛ تەلمۈرگەن ، تەشنا .
تەشنەلەب (تشنەلەب) ، پ . تەشنا ، چاڭقىغان ، لېۋى قۇرىغان .
تەشنىئ (تشنيع) ، ئە . ئەيىبلەش ، تىللاش ، سەتلەش .
تەشھىر (تشهير) ، ئە . مەشھۇر قىلىش ، شۆھرەتلەندۈرۈش ، ھەممىگە بىلدۈرۈش . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : ئېلان قىلماق ، جاكارلىماق ، سازايى قىلماق .
تەشھىز (تشحيذ) ، ئە . بىلەش ، ئىتتىتىش ، چاقلاش ، ئۆتكۈرلەشتۈرۈش .
تەشھىزى خاتىر (تشحيذ خاطر) ، ئە - پ . زېھنىنى ئۆتكۈرلەشتۈرۈش .
تەشۋىر (تشوير) ، ئە . خىجىل قىلىش ؛ ھايا جان ؛ ئەنسىزلىك ، تەشۋىش ؛ كۆرسىتىش ، ئىشارەت .
تەشۋىش (تشويش) ، ئە . بىئارامىلىق ، ئەندىشە ، ئالاقزادىلىك ، قالايمىقانچىلىق ، ئەنسىزلىك .
تەشۋىق (تشويق) ، ئە - پ . زوقلاندۇرۇش ، قىزىقتۇرۇش ، ئىنتىلدۈرۈش ، ئارزۇ قىلدۇرۇش ، روھلاندۇرۇش .
تەشئىر (تشعير) ، ئە . چاچ ، چاچ قويۇش ، ساقال قويۇش .

خۇشاللاندۇرغۇچى ، تەسەللى بەرگۈچى .

تەسەۋۋۇر (تصور) ، ئە . بىرەر نەرسىنىڭ ياكى ھادىسىنىڭ سۈرىتىنى ئويلاپ ئۇنى مېڭىسىدە گەۋدىلەندۈرۈش ، خىيالىغا كەلتۈرۈش ، تەپەككۇر قىلىش .

تەسەۋۋۇف (تصوف) ، ئە . سوپىلىق ، سوپىزم .

تەسبىھ (تسبيح) ، ئە . تەسۇي ؛ ئاللاھقا ئىبادەتلىغان مەدھىيە ، ئىبادەت .

تەسخىر (تسخير) ، ئە . ئىشغال قىلىش ، بېسىۋېلىش ، ئىگىلىۋېلىش ؛ ئىلىندۈرۈش ، رام قىلىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : رام قىلماق ، قولغا كىرگۈزمەك .

تەسدىر (تصدير) ، ئە . باشتا ئولتۇرغۇزۇش ، تۆرگە چىقىرىش ؛ باشلىق قىلىش ؛ جاكارلاش .

تەسدىق (تصديق) ، ئە . ئىشىنىش ، قوبۇل كۆرۈش ، ماقۇللاش ، تەستىقلاش ؛ ئىسپاتلاش .

تەسرىھ (تصريح) ، ئە . ئوچۇق ۋە ئېنىق ئىپادىلەش ؛ ئىزاھلاش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئوچۇق ئىپادىلىمەك ، ئېنىق سۆزلىمەك .

تەسغىر (تصغير) ، ئە . كىچىكلىتىش ، چوڭنى كىچىك قىلىش .

تەسفىيە (تصفيه) ، ئە . تازىلاش ، ساپلاشتۇرۇش ، روشەنلەشتۈرۈش ، سۈزۈش ، تىنىقلاشتۇرۇش . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : تازىلانماق ، روشەنلەشمەك .

تەسكىن (تسكين) ، ئە . توختاش ، جىم بولۇش ؛ توختىتىش ، تىنجىتىش . ◇～**بەرمەك** (～بيرماك) : ئارام بەرمەك ، تىنچلاندۇرماق . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ئارام ئالماق ، تىنچىماق ، توختىماق . ◇～**تۇتماق** (～تۇتماق) : بىر يەردە جىم تۇرماق ؛ تىنچلانماق .

تەسلىم (تسليم) ، ئە . تاپشۇرۇش ؛ بىرەر پىكىرنى قوبۇل كۆرۈپ ، ئۇنىڭغا كۆنۈش ؛ تىز پۈكۈش ، بويسۇنۇش ؛ تەن بېرىش ، قايىل بولۇش ، ئېتىراپ قىلىش .

تەسمىيە (تسميه) ، ئە . ئات قويۇش ، نام بېرىش ، ئاتاش . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : ئىسىم قويماق ، ئاتىماق .

تەسنىف (تصنيف) ، ئە . تۈرلەرگە ئايرىش ، سىنىپلارغا بۆلۈش ؛ بىرەر ئەسەر يازىتىش ، مۇزىكىدا بىرەر كۈي ئىجاد قىلىش ، تۈزۈش .

تەسھىر (تسحير) ، ئە . سېھىرگەرلىك قىلىش ، ئالدامچىلىق قىلىش ، سېھىر قىلىپ باشقىلارنى ئالداش ، ئەخمەق قىلىش ، ئازدۇرۇش ، سېھىرلەش .

تەسۋىر (تصوير) ، ئە . تەسۋىر ، سۈرەتلەش ، بىر نەرسىنىڭ سۈرىتىنى چۈشۈرۈش ؛ سۈرەت ، رەسىم ؛ ئوبراز .

تەسۋىيە (تسويه) ، ئە . تۈزلەش ، سىلىقلاش ، سىلىغايتىش ؛ باراۋەر قىلىش ، باراۋەرلەشتۈرۈش .

تەئسىر (تأثير) ، ئە . سەزدۈرۈش ، تەسىر ، ھېس قىلدۇرۇش .

تەئسىس (تأسيس) ، ئە . قۇرۇش ، ياساش ، ئاساس سېلىش .

تەشابۇھ (تشابه) ، ئە . ئوخشاشلىق ، ئوخشاپ كېتىش .

تەشائۇر (تشاعر) ، ئە . ئۆزىنى شائىر قىلىپ كۆرسىتىش ، شائىرلىق دەۋاسى قىلىش .

ئۆرۈش ، ياخشى تەرەپكە بۇراپ تەسىر يېتىش ؛ بېشارەت ، ئالدىن مەلۇمات .

تەفتىش (تفتيش) ، ئە . تەپتىش ، تەكشۈرۈش ، ئىزدەش ، ئاختۇرۇش .

تەفرىت (تفريط) ، ئە . سەل قاراش ، سۈسلۇق قىلىش ، بىخەستەلىك قىلىش ؛ ئىسراپ قىلىش .

تەفرىد (تفريد) ، ئە . يالغۇزلۇق ؛ يەككە - يېگانە قىلىش ، ئۆزىنى يالغۇزلۇقتا قالدۇرۇش ؛ تەركىي دۇنيا بولۇپ يالغۇز ياشاش .

تەفرىق (تفريق) ، ئە . ئايرىش ، بۆلۈش ؛ ئايرىلىش ، بۆلىنىش ، پەرقلىنىش

تەفرىقە (تفرقه) ، ئە . ئاجرىلىش ، چېچىلىش ، ئاجرىتىش ، بۆلگۈنچىلىك .

تەفرىھ (تفريح) ، ئە . خۇرسەن قىلىش ، شادلاندۇرۇش ، خۇشال قىلىش ، چاقچاق قىلىش ؛ كۆڭۈل ئېچىش .

تەفزىل (تفضيل) ، ئە . ئارتۇق كۆرۈش ، ئەۋزەل كۆرۈش ، ئېسىل ، ئەلا .

تەفزىھ (تفضيح) ، ئە . رەسۋا قىلىش ، شەرمەندە قىلىش ، بىراۋنىڭ ئەيبىنى ئاشكارا قىلىپ نامىنى بۇلغاش ، ھاقارەتلەش .

تەفسان (تفسان) ، پ . ئوتتەك قىزىق ، ئىنتايىن ئىسسىق ، تاۋلانغان ، چوغدەك بولغان .

تەفسەندە (تفسنده) ، پ . قىزىغان ، قىزىق ، ئىسسىق ، قايناق ؛ قىزغىن .

تەفسىر (تفسير) ، ئە . شەرھلەش ، ئىزاھلاش ، بىرەر تېكىستنىڭ مەنىسىنى ئىزاھلاش ، سۆزلەرنىڭ مەنىسىنى چۈشەندۈرۈش ؛ قۇرئان ئايەتلىرىنى ئىزاھلاش ؛ قۇرئان ئايەتلىرى ئىزاھلانغان كىتاب .

تەفسىل (تفصيل) ، ئە . بىرەر نەرسىنى ئەتراپلىق ، ئوچۇق ۋە ئېنىق بايان قىلىش ، كېڭەيتىپ سۆزلەش ، قانالاملارنى ئىنچىكە ئايرىش . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : كېڭەيتىپ سۆزلىمەك .

تەفسىلات (تفصيلات) ، ئە . تەفسىل (تفصيل) نىڭ كۆپلۈكى : ئىنچىكە بايانلار ، كونكرېت چۈشەندۈرۈشلەر .

تەفسىلەن (تفصيلاً) ، ئە . تەپسىلىي ، يېپىدىن - يېڭىنسىغچە .

تەفھىم (تفهيم) ، ئە . چۈشەندۈرۈش ، پەم قىلدۇرۇش ، بىلدۈرۈش ، ئۆزلەشتۈرۈش ، چۈشەنچىگە ئىگە قىلىش .

تەفۇيز (تفويض) ، ئە . ھاۋالە قىلىش ، تاپشۇرۇش ؛ ئىشنى باشقىلارغا يۈكلەش . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : تاپشۇرماق .

تەقابۇل (تقابل) ، ئە . قارىمۇقارشى بولۇش ، ئۇچرىشىش ، يۈزمۈيۈز بولۇش ؛ قارىمۇقارشىلىق ، تاقابىللىق ، نىسبەتلەشتۈرۈش ، سېلىشتۇرۇش .

تەقارۇب (تقارب) ، ئە . يېقىنلىشىش ، ئۆزئارا يېقىنلىشىش ، بىر - بىرىگە يېقىن كېلىش ، ئوخشاشلىق ، ماسلىق ، ماس كېلىش .

تەقازا (تقاضا) ، پ . خالاش ، ئىزدەش ، تەلەپ قىلىش ، تەلەپ . ◇~ قىلماق (~ قيلماق)

تەشىيئ (تشييع) ، ئە . ئۇزىتىش ، يولغا سېلىپ قويۇش ، خەيرلىشىش .
تەغار (تغار ، طغار) ، پ . تەشتەك ؛ تەڭنە .
تەغارمي (تغارى ، طغاري) ق . تەغار .
تەغافۇل (تغافل) ، ئە . بىلىپ تۇرۇپ بىلمەسكە سېلىش ، خۇپسەنلىك ؛ غەپلەت ، ئېتىبار-سىزلىق ، دىققەتسىزلىك ، سەل قاراش .
تەغايى (تغايى) ق . تاغايى .
تەغەننى I (تغنى) ، ئە . كۆيلەش ، ناخشا ئېيتىش ؛ ناخشا .
تەغەننى I (تغنى) ، ئە . بېيىش ، باي بولۇش ، بايلىق ، موللۇق ؛ مول ، كۆپ .
تەغەييۇر (تغير) ، ئە . ئۆزگىرىش ، باشقا تۈسكە كىرىش . ◇~ تاپماق (~تاپماق) : ئۆزگەرمەك .
تەغيىر (تغيير) ، ئە . ئۆزگەرتىش ، ئالماشتۇرۇش . ◇~ بەرمەك (بيرماك) ، ~ ئەتمەك (~ايتماك) ، ~ قىلماق (~قيلماق) : ئۆزگەرتمەك . ◇~ تاپماق (~تاپماق) : ئۆزگەرتىلمەك ، ئۆزگەرمەك .
تەف (تف) ، پ . ئىسسىتما ، قىزىتما ، بەزگەك ، تەپ .
تەفاخۇر (تفاخر) ، ئە . پەخىرلىنىش ؛ ئۆزىنارا داڭلىشىش ، كۆككە كۆتۈرۈشۈش . ◇~ قىلماق (~قيلماق) : پەخىرلەنمەك ؛ ئۆزىنارا كۆز ـ كۆز قىلىشماق .
تەفازۇل (تفاضل) ، ئە . ئارتۇقچىلىق ، ئەۋزەللىك ؛ ئۆزىنارا بەسلىشىش ؛ پەرق .
تەفاسىر (تفاسير) تەفسىر (تفسير) نىڭ كۆپلۈكى : بايانلار ، تەپسىرلەر ، شەرھلەر .
تەفاۋۇت (تفاوت) ، ئە . پەرق ، ئوخشاشماسلىق ؛ ئارىلىق . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئايرىماق ، پەرقلەندۈرمەك .
تەفەررۇج (تفرج) ، ئە . سەيلە ، تاماشا ، كۆڭۈل ئېچىش ؛ ئىستىراھەت ، سەير ـ تاماشا . ◇~ قىلماق (~قيلماق) : سەيلە قىلماق ، تاماشا قىلماق ، كۆڭۈل ئاچماق .
تەفەررۇس (تفرس) ، ئە . پەملەش ، پاراسەت بىلەن بىلىۋېلىش ، بايقىۋېلىش ؛ ئۆتكۈرلۈك ، ئىنچىكە كۆزىتىش ، دىققەت قىلىش .
تەفەرقۇن (تفرعن) ، ئە . كىبىرلىنىش ، تەكەببۇرلىنىش ؛ زالىملىق ، زومىگەرلىك .
تەفەققۇد (تفقد) ، ئە . يوقالغان نەرسىنى ئاختۇرۇش ، سۈرۈشتۈرۈش ؛ مېھرىبانلىق ، مېھرىبانلىق كۆرسىتىش ، ھېسداشلىق قىلىش .
تەفەككۇر (تفكر) ، ئە . تەپەككۇر ، ئويلاش ، پىكىر قىلىش .
تەفەھھۇم (تفهم) ، ئە . ئاستا ـ ئاستا چۈشىنىپ يېتىش ، بارا ـ بارا تونۇپ يېتىش ؛ تونۇپ يېتىش ، چۈشەنچە ھاسىل قىلىش ، پەم قىلىش .
تەفەھھۇس (تفحص) ، ئە . چوڭقۇر تەكشۈرۈش ، سۈرۈشتۈرۈش ، تەتقىق قىلىش . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : سۈرۈشتۈرمەك ، تەكشۈرمەك .
تەفەئئۇل (تفاءل) ، ئە . تەخمىنلەش ، مۆلچەرلەش ؛ پال ئېچىش ، رەم بېقىش ؛ ياخشىلىققا

تەقۋا (تقوى) ، ئە . دىندارلىق ، پەرھىزكارلىق ، ئىخلاسمەنلىك ، سادىقلىق . ◇~ **ئەھلى** (~ اهلى) : تەقۋادار كىشى ، دىندار كىشى .

تەقۋىم (تقويم) ، ئە . تۇرغۇزۇش ، تىكلەش ، مۇلچەر ، تەسەۋۋۇر باھالاش ، باھا قويۇش ؛ پىلانبتلارنىڭ ھەربىرتلىرىنى كۆرسىتىدىغان يىللىق جەدۋەل ؛ كالېندار .

تەقۋىيەت (تقويت) ، ئە . كۈچ - قۇۋۋەت بېرىش ، كۈچەيتىش ، ياردەم بېرىش ؛ مەدەت ، ياردەم ، تىرىشچانلىق .

تەقى (تقى) تېخى ، يەنە .

تەقىب (تعقيب) ، ئە . ئارقىدىن قوغلاش ، ئىز بېسىپ قوغلاش ، پېيىگە چۈشۈش ؛ مەسئۇلىيىتىنى سۈرۈشتۈرۈش ، ئۈستىدىن شىكايەت قىلىش ، ئەيىبلەش .

تەك I (تك) ، پ . يۇرۇش ، يۈگۈرۈش ، چېپىش . ◇~ **ئۇرماق** (~اورماق) : يۈرمەك ، يۈگۈرمەك ، چاپماق . ◇ **تىز~** (تيز~) : چاپار ، چاپىدىغان ، ئىلدام ، تېز يۈرەر .

تەك I (تك) ، پ . ئاستى ، تېگى ، ئاست ، تەگ .

تەك II (تك) ، پ . يالغۇز ، يېگانە . ◇ **تەكاسە** (~ آسه) : بىرلا ، يالغۇزلا ، يېگانە ھالدا .

تەك IV (تيك) پەقەت .

تەك V (تيك) دەك/تەك ، ئوخشاش ، كەبى .

تەكشەمەك (تيكشامك) تەڭشىمەك .

تەكنە (تيكنه) چەك قاچا ، تەڭنە .

تەكاب (تكاب) ، پ . ئېرىق ، خەندەك .

تەكالىق (تكاليق) ، ئە . تەكلىق (تكليق)نىڭ كۆپلۈكى : تەكلىپلەر .

تەكاسۇل (تكاسل) ، ئە . سۇسلۇق ، پەرۋاسىزلىق ، ھۇرۇنلۇق .

تەكامۇل (تكامل) ، ئە . تولۇق ، كامالەتكە يەتكەن ؛ كامالەتكە يەتكەنلىك ، تولغانلىق .

تەكاۋەر (تكاور) ، پ . يۈگۈرۈك ئات ؛ تۇلپار ؛ ئۇچقۇر ، يۈگۈرۈك . ◇~ **سۇرمەك** (~ سورماك) : ئات چاپتۇرۇپ يۈرمەك ، ئات چاپتۇرۇپ كىرمەك .

تەكەببۇر ئامىز (تكبر آميز) ، ئە - پ . تەكەببۇر ، كۆرەڭ ، ھاكاۋۇر ، ئۆزىنى چوڭ تۇتىدىغان ، چوڭچى .

تەكەددۇر (تكدر) ، ئە . غەم ، قايغۇ ؛ ئاغرىنىش .

تەكەررۇر (تكرر) ، ئە . تەكرارلىنىش ، قايتا - قايتا دەۋر قىلىش .

تەكەسسۇر (تكسر) ، ئە . سۇنۇش ، قايرىلىش ؛ چېقىلىش .

تەكەففۇل (تكفل) ، ئە . كېپىل بولۇش ، كاپالەتلىك . ◇~ **قىلماق** (~ قيلماق) : كېپىل بولماق ، كاپالەتلىك قىلماق .

تەكەللۇف (تكلف) ، ئە . ئۆزىنى كۈلپەتكە سېلىش ، ئۆزىنى قىينىش ، بىر ئىشنى جاپا بىلەن بېجىرىش ؛ ھەشەمەت ، بىزەك .

تەكەللۇفلىق (تكلف ليق) ھەشەمەتلىك ، بىزەكلىك .

: ئىزدىمەك ، خالىماق ، تەلەپ قىلماق .

تەقەببۇل (تقبل) ، ئە . قوبۇل قىلىش . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلامك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : قوبۇل قىلماق .

تەقەددۇس (تقدس) ، ئە . مۇقەددەس بولۇش ، پاكلىنىش ؛ پاك ، مۇقەددەس .

تەقەددۇم (تقدم) ، ئە . ئىلگىرىلەش ، ئالغا ھاراپ قەدەم قويۇش .

تەقەددۇمۇ تەئەخخۇر (تقدم وتاخر) ، ئە ـ پ . ئىلگىرى ـ ئاخىر ؛ ئالغا بېسىش ۋە ئارقىدا قېلىش .

تەقەررۇب (تقرب) ، ئە . يېقىنلىشىش ؛ يېقىنلىق ، ئامراقلىق ، دوستلۇق .

تەقەييۇد (تقيد) ، ئە . سولىنىش ، باغلىنىش ، زەنجىرلىنىش ؛ چەكلىنىش ؛ مەھرىنى ئۆزەلمەسلىك .

تەقبىل (تقبيل) ، ئە . سۆيۈش ، ئۆپۈش .

تەقبىھ (تقبيح) ، ئە . نەپرەتلىنىش ، يامان كۆرۈش ، تىللاش .

تەقتىئ (تقطيع) ، ئە . كېسىش ، بۆلەكلەرگە بۆلۈش ، پارچىلاش ؛ شېئىر مىسرالىرىنى بۆلەكلەرگە ئاجرىتىپ ، ۋەزىنىنى ئۆلچەش . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : كەسمەك ، پارچىلىماق ؛ شېئىرنى ۋەزىنگە چۈشۈرمەك .

تەقدىر (تقدير) ، ئە . پەرەز ، ئېھتىمال ؛ باھالاش ، باھا قويۇش ، مۆلچەرلەش ؛ پېشانىگە پۈتۈلگىنى ، تەقدىر .

تەقدىس (تقديس) ، ئە . مۇقەددەسلەشتۈرۈش ، مۇقەددەس بىلىش ، ئەزىزلەش ، مەدھىيەلەش ، ماختاش ، ھۆرمەت بىلەن تىلغا ئېلىش .

تەقدىم (تقديم) ، ئە . بىر نەرسىنى بىراۋنىڭ ئالدىغا قويۇش ، بېرىش ؛ بىر نەرسىنى بىراۋغا سۇنۇش ، سۇنۇپ بېرىش ، تارتۇق قىلىش ، سوۋغا قىلىش .

تەقرىب (تقريب) ، ئە . يېقىنلاشتۇرۇش ؛ يېقىنلىق ؛ تەخمىن .

تەقرىبەن (تقريباً) ، ئە . ئومۇمەن ؛ تەخمىنەن .

تەقرىبىي (تقريبى) ، ئە . تەخمىنلەنگەن ، تەخمىنەن ئېيتىلغان .

تەقرىر (تقرير) ، ئە . قارار قىلىش ، بىر پىكىرگە كېلىش ، ئىسپاتلاش ؛ ئېيتىراپ ؛ سۆزلەش ، ئېيتىش ، بېرىش ، مەقسەتنى ئاغزاكى بىلدۈرۈش .

تەقرىرات (تقريرات) ، پ . تەقرىر (تقرير) نىڭ كۆپلۈكى . ق . تەقرىر .

تەقرىز (تقريض) ، ئە . ماختاش ، مەدھىيە ؛ ئەسەرنى باھالاپ يېزىلغان ماقالە .

تەقسىر (تقصير) ، ئە . قىسقارتىش ، يېتىشمەسلىك ؛ كەمچىلىك ، نۇقسان ، سەۋەنلىك ؛ گۇناھ . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلامك) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : كەمچىلىك ئۆتكۈزمەك ، سەۋەنلىك قىلماق ؛ بىر ئىشنى باشقا ئېلىپ چىقالماسلىق .

تەقلىل (تقليل) ، ئە . ئازايتىش ، كېمەيتىش . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : ئازايتماق ، كېمەيتمەك .

تەگرۇ (تيكرو) ...گىچە...گە، ...قەدەر، قارىمۇقارشى، مۇقابىل؛ نىسبەتەن.
◇ گوشانغە~ (اوشاندغا~): شۇنىڭغىچە، شۇنىڭغا قەدەر.
تەگمە (تيكمە) ھەممە، ھارلىق.
تەگۈرمەك (تيكورماك) تەگكۈزمەك؛ يەتكۈزمەك، بەرمەك. ◇كۆز تەگۈرمەك (كوز تيكورماك): كۆز يەتكۈزمەك؛ تىكىلمەك، ئېتىبارغا ئالماق.
تەگىرمەن (تيكىرمان) تۆگمەن.
تەگىشمەك (تيكيشمك) ئۇچراشماق، ھوجۇم قىلماق، تۆتۈشماق.
تەگىن (تيكن) ق. تېكىن.
تەگىنچە (تېكىنچە) غىچە// ـ قىچە، يەتكىچە.
تەگىنەتمەك (تينكاتمك) تەڭ قىلماق.
تەگەشدۈرمەك (تينكاشدورمك) ئۇلاشتۇرماق، تارتماق.
تەگەلمەك (تيكالمك) تەڭ بولماق.
تەگەمەك (تينكامك) تەڭلەشتۈرمەك، سېلىشتۇرماق.
تەگىشمەك (تينكشامك) تەڭلەشتۈرمەك.
تەگەشتۈرمەك (تينكاشتورماك) تەڭلەشتۈرمەك.
تەگىمەك (تينكمك) (ئېغىرلىقىنى) ئۇلاشتۇرماق، تارتماق.
تەلبەرەتمەك (تيلباراتماك) سارالاق قىلماق، دېۋانە قىلماق، تەلۋە قىلماق.
تەلبەرەمەك (تيلبارامك) تەلۋىلەشمەك، سارالاق بولماق، دېۋانە بولماق.
تەلۈك (تيلوك) تۆشۈك.
تەمۈر (تيمور) تۆمۈر.
تەگىرگ (تكرك)، پ. تول، مۆلدۈر.
تەگرۈك (تكروك) دۈگىلەك.
تەگى (تكى) ق. تەگىن.
تەگىن (تكين) ـ غىچە/ ـ قىچە/ ـ گىچە/ ـ كېچە...گە قەدەر.
تەڭ (تنك) ق. تەنگە I، I، I.
تەڭبەستە (تنگ بسته) ق. تەنگبەستە.
تەڭ ـ تەڭ (تنگ تنگ) ق. تەنگ ـ تەنگ.
تەڭدەست (تنگ دست) ق. تەنگدەست.
تەڭدەستلىغ (تنگ دستليغ) ق. تەنگدەستلىغ.
تەڭدىل (تنگ دل) ق. تەنگدىل.
تەڭناي (تنگناى) ق. تەنگناي.
تەلاتۇم (تلاطم)، ئە. ئۇرۇلۇش، دولقۇنلارنىڭ بىر ـ بىرىگە ئۇرۇلۇشى؛ مەۋج.
◇پۇر~ (پر~): كۆپ دولقۇنلۇق، زور دولقۇنلۇق.

تەكەللۇم (تكلم) ، ئە . سۆزلەش ؛ گەپلىشىش ، سۆزلىشىش ؛ گەپ ، سۆز . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ ايلاماك) ، ～ **ئەتمەك** (～ ايتماك) ، ～ **كۆرگۈزمەك** (～ كورگوزماك) ، ～ **سۈرمەك** (～ سورماك) : گەپ قىلماق ، سۆزلىمەك ؛ سۆزلەشمەك .

تەكەممۇل (تكمل) ، ئە . تولۇش ، يېتىلىش ، كاملىلىشىش ، مۇكەممەللىشىش .

تەكبەند (تكبند) ، پ . كەمەر ، ئۇلاق .

تەكبىر (تكبير) ، ئە . چوڭايتىش ، زورايتىش ، كېڭەيتىش ؛ ئۇلۇغلاش ، مەدھىيەلەش ، «ئاللاھۇ ئەكبەر (الله اكبر)» دېيىش .

تەكزىب (تكذيب) ، ئە . رەددىيە بېرىش ، بىراۋنىڭ سۆزىنى يالغانغا چىقىرىش ، ئىنكار قىلىش ؛ كاززاپلىق قىلىش . ◇～ **قىلماق** (～ قيلماق) : بىراۋنىڭ گېپىنى يالغانغا چىقارماق ، ئىنكار قىلماق ؛ رەددىيە بەرمەك .

تەكسىر I (تكسير) ، ئە . سۇندۇرۇش ، ئۇشتۇش ، چېقىش ؛ سۇنۇش ؛ تاشقا نەقىش ئويۇش ئۇچۇن ئۇنى قىرىش ، يونۇش ، ئويۇش .

تەكسىر I (تكثير) ، ئە . كۆپەيتىش ، ئاشۇرۇش .

تەكفىر (تكفير) ، ئە . كاپىر دەپ ھۆكۈم قىلىش .

تەكفىن (تكفين) ، ئە . ئۆلۈكنى كېپەنلەش .

تەككە (تكه) ، پ . تاغ ئۆچكىسى ، تېكە .

تەكمىل (تكميل) ، ئە . كامالەتكە يەتكۈزۈش ، كامىل قىلىش ، تولۇقلاش ، تولدۇرۇش ، مۇكەممەللەشتۈرۈش .

تەكۈپو (تكوپو) ق . تەكۈپوي .

تەكۈپوي (تكوپوي) ، پ . بىر نەرسىنىڭ كويىدا يۇگۈرۈش ، چېپىشكە . ◇～ **ئۇرماق** (～ اورماق) ، ◇～ **ئەتمەك** (～ ايتماك) : بىر نەرسىنىڭ كويىدا يۇرمەك ، چاپماق ، پالاقلىماق .

تەكۈتىز (تك وتيز) ، پ . يۇگۈرۈش ، چېپىش .

تەكيە (تكيه) ، پ . سۆيەنچۈك ، يۆلەنچۈك ، تايانچلىق ئارقا تېرەك ، ياستۇق ؛ دەرۋىشلەرنىڭ مەخسۇس تۇرار جايى ، ئۇمۇمى . **ياناقخانا** () ～◇ **قىلماق** (～ قيلماق) : ياتماق ، ئۇخلىماق .

تەكيە گاھ (تكيه كاه) ، پ . يۆلەنچۈك ، تايىنىدىغان جاي ؛ ك . ياردەم بەرگۈچى ، مۇداپىئە قىلغۇچى ، ھىمايچى ، قەلئە ، قورغان .

تەكىرلەنمەك (تيكيرلانمك) تىكلەنمەك ، پىرقىرىماق .

تەكىن (تيكن) . . . گىچە ، . . . غىچە . . . قەدەر ، . . . دەك ، . . . تەك .

تەگرە (تيكره) ئۆپچۆرە ، ئەتراپ . ◇～ **سىدە** (～ سيدا) : ئەتراپىدا .

تەگرەك (تيكراك) ئەتراپ .

تەگرەنمەك (تيكرانمك) چەمبىرەك بولماق ، چۆرگىلىمەك ، ئايلانماق .

تەلەھھوب (تلهب) ، ئە . يالقۇنجاش ، يەنىش ، كۆيۈش .
تەلەۋزون (تلون) ، ئە . رەڭمۇرەڭ بولۇش ؛ ئۆزگىرىپ تۇرۇش ؛ ك . تۇتۇرۇقسىزلىق ، تايىنسىزلىق ، مەيداسىزلىق .
تەلبە (تلبه) تەلۋە ، سارالاق .
تەلبىس (تلبيس) ، ئە - پ . ھىيلە ، مىكىر ، دەيرەڭ ، يالغان .
تەلبىسات (تلبيسات) ، ئە - پ . تەلبىس (~تلبيس)نىڭ كۆپلۈكى : دەيرەڭلەر ، ھىيلە - مىكىرلەر .
تەلپەك (تلپاك) باش كىيىم ، بۆك .
تەلتىڧ (تلطيف) ، ئە . ئەركىلەش ، شېرىن سۆزلەرنى قىلىش .
تەلخ (تلخ) ، پ . ئاچچىق ، ئاچچىل ؛ قايغۇلۇق ، ھەسرەتلىك ؛ مەسخىرىلىك . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئاچچىق قىلماق ، ئېغىر لاتماق ، ئاچچىقىنى كەلتۈرمەك . ◇~ گوفتار (~كفتار) : ئاچچىق سۆزلۈك ؛ ◇~ يىغلاماق (~يېغلاماق) : ئەلەملىك يىغلىماق ، ئاچچىق يىغلىماق .
تەلخكام (تلخ كام) ، پ . قايغۇلۇق ، تۇرمۇشى قىينچىلىقتا ئۆتىدىغان ؛ ئۈمىدسىز . ◇~ ئولماق (~اولماق) : قايغۇرماق ، قىينىلىپ كۈن كەچۈرمەك .
تەلخىس (تلخيص) ، ئە . خۇلاسىلەش ، يىغىنچاقلاش ، ئىخچاملاش ؛ ئىخچام بايان ، ئومۇمىي بايان .
تەلقىن (تلقين) ، ئە . بىرەر مەسىلىنى باشقا كىشىگە ئېنىق قىلىپ چۈشەندۈرۈش ؛ ئاغزاكى بايان ، يولىيورۇق ، تەلىم ، تەكلىپ ، ئۈندەش . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئېنىق چۈشەندۈرمەك ، ئۈقتۇرماق ، يادىغا سالماق ؛ ئۈندىمەك .
تەلل (تل) ، ئە . تۆپە ، ئېگىزلىك ، دۆڭ .
تەلىئە (طليعه) ، ئە . قوشۇننىڭ ئالدىدا مېڭىپ يول ئېچىش ؛ دۈشمەننىڭ ئەھۋالى ھەمدە تۇرار جايى ھەققىدە مەلۇمات ئېلىپ كەلگۈچى ئەسكەر ، ئىلغار .
تەئلىق (تأليق) ، ئە . يىغىش ، توپلاش ، قوشۇش ، بىرىكتۈرۈش ، ئەسەر ، كىتاب يېزىش .
تەئلىق (تعليق) ، ئە . ئېسىش ، ئېسىپ قويۇش ، مۇئەللەق قىلىش ؛ ئېسىلىپ تۇرۇش ؛ كونا ھۆسنىخەتنىڭ بىر تۈرى .
تەلىم (تليم) كۆپ .
تەئلىم (تعليم) ، ئە . بىلدۈرۈش ، ئۆگىتىش ، ئوقۇتۇش ، تەلىم .
تەئلىمات (تعليمات) ، ئە . تەئلىم (تعليم)نىڭ كۆپلۈكى : ئۆگىتىشلەر ، ئوقۇتۇشلار ؛ ئىلىم ، تەلىمات .
تەلئىن (تلعين) ، ئە . قاغاش ، تىللاش ، لەنەت ئېيتىش .
تەئىم (طعم) ، ئە . تەم ، لەززەت .
تەماشا (تماشا) ، پ . كۆرۈش ، كۆرۈپ ھۇزۇرلىنىش .

تەلاج (تلاج) ، پ . ۋاراڭ - چۇرۇڭ ، غەۋغا ، قالايمىقانچىلىق .

تەلاش (تلاش) ، پ . تىپىرلاش ، جان تالىشىش ؛ ئالدىراش ، تىرىشچانلىق ، پۈتۈن كۈچىنى سەرپ قىلىش .

تەلافى (تلافى) ، ئە . قولدىن كەتكەن نەرسىنى قايتىدىن قولغا كىرگۈزۈش ؛ رېمونت قىلىش ، تۈزىتىش ، ئەسلىگە كەلتۈرۈش . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : قولغا كىرگۈزمەك ، ~ مافات (~ مافات) : يوقالغان نەرسىنى تېپىش ، قولدىن كەتكەن نەرسىنى قايتىدىن قولغا كىرگۈزۈش .

تەلاق (طلاق) ، ئە . خوتۇننى قويۇۋېتىش ، خوتۇن بىلەن ئاجرىشىش .

تەلاقا (تلاقى) ، ئە . ئۇچرىشىش ، يولۇقۇش .

تەلالا (تلالا) ، پ . ناخشا ، ئاھاڭ ، كۈي ، ۋارقىراش ، سۈرەن سېلىش ؛ چۈقان .

تەلاھۇق (تلاحق) ، ئە . ئۇچمۇئۇچ كېلىش ، ئارقىمۇئارقا كېلىپ قوشۇلۇش ؛ يەملىشىش ، يېپىشىش ، تۇتىشىش .

تەلايە (طلايە) ، پ . قوشۇننىڭ ئالدىن ماڭار قىسمى ، ئاۋانگارت قىسىم .

تەلە (تلە) ، پ . توزاق ، دام ، ئازگال .

تەلەب (طلب) ، ئە . تىلەك ، ئىستەك ، تەلەپ ، خاھىش ، مەيل . ◇~ ۋادىسى (~ وادىسى) : سوپىلىق مەسلىكىدىكى يەتتە ۋادى (يەتتە دەرىجە)نىڭ بىرىنچىسى .

تەلەبە (طلبە) ، ئە . تالىب (طالب)نىڭ كۆپلۈكى : تەلەپ قىلغۇچىلار ، ئىلىم ئالغۇچىلار ، ئوقۇغۇچىلار .

تەلئەت (طلعت) ، ئە . يۈز ، بەت ، سىرتقى كۆرۈنۈش ، ھۆسن ، چىراي ؛ گۈزەللىك ؛ (كۈن) چىقىش ، (يۇلتۇز) كۆرۈنۈش .

تەلەتتۇف (تلطف) ، ئە . سىلىقلىق ، مېھرىبانلىق ، سەمىمىيلىك ، ئامراقلىق ، ئەركىلەش ، ئەركىلىتىش .

تەلەززۇز (تلذذ) ، ئە . لەززەتلىنىش ، ھۇزۇرلىنىش .

تەلەززۇزات (تلذذات) ، ئە . لەززەتلىنىدىغان نەرسىلەر .

تەلەف (تلف) ، ئە . نابۇتلۇق ، ھالاكەت ، يوق بولۇش ، ئۆلۈش ، گۇمرانلىق ؛ زىيان ، زەرەر . ◇~ بولماق (~ بولماق) : نابۇت بولماق ، ئۆلمەك ، چىقىم بولماق ؛ گۇمران بولماق ، تۈگىمەك .

تەلەففۇز (تلفظ) ، ئە . سۆزلەش ، ئېيتىش ، تەلەپپۇز .

تەلەققى (تلقى) ، ئە . قارشى ئېلىش ، قوبۇل قىلىش ؛ چۈشىنىش . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : قوبۇل قىلماق .

تەلەئلۇئ (تلألؤ) ، ئە . پارلاش ، پارقىراش ، نۇر چېچىش .

تەلەممۇز (تلمذ) ، ئە . شاگىرتلىق ، ئوقۇغۇچىلىق ، ئۆگەنگۈچىلىك .

تەممە چەكمەك (تمە چيكمالك) تۆگمەك ، ئاخىرلاشتۇرماق .
تەمهىد (تمهيد) ، ئە . يېيىش ، ئىچىش ، تۇزۇش ، رەتكە سېلىش ، ئورۇنلاشتۇرۇش ؛ تەرىش ؛ تۇزىتىش .
تەن (تن) ، پ . تۇغقان ، قېرىنداش .
تەنازۇ (تنازع) ، ئە . تالاش ـ تارتىش ؛ مۇنازىرە ، كۆرەش ؛ چېلىشىش .
تەناسۇب (تناسب) ، ئە . ىبر ـ بىرىگە مۇناسىپ بولۇش ، ئۇيغۇنلىشىش ، نىسبەت ، تاناسىپ ؛ مۇناسىۋەت ، ئالاقە .
تەناسۇخ (تناسخ) ، ئە . ئالمىشىش ، روھنىڭ بىر تەندىن يەنە بىر تەنگە كۆچۈشى (بۇددا دىنىنىڭ قارىشى) ؛ ژاقىتنىڭ ئۆتۈشى ، يىللارنىڭ ئالمىشىشى .
تەناسۇل (تناسل) ، ئە . كۆپەيىش ، ئورۇق ـ نەسلىنىڭ كۆپەيىشى ، ئورۇقلىنىش .
تەنافۇر (تنافر) ، ئە . ىبر ـ بىرىسىدىن نەپرەتلىنىش ، بىر ـ بىرىدىن يىرگىنىش ؛ ئەپ بولماسلىق ، يېقىن ئۇتمەسلىك .
تەناقۇز (تناقض) ، ئە . ىبر سۆزنىڭ يەنە بىر سۆزگە زىت كېلىشى ، ئىككى سۆزنىڭ بىر ـ بىرىگە قارشى كېلىشى ؛ زىتلىق ، زىددىيەت ، قارشىلىق .
تەناقۇس (تناقص) ، ئە . بارغانسېرى ئازىيىش ، كېمەيىش ، ئازلاش .
تەناۇل (تناول) ، ئە . يېيىش ، ئىچىش ، غىزالىنىش . ◇ ~ قىلماق (~ قىلماق) : يېمەك ، ئىچمەك ؛ غىزالانماق ، ئىستېمال قىلماق .
تەنە (تنه) ، پ . گەۋدە ، تەن ؛ غول (دەرەخنىڭ) .
تەنە (طعنه) ، ئە . تەنە ، مەسخىرە ، مازاق ؛ ئەيىپلەش ، كەمچىلىكىنى يۈزىگە سېلىش ، سانجىش ، سوقۇش .
تەنەززۇل (تنزل) ، ئە . تۆۋەنلەش ، پەسكە چۈشۈش . ك . ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇش ، كەمتەرلىك .
تەنەففۇر (تنفر) ، ئە . يىرگىنىش ، نەپرەتلىنىش ؛ نارازىلىق .
تەنەففۇس (تنفس) ، ئە . دەم ئېلىش ، نەپەسلىنىش .
تەنەققۇل (تنقل) ، ئە . كۆچۈش ، يۆتكىلىش ؛ ئىچىملىك بىلەن بىرگە ئازراق يېمەك يېيىش ، گېزەك (زاكۇسكا) قىلىش .
تەنەند (تنند) ، پ . ئۆمۈچۈك ، مۇكا .
تەنەئۇم (تنعم) ، ئە . نازۇنېمەتلەر ئىچىدە ياشاش ، پاراغەتلىك ياشاش ، راھەتتە ياشاش ، بەختىيارلىق .
تەنەئۇمات (تنعمات) ، ئە . تەنەئۇم (تنعم) نىڭ كۆپلۈكى : پاراغەتلىك تۇرمۇشلار .
تەنەۋۋۇ (تنوع) ، ئە . تۈرلىنىش ، خىلمۇخىل بولۇش ؛ خىلمۇخىللىق .
تەنبەل (تنبل) ، پ . ھۇرۇن ، ئېرىنچەك ؛ سېمىز ، لومپا .
تەنبۇرە (طنبوره) ، ئە . تەمبۇرىنىڭ كىچىك بىر خىلى .

تەماسىل (تمائيل) ، ئە . تەمسىل (تمثيل)نىڭ كۆپلۈكى : ئوخشاشلىقلار ؛ تەمسىللەر .
تەمام (تمام) ، ئە . ئاخىرىغا يەتتىش ، تۈگەش .
تەمامەن (تماماً) ، ئە . پۈتۈنلەي ، ھەممىسى .
تەمەتتۇ (تمتع) ، ئە . بەھرىلىنىش ، پايدىلىنىش ، ھۇزۇرلىنىش . ◇~ تاپماق (~ تاپماق) : بەھرىلەنمەك ، ھۇزۇرلانماق ، پايدىلانماق ، پايدا تاپماق .
تەمە (تمه) تىمك يار ، ھالاك .
تەمەئ (طمع) ، ئە . ئاچ كۆزلۈك ، تويماسلىق .
تەمەئكار (طمعكار) ، ئە ـ پ . تەمەخور ، ئاچ كۆز .
تەمەسخور (تمسخر) ، ئە . مەسخىرە قىلىش ، مازاق قىلىش . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : مەسخىرە قىلماق ، مازاق قىلماق ، ئەخمەق قىلماق .
تەمەسسۇك (تمسك) ، ئە . چىڭ تۇتۇش ، مەھكەم تۇتۇش ؛ چىڭ تۇرۇش ، قەتئىي تۇرۇش ؛ ئاساس ، ھۆججەت .
تەمەككۇن (تمكن) ھوقۇق ، تەسىر ، كۈچ ـ قۇدرەت ؛ يۆتكىلىش ، ئورۇنلىشىش ، بەرقارار بولۇش .
تەمەللۇق (تملق) يېلىنىش ، يالۇرۇش ، ساختا تەزىم ، يالغان ھۆرمەت ، خۇشامەت .
تەمەللۇك (تملك) ، ئە . ئىگە بولغانلىق ، بىرەر مۇلۇكنى ئۆز ئىلكىگە ئالغانلىق ؛ مۇلۇك .
تەمەننا (تمنا) ، ئە . ئىستەك ، ئارزۇ . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلامك) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ئارزۇ قىلماق ، تىلىمەك ، ئىزدىنمەك .
تەمەننايى خام (تمنا خام) ، ئە ـ پ . خام خىيال ، ئەملىگە ئاشمايدىغان ئۈمىد .
تەمەۋۇج (تموج) ، ئە . مەۋج ئۇرۇش ، دولقۇنلىنىش ، چايقىلىش . ◇~ سالماق (~ سالماق) : دولقۇنلاندۇرماق ، چايقالدۇرماق .
تەمەۋۇل (تمول) ، ئە . مال ـ بىساتى كۆپلۈك ، بايلىق ؛ ھاجەتسىزلىك ؛ مال ـ بايلىق .
تەمتەراق (طمطراق) ، ئە . ھەشەمەت ، دەبدەبە ؛ مۇبالىغە .
تەمسىل (تمثيل) ، ئە . مىسال كەلتۈرۈش ، ئوخشىتىش ؛ تەمسىل .
تەمغا (تمغا) ق . تامغا .
تەمغاچى (تمغاچى) ق . تامغاچى .
تەمغە (تمغه) ق . تامغا .
تەمكىن (تمكين) ، ئە . چىدام ، غەيرەت ، ئېغىرلىق ؛ ئېغىر تەبىئەتلىك ؛ سۈلەت ، ھەيۋەت . ◇ سىپەھر~ (سپهر~) : ئاسماندەك ۋەزمىن ؛ ھەيۋەتلىك . ◇~ تاپماق (~ تاپماق) : ئېغىر ـ بېسىق بولماق ، بىر جايدا قارار تاپماق .
تەملىك (تمليك) ، ئە . باشقىلارنى مۇلۇككە ئىگە قىلىش ، بىر نەرسىگە ئېرىشتۈرۈش ؛ ھوقۇق بېرىش ؛ ئىشەك تاقايدىغان دەم .
تەممە بىلخەير (تمه بالخير) ، ئە . ياخشىلىق بىلەن ئاخىرلاشتى .

تەنگی (تنکی) تارچۇق ، تارچىلىق ؛ نامراتلىق ، مۇشكۇللۇك تاغ يولى ، جىلغا .
تەننۇر (تنور) ، ئە . ئوچاق ، مەش ؛ تونۇر .
تونۇر (تنور) ق . تەننۇر .
تەنۇرە (تنورە) ، پ . پەرتۇق . ◇چەرمىن~ (چرمين~) : تېرە پەرتۇق ، كۆن پەرتۇق .
تەنۇمەند (تنومند) ، پ . كۈچلۈك ، قۇۋۋەتلىك ، ساغلام ، سېمىز ، گەۋدىلىك . ◇نا~ (نا ~) : كۈچسىز ، ساقسىز ، ئاجىز .
تەنۋىر (تنوير) ، ئە . يورۇتۇش ، يالتىرىتىش ، نۇرلاندۇرۇش .
تەنۋىن (تنوين) ، ئە . ئەرەبچىدە ئىسىملارنىڭ ئاخىرىغا «ن» تاۋۇشىنى قوشۇپ ئېيتىش ، يەنى نۇنلاشتۇرۇش .
تەھ (تە) ، پ . تەكت ، ئاست ؛ قات ؛ كىچىك ◇~خەر (~خر) : ئېشەكنىڭ بالىسى .
تەھارەت (طهارت) ، ئە . پاكىزلىق ، پاكلىق ، تازىلىق ، پاكلىنىش ، تازىلىنىش .
تەھاشى (تحاشى) ، ئە . بىرەر نەرسىدىن قورقۇپ چەتلىشىش ، چېكىنىش ؛ ئۆزىنى تارتىش ، تارتىنىش ، ئۆزىنى قاچۇرۇش ، قېچىش ، رەت قىلىش .
تەھەتتۇك (تهتك) ، ئە . پەردە يىرتىلىش ، شەرمەندە بولۇش ، رەسۋالىق . ◇~بولماق (~بولماق) : رەسۋا بولماق ، شەرمەندە بولماق .
تەھەججۇد (تهجد) ، ئە . تۈن كېچىدە تۇرۇپ ناماز ئوقۇش ، كېچىلىك ناماز ؛ تۈنەش ، تۈنەك .
تەھەررۇك (تحرك) ، ئە . قىمىرلاش ، مىدىرلاش ، ھەرىكەتلىنىش . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ھەرىكەت قىلماق ؛ ◇~تاپماق (~تاپماق) : ھەرىكەتلەنمەك ؛ ◇~ئەھلى (~اهلى) : ھەرىكەت قىلىپ تۇرغۇچى كىشىلەر .
تەھەرمۇز (تهرمز) ، ئە . ھارامزادىلىك ، قەللاپلىق .
تەھەسسۇر (تحسر) ، ئە . ھەسرەت چېكىش ، ئەپسۇسلىنىش ؛ ئازابلىنىش ، قايغۇرۇش .
تەھەففۇز (تحفظ) ، ئە . ساقلىنىش ، ئۆز - ئۆزىنى ساقلاش ، ئالدىنى ئېلىش .
تەھەققۇق (تحقق) ، ئە . مۇقىملىشىش ، رەسمىيلىشىش ، ئاخىرقى قارارغا كېلىش ، ئەمەلگە ئېشىش ، ھەقىقەتكە ئايلىنىش ، ئىسپاتلىنىش .
تەھەككۇم (تحكم) ، ئە . ھۆكۈم سۈرۈش ، ئىدارە قىلىش ، باشقۇرۇش ؛ زورلۇق - زۇمبۇلۇق قىلىش .
تەھەمتەن (تحمتن) ، پ . باھادىر ، پالۋان ؛ «شاھنامە»دىكى رۇستەمنىڭ لەقىمى .
تەھەممۇل (تحمل) ، ئە . تاقەت ، سەۋر ، چىدام ، بەرداشلىق ؛ چىڭ تۇرۇش . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~كۆرگۈزمەك (~كوركوزماك) : چىدىماق ، ئېغىرلىقنى كۆتۈرمەك ، سەۋر قىلماق .
تەھەۋۋۇر (تهور) ، ئە . غەزەپ ۋە شىددەت بىلەن ھۇجۇم قىلىش ، غەزەپلىنىپ قايناپ كېتىش ؛ قاراملىق ، يەڭگىللىك ، ئالدىراقسانلىق ؛ بىشەملىك .
تەھەۋۋۇل (تحول) ، ئە . ئۆزگىرىش ، ئايلىنىش ، بىر خىل ھالەتتىن يەنە بىر خىل ھالەتكە ئۆتۈش .

تەنبۇل (تنبول) ، پ . تاماقنا سېلىنىدىغان بىر خىل خۇشبۇي يوپۇرماق .
تەنبىھ (تنبيه) ، ئە . ئويغىتىش ؛ جازالاش ، ئەيىبلەش ؛ ئاگاھلاندۇرۇش .
تەنپۇش (تن پوش) ، پ . كىيىم ، يېپىنچا .
تەنتەنە (طنطنه) ، ئە . داقا ـ دۇمباق ساداسى ، شاۋقۇن ـ سۇرەن ، سائەت ، قوڭغۇراق ، شاۋقۇن . ك . كۆركەملىك ، پۇزۇرلۇق .
تەندۇرۇست (تندرست) ، پ . ساغلام ، سالامەت . ◇~ ئولماق (~اولماق) : ساقايماق ، تۈزەلمەك ، ئوڭلانماق .
تەنزىھ (تنزيه) ، ئە . گۇناھتىن پاكلاش ، يامان ئىشلاردىن قول ئۈزدۇرۇش ؛ پاك ، غۇبار-سىز .
تەنسىق (تنصيق) ، ئە . بىر نەرسىنى ئىككىگە تەپمۇتەك قىلىپ بۆلۈش . ◇~ قىلماق (~قىلماق) : ئىككىگە بۆلمەك ، يېرىمىنى ئاجراتماق .
تەنقال (تنقال) بەلگىلەنگەن جايغا يىغىلىش توغرىسىدا ئەسكەرلەرگە بۇيرۇق قىلىش ياكى خەۋەر بېرىش .
تەنقىر (تنقير) ، ئە . ئويۇش ، كولاش . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : كولىماق .
تەنقىس (تنقيص) ، ئە . ئازايتىش ، كېمەيتىش ، يېتىشمەسلىك ، قىسلىق ؛ كەم نەرسە ؛ سەقسلىش . ◇~ تاپماق (~تاپماق) : تۆگەپ قالماق ، قىسىلماق . ◇~ بەرمەك (~بيرماك) : سەقسلماق ، كېمەيتمەك .
تەنقىھ (تنقيح) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ كېرەكسىز قىسمىنى چىقىرىپ تاشلاش ، شاكىلىنى چىقىرىپ مېغىزىنى ئېلىش ؛ تۈزىتىش ، بېزەش ، تەكشۈرۈش .
تەنكىر (تنكير) ، ئە . قىياپىتىنى يوشۇرۇش ، ئەسلى قىياپىتىنى ئۆزگەرتىش ، پەردەز-لەش ؛ گىراماتىكىدا ئىسىملارنى بىتايىن شەكلىگە كەلتۈرۈش ، مەجھۇللاشتۇرۇش .
تەنگ I (تنگ) ، پ . تار ، قىس ، زىچ ؛ قىسقا . ◇ دىلىتەنگ (دل تنگ) : يۈرىكى قىسىل-غان ، غەمكىن ، زېرىككەن . ◇~ نەپەس (~نفس) : نەپەسى سەقسلىش .
تەنگ I (تنك) ، پ . ئۆلچەك .
تەنگ II (تنك) بىر ئېشەكلىك يۈك ؛ بىر تاي ، بىر توپ ، بىر تېڭىق .
تەنگبەستە (تنگ بسته) ، پ . مۇستەھكەم ، ئۇلىڭى چىڭ تارتىلغان .
تەنگ ـ تەنگ (تنك ـ تنك) توپ ـ توپ ، تاي ـ تاي (مال) .
تەنگدەست (تنگ دست) ، پ . نامراد ، كەمبەغەل ، قولى قىسقا .
تەنگدەستلىغ (تنگ دستليغ) نامراتلىق ، يوقسۇللۇق ، پېقىرلىق .
تەنگدىل (تنگدل) ، پ . ھەسرەتلىك ، قايغۇلۇق ، غەمكىن ، يۈرىكى قىسىلغان .
تەنگ سال (تنگ سال) ، پ . قەھەتچىلىك يىلى .
تەنگناي (تنگ ناي) ، پ . تار يول ؛ گال ، بوغاز ، كېكسىرتەك .
تەنگۈداز (تن گداز) ، پ . بەدەننى كۆيدۇرگۈچى ، بەدەننى قىزىتقۇچى ، بەدەننى ئېرىتكۈچى .

تەھلۈكە (تهلكه) ، ئە . ئۆلۈش ، ھالاك بولۇش ، ئۆلۈم ھەۋىسى .
تەھلىكە (تهلكه) ق . تەھلۈكە .
تەھلىل (تحليل) ، ئە . مۇرەككەپ بىر نەرسىنى بۆلەكلەرگە بۆلۈپ تەكشۈرۈش ، تۈگۈنلەرنى يېشىش ، ھەزىم قىلىش ؛ ئېرىتىش ، پارچىلاش .
تەھمىل (تحميل) مەجبۇرىيەت ، مەجبۇرىي سېلىق .
تەھنۇقرە (تحنقره) ئاستى كۆمۈش ، ئۈستى ئالتۇن ، تېگى كۆمۈش ، يۈزى ئالتۇن .
تەھنىئەت (تهنئة) ق . تەھنىيەت .
تەھنىيەت (تحنيت) ، پ . قۇتلۇقلاش ، تەبرىكلەش .
تەھۇر (طهور) ، ئە . ئىنتايىن ساپ ، ناھايىتى پاك .
تەھۇر (طهورا) پاك ، ساپ . ◇~بادەسى (~بادەسى) : ساپ ۋە پاكىز شاراب ، ئۆتكۈر شاراب . ◇~شەربەتى (~شربتى) :ئەڭ شېرىن شەربەت .
تەھۋىل (تحويل) ، ئە . بىر نەرسىنى بىر ھالدىن باشقا بىر ھالغا كىرگۈزۈش ، ئۆزگەرتىش ؛ تاپشۇرۇش ، ئۆتكۈزۈش ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە قۇياشنىڭ بىر بۇرجىدىن ئىككىنچى بىر بۇرجىگە ئۆتۈشى .
تەھۋىلدار (تحويل دار) ، ئە - پ . خەزىنىدار ، خەزىنىچى .
تەھىيە I (تحيه) ، ئە . سالام ، تەبرىك ، دۇئا ، ماختاش ؛ تىرىكلىك بېرىش ، ھاياتلىق بېغىشلاش .
تەھىيە I (تهيه) ، ئە . تەييارلىق ، تەمىنات ؛ تەييارلاش ، ھازىرلاش .
تەھىيەت (تحيت) ، ق . تەھىيە I .
تەھىييات (تحيات) ، ئە . تەھىيەت (تحيت)نىڭ كۆپلۈكى : تەبرىكلەر ، سالاملار .
تەۋئ (طوع) ، ئە . بويسۇنۇش ، ئىتائەت قىلىش ؛ مەيل ، خاھىش ، ئىختىيار . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : خالىماق ، مايىل بولماق .
تەۋابىئ (توابع) ، ئە . تابىئ (تابع)نىڭ كۆپلۈكى : تەئەللۇقات ، تەۋەلىكلەر ، تەۋە نەرسىلەر ، ئەگەشكۈچىلەر ، تەۋەلىكىدىكى كىشىلەر .
تەۋاتۇر (تواتر) ، ئە . ئارقىمۇئارقا ، كەينى - كەينىدىن ، ئۈزۈلمەستىن ؛ تارقىلىش ، يېيىلىش ، ئېغىزدىن - ئېغىزغا كۆچۈپ يۈرگەن رىۋايەت .
تەۋاچى (تواچى) پادىشاھنىڭ بۇيرۇق ۋە تاپشۇرۇقلىرىنى تېگىشلىك يەرلەرگە يەتكۈزگۈچى ھەم ئۇنى ئەمەلىيلەشتۈرگۈچى ئەمەلدار .
تەۋارۇد (توارد) ، ئە . ئىككى شائىرنىڭ شېئىرى تاسادىپەن مەنداش بولۇپ قېلىش .
تەۋاريخ (تواريخ) ، ئە . تارىخ (تاريخ)نىڭ كۆپلۈكى : تارىخلار .
تەۋازۇئ (تواضع) ، ئە . ئەدەپچانلىق ؛ كەمتەرلىك ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇش ؛ ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : كەمتەرلىك قىلماق ، ئۆزىنى ئەدەپچان تۇتماق .
تەۋازۇن (توازن) ، ئە . تەڭپۇڭلۇق ، باراۋەرلىك .

تەھەييۇر (تەير) ، ئە . ھەيران قېلىش ، ھەيران بولۇش ، چۆچۈپ كېتىش .
تەھەييۇرات (تەيرات) ، ئە . تەھەييۇر (تەير) نىڭ كۆپلۈكى : ھەيرانلىقلار .
تەھ ـ بەتەھ (تەبتە) ، پ . قاتمۇقات ، قەۋەتمۇقەۋەت .
تەھت (تەت) ، ئە . ئاست ، تەكت . ◇~ فەرماندا (~ فرماندا) : ھۆكمى . ◇~ قەلئە (~ قلعه) : قەلئە ئاستى .
تەھتە سىسەرا (تەت الثرى) ، ئە . يەر ئاستى .
تەھدىد I (تەدىد) ، ئە . قورقۇتۇش ، دوق قىلىش ، ھەيۋە قىلىش . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : قورقۇتماق .
تەھدىد I (تەدىد) ، ئە . چەكلەش ، چېگرالاش ، دائىرىسىنى بەلگىلەش .
تەھرىر (تەرير) ، ئە . يېزىش ، ئەسەر يېزىش ؛ تەھرىرلەش . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : يازماق ، ئەسەر يازماق ؛ تەھرىرلىمەك .
تەھرىرات (تەريرات) ، ئە . تەھرىر (تەرير) نىڭ كۆپلۈكى : يېزىشلار ، يېزىلغان كىتابلار ، تەھرىرلەشلەر .
تەھرىس (تەريص) ، ئە . ھېرىسلەندۇرۇش ، ھېرىسنى ئويغىتىش ، تەمە قوزغاش ، ھەۋەسلەندۇرۇش ؛ ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : تەمە قىلدۇرماق ، ھېرىسلاندۇرماق .
تەھرىق (تەريق) ، ئە . بۇرمىلاش ، ئويدۇرۇپ چىقىرىش ، ئۆزگەرتىش ، بۇزۇش .
تەھرىك (تەريك) ، ئە . ھەرىكەتكە كەلتۈرۈش ، قېيىرلىتىش ، قوزغاش ، مىدىرلىتىش .
تەھرىم (تەريم) ، ئە . چەكلەش ، مەنئى قىلىش ، مەھرۇم قىلىش ، تارتىۋېلىش .
تەھرىمى (تەريمى) ، ئە . مەنئى قىلىنغان ، چەكلەنگەن .
تەھزىب (تەھذيب) ، ئە . تۈزىتىش ، توغرىلاش ؛ تازىلاش ، پاكىزلاش ؛ تەلىم بېرىش ، يول كۆرسىتىش ، يېتەكلەش .
تەھزىر (تەذير) ، ئە . ھەزەر ئەيلىتىش ، ئاگاھلاندۇرۇش ، قاچۇرۇش ، چەتلەشتۈرۈش ، توسۇش ، چەكلەش .
تەھسىل (تەحصيل) ، ئە . ھاسىل قىلىش ، ھوسۇل ئېلىش ؛ ئۈگىنىۋېلىش . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ئوقۇماق ، ئىلىم ئۆگەنمەك ، ئۇنۇم ھاسىل قىلماق .
تەھسىلدار (تەحصيل دار) ، ئە ـ پ . سېلىق يىغقۇچى ، باجگىر .
تەھسىن (تەحسين) ، ئە . ئاپىرىن ئوقۇش ، تەقدىرلەش ، مەدھىيەلەش ، ماختاش . ◇~ ئەيلەمەك ، ئەتمەك (~ ايلاماك ، ايتماك) : ماختىماق ، ئاپىرىن ئوقۇماق .
تەھقىر (تەحقير) ، ئە . پەس كۆرۈش ، كەمسىتىش ، خورلاش .
تەھقىق (تەحقيق) ، ئە . راست ، چىن ؛ بىرەر نەرسىنىڭ ھەقىقىتىنى ئىزدەش ، تەكشۈرۈپ كۆرۈش ، راستىنى چىقىرىش ، ھەقىقەتلەش . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : تەكشۈرمەك ، ئەملىيلەشتۈرمەك .

تەۋەللا (تولا) ، ئە . دوستلۇق ، دوست تۇتۇش ؛ ئۇمىد ، ئۇمىدلىنىش ، يالۋۇرۇش . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : دوست تۇتماق ، ئۇمىدلەندۈرمەك ، تىلىمەك ، يالۋۇرماق .

تەۋەللۇد (تولد) ، ئە . تۇغۇلۇش ، دۇنياغا كېلىش . ◇~ تاپماق (~ تاپماق) : تۇغۇلماق .

تەۋەئەم (توأم) ، پ . ماس ، ماس كېلىدىغان ، مۇڭاپىق ؛ قوشكېزەك بالىنىڭ بىرسى .

تەۋەمان I (توامان) ، پ . قوشكېزەك .

تەۋەھھۇم (توهم) ، ئە . ۋەھىمىگە چۈشۈش ، قورقۇش ، ئەندىشە ؛ تەھلىكە . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلامك) : قورقماق ، ۋەھىمىگە چۈشمەك .

تەۋبە (توبه) ، ئە . پۈشايمان ، نادامەت ، خاتا قىلىپ قويغانلىقىغا ئۆكۈنۈش ، توۋا .

تەۋبىخ (توبيخ) ، پ . ئەيىبلەش ، سۆكۈش ، قاتتىق تەنقىدلەش .

تەۋجىھ (توجيه) ، ئە . بىر تەرەپكە يۈزلەندۈرۈش ، بىر تەرەپكە ماڭدۇرۇش ؛ بەلگىلىمە ، كۆرسەتمە . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : يۈزلەندۈرمەك ؛ بەلگىلىمەك ؛ كۆرسەتمەك .

تەۋدىئ (توديع) ، ئە . خەيرلىشىش ، ۋىدالىشىش . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : خەيرلەشمەك ، ئۇزاتماق .

تەۋر (طور) ، ئە . رەۋىش ، يوسۇن ، تەرز ، ئۇسۇل ، چارە ، ئادەت ، قىلىق ، تەرتىپ ، قائىدە ، چەك ، چېگرا . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : بىر نەرسىگە ئۆگەنمەك ، ئادەت قىلماق .

تەۋرات (تورات ، توريت) ، ئە . يەھۇدىيلارنىڭ دىنىي كىتابى (مۇسا پەيغەمبەرگە نازىل بولغان دەپىلىدۇ) . ◇~ ئەھلى (اهل~) : مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئۈممەتلىرى .

تەۋرىي (طورى) ، ئە . قائىدىگە مۇڭاپىق ، جايىدا ، ياخشى .

تەۋزىئ (توزيع) ، ئە . تارقىتىش ، بۆلۈپ بېرىش ، تەقسىم قىلىش .

تەۋزىھ (توضيح) ، ئە . ئىزاھلاش ، شەرھلەش ، روشەنلەشتۈرۈش ، ئوچۇقلاشتۇرۇش . ~ ◇ بەرمەك (~ بيرماك) ، ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : روشەن قىلماق ، ئايدىڭلاشتۇرماق ، ئىزاھلىماق .

تەۋسەن (توسن) ، پ . توسۇن ، شاش ، بويسۇنماس ، قەيسەر ؛ شاش ئات ، چاپقۇر ئات ، توسۇن ئات .

تەۋسەنى تەخەييۇل (توسن تخيل) ، پە . خىيال ئېتى ، خىيال .

تەۋسىئ (توسيع) ، ئە . كېڭەيتىش ، چوڭايتىش ، زورايتىش ؛ كەڭلىك ، كەڭچىلىك .

تەۋسىت (توسيط) ، ئە . ۋاستە قىلىش ، ئوتتۇرىدا تۇرغۇزۇش ؛ كېسىش ، مۇرەسسە قىلىش .

تەۋسىف (توصيف) ، ئە . سۈپەتلەش ، ماختاش ، تەرىپلەش ؛ تەسۋىرلەش .

تەۋسىيە (توصيه) ، ئە . تاپىلاش ، بىر ئىشنى تاپشۇرۇش ؛ تونۇشتۇرۇش ، نەسىھەت قىلىش ، مەسلىھەت بېرىش ، مەسلىھەت تەرىقىسىدە تونۇشتۇرۇش .

تەۋق (طوق) ، ئە . تاۋاپ ، زىيارەت ، ئايلىنىش ، چۆرگىلەش .

تەۋقگاھ (طوقگاه) ، ئە ـ پ . زىيارەتگاھ ، تاۋاپ قىلىنىدىغان جاي .

تەۋاق (طواق) ، ئە . بىرەر نەرسىنىڭ ئەتراپىنى ئايلىنىش ، بىرەر نەرسىنى چۆرىدەپ ئايلىنىش ، زىيارەت ، تاۋاپ .

تەۋافۇق (توافق) ، ئە . بىرلىككە كېلىش ، پىكىر بىرلىككىگە كېلىش ، بىر ـ بىرىنىڭ پىكرىگە قوشۇلۇش ، بىر ـ بىرىگە مۇۋاپىقلىشىش .

تەۋالى (توالى) ، ئە . ئارقا ـ ئارقىدىن ، ئۇزۇلمەستىن ، بىر ـ بىرىگە ئۇلىشىپ .

تەۋان I (توان) ، پ . قابىلىيەت ، ئىقتىدار ، تالانت ، كۈچ ، قۇۋۋەت ؛ چىدام . ◇نا~ (نا~) : كۈچسىز ، زەئىپ .

تەۋانا (توانا) ، پ . كۈچلۈك ، قۇۋۋەتلىك ، قۇدرەتلىك ؛ ساغلام . ◇نا~ (نا~) : كۈچسىز ، قۇۋۋەتسىز ، قۇدرەتسىز .

تەۋانگەر (توانكر) ، پ . كۈچلۈك ، قۇۋۋەتلىك ، قۇدرەتلىك ، باي ، بەدۆلەت .

تەۋائىف (طوائف) ق . تەۋايىف

تەۋايىف (طوايف) ، ئە . تائىفە (طائفە)نىڭ كۆپلۈكى : گۇرۇھلار ، تائىپىلەر ، قەبىلىلەر ، ئۇرۇقلار .

تەۋە I (تيوه) تۆگە .

تەۋە I (توا) تۆگە .

تەۋەرمەك (تيوارمك) ق . تەۋرۈك .

تەۋرەتمەك (تيوراتماك) ق . تۆۋرەتمەك .

تەۋرەلمەك (تيورالماك) ق . تۆۋرەلمەك .

تەۋرەمەك (تيورالماك) ق . تۆۋرەمەك .

تەۋرۈك (تيوروك) تۆۋرۈك ، چەمبىرەك ، قورشاۋ .

تەۋەججۇھ (توجه) ، ئە . يۈزلىنىش ، يۈزىنى مۇئەييەن بىر تەرەپكە قارىتىش ، خەيرىخاھلىق بىلەن قاراش . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) : يۈزلەنمەك ، بۇرۇلماق ، قارىماق .

تەۋەسسۇت (توسط) ، ئە . ئارىغا چۈشۈش ، ياراشتۇرۇش ، كېلىشتۇرۇپ قويۇش ، ئوتتۇرىدا تۇرۇش ، ۋاستە بولۇش ، كېلىشتۈرگۈچى .

تەۋەسسۇل (توسل) ، ئە . ۋاستە قىلىش ، تاينىش ، بانا ، سەۋەب ، تىلەش ، يېلىنىش ، يالۋۇرۇش .

تەۋەققۇ (توقع) ، ئە . بىرەر ئىشنىڭ ۋۇجۇتقا چىقىشىنى تىلەش ، ئۈمىد بىلەن قاراش ، مۆلچەرلەش . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~ ئەتمەك (~ايتماك) : ئۈمىد قىلماق ، كۈتمەك .

تەۋەققۇف (توقف) ، ئە . توختاش ، جىم تۇرۇش . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : توختىماق ، جىم تۇرماق ، ھايال بولماق ، تۇرماق .

تەۋەككۇل (توكل) ، ئە . ۋەكىل قىلىش ؛ ئىشىنىش ، تاينىش ، ئىشەنچ قىلىش ؛ ھاۋالە قىلىش .

تەيەران (طيران) ، ف . ئۇچۇش ، پەرۋاز ، ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈش ، ھاۋاغا كۆتۈرۈلۈش . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : ئۇچماق ، پەرۋاز قىلماق .

تەيەققۇز (تيقظ) ، ف . ئويغۇدىن ئويغىنىش ، غەپلەتتىن ئويغىنىش ، سەگەكلىشىش .

تەيەققۇن (تيقن) ، ف . تولۇق ئىشىنىش ، چوڭقۇر ئىشىنىش ، تولۇق بىلىش ، ھەممىنى بىلىش .

تەيەممۇم (تيمم) ، ف . سۇ ئوردىدا باشقا نەرسىنى ئىشلىتىپ تازىلىق قىلىش ، سۇ تېپىلمىغاندا قۇم ياكى توپا بىلەن تەرەت ئېلىش .

تەيەممۇن (تيمن) ، ف . ياخشىلىقتىن بىشارەت ، تەلەي ، مۇژدەپەقىيەت .

تەير (طير) ، ف . ئۇچۇش ؛ قۇش . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : ئۇچماق . ◇ لىسانۇت~ (لسان الطير~) : قۇش تىلى .

تەيران (طيران) ق . تەيەران .

تەيلەسان (طيلسان) ، ف . سايىلىك ، ياغلىق ، يەكتەك ، تاش چاپان ، يېپىنچا .

تەئىيد (تأييد) ، ف . قۇۋۋەتلەش ، مۇستەھكەملەش ، قوللاش ، جەزملەشتۈرۈش ؛ ئىسپاتلاش .

تەئىين (تعيين) ، ف . بەلگىلەش ، مۇئەييەنلەشتۈرۈش ، تەيىن .

تەييى ئەرز (طى ارض) ، ف ـ ش . يەر يۈزىنى ياكى ئۇزاق يولنى ئاز ۋاقىت ئىچىدە كېزىپ بولۇش .

تەييىب (طيب) ، ف . ياخشى ، ئوبدان ، بەلەن ، پاكىز .

تەييىبات (طيبات) ، ف . تەييىب (طيب) نىڭ كۆپلۈكى : ياخشى نەرسىلەر ، ئېسىل نەرسىلەر ، پاك نەرسىلەر ، ئېسىللىكلەر .

توبەتو (توبتو) ق . تو ـ بەرتو .

تو ـ بەرتو (توبرتو) ، پ . قاتمۇقات ، ئۈستمۇئۈست ، تۆپە ـ تۆپىلەپ .

توبۇلغا (توبولغا) ق . دوبۇلغا .

توپچاق (تپچاق ، توپچاق) چاپقۇر ئات ، جەڭ ئېتى ، يورغا ئات ، نەسىللىك ئات ؛ دۇگىلەك .

توختاۋۇل (توختاول) ساقچى .

تورا (تورا) يوغان قالقان ؛ ئىستىمكام ، توساق .

تورغام (تورغام) توغرام (مىقدار) .

تورغاماغ (تورغاماغ) ق . توغراماق .

تورغاماق (تورغاماق) توغرىماق .

تورقا (تورقا) يىپەك گەزلىمە ، دۇردۇن ؛ يىپەك كىيىم .

تورقە (تورقه) ق . تورقا .

تورلۇغ (تورلۇغ) ق . تورلۇق .

تورلۇق (تورلۇق) چېدىر يوپۇقى ، كىگىز ئۆينىڭ ئۈستىگە ياپىدىغان يوپۇق .

تەۋفىر (توفير) ، ئە . ئارتتۇرۇش ، كۆپەيتىش ، پايدا . ◇~ **ئەتمەك** (~ايتماك) : كۆپەيتمەك .

تەۋفىق (توفيق) ، ئە . مۇۋەپپەقىيەت ، نەتىجە ، مۇۋەپپەقىيەتكە ئىگە قىلىش ؛ مۇۋاپىقلاشتۇرۇش ؛ مۇۋاپىقلىق ، ئۇيغۇنلۇق ؛ ياردەم ، مەدەت . ◇~ **ئەھلى** (~اھلى) : تەلىپىگە يەتكەن ، ياخشىلىققا ئېرىشكەن كىشىلەر .

تەۋق (طوق) ، ئە . بويۇنغا باغلايدىغان باغ ، مارجان تىزىقى ، بەزى قۇشلارنىڭ بوينىدىكى ھالقىسىمان سىزىق ؛ گۇناھكارلارنىڭ بوينىغا سېلىنىدىغان قوۋۇق .

تەۋقىل لەئن (طوق اللعن) ، ئە - پ . توقا لەنەت ، لەنەت ھالقىسى .

تەۋقىئ (توقيع) ، ئە . پادىشاھنىڭ يارلىق ، بۇيرۇق ۋە پەرمانلىرىغا سېلىنىدىغان مەخسۇس بەلگە ، شۇ خىل بەلگە قويۇلغان بۇيرۇق ، پەرمان ۋە يارلىق ؛ تامغا ، ئىمزا .

تەۋقىر (توقير) ، ئە . ھۆرمەتلەش ، ئۇلۇغلاش ، ئەزىزلەش .

تەۋقىرات (توقيرات) ، ئە . تەۋقىر (توقير)نىڭ كۆپلۈكى : ھۆرمەتلەشلەر .

تەۋقىف (توقيف) ، ئە . توختىتىش ، توختىتىپ قويۇش ، قاماققا ئېلىش ، مەنئى قىلىش ، پېچەتلەش ، مۇسادىرە قىلىش .

تەۋلە (طوله) ق . تەۋىلە .

تەۋلۈك (تولوك) سوتكا ، سوتكىلىق .

تەۋلىد (توليد) ، ئە . تۇغدۇرۇش ، دۇنياغا كەلتۈرۈش ، ياساش ، ۋۇجۇتقا چىقىرىش .

تەۋلىييەت (توليت) ۋەقف يەرلەرنى باشقۇرۇش ، مۇتەۋەللىلىك .

تەۋھىد (توحيد) ، ئە . ئىلاھنى يەككە دەپ بىلىش ، بىر ئىلاھلىق نەزەرىيەسى ؛ (تەسەۋۋۇف تەلىماتى بويىچە) ھەقىقەتكە ئېرىشىش - كىشى روھىنىڭ ئىلاھ ، ئىلاھىي روھ بىلەن قوشۇلۇپ كېتىشى ، ئاللاھقا ئېرىشىش ؛ سوفىيلىقنىڭ بەشىنچى دەۋرى . ◇ **قىسم~ ئەيلەمەك** (قسم~ايلاماك) : ئەزەلدە يەككە قىلىپ ياراتماق .

تەئۋىز I (تعويض) ، ئە . بىر نەرسىنى ئىككىنچى بىر نەرسىنىڭ ئورنىغا دەسسىتىش .

تەئۋىز II (تعويذ) ، ئە . خۇراپىي چۈشەنچە بويىچە كۆز تېگىش ۋە باشقا پېشكەللىكلەرنى قايتۇرۇش ئۈچۈن دۇئا يېزىلغان تۇمار .

تەئۋىق (تعويق) ، ئە . سوزۇش ، كېچىكتۈرۈش ، توسالغۇلۇق قىلىش ، مەنئى قىلىش ، چەكلەش ؛ بەندكە ئېلىش .

تەۋىل (طويل) ، ئە . ئۇزۇن .

تەئۋىل (تأويل) ، ئە . ئىزاھلاش ، چۈشەندۈرۈش ؛ باشقىچە چۈشەندۈرۈش ، چۈشنى ئۆرۈش .

تەۋىلە (طويله) ، پ . ئاتخانا ، ئات ئېغىلى (چوڭ) .

تەي (طى) ، ئە . يۈرۈش ، كېزىش ، بېسىپ ئۆتۈش . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) ، ~ **ئەتمەك** (~ايتماك) ، ~ **قىلماق** (~قيلماق) : يۈرمەك ، كەزمەك ، بېسىپ ئۆتمەك .

تەيالىسە (طيالىسە) ، ئە . تەيلەسان (طيلسان)نىڭ كۆپلۈكى : (ق . تەيلەسان) .

تولانماق I (تولانماق) ئاۋۇنماق ، تەسەللى تاپماق .
تولغاشماق (تولغاشماق) ئۆرۈلۈشمەك ، بۈرۈلۈشماق ، تولغاشماق ، ئېشىلمەك .
تولغاق (تلغاق) دولقۇن ، ئۆپقۇن .
تولغاماق (تولغاماق) قايرىماق ، بۈرىماق ، ئەشمەك ، تولغىماق . ◇باش~ (باش~) ، بويۇن~ (بويۇن~) : بويۇن تولغىماق ، تەكلىپنى رەت قىلماق ، باش تارتماق .
تولغاما (تولغامە) ئايلىنىپ ھۇجۇم قىلىش ، قاپىلىش .
تولغاندۇرماق (تولغاندۇرماق) ئايلاندۇرماق ، چايقالدۇرماق ، دولقۇنلاتماق .
تولۇ (تولو) تولۇق ، پۈتۈن ، كەمچىلىكسىز .
تومالاق (تومالاق) دۆگىلەك ، شارسىمان يۇمىلاق .
تومماق (تومماق) دەريانى بويلاپ تۆۋەن ماڭماق .
تونامماق (تونامماق) كىيىمنى يەشمەك ، سويماق .
تونگۈز (تنكوز) توڭگۈز .
تويلاماق (تويلاماق) تويغا قاتناشماق ، زىياپەتكە قاتناشماق .
تۈبا (طوبى) ، ئە . بەخت ، دىنىي ئېتىقادتا جەننەت دەرىخى دەپ تەسەۋۋۇر قىلىنغان گۈزەل بىر دەرەخ ، كېلىشكەن قامەت .
تۈت I (توت) ئۇجمە ؛ ئۇجمە دەرىخى .
تۈت II (توت) توپ ، ئادەملەر توپى ، پۇقرا ؛ لاگىر .
تۈتاشتۈرۈق (توتاشتۈرۈق) تۈتۈرۈق .
تۈتغاق (توتغاق) تۈغۈت تولغىقى ، تولغاق .
تۈتاغلاشماق (توتاغلاشماق) تۈتۈشماق ، بوغۇشماق ، مۇشتلاشماق .
تۈتاملاماق (توتاملاماق) تۈتاملاپ ئۆلچىمەك .
تۈتۈرۈق (توتروق) تۈتۈرۈق ؛ ئىشەنچ .
تۈتقاۋۇل (توتقاول) ئامبارچى ، خەزىنىچى ، باققۇچى ، ساقلىغۇچى ؛ ئۆتەك ، ئۆتىدىغان يول .
تۈتقۇن (توتقون) ئەسىر ، قۇل .
تۈتماچ (تۈتماچ ، تىتماچ) ئۈگرە ئاش .
تۈتماق (توتماق) تۈتماق ، بەرمەك ، تەقدىم قىلماق ، ئۈزاتماق ، ئىگىلىمەك ، بېسىپ كەتمەك ، قاپلىماق ، ھېسابلىماق ، پەرەز قىلماق ، ئېشىلەتمەك ، قوللانماق . ◇ئەۋج~ (اوج~) : كۆتۈرۈلمەك ، يۇكسەلمەك ، ئېگىزلىمەك .◇ۋىساق~ (وثاق~) :جايلاشماق ، ئورناشماق . ◇يەر~ (يير~) : ئورۇن ئالماق ، ماكان تۈتماق .◇ياد~ (ياد~) :ئەسته ساقلىماق ، خاتىرىدە ساقلىماق .◇يول~ (يول~) :توسماق[تۈتماق (توتماق) ئۈچۈن] . ◇يولنى~ (يولنى~) : يولغا چۈشمەك ، يوللانماق . ◇ئارام~ (آرام~) : ئارام ئالماق ، جىم تۇرماق . ◇ئاتمنى~ (آتينى) : ئىسمىنى ئاغزىغا ئالماق ، ئاتماق ، تىلغا ئالماق .

توز (توز) چاڭ ، توزاڭ .
توزاقلاماق (توزاقلاماق) توزاقتا چۈشۈرمەك ، توزاقتا تۇتماق .
توزاڭلاماق (توزانكلاماق) توزماق .
توس (توس) ، پ . قېيىن دەرىخى ، قېيىن ياغىچىنىڭ پوستى .
توستاغان (توستاغان) قىمىز قۇيۇپ ئىچىلىدىغان ياغاچ كاسا ، ئاياق ، چۆچەك .
توسقال (توسقال) توسقاۋۇل ، توسۇپ تۇرغۇچى ، توتۇپ تۇرغۇچى ، مەدەتكار .
توسقاۋۇل (توسقاول) ق . توختاۋۇل .
توشۇق (توشوق) يۈك .
توغاي (توغاى) ق . توقاي .
توغايلىق (توغايليق) دەريا بويىدىكى ئوتلاق .
توغماق (توغماق) تۇغۇلماق .
توغۇرماق (توغورماق) تۇغماق .
توفان (توفان) ، پ . شىددەتلىك تاشقىن ، بەك زور غەزىغا ، توپىلاڭ . ◇ بەلا～ (بلا～) : زور ۋە دەھشەتلىك ئاپەت .
توفچاق (توفچاغ ، توفچاق) ق . توپچاق .
توقاي (توقاي) ئوتلاق ؛ ئويمانلىق ، كىچىك ئورمان .
توقە I (توقە) رەسىم ـ قائىدە .
توقە II (توقە) چوڭ رەخت پارچىسى .
توقتاۋۇل (توقتاول) ق . توختاۋۇل .
توقساۋۇل (توقساوول) ق . توقتاۋۇل .
توقلى (توقلى) پاقلان ، ئوغلاق .
توقمار (توقمار) باشاقسىز ئوق .
توقۇزاغۇ (توقوزاغو) توققۇزەيلەن ، توققۇزى .
توقۇشماق (توقوشماق) توقۇنۇشماق ، دۇچ كەلمەك ؛ تەگمەك ، ئۇرۇلماق .
توقۇلغا (توقولغه) توقۇم .
توقۇنماق (توقنماق) سوقۇلماق ، ئۇرۇلماق ، ئۇچراتماق ، دۇچ كەلمەك .
توكۇز (توكوز) توققۇز .
توگۈس (توگوس) توققۇز ؛ تولۇق ، پۈتۈن .
تولۇق (تونك) قاتتىق سوغۇق .
توڭلىماق (تونكولماق) قايتماق ، ئۇمىد ئۈزمەك ، بىزار بولماق ، بەزمەك .
تولان (تولان) بەش ياش ئات .
تولاندۇرماق (تولاندورماق) توختاتماق ، تۇرغۇزماق .
تولانماق I (تولانماق) توختىماق ، تۇرماق .

تۇرغاق (تورغاق) كېچىلىك ساقچى، قاراۋۇل.
تۇرغالان (تورغالان) قوزغىلاڭ.
تۇرغۇ (تورغو) ھۆكۈمنامە ۋە يارلىقتا كۆرسىتىلگەن ياخشى ۋە ئۇزاق ساقلىنىشى ئۈچۈن ئۇنىڭ ئارقىسىغا چاپلىنىدىغان داكا، رەخت (بۇ رەخت ئادەتتە ھەسەل مومى بېگۈزۈلگەن بولىدۇ).
تۇرفە (طرفە)، ئە. يېڭى، يېڭىلىق، قىزىق، كىشىنى ئەجەبلەندۈرىدىغان، ئاجايىپ، كەم ئۇچرايدىغان.
تۇرفەتۇلئەين (طرفة العين)، ئە. كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە بولغان ئارىلىق، شۇ ھامان، شۇ دەقىقە.
تۇرقۇرقە (تورقورقە) تام، توسما تام، سېپىل.
تۇرلاغ (تورلاغ) تۇزار جاي.
تۇرماق (تورماق) تۇرماق، ھۆجۇمغا تاقابىل تۇرماق، بەرداشلىق بەرمەك.
تۇرناچى (تورناچى) قاتار قىلغۇچى، قوشۇننى سەپكە تىزغۇچى.
تۇرۇش بەرمەك (توروش بيرماك) بەرداشلىق بەرمەك، تاقابىل تۇرماق.
تۇرۇق I (توروق) توختاش، تۇرۇش؛ توختاش ئورنى، قونالغۇ؛ تۇرالغۇ، ماكان.
تۇرۇق II (طرق)، ئە. تەرىق (طريق)نىڭ كۆپلۈكى: يوللار؛ چارىلەر، ئۇسۇللار، ئامالىلار.
تۇرۇم (تورووم) ئىككى ياشلىق تاي.
تۇرەنج (تونج)، ئە. ئاپپىلسىن.
تۇرۇنج (ترنج) ق. تۇرەنج.
تۇزلاغ (توزلاغ) ق. تۇزلاق.
تۇزلاق (توزلاق) تۇز چىقىدىغان جاي، تۇز كانى.
تۇسلاماق (توسلاماق) نىشانلىماق. ◇ئىلان ئوتىنى تۇسلاپ تەبرەدۇك (ايلان اوتى نى توسلاپ تبرادوك): يىلان ئوتى (يېزىسى)نى نىشانلاپ قوزغالدۇق.
تۇش (توش) تەرەپ، ئورۇن؛ لايىقلىق. ◇تۇش ـ تۇشىدىن (توش توشىدىن): ھەر تەرەپتىن، تۇشۇمتۇشتىن. ◇تۇش ـ تۇشى (توش توشى): ھەرىكىم ئۆزىچە، ھەرىكىم ئۆز ئالدىغا.
تۇشاغ (توشاغ) ق. تۇشاق.
تۇشاق (توشاق) ئاتنىڭ ئالدى پۇتىنى چۇشەيدىغان ئارقان چېتىق.
تۇشاماق (توشاماق) تۇشىمەك.
تۇشلاش (توشلاش) ئۇچرىشىش، كۆنۈش.
تۇشلاشماق (توشلاشماق) ئۇچراشماق.
تۇشلاماق (توشلاماق) ئۇچرىماق، ئۇچراشماق.

◇ رەنج~ (رنج~) : كېسەل بولماق . ◇ خەبەر~ (خبر~) : خەۋەر ، بىرەر ئىش ياكى بىراۋ ھەققىدە دېرەك تاپماق . ◇ خوش~ (خوش~) : شاد قىلماق ، شادلىقتا ئۇنكۈزمەك ؛ ◇ ئەتەك~ (ايتاك~) . ك ① بېرىلمەك ؛ ② ئۇستاز ، پىر ۋە ئىشانغا ئېتىقاد قىلىپ ئۇنىڭ تەربىيەسىگە كىرمەك ؛ ◇ ئورنىنى~ (اورنينى~) : جايلاشماق ، ئورناشماق . ◇ قەدەمنى سابىت~ (قدمنى ثابت~) : ۋەدىدە مەھكەم تۇرماق ، بىر قارارغا كەلمەك .

تۇتۇق (توتوق) پەردە ؛ توساق .

تۇتۇنماق (توتونماق) ئۆزىنى تۇتماق ؛ يېپىلماق ، قاپلىماق .

تۇتىيا (توتيا ، طوطيا) ، ئە . مىس دېتىدىن پەيدا بولغان كىرىستال (قەدىمكى دەۋرلەردە كۆز ئاغرىقىغا قارشى ياكى كۆزنى روشەنلەشتۈرۈش ئۈچۈن ئىشلىتىلگەن) ؛ سېنىك ؛ كۆز دورىسى .

تۇج (توج) ، پ . تۇچ ، مىس .

تۇججار (تجار) ، ئە . تاجىر (تاجر)نىڭ كۆپلۈكى : سودىگەرلەر ، تىجارەتچىلەر .

تۇخم (تخم) ، پ . ئۇرۇق ، تۇخۇم .

تۇخمە (تخمه) ، پ . نەسىل ، نەسەپ ، ئەۋلاد ، ئۇرۇق .

تۇخمىيانە (تخميانه) ، پ . دورا ئۈسۈملۈكلىرىدىن بىر خىلىنىڭ ئۇرۇقى .

تۇد (تود) ق . تۇت .

تۇر I (تور) قۇش قوندىقى .

تۇر II (طور) ، ئە . تاغ ئىسمى ، تۇر تېغى ، تۇرى سىنا دەپمۇ ئاتىلىدۇ (مىسىردا) .

تۇرا (تورا) ق . تورا .

تۇراب (تراب) ، ئە . تۇپراق ، يەر ؛ ◇ ئەھلى~ (اهلى~) : ك : ئۆلگەن ، ۋاپات بولغان كىشىلەر .

تۇراق (توراق) تۇرۇق ، ھالەت ، تۇرار يەر ، مەۋقىئە .

تۇربە (تربه) ، ئە . ق . تۇربەت .

تۇربەت (تربت) ، ئە . تۇپراق ، يەر ، زېمىن ؛ ك . قەبرە ، مەقبەرە .

تۇررە (طره) ، ئە . كۆكۈلا ، چىكە چاچ ، ماڭلاي چاچ ، ئاتنىڭ ماڭلاي يايلىسى ؛ ئۇرۇم (چاچ) .

تۇررەھ (ترهه) ، پ . ئۇششاق ـ چۈششەك ئىش ، بىمەنە گەپ ، قۇرۇق سۆز .

تۇررەھات (ترهات) ، ئە . تۇررەھ (ترهه)نىڭ كۆپلۈكى : پايدىسىز ئىشلار ، بىمەنە ئىشلار ، ئۇششاق ـ چۈششەك ئىشلار ؛ قۇرۇق گەپلەر ، بىمەنە گەپلەر .

تۇرش (ترش) ، پ . ئاچچىق ، ئاچقىل ، چۈچۈمەل ، ئاچچىق ـ چۈچۈك ، چۈچۈمەل ، توزلاغان ئوتياش .

تۇرشروي (ترش روی) ، پ . تەلەتى بۇزۇق ، قاپقى سېلىنغان ، روھى چۈشكۈن .

تۇرشۇماق (تورشوماق) ئېچىماق ؛ پەرىشان بولماق .

قىلىش .

تۇلى دەۋران (طول دوران) ، ئە - پ . ئۇزاق دەۋر سۈرۈش .

تۇلى ھەيات (طول حيات) ، ئە - پ . ئۇزاق ياشاش ، ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈش .

تۇمار (طومار) ، ئە . ئورالغان قەغەز ، قاتلانغان مەكتۇپ ؛ توم ، قىسىم ، جىلد ؛ ك : دۇگا بېزىلغان قاتلاق قەغەز .

تۇمارچىن (تومارچين) بويۇنغا ئاسىدىغان زىننەت بۇيۇمى ، بويۇن ئاسقۇ ، مېدالىيون .

تۇماغا (توماغه) سۇلتان كىيىدىغان باش كىيىمىنىڭ تۆپىسىدىكى پۈپۈك ؛ گوۋ قۇشىنىڭ بېشىغا كىيدۈرۈلىدىغان قالپاق .

تۇمالاماق (تومالاماق) ياپماق ، يۆگمەك ، باسماق ، سىقماق ، بوغماق ؛ دۇملىمەك .

تۇمان (طومان ، تومان) تۇمان ، تۈتەك ؛ گەۋدىلەنگەن نەرسە ، تېشىپ چىققان نەرسە ؛ دۆۋە ، دۆڭ ، تاغ .

تۇمانماق (تومانماق) ھاۋا ئۆزگەرمەك ؛ گەۋدىلەنمەك ، باش كۆتۈرمەك .

تومتەراق (طمطراق) ، پ . تەنتەنە ، داغدۇغا ، شاۋقۇن - سۈرەن ؛ كاتتا ، ياسداق ، گۈزەل ۋە ھەيۋەتلىك .

تۇموشماق (تۇموشماق) دومىلايماق ، شۇمشەيمەك ، بىر چەتتە ھەسرەتلىك قىياپەتتە ئولتۇرماق .

تۇقچى (توقچى) ق . تۇغچى .

تۇن (تون) تۇنجى .

تۇنبان (تنبان) ئىشتان ، شىم ، تامبال .

تۇنبەك (تنبك) ، پ . كىچىك ناغرا ، بارابان ، داپ .

تۇند (تند) ، پ . تېز ، ئىتتىك ، ئاچچىق ، غەزەپلىك ؛ غەزەپ ، بوي بەرمەسلىك ؛ توسۇن ، شاش ، شوخ ، قېيىق ، قويۇق . ◇~مەي (~مى) : كۈچلۈك مەي ئۈتكۈرمەي . ◇~مىزاجلىق (~مىزاجليق) : چۈس مىجەزلىك ، ئىتتىكلىك ، تەرسالىق . ◇~سەيل (تند~) : قاتتىق سەل ، چوڭ سەل . ◇~سەرسەر (~صرصر) ؛ قاتتىق سوغۇق شامال . ◇~ئولماق (~اولماق) : ئاچچىقلانماق ، غەزەپلەنمەك .

تۇند باد (تند باد) ، پ . قاتتىق شامال ، بوران ، قارا بوران .

تۇند خۇ (تند خو) ، پ . گەپنى بىرلا قىلمىدىغان ، ئۆز گېپىدە قاتتىق تۇرغۇچى ، نازۇك تەبىئەت ، چۈس مىجەز ، ئاچچىقى يامان .

تۇندخۇي (تند خوی) ق . تۇندخۇ .

تۇندىيەل (تنديل) بوران ، قاتتىق شامال .

تۇنقال (تونقال) ق . تەنقال .

تۇھەف (تحق) ، ئە . تۇھفە (تحفه) نىڭ كۆپلۈكى : تۆھپىلەر ؛ سوۋغىلار ، تارتۇقلار .

تۇھفە (تحفه) ، ئە . سوۋغا ، تارتۇق ، ھەدىيە . ◇~چەكمەك (~چيكمك) : سوۋغا قىلماق ،

تۇشلۇق (توشلوق) مۇڭلۇپسق جاي ، يۇلىنىش ، تەرەپ ، ئورۇن .
تۇغاچى (توغاچى) خەۋەرچى .
تۇغانچى (توغانچى) بايراقدار ، قوماندان ، سەركەردە ، تۇمەن بېشى .
تۇغچى (طوغچي ، توغچى) تۇغ كۆتۈرگۈچى .
تۇغدارى (توغدارى) دوغداق ئىسىملىك بىر خىل زور قۇش (ئوۋچىلار بۇ خىل قۇشلارنى ياۋايى قۇشلار قاتاردا ئوۋلايدۇ) .
تۇغداق (توغداق) دوغداق .
تۇغراتات (طغراءات) ، ئە . تۇغرا (طغراء)نىڭ كۆپلۈكى : ق . تۇغرا .
تۇغرا (طغراء) ، ئە . گېرب ، نىشان ، دۆلەت بەلگىسى ؛ پادىشاھنىڭ پەرمان ـ يارلىقلىرىغا بېزەكلىك خەتلەر بىلەن يېزىلغان نامە ؛ مەكتۇپلەرنىڭ ئۈستىگە يېزىلغان مەخسۇس سۆز ؛ كىتابلارنىڭ بېشىغا چۈشۈرۈلگەن سىزىقلىق رەسىم . ◇ خوجەستە~ (خجسته~) : مۇبارەك بەلگە ، قۇتلۇق نىشان . ◇ فەرامىن~سى (فرامين~سى) : پەرمانلارغا يېزىلغان نام .
تۇغرايى سەئادەت (طغراء سعادت) ، ئە . سائادەت نىشانى .
تۇغرۇماق (توغروماق) ق . تۇغۇرماق .
تۇغماچ (طغماچ ، تغماچ) تۈركىي تىللىق ئۇرۇقلاردىن بىرىنىڭ نامى .
تۇغماق (توغماق) ئانىدىن تۇغۇلماق ؛ چىقماق ، كۆرۈنمەك .
تۇغۇرماق (توغورماق) (بالا) تۇغماق .
تۇغۇر (توغور) كىگىز ئۆي ، چېدىرنىڭ بىر تۈرى .
تۇغۇرلۇق (توغورلوق) كىگىز ئۆينىڭ ئۈستىگە يېپىلغان كىگىز .
تۇغيان (طغيان) ، ئە . ئېشىپ كېتىش ، هەددىدىن ئېشىپ كېتىش ؛ توپىلاڭ ، قوزغىلاڭ .
تۇفەيل I (طفيل) ، ئە . چاقىرىلمىغان مېھمان ؛ سەۋەب ، باهانە ، ۋاستە .
تۇفەيل II (طفيل) ، ئە . تىفل (طفل)نىڭ كۆپلۈكى ، بالىلار ، نارەسىدە بالىلار .
تۇفۇلىييەت (طفوليت) ، ئە . گۆدەكلىك ، ياشلىق ، بالىلىق ، بالىلىق پەيتى ، بالىلىق دەۋرى .
تۇلانى (طولانى) ، پ . ئۇزۇنسىغا ، ئۇزۇن تەرەپ ، ئۇزۇن تەرەپ بويىچە ؛ ئۇزۇنچاق .
تۇلەن (طولا') ، ئە . بويدا ، ئۇزۇنلۇق جەھەتتە . ◇ ~ۋەقەرزەن (~وعرضا') : ئۇزۇنلۇقتا ۋە كەڭلىكتە .
تۇللاب (طلاب) ، ئە . تالىب (طالب)نىڭ كۆپلۈكى : تەلەپ قىلغۇچىلار ، تالىپلار ، ئوقۇغۇچىلار ، ستودېنتلار .
تۇلۇئ (طلوع) ، ئە . چىقىش ، كۆرۈنۈش ، بالقىش ، تۇغۇلۇش (قۇياش ، ئاي) ؛ تالڭ ئېتىش . ◇ ~ گەتمەك (~ايتماك) : (ئاي ياكى قۇياش) چىقماق ، كۆرۈنمەك .
تۇلى گەمەل (طول عمل) ، ئە ـ پ . بىھۇدە خىيال ، بىھۇدە ئۈمىد . ك . دۇنياغا ھېرىس

يۇقىدىن توقۇلغان ۋە رەختتىن تىكىلگەن تون ، چاپان .
تۆرۈتمەك (توروتماك) ياراتماق ، ئاپىرىدە قىلماق ، تۆرەلدۈرمەك .
تۆزمەك (توزماك) چىدىماق ، بەرداشلىق بەرمەك ، تاقەت قىلماق ، ئۆگەنمەك .
تۆشە (توشه) ، پ . سەپەر لازىمەتلىكلىرى ، سەپەر ئۈستىدە ئىشلىتىلىدىغان يۇيۇملار ؛ سەپەر ئوزۇقى ؛ جۇغلانما .
تۆشەدان (توشەدان) ، پ . ئوزۇقلۇق خالتىسى .
تۆشەتتۈرمەك (توشاتتورماك) تۆشەك سالدۇرماق ، ياپدۇرماق ، تۆشەكلىك قىلدۇرماق .
تۆشەتمەك (تۆشاتماك) تۆشەكلىك قىلماق ، تۆشەك سالدۇرماق ، ياپدۇرماق .
تۆشەك (توشاك) سېلىنچا ، بىسات ، كۆرپە .
تۆشەكخانا (توشكخانه) ياناقخانا ، ياتاق ئۆي .
تۆشەلمەك (توشالماك) سېلىنماق ، يېيىلماق ، تۆشەك سېلىنماق ، تۆشەكلىك قىلىنماق .
تۆشەمەك (توشاماك) يايماق ، سالماق ، تۆشەك سالماق .
تۆشلەنمەك (توشلانماك) ئۇدۇلمۇئۇدۇل كەلمەك ، دۇچ كەلمەك .
تۆشلۈك (توشلوك) ساۋۇت .
تۆفەك (تفنک) ق . توفەنگ .
تۆفەنگ (تفنگ) ، پ . مىلتىق ، قارا مىلتىق .
تۆفەنگچەنداز (تفنک انداز) مىلتىق ئاتقۇچى .
تۆكە (توكا) قەبرە ، گور . ◇～تاشى (～تاشى) : قەبرە تېشى .
تۆكۈز (توكوز) تولۇق ، تەلتۆكۈس ، پۈتۈنلەي ، ھەممە .
تۆكۈس (توكوس) توققۇز ؛ تولۇق ، پۈتۈن .
تۆكتەرمەك (تونكتارماك) ئۇرمەك ، ئاغدۇرماق ، ئۆكتەرمەك .
تۆكەرمەك (تونكك كارماك) ئاغدۇرماق ؛ ئۆكتەرمەك .
تۆكەرىلمەك (تونككارىلماك) ئۇرۇلمەك ، ئاغدۇرۇلماق ، ئۆكتۈرۈلمەك .
تۆكەلەك (تونككالاك) چەمبىرەك .
تۆلە (تولە) ھىندىستانچە ئېغىرلىق ئۆلچىمى ، بىر تۆلە ئىككى مىسقالدىن كۆپرەك .
تۆلۈك (تولوك) تاماق ئەشيالىرى ، تۇرمۇش بۇيۇملىرى .
تۆلەك (تولاك) تۆلەم .
تۆئمە (طعمه) ، ئە . يېمەك ، تائام ، بىر چىشلەم تاماق ، يەم .
تۇپ (توپ) «تو» تاۋۇشى بىلەن باشلانغان سۆزلەرنىڭ ئالدىغا قوشۇلۇپ ، مەزكۇر سۆزنىڭ مەنىسىنى كۈچەيتىش رولىغا ئىگە قوشۇمچە : «تۇپتۇز» ئىنتايىن تۇز . . . تۇپ تۇمەن . سان ـ سانا قسىز ، ھېسابسىز ، ناھايىتى كۆپ .
تۇتە (توته) پادىچىنىڭ نېيى .
تۇچى (توجى) سۇچۇك ، تۇز كەم ، تەمسىز ، زىيادە تاتلىق ، بەك مايلىق ، قىرتاق ، تاتلىق .
تۇپۇردەمەك (توپوردامك) دۇپۇرلىمەك .
تۇبۇرۇك (توبوروك) تۇۋرۇك .

تارتۇقلىماق ، ھەدىيە قىلماق .

تۇھفەتۇلئەفگار (تحفه الافگار) مەجرۇھ سوۋغىسى .

تۇۋاغ (تواغ) تۇياق .

تۇۋۇرلۇغ (توورلوغ) كىگىز ، ئۆينىڭ تۇڭلۇكىگە يېپىلىدىغان كىگىز .

تۇيناغ (توينا غ) ق . تۇيناق .

تۇيناق (توينا ق) تۇياق .

تۇيناماق (توينا ماق) تەپمەك .

تۇيۇر (طيور) ، ئە .تەير (طير)نىڭ كۆپلۈكى : قۇشلار .

تۇيۇغ (تويوغ) ق . تۇيۇق .

تۇيۇق (تويوق) قاپىيەسى شەكىلداش سۆز ئىبارىلەردىن تۈزۈلگەن شېئىر شەكلى . ق . تەجنىس .

تۆبرە (توبره) ، پ . تورۋا .

تۆپە (توپه) تۆپە ، ئۈست ، ئۈچ ؛ ئېگىزلىك ، ئېگىز يەر ، دۆڭ ، چوققا .

تۆپەك (توپك) ق . تۆفەنگ .

تۆپەلەمەك (توپالاماك) جۇغلىماق ، دۆۋىلىمەك .

تۆتەك (توتاك) كېكەچ .

تۆتەگلەمەك (توتاكلاماك) كېكەچلىمەك .

تۆتەگى (طوطكى) كۆك ، زەنگەر . ◇~رەڭ (~رنك) : ھاۋا رەڭ ، زەنگەر رەڭ .

تۆدە (توده) دۆۋە ، توپ . ◇ئات~ (ات~) : يىلقا .

تۆر (تور) تۆر ، يۇقىرى ئورۇن ؛ مەرتىۋە .

تۆرە I (توره ، تورا) قائىدە ، قانۇن ، ئىنتىزام ، ئادەت ، تۈزۈم .

تۆرە II (توره ، تورا) خانزادە ، پادىشاھ ئەۋلادى ، باشلىق ، رەھبەر . ◇~ئايىنى (تورا آيىينى) : تۆرە ئادىتى ، تۆرە بەلگىلىگەن قائىدە .

تۆرە III (تورا ، توره) ق . تورا .

تۆرەلىك (تورالىك) مۇۋاپىقلىق ، قانۇنىيلىق .

تۆرە ۋە توقە (توره و توقه) قائىدە ، يوسۇن ، رەسمىيەت .

تۆرە ۋە مۆچە (توره و موچه) مەرتىۋە ، ئورۇن .

تۆرتەگۈ (تورتاكو) تۆتەيلەن ، تۆتى .

تۆرتەر (تورتار) تۆتتىن . ◇~مىڭ (~مينك) : تۆت مىڭدىن .

تۆرت زىدد (تورت ضد) تۆت ئاناسىر : ئوت ، سۇ ، ھاۋا ۋە تۇپراق .

تۆرت ئۇنسۇر (تورت عنصر) ق . تۆرت زىدد .

تۆرلىك (تورليك) تۆر .

تۆرمە (تورما) ئىنچىكە يۇڭدىن توقۇلغان تونلۇق رەخت ؛ ◇~تون (~تون) : ئىنچىكە

تۇزمەك (توزماك) تۇزەتمەك ، توغرىلىماق ، كېلىشتۈرمەك ، سازلىماق ، تەرتىپكە سالماق ، تەييارلىماق . ◇ گۇنجۇمەن~ (انجمن~) : گولتۇرۇش گويۇشتۇرماق ، گولتۇرۇش قىلماق . ◇ مەقاش~ (معاش~) : تىرىكچىلىق قىلماق ، ھايات كەچۈرمەك .

تۇزۇتمەك (توزوتماك) تۇزەتمەك ، ياخشىلىماق .

تۇزۇك (توزوک) قانۇن ؛ تۇزۇم ، تەرتىپ ، ئىنتىزام ، قائىدە ؛ مىزان ، پىلان ، لايىھە .

تۇزۇكلۇك (توزوكلوك) توغرىلىق ، دوستلۇق ، بۇزۇلمىغانلىق ، ياخشىلىق ، گوبدانلىق .

تۇش I (توش) چۈش . ◇ ~كۆرمەك (~كورماک) : چۈش كۆرمەك .

تۇش II (توش) چۈش . ◇ ~ۋەقتى (~وقتى) : چۈش ۋاقتى ، چۈش مەزگىلى .

تۇشكۇرمەك I (توشكورماك) چۈشكۈرمەك .

تۇشكۇرمەك II (توشكورماك) چۈشۈرمەك .

تۇشكۇرۇك (توشكوروك) چۈشكۈرۈك .

تۇشكۇن (توشكون) يېڭىلگەن ، تۆۋەنلىگەن ، چۈشكۈنلەشكەن .

تۇشلەنمەك (توشلانماك) چۈشلۈك غىزا يېمەك ، چۈشلۈك دەم ئالماق .

تۇشلۇك (توشلوك) چۈشلۈك تاماق .

تۇشمەك (توشماك) چۈشمەك ، بارلىققا كەلمەك ، بولماق ، كەلمەك . ◇ ئاچىغ~ (اچغ~) : ئاچچىق بولماق . ◇ مەست~ (مست~) : مەست بولماق . ◇ نادىر~ (نادر~) : نادىر بولماق . ◇ پىسەندە~ (پسندە~) : ماقۇل بولماق . ◇ شىگۈفت~ (شكفت~) : ھەيران قالدۇرارلىق بولماق . ◇ گەگرى~ (ايكرى~) : ناتوغرا گورناشماق .

تۇشۇرمەك (توشورماك) چۈشۈرمەك ، قولغا چۈشۈرمەك .

تۇشۇك (توشوک) چۈشۈرۈلگەن ، بۇزۇلغان ، زەخمىلەشكەن .

تۇشۇم (توشوم) چۈشۈم ، پايدا ، كىرىم .

تۇشۇنمەك (توشونماك) چۈشەنمەك ، بىلمەك .

تۇفكۇرمەك (توفكورماك) تۆكۈرمەك .

تۇفكۇرۇك (توفكوروك) تۆكۈرۈك .

تۇفلەمەك (تفلامك) تۆكۈرمەك ، تۆكۈرۈۋەتمەك .

تۇفۇرچەك (توفورچاك) تۆكۈرۈك .

تۇفۇرمەك (توفورماك) تۆكۈرمەك .

تۇكلەنمەك (توكلانماك) چاچ بىلەن يېپىلماق ، تۈك بىلەن قاپلانماق .

تۇگەلمەك (توكالماك) تۈگىمەك ، ئاخىرلاشماق .

تۇگەن (توكان) داغ ، بەلگە ، كۆيۈك گورنى . ◇ ~كۆيدۇرمەك (~كويدورماك) ، ~ئۇرتەمەك (~اورتاماك) : بەلگە سالماق ، تۆۋمۇرنى قىزىتىپ تامغا قىلىپ باسماق . ◇ ~قويماق (~قويماق) : بەدەنگە يارا چىقماق ، بەدەننى يارا بېسىپ كەتمەك .

تۇگەنلەمەك (توكانلاماك) تۈگەتمەك ، پۈتتۈرمەك .

تۇگەنمەك (توكانماك) تاماملانماق ، تۈگىمەك ، پۈتمەك .

تۇگەنىش (توكانيش) ئايلاق ، ئاخىر ، ئۇچ .

تۇتمەك (توتماك) ئىس چىقماق ، تۇتىمەك .
تۇتىسى (توتسى) تۇتۇن ، ئىس ؛ تۇتۇنى .
تۇچكۇرتمەك (توجكورتمەك) چۇشكۇرتمەك .
تۇچكۇرمەك (توجكورمەك) چۇشكۇرمەك .
تۇچكۇرۇك (توجكوروك) چۇشكۇرۇك .
تۇررە (طره) ، پ . كۆكۈلا ، ئۇرۇلگەن چاچ ، چاچنىڭ بۇدۇرى . ◇~ ئى پۇرخەم (~پرخم) : بۇدۇرە چاچ .
تۇرك (ترك) تۇرك ؛ چاققان ، باتۇر .
تۇركانە (تركانه) تۇركلەرچە ، تۇركسىچە ، تۇركلەرنىڭكىدەك ؛ ساددا . ◇~ ئاياغ (~اياغ) : تۇركلەر ئادەتىچە ئىچىلىدىغان مەي ، تۇركلەرچە مەي ئىچىش . ◇~ ساز (~ساز) : تۇركچە چالغۇ ، تۇركچە كۈيلەش .
تۇركتاز (تركتاز) ئات سېلىپ توساتتىن ھېرىپ كېلىش ھەم بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلىش ؛ بۇلاڭچى . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : بۇلىماق ، تالىماق ، تالان ـ تاراج قىلماق ، ھۇجۇم قىلماق .
تۇركتازلىغ (تركتازليغ) ئات سېلىپ قىلىنغان چاپقۇنچىلىق ، بۇلاڭچىلىق .
تۇركى ئەنجۇم (ترك انجم) ك . قۇياش .
تۇركى چىن (ترك چين) ق . تۇركى خىتا .
تۇركى خىتا (ترك خطا) ك . گۈزەل ؛ قۇياش .
تۇركى خوتەن (ترك ختن) ق . تۇركى خىتا .
تۇركى فەلەك (ترك فلك) ك . مىررىخ سەييارىسى .
تۇركى ھىجاز (ترك هجاز) بىر كۈينىڭ نامى .
تۇركي I (تركى) تۇركچە ، تۇركىيلەرگە خاس .
تۇركي II (تركى) ناخشا ، خەلق ناخشىسى ، قوشاق .
تۇركىچە خەت (تركيچه خط) «تەئلىق» ۋە «نەسخ» خەتلىرىدىن باشقا بىر خىل يېزىق شەكلى .
تۇركىيگۈي (تركى كوى) تۇركي تىلىدا يازغۇچى ، تۇركي تىلىنى قوللانغۇچى .
تۇرمەك (تورماك) يىغماق ، تۇرمەك ؛ ياپماق .
تۇز I (توز) توغرا ، راۋرۇس ، كېلىشكەن . ◇~ بولماق (~بولماق) : توغرا بولماق .
تۇز II (توز) تۇزلەك ، دالا ؛ تالا .
تۇزەك (توزاك) تۇز ، توغرا ، ھەقىقىي ، سادىق .
تۇزەلمەك (توزالمك) تۇزەلمەك .
تۇزك (توزك) ق . تۇزۇك .
تۇزگۇن (توزكون) ياخشى ئورۇنلاشتۇرغان ، ياخشى ئۇتكۇزگەن ، ياخشى تەشكىللىگەن .
تۇزلەنمەك (توزلانماك) مۇڭاپىقلاشماق ، كېلىشمەك .
تۇزلۇك (توزلوك) توغرىلىق ، ھاللىق .

تىز گەرد (تيز كرد) ، پ . تيز يۈرگۈچى ، چاپقۇر .
تىزگىنمەك (تيزگينمك) ئايرىلماق ، يىراقلاشماق .
تىز ھۇش (تيز هوش) ، پ . هوشيار ، زېرەك ، پەمى ئۆتكۈر .
تىز ھۇشلۇك (تيز هوشلوك) هوشيارلىق ، ئۆتكۈرلۈك .
تىك (تيك) جىسم . ◇~تورماق (~تورماق) : جىسم تۈرماق .
تىكىرلەك (تيكيرلاك) پىرقىرىغۇچ ، چاق .
تىكىرلەمەك (تيكيرلامك) پىرقىرىماق ، دومىلىماق .
تىباۋ (طباع) ، ئە . تەبئ (طبع) نىڭ كۆپلۈكى : تەبئەتلەر ، مىجەزلەر ، خۇلقلار ، ئادەتلەر ، قىلىقلار .
تىبب (طب) ، ئە . تېۋىپلىق ئىلمى ، تېبابەت ئىلمى ، مېدىتسىنا .
تىبىت (تيبيت) تىۋەت .
تىپرەچلەمەك (تيپرەچيلامك) تېپچەكلىمەك .
تىترەتمە (تيتراتما) تىترەك ، بەزگەك .
تىترەگۈچ (تيتراكوچ) چوكان ، قىزلار بېزەك ئۈچۈن بېشىغا تاقايدىغان ئويما گۈل .
تىجارەت (تجارت) ، ئە . سودىگەرلىك ، ئېلىم ـ سېتىم ئىشى . ◇~ئەھلى (~اهلى) : سودىگەرلەر .
تىجارەتگاھ (تجارتگاه) ، ئە ـ پ . سودا ئورنى ، سودا مەيدانى .
تىئداد (تعداد) ، ئە . ساناش ، ھېسابلاش ، ساناق ، سان . ◇~ئەيلەمەك (~ايلامك) : سانىماق ، بىرمۇبىر ھېسابلىماق .
تىر (تير) ق . تىير .
تىراز I (طراز) ، ئە . شەكىل ، ئۇسلۇب ، رەۋىش ، تەرز .
تىراز I (طراز) ، ئە . زىننەت ، بېزەك ، نەقىش ، يىپەك ، جىيەك ، نەقىشلىك جىيەك .
تىرازىي (طرازى) ، پ . نەقىشلىك ، چىرايلىق ، زىننەتلىك ، بېزەكلىك . جىيەكلىك .
تىرە (تيرا) ئۇرۇق ، قەبىلە .
تىرەلمەك (تيرالماك) يۆلەنمەك ، تايانماق ، تاقاشماق ، تاقالماق ، دۇچ كەلمەك .
تىرىت ـ پىرىت قىلماق (تيرت پريت قيلماق) قالايمىقان قىلماق ؛ تالماق .
تىردان (تيردان) ق . تىيردان .
تىرزىق (ترزيق) بىر ـ بىرىگە مۇناسىۋەتسىز رەۋىشتە بىرىككەن سۆزلەر ، كېلىشمىگەن سۆزلەر ، قولاشمىغان گەپ .
تىركەشمەك (تيركاشمك) قاتار بولۇپ ماڭماق ، تىزىلماق .
تىرگەز (تيركز) ، پ . يا ئوقى .
تىرگۈزمەك (تيركوزمك) تىرىلدۈرمەك .
تىرمالاماق (تيرمالامق) تىرمىلماق ، تاتىلماق ، تىتماق .
تىرماماق (تيرمامق) تىرمىلماق ، تاتىلماق ، تىتماق ، يىرتماق ؛ تالماق .
تىرمانماق (تيرمانمق) ئۆزىنى ئۆزى تىرمىلماق .

تۆگۈشمەك (توكوشماك) باغلاشماق ، تۆگۈن قىلىشماق ؛ ◇سۆز رىشتەسىن~ (سوز رشتەسين~) : سۆزنى بىر يەرگە كەلتۈرمەك ، بىر قارارغا كېلىشمەك ، گەپتە بىرلىككە كەلمەك ، تىل بىرىكتۈرۈشمەك .

تۆگۈل (توكول) ئەمەس .

تۆگۈنگىنە (توكون كنه) تۆگۈنچەك ، كىچىككىنە تۆگۈن .

تۆلكۇ (تولكو) تۈلكە .

تۈمەن (تومان) 10 مىڭ ؛ ناھايىتى كۆپ ، ناھىيەگە ئوخشاپ كېتىدىغان بىر مەرمۇرىي رايون ؛ قوشۇن ياكى قەبىلىنىڭ بىر تەشكىلىي بىرلىكى .

تۈمەنات (تومانات) تۈمەنلەر ، ناھىيەلەر .

تۈمەن بەگى (تومان بيكى) تۈمەن كىشى ھېسابىدىكى بىر ھەربىي قىسىمنىڭ باشلىقى .

تۈمەنمەك (تومانمك) بېيىماق .

تۈنە (تونه) ئۆتكەندە ، ئىلگىرى ، بۇرۇن .

تۈنەگۈن (تونا كون) تۈنۈگۈن .

تۈنەگى (توناكى) ئۆتكەنكى ، ئىلگىرىكى ، بۇرۇنقى .

تۈنقاتار (تونقطار ، تونقتار) كېچىلىك كۆزەتچى ، كېچىلىك ساقچى ؛ كېچىچە يېقىلىدىغان ئۇزۇن شام .

تۈن قاتماق (تون قاتماق) كېچىچە ماڭماق .

تۈنلە (تونلا) كېچىچە .

تۈنلەمەك (تونلاماك) تۈنىمەك ، قونماق .

تۈنلۈك (تونلوك) تۈگلۈك .

تۈيۇرەتمەك (تيوراتماك) تىكمەك ، قادىماق ، سانچماق ، تەشمەك .

تۈيۇرەلمەك (تيورالماك) سانچىلماق ، قادالماق ، كىرمەك .

تۈيۇرەمەك (تيوراماك) سانچىلماق ، پاتماق ، تەشمەك .

تۈيۇرمەك (تيورماك) قىستۇرماق ، قادىماق ، تىكمەك ، يۆمىمەك .

تۈيۇرۈك (تيوروك) تىكىك ، قادىق ، ياماق ، ئۇلاق ؛ ئەتراپ ، قىرغاق .

تۈيۇرۈلمەك (تيورولماك) قادالماق ، تىكىلمەك ، سانچىلماق .

تىپرەشلەمەك (تيپراشلامك) تىپىرلىماق .

تىرماك (تيرينك) تېرەن ، چوڭقۇر .

تىرمىكلەتمەك (تيرىناكلاتمك) تېرەنلەتمەك .

تىرمىكلەمەك (تيرينكلامك) تېرەنلىمەك .

تىرمىكلىك (تيرينكليك) تېرەنلىك .

تىز پەي (تيز پى) يۈگۈرۈك ، ئىلدام ، ئىتتىك .

تىزتەك (تيز تك) چاپقۇر ، ئىلدام ، ئىتتىك .

تىزرەۋ (تيز رو) ، پ . يۈگۈرۈك ، چاپقۇر .

تىز كوش (تيز كوش) تېز ھەرىكەت قىلىدىغان ، چاققان .

تىكرار (تكرار) ، ئە . تەكرار .
تىككە (تكە) ، پ . بۇردا ، پارچە ، كاپام ، يۇتۇم .
تىكمەك I (تيكماك) تىكمەك ، يامىماق ؛ دو چىقماق (قىماردا) . ◇ ئاغزىنى~ (آغزينى~) : گەپ قىلماي جىم تۇرماق .
تىكمەك I (تيكماك) قۇرماق ، ئورناتماق ، تىك قىلماق ؛ سانچىماق ، يايماق ، يازماق . ◇ كۆز~ (كوز~) : قارىماق .
تىكىلمەك (تيكيلماك) ئۇمىد باغلىماق ، كۆز تۇتماق .
تىگىرچىك (تيكرچك) تىكىلەك ، چەمبىرەك ، هالقا ؛ ئۆپچۆرە .
تىگىرلەك (تيكيرلاك) دۇگىلەك ، چاق ؛ تېكىلەك ، غالتەك ؛ چەمبىرەك .
تىگىرلەمەك (تيكيرلامك) دۇگىلىمەك ، تېكىلىمەك .
تىلاۋەت (تلاوت) ، ئە . قۇرئاننى مەخسۇس ئاۋاز بىلەن قىرائەت قىلىش . ◇~قىلماق (~قيلماق) : قىرائەت قىلماق .
تىلەنچى (تيلانجى) تىلەمچى ، دىۋانە .
تىلەنمەك (تيلانمك) سەدىقە تىلىمەك ، تىلەمچىلىك قىلماق .
تىل (تيل) تىل ؛ دۇشمەننىڭ ئەھۋالىنى بىلىش ئۈچۈن قولغا چۈشۈرۈلگەن ئەسىر .
تىلچى (تيلجى) پايلاقچى ، جاسۇس .
تىلسىم (طلسم) ، ئە . سېھىرلىك ئەمەل ، سېھىرلىك مۇداپىئە .
تىلسىمات (طلسمات) ، ئە . تىلسىم (طلسم)نىڭ كۆپلۈكى : سېھىرلىك ئەمەللەر .
تىلمىز (تىلميذ) ، ئە . ئوقۇغۇچى ، شاگىرت ؛ ئەگەشكۈچى .
تىلۈك (تيلوك) تىلىم ، تىلىنغان ، يىرتىق ، يىرتىلغان .
تىلىمەك (تيليمەك) سورىماق ، تەلەپ قىلماق ؛ چاقىرماق .
تىم I (تيم) بازاردىكى ئۈستى يېپىلغان رەستىلەر ؛ كارۋان سارىيى .
تىم I (تيم) تامچا ، قەترە ، تېمىم .
تىمچە (تيمچە) «تىم I »نىڭ كىچىكلەتمىسى .
تىمار (تيمار) نازارەت ؛ تەپتىش ؛ بىرەر ئىشنى ۋۇجۇتقا چىقىرىش يولىدىكى ھەرىكەت ، خىزمەت ؛ قايغۇرۇش ، غەمخورلۇق .
تىمسال (تمثال) ، ئە . سۈرەت ، رەسىم ، ھەيكەل ؛ نەمۇنە . م : مۇئەييەن بىر تۈرلۈك نەرسىنىڭ ئەۋرىشكىسى . ك . پادىشاھ پەرمانى . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) : ئوخشاتماق .
تىنىقلاماق (تينيقلاماق) سۈزۈلمەك ، تىنىقلانماق .
تىنىلتماق (تينيلتماق) سۈزۈلدۈرمەك ، تازىلىماق .
تىنىلماق (تينيلماق) سۈزۈلمەك ، تىنىقلانماق ، تىنماق .
تىيب (طيب) ، ئە . خۇشپۇراق ، خۇشپۇراقلىق نەرسە ، ئەتىر .
تىيبەت (طيبت) خۇشپۇراقلىق ، خۇش تەبىئەتلىك ؛ مۇلايىملىق ، ياخشىلىق .
تىير I (تير) ، پ . ئوق ، ئوقيا ئوقى ؛ ئوق ئۈزۈش ، ئوت ئېتىش . ك . يارنىڭ كىرپىكى ۋە قارىشى .
تىير I (تير) ، پ . ئۈزۈن تىك ياغاچ ، خادا ، كېمە ماچتىسى .

تىرىق (تيريق) ئەمەن ئۇرۇقى ، تېرىق .
تىرى (تيرى) تېرە ، پوست ، شۆپۈك .
تىرىكلەيمن (تيريكلاين) تىرىكلا ، تىرىك تۇرغۇزۇپ .
تىرىكلۈكسىز (تيريكلوكسيز) تۇرمۇش ۋاستىسى يوق .
تىرىكلۈكلۈك (تيريكلوكلوك) تۇرمۇش ۋاستىسىغا ئىگە .
تىرىكلىك (تيريكليك) هايات ، تۇرمۇش ؛ تۇرمۇش ۋاستىسى .
تىرىكمەك (تيريكمك) تىرىلمەك .
تىرىلتمەك (تيريلتمك) تىرىلدۇرمەك ، تۇرمۇش قامدىماق .
تىرىلمەك (تيريلماك) ياشىماق ، هايات كەچۈرمەك .
تىرياق (تريَاق) زەھەرنى كەسكۈچى دورا .
تىرياقى فاروق (تريَاق فاروق) ، پ . زەھەرنى كېسىدىغان ئۇنۇملۇك بىر خىل دورا .
تىزگۈنمەك (تيزكونمك) ئايلانماق ، چۆرگىلىمەك .
تىزگىندۈرمەك (تيزكيندورماك) ئازابلاندۇرماق ؛ گاڭگىراتماق .
تىش (تيش) چىش . ◇~ بەركىتمەك (~ بيركتماك) :جەزم قىلماق ، بېكىتمەك ، ئەستايىدىل كىرىشمەك ؛ قەست قىلماق . ◇~ ئىرجايتماق (~ ايرجايتماق) : ھەجىيىپ كۆل-مەك . ◇~ نى باغرىغە بەرك قىلماق (~ نى باغريغابرك قىلماق) ، تىشىنى باغرىغا بەركىتمەك (~ نى باغريغە بيركتيماك) : چىشىنى چىشىغا باسماق ، چىدام كۆرسەتمەك . ◇~ ئۇرماق (~ اورماق) : چىشلىمەك . [تىش (تيش) ئۇچۇن] . ◇~ قىرچىللاتماق (~ قيرچيللاتماق) : چىش غۇچۇرلاتماق ؛ غەزەپلەنمەك . ◇ ئوتۇن~ ى (اوتون~) : تار-شا ، چېپمەندىاق .
تىشە (تيشه) ، پ . پالتا ؛ مىتىن .
تىشەۋەر (تيشەور) ، پ . ياغاچچى ؛ ياغاچ نەرسىلەر ياسىغۇچى ؛ تاش كەسكۈچى ، تاش يونىغۇچى .
تىيشەۋەرلىق (تيشەورليق) ياغاچچىلىق ؛ تاشچىلىق .
تىشى (تيشى) چىشى . ◇~ ھەيۋان (~ حيوان) : چىشى ھايۋان .
تىغ (تيغ) ، پ . تىغ ، قىلىچ ، خەنجەر ، پىچاق قاتارلىق كېسىدىغان ئەسۋابلار ؛ چوققا ، بەزەر نەرسىنىڭ قىرى .
تىغزەن (تيغ زن) ، پ . قىلىچۋاز ؛ قاتىل .
تىغكەش (تيغ كش) ق . تىغزەن .
تىغى كىن (تيغ كين) ، پ . دۈشمەنلىك قىلىچ ، ئۆچمەنلىك تىغى ؛ ئۆچ ئېلىش قىلىچى .
تىغى كىنە (تيغ كينه) ق . تىغى كىن .
تىفل (طفل) ، ئە . گۆدەك ، كىچىك بالا ، ئۆسمۈر ؛ بوۋاق . كۆپلۈكى : ئەتفال (أطفال) .
تىقماق (تيقماق) تىقماق ؛ قىستىماق ؛ چېكىندۈرمەك .
تىقىلىش (تيقيليش) قىستالماق ، تىقما ـ تىقماق ، قىستا ـ قىستالماق .

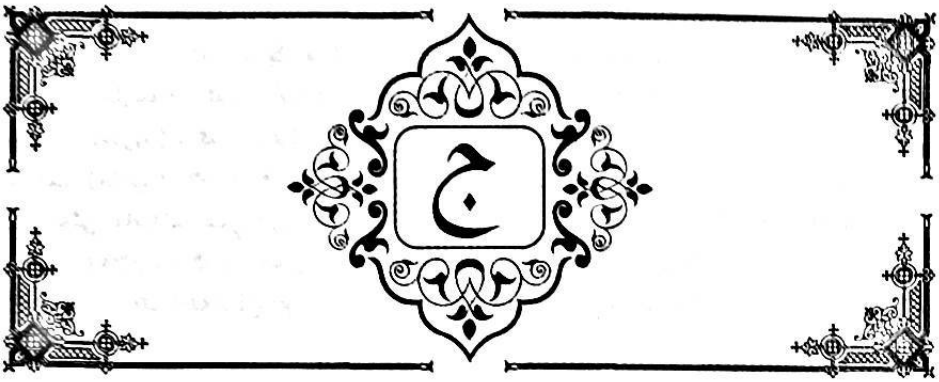

جا (جا) ، پ . جاي ، ماكان ، ئورۇن .

جابەجا (جابجا) ، پ . ئۆز ئورنىدا تۇرغان ، جايىدا ، جاي - جايىدا .

جابىر (جابر) ، ئە . جەبىر قىلغۇچى ، زالىم ؛ ئالگىبىرانى ئىجاد قىلغان كىشىنىڭ ئىسمى .

جادە (جادە) ق . جاددە .

جاددە (جادە) ، ئە . چوڭ يول ، داغدام يول ؛ قائىدە ، نىزام ، تەرتىپ .

جاددەئى شەرئ (جادە شرع) ، ئە - پ . شەرئىئەت يولى .

جادۇ (جادۇ) ، سېھىر .

جادۇلۇق (جادولوق) سېھىرگەرلىك ، سېھىر - جادۇ بىلەن شۇغۇللىنىش ؛ كىشىنى ئۆزىگە مەپتۇن قىلىش ، كىشىنى ئۆزىگە تارتىش .

جادۇئى دانىشۋەر (جادو دانشور) ، پ . بىلىمدان سېھىرگەر (خىسراۋ دېھلەۋىيگە قارىتىلغان) .

جار I (جار) جار سېلىش ، ئېلان قىلىش ، بىلدۈرۈش ؛ ◇~ **يەتكۈزمەك** (~يتيكورماك) : ئېلان قىلماق ، توۋلاپ خەۋەر قىلماق ، جاكارلىماق .

جار I (جار) ، ئە . قوشنا ، ھەقەمسايە .

جارالك (جارانك) ئەكس سادا .

جارچى (جارچى) جارچى ، ژارقىراپ خەۋەر يەتكۈزگۈچى .

جارۇب (جاروب) ، پ . سۈپۈرگە .

جارۇبكەش (جاروب كش) ، پ . سۈپۈرگۈچى ، سۈپۈرىدىغان ئادەم ، خىزمەتكار .

جارۇ بۇلجار (جارو بولجار) چاقىرىلغان جاي ، تەكلىپ قىلىنغان جاي ، جەڭ كۈنى يىغىلىدىغان ئورۇن ، بەلگىلەنگەن جاي .

جارىي (جارى) ، ئە . يۈرگۈچى ، يۈرىدىغان ، ئىستېمالدىكى ، ئەمەلدىكى ، ئاققۇچى . ◇~ **بۇلاغ** (~بولاغ) : ئاقار بۇلاق . ◇~ **بولماق** (~بولماق) ، ◇~ **ئولماق**

تىير I (تير) ، پ . ئەتارۇد سەييارىسى .

تىيرە (تيره) ، پ . قاراڭغۇ ؛ قارا ؛ غەم ـ غۇسسىلىك ، بۇلغانغان ، خۇنۇك . ◇～**تۇتماق** (～تۇتماق) : قاراڭغۇلۇقتا قالدۇرماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : قارايماق ؛ ◇～**ئەختەر** (～اختر) : بەختسىز ، تەلەيسىز . ◇～**گەرد** (～كرد) : قويۇق ، چالما ـ توزان ، قاراڭغۇلۇق . ◇～**زات** (～زات) : جاھالەتتە قالغان ئادەم ، قاراڭغۇلۇقتا قالغان كىشى . ◇～**نىھاد** (～نهاد) : غەمكىن ، غەملىك ، كۆڭلى قاراڭغۇ ، يامان تەبىئەتلىك . ◇～**راي** (～راي) : نادان ، كالتە پەم . ◇～**رو** (～رو) : قارا يۈزلۈك ؛ ۋەھىمىلىك ، قورقۇنچلۇق ؛ بەختسىز ، يارىماس . ◇～**روز** (～روز) : قايغۇلۇق ، ھال كۈنى ئوسال . ◇ **سەھاب** (～سحاب) : قارا بۇلۇت . ◇～**خام** (～خام) : قارا رەڭلىك ، قارا تۇسلۇك . ◇～**خاك** (～خاك) : قارا تۇپراق . ◇～**چاھ** (～چاه) : قاراڭغۇ زىندان . ◇～**شام** (～شام) : قاراڭغۇ كەچە .

تىيرەلىغ (تيره‌ليغ) ق . تىيرەلىق .

تىيرەلىق (تيره‌ليق) قارىلىق ، قاراڭغۇلۇق ، خىرەلىك .

تىيرەمەغز (تيره‌مغز) ، پ . دوّت ، كاۋال ، پالاكەت ، قوپال .

تىيرەنداز (تيرانداز) ، پ . ئاتقۇچى ، مەرگەن .

تىيرەندازلىق (تيراندازلىق) مەرگەنلىك ، ئوق ئاتقۇچىلىق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئوق ئاتماق ، ئوق ياغدۇرماق .

تىيرەك (تيرنك) چوڭقۇر ، تېرەن .

تىير باران (تير باران) ، پ . ئوق ياغدۇرۇش .

تىيردان (تيردان) ، پ . ئوقدان .

تىيرزەن (تيرزن) ، پ . ئوق ئاتقۇچى ؛ مەرگەن .

تىيرى ئىشق (تيرعشق) ، پ . ئىشق تىغى ، مۇھەببەت ئوقى .

تىيمار (تيمار) ، پ . بىرەر ئىشنى ئەملگە ئاشۇرۇش يولىدىكى ھەرىكەت ؛ خىزمەت ؛ غەمخورلۇق ، كۆڭۈل بۆلۈش ؛ قايغۇ ، غەم .

تىيماق (تيماق) توختىماق ، بېسىلماق .

تىيمەك (تيمه‌ك) توپلىماق ، يىغماق .

تىيلمەك (تيلماك) توپلانماق ، يىغىلماق .

تىين (طين) ، ئە . لاي ، پاتقاق .

تىينەت (طينت) ، ئە . يارىتىلىش ؛ تەبىئەت ، مىجەز ، خۇلق ، خاراكتېر . ◇ **ئەرىغ** ～ (اريغ～) : پاكىز تەبىئەت .

جامى تەرەب (جام طرب) ، ئە - پ . شادلىق شارابى .
جامى جەھانبىن (جام جهان بين) ، پ . ق . جامى گىتىنەماي .
جامى جەھاننەما (جام جهان نما) ، پ . ق . جامى گىتىنەماي .
جامى دۇرداشام (جام درد اشام) ، پ . مەي دۇغىنى ئىچكۈچى .
جامى سەبۇھ (جام صبوح) ، ئە - پ . سەھەردىكى (ناشتىلىق) مەي .
جامى شەبانە (جام شبانه) ، پ . كەچتە ئىچىلىدىغان مەي ، كېچىلىك مەي .
جامى گىتىنەماي (جام گتى نماى) ، پ . جاھاننى كۆرسەتكۈچى قەدەھ . پادىشاھ جەمشىد ياساتقان تىلسىملىق ئىككى جامنىڭ بىرى بولۇپ ، ئۇنىڭدىن مەي ئىچكەندە جاھاندا بولۇۋاتقان ئىشلار كۆرۈنۈپ تۇرارمىش . بۇ جامنى «جامى جەھانبىن» ، «جامى جەھاننەما» دەپمۇ ئاتايدۇ .
جامى ھىدايەت (جام هدايت) ، ئە - پ . ك . توغرا يولغا سېلىش .
جامى ھىلال (جام هلال) ، ئە - پ . ھىلال (يېڭى ئاي) شەكىللىك قەدەھ .
جامى ۋەھدەت (جام وحدت) ، ئە - پ . ك . بىرلىك شارابى .
جامى ئىشرەتفىزاي (جام عشرتفزاى) ، ئە - پ . ئىشرەتنى ئاشۇرغۇچى قەدەھ ، پادىشاھ جەمشىد ياساتقان تىلسىملىق ئىككى جامنىڭ بىرى بولۇپ ، بۇنىڭدىكى مەينى ئىچىپ تۇگەتكىلى بولمايمىش ھەم ئۇنى ئۆڭتۈرسىمۇ ئىچىدىكى مەي تۆكۈلمەيمىش .
جامىئە (جامعه) ، ئە . چوڭ مەسچىت ؛ ئۇنىۋېرسىتېت .
جامىئىييەت (جامعيت) ، ئە . تولۇقلۇق ، مۇكەممەللىك ، ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالغانلىق .
جان I (جان) ، پ . ھاياتلىق ، تىرىكلىك . ◇~ھىرزى (~حرزى) : جاننى ساقلىغۇچى ، جانغا مەدەت بەرگۈچى .
جان II (جان) ، پ . ق . جىن .
جانان (جانان) ، پ . «جان»نىڭ كۆپلۈكى ، جانلار .
جانانە (جانانه) ، پ . سۆيۈملۈك ، مەھبۇب ، سۆيگەن يار ، ئاشنا .
جان تارتماق (جان تارتماق) جان پىدا قىلماق ، پىداكارلىق كۆرسەتمەك .
جانەفروز (جان افروز) ، پ . جانغا راھەت بېغىشلىغۇچى ، جاننى ياشناتقۇچى .
جانبەخش (جان بخش) ، پ . روھلاندۇرغۇچى ، جان كىرگۈزگۈچى ، جان بېغىشلىغۇچى .
جانپەرۋەر (جان پرور) ، پ . ياشنىغان ، جۇشقۇن ، روھلۇق .
جانخاكسار (جان خاكسار) ، پ . كەمسىتىلگەن ، ئوسال ھالەتتە قالغان ؛ غېرىب ، بىچارە .
جانخاكسارلىق (جان خاكسارليق) كەمسىتىلگەنلىك ، سۇندۇرۇلغانلىق ؛ ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇش .
جاندار (جاندار) ، پ . تىرىك نەرسە ، جانلىق نەرسە ، جانلىق ، جاندار .
جانسپار (جان سپار) ، پ . جاننى قۇربان قىلغۇچى ، جاننى ئايىمىغۇچى ، ساداقەتمەن .
جانسپارلىق (جان سپارليق) ساداقەتلىك ، پىداكارلىق . ◇~قىلماق (~قيلماق) :

(~ اولماق) : يۇرمەك ، يۇرۇشمەك ، ئاقماق ، ئەمەلگە ئاشماق .
جارچى (جارچ) ، ئە . جاراھەتلەندۈرگۈچى ، يارىدار قىلغۇچى .
جارچە (جارچە) ، ئە . بەدەننىڭ مەلۇم ئەزاسى ؛ بەدەن ئەزالىرى .
جاريە (جاريە) ، ئە . چۆرى ، ئايال خىزمەتكار .
جازىب (جازب) ، ئە . ئۆزىگە تارتقۇچى ، مەپتۇن قىلغۇچى ، مەھلىيا قىلغۇچى ، جەزبىلىك .
جازىبەئى نامۇتەناھى (جازبە نامتناھى) ، ئە ـ پ . تۈگىمەس تارتىش قۇۋۋىتى .
جازىم (جازم) ، ئە . جەزم قىلغۇچى ، قەتئىي بىر قارارغا كەلگۈچى ، ھەل باغلىغۇچى .
◇ نىيىەت~ بولماق (نيت~ بولماق) : قەتئىي نىيەتكە كەلمەك .
جاساق (جاساق) بىر جايىنى مۇئەييەن بىر ئادەمنىڭ نامىغا ئۆتكۈزۈپ بېرىش .
جاسۇسۇلقەلب (جاسوس القلب) ، ئە . كۆڭۈل سىرىنى ئوغرىلىغۇچى ، بىراۋنىڭ قەلبىدىكى مۇددەئاسىنى بىلىشكە ئۇرۇنغۇچى .
جافى (جافى) ، ئە . جاپا قىلغۇچى ، جاپاكار ؛ رەھىمسىز ؛ قوپال ، ئەدەپسىز .
جالە I (جالە) ، پ . ق . ژالە .
جالە I (جالە) ، پ . سال .
جالە II (جالە) قالپاق .
جالدىبان (جالدبان) ، پ . سالچى .
جالىب (جالب) ، ئە . جەلب قىلغۇچى ، مەپتۇن قىلغۇچى ، ئۆزىگە تارتقۇچى .
جالىس (جالس) ، ئە . ئولتۇرغۇچى ، بىر ئورۇندا ئولتۇرغۇچى .
جام (جام) ، پ . قەدەھ ، مەي پىيالىسى ؛ مەي ، شاراب .
جامە I (جامە) ، پ . كىيىم ، تون .
جامە I (جامە) ، پ . رەخت .
جامەباف (جامە باف) ، پ . رەخت توقۇغۇچى ، باپكار .
جامەبافلىق (جامەباقلىق) رەخت توقۇمىچىلىقى ، باپكارلىق .
جامە چاك (جامە چاك) كىيىمى يىرتىق ، تونى يىرتىق .
جامگىر (جام كير) ، پ . جام ئالغۇچى ، مەي ئىچكۈچى .
جامىئ I (جامع) ، ئە . جەملىگۈچى ، توپلىغۇچى ، يىغقۇچى ، ئۆز ئىچىگە ئالغۇچى .
جامىئ I (جامع) ، ئە . چوڭ مەسچىت ، كاتتا مەسچىت .
جامى ئەلەست (جام الست) ، پ . تەقدىر شارابى .
جامى بىللۇرى (جام بلورى) ق . جامى بىللۇرىن .
جامى بىللۇرىن (جام بلورين) ، پ . بىللۇر (خىرۇستال) قەدەھ ، بىللۇردەك تىنىق ئاق قەدەھ .
جامى جەم (جام جم) ، پ . جەمشىد جامى ، پادىشاھ جەمشىد ياساتقان تىلىسىملىق ئىككى جام . ق . «جامى ئىشرەتفىزاي» ، «جامى گىتىنەماي» .

جاهىد (جاهد) ، ئە . ئىجتىهات قىلغۇچى ، تىرىشقۇچى ، كۈرەش قىلغۇچى .
جاهىل (جاهل) ، ئە . نادان ، بىلىمسىز .
جاهىلانە (جاهلانه) ، پ . نادانلارچە ، بىلىمسىزلىك بىلەن .
جاهىلىيەت (جاهليت) ، ئە . نادانلىق ، بىلىمسىزلىك .
جاۋىد (جاؤيد) ، پ . مەڭگۈلۈك ، مەڭگۈ ئۆچمەس ، دائىملىق . ◇**بەقايىي~** (بقا~) : مەڭگۈ قېلىش ، ئۆزگەرمەسلىك .
جاۋىدان (جاودان) ، پ . مەڭگۈ ، مەڭگۈلۈك ، ئەبەدىي ، دائىم ، دائىملىق . ◇**~فۇرقەت** (فرقت) : مەڭگۈ ئايرىلىش .
جاۋىدانە (جاودانه) ، پ . مەڭگۈ ، مەڭگۈلۈك .
جاۋەزە (جاوزه) ، ئە . ئۆتۈش ، ھالقىپ ئۆتۈش ، بېسىپ ئۆتۈش .
جائىز (جائز) ، ئە . ق . جايىز .
جاي (جای) ، پ . ق . جا (جا) .
جايىسالك (جايسانک) ئورۇنباسار .
جايگىر (جايكير) ، پ . ئورۇن ئالغۇچى ، ئورناشقۇچى ، جاي ئالغۇچى ، ماكان تۇتقۇچى ، ئورۇنلۇق . ◇**~تۇشمەك** (~توشماك) : جايغا چۈشمەك ، مەقسەتكە مۇڭاپىق بولماق .
جايىز (جايز) ، ئە . ئورۇنلۇق ، مۇمكىن بولىدىغان ، رۇخسەت قىلىنغان .
جايىزۇلخەتا (جايز الخطا) ، ئە . ئورۇنلۇق خاتالىق ، ساقلانغىلى بولمايدىغان خاتالىق .
جەبە (جبه) كىچىك قۇتا ؛ ئوقدان .
جەبىب (جيب) ، ئە . ئارۇز قائىدىلىرىدىن بىرى .
جەبەرۇت (جبروت) ، ئە . بۈيۈك ، ئۇلۇغ ، بۈيۈكلۈك ، ئۇلۇغلۇق ، قۇدرەت ، تەڭداشسىز كۈچ .
جەبەل (جبل) ، ئە . تاغ .
جەبەلى (جبلی) ، ئە . تاغنىك ، تاغلىق ، تاغدىكى .
جەببار (جبار) ، ئە . قۇدرەتلىك ، كۈچلۈك ، ئۇلۇغ ؛ جەببر قىلغۇچى ، زۇلۇم قىلغۇچى ، زالىم ، مۇستەبىت . ◇**مەلىكى~** (ملک~) : زالىم پادىشاھ ؛ كاتتا پادىشاھ .
جەببارلىق (جبارليق) مۇستەبىتلىك ؛ قۇدرەتلىكلىك ، ئۇلۇغلۇق .
جەبرائىل (جبرائيل) ، ئە . خەۋەرچى پەرىشتە ، ۋاستىچى پەرىشتە .
جەبرائىل ئاسا (جبرائيل آسا) ، پ . جەبرائىلنى كەبى ، جەبرائىلدەك .
جەبرەئىل (جبرئيل) ، ئە . ق . جەبرائىل .
جەبرائىلى ئەمىن (جبرائيل امين) ، ئە - پ . ئىشەنچلىك پەرىشتە .
جەبرىيە (جبريه) ، ئە . ئىسلام دىنىدىكى ئىنسانىنىڭ ئۆز ئەركىنلىكى بولىدىغانلىقىنى ئىنكار قىلغۇچىلار مەزھىپى .
جەبىن (جبين) ، ئە . ماڭلاي ، پېشانە . ◇**مەھ~** (مه~) ، **ماھ~** (ماه~) : ئاي

پىداكارلىق قىلماق ، ساداقەت كۆرسەتمەك .

جانىستان (جان ستان) ، پ . جان ئالغۇچى ، ھالاك قىلغۇچى ، ئەجەللىك ؛ جان مەيدانى .

جانسوز (جانسوز) ، پ . جاننى كۆيدۈرگۈچى ، ئازابلىغۇچى ، جاننى قىينىغۇچى .

جانفىزا (جانفزا) ، پ . جانلاندۇرغۇچى ، جانغا راھەت بېغىشلىغۇچى ، ئارامبەخش ؛ شادلاندۇرغۇچى ، يېقىملىق .

جانفزاي (جانفزای) ، پ . ق . جانفزا .

جانفزايەندەلىق (جان فزايندەليق) جاننى قۇۋۋەتلەندۈرۈش ، جانلاندۇرۇش ؛ جانغا ھۇزۇر بېغىشلاش ، ھاياتبەخشلىك ، ئارامبەخشلىك .

جانفشان (جان فشان) ، پ . جاننى پىدا قىلغۇچى .

جانفشانلىق (جان فشانليق) پىداكارلىق ، جان پىدالىق .

جانفۇروز (جان فروز) جان راھىتى ، روھلاندۇرغۇچى ، ياشناتقۇچى .

جانفىشان (جان فشان) ، پ . جېنىنى پىدا قىلىدىغان ، پىداكار .

جانكاھ (جانكاه) ، پ . جاننى قاخشاتقۇچ ، جانغا ئازاب سالغۇچى .

جانگۇداز (جان كداز) ، پ . جاننى قىينىغۇچى ، ئازابلىغۇچى ، قىينىغۇچى .

جانگۇدازلىق (جان كدازليق) جان قىيناش ، جانغا ئازاب سېلىش .

جانلىق (جانليق) تىرىك ، جانۋار ، ھايۋان . ◇～قىلماق (～قيلماق) : جان كىرگۈزمەك ، تىرىلدۈرمەك .

جاننەۋاز (جان نواز) ، پ . يېقىملىم ، جانغا ھۇزۇر بېغىشلايدىغان .

جاننىسار (جان نثار) ، پ . جان پىدا قىلغۇچى ، جانپىدالىق . ◇～ئەتمەك (～ايتماک) : جانپىدا قىلماق ، پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن بېرىلمەك .

جانۇ جەھان (جان و جهان) ، پ . پۈتكۈل مەۋجۇدىيەت .

جانۇماق (جانوماق) ئەيىپلىمەك ، ئەدەبلىمەك .

جانىب (جانب) ، ئ . تەرەپ ، ياق ، جەھەت . ◇～نى تۇتماق (～نى توتماق) : تەرىپىنى ئالماق ، ياقلىماق ، مۇھاپىزەت قىلماق . ◇～تۇتماق (～تۇتماق) : باشقا كىشىنىڭ تەرىپىگە ئۆتمەك ، كىشىدىن يىراقلاشماق .

جانىي I (جانى) ، ئ . جىنايەتچى ، گۇناھكار .

جانىي I (جانى) ، پ . كۆڭۈلدىكى ، سۆيۈملۈك ، قەدىرلىك ، ھەقىقىي ؛ جان بىلەن مۇناسىۋەتلىك .

جاھ (جاه) ، پ . مەنسەپ ، يۇقىرى دەرىجىلىك ئورۇن ، ئەمەل ، مەرتىۋە ، ھەيۋەت . ◇～بەزمى (～بزمى) : يۇقىرى مەنسەپ ، ئۇلۇغلۇق دەرىجىسى . ◇～جەمشىد～ (～جمشيد～) : ك . ئەلگە يۇقىرى دەرىجىلىك ، ئەلگە چولۇق مەرتىۋىلىك ؛ ئۇلۇغ پادىشاھ . ◇ئالىي～ (عالى～) : يۇقىرى مەرتىۋە . ◇ساھىب～ (～جاه) : ئۇلۇغ مەرتىۋىلىك مەنسەپدار .

جاھوجەلال (جاه و جلال) ، پ . شانۇشەۋكەت ، مەرتىۋە ۋە ھەيۋەت .

جەررە (جرە) ، ئە . ق . جۇررە .
جەرراھ (جراح) ، ئە . تېۋىپ ، تاشقى كېسەللەر دوختۇرى ، ئوپېراتسىيە قىلالايدىغان دوختۇر .
جەرگە (جركا) . ق . چەرگە .
جەرگەلىك (جركالىك) ق . چەرگەلىك .
جەرھ (جرح) ، ئە . يارا ، جاراھەت .
جۇرۇھ (جروح) ق . جۇرۇھ .
جەرىب (جريب) ، پ . يەر ئۆلچىمى ، بىر جەرىب يەر تەخمىنەن 15 مو ياكى بىر گېكتارغا توغرا كېلىدۇ .
جەرىدە I (جريدە) ، ئە . دەپتەر ؛ گېزىت .
جەرىدە II (جريدە) ، پ . يەككە ، يالغۇز ، تەنھا . ◇ ھەياتنى~ ئۆتكەرمەك (حياتنى~ اوتكارماك) : تەنھا ياشىماق .
جەرىمە (جريمە) ، ئە . گۇناھ ، جىنايەت ، سەۋەنلىك ؛ جازا ، جەرىمانە .
جەريان (جريان) ، ئە . ئېقىش ، ئېقىم ، ئىشنىڭ كېتىۋېتىشى .
جەزئ (جزع) ، ئە . ك . كۆز ئالمىسى ، كۆز مۇنچىقى .
جەزاء (جزاء) ، ئە . ئىش ھەققى ، قايتۇرۇق ؛ جازا .
جەزالەت (جزالت) ، ئە . موللۇق ، ئارتۇقلۇق ، كۆپلۈك ، مەمۇرچىلىق ، مۇستەھكەملىك ، ئۇلۇغلۇق .
جەزائىر I (جزائر) ، ئە . جەزىرە (جزىرە) نىڭ كۆپلۈكى : ئاراللار .
جەزائىر II (جزائر) ، ئە . ئالجىرىيە .
جەزايىر (جزاير) ، ئە . ق . جەزائىر .
جەزئ (جزع) ، ئە . تاقەتسىزلىك ، داد ـ پەرياد . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : تاقەتسىزلەنمەك ، داد ـ پەرياد كۆتۈرمەك .
جەزئكار (جزع كار) ، ئە ـ پ . بىتاقەت ، سەۋرسىز ؛ داد ـ پەريات قىلغۇچى .
جەزب (جزب) ، ئە . تارتىش ، شۇراش ، دەم تارتىش ، سىڭدۈرۈش ؛ جەلپ قىلىش . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : تارتماق ، دەم تارتماق ، سىڭدۈرمەك . ◇ ~ ھۇتى (~ حوتى) : ئۆزىگە تارتىشنىڭ قىيىن ھالىتى (ئەينى : دەم تارتىدىغان زور بېلىق) .
جەزبە (جزبه) ، ئە ـ پ . ئۆزىگە تارتىش ، مەھلىيا قىلىش ، ئەسەبىيلىك ، خۇدىنى يوقىتىش .
جەزم I (جزم) ، ئە . مۇقەررەر ، ئېنىق ، قەتئىي ، جەزمەن . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ قىلماق (~ قىلماق) : جەزملەشتۈرمەك ، بېكىتمەك ، مۇقەررەرلەشتۈرمەك .
جەزم II (جزم) ، ئە . ئەرەپ يېزىقىدىكى يېپىق بوغۇمنى بىلدۈرىدىغان ساكىن (°) بەلگىسى . بۇ بەلگە يېپىق بوغۇم ئاخىرىدىكى ئۈزۈك تاۋۇش ھەرپى ئۈستىگە قويۇلىدۇ .

يۇزلۈك ، گۈزەل ، ساھىبجامال ، مەشۇق .

جەبھە I (جبهه) ، ئە . ماڭلاي ، پېشانە . ◇~چىنى (~چينى) : پېشانە قورۇقى .

جەبھە II (جبهه) ، ئە . ئالدىنقى سەپ .

جەت (جت) ھىندىستاندا ياشىغۇچى بىر خەلق ؛ ك . ھايۋان ئوينىتقۇچى .

جەتئوت (جتوت) جەتلەر ؛ ق . جەت .

جەدەل (جدل) ، ئە . جاڭجال ، جېدەل ، مۇنازىرە ، تالاش ـ تارتىش ، تىرىشىش ، تىرمىشىش .
◇~ئەتمەك (~ايتماك) : تىرىشماق ، كويۇش قىلماق ، ئۇرۇنماق . ◇نى~؟ (نى~؟) : نېمە تالاش؟

جەدد (جد) ، ئە . بوۋا ، ئاتا ياكى ئانىنىڭ دادىسى ، بوۋا .

جەددە (جده) ، ئە . موما .

جەددۇ ئابا (جدو آبا) ئاتا ـ بوۋىلار ، ئەجدادلار .

جەددى ئەب (جد اب) ، ئە ـ پ . ئاتا ـ بوۋا .

جەددى ئەئلا (جدعلى) ، ئە ـ پ . ئەڭ ئالدىنقى بوۋا .

جەددى بۇزورگۋار (جد بزورگوار) ، ئە ـ پ . ئۇلۇغ بوۋا ، مۇرەتلىك بوۋا .

جەدۋەل (جدول) ، ئە . كاتەكچىلىك سىزىق ؛ جەدۋەل .

جەدى (جدى) ، ئە . تاغ ئۆچكىسى ، ئوغلاق ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ، قۇياش ھەرىكىتى بويىچە ھېسابلىنىدىغان ئون ئىككى بۇرجىنىڭ بىرى — ئوغلاق بۇرجى (ئوغلاق شەكلىدە پەرەز قىلىنغان) ؛ كونا شەمسىيە كالېندارى بويىچە 10 ـ ئاينىڭ نامى .

جەدىد (جديد) ، ئە . يېڭى ؛ يېڭىلىق ؛ يېڭىلىق تەشەببۇسكارى .

جەر I (جر) ھالاك ، چوڭقۇر جىرا ، يار . ◇بۇلەندە~ (بلند~) : ئېگىز يار . ◇ئەمىق ~ (عميق~) : چوڭقۇر جىرا ، چوڭقۇر ھالاك .

جەر II (جر) ق . جار I .

جەراكى (جراكى) سەۋەب ؛ چۈنكى .

جەراھەت (جراحت) ، ئە . يارا ، جاراھەت ؛ ك . ئازار ، ئازاب ، دەرد . ◇~ئەنگىز (~انكيز) : ئازار بەرگۈچى ، ياردار قىلغۇچى .

جەراھەتلىغ (جراحت ليغ) ياردار ، جاراھەتلىك .

جەرائىم (جرائم) ، ئە . جەرىمە (جريمه) نىڭ كۆپلۈكى : گۇناھلار ، جىنايەتلەر .

جەرايىم (جرايم) ، ئە . ق . جەرائىم (جرائم) .

جەرەس (جرس) ، ئە . قوڭغۇراق ، كارۇان كولدۇرمىسى .

جەردە (جرده) ، پ . ق . چەردە (چرده) .

جەرار (جرار) ، ئە . زور كۆلەملىك توپلىنىش ، چوڭ توپ ، ئىنتايىن كۆپ ، جەڭگىۋار ، قورقماس توپ . ◇سپاھى~ (سپاه~) : جەڭگىۋار قوشۇن .

جەرارلىق (جرارليق) جەڭگىۋارلىق ، باتۇرلۇق .

هەيدىلىش . ◇~بولماق (~بولماق) : تاشلاپ كەتمەك ، هىجرەت قىلماق ، هەيدەلمەك .
◇~ئەتمەك (~ايتماك) ، ~قىلماق (~قيلماق) : سۈرگۈن قىلماق ، كۆچۈرۈۋەتمەك .
جەلا I (جلاء) ، ئە . جۈلا ، نۇر ، يورۇقلۇق ؛ ◇~بەرمەك (~بيرماك) : پارقىراتماق ، روشەنلەشتۈرمەك ، نۇر بەرمەك . ◇~تاپماق (~تاپماق) : پارقىرىماق ، جۈلالانماق ، روشەنلەشمەك .
جەلاجىل (جلاجل) ، ئە . كىچىك قوڭغۇراق ، زىل ، جالك ، داپ .
جەلادەت (جلادت) ، ئە . مەھكەملىك ، قەتئىيلىك ، قەيسەرلىك ، جاسارەت ، شىجائەت ، دادىل-لىق ، باتۇرلۇق ، چاققانلىق . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~قىلماق (~قيلماق) : باتۇرلۇق ، جاسارەت كۆرسەتمەك .
جەلال (جلال) ، ئە . ئۇلۇغلۇق ، كۆركەملىك ، هەشەمەت ، هەيۋەت . ◇شادۇرۋانى~وتەمكىن (شادروان~وتمكين) : ئۇلۇغلۇق ۋە ۋەزمىنلىك سايىۋىنى .
جەلالەت (جلالت) ، ئە . ق . جەلال .
جەلائۇر روھ (جلاء الروح) ، ئە . روھ جۇلاسى ، روھ جىلۋىسى .
جەلايىر (جلاير) تۈركىي تىللىق قەبىلىلەردىن بىرى .
جەلەسات (جلسات) ، ئە . جەلسە (جلسه)نىڭ كۆپلۈكى : ئولتۇرۇشلار ، يىغىنلار ، مەجلىس-لەر .
جەلد (جلد) تېز ، چاققان ؛ كۆچلۈك ، جەڭگىۋار .
جەلدلىق (جلدليق) چاققانلىق ، جەڭگىۋارلىق ، شىجائەت .
جەلدۇ (جلدو) مۇكاپات ، ئىنئام .
جەلسە (جلسه) ، ئە . ئولتۇرۇش ، مەجلىس .
جەللاد (جلاد) ، ئە . ئۆلۈم جازاسىنى ئىجرا قىلغۇچى ، جاللات .
جەلل (جل) ، ئە . ئۇلۇغ ، زور ، يۈكسەك ، كاتتا .
جەللۇ ئەلا (جل و علا) ، ئە . ئۇلۇغ ۋە يۈكسەك ، كاتتا ۋە بۈيۈك .
جەلىي (جلى) ، ئە . روشەن ، ئوچۇق ، يورۇق ، ئايدىڭ ، كۆزگە كۆرۈنەرلىك ؛ غۇبارسىز .
◇بۇرھانى~ (برهان~) : مۇنازىرە تەلەپ قىلمايدىغان پاكىت .
جەئلىي (جعلى) ، ئە . سۈنئىي ، ياسالما .
جەلىس (جليس) ، ئە . بىرگە ئولتۇرغۇچى ، ئۇلپەت ، هەمسۆھبەت ، مەجلىسداش .
جەلىل (جليل) ، ئە . ئۇلۇغ ، بۈيۈك ، زور ، گىگانت .
جەلىلۇلقەدر (جليل القدر) ، ئە . قەدىر ـ قىممىتى يۇقىرى ، ئۇلۇغ مەرتىۋىلىك .
جەم (جم) ، پ . «جەمشىد»نىڭ قىسقارتىلمىسى . ق . جەمشىد . ◇~ئىقتىدار (~اقتدار) : جەمشىدتەك ئىقتىدارلىق ؛ ك . ئىنتايىن قابىلىيەتلىك ، ئىنتايىن كۆچلۈك ؛ ◇~شۈكۈھ (شكوه~) : جەمشىدتەك سۈلەتلىك ، هەيۋەتلىك . ◇~قەدر (~قدر) ، ~جەناب (~جناب) : جەمشىد مەرتىۋىلىك ، يۇقىرى مەرتىۋىلىك .

جەزۇەل (جزول) ق . جەدۋەل .
جەزىرە I (جزيره) ، ئە . ئارال .
جەسارەت (جسارت) ، ئە . جاسارەت ، باتۇرلۇق ، قەھرىمانلىق ، جۇرئەت .
جەسەد (جسد) ، ئە . تەن ، گەۋدە .
جەستە (جسته) ، پ . سەكرىگەن ، ئىرغىپ چىققان .
جەستە ـ جەستە (جسته ـ جسته) ئۇ يەر ـ بۇ يەردىن ؛ كەمدىنكەم ، سەكرەپ ئۇتۇپ .
جەسۇر (جسور) ، ئە . جەسۇر ، يۈرەكلىك ، قورقماس ، باتۇر .
جەسىم (جسيم) ، ئە . زور گەۋدىلىك ، ھەيۋەتلىك ، ئىنتايىن يوغان ، ئۇلۇغ ، بۆيۈك .
جەشن (جشن) ، پ . ئويۇن ـ كۈلكە يىغىنى ، بەزمە ، ئولتۇرۇش .
جەشنى ئەزىم (جشن عظيم) ، ئە ـ پ . كاتتا ئولتۇرۇش ، كاتتا توي . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلامك) : كاتتا ئولتۇرۇش ئۇتكۈزمەك ، كاتتا توي قىلماق .
جەشنى خىسرەۋانە (جشن خسروانه) ، پ . شاھانە شادلىق يىغىنى ، شاھانە بەزمە .
جەفا (جفا) ، ئە . زۇلۇم ، ئازاب ، جەبىر ، جاپا ، رەھىمسىزلىك .
جەفا پەرداز (جفا پرداز) ، پ . جاپا قىلغۇچى ، جەبىر سالغۇچى ؛ زالىم .
جەفاجو (جفاجو) ، پ . جەبىر قىلغۇچى ، ئازاب سالغۇچى ، زالىم ، ستەمكار .
جەفاچى (جفاچى) زۇلۇم سالغۇچى ، ئازابلىغۇچى ، جەبىر قىلغۇچى .
جەفاكار (جفاكار) ، پ . ئازاب سالغۇچى ، جەبىر قىلغۇچى ، ئۆز ئاشىقىنى قىينىغۇچى ؛ مەشۇقە .
جەفاكەش (جفاكش) ، پ . جەبىر ـ جاپا تارتقان ، جاپاكەش .
جەفاكوش (جفاكوش) ، پ . ئازاب سېلىشقا كويۇش قىلغۇچى ، جەبىر قىلىشقا تىرىشقۇچى .
جەفاكىش (جفاكيش) ، پ . جەبىر قىلىشقا ئادەتلەنگەن .
جەفاگەر (جفاكر) ، پ . جەبىر ـ جاپا سالغۇچى ، ئازار يەتكۈزگۈچى ، قىينىغۇچى .
جەفاگۇستەر (جفاكستر) ، پ . ق . جەفاگەر .
جەئفەرى (جعفرى) ، ئە . زەھەرلىك قارا يىلان .
جەففەلقەلەم (جف القلم) ، ئە ـ پ . ئويلىمايلا دەپ تاشلاش ، ئويلىماستىنلا يېزىۋېتىش ؛ توختىماي يېزىش .
جەئبە (جعبه) ، ئە . ئوقدان ، ساداق . ◇ سپهر~سى (سپهر~) : ئاسمان ئوقدىنى .
جەڭ (جنك) ق . جەنگ .
جەڭجوي (جنكجوى) ق . جەنگجوي .
جەڭداۋۇل (جنكداول) ق . چاغداۋۇل .
جەڭ ـ سەڭ (جنك سنك) ق . جەنگ ـ سەنگ .
جەلا (جلا) چاچ پۈپۈكى ، جالا .
جەلا I (جلا) ، ئە . ۋەتەننى تاشلاپ كېتىش ، ۋەتەندىن ئايرىلىش ، كېچىپ كېتىش ؛

جەنابەت (جنابت) ، ئە . بويىنى سۇغا سېلىش زۆرۈر بولغان ناپاكلىق ، جۇنۇپلۇق .
جەناھ (جناح) ، ئە . قانات ، قۇش قانىتى .
جەناھەين (جناحين) ، ئە . ئىككى قانات ، قوش قانات .
جەنائىب (جنائب) ، ئە . جەنۇب (جنوب) نىڭ كۆپلۈكى : جەنۇبلار ، جەنۇب شامالىرى .
جەناق (جناق) ق . جۇناق .
جەنب (جنب) ، ئە . يان ، يان تەرەپ .
جەنجال (جنجال) ، پ . ئۇرۇشۇش ، تىللىشىش .
جەندە (جنده) ، پ . جەندە ، قەلەندەر چاپىنى ، دەرۋىش تونى ، قۇراق تون ، ئالا ـ بۇلا كىيىم .
جەندە پوش (جنده پوش) ، پ . جەندە كىيگەن . ◇ گەدايى~ (گداى~) : جەندە كىيگەن گادای .
جەندەرە (جندره) ، پ . مۇقاۋىلارنىڭ ئىسكەنجىسى ؛ بۆشۈكنىڭ تاڭغۇچى ، قول بېغى .
جەندەلىغ (جنده‌ليغ) جەندە كىيگەن ، جەندىلىك ، قوراق تونلۇق .
جەنگ (جنگ) ، پ . جەڭ ، ئۇرۇش ؛ جېدەل .
جەنگار (جنگار) ، پ . ئۇرۇشخۇمار ، ئۇرۇشقاق .
جەنگاۋەر (جنگاور) ، پ . جەڭگىۋار .
جەنگەل (جنگل) ، پ . ئورمانزار ، ئورمانلىق ؛ جاڭگال ، ئورمان .
جەنگجوي (جنگجوی) ، پ . ئۇرۇشخۇمار ، ئۇرۇشقاق ، ئۇرۇشقا ماھىر ، جەڭگىۋار .
جەنگ ـ سەنگ (جنگ ـ سنگ) ، پ . ئۇرۇش ـ جېدەل .
جەننات (جنات) ، ئە . جەننەت (جنت) نىڭ كۆپلۈكى : جەننەتلەر ، باغلار ، بوستانلار .
جەننەتۇلمەئۋا (جنت الماٴوی) ، ئە ـ پ . جەننەت بېغى ، جەننەت ماكانى .
جەننەتىلمەئۋا (جنت الماٴوی) ق . جەننەتۇلمەئۋا .
جەنۇبەن (جنوبا) ، ئە . جەنۇب تەرەپتىن .
جەنىبەت (جنيبت) ، ئە . پادىشاھلار بىرەر جايغا ئاتلىنىپ چىققان چاغدا ئېھتىيات ئۈچۈن ئېلىپ يۈرۈلىدىغان ئات ؛ مىنىلمىدىغان ئات ؛ ھەمراھلىق ، بىرگە يۈرۈش . ◇~ سۇرماك (~ سورماک) : بىرگە ئاتلانماق ؛ بىرگە يولغا چىقماق .
جەنىبەتكەش (جنيبت كش) ، ئە ـ پ . پادىشاھنىڭ ئېھتىيات ئېتىنى يېتىلەپ ماڭغۇچى ؛ ھەمراھ .
جەھالەت (جهالت) ، ئە . نادانلىق ، بىلىمسىزلىك .
جەھان (جهان) ، پ . ئالەم ، دۇنيا . ◇~ دەرجەھان (جهان در جهان) : جاھان ئىچىدە جاھان . ◇ ئىكى~ (ايكى~) : ئۇ دۇنيا ۋە بۇ دۇنيا .
جەھانارا (جهان آرا) ، پ . جاھاننى بېزىگۈچى ، ئالەمنى گۈزەللەشتۈرگۈچى . ◇ مېھرى ~ (مېهر~) : جاھاننى بېزىگۈچى قۇياش .

جەمئ (جمع) ، ئە . يىغىندا ، توپلام ، قوشۇلما ، كۆپلۈك (گىرامماتىكىدا) ؛ بارچە ، ھەممە .
◇~ ئەيلەمەك (~ ايلامك) ، ~ ئەتمەك (~ ايتمك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : جەم-
لىمەك ، يىغماق ، توپلىماق . ◇~ كەسىر (~ كثير) : چوڭ گۇرۇھ ، بىھىساب ئادەم .
جەماۋ (جماع) ق . جىماۋ
جەمائەت (جماعت) ، ئە . كىشىلەر توپى ، ئىنسانلار توپى ، بىرەر ئىشنى بىجىرىش ئۈچۈن
بىر جايغا توپلانغان كىشىلەر توپى .
جەمائەتى خوب (جماعت خوب) ، پ . گۈزەللەر ، گۈزەللەر جامائىتى .
جەماد (جماد) ، ئە . جانسىز تەبىئەت ، جانسىز نەرسىلەر .
جەمال (جمال) ، ئە . ھۆسىن ، گۈزەللىك ، يۈز ، بەت ، چىراي . ◇~ تۇتماق (~ تۇتماق)
: يۈز كۆرسەتمەك ، كۆرۈنمەك . ◇~ ئاچماق (~ اچماق) : چىراي ئاچماق .
جەمالىيەت (جماليت) ، ئە . گۈزەللىك ؛ ك . مېھرىبانلىق ؛ مەرھەمەت .
جەمان (جمان) ق . جۇمان (جمان) .
جەمەل (جمل) ، ئە . ئەركەك تۆگە ، تۆگە .
جەمرە (جمره) ، ئە ـ پ . كۆمۈر ، كۆمۈر پارچىسى ، ئۇششاق تاش .
جەمرىي (جمرى) ، ئە . ئۇششاق ؛ ك . تۆۋەن تەبىقىگە مەنسۇپ .
جەمشىد (جمشيد) ، پ . ئۇلۇغ پادىشاھ جەمشىد (ئىرانىنىڭ قەدىمكى ئەپسانىۋى پادىشاھلىرى-
نىڭ بىرى) . ◇~ جاھ (~ جاه) : ك . ئەڭ يۇقىرى مەرتىۋىلىك ، ئۇلۇغ پادىشاھ .
جەمشىدۋەش (جمشيدوش) ، پ . جەمشىدتەك ، جەمشىدكە ئوخشاش ؛ ق . جەمشىد .
جەمماز (جماز) ق . جەمازە .
جەمازە (جمازه) ، پ . يۇگۇرۈك تۆگە ، تېز يۈرەر تۆگە ؛ تاق لوكىلىق تۆگە ؛ چاپقۇر ،
تېز يۈرەر .
جەمازەلىك (جمازه‌ليك) يۇگۇرۈك تۆگە مىنگەن ، تېز يۈرەر تۆگىلىك .
جەممال (جمال) ، ئە . تۆگىچى ، تۆگە ، يېتىلىگۈچى .
جەممالۇسۇتۇر (جمال و ستور) ، ئە ـ پ . تۆگىچى ۋە ئات ـ ئۇلاق .
جەمئ (جميع) ، ئە . ھەممە ، بارچە ، پۈتكۈل .
جەمىل (جميل) ، ئە . گۈزەل ، كۆركەم ، چىرايلىق ؛ نازىنىن .
جەمىلە (جميله) ، ئە . «جەمىل»نىڭ ئايال سىغا شەكلى . گۈزەل ، ساھىبجامال ، گۈزەل
ئايال .
جەمئىي I (جمعى) ، ئە . توپلانغان ، يىغىلغان ، جامائەتلىك .
جەمئى I (جمعى) ، ئە . ئادەملەر توپى ، بىر توپ ؛ بىر قىسىم .
جەمئىيەت (جمعيت) ، ئە . جامائەت ، توپلانما ، ئۇيۇشما ، جەمئىيەت .
جەناب (جناب) ، ئە ـ پ . جاناب ، ئىززەتلىك ، مەرتىۋىلىك كىشى ؛ ھوسۇغا ، ئاستانە ؛
دەرگاھ . ◇ گەردۇن~ (كردون~) : يۇقىرى مەرتىۋىلىك .

جەھدۇجىدد (جهدوجد) ، ئە ـ پ . تىرىشچانلىق ۋە ئەستايىدىللىق .
جەھدى تەڭجىل (جهد تعجيل) ، ئە ـ پ . قانتىق تىرىشىش .
جەھدى شىتاب (جهد شتاب) ، ئە ـ پ . جىددىي تىرىشچانلىق كۆرسىتىش .
جەھر (جهر) ، ئە . ئوچۇق ، ئاشكارا ، ئۇنلۈك گەپ قىلىش ، جاكارلاش ، ئاشكارىلاش . ◇ ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ئاۋاز چىقىرىپ ئېيتماق ، ئۇنلۈك ئوقۇماق .
جەھرەن (جهراً) ، ئە . ئوچۇق ـ ئاشكارا ھالدا ، ئۇنلۈك توۋلاپ .
جەھل (جهل) ، ئە . نادانلىق ، بىلىمسىزلىك ، ئاچچىقلاش . ◇ ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : نادانلىق قىلماق ، بىلىمسىزلىك قىلماق ، ئاچچىقلىماق .
جەھلى (جهلى) ، ئە ـ پ . بىلىمسىز ، نادان ، دۆت ، ھاماقەت .
جەھۇل (جهول) ، ئە . ئىنتايىن نادان ، ئۆتۈپ كەتكەن بىلىمسىز ، دۆت .
جەھۇلەن (جهولاً) ، ئە . ئەخمەقلەرچە ، نادانلىق قىلىپ ، نادانلارچە ، بىلىمسىزلىكتىن .
جەھىم (جحيم) ، ئە . ئە : دوزاق ، جەھەننەم .
جەۋ (جو) ، پ . ئارپا ؛ ئۇزۇنلۇق ئۆلچىمى قىلىپمۇ قوللىنىلغان : بىر ئېلىك = 6 جەۋ .
جەۋاب (جواب) ، ئە . جاۋاب ؛ نەزىرە ، تەقلىد ، ئوخشاتما . ◇ جەۋابىدا خامە سىنماق (جوابيدا خامه سينماق) : تەقلىدىدە (نەزىرە قىلىشتا) قەلەم ئاجىزلىق قىلماق .
جەۋاد (جواد) ، ئە . ئېھسانلىق ، سېخى ، مەرد ، قولى ئوچۇق ، كەرەملىك .
جەۋار (جوار) ، ئە . قوشنا يەر ، يېقىن يەر ؛ ياق ، ئەتراپ .
جەۋارىھ (جوارح) ، ئە . جارىھە (جارحه) نىلىك كۆپلۈكى : بەدەن ئەزالىرى ؛ قول ، پۇت ، تىل ۋەھاكازالار .
جەۋامىئ (جوامع) ، ئە . جامىئ (جامع) : نىلىك كۆپلۈكى : توپلىغۇچىلار ، جەملىگۈچىلەر .
جەۋامىئولكەلىم (جوامع الكلم) چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغۇچى ، ئۆزى قىسقا ، ئەمما مەنىسى چوڭقۇر سۆز .
جەۋان (جوان) ق . جۇۋان .
جەۋانبەخت (جوان بەخت) ، پ . ق . جۇۋان بەخت (جوان بخت) .
جەۋانىب (جوانب) ، ئە . جانىب (جانب) نىلىك كۆپلۈكى : تەرەپلەر ، ياقلار ، ئەتراپ .
جەۋاھىر (جواهر) ، ئە . «جەۋھەر (جوهر) » نىلىك كۆپلۈكى : ئېسىل تاشلار ، گۆھەرلەر . ◇ مەئادىن ~ ى (معادن ~ ى) : مەدەنلەر جەۋھەرلىرى ؛ ك . ئاجايىپ گۈزەل سۆزلەر .
جەۋاھىر ئەفشان (جواهرافشان) ، ئە ـ پ . گۆھەر چاچقۇچى ؛ ك . نۇر چاچقۇچى .
جەۋاھىرلىغ (جواهرليغ) گۆھەرلىرى بار ، ئېسىل تاشلارغا ئىگە ، ھەر خىل گۆھەرلىك .
جەۋاھىرى ئەشك (جواهراشك) ، ئە ـ پ . كۆز يېشى مۇنچاقلىرى .
جەۋاھىرى سەمىن (جواهر ثمين) ، ئە ـ پ . قىممەت باھا گۆھەرلەر .
جەۋاھىرى نەفايىس (جواهر نفايس) ، ئە ـ پ . نەپىس گۆھەرلەر ؛ ئەك تازا ئېسىل تاشلار ؛ ك . چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەر ، ماھارەت بىلەن ئىشلىتىلگەن ئىبارىلەر .

جەھاناراي (جهان آراي) ، پ . ق . جەھانارا (جهان آرا) .
جەھانبان (جهان بان) ، پ . جاھاننى ئىدارە قىلغۇچى ، ھۆكۈمران ، پادىشاھ .
جەھانبانلىغ (جهان بانليغ) پادىشاھلىق ، ھۆكۈمرانلىق . ◇~ ئايىمنى (~ آيىنى) : پادىشاھلىق يولبورۇقى .
جەھانبىن (جاهان بين) ، پ . جەھاننى كۆرسەتكۈچى ، ئۇزاقنى كۆرەلىگۈچى . ◇ جامى~ (جام~) : جاھاننى كۆرسىتىدىغان جام .
جەھانپەناھ (جهان پناه) ، پ . جاھان ھامىيسى ، ئالەمنى ئۆز پاناھىغا ئالغان كىشى ، پادىشاھ .
جەھان پەھلەۋان (جهان پهلوان) ، پ . جاھان پالۋانى ، دۇنيادا ئەڭ زور پالۋان .
جەھانپەيما (جهان پيما) ، پ . جاھاننى كەزگۈچى ، جاھانكەزدى .
جەھانپەيمالىق (جهان پيمالىق) جاھان كەزگۈچىلىك ، جاھانكەشتىلىك .
جەھانپەيماي (جهان پيماى) ، پ . ق . جەھانپەيما .
جەھانتاب (جهان تاب) ، پ . جاھاننى يورۇتقۇچى ، جاھاننى قىزدۇرغۇچى . ◇ ماھى~ (ماە~) : جاھاننى يورۇتقۇچى ئاي ؛ ك . گۈزەل يار .
جەھان خىسرەۋ (جهان خسرو) ، پ . جاھان پادىشاھى .
جەھاندار (جهاندار) ، پ . جاھاننى ئىگىلىگۈچى ، جاھان ھۆكۈمدارى ، جاھاننى ئىدارە قىلغۇچى ، زور پادىشاھ ، قۇدرەتلىك ، كۈچلۈك ؛ كۈن ئۆتكۈزگۈچى ، جان باققۇچى .
جەھاندارلىغ (جهاندارليغ) جاھان ھۆكۈمدارلىقى ، زور قۇدرەت .
جەھانسوز (جهان سوز) ، پ . جاھاننى كۆيدۈرگۈچى ؛ ئۆرتىگۈچى . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : جاھاننى كۆيدۈرىدىغان ، جاھاننى مالىمان قىلماق .
جەھانكۇشاي (جهان كشاى) ، پ . جاھاننى ئىستىلا قىلغۇچى ، دۇنيانى بېسىۋالغۇچى ، جاھاننى ئىشغال قىلغۇچى ، زور پادىشاھ .
جەھانكۇشايلىق (جهان كشاى ليق) جاھاننى ئىستىلا قىلىش ، زور پادىشاھلىق .
جەھانگەرد (جهانكرد) ، پ . جاھاننى كەزگۈچى ، جاھانكەزدى .
جەھانگىر (جهانگير) ، پ . جاھاننى ئىگىلىگۈچى ، دۇنيانى بويسۇندۇرغۇچى ، دۆلەتمەن .
جەھاننەما (جهان نما) ، پ . ق . جەھاننەماي .
جەھاننەماي (جهان نماى) ، پ . جاھاننى كۆرسەتكۈچى .
جەھەننەمى (جهنمى) ، ئە . دوزىقى ، دوزاققا كىرىشكە تېگىشلىك ئادەم .
جەھد I (جهد) ، ئە . تىرىشىش ، غەيرەت قىلىش ، ئەستايىدىل ھەرىكەت قىلىش ، ئۆرۈ- نۈش . ◇~ ئەيلەمەك ، ئەتمەك ، قىلماق (~ ايلاماك ، ايتماك ، قىلماق) : تىرىشماق ، غەيرەت كۆرسەتمەك .
جەھد I (جحد) ، ئە . ئىنكار ، تېنىش ، رەت قىلىش . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ئىنكار قىلماق ، تانماق . ◇ فىكرى~ (فكر~) : ئىنكار پىكىر .

جەۋھەرسىز (جوھرى) ، ئە - پ . گۆھەر سودىگىرى ، قىممەت باھالىق تاشلار ساتقۇچى ؛ گۆھەرشۇناس ، قىممەت باھالىق تاشلارنى تونۇيدىغان كىشى ؛ گۆھەر ئوستىسى .

جەۋھەرى فەرد (جوھرفرد) ، ئە - پ . بېگانە جەۋھەر ، ئەسلى زات .

جەيب (جيب) ، ئە . كىيىمنىڭ يانچۇقى ، چۆنتەك ، قويۇن ؛ كىيىمنىڭ ياقىسى ، كۆڭۈل ، دىل ، كۆڭۈلدىكى مۇددىئا . ◇جەۋھەرى~ (جوھر~) : كۆڭۈلنىڭ نازۇكلۇقى .

جەيران (جيران) ، پ . كىيىك ، جەرەن ، ئاھۇ .

جەيش (جيش) ، ئە . ئەسكەر ، قوشۇن ، لەشكەر ؛ گۇرۇھ ، توپ .

جەيھۇن (جيحون) ئامۇ دەريانىڭ قەدىمكى نامى . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) ، ~قىلماق (~قيلماق) : جەيھۇندەك ئاققۇزماق ، كۆپ ئاققۇزماق (مەسىلەن ، كۆز يېشىنى) .

جو I (جو) ، پ . ق . جوي I .

جو II (جو) ق . جوي I .

جوپۇرماق (جوپورماق) ق . جۇپۇرماق .

جوش (جوش) قاينىش ، غۇلىغۇلا ، غەۋغا ، توپىلاڭ ، كۆتۈرۈلۈش ، دولقۇن . ◇~سالماق (~سالماق) : غۇلغۇلا سالماق ، غەۋغا (توپىلاڭ) قوزغىماق ؛ ◇~تۇشمەك (~توشماك) : غۇلغۇلا پەيدا بولماق ؛ ◇~ئورماق (~اورماق) : قاينىماق ، قوزغالماق ، توپىلاڭ بولماق ؛ ◇جوشۇ خۇرۇش (جوش و خروش) : توپىلاڭ ، غەۋغا .

جوشان (جوشان) ، پ . قايناپ تۇرغان ، قاينىق ھالدىكى ، دولقۇنلىنىپ تۇرغان ؛ ◇بەھرى~ (بحر~) : دولقۇنلىنىپ تۇرغان دېڭىز ، چايقىلىپ تۇرغان دېڭىز .

جوشۇخۇرۇش (جوش و خروش) ، پ . غەۋغا ، توپىلاڭ .

جوڭ (جونگ) ق . جۇنگ .

جولدۇ (جلدو) ق . جەلدو .

جونگ (جونگ) ق . جۇنگ .

جوي I (جوى) ، پ . ئېرىق ؛ ◇جويىبەجوي (جوي بجوى) : ئېرىقتىن ئېرىققا ؛ ◇ تۇرفە~ (طرفە~) ؛ ئاجايىپ ئېرىق .

جوي II (جوى) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «ئىزدىگۈچى ، ئاختۇرغۇچى» مەنىسىدە كېلىدۇ ؛ ◇دەۋا~ (دوا~) : داۋا ئىزدىگۈچى ، داۋالىغۇچى ؛ ◇رىزا~ (رضا~) : رازىلىق ئىزدىگۈچى .

جويا (جويا) ، پ . ئىزدىگۈچى ، ئىزدەنگۈچى ؛ سۈرۈشتۈرگۈچى .

جويان (جويان) ، پ . ق . جويا .

جويانە (جويانه) ق . جويان .

جويە (جويه) ، پ . كىچىك ئېرىق .

جويەندە (جوينده) ، پ . ئاختۇرغۇچى ، ئىزدىگۈچى ، تەلەپ قىلغۇچى ، ئىزدەنگۈچى .

جويەندەلىغ (جوينده‌ليغ) ئاختۇرۇش ، ئىزدەش ، تەلەپ قىلىش ، ئىزدىنىش .

جەۋەك (جوك) ، پ . جىيەك ، ئارپا باشقىغا ئوخشىتىپ ئىشلەنگەن كەشتە . ◇～ ئەتلەس (～ اطلس) : ئارپا گۈللۈك ئەتلەس .

جەۋ بەجەۋ (جووجو) ، پ . ئاز ـ ئازدىن ، ئاستا ـ ئاستا ، بىرمۇبىر ، ئايرىم ـ ئايرىم ، سىنچىلاپ . ◇～ پەخش ئەيلەمەك (～ پخش ايلاماك) : بىر ـ بىردىن سىنچىلاپ ياسماق .

جەۋ ـ جەۋ (جوجو) ق . جەۋ بەجەۋ .

جەۋد (جود) ، ئە . قانتىق يامغۇر ، يامغۇر .

جەۋدەت (جودت) ، ئە . ياخشىلىق ، نۇقسانسىزلىق ؛ ياخشى سۈپەت ، سېخىيلىق .

جەۋر (جور) ، ئە . جەبىر ، زۇلۇم . ◇ جەۋرەندىش (جوراندىش) : زۇلۇم قىلغۇچى ، زالىم .

جەۋزا (جوزا) ، پ . كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ، قۇياشنىڭ ھەربىرىدە دائىرىسىدىكى ئون ئىككى بۇرجىنىڭ بىرى — قوشكېزەك بۇرجى (بۇ بۇرج قوشكېزەك ئىككى قىز بالا شەكلىدە تەسەۋۋۇر قىلىنغان) ؛ كونا شەمسىيە كالېندارى بويىچە 3 ـ ئاينىڭ نامى .

جەۋزەھر (جوزھر) ، پ . كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ، ئاينىڭ ھەربىرىدە يولى بىلەن قۇياش ھەربىرىدە يولىنىڭ كېسىشكەن جايى ؛ قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز . ◇～ دۇم (～ دوم) : ئاي ۋە قۇياشنىڭ جەنۇب تەرەپتىكى ھەربىرىدە يولى . ◇～ رەئس (～ رءاس) : ئاي ۋە قۇياشنىڭ شىمال تەرەپتىكى ھەربىرىدە يولى . ◇～ زەنب (～ زنب) : ق . جەۋزەھردۇم .

جەۋشەن (جوشەن) ، ئە . ساۋۇت ، زىرىھ (سىمدىن توقۇلغان بىر خىل ئۇرۇش كىيىمى) ، تۆمۈر كىيىم .

جەۋشەنى زەركار (جوشن زركار) زەر بىلەن توقۇلغان جەۋشەن (ساۋۇت) .

جەۋق (جوق) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ ئىچىدىكى بوشلۇق ، كاۋاك جاي . ◇ فەلەك～ ى (فلك～ ى) : ئاسمان بوشلۇقى ، كۆك .

جەۋق (جوق) ، ئە . جامائەت ، كىشىلەر ؛ كىشىلەر توپى ؛ ◇ جەۋق ـ جەۋق (جوق جوق) : توپ ـ توپ ، گۇرۇھ ـ گۇرۇھ .

جەۋلان (جولان) ، پ . ئايلىنىش ، كېزىش ؛ ئۆزىنى ھەر تەرەپكە تاشلاپ ئويناش ، ئويناقلاش . ◇～ ئەيلەمەك (～ ايلاماك) ، ～ ئەتمەك (～ ايتماك) ، ～ قىلماق (～ قيلماق) : ئايلانماق ، يۈرمەك ، كەزمەك ، ئويناقلىماق . ◇～ كۇنى (كونى) : جەك كۇنى . ◇ جەۋلانىن ئۆپمەك (جولانين اوپماك) : سەيلى قىلىپ ياسقان ئىزنى سۆيمەك .

جەۋلانگەھ (جولانكه) ، پ . كېزىلمىدىغان يەر ، مەيدان .

جەۋلەھە (جولهه) ، پ . توقۇغۇچى ، بۆزچى ، باپكار .

جەۋھەر (جوھر) ، ئە . ئېسىل تاش ، قىممەتلىك تاش ، جەۋھەر ، ئەسلى ماددا ، نەرسىنىڭ تۈپ ئۆزىكى ، ماھىيەت ؛ ك : يالتىراقلىق ، جۇلا .

جەۋھەردار (جوھردار) ، ئە ـ پ . پارقىراپ تۇرىدىغان ، جۇلالىق ، جىلۋىلىك ، پارقىراق .

جەۋھەر فۇرۇش (جوھر فروش) ، ئە ـ پ . گۆھەر ساتقۇچى ؛ قىممەت باھالىق ئېسىل تاشلار سودىگىرى .

جۇزۇەجۇزۇ (جزو جزو) ، پ . پارچە - پارچە ، ئايرىم - ئايرىم ، باشقا - باشقا .
جۇزۇدان (جزودان) ، پ . تېرىدىن ياسالغان قەغەز ۋە باشقا خەت - چەكلەر سېلىنمىدىغان كىچىك چەم بوقچا .
جۇزۇمي (جزوى) ق . جۇزئى .
جۇزئي (جزئى) ، ئە . قىسمەن ، ئازغىنا ، بىرئاز ، ئەرزىمەس ، كىچىك .
جۇزئىيات (جوزئيات) ، ئە . بۆلەك - بۆلەك مەسىلىلەر ، تەپسىلاتلار ، ئىنچىكە تەرەپلەر ؛ ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار ، ئەرزىمەس نەرسىلەر ؛ شېئىر ، ئۆلچەملىك سۆزلەر .
جۇسەس (جثث) ، ئە . جۇسسە (جثه) نىڭ كۆپلۈكى : تەنلەر ، گەۋدىلەر ، بەدەنلەر ، جەسەتلەر .
جۇستۇجو (جست وجو) ، پ . ئاختۇرۇش ، ئىزدەش ، تەكشۈرۈش .
جۇستۇجوي (جست وجوى) ، پ . ق . جۇستۇجو .
جۇستجو (جستجو) ق . جۇستۇجو .
جۇسسە (جثه) ، ئە . بەدەن ، گەۋدە ، تەن .
جۇش (جوش) ق . جوش .
جۇغرات (جغرات) ، پ . قېتىق .
جۇغۇللۇق (جغوللوق) غەۋغا ، مالىمانچىلىق .
جۇڭ (جنگ) ق . جۇنگ .
جۇل (جل) ئات يوپۇقى ، توقۇم ؛ ك . تېرە .
جۇلا (جلا) ق . جەلاۋ I .
جۇلدۇ (جلدو) ق . جەلدۇ (جلدو) .
جۇللاب (جلاب) ، پ . گۈل شىرنىسى بىلەن ھەسەل ياكى شېكەر ئارىلاشتۇرۇلۇپ ياسالغان شەربەت ، گۈلاب .
جۇلۇد (جلود) ، ئە . جىلد (جلد) نىڭ كۆپلۈكى : تېرىلەر ، قوۋزاقلار ، مۇقاۋىلار .
جۇلۇس I (جلوس) ، ئە . ئولتۇرۇش ، ئورۇن ئېلىش ؛ ئولتۇرغان ، ئورۇن ئالغان .
جۇلۇس I (جلوس) ، ئە . جەلسە (جلسه) نىڭ كۆپلۈكى : مەجلىسلەر ، يىغىنلار ، ئولتۇرۇشلار .
جۇمادىسسانى (جمادى الثانى) ، ئە . ھىجرىيە يىلى ھېسابىدا ئالتىنچى ئاينىڭ نامى .
جۇمادىلئاخىر (جمادى الآخر) ، ئە . ق . جۇمادىسسانى .
جۇمادىلئەۋۋەل (جمادى الاول) ، ئە . ھىجرىيە يىلى ھېسابىدا بەشىنچى ئاينىڭ نامى .
جۇمان (جمان) ، ئە . مەرۋايىت ، ياقۇت .
جۇنبىش (جنبش) ، پ . ھەرىكەت ، قىمىرلاش ، چايقىلىش ، تەۋرەش ، داۋالغۇش ؛ قوزغىلاڭ .
جۇنبىش نەماي (جنبش نماي) ، پ . ھەرىكەت قىلغۇچى ، قوزغالغۇچى .

جويبار (جويبار) ، پ . دەريا ، ساي ، ئۆستەڭ ، دەريا بويى ؛ ◇ لەتافەت~ (لطافت~ى) : گۈزەللىك ، لەتىپلىك .

جويچە (جويچه) ، پ . ئېرىقچە ، كىچىك ئېرىق .

جۇئ (جوع) ، ئە . ئاچلىق ، ئىشتىها .

جۇئەل (جعل) ، ئە . قارا قوڭغۇز ، تېزەكچى قوڭغۇز .

جۇببە (جبه) ، ئە . ھەشەمەتلىك ، ئۇزۇن ، كەڭ ھەم يەڭگىل بىر خىل تون ؛ شەيخلارنىڭ مەخسۇس تونى ؛ ساۋۇت ؛ ◇~ يۈدەستار (~ودستار) : ئېسىل تون ۋە سەللە .

جۇببەئى سىنجاپ (جبه سنجاب) ، ئە - پ . قىزىل تۈلكە تېرىسىدىن تىكىلگەن جۇببا .

جۇد (جود) ، پ . ئىنئام ، ئېھسان ، سېخىيلىق ، قولى ئوچۇقلۇق . ◇ بافەروئ~ (بافروء~) : شانۇ - شەۋكەتلىك ۋە ساخاۋەتلىك .

جۇدا (جدا) ، پ . ئايرىلغان ، يېتىم قالغان .

جۇدىي (جدى) ، ئە . ئوغلاق ؛ تۆمۇر قوزۇق يۇلتۇزى .

جۇرم (جرم) ، ئە . گۇناھ ، جىنايەت . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : گۇناھ قىلماق . ◇~ ئەھلى (~اهلى) : گۇناھكار ، جىنايەتچىلەر .

جۇرمانە (جرمانه) ، ئە - پ . جەرىمانە ، جازا بېرىش ، پۇل پېچەك جازالاش .

جۇرمپۇش (جرم پوش) ، ئە - پ . ئەيىبىگە چاپان ياپقۇچى ، گۇناھىنى يوشۇرغۇچى .

جۇرمسىز (جرمسز) ، ئە - پ . بىگۇناھ ، گۇناھسىز .

جۇرمشوي (جرم شوي) ، ئە - پ . گۇناھىدىن ئۆتكۈچى ، ئەپۇ قىلغۇچى ؛ كەچۈرگۈچى ، گۇناھىنى يۇغۇچى .

جۇرمۇئسىيان (جرم وعصيان) ، ئە - پ . جىنايەت ۋە ئىسيان ، ئېغىر گۇناھكارلىق .

جۇرھ (جرح) ، ئە . يارا ، جاراھەت .

جۇرۇم (جروم) ، ئە جۇرم (جرم)نىڭ كۆپلۈكى : جىنايەتلەر ، گۇناھلار .

جۇرۇھ (جروح) ، ئە . جۇرھ (جرح)نىڭ كۆپلۈكى : جاراھەتلەر ، يارىلار .

جۇز (جز) باشقا ، ئۆزگە ، ئايرىم ، بۆلەك . ◇ يوقتۇرۇر~ تىيرەلىك (يوقتورور~ تيرەليک) : قارائىغۇلۇقتىن باشقا نەرسە يوقتۇر .

جۇزئ (جزء) ، ئە . بۆلەك ، قىسىم ، پارچە ، ئازغىنا ، ئازلا . ◇~ فەرد (~فرد) : بىر بۆلەك ، بىرلا گەۋدە ، پارچىلانماس . ◇~ لايەتەجەززە (~لايتجز) : ئايرىلماس قىسىم ، ئايرىلغىلى بولمايدىغان پارچە .

جۇزۇ (جزو) ، ئە . ق . جۇزئ . ◇~ ئولماق (~اولماق) : پۈتۈنلىنىڭ بىر قىسمى بولماق ، بىرىكىپ كەتمەك .

جۇزۇات (جزوات) ، ئە . جۇزۇە (جزوه)نىڭ كۆپلۈكى : رىسالىلەر ، كىتابچىلار ، ۋاراقلار .

جۇزۇە (جزوه) ، ئە . رىسالە ، كىتابچە ، خەت يېزىلغان ۋاراق .

جۇزۇەدان (جزوەدان) ق . جۇزۇدان .

جۇرئەكەش (جرەكش) ، ئە ـ پ . ساقسي ، مەي قۇيغۇچى ، كاساگۇل ؛ ئىچەرمەن .
جۇرئەكەشلىغ (جرەكش لىغ) ساقسىلىق ؛ ئىچەرمەلىك .
جۇرئەنوش (جرەنوش) ، ئە ـ پ . ئىچكۈچى ، يۇتۇملاپ ئىچكۈچى .
جۇررە (جرە) ، ئە . ئىز ، ماڭغانلىقىنىڭ بەلگىسى ؛ ئۇچار قۇشلارنىڭ ئەركىكى .
جۇررەباز (جرەباز) ، ئە ـ پ . ئەركەك لاچىن .
جۇفت (جفت) ، پ . جۈپ .
جۇلكە (جلكە) ، پ . ق . جۇلگە .
جۇلگە (جلگە ، جولكە) ، پ . تۈزلەك ، ياپلاق ، تاغ ئېتىكى ، تاغ باغرى .
جۇملە (جملە) ، ئە . توپ ، دۆۋە ، ھەممە ، پۈتۈن ، بارچە ، بارلىق ، جۇملە (گىراماتىكا) .
◇ ئول جۇملەدىن (اول جملەدين) : ئاشۇ ئېيتىلغانلاردىن ، شۇنىڭدىن .
جۇملەلات (جملات) ، پ . جۇملە (جملە)نىڭ كۆپلۈكى ، ق . جۇملە .
جۇملەتۇلمۇلك (جملة الملك) ، ئە . پۈتۈن مەملىكەت .
جىلى (جيلى) سىرتىماق ، توزاق ؛ چېتىق ، مەھبۇسلارنى پۈتىدىن ياكى بوينىدىن بىر ـ بىرىگە چېتىپ قويىدىغان زەنجىر .
جىلىلىك (جيلى ليك) قوۋۇقلانغان ، كىشەنلىك ، بوينىغا چېتىق سېلىنغان .
جىب (جيب) خەنجەك ، ئىستىمكام .
جىبال (جبال) ، ئە . جەبەل (جبل)نىڭ كۆپلۈكى : تاغلار .
جىباھ (جباه) ، ئە . جەبھە (جبهه)نىڭ كۆپلۈكى : پېشانىلەر ، ماڭلايلار .
جىبە (جبه ، جيبه ، جيبا) ساۋۇت ، تۆمۈر كىيىم ؛ ھەربىي قورال ، ياراق .
جىبەچى (جبەجى ، جيبەچى) ساۋۇت ياسىغۇچى ، ساۋۇتچى ؛ قورال ـ ياراق ئامبىرىنىڭ باشلىقى ، قەدىمىي خانلىقلاردىكى بىر مەنسەپ نامى .
جىبەخانا (جيبەخانه ، جيباخانه ، جبەخانه) قورال ـ ياراق ئامبىرى .
جىبەلەنمەك (جبەلانماك ، جيبەلانماك ، جيبالانماك) ساۋۇتلانماق ، ساۋۇت كىيمەك .
جىبەلىك (جبەليك ، جيبەليك ، جيبباليك) ساۋۇتلۇق ، ساۋۇتلانغان .
جىبرىل (جبريل) ، ئە . ق . جەبرائىل .
جىبىللىي (جبلى) ، ئە . تۇغما ، تەبئىي . ◇~ خصال : تۇغما خىسلەتلەر .
جىجىغ (جيجيغ) دۈمبە ، ياغ .
جىدال (جدال) ، ئە . جەڭ ، نىزا ، تالاش ـ تارتىش ، جاڭجال ؛ توپىلاڭ .
جىدد (جد) ، ئە . تىرىشچانلىق ، ئىجتىھات ، چېلىشىش ؛ ئەستايىدىللىق ، قەيسەرلىك .
◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ كۆرگۈزمەك (~ كوركوزماك) : تىرىشماق ، چېلىشماق ، ئەستايىدىل كىرىشمەك .
جىددۇ جەھد (جدو جهد) ، ئە ـ پ . قاتتىق تىرىشچانلىق ، ئەستايىدىللىق ۋە تىرىشچانلىق .
جىددۇ ئىھتىمام (جدواھتمام) ، ئە ـ پ . ئەستايىدىللىق ۋە تىرىشچانلىق ، تىرىشچانلىق

جۇنگ I (جنک) ، پ . چوڭ كېمە ؛ ك . تۆگە .

جۇنگ II (جنک) ، پ . ھەر خىل شېئىرلار يېزىپ قويۇلىدىغان دەپتەر ؛ تاللانما ئەسەرلەر توپلىمى ، تەرمىلەر .

جۇنۇن (جنون) ، ئە . ساراڭلىق ، ئەقلىدىن ئازغانلىق ، سەۋدايىلىق . ◇~ **تەئۇىزى** (~ تعويزى) : ساراڭلىققا شاھىت تۇمار ، سەۋدايىلىق تۇمارى . ◇~ **قەيدىگە پابەست بولماق** (~ قيديكا پابست بولماق) : ساراڭ بولۇپ قالماق .

جۇنۇنلۇق (جنون لوق) ساراڭلىقى بار . ساراڭ ، سەۋدايى .

جۇھد (جهد) ، ئە . قابىلىيەت .

جۇھھال (جهال) ، ئە . جاھىل (جاھىل)نىڭ كۆپلۈكى : نادانلار ، بىلىمسىزلەر .

جۇۋال (جوال) ، پ . چوڭ قاپ ، تاغار .

جۇۋالدۇز (جوال دوز) ، پ . تاغار تىكىدىغان ئادەم ؛ تاغار تىكىدىغان يىڭنە ؛ جۇۋالدۇرۇز .

جۇۋالگەر (جوالكر) ، پ . تاغار توقۇغۇچى ، قاپ تىككۈچى .

جۇۋان (جوان) ، پ . يىگىت . ◇ **نەۋ~** (نو~) : ياش يىگىت .

جۇۋانە (جوانە) ، پ . كەپتەر بالىسى ، كەپتەر باچكىسى .

جۇۋانبەخت (جوانبخت) ، پ . بەختىيار ، بەختلىك ، كېلەچىكى پارلاق .

جۇۋانغار (جوانغار) ئەسكىرى قوشۇننىڭ سول قانىتى ، سول قانات قىسىم .

جۇۋانمەرد (جوانمرد) ، پ . جىگەرلىك يىگىت ، مەرت ، سېخى ، ئوچۇق قوللۇق .

جۇۋانمەردلىغ (جوانمردليغ) يىگىتلىك ، مەردانىلىق ، مەرتلىك ، سېخىيلىق ، قولى ئوچۇقلۇق .

جۇۋۇن (جوون) دەريا ؛ ساي . ◇ **ئەشك سۇۋىدۇر~ى** (اشک سووى دور~ى) : دەريادەك ئېقىۋاتقىنى كۆز يېشىدۇر .

جۇيۇت (جيوت) «جەت (جت)» سۆزىنىڭ كۆپلۈككە ئايلاندۇرۇلغان شەكلى . ق . جەت (جت) .

جۇيۇش (جيوش) ، ئە . جەيش (جيش)نىڭ كۆپلۈكى : قوشۇنلار ، ئەسكەرلەر ، ئەسكىرىي قىسىملار ، گۇرۇھلار ، توپلار .

جۇرئە (جرعە) ، ئە . بىر يۇتۇم . ◇~ **چەكمەك** (~ چەكماک) : بىر يۇتۇم ئىچمەك .

جۇرئەت (جرءات) ، ئە . جۇرئەت ، جاسارەت ، باتۇرلۇق ، قورقماسلىق . ◇~ **بولماق** (~ بولماق) : پېتىنماق . ◇~ **قىلماق** (~ قيلماق) : جۇرئەت قىلماق ، جاسارەت كۆرسەتمەك .

جۇرئەخار (جرعە خوار) ، ئە - پ . مەيخور ، ئىچەرمەن .

جۇرئەچەش (جرعەچش) ، ئە - پ . مەي سۇمۇرگۈچى ، مەيخور .

جۇرئەدان (جرعەدان) ، ئە - پ . مەي ئىچىدىغان قەدەھنىڭ قېپى ، قەدەھ قاپچۇقى ؛ بىللە ئېلىپ يۈرۈلىدىغان سۇ قاچىسى ، سۇدان .

جىگەرگوشە (جكركوشە) ، پ . ئەڭ سۆيۈملۈك كىشى ، يېقىن كىشى ، تۇغقان ، پەرزەنت .
جىگەرگۈن (جكركون) ، پ . جىگەر رەڭ ، بېغىر رەڭ .
جىگەرگۈنە (جكركونە) ق . جىگەرگۈن .
جىلا (جلا) ق . جەلاۋ I .
جىئلان (جعلان) ، ئە . جۇئەل (جعل)نىڭ كۆپلۈكى : قوڭغۇزلار .
جىلاۋ (جيلاو) ئالد ، ئالدى تەرەپ ؛ تىزگىن ، يۈگەن تىزگىنى . ◇~قايتارماق (~قايتارماق) : تىزگىن تارتماق ، تىزگىن تارتىپ بۇرۇلماق .
جىلاۋدار (جلاودار) ھۆكۈمدار ئاتلىق ماڭغاندا ، ئاتنىڭ تىزگىنىنى تۇتۇپ ماڭغۇچى ، ئات يېنىدا ماڭغۇچى ، يېنىدا ماڭغۇچى .
جىلاۋرىز (جلاوريز) تىزگىنىنى قويۇۋەتكەن ھالدا ، ئاتنى بولۇشىغا چاپتۇرۇپ .
جىلاۋسىز (جيلاوسيز) تىزگىنسىز ، رەتسىز ، قالايمىقان .
جىلاۋلۇق (جيلاولوق) تىزگىنلىك ؛ رەتلىك .
جىلەۋ (جلو) ق . جىلاۋ .
جىلد (جلد) ، ئە . تېرە ، پوست ، تاش ؛ مۇقاۋا ؛ توم ، قىسىم .
جىلۋە (جلوە) ، پ . پارقىراش ؛ جىلۋە ، ئۆزىنى كۆرسىتىش ؛ ئۆزىنى گۈزەل كۆرسىتىش ، ناز ـ كەرەشمە قىلىش ، ئۆزىنى گۈزەل كۆرسىتىشكە ئۇرۇنۇش . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~بەرماك (~بيرماك) ، ~قىلماق (~قيلماق) : جىلۋىلەنمەك ، ناز ـ كەرەشمە بىلەن كۆرۈنمەك ؛ ئۆزىنى گۈزەل كۆرسىتىشكە ئۇرۇنماق ؛ پارقىراپ كۆرۈنمەك .
جىلۋەدە (جلوەدە) ، ئە ـ پ . جىلۋىلىك ، يالتىراپ تۇرىدىغان .
جىلۋەساز (جلوەساز) ، ئە ـ پ . جىلۋىلىنىدىغان ، پارقىراپ كۆرۈنىدىغان گۈزەل ، كۆر-كەم ، يالتىراپ تۇرىدىغان ؛ ◇~بولماق (~بولماق) : خۇش كۆرۈنمەك ، جىلۋە بىلەن كۆرۈنمەك .
جىلۋەگاھ (جلوەكاە) ، ئە ـ پ . نۇر ماكانى ، جىلۋە ماكانى ، نۇرلىنىپ تۇرىدىغان يەر .
جىلۋەگەر (جلوەكر) ، ئە ـ پ . جىلۋە قىلغۇچى ، جىلۋە بىلەن كۆرۈنگۈچى ، ئۆزىنى گۈزەل كۆرسەتكۈچى .
جىلۋەگۈستەر (جىلوەكستر) ، ئە ـ پ . جىلۋە كۆرسەتكۈچى ، جىلۋە قىلغۇچى .
جىلۋە نەماي (جلوەنماى) ، ئە ـ پ . جىلۋە كۆرسەتكۈچى ، جىلۋە قىلغۇچى .
جىلىكار (جلى كار) ، پ . تىزگىن ؛ مەنسەپدارلىق ، ئەمەلدارلىق .
جىم (جيم) ، ئە . ئەرەپ ئېلىپبەسىدىكى «ج» ھەرپىنىڭ نامى .
جىماد (جماد) ق . جەماد .
جىممار (جمار) ، ئە . ئۇششاق تاش .
جىن (جن) ق . جىنن .
جىنان (جنان) ، ئە . جەننەت (جنت)نىڭ كۆپلۈكى : گۈزەل باغلار ، جەننەتلەر . ◇~

ۋە دىققەت ، ئېتىبار .

جىرىم (جرم) ، ئە . گەۋدە ، ۋۇجۇت ، تەن ، جىسىم . ◇ **قۇياش~** (قۇياش~) : قۇياش گەۋدىسى ، قۇياش .

جىرمى سەماۋي (جرم سماوى) ، ئە - پ . ئاسمان .

جىرمى غەبرا (جرم غبرا) ، ئە - پ . يەر شارى .

جىرمى ھىلال (جرم ھلال) ، ئە - پ . ئاي گەۋدىسى .

جىروتما (جيروتمه) تار ، خەتەرلىك يول .

جىرىب (جريب) ، پ . ق . جەرىب .

جىرىلداماق (جريلداماق) ۋارقىرىماق ، توۋلىماق ، ئاچچىقلىنىپ ئۆكۈپ گەپ قىلماق .

جىرىم (جرم) ، ئە . غايەت زور ، كېلەڭسىز ، زور گەۋدىلىك .

جىزىيە (جزيه) ، ئە . مۇسۇلمان مەملىكەتلىرىدە ياشىغۇچى باشقا دىندىكى كىشىلەردىن جان بېشىغا ئېلىنىدىغان باج .

جىزائ (جزاء) ، ئە . جىزىيە (جزيه) نىڭ كۆپلۈكى : ق . جىزىيە .

جىسىم (جسم) ، ئە . جىسىم ؛ بەدەن ، ماددا . ◇ ~ **مۇلكى** (~ ملكى) : پۈتۈن بەدەن ، ئەزايى بەدەن . ◇ ~ **ئۇيى** (~ اوبى) : بەدەن تۈزۈلۈشى ، تەن تۈزۈلۈشى .

جىسمانىي (جسمانى) ، ئە . بەدەنگە مەنسۇپ ، گەۋدىگە تېگىشلىك ، ماددىي ، مەلۇم شەكىلگە ئىگە .

جىسمانىيەت (جسمانيت) ، ئە . جىسمانىيلىق ، جىسمانىي نەرسە ، ماددىي نەرسىلەر .

جىسمى غەم ئەفسۇردە (جسم غم افسرده) ، ئە - پ . غەم بىلەن كاردىن چىققان گەۋدە .

جىسمى ئۇريان (جسم عريان) ، ئە - پ . يالىڭاچ بەدەن .

جىغ (جغ) ، پ . ◇ **فەريادۇ~** (فريادو~) : پەرياد ۋە پىغان .

جىرغاماق (جرغاماق ، جىرغاماق) زوقلانماق ، ياشىنماق .

جىغان (جيغان) ھېچنەرسىسى يوق ، كەمبەغەل .

جىك (جيك) يېقىمسىز ، ئاسان ھەزىم بولمايدىغان ، ئاسان سىڭمەيدىغان .

جىگەربەند (جگربند) ، پ . ئۆچەي ، باغىر ، ئىچكى ئەزا ؛ ك . ئامراق پەرزەنت .

جىگەر پارە (جگر پاره) ، پ . ك . ئامراق پەرزەنت .

جىگەرتاب (جگرتاب) ، پ . جىگەرنى ئۆرتىگۈچى .

جىگەرخار (جگرخوار) ، پ . قىينىغۇچى ، ئازابلىغۇچى .

جىگەرخارلىق (جگرخوارليق) ئازابلىغۇچىلىق ، قىينىغۇچىلىق .

جىگەرخۇن (جگرخون) ، پ . باغرى قان ، ھەددىدىن زىيادە غەم - قايغۇ چەككۈچى ، ئازاب ئىچىدە قالغان ، قاتتىق قىينالغان .

جىگەرسوز (جگرسوز) ، پ . غەمخور ، غەمخورلۇق قىلغۇچى ؛ قاتتىق ئازابلىغۇچى ، قىينىغۇچى .

جىگەرگاھ (جگرگاه) ، پ . جىگەر ئورۇنلاشقان جاي ، ئولۇك بېقىن .

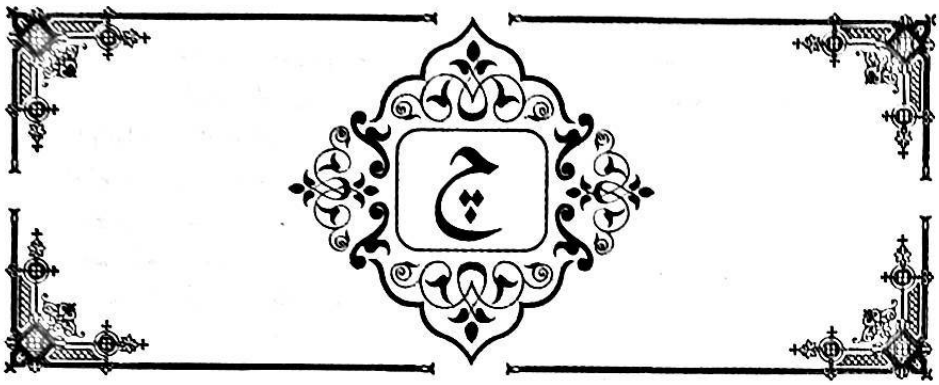

چابۇق (چابوق) ق . چابۇك .

چابۇك (چابك) ، پ . چاقـقان ، چەبـدەس ، تېـز ، ئىتـتىك ، ئىلـدام ، شوخ ، ئويـناق .
◇~ ئەندىشە (~ آندیشە) : ئۆتكۈر زېھىن . ◇~ مەۋزون (~ موزون) : ك . قەلەم .

چابۇكدەست (چابك دست) ، پ . چاققان ، ئەپچىل ، چەبدەس .

چابۇكسار (چابكسار) ق . جابۇكسۇۋار .

چابۇكسەۋار (چابكسوار) ق . جابۇكسۇۋار .

چابۇكسۇۋار (چابك سوار) ، پ . چەۋەنداز ، ئات بەيگىچىسى ، ئوغلاقچى ؛ ئاتلىق يار ، ئاتلىق ئاشىق .

چابۇكلۇك (چابك لوك) ، پ . چاققانلىق ، تېزلىك ، چەبدەسلىك .

چابۇن (چابون) پەردە . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : پەردىلىمەك ، توسماق .

چاپار (چاپار) خەت ـ چەك توشۇغۇچى ، خەۋەرچى ، چاپارمەن .

چاپاۋۇل (چاپاول) ھۇجۇمچى ، چاپقۇچى ؛ بۇلاڭچى .

چاپراس (چاپ راس) ئوڭ ـ سول ، ئىككى تەرەپتىن مىخلانغان .

چاپراشىق (چاپراشيق) قالايمىقان ، رەتسىز .

چاپقۇداماق (چاپقوداماق) چاپقۇنلىماق . ◇ قار چاپقۇداپ ياغدى (قار چاپقوداپ ياغدى) : قار چاپقۇنلاپ ياغدى .

چاپقۇلاشماق (چاپقولاشمق) قىلىچلاشماق ، چېپىشماق ، ئۇرۇشماق ، ئېلىشماق .

چاپقۇلاماق (چاپقولامق) قىلىچ چاپماق ، چانىماق ؛ ھۇجۇم قىلماق .

چاپقۇن (چاپقون) بوران ، شىۋىرغان ؛ قار ـ يامغۇر ئارىلاش بوران ؛ بۇلاڭ ـ تالاڭ ؛ ھۇجۇم . ◇~ سالماق (~ سالماق) : بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلماق ، ھۇجۇم قىلماق .

چاپقۇنچى (چاپقونچى) بۇلاڭچى ، ئۇرۇپ ـ چېپىپ بۇلىغۇچى ؛ ھۇجۇمچى .

چاپماق (چاپماق) چاپقۇن قىلماق ، چاپماق ، ئۇرۇپ ـ چېقىپ بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلماق .

رەۋزەسى (~روضەسى) ، ~گۈلشەنى (~كلشنى) : جەننەت بېغى .
جىنانۇەش (جنان وش) ، ئە - پ . جەننەتتەك ؛ باغقا ئوخشاش .
جىنس (جنس) ، ئە . تۈر ، خىل ؛ جىنس ؛ مال ، ئەشيا ، رەخت . ◇بەشەر~ (بشر~) : ئىنسان جىنس ، ئادەمزات ، ئىنسان . ◇~ى خىتاي (~خطاي) : خەنزۇ مېلى ، خەنزۇ توۋارلىرى .
جىنسى بەشەر (جنس بشر) ، ئە - پ . ئىنسان جىنس ، ئادەمزات ئىنسان .
جىنسىيەت (جنسيت) ، ئە - پ . جىنسداشلىق ، تۇرداشلىق ؛ ماھىيەت .
جىننى (جن) ، ئە . جىن ، ئالۋاستى ؛ پەرى .
جىننۇ ئىنس (جن انس) ، ئە - پ . جىن ۋە ئىنسان .
جىننى بەنىلجان (جن بنى الجان) جانلىق ، تىرىك ، جېنى بار نەرسە .
جىھات (جهات) ، ئە . جىھەت (جهت)نىڭ كۆپلۈكى : ياقلار ، تەرەپلەر ، جەھەتلەر ، سەۋەبلەر ؛ نەرسە ، بۇيۇم ، ئەشيا ، دۆلەت ، مال - مۈلۈك .
جىھاد (جهاد) ، ئە . غازات ، دىن يولىدا جەڭ قىلىش ، دىن يولىدىكى جەڭ ؛ ئۇرۇش ، جەڭ ، سوقۇش . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~قىلماق (~قيلماق) : دىن يولىدا جەڭ قىلماق .
جىھاز (جهاز) ، ئە . بۇيۇم ، نەرسە ؛ مال ، ئەشيا .
جىھەت (جهت) ، ئە . ياق ، تەرەپ ، جەھەت ؛ ۋەج ، سەۋەب ، ... ئۈچۈن .
جىھەتسىز (جهت سز) سەۋەبى يوق ، سەۋەبسىز .
جىۋار (جوار) ق . جەۋار .
جىيران (جيران) ، ئە . جار (جار)نىڭ كۆپلۈكى : ھەقەمسايىلەر ، قوشنىلار ، چېگرادىش يەرلەر .
جىيبە (جيبه) ق . جىبە .
جىيبەجى (جيبەجى) ق . جىبەچى .
جىيغە (جيغه) ، پ . جەسەت ، ئۆلۈك ، چىرىگەن مۇردا ، ھارام مال .

چارسۇ (چارسو) ، پ . چارسا ، تۆت بۇرجەكلىك ؛ تۆت كوچا ، ئىككى كوچا بىر - بىرىنى كېسىپ ئۆتكەن جايدىكى بازار ؛ ئاۋات مەيدان ؛ رەستە ، ئاۋات مەيدان . ◇~ **مۆھر** (~ مهر) : تۆت بۇرجەكلىك مۆھۈر ، تامغا .

چارسۇتە (چارسوته) تۆت بۇرجەكلىك قىلىپ قاتلانغان .

چارقاپ (چارقب) ق . چارقەب .

چارقەب (چارقب) ، پ . كىمخاپ زەر بىلەن تىكىلگەن كەشتە ؛ كىيىدىغان كىمخاپ تون .

چارگاھ (چاركاه) ، پ . بىر مۇقاملىنىڭ نامى ، ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقاملىنىڭ تۆتىنچىسى .

چارلاتماق (چارلاتماق) چاقىرتۇرماق ، چاقىرتماق .

چارلاماق (چارلاماق) چاقىرماق ، تەكلىپ قىلماق ، چىللىماق .

چار مىخ (چار ميخ) ، پ . گۈناھكارلارنىڭ ئىككى قولى ۋە ئىككى پۇتىنى باغلاپ ئازابلاش ئۈچۈن تۆت تەرەپكە قېقىلغان قوزۇق ؛ ك . تۆت ئېلىمېنت (ق . ئەناسىرى ئەربەئە) .

چارۇق (چاروق) چورۇق .

چارىيە (چاريه) بىر تۈرلۈك تاماقنىڭ نامى .

چارىيەك (چاريك) ، پ . تۆتتىن بىر ، چارەك .

چاش (چاش) ، پ . چەش .

چاشت (چاشت) ، پ . چۈشكە يېقىن ۋاقىت ، چاشكا ۋاقتى ، ئاشۇاقتى .

چاشتگاھ (چاشتگاه) ، پ . چۈشكە يېقىن ۋاقىت ، ئاشۇاقتى .

چاشتگەھ (چاشتگەه) ، پ . ق . چاشتگاھ .

چاشتگاھى سۇلتانى (چاشتگاه صلطانى) ، ئە - پ . كۈن ئۆرلىگەن ۋاقىت .

چاشتلىق (چاشتليق) چاي بىلەن چۈشلۈك تاماق ئارىلىقىدا يېيىلىدىغان تاماق . ◇~ **تەئام** (~ طعام) : چاشكىلىق تاماق .

چاشنى (چاشنى) ، پ . تەم ، تېتىش ، تەمنى تېتىپ كۆرۈش ؛ بەھرە ، لەززەت .

چاشنىلىق (چاشنى ليق) مەززىلىك ، تەملىك ، شېرىن .

چاشنىگىر (چاشنى گير) ، پ . تېتىپ كۆرگۈچى ، پادىشاھنىڭ يېمەك - ئىچمىكىگە مەسئۇل بەگ ، پادىشاھنى زەھەرلىنىشتىن ساقلىغۇچى بەگ .

چاغا (چاغه ، چاغا) ق . چاقا .

چاغان (چاغان) تۆگىنىڭ پۇتىنى چۈشەيدىغان پىششىق ئارغامچا ، چېتىق .

چاغداۋۇل (چاغداول ، چغداول) قوشۇننى كەينىكىدىن قوغدىغۇچى قىسىم ، ئارقا قوغدىغۇچى ؛ قاراۋۇللار باشلىقى .

چاغلاماق (چاغلامق) چاغلىماق ، ماسلاشتۇرماق ، تەكشىلىمەك ، باراۋەر قىلماق ؛ ئويلىماق ، پەرەز قىلماق ، چۈشەنمەك .

چاغىر (چاغير ، چاغر) مەي ، ئىچىملىك ، شاراپ . ◇~ **لاي** (~ لاي) : مەينىڭ دۇغى .

چاغىنماق (چاغينماق) ئېھتىيات قىلماق ، قورقماق .

چاپۇق (چاپوق) يارا ئىزى ، تاتۇق .
چاپىلماق (چاپيلمق) چېپىپ كېتىپ بېرىپ يېقىلماق ؛ سىڭايان بولماق .
چات (چات) تارماق ئېقىن ؛ دەرەخنىڭ يېڭىدىن بىخ ئۇرۇپ چىققان شېخى .
چاتما (چاتما) ئوۋچىلارنىڭ كەپسى ، كەپە ، ساتما .
چاچ (چاچ) تاشكەنتنىڭ كونا نامى .
چادىر (چادر) ، پ . چېدىر .
چادىرشەب (چادرشب) ، پ . چابشاب ، كۆپە كىرلىكى .
چار I (چار) ، پ . ئالا - چىپار ، ئاق ئارىلاش .
چار II (چار) ، پ . تۆت «چەھار (چهار)»نىڭ قىسقارتىلغان شەكلى .
چارە ئەندىش (چاره انديش) ، پ . چارە ئىزدىگۈچى ، چارە - تەدبىر كۆرگۈچى .
چارە پەرداز (چاره پرداز) ، پ . چارە تاپقۇچى ، ئامال قىلغۇچى ، تەدبىر قىلغۇچى .
چارە پەيۋەند (چاره پيوند) ، پ . چارە تاپقۇچى ، ئىلاج قىلغۇچى .
چارەجۇ (چارەجو) ، پ . چارە ئىزدىگۈچى ، ئامال ئىزدىگۈچى ، ئېپىنى تاپقۇچى .
چارە جۇلۇق (چاره جولوق) چارە - تەدبىر تېپىش كويىدا بولۇش .
چارە خاھ (چاره خواه) ، پ . چارە ئىزدىگۈچى ، ئىلاج ئىزدىگۈچى ، چارە تېپىش ئۈچۈن تىرىشقۇچى .
چارەرەس (چارەرس) ، پ . بىرەر ئىشنىڭ چارىسىنى تاپقۇچى ، ئىلاج قىلغۇچى .
چارە ساز (چاره ساز) ، پ . چارە قىلغۇچى ، قۇتقۇزغۇچى ، ساقايتقۇچى ، كۆيۈمچانلىق كۆرسەتكۈچى .
چارە سەنج (چاره سنج) ، پ . چارە تاپقۇچى ، ئىلاج قىلغۇچى .
چارەسىگال (چاره سكال) ، پ . چارە كۆرگۈچى ، ئامال ئويلاپ تاپقۇچى .
چارەكوش (چارەكوش) ، پ . چارە - تەدبىر تېپىشقا تىرىشقۇچى ، جانكۆيەر .
چارەگەر (چارەكر) ، پ . چارە - تەدبىر كۆرگۈچى ، ئامال قىلغۇچى .
چارە نەما (چارەنما) ، پ . چارە كۆرسەتكۈچى ؛ كۆيۈنچانلىق قىلغۇچى .
چار پارە (چار پاره) ، پ . يىرتىق ، تۆت پارچە ؛ ك : پارچىلانغان ، پارە - پارە . ◇~ تون (~تون) : يىرتىق چاپان ، جۇلجۇل چاپان .
چار پىچ (چار پيچ) ، پ . تۆت ئورام .
چارتاق (چارطاق) ، پ . تۆت بۇلۇڭلۇق ، تۆت بۇرجەكلىك چېدىر ، تۆت تۈۋرۈكلۈك گۈمبەز-سىمان ئۆي ؛ تۆت گۈمبەز .
چارچوب (چارچوب) ، پ . ياغاچ رامكا ، كىشەك .
چاردای (چاردای) ، پ . تۆتلىك ؛ تۆت قەۋەت .
چاردەرچار (چاردرچار) ، پ . تۆت ئۈستىگە تۆت ؛ سەككىز قىرلىق .
چارزەرب (چارضرب) ، پ - ئە . بىر كۈي - مۇقامنىڭ نامى .

چاھى قىدىبار (چاھ ادبار) ، پ . ك . بەختسىزلىك .
چاۋ (چاو) قىمچىرىق ، تاۋۇش ، ئاۋاز ، داڭق ، شۆھرەت . ◇～سالماق (～سالماق) : توۋلىماق ، ۋارقىرىماق .
چاۋچى (چاوچى) جارچى ، جاكار قىلغۇچى ، ئېلانچى .
چاۋلىق (چاولىق) مەشھۇر ، داڭلىق .
چاۋماق (چاوماق) مەشھۇر بولماق .
چاۋۇش (چاوش) ھۆدەيچى (ئەرزگە كەلگەن كىشىلەرنى پادىشاھ بىلەن كۆرۈشتۈرگۈچى ۋە كۆزەتكۈچى ئەمەلدار) : قىشلىق ئاغىسى ، مۇھاپىزەتچى .
چايقانماق (چايقانماق) يۇيۇنماق .
چاپقۇن (چاپقون) سۈنىلىك چايقىلىشى ، چايقىلىپ تۇرغان سۇ .
چەپ (چپ) سول . ◇چەپۈراست (چپ وراست) : ئوڭ ۋە سول ، ئوڭغا ۋە سولغا .
چەپان (چپان) تون ، چاپان .
چەپدەست (چپ دست) ، پ . سولخاي ، چەپچى .
چەپراس (چپراس) ، پ . چاپراس .
چەپراست (چپراست) ، پ . چاپراس .
چەتر (چتر) ، پ . چېدىر ؛ سايىۋەن .
چەترى ئىقبال (چتراقبال) ، پ . ك . بەخت ، تەلەي .
چەچمەك (چچمك) يەشمەك ، شەشمەك ، سالماق .
چەرا I (چرا) ، پ . ئوتلاق ، ئوتلاش .
چەرا II (چرا) ، پ . نېمە ئۈچۈن ، نېمىشقا ؟ سەۋەب .
چەراغ (چراغ) چىراغ . ك ، بەخت ، تەلەي ، بالا ، پەرزەنت .
چەراگاھ (چراكاه) ئوتلاق ، يايلاق .
چەراغان (چراغان) چىراغ كۆركى ، چىراغ مەنزىرىسى .
چەرەندە I (چرندە) ، پ . ئوتلايدىغان ھايۋان .
چەرەندە II (چرندە) ، پ . قوۋۇرغا .
چەرب (چرب) ، پ . چېچەن ، ئۈستا .
چەربدەست (چرب دست) ، پ . چەبدەس ، چاققان ؛ ماھىر ، ماھارەتلىك .
چەربزەبان (چرب زبان) تىلى تاتلىق ، شېرىن سۆز ؛ يالغىنما تىل ؛ سۆزگە ئۈستا ، گەپدان .
چەرخ (چرخ) ، پ . چاق ، غىلدىرەك ؛ چەمبەر ، ئايلىنىش ؛ ئاسمان ، كۆك ، پەلەك ؛ تەقدىر ، تەلەي . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) ، ～ئۇرماق (～اورماك) ، ～ئەتمەك (～ايتماك) : ئايلانماق . ◇～قەۋسى (～قوسى) : ئاسمان گۈمبىزى ، ئۇپۇق .
چەرخ ئاسا (چرخ آسا) ، پ . چاققا ئوخشاش ، چەرخىتەك .
چەرخ ئاشيان (چرخ آشيان) ، پ . يۇقىرى مەرتىۋىلىك .

چاقا (چاقا) كىچىك بالا ، بوۋاق .
چاقىر I (چاقير) ق . چاغىر .
چاقىر II (چاقير) كۆك ، كۆكۈش . ◇~كۆز (~كۆز) : كۆك كۆز .
چاقىر پەنجە (چاقىر پنجە) قۇش چاڭگىلى ؛ قولىدىن ھېچ نەرسىنى تارتىۋالغىلى بولمايدىغان ئادەم .
چاقىرقانات (چاقيرقنات) ئۆردەك بالىسىنىڭ ئالا ـ بۇلا پەي چىقىرىدىغان دەۋرى .
چاقىن (چاقين) چاقماق ، چېقىن .
چاك (چاك) ، پ . يىرتىق ، يېرىق ، دەز ؛ تىلىنغان ؛ يارا ، زەخىم . ◇~ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ئەتمەك (~ايتماك) ، ~قىلماق (~قيلماق) : يىرتماق ، تىلماق ، يارا قىلماق ، زەخىملەندۈرمەك . ◇~بولماق (~بولماق) ، ~ئولماق (~اولماق) : يىرتىلماق ، تىلىنماق ، يارىلانماق . ◇~سالماق (~سالماق) : تىلماق ، يىرتماق ، يارىدار قىلماق .
چاگەر (چاكر) ، پ . خىزمەتكار ، چاكار .
چاگەرلىغ (چاكرليغ) خىزمەتكارلىق .
چاك ـ چاك (چاك چاك) ، پ . تىلىم ـ تىلىم ؛ سۆكۈلگەن ، تىتىلغان . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) : تىلىم ـ تىلىم قىلماق ، سۆكۈۋەتمەك ، تىتماق .
چاكلىغ (چاكليغ) يارا ، يارىلانغان .
چاڭداۋۇل (چانكداول) ق . چاغداۋۇل .
چالاك (چالاك) ، پ . تېتىك ، ئەپچىل ، چاققان ، ئىلدام ؛ كېلىشكەن ، قاملاشقان ، ھوشيار ، سەزگۈر .
چالغۇلۇغ (چالغولوغ) چېلىنىدىغان ، چېلىنىشى كېرەك بولغان .
چالقالماق (چالقالماق) چايقالماق .
چالماق (چالماق) باغلىماق ، تاقىماق ؛ ئۇرماق ، (چالغۇ) چالماق ؛ كەسمەك ، ئۇزمەك ؛ (پوتنى) چالماق . ◇كەمەر~ (كمر~) : كەمەر باغلىماق . ◇شىشەنى تاشقا~ (شيشەنى تاشقا~) : شىشەنى تاشقا ئۇرماق . ◇بوينىنى~ (بوينينى~) : بوينىنى ئۇزمەك . ◇چالىپ ئۇلتۇرمەك (چاليب التورماک) : چېپىپ ئۇلتۇرمەك .
چالىشماق (چالىشماق) تىرىشماق ، كۈرەشمەك ، ئىجتىھات قىلماق .
چالىغ (چاليغ) يۇگۈرۈك ، تېز ، چاققان ، ئىتتىك ، ئۆتكۈر .
چامچا (چامچا) كۆچلەك .
چاناق (چاناق ، چناق) ساپال تاۋاق ؛ ساپال قازان .
چاھ (چاه) ، پ . قۇدۇق ، ئورا ، ئۆرچەك ، زىندان .
چاھكەن (چاەكن) ، پ . قۇدۇق قازغۇچى ؛ ئورا قازغۇچى .
چاھى زەقەن (چاه ذقن) ، ئە ـ پ . ئېگىكتىكى چوڭقۇرلۇق ، ئېگىك ئۆرىكى .

تېگىش . ◇~زەخمى (~زخمى) : كۆز تېگىش .
چەشمە (چشمه) ، پ . بۇلاق ، مەنبە .
چەشمەئى زۇلال (چشمه زلال) ، پ . سۈزۈك بۇلاق .
چەشمبەند (چشم بند) ، پ . چۈمپەردە ؛ كۆز باغلىغۇچى .
چەشمداشت (چشم داشت) ، پ . ئۈمىد ، ئارزۇ ، تەشنالىق .
چەشمى زۇلال (چشم زلال) ، پ . ق . چەشمەئى زۇلال .
چەشن (چشن ، جشن) تەنتەنىلىك يىغىلىش ، ئولتۇرۇش ، بەزمە . ◇~تۇزمەك (چشن توزماک) : بەزمە ئۇيۇشتۇرماق .
چەغانە (چغانه) ساپايى .
چەغەندەر (چغندر) قىزىلچا .
چەغداۋۇل (چغداول) ق . چاغداۋۇل .
چەقماق (چقماق) تاشقا ئورۇپ ئوت چىقىرىش ئۈچۈن ئىشلىتىدىغان پولات ئەسۋاب ، چاقماق .
چەقماقتاش (چقماق تاش) چاقماق بىلەن ئوت چىقىرىش ئۈچۈن ئىشلىتىدىغان تاش ، چاقماق تېشى .
چەك (چك) ھۆججەت ، دەلىل ؛ قۇر ، چەك . ◇~سالماق (~سالماق) : قۇر سالماق ، چەك تاشلىماق .
چەكان (چكان) تامىدىغان ، تامغۇچى ، تامچا .
چەكاۋەك (چكاوك) تورغاي .
چەكە (چكه) بىر خىل مېۋە .
چەكرەك (چكره) پەرغانە تاغلىرىدا ياشىغان بىر قەبىلە .
چەكلىك (چاكليك) يىرتىلغان ، يارىلانغان .
چەكمەك (چكمك) ق . چەكمەك
چەكمەك (چيكماك) تارتماق ، چەكمەك ، سۈغۇرۇپ ئالماق ، جەلب قىلماق ، ئۆزىگە تارتماق ؛ ئۇرماق ، ئۆتكۈزمەك ، تىزماق ، تەقدىم قىلماق ، تۇتماق ؛ پاتماق ، ئولتۇرماق ، يەتمەك ، تۇتاشماق ، ئۇلانماق ، ئاپارماق ، ھەيدەپ بارماق ؛ تىكلىمەك ، ئورناتماق ، (نەقىش ئويماق) ؛ سىزماق ، يازماق : تۇزمەك ، يارىتماق ؛ ئۆلچىمەك ، (ئوق) ئاتماق ، ئىچمەك ؛ (ساز) چالماق . ◇ئەلەم~ (الم~) : ئەلەم چەكمەك ، دەرد تارتماق . ◇دست~ (ستم~) : ئەلەم چەكمەك ، دەرد تارتماق ، زۇلۇم چەكمەك . ◇ئىلىك~ (ايليك) : قول تارتماق . ◇تېغ~ (تيغ~) : تىغ تارتماق . ◇تىل~ (تيل~) : سۆزلىمەك ؛ تىلىنى تارتماق ، سۆزنى توختاتماق . ◇جام~ (جام~) : ئىچىملىك ئىچمەك . ◇رەقەم~ (رقم~) : يازماق . ◇ساز~ (ساز~) : ساز چالماق . ◇سىپاھ~ (سپاه) : لەشكەر تارتماق ، ھەربىي يۈرۈش قىلماق . ◇سۇرۇد~ (سرود~) : ناخشا ئېيتماق ، كۈيلىمەك . ◇سالا~ (صلا~) : چاقىرماق ، دەۋەت قىلماق . ◇قول~ (قول~) : قولىنى تۇتماق ، يۆلىمەك .

چەرخ دەبىرى (چرخ دبیری) ، پ . ك . ئەتارۇد (مېركۇرى) سەييارىسى .
چەرخى ئەتلەس (چرخ اطلس) ، ئ - پ . ك . ئاسمان ، كۆك .
چەرخى ئەنجۇم (چرخ انجم) ، ئ - پ . يۇلتۇزلار سەيلىسى .
چەرخى بەرىن (چرخ بیرن) ، پ . ئېگىز ئاسمان .
چەرخى پەيما (چرخ پیما) ، پ . ئېگىز ئاسمان ، يۇكسەك ئاسمان .
چەرخى پەيماي (چرخ پیمای) ق . چەرخى پەيما .
چەرخى دۇن (چرخ دون) ، پ . تەتۇر پەلەك ، پەسكەش پەلەك .
چەرخى فەرسا (چرخ فرسا) ، پ . كۆككە تاقاشقان ، تولىمۇ ئېگىز .
چەرخى فەلەك (چرخ فلک) ، پ . ئۇيۇق ؛ ك . ئاسمان ، تەقدىر .
چەرخى كەيۋان (چرخ كیوان) ، پ . يۇكسەك ئاسمان .
چەرخى كۆھەن (چرخ كهن) ، پ . قېرى ئالەم ، كونا دۇنيا .
چەرخى نىگون (چرخ نگون) ، پ . تەتۇر پەلەك .
چەردە (چرده) ، پ . تۇس ، رەڭ ، شەكىل ، جەردە ، تۇرۇق .
چەركەس I (چركس) چىركەس خەلقى .
چەركەس I (چركس) ئوقيا ئوقىنىڭ ئۇچى ، تىغىنىڭ بىسى .
چەركەسي (چركسی) چىركەسچە .
چەرگە (چرگا) سەپ ، رەت ، قاتار ؛ ئەسكەر ، قوشۇن ؛ دائىرە ، دەرىجە ، مەرتىۋە ، ئورۇن ؛ قورشىما ، قورشىما ئوۋ .
چەرگەر (چركر) چالغۇچى ، سازەندە ، ناخشىچى .
چەرگەلىك (چركالیك) مەرتىۋىلىك . ◇ئۇلۇغ~ (اولوغ~) : يۇقىرى مەرتىۋىلىك .
چەرمىن (چرمین) چەمدىن قىلىنغان ، چەمدىن ياسالغان .
چەرىك (چریك) ئەسكەر ، ئەسكەرلىك ؛ ھەربىي قىسىم ، قوشۇن ، لەشكەر . ◇~تارتماق (~ تارتماق) : يۇرۇش قىلماق ، لەشكەر تارتماق . ◇~ئاتلانماق (~اتلانماق) : جەڭگە ئاتلانماق .
چەرىكچى (چریكچی) ئەسكەر باشقۇرغۇچى ؛ جەڭچى .
چەرىكلەمەك (چریكلامك) ئەسكەرلەرگە قوماندانلىق قىلماق ؛ ھەربىي يۇرۇش قىلماق .
چەسبان (چسبان) ، پ . يېپىشىدىغان ، چاپلىشىپ تۇرغان ، چاققان ، ئەپچىل . ◇~باغلاماق (~باغلاماق) : مەھكەم (قىسىپ) باغلىماق .
چەسبەندە (چسبندە) ، پ . يېپىشقاق ، چاپلاشقاق .
چەسپان (چسبان) ق . چەسبان .
چەش (چش) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە كېلىپ ، «ئەتكۈچى» ، «قىلغۇچى» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . ◇رىيا~ (ریا~) : مەككار ، ساختا ، ئىككى يۈزلىمچى .
چەشم (چشم) ، پ . كۆز . ◇زەھرى~ (زهر~) : كۆز زەھىرى ، يامان قاراش ، كۆز

چوپچوق (چوپچۇق) قۇشقاچ .
چوخ (چوخ) كۆپ ، تالاي ، تولا .
چوغالماق (چوغالمق) كۆپەيمەك ، ئاشماق ، ئارتماق .
چوق (چوق) كۆپ ، جىق ، ئارتۇق .
چوقۇر I (چوقور) چوڭقۇر ؛ ئورا ، ئورەك .
چوقۇر II (چوقور) رەڭمۇرەك .
چوماق (چوماق) تۆمۈر دەستىسىلىك كالتەك ، ياغاچ ساپلىق تۆمۈر توقماق .
چومتاي (چومتاي) چۈنتەك ، يانچۇق ، ھەميان .
چوممماق (چوممق) چۆمۈلمەك ، يۇيۇنماق .
چومۇنماق (چومونمق) چۆمۈلمەك ، چۆممەك ، چۆكمەك ، يۇيۇنماق .
چونقايتماق (چونقايتماق) زوڭزايماق ، زوڭزىيىپ ئولتۇرماق .
چۇ (چو) «چۈنكى ، قاچانكى» ئۇقۇمدىكى يارەمچى سۆز .
چۇبۇرماق (چوبورماق) (نۇرغۇن كىشى) بىر ـ بىرلەپ ماڭماق ، بىرىنىڭ كەينىدىن بىرى ماڭماق ، بىر ـ بىرىدىن قاتار بولۇپ ماڭماق .
چۇپچۇرغا (چوپچورغا) قامچا دەستىسىنىڭ تاسمىسى .
چۇجۇق (چوجق) ياش بالا ، سەبىي بالا ، كىچىك بالا ؛ چوشقا بالىسى .
چۇدرى (چودرى) ئاتاقلىق ، نېگىزلىك .
چۇست (چست) ، پ . تېز ، چاققان ، ئەپچىل ، چىك ؛ چاپلاشقان ؛ چىرايلىق .
چۇستدەست (چست دست) ، پ . قولى ئەپچىل ، چاققان .
چۇستۇچابۇك (چست وچابک) ، پ . چاققان ، ئەپچىل ، چەبدەس .
چۇغز (چغز) ھوقۇش .
چۇغۇل (چغول) چېقىمچى ، غەيۋەتچى ، ئىغۋاچى ، پىتنىخور .
چۇغۇللاماق (چوغوللاماق ، چغوللاماق) چېقىمچىلىق قىلماق ، چاقماق ، غەيۋەت قىلماق ، پىتنە ـ ئىغۋا قىلماق .
چۇقۇرچاق (چوقورچاق) كىچىك ئازگال .
چۇلدۇ (چولدو) ق . جەلدۇ .
چۇم (چوم ، جوم) تامامەن ، پۈتۈنلەي . ◇～قارا (～قرا) : قاپقارا .
چۇمچا (جومجا) ق . چامچا .
چۇنان (چونان ، چنان) ، پ . شۇقەدەر ، شۇنچە ، ئاشۇنداق .
چۇنانچە (چنانچه) ، پ . ئەگەر ؛ مەسىلەن .
چۇيۇلماق (چويولماق) چۆكۈلماق .
چۆچەك (چوچاک) ئىۋرىق .
چۆرچەك (چورچک) چۆچەك ، ھېكايە ، ئەپسانە .

◇ ھەۋەس~ (ھوس~) : ھەۋەس قىلماق .

چەۋرتكە (چيورتكا) چېكەتكە .

چەگۈرتكە (چاگورتكا) چېكەتكە .

چەك I (چنک) باش تەرىپى ئېگىك بىر خىل ساز ، چالاق .

چەك II (چنک) چاڭگال ، قول پەنجىلىرى ؛ ئىلمەك ، ئىلغۇچ . ◇ ئاھەنىن~ (آھنين~) : تۆمۈر ئىلغۇچ ؛ تۆمۈر پەنجە .

چەلىپا (چليپا) ، پ . پىلوس ئالامىتىگە ئوخشاش بىر خىل بەلگە ، بۇت .

چەمەن (چمن) ، پ . چىمەن .

چەمەندەر (چمندر) قاشاق ، قاشاق ئات .

چەناق (چناق) چاناق ؛ ئات ـ ئۇلاقلار سۈ ئىچىدىغان ئوقۇر ؛ تۆگىمەن سوكىنىڭ دان چۈشىدىغان قىسمى ؛ غوزا چانىقى ، ئۆزەڭگىنىڭ ئىككى ئۇچىغا ئورنىتىلغان نەرسە ؛ كىچىك تەڭگە ، تۆگىمەننىڭ چانىقى .

چەنبەرە (چنبره) ، پ . چەمبىرەك ، ھالقا ؛ دائىرە ؛ بەنت .

چەند (چند) ، پ . نەچچە ، قانچىلىك ؛ بىرئاز ، بىرنەچچە ، ئاز ـ تولا ؛ ھەسسە .

چەندان (چندان) ، پ . ئانچە ، ئۇ قەدەر ، شۇ قەدەر ، شۇنچىلىك .

چەنداۋۇل (چنداول) ق . چاغداۋۇل .

چەندەۋۇل (چنداول) سۇ توشۇغۇچى ؛ ئارقا قوغدىغۇچى ئەسكەر .

چەھ (چه) ق . چاھ .

چەھار ئەناسر (چهار عناصر) ، پ ـ ئە . تۆت ئېلېمېنت : سۇ ، ھاۋا ، ئوت ، تۇپراق .

چەھار بالۇش (چهار بالوش) پادىشاھلارنىڭ ئەتراپىغا يۈمشاق يۆلەنچۈكلەر قويۇلغان تەختى .

چەھار چوب (چهار چوب) ق . چارچوپ .

چەھاردانك (چهاردانک) ئالتىدىن تۆت قىسىم .

چەھاريار (چهاريار) ، پ . مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ تۆت ئىزباسارى (ئەبۇبەكرى ، ئۆمەر ، ئوسمان ۋە ئەلى) ، چاريار .

چەھاريەك (چهاريک) ، پ . ق . چاريەك .

چەۋرە (چوره ، چيوره) چۆرە ، ئەتراپ ، دائىرە ، چەمبىرەك ؛ قاشا . ◇ ~ ئالماق (~ آلماق) : قورشىماق .

چەۋرۈك (چاوروک) قاينام .

چەۋگان (چوکان) ، پ . ئات توپى ؛ ئات توپى ئويۇنىدا ئات ئۈستىدە تۇرۇپ توپنى ئىلمىدۇرىدىغان ئۇچى ئىلمەك ئۇزۇن تاياق .

چەۋۈك (چووک ، جووک) رەڭ ، تۈس . ◇ قەرا~ (قرا~) : قارا رەڭ . ◇ ~ ئەتلەس (~ اطلس) : قارا ئەتلەس .

چوبان (چوبان) مالچى ، پادىچى .

چىرماماق (چىرماماق) چىرمىماق ؛ يۆگمەك ، ئورىماق .
چىرماندۇرماق (چىرماندورماق) چىرماشتۇرماق .
چىرمانماغ (چىرمانماغ) ئورالماق ، يۆگىشىپ كەتمەك .
چىرى (چرى) كەپە .
چىسالماق (چىسالماق) تېز ماڭماق ، تېز چاپماق .
چىغاماق (جيغامق) ئاياغ ئاستى قىلماق ، دەپسەندە قىلماق .
چىغاي (چغاي) نامرات ، كەمبەغەل ، ئاجىز .
چىغناق (چيغناق) جەينەك .
چىگىل (چگىل) تۇركىي تىللىق خەلقلەردىن بىرى .
چىگىن (چيكين) تۇگۈن .
چىڭداۋۇل (چنكداول) ق . چاغداۋۇل .
چىڭگە (چنيكه) توي نەغمىسى ، ئۇلەن .
چىۋىرتكە (چيورتكا) چېكەتكە .
چىينىي (چينى) جۇڭگونىڭ ؛ پارپۇر قاچا ، چىنە .
چىلاۋ (چيلاو) ق . جىلاۋ .
چىينىي ئاياغ (چينى آياغ) جۇڭگو قاچىسى ، پارپۇر قاچا .
چىيلاۋىرىز (جيلا وريز) ق . جىلاۋرىز .
چىلاۋسىز (جيلاوسيز) ق . جىلاۋسىز .
چىلاۋلۇق (چلاولوق) ق . جىلاۋلۇق .
چىلبۇر (چيلبور) چۈلۈۋۈر .
چىلغۇزە (چلغوزه) كېدىر قارىغىيى ، كېدىر قارىغىيىنىڭ پىستىسى .
چىللە I (چله) قىش پەسلىنىڭ ۋە ياز پەسلىنىڭ قاق ئوتتۇرىسىدىكى قىرىق كۈن ؛ ◇ ~ دەرۋىشلەرنىڭ قىرىق كۈنگىچە ئۆيدىن تالاغا چىقماي ئىبادەتتە ئولتۇرۇشى .
ئولتۇرماق (~اولتورماق) : ئىبادەت قىلىپ بىر جايدا 40 كۈن ئولتۇرماق .
چىللە I (چله) ، پ . يا (كامان)نىڭ كىرىچى .
چىللە خانە (چلەخانه) دەرۋىشلەرنىڭ قىرىق كۈنگىچە تالاغا چىقماي ئىبادەتتە ئولتۇرىدىغان ئۆيى .
چىللە فۇرۇش (چله فروش) يا (كامان) كىرىچى سېتىۋچى .
چىللەنىشىن ( )چلەنشين) قىرىق كۈنگىچە تالاغا چىقماي ئىبادەتتە ئولتۇرغۇچى .
چىللە ۋار (چله وار) يا (كامان) كىرىچىگە ئوخشاش .
چىلى (چلى) زەنجىر ، ئاسارەت .
چىلىلىك (چلى ليك) زەنجىرلىك ، بوينىدا زەنجىرى بار .
چىمچىك (چيمچيك) قۇشقاچ .

چۆرگەمەك (چوركاماك) يۆگىمەك ، ئورىماق .
چۆكۈچ (چوكوچ) بولقا .
چۆكۆر (چوكور) چېقىر تىكەن .
چۆگۈرتكە (چوكورتكە) چېكەتكە .
چۆمۈرمەك (چومورماك) چۆكۈزمەك .
چۆمۈك (چوموك) قويۇق ، بۆك ، قېلىن .
چۆھرە (چھرە) ، پ . ئوغۇل خىزمەتكار ، بەچچە .
چۆۋۈرتكە (چوۋورتكە) چېكەتكە .
چۈجە (چوجە) توخۇنىڭ بالىسى .
چۈچۈتمەك (چوچوتمك) تاتلىق قىلماق .
چۈچۈركەنمەك (چوچوركانماك) بىرەر ئىشنىڭ چوقۇم بولۇشىغا ئۈمىد باغلىماق ، ئۈمىدلەنمەك .
چۈچۈمەن (چوچومان) تاتلىق ، شېرىن .
چۈچىمەك (چوچمك) تاتلىق بولماق ، شېرىن بولماق .
چۈرپە (چورپە) توڭگۇزنىڭ كۈچۈكى .
چۈركە (چوركە) ئۆردەكنىڭ بىر تۈرى .
چۈركەمەك (چوركاماك) كۆيدۈرمەك .
چۈركەنمەك (چوركانماك) كۆيمەك ، قارىيىپ كەتمەك .
چۈركۈك (چوركوك) كۆيگەن ، كۆيۈك ؛ قورۇلغان .
چۈكلۈك (چوكلوك) ياپقۇچ ، يوپۇق ، زىننەت يوپۇقى .
چۈن (چون) چۈنكى ، سەۋەب ؛ شۇنىڭ ئۈچۈن ، شۇڭلاشقا ؛ گويا ، خۇددى ، كەبى .
چىبىن (جيبين) چىۋىن . ◇ ئالتۇنلۇغ~ (~چبين) : كۆك ، سېرىق تۈسلۈك ، پارقىراق چىۋىن ، رو چىۋىن .
چىپارماق (چيپارماق) قاپارماق .
چىپان (چيپان) چىقان .
چىراكىم (چراكيم) چۈنكى ، ... سەۋەبتىن .
چىرغالاڭ (چيرغالانك) راھەت ، مەمنۇنلۇق ، لەززەت ، زوق ، خۇشاللىق ؛ ئەيش ـ ئىشرەت .
چىرغالاماق (چىرغالامق) ق . چىرغاماق .
چىرغاماق (چيرغامق) لەززەتلەنگەن ، روھلانغان ؛ خۇشاللانغاندىن كۆڭۈل ئاچماق ، خۇشاللانماق ، خۇرسەن بولماق ، ئەيش ـ ئىشرەتكە بېرىلمەك .
چىرك (چرك) ، پ . ئىپلاسلىق ، پاسكىنىلىق ، كىرلىك ؛ قەبىھلىك ، يىرگىنىشلىك .
چىرماش (چيرماش) چىرماش ، چېگىش ؛ تىك داۋان .
چىرماشماق (چرماشماق) توقۇنۇشماق ، سوقۇشۇشماق ، ئېلىشماق .

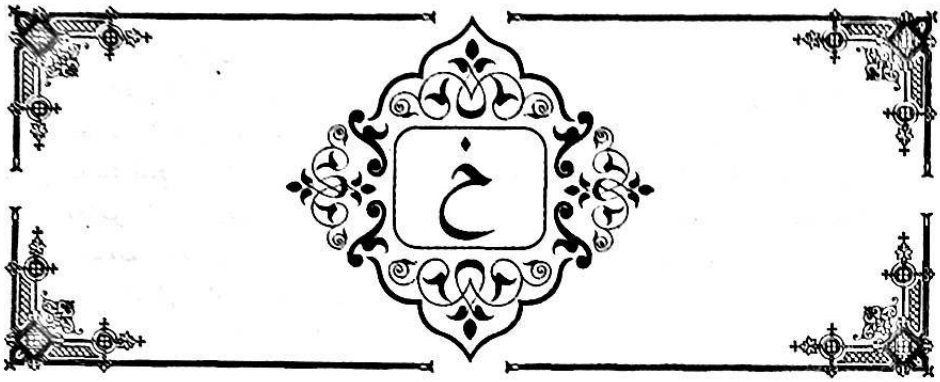

خا (خا) ، پ . ق . خاي . «ئا» تاۋۇشى ئۈزۈن سوزۇق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ .

خاء (خاء) ، ئە . ئەرەپ ئېلىپبەسىدىكى «خ» ھەرپىنىڭ نامى .

خاب (خواب) ، پ . ئۇيقۇ . ◇شەكەر~ (شكر~) : شېرىن ئۇيقۇ . ◇گەران~ (كران~) : قانتتىق ئۇيقۇدىكى .

خابالۇد (خواب آلود) ، پ . ئۇيقۇ ئارىلاش ، ئۇيقۇ باسقان ، ئۇيقۇسىرىغان ، ئۇيقۇلۇق .

خابالۇدلىغ (خواب آلود ليغ) ئۇيقۇ بېسىش ، ئۇيقۇسىراش ، مۇگدەش .

خابگاھ (خواب گاھ) ، پ . ئۇخلاش جايى ، ياتاق .

خابكە (خوابكە) ، پ . ق . خابگاھ (خواب كاە) .

خابى جاۋىد (خواب جاويد) ، پ . مەڭگۈلۈك ئۇيقۇ ، ئەبەدىيلىك ئۇيقۇ .

خابى خەرگوش (خواب خرگوش) ، پ . بىلىپ تۇرۇپ بىلمەسكە سېلىش ، خۇپسەنلىك قىلىش ، ئازدۇرۇش ؛ بىپەرۋالىق . (ئەينەن : توشقان ئۇيقۇسى) .

خابى غەفلەت (خواب غفلت) ، پ ـ ئە . غەپلەت ئۇيقۇسى .

خاتەم (خاتم) ، ئە . مۆھۈر ئۈزۈك ، مۆھۈر ؛ ئۈزۈكنىڭ كۆزى . ◇نەقشى~ (نقش~) : مۆھۈر يېزىقى .

خاتەمۇسسەلتەنەت (خاتم السلطنت) ، ئە . سەلتەنەت تامغىسى ، پادىشاھلىق ئۇنۋانى .

خاتەمەۇسسەلتەنەتلىغ (خاتم السلطنت ليغ) پادىشاھلىق .

خاتەمى لەئل (خاتم لعل) ، ئە ـ پ . قىزىل ياقۇت كۆزلۈك ئۈزۈك ؛ ك . ئېغىز ، گۈزەل ئېغىز .

خاتەمى نۇبۇۋۋەت (خاتم نبوت) ، ئە ـ پ . پەيغەمبەرلىك مۆھۈرى .

خاتىر (خاطر) ، ئە . ئوي ، پىكىر ، خىيال ، ئەس ، كۆڭۈل ، دىل . ◇~غە ئۇتكەرمەك (~غە اوتكارماك) : ئەسكە كەلتۈرمەك ، خىيالىغا كەلتۈرمەك . ◇پەرىشان~ (پريشان~) : ئېسى ئۈزىدە ئەمەس ، كۆڭلى پەرىشان . ◇يارۇق~ (ياروق~) : ئوچۇق پىكىر ، ئوچۇق كۆڭۈل .

چىمىلدۇرۇك (چيميلدوروك) پەردە ، زەدىۋال .
چىلتەن (چلتن) ق . چىھىلتەن .
چىن I (چين) ، پ . راست ، ھەقىقىي ، ئېنىق .
چىن II (چين) ، پ . قورۇق ، چاچ پۇرۇلمە ، چاچ بۇدۇرىسى .
چىن III (چين) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «تەرگۈچى» مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ . م : خوشە~ (خوشە~) : باش تەرگۈچى .
چىن IV (چين) جۇڭگو .
چىنەم (چينام) پەم ، چۈشەنچە ، مۇلاھىزە .
چىنەمەك (چيناماك) ھېسابلىماق ، مۆلچەرلىمەك ، پەرەز قىلماق ، ئېنىقلىماق .
چىنەملەمەك (چيناملاماك) پەملىمەك ، چۈشەنمەك .
چىناماق (جينامق) تارلاتماق ؛ ئېنىقلىماق ، چىقارماق ، مۆلچەرلىمەك ، پەرەز قىلماق ، پەملىمەك . ◇چريكنى اوچ يوز مينك كا ياووق چينارلار : لەشكەرلەرنى ئۈچ يۈزگە يېقىن دەپ ھېسابلىدى .
چىنەملەي (چيناملاى) تەخمىنەن .
چىھر (چھر) ق . چىھرە .
چىھرە (چھرە) ، پ . چىراي ، يۈز ، بەت .
چىھىل (چھل) ، پ . قىرىق . ◇روزى~ (روز~) : قىرىق كۈن .
چىھىلتەن (چھل تن) قىرىق ئەۋلىيا .

خار I (خوار) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «ئىچكۈچى ، يېگۈچى» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ .
◇ **قەدەھ~** (قدح~) : جۇرئە~ (جرعە~) : شاراپ ئىچكۈچى ، مەيخور .

خار I (خار) ، پ . تىكەن .

خارا I (خارا) ، پ . بىر خىل پارقىراق ، قىممەت باھا يىپەك رەخت .

خارا I (خارا) ، پ . تاش ، قاتتىق تاش .

خاراتەراش (خاراتراش) ، پ . تاش كەسكۈچى ، تاشچى ، تاشتاراش .

قاراشكاف (خاراشكاف) ، پ . تاش قازغۇچى ؛ ك . ئات تۇيىقى .

خارافىگەن (خارافكن) ، پ . تاش قازغۇچى ، تاش ئاتقۇچى .

خاراكەن (خاراكن) ، پ . تاش قازغۇچى ، تاش كولىغۇچى ، تاش كۆچۈرگۈچى .

خاراكۇب (خاراكوب) ، پ . تاش يانچىغۇچى ، تاش ئەزگۈچى . ◇ **~قىلماق** (~قيلماق) : تاشنى ئەزمەك ، يانچىماق .

خارە I (خارە) ق . خارا I .

خارە I (خارە) ، پ . يېمەك ، يېمەك ـ ئىچمەك ، ئاشلىق .

خارەفكەن (خارە افكن) ، پ . ق . خارافىگەن .

خارەئەنداز (خارەانداز) ، پ . تاش قومۇرغۇچى ، تاش ئاتقۇچى .

خارە بۇر (خارە بر) ، پ . تاش كەسكۈچى ، تاش ئويغۇچى .

خارەپەرداز (خارەپرداز) ، پ . تاش يونىغۇچى ، تاشنى تاراشلاپ پەردازلىغۇچى .

خارە پەيماي (خارە پيماى) ، پ . تاغۇتاشلارنى كەزگۈچى .

خارەروب (خارەروب) ، پ . تاش سۈپۈرگۈچى ، تاش توپلىغۇچى .

خارە رىز (خارەريز) ، پ . تاش پارچىلىغۇچى .

خارەفشان (خارافشان) ، پ . تىكەنزار ؛ ك : قاتتىق سۆزلۈك ، يامان مۇئامىلىلىك ، قوپال .

خارەكاۋ (خارەكاو) ، پ . تاش كولىغۇچى ، تاش قازغۇچى .

خارەلىق (خوارەليق) يېيىش ئۈچۈن كېرەكلىك ، ئىچىش ئۈچۈن كېرەكلىك .

خارەندە (خارندە) ، پ . قاشلىغۇچى ، تاتىلىغۇچى ، قاشلايدىغان ، تاتىلايدىغان ؛ قاشلىغۇچ ، تاتىلىغۇچ .

خاربەست (خاربست) ، پ . تىكەنلىك توساق ، تىكەندىن ياسالغان قاشا .

خارپۇشت (خاربشت) ، پ . كىرپە .

خارخار I (خار ، خار) ، پ . قىچىشىق ؛ ك . تىنچسىزلىق ، تەشۋىش ؛ غەم ـ قايغۇ .
◇ **غەم~ى** (غم ~) : غەم تىنچسىزلىقى . ◇ **~كۆرگۈزمەك** (~كوركوزماك) : تەشۋىشلەنمەك ، غەم يېمەك .

خارخار I (خارخار) ، پ . تىكەنلىك ؛ كىشىنى شۈركەندۈرىدىغان .

خاركەش (خاركش) ، پ . چاتقال ، يانتاقلارنى توپلاپ ساتقۇچى ، ئوتۇنچى .

خارى ئەزاب (خار عذاب) ، ئە ـ پ . ئازابلىغۇچى تىكەن ؛ ك . قىيناق .

خاتىرات (خاطرات) ، ئە ـ پ . خاتىرە (خاطرە) نىڭ كۆپلۈكى : ئەسلىمىلەر ، ئېسىدە قالغان ئىشلار ، خاتىرىلەر .

خاتىرە (خاطرە) ، ئە ـ پ . ئەس ، ئوي ، پىكىر ، ئېسىدە قالغان ئىش ، ئەسلىمە .

خاتىر بەستە (خاطر بستە) ، ئە ـ پ . كۆڭلى باغلانغان ، بېرىلگەن ، مەپتۇن ، مەھلىيا .

خاتىر بەستەلىغ (خاطر بستەليغ) كۆڭلى باغلانغانلىق ، بېرىلگەنلىك ، بېرىلىش .

خاتىر پەزىر (خاطر پذير) ، ئە ـ پ . يېقىملىق ، ياراملىق ، كىشىنى مەمنۇن قىلارلىق .

خاتىر پەسەند (خاطر پسند) ، ئە ـ پ . ق . خاتىر پەزىر (خاطر پذيز) .

خاتىرخاھ (خاطرخواه) ، ئە ـ پ . كۆڭۈلدىكىدەك ، چەندىكىدەك ؛ مايىل .

خاتىرشۇناس (خاطرشناس) ، ئە ـ پ . كىشىنىڭ كۆڭلىدىكىنى تاپقۇچى ، كىشى كۆڭلىنى ئىزدىگۈچى ، باشقىلارنىڭ كۆڭۈل رايىغا بارغۇچى .

خاتىرنىشان (خاطرنشان) ، ئە ـ پ . ئەسكە سالىدىغان ، ئەسلىتىپ تۇرىدىغان ؛ ئەسلىتىش .

◇ ~ قىلماق (~ قيلماق) : ئەسكە سالماق ، ئەسلەتمەك ، كۆرسەتمەك .

خاتىرى مەھزۇن (خاطر محزون) ، ئە ـ پ . قايغۇلۇق كۆڭۈل .

خاتىق (خاطق) ، ئە . تېز ، چاقماق تېزلىكىدىكى ؛ چاقناتقۇچى ، كۆز قاماشتۇرغۇچى .

◇ بەرقى ~ (برق ~) : كۆز قاماشتۇرغۇچى چاقماق .

خاتىم (خاتم) ، ئە . ئاخىر ، ئاخىرلىشىش ، تۈگەش ، ئاياغلىشىش ، ئاياغلاشتۇرغۇچى ، تۈگەتكۈچى .

خاتىمە (خاتمه) ، ئە . «خاتىم» نىڭ ئاياللىق شەكلى ، ئاخىر ، خۇلاسە ، ئاخىرقى سۆز ، نەتىجە ، كىتابنىڭ خۇلاسە قىسمى .

خاتىمۇلئەنبىياۋ (خاتم الانبياء) ، ئە . ئەڭ ئاخىرقى پەيغەمبەر (مۇھەممەد پەيغەمبەرگە بېرىلگەن ئۇنۋان) .

خاتىمۇننەبىيىن (خاتم النبيين) ، ئە . پەيغەمبەرنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسى ، يەنى مۇھەممەد پەيغەمبەر .

خاتىمى ئەنبىيا (خاتم انبيا) ، ئە ـ پ . ئاخىرقى پەيغەمبەر — مۇھەممەد پەيغەمبەر .

خاجە (خواجه) ، پ . باشلىق ، ئىگە ، خوجا ، ئۆي ئىگىسى ، ئائىلە باشلىقى ؛ باي ، چوڭ سودىگەر .

خاجەسەراي (خواجەسراى) ، پ . ئىچكى خىزمەتچى ، ھەرەم خادىمى ؛ مەھرەم ، قۇل .

خاجەۋار (خواجەوار) ، پ . خوجايىنلاردەك ، خوجايىنلارچە .

خادە (خاده) ئۆزۈن ۋە سىلىق ياغاچ ، قېيىقنىڭ پالىقى .

خادىم (خادم) ، ئە . خىزمەتكار ، مۇلازىم . ◇ خاسسۇلخاس ~ (خاصى الخاصى ~) : ئەڭ يېقىن خىزمەتكار . ◇ تاشقى ~ (تاشقى ~) : سىرتتىكى ئىشلارنى بېجىرگۈچى ، ساقچى ، مۇھاپىزەتچى .

خادىملىق (خادم ليق) خىزمەتچىلىك ، مۇلازىملىق .

خاقان (خاقان) بۈيۈك پادىشاھ . شاھلارنىڭ شاھى . ◇~ى چىن (~چين) : چىن پادىشاھى .

خاك (خاك) ، پ . تۆپراق ، توپا ، يەر يۈزى .

خاكبوس (خاكبوس) ، پ . تۆپراق سۆيۈش ؛ ك : قۇللۇق قىلىش ، ھۆرمەتلەش ، بويسۇنۇش ، ئىتائەت قىلىش ، خىزمەتكە تەييار تۇرۇش ، زىيارەت قىلىش . ◇~ئولماق (~اولماق) : خىزمەتكە تەييار تۇرماق ، بويسۇنماق ؛ زىيارەتكە كەلمەك .

خاكبوسلىق (خاكبوس ليق) زىيارەت ؛ بويسۇنۇش .

خاك بولماق (خاك بولماق) ئۆزىنى پەس تۇتماق ، كەمتەر بولماق ؛ ك : ئۆلمەك .

خاكدان (خاكدان) ، پ . ئەخلەت قاچىسى ؛ ك . دۇنيا ، بۇ ئالەم . ◇تىيرە~ (تيره~) : قاراڭغۇ دۇنيا ، زۇلمەت .

خاكروب (خاكروب) ، پ . يەر سۈپۈرگۈچى ، خىزمەتكار .

خاكسار (خاكسار) ، پ . تۆۋەن ، پەس ، خار ، كۆچسىز ، كەمتەر ، توپىغا بۇلغانغان . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) ، ~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئايىغ ئاستى قىلماق ، تۆپراققا ئايلاندۇرماق ، يانچماق .

خاكسود (خاك سود) ، پ . تۆپراقتا بۇلغانغان ، توپىغا بۇلغانغان ، توپىغا مىلەنگەن . ◇يۇزنى~ ئەيلەمەك (يوزنى~ايلاماك) : يۇزنى يەرگە سۈركىمەك ، تەزىم قىلماق . ◇ قەدەمى~ قىلماق (قدمى~قيلماق) : يۇرمەك ، ماڭماق .

خاكسارلىغ (خاكسارليغ) تۆۋەنلىك ، كەمتەرلىك .

خاك قىلماق (خاك قيلماق) يوقاتماق . ◇ئۆزنى~ (اوزنى~) : ئۆزلۈكنى يوقاتماق ، فەنا بولماق (ق . فەنا) .

خاكنشىن (خاك نشين) ، پ . توپىغا مىلەنگەن ، توپىغا چۆمگەن ؛ ك : كەمتەر . ◇~ بولماق (~بولماق) : كەمتەر بولماق ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتماق .

خاكۆەش (خاك وش) ، پ . تۆۋەن ، كەمتەر .

خاك ئەتمەك (خاك ايتماك) ئۆلتۈرمەك .

خاكى ئاستان (خاك آستان) ق . خاكى دەرگەھ .

خاكى پاي (خاك پاى) ، پ . ئايىغ ئاستى توپىسى ، باسقان ئىز .

خاكى پەلەك (خاك پلك) ، پ . ئېگىشىپ ئويىنىلىدىغان بىر خىل ئويۇن .

خاكى دەرگەھ (خاك دركه) ، پ . ئىشىك ئالدىنى تۆپرىقى ، بوسۇغا توپىسى .

خاكىراھ (خاك راه) ، پ . يولنىڭ توپىسى ؛ ك : كەمتەر . ◇~ بولماق (~بولماق) : ك . ئۆزىنى كەمتەر تۇتماق .

خاكىرەھ (خاك ره) ، پ . ق . خاكىراھ .

خاكىرەھلىق (خاك رەليق) ك . خىزمەتكارلىق ، قۇللۇق .

خاكستەر (خاكستر) ، پ . كۈل .

خارىج (خارج) ، ئ . تاشقىرى ، سىرت ، تاش ، سىرتقا چىققان ، چەتكىپ كەتكەن .
◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) ، ◇~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : چەتقارماق ، چىقىرىۋەتمەك .
◇~ **ئەندىشە** (~ انديشه) : ئەندىشىسىز ، قورقۇنچىسى يوق ؛ رەھىمسىز . ◇~ **دەم** (~ دم) : گەپسى يامان ، تىلى ، قوپال سۆزلۈك . ◇~ **سەۋت** (~ صوت) ، ~ **نەۋا** (~ نوا) : يېقىمسىز ، بۇزۇلغان ئاۋاز ، سەت ئاۋاز ، ئاۋازى قوپال .

خارىجي (خارجى) ، ئ . تاشقى ، تاشقىرىغا مەنسۇپ .

خارى خەسەك (خارخسك) ، پ . ئۇششاق تىكەن .

خارستان (خارستان) ، پ . تىكەنزار ، تىكەنلىك .

خارىش (خارش) ، پ . قىچىق ، قىچىشىش . ◇~ **بەرمەك** (~ بيرماك) : قىچقىلىماق ، قىچىق پەيدا قىلماق . ◇~ **قىلماق** (~ قيلماق) : تاتلىماق ؛ ك . خەت يازماق .

خارىقى ئادەت (خارق عادت) ، ئ ـ پ . ئادەتتىن تاشقىرى ، پەۋقۇلئادده .

خارى مۇغىلان (خارى مغيلان) ، پ . بىر خىل تىكەنلىك چاتقال .

خارى ھەلاك (خارهلاك) ، پ . ھالاك قىلغۇچى تىكەن ، زەھەرلىك تىكەن .

خازىن (خازن) ، ئ . خەزىنىچى ، ئامبارچى ؛ قوغدىغۇچى ، ساقچى ، پاسۋان .

خاست (خواست) ، پ . خاھىش ، ئارزۇ ، ئىستەك ، تىلەك ، تەلەپ .

خاسس (خاص) ، ئ . مەخسۇس ، ئالاھىدە ، ئەلا ، ئېسىل ؛ ئەك يېقىن ؛ يۇقىرى تەبىقە .
◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) ، ◇~ **قىلماق** (~ قيلماق) : لايىق كۆرمەك ، يېقىنلاشماق .

خاسسە (خاصه) ، ئ . ئالاھىدىلىك ، خاسلىق ، ئالاھىدە ، مەخسۇس ؛ يۇقىرى تەبىقىدىكى ، مۆتىۋەر ؛ خۇسۇسەن ، ئالايىتەن . ◇~ **مەئنا** (~ معنى) : ئالاھىدە مەنە ، ئۆزىگە خاس ئىپادە ، خاس ئۇسلۇب .

خاسسىيات (خاصيات) ، ئ . خاسسىييەت (خاصيت) نىڭ كۆپلۈكى : خاسىيەتلەر ، خۇسۇسىيەتلەر ، ئالاھىدىلىكلەر .

خاسسىييەت (خاصيت) ، ئ . ئالاھىدىلىك ، ئۆزىگە خاسلىق ، خۇسۇسىيەت ، تەسىر ، ئۇنۇم ، پايدا . ◇~ **بەرمەك** (بيرماك) : ئۇنۇم بەرمەك .

خاسلىغ (خاص ليغ) يېقىنلىق ، مەخسۇسلۇق .

خاسسۇئام (خاص وعام) ، ئ ـ پ . يۇقىرى ۋە تۆۋەن تەبىقە ئادەملىرى ، ھەر تەبىقىدىكىلەر .

خاسسۇلخاس (خاص الخاص) ، ئ . خاسلارنىڭ خېسى ، ئەك يېقىن ، كاتتىلارنىڭ كاتتىسى .

خاسىر (خاسر) ، ئ . زىيان تارتقۇچى ، زەرەر كۆرگۈچى ، يېگىلگۈچى .

خاشاك (خاشاك) ، پ . خەشەك ، قۇرۇق ئوت ـ چۆپ ، خەسە ـ پالاك ، ئەخلەت . ◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : خەشەككە ئايلاندۇرماق ، قۇرۇتماق .

خاشاكى خەۋاتىر (خاشاك خواطر) ، ئ ـ پ . بىمەۋدە خىياللار ، ئۇششاق ـ چۈششەك ئويلار .

خاشاكروب (خاشاك روب) ، پ . خەسە ـ پالاك سۈپۈرگۈچى ، خەشەك سۈپۈرگۈچى .

خاشەك (خاشك) ، پ . ق . خاشاك .

خام I (خام) ، پ . قومۇش .

خامه (خامه) ، پ . قومۇش ، قومۇش قەلەم . ◇~ ئۇرماق (~اورماق) : يازماق . ◇~ چەكمەك (~چيكماك) ، ~ سۇرمەك (~سورماك) : قەلەم يۇگۇرتمەك ، يازماق . ◇~ يونماق (~يونماق) : يېزىشقا تەييارلانماق .

خامەئى تەقدىر (خامه تقدر) ، ئە - پ . تەقدىر قەلىمى ، كىشىلەر تەقدىرى يېزىلىدىغان قەلەم .

خامەئى قۇدرەت (خامەقدرت) ، پ . قۇدرەت قەلىمى .

خامكار (خامكار) ، پ . ئىش كۆرمىگەن ، كالتە پەم .

خاملاتماق (خاملاتماق) خېمىغا ياندۇرماق .

خاملاماق (خاملاماق) خېمىغا يانماق .

خاموش (خاموش) ، پ . ئۇندىمەس ، مۇرىمەس ، جىمغۇر . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : جىم قىلماق ، تىنچلاندۇرماق . ◇~ ئولماق (~اولماق) : لام ، جىم دېمەي تۇرماق .

خاموشلۇغ (خاموشلوغ) ئۇندىمەسلىك ، مۇرىمەسلىك ، خاموشلۇق .

خامىس (خامس) ، ئە . بەشىنچى .

خامىسە (خامسه) ، ئە . ق . خامىس .

خان I (خوان) ، پ . داستىخان ، راسلانغان داستىخان ؛ تاماق ، يېمەكلىك . ◇~ ئاچماق (~ آچماق) : داستىخان سالماق . ◇~ تارتماق (~تارتماق) : داستىخان سېلىپ تاماق كەلتۈرمەك ، زىياپەت بەرمەك .

خان I (خان) خان ، ھۆكۈمدار ، پادىشاھ .

خان II (خوان) ، پ . بەزى سۆزلەرگە قوشۇلۇپ «ئوقۇغۇچى» ، «ئېيتقۇچى» مەنىلىرىنى بىلدۈرىدۇ . ◇ كىتاب~ (كتاب~) : كىتاب ئوقۇغۇچى . ◇ نەۋائىي~ (نوائى~) : نەۋائىي تەتقىقاتى بىلەن شۇغۇللانغۇچى .

خانا (خوانا) ، پ . ئوچۇق ، روشەن ؛ ئوقۇلۇشى ئاسان سۆز .

خانە (خانه) ئۆي ؛ خانا ، قەۋەت .

خانە بەرەنداز (خانه برانداز) ، پ . ئۆينى بېشىغا كىيگۈچى ؛ ئىسراپ قىلغۇچى ، بۇزغۇچى .

خانەدان (خاندان) ، پ . ئۆي ، ئائىلە ؛ جەمەت ؛ سۇلالە .

خانەزادە (خانەزاده) ، پ . تۇغما قۇل ياكى چۆرە ؛ ئۆيدە يېتىلگەن ، ئۆيدە بېقىلغان .

خانەزادى (خانەزادى) ، پ . ئۆيدە يېتىلگەن ، ئۆيدە بېقىلغان .

خانە سوز (خانه سوز) ، پ . ئۆينى كۆيدۈرگۈچى ، باشقىلارغا جەبىر يەتكۈزگۈچى .

خانە سىياھ (خانه سياه) ، پ . خانىۋەيران ، بەختسىز .

خانە قاھ (خانقاه) ، پ . شەيخلەر ، دەرۋىشلەر زىكىر - ساما قىلىدىغان چوڭ جاي ، مەسچىت .

خانە قەھ (خانقه) ، پ . ق . خانە قاھ .

خاكستەرى (خاكستەرى) ، پ . كۈلرەڭ .

خاكى سىياھ (خاك سياه) ، پ . قارا توپا . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : قارا توپىدەك سورماق ، بۇزۇپ چاچماق .

خاكىي I (خاكى) ، پ . تۇپراقتىن بولغان ، توپىدىن ياسالغان ، توپىغا مەنسۇپ . ◇~ نىھاد (~ نهاد) : ئەسلىي تۇپراقتىن بولغان .

خاكىي I (خاكى) ، پ . ئۇچىغا سۆڭەك قادالغان ۋە ئەك ئۇزاققا بارىدىغان ئوق .

خال I (خال) ، پ . ئادەم تېنىدىكى خۇسۇسەن يۈزىدىكى قارا نۇقتا ، مەك ، داغ ، بەلگە ؛ ك . دانا ، ئۇلۇغ ؛ كۆز قارىچۇقى . ◇~ ى دىلرەبا (~ دلربا) : ئۆزىگە جەلب قىلغۇچى خال ، گۈزەل خال . ◇~ تۇشمەك (~ توشماك) : داغ چۈشمەك ؛ ھۆسن بولۇپ قوشۇلماق ، مۇناسىپ كەلمەك . ◇~ ئەتمەك ، ئەيلەمەك ، قويماق (~ ايتماك ، ايلاماك ، قويماق) : خال قويماق ، سۈنئىي مەك ياسىماق . ◇~ ى ھىندۇ (~ هندو) : قاپقارا خال . ◇ نىل~ (نيل~) : كۆك رەڭدىن ياسالغان خال .

خال I (خال) ، ئە . تاغا ، ئانىنىڭ ئاكا ياكى ئىنىسى .

خالە (خاله) ، ئە . ھاما ، ئانىنىڭ ئاچىسى ياكى سىڭلىسى .

خالەزادە (خالەزاده) ، ئە ـ پ . ھاممىنىڭ بالىسى .

خالىي (خالى) ، ئە . بوش ، بىكار ، ئەچى كاۋاك ، يالغۇز ، يېگانە . ◇~ كۆرمەك (~ كورماك) : بوش كۆرمەك ، خالى كۆرمەك . ◇~ بولماق (~ بولماق) : بوشماق . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : بوشاتماق . ◇~ تۇتماق (~ توتماق) : بوش ساقلىماق ، بوش تۇتماق . ◇~ قالماق (~ قالماق) : بوش قالماق ، خالى قالماق ، يالغۇز قالماق .

خالى دىلرەبا (خال دلربا) ، پ . مەپتۇن قىلىدىغان خال ، گۈزەل خال .

خالىس (خالص) ، ئە . ساپ ، پاك ، تازا ، پاكىز ، ھەقىقىي ، سەمىمىي ، راستچىل .

خالىسات (خالصات) ، ئە . پادىشاھ مۇلكى ، پادىشاھلىق مۇلۇك ، دۆلەت مۇلكى .

خالىسە (خالصه) پادىشاھ مۇلكى ، پادىشاھلىق يەر ؛ ساپ ، ھەقىقىي .

خالىق (خالق) ، ئە . ياراتقۇچى ، خەلق ئەتكۈچى (ئاللاھنىڭ سۈپىتى) . ◇~ ى ئالەم (~ عالم) : ئالەمنى ياراتقۇچى ئاللاھ . ◇~ ى ئەلەلئىتلاق (~ على الاطلاق) : تەڭداشسىز ئاللاھ .

خالى ھىندۇ (خال هندو) ، پ . قاپقارا خال .

خام I (خام) ، پ . خام ، پىشمىغان ، پىتىلمىگەن ؛ ئىش بىلمەس ، تەجرىبىسىز ، يول كۆرمىگەن ؛ بىھۇدە ، مۇناسىۋەتسىز ؛ خام تېرە . ◇ ئۇي~ ى (اوي~ ى) : كالا تېرىسى . ◇ سەۋدايى~ (سودای~) : پىشمىغان ئىش ، ئېنىق ئىلانمىغان ئىش ، بىمەنە خىيال . ◇ تەمەئى~ (طمع~) : بىھۇدە ئۈمىد ، خام تەمە . ◇~ كىرپىچ (~ كرپيچ) : خام خىش .

خەببباز (خباز) ، ئە . نانۋاي ، ناۋاي .
خەبەت (خبط) ، ئە . خاتالىق ، يېڭىلىش ، قارامىلىق . ◇~ى دىماغ (~دماغ) : ئەقىلسىدىن ئېزىش . ◇~ ئولماق (~اولماق) : ئازماق ، يېڭىلىشماق . ◇دىماغ~قىلماق (دماغ~قيلماق) ، دىماغ~ئەتمەك (دماغ~ايتماك) : مېڭىگە زەخمەت يەتمەك ، سارالىق بولماق .
خەبىر (خبير) ، ئە . خەۋەردار ، بىلگۈچى ، تەجرىبىلىك ، ئالىم ، مۇتەخەسسىس ؛ ك . خەۋەر بەرگۈچى .
خەبىس (خبيث) ، ئە . بۇزۇق ، ئوسال ، يارىماس ، ئېپلاس ، پەس ، شەرمەندە ، بەتبۇي .
خەت (خط) ، ئە . سىزىق ، يول ، ئىز ، يېزىق ، خەت ؛ ك . يېڭى چىققان بۇرۇت . ◇~ئالماق (~آلماق) : تىلىخەت ئالماق ، ھۆججەت ئالماق ، تەستىق ئالماق . ◇~سىزماق (~سيزماق) : خەت يازماق . ◇~سۈرمەك (~سورماك) ، ~ئورماق (~اورماق) : سىزماق ، ئۆچۈرمەك . ◇~چىقارماق (~چيقارماق) : ھۆكۈم چىقارماق ، پەرمان چىقارماق . ◇خەت بەرخەت (خط برخط) : سىزىقما ، سىزىق ، سىزىق بويلاپ .
خەتا (خطاء) ، ئە . خاتالىق ، سەۋەنلىك ، يېڭىلىش ، گۇناھ ؛ خاتا ، ناتوغرا .
خەتاكار (خطاكار) ، ئە ـ پ . خاتا قىلغۇچى ، يېڭىلىشقان ، گۇناھ ئۆتكۈزگۈچى ، تۆيۈق يولغا كىرىپ قالغان ، گۇناھكار .
خەتاگوش (خطاكوش) ، ئە ـ پ . ئەگەشكۈچى ، ناتوغرا ئىشلار قىلغۇچى ، ھەرەك ـ سەرەك يوللاردا يۈرگۈچى .
خەتەرناك (خطرناك) ، ئە ـ پ . خەتەرلىك ، تەھلىكىلىك ، تەھدىتلىك ، خەۋپلىك .
خەتتى ئازادلىق (خط آزادليق) ئازادلىق خېتى ، قۇتۇلغانلىق خېتى ، سېلىق ياكى بەرەر تۆلەمدىن ئازاد بولغانلىق خېتى .
خەتتى ئەمان (خط امان) ، ئە ـ پ . ئامانلىق خېتى ، قۇتۇلۇش خېتى .
خەتتى بەرات (خط برات) ، ئە ـ پ . يارلىق ، بۇيرۇقنامە ، كەچۈرۈم قىلىش بۇيرۇقى ، ئازادلىق خېتى .
خەتتى پەرگار (خط پركار) ، ئە ـ پ . تۆزۈك سىزىق ، ئايلانما سىزىق .
خەتتى پىشانى (خط پيشانى) ، ئە ـ پ . ئامەت سىزىقى ، تەقدىرنىڭ پۈتكىنى ، پىشانىگە پۈتۈلگىنى .
خەتتى راز (خط راز) ، ئە ـ پ . سىرلىق خەت ، مەخپىي يېزىق .
خەتتى سەۋاد (خط سواد) ، ئە ـ پ . ك . يېڭى چىققان قارا بۇرۇت .
خەتتى غۇبار (خط غبار) ، ئە ـ پ . ك . ھۆكۈمرانلىق دائىرىسى .
خەتتى مەۋھۇم (خط موهوم) ، ئە ـ پ . پەرەز قىلىنغان خىيالىي سىزىق .
خەتتى مۇھىت (خط محيط) ، ئە ـ پ . ئورۇڭالغان سىزىق ، ئايلانما سىزىق .
خەتتى مۇشكىن (خط مشكين) ، ئە ـ پ . ك . يېڭى چىققان قارا بۇرۇت .

خانه كور (خانه كور) ، پ . ئۆيدىن چىقمايدىغان .
خانەندە (خوانندە) ، پ . ئوقۇغۇچى ، ئوقۇپ بەرگۈچى ؛ ھەزىلچى ، ناخشىچى .
خانەزادە (خانه واده) ، پ . ئائىلە ، ئەۋلاد ؛ سۇلالە ؛ تۇر ، تۇرىكۇم .
خانەۋار (خانۇار) ، پ . ئۆي ، ئائىلە .
خانسالار (خوانسالار) ، پ . داستىخانچى ، ھۆكۈمدار ھۇزۇرىدا تاماق تارتىش ئىشلىرىنى باشقۇرغۇچى .
خانلاماق (خانلاماق) خان قىلماق ، پادىشاھ قىلماق .
خانمان (خانمان) ، پ . ق . خانۇمان .
خانۇمان (خانمان ، خان ومان) ، پ . ئۆي - جاي ، ئائىلە - ئۆي بىساتلىرى .
خانۇمانسوز (خانمانسوز) ، پ . بار - يوقىنى كۆيدۈرگۈچى ، ھەممىنى ۋەيران قىلغۇچى .
خانۇادە (خانواده) ، پ . ق . خانه ۋادە .
خانىقاھ (خانقا) ، پ . ق . خانه قاھ .
خانىمان (خانمان) ، پ . ق . خانۇمان .
خاھ (خاھ ، خواه) ، پ . خاھىش ، مەيل .
خاھان (خواهان) ، پ . ئىزدىگۈچى ، خالىغۇچى ، تەلەپكار .
خاھەر (خواهر) ، پ . ئىگىچە ، سىڭىل .
خاھەرزادە (خواهرزاده) ، پ . ئىگىچە ياكى سىڭىلنىڭ بالىسى ، جىيەن .
خاھى ناخاھى (خواهى ناخواهى) مەيلى خالىسۇن - خالىمىسۇن ، ئىختىيارى ياكى ناچارلىقتىن قارىماي ؛ خالاپ ياكى خالىماي .
خاھىش (خواهش) ، پ . مەيل ، تىلەك ، ئىستەك ، ئارزۇ ، ئۇمىد .
خاۋەر (خاور) ، پ . شەرق ، كۈنچىقىش . ◇ ئافتابى~ى (آفتاب~ى) ، ~شاھى (شاھى) ، ~شەھى (~شەھى) ، خىسرەۋى~ (خسورى~) ، مىھرى~ (مهر~) : قۇياش ، شەرق قۇياشى .
خائىف (خائف) ، ئە . قورقۇچى ، خەۋپسىرىگۈچى ، قورقاق ، قورقۇنچاق .
خائىن (خائن) ، ئە . خىيانەتكار ، ئاسىيلىق قىلغۇچى .
خائىنانە (خائنانه) ، پ . خائىنلارچە ، خائىنلىق بىلەن .
خاي (خاي) ، پ . سۆزلەرگە قوشۇلۇپ «چاپىنىغۇچى ، چىشلىگۈچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇ ئەنگۈشتى~ (انگشت~) : بارماق چىشلىگۈچى ، ھەيرەتتە قالغۇچى ، ھەيران قالغۇچى .
خايىف (خايف) ق . خائىف .
خايىن (خاين) خائىن .
خەباسەت (خباثت) ، ئە . بۇزۇقلۇقلار ، يامان ئىش - ھەرىكەتلەر ، شەرمەندىلىكلەر .
خەبەرلىق (خبرليق) خەۋەردار .
خەبەرى بەخت ئەنگىز (خبر بخت انگيز) ، پ . خۇش خەۋەر .

خەراتىم (خراطيم) ، ئە . خۇرتۇم (خرطوم)نىڭ كۆپلۈكى : خارتۇملار .
خەراج (خراج) ، ئە - پ . باج ، يەر بېجى ، سېلىق . ◇~كۆتۈرمەك (~كوتورماك) : سېلىقنى كەچۈرۈم قىلماق .
خەراجەت (خراجت) ، ئە . چىقىم ، راسخوت ، چىقىم قىلىش ، پۇل سەرپ قىلىش ، پۇل خەجلەش .
خەراس (خراس) ، پ . ئېشەك ياكى كالا كۆچى بىلەن چۆرگىلەيدىغان تۈگمەن .
خەراش (خراش) ، پ . يونۇش ، تاراشلاش ، قىرىش ، قاشلاش ، تاتىلاش ؛ خىرىلداش ، خىرقىراش ، ئاۋاز بوغۇلۇش ؛ ئازابلاش ، قىينىلىش . ◇~ئولماق (~اولماق) : تاراشلانماق ، تىرنالماق . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : تىرنىماق ، تاراشلىماق . ◇~تاپماق (~تاپماق) : خىرىلدىماق ، خىرقىرىماق ، قىرىلماق . ◇~خامە قىلماق (~خامه قيلماق) : خەت يازغاندا قەلەم ئاۋازىنى چىقارماق ، قەلەم يونۇماق . ◇كۆڭۈلگە~سالماق (كونكل كا~ سالماق) : كۆڭۈلگە ئەندىشە سالماق ، تەشۋىش سالماق .
خەراشەندەلىق (خراشندەليق) تىرنىغۇچىلىق ؛ تاراشلىمىچىلىق ؛ ك . يازغۇچىلىق .
خەراشىدە (خراشيده) ، پ . سىلىقلانغان ، قىرىلغان ، بوغۇق ، خىرىلدىغان ، خىرقىرىغان . ◇~بولماق (~بولماق) : قىرىلماق ؛ خىرىلدىماق .
خەرائىت (خرائط) ، ئە . خەرىتە (خريطه)نىڭ كۆپلۈكى : خەرىتىلەر ؛ خالتىلار ، قاپلار .
خەر پۈشتە (خرپشته) ، پ . چېدىر .
خەرتەك (خرتنک) ، پ . سەمەرقەند ئەتراپىدىكى بىر قەدىمىي قىشلاقنىڭ نامى .
خەرج (خرج) ، ئە . چىقىم ، سەرپىيات . ◇~راھ (~راه) : يول خراجىتى . ◇~مەئاش (~معاش) : تىرىكچىلىك خراجىتى . ◇~تارتماق (~تارتماق) : چىقىمدار بولماق ، چىقىم قىلماق .
خەرچەك (خرچنك) ، پ . قىسقۇچ پاقا ؛ راك .
خەرراج (خراج) ، ئە . ئىسراپخور ، پۇلنى بۇزۇپ چاچقۇچى .
خەرراز (خراز) ، ئە . موزدۇز ، ياماقچى .
خەررازىي (خرازى) موزدۇزلۇق ، ياماقچىلىق .
خەرز (خرز) ، ئە . ياماقچىلىق ، موزدۇزلۇق .
خەرگاھ (خركاه) ، پ . چېدىر ، چېدىر ئۆي .
خەرگاھۇەش (خركاەوش) ، پ . چېدىرسىمان ؛ چېدىرغا ئوخشىغان .
خەرگەھ (خركه) ، پ . ق . خەرگاھ
خەرگەھنىشىن (خركه نشين) ، پ . چېدىردا تۇرغۇچى ، چېدىر ئۆيدە ياشىغۇچى .
خەرگەھىي (خركهى) ، پ . پەردىلىك ، پەردە ئىچىدىكى ؛ تۆۋەن ئاۋازدا ئېيتىلىدىغان ناخشا .
خەرگوش (خركوش) ، پ . توشقان .
خەرم (خرم) ، پ . قۇلاق تۆشۈكى ؛ يىڭنە تۆشۈكى .

خەتتى نەجات (خط نجات) ، ئە ـ پ . قۇتۇلۇش خېتى ، ئازادلىق خېتى .
خەتتى ئىستىمالەت (خط استمالت) ، ئە ـ پ . چاقىرىق خېتى ، ئۇندەش خېتى ، ئۇز تەرىپىگە تارتىش ئۈچۈن ئەۋەتىلگەن خەت .
خەتىم (ختم) ، ئە . تۈگەش ، تاماملىنىش ، ئاخىرىغا يېتىش ؛ مۆھۈر بېسىش ، تامغا بېسىش ؛ خاس ، مەخسۇس ؛ قۇرئانىنى باشىتىن ـ ئاخىر ئوقۇپ چىقىش . ◇~ بولماق ، ئولماق (~ بولماق ، اولماق) : تامام بولماق ، تۈگىمەك ، مۆھۈر بېسىلماق . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : تاماملىماق ، بېكىتمەك ، قارارلاشتۇرماق ؛ ◇~ بەرمەك (~ بيرماك) : توختاتماق ، ئاخىرىغا يەتكۈزمەك . ◇~ قىلىلماق (~ قيليلماق) : تامام قىلىنماق .
خەتتات (خطاط) ، ئە . خۇشخەت يازغۇچى ، يېزىق سەنئەتكارى ، خەت يېزىشنى كەسىپ قىلغان كىشى ، يېزىق ماھىرى ، خەتتات .
خەتمى كىتاب (ختم كتاب) ، ئە ـ پ . كىتابنىڭ ئاخىرى ، خاتىمىسى .
خەتىب (خطيب) ، ئە . نۇتۇق سۆزلىگۈچى ، تەبرىك سۆز سۆزلىگۈچى ، ۋەز ـ نەسىھەت ئوقۇغۇچى ، خېتىب .
خەتىر (خطير) ، ئە . خەتەرلىك ، قىيىن ، ئېغىر .
خەجلەت (خجلت) ، ئە . ق . خىجلەت (خجلت) .
خەدەم (خدم) ، ئە . خادىم (خادم) نىڭ كۆپلۈكى : خادىملار .
خەدەنگ (خدنگ) ، پ . ئوق ، ئوقيا ئوقى ؛ ك . كىرپىك . ◇~ ئاتماق (~ آتماق) ، ~ ئۇرماق (اورماق) : ئوق ئاتماق . ◇~ پەرى (~ پرى) : ئوقيا ئوقىنىڭ مولجالغا توغرا بېرىپ تېگىشى ئۈچۈن ئورنىتىلغان پەي .
خەد (خد) ، ئە . ياڭاق ، مەڭز (يۈزنىڭ قىزىرىپ تۇرغان جايى ، يۈز ئالمىسى) . ◇ گۈل~ (كل~) : گۈل يۈزلۈك ، چىرايلىق ، گۈزەل .
خەدشە (خدشه) ، پ . قاشلاش ، تاتلاش ؛ تىرناق ئىزى ، تىرناق يارىسى ؛ ك . بىئاراملىق ، غەم ـ ئەندىشە .
خەدۈك (خدوك) بىئاراملىق ، خاپىلىق ، ئازار ؛ رەشك .
خەر (خر) ، پ . ئېشەك . ◇ مەردەكى~ (مردك~) : گەپمەق ئادەم . ◇ تەھ~ (ته~) : ئېشەكنىڭ بالىسى .
خەراب (خراب) ، ئە . يىقىلغان ، بۇزۇلغان ، ۋەيران بولغان ، سېسىغان ، چىرىگەن ؛ بۇزۇش ، ۋەيران قىلىش .
خەرابات (خرابات) ، ئە ـ پ . ۋەيرانە جاي ، خارابلىق ؛ ك . مەيخانا ، شاراب دۇكىنى . ◇~ ئەھلى (~ اهلى) : مەيخانا كىشىلىرى ، دائىم مەيخانىغا قاتنىغۇچىلار .
خەرابابات (خراب آباد) ، ئە ـ پ . خارابلىق ، قاقاسلىق ؛ ك . ئالەم ، دۇنيا .
خەرابالىق (خراباتى) ، ئە ـ پ . مەيخانا ئەھلى ، مەيخانىغا قاتىرىغۇچى .

خەسارەت (خسارت) ، ئە . زىيان ، زەرەر ، ئۆپراش . ◇بې~ (بى~) : زىيانسىز ، زەرەرسىز .

خەساسەت (خصاصت) ، ئە . نامراتلىق ، يوقسۇزلۇق .

خەسائىس (خصائص) ، ئە . خاسسىييەت (خاصيت) نىڭ كۆپلۈكى : خۇسۇسىيەتلەر ، مەخسۇس سۈپەتلەر .

خەسايىس (خصايص) ق . خەسائىس .

خەسائىل (خصائل) ، ئە . خىسلەت (خصلت) نىڭ كۆپلۈكى : خىسلەتلەر .

خەسايىل (خصايل) ق . خەسائىل .

خەستە (خسته) ، پ . چارچىغان ، ھالسىزلانغان ، يارىدار ، جاراھەتلەنگەن ؛ ئاغرىق ، ساقسىز ، ھەسرەتلىك .

خەستەدىل (خستەدل) ، پ . قەلبى يارا ، دەردمەن .

خەستەۋار (خسته وار) ، پ . كېسەلدەك ، كېسەلگە ئوخشاش ، كېسەل چىراي .

خەستخانە (خستخانه) ، پ . چەللە .

خەسسي (خصى) ، ئە . پىچىلغان ، ئاختا . ◇~قىلماق (~قيلماق) : ئاختىلىماق ، پىچىۋەتمەك .

خەسكەن (خسكن) ، پ . قۇرۇپ قالغان ئوت ـ چۆپلەرنى توپلىغۇچى .

خەسم (خصم) ، ئە . دۈشمەن ، رەقىب ، قارشى تەرەپ ، مۇقابىل ، مۇخالىپ .

خەسملىق (خصم ليق) دۈشمەنلىك .

خەسىس (خسيس) ، ئە . پىخسىق ، بېخىل ؛ پەس ، پەسكەش ، شەرمەندە .

خەسىم (خصيم) ، ئە . رەقىب ، دۈشمەن ؛ مۇخالىپ .

خەش (خش) ، پ . «خوش» سۆزىنىڭ ۋەزىن ۋە قاپىيە ئېھتىياجى بىلەن ئېيتىلمىشى .

خەشخاش (خشخاش) ، ئە . كۆكنار ئۆسۈملۈكى ، كۆكنار ئۇرۇقى .

خەشم (خشم) ، پ . ئاچچىق ، غەزەپ ، ئاچچىقلاش . ◇يولبارس~ (يولبارس~) : يولۋاستەك غەزەپلىك .

خەشمناك (خشمناك) ، پ . ئاچچىقلانغان ، غەزەپلىك .

خەشىن (خشن) ، ئە . قوپال ، ئوڭغۇل ـ دوڭغۇل ؛ ياۋا ، توسۇن ، ئۆگىتىلمىگەن .

خەفاۋ (خفاء) ، ئە . يوشۇرۇنلۇق ، مەخپىيلىك . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : يوشۇرماق ، مەخپىي تۇتماق .

خەفەقان (خفقان) ، ئە . يۈرەك سېلىش كېسىلى .

خەفىي (خفى) ، ئە . مەخپىي ، يوشۇرۇن .

خەفىفى مەخبۇل (خفيف مخبول) ، ئە . ئاروز ۋەزندىكى «فائىلاتۇن ، مەفائىلۇن ، فەئلون» ۋەزنى .

خەفىفى مۇسەددەسى سالىم (خفيف مسدس سالم) ، ئە . ئاروز ۋەزندىكى «فائىلاتۇن ،

خەرمان (خرمان) ، پ . خامان (باش بوغۇمدىن «ر» چۈشۈپ قالغاچ ، «ا» ئۇزۇن سوزۇق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ) ، ئاشلىق تېپىلىدىغان مەيدان ، دۆڭ ، ئاشلىق دۆۋىسى ؛ مەھسۇلات ؛ ھوسۇل .

خەرمەن (خرمن) ، پ . ق . خەرمان .

خەرمۇھرە (خرمهره) ، پ . ھايۋانلارنىڭ بوينىغا زىننەت ئۈچۈن ئېسىپ قويۇلىدىغان مۇنچاق .

خەروار (خروار) ، پ . بىر ئېشەككە يۈك بولىدىغان ئېغىرلىقتىكى (تەخمىنەن 300 كىلوگىرام) ؛ ك . كۆپ ، نامايىتى جىق . ◇ يۈز~ ئاشلىق (يوز~ آشليق) : يۈز ئېشەك ئاشلىق .

خەرۋار ـ خەرۋار (خروار ـ خروار) ، پ . توپ ـ توپ ، دۆڭ ـ دۆڭ .

خەرىتە (خريطه) ، ئە . خەرىتە ؛ خالتا ، تورۇا ، قاپچۇق .

خەرىق I (خرق) ، ئە . گاللۇڭ ، قېرىپ كاللىسى گاللاشقان .

خەرىق II (خريق) ، ئە . كۆز ، كۆز پەسلى ، غازاڭ پەسلى .

خەرىقى (خريقي) ، ئە . كۆزلۈك ، كۆزگى .

خەزان (خزان) ، پ . كۆز ، كۆز پەسلى ، دەرەخنىڭ كۆزدە سارغىيىپ تۆكۈلىدىغان بەرگى ، غازاڭ . ◇~ يەتمەك (~ييتماك) : كۆز پەسلى كەلمەك . ◇ باري~ (بار~) : كۆز شامىلى .

◇~ ئاسىيى (آسيبى) : كۆز ئاپىتى . ◇~ ئەييامى (~ايامى) : كۆز كۈنلىرى .

خەزانە (خزانه) ، ئە . خەزىنە .

خەزانەسەنج (خزانەسنج) ، ئە ـ پ . خەزىنە ئېگىسى ، خەزىنىچى .

خەزانەگى خاس (خزانەخاص) ، ئە ـ پ . پادىشاھنىڭ خۇسۇسىي خەزىنىسى .

خەزانىي (خزانى) ، پ . سېرىق رەڭلىك ؛ سارغايغان ، كۆز پەسلىگە مەنسۇپ . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : سارغايتىماق . ◇~ باغ (~باغ) : غازاڭ بولغان باغ . ◇~ بەرگ (~برگ) : سارغايغان يوپۇرماق .

خەزايىن (خزاين) ق . خەزائىن .

خەزەر (خزر) ◇ دەريايى~ (دريا~) : كاسپى دېڭىزى .

خەزەق (خزق) ، ئە . ساپال ، ساپال بۇيۇملار .

خەزائىن (خزائن) ، ئە . خەزىنە (خزينه) نىڭ كۆپلۈكى : خەزىنىلەر ، ئامبارلار .

خەزراڭ (خضراء) ، ئە . يېشىل ، كۆكۈش ، چىمەن . ◇ چەرخى~ (چرخ) ، سىپىھرى~ (سپهر~) : كۆك ئاسمان . ◇~ رەڭ (~رنك) : يېشىل رەڭ .

خەزز (خزز) ، ئە . يىپەك رەخت ، شايى ، ئەتلەس .

خەزىنەدار (خزينەدار) ، ئە ـ پ . خەزىنىچى ، خەزىنە ساقلىغۇچى .

خەس (خس) ، پ . قۇرۇق شاخ ؛ پاخال ؛ قۇرۇق ئوت ـ چۆپ .

خەلۋەتسەراي (خلوت سراى) ، ئە - پ . ق . خەلۋەتخانا .
خەلۋەتگاھ (خلوتگاه) ، ئە - پ . خىلۋەت ماكان ، خالىي يەر ، چەت جاي ، خالىي ئۆي ، يالغۇزلۇق ئۆيى ؛ مەخپىيەت ئۆيى ؛ ياتاقخانا .
خەلۋەتگەھ (خلوتكه) ، ئە - پ . ق . خەلۋەتگاھ .
خەلۋەتگۇزىن (خلوت كزين) ، ئە - پ . خەلۋەتنى ئىختىيار قىلغۇچى ، يالغۇز يۈرۈشنى خالىغۇچى .
خەلۋەتنەشىن (خلوتنشين) ، ئە - پ . خالىي جايدا يۈرگۈچى ، خىلۋەت ماكاندا تۇرغۇچى ، يالغۇز يۈرگۈچى ، خەققە ئارىلاشمايدىغان .
خەلۋەتنەشىنلىق (خلوت نشينليق) يالغۇز ياشاش ، يالغۇز يۈرۈش ، خەققە ئارىلاشماسلىق .
خەلىفە (خليفه) ، ئە . خەلىپە ، ئورۇنباسار ؛ ژاكالەتچى ، ۋەكىل ، يارده‌مچى .
خەلىق (خليق) ، ئە . خۇش خۇلق ، ياخشى تەبىئەتلىك ، ئەخلاقلىق ؛ مۇڭاپىق ، مۇناسىپ ، لايىق .
خەلىل (خليل) ، ئە . سىرداش ، سىرداش دوست ، ئالى يېقىن دوست .
خەلىلۇللاھ (خليل الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ سىردىشى (ئىبراھىم پەيغەمبەرنىڭ ئۇنۋانى) .
خەلىل ئاسا (خليل آسا) ، ئە - پ . ئىبراھىم پەيغەمبەرگە ئوخشاش ؛ ق . خەلىل .
خەم (خم) ، پ . ئېگىلگەن ، پۈكلەنگەن ، پۈكۈلگەن ، ئەگمە ، ئەگرى سىزىق . ◇~ ئولماق (~ اولماق) : ئېگىلمەك ، پۈكۈلمەك . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : ئەگمەك ، پۈكلىمەك .
خەم - بەخەم (خم بخم) ، پ . يۆگەلگەن - بۇرالغان ، مايماق - سايماق ، ئەگرى - بۈگرى .
خەمر (خمر) ، ئە . ھاراق ، شاراب ، مەي .
خەمرى (خمرى) ، ئە - پ . ئىچكۈچى ، ئىچەرمەن ، ھاراقكەش .
خەمس (خمس) ، ئە . بەش .
خەمسە (خمسه) ، ئە . خەمس (خمس) نىڭ ئالالىق شەكلى ؛ بەشلىك ؛ بەش داستاننى ئۆز ئىچىگە ئالغان توپلام .
خەمسەتەين (خمستين) ، ئە . ئىككى بەشلىك ؛ ئىككى «خەمسە» (نىزامىينىڭ «خەمسە» سى بىلەن خۇسرەۋ دېھلىۋىنىڭ «خەمسە»سى) ؛ ئىككى قولىنىڭ بارماقلىرى .
خەمسە سەنج (خمسه سنج) ، ئە - پ . «خەمسە» ئۈستىدە ئىشلەيدىغان ، «خەمسە» تەييارلىغۇچى .
خەمقەدد (خمقد) ، ئە - پ . قەددى پۈكۈلگەن .
خەملىق (خمليق) ئېگىلگەنلىك ، پۈكلەنگەنلىك .
خەممار (خمار) ، ئە . ھاراق - شاراب ئىشلىگۈچى ، ھاراق - شاراب سېتىۋچى ؛ شارابخور ، ئىچەرمەن .
خەموش (خموش) ق . خاموش .

مۇستەقىللۇن ، فائىلاتۇن» ۋەزنى .

خەلۋ (خلع) ، ئە . ۋەزىپىدىن ئېلىپ تاشلاش ، بىكار قىلىش ، ئەمەلدىن قالدۇرۇش ، ئېلىۋېتىش ، بۇزۇۋېتىش . ◇～قىلماق (～قىلماق) : ئورنىدىن چۈشۈرمەك .

خەلا (خلاء) ، ئە . خالىي جاي ، بوشلۇق ، بوش جاي ، ھېچكىم يوق جاي ، خىلۋەت جاي .

خەلائۇ مەلائ (خلأ و ملأ) ، ئە . مەخپىي ۋە ئاشكارا .

خەلاب (خلاب) ، پ . لاي ، پاتقاق ، پاسكىنا .

خەلاس (خلاصى) ، ئە . قۇتۇلۇش ، ئازاد بولۇش ، تۈگەش ، تاماملىنىش .

خەلائىق (خلائق) ، ئە . خەلقە (خليقه) نىڭ كۆپلۈكى : مەۋجۇدات ، تەبىئەت ؛ ك . خەلقلەر ، ئادەملەر .

خەلە (خله) سانجىق ، قىينىاق ، قىيىن ـ قىستاق .

خەلەج (خلج) تۈركىي تىللىق قەبىلىلەردىن بىرىنىڭ نامى (بۇ قەبىلە كىشىلىرى تولىمۇ ھۆسنلىك دەپ تەرىپلىنىدۇ) .

خەلەق (خلق) ، ئە . كەينىدىن كېلىدىغان ، ئورنىغا دەسسەيدىغان ئورۇنباسار ، ئەۋلاد ، ئىزباسار . ◇دۇررى～ (در～) : ك . پەرزەنت ؛ مۇناسىپ ، ئىسمى جىسمىغا لايىق مەرۋايىت .

خەلەق (خلق) ، ئە . يىرتىق ، تىتىلغان ، يىرتىق كىيىم .

خەلەل (خلل) ، ئە . نۇقسان ، كەمچىلىك ، زەرەر ، بۇزۇلۇش . ◇～يەتمەك (يتماك) ، ～تاپماق (～تاپماق) : نۇقسان يەتمەك ، بۇزۇلماق . ◇～كۆرگۈزمەك (～كورگوزماك) ، ～سالماق (～سالماق) : نۇقسان يەتكۈزمەك ، زەرەر يەتكۈزمەك .

خەلەۋات (خلوات) ، ئە . خەلۋەت (خلوت) نىڭ كۆپلۈكى : خىلۋەتلەر ، بوش ـ بىكار جايلار .

خەلەلىق (خلەليق) سانجىق تۇتۇپ ئاغرىغانلىق ، سانجىپ ئاغرىش .

خەلخال (خلخال) ، ئە . ئاياغقا تاقىلىدىغان ئالتۇن ياكى كۈمۈش ھالقا ، پۇت ھالقىسى .

خەلق (خلق) ، ئە . يارىتىلمىش ؛ يارىتىلمىش ، ئەسلىي ماھىيەت ؛ ئادەملەر ، خەلق ، ئىنسانىيەت . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) ، ～ئەتمەك (～ايتماك) ، ～قىلماق (～قىلماق) : يارىتىماق ، ۋۇجۇتقا كەلتۈرمەك .

خەللاق (خلاق) ، ئە . ياراتقۇچى ، خەلق ئەتكۈچى ، ◇～ۋلمەئانى (～المعانى) : مەنىلەر ياراتقۇچى . ◇～ى كائىنات (～كائنات) : ئاللەنى ياراتقۇچى ، ئاللاھ .

خەللەدەھۇ (خلده) ، ئە . ئۇنى مەڭگۈلۈك قىلسۇن . ◇～مۇلكەھۇ ۋە ئەببەدە دەۋلەتەھۇ (～الله ملكه و ابد دولته) : ئاللاھ ئۇنىڭ پادىشاھلىقىنى ، دۆلىتىنى ئەبەدىيلىك قىلغاي .

خەلۋەت (خلوت) ، ئە . خىلۋەت جاي ، جەمئىيەت ماكان ، چەت يەر ، ئادەم يوق يەر ، بوش ـ بىكار جاي ؛ مەخپىي ئۆي ، ياتاقخانا .

خەلۋەتخانە (خلوەتخانه) ، ئە ـ پ . يالغۇزلۇق ئۆيى ، خالىي ئۆي ؛ مەخپىيەت ئۆيى ، ياتاقخانا .

خەلۋەتسەرا (خلوت سرا) ، ئە ـ پ . ق . خەلۋەتخانا .

خەۋارىج (خوارج) ، ئە . خارىج (خارج)نىڭ كۆپلۈكى : چەكسىپ كەتكەنلەر . ئىسلامىيەتتىكى تۆتىنچى خەلىپە ئالىنگ قارشى ئىسيان كۆتۈرگەن مەزھەپنىڭ نامى .

خەۋارىق (خوارق) ، ئە . خارىق (خارق)نىڭ كۆپلۈكى : پەۋقۇلئادە ئىشلار ، ئادەتتىن تاشقىرى ئىشلار ، مۆجىزە خاراكتېرلىك ئىشلار ؛ مۆجىزىلەر .

خەۋارىقى ئادەت (خوارق عادت) ، ئە - پ . ئادەتتىن تاشقىرى .

خەۋاس (خواص) ، ئە . خاسسە (خاصە)نىڭ كۆپلۈكى : ئالاھىدىلىكلەر ؛ مۇھىم ئامىللار ، نېگىزلەر ، مېغىزلار ؛ پادىشاھ يېقىنلىرى ؛ كاتتا زاتلار ، خاس كىشىلەر .

خەۋاقىن (خواقين) خاقان (خاقان)نىڭ كۆپلۈكى : خاقانلار .

خەۋانىق (خوانق) خانىقاھ (خانقاه)نىڭ كۆپلۈكى : خانىقالار .

خەۋانىن (خوانين) «خان (خان)»نىڭ كۆپلۈكى : خانلار .

خەۋەرنەق (خورنق) ، ئە - پ . يەمەندىكى بىر ئەپسانىۋى قەسىرنىڭ نامى . (بۇ قەسىر بەھرام گور ئۈچۈن ، شاھ نوئمانىنىڭ ئوغلى مۇنزىرنىڭ بۇيرۇقىغا بىنائەن سىننەمار ئىسىملىك بىناكار تەرىپىدىن ياسالغانمىش .)

خەۋز (خوض) ، ئە . چۆمۈش ، شۇڭغۇش ، (پىكىرگە) چۆكۈش ، (ئويغا) چۆمۈش ؛ (بىرەر ئىشقا) بېرىلىش ؛ پونتان كۆلچىكى .

خەۋىد (خويد) ، پ . پىشمىغان زىرائەت ، مايسا .

خەۋىدزار (خويدزار) ، پ . ئېكىنزار ، مايسىزار .

خەۋىق (خوى) ، ئە . خەۋپ ، خەتەر ، قورقۇنچ .

خەيال (خيال) ، ئە . خىيال ، تەسەۋۋۇر ، پىكىر ، ئوي .

خەيالات (خيالات) «خەيال (خيال)»نىڭ كۆپلۈكى : خىياللار ، تەسەۋۋۇرلار ، پىكىرلەر ، ئويلار .

خەيالەنگىز (خيال انكيز) ، ئە - پ . خىيال قوزغىغۇچى ، ئويغا سالغۇچى .

خەيالىي (خيالى) ، ئە . تەسەۋۋۇردىكى ، خىيالىي .

خەير (خير) ، ئە . ياخشىلىق ، ساخاۋەت ، ئامانلىق ، پاراۋانلىق ، بايلىق ، ياخشى ، خەيرلىك ؛ يېتەرلىك ، كۇپايە .

خەيرات (خيرات) ، پ . ياخشى ئىشلار ، ياخشىلىقلار ، خەير - ساخاۋەت ئىشلىرى . ◇ ئەھلى~ (اهل~) : خەير - ساخاۋەت قىلغۇچىلار ، ياخشى ئىش قىلغۇچىلار .

خەيرەندىش (خيراندیش) ، ئە - پ . رەھىمدىل ، مۇلايىم ، ساخاۋەتلىك ، ئاق كۆڭۈل ؛ ياخشىلىق ئويلىغۇچى ، ياخشى پىكىرلىك .

خەيرباد (خيرباد) ، ئە - پ . خەيرلەشىش ، خوشلەشىش ؛ خەير - خوش ؛ ◇ ~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : خەيرلەشمەك ، خوشلاشماق .

خەيرسىز (خيرسيز) ساخاۋەتسىز ، ئىنئام ، ئېھسانسىز .

خەيرۇشەر (خير و شر) ، ئە - پ . ياخشى - يامان ؛ ياخشىلىق ۋە يامانلىق .

خەمۇشلۇغ (خموش لوغ) ق . خامۇشلۇغ .
خەمۇل (خمول) ، ئ . خىلۇەتگاھ ؛ يالغۇزلۇق ؛ تەركىدۇنيالىق .
خەمىدە (خميده) ، پ . ئېگىلگەن ، پۇكۇلگەن ، پۇكلەنگەن .
خەمىيازە (خميازه) ، پ . ئەسنەك .
خەناجىر (خناجر) ، ئ . خەنجەر (خنجر)نىڭ كۆپلۈكى : خەنجەرلەر .
خەنادىق (خنادق) ، ئ . خەندەق (خندق)نىڭ كۆپلۈكى : خەندەكلەر .
خەناسا (خنائى) ، ئ . خۇنسا (خنثى)نىڭ كۆپلۈكى : قوش جىنسلىقلار ، ھەم ئەرلىك ھەم ئاياللىق جىنسىي ئەزاسى بارلار .
خەنج (خنج) ، پ . پايدا ، مەنپەئەت ، نەپ ؛ خۇشاللىق ، رازىمەنلىك .
خەنجەر (خنجر) ، ئ . خەنجەر ، ئىككى يىسلىق پىچاق ، ◇غەم~ى (غەم~ى) : غەم خەنجىرى . ◇~ئاشام قىلماق (~آشام قيلماق) : خەنجەر يېمەك . ◇~ى تىز (~تيز) : ئۆتكۈر خەنجەر . ◇~ى كىن (~كين) : ئاداۋەت خەنجىرى . ◇~ى غەم (~غم) : غەم خەنجىرى . ◇~ى خەم (~خم) : ئېگىلگەن خەنجەر . ◇~ى ھەلاك (~هلاک) : ھالاكەت خەنجىرى ، ئۆلۈم خەنجىرى .
خەنجەرى تىز (خنجر تيز) ، پ . ئۆتكۈر خەنجەر .
خەنجەرى خۇنرىز (خنجر خون ريز) ، پ . قان تۆككۈچى خەنجەر ؛ ك : يارىنىڭ كىرپىكى .
خەنجەرى كىن (خنجر كين) ، پ . ئاداۋەت خەنجىرى .
خەنجەك (خنجک) سېغىز دەرىخى .
خەندان (خندان) ، پ . كۈلۈپ تۇرغان ، كۈلگۈچى ، شاد ـ خۇرام ، سۆيۈنگۈچى ؛ ئېچىلغان .
◇~ئەيلەمەك (~ايلامك) : كۈلدۈرمەك ، شادلاندۇرماق ؛ ◇~قىلماق (~قيلماق) : كۈلمەك ؛ كۈلدۈرمەك ، شاد ـ خۇرام قىلماق ؛ ◇~بولماق (~بولماق) : كۈلمەك ، شادلاماق ؛ ◇~يۇز (~يوز) : كۈلۈپ تۇرغان يۈز ، ئوچۇق چىراي ؛ ◇رويى~ (روى~) : كۈلۈپ تۇرغان چىراي . ◇گۈلى~ (گل~) : ئېچىلغان گۈل .
خەندانلىق (خندان ليق) كۈلگەنلىك ، ئېچىلغانلىق .
خەندە (خنده) ، پ . كۈلۈش ، كۈلكە . ◇شەكەر~ (شكر~) : شېرىن ۋە يېقىملىق كۈلۈش ، كۈلۈمسىرەش . ◇گۈلى~ (گل~) : گۈلدەك ئېچىلىپ تۇرۇش ، ئېچىلغان گۈل .
خەندەق (خندق) ، ئ . ئورا ، ئازگال ، دۈشمەن ئۆتەلمەسۈن ئۈچۈن قېزىلغان چوڭقۇرلۇق ، خەندەك . ◇~قىلماق (~قيلماق) : ئورا كولىماق ، خەندەك قازماق .
خەندەناك (خندەناك) ، پ . كۈلكىلىك ، كىشىنىڭ كۈلكىسىنى كەلتۈرىدىغان .
خەننەس (خناس) ، ئ . شەيتان ، جىن ، ئالۋاستى .
خەۋاتىر (خواطر) ، ئ . خاتىر (خاطر)نىڭ كۆپلۈكى : پىكىرلەر ، چۈشەنچىلەر ، ئويلار ، خىياللار ، ئارزۇلار .
خەۋاتىن (خواتين) خاتۇن (خاتون)نىڭ كۆپلۈكى : خوتۇنلار ؛ ئاياللار .

كۆڭۈل كىشى .

خوبراق (خوبراق) تېخىمۇ ياخشى ، بەك ياخشى .

خوب سىيرەت (خوب سيرت) ، پ . ئەخلاقلىق ، ياخشى مىجەزلىك .

خوب فەرجام (خوب فرجام) ، پ . ئاقىۋىتى خەيرلىك ، ياخشى نەتىجە چىقىدىغان ، ئىقباللىق .

خوبلۇق (خوب لوق) گۈزەللىك ، ھۆسندارلىق ، ياخشىلىق .

خوتەن (خوتن ، ختن ، خطن) شەھەر نامى (كىلاسسىك ئەدەبىياتتا بۇ شەھەر گۈزەل ئاياللىرى ، ئېسىل ئەنبەرلىرى ۋە نەپىس يىپەكلىرى بىلەن ماختىلىدۇ . شۇ مۇناسىۋەت بىلەن «خوتەن» سۆزى كۆپ ھاللاردا ئوخشىتىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ) .

خوتەنىي (خوتنى ، ختنى ، خطنى) خوتەنلىك . ◇~ ئىزار (~عزار) . ك : ئاق يۈزلۈك ، چىرايلىق ، گۈزەل .

خوجە (خوجە) ، پ . ق . خاجە .

خودەك (خودك) تەخەي ، خوتەك .

خودۇك (خودوك) ق . خودەك .

خور (خور) ، پ . ق . خار I .

خورتۇم (خرطوم) ، ئە . خارتۇم (پىلنىڭ بۇرنى) .

خورد I (خورد) يارىشا ، مۇناسىپ ، لايىق ، لاياقەت ؛ ◇ **ئۆزى خوردىغا مۇشەررەف بولماق** (اوزى خورديغە مشرف بولماق) : ئۆز ئەھۋالىغا يارىشا ئېرىشمەك .

خورد II (خورد) ، پ . يېمەك ـ ئىچمەك ؛ يېيىش ـ ئىچىش . ◇ **تەركى~ ۇخاب ئەيلەمەك** (ترك~ وخواب ايلاماك) : يېيىش ، ئىچىش ۋە ئۇيقۇنى تاشلىماق ، ئۆزىنى ئۇنتۇماق .

خوردەنىي (خوردنى) ، پ . ئوزۇق ، تاماق ، يېمەك .

خوردى ھال (خورد حال) ، ئە ـ پ . ئەھۋالىغا مۇناسىپ ، ئۆزىنىڭ لايىقىدا .

خورىش (خورش) ، پ . يېيىش ، يېمەكلىك ، تاماق .

خوروس (خروس) ، پ . خوراز . ◇~ى **بىمەھەل** (~بى محل) : ۋاقىتسىز قىچقارغان خوراز ؛ ك . چاقىرىلمىغان مېھمان .

خوشە (خوشە) ، پ . باشاق ، باش ؛ ساپ ، ساپاق ، كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە قۇياشنىڭ ھەرىكەت دائىرىسىدىكى بۇرجنىڭ ئالتىنچىسى (سۇنبۇلە) .

خوشە ـ خوشە (خوشە خوشە) ، پ . ساپاق ـ ساپاق (ئۈزۈم) .

خوشەچىن (خوشەچين) ، پ . باشاقچى ، باشاق تەرگۈچى ، باش تەرگۈچى .

خوشەئى لەئل (خوشەلعل) ، ئە ـ پ . ك . بىر ساپاق قىزىل ئۈزۈم .

خوشلاماق (خوشلاماق) خۇشال قىلماق ؛ خوشلاشماق .

خۇ (خو) ، پ . خۇي ، بىر نەرسىگە ئادەتلىنىش ، ئۆگىنىپ قېلىش ؛ قىلىق ، پەيل ، تەبىئەت ، مىجەز ، خاراكتېر . ◇~ **قىلماق** (~قيلماق) : ئادەتلەنمەك ؛ خۇيلانماق .

خۇبەسائ (خبثاء) ، ئە . خەبىس (خبيث)نىڭ كۆپلۈكى : شەرمەندىلەر ، بۇزۇقلار ، لۇكچەك ـ

خەيرۇلئەنام (خير الانام) ، ئە . ئىنسانلارنىڭ ياخشىسى ، ئەڭ ياخشى ئادەم (مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ ئۇنۋانى) .
خەيرۇلبەشەر (خير البشر) ، ئە . ق . خەيرۇلئەنام .
خەيرۇلئۇمۇر (خير الامور) ، ئە . ئىشلارنىڭ ياخشىسى .
خەيرى بەشەر (خير بشر) ، ئە ـ پ . كىشىلەرنىڭ ياخشىسى .
خەيرى مائال (خير مال) ، ئە . ئاخىرى خەيرلىك ، ئاقىۋىتى ياخشى .
خەيرى مەقدەم (خير مقدم) ، ئە . قەدەمىلىرى خەيرلىك ، خۇش كېلىپسىلا (مېھمانغا ئېيتىلىدۇ) .
خەيرى ناس (خيرناس) ، ئە ـ پ . ق . خەيرى بەشەر .
خەيزەران (خيزران) ، پ . بامبۇك ، قاتتىق قومۇش ؛ قومۇش ؛ يۇلغۇن .
خەيزۇران (خيزران) ق . خەيزەران .
خەيل (خيل) ، ئە . توپ ، جامائەت ، گۇرۇھ ؛ قوشۇن ؛ يىلقا ، پادا . ◇ تۇن~ (تون~) : تۇن قاراڭغۇلۇقى .
خەيلتاش (خيلتاش) ، ئە ـ پ . شىرىك ، ئۇلپەت ، ھەمراھ .
خەيلخانە (خيلخانه) ، ئە ـ پ . قەبىلە ، جەمەت ، ئۇرۇق .
خەيلى (خيلى) ، ئە ـ پ . ئىنتايىن ، بەك ، بەك كۆپ ، ئىنتايىن نۇرغۇن .
خەيلى ئەشراق (خيل اشراق) ، ئە ـ پ . كاتتازاتلار جامائىتى .
خەيلى زۇلمەت (خيل ظلمت) ، ئە ـ پ . قارا گۇرۇھ ، نادانلار ، جاھىللار .
خەيلى غەم (خيل غم) ، ئە ـ پ . غەم لەشكىرى .
خەيلى مەلەك (خيل ملك) ، ئە ـ پ . پەرىشتىلەر توپى ، پەرىشتىلەر .
خەيلى نۇجۇم (خيل نجوم) ، ئە ـ پ . يۇلتۇزلار توپى ، يۇلتۇزلار .
خەيلى ھەرىق (خيل حريق) ، ئە ـ پ . ئۇلپەتلەر گۇرۇھى ، ئۇلپەتلەر ؛ رەقىبلەر گۇرۇھى ، رەقىبلەر .
خەيمە (خيمه) ، ئە . چېدىر .
خەيمەدوز (خيمه دوز) ، ئە ـ پ . چېدىر تىككۈچى .
خەيمەدوزلۇق (خيمەدوزلوق) ، ئە ـ پ . چېدىر تىكىش .
خەييات (خياط) ، ئە . كىيىم تىككۈچى .
خەييام (خيام) ، ئە . چېدىر تىككۈچى ، چېدىر ياسىغۇچى ؛ چېدىردا ياشىغۇچى .
خوب (خوب) ، پ . ياخشى ، چىرايلىق ، گۈزەل ، دۇرۇس ، يارارلىق ، يېقىملىق ، خۇشال .
◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : يېقىملىق قىلماق ، ياخشى قىلماق ؛ ◇ ~ بىلمەك (~ بيلماك) : ياخشى بىلمەك ، ياخشى ئۆگەنمەك . ◇ ~ بولماق (~ بولماق) : چىرايلىق بولماق . ◇ ~ تۇشمەك (~ توشماك) : ياخشى كەلمەك ، لايىق كەلمەك .
خوبان (خوبان) ، پ . «خوب» نىڭ كۆپلۈكى ، گۈزەللەر ، ساھىبجامالالار ؛ ياخشى ئادەم ، ئاق

خۇداي (خدای) ، پ . ق . خۇدا .
خۇدبىن (خودبین) ، پ . ئۆزۈمچى ، تەكەببۇر ، شەخسىيەتچى .
خۇدبىنلىق (خودبین لیق) ئۆزۈمچىلىك ، شەخسىيەتچىلىك ، تەكەببۇرلۇق .
خۇد پەرەست (خود پرست) ، پ . ق . خۇدبىن .
خۇدپەرەستلىك (خود پرست لیك) ق . خۇدبىنلىق .
خۇد پەسەند (خودپسند) ، پ . ئۆزنگە تەمەننا قويغۇچى ، ئۆزۈمچى ، تەكەببۇر .
خۇدپىسەند (خودپسند) ، پ . ق . خۇدپەسەند .
خۇددام (خدام) ، ئە . خادىم (خادم)دىلىك كۆپلۈكى : خادىملار .
خۇدراي (خودرآی) ، ئە - پ . ئۆز بېشىمچى ، ئۆز گېپىنى يورغىلاتقۇچى ، بىلەرمەنلىك قىلغۇچى ، تەرسا .
خۇدرايلىق (خودرأی لیق) ئۆز بېشىمچىلىق ؛ ئۆز گېپىنى يورغىتىلىش ، بىلەرمەنلىك ؛ تەرسالىق .
خۇدرەنگ (خودرنك) ، پ . بويالمىغان ، ئەسلىي رەڭگىدىكى .
خۇدرو (خودرو) ئۆزلۈكىدىن ئۆسكەن ، ياۋايى . ◇ گۈلى~ (كل~) : ئۆزلۈكىدىن ئۆسكەن گۈل ، ياۋاگۈل .
خۇدروي (خودروی) ق . خۇدرو .
خۇدستا (خودستا) ، پ . ماختانچاق ، لاپچى ، پوچى .
خۇدستالىغ (خودستالیغ) ھەممىنى ئۆز ئالدىغا تارتىۋېلىش ، ئۆزىنى ئۆزى ماختاش ، ماختانچاقلىق ، پوچىلىق .
خۇدستاي (خود ستای) ، پ . ق . خۇد ستا .
خۇدشكەن (خود شكن) ، پ . كەمتەر ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتقۇچى ؛ ئۆزىنى كەمسىتكۈچى .
خۇدفۇروش (خود فروش) ، پ . ئۆزىنى بازارغا سالغۇچى ، ماختانچاق ، لاپچى .
خۇدكام (خودكام) ، پ . ئۆز مەقسىتىنىلا كۆزلىگۈچى ، شەخسىيەتچى ، ئۆزۈمچى .
خۇدكامە (خودكامه) ، پ . ق . خۇدكام .
خۇدنەما (خودنما) ، پ . شۆھرەتپەرەس ، ماختانچاق ، ئۆزىنى كۆرسىتىشكە ئامراق ؛ مەنمەنچى .
خۇدنەمالىغ (خودنمالیغ) شۆھرەتپەرەسلىك ، ماختانچاقلىق .
خۇدنەماي (خودنمای) ، پ . ق . خۇدنەما .
خۇر (خور) ، پ . قۇياش ، كۈن ، ئاپتاپ ؛ شەرق .
خۇرافات (خرافات) ، ئە . ئويدۇرما ، ئاساسسىز سۆزلەر ، تېگى يوق گەپلەر ، خۇراپات .
خۇرده (خورده ، خرده) ، پ . ئۇششاق ، پارچە ، كىچىك ، پارچە - پۇرات ، ئەرزىمەس ، ئۇۋاق ، زەررە ؛ گۈل زەررىلىرى ؛ ك . ئالتۇن .

لەر ، پەسلەر .

خۇبس (خبث) ، ئە . بۇزۇقلۇق ، ياماناتلىق ، قەبىھلىك ، پەسلىك ، شەرمەندىلىك .

خۇتەباۋ (خطباء) ، ئە . خەتىب (خطيب)نىڭ كۆپلۈكى : خەتىبلەر ، خۇتبە ئوقۇغۇچىلار .

خۇتبە (خطبه) ، ئە . خۇتبە (جۈمە ۋە ھېيت نامازلىرىدا خەتىپ تەرىپىدىن مۇنبەردە ئوقۇلىدىغان پەند ـ نەسىھەت سۆزلىرى . بۇرۇنقى دەۋرلەردە ھۆكۈمدارنىڭ مەملىكەت پادىشاھىنىڭ نامىنى قوشۇلاتتى) ؛ كىتابنىڭ بېشىدىكى مەدھىيە قىسمى .

خۇتبەئى دەۋلەت (خطبه دولت) ، ئە . دۆلەت خۇتبىسى . ◇～ ئوقۇماق (～اوقوماق) : پادىشاھنىڭ نامىنى خۇتبىگە قوشۇپ ، ئۇنىڭ ھۆكۈمرانلىقىنى ئېلان قىلماق .

خۇتۇت (خطوط) ، ئە . خەتت (خط)نىڭ كۆپلۈكى : خەتلەر ، سىزىقلار .

خۇتۇر (خطور) ، ئە . ئەسكە سېلىش ، يادىغا كەلتۈرۈش ، (كۆڭۈلدە) نامايان بولۇش . ◇～ ئەتمەك (～ايتماك) ، ～ قىلماق (～قيلماق) : ئەسكە ئالماق ، يادىغا كەلمەك .

خۇجەستە (خجسته) ، پ . قۇتلۇق ، مۇبارەك ، بەختلىك ، بەختيار . ◇～ جەمال (～جمال) : گۈزەل يۈزلۈك ، چىرايلىق ، ساھىبجامال . ◇～ زەمان (～زمان) : ياخشى زامان . ◇～ كەلام (～كلام) : شېرىن سۆز ، ياخشى گەپ . ◇～ رەقەم (～رقم) : مۇبارەك خەت ، قۇتلۇق يېزىق . ◇～ سىفات (～صفات) : ياخشى سۈپەتلىك ، ماختاشقا ئەزىرىدىغان ؛ ◇～ سايىل (～سايل) : ياخشى نىيەت بىلەن سوئال سورىغۇچى ؛ ◇～ تەلئەت (～طلعت) : مۇبارەك يۈز ، قۇتلۇق چىراي . ◇～ تىنەت (～طينت) : ياخشى زات ، ئوبدان ئادەم ، نەسلى پاك . ◇～ تۇغرا (～طغرا) : مۇبارەك نىشان ، بەلگە . ◇～ فەرجام (～فرجام) : ئاقىۋىتى ياخشى . ◇～ فال (～فال) : مۇبارەك قەدەملىك ، ئىرىمى ياخشى .

خۇجەستەلىق (خجسته‌ليق) ياخشى ، قۇتلۇقلۇق .

خۇد I (خود) ، پ . ئۆز (ئۆزلۈك ئالماش) .

خۇد II (خود) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە ئورنىغا قاراپ «ئەلۋەتتە ، ھەقىقەتەن» ياكى «يالغۇز ، بىرلا» دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ .

خۇد II (خود) ، پ . ئۆزۈن ئۇچلۇق ، كۆرۈنۈشى ھەيۋەتلىك بىر خىل دوبۇلغا .

خۇدا (خدا) ، پ . تەڭرى ، ئاللاھ ، ئىلاھ ، ئىگە ، ھۆكۈمدار . ◇～ قەرزىت ئەدا كۆرگۈزمەك (～قرضيت اداء كوركوزماك) : ئاللاھنىڭ بۇيرۇقىنىنى بەجا كەلتۈرمەك .

خۇداداد (خداداد) ، پ . ئاللاھ بەرگەن ، خۇدا ئاتا قىلغان ، تۇغما ، تەبئىي .

خۇد ئارا (خود آرا) ، پ . ئۆزىنى پەردازلىغۇچى ، ئۆزىنى كۆركەم كۆرسەتكۈچى ، ياسانچۇق ؛ مەغرۇر ، شۆھرەتپەرەس .

خۇد ئاراي (خود آراى) ، پ . ق . خۇد ئارا .

خۇد ئارالىق (خود آرالیق) مەنمەنلىك ، مەغرۇرلۇق ، شۆھرەتپەرەسلىك .

خۇداۋەند (خداوند) ، پ . ئىگە ، ئىگىلىك قىلغۇچى ، خوجايىن ، ھاكىم ، ھۆكۈمران ؛ خۇدا ، تەڭرى .

خۇداۋەندلىغ (خدا وندليغ) تەڭرىلىك ، خۇدالىق ، ئىگىلىك ، خوجايىنلىق ، پادىشاھلىق .

خۇسرانزەدە (خسران زده) ، پ . زىيان تارتقان ، زەئسپ ، يەقىلغان .
خۇسرانزەدىلىق (خسران زدەلیق) زىيان تارتقانلىق ، زەئىپلىك .
خۇسرەۋ (خسرو) ، پ . پادىشاھ ، ھۆكۈمدار . ◇تازەـ (تازەـ) : يېڭى پادىشاھ .
خۇسرەۋانە (خسروانه) ، پ . پادىشاھلارچە ، پادىشاھقا ئوخشاش ، پادىشاھلىققا لايىق ، شاھانە .
خۇسرەۋانىي (خسروانی) ، پ . پادىشاھلىق ، پادىشاھقا تېگىشلىك ، پادىشاھلىققا مەنسۇپ .
خۇسرەۋ ئايىن (خسرو آيين) ، پ . پادىشاھقا مۇناسىپ ، شاھانە .
خۇسرەۋلىغ (خسروليغ) پادىشاھلىق .
خۇسرەۋ نىشان (خسرونشان) ، پ . پادىشاھدەك ، پادىشاھقا ئوخشاش .
خۇسرەۋى ئەنجۇم (خسروانجم) ، ئە ـ پ . يۇلتۇزلار پادىشاھى — قۇياش .
خۇسرەۋى زەنگ (خسروزنگ) ، پ . زەنگى (ھەبەش) پادىشاھى ؛ ك . كېچە .
خۇسۇسىيەت (خصوصيت) ، ئە . خاسلىق ؛ خۇسۇسىيەت ؛ دوستلۇق .
خۇسۇف (خسوف) ، ئە . تۇتۇلۇش ؛ ئاي تۇتۇلۇشى . ◇ـى قەمەر (ـقمر) : ئاينىڭ تۇتۇلۇشى .
خۇسۇفزاد (خسوف زاد) ، ئە ـ پ . تۇتۇلدۇرغۇچى ، تۇتۇلۇش سەۋەبچىسى .
خۇسۇم (خصوم) ، ئە . خەسم (خصم) نىڭ كۆپلۈكى : دۈشمەنلەر ، رەقىبلەر .
خۇسۇمەت (خصومت) ، ئە . دۈشمەنلىك ، ئاداۋەت ؛ ئۇرۇشۇش ، تىللىشىش .
خۇش (خوش) ، پ . ياخشى ، گۈزەل ، ياراملىق ، يېقىملىق ؛ خۇشال ، مەمنۇن ، خۇرسەن .
◇ـ ئەختەر (ـختر) : تەلەيلىك ، تەلىيى ئوڭ . ◇ـ ئەدا (ـادا) : گۈزەل نۇتۇق ، شېئىرىي سۆز ، ياخشى ئىپادە . ◇ـ ئەلھان (ـالحان) : خۇش ئاۋاز ، يېقىملىق ئاۋاز .
◇ـ بەيان (ـبيان) : گۈزەل سۆزلەيدىغان ، سۆزمەن .
خۇشا (خوشا) ، پ . پاھ ، نېمىدېگەن ياخشى ! ناھايىتى بەلەن بولدى ! يارايدۇ ! خوشە !
خۇشاب (خوشاب) ، پ . ئۈرۈك قېقى سۇيى ، گۈلە سۇيى ؛ تازا ، تىنىق ، ساپ ، پارقىراق .
◇دۇررىـ (درـ) : ساپ دۇر ، تازا مەرۋايىت .
خۇشايەندە (خوش آينده) ، پ . خۇشال قىلارلىق ، ياراىدىغان ، دىلغا ياقىدىغان ، كۆڭۈلدىكىدەك ؛ كېلەچىكى ياخشى .
خۇشباش (خوشباش) ، پ . خەير ـ خوش ، ئامان بولۇڭ (خوشلاشقاندا ئېيتىلىدىغان سۆز) : ئوچۇق ، خۇشال .
خۇشتەبئ (خوش طبع) ، پ ـ ئە . تالانتلىق ، زېھنى ئۆتكۈر ، ئەدەبىيات ـ سەنئەتتىن خەۋەردار ؛ خۇش پېئىل .
خۇشتەر (خوشتر) ، پ . ياخشىراق ، تېخىمۇ ياخشى ، ئەڭ ياخشى ، ناھايىتى ئوبدان .
خۇشتەركىب (خوش تركيب) ، پ ـ ئە . خۇشپېچىم ، بەدىنى كېلىشكەن ؛ گۈزەل ، كۆركەم .
خۇشتەقرىر (خوش تقرير) ، پ ـ ئە . ياخشى ئىپادە ، گۈزەل سۆز ، سۆزمەن ، ئىپادىلەشكە

خۇردەبىن (خوردەبين) ، پ . ئۇششاق نەرسىلەرنى كۆرەلەيدىغان ، ئۆتكۈر ، زېرەك ، نازۇك-چەم ، سىنچىلاپ كۆزەتكۈچى .

خوردە دان (خردە دان) ، پ . نازۇك پىكىرلىك ، ئۆتكۈر ، مۇتەخەسسىس ، ئىشىنىڭ كۆزىنى بىلىدىغان .

خوردەدانلىق (خوردە دانليق) دانىشمەنلىك ، ئۆتكۈرلۈك .

خۇردەئى راز (خردە راز) ، پ . يوشۇرۇن سىر ، ئىچكى سىر .

خۇررەم (خرم) ، پ . شاد ، خۇرسەن ، خۇشال ؛ گۈللىگەن ، ياشناغان ؛ ساپ ، تازا .
◇~ ئولماق (~ اولماق) ، ~ بولماق (~ بولماق) : ياشنىماق ، گۈللىمەك ؛ شادلانماق .
◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : شادلاندۇرماق ، خۇشال قىلماق .
◇~ ئايىن (~ آيين) : خۇشاللىق ، شاد - خۇراملىق .

خۇرسەند (خرسند) ، پ . قانائەتلەنگەن ، رازىمەن ، مەمنۇن ؛ خۇشال ، شاد .

خۇرشىد (خورشيد ، خرشيد) ، پ . قۇياش ، كۈن ، ئاپتاپ . ◇~ سىما (~ سيما) : قۇياش يۈزلۈك ، گۈزەل .

خۇرشىدراي (خورشدراى) ، پ . ئوچۇق پىكىرلىك ، ئۆتكۈر پىكىرلىك .

خۇرشىد رەنگ (خورشيد رنك) ، پ . پارلاق ، پارقىراق ، جۇلالىق .

خۇرشىد ساي (خۇرشيد سای) ، پ . يۈكسەك ، ئېگىز ، يۇقىرى .

خۇرشىد سىما (خورشيد سيما) ، پ . قۇياش يۈزلۈك ، گۈزەل ، چىرايلىق .

خۇرشىد فام (خورشيد فام) ، پ . قۇياش رەڭ ، پارلاق ، تاۋلانغان ، نۇرلۇق ، جۇلالىق .

خۇرشىدۋار (خورشيد وار) ، پ . قۇياشتەك ، قۇياشقا ئوخشاش .

خۇرشىدۋەش (خورشيدوش) ، پ . ق . خۇرشىدۋار .

خۇرۇج (خروج) ، ئە . چىقىم ؛ چىقىپ كېتىش ، تاشقىرى چىقىش ، ئايرىلىش ؛ ك . قارشى چىقىش ، ئىسيان كۆتۈرۈش . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : چىقىپ كەتمەك ؛ قارشى باش كۆتۈرمەك ، ھۇجۇم قىلماق .

خۇرۇش (خروش) ، پ . قىچقىرىش ، ۋارقىراش ، ھۆركىرەش ؛ پەرياد ، شاۋقۇن ، غەۋغا ؛ ك . قاياناش ، ھاياجان . ◇~ ئەتمەك ، ئەيلەمەك (~ ايتماك ، ايلاماك) : ۋارقىرىماق . ◇~ تارتماق (~ تارتماق) : شاۋقۇن كۆتۈرمەك . ◇~ چەكمەك (چيكماك) : پىغان چەكمەك .

خۇرۇشان (خروشان) ، پ . ۋارقىرىغۇچى ، گۈركىرىگۈچى ، سۆرەن - شاۋقۇن كۆتۈرگۈچى ، داد - پەريات قىلغۇچى ؛ ك . قاينىغان ، ھاياجانلانغان .

خۇزاب (خضاب) ، ئە . رەڭ ، بوياق ؛ قول ياكى چاچ - ساقالنى بوياش . ◇~ ئولسۇن (~ اولسۇن) : بويالسۇن .

خۇزرا (خضرا) ق . خەزراء .

خۇسر (خسر) ، ئە . ق . خۇسران .

خۇسران (خسران) ، ئە . زەرەر ، زىيان .

سايرايدىغان .

خۇشنەما (خوش نما) ، پ . كۆركەم ، گۈزەل ، چىرايلىق .

خۇشنەۋا (خوش نوا) ، پ . خۇش ئاۋاز ، ياخشى كۈيلىگۈچى ، ئاۋازى بېقىملىق .

خۇشنەۋاز (خوش نواز) ، پ . ياخشى چالغۇچى ، ئۇستا سازەندە .

خۇشنەۋىس (خوش نويس) ، پ . خۇشخەتچى ، خەتنى چىرايلىق يازغۇچى ، خەتتات .

خۇشنۇد (خوشنود) ، پ . شاد ، خۇرسەن ، خۇشال ؛ رازى ، قانائەتلەنگەن . ◇~ **گەتمەك** (~ ايتماك) ، ~ **گەيلەمەك** (~ ايلاماك) : شادلاندۇرماق ، خۇشال قىلماق .

خۇشھال (خوش حال) ، پ ـ گ . خۇشال ، شاد ؛ مەمنۇن ، رازى . ◇~ **گەتمەك** (~ ايتماك) : خۇشال قىلماق ، مەمنۇن قىلماق .

خۇشۇئ (خشوع) ، گ . ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇش ، كەمتەرلىك ؛ يالۋۇرۇش ؛ ئېھتىرام . ◇~ **گەيلەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : يالۋۇرماق ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتماق .

خۇشۇنەت (خشونت) ، گ . قوپاللىق ، قاتتىقلىق .

خۇففاش (خفاش) ، پ . شەپەرەك .

خۇففاشلىغ (خفاش ليغ) ك . يورۇقلۇقتىن قېچىش .

خۇفيە (خفيه) ، گ . تۇيدۇرماستىن ، ئاستاغىنا ، مەخپىي ؛ جاسۇس .

خۇك (خوك) ، پ . توڭگۇز ، چوشقا .

خۇكبان (خوك بان) ، پ . توڭگۇز باققۇچى .

خۇكبانلىق (خوكبانليق) توڭگۇز باققۇچىلىق ، توڭگۇز بېقىش .

خۇكى ئابى (خوك آبى) ، پ . سۇ توڭگۇزى ، ھىندىستان دەريالىرىدا بولىدىغان بىر خىل سۇ ھايۋانى .

خۇلاسات (خلاصات) ، گ . خۇلاسە (خلاصه) نىڭ كۆپلۈكى : خۇلاسىلەر .

خۇلاسە (خلاصه) ، گ . نېگىز ، مېغىز ، ماھىيەت ؛ مۇھىم ئامىل ، ئىخچام كۆرۈنۈش ، قىسقىچە مەزمۇن ، نەتىجە .

خۇلافاۋ (خلفاء) ، گ . خەلىفە (خليفه) نىڭ كۆپلۈكى : خەلىپىلەر .

خۇلد (خلد) ، گ . گەپدىلىك ، مەڭگۈلۈك ، دائىملىق ، جەننەت . ◇~ **ى بەرىن** (~ برين) : جەننەت . ◇~ **ئايىن** (~ آيين) : جەننەتتىكى بېزەكلىك ، جەننەتتەك چىرايلىق .

خۇلد ئايىن (خلد آيين) ، گ ـ پ . جەننەتتەك بېزەكلىك ، جەننەتكە ئوخشاش گۈزەل .

خۇلدى بەرىن (خلد برين) ، گ ـ پ . جەننەت .

خۇلق (خلق) ، گ . كىشىنىڭ تەبىئىتى ، خاراكتېرى ، خۇي ـ پەيل ، كەيپىيات .

خۇلقى كەرىم (خلق كريم) ، گ ـ پ . ياخشى خۇلق ، ياخشى مىجەز .

خۇلقى ھەسەن (خلق حسن) ، گ ـ پ . ق . خۇلقى كەرىم .

خۇللەس (خلص) ، گ . خالىس (خالص) نىڭ كۆپلۈكى : پاكلار ، ساپلار ، پاك نىيەتلەر ،

ماهىر ، ناتىق .

خۇشتەلقىن (خوش تلقين) ، پ ـ ئە . ياخشى چۈشەندۈرۈش ، ئوبدان ئاڭلىتىش ، ياخشى تەلىم ، ياخشى ئۆگىتىش .

خۇشتەۋر (خوش طور) ، پ ـ ئە . خۇشپېچىم ، كېلىشكەن ، يېقىملىق ، يۇرۇش ـ تۇرۇشى جايىدا .

خۇشخان (خوش خوان) ، پ . كىتابنى يېقىملىق ، تەسىرلىك ئوقۇغۇچى ؛ ناخشىچى ، غەزەلچى .

خۇشخىرام (خوش خرام) ، پ . گۈزەل يۈرۈشلۈك ، يورغا ، چاققان ، چەبدەس .

خۇشدەم (خوشدم) كىشىنى ئاۋۇندۇرىدىغان ، كىشىنى خۇشال قىلىدىغان .

خۇشدىل (خوش دل) ، پ . خۇرسەن ، خۇشال ، شاد .

خۇشدىللىق (خوش دل ليق) خۇرسەنلىك ، شادلىق .

خۇشرەفتار (خوش رفتار) ، پ . خۇش قەدەم ، چىرايلىق ماڭىدىغان ، ئەدەپ ـ قائىدىلىك .

خۇشفەسانە (خوش فسانه) ، پ ـ ئە . گۈزەل چۆچەك ، يېقىملىق ھېكايە .

خۇشك (خشك) ، پ . قۇرۇق ، قۇرغاق ؛ قۇرۇقلۇق ، يەر .

خۇشكدارۇ (خشك دارو) ، پ . قۇرۇق دورا ، ئۇۋاق دورا .

خوشكسال (خشك سال) ، پ . قۇرغاقچىلىق يىلى ، كەم ھوسۇللۇق يىل .

خوشك لەب (خسك لب) ، پ . لېۋى قۇرىغان ، تەشنا ، بەھرىسىز .

خۇشكلەبلىغ (خشك لب ليغ) تەشنالىق ، بەھرىسىزلىك .

خۇشكوتەر (خشك وتر) ، پ . ھۆل ۋە قۇرۇق ؛ يەر ۋە دېڭىز .

خۇشگۇفتار (خوش گفتار) ، پ . تىلى تاتلىق ، يېقىملىق سۆزلەيدىغان .

خۇشگۇۋار (خوش كوار) ، پ . تەملىك ، مەززىلىك ، لەززەتلىك .

خۇشگوي (خوش كوى) ، پ . گۈزەل سۆز ، شېرىن سۆز ؛ شېرىن سۆزلۈك .

خۇشگويلۇق (خوش كويلوق) شېرىن سۆزلۈك ، ياخشى گەپلەشكىلىك .

خۇشلاماق (خوش لاماق) ياقتۇرماق ، ماقۇل كۆرمەك .

خۇشلۇق (خوشلوق) ياخشىلىق ، شادلىق ، خۇرسەنلىك .

خۇش مەئاش (خوش معاش) ، ئە ـ پ . خۇش مۇئامىلە .

خۇشمەشرەب (خوش مشرب) ، پ ـ ئە . ياخشى تەبىئەتلىك ، خۇشخۇيلۇق ، يۇرۇش ـ تۇرۇشى يېقىملىق ، چىقىشقاق ، ئۇمىدۋار .

خۇشمەقال (خوش مقال) ، پ ـ ئە . شېرىن سۆز ؛ سۆزمەن ، گەپتان .

خۇشمۇھاۋىرە (خوش محاوره) ، پ ـ ئە . خۇش گەپ ، سۆزمەن ، گەپكە ئۇستا .

خۇشنەغمە (خوش نغمه) ، پ ـ ئە . غەزەلخان ، يېقىملىق ناخشا ئېيتقۇچى ، يېقىملىق كۈيلەيدىغان ، چىرايلىق سايرايدىغان .

خۇشنەغمە سەرا (خوش نغمەسرا) ، پ ـ ئە . گۈزەل كۈيلىگۈچى ، غەزەلخان ، يېقىملىق

قان رەڭلىك .

خۇنسن (خونين) قانلىق ، قانغا بويالغان .

خۇنيا (خنيا) ، پ . كۆي ، ئاھاڭ ، ئەزەل .

خۇنياگەر (خنياكر) ، پ . سازەندە ، كۆيچى ، ئەزەلچى ، ناخشىچى .

خۇنياگەرلىك (خنياكرليك) سازەندىلىك ؛ ئەزەلچىلىك ؛ ناخشىچىلىق .

خۇنيەگەر (خنيەكر) ، پ . ق . خۇنياگەر .

خۇۋەرنەق (خورنق) ق . خەۋەرنەق .

خۇي (خوي) ، پ . ق . خۇ .

خۇيۇل (خيول) ، ئە . خەيل (خيل) نىڭ كۆپلۈكى : توپلار ، گۇرۇھلار ، قوشۇنلار ؛ پادىلار ، يىلقىلار .

خىزا (خيز) ، پ . سەكىرەش ، سەكىرەپ ئىلگىرىلەش ؛ ئىرغىش . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) ، ～كۆرگۈزمەك (～كوركوزماك) : قوزغالماق ، سەكرىمەك ، ئىنتىلمەك ، چاپچىماق . ◇～سالماق (～سالماق) : تېز يۈرۈش قىلماق . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) : سەكرىمەك .

خىز (خيز) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «قوزغىغۇچى ، ماڭدۇرغۇچى ، كەلتۈرگۈچى ، بەرگۈچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇بەرق～ (برق～) : چاقماق قوزغايدىغان ، چاقماقتەك تېز يۈرىدىغان . ◇شەپ～ (شب～) : كېچىنى ئۇخلىماي ئۆتكۈزگۈچى ، تۈنگۈچى . ◇گەنج～ (گنج～) : ك . ئالتۇن بەرگۈچى (هوسۇل كۆزدە تۆتۈلىدۇ) .

خيش (خويش) ، پ . تۇغقان ، قېرىندىاش ، بۇرادەر ، دوست ، يېقىن كىشى . ◇～ ۋ ئەقرىبا (～واقربا) : ئۇرۇق - تۇغقان .

خىبرە (خبره) ، پ . كەسىپ ئىگىسى ، ئۆز ساھەسىگە تەئەللۇق ئىشنى پىششىق بىلىدىغان ئادەم ؛ تەجرىبىلىك ؛ بىلىم ، تەجرىبە .

خىبرەت (خبرت) ، ئە . تەجرىبە ، مۇئەييەن ئىش - ھەرىكەت ھەققىدە ئىگىلەنگەن بىلىم ، ساۋاق .

خىتاب (خطاب) ، ئە . نۇتۇق ، سۆز ، سۆھبەت ؛ چاقىرىق ، مۇراجىئەت ، خىتاب . ◇～قىلماق (～قيلماق) : سۆز بىلەن مۇراجىئەت قىلماق .

خىتابات (خطابات) ، ئە . خىتاب (خطاب) نىڭ كۆپلۈكى : نۇتۇقلار ، سۆزلەر ، سۆھبەتلەر ، چاقىرىقلار ، مۇراجىئەتلەر .

خىتام (ختام) ، ئە . ئاخىرلىشىش ، تۈگەش ، تاماملىنىش ، خاتىمە ، خۇلاسە ، ئاقىۋەت .

خىتامپەزىر (ختامپذير) ، ئە - پ . تاماملانغان ، ئاخىرلاشقان ، تۈگىگەن .

خىتايى (خطايى ، ختايى) ، پ . جۇڭگوچە ، جۇڭگوغا تېگىشلىك ، جۇڭگولۇق ، جۇڭگودىن چىققان . ◇～ئەتلەس (～اطلس) : تاۋار .

خىتايىخان (خطايى خوان) ، پ . جۇڭگوچە داستىخان ، شاھانە داستىخان .

ھەققانىيەتلەر .

خۇلۇس (خلوص) ، ئ . ساپلىق ، پاكلىق ، خالىسلىق ، توغرىلىق ، سادىقلىق ، سەمىمىيلىك ، ئاق كۆڭۈللۈك ، ئوچۇق - يورۇقلۇق .

خۇلۇڭ (خلو) ، ئ . بوشلۇق ، خالىيلىق ، يالغۇز ياشاش ، يېگانە تۇرۇش ؛ خىلۋەت جاي .

خۇم (خم) ، پ . ساپال ئىدىش ؛ خۇمرا ، كۈپ ، كوزا ، دۇمباق ؛ نەي ؛ قەپەز ، كاتەك .

خۇمار (خمار) ، ئ . چالا مەست ھالەت ، مەستلىكتىن كۆزى ئېلىشىش ؛ مەستلىك تارقىغاندىن كېيىنكى باش ئاغرىقى .

خۇماسى (خماسى) ، ئ . ئەرەبچىدىكى بەش ھەرپتىن تەركىب تاپقان سۆزلەر ، بەش ھەرپلىك سۆز ، بەشلىك .

خۇمخانە (خمخانه) ، پ . مەيخانا ، مەي تەييارلايدىغان ئورۇن ، مەي ئورنىسى ، مەي ئامبىرى .

خۇمس (خمس) ، ئ . بەشتىن بىر .

خۇمۇر (خمور) ، ئ . خەمر (خمر) نىڭ كۆپلۈكى : ھاراقلار ، مەيلەر .

خۇمۇل (خمول) ، ئ . نام - نىشانسىزلىق ، ئىز - دېرەكسىزلىك ، نامەلۇملۇق ، ناگېنىمقلىق ؛ تەركى دۇنيالىق .

خۇن (خون) ، پ . قان ، خۇن .

خۇناب (خوناب) ، پ . قانلىق ياش ؛ ك . ئاچچىق يىغا .

خۇنابە (خونابه) ، پ . ق . خۇناب .

خۇن ئاشام (خون آشام) ، پ . قان ئىچكۈچى ، قان ئىچەر ، قانخور .

خۇن ئالۇد (خون آلود) ، پ . قانغا بۇلغانغان ، قانغا بويالغان . ◇ يەدى~ (يد~) : قانغا بويالغان قول .

خۇن ئامىز (خون آميز) ، پ . قان ئارىلاش ، قانلىق ، قانغا ئايلانغان .

خۇنبار (خون بار) ، پ . قانلىق ياش تۆككۈچى ، ئاچچىق يىغلىغۇچى ، زار يىغلىغۇچى .

خۇنبەھا (خون بها) ، پ . خۇن باھاسى ، خۇن ھەققى ، ئۆلتۈرۈلگەن ئادەم ئۈچۈن بېرىلىدىغان تۆلەم .

خۇنپالا (خون پالا) ، پ . قان يۇقى ، قانغا بۇلغانغان ، قانلىق ، قانىغان .

خۇنخار (خون خوار) ، پ . قانخور ، جاللات .

خۇنخارە (خون خواره) ، پ . قان يۇتقۇچى ، قاتتىق قايغۇ چەككۈچى ، ئىنتايىن ئازابلانغۇچى .

خۇنخارلىق (خون خوارەليق) قان يۇتۇش ، ئېغىر دەرد - ھەسرەت .

خۇنخور (خون خور) ، پ . قانخور .

خۇنرىز (خونريز) ، پ . قان تۆككۈچى ، قان ئاققۇزغۇچى ، رەھىمسىز .

خۇنسا (خنثى) ، ئ . قوش جىنسلىق ، ھەم ئەر ، ھەم ئاياللىق بەلگىسى بار ، خۇمسى .

خۇنفىشان (خون فشان) ، پ . قان چاچقۇچى ، ئۆلتۈرگۈچى ، جاللات .

خۇنىي (خونى) ، پ . جېنىدىن كەچكەن ، پىدائىي ، ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغان ؛ قىزىل ،

خىرقە (خرقە) ، ئە . مەخسۇس شەيخ ۋە دەرۋىشلار كىيىدىغان چاپان ، جەندە ، يىرتىق تون ؛ قاپلىما چاپان .

خىرقە پۇش (خرقەپوش) ، ئە ـ پ . جەندە كىيگەن دەرۋىش .

خىرمەن (خرمن) ، پ . ق . خەرمان .

خىزاب (خضاب) ، ئە . بويياق ، رەڭ ؛ ك . ئوسما ، خىنە . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : قىزارتماق ، خىنە ياقماق . ◇ ~ بەرمەك (~ بيرماك) : بويىماق ، رەڭ بەرمەك ، قىزارتماق .

خىزانە (خزانە) ، ئە . ق . خەزانە .

خىزىر (خضر) ، ئە . خىزىر ئەلەيھىسسالام .

خىزىرۇەش (خضروش) ، ئە ـ پ . خىزىردەك ، خىزىرغا ئوخشاش .

خىزرى راھ (خضر راه) ، ئە ـ پ . يول كۆرسەتكۈچى خىزىر .

خىزلان (خزلان) ، ئە . ياردەمچىسىز قېلىپ كەمبەغەللىشىش ، نامراتلىق ، بىچارىلىك ، مەغلۇبىيەت .

خىسال (خصال) ، ئە . خىسلەت (خصلت) ئىلك كۆپلۈكى : ئادەتلەر ، مىجەزلەر ، خۇلقلار . ◇ ھەمىدە ~ (حميده ~) : ياخشى خىسلەتلەر ، ماختاشقا سازاۋەر ئادەتلەر .

خىسرەۋ (خسرو) ق . خۇسرەۋ .

خىسسەت (خست) ، ئە . يۇزسىزلىك ، پەسكەشلىك ، ئىپلاسلىق ، بېخىللىق .

خىسلەت (خصلت) ، ئە . ئادەت ، خۇي ، مىجەز ، خاراكتېر ، تەبىئەت .

خىشت (خشت) ، پ . خىش ، پىششىق كېسەك .

خىشتخانە (خشت خانه) ، پ . خۇمدان ، خىش پىشۇرۇلىدىغان جاي .

خىفتان (خفتان) ، پ . ساۋۇتنىڭ ئىچىگە كىيىلىدىغان كىيىم ؛ كىيىم ئۈستىگە قاپلاپ كىيىلىدىغان ھەشەمەتلىك تون .

خىففەت (خفت) ، ئە . يەڭگىللىك ، يېنىكلىك ، يېنىك ، يەڭگىل .

خىيك (خيك) ، پ . تۇلۇم .

خىلاف I (خلاف) ، ئە . قارشى ، تەتۇر ، زىت ، قارشىلىق ، كېلىشەلمەسلىك ، ئىختىلاپ . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : قارشىلىق قىلماق . ◇ بە ~ (بى ~) : توسالغۇسىز ، قارشىلىقسىز .

خىلاف I (خلاف) ، ئە . سۇگەت ، تال .

خىلافەت (خلافت) ، ئە . خەلىپىلىك ، ئورۇنباسارلىق . ◇ تەختى ~ (تخت ~) : خەلىپىلىك تەختى .

خىلافەتپەناھ (خلافتپناه) ، ئە ـ پ . خەلىپىلىك تايانچۇقى ، خەلىپىلىك پاناھلىقى .

خىلافەن (خلافاً) ، ئە . زىت ھالدا ، تەتۇرسىچە ، قارىمۇقارشى رەۋىشتە .

خىلافى ئادەت (خلاف عادت) ، ئە . ئادەتكە قارشى ، كۈتۈلمىگەن ، تاسادىپىي .

خستابىزاد (خطابى زاد) ، پ . جۇڭگولۇق ؛ جۇڭگودا تۇغۇلغان .
خستە (خطه) ، ھ . مەملىكەت ، ئۆلكە ، يەر ، جاي ، دائىرە .
خستەئى پاك (خطه پاك) ، ھ ـ پ . گۈزەل ئۆلكە ، گۈزەل ماكان .
خستەئى خاك (خطه خاك) ، ھ ـ پ . يەر يۈزى .
خستەئى مەئمۇر (خطه معمور) ، ھ ـ پ . ئاۋات ئۆلكە ، گۈللەنگەن مەملىكەت .
خجلەت (خجلت) ، ھ . خجىللىق ، ئۇيىلىش ، نومۇس قىلىش ، ئىزا تارتىش ، پۇشايمان .
خجل (خجل) ، ھ . خجالەتلىك ، ئۇيالغان ، ئىزا تارتقان ، پۇشايمان قىلغان .
◇ـ ئەيلەمەك (ـ ايلامك) ، ـ ئەتمەك (ـ ايتمك) : خجالەت قىلماق ؛ ئۇيالدۇرماق ، شەرمەندە قىلماق .
خدمەت (خدمات) ، ھ . خدمەت (خدمت) نىڭ كۆپلۈكى : ئىشلار ، خىزمەتلەر ، ئەمگەك-لەر ، تۇھپىلەر .
خدمەت (خدمت) ، ھ . خىزمەت ، مۇلازىمەت ، ئىش ، ئەمگەك ، تۇھپە .
خدمەتكار (خدمتكار) ، ھ ـ پ . خىزمەتچى ، مالاي .
خدمەتكوش (خدمت كوش) ، ھ ـ پ . ئىشلارنى بېجىرگۈچى .
خدىو (خديو) ، ھ ـ پ . پادىشاھ ، ھۆكۈمران ، ھاكىم ، ۋالي ، كائىنات زات .
خرام (خرام) ، پ . چىرايلىق مېڭىش ، سۈلەتلىك مېڭىش . ◇ـ ئەتمەك (ـ ايتماك) ، ـ ئەيلەمەك (ـ ايلاماك) ، ◇ـ قىلماق (ـ قيلماق) : يۈرمەك ، ماڭماق ، كەتمەك .
خرامان (خرامان) ، پ . تۇزىنى ئويناتقىچە ناز بىلەن ماڭغۇچى . ◇ سەرۋى ـ (سرو ـ) : گۈزەل تۇسكەن سەرۋى . ك . مېڭىشى گۈزەل يار .
خرامندە (خرامنده) ، پ . ناز بىلەن ماڭغۇچى ، چىرايلىق ماڭغۇچى .
خرد (خرد) ، پ . ئەقىل ، ھوش ، زېھىن ، ئەقراق . ◇ نۇرى ـ (نور ـ) : ئەقىل نۇرى ـ ◇ـ ئايىن (ـ آيين) : ئەقىللىق ، ھوشيار . ◇ـ بەھالىغ (ـ بهالغ) : ئەقىللىق ، ئالاقىتىنىڭ ، ئەقىللىق دەپ يالغانلاشتۇرۇش .
خردپژوھ (خردپژوه) ، پ . ئەقىللىق ، دانا ؛ تەربىيە كۆرگەن ، تەلىم تاپقان .
خردپژوھند (خردپژوهنده) ، پ . ئەقىللىق دەپ ئاتالغان .
خردپىشە (خردپيشه) ، پ . ئەقىللىق ، دانا ، ئويلاپ ئىش قىلغۇچى .
خردخروپ (خرد وپ) ، پ . ھوشىدىن كېتكۈزگۈچى ، ئەقلىدىن ئادەشتۇرغۇچى .
خردخلىغ (خردخليغ) ئەقىللىق .
خردمەند (خردمند) ، پ . ئەقىللىق ، دانا ، دانىشمەن ، ئۇلۇما . ◇ـ ئەيلەمەك (ـ ايلامك) : ئەقىللىق قىلماق ، ھوشيار قىلماق .
خردمەندلىغ (خردمندليغ) دانىشمەنلىك ، دانالىق .
خرد نېھاد (خرد نهاد) ، پ . ئەقىللىق ، تالانتلىق .
خرمىز (خرمز) ئۆمۈرى ، قاراقۇچى .

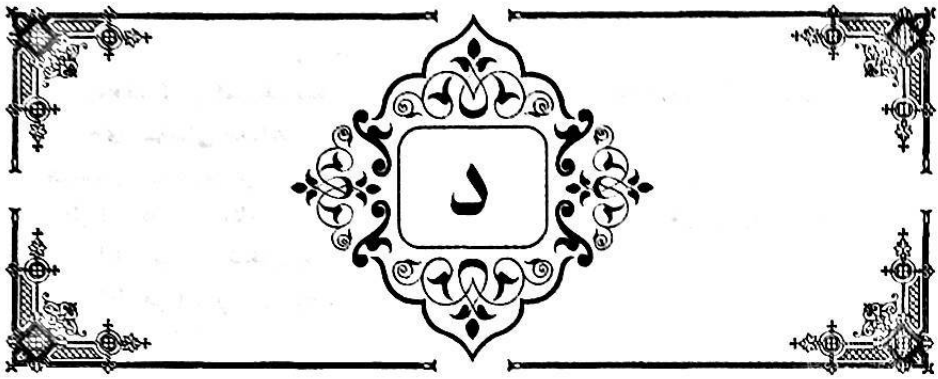

دابان (دابان) داۋان .

دابىەتۈلئەرز (دابه الارض) ، ئە . مەخلۇقات ، جانىۋارلار .

دابۇلغا (دابولغا) ، ق . دۇبۇلغا .

دابۇلغە (دبولغه) ، ق . دۇبۇلغا .

داپقۇر (داپقور) ، قبتسم ، نۆۋەت . ◇ داپقۇر ـ داپقۇر (داپقور داپقور) : بىرنەچچە نۆۋەت ، كۆپ قېتىم ؛ تېز ـ تېز ، ئارقا ـ ئارقىدىن .

داج (داج) ، ئە . قاراڭغۇ ، قاراڭغۇلۇق ، ئىنتايىن قاراڭغۇ كېچە . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : قاراڭغۇلاشتۇرماق ، ئىنتايىن قاراڭغۇ قىلماق .

داخىل (داخل) ، ئە . كىرگۈچى ، كىرگەن ؛ قوشۇلغان ، يېتىدىغان ، تېگىشلىك ؛ ئىچكى ، ئىچكى قىسىمنىڭ .

داخىلەن (داخلاً) ، ئە . ئىچىدىن ، ئىچ تەرەپتىن .

داخىلىي (داخلى) ، ئە . ئىچكى ، ئىچ تەرەپكە مەنسۇپ ، ئىچ تەرەپنىڭ . ◇ ~ ئىشلار (~ ايش لار) : ئىچكى ئىشلار .

داد (داد) ، پ . ئادەللىق ياكى ياردەم تەلەپ قىلىپ ۋارقىرىغاندا ئېيتىلىدىغان سۆز ؛ ئادالەت ، ھەققانىيەت . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : ئادەللىق كۆرسەتمەك ، لىللاھ ئىش قىلماق . ◇ ~ دەمەك (~ ديماك) : ئادەللىق تەلەپ قىلماق ، ياردەم تەلەپ قىلىپ ۋارقىرىماق . ◇ ~ بەرمەك (~ بيرماك) : دادىغا يەتمەك . ◇ ~ تاپماق (~ تاپماق) : ئادالەت تاپماق . ◇ ~ تىلەمەك (~ تيلاماك) : ئادەللىق تىلىمەك . ◇ ~ دىغا يەتمەك (~ يغه يېتماك) : دادىغا قۇلاق سالماق . ◇ ~ نى بەرمەك (~ نى بيرماك) : جايىغا يەتكۈزمەك ، ئورۇنلاشتۇرماق .

دادەك (دادك) دېرەك .

دادخاھ (دادخواه) ، ئادالەت تەلەپ قىلغۇچى ، ئادالەت ئىزدىگۈچى ، ئەرز قىلغۇچى ، شىكايەت قىلغۇچى .

خىلافى مەئھۇد (خلاف معهود) ، ئە . كوتولمىگەن ، ۋەدىگە خىلاپ .

خىلال (خلال) ، ئە . زىغ ، زىخچە ، ئىنچىكە ياغاچ ؛ چىش كولىغۇچ .

خىلئەت (خلعت) ، ئە . ھەشەمەتلىك كىيىم ؛ سەرپا كىيىم . ◇ زەربەفت~ (زر بفت~) : كىمخاپ تون .

خىلىت (خلط) ، ئە . ئەبجەش ، ئارىلاش ، ئارىلاشما ؛ كونىچە تىببىي چۈشەنچىدە ، ئورگانىزىم سوستاۋىغا كىرىدىغان قان ، سەۋدا ، سەپرا ۋە بەلغەمدىن ئىبارەت تۆت ئامىلنىڭ ھەربىرى .

خىلقەت (خلقت) ، ئە . يارىتىلىش ، تۇغما تەبىئەت . ◇ ئەزىز~ (عزيز~) : قەدىرلىك زات .

خىلقىي (خلقى) ، ئە . تەبىئىي ، يارىتىلىشىدىن ، ئەسلىدىن ، تۇغما .

خىلۋەت (خلوت) ق . خەلۋەت .

خىلۋەتخانە (خلوتخانه) ق . خەلۋەتخانە .

خىلۋەتسەراي (خلوت سراى) ق . خىلۋەتخانا .

خىلۋەتگاھ (خلوت كاه) ق . خەلۋەتگاھ .

خىلۋەتگەھ (خلوتكه) ق . خەلۋەتگاھ .

خىلۋەتگۇزىن (خلوت كزين) ق . خەلۋەتگۇزىن .

خىلۋەتنىشىن (خلوت نشين) ق . خەلۋەتنىشىن .

خىلۋەتنىشىنلىق (خلوت نشين ليق) ق . خەلۋەتنەشىنلىق .

خىنگ (خنك) ، پ . بوز ئات ، ئات . ◇ ~ى سەيرى خرام (~سير خرام) : يورغا بوز ئات ، چاپقۇر ئات .

خىيابان (خيابان) ، پ . باغ ياكى گۈلزارلار ئارىسىدىن ئۇزۇنىسىغا ئېلىنغان كىچىك يول ؛ يول ، كوچا .

خىيار (خيار) ، ئە . تەرخەمەك .

خىيالات (خيالات) ، پ . خىيال (خيال)نىڭ كۆپلۈكى : خىياللار .

خىيام (خيام) ، ئە . خەيمە (خيمه)نىڭ كۆپلۈكى : چېدىرلار .

خىيانەت (خيانت) ، ئە . سادىقەتسىزلىك ، ئاسىيلىق ، خائىنلىق ، ۋەدىگە خىلاپلىق قىلىش ؛ ك . باشقىلارنىڭ ھەققىنى يەۋېلىش .

خىيانەتكار (خيانتكار) ، ئە - پ . خىيانەتچى ، خائىن ، ئاسىي ، گېپىدە تۇرمايدىغان .

خىيرە (خيره) ، پ . ھەيران قالغان ، خۇدىنى يوقىتىپ قويغان ، نېمە قىلارىنى بىلمەي تۇرۇپلا قالغان ؛ قاراڭغۇ باسقان ، ئۆچكەن ، خىرە .

خىيرەكەش (خيرەكش) ، پ . زالىم ، قانخور ، جاللات ، ناھەق ئۆلتۈرگۈچى .

خىيرەلىق (خيرەليق) بىمەنىلىك ، بىھۇدىلىك ، قارامىلىق ، چېكىدىن ئاشقان شوخلۇق ؛ خىرىلىك .

دارۇلئەمان (دار الامان) ، ئە . تىنچ ماكان ، تىنچلىق يۇرتى .
دارولئەنا (دار العنا) ، ئە . قىيىنچىلىق ۋە مۇشكۈللۈك ئۆيى .
دارۇلبەقاۋ (دار البقاء) ، ئە . ئەبەدىيلىك يۇرتى ؛ ئۇ دۇنيا ، جەننەت .
دارۇلغۇرۇر (دار الغرور) ، ئە . مەغرۇرلۇق ئۆيى ؛ ك . دۇنيا ، ئالەم .
دارۇلفەناۋ (دار الفناء) ، ئە . گۇمران بولىدىغان جاي ، ئۆتكۈنچى دۇنيا ؛ ك . بۇ دۇنيا .
دارۇلقەزاۋ (دار القضاء) ، ئە . قازىخانا ؛ ك . قىيامەت .
دارۇلقۇرب (دار القرب) ، ئە . ئۆز يۇرت ، دائىمىي تۇرۇشلۇق جاي .
دارۇلقىساس (دار القصاص) ، ئە . قىساس ئۆيى ، ئۆچ ئالىدىغان جاي .
دارۇلھەرب (دار الحرب) ، ئە . جەڭ مەيدانى ، ئالدىنقى سەپ .
دارۇلھەۋادىس (دار الحوادث) ، ئە . ھادىسىلەر ئۆيى ، ئالەم ، بۇ دۇنيا .
دارۇلھەففاز (دار الحفاظ) ، ئە . قاريخانا ، يادلاش ئۆيى .
دارىلماق (داريلمق) قورقماق ، قورقۇنچ ھېس قىلماق .
دارىماق (داريماق) مەيدانغا كەلمەك ، پەيدا بولماق ، يۈز بەرمەك ، ژۇجۇنتقا كەلمەك ؛ يولۇقماق ، دۇچار بولماق .
داس (داس) ، پ . ئورغاق . ◇ مىھنەت~ى (مەھنەت~ى) : مۇشەققەت ئورغىقى ، قىيناق ، ئازاب ئوقۇبەت .
داستان (داستان) ، پ . نەزم ياكى نەسىر شەكلىدە يېزىلغان ئۇزۇن ھېكايە ؛ چۆچەك ، ئەپسانە ؛ تەرجىمھال ، تارىخ ؛ كۆي ، سايراش ، كۆيلەش . ◇ ~ ئاغازى (~ آغازى) : داستانىنىڭ باشلىنىش قىسمى .
داستانسەرا (داستانسەرا) ، پ . داستانچى ، داستان ئېيتقۇچى ، داستان توقۇغۇچى ، ھېكايىچى .
داستانسەرالىغ (داستان سرالیغ) داستانچىلىق ، ھېكايىچىلىق .
داستانسەراي (داستان سراى) ، پ . ق . داستانسەرا .
داش I (داش) ، پ . خوتمدان .
داش II (داش) چوڭ قازان ؛ كۆل . ◇ ئۆيغۇر~ (اويغور~) : تارىم دەرياسى .
داشخانە (داشخانه) ، پ . خىش ياكى كوزا - قاچىلار ، پىشۇرۇلىدىغان خوتمدان .
داغ (داغ) ، پ . كۆيۈك ، كۆيگەن جاي ، بەلگە ، ئىز ، ئەسەر ؛ ك . قايغۇ ، ئەلەم ، كۈلپەت . ◇ ~ ئۆرتەمەك (~ اورتاماك) : داغلىماق ، كۆيدۇرمەك ؛ تامغا باسماق . ◇ ~ قويماق (~ قويماق) : كۆيدۇرمەك ؛ ك . قايغۇغا سالماق . ◇ ~ كۆيدۇرمەك (~ كويدورماك) : قىزىتىلغان نەرسە بىلەن يۇزىگە خال قويماق .
داغدار (داغدار) ، پ . داغ چوشكەن ، كۆيگەن .
داغۇلى (داغولى) ، پ . ئالدامچى ، مەككار .
داغى (داغى) تېخى ، يەنە ، ھەمدە ، ...مۇ .

داد ھاھلىغ (داد خواھلىغ) ئادالەت تەلەپ قىلىش ، ئادىللىق ئىزدەش ، «داد !» دەپ ئەرز كۆتۈش .

دادگەر (دادگر) كىشىلەرنىڭ دادىغا يەتكۈچى ، ئەرزىنى ئاڭلىغۇچى ؛ ئادالەتپەرۋەر ، ئادىل .

◇~ى مولكى پەناھ (~ملك پناه) : ئادىل پادىشاھ .

داد گۈستەر (داد گستر) ، پ . ق . دادگەر .

دار (دار) ، ھ . «تاياق ئۈزۈن سوزۇق تاۋۇش تەلەپپۇز قىلىنىدۇ : ھويلا ، ئۈي ، جاي .

دارا (دارا) ، پ . ئىگە ، خوجايىن ، ساھىب ، پادىشاھ ، شاھ .

دارافەر (دارافر) ، پ . پادىشاھدەك شەۋكەتلىك .

دارائى دەۋر (دارا دور) ، ھ - پ . دەۋر پادىشاھى .

دارائى زەمان (دارا زمان) ، ھ - پ . زامان پادىشاھى .

دارائى كىشۋەر (دارا كشور) ، ھ - پ . مەملىكەت پادىشاھى .

دارائى ھەشەم (دارا حشم) ، ھ - پ . خوجايىن ، ئىگە ، پادىشاھ .

دارايى (دارايى) ، پ . پىپەكتىن يۇپقا ، نېپىز قىلىپ توقۇلغان بىر خىل رەخت ، پىپەك مال ؛ ◇~ملۇى (~ملوى) : ھاۋا رەڭلىك دارايى .

دارەنده (دارنده) ، پ . ئىگە ، ساھىب ، خوجايىن ، ئىگىلىك قىلغۇچى ، باي ، مۇلۇكدار .

دارىين (دارين) ، ھ - پ . ئىككى ئالەم ، يەنى بۇ دۇنيا ۋە ئاخىرەت .

داروغا (داروغا) ق . داروغە .

دارو (دارو) ، پ . دورا . ◇ھوش~ (هوش~) : بىھوش ئادەمنى ھوشىغا كەلتۈرىدىغان دورا .

دارۇسسالىق (دار السلاق) ، ھ . يوقىلىش ئۈيى (ئەپسانىلەردە ئېيتىلىشىچە ، بۇ ئۈيگە كىرگەن كىشى يوق بولۇپ كېتەرمىش) .

دارۇسسەلام (دار السلام) ، ھ . تىنچلىق يۇرتى ، سالامەتلىك ئۈيى ، باغداد شەھىرىنىڭ يەنە بىر نامى ؛ ھەرىستاندىكى بىر جايىنىڭ نامى ؛ جەننەت .

دارۇسسەلتەنە (دار السلطنه) ، ھ . پايتەخت ، پادىشاھ تۇرىدىغان جاي .

دارۇسسەلىخ (دار السلخ) ، ھ . قۇشخانا .

دارۇسسۇرۇر (دار السرور) ، ھ . شادلىق ئۈيى ؛ ك . بۇ دۇنيا ، جەننەت .

دارۇششىفا (دار الشفا) ، ھ . شىپاخانا ، داۋالاش يۇرتى ، داۋالىنىدىغان ۋە تېببىي ئىلىم تەجرىبىسىدىن ئۆتكۈزۈلىدىغان ئورۇن .

دارۇغە (داروغه) دوغا ، ۋالىي ، ھەربىي ۋالىي ، مەلۇم بىر رايونىنى ئىدارە قىلغۇچى ھۆكۈمدار ، باشلىق .

دارۇغەنشىن (داروغەنشين) مەلۇم بىر رايونىنىڭ دوغىسى تۇرىدىغان جاي ، مەركەز .

دارۇگىر (داروگير) ، پ . جەڭ ، ئۇرۇش ، كۈرەش ، توقۇنۇش ، ئىسيان .

دارولئاخىرە (دار الاخره) ، ھ . بۇ دۇنيا .

دامەنگىر (دامنكير) ، پ . خەقنىڭ پېشىگە ئېسىلۇۋالغۇچى ، ئېسىلۇۋېلىپ قويۇپ بەرمەيدىغان ؛ توتۇۋالغۇچى ، توسۇۋالغۇچى . ◇~ بولماق (~بولماق) : توختاتماق ، توتماق .

دامگاھ (دامگاه) ، پ . توزاق قۇرۇلغان جاي ؛ ك . بۇ دۇنيا .

دامگەھ (دامگه) ، پ . ق . دامگاھ .

دان I (دان) ، پ . ق . دانە .

دان II (دان) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «بىلگۈچى» مەنىسىدە كېلىدۇ . ◇بىلىم~ (بىلم~) : بىلىملىك ؛ ◇بىسيار~ (بسيار~) : كۆپ بىلگۈچى . ◇خۇرده~ (خورده ~) : ئىنچىكە ۋە نازۇك نەرسىلەرنى بىلگۈچى .

دان III (دان) ، پ . سۆز بىرىكمىسى «قاچا» مەنىسىدە كېلىدۇ . ◇ئاب~ (آب~) : سۇدان . ◇نەمەك~ (نمک~) : تۇزلۇق ، تۇز قاچىسى .

دانا (دانا) ، پ . ھەر ئىككى «ئا» ئۈزۈن سوزۇق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ : بىلىمدان ، بىلىملىك ، چۈنۈر ، دانا .

دانامەنىش (دانا منش) ، پ . دانا تەبىئەتلىك .

داناۋەش (داناوش) ، پ . دانالارچە ، دانا سۆيەت .

دانايى دەۋران (دانا دوران) ، پ . ئۆز دەۋرىنىڭ داناسى ، زامانىنىڭ بىلىمدانى .

دانە (دانه) ، پ . دان ، ئوزۇق ؛ دانە ، تال (مىقدار) .

دانە پاش (دانه پاش) ، پ . دان چاچقۇچى ، ئۇرۇق چاچقۇچى .

دانەندە (داننده) ، پ . بىلىمدىغان ، تونۇيدىغان ، خەۋەردار ؛ ئەقىللىق ئادەم . ◇~ھەرف (حرف) : سۆز بىلىمدىغان .

دانگ (دانگ) ، پ . ھەر نەرسىنىڭ ئالتىدىن بىر قىسمى ؛ مۇگدىيەن ئۇلۇش ، مىقدار .

دانگى (دانگى) ، پ . ئۇلۇش ، ھەسسە .

دانىش (دانش) بىلىم ، ئىلىم ، مەلۇمات ؛ ئەقىل - پاراسەت .

دانىش ئاموز (دانش آموز) بىلىم ئۆگەنگۈچى ، ئوقۇغۇچى .

دانىش ئايىن (دانش آيين) ، پ . ق . دانىشمەند .

دانىش پەژوھ (دانش پژوه) ، پ . بىلىم تەلەپ قىلغۇچى ، ئىلىم ساھەسىدە ئىزدەنگۈچى ؛ تەتقىقاتچى .

دانىشمەند (دانشمند) ، پ . بىلىمدان ، بىلىملىك ، دانىشمەن ، دانا ؛ پەيلاسوپ .

دانىشۇەر (دانشور) ، پ . ق . دانىشمەند .

داۋ (داو) ، پ . شاھمات ، قىمار قاتارلىق ئويۇنلاردا ۋە جەڭدە ئىككى تەرەپنىڭ نۆۋەت ئېلىشى ، تالىشىشى ، ئېلىشىش ؛ دو چىقىش .

داۋەر (داور) ، پ . ھۆكۈمدار ، ھۆكۈم چىقارغۇچى ، سوراقچى ؛ پادىشاھ .

داۋەرى ئەئزەم (داور اعظم) ، ئە - پ . ئۇلۇغ پادىشاھ .

داۋرانماق (داورانماق) قوزغالماق ، تەۋرەنمەك ، ھەرىكەت قىلماق ، ئىش يۈرگۈزمەك .

داغى ئەلىق (داغ الق) ، پ - ئە . زىننەت ئۈچۈن بوزگە سېلىنغان ئېلىپ شەكلىدىكى ئوسما رەڭ داغ .

داغى فۇرقەت (داغ فرقت) ، پ - ئە . ئايرىلىش دەردى ، ئايرىلىش كۈلپىتى .

داغى نىھانى (داغ نهانى) ، پ . يوشۇرۇن ئەلەم .

داغى ھىجران (داغ هجران) ، پ - ئە . ھىجران دەردى ، جۇدالىق كۈلپىتى .

داغى ھىرمان (داغ حرمان) ، پ - ئە . مەھرۇملۇق دەردى ، ئارمان كۈلپىتى .

داغىي سەۋدا (داغ سودا) ، ئە - پ . سەۋدايىلىقنى توگەتكۈچى ، سارالىقنى يوقاتقۇچى .

دال (دال) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «د» ھەرپىنىڭ نامى ؛ ك . ئېگىلگەن ، پۈكلەنگەن ، پۈكۈلگەن ؛ يارىنىڭ سىكىلىك چېچى .

دالان (دالان) ، پ . دالان ، كارىدور .

دالباي (دالبای) ئۇۋدا قۇشنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن كۆرسىتىلمەيدىغان گۆش ، يەمچۈك .

دالدا (دالدا) ئارقا ، كۆزگە چېلىقمايدىغان جاي ، پاناھ جاي ؛ تايانچ .

دالدالاماق (دالدالاماق) كۆممەك ، يوشۇرماق ، قوغدىماق ؛ يوشۇرۇنماق ، پاناھلانماق .

دالغا (دالغا) ق . دۈبۈلغا .

دالكۆل (دال كل) ، پ . نەقىش ، بېزەك ، داستىخان ، رومال قاتارلىق نەرسىلەرگە كەشتىلەنمىدىغان كەشتە نۇسخىلىرىنىڭ بىرى .

دالل (دال) ، ئە . دەللەل ، ئىسپات ؛ ...نىڭ دەللىلى ، ...نىڭ پاكىتى .

دام I (دام) ، پ . توزاق ؛ تور ؛ ئورا . ◇ ئەسىرى~بولماق (اسیر~بولماق) : توزاققا ئېلىنماق ، قولغا چۈشمەك .

دام I (دام) ، پ . ھەر خىل ھايۋانلار .

دامان (دامان) ، پ . ق . دامەن .

دامانە (دامانه) ، پ . ق . دامان .

دامە (دام) ، ئە . داۋام قىلماق (پېئىل) ؛ داۋام قىلىش . ◇~ھەياتۇھۇ (~حیاته) : ئۆمرى ئۇزۇن بولىشى .

دامەن (دامن) ، پ . ئېتەك ، پەش ؛ چەت ، ياقا .

دامەنە (دامنه) ، پ . ئېتەك ، تاغ ئېتىكى ، تاغ باغرى ، دائىرە ، قىرغاق ، كۆلەم ؛ ئەرەبچە ھەرپلەردىن «س» ، «ق»غا ئوخشاش ھەرپلەرنىڭ يېرىم دائىرە شەكلىدىكى ئورنى .
◇ قاپ~سى (قاف~سی) : «ق» ھەرپىنىڭ يېرىم دائىرە ئورنى ؛ ك . قاپ تېغىنىڭ ئېتىكى .

دامەنەلەمەك (دامنەلامك) تاغ باغرى بويلاپ ماڭماق .

دامەنپىشان (دامن فشان) ، پ . ئېتەك يايغۇچى ؛ ك . ئۆزىنى يوقاتقان .

دامەنكەشان (دامنكشان) ، پ . ئېتەك قايرىش ، پەش قېقىش ، ئۆزىنى چەتلىتىش .

دامەنكىشان (دامنكشان) ، پ . ق . دامەنكەشان .

دەبقۇر (دبقور) قېتىم ، مەرتەم ، نۆۋەت . ◇يەتى~ (ييتى~) : يەتتە قېتىم ، يەتتە مەرتەم .

دەئبۇ پىشە (دأب وپيشه) ، ئە - پ . ئادەت ۋە قىلىق ؛ قىلىق ، ھۈنەر .

دەئبوخىسال (دأب و خصال) ، ئە . ئادەت ۋە خىسلەت ، قىلىق .

دەبۇر (دبور) ، ئە . غەرب شامىلى ، غەربتىن شەرققە سوقىدىغان شامال .

دەئبۇشىئار (دأب و شعار) ، ئە . ئادەت ۋە ھۈنەر ، خىسلەت ، قىلىق .

دەئبۇ فەن (دأب و فن) ، ئە . ئادەت ۋە ھۈنەر ، خىسلەت .

دەبىر (دبير) ، ئە . كاتىپ ، مىرزا ، قەلەمكەش ؛ ك . مېركۈرى يۈلتۈزى .

دەبىرىستان (دبيرستان) ، ئە - پ . يېزىش ئۆيى ؛ ك . مەكتەپ . ◇~ئەھلى (~اهلى) : مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى .

دەبىستان (دبستان) ، ئە - پ . ئەدەپ ئۆگىنىش ئۆيى ؛ ئوقۇش ئۆيى .

دەججال (دجال) ، ئە . ئالدامچى ، كاززاپ ؛ دىنىي رىۋايەت بويىچە ، زامان ئاخىر بولۇش ئالدىدا پەيدا بولىدىغان بىر ئالدامچى ، دەججال ؛ ك . ئىنساننىڭ دۈشمىنى .

دەخل (دخل) ، ئە . كىرىش ، سوقۇنۇش ، ئارىلىشىش ، مۇناسىۋەتتە بولۇش ، ئالاقە ؛ كىرىم ، تاپاۋەت . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : كىرمەك ، ئارىلاشماق ، سوقۇنماق . ◇~بەرمەك (~بيرماك) : سوقۇنماق ، كىرمەك .

دەخى (دخى) تېخى ، يەنە .

دەد (دد) ، پ . ياۋايى ھايۋان ، يىرتقۇچ .

دەدەك (ددك) دېدەك ، چۆرى ، قۇل ، ئايال .

دەدۇدام (ددودام) ، پ . ياۋايى ھايۋانلار ۋە ئۆي ھايۋانلىرى .

دەدۇۋەھش (ددو وحش) ، ئە - پ . بارلىق يىرتقۇچ ھايۋانلار .

دەر I (در) ، پ . ئىشىك .

دەر I (در) ، پ . سۆزلەرنىڭ بېشىغا قوشۇلۇپ ئورۇن كېلىش قوشۇمچىسىنىڭ رولىنى ئوينايدۇ . ◇~خاتىر (~خاطر) : كۆڭلىدە . ◇~ئاخىرەت (~آخرت) : ئاخىرەتتە . ◇~ھال (~حال) : شۇ ھالدا ، شۇ مىنۇتتا . ◇~رۇ (~رو) : شۇ ۋاقىتتا ، دەرھال .

دەرا (درا) ، پ . قوڭغۇراق .

دەراز (دراز) ، پ . ئۇزۇن ؛ ◇~نەفەس (~نفس) : ئۇزۇن نەپەس ؛ ك . ئەزمە ، گەپنى چايناپ ئۇزۇن سوزغۇچى . ◇~دەست (~دست) : قولى ئۇزۇن ، بەدۆلەت ، قۇدرەتلىك ، كۈچلۈك .

دەراھىم (دراهم) ، ئە . دىرھەم (درهم)نىڭ كۆپلۈكى : مەبلەغ ، تەڭگىلەر ، دەرەملەر .

دەرە (دره) ئىككى تاغنىڭ ئارىلىقىدىكى تار يول ، جىلغا ، غول ، تاغ ئېغىزى .

دەرەجات (درجات) ، ئە . دەرەجە (درجه)نىڭ كۆپلۈكى : دەرىجىلەر ، مەرتىۋىلەر ، پەلەمپەي-

داۋۇدىي (داۋدى) ، پ . بىر كويىنىڭ نامى .
داۋۇل (داۋول) بوران ، بوران - چاپقۇن .
داۋۇلغا (داۋلغا) ق . دۇئولغا ، قالپاق .
داۋۇلغە (داۋلغە) ق . دوڭزولغا .
داۋۇلى I (داۋى) ، ھ . چاقىرغۇچى ، دەۋەت قىلغۇچى ، مۇراجىئەت قىلغۇچى ، تەلەپ قىلغۇچى ، ھې - تىلىكۇچى .
داۋۇلى II (داۋى) ، ھ . سەۋەب ، باھا ، مۇددىئا ، ئېھتىياج ، تەلەپ .
داۋۇر (داۋر) ، ھ . دەۋر قىلغۇچى ، چۆرگىلىگۈچى ، ئايلانغۇچى : ئاسىت . ◇ ئىلمى ھىسابقا ~ (ئىلمى حىسابقە~) : ھېساب ئىلمى ھەققىدە .
داۋىرە (داۋىرە) ، ھ . تۆۋرۈك ، دوگىلەك ، ھالقا : چەمبەر سىزىق : مەيدان : چۆرە ، ئەترابى ، داۋىرە .
داۋىم (داۋىم) ، ھ . داۋاملىق ، ھەر ۋاقىت ، ھەمىشە ۋاقىت . ◇~ ۋاقىتلار (~ لاۋقات) : ھەرھەر ، ھەر زامان ، ھەرقانداق چاغ .
داۋىمەن (داۋىمەن) ق . داۋىم .
داۋىملىق (داۋىملىق) ، ھ . داۋىملىق ، داۋاملىق بولىدىغان .
داۋىيە (داۋىيە) ، ھ . مەيىل ، ئارزۇ ، غايە ، مۇددىئا : سەۋەب .
داۋىيەلىك (داۋىيەلىك) غايىلىك .
دائى (داى) ، پ . ئانا كوسىلاڭ ، كوسىلاڭ ئاتا .
دائىيە (داىيە) ، ھ . ئىسكىتانا ، سوت ئانىسى ، بالا باققۇچى ئايال .
دائىيەگىنە (داىيەكىنە) ، ھ - پ . ق . دايە .
دائىيكەر (داىيكەر) ، پ . كوسىلاڭ يالىغۇچى ، كوسىلاڭ بالىنى ئاتا قويۇرغۇچى .
دائىير (داىير) ، پ . ق . دائىر .
دائىرە (داىرە) ، پ . ق . دائىرە .
دەئ (دەئ) ، ھ . جاتالا ، غەرەك ئېتە ، قوي ، يول قوي ، دېگەن يۆنىرۈق ئۆقتۇمىدا ئىشلىتىلىدۇ .
دەئۋىگەر (دەئىيى) ، ھ . دەئۋا (دەوى) نىڭ كۆپلۈكى : دەۋالار .
دەب (ئەدەب) ئادەت ، قائىدە ، خۇي ، خىسلەت . ◇ ئەدەب~ى (ئەدەب دۇنيى) : ئەدەب - ئەخلاقچىلىق . ◇~ ئەدەبلەك (~ ئېتىبارلىق) : ئادەت قىلىماق ، ئادەتلەنمەك .
دەبىيە (ئەدەبىيە) ، ھ . شائىرلار ئۇرۇقلىرىدىن بىرى ؛ زەبىرەك .
دەباغ (ئەدەبىغ) ، ھ . كۆنچى ، تېرە پىشۇرغۇچى ، تېرە ئاشلىغۇچى ؛ ئوقيا ئوقىنىڭ ئۆتەملىكى ئۈچۈن كالا تېرىسىدىن قاپقا ئوخشاش تىكىلگەن بىر خىل كىيىم . قەدىمكى ھۇنلارنىڭ كىيىم - كېچەك ئىلىق شائىرلىرىنىڭ بىرىكا ئۇرۇقلىرىدىن بىرى .
دەباغى (ئەدەبىغى) ، ھ . كۆنچىلىك ، تېرە پىشىقلاش سانائىتى .
دەبدەبە (ئەدەبدەبە) ، ھ . تەنتەنە ، داغدۇغا ، ھەيۋەت ؛ پۇقىرى ئاۋاز ، داقا - دۇمباق ئاۋازى .

دەرداكى (درداكه) ، پ . ق . دەردا .
دەرد ئالۇد (درد آلود) ، پ . كېسەل ، دەردمەن ، دەردكە چۆمگەن ، قايغۇلۇق .
دەرد پەرۋەر (درد پرور) ، پ . ق . دەردئالۇد .
دەرد پەرۋەرد (درد پرورد) ، پ . دەرد ئىچىدە ئۆسكەن ، دەردكە ئۆچرىغان ، دەردمەن .
دەرد پەيۋەند (درد پيوند) ، پ . دەردكە دۇچار بولغان ، دەردلىك .
دەردمەند (درد مند) ، پ . دەردى بار ، قايغۇلۇق ، مۇڭلۇق ، كېسەل ، دەردمەن ، ئىشقى بار .
دەرد مەندانە (درد مندانه) ، پ . دەردكە پاتقان ، قايغۇغا چۆمگەن ، دەردمەنلەرچە ، دەردمەنگە ئوخشاش .
دەردمەندلىغ (درد مندليغ) قايغۇغا پاتقانلىق ، ئاشقىلىق .
دەردناك (دردناك) ، پ . دەردلىك ، قايغۇلۇق ، كېسەل ؛ ئىشق ئوتىدا قالغان .
دەردسەر (دردسر) ، پ . باش ئاغرىقى ، تەشۋىش ، قىينىچىلىق ، ئېغىرچىلىق .
دەردى ئىشتىياق (درد اشتياق) ، پ . سېغىنىش ئازابى ، سېغىنىش دەردى .
دەرراك (دراك) ، ئە . ئەقىللىق ، ئىدراكلىق ، پەملىك ، سەزگۈر ، هوشيار . ◇~ تەبئ (~ طبع) : زېهنى ئۆتكۈر .
دەرراكى (دراكه) ، پ . هوشيارلىق ، سەزگۈرلۈك ، ئىدراك . ◇قۇۋۋەتى~ (قوه~) چۈشىنىش قۇۋۋىتى .
دەرران (دران) ، پ . يىرتقۇچى ؛ يىرتقۇچ ، ۋەھشي ، ياۋۇز . ◇شىرى~ (شير~) : يىرتقۇچ شىر .
دەررە I (دره) ، ئە . دەررە (ئادەم ئۈرۈشقا ئىشلىتىلىدىغان دەستىلىك چەم پالاق) .
دەررە II (دره) ، پ . جىلغا ، تاغ ئېغىزى .
دەرز (درز) ، پ . يېرىق ، چاك ، دەز ؛ ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : يارماق ، دەز كەتكۈز - مەك . ◇~ ـ بەر~ (~بر~) : چاكمۇچاك ، بىر ـ بىرىگە يېقىن ، زىچ .
دەرزي (درزى) ، پ . تىككۈچى ، چاك تىككۈچى .
دەرزىلىق (درزى ليق) ق . دەرزىلىك .
دەرزىلىك (درزى ليك) تىككۈچىلىك ، چاك تىككۈچىلىك ، بېخىچىلىك .
دەرسگاه (درسگاه) ، ئە ـ پ . دەرسخانا ، دەرس بېرىلىدىغان جاي .
دەرك (درك) ، ئە . پەم ـ پاراسەت بىلەن تېپىش ، ئىدراك بىلەن سېزىش ، بىلىش . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : پەم ـ پاراسەت بىلەن تاپماق ، سەزمەك ، بىلمەك . ◇ ئەھلى~ (اهل~) : چۈشەنچىلىك كىشىلەر ، پاراسەت ئىگىلىرى .
دەركار (دركار) ، پ . ياراملىق ، كارغا كېلىدىغان ، كېرەكلىك ، زۆرۈر .
دەرگاه (دركاه) ، پ . ئىشىك ، بوسۇغا ؛ ئوردا ، قەسىر ، ساراي ؛ يۇقىرى مەرتىۋىلىك كىشىلەرنىڭ تۇرار جايى . ◇ ئالي~ (عالى~) : هەشەمەتلىك قەسىر ، مۇقەددەس جاي .

لەر . ◇رەفىئ~ (رەفيع~) ، رەفىئول~ (رفيع ال~) : يۈكسەك دەرىجىلەر ، يۇقىرى مەرتىۋىلەر .

دەرەجە (درجە) ، ئە . پەللە ، پەلەمپەي ، ئورۇن ، مەرتىۋە ، گىرادۇس .

دەرەخش (درخش) ، پ . پارقىراش ، پارلاش ، نۇر ؛ چاقماق ، چېقىن .

دەرەخشان (درخشان) ، پ . روشەن ، يالتىرايدىغان ، پارقىرايدىغان ، جۇلالىق ، پال - پۇل قىلىپ تۇرىدىغان ، پارلاق . ◇~بولماق (~بولماق) : پارقىرىماق ، پارلىماق .

دەرەخشەندە (درخشندە) ، پ . ق . دەرەخشان .

دەرەخشەندەلىق (درخشندەليق) پارلاقلىق ، پارقىراقلىق .

دەرەفش (درفش) ق . دىرەفش ،

دەرەفشان (درفشان) ، پ . ق . دەرەخشان .

دەرەك (دراك) تۇرۇق ، ھالەت ، مۇئامىلە ، مۇناسىۋەت ؛ خەۋەر .

دەرەندە (درندە) ، پ . ۋەھشي ، يىرتقۇچ ؛ يىرتقۇچ ھايۋان .

دەرەنگ (درنگ) ، پ . ئاستا ھەرىكەت قىلىش ، سۇسلۇق ؛ كېچىكىش ، ھايال بولۇش ؛ توختاش . ◇~قىلماق (~قىلماق) : ھايال بولماق ، كېچىكمەك ، توختىماق .

دەرەنگى (درنگى) كېچىكىش ، توختاش ، ھايال بولۇش . ◇~قىلماق (~قيلماق) : توختىماق .

دەربان (دربان) ، پ . دەرۋازىۋەن ، ئىشىك باقار ، دەرۋازا ساقچىسى . ◇~ى فەلەك (~فلك) : ئاسمان ساقچىسى ؛ ك . قۇياش .

دەربايىست (در بايست) ، پ . كېرەك ، لازىم ، زۆرۈر ؛ ئېھتىياجلىق ، مۇۋاپىق ، ماس . ◇~بولماق (~بولماق) : كېرەك بولماق ، لازىم بولماق ، مۇۋاپىق بولماق .

دەربەدەر (دربدر) ، پ . سەرگەردان ، ماكانسىز ؛ قەلەندەر ؛ بىكار تەلەپ ، لاغايلاپ يۈرگۈچى .

دەربەدەرلىق (دربدرليق) سەرگەردانلىق ، ماكانسىزلىق ؛ قەلەندەرلىك .

دەربەند (دربند) ، پ . دەرۋازا ، ئىشىك ئالدى ؛ دەرۋازا ئۆيى ، قەلئە ، تاغ ئېغىزى . ◇ قەلئە~ (قلعە~) : قەلئە دەرۋازىسى .

دەربەست (دربست) ، پ . ھەممە ، ھەممىسى ، پۈتۈنلەي ، تامامەن .

دەرج (درج) ، پ . بايان قىلىش ، قەيت قىلىش ، كىرگۈزۈش ، قوشۇش ، تىزىملاش ؛ يۆگەلگەن خەت ؛ مۇندەرىجە . ◇~قىلماق (~قيلماق) ، ~ئەتمەك (~ايتماك) : بايان قىلماق ، قەيت قىلماق ، تىزىملىماق ، قوشماق .

دەرخاست (درخواست) ، پ . ئىلتىماس ، تەلەپ ، ئۆتۈنۈش ؛ ◇~قىلماق (~قيلماق) : ئىلتىماس قىلماق ، سورىماق ، تەلەپ قىلماق .

دەرخۇر (درخور) ، پ . لايىق ، مۇناسىپ ، ئەرزىيدىغان ، يارايدىغان ؛ ماس ، مۇۋاپىق .

دەرخۇرد (درخورد) ، پ . ق . دەرخۇر .

دەردا (دردا) ، پ . دەردىمەي ! ئاھ دەرد ! ئەپسۇس ! دەرىخ .

دەرىغا (دريغا) ، پ . هەي ، ئېسىت ! ۋاي دەرىغا ! ئەپسۇس !

دەريا (دريا) ، پ . دېڭىز ، دەريا . ◇~ ئەتا (~عطا) : ك . ئالىي ھىممەت ، ئىنتايىن ھىممەتلىك ، مورۇۋۋەتلىك (ئەينى : دەريا بېغىشلىغۇچى) .

دەريابار (دريابار) ، پ . يامغۇر ، دېڭىز ساھىلى ، تاشقىن ، سەل ؛ چوڭ دېڭىز .

دەريادىل (دريادل) ، پ . كەڭ قورساق ، كۆڭلى ـ كۆكسى كەڭ ، مەرت ؛ ك . چوڭ ئالىم .

دەريازەدە (دريازده) ، پ . دېڭىز ھادىسىسىگە ئۇچرىغان ؛ ك . ئۇپرىغان ، كونىرىغان ، ئىشتىن چىققان .

دەريا سىتىز (دريا ستيز) ، پ . دېڭىزدەك قەھىرلىك ، دېڭىزدەك غەزەپلىك .

دەرياغىنە (درياغينه) كىچىك دەريا .

دەرياكەش (درياكش) ، پ . كېمىچى ؛ ك . ئىچەرمەن ، چوڭ قەدەھ بىلەن سۇمۇرگۈچى .

دەرياگەرد (درياكرد) ، پ . سۇ ئۈزگۈچى ، دەريا ـ دېڭىزلاردا يۈرگۈچى .

دەريا مايە (دريا مايه) ، پ . سەرمايىسى دېڭىز سۈيىدەك كۆپ ، قالتىس باي .

دەريانەۋال (دريانوال) ، پ . قولى ئوچۇق ، خەير ـ ئېھساننى ئايىماي قىلىدىغان ، ئىنتايىن سېخىي .

دەريۇزە (دريوزه) ، پ . تىلەمچىلىك ، گادايلىق ؛ تىلەمچى ، دىۋانە ، گاداي ، نامرات . ◇~ قىلماق (~قيلماق) ، ~ ئەتمەك (~ايتماك) : تىلىمەك ، ئىزدىمەك .

دەريۇزەنەماي (دريوزەنماي) ، پ . تىلەمچىلىك قىلغۇچى ، گاداي سۈپەت ، تىلەمچىگە ئوخشاش .

دەژەم (دژم) ق . دىژەم .

دەژەمۋار (دژم وار) ق . دىژەمۋار .

دەساتىن (دساتين) ، ئە . دەستان (دستان)نىڭ كۆپلۈكى : داستانلار .

دەساتىنى خاتىرنەۋاز (دساتين خاطر نواز) ، ئە ـ پ . يېقىملىق داستانلار .

دەست (دست) ، پ . قول ؛ قېتىم ، نۆۋەت ، مەرتە ، كەررە . ◇~ بەرمەك (~بيرماك) : يۈز بەرمەك ؛ مۇيەسسەر بولماق ، ئېرىشمەك ، ئىگە بولماق ؛ ئىش ئوڭدىن كەلمەك . ◇~ تاپماق (~تاپماق) : قولغا چۈشۈرمەك . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) : تۇتۇش قىلماق ، بېجىرمەك ، قول تىقماق ؛ ◇ چابۇك~ (چابك~) : چاققان ، ئەپچىل . ◇ چىيرە~ (چيره~) : باتۇر ، قۇدرەتلىك ؛ قولى ئۇزۇن .

دەستار (دستار) ، پ . سەللە ؛ ◇ ئاشۇفتە~ (آشفته~) : سەللىسى چۈۋۈلغان .

دەستارخان (دستارخوان) ، پ . داستىخان .

دەستارپىچ (دستارپيچ) ، پ . پادىشاھنىڭ كىيىم ـ كېچىكىگە مەسئۇل ئەمەلدار .

دەستاس (دست آس) ، پ . يارغۇنچاق .

دەستامۇز (دست آموز) ، پ . قولغا ئۆگىتىلگەن ، كۆندۈرۈلگەن ، رام قىلىنغان ؛ ئۆيدە بېقىلغان .

دەرگاھ (درکه) ق . دەرگاه .
دەرگاھنەشىن (درکەنشین) ، پ . قەسىردە ياشىغۇچى ؛ ك . پادىشاھ .
دەرگاھنەۋرەد (درکەنورە) ، پ . شاھەر ، قىشلاق كەزگۈچى ، ھەممە يەرنى ئايلانغۇچى .
دەرگىر (درکیر) قوبۇل قىلغۇچى ، ئۆزىگە ئالغۇچى ، ئور ۇنلىغۇچى ؛ مۇمكىن .
دەرمان (درمان) ، پ . كۈچ ، قۇۋۋەت ؛ دورا ، داۋا ، ئىلاج ، چارە . ◇~ گەتمەك (~ ايتماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : داۋالىماق ، ئىلاج قىلماق .
دەرمانده (درمانده) ، پ . قىيىن ئەھۋالدا قالغان ، تەڭلىكتە قالغان ، گاڭگىراپ قالغان ؛ نەس باسقان ، بىچارە . ◇~ بولماق (~ بولماق) ، ◇~ قالماق (~ قالماق) : قىيىن ئەھۋالدا ، تەڭلىكتە قالماق .
دەرماندەلىق (درماندەلیق) قىيىن ئەھۋال ، ئىلاجسىزلىق ، نېمە قىلىشنى بىلمەي قېلىش .
دەرمەھەل (درمحل) ، پ . شۇئاندا ، ئۆز ۋاقتىدا ، تېزدىن ، دەرھال .
دەرمىيان (درمیان) ، پ . ئوتتۇرىدا ، ئارىدا .
دەرھەم (درهم) ، پ . چېتىشقان ، چىرماشقان ، چېگىشلەشكەن ، توپلانغان ، ئارىلاشما ، ئېبجەش ؛ قالايمىقان . ◇~ ئۇرماق (~ اورماق) : توپلىماق . ◇~ گەتمەك (~ ايتماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : قوشماق ، ئارىلاشتۇرماق .
دەرھەملىق (درهم لیق) چىرماشلىق ؛ ئېبجەشلىك ، چىگەللىك .
دەرۇدىۋار (درو ديوار) ، پ . ئىشىك ۋە تام ، ھەممە تەرەپ .
دەرۇغەئ (درواقع) ، پ ـ ئە . راستى بىلەن ئېيتقاندا ، راستىنى ئېيتقاندا ؛ ئەمەلدە ، ئەسلىدە ، ھەقىقەتتە .
دەرۇزە (درویزه) ، پ . ق . دەر يۈزە .
دەرۇش (درویش) ، پ . دەرۋىش (تەسەۋۋۇپچىلىق يولىغا كىرىپ جاھان مەشەقىتلىرىدىن كەچكەن كىشى ، سوپى) ؛ دۇئانە .
دەرۇشانە (درویشانه) ، پ . دەرۋىشلەرچە ، دەرۋىشلەرگە ئوخشاش ، دەرۋىش مىجەز ، دەرۋىش-لەرگە ئاتاپ قىلىنغان ئاش .
دەرۇشۇەش (درویش وش) ، پ . دەرۋىشكە ئوخشاش ، دەرۋىش سۈپەت .
دەرىي I (دری) ، پ . جىلغىدىكى ، جىلغىغا مەنسۇپ ؛ تاغ ئارىسىدا ياشىغۇچى ، تاغ ئارىسىدا تۇرىدىغان .
دەرىي I (دری) ، پ . قەدىمىي پارس تىلى .
دەريچه (دریچه) ، پ . كىچىك ئىشىك ، ئىشىكچە ؛ دېرىزە ، پەنجىرە ، رۇجەك .
دەريغ (دریغ) ، پ . ئېچىنىش ، ئۆكۈنۈش ، رەت قىلىش ؛ ئاياش ؛ بېخىللىق ؛ ئېسىت ! ئەپسۇس ! ئەتتەك ! ◇~ بولماق (~ بولماق) : ئېچىنارلىق بولماق ، ئېچىنىشلىق بولماق . ◇~ تارتماق (~ تارتماق) : ئەپسۇسلانماق . ◇~ تۇتماق (~ توتماق) : ئايىماق ، كۆز قىيماسلىق .

(~اورماق) : ئىنتىلمەك ، تىرىشماق ، ھەرىكەت قىلماق .

دەستۇر I (دستور) ، ئە - پ . يوسۇن ، قائىدە ، ئادەت ، تەرتىپ - ئىنتىزام ، ئۇلگە ، ئۆرنەك ، نەمۇنە ، قانۇن ، نىزام .

دەستۇر II (دستور) ، پ . ۋەزىر ، ۋەزىرلىك ئەمىلى .

دەستۇرلۇغ (دستورلوغ) قوللانما ؛ يوسۇنلۇق .

دەستۇرۇلئەمەل (دستور العمل) ، ئە . ئىش - ئەمەل قائىدىسى .

دەستيار (دستيار) ، پ . ياردەمچى ، قولداش ، ھىمايىچى ، مۇرت .

دەشت (دشت) ، پ . چۆل ، دەشت ، سەھرا ، باياۋان ، تۈزلەك . ◇~تۇتماق (~توتماق) : چۆلدە تۇرماق . ◇~قەتئى (~قطعى) : دەشت كېزىش .

دەشتبان (دشت بان) ، پ . سەھرا كۆزەتچىسى ؛ زىرائەت باققۇچى ، قاراۋۇل ، قورۇقچى .

دەشتبانلىغ (دشتبانليغ) قورۇقچىلىق ، جېسەكچىلىك ، كۆزەتچىلىك .

دەشتپەيما (دشت پيما) ، پ . چۆل كەزگۈچى ، باياۋاندا يۈرگۈچى .

دەشترەۋ (دشت رو) ، پ . چۆل كەزگۈچى ، سەھرا ئايلانغۇچى ، باياۋاندا يۈرگۈچى .

دەشتنەۋەرد (دشت نورد) ، پ . چۆل كەزگۈچى ، باياۋانلارنى ئايلانغۇچى ، دەشتتە قالغان .

دەشنام (دشنام) ، پ . قاغاش ، سۆكۈش ، ئەيىپىنى بوينىغا قويۇپ ئۇيالدۇرۇش ؛ دەشنام . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) : دەشنام بەرمەك ، سۆكمەك .

دەشنە (دشنه) ، پ . خەنجەر . ◇~يەمەك (~ييماك) : خەنجەر يېمەك .

دەشنەئى خۇنرىز (دشنه خونريز) ، پ . قان تۆككۈچى خەنجەر ، قانلىق خەنجەر .

دەغا (دغا) ، پ . ئالدام ، ھىيلە ، ساختا ، ھەييارلىق ، ھىيلىگەرلىك ، يالغانچىلىق .

دەغاباز (دغاباز) ، پ . ئالدامچى ، ھىيلىگەر ، ساختىپەز ، يالغانچى .

دەغابازلىق (دغابازلىق) ئالدامچىلىق ، ھىيلىگەرلىك ، ساختىلىق ، يالغانچىلىق .

دەغەل (دغل) ، پ . مەككار ، ئالدامچى ، ساختىپەز ، ھىيلىگەر .

دەغەللىق (دغل ليق) مەككارلىق ، ھىيلىگەرلىك ، كۆز بويامچىلىق .

دەغەلۋەش (دغل وش) ، پ . مەككار سۈپەت ، ئالدامچىغا ئوخشايدىغان ؛ كۆز بويامچىلىق ، ساختا .

دەغدەغە I (دغدغه) ، پ . قورقۇنچ ، دەھشەت ، تىنچسىزلىق ، تەشۋىش .

دەغدەغە II (دغدغه) ، پ . مايىللىق ، خاھىش ، ئىستەك .

دەف (دف) ، پ . داپ .

دەفئ (دفع) ، ئە . قايتۇرۇش ، رەت قىلىش ، كەتكۈزۈش ، چېكىندۈرۈش . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~ئەتمەك (~ايتماك) ، ~قىلماق (~قيلماق) : قايتۇرماق ، رەت قىلماق ، چېكىندۈرمەك .

دەفاتىر (دفاتر) ، ئە . دەفتەر (دفتر)نىڭ كۆپلۈكى : دەپتەرلەر .

دەفائىن (دفائىن) ، ئە . دەفىنە (دفينه)نىڭ كۆپلۈكى : كۆمۈكلۈك خەزىنىلەر ، كۆمۈلگەن مال - دۇنيالار .

دەستان I (دستان) ، پ . ق . داستان .
دەستان II (دستان) ، پ . ھىيلە ، مىكىر ، نەيرەڭ ، قۇۋلۇق ، شۇملۇق ، ئالدام .
دەستانسەرا (دستانسرا) ق . داستانسەرا .
دەستانسەراي (دستانسراى) ق . داستانسەرا .
دەستاۋمز (دست آويز) ، پ . گۇۋاھنامە ، ھۆججەت ، ئاساس ؛ بانا ، سەۋەب ؛ ئۈسۈل ، چارە ؛ كىچىك تۆھپە ، ئازغىنە خىزمەت .
دەستە (دسته) ، پ . تۈتقا ، ساپ ، دەستە ؛ تۈتام ، توپ ، تىزىق ، دەستە (مىقدار) . ◇سىمگۈن~ (سيم كون~) : كۆمۈش ساپلىق .
دەست ئەفشان (دست افشان) ، پ . قول سىلكىش ، ۋاز كېچىش .
دەستەفشانلىغ (دست افشانليغ) ۋاز كېچىش ، قول سىلكىش ، مەردىن كېچىش .
دەست ئەنداز (دست انداز) ، پ . زالىم ، زومىگەر ، زورگەر ، باسقۇنچى .
دەست ئەندازلىق (دست اندازليق) زورلۇق ، زومىگەرلىك ، زالىملىق ، باسقۇنچىلىق ، تاجاۋۇز ، بۇلاڭچىلىق .
دەست بۇرد (دست برود) ، پ . توساتتىن ھۆجۇم قىلىش ، تۇيۇقسىز ھۆجۇم قىلىش ؛ تارتىۋېلىش ، بۇلىۋېلىش ؛ غالىب كېلىش .
دەست بوس (دست بوس) ، پ . قول ئۆپۈش ، قولغا سۆيۈش ؛ خىزمەتتە بولۇشقا تەييار . ◇~قىلماق (~قيلماق) : قول سۆيمەك .
دەستپاچە (دستپاچه) ، پ . ھودۇققان ، تەمتىرىگەن ، ئالاقزادە بولغان ، تىت ـ تىت بولغان .
دەستپىچ (دست پيچ) ، پ . مەھكەم تۇتۇش ، قاماپ تۇتۇش ، قولغا ئوراش ؛ سەۋەب ، بانا ، ۋاسىتە ، چارە ، ئاساس ، ھۆججەت ، ماتېرىيال . ◇~قىلماق (~قيلماق) : قولغا يۈگەمەك ، مەھكەم تۇتماق .
دەسترەس (دست رس) ، پ . قول يېتىش ، ئىمكانىيەت ، مۇمكىنچىلىك ، ئېرىشىش ئىمكانىيىتى ؛ كۈچ ، قۇۋۋەت . ◇~تاپماق (~تاپماق) : ئىمكانىيەت تاپماق ، يېتىشمەك .
دەسترەنج (دست رنج) ، پ . قول ئەمگىكى ، قول ئىشى ، قارا ئەمگەك ، مۇشەققەت .
دەستكار (دستكار) ، پ . ھۈنەر ـ سەنئەت ؛ ھۈنەرۋەن ئۇستا ؛ قولدا ياسىغان ، قول بىلەن ئىشلەپچىقارغان .
دەستگاھ (دستگاه) ، پ . ئەسۋاب ، قورال ـ جابدۇق ، ئۇسكۇنە ، قۇدرەت ، ئىقتىدار ؛ ھەشەمەت ، سۈلەت ؛ بايلىق ؛ مال ـ مۈلۈك .
دەستگىر (دستگير) ، پ . ياردەمچى ، قولداش ، قانات ئاستىغا ئالغۇچى ، قولغا ئېلىش ، قولغا چۈشۈرۈش . ◇~قىلماق (~قيلماق) : قولغا چۈشۈرمەك .
دەستگىرلىق (دستگيرليق) ياردەمچىلىك ، قولداشلىق ، ھامىچىلىق ؛ قولغا چۈشۈرۈش .
دەستمايە (دستمايه) ، پ . قولدا بار مال ، ئەسلىدە بار بولغان مال ـ مۈلۈك ، دەسمايە .
دەستۇپا (دست وپا) ، پ . قول ۋە ئاياغ ، قول ۋە پۇت ؛ قابىلىيەت ، ئىقتىدار . ◇~ئۇرماق

(~ قىلماق) : كۆرسەتمەك ، بىلدۈرمەك ، ئۇندىمەك .
دەلايىل (دلايل) ، پ . دەلىل (دليل)دىلىك كۆپلۈكى : دەلىللەر ، ھۆججەتلەر ، ئاساسلار .
دەلدەلاماق (دلدالاماق) ئاچچىقلاندىماق .
دەلق (دلق) ، پ . دەرۋىشلەردىلىك كىيىمى ، تون . ◇ **سارىغلىق~** (ساريق ليق~) : مەللەتون . ◇ **گەھلى~** (اهل~) : دەرۋىشلەر .
دەللالە (دلاله) ، ئە . خوتۇن ؛ ك . ھىيلە ـ مىكىرلىك ئايال .
دەللە (دله) ، ئە . ھەييار خوتۇن ، ھىيلىگەر ئايال . ◇~ **تۇلمۇھتالە** (~ المحتاله) : چۆچەكلەردە ئەسكىلىكتە داڭ چىقارغان خوتۇن .
دەلۇ (دلو) ، پ . سوغا ، ئاسما سوغا ، تۇلۇك ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىق ئىلمى بويىچە قۇياشنىڭ ھەربىر دائىرىسىدىكى 12 بۇرجنىڭ بىرى . كونا شەمسىيە كالېندارى بويىچە 11 ـ ئاي .
دەلىر (دلير) ، پ . يۈرەكلىك ، شىجائەتلىك ، دادىل ، قورقماس ، باتۇر .
دەلىرانە (دليرانه) ، پ . جەسۇرانە ، باتۇرلارچە ، دادىللىق بىلەن ، قورقماستىن .
دەلىك (دليك) تۆشۈك .
دەلىل (دليل) ، ئە . پاكىت ، ھۆججەت ، ئاساس ، يول باشلىغۇچى ، يولباشچى ، يېتەكچى . ◇~ **بولماق** (~ بولماق) : يول باشلىغۇچى بولماق ، باشلامچىلىق قىلماق .
دەلىل ئاۋۇر (دليل آور) ، ئە ـ پ . دەلىل كەلتۈرگۈچى ، ھۆججەت كۆرسەتكۈچى .
دەلىلۇللاھ (دليل الله) ، ئە . ئاللا ئەۋەتكەن يولباشلىغۇچى .
دەم I (دم) ، پ . ئان ، دەم ، ۋاقىت ، نەپەس . ◇~ **ئاچماق** (~ آچماق) : ئېغىز ئاچماق ، گەپ قىلماق . ◇~ **تاپماق** (~ تاپماق) : راھەت تاپماق ، جانلانماق ؛ ◇~ **ئۇرماق** (~ اورماق) : نەپەس ئالماق ، نەپەس چىقارماق ، گەپ قىلماق . ◇~ **يولى** (~ يولى) : نەپەس يولى ، كېكىرتەك .
دەم I (دم) ، پ . تۆمۈرچىنىڭ كۆرۈكى ، شامال ساندۇقى . ◇~ **گەتمەك** (~ ايتماك) : شامال بەرمەك ، كۆرۈك باسماق .
دەم II (دم) ، ئە . قان .
دەم IV (دم) ، پ . بىس .
دەمادەم (دمادم) ، پ . ئۈزلۈكسىز ، دەمۈدەم ، كەينى ـ كەينىدىن .
دەمار I (دمار) ، ئە . تارمار ، گۇمران ، گۇم قىلىش ، بىتچىت قىلىش ، ھالاك قىلىش .
دەمار II (دمار) ، پ . پەي ، سىڭىر ، تومۇر ؛ ئومۇرتقا .
دەمان (دمان) ، پ . ھۆركىرىگەن ، قورقۇنچلۇق . ◇~ **چەكمەك** (~ چيكماك) : ھۆركىرەمەك . ◇ **پىل~** (پيل دمان) : ھۆركىرىگەن پىل ، كۆيلىگەن پىل ، مەست پىل .
دەمەن (دمن) ، ئە . بۇرۇن ئاھالە ئولتۇرغان (كېيىن كۆچۈپ كەتكەن) جاي .
دەمبەدەم (دمبدم) ، پ . ھەردەم ، ھەر ۋاقىت ، ئارقا ـ ئارقىدىن ، ئۈزلۈكسىز .
دەمساز (دمساز) ، پ . ھەمدەم ، ئۇلپەت ، دوست ، سىرداش ، يېقىن ؛ سۆھبەتداش .

يىن (دفاين) ، پ . دەفائىن .
ە (دفعه) ، گ . قېتىم ، نۆۋەت ، مەرتە .
ئات (دفعات) ، گ . دەفئە (دفعه) نىڭ كۆپلۈكى : قېتىملار .
ئە ـ دەفئە (دفعه دفعه) ، گ . قايتا ـ قايتا ، بىرنەچچە قېتىم ، كەينى ـ كەينىدىن .
ەك (دفک) ، پ . نىشان ، قارا ، مۆلچەر ؛ داپ .
تەر (دفتر) ، گ . كىتاب ، يازمىلار توپلىمى ، تۇپلەنگەن قەغەزلەر ، دەپتەر ، جىلىت ، تۇم .
تەردار (دفتردار) ، پ . دەپتەر تۇتقۇچى ، كاتىپ ، ھېسابانچى .
ىن (دفن) ، گ . كۆمۈش ، ئۆلۈكنى كۆمۈش . ◇ ~ گەتمەك (~ ايتماك) : كۆممەك ، يەرلىككە قويماق .
ئى ئازار (دفع آزار) ، گ . ئازارنى قايتۇرۇش . ◇ ~ گەيلەمەك (~ ايلاماك) : ئازارنى قايتۇرماق .
ئى گەتەش (دفع عطش) ، گ . تەشنالىقنى بېسىش .
ئى جۇنۇن (دفع جنون) ، گ . مەۋدايىلىقنى تۇگىتىش .
ئى مەلال (دفع ملال) ، گ . مالاللىقنى تۇگىتىش ، تىنچىتىش .
ىنە (دفينه) ، گ . كۆمۈلگەن خەزىنە ، كۆمۈپ قويۇلغان پۇل ـ بايلىق .
ائىق (دقائق) ق . دەقايىق .
ايىق (دقايق) ، گ . «دەقىقە (دقيقه)» نىڭ كۆپلۈكى : مىنۇتلار ؛ ئىنچىكە مەزمۇنلار ، نازۇك مەنىلەر ؛ تەپسىلات . ◇ ھۇنەر ~ ى (ھنر ~ ى) : ھۇنەرنىڭ نازۇك تەرەپلىرى .
ىقاق (دقاق) ، گ . تۇگمەنچى ، ئۇن سودىگىرى ؛ ك . ئىنچىكىلىك بىلەن ئىش قىلغۇچى ، نازۇك پەم كىشى ، چوڭقۇر ئويلاپ ئىش ئېلىپ بارغۇچى .
يىق (دقيق) ، گ . ئىنچىكە ، نازۇك ، چوڭقۇر مەنىلىك ؛ ◇ ~ تەگەقغۇللۇغ (~ تعقل لوغ) : ئىنچىكە چۈشەنچىلىك ، چوڭقۇر چۈشەنچىلىك ، ئۆتكۈر زېھنىلىك . ◇ نۇكتەگى ~ (نكته دقيق) : نازۇك سۆز .
ىقە (دقيقه) ، گ . مىنۇت .
كاكىن (دكاكين) ، گ . دۇككان (دكان) نىڭ كۆپلۈكى : دۇكانلار .
لال (دلال) ، گ . ئىش باشقۇرغۇچى ، ئىككى تەرەپ ئوتتۇرىسىدىكى ئىشلارنى يۈرۈشتۈرگۈچى ؛ قىلىق ، غەمزە ، ناز ـ كەرەشمە ، كۆز ئوينىتىش ، قاش ئېتىش .
لقى پەشمىنە (دلق پشمينه) ، گ ـ پ . يۇڭ تون ، جەندە .
لقى خىزرۇەش (دلق خضروش) ، گ ـ پ . كۆك تون .
لەك (دلك) ، گ . ئۇۋۇلاش ، تۇتۇپ قويۇش .
لاك (دلاک) ، گ . ھاممامدا (مۇنچىدا) كىشىلەرنىڭ ئۇچىسىنى تۇتۇپ قويىدىغان ئادەم ، ئۇچا تۇتقۇچى ، ئۇچا يۇغۇچى .
لەت (دلالت) ، پ . باشلاش ، كۆرسىتىش ، يولغا سېلىش ؛ ئۇندەش . ◇ ~ قىلماق

دەھشەت (دەشت) ، ئە . قورقۇش ، ئۇركۈش ، چۆچۈپ كېتىش ، قورقۇنچ ، تېررورلۇق .
دەھشەت ئەنگىز (دەشت انگيز) ، ئە ـ پ . قورقۇنچلۇق ، مۇدھىش ، قورقۇنچ پەيدا قىلغۇچى .
دەھلىز (دەليز) ، پ . دالان ، ئارىلىق ، دەھلىز ، كاردور .
دەھىيەك (دەيک) ، پ . گوندىن بىر ؛ ئۆشرە .
دەۋ (دو) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «يۈگۈرگۈچى ، چاپقۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇تىز~ (تيز دو) : يۈگۈرۈك ، تېز يۈگۈرگۈچى .
دەئۋا (دعوى ، دعوا) ، ئە . دەۋا ، شىكايەت ، گەرز ؛ مۇنازىرە ، تالاش ؛ تەشەببۇس ، دەۋەت .
دەۋاك (دواة) ، ئە . دورا ، كېسەلگە قىلىنىدىغان گىلاج ، سەۋەب ، داۋا .
دەۋات (دوات) ، ئە . دۆۋەت ، سىياھ قۇتىسى ، سىيادان .
دەۋاج (دواج) ، پ . يوپۇق ، يېپىنچا ؛ پاختىلىق تون ؛ گۇرۇن ـ كۆرپە .
دەۋاجۇ (دواجو) ، ئە ـ پ . داۋالىغۇچى ؛ داۋا گىزدىگۈچى .
دەئۋادار (دعوادار) ، ئە ـ پ . دەۋاگەر .
دەۋان (دوان) ، پ . يۈگۈرگۈچى ، چاپقۇر ، يۈگۈرۈپ ماڭغان . ◇چەرخى ئەخزەر~ (چرخ اخضر~) : چاپقۇر كۆك ئاسمان .
دەۋانگ (دوانك) «سەددى ئىسكەندەرى» داستانىدا تەسۋىرلەنگەن يەتتە دەريانىڭ بىرى .
دەۋاۋىن (دواوين) ، ئە . دىۋان (ديوان) نىڭ كۆپلۈكى : دىۋانلار ، شېئىر توپلاملىرى .
دەۋائىي (دواعى) ، ئە . داۋى (داعى) نىڭ كۆپلۈكى : تەكلىپ قىلغۇچىلار ، ئۈندىگۈچىلەر ، چاقىرغۇچىلار .
دەۋائىر (دوائر) ، ئە . «دائىرە (دائرە)» نىڭ كۆپلۈكى : ق . دائىرە .
دەۋايىر (دوایر) ، ق . دەۋائىر .
دەۋە (دوه) تۆگە .
دەئۋەت (دعوت) ، ئە . چاقىرىق ، مۇراجىئەت ، ئۈندەش ؛ تەكلىپ .
دەۋەران (دوران) ، ئە . ئايلىنىش ، چۆرگىلەش ، پىرقىراش ، دەۋر قىلىش .
دەۋەيات (دويات) ، ئە . دەۋات (دوات) نىڭ كۆپلۈكى : دۆۋەتلەر .
دەۋر (دور) ، ئە . ئايلانما ، دائىرە ؛ ئايلىنىش ، چۆرگىلەش ، چۆرىدەش ؛ زامان ، ۋاقىت ؛ قەۋەت .
◇~ ئاياغى (دور اياغى) : ئولتۇرۇشتىكى ئىچىش نۆۋىتى . ◇~ تاپماق (~ تاپماق) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : ئايلانماق ، چۆرگىلىمەك ، دەۋر قىلماق .
دەئۋايى شەرئىي (دعوا شرعى) ، ئە . شەرىئەت يولى بىلەن دەۋا قىلىش .
دەۋران (دوران) ، پ . زامان ، ۋاقىت ، دەۋر ، دەۋرلەر . ◇~ تاشى (~ تاشى) : ك . دۇنيا تەشۋىشلىرى ، دەۋرلەر مۇشەققىتى . ◇~ ئۇيى (~ اويى) : ك . دۇنيا ، ئالەم . ◇~ ئۇر ـ ماق (~ اورماق) : دەۋر سۈرمەك .
دەۋرانگەرد (دوران كرد) ، پ . دەۋرلەر كۆچۈرگۈچى .
دەۋرانى ھۆسن (دوران حسن) ، پ . گۈزەللىك دەۋرى .

مەسلىھەتچى (مەسلىھەت) ـ ھ. مەسلىھەت ـ توغىچىلىق ـ دوستلۇق ـ سىرداشلىق ـ ھەمزەمەت ـ ئىلگە ـ

مەسئۇد (مەسئۇد) ـ پ ـ ئە. ئاۋارا ـ ئىشسىز (گەپ) : سوغ مەنىسى ـ

مەسئۇلىيەت (مەسئۇلىيەت) ئاۋارا گەپ قىلىش ـ سوغ مەنىسىدە ـ

مەسگەر (مەسكەر) ـ پ ـ مەسخ : مەسخ ئىسىق ـ

مەسخىرە (مەسخىرە) ـ پ ـ ئوچكەن ـ چىققان ـ كۆزەڭگەن ـ

مەسىھ ئىسا (مەسىھى) ـ ئە ـ پ ـ ئىسا مەسىھى ـ ئىسا مەسى (مەسىي رۇبايەت ئىسا مەسى ئۆلۈپكەن تەرىقىدىرىدۇ ـ ھېلىدۇ) ـ

مەسئۇلىيەت (مەسئۇلىيەت) ـ ئە ـ پەسلەش ـ رەزىللەش ـ پەسكىنلەش ـ

مەسئۇلىيەت (مەسئۇلىيەت) ـ ئە ـ مەسئۇل (مەسئۇل)لۇق كۆپلۈكى : مەسئۇلار : ئالاھىدە ئالقىلار ـ

مەسئۇلىيەت (مەسئۇلىيەت) ـ پ ـ چىتى ـ

مەسئۇلىيەت (مەسئۇلىيەت) ـ پ ـ مەرسىلەرنى چىتى : ئىسا ئىسرىللەرنى باكى مىسىرلىق ئۇستۇپكى چىتىسىدىن قىسمى (كېنىگورسى) : چىشلەرنى ئوچىسكى مەرسىلەر جايى ـ

مەسئۇلىيەت (مەسئۇلىيەت) ـ پ ـ مەچىرسىز مەزمىنلەن مەرچىسكى ھالەت ـ كۆڭۈلسىز ـ مەيۇسلۇق ـ مەسىي چىشلەرنى ـ ھەق ئاغىنى ئىلىپ ئالالماسلىق ـ ◇~ قىلماق (~قىلىق) : كۆڭۈل قالدۇرۇ ـ مەيۇس قىلىق ـ

مەسئۇلىيەت (مەسئۇلىيەت) ـ پ ـ سىر مەرسىنى كۆچىلەك بىلەن مىنۇتلىق ئوچۇن ئاز مىقداردا پۇل بېرىش : كۆچىلىسكىنى ئاز مىقداردا تويلاتماق پۇل : خىراجىنى كۆچىلەك ئاز چىچىلىدىغان كىچىك جۇزئە : كىرىشە ئالىق ـ

مەسىي (مەسىي) ـ ئە ـ مەي ـ رەزىل ـ مەسكى ـ ئوسال ـ يارسىز ـ ◇چەرخى~ (چەرخ~) : رەزىل يىلتىز ـ ئامەرت چىلەك ـ

مەسىھ (مەسىھ) ـ پ ـ ئوچۇن (10) ـ

مەسئۇلىيەت (مەسئۇلىيەت) ـ ئە ـ مەسئۇل (مەسئۇل)لۇق كۆپلۈكى : مەسئۇلار ـ دالالار ـ

مەسئۇلىيەت (مەسئۇلىيەت) ـ پ ـ ئىپىز ـ ئۆشۈك ـ

مەسئۇلىيەت (مەسئۇلىيەت) ـ پ ـ ئىپىز ـ مەرۋازا ـ قاشانلاق ئىشسكى ـ چىگرادىن كىرىش جايى ـ

مەسئۇلىيەت (مەسئۇلىيەت) ـ ق ـ مەسئۇلىيەت

مەسئۇلىيەت (مەسئۇلىيەت) ـ ئە ـ زامان ـ دەۋر ـ جاھان ـ دۇنيا ـ ئالەم ـ مەسئۇلىيەت ـ مەقسەت ـ ◇~ ئەھلى (~ئەھلى) : مەلق ـ كىشىلەر ـ ئادەملەر ـ ئىنسانلار ـ ◇~ باقى (~باقى) : دۇنيا ـ ئالەم ـ مەسئۇلىيەت ـ ◇~ زالى (~زالى) : دۇنيا ـ ئالەم ـ

مەسئۇلىيەت ئەۋرەت (مەسئۇلىيەت ئەۋرەت) ـ پ ـ دۇنيا كەزگۈچى ـ سەياھ ـ

مەسئۇلىيەتچى (مەسئۇلىيەتچى) ـ ئە ـ مەنسىز ـ ئۇۋاسىز ـ زامانۋى ـ مودېرنىزمچى ـ

مەسئۇلىيەتچى (مەسئۇلىيەتچى) ـ ئە ـ پ ـ پەسكەش دۇنيا ـ

مەسئۇلىيەت (مەسئۇلىيەت) مىڭ (1000) ـ

دەییار (دیار) ، ئە . تۇرغۇچى ، ياشىغۇچى ، ئاھالە ، ئۆي ئىگىسى .
دەپسەمەك (دیپساماك) دەسسىمەك ، ئاياغ ئاستى قىلماق ، دەسسەپ تۇرماق .
دەپمەك (دیپماك) تەپمەك .
دەگە سەن (دیکاسین) دېگەيسەن ، دېگىن .
دەگۈل (دیکول) ئەمەس .
دەگۈنچە (دیگونچە) ق . دېگىنىچە .
دەگىن (دیکین) «- غىچە/ - گىچە/ - قىچە/ - كىچە/» قوشۇمچىسىنىڭ رولىدا كېلىدۇ .
◇ئول يەرگە~ (اول بیرکا~) : ئۇ يەرگىچە .
دەگىنچە (دیکین چە) «- غىچە/ - گىچە/ - قىچە/ - كىچە/» قوشۇمچىسىنىڭ رولىدا كېلىدۇ .
دەلى (دیلی) ق . دەيلىك .
دەمان (دیمان) دېمەيمەن .
دەيلىك (دییلیك) دەيلى ، ئېيتايلۇق .
دەيالمان (دی آلمان) دېيەلمەيمەن .
دەمەمەك (دیماماک) دېمەسلىك ، ئېيتماسلىق .
دوبۇل (دوبول) ، ق . داۋۇلغا .
دوبۇلغا (دوبولغا) ق . داۋۇلغا .
دوستدار (دوستدار) ، پ . دوست تۇتقۇچى ؛ دوست ، يار ، سۆيىدىغان ، ياخشى كۆرىدىغان .
دوست گانى (دوستکانی) ، پ . ئولتۇرۇشتا ئۆزىنىڭ نۆۋىتىدىكى مەينى مۇھەببەت ۋە ئىخلاس بىلەن باشقا بىر كىشىگە تەقدىم قىلىش ، خۇش كەتتى قىلىش ، مەي تۇتۇش ؛ تەقدىم قىلىنغان قەدەھ . ◇~تۇتماق (~توتماق) : دوستلۇق يۈزىسىدىن تۇتۇلغان قەدەھ . دوستلۇق قەدىھى تۇتماق .
دوش I (دوش) ، پ . مۇرە ، يەلكە . ◇~ - بەر~ (~بر~) : مۇرىنى مۇرىگە تىرەپ ، يانمۇيان .
دوش I (دوش) ، پ . ئۆتكەن كېچە .
دوشبەدوش (دوش بەدوش) ، پ . يانمۇيان ، مۇرىنى مۇرىگە تىرەپ .
دولاب (دولاب) ، پ . قۇدۇقتىن سۇ چىقىرىدىغان چاق ، چاقپەلەك .
دولاشماق (دولاشماق) تولاشماق ، يۆگىشىپ قالماق ، چىگىشلىشىپ قالماق ، ئورىلىپ قالماق .
دولبۇغە (دولبوغە) ق . دوۋۇلغە .
دولتۇ (دولتو) سىرتلان (بۆرىگە ئوخشاش بىر خىل يىرتقۇچ ھايۋان)
دونات (دونات) تۆت ياشلىق ئات .
دوۋۇلغا (دولغا) ئۇرۇشتا تىغ ۋە ئوق ئۆتمەسلىكى ئۈچۈن كىيىلىدىغان مېتال باش كىيىم ، تۆمۈر قالپاق ، دوۋۇلغا .
دۇ (دو) ، پ . ئىككى (2) . ◇~بەيت (~بيت) ، دۇبەيتى (دوبيتى) : «رۇبائىي»نىڭ

دەۋرە (دورە) ، پ . ئايلانما ، داىرە .
دەۋرەلى پەرگار (دورەپركار) ، پ . ئايلانما ، داىرە .
دەۋرى پەرگار (دور پركار) ، ئ - پ . سىركول ھالقىسى ، ئايلانما سىزىق .
دەۋرى تەسەلسۇل (دور تسلسل) ، ئ - پ . ئۇزلۇكسىز ئايلىنىش ، زەنجىر ھالقىلىرىدەك ئۇلىنىپ كەتكەن ئايلىنىش ؛ زەنجىرە باغلانغان .
دەۋرى سىپىھر (دور سپهر) ، ئ - پ . ك . تەقدىر (ئەينى : ئاسمانىنىڭ ئايلىنىشى) .
دەۋرى فەلەك (دور فلك) ، ئ - پ . ئاسمانىنىڭ ئايلىنىشى ؛ ك . تەقدىر .
دەۋرى قەمەر (دور قمر) ، ئ - پ . ئاينىڭ ئايلىنىشى ، ئاي گەردىشى .
دەۋرى مۇخالىف (دور مخالف) ، ئ - پ . تەتۈر ئايلانغۇچى ، تەتۈر ئايلىنىش .
دەۋرى مۇستەئجىل (دور مستعجل) ، ئ - پ . تېز ئايلانغۇچى ؛ ك . دۇنيا .
دەۋلەت (دولت) ، ئ . دۆلەت ؛ ھۆكۈمەت ، بايلىق ، پۇل ، مال - مۈلۈك ، بەخت ، سائادەت ؛ ئامەت .
دەۋلەتخاھ (دولتخواه) ، ئ - پ . سادىق كىشى ، ياخشى نىيەتتىكى كىشى ؛ سادىق .
دەۋلەتخاھانە (دولت خواهانه) ، ئ - پ . سادىقانە ، سادىقلىق بىلەن ، ياخشى نىيەتتە .
دەۋلەتخاھلىق (دولتخواهليق) تىلەكداشلىق ، سادىقلىق .
دەۋلەت سەراى (دولت سرا) ، ئ - پ . پادىشاھ قەسىرى .
دەۋلەتسەراي (دولت سراي) ق . دەۋلەتسەرا .
دەۋۋاج (دواج) ق . دەۋاج
دەۋۋار (دوار) ، ئ - پ . دەۋر قىلغۇچى ، ئايلانغۇچى ، چۆرگىلىگۈچى ؛ ك . جاھان كەزگۈچى ، سەرگەردان ، دەرۋىش . ◇ گۈنبەزى~ (كنبذ دوار ، چەرخى~) : ك . ئاسمان - پەلەك .
دەۋۋارلىغ (دوارليغ) ئايلىنىش ، چۆرگىلەش ؛ ك . سەرگەردانلىق ، دەرۋىشلىك ، جاھانكەشتىلىك .
دەي (دى) ، پ . قىش پەسلى ، قىشنىڭ قەھرىستان سوغۇق چاغلىرى ؛ قاتتىق سوغۇق . ◇~ شىددەتى (~شدتى) : قىشنىڭ قاتتىق سوغۇقى .
دەياجىر (دياجير) ، ئ . دەيجۇر (ديجور) نىڭ كۆپلۈكى : قاراڭغۇلۇقلار ، كېچىلەر .
دەيجۇر (ديجور) ، ئ . قاراڭغۇ ، كېچە ، زۇلمەت ، قاراڭغۇلۇق . ◇ شامى~ (شامى~) : قاپقاراڭغۇ كېچە .
دەير (دير) ، ئ . بۇتخانا ؛ مەيخانا ، قاۋاقخانا ؛ بۇ دۇنيا . ◇ ئەھلى~ (اهل دير) : بۇتخانا ئەھلى ؛ مەيخانا ئەھلى . ◇~ پىرى (~پيرى) ، پىرى~ (پير~) : مەيخانا ئىگىسى .
دەيرى فەنا (دير فنا) ، ئ - پ . گۈمران بولىدىغان دۇنيا ؛ ك . (سوفىيلىقتا) فانى بولغانلار (ئۆزىنى يوقاتقانلار) دۇنياسى .
دەيرى مەكر (دير مكر) ، ئ - پ . ھىيلە - مىكىر دەيرى (دۇنيا) .
دەيرى مىھەن (دير محن) ، ئ - پ . جاپا - مۇشەققەت دەيرى (دۇنيا) .
دەين (دين) ، ئ . قەرز ؛ بۇرچ . ◇ ئەدايى~ (ادای~) : قەرزنى تۆلەش ؛ بۇرچنى ئادا قىلىش .

دۇرەخشەندە (درخشنده) ، پ . پارلاق ، پارقىراق ، يالتىراق ، نۇرلۇق ، جۇلالىق ، پال - پۇل قىلىپ تۇرىدىغان . ◇مىھرى~ (مهر~) : پارلاق قۇياش ، نۇر چېچىپ تۇرغان كۈن . ◇~ فولاد (~ فولاد) : پارقىرايدىغان پولات .

دۇرەخشەندەلىق (درخشندەلیق) پارلاقلىق ، پارقىراقلىق .

دۇرەر (درر) ، ئە . دۇر (در) نىڭ كۆپلۈكى : دۇرلار ، مەرۋايىتلار ، ئونچىلەر . ◇~ ساچماق (~ ساچماق) : دۇرلار چاچماق ؛ ك . ئاجايىپ سۆزلىمەك .

دۇرەر بار (دربار) دۇرلار چاچقۇچى ، مەرۋايىت چاچقۇچى ؛ ك . قىممەتلىك ، نازۇك ۋە نەپىس سۆزلەرنى قىلغۇچى شائىر .

دۇرەفشان (در فشان) ، ئە - پ . مەرۋايىت چاچقۇچى ، دۇر سەپكۈچى ؛ ك . گۈزەل سۆزلىگۈچى ، ئاجايىپ شېئىرلارنى يازغۇچى .

دۇرەفشانلىغ (درافشانلیغ) دۇر چېچىش ، مەرۋايىت سېپىش ؛ ك . گۈزەل سۆزلەش ، ئېسىل شېئىرلارنى يېزىش ؛ شائىرانىلىق .

دۇر ئەندىش (دوراندیش) ، پ . ئۇزاقنى ئويلىغۇچى ، يىراقنى كۆزلىگۈچى ؛ چوڭقۇر ئويلىغۇچى .

دۇرئەندىشلىك (دوراندیشلیك) ئۇزاقنى ئويلاش ، چوڭقۇر مۇلاھىزە .

دۇرەنگ (دورنگ) ، پ . ئىككى خىل ، ئىككى رەڭ ؛ تۇتامى يوق ، ئىككى يۈزلىمچى ، ساختا ، ئاغزى ھەسەل ، ئىچى زەھەر .

دۇرباتماق (دورباتماق) ئۇرۇپ چاقماق ، زەخمىلەندۈرمەك ، تارمار قىلماق .

دۇربار (دربار) ، ئە - پ . دۇر ياغدۇرغۇچى ، قىممەتلىك ۋە مەنىلىك سۆزلەرنى قىلغۇچى ، گۈزەل سۆزلىگۈچى . ◇~ لەفز (~ لفظ) : مەنىلىك سۆزلەر ، شېئىرىي سۆزلەر .

دۇرباش (دورباش) ، پ . نېرى تۇر ، قاچ ، چەتكە چىقىق ، چەتتە تۇر ، پوش - پوش . ◇~ ئەيلەمەك (~ ایلاماک) : قاچۇرماق ، چەتلەشتۈرمەك ، يىراقلاشتۇرماق .

دۇربىين (دوربین) ، پ . ئۇزاقنى كۆرگۈچى ، يىراق كەلگۈسىگە ئەقلى يەتكۈچى .

دۇرپاش (درپاش) ، ئە - پ . مەرۋايىت چاچقۇچى ، دۇر چاچقۇچى ؛ ك . قىممەتلىك سۆزلەرنى ئېيتقۇچى ، گەپكە چېچەن ؛ ياش تۆككۈچى ، كۆزى ياشلىق .

دۇرج (درج) ، ئە . گۆھەر قۇتىسى ، زىننەت بۇيۇملىرى قۇتىسى .

دۇرجى دەقايىق (درج دقایق) ، ئە - پ . گۈزەل سۆزلەر خەزىنىسى ، ئېسىل سۆزلەر يىغىندىسى .

دۇرجى لەئىل (درج لعل) ، ئە - پ . ياقۇت قۇتىسى ، ئېغىز ؛ يېزىش ئۇسۇلى .

دۇرد (درد) ، پ . دۇغ ، ساقىندا . ◇بادەسى (بادەسى) : مەي دۇغى .

دۇرد ئاشام (درد آشام) ، پ . مەي دۇغىنى ئىچكۈچى .

دۇردان (دردان) ، ئە - پ . دۇر قۇتىسى ، مەرۋايىت ساقلىنىدىغان قۇتا .

دۇردانە (دردانه) ، پ . ئونچە دانىسى ، مەرۋايىت ، ئونچە .

دۇردى جام (درد جام) ، پ . قەدەھتە قالغان مەي ساقىندىسى . ◇~ جامىن سۈمۈرمەك (~ جامین سومورماک) : قەدەھتە قالغان مەي ساقىندىسىنى سۈمۈرمەك ؛ ك . ئىجادىيەتتە

پارسچە نامى . ◇~ئاشامە (~آشامە) : ئىككى قەۋەتلىك .
دۇئا (دعا) ، ئە . دۇئا ، ئاللاھقا يالۋۇرۇپ ئۆزى ياكى باشقىلار ئۈچۈن تىلەك تىلەش ؛ ئىبادەت ياكى ئىلتىجا يۈزىسىدىن ئوقۇلغان ئايەت ياكى مۇناجات ، تىلەكداشلىق .
دۇئائ (دعاء) ، ئە . ق . دۇئا .
دۇئاگۇ (دعاكو) ، پ . ق . دۇئاگۇي .
دۇئاگۇي (دعاكوى) ، پ . دۇئا قىلغۇچى ، تىلەكداشلىق بىلدۈرگۈچى .
دۇبدۇرۇن (دوبدورون) دۇپۇرلىگەن تاۋۇش ، دۇكۇرلىگەن ئاۋاز .
دۇبۇر (دبر) ، پ . ئادەمنىڭ ئارقا تەرىپى ، كاسا ، ساغرا ؛ ئارقا پىشاپ ئېغىزى .
دۇپتۇلماق (دوبتولماق) دەسسەمەك ، چەيلىمەك ، ئايىغ ئاستى قىلماق ، دەپسەندە قىلماق .
دۇتا (دوتا) ، پ . ق . دۇتاھ .
دۇتاھ (دوتاه) ، پ . ئىككى قاتلانغان ، پۈكۈلگەن ، ئېگىلگەن ، ئېگمەك ؛ مۇكچەيگەن . ◇ قەددى~ (قد~) : مۇكچەيگەن قەد .
دۇچار (دچار) ، پ . ئۇچراش ، يولۇقۇش ، دۇچ كېلىش . ◇~بولماق (~بولماق) ، ~ئولماق (~اولماق) : يولۇقماق ، دۇچ كەلمەك ، دۇچار بولماق .
دۇخان (دخان) ، ئە . تۈتۈن ، دۈت ، ئىس .
دۇختەر (دختر) ، پ . قىز ، قىزچاق .
دۇخۇل (دخول) ، ئە . كىرىش ، داخىل بولۇش ، قاتنىشىش ، قوشۇلۇش . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : كىرمەك .
دۇخۇلىيە (دخوليه) ، ئە . يول بېجى ، شەھەرگە كىرىش بېجى ، قەلئە بېجى ؛ بىرەر يېغىلىش ئورنىغا كىرىش ئۈچۈن تۆلىنىدىغان پۇل .
دۇد (دود) ، پ . ئىس ، تۈتۈن ، دۈت ؛ تۈتەك . ◇تۈن~ى (تون~) : تۈن قاراڭغۇلۇقى .
دۇد ئالۇد (دود آلود) ، پ . تۈتۈن چىقىدىغان ، ئىس ئارىلاش ، دۈتلۈق . ◇ئاھى~ (آه~) : دۈتلۈق ئاھ .
دۇداغ (دوداغ) لەۋ ، كالپۇك .
دۇداق (دوداق) ق . دۇداغ .
دۇدانگ (دودانك) ، پ . ئىككى ھەسسە ، ئىككى ئۇلۇش .
دۇدە (دوده) ، پ . كۆيە ، قۇرۇم ، كۆگە ؛ ئىس ؛ چىراغنىڭ ئىسى ؛ سىياھنىڭ قارىسى .
دۇدمان (دودمان) ، پ . ئائىلە ، ئۇرۇق ، خانىدانلىق .
دۇدى ئاھ (دود آه) ، پ . ئوتلۇق ئاھ ، ئەلەملىك دەم ، ئاچچىق ئاھ ئۇرۇش .
دۇر I (دور) ، پ . («ئۇ» تاۋۇشى ئۇزۇن سوزۇق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ) . يىراق ، ئۇزاق . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) : يىراقلاشتۇرماق ، ئۇزاقلاشتۇرماق .
دۇر II (در) ، پ . ق . دۇر .
دۇرەخش (درخش) دەرەخش .
دۇرەخشان (درخشان) ق . دەرەخشان .

دۇرۇد I (درود) ، ئە . دۇرۇت ، ماختاش ؛ دۇئا ، ياخشىلىق تىلەش .
دۇرۇدەراز (دورو دراز) ، پ . ئۇزۇن ، ئۇزۇنغا سوزۇلغان .
دۇرۇر (دورور) ، «دۇر» قوشۇمچىسىنىڭ بىر شەكلى .
دۇرۇس (دروس) ، ئە . دەرس (درس)نىڭ كۆپلۈكى : ساۋاقلار .
دۇرۇست (درست) ، پ . دۇرۇس ، توغرا ، ياخشى ، ساق ، ساغلام ، مۇناسىپ ، لايىق .
◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : مۇناسىپ كۆرمەك ، لايىق تاپماق ، توغرا قىلماق .
دۇرۇستلۇق (دوروستلوق) دۇرۇسلۇق ، ياخشىلىق .
دۇرۇشت (درشت) ، پ . يوغان ، يىرىك ؛ قوپال ؛ قاتتىق ، تولۇق .
دۇرۇشتخوي (درشت خوى) ، پ . قوپال مۇئامىلىلىك ، قوپال قىلىقلىق .
دورۇشتكوي (درشت كوى) ، پ . قوپال سۆزلۈك ، گەپنى قوپال ، تولۇق .
دۇش (دوش) ، پ . دۇمبە ، ئۇچا ، ئارقا .
دۇشاب (دوشاب) ، پ . شىرنە ، قىيام ، ئۇزۇم شىرنىسى .
دۇشەش (دوشش) ، پ . نەرد (شاھماتقا ئوخشاش بىر خىل ئويۇن) ؛ ئويۇنىنىڭ مات ھالىتى .
دۇشىزە (دوشيزه) ، پ . قىز . ◇غەيب~ سەدىن نىقاب ئالماق (غيب~ سيدين نقاب آلماق) : ك . غايىبتىن خەۋەر تاپماق .
دۇشۋار (دشوار) ، پ . قىيىن ، ئېغىر ، مۇشكۈل ، خەتەرلىك . ◇~ دىن~ (~ دين~) : ئىنتايىن قىيىن ، بەك مۇشكۈل ؛ ◇~ ئولماق (~ اولماق) : قىيىن بولماق .
دۇشۋار پەسەند (دشوار پسند) جاپاكەش ، مۇشكۈلاتچى .
دۇك (دوک) يىك .
دۇكتەراش (دوك تراش) ، پ . يىكچى ، يىك قىرغۇچى .
دۇكتەراشلىك (دوك تراشليك) يىكچىلىك .
دۇگانە (دوكانه) قوش ، قوشماق ، جۈپ ، ئورتاق .
دۇلاب I (دولاب) ، ئە . ئىشكاپ ؛ ساندۇق .
دۇلاب I (دولاب) ، پ . قۇدۇقتىن سۇ چىقىرىدىغان چاق ؛ بۇل .
دۇمار (دمار) ق . دەمار .
دۇموئ (دموع) ، ئە . دەمئ (دمع)نىڭ كۆپلۈكى : كۆز ياشلىرى . ◇لالەگۇن~ (لاله گون~) : لالىدەك قىزىل (قانلىق) كۆز يېشى .
دۇن (دون) ، پ . پەس ، رەزىل . ◇~ سىفەت (~ صفت) : پەس تەبىئەت ، ئەخلاقسىز ، پەس كۆڭۈل .
دۇنان (دونان) ، پ . «دۇن (دون)»نىڭ كۆپلۈكى : پەسلەر ، پەسكەشلەر ، ناكەسلەر .
دۇنبال (دنبال) ، پ . ق . دۇنبالە (دنباله) .
دۇنبالە (دنباله) ، پ . ئارقا تەرەپ ، ساغرا ، كاسا ؛ قۇيرۇق ، ساپ ، دەستە ، تۈتقا ؛ ئەگىشىش . ◇~ ئى كەلام (~ كلام) : خاتىمە ، ئاخىرقى سۆز .
دۇنپەرۋەر (دون پرور) ، پ . پەس كىشىلەرنى يېتىشتۈرگۈچى ؛ پەسكەشلەرنىڭ ھامىيسى .

بىر كىمنى ئەگىشىپ ماڭماق ، بىر كىمنىڭ خاھىشى بويىچە ئىش قىلماق .

دۇرەكەش (درەكش) ، پ . ق . دۇردنوش .

دۇردنوش (دردنوش) ، پ . شارابنىڭ دۇغىنى ئىچكۈچى ، ئىچەرمەن ، مەيخور ؛ ك . ئىجادە .

يەتتە مۇرىتلىق قىلىش ، مەلۇم مەشھۇر كىشىنىڭ كەينىدىن مېڭىش .

دۇرر (در) ، ئە . دۇر ، مەرۋايىت ، ئۇنچە ، گۆھەر ؛ قىممەتلىك سۆز ، مەزمۇنلۇق سۆز .

دۇررات (درات) ، ئە . دۇرر (در) نىڭ كۆپلۈكى : دۇرلار ، مەرۋايىتلار .

دۇرراج (دراج) ، ئە . كەكلىك تۇرىدىكى بىر خىل قۇش .

دۇررۇتتاج (در التاج) ، ئە - پ . تاجغا تاقالغان دۇر ، تاج دۇرى ؛ ك . ئالى پۇكسەك .

دۇررى ئەدەن (در عدن) ، ئە - پ . ئەدەن مەرۋايىتى . ق . ئەدەن .

دۇررى ئەشك (دراشك) ، ئە - پ . ك . كۆز يېشى ، ياش مۇنچاقلىرى .

دۇررى خۇشاب (در خوشاب) ، ئە - پ . جۇلالىق مەرۋايىت ، پارقىراق دۇر ، تازا مەرۋايىت .

دۇررى زات (درزات) ، ئە - پ . ئەسلىي نەسەب ، چىن نەسەب .

دۇررى سەمىن (در ثمين) ، ئە - پ . قىممەت باھا ئۇنچە .

دۇررى سىراب (در سيراب) ، ئە - پ . تازا مەرۋايىت .

دۇررى شاھۋار (در شاهوار) ، ئە - پ . ئالى ئەلا مەرۋايىت ، يىرىك مەرۋايىت .

دۇررى شەبەفروز (درشب افروز) ، ئە - پ . كېچىنى يورۇتىدىغان مەرۋايىت .

دۇررى شەبچەراغ (درشب چراغ) ، ئە - پ . كېچىنى يورۇتىدىغان چىراغدەك نۇرلۇق مەرۋايىت .

دۇررى غەلتان (در غلطان) ، ئە - پ . يىرىك يۇمىلاق مەرۋايىت ؛ كۆز يېشى .

دۇررى لايەنزۇر (در لاينظر) ، ئە - پ . تەڭداشسىز ئېسىل گۆھەر ، ئىنتايىن تازا مەرۋايىت .

دۇررى مەقال (در مقال) ، ئە - پ . سۆز مەرۋايىتى ؛ سۆزلەش قابىلىيىتى .

دۇررى مەكنۇن (در مكنون) ، ئە - پ . ئېسىل دۇر ، يوشۇرۇلغان (ياخشى ساقلانغان) مەرۋايىت ، ئۇنچە .

دۇررى مەئنا (در معنى) ، ئە - پ . مەنە ئۇنچىسى ، چوڭقۇر مەنە .

دۇررى مەنزۇم (در منظوم) ، ئە - پ . شېئىر ئۇنچىسى ، نەزم تىزمىسى .

دۇررى كىرامىي (در كرامى) ، ئە - پ . قىممەتلىك دۇر ؛ ك . سۆيۈملۈك يار ، گۈزەل .

دۇررى ناب (درناب) ، ئە - پ . تىنىق دۇر ؛ ك . قىممەتلىك سۆز .

دۇررى يەتىم (در يتيم) ، ئە - پ . بىر سەدەپنىڭ ئىچىدە يېتىلگەن يىرىك دانلىق مەرۋايىت ؛ ك . قىممەتلىك سۆز ، چوڭقۇر مەنىلىك سۆز ، مۇھىم سۆز .

دۇررى يەكتا (دريكتا) ، ئە - پ . ق . دۇررى يەكدانە .

دۇررى يەكدانە (دريكدانه) ، ئە - پ . تەڭدىشى يوق مەرۋايىت ، ئالى تازا مەرۋايىت ؛ يىرىك مەرۋايىت .

دۇرفىشان (درفشان) ، پ . ق . دۇرەفشان .

دۇرلۇق (درلوق) مەرۋايىتلىق ، دۇرلۇق ، ئۇنچىلىك .

دىدەگى گىريان (دىدە گريان) ، پ . يىغلاغلىغۇ كۆز .
دىدەگى گىبرەت (دىدە عبرەت) ، گ ـ پ . گىبرەت كۆزى .
دىدبان (دىدبان) ، پ . ساقچى ، پايلاقچى ، قاراۋۇل ، پاسىبان ، نازارەتچى ، كۆزەتچى .
دىر (دير) ، پ . كىچىككەن ، بۇرۇنقى ، ئۆتكەنكى ، ئۆتمۈشتىكى . ◇ ~ تۆتماق (~ توتماق) : ئۇزاققا سوزۇلماق .
دىرغ (درغ) ، گ . ساۋۇت ، زىرىھ .
دىرا (درا) ، پ . ق . دەرا .
دىرايەت (درايت) ، گ . ئاقىل ، چۈشەنچە ، تونۇش ، بىلىم ، خەۋەردارلىق ، تالانت ، ئەقىل ـ پاراسەت .
دىرەفش I (درفش) ، پ . ئۇچ بۇرجەكلىك زىننەتلىك بايراق ، بايراق .
دىرەفش I (درفش) ، پ . بىگىز .
دىرەفش II (درفش) ، پ . پارقىراق ، پارلاق ؛ نۇر ؛ چاقماق ، چېقىن .
دىرەفشى كاۋىيانى (درفش كاويانى) ، پ . قەدىمكى ئىران پادىشاھلىرىدىن زاھاكقا قارشى خەلق قوزغىلىڭى ئۈيۈشتۇرغان ئىسفاھانلىق مەشھۇر تۆمۈرچى كاۋەنىڭ كۆن بايرىقى (بۇ بايراق كۆن پەرتۇقتىن ياسالغان) .
دىرەم (درم) ، پ . پۇل ، كۈمۈش تەڭگە .
دىرەمپاش (درم پاش) ، پ . تەڭگە چاچقۇچى ، سېخى .
دىرەمپاشلىق (درم پاشليق) ، تەڭگە چېچىش ، سېخىيلىق .
دىرەمسىز (درمسيز) ، پۇلسىز ، كەمبەغەل ، نامرات . ◇ ~ ئەل (~ ايل) : نامراتلار .
دىرەنگ (درنك) ، پ . ق . دەرەنگ .
دىرنا تەلالا (درناتلالا) قوشاقلاردىكى بىر تۇرلۈك نەقرات .
دىرھەم (درهم) ق . دىرەم .
دىز (دز) ، پ . قورغان ، قەلئە . ◇ ئاھەنىن ~ (ئاھنين ~) : پولات قورغان ، مۇستەھكەم قورغان .
دىزۇ (دژ) ، پ . ق . دىز .
دىزۇم (دژم) ، پ . گاڭگىراپ قالغان ؛ پاچاقلانغان ؛ سۈلغۇن خاراب ، غەمكىن ؛ ئېزىلگەن ، يانچىلغان ؛ غەزەپلىك ، قەھرىلىك . ◇ ~ قىلماق (~ قيلماق) : ئەزمەك ؛ ك . خاراب قىلماق .
دىزۇمۇار (دژموار) ، پ . خار ھالەتتىكى ، خارلارچە ، غەمكىن ھالدا ، سۈلغۇن قىياپەتتە ، قايغۇلۇق .
دىسار (دثار) سۆز بىرىكمىسىدە «مول ، باي ، كۆپ ، تولۇق» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇ بۇقەلەمۇن ~ (بوقلمون ~) ؛ ك . تۇراقسىز ، ئۆزگىرىشچان ، ۋاپاسىز . ◇ فەساھەت ~ (فصاحت ~) : گۈزەل سۆزلەر بىلەن تولغان ، چىرايلىق ۋە ئورۇنلۇق سۆزلەر بىلەن تولغان .
دىشۇار (دشوار) ق . دۇشۇار .

دۇنخسسال (دون خصال) ، پ - ئە . پەس تەبىئەت ، پەسكەش .
دۇنلىق (دونلیق) پەسلىك ، رەزىللىك ، پەسكەشلىك .
دۇنۇ (دنو) ق . دۇنۇۋ
دۇنۇۋ (دنو) ، پ . پەسلىك ، رەزىللىك ، شەرمەندىلىك .
دۇنيا گۇزىن (دنيا كذين) ، پ . بايلىققا ھېرىس ، دۇنياپەرەس .
دۇنيالىغ (دنياليغ) بايلىق ، دۇنيا ، مالَ - ئەشيا .
دۇنياۋە مافىھا (دنيا و ما فيها) ، ئە . دۇنيا ھەم ئۇنىڭدىكى نەرسە ۋە ھادىسىلەر .
دۇنيائى دۇن (دنيا دون) ، ئە - پ . پەسكەش دۇنيا .
دۇنيەۋي (دنيوى) ، ئە . ق . دۇنياۋى (دنياوى) .
دۇھۇر (دھور) ، ئە . دەھر (دھر) نىڭ كۆپلۈكى : زامانلار ، دەۋرلەر .
دۇۋاج (دواج) ق . دەۋاج .
دۇۋۇاج (دواج) ق . دەۋاج (دواج) .
دۇيۇن (ديون) ، ئە . دەين (دين) نىڭ كۆپلۈكى : قەرزلەر ، بۇرۇچلار .
دۇبە (دوبه) دۇۋە .
دۇرمەمەك (دورماماك) پىتىرساق .
دۇشمەن (دشمن) ، پ . دۇشمەن . ◇~تۇتماق (~توتماق) : دۇشمەن كۆرمەك ، دۇشمەن ھېسابلىماق .
دۇشمەنانە (دشمنانه) ، پ . دۇشمەنلەرچە ، دۇشمەنلىك بىلەن .
دۇكۇلدەمەك (دوكولداماك) دوكۇلدىماق .
دۇلبەرچىن (دلبرجين) تەخت .
دۇلمەك (دولمك) سەكسەنپۇت .
دىدار (ديدار) ، پ . كۆرۈشۈش ، ئۇچرىشىش ؛ كۆرۈش ؛ يوقلاش ، زىيارەت ؛ يۈز ، قىياپەت ، دىدار . ◇~كۆرمەك (~كورماك) : بىر كىم بىلەن كۆرۈشمەك .
دىبەق (ديبق) ، پ . ق . دىبا .
دىبايى گۇلرەك (ديبا كل رنك) ، پ . ھال رەڭلىك ، نەپىس ، يىپەك رەخت .
دىبايى چىنىي (ديبا چينى) ، پ . چىندا توقۇلغان نەپىس يىپەك رەخت .
دىباچە (ديباچه) ، كىتابلارنىڭ ئالتۇن ھەل ۋە نەپىس نەقىشلەر بىلەن بېزەلگەن بىرىنچى بېتى ؛ توپلامنىڭ بېشىدىكى كىرىش سۆز ، مۇقەددىمە .
دىبا (ديبا) ، پ . نەپىس نەقىشلەر بىلەن توقۇلغان يىپەك رەخت .
دىدە (ديده) ، پ . كۆز . ◇~ياپماق (~ياپماق) : كۆز يۇمماق .
دىدەئى بىخاب (ديده بى خواب) ، پ . ئۇيقۇسىز كۆز .
دىدەئى پۇرخۇن (ديده پرخون) ، پ . قانغا تولغان كۆز .
دىدەئى جەھانبىن (ديده جهان بين) ، پ . جاھاننى كۆرگۈچى كۆز ، ئۆتكۈر كۆز .
دىدەئى خۇنبار (ديده خونبار) ، پ . قان ياش تۆكىدىغان كۆز .
دىدەئى رەۋشەن (ديده روشن) ، پ . روشەن كۆز .

دىلئەفكار (دل افكار) ، پ . ھەددىدىن زىيادە خاپىچىلىق تارتقان ، كۆڭلى پەرىشان ، كۆپ رىيازەت چەككەن ، يۈرىكى زىدە ، دىلى سۆنۈق ، يۈرىكى مەجرۇھ .
دىلەفكار (دل افكار) ، پ . ق . دىل ئەفكار (دل افكار) .
دىلەفكارلىغ (دل افكارليغ) دىلخەستىلىك ، كۆڭۈل ئارامسىزلىقى ، دىل ژەيرانچىلىقى .
دىلبەر (دلبر) ، پ . كۆڭۈلنى تارتقۇچى ؛ ك . مەھبۇب ، سۆيۈملۈك يار ، گۈزەل .
دىلبەرلىق (دلبرليق) گۈماقلىق ، مەھبۇبلۇق .
دىلبەستە (دلبسته) بىراۋغا دىلى باغلانغان ، بىراۋنى ياخشى كۆرۈپ قالغان ، مەپتۇن بولغان ، ئاشىق بولغان .
دىلبەستەلىق (دلبستەليق) بىراۋغا كۆڭۈل باغلىغانلىق ، كۆيۈپ قالغانلىق ، ئاشىقلىق .
دىلبەند (دلبند) ، پ . بىراۋغا كۆڭلى باغلانغان ، دىل باغلىغان ، كۆيگەن ، ئاشىق ، كۆيدۈرگۈچى ، دىلنى ئەسىر قىلغۇچى ، سۆيگەن يار ؛ ك . پەرزەنت .
دىلبەندلىق (دلبندليق) دىلنى باغلىغۇچىلىق ، كۆڭۈلنى ئۈتۈۋالغانلىق ، دىلنى تارتقۇچىلىق ، شىرىن سۆزلۈك ، خۇش مۇئامىلىلىك ، گۈماقلىق ؛ ك . پەرزەنتلىك .
دىلپەزىر (دلپذير) ، پ . كۆڭۈلگە ياقىدىغان ، يېقىملىق ، گۈماق ؛ مۇناسىپ ، لايىق .
◇～بولماق (～بولماق) : كۆڭۈلگە ياقماق ؛ يېقىملىق بولماق . ◇～تەبئىلىق (～طبعليق) : خۇش تەبئىتلىك ، خۇش مۇئامىلىلىك .
دىلپىسەند (دلپسند) ، پ . كۆڭۈلگە ياقىدىغان ، يېقىملىق ، يارايدىغان .
دىلتەنگ (دلتنك) ، پ . غەمكىن ، قايغۇلۇق ، سىقىلغان ؛ جىمغۇر . ◇～گولماق (～اولماق) : غەمكىن بولماق ، قايغۇرماق ، سىقىلماق ، ئازاب تارتماق .
دىلجو (دلجو) ، پ . كۆڭۈلنى ئالىدىغان ، دىلغا ئارام بېرىدىغان ، كۆڭۈلنى ئاۋۇندۇرىدىغان ، ئەركىلەتكۈچى ؛ كۆڭۈل سورىغۇچى . كۆڭلى تارتقان ، تىلىگەن ، ئارزۇ قىلغان ، جەلپ قىلارلىق ، كۆڭۈلنى ئوۋلىغۇچى ، ئۆزىگە تارتارلىق ، گۈزەل .
دىلجوي (دلجوى) ، پ . ق . دىلجو .
دىلجويلۇق (دلجويلوق) كۆڭۈلنى ئاۋۇندۇرۇش ، كۆڭۈل سوراش .
دىلچە (دىلچه) پاناھ جاي ، يوشۇرۇنىدىغان ئورۇن ، ئورەك .
دىلخاھ (دلخواه) ، پ . كۆڭۈل خالىغان ، كۆڭۈلگەن ، چەندىكى ؛ كۆڭۈل تارتقان ؛ يېقىملىق .
دىلخاھۇەش (دلخواەوش) ، پ . كۆڭۈلدىكىدەك ، كۆڭىكىنىدەك ، چەندىكىدەك .
دىلخەراش (دلخراش) ، پ . يۈرەكنى تىرناىدىغان ، دىلنى ئەزگۈچى ، قايغۇغا سالغۇچى ، قۇلاقنا ياقمايدىغان (سادا) .
دىلخەستە (دلخسته) ، پ . دىلى ئېزىلگەن ، يۈرىكى زەخمدە ، دىلى ژەيران .
دىلخۇش (دلخوش) ، پ . كۆڭلى شاد ، خۇشال ؛ خۇرسەن ؛ رازى . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) : سۆيۈندۇرمەك ، خۇشال قىلماق ، شادلاندۇرماق ؛ رازى قىلماق .
دىلخۇن (دلخون) ، پ . باغرى قان ؛ ك . قاتتىق ئەلەم تارتقان ، كۆڭلى قاتتىق ئازار يېگەن .
دىلدار (دلدار) ، پ . دىلغا ئارام بېرىدىغان ، كۆڭۈلنى ئاۋۇندۇرىدىغان ؛ كۆڭۈللۈك ، سۆيۈملۈك ، مەھبۇب ، يار . ◇～مۇساھىب (～مصاحب) : كۆڭۈلنى ئاۋۇندۇرىدىغان ؛ سۆھبەتداش .

ناق (دقاق) ، ئە . دەققى (دقيق)نىڭ كۆپلۈكى : ئىنچىكىلىكلەر ، نازۇكلۇقلار ؛ ك . چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەر .

قەت (دقت) ، ئە . ئېتىبار قىلىش ، ئىنچىكىلەپ قاراش ، ھەزەر قىلىش ؛ ئىنچىكىلىك ، نازۇكلۇق .

قەتلىق (دقت ليق) نازۇك ۋە ئىنچىكە مەنىلىك ، چوڭقۇر چۈشەنچىلىك ، ئەستايىدىللىق .

كلە (دكله) ق . دىكلەي .

كلەي (دكلەى) جىلمىتكە ، يەڭسىز كىيىم ، قىسقا يەڭلىك كىيىم .

ىگ (ديک) ، پ . قازان ؛ داڭقان .

گەر (ديگر) ، پ . بۆلەك ، باشقا ، ئىككىنچى بىر ، ئۆزگە ؛ «نامازدىگەر»نىڭ قىسقارتىلمىسى .

گەر بار (ديكر بار) ، پ . يەنە بىر قېتىم ، كېيىن نۆۋەت .

گەر بارە (ديكر بارە) ، پ . ق . دىگەر بار .

گەرگۈن (ديكركون) ، پ . باشقىچە ، ئۆزگىچە ، باشقا رەڭدىكى . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماک) ، ~ قىلماق (~قيلماق) : ئۆزگەرتمەك ، باشقىچە رەڭگە كىرگۈزمەك .

ىل ئارا ، دىلارا (دل آرا) ، پ . كۆڭۈلنى بېزىگۈچى ، دىل بېزىكى ؛ ك . سۆيۈملۈك يار .

ىلارالىق (دل آراليق) گۈزەللىك ؛ دىل بېزىكلىك .

ىل ئارام ، دىلارام (دل آرام) ، پ . كۆڭۈلنى تىنچلاندۇرغۇچى ، يۈرەككە ئارام بېغىشلىغۇچى ؛ ك . سۆيۈملۈك يار .

ىل ئازار ، دىلازار (دل آزار) ، پ . كۆڭۈلنى رەنجىتكۈچى ، دىلغا ئازار بەرگۈچى ، رەھىمسىز ، تاش يۈرەك ؛ ك . سۆيگەن يار .

ىلازۇردە (دل آزرده) ، پ . كۆڭلى ئازار يېگەن ، دىلى رەنجىگەن ، قەلبى تىرنالغان ، قايغۇلۇق .

ىل ئاساي ، دىلاساي (دل آساي) ، پ . يېقىملىق ، كۆڭۈلگە تەسەللى بېرىدىغان ؛ مەپتۇن قىلارلىق . ◇~ سۆز (~سوز) : يېقىملىق سۆز .

ىل ئاشۇب ، دىلاشوب (دل آشوب) ، پ . كۆڭۈلنى پاراكەندە قىلىدىغان ، كۆڭۈلنى غەش قىلىدىغان ، تىنچلىقنى بۇزغۇچى .

ىل ئاگاھ (دل آگاه) ، پ . سەزگۈر ، ھوشيار ؛ يىراقنى كۆرەر ، نەزەر دائىرىسى كەڭ .

لاۋەر (دلاور) ، پ . يۈرەكلىك ، باتۇر ، قەھرىمان ، پالۋان .

لاۋەرلىق (دلاورليق) باتۇرلۇق ، قەھرىمانلىق ، پالۋانلىق .

لاۋىز (دلاويز) ، پ . كۆڭۈلنى ئۆزىگە بەنت قىلغۇچى ، دىلنى باغلىۋالغۇچى ؛ سۆيۈملۈك ، ئوماق . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماک) : كۆڭۈلنى ئۆزىگە بەنت قىلماق ، كۆڭۈلنى ئەسىر قىلماق .

لەفروز (دل افروز) ق . دىل ئەفروز .

لئەفروز (دل افروز) ، پ . دىلنى يورۇتقۇچى ، كۆڭۈلنى ئاچقۇچى ، مەپتۇن قىلغۇچى .

لەفگار (دل افگار) ق . دىل ئەفگار .

خۇشال بولماق ، شادلانماق .

دىلكۇشاي (دلكشاى) ، پ . ق . دىلكۇشا .

دىلگىر (دلگير) ، پ . رەنجىگەن ، خاپىلىققا گىرىپتار بولغان ؛ تىت - تىت بولغان ، بوغۇلغان .

دىلمۇردە (دل مردە) ، پ . كۆڭلى ئۆلۈك ، ئارزۇ - ھەۋىسى قالمىغان ، بوشاشقان ، ھەپسىلىسىز ، چۈشكۈن .

دىلنەۋاز (دلنواز) ، پ . كۆڭۈلنى ئوۋلىغۇچى ، دىلنى ئۆزىگە ئەسىر قىلغۇچى ، مۇلايىم ، كىشىنىڭ دەردىگە يېتىدىغان ؛ سۆيۈملۈك يار .

دىلنەۋازلىغ (دلنوازليغ) كۆڭۈلنى ئاۋۇندۇرۇش ، كۆڭلىنى ئېلىش .

دىلىر (دلير) ، ق . دەلىر .

دىلىرانە (دليرانە) ق . دەلىرانە .

دىماغ (دماغ) ، ئە . دەم (دم)نىڭ كۆپلۈكى : قانلار .

دىمار (دمار) ق . دەمار .

دىماغ (دماغ) ، ئە . بۇرۇن ؛ مېڭە ؛ ئەقىل - پاراسەت ؛ مىجەز ، خاراكتېر ، تەبىئەت ، كەيپىيات ، روھىي ھالەت ، قابىلىيەت ، مەغرۇرلۇق . ◇~ ئۆيى (~اويى) : مېڭە قەپىزى . ◇~ى فۇلاد (~فولاد) : ك . قەيسەر ، تەرسا . ◇خۇش~ بولماق (خوش~ بولماق) : شادلانماق ، كەيپى چاغ بولماق . ◇~قىزىتماق (قيزتماق) : شادلاندۇرماق ، خۇش كەيپ قىلماق . ◇~قىزىق بولماق (~قيزيق بولماق) : شاد بولماق . ◇ئۇلۇغ~ (اولوغ~) : دىمىقى ئۇستۇن ، ھاكاۋۇر .

دىم كۆرمەك (ديم كورماك) ، پارات قىلماق ، قوشۇننى كۆزدىن كەچۈرۈپ سانىنى ئالماق .

دىن (دين) ، ئە . ئېتىقاد .

دىنار (دينار) ، ئە . تىللا ، ئالتۇن ، ئاقچا ، پۇل .

دىنەمەك (دينامك) سىنىماق ، سىناق قىلماق ، تەمىنى تېتىماق .

دىھلىز (دهليز) ، ئە . ق . دەھلىز .

دىھنىشىن (دەنشين) ، پ . يېزىدا ياشايدىغان ، يېزىلىق .

دىۋ (ديو) ، پ . چۆچەكلەردە دېيىلىدىغان ئىنتايىن زور ، كۈچلۈك ۋە قورقۇنچلۇق بىر خىل مەخلۇق ، دىۋە .

دىۋار (ديوار) ، پ . تام ، سېپىل ؛ قاشا .

دىۋان (ديوان) ، ئە . ھۆكۈمەت يىغىنى ۋە شۇ يىغىن بولىدىغان ئورۇن ، دۆلەت مەھكىمىسى ؛ ئىگىلىك مالىيە ئورگىنى ۋە ئۇنىڭ باشلىقى ؛ باش كاتىپ ، كاتىپ ، دەپتەر تۇتقۇچى ؛ توپلام ، شېئىرلار توپلىمى ؛ قاموس ، كاتتا لۇغەت . ◇~ئولتۇرماق (~اولتورماق) : دىۋانغا رىياسەتچىلىك قىلماق .

دىۋانە (ديوانه) ، پ . سەۋدايى ، ئەقلىدىن ئازغان ، ھوشىنى يوقاتقان .

دىۋانە شىئار (ديوانه شعار) ، ئە - پ . سەۋدايى مىجەز ، سەۋدايى سۈپەت .

دىۋانە كىردار (ديوانه كردار) ، پ . سەۋدايى مىجەز .

دارلىغ (دلدارليغ) مەھبۇبلۇق ؛ كۆڭۈل ئېلىش .
دوز (دلدوز) ، پ . كۆڭۈلنى ئازابلايدىغان ، قىينايدىغان .
رەبا (دلربا) ، پ . كۆڭۈلنى مەپتۇن قىلغۇچى ، جەزبىلىك ، سۆيۈملۈك ، دىلنى سۆيۈندۈرگۈچى ، كۆڭۈلنى شادلىققا چۆمدۈرگۈچى ؛ دىلنى رام قىلغۇچى ، سۆيۈملۈك ، ئاشىنا ، مەشۇق ، گۈزەل يار .
رەبالىق (دلربالىق) كۆڭۈلنى مەپتۇن قىلىش ، ئوماقلىق ، مەھبۇبلۇق .
رەبايەندە (دلربايندە) ، پ . كۆڭۈلنى ئالغۇچى ، كۆڭۈلنى مەپتۇن قىلغۇچى ، دىلنى رام قىلغۇچى .
رەبايەندەلىق (دلربايندەلىق) دىلنى رام قىلىش ، كۆڭۈلنى مەپتۇن قىلىش .
لرىش (دلريش) ، پ . دىلى يارا ، ئېغىر قايغۇ چەككەن ، دىلى ۋەيران .
لرىشلىك (دلريش ليك) كۆڭلى سۇنۇقلۇق ، دىلى يارىلىق ، ئېغىر قايغۇ چەككەنلىك .
لاۋەرىي (دلاورى) ، پ . قەھرىمانلىق ، جاسارەت ، باتۇرلۇق .
لسۇختە (دلسوختە) ، پ . يۈرىكى ئۆرتەنگەن ، باغرى كاۋاپ .
لسۇختەۋار (دلسوختەوار) ، پ . يۈرىكى ئۆرتەنگەنلەرگە ئوخشاش .
لسۇز (دلسوز) ، پ . يۈرەكنى كۆيدۈرگۈچى ؛ جانكۆيەر ، دىلى كۆيگەن ، يۈرىكى ئۆرتەنگەن ؛ غەمگۈزار .
لسۇزلىغ (دلسوزليغ) جانكۆيەرلىك ، دىلى ئۆرتىنىش .
لىستان (دلستان) ، پ . كۆڭۈلنى ئالغۇچى ، دىلنى ئۆزىگە رام قىلغۇچى ، دىلبەر ، سۆيۈملۈك .
لشاد (دلشاد) ، پ . دىلى شاد ، خۇشال ، خۇرسەن ، مەمنۇن .
لشۇرە (دلشرە) ، پ . دىلنى بېغىشلىغان ، شەيدا بولغان ، ئاشىق .
لشىكار (دلشكار) ، پ . كۆڭۈل ئوۋلىغۇچى ، دىلنى ئۆزىگە ئەسىر قىلغۇچى .
لشىكەستە (دلشكەستە) ، پ . دىلى سۇنۇق ، كۆڭلى پەرىشان ؛ غەمكىن .
لشىكەن (دلشكن) خاپا قىلغۇچى ، كۆڭۈلنى ئاغرىتقۇچى ، يۈرەكنى زىدە قىلغۇچى .
لشىكەنلىك (دلشكن ليك) كۆڭۈلگە ئازار بېرىش .
لفۇرۇز (دلفروز) ، پ . كۆڭۈلگە ئوت سالغۇچى ، كۆڭۈلنى شاد قىلغۇچى ، شادلاندۇرغۇچى ، يېقىملىق .
لفىرىب (دلفريب) ، پ . كۆڭۈلنى ئالدىغۇچى ، يولدىن ئازدۇرغۇچى ، ئۆزىگە رام قىلغۇچى ، كۆڭۈلنى مەھلىيا قىلغۇچى ؛ ك . گۈزەل ، ساھىبجامال .
لفىگار (دلفكار) ، پ . دىلى سۇنۇق ، قەلبى يارا .
لكەش (دلكەش) ، پ . يېقىملىق ، كۆڭۈلنى ئۆزىگە تارتىدىغان ، كۆڭۈلنى خۇش قىلىدىغان ؛ دىلنى ئەسىر قىلىدىغان .
لكەشلىك (دلكش ليك) كۆڭۈلنى ئۆزىگە تارتىش ، كۆڭۈلنى خۇش قىلىش .
لكۇشا (دلكشا) ، پ . كۆڭۈل ئاچقۇچى ، كۆڭۈلنى شادلاندۇرغۇچى ، يېقىملىق .
لكۇشادە (دلكشادە) شاد ، خۇرسەن ، خۇشال ؛ ئوچۇق كۆڭۈل . ◇~ بولماق (~ بولماق) :

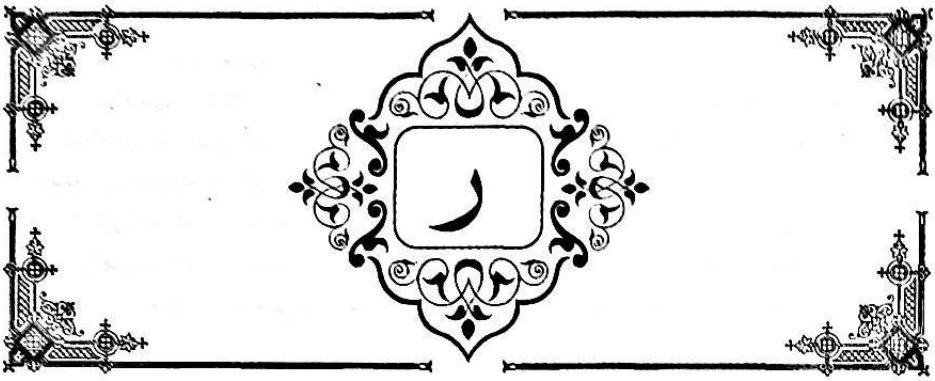

رابئ (رابع) ، ئە . تۆتىنچى .

رابئە (رابعە) ، ئە . تۆتىنچى ، رابئ (رابع) نىڭ ئايالىنىڭ شەكلى .

رابىت (رابط) ، ئە . باغلانغان ، ئالاقىدار ، مۇناسىۋەتلىك ؛ ئوتتۇرىدا خالىس تۇرغۇچى ، كېلىشتۈرگۈچى ؛ ئالاقىچى ، خەۋەرچى .

رابىتە (رابطە) ، ئە . ئالاقە ، مۇناسىۋەت ، باغلىنىش ؛ تەرتىپ ، قائىدە . ◇~ئى ئەۋام (~عوام) : ئاممىۋى مۇناسىۋەت .

راۋي (راوى) ، ئە . ھېكايىچى ، قىسسە ئېيتقۇچى ؛ مەلۇمات بەرگۈچى ؛ رىۋايەت قىلغۇچى ؛ بايان قىلغۇچى .

راۋىيان (راويان) ، پ . راۋي (راوى) نىڭ كۆپلۈكى : رىۋايەت قىلغۇچىلار ، ھېكايە سۆزلىگۈچىلەر ، ھېكايە قىلغۇچىلار .

راڭي (راعى) ، ئە . مالچى ، مال باققۇچى ؛ ك . باشچى ، ھۆكۈمران .

راڭىج (رائج) ، ئە . بازىرى ئىتتىك ، ئىتتىك سېتىلىدىغان ، ئۆتىدىغان ؛ راۋاجلىق .

راڭىز (رائض) ق . رايىز .

راڭىھە (رائحە) ، ئە . پۇراق ، ھىد ؛ خۇشبۇي .

راڭىيە (رائيە) ، ئە . «ر» ھەرپى بىلەن ئاخىرلاشقان سۆز . ◇~قەسىدەسى (~قەسىدەسى) ، قەسىدەئى~ (قەسىدەئى~) : قاپىيەسى ياكى رادىپى «ر» بىلەن ئاخىرلاشقان قەسىدە .

راي I (راى) ، ئە . راي ، پىكىر ، قاراش . ◇~غا كىرمەك (~غەكىرماك) : بىر كىمنىڭ پىكرىگە قوشۇلماق ، گېپىگە كىرمەك . ◇خۇد~ (خود~) : ئۆزىنىڭكىنى راست دېگۈچى ، جاھىل ، ئۆزۈمچى . ◇ھۇمايۇن~ (همايون~) : قۇتلۇق پىكىر ، ياخشى ئوي .

راي I (راى) ، قەدىمىي ھىندى ھۆكۈمدارلىرىنىڭ ئۇنۋانى .

رايات (رايات) ، ئە . رايەت (رايت) نىڭ كۆپلۈكى : بايراقلار .

رايەت (رايت) ، ئە . بايراق .

ۋانەۋار (ديوانەوار) ، پ . سەۋدايىلارچە ، سەۋدايىدەك .
ۋانەۋەش (ديوانەوش) ، پ . سارانغا ئوخشايدىغان ، سەۋدايى سۈپەت .
ۋانەئى شەيدا (ديوانە شيدا) ، ئە ـ پ . ئەقلىدىن ئازغان ئاشىق ، خۇدىنى يوقاتقان ئاشىق .
ۋانخانە (ديوانخانە) ، ئە ـ پ . ھۆكۈمەت يىغىنى ئۆتكۈزۈلىدىغان ئورۇن ؛ مەمۇرىي مەھكىمە ئىشخانىسى .
ۋانىشئار (ديوان شعار) ، ئە . قانۇنچىل ، ئادىل .
ۋانىي (ديوانى) ، ئە . دىۋان ئەھلىدارى ، دۆلەتكە تېگىشلىك ، دىۋانغا تەئەللۇق .
◇~ **قىلماق** (~قيلماق) : دۆلەت ئىختىيارىغا ئالماق ، دۆلەت مۈلكى قىلماق .
ۋ ئايىن (ديو آيين) ، پ . دىۋسىمان ، دىۋە سۈپەت .
ۋ باد (ديو باد) ، پ . قۇيۇن ؛ قۇيۇندەك تېز .
ۋبەند (ديوبند) ، پ . كۈچتۈڭگۈر ، قالتىس كۈچلۈك ، دىۋىنى باغلىغۇچى ، دىۋە بىلەن ئېلىشتۇچى .
ۋىدەك ، دىۋ پەيكەر (ديو پيكر) ، پ . دىۋىدەك ، دىۋسىمان ، ھەيۋەتلىك ، قورقۇنچلۇق .
ۋزاد (ديوزاد) ، پ . دىۋىنىڭ بالىسى ، دىۋىدىن تۇغۇلغان ، دىۋىدەك كۈچلۈك .
ۋزادە (ديوزادە) ، پ . ق . دىۋزاد .
ۋزەدە (ديوزده) ، پ . جىن تەككەن ، جىن چېپىلغان ، دىۋە ئۇرغان .
ۋسار (ديوسار) ، پ . دىۋە شەكىللىك ، دىۋىگە ئوخشاش .
ۋسىرەت (ديوسيرت) ، ئە ـ پ . دىۋە خۇيلۇق ، ئىچى قارا ، قارا كۆڭۈل ، بۇزۇق تەبىئەتلىك .
ۋ كۇش (ديوكش) ، پ . دىۋىنى ئۆلتۈرگۈچى ؛ ك . ئىنتايىن باتۇر ، ئاجايىپ قەھرىمان .
ۋلاخ (ديولاخ) ، پ . دىۋە كۆپ جاي ، دىۋىلەر ماكانى .
ۋ نەژاد (ديونژاد) ، پ . دىۋە نەسلى ، دىۋىدىن تۇرغانلىكەن ، دىۋىدەك قەبىھ .
ۋنىھاد (ديونهاد) ، پ . دىۋە تەبىئەت ، دىۋە مىجەز ، ئىچى قارا ، قارا كۆڭۈل ، قەبىھ .
ۋنىھادلىق (ديونهادليق) دىۋە تەبىئەتلىك ، دىۋە مىجەزلىك ؛ ئىچى قارىلىق .
ۋ ۋەش (ديووش) ، پ . دىۋىگە ئوخشايدىغان . ◇~ **خەلق** (~ خلق) : دىۋىگە ئوخشايدىغان كىشىلەر .
يار (ديار) ، ئە . دار (دار) نىڭ كۆپلۈكى : ئۆي ـ ماكانلار ، تۇرالغۇ جايلار ، يۇرتلار .
يبەت (ديت) ، ئە ـ پ . بىر كىمنى ئۆلتۈرگەن ياكى بىر كىمنىڭ بىرەر ئەزاسىنى مەيىپ قىلغان گۇناھ ئۈچۈن تۆلىنىدىغان تۆلەم ، خۇن ھەققى .
يىن (دين) ، ئە . ق . دىن . ◇~ **ى ئىسلام** (~اسلام) : ئىسلام دىنى .

راستگو (راستگو) ، پ . راست سۆزلىگۈچى ، سەمىمىي ئادەم ، راستچىل .
راستگوي (راستكوى) ، پ . ق . راستگو .
راستى رەستى (راستى رستى) ، پ . «توغرا بولسالا قۇتۇلسەن» دېگەن مەنىدىكى گىبارە .
راسىخ (راسخ) ، ئە . مۇستەھكەم ، تەۋرەنمەس ، داۋمىي ، مەڭگۈلۈك .
راسخىن (راسخين) ، ئە . راسىخ (راسخ)نىڭ كۆپلۈكى : ق . راسخ .
راسۇ (راسو) ، پ . ئاغمىخان .
راشىد (راشد) ، ئە . توغرا يولدا ماڭغۇچى ؛ ئەقىللىق ، ئىدراكلىق ، زېرەك ، ساداقەتمەن ، سەمىمىي .
راغ (راغ) ، پ . تاغ ئېتىكى ، تاغ باغرى ، ئوتلاق ، يايلاق ، چىمەنزار ، باغچا .
راغىب (راغب) ، ئە . خاھىشلىق ، ئارزۇلۇق ، مەيلى بار ، قىزغىنلىغان ، تەلپۈنگەن ؛ ھەۋەسكار .
راغىبىيەت (راغبيت) ، ئە . مەيل ، قىزغىنلىش ، خاھىش ، ھەۋەس .
رافەت (رافت) ، پ . يېقىنلىق .
رافىئ (رافع) ، ئە . يۇقىرى كۆتۈرگۈچى ، يۈكسەلدۈرگۈچى .
زام (رام) ، پ . بويسۇنغان ، ئىتائەتمەن ، رايىش ؛ ئۆگىتىلگەن ، كۆندۈرۈلگەن .
رامىش (رامش) ، پ . ناخشا ، مۇزىكا ، كۆڭۈل ئېچىش ؛ دەم ئېلىش . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : كۈيلىمەك ، مۇزىكا چالماق ، كۆڭۈل ئېچىپ دەم ئالماق .
رامىشگەر (رامشكر) ، پ . ق . رامىش .
رامىشي (رامشى) ، پ . كۈيلىگۈچى ، چالغۇچى ، مۇزىكانت ، ناخشىچى .
رامىھ (رامح) ، ئە . ھەربىكەتتىكى ئاتلىق ئەسكەر ؛ نەيزىچى ، نەيزىلىك . ◇ سىماكى~ (سماك~) : كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ، ئەسەد (شىر) بۈرجىدىكى بىر يۇلتۇزنىڭ نامى .
ران (ران) ، پ . يوتا ، پۇت ، سۆز بىرىكمىسىدە «يۇرگۈزگۈچى ، كەتكۈزگۈچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ زەئىف~ (ضعف~) ؛ كۈچسىزلىكنى يوقاتقۇچى ، كۈچ كىرگۈزگۈچى . ◇ ھۆكۈم~ (حكم~) : ھۆكۈم يۈرگۈزگۈچى ، ھاكىم .
راھ I (راح) ، ئە . شادلىق ؛ ك . مەي ، شاراب ؛ ◇~ ى رەيھانىي (~ ريحانى) : كۆكۈش ، خۇشپۇراق مەي .
راھ I (راه) ، پ . يول ، ئۇسۇل ، تەدبىر ، ئادەت ، قائىدە ، رەسىم . ◇ شاھ~ (شاه~) : چوڭ يول ، داغدام يول . ◇~ ئاۋەرد (~ آورد) : سوغا .
راھبەر (راهبر) ، پ . يول باشلىغۇچى ، يول كۆرسەتكۈچى ، باشلامچى .
راھرەۋ (راهرو) ، پ . يولۇچى ، سايا ھەتچى .
راھزەن (راهزن) ، پ . يول توسۇپ بۇلىغۇچى ، قاراقچى .
راھنەما (راهنما) ، پ . يول كۆرسەتكۈچى ، يېتەكچى .

رايزەن (راى زن) ، ئە ـ پ . سۆزى ئۆتكۈر ، سۆزىنى ئۆتكۈزگۈچى ، ئۆكتەم ؛ دانا ، ئەقىللىق ؛ مەسلىھەتچى .

رافىزي (رافضى) ، ئە . رەد قىلغۇچى ، خاتىرىلىق قىلغۇچى ، دىندىن چىققان ، دىن خائىنى (ئاساسەن سۇننىي مەزھىپىدىن شىئە مەزھىپىگە ئۆتكەنلەر كۆزدە تۇتۇلىدۇ) .

رافىزىيە (رافضىيە) ، ئە . «رافىزي (رافض)»نىڭ ئايالىلىق شەكلى .

راقي (راقى) ، ئە . داخان ، پېرىخون ، باخشى ، ئەپسۇن ئوقۇغۇچى ، جادۇ قىلغۇچى .

راقىم (راقم) ، ئە . خەت يازغۇچى ، خەت كۆچۈرگۈچى ، يازغۇچى ، رەسسام .

راكئ (راكع) ، ئە . رۇكۇغا بارغۇچى ، يۈكۈنگۈچى ، يۈكۈنۈپ ئىبادەت قىلغۇچى ، ئېگىلگۈچى ، بېشىنى ئەگكۈچى .

راكىب (راكب) ، ئە . ئاتلىق ، ئات ـ ئۇلاققا مىنىپ ماڭغۇچى .

راتىبە (راتبە) ، ئە ـ پ . كۈندىلىك تەمىنات ؛ ماڭاش ، ئىش ھەققى ، نەپەقە ، نورما ئاشلىق ، تەقسىماتتا تېگىشلىك بولغان نەرسە .

راجئ (راجع) ، ئە . قايتـقۇچـى ، قايتـقان ؛ تېگىشـلىك ، مۇناسـىۋەتـلىك . ◇~ بولماق (~ بولماق) : تېگىشلىك بولماق ، باغلانماق ؛ قايتماق .

راجىھ (راجح) ، ئە . ئارتۇق ، ئۈستۈن ، مۇناسىپ ، مۇڭاپىق ، ياخشى ؛ ياخشىراق ، ئەھمىيەتـلىكرەك ؛ مۇمكىنچىلىكى چوڭراق .

راددە (رادە) ، ئە . رەددىيە بەرگۈچى ؛ قايتۇرما زەربە بەرگۈچى ، دەربجە ، مەرتىۋە ، قەدىر ؛ بەلگە ، نامايەندە .

راز (راز) ، پ . يوشۇرۇن ، مەخپىي ، مەخپىيەتـلىك سىر . ◇~ ئەيتماق (~ ايتماق) ، ~ دەمەك (~ ديماك) : سىر ئېيتماق ، سىرنى ئاشكارا قىلماق ، سىر ئاڭلاش . ◇ مەھرەمى~ (محرم~) : سىرداش .

رازجۇ (رازجو) ، پ . سىر ئىزدىگۈچى ، مەخپىيەتلىكنى ئېچىشقا تىرىشقۇچى .

رازجۇي (رازجوى) ق . رازجۇ .

رازدار (رازدار) ، پ . سىرداش ؛ خەۋەردار ؛ ئىشەنچلىك .

رازى پىنھانىي (راز پنهانى) ، پ . يوشۇرۇن سىر ، مەخپىي سىر .

رازىق (رازق) ، ئە . رىزىق بەرگۈچى ، تويدۇرغۇچى ، باققۇچى .

رازى نۇھوفت (راز نهفت) ، پ . مەخپىي سىر .

رازىيانە (رازيانه) ، پ . ئارپا بەدىيان .

راست I (راست) ، پ . ئوڭ ، توغرا ، مۇڭاپىق ، تىك ، تۈز . ◇ راست كەلتۇرماك (راست كيلتورماک) : توغرىلىماق ، ئوڭ كەلتۈرمەك . ◇~ كەلمەك (~ كيلماك) : توغرا كەلمەك ، ئوڭ كەلمەك .

راست I (راست) ، پ . مۇزىكا كۆيلىرىدىن بىرىنىڭ نامى .

راستروۇ (راست رو) ، پ . توغرا يولدا يۈرگۈچى ، توغرا ، ھالال .

رەتەب (رتب) ، ئە . قىيىنچىلىق ؛ قىيىن ، تەس .
رەتل (رطل) ، ئە . قەدەھ ، رومكا ، پىيالە ، قاچا ؛ بىر پىيالە مەي ؛ بىر لىتىر چامىسىدىكى سۈيۈقلۇق ئۆلچىمى .
رەتۇبەت (رطوبت) ، ئە . ھۆللۈك ، نەملىك .
رەجا (رجا) ، ئە . ق . رەجاء .
رەجاء (جاء) ، ئە . ئۈمىد ، تىلەك . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ئۈمىد قىلماق ، تىلىمەك .
رەجە (رجە) ، پ . تانا ، كىر يايىدىغان ئارغامچا ؛ سىزىق ؛ قاتار ، سەپ ، رەت .
رەجەب (رجب) ، ئە . ھىجرىيە كالېندارى بويىچە يەتتىنچى ئاي .
رەجئەت (رجعت) ، ئە . قايتىش ، ئارقىغا يېنىش .
رەجم (رجم) ، ئە . تاش بىلەن ئۇرۇش ، چالما ـ كېسەك قىلىش ، تاش بىلەن ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈش .
رەجۇل (رجل) ، ئە . ئەر ، ئەر كىشى .
رەجىس (رجس) ، ئە . پەس ، شەرمەندە ، نائەھلى ، ئەخلاقسىز .
رەجىم (رجيم) ، ئە . تاش بىلەن ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈلگەن ، چالما ـ كېسەك قىلىنغان ؛ لەنەتلىك ، لەنىتى . ◇ شەيتان ~ (شيطان ~) : ئاللاھنىڭ لەنىتىگە يولۇققان شەيتان .
رەخ (رخ) ، پ . يېپرىق ، چاك ، سىزىق ؛ ئازاب ، ئەلەم . ◇ رەخ ـ رەخ (رخ رخ) : چاك ـ چاك ؛ يول ـ يول ؛ تارام ـ تارام .
رەخت (رخت) ، پ . كىيىم ـ كېچەك ؛ ئۆي سەرەمجانلىرى ؛ سەپەر يۈكى ؛ ◇~ ى سەفەر باغلەماق (~ سفر باغلاماق) : سەپەر يۈكىنى تاڭماق ، يولغا چىقىشقا تەييارلانماق .
رەخش I (رخش) ، پ . يۈگۈرۈك ئات ، ئات ، ئالىچىپار ئات . ◇~ سۈرمەك (~ سورماك) : ئات سالماق ، ئات چاپماق . ◇~ تىزتەك (~ تيزتك) : چاپقۇر ئات .
رەخش I (رخش) ، پ . نۇر ، يورۇقلۇق ؛ ك . كۈن ، قۇياش .
رەخشان (رخشان) ، پ . نۇرلۇق ، پارقىراق ، پارلاق ، تاۋلانغان . ◇ مەھرى~ (مهر~) : پارلاق كۈن ، چاقناپ تۇرغان قۇياش .
رەخشەندە (رخشنده) ق . رەخشان . ◇~ بەرق (~ برق) : نۇرلۇق چاقماق .
رەخنە (رخنه) ، پ . دەز ، يېپرىق ، چاك ؛ تۆشۈك . ◇~ سالماق (~ سالماق) : تەشمەك ؛ دەز تەگكۈزمەك ، دەز كەتكۈزمەك .
رەدائەت (ردائت) ، ئە . ئوسالللىق ، ناچارلىق ، سۈپەتسىزلىك .
رەئد (رعد) ، ئە . گۈلدۈرماما ، چاقماق ، ئوت چاچىدىغان قورال . ◇~ يايى (~ يايى) : ئوت چاچىدىغان قورالنىڭ يايى .
رەدد (رد) ، ئە . قايتۇرۇش ، رەت قىلىش ، رەددىيە ، قايتۇرما زەربە ؛ گويدۇرما ، ياسالما ، ساختا ؛ ئىز ، چاق ئىزى .
رەددى بەلا (رد بلاء) ، پ ـ ئە . بالانى قايتۇرۇش ، بالا ـ قازانى ياندۇرۇش .

راهنەماي (راهنماى) ق . راهنما .
راهنەمۇن (راهنمون) ق . راهنما .
راهىب (راهب) ، ئە . بۇددا ۋە خىرىستىيان دىنىدىكى تەقۋادار ، زاهىت ، مۇناخ .
راهىلە (راحله) ، ئە . سەپەر قىلغۇچى ؛ ئات ، تۆگە قاتارلىق قاتناش ھايۋانلىرى ، ئۇلاغ ؛ كارۋان ، سەپەر .
رايكان (رايكان) ، پ . يولدىن تېپىۋېلىنغان ، مۇت ، بىكارغا كەلگەن نەرسە .
رايى پاك (راى پاك) ، ئە ـ پ . توغرا پىكىر .
رايىج (رايج) ق . رائىج .
رايىز (رايض) ، ئە . ئات ئۆگەتكۈچى ، چەۋەندار .
رايى سايىب (راى صايب) ، ئە ـ پ . توغرا پىكىر .
رايى سەۋاب (راى صواب) ، ئە ـ پ . توغرا قاراش ، توغرا پىكىر .
رايىھە (رايحه) ق . رائىھە .
رايىھەلىق (رايحەليق) ھىدلىق ، پۇراقلىق ؛ خۇشبۇي .
رەئايا (رعايا) ، ئە . رەئىييە (رعيه)نىڭ كۆپلۈكى : خەلق ، خەلقلەر ، پۇقرالار .
رەبا (ربا) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «تارتقۇچى ، ئالغۇچى ، كۆتۈرگۈچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ پەردەسىز ئولماق (پردەسىز اولماق) : پەردىنى كۆتۈرمەك ، پەردىنى ئاچماق . ◇ ھۇشسىز (هوشسىز) : ھوشىنى ئالغۇچى ، ھوشسىزلاندۇرغۇچى .
رەبات (رباط) كارۋان سارىيى ، يولۇچىلارنىڭ قونۇشى ئۈچۈن ياسالغان بىنا ، قونالغۇ ، مۇساپىرخانا ، مېھمانساراي ؛ بېكەت . ◇ ئەسكى (ايسكى) : ك . دۇنيا .
رەباي (رباي) ق . رەبا .
رەبايەندە (رباينده) ، پ . ئۆزىنى تارتىدىغان ، جەزبىلىك ، جەلپ قىلارلىق .
رەبايەندەلىغ (رباينده‌ليغ) جەزبىدارلىق ، ئۆزىنى تارتىش .
رەبت (ربط) ، ئە . باغلىنىش ، ئالاقە ؛ ◇ زەبتۇ (ضبط) ؛ تەرتىپ ؛ باشقۇرۇش ، ئىدارە قىلىش .
رەبتسىز (ربط سيز) باغلىنىشسىز ، ئالاقىسىز ، ئىنتىزامسىز ، قالايمىقان ، چۈڭالچاق .
رەبۇدە (ربوده) ، پ . ئېلىنىغان ، تارتىلغان ، جەلپ قىلىنغان ، مەپتۇن قىلىنغان . ◇ ئەيلەمەك (ايلاماك) : تارتماق ، ئۆزىنى جەلپ قىلماق .
رەبىئ (ربيع) ، ئە . كۆكلەم ، باھار ؛ ◇ فەسلى (فصلى) ؛ باھار مەۋسۇمى ، ئەتىياز پەسلى .
رەبىئوسسانى (ربيع الثانى) ، ئە . ق . رەبىئولئاخىر .
رەبىئولئاخىر (ربيع الاخر) ، ئە . ھىجرىيە كالېندارى بويىچە تۆتىنچى ئاي .
رەبىئولئەۋۋەل (ربيع الاول) ، ئە . ھىجرىيە كالېندارى بويىچە ئۈچىنچى ئاي .
رەبىئي (ربيعى) ، ئە . ئەتىيازلىق ، يازغى .

ئورنى ، رەسەتخانا . ◇~باغلاماق (~باغلاماق) : رەسەتخانا قۇرماق ، ئاسمانئوناسلىق جەدۋىلى تۈزمەك ، مۇنەججىملىك قىلماق .

رەسەد بەند (رصد بند) ، ئە ـ پ . ئاسمانشۇناس ، مۇنەججىم ؛ ئاسمانشۇناس ئالىم .

رەسەدخانە (رصدخانه) ، ئە ـ پ . ئاسمان جىسىملىرىنى كۆزىتىش مۇنارىسى ، ئاسمان جىسىملىرىنى كۆزىتىپ تەتقىق قىلىدىغان ئورۇن ، رەسەتخانا .

رەسەن (رسن) ، پ . ئارغامچا ، تاناپ ، شوينا .

رەئسەن (رأساً) ، ئە . باشتا ، دەسلەپتە ؛ ئۆزلۈكىدىن ، ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن .

رەست (رست) ، پ . قۇتۇلۇش ، نىجاتلىق .

رەستە I (رسته) ، پ . ئازاد بولغان ؛ قۇتۇلغان ، نىجات تاپقان ، خالاس بولغان .

رەستە II (رسته) ، پ . قاتار ؛ بىر قاتار سودا دۇكانلىرى ؛ قاتار مال يايمىلىرى .

رەستكار (رستكار) ، پ . قۇتۇلغۇچى ، نىجات تاپقۇچى ، خالاس بولغۇچى ، ئازاد بولغۇچى ؛ ◇~بولماق (~بولماق) : قۇتۇلماق ، نىجات تاپماق ، ئازاد بولماق .

رەستكارلىق (رستكارليق) نىجات تېپىش ، قۇتۇلۇش ، خالاس بولۇش ، ئازادلىق .

رەسم ئەھلى (رسم اهلى) ئادەتتىنسىپ قالغانلار ، مەلۇم ئىشنى ئۆزىگە ئادەت قىلىۋالغانلار .

رەسم I (رسم) ، ئە . سىزىش ، سۈرەتلەش ، رەسىم ، سىزما پىلان ، لايىھە ، چېرتيوژ .

رەسم II (رسم) ، ئە . رەسىم ، ئادەت ، ئۆرپ ـ ئادەت ، قائىدە ؛ مۇراسىم ، ئۇسۇل ، چارە ؛ رەسمىيەت .

رەسمەن (رسماً) ، ئە . رەسمىي ھالدا ، قائىدە يۇزىسىدىن ، ئادەت بويىچە .

رەسۇل (رسول) ، ئە . ئەلچى ، پەيغەمبەر .

رەسۇلانە (رسولانه) ، ئە ـ پ . ئەلچىلەرگە خاس ، پەيغەمبەرلەرچە . ◇~نۇزۇل (~نزول) : پەيغەمبەرلەرچە چۈشۈش ؛ ئەلچىگە ئوخشاش بېرىش .

رەسۇللاھ (رسول الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ، پەيغەمبەر ؛ مۇھەممەد پەيغەمبەر .

رەسىدە (رسيده) ، پ . يەتكەن ، ئېرىشكەن ؛ يېتىلگەن ، بويىغا يەتكەن ؛ ۋاقتى تولغان .

◇ نا~ (نا~) : ۋايىغا يەتمىگەن ، بالاغەتكە يەتمىگەن ، بويىغا يەتمىگەن . ◇نەۋ~ (نو~) : يېڭى تۇغۇلغان .

رەسىل (رسيل) ، ئە . ئەلچى .

رەشاد (رشاد) ، ئە ـ پ . توغرا يول ، داغدام يول ؛ توغرا يولنى تېپىپ مېڭىش .

رەشادەت (رشادت) ، ئە . باشلامچىلىق ، توغرا يولغا باشلىغۇچىلىق ؛ قەھرىمانلىق ، باتۇرلۇق .

رەشاشە (رشاشه) ، ئە . شەبنەم ، يامغۇر تامچىسى ، سىم ـ سىم يامغۇر .

رەشە (رعشه) ، ئە . تىترەك . ◇~قىلماق (~قيلماق) : تىترىمەك .

رەشەھات (رشحات) ، ئە . رەشھە (رشحه) نىڭ كۆپلۈكى : تامچىلار ، سىزلاپ چىققان سۈلار ، تەر .

رەددى تۆھمەت (رد تهمت) ، پ ـ ئە . تۆھمەتكە رەددىيە بېرىش .
رەدف (ردف) ، ئە . ئەگىشىش ، كەينىدىن مېڭىش ، ئەگەشمە ، ئەگىشىدىغان .
رەدىف (ردیف) ، ئە . ئالتا مىسرىسىپ ماڭغۇچى ، ئالتا ئەگىشىپ ماڭغۇچى ؛ شېئىرلاردا قاپىيەدىن كېيىن تەكرارلىنىدىغان سۆز ، رادىپ .
رەز (رز) ، پ . تەك ، ئۈزۈم . ◇～چەمەنى (～چمنى) : تەكلىك ، ئۈزۈمزار . ◇～سۈيى (～سویی) : ئۈزۈم سۈيى ؛ ك . مەي ، شاراب . ◇～فەرزەندى (～فرزندی) : ك . مەي . ◇～قىزى (～قیزی) : ك . مەي ، شاراب .
رەزالەت (رذالت) ، ئە . پەسكەشلىك ، پەس تەبىئەتلىك ، رەزىللىك ؛ ناچار ئىش .
رەززاق (رزاق) ، ئە . بارلىق مەخلۇقاتلارنى باققۇچى ، رىسق بەرگۈچى ، ئاللاھ .
رەزل (رذل) ، ئە . پەس ، تۆۋەن ، خار .
رەزم (رزم) ، پ . ئۇرۇش ، جەڭ ، غەزا . ◇～ئەيلەمەك (～ایلاماک) : ئۇرۇشماق ، جەڭ قىلماق . ◇～تۈزمەك (～توزماك) : ئۇرۇش قوزغىماق ، ئۇرۇشماق . ◇～سالماق (～سالماق) : ئۇرۇش ئاچماق .
رەزمجۇي (رزم جوی) ، پ . ئۇرۇشقا ماھىر ، ئۇرۇشقاق ، ئۇرۇشخۇمار .
رەزمساز (رزمساز) ، پ . ئۇرۇشقا تەييارلانغۇچى .
رەزمگاھ (رزمگاه) ، پ . ئۇرۇش مەيدانى ، جەڭ مەيدانى ، جەڭگاھ .
رەزمگەھ (رزمگه) ق . رەزمگاھ .
رەزىن (رزین) ، ئە . مەھكەم ، مۇستەھكەم ؛ قەتئىي ، مۇھىم ، ئېتىبارلىق ، ۋەزىنلىك ، ئېغىر . ◇رايى～ (رایی～) : توختالغان پىكىر ، قەتئىي پىكىر .
رەزىيەللاھ ئەنھۇ (رضی الله عنه) ، ئە . ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازىي بولغاي .
رەس (رس) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە كېلىپ «قىلغۇچى ، يەتكۈچى ، يېتىشكۈچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇چارە～ (چاره～) : بىرەر ئىشنىڭ چارىسىنى قىلغۇچى ، ئىلاج قىلغۇچى . ◇فەرياد～ (فریاد～) : پەريادقا قۇلاق سالغۇچى ، رەھىم قىلغۇچى .
رەئس (رأس) ، ئە . باش ◇رەئسەن بد～ (رءاسا بـ～) : باشىمۇباش ؛ تەك ، باراۋەر .
رەسا (رسا) ، پ . ئۇنۇملۇك ، ياراملىق ، كېرەملىك ، مۇۋاپىق .
رەسان (رسان) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە كېلىپ «يەتكۈزگۈچى ، كەلتۈرگۈچى» مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ . ◇نەفئ～ (نفع～) : پايدا يەتكۈزگۈچى . ◇مۇژدە～ (مژده～) : خۇش خەۋەر كەلتۈرگۈچى .
رەسائىل (رسائل) ، ئە . رىسالە (رساله) نىڭ كۆپلۈكى : كىتابچىلار ، رىسالىلەر ، مەكتۇپ-لار ، خەت ـ چەكلەر .
رەسايىل (رسایل) ق . رەسائىل .
رەسەد I (رسد) ، پ . ئۇلۇش ، ھەسسە .
رەسەد I (رصد) ، ئە . ئاسمان جىسىملىرىنى كۆزىتىش ؛ ئاسمان جىسىملىرىنى كۆزىتىش

رەقەم (رقم) ، ئە . رەقەم ، بەلگە ، يېزىق ، يېزىش . ◇～قىلماق (～قىلماق) : يازماق سىزماق . ◇～چەكمەك (～چكمك) : يازماق ، سىزماق ؛ پۈكلىمەك .
رەقس (رقص) ، ئە . ئۇسسۇل . ◇～قىلماق (～قىلماق) : ئۇسسۇل ئويناماق .
رەققاس (رقاص) ، ئە . ئۇسسۇلچى ، ئۇسسۇل سەنئەتچىسى .
رەقەم (رقم) ق . رەقەم .
رەقىب (رقيب) ، ئە . بەسلەشكۈچى ، قارشى تەرەپ ؛ دۈشمەن ؛ قوغدىغۇچى ، ئىشىك باققۇچى ؛ نازارەت قىلغۇچى ؛ كۆزەتكۈچى .
رەكئەت (ركعت) ، ئە . ئېگىلىش ، تەزىم قىلىش ، قەددىنى پۈكۈش ، رەكەت . ◇ئىككى～نەماز (ايكى～نماز) : ئىككى رەكئەت نامار .
رەكەئات (ركعات) ، ئە . رەكئەت (ركعت)نىڭ كۆپلۈكى : تەزىملەر ، ئېگىلىشلەر .
رەكىك (ركيك) ، ئە . زەئىپ ، لەقۇا ، ئىرادىسىز ، خۇنۈك ، سۈس ، مۈكەممەل ئەمەس ، چالا .
رەگ (رك) ، پ . تومۇر ، قان تومۇر .
رەگزەن (رك زن) ، پ . تومۇرغا يىڭنە سانجىپ قان ئالغۇچى ؛ چالغۇ تارىنى چەككۈچى ، مۇزىكا چالغۇچى .
رەم I (رم) ، پ . قورقۇش ، ئۇركۈش ، چۆچۈش ، قورقۇپ قېچىش ، ئۇركۈپ كېتىش . ◇～بەرمەك (～بيرماك) : چۆچۈتمەك ، ئۇركۈتۈپ قاچۇرماق . ◇～يەمەك (～يىماك) ، ～ئەتمەك (～ايتماك) : قاچماق ، چۆچۈمەك ، ئۇركۈمەك ؛ ◇～قىلىپ قاچماق (～قيليب قاچماق) : ئۇركۈپ قاچماق .
رەمان (رمان) ، پ . ئۇركۈيدىغان ، ئۇركۈپ قاچقان ، ئۇركمىگەن .
رەمە (رمه) ، پ . توپ ، پادا ، مال پادىسى .
رەمەد (رمد) ، ئە . كۆز ئاغرىقى ، كۆزدىن سۇ ئېقىش ئەتىجىسىدە كۆز ئېقىنىڭ قىزىرىشى .
رەمەزان (رمضان) ، ئە . رامىزان ئېيى ، ھىجرىيە كالېندارى بويىچە 9 - ئاي .
رەمەق (رمق) ، ئە . ئەڭ ئاخىرقى نەپەس ، جان چىقار چاغدىكى نەپەس .
رەمەل (رمل) ، ئە . ئارۇز ۋەزىنىدە «فائىلاتۇن» ۋەزىنىدىن تۈزۈلىدىغان بەھر .
رەمز (رمز) ، ئە . ئىما ، بەلگە ، ئىشارەت ؛ يوشۇرۇن بەلگە ، مەخپىي ئىشارەت .
رەمل (رمل) ، ئە . قۇم ، قۇم بىلەن پال ئېچىش . ◇～مەشقى (～مشقى) : قۇم بىلەن پال سېلىش مەشقى .
رەممال (رمال) ، ئە . پال باققۇچى ، پالچى ، رەممال .
رەموز (رموز) ، ئە . رەمز (رمز)نىڭ كۆپلۈكى : بەلگىلەر ، ئىشارەتلەر ، ئىمالار .
رەموزات (رموزات) ق . رەموز .
رەمىدە (رميده) ، پ . ئۇركۈگەن ، چۆچىگەن ، قورققان ، ئۇركۈپ قاچقان . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) : ئۇركۈتۈپ قاچۇرماق ، چۆچۈتمەك . ◇～ھۇش (～هوش) : ھوشىدىن كەتكەن ، بىھوش .

رەشك (رشك ، رشک) ، پ . كۆرەلمەسلىك ، قىزغىنىش ، ھەسەت قىلىش . ◇ **كەمالىي~** (كمالى~) : قاتتىق قىزغىنىش .

رەشھ (رشح) ، ئە . تامچىلاش ، سىزلاش .

رەشھە (رشحه) ، ئە . تامچا ، سىزلاپ چىققان سۇ .

رەشىد (رشيد) ، ئە . توغرا يول تاپقان ، ئۆز يولىنى تاپقان ؛ يېتىلگەن ، پىشقان ؛ مەرد ، باتۇر ؛ باشچى ، يېتەكچى .

رەغائىب (رغائب) ، ئە . رەغىبە (رغيبه)نىڭ كۆپلۈكى : ئارزۇلار ، ئارمانلار ، تىلەكلەر ، ئارزۇلۇق نەرسىلەر ، كىشى ئىگە بولۇشنى تىلىگەن نەرسىلەر .

رەغبەت (رغبت) ، ئە . خاھىش ، ئارزۇ ، مەيل ، قىزىقىش . ◇ **~ ئەتمەك** (~ ايتماك) ، **~ ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : خالىماق ، ئىختىيار قىلماق ، قىزىقماق .

رەغبەتنەماي (رغبت نماى) ، ئە - پ . خالىغۇچى ، قىزىققۇچى ، ئارزۇ قىلغۇچى .

رەغم (رغم) ، ئە . يامان نىيەت ، ئەكسىچە ئىش كۆرۈش ، قارشى يول تۇتۇش . ◇ **~ يغە** (~ يغه) : ئەكسىگە ، زىتىغا .

رەغىبە (رغيبه) ، ئە . كىشى ئىگە بولۇشنى ئارزۇ قىلغان نەرسە ، ئارزۇ ، ئارمان .

رەقەمكار (رقم كار) ، ئە - پ . يېزىلغان ، سىزىلغان ، قەلەم ئۇرۇلغان .

رەفئ (رفع) ، ئە . كۆتۈرۈش ، يۈكسەلدۈرۈش ؛ يوق قىلىش ، كۆتۈرۈۋېتىش . ◇ **~ ھىجاب ئەيلەمەك** (~ ھجاب ايلاماک) : ئۇياتنى ئوتتۇرىدىن يوقاتماق ، پەردىشەپنى كۆتۈرمەك ؛ پەردىنى ئېچىپ تاشلىماق . ◇ **~ ئولماق** (~ اولماق) : كۆتۈرۈلمەك ، يوق بولماق . ◇ **~ قىلماق** (~ قيلماق) : كۆتۈرمەك ، يوقاتماق .

رەفاقەت (رفاقت) ، ئە . يولداشلىق ، خىزمەتداشلىق ، دوستلۇق ، دوستانىلىق ؛ ئېتىبار بېرىش ، ئاسراش .

رەفاھىييەت (رفاھيت) ، ئە . باياشادلىق ، ھايات پاراۋانلىقى ، ياخشى ئەھۋال ، ھالاۋەتلىك تۇرمۇش .

رەفئەت (رفعت) ، ئە . يۈكسەكلىك ، بۇيۇكلۇك ، يۇقىرى دەرىجە ، ئۇلۇغ مەرتىۋە .

رەئفەت (رأفت) ، ئە . مېھرىبانلىق ، غەمخورلۇق ، خەيرخاھلىق .

رەفتار (رفتار) ، پ . يۈرۈش ، مېڭىش ، ھەرىكەت . ◇ **باد~** (باد~) : شامالدەك تېز مېڭىش . ◇ **تىز~** (تىز~) : تېز يۈرەر ، يۈگۈرۈك .

رەفز (رفض) ، ئە . رەت قىلىش ، ئىنكار قىلىش ؛ تاشلاپ كېتىش .

رەفىئ (رفيع) ، ئە . يۈكسەك ، ئېگىز . ◇ **~ مەكان** (~ مكان) : يۈكسەك ئورۇن ، يۇقىرى دەرىجە .

رەفىئود دەرەجات (رفيع الدرجات) ، ئە . يۇقىرى دەرىجىلەر .

رەفىق (رفيق) ، ئە . يولداش ، ساۋاقداش ، خىزمەتداش ، شېرىك ، دوست ، ئاشنا .

رەقەبە (رقبه) ، ئە . گەردەن ، بويۇن ؛ قۇل ، چۆرە .

رەھ (رە) ق . راھ .
رەھا (رھا) ، پ . ئازاد ، ئەركىن ، بوشىتىلغان .
رەھ ئاۋەرد (رە ئاورد) ، پ . يوللۇق ، سوغات ؛ مەسلەك ، يول ، ئۇسۇل .
رەھبە (رحبە) ، ئە . سەھنە ، قورۇ ، ھويلا ؛ ئويۇن ـ تاماشا مەيدانى .
رەھبەر (رھبر) ، پ . ق . راھبەر .
رەھدار (رھدار) ، پ . يول ساقچىسى ، يول نازارەتچىسى .
رەھزەن (رھزن) ق . راھزەن .
رەھزەنلىق (رھزنليق) قاراقچىلىق ، بۇلاڭچىلىق .
رەھشۇناس (رھشناس) ، پ . يول بىلگۈچى ، يول تونىغۇچى .
رەھكاۋ (رھكاو) ق . راھرەۋ .
رەھكوب (رەكوب) ، پ . يول باسقۇچى ، يول يۈرگۈچى . ◇ ~ بولماق (~ بولماق) : يول باسماق ، مېڭىپ كەتمەك ، جۈنىمەك .
رەھگۈزار (رھگزار) ، پ . يولۇچى ، ئۆتكۈنچى ؛ گۈزەر ، قاتناش يولى ، ئۆتەر يول ، كارـ دور ؛ كىچىك ، ئۆتكەل .
رەھگۈزەر (رھگزر) ق . رەھگۈزار .
رەھل (رحل) ، ئە . سەپەر يۈكى ، تۆگىنىڭ ئىگە ـ جابدۇقلىرى ؛ سەپەرگە چىقىش ، قۇرئاننى قويۇپ ئوقۇيدىغان شىرە چاق ، كىتاب قويغۇچ .
رەھم (رحم) ، ئە . شەپقەت ، مېھرىبانلىق ، مەرھەمەت .
رەھمان (رحمان) ، ئە . رەھىملىك ، شەپقەتلىك ، مەرھەمەت قىلغۇچى ، رەھىم ـ شەپقەت قىلغۇچى .
رەھمەت (رحمت) ، ئە . شەپقەت ، مەرھەمەت . ◇ رەھمەتۇللاھ (رحمةالله) : ئاللاھنىڭ رەھمىتى ، ئاللاھنىڭ شەپقىتى .
رەھن (رھن) ، ئە . گۈرۈ ، رەنە ، گۈرۈگە قويۇلغان نەرسە . ◇ ~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : گۈرۈگە قويماق .
رەھنەما (رھنما) ق . راھنەما .
رەھنەمالىق (رھنماليق) يول كۆرسىتىش ، باشلامچىلىق ، يولباشچىلىق .
رەھنەماي (رھناي) ق . رەھنەما .
رەھنەمايلىق (رھنماى ليق) ق . رەھنەمالىق .
رەھنەمۇن (رھنمون) ق . راھنەما .
رەھنەۋەرد (رھنورد) ، پ . يول يۈرگۈچى ، يولۇچى ، سايادەتچى .
رەھۋار (رھوار) ، پ . يورغا ، سىلىق ماڭىدىغان ، مېڭىشى ياخشى .
رەھىق (رھيق) ، پ . ساپ ، تىنىق ، مەي ، ئېسىل مەي .
رەھىل (رحيل) ، ئە . سەپەرگە ئاتلىنىش ، كۆچۈش ، جۈنەش ، كېتىش ، يۈرتىنى تاشلاپ

رەڭنا (رەنا) ، ئ . گۈزەل ، چىرايلىق ، يېقىملىق ، نازۇك ؛ ھەرخىل گۈللىنىڭ نامى .
◇~نىھال (~نەال) : گۈزەل قامەت ، خۇش قامەت ، كېلىشىملىك .
رەڭنالىق (رەنالىق) خۇش قامەتلىك ، يېقىملىقلىق ، مەغرۇرلۇق ، كۆچەشلىك .
رەنج (رنج) ، پ . مۇشەققەت ، ئېغىرچىلىق ، جاپا ، قىينىلىش ، ئاغرىق ، كېسەللىك .
◇~تاپماق (~تاپماق) ، ~تارتماق (~تارتماق) ، ~كۆرمەك (~كورماك) : قىينالماق ، مۇشەققەت تارتماق ، جاپا تارتماق . ◇~پەيمۇدەلىغ (~پيمودەليغ) : قىينالغانلىق ، جاپا تارتقانلىق . ◇~پەرۋەرد (~پرورد) : جاپادا ئۆسكەن ، كېسەلمەن .
رەنجان (رنجان) ، پ . رەنجىگەن ، قىينالغان .
رەنجە (رنجە) ، پ . رەنجىگەن ، خاپا ، سىقىلغان ، قىينالغان ، ھارغان ، چارچىغان . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~قىلماق (~قيلماق) : قىينىماق ، ئازابلىماق .
رەنجۇئەناۋ (رنج وعناء) ، ئ - پ . ئازاب - ئوقۇبەت ، جاپا - مۇشەققەت ، ھېرىش - چارچاش .
رەنجۇر (رنجور) ، پ . كېسەل ، كۈچسىز ، ئېزىلگەن ، يۇرىكى داغلانغان ، قايغۇلۇق .
◇~ئولماق (~اولماق) ، ~بولماق (~بولماق) : كېسەل بولماق ، سىقىلماق ، ئازار يېمەك .
رەنجۇرلىق (رنجورليق) كېسەللىك ، سىقىلغانلىق ، سىقىلىش .
رەنجىدە (رنجيده) ، پ . نارازى بولغان ، رەنجىتىلگەن ؛ ھەزەپلەنگەن . ◇~بولماق (~بولماق) : نارازى بولماق ، رەنجىمەك ، كۆڭلى قالماق .
رەنگ I (رنك) ، پ . تاغ ئۆچكىسى .
رەنگ II (رنك) ، پ . رەڭ ، تۈس ، بوياق ؛ ك . نەپ ، بەھرە ، قان ، كۆز يېشى ، نەيرەڭ ، ئۇسۇل ، چارە ؛ تۈر ، خىل . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) ، رەنگ ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ◇~قىلماق (~قيلماق) : بويىماق . ◇~تۇتماق (~توتماق) : بوياق ، رەڭ ئالماق ، قىزارماق .
رەنگارەنگ (رنكارنك) ، پ . خىلمۇخىل ، ھەر تۈرلۈك ، رەڭمۇرەڭ ، رەڭگارەڭ .
رەنگ ئامىز (رنك آميز) ، پ . رەڭلەرنى ، بوياقلارنى ئارىلاشتۇرغۇچى ، رەڭ تەڭشىگۈچى ، نەققاش ، رەڭمۇرەڭ ، تاۋلىنىدىغان ، ئۆزگىرىدىغان .
رەنگ ئامىزلىق (رنك آميزليق) رەڭلەرنى ئارىلاشتۇرۇش ، رەڭلەرنى تەڭشەش ؛ ك . كۆز بويامچىلىق ، ھىيلە ئىشلىتىش ، رەڭۋازلىق .
رەنگرىز (رنكريز) ، پ . بوياقچى ، رەڭ بەرگۈچى .
رەنگرىزلىق (رنكريزليق) بوياقچىلىق ، رەڭ بېرىش ھۇنىرى .
رەنگىن (رنكين) ، پ . رەڭدار ، جۇلالىنىپ تۇرىدىغان ، گۈزەل . ◇~قىلماق (~قيلماق) : رەڭدار قىلماق ، بېزىمەك .
رەنگىنلىغ (رنكين ليغ) رەڭدارلىق ، گۈزەللىك .

◇～ئەتمەك (～ايتماك) ، ～قىلماق (～قيلماق) : ئاققۇزماق .

رەۋان I (روان) ، پ . تېز ، تېزدىن ، دەرھال . ◇～بولماق (～بولماق) : تېز بولماق ، تېز ئاتلانماق .

رەۋان II (روان) ، پ . جان ، روھ ، ھايات ، مەۋجۇدىيەت . ◇～تاپماق (～تاپماق) : جان كىرمەك ، تىرىلمەك . ◇～بەخش (～بخش) : جان بېغىشلىغۇچى ، روھلاندۇرغۇچى ، جانلاندۇرغۇچى .

رەۋانە (روانه) ق . رەۋان I .

رەۋان سۇ (روان سو) ئېقىن سۇ .

رەۋانلىق (روانليق) تېزلىك ، ئىتتىكلىك ؛ سىلىقلىق .

رەۋانىي (روانى) ، پ . تېزلىك بىلەن ، تېزدىن .

رەۋائىھ (روائح) ، ئە . رائىھە (رائحه) نىڭ كۆپلۈكى : پۇراقلار ، ھىدلار ، بۇيلار .

رەۋايىھ (روايح) ق . رەۋائىھ (روائح) .

رەۋەندە (روندە) ، پ . يۈرگۈچى ، كەزگۈچى ، ساياھەتچى ؛ خەت توشۇغۇچى ، پوچتىكەش ؛ سەييارە .

رەۋەندەئى سەما (روندە سما) ، ئە ـ پ . ئاسمان كېزەر .

رەۋزە (روضه) ، ئە . باغ ، گۈلباغ ؛ جەننەت ؛ ك . مۇقەددەس مەقبەرە ، ئەۋلىيالار قەبرىسى .

رەۋزەتوسسەفا (روضة الصفا) ، ئە . ساپالىق باغ ، راھەت باغ ، ئارامبەخش باغ .

رەۋزەن (روزن) ، پ . تۆشۈك ، پەنجىرە ؛ تۆشۈك . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) : تەشمەك ، تۆشۈك ئاچماق . ◇～ئۇزرە～ (～اوزره～) : ئۇتمىشتۇشۇك . ◇～～ (～～) : تۆشۈك ـ تۆشۈك ، پارچە ـ پارچە .

رەۋزەئى خۇلد (روضه خلد) ، پ ـ ئە . جەننەت ، مەڭگۈلۈك باغ .

رەۋزەئى زەركار (روضه زركار) ، ئە ـ پ . ئالتۇن بېزەكلىك مەقبەرە .

رەۋزەئى رىزۋان (روضه رضوان) ، پ ـ ئە . ھۆرلەر باغچىسى ، جەننەت .

رەۋزەئى فىردەۋس (روضه فردوس) ، ئە ـ پ . جەننەت بېغى .

رەۋزەئى ئىرەم (روضه ارم) ، ئە ـ پ . ئىرەم بېغى ، جەننەت بېغى .

رەۋشەن (روشن) ، پ . روشەن ، پارقىراق ، نۇرلۇق ، يورۇق ، ئوچۇق ، سۈزۈك ، تىنىق ، چۈشىنىشلىك .

رەۋنەق (رونق) ، ئە ـ پ . يالتىراش ، پارلاش ، گۈزەللىك ، ئاۋاتلىق ، رونىق ، راۋاج .

رەۋنەق ئەفزا (رونق افزا) ، پ . نۇرلۇق ، پارلاق ، نۇرغا چۆمۈلگەن .

رەۋىش (روش) ، پ . قائىدە ، يول ، ئۇسۇل ، ئادەت ، يوسۇن ، يۈرۈش ، مېڭىش ، ھەرىكەت . ◇～قىلماق (～قيلماق) : يۈرمەك ، ماڭماق .

رەئىييە (رعيه) ق . رەئىييەت .

رەئىييەت (رعيت) ، ئە . بىر ھۆكۈمدارنىڭ قول ئاستىدىكى خەلق ، تەۋە خەلق ، پۇقرا .

رەئىييەتنەۋاز (رعيت نواز) ، ئە ـ پ . خەلقپەرۋەر ، پۇقرانى سۆيگۈچى .

رەياسەت (رياست) ق . رىياسەت .

چىقىپ كېتىش . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : كۆچۈپ كەتمەك . ◇~ ئاغاز قىلماق (~ آغاز قيلماق) : كۆچۈشكە باشلىماق .

رەھىلكۈش (رحيل كوش) ، ئە - پ . يوللىغۇچى ، يولغا سالغۇچى .

رەھم I (رحم) ، ئە . بالىياتقۇ ، ماتكا .

رەھىم I (رحيم) ، ئە . رەھمە قىلغۇچى ، رەھىمدىل ، مېھرىبان .

رەھىن (رهين) ، ئە . گۆرۈگە قويۇلغان مال ، رەنىگە قويۇلغان نەرسە .

رەھىنە (رهينه) ق . رەھىن .

رەھىيم (رحيم) ق . رەھىم I .

رەئۇف (رؤوف) ، ئە . مېھرىبان ، مېھىرلىك ، غەمگۈزار . ◇ عبد~ (ئابد~) : مېھىرلىك ئىنسان .

رەۋ (رو) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە كېلىپ «يۈرگۈچى ، كەزگۈچى» دېگەنگە ئوخشاش مەنىلەر-نى ئىپادىلەيدۇ . ◇رەھ~ (رھ~) : يول يۈرگۈچى ، كەزگۈچى ، ساياھەتچى . ◇راست ~ (راست~) : توغرا يولدا ماڭغۇچى ؛ توغرا ئادەم . ◇شەب~ (شب~) : كېچىسى يول يۈرگۈچى ؛ ئوغرى ، تۈن بۇلاڭچىسى ؛ ◇ئاسمان~ (آسمان~) : كۆكتە كەزگۈچى . ◇ بەرق~ (برق~) : چاقماقتەك تېز ماڭغۇچى .

رەۋا I (روا) ، پ . مۇمكىن ، مۇناسىپ ، ئورۇنلۇق . ◇~ بولماق (~ بولماق) : مۇمكىن بولماق . ◇~ تۇتماق (~ توتماق) ، ~ كۆرمەك (~ كورماك) : توغرا تاپماق ، مۇناسىپ كۆرمەك .

رەۋا II (روا) رەۋان (روان) سۆزىنىڭ قىسقارتىلمىسى بولۇپ ، «يۈرگۈچى ، كەتكۈچى» دېگەن مەنىنى ئۇقتۇرىدۇ .

رەۋا III (روا) ، پ . چىقىرىش ، چىقارغۇچى ، چىقىش . ◇ھاجەت~ بولماق (حاجت~ بولماق) : ھاجەتتىن چىقماق ، مەقسىتىگە ئېرىشمەك ؛ ◇ھاجەت~ قىلماق (~ روا قيلماق) : ھاجىتىدىن چىقارماق ، مەقسەتكە يەتكۈزمەك . ◇كام~ ئولماق (كام~ اولماق) : مۇرادى ھاسىل بولماق . ◇كام~ ئەيلەمەك (كام~ ايلاماك) : مەقسىتىگە يەتكۈزمەك .

رەۋابىت (روابط) ، ئە . رابىتە (رابطه)نىڭ كۆپلۈكى : ئالاقىدار باغلىنىشلار ، مۇناسىۋەتلەر .

رەۋاتىب (رواتب) ، ئە . راتىبە (راطبه)نىڭ كۆپلۈكى : مائاشلار ، تەمىناتلار .

رەۋاج (رواج) ، ئە . ئېقىش ، ئوبوروت بولۇش ، يۈرۈشۈش ، ئالغا مېڭىش ، تارقىلىش ، چېچىلىش ، يېيىلىش ، يامراش .

رەۋاق (رواق) ، ئە - پ . راۋاق ، چوڭ بىنالارنىڭ ئىچىگە ياكى ئالدىغا يېرىم دائىرە قىلىپ ئىشلەنگەن شىپاڭ ، مۇنار . گۈمبەزسىمان چېدىر .

رەۋان I (روان) ، پ . راۋان ؛ ئاقىدىغان ؛ ماڭغۇچى ، كەتكۈچى ، ئۆتكۈچى . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : ماڭدۇرماق ، ئەۋەتمەك ، يولغا سالماق . ◇~ ئولماق (~ اولماق) : كەتمەك ، جۆنىمەك . ◇سەرۋى~ (سرو~) : چىرايلىق ماڭىدىغان ؛ بەك گۈزەل يار .

بىر نەرسىگە ئېرىشمەك . ◇~قىلماق (~قىلماق) : نېسىپ قىلماق ، ئېرىشتۈرمەك .
روزى شەباب (روز شەباب) ، ئە - پ . ياشلىق دەۋرى .
روزى مەھشەر (روز محشر) ، ئە - پ . ھۆكۈم يېشىلىش ، قىيامەت كۈنى ، مەھشەر كۈنى ؛ مالىمان كۈنى .
روسىياھ (روسياه) ، پ . قارا يۈز ، يۈزى قارا .
روسىيەھ (روسيه) ، پ . ق . روسىياھ (روسياه) .
روفتە (روفته) ، پ . سۈپۈرۈلگەن ، تازىلانغان ، سۈرتۈلگەن . ◇~قىلماق (~قىلماق) : سۈپۈرمەك ، تازىلىماق .
روكەش (روكش) ، پ . قاپ ، قاپلىما ، ياسما ؛ سىرتى تازا ، ئىچى يامان ، تېشى پال - پال ، ئىچى غال - غال ؛ باشقا نەرسە ئارىلاشتۇرۇلغان .
روگەردان (روكردان) ، پ . يۈز ئۆرىگەن ، ئاسىيلىق قىلغان ، رەت قىلغان ؛ ئۆرۈلگەن كىيىم . ◇~بولماق (~بولماق) : يۈز ئۆرىمەك ؛ تەتۈر ئۆرىمەك .
رومال (رومال) ، پ . لۆڭگە ؛ ياغلىق .
روھ (روح) ، ئە . جان ، روھ ؛ پەرىشتە .
روھاسا (روح آسا) ، ئە - پ . روھنى كۆتۈرگۈچى ، روھلاندۇرغۇچى ، شادلاندۇرغۇچى . ◇~شەمىم (~شميم) : روھلاندۇرغۇچى پۇراق ، شادلاندۇرغۇچى ھىد .
روھانىي (روحانى) ، ئە . روھىي ، ئىلاھىي ، دىنىي ، مۇقەددەس .
روھەفزا (روح افزا) ، ئە - پ . جانلاندۇرغۇچى ، روھلاندۇرغۇچى .
روزانە (روزانه) ، پ . دائىم ، ھەر كۈنى ، كۈندۈزى ، كۈندىلىك ، دائىملىق .
روھپەرۋەر (روح پرور) ، ئە - پ . روھلاندۇرغۇچى ، پەرۋىش قىلغۇچى ، يېقىملىق .
رەھۋلئەمىن (روح الامين) ، ئە . جىبرىئىل .
روھۇلقۇددۇس (روح القدس) ، ئە . مۇقەددەس روھ .
روھۇللاھ (روح الله) ، ئە . مۇقەددەس روھ ؛ ئەيسا پەيغەمبەر .
روي I (روى) ، پ . يۈز ، يۈت . ◇پاك~ (پاك~) : تازا ، توغرا ، نومۇسلۇق . ◇پەرى~ (پرى~) : پەرى يۈزلۈك ، ھۆسنلىك ، گۈزەل . ◇سىيەھ~ (سيه~) : يۈزى قارا ، قارا يۈز ، يارىماس ، ئەسكى ، ئوسال ، بەختسىز .
روي I (روى) ، پ . قوغۇشۇن بىلەن قەلەيىنىڭ بىرىكمىسى ؛ مىس ، تۇچ ، سىبرىق تۇچ .
رويەن (روين) بويىاق خۇرۇچى .
رويكەش (روى كش) ، پ . ق . روكەش .
رويى ئەندۇد (روى اندود) ، پ . ياسما ، قاپلىما ، سىرتى باشقا ، ئىچى باشقا .
رويى زەمىن (روى زمين) ، ئە - پ . يەر يۈزى .
رويىنتەن (روين تن) ، پ . «شاھنامە» قەھرىمانلىرىدىن ئىسپاندىيارنىڭ لەقىمى .
رۇبۇ (ربع) ، ئە . تۆتتىن بىر .
رۇباۋ (رباع) ، ئە . تۆتتىن بىر گۈرۈپپا بولغان ، تۆتتىن .
رۇبائىي (رباعى) ، ئە . رۇبائىي . تۆت مىسرالىق شېئىر ؛ تۆتلۈك .

رەياھسن (رياحين) ، ئ . رەيھان (ريحان)نىڭ كۆپلۈكى : بارلىق خۇشبۇي ئۆسۈملۈكلەر .
رەيب (ريب) ، ئ . شەك ، شۇبھە ، گۇمان .
رەيھانە (ريحانە) ، پ . رەيھانزار .
رەيھانىي (ريحانى) ، ئ . رەيھان رەڭلىك ، رەيھاندەك . ◇راھى~ (راح~) : كۆكۈش ۋە خۇشبۇي مەي .
رو (رو) ، پ . يۈز ، يەت . ◇بەد~ (بدَ~) : سەت ، كۆرۈمسىز .
روب (روب) ، پ . سۈز بىرنەرسىدە كەتكۈزگۈچى ، سۈپۈرۈپ تاشلىغۇچى ، يوقاتقۇچى دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ئەمنىيەت~ (امنيت~) : تىنچلىقنى بۇزغۇچى ، تىنچسىزلاندۇرغۇچى ، ◇سەلامەت~ (سلامت~) : ئاسايىشلىقنى يوقاتقۇچى ، تىنچسىزلاندۇرغۇچى . ◇خىرەد~ (خرد~) : ئەقىلنى يوقاتقۇچى ، ئەقىلدىن ئازدۇرغۇچى .
روبا (ربا) ق . رەبا .
روباھ (روباه) ، پ . تۈلكە ؛ ك . مۇغەمبەر ، ھىيلىگەر .
روباي (ربای) ق . رەبا .
روبەراھ (روبراه) ، پ . تەخلەنگەن ، تەييار بولغان ؛ يولغا چۈشكەن .
روبەرەھ (روبره) ، پ . ق . روبەراھ .
روبەرو (روبرو) ، پ . يۈزمۈيۈز ، قارىمۇقارشى ، مۇقابىل .
روبەروي (روبروی) ، پ . ق . روبەرو .
روپوش (روپوش) ، پ . يۈز ياپقان ، يۈز ياپىدىغان چۈمپەردە ، يوپۇق .
روپوشلۇق (روپوشلوق) يۈزى يېپىقلىق ؛ يۈزى تۆۋەن .
روتازە (روتازه) ، پ . تازا يۈز ، كېلىشكەن يۈز ، چىرايلىق .
رود I (رود) ، پ . ئېرىق ، ئۆستەك ، دەريا ، ئېقىن ؛ جىلغا .
رود II (رود) ، پ . مۇزىكا قورالى ، ساز .
رودە (رودە) ، پ . ئۆچەي ؛ تار . ◇قوي~سى (قوی~سی) : قوينىڭ ئۆچىيى .
رودبار (رودبار) ، پ . بىرنەچچە دەريا سۈلىرى توپلانغان جاي ؛ چوڭ دېڭىز ؛ دېڭىز قىرغىقى ؛ قەدىمىي بىر شەھەر ئىسمى .
رودخانە (رودخانه) ، پ . دەريا ، ئۆستەك ، ئېرىق ؛ دەريا ئۆزەنى .
روز (روز) ، پ . كۈن ، بىر كۈن ، كۈندۈز . ◇نەۋ~ (نو~) : يىل بېشى ، باش باھار .
روزە (روزه) ، پ . روزا تۇتۇش .
روزەفزۇن (روزافزون) ، پ . كۈندىن كۈنگە رونىق تاپقۇچى ، كۈنسېرى ئېشىپ بارىدىغان .
روزگار (روزكار) ، پ . ۋاقىت ، چاغ ، دەۋر ، زامان ؛ دۇنيا ، تۇرمۇش ، تىرىكچىلىك ، كۈن كەچۈرۈش ؛ مەشغۇلات . ◇~ئەلتمەك (~ايلتماك) : ۋاقىت ئۆتكۈزمەك ، ھايات كەچۈرمەك . ◇تىرە~ (تيره~) : قارا كۈن ، ئوسال تۇرمۇش .
روزنامە (روزنامه) ، پ . كۈندىلىك ئىشلار يېزىلىدىغان دەپتەر ، خاتىرە دەپتەر .
روزىي (روزی) ، پ . كۈندىلىك تامان ، نېسىۋە ، تىرىكچىلىك ۋاسىتىسى ؛ تەقدىر ، قىسمەت . ◇~ئولماق (~اولماق) ، ~بولماق (~بولماق) : نېسىپ بولماق ، تېگىشلىك بولماق ،

رؤستايى (روستايى) ، پ . يېزىلىق ، سەھرالىق ، دېھقان ؛ ك . قوپال .
رؤستايىلىق (روستاييلق) ك . قوپاللىق .
رؤستەخىز (رستخيز) ، پ ، ق . رؤستاخىز . ◇~سالماق (~سالماق) : خەۋغا كۆتۈرمەك ، توپىلاڭ قىلماق ؛
رؤستەم (رستم) ، پ . «شاھنامە»دىكى باش قەھرىمانلىق ئىسمى .
رؤستەملىق (رستم ليق) رؤستەمدەك قەھرىمانلىق ، پالۋانلىق .
رؤسۇخ (رسوخ) ، ئە . مەھكەملىك ، قەتئىيلىك ، مۇستەھكەم ئورناشقانلىق ، تەۋرەنمەسلىك . ◇~تاپماق (~تاپماق) : ئورناشماق ، تۇراقلاشماق .
رؤسۇل (رسل) ، ئە . رەسۇل (رسول)نىڭ كۆپلۈكى : ئەلچىلەر ، پەيغەمبەرلەر .
رؤسۇم (رسوم) ، ئە . رەسم (رسم)نىڭ كۆپلۈكى : رەسىم ـ قائىدىلەر ، تەرتىپلەر ، يۈسۈنلار ؛ رەسىملەر ، سۈرەتلەر .
رؤشد (رشد) ، ئە . ئۆسۈش ، راۋاجلىنىش ؛ ئەقلىي جەھەتتىن يېتىلىش ، يېتىكلىك ؛ توغرا يول تېپىش ، توغرا يولغا چۈشۈش . ◇~ئاساري (~آثارى) : يېتىكلىك بەلگىلىرى ، ◇~تاپماق (~تاپماق) : يول تاپماق ، ئەقلىي جەھەتتىن يېتىلمەك .
رؤفەقائ (رفقاء) ، ئە . رەفىق (رفيق)نىڭ كۆپلۈكى : يولداشلار ، خىزمەتداشلار ؛ بۇرادەرلەر ، دوستلار .
رؤفۇ (رفو) ، پ . بىرەر نەرسىنى توقۇپ ياماش ، سىلىق ياماش .
رؤقئە (رقعه) ، ئە . مەكتۇپ ، پارچە قەغەزگە يېزىلغان خەت .
رؤقەبائ (رقباء) ، ئە . رەقىب (رقيب)نىڭ كۆپلۈكى : بەسلەشكۈچىلەر ، مۇخالىپلار ؛ دۈشمەنلەر ؛ قوغدىغۇچىلار ، نازارەت قىلغۇچىلار .
رؤقۇم (رقوم) ، ئە . رەقەم (رقم)نىڭ كۆپلۈكى : رەقەملەر ، سان ـ سىپىرلار .
رؤكن (ركن) ، ئە . تىرەك ، تايانچ ، تۈۋرۈك ؛ ئاساس ، ئۇل .
رؤكۇئ (ركوع) ، ئە . باشنى ئېگىش ، ئىككى پۇكلىنىش ، تىزلىنىش ، رؤكۇ .
رؤم ئەھلى (روم اهلى) ك . ئاق تەنلىك ؛ شاھماتنىڭ ئاق ئۇرۇقلىرى .
رؤم (روم) گىرېك خەلقى ، يۇنان . ◇~ئەھلى (~اهلى) : يۇنانلىقلار ؛ ك . ئاق تەنلىكلەر ؛ شاھماتنىڭ ئاق ئۇرۇقلىرى .
رؤممان (رمان) ، ئە . ئانار .
رؤممانى (رمانى) ، ئە . ئانار رەڭ ، ئانارەك قىزىل . ◇لەئلى~ (لعلى~) : ئانار دانىلىرىدەك قىزىل ياقۇت .
رؤموز (رموز) ، ئە . رەمز (رمز)نىڭ كۆپلۈكى : ئىما ـ ئىشارىلەر ، ئۇزۇنارا كېلىشۈپلىنىغان يوشۇرۇن بەلگىلەر ؛ نامايەندىلەر .
رؤمھ (رمح) ، ئە . نەيزە .
رؤمى (رومى) رؤملۇق . ◇~چىھر (~چهر) : ئاق يۈزلۈك .
رىئايەت (رعايت) ، ئە . رىئايە قىلىش ؛ ئېتىبارغا ئېلىش ، ئەتىۋارلاش ، ئېتىبار بېرىش ، ھۆرمەت ، ئاسراش . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماک) ، ~قىلماق (~قيلماق) : ھۆرمەتلەش ،

رۇبائىييات (رباعيات) ، ئە . رۇبائىيلار .
رۇبائىييە (رباعيه) ، ئە ـ پ . رۇبائي بەھرىدە يېزىلغان شېئىر پارچىسى .
رۇبەئى پەران (روبه پەران) ، پ . مۇشۇكتىن چوڭ ، ئالدى پۇتى بىلەن كەينى پۇتىنىڭ ئارىلىقىدا شەپەرەڭنىڭكىدەك پەردىسى بار ئانىھە ـ مۇنچە ئۇچالايدىغان بىر خىل جانىۋار .
رۇبئى مەسكۇن (ربع مسكون) ، ئە ـ پ . يەر شارىدىكى ئادەم ياشايدىغان جايلار ، قۇرۇقلۇق ، يەر يۈزى .
رۇتەب I (رتب) ، ئە . رۇتبە (رتبه) نىڭ كۆپلۈكى : دەرىجىلەر ، مەرتىۋىلەر ، ئورۇنلار ، سالاھىيەتلەر ، ئۇنۋانلار .
رۇتەب I (رطب) ، ئە . يېڭى پىشقان خورما ؛ ك . يېڭىدىن پىشقان مېۋە ، مۆل مېۋە .
رۇتبە (رتبه) ، ئە . مەرتىۋە ، دەرىجە ، ئۇنۋان .
رۇتبەلىق (رتبه‌ليق) مەرتىۋىلىك .
رۇجھان (رجحان) ، ئە . ئۈستۈنلۈك ، يۇقىرىلىق ، ئارتۇقلۇق ، ئەۋزەللىك .
رۇجۇئ (رجوع) ، ئە . قايتىش ، يېنىش ، يۈزلەنىش ، مايىللىق ؛ يۈكلەش ، تاپشۇرۇش . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : قايتماق ؛ يۈزلەنمەك ، مۇراجىئەت قىلماق ، يۈكلىمەك ، تاپشۇرماق .
رۇجۇلىييەت (رجوليت) ، ئە . ئەرلىك ، مەردلىك ، مەردانىلىق .
رۇخ I (رخ) ، پ . يۈز ، بەت ، چىراي ، ئەپسانىۋى بىر چوڭ قۇشنىڭ نامى ، سۈمۈرغ . ◇ گۈل ~ (كل ~) : گۈل يۈز ، گۈزەل .
رۇخ I (رخ) ، پ . شاھمات ئۇرۇقلىرىدىن بىرىنىڭ نامى .
رۇخام (رخام) ، ئە . مەرمەر تاش .
رۇخەس (رخص) ، ئە . رۇخسەت (رخصت) نىڭ كۆپلۈكى : رۇخسەتلەر ، ئىجازەتلەر .
رۇخسار (رخسار) ، پ . چىراي ، يۈز ؛ سىرتقى كۆرۈنۈش .
رۇخسارە (رخساره) ، پ . ق . رۇخسار .
رۇخسەت (رخصت) ، ئە . ئىجازەت ، ماقۇللۇق . ◇ ~ بەرمەك (~ بيرماك) : كەتكۈزمەك ، يولغا سالماق ، كېتىشىگە ئىجازەت بەرمەك .
رۇس (رس) ، پ . ق . رۇست .
رۇست (رست) ، پ . مەھكەم ، چىڭ ، قاتتىق ، مۇستەھكەم ، پۈتۈك ، ئېتىك . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : مۇستەھكەملىمەك ، مەھكەم قىلماق ، كۈچەيتىمەك . ◇ ~ گام (~ گام) : مەزمۇت قەدەم .
رۇستا (روستا ، رستا) ، پ . يېزا .
رۇستاخىز (رستاخيز) ، پ . ئويغىنىش ، تىرىلىش ، قىيامەت ، مەھشەر ؛ ك . توپىلاڭ ، غەۋغا .
رۇستائىي (روستايى) ق . رۇستايى .
رۇستائىيانە (روستائيانه) ، پ . قوپاللىق بىلەن .
رۇستاي (روستاي) ق . رۇستا .

ياكى لاتىدىن ياسالغان مەي سۈزگۈچ . ◇～گاۋ (～كاه) : ئەخمەق ، نادان ؛ خام كاللا ؛ پاخماق ساقال . ◇～باغلاماق (～باغلاماق) : كېلىشمەيدىغان ئىش قىلماق .

رىشت (رشت) ئىلگىرىلەش ؛ ئادەت ، خاراكتېر ، تەبىئەت .

رىشته (رشته) ، پ . يىپ ، تانا ، تاناپ ، شوينا ؛ مۇناسىۋەت ، ئالاقە ؛ تېرە ئاستىدا پەيدا بولىدىغان يىپ قۇرت . ◇～تابى (～تابى) : يىپ ئۈرۈمى .

رىشتەئى مەريەم (رشته مريم) ، پ . مەريەمنىڭ يىپى ؛ ك . ناھايىتى ئىنچىكە يىپ ، ئىنچىكە تالا .

رىشتەئى ئەنكەبۇت (رشته عنكبوت) ، ئە ـ پ . ئۆمۈچۈك تورى .

رىشتەئى رەنج (رشته رنج) ، پ . قىزىتمىنى ياكى بەزگەكنى باغلايدۇ ، توختىتىدۇ دەپ ، داخان تەرىپىدىن بېرىلگەن كۆپ تۈگۈنلۈك يىپ (خۇراپات) .

رىشتەئى ئەشك (رشته اشك) ، پ . توختىماس كۆز يېشى ، توختىماي ئېقىپ تۇرغان كۆز يېشى .

رىشتەئى ئىخوان (رشته اخوان) ، ئە . قېرىنداشلىق رىشتىسى .

رىشتەكەش (رشتەكش) ، پ . كەشتە تىككۈچى ، چىۋەر گۈل تىككۈچى ، گۈل چېكىش ماھىرى .

رىشخەند (ريشخند) ، پ . مەسخىرە قىلىش ، مازاق قىلىش . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) : مەسخىرە قىلماق ، مازاق قىلماق ؛ مىيقىدا كۈلمەك .

رىشۋە (رشوه) ، ئە . پارا .

رىشۋەت (رشوت) ق . رىشۋە .

رىشۋەخار (رشوه‌خوار) ، پ . ق . رىشۋەخور .

رىشۋە خور (رشوه‌خور) ، پ . پاراخور .

رىشۋە دىھەندە (رشوه دهنده) ، پ . پارا بەرگۈچى .

رىفئەت (رفعت) ، ئە . يۇكسەكلىك ؛ ك . يۇقىرى مەرتىۋە . ◇～تاپماق (～تاپماق) : يۇكسەلمەك ، ئېتىبار تاپماق .

رىفق (رفق) ، ئە . مۇلايىملىق ، يۇمشاقلىق ، مېھرىبانلىق ، مېھىر .

رىقاب (رقاب) ، ئە . رەقەبە (رقبه) نىڭ كۆپلۈكى : بويۇنلار ، گەدەنلەر ؛ قۇللار . ◇ مالىكى～ (مالك～) : قۇلدار .

رىققەت (رقت) ، ئە . ئىنچىكىلىك ، نازۇكلۇق ، يۇمشاقلىق ، مۇلايىملىق ، كۆڭلى يۇمشاقلىق ؛ ھېسداشلىق . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) : كۆڭلى يۇمشاق ، ھېسداشلىق قىلماق .

رىققىيەت (رقيت) ، ئە . قۇللۇق ، چۆرىلىك ، ئەسىرلىك .

رىكاب (ركاب) ئۆزەنگە ؛ ك . پادىشاھ ھوزۇرى ؛ ھۆكۈمدارنىڭ خاس خىزمەتكارى .

رىكۆە (ركوه) ، ئە . چەمدىن تىكىلگەن چىلەك ، تۇلۇم ، تۇلۇك .

رىكىب (ركيب) ، ئە . ئات ـ ئۇلاغ .

رىمال (رمال) ، ئە . رەمل (رمل) نىڭ كۆپلۈكى ؛ ق . رەمل .

مەك ، ئەتىۋارلىماق ، ئاسرىماق . ◇～تاپماق (～تاپماق) : ھۆرمەتكە ئىگە بولماق ، ئېتىبارغا ئېرىشمەك .

رىبات (رباط) ق . رەبات .

رىباتات (رباطات) ، ئە . رىبات (ربات)نىڭ كۆپلۈكى : بېكەتلەر ، قونالغۇلار ، مۇساپىرخانە-لار ، كارۋان سارايلار .

رىبقە (ربقه) ، ئە . سىرتماق .

رىجائەت (رجاعت) ، پ . قايتىش ، كەينىگە يېنىش ؛ ئەسلىگە قايتىش ؛ ئەكس سادا .

رىجال (رجال) ، ئە . رەجۇل (رجل)نىڭ كۆپلۈكى : ئەرلەر ، ئەر كىشىلەر .

رىداڭ (رداء) ، ئە . دەرۋىشلەر يېپىنىۋالىدىغان يوپۇق ، دەرۋىشلەر تونى .

رىز I (ريز) ، پ . ئۇشتاق ، كىچىك ؛ ئىنچىكە ، زىل . ◇خارە～ئەتمەك (خاره～ايتماك) : تاش پارچىلىماق ، ئۇششاقلىماق .

رىز I (ريز) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە كېلىپ ، «تۆككۈچى ، ئاققۇچى ، ئاققۇزغۇچى» قاتار-لىق مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . ◇ئەرەقـ (عرق～) : تەر تۆككۈچى . ◇ئەشكـ (اشک～) : ياش تۆككۈچى . ◇خەزان～ (خزان～) : يوپۇرماق تۆككۈچى .

رىز ـ رىز (ريز ريز) ، پ . ئۇششاق ـ ئۇششاق ، پارچە ـ پارچە . ◇～～～قىلماق (～～～قىلماق) : پارچە ـ پارچە قىلماق ، ئۇۋىماق ، ئۇششاقلىماق .

رىزاڭ (رضاء) ، ئە . رازىلىق ، رازىمەنلىك ، ماقۇللۇق ، مەمنۇنلۇق .

رىزامەند (رضامند) ، ئە ـ پ . رازى ، كۆنگەن ، رازىمەن .

رىزە (ريزه) ، پ . ق . رىز

رىزە ـ رىزە (ريزه ـ ريزه) ، پ . ق . رىز ـ رىز .

رىزە چىن (ريزه چين) ، پ . پارچە ـ پۇرات ئەرسىلەرنى يىغقۇچى ، تاشلاندۇق ئەرسىلەرنى ئەرگۈچى .

رىزۇ پاش (ريزو پاش) ، پ . بىرەر ئەرسىنى يونۇش ياكى چېپىشتىن چىققان چېپىندا ، قىرىندا ، ئۇۋاق .

رىزق (رزق) ، ئە . رىسق ، ئوزۇق ، يېمەكلىك .

رىزۋان (رضوان) ، ئە . رازىلىق ، مەمنۇنلۇق ؛ جەننەت ؛ جەننەت ئىشىكىدە تۇرىدىغان پەرىش-تە .

رىسالە (رساله) ، ئە . كىتابچە ، ماقالە ؛ مەكتۇپ ، خەت ـ چەك ؛ رىسالە ؛ ك . نىزام .

رىسالەت (رسالت) ، ئە . ئەلچىلىك ، پەيغەمبەرلىك .

رىسالەئى دەۋۋار (رساله دوار) ، ئە . جاھانكېزەرلەر رىسالىسى .

رىسالەئى مۇغەننىيىۋن (رساله مغنيون) ، ئە . نەغمىچىلەر رىسالىسى .

رىش I (ريش) ، پ . يارا ، چاقا ، جاراھەت ؛ ك . داغ ، ھەسرەت ، رەنجىش . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) ، ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) : ياردىم قىلماق . ◇～بولماق (～بولماق) : يارىلانماق ، ياردىم بولماق .

رىش I (ريش) ، پ . ساقال . ◇～قازى (～قاضى) : قازى ساقىلى ؛ ك . قىلدىن توقۇلغان

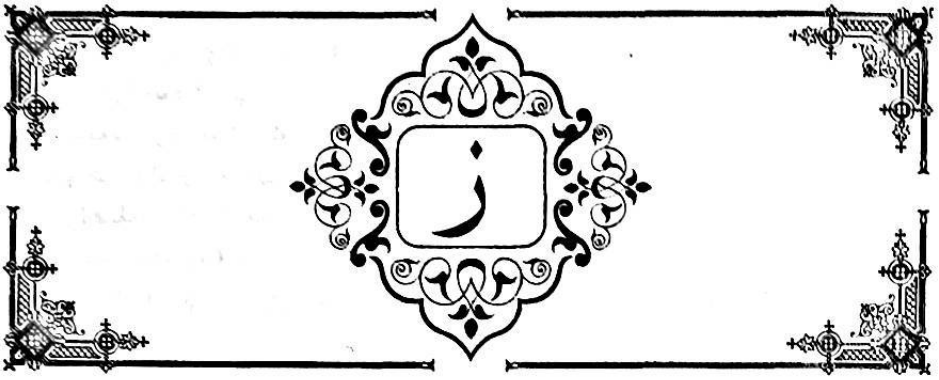

زابىت (ضابط) ، ئە . ئىگىلىگۈچى ، قولغا ئالغۇچى ، ئىشغال قىلغۇچى ؛ باشقۇرغۇچى ، ئىدارە قىلغۇچى ؛ قاتتىق قول . ◇～**سىپەھدار** (～سپهدار) : قوشۇن باشلىقى ، قوماندان .

زابىتە (ضابطه) ، ئە . قائىدە ، ئىنتىزام ، دەستۇر .

زابىتەئى رۇسۇمى شاھى (ضابطه رسوم شاهی) ، ئە ـ پ . شاھلىق ئىدارىسىنىڭ تەرتىپ قائىدىلىرى .

زات (ذات) ، ئە . ئىگە ، ساھىب ؛ شەخس ؛ ماھىيەت ، بىر نەرسىنىڭ ئەسلىي ، ئاساسى . ◇**ئىسمى**～ (اسم～) : خاس ئىسىم (گىراماتىكا) .

زاتەن (ذاتاً) ، ئە . ئۆزى ، ئەسلىي ؛ ئەسلىدىن ، يارىتىلىشىدىن . ◇～**زەئىف ئەدى** (～ضعيف ايدى) : ئەسلىدە ئاجىز ئىدى .

زاتۇلبۇرۇج (ذات البروج) ، ئە . بۇرجلار ئىگىسى ؛ ق . بۇرج .

زاتى فەرد (ذات فرد) ، ئە ـ پ . يېگانە شەخس ، بىردىنبىر شەخس .

زاتىي (ذاتی) ، ئە . ئەسلىي ، تۇغما ، تەبئىي ، شەخسىي . ◇**ئىلتىفاتى**～ (التفات～) : خۇسۇسىي ئىلتىپات .

زاچە (زاچه) تۇغۇتلۇق ئايال .

زاخىر (زاخر) ، ئە . كۆتۈرۈلگەن ، دولقۇنلانغان ، مەۋج ئۇرغان ، تولۇپ تاشقان ؛ ھاياجانلانغان ، ھولۇققان . ◇**بەھرى**～ (بهر～) : دولقۇنلۇق دېڭىز .

زاد I (ضاد) ، ئە . ئەرەپ ئېلىپبەسىدىكى «ض» ھەرپىنىڭ نامى .

زاد II (زاد) ، پ . بالا ، پەرزەنت ، ئەۋلاد ، تۇغۇلغان ؛ ◇**دىۋ**～ (ديو～) : دىۋە بالىسى ، دىۋدىن تۇغۇلغان . ◇**تىفل**～ (طفل～) : يېڭى تۇغۇلغان . ◇**ھىندۇى**～ (هندوی～) : ھىندى ئەۋلادى . ◇～**ئىففەت مەئاب** (～عفت مآب) : ئىپپەتلىك ئايال .

زاد II (زاد) ، پ . ئازاد (آزاد)نىڭ قىسقارتىلمىسى . ◇～**سەرۋ** (～سرو) : گۈزەل ئۆسكەن سەرۋى دەرىخى ، تىك ئۆسكەن سەرۋى دەرىخى .

رىماھ (رماح) ، ئە . رۇمىھ (رمح)نىڭ كۆپلۈكى : نەيزىلەر .
رىند (رند) ، پ . ئىشرەتۋاز ؛ ئىچەرمەن ؛ نوچى ، گاڭگۇڭ ؛ بىغەم ، قارام .
رىندان (رندان) ، پ . ق . رىند
رىندانە (رندانه) ، پ . ئىشرەتۋازلارچە ؛ نوچىلارغا خاس ، قارامليق بىلەن .
رىندلىق (رندليق) ئىشرەتۋازلىق ، ئىچەرمەنلىك ؛ نوچىلىق ، بىغەملىك ، قارامليق .
رىيھ (ريح) ، ئە . شامال ، پۇراق ، ھىد .
رىھلە (رحله) ، ئە . سەپەر .
رىھلەت (رحلت) ، ئە . كۆچۈش ، جۇنەش ، كېتىش ، ئۆزاق سەپەرگە چىقىش ؛ ك . ئۆلۈش .
رىۋ (ريو) ، پ . ھىيلە ـ مىكىر ، ئالدام ؛ بەنت . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : پەند قىلماق ، ھىيلە قىلماق ، ئالدىماق . ◇ ~ كۆرگۈزمەك (كوركوزماك) : بەنت قىلماق ، ھىيلە ئىشلەتمەك .
رىۋۇ ئەفسۇن (ريووافسون) ، پ . ئالدام ، ھىيلە ، كۆز بويىاش .
رىۋۇ رەنگ (ريو رنك) ، پ . بەنت ، تاكتىكا ؛ ئالدام .
رىۋايات (روايات) ، ئە . رىۋايەت (روايت)نىڭ كۆپلۈكى : رىۋايەتلەر ، چۆچەكلەر ، نەقىللەر .
رىۋايەت (روايت) ، ئە . رىۋايەت ، ھېكايە ، نەقىل ، چۆچەك . ◇ ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ھېكايە قىلماق ، نەقىل كەلتۈرمەك .
رىياۋ (رياء) ، ئە . ساختىلىق ، ئىككى يۈزلىمىلىك ، تىلى بىلەن دىلى بىر ئەمەسلىك . ◇ ~ ئەھلى (~ اهلى) : ئىككى يۈزلىمىچىلەر ، ساختا ئادەملەر .
رىياز (رياض) ، ئە . رەۋزە (روضه)نىڭ كۆپلۈكى : باغلار ، گۈزەل باغچىلار .
رىيازە (رياضه) ق . رىيازەت .
رىيازەت I (رياضت) ، ئە . كۆڭلى خالىغان نەرسىلەردىن ئۆزىنى تارتىپ ، قەستەن ئۆزىنى قىيناش ؛ قىينىلىش ، ئازابلىنىش . ◇ ~ چەكمەك (~ چيكماك) : نەپسىنىڭ خاھىشلىرىدىن ئۆزىنى تارتماق ، قىينالماق .
رىيازەت I (رياضت) ، ئە . ماتېماتىكا .
رىيازىي (رياضى) ، ئە . ماتېماتىكا پېنىگە تېگىشلىك ؛ ماتېماتىك ، ماتېماتىكا ئالىمى .
رىيازىييات (رياضيات) ، ئە . ماتېماتىكا .
رىياسەت (رياست) ، ئە . رەئىسلىك ، باشلىقلىق ، باشچىلىق .
رىياكار (رياكار) ، ئە ـ پ . ساختا ، ئىككى يۈزلىمىچى ، تىلى بىلەن دىلى بىر ئەمەس .
رىيالىق (رياليق) ئىككى يۈزلىمىچىلىك ، كۆز بويامچىلىق ، ساختىلىق .
رىياھ (رياح) ، ئە . رىيھ (ريح)نىڭ كۆپلۈكى : شامالار ؛ پۇراقلار ، ھىدلار .
رىياھىن (رياحين) رىيھان ، رەيھان (ريحان)نىڭ كۆپلۈكى : رەيھانى گۈللەر ؛ ك . خۇشپۇراقلار ، خۇشبۇيلۇقلار .
رىيائىي (ريائى) ، ئە . ساختا ، ئىككى يۈزلىمىچى ، رىياكار .
رىندۇەش (رندوش) ، پ . ئىشرەتۋازلاردەك ؛ نوچى تەبىئەتلىك ، گاڭگۇڭ مىجەز .
رىندۇەشلىق (رندوەشليق) ئىشرەتۋازلارغا ئوخشاشلىق ؛ نوچى مىجەزلىك .

زاهد (زاهد) ، ئە . دۇنيا ئىشلىرىغا قىزىقماسلىق ئىبادەت بىلەنلا مەشغۇل بولغۇچى كىشى ، دۇنيادىن يۈز ئۆرىگەن ئادەم ، زاهىد ، سوپى ، دەرۋىش ، ئىخلاسمەن .

زاهىدا (زاهدا) ، ئە . ھەي زاهىد ، ئەي سوپى !

زاهىدانە (زاهدانه) ، ئە ـ پ . سوپىلارچە ، زاهىدلارچە .

زاهىر I (زاهر) ، ئە . ئۇرلۇق ، پارلاق ، چىرايلىق ، گۈزەل ، رەڭگارەڭ ، يېڭى ، يېپيېڭى ؛ چېچەك ئاچقان ، چېچەكلىگەن .

زاهىر II (ظاهر) ، ئە . كۆرۈنۈپ تۇرغان ، ئوچۇق ـ ئاشكارا ؛ سىرتقى كۆرۈنۈش . ◇ ~ ئەيـ ـلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : پەيدا قىلماق ، ئۇچۇنقا چىقارماق ، كۆرسەتمەك ، ئاشكارا قىلماق . ◇ ~ ئولماق (~ اولماق) : كۆرۈنـ ـمەك ، بىلىنمەك ، مەلۇم بولماق ، ئاشكارا بولماق .

زاهىرەن (ظاهراً) ، ئە . يۈزەكى ، كۆرۈنۈشتىكى ، كۆرۈنۈشته .

زاهىرىي (ظاهرى) ، ئە . تاشقى ، سىرتقى ، ئوچۇق كۆرۈنۈپ تۇرغان .

زاۋىيە (زاويه) ، ئە . بۇرجەك ، بۇلۇڭ ؛ چېكىنىش جايى .

زائىد (زائد) ، ئە . ئارتۇق ، ئارتۇقچە ، ئوشۇق .

زائىدە (زائده) ، ئە . ق . زائىد .

زائىر (زائر) ، ئە . زىيارەت قىلغۇچى ، زىيارەتچى .

زائىقە (ذائقه) ، ئە . تەمنى تېتىش قۇۋۋىتى ، تەمنى بىلىش سېزىمى ، تېتىش سەزگۈسى .

زائىل (زائل) ، ئە . يوقىلىدىغان ، زاۋاللىققا يۈز تۇتقان ، ئۆچىدىغان ، ئۆلىدىغان ، زاۋال تاپقان . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : يوقاتـ ـماق ، ئۆچەرمەك . ◇ ~ بولماق (~ بولماق) ، ~ ئولماق (~ اولماق) : يوقالماق ، ئۆچـ ـمەك ، ئۆلمەك .

زاي (زای) ، پ . بىرىكمىدە «تۇغدۇرغۇچى ، پەيدا قىلغۇچى» مەنىلىرىنى ئۇقتۇرىدۇ . ◇ ۋەھشەت ~ (وحشت ~) : ۋەھىمە تۇغدۇرغۇچى .

زايەندە (زاينده) ، پ . تۇققۇچى ، تۇغۇلغۇچى ، تۇغۇلىدىغان . ◇ ~ بولماق (~ بولماق) ، ~ ئولماق (~ اولماق) : تۇغۇلماق ، پەيدا بولماق .

زايچە (زايچه) ، پ . مۇنەججىملىك ، رەممالىلىق دۇئالىرى يېزىلغان جەدۋەل .

زايىئ (ضايع) ، ئە . يوقالغان ، يوقىتىلغان ، بوشقا كەتكەن ، نابۇت بولغان ؛ ◇ ~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : يوقاتماق ، بىھۇدە كەتـ ـكۈزۈپ قويماق ؛ ◇ ~ ئولماق (~ اولماق) : يوقالماق ، زايە بولماق ، بىھۇدە ئۆتۈپ كەتمەك .

زايىد (زايد) ، ئە . ق . زائىد .

زايىر (زاير) ق . زائىر .

زايىقە (زايقه) ق . زائىقە .

زايىل (زايل) ، ئە . ق . زائىل .

زاد IV (زاد) ، ئە . ئوزۇق ، ئوزۇق - تولۇك .
زادە (زادە) ، پ . ق . زاد I
زادۇبۇد (زادوبود) ، پ . مۇلۇك ، بارلىق ؛ يۇرت ، ۋەتەن .
زادى ئەبەد (زاد ابد) ، ئە - پ . مەڭگۇلۇك ئوزۇق .
زادى راھ (زاد راه) ، پ . ق . زادى رەھ .
زادى راھىلە (زاد راحله) ، پ . ق . زادى رەھ .
زادى رەھ (زاد ره) ، پ . يول ئوزۇقى ، سەپەر ئوزۇقى .
زار I (زار) ، پ . زار ، ئاجىز ، كۆچسىز ؛ بىچارە ، ھالى خاراب ، خار ؛ ناله ، پەرياد ، يىغا . ◇~ يىغلاماق (~ييغلاماق) : قاتتىق يىغلىماق ، ھۆركىرەپ يىغلىماق .
زار II (زار) ، پ . ئىسىملارنىڭ ئاخىرىغا قوشۇلۇپ «جاي ، ماكان» مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ . ◇لالە~ (لاله~) : لالىزار . ◇گۈل~ (گل~) : گۈللۈك ، گۈلزار .
زارلىغ (زارليغ) زارلىنىش ، يالۋۇرۇش ، يېلىنىش .
زارىب (ضارب) ، ئە . ئۇرغۇچى ، زەربە بەرگۈچى . ◇~ بولماق (~بولماق) : ئۇرماق .
زاغ (زاغ) ، پ . قاغا .
زاغچە (زاغچه) كىچىك قاغا ، چىلى قاغا .
زاغۇ زەغەن (زاغ وزغن) ، پ . قاغا - قۇزغۇن .
زاك (زاک) ، پ . زاك ، كۆنچىلىكتە ئىشلىتىلىدىغان بىر خىل بوياق .
زاكىر (ذاكر) ، ئە . ياد قىلغۇچى ، ئەسلىگۈچى ، تىلغا ئالغۇچى ، زىكىر قىلغۇچى .
زاگ (زاک) ق . زاك .
زال I (زال) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ذ» ھەرپىنىڭ نامى .
زال II (زال) ، پ . قېرى چال ، كەمپىر ، موماي ؛ دەللە . ◇دەھر~ى (دەھر~ى) : دۇنيا ، جاھان .
زال III (ضال) ، ئە . ئاداشقان ، ئازغان ، يولدىن ئازغۇچى .
زالى فەلەك (زال فلك) ، ئە - پ . ك . ئاسمان ، پەلەك .
زالىم (ظالم) ، ئە . زۇلۇم سالغۇچى ، ئەزگۈچى . ◇~ سىرىشت (~سرشت) : زالىم تەبىئەت .
زالىمانە (ظالمانه) ، پ . زالىملارچە ، زالىملىق بىلەن .
زالى نەژەند (زال نژند) ، پ . بىچارە موماي .
زامىن (ضامن) ، ئە . كېپىللىك قىلغۇچى ، كاپالەتلىك قىلغۇچى ؛ كېپىللىك ، كاپالەتلىك . ◇~ ئولماق (~اولماق) : كېپىللىك قىلماق ، كېپىل بولماق .
زانو (زانو) ، پ . تىز . ◇~ بەزانۇ (~بزانو) : يانمۇيان ، ئىنتايىن يېقىن .
زانىي (زانى) ، ئە . زىنا قىلغۇچى .
زاھىب (ذاهب) ، ئە . كەتكۈچى ، بارغۇچى ، كەتكەن ، يۈرۈپ كەتكەن .

زەررات (ذرات) ، ئە . زەررە (ذرە) نىڭ كۆپلۈكى : ئاتوملار ، زەررىلەر ، ئۇششاق بۆلەكلەر ، ئاتوملار . ◇~ى كەۋن (~كون) : بارلىق زەررىلەر .

زەررافە (زرافە) ، ئە . زىرافە ، «شەترەنج كەبىر» دەپ ئاتىلىدىغان قەدىمىي شاھماتنىڭ ئۇرۇقلىرىدىن بىرى .

زەررە (ذرە) ، ئە . زەررە ، ئاتوم ؛ ئەڭ كىچىك بۆلەك ، ئازغىنە ، كىچىككىنە .

زەررە - زەررە (ذرە ذرە) ، ئە . پارچە - پارچە ، ئۇششاق - ئۇششاق .

زەررەۋار (ذرەوار) ، ئە - پ . زەررىدەك ، زەررىچىلىك .

زەررىن (زرين) ، پ . زەرلىك ، زەر بىلەن بېزەلگەن . ◇~غەزال (~غزال) ، ~غەزالە (~غزالە) : ئالتۇن كىيىك ؛ ك . قۇياش ، ئاپتاپ . ◇قەيسەرى~ (قصر~) ؛ زەر بىلەن بېزەلگەن ساراي . ◇~تاج (~تاج) : ئالتۇن بىلەن بېزەلگەن تاج ، ئالتۇن تاج . ◇~كەمەر (~كمر) : ئالتۇن كەمەر ؛ ئالتۇن كەمەر باغلىغان .

زەرىنە (زرينە) ، پ . ئالتۇندىن ئىشلەنگەن ، زەر بىلەن ئىشلەنگەن ، ئالتۇن رەڭلىك ، ئالتۇن بېزەك ، ئالتۇن ئەسۋاپ ، ئالتۇن . ◇~رەڭ (~رنك) : ئالتۇن رەڭلىك ، سېرىق تۇسلۇك ، سېرىق .

زەررىن پوش (زرين پوش) ، پ . زەرباب كىيىم ، تەتىللا تون ، كىمخاپ تون ؛ زەرلىك يوپۇق ؛ زەرلىك دوبۇلغا ۋە ساۋۇت .

زەرف (ظرف) ، ئە . سۈيۇقلۇق قاچىلىنىدىغان قاچا ؛ ◇~ۋانا (~وانا) : قاچا - قومۇچ .

زەرفىشان (زرفشان) ، پ . ق . زەرەفشان .

زەرفىشانلىق (زرفشانليق) ق . زەرەفشانلىق .

زەرق (زرق) ، ئە . ئالدام ، ھىيلە ، مىكىر ، مۇناپىقلىق ؛ ◇~ئەھلى (~اهلى) : ھىيلىگەرلەر ، ئالدامچىلار ؛ مۇناپىق كىشىلەر . ◇~ۋەمەكر (~ومكر) ، ~رىيا (~ريا) ، ~گەزاف (~گزاف) : رىياكارلىق ، ئالدامچىلىق .

زەرقسازلىق (زرق سازليق) ، ھىيلىگەرلىك .

زەركار (زركار) ، پ . زەر يالاتقۇچى ، ئالتۇن سۈيى بىلەن نەقىش سالىدىغان ئۇستا ؛ ئالتۇن بىلەن ئىشلەنگەن ، زەر بىلەن ئىشلەنگەن .

زەركارلىغ (زركارليغ) زەرگەرلىك ، زەر بىلەن بېزەش كەسپى .

زەركەش (زركش) ، پ . زەر ئالغۇچى ، ئالتۇنىنى رۇدىدىن ئايرىۋالغۇچى ؛ زەر بىلەن ئىشلەنگەن ، زەرلەنگەن ، زەرلىك . ◇~لىباس (~لباس) : زەر كىيىم ، ◇~تەناب (~طناب) : ئالتۇندىن ئىگىرىلگەن يىپ ، زەردىن ئېشىلگەن تانا .

زەرگەر (زرگر) ، پ . ئالتۇنچى ، ئالتۇن جابدۇق ياسىغۇچى .

زەرنىشان (زرنشان) ، ئە - پ . ئالتۇن قادالغان ، زەرلىك .

زەرنىگار (زرنكار) ، پ . ئالتۇن بىلەن بېزەلگەن ، ئالتۇن سۈيى يالىتىلغان .

زەرھەل (زرحل) ، ئە - پ . ئالتۇن ئېرىتمىسى ، ئالتۇن ئۇۋۇقى . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) : ئالتۇن سۈيى يالاتماق ، زەرلىمەك . ◇~ئوتۇك (~اوتوك) : زەر بېرىلگەن ئوتۇك .

زەر ھەلقە (زر حلقه) ، ئە - پ . ئالتۇن ھالقا ، ئالتۇن سىرغا .

زەرايىق (ظرايف) ق. زەرائىق.
زەرەر (ضرر)، ئە. زىيان.
زەرەفشان (زرافشان)، پ. ئالتۇن چاچقۇچى، زەر چاچقۇچى؛ ئالتۇن چېچىلغان، ئالتۇن ھەل بىلەن پارقىرىتىلغان. ◇دەريايى~ (دريا~): زەرەپشان دەريا سى.
زەرەفشانلىق (زرافشانليق) ئالتۇن چېچىش.
زەر ئەندۇد (زر اندود)، پ. ئالتۇن قاپلانغان؛ ئالتۇن ھەل بېرىلگەن؛ ئالتۇندەك پارقىراپ تۇرغان.
زەرب (ضرب)، ئە. ئۇرۇش، كۆپەيتىش؛ قۇيۇش (تەڭگە)؛ ئۇرغۇ، شېئىردا ئىككىنچى مىسرانىڭ ئاخىرىدىكى ئۇرغۇ؛ تاكت.
زەربافى (زربافى)، پ. تەتىللا توقۇغۇچى، كىمخاپ توقۇغۇچى؛ تەتىللا، كىمخاپ، زەرباب.
زەربافت (زربافت)، پ. كىمخاپ، تەتىللا؛ زەردىن توقۇلغان.
زەر بەفت (زر بفت)، پ. ق. زەربافت
زەر بەفتلىغ (زربفت ليغ) كىمخاپ تونلۇق، زەرباب كىيىملىك.
زەربخانە (ضربخانه)، ئە ـ پ. پۇل ياسىلىدىغان جاي؛ تەڭگە، تىللا قۇيۇلىدىغان كارخانا.
زەربى دەست (ضرب دست)، ئە ـ پ. بىلەك كۈچى؛ قانتىق كۈرەش، جەڭ.
زەربى راست (ضرب راست)، ئە ـ پ. كۈچ بىلەن، جەڭ بىلەن.
زەرپاش (زر پاش)، ئە ـ پ. زەر چاچقۇچى؛ سېخى؛ پۇل سەرپ قىلغۇچى، سېخى؛ ك. قۇياش.
زەر پەيكەر (زر پيكر)، پ. زەر تۈسلۈك، ئالتۇن رەڭلىك.
زەرتۇشت (زر تشت)، پ. ق. زەر دۈشت.
زەر خەرىد (زر خريد)، پ. ئالتۇنغا سېتىۋېلىنغان، قۇل.
زەرد (زرد)، پ. سېرىق، سېرىقلىق؛ سارغايغان، تاتارغان. ◇ئافتاب~ى (آفتاب~ى): ئاپتاپنىڭ سارغىيىشى، كۈننىڭ ئولتۇرۇشقا يېقىنلىشىشى.
زەردالۇ (زرد آلو)، پ. ئۆرۈك.
زەر دالۇي (زرد آلوى)، پ. ق. زەردالۇ.
زەردە (زردە)، پ. سېرىق رەڭلىك؛ ئۆت، سەپرا.
زەردەشت (زردشت)، پ. ق. زەردۈشت.
زەردەك (زردك)، پ. سەۋزە، زەدەك.
زەردوز (زردوز)، پ. زەركەشتە تىككۈچى.
زەردۈشت (زردشت)، پ. قەدىمىي ئىراندا ئاتەشپەرەسلىك دىنىنىڭ ئاساسىنى قۇرغان ئادەم (بۇ دىن شۇ نام بىلەن مەشھۇر بولغان). ◇~ئايىنى (~آيينى): زەردۈشت دىنى.
زەرەر (ضرر)، ئە. زىيان، زەرەر، ◇سەفەرنەفئۇ~ (سفرنفع و~): سەپەرنىڭ پايدا ـ زىيىنى.

زەلزلە (زلزله) ، ئە . قورقۇپ تىترەش ، قورقۇشتىن تىترەش ؛ ◇~ **گۇرماق** (~اورماق) : قورقۇپ تىترىمەك ، قورقۇشتىن تىترىمەك .

زەقەن (ذقن) ، ئە . ئېگەك . ◇~ **چاھى** (~چاهى) : ئېگەك گورىكى .

زەققۇم (زقوم) ، ئە . مېۋىسى ئىنتايىن ئاچچىق بولىدىغان بىر خىل دەرەخ ؛ زەھەر ، ئوغا . ◇~ **ى جەھىنەم** (~جحيم) : دوزاق زەققۇمى .

زەكاۋ (ذكاء) ، ئە . ئەقىل ، پاراسەت ، زېرەكلىك ، ئۆتكۈرلۈك .

زەكات (زكات) ، ئە . زاكات (مۇسۇلمانلاردىن ئۆلارنىڭ ئومۇمىي بايلىقىنىڭ قىرىقتىدىن بىرى مىقدارىدا ھەر يىلى ئېلىنىدىغان دىنىي سېلىق) .

زەكاتچى (زكاتچى ، زكواتجى) زاكات پۇل ـ مالىلارنى يىغقۇچى ئەمەلدار ، زاكاتچى .

زەكاۋەت (ذكاوت) ، ئە . ق . زەكا .

زەكىي I (زكى) ، ئە . تازا ، پاك ، ساپ ، پاكىز ؛ تەقۋا .

زەكىي II (ذكى) ، ئە . ئەقىللىق ، ئۆتكۈر ، زېھنىلىك .

زەلال (ضلال) ، ئە . ئېزىش ، ئادىشىش ، توغرا بولدىن چىقىش ، گۇمراھلىق ، ئازغۇنلۇق . ◇~ **ئەھلى** (~اهلى) : ئاداشقانلار ، خاتا يولغا ماڭغانلار .

زەلالەت (ضلالت) ، ئە . يولدىن چىقىش ، ئادىشىش ، ئازغۇنلۇق ، گۇمراھلىق . ◇~ **ئەنگىز** (~انكيز) : خاتا يولغا باشلىغۇچى ، ئازدۇرغۇچى .

زەلەمە (ظلمه) ، ئە . زالىم (ظالم)نىڭ كۆپلۈكى : زالىملار .

زەلەمنا (ظلمنا) ، ئە . بىز ئۆزىمىزگە زۇلۇم قىلدۇق .

زەلزەلە (زلزله) ، ئە . ق . زىلزىلە .

زەللەت (زلت) ، ئە . گۇناھ ، سەۋەنلىك ، خاتالىق .

زەلۇبىيا (زلوبيا) ق . زەلىبىيا .

زەلۇم (ظلوم) ، ئە . زومىگەر ، ھەددىدىن ئارتۇق زۇلۇم قىلغۇچى ، ئىنتايىن زالىم . ◇~ **و جەھۇل** (~وجهول) : ئەك زالىم ۋە ئەك جاھىل .

زەلىبىيا (زليبيا) ، ئە . بىر خىل تاتلىق چەلپەك ؛ شەربەت .

زەلىل (ذليل) ، ئە . خار ، تۆۋەن ، پەس . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) ، ~ **ئەتمەك** (~ايتماك) ، ~ **قىلماق** (~قيلماق) : خارلىماق .

زەلىلانە (ذليلانه) ، ئە ـ پ . خارلارچە ، خارلىق بىلەن .

زەلىللىك (ذليل ليك) خارلىق ، پېقىرلىق .

زەم (ضم) ، ئە . قوشۇش ، جەملەش ، يۇكلەش . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) ، ~ **ئەتمەك** (~ايتماك) ، ~ **قىلماق** (~قيلماق) : قوشماق ، جەملىمەك ؛ يۇكلىمەك .

زەمان I (زمان) ، ئە . دەۋر ، زامان ؛ ۋاقىت . ◇~~ (~~) : ھەر زامان ، ھەر ۋاقىت ، دەمىۋەدەم ؛ ◇~ **وزەمىن** (~وزمين) : زامان ۋە ماكان ، ئاسمان ـ زېمىن ؛ ◇ **ئاسىبى~** (آسيب~) : زامان ئازاب ـ ئوقۇبەتلىرى ، دەۋر مۇشەققەتلىرى . ◇ **فەرىدى~** (فريد~) : زامانىنىڭ بېگانىسى ، دەۋرنىڭ يەكتاسى . ◇~ **ئەبلەقى** (~ابلق) : ك . كېچە ـ كۈندۈز . ◇~ **ئەبناسى** (~ابناسى) : زامان بالىلىرى ، دەۋر كىشىلىرى .

زەرۇرەت (ضرورت) ، ئە . لازىملىق ، ئېھتىياج ، لازىمەتلىك ؛ زۆرۈرىيەت . ◇~ بولماق (~بولماق) : زۆرۈر بولماق ؛ (مەلۇم بىر ئىشنى قىلىشقا) مەجبۇر بولماق .

زەرۇرىي (ضروری) ، ئە . لازىم بولغان ، ئېھتىياجلىق بولغان ؛ لازىملىق .

زەرۇرەرەق (زرورق) ، پ . تىللاقاش (ئابالالار پېشانىسىگە تاقىۋالىدىغان بىر خىل زىننەت بۇيۇمى) : ئالتۇن قەغەز ، ئالتۇن ياپراق ؛ زەرلىك رەخت .

زەرۇەش (زروش) ، پ . ئالتۇنغا ئوخشايدىغان ؛ سېرىق رەڭلىك ئۆسۈملۈك . ◇ بەقەمنى ~ ئەيلەمەك (بقم نی~ ایلاماک) : قىزىل رەڭنى سارغايتماق ، قىزىلنى سېرىققا ئايلاندۇرماق .

زەرىق (ظریق) ، ئە . نەپەس ، گۈزەل ، لاتاپەتلىك ؛ زېرەك ، چاققان ، نازۇك پەم ، خۇشچاقچاق .

زەدە (زده) زىدە بولغان ، قىينالغان ، ئازابلانغان ، قۇرۇت يېگەن .

زەرىفانە (ظریفانه) ، ئە ـ پ . قىزىقارلىق سۆز بىلەن ، قىزىقارلىق قىلىپ ، قىزىقارلىق ھالدا .

زەرى مەخفي (زر مخفی) ، ئە ـ پ . يوشۇرۇن ئالتۇن .

زەرى مەغرىبي (زر مغربی) ، ئە ـ پ . ساپ ئالتۇن .

زەغەن (زغن) ، پ . قۇزغۇن ؛ ◇ زاغۇ~ (زاغ~) : قاغا ـ قۇزغۇن .

زەئىف (ضعف) ، ئە . كۈچسىزلىك ، ھالسىزلىق ، ئاجىزلىق ، كېسەللىك ؛ ◇ قۇۋا~ پەزىر بولماق (قوی~ پذیر بولماق) : كۈچتىن قالماق ، كۈچسىزلەنمەك ، ھالسىرىماق .

زەفەر (ظفر) ، ئە . غەلبە ، غالىبىيەت ، غالىبلىق .

زەئفەران (زعفران) ، ئە . بىر خىل سېرىق خۇشبۇي ئۆسۈملۈك ؛ سېرىق رەڭدىن كىنايە ، زەپەرەك . ◇~ ئەيلەمەك (~ایلاماک) ، ~ ئەتمەك (~ایتماک) ، ~ قىلماق (~قیلماق) : سارغايتماق ، سارغايتۇەتمەك .

زەئفەرەنزار (زعفران زار) ، ئە ـ پ . سېرىق يۇز ، سېرىقلىق ؛ زەپەرەڭلىك .

زەئفەرانىي (زعفرانی) ، ئە . زەپەرەك ، سېرىق . ◇~ ئەيلەمەك (~ایلاماک) : سارغايتماق .

زەفەرشىئار (ظفر شعار) ، ئە . غالىب ، يېڭىلمەس .

زەفەرنامە (ظفرنامه) ، ئە ـ پ . غالىبىيەت ھەققىدە يېزىلغان كىتاب .

زەئفران (ضعف ران) ، ئە ـ پ . ھالسىزلىقنى يوقاتقۇچى ، كۈچسىزلىكنى تۈگەتكۈچى ، داۋا ، شىپا .

زەئفلىغ (ضعف لیغ) ئاجىزلىق ، كۈچسىزلىك ، ھالسىزلىق ، دەرمانسىزلىق ؛ ھالسىز ، كۈچسىز ، دەرمانسىز ، ئاجىز .

زەئفى جۇنۇن (ضعف جنون) ، ئە . سەۋدايىلىقتىن كەلگەن ھالسىزلىق .

زەئفى جىسمانىي (ضعف جسمانی) ، ئە . جىسمانىي زەئىپلىك ، بەدەن ئاجىزلىقى .

زەئفى قەۋي (ضعف قوی) ، ئە . قانتىق ، زەئىپلىك .

زەئفىيەت (ضعفیت) ، ئە . زەئىپلىك ، ئاجىزلىق ، قۇۋۋەتسىزلىك .

زەنەخ (زنخ) ، پ . ئېڭەك ؛ زىناق . ◇~ ئۇرماق (~اورماق) : بىھۇدە گەپلەرنى قىلماق ، ۋالاقلىماق ؛ پو ئاتماق ، لاپ ئۇرماق . ◇~ چاھى (~چاھى) : زىناق ئورىكى . ◇ گۇيى~ (كوى~) : ئېڭەك يۇمىلىقى .

زەنەخدان (زنخدان) ، پ . ق . زەنەخ . ◇بىنائى~ (بناء~) : ئېڭەك تۈزۈلۈشى ، زىناق . ◇سىبى~ (سيب~) : ئېڭەك ئالمىچىسى ، ئېڭەك يۇمىلىقى .

زەنب (ذنب) ، ئە . گۇناھ ، ئەيىب ؛ گۇناھ ئۆتكۈزۈش ؛ چىشىغا تېگىش ، ئاچچىقىنى كەلتۈرۈش .

زەنبەق (زنبق) ، ئە . غولى ۋە بەرگى ئۇزۇن ، ئاستىدا پىيازغا ئوخشاش يىلتىزى بار گۈل ، پىيازگۈل ، سۆسەرگۈل .

زەنبەل (زنبل) ، پ . زەمبىل .

زەنبەلباف (زنبل باف) ، پ . زەمبىل توقۇغۇچى .

زەنبۇر (زنبور) ، پ . ھەرە . ◇~ نىشى (~نيشى) : ھەرە نەشتىرى .

زەنبۇرخانە (زنبورخانه) ، پ . ھەرە ئۇۋىسى ، ھەر كۆنىكى .

زەنجەبىل (زنجبيل) ، ئە . زەنجىۋىل ، چەشكە .

زەند (زند) ، پ . زەردۇشتلارنىڭ دىنىي كىتابى ؛ ق . زەردۇشت .

زەنگ I (زنك) ، پ . قوڭغۇراق .

زەنگ II (زنك ، زنك ، زنگ) ، پ . دات ؛ كىر ، غۇبار ، قارا . ◇~ تۇتماق (~توتماق) : دات باسماق . ◇~ ئەھلى (~اھلى) : ھەبەشلەر ، نېگىرلار .

زەنگار (زنكار ، زڭگار) ، پ . زەنگەر ، سۇس كۆك رەڭ .

زەنگارىي (زنكارى ، زڭگارى) ، پ . زەنگەر رەڭلىك ؛ دات باسقان .

زەنگىي (زنكى) ، پ . قارا تەنلىك ، زەڭگى ، نېگىر ، ھەبەش .

زەنگىبار (زنكبار) ، پ . ھەبەشىستان ، ھەبەشلەر ۋىلايىتى . ◇~ شاھى (~شاھى) : ك . كېچە ، تۈن .

زەنگىئى شەب رەنگ (زنكى شب رنك) ، پ . تۈن قاراڭغۇسىدەك قارا ؛ ك . قاپقارا .

زەھەب (ذھب) ، ئە . ئالتۇن ، تىللا .

زەھر (زھر) ، پ . زەھەر ، ئوغا ؛ قاتتىق ئاغرىق ؛ چىدىغۇسىز ئەلەم . ◇~ تاپماق (~تاپماق) : زەھەرلەنمەك ، قاتتىق ئازاب تارتماق ؛ ◇~ گىياھ (~كيا) ، ~ گىيە (~كيه) : زەھەرلىك ئۆسۈملۈك ، زەھەرلىك گىياھ . ◇~ كاملىغ (~كامليغ) : ك . بەختسىزلىك .

زەھراشام (زھر آشام) ، پ . زەھەر ئىچكەن .

زەھرالۇد (زھر آلود) ، پ . زەھەر ئارىلاش ، زەھەرلەنگەن ، زەھەرلىك .

زەھرە (زھره) ، پ . ئۆت ، سەپرا خالتىسى ؛ ك . جۈرئەت ، شىجائەت ، غەيرەت ؛ دادىللىق ، ئىنتىلىش ، ھەۋەس ، مەيل . ◇~ يارىلماق (~ياريلماق) : قورقماق ، قورقۇپ كەتمەك .

زەھرخەندە (زھرخنده) ، پ . زەھەرلىك كۈلكە ، مازاق كۈلكىسى ، زەھەرخەندە . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : زەھەرلىك كۈلمەك ، مازاق قىلىپ كۈلمەك .

زەمان I (ضمان) ، ئە . ق . زىمان .
زەمانە (زمانه) ، ئە . زامان ، دەۋر ، ۋاقىت .
زەمانىي (زمانی) ، ئە - پ . بىردەملىك ، ۋاقىتلىق ، ئازغىنە ۋاقىت ؛ بىر زامانلار .
زەمايىر (ضمایر) ، ئە . زەمىر (ضمیر) نىڭ كۆپلۈكى : ق . زەمىر .
زەمايىم (ذمایم) ، ئە . زەممە (ذمیمه) نىڭ كۆپلۈكى : ئەيىبلەشكە تېگىشلىك ئەسكى ئىشلار ، يامان قىلىقلار . يامانلىقلار . ◇ فىئلى~ (فعل~) : يامان قىلىقلار .
زەمەن (زمن) ، ئە . زەمان (زمان) نىڭ كۆپلۈكى : زامانلار ، دەۋرلەر .
زەمزەمە (زمزمه) ، پ . پەس ئاۋازدا ئېيتىلغان ناخشا .
زەمزەمە پەرداز (زمزمه پرداز) ، پ . تۆۋەن ئاۋاز بىلەن كۈيلىگۈچى .
زەمىستان (زمستان) ، پ . قىش ، قىش پەسلى .
زەمىمە (ضمه) ، ئە . زەممە ، پەش ؛ ئەرەب ئېلىپبەسىدە لەۋلەشكەن قىسقا سوزۇق تاۋۇشلارنى كۆرسىتىدىغان « ـُـ » بەلگىسى .
زەمھەرىر (زمهریر) ، ئە . قەھرىتان سوغۇق ، ئەڭ قاتتىق ، سوغۇق . ◇ بۇرۇدەت~ى (برودت~ی) : قاتتىق قەھرىتان سوغۇق .
زەمۇخت (زمخت) ، پ . ق . زۇمۇخت .
زەمىر (ضمیر) ، ئە . دىل ، كۆڭۈل ، يۈرەك ، ۋىجدان ، ئوي ، قەلبتىكى پىكىر ، ئوي - پىكىر ، ئالماش (گىرامماتىكا) . ◇ مافى~ (مافی~) : كۆڭۈلدىكى ، قەلبتىكى ، دىلدىكى . ◇ خوجەستە~ (خجسته~) : پاك كۆڭۈل ، ساپ دىل (ئادەم) .
زەمىمە (ذمیمه) ، ئە . يامان ، ئەيىبلەشكە تېگىشلىك ؛ يامان قىلىق ، يامانلىق . ◇ ئەخلاقى~ (اخلاق~) : يامان قىلىقلار . ◇ ~خىسال (~خصال) : ئوسال خىسلەتلىك ، يامان خىسلەتلىك ، ئەسكى قىلىقلىق .
زەمىن (زمین) ، پ . يەر ، زېمىن ، مەملىكەت . ◇ يۇنان~ (یونان~) : يۇنان مەملىكىتى . (~سیاه) : قارا يەر ؛ ك . پەس ، خار . ◇ ~سىياھ ئەتمەك (~سیاه ایتماک) : خارلىق ؛ قارا تۇپراق بىلەن تەڭ كۆرمەك .
زەمىنبۇس (زمین بوس) ، پ . يەر ئۆپۈپ تەزىم قىلغۇچى ، باش ئەگكۈچى .
زەمىنروب (زمین روب) ، پ . يەر سۈپۈرگۈچى ؛ ك . خىزمەتكار .
زەمىننەۋەرد (زمین نورد) ، پ . زېمىن كەزگۈچى ؛ ك . ئات .
زەن I (زن) ، پ . خوتۇن ، ئايال ، خوتۇن كىشى .
زەن I (زن) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «چالغۇچى ، ئۇرغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇ چەنگ ~ (چنگ~) : چالغۇچى ، چاڭچى . ◇ شۇئلە~ (شعله~) : شولا چاچقۇچى ، نۇر چاچقۇچى ، يورۇق قىلغۇچى . ◇ قەلەمزەن (قلمزن) : قەلەم ئېگىسى ، يازغۇچى .
زەنان (زنان) ، پ . زەن (زن) نىڭ كۆپلۈكى : خوتۇنلار ، ئايالار .
زەنانە (زنانه) ، پ . ئايالارچە ، ئايال كىشىگە ئوخشاش ، ئايالارغا دائىر ، ئايالارغا خاس .
زەنەب (ذنب) ، ئە . قۇيرۇق ، قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز .

زەۋق (ذوق) ، ئە . زوق ، لەززەت ، لەززەتلىنىش ، مەززە قىلىش ، كەيپ سۈرۈش ؛ شادلىق ، خۇشاللىق ؛ مەيل ، ھەۋەس ، خۇمار . ◇ سالىمىم~ (سالىم~) : زوقلۇق ، ساغلام تەبىئەت .

زەۋقناك (ذوقناك) ، ئە - پ . زوقمەن ، زوق بىلەن ، خۇشال ھالەتتە .

زەۋقۇ ھالەت (ذوق و حالت) ، ئە . شاد - خۇراملىق ، لەززەت ۋە خۇشاللىق .

زەۋلانە (زولانه) ، پ . كىشەن ، كويزا ؛ بويۇنتۇرۇق ، قوۋۇق .

زەئىف (ضعيف) ، ئە . ئاجىز ، كۈچسىز ، ھالسىز ؛ ك . نامرات ، يوقسۇل .

زەئىفە (ضعيفه) ، ئە . زەئىف (ضعيف)نىڭ ئايالللىق شەكلى . كۈچسىز ، ئاجىز ؛ ك . ئايال كىشى ، خوتۇن كىشى .

زەيتۇن (زيتون) ، ئە . مېۋىسىدىن ياغ ئېلىنىدىغان بىر تۈرلۈك دەرەخ ، زەيتۇن دەرىخى .

زەيف (ضيف) ، ئە . مېھمان .

زەيل (ذيل) ، ئە . ئېتەك ، پەش ؛ تاغ ئېتىكى ؛ بىر نەرسىنىڭ ئاخىرى ؛ قۇيرۇق ؛ ئىزاھ ، ئىزاھات ، قوشۇمچە .

زەيلۇچە (زيلوچه) ، پ . كىچىك ئىلەم ، ئىلەمچە .

زەين (زين) ، ئە . بېزەك ، زىننەت ؛ ھۆسن . ◇ زىب ئىلە~ (زيب ايله~) : زىبۇزىننەت ؛ ھۆسن .

زەينۇل مىللەت (زين الملت) ، ئە . مىللەتنىڭ زىننىتى .

زەييىق (ضيق) ، ئە . تار ، كەڭ ئەمەس ؛ قىسىلىش ، قىسقىراش ، يىغىلىش . ◇ ~نەفس (~نفس) : يۈرەك سىقىلىش ، نەپەس قىسىلىش .

زور (زور) كۈچ ، قۇۋۋەت ، شىددەت ، زورلۇق ، قورال كۈچى ؛ بېسىم ؛ زوراۋان ، كۈچلۈك . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ايلاماک) ، ◇ ~ ئەتمەك (~ايتماک) : كۈچلۈك كەلمەك ، غالىب كەلمەك ، غەلىبە قىلماق . ◇ ~ كەلتۈرمەك (~كيلتورماک) : باستۇرۇپ كەلمەك ، كۈچەپ ھۆجۇم قىلماق . ◇ ~ كەلمەك (~كيلماک) : بېسىم بولماق ، زو كەلمەك . ◇ ~ قىلماق (~قيلماق) : زورلۇق ئىشلەتمەك ، زورگەرلىك قىلماق . ◇ ~ بىلەن (~بيلان) : زورلۇق بىلەن ، قورال كۈچى بىلەن ، جەڭ بىلەن .

زور ئازمۇن (زور آزمون) ، پ . كۈچ سىناش ؛ كۈچ سىنىغۇچى .

زورخانە (زورخانه) ، پ . ھەربىي مەشىق قىلىنىدىغان بىنا .

زور دەست (زور دست) ، پ . قولى كۈچلۈك ، بەقۇۋۋەت ئادەم ، كۈچتۇڭگۇر .

زور سەنج (زور سنج) ، پ . كۈچ ئۆلچەش ؛ كۈچ ئۆلچىمى .

زور گەر (زوركر) ، پ . زورلۇق قىلغۇچى ، مۇشتۇمزورلۇق قىلغۇچى ، زوراۋان .

زورلاماق (زورلاماق) زورلۇق ئىشلەتمەك ، كۈچىمەك ؛ ھۆجۇم قىلماق .

زور مەند (زورمند) ، پ . كۈچلۈك ، قۇدرەتلىك .

زۇ (ذو) ، ئە . ساھىب ، ئىگە .

زۇئەفاۋ (ضعفاء) ، ئە . زەئىف (ضعيف)نىڭ كۆپلۈكى : زەئىپلەر ، كۈچسىزلەر ، ئاجىزلار .

زۇباب (ذباب) ، ئە . چۈشن ، پاشا ، كۆكۈيۈن .

زۇبدە (زبده) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ ياخشىسى ، سەرخىلى ، قايماق ، سېرىق مايى ؛ جەۋھەر ،

زەھر كوش (زهر كش) ، پ . زەھەرسىزلەندۈرگۈچى ، زەھەرنى قايتۇرغۇچى .
زەھرى چەشم (زهر چشم) ، پ . زەھەرلىك قاراش .
زەمىمە (ضميمه) ، ئە . شېرىك ، ئۇلھەت ، بۇرادەر ؛ قوشۇمچە ، قوشۇمچە قىلىنغان نەرسە .
كۆپلۈكى : زەمائىم (ضمائم) .
زەھرى قاتىل (زهر قاتل) ، ئە - پ . ئۆلتۈرگۈچى زەھەر ، ئۆتكۈر زەھەر .
زەھرى فىراق (زهر فراق) ، ئە - پ . ئايرىلىش ئەلىمى .
زەھرى مۇھلىك (زهر مهلك) ، پ . ئۆتكۈر زەھەر ، ھالاكەت زەھىرى .
زەھرى ناب (زهر ناب) ، پ . ئۆتكۈر زەھەر ، ساپ (باشقا نەرسىلەر قوشۇلمىغان) زەھەر .
زەھرى ھەلاك (زهرهلاك) ق . زەھرى قاتىل .
زەھرى ھەلاھىل (زهر هلاهل) ق . زەھرى قاتىل .
زەھمەت (زحمت) ، ئە . قىيىنىش ، قىستاش ؛ ئازار ، جاپا ، ئەلەم ، كۈلپەت . ◇~ چەكمەك (~ چېكماك) ، ~ تارتماق (~ تارتماق) : ئەلەم تارتماق ، كۈلپەتكە ئۇچرىماق ، جاپا چەكمەك .
زەھك (ضحك) ، ئە . كۈلكە .
زەۋ (ضو) ، ئە . نۇر ، يورۇقلۇق ، روشەنلىك . ◇~ سالماق (~ سالماق) : نۇر چاچماق ، يورۇتماق .
زەۋئ (ضوء) ق . زەۋ .
زەۋابىت (ضوابط) ، ئە . زابىتە (ضابطه) نىڭ كۆپلۈكى : تەرتىپلەر ، قائىدىلەر ، نىزاملار .
زەۋات (ذوات) ، ئە . زات (ذات) نىڭ كۆپلۈكى : زاتلار ، كىشىلەر ، شەخسلەر ؛ خوجايىنلار ؛ نېگىزلەر ، ئاساسلار ، ماھىيەتلەر .
زەۋال (زوال) ، ئە . يوقىلىش ، تۈگىشىش ، گۈمران بولۇش ؛ سۇنۇش ، ۋەيران بولۇش ، پېتىش ، چۆكۈش ، ئولتۇرۇش ، پەسىيىش ، تۆۋەنلەش . ◇~ يەتكۈرمەك (~ يېتكور - ماك) : نابۇت قىلماق ، پەسلەتمەك . ◇~ تاپماق (~ تاپماق) : يوقالماق ؛ (كۈن) ئولتۇرماق .
زەۋاھىر (ظواهر) ، ئە . زاھىر (ظاهر) نىڭ كۆپلۈكى : كۆرۈنۈشلەر ، كۆرۈنۈپ تۇرغان نەرسىلەر .
زەۋائىد (زوائد) ، ئە . زائىد (زائد) نىڭ كۆپلۈكى : ئارتۇقلۇقلار ، ئۈشۈقلۇقلار .
زەۋايا (زوايا) ، ئە . زاۋىيە (زاويه) نىڭ كۆپلۈكى : بۇرجەكلەر ، بۇلۇڭلار .
زەۋج (زوج) ، ئە . جۈپ ؛ ئايالنىڭ جورىسى ، ئەر . ◇ ئەقدى~ (عقد~) : ئۆيلىنىش ، توي قىلىش ، نىكاھ . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : جۈپلەشتۇرمەك ، ئەر - خوتۇن قىلماق ، بېشىنى قوشماق .
زەۋجە (زوجه) ، ئە . خوتۇن ، ئەرنىڭ ئايال جورىسى .
زەۋجەين (زوجين) ، ئە . ئەر بىلەن خوتۇن ، ئەر - خوتۇن ئىككىيلەن .
زەۋرەق (زورق) ، پ . قېيىق .
زەۋرەقچە (زورقچه) كىچىك قېيىق ، قېيىقچە .
زەۋرەقى مەي (زورق مى) ، پ . قېيىق شەكلىدىكى قەدەھ ، قەدەھ .

زۇلفى تابدار (زلفى تابدار) ، پ . ئۆرۈلگەن چاچ .
زۇلفى ساھىر (زلفى ساحر) ، ئە ـ پ . سېھىرلىگۈچى چاچ ، جەزبىلىك سېكىلدەك .
زۇلفى سۇنبۇل (زلفى سنبل) ، پ . سۇمبۇل چاچ ، قاپقارا خۇشبۇي چاچ .
زۇلفىقار (ذو الفقار) ، ئە . ھەزرىتى ئەلىنىڭ ئىككى بىسلىق قىلىچى .
زۇلفىن (زلفين) ، پ . قاقا تۈمشۇق ، ئىشىك ئىلگۈچى .
زۇلقافىيەتەين (ذو القافيتين) ، ئە . ئىككى قاپىيەلىك ، جۈپ قاپىيەلىك .
زۇلقەئدە (ذو القعده) ، ئە . ھىجرىيە كالېندارى بويىچە 11 ـ ئاينىڭ نامى .
زۇلقەرنەين (ذو القرنين) ، ئە . ئىسكەندەرنىڭ لەقىمى (ئەينى : ئىككى مۈڭگۈزلۈك) .
زۇلل (ذل) ، ئە . خارلىق ، پەقىرلىق ؛ پەسلىك .
زۇللىسانەين (ذو اللسانين) ، ئە . ئىككى تىل ئىگىسى ، ئىككى تىللىق ، ئىككى تىل بىلگۈچى ، ئىككى تىلدا يازغۇچى .
زۇلم (ظلم) ، ئە . زۇلۇم . ◇~پەرران قىلماق (~پران قيلماق) : زۇلۇم سالماق ، قاتتىق جەبىر قىلماق .
زۇلمانىي (ظلمانى) ، ئە . قاراڭغۇلۇقتا مەنسۇپ ، قاراڭغۇلۇقتىكى ، قارا ، قاپقارا .
◇~ھىجاب (~حجاب) : قاراڭغۇلۇق پەردىسى ؛ ك . نەپس ـ خاھىش .
زۇلمەت (ظلمت) ، ئە . قاراڭغۇلۇق .
زۇلمەت ئاسا (ظلمت آسا) ، ئە ـ پ . تۈندەك قاراڭغۇ ، زۇلمەتلىك .
زۇلمەت ئەندۇد (ظلمت اندود) ، ئە ـ پ . قاپقاراڭغۇ ، زۇلمەت قاپلىغان .
زۇلمەت ئەفكەن (ظلمت افكن) ، ئە ـ پ . تۈن پەردىسىنى يايغۇچى ، قاراڭغۇلۇق چۈشۈرگۈچى .
زۇلمەتزەدا (ظلمت زدا) ، ئە ـ پ . قاراڭغۇلۇقنى ھەيدىگۈچى ، تۈن پەردىسىنى يىرتقۇچى .
زۇلمەتفىشان (ظلمت فشان) ، ئە ـ پ . قاراڭغۇلۇقتا پۈركىگۈچى ، قاراڭغۇلۇق چاچقۇچى ؛ قاپقارا .
زۇلۇمكىش (ظلم كيش) ، ئە ـ پ . زۇلۇمغا ئۆگەنگەن ، زۇلۇمكار ، زالىم .
زۇلمگۇستەر (ظلم كستر) ، ئە ـ پ . زۇلۇم قىلغۇچى ، جاپا سالغۇچى .
زۇلمىنەن (ذو المنن) ، ئە . ئېھسانلار ئىگىسى ، ياخشىلىق قىلغۇچى .
زۇلھىججە (ذو الحجه) ، ئە . ھىجرىيە كالېندارى بويىچە 12 ـ ئاينىڭ نامى .
زۇلۇمات (ظلمات) ، ئە . زۇلمەت (ظلمت)نىڭ كۆپلۈكى : زۇلمەتلەر ، قاراڭغۇلۇقلار ؛ قاپقاراڭغۇ .
زۇلۇماتى (ظلماتي) ، ئە . ق . زۇلمانى .
زۇلئىقتىدار (ذو الاقتدار) ، ئە . ئىقتىدار ئىگىسى ، قابىلىيەتلىك ؛ قۇدرەتلىك ذوالاقتدار .
زۇمرە (زمره) ، ئە . جامائەت ، توپ ، گۇرۇھ .
زۇمرەد (زمرد) ، پ . زۇمرەت (يېشىل رەڭلىك ئېسىل تاش) ؛ يېشىل .
زۇمۇررۇدىن (زمردين) ، پ . يېشىل ياقۇت ، زۇمرەت .
زۇمرەئى ئەۋباش (زمره اوباش) بىۋاشلار ، ئالىقاناتلار ، لۇكچەكلەر .

ئېگىز ، مېغىز ، مۇھىم ئۇقتا ، ماھىيەت .

زۇبدە ئۆتتەۋارىخ (زبدة التواريخ) ، ئە . تارىخلار جەۋھىرى ، تارىخلاردىن تاللانما .

زۇجاج (زجاج) ، ئە . ئەينەك ، شىشە ، ئەينەكتىن ئىشلەنگەن قەندىل ؛ ئەينەك قاچا .

زۇجاجە (زجاجه) ، پ . ئەينەك پارچىسى ، ئېگىز پۇتلۇق شىشە قەدەھ ؛ شىشە قاچا .

زۇخر (ذخر) ، ئە . زاپاس ساقلاش ، ئېھتىيات ئۈچۈن ساقلاش ؛ زاپاس .

زۇد I (زود) ، پ . تېز ، ئىتتىك ، ئىلدام ، ئالدىراش .

زۇد II (زود) ، پ . ق . زەدا .

زۇرەفائ (ظرفاء) ، ئە . زەرىف (ظريف)نىڭ كۆپلۈكى : ق . زەرىف .

زۇرۇب (ضروب) ، ئە . زەرب (ضرب)نىڭ كۆپلۈكى : زەربىلەر ، ئۇرۇشلار .

زۇرۇف (ظروف) ، ئە . زەرف (ظرف)نىڭ كۆپلۈكى : سۈيۇقلۇق قاچىلىرى ، قاچىلار .

زۇررىيە (ذريه) ، ئە . ئەۋلاد .

زۇررىيات (ذريات) ، ئە . زۇررىيە (ذريه)نىڭ كۆپلۈكى : ئەۋلادلار .

زۇرۇە (زروه) ق . زىرۋە .

زۇ زەنب (ذو ذنب) ، ئە . گۇناھكار ، ئەيىبكار ، ئەيىبلىك .

زۇ زەنەب (ذو ذنب) ، ئە . ق . زۇزەنابە .

زۇ زەنابە (ذو ذنابه) ، ئە . قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز .

زۇغال (زغال) ، پ . كۆمۈر .

زۇ فۇنۇن (ذو فنون) ، ئە . كۆپ خىل پەن بىلىدىغان ئالىم ، پەنلەر ئىگىسى .

زۇكۇر (ذكور) ، ئە . زەكەر (ذكر)نىڭ كۆپلۈكى : ئەرلەر ، ئەركەكلەر .

زۇگال (زكال) ، پ . ق . زۇغال .

زۇلال (زلال) ، پ . سۈپسۈزۈك ۋە شىرىن سوغۇق سۇ . ◇ ~ تاپماق (~ تاپماق) : سۈزۈلمەك ، تىنماق ، شىرنىلىك تاپماق .

زۇلالى خىزىر (زلال خضر) ، ئە ـ پ . ق . زۇلالى زىندگانى .

زۇلالى زىندەگانى (زلال زندكانى) ، پ . تىرىكلىك سۈيى ، ھاياتبەخش سۇ ، ئابىھايات .

زۇلالى ھەيات (زلال حيات) ، ئە ـ پ . ق . زۇلالى زىندەگانى .

زۇلالە (زولانه) ، پ . ق . زەۋلانە .

زۇلەل (ذلل) ، ئە . پەسلىك ، رەزىللىك ، يامانلىق .

زۇلئەكتاف (ذو الاكتاف) ، ئە . تۆتىنچى تەبىقە ئەجدەم پادىشاھلىرىدىن شاپۇرغا بېرىلگەن لەقەم (ئەينى : مۇرىلەر ئىگىسى) .

زۇلجەلال (ذو الجلال) ، ئە . يۇكسەكلىك ئىگىسى ، ئۇلۇغلۇق ئىگىسى ، ئاللا ئۇلۇغ .

زۇلف (زلف) ، پ . چاچ ، ئايالالارنىڭ سېكىلمەك چېچى . ◇ ~ تابى (~ تابى) : چاچ ئۆرۈمى . ◇ ~ تارى (~ تارى) : چاچ تالاسى .

زۇلفا (زولفى) ، ئە . يېقىنلىشىش ، ياخشىچاق بولۇش ؛ مەرتىۋە ، ئورۇن .

زۇلفەين (زلفين) ، پ ـ ئە . ئىككى ئۆرۈم چاچ ، ئىككى سېكىلمەك چاچ .

زۇلفى پەرىشان (زلف پريشان) ، پ . چۈۋۈلغان چاچ ، چۈۋۈق چاچ ؛ توزغۇپ تۇرغان چاچ .

زۇيۇل (ذيول) ، ئە . زەيل (ذيل) دىنىڭ كۆپلۈكى : قۇيرۇقلار ، ئېتەكلەر ، ئاخىرلار .
زى (ذى) ، ئە . ساھىب ، ئىگە . ◇~ ھەيات (~ حيات) : تىرىك .
زىبەق (زيبق) ، پ . سىماپ .
زىبەك (زيبک) ، پ . ق . زىبەق .
زىج (زيج) ، ئە . ئاستىرونومىيەلىك كالېندار ، ئاستىرونومىيەلىك ھېسابلاش ئۇسۇلى .
زى جان (ذى جان) ، ئە - پ . جانلىق ، جېنى بار .
زىد (ضد) ق . زىدد .
زىدد (ضد) ، ئە . قارشى ، قارىمۇقارشى ؛ زىت .
زىددىيەت (ضديت) ، ئە . قارىمۇقارشىلىق ، كېلىشەلمەسلىك .
زىر (زير) ، پ . ئاست ، بىر نەرسىنىڭ تېگى ، پەس ، تۆۋەن ؛ مۇزىكىدا ئەڭ زىل تاۋۇش .
زىرا (زيرا) ، پ . چۈنكى ، سەۋەبتىن .
زىرائەت (زراعت) ، ئە . ئېكىن ئېكىش ، دېھقانچىلىق ، زىرائەت .
زىرائەتلىك (زراعت ليق) زىرائەتلىك ، ئېكىنزارلىق ، مەھسۇلاتلىق .
زىراكى (زيراكى ، زيراكه) ق . زىرا .
زىر دەست (زير دست) ، پ . بىركىمنىڭ قول ئاستىدىكى ، تەۋە ، قاراشلىق ، بېقىندا ، مەغلۇپ . ◇~ بولماق (~ اولماق) : تەۋە بولماق ، بېقىندا بولماق ، بوي سۇنماق ، مەغلۇپ بولماق . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : بويسۇندۇرماق ، قول ئاستىغا كىرگۈزمەك ، مەغلۇپ ۋە مەھكۇم قىلماق .
زىرۇبەم (زيروبم) ، پ . زىل ۋە بوم تاۋۇش .
زىرۇ زەبەر (زير زبر) ، پ . ئاستىن - ئۈستۈن ، ئاغدۇرۇلغان ، ئۆستۈرۈلگەن ، پارىسچىدا ، «ئى ، ئە» سوزۇق تاۋۇشلىرىنى بىلدۈرىدىغان بەلگىلەر .
زىرۋە (زروه) تاغنىڭ ئەڭ يۇقىرى قىسمى ، چوققا .
زىرى بار (زير بار) ، پ . خىجالەتتە قېلىش (ئەينى : يۈك ئاستىدا قېلىش) . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماک) : خىجالەت قىلماق ، ئىزا تارتقۇزماق .
زىرى تەگكەن (زيرتكين) ، پ . بىركىمنىڭ قول ئاستىدىكى ، تەۋە ، قاراشلىق .
زىرىھ I (زره) ، پ . زىرە ، ھالقا ، سىرغا .
زىرىھ II (زره) ، پ . ساۋۇت ، ئوق ۋە قىلىچ ئۆتمەيدىغان ئۇرۇش كىيىمى .
زىرىھپوش (زره پوش) ، پ . ساۋۇت كىيگەن ، ساۋۇتلۇق .
زىرىھگەرلىك (زره كرليك) ساۋۇتچىلىق ، ساۋۇت ئىشلەش كەسپى .
زىرىھلى (زرهلى) ئۈستىنى تۆمۈر بىلەن قاپلىغان ، تۆمۈر قاپلىق ، ساۋۇتلۇق ، ساۋۇت كىيىملىك .
زىرنىخ (زرنيخ) گۈڭگۇرت بىلەن ئارسېنىك ئارىلاشمىسى .
زىست (زيست) ، پ . ھايات ، تىرىكلىك . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : ياشىماق ، تىرىكچىلىك قىلماق .
زىشت (زشت ، زيشت) ، پ . خۇنۇك ، تۇتۇق ، يامان ، ئوسال ؛ سەت ، بەتبەشىرە ، پاسكىنا .

زۇمرەئى بىنىش (زمرە بينش) ، ئە ـ پ . يىراقنى كۆرەرلەر ، ئۇتكۇر كۆزلۈكلەر ، ئالىملار .
زۇمرەئى تەھقىق (زمرە تحقيق) ، ئە . ھەقىقەتنى ئېنىقلىغۇچىلار .
زۇمرەئى كوففار (زمرە كفار) ، ئە . كاپىرلار گۇرۇھى ، كاپىرلار .
زۇمرەئى مەھرەم (زمرە محرم) ، ئە . مەھرەملەر توپى ، مەھرەملەر .
زۇمرەئى ھۇججاج (زمرە حجاج) ، ئە . ھاجىلار جامائىتى ، ھاجىلار .
زۇمرەئى ئىشق (زمرە عشق) ، ئە . ئاشىقلار .
زۇموخت (زمخت) ، پ . قوپال ، قاملاشمىغان ؛ ئەدەپ ـ قائىدە بىلمەيدىغان ؛ پەس ، رەزىل ؛ تېتىقسىز ، تەمى قېيرىق .
زۇمۇررەد (زمرد) ق . زۇمرەد
زۇمۇررەد پۇش (زمرد پوش) ، پ . يېشىل كىيىملىك .
زۇمۇررەدفام (زمرد فام) ، پ . ق . زۇمۇررەدگۇن .
زۇمۇررەدگۇن (زمردكون) ، پ . زۇمرەت رەڭلىك ، يېشىل .
زۇننار (زنار) ، ئە ـ پ . ئىسلام دۆلەتلىرىدە ياشىغۇچى خىرىستىيانلار بېلىگە باغلاپ يۈرىدىغان مۇئەييەن رەڭدىكى بەلباغ ؛ كىرىست بەلگىسى بېكىتىلگەن بويۇن ئاسقۇ .
زۇنۇب (ذنوب) ، ئە . زەنب (ذنب)نىڭ كۆپلۈكى : گۇناھلار ، ئەيىبلەر .
زۇھد (زهد) ، ئە . سوپىلىق . ◇～ئەھلى (～اھلى) : تائەت ـ ئىبادەت بىلەنلا ياشىغۇچىلار ، جاھاندىن ۋاز كەچكەنلەر ، دەرۋىشلەر . ◇～تەقۋا (～تقوى) : سوپىلىق ۋە تەقۋالىق .
زۇھەل (زحل) ، ئە . ساتۇرن سەييارىسى .
زۇھد فۇرۇش (زهد فروش) ، ئە ـ پ . زاھىتلىقنى سۈيىئىستېمال قىلغۇچى ، يالغان سوپى .
زۇھر (ظهر) ، ئە . قۇياشنىڭ تازا تىكلەشكەن ۋاقتى . كۈننىڭ قىيام ۋاقتى ، چۈش ۋاقتى . ◇～رەكەئاتى (～ركعاتى) : كۈن ئوتتۇرىسىدا ئوقۇلغان نامازرەكئەتلىرى .
زۇھرە (زهره) ، ئە . چولپان (شائىرلار ئۇنى ئاسمان سازەندىسى دەپ تەسۋىرلەيدۇ) . ۋېنېرا ، زۇھرە يۇلتۇزى . ◇～جەبىن (～جبين) : چولپاندەك چاقناپ تۇرغان .
زۇھھاد (زهاد) ، ئە . زاھىد (زاهد)نىڭ كۆپلۈكى : سوپىلار ، دەرۋىشلەر ، زاھىدلار .
زۇھھاد كۇش (زهاد كش) ، ئە ـ پ . زاھىتلارنى (سوپىلارنى) ئۆلتۈرگۈچى .
زۇھۇر (ظهور) ، ئە . مەيدانغا چىقىش ، ۋۇجۇتقا كېلىش ، كۆرۈنۈش ، پەيدا بولۇش ، يۈز بېرىش . ◇～ئەتمەك (～ايتماک) ، ◇～قىلماق (～قيلماق) : كۆرۈنمەك ، پەيدا بولماق . ◇～بولماق (～بولماق) : ۋۇجۇتقا كەلمەك ، مەيدانغا چىقماق . ◇～ى بىدايەت (～بدايت) : دەسلەپ پەيدا بولۇش ، باشتا كۆرۈنۈش .
زۇھۇل (ذهول) ، ئە . ئالاقزادە بولۇش ، ئۆزىنى يوقىتىپ قويۇش ، نېمە قىلىشىنى بىلەلمەي قېلىش .
زۇۋۇار (زوار) ، ئە . زائىر (زائر)نىڭ كۆپلۈكى : زىيارەتچىلەر .
زۇيۇف (ضيوف) ، ئە . زەيف (ضيف)نىڭ كۆپلۈكى : مېھمانلار .

زىندە (زندە) ، پ . تىرىك ، جانلىق . ◇~دىل (~دل) : خۇشچاقچاق ، ئوچۇق كۆڭۈل ، دىلىدا كىر يوق .

زىندەگان (زندگان) ، پ . تىرىكلەر ، جانلىقلار ، هايات ئىگىلىرى .

زىندەگانىي (زندگانى) ، پ . هاياتىي ، تىرىكلىكىكە دائىر ، تىرىكلىك ، هايات . ◇ئابى ~ (آب~) : تىرىكلىك سۈيى .

زىندەئى جاۋىد (زندەء~) ، پ . مەڭگۈلۈك هايات .

زىنديق (زنديق) ، ئە . دىنغا ئىشەنمەيدىغان ، دىنسىز ، خۇداسىز .

زىنھار (زنهار ، زينهار) ، پ . هېچ ؛ ئەلۋەتتە .

زىھ I (زه) ، پ . ئاپىرىن ! بەللى !

زىھ II (زه) ، پ . يانىلاق كىرىچى . ◇~قىلماق (~قيلماق) : يانىلاق كىرىچىنى تارتماق ، ئوقيانى بەتلىمەك .

زىھ III (زه) ، پ . قىرغاق ، چەت ، ساھىل ، جىيەك ؛ بېخى .

زىھاف (زحاف) ، ئە . سۈس قىمىرلاش ؛ ئۆمىلەش ؛ ئاروز ۋەزنىدە بىر بەھىرنىڭ بۆلەكلىرىدە بولىدىغان ئۆزگىرىشلەر (ئارتتۇرۇش ۋە كېمەيتىش يولى بىلەن) .

زىھافات (زحافات) ، ئە . زىھاف (زحاف)نىڭ كۆپلۈكى : ق . زىھاف .

زىھن (ذهن) ، ئە . ئاقىل ، خاتىر ، پىكىر قىلىش قۇۋۋىتى . ◇~ى سالىم (~سالم) : ساغلام زېھىن .

زىھى (زهى) ، پ . ياخشى ، جايىدا ، يارايسەن !

زىۋەر (زيور) ، پ . بېزەك ، زىننەت ، پەرداز . ◇~كۆرگۈزمەك (~كورکوزماك) : چىرايلىق كۆرسەتمەك ، زىننەتلىمەك . ◇~تاپماق (~تاپماق) : ياسانماق ، پەردازلانماق ، بېزەلمەك .

زىيائ I (ضياء) ، ئە . زەۋ (ضوء)نىڭ كۆپلۈكى : نۇرلار ، شولىلار ، يورۇقلۇقلار . ◇~سالماق (~سالماق) : يورۇتماق .

زىيائ II (ضياع) ، ئە . يوقىتىش ؛ يوقىلىش ، نابۇت بولۇش ، گۇمران بولۇش .

زىيائ III (ضياع) ، ئە . زەيئە (ضيعه)نىڭ كۆپلۈكى : مۈلۈكلەر ، يەر ـ سۇلار ، تېرىلغۇ يەرلەر .

زىياد (زياد) ، پ . ئارتۇق ، كۆپ ، ئوشۇق . ◇~ئەتمەك (~ايتماک) : كۆپەيتمەك ، ئاشۇرماق .

زىيادار (ضيادار) ، ئە ـ پ . نۇرلۇق ، روشەن ، پارلاق .

زىيادە (زياده) ، ئە . ئارتىش ، كۆپەيمىش ، ئارتۇق ، كۆپ ؛ ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماک) ، ◇~ئەتمەك (~ايتماک) : كۆپەيتمەك ، ئاشۇرماق .

زىيادەت (زيادت) ، ئە . ق . زىيادە . ◇~بولماق (~بولماق) : ئاشماق ، كۆپەيتمەك .

زىيارەت (زيارت) ، ئە . يوقلاش ، كۆرۈش ، تاۋاپ قىلىش ، زىيارەت .

زىيارەتگاھ (زيارتگاه) ، ئە ـ پ . زىيارەت ئورنى ، زىيارەت قىلىنىدىغان جاي ؛ تاۋاپ قىلىنىدىغان جاي .

◇فىئىلى~ (~فعلى~) : پەيلى يامان ، يامان قىلىق .
زەشت روي (زيشت روى) ، پ . كۆرۈمسىز ، سەت ؛ بەتبەشىرە .
زى فۇنۇن (ذى فنون) ق . زۇ فۇنۇن . ئىلىم - پەندەر ساھىبى .
زىق (ضيق) ، ئە . تارلىق ، قىسىلىق ، جىددىيلىك ؛ تار ، قىس .
زىكر (ذكر) ، ئە . ئەسلەش ، خاتىرىلەش ، تىلغا ئېلىش ؛ سۆزلەش ، بايان قىلىش ؛
◇~ئەتمەك (~ايتماك) : تىلغا ئالماق ، سۆزلىمەك ، بايان قىلماق .
زىكرى جەھر (ذكر جهر) ، ئە . ئاشكارا بايان قىلىش ، ئاشكارا تىلغا ئېلىش .
زىلال (زلال) ق . زۇلال .
زىل (ظل) ق . زىلل .
زىلئ (ضلع) ، ئە . يان ، قىر .
زىلزىلە (زلزله) ، ئە . يەر تەۋرەش ، تەۋرەش ، لەرزىگە كېلىش ، تىترەش .
زىلقەئدە (ذى القعده) ، ئە . ق . زۇلقەئدە .
زىلل (ظل) ، ئە . كۆلەڭگە ، سايە ؛ ھىمايە ، ھامىيلىق . ◇~شەجەر (~شجر) : دەرەخ سايىسى .
زىللەت (ذلت) ، ئە . خارلىق ، پېقىرلىق ؛ پەسلىك .
زىللۇللاھ (ظل الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ سايىسى ؛ پادىشاھ .
زىللى ئاتىففەت (ظل عاطفت) ، ئە . ق . زىللى رەئفەت .
زىللى جاھ (ظل جاه) ، ئە . مەنسەپ سايىسى ، مەرتىۋە كۆلەڭگىسى ؛ ئۇلۇغۋارلىق .
زىللى رەئفەت (ظل رأفت) ، ئە . مېھرىبانلىق ، شەپقەت ، رەھىمدىللىك ، مەرھەمەت .
زىللى ئىقبال (ظل اقبال) ، ئە . بەخت سايىسى ، بەخت .
زىللى ئىلاھ (ظل اله) ، ئە . ئاللاھنىڭ سايىسى ؛ پادىشاھ .
زىلھىججە (ذى الحجه) ، ئە . ق . زۇلھىججە .
زىمام (زمام) ، ئە . يۈگەن ، تىزگىن ؛ ك . ئىختىيار .
زىمان (ضمان) ، ئە . كېپىل بولۇش ، كېپىللىك ؛ كاپالەت ، كۆرۈ .
زىممە (ذمه) ، ئە . مەجبۇرىيەت ، مەسئۇلىيەت ، بۇرچ ، قەرز .
زىمن (ضمن) ، ئە . ئوتتۇرا ، ئارا ، ئىچ ، ئوتتۇرىسىدا ، ئارىسىدا ، ئىچىدە .
زىمنەن (ضمناً) ، ئە . ئۆز ئىچىگە ئالغان ، ئۆز ئىچىگە ئالغان ھالدا .
زىن (زين) ، پ . ئىگەر («ئى» ئۇزۇن سوزۇق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ) .
زىنا (زنا) ، ئە . زىنا ، قانۇنسىز جىنسىي ئالاقە . ◇ۋەلەدۇز~ (ولد الزنا) : زىنادىن بولغان بالا ، ھارامدىن بولغان .
زىنادىقە (زنادقه) ، ئە . دىنسىزلار ، ئاللاھقا ئىشەنمىگۈچىلەر ؛ كاپىرلار . ق . زىندىق (زىندىق) .
زىناكار (زناكار) ، ئە - پ . زىنا قىلغۇچى ، پاھىشىۋاز .
زىندان (زندان) ، پ . قاراڭغۇلۇق ، قاراڭغۇ جاي ، گۇناھكارلارنى قامايدىغان يەر ئاستى قاماقخانا ، زىندان .

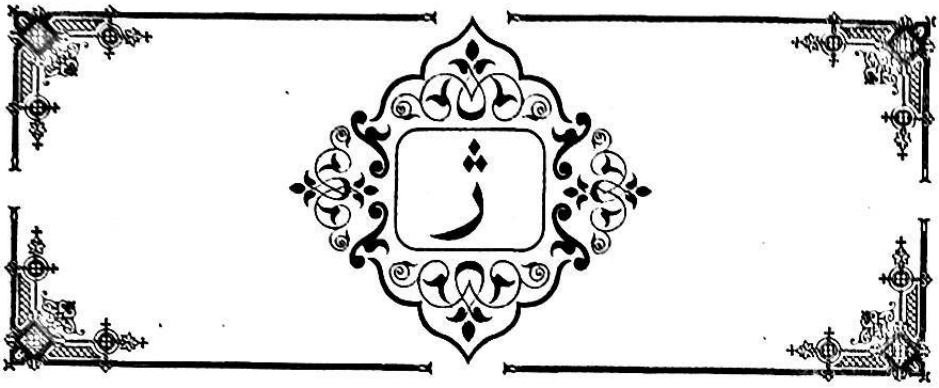

ژاله (ژاله) ، پ . شەبنەم ، قىرو ؛ تول ، مۆلدۈر ؛ مۆلدۈرلۈك يامغۇر ؛ ك . كۆز يېشى .

ژەرف (ژرف) ، پ . چوڭقۇر ، يىراق ؛ مۇھىم ؛ ئۇزۇن ، ئۇزاق مۇددەتلىك .

ژەرفا (ژرفا) ، پ . چوڭقۇرلۇق ، چوڭقۇر جاي .

ژەندە (ژندە) ، پ . جەندە ، يىرتىق كىيىم ، جۇل - جۇل .

ژەيان (ژيان) ، پ . غەزەپلىك ، ئاچچىقى كەلگەن ، دەر غەزەپكە تولغان . ◇شىرى~ (شىر~) : ئەسەبىيلەشكەن شىر ، غەزەپلەنگەن شىر .

ژولىدە (ژوليده) ، پ . قالايمىقان ، چۈۋۈلغان ، ئاستىن - ئۈستۈن بولغان . ◇~مو (~مو) : چۈۋۈلغان چاچ ، چۈۋۈق چاچ . ~◇ مولار (~مولار) : چۈۋۈق چاچلار ؛ ئاشقىلار .

ژىيان (ژيان) ق . ژەيان .

زىيارىز (ضياريز) ، ئە - پ . نۇر چاچقۇچى ، شولا چاچقۇچى ، يورۇتقۇچى .
زىيالىغ (ضياليغ) نۇرلۇق ، يورۇق ، روشەنلىك ؛ زىيالىي .
زىيالىي (ضيالى) ، پ - پ - ئۇ . زىيالىق ، نۇرلۇق ؛ زىيالىي .
زىيان (زيان) ، پ . زەرەر ، كېمىيىش ، ئاپەت .
زىيان بود (زيان بود) ، پ . زىيان - زەخمەت .
زىيانزەدە (زيان زده) ، پ . زىيان تارتقان ، زىيان كۆرگەن ، زەرەر يەتكەن .
زىيانكار (زيانكار) ، پ . زىيان سالغۇچى ، زىيان يەتكۈزگۈچى .
زىيانكارلىق (زيانكارليق) زىيان يەتكۈزۈش ، زىيانكارلىق ، زىيان سېلىش .
زىيب (زيب) ، پ . بېزەك ، زىننەت ، گۈزەللىك ، ھۆسن . ◇~ تاپماق (~تاپماق) : بېزەلمەك ، زىننەتلەنمەك . ◇لەفز~ى (لفظ~ى) : سۆز بېزىكى .
زىيبا (زيبا) ، پ . پەرداز بېرىلگەن ، زىننەتلەنگەن ، گۈزەل ، چىرايلىق ، ھۆسىنلىك . ◇~ ئەرۇس (~عروس) : گۈزەل كېلىن ، بېزەلگەن كېلىن .
زىيبا سىرىشت (زيبا سرشت) ، پ . گۈزەل تەبىئەتلىك ، ياخشى خۇلقلىق .
زىيبالىق (زيباليق) گۈزەللىك ، ھۆسىندارلىق ، چىرايلىقلىق .
زىيبەندە (زيبنده) ، پ . بېزىگۈچى ؛ بېزەلگەن ، گۈزەل ، ياراشقان ، كېلىشكەن . ◇~ ئى تاجو ئەۋرەنگ (~تاج و اورنگ) : تاجۇ تەختكە ياراشقان .
زىيبلىغ (زيبليغ) زىننەتلەنگەن ، بېزەلگەن .
زىيبۇ ئارايىش (زيب وآرايش) ، پ . زىننەت ۋە پەرداز .
زىيبۇ زەين (زيب زين) ، پ . زىننەت ۋە پەرداز .
زىيبۇ زىۋەر (زيب و زيور) ، پ . زىننەت ۋە پەرداز .
زىيبۇفەر (زيب و فر) ، پ . زىبۇزىننەت ، بېزەك ، ھەشەم .
زىيبى تارەك (زيب تارك) ، پ . باش بېزىكى .
زىيبى ئۇزار (زيب عزار) ، ئە - پ . يۈز پەردىزى .
زىين (زين) ، پ . زىننەت ، بېزەك ، پەردازلاش ، زىننەتلەش ؛ گۈزەل ، چىرايلىق .
زىينە (زينه) ، پ . شوتا ، پەلەمپەي .
زىينەت (زينت) ، ئە . بېزەك ، زىننەت . ◇~ ئەفزا (~افزا) : زىننەتنى ئاشۇرغۇچى ، بېزىگۈچى ؛ ◇~ بەرمەك (~بيرماك) : بېزىمەك ، پەردازلىماق ؛ ◇~ تاپماق (~تاپماق) : ياسانماق ، زىننەتلەنمەك . ◇پۇر~ (پر~) : ئىنتايىن زىننەتلىك ، بەك كۆركەم .
زىينلىق (زينليق) زىننەتلىك ، چىرايلىق ، گۈزەل .
زىيب (زيب) زىننەت ، بېزەك .

ساجىد (ساجد) ، ئە . سەجدە قىلغۇچى ، باش ئۇرغۇچى ، ئېگىلىگۈچى .
ساچراماق (ساچراماق) چاچرىماق ، سەكرىمەك .
ساچىغ (ساچيغ) ى . ساچىق .
ساچىغلىغ (ساچيغليغ) تارتۇق ، سوۋغا ، ھەدىيە ، تۆھپە .
ساچىق (ساچيق) توي ۋە زىياپەتلەردە تارتىلىدىغان نازۇنېمەتلەر ؛ كېلىن ، كۆيۈ ئوغۇل ۋە باشقا ئىززەت - مۆرمەتكە لايىق كىشىلەرنىڭ بېشىدىن چېچىلىدىغان تەڭگە ، چاچقۇ ؛ سوۋغا ؛ تويلۇق ، تارتۇق .
ساخت (ساخت) ، پ . ىمزەك ، زىننەت ؛ ئات بېزىكى .
ساد (صاد) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ص» ھەرپىنىڭ نامى . «ئا» ئۈزۈن سوزۇق ئوقۇلىدۇ .
سادات (سادات) ، ئە . سەييىد (سيد) نىڭ كۆپلۈكى : باشلىقلار ، يېتەكچىلەر ؛ پەيغەمبەر ئەۋلادلىرى ، خوجىلار ، ئەزىزانلار .
ساداغ (صاداغ ، ساداغ) ساداق ، ئوقدان .
ساده (ساده) ، پ . تىنىق ، تازا ؛ تۇز ، سىلىق ؛ بېزەكسىز ، زىننەتسىز ، ئاددىي ساددا . ◇~تاش (~تاش) : ئاددىي ، سىلىق تاش . ◇~يۈزلۈك (~يۈزلۈك) : سىلىق يۈزلۈك ؛ ياش يىگىتلىك ، ساددىلىق .
ساده‌دىل (ساده دل) ، پ . ئاق كۆڭۈل ، تۇز كۆڭۈل .
ساده‌رو (ساده‌رو) ، پ . سىلىق يۈز ؛ ساددا چىراي .
ساده‌ۋەش (ساده‌وش) ، پ . ساددا سۆپەت ، ساددا كۆرۈنۈشلۈك ، گول ئادەمگە ئوخشاش .
سادىر (صادر) ، ئە . چىققۇچى ، چىققان ، كەتكۈچى . ◇~بولماق (~بولماق) : چىقماق ، يۈز بەرمەك ، پەيدا بولماق .
سادىس (سادس) ، ئە . ئالتىنچى . «ئا» تاۋۇشى ئۈزۈن سوزۇق ئوقۇلىدۇ .
سادىق (صادق) ، ئە . راست ، توغرا ؛ ساداقەتلىك ، ۋاپادار .
سار I (سار) ، پ . قارىغوجا ، قارا قۇشقاچ .
سار I (سار) ، پ . تۆگە .
سار II (سار) ، پ . ئىسىم ئاخىرىغا ئۇلىنىدىغان قوشۇمچە بولۇپ ، تۆۋەندىكى مەنىلەرنى ئىپادىلەيدۇ . ① بىرەر جايدا بىرەر نەرسىنىڭ مول ئىكەنلىكىنى ياكى شۇنداق جاينىڭ كۆپلۈكىنى بىلدۈرىدۇ . م : ◇نەمەكسار~ (نمكسار~) : تۇزى مول جاي ، تۇز كانلىرى ؛ ◇ كوھسار~ (كوهسار~) : تاغلىق جايلار ؛ ◇چەشمەسار~ (~سار) : بۇلاقلىق ، بۇلاق كۆپ جاي ؛ ② «ئوخشاش ، كەبى ، دەك» دېگەن مەنىلەرنى ئۇقتۇرىدۇ . م : ◇خاكسار~ (خاكسار~) : توپىغا ئوخشاش ، تۆۋەن ، خار ، كۆچسىز ؛ كەمتەر . ◇نىگۇنسار~ (نگونسار~) : ئاستىن - ئۈستۈن ئاغدۇرۇلغان . ◇دىۋسار~ (ديوسار~) : دىۋىگە ئوخشاش ؛ ③ بىرەر سۆپەتكە ئىگە ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ . ◇شەرمسار~ (شرمسار~) : ئۇياتلىق ، ئۇيالغان ، ئۇياتچان .

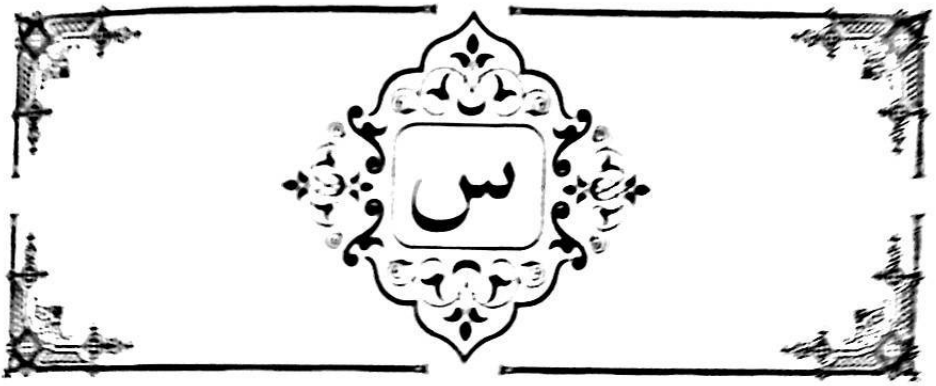

ساء ا (اسا) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «سۆزنولىگوچى ، سوزلىكوچى : ئاگلىكوچى ، بىتكوچى ، بىگىدىك مەنىلەرنى كېلتىرىدۇ . <> گۇنىمزى دەۋۇلار~ (كىسە دولار~) : ئاڭلىما گوسىزگ ، يېرى ئاسمانغا تېگمىگان .

ساء ا (اسا) ، پ . «ئاسا (آسا) »نىڭ قىسقارتىلمىسى . سۆز بىرىكمىسىدە «ئوخشاش ، مەسىلەن ، بىگىن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . <> سومكىغا~ (سىس~) : بىسمىل (ئاق رەڭلى) گۈشكە ئوخشاش ، گورمل . <> ئىشىغا~ (عسر~) : ئاسىرگ ئوخشاش ، ھۆشيارلىق . ساداسلىق (سادا+لىق) سادالىق ، ئۈرمەك .

ساسقە (سابع) ، ھ . يەتتىنچى . <> ئاسمانى~ قات (آسمان~+قات) : يەتتىنچى قېتىم ئاسمان .

ساست (ثلث) ، ھ . مۇئەسسەسكەم ، مەزمۇت ، ئۈزلىكسىز ، ئىسپاتلاش : ئۇرغۇن يۇتۇلۇر : <> ~بولماق (~+بولماق) : ئىسپاتلانماق ، مۇقەررەر بولماق . ئىسپاتلاش . <> ~قىلماق (~+قىلماق) : ئىسپاتلاش . <> ~ئوتماق (~+ئوتماق) : مەھكەم ئوتماق ، مۇئەسسەسكەم ئۈرمەك .

ساستات (ثلثات) ، ھ . ساست (ثلث) نىڭ كۆپلوكى : ئۇرغۇن يۇتۇلۇلار .

ساسىر (صابر) ، ھ . سۆزلىمەك ، تاقەتلىك ، تەمكىن ، سۆز قىلمۇچى .

ساسىرىن (صابرين) ، ھ . ساسىر (صابر) نىڭ كۆپلوكى ، سۆز قىلمۇچىلار .

سابىق (سابق) ، ھ . ئالدىنقى ، ئالدىدا ماڭغان ، ئۈزۈپ چىققان : جۈرئەتلى ، ئۆتىمىشتىكى ، شىلگىرمكى . <> ~بولماق (~+بولماق) : بولۇپ ئۆتمەك ، ئۆتۈپ كېتمەك .

سابىقەن (سابقا) ، ھ . شىلگىرى ، ئۆتمۈشتە ، ئۈرۈن .

سابىقە (سابقه) ، ھ . «سابىق»نىڭ ئايالىنىڭ شەكلى .

ساتمە (ساطع) ، ھ . پارقىرمۇچ ، پارلاق ، پارقىراق . ئوچۇق كۆرۈنۈپ ئۈرمەكتە .

ساتىر (ساتر) ، ھ . يايمۇچى ، يوشۇرمۇچى ، ئۆكتۈرگۈچى . <> ~ى ئەيب (~+عيب) : ئەيبنى يايمۇچى .

ساغەری خۇرشىد (ساغر خورشىد) ، پ . قۇياش (گەپنى : قۇياش پىيالىسى) .
ساغداغ (ساغداغ) ق . ساداغ .
ساغداق (صاغداق) ق . ساداغ .
ساغراغۇ (ساغراغو) گاس ، پالاق ، ساغرو .
ساغراق (سغراق ، ساغراق) بۇلاق .
ساغراماق (ساغراماق) گاس بولماق ، پالاق بولماق ، ساغرو بولماق .
ساغۇ (ساغو) سوغا ، ياغاچ قاچا ، چۆچەك .
ساغۇچى (ساغوچى) ساقى .
ساغىن (ساغين) ساغلىق قوي .
ساغىنچ (ساغينچ) ئوي ، خىيال ، تەسەۋۋۇر .
ساغىندۇرماق (ساغيندورماق) گەسلەتمەك ، گەسكە سالماق ، ئويلاتماق .
ساغىنماق (ساغينماق) ئارزۇ قىلماق ، كۆرگۈسى كەلمەك ، گەسكە ئالماق ؛ خاتىرلىمەك ، ھېسابلىماق ، ئويلىماق ، پەرەز قىلماق ، گۇمان قىلماق ؛ چۆشەنمەك .
سافچەش (صاف چش) ، گ ـ پ . تىنىق مەي ئىچكۈچى .
سافىي (صافى) ، گ . ساپلىق ، تىنىقلىق ، روشەنلىك ، ساپ ، تازا ؛ ◇ ~ مەشرەب (~ مشرب) : پاك تەبىئەتلىك ، ساپ ۋىجدانلىق ؛ ◇ ~ تەبئ (~ طبع) : پاكىز تەبىئەت .
سافىيۇەش (صافى وش) ، گ ـ پ . پاكىز ، پاك ـ غۇبارسىز ، كىرسىز ؛ ياخشى خىسلەتلىك .
ساق (ساق) ، گ . پۇت ، پاچاق ؛ دەرەخ گەۋدىسى ، ئۆسۈملۈك غولى .
ساقاق (ساقاق) ئىگىك .
ساقاغ (ساقاغ ، سقاغ) ق . ساقاق .
ساقالدۇرۇق (سقالدۇرۇق) ساقالسىمان ، بويناسقۇ .
ساقداق (ساقداق) ساداغ .
ساقىي (ساقى) ، گ . سۇغارغۇچى ، ئىچۈرگۈچى ، مەي قۇيغۇچى ، ساقىي .
ساقىب (ثاقب) ، گ . تەشىپ ئۆتىدىغان ، ئىتتىك ، ئۆتكۈر ؛ يورۇق ، روشەن ؛ ◇ نەجمى ~ (نجم ~) : يورۇق يۇلتۇز .
ساقىت (ساقط) ، گ . چۆشكەن ، تاشلانغان ، ھېسابتىن چىقىرىۋېتىلگەن ؛ ◇ ~ بولماق (~ بولماق) : چۆشۈپ قالماق ، ھېسابتىن چىقىرىلماق ؛ چەتكە چىقماق ؛ تاشلانماق .
ساقىزغان (ساقزغان) سېغىزخان .
ساكىت (ساكت) ، گ . سۈكۈت قىلغۇچى ، جىم تۇرغۇچى ، تىنچ ؛ ◇ ~ بولماق (~ بولماق) : جىم بولماق ، سۈكۈت قىلماق .
ساكىتلىك (ساكت ليك) جىملىق ، تىنچلىق .
ساكىن (ساكن) ، گ . تۇرغان ، بىر جايدا ئولتۇراقلاشقان ؛ تىنچ ئارام ئالغان . ◇ ~ نەفەس (~ نفس) : ئارام ، تىنچلىق ، ئامانلىق ؛ ◇ ~ ى مەيخانە (~ می خانه) : مەيخانىدا

ساز (ساز) ، پ . ھاسىل ، تۇغما ، باك . ◇موشكى~ (مىنىڭ~) : ساپ مونىڭ ، تۇغما ئىلھام .
سازلىق (سازلىق) ، پ . تۇگىمچى ، تۇگ پىشىقچىلىق ، تۇگىنى قارىغۇچى ، تۇگ باققۇچى .
سازىيولى (سازىيولى) : تۇگىمچىنىڭ يولى .
سازىت (سازىت) يازما شەكلىدا مۇزاكىرىلىشىدىغان ماقالىلار . ◇~شەكلى (~شەكلى) : يازما .
سازغۇسىق (سازغۇسىق) سازغىنىق .
سازغۇسىق (سازغۇسىق) سازغىنىق .
سازغى (سازغى) تۇغما ، باقىشكى . ◇ھەر~ (ھەر~) : ھەر تەرەپلىمىلىك .
سازىچ (سازىچ) ھاك ئېسى ، ھاك مالىسى .
سازىك (سازىك) تۇرۇپ ، يىق ، تۇرمىك ، باققا . ◇~ئى (~ئى) : باقىشكى ، تۇرمىشكى .
سازىچ (سازىچ) مىسرىق . ◇~ئىلار (~ئىلار) : مىسرىق چىرىي ، مىسرالىق قىلا .
سازىچ ئاغزىچ (سازىچ ئاغزىچ) مىسرىق كىسەل : ق . يەرلىك .
سازىچ قىيىق (سازىچ قىيىق) ھېجىيىش ، مونۇكىبالىق .
سازىستىل (سازىستىل) مىسرىچ .
سازا I (سازا) ، پ . مۇزا بىرىكمىسىدە ئىشلىتىلىدۇ . ياسىغۇچى ، ئىشلىگۈچى ، ھۈنەرمەن ، مەسىلەن كېمىسازا . م : ◇شۇئىدەم~ (شەئىدەم~) : ئويۇن كۆرسەتكۈچى ، مەسخىرە قىلغۇچى ، ھېرىخاز ، ◇ئەقسۇزا~ (ئەقسۇن~) : ئەپسۇن ئوقۇغۇچى ، كۆز باغلىغۇچى ، ئالدامچى ، ئالىپ داستانچى ، ◇ھەرىرى چىنى~ (ھەرىر چىنى~) : ھۈنۈگىدا ئىشلەنگەن يىپەك .
سازا II (سازا) ، پ . قورال ـ يارىغ ، مۇزىكا قورالى ، چالغۇ : ◇~ئەتمەك (~ئىتماك) : تەشكىش قىلىق ، مۇزىكا چالماق . ◇~ھەلى (~ھەلى) : مۇزىكىچىلار ؛ تەيىارلىق ، ھازىرلىق . ◇~سەپەر (~سەپەر) : سەپەر تەيىارلىقى . ◇ئاھالە~ئەتمەك (ئەنگە~ئىتماك) : ئوتا تۇزۇشكە تەيىارلانماق ، كۈيۈ ـ ئاھالە ئىشلىمەك .
سازەندە (سازەندە) ، پ . چالغۇچى ، مۇزىكانت ، سازەندە .
سازۇبەرگ (سازوبەرگ) ، پ . ئەسۋاب ، ئۇسكۇنە ؛ بايلىق .
سازۇۋار (سازۇۋار) ، پ . ياقىدىغان ، توغرا كېلىدىغان ، مۇۋاپىق .
سازىش (سازىش) ، پ . سۇلھ ، مۇرەسسە ، كېلىشىم ؛ يارىشىش ، ئىناقلىق ؛ مۇۋاپىقلىق ، لايىقلىق .
ساغ I (ساغ) ئولاق ، ئولاق تەرەپ .
ساغ II (ساغ) ساق ، ساغلام .
ساغالماق (ساغالماق) ساقايماق .
ساغمر (ساغمر) ، پ . مەي قەدەھى ، مەي پىيالىسى ؛ ك . مەي ـ شاراب . ◇~چەكمەك (~چېكمەك) ، ~سۇمورمەك (~سومورماك) : مەي ئىچمەك .
ساغەركەش (ساغەركش) ، پ . لىچكۇچى ، لىچكەرمەن .

سالىم (سالم) ، ئە . سالامەت ، ئامان ، ساق ئېسەن ، ساغلام ؛ ◇زېھنى~ (ذهن~) : ساغلام زېھىن .

سالىملىغ (سالم ليغ) ساقلىق ، ساغلاملىق .

سالىنماق (سالينماق) تاشلانماق ، قالدۇرۇلماق .

سالىھ (صالح) ، ئە . ياخشى تەبىئەتلىك ؛ ياخشى ، ئوبدان ، مۇۋاپىق ؛ ◇~ئەمەل قىلماق (~عمل قيلماق) : ياخشى ئىش قىلماق .

سالىھە (صالحه) ، ئە . سالىھ (صالح) نىڭ ئايال سىنا شەكلى .

سامان (سامان) ، پ . رەت ، تەرتىپ ؛ ئۇنۇم ؛ بايلىق ؛ كۈچ ، قۇدرەت ؛ ھازىرلىق ، ئۈسكۈنە ، جاھاز ، چېگرا ، چەك ، ئىقتىدار ؛ يارىدەم ، مەدەت ، مەقسەت ؛ ◇~تاپماق (~تاپماق) : ئەپلەشمەك ، ئۇنۇم بەرمەك ؛ ◇~بەرمەك (~بيرماك) : ئاخىرلاشتۇرماق ؛ تەييارلاپ بەرمەك ، ھازىرلاپ بەرمەك .

ساماناليغ (ساماناليغ) ق . سامانلىق .

سامانلىق (سامانليق) باي ، ھەممە نەرسىسى تەل ، تەييار ، سەرەمجان ؛ جاھاز ـ جابدۇقلۇق .

سامىي (سامى) ، ئە . ئالىي ، يۇكسەك ، ئالىيجاناب ، ئېسىل .

سامىئ (سامع) ، ئە . ئىشىتكۈچى ، ئاڭلىغۇچى ، تىڭشىغۇچى . ◇~ئوقۇغۇچى (~اوقوغۇچى) : سامى ئوقۇغۇچى .

سامىت (صامت) ، ئە . جىم تۇرغۇچى ، سۈكۈت قىلغۇچى . ◇~ئولماق (~اولماق) : جىم بولماق .

سامىر (سامر) ، ئە . ق . سامىرى .

سامىرى (سامرى) ، ئە . دىنىي رىۋايەتتە مۇسا پەيغەمبەر زامانىسىدا مۇساغا قارشى چىقىپ ، گاۋ قىلىدىغان ئالتۇن موزاي ياساپ ، شۇنىڭ بىلەن كىشىلەرنى ئۆزىگە قارىتىشقا ئۇرۇنغان ئادەم (ئەدەبىياتتا سېھىرگەر ، جادۇگەر ، ئالدامچى ۋە ئۆزىگە رام قىلغۇچىدىن كىنايە تەرىقىسىدە ئىشلىتىلىدۇ) .

سامىن (ثامن) ، ئە . سەككىزىنچى . «ئا» تاۋۇشى ئۈزۈن سوزۇق ئوقۇلىدۇ .

سان I (سان) سان ، ھېساب ؛ ◇~كۆرمەك (~كورمك) : سانماق ، ھېسابلىماق .

سان II (سان) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «دەك ، ... گە ئوخشاش» دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . م : ◇پەرىدەك (پەرى~) : پەرىگە ئوخشاش . ◇دىۋىدەك (ديو~) : دىۋىدەك ؛ ◇سېپىھرى بىۋەفا~ (سپهربى وفا~) : ۋاپاسىز ئاسماندەك .

ساناغلاماق (سانافلاماق) سانماق ، ساننى ئالماق .

ساناغلىغ (سانافليغ) بەلگىلىك ، ئىشەنچلىك .

سانچماق (سانچماق) سانچماق ؛ قىستۇرماق . ◇ئەتەك~ (ايتاك~) : ئېتەكنى بەلگە قىستۇرماق ، پەشنى بەلگە قىستۇرماق ؛ ◇يىلان~ (يلان~) : يىلان چاقماق .

سانچمە (سانچمه) كەشتە .

تۇرغۇچى ؛ ◇~ ئولماق (~ اولماق) ، ~ بولماق (~ بولماق) : تۇرماق ، ئورۇنلاشماق .
ساكىنلىك (ساكن ليك) تۇرغۇنلۇق ، بىر جايدا تۇرۇشلۇق ، ۋەزمىنلىك ، تەمكىنلىك .
ساكىن ـ ساكىن (ساكن ساكن) ئاستا ـ ئاستا .
سال (سال) ، پ . يىل ، ياش . ◇ كۆھەن~ (كهن~) : ياشانغان ، قېرى .
سالار (سالار) ، پ . قوماندان ، باشلىق ، داھىي ؛ مويسىپىت . تۇركىي قوۋملارنىڭ بىرى .
سالخورده (سال خورده) ، پ . كۆپ ياشىغان ، يېشى چوڭ ؛ كونا .
سالغاماق (سالغاماق) ئەۋەتمەك .
سالغۇچە (سالغۇچە) سېلىنىدىغان ، تارايدىغان .
ساللانماق (ساللانماق) ھەر تەرەپكە ئېگىلمەك ؛ بەدەننى ھەر تەرەپكە ئىختىيارى تاشلاپ ماڭماق ؛ چىرايلىق يۈرمەك .
سالماق (سالماق) قۇرماق ، قويماق ؛ تاشلىماق ، بىرەر نەرسىنىڭ ئۈستىگە تاشلىماق ، ئوتتۇرىغا تاشلىماق ، قالدۇرماق ؛ سۈرتمەك ، چۈشۈرۈپ قويماق ؛ ◇ بەلاغە~ (بلاغه~) : بالاغا گىرىپتار قىلماق ؛ ◇ گام~ (كام~) : قەدەم باسماق ؛ كەتمەك ، جۆنىمەك ؛ ◇ ئىلىكدىن~ (ايليكدين~) : قولدىن بەرمەك ؛ ◇ نەزەردىن~ (نظردين~) : نەزەر سالماي قويماق ؛ ◇ سۆز~ (سوز~) : سۆز تاشلىماق ، سۆز قىستۇرماق ؛ ◇ سۆزنى يەرگە~ (سوزنى ييركا~) : بىراۋنىڭ گېپىنى يەرگە ئۇرماق ، سۆزىنى قايرىۋەتمەك ؛ ◇ تەرھ~ (طرح~) : ياسىماق ، قۇرماق ، قويماق ؛ ◇ ئەگىنگە~ (ايكنى كا~) : يەلكىسىگە تاشلىماق ، كىيمەك . ◇ ئۆزنى~ (اوزنى~) : بوشاشماق ، قىينالماق ؛ ◇~ سالماق (~ سالماق) : سوزۇلماق .
سالۇس (سالوس) ، پ . كۆز بويامچى ، ساختىپەز ، ئىككى يۈزلىمىچى ، خوشامەتچى .
سالۇسىي (سالوسى) ، پ . كۆز بويامچىلىق ، تىل ياغلىمىچىلىق ، ئالدام ، ھىيلە ، ساختىپەزلىك ، ئىككى يۈزلىمىچىلىك .
سالۇ ماھ (سال و ماه) ، پ . يىل ۋە ئاي .
سالىس (ثالث) ، ئە . ئۈچىنچى . «ئا» تاۋۇشى ئۇزۇن سوزۇق ئوقۇلىدۇ .
سالىق (ساليق) بەلگە ، ئىشارەت ، كۆرسىتىش .
سالىك (سالك) ، ئە . سوپىلىق مەسلەكلىرىدىن بىرەرسىگە مەنسۇپ كىشى ؛ سوپىلىق يولىنى تۇتقۇچى ، مۇرىت ؛ يۈرگۈچى ، ماڭغۇچى .
سالىكى ئەمر (سالك امر) ، ئە . بۇيرۇققا ئەمەل قىلغۇچى ، تاپشۇرۇقنى بېجىرگۈچى .
سالىكى ئەتۋار (سالك اطوار) ، ئە . سوپىلىق يولىنى باشقۇرغۇچى ، تەسەۋۋۇپ پېشۋاسى ؛ شەيخ .
سالىكى مەجزۇب (سالك مجذوب) ، ئە . سوپىلىق دەرىجىلىرىدىن بىرىگە ئېرىشكەن .
سالىكىن (سالكين) ، ئە . سالىك (سالك)نىڭ كۆپلۈكى : تەسەۋۋۇپ يوللىرىدىن بىرىگە مەنسۇپ كىشىلەر .

ساهىب كەرەم (صاحب كرم) ، ئە . شەپقەتلىك ، سېخى ، ئۇلۇغلۇق ئىگىسى .
ساهىب كەمال (صاحب كمال) ، ئە . كامالەتكە يەتكەن كىشى ، ئالىم .
ساهىب نىساب (صاحب نصاب) ، ئە . پۇل ۋە مېلىدىن زاكات بېرىشكە قادىر بولغان كىشى .
ساهىب ھىممەت (صاحب همت) ، ئە . ھىممەتلىك ، غەيرەتلىك ، ئىرادىلىك .
ساهىب ھىممەتانە (صاحب همتانه) ، ئە ـ چ . مەردانە ، غەيۇرانە ، جەسۇرانە .
ساهىب ۋەقۇ (صاحب وقوع) ، ئە . خەۋەردار ، بىلگۈچى .
ساهىب ئىختىساس (صاحب اختصاص) ، ئە . ئىختىساس ئىگىسى ، مۇتەخەسسىس .
ساهىب ئىختىيار (صاحب اختيار) ، ئە . ھوقۇق ئىگىسى ، تولۇق ھوقۇقلۇق بەگ ، باش ۋەزىر .
ساهىب ئىدراك (صاحب ادراك) ، ئە . ئىدراكلىق ، پاراسەتلىك .
ساهىب ئىرشاد (صاحب ارشاد) ، ئە . توغرا يول كۆرسەتكۈچى .
ساهىب ئىنقىتاۇ (صاحب انقطاع) ، ئە . ھەممە نەرسىدىن كۆڭۈل ئۈزگەن .
ساهىبى جاھ (صاحب جاه) ، ئە . ئۇلۇغ مەرتىۋىلىك ، ئەمەلدار .
ساهىبى جۇدلۇق (صاحب جودلوق) شەپقەتچانلىق ، سېخىلىك .
ساهىبى ئۇزر (صاحب عذر) ، ئە . ساقسىز ، ئاغرىق . ◇～بولماق (～بولماق) : ساقسىز بولماق ، ئاغرىپ قالماق .
ساهىر I (ساهر) ، ئە . تۇنىگۈچى ، كېچىسى ئۇخلىماي تاڭ ئاتقۇزغۇچى .
ساهىر I (ساحر) ، ئە . سېھىرگەر ، جادۇگەر ، كۆز باغلىغۇچى ؛ ماھىر سەنئەتكار ، قىزىق ھۈنەرلەرنى كۆرسەتكۈچى .
ساهىرە (ساحره) ، ئە . «ساھىر»نىڭ ئايال جىنس شەكلى ، سېھىرگەر ئايال ، كۆز باغلىغۇچى خوتۇن .
ساهىل (ساحل) ، ئە . دېڭىز قىرغىقى ، دېڭىز بويى .
ساۋ (ساو) ئايرىش ، ئاجرىتىش ، جۇدا قىلىش . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) ، ～قىلماق (～قيلماق) : ئاجراتماق ، جۇدا قىلماق .
ساۋاش (ساواش) ساۋاش ، ئۇرۇش ، جەڭ .
ساۋچى (ساوچى) ئەلچى ، رەسۇل .
ساۋرى (ساورى) پايدا .
ساۋغات (ساوغات) سوۋغات .
ساۋۇرغاماق (ساورغاماق) سوۋغا قىلماق ، تەقدىم قىلماق .
ساۋۇق (ساووق) سوغۇق ، سۇرۇن .
سائى (ساعى) ، ئە . تىرىشقۇچى ، ئىجتىھات قىلغۇچى ، ھەرىكەت قىلغۇچى ، ئۇرۇنغۇچى .
سائىب (صائب) ، ئە . توغرا يۇنىلىشلىك ، نىشانغا توغرا يۇنەلگۈچى .
سائىد (ساعد) ، ئە . بىلەك . ◇～تۇتا ئالماق (～توتا آلماق) : قولغا كىرگۈزۈۋالماق .

ساندۇغاچ (ساندوغاچ) بۇلبۇل .
ساندۇلاچ (ساندولاچ) ق . ساندۇغاچ .
ساندۇۋاچ (ساندواچ) ق . ساندۇغاچ .
سانگ (سانك) نېمىز مۇز ، يۇپقا مۇز ؛ ◇~تۇتماق (~توتماق) : نېمىز مۇز تۇتماق ، يۇپقا مۇزلىماق .
سانسي (ثانى) ، ئە . «ئا» تاۋۇشى ئۈزۈن سوزۇق ئوقۇلىدۇ . ئىككىنچى . ◇~ ئىسىنەين (~اثنين) : ئىككىنىڭ ئىككىنچىسى ، ئىككىنىڭ بىرى .◇~ بۇخارا (~بخارى) : ئىككىنچى بۇخارا . ◇نەۋائىي~ (نوائى~) : ئىككىنچى نەۋائىي .
سانىئ (صانع) ، ئە . يارانتۇچى ، پەيدا قىلغۇچى ، ياسىغۇچى ، سانائەتچى .
سانىھ (صانع) ، ئە . ئاشكارا مەيدانغا چىققان ، يۈز بەرگەن . ◇~بولماق (~بولماق) : يۈز بەرمەك ، كۆرۈنمەك ، پەيدا بولماق .
سانىھە (سانحه) ، ئە . ۋەقە ، ھادىسە .
سانىيەن (ثانياً) ، ئە . ئىككىنچىدىن .
ساھە (ساحه) ، ئە . ئوچۇقچىلىق ، مەيدان ، بوشلۇق ، ھويلا ، قورۇ .
ساھەت (ساحت) ، ئە . مەيدان ، كەڭ جاي .
ساھىب (صاحب) ، ئە . ئىگە ، خوجا ؛ باشقۇرغۇچى ؛ دوست ، ئۇلپەت .◇~ ى خان (صاحب خۇن) : داستىخان ئىگىسى ، مېھمان ئىگىسى .
ساھىب ئەزا (صاحب عزا) ، ئە . ھازا ئىگىسى ، ھازىدار ، دەپسەن ئىشىنى باشقۇرغۇچى .
ساھىب ئەسرار (صاحب اسرار) ، ئە . سىرلار ئىگىسى ، سىرلارنى بىلگۈچى .
ساھىب تارىخ (صاحب تاريخ) ، ئە . تارىخ ئىگىسى ، بېشىدىن كۆپ ئىش ئۆتكەن كىشى .
ساھىب تەرىق (صاحب طريق) ، ئە . يول تاپقان ، يولغا چۈشكەن ، تەرىقەت يولىغا كىرگەن .
ساھىب جەمئ (صاحب جمع) ، ئە . خوجىلىق ئىشلىرى مۇتەۋەللىسى .
ساھىب جەمال (صاحب جمال) ، ئە . گۈزەل ، چىرايلىق .
ساھىب دىل (صاحب دل) ، ئە . ساپ كۆڭۈل ، ساپ دىل ؛ كۆڭۈلنى ئوتقۇچى .
ساھىب دىلان (صاحب دلان) ، ئە ـ پ . دىلكەشلەر ، دىل ئىگىلىرى ، ساپ دىللىقلار .
ساھىب راي (صاحب راى) ، ئە ـ پ . پىكىر ئىگىسى ، پەم ـ پاراسەت ئىگىسى ، دانا .
ساھىب سەرىر (صاحب سرير) ، ئە . تەخت ئىگىسى ، پادىشاھ .
ساھىب شۇكۇھ (صاحب شكوه) ، ئە ـ پ . ھەيۋەتلىك ، شان ـ شەۋكەتكە ، دەبدەبىگە ئېرىشكەن ، سۆلەتلىك ، شەۋكەتلىك .
ساھىب فەر (صاحب فر) ، ئە ـ پ . ھەشەمەتلىك ، ئىززەتلىك .
ساھىب قىران (صاحب قران) ، ئە . كامالەتكە يەتكەن ، بەختىيار ، جاھانگىر ، زور پادىشاھ ؛ ئىككى سەييارە توقۇنۇشقان چاغدا تۇغۇلغان بالا (مۇنداق بالا بەختلىك ، ئۇلۇغ مەرتىۋىلىك بولارمىش) .

سەبا (صبا) ، ئە . مەيىن شامال ، يېقىملىق شامال ، تالا شامىلى ، تالا ئاتار چاغدا چىقىدىغان شامال ؛ ◇ **بادى**~ (بادـ) : تالا شامىلى .

سەباۋ (صباء) ، ئە . بالىلىق دەۋر ، سەبىيلىك دەۋرى ، ئۆسمۈرلۈك دەۋرى ؛ ساددىلىق ، بالىلىق .

سەبات (ثبات) ، ئە . مەھكەملىك ، تەۋرىمەسلىك ، تۇرغۇنلۇق . ◇ ~ **تاپماق** (ـ تاپماق) : جايلاشماق ، مەھكەم ئورناشماق . ◇ ~ **تۇتماق** (ـ توتماق) : مۇستەھكەم تۇرماق .

سەباسەير (صبا سير) شامالدەك تېز يۈگۈرىدىغان ؛ ك . ئات .

سەباغ (صباغ) دەستە ، ساپاق ، تۇتقا ، گەۋدە ، غول ؛ تاياق ، ساۋىغۇچ ، چۆنۈك .

سەباھ (صباح) ، ئە . سەھەر ، تالا ئېتىش پەيتى ، ئەتىگەن .

سەباھەت (صباحت) ، ئە . گۈزەللىك ، ھۆسن .

سەباھى (صباحى) سەھەردە ، ئەتىگەنلىكى .

سەبەئ (سبع) ، ئە . ق . سەبۈئ .

سەبئە (سبعه) ، ئە . يەتتە .

سەبئەئى سەييار (سبعه سيار) ، ئە . يەتتە سەييارە ؛ نەۋائىينىلىك خەمسە توپلىمىدىكى داستانلارنىڭ بىرىنىڭ نامى .

سەبەب (سبب) ، ئە . سەۋەب ، بانا .

سەبەد (سبد) ، پ . سېۋەت . ◇ ~ **بافى** (ـ بافى) : سېۋەت توقىغۇچى .

سەبەرگە (سەبرگە) ، پ . بېدە .

سەبەرگەلىك (سەبركەلىك) بېدىلىك .

سەبەق (سبق) ، ئە . دەرس ، ساۋاق ، ئۆگىنىش . ◇ ~ **بەرمەك** (ـ بېرماك) : دەرس بەرمەك ، ئۆگەتمەك . ◇ ~ **يەتكۈرمەك** (ـ يېتكورماك) : دەرس بەرمەك ، ئۆگەتمەك . ◇ ~ **ئەيتماق** (ـ ايتماق) : دەرس بەرمەك ، تەلىم بەرمەك ، ئوقۇتماق .

سەبەقخان (سبق خوان) ساۋاق ئالغۇچى ، ئوقۇغۇچى .

سەببا غ (صباغ) ، ئە . بوياقچى .

سەبت (ثبت) ، ئە . مەھكەم تۇرۇش ؛ يېزىش ، خاتىرلەش ، ئەنگە ئېلىش . ◇ ~ **ئولماق** (ـ اولماق) : يېزىلماق ، خاتىرلەنمەك . ◇ ~ **ئەتمەك** (ـ ايتماك) ، ~ **ئەيلەمەك** (ـ ايلاماك) : يازماق ، خاتىرلىمەك ، ئورناتماق ، جايلاشتۇرماق .

سەبر (صبر) ، ئە . چىدام ، سەۋر .

سەبرۇ شەكىب (صبرو شكيب) ، ئە . سەۋر ـ تاقەت .

سەبز (سبز) ، پ . يېشىل ، كۆك ؛ يېڭى ، ياش ؛ يېشىللىق ، باراقسانلىق .

سەبزا (سبزا) ، پ . يېشىل ، يېشىللىق .

سەبزا رەنگ (سبزا رنگ) ، پ . يېشىل ، مايسىرەڭ .

سەبزە (سبزه) ، پ . مايسا ، يېشىللىق ، چىمەنزارلىق ؛ يېشىل رەڭ .

سائىر I (سائر) ، ئە . باشقا ، ئۆزگە . ◇~ ئەل (~ ايل) ، ~ خەلايىق (~ خلايق) ، ~ ئەفراد (~ افراد) : باشقا كىشىلەر .

سائىر II (سائر) ، ئە . يۈرگۈچى ، ماڭغۇچى ، كەزگۈچى ، سەيلە قىلغۇچى .

سائىقە (صاعقە) ، ئە . چېقىن ، چاقماق ؛ گۈلدۈرماما .

سائىل (سائل) ، ئە . سورىغۇچى ، سوئال سورىغۇچى ، تىلىگۈچى ، خەيرلىك تىلىگۈچى ؛ تىلەمچى ، گاداي ، دۈانە .

سائىلىيەت (سائليت) ، ئە . خەير - ساخاۋەت تىلەش ؛ تىلەمچىلىك ، گادايلىق ، دۈانىلىق .

سائىم (صائم) ، ئە . رامىزان تۇتقۇچى .

سائىمۇددەھر (صائم الدهر) ، ئە . يىل بويى رامىزان تۇتقۇچى .

ساي (سای) ق . سا I ؛ ◇ مىھرى فەلەك~ (مهر فلك~) : پەلەك قۇياشى .

سايە (سايه) ، پ . كۆلەڭگە ، سايە ؛ مۇھاپىزەت ، ھامىيلىق .

سايەئى دىۋار (سايه ديوار) ، پ . ئاز - تولا راھەت .

سايەئى رەئفەت (سايه رأفت) ، پ - ئە . ھمايە ، ياردەم ، مېھرىبانلىق .

سايەبان (سايەبان ، سايبان) ، پ . كۆلەڭگۇ چۈشۈرگۈچى ، سايىۋەن ، مۇھاپىزەت قىلغۇچى .

سايە ئەفكەن (سايه افكن) ، پ . سايە سالغۇچى ، سايە چۈشۈرگۈچى .

سايە گۈستەر (سايه گستر) ، پ . سايە چۈشۈرگۈچى ، سايە قىلغۇچى ، ھمايە قىلغۇچى .

سايەۋەر (سايەور) ، پ . سايە چۈشۈرگۈچى ، سايە سالغۇچى .

سايەۋەش (سايەوش) ، پ . سايىغا ئوخشاش .

سايپاماق (سايپاماق) خەرجلىمەك ، چاچماق .

سايغاماق (سايغاماق) سانماق ، ھېسابلىماق ؛ سەرپ قىلماق .

سايغالماق (سايغالماق) سەرپلەنمەك ، سەرپ قىلىنماق ، خەجلەنمەك ، خەج قىلىنماق ، چىقىم قىلىنماق .

سايلاماق (سايلاماق) سانماق ، ھېسابقا ئالماق ، تاللىماق .

سايلانماق (سايلانماق) ھېسابلانماق ، سانالماق ، تاللانماق ، ھېسابقا ئۆتمەك .

سايىب (صايب) ق . سائىب .

سايىر (سایر) ق . سائىر .

سايىس (سايس) ئات باقار ، جىلاۋدار .

سايىل (سايل) ق . سائىل .

سايىم (صايم) ق . سائىم .

سەئادەت (سعادت) ، ئە . بەخت ، بەختىيارلىق ، تەلەي ، ئىقبال ، ياخشى ئەھۋال .

سائادەتمەند (سعادتمند) ، ئە - پ . بەختلىك ، تەلەيلىك ، ياخشى ھالەتلىك .

سەبئ (سبع) ، ئە . ق . سەبئە .

سەئب (صعب) ، ئە . قىيىن ، تەس ، ئېغىر ، مۇشەققەتلىك .

سەبىل (سبيل) ، گە . ۋاسىتە ، چارە ، يول ؛ سەدىقە بېرىش ، بېغىشلاش .
سەبىھ (صبيح) ، گە . گۈزەل ، ھۆسنلىك ؛ ئاق يۈز ، بېقىملىق ، شېرىن .
سەپارىشلەمەك (سپاريشلاماك) گىلتىجا قىلماق .
سەپايە (سەپايە) ، پ . ئۇچئاياق ، ئۈچ پۇتلۇق جىھازا .
سەپسىدار (سپيدار) ، پ . ئاق تېرەك دەرىخى . ◇ ساقىي~ (ساق~) : ئاپپاق ئاياق ، ئاپپاق پۇت .
سەپىدە (سپيده) ، پ . ئاقلىق ، ئۇپا ؛ ◇ ~دەم (~دم) : تاڭ يورۇقى .
سەتىرە (ستر) ، گە . ياپماق ، پىنھان تۇتماق (پېئىل) . ◇ ~گۇيۇبەھۇ (~عيوبه) : ئۇنىماك گەيىب ـ نۇقسانلىرىنى ياپقاي .
سەتەرۇەن (سترون) ، پ . تۇغماس خوتۇن .
سەتر I (ستر) ، گە . بېكىتىش ، يېپىش ؛ يوشۇرۇش .
سەتر II (سطر) ، گە . يول ، قۇر ، خەتنىڭ قۇرى .
سەترى گەۋرەت (ستر عورت) ، گە . گەۋرەتنى يېپىش ، ئۇياتلىق جايىنى يوشۇرۇش .
سەترى ھال (ستر حال) ، گە . گەھۋالنى يېپىش ، گېچكى گەھۋالنى ، دىلدىكى سىرنى بىلدۈرمەسلىك .
سەتھ (سطح) ، گە . يۈز ، ئۈست ، بەت .
سەتھى خاك (سطح خاك) ، گە ـ پ . يەر يۈزى .
سەتھي (سطحى) ، گە . سىرتقى ، يۈزەكى .
سەتۇەت (سطوت) ، گە . شىددەت بىلەن بېسىپ كىرىش ، قاتتىق ھۇجۇم .
سەجئ (سجع) ، گە . قاپىيەلىك نەسرى داستان ، جۈملە ئاخىرىنى قاپىيەلەشتۈرۈپ داستان ئوقۇغاندەك سۆزلەش .
سەججادە (سجاده) ، گە . جاينامаз ؛ گىلەم .
سەخا (سخاء) ، گە . سېخىيلىق ، قولى ئوچۇقلۇق ، مەردلىك . ◇ سەخا ئۆيى (سخا اوبى) : سېخىيلىق ئۆيى ، قولى ئوچۇقلۇق .
سەخاسىز (سخاسيز) بېخىل ، پەخسىق .
سەخاۋەت (سخاوت) ، گە . ق . سەخا .
سەخاۋەتسىز (سخاوت سيز) ق . سەخاسىز .
سەخەت (سخط) ، گە . ئاچچىق ، غەزەپ ، نارازىلىق ، تەس ، قىيىن .
سەخت (سخت) ، پ . تەس ، قىيىن ، قاتتىق ، قېتىپ قالغان ، مۇستەھكەم ؛ گېيغىر ، دەھشەتلىك ؛ شىددەتلىك ؛ كۈچلۈك . ◇ ~جانلىق (~جانليق) : جېنى چىك ، جېنى قاتتىق ، چىداملىق .
سەختكوش (سخت كوش) ، پ . قاتتىق تىرىشقۇچى ، كۆپ مەرىكەت قىلغۇچى . ◇ ~بولماق (~بولماق) : زور كۈچ سەرپ قىلماق ، قاتتىق تىرىشماق .

سەبزەگۈن (سبزەكون) ، پ . بېشىل رەڭ .
سەبزەۋار (سبزەوار) ، پ . كۆكەرگەن ، كۆكىرىش .
سەبز پوش (سبزپوش) ، پ . بېشىل كىيىنگەن ، بېشىللىققا پۈركەنگەن .
سەبزەزار (سبزەزار) ، پ . مايسىزار ، ئوتلۇق ، چىمەنزار ، كۆكۈل مەيدان .
سەبق (سبق) ، ئە . ئىلگىرىلەش ، ئۆتۈپ كېتىش ، ئۆتۈش . ◇～ئەلتمەك (～ايلتماك) ئىلگىرىلىمەك .
سەبقەت (سبقت) ، ئە ئىلگىرىلىك ، ئۆتۈپ كېتىش ، ئۆتۈش . ◇～نەماي (～نماى) : ئىلگىرىلەگەن ، ئالغا بېسىشقا ئۈندىگۈچى .
سەبقەتنەما (سبقت نما) ، ئە ـ پ . ئىلگىرىلىگەن ؛ ئالغا بېسىشقا ئۈندىگۈچى .
سەبلەت (سبلت) ، پ . مويلاۋ ، بۇرۇت .
سەبۇ (سبو) ، پ . كوزا ، مەي قاچىسى ؛ ك . مەي . ◇بوينىغا～ئاسماق (بوينيغا～آسماق) : ئىچىملىك ئىچىپ تەرتىپسىزلىك قىلغانلارغا تەنبىھ بېرىش ئۈچۈن بوينىغا مەي قاچىسىنى ئېسىپ ، ئەل ـ جامائەت ئالدىدا شەرمەندە قىلماق ؛ سازايى قىلماق .
سەبۇئ (سبع) ، ئە . يىرتقۇچ ھايۋان ؛ ژەھشي .
سەبۇر (صبور) ، ئە . سەۋرلىك ، چىداملىق ، تاقەتلىك .
سەبۇك (سبك) ، پ . يەڭگىل ، ئېغىر ئەمەس ، چاققان .
سەبۇكەش (سبوكش) ، پ . مەي قۇيغۇچى (ئەينى : مەي كوزىسىنى توشىغۇچى) .
سەبۇكبار (سبكبار) ، پ . يۈكى يەڭگىل ، يېنىك ، يەڭگىل ، چاققان .
سەبۇكبارلىغ (سبكبارليغ) يەڭگىللىك ، قېنى قىزىقلىق .
سەبۇكپەر (سبكپر) ، پ . يەڭگىل قانات ، تېز ئۇچار .
سەبۇكپەي (سبك پى) ، پ . ئايىقى يەڭگىل ، چاققان ، تېز يۈرەر .
سەبۇكخىز (سبك خيز) ، پ . يەڭگىل ، يېنىك ، چاققان .
سەبۇكرەۋ (سبك رو) ، پ . تېز ماڭغۇچى ، تېز يۈرگۈچى ، چاققان .
سەبۇكروھ (سبك روح) ، پ ـ ئە . خۇشچاقچاق .
سەبۇكسار (سبكسار) ، پ . قېنى قىزىق ، يەڭگىل مىجەز ، كالتە پەم ، تەنتەك ؛ ساياق
سەبۇكسەير (سبك سير) ، پ . تېز يۈرەر ، يەل تاپان .
سەبۇھ (صبوح) ناشتىلىق ، ئە . قاق سەھەردە ئىچىلگەن شاراب . ◇～ئەھلى (～اهلى) سەھەردە شاراب ئىچكۈچىلەر .
سەبۇھكەشان (صبوحكشان) ، ئە ـ پ . سەھەردە شاراب ئىچكۈچىلەر .
سەبۇھي (صبوحى) ، ئە . قاق سەھەردە شاراب ئىچىش . ◇～قىلماق (～قيلماق) : قاق سەھەردە شاراب ئىچمەك .
سەبي (صبى) ، ئە . ياش بالا .
سەبىب (سبيب) ، ئە . بىر تال چاچ ، چاچ تالاسى .

سەۋۈنچ (سيونج) خۇشاللىق ، شادلىق .
سەۋۈنچلەشمەك (سيو نجلاشماک) خۇشال بولۇشماق ، شادلانماق .
سەۋۈنمەك (سيونماك) سۆيۈنمەك ، خۇشال بولماق ، شادلانماق .
سەدد (سد) ، ئە . توساق ، تام ، سېپىل ، قورغان . ◇~ى ئىسكەندەر (~سكندر) : ئىسكەندەر سېپىلى (دەۋائىينىڭ «خەمسە»دىكى ◇~ى چىن (~چين) : جۇڭگو سېپىلى . بەش داستاندىنىڭ بىرىدىنىڭ نامى) . ◇~راھ (~راه) : يول توسقى .
سەدر (صدر) ، ئە . كۆكرەك ، مەيدە ؛ باشلىنىش ، رەئىس ، باشلىق ؛ شېئىردا بىرىنچى مىسرانىڭ بىرىنچى سۆزى .
سەدھەزار (صدهزار) ، پ . يۈز مىڭ . ◇بۈلبۈلى~ (~بلبل) : يۈز مىڭ بۈلبۈل .
سەدھەزاران (صدهزاران) ، پ . يۈز مىڭلاپ .
سەدىيەك (صديك) ، پ . يۈزدىن بىر .
سەر (سر) ، پ . باش ، ئۇچ ، چوققا . ◇دەردى~ (~درد) : باش ئاغرىقى .
سەرئ (صرع) ، ئە . ھوشسىزلىنىش ، تۇتقاقلىق كېسىلى .
سەرا I (سرا) ، ق . سەراي .
سەرا II (ثرا ، ثرى) ، ئە . يەر ، زېمىن ؛ گۆر ، قەبرە . ◇تەھتەس~ (تحت الثرى) : يەر ئاستى .
سەرابوستان (سرا بوستان) ، پ . باغلىق ھويلا ، شاھانە باغ ؛ شاھانە قەسىر .
سەراب (سراب) ، پ . سەراپ ، گىرىمسەن ، ئېزىنتقۇ ؛ ك . دۇنيا . ◇~نەمۇد (~نمود) : سەرابقا ئوخشاش ، تېگى يوق .
سەراپەردە (سراپرده) ، پ . ساراي پەردىسى ، چوڭ پەردە ، پادىشاھ چېدىرى .
سەرارى (سرارى) ، ئە . «سەررىيە (سريه)»نىڭ كۆپلۈكى : دىدەك خوتۇنلار ، كىچىك خوتۇنلار .
سەراسەر (سراسر) ، پ . ئۇ باشتىن بۇ باشقا ، باشتىن ئاياق ، پۈتۈنلەي ، ھەممە ، بارلىق .
سەراسىمە (سراسيمه) ، پ . ئالاقزادە ، نېمە قىلىشنى بىلەلمەي قالغان ، تەمتىرىگەن .
سەراغاز (سر آغاز) ، پ . ئىپتىدا ، باشلاش ، تۇنجى رەت باشلاش ؛ باشلىنىش ، باشلانما . ◇~قىلماق (~قيلماق) : ئىپتىدا قىلماق ، باشلىماق .
سەرافەت (صرافت) ، ئە . ئوي ، نىيەت ، مەقسەت ، ئارزۇ .
سەرامەد (سرآمد) ، ئە . ئالدىنقى ، ئىلغار . ◇~بولماق (~بولماق) : يۇقىرى ، يۇكسەك بولماق ، ئىلغار بولماق .
سەراۋاز (سرآواز) ، پ . كوچا خەۋىرى ، مىش ـ مىش گەپ . ◇~ئەتمەك (~ايتماک) : گەپ تاپماق ، گەپ تارقاتماق .
سەراي I (سراى) ، پ . ئۆي ، خانا ، تۇرار جاي ، ئالىي بىنا ، كاتتا ئىمارەت ، قەسىر ؛ ك . دۇنيا . ◇تەن~ى (تن~) : تەن ئۆيى ، ئىچكى ئەزا . ◇خاجە~ (خواجه~) :

سەختگوش (سخت كوش) ، پ . پەتىر قۇلاق ، گەپ ئاڭلىمايدىغان ، گەپكە كىرمەيدىغان كاج .

سەختكىر (سخت كير) ، پ . چىڭ تۇتقۇچى ؛ ئاداۋەت ساقلىغۇچى ، ئۆچ ئالغۇچى ؛ ئاچچىق يامان .

سەخىي (سخى) ، ئ . سېخى ، قولى ئوچۇق ، مەرد .

سەد (صد) ، پ . يۈز (100) . ◇~باز (~بار) : يۈز قېتىم .

سەئد (سعد) ، ئ . بەخت ، تەلەي ، ئامەت ؛ ياخشىلىق . ◇كەۋكەبى~ (كوكب~) ياخشىلىق يۈلتۈزى .

سەدارەت (صدارت) ، ئ . باشلىقلىق ، رەئىسلىك ، ۋەزىرلىك ، باش ۋەزىرلىك .

سەئد ئەختەر (سعد اختر) ، ئ . قۇتلۇق يۈلتۈز ، بەخت يۈلتۈزى .

سەدەد (صدد) ، ئ . نىيەت ، مەقسەت ، كۆزلەش ؛ قوشنا .

سەئد ئەكبەر (سعد اكبر) ، ئ . مۇشتەرى (يوپىتېر) سەييارىسى .

سەئد كەۋكەب (سعدكوكب) ، ئ . ق . سەئد ئەختەر .

سەدەف (صدف) ، ئ . قۇلۇلە ، سەدەپ ، قۇلۇلە قېپى ، مەرۋايىت قېپى ، قۇلۇلە قېپىدىن ئىشلەنگەن دۇڭمە ، مارجان ، تۇگمە .

سەدەفكار (صدف كار) ، ئ ـ پ . سەدەپچى ، سەدەپتىن بۇيۇم ياسىغۇچى ؛ سەدەپ قويۇلغان سەدەپ تىزىلغان .

سەدەفۇار (صدف وار) ، ئ ـ پ . سەدەپتەك ، سەدەپكە ئوخشاش .

سەدەقە (صدقه) ، ئ . سادىغا ، ئېھسان .

سەدەمات (صدمات) ، ئ . سەدەمە (صدمه) نىڭ كۆپلۈكى : توساتتىن كەلگەن زەربىلەر زىيان ـ زەخمەتلەر ، ھادىسىلەر ، بەختسىزلىكلەر .

سەدەمە (صدمه) ، ئ . توساتتىن كەلگەن زەربە ، ئۇرۇلۇش ، بېسىلىش ، يەنچىلىش .

سەدپارە (صدپاره) ، ئ ـ پ . يۈز پارە .

سەجدە (سجده) ، ئ . سەجدە ، ماڭلاينى يەرگە تەگكۈزۈش ، ئېگىلىش .

سەجدەگاھ (سجده‌گاه) ، ئ ـ پ . مەسچىت ، سەجدە قىلىش ئورنى .

سەچمە (سجمه) پۈپۈك ، كەشتە ، چىلتەك .

سەچمەك (سيچماك) ، خىللىماق ، تاللىماق ، تاللاپ ئايرىۋالماق .

سەكرەمەك (سيكراماك) ئىرغىماق ، سەكرىمەك ؛ چاپچىماق ؛ چاقماق (چېقىن ھەققىدە)

سەكرىمەك (سيكريماك) ق . سەكرەمەك .

سەكىرتمە (سيكيرتمه) تىك داۋانلىق ، مېڭىش خەتەرلىك .

سەكىز دايلىغ (سيكيز داى ليغ) سەككىز قەۋەت ، سەككىز قات ، سەككىز قۇر .

سەۋمەك (سيوماك) سۆيمەك ، ياخشى كۆرمەك .

سەۋۇكلۇك (سيوكلوك ، سيووكلوك) مۇھەببەت .

(~بولماق) ، ~قولماق (~اولماق) : يۈكسەلمەك ؛ داڭدار بولماق ، شۆھرەت قازانماق ، يۈقىرى مەرتىۋىلمەك بولماق .

سەربۇلەندلىق (سر بلندليق) يۈكسەكلىك ، يۈقىرى مەرتىۋە ؛ شۆھرەت ، قەدرى يۈقىرە-لىق .

سەر پەنجە (سر پنجه) ، پ . قول پەنجىسى ، بارماقلار ، ئالقان ؛ ك . كۆچ - قۇدرەت .

سەر پوش (سر پوش) ، پ . قاپقاق ، ياپقۇچ ، يېپىنچا ، يوپۇق ، باش يوپۇقى .

سەرتاسەر (سرتاسر) ق . سەراسەر .

سەر تەكيە (سر تكيه) ، گ - پ . باش تەكيە (دەرۋىشلەرنىڭ ئومۇمىي تۇرار جايى) ؛ نەۋائىي بۇ ئاتالغۇنى «پالۋانلار ئۇچۇن قۇرۇلغان مەخسۇس ياتاقخانا» دېگەن مەنىدىمۇ ئىشلىتىدۇ .

سەرجۇش (سرجوش) ، پ . راسا قاينىغان ، قاينىق ؛ قاينام .

سەرچە (سرچه) ، پ . شىشە .

سەرچەشمە (سرچشمه) ، پ . بۇلاق بېشى ، بۇلاق بويى ؛ بۇلاق ؛ مەنبە .

سەر چەشمەئى ھەيۋان (سر چشمه حيوان) ، پ - گ . ھايات بۇلىقى .

سەرخەت (سرخط) ، گ - پ . يېڭى ھۆسنىخەت مەشىق قىلغۇچى ئۇچۇن كۆرسەتمە قىلىپ ، مۇئەللىم تەرىپىدىن يېزىپ بېرىلىدىغان خەت نەمۇنىسى .

سەر خەيل (سر خيل) ، گ - پ . باشلىق ، يېتەكچى ، يولباشچى .

سەرخۇش (سرخوش) ، پ . خۇش كەيپ ، مەست ، كەيپ . ◇~بولماق (~بولماق) : مەست بولماق ، كەيىپ بولماق .

سەرد (سرد) ، پ . سوغۇق ، سۇس ، دەردلىك . ◇ئاھى~ (آه~) : ئۇلۇغ كىچىك تىنىش ، ئاھ ئۇرۇش .

سەردابە (سردابه) ، پ . يەر ئاستى ئۆي ، گەمە ، ئۇستى يېپىق كۆل ، سۇ ئوربىسى .

سەردار (سردار) ، پ . قوماندان ، يېتەكچى ، يولباشچى ، ھەربىي سەركەردە .

سەردارلىق (سردارلىق) سەركەردىلىك ، قوماندانلىق .

سەر دەفتەر (سر دەفتر) ، گ - پ . پېشقەدەم ، ئالدىنقى ، ئىلغار .

سەردىسىر (سر دسير) ، پ . سوغۇق ئىقلىم ، سوغۇق جاي ، سوغۇق ھاۋا ؛ سوغۇق .

سەردىسىرلىق (سر دسيرى) سوغۇق ئىقلىملىق ، سوغۇق ئىقلىمغا خاس . ◇~مىۋەلەر (~ميوەلار) : سوغۇق ئىقلىم مېۋىلىرى .

سەردلىق (سردليق) سوغۇقلۇق ، سۇسلۇق ، خۇنۇكلۇك .

سەرراج (سراج) ، گ . ئىگەرچى ، ئىگەر - جابدۇق ياسىغۇچى ئۇستا .

سەررافى (صرافى) ، گ . پۇل ئالماشتۇرغۇچى ، پۇل پارچىلىغۇچى ؛ قىممەت باھا تاشلارنى باھالىغۇچى ، زەرشۇناس ، گۆھەرشۇناس .

سەررىشتە (سررشته) ، پ . يېپىنىڭ ئۇچى ؛ ك . بانا ، سەۋەبچى .

سەررىيە (سريه) ، گ . چۆرى ، كىچىك خوتۇن ، دېدەك خوتۇن .

مەھرەم ، ئىچكى خىزمەتچى ، قۇل ؛ ھەرەم خادىمى . ◇ مىھمان~ (مېھمان~) : مېھماندا. نا .

سەراي I (سراى) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «سۆزلىگۈچى ، ئېيتقۇچى ، ئېيتىپ بەرگۈچى ، ناخشا ئېيتقۇچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . م : ◇ دەستان~ (دستان~) : ھېكايە ئېيتقۇچى ، داستان قىلغۇچى . ◇ نەغمە~ (نغمه~) : كۈيلىگۈچى ، چالغۇچى ، مۇزىكىچى .

سەرايى سىپەنج (سراى سپنج) ، پ . ئامانەت ئۆي ، ۋەيرانە ئۆي ، ۋاقىتلىق تۇرالغۇ ؛ ك . دۇنيا .

سەرە (سره) ، پ . ساپ ، غۇبارسىز ؛ تاللانغان ، خىللانغان .

سەرەتان (سرطان) ، ئ . قىسقۇچ ، پاقا ، راك ؛ كونا ئاسمانشۇنالىق چۈشەنچىسى بويىچە قۇياشنىڭ ئايلىنىش يولىدىكى ئون ئىككى بۇرجنىڭ تۆتىنچىسى (بۇ بۇرج شۇ شەكىلدە پەرەز قىلىنغان) . كونا شەمسىيە كالېندارى بويىچە 4 - ئاي .

سەرەفراز (سرافراز) ، پ . يۇكسەك ، يۇكسەلگەن ، ھەممىدىن يۇقىرى ، ئۈستۈن ، ئۈلۈغۋار ، خۇرسەن ، قىزغىن ، خۇشال . ◇ ~بولماق (~بولماق) : يۇكسەلمەك ، مەنمۇن بولماق ، خۇشال بولماق .

سەرەفرازلىغ (سرافرازلیغ) يۇكسەكلىك ، يۇقىرى دەرىجە ، خۇرسەنلىك ، خۇشاللىق .

سەرەفكەندە (سرافكنده) ، پ . بېشى چۈشكەن ، ئۈياتقا قالغان ، خىجالەت تارتقان ، پەرگ ئۇرۇلغان ، كەمستىلگەن ؛ بويسۇنغان ، ئىتائەت قىلغان .

سەرەفكەندەلىك (سرافكندەلیك) بويسۇنۇش ، ئىتائەت قىلىش ؛ خىجالەتچىلىك ، شەرمەندىلىك .

سەرەنجام (سرانجام) ، پ . ئاخىر ، كېيىن ، ئاقىۋەت ، خۇلاسە ، تۈگەللىنىش . ◇ ~ئولماق (~اولماق) ، ~بولماق (~بولماق) : تۈگىمەك ، ئاخىرلاشماق . ◇ ~قىلماق (~قيلماق) : تولۇقلىماق ، تەييارلىماق ، بىر تەرەپ قىلماق ، تۈگەتمەك .

سەرەنجاملىق (سرانجاملیق) تۈگەللىك ، پۈختىلىق ، نەتىجىلىك .

سەرەنداز I (سرانداز) ، پ . بېشى تۆۋەن ، بېشى ساڭگىلىغان ، كەيپ مەست ؛ چاققان ، ئەپچىل ، باتۇر . ◇ ~ئولماق (~اولماق) : بېشى تۆۋەن سېلىنماق ، غەمكىن بولماق .

سەرەنداز I (سرانداز) ، پ . باشقا سېلىنىدىغان چوڭ رومال .

سەرەندازلىق (سرانداز لیق) سۈكۈت قىلىش ، مۈگدەش ، كەيپلىك .

سەربار (سربار) ، پ . باش يۈكى ، باشقا قويۇلىدىغان يۈك ، باشقا چۈشكەن ئېغىرچىلىق .

سەربەر ئۇرماق (سربر اورماق) سادىر بولماق ، روي بەرمەك .

سەربەسەر (سربسر) ، پ . پۈتۈنلەي ، باشتىن ئاياق ؛ گۇخشاش ، بىر خىل .

سەر بەستە (سر بسته) ، پ . بېشى باغلىق ؛ يېپىق ، يوشۇرۇن ، مەخپىي .

سەربۇلەند (سر بلند) ، پ . ئاتاقىلىق ، داڭدار ، شۆھرەتلىك ، يۈكسەك . ◇ ~بولماق

لىق ، ئاۋارە ، ۋەيرانە .

سەرگەشتەلىق (سرکشتەلیق) بېشى ئايلانغانلىق ، تېڭىرقاپ قېلىش ، ھەيرانلىق
دانلىق .

سەرگۈزەشت (سرکزشت) ، پ . باشتىن ئۆتكەنلەر ، باشتىن كەچۈرگەنلەر ،
بىلگەن ھادىسىلەر .

سەرگۈم (سرکم) ، پ . خۇدىنى يوقاتقان ، گاڭگىرىغان . ◇~بولماق (~بولما
ئايلانماق ، گاڭگىراپ قالماق ، ئەس - ھوشىنى يوقاتماق .

سەرگىرانلىق (سرکرانلیق) ، پ . گاڭگىراش ، ئىسەنكىرەش ، تەمتىرەش ؛ باش
مەستلىك .

سەرلەۋھە (سرلوحە) ، پ . ئاساس ، ئۇل ؛ ماۋزۇ ، تېما .

سەرمايە (سرمایە) ، پ . سەرمايە ؛ نېگىز ، مەنبە ، ئاساس .

سەرمەدىي (سرمدی) ، پ . ئەبەدىي ، مەڭگۈ ، دائىمىي ، ھەمىشە .

سەرمەست (سرمست) ، پ . ئېغىر مەست ؛ خۇدىنى يوقاتقان .

سەرمەستانە (سرمستانە) ، پ . مەستلەرچە ، غەرق مەست ھالدا .

سەرمەد (سرمد) ، پ . ئەبەدىي ، مەڭگۈ ، چەكسىز ؛ مەڭگۈلۈك ، ئۇپرىماس ،
پۈتمەس .

سەرمەنزىل (سرمنزل) ، پ - ئە . يولۇچىلارنىڭ بىرىنچى قونۇش جايى ، تۇنج
باش مەنزىل .

سەرنامە (سرنامە) ، پ . كىتابنىڭ باش قىسمى ، باشلانما ، مۇقەددىمە ؛ ماۋز

سەرنەۋىشت (سر نوشت) ، پ . پېشانىگە پۈتۈلگىنى ، تەقدىر ؛ ئالدىن بەلگىل

سەرنىگۈن (سرنکون) ، پ . بېشى تۆۋەن ئاغدۇرۇلغان ، ئاستىن - ئۈستۈن
پېشانە . بىتەلەي ؛ رەسۋا ، شەرمەندە . ◇~تۇرماق (~تورماق) : باش ئېگ

سەرنىگۈنلىق (سرنکون لیق) ئاستى - ئۈستۈنلۈك ، پۇتى ئاسمانغا بېشى ي
قويۇلغان ، بېشى تۆۋەنلىك ، تەتۈر پېشانىلىك ، رەسۋالىق ، شەرمەندىلىك .

سەرھەد (سرحد) ، پ - ئە . چېگرا ، چەك ، پاسىل ، دائىر ؛ ك . مەملىكەت .
نەۋبەت ئۇرماق (~ساری نوبت اورماق) : چېگرا تەرەپكە يۈرمەك . ◇تا~
(تا~امکان) : بار ئىمكان بىلەن ، ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە .

سەرھەدنىشىن (سرحد نشین) ، پ . چېگرادا ئولتۇرۇشلۇق ئاھالە ؛ چېگراد

سەرھەنگ (سرھنک) ، پ . قوماندان ؛ پالۋان .

سەرۇپا (سروپا) ، پ . ئۈستباش ، بىر قۇر كىيىم .

سەرۇسامان (سروسامان) ، پ . ئىدارە ، تەرتىپ ، ئورۇنلاشتۇرۇش ؛ تۇرمۇش
ىرى ، ئۆي سەرەمجانلىرى . ◇~قىلماق (~قیلماق) : ئىدارە قىلماق ، باش
تەرەپ قىلماق .

سەرزەمىن (سر زمين) ، پ . يەر - جاي ، مەملىكەت ، تېررىتورىيە .
سەرزەنىش (سر زنش) ، پ . كايىش ، تاپا قىلىش ، تەنبىھ ، ھاقارەت . ◇~ قىلماق (~قيلماق) : كايىماق ، تەنبىھ بەرمەك .
سەر سەبز (سر سبز) ، پ . كۆكلىگەن ، ياشنىغان ، ياشنىغۇچى ، شاد ، خۇرسەن .
سەرسەر (صرصر) ، ئە . سوغۇق ۋە قاتتىق شامال ، قاتتىق بوران ؛ شۇنىڭدەك . ◇~ خىرام (~خرام) : كۆچلۈك شامالدەك ئۇچماق (ئات) ، قۇيۇندەك چاپماق . ◇~ ى ھىجران (~هجران) : ھىجران شامىلى ؛ ئايرىلىش سەرگەردانلىقى .
سەرسۆزەن (سر سخن) ، پ . كىرىش سۆز ، مۇقەددىمە ، باشلانما .
سەرشار (سرشار) ، پ . لىق تولغان ، قانغان ، تولۇق ، مول .
سەرفەراز (سر فراز) ، پ . ق . سەرەفراز . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) : يۇكسەلدۇرمەك . شادلاندۇرماق . ◇~ بولماق (~بولماق) : بىركىمنىڭ خىزمىتىگە مۇشەررەپ بولماق .
سەرفىتنە (سر فتنه) ، ئە - پ . پىتنىچى ، پىتنىخور ، پىتنە تارقاتقۇچى ، پىتنە قوزغىغۇچى ، ئارىنى بۇزغۇچى .
سەرفىتنەئى ئەييام (سر فتنه ايام) ، ئە - پ . جاھانغا پىتنە تېرىغۇچى ، دەۋر پىتنىخورى ؛ ك . كىشى دىلىنى ئاغرىتقۇچى .
سەرفىگەند (سر فكند) ، پ . ق . سەرفىگەندە .
سەرفىگەندە (سر فكنده) ، پ . يۇزى تۆكۈلگەن ، خىجالەتتە قالغان ؛ يەرگە ئۇرۇلغان ، كەمىستىلگەن ، بويسۇنغان .
سەرفىگەندەلىغ (سر فكندەليغ) ئۇياتتا قالغان ، كەمىستىلگەنلىك ؛ بويسۇنغانلىق ، بويسۇنۇش ؛ ◇~ قىلماق (~قيلماق) : باش ئەگمەك ، بويسۇنماق ، ئىتائەت قىلماق .
سەركاتىب (سركاتب) ، ئە - پ . باش كاتىپ .
سەركار (سركار) ، پ . قىسىم ، بۆلەك ، توپ ؛ ئىش ، بېشى ، نازارەتچى .
سەركەش (سركش) ، پ . ئىتائەتسىز ، ئاسىي ؛ بوينى قاتتىق ، گەدەنكەش ، ھاكاۋۇر ، باشباشتاق ، مەغرۇر ، گەپكە كىرمەس ، باش ئەگمەس ، بوي بەرمەس ، توسۇن .
سەركەشلىك (سركشليك) ئىتائەتسىزلىك ، ئاسىيلىق ، گەدەنكەشلىك ؛ ھاكاۋۇرلۇق .
سەركەش نىھال (سركش نهال) ، پ . بوي تارتىپ ئۆسكەن دەرەخ ، بويدار دەرەخ .
سەركەندە (سركنده) ، پ . بېشى ئۇزۇق ، كاللىسى كېسىلگەن .
سەركوب I (سركوب) ، پ . باش يانچىغۇچى ، ئۇرغۇچى ، باستۇرغۇچى ، بېشى يانچىلغان .
سەركوب II (سركوب) ، پ . (جەڭدە ئىشلىتىلىدىغان) ئېگىز پەللە ، ئېگىزلىك ؛ قاراۋۇل پەللىسى .
سەركوفتە (سركوفته) ، پ . بېشى يانچىلغان .
سەرگەرم (سركرم) ، پ . قىزغىنقان ، قىزغىن كىرىشكەن (بىرەر ئىشقا) ؛ مەست .
سەرگەشتە (سركشته) ، پ . بېشى ئايلانغان ، تېڭىرقىغان ، ئالاقزەدە بولغان ؛ سەرگەردان .

سەفا (صفاء) ، ئە . بوروڭلۇق ، روشەنلىك ، پارلاقلىق ، خۇرسەنلىك ؛ ئىناقلىق ؛ پاكلىق ، پاكىزلىق ؛ ساداقەت ؛ تىنچلىق . ◇~ ئەھلى (~اهلى) : ساپ كۆڭۈللۈك ، ساپدىللىق . ◇~ كەلتۈردۈڭ (~كيلتوردونك) : ياخشىلىق قىلىپ كەلدىڭ ، خۇرسەنلىك كەلتۈردۈڭ . ◇ مەنكۇبى~ (منكوب~) : ساپلىقى بۇلغانغان ، ناپاك .

سەفارەت (سفارت) ، ئە . كېلىشتۈرۈش ، ياراشتۇرۇش ؛ ئەلچىلىك .

سەفال (سفال) ، پ . ساپال ؛ ◇~ چۆچەك (~چوچەك) : ساپال چۆچەك ، ساپال قاچا .

سەفالىق (صفاليق) ساپ ھاۋالىق ، مەنزىرىلىك ؛ ئارامبەخش .

سەفاھەت (سفاهت) ، ئە . ئەقىلسىزلىق ، ئەبلەخلىق ، دۆتلۈك ، نادانلىق .

سەفائىن (سفائن) ، ئە . سەفىنە (سفينه)نىڭ كۆپلۈكى : كېمىلەر ؛ توپلاملار .

سەفايىن (سفاين) ، ق . سەفائىن .

سەفائىھ (صفائح) ، ئە . سەفىھە (صفيحه)نىڭ كۆپلۈكى : تاختا تارشىلار ؛ ژاراقلار .

سەفايىھ (صفايح) ، ق . سەفائىھ .

سەفەر I (سفر) ، ئە . سەپەر ، يولغا چىقىش ، جۆنەش ، يول يۈرۈش ؛ قېتىم ، نۆۋەت . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ◇~ قىلماق (~قيلماق) : سەپەر قىلماق ، يولغا چىقماق ، جۆنىمەك ، يۈرمەك . ◇~ ساز قىلماق (~ساز قيلماق) : سەپەرگە چىقماق . ◇~ دىگەر (~ديگر) : كېيىنكى .

سەفەر (صفر) ، ئە . ھىجرىيە كالېندارى بويىچە ئىككىنچى ئاي .

سەفدەر (صفدر) ، ئە ـ پ . دۈشمەن سېپىنى يېرىپ ئۆتكۈچى ، باتۇر ، جەسۇر .

سەفرا (صفراء) ، ئە . سېرىق ؛ ئۆت ؛ سەپرا ، زەردە .

سەفرەت (صفرت) ، ئە . سېرىقلىق .

سەفشىكەن (صف شكن) ، ئە ـ پ . سەپنى بۆسۈپ ئۆتكۈچى ، باتۇر .

سەففاك (سفاك) ، ئە . قان تۆككۈچى ، قان ئالغۇچى ، قانخور .

سەفھە (صفحه) ، ئە . سەھىپە ، بەت ، ژاراق ، ھەربىر نەرسىنىڭ يۈز تەرىپى ؛ ياق ، قىر ؛ ك . كىتاب . ◇~ دىباسى (~ديباسى) : سەھىپە زىننىتى .

سەفھەئى ھۆسن (صفحه حسن) ، ئە ـ پ . ھۆسن سەھىپىسى ؛ يۈز ، بەت ، چىراي ، رۇخسار .

سەفۋەت (صفوت) ، ئە . جەۋھەر ، نېگىز ، مېغىز ، سەرخىل .

سەفي (صفى) ، ئە . پاك ، تازا ، تاللانغان ، خىللانغان .

سەفىد (سفيد) ، پ . ئاق ، بوش ، بىكار ، يۇرۇق ، روشەن ، ئوچۇق . ◇ ئاھەنى~ (آهن~) : ئاق تۆنكە ، ئاق قاغالتىر . ◇ دەفتەرى~ (دفتر~) : خەت يېزىلمىغان دەپتەر . ◇ مويى~ (موى~) : ئاق ساقال .

سەفىدە (سفيده) ، پ . ئۇپا .

سەفىر I (سفير) ، ئە . ئەلچى ، كېلىشتۈرگۈچى ، ياراشتۇرغۇچى .

سەرۇ (سرو) ، پ . تىك ئۆسىدىغان ئارچا ، سەرۋ دەرىخى ؛ كىلاسسىك ئەدەبىياتتا «گۈزەل يار» ، «يارنىڭ قەددى قامىتى» دېگەن مەنىلەردە قوللىنىلىدۇ .

سەرۇەر (سرور) ، پ . يولباشچى ، يېتەكچى .

سەرۇەقت (سروقت) ، پ - ئ . يوقلاش ، يوقلاپ كېلىش ، كۆرۈشكە كېلىش .

سەرۇبۇن (سروبن) ، پ . قەددى كېلىشكەن ، خۇشقامەت ، ئىگىزىسى چىرايلىق .

سەرۇستان (سروستان) ، پ . سەرۋ دەرىخى ئۆسكەن جاي ، ئارچىزار .

سەرۇى ئازاد (سرو آزاد) ، پ . گۈزەل سەرۋ ؛ ك . خۇشقامەت جانان ؛ ق . سەرۋ .

سەرۇى بوستانى (سرو بستانى) ، پ . بوستان ؛ ك . گۈزەل يار ؛ ق . سەرۋ .

سەرۇى چالاك (سرو چالاك) ، پ . ك . چاققان يار .

سەرۇى خىرامان (سرو خرامان) ، پ . مېڭىشى گۈزەل يار ؛ ق . سەرۋ .

سەرۇى رەۋان (سرو روان) ، پ . مېڭىشى گۈزەل جانان ؛ ق . سەرۋ .

سەرۇى سىمى (سرو سمى) ، پ . بويى كېلىشكەن جانان ، خۇشقامەت يار ؛ ق . سەرۋ .

سەرۇى گۈلچېھر (سرو كلچهر) ، پ . ك . گۈزەل يۈزلۈك يار ، گۈزەل يار ، ق . سەرۋ .

سەرى (ساری) ق . ساری .

سەرىئ (سريع) ، ئ . تېز ، ئىلدام ، سۈرئەتلىك . ◇～يۈرمەك (～يورماك) : ئىلدام ماڭماق .

سەرىر I (سرير) ، ئ . تەخت . ◇～ئەھلى (～اهلی) : پادىشاھلار ، سۇلتانلار .

سەرىر I (صریر) ، ئ . غىچىرلاش ، شىلدىرلاش ، چىرقىراش .

سەرىخ (ساريخ) ، ق . ساريخ .

سەرى مو (سرمو) ، پ . قىلدەك ، قىلچىلىك ؛ قىلنىڭ ئۇچى ، چاچنىڭ ئۇچى .

سەرى موي (سرموی) ق . سەرى مو .

سەرىھ (صريح) ، ئ . ئوچۇق ، ئېنىق ، روشەن ، ئايدىڭ ؛ مۇتلەق . ◇～لەفز (～لفظ) : ئوچۇق تەلەپپۇز .

سەرىئۇسسەير (سريع السير) ، ئ . مېڭىشى تېز ، تېز يۈرەر .

سەرىئۇلقەلەم (سريع القلم) ، ئ . تېز يازغۇچى ، قەلىمى ئىتتىك ، قەلىمى چاققان .

سەزا (سزا) ، پ . مۇكاپات ؛ جازا ؛ تېگىشلىك ، لايىق . ◇～بەرمەك (～بيرماك) : جازا بەرمەك ، تەنبىھ بەرمەك .

سەزاي (سزای) ، ق . سەزا .

سەس (سس) ، تاۋۇش ، ئاۋاز ، سادا . ◇～بىلىكى (～بيليكی) : فونېتىكا

سەغر (ثغر) ، ئ . چېگرا ، چەك ، پورت ؛ ئېغىز ؛ ئۇدۇل چىش .

سەغىر (صغير) ، ئ . كىچىك ، ئۇششاق ؛ كىچىك بالا ، ئۆسمۈر . ◇～ۋسسىين (صغير السن) ؛ ياشتا كىچىك ، گۆدەك . ◇～ۋلئەقل (～العقل) : كەم ئەقىل ، ساددا ، گۆدەك . ◇～ۋننەفس (～النفس) : پەسكەش ، پەس .

سەگبان (سكبان) ، پ . گست باقار .

سەگى ئابى (سك آبى) ، پ . قۇندۇز .

سەگى شىكارى (سك شكارى) ، پ . ئوۋ گىتى .

سەلا I (صلا) ، گ . چاقىرىق ، ئومۇمىي چاقىرىق ، مۇراجىئەت . ◇~ ئۇرماق (~ چاقىرماق ، ئۇندىمەك .

سەلابەت (صلابت) ، گ . قاتتىقلىق ، مۇستەھكەملىك ؛ سۆلەت ، شەۋكەت .

سەلات (صلات ، صلوت) ، گ . نامار ، گىبادەت . ◇~ى خەمسە (~ خمسه) :

سەلاتىن (سلاطين) ، گ . سۇلتان (سلطان)نىڭ كۆپلۈكى : سۇلتانلار ،
◇ رۇسۇمى~ (رسوم~) : پادىشاھلىق رەسىم ـ قائىدىلىرى .

سەلاتىن زادە (سلاطين زاده) ، گ ـ پ . شاھزادە ، پادىشاھزادە ، سۇلتانزادە

سەلاتىنى مۇكەررەم (سلاطين مكرم) ، گ . كاتتا ھۆكۈمدارلار .

سەلاس (ثلاث) ، گ . ئۈچ ، ئۈچ تەرەپلىك . ◇مەۋالىدۇس~ (موالید الـ~) : ق

سەلاسەت (سلاست) ، گ . روشەنلىك ، ئوچۇقلۇق ، راۋانلىق ، ئويناقلىق ، رايىشلىق .

سەلاسىل (سلاسل) ، گ . سلسىلە (سلسله)نىڭ كۆپلۈكى : زەنجىرلەر ؛ تىزىقلار

سەلامەت (سلامت) ، گ . ساغلاملىق ؛ ئامانلىق ، تىنچلىق ؛ بىخەتەر ، ساق .

سەلامەتروب (سلامت روب) ، گ ـ پ . تىنچلىقنى بۇزۇش ، ئاسايىشلىقنى تىنچسىزلاندۇرۇش ، تىنچلىقنى بۇزغۇچى .

سەلاھ (صلاح) ، گ . ياخشىلىق ، ئوبدانلىق ، ئېسىللىق ، ئاۋاتلىق ، ئامانلىق توغرا ، مۇۋاپىق ؛ مەنپەئەت . ◇~ ئەندىش (~انديش) : ياخشى پىكىرلىك ، تو چى .

سەلاھۇ فەساد (صلاح و فساد) ، گ . ياخشىلىق ۋە ئوساللىق .

سەلاھىيات (صلاحيات) ، گ . سەلاھىيەت (صلاحيت)نىڭ كۆپلۈكى : ھوقۇق يەتكەر .

سەلاھىيەت (صلاحيت) ، گ . قابىلىيەت ؛ توغرىلىق ، مۇۋاپىقلىق ، ئارتۇقچىلىق لىك ؛ سالاھىيەت .

سەلايە (صلايه) ، گ . قۇرۇق دورا ياكى سياه يانچىلىدىغان تاش ؛ يارغۇنچاق

◇~ قىلماق (~ قيلماق) ، ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : دورا ـ دەرمەك ئۇزمەك ، يانچىماق .

سەلايى ئام (صلا عام) ، گ . ئومۇمىي چاقىرىق ، ئومۇمىي تەكلىپ .

سەلەف I (سلف) ، گ . ئىلگىرى ئۆتكەن ، بۇرۇن ئۆتكەن (كىشى) ؛ ◇
(~ ملوكى) : بۇرۇن ئۆتكەن پادىشاھلار .

سەلەف I (صلف) ، گ . ماختانچاق ، ھولۇقما ، لاپچى .

سەفىر I (صفير) ، ئ . نەي ئاۋازى ، يېقىملىق مەيىن ئاۋاز .
سەفىل (سفيل) ، ئ . بەك بىچارە ئادەم ، ئىنتايىن موھتاجلىقتىكى كىشى ، ئاھىرۇيسىز ، قەدىرسىز ، تۆۋەن تەبىقىدىكى ئادەم ؛ پەس ئادەم .
سەفىنە (سفينه) ، ئ . كېمە ؛ شېئىرلار توپلىمى ؛ توپلام .
سەفىھ (سفيه) ، ئ . ئەقىلسىز ، دۆت ؛ نادان ، تەنتەك .
سەفىھانە (سفيهانه) ، ئ - پ . ئەخمىقانە ، تەنتەكلەرچە .
سەقاغ (سقاغ) ئىگەك ؛ زىناق .
سەئقە (صعقه) ، ئ . قىچقىرىق ، ۋارقىراش ، چوقان . ◇~ ئۇرماق (~ اورماق) : چوقان سالماق ، ۋارقىرماق .
سەقەت (سقط) ، ئ . مېيىپ قىلىنغان ، نۇقسانلىق ، كەمچىلىكى بار ؛ مېيىپ ؛ ھايۋان ئۆلۈكى ، تاپ ؛ تاشلاندۇق ، ئەخلەت . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : مېيىپ قىلماق .
سەقەر (سقر) ، ئ . دوزاق ، جەھەننەم .
سەقەرلات (سقرلات) يۇگدىن توقۇلغان رەخت .
سەقەلەين (ثقلين) ، ئ . ئىنسان ۋە جىن .
سەققاۋ (سقاء) ، ئ . سۇ بەرگۈچى ، سۇغارغۇچى ، سۇ سەپكۈچى ، سۇ توشۇغۇچى .
سەققالىق (سقاليق) ، سۇچىلىق ، سۇ توشۇغۇچىلىق .
سەقىل (ثقيل) ، ئ . ئېغىر ، ۋەزمىن ؛ قوپال ، يوغان ؛ ◇~ ئەندام (~ اندام) : يوغان ، گەۋدىلىك . ◇ گۇناھ~ (كناه~) : ئېغىر گۇناھ .
سەقىم (سقيم) ، ئ . ناتوغرا ، قىڭغىر ، ساختا ، كېسەل .
سەقى (سقى) ، ئ . تورۇس ، شىپ ، ئۆينىڭ ئۆگزىسى ؛ گۈمبەز . ◇~ بەيزاسى (~ بيضاسى) : ك . يۇلتۇزلار .
سەقفى نىگۇن (سقف نكون) ، ئ - پ . ك . ئاسمان (ئەينى : ئۆگتۇرۇلگەن ئۆي) .
سەكەرات (سكرات) ، ئ . سەكرەت (سكرت) نىڭ كۆپلۈكى : مەسلىكلەر ، ھوشسىزلىقلار ؛ ئۆلۈم ئالدىدىكى ئاغرىقلار . ◇~ ى مەۋت (~ موت) : ئۆلۈم ئالدىدىكى جان تالىشىش .
سەكەنات (سكنات) ، ئ . توختاش ، تۇرۇش ، تىنىش ئالامەتلىرى . ◇ ھەرەكاتۇ~ (حركات و~) : يۈرۈش - تۇرۇش .
سەكەنە (سكنه) ، ئ . ساكىن (ساكن) نىڭ كۆپلۈكى : ئولتۇراقلاشقان خەلق ، ئاھالە .
سەكتە (سكته) ، ئ . تۇرغۇنلۇق ، جىمجىتلىق ؛ مېڭگە قان چۈشۈش كېسىلى ؛ شېئىردا ژەزن جەھەتتىن بولغان تومتاقلىق ، نا تاماملىق .
سەكرەت ، سەكرە (سكرەت ، سكره) ، ئ . مەستلىك ، ھوشسىزلىق ، جان ئۈزۈش ئالدىدىكى ئاغرىق .
سەككاك (سكاك) ، ئ . پىچاق سوققۇچى ، تۆمۈرچى ؛ تەڭگە پۇل قۇيغۇچى .
سەگ (سك) ، پ . ئىت . ◇ كۆچۈك~ (كوچك~) : كۆچۈك .

سەماق (سماق) تامننىڭ تۆۋەن قىسمىغا زىننەت ئۈچۈن ئىشلىتىلگەن ئاق تاش .
سەماۋات (سماوات) ، ئە . سەما (سماء)نىڭ كۆپلۈكى : ئاسمانلار .
سەماۋەش (سماوش) ، ئە ـ پ . ئاسمانغا ئوخشاش ، ھاۋارەڭ .
سەماۋي (سماوى) ، ئە . ئاسمانغا مەنسۇپ ، ئاسمانغا تېگىشلىك ؛ ھاۋارەڭ ؛ ساماۋى .
سەمائي (سماعى) ، ئە . ئېغىزدىن ئېغىزغا كۆچكەن ، قۇلاقتىن قۇلاققا يەتكەن ، تارقالغان ، ئادەتلىنىپ كەتكەن ، ئادەتكە ئايلىنىپ قالغان .
سەمەر I (ثمر) ، ئە . مېۋە ، پايدا ، ئۈنۈم ، نەتىجە . ◇～بەرمەك (～بېرماك) : مېۋە بەرمەك ، نەتىجە بەرمەك . ◇～تاپماق (～تاپماق) : پايدا تاپماق .
سەمەر I (سمر) ، ئە . مەشھۇر ، تونۇلغان ؛ ◇～بولماق (～بولماق) : مەشھۇر بولماق ، تونۇلماق .
سەمەرات (ثمرات) ، ئە . . سەمەرە (ثمرة)نىڭ كۆپلۈكى : مېۋىلەر .
سەمەرە (ثمرە) ، ئە . سەمەر (ثمر)نىڭ ئايال سىغا شەكلى : مېۋە ، نەتىجە .
سەمەك (سمك) ، ئە . بېلىق ؛ ك . يەر ئاستى . ◇سەمادىن تا～ (سمادين تا～) : ئاسماندىن تارتىپ يەر ئاستىغىچە .
سەمەن (سمن) ، پ . ياسمىن (ياسمين) سۆزىنىڭ قىسقارتىلمىسى ، ئاق سېرىق رەڭلىك خۇشپۇراق گۈل .
سەمەند (سمند) ، پ . جەدە ئات ، چاپقۇر ئات .
سەمەندەر (سمندر) ، پ . ئەپسانىدىكى ئوت كەسىلەنچۈكى ، ئۇ گويا ئوتتىن پەيدا بولغان بولۇپ ، ئوت ئىچىدە ياشارمىش .
سەمت (صمت) ، ئە . سۈكۈت ، جىملىق ، جىمجىتلىق .
سەمسام (صمصام) ، ئە . ئۆتكۈر قىلىچ ، شەمشەر ؛ ئۆتكۈر ؛ قەيسەر .
سەمم (سم) ، ئە . زەھەر .
سەمۇر (سمور) ، ئە . قۇندۇز ، قۇندۇز تېرىسى .
سەمۇم (سموم) ، ئە . ئافرىقا ، ئەرەبستان چۆللىرى قاتارلىق يەرلەردە چىقىدىغان قۇرغاق ، ئىسسىق شامال ، ھالاكەتلىك ئىسسىق شامال ، كۆيدۈرگۈچى شامال . ◇بادى～ (بادى～) : سەمۇم شامىلى ، كۆيدۈرگۈچ شامال .
سەمۇمى دەردۇ رەنج (سموم دردورنج) ، ئە ـ پ . ئازاب ـ ئوقۇبەتنىڭ كۆيدۈرگۈچى شامىلى .
سەمىئ (سميع) ، ئە . ئاڭلىغۇچى ، خەۋەردار .
سەمىم (صميم) ، ئە . ئىچكى دۇنيا ، يۈرەك ، قەلب ؛ مەركەز ؛ پاك ، ساپ .
سەمىن (ثمين) ، ئە . قىممەت باھا ، ئېسىل . ◇جەۋھەرى～ (جوهر～) : قىممەت باھا جەۋھەر . ◇دۇررى～ (در～) : قىممەت باھا دۇر ، قىممەت باھا مەرۋايىت . ◇～قەدر (～قدر) : قىممەتلىك ، قىممەت باھا ، قەدىر ـ قىممىتى يۇقىرى .

سەلەم (سلم) ، ئە . بىر خىل دەرەخ نامى . ◇~يىغاچى (~يىغاچى) : سەلەم دەرىخى .
سەلەۋات (صلوات) ، ئە . سەلات (صيلاة ، صلوة)نىڭ كۆپلۈكى : نامازلار ، ئىبادەتلەر .
سەلەب (سلب) ، ئە . تەسىنىش ، ئىنكار ، يوقاتقا چىقىرىش ، يوقىتىش ، پاسسىپلىق .
◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~قىلماق (~قيلماق) ، ~ئەتمەك (~ايتماك) : ئەلەب تاشلىماق ، ئىنكار قىلماق ، يوقاتا چىقارماق . ◇~بولماق (~بولماق) : يوقالماق ، يوق قىلىنماق ، ئىنكار قىلىنماق .
سەلبى ۋۇجۇد (سلب وجود) ، ئە . ئۆزىنى ئىنكار قىلىش ، ئۆزلۈكىدىن ۋاز كېچىش .
سەلبىي (سلبى) ، ئە . ئىنكار قىلىنغان ، پاسسىپ .
سەلتەنەت (سلطنت) ، ئە . سۇلتانلىق ، پادىشاھلىق ، ھۆكۈمرانلىق ، دۆلەت ، ھۆكۈمەت ، ئە . ھەيۋەت ، داغدۇغا . ◇~كوسىن چالماق (~كوسين چالماق) : پادىشاھ بولماق ، پادىشاھلىق قىلماق . ◇~قىلماق (~قيلماق) : ھۆكۈم سۈرمەك .
سەلخ (سلخ) ، ئە . ئاينىڭ ئاخىرقى كۈنى .
سەلسەبىل (سلسبيل) ، ئە . پاكىز ۋە سۈزۈك ئاقار سۇ ؛ جەننەتتىكى بىر بۇلاقنىڭ نامى ؛ راۋان ، يارقىن ، يېقىملىق ، يۇمشاق .
سەللاخ (سلاخ) ، ئە . مال سويغۇچى ، قاسساپ .
سەللاخلىق (سلاخ ليق) قاسساپلىق . ◇~قىلماق (~قيلماق) : قاسساپلىق قىلماق .
سەلىب (صليب) ، ئە . خىرىستىيان دىنىدىكىلەر بوينىغا ئېسىپ يۈرىدىغان كىرىست بەلگىسى ؛ بۇت ، كىرىست . ◇ئەھلى~ (اهل~) : خىرىستىيان دىنىدىكىلەر .
سەلىتە (سليطه) ، ئە . ئۇياتسىز ، ئەدەپسىز ، شاللاق .
سەلىس (سليس) ، ئە . روشەن ، ئوچۇق ، سىلىق ، راۋان .
سەلىق (سليق) ، ئە . پىشۇا .
سەلىقە (سليقه) ، ئە . زوق ، مەيىل ، ئىستەك ، زوقلىنىش ئىقتىدارى ؛ تەبىئەت ، خاراكتېر ، مىجەز .
سەلىقەلىغ (سليقەليغ) زوقلۇق ؛ تالانتلىق .
سەلىم (سليم) ، ئە . ساغلام ، سالامەت ، ئامان ، تىنچ ، تولۇق ، پۈتۈن . ◇ساق ۋە ~ۋۇلئەئزاۋ (~الاعضاء) : ئەزالىرى سالامەت ، ھەممە ئەزالىرى ساق .
سەلىمۇلئەئزا (سليم الاعضاء) ، ئە . ھەممە ئەزاسى ساق ، سەللىمە ئەزا ، سەللىمازا .
سەم (سم) ق . سەمم
سەمئ (سمع) ، ئە . ئىشتىش ، ئاڭلاش ، ئاڭلاش كۆچى ، ئاڭلاش سەزگۈسى ؛ قۇلاق .
سەما (سماء) ، ئە . ئاسمان ، سامە .
سەماۋ (سماع) ، ئە . ئاڭلاش ، تىڭشاش ، ئىشىتىش ؛ ناخشا ـ مۇزىكا ، ئۈسسۇل ، ناخشا ئوقۇش ، ئۈسسۇل-ئويناش ؛ ئابرۇي ، شۆھرەت . دەرۋىشلەرنىڭ قوشاق ۋە مۇزىكىغا تەڭكەش قىلىپ ئۈسسۇل بىلەن زىكىر قىلىشى ، سامە . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) : ئىشىتمەك ، ئاڭلىماق .

سەنگباران (سنگ باران) ، پ . تاش یاغدۇرۇش ، تاش بوران ، تاش ئېتىش .
سەنگىبەست (سنگ بست) ، پ . مۇستەھكەم ، تاش بىلەن مۇستەھكەملەنگەن . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : چىلاق بېكىتمەك ، مۇستەھكەم قىلماق . ◇~ بولماق (~ بولماق) : مۇستەھكەم بولماق .
سەنگتەراش (سنگ تراش) ، پ . تاشچى ، تاش يونغۇچى ، تاش قازغۇچى .
سەنگ تۆدە (سنگ تودە) ، پ . بىر دۆۋە تاش .
سەنگدىل (سنگ دل) ، پ . تاش يۈرەك ، قاتتىق كۆڭۈل ، رەھىمسىز .
سەنگرىز (سنگ ريز) ، پ . تاش ياغدۇرۇش ، تاش ياغدۇرغۇچى . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : تاش ياغدۇرماق .
سەنگرىزە (سنگ ريزه) ، پ . ئۇششاق تاش ، شېغىل .
سەنگرىزەلىك (سنگ ريزەليك) شېغىللىق ، شېغىل بېيىتىلغان . ◇~ شاھراھ (~ شاھراه) : شېغىللىق چوڭ يول .
سەنگسار I (سنگ سار) ، پ . تاشلىق جاي .
سەنگسار II (سنگ سار) ، پ . ئادەمنى بېلىگىچە كۆمۈپ ، تاش بوران قىلىپ ئۆلتۈرۈش .
سەنگ كەباب (سنگ كباب) ، پ . قىزىغان تاشقا گۆشنى چاپلاپ پىشۇرۇلغان كاۋاپ .
سەنگلاخ (سنگلاخ) ، پ . تاشلىق يەر ، شېغىللىق يەر .
سەنگىن (سنگين) ، پ . تاشتىن ياسالغان ؛ ك . ئېغىر ، چىلاق ، مۇستەھكەم ، قاتتىق .
سەنگىن دىل (سنگين~) ، پ . ق . سەنگدىل .
سەنگى تەراشىدە (سنگ تراشيده) ، پ . ئىشلەنگەن تاش ، تاراشلانغان تاش ، سىلىقلانغان تاش .
سەنىن (سنين) ، ئە . سەنە (سنه) نىڭ كۆپلۈكى : يىللار .
سەھا (سها ، سهى) ، ئە . ق . سۇھا .
سەھاب (سحاب) ، ئە . بۇلۇت .
سەھابى پىلەرەنگ (سحاب پيل رنگ) ، ئە - پ . پىلدەك بۇلۇت ، قارا بۇلۇت .
سەھايىق (صحايق) ، ئە . سەھىپە (صيحفه) نىڭ كۆپلۈكى : سەھىپىلەر ، ژاراقلار ، بەتلەر .
سەھەر (سحر) ، ئە . سەھەر . ◇~ خۇتبەسى (~ خطبەسى) : ك . توخۇ چىللىغان چاغ ، خوراز چىللىقى .
سەھەرە (سحره) ، ئە . ق . ساھىر .
سەھەر خەندەلىق (سحر خندەليق) ئوچۇق چىرايلىق ، خۇش چىرايلىق .
سەھەر خىز (سحر خيز) ، ئە - پ . سەھەر تۇرغۇچى .
سەھەرگاھ (سحرگاه) ، ئە - پ . تاڭ ۋاقتى ، سەھەر پەيتى .
سەھەرگۇن (سحرگون) ، ئە - پ . ك . ئاق رەڭ .
سەھبا (صهباء) ، ئە . قىزىل مەي . ◇ ئۇزۇمى~ (اوزوم~) : قىزىل ئۇزۇم .

سەنا (ئىناء) ، ئە . ماختاش ، مەدھىيەلەش ، مەدھىيە . ◇~ دەمەك (~ دېماك) : ماختىماق
ھەمدۇ سەنا (حمد و ثناء) : ماقتاش ۋە مەدھىيەلەش .
سەناج (سناج) تېرە خالتا ، تۆلۈم .
سەناخان (ئىناخوان) ، ئە - پ . ماختىغۇچى ، مەدھىيە ئوقۇغۇچى .
سەنايئ (صنايع) ، ئە . . سەنئەت (صنعت) نىڭ كۆپلۈكى : سەنئەتلەر ، ھۈنەرلەر .
سەنە (سنه) ، ئە . يىل . ◇ ئۆتكەن~ (اوتكان~) : ئۆلتۈز .
سەنئەت (صنعت) ، ئە . سەنئەت ، ھۈنەر ، ئۇستىلىق ، ماھىرلىق .
سەنئەت پەرداز (صنعت پرداز) ، ئە - پ . سەنئەتكار ، ئۇستا ھۈنەرۋەن .
سەنئاتكار (صنعت كار) ، ئە - پ . قول ھۈنەرۋەن ، ماھىر ئۇستا ؛ سەنئەتكار .
سەنەد I (سند) ، ئە . دەلىل ، ھۆججەت ، پاكىت .
سەنەد I (سند) ، ئە . يۆلەنچۈك ، تايانچىق ، ئارقا تىرەك .
سەنەم (صنم) ، ئە . بۇت ؛ ك . جانان ، گۈزەل يار .
سەنەۋات (سنوات) ، ئە . سەنە (سنه) نىڭ كۆپلۈكى : يىللار .
سەنەۋبەر (صنوبر) ، ئە . قارىغاي تىپىدىكى خۇش قامەت دەرەخ ؛ ك . كېلىشكەن قامەت ، يارنىڭ قامىتى .
سەنەۋبەرۈش (صنوبروش) ، ئە - پ . سەنەۋبەردەك كېلىشكەن ؛ ق . سەنەۋبەر .
سەنج I (سنج) ، پ . سۈز بىرىكمىلىرىدە ، ئومۇمەن «ئۆلچىگۈچى ، تارتقۇچى ، ئويلىغۇچى ، مۆلچەرلىگۈچى» مەنىسىدە كېلىدۇ . م : ◇ سۇخەن~ (سخن~) : ئۆلچەپ سۆزلىگۈچى ، گۈزەل سۆزلۈك . ◇ تارىخ~ (تاريخ~) : تارىخچى . ◇ خەزانە~ (خزانه~) : خەزىنەدار .
سەنجەق (سنجق) بايراق ، تۇغ . ◇ ئال~ (آل~) : قىزىل بايراق .
سەندان (سندان) ، پ . تۆمۈرچى ۋە زەرگەرلەر ئىشلىتىدىغان سەندەل .
سەندەرۇس (سندروس) ، پ . سىرىق رەڭلىك يېلىم ، كېلى ؛ ك . سىرىق رەڭ .
سەندەل (صندل) ، ئە . ياغىچى قارامتۇل سىرىق رەڭلىك بىر خىل خۇشپۇراق دەرەخ ، سەندەل دەرىخى .
سەندەلي I (صندلی) ، پ . ئورۇندۇق .
سەندەلي I (صندلی) ، ئە . سەندەل رەڭ ، سەندەل ياغىچىدىن ياسالغان . ◇~ ئامىز (~ آمىز) : سەندەل پۇراقلىق ۋە سەندەل رەڭلىك ؛ ق . سەندەل .
سەنگ (سنگ) ، پ . تاش .
سەنگەر (سنگر) ، پ . ئاكوپ ، ئىستىھكام ؛ تاغدا قوزۇلغان ئىستىھكام .
سەنگەرلاماق (سنگرلاماق) بېكىتمەك ، مۇستەھكەملىمەك ، ئىستىھكام قۇرماق .
سەنگەنداز (سنگ انداز) ، پ . تاش ئاتقۇچى ، سېپىل ۋە قەلئەلەرنىڭ تاش ئېتىش ئۈچۈن ئېچىلغان تۆشۈكلىرى .

سەۋادۇل ۋەجھ (سواد الوجه) ، ئە . يۈزى قارىلىق .
سەۋادى ئەئزەم (سواد اعظم) ، ئە ـ پ . يۈيۈك ماكان ، ئۇلۇغ جاي ، كاتتا شەھەر ؛ مۇتلەق كۆپچىلىك خەلق .
سەۋادى بەسەر (سواد بصر) ، ئە . كۆز قارىچۇقى .
سەۋار (سوار) ، پ . ئۇلاغ مىنگەن ، ئاتلىق .
سەۋاش (سواش) ساۋاش ، ئېلىشىش ، كۈرىشىش ؛ ئۇرۇش ، جەڭ .
سەۋارە (سواره) ، پ . ئات مىنگۈچى ، ئاتلىق .
سەۋاشماق (سواشماق) ئېلىشماق ، كۈرەشمەك ، جەڭ قىلماق .
سەۋامئ (صوامع) ، ئە ـ پ . سەۋمەئە (صومعه)نىڭ كۆپلۈكى : مۇناستىرلار .
سەۋانىھ (سوانح) ، ئە . سانىھە (سانحه)نىڭ كۆپلۈكى : ۋەقەلەر ، ھادىسىلەر .
سەۋاھىب (صواحب) ، ئە . ساھىب (صاحب)نىڭ كۆپلۈكى : خوجايىنلار ؛ دوستلار ، سۆھبەتداشلار .
سەۋاھىل (سواحل) ، ئە . ساھىل (ساحل)نىڭ كۆپلۈكى : قىرغاقلار ، دېڭىز بويلىرى .
سەۋب (صوب) ، ئە . تەرەپ ، ياق .
سەۋت I (صوت) ، ئە . تاۋۇش ، ئاۋاز ، شاۋقۇن ، ئاھاڭ ، كۈي ، مۇقام .
سەۋت II (سوط) ، ئە . قامچا .
سەۋتۇ ئەلھان (صوت و الحان) ، ئە . كۈي ۋە ئاھاڭ ، كۈيلەش ، سايراش .
سەۋتى جەرەس (صوت جرس) ، ئە ـ پ . قوڭغۇراق ئاۋازى . ◇～تىنماق (～تېنماق) : ك . تالڭ ئاتماق ، كارۋان قونماق (ئەينى : قوڭغۇراق ئاۋازى تىنماق) .
سەۋدا I (سوداء) ، ئە . كۆچلۈك ئىنتىلىش ، بېرىلىش ، ئىشىق ، شەيدالىق ؛ ئىستەك ، ئارزۇ ـ ھەۋەس ، خىيال ، تەنتەكلىك ، ساراڭلىق . ◇～پىشىرماق (～پىشىرماق) : خىيال سۈرمەك .
سەۋدا II (سوداء) ، ئە . قارا ، قارا رەڭ .
سەۋدا III (سودا) ، ئە . ئۇيغۇر تېببابەت ئىلمى بويىچە ئىنسان ئورگانىزمىدىكى تۆت خىل سۈيۇقلۇق (قان ، سەۋدا ، سەفرا ۋە بەلغەم)نىڭ بىرى . قارا ئۆت .
سەۋدا IV (سودا) ، پ . ئالدى ـ ساتتى ، سودا ، تىجارەت .
سەۋداپىشە (سودا پيشه) ، پ . سودىگەر .
سەۋداخانە (سوداخانه) ، پ . بازار ، سودا مەركىزى .
سەۋدازەدە (سودا زده) ، ئە ـ پ . ق . سەۋدايى .
سەۋداگەر (سوداگر) ، پ . سودىگەر .
سەۋدائىيانە (سودائيانه) ، ئە ـ پ . سەۋدايىلارچە ، تەلۈلەرچە ، دىۋانىلارچە .
سەۋدايى (سودايى) خىيالىي ، سەۋدايى ، بۇزۇلغان ، ساراڭ ، تەلۈ . ◇～بولماق (～بولماق) : بىقارار بولماق ، ئەقلىدىن ئازماق ، سەۋدايى بولماق .

سەھرانشىن (صحرانشين) ، ئە - پ . كۆچمەن خەلق ، يايلاق خەلقى .

سەھل (سهل) ، ئە . ئاسان ، ئوڭاي ؛ يەڭگىل ، ئەرزىمەس . ◇~ **تۇتماق** (~ توتماق) : يەڭگىل كۆرمەك ، ئاسان سانىماق . ◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : يەڭگىللەتمەك ، ئاسان قىلماق .

سەھل ئىنگار (سهل انكار) ، پ . بىپەرۋا ، بىخەستە ، كالتە پەم ، يەڭگىل .

سەھل ئىنگارلىق (سهل انكارليق) بىپەرۋالىق ، بىخەستەلىك . ◇~ **قىلماق** (~ قيلماق) : بىپەرۋالىق قىلماق ، بىخەستەلىك قىلماق .

سەھم I (سهم) ، ئە . يا ئوقى .

سەھم II (سهم) ، ئە . ھەسسە ، ئۈلۈش ، بۆلەك ، نېسىۋە .

سەھم III (سهم) ، ئە . قورقۇنچ ، قورقۇش ، خەۋپ ، خەتەر .

سەھمناك (سهمناك) ، ئە - پ . قورقۇنچلۇق ، خەۋپلىك ، قورققان ، خەۋپسىرىگەن .

سەھن (صحن) ، ئە . مەيدان ، بوشلۇق ، جاي ، ھويلا ، سەھنە .

سەھۇر (سحور) ، ئە . رامىزاندا سەھەر تۇرۇپ تاماق يېيىش ، زورلۇق يېيىش ، زورلۇق .

سەھۋ I (سهو) ، ئە . خاتا ، يېڭىلىش ، سەۋەنلىك ، ئۇنتۇش . ◇~ **بولماق** (~ بولماق) : خاتا بولماق ، يېڭىلىش بولماق ؛ ئۇنتۇلماق .

سەھۋۇلقەلەم (سهو القلم) ، ئە . قەلەم خاتاسى ، يېزىقتىكى يېڭىلىش ، قەلەم سەۋەنلىكى .

سەھى (سهى) ، پ . تۇز ، رۇس ، توغرا ، ئىۋەنسىز ، تىك . ◇ (بۇ سۆز ئاساسەن «سەرۋ» ، «قەد» قاتارلىق سۆزلەر بىلەنلا كېلىدۇ) . ◇~ **سەرۋ** (~ سرو) : تىك سەرۋ ؛ ك . گۈزەل قامەت .

سەھىفە (صحيفه) ، ئە . سەھىپە ، بەت ، خەت . ◇ **باش~** (باش~) : باش بەت .

سەھىھ (صحيح) ، ئە . ساغلام ، توغرا ، خاتاسىز ، دۇرۇس . ◇~ **ئاھەڭ** (~ آھنك) : توغرا يۇرۇش ، توغرا يول تۇتۇش . ◇~ **قىلماق** (~ قيلماق) : توغرىلىماق ، تۈزەتمەك .

سەۋاب I (ثواب) ، ئە . ياخشى ئىش بەدىلىگە ئېلىنىدىغان مۇكاپات ، ساۋاب .

سەۋاب II (صواب) ، ئە . توغرا ، خاتاسىز ، دۇرۇس .

سەۋابدىد (صواب ديد) ، ئە - پ . ماقۇللۇق ؛ نەسىھەت ، مۇۋاپىقلىق .

سەۋابىت (ثوابت) ، ئە . سابىت (ثابت)نىڭ كۆپلۈكى : تۇرغۇن يۇلتۇزلار ؛ تەۋرەنمەسلەر .

سەۋابىق (سوابق) ، ئە . سابىقە (سابقه)نىڭ كۆپلۈكى : ئۆتكەنكىلەر ، ئالدىنقىلار .

سەۋاد (سواد) ، ئە . قارا ، قارا رەڭ ، قاراڭغۇ ، قاراڭغۇلۇق ، يىراقتىن غۇۋا كۆرۈنگەن نەرسە ، قارا ؛ خەت تونۇش ، ساۋاد ، يېزىق ؛ شەھەر ، ئۆلكە ، دائىرە ، زېمىن ، تېررىتورىيە . ◇ **ئەئزەم~** (اعظم~) : كاتتا شەھەر ، يىراقتىن كۆرۈنگەن زور نەرسە . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) ، ~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : يازماق . ◇ **بوستان~** (بستان~) : باغ دائىرىسى . ◇ **ھىند~** (هند~) : ھىندى مەملىكىتى ، ھىندىستان تەۋەسى .

سەيفۇر (سيفور) ، ئە . شابى ، دۇردۇن .
سەيفىي I (سيفى) ، ئە . قىلىچقا تايىنىدىغان ، قىلىچ بىلەن باشقۇرۇلىدىغان .
سەيفىي II (صيفى) ، ئە . يازلىق . ◇~ ئەلبىسە (~البسە) : يازلىق كىيىم .
سەيقەل (صيقل) ، ئە . پىچاق چاقىلىغۇچى . ◇~ قىلماق (~قيلماق) : پارقىراتماق . ◇~ ئەندۇز (~اندوز) : پارقىراتقۇچى .
سەيل (سيل) ، ئە . كۆچلۈك ئېقىم ، سەل ، سۇ ئاپىتى ، قاتتىق ياققان يامغۇر . ◇~ خىرام (~خرام) : ئۇچقۇر ، تېز يۈرەر . ◇~ رىزى (~ريزى) : سەل ئاققۇزۇش ؛ ك . كۆپ يىغلاش ، قاتتىق يىغلاش .
سەيل ئاب (سيل آب) ، ئە ـ پ . سەلەپ ، سەل ، كەلكۈن ، تاشقىن .
سەيل ئەندۇز (سيل اندوز) ، ئە ـ پ . سەلگە ئايلانغان . ◇ ئەشكى~ (اشكى~) : سەلدەك ئاققان كۆز يېشى .
سەيھە (صيحه) ، ئە . چۇقان ، سۈرەن ، توۋلاش ، ۋارقىراش .
سەيھۇن (سيحون) سىر دەرياسىنىڭ كونا نامى .
سەيىد (سيد) ق . سەييىد .
سەييات (صياد) ، ئە . ئوۋچى . ◇~ ى لەئىم (~لئيم) : پەسكەش ئوۋچى .
سەييار (سيار) ، ئە . كەزگۈچى ، كېزىپ يۈرگۈچى .
سەييارە (سياره) ، ئە . سەييارە ، پىلانېتا ؛ كېزىپ يۈرگۈچى (يۇلتۇز) ؛ ماشىنا . ◇ ئەختەرى~ (اختر~) : كېزىپ يۈرگۈچى يۇلتۇز .
سەييارات (سيارات) ، ئە . سەييارە (سياره) نىڭ كۆپلۈكى : سەييارىلەر ، پىلانېتالار ؛ ماشىنىلار .
سەييئات (سيئات) ، ئە . سەييئە (سيئه) نىڭ كۆپلۈكى : گۇناھلار ، يامانلىقلار ، ئەسكىلىكلەر .
سەييئە (سيئه) ، ئە . گۇناھ ، يامانلىق ، ئەسكىلىك .
سەييد (سيد) ، ئە . خوجا ، باشلىق ، يېتەكچى ، پەيغەمبەر ئەۋلادى .
سو (سو) ق . سوي .
سوختە (سوخته) ، پ . كۆيگەن ، پۈچۈلانغان ؛ ◇ دىل~ (دل~) : باغرى كۆيگەن ، يۈرىكى پۈچۈلانغان .
سورماق (سورماق) شورىماق ؛ سورىماق .
سورۇغ (سوروغ) ق . سورۇق I .
سورۇق I (سوروق) : ساۋنغۇچ قومۇش ك . كىچىك بالىلار . ئويناىدىغان قومۇش ئات .
سورۇق II (سوروق) ، سوراق ، ھېساب ئېلىش . ◇~ كۇنى (~كونى) : سوراق كۈنى ، ھېساب ئېلىش كۈنى ؛ قىيامەت كۈنى .
سوز (سوز) ، پ . كۆيدۈرۈش ، ئۆرتەش ؛ سۆز بىرىكمىسىدە «كۆيدۈرگۈچى ، ئۆرتىگۈچى»

سەۋدەر (سودر) ◇ نەۋكەر~ (نوكر~) : نەۋكەرلەر .
سەۋر (ئور) ، ئە . ئۇي ، ئۆكۈز ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ئۇياشنىڭ ھەربىكەت يولىدىكى ئون ئىككى بۇرجىنىڭ ئىككىنچىسى (بۇ بۇرجىنىڭ دائىرىسىدە توپلانغان يۇلتۇزلار ئۇي شەكلىدە تەسەۋۋۇر قىلىنغانلىقى ئۈچۈن شۇ نام بېرىلگەن) ؛ كونا شەھسىمە كالېندارى بويىچە ئىككىنچى ئاي .
سەۋرەت (ئورة) ، ئە . كۆچ ، شىددەت ، كەسكىنلىك ؛ غەزەپ .
سەۋسەن (سوسن) ، پ . پىيازگۈل .
سەۋسەنى (سوسنى) ، پ . پىيازگۈل رەڭلىك ، بىنەپشىرەڭ . ◇~تون (~تون) : سۆسۈن رەڭ تون . ◇~خانە (~خانه) : پىيازگۈل چانىقى ؛ ك . پىيازگۈل شەكىللىك پەردە .
سەۋسەنى ئازاد (سوسن آزاد) ، پ . بويلۇق پىيازگۈل .
سەۋسەنى ئازادە (سوسن آزاده) ، پ . ق . سەۋسەنى ئازاد .
سەۋق (سوق) ، ئە . قىلىق ، خاراكتېر ، تەبىئەت ؛ قۇدرەت .
سەۋلەجان (صولجان) ، ئە . ق . چەۋگان .
سەۋم (صوم) ، ئە . روزا ، رامىزان .
سەۋمەئە (صومعه) ، ئە . خىرىستىيانلار ئىبادەتخانىسى ، مۇناستىر ؛ خىرىستىيان روھانىيلىرىنىڭ تەركىدۇنيا بولۇش جايى .
سەئىد (سعيد) ، ئە . ساۋادەتلىك ، بەختىيار ، بەختلىك .
سەئىقە (صعيقه) ، ئە . ق . سەئقە .
سەئىي (سعى) ، ئە . تىرىشىش ، تىرىشچانلىق ، ئۇرۇنۇش ، ھەربىكەت قىلىش . ◇~ئەتمەك (~ايتماک) ، ~قىلماق (~قيلماق) : تىرىشماق ، ئۇرۇنماق .
سەيد (صيد) ئە . ئوۋ ، شىكار ، ئوۋلاش ؛ ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماک) : ئوۋ قىلماق ، ئىلىندۇرماق ، تۇتماق ؛ ◇~ئەفكەن (~افكن) : ئوۋچى ، ماھىر ئوۋچى ، ئىلىندۇرغۇچى . ◇~ئولماق (~اولماق) ، ~بولماق (~بولماق) : ئوۋلانماق ، ئىلىنماق ؛ ◇~قىلماق (~قيلماق) : ئوۋلىماق ، ئۆزىگە تارتماق ، ئۆزىگە مەپتۇن قىلماق .
سەيدگاھ (صيدگاه) ، ئە ـ پ . ئوۋ مەيدانى .
سەيدگەر (صيدكر) ، ئە ـ پ . ئوۋچى .
سەير (سير) ، ئە . يۈرۈش ، سەيلە ، يۈرۈپ تاماشا قىلىش ، سايا ھەت قىلىش ، ئارىلاش . ◇~قىلماق (~قيلماق) : ئارىلىماق ، يۈرۈپ تاماشا قىلماق ، سەيلە قىلماق .
سەيرەفي (صيرفى) ق . سەرراف .
سەيرۇتەير (سير و طير) ، ئە . سەيلە قىلىش ۋە ئۆچۈش ؛ ئۆچۈپ ئايلىنىش ، ئۆچۈپ سەيلە قىلىش (قۇشلار توغرىلىق) .
سەيف I (سيف) ، ئە . قىلىچ . ◇سەيفۇللاھ~ (سيف الله) : ئاللاھنىڭ قىلىچى .
سەيف II (صيف) ، ئە . ياز مەۋسۇمى ، ياز پەسلى . ◇~ئەييامى (~ايامى) : ياز كۈنلىرى .

سوي (سوى) ، پ . تەرەپ ، ياق . ◇~بەسوي (~بسوى) : ھەر تەرەپ .
سويماق (سويماق) سويماق ، شىلماق ، پېشۋالماق ، يەشمەك .
سويۇلماق (سويولماق) سويۇلماق ؛ يۇلۇنماق ، يۇلۇپ ئېلىنماق ؛ ئۈزۈپ ئېلىنماق .
سۇ (سو) دەريا . ◇خوجەندىن~ (خوجندىن~) : خوجەند دەرياسى .
سۇچى (سوچى) سۇچى ، سۇ توشىغۇچى ، ئىچىملىك باشقۇرغۇچى ، ئىچىملىك بېگى .
سۇبھ I (صبح) ، ئە . تاڭ پەيتى . ◇~ئاسار (~ آثار) : تاڭدىك يارقىن .
سۇبھ II (سبح) ، ئە . ماختاش ، داڭلاش ، مەدھىيەلەش ؛ ق . تەسبىھ .
سۇبھان (سبحان) ، ئە . مەدھىيەلەش ، ماختاش .
سۇبھانىي (سبحانى) ، ئە . ئاللاھنىڭ ، ئاللاھقا تەئەللۇق ، مۇقەددەس .
سۇبھە (سبحه) ، ئە . تەسۇي (ئوقۇلغان دۇئانى ساناش ئۈچۈن ، يىپقا ئۆتكۈزۈلگەن مونچاقلار تىزمىسى) .
سۇبھەئى سەد دانە (سبحه صد دانه) ، ئە ـ پ . يۈز مونچاقلىق تەسۇي .
سۇبھىخىز (صبح خيز) ، ئە ـ پ . تاڭ ئېتىشنى تېزلەتكۈچى ، سەھەر قوپقۇچى .
سۇبھ گاھ (صبح كاه) ، ئە ـ پ . تاڭ سەھەر ، تاڭ پەيتى .
سۇبھى ئەنۋەر (صبح انور) ، ئە . يورۇق تاڭ .
سۇبھى سادىق (صبح صادق) ، ئە . ھەقىقىي تاڭ ئېتىش ، تاڭ يورۇش ، تاڭ يورۇغان مەزگىل .
سۇبھى كازىب (صبح كاذب) ، ئە . يالغان تاڭ ، تاڭ ئېتىشتىن بىرئاز بۇرۇنقى ۋاقىت ، تاڭغا يېقىن .
سۇبۇت (ثبوت) ، ئە . مۇستەھكەملىك ، مۇقىملىق ، ئىشەنچلىك ، ئىسپاتلىق ؛ ئىسپات . ◇~تاپماق (~تاپماق) : ئىسپاتلانماق .
سۇبۇل (سبل) ، ئە . سەبىل (سبيل) نىڭ كۆپلۈكى : يوللار ؛ ◇ھادىي~ (ھادى~) : يول باشلىغۇچى .
سۇتۇدە (ستوده) ، پ . ماختاشقا سازاۋەر ، ماختىلىدىغان ، ماختالغان .
سۇتۇر (ستور) ، پ . ئات ـ ئۇلاغ .
سۇتۇرلاب (سطرلاب) ، ئە . ق . ئۇستۇرلاپ .
سۇتۇن (ستون) ، پ . تۈۋرۈك .
سۇتۇھ I (سطوح) ، ئە . سەتھ (سطح) نىڭ كۆپلۈكى : يۈزلەر ، بەتلەر .
سۇتۇھ II (ستوه) ، پ . چارچىغان ، ھارغان ، ئازابلانغان ، قىينالغان ، ھېرىش ، چارچاش ؛ قىينىلىش .
سۇجۇد (سجود) ، ئە . سەجدە ، باش قويۇش ، ئېگىلىش ، تەزىم قىلىش ؛ ئىبادەت ، نامازدا .
سۇجۇدات (سجودات) ، ئە . سۇجۇد (سجود) نىڭ كۆپلۈكى : سەجدىلەر ، چوقۇنۇشلار .
سۇخەن (سخن) ، پ . سۆز ، نۇتۇق ، ئىپادە ، گەپ . ◇كەم~ (كم~) : مۇلۇك ؛ گېپى ئاز .

دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ . م . ◇ ئالەم~ (عالم~) : دۇنيانى ئۆرتىگۈچى ، جاھانغا ئوت ياققۇچى .

سوزان (سوزان) ، پ . كۆيگەن ، كۆيۈپ تۇرغان ، يېنىپ تۇرغان ، يالقۇنلۇق ؛ ك . ئەلەملىك ، دەردلىك .

سوزانە (سوزانە) ق . سوزان .

سوزاۋۇل (سوزاول) قاچاق ئەسكەرلەرنى ئۆز قوشۇنىغا قايتۇرغۇچى ئەمەلدار .

سوزەن (سوزن) ، پ . يىڭنە .

سوزەندە (سوزندە) ، پ . كۆيدۈرگۈچى ، ياندۇرغۇچى ؛ ◇ ئەخگەرى~ (اخكر~) : كۆيدۈرگۈچى ئوت .

سوزەندەراق (سوزندەراق) بەك كۆيدۈرىدىغان ، قالتىس ئۆرتەيدىغان .

سوزەنگەر (سوزن كر) ، پ . يىڭنە ياسىغۇچى ، يىڭنىچى ئۇستا .

سوزلۇغ (سوزلوغ) ، كۆيدۈرگۈچ ، ئوتلۇق ، يالقۇنلۇق ، دەردلىك .

سوزناك (سوزناك) ، پ . ق . سوزلۇغ .

سوزۇگۇداز (سوزوكداز) ، پ . كۆيدۈرۈش ۋە ئۆرتەش .

سوغالماق (سوغالماق) سوغۇلماق ؛ سوغۇماق ، سوۋۇماق .

سوفىي (صوفى) ، ئە . تەسەۋۋۇف (سوپىزم) يولىنى تۇتقان كىشى ، سوپى ، تەقۋادار .

سوفىيە (صوفيە) ، ئە . تەسەۋۋۇپ يولى ، سوپىلىق يولى .

سوفىيىۇن (صوفيون) ، ئە . «سوفىي (صوفى)»نىڭ كۆپلۈكى : سوپىلار .

سوقرانماق (سوقرانماق) ئاغرىنماق ، شىكايەتلەنمەك .

سوقماق (سوقماق) تار يول ، چىغىر يول ، سوقماق يول .

سوقۇلماق (سوقولماق) ئۇرۇلماق ، سوقۇلماق ؛ مۆھۈر بېسىلماق ، تامغا ئۇرۇلماق .

سوقۇم (سوقوم) كاپام ، چىشلەم .

سوك (سوك) ق . سوگ .

سوگ (سوك) ، پ . قايغۇ ، ھەسرەت ، ماتەم ، ھازا ، ئۆلۈم قايغۇسى ، مۇسىبەت .

سوگۋار (سوكوار) ، پ . ماتەملىك ، قايغۇلۇق ، ھازىدار . ◇~ يىغلاماق (~ييغلاماق) : قايغۇرۇپ ، ماتەم تۇتۇپ يىغلىماق . ◇~ ئولماق (~اولماق) : ھازىدار بولماق ، مۇسىبەتلىك بولماق .

سوگۋارلىق (سوكوارليق) ھازىدارلىق ، ماتەملىك ، قايغۇلۇق .

سوڭ (سونك) ، ئارقا ، كەين ، كېيىن .

سوڭرا (سونكرا) ئارقىدىن ، كېيىن .

سوڭراغى (سونكراغى) كېيىنكى ، ئاخىرقى .

سوڭغى (سونكغى) ئاخىرقى ، كېيىنكى .

سوڭۇچە (سونكوجە) ئاخىرغا قەدەر ، ئاخىر ، نىھايەت .

سۇر I (سور) ، ئ . قورغان ، قەلئە ، سېپىل . ~ى سين◇ (~سين) : سەددىچىن .
سۇر II (سور) ، پ . توي ، زىياپەت ، بەزمە ، شادلىق يىغىنى .
سۇراھي (صراحی) ، ئ . ئۈزۈن بويۇنلۇق مەي قاچىسى ؛ ئوچۇق ، خۇبارسىز .
سۇرەيا (ثريّا) ، ئ . ھۈكەر ، ھۈكەر يۇلتۇزى .
سۇرب (سرب) ، پ . قوغۇشۇن .
سۇرخ (سرخ) ، پ . قىزىل ، قىزىل رەڭلىك . ◇گۈلى~ (گل~) : قىزىل گۈل .
سۇرخ بىد (سرخ بید) ، پ . قىزىل سۈگەت ، قىزىل تال .
سۇرخرو (سرخ رو) ، پ . قىزىل يۈز ، چىرايىدا قېنى بار ، شاد ، خۇرسەن .
سۇرخ رولۇغ (سرخ رولوغ) يۈزى قىزىللىق ، شادلىق ، خۇرسەنلىك .
سۇرفە (سرفه) يۆتەل .
سۇرۇد (سرود) ، پ . ناخشا ، قوشاق ، كۈي ، مۇزىكا . ◇~تارتماق (~تارتماق) : كۈيلەمەك . ◇~يەسەماق (~ياساماق) : ناخشا ئېيتماق ، كۈيگە سالماق .
سۇرۇر (سرور) ، ئ . شادلىق ، خۇشاللىق ، خۇرسەنلىك ، سۆيۈنچ .
سۇرۇرسىز (سرورسیز) كۆڭۈلسىز ، بىپەيزى . ◇~جەمئ (~جمع) : كۆڭۈلسىزلىك .
سۇرۇش (سروش) ، پ . خەۋەر يەتكۈزگۈچى پەرىشتە ، جىبرائىل .
سۇرىن (سرین) ، پ . ئارقا ، دۇمبە ؛ يوتا ؛ قۇيرۇق ، كاسا .
سۇساماق (سو ساماق) ئۇسسىماق . ◇چوق~ (جوق~) : بەك ئۇسسىماق .
سۇست (سست) ، پ . ئاجىز ، قۇۋۋەتسىز ، جانسىز ، زەئىپ .
سۇستانماق (سوستانماق) ق . سۇستايماق .
سۇستايماق (سستایماق) سولاشماق ، بوشاشماق ، كۆچسىزلەنمەك .
سۇست راي (سست رای) ، ئ ـ پ . ئىرادىسىز ، بوشاڭ ، كەم ئەقىل .
سۇست رايلىق (سستراى لیق) ئىرادىسىزلىك ، بوشاڭلىق ، كەم ئەقىللىق .
سۇغرا (صغرا ، صغری) ، ئ . ئاق كىچىك . ◇كۆبراۋە~ (كبرا و~) : ئاق چوڭ ۋە ئاق كىچىك .
سۇف (صوف) ، ئ . يۇڭ ، تىۋىت ؛ بىر خىل يىرىك يۇڭ رەخت .
سۇفار (سوفار) ، پ . يا ئوقىنىڭ ئۈچىدىكى كەمتۈك جاي ؛ ئوقنىڭ باش تەرىپى .
سۇفەھاڭ (سفهاء) ، ئ . سەفىھ (سفیه)نىڭ كۆپلۈكى : ئەخمەقلەر ، دۆتلەر ، كالۋالار .
سۇفت (سفت) ، پ . تۆشۈك . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~قىلماق (~قیلماق) : تەشمەك ، تۆشۈك ئاچماق .
سۇفرە (سفره) ، ئ . داستىخان .
سۇففە (صفه) ، ئ . سۇپا .
سۇفلى (سفلي) ، ئ . پەس ، تۆۋەن .
سۇفۇن (سفن) ، ئ . سەفىنە (سفینه)نىڭ كۆپلۈكى : كېمىلەر .

سۆزەن ئارا (سخن آرا) ، پ . شېرىن سۆز ، گەپنى چىرايلىق ، گەپدان ، سۆزمەن ، نادىق .
سۆزەندان (سخندان) ، پ . سۆزمەن ، سۆز ئۇستىسى ، گۈزەل ۋە ئوروزلۇق سۆزلىگۈچى .
سۆزەنسەنج (سخن سنج) ، پ . سۆزمەن ، گەپدان .
سۆزەنگۈي (سخن كوى) ، پ . گەپ قىلغۇچى ، سۆزمەن ، سۆزگە ئۇستا .
سۆزەنگۈزار (سخن گزار) ، پ . سۆزنى ئۆتكۈزگۈچى ، توسۇلماي سۆزلىگۈچى .
سۆزەنگۈزارلىق (سخن گزارليق) سۆزنى ئۆتكۈزۈش ، توسۇلماي سۆزلەش .
سۆزەنۋەر (سخن ور) ، پ . سۆزمەن ، سۆزگە ئۇستا ، بىلىملىك . ◇~قىلماق (~قيلماق) : سۆزگە ئۇستا قىلماق .
سۆزەنۋەرلىك (سخن ورليك) سۆزگە ئۇستىلىق ، سۆزمەنلىك .
سۆزخرە (سخره) ، گ . مەسخىرە ، مازاق ، ئويۇنچۇق .
سۈد I (سود) ، پ . پايدا ، بەھرە ، نەپ ؛ ◇نى~ (نى~) : نېمە پايدا؟ ◇~گەنمەك (~انيماك) ، ~تاپماق (~تاپماق) : پايدا تاپماق ، نەپ ئالماق . ◇~قىلماق (~قيلماق) : پايدا قىلماق .
سۈد I (سود) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «سۆركەش ، سۆرۈش» دېگەنگە ئوخشاش مەنىلەردە كېلىدۇ . م : ◇خاك~ (خاك~) : توپىغا بۈلانغان . ◇سۇھان~ (سوهان~) : ئىكەك-لەنگەن .
سۈداك (صداع) ، گ . باش ئاغرىقى .
سۈدە (سوده) ، پ . يەنچىلگەن ، ئۆزۈتۈلغان ، سۆركىلىپ ئۆپرىغان ، ئىكەلگەن ، ھەرىدىل-گەن . ◇مۇشكى~ (مشك~) : يەنچىلگەن گەنبەر ، ئۇۋاق مۇشك . ◇~قىلماق (~قيلماق) : ئۆزاتماق ، يەنچمەك ، ئۆشاقلىماق . ◇سىمى~ (سيم~) ، ~سىم (~سيم) : پارچە - پارچە كۆمۈش .
سۈد گەندىشە (سۈدا انديشه) ، پ . پايدا قوغلاشقۇچى ، مەنپەئەتپەرەس . ◇~خالق (~خلق) : پايدا قوغلىشىدىغان كىشىلەر .
سۈددە (سده) ، گ . دەرۋازا ، ئىشىك ؛ بوسۇغا ، ئاستانە .
سۈدمەند (سودمند) ، پ . پايدىلىق ، گەپلىك .
سۈدۇ زىيان (سود و زيان) ، پ . پايدا - زىيان .
سودۇر I (صدور) ، گ . سەدر (صدر) نىڭ كۆپلۈكى : كۆكرەكلەر ؛ يۈرەكلەر .
سۈدۇر II (صدور) ، گ . پەيدا بولۇش ، مەيدانغا چىقىش ، سادىر بولۇش . ◇~تاپماق (~تاپماق) : سادىر بولماق ، يۈز بەرمەك ، چىقماق .
سۈدۇر II (صدور) ، گ - پ . دىنىي مۇراسىملارنى تەكشۈرگۈچى ، كاتتا مەنسەپدار .
سۈدۇ سەۋدا (سودۇ سودا) ، پ . ئالدى - ساتتى ، سودىگەرچىلىك .
سۈر I (صور) ، گ . مۈگۈزدىن ياسالغان كاناي ، بۈرغا ؛ دىنىي چۈشەنچە بويىچە ، قىيامەت كۈنى ئىسرافىل پەيغەمبەر چالىدىغان بۈرغا .

سۈمەن (سمن) ، پ . ق . سەمەن I . ياسمەن گۈلى .
سۈمەنبەر (سمنبر) ، پ . گۈزەل ، ئاق بەدەن ؛ ك . يار .
سۈمەنبىز (سمن بيز) ، پ . گۈل يافدۇرغۇچى ، ئاقلىق تارقاتقۇچى .
سۈمەنسا (سمن سا) ، پ . ياسمەنگە ئوخشاش گۈزەل .
سۈمەنساي (سمن سای) ، پ . خۇشپۇراق چاچقۇچى . ◇ زۇلفى~ (زلفى~) : خۇشبۇي چاچ .
سۈممە (ثم) ، گ . كېيىن ، يەنە ، ئاندىن .
سۈمنات (سومنات) ، گ . بۇت ئىسمى ؛ بۇتخانا . ◇~پەرەست (~پرست) : بۇتپەرەس . ◇~ۋلات (~ولات) : بۇتخانا ۋە ئۇنىڭدىكى لات ناملىق بۇت .
سۈموم (سموم) ، گ . «سەمم (سم)»نىڭ كۆپلۈكى : زەھەرلەر .
سۈموۋ (سمو) ، گ . يۇقىرىلىق ، يۇكسەكلىك ، ئۈلۈغلۇق .
سۈممنات (سومنات) ق . سۈمنات .
سۈنباده (سنباده) ، پ . گەسۋاب چاقلايدىغان ، بىلەيدىغان تاش ؛ پىچاق ـ گەسۋابلارنى پارقىرىتىدىغان پارقىراتقۇچ .
سۈنبۈل (سنبل) ، گ . بۇغداينىڭ قىلتىرىقى ؛ بىر تۈرلۈك خۇشبۇي قارا رەڭلىك ئۈسۈملۈك ، سۈمبۈل ؛ ك . يارنىڭ چېچى .
سۈندۈس (سندس) ، گ . شايى ، دۇردۇن .
سۈنماق (سونماق) سۈنماق ، ئۈزاتماق ، سوزماق . ◇ گەل~ (ايل~) : قول ئۈزارتماق ، قول سالماق ، بىر ئىشقا كىرىشمەك ؛ ◇ ئايىاق~ (آياق~) : قەدەم باسماق ، پۇت ئۈزاتماق .
سۈنۇق (صنوق) ، گ . سنف (صنف)نىڭ كۆپلۈكى : جىنسلار ، تۈرلەر ، خىللار ، تەبىقىلەر ، سىنىپلار .
سۈها (سها) ، گ . ھۈكەر توپىدىكى يۇلتۇزلارنىڭ گەك خىرەسى .
سۈهاكىردار (سهاكردار) ، گ ـ پ . كۆزگە غۇۋا كۆرۈنىدىغان ، سۈها يۇلتۇزىغا ئوخشاش .
سۈهان (سوهان) ، پ . ئىكەك ، ھەرە . ◇ ئىرمەك~ (~ايريك) : يىرىك ئىكەك ؛ چوڭ ئىكەك ؛ ◇ سۈد~ (~سود) : ھەرىدىلگەن ، ئىكەكلەنگەن .
سۈهاۋەش (سهاوش) ، گ ـ پ . سۈهاغا ئوخشاش ؛ ق . سۈها .
سۈهەيل (سهيل) ، گ . ئۆمۈر يۇلتۇزى . ◇~يۇلتۇزى (~ يولتوزى) : بىر يورۇق يۇلتۇز .
سۈهەيلى يەمەنى ، سۈهەيلى يەمەن (سهيلى يمنى ، سهيلى يمن) ، گ . سۈهەيل يۇلتۇزى (ق . سۈهەيل) يەمەندىن تېخىمۇ يورۇق كۆرۈنگەنلىكى ئۈچۈن شۇ نام بىلەنمۇ ئاتىلىدۇ .
سۈهۇف (صحف) ، گ . «سەھىفە (صحيفه)»نىڭ كۆپلۈكى : سەھىپىلەر ، بەتلەر ، خەتلەر ؛ كىتاب ـ ژۇرناللار .

سۇقبە (نقبه) ، ئە . تۆشۈك .
سۇقتۇر (سوقتور) ئۇرەدەكنىڭ بىر تۈرى .
سۇكىر (سكر) ، ئە . مەستلىك .
سۇككان (سكان) ، ئە . ساكىن (ساكن)نىڭ كۆپلۈكى : يەرلىشىپ تۇرغۇچىلار ، ئولتۇراق-لاشقانلار ، ئاھالە . ◇خانەقاھ~ى (خانقاه~ى) : خانىقادا يېتىپ - قوپىدىغانلار .
سۇككەر (سكر) ، ئە . شېكەر .
سۇكۇت (سكوت) ، ئە . جىم تۇرۇش ، تىمتاسلىق . ◇~تاپماق (~تاپماق) : ئۇن چىقارماي جىم تۇرماق .
سۇكۇن (سكون) ، ئە . جىمجىتلىق ، جىمجىتلىق ، تىنچلىق ؛ بىر جايدا جىم تۇرۇش ، توختاش ؛ ساكىن (ئەرەب ئېلىپبەسىدە كەينىگە سوزۇق تاۋۇش قوشۇلمايدىغان ئۈزۈك تاۋۇش بەلگىسى —) . ◇~تۇتماق (~توتماق) : جىم تۇرماق . ◇~تاپماق (~تاپماق) : تىنجىماق .
سۇكۇنۇمۇرۇر (سكون و مرور) ، ئە . يۈرۈش - تۇرۇش ، تۇرۇش ۋە قوزغىلىش .
سۇگ (سوك) ، پ . قايغۇ ، دەرد - ئەلەم ، ماتەم ، ھازا ، قارىلىق .
سۇگۇار (سوكوار) ، پ . قايغۇلۇق ، دەردلىك ، ماتەملىك ، ھازىدار .
سۇلالە (سلاله) ، ئە . نەسىل ، نەسەب ، تۇرۇق ، تۇرۇق - ئەۋلاد ، قانداشلىق سىستېمىسى .
سۇلاماق (سولاماق) سۇ ئىچۈرمەك ، (ھايۋاننى) سۇغارماق .
سۇلەفاۋ (سلفاء) ، ئە . سەلىق (سليق)نىڭ كۆپلۈكى : پىشۇالار .
سۇلب (صلب) ، ئە . قاتتىق ، چىڭ ، مۇستەھكەم . ◇~بولماق (~بولماق) : چىڭماق ؛ مەھكەم تۇرماق .
سۇلتان (سلطان) ، ئە . سۇلتان ، پادىشاھ ، ھۆكۈمدار ؛ ئومۇمەن پادىشاھ ۋە شاھزادىلەرنىڭ نامىغا قوشۇپ ئېيتىلىدىغان ئۇنۋان . ◇چاشتكاھى~ى (چاشتكاه~ى) : ك . قۇياش نەيزە بويى ئۆرلىگەن پەيت ، ئەتىگەندە قۇياش ئۆرلىگەن پەيت ، كۈن پارلاپ چىققان ۋاقىت .
سۇلتانۇل غارىفىن (سلطان العارفين) ، ئە . ئالىملار سۇلتانى ، سوپىيلارنىڭ ئۇلۇغى .
سۇلتانۇل مۇئىززىن (سلطان المعزين) ، ئە . ئەزىزلەر سۇلتانى ، ۋەلىيلەرنىڭ ئۇلۇغى .
سۇلتانۇس سەلاتىن (سلطان السلاطين) ، ئە . سۇلتانلارنىڭ سۇلتانى .
سۇلس (ثلث) ، ئە . ئۈچتىن بىر .
سۇلسان (ثلثان) ، ئە . ئۈچتىن ئىككى .
سۇم (سم) ، پ . تۇياق ؛ ك . ئاياق ، پۇت .
سۇمئە (صومعه) ، ئە . مۇناخلار ئۆيى .
سۇمج (سمج) ، پ . غار ؛ لەخمە ، ئورا ؛ يەر ئاستى ياكى تاغدىكى قوتان .
سۇمرە (سمره) ، ئە . قوڭۇر رەڭ .
سۇمەك (سوماک) چۈجۈن ، پاشا .

سۈچۈكلۈك (سوچوكلوك) تاتلىقلىق ، شېرىنلىك .
سۈچۈگ (سوچوك) ق . سۈچۈك .
سۈچۈگلۈك (سوچوكلوك) ق . سۈچۈكلۈك .
سۈد (سود) سۈت ؛ ◇ ئانا~ى (آنا~) : ئانا سۈتى .
سۈدەر (سودر) خادىم ، خىزمەتچى ، مۇلازىم .
سۈرە (سورە) ، ئە . سۈرە ، قۇرئاننىڭ سۈرىسى .
سۈرەت (صورت) ، ئە . شەكىل ، ھال ، قىياپەت ، تاشقى كۆرۈنۈش . ◇~ ئەھلى (~اھلى) : سۈرەت تارتقۇچى ؛ تاشقى كۆرۈنۈشكە بەك ئەھمىيەت بەرگۈچى ؛ رەسسام . ◇~ باغلاماق (~باغلاماق) : مەيدانغا چىقماق ؛ ئەمەلگە ئاشماق . ◇~ تارتماق (~تارتماق) : سۈرەت تارتماق ؛ رەسىم سىزماق .
سۈرئەت (سرعت) ، ئە . تېزلىك ؛ چاققانلىق .
سۈرەتگەر (صورت كر) ، ئە - پ . تاشقى قىياپەتنى تەسۋىرلىگۈچى ؛ رەسىم سىزغۇچى ، رەسسام .
سۈرئەتنەما (سرعت نما) ، ئە - پ . سۈرئەت كۆرسەتكۈچى ، چاققانلىق قىلغۇچى .
سۈرچەك (سورچاك) كىچىك سۇناي .
سۈرمە (سرمە) سۈرمە . ◇~ چەكمەك (~چيكماك) : سۈرمە قويماق ، سۈرمە سۈرمەك .
سۈرمەدان (سرمەدان) ، پ . سۈرمە قۇتىسى .
سۈرمەگۈن (سرمە كون) ، پ . سۈرمە رەڭ ، قاراڭغۇ .
سۈرمەگى (سرمكى) سۈرمە رەڭلىك . ◇~ چەرخ (~چرخ) : سۈرمە رەڭ ئاسمان .
سۈرمەئى سفاھانىي (سرمە صفاھاني) ، پ . ئالىي سورتلۇق سۈرمە ، ئىسپاھان سۈرمىسى .
سۈرۈلمەك (سورولماك) ئېيتىلماق ، بايان قىلىنماق .
سۈرۈك (سروك) توپ ، پادا ، قوي پادىسى .
سۈزگۈچ (سوزكوچ) سۇدا ياشايدىغان بىر خىل كىچىك جانىۋار .
سۈسمەك (سوسماك) ئۈسمەك ، سۈزمەك .
سۈكۈلەمەك (سوكولامك) كاۋاپ قىلماق ، قورىماق .
سۈكۈلمەك (سوكولمك) ق . سۈكۈلەمەك .
سۈلگۈن (سولكون) قىرغاۋۇل .
سۈلھ (صلح) ، ئە . سۈلھى ، يارىشىش ، مۇرەسسە .
سۈلھگۈنە (صلح كونە) ، ئە - پ . سۈلھى سىياق بىر كېلىشىم .
سۈلۈك (سلوك) ، ئە . يۈرۈش ، تۇرۇش ، ھەرىكەت ، رەۋىش ، يول تۇتۇش ، توغرا يولغا كىرىش ، ياخشى يول تۇتۇش ، دەرۋىشلىك يولى . سوپىيلارنىڭ ئاللاھقا يېقىنلىشىش يولى . ◇~ كۆرسەتمەك (~كورساتماك) : ئىش قىلماق ، ھەرىكەت قىلماق . ◇~ تۇتماق (~توتماق) : چىڭ تۇتماق ، ئادەت قىلماق .

سۇھۇلە (سهوله) ، ئە . سەھل (سهل) نىڭ كۆپلۈكى : ئاسانلىقلار .
سۇھۇلەت (سهولت) ، ئە . ئاسانلىق ، يېنىكلىك ، ئوڭايلىق .
سۇئۇبەت (صعوبت) ، ئە . قىيىنچىلىق ، قاتتىقچىلىق ، مۇشكۈللۈك .
سۇۋەيدا (سويداء) ، ئە . قارا نۇقتا ، قارا چېكىت .
سۇي (سوى) ، سۇ . ◇~ياغى (~ياغى) : سۇ يېغى . ◇ خوجەند سۇيى (خجند سويى) : خوجەنت دەرياسى .
سۇيقۇن (سويقون) كىيىكنىڭ بىر خىلى .
سۇيۇرغال (سيورغال) قەدىمدە ، ھۆكۈمدارلار ئۆز يېقىنلىرىغا ۋە خىزمەت كۆرسەتكەن ئەمەلدارلىرىغا بەخشىندە قىلغان يەر ـ سۇ ، ئىمتىياز ، ھەدىيە .
سۇيۇرغاماق (سويورغاماق) بەخشىندە قىلماق ، ھەدىيە قىلماق ، بەرمەك .
سۇيۇق (سيوق) ، ئە . سەيىق (سيق) نىڭ كۆپلۈكى : قىلىچلار .
سۇئى زەن (سوء ظن) ، ئە ـ پ . گۇمان ، شەك ، گۇمان قىلىش ، شەكلىنىش ؛ ك . باشقا كۆز بىلەن قاراش .
سۇدرەمەك (سودراماك) سۆرىمەك ، سوزماق .
سۇدرەلمەك (سودرالماك) سۆرەلمەك . ◇ سۇدرەلگەن خەت (سودرالكان خط) : سوزۇلۇپ تىلگەن سىزىق .
سۇكباچ (سوكباچ) سۆك ئېشى .
سۇز (سوز) ، گەپ ، سۆز . ◇~دەمەك (~دېماك) : گەپ قىلماق ، ئىجاد قىلماق . ◇~سالماق (~سالماق) : گەپلەشمەك ، سۆزلەشمەك ، گەپ ئاتماق ، ◇~سورماق (~سورماق) : گەپ سورىماق ، گەپ تەلەپ قىلماق . ◇~تۇشمەك (~توشماك) : گەپ ـ سۆز بولماق ، پاراڭ بولماق . ◇~ئۇزاتماق (~اوزاتماق) : گەپنى سوزماق . ◇~ئوتمەك (~اوتماك) : گەپ بولماق ، سۆزلەنمەك . ◇~ئەھلى (~اهلى) : سۆزى ئۆتكۈر ، ناتىق ، شائىر . ◇~بادەسى (~بادەسى) . ك . يېقىملىق سۆز . ◇~تەرگۈچى (~تيركوچى) : چېقىمچى ، جاسۇس .
سۇكەل (سوكال) ئاغرىق ، ئاجىز ، ناچار .
سۇكەللىك (سوكاللىك) كېسەللىك ، زەئىپلىك .
سۇرمەك (سورماك) سۆزمەك ؛ ئۇستىخان ؛ بېلىقنىڭ قىلتىرىقى .
سۇكۇنچ (سوكونچ) تىل ، تەنبىيە ، دەككە .
سۇھبەت (صحبت) ، ئە . سۆھبەت ، ئولتۇرۇش . ◇~ئوتماق (~توتماق) : ئولتۇرۇش قىلماق .
سۇيۇكلۇك (سيوكلوك) سۆيۈملۈك ، گۈزەل .
سۇچۇك (سوجوك) تاتلىق ، شىرىن .
سۇچۇكلەنمەك (سوجوكلانماك) تاتلىق بولماق .

سپاسۇسەنا (سپاس وئنا) ، پ ـ ئ . رەھمەت ئېيتىش ۋە مەدھىيەلەش .
سپاھ (سپاە) ، پ . ئەسكەر ، قوشۇن ، ئەمەلدار .
سپاھان (سپاھان) ، پ . ق . سىپاھان .
سپاھي (سپاھى) ، پ . ئەسكەر ، ئەسكىرىي ئەمەلدار ؛ ئەمەلدار .
سپاھىگەرى (سپاھى كرى) ، پ . سپاھگەرچىلىك ، ئەمەلدارلىق .
سپاھىلىق (سپاھى ليق) ھەربىيلىك ، قوماندانلىق ، ئەمەلدارلىق .
سپەر (سپر) ، پ . قالقان . ◇~ى ئاتەشىن (~ آتشين) : ك . قۇياش .
سپەردار (سپردار) قالقانلىق ئەسكەر ، قالقانلىق ، قالقانچى .
سپەردارلىق (سپر دارليق) قالقانچىلىق ، قالقانچى ئەسكەرلىك .
سپەرىي (سپرى) ئاخىرىغا يەتكۈزۈلگەن ، تاماملانغان ، ئاخىرلاشتۇرۇلغان .
سپەنج (سپنج) ، پ . ۋاقىتسىلىق ، پاندىي ، ئۆتكۈنچى ، يوقسىلىدىغان ؛ ك . دۇنيا .
◇ خانەئى~ (خانه~) : ۋەيران بولىدىغان ئۆي ؛ ك . دۇنيا .
سپەند (سپند) ، پ . ئىسرىق ، ئىسرىق ئۈرۈقى . ◇~ساچماق (~ساچماق) : ئىسرىق سالماق .
سپەندان (سپندان) ، پ . ئىسرىق ئۈرۈغى ، ئىسرىقدان ، ئىسرىق سالىدىغان قاچا .
سپەھ (سپه) ق . سپاھ .
سپەھبەد (سپهبد) ق . سپەھبۇد .
سپەھبۇد (سپهبد) ، پ . قوشۇن باشلىقى ، باش قوماندان .
سپەھبۇدلىغ (سپهبدليغ) باش قوماندانلىق .
سپەھدار (سپەدار) ، پ . ئەسكەر باشلىقى ، سەركەردە .
سپەھدارلىغ (سپەدارليغ) قوماندانلىق .
سپەھسالار (سپەسالار) ، پ . باش قوماندان .
سپىقارماق (سپقارماق) سۈمۈرمەك ، قالدۇرماي ئىچمەك .
سپىھر (سپهر) ، پ . ئاسمان ، ئاسمان گۈمبىزى ، پەلەك . ◇~ئاسمىي (~ آسيبى) : دۇنيا ئاپەتلىرى ، دۇنيانىڭ بالايىقازالىرى .
سپىھرى ئەسىر (سپهر اثير) ، ئە ـ پ . كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ، ئاسماننىڭ ئەڭ يۇقىرى قەۋىتى .
سپىھرى مۇئەللا (سپهر معلا) ، ئە ـ پ . ئېگىز ئاسمان .
ستارە I (ستاره) ، پ . يۇلتۇز .
ستارە فشان (ستاره فشان) ، پ . يۇلتۇز چاچقۇچى ؛ ك . ياش تۆككۈچى ، يىغلىغۇچى .
ستام (ستام) ، پ . ئاتنىڭ ئېگەر ـ جابدۇقلىرى .
ستان (ستان) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «رايون ، زېمىن ؛ ئالغۇچى ، كونترول قىلغۇچى ، ئىشغال قىلغۇچى ، بويسۇندۇرغۇچى» دېگەندەك مەنىلەرنى ئىپادىلەيدۇ . ◇جاذ~ (جان~

سۈنئ (صنع) ، ئە . ياساش ، يارىتىش ، ئىش ، ھۈنەر ، سەنئەت ؛ قۇدرەت . ◇~ قەلەمى چەكمەك (~قلمى چيكماك) : ئىجاد قىلماق ، ياراتماق . ◇~ فەرراشلارى (~فراشلارى) : ك . تالڭ شامىلى .

سۈنە (سونە) ئۆردەكنىڭ ئەركىكى .

سۈنەن (سنن) ، ئە . سۈننەت (سنت)نىڭ كۆپلۈكى : سۈننەتلەر .

سۈننەت (سنت) ، ئە . تۇتۇلغان يول ، ئادەت ، قائىدە ؛ مۇھەممەد پەيغەمبەر ۋە ساھابىلەر تۇتقان يول ، پەيغەمبەرنىڭ بۇيرۇقلىرى .

سۈننەت ۋاقتى (سنت وقتى) بامدات ئاخىرلىشاي دېگەن مەزگىل .

سۈننىي (سنى) ، ئە . ئىسلام دىنىنىڭ سۈننىي مەزھىپىدىكى كىشى .

سۈنئىي (صنعى) ، ئە . ياسالغان ، سانائەت ئارقىلىق بارلىققا كەلگەن ، يارىتىلغان .

سۈۋەر I (صور) ، ئە . سۈرەت (صورت)نىڭ كۆپلۈكى : سۈرەتلەر ، رەسىملەر ؛ شەكىللەر ؛ ئوبرازلار ؛ تاشقى كۆرۈنۈشلەر .

سۈۋەر II (سور) ، ئە . سۈرە (سورة)نىڭ كۆپلۈكى : سۈرىلەر ، ئايەتلەر .

سىبەرگە (سيبىركە) ، پ . ق . سەبەرگە .

سىپىچ (سيپيچ) ق . سەپىچ .

سىئايەت (سعايت) ، ئە . چېقىمچىلىق ، بوھتان ، تۆھمەت .

سىب (سيب) ، پ . ئالما . ◇~ ى سەمەرقەند ۋە ئانارى كاشغەر (~سمرقند و انار كاشغر) : سەمەرقەنتنىڭ ئالمىسى ۋە قەشقەرنىڭ ئانىرى .

سىبا (صبا) ، ئە . ياشلىق ، ياشلىق دەۋرى ، بالىلىق دەۋر .

سىبائ (سباع) ، ئە . سەبۇئ (سبع)نىڭ كۆپلۈكى : يىرتقۇچ ھايۋانلار ؛ ۋەھشىيلەر .

سىبائىي (سباعى) ، ئە . يىرتقۇچ ھايۋانلارغا دائىر .

سىبلەت (سبلت) ، ئە . ق . سەبلەت .

سىبى زەنەخدان (سيب زنخدان) ئىڭەك ، ئىڭەك ئالمىچىسى .

سىپار (سپار) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «تاپشۇرغۇچى ، بېغىشلىغۇچى ، بەرگۈچى» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇جان~ (جان~) : پىداكار ، جېنىنى ئايىمايدىغان . ◇ ۋارس~ (وارث~) ؛ ۋارىسقا قالدۇرغۇچى ، ئىزباسارغا قالدۇرغۇچى .

سىپارىش (سپارش) ، پ . تاپشۇرۇق ، ھاۋالە ، بۇيرۇتما ؛ ھۆرمەت ، مېھرىبانلىق . ◇~ قىلماق (~قيلماق) : تاپشۇرماق ، ھاۋالە قىلماق ؛ ھۆرمەتلىمەك ؛ ◇~ ئىستەمەك (~ايستاماك) : مېھرىبانلىق ئىزدىمەك .

سىپاس (سپاس) ، پ . ماختاش ، رەھمەت ئېيتىش ، مىننەتدارلىق .

سىپاسدار (سپاس دار) ق . سىپاسگۈزار .

سىپاسگۈزار (سپاس گزار) ، پ . رەھمەت ئېيتقان ، ھاياجانلانغان ، تەسىرلەنگەن ، مەمنۇن بولغان .

سىچقان (سيچقان) چاشقان .
سىخ (سيخ) ، پ . زىخ ؛ كۆسەي ، ئوچلۇق كالتەك ؛ قوزۇق .
سىددىق (صديق) ، ئە . راستچىل ، چىن ، سەمىمي سۆزلۈك ، توغرا سۆزلىگۈچى .
سىدرە (سدره) ، ئە . يەتتىنچى قەۋەت ئاسماندىكى بىر دەرەخ .
سىدرەنىشىن (سدره نشين) ، ئە ـ پ . يەتتىنچى ئاسماندا تۇرغۇچى پەرىشتە .
سىدىق (صدق) ، ئە . چىن ، راستلىق ، توغرىلىق ، سەمىمىيلىك ؛ ھەقىقەت . ◇ **ئەھلى**ـ (اهل ـ) : راستچىللار ، سەمىمي سۆزلۈك كىشىلەر . ◇ ـ **ئەيلەمەك** (ـ ايلاماك) : توغرا بولماق ، سەمىمي بولماق . ◇ **سىدقۇسەفا** (صدق وصفا) : توغرىلىق ۋە پاكلىق . ◇ ـ **نىيەت** (ـ نيت) : خالىس نىيەت ، پاك نىيەت .
سىدقۇسەفا (صدق و صفا) ، ئە . پاكلىق ۋە ۋاپادارلىق ، سەمىمىيلىك ، ئالىيجانابلىق .
سىدقي سەفا (صدقي صفا) ، ئە . ھەقىقي پارلاقلىق ، چىن يورقلۇق .
سىراب (سيراب) ، پ . سۇغۇرۇلغان ، سۇغا قانغان ، سۇغا تولغان ؛ سۇلۇق .
سىرات (صراط) ، ئە . يول ، داغدام يول . ◇ ـ **ى مۇستەقىم** (ـ مستقيم) : توغرا يول ، ھەقىقەت يولى . ◇ **پۇلى**ـ (پل ـ) : سىرات كۆۋرۈكى ، دوزاختىنمۇ جەننەتكە ئۆتىدىغان كۆۋرۈك .
سىراتى مۇستەقىم (صراط مستقيم) ، ئە . توغرا يول ، ھەقىقەت يولى .
سىراج (سراج) ، ئە . چىراغ ، يورقلۇق ، نۇر .
سىراجۇل مەساكىن (سراج المساكين) ، ئە . مىسكىنلەرنىڭ چىرىغى ؛ ك . ئايدىڭ ، ئاي نۇرى .
سىرايەت (سرايت) ، ئە . يۇقۇش ، ئۆتۈش ، تەسىر كۆرسىتىش ، ئۇنۇم بېرىش ، تارقىلىش . ◇ ـ **ئەيلەمەك** (ـ ايلاماك) ، ـ **قىلماق** (ـ قيلماق) : يۇقماق ، تەسىر قىلماق ، كىرـ مەك ، ئۆتمەك .
سىرر (سر) ، ئە . يوشۇرۇن ئىش ، مەخپىيلىك .
سىررى ھەقايىق (سر حقايق) ، ئە . ھەقىقەتلەر سىرى . ◇ ـ **مەخزەنى** (ـ مخزنى) : ھەقىقەتلەر سىرىنىڭ خەزىنىسى ؛ ك . كەئبە .
سىررىي (سرى) ، ئە . مەخپي . ◇ ـ **سۆزلەر** (ـ سۆزلەر) : مەخپي سۆزلەر .
سىرىشت (سرشت) ، پ . يارىتىلىش ، تەبىئەت ، خۇلق ، مىجەز ، ئادەت ؛ ماھىيەت ، مەۋجۇـ دىيەت ، بارلىق .
سىرىشتە (سرشته) ، پ . ئارىلاشتۇرۇلغان ، يۇغۇرۇلغان .
سىرىشك (سر شك) ، پ . كۆز يېشى ، تامچە ، قەترە .
سەرف (صرف) ، ئە . ساپ ، نوقۇل ، پەقەت .
سىرمەمەك (سيرماماك) ئىلىپ ئالماق ، يۇلۇپ ئالماق ، سېرىۋالماق ، چىرمىماق ، يۆگـ مەك ، شىمايلىماق ، تۇرمەك .
سىرىش (سريش) ، پ . سىرەچ ، يېلىم ، شىلىم .
سىرىشلىك (سرشليك) سىرەجلەنگەن ، چاپلانغان ، چاپلاقلىق . ◇ **ئاغزى**ـ (آغزى ـ) :

) : جان ئالغۇچى ، ھالاك قىلغۇچى . ◇ كىشىۋەر～ (كشور～) : مەملىكەت بويسۇندۇرغۇ.
چى ؛ جاھانگىر . ◇ خۇدا～ لىغ (خود～ ليغ) : قاچ كۆزلۈك ، پوچىلىق .
ستاي (ستاى) ، پ . ق . ستان .
ستايش (ستايش) ، پ . ماختاش ، داغلاش ، مەدھىيەلەش ؛ قايىل بولۇش ، ھۆرمەتلەش ، چوقۇنۇش .
ستايىشگاھ (ستايش گاه) ، پ . ئىبادەتخانا .
ستەم (ستم) ، پ . جەبىر ، زۇلۇم ، ئېزىش ، جاپا .
ستەم ئەندىش (ستم انديش) ، پ . جەبىر - زۇلۇم قىلغۇچى .
ستەمدىدە (ستم ديده) ، پ . ئازاب چەككەن ، قىينالغان ، جەبىر تارتقان .
ستەمزەرق (ستم ظرق) ، ئە - پ . بىچارە ، چارىسىز قالغان .
ستەمسازلىق (ستم سازليق) زالىملىق ، جەبىر سېلىش .
ستەمشىكەن (ستم شكن) ، پ . ئادىل ، ئادالەتپەرۋەر ، زالىملىقنى بوقاتقۇچى .
ستەمكار (ستمكار) ، پ . زالىم ، ئەزگۈچى ، ئازابلىغۇچى ، زۇلۇم سالغۇچى .
ستەمكارە (ستمكاره) ، پ . ق . ستەمكار .
ستەمكارەلىق (ستمكارليق) جەبىر - زۇلۇم سېلىش ، ئەزگۈچىلىك ، زالىملىق .
ستەمكەش (ستم كش) ، پ . ق . ستەمدىدە .
ستەمگەر (ستم كر) ، پ . ق . ستەمكار .
ستتە (ستە) ، ئە . ئالتە . ◇～ مىئە (～ مائە) : ئالتە يۈز .
ستتە زەرۇرىيە (ستە ضروريه) ، ئە . ئالتە مۇھىم تەرەپ : يۇقىرى ، تۆۋەن ، ئالدى ، ئارقا ، ئوڭ ، سول .
ستتر (ستر) ، ئە . يوپۇق ، پەردە .
ستتز (ستيز) ، پ . ئۇچ ، ئاداۋەت ، دۇشمەنلىك ؛ زۇلۇم ؛ ئۇرۇش ، جاڭجال . ◇ سنانى～ (سنانى～) : دۇشمەنلىك نەيزىسى . ◇～ ئەتمەك (～ ايتماك) ، ～ قىلماق (～ قيلماق) : ئاداۋەت ساقلىماق ، دۇشمەنلىك قىلماق ؛ جاڭجال قىلماق ، ئۇرۇشماق .
ستتزان (ستيزان) ، پ . ئاداۋەتلىك ، ئۇچمەن ، غەزەپلىك . ◇～ بولماق (～ بولماق) : غەزەپلەنمەك ؛ ئاداۋەت ساقلىماق ، ئۇچلۇك قىلماق .
ستتزە (ستيزه) ق . ستتز .
ستتزەروي (ستيزەروى) ، پ . يۈزى قېلىن ، گەدەنكەش ، بەگباش ، ئەدەپسىز .
ستجىل (سجل) ، ئە . مەھكىمىدە ھۆكۈم ، پەرمان قاتارلىق ئاساسىي ھۆججەتلەر يېزىلىدىغان دەپتەر ؛ ھۆكۈم يېزىلغان قەغەز ؛ قازىنىڭ مۆھۈرى بېسىلغان ھۆججەت .
ستجىللات (سجلات) ، ئە . «ستجىل (سجل)»نىڭ كۆپلۈكى : قازىخاندا قازى تەرىپىدىن يېرىلگەن ۋەسقە ، ھۆكۈمنامە قاتارلىق ھۆججەتلەرنىڭ مەزمۇنى يېزىپ قالدۇرۇلىدىغان مەخسۇس دەپتەر .

(كۆپىنچە سۆز بىرىكمىسى تەركىبىدە كېلىدۇ) . ◇ چارە~ (چارە~) : چارە كۆرگۈچى . ◇ بەد~ (بد~) : بەتقىلىق .

سفارەتخانە (سفارتخانە) ق . سەفارەتخانە .

سكالىش (سكالش) ، پ . يامان خەرەز ، قاقشاش ، شىكايەت .

سىنكار (سينكار) پەي ، سىنگىر ؛ كىمرىچ .

سىنەك (سينكاك) ق . سىندك .

سىنگرامەك (سيڭراماك) ئىنگرىماق ، ئىنگراپ يىغلىماق .

سىنكۇرمەك I (سينكورماك) سىنگدۇرمەك ، ھەزىم قىلماق ؛ ئۆزلەشتۈرمەك ، بىر نەرسىنى يەنە بىر نەرسىگە يېگۈزۈۋەتمەك .

سىنكۇرمەك I (سينكورماك) غەم يېمەك ، قايغۇرماق .

سىنكىرى (سينكيرى) ... گە ئوخشاش ، ... دەك ، كەبى .

سىلاھ I (سلاح) ، ئە . قورال - ياراغ .

سىلاھ I (صلاح) ، ئە . سۈلھى ، كېلىشتۈرۈش ، ياراشتۇرۇش .

سىلاھشور (سلاح شور) ، ئە - پ . قورال ئىشلىتىشكە ماھىر ، باتۇر جەڭچى .

سىلاھشورلىق (سلاح شورليق) قورال تۈتۈشتا ماھىرلىق ، باتۇر جەڭچىلىك .

سىلاھى (سلاحى) ، ئە . قوراللىق ؛ ئەسكەر .

سىلاھى رەزم (سلاح رزم) ، ئە . ئۇرۇش قورالى .

سىلە (صله) ، ئە . ئىنئام ، بەخشىش ، تارتۇق .

سىلەھشور (سلح شور) ، پ . ق . سىلاھشور .

سىلسىلە (سلسله) ، ئە . زەنجىر ، تىزبەند ، قاتار ، تىزما ، تەرتىپ .

سىلسىلەئى زۇلف (سلسله زلف) ، ئە . چاچ بۈدۈرى .

سىلسىلەئى مەقسۇد (سلسله مقصود) ، ئە . مەقسەت ژاستىسى .

سىلىك (سلك) ، ئە . (مەرۋايىت قاتارلىق ئېسىل تاشلار ئۆتكۈزۈلىدىغان) يىپ ، تىزما ؛ قاتار ، تىزبەند .

سىلكىنچەك (سيلكينچەك) ، بويۇنغا تاقىلىدىغان زىننەت بۇيۇمى .

سىللى (سيلى) ، ئە - پ . شاپىلاق ، كاچات ، تەستەك . ◇ ~ ئۇرماق (~ اورماق) : قىينىماق .

سىم (سيم) ، كۈمۈش . ق . سىيم

سىماڭ (سماع) ، ق . سەماڭ .

سىماك (سماك) ، پ . بىر يورۇق يۇلتۇزنىڭ نامى .

سىناغماق (سيناغماق) چېنىقماق ، پىشماق ، تەجرىبىلىك بولماق .

سىنان (سنان) ، ئە . نەيزە ئۇچى ، ئۆتكۈر نەيزە ؛ تىغ . ◇ تىل~ى (تيل~ى) : تىل نەيزىسى ، ئاچچىق تىل ، ئاچچىق سۆز ، يامان گەپ .

سىنە (سينه) ، پ . كۆكرەك ، كوكس ، يۈرەك .

سىنەسوز (سينەسوز) ، پ . يۈرەك كۆيدۈرىدىغان ، يۈرەك كۆيدۈرگۈچى .

ئاغزى چاپلاقلىق .
سىرىغ (سيرغ) ھېزەش ، زىننەتلەش ، نەقىشلەش .
سىرىقماق (سيريقماق) تەمتىرىمەك ، ھولۇقماق .
سىزماق I (سيزماق) يازماق ، رەسىم سىزماق ، سىزماق .
سىزماق II (سىزماق) سىزلىماق ، سىرغىماق .
سىزغۇرماق (سيزغورماق) كۆيدۈرمەك ، ئۆرتىمەك ؛ ئىسقىرتماق .
سىغار (صغار) ، ئە . سەغىر (صغير) ئىنىڭ كۆپلۈكى : كىچىكلەر ، گۆدەكلەر ، باش بالىلار .
سىغىر (صغر) ، ئە . بالىلىق ، كىچىكلىك ، كىچىك ، ئۇششاق ، ئاز .
سىغارى زىبەق (صغار زيبق) ، ئە . سىماب تامچىلىرى .
سىغناق (سيغناق) پاناھلىق جاي ، باشپاناھلىق جاي ، پاناھلىنىش ئورنى .
سىغۇرماق (سيغورماق) تىقماق ، كىرگۈزمەك ، سىڭدۈرمەك . ◇باش~ (باش~) : باش تىقماق ، كىرمەك .
سىفات (صفات) ، ئە . سىفەت (صفت) ئىنىڭ كۆپلۈكى : خۇسۇسىيەتلەر ، سۈپەتلەر .
سىفاھان (سفاھان) ، پ . ئىرانىنىڭ ئىسپاھان شەھىرى .
سىفىر I (صفر) ، ئە . بوش ، خالي ، نۆل .
سىفىر II (صفر) ، ئە . نۆل .
سىفىلە (سفلە) ، ئە . پەس ، پەسكەش ، ئەسكى ، بۇزۇق ؛ پىخسىق .
سىقات (ثقات) ، ئە . سىقە (ثقە) ئىنىڭ كۆپلۈكى : ق . سىقە .
سىقە (ثقە) ، ئە . سۆزى ئىشەنچلىك ، گېپى راست ، ئىشەنسە بولىدىغان ؛ ئىشەنچ .
سىقتاماق (سيقتاماق) ھەددىدىن ئارتۇق دەرىجىدە يىغلىماق .
سىقلەت (ثقلت) ، ئە . ئېغىرلىق ، ۋەزىن ، سالماق .
سىقىنماق (سقنماق) تىرەلمەك ، يۆلەنمەك .
سىكەنجەبىن (سكنجبن) ، ئە . ئىسكەنجۈبىل .
سىككات (سكات) ، ئە . سىككە (سكه) ئىنىڭ كۆپلۈكى : سوقۇلغان (قۇيۇلغان) پۇللار ؛ پۇل تامغىلىرى .
سىككە (سكه) ، ئە . پۇل (تەڭگە ، تىللا ، ياماق قاتارلىق) : پۇل تامغىسى ، پۇل قېلىپى . ◇~پەرداز (~پرداز) : پۇل قۇيغۇچى ، پۇل سوققۇچى ، پۇل تامغىسىنى ئويغۇچى .
سىككەزەدە (سكەزده) ، ئە ـ پ . پۇل قۇيۇش ، پۇل سوقۇش . ◇~قىلماق (~قيلماق) : پۇل سوقماق ؛ ك . چېنىقتۇرماق ، تەربىيەلەپ پىشىشتۇرمەك .
سىككەئى رىفئەت (سكه رفعت) ، ئە . ◇~ سوقماق (~سوقماق) : يۇقىرى كۆتۈرمەك . ◇~سوقۇلماق (~سوقولماق) : تەڭگە ، تىللا سوقۇلماق ؛ ك . پادىشاھلىققا كۆتۈرۈلمەك .
سىككەئى بەھبۇد (سكه بهبود) ، ئە ـ پ . ◇~ ئورماق (~اورماق) : ياخشىلىق كۆرسەتمەك .
سىگال (سكال) ، پ . نىيەت ، ئوي ، غەرەز ؛ ئاداۋەت ، شىكايەت ، نەپرەت ؛ مىجەز ، قىلىق

سەھەتسىز (صحت سيز) كېسەل ، ئاغرىق .
سەھەتى مىزاج (صحت مزاج) ، ئە - پ . ساقلىمىش ، ئوڭلىنىش .
سۇا (سوا ، سوى) ، ئە . باشقا ، ئۆزگە .◇~يول (~يول) : باشقا يول ، بۆلەك ئۇسلۇب .
سىيادەت (سيادت) ، ئە . سەيىدلىك ، ئۇلۇغلۇق ، ئالىي ھوقۇق ؛ پەيغەمبەر ئەۋلادىغا مەنسۇپ-لۇق .
سىياسەتگاھ (سياستگاه) ، ئە - پ . سىياسەت جايى ؛ جازا مەيدانى ، جازاغا تارتىلغان جاي .
سىياسەت (سياست) ، ئە . دەھشەت سېلىش ، قورقۇتۇش ، ھەيۋە قىلىش ، پوپوزا ؛ جازالاش .
◇~قىلماق (~قيلماق) : دەھشەت سالماق ، ھەيۋە قىلماق ، قورقۇتماق . ◇~قە يەتـ-كۈزمەك (~قه يېتكورماك) : جازالىماق ، ئۆلۈم جازاسى بەرمەك .
سىياق I (سياق) ، ئە . سىياق ، تەرز ، يۈسۈن ، تەرتىپ ، شەكىل ، ئۇسلۇپ ؛ سۆزنىڭ كېلىشى ، باش - ئاخىرى .
سىياق I (سياق) ، ئە . ◇ ئىلمى~ (علم~) : ھېساب ئىلمى ، ھېساب .
سىيانەت (صيانت) ، ئە . ساقلاش ، ئاسراش ، مۇھاپىزەت قىلىش ؛ ساقلىنىش ، ئاسرىلىش ، مۇھاپىزەت قىلىنىش .
سىياھ (سياه) قارا ، قارا رەڭ ، خەت يازىدىغان قارا سىياھ . ◇نامە~ (نامه~) : ك . گۇناھكار . ◇~بەخت (~بخت) : بەختى قارا ، بەختسىز ، ئىشى ئوڭمىغان .
سىياھەت (سياحت) ، ئە . سەپەر ، سەيلە ، سايا‌ھەت .
سىياھجەرد (سياه‌جرده) ، پ . قارامتۇل ، قارىمۇتۇق (ئادەم) : قارا تۇرۇق ئات .
سىياھگەرد (سياه‌كرد) ، پ . چاپقۇر ئات .
سىياھگىلىم (سياه‌كليم) ، پ . قارا بەدبەخت ، بەختسىز ، پالاكەت باسقان ، نەس باسقان .
سىياھى (سياهى) ، پ . قارا ، قارىلىق ؛ سىياھ رەڭ .
سىيەر (سير) ، ئە . سىيرەت (سيرت) ئىنسان كۆپلۈكى : خىسلەتلەر ، خۇلق - مىجەزلەر ، شۇھرەتلەر ؛ تەرجىمەھاللار .
سىيەھ (سيه) ، پ . ق . سىياھ .
سىيەھبال (سيه‌بال) ، پ . قارا ، قانىتى قارا ، بەختسىز .
سىيەھپوش (سيه‌پوش) ، پ . قارا كىيىم كىيگەن ، قارا كىيىنگەن .
سىيەھتاب (سيه‌تاب) ، پ . قارىمۇتۇق ، قارا جۇلالىق .
سىيەھچال (سيه‌چال) ، پ . ئادەم قامايدىغان سۇسىز قۇدۇق ، زىندان .
سىيەھرو (سيه‌رو) ، پ . ق . سيەھروي .
سىيەھروز (سيه‌روز) ، پ . قارا كۈندە قالغان ، ئوسال كۈنگە قالغان .
سىيەھروي (سيه‌روى) ، پ . يۈزى قارا ، گۇناھكار .
سىيەھ ستارە (سيه‌ستاره) ، پ . قارا يۇلتۇز ؛ ك . يۇلتۇزى قارا ، بەختى قارا ، شۇم پېشانە .
سىيەھفام (سيه‌فام) ، پ . قارا تۇسلۇق ؛ قاپقاراڭغۇ .
سىيەھكار (سيه‌كار) ، ئە . يامان ئىش قىلغۇچى . ◇بەختى~ (بخت~) : بەختسىزلىك .
سىيەھ گىلىم (سيه‌كليم) ، پ . ق . سياھ گىلىم .

سىنەك (سينك) پاشا ، چۈمۈن .
سىنجاب (سنجاب) ، پ . سۈلەيسۈن ، موبى ئېگىز قىزىل تېمىن ۋە ئۇنىڭ تېرىسىدىن قىلىنغان جۇۋا .
سىنجابي (سنجابى) ، پ . سۈلەيسۈن تېرىسىدىن قىلىنغان .
سىنچ (سينج) داپنىڭ چۆرىسىدىكى كىچىك ھالقا ۋە قوڭغۇراقلار .
سىندۇرماق (سيندورماق) سۇندۇرماق ؛ يارماق ، پارچىلىماق ، ئۇششاقلىماق ، ئۇشتۇماق ؛ ئۈزمەك ، ئەگمەك ؛ كاسات قىلماق ؛ دىل ئاغرىتماق . ◇باش~ : باش ئۈزمەك ، كاللا كەسمەك . ◇بويىدىن باش~ (بويى دين باش~) : كاللاسىنى ئالماق . ◇بازار (بازار~) : بازارنى كاسات قىلماق . ◇چاچ~ : چاچنى چىگگىلەكلەشتۇرمەك .
سىنغار (سينغار) قارا چوغا ، شۇڭقار .
سىنىق (صنق) ، ئە . جىنىس ، تۈر ، خىل ، تەبىقە ، سىنىپ .
سىنماق (سينماق) ئاخىرلاشماق . ◇قانتىق~ : ئاجىزلاشماق ، خاراب بولماق ؛ ئۆچمەك ، سۇسلاشماق ، رەڭگى ئۆچمەك ، رەڭگى سارغايماق .
سىنىن (سن) ، ئە . چىش ، ياش ، ئۈمۈر . ◇شۇڭۇر~ى (شعور~) : ئۆسمۈرلەرنىڭ ئەقىل يېشى ، ئەقىل كىرىدىغان چاغ .
سىنوقتۇرماق (سينوقتورماق) سۇندۇرماق ، شېكەستىلەندۈرمەك ، خاراب قىلماق ، قىينىماق .
سىنىقماق (سينقماق) سۇنماق ، شېكەستىلەنمەك ، سۇنماق ، خاراب بولماق ، رەڭگى ئۆچمەك ، زەخىم يېمەك .
سىھام (سهام) ، ئە . سەھىم (سهم) نىڭ كۆپلۈكى : ئوقلار ، ئوقيا ئوقلىرى .
سىھر (سحر) ، ئە . سېھىر ، جادۇ ، نەيرەڭ . ◇~ كۆرگۈزمەك (~كوركوزماك) : نەيرەڭ ۋازلىق قىلماق ، ھىيلە قىلماق .
سىھر پەرداز (سحر پرداز) ، ئە ـ پ . سېھىر كۆرسەتكۈچى ، ئۇستا سېھىرگەر ؛ سەنئەتكار .
سىھر پەردازلىق (سحر پردازليق) ماھىر سېھىرگەرلىك ، ئاجايىپ سەنئەتكارلىق .
سىھر پەيۋەندلىغ (سحر پيوندليغ) كۆز باغلاش ، سېھىرگەرلىك ، ماھارەت كۆرسىتىش ، ئاجايىپ ـ غارايىپ ھۈنەرلەرنى كۆرسىتىش .
سىھھەت (صحت) ، ئە . ساقلىق ، سالامەتلىك ، ساغلاملىق ؛ ساقلىمىش . ◇~ى مىزاج (~مزاج) : ساقلىمىش ، ئوڭلىنىش . ◇سەلامى~ (سلام~) : ساقلىقنى سوراش سالامى .
سىماكى رامىھ (سماك رامح) ، ئە ـ پ . كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ئەسەد بۈرجىدىكى بىر يۇلتۇزنىڭ نامى .
سىمرۇغ (سيمروغ) ، پ . سۇمۇرغ (ئەپسانىۋى زور قۇش) .
سىمرۇغ بىن (سيمرغ بين) ، پ . سۇمۇرغنى كۆرىدىغان ، كۆزى ئۆتكۈر .
سىمىن (سين) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «س» ھەرپىنىڭ نامى . «ئى» تاۋۇشى ئۈزۈن سوزۇق ئوقۇلىدۇ .
سىناغلىق (سيناغليق) پىشقان ، چېنىققان ، تەجرىبىلىك .

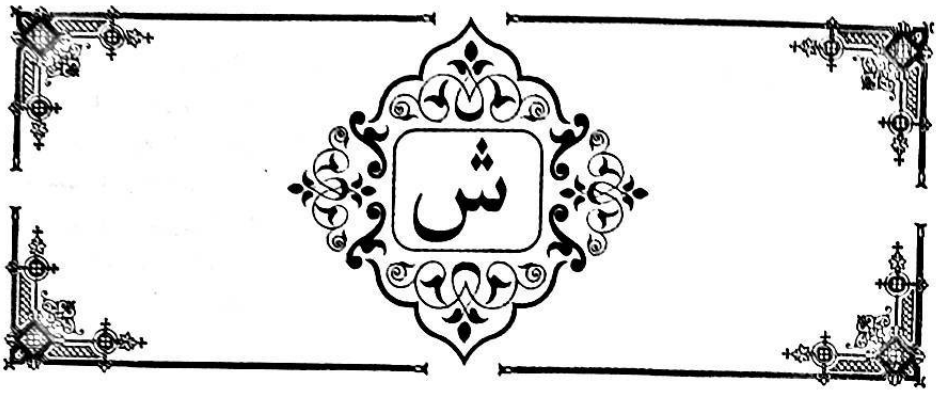

شابب (شاب) ، ئە . ياش يىگىت ، نەۋقىران .
شاباش (شاباش) ، پ . ئاپىرىن ، بەللى ، يارايسەن ، ياش !
شاتۇ (شاتو) ، پ . شوتا .
شاتىر (شاطر) ، ئە . جىلاۋدار ، ئات يېتىلىگۈچى ، ھۆكۈمدار مىنگەن ئاتنىڭ تىزگىنىنى تۇتۇپ ماڭىدىغان چاققان كىيىملىك خىزمەتكار ، چاپارمەن .
شاخ (شاخ) ، پ . مۇڭگۈز ؛ شاخ ؛ تارماق .
شاخاب (شاخاب) ، پ . تارماق ئېقىن .
شاخە (شاخە) ، پ . شاخ ، شاخچە .
شاخسار (شاخسار) ، پ . كۆپ ، شاخلىق ، باراقسان ، بۇك ـ باراقسان ، دەرەخزار ، بوستانلىق .
شاخى شەكەر (شاخ شكر) ، پ . شېكەر قۇمۇش .
شاخسارى خۇلد (شاخسار خلد) ، ئە ـ پ . جەننەت بېغى .
شاداب (شاداب) ، پ . توق ، قانغان ، سۇلۇق ، سۇيى ئېقىپ تۇرىدىغان .
شادابلىغ (شادابليغ) سۇيى كۆپلۈك ، قانغانلىق .
شادان (شادان) ، پ . شادلىق بىلەن ، سۆيۈنۈپ .
شادكام (شادكام) ، پ . شاد ، خۇرسەن ، خۇشال .
شادمان (شادمان) ، پ . شاد ، خۇرسەن ، مەمنۇن .
شادمانە (شادمانە) ، پ . ق . شادمان .
شادمانلىغ (شادمانليغ) شادلىق ، خۇرسەنلىك ، مەمنۇنلۇق .
شادۇرۋان (شادروان) ، پ . ساينۇەن ، چېدىر . ◇ ~ ى بەخت (~ بخت) : بەخت سايىۋەنى .
شادۇرۋانى ئال (شادروان آل) قىزىل چېدىر .
شادىيانە (شاديانە) ، پ . شادلىق مۇزىكىسى ، خۇشاللىق كۈيى .

سىيەھنامە (سىيەنامە) ، پ . گۇناھكار ، جىنايەتچى .
سىيىت (صيت) ، ئە . داڭق ، گەپ - سۆز ، مىش - مىش گەپ .
سىيىرە (سيره) ، ق . سىيرەت .
سىيىرەت (سيرت) ، ئە . خۇلق ، مىجەز ، خىسلەت ، ئادەت ، ھالەت ، رەۋىش ، تەرز .
سىيىرەفىي (صيرفى) ، ئە . سەرراپ ، ئالتۇن سودىگىرى .
سىيىم (سيم) ، پ . كۈمۈش ، ئاقچا ، كۈمۈش تەڭگە ؛ ك . ئاق . ◇~ ئۇنى (~اونى) : كۈمۈش ساداسى ، تەڭگە ئاۋازى . ◇~ ئاب (~ آب) : سىماب .
سىيما (سيما) ، ئە - پ . يۈز ، بەت ، چىراي ، ئەپتى - بەشىرە ، تەلەت ، ئوبراز . ◇مەھ~ (مە~) : ئاي جامال ، ئاي يۈزلۈك ؛ گۈزەل . ◇مەلەك~ (ملك~) : پەرىشتە سۈپەت ، گۈزەل .
سىيماب (سيماب) ، پ . سىماپ ؛ ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : سىمابتەك ئېرىتمەك ، كۆيدۈرمەك ، بىقارار قىلماق .
سىيمابىي (سيمابى) ، پ . سىمابرەك . ◇~ لىباس (~ لباس) : سىمابرەك كىيىم .
سىيىم ئەندام (سيم اندام) ، ق . سىيمبەر .
سىيمبەر (سيمبر) ، پ . كۈمۈش بەدەن ، ئاق بەدەن ، ئاپپاق ؛ گۈزەل .
سىيمپاش (سيم پاش) ، پ . كۈمۈش چاچقۇچى ؛ كۆز يېشى قىلغۇچى . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماک) : كۆز يېشى قىلماق .
سىيم پاشەندە (سيم پاشنده) ، پ . پۇل چاچقۇچى ، ئىنئام - ئىھسان قىلغۇچى .
سىيمتەن (سيم تن) ، پ . ق . سىيمبەر .
سىيمكەش (سيمكش) ، پ . كۈمۈش يۇكلەنگەن ، كۈمۈش كۆتۈرگەن .
سىيمگۇن (سيمكون) ، پ . كۈمۈش رەڭ ، ئاق . ◇~ تايىر (~ طاير) : كۈمۈش رەڭ قۇش ، ئاق قۇش .
سىيمى ئەشك (سيم اشك) ، پ . ياش تامچىسى .
سىيمى ناب (سيم ناب) ، پ . ساپ كۈمۈش ، جۇلالىق كۈمۈش .
سىيمۇزەر (سيم و زور) ، پ . ئالتۇن ۋە كۈمۈش .
سىيمىن (سيمن) ، پ . كۈمۈش ، كۈمۈشتىن ياسالغان ؛ كۈمۈشتەك ئاپپاق . ◇~ نىقاب (~ نقاب) : ئاق پەردە ، ئاق پەردىلىك . ◇~ رەۋاق (~ رواق) : ئاق راۋاق ، گەج بىلەن ئاقلانغان راۋاق . ◇~ ساق (~ ساق) : ئاق تەنلىك ؛ ئاق پاچاق .
سىيمىنبەر (سيمين بر) ، پ . ق . سىيمبەر .
سىيمىيا I (سيميا) ، ئە . سىھىرگەرلىك ؛ ئاساسسىز ۋە مەۋھۇم بىر «ئىلىم» نىڭ نامى - ئۇنىڭچە ، ئۇنىڭ ۋاستىسى بىلەن ئەمەلىيەتتە مەۋجۇت بولمىغان ئاجايىپ نەرسىلەر كۆرۈنەرمىش .
سىيمىيا I (سيميا) ، ئە . ئىلىم قويۇش ماشىنىسى ، كىنو كۆرسىتىش جىھازىسى .

شامی تار (شام تار) ، پ . قاراڭغۇ كېچە .
شامی دەيجۇر (شام دېجور) ، پ . ئەلا قاراڭغۇ كېچە .
شامی رەنجۇر (شامی رنجور) ، پ . ئازاب كېچىسى .
شامىل (شامل) ، ئە . يېيىلغان ، ئومۇملاشقان ، قاپلاپ كەتكەن ، ئۆز ئىچىگە ئالغان ، تەشكىل تاپقان ؛ ئومۇميۈزلۈك . ◇~ تۇتماق (~ توتماق) : يايماق ، تېگىشلىك دەپ بىلمەك .
شامی ھىجران (شام ھجران) ، ئە - پ . جۇدالىق كېچىسى .
شاميانە (شاميانه) چېدىر .
شان ، شەئن (شان ، شأن) ، ئە . مەرتىۋە ، دەرىجە ، قەدىر ، ئىززەت ، شەرەپ ، ئالاقە ، مۇناسىۋەت ، ھال . ◇ ئالىي~ (عالی~) ، ئەزىم~ (عظیم~) : ئالىي دەرىجىلىك ، ئۇلۇغ مەرتىۋىلىك ، ئەلا قەدىرلىك . ◇ شەئنىن بىلمەك (شأنین بیلمك) : قەدرىنى بىلمەك . ◇ شانىمدا (شانیمدا) : مەن توغرۇلۇق ، ھەققىمدە .
شانە (شانه) ، پ . تاغاق ، چاچ تاغىقى ؛ تاغاق سۆڭىكى .
شانەدان (شانەدان) ، پ . تاغاقدان ، تاغاق قۇتىسى .
شاھ (شاه) شاھ ، پادىشاھ ، خان ؛ شاھماتتىلىك باش دانىسى ، شاھ .
شاھانە (شاھانه) ، پ . پادىشاھلارچە ، پادىشاھلارغا خاس ، شاھانە .
شاھانەۋار (شاھانەوار) ، پ . شاھلارچە ، شاھقا لايىق ؛ چوڭ ۋە ئالىي .
شاھەندە (شاھنده) ، پ . پەرھىزكار ، ئۆزىنى تۇتقان ، ئەدەپلىك ، پاك ؛ ئېھتىياتچان .
شاھەنشاھ (شاھنشاه) ، پ . پادىشاھلارنىڭ پادىشاھى ، شاھلارنىڭ شاھى ، ئۇلۇغ پادىشاھ ، زور پادىشاھ ؛ شاھەنشاھ .
شاھەنشەھ (شاھنشەھ) ، پ . ق . شاھەنشاھ .
شاھباز ، شەھباز (شاھباز ، شهباز) ، پ . بۈركۈت ، ئوڭ قۇشى .
شاھبەيت (شاەبيت) ، پ - ئە . مەزمۇنى چوڭقۇر ھەم بەدئىيىلىكى يۇقىرى بېيىت (شېئىر) .
شاھپەر (شاەپر) ق . شەھپەر .
شاھراھ (شاھراه) ، پ . چوڭ يول ، داغدام يول .
شاھرۇخى (شاھرخی) بىر خىل تىللا تەڭگە .
شاھنىشىن (شاەنشن) ، پ . تەخت .
شاھۋار ، شەھۋار (شاھوار ، شهوار) ، پ . شاھانە ، پادىشاھلارغا يارىشىدىغان يىرىك ، نادىر ، ئەلا ئەلا . ◇ دۇررى~ (در~) : يىرىك دۇر ، ئالىي سورتلۇق مەرۋايىت .
شاھى ئەنجۇم (شاه انجوم) ، ئە - پ . يۇلتۇزلار شاھى ، قۇياش .
شاھى خوتەن (شاه خوتن) ك . قۇياش .
شاھىد I (شاهد) ، ئە . كۆرگۈچى ، ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن ئادەم ، گۇۋاھچى ؛ گۇۋاھ ، دەلىل - ئىسپات .

شار (شار) ، پ . بىر خىل رەڭلىك داكا .

شارئ I (شارع) ، ئە . كوچا ، يول . ◇~ ئامم (~عام) : ئاممىۋى يول ، چوڭ كوچا .

شارئ II (شارع) ، ئە . قائىدە ـ قانۇنلارنى تۈزگۈچى ، قانۇنشۇناس ، شەرىئەتچى .

شارەك (شارك) بىر خىل قۇش ئىسمى .

شارىب I (شارب) ، ئە . ئىچكۈچى ، ئىچەرمەن .

شارىب II (شارب) ، ئە . بۇرۇت .

شارىھ (شارح) ، ئە . شەرھلىگۈچى ، ئىزاھلىغۇچى .

شاش (شاش) تاشكەنتنىڭ كونا نامى .

شاغىل (شاغل) ، ئە . شۇغۇللانغۇچى ، مەشغۇل بولغۇچى .

شاف (شاف) ، پ . كۆز دورىسى ؛ كىرگۈزۈلىدىغان دورا ؛ نەشتەرە .

شافىي (شافى) ، پ . قانائەتلىنەرلىك ، ئۇنۇملۇك ، شىپالىق . ◇~ جەۋاب (~جواب) : قانائەتلىنەرلىك جاۋاب .

شافئ (شافع) ، ئە . ياراشتۇرۇپ قويغۇچى ، ئەپلەشتۇرۇپ قويغۇچى ، كېلىشتۇرۇپ قويغۇچى ، شاپائەتچى .

شافئىي (شافعى) ، ئە . ئىسلام دىنىنىڭ سۈننى مەزھىپىدىكى تۆت چوڭ تارماقنىڭ بىرىنى تۈزگەن ئىمام ئەبۇ ئابدۇللاھ مۇھەممەد ئىبنى ئىدرىسنىڭ لەقىبى ۋە ئاشۇ تارماققا مەنسۇپ بولغان كىشىلەر .

شاقق (شاق) ، ئە . قىيىن ، مۇشكۇل ، مۇشەققەتلىك .

شاكىر (شاكر) ، ئە . شۈكۈر قىلغۇچى ، رەھمەت ئېيتقۇچى . ◇~ بولماق (~بولماق) : شۈكۈر قىلماق ، قانائەتلەنمەك ، رەھمەت ئېيتماق .

شاگىرد (شاكرد) ، پ . شاگىرت . ◇~ كىتاب (~كتاب) : ساۋاتسىزلىقنى تۈگەتكەندىن كېيىن ، ئۆزى كىتاب كۆرەلەيدىغان ۋە ئوقىغىنىنى باشقىلارغا چۈشەندۈرەلەيدىغان دەرىجىگە يېتىش .

شال (شال) ، پ . رومال ، پۈركەنجە ، يۈڭدىن توقۇلغان كىيىم ، شارپا .

شام I (شام) ، پ . كەچقۇرۇن ؛ ك . قاراڭغۇلۇق . ◇ تىيرە~ (تيرە~) : قارا تۈن ، قاراڭغۇ كېچە . ◇~ شەمالى (~شمالى) : تۈن شامىلى ، قاتتىق شامال . ◇~ تەئامى (~طعامى) : كەچكى تاماق . ◇~ ئەسكەرى (~عسكرى) : كېچە جەڭچىسى ؛ جېسەكچى .

شام II (شام) ، پ . قەدىمىي سۈرىيە ؛ دەمەشق شەھىرى .

شامەت (شامت) ، پ . كاساپەت .

شاممە (شامە) ، ئە . پۇراش قۇۋۋىتى ، پۇراش سەزگۈسى .

شامۇ ھەبەش (شام وحبش) ، ئە ـ پ . سۈرىيە ۋە ئېفىيوپىيە ، سۈرىيە بىلەن ھەبەشىستان .

شامىي (شامى) ، ئە . شاملىق ئادەم ، قەدىمىي سۈرىيەلىك ئادەم .

شەپپەر (شب پر) ، پ . ق . شەپپەرەك .
شەپپەرەك (شب پرك) ، پ . شەپەرەك .
شەپتاب (شبتاب) ، پ . كېچىسى پارقىرايدىغان ، پارقىراق . ◇ كىرمى~ (كرم~) : پارقىراق قۇرۇت ، كېچىسى پارقىرايدىغان قۇرۇت .
شەپچىراغ (شبچراغ) ، پ . كېچىسى چىراغقا ئوخشاش نۇر چاچقۇچى . ◇ گەۋھەرى~ (كوهر~) : كېچىسى چىراغدەك نۇر چاچىدىغان گۆھەر .
شەپخۇن (شبخون) ، پ . ق . شەبخۇن .
شەپخىز (شبخيز) ، پ . تۇننى ئويغاق ئۆتكۈزگۈچى ، تۇندە ئۇخلىمايدىغان .
شەپدىز (شب ديز) ، پ . قارا ئات ، قارا تورۇق ئات .
شەپرەنگ (شب رنگ) ، پ . قاپقارا ، تۇم قارا ؛ قارا تورۇق ئات . ◇~سەكرەتمەك (~سېكراتماك) : ئات چاپتۇرماق .
شەپرەۋ (شب رو) ، پ . تۇن كېزەر ، كېچىسى يول يۈرگۈچى ؛ ك . ئوغرى ، تۇن قاراقچى .
شەپرەۋلۈغ (شب رولوغ) تۇن كېزەرلىك ، كېچىنى ئۇخلىماي ئۆتكۈزۈش ؛ ك . ئوغرىلىق . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : كېچىدە يول كەزمەك .
شەپ روز (شب روز) ، پ . كېچە - كۈندۈز ، كۈنۈ - تۇن .
شەپ زىندەدار (شب زندەدار) ، پ . كېچىنى ئۇخلىماي ئۆتكۈزگۈچى ، تۇنىگۈچى .
شەپ زىندە دارلىغ (شب زنده دارليغ) كېچىنى ئۇخلىماي ئۆتكۈزۈش ، ئۇخلىماي تاڭ ئاتتۇرۇش ، تۇنەش .
شەپكەرد (شبكرد) ، پ . كېچىدە ئايلانغۇچى ، تۇن قاراۋۇلى ؛ ئاي .
شەپكۇن (شب كون) ، پ . قاپقارا .
شەپكىر (شبكير) ، پ . تۇن بويى ئۇخلىمايدىغان ، كېچىسى مېڭىپ يۈرگۈچى . ◇~قىلماق (~قيلماق) : تۇن بويى ئۇيقۇسىز بولماق ؛ كېچىسى ھۇجۇم قىلماق ، تۇندە بېسىپ كىرمەك .
شەپبىخۇن (شبيخون) ، پ . كېچىلىك يۈرۈش ، كېچىسى تۇيۇقسىز قىلىنغان ھۇجۇم ، كېچىلىك ھۇجۇم . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~ئۇرماق (~اورماق) : تۇندە تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىلماق .
شەپىستان (شبستان) ، پ . كېچىلىك ياتاقخانا ؛ ئىچكى ھەرەم ؛ قاپقاراڭغۇ كېچە ، قاراڭغۇلۇق .
شەپىھ (شبيه) ، ئە . ئوخشاش ، بىر خىل ، مەنداش .
شەپى قەدر (شب قدر) ، پ - ئە . قەدىرلىك كېچە ، شۇ قەدىر كېچىسى ، رامىزاننىڭ 27 - كېچىسى بولۇپ ، بۇ كېچىدە تىلەك ئىجابەت بولىدۇ ، دېيىلىدۇ) .
شەتارەت (شطارت) ، ئە . شوخلۇق ، خۇش چاقچاقلىق ؛ چاققانلىق ، زېرەكلىك .

شاهد I (شاهد) ، ئ . گۇۋاھ ، مەھبۇب ، مەشۇق .
شاهين (شاهين) ، پ . ئوۋ قۇشى ، قارىچوغا .
شائع (شائع) ، ئ . ق . شايىئ .
شائبه (شائبه) ، ئ . پاسكىنا ، ئىپلاسلىق ، ئۇقسان ، كەمچىلىك .
شائر (شاعر) ، ئ . شېئىر يازغۇچى ، ھېسسىياتلىق ئىنسان ؛ ھېس قىلغان ، سەزگەن .
شائرانه (شاعرانه) ، ئ ـ پ . شائىرلارغا خاس ، شائىرلاردەك ، شائىرلارغا مۇناسىپ .
شائره (شاعره) ، ئ . ئايال شائىر .
شايان (شايان) ، پ . لايىق ، مۇناسىپ ، سازاۋەر ، مۇۋاپىق ، يارىشىدىغان ، ئەرزىيدىغان .
شايه (شايه) مۇبادا .
شايهد (شايد) ، پ . ئېھتىمال ، مۇمكىن ، بەلكى ، ھەر ھالدا .
شايئ (شايع) ، ئ . يېيىلغان ، تارقالغان ، ئومۇملاشقان ، ئاممىۋى ؛ مەشھۇر ، ئاشكارا .
◇～بولماق (～بولماق) : تارقالماق ، يېيىلماق . ◇～تەكەللۇم (～تكلم) : ئاممىۋى تىل ، ھەممە ئادەم ئىشلىتىدىغان تىل .
شايئه (شايعه) ، ئ . كوچا خەۋەرلىرى ، سۆز ـ چۆچەك ، پىتنە ـ ئىغۋا .
شايست (شايست) ، پ . مۇۋاپىق ، جايىدا ، مۇناسىپ ، لايىق ، ئەرزىيدىغان ؛ ئىقتىدارلىق ، قابىلىيەتلىك ، ئىشەنچلىك .
شايسته (شايسته) ، پ . ق . شايست .
شايسته‌راق (شايسته‌راق) ئەڭ مۇۋاپىق ، ئەڭ مۇناسىپ .
شايسته‌ليغ (شايسته‌ليغ) لايىقلىق ، مۇناسىپلىق ، مۇۋاپىقلىق .
شه‌ئمه‌ت (شامت) ، ئ . شۇملۇق ، يامانلىق ، نەسلىك .
شه‌غه‌ف (شغف) ، ئ . ھەددىدىن ئارتۇق بېرىلىش ، ئاشىقى بىقارار بولۇش .
شه‌ب (شب) ، پ . كېچە ، تۈن . ◇～به‌ياد (～بياد) : كېچىدە يادلاش .
شه‌باب (شباب) ، ئ . ياشلىق ، يىگىتلىك ؛ ◇～ئه‌يىيامى～ (～ايامى ، ايامى～) ، ئەھدى～ (عهد～) : ياشلىق دەۋرى .
شه‌بابي (شبابى) ، ئ . ياشلىققا داخىر .
شه‌ئبان (شعبان) ، ئ . ھىجرىيە يىل كالېندارى بويىچە سەككىزىنچى ئاي .
شه‌بانه (شبانه) ، پ . كېچىلىك ، تۈنلۈك ، كەچقۇرۇن . ◇جامى～ئىچمەك (جامى～ ايچماك) : كېچىسى مەي ئىچمەك . ◇مەخمۇرى～ (مخمور～) : تۈندىكى مەسلىك .
شه‌باۋىز (شب آويز) ، پ . ھوقۇشنىڭ بىر تۈرى .
شه‌به (شبه) ، پ . قارا قاش تېشى ، قارا مەرمەر ، قارا رەڭ .
شه‌ب ئه‌فروز (شب افروز) ، پ . كېچىنى يورتقۇچى ، ئاي .
شه‌ب ئه‌ندوذ (شب اندود) ، پ . كېچىنى قاپلايدىغان ، كېچىنى قارا قىلىدىغان ، كېچىنى بويايدىغان . ◇～نىقاب (～نقاب) : تۈن پەردىسى ؛ ك . قاراڭغۇلۇق .

شەرارەت I (شرارت) ، ئە . ق . شەرار .
شەرارەت II (شرارت) ، ئە . يامانلىق ، قەبىھلىك .
شەرارەلىغ (شرارەلىغ) ئۇچقۇنلۇق ، ئالەڭگىلىك .
شەرافەت (شرافت) ، ئە . شاراپەت ، ئىززەت ، قەدىر ـ قىممەت ، ھۆرمەت ، ئابرۇي .
شەرائىئ (شرايع) ، ئە . شەرىئەت (شريعت) دىنىي قانۇنلار ، شەرىئەت قائىدە-لىرى .
شەرە (شرە) ، ئە . ئاچ كۆز ، ئەپسى يامان ، تەمەخور .
شەرەر (شرر) ، ئە . ئۇچقۇن ، ئالەڭگە ، يالقۇن . ◇～ساچماق (～ساچماق) : ئۇچقۇن چاچماق . ◇～تارتماق (～تارتماق) : يالقۇنجىماق .
شەرەق (شرق) ، ئە . قەدىر ـ قىممەت ، پەخر ، ھۆرمەت ، ئىززەت ، ئابرۇي .
شەرەقبەخش (شرفبخش) ، ئە ـ پ . شەرەپ ئاتا قىلغۇچى ، شەرەپلەندۇرگۈچى .
شەرەقياب (شرفياب) ، ئە ـ پ . شەرەپ تاپقۇچى ، قەدىرلىك ، ئېتىبارلىق .
شەرئەن (شرعا) ، ئە . دىنىي قانۇن يۈزىسىدىن ، شەرىئەت بويىچە .
شەربەت (شربت) ، ئە . قۇرۇق مېۋە ياكى شېكەردىن قاينىتىلغان ئۈسسۈلۇق ، شەربەت ، كېسەلگە بېرىلىدىغان سۈيۇق دورا . ◇ئاچىغ～ (آچيغ～) : مەي ، شاراب .
شەربەتخانە (شربت خانه) ، ئە ـ پ . شەربەت ياكى سۈيۇق دورا ساقلىنىدىغان جاي .
شەربەتى قابى (شربت آبى) ، ئە ـ پ . بىيە شەربىتى .
شەربەتى شىفا (شربت شفا) ، ئە ـ پ . شىپالىق شەربەت .
شەربەتى ناب (شربت ناب) ، ئە ـ پ . تىنىق شەربەت .
شەربەتىي (شربتى) ، ئە . شەربەت ئىچىدىغان قاچا ؛ قەدەھ ؛ بىر خىل رەخت نامى ؛ ئىنچىكە تانا .
شەرر (شر) ، ئە . يامانلىق ، دۇشمەنلىك ، قەبىھلىك ، ئەسكىلىك ، گۇناھ . ◇شورۇ ～ (شورو～) ، ～ۋشور (～شور) : پىتنە ـ پاسات ، ئەنسىزلىك ، مالىمانچىلىق .
شەررۇننىاس (شر الناس) ، ئە . ئادەملەرنىڭ ئەسكىسى ؛ ئادەملەرنىڭ ئەسكىلىكى .
شەررۇ خەير (شر و خير) ، ئە . ياخشى ـ يامان .
شەرزە (شرزه) ، پ . ئەزەپلىك ، دەھشەتلىك ، ھەيۋەتلىك ، يىرتقۇچ .
شەرقە (شرقه) چاراسلىغان ئاۋاز ، پارسىلدىغان ئاۋاز .
شەرقەن (شرقاً) ، ئە . شەرق تەرەپتىن .
شەرلىق (شرليق) يامانلىق ، يارىماسلىق ، ئەسكىلىك .
شەرم (شرم) ، پ . ئۇيات ، ھايا ، نومۇس ، بەدەنىدىكى ئۇياتلىق جاي . ◇پەردەئى～ (پرده～) : ھايا پەردىسى .
شەرمسار (شرمسار) ، پ . ئۇياتلىق ، ئۇياتچان . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) : ئۇيالدۇرماق ، شەرمەندە قىلماق .

شەتەل (شتل) ، پ . چوتا (قىمارىدا) .
شەتەلخار (شتل خوار) ، پ . چوتا ئالغۇچى ، چوتاچى (قىمارىدا) .
شەتت (شط) ، ئە . قىرغاق ، ساھىل ، دەريانىڭ قىرغىقى ؛ دەريا .
شەترەنج (شطرنج) ، پ . شاھمات . ◇~كەبىر (~كبير) : كاتتا شاھمات ئويۇنى .
شەجەر (شجر) ، ئە . دەرەخ .
شەجەرە (شجرە) ، ئە . دەرەخنىڭ غولى بىلەن ئۇنىڭ شاخ ۋە شاخچىلىرى تەقلىدىدە سىزىلغان ئىسخىما . مۇنداق ئىسخىمىدا كۆپىنچە بىر ئاتىدىن بولغان جەمەتكە مەنسۇپ كىشىلەرنىڭ تۇغقانلىق مۇناسىۋىتى كۆرسىتىلىدۇ ؛ شەجەرە ، نەسەبنامە .◇~ئى تۇرك (~ترک) : تۇركىيىلەر شەجەرىسى .
شەخ (شخ) ، پ . قاتتىق ، قېتىپ قالغان ، چىڭ ، مەھكەم .
شەخس (شخص) ، ئە . شەخس ، ئادەم .
شەخس ئابىي (شخص آبی) ، ئە - پ . سۇ ئادىمى ، ئادەمسىمان سۇ ھايۋىنى .
شەدائىد (شدائد) ، ئە . شەددە (شديده) نىڭ كۆپلۈكى : بالايىئاپەتلەر ، كېلىشمەسلىكلەر ، بەختسىزلىكلەر .
شەدد (شد) ، ئە . كۈچەيتىش ، چىڭىتىش ؛ چالغۇ ئەسۋابىنى ساز قىلىش ، چالغۇ ئاۋازىنى يۇقىرى قىلىش .
شەددات (شداد) ، ئە . قەدىمىي يەمەندىكى بىر قەبىلىنىڭ پادىشاھى ؛ شىددەت قىلغۇچى ، قاتتىق قول ، زالىم .
شەددە (شدە) ، ئە . تەكرار ئوقۇلىدىغان تاۋۇش ، قاتلىنىدىغان تاۋۇش ؛ تۇغ ، بايراق ، بەلگە ؛ مەرۋايىت ، مارجان قاتارلىقلار ئوتكۈزۈلگەن باغلاردىن بىرنەچچىسىنىڭ قوشۇلمىسى .
شەددى رۇھ (شد روح) ، ئە - پ . مۇزىكا مۇقاملىرىنىڭ بىرى .
شەدىد (شديد) ، ئە . شىددەتلىك ، قاتتىق ، ئېغىر ؛ ئوتكۇر ؛ قىيىن ؛ ◇~ئولماق (~اولماق) : ئېغىرلاشماق ؛ قاتتىق بولماق .
شەدىدە (شديده) ، ئە . بەختسىزلىك ، بالا ، ئاپەت .
شەر (شر) ق . شەرر .
شەرئ (شرع) ، ئە . دىنىي قانۇن ، شەرىئەت .
شەراب (شراب) ، ئە . ئىچىملىك ، مەي . ◇~ناب (~ناب) : تازا مەي ، تىنىق مەي . ◇~ئالۇد (~آلود) : مەي يۇقتان ، مەي ئارىلاش .
شەرابخانە (شرابخانه) ، ئە - پ . ئىچىملىك سېتىلىدىغان جاي ؛ مەيخانا ، قاۋاقخانا .
شەرابدار (شرابدار) ، پ . ساقىي ، شاراب ئىشلىرىنى باشقۇرغۇچى .
شەرار (شرار) ، ئە . ئۇچقۇن ، ئەلەنگە ، يالقۇن ؛ تاۋلىنىش .
شەرارى ھەلاك (شرار هلاك) ، ئە . ھالاكەت ئەلەنگىسى ، ھالاك قىلغۇچى ، يالقۇن .
شەرارە (شراره) ، ئە . ق . شەرار .

شەفاقەتكەرى (شفاعتكرى) ، ئە - پ . ژاستىچىلىك ، كېلىشتۇرمىچىلىك ، مۇرەسسەچىلىك .
شەپەق (شفق) ، ئە . قۇياش پېتىش پەيتىدە كۆكتە پەيدا بولىدىغان قىزىللىق . ◇~ مىسال (~ مثال) : شەپەقتەك ، شەپەقە ئوخشاش .
شەپەقەت (شفقت) ، ئە . ھېسداشلىق ، ئىچ ئاغرىتىش ، رەھىم .
شەپەقگۈن (شق كون) ، ئە - پ . شەپەق رەڭ ، قىزىل .
شەپەقۇەش (شفق وش) ، ئە - پ . شەپەقتەك ؛ قىزىل . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : شەپەقتەك قىزارتماق .
شەپىئ (شفيع) ، ئە . ژاستىچى ، كېلىشتۇرگۈچى ؛ ھىمايىچى . ◇~ ۋلمۇئەززەبىن (~ المعذبين) : گۇناھكارلارنىڭ ھىمايىچىسى .
شەپىق (شفيق) ، ئە . شەپقەتلىك ، مېھرىبان ، رەھىمدىل ، ھېسداشلىق قىلىدىغان ، يۈمشاق كۆڭۈل .
شەپىقانە (شفيقانه) ، ئە - پ . شەپقەت بىلەن ، مېھرىبانلارچە .
شەپىئۇل مۇئەززەبىن (شفيع المعذبين) ، ئە . مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ سۈپەتى (ئەينى : گۇناھكار ئۈممەتلەرنىڭ ھىمايىچىسى) .
شەقاۋەت (شقاوت) ، ئە . بەختسىزلىك ، بالايىئاپەت ، نەسلىك ، يامانلىق ، ئەسكىلىك ؛ ئۆز بېشىمچىلىق ، بىشەملىك .
شەقق (شق) ، ئە . يېرىق ، يېرىق ، چاك ؛ يېرىش ، يوچۇق ئېچىش . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : يارماق . ◇ قەلەمنىڭ~ (قلم ننگ~ى) : قەلەم ئۇچىنىڭ يېرىقى .
شەقىي (شقى) ، ئە . بەختسىزلىك ، نەس باسقان ، ئامەتسىز ؛ يارىماس ، ئەسكى ، بۇزۇق .
شەكەر (شكر) ، پ . شېكەر . ◇~ تۇنگى (~ تنكى) : شېكەر قاچىسى ؛ ك . ئېغىز .
شەكەربار (شكربار) ، پ . شېكەر يافدۇرغۇچى ؛ ك . شېرىن سۆزلۈك .
شەكەرخا (شكرخا) ، پ . شېكەر چاينىغۇچى ؛ ك . شېرىن سۆزلۈك .
شەكەرخاب (شكرخواب) ، پ . شېرىن ئۇيقۇ ، سەھەردىكى شېرىن ئۇيقۇ .
شەكەرخەند (شكرخند) ، پ . تەبەسسۇم بىلەن چىرايلىق كۈلگۈچى ، نازلىنىپ كۈلگۈچى ؛ ك . گۈزەل يار .
شەكەرخەندە (شكرخنده) ، پ . تەبەسسۇم ، كۈلۈمسىرەش ، شېرىن كۈلكە .
شەكەررىز (شكرريز) ، پ . شېكەر تۆككۈچى ، ئاجايىپ ئېسىل سۆزلەرنى ئېيتقۇچى ، گۈزەل شېئىرلارنى يازغۇچى شائىر .
شەكەرفىشان (شكرفشان) ، پ . شېكەر چاچقۇچى ، شېرىن ۋە قىممەتلىك سۆزلەرنى سۆزلەشكە كىرىشكەن .
شەكەرلەب (شكرلب) ، پ . شېرىن سۆز ، شېرىن سۆزلۈك ؛ شېرىن لەۋ ؛ ك . جانان ، سۆيگەن يار .

شەرمسارلىك (شرمسارلیك) ئۇياتچانلىق ، ئۇياتنا قېلىش ، ئۇيلىنىپ قېلىش .
شەرمناك (شرمناک) ، پ . ق . شەرمسار .
شەرھ (شرح) ، ئە . شەرھ ، ئىزاھ ، تەپسىلات ؛ كېڭەيتىپ چۈشەندۈرۈش . ◇～ئەيلەمەك (～ایلاماک) ～ئەتمەك (～ایتماک) : شەرھلىمەك ، كېڭەيتىپ چۈشەندۈرمەك .
شەرھە (شرحه) ، ئە . جاراھەت ، زەدە ، پارچە ، تىلىم . ◇～～～ (～--～) : تىلىم - تىلىم ، پارچە - پارچە .
شەرئىي I (شرعی) ، ئە . شەرىئەتكە تېگىشلىك ، دىنىي قانۇنغا مەنسۇپ .
شەرئىي II (شرعی) ، ئە . مۇساپە ئۆلچىمى . ئۈچ كىلومېتىردىن كۆپرەك كېلىدۇ ، دېيىلىدۇ .
شەرىئەت (شریعت) ، ئە . قانۇن ، ئىسلام قانۇنى .
شەرئىيات (شرعیات) ، ئە . شەرىئەتكە تېگىشلىك ئىشلار ، دىنىي قائىدىلەر .
شەرىر (شریر) ، ئە . يامان ، يارىماس ، بۇزۇق .
شەرىف (شریف) ، ئە . شاراپەتلىك ، شەرەپلىك ، ئەزىز ، قەدىرلىك ، ئالا ؛ قوبۇل قىلىنغان ، تاللانغان ، سەرخىل . ◇～ئولماق (～اولماق) : شەرەپلىك بولماق . ئەزىز ، قەدىرلىك بولماق .
شەرىك (شریک) ، ئە . ئورتاقچى ، شېرىك ، ھەمكار .
شەست I (شست) ، پ . كامان ، قارماق ؛ باش بارماق .
شەست II (شصت ، شست) ، پ . ئاتمىش . ◇～دەر～ (～در～) : ئاتمىشنىڭ كۋادراتى (60×60) .
شەش (شش) ، پ . ئالتە . ◇～پايە (～پایه) : ئالتە پايلىق ؛ ئالتە پەلەمپەيلىك . ◇ئىكى ～ (ایکی～) : ئىككى ئالتىلىك ؛ نەرد ئويۇنىدىكى قولى ئۈستۈنلۈك .
شەشئە (شعشع) ، ئە . نۇر چېچىش ؛ نۇر چېچىپ تۇرغان .
شەشئەئە (شعشعه) ، ئە . نۇر چېچىش ، پارلاش ، پارقىراش ، شولا ، نۇر ، يورۇقلۇق ، ئاپتاپ .
شەشپەر (ششپر) ، پ . ئالتە قىرلىق گۈرزى ، توقماق .
شەش جىھات (شش جهات) ، ئە - پ . ئالتە جەھەت ، ئالتە نەرسە .
شەشدەر (شش در) ، پ . نەرد ئويۇنىدىكى مات بولۇش خانىسى .
شەغال (شغال) ، پ . بۆرى .
شەغەب (شغب) ، ئە . توپلاڭ ، مالىمانچىلىق . ◇شورۇ～ (شورو～) : ئالا - توپلاڭ ، غەۋغا ، مالىمانچىلىق .
شەغەف (شغف) ، ئە . مەيل ، ئىشق ، ھەۋەس .
شەفائەت (شفاعت) ، ئە . ۋاسىتىچىلىك ، كېلىشتۈرۈش ، يارىشتۇرۇش ، مۇرەسسە . ◇～ى شەرم (～شرم) : خىجالەتچىلىك ؛ ۋاستىچىلىك .

ياتتا يارنىڭ بويىنى بۇ دەرەخكە گوخشىتىش ئادەت بولغان . شەمشادنىڭ ياپراقلىرى تال - تال بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇ يەنە چاچقىمۇ گوخشىتىلىدۇ) .

شەممە (شمە) ، ئە . بەزى ، بىر قىسىم ، قىسمەن ، بىرگاز ؛ پۇراق ، تەم .

شەمئى تىراز (شمع طراز) ، ئە . نەقىشلىك تام .

شەمئى خاۋەرى (شمع خاورى) ، ئە - پ . قۇياش .

شەمئى شەبىستان (شمع شبستان) ، ئە - پ . كېچىنى يورۇتقۇچى شام .

شەمىم (شميم) ، ئە . خۇشپۇراق ، خۇشبۇي خۇشھىد . ◇**سەندەل~** (صندل~)سەندەل ھىدلىق ، سەندەل بۇيلۇق .

شەمىمە (شميمە) ، ئە . ق . شەمىم .

شەميانە (شميانە) ، پ . چېدىر .

شەئن (شأن) ق . شان .

شەنئەت (شنعت) ، ئە . يامانلىق ، ئەسكى ئىش ، يارىماس قىلىق .

شەنگ (شنگ) ، پ . گۈزەل ، نەپىس ، شوخ ، ئويناق . ◇**ھەرىفى~** (حريف~) ، لۇئبەتى~ (لعبت~) ، ساقىئى~ (ساقى~) : شوخ يار .

شەنگەرف (شنگرف) ، پ . قىزىل ، قىزىل رەڭ ، قىزىل بوياق .

شەنگەرفى (شنگرفى) ، پ . قىزىل تۈسلۈك ، قىزغۇچ .

شەنىئ (شنيع) ، ئە . يامان ، ئەسكى ، يارىماس ؛ خۇنۇك ، سەت ، بەتبەشىرە . ◇**فىئلى~** (فعل~) : يامان قىلىق .

شەنىئە (شنيعە) ، ئە . ق . شەنىئ .

شەھ (شە) ، پ . شاھ ، پادىشاھ .

شەھادەت (شهادة) ، ئە . شاھىتلىق ، گۇۋاھلىق ، پاكىت ؛ شەھىد بولۇش ، دىن يولىدا ئۆلۈش ؛ شېھىتلىك . ◇**~بارماغى** (~بارماغى) : كۆرسەتكۈچ بارماق .

شەھەنشاھ (شهنشاه) ، پ . ق . شاھەنشاھ .

شەھەنشەھ (شهنشه) ، پ . ق . شاھەنشاھ .

شەھباز (شەباز) ق . شاھباز .

شەھپەر (شهپر) ، پ . قاناتتىكى ئەڭ ئۇزۇن پەيلەر .

شەھجوي (شەجوى) ، پ . ئېقىن ، ئۆستەڭ ، ئېرىق .

شەھد (شهد) ، ئە . ھەسەل ، بال . ◇**~ئاقماق** (~آقماق) : بال تامماق ؛ ك . شېرىن سۆزلىمەك . ◇**~ئەيش** (~عيش) : ياشاش لەززىتى ، تۇرمۇش لەززىتى .

شەھد ئالۇد (شهد آلود) ، ئە - پ . بال يۇققان ؛ شېرىن . ◇**~قىلماق** (~قيلماق) : بال يۇقتۇرماق ؛ ك . گۈزەل سۆزلەرنى يازماق .

شەھد خانە (شهدخانە) ، پ . ھەسەل ھەرىسى بېقىلىدىغان جاي .

شەھدلىق (شهدليق) ھەسەل سېلىنغان ، بال ئارىلاش ، شېرىن .

شەكەرمن (شكرين) ، پ . شېرىن .
شەكەر (شكر) ، ئە . شېكەر ؛ قەنت ؛ ◇شەھدۇ~ (شهد~) : ھەسەل ؤە شېكەر .
شەككەرئاب (شكر آب) ، پ . شاكراپ . ك . دوستلار ئارىسىغا ئازراق كۆڭۈل ئاغرىتى چۈشۈپ قېلىش .
شەككەرىستان (شكرستان) ، ئە ـ پ . شېكەر قومۇشلۇق ؛ ك . شېرىن مۇھىت ، بارلىق لەۋزى .
شەككەرئالۇد (شكر آلود) ، ئە ـ پ . شېكەر ئارىلاش ، شېكەرلىك ، تاتلىق .
شەككەرخاي (شكرخاي) ، ئە ـ پ . شېرىن مۇخەن ، شېرىن مۇزلۇق .
شەككەر شىكەن (شكرشكن) ، ئە ـ پ . شېرىن مۇز .
شەككەرمن (شكرين) شېرىن .
شەكل (شكل) ، ئە . سۈرەت ، پېچىم ، كۆرۈنۈش ، فىگۇرا .
شەكۈفە (شكوفه) ، پ . چېچەك ، گول ، چېچەك ئېچىش .
شەكۋ (شكو) ، ئە . شىكايەت .
شەكۋە (شكوا ، شكوه ، شكوى) ، ئە . شىكايەت ، زارلىنىش .
شەكىبا (شكيبا) ، پ . چىداملىق ، تاقەتچان .
شەلاين (شلاين) قىزغىچ ، لەتىپچى ، مەسخىرىۋاز .
شەلاينلىق (شلاين ليق) قىزغىچلىق ، مەسخىرەۋازلىق ؛ بەتمەسلىك ، بەتكەلكلىق .
شەمم (شم) ، ئە . ھىد ، پۇراق ؛ پۇراش ، ھىد چېچىش . ◇~ ى رەيھان (~ ريحان) : خۇش پۇراق .
شەمئ (شمع) ، ئە . شام .
شەماقەت (شماتت) ، ئە . بىركىمگە كەلگەن بەختسىزلىكتىن شادلىنىش ، زەھەرخەندىلىك .
شەمائىل (شمائل) ق . شەمايىل .
شەمايىل (شمايل) ، ئە . تۇغما مىجەز ، خۇلق ، ئەخلاق ؛ شەكىل ، سۈرەت ، كۆرۈنۈش ، تۇزۇلۇش .
شەمايىم (شمايم) ، ئە . شەمە (شمىمە) نىڭ كۆپلوكى : خۇشبۇراقلار .
شەمائىم (شمائم) ق . شەمايىم .
شەمت (شمط) ، ئە . قارا نەقىش .
شەمت (شمط) ق . شەمت .
شەمىس (شمس) ، ئە . قۇياش ، ئايلاپ ، كۈن . ◇~ ۋ قەمەر (~ و قمر) : ئاي بىلەن كۈن .
شەمىمە (شمىمە) ، ئە . تۇيۇلغا تورۇس ۋە ئالدى تامىلىرىغا قۇيۇلغان مۇخىتاش يۇمىلاق شەكىلدە ئىشلەنگەن نەقىش .
شەمىيە (شمىيە) ، ئە . كومۇلۇك ، مايۇمن .
شەمىئاد (شمئاد) ، پ . مەرۋە مەرھىمگە مۇخىتاش خۇش قامەت ۋە چىرايلىق مەرمۇخ (كەمىيە

شەيب (شيب) ، ئە . چاچ ياكى ساقال ئاقىرىش .
شەيپال (شيپال) قەھرىمان .
شەيتانىي (شيطانى) ، ئە . شەيتانغا مەنسۇپ ، شەيتانغا ئوخشاش ، يامان بولغا باشلىغۇچى .
شەيتەنەت (شيطنة) ، ئە . شەيتانلىق ، ئالدامچىلىق ، ئىبلىسلىق ؛ يارىماسلىق ، ھىيلە ، پاسات ، كۆز بويماش ، سېھىرگەرلىك .
شەيخ (شيخ) ، ئە . قېرى ، مويسېپىت ، ئاقساقال ؛ شەيخ ـ سوپىلار باشلىقى ، ئىشان .
شەيخۇش شۇيۇخ (شيخ الشيوخ) ، ئە . ئەڭ چوڭ شەيخ ، كاتتا ئىشان .
شەيخۇل مەشايىخ (شيخ المشايخ) ، ئە . ئەڭ چوڭ شەيخ ، چوڭ ئىشان .
شەيخۇل ئىسلام (شيخ الاسلام) ، ئە . ئىسلامدا ئەڭ يۇقىرى دىنىي مەنسەپ .
شەيخى كازىب (شيخ كاذب) ، ئە . كاززاپ شەيخ ، يالغانچى شەيخ .
شەيخۇخەت (شيخوخة) ، ئە . قېرىلىق ، ياشانغانلىق ؛ شەيخلىق ، ئىشانلىق . ◇～ **ۋە ئىرشاد مەسنەدى** (～وارشاد مسندى) : شەيخلىق ۋە يول كۆرسىتىش ئورنى .
شەيد (شيد) ، پ . ھىيلە ، مىكىر ، ئالدام ؛ ئالداش ، مىكىر قىلىش .
شەيدا (شيدا) ، پ . ھەددىدىن تاشقىرى مەپتۇن بولغان ، بىقارار ئاشىق . سۆيگۈ ئوتىدا سەۋدايى بولماق . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～ **قىلماق** (～قيلماق) : مەپتۇن قىلماق ، ئۆزىگە بەند قىلماق ، كۆيدۈرمەك .
شەين (شين) ، ئە . كەمچىلىك ، يېتەرسىزلىك ، نۇقسان ، داغ . ◇～ **يەتكۈزمەك** (～يېتكورماك) : نۇقسان يەتكۈزمەك ، داغ چۈشۈرمەك .
شوبان (شبان) ، پ . چوپان ، قويچى ، قوي باقار .
شوبانلىغ (شبانليغ) چوپانلىق ، قويچىلىق ، پادىچىلىق .
شوخلۇغ (شوخ لوغ) ئويناقلىق ، شوخلۇق .
شوخى خۇدكام (شوخ خودكام) ، پ . ئۆز سۆزلۈك يار ، كاج يار .
شوخى سىتەمكار (شوخ ستمكار) ، پ . باغرى قاتتىق يار .
شوخى سىيمبەر (شوخ سيمبر) ، پ . ئاق بەدەن مەھبۇب .
شور I (شور) ، پ . شور ؛ تۇزلۇق .
شور II (شور) ، پ . غەۋغا ، ۋارالك ـ چۇرۇك ، چۇقان ، توپىلاك ؛ قىزغىن ، ھاياجانلىق . ◇ **بەلا**～ (بلا～) : بالا كەلتۈرگۈچى . ◇～ **سالماق** (～سالماق) : چۇقان كۆتۈرمەك ، توپىلاك چىقارماق .
شورابە (شورابه) ، پ . كۆز يېشى .
شورە (شوره) ، پ . شور يەر ؛ زەي يەر .
شورە پۇشت (شوره پشت) ، پ . شور باسقان ، شورتاشلىق .
شورەزار (شورەزار) ، پ . شورلۇق جاي ، سازلىق يەر .
شور ئەنگىز (شور انكيز) ، پ . غەۋغا سالغۇچى ، توپىلاك كۆتۈرگۈچى .

شەھدۇشەكەر (شهد شكر) ، پ . بال - شېكەر .
شەھدى ئەيش (شهد عيش) ، ئ . ياشاش لەززىتى ، تۇرمۇش لەززىتى .
شەھر I (شهر) ، پ . شەھەر ؛ مەملىكەت .
شەھر I (شهر) ، ئ . ئاي ؛ ئوتتۇز كۈن . ◇~ى رەمەزان (~رمضان) : رامزان ئېيى .
شەھراھ (شهراه) ، پ . ق . شاھراھ .
شەھرەڭ (شهرگ) ، پ . بويۇن تومۇرى ، غول تومۇر .
شەھر بەند (شهربند) ، پ . تۈتقۇن ؛ ◇تۈپراق ئەرا~ئەتمەك (توپراق ارا~ايتماك) : تۈپراققا تۈتقۇن قىلماق ، تۈپراق ئارىسىدا قالدۇرماق ، يەر ئاستىغا كۆممەك .
شەھريار (شهريار) ، پ . بۈيۈك پادىشاھ .
شەھرىستان (شهرستان) ، پ . كاتتا شەھەر ، شەھەر ئىچى ، شەھەر قورغىنى .
شەھسەۋار (شهسوار) ، پ . ئات مىنىشكە ئۇستا ، چەۋەندداز ، ئاتقا ياراشقان .
شەھسەۋارى چەرخ (شهسوار چرخ) ، ئ - پ . ك . مىررىخ (مارس) سەييارىسى .
شەھسەۋارى فەلەك (شهسوارفلك) ، ئ - پ . ك . مىررىخ (مارس) سەييارىسى .
شەھسۇۋار (شهسوار) ق . شەھسەۋار .
شەھكار (شهكار) ، پ . بىئەدەپ ، قىلىقسىز .
شەھكارلىق (شهكارليق) بىئەدەپلىك ، قىلىقسىزلىق ، مىكىر ، ھىيلە .
شەھناز (شهناز) بىر كۈينىڭ ئىسمى . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : شەھناز كۈينى ئېيتماق ، شەھناز كۈيىگە چالماق .
شەھنە (شحنه) ، ئ . قورۇقچى ، ساقچى ، پاسۇان (كۈندىلىك) .
شەھنەتۈن نەجەف (شحنة النجف) ، ئ . مەملىكەت پاسۇانى ، نەجەف شەھرىنىڭ جەھەكچىسى .
شەھنىشىن (شەنشين) ، پ . ق . شاھنىشىن .
شەھۋار (شهوار) ق . شاھۋار .
شەۋاھىد (شواهد) ، ئ . شاھىد (شاهد)نىڭ كۆپلۈكى : گۇۋاھلار ، ھۆججەتلەر ، پەرىشتىلەر .
شەۋق (شوق) ، ئ . قاتتىق ئارزۇ ، ئىشتىياق ، ئۆتكۈر ھەۋەس ، تەقەززالىق ، ئۇرتىنىش .
شەۋقناك (شوقناک) ، ئ - پ . زوقلۇق ، تەشنا ، خۇشال ھالدىكى .
شەۋكەت (شوكت) ، ئ . ھەيۋەت ، ئۇلۇغۋارلىق ، شەرەپ - شان ، كۈركەملىك ، قۇدرەت سەلتەنەت .
شەۋكەتپەناھ (شوكتپناه) ، ئ - پ . شەۋكەت تايانچىسى .
شەۋۋال (شوال) ، ئ . ھىجرىيە كالېندارى بويىچە ئونىنچى ئاي .
شەيئ (شيء) ، ئ . نەرسە ، شەيئى ؛ ئىش .
شەيتان (شياطين) ، ئ . شەيتان (شيطان)نىڭ كۆپلۈكى : شەيتانلار .

~ ايتماك) : ئىچمەك .

شۇرتە (شرطە) ، ئە . بەلگە ؛ يۇرۇشكە مۇڭاپىق شامال ، ئوڭ شامال .

شۇرۇق (شروع) ، ئە . كىرىشىش ، باشلاش ؛ باشلانما ، ئىلىتىدا . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : كىرىشمەك ، باشلىماق .

شۇروت (شروط) ، ئە . شەرت (شرط) دىنى كۆپلۈكى : شەرتلەر .

شۇرۇر (شرور) ، ئە . شەرر (شر) دىنى كۆپلۈكى : ناچارلىقلار ، يامانلىقلار ، ئەسكىلىكلەر ، ياۋۇزلۇقلار ، قەبىھلىكلەر ، گۇناھلار ، جىنايەتلەر .

شۇرۇھ (شروح) ، ئە . شەرھ (شرح) دىنى كۆپلۈكى : شەرھلەر ، ئىزاھلار .

شۇرىش (شورش) ، پ . قوزغىلاڭ ، توپىلاڭ ؛ ھاياجان ، تىنچسىزلىق ؛ چايقىلىش .

شۇست (شست) ، پ . يۇيۇش .

شۇستمان (شستمان) ، پ . سۇڭاش ؛ قاپلاش . ◇~ **قىلماق** (~ قىلماق) : سۇڭماق ، سۇركىمەك ؛ قاپلىماق .

شۇستۇشۇ (شست وشو) ، پ . يۇيۇنۇش ، يۇيۇپ تازىلاش . ◇~ **بەرمەك** (~ بېرماك) : يۇيۇپ تازىلىماق .

شۇشە (شوشە) ، پ . چوكا ، زىخچا ، مۇز چوكىسى ؛ قۇتا . ◇~ **مۇز** (~ موز) : چوكا مۇز .

◇~ **ئالتۇن** (~ آلتون) : زىغ ئالتۇن ، چوكا ئالتۇن .

شۇغل (شغل) ، ئە . كىرىشىش ، شۇغۇللىنىش ؛ ئىش . ◇~ **غا سالماق** (~ غە سالماق) : مەشغۇل قىلماق ، ئىشقا سالماق .

شۇققە (شقە) ، ئە . بايراقنىڭ بېشىغا باغلىنىدىغان پارچە لاتا ، قەغەز پارچىسى .

شۇققەئى شىنگەرف (شقە شنگرف) ، ئە ـ پ . قىزىل پارچە ؛ ك . شېخىدىن ئۇزۇلمىگەن قىزىل گۈل .

شۇققەئى لەئىل (شقە لعل) ، ئە . ياقۇت پارچىسى ؛ ك . يارنىڭ لېۋى .

شۇكۇفە (شكوفە) ، پ . گۈل ، چېچەك ، غۇنچە ؛ پورەك .

شۇكۇفت (شكوفت) ، پ . ئېچىلغان ؛ ◇ **ناشۇكۇفت** (ناشكوفت) : ئېچىلمىغان .

شۇكۇفتە (شكوفتە) ، پ . ق . شۇكۇفت .

شۇكۇھ (شكوە) ، پ . شەۋكەت ، ھەيۋەت ، سۆلەت ؛ كۆركەملىك ، ئۇلۇغۋارلىق .

شۇكۇھلىق (شكوەلىق) سۆلەتلىك ، ھەيۋەتلىك .

شۇمار (شمار) ، پ . ساناق ، ھېساب ، ھېسابلاش ، ساناش ؛ ◇ **بى~** (بى~) : ھېسابسىز .

◇~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **قىلماق** (~ قىلماق) : ساندىماق ، ھېسابلىماق .

◇~ **بولماق** (~ بولماق) : سانالماق ، ھېسابلىماق .

شۇمارە (شمارە) ، پ . ق . شۇمار .

شۇمۇل (شمول) ، ئە . ئورۇۋېلىش ، ئۆز ئىچىگە ئېلىش ، ئورنىشىش ، جايلىشىش .

◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : ئورنۇالماق ؛ ئورناشماق ، جايلاشماق .

شور بەخت (شوربەخت) ، پ . بەختسىز ، ئەس ياسقان .
شورىدە (شوربدە) ، پ . پەرىشان ، گاڭگىرىغان . ◇～سەرلىق (～سرلىق) : پەرىشان ھال ، باش قېتىش .
شوي (شوى) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «يۇيغۇچى» مەنىسىدە كېلىدۇ . م : ◇چەرخ～ (چرخ～) : ئاسمانىنى يۇيغۇچى .
شۇئاڭ (شعاع) ، ئە . شولا ، يورۇقلۇق ، نۇر . ◇خەتتى～ (خط～) : قۇياشتىن تارقالغان شولا سىزىقلىرى .
شۇئەبات (شعبات) ، ئە . شۇئبە (شعبە) نىڭ كۆپلۈكى : بۆلۈملەر ، شۆبىلەر ، تارماقلار مۇزىكىدا ئاساسىي كۈينىڭ تارماقلىرى .
شۇئەراڭ (شعراء) ، ئە . شائىر (شاعر) نىڭ كۆپلۈكى : شائىرلار .
شۇئەراي ئەكابىر (شعراء اكابر) ، ئە . كاتتا شائىرلار ، ئاتاقلىق شائىرلار .
شۇئەرائى شىئىرى سەرىر (شعراء شعرى سرير) ، ئە . ماھارەتلىك شائىرلار ، ئۇستا شائىرلار .
شۇئەرايى شىرىن كەلام (شعراى شيرين كلام) ، ئە ـ پ . شېرىن سۆزلۈك شائىرلار .
شۇئەرايى قۇدسى (شعراى قدسى) ، ئە . مۇقەددەس شائىرلار .
شۇباغ (شوباغ) ق . شۇباق .
شۇباق (شباق) شۇاق ئۆسۈملۈكى .
شۇئبە (شعبە) ، ئە . تارماق ، پۇتاق ، شاخ ؛ بۆلۈم ، بۆلۈمچە ؛ تارماق كۆي .
شۇئبەدە (شعبدە) ، ئە . ئويۇن ، نەيرەڭ .
شۇئبەدەباز (شعبدەباز) ، ئە ـ پ . ئويۇنچى ، نەيرەڭۋاز ، كۆز باغلىغۇچى .
شۇئبەدەساز (شعبدە ساز) ، ئە ـ پ . ق . شۇئبەدە باز .
شۇتۇر (شتور) ، پ . تۆگە .
شۇتۇرمۇرغ (شترمرغ) ، پ . تۆگە قۇش .
شۇجاڭ (شجاع) ، ئە . شجائەتلىك ، باتۇر .
شۇجائەت (شجاعت) ، ئە . باتۇرلۇق ، جاسارەت ، جۇرئەت .
شۇخ (شوخ) ، پ . كىر ، ئىپلاس ، پاسكىنا ، قاسماق .
شۇخگىن (شوخكين) ، پ . پاسكىنا ، قاسماق ، كىر .
شۇددە (شدە) ، ئە . بۇقۇچ ، باغ (كىيىمنىڭ ئىككى تەرىپىنى بىر ـ بىرىگە باغلايدىغان ھەر خىل رەڭلىك يىپ ياكى يىپەكتىن قىلىنغان باغ) .
شۇدرۇن (شودرون) شەبنەم .
شۇرەكاڭ (شركاء) ، ئە . شەرىك (شريك) نىڭ كۆپلۈكى : شېرىكلەر ، ئورتاقلار ، قوشۇلغانلار . ◇～يەمەك (～يماك) : ئورتاق تاماق ، شېرىك تائام .
شۇرب (شرب) ، ئە . ئىچىملىك ؛ شاراب ئىچىش ، شورپا ئىچىش . ◇～ئەنمەك (

(~توتماق) : خاسیەتلىك دەپ بىلمەك ، ياخشىلىقتىن بىشارەت دەپ بىلمەك .
شىشە (شیشه) ئىشىق بارا ، يامان بارا .
شىئار (شعار) ، ئە . شۇئار ، بەلگە ، ئەسەر ، نامايەندە ؛ ئادەت . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) : ئادەت قىلماق . ◇سەلتەنەت~ (سلطنت~) : پادىشاھ تىشانلىق . ◇فەساھەت~ (فصاحت~) : پاساھەتلىك ، گۈزەل سۆزلۈك ، سۆزگە ئۇستا .
شىباق (شیباق) چۈنچ ؛ شۇاق (ئوت) .
شىبە (شیبه) ئالاھىدە بىر خىل ئوق .
شىبىل (شبل) شىرنىڭ بالىسى ، شىر كۆچۈكى .
شىبھ (شبه) ، ئە . گۇمشاش ، تۇرداش ؛ كۆلەڭگۈ . ◇بە~ (بى~) : تەڭدىشى بولمىغان ، تەڭسىز .
شىتائ (شتاء) ، ئە . قىش ، قىش پەسلى . ◇~ مەۋسىمى (~موسمى) : قىش پەسلى .
شىتاب (شتاب) ، ئە ـ پ . ئالدىراش ، تېزلىشىش ؛ تېزلىك ، سۈرئەت . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئالدىرىماق ؛ ◇~ بەرمەك (~بيرماك) : تېزلەتمەك .
شىتابان (شتابان) ، پ . ئالدىراشلىق كۆرسەتكۈچى ، يۈرگۈزگۈچى ، چاپقۇچى ، ئالدىرىغۇچى .
شىتابەندە (شتابنده) ، پ . ئالدىراپ تېز يۈرگۈچى ، ئىلدام ماڭغۇچى ؛ ئالدىرىغۇچى .
شىتابەندەلىق (شتابندەليق) تېز يۈرۈش ، سۈرئەت كۆرسىتىش .
شىتائى (شتائى) ، ئە . قىشلىق ، قىشتىكى .
شىد (شید) ، پ . يورۇقلۇق ، نۇر ، قۇياش .
شىدام (شیدام) تەپتەكشى .
شىددەت (شدت) ، ئە . قاتتىق سوققا ، ئېغىر زەربە ؛ قاتتىقلىق ، كەسكىنلىك ، ئېغىرلىق ، قىينىچىلىق . ◇~ قىلماق (~قيلماق) : قاتتىق زەربە بەرمەك ؛ قاتتىق تەگمەك ، ئازار بەرمەك ، قىينىماق .
شىر I (شیر) ، پ . سۈت .
شىر I (شیر) ، پ . شىر ، ئارسلان ، كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ، ئون ئىككى بۇرجنىڭ بەشىنچىسى (ئەسەد) .
شىرازە (شیرازه) ، پ . كىتابنىڭ مۇقاۋىنغا يېپىشقان ئىككى ئۈچىدىكى بىزەكلىك تىكىش .
شىراك (شراك) كەش بېغى ، كەشنى ئاياقتا باغلاپ قويىدىغان تاسما .
شىرالغا (شرالغه) دەسلەپ قىلىنغان ئوۋ .
شىرە I (شیره) ، پ . شىرە ، شەربەت ، يېگى تەييار بولغان مەي .
شىرە I (شیره) ، پ . مەي قاچىلىرىنى قويىدىغان تاختا ؛ شىرە ، ئۈستەل .
شىر ئەفكەن (شیرافكن) ، پ . شىرنى باسقۇچى ، شىرنى يىقىتقۇچى ، پالۋان .
شىر پەيكەر (شیر پیكر) ، پ . شىر گەۋدە ، شىردەك ھەيۋەتلىك .

شۇنقار (شنقار) شۇقتار . ◇~بولماق (~بولماق) : ك . ۋاپات بولماق ، ئۆلمەك .
شۇنۇد (شنود) ، پ . ئىشتىش ، ئاڭلاش . ◇گۇفتۇ~ (كفتو~) : گەپ - سۆز ، سۆزلەشىش ، پاراڭلىشىش .
شۇنۇفت (شنفت) ، پ . ئاڭلاش . ◇گۇفتۇ~ (كفتو~) : گەپ - سۆز ، سۆھبەت .
شۇنىد (شنيد) ، پ . ق . شۇنۇد .
شۇھەداۋ (شهداء) ، ئە . شەھىد (شهيد)نىڭ كۆپلۈكى : شېھىتلەر .
شۇھۇد I (شهود) ، ئە . شاھىد (شاهد)نىڭ كۆپلۈكى : شاھىتلار ؛ ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەنلەر .
شۇھۇد II (شهود) ، ئە . كۆزىتىش ، كۆرۈش ؛ شاھىتلىق ، پاكىت ، ئىسپاتلاش ؛ كۆز بىلەن كۆرۈشكە بولىدىغان دەرىجىدە مەۋجۇت ۋە مۇجەسسەم .
شۇھۇر (شهور) ، ئە . شەھەر (شهر)نىڭ كۆپلۈكى : ئايلار .
شۇئۇر (شعور) ، ئە . پەملەش ، چۈشىنىش ، ئىدراك ، سېزىم ؛ ◇سىننى~ (سن~) : ئىدراك يېشى .
شۇئۇرسىز (شعورسيز) تۇيغۇسىز ، ھوشسىز ؛ سەزمەس .
شۇئۇن (شؤون ، شئون) ، ئە . شەئن (شأن)نىڭ كۆپلۈكى : ق . شان .
شۇيۇئ (شيوع) ، ئە . يېيىلىش ، تارقىلىش ، ئومۇملىشىش .
شۇيۇخ (شيوخ) ، ئە . شەيخ (شيخ)نىڭ كۆپلۈكى : شەيخلەر .
شۇيۇخەت (شيوخت) ، ئە . قېرىلىق ، ياشانغانلىق ، شەيخلىق ، ئىشانلىق .
شۇئلە (شعله) ، ئە . يالقۇن ، ئەلەنگە .
شۇئلە ئەنگىز (شعله انكيز) ، ئە - پ . ئەلەنگە قوزغىغۇچى .
شۇئلە فىزا (شعله فزا) ، ئە - پ . يالقۇنلۇق ، ئەلەنگىلىك .
شۇلەگەي ، شۇلەكەي (شولاكاي) شۇلگەي .
شۇلەن ئاش (شولان آش) ق . شىلان .
شۇلەنچى (شولانچى) ق . شىلانچى .
شۇئلەئى رۇخسار (شعله رخسار) ، ئە - پ . يۈز يالقۇنى ؛ قىپقىزىل يۈز .
شۇھرە (شهره) ، ئە . شۆھرەت ؛ ◇~ئى شەھەر (~شهر) : شەھەر شۆھرىتى . ◇~ئى شەھەر ئەتمەك (~شهرايتماك) : شەھەرگە داڭ كەتكۈزۈۋەتمەك .
شۇبھە (شبهه) ، ئە . شەك ، گۇمان .
شۇك (شوک) مۆكۈپ پايلاپ ياتقان ؛ شۇك .
شۇكر (شكر) ، ئە . مىننەتدارلىق ، رەھمەت .
شۇكرانە (شكرانه) ، ئە - پ . شۇكرە ئېيتىش ، مىننەتدارلىق ، سۆيۈنچە .
شۇكۇرچى (شكورچى) پادىشاھنىڭ سايىۋەنچىسى ، پادىشاھقا سايىۋەن تۇتقۇچى .
شۇگۇن (شكون ، شوكون) ، پ . ياخشىلىقىتىن بىشارەت ، خاسىيەتلىك . ◇~تۇنماق

شەق (شق) ، ق . شقق .
شەقاۋۇل (شقاول) ق . شەقاۋۇل .
شەقدار (شقدار) ۋاكالىتەن باشقۇرغۇچى ، ۋالىي .
شەقق I (شق) ، ئە . قىسىم ، بۆلەك ؛ ئۈسۈل ، چارە ، يول ؛ ئېھتىماللىق .
شەقق II (شق) ، ئە . جىنس ئايرىمىسى .
شەكار (شكار) ، پ . ئوۋ . ◇~ **قىلماق** (~قيلماق) : ئوۋ ئوۋلىماق ، ئوۋ قىلماق .
شەكار ئەفكەن (شكارافكن) ، پ . ئوۋ قىلغۇچى .
شەكارچى (شكارى) ، پ . ئوۋچى ، ئوۋلىغۇچى ؛ ك . ئوۋ قۇشى . ◇ **سەگى~** (سەك~) : ئوۋ ئىتى .
شەكاف (شكاف) ، پ . يېرىق ، دەز ، چاك ، تۆشۈك . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) ، ~ **ئەتمەك** (~ايتماك) : يارماق ، تەشمەك ؛ ◇~ **بولماق** (~بولماق) : يېرىلماق ، تېشىلمەك .
شەكال (شكال) ، پ . ئات ۋە تۆگىگە ئوخشاش هايۋانلارنىڭ پۇتىغا سالىدىغان چېتىق . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) ، ~ **سالماق** (~سالماق) : چېتىق چاتماق ، چۈشەپ قويماق .
شەكايەت (شكايت) ، ئە . ئەرز ، ئەرز قىلىش ، دەرد تۆكۈش .
شەكەست (شكست) ، پ . مەغلۇبىيەت ، ئوڭۇشسىزلىق ، زىيان ؛ سۇنۇش . ◇~ **بەرمەك** (~بيرماك) : زەربە بەرمەك ، مەغلۇپ قىلماق .
شەكەستە (شكسته) ، پ . مەغلۇپ ، مەجرۇھ ، سۇنۇق ؛ كۆڭلى قاتتىق ئازار يېگەن . ◇~ **بەستە** (~بسته) : كەم ـ كۈتسىز . ◇ **پاى~** (پاى~) : ئايىقى سۇنۇق ، چولاق ، ناتىۋان ، ئاجىز .
شەكەستەخاتىر (شكسته خاطر) ، ئە ـ پ . كۆڭلى سۇنۇق ، كۆڭلى يېرىم .
شەكەستەلىك (شكستەليک) سۇنۇقلۇق ، ۋەيرانلىق ؛ قىينىلىش .
شەكەستە مەقال (شكسته مقال) ، ئە ـ پ . دۈدۈقلاش ، سۆزلىيەلمەسلىك .
شەكەم (شكم) ، پ . قورساق ، قېرىن .
شەكەن (شكن) ، پ . قاتلاقلىق ، پۈكۈكلۈك ، پۈرۈكلۈك ؛ سۇنغان ؛ سۆز بىرىكمىسىدە «سۇندۇرغۇچى» مەنىسىدە كېلىدۇ . م : بۇتۇ~ (بتو~) : بۇت سۇندۇرغۇچى .
شەكەنج (شكنج) ، پ . پۈكۈلۈش ، پۈرۈلۈش ، قاتلىنىش ؛ قىينىق ، ئازاب .
شەكەنجە (شكنجه) ، پ . قىينىق ، ئازاب . ◇~ **كۆرمەك** (~كورماك) : ئازاب تارتماق ، قاماققا چۈشۈپ قىينالماق .
شەكەنجەبىن (شكنجبين) ، پ . ئىسكەنجىۋىل .
شەكىب (شكيب) ، پ . سەۋرە ، چىدام ، تاقەت . ◇ **ئۆزۈ ـ ئۆزىگە ~ بەرمەك** (ئۆزۈ ـ ئۆزىگە~ بيرماك) : ئۆزۈ ـ ئۆزىگە چىدام بەرمەك . ◇ **بى~** (بى~) : سەۋرسىز ، تاقەتسىز ؛ ◇ **نا~** (نا~) : چىدىماس ، سەۋرسىز .

شىرداغ (شيرداغ) ئىسسىقتىن ساقلىنىش ئۈچۈن كىيىلىدىغان سىرتقى كىيىم .
شىر زور (شير زور) ، پ . شىرەك كۈچلۈك .
شىر شىكار (شير شكار) شىر ئوۋلىغۇچى ؛ ك . پالۋان ، باتۇر .
شىرشىكارلىغ (شير شكارليغ) شىر ئوۋلاش .
شىر شۈكۈھ (شير شكوه) ، پ . شىرەك ھەيۋەتلىك .
شىرىك (شرك) ، ئە . كۆپ خۇدالىق ، كۆپ خۇدالىق دىن .
شىركەت (شركت) ، ئە . شېرىكلىك ، ئورتاقلىق ، بىرەر ئىشتا بىرلىشىپ ئىشلەش ، قاتناشش ، ئىشتىراك .
شىرگىر (شيركير) ، پ . شىر ئوۋلىغۇچى ، جاسارەتلىك ، قورقماس .
شىرى ئابى (شير آبى) ، پ . سۇ شىرى ، تىمساھقا ئوخشىشىپ كېتىدىغان بىر خىل يىرتقۇچ سۇ ھايۋىنى .
شىرى زەبان (شير زبان) ، پ . يىرتقۇچ شىر ، قەھرىلىك شىر .
شىرى غاب (شيرغاب) ، پ . ئورمان شىرى .
شىرى غەرىن (شرغرين) ، پ . ئورمان شىرى .
شىرى گەردۇن (شير كردون) ، پ . ئاسمان شىرى (ئەسەد بۈرجى) .
شىرى نەر (شيرنر) ، پ . ئەركەك شىر .
شىرىنكار (شيرين كار) ، پ . خۇش مۇئامىلە ، شېرىن سۆزلۈك ، قىزىقچى .
شىرىنكام (شيرين كام) ، پ . خۇشئاق ، ۋاقتى چاغ ، خۇرسەن .
شىرىنكەلام (شيرين كلام) ، پ ـ ئە . شېرىن سۆز ، يېقىملىق گەپ قىلىدىغان .
شىرىن گۇفتار (شيرين كفتار) ، پ . ق . شېرىن كەلام .
شىرىن مەقال (شيرين مقال) ، پ . ق . شېرىن كەلام .
شىش (شيش) زىخ .
شىشە (شيشه) ، ئە ـ پ . شىشە ، ئەينەك قاچا .
شىشە پۈشى (شيشه پوشى) ، پ . غەۋۋاس ، دېڭىزغا چۆكۈپ مەرۋايىت ئالغۇچى .
شىشەگى گەردۇن (ششه كردون) ، ئە ـ پ . ك . ئاسمان .
شىشە ھەلەبي (شيشه حلبى) ، ئە ـ پ . ھەلەپ شەھرىنىڭ شىشىسى ؛ سۈپەتلىك سېرىق شىشە .
شىشلەمەك (شيشلاماك) زىخلىماق ، زىخقا ئوتكۈزمەك ، سانجىماق .
شىغاۋۇل (شغاول) مۇراسىم بېگى .
شىفتە (شيفته) ، پ . مۇپتىلا بولغان ، مەپتۇن بولغان ، بېرىلگەن ، ئاشىق . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : مەپتۇن قىلماق ، ئۆزىگە تارتماق ، گىرىپتار قىلماق . ◇ ~ ئەھۋال (~ احوال) ، ~ ھال (~ حال) : ئەسەبىيلىك ، پەرىشان ھال ، بىقارار .

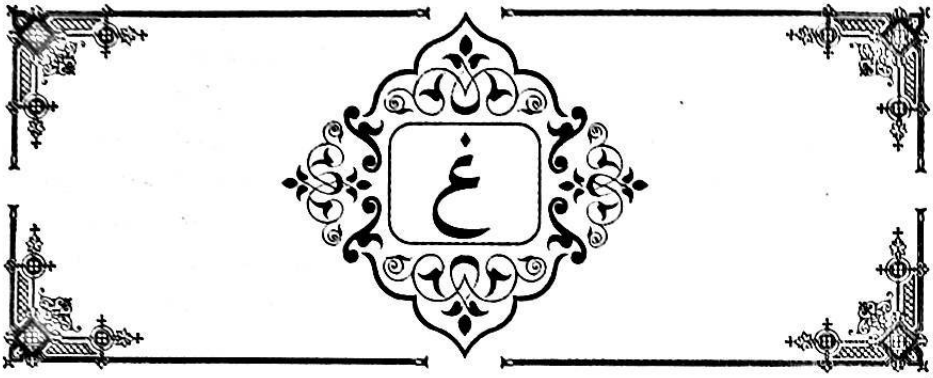

غابات (غابات‌ة) ، ئ . «غابة»نىڭ كۆپلۈكى . ق . غاب

غاب (غاب) ، ئ . ئورمانزارلىق ؛ ◇ شىرى~ (شير~) : ئورمان شىرى .

غاجىر (غاجير) بۇركۈتكە ئوخشاپ كېتىدىغان بىر خىل يىرتقۇچ قۇش .

غارەت (غارت) ، ئ . ھۇجۇم ، بۇلاش ، بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلىش ، بەربات قىلىش ، ئولجا ، غەنىيمەت . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : بۇلىماق ، تالىماق ؛ بەربات قىلماق . ◇ ئەقلۇ-ھۇش~ ئەتمەك (عقل وهش~ ايتماك) : ئەقىل ـ ھوشتىن كەتكۈزمەك ، ئەقىل ـ ھوشنى ئالماق .

غارات (غارات) ، ئ . غارەت (غارت)نىڭ كۆپلۈكى : ھۇجۇملار ؛ بۇلاڭ ـ تالاڭلار ؛ ئولجىلار ، غەنىيمەت ئالغان نەرسىلەر .

غارەتچى (غارتكر) ، ئ ـ پ . بۇلاڭچى ، تالان ـ تاراج قىلغۇچى ؛ ھۇجۇم قىلغۇچى .

غارنىشىن (غار نشين) ، ئ ـ پ . غاردا ياشىغۇچى .

غارىب (غارب) ، ئ . كۈن پېتىش ، ئولتۇرۇش ، سۇنۇش ، چۈكۈش . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : پاتۇرماق ، سۇندۇرماق ، چۆكتۈرمەك . ◇~ بولماق (~ بولماق) : پاتماق ، ئولتۇرماق ، چۆكمەك .

غارىق (غارق) ، ئ . سۇغا چۆكۈپ كەتكۈچى ، سۇغا چۆكۈپ ئۆلگۈچى ، چۆكۈپ كەتكەن ، پېتىپ قالغان ، غەرق بولغان .

غازە (غازه) ، ئ ـ پ . ئەتلىك ، پەرداز .

غازىي (غازى) ، ئ . غازات قىلغۇچى ، دىن يولىدا جەڭ قىلغۇچى ، جەڭدە غەلىبە قىلغۇچى ، غالىب .

غاسىل (غاسل) ، ئ . يۇغۇچى ، مۇردا يۇغۇچى .

غاشىيە (غاشيه) ، ئ . بىزەكلىك ئات يوپۇقى ، ئىگەر كۆرپىسى .

غافىر (غافر) ، ئ . گۇناھلارنى كەچۈرۈم قىلغۇچى ، كەچۈرگۈچى ، مەغپىرەت قىلغۇچى .

شىكىبا (شكيبا) ، پ . سەۋرلىك ، چىداملىق ، تاقەتلىك .
شىكىبالىغ (شكيبالىغ) سەۋرچانلىق ، تاقەتچانلىق .
شىكىل (شكيل) ، پ . يىپ ؛ ئارغامچا ، ئارقان ؛ چىتىق . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : باغلىماق ، بەنت قىلماق .
شىكەرف (شكرف) ، پ . ئاجايىپ ، كەم تېپىلىدىغان ؛ ئۇلۇغ ، كاتتا ، كۆچلۈك ، گۈزەل ، چىرايلىق .
شىلان (شيلان) ئاۋامغا تارتىلىدىغان ئاش ؛ پادىشاھ زىياپىتى .
شىلانچى (شيلانچى) پادىشاھ داستىخانچىسى .
شىمالەن (شمالاً) ، ئە . شىمال تەرەپتىن .
شىمالماق (شيمالماق) شىمايلىماق . ◇ ئىلىك~ (ايليك~) : يەلك شىمايلىماق ، بىرىر ئىشقا ئەستايىدىل كىرىشمەك .
شىمە (شيمه) ، پ . خۇلق ، خاراكتېر ، تەبىئەت ، ئادەت . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : ئادەت قىلماق .
شىن (شن) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ش» ھەرپىنىڭ نامى . «ئى» تاۋۇشى ئۈزۈن سوزۇق ئوقۇلىدۇ .
شىنا (شنا) ، پ . سۇ ئۈزۈش .
شىناخت (شناخت) ، پ . تونۇشلۇق ، بىلىشلىك ، چۈشىنىشلىك .
شىناس (شناس) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «تونۇغۇچى ، بىلگۈچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . م: ◇ رەھ~ (رەھ~) : يول بىلگۈچى . ◇ ۋەقت~ (وقت~) : ۋاقىتنى بىلگۈچى .
شىناسا (شناسا) ، پ . تونۇش ، بىلىش .
شىناسالىغ (شناسالىغ) تونۇشلۇق ، بىلىشلىك ؛ دوستلۇق ، ئۇلپەتلىك .
شىناۋەر (شناور) ، پ . ئۈزگۈچى ، سۇ ئۈزگۈچى . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : سۇ ئۈزمەك .
شىناۋەرلىغ (شناورليغ) سۇ ئۈزۈش .
شىھاب (شهاب) ، ئە . ئوت ، گۈلخان يالقۇنى ، ئوت پارچىسى ؛ ھاۋادا چاقناپ ئۆتىدىغان نۇر ؛ ئاقار يۇلتۇز ، يۇلتۇز ◇~ ۋەددىن (~ الدين) : دىننىڭ يۇلتۇزى .
شىھاب ئاسا (شهاب آسا) ، ئە ـ پ . ئوتتەك چاقنىغۇچى .
شىۋە I (شيوه) ، پ . ئادەت ، يۈسۈن ، ئۇسلۇب ، تەرز . ◇ مۇھەندىس~ (مهندس~) : بىناكارلارچە ، بىناكارلاردەك .
شىۋە I (شيوه) ، پ . ناز ، كەرەشمە .
شىۋەن (شيون) ، پ . ناله ، زار ، پىغان ، مۇڭ . ◇~ كۆرگۈزمەك (~ كورکوزماك) ، ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ناله قىلماق ، زارلىماق ، قايغۇرۇپ يىغلىماق .
شىيار (شيار) ، پ . شۇدىگەر ؛ يېر ھەيدەش . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : شۇدىگەر قىلماق ، يەرنى ھەيدەپ ئېكىشكە تەييارلىماق ؛ كۆكۈم ـ تالقان قىلماق ، ئوقتەي ـ توقتەي قىلماق .

غەدرەكسىز (غدركيش) ، ئە - پ . ئالدامچى ، خيانەتچى ، ۋاپاسىز .
غەدىر (غدير) ، ئە . كۆل ، توختام سۇ .
غەرابەت I (غرابت) ، ئە . غەلىتىلىك ، غارايىبلىق ، ئاجايىپلىق ، قىزىقلىق ، نادىرلىق ، ئۆزگىچىلىك .
غەرابەت I (غرابت) ، ئە . غېرىبلىق ، مۇساپىرلىق ، ئۆز يۇرتىنى تاشلاپ چىقىپ كېتىش .
غەرابىل (غرابيل) ، ئە - پ . غەربال ، غىربال (غربال)نىڭ كۆپلۈكى : غەلۋىرلەر ، ئۆتكەملەر .
غەرامەت (غرامت) ، ئە . جەرىمانە ، تۆلەم ؛ پۈشايمان نادامەت ؛ ئازاب ، قىينىق ؛ زىيان ، زەرەر . ◇~ يەتمەك (~ يېتمەك) : ئازاب يەتمەك ، قىينىچىلىق كەلمەك .
غەرائىب (غرائب) ق . غەرايىب .
غەرائىز (غرائز) ، ئە . غەرىزە (غريزە)نىڭ كۆپلۈكى : تەبىئەتلەر ، خاراكتېرلار ؛ سەزىملار ، تۇيغۇلار .
غەرايىب (غرايب) ، ئە . غەرىب (غريب)نىڭ كۆپلۈكى : ئاجايىپ نەرسىلەر ، كەم تېپىلىدىغان نەرسىلەر .
غەرايىبۇسسىغەر (غرايب الصغر) ، ئە . بالىلىقتىكى ئاجايىپ ئىشلار ، بالىلىق غارايىبلىرى (نەۋائىينىڭ تۆت دىۋاندىن بىرىنىڭ نامى) .
غەرەز (غرض) ، ئە . مەقسەت ، نىيەت ، قەست ؛ يامان نىيەت ؛ دۈشمەنلىك ، سۈيىقەست .
غەرەز ئالۇد (غرض آلود) ، ئە - پ . يامان غەرەزلىك ، كۆڭلىگە يامان نىيەت پۈككەن .
غەرەزۇ مەرەز (غرض و مرض) ، ئە . خۇسۇسىي مۇددىئا ، شەخسىي غەرەز .
غەرەق (غرق) ، ئە . سۇغا چۆكۈپ كېتىش .
غەرەۋ (غرو) ق . غەرۇ .
غەرباش (غرباش) بۇزچىنىلىك تاغىقى ، باپكار تاغىقى .
غەربال (غربال) ، پ : غەلۋىر ، ئۆتكەمە .
غەربەن (غربا') ، ئە . غەرب تەرەپتىن .
غەربىچى (غربيجى) كەمەر .
غەررائ (غراء) ، ئە . يارقىن ، گۈزەل ، پارلاق ، مۇنەۋۋەر ، جۇشقۇن . ◇~ نەزم (~ نظم) : جۇشقۇن شېئىر . ◇~ قەسىدە (~ قصيده) : گۈزەل قەسىدە .
غەررە (غره) ، ئە . مەغرۇرلىنىش ، كىبىرلىنىش ، ئۆزىنى ئۆزى ئالداش . ◇~ ئى ھۆسن (~ حسن) : ھۆسنىدىن مەغرۇرلىنىش .
غەرقاب (غرقاب) ، ئە - پ . غەرق بولغان ، سۇغا چۆكۈپ كەتكەن ؛ گىرداب ، قاينام .
غەرقە (غرقه) ، ئە . چۆمگەن ، پېتىپ كەتكەن ؛ سۇغا چۆكۈپ كەتكەن .
غەرۇ (غرو) ، پ . قومۇش قەلەم ، قومۇش .
غەرىب I (غريب) ، ئە . ئۆز يۇرتىنى تاشلاپ چىققان ، باشقا جايدىن كەلگەن ، ياقا يۇرتلۇق ، مۇساپىر ، غېرىب .
غەرىب I (غريب) ، ئە . ئاجايىپ ، قىزىق ، كەم ئۇچرايدىغان . ◇~ مەئانىلىق (~ معانى لىق) : ئاجايىپ مەنىلىك . ◇~ ئاسار (~ آثار) : ئاجايىپ نىشانلار . ◇~ ئومۇر

غافىرۇن (غافرون) ، ئە . غافىر (غافر)نىڭ كۆپلۈكى : كەچۈرگۈچىلەر ، مەغپىرەت قىلغۇچىلار ، گۇناھىتىن ئۆتكۈچىلەر .

غافىل (غافل) ، ئە . غەپلەتتە قالغان ، بىلمەي قالغان ، بىخەۋەر . ◇~ **بولماق** (~ بولماق) : غەپلەتتە قالماق . ◇~ **قالماق** (~ قالماق) : بىخەۋەر قالماق ، بىلمەي قالماق .

غافىلىي (غافلى) ، ئە ـ پ . غاپىللىق ، دەققەتسىزلىك ، سەل قارائى .

غالىب (غالب) ، ئە . غەلىبە قىلغۇچى ، زەپەر قۇچقۇچى .

غالىبا (غالبا) ق . غالىبەن .

غالىبەن (غالبا') ، ئە . ئاساسەن ؛ كۆپىنچە ، دائىم ، ھامان ، ئادەتتە ، ھەر ھالدا ، ئېھتىمال .

غالىبۇن (غالبون) ، ئە . غالىب (غالب)نىڭ كۆپلۈكى : غالىبلار .

غالىبىن (غالبين) ، ئە . ق . غالىبۇن .

غالىيە I (غالیه) ، پ . قاش ۋە چاچقا سۇرۇش ئۈچۈن ئىپار ۋە ئەنبەردىن ياسالغان خۇشبۇي قارا ماددا ؛ ك . قارا .

غالىيە I (غالیه) ، ئە . قىممەت ، باھاسى يۇقىرى ، قىممەتلىك ، ئەزىز ، بىباھا .

غالىيەساز (غالیەساز) ، پ . غالىيە (خۇشپۇراق) چاچقۇچى . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ ايلامك) : غالىيەدەك خۇشبۇي قىلماق ؛ خۇشپۇراق چاچماق .

غامىز (غامض) ، ئە . خۇنۇك ، تۇتۇق ، چۈشىنىكسىز ؛ مۇرەككەپ ، قىيىن ، ھەل قىلغىلى بولمايدىغان . ◇~ **مەسئەلە** (~ مسئله) : چۈشىنىكسىز مەسىلە ، قىيىن گەپ .

غائىب (غائب) ، ئە . ق . غايىب .

غائىبانە (غائبانه) ، ئە ـ پ . ق . غايىبانە .

غايەت (غايت) ، ئە . چەك ، چېگرا ، ئاخىرقى نۇقتا ، ئاخىر ؛ ھەر . ◇ **ھەددۇ~** (حدو~) : چەك ـ چېگرا ، ◇~ **ى ئامال** (~ آمال) : ئەڭ چوڭ ئارزۇ .

غايىب (غايب) ، ئە . نەق مەيداندا بولمىغان ، كۆزگىلى بولمايدىغان ، غايىب .

غايىبانە (غايبانه) ق . غائىبانە . كۆرۈنمەي تۇرۇپ ، سىرتتىن ، غايىبانە .

غەباۋەت (غباوت) ، ئە . ئەقىلسىزلىق ، كالتە پەملىك ، تەنتەكلىك ، نادانلىق .

غەبەرە (غبره) ، ئە . چاڭ ـ توزان ، توپا توزۇندىسى .

غەبرائ (غبراء) ، ئە . يەر ، يەر يۈزى ، توپا رەڭ . ◇ **فەرشى~** (فرش~) : تۆۋەن سېلىنچا ؛ يەر يۈزى .

غەبغەب (غبغب) ، ئە . ئىككەك ، ئىككەك ئاستى گۆشى . ◇ **تەۋقى~** (طوق~) : ئىككەك ھالقىسى ، ئىككەك ئايلانمىسى ، ئىككەك ئالمىسى .

غەدر (غدر) ، ئە . خىيانەت ، ۋاپاسىزلىق ، ئاسىيلىق ، لەۋزىدە تۇرماسلىق ؛ ك . زالىملىق ، رەھىمسىزلىك . ◇ **ئەھلى~** (اهل~) : ئايىنپ كەتكەنلەر ، گېپىدە تۇرمايدىغانلار ؛ زالىملار .

غەددار (غدار) ، ئە . ئالدامچى ، سانقۇن ، خائىن ؛ ك . زالىم ، رەھىمسىز .

غەددارانە (غدارانه) ، ئە ـ پ . خائىنلارچە ؛ ئالدامچىلىق بىلەن .

غەل (غل) ، ئە . دۇشمەنلىك ، ئاداۋەت ، رەشك . ◇ بىغەلۇغەش (بى غل وغش) : ساپ ، سەمىمىي ، كىرسىز .

غەلەبات (غلبات) ، ئە ـ پ . غەلىبە ، ئۈستۈنلۈك ، ئۈتۈپ چىقىش .

غەلەبە I (غلبە) ، ئە . زەپەر ، غەلىبە ، يېڭىش .

غەلەبە II (غلبە) ، ئە . كۆپ ، نۇرغۇن ، كۆپلىگەن ، بىرمۇنچە . ◇ ~ ئەلچىلەر باردىلەر ۋە كەلدىلەر (~ ايلچىلار باردىلار و كېلدىلار) : كۆپلىگەن ئەلچىلەر باردى ۋە كەلدى .

غەلەت (غلط) ، ئە . خاتا ، يېڭىلىش ، سەۋەنلىك ؛ ئىلىشتۇرۇش ؛ غەلىتە ، يوچۇن ، ئۆڭگە . ◇ ~ غە سالماق (~ غە سالماق) : يېڭىلىشتۇرمەك ، ئىلىشتۇرماق .

غەلەيان (غليان) ، پ . قاينىش ؛ پورۇقلاپ قاينىش ؛ ژاراڭ ـ چۇرۇڭ ، غەۋغا ، هاياجان ، كۆتىرىلىش .

غەلتان I (غلطان) ، پ . يۇمىلايدىغان ، دومىلايدىغان ؛ يۇمىلاق كۆمۈلەك .

غەللات (غلات) ، ئە . غەللە (غلە) نىڭ كۆپلۈكى : ئاشلىقلار ، تېرىلغۇلار ؛ كىرىملەر ، مەھسۇلاتلار ، نەتىجىلەر .

غەللە (غلە) ، ئە . ئاشلىق ، زىرائەت ؛ كىرىم ، مەھسۇلات ، نەتىجە .

غەلىز (غليظ) ، ئە . قويۇق ؛ قىبلىن ؛ قوپال ؛ تېتىقسىز .

غەم ئالۇد (غم آلود) ، پ . غەمگە پاتقان ، قايغۇغا چۆمگەن .

غەمەزات (غمزات) ، ئە . غەمزە (غمزە) نىڭ كۆپلۈكى : غەمزىلەر .

غەم ئەندۇز (غم اندوز) ، پ . غەمكىن ، خاپا .

غەم ئەنگىز (غم انگيز) ، پ . غەمگە سالغۇچى ، قايغۇغا سالغۇچى .

غەمپەرۋەرد (غم پرورد) ، پ . غەم ئىچىدە ئۆسكەن .

غەمخار (غم خوار) ، پ . ق . غەمخارە (غم خوارە) .

غەمخارە (غم خوارە) ، پ . غەم يېگۈچى ، غەمكىن ؛ غەمخور ، مېھرىبان ، هېسداشلىق قىلغۇچى .

غەمرى (غمرى) زىيان .

غەمزە (غمزە) ، ئە . ناز ، نازلىق قاراش ، كۆز ئىشارىتى ، قاش ـ كۆز ئوينىتىش .

غەمزەدە (غمزدە) ، پ . غەمكىن ، قايغۇلۇق .

غەمزۇدا (غمزدا) ، پ . غەمنى كەتكۈزگۈچى ، تەسەللى بەرگۈچى ، بەزلىگۈچى .

غەم فەرسۇد (غم فرسود) ، ئە ـ پ . غەمدە ئېزىلگەن ، غەمدە يانچىلغان .

غەمكەش (غمكش) ، پ . غەمگە گىرىپتار بولغان ، ئەلەم چەككەن ، قايغۇغا چۆمگەن .

غەمگۇسار (غمكسار) ، پ . غەمخور ، مېھرىبان ، قايغۇنى كەتكۈزگۈچى ، تەسەللى بەرگۈچى .

غەمگىن (غمكين) ، پ . غەمكىن ، خاپا .

غەمماز (غماز) ، پ . چېقىمچى ؛ سىرنى ئاشكارىلىغۇچى ، تۆھمەتخور .

غەمناك (غمناك) ، پ . غەمكىن ، قايغۇلۇق ، غەم چەككەن .

غەنا (غنا) ، ئە . بايلىق ، دۆلەتمەنلىك ، توققۇزى تەللىك ، هاجەتسىزلىك .

غەنائىم (غنائم) ، ئە . غەنىيمەت (غنيمت) نىڭ كۆپلۈكى : جەڭدە ئولجىغا چۈشكەن نەرسىلەر ، غەنىيمەتلەر ؛ ك . پايدا .

(~امور) : قىزىق ئىشلار ، ئاجايىپ ۋەقەلەر .
غەرىبانە (غريبانه) ، ئە - پ . غەرىبلارچە ، غەرىبلىق بىلەن .
غەرىبخانە (غريب خانه) ، ئە - پ . مۇساپىرخانا ، غەرىبلار ئۆيى ، بېتىمچىلار ماكانى ؛ ك دۇنيا .
غەرىبستان (غريبستان) ، ئە - پ . ق . غەرىبخانه .
غەرىزى (غريزى) ، ئە . تەبئىي ، تۇغما . ◇~ هارارەت (~ حرارت) : تەبئىي هارارەت .
غەرىزە (غريزه) ، ئە . تەبئەت ، خۇلق ، خاراكتېر ، سېزىم ، تۇيغۇ .
غەرىق (غريق) ، ئە . چۆكۈپ كەتكەن ، غەرق بولغان ، چۆمگەن .
غەرىن (غرين) ، ئە - پ . ئورمان ، توقاي . ◇شىرى~ (شير~) : ئورمان شىرى .
غەزا (غزا) ق . غەزات .
غەزات (غزات) ، ئە . دىنىي ئۇرۇش ، دىن يولىدا قىلىنغان جەڭ .
غەزال (غزال) ، ئە . كېيىك ؛ ك . ئاھۇ .
غەزالە (غزاله) ، ئە . چىشى كېيىك .
غەزالى مۇشكىن (غزال مشكن) ، ئە - پ . ئىپار كېيىكى ، ئىپار ھىدلىق كېيىك ، تىبەت كېيىكى .
غەزەبناك (غضبناك) ، ئە - پ . غەزەپلىك ، غەزەپلەنگەن ، قاتتىق غەزەپكە كەلگەن .
غەزەل (غزل) ، ئە . ئىشىق - مۇھەببەت مەزمۇنىدىكى لىرىك شېئىر .
غەزەلىيات (غزليات) ، ئە - پ . غەزەل (غزل) نىڭ كۆپلۈكى : غەزەللەر .
غەزەنفەر (غضنفر) ، ئە . شىر ، ئارسلان .
غەزل (غزل) ، ئە . ئىگىرىش ، ئىگىرىلگەن يىپ .
غەزۇ (غزو) ، ئە . ق . غازات .
غەسسال (غسال) ، ئە . يۇغۇچى ؛ ئۆلۈك يۇغۇچى .
غەسسالە (غساله) ، ئە . ئۆلۈك يۇغۇچى ئايال .
غەسل (غسل) ، ئە . يۇيۇش ، سۇ بىلەن چايقاش .
غەش I (غش) ، پ . ھوشىدىن كېتىش ، خۇدىنى يوقىتىش .
غەشش II (غش) ، ئە . بۇلغىنىش ؛ ئارىلاشما ، ساپ ئەمەس ؛ ئالداش ، ھىيلە ، خىيانەت . ◇بە~ (بى~) : ساپ ، غۇبارسىز ، تىنىق ؛ خالىس . ◇بىغەلۇ~ (بى غل و~) : ساپ ، سەممىي .
غەششىلىق (غش ليق) بۇلغىنىشلىق ، ساپسىزلىق ، ئارىلاشمىلىق .
غەشىيە (غشيه) ، ئە . كۆڭلى كېتىش ، ھوشىنى يوقىتىش ، ھوشسىزلىنىپ يىقىلىش .
غەشىش (غش) ، ئە . ئالدام .
غەففار (غفار) ، ئە . گۇناھلارنى كەچۈرگۈچى ، گۇناھلاردىن ئۆتكۈچى ، مەغپىرەت قىلغۇچى .
غەففارلىغ (غفارليغ) مەغپىرەت قىلغۇچىلىق ، كەچۈرگۈچىلىك .
غەفلەت (غفلت) ، ئە . بىپەرۋالىق ، بىخەستەلىك . ◇~ ئايىن (~ آيين) : غەپلەتتە قالغان ، خەۋەرسىز .
غەفۇر (غفور) ، ئە . كەچۈرۈم قىلغۇچى ، گۇناھىدىن ئۆتكۈچى ، رەھىمدىل .

غەيۋر I (غيور) ، ئە . قىزغىن ، تولۇپ تاشقان قىزغىنلىققا ئىگە ؛ باتۇر ، پالۋان ، پولات ئىرادىلىك ، جەسۇر . ۋىجدانلىق .
غەيۋر II (غيور) ، ئە . قىزغىنىشىلىق ، ھەسەت قىلىشلىق .
غەيۋرانە (غيورانه) ، ئە ـ پ . جەسۇرانە ، باتۇرلارچە .
غوتە (غوطه) ، پ . سۇغا شۇڭغۇش ، سۇغا چۆكۈش . ◇ ~ تاپماق (~ تاپماق) ، ◇ ~ ئۇرماق (~ اورماق) : سۇغا چۆكۈپ چىقماق ، سۇغا شۇڭغۇماق .
غور (غور) قاتتىق ھۇجۇم ۋە بۆلۈك ـ تالاڭغا ئۆچرىغان بىر شەھەر نامى ؛ ◇ غارەتچى ~ سالماق (غارت ~ سالماق) : غورغا قىلىنغان ھۇجۇمدەك ھۇجۇم قىلماق .
غول (غول) سەپ تۈزگەن قوشۇننىڭ مەركىزىي قىسمى ؛ مەركىزىي قىسىم .
غۇبار (غبار) ، ئە . چاڭ ـ توزان ؛ دۈت ، تۇتەك ، غەشلىك . ◇ خاتىرەدە ~ ئاسراماق (خاطرەدە ~ آسراماق) : كۆڭلىدە غەشلىك ساقلىماق .
غۇبار ئەنگىز (غبار انكيز) ، ئە ـ پ . چاڭ قوزغاتقۇچى ، توپا توزۇتقۇچى ؛ توپىلاڭ كۆتۈرگۈچى ، پىتنە تېرىغۇچى .
غۇبر (غبر) ، ئە . غەبرا (غبراء) نىڭ كۆپلۈكى : يەر يۈزلىرى ، يەرلەر .
غۇجفاۋ (غجفاو) ئېشەكنىڭ بوينىغا ئېسىپ قويۇلىدىغان مۇنچاق قاتارلىق ئەرسىلەر .
غۇدەد (غدد) ، ئە . بەز ؛ ئۆسمە ، مەرەز .
غۇرەباڭ (غرباء) ، ئە . غەرىب (غريب) نىڭ كۆپلۈكى : غېرىبلار ، مۇساپىرلار .
غۇرەر (غرر) ، ئە . غۇررە (غره) نىڭ كۆپلۈكى : يېڭى ئايلار ، ئاينىڭ بىرىنچى كۈنلىرى .
غۇربەت (غربت) ، ئە . غېرىبلىق ، مۇساپىرلىق ، ئۆز ۋەتىنىدىن يىراقتا تۇرۇش ؛ سەرگەردانلىق ، سەرسانلىق .
غۇربەتكەش (غربت كش) ، ئە ـ پ . غېرىبلىق تارتقۇچى ، غۇربەتتە قالغان .
غۇرران (غران) ، پ . غەزەپلىك ھۆرگىرىگۈچى ، ۋارقىرىغۇچى ، ھۆۋلىغۇچى ، ۋارقىرىغان ، ھۆركىرىگەن . ◇ شىرى ~ (شير ~) : غەزەپلىك ھۆركىرىگەن شىر .
غۇررە (غره) ، ئە . ھەربىر ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى . يېڭى ئاي .
غۇررەلىك (غرەلىك) كالېندار .
غۇررەندە (غرنده) ، پ . ق . غۇرران .
غۇرفە (غرفه) ، ئە . بالىخانا ، بالىخانا ئايۋانچىسى .
غۇروب (غروب) ، ئە . كۈن ئولتۇرۇش ، زاۋال بولۇش .
غۇرۇنبىش (غرنبش) ، پ . ۋارقىراش ، ھۆركىرەش ، توۋلاش . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : ھۆركىرىمەك ، دەھشەتلىك ئاۋاز چىقارماق .
غۇزات (غزاة) ، ئە . غازىي (غازى) نىڭ كۆپلۈكى : دىن يولىدا جەڭ قىلغۇچىلار ، غازىيلار .
غۇسسە (غصه) ، ئە . غەم ، قايغۇ ، ھەسرەت ، دەرد .
غۇسسە پەرداز (غصه پرداز) ، ئە ـ پ . قايغۇرغۇچى ، غەمخور ، غەمگۇزار ، كۆڭۈل بۆلگۈچى .
غۇسسە سەنج (غصه سنج) ، ئە ـ پ . غەم يېگۈچى ، قايغۇرغۇچى .
غۇسل (غسل) ، ئە . سۇغا چۆمۈلۈش ، يۇيۇنۇش ، پۈتۈن ئەزانى سۇ بىلەن پاكىز يۇيۇش .

غەنايىم (غنايم) ق . غەنائىم .
غەنەم (غنم) ، ئە . قوي پادىسى ، قوي .
غەنج (غنج) ، پ . خۇشال بولۇش ؛ ناز قىلىش . ◇~ۇ دەلال (~و دلال) : ناز ، كەرەشمە .
غەنچى (غنچى) ئىت ئارغامچىسىغا باغلىنىدىغان ياغاچ .
غەنىي (غنى) ، ئە . باي ، بەدۆلەت ؛ ئېھتىياجسىز ، ھېچ نەرسىدىن غېمى يوق ، ھەسسى نەرسىسى تەل .
غەنىم (غنيم) ، ئە ـ پ . دۇشمەن ، قارشى تەرەپ ، رەقىب .
غەنىمەت (غنيمت) ، ئە . ئۇرۇشتا دۇشمەندىن ئېلىنغان ئولجا ، بىرەر سەۋەب بىلەن قولغا كىرگەن ، لېكىن قايتا كىرىش ئېھتىمالىدىن بىراق بولغان نەرسە ياكى پۇرسەت .
غەۋر (غور) ، ئە . بىرەر نەرسىنىڭ تېگى ، تەكتى ، ئاساسى ؛ ك . ھەقىقەت ، ماھىيەت ؛ چوڭقۇر ئويلاش ، مۇھاكىمە قىلىش . ◇~نغە يەتمەك (~يغا ييتماك) : تېگىگە يەتمەك ، ماھىيىتىنى چۈشەنمەك ، ھەقىقەتنى بىلمەك . ◇~تاپماق (~تاپماق) : تەكتىگە يەتمەك ، چوڭقۇر چۈشەنمەك .
غەۋس I (غوث) ، ئە . ياردەم ، مەدەت ، ياردەم قىلىش ، ياردەم قىلغۇچى ، پاناھلىق جاي .
غەۋس II (غوص) ، ئە . سۇ ئاستىغا شۇڭغۇش ، چۆمۈش . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) ، ◇~قىلماق (~قيلماق) : سۇغا شۇڭغىماق ؛ چۆكمەك .
غەۋسۇلئەزەم (غوث الاعظم) ، ئە . بۈيۈك مەدەتكار .
غەۋس لۇججەئى ھىلاج (غوص لجه حلاج) ، ئە ـ پ . ئۆمۈر بۇلىقىنىڭ ئاق تېگىگە يېتىش . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) : ئۆمۈر بۇلىقىنىڭ ئاق تېگىگە يەتمەك .
غەۋۋاس (غواص) ، ئە . سۇ تېگىگە چۈشكۈچى ، سۇ ئاستىغا شۇڭغۇچى .
غەۋۋاسلىق (غواص ليق) سۇ ئاستىغا چۈشۈش ، سۇغا چۆكۈش .
غەيب (غيب) ، ئە . نەق مەيداندا يوقلۇق ، غايىبلىق ، كۆزگە كۆرۈنمەسلىك ، سىر ، يوشۇرۇن لۇق . ◇ئىلمى~ (علم~) : سىرنى بىلىش ، كۆرۈلمىگەن نەرسىلەرنى بىلىش .
غەيبەت I (غيبت) ، ئە ـ پ . بىراۋ يوق پۇرسەتتە ئۇنىڭ يامان گېپىنى قىلىش .
غەيبەت II (غيبت) ق . غەيب .
غەير (غير) ، ئە . ئۆزگە ، باشقا ، بىگانە ، يات . ◇~ى رىزا (~رضا) رازىلىقسىز . ◇~ى مەۋقىئ (~موقع) : مەۋقەسىز ، مەيدانسىز ، ئورۇنسىز . ◇~ى خالىس (~خالص) ؛ ساپ ئەمەس . ◇~بالىغ (~بالغ) : بالاغەتكە يەتمىگەن . ◇~مۇتەناھى (~متناهى) : چەكسىز ، چېكى يوق .
غەيرەت (غيرت) ، ئە . قىزغىنلىق ، ھەسەت ، كۆرەلمەسلىك ؛ تىرىشچانلىق ، بېرىلىش ، قىزغىنلىق ، ئىجتىھات .
غەيرەتكەش (غيرتكش) ، ئە ـ پ . ئىجتىھاتلىق ، تىرىشچان ، غەيرەتلىك .
غەيرەتمەند (غيرتمند) ق . غەيرەتكەش .
غەيرى مۇكەررەر (غير مكرر) ، ئە . باشقا يەردە يوق ، باشقىلاردا يوق .
غەين (غين) ، ئە ـ پ . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «غ» ھەرپىنىڭ نامى .

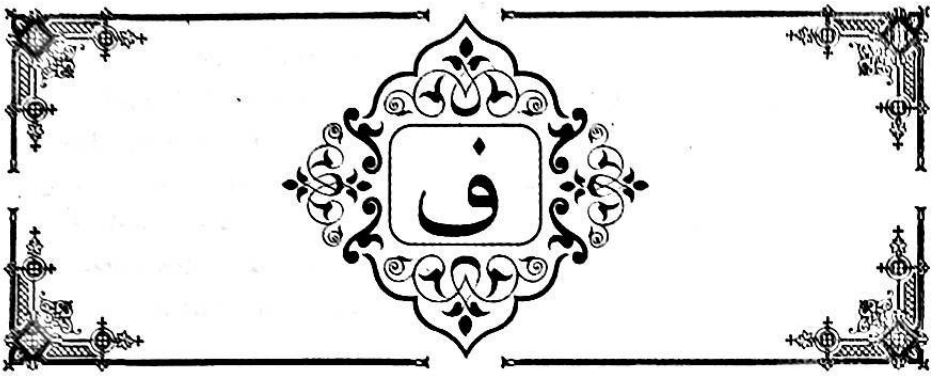

فاتىر (فاتر) ، ئە . ئىلىمان ؛ بوشاڭ ، ئاجىز ، قابىلىيەتسىز ، خام كاللا ، كالۋا ، دۆت ؛ قاشاڭ .

فاتىھ (فاتح) ، ئە . ئاچقۇچى ؛ بەرپا قىلغۇچى ، ۋۇجۇتقا چىقارغۇچى ؛ بويسۇندۇرغۇچى ، قولغا كىرگۈزگۈچى ، غالىب . ◇~ **مەھمەت** (~ محمت) : ئىستانبۇلنى ئازاد قىلغان مەھمەت .

فاتىھە (فاتحە) ، ئە . باشلىنىش ، باشلانما ؛ كىرىش سۆز ، كىرىش ؛ قۇرئاننىڭ باشلانما سۈرىسى ؛ ك . قول كۆتۈرۈپ دۇئا قىلىش . ◇~ **ئوقۇماق** (~ اوقوماق) : پەتە ئوقۇماق .

فاتىھۇن (فاتحون) ، ئە . فاتىھ (فاتح)نىڭ كۆپلۈكى : ئاچقۇچىلار ، بەرپا قىلغۇچىلار ، ۋۇجۇتقا چىقارغۇچىلار ، ئىگىلىگۈچىلەر ، ئىشغال قىلغۇچىلار ، بويسۇندۇرغۇچىلار ، غالىبلار .

فاجىئ (فاجع) ، ئە . يۈرەكنى ئېزىدىغان ، كىشىنى ئازابلايدىغان ، ئازابلىغۇچى ، قايغۇغا سالغۇچى ؛ بەختسىزلىك ، ئاپەت .

فاجىئە (فاجعە) ، ئە . تىراگېدىيە ، بەختسىزلىك ، بالايىئاپەت ، كېلىشمەسلىك .

فاختە (فاختە) ، ئە . پاختەك ؛ كاككۇك .

فاخىرە (فاخرە) ، ئە . گۈزەل ، ھەشەمەتلىك ، نۇر چاقناپ تۇرىدىغان ، پەخىرلىنىشكە ئەرزىيدىغان .

فارۇق (فاروق) ، ئە . ھەق بىلەن ناھەقنى ئايرىيالايدىغان ، پەرق ئېتىش ئىقتىدارى كۈچلۈك ؛ دانا ، چىۋەر ، ئادالەتلىك .

فارسىي (فارسى) ، ئە . پارسلارغا خاس ؛ پارس ؛ پارسچە . ◇~ **سىھرىساز** (~ سحرساز) پارس تىلى بىلەن سېھىر قىلغۇچى .

فارسىيگوي (فارسى كوى) ، ئە ـ پ . پارس تىلىدا سۆزلەشكۈچى ، پارس تىلىدا يازغۇچى .

فارىغ (فارغ) ، ئە . تىنچ ، خاتىرجەم ، بىمالال ؛ قۇتۇلغان ، ئازاد ؛ بوش ، بىكار .

◇~ ئەيلەمەك (ايلاماك) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : سۇغا چۆمۈلمەك ، يۇيۇنماق ، غۇسلى قىلماق .

غۇسلخانە (غسلخانه) ، ئە - پ . يۇيۇنۇش ئۆيى ، مۇنچا .

غۇغا (غوغه) ، ئە . ژارقىراش ، جارقىراش ، سۈرەن .

غۇل I (غل) ، پ . زەنجىر ، تۆمۈر ھالقا ، چەمبىرەك .

غۇل II (غول) ، ئە . دىۋە ، كۆزگە كۆرۈنمىدىغان نەرسە دەپ رىۋايەت قىلىنمىدىغان جىن ، ئالۋاستى ؛ دىۋە ؛ گىگانت ئادەم . ◇~ ى بىيابانى (~ بيابانى) : چۆل دىۋىسى .

غۇلام (غلام) ، ئە . ياش بالا ؛ بالا خىزمەتكار ؛ قۇل .

غۇلغۇل (غلغل) ، پ . شاۋقۇن ، سۇنىڭ شارقىرىشى ؛ ژاراڭ - چۇرۇڭ ، شاۋقۇن - سۈرەن .

غۇلۇل (غلول) كانايدا تۇرۇپ قېلىپ تەستە يۇتۇلغان تاماق .

غۇلۇلە (غلوله) ، پ . يۇمىلاق نەرسە ، شار ؛ ئورالغان ، ئورام .

غۇلۇۋ (غلو) ، ئە . ھەددىدىن ئېشىپ كېتىش ، چېكىدىن ئېشىپ كېتىش ، ھەددىدىن زىيادە ماختاش ، مۇبالىغە ، ئەسەبىيلىك ؛ ھۇجۇم ؛ غەلۋە ، قىيا - چىيا ، توپىلاڭ .

غۇلى بىيابانى (غول بيابانى) ، ئە - پ . چۆل دىۋىسى .

غۇما (غوما) كىچىك خوتۇن ، توقال خوتۇن .

غۇمۇم (غموم) ، ئە . غەملەر ، قايغۇلار ، خاپىلىقلار .

غۇنچەچى (غنچەچى) دېدەك خوتۇن ، غەيرىي رەسمىي خوتۇن .

غۇنۇم (غنوم) ، ئە . غەنەم (غنم) نىڭ كۆپلۈكى : قويلار ، قوي پادىسى .

غۇيۇب (غيوب) ، ئە . غەيب (غيب) نىڭ كۆپلۈكى : غايىبلار ، كۆز ئالدىدا بولمىغان نەرسىلەر ، يوشۇرۇن نەرسىلەر .

غىتاڭ (غطاء) يوپۇق ، يېپىنچا ؛ تۆڭاق ، ياپقۇچ .

غىربال (غربال) ، ئە . غەلۋىر .

غىزاڭ (غذاء) ، ئە . تاماق ، ئوزۇق . .

غىزائى (غذائى) ، ئە . ئوزۇقلۇق .

غىلل (غل) ، ئە . ق . غەل .

غىلافات (غلافات) ، ئە . غىلاق (غلاف) نىڭ كۆپلۈكى : غىلاپلار .

غىلزەت (غلظت) ، ئە . قوپاللىق ، ئەگرى - بۈگرىلىك ، قوپال ، توم ، يوغان ، قويۇق ؛ دۇغلۇق ، سۇزۇك ئەمەس .

غىلاف (غلاف) ، ئە . قاپ ، خالتا ، كونۇبرت ، غىلاپ .

غىلمان (غلمان) ، ئە . «غۇلام (غلام)» سۆزىنىڭ كۆپلۈك شەكلى . ئادەتتە ، «ئوغۇل خىزمەتكار ، جەننەتتىكى خىزمەتكار» دېگەن مەنىدىكى ئۇقۇمنىمۇ قوللىنىلىدۇ .

غىنا (غنا) ق . غەنا .

غىيلان (غيلان) ، ئە . غۇل (غول) نىڭ كۆپلۈكى : دىۋىلەر .

ئوشۇلۇپ كەتكەن ؛ دەۋايىنىڭ پارسچە يازغان شېئىرلىرىدا قوللانغان تەخەللۇسى . ◇～ ئولماق (～اولماق) : يوق بولماق ، ئۆزلۈكىنى يوقاتماق . ◇～ ئەيلەمەك (～ايلاماك) : يوق قىلماق ، يوقاتماق .

فانىيۇەش (فانى وش) ، ئە ـ پ . پانىيلارغا ئوخشاش ، فەنا دەرىجىسىگە ئېرىشكەن سوپىلاردەك .

فانىيىانە (فانيانه) ، ئە ـ پ . پانىيلارچە ، ئۆزلۈكىنى يوقاتقانلارغا ئوخشاش .

فانىيئى مۇتلەق (فانى مطلق) ، ئە ـ پ . ئۆزلۈكىدىن پۈتۈنلەي كەچكەن (تەسەۋۋۇپتا) .

فاھىش (فاحش) ، ئە . يامان ئىشلارنى قىلغۇچى ، ئەدەپسىز ، ئەخلاقسىز ، چېكىدىن ئاشقان ؛ ئوچۇقتىن ئوچۇق كۆرۈنۈپ تۇرغان .

فاھىشە (فاحشه) بۇزۇق ئايال ، نومۇسىنى ساتقۇچى ئايال .

فائىز (فائض) ، ئە . ق . فايىز .

فائىزۇلئەنۋار (فائض الانوار) ، ئە . نۇرلارنىڭ كەلگە يېيىلىشى ، نۇرلارنىڭ چەبرەس چېچىلىشى .

فائىل (فاعل) ، ئە . ئىشلىگۈچى ، بېجىرگۈچى ؛ ھەرىكەت قىلغۇچى .

فايىدە (فايده) ، ئە . پايدا ، مەنپەئەت ، نەپ ؛ مېۋە ، نەتىجە ؛ كىرىم .

فائىدە (فائده) ، ئە . ق . فايىدە .

فائىق (فائق) ، ق . فايىق .

فايىز (فايض) ، ق . كۆپ ، مول ، بەرىكەتلىك ، تولۇپ تاشقان ، كەلگە يېيىلغان ؛ مول ۋە پاراۋان قىلغۇچى .

فايىق (فايق) ، ئە . غالىب ، ئۈستۈن ؛ ئەلا ، نادىر ، مۇنەۋۋەر ؛ ئۇلۇغ ، يۈكسەك .

فەبىھە (فبها) ، ئە . «فەبىھەلمۇراد (فبها المراد)»نىڭ قىسقارتىلمىسى : كۆڭۈلدىكىدەك ، چەندىكىدەك ، مەقسەتكە مۇۋاپىق .

فەتا (فتا ، فتى) ، ئە . يىگىت ، ياش يىگىت ، شىجائەتلىك ؛ ئالىيجاناب .

فەتاده (فتاده) ، پ . ئەفتاده (افتاده)نىڭ قىسقارتىلمىسى : يىقىلىپ چۈشكەن ، چۈشۈپ قالغان ، چۈشكۈنلەشكەن ؛ ئىتائەتمەن ، مۇلايىم ، قابىلىيەتسىز ، ئاجىز .

فەتانەت (فطانت) ، ئە . ئىدراك ، زېھىن ، پەم قىلىش كۈچى ، چۈشىنىش قۇۋۋىتى ، كۆزىتىش ئىقتىدارى .

فەتاۋا (فتاوى) ، ئە . فەتۋا (فتوا ، فتوى)نىڭ كۆپلۈكى : پەتىۋالار .

فەتەرات (فترات) ، ئە . فەترەت (فترت)نىڭ كۆپلۈكى : ق . فەترەت .

فەتەرەت (فترت) ق . فەترەت .

فەتەھنا (فتحنا) ، ئە . بىز ئاچتۇق ، بىز بويسۇندۇردۇق ، بىز ئازاد قىلدۇق ، بىز غالىب كەلدۇق .

◇～بولماق (～بولماق) : قىۋتۇلماق ، خالاس تاپماق ، ئازاد بولماق ، بىكار بولماق .
◇～دىل (～دل) : كۆڭلى خاتىرجەم ، بەخىرامان .
فارىغبال (فارغ بال) ، ئە ـ پ . خاتىرجەم ، كۆڭلى تىنچلانغان ، ئارام تاپقان ، بوشىغان .
فارىغۇلبال (فارغ البال) ، ئە . ق . فارىغبال .
فازىل I (فاضل) ، ئە . تالانتلىق ئادەم ، پەزىلەتلىك كىشى ؛ ئالىم .
فازىل I (فاضل) ، ئە . ئېشىندا ، قالدۇق ؛ كاردىن چىققان نەرسە . ◇～كەلتۈرمەك (～كېلتورماك) : قالدۇق چىقارماق (ھېساپتا) .
فازىلات I (فاضلات) ، پ . قالدۇقلار ، ئېشىندىلار .
فاسىد (فاسد) ، ئە . بۇزۇق ، سېسىق ، بۇزۇلغان ، سېسىغان ، ئېچىغان ، كېرەكسىز ، يارىماس .
فاسىد خەيال (فاسد خيال) ، ئە ـ پ . يامان نىيەت قىلغۇچى ، نىيىتىنى بۇزغۇچى ، بۇزۇق نىيەت .
فاسىق (فاسق) ، ئە . يامان ئىش قىلغۇچى ، يامان يولدا يۈرگۈچى ، ئەسكى ئىشلار بىلەن شۇغۇللانغۇچى ؛ بۇزۇق ، پاھىشۋاز ؛ پاسىق .
فاسىل (فاصل) ، ئە . ئارىلىقىنى ئايرىپ تۇرغۇچى ، پاسىل ، ئارىلىقنى ئاچقۇچى .
◇～بولماق (～بولماق) : ئارىلىقنى ئاچماق ؛ ئايرىلماق .
فاسىلە (فاصله) ، ئە . پاسىل ، ئايرىغۇچى بەلگە ، ئىككى نەرسىنى ئايرىپ تۇرغۇچى .
فاش (فاش) ، پ . ئوچۇق ـ ئاشكارا ، ئېچىپ تاشلانغان ؛ كۆرۈنۈپلا تۇرغان . ◇～قىلماق (～ايتماك) ، ～قىلماق (～قيلماق) : ئاشكارا قىلماق ، ئوتتۇرىغا چىقارماق ، پاش قىلماق . ◇～بولماق (～بولماق) : ئاشكارا بولماق ، پاش بولماق .
فاقە (فاقه) ، ئە . كەمبەغەللىك ، يېقىرلىق ، نامراتلىق ، موھتاجلىق .
فاكىھە (فاكهه) ، ئە . مېۋە .
فال (فال) ، ئە . پال ، رەم ، كەلگۈسىدىن بىشارەت ، تەقدىر ، تەلەي . ◇～تۇتماق (～توتماق) : ئۈمىدۋار بولماق . ◇～ئۇرماق (～اورماق) : پال باقماق . ◇فەرخۇندە～ (فرخنده～) ، فەررۇخ～ (فرخ～) ، خوجەستە～ (خجسته～) : بەختلىك ، تەلەيلىك كېلەچەكى پارلاق ، كۆرۈنۈشى ياخشىلىقتىن دېرەك بېرىدىغان .
فانە (فانه) ، پ . پانا ، قوزۇق ؛ لوك ، ئىشىك تاقايدىغان تاقاق .
فانۇس (فانوس) ، ئە . پانۇس ، چىراغ .
فانۇسى خەيال (فانوس خيال) ، ئە ـ پ . ئىچىگە سۇرەتلەر سىزىلغان پانۇس ؛ ك . ئاسمان خىيالغا بەند بولۇپ ئۆزىنى ئۇنتۇغان ئادەم .
فانى (فانى) ، ئە . يوقالغۇچى ، گۇم بولغۇچى ، ۋاقىتلىق ، ئاخىر يوقىلىدىغان ؛ سوبلىق فەنا مەقامىغا (دەرىجىسىگە) ئېرىشكەن ، ئۆزىنى يوقاتقۇچى ، ئىلاھىي روھ بىلەن تامامەن

ئىزدىمەك . ◇~تاپماق (~تاپماق) : بىرەر ئىشتىن ۋۇتۇلۇپ تىنچلانماق .
فەراغەتسەنج (فراغت سنج) ، ئە ـ پ . تىنچ ، خاتىرجەم ، راھەتتىكى ، ئارام ئالغان .
فەراموش (فراموش) ، پ . ئونتۇلۇش ، ئونتۇلغان . ◇~بولماق (~بولماق) : ئونتۇلماق .
فەراموشخانە (فراموشخانه) ، پ . ئونتۇلۇش ئۆيى ، تۇرمە ، قاماقخانا ؛ ك . گۆر .
فەرامىن (فرامين) ، ئە ـ پ . فەرمان (فرمان)نىڭ كۆپلۈكى : بۇيرۇقلار ، ئەمرلەر ، پەرمانلار .
فەراھەم (فراهم) ، پ . توپلانغان ، يىغىلغان ، جەم بولغان ، تەخ ، دەخ ، تەييار . ◇~قىلماق (~قيلماق) : توپلىماق ، يىغماق .
فەراۋان (فراوان) ، پ . پاراۋان .
فەرائىد (فرائد) ، ئە . فەرىد (فريد) ، فەردە (فريده)نىڭ كۆپلۈكى : بىردىنبىرلەر ، تەڭداشسىزلار ، مىسلىسىزلار ، تەڭدىشى يوق بىباھا گۆھەرلەر .
فەرائىز (فرائض) ق . فەرايىز .
فەرائىنە (فراعنه) ، ئە . فىرئەۋن (فرعون)نىڭ كۆپلۈكى : پىرئونلار ؛ ك . زالىملار ، مۇستەبىتلەر .
فەرايىز (فرايض) ، ئە . فەرىزە (فريضه)نىڭ كۆپلۈكى : مەجبۇرىيەتلەر ، پەرھىزلەر .
فەرەس (فرس) ، ئە . ئات . ◇~سۇرماك (~سورماك) : ئات سالماق ، ئاتلانماق .
فەرەنگ (فرنگ) ، پ . ياۋروپا ؛ ياۋروپالىق ، پەرەڭ .
فەرەنگىستان (فرنگستان) ، پ . ياۋروپا .
فەرت (فرط) ، ئە . ھەددىدىن تاشقىرىلىق ، ھەددىدىن ئېشىش ، ئارتۇقلۇق ، چەكسىزلىك .
فەرتى مۇھەببەت (فرط محبت) ، ئە ـ پ . مۇھەببەتنىڭ چەكسىزلىكى ، سۆيگۈنىڭ ئارتۇقلۇقى .
فەرتۇت (فرتوت) ، پ . قېرىپ ئىشتىن چىقىپ قالغان ، قېرىپ ھالىدىن كەتكەن .
فەرتۇتلۇغ (فرتوت لوغ) قېرىپ ئىشتىن چىقىپ قالغانلىق ، قېرىلىق .
فەرجام (فرجام) ، پ . ئاقىۋەت ، نەتىجە ، خۇلاسە ؛ پايدا ، كېيىنلىك ، ئاخىر .
فەرخۇندە (فرخنده) ، پ . قۇتلۇق ، ساۋاداەتلىك ، بەختلىك ، شاد ، خۇشال ، ساۋاداەتمەن .
◇~ئەختەر (~اختر) : قۇتلۇق يۇلتۇز ، بەخت يۇلتۇزى ، بەختلىك ، تەلەيلىك .
◇~زات (~زات) : بەختلىك كىشى . ◇~مەئاش (~معاش) : تۇرمۇشى شاد ـ خۇرام ، ◇~بەخت (~بخت) : بەختكە ئېرىشكەن ، بەختىيار بولغان .
فەرخۇندەپەي (فرخندەپى) ، پ . ئامىتى كەلگەن ، قەدىمى قۇتلۇق ، ئايىقى ياراشقان .
فەرخۇندە تالىئ (فرخنده طالع) ، ئە ـ پ . تەلىيى ئولۇك كەلگەن ، بەختلىك .
فەرخۇندە خۇ (فرخنده خو) ، پ . خۇش پېئىل ، ئېسىل تەبىئەتلىك .
فەرخۇندە راي (فرخنده راى) ، پ ـ ئە . دانا ، چۈەر ، ئاقىل .

فەتتان (فتان) ، ئە . مەپتۇن قىلغۇچى ، ئۆزىگە تارتقۇچى ، جەزبىلىك ، ئۆزىگە جەلب قىلغۇچى ؛ پىتنە تېرىغۇچى ، غەۋغا قوزغىغۇچى (كۆپىنچە يارىنىڭ كۆزىگە قارىتىلىدۇ) .

فەتتاھ (فتاح) ، ئە . ئاچقۇچى ، يەشكۈچى ، يول ئاچقۇچى ؛ غالىب ، يەڭگۈچى ، ئىشلارنى يۈرۈشتۈرگۈچى ، مۇشكۈللەرنى ئاسان قىلغۇچى .

فەتىرەت (فترت) ، ئە . پادىشاھ ئالمىشىش ئارىلىقىدىكى تەخت بوش قالغان ۋاقىت ؛ ئارىلىق. تىكى ۋاقىت ؛ ھۆكۈمدارنىڭ تەختتىن ئايرىلىپ يەنە تەختكە چىققانغا قەدەر بولغان ئارىلىق. تىكى سەرسانلىق ۋاقتى .

فەتھ (فتح) ، ئە . ئېچىش ؛ باشلاش ، باشلانما ، كىرىش ؛ ئىستېلا ، ئىشغال قىلىش ، قولغا ئېلىش ، بويسۇندۇرۇش ؛ غەلىبە ، زەپەر . ◇~ بولماق (~ بولماق) ، ~ ئولماق (~ اولماق) : ئىشغال قىلىنماق ، قولغا كىرمەك ، ئېچىلماق . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ئىشغال قىلماق ، قولغا كىرگۈزمەك ، ◇~ ۋن قەرىب (~ قريب) : قولغا ئېلىنىشى يېقىن ، يېقىنىدىلا ئىشغال قىلىنىدىغان .

فەتھە (فتحه) ، ئە . ئەرەپ ـ پارس يېزىقىدا قىسقا سوزۇق «ە ، ا» تاۋۇشلىرىنى ئىپادىلەيدە. غان زەبەر (ـــ)نىڭ ئىككىنچى نامى . ◇ عمل (ئەمەل) ؛ ◇ عمل (ئامال) : ئامال .

فەتھنامە (فتحنامه) ، ئە ـ پ . غەلىبە خەۋىرى ، غالىبىيەت جاكارسى .

فەتۋا (فتوا ، فتوه) ، ئە . پەتىۋا (دىنىي قانۇن بويىچە ، بىر ئىشنىڭ توغرا ياكى ناتوغرىلىقى، بىر نەرسىنىڭ ھالال ياكى ھارامىلىقى توغرىسىدا قىلىنغان كېسىم) .

فەتىر (فطير) ، ئە . پېتىر . ◇ قۇرسى~ (قرص~) ؛ پېتىر توقاچ .

فەتىلە (فتيله) ، ئە . پىلىك ، پىلتە .

فەجر (فجر) ، ئە . تاڭ يورۇش چېغى ، تاڭ سەھەر ، تاڭ نۇرى .

فەخر (فخر) ، ئە . شەرەپ ، ئابروي ، غۇرۇر .

فەخرى كىرام (فخركرام) ، ئە . كەرەملىك زاتلار شەرىپى .

فەر (فر) ، پ . پارلاقلىق ، ھەشەمەت ، سۆلەت ، بىزەك ، ئىززەت ، قەدىر ـ قىممەت .

فەرۇ (فرع) ، ئە . شاخ ، شاخچە ، تارماق ، شۇبە .

فەراخ (فراخ) كەڭ ، مول ، خۇشال ، شاد ، جىمجىت ، تىمتاس .

فەراز (فراز) ، پ . يۇقىرى ، ئېگىزلىك ، ئۈست ، تۆپە ؛ ئوچۇق ، ئېچىلىق . ◇~ ئەبلەمەك (~ ايلاماك) : ئاچماق .

فەراسىخ (فراسخ) ، پ . فەرسەخ (فرسخ)نىڭ كۆپلۈكى ؛ پەرسەخلەر .

فەراغ (فراغ) ق . فەراغەت .

فەراغەت (فراغت) ، ئە . تىنچلىق ، خاتىرجەملىك ، ئىستىراھەت ؛ بوش ـ بىكارلىق ، ئازادلىق . ◇ مايەئى~ (مايه~) : تىنچلىق ئاساسى . ◇~ ئىستەمەك (~ ايستاماك) : راھەت

فەرسا (فرسا) ، پ . ق . فەرساي .
فەرساي (فرسای) ، پ . سۆز بىرنەسلىرىدە «هوشىدىن كەتكۈزگۈچى ، هالسىزلاندۇرغۇچى ، يوقاتقۇچى ، بۇزغۇچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ قەدەمسىز (قدمسز) : چارچاتقۇچى ، هارغۇزغۇچى . ◇ چىھرەسىز (چهرەسز) : يۈزگە داغ چۈشۈرگۈچى ، چىرايىنى بۇزغۇچى .
فەرسەخ (فرسخ) ، پ . ق . فەرسەنگ .
فەرسەنگ (فرسنگ) ، پ . مۇساپە ، ئۇزلۇقىم بىرلىكى ، بىرفەرسەنگ 6.24 كىلومېتىرغا باراۋەر .
فەرسەك (فرسنگ) ق . فەرسەنگ .
فەرسۈدە (فرسوده) ، پ . تىتىلغان ، يىرتىلغان ، كونىرىغان ، ئۈپرىغان ، هارغىن ، هالسىزلانغان ، ئېزىلگەن . ◇ ~ هال (~حال) : هېرىپ ~ چارچاپ قالغان .
فەرسۈدەلىغ (فرسودەلیغ) كونىراش ، يىرتىلىش ، ئۈپراش ، هارغىنلىق ، چارچاش .
فەرش (فرش) ، ئە . سېلىش ، يېيىش ، ياتقۇزۇش ، سېلىنغان ، يېيىلغان ، ياتقۇزۇلغان نەرسە ، سېلىنچا .
فەرشى رەهى (فرش رهی) ، پ . يولغا يېيىلغان ، يولغا سېلىنغان ، پاياننداز .
فەرشى غەبرا (فرش غبرا) ، پ . يەر يۈزى .
فەر ـ فەر (فرفر) ، پ . تېز ـ تېز ؛ تەكرار ، قايتا ـ قايتا .
فەرقەد (فرقد) شىمالىي قۇتۇپ تەرىپىدىكى ئىككى يورۇق يۇلتۇزنىڭ بىرى ؛ چوققا (باش-خىڭ) .
فەرقەدان (فرقدان) ، ئە . شىمالىي قۇتۇپ تەرەپتىكى ئىككى يورۇق يۇلتۇز .
فەرما (فرما) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «بۇيرۇغۇچى» مەنىسىدە كېلىدۇ . ◇ كارسز (كارسز) : ئىش بۇيرۇغۇچى ، ئىشقا سالغۇچى .
فەرمان (فرمان) ، پ . بۇيرۇق ، ئەمىر ، پەرمان .
فەرمانبەر (فرمان بر) ، پ . بويسۇنغۇچى ، ئىتائەت قىلغۇچى ، بۇيرۇلغان ئىشنى بېجىرگۈچى ، بۇيرۇق ـ پەرماننى ئىجرا قىلغۇچى .
فەرمانبەردار (فرمان بردار) ، پ . ق . فەرمانبەر .
فەرمانپەزىر (فرمان پزیر) ، پ . پەرماننى ئىجرا قىلغۇچى ، بويسۇنغۇچى .
فەرماندە (فرمانده) ، پ . ھۆكۈمدار ، پەرمان چۈشۈرگۈچى .
فەرمان رەۋا (فرمان روا) ، پ . ھۆكۈمران ، ھۆكۈمدار ؛ باشقۇرغۇچى .
فەرمانلاماق (فرمانلاماق) بۇيرۇماق ، بۇيرۇق قىلماق .
فەرمای (فرمای) ، پ . ق . فەرما .
فەرھەنگ (فرهنگ) ، پ . بىلىم ، ھۈنەر ، ئىلىم ، ئەقىل ، ئەدەپ ؛ لۇغەت ، سۆزلۈك . ◇ ~ ی فارسي به چيني (~ فارسی به چینی) : پارسچە ـ خەنزۇچە لۇغەت .

فەرخۇندە فال (فرخندە فال) ، پ ـ ئە . ق . فەرخۇندە تالىئ .

فەرخۇندە فەرجام (فرخندە فرجام) ، پ . ياخشى ئاقىۋەت ، ئوبدان نەتىجە بېرىدىغان ، گۈللەنگەن ، راۋاج تاپقان .

فەرخۇندەلىق (فرخندەلىق) خۇشاللىق ، شادلىق ، بەختىيارلىق .

فەرد (فرد) ، ئە . يەككە ، يالغۇز ، تاق ؛ ئاجرالغان .

فەردا (فردا) ، پ . ئەتە ، تاڭلا .

فەرداي (فردای) ، پ . ق . فەردا .

فەرراش (فراش) ، ئە . پالاس سالغۇچى ، خىزمەتكار ، چاپارمەن ؛ مازار ، مەدرىسە ، مەسچىت قاتارلىق جايلارنى سۈپۈروپ ، تازىلاپ يۈرگۈچى ؛ قوغدىغۇچى .

فەرراشگەرلىك (فراش كرلىك) قاراۋۇللۇق ، خىزمەتكارلىق .

فەرران (فران) ، پ . راۋان ، تېز . ◇~ ئوقۇماق (~ اوقوماق) : دۇدۇقلىماي راۋان ئوقۇماق .

فەررەست (فرست) بىرەر نەرسە ئېتىلغاندا ياكى ئۇرۇلغاندا چىققان ئاۋاز .

فەررۇخ (فرخ) ، پ . گۈزەل ، چىرايلىق ؛ ئوچۇق چىراي ، يېقىملىق ؛ شاد ، قۇتلۇق ، بەختىيار ؛ تەلەيلىك ، ئامەتلىك ؛ ھەيۋەتلىك . ◇~ بولماق (~ بولماق) : بەختىيار بولماق ، شاد بولماق ، قۇتلۇق بولماق . ◇~ جەمال (~ جمال) : گۈزەل ، چىرايلىق ، كېلىشكەن ، قاملاشقان .

فەررۇخ ئايىن (فرخ آيين) ، پ . ياخشىلىق كەلتۈرگۈچى ، بەختىيار قىلغۇچى .

فەررۇخسىپەر (فرخ سپر) ، پ . گۈزەللىك بېغىشلىغۇچى ، ياخشىلىق ئاتا قىلغۇچى ، شادلىق كەلتۈرگۈچى .

فەررۇخفال (فرخ فال) ، پ . تەلەيلىك ، بەختىيار ، ئىستىقباللىق ، كېلەچىكى پارلاق .

فەررۇخ شەۋكەتلىغ (فرخ وشوكتلىغ) بەختىيار ، سالاپەتلىك ، سۆلەتلىك .

فەررى تاج (فرتاج) ، پ . تاج بېزىكى ، تاج زىننىتى .

فەخز (فخذ) ، ئە . يوتا ، سان ، تىزنىڭ يۇقىرىسى ، يوتا سۆڭىكى .

فەررى شاھى (فرشاھى) ، پ . شاھلىق سۆلىتى .

فەرز I (فرض) ، ئە . قىلمىسا بولمايدىغان ئىش ، مەجبۇرىيەت .

فەرز I (فرض) ، ئە . تەخمىن ، پەرەز ، تەسەۋۋۇر .

فەرزانە (فرزانە) ، پ . ئاقىل ، دانا ، چىۋەر ، دانىشمەن ، ئالىم ، پەيلاسوپ ، دانالىق بىلەن ، ئاقىلانە .

فەرزانە تەبئ (فرزانە طبع) ، پ ـ ئە . دانىشمەن .

فەرزانەلىق (فرزانەلىق) ، ئاقىللىق ، دانالىق .

فەرزىيات (فرضيات) ، ئە ـ پ . پەرەزلەر ، مۇلچەرلەر ، تەسەۋۋۇرلار .

فەزىھەت ئامىز (فضيحت آميز) ، ئە ـ پ . شەرمەندە ، يۈزى چۈشكەن ، ئابرويىنى يوقاتقان .
فەزىھەت ئاۋەر (فضيحت آور) ، ئە ـ پ . ق . فەزىھەت ئامىز .
فەزىھەت ئەنگىز (فضيحت انگيز) ، ئە ـ پ . ئۈيالدۇرىدىغان ، ئۈياتقۇسىنى كەلتۈرىدىغان ، شەرمەندە قىلىدىغان .
فەساد (فساد) ، ئە . بۇزۇلۇش ، چىرىش ، سېسىش ، بۇزۇقلۇق ؛ بۇزۇقچىلىق ، ئەخلاقسىزلىق ؛ چۈشكۈنلۈك ، تەرتىپسىزلىك ، قالايمىقانچىلىق ، توپىلاڭ ، ئىسيان ، ياماناتلىق ، جىنايەت ؛ يىرىنلىك .
فەسانە (فسانه) ، پ . ھېكايە ، داستان ، سەرگۈزەشتە ، ئەپسانە ، چۆچەك ، ئويدۇرما . ◇~ ئەيتماق (~ايتماق) : ھېكايە ئېيتماق ، سەرگۈزەشتىلەرنى سۆزلەپ بەرمەك .
فەسانە پەرداز (فسانه پرداز) ، پ . ھېكايە ئېيتقۇچى ، داستانچى .
فەسانە پەيۋەند (فسانه پيوند) ، پ . ق . فەسانە پەرداز .
فەساھەت (فصاحت) ، ئە . پاساھەت (ئوچۇق ، راۋان ، روشەن ، يېقىملىق ، قائىدىگە مۇۋاپىق بولغان نۇتۇقنىلىق ئاساسىي ئۆلچىمى) ، تىل گۈزەللىكى ، تىل ماھارىتى .
فەسخ (فسخ) ، ئە . بىكار قىلىش ، ئەمەلدىن قالدۇرۇش .
فەسد (فصد) ، ئە . تومۇردىن قان ئېلىش . ◇~ قىلماق (~قيلماق) : تومۇردىن قان ئالماق .
فەسس (فص) ، ئە . ئۈزۈك كۆزىگە ئورنىتىلغان ئېسىل تاش ؛ ك . ئۈزۈك .
فەسل (فصل) ، ئە . بۆلۈم ، باب ، مەۋسۇم ، پەسىل .
فەسلۇلخىتاب (فصل الخطاب) ، ئە . كىتابنىلىق ئاساسىي مەزمۇنى ؛ ناتىقنىلىق ئالقىلىغۇچىلارغا دېمەكچى بولغان ئاساسلىق گېپىنى ؛ تەسەۋۋۇپتا ئائىت بىر كىتابنىلىق نامى .
فەسىل (فصيل) ، ئە . سېپىل ، تام ، پاسىل ، قاشا .
فەسىھ (فصيح) ، ئە . پاساھەتلىك (نۇتۇقنىلىق ئېنىق ، راۋان ، گۈزەل ھەم قائىدىگە ئۈيغۇن بولۇشى) : تىلى پاساھەتلىك ، تىلى گۈزەل ؛ ناتىق . ◇~ گۈفتارلىغ (~كفتارليغ) : تىلىدىكى پاساھەتلىك سۆزلەش .
فەسىھگۈفتار (فصيح كفتار) ، ئە ـ پ . پاساھەتلىك سۆزلەيدىغان ، تىلى پاساھەتلىك ، تىلى گۈزەل .
فەسىھي (فصيحى) ، ئە . پاساھەت ، تىل گۈزەللىكى ، ئىپادە يارقىنلىقى .
فەففەم (فافهم) ، ئە . چۈشەن ، ئاڭلا ؤە پەم قىل ! دىققەت قىل .
فەقاھەت (فقاهت) ، ئە . ئىسلام قانۇنىغا ئائىت بىلىملەر .
فەقەرات (فقرات) ، ئە . فەقەرە (فقره)نىڭ كۆپلۈكى : ئۇمۇرتقا سۆڭەكلىرى ؛ مۇھىم نۇقتىلار ، ئاساسىي مەزمۇنلار ، بابلار ، بۆلەكلەر ، قىسىملار ؛ پارچىلار ، پاراگراف .

فەرۋ (فرو) ، ئە . تېرىدىن تىكىلگەن كىيىم ، جۇۋا .
فەرىب (فريب) ، پ . دام ، مىكىر ، ھىيلە ، ئالدام .
فەرىب ئامىز (فريب آميز) ، پ . ساختا ، نەيرەڭلىك ، ئادەم ئالدايدىغان .
فەرىبكار (فريب كار) ، پ . ئالدامچى ، ھىيلىگەر .
فەرىبگەر (فريب گر) ، پ . ق . فەرىبكار .
فەرىد (فريد) ، ئە . بىرەنبىر ، يېگانە ؛ تەڭداشسىز ، مىسلىسىز .
فەرىدۇل ئەسر (فريد العصر) ، ئە . دەۋرىنىڭ يەكتاسى ، زامانىنىڭ ئەڭ داناسى .
فەرىدى زەمان (فريد) ، ئە - پ . زامانىنىڭ يەكتاسى ، ئۆز دەۋرىنىڭ ئەڭ داناسى .
فەرىسە (فريسه) ، پ . تېۋىپلار «كۆك يۆتەلگە دورا بولىدۇ» دەيدىغان پەيلىرى چىرايلىق بىر خىل ئۆۋ قۇشى ؛ ئۆۋلانغان نەرسە ، ئولجا ، غەنىيمەت ، چاپاننىڭ پەۋزى .
فەرىشتە (فرىشته) ، پ . مەپتۇن ، مەھلىيا بولغان ؛ ئالدانغان .
فەرىق (فريق) ، ئە . توپ ، گۇرۇپپا ، گۇرۇھ .
فەرياد (فرياد) ، پ . ياردەم تىلەپ توۋلاش ، ۋارقىراش ، ناله قىلىش .
فەرياد رەس (فريادرس) ، پ . باشقىلارغا ياردەم قىلغۇچى ، قۇتقۇزغۇچى ، مۇھاپىزەت قىلغۇچى ، پاناھىغا ئالغۇچى .
فەزائ (فضاء) ، ئە . ئوچۇقچىلىق ، ئوچۇق يەر ، مەيدان ، بوشلۇق ، كەڭلىك ؛ ئالەم ، ئاسمان بوشلۇقى .
فەزائىل (فضائل) ق . فەزايىل .
فەزائىھ (فضائح) ق . فەزايىھ .
فەزايىل (فضايل) . ئە . فەزىلەت (فضيلت) نىڭ كۆپلۈكى : پەزىلەتلەر .
فەزايىھ (فضايح) ، ئە . فەزىھەت (فضيحت) نىڭ كۆپلۈكى : رەسۋالىقلار ، شەرمەندىلىكلەر .
فەزەڭ (فزع) ، ئە . قورقۇنچ ، ۋەھىمە ، دەھشەت ؛ قايغۇ ئازابسىدا سەۋرسىزلىنىش ، قايغۇ-دىن تاقىتى تاق بولۇش .
فەزەلات (فضلات) ، ئە . فەزلە (فضله) نىڭ كۆپلۈكى : ئېشىندىلار ، قالدۇقلار ، ئارتۇق نەرسىلەر ، كېرەكسىز نەرسىلەر .
فەزل (فضل) ، ئە . ئارتۇقلۇق ، ئۈستۈنلۈك ؛ يېتىكلىك ، كامىللىق ؛ ئىلىم - پەن ، ھۈنەر - تالانت . ◇ ~ ئەھلى (~اهل) ، ئەھلى~ (اهل~) : بىلىملىك ، ئالىم ، زىيالىي .
فەزلە (فضله) ، ئە . ئېشىندا ؛ قالدۇق ، ئارتۇقچە ، كېرەكسىز .
فەزلىييات (فضليات) ، ئە . پازىللىق ، ئالىملىق ، دانالىق .
فەزىلەت (فضيلت) ، ئە . پەزىلەت ، ئېسىل ئەخلاق ، ئارتۇقچىلىق ، ئالاھىدىلىك .
فەزىھەت (فضيحت) ، ئە . رەسۋالىق ، شەرمەندىلىك ، ئۇيات .
فەزىھەت ئسا (فضيحت آسا) ، ئە - پ . شەرمەندىلەرچە ؛ نومۇسسىز ، رەزىللىك بىلەن .

فەللە (فلە) ، پ . يېڭى تۇغقان هايۋاننىڭ دەسلەپكى سۈتى ، ئوغۇز .

فەم (فم) ، ئە . ئېغىز .

فەمەۋان (فموان) ، ئە . فەم (فم)نىڭ كۆپلۈكى : ئېغىزلار .

فەنا (فنا) ، ئە . يوقىلىش ، تۈگەش ، ئۆلۈش ، يوقلۇق ؛ ئۆزلۈكنى يوقىتىپ ، ھەممە بارلىقىتىن كېچىپ ئىلاھىيەتكە سېغىنىش (تەسەۋۋۇپتا) . ◇دەيرى~ (دير~) : خارابەتخانە ؛ ك . دۇنيا (تەسەۋۋۇپ چۈشەنچىسى) .

فەنن (فن) ، ئە . بىلىم ، ئىلىم ، پەن ، ھۈنەر ؛ سەنئەت ، ھىيلە . ◇ى ئىلىم (فنى علم) : پەننىي ئىلىم . ◇يەك~ (يك~) : ئىختىساسلىق ، ئۆز ھۈنىرىنى تولۇق ئىگىلىگەن ، ماھىر . ◇ئەھلى~ (اھلى~) ؛ ~ئەھلى (~اھلى) : ئىلىم ئىگىسى ، ئالىم ، بىلىملىك ، ھۈنەر ئىگىسى . ◇پۈر~ (پر~) : ھىيلىگەر ، نەيرەڭۋاز .

فەھش (فحش) ق . فۇھش

فەھم (فهم) ، ئە . پەم ، ئىدراك ، چۈشەنچە ، ئەقىل ، پاراسەت ، ئەقىل قۇۋۋىتى .

فەھم جىنس (فهم جنس) ، ئە - پ . چۈشەنچىلىكلەر ؛ ك . ئەدەبىيات - سەنئەت بىلەن شۇغۇللانغۇچىلار .

فەھملەمەك (فهملەمەك) تۈيماق ، بىلمەك ، بىلىپ قالماق .

فەۋاتىھ (فواتح) ، ئە . فاتىھە (فاتحە)نىڭ كۆپلۈكى : باشلىنىشلار ، باشلانمىلار ، كىرىش سۆزلەر .

فەۋاجىئ (فواجع) ، ئە . فاجىئە (فاجعە)نىڭ كۆپلۈكى : بالايىئاپەتلەر ، بەختسىزلىكلەر ، كېلىشمەسلىكلەر ، پاجىئەلەر .

فەۋازىل (فواضل) ، ئە . فازىل (فاضل)نىڭ كۆپلۈكى : قالدۇقلار ، ئېشىندىلار .

فەۋاسىل (فواصل) ، ئە . فاسىل (فاصل)نىڭ كۆپلۈكى : پاسىللار .

فەۋاكىھ (فواكە) ، ئە . فاكىھە (فاكھە)نىڭ كۆپلۈكى : مېۋىلەر .

فەۋاكىھلىغ (فواكەليغ) مېۋىلىك . ◇~باغ (~باغ) : مېۋىلىك باغ .

فەۋائىد (فوائد) ق . فەۋايىد

فەۋايىد (فوايد) ، ئە . فايىدە (فايدە)نىڭ كۆپلۈكى : پايدىلار ، مەنپەئەتلەر ، نەپلەر .

فەۋايىدۇلكىبەر (فوايد الكبر) ، ئە . نەۋايى دىۋانلىرىدىن بىرىنىڭ نامى (قېرىلىق مەزگىلىدىكى پايدىلىق ئىشلار) .

فەۋت (فوت) ، ئە . يوقىلىش ، قولدىن بېرىش ، ئۆتۈپ كېتىش ؛ ئۆلۈم ، ۋاپات بولۇش . ◇~بولماق (~بولماق) ، ~ئولماق (~اولماق) : يوقاتماق (ۋاقىت) ئۆتۈپ كەتمەك ؛ ئۆلمەك .

فەۋج (فوج) ، ئە . جامائەت ، گۇرۇپپا ، گوروھ ، توپ ؛ قوشۇن ، چېرىك .

فەۋر (فور) ، ئە . تېزلىك ، سۈرئەت ، چاپسانلىق ، ئىلداملىق ، قايناش ، پوروقلاش ، ئۆر-

لار . ◇ رەڭگىن~ (رەڭگىن~) : گۈزەل پارچىلار .

فەقىرە (فقرە) ، پ . ئومۇرتقا ، ئۇمۇرتقا سۆڭىكى ؛ مۇھىم نۇقتا ، مەزمۇن ، باب ، ئاپىزاس بۆلەك ، قىسىم ؛ پارچە ، ئاپىزاس .

فەقىر (فقر) ، ئ . كەمبەغەللىك ، نامراتلىق ، يوقسۇللۇق ، تەركىدۇنيالىق .

فەقىرۇفەنالىق (فقر و فناء) ، ئ . تەركىدۇنيالىق ۋە فەنالىق (سوپىلىقتا) .

فەقىرۇغەنا (فقر و فنا) ، ئ . نامراتلىق ۋە باپلىق .

فەقىر (فقير) ، ئ . پېقىر ، كەمبەغەل ، نامرات ؛ موھتاج ؛ دۇنيا ۋە نازۇنېمەتلەردىن مەھرۇم ؛ مەن (كەمتەر تەرزى) .

فەقىھ (فقيه) ، ئ . ئىسلام قانۇنىنىڭ ئالىمى ، شەرىئەتشۇناس .

فەككار (فكار) ، پ . ق . فىكار .

فەلاخۇن (فلاخن) ، پ . تاش سېلىپ ئاتىدىغان قورال ، سالغا (قەدىمىي ئۇرۇش قوراللىرىنىڭ بىر خىلى) .

فەلاسىفە (فلاسفه) ، ئ . فەيلاسوف (فيلسوف)نىڭ كۆپلۈكى : پەيلاسوپلار .

فەلاكەت (فلاكت) ، پ . بالا ، ئاپەت ، بەختسىزلىك ، پالاكەت .

فەلاكەتبار (فلاكت بار) ، پ . بەختسىزلىككە يولۇققان ، بېشىغا كۈن چۈشكەن ، ئاپەتكە ئۇچرىغان .

فەلاكەتزادە (فلاكتزاده) ، پ . بالاغا يولۇققان ، ئاپەتكە ئۇچرىغان ، پالاكەت باسقان .

فەلاھ (فلاح) ، ئ . قۇتۇلۇش ، خالاس تېپىش ، نىجاتلىق . ◇~ تاپماق (~تاپماق) : نىجات تاپماق ، قۇتۇلماق .

فەلەق I (فلق) ، پ . كونا دىنىي مەكتەپلەردە بالىلارنى جازالايدىغان بىر خىل قورال - بۇ ئوتتۇرىسىغا ھالقىسىمان تاسما ئۆتكۈزۈلگەن بىر خىل ياغاچ بولۇپ ، جازالانغۇچى بالىنىڭ ئىككى پۇتىنى ھالقىغا سېلىپ ، بۇراپ چىڭىتىپ ، ياغاچنى ئىككى تەرىپىدىن كۆتۈرۈپ - جازالانغۇچىنى ھاۋا تاپان قىلىپ تۇرىدۇ . ئاندىن موللام بالىنىڭ تاپىنىغا ئۇرىدۇ .

فەلەق I (فلق) ، ئ . تاغ يورۇش ۋاقتى ، تاغ ئاتار چاغ ، تاغ نۇرى .

فەلەك (فلك) ، ئ . ئاسمان ، كۆك ، بەخت ، تەلەي ، تەقدىر ، قىسمەت . ◇~ پىلى (~پىلى) : ك . قۇياش . ◇~ تۇركىي (~تركى) : مىررىخ سەييارىسى (مارس) .

فەلەك پەيۋەند (فلك پيوند) ، ئ - پ . يۇكسەك .

فەلەك جاھ (فلك جاه) ، ئ - پ . يۇقىرى مەرتىۋىلىك .

فەلەكىيات (فلكيات) ، ئ . ئاسمانشۇناسلىق ، ئاسترونومىيە .

فەلسى (فلس) ، ئ . يارماق ، مىس پۇل .

فەلسەفە (فلسفه) ، ئ . ھېكمەت ، پەلسەپە .

فەلسەفىيات (فلسفيات) ، ئ . پەلسەپە ئىلىملىرى .

فۇرس (فرس) ، ئە . فارس (فارس)نىڭ كۆپلۈكى : پارسلار ، پارسلار يۇرتى .
فۇرسەت (فرصت) ، ئە . ھەنىمەت ۋاقىت ، پايدىلىق ۋاقىت ، پۇرسەت ، نۆۋەت ، دەم ئېلىش ۋاقتى ، بىكار چاغ .
فۇرەقاۋ (فرقاه) ، ئە . فەرىق (فريق)نىڭ كۆپلۈكى : جاماەتلەر ، توپلار ، گۇرۇپپىلار ، گۇرۇھلار ، مەزھەپلەر .
فۇرقان (فرقان) ، ئە . دەلىل ، ئىسپات ، پەرق ئېتىش ، ياخشى ـ ياماننى ئايرىش ؛ قۇرئان .
فۇرقەت (فرقت) ، ئە . ئايرىلىش ، پىراق ، جۇدالىق .
فۇرۇئ (فروع) ، ئە . فەرئ (فرع)نىڭ كۆپلۈكى : شاخلار ؛ شۆبىلەر .
فۇرۇئات (فروعات) ، ئە . ق . فۇرۇئ .
فۇرۇتەن (فروتن) ، پ . كەمتەر ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتىدىغان .
فۇرۇتەنلىغ (فروتن ليغ) كەمتەرلىك .
فۇرۇد (فرود) ، پ . پەسىيىش ، تۆۋەنلەش ، چۈشۈش ، ئازىيىش ، ئاستىنقى قىسىم ، ئاستىنقى ، ئاستىدىكى ؛ تۆۋەن ، پەس .
فۇرۇدەست (فرو دست) ، پ . كۆچسىز ، مەغلۇپ بولغان .
فۇرۇدەستلىغ (فرودست ليغ) كۆچسىزلىك ، ئاجىزلىق ، قابىلىيەتسىزلىك ، مەغلۇبىيەت .
فۇرۇز I (فروض) ، ئە . فەرز (فرض)نىڭ كۆپلۈكى : تەخمىنلەر ، پەرەزلەر ، تەسەۋۋۇرلار .
فۇرۇز II (فروز) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «ياققۇچى ، ياندۇرغۇچى ، يورۇتقۇچى ، پارلاتقۇچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ دىل~ (دل~) : كۆڭۈلگە ئوت سالغۇچى ، كۆڭۈلنى ئاچقۇچى ، كۆڭۈلنى شادلاندۇرغۇچى ، يېقىملىق . ◇ شەب~ (شب~) : كېچىنى يورۇتقۇچى . ◇ گىتى~ (گيتى~) : جاھاننى يورۇتقۇچى .
فۇرۇزان (فروزان) ، پ . پارلاق ، نۇرلۇق ، كۆز چاقنىتىپ تۇرىدىغان ؛ كۆيدۈرگۈچ ، كۆيۈپ تۇرغان .
فۇرۇزەندە (فروزنده) ، پ . پارلاق ، نۇرلۇق ، چاقناپ تۇرغان ؛ ياققۇچى ، ياندۇرغۇچى ، يورۇتقۇچى ، پارتلاتقۇچى .
فۇرۇزەندەراق (فروزندەراق) ئەڭ يورۇق ؛ ئىنتايىن پارلاق .
فۇرۇس (فروس) ، ئە . فەرەس (فرس)نىڭ كۆپلۈكى : ئاتلار .
فۇرۇش (فروش) ، پ . سېتىش ، ساتقۇچى . ◇ مەي~ (مى~) : مەي ساتقۇچى . ◇ كۆللى (~كلى) : توپ سېتىش .
فۇرۇغ (فروغ) ، پ . يالتىراش ، پارقىراش ، يورۇقلۇق ، روشەنلىك ، شولا ، نۇر .
فۇرۇغمەند (فروغمند) ، پ . نۇرلۇق ، نۇرانە ، پارقىراق ، نۇرغا چۆمۈلگەن .
فۇرۇق (فروق) ، ئە . فەرق (فرق)نىڭ كۆپلۈكى : پەرقلەر .

كەشلەش ؛ هاياجانلىنىش .

فەۋرەن (فورا') ، ئ . تېزدىن ، تېزلا ، دەرهال . ◇~ كەل (~ كيل) : دەرهال كېل.
فەۋق (فوق) ، ئ . ئۈست ، يۇقىرى . ◇~ ى تەبىئەت (~ طبيعت) : تەبىئەتتىن تاشقىرى
◇~ ۋلئادەدە (~ العاده) : ئادەتتىكىلەردىن يۇكسەك ، ھەممىدىن يۇقىرى ، پەۋقۇلئادە.
فەۋقانىي (فوقانى) ، ئ . ئۈستۈنكى ، ئۈستىدىكى ، يۇقىرىدىكى ؛ يۇكسەك ، يۇقىرى دەرىجە.
لىك . ◇~ ئاسمان (~ آسمان) : يۇكسەك ئاسمان .
فەۋقانىييەت (فوقانيت) ، ئ - پ . ئۈستۈنلۈك ، يۇكسەكلىك ؛ ئۈستۈنكى ، يۇقىرىدىكى.
فەۋقۇس سۇرەييا (فوق الثريا) ، ئ . ھۇكەردىن يۇقىرى ، ئاق يۇقىرى .
فەۋقۇل فەلەك (فوق الفلك) ، ئ . پەلەكنىڭ ئۈستى ، ئاسماننىڭ قەرى ، ئاق يۇكسەك.
فەيز (فيض) ، ئ . مەۋرچىلىق ، موللۇق ، كۆپلۈك ، زىيادىلىك ؛ مەرھەمەت ، ئىنئام.
ئېھسان ، تارتۇق ، تۆھپە ، خۇشاللىق ، دىل شادلىقى ، بەھرە .
فەسەل (فيصل) ، ئ . ھەل بولۇش ، كېسىش ، ھۆكۈم قىلىش ؛ كەسكۈچى ، ھۆكۈم قىلغۇ.
چى . ◇~ تاپماق (~ تاپماق) : ھەل بولماق ، قارار تاپماق .
فەيلاسوف (فيلسوف) ، ئ . پەلسەپە بىلەن شۇغۇللانغۇچى ، پەيلاسوپ ؛ مۇتەپەككۇر ؛ ئالىم.
فەيلاسوفۇش (فيلسوف وش) ، ئ - پ . پەيلاسوپ سوپەت ، پەيلاسوپ مىجەز .
فوت (فوته ، فوت) ، ئ . يوتا ، بىلەڭ ، لۇغمە .
فولاد (فولاد) ، ئ . پولات ◇~ بازۇ (~ بازو) : پولات سىمان پالۋان ، بىلەۋەن .
فوت (فوت) ، پ . يوقىلىش .
فوشاد (فوشه) ، ئ . قىلىچ ، پىچاق ، كۆكۈل ، ھېلى ؛ پارامىت ، ئىسرىق .
فوتور (فتور) ، ئ . چۈشكۈنلۈك ، چۈشىپ كېتىش ، چېرىشىش ، كېيىسىپ ، زىتىپ
ئىسرىق ؛ ھارغىنلىق ، شىكەستە ، ~ سالىق ؛ ھارغىنلىق ؛ ھارغىن ، قىلىق ، زىپ
ھەسكىرىمەك ، ~ سەھەر گەلمەس (~ سحر علی) ؛ يېرىمتىرىمەك ، كالىسى تىتىمەك
فوتوھ (فتح) ، ئ . ھەلە فتح نامە كۆچمەكى ، ھەسەل ، ئىسىلار ، چۈچىيىشىش
چوپۇنىدىن ئىبارەت ، ماتىسىلار .
فوتوھەت (فتيحت) ، ئ . ھەلە فتح نامە كۆچمەكى ، ق فوتوھ .
فوتوۋۋەت (فتيت) ، ئ . يىگىتلىك ، مەردلىك ، ئالىيجانابلىق ، مەردانىلىق ، ھاراملىق
كەرەم ، سەخاۋەت ، مەمنۇنلۇق .
فوجور (فجور) ، ئ . جۇرئەتلىلىق ، گۇناھكارلىق ، ئوكچىمەك .
فورس (فرس) ، ئ . ئەرەب (فرست) نامە كۆچمەكى ؛ چۇرسىتلار .
فورسەت (فرصت) ، ئ . پۇرسەت ، ۋاقىت ، ئەرەب .
فورۇج (فرج) ، ئ . ئۆتۈك ، يېرىق ، ئارىلىق ، چوڭقۇر .

فۇسۇنگەر (فسونكر) ، پ . ئەفسۇنچى ، سېھىرگەر ، ئەيرەڭۇاز ، ھىيلىگەر ، ئالدامچى .
فۇسھەت (فسحت) ، ئە . كەڭلىك ؛ كەلك يەر ، ئوچۇقلىق .
فۇقەراڭ (فقراء) ، ئە . فەقىر (فقير)نىڭ كۆپلۈكى : نامراتلار ، يوقسۇللار ، پېقىرلار .
فۇقەھاڭ (فقهاء) ، ئە . فەقىھ (فقيه)نىڭ كۆپلۈكى : ئىسلام قانۇنىنىڭ ئالىملىرى ؛ شەرئىي شۇناسلار .
فۇلان (فلان) ، ئە . پالانى ، پالانچى .
فۇلانچە (فلانچه) ق . فۇلان .
فۇلفۇل (فلفل) ، ئە . قارامۇچ .
فۇلقان (فلقان) ، ئە . فەلەق (فلق)نىڭ كۆپلۈكى : سەھەرلەر ، تاڭ ئاتار چاغلىرى .
فۇلۇرىي (فلوری) ئالتۇن ئاقچا ، تىللا .
فۇلۇس (فلوس) ، ئە . «فەلس (فلس)»نىڭ كۆپلۈكى : ياماقلار ، پۇللار .
فۇنۇن (فنون) ، ئە . فەنن (فن)نىڭ كۆپلۈكى : ھۈنەرلەر ، پەنلەر ، ئەيرەڭلەر .
فۇھش (فحش) ، ئە . بۇزۇقلۇق ، ئەدەپسىزلىك ، بەدقىلىقلىق ؛ سەت گەپ ، ئاغزىنى بۇزۇش ، تىللاش ، تىل ـ ھاقارەت .
فۇھشگوي (فحش گوی) ، ئە ـ پ . ئاغزى يامان ، ئاغزىنى بۇزۇپ تىللايدىغان .
فۇيۇز (فيوض) ، ئە . فەيز (فيض)نىڭ كۆپلۈكى : پاراۋانلىقلار ، مەمۇرچىلىقلار ، مولچىلىقلار .
فۇيۇل (فيول) ، ئە . فىل (فيل)نىڭ كۆپلۈكى : پىللار .
فىئل (فعل) ئىش ـ ھەرىكەت ، قىلىق ، ئادەت ، پېئىل (گىرامماتىكىدا) .
فىئال (فعال) ، ئە . فېئىل (فعل)نىڭ كۆپلۈكى : ئىش ـ ھەرىكەتلەر ، قىلىقلار ، ئادەتلەر ، پېئىللار .
فىتادەلىك (فتاده‌ليك) چۈشكۈنلۈك ؛ زەئىپلىك ، دەرمانسىزلىق .
فىتەن (فتن) ، ئە . فىتنە (فتنه)نىڭ كۆپلۈكى : پىتنىلەر ، توپىلاڭلار ، غەۋغالار .
فىتر (فطر) ، ئە . ئېپتار قىلىش ، رامىزاننىڭ ۋاقتى تولغان چاغدىكى ئېغىز ئېچىش .
فىتراك (فتراك) ، پ . غانجۇغا .
فىترەت I (فطرت) ، ئە . يارىتىلىش ، تەبىئەت ، تۇغما خاراكتېر ، خۇي ، ئادەت .
فىترەت II (فترت) ، ئە . ق . فەترەت .
فىترىي (فطری) ، ئە . تۇغما ، ئەسلي ، تەبىئي .
فىتنە (فتنه) ، ئە . پىتنە ، ئىغۋا ؛ توپىلاڭ ، غەۋغا ، جاڭجال ، ئىغۋا ـ پىتنىگە سەۋەب بولغۇچى دىلبەر . ◇～بولغان (～بولغان) : مەپتۇن بولغان . ◇～ئى جەھان ئەيلەمەك (～جهان ايلاماك) : جاھاننى مالىماتاڭ قىلماق .
فىتنە ئەنگىز (فتنه انگيز) ، ئە ـ پ . پىتنە تېرىغۇچى ، توپىلاڭ ، غەۋغا قوزغىغۇچى ،

فۇرۇكەش (فروكش) ، پ . چۈشۈش ، چۆكۈش ، توختاش ، بىر جايدا تۇرۇپ قېلىش ، ئىستىقامەت قىلىش .

فۇرۇ گۇزاشت (فروگزاشت) ئېتىبارسىزلىق ، بىپەرۋالىق ، ئەھمىيەت بەرمەسلىك ، سەل قاراش . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : تاشلاپ قويماق ، بىپەرۋالىق قىلماق ، ئېتىبارسىز قالدۇرماق .

فۇرۇمايە (فرومايە) ، پ . پەس ، پەسكەش ، چاكىنا ؛ نەسىل - نەسەبى تۆۋەن .

فۇزەلاۋ (فضلاء) ، ئ . فازىل (فاضل) نىڭ كۆپلۈكى : پەزىلەتلىكلەر ، تالانتلىقلار ، ئالىملار .

فۇزۇل (فضول) ، ئ - پ . بىھۇدە ، ئارتۇقچە (ئىش ياكى سۆز) ؛ ئۆزىگە مۇناسىۋەتسىز ئىشلارغا ئارىلىشىۋالغۇچى ؛ مەمەدانە ، ئۆزىنى بىلەرمەن كۆرسەتكۈچى ؛ تەلۈكە ، تەنتەك ؛ ۋالاقەككۇر .

فۇزۇللۇغ (فضول لوغ) بىھۇدىلىك ؛ تەنتەكلىك ، تەلۈلىك ؛ ئەزمىلىك .

فۇزۇلىي (فضولى) ، پ . ئۆزىگە مۇناسىۋىتى بولمىغان ئىشلارغا چات كىرىۋالغۇچى ؛ بىھۇدە سۆزلىگۈچى ، ۋالاقەككۇر ، كاسكاس .

فۇزۇن (فزون) ، پ . ئارتۇق ، زىيادە ، كۆپ ، مول . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : ئارتتۇرماق ، كۆپەيتمەك .

فۇسەھ (فسح) ، ئ . فۇسھەت (فسحة) نىڭ كۆپلۈكى : كەڭلىكلەر ، ئوچۇقچىلىقلار ، كەڭ يەرلەر .

فۇسەھاۋ (فصحاء) ، ئ . فەسىھ (فصيح) نىڭ كۆپلۈكى : پاساھەتلىك سۆزلىگۈچىلەر ، قائىدىگە ئۇيغۇن ، گۈزەل سۆزلىگۈچىلەر ، سۆزگە ماھىرلار ، ناتىقلار ، سۆزمەنلەر .

فۇساق (فساق) ، ئ . فاسىق (فاسق) نىڭ كۆپلۈكى : ئەخلاقسىزلار ، يامان يولدا يۈرگۈچىلەر ، بۇزۇقلار .

فۇسۇس I (فسوس) ، پ . مازاق قىلىش ، مەسخىرە قىلىش ، ئەخمەق قىلىش ؛ ئەپسۇس ، نادامەت .

فۇسۇس I (فصوص) ، ئ . فەس (فص) نىڭ كۆپلۈكى : ئۈزۈك كۆزىگە ئورنىتىلغان ئېسىل تاشلار ، ياقۇتلار .

فۇسۇل (فصول) ، ئ . فەسل (فصل) نىڭ كۆپلۈكى : قىسىملار ، بۆلەكلەر ؛ پەسىللەر ، مەۋسۈملار .

فۇسۇلى ئەربەئە (فصول اربعه) ، ئ . تۆت پەسىل .

فۇسۇن (فسون) ق . ئەفسۇن .

فۇسۇنرىز (فسون ريز) ، پ . يازغۇچى .

فۇسۇنساز (فسون ساز) ، ق . فۇسۇنگەر .

فىرىب (فريب) ، پ . ق . فەرىب .
فىرىب ئامىز (فريب آميز) ق . فەرىب ئامىز .
فىرىپتە (فريفته) ، پ . ئالدانغان ؛ مەپتۇن بولغان ، بېرىلگەن ، خۇددىنى يوقاتقان . ◇~ قىلماق (~قىلماق) : ئۆزىگە تارتماق ، جەلب قىلماق ، مەپتۇن قىلماق .
فىرىھ (فره) ، پ . ئارتۇق ، زىيادە ، كۆپ .
فىزا (فزا) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «ئاشۇرغۇچى ، كۆپەيتكۈچى ، بېغىشلىغۇچى» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇جان~ (جان~) : جانلاندۇرغۇچى ، جانغا راھەت بېغىشلىغۇچى . ◇فەرەھ~ (فرح~) : شادلاندۇرغۇچى .
فىزال (فضال) ، ئە . فەزلە (فضله) دىمەك كۆپلۈكى : ئېشىنىدىلار ، قالدۇقلار .
فىزاي (فزاء) ق . فىزا .
فىسا غورس (فيثاغورس) ، ئە . قەدىمىي يۇنان پەيلاسوپى پىفاگور (مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 500 — 582 - يىللار) . ئۇ كۆپ ۋە مۇزىكا ئەسۋابلىرىنىمۇ ئىختىرا قىلغان .
فىسق (فسق) ، ئە . بۇزۇقلۇق ، ئەخلاقسىز قىلمىش ، گۇناھلىق ئىش ، زىناخورلۇق .
فىسقۇ فەساد (فسق و فساد) ، ئە . ئەخلاقسىزلىق ۋە بۇزۇقلۇق .
فىسقۇفۇجۇر (فسق و فجور) ، ئە . ئەخلاقسىزلىق ۋە بۇزۇقلۇق ، يامان ئىش - يامان ھەرىكەت .
فىسۇردە (فسرده) ، پ . چۈشكۈن ، سۇلغۇن ، روھى چۈشكەن ، ئۆچكەن .
فىشان (فشان) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «چاچقۇچى ، سەپكۈچى ، تۆككۈچى» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇گەنج~ (كنج~) : قىممەتلىك سۆزلەر ئېيتقۇچى . ◇ئاتەش~ (آتش~) : گۈلخان ياققۇچى ، ئوت قالىغۇچى . ◇ئەشك~ (اشك~) : يىغلىغۇچى ، ياش تۆككۈچى .
فىغان (فغان) ، پ . نالە ، ئاھ-ۇزار ، داد - پەرياد ، يىغا ، يىغلاش . ◇~دەردالۇد (~دردآلود) : دەرد - ئەلەمگە نالە ؛ ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~چەكمەك (~چيكماك) : ئىڭرىماق ، پەريات قىلماق ، ناله قىلماق .
فىقەرات (فقرات) ق . فەقەرات .
فىقرە (فقره) ، ئە . ق . فەقىرە .
فىقھ (فقه) ، ئە . ئىسلام قانۇنشۇناسلىقى ، ئىسلام قانۇنى ؛ ئىسلىم ، بىلىم .
فىكەن (فكن) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «قىلغۇچى ، سالغۇچى ، ئاتقۇچى ، تاشلىغۇچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇نالە~ (ناله~) : ناله قىلغۇچى . ◇خارا~ (خارا~) : تاش ئاتقۇچى .
فىكر (فكر) ، ئە . ئوي ، نىيەت ، راي ، ئىدىيە ، پىكىر .
فىكرەت (فكرة) ، ئە . ئويلاش ، پىكىر قىلىش ، چۈشەنچە ، ئىدىيە .

قالايمىقانچىلىق تۇغدۇرغۇچى ، پىتنە - پاسات تارقاتقۇچى .

قىتنەكەر (قىتنەكەر) ، ئ - پ . پىتنىخور ، پىتنە قىلغۇچى ، غەۋغا تېرىغۇچى .

قىداۋ (قىداء) ، ئ . پىدا ، قۇربان ، بېغىشلاش ، جانىنى تىكىش . ◇~ كە (~ك) : مەن ئۇچۇن پىدا قىلىمەن . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : قۇربان قىلماق ، بېغىشلىماق .

قىداكار (قىداكار) ، ئ - پ . ئۆزىنى بېغىشلىغان ، ئۆزىنى ئۇنتۇغان ، ئۆزىنى ئويلىمايدىغان .

قىداكارانە (قىداكارانە) ، ئ - پ . جانىنى تىكىپ ، بانۇزلارچە .

قىدائى (قىدائى) ق . قىدايى .

قىدايى (قىدايى) پىدايى ، بىرمۇ ئىشنى ۋۇجۇتقا چىقىرىش ئۇچۇن ئۆزىنى تاشلىغان كىشى ، جېنىنى پىدا قىلغان كىشى .

قىدىيە (قىديە) ، ئ . قۇربانلىق ، بىرمۇ ئىش ئۇچۇن قۇربان قىلىنغان نەرسە .

قىرار (قرار) ، ئ . قېچىش ؛ تىكىشۈنىش . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : قاچماق ، تىكشۈتمەك .

قىرارى (قرارى) ، ئ . قاچاق ، قاچقۇن .

قىراسەت (قراست) ، ئ . پەم ، چوشەنچە ، كۆزىنىش قۇۋۋىتى ، ئەقىل .

قىراش (قراش) ، ئ . تۆشەك ، ئورۇن - كۆرپە ، ئورۇن .

قىراق (قراق) ، ئ . ئايرىلىش ، جۇدالىق .

قىرئەۋن (قرعون) ، ئ . قەدىمكى زامانىدىكى مىسىر پادىشاھلىرىنىڭ ئۇنۋانى ؛ ك . زالىم ، ئىنتايىن ئەكمىيۋر .

قىرئەۋنلىغ (قرعون ليغ) ھاكىمىيەتلەقلىق ، مۇستەبتەلىك ، زالىملىق ، زوراۋانلىق ؛ ئەكمىيۋرلۇق .

قىرق (قرق) ، ئ . قىرقە (قرقه) نىڭ كۆپلۈكى : جامائەتلەر ، گۇرۇھلار ، مەزھەپلەر .

قىردەۋس (فردوس) ، ئ . باغ ، جەننەت ؛ شادلىق بېغى . ◇~ ئەئلا (~ اعلا) ، ~ بەرىن (~ برين) : ئالىي جەننەت ؛ كائىنات باغ . ◇~ ئايىن (~ آيين) : جەننەتكە ئوخشاش .

قىرقىرمەك (قرقرمك) ، پ . چاقىرمەك .

قىرق (قرق) ، ئ . توپ ، پادا (قوي ، كالا) .

قىرقە (قرقه) ، ئ . جامائەت ، گۇرۇھ ، توپ ، گۇرۇپپا ، مەزھەپ .

قىرۇز (فيروز) ، پ . بەختلىك ، تەلەيلىك ، غالىب ، يەڭگەن ، يەڭگوچى . ◇~ بەخت (~ بخت) : تەلەيلىك ، بەخت - سائادەتلىك . ◇~ جەڭ (~ جنگ) : غالىب ، يەڭگوچى .

قىرۇزە (فيروزه) ، پ . كۆكۈش رەڭلىك قىممەت باھا تاش . ◇~ تاق (~ طاق) : ك . ئاسمان . ◇ گۈلشەنى~ (گلشن~) : ك . ئاسمان - پەلەك . ◇ خەيمەگى~ (خيمه~) : كۆك چېدىر ؛ ك . ئاسمان ، كۆك .

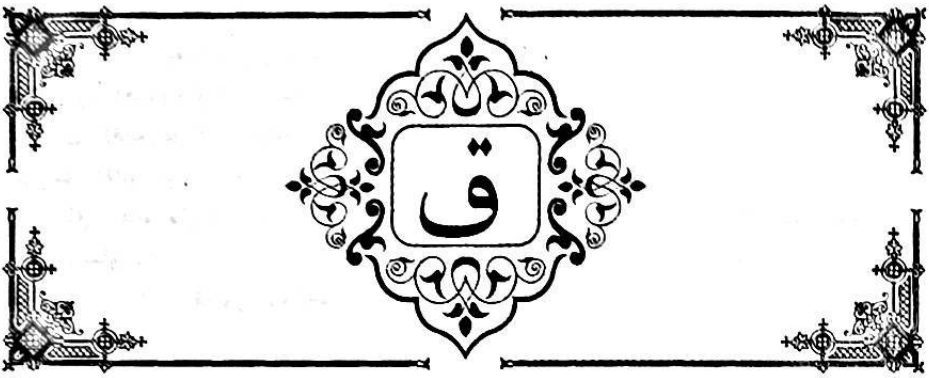

قائان (قآان) چىڭگىزخان ۋە ئۇنىڭ ۋارىسلىرىنىڭ ئۇنۋانى ، بۇيۇك خان ، خانلار خانى .

قائانماق (قاانماق) تولماق ؛ قىزغىن بولماق .

قابارچۇغ (قابارجوغ) ق . قابارچۇق .

قابارچۇغلانماق (قبارچوغلانماق) ق . قابارچۇقلانماق .

قابارچۇق (قابارجوق) قاپارغۇ ، قاپۇرۇق ، ئىششىق .

قابارچۇقلانماق (قابارچوقلانماق) قاپارماق ، ئىششىماق .

قاباغ (قباغ) ق . قاباق .

قاباق I (قاباق ، قباق) مۇقاۋا ؛ ياپقۇ ، ياپقۇچ .

قاباق I (قاباق ، قباق) قاپاق ؛ قارا ، نىشان (ئوقيا بىلەن قارىغا ئېتىشنى مەشىق قىلىش ئۈچۈن ئۇزۇن خادىنىڭ ئۈچىغا ئورنىتىلغان قاپاق) . ◇~مەيدانى (~ميدانى) : قارىغا ئېتىش مەيدانى . ◇~خەيلى (~خيلى) : قارىغا ئاتقۇچى مەرگەنلەر . ◇~يىغاچى (~ييغاچى) : قاپاق (قارا) ئورنىتىلغان خادا ، نىشان .

قاباقۇشلۇق (قاباقوشلوق) چاشكا ۋاقتى .

قابال (قابال) مۇھاسىرە ، قامال .

قابالدارلىق (قبلدارليق) قورشاۋغا قارشىلىق ، قورشاۋ مۇداپىئەسى .

قابالماق (قبالماق ، قابالماق) قامالماق ، قورشاۋدا قالماق ، تۇتۇلماق .

قاباماق (قاباماق ، قباماق) قۇچاقلىماق ، تۇتماق ، قورشىماق ، قامال قىلماق ، قورشاپ زەربە بەرمەك .

قابان (قابان ، قبان) ئەركەك تۇڭگۇز ، ياۋايى تۇڭگۇز ، قاۋان .

قابانماق (قابانماق ، قبانماق) يىغىلماق ، توپلاشماق .

قابساماق (قابساماق) ئوراپ ئالماق ، مۇھاسىرىگە ئالماق ، قامىۋالماق ، قاپسىماق .

قابقا (قابقا) قاپقا ، ئىشىك ، دەرۋازا .

فىكرەت ئاھەنگ (فكرت آهنگ) ، ئە - پ . پىكىر قىلغۇچى ، ئويغا چۆمگەن .
فىكرەت ئەندىش (فكرت انديش) ، ئە - پ . پىكىر قىلغۇچى ، ئويغا چۆمگەن .
فىكرەت ساز (فكرت ساز) ، ئە - پ . پىكىر قىلغۇچى ، ئويغا چۆمگەن .
فىكرى ئەمىق (فكر عمق) ، ئە . چوڭقۇر پىكىر .
فىگار (فكار) ، پ . مەجرۇھ ، ئەبگا ، جاراھەتلەنگەن ، يارىلانغان ، قايغۇلۇق ، غەمكىن ، ھەسرەتلىك ، ھالسىزلانغان ، ماغدۇردىن كەتكەن .
فىگەن (فكن) ، ق . فىكەن .
فىلئەسل (فى الاصل) ، ئە . ئەسلىدە ، ماھىيەتتە .
فىلبان (فيل بان) ، پ . پىلچى ، پىل باققۇچى ، پىل ھەيدىگۇچى .
فىلجۇملە (فى الجمله) ، ئە . قىسقىسى ، يىغىپ ئېيتقاندا ؛ نىھايەت .
فىلمەسەل (فى المثل) ، ئە . مىسالدا ؛ مەسىلەن ، مىسال ئۈچۈن ؛ مىسالى ، خۇددى ، گوياكى .
فىلھال (فى الحال) ، ئە . دەرھال ، تېزدىن ، شۇ مىنۇتتا ؛ تا ھازىرغىچە .
فىلھەجەر (فى الحجر) ، ئە . تاشتا ، تاشتىكى ؛ تاشقا .
فىلھەقىقە (فى الحقيقه) ، ئە . ھەقىقەتتە ، ئەمەلىيەتتە .
فل ھەقىقەت (فى الحقيقت) ، ئە . ھەقىقەتتە ، ئەمەلىيەتتە .
فىلۋاقىئ (فى الواقع) ، ئە . ئەمەلىيەتتە ، ھەقىقەتتە .
فىل ئىشارە (فى الاشاره) ، ئە . ئىشارەتكە ئاساسەن ، كۆرسىتىلىشىچە .
فىلىزز (فلز) ، ئە . مېتال ، رودا ، مەدەن .
فىلىززات (فلزات) ، ئە . فىلىزز (فلز)نىڭ كۆپلۈكى : مېتاللار (تۆمۈر ، پولات ، ئالتۇن ، كۈمۈش قاتارلىق) ، رودىلار ، مەدەنلەر .
فىھرەست (فهرست) ، پ . مۇندەرىجە ؛ كىتاب مۇقەددىمىسى .

قاپچىشماق (قاپچيشماق) تۆتۈشماق .
قاپچىماق (قاپچماق) تۆتماق ، چاڭگاللىماق .
قاپچوق (قاپچوق) خالتا ؛ ھەميان ، يانچۇق .
قاپساق (قابساق) قورشاۋ ؛ بوغچما .
قاپغاماق (قاپغاماق) قورشىماق ، قاپلىماق .
قاپقاچاق (قاپقاجاق) قاپچۇق .
قاپقارماق (قاپقارماق) ياپماق .
قاپقا (قاپقه) پولات .
قاپماق (قاپماق) تۆتماق ، قول بىلەن ئالماق ، چىش بىلەن ئالماق ، چىشلىمەك ، ئېلىپ كەتمەك .
قاپۇ (قابو) ق . قاپۇ .
قاپۇزاغ (قاپوزاغ) بوپۇق .
قاپۇغ (قاپوغ) ق . قاپۇق I .
قاپۇق I (قاپوق) دەرۋازا ، ئىشىك .
قاپۇق II (قاپوق) پوست ، قوۋزاق .
قاپىق (قاپيق) يېپىق .
قاپىلماق (قاپيلماق) تۆتۈلۈپ قالماق ، ئەسىر بولماق ، مەپتۇن بولماق .
قات (قات) تەرەپ ، تامان ؛ ئالدى تەرەپ ، يان تەرەپ . ◇ ئانىڭ قاتىغا (انينڭ قاتيغه) : ئۇنىڭ ھۇزۇرىغا ، ئۇنىڭ ئالدىغا .
قاتارماق (قاتارماق) نەيزە ئۇرماق ، نەيزە سانچىماق .
قاتاغ (قاتاغ) خەندەك ، توسما ، قەلئە .
قاتاغان (قاتاغان) قاتقان .
قاتىغ (قاتيغ) قاتتىق ، قىيىن ، مۇشكۈل . ◇~كەلمەك (~كيلماك) : قاتتىق تۇيۇلماق ، تەس كەلمەك .
قاتىغلاشماق (قاتيغ لاشماق) كەسكىنلەشمەك .
قاتراماق (قاتراماق) ئالدىرىماق ، ئىتتىك ماڭماق ، يۈگۈرمەك .
قاتقاق (قاتقاق) قېتىۋالىدىغان ، قېتىپ قالىدىغان .
قاتلا (قاتلا) مەرتە ، قېتىم ، كەررە ، داۋەن .
قاتلانماق I (قاتلانماق) پۈكلەنمەك ، قاتلانماق ، كىرىشمەك ، قوۋۇشتۇرۇلماق .
قاتلانماق II (قاتلانماق) قالماق ، چىدىماق ؛ ئۇرۇنماق .
قاتلاۋ (قاتلاو) ساۋۇت ، قاتمۇقات قىلىپ ئىشلەنگەن قوغدىنىش كىيىمى .
قاتماق (قاتماق) قاتتىقلاشماق ، قاتماق ، مۇزلىماق ؛ قوشماق ، ئارىلاشتۇرماق . ◇ سۆز~ (سوز~) : سۆزگە سۆز قاتماق ، گەپ ئارىلاشتۇرماق ، گەپ ئاتماق . ◇ باغرى~

قاپقى (قاپقى) ق - قاپقا .
قاپۇ (قاپۇ) يېمەت - يۇرمەت .
قاپۇرچاق (قاپۇرچاق) بېلىشىلىق قاسىرغى .
قاپۇردى (قاپۇردى) شاۋقۇن - سۇرەن - توپىلاڭ .
قاپۇرغا (قاپۇرغا) قوۋۇرغا .
قاپۇرماق (قاپۇرماق) شاۋقۇن كۆتۈرمەك - ھۆۋلىماق - ھۆركىرىمەك - گۈركىرىمەك : ۋار-قىرىماق .
قاپۇز (قاپۇر) قوۋۇز (جالغۇ) .
قاپۇراق (قاپۇراق) يوست ، شاكال ، قوۋزاق .
قاپۇغ (قاپۇغ - قىۋغ) ق - قاپۇق
قاپۇغلىغ (قاپۇغ لىغ) ق - قاپۇقلۇق .
قاپۇق (قاپۇق - قىۋق) يوست ، قوۋزاق ، شاكال .
قاپۇقلۇق (قاپۇقلۇق) يوسۇنلۇق ، شاكاللىق .
قاپىز (قابىز) ، ھ . قولغا ئالغۇچى ، تۇتقۇچى ؛ ئىچ سوروشنى توختىتىدىغان .
قاپىزە (قابىزە) ق - قاپىز (قابىز) .
قاپىزۋالغىرۋاھ (قابىز الارواح) ، ھ . جان ئالغۇچى پەرىشتە ، ئەزرائىل .
قاپىي قەۋسەين (قاب قوسين) ، ھ - پ . ئىككى يا (كامان) ئارىلىقى ، ئىككى يا ئارىلىقىدىكى (ئارىسىغا يېقىنلىقىغا كىنايە) .
قاپاغ (قىياغ) قاپقاق ؛ قاپاق .
قاپاغلان (قاپاغلان) قوۋۇ .
قاپاق I (قاپاق) ئېلىشما ، چېلىش ، جەڭ .
قاپاق II (قىپاق) پىروپكا ، قاپقاق ؛ باش كېيىم .
قاپا قالماق (قاپا قالماق) چۈرىدىمەك ، مۇھاسىرە قىلماق .
قاپاقلاماق (قاپاقلاماق) قاپقاق بىلەن ياپماق ، بېكىتمەك ، چىڭىتماق .
قاپالماق (قاپالماق) يوشۇرۇنماق ، بۆكمەك ، بېكىنمەك ، ئوراپ ئالماق ، قورشىماق .
قاپاماق (قاپاماق) ق . قاپاماق (قاپاماق) .
قاپان (قاپان) زور جاڭ (ئۇلچەم) .
قاپلان (قىپلان ، قاپلان) قاپلان ، يولۋاس .
قاپو (قاپو) ئىشىك ، قاپقا ، دەرۋازا ؛ جىلغا ، ساي ، سازلىق يەر .
قاپتاغ (قاپتاغ) ئاشلىق .
قاپتال (قاپتال) ئەتراپ ، بافر ، تەرەپ .
قاپتان (قافتان ، قاپتان) چاپان .
قاپتۇرغاي (قابتورغاى) چوڭ تاغار ؛ چوڭ كاسە ؛ خالتا .

قاداق 1 (قاداق) بوياق .

قاداقلىق (قاداقليق) مىقلىق ، مىقلانغان ، قاداق باسقان ، قاداقلانغان .

قادانە (قادانە) كىشەن ، چۈشەك .

قادىر (قادر) ، ئە . قۇدرەتلىك ، كۈچلۈك ، قۇدرىتى يېتىدىغان ، بىرەر ئىشنى قىلالايدىغان ، ئاللاھنىڭ سۈپىتى . ◇~ ئەنداز (~انداز) : ئۇستا مەرگەن .

قادىرلىغ (قادرليغ) قۇدرەتلىك ، قادىرلىق ، خۇدالىق .

قادىرى بەرھەق (قادر برحق) ، ئە - پ . ھەقىقىي قادىر ؛ ك . ئاللاھ .

قادىم (قادم) ، ئە . قەدەم تەشرىپ قىلغان ، كەلگەن ، يېتىپ كەلگەن ؛ پات ئارىدا يېتىپ كېلىدىغان .

قادىن (قادين) خوتۇن .

قارا (قارا) قارا ؛ قارا سىياھ ؛ قاراڭغۇ ، قاراڭغۇلۇق ، نىشان ، بەلگە ، ئەسەر ، ئادەم ياكى نەرسىنىڭ يىراقتىن كۆرۈنگەن تۇتۇق گەۋدىسى ؛ ھايۋان ، مال - چارۋا . ◇~ كىيمەك (~كييماك) : قارىلىق كىيمەك . ◇ روزگار~ ئەيلەمەك (روزكار~ايلاماك) : ئېغىر كۈنگە قالماق . ◇ يۈزگە~ تىلەمەك (يوزكا~تيلاماك) : ئۆزىنى شەرمەندە قىلماق . ◇~ بەلا (~بلا) : يوپۇرۇلۇپ كەلگەن بالايىئاپەت . ◇~ دىۋ (~ديو) : ھەيۋەتلىك دىۋە . ◇~ جان (~جان) : قىينالغان جان . ◇~ گۈن (~كون) ، ◇~ روز (~روز) : ئېغىر كۈن ، قايغۇلۇق كۈن ، ماتەم كۈنى . ◇~ كىشى (~كيشى) : بىركىمگە قاراشلىق كىشىلەر ، نۆكەرلەر . ◇ ئەختەرى~ (اختر~) : بەختسىزلىك .

قارائالۇ (قراالو) ئالۇچا .

قارا باتاق (قرا باتاق) قارا سۇ قۇشى .

قارا باراق (قارا باراق) كۈلى كىر يۇيۇشقا ئىشلىتىلىدىغان بىر خىل ئۆسۈملۈك .

قاراباش (قراباش) كېنىزەك ، دىدەك ، كىچىك خوتۇن ، ئايال خىزمەتكار .

قارا پۇل (قرا پل) ياماق ، داچەن ، تىيىن ، ئۆتمەس پۇل .

قارا تارىخ (قرا تاريخ) ئاشلىقنىڭ بىر خىل تۈرى .

قارا تاماق (قرا تاماق) ئۆردەكنىڭ بىر تۈرى .

قارا تامغا (قرا تمغا) قارا تامغا ، خاننىڭ قارا تامغا بېسىلغان يارلىقى .

قارا تاياق (قرا تاياق) يېتىمچى ، سەرگەردان ؛ توپىلاڭ .

قاراجو (قراجو) ئادەتتىكى .

قارا چەرىك (قرا چريك) پىيادە ئەسكەر ، پىيادە قىسىم .

قاراچى (قاراجى) سىگان .

قارارتماق (قارارتماق) قارايتماق ، قارا قىلماق .

قارار تۇرماق (قرار تورماق) قارايتماق .

قارارماق (قارارماق) قارايماق ؛ ◇ قارارغان روزگار (قارارغان روزكار) : يامانلاشقان

(باغرى~) : كۆڭلى قانتىق بولماق ، رەھىمسىز بولماق .
قاتما (قاتمە) ، پ . بۇلۇك ئارغامچا .
قاتناشىق (قاتناشىق) بەرىش - كېلىش ، ئالدىراشلىق .
قاتى (قاتى) ئەجەش ، ئارىلاشما ، ئارىلاشتۇرۇلغان ؛ قانتىق .
قاتىئ (قاطع) ، ئە . كەسكۈچى ؛ ئۆتكۈر ، ئىتتىك ، قەتئىي ، كەسكىن ، قايىل قىلارلىق شەرتسىز ، مۇتلەق . ◇ ھۆججەتى~ (حجة~) : قايىل قىلارلىق دەلىل ، كۆچلۈك ھۆججەت . ◇~ تەرىق (~طريق) : يول توسقۇچى ، قاراقچى ، بۇلاڭچى .
قاتىش (قاتيش) ئارىلاش ، قوشۇلغان ، قېتىلغان .
قاتىشتۇرماق (قاتيشتورماق) ئارىلاشتۇرماق .
قاتىشماق (قاتيشماق) بىرلەشمەك ، بىر - بىرىگە ئارىلاشماق ، قوشۇلماق .
قاتىغ I (قاتيغ) تېتىتقۇ .
قاتىغ II (قاتيغ) ق . قاتىق .
قاتىق (قاتيق) قېتىق ؛ قاتتىق ، چىلك ؛ مۇشكۈل ، قىيىن .
قاتىل (قاتل) ، ئە . ئۆلتۈرگۈچى ، قەتل قىلغۇچى . ◇ زەھرى~ (زهر~) : ئۆلتۈرگۈچى زەھەر ، ئۆتكۈر زەھەر .
قاتىلماق (قاتيلماق) قوشۇلماق ، ئارىلاشماق ؛ توقۇنۇشماق ، دۇچ كەلمەك .
قاتىلى جان (قاتل جان) ، ئە - پ . جان ئالىدىغان ، ئەجەللىك .
قاتىلى خۇنخار (قاتل خونخوار) ، ئە - پ . قانخور ، ئۆتۈپ كەتكەن زالىم .
قاتىلىش (قاتيلش) قوشۇلما ، ئىككى دەريانىڭ قوشۇلغان يېرى .
قاتىم (قاتيم) پارچە (مىقدار) .
قاچ (قاچ ، قچ) نەچچە ، بىرقانچە ، قانچە .
قاچار (قاچار) مەكىز .
قاچاشلىق (قاچاشليق) قېچىش .
قاچاق (قاچاق) ، پ . ئەتكەسچى ، ئەتكەس مال ، ئالدامچى .
قاچقۇ (قاچقو) قېچىش .
قاچى (قاجى) توغان ، توسما .
قاچىر (قاچر) خىچىر .
قاچىقماق (قاچيقماق) تىرە - پىرەن بولماق .
قاچىن (قاچين) سىرغىپ چىققان سۇ ؛ قاچقۇن .
قادا (قادا) پالاق (كېمىنىڭ) .
قاداغ (قاداغ ، قداغ) ق . قاداق I .
قاداغلىق (قاداغليق ، قداغليق) ق . قاداقلىق .
قاداق I (قاداق) مىق ، تاقا ، ئىلغۇچ ؛ قاپارتقۇ ، قاداق .

قارسماق (قارسماق) تۆۋەنگە باسماق ، تۆۋەن قىلماق ؛ پىراقلاشماق .
قارشۇ (قارشۇ) قارشى ، مۇقابىل ، دەلمۇدەل ، تەتۈر ، تەسكىرى .
قارشى (قارشى) خانىملاق كوردىسى ؛ بۇخارا خانلىقى دەۋرىدىكى بىر شەھەرنىڭ نامى .
قارغاش (قارغاش) شاۋقۇن ، ۋارالاق ـ چۇرۇلاق ، غەۋغا ، تالاش ـ تارتىش .
قارغىش (قارغىش) قارغاش ، قارغىش ، لەنەت .
قارغىشلاماق (قارغىشلاماق) پىرگەنمەك ، لەنەت ئوقۇماق ؛ قارغىماق .
قاراقاشۇق (قاراقاشوق) تۆگە تۇيمىقى .
قاراقوناق (قارقوناق) ئېغىل .
قارلاغاچ (قارلاغاچ) قارلىغاچ .
قارلاغۇچ (قارلاغۇچ) قارلىغاچ .
قارلاماق (قارلاماق) بىر نېمىگە دىققەت قىلماق .
قارلانغۇچ (قارلانغوچ) قارلىغاچ .
قارلۇغاچ (قارلوغاچ) قارلىغاچ .
قارماتماق (قارماتماق) قاپساتماق ، تۇتقۇزماق .
قارماشماق (قارماشماق) تۇتۇشماق ، سىقىشماق ، پومىلاقلاشماق .
قارماق (قارماق) قارماق .
قارماماق (قرماماق) قارمىماق ، چاڭگال سالماق ، چاڭگاللاپ تۇتماق .
قارمالاماق (قارمالاماق) سىلاپ ئىزدىمەك .
قارمالماق (قارمالماق) تۇتۇلماق ، قامالماق .
قارۇ I (قارو) قول .
قارۇ II (قارو) ئەجىر ، بەدەل ، مۇكاپات .
قارۇرە (قارورە) ئىچىگە نېپىت قاچىلانغان شىشە قاچا (بۇنى كۆيدۈرۈپ دۇشمەنگە ئاتىدۇ) .
قارۇرە ئەندار (قارۇرە انداز) قارۇرە (نېپىتلىك شىشە) ئاتقۇچى .
قارۇرە ئەفكەن (قارورافكن) ق . قارۇرە ئەنداز .
قارۇق (قاروق) مىق ، قوزۇق .
قارۇن (قارون) قۇرئاندا تىلغا ئېلىنغان ئىنتايىن باي بىر ئادەمنىڭ ئىسمى ؛ ك . پۇتۇن كۈچى بىلەن پۇل ، بايلىق توپلايدىغان ئادەم . ◇ گەنجى~ (گنج~) : تۇگىمەس بايلىق .
قاري I (قارى) ، ئە . ئوقۇغۇچى ، كىتابخان ، قۇرئاننى يادلىغان قارى («ئا») ئۇزۇن سوزۇق ئوقۇلىدۇ) .
قارى II (قارى) قېرى ؛ كونا . (بۇ يەردىكى «ئا» قىسقا سوزۇق ئوقۇلىدۇ) .
قارى III (قارى ، قرى) قولىنىڭ جەينەككىچىلا بولغان قىسمى ؛ ئالتە تۇتامغا (سەل كەم يېرىم مېتىرغا) توغرا كېلىدىغان ئۇزۇنلۇق ئۆلچىمى .
قەرى (قرى) ق . قارى I .

تۇرمۇش ، بەختسىزلىك .

قاراسۇ (قراسۇ) يەر ئاستىدىن سىزلاپ چىققان سۇ ، زەيكەش سۈيى .

قاراش (قاراش) چارەك ، غېرىچ .

قارا شەنبە (قرا شنبە) قارا كۈن ، ئېغىر كۈن ، ماتەم كۈنى .

قاراشلاماق (قاراشلاماق) چارەكلىمەك ، غېرىچلىماق .

قاراغ I (قراغ ، قاراغ) قول ، جەينەك ، كۈچ ، كۈچلۈك .

قاراغ II (قراغ) قاراش ؛ كۆزنىڭ قارىسى ؛ كۆز .

قاراغ III (قاراغ) قارا .

قاراغلىق (قراغليق) كۈچلۈك ، قۇۋۋەتلىك .

قاراغۇ (قراغو) قارىغۇ .

قاراق I (قاراق) قاراقچى ؛ بۇلاڭچى ، بۇلاڭچىلىق .

قاراق II (قراق ، قاراق) قاراش ؛ كۆز قارىچۇغى ، كۆز .

قاراقماق (قاراقماق) بۇلىماق ، بۇلاڭچىلىق قىلماق .

قاراقلىق (قاراقليق) بۇلاڭچىلىق ، قاراقچىلىق ، ئوغرىلىق .

قاراقۇش (قراقوش) بۇركۈت .

قارا قۇلاق (قرا قولاق) تاغ مۇشۇكى .

قارا قىرلىق (قرا قيرليق) يامان خاراكتېرلىك ئۆسمە .

قاراكۈل (قرا كول) قوينىڭ بىر تۈرى .

قارا كىيىك (قرا كييك) قاۋان ، ياۋا چوشقا .

قارالتۇ (قرالتو) قاراڭغۇ ، گۇگۇم .

قارالماق (قارالماق) قارايماق ، قارا بولماق ، بۇزۇلماق .

قارالىق (قراليق) ماتەملىك ، ماتەم كىيىمى ، ھازا كىيىمى ؛ ماتەم كىيىمى كىيگەن .

قاراۋۇل (قاراول) قاراۋۇل ؛ كۆزەتچى قوشۇن ، ئوۋچىلارنىڭ كۆزەتچىسى .

قارتال (قارتال) بۇركۈت .

قارتىماق (قارتيماق) تاتىلاپ يارا قىلماق ، تىرنىماق .

قارچاناق (قار چناق) بېخىل .

قارچانماق (قارچنماق) بېخىل بولماق ، بېخىللىق قىلماق .

قارچا (قارچە) قارلىغاچنىڭ بالىسى .

قارچىغاي (قارچىغاي) قارچۇغا .

قارداش (قارداش ، قرداش) ئاكا ياكى ئۇكا ؛ ◇ ئۇلۇق~ (اولوق~) : ئاكا .
◇ كىچىك~ (كچىك~) : ئۇكا . ◇ قىز~ (قيز~) : ئاچا ـ سىڭىل .

قارس (قارس) پوتا ، بەلباغ .

قارساق (قارساق) تۈلكىنىڭ بىر خىلى .

قاندۇرغۇچى ؛ ك . ئاللاھ .
قاسقالغان (قاسقالغان) قۇرۇق ، قۇرۇپ قالغان .
قاسمار (قاسمار) راك ، ياماق يارا .
قاسىد (قاصد) ، ئە . خەۋەرچى ، خەت توشۇغۇچى ، ئەلچى ، چاپارمەن ؛ كىنتىلگۈچى ، يۈرگەن ، ماڭغان ؛ ك . كۆن ، ئاي .
قاسىر (قاصر) ، ئە . كەم ـ كۆتە . قىسقا ، كالتە ؛ كۆچسىز ، ئاجىز ؛ كامالەتكە يەتمىگەن ؛ بويىغا يەتمىگەن ، يېگىتلىك قۇرامىغا تولمىغان . ◇ ~ ئەتمەك (~ايتماك) : ئاجىز قىلماق ، كۆچسىز قىلماق .
قاشاغۇ (قاشاغو) قاشلىغۇچ ، تارىغۇچ ، ئات تاتلىغۇچ .
قاشاغۇچ (قاشاغوچ) ق . قاشاغۇ .
قاشاك (قاشانك ، قىشانك) قاشاك ؛ جاھىل ؛ بىزەك .
قاشاۋۇچ (قشاووچ) ق . قاشاغۇ .
قاش قارارتى (قاش قارارتى) قاش قارايغان مەزگىل ، گۈگۈم مەزگىل .
قاشقارالماق (قاشقارالماق) قارانغۇلاشماق ، كەچ كىرمەك .
قاشقالداغ (قاشقالداغ) شۇڭغۇغۇچ قۇش .
قاشقالماق (قاشقالماق) ق . قاشقاماق .
قاشقاماق (قاشقاماق) قۇرۇپ كەتمەك ، قاقشال بولماق ؛ غىچىرلىماق ؛ نۇرلانماق ؛ جۇش ئۇرماق .
قاشۇق (قاشق ، قاشوق) قوشۇق .
قاشۇ قاباغ (قاش و قباغ) قاش ۋە قاپاق .
قاشىماق (قاشيماق) تارىماق ، تاتلىماق .
قاغ (قاغ) كۆل ، چوڭ تۆڭ .
قاغۇن (قاغون) قوغۇن .
قاف (قاف) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ق» ھەرپىنىڭ نامى («ئا» تاۋۇشى ئۈزۈن سوزۇق ، «پۈتۈن يەر يۈزىنى ئوراپ تۇرىدۇ» دەپ رىۋايەت قىلىنىدىغان ئەپسانىۋى قاپ تېغىنىڭ نامى ؛ ئەپسانىۋى ئەنقا (عنقا) قۇشىمۇ شۇ تاغدا دېيىلىدۇ .
قافىلە (قافله) ، ئە . كارۋان ؛ سەپەرگە چىققان يولۇچىلار توپى . ◇ راھى ~ (راه~) : كارۋان يولى .
قافىلەسالار (قافلەسالار) ، پ . كارۋان بېشى .
قافىلەكەش (قافلەكش) ، پ . كارۋانغا يول باشلىغۇچى .
قافىيە (قافيه) ، ئە . قاپىيە .
قاقشاق (قاقشاق) قۇرۇق دەرەخ .
قاقشال (قاقشال) قۇرۇق ، قۇرۇپ كەتكەن . ◇ ~ ئوتۇن (~اوتون) : قۇرۇق ئوتۇن .

قارمش (قاريش) غەرىچ .
قارمشلاماق (قاريشلاماق) غەرىچلىماق ، ئۆلچىمەك .
قارمغ (قاريغ) قەرىلىق ، كۆچسىزلىك .
قارمقماق (قارىقماق) كۆز قاماشماق .
قارملاماق (قاريلاماق) (قارى بويىچە) ئۆلچىمەك .
قارملىغ (قاريليغ) قەرىلىق .
قارملىق (قاريلىق) قەرىلىق .
قارمماق (قاريماق) قەرىماق .
قارمچى (قاريمچى) چاپنى يۇيۇپ تارىغۇچى ، پەدەزچى .
قارمچا (قارىنچە) چۇمۇلە .
قارمچقا (قارىنچقا) چۇمۇلە .
قاز (قاز) غاز . ◇~ ئەرىق (~ اريق) : غاز ئەرىقى ، غاز ئۆستىكى .
قازاق (قزاق) كۆچۈپلا يۈرىدىغان ، كۆچمەن ؛ چاققان ، چەبدەس ، باتۇر .
قازاقانە (قزاقانه) كۆچمەنلەرچە ، يايلاق ئادەملىرىدەك .
قازاقلىق (قزاقلىق) قاچاقلىق ، سەرگەردانلىق ، كېزەرمەنلىك ؛ ھۆكۈمدارنىڭ تەختتىن ئايرىلىپ كۆچۈپ يۈرۈشى .
قازال (قزال) ياغاچ بولقا .
قازان (قازان ، قزان) قازان ؛ توپ ، زەمبىرەك .
قازچى (قازچى) غاز باققۇچى ، غازچى .
قازغاماق (قازغاماق) قازماق ، كولىماق .
قازغانچ (قازغانچ) قازانچ ، ئۇتۇق ، نەتىجە ، پايدا .
قازغانچى (قازغانچى) ئىگە بولغۇچى ، ئېرىشكۈچى ، يەڭگۈچى ، قازانغۇچى .
قازغانماق (قازغانماق) ئېرىشمەك ، ئىگە بولماق ، قازانماق ، تاپماق .
قازناقلىق (قازناقليق) ئويما نەقىشلىك .
قازىنماق (قازىنماق) ئويۇلماق .
قازۇ (قازو) پايدا .
قازۇرات (قاذورات) ، ئە . قازۇرەت (قاذورت) نىڭ كۆپلۈكى : ئىپلاسلىقلار ، پەسكەشلىكلەر ، ئەخلەتلەر ، نىجاسەتلەر .
قازۇرەت (قاذورت) ، ئە . پەسكەشلىك ، ئىپلاسلىق ، ئەخلەت ، نىجاسەت .
قازۇق (قازوق) قوزۇق .
قازىلماق (قازيلماق) قېزىلماق ، ئويۇلماق ، ئويۇپ يېزىلماق .
قازىيۇلقوززات (قاضي القضات) ، ئە . باش قازى ، ئالىي سوتچى .
قازىيۇلھاجات (قاضي الحاجات) ، ئە . ھەممە ھاجەتنى چىقارغۇچى ، بارلىق تەلەپلەرنى

قالقماق (قالقيماق) سەكرىمەك ، ئۆرەدىمەك ، (بېلىق) سۈدىن ئۆرغۈماق .
قالماش (قالماش) سەپسەتە ، يىمەدە سۆز .
قالىب (قالب) ، ئە . قېلىپ . ◇~ تەھى ئەيلەمەك (~ تەى ايلاماك) : ئۆلمەك (ئەينى : قېلىپنى بوشاتماق) .
قالىن I (قالين) قېلىن ؛ كۆپ ، زىچ ، قويۇق ؛ مول ، ◇~ دۈد (~ دود) : قويۇق تۈتۈن .
قالىن I (قالين) تويلۇق .
قالىنلىق (قالينليق) تويلۇق بېرىلگەن ، چاي ئىچۈرۈپ قويۇلغان .
قالىنلىق قىلماق (قالينلىق قيلماق) چاي ئىچۈرمەك ، تويلۇق بېرىپ قويماق .
قامەت (قامت) ، ئە . بوي ، قەد ، گەۋدە ، تەن تۈزۈلۈش .
قامچىن (قامچين) قامچا .
قامغاق (قامغاق) قامغاق ؛ يېيىق ، چېچىق ؛ چېچىلغان . ◇~ تىكەن (~ تكان) : يېيىلىپ ئۆسكەن تىكەن .
قامۇرغا (قمرغه) قورشاپ ئوڭلاش ، قورشىما ئوڭ .
قامۇر ـ قامۇق (قامور قاموق) پۈتۈنلەي ، تامامەن ؛ ھەممە ، تولۇق .
قامۇس (قاموس) ، ئە . چوڭ لۇغەت ؛ دېڭىز ، ئوكيان .
قامۇغ (قاموغ) ق . قامۇق
قامۇق (قاموق) پۈتۈن ، پۈتۈنلەي ، پۈتكۈل ، ھەممە .
قامىش (قاميش ، قميش) قومۇش .
قامىشلىق (قاميشليق ، قميش ليق) قومۇشلۇق .
قان I (قان) قان . ◇~ ياش (~ ياش) : قانلىق ياش ، ئاچچىق يىغا . ◇~ يىغا كىرمەك (~ يغا كيرماك) : قان تۆكۈشكە كىرىشمەك . ◇~ ى تولغان (~ ى تولغان) : ئەجىلى يەتكەن ، ئەجىلى پۈتكەن . ◇~ تۇتماق (~ توتماق) : قان قىساسىنى ئالماق . ◇~ يۇتماق (~ يوتماق) : قاتتىق ئازابلانماق . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : قانغا بويىماق ، ئۆلتۈرمەك . ◇~ ى قۇرۇماق (~ ى قورۇماق) : قېنى قاچماق ، ئۆلۈش ھالىتىگە چۈشمەك .
قان I (قان) ، پ . قاتان (قاآن) نىڭ قىسقارتىلمىسى .
قانات (قانات ، قنات) ◇ ئەگمىگە~ چىقماق (اكنيكا~ چيقماق) : زور ئىشتىياق پەيدا قىلماق .
قانتار (قانتار) ق . قانتارما .
قانتارما (قانتارما) تىزگىن .
قانتارماق (قانتارماق) ئاتنىڭ تىزگىنىنى ئىگەرگە باغلىماق ، قاقتۇرماق .
قانجۇغا (قانجوغه) غانجۇغا .
قاندا (قاندا) قەيەردە .
قانلانماق (قانلانماق) قانغا بويالماق .

قاقشالماق (قاقشالماق) بەك قۇرىماق ، قاقشال بولماق .
قاقشىماق (قاقشيماق) ئاجىزلاشماق ، پارچىلانماق ، قۇرۇپ كەتمەك ، سۆكۈلمەك ، چاك كەتمەك ، قورۇلۇپ كەتمەك (كۆچلۈك زەربىدىن) .
قاقلىق (قاقليق) قۇرۇقلۇق ، قۇرۇق ، قۇرۇتۇلغان گۆش ؛ ئورۇق ، ئاۋاق .
قاقماچ (قاقماچ) قۇرۇتقان بېلىق .
قاقماق (قاقماق) ئۇرماق ، قاقماق ، سىلكمەك . ◇ ئاۋۇچ~ (آووچ~) : چاۋاك چالماق ؛ قول سىلكمەك .
قاقىرداغ (قاقرداغ) جىگدەك .
قاقىرما (قاقيرما) قۇرۇق نەرسىدىن چىققان ئاۋاز ؛ ئۇنلۇك ئاۋاز .
قاقىرماق (قاقرماق) چارسىلدىماق ، ۋارقىرىماق .
قاقىشلاماق (قاقيشلاماق) ئۆچ كۆرمەك ، قاغىماق .
قاقشىماق (قاقيشماق) توقۇنۇشماق ، ئۇرۇشماق .
قاقىغانلىق (قاقيغانليق) ئاچچىقلىنىدىغان ، ئاسانلا غەزەپلىنىدىغان ؛ قىلمقسىز .
قاقىلجىم (قاقلجيم) ئىشنىڭ يولىنى بىلمەيدىغان ، تەجرىبىسىلىك .
قاقىم (قاقم) ، پ . تېرىسى يۇمشاق ، ئاق يۈڭلۈق بىر خىل ھايۋان ، شۇ ھايۋان تېرىسىدىن تىكىلگەن جۇۋا .
قانغايماق (قانكغايمق) ئۇدۇل ، تىك تۇرماق .
قال (قال) ، ئە . (« ئا» ئۇزۇن سوزۇق) گەپ ، سۆز ، گەپ قىلىش ، سۆزلەش . ~ ◇ ۋەقال (~و مقال) : گەپ - سۆز ، ئاۋازلىق گەپ - سۆز ، ۋارقاك - چۇرۇك .
قالاش (قلاش) تايانچسىز ، بىچارە .
قالاماق I (قالاماق) كېچىكمەك .
قالاماق II (قالاماق) قالماق ؛ قىرلىماق ، دۆڭلىمەك .
قالتاغاي (قالتاغاي) يالغان ، ساختا ؛ ئالدام .
قالتاغايلىق (قالتاغايليق) ساختىلىق ، ھىيلىگەرلىك .
قالتاغلىق (قالتغليق) يالغانچىلىق ، ئالدام ، ئېزىتقۇلۇق .
قالتاق I (قالتاق) ئىگەر ، ئىگەرنىڭ ياغىچى .
قالتاق II (قالتاق) ، پ . ئالدامچى ، ئوغرى ؛ ھىيلىگەر ؛ مەككار ؛ يارىماس ، نومۇسسىز .
قالتراق (قالتراق) قىلتىرىق .
قالتراماق (قالتراماق) تىترىمەك ، دىرىلدىمەك ، تەۋرەنمەك .
قالداغۇچ (قالداغوچ) قوللىغۇچى ، ياردەم بەرگۈچى ، شەپەتچى .
قالغىماق (قالغيماق) ق . قالقماق .
قالقاندۇرۇق (قالقاندوروق) بىر تۈرلۈك ئۇرۇش قورالى .
قالقماق (قالقماق) مەكرىمەك ، مەكرەپ تۇرۇپ كەتمەك .

قاۋۇرسى (قاورسى) كۆيۈك يۈلۈك ياكى كىگىز .
قاۋۇرما (قاورما) قورۇما گۆش ؛ قورۇلغان يۇغداي ياكى ئارپا .
قاۋۇرماچ (قاورماچ) قورۇما گۆش ؛ قوماچ . («ئو» تاۋۇشى ئۆزۈن سوزۇق) .
قاۋۇرماق (قاورماق) قورۇماق . («ئو» تاۋۇشى ئۆزۈن سوزۇق) .
قاۋۇز (قاوز) تېرىقنىڭ پوستى .
قاۋۇشتۇرماق (قاوشتۇرماق) (قول) قوشتۇرماق .
قاۋۇشماق (قاووشماق) چاپلاشماق ، بېرىكمەك ؛ قوشۇلماق ؛ توپلانماق ؛ يار ۋىسالىغا يەتـ
مەك ، بىللە بولماق . ◇ ئاللاھ رەھمەتكە~ (الله رحمتى غه~) : ۋاپات بولماق .
قاۋۇن (قاوون) قوغۇن .
قائىد I (قاعد) ، ئە . قائىد ؛ بازا ؛ قائىدە .
قائىد II (قائد) ، ئە . قوماندان ؛ پول باشلىغۇچى .
قائىل (قائل) ، ئە . سۆزلىگۈچى ، ئىشەنگۈچى ، ئىقرار بولغۇچى . ◇~ قىلتمەك (~ ايتماك) :
سۆزلەتمەك ، قايىل قىلماق . ◇~ بولماق (~ بولماق) : گەپ قىلماق ، سۆزلىمەك ؛
ئىقرار بولماق ، قايىل بولماق .
قائىم (قائم) ، ئە . تىك ، تىك تۇرغان ، چىلك ، مۇستەھكەم . ◇~ بولماق (~ بولماق) ،
~ ئولماق (~ اولماق) : تىك تۇرماق ، تىك بولماق . ◇~ قايىرىشماق (~ ايريشماق) :
ئىككى تەرەپنىڭ كۆچى تەڭ بولماق .
قائىممەقام (قائم مقام) ، ئە . ئورۇنباسار : ئورنىغا ئولتۇرغۇچى .
قائىمۇللەيل (قائم الليل) ق . قايىمۇللەيل .
قاي (قاى) قايسى ؛ ◇~ ساري (~ ساري) : قايسى تەرەپ ، قايسى تەرەپكە .
قاياش (قاياش ، قياش) ئۇرۇقداش ، تۇغقان . ◇ ئۇرۇغ~ (اوروغ~) : ئۇرۇقداش ،
جەمەت ، ئۇرۇق - تۇغقان .
قايان (قايان ، قيان) قايسى تەرەپ ، قاياق ، قەيەر .
قايپانماق (قايپانماق) نېرى كەتمەك ، زەربىدىن قاچماق ، قورقماق .
قايتارا (قايتارا) قايتىدىن ، باشقىدىن .
قايتارۇ (قايتارو) قايتۇر ، قايتۇرۇپ .
قايتالماق (قايتالماق) مەنئى قىلىنماق ، قايتۇرۇلماق .
قايدا (قايدا) قەيەردە ؟ قەيەرگە ؟ قاچان .
قايداغ (قايداغ) قانداق ، قانداقسىگە .
قايدىن (قايدين) قەيەردىن .
قايراغ (قايراغ) بىلەيتاش .
قايراق (قايراق) بىلەيتاش ؛ قىرغاقتىكى ياكى سۇدىن چىقىپ قالغان قۇملۇق يەر .
قايرۇ (قايرو) تاپان .

قانلىغ (قانلىغ) ق . قانلىق .
قانلىق (قانلىق) قانلىق ؛ قىزىل ، قانغا بويالغان ؛ قانغا قان تەلەپ قىلغۇچى ، قان دەۋاگەرى .
قانماق (قانماق) قانماق ؛ كۆپەيمەك ، ئۇلغايماق .
قانۇن I (قانون) ، ئە . قانۇن ، تەرتىپ ، نىزام ، قائىدە ، كۆرسەتمە ؛ ئۇسۇل ، رەسىم .
قانۇن II (قانون) ، ئە . قالۇن .
قانۇنەن (قانونا') ، ئە . قانۇن بويىچە ، قانۇنغا ئاساسەن .
قانىئ (قانع) ، ئە . قانائەتلەنگۈچى ، قانائەت قىلغۇچى ، بارىغا رازى بولۇپ ، ئارتۇقچە نەرسە ئىزدىمىگۈچى ؛ قايىل ، قايىل بولغان . ◇～بولماق (～بولماق) ، ～ئولماق (～اولماق) : قانائەت قىلماق ، بارى بىلەن كۆپايىلەنمەك ، رېئاللىققا كۆنمەك . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) : قانائەتلەندۈرمەك .
قاھىر (قاهر) ، ئە . غەزەپلەنگۈچى ، قەھر - غەزەپ كۆرسەتكۈچى ؛ يەڭگۈچى ، غالىب ، بويسۇندۇرغۇچى ؛ مۇستەبىت ؛ كۈچلۈك ، قۇدرەتلىك .
قاھىرلىق (قاهرليق) غەزەپلىنىش ؛ غالىبلىق ؛ زورلۇق .
قاۋاماق (قاواماق) تالىماق ، قوغلىماق ؛ قورشىماق .
قاۋغا (قاوغه) قۇدۇقتىن سۇ تارتىدىغان سوغا .
قاۋدى ئولماق (قاودى اولماق) قوغلاندى بولماق ، قوغلانماق .
قاۋزاماق (قاوزاماق) قېزىلماق ، كولانماق .
قاۋشاق (قاوشاق) پوتا ، بەلباغ ؛ سۇس ، بوش .
قاۋشاماق (قاوشاماق) بەلباغ باغلىماق ؛ بوشىماق ، سۇسلاشماق .
قاۋغاماق (قاوغاماق) قوغلىماق ، ھەيدىمەك .
قاۋغۇن (قاوغون) سۇرگۈن ، قوغلىنىش ، سۇرگۈن قىلىنىش ؛ قوغلاش ، كەينىگە چۈشۈش .
قاۋغۇنچى (قاوغونچى) قوغلىغۇچى ، قوغلىغۇچى قوشۇن ؛ قوغلاپ زەربە بەرگۈچى ؛ پايلاقچى .
قاۋلاماق (قاولاماق ، قولاماق) قوغلىماق .
قاۋماق (قاوماق) قوغلىماق ، ھەيدىمەك .
قاۋۇجاق (قاووجاق) كۆلەڭگە ، سۇرەت ، ئويۇن سۇرەتلىرى ؛ بالىلار ئويۇنچۇقى ، بالىلار ئويۇنى .
قاۋۇداق (قاوودق) قورۇما ، قورۇلغان گۆش ، قورداق .
قاۋۇر (قاوور) ئەسلىسىز ، ئاساسسىز ؛ كۆلەڭگە سۇرەت .
قاۋۇرچاق (قاورچاق) قوچاق .
قاۋۇرچاقچى (قاور چاقچى) قوچاق ئويۇنى كۆرسەتكۈچى .
قاۋۇرداق (قاورداق) قورداق ، قورۇلغان گۆش .

قەبزە (قبضه) ، ئە . چاڭگال ، ئالمقان ؛ بىر نەرسىنىڭ دەستىسى ، سېپى ؛ تۇتام ، بىر تۇتام .
◇~ئى ھۆكۈم (~حكم) : قول ئاستى ، ھۆكۈمرانلىق .
قەبۇر (قبور) ق . قۇبۇر (قبور) .
قەبۇغ (قبوغ) ق . قابۇق .
قەبىھ (قبيح) ، ئە . سەت ، كۆرۈمسىز ، ئوسال ، يۈزسىز ، شەرمەندە .
قەبىھە (قبيحه) ، ئە . «قەبىھ»نىڭ ئايال سىنغا شەكلى . يۈزسىزلىك ، شەرمەندىلىك ، قەبىھ-لىك ، ياۋۇزلۇق ؛ سەتلىك ، كۆرۈمسىزلىك .
قەپان (قپان) ، پ . ق . قەپپان (قپان) .
قەپپان (قپان) ئاشلىق ئۆلچەيدىغان چوڭ گىر .
قەپتان (قپتان) ق . خەفتان .
قەت (قت) ق . قات .
قەتئ (قطع) ، ئە . كېسىش ، ئۈزۈش ، تۇختىتىش ، يول بېسىش ، يۈرۈش ، كېزىش .
◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~قىلماق (~قيلماق) ، ~ئەتمەك (~ايتماك) : كەسمەك ؛ يۈرمەك ، كەزمەك ، (يول) باسماق . ◇تىلىنى~ئەيلەمەك (تيلنى~ايلاماك) : تىلىنى تارتماق ، گەپنى توختاتماق . ◇ھەيات~ئولماق (حيات~اولماق) : جان ئۈزمەك ، ئۆلمەك . ◇~تاپماق (~تاپماق) : ئېچىلماق ، يېشىلمەك ، ھەل بولماق .
قەتەرات (قطرات) ، ئە . قەترە (قطره) نىڭ كۆپلۈكى : قەترىلەر ، تامچىلار .
قەتتال (قتال) ، ئە . ئۆلتۈرگۈچى ، جاللات ، ئەجەللىك ، جان يېرىگە تېگىدىغان ، جېنىنى ئالىدىغان .
قەتتالە (قتاله) ، ئە . ق . قەتتال .
قەترە (قطره) ، ئە . تامچە ، بىر تامچە .
قەترەبار (قطره‌بار) ، ئە ـ پ . تامچىلايدىغان ، تامىدىغان ، تامچە تۆكىدىغان .
قەترەرىز (قطره ريز) ، ئە ـ پ . تامچىلىغۇچى ، تامچە تۆكىدىغان .
قەتل (قتل) ، ئە . ئۆلتۈرۈش ؛ ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئۆلتۈرمەك ، سويماق .
◇~ئەھلى (~اهلى) : ئۆلتۈرۈلگۈچى ، ئۆلگۈچى .
قەتلى ئام (قتل عام) ، ئە ـ پ . قىرغىن .
قەتىغ (قتيغ) ق . قاتىق .
قەتىق (قتيق ، قتق) ق . قاتىق .
قەتئان (قطعا) ، ئە . ھېچقاچان ، ئەسلا ، مۇتلەق .
قەتىقچىلىك (قتق چيليک) ئېغىرچىلىق ، قىينىچىلىق ، قاتتىقچىلىق .
قەتئى تەرىق (قطع طريق) ، ئە ـ پ . قاراقچىلىق ، يول توسۇغۇچىلىق .
قەتىل (قتيل) ، ئە . ئۆلتۈرۈلگەن ، سويۇلغان . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئۆلتۈرمەك ، سويماق .

قايرىلاماق (قايرىلاماق) تاپانداپ تۇرماق .
قاينىشلىق (قاينىشلىق) قاينىق .
قاينالماق (قاينالماق) بىر گۇناھ سەۋەبى بىلەن جاپا چەكمەك .
قاينىۋۇق (قاينىووق) قاينام .
قايۇ (قايو) قايسى ، ھەرقايسى .
قايىد (قايد) ، ئە . قاماقخانا قاراۋۇلى ، گۇندىپاي .
قايىل (قايل) ق . قائىل .
قايىم (قايم) ق . قائىم .
قايىممەقام (قايم مقام) ق . قائىممەقام .
قايىمۇللەيل (قايم الليل) تۈن بويى تىك ئولتۇرۇپ چىققۇچى ، ئويغاق ، ھىدار كىچىسى قىيامدا تۇرغۇچى .
قەباۋ (قباء) ، ئە . ئۇزۇن چاپان ، تون .
قەباچە (قباچه) ، پ . كالتە چاپان .
قەباغ (قباغ) ق . قاباق .
قەباق (قباق) ق . قاباق .
قەبال (قبال) ، ئە . پاشنىغا ئورنىتىلمىدىغان تاسما ، دۈنتكۇچ بېغى .
قەبالات (قبالات) ، ئە . قەباله (قباله)نىڭ كۆپلۈكى : مەسئۇلىيەتلەر ، مەجبۇرىيەتلەر ؛ ۋەسىقىلەر ، كېلىشىملەر .
قەباله (قباله) ، ئە . مەسئۇلىيەت ، بۇرچ ، مەجبۇرىيەت ؛ ۋەسىقە ، كېلىشىم .
قەبالماق (قبالماق) ق . قابالماق .
قاباماق (قباماق) ق . قاباماق .
قەبان (قبان) ق . قابان .
قەباھەت (قباحت) ، ئە . قەبىھلىك ، يامانلىق ، سەتلىك ، كۆرۈمسىزلىك ؛ يۈزسىزلىك ، شەرمەندىلىك .
قەبائىل (قبائل) ، ئە . قەبىلە (قبيله)نىڭ كۆپلۈكى : قەبىلىلەر .
قەبايىل (قبايل) ق . قەبائىل .
قەبەق (قبق) ق . قاباق .
قەبەلماق (قبالماق) ق . قابالماق .
قەباماق (قباماق) ق . قاباماق .
قەبر پوش (قبر پوش) ، ئە ـ پ . قەبرە ئۈستىگە يېپىلىدىغان يوپۇق .
قەبرتاش (قبرتاش) خەت ئويۇپ قەبرە ئۈستىگە قويۇلىدىغان تاش ، قەبرە تېشى .
قەبز (قبض) ، ئە . تۇتۇش ، تۇتاملاش ، تۇتۇۋېلىش . ◇～قىلماق (～قيلماق) : تۇتماق ، قولغا ئالماق ، ئالماق .

ئورناشماق ، چىگىماق . ◇~ تۇتماق (~ توتماق) : توختىماق ، تىنچىماق . ◇~ نى ئالماق (~ بن آلماق) : بىقارار قىلماق ، تىنچسىز قىلىپ قويماق ، ئارامسىز قىلماق .

قەراھەت (قراحت) ، ئە . يارا ، جاراھەت ، يىرتىلىق جاراھەت .

قەرە (قره) ق . قارا .

قەرەنفۇل (قرنفل) ، پ . قەلەمپۇر (ئۇششاق مىق شەكلىدىكى بىر خىل خۇشبۇي دورا) .

قەرتەبان (قرطبان) ئۆز خوتۇنىنىڭ ئىپپەتسىزلىكى ۋە نومۇسسىزلىقىنى كەيىپ سانىمىغۇچى .

قەررابە (قرابه) ق . قەرابە .

قەرن I (قرن) ، ئە . مۆڭگۈز .

قەرن II (قرن) ، ئە . ئەسىر (100 يىلغا باراۋەر) ؛ ئۇزۇن مۇددەت . ◇ بىسىيار~ (بىسيار ~) : ئۇزۇن ئەسىرلەر .

قەرىن (قرين) ، ئە . يېقىن ، يېقىنلاشقان ، تۇتاشقان ، مۇناسىۋەتلىك ؛ يېقىن دوست ، ئاغىنە ، شېرىك ؛ ھەمراھ ، جورا .

قەرىنە (قرينه) ، ئە . ق . قەرىن .

قەرىنراق (قرينراق) يېقىنراق .

قەرىنلىغ (قرين ليغ) يېقىنلىق .

قەرىيە (قريه) ، ئە . يېزا ، قىشلاق ، كەنت . ◇ ئەھلى~ (اهلى~) : يېزىلىقلار ، يېزا خەلقى . ◇~ يولى (~ يولى) : يېزا يولى ، چىغىر يول .

قەرىيەت (قريت) ق . قەرىيە .

قەزا I (قضاد) ، ئە . ھۆكۈم ؛ ۋەقە ، ھادىسە ، تاسادىپ ، تەقدىر ، بېجىرىش ، ئۆتەش ، ئورۇنداش ؛ ئۆلۈم . ◇~ بولماق (~ بولماق) : ۋاقتىدا بېجىرىلمەي قالماق ؛ ئۆلمەك ، ۋاپات بولماق .

قەزا I (قضاء) ، ئە . قانۇن ، قانۇنشۇناسلىق ، قازىلىق .

قەزايا (قضايا) ، ئە . قەزىيە (قضيه) نىڭ كۆپلۈكى : ق . قەزىيە .

قەزايى ئاسمانى (قضاء آسمانى) ، ئە - پ . توساتتىن يۈز بەرگەن ۋەقە .

قەزايى مافات (قضاء ما فات) ، ئە - پ . بېجىرىلمەي قالغان ئىشنى بېجىرىش .

قەزايى مامەزا (قضاء ما مض) ، ئە - پ . ئۆتكەندە قىلالمىغان ئىشنى كېيىن قىلىش .

قەزايى يەزدانى (قضايزدانى) ، ئە - پ . ئاللاھتىن كەلگەن ئەجەل ، خۇدا ئەۋەتكەن ئۆلۈم ، ئەجەل (يەزدان - ئاتەشپەرەسلەرنىڭ ئىلاھلىرىدىن بىرىنىڭ ئىسمى) .

قەزف (قذف) ، ئە . ھۆ قىلىش ، قۇسۇش ، ياندۇرۇش ، قەي قىلىش .

قەزىيە (قضيه) ، ئە . ئىش ، ئەھۋال ، مەسىلە ، ۋەقە ، دەۋا ، دېلو ؛ جۈملە ، گەپ - سۆز .

قەسائىد (قصايد) ، ئە . قەسىدە (قصيده) نىڭ كۆپلۈكى : قەسىدىلەر ، مەدھىيە شېئىرلىرى .

قەسايىد (قصايد) ق . قەسائىد .

قەسەب (قصب) ، ئە . قومۇش ، نەي ؛ زەر ئارىلاشتۇرۇپ ئىگىرىلگەن يىپ ؛ زەرلىك شايى ،

قەتىلە (قطيله) ، ئە . لوڭكا .
قەتئى نەپەس (قطع نفس) ، ئە ـ پ . نەپەس ئۇزۇش .
قەتئى ھەيات قىلماق (قطع حيات قيلماق) جاندىن كەچمەك ، ئۆلمەك .
قەتئىي (قطعى) ، ئە . جەزمەن ؛ مۇتلەق ، ئۇزۇل ـ كېسىل ، ئەلۋەتتە ئاخىرقى ، ئەبەدىيلىك .
◇جەۋابى~ (جواب~) : ئۇزۇل ـ كېسىل جاۋاب ، ئەلۋەتتە ئاخىرقى جاۋاب .
قەدەر (قدر) ، ئە . مىقدار ، دەرىجە ؛ ئۆلچەم ؛ قىسمەت ، تەقدىر ، تەلەي ، ئامەت ، پىشانىگە يېزىلغىنى . ◇~ئارقاداش (~ آرقاداش) : قىسمەتداش ، تەقدىرداش .
قەدەرگىر (قدركير) ، ئە ـ پ . ئوق ئاتقۇچى ، مەرگەن ؛ ئۆلچىگۈچ .
قەدەم (قدم) ، ئە . ئاياغ ، پۇت . ◇~قىلماق (~قيلماق) : ئاياغ باسماق ، قەدەم تاشلىماق . ◇~تابەقەرق (~تابغرق) : باشتىن ـ ئاياغ . ◇~ئۇرماق (~اورماق) : قەدەم قويماق ، يول باسماق ؛ قەدەم بىلەن ئۆلچىمەك .
قەدەم فەرسالىق (قدم فرسالىق) كۆپ مېڭىپ پۇتقا زەخمە يېتىش ، جاپا چېكىش .
قەدەمكەش (قدم كش) ، ئە ـ پ . قەدەم تاشلىغۇچى ، يول يۈرگۈچى .
قەدەھ (قدح) ، ئە . پىيالە ، كاسا ، قەدەھ .
قەدەھپەيما (قدح پيما) ، ئە ـ پ . مەي تۆتقۇچى ، مەي قۇيغۇچى ، ساقي .
قەدەھخار (قدح خوار) ، ئە ـ پ . ق . قەدەھكەش (قدح كش) .
قەدەھكەش (قدح كش) ، ئە ـ پ . مەي ئىچكۈچى ، قەدەھ كۆتۈرگۈچى ؛ مەي قۇيغۇچى ، ساقي .
قەددەسەللاھ (قدس الله) ، ئە . ئاللاھ مۇقەددەس قىلسۇن ، خۇدا ئەزىز قىلسۇن !
قەددەسەللاھۇ روھەھۇ (قدس الله روحه) ، ئە . ئاللاھ ئۇنىڭ روھىنى مۇقەددەس قىلغاي ، خۇدا ئۇنىڭ روھىنى ئەزىز قىلسۇن .
قەدر (قدر) ، ئە . باھا ، قىممەت ، شان ، سالماق ، دەرىجە ، مىقدار ، ئۇلۇغلۇق ، ئەزىزلىك ؛ مەرتىۋە ، ئۇنۋان .
قەدىم (قديم) ، ئە . كونا ، قەدىمىي ، بۇرۇنقى .
قەدىمانە (قديمانه) ، ئە ـ پ . كونا ئۇسلۇبتىكى ، كونىچە .
قەدىمۇلقەدىم (قديم القديم) ، ئە . ئەڭ قەدىمكى ، قەدىمنىڭ قەدىمقىسى .
قەدىمىي (قديمى) ، ئە . قەدىمىي ، كونا ، بۇرۇنقى زامانغا مەنسۇپ ، ئۆتمۈشكە دائىر .
قەئر (قعر) ، ئە . ئاست ، تەكت . ◇~چاھ (~جاه) : قۇدۇقنىڭ ئاستى .
قەرئ (قرع) ، ئە . قېقىش ، چېكىش (ئىشىكنى) .
قەرابە (قرابه) ، پ . مەي شىشىسى ، مەي قاچىلايدىغان ئەينەك قاچا .
قەرابەت (قرابت) ، ئە . يېقىنلىق ، يېقىن قېرىنداشلىق ، تۇغقانلىق .
قەرار (قرار) ، ئە . تىنچلىق ، ئارام ، ماكانلىشىش ، بىر يەردە تۇرۇش ، مەھكەملىك ، تۇرغۇنلۇق ، چىدام ؛ ھۆكۈم ، كېسىم ، قارار . ◇~تاپماق (~تاپماق) : توختالماق ،

قەلئەدارلىق (قلعەدارلىق) قورغان مۇداپىئەسى، شەھەر مۇداپىئەسى. ◇~قىلماق (~قىلماق) : قورغان مۇداپىئەسى بىلەن شۇغۇللانماق، شەھەرنى مۇداپىئە قىلماق.
قەلئەگىرلىق (قلعەگيرلىق) قورغان ئېلىش، قورغانغا ھۇجۇم قىلىش.
قەلەم (قلم)، ئە. قەلەم، قومۇش قەلەم؛ كېسىك، كېسىلگەن. ◇~ئەتمەك (~ايتماك)، ~قىلماق (~قيلماق) : كەسمەك، توغرىماق. ◇~يونماق (~يونماق) : ك. يېزىشقا كىرىشمەك. ◇~سۈرمەك (~سورماك) : يازماق. ◇~سۈرۈلمەك (~سورولماك) : بىكار قىلىنماق، ئۆچۈرۈلمەك.
قەلەمبىقەلەم (قلم بقلم) پۈتۈنلەي، تامامەن؛ بىر قەلەم ~ بىر قەلەمدىن.
قەلەمرەۋ (قلمرو)، ئە ~ پ. (بىر پادىشاھقا) قاراشلىق زېمىن، ھۆكۈمرانلىق دائىرىسى.
قەلەمزەن (قلم زن)، ئە ~ پ. يازغۇچى، كاتىپ، ھۆكۈم ۋە پەرمانلارنى يېزىپ تارقاتقۇچى مىرزا.
قەلەمكەش (قلم كش)، ئە ~ پ. ق. قەلەمزەن (قلم زن).
قەلەندەر (قلندر)، ئە ~ پ. تەركىي دۇنيا ئادەم، دەرۋىش، جاھانكەشتى.
قەلەندەرخانە (قلندرخانه)، ئە ~ پ. قەلەندەرلەر تۇرىدىغان جاي.
قەلەندەرۋەش (قلندروش)، ئە ~ پ. قەلەندەر سۈپەت، قەلەندەر تەبىئەت.
قەلب I (قلب)، ئە. يۈرەك، دىل؛ بىرەر جاي ياكى نەرسىنىڭ دەل ئوتتۇرىسى، مەركەز. ◇~ئەرا تۇرماق (~ارا تورماق) : ئوتتۇرىدا تۇرماق.
قەلب II (قلب)، ئە. ئۆزگىرىش، ئۆزگىرىپ كېتىش؛ ئاغدۇرۇلۇش، ئاستىن ~ ئۈستۈن بولۇش، ئەكسى ئايلىنىش، تەتۈر تەرەپ، تەسكىرى.
قەلب III (قلب)، ئە. ساختا، يالغان، جا، ياسما، ئويدۇرما.
قەلبى روي ئەندۇ (قلب روى اندو)، ئە ~ پ. ساختا، تېشى پال ~ پال، ئىچى غال ~ غال.
قەلبى سىم (قلب سيم)، ئە ~ پ. يالغان كۆمۈش، جا كۆمۈش.
قەلبىگاھ (قلبكاه)، ئە ~ پ. مەركەز، ئوتتۇرا، مەركىزىي رايون.
قەلبىلىق (قلب ليق) ساختىپەزلىك، يالغانچىلىق.
قەلتەبان (قلتبان)، پ. رەزىل، پەس، ئار ~ نومۇس دېگەننى بىلمەيدىغان.
قەلچاقچى (قلچاقچى) چىشى كېپىك.
قەلقان (قلقان) ق. قالقان (قالقان).
قەللاب (قلاب)، ئە. مەككار، ھىيلىگەر، ھىيلە ئىشلىتىپ قولغا كەلتۈرگۈچى، ئالدامچى، كۆز بويامچى؛ يالغان پۇل ياسايدىغان ئادەم.
قەللاش (قلاش)، پ. بىكارتەلەپ، ئاقنانچى، ھۇرۇن؛ قېلىن، ئىزا تارتمايدىغان، ئارسىز؛ لۇكچەك، ھاراقكەش.
قەللاشلىق (قلاشليق) بىكار تەلەپلىك، ئاق نانچىلىق، ھۇرۇنلۇق، ھاراقكەشلىك، لۇكچەك-

زەرلىك بەقەسەم .

قەسەبە (قصبه) ، پ . شەھەر ، كىچىكرەك شەھەر .

قەسەبەچە (قصبەچه) كىچىك شەھەر .

قەسەبپوش (قصب پوش) ، ئە - پ . زەرلىك بەقەسەم كىيگەن ، زەرلىك شايى يېپىنغان .

قەسر I (قصر) ، ئە . ساراي ، ئوردا ، قورغان ؛ كاتتا ئىمارەت ، ھەشەمەتلىك بىنا .

قەسر I (قصر) ، ئە . كالتە ، قىسقا ؛ قىسقارتىش ؛ كەملىك ، كەمچىلىك ؛ سەل قارىش ، ئېھتىياتسىزلىق ، كالتە پەملىك .

قەسساب (قصاب) ، ئە . قاسساپ ، مال سويغۇچى ، گۆش ساتقۇچى .

قەسسام (قسام) ، ئە . تەقسىم قىلغۇچى ، بۆلەكلەرگە بۆلگۈچى ، بۆلۈپ تارقاتقۇچى ؛ قىسمەن لارغا ئاجرىتىلغان ، ئايرىلغان ، ئايرىۋېتىلگەن .

قەسىدە (قصيده) ، ئە . قەسىدە ، مەدھىيە شېئىرى .

قەسىدە سەرا (قصيده سرا) ، ئە - پ . قەسىدىچى ، قەسىدىچى شائىر .

قەفەس (قفص) ، ئە . قەپەز ؛ كاتەك .

قەفلان (قفلان) ق . قاپلان .

قەقەقە (قعقعه) ، ئە . شاراقلىغان ئاۋاز ، شىرىقلىغان سادا .

قەقنۇس (ققنس) قەقنۇس ، ئەپسانىۋى مەۋھۇم بىر قۇش بولۇپ ، رىۋايەت قىلىنىشىچە ، بۇ قۇشنىڭ تۇمشۇقىدا سانسىزلىغان تۆشۈكلىرى بولۇپ ، شۇ تۆشۈكلەردىن چىققان ئاۋازلار- دىن مۇزىكا ئىجاد قىلىنغانمىش . يەنە بەزى قەدىمىي مىللەتلەرنىڭ چۆچەكلىرىدە ، مەزكۇر قۇش ئۇزىنى ئوتقا ئېتىپ كۆيۈپ كۈلگە ئايلىنىپ كېتىپ ، كېيىن قايتىدىن تىرىلىدىغان ئۇلىمەس قۇش دەپ تەسۋىرلىنىدۇ .

قەقنۇس بەچە (ققنس بچه) قەقنۇس بالىسى .

قەنتەرە (قنطره) ، ئە . ئەگمە كۆۋرۈك .

قەلئە (قلع) ، ئە - پ . قەلەي .

قەلادە (قلاده) ق . قىلادە .

قەلاغۇز (قلاغوز) ق . قەلاۋۇز .

قەلاۋ (قلاو) ك . يالقۇن ، شولا .

قەلاۋۇز (قلاوز) يېتەكچى ، يول باشلىغۇچى ، يولباشچى ؛ جاسۇس .

قەلاۋۇزلۇغ (قلاوزلوغ) يېتەكچىلىك ، يولباشچىلىق ؛ جاسۇسلۇق .

قەلئە (قلعه) ، ئە . قەلئە ، سېپىل ، شەھەرنى چۆرىدەپ سوقۇلغان قېلىن ۋە ئېگىز تام ، قورغان .

قەلئە ئەفلاك (قلعه افلاک) ، ئە . ئاسمان .

قەلئە بەندان (قلعه بندان) ، ئە - پ . قامال ، مۇھاسىرە .

قەلئەدار (قلعەدار) ، ئە - پ . قورغان ساقچىسى .

قەۋس (قوس) ، ئە . يا ، كامالەك ، كامان ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ، ئاسماندىكى ئون ئىككى بۈرجنىڭ توققۇزىنچىسى ؛ كونا شەمسىيە كالېندارى بويىچە 9 - ئاي . ◇~دار (~دار) : ئەگمە شەكىللىك .

قەۋسى قوزەھ (قوس قزح) ، ئە - پ . ھەسەن - ھۈسەن .

قەۋل (قول) ، ئە . سۆز ، گەپ .

قەۋلۇھوتەئالا (قوله تعالى) ، ئە . ئاللاھنىڭ سۆزى ، قۇرئاندا چىقىدىغان سۆز .

قەۋم (قوم) ، ئە . مىللەت ، خەلق ؛ قەبىلە ، جەمەت ، تۈغقان ؛ گۈرۈھ ؛ جامائەت .

قەۋۋاس (قواس) ، ئە . ئوقيا ئېتىش ماھىرى ، ئوقيا ئاتقۇچى ؛ كامالەك ياسىغۇچى .

قەۋانىن (قوانين) ، ئە . قانۇن (قانۇن)نىڭ كۆپلۈكى : قانۇنلار .

قەۋۋال (قوال) ، ئە . سۆزمەن ، گەپچى ، گەپدان ، ناتىق ؛ كۆپ گەپ قىلىدىغان ؛ سوپىلارنىڭ زىكرى - ساما سورۇنىدا ھاپىزلىق قىلغۇچى .

قەۋي (قوى) ، ئە . كۈچلۈك ، قۇۋۋەتلىك ، دادىل . ◇~بولماق (~بولماق) : كۈچەيمەك ، كۈچلەنمەك ، دادىل بولماق .

قەي (قىء) ، ئە . قۇسۇق . ◇~قىلماق (~قىلماق) : ياندۇرماق ، قۇسماق .

قەياسىرە (قياصره) ، ئە . قەيسەر (قيصر)نىڭ كۆپلۈكى : كاتتا پادىشاھلار .

قەيد (قيد) ، ئە . كىشەن ، قوۋۇق ، ئىشكەل ؛ ئارغامچا ، ئالاقە ، مۇناسىۋەت ، مەجبۇرىيەت ، چەك ، شەرت . ◇~قىلماق (~قىلماق) : بەنت قىلماق ، باغلاپ قويماق ، سولاپ قويماق .

قەيدى جىسمانى (قيد جسمانى) ، ئە - پ . تىرىكچىلىك مەجبۇرىيەتلىرى ، تىرىكچىلىك تەشۋىشى .

قەيسەر (قيصر) ، ئە . قەدىمىي رىم پادىشاھىنىڭ ئىسمى ؛ ك . كاتتا پادىشاھ ، پادىشاھ .

قەيلۇلە (قيلوله) ، ئە . چۈشلۈك ئۇيقۇ .

قەييۇم (قيوم) ، ئە . مەڭگۈ ياشىغۇچى ، مەڭگۈ ھايات ، ئەبەدىيلىك .

قوباتلۇق (قوباتلوق) ئاش ۋاقتى ، ناشتىگاھ .

قوبۇرچاق (قوبورچق) خالتا ، قاپچۇق .

قوبۇز (قوبوز) بىر خىل چالغۇ ئەسۋابى ، قوۋۇز .

قوبۇق (قوبوق) قوزاق ؛ گۈناھكارنىڭ بوينىغا ۋە قولىغا سېلىنىدىغان ياغاچ كويزا .

قوپا (قوپا) قاچا ، تۇلۇك .

قوپارماق (قوپارماق ، قوبارماق) كۆتۈرمەك ، تۇرغۇزماق ، تىكلىمەك ، (ئۆي) سالماق ؛ يۇلماق ، قازماق ، قومارماق ، قوزغىماق ، ئېلىپ تاشلىماق .

قوپارماغلىق (قوپارماغليق) تىكلەش ، تۇرغۇزۇش ، قوپۇرۇش ؛ قومۇرۇش .

قوپارىلماق (قوبارىلماق ، قوباريلماق) كۆتۈرۈلمەك ، تۇرغۇزۇلماق ، قوپۇرۇلماق ، قومۇرۇلماق .

قوپان (قوپان) ئۇلۇغ ، زور ، غالىب ، يېڭىلمەس ، قۇدرەتلىك .

لىك .

قەلىل (قليل) ، ئە . ئاز ، ئازغىنە ؛ كەم . ◇～ئەقل (～ عقل) : كەم ئەقىل .

قەلئى (قلعى) ، ئە . قەلەي ، قەلەيدىن ئىشلەنگەن .

قەلىيە (قليه) قورۇما گۆش ، قورۇما .

قەمئ (قمع) ، ئە . باستۇرۇش ، بېسىش ، مەنئى قىلىش ، چەكلەش ؛ ئۆچۈرۈش .

قەمارى (قمارى) ، ئە . ◇ قۇمرى (قمرى)نىڭ كۆپلۈكى : پاختەكلەر . ئۇدى～ (مود～) : ئېسىل ئۇد . ق . ئۇد .

قەمەر (قمر) ، ئە . ئاي . ◇～تەلئەت (～طلعت) : ئاي جامال .

قەمەرۇسسوفىيە (قمر الصوفيه) ، ئە . سوپىلارنىڭ پېشۋاسى .

قەمتۇ (قمتو) باراۋەر ، يۈزمۈيۈز . ◇دەر～ (در～بولماق) : بىللە بولماق .

قەمىل (قمل) ، ئە . پىت ، كانا .

قەمىس (قميص) ، ئە . كۆڭلەك ، تاش كۆڭلەك ؛ يالاڭ پەرىجە .

قەنادىل (قناديل) ، ئە . قەندىل (قنديل)نىڭ كۆپلۈكى . زور ۋە كۆركەم ئاسما شامدانلار ، قەندىللەر .

قەندىل (قنديل) ، ئە . چىراغ ؛ كۆپ شام قادىلىدىغان ئاسما شامدان ، قەندىل .

قەندىن (قندين) قەنتلىك ، تاتلىق ، شىرىن . ◇～كۆلاچ (～كلاچ) : تاتلىق توغاچ .

قەھبە (قحبه) ، ئە . بۈزۈق ، پاھىشە ئايال .

قەھبەچە (قحبەچە) ، ئە ـ پ . بۈزۈق چوكان .

قەھتى ھۆسن (قحط حسن) ، ئە ـ پ . ھۆسن قەھەتچىلىكى ، چىرايلىقلار كەملىكى .

قەھتەرچاق (قهترماق) ھاكىرچاق ، يېقىمسىز ئۇنلۇك تاۋۇش چىقارماق ؛ ۋارقىرىماق .

قەھر I (قهر) ، پ . ئاچچىقلىنىش ، غەزەپ . ◇～سۈرمەك (～سورماك) : غەزەپلەنمەك ، ئاچچىقلانماق .

قەھر I (قهر) ، ئە . بويسۇندۇرۇش ، تىز پۈكتۈرۈش ، غالىب كېلىش ؛ مەجبۇرلاش ، زورلاش ، بېسىم ئىشلىتىش ، بېسىش .

قەھقەھە (قهقهه) ، ئە . قاقاقلاپ كۈلۈش . ◇～قىلماق (～قيلماق) : قاقاقلاپ كۈلمەك .

قەھھار (قهار) ، ئە . قەھر قىلغۇچى ، غەزەپلەنگۈچى ؛ ھەممىگە قادىر ، ھەممە ئىش قولىدىن كېلىدىغان ، ئاللاھ .

قەۋارىر (قوارير) ، ئە . قارۇرە (قارورە)نىڭ كۆپلۈكى : ق . قارۇرە .

قەۋافى (قوافى) ، ئە . قافىيە (قافيه)نىڭ كۆپلۈكى : قاپىيەلەر .

قەۋافىل (قوافل) ، ئە . قافىلە (قافله)نىڭ كۆپلۈكى : كارۋانلار .

قەۋامىس (قواميس) ، ئە . قامۇس (قاموس)نىڭ كۆپلۈكى : بۈيۈك لۇغەتلەر ؛ دېڭىزلار ، ئوكيانلار .

قەۋائىد (قواعد) ، ئە . قائىدە (قاعده)نىڭ كۆپلۈكى : قائىدىلەر .

قورغاشۇن (قورغاشون) قوغۇشۇن .
قورغال (قورغال) بىر دەرسىنىڭ كىككى ئۇچىنىڭ تۇتاشقان يېرى .
قورغانماق (قورغانماق) قوغدانماق ، ساقلانماق .
قورلا (قورلا) قېتىم ، نۆۋەت .
قورۇتماق (قوروتماق) قوغداتماق ، باش پاناھ تاپماق ، قوغدىنىش خەندىكى قازماق ، مۇستەھكەملىمەك .
قورۇغ (قوروغ ، قروغ) ق . قورۇق .
قورۇغچى (قروغچى) ق . قورۇقچى .
قورۇق (قوروق) قورۇق («ئو» ئۈزۈن سوزۇق ، قەلئە ، گىماتىلەپ خاسلاشتۇرۇلغان جاي ؛ يازلىق تۇرالغۇ ، چۆرىلىمە قاشا ، چۆرىلىمە تام .
قورۇقچى (قوروق چى) قاراۋۇل ، قوغدىغۇچى .
قورۇنماق (قورونماق) قوغدالماق .
قوز I (قوز) ياغاچ كۆمۈر .
قوز II (قوز) ياڭاق .
قوزاق (قوزاق) باپكارلىق دۆكىنى .
قوزاي (قوزاى) تەسكەي .
قوزغاداماق (قوزغاداماق) قوغدانماق .
قوزغالان (قوزغالان) قوزغىلاڭ .
قوزغالماق (قوزغالماق) دەككە ـ دۈككە بولماق .
قوزغىماق (قوزغاماق) قوزغىماق ؛ ئوڭايسىزلىققا سالماق ، تەمتىرەتمەك ، تىنچسىزلاندۇرماق ، قىينىماق .
قوزغانماق (قوزغانماق) قوزغالماق ، ھەرىكەتلەنمەك ، غەزەپلەنمەك .
قوزغۇن (قوزغون) قاينام ، غەزەپلىمەك .
قوزلۇق (قوزلوق) ياڭاق تۇرىدىكى مېۋىلەر .
قوزماق I (قوزماق) قويماق ، جايلاشتۇرماق .
قوزماق II (قوزماق) گىجازەت بەرمەك ، رۇخسەت قىلماق .
قوزى (قوزى) قوزا ؛ قوزا يۈلتۈزى .
قوزىقۇلاق (قوزى قولاق) باھاردا ئۇنۇپ چىقىدىغان بىر خىل ئۆسۈملۈك .
قوش I (قوش) جۈپ ؛ قوش . ◇～تۇتماق (～توتماق) : جۈپ تۇتماق ، جۈپلەپ سۈنماق .
قوش II (قوش) قارارگاھ ، مەھەللە .
قوشا (قوشا) قوشلاپ ، ھەسسىلەپ .
قوشاق (قوشاق) بەلباغ ، كەمەر ، (كەسلىي «قورشاق») .
قوشە (قوشه) جۈپ ، پار .

قوپانلىق (قوپانلىق) ئېگىزلىك ؛ چوڭ ۋاقتى .
قوپتى ـ ئالدى (قوپتى آلدى) بىر ئىش ئوشۇق ئويۇنى .
قوپساماق (قوپساماق) ساز چالماق ، ناخشا ئېيتماق .
قوپقا (قوپقا) چىلەك ؛ يۇلتۇز نامى .
قوپماق (قوپماق) قوزغالماق ، تۇرماق ، كۆتۈرۈلمەك (بوران) چىقماق ؛ چېكىنمەك ، قايتماق . ◇يەل~ (يىل~) : شامال چىقماق ، بوران چىقماق .
قوپۇر (قوپور ، قوبور) قاچا ؛ قاپ .
قوپۇرجۇق (قوپورجوق) قاپچۇق .
قوپۇز (قوپۇز) ق . قوبۇز (قوبوز) .
قوپۇشلە (قوپوشلە ، قوبوشلە) خۇشپۇراقلىق بىر ئىش چۆپ .
قوپۇق (قوپوق) ئۆتۈك .
قوتاس I (قوطاس) ئاتنىڭ يايلىسىغا ياكى قۇيرۇقىغا ئۆتكۈزۈلىدىغان ، ئالتۇندىن ئىشلەنگەن زىننەت بۇيۇمى .
قوتاس I (قوتاس) قوتاز .
قوتالماق (قوتالماق) پو ئاتماق ، لاپ ئۇرماق .
قوتان (قوتان) لەگلەكسىمان بىر خىل قۇش .
قوتۇر (قوتور) قوتۇر ؛ تەكشىسىز ؛ توكۇر .
قوتۇرماق (قوتورماق) قوتور بولماق .
قوجا (قوجە) بوۋاي ، قېرى ؛ ئەر ، ئەر كىشى ، كۈيەۋ ؛ چوڭ ، زور .
قوجىن (قوجين) ئايال .
قوچ (قوچ) قوشقار ؛ كۆچلۈك ، سېخىي .
قوچاق (قوچاق) ئەزىمەت ، باتۇر ، جەڭچى ؛ قەھرىمان ؛ تەجرىبىلىك .
قوچا (قوچە) ق . قوجا . كۆچلۈك .
قودۇلۇق (قودولوق) تۆۋەنلىك ، كەمتەرلىك .
قور I (قور) مىلتىق دورىسى ، پوروخ .
قور I (قور) ئىسسىق كۈل .
قورايىش (قورايىش) كەچىك قۇلاقچا .
قورچاق (قورچاق) قونچاق ، ھەيكەل ؛ ناھايىتى چوڭ ، يېتىلگەن .
قورچالماق (قورچالماق) ناھايىتى چوڭ بولماق ، يېتىلمەك .
قورچى (قورچى) قورال ـ ياراق ساقلىغۇچى .
قورشۇن (قورشون) ق . قورغاشۇن .
قورغاداماق (قورغاداماق) پاناھ ئىزدىمەك ، پاناھ تاپماق ، پاناھ قىلماق .
قورغاراماق (قورغاراماق) ياخشى قوغدالماق ، ساقلىنىپ قالماق .

قولداش (قولداش) يولداش ، همسراه ، قولداش ، ياردەمچى .
قولداشلىغ (قولداشليغ) يولداشلىق ، همسراهلىق ، قولداشلىق ، ياردەمچىلىك .
قولداماق (قولداماق) قولتۇقلىماق ، قولتۇققا قىسماق ؛ يېتىلدۈرمەك ، ياردەم بەرمەك ، همدەم بولماق ، تەييارلىماق .
قولدۇرماق (قولدورماق) سوراتماق .
قولماش (قولماش) كاززاپ ، كاسكاس ، ژالاقتەككۇر ، گەپ تارقاتقۇچى .
قولماق (قولماق) ئېيتماق ؛ تىلمەك ، ئىلتىجا قىلماق ؛ سورىماق ، ئەلچىلىك قىلماق ، قوبۇل قىلماق ؛ كەچۈرمەك . ◇ ئۆزرىنى ~ (عزرين~) : ئۆزرىنى قوبۇل قىلماق .
قوم (قوم) توقۇم .
قوما (قوما) كىچىك خوتۇن ؛ ياردەمچى .
قومبۇل (قومبول) تۇڭمە ، تۇڭۇن .
قومرۇسقا (قومرسقه) چۈمۈلە .
قومىماق (قوميماق) زېرىكمەك ، چارچىماق .
قوناغ (قوناغ) ق . قوناق .
قوناق (قوناق) قونۇش ؛ مېھمان ؛ ئۆتەڭ ، قونالغۇ .
قوناقلىق (قوناقليق) ئۆي ، ياتاق .
قونالغا (قونالغا) قونالغۇ ؛ قۇش قونىدىغان قوندىق .
قونالغە (قونالغه) ق . قونالغا .
قونالماق (قونالماق) قونماق ، قونۇپ قالماق .
قوناماق (قوناماق) قونماق .
قونچاق (قونچاق) ئۆزۈنچاق تەخسە ، قاچا .
قوندىق (قوندىق) پاينەك (مىلتىقنىڭ) ، (زەمبىرەك ئاستىدىكى) جاھازا ؛ كۆرپە .
قونغ (قونغ) قاغا .
قونغارماق (قونغارماق) قوپارماق ، قوزغىماق ، ئاغدۇرماق ، كۆچۈرمەك ، تاتلىماق ؛ تازدىلماق .
قونغرات (قونغرات) قەدىمكى تۈركىي قەبىلىلەرنىڭ بىرى .
قونقارماق (قونقرماق) ق . قونغارماق .
قونۇق (قونوق) مېھمان ؛ قونۇش . ◇ ~بەرمەك (~بيرماك) : قوندۇرماق ، مېھمان قىلماق . ◇ ~قا بارماق (~قه بارماق) : مېھمانغا بارماق .
قونۇقلاماق (قونوقلاماق) مېھمان قىلماق ، كۈتۈۋالماق .
قونۇقلۇق (قونوقلوق) مېھمان تامىقى ، مېھمانلىق .
قونۇم (قونوم) قونالغۇ ، تۈرۈپ ئۆتىدىغان جاي .
قويار (قويار) ئىككى دەريانىڭ قوشۇلۇش جايى .

قوشتى (قوشتى) ھەمراھ ، يولداش ، قولداش ؛ كېنىزەك .

قوشلاماق (قوشلاماق) قوشلىماق ، جۈپلىمەك ؛ ◇ **قوشلاپ قاچماق** (قوشلاپ قاچماق) : تۆت ئاياقلاپ قاچماق .

قوشماق I (قوشماق) قوشما ، بىرلەشمە .

قوشماق II (قوشماق) قوشماق ، سانىماق ؛ قوشاق ئېيتماق .

قوشۇق (قوشوق) قوشاق قوشۇلغان .

قوشۇقلۇق (قوشوقلق) بىرلەشمە ، قوشۇلما .

قوشۇلتۇق (قوشولتوق) قولتۇق .

قوشۇنماق (قوشونماق) قوشۇلماق .

قوغ (قوغ) ئۇچقۇن .

قوغا (قوغا) چىلەك ، يۇلتۇز نامى .

قوغماق (قوغماق) قوغلىماق .

قوغۇرچاق (قوغورچق) قونچاق .

قوغۇش I (قوغوش) نۇر .

قوغۇش II (قوغوش) نالە ، دات ـ پەرياد .

قوڭ (قونك) قاغا ، توڭ قاغا .

قوڭارماق (قونكارماق) قومۇرماق .

قوڭاش (قونكاش) چاچ كېپىكى .

قوڭراغۇ (قونكراغو) قوڭغۇراق .

قوڭشى (قونكشى) قوشنا .

قوڭۇزغان (قونكوزغان) قوڭغۇز .

قول I (قول) غول ، ساي ؛ تاغ باغرىدىكى دۆڭ يەر .

قول II (قول) ياق ، تەرەپ ، مۇزىكىدا بىر كۈي نامى .

قولاماق I (قولاماق) تىلىمەك ، سورىماق .

قولاماق II (قولاماق) ق . قاۋلاماق .

قولاماغليق (قولاماغليق) سوئال سوراش ؛ خەۋەر بېرىش .

قولانسا (قولانسە) سېسىق يارا ، تەر پۇرىقى .

قولاۋۇز (قولاوز) يول باشلىغۇچى .

قولاۋۇزلۇق (قولاوزلوق) يول باشلىغۇچىلىق .

قولباغ (قولباغ) بىلەزۈك .

قولتۇرماچ (قولتورمچ) ياقا .

قولچاق (قولچاق) تۇتقۇچ ، پەلەي .

قولچى (قولچى) تىلەمچى .

قۇچۇشماق (قۇچۇشماق) قوچاقلاشماق .
قۇچقۇ (قوچقو) قۇچاقلىنىدىغان .
قۇچۇق (قوچوق) قۇچاق .
قۇچۇماق (قوچوماق) قۇچاقلىماق ، قۇچماق .
قۇچىق (قوچيق) كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ئاسماندىكى ئون ئىككى بۈرجنىڭ تۆتىنچىسى ، قىسقۇچ پاقا (راك) بۈرجى .
قۇدا (قودا) دوست ، ھەمراھ ؛ ئەلچى ؛ قۇدا .
قۇدالاق (قودالاق) چولاق ئەجداد ، يۈرت چوڭى ؛ سەردار .
قۇدامان (قودامان) قۇدىلاشقان .
قۇدەماڭ (قدماء) ، ئە . قەدىم (قديم) نىڭ كۆپلۈكى : قەدىمكىلەر ، ئۆتمۈشتىكىلەر ، كونىلار ، بۈرۈنقىلار ، قەدىمىي مىللەتلەر .
قۇددۇس (قدوس) ، ئە . پاك ، مۇقەددەس ؛ تەڭرى .
قۇددۇسە سىررۇھو (قدس سره) ، ئە . ئۇنىڭ سىرى مۇقەددەس قىلىنغاي ، ئۇنىڭ مەخپىيەتلىكى ئىززەتلەنگەي (ۋاپات بولغان كىشى ھەققىدە ئېيتىلىدىغان دۇئا سۆزى) .
قۇدس (قدس) ، ئە . پاكلىق ، مۇقەددەسلىك ؛ مۇقەددەس جاي ، جەننەت . ◇ رىيازى~ (رياض~) ؛ جەننەت .
قۇدسى شەرىف (قدس شريف) ، ئە - پ . ئىرۇسالىم شەھىرى .
قۇدسىيەت (قدسيت) ، ئە . مۇقەددەس ، مۇقەددەسلىك ، ئەزىزلىك ، پاكلىق .
قۇدسىي (قدسى) ، ئە . پاك ، مۇقەددەس ، جەننەتتەك ، جەننەت كەبى ، پەرىزات . ◇~ ئاسار (~ آثار) ؛ پاك نىشانلىق ، پاك بەلگىلىك . ◇~ روھ (~روح) : پاك روھ .
قۇدومەت (قدومت) ، ئە . قەدىمىيلىك ، كونىلىق ، ئىستاژ ، خىزمەت تارىخى .
قۇدومەتى خىزمەت (قدمت خدمت) ، ئە - پ . خىزمەت ئىستاژى .
قۇدۇر (قودور) مولۇن ؛ غالجىر مۇشۇك .
قۇدۇساق (قودوساق) سەللە .
قۇدۇق (قودوق) تاي ، تەخەي .
قۇدۇقلۇق (قدقلق) ئىنسافسىز ، ئادالەتسىز .
قۇدۇقماق (قودقماق) ئۆزىنى تۇتالماسلىق ، زالىمانە ئىش قىلماق ، ئادالەتسىزلىك قىلماق .
قۇدۇم (قدوم) ، ئە . كېلىش ، يېتىپ كېلىش ، قەدەم تەشرىپ قىلىش .
قۇدۇمان (قودومان) غەزەپكە تولغان ، ئەقلىدىن ئادىشقان ، ئەقلىدىن كەتكەن .
قۇدۇھ (قدوه) ، ئە . ئۈلگە ، ئۈرنەك ؛ داھىي ، يولباشچى ، سەردار .
قۇدۇھەت (قدوت) ق . قۇدۇھ (قدوه) .
قۇدۇھتۇلئەھرار (قدوة الاحرار) ، ئە . ئەركىنلىكنىڭ ئۈلگىسى ، ھۆرلەرنىڭ داھىيسى .
قۇدۇھتۇلئەۋلىيا (قدوت الاولياء) ، ئە . ئەۋلىيالار سەردارى .

قويانغۇ (قويانغو) تۆتقاق كېسەل .
قويغا (قويغە ، قويغا) قاچا ، تۆڭ ، تەڭلە .
قويۇرغا (قويورغا) مايىللىق ، مېھرىبانلىق .
قويۇرقا (قويورقا) مېھرىبانلىق .
قويىغى (قوييغى) تۆۋەندىكى .
قويى (قوبى) تۆۋەن . ◇～سالماق (～سالماق) : تۆۋەن قىلماق .
قويىن (قوين ، قويين) تۆۋەنگە ، تۆۋەن .
قۇببە (قبە) ، ئە . گۈمبەز شەكلىدىكى تورۇس ؛ گۈمبەزسىمان چوقچايما ، مۇنار ، قۇببە .
قۇببەتۇلئىسلام (قبة الآسلام) ، ئە . بەلىغ شەھىرىنىڭ سۇپىتى (ئىسلام مايىكى) .
قۇبۇر (قبور) ، ئە . قەبر (قبر)نىڭ كۆپلۈكى : قەبرىستان ، مازارلار . ◇ئەھلى～ (اهل～) : قەبرە ئىچىدىكىلەر ، ئۆلگەنلەر .
قۇت (قوت) ، ئە . يېمەكلىك ، تاماق ، ئوزۇق ؛ ئوزۇقلۇق . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) ، ～ئەتمەك (～ايتماك) : يېمەك ، ئوزۇقلانماق . ◇～مايە ئالماق (～مايە آلماق) : ئوزۇقلانماق .
قۇتالماق (قوتالماق) قۇرۇق گەپ قىلماق .
قۇتەلاڭ (قتلاء) ، ئە . قەتىل (قتيل)نىڭ كۆپلۈكى : ئۆلتۈرۈلگەنلەر ، سويۇلغانلار .
قۇتىب (قطب) ، ئە . قۇتۇپ ، ھەر نەرسىنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئۆتكەن ئوقنىڭ ئىككى ئۇچى ؛ ئوتتۇرا ، مەركەز ؛ ك . باشلىق ، رەھبەر ، كاتتىباش ، پېشۋا ، يېگانە ھېسابلانغان ئەۋلىيا (سوپىلىقتا) .
قۇتبۇل ئەۋلىيا (قطب الاولياء) ، ئە . ئەۋلىيالار رەھبىرى .
قۇتبى ئەۋلىيا (قطب اولیا) ، ئە ـ پ . يول كۆرسەتكۈچى ئەۋلىيا .
قۇتبى دەھر (قطب دهر) ، ئە ـ پ . ئۆز زامانىنىڭ پېشۋاسى .
قۇتبى سابىت (قطب ثابت) ، ئە ـ پ . قۇتۇپ يۇلتۇزى .
قۇتتائۇتتەرىق (قطاع الطريق) ، ئە . قاراقچى ، بۇلاڭچى ، يول توسار .
قۇتر (قطر) ، ئە . دىيامېتىر .
قۇتقۇلماق (قوتقولماق) قۇتۇلماق .
قۇتلۇغ (قوتلوغ) قۇتلۇق . ◇～ئۇي (～اوى) : ك . دۇنيا .
قۇتۇز (قوتوز) قۇترىغان . ◇～بولماق (～بولماق) : قۇترىماق .
قۇتۇلقۇلۇب (قوت القلوب) ، ئە . ئەۋائىي زامانىدىكى ئۇيغۇرچە كلاسسىك بىر كىتابنىڭ نامى .
قۇچاشلانماق (قوچاشلانماق) قۇچاقلاشماق .
قۇچاشلاماق (قوچاشلاماق) قاپلىماق ؛ قۇچاقلىماق .
قۇچالاق (قوچالاق) سار ، ساڭقارا .

قۇرسى قەتىر (قرص فطير) ، ئە - پ . پېتىر توقاچ .
قۇرسى كەشنىز (قرص كشنيز) ، ئە - پ . يۇمغاقسۈت سېلىنغان توقاچ .
قۇرسى لىمۇن (قرص ليمون) ، ئە - پ . لىمون سۈيى ۋە شېكەر قوشۇلغان توقاچ .
قۇرشاق (قورشاق) بەلباغ .
قۇرشاقلاماق (قورشاقلاماق) بەلباغ باغلىماق .
قۇرشانماق (قورشانماق) بېلىنى باغلىماق .
قۇرماچ (قورماچ) قوماچ .
قۇرماق (قورماق) پاقا .
قۇرمە (قورمە) چۈچەك .
قۇرۇرغايماق (قورورغايماق) قۇرۇماق ، قۇرۇقشىماق .
قۇرۇغلۇق (قوروغلوق) قۇرۇقلۇق .
قۇرۇقشاماق (قوروقشاماق) بەك قۇرۇپ كەتمەك ، قاغجىراپ كەتمەك .
قۇرۇلتاي (قورولتاي) ئومۇمىي يىغىن ، چوڭ يىغىن .
قۇرۇمساغ (قورومساغ) قۇربان .
قۇرۇمساغماق (قورومساغماق) قۇربان بولماق .
قۇرۇن (قرون) ، ئە . قەرن (قرن) نىڭ كۆپلۈكى : مۇڭگۈزلەر ؛ ئەسىرلەر .
قۇرۇھ (قروح) ، ئە . يارا ، جاراھەت ؛ چاقا .
قۇرىلتاي (قوريلتاى) ق . قۇرۇلتاي .
قۇريا (قوريا) بۇزۇلغان ئۆي ، ۋەيرانە ، ۋەيرانلىق .
قۇزاي (قوزاى) تەسكەي ، ئاپتاپ چۈشمەيدىغان يەر .
قۇزەھ (قزح) ، ئە . ◇قەۋسىي~ (قوس~) : ھەسەن - ھۈسەن .
قۇزدۇق (قوزدوق) تەخەي .
قۇزات (قضاة) ، ئە . قازى (قاضى) نىڭ كۆپلۈكى : قازىلار ، سوتچىلار .
قۇزغۇن (قوزغون) قوزغالغان ؛ كۆپنى كۆرگەن ، بېشىدىن ئىسسىق - سوغۇق كۆپ ئۆتكەن .
قۇزۇق (قوزوق) قازىغاي ئۇرۇغى ؛ قازىغاي .
قۇزىنحە (قزحە) ، ئە . ھەسەن - ھۈسەن .
قۇزى (قوزى) دەرۋازىدىكى كىچىك ئىشىك .
قۇسساد (قصاد) ، ئە . قاسىد (قاصد) نىڭ كۆپلۈكى : ئەلچىلەر ، خەۋەرچىلەر ، خەت توشۇغۇچىلار ، چاپارمەنلەر ؛ بەل باغلىغۇچىلار .
قۇسقاچ (قوسقاچ) قىسقۇچ .
قۇسۇر I (قصور) ، ئە . قەسر (قصر) نىڭ كۆپلۈكى : كەمچىلىكلەر ، نۇقسانلار ؛ ھۇرۇنلۇقلار .
قۇسۇر I (قصور) ، ئە . قەسر (قصر) نىڭ كۆپلۈكى : قەسرلەر ، سارايلار ، ئوردىلار ،

قۇدۇمئى ئەھلى يەقىن (قدوه اهل يقين) ، ئە - پ . سوپىلار باشلىقى .
قۇر (قور) يۇڭدىن ئۆرۈلگەن ياپىلاق ئارغامچا ؛ توقۇلما بەلباغ ؛ قېتىم ، نۆۋەت .
قۇرا (قرى) ، ئە . قەريە (قريه) نىڭ كۆپلۈكى : يېزىلار ، كەنتلەر ، قىشلاقلار .
قۇراق (قوراق) قۇرغاق .
قۇرامە (قورامه) تۆركىي قەبىلىلەردىن بىرى .
قۇرانماق (قورانماق) قىلتاق قويماق ، دام قۇرماق ، ھىيلە ئىشلەتمەك .
قۇرئە (قرعه) ، ئە . پال ، چەك . ◇~سالماق (~سالماق) : چەك تاشلىماق .
قۇرەڭ (قرع) ، ئە . قۇرئە (قرعه) نىڭ كۆپلۈكى : پاللار ، چەكلەر .
قۇرەتماق (قورتماق) قۇرۇتماق .
قۇرەيش (قريش) ، ئە . قەدىمكى زاماندىكى مەشھۇر ئەرەب قەبىلىسى . مۇھەممەد پەيغەمبەر شۇ قەبىلىدىن .
قۇرەيشى (قريشى) ، ئە . ئەرەبلەرنىڭ قۇرەيش قەبىلىسىگە مەنسۇپ .
قۇربان (قوربان) يانىڭ قېپى ، غىلاپ ، قاپ ، قىن .
قۇرب (قرب) ، ئە . يېقىنلىق ، يېقىن بولۇش ، تۇغقانلىق مۇناسىۋىتى .
قۇربانى (قربانى) ، ئە . قۇربانلىق ، قۇربان بولغان ؛ ئاتاپ ئۆلتۈرۈلگەن .
قۇربەت (قربت) ، ئە - پ . يېقىنلىشىش ، يېتىشىش ؛ يېقىنچىلىق قىلىش ، تۇغقانلىق .
قۇربەقە (قوربقه) ناشپاقا .
قۇرپ (قورپ) بۇزۇلغان قىرغاق .
قۇرت I (قورت) قۇرۇت .
قۇرت II (قورت) بۆرە .
قۇرتارماق (قورتارماق) قۇتقازماق .
قۇرتقا (قورتقا) مومايى .
قۇرچالماق (قورچالماق) قانتتىق تاتلىماق .
قۇرچۇق (قورچوق) دەرۋىشلەر كۆلانىڭ ئۈستىگە ئورايدىغان ئۇزۇنچاق كىگىز پارچىسى .
قۇرچى (قورچى) چەۋەندىاز .
قۇرداش (قورداش) تەڭتۇش ، تەڭ ياشتىكى .
قۇردۇغلاماق (قور دوغلاماق) بۆرىنىڭ ئولجىسى بولماق ؛ قويىنى بۆرىگە ئالدۇرماق .
قۇررائ (قراء) ، ئە . قارىي (قارئ) نىڭ كۆپلۈكى : ئوقۇغۇچىلار ، كىتابخانلار ، قارىيلار .
قۇررەتۇلئەين (قرة العين) ، ئە . كۆز نۇرى ، كۆز روشەنلىكى ؛ كۆز قارىچۇقى ، كۆز گۆھىرى ؛ ك . پەرزەنت .
قۇرس (قرص) ، ئە . چەمبىرەك ، يۇمۇلاق ، نەرسە ، نان شەكلىدىكى نەرسە ؛ توقاچ .
قۇرساغ (قورساغ) قورساق ؛ قېرىن .
قۇرسى خۇرشىد (قرص خورشيد) ، ئە - پ . قۇياش چەمبىرىكى ، قۇياش گەردىشى .

ئالدىغۇچى .
قۇللابۇەش (قلاب وش) ، ئە - پ . قارماقتەك ، ئىلمەككە ئوخشاش .
قۇللە (قلە) ، ئە . چوققا ، تاغ چوققىسى ، مۇنارىنىڭ ئۈچى ؛ ك . چوقچىيىپ تۇرغان نەرسە .
◇～～～ (～～～) : دۆڭە - دۆڭە ، پومزەك - پومزەك .
قۇللۇغ (قوللوغ) ق . قۇللۇق .
قۇللۇق (قوللوق) قۇللۇق . ◇～بۇيۇرماق (～بويورماق) : قۇللۇق قىلىشنى بۇيرۇماق .
◇～قا خەت بەرمەك (～قەغەز بېرماك) : ئۆزىنى گۆرۈگە قويماق ، ئۆزىنى ساتماق .
قۇللۇقچى (قوللوقچى) خىزمەتكار .
قۇللۇقماق (قوللوقماق) بەندىلىك قىلماق ، قۇللۇق قىلماق .
قۇلۇب (قلوب) ، ئە . قەلب (قلب) نىڭ كۆپلۈكى (ئىككىنچى «ئۇ» ئۆزۈن سوزۇق) : قەلبلەر ، يۈرەكلەر ، مەركەزلەر . ◇شورۇھۇل～ (شروح الـ) : قەلبلەر شەرھى (ئاماد-نىساخان ئەفسىينىڭ ئەسىرى) . ◇مەھبۇبۇل～ (محبوب الـ) : قەلبلەر دوستى (ئەلىشىر ئەۋايىنىڭ ئەسىرى) .
قۇلۇق (قولوق) سەللە .
قۇلۇم (قولوم) جوجە .
قۇلۇن (قولون) جوجە ، تاي .
قۇلۇنج (قولونج) تولغاق كېسىلى ، سانجىق .
قۇلىنچاق (قولينچاق) تۈركىي تىللىق قەبىلىلەرنىڭ بىرى . .
قۇمار (قومار) قىمار .
قۇمارباز (قومارباز) قىمارۋاز .
قۇمارغال (قومارغال) قورشاۋ ، مۇھاسىرە .
قۇمارغا (قومارغە) قورشاۋ ، مۇھاسىرە .
قۇمارغال (قومارغال) ئورالغان ، قورشالغان جاي .
قۇمارماق (قومارماق) قورشاپ ئالماق ، چۆرىدىمەك ، قومارماق .
قۇماش (قماش) ، ئە . توقۇلما ، گەزلىمە ، رەخت ؛ ئۆي جاھازلىرى ، ئۆي سەرامجانلىرى .
قۇماشپۇش (قماش پوش) ، ئە - پ . كىيىملىك ، ئېسىل كىيىملىك ؛ كىيىندۇرۇپ جابدۇلـ-غان .
قۇماق (قوماق) قۇم ؛ قۇملۇق ؛ قۇملۇق دۆڭ .
قۇماقچى (قوماقچى) ماختانچاق ، لاپچى .
قۇمال (قومال) ماختانچاقلىق ؛ دۆگىلەك .
قۇمالاغ (قومالاغ) دۆگىلەك ، يۇمىلاق .
قۇمران (قومران) قوڭۇر .
قۇمرى (قمرى) ، ئە . پاختەك .

كاتتا بىنالار .

قۇسۇرات (قصورات) ، ئە - پ . كەمچىلىكلەر ، پېتىشسىزلىكلەر ، قۇسۇرلار .

قۇسۇندى (قوسوندى) قۇسۇق .

قۇشانماق (قوشانماق) خۇشاللانماق ، شادلانماق ، خۇرسەن بولماق .

قۇشبەگى (قوشبيكى) ئۇۋچىلار باشلىقى (كېيىنكى خانلىق زامانلىرىدا باش ۋەزىرلىك مەنسىپىمۇ «قۇشبەگى» دەپ ئاتالغان) .

قۇشقىنە (قوشقينه) كىچىك قۇش ، قۇشقاچ .

قۇشلاغ (قوشلاغ) ق . قۇشلاق .

قۇشلاق (قوشلاق) قۇش ئۇۋلايدىغان مەيدان ، ئۇۋ قۇشلىرى كۆپ جاي .

قۇشلۇغ (قوشلوغ) ق . قۇشلۇق .

قۇشلۇق I (قوشلوق) قۇشلۇق ، قۇشقا ئىگە بولۇش ؛ قۇشنىلىك ، قۇشقا تەئەللۇق .

قۇشلۇق II (قوشلوق) ئاش ۋاقتى ، ئاش ۋاقتىلىق .

قۇشمار (قوشمار) قىلتاق ، باسماق ، دام .

قۇشماق (قوشماق) ق . قۇچماق .

قۇشناچ (قوشناچ) پالچى .

قۇشنانجى (قوشنانجى) بىلىملىك ئايال ، مۇئەللىمە .

قۇغۇ (قوغو) ئاققۇ .

قۇفل (قفل) ، ئە . قۇلۇپ . ◇~ قىلماق (~قىيلماق) : قولۇپلىماق .

قۇفۇل (قفول) ، ئە . قۇفل (قفل) نىڭ كۆپلۈكى : قۇلۇپلار .

قۇقارماق (قونكارماق) قومۇرماق ، يوقاتماق ؛ قىرىپ تاشلىماق .

قۇلاغۇز (قلاغوز) ق . قەلاۋۇز .

قۇلاقچى (قولاقچى) كۆمۈتا .

قۇلاقلاشماق (قولاقلاشماق) بىر - بىرىگە ئاڭلاتماق ؛ تىللاشماق .

قۇلان (قولان) ياۋا ئېشەك .

قۇلان قۇيرۇقى (قولان قويروغى) بىر خىل ئوت .

قۇلاۋۇز (قلاوز) ق . قەلاۋۇز .

قۇلاۋۇزلۇغ (قلاوزلوغ) ق . قەلاۋۇزلۇغ .

قۇلچاقچى (قلچاقچى) چىشى كېسىك .

قۇلزۇم (قلزم) ، ئە . قىزىل دېڭىز ؛ دېڭىز .

قۇلغاق (قولغاق) قۇلاق .

قۇلقۇل (قلقل) مەي قۇيۇلغاندا چىققان ئاۋاز .

قۇللاب (قلاب) ، ئە . قارماق ، ئىلمەك ، ئىلغۇچ ، ئەگمە .

قۇللابكەش (قلاب كش) ، ئە - پ . چالما سالغۇچى ، چاڭگال سالغۇچى ، ئىلمىدۇرغۇچى ؛

قىبلەتۇلكۇتتاب (قبلة الكتاب) ، ئە . كاتىپلار مۇراجەتگاهى ؛ هۆسنخەت يازغۇچىلارنىڭ پېشۋاسى .

قىبلەگاھ (قبلەكاه) ، ئە - پ . يۈزلىنىدىغان نىشان . مۇراجىئەتگاھ ؛ ك . هامىي ، مۇهاپىزەت قىلغۇچى ؛ ئاتا .

قىبلەگەھ (قبلەكە) ، ئە - پ . ق . قىبلەگاھ .

قىبلەنەما (قبلەنما) ، ئە - پ . كومپاس (قىبلە تەرەپنى تېپىشتا ئىشلىتىلگەنلىكى ئۈچۈن شۇنداق دەپ ئاتالغان) .

قىبىق (قيبيق) قېتىق .

قىپماق (قيپماق) قوغلىماق ، سۈرۈشتۈرمەك .

قىتال (قتال) ، ئە . جەڭ ، ئۇرۇش ، قىرغىن ، ئۆلتۈرۈش .

قىتئە (قطعه) ، ئە . پارچە ، بۆلەك ، قىسىم ، ئابزاس ، شېئىرىي پارچە ؛ قۇرۇقلۇق ، يەر شارىنىڭ مۇئەييەن بىر قىسمى .

قىتەئ (قطع) ، ئە . قىتئە (قطعه)نىڭ كۆپلۈكى : قىتئەلەر ، پارچىلار .

قىتمار (قطمار) ، ئە . ق . قىتمىر (قطمير) .

قىتمىر (قطمير) ، ئە . قالدۇق ، ئاخىر ، ئەڭ كەينى ، ئۇششاق ئىش ، ئەرزىمەس نەرسە .
◇ **نەقىرۇ~ىغەچە** (نقير~ىغەچە) : باشتىن - ئاخىرغىچە .

قىتىق (قيتيق) قاتتىق باغلانغان ؛ قىستاڭ ، تار .

قىتىقلاماق (قيتيقلاماق) سايرىماق .

قىتىلماق (قيتلماق) قۇرۇق گەپ قىلماق ، لاپ ئاتماق .

قىچارماق (قيچارماق) ۋارقىرىماق ، شاۋقۇن سالماق ، چاقىرماق .

قىچقىرىن (قيچقيرين) قىچقىرىق ، شاۋقۇن ، ناله .

قىچماق (قيچماق) تاتىلىماق .

قىچى (قيچى) قايچا .

قىچىماق (قيچيماق) قىچىشماق .

قىدەم (قدم) ، ئە . قەدىمكى ، كونا ، ئەڭ بۇرۇنقى ؛ قەدىمكى زامان . ◇ **دەريايى~** (دريای~) : قەدىمىي دەريا .

قىدەمىييەت (قدميت) ، ئە . قەدىمىيلىك ، زامانى ئەۋۋەلگە خاسلىق .

قىدمەت (قدمت) ق . قەدەمىييەت .

قىر (قير) ، پ . ق . قىير .

قىراغ (قيراغ) ق . قىراق .

قىراغلاتماق (قيراغلاتماق) چەتلەتمەك .

قىراغلاماق (قيراغلاماق) چەتلىمەك ؛ قاچماق ، چېكىنمەك .

قىراغۇ (قيراغو) قىراۋ .

قۇمشۇم (قومشوم) تۇمشۇق .
قۇمقا (قومقا) تاۋار .
قۇملاغ (قوملاغ) قۇملۇق يايلاق .
قۇمۇراقماق (قومراقماق) يولغا چىققاق ، بىر ياققا قاراپ ماڭماق .
قۇمۇرسقا (قومورسقا) چۇمۇله .
قۇناجىن (قوناجين) ئۇچ ياشلىق ئات .
قۇناچى (قوناچى) ئىككى ياشلىق موزاي .
قۇنان (قونان) ئۇچ ياشلىق ئات .
قۇنبۇل (قنبل) ئۇچ ، چەك ، سەپنىڭ بىر چېتى ، قوشۇننىڭ بىر قانىتى .
قۇندۇز (قوندوز) تېرىسى يۇمشاق ۋە چىرايلىق كەلگەن ، قارا تېرىلىك هايۋان (تېرىسى تۇماق ۋە جۇۋا قىلىشقا ئىشلىتىلىدۇ) .
قۇنقار (قونقار) قوڭۇر .
قۇنۇق (قونوق) غەمكىن .
قۇنۇقماق (قونوقماق) جاپا چەكمەك ، قىينالماق ، ئېزىلمەك ، ئەلەم چەكمەك ، غەم قىلماق .
قۇۋا (قوا) ، ئە قۇۋۋەت (قوة)نىڭ كۆپلۈكى : قۇۋۋەتلەر ، كۈچلەر .
قۇۋارماق (قووارماق) قۇرۇپ كەتمەك .
قۇۋلاق (قوولق) چاتاللىق ؛ تاغ ئېتىكى .
قۇۋالاشماق (قوالاشماق) قوغلاشماق .
قۇۋالاماق (قووالاماق) قوغلىماق .
قۇياق (قوياق) ساۋۇت ؛ دۇبۇلغا ـ ساۋۇت .
قۇياقلىق (قوياقليق) دۇبۇلغا ـ ساۋۇتلۇق .
قۇيانماق (قويانمق) رەھىمسىزلىك ؛ بېقىن تومۇرلىرى .
قۇيمان (قويمان) قۇيماق ، ئۇماچ .
قۇيۇد (قيود) ، ئە . قەيد I (قيد)نىڭ كۆپلۈكى : كىشەنلەر ؛ شەرتلەر .
قۇيۇق (قويوق) قۇدۇق . ◇～قازماق (قازماق) : قۇدۇق قازماق .
قۇيى (قويى) ئاستى ، ئاستى تەرەپ ، ئايمغى ، ئاياغ تەرەپ . ◇يەر～ (يەر～) : يەر ئاستى . ◇دەريا～ (دريا～) : دەريانىڭ ئاياغ تەرىپى ، ئاياغ ئېقىم .
قۇيىشقان (قويشقان) قۇشقۇن .
قويىشقۇن (قويشقون) قۇشقۇن .
قىبامماق (قيبامماق) قوغلىماق .
قىبەل (قبل) ، ئە . تەرەپ ، ياق .
قىبلە (قبله) ، ئە . مۇسۇلمانلارنىڭ نامازدا يۈزلىنىدىغان تەرىپى ؛ مۇراجىئەت ئورنى ؛ مەركەز . ◇～ئى ئالەم (～عالم) : ئالەمنىڭ مەركىزى .

قىرىغلاماق (قيريغلاماق) چەتلىمەك ، چەتتە تۇرماق .
قىرىق (قيريق) پارە - پارە ، پارچىلانغان ، بۇزۇلغان ؛ چەت ، چېگرا ، چۆل .
قىرىقتى (قيريقتى) ھەرە كېپەكى .
قىرىقلاماق (قيريقيلاماق) چەتلىمەك ، يىراقلىماق ، قاچماق .
قىرىماق (قيريماق) جىرىماق ، قادالماق .
قىرىنتى (قيرينتى) ھەرە كېپەكى ؛ قىرىندا .
قىز (قيز) ◇ ئۆي قىزى (اوى قيزى) : خىزمەتچى قىز .
قىزالاق (قيزالاق) لەيلىگۈل ؛ قىزلىلىق ؛ قىز .
قىزامۇق (قيزاموق) قىزىل (كېسەل) .
قىزغىنە (قيزغينه) قىزچاق .
قىز قالماق (قيز قالماق) پەرىشان بولماق .
قىزىغ (قيزيغ) قىزىغان ، ئىسسىق ، قىزىق .
قىزىقماق (قيزيقماق) قىزىپ كەتمەك ؛ خاپا بولماق .
قىزىمتۇل (قيزيمتول) قىزغۇچ .
قىساچ (قيساچ) قىسقۇچ .
قىساق I (قيساق) خوسيەت (ئۇرۇقلۇق) .
قىساق II (قيساق) قىسقۇچ .
قىسەس (قصص) ، ئە . قىسسە (قصه) نىڭ كۆپلۈكى : ھېكايىلەر ، چۆچەكلەر ، قىسسەلەر .
◇ قىسەسۇلئەنبىيا (قصص الانبياء) : ئەۋلىيالار ھەققىدىكى ھېكايىلەر .
قىستانماق (قيستانماق) قىسىلماق .
قىسراغ (قيسراغ) ق . قىسراق .
قىسراق (قيسراق) بايتال .
قىسسە (قصه) ، ئە . قىسسە ، ھېكايە ، چۆچەك ، سەرگۈزەشتە .
قىسسەپەرداز (قصه پرداز) ، ئە - پ . قىسسەنى يېقىملىق قىلىپ ئېيتقۇچى ، ئۇستا ھېكايىچى .
قىسسەخان (قصەخوان) ، ئە - پ . ھېكايىچى ، داستانچى ، سەرگۈزەشتە سۆزلىگۈچى .
قىسسەساز (قصەساز) ، ئە - پ . ق . قىسسەخان .
قىسسەگۈي (قصەكوي) ، ئە - پ . ق . قىسسەخان .
قىسىغالماق (قيسيغالماق) قىسقارماق ، ئازايماق ، كەمەيمەك .
قىسقانچ (قيسقانچ) كۆرەلمەسلىك ، تارلىق .
قىسقانچلىق (قيسقانچليق) كۆرەلمەيدىغان ، ئىچى تار .
قىسقانماق (قيسقانماق) قىزغانماق ، تارلىق قىلماق .
قىسقەلىق قىلماق (قيسقەليق قيلماق) نامەردلىك قىلماق .

قىراق (قراق) قىرغاق ، چەت ، چەكە ، چەك ، چېگرا ، يىراق ، خالىي . ◇~ تۇتماق (~ توتماق) : چەتلەشمەك ، قاچماق ، چېكىنمەك .

قىراقراق (قيراقراق) ئەڭ چەت .

قىرال (قيرال) قىراۋ .

قىران I (قران) ، ئە . تويلىشىش ؛ يېقىنلىشىش ، تۇتىشىش ، بىرلىشىش ؛ سەپىيارلەرنىڭ ئۆزئارا توقۇنۇشى . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماک) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماک) : توقۇنۇشماق ، ئۇچراشماق .

قىران I (قيران) بەختسىزلىك ، مەغلۇبىيەت .

قىربا (قيربا) غەلۋىر .

قىربان (قربان) ، پ . ئوقدان ، ئوقيا ئوقى سېلىنىدىغان چەم ، خالتا .

قىرپىقتىكەن (قيرپيقتيكان) جەيرە .

قىرتىش (قيرتيش) ئوست ، يوز ، بەت ، يۈقۇندا ، قىرىندا ؛ تىۋىت .

قىرچىلداتماق (قيرچىلداتماق) غىچىرلاتماق .

قىرچىلداماق (قيرچىلداماق) غىچىرلىماق .

قىرغاي (قيرغاى) قۇرغۇي .

قىرغۇ (قيرغو) قۇرغۇي .

قىرغى I (قيرغى) بىر خىل يىرتقۇچ قۇش .

قىرغى I (قيرغى) پىچاق ، قايچا ، قىرغۇچى .

قىرغىن (قيرغين) قىرغىن ، مەغلۇبىيەت .

قىرغاۋۇل (قيرقاول) قىرغاۋۇل .

قىرقلىق (قيرقليق) يۇڭ قىرقىدىغان قايچا .

قىرقماق (قيرقماق) قىرقىماق ؛ تاراشلىماق ؛ يونىماق ؛ تارىماق ؛ ◇ باش~ (باش~) : چاچ ئالماق ، باش چۈشۈرمەك .

قىرقىل (قيرقيل) كۆلرەڭ يۇڭلۇق .

قىرقىن (قيرقين) قارا قۇل .

قىرلاغان (قيرلاغان) يارا ، جاراھەت .

قىرلاماق (قيرلاماق) قىردا قالماق ؛ بايقاۋان كەزمەك ، چۆلدە يۈرمەك .

قىرماچە (قيرماچه) قۇرۇق ئوت ـ چۆپ ؛ پارچە ـ پۈرات ئەرسىلەر .

قىرمىز (قرميز) ، پ . قىزىل رەڭ .

قىرمىزى (قرميزى) ، پ . قىزىل رەڭلىك ، قىزىل تۈسلۈك .

قىرۋان (قروان) كۆپ ، جىق ، مول .

قىرناق (قيرناق) توقال ، دىدەك .

قىرىغ (قيريغ) ق . قىرىق .

قىللەت (قلت) ، ئە . ئازلىق ، كەمچىلىك ، كەملىك ؛ ئاز سانلىق ؛ ئازچىلىق .
قىللىغ (قىلليغ) كۆپ چاچلىق .
قىلىچ نەگۈرمەك (قىليچ تيكورمك) قىلىچۋازلىق قىلماق ، قىلىچ چاپماق .
قىلىچلاماق (قىليچلاماق) قىلىچ چاپماق ، قىلىچ بىلەن ئۆلتۈرمەك .
قىلىچلىق (قىليچلىق) قىلىچۋاز .
قىلىلماق (قىليلماق) قىلىنماق .
قىلىماق (قىليماق) قىلماق .
قىلىنچ (قىلينچ) قىلىق ، ھەربىكەت ؛ قىلىچ .
قىماچ (قيماچ) قىيما .
قىمانماق (قيمانماق) ھەربىكەتلەنمەك ، مەدىرلىماق .
قىمسانماق (قيمسانماق) زارىقىپ ئىنتىلمەك ، بەكمۇ ئارزۇ قىلماق .
قىمشاتماق (قيمشاتماق) ئاستا ئىرغىتماق .
قىمشانماق (قيمشانماق) مەدىرلىماق .
قىم - قىم (قيم - قيم) پارچە - پارچە .
قىممىق (قيممق) يەڭگىل ھەربىكەتلەنمەك ، مەدىرلىماق .
قىمىرداماق (قميرداماق) قىمىرلىماق .
قىن (قين) غىلاپ ، پىچاق ياكى قىلىچنىڭ غىلىپى ؛ قىينىن ؛ يارا ، جاراھەت .
قىنا (قنا) تىرناق ئۈستىگە سۈرتۈلىدىغان قىزىل بويياق ؛ خېنە ئۆسۈملۈكى .
قىناماق (قناماق) تىللىماق ، ئەيىبلىمەك ؛ پەس كۆرمەك ؛ قىينىماق .
قىنەئ (قنع) ، ئە . زەرلىك پەردە ؛ چۈمپەردە ؛ چۈمپەردە .
قىنلاماق (قينلاماق) غىلاپقا سالماق .
قىنى (قيني) قىرغاق ، ئايال ، يان ، يانپاش .
قىنىقماق (قينىقماق) ئادەتلەنمەك ، كۆنۈكمەك ، كۆنمەك .
قىھاب (قحاب) ، ئە . قەھبە (قحبه) نىڭ كۆپلۈكى : پاھىشە ئاياللار ، بۈزۈق خوتۇنلار .
قىۋاماق (قيوراماق) ئۆرۈلمەك ، يۇمشىماق ، بۈدۈرلەنمەك .
قىۋرانماق (قيورانماق) ئېگىلمەك .
قىۋرىم (قيوريم) بۈدۈرە .
قىي (قي) قىرغاق ؛ يانباغرى .
قىيا (قيا) قىر ، ئۆڭ ؛ ◇~باقماق (~باقماق) : كۆز قىرى بىلەن قارىماق ؛ ◇~يول (~يول) : يانباغرى يول ، خەۋپلىك يول .
قىيات (قيات) قەدىمىي تۈركىي تىللىق خەلقلەرنىڭ بىرى .
قىياس (قياس) ، ئە . ئۆلچەش ، ھېسابلاش ، نىسبەتلەشتۈرۈش ؛ سېلىشتۇرۇش ؛ ئۆلچەم ؛ تەسەۋۋۇر . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئۆلچەپ كۆرمەك ، دەققەپ كۆرمەك ، مۆڭاپىق-

قىسناق (قيسناق) دەريانىڭ تار يېرى .
قىسىق (قيسىق) تار .
قىسىم I (قسم) ، ئە . بۆلەك ، ئۇلۇش ، ھەسسە . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) ، ~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئەقسىم قىلماق ؛ بۆلمەك .
قىسىم I (قيسيم) قورشاۋ ؛ سىقىم .
قىسمەت (قسمت) ، ئە . قىسىم ، بۆلەك ؛ بىر قىسىم ؛ بىر ئۇلۇش ؛ ئامەت ، ئەلەي ، ئەقدىر .
قىسمەتكاھ (قسمت كاه) ، ئە - پ . ئەقسىم قىلىپ ئۆزلەشتۈرۈلىدىغان جاي ، ئەقسىمات ئورنى .
قىسمىلاماق (قيسيم لاماق) سىقىمداماق .
قىشلايىشى (قيشلايشى) قىشلاق .
قىشماق (قيشماق) ئېگىلمەك ، ئېگىشماق .
قىشىق (قيشيق) قىيسىق ، سىڭايان .
قىغات (قيغات) چاغاتاي قەبىلىلىرىدىن بىرى .
قىغاش (قيغاش) شاۋقۇن ، سەراسىمە ؛ ئەگرى .
قىغرات (قيغرات) چاغاتاي قەبىلىلىرىدىن بىرى .
قىقاسلاتماق (قيقاسلاتماق) ژارقىراتماق .
قىقاسلاماق (قيقاسلاماق) قىقاس سالماق ، ژارقىرىماق .
قىنكىر (قينكىر) ياۋا ئېشەك ؛ يېشىل .
قىلاۋ (قلاع) ، ئە . قەلئە (قلعه)نىڭ كۆپلۈكى : قەلئىلەر ، قورغانلار .
قىلادە I (قلاده) ، ئە . بويۇن ئاسقۇ ، ئىتنىڭ بوينىغا تاقىلىدىغان ھالقىسىمان تاسما ، ھايۋانلار بوينىغا باغلىنىدىغان باغ .
قىلادە I (قلاده) ، پ . ھايۋانلار مىقدار بىرلىكى ، تۈيىاق . ◇يۈز~ پىلى بار ئەردى (يوز~ پيلى بار ايردى) : يۈز تۈياق پىلى بار ئىدى .
قىلا - قىلا (قيلا قيلا) توپ - توپ .
قىلام (قلام) ، ئە . قەلەم (قلم)نىڭ كۆپلۈكى : قەلەملەر .
قىلاۋ I (قيلاو) شۆلگەي .
قىلاۋ I (قيلاو) كېرەكلىك ، ياراملىق ؛ جەسۇر ، قورقماس ، ئۆتكۈر ، پارقىراق .
قىلاۋلاماق (قيلاولاماق) بىلىمەك ، پارقىراتماق .
قىلباش (قيلباش) يامان خاراكتېرلىك يارا .
قىلتىق (قلتيق) قىلتىرىق .
قىلدىر (قيلدير) ئۆزۈن پۇپۇكلۈك قومۇش .
قىلسىق (قيلسق) يۇلۇق قىرقىدىغان قايچا .
قىل قۇيرۇق (قيل قويروق) بىر خىل قۇشقاچ .

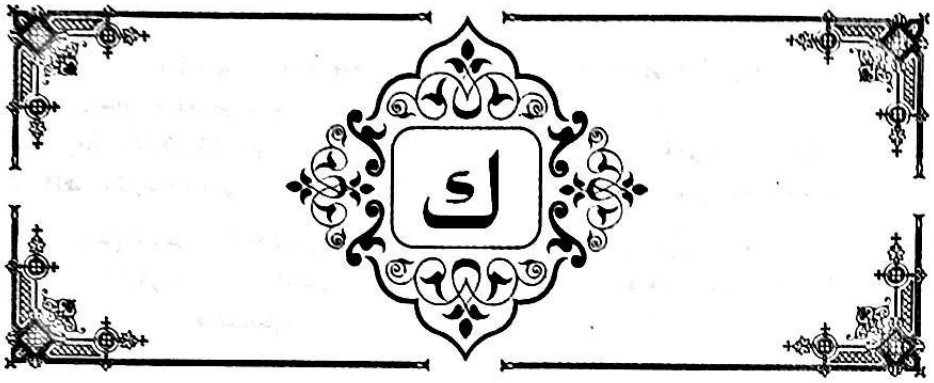

كابىن (كابين) ، پ . نىكاھ ئالدىدا ئەر تەرەپتىن خوتۇنغا تۆلىنىشى شەرت قىلىنغان پۇل ، مەھر ھەققى ، تويلۇق .

كاتاۋۇل (كاتاول ، كتاول) ق . كۆتۈال .

كاتىب (كاتب) ، ئە . كۆچۈرۈپ يېزىش ئىشى بىلەن مەشغۇل بولغۇچى . ھۆسنىخەت يازغۇچى ؛ يازغۇچى .

كاج (كاج) ، پ . شاپىلاق ، كاچات ؛ شاپىلاق بىلەن گەردەنگە ئۇرۇش .

كاخ (كاخ) ، پ . ھەشەمەتلىك بىنا ، قەسىر ، ساراي ، مۇنار ؛ ك . ئاسمان .

كاخى ئالىي (كاخ عالى) ، ئە ـ پ . يۇكسەك ئاسمان .

كاخى رەفىئ (كاخ رفيع) ، ئە ـ پ . يۇكسەك ئاسمان . ◇يەتى~ (يېتى~) : يەتتە قات ئاسمان .

كار (كار) ، پ . ئىش ، خىزمەت ، ئەمگەك ، كەسىپ ، پايدا ، ئۈنۈم ؛ ھەرىكەت ، پائالىيەت ، ئالاقە ، مۇناسىۋەت .

كار ئازماي (كار آزماى) ، پ . تەجرىبىلىك ، ئىشتا پىشقان ، سىنالغان .

كار ئاگاھ (كار آگاه) ، پ . ئىش بىلەرمەن ، تەجرىبىلىك ، كەسىپ ئىگىسى .

كارئاگەھ (كار آگه) ، پ . ق . كاراگاھ .

كارەندە (كارنده) ، پ . يەر تېرىغۇچى ، ئىشلىگۈچى .

كاربان (كاربان) ، پ . كارۋان .

كاربەند (كاربند) ، پ . ئەمەل قىلغۇچى ، بويسۇنغۇچى ؛ ئىشلىتىلگەن ، ئىجرا قىلىنغان . ◇~ئولماق (~اولماق) : ئەمەل قىلماق ، بويسۇنماق ، ئەمەلگە ئاشۇرماق .

كارخانە (كارخانه) ، پ . كارخانا ، ئىشخانا ؛ ك . دۇنيا .

كاردان (كاردان) ، پ . ئىش بىلەرمەن ، تەجرىبىلىك ، كەسىپ ئەھلى .

كاردىدە (كارديده) ، پ . چېنىققان ، تەجرىبىلىك .

لاشتۇرماق ، ماسلاشتۇرماق .

قىياسەن (قياساً) ، ئە . نىسبەتلەشتۈرۈپ قارىغاندا ، سېلىشتۇرۇپ قارىغاندا ؛ تەسەۋۋۇر بىلەن ، قىياس يۈرگۈزۈپ ، مۆلچەر بىلەن .

قىياسىي (قياسى) ، ئە . قائىدىلىك ، قانۇنلۇق ، قائىدە بويىچە قىلىنغان ، نىسبىي ، نىسبەتلەشتۈرۈلگەن ، سېلىشتۇرمىلىق .

قىيام I (قيام) ، ئە . تىك تۇرۇش ، ئۆرە تۇرۇش ، ئىش باشلاش ، ئىشقا تۇتۇشۇش .
◇~كۆرگۈزمەك (~كوركوزماك) : كىرىشىمەك ، ئۇرۇنماق ؛ ئىش باشلىماق .
◇~بولماق (~بولماق) : تىكلەشمەك ، تىك بولماق .

قىيامەت (قيامت) ، ئە . دىنىي چۈشەنچە بويىچە ، ئىنسانلارنىڭ قايتىدىن تىرىلىش كۈنى ؛ ك . قوزغىلاڭ ، غەۋغا ، تۇپىلاڭ ، دەھشەت ؛ ◇~سالماق (~سالماق) ، ~قوپارماق (~قوپارماق) : قوزغىلاڭ كۆتۈرمەك ، توپىلاڭ قىلماق . ◇تاقىيامى~ (تاقيام~) : مەڭگۈ ، ئەبەدىل ئەبەد . ◇روزى~ (روز~) : قىيامەت كۈنى .

قىير (قير) ، پ . قارا موم ؛ قاراماي ؛ ك . تۇم قارا ، قاپقارا ؛ قاپقاراڭغۇ .

قىيرەندۇد (قيراندود) ، پ . قارا مۇم بىلەن قاپلانغان ، قاپقارا ، قاپقاراڭغۇ .

قىيرپەيۋەند (قير پيوند) ، پ . ق . قىيرەندۇد .

قىيرگۇن (قيركون) ، پ . قارا رەڭلىك ، قارا تۇسلۇك ؛ قاپقاراڭغۇ .

قىيلۇقال (قيل وقال) ، ئە . گەپ ـ سۆز ، سۆزلەش ۋە سۆزلىشىش ؛ ژارالڭ ـ چۇرۇلڭ .

قىيماچ (قيماچ) قىيىسىق ، مايماق ، قىڭغىر .

قىين (قين) ، پ . چاكار ، قۇل .

قىيىش (قيپش) قىيپاش ، سىڭايان .

قىيىشماق (قيپشماق) قىڭغايماق ، قىشايماق .

قىيىق (قيق) ساختا ئادەم ؛ قىرىندا .

قىيىل (قيل) ، ئە . شاۋقۇن ـ سۇرەن ، پارالڭ ، ژارالڭ ـ چۇرۇلڭ .

كاشىيكار (كاشى كار) ، پ . رەڭلىك خىش پىشۇرغۇچى ئۇستا ، رەڭلىك خىش بىلەن دەققىش قۇيغۇچى ئۇستا .

كاشىكارلىغ (كاشى كارلىغ) رەڭلىك خىش پىشۇرۇش ھۈنىرى ؛ رەڭلىك خىش بىلەن دەققىشلەش ، بىزەش .

كاغەز (كاغز) قەغەز ، ژاراق ، خەت ، خەت ـ چەك .

كاف (كاف) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ك» ھەرپىنىڭ نامى . («ئا» تاۋۇشى ئۈزۈن سوزۇق .

كاففە (كافە) ، ئە . ھەممە ، پۈتۈن ، بارلىق . ◇ ~ گى ناس (~ ناس) : بارچە كىشىلەر ، ھەممە كىشىلەر .

كاففەئى ئەنام (كافە انام) ، ئە ـ پ . بارلىق كىشىلەر ، ھەممە ئادەم .

كاففەئى خەلايىق (كافە خلايق) ، ئە ـ پ . ق كاففەئى ئەنام .

كافۇر (كافور) ، پ . ئىنتايىن ئاق ھەمدە خۇشبۇي ماددا ، كاپۇر ؛ ك . ئاپپاق رەڭ .

كافۇربار (كافوربار) ، پ . كاپۇر يافدۇرغۇچى ، خۇشبۇي تارقاتقۇچى ، قار يافدۇرغۇچى .

كافۇربىز (كافوربيز) ، پ . يورۇتقۇچى ؛ خۇشپۇراق چاچقۇچى ؛ ك . ئاپپاق قار يافدۇرغۇچى .

كافۇر كىردار (كافور كردار) ، پ . كاپۇردەك ئاپپاق .

كافۇرگۇن (كافوركون) ، پ . ئاق رەڭلىك . ◇ بادەئى ~ (بادە ~) : ئاق رەڭلىك مەي .

كافۇرىي (كافورى) ، پ . كاپۇرغا تەئەللۇق ؛ ئاق رەڭلىك . ◇ ~ ئەسۋاب (~ اثواب) : ئاپپاق كىيىملەر .

كافۇنۇن (كاف و نون) ، ئە . «ك» ھەرپى بىلەن «ن» ھەرپىنىڭ نامى بولۇپ ، ئىككىسى قوشۇلسا «بول ، پەيدا بول» دېگەن مەندىكى «كۇن» (كۇن) سۆزى ھاسىل بولىدۇ . دىنىي چۈشەنچىدە ، ئاللاھ دەسلەپ مەۋجۇداتنىڭ پەيدا بولۇشى توغرىسىدا شۇ سۆز بىلەن بۇيرۇق قىلغان دېيىلىدۇ .

كافىر (كافر) ، ئە . كاپىر ، ئىنكار قىلغۇچى ، يارالتقۇچىنى تونۇمىغۇچى ، ئىسلامدىن غەيرىي دىنغا ئېتىقاد قىلغۇچى ؛ لەۋزىدە تۇرمايدىغان رەھىمسىز ، رەھىمسىز مەشۇق . ◇ ~ ى نىئمەت (~ نعمت) : ئىلتىپاتنى قەدىرلىمىگۈچى ، ياخشىلىقنى بىلمەيدىغان .

كافىرانە (كافرانە) ، ئە ـ پ . دىنسىزلارچە ؛ رەھىمسىزلەرچە .

كافىرۇەش (كافروش) ، ئە ـ پ . كاپىرغا ئوخشاش ؛ كاپىر سۈپەت ؛ رەھىمسىز .

كافىرىستان (كافرستان) ، ئە ـ پ . غەيرىي دىندىكىلەر يۇرتى .

كافىي (كافى) ، ئە . كۇپايە قىلارلىق ، يېتەرلىك .

كاكۇل (كاكل) ، پ . ئىككى چېكىدىكى چاچ ؛ ماڭلاي چاچ ، چاچ .

كالا (كالا) ، پ . ئەشيا ، مال ؛ رەخت ، ئۆي جاھازلىرى ، جابدۇق ، سايمان .

كالە (كالە) ، پ . ق . كالا .

كارزار (كارزار) ، پ . ئۇرۇش ، جەڭ ، جاڭجال .
كارساز (كارساز) ، پ . ئىش بېجىرگۈچى ، ئىشنى ئورۇنلىغۇچى ؛ ئامال قىلغۇچى ، مەسىلە-نى ھەل قىلغۇچى .
كارفەرما (كارفرما) ، پ . ئىش كۆرسەتكۈچى ، ئىش بۇيرۇغۇچى ، ئىش بېشى .
كارگاھ (كاركاه) ، پ . ق . كارگەھ (كاركه) . ◇~ى تەئمىر (~تعمير) : رېمونت قىلىش سېخى . ◇~ى راھى ئاھەن (~راه آهن) : پاراۋۇز ئامبىرى .
كارگەر (كاركر) ، پ . ئىشچى ، خىزمەتچى ، خىزمەتكار ، مەدىكار ؛ ئۇنۇملۇك ، پايدا قىلدۇ-غان ، تەسىر قىلدۇغان .
كارگەھ (كاركه) ، پ . ئىشخانا ، كارخانا ؛ دۇنيا ؛ ئىنسانىيەت ئەزا تۇزۇلۇشى .
كارۋانسەراي (كاروانسراى) ، پ . كارۋان ساراىي ، كارۋانلار قونالغۇسى .
كارۋانقىران (كاروانقران) ۋېنىرا سەييارىسى .
كارىگەر (كاريگر) ، پ . ق . كارگەر .
كارىھ (كاره) ، ئە . بېقىمسىز ، كۆڭۈلگە ياقمايدىغان ، زېرىكەرلىك ، يىرگىنچلىك ؛ ياقتۇر-مىغۇچى ، بىر ئىشنى خالىماستىن قىلغۇچى .
كارىي (كارى) ، پ . تەسىرلىك ، تەسىرچان ، ئۇنۇملۇك .
كاز (كاز) ، پ . كەپە ، ئالچۇق ، ئوۋچىلار ئوۋ پايلاپ يېتىش ئۈچۈن ، ئوت - چۆپ خەشەكلەردىن ياسىغان كەپە .
كازە (كازه) ، پ . ق . كاز .
كازىب (كاذب) ، ئە . يالغانچى ؛ يالغان ، چىن ئەمەس ، ساختا .
كازىبۇەش (كاذب وش) ، ئە - پ . ساختىپەزدەك ، يالغانچىغا ئوخشاش .
كاس I (كاس) ، پ . كاسا ، مەي ئىچىلىدىغان قەدەھ .
كاس II (كاس) ، پ . بولجۇق گۆش ؛ كاسا .
كاسە (كاسه) ، پ . قاچا ، تاۋاق ؛ قەدەھ .
كاسەگەر (كاسەكر) ، پ . كاسا ياسىغۇچى ، كۆلال .
كاسەگەرلىك (كاسەكرليک) كاسىچىلىق ، كۆلالچىلىق .
كاست (كاست) ، پ . كېمىيىش ، ئازىيىش ، تۆۋەنلەش قىسقىراش ، يېتىشمەسلىك .
كاسىب (كاسب) ، ئە . كەسىپ قىلغۇچى ، ھۈنەر ئۆگەنگەن ، ھۈنەرۋەن ؛ پايدا ئالغۇچى ، ھايانكەش .
كاسىد (كاسد) ، ئە . كاسات ، راۋاجسىز ، كاساتچىلىق .
كاش I (كاش) ، پ . كاشكى .
كاشانە (كاشانه) ، پ . ئۆي ، خانا ، تۇرار جاي ؛ ئۇۋا ، چاڭگا .
كاشي (كاشى) ، پ . سىرلىق كاھىش ، ھەر خىل رەڭدە بوياق بېرىپ پىشۇرۇلغان خىش .
كاشىف (كاشف) ، ئە . كەشىپ قىلغۇچى ، ئاچقۇچى ، تاپقۇچى ، كەشپىياتچى .

كانىي (كانى) ، پ . قېزىلما ماددىلار ؛ كان بايلىقى ، قېزىپ ئېلىنغان نەرسىلەر .
كاھ (كاه) ، پ . سامان . ◇~ **چەكمەك** (~ چكماك) : ساماننى تارتىپ ئالماق (كەھرىۋا توغرىسىدا) .
كاھۋەش (كاەوش) ، پ . ساماندەك سېرىق . ◇~ **قىلماق** (~ قيلماق) : سارغايتماق ، ساماندەك سارغايتماق .
كاھىي (كاهى) ، پ . سامان تۈسلۈك ، سېرىق . ◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : سارغايتماق .
كاھىل (كاهل) ، پ . سۈس ، بوشاڭ ، سۆرەلمە ، ھۇرۇن . ◇~ **خىرام** (~ خرام) : مىس - مىس ماڭىدىغان ، ئاستا يۈرىدىغان ، ئاستا .
كاھىلسەراي (كاهل سراى) ئالدىرىماي گەپ قىلغۇچى .
كاھىللىغ (كاهلليغ) ھۇرۇنلۇق ، قاشاڭلىق ؛ مىس - مىسلىق ، بوشاڭلىق .
كاھىن (كاهن) ، ئە . سېھىرگەر ؛ پالچى .
كاۋ (كاو) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «كولىغۇچى ، قازغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇ **خارە~** (خارە~) : تاش قازغۇچى ، تاش كولىغۇچى .
كاۋ كاۋ (كاوكاو) ، پ . كولاش ، قېزىش ، دىققەت بىلەن ئىزدەش ؛ تەكشۈرۈش .
كاۋۇرگا (كاوركا) زور دۇمباق ، چوڭ ناغرا .
كاۋىش (كاوش) ، پ . كولاش ، قېزىش ، چوڭقۇرلاش .
كاۋيانىي (كاويانى) ، پ . تۆمۈرچىنىڭ ، تۆمۈرچىگە تەئەللۇق .
كائىنات (كائنات) ، ئە . مەۋجۇدىيەت ئالىمى ، مەۋجۇدىيەت ؛ ئالەم ، دۇنيا ، جاھان .
كايىنات (كاينات) ، ق . كائىنات .
كەئب (كعب) ، ئە . توپۇق ، ئوشۇق .
كەباب (كباب) ، ئە . كاۋاپ .
كەبائىر (كبائر) ، ئە . كەبىرە (كبيره)نىڭ كۆپلۈكى : چوڭ گۇناھلار ، زور جىنايەتلەر .
كەئبە (كعبه) ، ئە . كەبە (مەككە شەھىرىدىكى مۇقەددەس ئۆي) ، بەيتۇللاھ .
كەبك (كبك) ، پ كەكلىك . ◇~ **ى باغىي** (~ باغى) : ئۆي كەكلىكى .
كەبكى دەرىي (كبك درى) تاغ كەكلىكى .
كەبۇتەر (كبوتر) ، پ . كەپتەر .
كەبۇتەرباز (كبوترباز) ، پ . كەپتەرۋاز .
كەبۇد (كبود) ، پ . كۆك رەڭلىك ، ھاۋارەڭ .
كەبىر (كبير) ، ئە . كاتتا ، ئۇلۇغ ؛ چوڭ ، زور .
كەبىرە (كبيره) ، ئە . چېكىدىن ئاشقان جىنايەت .
كەبىرۇششەئن (كبير الشأن) ، ئە . شۆھرەتلىك ، يۈزلۈك ، ئابرۇيلۇق ؛ شانلىق .
كەپەنەك (كپنك) ، پ . ق . كېپەنەك .
كەت I (كت) مۇرە ، ئۆشنە .

كالبۇد (كالبد) ، پ . گەۋدە ، جىسىم ، تەن ، جەسەت ؛ قېلىپ ، جاھازا .

كام I (كام) ، پ . تىلەك ، ئىستەك ، ئارزۇ ، مەقسەت ، بەھر ، بەھرە ، ئېلىش . ◇~ى بۇتمەك (~بوتماك) : ئۈمرى تامام بولماق . ◇~سۇرمەك (~سورماك) : دەۋر سۈر- مەك ، پارافەتسىلىك ھالىات كەچۈرمەك . ◇~تاپماق (~تاپماق) : مەقسەتكە يەتمەك . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) : تىلىمەك ، مەقسەت قىلماق .

كام II (كام) ، پ . تاتلاي ، ئېغىز .

كامە (كامه) ، پ . ق . كام .

كامبەخش (كام بخش) ، پ . مۇرادىغا يەتكەن ، ئارزۇسى ئەملگە ئاشقان ؛ مەردانە ، سېخى .

كامجو (كامجو) ، پ . مەقسەتكە يەتكەن ، مەقسەتكە يېتىشنى ئويلىغۇچى ، مەقسەت يولىنى ئىزدىگۈچى . ◇~بولماق (~بولماق) : مەقسەت يولىنى ئىزدىمەك ، مەقسەتكە يەتمەكچى بولماق ، مەقسەتكە يەتمەك .

كامجوي (كامجوى) ، پ . ق . كامجو .

كامران (كامران) ، پ . ئۆز مەقسىتىگە ئېرىشكەن ، بەختلىك ، ئامەتلىك ، غەلىبە قىلغان ، ھۆزۈرلانغان ؛ ھۆكۈمران .

كامرانە (كامرانه) ، پ . مەقسەتكە يەتكەن ئادەملەردەك ؛ بەختىيارلارچە ؛ ھاكىملارچە .

كامرانلىغ (كامرانليغ) مەقسىتىگە يېتىشكەنلىك ، بەختىيارلىق ؛ ھۆكۈمرانلىق .

كامرەسان (كام رسان) ، پ . مەقسەتكە يەتكۈزگۈچى .

كام رەۋا (كام روا) ، پ . مەقسىتىگە يەتكەن ، بەختلىك ؛ تىلىكىنى بەرگۈچى ؛ تىلىكىنى راۋا قىلغۇچى . ◇~قىلماق (~قيلماق) : تىلەككە يەتكۈزمەك .

كامكار (كامكار) ، پ . بەختىيار ، مۇرادىغا يەتكەن ؛ بەھرىمەن ؛ ھۆكۈمران .

كامكارانە (كامكارانه) ، پ . شاھانە ، ھۆكۈمرانلارچە .

كامگار (كام كار) ، پ . ق . كامكار .

كامگاھ (كامگاه) ، پ . مەقسەت جايى ، باردىغان جاي ؛ قەبرىستان .

كامگىر (كامگير) ، پ . بەھرە ئالغۇچى ؛ شادلانغۇچى .

كامۇفەراغ (كام و فراغ) ، ئە ـ پ . ئىستەك ۋە تىنچلىق .

كامۇناكام (كام و ناكام) ، پ . خالار ـ خالىماس ، ئىستەر ـ ئىستىمەس .

كامى دىل (كام دل) ، ئە ـ پ . كۆڭۈل ئىستىكى ، بەھر ، لەززەت .

كامى شۇھۇد (كام شهود) ، ئە ـ پ . ھەممە ئىشتا ئاللاھنى كۆرۈش (تەسەۋۋۇپتا) .

كامىل (كامل) يېتىك ، تولۇق ، كەمچىلىكسىز ، مۇكەممەل ، كامالەتكە يەتكەن . ◇~ئىيار (~عيار) : تولۇق ساپلاشتۇرۇش ؛ تولۇق ساپلىنىش ، كامالەتكە يېتىش .

كاملە (كامله) ، ئە . ق . كامىل .

كامياب (كامياب) ، پ . ئۆز مەقسىتىگە ئېرىشكەن ، مۇرادىغا يەتكەن ، بەختىيار . ◇~بولماق (~بولماق) : مۇرادقا يەتمەك .

كەدىن (كيدين) كېيىن .
كەدىشمەك (كيدشمك) قارشىلاشماق ، تالاشماق .
كەزەك (كيزك) نۆۋەت .
كەزەكلەشمەك (كيزاكلاشمك) نۆۋەتلىشمەك ، نۆۋەت بويىچە شۇغۇللانماق .
كەزمەك (كيزمك) ق . كەزەك .
كەزمەكلەشمەك (كيزيكلاشمك) ق . كەزەكلەشمەك .
كەزلەمەك (كيزلاماك) يوشۇرماق ، تىقىپ قويماق .
كەسكەن (كيسكان) ◇~نەئىل (~نعل) : بەدەنگە تاقا شەكلىدە قىلىپ قويۇلغان بەلگە ، نەقىش .
كەسمە (كيسمه) خوتۇن ـ قىزلارنىڭ ئىككى چېكىسىدىكى زىننەت ئۆچۈن كېسىلگەن چاچلىرى ، سېكىلىك چاچ .
كەسمەك (كيسماك) كەسمەك ؛ ئويماق ؛ كېسىپ بەلگە سالماق .
كەشىك (كيشيك) قاراۋۇل .
كەشىكچى (كيشيكچى) قاراۋۇل ، دەرۋازىۋەن .
كەشىكخانە (كيشك خانه) قاراۋۇللار ئۆيى .
كەكەك (كيكاك) كېكەچ .
كەكەكلەشمەك (كيكاكلاشمك) كېكەچلىشمەك .
كەكەيتمەك (كيكايتمك) مەغرۇرلاندۇرماق .
كەكەيمەك (كيكايمك) مەغرۇرلانماق ، غۇرۇرلانماق ؛ ئۆزىنى چوڭ تۇتماق .
كەڭەلمەك (كينكالمك) كېڭەيمەك ، ئېچىلماق .
كەڭمەك (كينكيمك) كېڭەيمەك .
كەمەتىرى (كيمەتيرى) كېمىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئورنىتىلىدىغان ئۆزۈن خادا ، كېمە مومىسى ، كېمە ماچتىسى .
كەمۇر (كيمور) كۆمۈر .
كەمىرچەك (كيمر چاك) كۆمۈرچەك .
كەمىرمەك (كيميرمك) غاجىماق ، غاجىلىماق .
كەمىشمەك (كيمشماك) تاشلىماق ، ئىتتىرمەك ، چۇشۇرمەك .
كەين (كين) ئارقا ، كەينى تەرەپ . ◇كەنىدە (كينيده) : ئارقىسىدا .
كەنت (كينت) چوڭ يېزا ، كەنت .
كەنتكىنە (كينت كينه) كىچىك كەنت ، كىچىك يېزا .
كەچكى (كچكى) ئۆچكە .
كەچىت (كچيت) كېچىك .
كەدەر (كدر) ، ئە . غەم ـ غۇسسە ، قايغۇ ؛ ئىچ پۇشۇش ، زېرىكىش .

كەت I (كت) تەخت ؛ تاۋۇت .
كەت II (كت) ئارقا ، كەين .
كەتارە (كتارە) ، پ . قىسقا قىلىچ ، خەنجەر .
كەتان (كتان) ، پ . كاناپ رەخت . رىۋايەت قىلىنىشىچە ، كەتان ئايدىڭغا (ئاي يورۇغىغا) چىدىماي تېزلا يىرتىلىپ كېتەرمىش .
كەتانى (كتانى) ، پ . كاناپتىن تىكىلگەن كىيىم .
كەتىبە (كتبە) ، ئە . كاتىب (كاتب) نىڭ كۆپلۈكى : ئاققا كۆچۈرگۈچىلەر ، مۇسىنغەت يازغۇچىلار .
كەتپانۇ (كتبانو) ق . كەدبانۇ .
كەتتان (كتان) ق . كەتان .
كەتتە (كتە) كاتتا .
كەتتەلەنمەك (كتەلانمك) ئۆزىنى چوڭ تۇتماق ، گىدىيىۋالماق .
كەتتەلىك (كتەلىك) كاتتىلىق ، ئۇلۇغلۇق .
كەتخۇدا (كتخدا) ق . كەدخۇدا .
كەتۇن (كتون) ، ئە . بىر خىل رەخت .
كەتىف (كتف) ، ئە . يەلكە ، مۇرە .
كەتىم (كتم) ، ئە . يوشۇرۇش ؛ يوشۇرۇنلۇق ، پەردە .
كەتمى ئەدەم (كتم عدم) ، ئە . يوقلۇق پەردىسى .
كەج (كج) ، پ . ئەگرى ، قىڭغىر ، مايماق ، ناتوغرا ، دۇرۇس ئەمەس ، خاتا .
كەج تەبئ (كج طبع) ، ئە ـ پ . قىلىقى ئوسال ، خاراكتېرى ناچار ئادەم .
كەجخۇلق (كج خلق) ، ئە ـ پ . تەتۇر مىجەز ، ئاچچىقى يامان .
كەجخىرام (كج خرام) ، پ . ئەگرى ماڭغىچى ، قىڭغىر ماڭىدىغان .
كەجرەفتار (كجرفتار) ، پ . ئەگرى ماڭغۇچى ؛ مەككار ، ھىيلىگەر . ◇ چەرخى~ (چرخ~) : تەتۇر پەلەك .
كەجرەۋ (كجر) ، پ . ق . كەجرەفتار .
كەجكۇلاھ (كج كلاه) ، پ . باش كىيىمىنى تەتۇر كىيگەن ، بۆكسىنى قىڭغىر كىيگەن ؛ ئالىپىتە ، مەغرۇر ؛ ك . سۆيگەن يار .
كەچچە (كجه) ق . گەچچە .
كەچكۇل (كچكول) قەلەندەرلەر يانلىرىغا ئېسىپ يۈرىدىغان قاپاق قاچا .
كەچكۇرمەك (كيچكورمك) ئۆتكۈزمەك .
كەچمىت (كيچمت) كېچىك ، ئۆتىدىغان يەر .
كەچىم (كيچم) ق . كىجىم .
كەد (كيد) ھىندىستان راجەسى (پادىشاھى) نىڭ نامى .

كەرتكى (كرتكى) تىغ ئىزى ، كېسىك .
كەرج (كرج) تىلسىم ، پارچە .
كەرچە (كرچە) قارلىغاچقا ئوخشايدىغان ، لېكىن ئۇنىڭدىن چوڭراق بىر خىل قۇش .
كەردە (كردە) ، پ . ئورۇنلانغان ، قىلىپ بولۇنغان ؛ ھەرىكەت ، پائالىيەت . ◇～**ناكەردە** (～ناكردە) : ئورۇنلانغان ـ ئورۇنلانمىغان ، قىلىنغان ـ قىلىنمىغان .
كەررات (كرات) ، ئە . كەررەت (كرت)نىڭ كۆپلۈكى : قېتىملار ، نۆۋەتلەر .
كەرراتۈمەررات (كرات ومرات) ، ئە ـ پ . كۆپ قېتىملار ، نۇرغۇن قېتىم .
كەررەت (كرت) ، ئە . قېتىم ، نۆۋەت .
كەررار (كرار) ، ئە . بىر ئىشنى قايتا ـ قايتا قىلغۇچى ، تەكرارلانغان .
كەررەمنا (كرمنا) ، ئە . كارامەت قىلدۇق (قۇرئاندىكى ئىنسان ھەققىدىكى بىر ئايەتكە ئىشارە) .
كەركەس (كركس) ، پ . تاپ يەيدىغان ھەم ئۇزۇن ياشاشتا داڭ چىقارغان بىر خىل قۇش .
كەركمەك (كركمك) تەۋرىمەك ، لىڭشىماق ، قىمىرلىماق .
كەركىنمەك (كركينمك) تەۋرىمەك ، لىڭشىماق ، قىمىرلىماق ، تەۋرەنمەك .
كەرگ (كرك) ق . كەرگەدەن .
كەرگەدەن (كركدن) ، پ . كەركىدان (بۇرنىنىڭ ئۈستىدە بىر تال مۈڭگۈزى بار زور بىر خىل ھايۋان) .
كەرم (كرم) ، ئە . تەك ، ئۇزۇم تېكى ؛ ئۇزۇم . ◇～**باغى** (～باغى) : ئۇزۇملۇك باغ .
كەرمەن (كرمن) قورغان ، شەھەر ، يېڭ .
كەرنا (كرنا) ، پ . كەرناي .
كەرناي (كرنای) ، پ . كاناي .
كەرە (كرە) ، ئە . يىرگىنىش ؛ يىرگىنىشلىك ، يېقىمسىز .
كەرۋفەر (كروفر) ، پ . داغدۇغا ، ھەشەمەت ؛ شاۋقۇن ـ سۇرەن ، مەنمەنلىك .
كەرى (كرى) ، پ . يارايدىغان ، ئەرزىيدىغان . ◇～**قىلماس** (～قيلماس) : يارىماس ، ئەرزىمەس .
كەرىم (كريم) ، ئە . ئالىيجاناب ، شەپقەتلىك ، سېخىي ، مەرت ، ئېسىل . ◇～**خلقت** (～خلقت) : زاتى ئېسىل ، نەسلى پاك ، تەبىئىيىتى ياخشى .
كەرىمە (كريمە) ، ئە . كەرىم (كريم)نىڭ ئايال سىنىسى .
كەرىمۇل ئەخلاق (كريم الاخلاق) ، ئە . گۈزەل ئەخلاقلىق ، خۇش پېئىل .
كەرىمۇل خۇلق (كريم الخلق) ق . كەرىمۇل ئەخلاق .
كەرىنمەك (كرينمك) سونايلىماق ؛ كېرىلمەك .
كەرىھ (كريە) ، ئە . كۆڭۈلگە ياقمايدىغان ، يىرگىنىشلىك ، نەپرەتلىك ؛ خۇنۇك .
كەرىھۇززات (كريە الذات) ، ئە . يېقىمسىز ، خۇنۇك ، يىرگىنىشلىك ؛ زاتى يامان .

كەدبانۇ (كەبانو) ، پ . ئەرلىك ئايال ؛ ئايال خوجايىن ، ئۆي ئىشلىرىنى باشقۇرىدىغان ئايال .
كەد خۇدا (كەخدا) ، پ . خوتۇنلۇق ئەر ؛ ئائىلە باشلىقى ، ئەر خوجايىن ؛ ھۆكۈمران ، پادىشاھ ؛ ئاقساقال .
كەد خۇدالىق (كەد خدالیق) ئۆيلەنگەنلىك ، ئائىلە باشلىقلىق ؛ ئېرى ياكى خوتۇنى بارلىق ؛ باشلىقلىق ، ھۆكۈمرانلىق . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : باشچىلىق قىلماق ، ھۆكۈمرانلىق قىلماق .
كەد خۇداي (كەد خداى) ، پ . ق . كەدخۇدا .
كەدە (كەد) ، ئە . جاپالىق ئىش ، مېھنەت . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : جاپالىق ئىش قىلماق ، مېھنەت قىلماق . ◇ ~ ى كار (~ كار) : ئىشنىڭ جاپاسى .
كەدو (كەدو) ، پ . قاپاق ؛ كاۋا ؛ قەلەندەرنىڭ تىلەپ تاپقان پۇللىرىنى سېلىش ئۈچۈن بوينىغا ئېسىۋالغان قاپاقلىرى .
كەدو ئەمرۇد (كەدو امرود) ، پ . يۇمىلاق ئامۇت .
كەدو كەچكۈل (كەدو كجكول) ، پ . تىلەمچىلەر يېنىغا ئېسىپ يۈرىدىغان قاپاق قاچا .
كەرابىس (كرابيس) ، پ . كەرباس (كرباس) نىڭ كۆپلۈكى : بۆزلەر ، ماتالار .
كەرامات (كرامات) ، ئە . كەرامەت (كرامت) نىڭ كۆپلۈكى : كارامەتلەر .
كەرامەت (كرامت) ، ئە . كارامەت ، مۆجىزە .
كەرامەتگۈي (كرامت كوى) ، ئە ـ پ . كارامەت كۆرسەتكۈچى .
كەران (كران) ، پ . چەت ، چېگرا ، قىرغاق ، ئۇچ ؛ دېڭىز ساھىلى . ◇ بە ~ (بې ~) : چېگراسىز ، چەكسىز ، بىپايان .
كەرانە (كرانه) ، پ . ق . كەران .
كەراھەت (كراهت) ، ئە . يىرگىنىش ، سەسكىنىش ، بىزارلىق .
كەرەخت (كرخت) ، ئە . سېزىمسىز ، ھوشسىز ، گاراخ . ◇ ~ بولماق (~ بولماق) : سېزىمسىزلەنمەك ، گاراخ بولماق .
كەرەشمە (كرشمه) ، پ . ناز بىلەن قاراش ، جىلۋە ، ناز ـ كەرەشمە .
كەرەك (كرك) ، پ . باغرى قارا بىر خىل چۆل قۇشى .
كەرەگە (كراكا) كىگىز ئۆينىڭ ئايلانما رىشاتكىسى .
كەرەم (كرم) ، ئە . مەردانىلىق ، ياخشىلىق ، ئالىيجانابلىق ، ئېھسان ، مەرھەمەت ، سېخىيلىك ، مەرتلىك ، شەپقەت . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : ياخشىلىق قىلماق ، مەردلىك قىلماق . ◇ ساھىبى ~ (صاحب ~) : سېخىي ، ئالىيجاناب ، مەرت ، شەپقەتچان . ◇ ~ فەرتى (~ فرطى) : چەكسىز ياخشىلىق ، سېخىيلىقنىڭ زىيادىلىكى .
كەرەمكىش (كرم كيش) ، ئە ـ پ . ياخشىلىق قىلغۇچى ، سېخىي ، مەرت ئادەم .
كەرەيىت (كرايت) تۈركىي قەبىلىلەرنىڭ بىرى .
كەرباس (كرباس) ، پ . ماتا ، بۆز ، خام .

كەسىر (كثير) ، ئە . كۆپ ، مول ، نۇرغۇن .
كەسىرۈل ۋۇقۇئ (كثير الوقوع) ، ئە . تېز - تېز يۈز بېرىدىغان ، دائىم بولۇپ تۇرىدىغان .
كەسىل (كثيف) ، ئە . زىچ ، قويۇق ؛ بۈدۈر - چوقۇر ، قوپال ؛ ئېپلاس ، پاسكىنا ، كىر .
◇جىرمى~ (جرم~) : قوپال گەۋدە ، يوغان گەۋدە .
كەش I (كش) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «تارتقۇچى ، ئالغۇچى» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ .
◇بەلا~ (بلا~) : ئازاب تارتقۇچى . ◇جەفا~ (جفا~) : جاپا تارتقۇچى ، مەزلۇم .
◇ دەرد~ (درد~) : دەرد تارتقۇچى ، دەردلىك ، دەردمەن .
كەشان (كشان) ، پ . تارتىدىغان ، سۆرەيدىغان ؛ تارتىش ، سۆرەش . ◇~ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : تارتماق ، سۆرىمەك .
كەشەف (كشف) ، ئە . تاشپاقا .
كەششاف (كشاف) ، ئە . ئاچقۇچى ، كەشپ قىلغۇچى ، كەشپىياتچى ؛ مەنە ئېيتقۇچى ، مەنىسىنى يەشكۈچى ، تەبىر بەرگۈچى .
كەششافە (كشافه) ، ئە . بىر خىل ھايۋان ئىسمى .
كەششەمس (كالشمس) ، ئە . قۇياشتەك ، كۈنگە ئوخشاش . ◇~نىسفۇننەھار (~نصف النهار) : چىڭقى چۈشتىكى كۈندەك ، چۈش مەزگىلىدىكى قۇياشتەك .
كەشف I (كشف) ، ئە . ئېچىش ، قېزىش ، تېپىش ، كەشپ قىلىش ، ئىختىرا قىلىش .
◇~ئەتمەك (~ايتماك) : ئاچماق ، تاپماق ، كەشپ قىلماق .
كەشفى راز (راز) ، ئە . سىر ئېچىش .
كەشفىيات (كشفيات) ، ئە . كەشپىيات ، تېپىلما .
كەشنىز (كشنيز) ، پ . يۇمغاقسوت ، ئاشكۆكى .
كەشىدە I (كشيده) ، پ . كەشتە ، گۈل تىكىش .
كەشىدەلىك (كشيدەليك) كەشتىلىك ، كەشتە تىكىلگەن ، گۈل تىكىلگەن ، گۈل چېكىلگەن .
كەشىر (كشير) سەۋزە .
كەشىزادە (كشى زاده) ، پ . ئاق سۆڭەك ؛ ئېسىلزادە .
كەشىش I (كشيش) ، پ . تارتىش ، جەلپ قىلىش .
كەشىش I (كشيش) ، پ . ماناخ ، پوپ (خرىستىيان دىنىدىكى) تەركىدۇنيا بولغان كىشى .
كەف I (كف) ، پ . كۆپۈك ، ماغزاپ ، بۇزغۇن . ◇~ساچماق (~ساچماق) : كۆپۈك چاچماق ، شالىسىنى چاچراتماق ؛ ك . كاسىلدىماق ، ۋالاقلىماق .
كەف I (كف) ، ئە . ئالىقان ، تاپان .
كەفالات (كفالات) ، ئە . كەفالەت (كفالت)نىڭ كۆپلۈكى : كېپىللىكلەر ، كاپالەت .
كەفالەت (كفالت) ، ئە . كېپىللىك ، كاپالەت .
كەفەرە (كفره) ، ئە . كافىر (كافر)نىڭ كۆپلۈكى : ئىسلام دىنىغا ئىشەنمەيدىغانلار ، دىنسىزلار .

كەزا (كذا) ، ئە . شۇنداق ، شۇنىڭغا ئوخشاش .

كەززاب (كذاب) ، ئە . يالغانچى ، كاززاپ .

كەزلەمەك (كزلاماك) ئىزدىمەك ، تۇتماق .

كەزالىك (كذالك) ، ئە . شۇنىڭغا ئوخشاش ، شۇنىڭدەك .

كەژدۇم (كژدم) ، پ . چايان .

كەئس (كاءس) ، ئە . لوڭقا ؛ قەدەھ . ق . كاس .

كەس (كس) ، پ . كىشى ، شەخس ، بىركىم ؛ ◇بىـ~ (بى~) : ھېچكىمى يوق ، يېتىم . ◇نامى~ (نا~) : قىلىقسىز ئادەم .

كەساد (كساد) ، ئە . كاسات .

كەسافەت I (كثافت) ، ئە . قويۇق ، زىچ ؛ قويۇقلۇق ، زىچلىق ؛ قوپاللىق ، راۋانسىزلىق ، ئىپلاسلىق .

كەسافەت I (كسافت) ، ئە . خىرەلىك ، تۇتۇقلۇق ، خۇنۇكلۇك ، سۈزۈك ئەمەسلىك ؛ تۇتۇلۇش (ئاي ياكى كۆز ھەققىدە) . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) : (ئاي ياكى كۈن) تۇتۇلماق .

كەسالەت (كسالت) ، ئە . سۇسلۇق ، ھۇرۇنلۇق ، چارچاش ، ھېرىش ، تاۋى يوقلۇق ، ئاغرىپ قېلىش .

كەسەرتكە (كسرتكە) كەسلەنچۈك .

كەسەللەنمەك (كسللانماك) ئاغرىماق ، كېسەل بولماق .

كەسب (كسب) ، ئە . ئېرىشىش ، ھاسىل قىلىش ؛ ئۆگىنىش ، ئىگىلەش ؛ ھۇنەر ، كەسىپ ، مەشغۇلات . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~ئەتمەك (~ايتماك) : ئىگىلمەك ، ئېرىشمەك ، ئۆگەنمەك ، بىلمەك . ◇~ئولماق (~اولماق) : ھاسىل بولماق ، قولغا كەلمەك . ◇~ى ئايىنى سەئادەت قىلماق (~ئايين سعادت قيلماق) : بەخت ـ سائادەتكە ئېرىشمەك .

كەسبى ئولۇم (كسب علوم) ، ئە . ئىلىم ـ پەننى ئىگىلەش ، بىلىم ئېلىش .

كەسبى ھەۋا (كسب ھوا) ، ئە ـ پ . سەيلە قىلىش ، يايراش ، راھەتلىنىش .

كەسر (كسر) ، ئە . سۇنۇش ، ئۇشتۇلۇش ، سۇنۇقلۇق ؛ كەسىر .

كەسرى نەفس (كسر نفس) ، ئە . نەپىس سۇنۇقلۇقى ؛ كەمتەرلىك .

كەسرە (كسرە) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدە ھەرپلەرنىڭ ئاستىغا قويۇلسا ، شۇ ھەرىپكە قىسقا سوزۇق «ئى»تاۋۇشىنى قوشۇشنى بىلدۈرىدۇ) . يەنى «ـِ» بەلگىسى . بۇ بەلگە «زىر» دەپمۇ ئاتىلىدۇ .

كەسرەت (كثرت) ، ئە . كۆپلۈك ، موللۇق ؛ كۆپ ، جىق ، نۇرغۇن ، مول .

كەسرەتى ئىستئمال (كثرت استعمال) ، ئە . كۆپ قوللىنىلىش ، دائىم ئىشلىتىلىش .

كەسكۈلەمەك (كسكولامك) كەسلىمەك ، قىسقا ـ قىسقا قىلىپ كەسمەك .

كەللەپوش (كلەپوش) ، پ . دوپپا ، بۆك ؛ باش ياغلىقى .
كەللەخۇشاك (كلەخشاك) ، پ . دۆت ، گېسىنى يوقاتقان ، كاللىسى گىشلىمەيدىغان .
◇~بولماق (~بولماق) : گېسىنى يوقاتماق ، دۆتلەشمەك .
كەلۋەھىيىلمۇنزەل (كالوحى المنزل) ، ئە . ئاللاھ چۈشۈرگەن ۋەھىدەك ؛ ئاسماندىن چۈشكەن ۋەھىگە ئوخشاش .
كەلىز (كليز) ، پ . ھەسەل ھەرىسى .
كەلىسا (كليسا) ، پ . خىرىستىيانلار ئىبادەتخانىسى ، چېركاۋ .
كەلىساي (كليساى) ، پ . كەلىسا (كليسا) .
كەلىم I (كلم) ، ئە . كەلىمە (كليمە)نىڭ كۆپلۈكى : سۆزلەر ، كەلىمىلەر . ◇جەۋاھىرئول~ (جوامع ال~) : چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ، كەلىمىلەر يىغىندىسى .
كەلىم I (كليم) ، ئە . سۆزلىگۈچى ، سۆزلەشكۈچى ، ھەمسۆھبەت ؛ مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئۇنۇڭانى (دىنىي رىۋايەتتە مۇسا پەيغەمبەر تۇر تېغىغا چىقىپ ئاللاھ بىلەن سۆزلەشكەن دېيىلمدۇ) .
كەلىمات (كلمات) ، ئە . كەلىمە (كلمە)نىڭ كۆپلۈكى : كەلىمىلەر ، سۆزلەر .
كەلىمە (كلمە) ، ئە . سۆز ؛ گەپ ، نۇتۇق .
كەلىمۇللاھ (كليم الله) ، ئە . مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئۇنۇڭانى (ق . كەلىم I) .
كەم ئاتىيە (كم آتيه) ، پ . ئىستىقبالسىز ، خالتا كوچىغا كىرىپ قالغان .
كەما كان (كما كان) ، ئە .ق كەمەكانە .
كەماكانە (كما كان) ، ئە . بولغىنىچە ، ئىلگىرى قانداق بولغان بولسا ھازىرمۇ شۇنداق ، بۇرۇنقىدەكلا .
كەمە كەنە (كما كان) ، ئە .ق كەماكانە .
كەمال (كمال) ، ئە . تولۇقلۇق ، يېتىكلىك ، يېتىشكەنلىك ، مۇكەممەللىك ، نۇقسانسىزلىق ؛ تالانت ، پەزىلەت ، كامالەت . ◇~تۇتماق (~توتماق) : كامالەتكە يەتمەك .
كەمالات (كمالات) ، ئە . كەمال (كمال)نىڭ كۆپلۈكى : كامالەتلەر .
كەمالەت (كمالت) ، ئە . يېتىشكەنلىك ، تولغانلىق ، پىشقانلىق ، كامالەت .
كەمالى خىرەد (كمال خرد) ، ئە ـ پ . ئەقىل كامىللىقى .
كەمالى رەشك (كمال رشک) ، ئە ـ پ . قاتتىق رەشك ، قاتتىق ھەسەت .
كەمالى مەئرىفەت (كمال معرفت) ، ئە ـ پ . ئىلىم ـ مەرىپەتتە تولغانلىق .
كەمم (كم) ، ئە . سان ، مىقدار ، ۋەزن . ◇~ى بىلەن ھالەتى (~بيلان حالتى) : مىقدارى بىلەن ھالىتى .
كەمان (كمان) ، پ . يا ، كامان ، كامالەك . ◇تىيرۇ~ (تيرو~) : ئوقيا ، ئوق بىلەن يا .

كەفاف (كفاف) ، ئە . ئېھتىياجغا يەتكۈدەكلا ئاشلىق ، يېمەك . ◇**روزگار~ى** (روزكار~ى) : كۈن كەچۈرۈشكە لايىقلا ئوزۇق - تۈلۈك .

كەفەن (كفن) ، ئە . كىپەن .

كەفچە I (كفچە) ، پ . كەپكۈر ؛ ساپلىق سۈزگۈچ .

كەفچە II (كفچە) ، پ . ئەگىرباش يىلان .

كەفش (كفش) ، پ . كەش ، ئاياغ كىيىم .

كەففارەت (كفارت) ، ئە . گۇناھنى يۇيۇش ، گۇناھنى يۇيۇش ئۈچۈن قىلىنغان ئىش ؛ گۇناھنى يۇيۇش ئۈچۈن بېرىلگەن بەدەل .

كەففە (كفە) ، ئە - پ . تارازا پەللىسى ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ، ئاسماندىكى ئون ئىككى بۇرجنىڭ يەتتىنچىسى بولغان مىزان بۇرجى .

كەففەئى مىزان (كفە ميزان) ، ئە . تارازا پەللىسى .

كەفگىر (كفگير) ، پ . كەپكۈر .

كەفلىز (كفليز) ، پ . كەپكۈر ، چۆمۈچ .

كەفىل (كفيل) ، ئە . كاپالەتچى ، كېپىللىك قىلغۇچى ؛ ۋاكالەتچى ، ۋەكىللىك قىلغۇچى .

كەل I (كل) ، پ . تاز ، پاينەك باش .

كەل II (كل) خالتا ، تاغار .

كەلاغ (كلاغ) ، پ . قاغا . ◇**~پا** (~پا) : قاغا پۇتى .

كەلال (كلال) ، ئە . ھېرىش ، چارچاش ، ھارغىنلىق ، ئېغىرلىق ، مالاللىق .

كەلالەت (كلالت) ، ئە . ق . كەلال .

كەلام (كلام) ، ئە . سۆز ، جۈملە ، گەپ ، نۇتۇق ؛ (ئىسلام دىنىدىكى) ئەقىدە ئىلمى ، ئېتىقاد ئىلمى . ◇**ئىلمى~** (علم~) : ئەقىدە ئىلمى . ◇**~سۈرمەك** (~سورماك) : گەپ قىلماق ، سۆزلىمەك . ◇**ھاسىلى~** (حاصل~) : گەپنىڭ قىسقىسى ، قىسقىسى .

كەلامۇللاھ (كلام الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ سۆزلىرى (قۇرئان) .

كەلامى جانفىزا (كلام جانفزا) ، ئە - پ . كىشىنى روھلاندۇرىدىغان سۆز ، ئىلھام بەخش سۆز .

كەلامى فەسىھ (كلام فصيح) ، ئە . پاساھەتلىك سۆز ، ئېنىق ھەم گۈزەل سۆز .

كەلامى نىھان (كلام نهان) ، ئە - پ . يوشۇرۇن تەلىمات ، مەخپىي سۆز ؛ ك . سىر .

كەلانتەر (كلانتر) ، پ . ئاقساقال ، يېزا باشلىقى ، شەھەر باشلىقى .

كەلئەدەم (كالعدم) ، ئە . يوقتەك ، گۇمران بولغاندەك ؛ يوقالغانغا ئوخشاش .

كەلەندىي (كلندى) ، پ . قازغۇچى ، يەر قازغۇچى .

كەلب (كلب) ، ئە . ئىت . ◇**ئىبنى~** (ابن~) : ئىتنىڭ بالىسى .

كەلبەك (كلبك) ، ئە - پ . كۈچۈك .

كەللە (كله) ، پ . باش ، كاللا ، چوققا ، ئەڭ ئۈستى . ◇**~ۋار** (~وار) : كاللەك ، كاللىغا ئوخشاش .

كەمشىمەك (كەشىماك) ناشلىماق ، ئىتتىرمەك ، چۇشۇرمەك .
كەمىن I (كەمين) ، ئە . يوشۇرۇنغان ؛ ياشاش جاي ، يوشۇرۇنغان جاي ، پىستىرما ، بۆكتۈرمە . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) : ياشاشلاماق ، يوشۇرۇنۇپ تۇرماق .
كەمىن I (كەمين) ، پ . ق . كەمىنە . ◇~ ئىش (~ايش) : كىچىككىنە ئىش ، ئازغىنە ئىش . ◇~ خادىم (~خادم) : ئەڭ كىچىك خادىم .
كەمىنە (كەمينە) ، پ . كىچىك ، ئەرزىمەيدىغان ، پەقىر ؛ تۆۋەن دەرىجىدىكى ، ئەڭ ئاز ، ئەڭ كىچىك .
كەمىنگاھ (كەمينگاه) ، پ . ياشاش ، ياشاش جاي ، يوشۇرۇنىدىغان جاي ؛ پىستىرما ئورنى .
كەمىنكە (كەمينكە) كەمىنگاھ .
كەمياب (كەمياب) ، پ . نادىر ، تېپىلغۇسىز ، ئاز ئۇچرايدىغان ، كەم تېپىلىدىغان .
كەن I (كەن) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «كولىغۇچى ، قازغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇ كوھ~ (كوه~) : تاغ قازغۇچى . ◇ نەقب~ (نقب~) : يەر ئاستىدىن يول قازغۇچى ، كان كولىغۇچى ، كارىز قازغۇچى . ◇ جان~ (جان~) : جاننى پىدا قىلغۇچى .
كەن I (كان) چوڭ ، كۆپ ، كەڭ ، ئارتۇق ؛ توپ .
كەنار I (كنار) ، پ . چەت ، قاش ، بوي ، قىرغاق ؛ ك . قۇچاق ، قۇچاقلاش . ◇~ ئىستەمەك (~ايستامك) : چەتلىشىش كويىدا بولماق ، بىر ياققا كېتىش خىيالىدا بولماق .
كەنار I (كنار) ، پ . بىر چەتتە ، يولنىڭ بويىدا ، يېقىن جايدا ؛ مەخپىي . ◇ دەريا~ سى (دريا~سى) : دەريا بويى ، دەريا ساھىلى . ◇~ ى شەھر (~شهر) : شەھەر ئەتراپى . ◇~ ى جادە (~جاده) : يولنىڭ بويىدا .
كەنارە (كناره) ، پ . قىرغاق ، چەت ، لەۋ ، بوي ، قىر ، چېگرا . ◇~ تۇتماق (~تۇتماق) : چەتلىمەك ، ئۆزىنى قاچۇرماق ، خالىي بولماق ؛ ◇~ قىلىنماق (~قلينماق) : چەتلىتىلمەك ، چەتكە قېقىلماق ؛ ◇~ قىلماق (~قيلماق) : چەتلەشمەك .
كەنئان (كنعان) ، ئە . لىۋاننىڭ مىلادىيەدىن بۇرۇنقى نامى ؛ يۇنان ئەدەبىياتىدا ئىنكىمىيە تەرزىدە قوللىنىلىدۇ ؛ ياقۇپ پەيغەمبەر ھۆكۈمرانلىق قىلغان مەملىكەت .
كەنەرگەمەك (كنارگامك) كېڭەيتمەك ، يايماق .
كەنجەل (كنجل) كەكلىك تىپىدىكى بىر خىل قۇش .
كەندەرلىك (كندرليك) پەرتۇق .
كەندەرەمەك (كندەرامك) سېسىماق ، چىرىمەك .
كەنز (كنز) ، ئە . جۇغلانما ، توپلانغان بايلىق ، يىغىلغان مال ـ دۇنيا ، خەزىنە .
كەننافە (كنافه) ، ئە . بىر خىل ھايۋان نامى . نەۋائىي ئۇنى شاھمات ئۇرۇقلىرىنىڭ بىرى قىلىپ كەلتۈرىدۇ .
كەنىز (كنيز) ، پ . چۆرە ، ئايال خىزمەتكار .

كەمان ئەبرو (كمان ابرو) ، پ . قېشى يادەك ئېگىلگەن ؛ ئەگمە قاش .
كەمانخانە (كمانخانه) ، پ . ئوقيا ئېتىشنى مەشىق قىلىدىغان ئۆي .
كەمانكەش (كمان كش) ، پ . ئوقيا ئاتقۇچى ، ئوق ئاتقۇچى ، مەرگەن .
كەمانگەر (كمان كر) پ . كامالەك ياسىغۇچى ئۇستا ، ئوقيا ياسىغۇچى ئۇستا ؛ ئوقيا ئېتىش ماھىرى .
كەمانگەرلىك (كمان كرليك) كامالەك ياساش كەسپى ، كامالەكچىلىك .
كەمە ھىيە (كماهى) ، ئە .ق . كەماھى .
كەماھى (كماهى) ، ئە . خۇددى شۇنداق ، ئۆز ھالىدا ، ئەينەن ، تولۇق ؛ تېگى ـ تەكتىدىن ، ماھىيىتى بىلەن . ◇~ ئاقلاماق (آنكلاماق) : ئېنىق بىلمەك ، تولۇق چۈشەنمەك .
كەماھۇڭا ھەققۇھ (كماهوحقه) ، ئە . مۇڭايىق ، ھەقسىز ، ئەينەن ، دېگەندەك .
كەمەر (كمر) ، پ . بەل ، ئادەمنىڭ بېلى ، ئوتتۇرا ، دەل ئوتتۇرا ؛ كەمەر ، بەلباغ .
كەمەر بەند (كمر بند) ، پ . بەلباغ ، كەمەر ، تاسما ؛ خىزمەتكار خادىم .
كەمەر بۇر (كمر بر) ، پ . كارىز كولىغۇچى ، كارىز قازغۇچى .
كەمەرگاھ (كمركاه) ، پ . بەل ، ئوتتۇرا .
كەمەند (كمند) ، پ . سىرتماق ، سالما ، توزاق ، قىلتاق ، ئوۋ ئىلىندۇرىدىغان نەرسە ، ئارقان ، ئارغامچا ؛ ك . مەشۇقەنىڭ چېچى .
كەمەندى خەمبەخەم (كمندخم بخم) ، پ . ھالقا ـ ھالقا سىرتماق ، جاناننىڭ بۇدۇر ـ بۇدۇر چېچى .
كەمەندى زۇلف (كمند زلف) ، پ . چاچ سىرتمىقى ، چاچ ئۆرۈمى .
كەمبەھا (كمبها) ، پ . باھاسى تۆۋەن ، ئەرزان ، قەدىرسىز .
كەمبەھالىغ (كم بهاليغ) قەدىرسىزلىك .
كەمخىزمەت (كم خدمت) ، پ . خىزمەتنى ئاز قىلغان .
كەمخىزمەتلىغ (كم خدمتليغ) خىزمەتنى ئاز قىلىش ، خىزمەتنى ئاز قىلغانلىق .
كەمسۇخەن (كم سخن) ، پ . كەمسۆز .
كەم ھەۋسەلە (كم حوصله) ، پ ـ ئە . چىدىماس ، قابىلىيەتسىز .
كەمم (كم) ، ئە . مىقدار ، سان ، ۋەزن ، ئۆلچەم .
كەممىييات (كميات) ، ئە . كەممىييەت (كميت) نىڭ كۆپلۈكى : مىقدارلار ، سانلار ؛ ۋەزنلەر .
كەممىييەت (كميت) ، ئە . مىقدار ، سان ، ۋەزن ، ئۆلچەم .
كەمنام (كم نام) ، پ . نامى چىقمىغان ، شۆھرەت قازانمىغان .
كەمى (كمى) كېمە .
كەمىچكە (كميچكه) ئاز ، ئازغىنە ، كىچىككىنە .
كەمىردەك (كميرداك) كۆمۈرچەك .

قىزىتمىدىغان يۇلتۇز .

كەۋكەبى رەخشەندە (كوكب رخشندە) ، ئە ـ پ . پارلاق يۇلتۇز .

كەۋكەبى سەييار (كوكب سيار) ، ئە ـ پ . سەييارە يۇلتۇز .

كەۋكەبىستان (كوكبستان) ، ئە ـ پ . يۇلتۇزلار چاقناپ تۇرغان ئاسمان .

كەۋن (كون) ، ئە . بارلىق ، مەۋجۇتلۇق ؛ دۇنيا ـ ئالەم .

كەۋنەين (كونين) ، ئە . ئىككى دۇنيا ، ئۇ دۇنيا ۋە بۇ دۇنيا .

كەۋنۇمەكان (كون ومكان) ، ئە . دۇنيا ، ئالەم ، بارلىق ، مەۋجۇدىيەت .

كەۋۇرگە (كاوركا) چوڭ دۇمباق .

كەي I (كى) ، پ . ئۇلۇغ پادىشاھ ، كاتتا مەرتىۋىلىك .

كەي I (كى) ، پ . تامغا ، تامغا بېسىش ؛ داغ .

كەي II (كى) ، پ . شېئىردا ۋەزن تەلىپىگە ئۇيغۇنلاشتۇرۇلغان «كى ، ئەي» شەكلىنىڭ قىسقارتىلمىسى .

كەيبۇر (كيبر) ، پ . ئوقيا ئوقىنىڭ ئەڭ ئەنلىك (كەڭ) بىر خىلى ؛ ئۇزۇن چوڭ ھەرە ، جادۇ ھەرە .

كەيد (كيد) ، ئە . ھىيلە ، مىكىر ، ئالدام ، ھەيبارلىق . ◇～قىلماق (～قيلماق) : مەككارلىق قىلماق ، ئالدىماق .

كەيف (كيف) ، ئە . كەيپ .

كەيفە (كيف) ، ئە . قانداق ، قانداق قىلىپ .◇～ ھال (～حال) : قانداق ئەھۋال ؟

كەيفىيات (كيفيات) ، ئە . كەيفىيەت (كيفيت)نىڭ كۆپلۈكى : كەيپىياتلار ، ئەھۋاللار ، ھالەتلەر .

كەيفىيەت (كيفيت) ، ئە . ھالەت ، ۋەزىيەت ، بىر نەرسىنىڭ ھالىتى ، سۈپىتى ، كەيپىيات .

كەيقۇبادىي (كيقبادى) ، ئە ـ پ . كەيقۇبادقا مەنسۇپ ؛ شاھانە .

كەيل (كيل) ، ئە . كۆرە .

كەيلە (كيله) ق . كەيل .

كەيۋان (كيوان) ، پ . زۇھەل (ساتۇرن) يۇلتۇزى ؛ ك . يۇكسەك ئاسمان ، ئېگىز كۆك .

كو (كو) ، پ . كوچا ، كوي .

كوتاھ (كوتاه) ، پ . قىسقا ، كالتە ، پەس ، تۆۋەن . ◇～ئەقىل (～عقل) : كەم ئەقىل ، كالتە پەم .

كوتەھ (كوته) ، پ . ق . كوتاه . ◇～ئەندىش (～انديش) : كالتە پەم . ◇～نەزەر (～نظر) : ئۇزاقنى كۆرەلمەيدىغان ، كالتە پەم ، نەزەرى قىسقا .

كوچەگەرد (كوچەكرد) ، پ . سەرگەردان ، ماكانسىز .

كورا (كوره) ، پ . ئوچاق ، ئاتەشدان ، ئوتدان ، چوغدان ، زەرگەر ۋە تۆمۈرچىلەرنىڭ مېتال

كەنىزەك (كنيزك) ، پ . چۆرە قىز ، باش چۆرە ، كېنىزەك .
كەنىسە (كنيسه) ، ئ . يەھۇدىيلار ئىبادەتخانىسىنىڭ ئىچكى قىسمى ، مەخسۇس بۇلۇمى .
كەھ (كه) ق . كاھ .
كەھدۇد (كهدود) ، پ . سامان تۇتۇنى ، سامانىنىڭ كۆيۈشىدىن چىققان ئاچچىق ئىس .
كەھرەبا (كهربا) ، پ . بىر خىل سېرىق تاش (سامانىنى ئۇزۇنگە تارتىش خۇسۇسىيىتى بولغىنى ئۈچۈن شۇنداق ئاتالغان) ، كەھرىۋا ؛ ك . سېرىق .
كەھرەبالىق (كهربالیق) تارتىش كۆچى ، جەزبە ؛ ك . ساغۇچلۇق .
كەھرەباگۇن (كهرباكون) ، پ . كەھرىۋا رەڭلىك ، كەھرىۋادەك ساپسېرىق .
كەھرەباۋەش (كهرباوش) ، پ . كەھرىۋاغا ئوخشاش سېرىق .
كەھروباي (كهربای) ، پ . ق . كەھرەبا .
كەھف (كهف) ، ئ . غار ، تاغ ئۆڭكۈرى ؛ پاناھ جاي ، سېغىنىش جايى . ◇ ئەسھابى~ (اصحاب~) : غار ساھابىلىرى (رىۋايەت قىلىنىشىچە ، بۇلار ئالتە ئادەم ھەم بىر ئىت بولۇپ ، رۇم پادىشاھى دەقيانۇسنىڭ زىيانكەشلىكىدىن قېچىپ ، بىر غاردا ئىككى يۈز توقسۇل يىل ئۇخلاپ يانقانمىش) . ◇~ ئىتى (~ايتى) : غار ساھابىلىرى بىلەن بىللە بولغان ئىت .
كەھفۇل ئەنام (كهف الانام) ، ئ . كىشىلەر تايانچى ، ئادەملەر پاناھى .
كەھكەشان (كهكشان) ، پ . كېچىسى ئاسماندا ئۇزۇنىسىغا كۆرۈنىدىغان ئاق يول ، سامان يولى .
كەھكىل (كەكل) ، پ . سامانلىق لاي ، كاكۇل .
كەۋاكىب (كواكب) ، ئ . كەۋكەب (كوكب)نىڭ كۆپلۈكى : يۇلتۇزلار .
كەۋەل (كول) ، پ . جۆۋا .
كەۋدەن (كودن) ، پ . كالۋا ، پەمسىز ، دۆت ، ئەخمەق ، ئورۇق ، قىرچاڭغۇ (ئات) .
كەۋزە (كاوزه) تاغاق سۆڭىكى .
كەۋسەر (كوثر) ، ئ . جەننەتتىكى دەريانىڭ ئىسمى .
كەۋشەك (كاوشاك) كۆشەك .
كەۋشەمەك (كاوشاماك) يۇمشىماق ؛ كۆشمەك .
كەۋكەب (كوكب) ، ئ . يۇلتۇز . ◇~ ئەنزارى (~انظاری) : يۇلتۇزلارنىڭ ئۆزئارا مۇناسىۋىتى دەرىجىلىرى . ◇~ ئەفشان (~افشان) : ك . ياش تۆكۈش .
كەۋكەب ئايىن (كوكب آيين) ، ئ ـ پ . يۇلتۇزدەك ، يۇلتۇز كەبى ، يۇلتۇزغا ئوخشاش ؛ چاقناپ تۇرىدىغان ، پارلاق ، جۇلالىق .
كەۋكەبە (كوكبه) ، ئ . يۇلتۇز ؛ پارلاقلىق .
كەۋكەبگۇن (كوكب كون) ، ئ ـ پ . يۇلتۇزغا ئوخشاش ، يالتىراق ، چىرايلىق ، پارلاق .
كەۋكەبى جەھانتاب (كوكب جهان تاب) ، ئ ـ پ . جاھاننى يورىتىدىغان يۇلتۇز ؛ جاھاننى

(~وقار) : ئېغىر تەبىئەتلىك ، چىداملىق . ◇~پارە (~ پارە) : تاغ بۆلىكى .

كوهان (كوهان) ، پ . تۆگە لوكىسى .

كوهانلىغ (كوهانليغ) لوكىلىق ، لوكىسى بار .

كوهە (كوهە) ، پ . قەدىمكى ئۇرۇش قوراللىرىنىڭ بىرى .

كوهئەفكەن (كوەافكن) ، پ . تاغ يىقىتقۇچى ؛ ك . پالۋان .

كوهەن (كهن) ، پ . قەدىمكى ، قەدىمىي ؛ تىتىلغان ، ئەسكىرىگەن . ◇~سال (~سال) ، ~پىر (~پير) : قېرى ، ياشانغان . ◇~دەير (~دير) : كونا مەيخانا ؛ ك . كونا دۇنيا . ◇~لەنگ (~لنك) : ئېغىر ، مىدىرلىمايدىغان . ◇چەرخى~ (چرخ~) : كونا دۇنيا .

كوهەن تاق (كهن طاق) ، ئە - پ . كونا ئەگمە زال ؛ ك . كونا دۇنيا .

كوهەن غەمخانە (كهن غم خانە) . پ . كونا غەم ئۆيى ؛ ك . كونا دۇنيا .

كوهەن مەرز (كهن مرز) ، پ . كونا زېمىن ؛ ك . كونا دۇنيا .

كوهەن مەهد (كهن مهد) ، پ . كونا بۆشۈك ؛ ك . كونا دۇنيا .

كوهبە كوه (كوەبەكوە ، كوە بكوە) ، پ . تاغمۇتاغ ، بۇ تاغدىن ئۇ تاغقا .

كوهپايە (كوەپايە) ، پ . تاغ باغرى .

كوهپەيكەر (كوەپيكر) ، پ . غايەت زور ، تاغ قامەت ، زور گەۋدىلىك .

كوهتەن (كوهتن) ، پ . تاغ قامەت ، گەۋدىسى يوغان ، زور گەۋدىلىك .

كوهسار (كوهسار) ، پ . تاغلىق جايلار ، تاغلىق رايون .

كوهسارى فىراق (كوهسارفراق) ، پ . پىراق تېغى .

كوهكەن (كوهكن) ، پ . تاغ قازغۇچى ، تاغ كەسكۈچى ، تاغ يارغۇچى ، «فەرهات - شىرىن» داستانىدىكى پەرهاتنىڭ لەقىمى .

كوهكەنۋار (كوهكن وار) ، پ . تاغ قازغۇچىلارغا ئوخشاش ، تاغ كەسكۈچىدەك ، پەرهات كەبى .

كوهنە (كهنە) ، پ . كونا ، قەدىمىي ، قەدىمكى . ◇~سەرا (~سرا) ، ~دەير (~دير) : ك . دۇنيا .

كوهۇن (كهن) ، ق . كوهەن (كهن) .

كوهىستان (كوهستان) ، پ . تاغلىق جايلار ، تاغلىق رايون ، تاغلىق مەملىكەت .

كوهى غەم (كوەغم) ، پ . غەم تېغى ، ئېغىر قايغۇ .

كوهى قاف (كوەقاف) ، پ . قاف تېغى ، كويىقاپ ؛ ق . قاف .

كوهىي (كوهى) ، پ . تاغلىق ، تاغدا ياشىغۇچى ، تاغدا ئۆسىدىغان .

كوۋدەن (كودن) ، پ . ئەخمەق ، دۆت .

كوي (كوى) ، پ . كوچا ، يول ؛ يېزا قىشلاق ، مەهەللە . ◇~بە~ (~بە~) : كوچىمۇكوچا ، مەهەللىمۇمەهەللە .

ئېرىتىدىغان ئوچىقى .

كورەگان (كوركان) كوراگان (خانىڭ كۆيۈ ئوغلى) ؛ ئاقساق تەمۇرنىڭ ئۇنۋانى .

كورەگانلىق (كوركانليق) كوراگانلىق (خانغا كۆيۈ ئوغۇللۇق) .

كورەگانچى (كوركانى) كوراگانغا تەئەللۇق ؛ كوراگان نەسلىدىن ؛ كوراگانچە . ◇زىجى~ (زىج~) : كوراگان تۈزگەن ئاسترونومىيەلىك كالېندار .

كورنەمەك (كورنىك) ، پ . تۈزكور ، ژاپاغا جاپا قىلىدىغان .

كوزنەك (كوزنك) يېڭنامۇچ .

كوز (كوز) ق . كوڭ .

كوزپۇشت (كوز پشت) ق . كوڭ پۇشت (كوڭ پشت) .

كوڭ (كوڭ) ، پ . ئېگىلگەن ، پۈكۈلگەن ، دۇمچەيگەن .

كوڭپۇشت (كوڭپشت) ، پ . دۇمچەك ، دوك .

كوسە (كوسە) ، پ . كوسا .

كوسەۋ (كوساو) ، ئوت قالايدىغان ئەسۋاب ، كۆسەي .

كوسزەن (كوس زن) ، پ . ناغرا چالغۇچى ، دۇمباقچى .

كوش (كوش) ، پ . ھەربىكەت قىلىش ، بىر ئىشنى بېجىرىشكە ئىنتىلىش .

كوشىش (كوشش) ، پ . ھەربىكەت ، تىرىشىش ، ئۇرۇنۇش ، بىر ئىشنىڭ كويىدا بولۇش .
◇~ قىلماق (~قىلماق) : ھەربىكەت قىلماق ، تىرىشماق .

كوفت I (كوفت) ، پ . ئۇرۇلۇش ، سوقۇلۇپ كېتىش ، سوقۇلۇپ كېتىپ ياردار بولۇش ؛ ھالسىزلىنىش . ◇~تاپماق (~تاپماق) : زىددىلەنمەك ، سوقۇلۇپ يارىلانماق .

كوفت I (كوفت) ، پ . سىبلىس .

كوس (كوس) ، پ . چوڭ ناغرا ؛ پادىشاھ قەسىردە چېلىنىدىغان چوڭ ناغرا ، دۇمباق .
◇~ى دەۋلەت چالىنماق (~دولت چالينماق) : دۆلەتكە ئىگە بولماق ، پادىشاھ بولماق .
◇~ى رىھلەت چالماق (~رحلت چالماق) : يۇرۇش دۇمبىقى چالماق ، يۇرۇش سىگنالى چالماق .

كوسى دەۋلەت (كوس دولت) ، ئە - پ . دۆلەت نافىرىسى . ◇~چالىنماق (~چالينماق) : دۆلەتكە ئىگە بولماق ، پادىشاھلىق ئېلان قىلماق .

كوسى رىھلەت (كوسى رحلت) يۇرۇش نافىرىسى .

كوفتە (كوفته) ، پ . يانچىلغان ، ئۇرۇلغان ، ئېزىلگەن ، زىددىلەنگەن ، سوقۇلۇپ ياردار بولغان ، ھېرىپ ھالى قالمىغان ؛ ھالسىزلانغان .

كولاك (كولاك) ، پ . بوران - چاپقۇن ، بورانلىق قار - يامغۇر ، جۇت - شىۋىرغانلىق ، دولقۇنلۇق دېڭىز ، دېڭىز بورىنى .

كوھ (كوه) ، پ . تاغ . ◇~تاش (~تاش) : تاغدىن تاغقا ؛ تاغلارچە ؛ كۆپ . ◇~ۋىقار

كۆشته (كشته) ، پ . ئۆلتۈرۈلگەن ؛ ئۆلۈك . ◇～ **گەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئۆلتۈرمەك ، ناھۇت قىلماق . ◇～ **دىن پۈشته قوپارماق** (～دين پشته قوبارماق) : ئۆلۈكتىن تاغ ياسىماق .

كۆشتىگىر (كشتى كير) ، پ . يەكمۇيەككە ئېلىشقۇچى پالۋان ، چېلىشچى .

كۆڭ (كوى) ، پ . مۇشۇكياپىلاق ، مۇقۇش .

كۆفر (كفر) ، ئە . كاپىرلىق ، دىنسىزلىق . ◇～ **دەيرى** (～ديرى) : كاپىرلىق ئىبا-دەتخانىسى .

كۆفران (كفران) ، ئە . دىنسىزلىق ؛ ك . پەسلىك ، تۈزكورلۈق ، نانكورلۈق .

كۆففار (كفار) ، ئە . كافىر (كافر)نىڭ كۆپلۈكى : غەيرىي دىندىكىلەر ، كاپىرلار .

كۆفۇ (كفو) ، ئە . تەڭ ، باراۋەر ، ئوخشاش .

كۆفىيۈلئەسل (كوفى الاصل) ، ئە . كۆفا شەھرىلىك ، ئەسلىي كۆفادىن .

كۆلاچ I (كلاچ) ھالۋىغا ئوخشاش بىر خىل تاتلىق يېمەكلىك .

كۆلاچ II (كلاچ) شەربەت ، بادام بىلەن قايماق سېلىپ يېقىلغان توقاچ .

كۆلاغ (كلاغ) ق . كەلاغ .

كۆلالە (كلاله) ، پ . بۈدۈر چاچ ، باشىنىڭ ئەتراپىغا يۆگەلگەن چاچ ، چەمبىرەكلەنگەن چاچ .

كۆلاھ (كلاه) ، پ . كۆلا ، باش كىيىمى ؛ تاج .

كۆلەماڭ (كلماء) ، ئە . كەلىم (كليم)نىڭ كۆپلۈكى : سۆزلىگۈچىلەر ، سۆزلەشكۈچىلەر ، سۆھبەتداشلار .

كۆلەھ (كله) ق . كۆلاھ .

كۆلەھدار (كلەدار) ، پ . كۆلا كىيگەن ؛ باش كىيىملىك ؛ تاجدار ، تاج كىيگەن .

كۆلەھدارلىق (كلەدارليق) مۇستەقىل ھۆكۈمرانلىق ، پادىشاھلىق .

كۆلبە (كلبه) ، پ . ئاددىي ئۆي ، كۆلبە .

كۆلبەئى ئەنا (كلبه عنا) ، ئە ـ پ . كۆلپەت ئۆيى .

كۆلبەئى ئەھزان (كلبه احزان) ، ئە ـ پ . غەم ئۆيى ، غەمخانا .

كۆلبەئى خەممار (كلبه خمار) ، پ . مەي دۇكىنى ، مەيخانا .

كۆلل (كل) ، پ . ھەممە ، پۈتكۈل ، جەمئىي ، ھەربىر .

كۆللۈھە (كلها) ، ئە . ھەممىسى .

كۆللى شەيئىن (كل شئى) ، ئە . ھەممە نەرسە .

كۆللى يەۋمىن (كل يوم) ، ئە . ھەر كۈنى .

كۆللىي (كلى) ، ئە . ئومۇمىيۈزلۈك ، ئومۇمىي ؛ كاتتا ، يىرىك ، چوڭ ، يوغان ، كاتتا ، تولۇق ، مۇكەممەل .

كۆللىييات (كليات) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ ئومۇمىيىتى ؛ مەلۇم يازغۇچى ياكى شائىرنىڭ

كويى خەممار (كوى خمار) ، پ . مەيۋرۇشلار مەھەللىسى ؛ قاۋاقخانا كوچىسى .
كۇبەرا (كبراء) ، ئ . كەبىر (كبير)نىڭ كۆپلۈكى : كاتتىلار ، ئۇلۇغلار .
كۇبرا (كبرا) ، ئ . ئەكبەر (اكبر)نىڭ كۆپلۈكى : ئەڭ ئۇلۇغلار ، ئەڭ كاتتىلار . ◇ ئالەمى ~ (عالم~) : كائىنات .
كۇتۇبخانە (كتبخانه) ، ئ ـ پ . كىتاب ساقلىنىدىغان ئورۇن .
كۇتتاب (كتاب) ، ئ . كاتىب (كاتب)نىڭ كۆپلۈكى : كاتىپلار ، كىتاب كۆچۈرگۈچىلەر ؛ يازغۇچىلار .
كۇتۇب (كتب) ، ئ . كىتاب (كتاب)نىڭ كۆپلۈكى : كىتابلار ؛ ئەسەرلەر .
كۇتۇن (كتون) ، ئ . كەندىر ياكى كاناپتىن توقۇلغان رەخت ، كەندىر رەخت ، كاناپ رەخت .
كۇتۇال (كوتوال) ، پ . قورغان ساقچىسى ، قەلئە ياكى شەھەر ساقچىلىرىنىڭ باشلىقى .
كۇدۇرەت (كدورت) ، ئ . خۇنۇكلۇك ، تۇتۇقلۇق ، دۇغ ؛ غەزەپ ؛ كۆڭۈلسىزلىك ، غەشلىك .
كۇرە (كره) ، ئ . توپ ، يۇمىلاق ، دۇگىلەك ، شار . ◇ ~ تۇل قەدەم (~ القدم) : پۇتبول .
كۇررە I (كره) ، پ . تاي ، خوتەك ، تەخەي .
كۇررە I (كره) ق . كۇرە .
كۇرەئى ئەرز (كره ارض) ، ئ . يەر شارى .
كۇرسىي (كرسى) ، ئ . سەندەل ، ئورۇندۇق ، كۇرسى ؛ مۇنبەر ؛ تەخت ؛ ك . ئاسمان .
كۇرسىيى نوھپايە (كورسى نەپايە) ، ئ ـ پ . توققۇز پەلەمپەيلىك مۇنبەر ؛ ك . توققۇز قات ئاسمان .
كۇرۇر (كرور) ھىندىستاندا قوللىنىلىدىغان سان ، بىر كۇرۇر = ئون مىليون .
كۇرۇك (كوروك) كۇركە توخۇ ؛ كۇركە .
كۇرۇھ (كروه) ھىندىستانچە مۇساپە ئۆلچىمى . بىر كۇرۇھ = بىر مىل = 4000 قەدەم .
كۇرىزلىك (كوريزليک) قېرىلىق ، ئاجىزلىق ، قېرىپ كۈچتىن قالغانلىق .
كۇسۇر (كسور) ، ئ . پارچىلار ، بۆلەكلەر ، كېسىندىلەر ، كەسىرلەر .
كۇسۇرات (كسورات) ق . كۇسۇر .
كۇسۇق (كسوف) ، ئ . ئاي ياكى كۈننىڭ تۇتۇلۇشى .
كۇش (كش) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «ئۆلتۈرگۈچى ، سويغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇ ئادەمى~ (آدمى~) : ئادەم ئۆلتۈرگۈچى ، قاتىل . ◇ خەسىم~ (خصم~) : دۈشمەننى ئۆلتۈرگۈچى ، رەقىبنى ئۆلتۈرگۈچى .
كۇشا ، كۇشاي (كشا ، كشاى) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «ئاچقۇچى ، شادلاندۇرغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇ چىھرە~ (چهره~) ، ◇ چىھرە~ (چهره~) : چىراي ئاچقۇچى ، شادلاندۇرغۇچى . ◇ بال~ (بال~) : قانات يايغۇچى ، قانات قاققۇچى ، ئۇچقۇچى .
كۇشاي (كشاى) ق . كۇشا . ◇ جەھان~ (جهان~) : جاھانگىر ، جاھاننى ئىگىلىگۈچى .

كۇنشىت (كنشت) ، پ . ئادەتتىكى ئىبادەتخانىسى ؛ يەھۇدىي دىنىدىكىلەرنىڭ ئىبادەتخانىسى .
كۇنىيە (كنيه) ق . كۇنىيەت (كنيت) .
كۇنىيەت (كنيت) ، ئە . لەقەب بىلەن ئاتاش ؛ «ئەبۇ ، ئىبنى ، ئۇممى ، بنتى»غا ئوخشاش سۆزلەر بىلەن باشلانغان لەقەب ؛ م . ئەبۇلھەسەن ، ئىبن سينا ، ئۇممى گۈلسۈم دېگەندەك ئوخشاش .
كۇھل (كحل) ، ئە . كۆز دورىسى ؛ سۈرمە . ~◇ ى ئەينۇل يەقىن (~عين اليقن) : ھەقىقەتنى كۆرسىتىدىغان كۆز دورىسى .
كۇھلۇل جەۋاھىر (كحل الجواهر) ، ئە . قىممەتلىك تاشلار ئارىلاشتۇرۇلۇپ ياسالغان سۈرمە .
كۇھلى بەسىرەت (كحل بصيرت) ، ئە . كۆزنى روشەنلەشتۈرگۈچى دورا .
كۇھھان (كهان) ، ئە . كاھىن (كاهن)نىڭ كۆپلۈكى : سېھىرگەرلەر ، پالچىلار ؛ پوپلار .
كۇھۇلەت (كهولت) ، ئە . ئادەمنىڭ ئوتتۇرا ياشلىق دەۋرى . چاچ ـ ساقالغا ئاق كىرىش دەۋرى .
كۇئۇس (كئوس ، كوءوس) ، ئە . كەئس (كاءس)نىڭ كۆپلۈكى : قەدەھلەر ، لوڭقىلار .
كۇپرۇك (كوپروك) كۆۋرۈك .
كۇپرۇكچى (كوپروكچى) كۆۋرۈك باققۇچى .
كۇتەرمەك (كوتارمك) كۆتەرمەك ؛ ھۇجۇم قىلماق ، زەربە بەرمەك ، قاچۇرماق ؛ (ئاشلىقنى) يىغماق .
كۇتەرىم (كوتارم) يۈك .
كۇتەرىملىك (كوتارمليك) چىدامليق ؛ ئېغىر ـ بېسىق ، ۋەزمىن .
كۇتەل (كوتل) ئۆتكەل ، ئېگىز داۋان .
كۇتەلمەك (كوتالمك) ئۇرلىمەك ، كۆتۈرۈلمەك ؛ كۆپمەك .
كۇتەلى (كوتالى) ئۇرلىگەن ، كۆپكەن .
كۇتەن (كوتان) سوك ؛ ئورۇندۇق .
كۇچ I (كوچ) ئۈي ، ئائىلە ؛ خوتۇن ، بالا ـ چاقا ؛ كۆچۈپ ماڭغانلار ، سەپەر ئۈستىدىكى-لەر ؛ تۇشۇلمىدىغان تۇرمۇش لازىمەتلىكلىرى ، يۈك . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) ، ~ قىلماق (~قيلماق) : كۆچمەك ، سەپەر قىلماق ؛ ك . ئۆلمەك .
كۇچ I (كچ ، كوچ) رەپىقە ، خوتۇن .
كۇچ II (كوچ) (مۇساپە مىقدارى) مەنزىل . ◇بىر~ (بير~) : بىر مەنزىل .
كۇچ بەكۇچ (كوچ بكوچ) مەنزىلمۇمەنزىل مېڭىپ ، كۆچە ـ كۆچە .
كۇچەر (كوچار) كۆچمەن .
كۇچۇم (كوچوم) كۆچۈش ، ئومۇمىي يۆتكىلىش .

ئۇرغۇن ئەسەرلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان توپلام .

كۆللىيە (كليە) ، ئە . ئومۇمەن ، پۈتۈنلەي ؛ ئومۇميلىق ، پۈتۈنلۈك .

كۆلۈخ (كلوخ) ، پ . چالما ، كېسەك پارچىسى . ◇ مۇلەۋۋەس~ (ملوث~) ؛ ئىپلاس چالما .

كۆلۈ ۋەشرەبۇ (كلوا و اشربوا) ، ئە . يەڭلار ۋە ئىچىڭلار ، قېنى ، ھېقىپ ئولتۇرۇڭلار ، يېگەچ ، ئىچكەچ ئولتۇرۇڭلار ، يەپ ـ ئىچىڭلار .

كۆلىچە (كليچە) ، پ . تۇقاچ نان ؛ يۇمىلاق نەرسە ، تۇڭرۇك نەرسە . ◇ ئالتۇن~ (آلتون~) : ك . قۇياش ، كۈن .

كۆمەناڭ (كمناء) ، ئە . كەمسن I (كمين) نىڭ كۆپلۈكى : يوشۇرۇنغانلار ، پىستىرمىدىكى ئەسكەرلەر .

كۆمەيت (كميت) ، پ . تورۇق ئات ، چاپقۇر ئات ، يۈگۈرۈك ئات ؛ قېنىق قىزىل مەي . ◇~ سالماق (~سالماق) : ئات سالماق .

كۆن (كن) ئەرەبچە «بول ، پەيدا بول» دېگەن مەنىدىكى بۇيرۇق پېئىل . بۇ سۆز ئاللاھنىڭ شۇ مەنىدىكى بۇيرۇقى مەنىسىدە قوللىنىلىدۇ . ◇ نۇكتەئى~ (نكتە~) ، ئەمرى ~ (امر~) : ئاللاھنىڭ «بول ، پەيدا بول» دېگەن بۇيرۇقى ، ئاللاھ سۆزى .

كۆنام (كنام) ، پ . چاتقاللىق ، ئورمانلىق ؛ ئوتلاق ، يايلاق ؛ ئۇۋا ، چاڭگا .

كۆنج I (كنج) ، پ . بۇرجەك ، بۇلۇڭ ، پۇچقاق .

كۆنجايىش (كنجايش) ، پ . سىغىش ، جايلىشىش ، ئورۇنلىشىش .

كۆند (كند) ، پ . ئۆتمەس ، ئۆتمەيدىغان ، گال ؛ ك . كالۋا ، دۆت . ◇~ زەبان (~زبان) : راۋان گەپ قىلالمايدىغان ، تىلى تۇتۇلۇپ سۆزلەيدىغان ، كېكەچ .

كۆندە (كندە) توقماق ، كۆتەك ؛ ياغاچ كىشەن ، كىشەن .

كۆندەلەتمەك (كندەلاتماك) پۇتقا ياغاچ كىشەن سالماق ، كىشەنلىمەك .

كۆندەي (كندەى) ، پ . ق . كۆندە .

كۆنفەيەكۆن (كن فيكون) ، ئە . ك . ئاللاھنىڭ خاھىشى جارى ، ئاللا نېمە دېسە شۇ بولىدۇ .

كۆنگىر (كنگر) ، پ . ق . كۆنگىرە .

كۆنگىرە (كنگرە) ، پ . تامنىڭ ئۈستىگە ھەرە چىشى شەكلىدە قىلىپ ياسالغان توسۇق ؛ سېپىلنىڭ ئۈستىگە قوغدىنىش ۋە ئوق ئېتىش ئۈچۈن ياسالغان چىش شەكىللىك توسۇق .

كۆنە (كنە) ، ئە . ئەسل ، ماھىيەت ، تۈپ ، نېگىز ، جەۋھەر ، تەبىئەت ، تەبىئىي خاراكتېر ، ھەقىقەت ، ئەمەلىيەت .

كۆنھى زات (كنه ذات) ، ئە . بىرەر كىشىنىڭ ئەسلىي ، ماھىيىتى .

كۆنۈز (كنوز) ، ئە . كەنز (كنز) نىڭ كۆپلۈكى : جۇغلانمىلار ؛ خەزىنىدىكى ئالتۇن ـ كۈمۈشلەر ، بايلىقلار .

كۆز قارارتماق (كوز قارارتماق) كۆز ئالايتماق ، بىراۋنىڭ نەرسىسىگە يامان نىيەت بىلەن قارىماق .
كۆز قارا قىلماق (كوز قارا قىلماق) تىكىلمەك ، تەلمۈرمەك .
كۆزگە مىل تارتماق (كوزكا ميل تارتماق) كۆزگە نەشتەر سانجىماق ، كۆزنى نەشتەر بىلەن كور قىلماق .
كۆزگۈ (كوزگو) ئەينەك .
كۆز مەردۈمى (كوز مردمى) كۆز قارىچۇقى .
كۆز ياپماق (كوز ياپماق) كۆز يۇمماق ؛ ئۇمىد ئۈزمەك .
كۆز يارۇتماق (كوز ياروتماق) بەھرىلەندۈرمەك .
كۆز يارۇماق (كوز ياروماق) شادلانماق ، ھۇزۇرلانماق ؛ بەھرىلەنمەك ؛ تۇغماق .
كۆسەگۈ (كوسەكو) كۆسەي .
كۆسەۋ (كوساو) كۆسەي .
كۆشك (كوشك) ، پ . داچا ؛ شىپاڭ .
كۆشۈش (كوشوش) كۆڭۈلدىكىدەك ، جەزبىلىك ، گۈزەل .
كۆشۈك (كوشك) ياغاچتىن رىشاتكىلىق قىلىپ ياسالغان مەخسۇس سامان توشۇيدىغان ھارۋا .
كۆك I (كوك) ئاسمان ، كۆك .
كۆك II (كوك) تىكىش ؛ قاداق ، مىخ .
كۆك III (كوك) ئۇنلۇك ئاۋاز ، ماسلاشقان ئاۋاز ؛ ۋەزن ۋە ئاھاڭ ، كۈي .
كۆكەلتاش (كوكلتاش) ق . كۆكەلداش .
كۆكەلداش (كوكلداش) ئېمىلداش .
كۆك بوز (كوك بوز) كۆككە مايىل ، بوز رەڭ ، بوز كۆك ؛ كۆك بوز ئات .
كۆك تەمۈر (كوك تيمور) قەدىمكى ئۇرۇش كىيىملىرىنىڭ بىر خىلى .
كۆك دەبىرى (كوك دبيرى) ئاسمان كاتىبى ، يۇلتۇز ، مۇشتەرى يۇلتۇزى .
كۆكدەتمەك (كوكداتماك) كۆكلەتمەك ، كۆكەرتمەك ؛ كۈيلىمەك ، ناخشىنى مەلۇم ئاھاڭغا سېلىپ ئېيتماق .
كۆكرەشمەك (كوكراشماك) گۈركىرەشمەك ، ۋارقىراشماق ، توۋلىشىپ قالماق ؛ گۈلدۈرلىمەك .
كۆكرەمەك (كوكراماك) قاتتىق ئاۋاز چىقارماق ، گۈركىرىمەك ، ھۆركىرىمەك ، ۋارقىرىماق .
كۆكس (كوكس) كۆكرەك .
كۆكلەمەك I (كوكلەمك) زىرائەتنىڭ كۆكىنى سېتىپ خەجلىمەك .
كوكلەمەك II (كوكلامك) تىكمەك ، مىخلىماق ، قادىماق .
كۆكلەمەك III (كوكلامك) تەڭشىمەك ، تەڭكەش قىلماق ؛ چالماق .

كۆرەدەگەن (كوراداكان) پېئىلگەن ، مەغلۇپ بولغان .
كۆرەگە I (كوراكا) مەي قاچىسى ، مەي توشقۇزۇلغان قاچا ۋە قەدەھلەر قويۇلغان كىچىك شىرە .
كۆرەگە I (كوراكا) كىگىز .
كۆرەگە II (كوراكا) سۇناي .
كۆرەلى (كورالى) كۆرەيلى .
كۆرك (كورك) كۆرۈنۈش ، مەنزىرە ؛ چىراي ، ھۆسن ، گۈزەللىك ، گۈزەل كۆرۈنۈش .
كۆركەباي (كوركەباى) قالتىس چىرايلىق ، ساھىبجامال ، ھۆسندار .
كۆركەتمەك (كوركاتماك) كۆركەم قىلماق ، ياخشىلىماق .
كۆركەمەك (كوركاماك) ئورالماق ، پۈركەنمەك .
كۆركەملەندۈرمەك (كوركاملاندورمك) گۈزەللەشتۈرمەك ، بېزىمەك ؛ ياخشىلىماق .
كۆركەملەنمەك (كوركاملانمك) گۈزەللەشمەك ، چىرايلىق تۈس ئالماق ، گۈزەل تۈسكە كىرمەك .
كۆركەيمەك (كوركايماك) كۆركەملەشمەك ، چىرايلىق تۈس ئالماق .
كۆركسىز (كوركسىز) سەت ، كۆرۈمسىز ، خۇنۇك .
كۆركسىزلەنمەك (كوركسىزلانماك) سەتلەشمەك ، كۆرۈمسىزلەشمەك ، خۇنۇكلەشمەك .
كۆركسىزلىك (كوركسزلىك) سەتلىك ، كۆرۈمسىزلىك ، خۇنۇكلۇك .
كۆركلۈك (كوركلوك) گۈزەل ، چىرايلىق ، ئېسىل .
كۆرمەمەك (كورماماك) «كۆرمەك» پېئىلىنىڭ بولۇشسىز شەكلى ، كۆرمەسلىك .
كۆرمان (كورمان) كورمەيمەن .
كۆرگۈ (كوركو) كۆرگۈلۈك ، كۆرۈش لازىم بولغان نەرسە ۋە ھال .
كۆرگۈزگۈ (كوركوزكو) كۆرسىتىلمىدىغان نەرسە ؛ كۆرسىتىش ؛ كۆرسەتمەلىك .
كۆرۈك (كوروك) ق . كۆرك .
كۆرۈكلۈك (كوروكلوك) چىرايلىق ، گۈزەل .
كۆرۈنۈش بەرمەك (كورونوش بيرماك) سالامغا كىرمەك ؛ زىيارەت قىلماق ، تاۋاپ قىلماق .
كۆرۈنۈش قىلماق (كورونوش قيلماق) ق . كۆرۈنۈش بەرمەك .
كۆز ئالدۇرماق (كوز آلدورماق) كۆڭۈل بەرمەك ، ئاشىق بولماق .
كۆز تۇتماق (كوز توتماق) كۆتمەك ؛ قارىماق ، كۆرمەك .
كۆزدە ئاسراماق (كوزده اسراماق) ئاۋايلاپ ساقلىماق ، ئىنتايىن ئېھتىيات قىلماق .
كۆزدەن سالماق (كوزدن سالماق) كۆزدىن ئۇزاقلاشتۇرماق ، نەزەردىن قالدۇرماق .
كۆز دۇررى (كوز درى) ك . كۆز يېشى .
كۆز سەۋادى (كوز سوادى) كۆز قارىچۇقى .

كۆجە (كوجە) قىرغاۋۇل .
كۆچەك (كوچك) ، پ . كىچىك ، كىچىككىنە ، ئەرزىمەس ؛ پارچە .
كۆچەكدىل (كوچك دل) ، پ . كۆڭۈلچەك ، يۈمشاق كۆڭۈل ، كىچىك كۆڭۈل ، مۇلايىم ؛ قورقۇنچاق ، يۈرەكسىز ، قايغۇلۇق .
كۆچۈن (كوچون) كۆچ بىلەن ، زوربىلا ؛ كۆچلۈك ، قۇۋۋەتلىك ؛ يوپۇرۇلۇپ .
كۆچىك (كوچك) ، پ . ق . كۆچەك .
كۆرە (كورە) مەش ، ئېرىتىش مېشى ؛ خۇمدان .
كۆرەشمەك (كوراشماك) چېلىشماق .
كۆرەك (كوراك ، كورك) گۈرجەك ؛ چالما ، توپا ؛ ئىدىش ، قاچا .
كۆرەكە (كورەكە) چوڭ دۇمباق ، چوڭ ناغرا .
كۆرەن (كوران ، كران) ئادەملەر توپى ، قەبىلە .
كۆرچەك (كورچك) كىچىك پالىتقى .
كۆرگە (كوركە) شاراب قويۇلىدىغان جاي ؛ تامغا تارتىلغان زىننەت پەردىسى .
كۆكرۇش (كوكروش) ھۆركىرەش .
كۆك (كونك) ئايال قۇل ، دېدەك .
كۆلەگەچ (كولاكاچ) كۆلگۈنچەك ؛ كۆلۈپ تۇرىدىغان ، كۆلىدىغان . ◇～يۈز (～يوز) : ئوچۇق چىراي ، كۆلۈپ تۇرغان يۈز .
كۆلۈك (كولوك) باتۇر ؛ چاپقۇر ئات ؛ چوڭ ئىت .
كۆمۈلدۈرۈك (كوملدرك) كەملدۈرۈك ، خامۇت .
كۆنەندىرمەك (كونادرمك) خۇشال قىلماق ، شادلاندۇرماق ، خۇشاللاندۇرماق .
كۆنەنمەك (كونانمك) شادلانماق ، خۇشال بولماق .
كۆندەلەك (كوندالانك) قىيپاش ، يانتۇ ؛ قىڭغىر ، ئەگىر .
كۆلپەت (كلفت) ، ئ . كۆلپەت ، مۇشەققەت ، ئېغىرچىلىق ، قىيىنچىلىق .
كۆلۈمسەمەك (كولومساماك) كۆلۈمسىرىمەك ، مىيىقىدا كۆلمەك .
كۆنەس (كنس) ق . كۆنەش
كۆنەش (كنش) قۇياش .
كۆنبە كۆن (كونبكون) كۆنسايىن ، كۆندىن ـ كۆنگە ، كۆنسېرى .
كۆندەلىك (كوندالىك) كۆنلۈك ئىش ھەققى .
كۆۋەك (كواك) كاۋاك .
كۆۋەنچ (كوانچ) ئىشەنچ .
كۆۋەنمەك (كوانماك) ئىشەنمەك .
كۆيەگۈ (كوياگو) كۆيۈ ئوغۇل .

كۆكۈس (كوكس) ق . كۆكس .
كۆكلەكچە (كونكلاكچە) كۆكلەكچان .
كۆكۈلتەش (كونكلتاش) ق . كۆكەلداش .
كۆكۈلدەش (كونكلداش) ق . كۆكەلداش .
كۆكۈل سالماق (كونكول سالماق) رايى قايتماق ، كۆڭلى سوۋۇماق ، كۆڭلى قايتماق .
◇ كۆكلىن سالمادى (كونكلين سالمادى) : بوشاشمىدى ، دادىللىقنى يوقاتمىدى .
كۆكۈل ئەگىرىلىكى (كونكل ايكرى ليكى) كۆكۈل ئەگرىلىكى ، باشقىچە ئەرەز ، يامان نىيەت .
كۆلەكە (كولاكا) كۆلەڭگە ، سايە .
كۆل كۆمەك (كول كوماك) چوڭقۇرلۇقلاردا توختاپ قالغان يامغۇر سۇلىرى ؛ ك . كۆك ، كۆپكۆك . ◇～ ئەتمەك (～ايتماك) : كۆپكۆك قىلىۋەتمەك ، كۆكەرتىۋەتمەك .
كۆمەچ (كماچ) ، پ . كۆمەچ نان ؛ چېدىرنىڭ ئۈستىدىكى ئۇچلۇق يەرگە (ئۇ يەرنىڭ تېشىلىپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن) قويۇلىدىغان چەم .
كۆمەچدان (كماچدان) ، پ . كۆمەچ پىشۇرۇلىدىغان ئوچاق .
كۆمەك (كومك) مەدەت ، ياردەم ، ھەربىي ياردەم ، ياردەمچى قوشۇن .
كۆمەكەي (كومكاى) تاغلاي .
كۆمەكچى (كوماكچى) ياردەمچى ، ياردەمچى قوشۇن .
كۆندۈرمەك (كوندورمك) بويسۇندۇرماق ، گىشەندۇرمەك ، كىرگۈزمەك (يولغا) ، ماڭدۇرماق .
كۆنۈشمەك (كونوشمك) قوشۇلماق ، ماقۇل بولماق .
كۆنۈلمەك (كونولمك) تۇزلەنمەك ، ئوخشاش بولماق .
كۆنى (كونى) تۈز ، توغرا ، ھەققانىي .
كۆۋەرچكەن (كوورچكان) كەپتەر .
كۆھەك (كوھك) ، پ . سەمەرقەند ئەتراپىدىن ئۆتىدىغان زەرەفشان دەرياسىنىڭ قەدىمىي نامى .
كۆيدۈرگۈلۈك (كويدورگولوك) كۆيدۈرۈلىدىغان ، كۆيدۈرۈشكە تېگىشلىك .
كۆينەكەك (كوينكك) ياۋايى جانىۋارلارنى ئوۋلايدىغان قۇشلارنىڭ بىرى ، كۆكىنەك .
كۆيۈرمەك (كويورماك ، كويورماق) كۆيدۈرمەك .
كۆيۈك (كويوك) كۆيگەن ؛ غەم ، قايغۇ ؛ ئوت .
كۆيۈنچ (كويونچ) قايغۇ ، ئەلەم .
كۆبە (كوبە ، كبە) ساۋۇت .
كۆتەۋۈل (كوتاول) ئوزۇق - تۈلۈككە قارىغۇچى .
كۆپ (كوب) ، ئە . كۆپ ، مەي قاچىلايدىغان ئىدىش .

كىرام (كرام) ، ئە . كەرەم (كريم)نىڭ كۆپلۈكى : ئالىيجاناپلار ، مەردانىلەر ، رەھىمدىل ئادەملەر ، كەڭ قورساق كىشىلەر ؛ بۈيۈكلەر ، ئېسىللەر .

كىرامەند (كرامند) ، پ . قىممەتلىك ، ئەزىز ، ئىززەتلىك ؛ مەردانە ، ئالىيجاناب ، مۇھىم .

كىرامۇلكاتىبەين (كرام الكاتبين) ، ئە . ئىسلامىيەت چۈشەنچىسى بويىچە ، مۇسۇلمانلارنىڭ يەلكىسىدە ئولتۇرۇپ ، ئۇلارنىڭ گۇناھ ۋە ساۋابلىرىنى خاتىرىلەيدىغان ئىككى كاتىپ پەرىشتە .

كىرامۇننىاس (كرام الناس) ، ئە . كىشىلەرنىڭ ئېسىلى ، ئالىيجاناب كىشىلەر .

كىرامىيۋەش (كرامى وش) ، پ . ئەزىز ، ھۆرمەتكە سازاۋەر .

كىرامىيۋەشلىغ (كرامى وش ليغ) ئەزىزلىك ، ھۆرمەتكە سازاۋەرلىك .

كىرايە (كرايە) ، پ . كىرا ، يالاش ، ئىجارە ؛ يالىنىش ھەققى ، ئىجارە .

كىرايەندەلىق (كرايەندەليق) لايىقلىق ، مۇناسىپلىق ، ئەرزىش .

كىرباس (كرباس) ، پ . ق . كەرباس .

كىرپىچ (كرپيچ) خىش .

كىردار (كردار) ، پ . بىرىكىمە تەركىبىدە كېلىپ ، «قىلىق ، ئىش ، رەۋىش ، تەرز ، كۆرۈنۈش» قاتارلىق مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ ئەزا~ (عزا~) : ھازا تۇتقان ، ھازىدار . ◇ ئەسەد~ (اسد~) : ئارسلاندەك شىجائەتلىك . ◇ بەد~ (بد~) : يامان قىلمىقلىق ، يامان تەبىئەتلىك . ◇ دايە~ (دايه~) : سۈت ئانىسىدەك ، تەربىيەچى ئانىدەك مېھرىبان .

كىردىگار (كردكار) ، پ . ياراتقۇچى ، ئاللاھ .

كىردىگارا (كردكارا) ، پ . ئەي ، ئاللاھ !

كىرگەسەن (كيركاسين) كىرگەيسەن .

كىرم (كرم) ، پ . قۇرت ، سازاق .

كىرمەك (كيرماك) كىرمەك ؛ ئەل بولماق ، بويسۇنماق .

كىرمى شەبتاب (كرم شبتاب) ، پ . قاراڭغۇدا پارقىراپ كۆرۈنىدىغان قۇرت .

كىرى (كرى) ، پ . يارايدىغان ، ئەرزىيدىغان . ◇ ~ ئەيلەمەس (~ ايلاماس) : ئەرزىمەس .

كىرىتمەك (كيرتمك) يۇيماق ، يۇيۇنماق .

كىرىش (كيريش) يا (كامالەك)نىڭ كىرىچى .

كىرياس (كرياس) ، پ . دەرۋازا ، بوسۇغا ، ئاستانە ، پادىشاھ سارىيى ، قەسىر ، بارگاھ .

كىرياسى نىل تاق (كرياس نيل طاق) ، ئە ـ پ . كۆك گۈمبەزلىك بارگاھ ؛ ك . ئاسمان .

كىزب (كذب) ، ئە . يالغان ، كاززاپلىق . ◇ ~ ئالايىشى (~ آلايىشى) : كاززاپلىق ئىپلاسلىقى .

كىذبى مەھز (كذب محض) ، ئە . ساپ يالغان ، پۈتۈنلەي يالغان .

كۆيەۋ (كويەو) كۆيۈ ئوغۇل .
كۆيىل (كويل) بۇلبۇلسىمان بىر قۇش .
كۆيمەنمەك (كويمانماك) ئىككىلەنمەك ؛ ئاغا قىلماق ، باھانە قىلما ؛ ئۇرۇنماق .
كۆيۈۋ (كويوو) كۆيۈ ئوغۇل .
كىپەك (كيپك) ق . كېپەنەك .
كىپەنەك (كيپنك) يۇڭ تون ، قىل توقۇلما چەكمەن ؛ يامغۇرلۇق چاپان ؛ دەرۋىش چاپىنى ، جەندە .
كىپەنەكسىز (كيپنكسيز) يامغۇرلۇق كىيمىگەن ؛ يۇڭ تونسىز .
كىتەرمەك (كيتارماك) كەتكۈزمەك .
كىجىم (كيجم) جەڭ ئاتلىرىغا يېپىلىدىغان تىغ ئوتمەس يوپۇق ، ئات ساۋۇتى .
كىجىملىك (كيجملىك) تىغ ئوتمەس يوپۇقلۇق ، ساۋۇتلۇق .
كي (كى) شېئىردا ۋەزن ئېھتىياجىدىن «كى ، ئەي»نىڭ قىسقارتىپ ئېيتىلىشى .
كىبار (كبار) ، ئە . كەبىر (كبير)نىڭ كۆپلۈكى : چوڭلار ، ئۇلۇغلار ، بۇيۇكلەر .
كىبارانە (كبارانه) ، ئە ـ پ . چوڭلارچە ، كاتتىلارچە .
كىبەر (كبر) ، ئە . ئۇلۇغلۇق ، كاتتىلىق ، چوڭلۇق ، مويىسپىتلىق ، قېرىلىق .
كىبىر (كبر) ، ئە . چوڭچىلىق ، تەكەببۇرلۇق ، مەغرۇرلۇق .
كىبىرىت (كبريت) ، ئە . گۈڭگۇرت ؛ سەرەڭگە .
كىبىرىتى ئەھمەر (كبريت احمر) ، ئە . قىزىل گۈڭگۇرت (ئوتتۇرا ئەسىردىكى كىمىياگەرلەر-نىڭ پەرەز قىلىشىچە ، قانداقتۇر باشقا مېتالنى ئالتۇن ـ كۈمۈشكە ئايلاندۇرالايدىغان بىر خىل مەۋھۇم ماددا) ؛ پېشۇا ئالىم .
كىبرىيا (كبرياء) ، ئە . ق . كىبر .
كىپەكى (كيپكى) بىر خىل پۇل بىرلىكى .
كىپچىك (كيپچك) كىچىك ، كىچىككىنە .
كىتابە (كتابه) ، ئە . قەبرە تېشىغا ، دەرۋازا ئۈستىگە ياكى بىنا تاملىرىغا يېزىلغان ياكى ئويۇلغان چوڭ خەت .
كىتابەت (كتابت) ، ئە . يېزىش ، كۆچۈرۈپ يېزىش ؛ يېزىق ◇～قىلماق (～قىلماق) : يازماق ، كۆچۈرمەك . ◇～قىلدۇرماق (～قيلدورماق) : يازدۇرماق ، بىرەر ئەسەرنى كۆچۈرگۈزمەك .
كىتارە (كتاره) بىر خىل خەنجەر .
كىتىف (كتف) ، ئە . يەلكە ، مۈرە .
كىتمان (كتمان) ، ئە . يوشۇرۇش ؛ يوشۇرۇن ساقلاش .
كىراڭ (كراء) ، ئە . ماڭاش ، ئىش ھەققى ، ئىجارە ، ھەق ، ئىجارە ھەققى .

كىلك (كلك) ، پ . قومۇش قەلەم ، قومۇش .
كىلكى تەقدىر (كلك تقدير) ، ئە - پ . تەقدىر قەلىمى ، ئەزەلدە يېزىلغىنى ، پېشانىگە پۈتۈلگىنى .
كىلكى سۇنئ (كلك صنع) ، ئە - پ . يارىتىش قەلىمى ؛ ك . ئاللاھنىڭ قۇدرىتى .
كىلكى فۇسۇنپەردار (كلك فسون پرداز) ، ئە - پ . ئاجايىپ سۆزلەرنى يازغۇچى قەلەم .
كىلكى قەزا (كلك قضا) ، ئە - پ . ق . كىلكى تەقدىر .
كىلكى نۇكتەپاش (كلك نكتەپاش) ، پ . نازۇك مەنىلىك سۆزلەرنى يازغۇچى قەلەم .
كىلۇرتەك (كيلورتاك) كويزا .
كىمەرسە (كيم ايرسە) بىراۋ ، بىركىم .
كىمخاب (كمخاب) ، پ . كىمخاپ ، يىپەك رەخت .
كىمخۇت (كيمخت) ، پ . ئات ، ئېشەكنىڭ ساغرا تېرىسىدىن ئىشلەنگەن چەم ، كۆن .
كىمسان (كيمسان) زەر يىپ ؛ ھەل ؛ ھەل بېرىلگەن نەرسە .
كىمسانلىغ (كيمسانليغ) ھەل بېرىلگەن ، پارقىراق ، يالتىراق .
كىمۇرمەك (كيمۇرمك) ياپىاق .
كىميا (كيميا) ق . كىمىيا .
كىمىيا (كيميا) ، ئە . خىمىيە ؛ ئوتتۇرا ئەسىردىكى ئالتۇن تاۋلاش چۈشەنچىسى (بۇ چۈشەنچىنى چىدىكىلەر مىس ، قەلەي قاتارلىق مېتاللارنى ، ھەتتا تۆپراقنى ئالتۇنغا ئايلاندۇرۇشقا ئۇرۇنغان) ؛ ك . ئاجايىپ نەرسە ، تاڭسۇق ، نادىر نەرسە ، ساپ ، تازا .
كىمياگەر (كيمياكر) ، ئە - پ . باشقا مېتالنى ئالتۇنغا ئايلاندۇرۇشقا ئۇرۇنغۇچى .
كىمىايى ۋۇجۇد (كيميا وجود) ، ئە . ۋۇجۇدنى پاكلىغۇچى .
كىن (كين) ، پ . ق . كىنىن .
كىنايە (كنايە) ، ئە . كىنايە ، دارىتما سۆز ، ئىمالىق سۆز ، ياپما گەپ .
كىنايەت (كنايت) ق . كىنايە .
كىنە (كنە) ، پ . ق . كىنىن .
كىنەپەرداز (كينەپرداز) ، پ . ق . كىنەپەرداز .
كىنەخاھ (كينە خواھ) ، پ . ق . كىنەپەرداز .
كىنە سەنج (كينە سنج) ، پ . ق . كىنە پەرداز .
كىنەكەش (كينەكش) ، پ . ق . كىنە پەرداز .
كىنە گۈزار (كينە كزار) ، پ . ق . كىنەپەرداز .
كىنەۋەر (كينە ور) ، پ . ق . كىنەپەرداز .
كىۋۇرمەك (كيوورماك) ق . كىيۇرمەك .
كىياسەت (كياست) ، ئە . زېرەكلىك ، زەكىلىك ، ھوشيارلىق ، ئاگاھلىق .

كىستەن (كېستىين) بىر خىل قورال .
كىسۈەت (كسوت) ، ئە . كىيىم ، ئۇستىباش ، كىيىم - كېچەك .
كىش I (كيش) ، پ . ئوقدان ، ساداق .
كىش II (كيش) ، پ . ئادەت ، پەيل ، خۇسۇسىيەت ، يول ، مەسلەك ، دىن ، ئەقىدە - ◇ ۋەفا~ (وفاكيش) : ۋاپاغا ئادەتلەنگەن ، ۋاپالىق ، ۋاپادار .
كىش II (كيش) ، پ . كەمچەت ، كەمچەت جۈڭا .
كىشتى (كشتى) ، پ . كېمە . ◇~ ھىلالى (~ ھلالى) : يېڭى ئاي شەكىللىك كېمە ؛ ك - شۇ شەكىللىك قەدەھ .
كىشتىبان (كشتى بان) ، پ . كېمىچى ، كېمە باشقۇرغۇچى .
كىشتىبانلىغ (كشتى بان ليغ) كېمىچىلىك ، كېمە باشقۇرغۇچىلىق .
كىشتىئى بادە (كشتى باده) ، پ . ك . قېيىق شەكىللىك قەدەھ .
كىشۇەر (كشور) ، پ . مەملىكەت ، دۆلەت ؛ ۋىلايەت .
كىشۇەر ئاراي (كشور آراى) ، پ . مەملىكەتنى بېزىگۈچى ، دۆلەتنى ئاۋات قىلغۇچى ، پادىشاھ .
كىشۇەر پەناھ (كشور پناه) ، پ . مەملىكەت ھامىيسى ، پادىشاھ .
كىشۇەرخۇدا (كشورخدا) مەملىكەت ئىگىسى .
كىشۇەرخۇداي (كشورخداى) كىشۇەر ساھىبى .
كىشۇەرىستان (كشورستان) ، پ . ق . كىشۇەرگىر .
كىشۇەرىستانلىغ (كشورستانليغ) جاھانگىرلىك ، پادىشاھلىق .
كىشۇەرگىر (كشوركير) ، پ . مەملىكەت ئالغۇچى ، جاھانگىر ، پادىشاھ .
كىشۇەركۈشا (كشوركشا) ، پ . ئىشغالىيەتچى ، بېسىۋالغۇچى ، جاھانگىر ، پادىشاھ .
كىشۇەر كۈشاي (كشوركشاى) ، پ . ق . كىشۇەركۈشا .
كىشىك (كيشيك) ئەگرى ، قىڭغىر .
كىشمەك (كيشمك) ئېگىلمەك ، ئەگرى بولماق .
كىفايەت (كفايت) ، ئە . يېتەرلىك ، يەتكۈدەك ؛ تولۇقلۇق ، موللۇق ؛ قابىلىيەت ، ئىقتىدار ، تالانت .
كىفايەتلىق (كفايتليق) بايلىق ، ھاجەتسىزلىك ؛ قابىلىيەتلىك .
كىفتە (كيفته) چەتلىشىش ، ئۇزاقلىشىش . ◇~ ئولماق (~ اولماق) : چەتتە قالماق .
كىفىل (كفل) بىرەر نەرسىنىڭ ھەسسىسى ؛ ئات ، تۆگە قاتارلىق مىنىلىدىغان ھايۋانلارنىڭ ئوستىگە يېپىلىدىغان گىلەمچە .
كىكۈرمەك (كيكورماك) كىرگۈزمەك .
كىلاب (كلاب) ، ئە . كەلب (كلب) نىڭ كۆپلۈكى : ئىتلار .

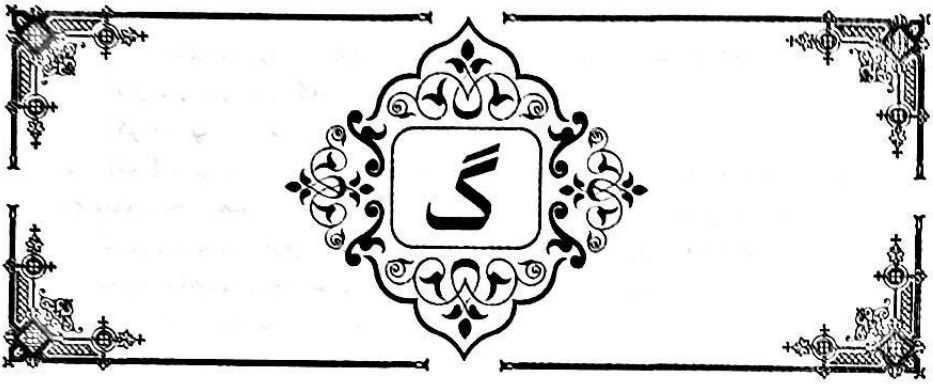

گاف (گاف) ، پ . پارس ئېلىپبەسىدىكى «گ» ھەرپىنىڭ نامى .

گام (كام) ، پ . قەدەم ، چامدام . ◇ ~ رەنجەگەيلەمەك (~ رنجه ايلاماك) : قەدەم تاشلىماق ، يۈرمەك ، قاتنىماق . ◇ ~ ئۇرماق (~ اورماق) : يۈرمەك ، ماڭماق ، قەدەم قويماق . ◇ تىز ~ (تيز ~) : ئىلدام ، تېز قەدەم .

گام بەگام (كام بكام) ، پ . قەدەممۇقەدەم ، ئاستا ـ ئاستا .

گام بەرگام (كام بركام) ، پ . ق . گام بەگام .

گاھ I (كاه) ، پ . ۋاقىت ، بەزى ۋاقىتتا ، بەزىدە ، بەزەن ، گاھ .

گاھ I (كاه) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە كېلىپ ، ئورۇن ياكى ۋاقىتنى بىلدۈرىدۇ . ◇ **كار ~** (كار ~) : ئىش ئورنى ، ئىشخانا . ◇ **ئارام ~** (آرام ~) : دەم ئېلىش ئورنى ؛ ياتاق .

گاھ II (كاه) ، پ . دومنا پىچ ، كاتتا مەش ، ئېرىتىش مېشى .

گاھى (كاهى) ، پ . گاھى ، بەزەن ، بەزى چاغدا .

گاھى تەكەللۇم (گاه تكلم) ، ئە ـ پ . سۆزلەش ۋاقتى .

گاۋ (كاو) ، پ . كالا ، ئۆي .

گاۋمىش (كاوميش) ، پ . سۇ كالىسى ؛ قوتاز .

گەبر (كبر) ، پ . ئاتەشپەرەس ، ئوتقا چوقۇنغۇچى ؛ زەردۇش دىنىدىكى ، مەجۇسي .

گەبرەك (كبرك) ، پ . ياش ئاتەشپەرەس ، ياش مەجۇسي .

گەبرەكي (كبركى) ، پ . مەي قاچىسى .

گەجكار (كجكار) ، پ . گەجلىگۇچى ، گەج سۇۋاق قىلغۇچى ، گەج بىلەن نەقىشلىگۇچى .

گەجكارلىغ (كجكارليغ) گەجلەش ، گەج سۇۋاق قىلىش ؛ گەج بىلەن نەقىشلەش .

گەجىم (كجم) ق . كىجىم .

گەچچە (گچه) ، پ . گاچا ، كېكەچ .

گەچكارلىغ (گچ كارليغ) ق . كەجكارلىق .

كىيسە (كيسه) ، ئە . ھەميان ، چۆنتەك ؛ قەدىمىي ئەمەلدارلار كەمەرلىرىگە ئېسىپ يۈرۈدە. غان خەت خالتىسى .

كىيسەدوز (كيسەدوز) ، ئە - پ . ھەميان تىككۈچى ، خەت خالتىسى تىككۈچى .

كىيسە دوزلۇق (كيسه دوزلوق) ھەميان تىككۈچىلىك ؛ خەت خالتىسى تىككۈچىلىك .

كىيكۈلۈك (كيبكولوك) كىيىم .

كىيكۈلىك (كيكوليك) ق . كىيكۈلۈك .

كىيلە (كيله) مايماق ، ئەگرى .

كىين (كين) ، پ . ئۆچمەنلىك ، دۈشمەنلىك ، ئاداۋەت ، غۇم ؛ كۆرەلمەسلىك ، نەپرەت ؛ جەك . ◇ **ھەنگامى~** (هنكام~) : جەك پەيتى .

كىينە (كينه) ، پ . ق . كىين .

كىينە پەرداز (كينه پرداز) ، پ . ئاداۋەت ساقلىغۇچى ، دۈشمەنلىك قىلغۇچى ، ئۆچ ئالغۇچى ، قىساسچى .

كىينە خاھ (كينه خواه) ، پ . ق . كىينەپەرداز .

كىينە سەنج (كينه سنج) ، پ . ق . كىينەپەرداز .

كىينەۋەر (كينەور) ، پ . ق . كىينەپەرداز .

كىينەكەش (كينەكش) ، پ . كىينەپەرداز .

كىيورماك (كيورماك) كىرگۈزمەك .

كىيىز (كيز) كىگىز . ◇~ **ئۆي** (~اوى) : كىگىز ئۆي .

گەردەنفىراز (گردن فراز) ، پ . بويىنى قاتتىق ، تەكەببۇر ، غادايغان .
گەردەنكەش (كردن كش) ، پ . بويۇن تولغىغۇچى ، ئىتائەت قىلمايدىغان ، باش ئەگمەس .
گەردنامە (كردنامه) ، پ . «بىراۋنىڭ بېشىنى ئايلاندۇرىدۇ» دەپ تەبىيارلانغان سېھىر قەغەزى ، تۇمار .
گەردۇخاك (گردوخاک) ، پ . توپا ـ توزان ، چاڭ ـ توزان ، ئەخلەت .
گەردۇن (كردون) ، پ . ئاسمان ، كۆك ، پەلەك ؛ تەقدىر . ◇~غا باش تارتماق (~غا باش تارتماق) : كۆتۈرۈلمەك ، ئۆرلىمەك . ◇~نىڭ تىغ تارتقان (~نىڭ تيغ تارتقان) : ئۆلتۈرۈلگەن . ◇ئەتلەسى~ (اطلس~) : ئاسمان ئەتلەسى ، ئاسمان .
گەردۇنجەناب (كردون جناب) ، پ ـ ئ . قۇدرەتلىك ، دەرگاھى كەڭ . ◇سەلاتىنى~ (سلاطين~) : دەرگاھى كەڭ سۇلتانلار .
گەردۇنخەراش (كردون خراش) ، پ . كۆكتىن ئاشقان ، ئاسماننى تېشىپ چىقىپ كەتكەن .
گەردۇن خىرام (كردون خرام) ، پ . كۆكتە كەزگۈچى ، ئىنتايىن تېز يۈرۈش .
گەردۇن رىفئەت (كردون رفعت) ، پ . يۇقىرى مەرتىۋىلىك ، ئالىي مەنسەپلىك ، ئالىي مەنسەپ .
گەردۇنسا (كردون سا) ، پ . كۆككە تاقىشىدىغان ، ئىنتايىن ئېگىز .
گەردۇنساي (كردون سای) ، پ . ق . گەردۇنسا .
گەردۇن سەرىر (كردون سرير) ، ئ ـ پ . تەختى ئالىي ، قۇدرەتلىك پادىشاھ .
گەردۇن شۇكۇھ (كردون شكوه) ، ئ ـ پ . ئاسماندەك سۇلەتلىك ، شەۋكىتى پەلەككە يەتكەن . ◇دارايى~ (دارای~) : شەۋكىتى پەلەككە يەتكەن پادىشاھ ، تەختىشى يوق باي .
گەردۇن شىكاف (كردون شكاف) ، پ . ئۆتكۈر ، ئەڭ ئۆتكۈر ، ئاسماننى تېشەلەيدىغان .
گەردۇن سىفەتلىغ (كردون سفت ليغ) ك . بىۋاپالىق ، تەتۈرلۈك .
گەردۇن كوب (كردون كوب) ، پ . ئاسمانغا تاقاشقان ، كۆككە يەتكەن .
گەردۇن مەئاب (كردون ماب) ، ئ ـ پ . كۆككە تېگىشلىك ، ئاسماننىڭ . ◇سۇبھى~ (صبح~) : كۆكتىن يورۇغان تاڭ .
گەردۇن مەقام (كردون مقام) ، ئ ـ پ . يۇكسەك مەرتىۋە ، كائىتا ئەمەل .
گەردۇن نەۋرەد (كردون نورد) ، پ . كۆكتە كەزگۈچى ، ئاسماندا ئۇچىدىغان ؛ ئاسماندا جەڭ قىلىدىغان .
گەردۇنۋار (كردون وار) ، پ . كۆكتەك ، ئاسماندەك ، پەلەك كەبى . ◇~قەد (~قد) : ئاسماندەك يۇكسەك قەد .
گەردۇنى ئالىي ئەساس (كردون عالى اساس) ، پ ـ ئ . ئەڭ يۇكسەك ئاسمان ، ئەڭ ئېگىز ئاسمان .
گەردۇن ئىھتىشام (كردون احتشام) ، پ ـ ئ . ئىنتايىن ھەشەمەتلىك ، زور ، كائىتا ، ھەيۋەتلىك .
گەردۇنى ۋالا (كردون والا) ، پ . ئاسماننىڭ قەدرى ، ئاسماننىڭ ئەڭ ئېگىز قەۋىتى ، ئەڭ يۇكسەك ئاسمان .

گەدا (گدا) ، پ . قەلەندەر ، گاداي ، تىلەمچى .
گەداپىشە (گداپيشه) ، پ . ئاچ كۆز ، توپاس ، پەس ، گادايلىققا ئادەتلەنگەن .
گەداي (گداى) پ . ق . گەدا .
گەر I (كر) ، پ . «ئەگەر»نىڭ قىسقارتىلمىسى .
گەر II (كر) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە «قىلغۇچى ، ئىشلىگۈچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ .
◇ سۈرەتگەر (صورت~) : سۈرەت تارتقۇچى ؛ رەسسام ، رەسىم سىزغۇچى .
گەران (گران) ، پ . ئېغىر ، ۋەزمىن ؛ مول ، كۆپ ، نۇرغۇن ، قىممەتلىك ؛ قىممەت باها ؛ قىممەت ؛ مۇھىم . ◇~سەنگ (~سنگ) : تېشى ئېغىر ، ۋەزمىن .
گەرانە (كرانه) كەرانە .
گەرانبار (كران بار) ، پ . ئېغىر ، ئېغىر يۈكلۈك .
گەرانجان (گران جان) ، پ . ئېغىر ـ بېسىق ؛ مىس ـ مىس ، بىر ئىشقا ئالدىرىمايدىغان ، ھۇشيارقىماس .
گەرمنجانلىغ (كران جان ليغ) ئېغىر ـ بېسىقلىق ؛ مىس ـ مىسلىق .
گەرمنخاب (كران خواب) ، پ . ئۇيقۇسى قانتىق ؛ تەستە ئۇخلايدىغان .
گەرانخىز (كران خيز) ، پ . ھەرىكىتى ئاستا ، مىس ـ مىس ، سۈس .
گەرانمايە (كرانمايه) ، پ . قىممەتلىك ، قىممەت باھا ، بەدباھا ، ئېسىل ، پايدىلىق .
◇ھۇزۇرى~ (حضور~) : قىممەت باھا مەرۋايىت .
گەراي (كراى) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە «خالىغۇچى ، ئىختىيار قىلغۇچى» دېگەندەك مەنىلەرنى كېلىدۇ . ◇غەۋرىيەتگەر~ (غربت~) : غېرىبلىقنى ئىختىيار قىلغۇچى ، غۇرىبەتتە ياشاشنى خالىغۇچى .
گەرچە (گرچه) ، پ . ئەگەرچە (اگرچه)نىڭ قىسقارتىلمىسى .
گەرد I (كرد) ، پ . چاڭ ـ توزان ، توپراق ، توپا . ◇~گولماق (~اولماق) : توپراقتا ئىلانماق ، توزماق . ◇~گەنگىز (~انگيز) : چاڭ چىقارغۇچى ، توپا توزۇتقۇچى .
گەرد II (كرد) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە كېلىپ «ئىلانغۇچى ؛ چۈرگىلىگۈچى» مەنىسىدە كېلىدۇ . ◇ئالەمگەر~ (عالم~) : ئالەمنى ئىلاندۇرغۇچى . ◇شەبگەر~ (شب~) : كېچىدە ئىلانغۇچى ، تۈن قارىۋالى . ك . ئاي .
گەردان (كردان) ، پ . ئىلىنمىش ، چۈرگىلەش ، ئىلىنمىدىغان ، چۈرگىلىمىدىغان ، ئۆزگىرىش ـ جان . ◇~يولماق (~يولمق) : ئىلانماق . ◇گۈمبەزى~ (گنبذ~) : چۈرگىلىمىدىغان گۈمبەز ، پەلەك ، ئاسمان . ◇سەر~ (سر~) : بېشى ئىلانغان ، سەرسان .
گەردئالۇد (كرد آلود) ، پ . چاڭ باسقان ، چاڭلىق ، غۇبارلىق .
گەردەن (كردن) ، پ . بويۇن ، گەدەن .
گەردەنبەستە (كردن بسته) ، پ . بويىنى باغلانغان ، بويىنى باغلاقلىق ◇~قۇل (~قول) : بويىنى باغلانغان قۇل .
گەردەندە (كردنده) ، پ . ئىلانغۇچى ، كەزگۈچى ، چۈرگىلەپ تۇرمىدىغان ، ئىلىنمىپ تۇرمىدىغان ؛ ئاسمان ئۆزگىرمىدىغان .

گەزەندە (كزنده) ، پ . چاقسىزلىق ، چىشلەيدىغان ، كىشىگە زىيان ـ زەخمەت يەتكۈزىدىغان ؛ چاقسىزلىق ھاشارات .

گەزدەستە (كزدسته) ، پ . قامچا .

گەزىستان (كزستان) ، پ . يۇلغۇنزار ، يۇلغۇنلۇق .

گەژدۇم (كژدم) ق . كەژدۇم .

گەشت (كشت) ، پ . ئايلىنىش ، سەيلە قىلىش ، كېزىش . ◇ **باغ~ قىلماق** (باغ~ قيلماق) : باغنى تاماشا قىلماق .

گەشتگاھ (كشت كاه) ، پ . سەيلىگاھ .

گەللە (كله) ، پ . توپ ، ھايۋانلار توپى ، پادا .

گەنج (كنج) ، پ . ئالتۇن ـ كۈمۈش ، گۆھەر قاتارلىق قىممەت باھا نەرسىلەر يىغىندىسى ، خەزىنە ، توپلانغان بايلىق .

گەنجە (گنجه) ئەزەربەيجاندىكى نىزامىي تۇغۇلۇپ ئۆسكەن ۋە دەپىن قىلىنغان شەھەرنىڭ نامى .

گەنجە ئارام (گنجه آرام) ، پ . گەنجە شەھىرىگە قويۇلغان نىزامىي .

گەنجپاش (كنج پاش) ، پ . خەزىنە چاچقۇچى ، ئالتۇن ـ كۈمۈش چاچقۇچى ؛ ك . سۆز گۆھەرلىرى تۆككۈچى . ◇~ **گەنجە ئارام** (~ گنجه آرام) : سۆز گۆھەرلىرى چاچقان گەنجەلىك نىزامىي .

گەنجرىز (گنج ريز) ، پ . خەزىنە تۆككۈچى ؛ ك . قىممەتلىك سۆزلەرنى ئېيتقۇچى .

گەنجسەنج (گنج سنج) ، پ . خەزىنە ئۆلچىگۈچى ، ئالتۇن ـ كۈمۈش تارتقۇچى .

گەنجفىشان (گنج فشان) ، پ . خەزىنە چاچقۇچى ؛ ك . قىممەتلىك سۆزلەر ئېيتقۇچى . سۆز گۆھەرلىرى چاچقۇچى .

گەنجۇر (كنجور) ، پ . خەزىنىچى .

گەنجى بادئاۋەرد (كنج باد آورد) ، پ . شامال ئېلىپ كەلگەن خەزىنە (خۇسرەۋنىڭ پەرۋىزنىڭ سەككىز خەزىنىسىدىن ئىككىنچىسىنىڭ نامى بولۇپ ، رىۋايەت قىلىنىشىچە ، رۇم پادىشاھى پەرۋىزدىن قورقۇپ ، ئۆزىنىڭ خەزىنىسىنى كېمىلەرگە بېسىپ بىر ئارالغا ئېلىپ كېتىۋاتقاندا ، دېڭىزدا بوران چىقىپ كېتىپ ، كېمىلەرنى پەرۋىز تەرەپكە ئېلىپ بارغانمىش ، پەرۋىز بۇ بايلىقنى قولغا چۈشۈرۈپ خەزىنە قىلغان ۋە ئۇنى شۇ نام بىلەن ئاتىغانمىش) .

گەنجى بەقا (كنج بقا) ، پ . مەڭگۈلۈك بايلىق .

گەنجى راز (كنج راز) ، پ . سىرلار خەزىنىسى .

گەنجى قارۇن (كنج قارون) ، پ . قارۇن توپلىغان خەزىنە (رىۋايەت قىلىنىشىچە ، قارۇن بىلەن ئۇنىڭ خەزىنىسى مۇسا پەيغەمبەرنىڭ قارغىشى بىلەن يەر ئاستىغا چۆكۈپ كەتكەنمىش) ؛ تۆگسىمەس بايلىق .

گەنجىنە (گنجينه) ، پ . خەزىنە .

گەردى بالا (كردبلا) ، پ . ئاپەت چېكى .
گەردىش (كردش) ، پ . ئايلىنىش ، دەۋر قىلىش ؛ ئۆتۈش ، ئۆزگىرىش ؛ ئالمىشىش ؛ سەيلە قىلىش . ◇～بولماق (～بولماق) : ئايلانماق ، ئۆزگەرمەك ، ئۆتمەك ، ئالماشماق ؛ ك . ئۆلمەك .
گەردىشى ئەييام (كردش ايام) ، ئە - پ . زاماننىڭ ئالمىشىشى ، كۈنلەرنىڭ ئۆتۈشى .
گەرد يەزدى (كرد يزدى) ، پ . ◇～ مىئجەز (～معجز) : ئاياللار يېھىنىدىغان تور ياغلىققا ئوخشاش بىر خىل نەپىس رومال .
گەررای (كررای) سەتىراچ ؛ تومۇردىن قان ئالغۇچى .
گەرم (گرم) ، پ . ئىسسىق ، قىزىق ، قىزغىن ؛ يېقىملىق ، ئوچۇق چىراي ؛ ئىتتىك مىجەز ؛ چاققان ، يۈگرۈك . ◇～ ئەيلەمەك (～ايلاماک) ، ～ ئەتمەك (～ايتماک) : قىزىتماق ، شىر كەيىپ قىلماق . ◇～شىكار ئولماق (～شكار اولماق) : قىزغىن ئوۋ قىلماق .
گەرمپوي (كرم پوی) ، پ . تېز قەدەم تاشلىغۇچى ، تېز يۈگۈرگۈچى ، ھەرىكىتى چاققان ، شوخ ، جۈشقۇن .
گەرمپويلوق (كرم پويلوق) تېز يۈرۈش ، چاققانلىق .
گەرمخىز (كرم خيز) ، پ . تېز چاپىدىغان ، تېز يۈرىدىغان ، چاققان ، شوخ ، جۈشقۇن .
گەرمخوي (گرم خوی) ، پ . قىزغىن مىجەز ، قىزغىن مۇئامىلە .
گەرمخويلوق (گرم خويلوق) قىزغىنلىق .
گەرمدىماغ (كرم دماغ) ، پ . كۆڭلى خۇش ، خۇشال ، خۇرسەن .
گەرمرەۋ (كرم رو) ، پ . چاقىقان ماڭغۇچى ، تېز يۈرىدىغان ، چاپقۇر . ◇بەرقى～ (برق～) : تېز سۈرئەتلىك چاقماق .
گەرمسىر (كرم سير) ، پ . ئىسسىق ؛ ئىسسىق ئىقلىم ، ئىسسىق بەلۋاغ ، ھاۋاسى ئىسسىق جاي .
گەرم شىكار (كرم شكار) ، پ . قىزغىن ئوۋ .
گەرمكىن (گرم كين) ، پ . قاتتىق غەزەپ .
گەرم مىھر (كرم مهر) ، پ . مېھرى ئىسسىق ، مۇھەببەتلىك .
گەرى (كری) ھىندىستانچە ۋاقىت ئۆلچىمى : بىر گەرى $=\frac{1}{60}$ سوتكا=24 مىنۇت .
گەز I (كز) ، پ . يۇلغۇن .
گەز I (گز) ، پ . ئوقيانىڭ پەيىز ئوقى .
گەزاف (گزاف) ، پ . بىمەنە ، بىھۇدە ، ئاساسسىز گەپ ، قۇرۇق گەپ ، ھەددى - ھېسابسىز ، بىھىساب ، ئىنتايىن كۆپ . ◇لافۇ～ (لاف و～) : بىھۇدە ۋالاقلاش .
گەزەك I (كزك) ، پ . شاراب تاتامى ، زاكوسكا .
گەزەك I (گزك) ، پ . يارىنىڭ سوغۇق تېگىپ قىزىرىشى .
گەزەند (كزند) ، پ . زەرەر ، زىيان ، ئاپەت ، زىيان - زەخمەت . ◇～يەتمەك (～ييتماک) : زىيان يەتمەك .

گۇ (گو) ، پ . سۆزلەرگە قوشۇلۇپ كېلىپ «ئېيتقۇچى ، سۆزلىگۈچى ، قىلغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇ **مەسئەلە~** (مسئله~) : دىنىي قائىدە ـ قانۇنلارنى بايان قىلغۇچى . ◇ **خوشامەت~** (خوش آمد~) : خۇشامەت قىلغۇچى .

گور I (كور) ، پ . قەبرە .

گور II (كور) ، پ . ياۋايى ئېشەك .

گوراز (كراز) ، پ . ياۋا توڭگۇز ؛ دەھشەتلىك ، ئەسەبىي ، شىددەتلىك ؛ باتۇر ، پالۋان .

گورتەك (كورتكا) ، پ . گوردەك .

گورخانە (كورخانه) ، پ . قەبرە ، مەقبەرە .

گوركەن (كوركن) ، پ . گۆركار ، گۆر قازغۇچى .

گوساله (كوساله) ، پ . موزاي .

گوش (كوش) ، پ . قۇلاق . ◇ **~ئەيلەمەك** (~ايلامك) ، **~ئەتمەك** (~ايتماك) ، **~قىلماق** (~قيلماق) : ئاڭلىماق ، ئىشتمەك ، قۇلاق سالماق .

گوشانە (كوشانه) ، پ ، بۇلۇڭ ، پۇشقاق ، خىلۋەت يەر .

گوشە (كوشه) ، پ . بۇرجەك ، بۇلۇڭ ؛ چەت جاي ، نەرسىنىڭ چېتى ، قىرى ؛ كامالەكنىڭ كىرىپ باغلايدىغان ئۇچى . ◇ **~تۇتماق** (~توتماق) : پاناھلانماق ، ئۆزىنى چەتكە ئالماق .

گوشەتاب (كوشەتاب) ، پ . چالغۇ قۇلىقى .

گوشەئى خىلۋەت (كوشه خلوت) ، پ . خىلۋەت جاي ، خالىي جاي .

گوشەئى دامان (كوشه دامان) ، پ . ئېتەك ، ئېتەكنىڭ قىرى .

گوشەئى مىھراب (گوشه محراب) ، گە ـ پ . مىھرابنىڭ چېتى ، مىھرابنىڭ بۇرجىكى .

گوشمال (كوشمال) قۇلاقنى تارتىش ، گەدىسىنى بېرىش ، تەنبىھ ؛ جازالاش . ◇ **~بەرمەك** (~بيرماك) : جازالىماق ، تەنبىھ قىلماق .

گوشۋارە (كوشواره) ، پ . سىرغا ، زىرە ، ھالقا .

گوشەنشىن (كوشەنشين) ، پ . خىلۋەتنى ئىختىيار قىلغۇچى ؛ چەت ماكاندا ياشىغۇچى ؛ دەرۋىشلىك يولىغا كىرىپ كىشىلەر توپىدىن چېكىنىپ كەتكەن ئادەم .

گول (كول) ساددا ، ئەخمەق ، پەمسىز .

گولانە (كولانه) ئەخمىقانە ، ئەخمەقلەرچە .

گونيا (كونيا) ، پ . بۇلۇڭ ئۇلچىگۈچ ، تىكلىك ئۇلچىگۈچ ، ئاسما تانا .

گونيالىق (كونيالىق) پىلانلانغان ، ئۇلچەنگەن ، راۋرۇس .

گويا I (كويا) ، پ . سۆزلىمەيدىغان ، سۆزگە چىچەن ، پۈختا ھەم ئېنىق سۆزلىگۈچى ، ناتىق ، خۇش ئاۋاز . ◇ **بۇلبۇلى~** (بلبل~) : خۇش ئاۋاز بۇلبۇل . ◇ **تۇتىيى~** (طوطى~) : سۆزلىمەيدىغان شاتۇت .

گويا II (كويا) ، پ . خۇددى ، گويىاكى ، گويا .

گويەندە (كونيده) ، پ . سۆزلىگۈچى ، ئېيتقۇچى ، ھېكايىچى ؛ ناتىق .

گەنجى ھۆسن (كنج حسن) ، ئە - پ . ھۆسن بايلىقى .
گەندە (كنده) ، پ . سەسىق ، ئېچىشقان ، چىرىگەن ؛ يامان ، يارىماس . ◇~ دىماغ (~ دماغ) : تەكەببۇر ، دىمىغى ئۇستۇن ، ھاكاۋۇر .
گەندەرەمەك (كندراماك) بەتبۇيلۇقتىن يىرگىنىپ ھوشىدىن كەتمەك ؛ ئېچىماق ، سەسىماق ، چىرىپ كەتمەك .
گەھ (كه) ، پ . ق . گاھ .
گەھى (گهى) ، پ . ق . گاھى .
گەۋزەن (كوزن) ، پ . بۇغا .
گەۋھەر (گوهر) ، پ . گۆھەر (ئۇنچە ، دۇر ، ياقۇت ، ئالماس قاتارلىق ئېسىل تاشلار) ؛ ئەسىل ، نەسىل - نەسەب ؛ كېلىپ چىقىش ؛ جەۋھەر ، ماھىيەت ، ئەسلىي مەنە ، تۈپ ئاساس ؛ ك . چوڭقۇر مەنىلىك سۆز .
گەۋھەر ئارا (گوهر آرا) ، پ . گۆھەر بىلەن زىننەتلەنگەن ؛ گۆھەر بىلەن زىننەتلىگۈچى .
گەۋھەر ئايىن (گوهر آيين) ، پ . گۆھەر قادالغان ، گۆھەرلىك .
گەۋھەر ئەفشان (گوهر افشان) ، پ . گۆھەر چاچقۇچى ؛ ك . پاساھەتلىك سۆزلىگۈچى ، سۆز ماھىرى .
گەۋھەربار (گوهربار) ، پ . گۆھەر چاچقۇچى ؛ ك . چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەرنى ئېيتقۇچى ، سۆز ماھىرى .
گەۋھەرپاش (گوهرپاش) ، پ . گۆھەر چاچقۇچى ؛ چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەرنى ئېيتقۇچى ؛ ئۇز تىل .
گەۋھەر رىز (گوهر ريز) ، پ . گۆھەر تۆكۈچى ، مەرۋايىت چاچقۇچى ؛ سۆز ماھىرى ، چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەرنى ئېيتقۇچى .
گەۋھەر شەمايىل (گوهر شمايل) ، پ . گۆھەر سۈپەت ، گۆھەردەك ئېسىل .
گەۋھەر فىشان (گوهر فشان) ، پ . گۆھەر چاچقۇچى . ◇كىلكى~ (كلك~) : گۆھەر تۆكىدىغان قەلەم ، سۆز گۆھەرلىرىنى تىزىدىغان قەلەم .
گەۋھەر نىسار (گوهرنثار) ، پ . گۆھەر چاچىدىغان ، گۆھەر چاچقۇچى . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : ك . كۆز يېشى قىلماق ، ياش تۆكمەك .
گەۋھەرنىگار (گوهرنگار) ، پ . گۆھەر بىلەن بېزەلگەن .
گەۋھەرھەسەب (گوهرحسب) ، ئە - پ . ق . گەۋھەرشەمايىل .
گەۋھەرى ئابدار (گوهر آبدار) ، پ . ساپ ھەم سۈزۈك گۆھەر .
گەۋھەرى ئەنجۇم (گوهرانجوم) ، پ . يۇلتۇز گۆھىرى ؛ دۇردەك يۇلتۇزلار .
گەۋھەرى شەبچىراغ (گوهرشب چراغ) ، پ . تۇننى يورۇتقۇچى گۆھەر ؛ ك . قاراڭغۇدا يول كۆرسەتكۈچى .
گەۋھەرى شەھۋار (گوهر شهوار) ، پ . يىرىك ۋە ئالىي گۆھەر .

گۇرىزان (كريزان) ، پ . قاچقان ، قاچقۇن ، قاچاق ؛ ئۇزىنى قاچۇرغان ، باش تارتقان ؛ قاچقان هالدا . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) : قاچماق ، تىكشۈتمەك .

گۇزار (كزار) ، پ . ئۇتۇش ، بېسىپ ئۇتۇش ، ئۇتىدىغان يول ، يول . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) ، ～ئەتمەك (～ايتماك) ، ～قىلماق (～قيلماق) : ئۇتمەك ، بېسىپ ئۇتمەك . ◇～ى تۇشماق (～ى توشماك) : يولى چۈشمەك .

گۇزارە (كزاره) ، پ . ئۇتۇش . ◇～قىلماق (～قيلماق) : ئۇتمەك .

گۇزارەندە (كزارنده) ئۇتكۈچى ، ئۇتكۈزگۈچى ، كەچۈرگۈچى ، ئادا قىلغۇچى ؛ بايان قىلغۇچى ، نەقىل قىلغۇچى ، هېكايىچى . ◇سۆز～ (سوز～) : سۆزلىگۈچى ، سۆز بايان قىلغۇچى ، هېكايىچى .

گۇزارىش (كذارش) ، پ . ئۇتكۈزۈش ؛ هېكايە قىلىش ، نەقىل قىلىش ؛ هېكايە ، نەقىل . ◇～قىلماق (～قيلماق) : هېكايە قىلماق ، سۆزلىمەك ، بايان قىلماق . ◇～تاپماق (～تاپماق) : هېكايە قىلىنماق ، بايان قىلىنماق . ◇～دېباچەسى (～ديباچەسى) : هېكايىنىڭ مۇقەددىمىسى .

گۇزاف (كزاف) ق . گەزاف

گۇزەر (كزر) ، پ . ئۆتۈش ، كېچىش ، ئۆتىدىغان جاي ، كېچىك . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) ، ～قىلماق (～قيلماق) : ئۇتمەك .

گۇزەرا (كزرا) ، پ . ئۇتكۈنچى ، بىرەملىك ، ۋاقىتلىق .

گۇزەربەندلىق (كزربندليق) كېچىكنى توسۇش .

گۇزەرگاه (كزركاه) ، پ . ئۇتكەل ، ئۇتۇش جاي ؛ كېچىك .

گۇزەرىي (كزرى) ، پ . ئۇتكۈنچى ؛ ئۇتكۈچى .

گۇزىر (كزير) ، پ . چىقىش يولى ؛ چارە ، ئىلاج ، ئامال ، تەدبىر ؛ قېچىش . ◇يوق～ (يوق～) : ئىلاج يوق ، قېچىپ قۇتۇلۇش مۇمكىن ئەمەس .

گۇزىن (كزين) ، پ . تاللانغان ، خىلىلانغان ، تونۇشلۇق ، ئاتاقلىق ، مەشھۇر . ◇فەرھادى～ (فرهاد～) : ئاتاقلىق پەرھات .

گۇستاخ (كستاخ) ، پ . ئەدەپسىز ، ئۇياتسىز ، تارتىنىشنى بىلمەيدىغان ؛ ئەيمەنمەيدىغان ، يۈزى قېلىن ؛ قارام ، تەلۈە .

گۇستاخانه (كستاخانه) ، پ . ئەدەپسىزلىك بىلەن ، هاكاۋۇرلۇق قىلىپ ، بىشەملىك قىلىپ ، ئەيمەنمەستىن ، نومۇسسىزلارچە ؛ باتۇرلارچە ، قەيسەرانە .

گۇستاخليغ (كستاخليغ) هاياسىزلىق ، هاكاۋۇرلۇق ، بىشەملىك ، نومۇسسىزلىق ، قوپاللىق . ◇～ئەيان قىلماق (～عيان قيلماق) : هاياسىزلىق قىلماق ، بىشەملىك قىلماق ، قوپاللىق قىلماق .

گۇستەر (كستر) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە ، «تارقاتقۇچى ، يايغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇زۇلمە～ (ظلم～) : زۇلۇم قىلغۇچى ، زالىم . ◇روھ～ (روح～) : روھلاندۇرغۇچى ،

گويى (كويى) ق . گويا I .

گوييا (كوييا) ق . گويا I .

گۇي I (كوى) ، پ . توپقا ئوخشاش يۇمىلاق نەرسە ؛ شار ، توپ ، پوڭزەك ؛ چەۋگان (ئات توپى) ئويۇنىدا ئوينىلىدىغان ياغاچ توپ .

گۇي I (كوى) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە كېلىپ ، «سۆزلىگۈچى ، ئېيتقۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇**تۈركىي~** (تركى~) : تۈركىي تىلىدا سۆزلىگۈچى ، تۈركىي تىلىدا سۆزلەشكۈچى ، تۈركىي تىلىدا يازغۇچى . ◇**فارسىي~** (فارسى~) : پارس تىلىدا سۆزلىگۈچى ، پارس تىلىدا سۆزلەشكۈچى ، پارس تىلىدا يازغۇچى .

گۇيۇ چەۋگان (گوى وچوكان) ، پ . چەۋگان (ئات توپى) ئويۇنىدىكى توپ ۋە ئۇنى ئۇرىدىغان ئۇچى ئىلمەك تاياق — چەۋگان .

گۇيى زەنەخدان (كوى زنخدان) ، پ . ھەلقەم ئەتراپى ، ئىڭەك ئالىمىچىسى .

گۇيى غەلتان (گوى غلطان) ، ئە - پ . يۇمىلايدىغان توپ .

گۇيى مىھر (گوى مهر) ، پ . قۇياش توپى ، قۇياش چەمبىرىكى .

گۇداز I (كداز) ، پ . كۆيۈش ، كۆيدۈرۈش ، ئېرىش ، ئېرىتىش . ◇**~تاپماق** (~تاپماق) : كۆيمەك ، ئېرىمەك . ◇**~ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : كۆيدۈرمەك ، ئېرىتمەك ، تاۋلىماق .

گۇداز I (كداز) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە كېلىپ «تاۋلىغۇچى ، ئېرىتكۈچى» مەنىلىرىنى ئىپادىلەيدۇ . ◇**ئاھەن~** (آھن~) : تۆمۈر تاۋلىغۇچى ، تۆمۈرچى ، تۆمۈر تاۋلايدىغان مەش .

گۇدازەندە (كدازندە) ، پ . ئېرىتكۈچى ، قۇيمىچى .

گۇدازەندەلىغ (كدازندەليغ) ئېرىتكۈچىلىك ، قۇيمىچىلىق .

گۇدازۇسوز (كدازوسوز) ، پ . ئېرىش ۋە كۆيۈش .

گۇرەنج (كرنج) ، پ . گۇرۇچ .

گۇرد (كرد) ، پ . پالۋان ، باتۇر ، قەھرىمان .

گۇردە (كردە) ، پ . بۆرەك ؛ بەل ؛ پاتاڭ .

گۇردەگاھ (كردەكاه) ، پ ، بېقىن .

گۇرز (كرز) ، پ . گۇرزا ، كالتەك ، قەدىمكى ئۇرۇش قوراللىرىدىن بىرى .

گۇرزە (كرزە) ، پ . گۇرزا ؛ قەدىمىي پادىشاھلاردا بولىدىغان پادىشاھلىق ھوقۇقىغا ۋەكىللىك قىلىدىغان كالتەك ، پادىشاھلىق كالتىكى ؛ ھاكىمىيەت نامايەندىسى ؛ ك . يوغانباش يىلان .

◇**~مارى دەمان** (~ماردمان) : غەزەپلەنگەن يوغانباش يىلان .

گۇرۇھا - گۇرۇھ (كروھا كروه) دۆۋە - دۆۋە ، توپ - توپ ، ناھايىتى كۆپ .

گۇرۇھە (كروھە) ، پ . يۇمىلاق نەرسە ، ساقا ، كامالەك بىلەن ئاتىدىغان يۇمىلاق ئوق .

گۇرىز (كريز) ، پ . قېچىش ، قېچىپ كېتىش ؛ ئايرىلىش ، يىراقلىشىش ؛ چەتنەش ، ئۆزىنى قاچۇرۇش .

گۈلئارايليق (كل آراى ليق) گۈل بىلەن بېزەش ؛ ك . ياخشى گۈرۈنلانغان گۈزەل كۆي .
◇~ قىلماق (~ قيلماق) : گۈل بىلەن بېزىمەك ؛ ياخشى نەغمە قىلماق .
گۈلەفشان (كل افشان) ، پ . گۈل چاچقۇچى ، گۈلدەك ئېچىلىپ تۇرغان .
گۈلەندام (كل اندام) ، پ . گۈلبەدەن ، گۈلگە گوخشاش ، خۇشپېچىم .
گۈلبار (كلبار) ، پ . گۈل ياغدۇرغۇچى ، گۈل تۆككۈچى ، گۈلدەك ئېچىلىپ تۇرغان .
گۈلبانگ (كلبانك) ، پ . جاراڭلىق ھەم يېقىملىق ئاۋاز ، بۈلبۈلنىڭ ئاۋازى . ◇~ گەتمەك (~ ايتماك) : (بۈلبۈل) سايرىماق .
گۈلبەرگ (كل برك) ، پ . گۈل ياپرىقى ، گەتىرگۈل .
گۈلبۇن (كلبن) ، پ . گۈل غولى ، گۈل تۈپى ، گۈل دۆڭسى .
گۈلبۇي (كل بوى) ، پ . گۈل ھىدلىق ، خۇشبۇي ، خۇشپۇراق .
گۈلبىز (كل بيز) ، پ . گۈل چاچقۇچى ، گۈل پۈرىقى تارقاتقۇچى ؛ گۈللەتكۈچى ، ياشناتقۇچى . ◇ نەسىمى~ (نسيم~) : خۇشپۇراق تارقاتقۇچى مەيىن شامال .
گۈلپاش (كل پاش) ، پ . گۈل چاچقۇچى ، گۈل ئاچقۇچى ؛ ئېچىلغان ، گۈللەنگەن .
گۈلجەبىن (كل جبين) ، پ ـ ئە . گۈلدەك چىرايلىق ، گۈل چىراي ، ساھىبجامال .
گۈلچىن (كل چين) ، پ . گۈل تەرگۈچى ، باغۋەن .
گۈلچىھرە (كل چهره) ، پ . گۈل چىراي ، گۈزەل ، چىرايلىق .
گۈلخەد (كل خد) ، پ . گۈل يۈزلۈك ، چىرايلىق ، گۈزەل .
گۈلخەن (كلخن) ، پ . يېقىلغان ئوت ، گۈلخان ، ئوتخانا ، ئوت يېقىلغان جاي ، ھاممامنىڭ ئوتخانىسى ؛ قىزىق كۆل دۆڭسى ، گۈلەخ .
گۈلخەنى (كل خنى) ، پ . ھاممامغا ئوت قالىغۇچى ؛ ئوتقا ئادەتلەنگەن . ◇~ دىن گۈلخەن ئالاتىن تەمەئ قىلماق (~ دين كلخن آلاتين طمع قيلماق) : ھاممامغا ئوت قالىغۇچىدىن ئوت قالاش ئەسۋابلىرىنى تەمە قىلماق .
گۈلدەستەبەند (كلدسته بند) ، پ . گۈل تىزغۇچى ، گۈل دەستىلىگۈچى ؛ گۈلدەستە ؛ ك . قۇياش .
گۈلرەنگ (كل رنك) ، پ . گۈل رەڭ ، گەتىرگۈل رەڭلىك ، قىزىل .
گۈلرو (كل رو) ، پ . گۈل يۈز ، ساھىبجامال ، گىللىق چىراي .
گۈلروي (كل روى) ، پ . ق . گۈلرو .
گۈلرۇخ (كل رخ) ، پ . ق . گۈلرو . ◇ قۇياش~ ى (قۇياش~ ى) : پادىشاھنىڭ سۆيگىنى .
گۈلرۇخسار (كل رخسار) ، پ . ق . گۈلرو .
گۈلرىز (كل ريز) ، پ . گۈل تۆككۈچى ، گۈل تۆكۈش ، گۈل چېچىش ؛ ك . گۈل چاچار پوجاڭزا .
گۈلرىزلىك (كلريزليك) گۈل ھىدى چېچىش ، خۇش پۇراق تارقىتىش ؛ گۈل چاچار پوجاڭزا ئېتىش .

جانلاندۇرغۇچى . ◇جەفا~ (جفا~) : جاپا سالغۇچى .

گۇسىستە (كسيستە) ، پ . ئۇزۇلگەن ئۇزۇك ؛ سۇنۇق ؛ سۇندۇرۇلغان ؛ ئاجرالغان ، چۈۋۈلغان .

گۇسىل I (كسل) ، پ . ئۇزۇلۇش ، سۇنۇش ؛ سۇندۇرۇش ، ئۇزۇش . ◇~تاپماق (~تاپماق) : ئۇزۇلمەك ، سۇنماق .

گۇسىل II (كسل) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە ، «ئۇزگۇچى ، سۇندۇرغۇچى ، بۇزغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇پەيمان~ (پيمان~) : ئەھدىنى بۇزغۇچى .

گۇشادە (گشادە) ، پ . كەڭ - كۇشادە .

گۇفت (كفت) ، پ . سۆز ، نۇتۇق ، گەپ .

گۇفتار (گفتار) ، پ . سۆز ، گەپ ، سۆزلەش ، گەپلىشىش ، سۆھبەت . ◇پاك~ (پاك~) : پاك سۆز ، چىن سۆز . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) : سۆزلىمەك ؛ سايرىماق .

گۇفتۇ شۇنۇفت (گفتو شنفت) ، پ . ق . گۇفتۇشۇنىد .

گۇفتۇشۇنىد (كفت وشنيد) ، پ . سۆزلەش ۋە ئاڭلاش ، سۆزلىشىش ، گەپ - سۆز ، بەس - مۇنازىرە .

گۇفتۇگۇ (كفت وكو) ، پ . ق . گۇفتىگۇ .

گۇفتۇگۇزار (كفت وكذار) ، پ . سۆزلىشىش ، گەپ - سۆز .

گۇفتىگۇ (كفت كو) ، پ . سۆزلىشىش ، سۆھبەت ، كېڭەش ؛ مۇنازىرە ، گەپ تالىشىش . ◇~قىلماق (~قيلماق) : سۆزلەشمەك ؛ مۇنازىرە قىلىشماق .

گۇفتىگۇي (كفتكوى) ، پ . ق . گۇفتىگۇ .

گۇگىرد (كوكرد) . گۇڭگۇرت . ◇~ئوتى (~اوتى) : گۇڭگۇرت دورىسى ؛ گۇڭگۇرت .

گۇگىردى ئەھمەر (كوكرد احمر) ، ئە - پ . قىزىل گۇڭگۇرت .

گۇل (كل) ، پ . گۇل . ◇ئاتەشىن~ (آتشين~) : ئوت رەڭلىك گۇل ، قىزىل گۇل ، چوغدەك قىزىل گۇل . ◇~لار ئاچماق (~لار آچماق) : قىزارماق ، تاۋلانماق . ◇~ئۇزمەك (~اوزماك) : بەھىرلەنمەك ، پايدىلانماق . ◇~قىلماق (~قيلماق) : ئاشكارا قىلماق ، ئوتتۇرىغا چىقارماق ، كۆرسەتمەك .

گۇلاب (كلاب) ، پ . ئەتىرگۇلنىڭ سۈيى ؛ ئەتىرگۇل سۈيىدىن ئىشلەنگەن خۇشبۇي ئىچىملىك .

گۇلابئامىز (كلاب آميز) ، پ . گۇلاپ ئارىلاش ، گۇلاب بۇيلۇق .

گۇلابخانە (كلابخانە) ، پ . گۇلاپ ياسايدىغان ۋە ساقلايدىغان جاي .

گۇل ئاگىن (كل آكين) ، پ . گۇلدار ، گۇللۇك ، گۇل بىلەن بېزەلگەن .

گۇل ئامىز (كل آميز) ، پ . گۇل ئارىلاشتۇرۇلغان ؛ گۇل پۇرايدىغان .

گۇلئاراي (كل آراى) ، پ . گۇل بىلەن بېزەلگەن ؛ چىرايلىق ، يېقىملىق .

گۈلنارگۈن (گلنارگون) ، پ . ئانارگۈل رەڭلىك .
گۈلئۇزار (گل عزار ، گلعذار) ق . گۈلرو .
گۈلى ئەھمەر (گل احمر) ، پ ـ ئ . قىزىلگۈل .
گۈلى ئاتەشىن (گل آتشين) ، پ . ئوت رەڭلىك گۈل ، قىزىل گۈل .
گۈلى تەرى (گل ترى) ، پ . يېڭى ئېچىلغان گۈل ، ياشناپ تۇرغان گۈل .
گۈلسر (گلر) ، پ . ئىشىك باقار ، ژاربتا .
گۈلئىزار (گلعذار) ، پ . گۈل يۈزلۈك ، چىرايلىق ، سەتلىك ، گۈلرۇخسار .
گۈلى سەدبەرگ (گل صدبرگ) ، پ . ئۇششاق ھەم كۆپ بەرگلىك بىر خىل سېرىق گۈل .
گۈلىستان (گلستان) ، پ . چولاق گۈلزار ، گۈلباغ ؛ شەيخ سەئدىي شىرازىينىڭ مەشھۇر ئەسىرى .
گۈلى سەۋرىي (گل ثورى) ، ئ ـ پ . بالدۇر ئېچىلىدىغان قىزىل گۈل .
گۈلى مەختۇم (گل مختوم) ، پ . سۇرۇق .
گۈلى ناشۇگۇفت (گل ناشكفت) ، پ . ئېچىلمىغان گۈل .
گۈلى نەستەرىن (گل نسترن) ، پ . ق . گۈلى نەسرىن .
گۈلى نەسرىن (گل نسرين) ، پ . ئاق ئېچىلىدىغان بىر خىل گۈل .
گۈلى ھۇمرا (گل حمرا) ، ئ ـ پ . قىزىل گۈل .
گۈلى ئىرەم (گل ارم) ، پ . ئىرەم باغنىڭ گۈلى ق . ئىرەم .
گۈم (كم) ، پ . يوقالغان ، يىتىپ كەتكەن . ◇~بولماق (~بولماق) : يوقالماق . ◇~قىلماق (~قيلماق) : يوقاتماق ، يوق قىلماق .
گۈماشته (كماشته) ، پ . گۈماشتا ، ۋەكىل ، ژاكالەتچى ، ئەلچى ، خىزمەتكار .
گۈمراه (گمراه) ، پ . يولدىن ئازغان ، يولىنى يوقاتقان ، ئازغۇن ؛ گۇناھكار .
گۈمراھۇەش (گمراەوش) ، پ . يولدىن ئاداشقانلارغا ئوخشاش ، ئازغۇندەك .
گۈمراھلىغ (گمراەليغ) ئاداشقانلىق ، يولدىن ئازغانلىق .
گۈمرەھ (گمره) ، پ . ق . گۈمراه .
گۈمشۇده (گمشده) ، پ . يوقالغان ، يوق بولغان ؛ ئاداشقان ، يولدىن ئازغان .
گۈمنام (گم نام) ، پ . نامى ئۇچكەن ؛ نامسىز ، ئېتىبارسىز قالغان .
گۈن I (كون) ، پ . رەڭ ، تۈس .
گۈن I (كون) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە ، «رەڭ ، رەڭلىك ، تۈسلۈك» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇كافۇر~ (كافور~) : كاپۇر رەڭلىك ئاق ، ئاپپاق . ◇نىل~ (نيل~) : نىل رەڭلىك ، كۆك . ◇شەفەق~ (شفت~) : شەپەق رەڭلىك ، قىزىل .
گۈنا ـ گۈن (كوناكون) ، پ . رەڭمۇرەڭ ، خىلمۇخىل .
گۈناھ (گناه) ، پ . جىنايەت ، گۇناھ . ◇كەبىرە~ (كبيره~) : زور گۇناھ .
گۈنە (كونه) ، پ . رەڭ ، تۈس ، تۈر ، خىل .
گۈنە ـ گۈنە (كونه كونه) ، پ . خىلمۇخىل . ◇~تەئام (~طعام) : خىلمۇخىل تائام .
گۈنەھ (كنه) ، پ . گۇناھ .

گۈلزارى خەلىل (كل زار خليل) ، ئە - پ . رىۋايەت قىلىنىشىچە ، ئىبراھىم پەيغەمبەرنىڭ دۈشمىنى بولغان نەمرۇد چوڭ گۈلخان يېقىپ ، ئىبراھىم پەيغەمبەرنى شۇ گۈلغا تاشلىغاندا ، ئوت ئۇنى كۆيدۈرۈش ئۈياقتا تۇرسۇن ، ئىر گۈلزارغا ئايلانغانمىش . مانا شۇ ئوت مەزكۇر نام بىلەن ئاتالغان .

گۈلنارى (كلنارى) ، پ . قىزىل ئانار ، گۈل رەڭلىك .

گۈلھاچە (كلھاچە) ، پ . ◇~ گۈل (~كل) : نەقرات ، قوشاقلارنىڭ ھەر كۈپلېتىدا تەكرارلىنىدىغان مىسرا .

گۈلشەن (كلشن) ، پ . گۈلباغ ، گۈلزار ، چىمەن ؛ ك . جەننەت .

گۈلشەنزار (كلشن وار) ، پ . گۈلزارغا ئوخشاش ، چىمەنزاردەك .

گۈلشەنى خۇلد (كلشن خلد) ، ئە - پ . مەڭگۈلۈك گۈلباغ .

گۈلشەنى دىلاسا (كلشن دل آسا) ، پ . دىلنى ھۇزۇرلاندۇرىدىغان گۈلشەن ، كۆڭۈلنى ئارامىلاندۇرىدىغان گۈلزار .

گۈلشەنى مىينا (كلشن مينا) ، پ . ئاسمان ، كۆك ، ئەلەك گۈزەل گۈلزار .

گۈلشەنى ۋەقت (كلشن وقت) ، پ . قىزىل گۈللەر ئېچىلغان چاغ .

گۈلغاش (كل فاش) ، پ . گۈل چاچقۇچى ، گۈل ھىدى تارقاتقۇچى ، ئوت چاچقۇچى . ◇ نەسىمى~ (نسيم~) : گۈل ھىدى تارقاتقۇچى شامال .

گۈلغام (كلغام) ، پ . گۈل رەڭلىك ، قىزغۇچ رەڭ . ◇ بادەئى~ (بادە~) : قىزىل مەي . ◇ كۆرسىئى~ (كرسى~) : قىزىل ئورۇندۇق .

گۈلغشان (كل فشان) ، پ . ق . گۈلەفشان .

گۈلقەند (كلقند) ، پ . گۈلقەنت ؛ ك . مەھبۇبەنىڭ لېۋى .

گۈلگەز (كل كز) ، پ . كۆككە مايىل قىزىل ، كۆكۈش قىزىل .

گۈلگەشت (كل كشت) ، پ . گۈلزار ئارىلاش ، گۈلزار سەيلىسى ؛ گۈلزارلىق ، سەيلىگاھ . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) : گۈلزاردا سەيلە قىلماق .

گۈل - گۈل (كل كل) ، پ . قىپقىزىل ھەم ئىنتايىن چىرايلىق ، گۈلدار .

گۈلگۈن (كلكون) ، پ . قىزىلگۈل رەڭلىك ، قىزغۇچ رەڭلىك . ◇~ سەرخەك (~سرخك) : قىزىل كۆز يېشى . ◇~ ئۈتۈك (~اوتوك) : قىزىل ئۈتۈك . ◇~ قەدەھ (~قدح) : قىزىل قەدەھ ؛ قىزىل مەي قاچىسى . ◇~ قەبا (~قباء) : قىزىل كىيىم ، قىزىل تون . ◇~ ھەرىر (~حرير) : قىزىل يىپەك . ◇ ئەشكى~ (اشكى~) : قانلىق كۆز يېشى .

گۈلگۈنە (كلكونه) ، پ . قىزىل ، قىزغۇچ ، نۇرانە ؛ يۈزنى قىزارتىدىغان ئەڭلىك . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : يۈزنى قىزىل قىلماق .

گۈلگۈنپوش (كلكون پوش) ، پ . قىزىل كىيىملىك ، قىزىل تونلۇق ؛ قىپقىزىل .

گۈلمىخ (كل ميخ) ، پ . قالپاغلىق مىق ، كىيىم ئاسىدىغان ئىلمەك .

گۈلنار (گلنار) ، پ . ئانارگۈل ؛ قىزىل گۈل ؛ ك . قىپقىزىل . ◇ مەيى~ (مى~) : قىزىل مەي .

گىپا (كيپا) ، پ . ھېسىپ .
گىتەرمەك (كيتارماك) ، ق . كىتەرمەك . كەتكۈزمەك .
گىتى (كيتى) ، پ . ئالەم ، دۇنيا ، جاھان .
گىتىپەناھ (كيتى پناه) ، پ . دۇنيانىڭ يۆلەنچۈكى ، جاھان ھامىيسى ؛ ك . پادىشاھ .
گىتىستان (كيتى ستان) ، پ . دۇنيانى بويسۇندۇرغۇچى ، دۇنيانى ئىشغال قىلغۇچى .
گىتىفۇرۇز (كيتى فروز) ، پ . ئالەمنى يورۇتقۇچى . ◇**مىھرى گىتىفۇرۇز ~** (مهر~فروز) : ئالەمنى يورۇتقۇچى قۇياش .
گىتىنەما (كيتى نما) ، پ . جاھاننەما ، پۈتۈن جاھاننى كۆرسەتكۈچى ئەينەك . رىۋايەت قىلىنىشىچە ، ئىسكەندەرنىڭ دۇنيادىكى ھەممە نەرسىنى كۆرىدىغان بىر ئەينىكى بولۇپ ، بۇ ئەينەكنىڭ نامى «گىتىنەما» ياكى «ئاينەئى گىتىنەما» ئىكەن .
گىيتى نەۋەرد (كيتى نورد) ، پ . جاھاننى كەزگۈچى ، سەيياھ . ◇**~بولماق** (~بولماق) : دۇنيانى كەزمەك .
گىچ (كيج) ، پ . بېشى قايغان ، بېشى ئايلىنىپ قالغان ؛ گاڭگىراپ قالغان ؛ ◇**مەغزىنى~ قىلماق** (مغزينى~قيلماق) : بېشىنى گاڭگىرىتىپ قويماق .
گىر I (كير) ، پ . تۇتۇۋېلىش ، قولغا ئېلىش ، قۇدرەت ، كۈچ ، قىيىنچىلىق ، جاپا ، توسقۇنلۇق ، توساق .
گىر I (كير) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە كېلىپ ، «ئالغۇچى ، تارتقۇچى» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . ◇**باد~** (باد~) : شامال تارتقۇچى تۇڭلۇك ؛ ك . بۇرۇن تۆشۈكى . ◇**دىلگىر~** (دلكير) : دىلنى تارتقۇچى ، كۆڭۈل ئالغۇچى ؛ يۈرەكنى سىققۇچى . ◇**ئىقلىم~** (اقليم~) : يۈرت ئالغۇچى ، ئىشغالىيەتچى . ◇**مىيان~** (ميان~) : بەل تۇتقۇچى ، بەلدىن ئالغۇچى ، كۈرەشچى ، چېلىشچى . ◇**ئارام~** (آرام~) : ئارام ئالغۇچى ، تىنچلانغۇچى ؛ جايلاشقان ، ئورناشقان . ◇**جەھان~** (جهان~) : كاتتا پادىشاھ ؛ جاھانگىر .
گىرامىي (كرامى) ، پ . ئەزىز ، ھۆرمەتلىك ، سۆيۈملۈك .
گىرد (كرد) ، پ . ئەتراپ ، چۆرە ، دائىرە ، چەمبىرەك ، قىرغاق . ◇**~ئولماق** (~اولماق) : توپلاشماق ، توپ بولماق ، يىغلىماق . ◇**~ئۇزار** (~عزار) : يۇمىلاق يۈز ، تۆرۈك يۈز .
گىرداب (كرداب) ، پ . قاينام ، سۇنىڭ قاينام بولۇپ ئېقىشى .
گىرداگىرد (گرداگرد) ، پ . چۆرە ، ئەتراپ ، تۆت ئەتراپ ، چۆرىدەپ ؛ ئەتراپتا .
گىردباد (كردباد) ، پ . قۇيۇن .
گىردبالشىت (كرد بالشت) ، پ . چۆرىسىگە چىلتەك تۇتۇپ بېزەلگەن يۇمىلاق ياستۇق .
گىردگاھ (كردكاه) ، پ . بەل ؛ كەمەر ، بېقىن .
گىردلىغ (كردليغ) ئۇچى قايرىلغان .
گىرۇدار (كيرودار) ، پ . ھۆكۈمرانلىق ، ھاكىمىيەت ؛ ئېلىشىش ، جەڭ .
گىرىبان (كريبان) ، پ . ياقا ، كىيىمنىڭ ياقىسى . ◇**چاكى~ ئەيلەمەك** (چاك~ايلاماك) : (غەزەپتىن ياكى ئەلەمدىن) ياقا يىرتماق .

گۈنبەد (كنبد) ، پ . گۈمبەز .
گۈنبەدى دەۋۋار (كنبد دوار) ، ئە - پ . ئايلىنىدىغان گۈمبەز ، ئايلىنىپ تۇرىدىغان گۈمبەز ؛ ك . ئاسمان ، كۆك ، پەلەك .
گۈنبەدى دەۋۋارسا (كنبد دوارسا) ق . گۈنبەدى دەۋۋار .
گۈنبەدى خەزرا (كنبد خضرا') ، پ - ئە . بېشىل گۈمبەز ؛ ك . ئاسمان ، كۆك .
گۈنبەدى لاجۇۋەرد (كنبدلاجورد) ، پ . ق . گۈنبەدى خەزرا .
گۈنبەدى مىينا (كنبد مينا) ، پ - ئە . شىشەرەك گۈمبەز ، كۆك گۈمبەز ؛ ك . ئاسمان ، كۆك ، پەلەك .
گۈنبەدى مىينۇ (كنبه مينو) ق . گۈنبەدى مىينا .
گۈنبەز (گنبذ) ، پ . ق . گۈنبەد .
گۈنجايىش (كنجايش) ، پ . سىغىم ، سىغىمچانلىق ، سىغىش .
گۈنگ I (كنك) ، پ . تىلسىز ، گاچا ، كېكەچ . ◇~مەقال بولماق (~مقال بولماق) : سۆزلىيەلمەي قالماق ، گاچىلىشىپ قالماق ؛ تىلى تۇتۇلماق .
گۈنگ II (گنگ) ، پ . گۇڭگا ، غۇۋا .
گۈنگ II (گنگ) ، پ . پار - پۇر سۇ تۇرۇبىسى ، ساپالدىن ياسالغان سۇ تۇرۇبىسى .
گۈنگۈلال (گنگ ولال) ، پ . گاچا ، سۆزلىيەلمەيدىغان ، تىلى تۇتۇلۇش ، ئېغىزى تۇزاقلىغىش .
گۈھەر (كمر) ق . گەۋھەر .
گۈھەر ئەفشان (كمر افشان) ق . گەۋھەر ئەفشان .
گۈھەر فىشان (كمرفشان) ، پ . ق . گەۋھەر ئەفشان .
گۈھەر چىن (كمر چين) ، پ . گۆھەر تەرگۈچى ، گۆھەر يىغقۇچى .
گۈھەررىز (كمرريز) ق . گەۋھەررىز .
گۈۋار (كوار) ، پ . بىرنەچچە تەركىبىدە ، «يېقىملىق ، مەززىلىك ، پايدىلىق» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇خۇشۇ~ (خوش~) : مەززىلىك ، تەملىك .
گۈۋارا (كوارا) ، پ . يېقىملىق ، مەززىلىك ، تەملىك ، ئاسان ھەزىم بولىدىغان ، ئوڭاي سىڭىدىغان ، كۆڭۈلنى ئاچىدىغان . ◇راھى~ (راح~) : تەملىك سەي ، ئىچىشلىك شاراب .
گۈۋاھ (گواه) ، پ . ئىسپات ، گۇۋاھ ؛ شاھىت ، گۇۋاھچى .
گۈۋەھ (كوه) ق . گۇۋاھ .
گۈستەرمەك (كوسترماك) كۆرسەتمەك .
گۈنگرەنمەك (كونكرانماك) ئاچچىقى كېلىپ ئۆزىچە غودۇڭشىماق ، غودۇڭشىماق .
گۈنگۈردەمەك (كونكوردامك) غودۇڭشىماق .
گۈنەش (كنش) ، ق . كۈنەش . قۇياش .
گۈۋەنج (كوانج) ، ق . كۆۋەنج . ئىشەنج .
گۈۋەنمەك (كوانماك) ، ق . كۆۋەنمەك . ئىشەنمەك .

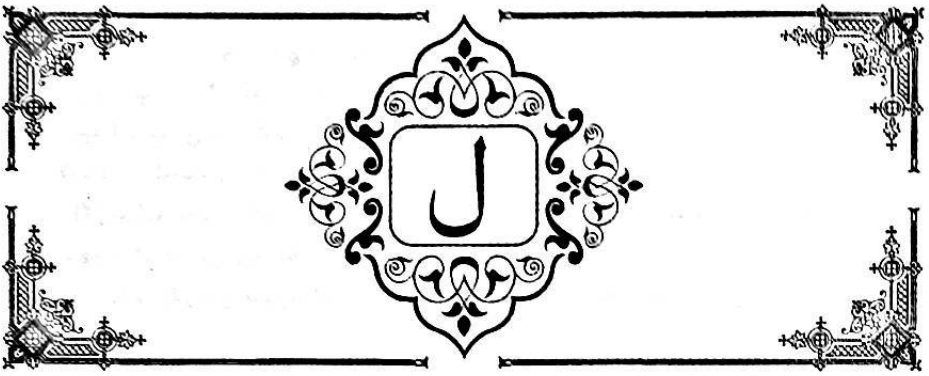

لا I (لا) ، ئە . «ئا» ئۈزۈن سوزۇق ئوقۇلىدۇ : «يوق ، ياق ، ئەمەس» دېگەن مەنىلەرنى ، يەنى ئىنكار قىلىش مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ . ◇～ۋە نەگەم (و نعم) : ياق ۋە ھەگە . ～ ◇ ئىلاھە ئىللەللاھ (～لا اله الا الله) : بىر ئاللاھدىن باشقا ئىلاھ يوق .

لا I (لا) «غۇ» ، «دە» يۈكلىمىلىرى مەنىسىدە كېلىدۇ .

لاب (لاب) لاپ .

لابە (لابە) ، ئە . يالۇرۇش ، ئۆتۈنۈش ، سوراش ؛ تىل يافلىمىچىلىق قىلىش ، ئالدامچىلىق ، نەيرەڭ ؛ چاقچاق ، مەسخىرە .

لابىس (لابس) ، ئە . كىيىنگەن ، كىيىم كىيگەن ، لىباسلىق .

لات (لات) ، ئە . ئىسلامدىن بۇرۇن ئەرەبلەر چوقۇنغان بۇت .

لاتەخەق (لا تخق) ، ئە . قورقما ، خەۋپسىرىمە ، ئەنسىرىمە !

لاتەقۇل (لا تقل) ، ئە . سۆزلىمە ، گەپ قىلماق !

لاتپەرەست (لات پرست) ، ئە ـ پ . لاتقا چوقۇنغۇچى ، بۇتپەرەس .

لاتۇسرىغۇ (لا تسرفوا) ، ئە . ئىسراپ قىلماڭلار !

لاتۇمەنات (لات و منات) ، ئە . ئىسلامدىن بۇرۇن ئەرەبلەر چوقۇنغان ئىككى بۇتنىڭ نامى .

لاجەرەم (لا جرم) ، ئە . چارىسىز ، ئامالاج ؛ شۇبھىسىز ، ئەلۋەتتە ، دەرۋەقە ؛ شۇنىڭ ئۈچۈن ، شۇڭلاشقا .

لاجۇرئە (لا جرعه) ، ئە . يۇتۇملىماي ، بىرلا يۇتۇش ، بىراقلا سۇمۇرۇش . ◇～سۇمۇرمەك (～سومورماك) : بىراقلا سۇمۇرۇپ تۇگەتمەك ، تىنمايلا سۇمۇرۇۋەتمەك . ◇～ئىچمەك (～ايچكماك) : بىر تامچىمۇ قالدۇرماستىن ئىچمەك .

لاجۇۋەرد (لاجورد) ، پ . توق كۆك رەڭلىك تاش ، كۆك تۇس ، ھاۋارەڭ .

لاجۇۋەردى (لاجوردى) ، پ . توق كۆك رەڭلىك ، ھاۋا رەڭلىك . ◇～ئەتلەس (～اطلس) ؛ ك . زەڭگەر ئاسمان . ◇～تاق (～طاق) ، ◇～چەرخ (～چرخ) : كۆك

گىرىفتار (كرفتار) ، پ . گىرىپتار ، ئۇچرىغان ، يولۇققان ، دۇچار بولغان ؛ ئەسىر بولغان ، بەنت بولغان .

گىرىفتارلىق (كرفتارليق) گىرىپتارلىق ، دۇچارلىق ، يولۇققانلىق ، مۇپتىلالىق ؛ باغلانغانلىق ، بېرىلگەنلىك .

گىرىھ (كره) ، پ . تۇگۇن ، چىگىش ، مۇشكۇللۇك ، قىيىن مەسىلە ؛ چاتاق ؛ قوشۇمىنىڭ تۇرۇلۇشى .

گىرىھكار (كره‌كار) ، پ . تۇگكۇچى ، چىگىشلەشتۇرگۇچى ؛ تۇرگۇچى ، پۇرۇشتۇرگۇچى .

گىرىھگۇشا (كره‌كشا) ، پ . تۇگۇنلەرنى يەشكۇچى ؛ ك . قىيىن ئىشلارنى ھەل قىلغۇچى ، بەنتلەرنى ئاچقۇچى .

گىرىھگۇشاي (كره‌كشاى) ، پ . ق . گىرىھگۇشا .

گىرىھگىر (كره‌كير) ، پ . تۇگۇنلۇك ، چىگىش ، بۇدۇر ، قورۇق . ◇ زۇلفى ~ (زلف~) : چۇڭ زۇلغان چاچ ؛ بۇدۇر چاچ .

گىرىھناك (كره‌ناك) ، پ . تۇگۇنلۇك ، چېگىلگەن ، قىيىن ، چىگىش ، تەس .

گىريان (كريان) ، پ . يىغلىغان ، قاتتىق يىغلىغان ؛ يىغلاپ تۇرغان .

گىريە (كريه) ، پ . يىغا ، يىغلاش ، ياش تۆكۈش .

گىزاف (گزاف) ، پ . ق . گەزاف .

گىزەرمەك (كيزارماك) تاتارماق ، بەدەندىن قان قاچماق ، رەڭگى ئۇچمەك ، رەڭسىزلەنمەك .

گىزلەمەك (كيزلاماك) يوشۇرماق ، تىقىپ قويماق ؛ بۆكتۈرۈپ قويماق .

گىيسۇ (كيسو) ، پ . ئۇرۇلگەن چاچ ، ئۇرۇم چاچ .

گىيسۇي (كيسوى) ، پ . ق . گىيسۇ .

گىيسۇيى ئەنبەرىن (كيسوى عنبرين) ، ئە ـ پ . ئەنبەر بۇيلۇق چاچ ئۇرۇمى . ◇ ئىككى ~ (ايكى~) : ئەنبەر بۇيلۇق ئىككى ئۇرۇم چاچ .

گىيسۇيى مۇشكبۇ (كسو مشكبو) ، پ . ئىپار پۇرايدىغان چاچ ئۇرۇمى .

گىل (گل) ، پ . لاي ، پاتقاق .

گىلە (كله) ، پ . ئاغرىنىش ، شىكايەت .

گىلەمەند (كله‌مند) ، پ . ئاغرىنغان ، ئاغرىنىشى بار ، شىكايەتلەنگەن ، كۆڭلى قالغان .

گىلەمەندلىغ (كله‌مندليغ) ئاغرىنغانلىق ، كۆڭلى قالغانلىق .

گىلىم (گليم) ، پ . گىلەم ، يۇلۇ توقۇلما .

گىيا (كيا) ، پ . گىياھ ، ئۆسۈملۈك .

گىياھ (كياه) ، پ . ئۆسۈملۈك ، گىياھ .

گىيەھ (كيه) ، پ . ق . گىياھ .

لالەكار (لالەكار) ، پ . لاله تېرىكۆچى ؛ ك . قان ياش تۆككۈچى .
لالەگۈن (لالەگون) ، پ . لالىگە ئوخشايدىغان ، لالەرەڭ ، قىزىل .
لالەۋار (لالەوار) ، پ . لالىدەك ، لالىرەڭ .
لالەئى ئەشك (لالەاشك) ، پ . قانلىق كۆز يېشى ، ئاچچىق يىغا .
لالەئى نۇئمان (لاله نعمان) ، ئە ـ پ . قىزىل لاله .
لاللىق (لال لىق) گاچىلىق ، تىلسىزلىق ، گەپ قىلالماي قېلىش ، ھەيرانلىق .
لام I (لام) ، ئە . «ا» ئۈزۈن سوزۇق ئوقۇلىدۇ : ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ل» ھەرپىنىڭ نامى (مەشۇقەنىڭ چىكە چېچى كۆپىنچە شۇ ھەرپكە ئوخشىتىلىدۇ) .
لامەكان I (لامكان) ، ئە . ماكانسىز ، مۇقىم تۇرار جايى يوق ؛ تۇرمايدىغان يېرى يوق (ئاللاھنىڭ بىر سۈپەتى) .
لامەكان I (لامكان) ، ئە . بوشلۇق . ◇مۇلكى~ (ملك~) : بوشلۇق ئالىمى .
لام ئەلىف (لام الف) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ل» بىلەن «ا» ھەرپىنىڭ بىرىكمىسى — لا ؛ ك . قايچا ؛ قول قوۋۇشتۇرۇش ؛ ئىككى پۈتىنى ئالماپ ئۈرە تۇرۇش .
لامىئ (لامع) ، ئە . يالتىراق ، پارقىراق ، پارلاق نۇر چېچىپ تۇرىدىغان ، پارلاپ تۇرىدىغان .
لامىسە (لامسه) ، ئە . تېگىش سېزىمى .
لانىھايەت (لانهايت) ، ئە . تۈگىمەس ، پايانسىز ، چەكسىز ، ئاخىرى يوق . ◇بەقائى~ (بقاء~) : چەكسىز باقىيلىق ، ئەبەدىيلىك .
لاھىقە (لاحقه) ، ئە . تەۋەلىك ، قوشۇمچە ؛ ئەگەشكۈچى ، ئەگىشىش .
لاھىق (لاحق) ، ئە . ئارقىدىن يېتىشىپ كەلگەن ، كېيىن قوشۇلغان ، قوشۇمچە ، ئورۇنباسار ، ئىزباسار .
لاھىقە (لاحقه) ، ئە . قوشۇمچە نەرسە ، زاپاس نەرسە ، تولۇقلاشقا ئىشلىتىلىدىغان نەرسە .
لاھەۋل (لا حول) ، ئە . قورققان چاغدا ئوقۇلىدىغان بىر دۇئانىڭ بېشى .◇لاھەۋلە ۋە لا قۇۋۋە (~ولاقوه) : كۈچمۇ ئىقتىدارمۇ يوق .
لائۇبالى (لا ابالى) ، ئە . بىپەرۋا ، بىغەم ؛ پەرھىز تۇتمايدىغان ، ھېچنېمىدىن قورۇنمايدىغان ، ھەرقانداق چەكلىمىلەردىن خالىي .
لائىب (لاعب) ، ئە . ئويۇنچى .
لايە (لايه) ، پ . يېپەك توقۇلما .
لايەتەجەززا (لا يتجزا) ، ئە . پارچىلانماس ، بۆلۈنمەس . ◇جۈزئۈن~ (جزء~) : ئايرىلماس بىر قىسىم ، بۆلۈنمەس پارچە ، ئاجرالماس بۆلەك .
لايەزال (لا يزال) ، ئە . ئەبەدىي ، مەڭگۈ ، ئۈزۈلمەس ، زادىلا يوقالمايدىغان ، زاۋال تاپمايدىغان ؛ داۋاملىق ، ھەمىشە .
لايەئقىل (لا يعقل) ، ئە . دۆت ، كالۋا ، ئەقىلسىز ، مېڭىسى ئىشلىمەيدىغان .
لايەموت (لا يموت) ، ئە . ئۆلمەس ، ئۆچمەس ، يوقالماس ؛ يەتكۈدەكلا (م . تاماق) .

ئاسمان . ◇～دەۋات (～دوات) : كۆك رەڭلىك ساپال دۇۋەت .

لاجە (لاجە) ، پ . ق . لاچ .

لاچ (لاچ) ، پ . ئالدام ، نەيرەڭ .

لاچە (لاچە) ، پ .ق . لاچ .

لادە (لادە) ئەخمەق ، ئەقىلسىز ، نادان ، دۆت .

لازىمە (لازمە) ، ئە . ئىجراسى زۆرۈر بولغان نەرسە ؛ لازىم نەرسە ، كېرەكلىك ؛ خۇلاسە ، نەتىجە ، ئېرىشىش كېرەك بولغان نەتىجە .

لازىمۇ مەلزۇم (لازم و ملزوم) ، پ . ئۆزئارا مۇناسىۋەتلىك ، بىر - بىرىدىن ئايرىلالمايدىغان ، بىر - بىرىنى شەرت قىلىدىغان .

لاس (لاس) ، پ . خام يىپەك مېزى (سىياھنى قويۇق ساقلاش ئۈچۈن دۇۋەتكە سېلىنىدۇ) .

لاش (لاش) ، پ . جەسەت ، ئۆلۈك ، تاپ .

لاشە (لاشە) ق . لاش .

لاشەيئ (لا شئى) ق . لاشەئە .

لاشەيئە (لا شئى) ، ئە . ھېچ نەرسە يوق ، ھېچ گەپ يوق ، مەسىلە يوق .

لاغ I (لاغ) ، پ . ھەزىل ، مازاق ، ئويۇن ، چاقچاق . ◇لابەۋۈ～ (لابە و～) : ھەزىل - مازاق ، بىھۇدە چاقچاق ؛ ھېيلە - نەيرەڭ .

لاغ I (لاغ) ئورۇن ، جاي .

لاغلاماق (لاغلاماق) ئورۇنلاشماق ، ئورۇن ئالماق .

لافىز (لافظ) ، ئە . تەلەپپۇز قىلغۇچى ، سۆزلىگۈچى ، گەپ قىلغۇچى .

لاغەير (لا غير) ، ئە . باشقىسى يوق ،

لاغ - لاغ (لاغ لاغ) ، پ . لاپ - لاپ (گۈلخانىنىڭ لاۋۇلداپ يالقۇنجاپ يېنىش ھالىتى) .

◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) : لاۋۇلدىماق ، يالقۇنجىماق .

لاكەلام (لا كلام) ، ئە . تىلغا ئېلىنمايدىغان ؛ گەپ كەتمەيدىغان ، شامال كىرمەيدىغان ، مۇنازىرە تەلەپ قىلمايدىغان ، شەك - شۈبھىسىز .

لال (لال) ، پ . گاچا ، گەپ قىلالمايدىغان ؛ تىلى تۇتۇلۇپ قېلىش ، گەپ قىلالماي قېلىش ، ئاغزى تۇۋاقلىنىپ قېلىش . ◇～بولماق (～بولماق) ، ◇～ئولماق (～اولماق) : ئىندىيەلمەي تۇرۇپ قالماق ، غەلەت قىلالماي قالماق ، نېمە دېيىشنى بىلەلمەسلىك .

لالە (لالە) ، پ . لالەگۈل ، كۆركۈم گۈلى ، قىزىل گۈل .

لالەبار (لالەبار) ، پ . لالە ياغدۇرغۇچى ؛ قىزارتقۇچى .

لالەروي (لالەروى) ، پ . لالە يۈزلۈك ، قىزىل يۈزلۈك ، نۇرانە يۈزلۈك .

لالەزار (لالەزار) ، پ . لالە گۈللەر ئېچىلغان جاي ؛ گۈلزار .

لالەستان (لالەستان) ، پ . لالىزار .

لالەفام (لالەفام) ، پ . لالەرەڭ ، قىزىل .

لەتایىف (لطایف) ق . لەتائىف .

لەتىف (لطیف) ، ئە . يۇمشاق ، مۇلايىم ، گۈزەل ، كېلىشكەن ، يېقىملىق ، ئاق كۆڭۈل ؛ نازۇك ، ئىنچىكە .

لەتىفە (لطیفە) ، ئە . لەتىپە ، كۈلكىلىك گەپ ، چاقچاق ؛ غەلىتە سۆز ، ئاجايىپ گەپ .

لەجاج (لجاج) ، ئە . بىرەر ئىش ۋە تەلەپ ئۈستىدە قاتتىق تۇرۇش ، تەرسالىق قىلىش ، كاجلىق قىلىش ، ئۆزۈمچىلىك قىلىپ جېدەل قىلىش .

لەچەك (لچك) ، پ . لىچەك ، رومال ، خوتۇن ـ قىزلار بېشىغا ئارتىدىغان ئۈچ بۇرجەك ياغلىق .

لەخت (لخت) ، پ . بۆلەك ، پارچە ، بىزە ، ئازغىنا ، كىچىككىنە .

لەخت ـ لەخت (لخت لخت) ، پ . پارچە ـ پارچە ، بۆلەك ـ بۆلەك .

لەختە (لختە) ، پ . قېتىشما ، ئۇيۇما .

لەخلەخە (لخلخە) ، پ . دىماقنى قۇۋۋەتلەندۇرۇش ئۈچۈن پۇرىتىلىدىغان خۇش پۇراق ماددىلار ئارىلاشمىسى ، خۇشپۇراق ماددىلار .

لەخلەخەساي (لخلخەساى) ، پ . خۇش پۇراقلىق ، خۇش ھىدلىق ، خۇشبۇي .

لەدۇننى (لدنى) ، ئە . ئىلاھىي ، سىرلىق ، ھېچ كىشى سەۋەبىنى بىلمەيدىغان . ◇~ ئولۇم (~علوم) : ئىلاھىي ئىلىملەر .

لەرز (لرز) ، پ . لەرزە ، تىترەش ، قىمىرلاش ، تەۋرەش .

لەززات (لذات) ، ئە . لەززەت (لذت)نىڭ كۆپلۈكى : لەززەتلەر .

لەززەت (لذت) ، ئە . شىرىنلىك ، تاتلىق تەم ، لەززەت .

لەزىز (لذیذ) ، ئە . لەززەتلىك ، تاتلىق ، مەززىلىك .

لەشكەر (لشكر) ، پ . قوشۇن ، ھەربىي قىسىم .

لەشكەر ئارا (لشكر آرا) ، پ . جەڭدە قوشۇننى رەتلىگۈچى ، قوشۇنغا سۆلەت بەرگۈچى ، قوشۇن بېزىكى ، غەلىبە قىلغۇچى .

لەشكەر شىكەن (لشكر شكن) ، پ . غالىب ، يېڭىلمەس ، قەھرىمان .

لەشكەركەش (لشكركش) ، پ . لەشكەر باشلىقى ، قوماندان .

لەشكەركەشلىك (لشكركشلیك) لەشكەر باشقۇرۇش ، ئەسكىرىي ئىشلار .

لەغۋ I (لغو) ، ئە . بىمەنە گەپ ، سەپسەتە ، جۆيلۈش ، قۇرۇق سۆز ؛ پايدىسىز ، مەنىسىز ، بىھۇدە .

لەغۋ I (لغو) ، ئە . بىكار قىلىش ، ئەمەلدىن قالدۇرۇش . ◇~ قىلماق (~قیلماق) : بىكار قىلماق ، ئەمەلدىن قالدۇرماق .

لەغۋە (لغوە) ، ئە . شىۋە ، دېئالېكت .

لەفز (لفظ) ، ئە . سۆز ، ئىبارە ، ئىپادە ؛ ئاغزاكى سۆز . ◇~ بىناسى (~بناسى) : سۆز تۈزۈلۈشى ، ئۇسلۇب .

لايەنفەك (لا ينفك) ، ئە . ئاجرالمايدىغان ، بىر - بىرسىگە كىرىشىپ كەتكەن ، بۆلۈنمەس ، ئايرىلماس .

لايلاماق (لايلاماق) لايغا پاتماق .

لايۇئەد (لا يعد) ، ئە . ھەددىسىز ، ساناقسىز ، ھېسابسىز ، ساناپ تۈگەتكىلى بولمايدىغان .
◇~ دۇۋەلايۇھسا (~ولايصعى) : سان - ساناقسىز .

لايىق (لائق) ، ئە . قابىل ؛ مۇناسىپ ، مۇۋاپىق ، لايىق .

لايىھ (لايح) ، ئە . ئوچۇق ، روشەن ، ئايدىڭ ، ئاشكارا .

لايىھە (لايحە) ق . لايىھ .

لەئالى (آلالى) ، ئە . لۇئلۇئ (لۇلۇ)نىڭ كۆپلۈكى : مەرۋايىتلار ، ئۇنچىلەر .
◇~ ئەنجۇم ئايىن (~انجم آيين) : يۇلتۇزدەك چېچىلغان مەرۋايىتلار .

لەئەزىيدەنەكۇم (لازيدنكم) ، ئە . ئەلۋەتتە سىلەرگە زىيادە قىلىپ بېرىمەن .

لەئەللە (لعل) ، ئە . بەلكىم ، ئېھتىمال . ◇~ ھۇ كەلگەي (~كيلكاى) : ئۇ بەلكىم كېلىپ قالار .

لەئەنەھۇللاھ (لعنه الله) ، ئە . ئاللاھ ئۇنىڭغا لەنەت ياغدۇرغاي ، ئاللاھ ئۇنىڭ ئەدىبىنى بەرگەي ، ئاللاھ ئۇنى جازالىغاي .

لەب (لب) ، پ . لەۋ ، كالپۇك . ◇ نۆشى~ (نوش~) : شىرىن لەۋ ، تاتلىق لەۋ .
◇~ ى ئۇننابگۇن (~عناب كون) : چىلان رەڭ لەۋ ، قىزىل لەۋ .

لەئب (لعب) ، ئە . ئويۇن ، كۆڭۈل ئېچىش ، نەيرەڭ . ◇~ كۆرسەتمەك (~كورساتماك) : ئويۇن كۆرسەتمەك ، ئويىنىماق . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئويىنىماق . ◇~ ئاۋەر (~آور) : ئويۇنچى ، ئويۇن كۆرسەتكۈچى . ◇~ ئەندۇز (~اندوز) : ئويۇنچىلىق .

لەبالەب (لبالب) ، پ . لېۋىگىچە تولغان ، لىپ تولغان ، لىپمۇلىپ ، لەپپالەپ .

لەئبەفكەن (لعب افكن) ، ئە - پ . ئويۇنچى ، ئويۇن كۆرسەتكۈچى ، نەيرەڭۋاز .

لەببەلەب (لب بلب) ، پ . ق . لەبالەب .

لەببەيك (لبيك) ، ئە . بىراۋ چاقىرغاندا بېرىلىدىغان جاۋاب سادا : «ھازىرمەن ، تەييارمەن ، قۇلىقىم سىزدە ، بۇيرۇڭ» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ھازىر بولماق ، تەخ بولماق .

لەبتەشنە (لب تشنه) ، پ . چاڭقاپ كەتكەن ، ئۇسسىغان ، ئۇسساپ كەتكەن ، تەشنا .

لەبىب (لبيب) ، ئە . دىتى بار ، ئەقىللىق ، زېرەك .

لەت (لت) ، پ . ئۇرۇش ، يەنچىش ، زەربە بېرىش ، تەستەكلەش ، كاچاتلاش .

لەتافەت (لطافت) ، ئە . لەتىپىلىك ، نەپىسلىك ، نازاكەت ، مېھرىبانلىق ، ئاق كۆڭۈللۈك ، چاققانلىق ، زېرەكلىك .

لەتائىف (لطائف) ، ئە . لەتىفە (لطيفه)نىڭ كۆپلۈكى : قىزىق گەپلەر ، لەتىپىلەر ، چاقچاق گەپلەر ، كۈلكىلىك گەپلەر .

لەئلى روھەفزا (لعل روح افزا) ، ئە - پ . روھلاندۇرغۇچى قىزىل لەۋ .
لەئلى روھپەرۋەر (لعل روح پرور) ، ئە - پ . ق . لەئلى رۇھەفزا .
لەئلى سەييال (لعل سيال) ، ئە . سويۇق ياقۇت (مەي) .
لەئلى شەكەرخاي (لعل شكرخای) ، ئە - پ . شېرىن لەۋ .
لەئلى شەھۋار (لعل شهوار) ، ئە - پ . يىرىك ياقۇت ، ئالا ئېسىل ياقۇت .
لەئلى شىرىنكار (لعل شيرين كار) ، ئە - پ . شېرىن سۆز ئېغىز .
لەئلى گەۋھەربار (لعل كوهربار) ، ئە - پ . ك . گۆھەر چاچىدىغان قىزىل لەۋ ، شېرىن سۆزلۈك .
لەئلى مەھلۇل (لعل محلول) ، ئە . ئېرىتىلگەن ياقۇت ؛ ك . قىزىل مەي .
لەئلى مۇزاب (لعل مذاب) ، ئە . ئېرىتىلگەن ياقۇت ؛ ك . قىزىل مەي .
لەئلى ناب (لعل ناب) ، ئە - پ . ساپ ياقۇت ، گۈزەل قىزىل لەۋ ؛ ساپ قىزىل مەي .
لەئلى يەكدانە (لعل يكدانه) ، ئە - پ . يىرىك ياقۇت ، ئالا ئېسىل ياقۇت .
لەئلىي (لعلى) ، ئە . ياقۇت بىلەن بېزەلگەن ؛ ياقۇت رەڭ ، قىزىل .
لەمئ (لمع) ، ئە . ق . لەمئە .
لەمئە (لمعه) ، ئە . يالقۇن ، شولا ، نۇر ، روشەنلىك ، پارلاقلىق ، چاقناش ، يورۇش .
◇～كۆرگۈزمەك (～كوركوزماك) : شولا چاچماق ، نۇر يانداۋرماق .
لەمئەلەر (لمعات) ، ئە . لەمئە (لمعه) نىڭ كۆپلۈكى : يالقۇنلار ، شولىلار ، پارلاقلىقلار ، نۇرلار ، چاقناشلار .
لەمئەفگەن (لمعه فكن) ، ئە - پ . شولا چاچقۇچى ، پارلاپ تۇرغۇچى ، پارلاق ، نۇرلۇق .
لەمئەلى رۇخسار (لمعه رخسار) ، ئە - پ . يۇز شولىسى ، يۇز نۇرى .
لەمس (لمس) ، ئە . تېگىپ سېزىش ، سىلاپ سېزىش ، تېگىپ كېتىش ؛ تۇتۇش ، سىلاش .
لەمىيەزەل (لميزل) ، ئە . ئەبەدىي ، مەڭگۈ ، ئاخىرى يوق .
لەئن (لعن) ، ئە . لەنەت .
لەنج (لنج) ق . لەنجە .
لەنجە (لنجه) ، پ . ئەركىلەش ، ناز قىلىش ، نازلىق مېڭىش .
لەنگ (لنك) ، پ . ئاقساق ، توكۇر . ◇تەمۇر～ (تيمور～) : ئاقساق تەمۇر .
لەنگەر I (لنكر) ، پ . يولۇچىلار قونۇپ ئۆتىدىغان جاي ؛ قونالغۇ . كەمبەغەل ، يېتىم ـ يېسىرلارغا تاماق ۋە پاناھلىق بېرىدىغان جاي ، غېرىبخانا .
لەنگەر I (لنكر) ، پ . كېمىنى توختىتىش ئۈچۈن سۇغا تاشلىنىدىغان ئېغىر تۆمۇر ، لەنگەر ؛ دارۋاز تەڭشىكى .
لەھەد (لحد) ، ئە . گۆر ، قەبرە .
لەھجە (لهجه) ، ئە . يەرلىك تىل ، شىۋە ؛ ئاھالە ، تون ؛ ئىپادە ، گەپ ، سۆز . ◇بەد～ (بد～) : خۇنۇك ئاۋازلىق ؛ قوپال سۆزلۈك .
لەھزە (لحظه) ، ئە . دەم ، دەقىقە ، كۆزنى يۇمۇپ ـ ئاچقۇچىلىك ۋاقىت .
لەھم (لحم) ، ئە . گۆش . ◇～پارە (～پاره) : گۆش پارچىسى ؛ ك . يۇرەك .

لەفزە (لفظ) ، ئە . بىر سۆز .
لەفز بەلەفز (لفظ بلفظ) ، ئە ـ پ . سۆزمۇسۆز .
لەفزى رەنگىن (لفظ رنكين) ، ئە ـ پ . مەزمۇنلۇق سۆز ، گۈزەل ئىبارە .
لەففاز (لفاظ) ، ئە . ناتىق ، گەپدان ، سۆزمەن ؛ ۋالاقتەككور ، لاپچى .
لەقەب (لقب) ، ئە . ئۇنۋان ، پەخرىي نام .
لەقۋە (لقوه) ، ئە . يۈز پالەچلىكى ، ئېغىز مايماق كېتىش كېسىلى .
لەك I (لك) ، پ . يۈزمىڭ .
لەك I (ليک) ، «لەكسن»نىڭ قىسقارتىلمىسى .
لەكەد (لكد) ق . لەگەد .
لەكەدكوب (لكدكوب) ق . لەگەد كوب .
لەكەن (لكن) ق . لەگەن .
لەكنەت (لكنت) ، پ . كېكەچلەش ، دۇدۇقلاش ، كېكەچ .
لەگەد (لكد) ، پ . تېپىش ، تەپكۇ . ◇～قىلماق (～قيلماق) : تەپمەك ؛ دەسسەپ ئەزمەك .
لەگەدكوب (لكد كوب) ، پ . تېپىلگەن ، تېپىلگۇچى ؛ دەسسەلگەن ، دەپسەندە قىلىنغان .
لەگەن (لكن) ، پ . شامدان ، شام تۇرغۇزۇپ قويۇلىدىغان يېسى قاچا ؛ داس .
لەئل (لعل) ، ئە . قىزىل ياقۇت ؛ ك . قىپقىزىل لەۋ ، مەشۇقەنىڭ قىزىل لېۋى ، قىزىل سىياھ بىلەن يېزىلغان خەت . ◇～گەتمەك (～ايتماک) : قىزارتماق .
لەئلفام (لعل فام) ، ئە ـ پ . ياقۇت رەڭلىك ، قىزىل .
لەئلگۇن (لعل كون) ، ئە ـ پ . ق . لەئلفام
لەلمى (للمى) بىنەم .
لەئلى ئابدار (لعل آبدار) ، ئە ـ پ . تىنىق ھەم جۇلالىق ياقۇت ، ساپ ياقۇت .
لەئلى ئاتەشىن (لعل آتشين) ، ئە ـ پ . ئوتقاشتەك ياقۇت ، قىزىل ياقۇت .
لەئلى ئەھمەر (لعل احمر) ، ئە . قىزىل ياقۇت ؛ ك . قىزىل مەي .
لەئلى بەدەخشان (لعل بدخشان) ، ئە . بەدەخشاندىن چىقىدىغان ساپ ياقۇت .
لەئلى پەيكانى (لعل پيكانى) ، ئە ـ پ . ئوقيا ئوقىنىڭ تېغىغا ئوخشىتىپ تاراشلانغان ياقۇت .
لەئلى جانبەخش (لعل جان بخش) ، ئە ـ پ . جان بېغىشلىغۇچى قىزىل لەۋ ، ھايات بەرگۈچى قىزىل لەۋ .
لەئلى جانپەرۋەر (لعل جان پرور) ، ئە ـ پ .ق . لەئلى جانبەخش .
لەئلى خەندان (لعلى خندان) ، ئە ـ پ . كۈلۈپ تۇرغان لەۋ .
لەئلى رەخشان (لعل رخشان) ، ئە ـ پ . تىنىق قىزىل مەي .
لەئلى رەۋان (لعل روان) ، ئە ـ پ . ك . ئاققان قان .
لەئلى رۇممانىي (لعل رمانى) ، ئە ـ پ . ئانارنىڭ دانىسىدەك ياقۇت .

لەيلەن (ليلاً) ، ئە . كېچىسى ، كېچىلەپ .
لەيلۇنەھار (ليل و نهار) ، ئە . كېچە - كۈندۈز ، كۈنۈ تۈن .
لەيلي (ليلى) ، ئە . تۈندىكى ، كېچىدىكى ، كېچىنىلىك ، كېچىلىك .
لەيلىۋەش (ليلى وش) ، ئە - پ . لەيلىگە ئوخشاش گۈزەل .
لوك (لوك) يوغان گەۋدىلىك ، قوپال ؛ ئېغىر ؛ يۈك توشۇيدىغان تاقىر يۇگلۈق تۆگە .
لولى (لولى) ، پ . لولى ، سىگان ، سىگان قىزى ؛ كوچا ناخشىچىسى ؛ ك . شوخ دىلبەر .
لولىۋەش (لولى وش) ، پ . لولىدەك گۈزەل ، لولىدەك شوخ .
لولىكەش (لولى كش) ، پ . لولىنى ئۆزىگە رام قىلىۋالغۇچى .
لۇئاب (لعاب) ، ئە . تۈكۈرۈك ، شۆلگەي .
لۇئب (لعب) ، ئە . ق . لەئب .
لۇئبەت I (لعبت) ، ئە . ئويۇنچۇق ، قونچاق ؛ دەيرەك ، ھەيكە ؛ گۈزەل يار .
لۇئبەت I (لعبت) ، ئە . كۆڭۈل ئېچىش ، تاماشا ، ئويۇن .
لۇئبەتباز (لعبت باز) ، ئە - پ . قونچاق ئويىنىغۇچى ، قونچاق ئويناتقۇچى ، نەيرەڭۇاز ، ھەييار ، ھىيلىگەر .
لۇئبەتەكباز (لعبتک باز) ، ئە - پ . ق . لۇئبەتباز .
لۇئبەتى چىن (لعبت چين) ، ئە . چىن گۈزىلى ؛ ك . قۇياش .
لۇئبەتى سىيمىنبەر (لعبت سيمين بر) ، ئە - پ . ئاق بەدەنلىك گۈزەل .
لۇئبي (لعبى) ، ئە . ئويۇنچىلىق . ◇ ~ سەنئەت (~ صنعت) : ئويۇنچىلىق سەنئىتى ، ئويۇنچىلىق ھۈنىرى .
لۇتف (لطف) ، ئە . مۇلايىملىق ، ياخشى نىيەت ، رەھىمدىللىك ، ياخشى مۇئامىلە ، مەرھەمەت . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماک) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماک) : ياخشىلىق قىلماق ؛ مەرھەمەت قىلماق ، ئەدەپ بىلەن مۇئامىلە قىلماق .
لۇتفى ئالي (لطف عالى) ، ئە . ئالي مەرھەمەت .
لۇتفى ئەمىيم (لطف عميم) ، ئە . زور مەرھەمەت .
لۇتفى تەبئ (لطف طبع) ، ئە . زېھىن يارقىنلىقى .
لۇتفى مەقال (لطف مقال) ، ئە . سۆز مۇلايىملىقى .
لۇتفى مۇفرىت (لطف مفرط) ، ئە . چەكسىز مەرھەمەت .
لۇتفي (لطفى) ، ئە . مەرھەمەتلىك ، مۇلايىم ، مېھرىبان .
لۇت ئوغلى (لوط اوغلي) يارىماس ، ئىپلاس ئىشلار بىلەن شۇغۇللانغان .
لۇججە I (لجه) ، ئە . دېڭىز ؛ دېڭىز ۋە دەريانىڭ چوڭقۇر يېرى ، دېڭىز ئاستى ، سۇنىڭ چوڭقۇر يېرى ؛ قاينام .
لۇججە I (لجه) ، ئە . توپ ، توپلام ، دۆۋە .
لۇچە (لوچه) ھىندىستان تەرەپلىرىدە بولىدىغان ، پەيلىرى رەڭمۇرەڭ ھەم پارقىراق كەلگەن كەكلىكسىمان بىر خىل قۇش . بۇ «قەلەمۇن» مۇ دېيىلىدۇ .
لۇغات (لغات) ، ئە . «ئا» تاۋۇشى ئۈزۈن سوزۇق : لۇغەت (لغت) نىڭ كۆپلۈكى : لۇغەتلەر ، تىللار .

لەھن (لحن) ، ئە . ئاۋاز ، كۈي ، ناخشا ، سايراش .
لەھنساز (لحن ساز) ، ئە ـ پ . كۈيلەش ، سايراش .
لەھنۇ ئاھەڭ (لحن و آهنگ) ، ئە ـ پ . كۈيلەش ۋە سايراش .
لەھنى تەرەب (لحن طرب) ، ئە . يېقىملىق ناخشا ؛ خۇش چاقچاقلىق .
لەھنى داۋۇدي (لحن داودی) ، ئە . داۋۇنقا ئوخشاش خۇش ئاۋاز .
لەھنى دىلنەۋاز (لحن دل نواز) ، ئە ـ پ . يېقىملىق كۈي . ◇~ چەكمەك (~ چېكمەك) : ساز چالماق ، سايرىماق ، كۈيلىمەك .
لەھنى نۇشانۇش (لحن نوشانوش) ، ئە ـ پ . ئىچىملىك بەزمىسىنىڭ ژارالىق ـ چۇرۇقى .
لەھۇ (لهو) ، ئە . ئويۇن ، ئويۇن ـ كۈلكە ، تاماشا ؛ بىھۇدە ئىش . ◇~ تۇخمى (~ تخمى) : ئويۇن دانىسى .
لەھۇ ھەۋا (لهو و هوا) ، ئە ـ پ . ئويۇن ـ كۈلكە ، بىھۇدە ئىشلار بىلەن شۇغۇللىنىش .
لەۋازىم (لوازم) ، ئە . زۆرۈر بويۇم ، ھاجەتلىك نەرسە ، كېرەكلىك ئەشيا .
لەۋازىمات (لوازمات) ، ئە . لەۋازىم (لوازم) نىڭ كۆپلۈكى : زۆرۈر بۇيۇملار ، ھاجەتلىك نەرسىلەر ، كېرەكلىك ئەشيالار .
لەۋامئ (لوامع) ، ئە . لامئ (لامع) نىڭ كۆپلۈكى : پارقىراق نەرسىلەر ، نۇر چېچىپ تۇرىدىغان نەرسىلەر ، روشەنلىكلەر .
لەۋاھىق (لواحق) ، ئە . لاھىقە (لاحقه) نىڭ كۆپلۈكى : قوشۇمچە نەرسىلەر ، تولۇقلاشقا ئىشلىتىلىدىغان نەرسىلەر .
لەۋايىھ (لوايح) ، ئە . لايىھە (لايحه) نىڭ كۆپلۈكى : ق . لايىھە .
لەۋەند (لوند) ، پ . ئاقنانچى ، بىكار تەلەپ ؛ بىۋاش ؛ لۇكچەك ، پاھىشە .
لەۋەندانە (لوندانه) ، پ . لۇكچەكلەرچە ، مەيخورلارچە ؛ نوچىلارچە .
لەۋەندلىق (لوندليق) شەھۋانىلىق ، پاھىشە .
لەۋەندۇەش (لوندوش) ، پ . بىكار تەلەپكە ئوخشاش ، ئاق نانچىدەك ، بوشاشقان .
لەۋس (لوث) ، ئە . ئىپلاسلىق ، پاسكىنىلىق ، بۇلغىنىش .
لەۋسناك (لوثناك) ، ئە ـ پ . ئىپلاس ، بۇلغانغان .
لەۋھ (لوح) ، ئە . يېيىق نەرسە .
لەۋھە (لوحه) ، ئە . ق . لەۋھ .
لەئىم (لئيم) ، ئە . پەس ، نىجىس ، نومۇسسىز ، شەرمەندە .
لەئىن (لعين) ، ئە . لەنەتلىك ، لەنەتكە ئۇچرىغان ، لەنىتى ، مەلئۇن .
لەيال (ليال) ، ئە . لەيل (ليل) نىڭ كۆپلۈكى : كېچىلەر ، تۈنلەر .
لەيالى (ليالى) ، پ . ق . لەيال .
لەيل (ليل) ، ئە . تۈن ، كېچە ، ئاخشام . ◇~ ۋنەھار (~ ونهار) : كېچە ـ كۈندۈز ، كۈنۈ تۈن .
لەيلەتۈلقەدر (ليلة القدر) ، ئە . قەدىر كېچىسى (رامىزاننىڭ 27 ـ كۈنى كېچىسى) .
لەيلەتۈلمىئراج (ليلة المعراج) ، ئە . مىراج كېچىسى ، مۇھەممەد پەيغەمبەر ئاسمانغا چىققان كېچە)

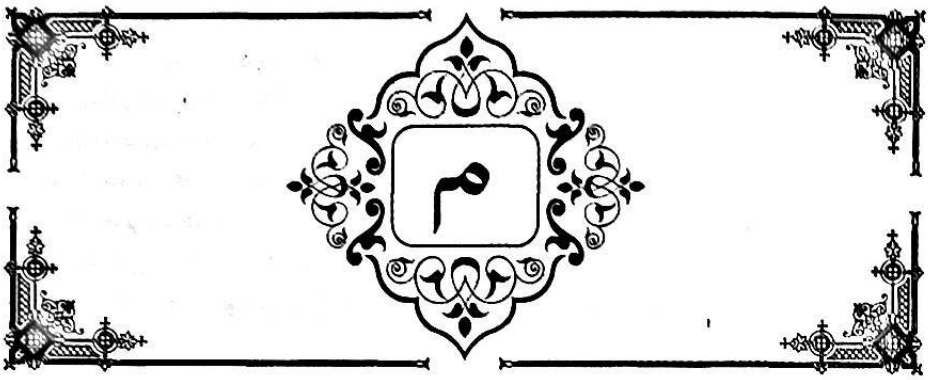

ماۋ (ماء) ، ئە . سۇ . ◇~ى مەئىن (~معين) : ئاقار سۇ ، ئېقىن سۇ .

مائەدا (ما عدا) ، ئە . ق . ماسىۋا .

مائەرەفناك (ما عرفناك) ، ئە . سېنى دېگەندەك بىلمىگەنمىز .

مباقىي (مەباقى) ، ئە . قالغان نەرسە ، قالغىنى ، ئېشىپ قالغىنى .

مابەين (ما بين) ، ئە . ئارا ، ئارىلىق ، ئوتتۇرا .

مات (مات) ، پ . ھەيرانلىق ، تاڭ قالغانلىق ، يېڭىلىش (شاھمات ئويۇنىدا) ؛ ئۆلۈش .
◇~ **قالماق** (~قالماق) : ھەيران قالماق ، يېڭىلمەك ، مات بولماق .

ماتەغا (ما طغى) ، ئە . مۇھەممەد پەيغەمبەر مەدھىيەلەنگەن ئايەتتىن بىر سۆز .

ماتەمزەدە (ماتم زده) ، پ . ماتەمدار ، ھازىدار ، قايغۇلۇق .

ماتەمزۇدايى (ماتم زدايى) ، پ . قايغۇنى يوقاتقۇچى ، ماتەمنى تۈگەتكۈچى .

ماتەم سەرا (ماتم سرا) ، پ . ق . ماتەمكەدە .

ماتەمكەدە (ماتم كده) ، پ . ماتەم ئۆيى ، قايغۇخانىسى .

ماتەمىيانە (ماتميانه) ، پ . ماتەم تۇتقان ھالدا ، مۇسىبەتدارلارچە ، ھازىدارلارچە .

ماتەمىي (ماتمى) ، پ . ماتەم تۇتقان ، قارىلىق تۇتقان ، ھازىدار . ◇~ **ئەل** (~ايل) :
ھازىدار (ماتەم تۇتقان) كىشىلەر .

ماجەرا (ماجرا) ، ئە ـ پ . ئوتتۇرىدا سادىر بولغان ئەھۋال ، تالاش ـ تارتىش ، جاڭجال ،
ماجىرا ، ۋەقە ؛ يۈز بەرگەن ، سادىر بولغان . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : غەلۋە قىلماق .
◇~ **تۈزمەك** (~توزماك) : ماجىرا چىقارماق ، غەلۋە قوزغىماق .

ماجىد (ماجد) ، ئە . شەرەپ ئىگىسى ، ئۇلۇغ زات ، مەشھۇر ، داڭدار ، مۆھتەرەم ، ئالىيجا-
ناب .

ماچ (ماچ) ، پ . سۆيۈش ، ئۆپۈش ، بوسا . ◇~ **ئالماق** (~آلماق) : سۆيمەك ، ئۆپمەك .

ماچىن (ماچين) خوتەن .

لۇغەت (لغت) ، ئە . تىل ؛ سۆز ؛ سۆزلۈك ، لۇغەت .

لۇغەتەين (لغتين) ، ئە . ئىككى تىل . ◇ **مۇھاكەمەتۇل~** (محاكمة ال~) : ئىككى تىل توغرىسىدا مۇھاكىمە .

لۇغز (لغز) ، ئە . تېپىشماق .

لۇقمە (لقمه) ، ئە . لوقما ، بىر كاپام تائام ، ئازغىنا تاماق ، بىر چىشلەم ، بىر كاپام ، بىر يۇتۇم .

لۇقمەگاھ (لقمەكاه) ، ئە ـ پ . قېرىن ، يەملىك .

لۇل (لول) ، پ . ئىزا تارتىشنى بىلمەيدىغان ، يۈزى قېلىن ؛ ئۇياتسىز .

لۇئلۇئ (لوءلوء) ، ئە . مەرۋايىت ، ئۇنچە ، سەدەپ ، مارجان .

لۇلى (لولى) سېرىكچى ، ئويۇنچى ، قىزىقچى . ق . لولى .

لۇنگ (لنك) ، پ . لۇڭگە ، چوڭ لۇڭگە .

لىباس (لباس) ، ئە . كىيىم .

لىباسات (لباسات) ، ئە . لىباس (لباس)نىڭ كۆپلۈكى : لىباسلار ، كىيىم ـ كېچەكلەر .

لىجام (لجام) ، ئە . يۈگەن ، نوختا ، تىزگىن .

لىسان (لسان) ، ئە . تىل .

لىسا نۇتتەير (لسان الطير) ، ئە . قۇش تىلى ؛ نەۋائىينىڭ شۇ ناملىق بىر ئەسىرى .

لىسانى غەيب (لسان غيب) ، ئە ـ پ . ك . ئاللاھنىڭ تىلى .

لىسانى ھال (لسان حال) ، ئە . كىشى ھالىتىدىن ئۇنىڭ كۆڭلىدىكى پىكىرنىڭ بىلىنىشى .

لىسانى ئۇد (لسان عود) ، ئە . ئۇد تىلى ، ئۇد چالغۇسىنىڭ ئاۋازى .

لىف (ليف) ، ئە . خورما دەرىخىنىڭ پوستى ۋە ئۇنىڭدىن ئىشلەنگەن يىپ ، تاللار .

لىقائ (لقاء) ، ئە . كۆرۈنۈش ، يۈز ، جامال ؛ ئۇچرىشىش .

لىللاھ (لله) ، ئە . ئاللاھ ئۈچۈن ، خۇدا ئۈچۈن ؛ ئەزبىرايى خۇدا .

لىمەنىلمۇلك (لمن الملك) ، ئە . مۇلۇك كىمگە مەنسۇپ ؟ مۇلۇك كىمنىڭ ؟

لىمۇئ (ليموء) لىمۇن .

لىمۇئىي (ليموئى) ، پ . لىمۇن رەڭ ، سېرىق رەڭ . ◇ **~تەرلىك** (~تيرليك) : سېرىق ئىچ كۆڭلەك .

لىھاق (لحاق) ، ئە . كىيىم ، يېپىنچا ، يوتقان ـ كۆرپە ، يوتقان . ◇ **گۇلگۇن~** (كل كون~) : قىزىل كىيىم .

لىۋائ (لواء) ، ئە . بايراق ، تۇغ ، ئەلەم .

لىۋائدار (لواءدار) ، ئە ـ پ . بايراقدار .

لىۋائىي (لوائى) ، ئە . بايراقچى ، بايراقدار .

لىينەت (لينت) ، ئە . مۇلايىملىق ، يۇمشاقلىق ، ئەۋرىشىملىك .

مالامال (مالامال) ، ئە - پ . تولۇق ، لىمۇلىق . ◇~بولماق (~بولماق) : تولماق ، لىمۇلىق بولماق .

مالايەگنى (ما لايعنى) ، ئە - پ . مەنىسىز ، پايدىسىز ، بىمەنە ، كېرەكسىز ، بىمۇدە .

مالايۇتاق (ما لا يطاق) ، ئە - پ . تاقىتى تاق ، تاقەتسىز ، تاقەت قىلىپ تۇرغىلى بولمايدىغان ، چىدىغۇسىز .

مالپەرەست (مالپرست) ، ئە - پ . بايلىقپەرەس ، پۇلپەرەس ، ئاچ كۆز ، پىخسىق .

مالدار (مالدار) ، ئە - پ . باي ، بايلىق ئىگىسى .

مالى ئەمان (مال امان) ، پ . قۇتۇلۇش بەدىلى ، ئامانلىق بەدىلى ، ئۇرۇشتا يېڭىلگەن مەملىكەتنىڭ غالىب پادىشاھقا تۆلەيدىغان پۇلى .

مالىخۇلىيا (ماليخوليا) بىر خىل روھىي كېسەللىك ، سەۋداىلىق كېسىلى ، غەمكىنلىك كېسىلى .

مالىدە (ماليده) ، پ . سىلىق ، مۇلايىم ، سۈركەلگەن ، ئۇۋۇلانغان ، ئېشىلگەن .

مالىش (ماليش) ، پ . سۈركەش ، ئۇۋۇلاش .

مالىك (مالك) ، ئە . ئىگە ، خوجايىن ، تەسەررۇپ ئەتكۈچى ، ئىگىدارچىلىق قىلغۇچى .

مالىكۇلمۇلىك (مالك الملک) ، ئە . مەملىكەت ئىگىسى ، پادىشاھ .

مالىكى رىقاب (مالك رقاب) ، ئە . قۇللار ئىگىسى ، قۇلدار ، خوجايىن .

مامەزا (مامضى) ، ئە . ئۆتمۈشتىكى . ◇ۋاقىئاتى~ (واقعات~) : ئۆتمۈشتىكى ۋەقەلەر .

مانەند (مانند) ، پ . ئوخشاش ، بىردەك ، ئوخشايدىغان ، بىر تۈردىكى ؛ ... دەك/تەك ، كەبى .
◇بەد~ (بى~) : مىسلىسىز ، تەڭدىشى يوق . ◇فىردەۋس~ (فردوس~) : جەننەت مىسال ، جەننەتتەك .

مانەندە (مانند) ، پ . ئوخشايدىغان ، تەڭداش .

مانەندەلىغ (مانندەليغ) ئوخشاشلىق ، تەڭداشلىق .

مانەۋىي (مانوى) مانىيچە مەشھۇر رەسسام ، نەققاش ؛ مانىي قىلغاندەك . ◇~كارگاھ (~كارگاه) : مانىيچە ئىش ئورنى .

مانۇۋىي (مانوى) ق . مانەۋىي .

مانىئ (مانع) ، ئە . چەكلىگۈچى ، مەنئى قىلغۇچى ؛ توسالغۇ ، توسماق . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماک) : توسماق ، چەكلىمەك .

مانىئە (مانعه) ، ئە . چەكلەپ تۇرغۇچى نەرسە ، توسماق ، كاشىلا .

مانىي (مانى) رىۋايەتتىكى ئۇستا رەسسام ، نەققاش . ◇~مۇسەۋۋىر (~مصور) ؛ رەسسام مانىي .

ماھ (ماه) ، پ . ئاي .

ماھەزەر (ما حضر) ، ئە . تەخلەنگەن ، تەييار ، تەخ بولغان نەرسە .

ماھەزەرىي (ماحضرى) ، پ . تەييار تاۋام .

ماخەلەقەللاھ (ما خلق الله) ، ئە . ئاللاھ يارالتقان نەرسىلەر ؛ دۇنيا ، كائىنات .
مادە (ماده) ، پ . چىشى ھايۋان ، چىشى قۇش ، مادا ، مېكىيان .
مادەر (مادر) ، پ . ئانا .
مادەرزاد (مادرزاد) ، پ . ئانىدىن تۇغما ، تۇغما . ◇ گۇڭگى~ (گنگ~) : تۇغما گاپا .
مادده (ماده) ، ئە . ماددا ، ئەسل ، ئاساس ، نېگىز .
مادىھ (مادح) ، ئە . مەدھىيە ئوقۇغۇچى ، مەدھىيەلىگۈچى ، ماختىغۇچى .
مازى (ماضى) ، ئە . ئۆتكەن ، ھۆرۈنقى ، ئۆتمۈشتىكى .
مازىيە (ماضيه) ئۆتكەن ، ھۆرۈنقى ، ئۆتمۈشتىكى . ◇ سەلاتىنى~ (سلاطين~) : ئۆتكەن سۇلتانلار .
ماسەبەق (ما سبق) ، ئە . ئىلگىرى بولغان ئىشلار ، ئىلگىرىكى نەرسىلەر ، ھۆرۈنقى ، ئىلگىرىكى .
ماسەدەق (ما صدق) ، ئە . پاكىت ، ئىسپات ، ئاساس ؛ دالالەت قىلغۇچى ، توغرا كېلىدىغان .
ماسىۋا (ما سوى) ، ئە . باشقا ، ...دىن باشقا ، ...دىن تاشقىرى . ◇ ~للاھۇ (~الله) : ئاللاھتىن باشقا .
ماشاب (ماشاب) يۇقىدىن توقۇلغان دەرۇش تونى ، كەمبەغەللەر تونى .
ماشەرا (ماشرا) ، پ . بەدەنده پەيدا بولغان ياللۇغلىنىش ، قىزارغان ئىششىق .
ماشۇرە (ماشوره) ، پ . ئوت پۈۋلەيدىغان نەي .
ماشىتە (ماشطه) ، ئە . ق . مەششاتە .
ماغ (ماغ) ، پ . ھېشى ، قانىتىنىڭ ئۈچى ۋە قۇيرۇقى ئوخشاش رەڭدىكى ھىر خىل كەپتەر ؛ ھىر خىل قارا رەڭدىكى ئۇردەك .
مافات (ما فات) ، ئە . ئۆتكەن ، ئۆتۈپ كەتكەن ، يوقالغان ، قولدىن كەتكەن . ◇ ئۇزرى ~ (عذر~) : ئۆتكەن ئىشقا ئېچىنىش ، ئۆكۈنۈش .
مافىززەمىر (ما فى الضمير) ، ئە . كۆڭۈلدىكى .
مافىھە (ما فيها) ، ئە . ھۈنىڭدا ، ھۈنەڭدىكى ، ھۈنەك ئىچىدىكى ، ئىچ ، ئىچكى .
مافىھ (ما فيه) ، ئە . ق . مافىھە . ◇ خولدۇ~ (خلدو~) : جەننەت ۋە ئۇنىڭ ئىچىدىكى .
ماقەبل (ما قبل) ، ئە . ئىلگىرىكى ، ئالدىنقى ، ھۆرۈنقى ، ئالدى تەرەپ .
ماكىس (ماكث) ، ئە . توختىغۇچى ، تۇرۇپ قالغۇچى ، ئولتۇراقلىشىپ قالغۇچى .
ماكىيان (ماكيان) ، پ . مېكىيان ، قۇشلارنىڭ چىشسى .
ماڭراماق (مانكراماق) مەرىمەك ، ژارقىرىماق .
ماڭمىش (مانكيش) مېڭىش ، يۈرۈش ، قەدەم بېسىش ، قەدەم ئېلىش .
ماڭمىسىز (مانكسيز) ماجالسىز .
مال (مال) ، ئە . مۈلۈك ، بايلىق ، چارۋا ؛ پۇل ؛ سېلىق .
مالاكەلام (ما لاكلام) ، ئە . سۆزسىز ، رەت قىلغۇسىز ، گەپ سىغمايدىغان .

ماهي ئەندام (ماهى اندام) ، پ . بېلىققا ئوخشاش ، بېلىق تەقلىدىدىكى .
ماهي سيمگۈن (ماهى سيم كون) ، پ . تەگە بېلىق .
ماهىيەت (ماهيت) ، ئە . دەرسىنىڭ ئەسلى ، تېگى ـ تەكتى ، ماهىيەت ، تۈپ ئېگىز .
ماۋەراالنەھر (ماوراء النهر) ، ئە . دەريانىڭ (ئامۇ دەرياسىنىڭ) ئۇ تەرىپى ، ئامۇ دەريا-
سىنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى جايلار .
ماۋەرەننەھر (ماورالنهر) ق . ماۋەراالنەھر .
ماۋي (ماوى) ، پ . كۆك رەڭ ، ھاۋا رەڭ . ◇ ~ كەتان (~ كتان) : ھاۋا رەڭ كاناپ ،
ھاۋا رەڭ كاناپتىن تىكىلگەن كىيىم . ◇ ~ كىسۈەت (~ كسوت) : ھاۋا رەڭ كىيىم ، كۆك
كىيىم .
مائى مەئىن (ماء معين) ، ئە . ئېقىن سۇ .
مائىدە (مائده) ، ئە . تاماق ۋە مېۋىلەر بىلەن تولغان شىرە ؛ داستىخان ، زىياپەت ، ھەر خىل
تاماملار ؛ ◇ ھىكمەت ~ سى (حكمت ~ سى) : ھېكمەت يېمىكى ، ھېكمەتلىك سۆز .
مائىل (مائل) ، ئە . مايىل ، بىر تەرەپكە قىيسايغان ؛ ئەگرى ، مايىاق .
مايە (مايه) ، پ . ماھىيەت ، ئەسلى ماددا ، ئاساس ، يىلتىز ، جەۋھەر ، تۈپ سەۋەب ، مەنبە ؛
خېمىرتۇرۇچ .
مايەدەست (مايەدست) ، پ . قولى ئۇزۇن ، قۇدرەتلىك .
مايەئى سوز (مايه سوز) ، پ . كۆيۈش ـ يېنىش ئاساسى .
مايەئى سەۋدا (مايه سودا) ، پ . سېلىنما ، دەسمايە .
مەئاب (مآب) ، ئە . ھامان بىر كۈنى بارىدىغان جاي ، ئاخىرقى مەنزىل ؛ سېغىنىدىغان جاي ،
پاناھلىنىدىغان ماكان ؛ خۇددى ، كەبى . ◇ ئەمارەت ~ (امارت ~) : ئەمىرلىك مەنسىدە-
كى . ◇ ھىكمەت ~ (حكمت ~) : ھېكمەت ئىگىسى ، ھەكىم ، پەيلاسوپ . ◇ ~ س سەلا-
مەت (~ السلامت) : سالامەتلىك بىلەن بولغايسىز .
مەئە (مع) ، ئە . بىلەن ، بىرلىكتە .
مەئەلقەسد (مع القصد) ، ئە . قەست بىلەن ، مەلۇم نىيەت بىلەن .
مەئەلقەسسە (مع القصه) ، ئە . شۇنىڭ بىلەن بىرگە ، قىسقىسى ، خۇلاسە شۇكى .
مەئاد (معاد) ، ئە . ئاقىۋەت بارىدىغان جاي ، بارار جاي ؛ ئۇ دۇنيا ، قىيامەت . ◇ روزى ~
(روز ~) : قىيامەت كۈنى .
مەئادىن (معادن) ، ئە . مەئدەن (معدن) نىڭ كۆپلۈكى : مەدەنلەر ، كان مەھسۇلاتلىرى ،
قېزىلما بايلىقلار .
مەئارىف (معارف) ، ئە . مەئرىپەت (معرفت) نىڭ كۆپلۈكى : مەرىپەتلەر ، بىلىملەر ؛
تەلىم ـ تەربىيە ، ماۋارىپ ، پەننىي بىلىم .
مەئاسى (معاصى) ، ئە . مەئسىيەت (معصيت) نىڭ كۆپلۈكى : گۇناھلار ، ئېغىر خاتالىق-
لار ، چوڭ سەۋەنلىكلەر ، ئاسىيلىقلار ، ئىسيانلار .

ماهپاره (ماەپارە) ، پ . ئاينىڭ پارچىسى ؛ ك . گۈزەل ، چىرايلىق .
ماهپەيكەر (ماەپەيكەر) ، پ . ئاي تۈسلۈك ، ئايدەك ، چىرايلىق ؛ كېلىشكەن .
ماهتاب (ماهتاب) ، پ . ئاي ، ئايدىڭ ، ئاي نۇرى .
ماهتەلئەت (ماه طلعت) ، ئە ـ پ . ئاي چىراي ، ئاي يۈزلۈك ، چىرايلىق ، گۈزەل .
ماهجەبىن (ماه جبين) ، پ . ئايجامال ، ئاي يۈزلۈك .
ماهچىهره (ماه چهره) ق . ماهروي .
ماهرو (ماەرو) ق . ماهروي .
ماهروي (ماه روی) ، پ . ئاي يۈزلۈك ، گۈزەل ، چىرايلىق .
ماهرۇخسار (ماەرخسار) ، پ . ئاي يۈزلۈك ، ئايجامال ، گۈزەل .
ماهلەقا (ماەلقا) ق . ماهلىقا
ماهلىقا (ماەلقا) ، پ ـ ئە . ئاي يۈزلۈك ، گۈزەل ، ئاي بىلەن كۆرۈشكەن ، سۆيۈملۈك .
ماهۇەش (ماەوش) ، پ . ئايغا ئوخشاش ، ئايدەك ، گۈزەل ، ساھىبجامال ، سۆيگەن يار .
ماهۇەر (ماهور) ، پ . بىر خىل كۈي نامى .
ماهۇسال (ماه وسال) ، پ . ئاي ۋە يىل .
ماهۇ مىهر (ماەومهر) ، پ . ئاي ۋە كۈن .
ماهى تاب (ماه تاب) ، پ . پارلاق ئاي ، چاقناپ تۇرغان گۈزەل .
ماهى تابان (ماه تابان) ق . ماهى تاب .
ماهى جەهانگەرد (ماه جهانگرد) ، پ . دۇنيانى كەزگۈچى ئاي .
ماهىخانه (ماهيخانه) ، پ . بىلىق تۈتۈش ئۈچۈن ياسالغان ئورا .
ماهى دىلەفروز (ماه دل افروز) ، پ . كۆڭۈلنى خۇش قىلغۇچى ئاي ، كۆڭۈلنى ئوڭلىغۇچى گۈزەل .
ماهى زۇهرەجەبىن (ماه زهرەجبين) ، پ . زۇھرە يۈلتۇزىدەك پارقىراق ، گۈزەل .
ماهى سەرۇەقەد (ماەسروقد) ، پ . قەددى كېلىشكەن گۈزەل .
ماهى شەبەفروز (ماه شب افروز) ، پ . تۈننى يورۇتقۇچى ئاي .
ماهى شەبگەرد (ماه شب گرد) ، پ . تۈندە كەزگۈچى ئاي . تۈندە كەزگۈچى ئاي .
ماهى كەنئان (ماه كنعان) ، ئە ـ پ . كەنئان گۈزىلى (يۈسۈفنىڭ سۈپەتى) .
ماهى نەۋ (ماه نو) ، پ . يېڭى ئاي .
ماهى نۇشلەب (ماه نوشلب) ، پ . شېرىن سۆزلۈك گۈزەل .
ماهىي I (ماهی) ، پ . بىلىق .
ماهىي I (ماهی) ، پ . ئايلىق .
ماهىيان (ماهيان) ، پ . ماهىي (ماهی)نىڭ كۆپلۈكى : بىلىقلار . ◇ ~ ھەۋزى (~ حوضی) : بىلىق كۆلچىكى .
ماهىيانه (ماهيانه) ، پ . ئايلىق ، ئايلىق ماڭاش .

مەبھەس (مبحث) ، ئە . تەتقىقات ئوبيېكتى ؛ ماۋزۇ ، تېما ، مۇھاكىمە نۇقتىسى ، مەلۇم بىر مەسىلە ھەققىدىكى ماقالە ؛ كىتاب ياكى ماقالە ئىچىدىكى بۆلۈم ، باب ، ئابزاس .

مەبھۇت (مبهوت) ، ئە . ھەيران قالغان ، ھەيران بولغان ، ئالاقزادە بولغان ؛ ھاڭۋاقتى . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ھەيران قىلماق ، ھەيرانلىقتا قالدۇرماق ؛ ◇~ بولماق (~ بولماق) : ھەيران بولماق ، ھەيرانلىقتا قالماق .

مەئبۇد (معبود) ، ئە . ئىبادەت قىلىنغۇچى ، ئىلاھ ، ئاللاھ ، خۇدا ، چوقۇنۇش ئوبيېكتى ، مەبۇد .

مەئبۇدىيەت (معبودیت) ، ئە . ئىلاھىيلىق ، خۇدالىق ، ئۇلۇھىييەت ؛ چوقۇنۇش ، ئىلاھلاشتۇرۇش . ◇~ دەئۋاسى (~ دعواسى) : خۇدالىق دەۋاسى .

مەبئۇس (مبعوث) ، ئە . ئەۋەتىلگەن ؛ ۋەكىل قىلىنغان ؛ پەيغەمبەر ، ئەلچى . ◇~ بولماق (~ بولماق) : ئەۋەتىلمەك ؛ ۋەكىل قىلىنماق ؛ ئەلچى بولماق .

مەتاڭ (متاع) ، ئە . مال ، تاۋار ، ئەشيا ، ئەزلىمە ، رەخت ، ماتا ؛ كۆچمە مۈلۈك .

مەتالىئ (مطالع) ، ئە . مەتلەئ (مطلع) نىڭ كۆپلۈكى : باشلىنىش نۇقتىلىرى ، چىقىدىغان جايلار ، قۇياش چىقىدىغان جاي ؛ باشلانما بېيىتلار .

مەتالىب (مطالب) ، ئە . مەتلەب (مطلب) نىڭ كۆپلۈكى : تەلەپلەر ، ئىستەكلەر ، تىلەكلەر ، مەزمۇنلار .

مەتانەت (متانت) ، ئە . مۇستەھكەم ، چىداملىق ، پۇختا ، تەۋرىمەسلىك ؛ مۇستەھكەملىك ، تەۋرىمەس ، باش ئەگمەسلىك ، قەيسەرلىك .

مەتەر (مطر) ، ئە . يامغۇر .

مەئتەل (معطل) ، ئە . ق . مۇئتەل .

مەتبەخ (مطبخ) ، ئە . ئاشخانا ، ئاش ـ تاماق پىشۇرۇلىدىغان جاي .

مەتبۇئ I (مطبوع) ، ئە . كىشىنىڭ مىجەزىگە مۇۋاپىق ، كىشىنىڭ رايىغا ئۇيغۇن ، لايىق كېلىدىغان ، مۇناسىپ . ◇~ تۇشمەك (مطبوع~) : رايىغا مۇۋاپىق كەلمەك ، پىكرىگە ماس كەلمەك ؛ ◇ نا~ (نا~) : مۇۋاپىق ئەمەس ، لايىق كەلمەيدىغان .

مەتبۇئ I (مطبوع) ، ئە . بېسىلغان ، بېسىپ چىقىرىلغان ، مەتبەئەدىن چىققان . ◇ كىتابى~ (كتاب~) : باسمىدىن چىققان كىتاب .

مەتبۇئات (مطبوعات) ، ئە . باسما ماتېرىياللار ، نەشرىدىن چىققان كىتابلار ، گېزىت ـ ژۇرنال .

مەتبۇخ (مطبوخ) ، ئە . پىشۇرۇلغان تاماق ، تەييار تائام ؛ پىشۇرۇلغان ، قاينىتىلغان .

مەتروھ (مطرح) ، ئە . ئوتتۇرىغا قويۇلغان ، مۇزاكىرىگە قويۇلغان ؛ تاشلاش ئورنى .

مەتروكات (متروكات) ، ئە . مىراس قالغان پۇل ـ بايلىقلار ، مىراسقا چۈشكەن مال ـ مۈلۈكلەر .

مەترۇد (مطرود) ، ئە . قوغلانغان ، قوغلاپ چىقىرىلغان ، تاشلىۋېتىلگەن ، ئۇزاقلاشتۇرۇلغان .

مەئاسىر (مآثر) ، ئە . مەئسىرە (ماٴثرە)نىڭ كۆپلۈكى : ياخشى ئەنئەنىلەر ، ياخشى ئاسارئەتىقىلەر ؛ ياخشى خىسلەتلەر ؛ ياخشى ئىش - ھەرىكەت ، ئىش - ئىزلار .

مەئاش (معاش) ، ئە . تىرىكچىلىك ، ياشاش ، تىرىكچىلىككە كېرەكلىك نەرسىلەر ، ماڤاش ، مۇئامىلە ، مۇناسىۋەت . ◇~ ئەسبابى (~اسبابى) : تىرىكچىلىك ۋاستىلىرى . ◇~ تۇزمەك (~توزماك) : تىرىكچىلىك قىلماق ، ھايات كەچۈرمەك . ◇ بەد~ (بد~) ، تىيرە~ (تيره~) : يامانلىق بىلەن كۈن كەچۈرگۈچى ؛ مۇئامىلىسى ناچار ، كىشىلەر بىلەن كېلىشەلمەيدىغان ؛ ھالى تەك . ◇ ياخشى~ قىلماق (يخشى~قىلماق) : ياخشى مۇئامىلە قىلماق .

مەئال (مآل) ، ئە . نەتىجە ، ئاقىۋەت ، خۇلاسە ؛ مەنە ، چۈشەنچە ، مەزمۇن ، بىر سۆز ئاڭلىتمىدىغان ئۇقۇم .

مەئالى (معالى) ، ئە . مەئلات (معلات)نىڭ كۆپلۈكى : ئالىيلىقلار ، ئالىيجانابلىقلار ، بۈيۈك-لۈكلەر ، شەرەپ ۋە ھۆرمەتلەر .

مەئانى (معانى) ، ئە . «مەئنا (معنى ، معنا)»نىڭ كۆپلۈكى : مەنىلەر ، مەزمۇنلار ، ماھىيەت-لەر ، مۇھىم نۇقتىلار . ◇ خەزائىنۇل~ (خزائن الـ~) : مەنىلەر خەزىنىلىرى .

مەئاۋ (مآو) ، ئە . مەئۋا (ماٴوى)نىڭ كۆپلۈكى : ماكانلار ، پاناھلىنىدىغان جايلار ؛ ئۇۋلار ، چاڭگىلار .

مەئايىب (معايب) ، ئە . ئەيب (عيب)نىڭ كۆپلۈكى : ئەيىبلەر ، گۇناھلار ، خاتالىق ۋە كەمچىلىكلەر .

مەبادىئ (مبادىٴ) ، ئە . مەبدەٴ (مبداٴ)نىڭ كۆپلۈكى : كېلىپ چىقىش جايلىرى ، باشلىنىش جايلىرى ، مەنبەلەر .

مەباھىس (مباحث) ، ئە . مەبھەس (مبحث)نىڭ كۆپلۈكى : تەتقىقات ماۋزۇلىرى ، مۇزاكىرە نۇقتىلىرى ، تېمىلار ، ماۋزۇلار .

مەئبەد (معبد) ، ئە . ئىبادەتخانا ، ئىبادەت قىلىنىدىغان جاي .

مەئبەر (معبر) ، ئە . بېسىپ ئۆتۈلىدىغان يەر ، ئۆتۈپ كېتىلىدىغان جاي ؛ كېچىك ، ئېغىز .

مەبدەٴ (مبداٴ) ، ئە . چىقىش نۇقتىسى ؛ باشلىنىش جايى ؛ مەنبە . ◇~ ۋە مەئاد (~ومعاد) : بىر ئىش ياكى بىر نەرسىنىڭ باشلىنىشى ۋە ئاخىرى ؛ كېلىش ۋە كېتىش ئورنى ؛ باش - ئاخىر .

مەبرەز (مبرز) ، ئە . خالا جاي .

مەبرۇر (مبرور) ، ئە . ساداقەتلىك ، ساداقەتمەن ، سادىق ، ئاق كۆڭۈل .

مەبزۇل (مبذول) ، ئە . مۇكاپات قىلىنغان ، تارتۇق قىلىنغان ، ھەدىيە قىلىنغان . ◇~ بولماق (~بولماق) : مۇكاپاتلانماق ، تارتۇقلانماق .

مەبسۇت (مبسوط) ، ئە . يېيىق ، كەڭ ، يېيىلغان ؛ شەرھلەنگەن .

مەبلەغ (مبلغ) ، ئە . نەق پۇل ۋە باشقا نەرسىلەر ، مەبلەغ .

مەجرا (مجرى ، مجرا) ، ئە . دەريانىڭ قىسنى ، ئۆزەن ، سۇ يولى ، ئېقىن .
مەجروھ (مجروح) ، ئە . يارىدار ، يارىلانغان ، جاراھەتلەنگەن ؛ دەرد ـ ئەلەمسلىك ، ئەلەم بىلەن دەسلى ئېزىلگەن . ◇ ~ ئولماق (~ اولماق) : يارىدار بولماق ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : يارىدار قىلماق ، جاراھەتلەندۈرمەك .
مەجزۇب (مجذوب) ، ئە . تارتىلغان ، قىزىقتۇرۇلغان ، مەپتۇن قىلىنغان ؛ گاڭگىراپ قالغان ، خۇدىنى يوقاتقان ؛ دىۋانە جەز بولغان .
مەجزۇبى سالىك (مجزوب سالك) ، ئە . ئەس ـ ھوشىنى يوقىتىش دەرىجىسىگە يېتىپ ، ئاللاھقا يېقىنلىشىش تەلىپىدە بولغۇچى ، فەنا دەرىجىسىگە يېقىنلاشقان (سوپىلىقتا) .
مەجزۇم I (مجزوم) ، ئە . موخو ، موخو كېسەللىكى بىلەن ئاغرىغان ئادەم .
مەجزۇم II (مجزوم) ، ئە . جەزمە قىلىنغان ، بېكىتىلگەن ، قارار قىلىنغان ، ئۆزۈل ـ كېسىل بىر تەرەپ قىلىنغان .
مەجلىس (مجلس) ، ئە . ئولتۇرۇش ، يىغىلىش ، يىغىن ، بەزمە .
مەجلىسارا (مجلس ارا) ، ئە ـ پ . ئولتۇرۇشنى بېزىگۈچى ، ئولتۇرۇشنى كۆركەملەشتۈرگۈچى ، بەزمىنى قىزىتقۇچى .
مەجلىسەفروز (مجلس افروز) ، ئە ـ پ . بەزمىنى يورۇتقۇچى ، ئولتۇرۇشنى قىزىتقۇچى .
مەجمەئ (مجمع) ، ئە . يىغىلىش جايى ، توپلىنىدىغان گورۇن ؛ يىغىن ؛ يىغىلىش .
مەجمەر (مجمر) ، ئە . گىپار ، ئەنبەرگە ئوخشاش تۈرلۈك خۇشبۇي نەرسىلەرنى سېلىپ گىس چىقىرىدىغان قاچا ، چوغدان ، گىسىرىقدان . ◇ ~ دە ئۈد بولماق (~ دا عود بولماق) : ك . كۆيۈپ تۈگىمەك ، قالتىق ئەلەم تارتماق (ئەسلىي : گىسىرىقداندا ئۈد ياغىچى بولماق) .
مەجمەرى فىروزە (مجمر فيروزه) ، ئە ـ پ . كۆك ياقۇتتىن قىلىنغان ياكى كۆك ياقۇت ئورنىتىلغان گىسىرىقدان .
مەجمۇئ (مجموع) ، ئە . توپلام ، جۈغلانما ، يىغىندى ؛ ھەممە ، بارچە ، جەمئىي .
مەجمۇئە (مجموعه) ، ئە . مەجمۇئە ، توپلام ، دىۋان .
مەجنون (مجنون) ، ئە . ئەقىلدىن ئازغان ، سارالىق ، سەۋدايى ؛ شەرقتە بىر داستاننىڭ باش قەھرىمانى .
مەجنۇنۋار (مجنون وار) ، ئە ـ پ . مەجنۇندەك ، سەۋدايى سۈپەت .
مەجھۇل (مجهول) ، ئە . نامەلۇم ، ئېنىقسىز . ◇ ۋاۋى (واوى ~) : سوزۇق تاۋۇش ھەرپى «و» . ◇ ياپى ~ (يايى ~) : سوزۇق تاۋۇش ھەرپى «ى» .
مەجھۇلى ۋاۋى (مجهول واوى) ، ئە . سوزۇق تاۋۇش ھەرپى «و» .
مەجھۇلى يايى (مجهول يايى) ، ئە . سوزۇق تاۋۇش ھەرپى «ى» .
مەجۇس (مجوس) ، ئە . ئاتەشپەرەس ، ئوتقا تېۋىنغۇچى .
مەجۇسىي (مجوسى) ، ئە . ق . مەجۇس .
مەجئۇل (مجعول) ، ئە . ياسىما ، ياسالما ، توقۇلغان ، سۇنئىي ، ساختا .

مەترۇك (متروك) ، ئە . تاشلىۋېتىلگەن ، ئۇنتۇلۇپ كەتكەن ؛ كەپەكتىن چىققان ، بىكار قىلىنغان ، ۋاقتى ئۆتكەن ، كونىرىغان .

مەتلەئ (مطلع) ، ئە . باشلانما ، باشلىنىش نۇقتىسى ؛ چىقىدىغان جاي ؛ كۈنىنىڭ چىقىش جايى ؛ شېئىر ـ غەزەللەرنىڭ باشلانما بەيىتى . ◇ ~ ئولماق (~ اولماق) : پارلاپ چىقماق .

مەتلەب (مطلب) ، ئە . تەلەپ ؛ غەرەز ، مەقسەت ، ئىستەك ؛ ئاساسىي مەسىلە .

مەتلەئى ئەنۋار (مطلع انوار) ، ئە . نۇرلارنىڭ پارلاپ چىقىش ئورنى .

مەتلەئى سەئادەت (مطلع سعادت) ، ئە . ساڭادەتكە باشلىغۇچى .

مەتلۇب (مطلوب) ، ئە . تەلەپ قىلىنغان ، ئارزۇ قىلىنغان نەرسە ، ئىزدەلگەن نەرسە ، كۆڭۈلدىكى نەرسە ، ئارزۇ ـ تىلەك ، ئىستەك .

مەتن (متن) ، ئە . تېكىست ، كىتابنىڭ ئەسلىي ئىبارىلىرى .

مەئتۇف (معطوف) ، ئە . ئېگىلگەن ، مايىل قىلىنغان ؛ قارىتىلغان ، ئائىت بولغان ، قاراشلىق بولغان ؛ باغلىغۇچى ئارقىلىق باشقا بىر سۆزگە باغلانغان (گىرامماتىكا) .

مەتئۇن (مطعون) ، ئە . تەنە قىلىنغان ، ئەيىبلەنگەن ، خورلانغان ، دەشنام يېگەن . ◇ ~ بولماق (~ بولماق) : تەنىگە قالماق ، ئەيىبلەنمەك ، خورلانماق .

مەتىر (مطير) ، ئە . يامغۇرلۇق ، دائىم يامغۇر ياغىدىغان . ◇ ئەبرى ~ (ابر ~) : يامغۇرلۇق بۇلۇت .

مەتىن (متين) ، ئە . پىشىق ، مۇستەھكەم ، چىڭ ، پۇختا ، چىداملىق ؛ چوڭقۇر مەنىلىك قىسقا ئىبارىلەر ؛ ◇ ھەبلى ~ (حبل ~) : ئۇزۇلمەس يىپ ، چىداملىق يىپ ، پىشىق يىپ .

مەجارى (مجارى) ، ئە . مەجرا (مجرى) نىڭ كۆپلۈكى : ئېقىنلار ، ئېرىقلار ، ئۆستەڭلەر ، دەريالار .

مەجاز (مجاز) ، ئە . ئۆزىنىڭ ئەسلىي مەنىسىدە ئىشلىتىلمەي ، بىرەر مۇناسىۋەت ۋە ئوخشىتىش ئارقىلىق كۆچمە مەنىدە ئىشلىتىلىدىغان سۆز ؛ كىنايە ، ئەستەرلىك سۆز ؛ ئوخشىتىش ، ھەقىقىي ئەمەس ، ياسالما .

مەجازەن (مجازاً) ، ئە . ئىستىئارە بىلەن ، كىنايە قىلىپ .

مەجازىي (مجازى) ، ئە . مەجازغا تېگىشلىك ، ئوخشىتىش ۋە تەقلىد يولى بىلەن قوللىنىلىغان ؛ ھەقىقىي ئەمەس ، ياسالما . ◇ ~ ئىشق (عشق) ، ئىشقى ~ (عشق ~) : چوڭقۇر ۋە ھەقىقىي بولمىغان ئىشق .

مەجال (مجال) ، ئە . قۇۋۋەت ، كۈچ ، ئىقتىدار ، قۇدرەت ، مادار ، ئىمكانىيەت .

مەجالىس (مجالس) ، ئە . مەجلىس (مجلس) نىڭ كۆپلۈكى : يىغىلىشلار ، توپلىنىشلار ، ئولتۇرۇشلار .

مەجانىن (مجانين) ، ئە . مەجنۇن (مجنون) نىڭ كۆپلۈكى : مەجنۇنلار ، مەۋدايىلار .

مەجبۇل (مجبول) ، ئە . تۇغما ، تەبىئىي .

مەخفىييات (مخفيات) ، ئە . مەخفىييەت (مخفيت)نىڭ كۆپلۈكى : مەخپي نەرسىلەر ، مەخپىيەتلىكلەر .

مەخلەس (مخلص) ، ئە . قۇتۇلۇش ، خالاس تېپىش ؛ قۇتۇلۇش يولى ، پاناھلىنىدىغان جاي ، تاماملىنىش جايى ، تاماملىنىش ، خۇلاسە . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : خالاس قىلماق ، قۇتقۇزماق . ◇~ تاپماق (~ تاپماق) : قۇتۇلماق ، خالاس بولماق .

مەخلۇت (مخلوط) ، ئە . ئارىلاشتۇرۇلغان ، قوشۇۋېتىلگەن ، ئەبجەش قىلىنغان . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) ، ~ قىلدۇرماق (~ ايتماك) : ئارىلاشتۇرماق .

مەخلۇق (مخلوق) ، ئە . يارىتىلغان نەرسە ، ئادەم ، ھايۋان ۋە باشقا نەرسە .

مەخلۇقات (مخلوقات) ، ئە . مەخلۇق (مخلوق)نىڭ كۆپلۈكى : يارىتىلغان نەرسىلەر ، گىنسان ، ھايۋان ۋە باشقا نەرسىلەر .

مەخمەسە (مخمصه) ، ئە ـ ث . قاتتىق ئاچلىق ؛ ئاچلىقتىن ئۆلەر ھالەتكە يېتىش ؛ زور قايغۇ ؛ قاتتىق ئەلەم ، قىيىنچىلىق .

مەخمۇر (مخمور) ، ئە . مەست ، مەست ھالدىكى ، مەستلىكى تولۇق تارقالمىغان ، مەي كەيپىدىكى . ◇~ بولماق (~ بولماق) : مەست بولماق ، كەيپ سۈرمەك .

مەخمۇرلىق (مەخمورليق) مەستلىك ، كەيپلىك ؛ مەستانىلىق .

مەئخۇز (ماٴخوذ) ، ئە . ئېلىنغان ، قوبۇل قىلىنغان ، قوللىنىلغان .

مەخۇف (مخوف) ، ئە . قورقۇنچلۇق ، ۋەھىمىلىك ، قورقۇنچ .

مەدار (مدار) ، ئە . ئايلىنىدىغان نەرسىنىڭ مەركىزى ، ئوقى ؛ يۆلەنچۈك ؛ ئۆل ، ئاساس ؛ ك . قۇۋۋەت ، كۈچ . ◇ بەدە~ (بى~) : دەرمانسىز ، ھالسىز .

مەدارا (مدارا) ، پ . چىقىشىش ، كېلىشىش ، پۈتۈشۈش ، يۈزەكى ياخشى مۇئامىلە ؛ يۈزىنى قىلىش ، رايى خاتىر قىلىش . ◇ بەدە~ (بى~) : چىقىشماسلىق ، كېلىشمەسلىك ، سۈلھى قىلماسلىق .

مەدارات (مدارات) ، ئە . مەدار (مدار)نىڭ كۆپلۈكى : ئايلىنىش مەركەزلىرى ، يۆلەنچۈكلەر ، تايانچلار ؛ مادارلار .

مەدارىج (مدارج) ، ئە . مەدرەج (مدرج)نىڭ كۆپلۈكى : دەرىجىلەر ، يوللار ، ئۇسلۇبلار .

مەدارىس (مدارس) ، ئە . مەدرەسە (مدرسه)نىڭ كۆپلۈكى : مەدرىسەلەر ، ئوقۇش يۇرتلىرى ، مەكتەپلەر .

مەدايىن (مداين) ، ئە . «مەدىنە (مدينه)»نىڭ كۆپلۈكى : شەھەرلەر ؛ ئىراقتا فۇرات دەريا-سى بويىدىكى قەدىمىي بىر شەھەر .

مەدايىھ (مدايح) ، ئە . مەدھ (مديح)نىڭ كۆپلۈكى : مەدھىيەلەر ، ماختاشلار .

مەدەد (مدد) ، ئە . ياردەم ، مەدەت .

مەدەدكار (مددكار) ، ئە ـ پ . ياردەمچى ، مەدەت قىلغۇچى .

مەئدەلەت (معدلت) ، ئە ـ پ . ئادالەت ، ھەققانىيلىق ، ھەققانىيەت .

مەئجۇن (معجون) ، ئە . مەجۇن (بىرقانچە خىل دورا ـ دەرمەكنى قوشۇش ئارقىلىق ياسالغان كەيپ قىلغۇچى مەلھەم دورا) ؛ ئەبجەش ، ئارىلاشما .

مەئجۇننىڭ (معجوننىڭ) ، ئە ـ پ . مەجۇنلۇك ، كەيپ بولغان ؛ مەجۇنخور .

مەئجۇننىڭلىك (مجون ناكليك) مەجۇن كەيپى .

مەئجۇنىيلىق (معجونيليق) مەجۇنخورلۇق .

مەجىد (مجيد) ، ئە . شەرەپلىك ، شانلىق ؛ قەدىرلىك .

مەخ (مخ) ، پ . ئوت .

مەخادىم (مخاديم) ، ئە . مەخدۇم (مخدوم)نىڭ كۆپلۈكى : خىزمەت قىلىنىدىغان كىشىلەر ، كۆتۈلگۈچىلەر ، غوجاملار ، ئۇلۇغ زاتلار .

مەخارىج (مخارج) ، ئە . مەخرەج (مخرج)نىڭ كۆپلۈكى : چىقىش ئىشىكلىرى ، چىقىش جايلىرى .

مەخازىن (مخازن) ، ئە . مەخزەن (مخزن)نىڭ كۆپلۈكى : خەزىنىلەر ، ئامبارلار .

مەخافەت (مخافت) ، ئە . قورقۇنچ ، خەۋپ ، قورقۇش .

مەئخەز (مأخذ) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ كېلىپ چىققان يېرى ، مەنبە ، يىلتىز .

مەخدۇم (مخدوم) ، ئە . خىزمەت قىلىنغۇچى ، ئۇلۇغ زات ، مەرتىۋىلىك كىشى . ◇~ى ئەئزەم (~اعظم) : بۈيۈك زات .

مەخدۇمزادە (مخدوم زاده) ، ئە ـ پ . ئۇلۇغ زات ئەۋلادى ، ئۇلۇغلار نەسلى .

مەخرەج (مخرج) ، ئە . چىقىش ئىشىكى ، چىقىش ئورنى ؛ تاۋۇش ئورنى . ◇~ى كەسىر (~كسر) : كەسىرنىڭ مەخرىجى (ماتېماتىكا) . ◇~ى قائە (~قاعه) : زالنىڭ چىقىش ئىشىكى .

مەخروت (مخروط) ، ئە . تاراشلانغان ، سىلىقلانغان ؛ كونۇس شەكلى ؛ كونۇس شەكىللىك . ◇گۈنبەزى~ (~كنبذ~) : ئاسمان ، دۇنيا .

مەخزەن (مخزن) ، ئە . خەزىنە ، ئامبار .

مەخزەن فىشان (مخزن فشان) ، ئە ـ پ . خەزىنە ساھىبى ، ئالىي ھىممەتلىك .

مەخزەنۇگەنج (مەخزن وكنج) ، ئە ـ پ . خەزىنە ۋە دەفىنە (كۆمۈلگەن ۋە كۆمۈلمىگەن مال ـ دۇنيا) .

مەخزەنۇلئەسرار (مخزن الاسرار) ، ئە . سىرلار خەزىنىسى .

مەخزەنى مەئانى (مخزن معانى) ، ئە . مەنىلەر خەزىنىسى .

مەخزۇن (مخزون) ، ئە . خەزىنىدە ساقلانغان نەرسە .

مەخفىي (مخفى) ، ئە . يوشۇرۇن ، خۇپيانە . ◇~دەققەت (~دقت) : يوشۇرۇن نازۇكلۇق .

مەخفىيەنەما (مخفى نما) ، ئە ـ پ . يوشۇرۇن نەرسىلەرنى كۆرسەتكۈچى ، سىرلارنى كۆرسەتكۈچى . ◇سۇتۇرلابى~ (سطرلاب~) : يوشۇرۇن نەرسىلەرنى كۆرسىتىدىغان ئۇستۇرلاپ (ق . ئۇستۇرلاب) .

قالغان ، گاڭگىراپ قالغان ؛ ھەيرەتتە قالغان .

مەئدۇد (معدود) ، ئە . سانالغان ، ساناقلىق ؛ سانى بار . ◇نا~ (نا~) : ساناقسىز ، بىھىساب ، ھىسابى يوق .

مەئدۇم (معدوم) ، ئە . يوق ، مەۋجۇت ئەمەس ، يوقالغان ؛ يوقىتىلغان ؛ ◇~ئولماق (~اولماق) : يوقالماق .

مەئدۇملۇق (معدوم لوق) مەۋجۇت ئەمەسلىك ، يوقلۇق .

مەدىد (مديد) ، ئە . ئۇزارتىلغان ، سوزۇلغان ، ئۇزاققا تارتىلغان ؛ ئۇزۇن ؛ ئېگىز . ◇مۇددەتى~ (مدت~) : ئۇزۇن مۇددەت .

مەدىنە (مدينه) ، ئە . ئەرەبىستاندىكى مەدىنە شەھىرى ؛ شەھەر .

مەدىھ (مديح) ، ئە . ماختاش ، مەدھىيە ئوقۇش ؛ ماختالغان .

مەراتىب (مراتب) ، ئە . مەرتەبە (مرتبه)نىڭ كۆپلۈكى : دەرىجىلەر ، مەرتىۋىلەر ، قەۋەتلەر ، قاتلاملار ، قېتىملار . ◇~نەۋەرد (~نورد) : باسقۇچلارنى باسقۇچى .

مەرارات (مرارات) ، ئە . مەرارەت (مرارت)نىڭ كۆپلۈكى : ئاچچىقلىقلار ، ئاچچىق تەملەر ؛ غەم ـ غۇسسىلار ، قايغۇ ـ ئەلەملەر .

مەرارەت (مرارت) ، پ . ئاچچىقلىق ، ئاچچىق تەم ، ئاچچىق ؛ ك . غەم ـ غۇسسە ، قايغۇ ـ ئەلەم .

مەراسىم (مراسيم) ، ئە ـ پ . مەرسۇم (مرسوم)نىڭ كۆپلۈكى : سىزىلغانلار ؛ ئۆرپ ـ ئادەتلەر .

مەراغە (مراغه) ، پ . ئېغىناش ، توپىدا ئېغىناش (ھايۋانلار) ؛ يانپاشلاش ؛ ◇~قىلماق (~قيلماق) : ئېغىنىماق ؛ ئارام ئالماق ؛ جىم تۇرماق .

مەراكىب (مراكب) ، ئە . «مەركەب (مركب)»نىڭ كۆپلۈكى : مىنىلىدىغان ئات ـ ئۇلاغلار .

مەراھىل (مراحل) ، ئە . «مەرھەلە (مرحله)»نىڭ كۆپلۈكى : باسقۇچلار ، مەزگىللەر ، جەريانلار ؛ مەنزىللەر ؛ ك . دۇنيا . ◇تەييى~ (طى~) : كۆپ يول يۈرۈش ، سەپەردە كۆپ بولۇش .

مەرايا (مرايا) ، ئە . مىرئات (مرآت)نىڭ كۆپلۈكى : ئەينەكلەر .

مەئرەز (معرض) ، ئە . كۆرگەزمىخانا ، بىر نەرسىلەرنى كۆرسىتىدىغان جاي ؛ ئەرز ئورنى ؛ ھالەت .

مەرەز (مرض) ، ئە . كېسەللىك ، كېسەل ، ئاغرىق .

مەرەزلىق (مرض ليق) ئاغرىقلىق ، بىتاپلىق .

مەرەس (مرس) ، ئە . ئىت ياكى ئات بوينىغا باغلىنىدىغان ئارغامچا ، ئارقان .

مەرەق (مرق) ، ئە . شورپا . ◇~ى جوشان (~جشان) : قاينىتىپ تۇرغان شورپا .

مەئرەكە (معركه) ، ئە . جەڭ مەيدانى ؛ ئادەملەر توپلىنىدىغان جاي ؛ يىغىن ، مەيدان . ◇~تۇتماق (~توتماق) : كۈرەشمەك ، جەڭ قىلماق ؛ يىغىلىش قىلماق .

مەئدەن (معدن) ، ئە . مەدەن ، قېزىلما مېتال ؛ رودا ، كان ؛ ك . ھەر نەرسىنىڭ ئەسلي جايى .

مەئدەنىي (معدنى) ، ئە . مەدەنگە خاس ، رودا خاراكتېرلىك .

مەدەنىي (مدنى) ، ئە . مەدەنە شەھىرلىك ؛ شەھەرلىك ، مەدەنىي .

مەدخەل (مدخل) ، ئە . كىرىش ئېغىزى ، كىرىش ئىشىكى ، كىرىدىغان جاي ؛ كاردور ؛ كىرىم .

مەدخۇل (مدخول) ، ئە . مەنپەئەت ، پايدا ، نەپ ، كىرىم .

مەدد (مد) ، ئە . سوزۇلۇش ، ئۇزىرىش ، سوزۇش ؛ بىرەر تاۋۇشنى سوزۇپ تەلەپپۇز قىلىش ؛ ئالق (ا)نى ئۇزۇن سوزۇپ «ئا» تەلەپپۇز قىلىش ئۈچۈن ئۈستىگە قويۇلغان سوزۇش بەلگىسى (~) .

مەدداھ (مداح) ، ئە . مەدھىيەلىگۈچى ، ھەددىدىن ئارتۇق داڭلاپ ماختىغۇچى ؛ خۇشامەتچى ؛ مەددا (خالايىقنى يېغىپ ھېكايە سۆزلىگۈچى) .

مەدداھلىق (مداح ليغ) مەدھىيەچىلىك ، ماختىغۇچىلىق ؛ خۇشامەتچىلىك ، مەدداھلىق .

مەددى سەۋاد (مد سواد) ، ئە . قاراڭغۇلۇقنىڭ سوزۇلۇشى .

مەدرەسە (مدرسه) ، ئە . مەدرىس ، مەكتەپ .

مەدرۇس I (مدروس) ، ئە . كۆرۈنمەيدىغان ، بېكىنگەن ، مۆككەن ، مۆكۈۋالغان . ◇~بول- ماق (~بولماق) : بېكىنمەك ، مۆكمەك ، كۆرۈنمەسلىك ؛ ◇~ئەتمەك (~ايتماك) ، ~قىلماق (~قيلماق) : مۆكتۈرمەك ، كۆرۈنمەيدىغان قىلماق .

مەدرۇس I (مدروس) ، ئە . كونىرىغان ، يىرتىلغان ؛ توزىغان .

مەدفەن (مدفن) ، ئە . كۆمۈلىدىغان يەر ، دەپنە قىلىنىدىغان جاي ، يەرلىك ، گور ؛ قەبرىستانلىق .

مەدفۇن (مدفون) ، ئە . كۆمۈلگەن ، دەپنە قىلىنغان ؛ كۆمۈكلۈك . ◇~بولماق (~بولماق) : كۆمۈلمەك ، دەپنە قىلىنماق . ◇~قىلماق (~قيلماق) : كۆمەك ، دەپنە قىلماق .

مەدمەئ (مدمع) ياش مەنبەسى ، كۆز يېشى ئورنى ، ياش چىقىدىغان جاي ؛ ك . كۆز .

مەدھ (مدح) ، ئە . ماختاش ، مەدھىيەلەش . ◇~ن دەمەك (~ين ديماك) : ماختىماق .

مەدھساز (مدح ساز) ، ئە - پ . ق . مەدھسەرا .

مەدھسەرا (مدح سرا) ، ئە - ماختىغۇچى ، مەدھىيەچى .

مەدھ ئاراي (مدح آراى) ، ئە - پ . ق . مەدھسەرا .

مەدھگۇستەر (مدح كستر) ، ئە - پ . ماختىغۇچى ، مەدھىيەچى ، كۆككە كۆتۈرگۈچى .

مەدھگۇستەرلىغ (مدح كسترليغ) ، ئە - پ . مەدھىيەچىلىك .

مەدھۇسەنا (مدح و ثنا) ، ئە . مەدھىيە ۋە ماختاش .

مەدھۇش (مدهوش) ، ئە - پ . ھوشىدىن كەتكەن ، بىھۇش ؛ مەست ؛ نېمە قىلارىنى بىلمەي

مەرزبان (مرزبان) ، پ . پادىشاھ ، ھۆكۈمدار ، ھاكىم ؛ چېگرا ساقچىسى .
مەرزبۇم (مرزبوم) ، پ . مەملىكەت ، تېررىتورىيە ، دۆلەت زېمىنى .
مەرزۇبۇم (مرزوبوم) ، پ . ق . مەرزبۇم .
مەرزۇق (مرزوق) ، ئە . رىسقلانغان ، رىسقى بېرىلگەن ، بىراۋنىڭ بېقىشىدىكى .
مەرسۇم (مرسوم) ، ئە . سىزىلغان ، رەسىم قىلىنغان ، ئادەت بولغان ؛ ئۆرپ ـ ئادەت .
مەرسىيە (مرثيە) ، ئە . ئۆلگەن كىشىگە بېغىشلانغان ، ئۆنىڭ ياخشى سۈپەتلىرى كۆرسىتىلگەن ۋە ئۆلۈمىگە تەزىيە بىلدۈرۈلگەن شېئىرىي ئەسەر .
مەرغ (مرغ) ، پ . ئوت ـ چۆپ ، ھايۋانلار يەيدىغان ئۆسۈملۈك .
مەرغزار (مرغزار) ، پ . ئوتلاق ، ھايۋانلار ئوتلايدىغان جاي .
مەرغۇب (مرغوب) ، ئە . سۈپەتلىك ، ئەلا ، يېقىملىق ، سۆيۈملۈك ، كۆڭۈلگە يارايدىغان .
◇ ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : يېقىملىق قىلىپ كۆرسەتمەك ، يارايدىغان قىلماق ، ياقتۇرماق .
◇ ~ غىزا (~ غذا) : لەززەتلىك تاماق .
مەرغۇل (مرغول) ، ئە . يۆگىمەچ ـ يۆگىمەچ ؛ بۇدۇر چاچ ؛ مۇزىكىدىكى تىترىمە تېمپا .
مەرغۇلە (مرغوله) ق . مەرغۇل .
مەرفۇئ (مرفوع) ، ئە . يۇقىرى كۆتۈرۈلگەن ، يۇكسەلدۈرۈلگەن ، كەتكۈزۈلگەن ، يوق قىلىنغان ، بىكار قىلىنغان ؛ ئاخىرى زەممەلەشتۈرۈلگەن سۆز .
مەرقەد (مرقد) ، ئە . گۆر ، قەبرە ، مازار ؛ قەبرىگاھ .
مەرقۇم (مرقوم) ، ئە . يېزىلغان ، پۈتۈلگەن ، بەلگە قىلىنغان ؛ خاتىرىلەنگەن . ◇ ~ قىلماق (~ قىلماق) : يازماق ، يېزىپ قويماق . ◇ ~ بولماق (~ بولماق) : يېزىلماق ، پۈتۈلمەك .
مەركەب (مركب) ، ئە . مىنىلىدىغان ھايۋان ، ئات ـ ئۇلاغ .
مەركەز (مركز) ، ئە . مەركەز ، ئوتتۇرا ، قاپ ئوتتۇرا ، بىر يەرنىڭ دەل ئوتتۇرىسى . ◇ ~ نۇقتەسى (~ نقطەسى) : چەمبەرنىڭ دەل ئوتتۇرىسى ، ئوتتۇرا نۇقتىسى .
مەركەزى خاك (مركزخاك) ، ئە ـ پ . (كونا چۈشەنچە بويىچە) ئالەمنىڭ ئوتتۇرىسى ؛ دۇنيا .
مەرگ (مرگ) ، پ . ئۆلۈم ، ئۆلۈپ كېتىش ، ئەجەل . ◇ ~ تەخۇىفى (~ تخويفى) : ئۆلۈم خەۋپى ، ئۆلۈم قورقۇسى .
مەرھەلە (مرحله) ، ئە . باسقۇچ ، مەزگىل ، جەريان ، مەنزىل ؛ بىر كۈنلۈك يول ؛ ئۆتەك .
مەرھەم (مرهم) ، ئە . مەلھەم ، مەلھەم دورا . ◇ ~ ياقماق (ياقماق) : مەلھەم قويماق .
مەرھەمەت (مرحمت) ، ئە . ياخشىلىق ، ئىلتىپات ، شەپقەت ، رەھمە .
مەرھۇم (مرحوم) ، ئە . رەھمە قىلىنغۇچى ، ئۇ دۇنياغا سەپەر قىلغان ئادەم .
مەرھۇن (مرهون) ، ئە . رەنگە قويۇلغان ، گۆرۈگە قويۇلغان ، رەنگە بېرىلگەن نەرسە . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : گۆرۈگە قويماق . ◇ ~ بولماق (~ بولماق) : رەنگە قويۇلماق ، گۆرۈ بولماق .

مەئرەكەگىر (معركەكير) ، ئە - پ . جەڭچى ؛ پىشىندا سۆزلىگۈچى .
مەرەممەت (مرمت) ، ئە . تۈزىتىش ، رېمونت قىلىش ، ئىسلاھ قىلىش ؛ تىكلەش .
◇~ قىلدۇرماق (~قيلدورماق) : رېمونت قىلدۇرماق ، تۈزەتتۈرمەك .
مەربۇت (مربوط) ، ئە . باغلانغان ، باغلاقلىق ، مۇناسىۋەتلىك ، باغلىنىشى بار .
مەرتەبە (مرتبه) ، ئە . دەرىجە ، ئۇنۋان ، مەرتىۋە ، سالاھىيەت ؛ قەۋەت ، قاتلام ؛ قېتىم ، نۆۋەت .
مەرتۇب (مرطوب) ، ئە . ھۆل ، نەم .
مەرجەئ (مرجع) ، ئە . مەنبە ، ئەسلىي جاي ؛ بارىدىغان جاي ؛ مەنزىل ، نىشان ؛ باشقۇرغۇچى ، ئىجرا قىلغۇچى .
مەرد (مرد) ، پ . ئادەم ، ئىنسان ، ئەر كىشى ، مەرت ، جەسۇر ، باتۇر ؛ ھىممەتلىك .
مەردەك (مردك) ، پ . پەسكەش ئادەم ، شاللاق ئادەم ، يارىماس ، چاكىنا ؛ كالۋا ، دۆت .
مەردۇد (مردود) ، ئە . رەددىيە بېرىلگەن ، رەت قىلىنغان ، ئىنكار قىلىنغان ، ھەيدەلگەن ، قوغلانغان .
مەردۇم (مردم) ، پ . خەلق ، ئادەملەر ، كىشىلەر ؛ قارىچۇق . ◇كۆز~ (كوز~) : كۆز قارىچۇقى .
مەردۇمەك (مردمك) ، پ . كۆز قارىچۇقى .
مەردۇمەكۈار (مردمک وار) ، پ . كۆز قارىچۇقىدەك (قارا) .
مەردۇمدار (مردم دار) ، پ . كىشىلەرگە ئەدەپ بىلەن مۇئامىلە قىلىدىغان ، كىشىلەرنى ھۆرمەتلەيدىغان .
مەردۇمدارلىق (مردم دارليق) كىشىلەرنى ھۆرمەتلەش ، كىشىلەرگە ئەدەپ بىلەن مۇئامىلە قىلىش .
مەردۇمشىكار (مردم شكار) ، پ . ئادەم ئوۋلايدىغان .
مەردۇمكەش (مردم كش) ، پ . ئادەم ئۆلتۈرگۈچى .
مەردۇمگىيا (مردم كيا) ، پ . ئادەم شەكىللىك گىياھ .
مەردۇملىغ (مردملیغ) ئادەملىك ، كىشىلىك ، ئىنسانلىق ، سېخىيلىق ، ھىممەت ؛ ھىممەتلىك ، ئادەمگەرچىلىك ؛ كۆز ئالدىدا تۇرۇش ، كۆز ئالدىدىن كەتمەسلىك .
مەردۇمنىشىن (مردم نشين) ، پ . ئادەم ياشايدىغان ، ئادەملەر تۇرىدىغان .
مەردۇمى ئابى (مردم آبی) ، پ . سۇ ئادىمى (ئەپسانە) .
مەردۇمى چەشم (مردم چشم) ، پ . كۆز قارىچۇقى .
مەردى مەردان (مرد مردان) ، پ . پالۋان ، باتۇر .
مەررات (مرات) ، ئە . مەررە (مرە)نىڭ كۆپلۈكى : قېتىملار .
مەررە (مرە) ، ئە . قېتىم ، نۆۋەت .
مەرز (مرز) ، پ . يەر ، تېرىلغۇ ، ئاۋات يەر ؛ چېگرادىكى يەرلەر .

ساقلانغان ؛ قەيت قىلىنغان ، تەكرارلانغان ؛ مۇستەھكەم ، بېكىتىلگەن ، مۇھاپىزەت قىلىنغان ؛ توغرا ؛ ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : بېكىتمەك ، مۇستەھكەملىمەك .

مەزبۇر (مزبور) ، ئە . بېزىلغان ، پۈتۈلگەن ؛ مەزكۇر ، يۇقىرىدا ئېيتىپ ئۆتۈلگەن .

مەزبۇھ (مذبوح) ، ئە . سويۇلغان ، ئۆلتۈرۈلگەن ، بوغۇزلانغان . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : سويماق ، بوغۇزلىماق .

مەزج (مزج) ، ئە . ئارىلاشتۇرۇش ؛ ئارىلىشىش ؛ ◇~ تاپماق (~ تاپماق) : ئارىلاشماق . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : ئارىلاشتۇرماق .

مەزرەئ (مزرع) ، ئە . ئېتىزلىق ، تېرىلغۇ مەيدانى ، ئېكىنزار .

مەزرەئە (مزرعه) ، ئە . ق . مەزرەئ .

مەزروئ (مزروع) ، ئە . تېرىلغان ، تېرىلغۇ ، تېكىلگەن ؛ تېرىلغۇ يەر . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : تېرىماق ، ئېكىمەك ، ئېكىنزار قىلماق .

مەزروئات (مزروعات) ، ئە . مەزروئ (مزروع) نىڭ كۆپلۈكى : تېرىلغۇلار ، ئېكىنزارلار ، تېرىلغان يەرلەر ؛ زىرائەتلەر .

مەزروب (مضروب) ، ئە . ئۇرۇلغان ، زەربە بېرىلگەن ، سوقۇلغان .

مەزروف (مظروف) ، ئە . قاچا ئىچىدىكى نەرسە ، قاچىلانغان نەرسە ، ئېغىزى چاپلانغان خەت ، لىپاپ ئىچىدىكى خەت .

مەزكۇر (مذكور) ، ئە . سۆزلەپ ئۆتۈلگەن ، ئېيتىپ ئۆتۈلگەن ، زىكرى قىلىنغان ، تىلغا ئېلىنغان ، بايان قىلىنغان . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : تىلغا ئالماق . ◇~ بولماق (~ بولماق) : سۆزلەپ ئۆتۈلمەك ، تىلغا ئېلىنماق .

مەزلۇم (مظلوم) ، ئە . ئېزىلگۈچى ، زۇلۇم تارتقان ، ئېزىلگەن .

مەزلۇمكەش (مظلوم كش) ، ئە - پ . ئۆتۈپ كەتكەن زالىم ، ئەزگۈچى .

مەزمۇم I (مذموم) ، ئە - پ . ئەپرەتلىك ، يامان ، ئوسال ؛ ئەيىبلەنگەن ، ئەپرەتكە ئۇچرىغان .

مەزمۇم I (مضموم) ، ئە . ئەرەپچە سۆزلەردىكى ئۈستىدە پەش كەلگەن ھەرپ ، زەممىلىك تاۋۇش .

مەزھەب (مذهب) ، ئە . يول ؛ تەلىمات ؛ مەسلەك ؛ مەزھەپ .

مەزھەر (مظهر) ، ئە . تاشقى كۆرۈنۈش ، قىياپەت ، كۆرۈنۈش ، ئىپادىلىنىش ، گەۋدىلىنىش ؛ چىقىش ئورنى ، ئېرىشىش .

مەزھەرىييەت (مظهريت) ، ئە . ئىپادە ، ھادىسە ؛ تاشقى كۆرۈنۈش ؛ نامايەندە ؛ ئېرىشىش .

مەئزۇر (معذور) ، ئە . ئەپۇ قىلىنغان ، كەچۈرۈلگەن ، كەچۈرۈم قىلىنغان ، ئۆزرىلىك . ◇~ بولماق (~ بولماق) : ئۆزرىلىك بولماق ، ئۆزرەم بارلىمەك . ◇~ تۇتماق (~ توتماق) : ئۆزرىنى قوبۇل قىلماق ، گۇناھىنى كەچۈرمەك ؛ ئۆزرىنى ئۆزرىلىك دەپ بىلمەك . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ئۆزرىنى ئۆزرىلىك ھېسابلىماق ، كەچۈرۈلگەن سانا-

مەئروز (معروض) ، ئە . ئوتتۇرىغا قويۇلغان ، بايان قىلىنغان ، ئەرز قىلىنغان ؛ كۆرگەزمىگە قويۇلغان ، كۆرسىتىلگەن . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئەرز قىلماق ، كۆرسەتمەك ، بىلدۈرمەك .

مەرۋارىد (مروارید) ، پ . مەرۋايىت .

مەرئىي I (مرئی) ، ئە . كۆرۈندىغان ، كۆزگە چېلىقىدىغان ، نەزەرگە چۈشىدىغان . ◇~ بولماق (~بولماق) : كۆزگە كۆرۈنمەك ، نامايان بولماق .

مەرئىي II (مرعی) ، ئە . ئەمەل قىلىنىدىغان ، ئىجرا قىلىنىدىغان ، قوبۇل قىلىنغان . ◇~ تۇتماق (~تۇتماق) : ئەمەل قىلماق .

مەرىز (مریض) ، ئە . كېسەل ، ئاغرىق ، بىمار .

مەئرۇز (معرض) ، ئە . ق . مەئرەز .

مەئرىفەت (معرفت) ، ئە . مەرىپەت ، بىلىم ، بىلىش ، تونۇش ، چۈشەنچە . ◇ ئەھلى~ (اهل~) : بىلىملىك كىشىلەر ، مەرىپەت ئەھلى . ◇~ مەركەبى (~مركبی) : مەرىپەت ئېتى ، ئىلىم ئېتى .

مەزاد (مزاد) ، ئە . كىمئارتۇق قىلىپ سېتىش ، بەسلەشمە باھالىق سودا (خېرىدارلارنى بەسلەشتۈرۈپ ، كىم ئارتۇق باھا بەرسە شۇنىڭغا سېتىش) .

مەزارات (مزارات) ، ئە . مەزار (مزار)نىڭ كۆپلۈكى : مازارلار ، قەبرىلەر .

مەزارئ (مزارع) ، ئە . مەزرەئ (مزرع)نىڭ كۆپلۈكى : ئېكىنزارلىقلار ، ئېتىزلىقلار .

مەزارىستان (مزارستان) ، ئە ـ پ . مازارلىق ، قەبرىستان .

مەزاق (مذاق) ، ئە . تەم ، لەززەت ، مەززە ؛ تېتىش ئەزاسى .

مەزالىم (مظالم) ، ئە . مەزلىمە (مظلمه)نىڭ كۆپلۈكى : زۇلۇملار ، ھەقسىزلىقلار ، ئادالەتسىزلىكلەر .

مەزاھىب (مذاهب) ، ئە . مەزھەب (مذهب)نىڭ كۆپلۈكى : مەزھەپلەر ، ئېقىملار ، گۇرۇھلار .

مەزاھىر (مظاهر) ، ئە . مەزھەر (مظهر)نىڭ كۆپلۈكى : تاشقى كۆرۈنۈشلەر ، بىر نەرسىنىڭ كۆرۈنۈپ تۇرىدىغان جايلىرى ؛ ئىپادىلەر ، گەۋدىلىنىشلەر .

مەزە (مزه) ، پ . تەم ؛ شاراب يېمىكى ، زاكوسكا .

مەزەررەت (مضرت) ، ئە . زەرەر ، زىيان .

مەزەللەت (مذلت) ، ئە . خارلىق ، خورلۇق ؛ تۆۋەنلىك ، پەسلىك . ◇~ خاكدانى (~خاكدانی) : تۆۋەنلىك ئۆيى ، خارلىق يېرى .

مەزەممەت (مزمت) ، ئە . سۆكۈش ، ئەيىبلەش ، خورلاش ؛ قارىلاش .

مەزەننە (مظنه) ، ئە . شەك ، شۇبھە ، گۇمان .

مەزبەلە (مزبله) ، ئە . ئەخلەت دۆڭىسى ، ئەخلەتخانا ؛ ھاجەتخانا .

مەزبۇت (مضبوط) ، ئە . ئىشقال قىلىنغان ، قولغا ئېلىنغان ؛ خاتىرىدە ساقلانغان ، ئەستە

قىلماق (~ قىلماق) : يەر ئۆلچەمدەك ؛ ك . كەزمەك .
مەسائىب (مصائب) ، ئە . مۇسىبەت (مصيبت) دىك كۆپلۈكى : مۇسىبەتلەر ، قايغۇ ـ ئەلەملەر ، كۈلپەتلەر .
مەسائىل (مسائل) ، ئە . مەسئەلە (مسئله) دىك كۆپلۈكى : مەسىلىلەر .
مەسەررەت (مسرەت) ، پ . شادلىق ، خۇشاللىق . ◇~ بەخش (~ بخش) : شادلاندۇرغۇچى ، خۇشاللاندۇرغۇچى .
مەسەل I (مثل) ، ئە . مەسەل ، ماقال ، ھېكمەتلىك سۆز ؛ مەجازىي ھېكايە . ◇~ بولماق (~ بولماق) : ئىبرەتلىنىمەك ، شۆھرەتلەنمەك ، ئۆرنەك بولماق .
مەسەل I (مثل) ، ئە . مىسال ، ئوخشاش .
مەسەللىك (مثل ليك) ئوخشاش ، ئوخشىغان .
مەستانە (مستانه) ، پ . مەست بولۇۋالغان ، ئۆزىنى مەستلىككە سالغان .
مەستانەلىغ (مستانەليغ) مەستلىك ، ئۆزىنى مەستلىككە سېلىش .
مەستۇر I (مستور) ، ئە . يېپىلغان ، پەردىلەنگەن ، چۈمكەلگەن ، بېكىتىلگەن ؛ يوشۇرۇلغان ، مەخپىي ، ئۇنتۇلغان ، چەتتە قالغان ؛ پاك ، كىر قونمىغان . ◇~ بولماق (~ بولماق) : بېكىنمەك ، مۆكمەك ، يوشۇرۇنماق ، چۈمبەللەنمەك . ◇~ قويماق (~ قويماق) : ئۇنتۇماق ، چەتتە قالدۇرماق .
مەستۇر I (مسطور) ، ئە . يېزىلغان ، كۆچۈرۈلگەن ، سىزىلغان . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : يازماق ؛ سىزماق .
مەستۇرە (مستوره) ، ئە . ق . مەستۇر .
مەسجۇد (مسجود) ، ئە . سەجدە قىلىنغۇچى ، ئىبادەت قىلىنغۇچى .
مەسجۇدلۇق (مسجودلوغ) ئىبادەت قىلىنغۇچىلىق ، سەجدە قىلىنغۇچىلىق .
مەسجىد (مسجد) ، ئە . مەسچىت ، سەجدە ئورنى .
مەسدۇد (مسدود) ، ئە . توسۇلغان ، توسۇپ تاشلانغان ؛ چەكلەنگەن ؛ باغلانغان .
مەسرۇئ (مصروع) ، ئە . تۇتقاقلىق كېسىلىگە مۇپتىلا بولغان .
مەسرۇر (مسرور) ، ئە . خۇشال ، خۇرسەن ، شاد . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : شادلاندۇرماق ، خۇشال قىلماق . ◇~ بولماق (~ بولماق) : خۇشال بولماق .
مەسرۇرىيەت (مسروريت) ، ئە . شادلىق ، خۇرسەنلىك ، خۇشاللىق .
مەسرۇف (مصروف) ، ئە . سەرپ قىلىنغان ، خىراجەت قىلىنغان ، چىقىم قىلىنغان ، خەجلەنگەن .
مەسرىف (مصرف) ، ئە . خىراجەت ، چىقىم ، سەرپىيات ، راسخوت .
مەسس (مس) ، ئە . سىلاش ؛ تۇتۇش ؛ تېگىش ؛ ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : تەگمەك ، تۇتماق ، سىلىماق .

ساق ؛ كەچۈرمەك ، (گۇناھىدىن) ئۆتمەك .

مەئزۇل (معزول) ، ئە . بوشىتىلغان ، بوشاتقان ، ئىشتىن ئازاد قىلىنغان ؛ بوقىلىش ، كېتىش ؛ ◇～ ئەتمەك (～ايتماك) : بوشاتماق ؛ ئازاد قىلماق ، قويۇۋەتمەك ؛ ◇～ ئولماق (～اولماق) : بوشانماق ، كەتمەك ، قاچماق .

مەئزۇللۇق (معزول لوق) بوشىغانلىق ، ئاجرىغانلىق ، كەتكەنلىك .

مەزىد (مزيد) ، ئە . كۆپەيگەن ، ئاشقان ؛ ئارتۇق ، كۆپ .

مەئزىرەت (معذرت) ، ئە . ئۆزرە ، كەچۈرۈم ، ئۆزرە ئېيتىش ، كەچۈرۈم سوراش .
◇～ ئاشكارا قىلماق (～آشكار قيلماق) : ئۆزرە ئېيتماق ، كەچۈرۈم سورىماق .

مەزىق (مضيق) ، ئە . تار ، تارلىق ، تار يەر ، قىستاڭچىلىق يەر .

مەزىيەت (مزيت) ، ئە . ئارتۇقچىلىق ، ئۈستۈنلۈك ، ئەۋزەللىك ، ئالاھىدىلىك ، پەزىلەت .

مەساۋ (مساء) ، ئە . كەچقۇرۇن ، كەچ ، ئاخشام .◇～ەل خەير (～ الخير) : خەيرلىك كەچ . ◇～ەن نۇر (～ النور) : نۇرلۇق كېچىلەر .

مەسابە (مثابه) ، ئە . دەرىجە ، ئورۇن ، ھالەت ؛ ئوخشاش ، كەبى ؛ ◇ ئوغۇل～سىدە (اوغول～سيدا) : ئوغۇل ئورنىدا ، ئوغۇل كەبى .

مەسابىھ (مصابيح) ، ئە . مىسباھ (مصباح)نىڭ كۆپلۈكى : چىراغلار ، مەشئەللەر ، مەجدىگاھلار .

مەساجىد (مساجد) ، ئە . مەسجىد (مسجد)نىڭ كۆپلۈكى : مەسچىتلەر ، مەجدىگاھلەر .

مەساق (مصاف) ، ئە . جەڭ مەيدانى ؛ مەيدان جېڭى (مەيداندا سەپ تۈزۈپ قىلىنغان جەڭ) ؛ ئەسكىرىي سەپ ، ئۇرۇش سېپى ؛ جەڭ ، ئۇرۇش .

مەسافات (مسافات) ، ئە . مەسافە (مسافه)نىڭ كۆپلۈكى : مۇساپىلەر ، ئارىلىقلار ، يوللار .
◇～ى بەئىدە (～بعيده) : ئۇزۇن مۇساپىلەر .

مەسافەت (مسافت) ، ئە ـ پ . ئارىلىق ، يول ، مۇساپە ، ئۇزۇنلۇق .

مەساقىل (مثاقل) ، ئە . مىسقال (مثقال)نىڭ كۆپلۈكى : مىسقاللار .

مەساكىن I (مساكن) ، ئە . مەسكەن (مسكن)نىڭ كۆپلۈكى : تۇرار جايلار ، ئادەم ئولتۇرۇشلۇق جايلار ، ئۆي ـ ئىمارەتلەر .

مەساكىن I (مساكين) ، ئە . مىسكىن (مسكين)نىڭ كۆپلۈكى : بىچارىلەر ، پېقىرلار ، مىسكىنلەر .

مەسالىك (مسالك) ، ئە . مەسلەك (مسلك)نىڭ كۆپلۈكى مەسلەكلەر ، غايىۋى يوللار .

مەسالىھ (مصالح) ، ئە . كېرەكلىك ماتېرىيال ، خۇرۇچ ؛ دورا ـ دەرمەك ، ئاش تېتىتقۇسى ؛ پايدا ، مەنپەئەت .

مەسامات (مسامات) ، ئە ـ پ . مەسام (مسام)نىڭ كۆپلۈكى : ئۇششاق تۆشۈكلەر ، تەر تۆشۈكچىلىرى .

مەساھەت (مساحت) ، ئە . مەيدان ، كۆلەم ؛ يەر ئۆلچەش ، يەر تاناپلاش . ◇～

مەسنەۋىيگوي (مثنوى كوى) ، ئە - پ . مەسنەۋي يازغۇچى ، داستان يازغۇچى .
مەسنەۋىييات (مثنويات) ، ئە . «مەسنەۋي (مثنوى)»نىڭ كۆپلۈكى : مەسنەۋىلەر .
مەسنۇئ (مصنوع) ، ئە . ياسالغان ، قىلىنغان ، يارىتىلغان ؛ ھۈنەر - سەنئەت بىلەن ۋۇجۇنقا چىققان ؛ سەنئەتلىك .
مەسنۇئات (مصنوعات) ، ئە . مەسنۇئ (مصنوع)نىڭ كۆپلۈكى : ياسالغان نەرسىلەر ، ھۈنەر - سەنئەت بىلەن ۋۇجۇنقا كەلگەن نەرسىلەر .
مەسھۇب (مصحوب) ، ئە . ھەمسۆھبەت ، ئۇلپەت ، بىرگە ئولتۇرۇپ قوپقۇچى ، بىرگە يۈرگۈچى .
مەسھۇر (مسحور) ، ئە . سېھىرگەنگەن ، جادۇ قىلىنغان ، سېھىرلىك .
مەسۇخ (مسوخ) بىمەنە ، لاۋزا ؛ ئەخمەق .
مەسئۇد (مسعود) ، ئە . ساۋادەتلىك ، بەختلىك ، بەختيار . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : بەختيار قىلماق .
مەسئۇدىييەت (مسعوديت) ، ئە . بەخت ، ساۋادەت .
مەسئۇل (مسئول ، مسئوول) ، ئە . سورالغۇچى ، جاۋابكار ، مەسئۇل .
مەئسۇم (معصوم) ، ئە . گۇناھسىز ، پاك ، تازا .
مەئسۇمىييەت (معصوميت) ، ئە . گۇناھسىزلىق ، پاكلىق ، بىگۇناھلىق .
مەسۇن (مصون) ، ئە . ساقلانغان ، ئاسرالغان ، مۇھاپىزەت قىلىنغان .
مەسىر (مسير) ، ئە . سەيلە ماكانى ، سەيلىگاھ ، تاماشا جايى .
مەسىھ ، مەسىھا (مسيح ، مسيحا) ، ئە . ئىيسا پەيغەمبەرنىڭ سۈپىتى . دىنىي رىۋايەتتە ، ئىيسا پەيغەمبەر ئۆز دېمى بىلەن ئۆلۈككە جان كىرگۈزۈش قابىلىيىتىگە ئىگە بولغان دېيىلىدۇ . شۇ مۇناسىۋەت بىلەن بۇ سۆز ئەدەبىياتتا «ئۆلۈككە جان كىرگۈزگۈچى ئىيسا ياكى ئۆلۈمگە جان كىرگۈزگۈچى ئىيسادەك» دېگەن مەنىدە قوللىنىلىدۇ .
مەسىھا (مسيحا) ، پ . ق . مەسىھ .
مەسىھا ئەنفاس (مسيحا انفاس) ، ئە . ق . مەسىھا نەفەس .
مەسىھانەفەس (مسيحا نفس) ، ئە . ئىيسادەك نەپىسى (دېمى) بىلەن ئۆلۈككە جان كىرگۈزىدىغان .
مەسىھۆار (مسيح وار) ، ئە - پ . ق . مەسىھۆش .
مەسىھۆش (مسيح وش) ، ئە - پ . ئۆلۈككە جان كىرگۈزىدىغان ئىيسادەك .
مەئسىييەت (معصيت) ، ئە . ئىسيان ، توپىلاڭ ، ئاسىيلىق ؛ گۇناھ ، خاتالىق .
مەشارىب (مشارب) ، ئە . مەشرەب (مشرب)نىڭ كۆپلۈكى : مىجەزلەر ، تەبىئەتلەر ، خاھىشلار ، كەيپىياتلار .
مەشاغىل (مشاغل) ، ئە . مەشغۇلە (مشغله)نىڭ كۆپلۈكى : ئىشلار ، مەشغۇلاتلار ، خىزمەتلەر .

مەسساھ (مساح) ، ئە . تاناچى ، يەر ئۆلچىگۈچى ، يەر تاناپلىغۇچى .

مەسقۇت (مسقوط) ، ئە . چۈشكەن ، تاشلانغان ، چىقىرىۋېتىلگەن ، ساقىت قىلىنغان ؛ تۆلۈپ قېلىنغان .

مەسقۇل (مصقول) ، ئە . سىلىقلانغان ، پارقىرىتىلغان ، يالتىرىتىلغان ؛ پەرداز بېرىلگەن ، پەردازلانغان .

مەسكەن (مسكن) ، ئە . تۇرار جاي ، ئۆي ، قونالغۇ .

مەسكەنەت (مسكنت) ، ئە . بىچارىلىق ، پەقىرلىق ، مىسكىنلىك ، كەمبەغەللىك ، يوقسۇل-لۇق .

مەسكۇن (مسكون) ، ئە . ئادەمزات ياشايدىغان يەر ، ئادەم ئولتۇراقلاشقان جاي ، تۇرار جاي .
◇ رۇبئى~ (ربع~) : يەر يۈزىنىڭ ئادەمزات ياشايدىغان قىسمى ، ئاۋات جايلىرى .

مەسلەك (مسلك) ، ئە . مەسلەك ، يول ، غايىۋى يول ، رەۋىش .

مەسلەھەت (مصلحت) ، ئە . ياخشى چارە ؛ پايدا ، مەنپەئەت ؛ ياخشى نىيەت ؛ ئىش ، خىزمەت ؛ مەسلىھەت ، نەسىھەت ؛ مۇڭاپىق ، لايىق . ◇~ كۆرمەك (~ كورماك) : مۇڭاپىق كۆرمەك ، لايىق كۆرمەك .

مەسلەھەتبىن (مصلحت بين) ، پ . توغرا يول ۋە توغرا پىكىر كۆرسەتكۈچى ، مەسلىھەت بەرگۈچى ، پايدىلىق پىكىر بەرگۈچى ؛ كاللىسى سەزگۈر ، ئەقىللىق ، زېھنىلىك .

مەسلۇب (مسلوب) ، ئە . ئاجرىتىپ تاشلانغان ، ئايرىۋېتىلگەن ، يۇلۇپ ئېلىنغان ، يۇلۇپ تاشلانغان ؛ تارتىۋېلىنغان ، تالان ـ تاراج قىلىنغان . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : ئاجرىتىپ تاشلىماق ؛ تارتىۋالماق ، بۇلىۋالماق .

مەسلۇخ (مسلوخ) ، ئە . تېرىسى شىلىپ ئېلىنغان ، سويۇلغان ، ئۆلتۈرۈلگەن .

مەسلۇك (مسلوك) ، ئە . دەسسەلگەن ، مېڭىلغان ، بېسىپ ئۆتۈلگەن ؛ تاللانغان . ◇~ تۇتماق (~ توتماق) : قوللانماق ، بىرەر يولنى تاللىماق .

مەسمۇع (مسموع) ، ئە . ياشقىلاردىن ئاڭلىغان ، ئىشىتىلگەن ؛ ئورۇنلۇق ، قايىل قىلارلىق . ◇~ بولماق (~ بولماق) ، ~ تۇشمەك (~ توشماك) : ئاڭلانماق .

مەسمۇم (مسموم) ، ئە . زەھەرلەنگەن . ◇~ بولماق (~ بولماق) : زەھەرلىنىپ ئۆلمەك .

مەسنا (مثنا) ، ئە . ئىككىدىن ◇~ ۋە سەلاسە ۋە رۇباۋ (~ و ثلاثه و رباع) : ئىككىدىن ، ئۈچتىن ۋە تۆتتىن .

مەسنەد (مسند) ، ئە . يۆلەنچۈك ، تايانچۇق ؛ ياستۇق ؛ تەخت ، ھۆكۈمرانلىق ئورنى ؛ يۈكسەك ئورۇن ؛ ◇~ ى ھۆسەن (~ حسن) : گۈزەللىك تەختى .

مەسنەدنىشىن (مسندنشين) ، ئە ـ پ . يۇقىرى مەرتىۋىلىك زات ، تەختتە ئولتۇرغۇچى .

مەسنەدى ھۆسەن (مسند حسن) ، ئە . گۈزەللىك دەرىجىسى .

مەسنەۋى (مثنوى) ئە ـ پ . مەسنەۋى ، ھەر ئىككى مىسراسى قاپىيەداش بولغان شېئىرىي ئەسەر (داستان قاتارلىق يىرىك ئەسەر شۇ شەكىلدە يېزىلىدۇ) .

مەشمۇم (مشموم) ، ئە . پۇرايدىغان ، پۇراقلىق ؛ خۇش ھىدلىق ئەرسە ؛ يېقىملىق پۇراق .
مەشمۇمات (مشمومات) ، ئە . مەشمۇم (مشموم)نىڭ كۆپلۈكى : پۇراقلىق ئەرسىلەر ؛ خۇش پۇراق چاچىدىغان ئەرسىلەر .
مەشھەد (مشهد) ، ئە . بىركىمنىڭ شېھىت بولغان جايى ياكى بىرەر شېھىتنىڭ كۆمۈلگەن جايى .
مەشھۇد (مشهود) ، ئە . كۆزگە كۆرۈنگەن ، كۆرۈۋېلىنىغان ، كۆرۈلگەن ؛ ئوپئوچۇق ، روشەن .
مەشھۇر (مشهور) ، ئە . نامى چىققان ، داڭلىق ، مەشھۇر ؛ ... دەپ ئاتالغان .
مەشھۇن (مشحون) ، ئە . تولدۇرۇلغان ، لىق ، تولۇق .
مەشۇەرەت (مشورت) ، ئە . كېڭەش ، مەسلىھەت .
مەشىي (مشى) ، ئە . مېڭىش ، يۈرۈش .◇~قىلماق (~قيلماق) : مەشكە دەسسىمەك . ماڭماق .
مەشىيەت (مشيت) ، ئە . تىلەك ، ئارزۇ ، ئىستەك ، خاھىش ، ئىرادە .
مەغارات (مغارات) ، ئە . مەغارە (مغاره)نىڭ كۆپلۈكى : غارلار ، ئۆڭكۈرلەر .
مەغارە (مغاره) ، ئە . غار ، ئۆڭكۈر ، گەمە ؛ ئۇۋا .
مەغاق (مغاق) ق . مەغاك .
مەغاك (مغاک) ، پ . ئويمان ، چوڭقۇرلۇق ، ئازگال ، ئورا .
مەغاۋىر (مغاور) ، ئە . مەغارە (مغاره)نىڭ كۆپلۈكى : غارلار ، ئۆڭكۈرلەر .
مەغبۇن (مغبون) ، ئە . ئالدانغان ؛ سودىدا زىيان تارتقان .
مەغبۇنىيەت (مغبونيت) ، ئە . ئالدىنىش ، ئالدام خالتىغا چۈشۈش .
مەغرىب (مغرب) ، ئە . غەرب ، كۈن پاتار ، كۈن پېتىش تەرەپ ؛ كۈن ئولتۇرغان ۋاقىت .
مەغرىبىي زەمىن (مغرب زمين) ، ئە ـ پ . غەرب ئەللىرى ، غەرب مەملىكەتلىرى .
مەغرىبىي (مغربى) ، ئە . غەربىي ، غەربلىك . ◇~ئىنتىساب (~انتساب) : غەربكە تېگىشلىك بولغان .
مەغز (مغز) ، ئە . مېڭە ؛ مېڭە قېتىقى ؛ ئەقىل ؛ يىلىك ؛ مېغىز . ◇~پوست (~پوست) : ئەت ۋە تېرە ؛ ك . قان بىلەن گۆشتەك زىچ بىرىكىپ كەتكەن ، بىر تەندەك ئىناق .
مەغزا (مغزى) ، ئە . جەلە ، ئۇرۇش ؛ جەڭگاھ ، ئۇرۇش مەيدانى .
مەغزۇب (مغضوب) ، ئە . غەزەپ ئاستىدا قالغان ، غەزەپكە ئۇچرىغان . ◇~قىلماق (~قيلماق) : غەزەپ قىلماق ، غەزەپ ئاستىغا ئالماق .
مەغفۇر (مغفور) ، ئە . كەچۈرۈلگەن ، ئەپۇ قىلىنغان ، گۇناھىدىن ئۆتۈلگەن ، مەغپىرەت قىلىنغان ؛ ئالەمدىن ئۆتكەن ، ۋاپات بولغان ، مەرھۇم .
مەغفىرەت (مغفرت) ، ئە . كەچۈرۈش ، گۇناھىدىن ئۆتۈش ، كەچۈرۈم .
مەغلۇل (مغلول) ، ئە . ئىشكەل سېلىنغان ، كىشەنلەنگەن ؛ بوينىغا زەنجىر سېلىنغان ؛

مەشام (مشام) ، پ . بۇرۇن ، دىماغ ، پۇراش ئەزاسى ، پۇراق ، بۇي .

مەشاھىد (مشاهد) ، ئ . مەشھەد (مشهد)نىڭ كۆپلۈكى : شېھىتلەر قەبرىگاھلىرى .

مەشاھىر (مشاهير) ، ئ . مەشھۇر (مشهور)نىڭ كۆپلۈكى : مەشھۇرلار ، داڭدارلار ، شۆھرەتلىكلەر .

مەشائىل (مشاعل) ، ئ . مەشئەل (مشعل)نىڭ كۆپلۈكى : مەشئەللەر .

مەشايىخ (مشايخ) ، ئ . شەيخ (شيخ)نىڭ كۆپلۈكى : شەيخلەر ، قېرىلار ، مويسېپىتلار ؛ ئاقساقاللار .

مەشايىخى ئىزام (مشايخ عظام) ، ئ . كاتتا شەيخلەر .

مەشئەلە (مشعله) ، ئ . ق . مەشئەل .

مەشئەل (مشعل) ، ئ . مەشئەل ، چىراغ ، شام ، يورۇقلۇق ، روشەنلىك . ◇ كۆز ئەۋىي~ى (كوزايوى~ى) : كۆز قارىچۇقى ؛ ك . يار .

مەشرەب (مشرب) ، ئ . تەبىئەت ، خاراكتېر ، ئادەت ، خۇلق ، مىجەز ، مەيل ، خاھىش ، زوق ؛ ئىچىملىكخانا .

مەشرۇب (مشروب) ، ئ . ئىچىملىك ، ئىچىلىدىغان نەرسە .

مەشرۇبات (مشروبات) ، ئ . مەشرۇب (مشروب)نىڭ كۆپلۈكى : ئىچىملىكلەر ، ئىچىشكە بولىدىغان نەرسىلەر .

مەشرۇت (مشروط) ، ئ . شەرت قىلىنغان ، بىرەر شەرت بىلەن باغلانغان ؛ شەرتلىك .

مەشرۇھ (مشروح) ، ئ . تەپسىلىي ، ئېتراپلىق ، شەرھلەنگەن ، ئىزاھلانغان ؛ تەپسىلات . ◇~ ئەدا قىلماق (~ادا قيلماق) : شەرھلەپ بايان قىلماق ، ◇~ ئەتىلمەك (~ايتيلماك) : شەرھلەنمەك ، ئىزاھلانماق .

مەشرىق (مشرق) ، ئ . شەرق ، كۈن چىقىش ، كۈن چىقىش تەرەپ ؛ ◇~ زەمىنى (~زمينى) : شەرق ئەللىرى ، شەرقتىكى مەملىكەتلەر .

مەششاتە (مشاطه) ، ئ . قىز ـ كېلىنلەرنىڭ چاچلىرىنى تاراپ پەردازلىغۇچى ، پەردازچى ئايال ، ئايالىلارنىڭ چېچىنى ياسايدىغان ئايال ساتىراچ ؛ پەردازخانا .

مەشغەل (مشغل) ، ئ . ئىشخانا ، كارخانا ، ئىش مەيدانى .

مەشغەلە (مشغله) ، ئ . ئىش ، خىزمەت ، مەشغۇلىيەت .

مەشغۇق (مشغوق) ، ئ . مەستانە بولغان ، بەھۇدە بېرىلگەن . ◇~ بولماق (~بولماق) : بېرىلمەك ، قىزىقماق ، مەھلىيا بولماق .

مەشغۇللۇق (مشغوللوق) كەسىپ ؛ ئالدىراشلىق .

مەشكۇك (مشكوك) ، ئ . شەكلىك ، شۈبھىلىك ، گۇمانلىق .

مەشمۇل (مشمول) ، ئ . ھەر تەرەپتىن ئىھاتىلەنگەن ، ئورالغان ، ئۆز ئىچىگە ئالغان ، مۇڭاپىق كەلگەن ، مەنپەئەتدار بولغان ؛ مەزمۇن . ◇~ بولماق (~بولماق) : مەنپەئەتدار بولماق ؛ ئورالماق .

مەقادىر I (مقادر) ، ئە . مەقدۇر (مقدور)نىڭ كۆپلۈكى : ئىمكانىيەتلىكلەر ، ئىقتىدار يېتىدىغان دەرسلەر ، ئەملگە ئاشىدىغان ئىشلار ؛ پېشانىگە پۈتۈلگەنلەر ، تەقدىرلەر .

مەقادىر II (مقادير) ، ئە . مىقدار (مىقدار)نىڭ كۆپلۈكى : مىقدارلار ، ئۆلچەملەر ؛ سانلار .

مەقارىز (مقارض) ، ئە . مىقراز (مقراض)نىڭ كۆپلۈكى : قايچىلار .

مەقاسىد (مقاصد) ، ئە . مەقسەد (مقصد)نىڭ كۆپلۈكى : مەقسەتلەر ، نىيەتلەر ، مۇددىئالار .

مەقال (مقال) سۆز ، نۇتۇق ، گەپ . ◇ گۇنگى~ (كنك~) : گاچا ، كېكەچ ، گەپ قىلالمايدىغان . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : سۆزلىمەك . ◇ شىكەستە~ (شكسته~) : نۇتقى راۋان ئەمەس ، كېكەچ .

مەقالات (مقالات) ، ئە . مەقالە (مقاله)نىڭ كۆپلۈكى : نۇتۇقلار ، گەپلەر ، سۆزلەر ؛ ماقالەلەر ؛ بابلار .

مەقالە (مقاله) ، ئە . ق . مەقالەت .

مەقالەت (مقالت) ، ئە . سۆز ، گەپ ، نۇتۇق ؛ ماقالە ، باب .

مەقام (مقام) ئورۇن ، جاي ، مەۋقەئە ، مەيدان ؛ مەرتىۋە ، دەرىجە ، ئەمەل ؛ نوپۇز ، مۇقام ، ئاساسىي كۈي ، ئاھاڭ . ◇ مۇخالەفەت~ىدا تۇرماق (مخالفت~يدا تورماق) : قارشىلىق مەيدانىدا تۇرماق ، قارشى مەۋقەئىدە بولماق . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) : بىر جايىنى ماكان قىلماق . ◇~ تاپماق (~تاپماق) ، ~ تۇتماق (~تۇتماق) : ماكانلاشماق ، ئورۇنلاشماق ، تۇرۇپ قالماق .

مەقامات (مقامات) ، ئە . مەقام (مقام)نىڭ كۆپلۈكى : ئورۇنلار ، تۇرار جايلار ، دەرىجىلەر ، مۇقاملار ، كۈيلەر .

مەقامى خىلۋەت (مقام خلوت) ، ئە . خىلۋەت جاي ، خالىي جاي ، بېكىنىش جايى .

مەقامى نەۋا (مقام نوا) ، ئە . ناۋا مۇقامى .

مەقامى نەۋھە (مقام نوحه) ، ئە . ماتەم كۈيى ، يىغا كۈيى ؛ يىغلاش ئورنى .

مەقەر (مقر) ، ئە . توختايدىغان جاي ، قارارگاھ ، ماكان . ◇~ تۇتماق (~توتماق) : ئورۇن تۇتماق ، جايلاشماق .

مەقبەرە (مقبره) ، ئە . قەبرە ، مازار .

مەقبۇز (مقبوض) ، ئە . تۇتۇلغان ، قولغا ئېلىنغان ؛ باغلانغان ؛ ئوۋلانغان ، ئېلىنغان ، توزاققا چۈشكەن .

مەقبۇل (مقبول) ، ئە . قوبۇل قىلىنغان ، ماقۇل كۆرۈلگەن ، توغرا تېپىلغان ؛ مۇناسىپ ، لايىق ؛ كىشىنى خۇشال قىلىدىغان ، رازى قىلارلىق ؛ گۈزەل ، چىرايلىق .

مەقتەئ (مقطع) ، ئە . شېئىرىي ئەسەرلەرنىڭ ئاخىرقى بېيىتى ، چۈشۈرگە بېيىت .

مەقتەئات (مقطعات) ، ئە . شېئىرىي پارچىلار ، قىسقا شېئىرلار .

مەقتەل (مقتل) ، ئە . ئۆلۈم مەيدانى ، ئۆلتۈرۈلىدىغان جاي ، دار ئاستى .

مەقتۇئ (مقطوع) ، ئە . كېسىك ، كېسىلگەن ، ئۈزۈلگەن ، ئۈزۈك .

سولانغان ؛ بەند قىلىنغان .

مەغمۇم (مغموم) ، ئە . غەمكىن ، قايغۇلۇق . ◇ ~ بولماق (~ بولماق) : قايغۇرماق ، غەمكىن بولماق ، غەمدە قالماق .

مەغمۇمىيەت (مغمومیت) ، ئە . غەمكىنلىك ، قايغۇر ۋش .

مەفاسىل (مفاصل) ، ئە . مەفسىل (مفصل)نىڭ كۆپلۈكى : بوغۇملار ، ئۇگىلار . ◇ ~ زەخمەتى (~ زخمتی) : رېماتىزم .

مەفەر (مفر) ، ئە . پاناھ جاي ، قېچىپ قۇتۇلۇش ئورنى ؛ قېچىش ، تىكشۈتىش .

مەفتۇل (مفتول) ، ئە . مېتال يىپ ؛ كالۇزتۇن ؛ ئېشىلگەن .

مەفتۇللۇق (مفتول لوق) كالۇزتۇنلۇق .

مەفتۇن (مفتون) ، ئە . بېرىلگەن ، شەيدا بولغان ، ئاشىق ، سەۋدايى ؛ ◇ ~ بولماق (~ بولماق) : بېرىلمەك ، ئاشىق بولماق .

مەفتۇھ (مفتوح) ، ئە . ئېچىلغان ، بويسۇندۇرۇلغان ، ئىستىلا قىلىنغان ؛ چاغاتاي ئۇيغۇرچە سىدا زىۋەر بەلگىسى قويۇلغان ھەرپ . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : بويسۇندۇرۇپ بەرمەك ، ئېچىپ بەرمەك .

مەفخەر (مفخر) ، ئە . شان ـ شەرەپ ، شۆھرەت ، پەخىرلىنىش ، ئىپتىخار .

مەفخەرەت (مفخرت) ، ئە ـ پ . ق . مەفخەر .

مەفخەرى سەۋاھىب (مفخر الصواحب) ، ئە . سۆھبەتداشلار پەخرى .

مەفرەش (مفرش) ، ئە . يەرگە سېلىنىدىغان گىلەم ، كىگىز ، شىرداق ، پالاس قاتارلىق نەرسىلەر ، سېلىنچا . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : سېلىنچا سالماق ، سېلىنچا يايماق .

مەفسەق (مفسق) ، ئە . مەفسەقە (مفسقه) .

مەفسەقە (مفسقه) ، ئە . شەھۋانىيلىق ئۆيى ، بۇزۇقچىلىق ۋە ئەسكى ئىشلار قىلىنىدىغان جاي ، پاھىشىخانا .

مەفسەل (مفصل) ، ئە . بوغۇم ، ئۇگە .

مەفلۇج (مفلوج) ، ئە . پالەچ بولغان ، پالەچ .

مەفلۇك (مفلوك) ، ئە . پالاكەتكە يولۇققان ، قىيىنچىلىققا دۇچ كەلگەن ، ئەس باسقان ، شور پېشانە ، بەختسىز .

مەفھۇم (مفهوم) ، ئە . چۈشىنىلگەن مەزمۇن ، ئوقۇۋېلىنغان مەنە ؛ چۈشىنىشلىك ، روشەن .

مەفھۇمات (مفهومات) ، ئە . مەفھۇم (مفهوم)نىڭ كۆپلۈكى : چۈشەنچىلەر ، چۈشىنىلگەن مەنىلەر ، بىلىۋېلىنغان مەزمۇنلار ، ئوقۇملار .

مەئفۇ (معفو) ، ئە . ئەپۇ قىلىنغان ، كەچۈرۈم قىلىنغان .

مەفئۇل (مفعول) ، ئە . قىلىنغان ، ئىشلەنگەن ؛ تولدۇرغۇچى ، كېلىش (گىراممانتىكا) .

مەقابىر (مقابر) ، ئە . مەقبەرە (مقبره)نىڭ كۆپلۈكى : قەبرىلەر .

مەقادىر I (مقادیر) ، ئە . مۇقەددەر (مقدر)نىڭ كۆپلۈكى : پېشانىگە پۈتۈلگەن تەقدىرلەر .

مەكتەب I (مكتب) ، ئە . مەكتەپ ؛ ئىلمىي ئېقىم .
مەكتەب II (مكتب) ، ئە . يېزىق ئۇستىلى .
مەكتەبدار (مكتب دار) ، ئە ـ پ . ئوقۇتقۇچى ، مۇئەللىم .
مەكتۇب (مكتوب) ، ئە . خەت ، خەت ـ چەك ، مەكتۇپ ، يېزىلغان نەرسە .
مەكتۇبات (مكتوبات) ، ئە . مەكتۇب (مكتوب)نىڭ كۆپلۈكى : خەت ـ چەكلەر ، يېزىلمىلار ، مەكتۇپلار .
مەكتۇم (مكتوم) ، ئە . مەخپىي ، سىر تۇتۇلغان ؛ پېچەتلەنگەن ، بېكىتىلگەن . ◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : يوشۇرماق ، پېچەتلىمەك ، بېكىتمەك .
مەكر (مكر) ، ئە . ھىيلە ، مىكىر ، نەيرەڭ ، ئالدام .
مەكرۇمەت (مكرمت) ، ئە . ھۆرمەت ، شەرەپ ، ئىززەت ؛ سېخىيلىق ؛ ئۆلۈغلۇق ، مەردانىلىق .
مەكروھ (مكروه) ، ئە . كۆڭۈل كۆتۈرمەيدىغان ، لەنىتى ، نەپرەتلىك ، يېقىمسىز ، ئىستېمال قىلىنىشى لازىم كۆرۈلمىگەن ، مەكرو . ◇~ **تۇتماق** (~ توتماق) : ياقتۇرماسلىق ؛ كۆڭۈل تارتماسلىق .
مەكروھات (مكروهات) ، ئە . مەكروھ (مكروه)نىڭ كۆپلۈكى : يىرگىنىشلىك ئىشلار ، كۆڭۈل كۆتۈرمەيدىغان نەرسىلەر ، يېيىش تەشەببۇس قىلىنمايدىغان نەرسىلەر .
مەكس (مكث) ، ئە . توختاش ، تۇرۇش ، مەلۇم ۋاقىت توختاش ، تۇرۇپ قېلىش . ◇~ **بولماق** (~ بولماق) ، ~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : توختىماق ، تۇرۇپ قالماق ، ھايال بولماق .
مەكسەب (مكسب) ، ئە . پايدا ، كىرىم ، نەپ ؛ كەسىپ ، تىرىكچىلىك ۋاستىسى قىلىنغان ئىش ، ھۈنەر .
مەكشۇف (مكشوف) ، ئە . ئېچىلغان ، قېزىپ چىقىرىلغان ، كەشىپ قىلىنغان ، ئىجاد قىلىنغان ؛ ئوچۇق ، ئاشكارا . ◇~ **بولماق** (~ بولماق) : ئېچىلماق .
مەككار (مكار) ، ئە . ھىيلىگەر ، مىكىر قىلغۇچى ، ئالدامچى . ◇ **فەلەكى**~ (فلك~) : ئالدامچى پەلەك .
مەككارە (مكاره) ، ئە . ق . مەككار .
مەككي (مكى) ، ئە . مەككە شەھىرىگە مەنسۇپ ، مەككىنىڭ ، مەككىلىك . ◇~ **لەقەب** (~ لقب) ؛ ك . مۇھەممەد پەيغەمبەر .
مەكمەن (مكمن) ، ئە . خىلۋەت جاي ؛ توساق ، توزاق .
مەكنەت (مكنت) ، ئە . كۈچ ، قۇۋۋەت ، ئىقتىدار ، قابىلىيەت .
مەكنۇن (مكنون) ، ئە . يوشۇرۇن ، مەخپىي ، يوشۇرۇلغان ، بېكىتىلگەن ؛ ياخشى ساقلانغان ، ئوبدان مۇھاپىزەت قىلىنغان ؛ ◇ **دۇررى**~ (در~) : ياخشى ساقلانغان دۇر ، يوشۇرۇلغان دۇر .

مەقتۇل (مقتول) ، ھ . ئۆلتۈرولگەن قەتلى قىلىنغان . ◇~ **قىلماق** (~ ايتماك) : ئۆلتۈر. مەك .

مەقدەم (مقدم) ، ھ . قەدەم قويۇش ، قەدەم تەشرىپ قىلىش ، بىر جايدىن ئىككىنچى بىر جايغا يېرىش ياكى كېلىش ؛ قەدەم قويۇلغان جاي ۋە پەيت .

مەقدۇر (مقدور) ، ھ . قۇدرەت ، ئىقتىدار ، ماقدۇر ، ئىمكانىيەت بار بەرگەن ، ئىمكان بولغان ، ئامال بولغان ، قولدىن كەلگىنىچە ؛ بۇرۇندىن بەلگىلەپ قويۇلغان ، تەقدىر ، قىسمەت ، پېشانىگە پوتولگىنى . ◇~ **ھەد** (~ حد) : بەلگىلىك چەك ، بەلگىلىك چېگرا .

مەقدۇرسىز (مقدورسيز) چەكسىز ، چېگراسىز ؛ ماقدۇرسىز .

مەقرۇن (مقرون) ، ھ . يېقىنلاشقان ، يېقىن ، باناشقان ، قوشۇلغان ، ھەمراھ ، ئولپەت . ◇~ **قىلەمەك** (~ ايلاماك) : يېقىنلاشتۇرماق ، باناشتۇرماق . ◇~ **بولماق** (~ بولماق) : قوشۇلماق ، باناشماق ، ھەمراھ بولماق .

مەقسەد (مقصد) ، ھ . مەقسەت ، مەنزىل ، نىيەتلەنگەن جاي ، بەتەكچى بولغان ئارزۇ .

مەقسەدى ئەئلا (مقصد اعلا) ، ھ . ئالىي نىيەت ، يۇقىرى نىشان .

مەقسۇد (مقصود) ، ھ . مەقسەت ، ئىستەك : مەنزىل .

مەقسۇر (مقصور) ، ھ . قىسقارتىلغان ، ئىخچاملانغان ، چەكلەنگەن ، چېگرالانغان ، خاسلاندىغان .

مەقسۇم (مقسوم) ، ھ . تەقسىملەنگەن ، بۆلۈنگەن ، قىسمەت ، بۆلۈنمە . ◇~ **قىلماق** (~ ايتماك) : بۆلمەك ، تەقسىم قىلماق ، بۆلۈپ بەرمەك .

مەقسەم (مقسم) ، ھ . بىر نەرسىنى بۆلىدىغان جاي ، تەقسىمات ئورنى ؛ چېگرا ، پاسىل .

مەقلۇب (مقلوب) ، ھ . تەتۈر ئۆرولگەن ، ئالدى ـ كەينى قىلىنغان ، ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلىنغان .

مەقلۇبى مۇستەۋي (مقلوب مستوى) ، ھ . ◇~ **سەنئەتى** (~ صنعتى) : بىرمۇ جۈملە سۆز ياكى مىسرانى ئوڭدىنمۇ ، سولدىنمۇ ئوقۇغىلى بولىدىغان قىلىپ توزۇش .

مەقھۇر (مقهور) ، ھ . قەھر ـ غەزەپكە دۇچار بولغۇچى ، تىز پوكتۇرولگەن ، مەغلۇپ بولغان . ◇~ **قىلماق** (~ قيلماق) : قەھر ـ غەزەپ ئاستىغا ئالماق ، تىز پوكتۇرمەك ، بويسۇندۇرماق ، مەغلۇپ قىلماق .

مەقۇل (معقل) ، ھ . ئەقىلگە مۇۋاپىق ، مۇناسىپ ، چۈشىنىشلىك ، كۆڭۈلگە ياقىدىغان .

مەكاتىب I (مكاتب) ، ھ . مەكتەب (مكتب) نامى كۆپلۈكى : مەكتەپلەر ، ئىلمىي ئېقىملار .

مەكاتىب II (مكاتيب) ، ھ . مەكتۇب (مكتوب) نامى كۆپلۈكى : خەت ـ چەكلەر ، مەكتۇپلار .

مەكارىم (مكارم) ، ھ . مەكرۇمەت (مكرومت) نامى كۆپلۈكى : ياخشى ، گۈزەل ؛ ئالىيجانابلىق ، مەردلىك .

مەكان (مكان) ، ھ . جاي ، ئورۇن ، تۇرار جاي . ◇~ **قىلەمەك** (~ ايلاماك) : جايلاشماق ، ئورۇنلاشماق . ◇~ **تاپماق** (~ تاپماق) : ئورۇن تاپماق ؛ ئورۇنلاشماق .

مەلايىكە (ملايكە) ، ئە . ق . مەلائىكە .

مەلەخ (ملخ) ، پ . چېكەتكە . ◇مورۇ~ (مورو~) : چېكەتكە ۋە چۈمۈلە ؛ ھاشارات .

مەلەك (ملك) ، ئە . پەرىشتە .

مەلەكە (ملكه) ، ئە . ماھارەت ، قابىلىيەت ، تالانت ؛ ئادەت ، كۆنۈپ قالغان ئىش ؛ ئالاھىدىلىك ، ئارتۇقچىلىق ، خۇسۇسىيەت .

مەلەكسان (ملك سان) ، ئە - پ . ق . مەلەكۇەش .

مەلەكۇەش (ملك وش) ، ئە - پ . پەرىشتىدەك ، پەرىشتىگە ئوخشاش .

مەلەكۇت (ملكوت) ، ئە . پادىشاھلىق ، ئىگىلىك ، تەسەررۇپ ؛ پەرىشتىلەر دۇنياسى ، پادىشاھلىق ھوقۇقى ، شاھلىق مەرتىۋىسى .

مەلەنگ (ملنك) ، پ . مەست . ◇مەستۇ~ (مستو~) : ئىنتايىن مەست ، گاراڭ مەست .

مەلبۇس (ملبوس) ، ئە . كىيىم - كېچەك ، كىيىلىدىغان نەرسە ، كىيىم كىيگەن .

مەلبۇسات (ملبوسات) ، ئە . مەلبۇس (ملبوس)نىڭ كۆپلۈكى : ئۇستباش ، كىيىم - كېچەك ، كىيىلىدىغان نەرسىلەر .

مەلزۇم (ملزوم) ، ئە . لازىم بولغان نەرسە ، ھاجەت چۈشكەن نەرسە ، لازىمەتلىك .

مەلفۇز (ملفوظ) ، ئە . سۆزلەنگەن ، تىلغا ئېلىنغان ، تىل بىلەن ئېيتىلىنگەن . ◇~ئولماق (~اولماق) : سۆزلەنمەك ، تىلغا ئېلىنماق .

مەللاھ (ملاح) ، ئە . كېمىچى ، قېيىقچى .

مەلھۇز (ملحوظ) ، ئە . مۇلاھىزە قىلىنغان ، دىققەت قىلىنغان ، خاتىرىگە كەلگەن ، ئەسكە چۈشكەن ، ئېھتىمالى بولغان . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : مۇلاھىزە قىلماق ، دىققەت قىلماق ، خاتىرىگە كەلتۈرمەك .

مەلھۇزات (ملحوظات) ، ئە . مەلھۇز (ملحوظ)نىڭ كۆپلۈكى : ئوي - پىكىر ، مۇلاھىزىلەر ؛ مۇمكىنچىلىكلەر .

مەئلۇف (مألوف) ، ئە . ئۆگەنگەن ، ئادەتلەنگەن ؛ ئادەتتىكى ؛ ئۇلپەت بولغان . ◇~ئولماق (~اولماق) : ئادەتلەنمەك ، ئۇلپەتلەشمەك .

مەلۇل (ملول) ، ئە . مالاللىق يەتكەن ، قايغۇلۇق ، غەمكىن ، خاپا ، زېرىككەن ، چارچىغان ، ھارغان . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~قىلماق (~قيلماق) : مالاللىق يەتكۈزمەك ، خاپا قىلماق ، غەمكىن قىلماق . ◇~ئولماق (~اولماق) : غەمكىن بولماق ، خاپا بولماق ، قايغۇرماق .

مەئلۇل I (معلول) ، ئە . كېسەل ، ساغلام ئەمەس ، ئىللەتلىك ، نۇقسانلىق ، كەمتۈك ؛ مەجرۇھ ، مېيىپ . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئىللەتلىك قىلماق ، نۇقسانلىق قىلماق .

مەئلۇل I (معلول) ، ئە . سەۋەب بولغان ، سەۋەبچى ؛ نەتىجە ، ئۇنۇم .

مەلۇم (ملوم) ، ئە . ئەيىبلەنگەن .

مەئلۇم I (معلوم) ، ئە . بىلىنگەن ، بەلگىلىك ، ئېنىق ؛ مەشھۇر . ◇~قىلماق

مەئكۇل (ماءكول) ، ئە . يېمەك ، يېيىلىدىغان نەرسە .
مەئكۇلۇل لەھم (ماءكول اللحم) ، ئە . گۆشىنى يېگىلى بولىدىغان ، گۆشى ھالال .
مەكىن (مكين) ، ئە . جايلاشقان ، ئورۇنلاشقان ، ماكانلاشقان ؛ تۇرغۇن . ◇~ مەكان (~ مكان) : بىر جايغا ماكانلاشقان .
مەگەر (مگر) ، پ . ئەگەر ، لېكىن ، ئەما ؛ ئېھتىمال ؛ بەلكى ؛ ... مىكىن .
مەگەس (مكس) ، پ . چۈشەن ؛ ◇پەرى~ (پەر~) : چۈشەن قانىتى .
مەك (مينك) مەك ، خال .
مەكزەمەك (منكزامك) ئوخشىماق .
مىتھەرە (مطهره) ، ئە . چەم سۇدان ؛ تاھارەت ئېلىشتا ئىشلىتىلىدىغان ئۇرۇق .
مەكىزلىك (منكيزليك) ئوخشاش ، ئوخشايدىغان .
مەلا (ملا) ق . مەلا
مەلاء (ملاء) ، ئە . لىق ، تولغان ، تولۇقلۇق ، لىقلىق ؛ خىلۋەت بولمىغان جاي ؛ ژاراڭ ـ چۇرۇڭغا تولغان جاي ؛ ئوچۇق يەر ، ئوچۇقچىلىق ؛ توپلىنىش ، يىغىلىش ؛ توپ ، دۆۋە ؛ ئامما ، جامائەت .
مەلاز (ملاز) ، ئە . سېغىنىدىغان پاناھ جاي ، پاناھلىنىدىغان يەر ، باشپاناھ ؛ يوشۇرۇنىدىغان ئورۇن .
مەلال (ملال) ، ئە . ق . مەلالەت .
مەلالەت (ملالت) ، ئە . كۆڭۈلگە يەتكەن ئېغىرچىلىق ، ئىچى سىقىلىش ، ھارغىنلىق ، مالالىلىق ، ئاۋارىچىلىق .
مەلامەت (ملامت) ، ئە . ئەيىبلەش ، گۇناھكار قىلىش ، گۇناھ ئارتىش ، ئابرۇيىنى تۆكۈش ، ئابرۇيسىزلاندۇرۇش ؛ تاپا قىلىش .
مەلامەتكەش (ملامت كش) ، ئە ـ پ . بىراۋغا ئەيىب ئارتقۇچى ، ئەيىبلىگۈچى ؛ ئەيىبلەشكە ئۇچرىغۇچى .
مەلامەتكەشلىغ (ملامت كش ليغ) ئەيىبلەشكە ئۇچراش ؛ بىراۋنى ئەيىبلەش ، گۇناھ ئارتىش .
مەلاھەت (ملاحت) ، ئە . گۈزەللىك ، چىرايلىقلىق ؛ شېرىنلىك ؛ يېقىملىقلىق ، جازىبە .
◇~ نەخلى (~ نخلى) : گۈزەللىك دەرىخى .
مەلاھەتلىك (ملاحت ليك) گۈزەل ، چىرايلىق ؛ شېرىن ، يېقىملىق .
مەلاۋىز (ملاوز) ، ئە . مەلاز (ملاز) نىڭ كۆپلۈكى : سېغىنىدىغان جايلار ، پاناھ جايلار ، يوشۇرۇنىدىغان يەرلەر .
مەلائىك (ملائك) ، ئە . مەلەك (ملك) نىڭ كۆپلۈكى : پەرىشتىلەر .
مەلائىكە (ملائكه) ، ئە . مەلەك (ملك) نىڭ كۆپلۈكى : پەرىشتىلەر .
مەلائىن (ملاعن) ، ئە . مەلئۇن (ملعون) نىڭ كۆپلۈكى : لەنىتىلەر ، مەلئۇنلار ، لەنەت ـ نەپرەتكە تېگىشلىكلەر .

ژەكسل ، ئەلچى ، خىزمەتچى ، ئەمەلدار . ◇~ نەفس (~ نفس) : نەپسىنىلىك قۇلى .
مەئمۇرە (مەمورە) ، ئە . ئاۋاتلىق ، بايلىقچىلىق ماكان . ئاۋات شەھەر ، گۈللەنگەن مەملەكەت ؛ ك . دۇنيا .
مەئمۇل I (مأمول) ، ئە . ئارزۇ ، تىلەك ، ئىستەك ، تەلەپ قىلىنغان نەرسە ، ئارزۇ قىلىنغان نەرسە ، كۈتۈلگەن نەرسە .
مەئمۇل II (معمول) ، ئە . ئىشلەنگەن ، ياسالغان ، پۈتكەن ، تەييار بولغان ، ئادەتتىكىدەك ، ئادەتتىكىچە .
مەئمۇن (مأمون) ، ئە . ھىمايە ئاستىدىكى ، ھىمايە ئاستىغا ئېلىنغان ، خەۋپسىزلەندۈرۈلگەن ، تىنچ ، ئامان ـ ئېسەن .
مەئنە (منع) ، ئە . توختىتىش ، توسۇش ، چەكلەش ، توساق . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : چەكلىمەك ، توسماق .
مەئنا (معنا ، معنى) ، ئە . مەنە ، ئۇقۇم .
مەئنا ئەنگىز (معنى انگيز) ، ئە ـ پ . مەنىدار ، مەنە بېغىشلايدىغان .
مەئنى كۆللىي (منع كلى) ، ئە . پۈتۈنلەي چەكلەش . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : پۈتۈنلەي چەكلىمەك .
مەناب (مناب) ، ئەل بەدەللىك ، ئورۇنباسارلىق . ◇ نائىب~ (نائب~) : ئورۇنباسار .
مەنابىئ (منابع) ، ئە . مەنبەلەر (منبع)نىڭ كۆپلۈكى : مەنبەلەر .
مەنابىر (منابر) ، ئە . مىنبەر (منبر)نىڭ كۆپلۈكى : مۇنبەرلەر .
مەناتىق (مناطق) ، ئە . مىنتەقە (منطقه)نىڭ كۆپلۈكى : بەلباغلار .
مەنارە (مناره) ، ئە . مۇنار .
مەنازىر (مناظر) ، ئە . «مەنزەر (منظر)»نىڭ كۆپلۈكى : كۆرۈنۈشلەر ، مەنزىرىلەر ، سۈرەتلەر ، شەكىللەر ؛ نەزەر تاشلىنىدىغان جايلار .
مەنازىل (منازل) ، ئە . مەنزىل (منزل)نىڭ كۆپلۈكى : مەنزىللەر .
مەناسىب (مناصب) ، ئە . مەنسەب (منصب)نىڭ كۆپلۈكى : مەنسەپلەر ، ئەمەللەر .
مەنافىئ (منافع) ، ئە . مەنپەئەت (منفعت)نىڭ كۆپلۈكى : مەنپەئەتلەر ، پايدىلار ، نەپلەر .
مەناقىب (مناقب) ، ئە . مەنقەبەت (منقبت)نىڭ كۆپلۈكى : ياخشى سۈپەتلەر ، ياخشى خىسلەتلەر ، ھىراۋنىڭ پەزىلەت ۋە مەرتىۋىسى ماختاپ يېزىلغان ئەسەرلەر ؛ قابىلىيەتلەر ، تالانتلار .
مەنال (منال) ، پ . دۇنيا ، بايلىق ، پۇل ـ مال . ◇ ئەھلى~ (اهل~) : دۆلەتمەن كىشى ، باي . ◇ مالۇ~ (مال و~) : مال ـ مۈلۈك ، بايلىق .
مەناھى (مناهى) ، ئە . مەنھى (منهى)نىڭ كۆپلۈكى : مەنئى قىلىنغان نەرسىلەر ، چەكلەنگەن نەرسىلەر ، قانۇنغا ئۇيغۇن كەلمەيدىغان نەرسىلەر ، ھارام نەرسىلەر .
مەنتۇق (منطوق) ، ئە . تەلەپپۇز قىلىنغان ، تىل بىلەن ئىپادىلەنگەن ، دېيىلگەن ؛ سۆز ، ئىپادە ، نۇتۇق .

(~قىلماق) : بىلمەك ، خەۋەر تاپماق .

مەئلۇم I (ما'لوم) ، ئە . ئەلەملىك ، ئەلەم چەككەن ، دەرد تارتقان ، دەردلىك .

مەئلۇمات (معلومات) ، ئە . مەلۇمات ، بىلىم ؛ ئاخبارات ، خەۋەر ، ئۇچۇر .

مەلئۇن (ملعون) ، ئە . لەنىتى ، لەنەتلەنگەن ، مەلئۇن .

مەلىك (ملك) ، ئە . پادىشاھ ، ھۆكۈمران .

مەلىكە (ملكه) ، ئە . ئايال پادىشاھ ؛ خانىش .

مەلىكۇلكەلام (ملك الكلام) ، ئە . سۆز ئۇستىسى ، سۆز پادىشاھى .

مەلىكۇلمەۋت (ملك الموت) ، ئە . ئەزرائىل .

مەلىھ (مليح) ، ئە . گۈزەل ، چىرايلىق ، شېرىن ، لەززەتلىك ، مەززىلىك ، يارقىن ، بېقىملىق .

مەمات (ممات) ، ئە . ئۆلۈم ، ۋاپات .

مەمالىك (ممالك) ، ئە . مەملەكەت (مملكة) نىڭ كۆپلۈكى : مەملىكەتلەر .

مەمەر (ممر) ، ئە . مېڭىپ ئۆتۈلىدىغان يول ، ئۆتكەل ؛ كېچىك ؛ ئۇسۇل ، يول ؛ تەرىپ .

مەئمەن (ما'مۇن) ، ئە . ئامانلىق جايى ، تىنچلىق ماكانى ؛ قورقۇنچسىز جاي ، تىنچ ئورۇن ؛ پاناھلىنىش ئورنى .

مەمدۇد (ممدود) ، ئە . سوزۇلغان ، ئۇزارتىلغان .

مەمدۇھ (ممدوح) ، ئە . مەدھىيەلەنگەن ، ماختالغان ، داڭلانغان ؛ كۆككە كۆتۈرۈلگەن .

مەمزۇج (ممزوج) ، ئە . ئارىلاشتۇرۇلغان ، ئارىلاش ؛ ئەبجەش . ◇ مەيىي~ (مى~) : باشقا خىلدىكى مەيگە ئارىلاشتۇرۇلغان شاراب . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) : ئارىلاشتۇرماق .

مەملۇ (مملوء) ، ئە . تولغان ، تولۇق ، لىق . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~قىلماق (~قىلماق) : تولدۇرماق .

مەملۇك (مملوك) ، ئە . قۇل ، ئەسىر ؛ مۇلۇككە ئايلاندۇرۇلغان نەرسە ، ئىگىلەنگەن نەرسە ، تەسەررۇپىغا ئۆتكەن ، قول ئاستىغا كىرگەن .

مەملۇكىيەت (مملوكيت) ، ئە . قوللۇق ، بەندىلىك ، ئەسىرلىك ، باشقىلار تەرىپىدىن ئىگىدارچىلىق قىلىنىش .

مەمنۇ' (ممنوع) ، ئە . مەنئى قىلىنغان ، چەكلەنگەن .

مەمنۇئات (ممنوعات) ، ئە . چەكلەنگەن نەرسىلەر ، مەنئى قىلىنغان نەرسىلەر ، ئىتكەس مالىلار .

مەمنۇن (ممنون) ، ئە . مىننەتدار ، شاد ، خۇشال ، خۇرسەن ، رازى ، كۆڭلى تىنغان .

مەمنۇنىيەت (ممنونيت) ، ئە . مەمنۇنلۇق ، شادلىق ، خۇرسەنلىك .

مەئمۇر I (معمور) ، ئە . ئاۋات ، ئۆڭ ـ ئىمارەتلىرى مۇكەممەل ھەم سەرخىل ، زىچ ئاھالىلىق ماكان ، ئىمارەتلىرى ئېسىل جاي . ◇~ بولماق (~بولماق) : ئاۋاتلاشماق .

مەئمۇر I (ما'مور) ، ئە . بىرەر ئىشقا بۇيرۇلغان كىشى ، بىرەر ئىشقا تەينىلەنگەن ئادەم ؛

مەنسۇرە (منثوره) ق. مەنسۇر I .

مەنشەك (منشاء) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ كېلىپ چىقىش ئورنى ، بىرەر نەرسىنىڭ باشلىنىشى ، باشلىنىش نۇقتىسى ؛ مەنبە ، يىلتىز .

مەنشۇر (منشور) ، ئە . يارلىق ، پەرمان ، بۇيرۇق ، پەيغەمبەر ، تارالغان .

مەنشۇرلۇق (منشورلوق) ئىمتىيازلىق .

مەنشورى دەۋلەت (منشور دولت) ت . دۆلەت يارلىقى .

مەنفەئەت (منفعت) ، ئە . مەنپەئەت .

مەنفىي (منفی) ، ئە . رەت قىلىنغان ، ئىنكار قىلىنغان ، رەددىيە بېرىلگەن ، قوغلانغان ، يوقتىلغان ، سەلبى ، مەنوس . ◇~ گولماق (~ اولماق) : ئىنكار قىلىنماق ؛ يوقالماق ، ھەيدەلمەك .

مەنقەبەت (منقبت) ، ئە . ياخشى سۈپەت ، گۈزەل خىسلەت ، ماختاش ، بىراۋنىڭ ياخشى خىسلەتلىرى مەدھىيەلىنىپ يېزىلغان ئەسەر ، قەسىدە .

مەنقەل (منقل) ، ئە . چوغدان ، ئاتەشدان ، سوغۇق كۆنلەردە ئىسسىنىش ئۈچۈن ئۆستىگە ئوت يېقىلىدىغان ئىدىش ؛ ئوچاق ؛ تاغ يولى ؛ ك . چىغىر يول . ◇~ ئايىن (~ آين) : ئاتەشداندەك ، چوغدانغا ئوخشاش .

مەنقۇت (منقوط) ، ئە . چېكىت قويۇلغان ، چېكىتلىك (ھەرپلەر ھەققىدە) .

مەنقۇش (منقوش) ، ئە . نەقىشلەنگەن ، بېزەلگەن ، نەقىشلىك .

مەنقۇل (منقول) ، ئە . كۆچۈرۈلگەن ، يۆتكەلگەن ؛ نەقىل كەلتۈرۈلگەن ، بىراۋنىڭ يازغانلىرىنى كۆچۈرۈلگەن ؛ ئەنئەنىۋى ؛ ئەنئەنە . ◇~ بولماق (~ بولماق) : كۆچۈرۈلمەك ، نەقىل بولماق .

مەنقۇلات (منقولات) ، ئە . كۆچۈرۈشكە بولىدىغان نەرسىلەر ، كۆچمە مۈلۈكلەر ، ئېغىزدىن ـ ئېغىزغا كۆچۈپ تارقىلىپ كەلگەن رىۋايەتلەر . ◇~ ى بەيت (~ بيت) : ئۆي جاھازلىرى ، ئۆي سەرەمجانلىرى .

مەنكۇب (منكوب) ، ئە . ئاپەتكە ئۇچرىغان ، ئازابتا قالغان ، بەختسىز ؛ قىيىنچىلىقلارغا يولۇققان ، ھالى خاراپ ، مەغلۇپ بولغان . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : ئازابلىماق ، قىيىنماق .

مەنكۇھە (منكوحه) ، ئە . نىكاھ بىلەن رەسمىيلەشكەن خوتۇن ، نىكاھلىق ئايال ، قانۇنىي خوتۇن ، خوتۇن .

مەنھەج (منهج) ، ئە . ق . مىنھاج .

مەنھۇس (منحوس) ، ئە . نەس باسقان ، ئىشى ئالغا باسمىغان ، ئىشى ئەپلەشمىگەن ، رونىق تاپمىغان .

مەئنۇس (مأنوس) ، ئە . ئۆگەنگەن ، ئۆگىتىلگەن ، ئادەتلەنگەن ، كۆنۈشۈپ قالغان .

مەنبئ (منبع) ، ئە . ئېلىنىشى قىيىن ، ئېرىشكىلى بولمايدىغان ؛ مۇستەھكەم (قەلئە) .

مەنتىق (منطق) ، ئە . مەنتىق ، لوگىكا ، سۆزلەش ، ئىپتىشىش ، ئىھادىلەش ، نۇتۇق .
◇ ئىلمى~ (علم~) : لوگىكا ئىلمى .
مەنتىقۇتتەير (منطق الطير) ، پ . قۇشلار سۆزى ؛ پارس شائىرى فەرىدۇددىن ئەتتارنىڭ شۇ ناملىق ئەسىرى .
مەنتىقى راز ئەيلەمەك (منطق راز ئەيلەمەك) سىرلار توغرۇلۇق سۆز قىلماق .
مەنتىقى ئىشق (منطق عشق) ، ئە . ئىشق مەنتىقى .
مەنجەنىق (منجنيق) ، ئە . تاش ئېتىش قورالى ، تاش ئاتقۇچى زەمبىرەك .
مەندۇب (مندوب) ، ئە . ۋەكىل ، ئەلچى ، ئاگىنت ؛ ھازىردار ، قايغۇلۇق ، ماتەمدار .
مەنزەر (منظر) ، ئە . كۆرۈنۈش ، مەنزىرە ، سۈرەت ، شەكىل ؛ نەزەر تاشلىنىدىغان جاي .
مەنزەرە (منظره) كۆرۈنۈش ، مەنزىرە .
مەنزۇر (منظور) ، ئە . كۆرۈنگەن ؛ كۆرۈلگەن ، نەزەردىن ئۆتكەن ، قوبۇل بولغان ؛
◇~ بولماق (~ بولماق) : كۆرۈنمەك ، نەزەردىن ئۆتمەك ؛ قوبۇل قىلىنماق .
◇~ قىلماق (~ قيلماق) : نەزەر تاشلىماق ؛ بىراۋغا بىر ئىشنى ماقۇللاتماق .
مەنزۇم (منظوم) ، ئە . رەتلەنگەن ، تەرتىپكە سېلىنغان ، تىزىلغان ، تىزىق ، نەزم ھالىغا كەلتۈرۈلگەن ، تۈزۈلگەن . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماک) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماک) : تۈزمەك ، شېئىر ھالىغا كەلتۈرمەك .
مەنزىل (منزل) ، ئە . يولۇچىلار قونۇپ ئۆتىدىغان جاي ، بېكەت ، قونالغۇ ؛ تۇرار جاي ، ئۆي ؛ ئىككى جاي ئوتتۇرىسىدىكى مۇساپە . ◇~ تۇتماق (~ توتماق) : جايلاشماق ، بىر جايدا ئولتۇراقلاشماق ؛ قونماق .
مەنزىل بەمەنزىل (منزل بەمنزل) ، ئە ـ پ . مەنزىلمۇمەنزىل ، مەنزىلدىن مەنزىلگە .
مەنزىلە (منزله) ، ئە . ق . مەنزىلەت .
مەنزىلەت (منزلت) ، ئە . دەرىجە ، مەرتىۋە ؛ قەدىر ، لاياقەت .
مەنزىلگاھ (منزل گاه) ، ئە ـ پ . مەنزىل ، بېكەت ، توختاش جايى ؛ تۇرار جاي ، تۇرالغۇ .
مەنزىلگەھ (منزل كه) ، ئە ـ پ . ق . مەنزىلگاھ .
مەنسات (منسات) ھاسا ، تاياق .
مەنسۇب (منسوب) ، ئە . تېگىشلىك ، بىرەر نەرسىگە تەئەللۇق .
مەنسۇبە (منصوبه) ، ئە . بەرپا قىلىنغان ، قۇرۇلغان ، تەيىنلەنگەن ؛ تەدبىر ؛ ئويۇن (شاھماتتا) .
مەنسۇبلۇق (منسوبلوق) مەنسۇپلۇق ، تېگىشلىكلىك ، تەئەللۇقلۇق .
مەنسۇخ (منسوخ) ، ئە . بىكار قىلىنغان ، ئىستېمالدىن قالدۇرۇلغان ، رەت قىلىنغان .
مەنسۇر I (منصور) ، ئە . غالىب ، يەڭگەن ، يېڭىپ چىققان ، غەلىبە قىلغان .
مەنسۇر I (منثور) ، ئە . چېچىلغان ، چاچقۇ قىلىنغان ، تارقىتىلغان ، چاچما ؛ نەسرىي .
◇ شېئىرى~ (شعر~) : نەسرىي شېئىر .

مەھجۇر (مهجور) ، ئە . ئايرىلىپ قالغان ، ھىجراندا قالغان ، ئايرىلىپ كەتكەن ، ئۇزاقلاشقان ؛ ◇~ بولماق (~ بولماق) : ئايرىلماق ، چەتتە قالماق . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ئاجراتماق ، ئۇزاقلاشتۇرماق .

مەھجۇرلىق (مهجورليغ) ئايرىلغانلىق ، جۇدالىق ، ھىجران ؛ مەھرۇملۇق .

مەھچە (مهچه) ، پ . ئالتۇن ياكى كۈمۈشتىن ياسىلىپ ، تۇغ ـ ئالەم ئۈچىغا ئورنىتىلغان يېڭى ئاي شەكلى .

مەھچەئى ئالەم (مهچه علم) ، پ ـ ئە . ق . مەھچەئى تۇغ .

مەھچەئى تۇغ (مهچه توغ) بايراق ئۈچىدىكى يېڭى ئاي شەكلى .

مەھد (مهد) ، ئە . بۆشۈك ؛ سۈكەن ، كاجۇ . ◇ مىنەل~ ئىلەللەھەد (من الـ~ الى الاحد) : بۆشۈكتىن تۇشۇككىچە .

مەھدى ئۇليا (مهد عليا) ، ئە . پادىشاھنىڭ چوڭ خوتۇنىغا بېرىلگەن ئۇنۋان .

مەھدۇد (محدود) ، ئە . چېگرالانغان ، ئەتراپى ئورالغان ؛ چەكلىك . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : چېگرالىماق ، ئەتراپىنى ئورىماق .

مەھدىي (مهدى) ، ئە . ئىسلام دىنىدىكى ئون ئىككى ئىمامنىڭ ئاخىرقىسى بولۇپ ، قىيامەت يېقىنلاشقاندا تىرىلىپ «دەججال»غا قارشى كۈرەش قىلىدۇ ، دەپ رىۋايەت قىلىنىدۇ .

مەھر (مهر) ، ئە . تويلۇق پۇل ، تويلۇق .

مەھرەم (محرم) ، ئە . خاس خىزمەتكار ، سىرداش دوست ؛ يېقىن تۇغقان .

مەھرەمۇەش (محرم وش) ، ئە ـ پ . يېقىن تۇغقاندەك ، يېقىن قېرىنداشتەك .

مەھرو (مەرو) ، پ . ئاي يۈز ، ئايجامال .

مەھرۇر (محرور) ، ئە . ھارارەتلىك ، قىزىغان ، قىزىتمىسى بار . ◇~ بولماق (~ بولماق) : قىزىماق ؛ كۆيمەك . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : قىزىتماق . ◇~ مىزاج (~ مزاج) : قىزىق قان ، ئىتتىك مىجەز ؛ ياش ھەم غەيرەتلىك .

مەھرۇق (محروق) ، ئە . يانغان ، كۆيگەن . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ياندۇرماق ، كۆيدۈرمەك .

مەھرۇمىيەت (محروميت) ، ئە . مەھرۇملۇق .

مەھز (محض) ، ئە . پاك ، ساپ ، تازا ، خالىس ؛ پەقەت ، پەقەتلا ، يالغۇزلا . ◇ لۇتفى ~ (لطفى~) : خالىس مەرھەمەت .

مەھزەر (محضر) ، ئە . ھازىر بولۇش ؛ قاتناشىش ؛ نەق مەيدان ؛ نەق مەيداندا بولۇش ؛ ئىسپات سۆزى .

مەھزۇر I (محذور) ، ئە . ھەزەر قىلىشقا تېگىشلىك ، ئېھتىيات قىلىشقا تېگىشلىك ؛ قورقۇنچلۇق ؛ قورقۇنچ ، خەتەر .

مەھزۇر I (محظور) ، ئە . چەكلەنگەن ، مەنئى قىلىنغان ؛ چەكلىمە .

مەھزۇرات (محظورات) ، ئە . مەھزۇر (محظور) نىڭ كۆپلۈكى : چەكلەنگەن ، مەنئى قىلىنـ-

مەنى (مني) ، پ . مەنى سۇيۇقلۇقى ، شەھۋەت . ◇~دان (~دان) : تاشاق .

مەھ (مه) ، پ . ق . ماھ . ◇~تابەماھىي (~تابماھى) : ئايدىن بېلىققىچە (يەردىن ئاسمانغىچە) . ◇~تاماھ (~تاماه) : ئايدىن ئايغا .

مەھابەت (مهابت) ، ئە . ھەيۋەت ، سۆلەت ، ئادەم تەپ تارتىدىغان قىياپەت ؛ قورقۇنچ ، مۇدھىشلىك ، دەھشەتلىك كۆرۈنۈش .

مەھار (مهار) ، ئە . تىزگىن ، چۈلۈۋۈر ؛ تۆگىنىڭ چۈلۈكى .

مەھارىب (محاريب) ، ئە . مىھراب (محراب)نىڭ كۆپلۈكى : مېھرابلار .

مەھاسىن (محاسن) ، ئە . ھۆسن (حسن)نىڭ كۆپلۈكى : ھۆسنلەر ، جاماللار ، گۈزەللىكلەر ، ئارتۇقچىلىقلار ؛ ساقال ۋە بۇرۇت .◇~تىشلەمەك (~تيشلاماك) : خىيالغا پاتماق .

مەھافىل (محافل) ، ئە . مەھفىل (محفل)نىڭ كۆپلۈكى : جەمئىيەتلەر ؛ جايلار ، مەنزىللەر ؛ يىغىلىشلار ، توپلىنىشلار ، ئولتۇرۇشلار .

مەھالىك (مهالك) ، ئە . «مەھلەكە (مهلكه)»نىڭ كۆپلۈكى : تەھلىكىلىك جايلار ، قورقۇنچلۇق نەرسىلەر .

مەھەففە (محفه) ، ئە . تەختىراۋان ؛ ئۇلاققا يۈكلىنىدىغان مەپە .

مەھەل (محل) ، ئە . ماكان ، جاي ، تۇرۇشلۇق ئورۇن ، ئۆي ، بوشلۇق ، بىكار جاي ؛ ۋاقىت ، زامان ، پەيت ، پۇرسەت .

مەھەللات (محلات) ، ئە . مەھەللە (محله)نىڭ كۆپلۈكى : مەھەللىلەر .

مەھبەس (محبس) ، ئە . قاماقخانا ، زىندان ، تۈرمە ، ھەبسىخانا .

مەھبۇب (محبوب) ، ئە . سۆيۈملۈك ، قەدىرلىك ، قەدىردان ، سۆيۈلگەن ، دوست تۇتۇلغان شەخس ، دوست ، يار .

مەھبۇبە (محبوبه) ، ئە . مەشۇقە ، سۆيۈملۈك ئايال .

مەھبۇبلۇق (محبوبلوق) قەدىردانلىق ، ئەزىزلىك ؛ دوستلۇق .

مەھبۇبۇل قولۇب (محبوب القلوب) ، ئە . كۆڭۈللەرنىڭ سۆيگىنى ؛ نەۋايىنىڭ شۇ ناملىق ئەسىرى .

مەھەببەت (محبت) ، ئە . دوستلۇق ، ئامراقلىق ، ياخشى كۆرۈش ، مۇھەببەت .

مەھبۇس (محبوس) ، ئە . تۈرمىگە ئېلىنغان ، زىندانغا تاشلانغان ، قامالغان ، تۇتقۇن .

مەھبىت (مهبط) ، ئە . يۇقىرىدىن چۈشۈرۈلىدىغان جاي ، قونىدىغان ئورۇن .

مەھبىتى ئەنۋارى كۇل (مهبط انواركل) ، ئە . ئۇلۇغ نۇرلار چۈشىدىغان جاي ، نۇرلار ماكانى .

مەھتاب (مەتاب) ، پ . ئايدىڭ .

مەھجەبىن (مەجبن) ، پ . ئاي پېشانە ؛ ك . سۆيۈملۈك يار ، گۈزەل ، ساھىبجامال .

مەھجۇب (محجوب) ، ئە . پەردىلەنگەن ، چۈمبەل تارتىلغان ، ئورالغان ؛ بېكىنگەن ؛ ئۇيالغان ؛ ئۇياتچان .

مەھلۇل (محلول) ، ئە . يېشىلگەن ؛ ئېرىتىلگەن ، سويۇقلاندۇرۇلغان . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ئېرىتمەك . ◇زەرى~ (زر~) : ئېرىتىلگەن ئالتۇن ، ئالتۇن ھەل .

مەھلىقا (مەلقاء) ، پ - ئە . ق . ماھلىقا . ئاي بىلەن ئۇچراشقان ، پەرىزات .

مەھمائەمكەن (مهما امكن) ، ئە . مۇمكىن قەدەر ، ئىمكانقەدەر .

مەھمۇد (محمود) ، ئە . ماختالغان ، مەدھىيەلەنگەن . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ماختىماق ، داڭلىماق .

مەھمۇل (محمول) ، ئە . ئارتىلغان ، يۈكلەنگەن ، ھېسابلانغان ، ... دەپ ھېسابلانغان ، ... دەپ چۈشەندۈرۈلگەن . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : ھېسابلىماق ؛ ... دەپ چۈشەندۈرمەك .

مەھمىز (مهمز) ، ئە . دېۋىتقۇچ (ئاتنى دېۋىتىپ ماڭدۇرۇش ئۈچۈن ، ئاتلىق ئەسكەرلەر ئۆتۈكىگە بېكىتىلگەن ھالقا) .

مەھمىل (محمل) ، ئە . تۆگىنىڭ ياكى باشقا ئۇلاقلارنىڭ ئۈستىگە ئورنىتىلىپ ، ئىچىدە ئادەم ئولتۇرىدىغان ئۈستى يېپىق كاجۇۋا ؛ كاجۇۋادىكى يۈك .

مەھمىلكۇشاي (محمل كشاى) ، ئە - پ . تېڭىلغان يۈكنى يېشىپ قويغۇچى .

مەھۋ (محو) ، ئە . يوقىلىش ، ئۆچۈش ، گۇمران بولۇش ، چۆچۈپ ھوشىدىن كېتىش ، ھەيرانلىقتا ئۆزىنى يوقىتىش . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : يوقاتماق ، ئۆچۈرۈپ تاشلىماق . ◇~ بولماق (~ بولماق) ، ~ ئولماق (~ اولماق) : يوقالماق ، ئۆچمەك ، ئۆزىدىن كەتمەك .

مەھۋەش (مهوش) ، پ . ئايدەك ، ئايغا ئوخشىغان ، ئايدەك گۈزەل ، ئايجامال .

مەھۋى كۇللىي (محو كلى) ، ئە . پۈتۈنلەي يوقىلىش ، تامامەن ئۆچۈپ كېتىش ، پۈتۈنلەي ئۆزىدىن كېتىش . ◇~ ئولماق (~ اولماق) : تامامەن يوقالماق ، پۈتۈنلەي موخو بولماق .

مەھى ئەنۋەر (مه انور) ، پ - ئە . ئەڭ نۇرلۇق ئاي .

مەھى خاۋەرىي (مه خاورى) ، ئە . شەرق ساھىبجامالى ؛ شەرقلىق گۈزەل .

مەھى خىرگەھنىشىن (مەخرگەنشين) ، پ . چېدىر ئىچىدىكى گۈزەل ، پەردە ئىچىدىكى گۈزەل .

مەھى خىرگاھىي (مه خركاهى) ، پ - ئە . قوتانلانغان ئاي ؛ ك . پەردە ئىچىدىكى دىلبەر .

مەھى دۇھەفتە (مه دوهفته) ، پ . ئون تۆت كۈنلۈك ئاي ، تولۇن ئاي .

مەھى فەرد (مەفرد) ، پ . يېگانە ئاي ؛ ك . يېگانە دىلبەر .

مەھى ناكاستە (مه ناكاسته) ، پ . تولۇق تولغان ئاي ، كېمى يوق ، تولۇن ئاي .

مەھى ئۇلۇى خىرام (مه علوخرام) ، پ - ئە . ئەڭ ئېگىزدە كەزگۈچى ئاي ؛ ك . سۆيۈملۈك يار .

مەئۋا (مأوى) ، ئە . ئولتۇراق جاي ؛ پاناھلىنىدىغان ئورۇن ؛ ماكان ؛ ئۇۋا ، چاڭگا .

مەۋاجىب (مواجب) ، پ . بەلگىلەنگەن مائاش ، ئىش ھەققى .

مەۋادد (مواد) ، ئە . ماددە (ماده)نىڭ كۆپلۈكى : ماددىلار ، ماددىي نەرسىلەر .

خان نەرسىلەر ؛ چەكلەر ، توسالغۇلار ؛ توسالقلار ؛ خەۋپ ـ خەتەرلەر .

مەھزۇرە (محذوره) ، ئ . ھەزەر قىلىشقا تېگىشلىك نەرسە ، ساقلىنىشقا تېگىشلىك ئىش ، قورقۇنچ ، خەۋپ ـ خەتەر .

مەھزۇز (محظوظ) ، ئ . لەززەتلەنگەن ، بەھرىلەنگەن ، بەھرىمەن ؛ شادلانغان ، زوقلانغان ، خۇشال .

مەھزۇف (محذوف) ، ئ . چىقىرىپ تاشلانغان ، ئۆچۈرۈلگەن ؛ قىسقارتىلغان ؛ بىكار قىلىنغان .

مەھزۇن (محزون) ، ئ . غەمكىن ، خاپا ، پەرىشان . ◇～بولماق (～بولماق) : غەمگە پاتماق ، قايغۇرماق ، پەرىشان بولماق ؛ ◇～تۇتماق (～توتماق) : غەمگە مۇپتىلا قىلماق ، قايغۇغا سالماق .

مەھزۇنلۇغ (محزونلوغ) غەمكىنلىك ، خاپىلىق .

مەھسۇر (محصور) ، ئ . چېگرالانغان ، چەكلەنگەن ، قورشىۋېلىنغان .

مەھسۇس (محسوس) ، ئ . ھېس قىلىنغان ، سېزىلگەن ؛ ئاشكارا ، كۆرۈنۈپ تۇرغان .

مەھسۇسات (محسوسات) ، ئ . مەھسۇس (محسوس) نىڭ كۆپلۈكى : كۆرۈنۈپ تۇرغان نەرسىلەر ، ئاشكارا نەرسىلەر .

مەھسۇل (محصول) ، ئ . ھاسىل بولغان ، نەتىجە ، مېۋە ، ھوسۇل ، ئۇنۇم .

مەھسۇلات (محصولات) ، ئ . «مەھسۇل (محصول)» نىڭ كۆپلۈكى : ھوسۇللار ، ئۇنۇملەر ، نەتىجىلەر .

مەھسۇلدار (محصولدار) ، ئ ـ پ . مۇنبەت ، كۆپ مەھسۇلاتلىق ، ئۇنۇملۇك .

مەھشەر (محشر) ، ئ . بۈيۈك يىغىلىش مەيدانى ؛ دىنىي چۈشەنچە بويىچە ، قىيامەتتە كىشىلەر توپلىنىدىغان جاي ؛ قىيامەت ؛ ئالا ـ توپىلاق .

مەھفۇز (محفوظ) ، ئ . مۇھاپىزەت قىلىنغان ، ساقلانغان ، بېكىتىلگەن ؛ خاتىرىگە ئېلىنغان ، يادلانغان . ◇～قىلىماق (～ايلاماك) : ساقلىماق ؛ بېكىتمەك ؛ يادلىماق .

مەھفوف (محفوف) ، ئ . ئورۇنلاشتۇرۇلغان ، چىرمالغان .

مەھفىل (محفل) ، ئ . جاي ، مەنزىل ، يىغىلىش ، يىغىن ، يىغىلىش جايى ، سورۇن ؛ ئ . ئولتۇرۇش ، بەزمە .

مەھفىل ئارا (محفل آرا) ، ئ ـ پ . ئولتۇرۇشنى قىزىتقۇچى ، بەزمە زىننىتى .

مەھكەمە (محكمه) ، ئ . سوت ، ھۆكۈم چىقىرىش ئورنى .

مەھكۇم (محكوم) ، ئ . ھۆكۈم قىلىنغۇچى ؛ تەۋە ، كىشى ؛ ھۆكۈم قىلىنغان ، ھۆكۈم ئاستىغا ئېلىنغان . ◇～بولماق (～بولماق) : ھۆكۈم ئاستىغا ئېلىنماق ؛ تەۋە بولماق .

مەھكۇمى فەرمان (محكوم فرمان) ، ئ ـ پ . پەرمانغا بويسۇنغان .

مەھىل (مهل) ، ئ . مۆھلەت ، پۇرسەت .

مەھلەكە (مهلكه) ، ئ . خەۋپ ـ خەتەر ئورنى ؛ خەتەرگە يولۇققان پەيت .

مەۋزۇئ (موضوع) ، ئە . تەرتىپكە سېلىنغان ، قارارلاشتۇرۇلغان ، بېكىتىلگەن ، قويۇلغان ؛ ئىگە (لوگىكىدا) ؛ ئوبيېكت ؛ ئاساسىي مەزمۇن ، تېما ، ماۋزۇ .

مەۋزۇئات (موضوعات) ، ئە . مەۋزۇئ (موضوع) نىڭ كۆپلۈكى : ق . مەۋزۇئ . مەسىلىلەر ، ئەھۋاللار .

مەۋزۇن (موزون) ، ئە . ئۆلچەنگەن ، ئۆلچەپ پىچىلغان ، مۇناسىپ سىياقلىق ، يارىشىملىق ، خۇش پىچىم ، كېلىشكەن ، چىرايلىق . ◇ساقىنىڭ~ (ساقى~) : قەددى ـ قامىتى كېلىشكەن ساقى . ◇~ ئىش (~ايش) : توغرا ئىش ، ياخشى ئىش . ◇سەۋادى~ (سواد~) : چوڭقۇر مەزمۇنلۇق خەت . ◇لىباس~ (~لباس~) : يارىشىملىق كىيىم .

مەۋزىئ (موضع) ، ئە . جاي ، ئورۇن ، يەر ، ماكان ؛ مەيدان .

مەۋسۇف (موصوف) ، ئە . سۈپەتلەنگەن ، ماختالغان ، تەرىپلەنگەن ، تەسۋىرلەنگەن .

مەۋسۇم (موسوم) ، ئە . ئاتالغان ، نام بېرىلگەن ، بەلگىلەنگەن ؛ نام چىقارغان ، داڭقدار ، مەشھۇر ؛ ◇~بولماق (~بولماق) : ئات قويۇلماق ، ئاتالماق ، مەشھۇر بولماق .

مەۋفۇر (موفور) ، ئە . مول ، پاراۋان ، كۆپ .

مەۋقۇف (موقوف) ، ئە . توختىتىلغان ، توختىتىپ قويۇلغان ، كېچىكتۈرۈلگەن ، باغلاقلىق ، بىر ئىشقا باغلاقلىق بولغان ؛ بىكار قىلىنغان . ◇~بولماق (~بولماق) : توختىتىلماق ، توختىتىپ قويۇلماق ، كېچىكتۈرمەك ؛ باغلىق بولماق . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) ، ~قىلماق (~قيلماق) : توختاتماق ؛ كېچىكتۈرمەك ؛ قالدۇرماق .

مەۋقىئ (موقع) ، ئە . ئورۇن ، جاي ، مەيدان ، ۋەقە يۈز بەرگەن جاي .

مەۋقىف (موقف) ، ئە . توختاش جايى ، تۇرۇش جايى .

مەۋكىب (موكب) ، ئە . (پادىشاھ قاتارلىق كاتتىلار بىلەن بىللە يۈرگۈچى) ھەيۋەتلىك مەھرەملەر توپى . ◇ھۇمايۇن~ (همايون~) : پادىشاھلارغا خاس ئەسكەرلەر توپى .

مەۋكىبەت (موكبت) ، ئە . ق . مەۋكىب .

مەۋكىبى ھۇمايۇن (موكب همايون) ، ئە . پادىشاھلارغا خاس ئەسكەرلەر توپى .

مەۋلا (مولا ، مولى) ، ئە . خوجا ، ساھىب ، ھامىي ، ئىگە ، ئۇستاز ؛ جاناب ؛ قۇل ، بەندە ، خىزمەتكار .

مەۋلانا (مولانا) ، ئە . ق . مەۋلەۋى .

مەۋلەۋى (مولوى) ، ئە . «ئىگە ، ساھىب ، خوجا» مەنىسىدە بولۇپ ، ئالىملار ياكى سوپىلار نامىنىڭ ئالدىغا قوشۇپ ئېيتىلىدىغان سۈپەت ، ئۇنۋان .

مەۋلىد (مولد) ، ئە . تۇغۇلغان جاي ، ئانا يۇرت ؛ تۇغۇلغان ۋاقىت ؛ تۇغۇلۇش ، دۇنياغا كۆز ئېچىش .

مەۋھۇم (موهوم) ، ئە . خىيالدا گەۋدىلەنگەن ، خىيالىي ، تەسەۋۋۇرىدىكى .

مەۋھىبە (موهبه) ، ئە . ئىنئام ، ئېھسان ، تۆھپە ، بەخشىش ، چاي پۇلى .

مەۋھىبەت (موهبت) ، ئە . ق . مەۋھىبە .

مەۋارىد (موارە) ، ئە . مەۋرىد (مورە)نىڭ كۆپلۈكى : ئور ۇنلار ، ھالەتلەر ، شارائىتلار ؛ پەيتلەر ، چاغلار .

مەۋارىس (مواريث) ، ئە . مىراس (ميراث)نىڭ كۆپلۈكى : مىراسلار ، ئۆلگەن ئادەمدىن قالغان مالىار .

مەۋازىئ (مواضع) ، ئە . مەۋزىئ (موضع)نىڭ كۆپلۈكى : ئور ۇنلار ، ماكانلار ، مەيدانلار ، جايلار .

مەۋاقىئ (مواقع) ، ئە . مەۋقىئ (موقع)نىڭ كۆپلۈكى : ئور ۇنلار ، جايلار ؛ ۋاقىتلار ، پەيتلەر .

مەۋاكىب (مواكب) ، ئە . مەۋكىب (موكب)نىڭ كۆپلۈكى : پادىشاھ قاتارلىق كاتتىلار بىلەن بىللە يۈرگۈچى ھەيۋەتلىك مەھرەملەر .

مەۋالى (موالى) ، ئە . مەۋلا (مولا)نىڭ كۆپلۈكى : خوجايىنلار ، ئىگىلەر ، خوجىلار ، جانابلار ؛ بەندىلەر ، قۇللار ، خىزمەتكارلار .

مەۋالىد (موالد) ، ئە . مەۋلىد (مولد)نىڭ كۆپلۈكى : تۇغۇلغان جايلار ، تۇغۇلغان پەيتلەر .

مەۋانىئ (موانع) ، ئە . مانىئ (مانع)نىڭ كۆپلۈكى : توسقۇلار ، توسالغۇلار ، كاشىلىلار ؛ مەنئى قىلغۇچىلار ، توسقۇچىلار .

مەۋاھىب (مواهب) ، ئە . مەۋھىبە (موهبه)نىڭ كۆپلۈكى : تارتۇقلار ، ئىنئاملار ، تۆھپىلەر .

مەۋاعىد I (مواعد) ، ئە . مەۋعىد (موعد)نىڭ كۆپلۈكى : ۋەدىلەر ، ۋەدە قىلىنغان نەرسىلەر .

مەۋاعىد II (مواعيد) ، ئە . مىيئاد (ميعاد)نىڭ كۆپلۈكى : مۇددەتلەر ، بەلگىلەنگەن ۋاقىتلار .

مەۋاعىز (مواعظ) ، ئە . مەۋعىزە (موعظه)نىڭ كۆپلۈكى : ئۆگۈت ـ نەسىھەتلەر .

مەۋەددەت (مودت) ، ئە . دوستلۇق ؛ ئىناقلىق ، سەمىمىيەت .

مەۋت (موت) ، ئە . ئۆلۈم ، ۋاپات بولۇش . ◇～قولماق (～اولماق) : ئۆلۈپ كەتمەك .

مەۋج (موج) ، ئە . دولقۇن . ◇～تاپماق (～تاپماق) : دولقۇنلىماق ، كۆتۈرۈلمەك .

مەۋجۇدات (موجودات) ، ئە . مەۋجۇد (موجود)نىڭ كۆپلۈكى : كائىناتتىكى ھەممە نەرسىلەر ، كائىنات .

مەۋجۇەر (موج ور) ، ئە ـ پ . دولقۇنلانغۇچى ، مەۋج ئۇرغۇچى ؛ دولقۇنلۇق . ◇بەھرى～ (بهر～) : دولقۇنلۇق دېڭىز .

مەۋرۇس (موروث) ، ئە . مىراس قالغان نەرسە ، مىراستىن تەككەن نەرسە ، تېگىشلىك ئۇلۇش ؛ تەۋەررۇك .

مەۋرۇسىي (موروثى) ، پ . مىراس قالغان .

مەۋرىد (مورد) ، ئە . ئور ۇن ؛ ھالەت ، شارائىت ، پەيت .

مەيمەنە (ميمنه) ، گ . گولاك ، گولاك تەرەپ ، گولاك قانات .
مەيمۇن I (ميمون) ، گ . بەختسيار ، بەختلىك ، قۇتلۇق ، مۇبارەك .
مەيمۇن II (ميمون) ، گ . مايمۇن .
مەيمۇنەت (ميمنت) ، گ . بەختسيارلىق ، ساقاەتمەنلىك ، ياخشىلىق بەشارىتى .
مەيمۇنباز (ميمون باز) ، گ - پ . مايمۇن ئويناتقۇچى .
مەئيۇب (معيوب) ، گ . گەپسىكار ، گەپسىلەنگەن ، گەپسىلىك ، گىللەنلىك .
مەئيۇس (مأيوس) ، گ . ئۈمىد ئۈزگەن ، ئۈمىدسىز ، ناۋۈمىد .
مەئيۇسانە (مأيوسانه) ، گ - پ . ئۈمىدسىزلەنگەن ھالدا .
مەئيۇسىيەت (مأيوسيت) ، گ . ئۈمىدسىزلىك ، ناۋۈمىدلىك ، ئۈمىدسىزلىنىش .
مەيى گەسفەر (مى اصفر) ، پ - گ . ساغۇچ مەي .
مەيى لەئل (مى لعل) ، پ - گ . قىزىل مەي ؛ لەۋ قىزىللىقى ، قىزىل لەۋ .
مەيى مۇغانە (مى مغانه) ، پ . ئاقەشپەرەستلەر شارابى ، ئۈتكۈر مەي .
مەيى ناب (مى ناب) ، پ . تىنىق ۋە تازا مەي .
مەيى ۋەھدەت (مى وحدت) ، پ - گ . سوپىلىقتىكى بىرلىك شارابى ؛ ئاللاھ بىلەن بىرلىشىپ كېتىش .
مەييىت (ميت) ، گ . ئۆلۈك ، ئۆلگەن ئادەمنىڭ گەۋدىسى ، جەسەت .
مەييىتۇن (ميتون) ، گ . مەييىت (ميت) نىڭ كۆپلۈكى : ئۆلۈكلەر ، جەسەتلەر .
مو (مو) ، پ ، تۈك ، موي ، چاچ .
موبەد (موبد) ، پ . ئاقەشپەرەستلىك دىنىنىڭ باشلىقى ؛ دانىشمەن ، ھېكىم ، دانا .
موبەموي (موبموی) ، پ . بىرمۇبىر ، تولۇق ، تەپسىلىي . ◇~ بىلمەك (~ بيلماك) : تولۇق بىلمەك ، ھەممىنى بىلمەك .
موچىنە (موچينه) ، پ . موچىن ، تۈك يۇلغۇچ .
مور (مور) ، پ . چۈمۈلە . ◇~ خەيلى (~ خيلى) : چۈمۈلىلەر توپى .
مورچال (مورجل) ، پ . ئۇرۇش ۋاقتىدا قەلئەنى ئىشغال قىلىش ئۈچۈن ئۇنىڭ تېگىدىن كولىنىدىغان لەخمە .
مورۇمەلەخ (موروملخ) ، پ . چۈمۈلە ۋە چېكەتكە ؛ ھاشارات .
موشكاف (موشكاف) ، پ . قىلنى يارغۇچى ؛ نازۇك پەم ، ئىشنى ئىنچىكىلەپ قىلغۇچى .
موكەشان (موكشان) ، پ . چاچتىن تارتقان ھالدا ، چېچىدىن تارتقان ھالدا ، چېچىدىن سۈرەپ .
موللا (ملا) ، پ . دىنىي ئالىم ، ئىسلام دىنى بويىچە بىلىمدان ئادەم .
موندۇ (موندو) دۇشمەن ئۆتەلمەسلىك ئۈچۈن خەندەك ئەتراپىغا سانجىپ قويۇلىدىغان نەرسە ؛ ھايۋانلارنى ئوۋلاشتا ئىشلىتىلىدىغان بىر خىل قورال ؛ ساپال كوزا .
موي (موی) ، پ . ق . مو . ◇ بە~ (بى~) : مويسىز ، تۈكسىز ، چاچسىز . ◇~ بە~

مەۋئۇد (موعود) ، ئە . ۋەدە قىلىنغان ، سۆز بېرىلگەن ، ۋەدە .
مەۋۋاج (مواج) ، ئە . قاتتىق دولقۇنلانغۇچى ، شىددەتلىك مەۋج ئۇرغۇچى . ◇بەھرى~ (بھر~) : شىددەتلىك دولقۇنلۇق دېڭىز .
مەۋئىد (موعد) ، ئە . ۋەدە ، ۋەدە ئورنى ، ۋەدە ۋاقتى .
مەۋىز (مويز) ، پ . قۇرۇق ئۈزۈم .
مەۋئىزە (موعظه) ، ئە . ق . مەۋئىزەت .
مەۋئىزەت (موعظت) ، ئە . ئۆگۈت ، نەسىھەت ، ۋەز - نەسىھەت ؛ نەسىھەت .
مەئىدە (معده) ، ئە . ئاشقازان ، مەيدە .
مەئسىيەت (معصيت) ، ئە . گۇناھ ، خاتالىق ؛ ئىسيان ، بويسۇنماسلىق ، خىلاپلىق .
مەئشەر (معشر) ، ئە . بىر تۈركۈم ، بىر ئۇچۇم ، بىر توپ ؛ جامائەت ؛ يىغىن ، يىغىلىش .
مەئىن (معين) ، ئە . ئاقىدىغان ، ئاقار ؛ ◇مائى~ (ماء~) : ئاقار سۇ ، ئېقىن سۇ .
مەي (مى) ، پ . مەي ، ئىچىملىك ، شاراب . ◇~ئالا (آلا) ، ~ئالۇد (~آلود) : مەي يۇققان ، مەي ئارىلاش ؛ ◇~بەتتى (~بطى) : ئۆردەك شەكلىدىكى مەي قاچىسى .
مەي ئاشام (مى آشام) ، پ . مەيخور ، شارابخور .
مەيامىن (ميامن) ، ئە . مەيمۇنەت (ميمنت)نىڭ كۆپلۈكى : بەختىيارلىقلار ، ساۋادەتلەر ، ياخشىلىقلار .
مەيپالا (مى پالا) ، پ . مەي سۈزگۈچ .
مەيپەرەست (مى پرست) ، پ . ئىچىملىككە بېرىلگەن ، شارابخور .
مەيت (ميت) ، ق . مەييىت .
مەيخارە (مەيخوارە) ، پ . مەيخور ، ئىچىملىككە ئادەتلەنگەن .
مەيخارەلىغ (مى خوارەليغ) مەيخورلۇق .
مەيخۇش (ميخوش) ، پ . ئاچقىل تەم ، ئاچچىق - چۈچۈك .
مەيداننەۋەرد (ميدان نورد) ، پ . مەيداندا ئايلانغۇچى ، ئوتتۇرىدا ئايلانغۇچى ، مەيدانغا چىققۇچى .
مەيرۇق (ميروق) ئەگرى - بۇگرى ، مايماق - سايماق .
مەيسەرە (ميسره) ، ئە . سول ، سول تەرەپ ، سول قانات .
مەيسۇر (ميسور) ، ئە . ئوڭاي ، ئاسان ، قۇلاي ، يەڭگىل ؛ مۇۋەپپەقىيەتلىك .
مەي فۇرۇش (مى فروش) ، پ . مەي ساتقۇچى ، مەيپۇرۇش .
مەيكەدە (ميكده) ، پ . مەيخانا ، شارابخانا .
مەيگۇن (ميكون) ، پ . مەي رەڭلىك ، قىزىل رەڭلىك .
مەيل (ميل) ، ئە . بىر تەرەپكە ئېگىلىش ، قىڭغىيىش ؛ خاھىش ، يۈزلىنىش ، قىزىقىش ، ھەۋەس ، مەيل ، ئامراقلىق . ◇~قىلماق (~قيلماق) : مايىل بولماق ، ئىختىيار قىلماق ، تەلپۈنمەك ؛ راۋان بولماق ؛ ئىستېمال قىلماق .

مؤئەببەد (مو'بد) ، ئە . ئەبەدىي ، داۋمىي ، مەڭگۈلۈك ، ئۈمۈرلۈك .
مؤئەببىر (معبر) ، ئە . چۈشكە تەبىر ئېيتقۇچى ، چۈشنى يەشكۈچى ؛ تەبىر بەرگۈچى .
مؤئەتتەر (معطر) ، ئە . خۇشبۇيلۇق ، خۇش ھىدلىق ، خۇشبۇي ، خۇش پۇراق تارقىتىپ تۇرغۇچى .
مؤئەتتەل (معطل) ، ئە . تاشلانغان ، تەرك ئېتىلگەن ، ئىستېمالدىن قالدۇرۇلغان ؛ ئىشسىز ؛ توختاپ تۇرغان ، ساقلاپ تۇرغان ، كېچىكتۈرۈلگەن ، كەينىگە تارتىلغان .
مؤئەججەل I (معجل) ، ئە . جىددىي ، ئالدىراش ؛ ئىق ، مۇھلەتسىز . ◇ مەھرى~ (مەھر~) : ئەق بېرىلىدىغان مەھر ھەققى (تويلۇق) .
مؤئەججەل II (مو'جل) ، ئە . كېيىنگە قالدۇرۇلغان ، كېچىكتۈرۈلگەن ، نسى . ◇ مەھرى~ (مەھر~) : كېيىنگە قالدۇرۇلغان مەھر ھەققى .
مؤئەددە (معد) ، ئە . تەييارلانغان ، ھازىرلانغان ؛ ئىيار ، تەخ ، ئەق . ◇~بولماق (~بولماق) : تەييار بولماق ، ھازىر بولماق .
مؤئەددەب (مو'دب) ، ئە . ئەدەپلىك ، ياخشى تەربىيە كۆرگەن ، ئەخلاقلىق . ◇ ماھى~ (ماھى~) : تەربىيە كۆرگەن دىلبەر ، ئەدەپلىك يار .
مؤئەددەل (معدل) ، ئە . تەڭ ، باراۋەر ، ئادىل ، توغرا ؛ تەڭشەلگەن ، تەڭپۇڭلاشتۇرۇلغان ؛ توغرىلانغان ، تۈزىتىلگەن .
مؤئەددەب (مو'دب) ، ئە . ئەدەپ ئۆگەتكۈچى ، تەربىيە قىلغۇچى ، تەربىيەچى .
مؤئەددىي (مو'دى) ، ئە . ئادا قىلغۇچى ، ئورۇنلىغۇچى ، جايىغا يەتكۈزگۈچى ، تۆلىگۈچى . ◇~بولماق (~بولماق) : ئادا قىلماق ، ئەھدىسىدىن چىقماق ، ئورۇنلىماق ، تۆلىمەك .
مؤئەررەب (معرب) ، ئە . ئەرەبلىشىپ كەتكەن (ئادەم) ، ئەرەبلىشىپ كەتكەن (سۆز) .
مؤئەررەخ (مو'رخ) ، ئە . يېزىلما تارىخى بولغان ، يىل ، ئاي ، كۈنلىرى ئوچۇق ئىزاھلانغان .
مؤئەررەف (معرف) ، ئە . تەرىپلەنگەن ، بىلدۈرۈلگەن ، تونۇتۇلغان ؛ ئالاھىدە كۆرسىتىلگەن .
مؤئەررىخ (مو'رخ) ، ئە . تارىخ يازغۇچى ، تارىخچى ، تارىخشۇناس ، كالېندار تۈزگۈچى .
مؤئەررىخۇن (مو'رخون) ، ئە . مۇئەررىخ (مو'رخ) نىڭ كۆپلۈكى : تارىخشۇناسلار .
مؤئەررىخىن (مو'رخين) ، ئە . ق . مۇئەررىخۇن .
مؤئەررىف (معرف) ، ئە . تەرىپلىگۈچى ، بىلدۈرگۈچى ، تونۇتقۇچى .
مؤئەززەب (معذب) ، ئە . ئازابلانغان ، دەرد چەككەن ، ئازاب ـ ئوقۇبەتكە ئۇچرىغان .
مؤئەززەز (معزز) ، ئە . ئىززەتلىك ، ھۆرمەتلىك ، قىممەتلىك ، ئەزىز .
مؤئەززەم (معظم) ، ئە . بۈيۈك ، ئۇلۇغ ، كاتتا ، ھۆرمەتلىك . ◇~بولماق (~بولماق) : ئۇلۇغ بولماق ، كاتتا بولماق .
مؤئەززەمە (معظمە) بۈيۈك ، ئۇلۇغ ؛ بۈيۈك ئىش ، ئېغىر ئەمما شەرەپلىك ئىش .
مؤئەززىن (مو'ذن) ، ئە . ئەزان ئېيتقۇچى ، مەزىن .
مؤئەززى (مو'ذى) ، ئە . زىيان سالغۇچى ، زەرەر يەتكۈزگۈچى ، زىيانلىق .

(~بە~) : بىرمۇبىر ، تەپسىلىي . ◇~سەفىد (~سفيد) : ئاق ساقال .

مويە (مويە) ، پ . ھۆڭرەپ يىغلاش ، ئۆپكىدەپ يىغلاش . ◇~تارتماق (~تارتماق) : يىغلىماق . ئاھ - پەريات چەكمەك ، داد - پەريات قىلماق .

مۇئاتەب (معاتب) ، ئە . ئەيىبلەشكە ، تاپا - تەنىگە دۇچار بولغان ، ئەيىبلەنگۈچى .

مۇئارەزە (معارضە) ، ئە . قارشى چىقىش ، مۇنازىرىلىشىش ، تارتىشىش ، تالاش - تارتىش .

موئارىز (معارض) ، ئە . قارشى چىققۇچى ، قارشى تۇرغۇچى ، مۇخالىپ .

مۇئاسىر (معاصر) ، ئە . بىر ئەسىردە بىرگە ياشىغان ، ئەسىرداش ، زامانداش .

مۇئاشىر (معاشر) ، ئە . كىشىلەر بىلەن بىرگە كۈن كەچۈرگۈچى ، بىرگە تىرىكچىلىك قىلغۇچى ، بىرگە ئەيش - ئىشرەت قىلغۇچى ؛ مۇناسىۋەتكە ماھىر ، باردى - كەلدى قىلىش دائىرىسى كەڭ ئادەم ؛ دوست ، ئۇلپەت .

مۇئاشەرەت (معاشرت) ، ئە . باردى - كەلدى قىلىشىش ، بېرىش - كېلىش قىلىش ، تىرىكچىلىك قىلىش ، ئۆمۈر سۈرۈش ، ياشاش .

مۇئاف (معاف) ، ئە . ئەپۇ قىلىنغان ، گۇناھى كەچۈرۈلگەن ، بىكار قىلىنغان . ◇~قىلماق (~قيلماق) : ئەپۇ قىلماق ، گۇناھىنى كەچۈرمەك . ◇~بولماق (~بولماق) : كەچۈرۈلمەك .

مۇئالەجە (معالجە) ، ئە . داۋالاش ، كېسەلگە داۋا قىلىش . ◇~قىلماق (~قيلماق : كېسەلگە دورا - دەرمەك بەرمەك ، داۋالىماق . ◇~ئەسبابى (~اسبابى) : دورا - دەرمەك ، داۋالاش ۋاسىتىلىرى .

مۇئالەجەت (معالجت) ، ئە . ق . مۇئالەجە .

مۇئالىج (معالج) ، ئە . ئىلاج قىلغۇچى ؛ داۋالىغۇچى ، تېۋىپ .

مۇئامەلات (معاملات) ، ئە . «مۇئامەلە (معاملە)»نىڭ كۆپلۈكى : مۇئامىلىلەر ، ئالاقىلەر ، بېرىش - كېلىشلەر ، مۇناسىۋەتلەر .

مۇئامەلە (معاملە) ، ئە . ئېلىم - بېرىم ، سودا ، تىجارەت ؛ ئۆزئارا مۇناسىۋەت ، باردى - كەلدى ، ئالاقە .

مۇئامەلە پەرداز (معاملە پرداز) ، ئە - پ . مۇئامىلە قىلغۇچى ؛ ئەرز - ھالغا قۇلاق سالغۇچى .

مۇئاھىد (معاھد) ، ئە . ۋەدىلەشكەن ، ئىتتىپاق تۈزگەن ، ئىتتىپاقچى ؛ ۋەدىگە ۋاپا قىلىدىغان .

مۇئاۋەزە (معاوضە) ، ئە . ئالماشتۇرۇش ، تېگىشىش ؛ تۆلەش . ◇~قىلماق (~قيلماق) : ئالماشتۇرماق ، تېگىشمەك .

مۇئاۋىن (معاون) ، ئە . ياردەمچى ، قولداش .

مۇئايەنە (معاينە) ، ئە . كۆزدىن كەچۈرۈش ، دىققەت ئېتىبارىدىن ئۆتكۈزۈش ؛ ئوچۇق كۆرۈش ، ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈش ؛ تەكشۈرۈش ، تەھقىقلەش .

كۈرەشچى ، پالۋان . ◇~ فەئئال (~ فعال) : ئاكتىپ جەڭچى .

مۇبارىزەفكەن (مبارزافكن) ، ئە - پ . يەكمۇيەك ئېلىشىشتا ، كۈرەشتە يەڭگۈچى ، جەڭدە غالىب چىققۇچى .

مۇبالەغە (مبالغە) ، ئە . مۇبالىغە ، كۆپتۈرۈش ، ئاشۇرۇش ، تەكىتلەش ، زورۇقۇش ؛ دادىغا يەتكۈزۈش .

مۇباھ (مباح) ، ئە . دىندا رۇخسەت قىلىنغان ئىش ؛ قىلسىمۇ ، قىلمىسىمۇ بولىدىغان .

مۇباھات I (مباحات) ، پ . مۇباھ (مباح) نىڭ كۆپلۈكى : دىندا رۇخسەت قىلىنغان ئىشلار .

مۇباھات II (مباھات) ، ئە . پەخىرلىنىش ؛ ماختىنىش ، غۇرۇرلىنىش ، لاپ ئۇرۇش ؛ ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : پەخىرلەنمەك ، ماختانماق ، مەغرۇرلانماق ؛ لاپ ئۇرماق .

مۇباھي (مباھى) ، ئە . پەخىرلەنگۈچى ، ماختانغۇچى ، خۇشاللانغۇچى ؛ شۆھرەتلەنگەن ، داڭدار .

مۇبايىن (مباين) ، ئە . باشقىچە ، غەيرى ، باشقا تۈردىكى ، ئوخشاشمايدىغان ؛ مۇخالىپ ، قارىمۇقارشى ، ئەكسىچە .

مۇبەددەل (مبدل) ، ئە . ئالماشتۇرۇلغان ، ئۆزگەرتىلگەن ، تېگىشىلگەن . ◇~ بولماق (~ بولماق) : ئالماشتۇرۇلماق ، ئۆزگەرتىلمەك ، تېگىشىلمەك ، ئايلانماق . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : ئالماشتۇرماق ، يۆتكىمەك ، تېگىشمەك .

مۇبەررا (مبرا) ، ئە . ئەركىن ، ئازاد ، خالىي ، پاك ؛ ئازاد قىلىنغان ، نامى ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن .

مۇبەرھەن (مبرھن) ، ئە . ئېنىق ، روشەن ، ئوچۇق ، بەلگىلىك ؛ پاكىتلىق ، ئىسپاتلانغان .

مۇبەسسىر (مبصر) ، ئە . نازارەتچى ، كۆزىتىپ تۇرغۇچى ؛ يىراقنى كۆرەر ، ئالدىن كۆرەر ، كۆزىتىش ئىقتىدارى كۈچلۈك .

مۇبەششىر (مبشر) ، ئە . خۇشخەۋەر تارقاتقۇچى ، خۇشخەۋەر يەتكۈزگۈچى ، خۇشخەۋەرچى .

مۇبەييەن (مبين) ، ئە . بايان قىلىنغان ، ئىزاھلانغان ، چۈشەندۈرۈلگەن ، ئىسپاتلانغان ، ئىزھار قىلىنغان .

مۇبەييىن (مبين) ، ئە . بايان قىلغۇچى ، ئوچۇق ئاڭلاتقۇچى ، روشەنلەشتۈرگۈچى .

مۇبتەدىئ (مبتدع) ، ئە . يېڭىلىق ياراتقۇچى ، ئىسلاھاتچى ، دىندا يېڭىچە يول تۇتقۇچى ، بىدئەتچى .

مۇبتەدى (مبتدى) ، ئە . باشلامچى ، بىر ئىشقا يېڭىدىن كىرىشكەن ، تەجرىبىسىز ؛ دەسلەپكى .

مۇبتەدى تەبئ (مبتدى تەبئ) ، ك . ئەدەبىيات مەيدانىغا يېڭىدىن كىرگەن ئادەم .

مۇبتەزەل (مبتذل) ، ئە . خار ، پېقىر ، چاكىنا ؛ ئاددىي ، ئادەتتىكى ، تۆۋەن .

مۇبتەلا (مبتلا) ، ئە . دۇچار بولغان ، گىرىپتار بولغان ، يولۇققان ، ئۇچرىغان ؛ بەختسىزلىككە ئۇچرىغان ؛ ئىلىنغان ، تۇتۇلغان ؛ مەپتۇن بولغان ، مەھلىيا بولغان ؛ ئاشىق .

مۇئەسسەس (مۇسس) ، ئە . قۇرۇلغان ، بىنا قىلىنغان ، تەسىس قىلىنغان ؛ قۇرۇلۇش ، بىنا .

مۇئەسسىر (مۇئثر) ، ئە . ئەسىر قىلغۇچى ، تەسىر قىلغۇچى ، تەسىرلىك ، يېقىملىق .

مۇئەسفەر (معصفر) ، ئە . سېرىق ، سېرىق رەڭلىك ، قىزىل .

مۇئەسكەر (معسكر) ، ئە . ئەسكەر تۇرىدىغان جاي ، لەشگەرگاھ ، قارارگاھ .

مۇئەككەل (مۇكل) ، ئە . مۇئەييەن بىر ئىش تاپشۇرۇلغان ئادەم ، ۋەكىل قىلىنغان كىشى .

مۇئەككەد (مۇكد) ، ئە . جەزملەشتۇرۇلگەن .

مۇئەللا (معلا) ، ئە . يۇكسەك ، ئېگىز ، يۇقىرى ؛ ئەلا .

مۇئەللەف (مۇلف) ، ئە . تۇزۇلگەن (كىتاب ، لۇغەت) ، يېزىلغان (ئەسەر) ، رەتلەنگەن (ماتېرىيال) . ◇كۇتۇبى~ (كتب~) : يېزىپ چىقىلغان كىتابلار ، ماقالىلەر .

مۇئەللەفە (مۇلفە) ، ئە . ئەسەر ، كىتاب ، ماقالە .

مۇئەللەق (معلق) ، ئە . ئېسىلغان ، ئېسىلىپ قالغان ؛ ئوتتۇرىدا تۇرۇپ قالغان ، يا ئۇيان ، يا بۇيان بولمىغان ؛ ھاۋادا تۇرۇپ قالغان . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : سەكرەپ ئاتلانماق . ◇~ئۇرماق (~اورماق) : موللاق ئاتماق .

مۇئەللىف (مۇلف) ، ئە . تۇزگۇچى ، يازغۇچى ، ئاپتور .

مۇئەمما (معما) ، ئە . تېپىشماق ، سىرلىق سۆز ، مەنىسى يوشۇرۇن سۆز ، يوشۇرۇن مەنىلىك شېئىر ؛ باش قاتۇرىدىغان مەسىلە .

مۇئەمماي (معماى) ، پ . ق . مۇئەمما .

مۇئەنبەر (معنبر) ، ئە . ئەنبەر سۇركەلگەن ، ئەنبەر ھىدلىق ، خۇشبۇي ؛ ك . خۇشپۇراقلىق قاپقارا نەرسە ، ◇~زۇلف (~زلف) : خۇشپۇراقلىق قارا چاچ . ◇~خەت (~خط) قارا سىزىق ؛ ك . مىيىق . ◇ئەفئىي~ (افعى~) : خۇشپۇراقلىق زەھەرلىك يىلان ؛ ك . يارنىڭ خۇشپۇراق قارا چېچى . ◇~قىلماق (~قيلماق) : خۇشبۇي قىلماق ؛ قارايتماق ، قارا قىلماق .

مۇئەننەس (مۇنث) ، ئە . ئەرەبچىدىكى ئايال سىغا سۆز ؛ چىشى ، مىدە .

مۇئەييەد (مۇيد) ، ئە . قوللاشقا ئېرىشكەن ، مەدەت بېرىلگەن ، تەكىتلەنگەن ، ياردەم ئالغان .

مۇئەييەن (معين) ، ئە . تەيىن قىلىنغان ، بەلگىلەنگەن ؛ ئېنىق ، ئوچۇق .

مۇئەييىد (مۇيد) ، ئە . قوللىغۇچى ، مەدەت بەرگۇچى ، ياردەم قىلغۇچى ، قۇۋۋەتلىگۇچى ، تەكىتلىگۇچى .

مۇبادەلە (مبادلە) ، ئە . ئىككى نەرسىنى ئۆزئارا ئالماشتۇرۇش ، تېگىشىش ؛ ئالماشتۇرۇش .

مۇبارەزە (مبارزە) ، ئە . يەكمۇيەك ئېلىشىش ، يەكمۇيەك تۇتۇشۇش ، دوئېل ، كۈرەش .

مۇبارەكباد (مباركباد) ، ئە . تەبرىكلەش ، مۇبارەكلەش .

مۇبارىز (مبارز) ، ئە . يەكمۇيەك ئېلىشقۇچى ، دوئېلغا چىققۇچى ، چېلىشچى ، جەڭچى ،

مؤتەددى (متعدى) ، ئە . چەكتىن ئاشقۇچى ، چېگرادىن ئۆتكۈچى ، ناجاۋۇزچى ؛ ئۆتۈملۈك (پېئىل) .

مؤتەددەب (متأدب) ، ئە . تەربىيە كۆرگەن ، تەربىيەلەنگەن ، ئەدەپلىك .

مؤتەددىد (متعدد) ، ئە . بىرقانچە ، بىرنەچچە ، كۆپ ، نۇرغۇن .

مؤتەررىز (متعرض) ، ئە . توقۇنۇشقۇچى ، قارشىلاشقۇچى ، قارشىلىق كۆرسەتكۈچى .

مؤتەززىر I (متعذر) ، ئە . قىيىن ، مۇشكۈل ، تەس .

مؤتەززىر II (متعذر) ، ئە . ئۆزرىلىك ، ئۆزرە ئېيتقۇچى ، ئۆزرە بايان قىلغۇچى .

مؤتەسسىر I (متأثر) ، ئە . تەسىرلەنگۈچى ، ھاياجانلانغۇچى ، تەسىرلەنگەن . ◇～بولماق (～بولماق) : تەسىرلەنمەك .

مؤتەسسىر II (متعسر) ، ئە . قىيىن ، مۇشكۈل ، تەس ، مۇرەككەپ ، چىگىش .

مؤتەففۇن (متعفن) ، ئە . بۇلغانغان ، چىرىگەن ، سېسىغان .

مؤتەللىق (متعلق) ، ئە . تەئەللۇق ، تېگىشلىك ؛ ئالاقىدار ، مۇناسىۋەتلىك .

مؤتەللىقات (متعلقات) ، ئە . تەئەللۇق نەرسىلەر ، تېگىشلىك نەرسىلەر ، ئالاقىدار كىشىلەر ؛ قېرىنداشلار .

مؤتەللىم I (متعلم) ، ئە . بىلىم ئۆگەنگۈچى ، ئىلىم ئالغۇچى ، ئوقۇغۇچى ، شاگىرت .

مؤتەللىم II (متألم) ، ئە . ئازابلانغۇچى ، قىينالغۇچى ؛ ئەلەملىك ، قايغۇلۇق .

مؤتەممىدەن (متعمدا) ، ئە . قەستەن ، ئەتەي ، ئويلاپ .

مؤتەممىل (متأمل) ، ئە . ئويلىغۇچى ، پىكىر قىلغۇچى ، ئويغا چۆككۈچى ، چوڭقۇر مۇلاھىزە قىلغۇچى .

مؤتەھھىد (متعهد) ، ئە . بىر ئىشنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان ؛ كېپىللىك قىلغان ، كاپالەتلىك بەرگەن ؛ ۋەدە قىلغان . ◇～بولماق (～بولماق) : ئۆز دەستىگە ئالماق ، كاپالەتلىك قىلماق .

مؤتەھھىل (متأهل) ، ئە . ئۆيلەنگەن ، ئۆي ـ ئوچاقلىق بولغان . ◇～بولماق (～بولماق) : ئۆيلەنمەك ، خوتۇن ئالماق ، بالا ـ چاقىلىق بولماق .

مؤتەئەييەن (متعين) ، ئە . تايىنلىق ، بەلگىلەنگەن ، تەيىنلەنگەن ؛ ئېنىق ، ئوچۇق ، روشەن .

مؤتتەبەر (معتبر) ، ئە . مۇتئۈەر ، ئېتىبارلىق ، ھۆرمەتلىك .

مؤتەبەررەك (متبرك) ، ئە . تەۋەررۈك ، قۇتلۇق ؛ شەرەپلىك ؛ مۇقەددەس ، پاك ، تەڭداشسىز .

مؤتەبەررىن (متبرن) روشەن .

مؤتەبەسسىر (متبصر) ، ئە . چوڭقۇر ئويلىغۇچى ، چوڭقۇر مۇلاھىزە قىلغۇچى ؛ يىراقنى كۆرگۈچى ، دانا ، ئالدىن كۆرەر .

مؤتەبەسسىم (متبسم) ، ئە . تەبەسسۇم قىلغان ، كۈلۈمسىرىگەن ، مىيىقىدا كۈلـ

مؤبتەلاۋار (مبتلاوار) ، ئە - پ . بالاغا يولۇققانده‌ك ، بالاغا دۇچار بولغانلارغا ئوخشاش .
مؤبتەھىج (مبتهج) ، ئە . خۇشال ، شادىمان ، خۇشال - خۇرام ؛ ھاياجانلانغان .
مؤبدىئ (مبدع) ، ئە . ئىختىراچى كەشپىياتچى ، يېڭىلىق ياراتقۇچى .
مؤبدىئى كارساز (مبدع كارساز) ، ئە - پ . ئىش بىلەرمەن ، ياراتقۇچى .
مؤبدىم (مبدم) ، ئە . مەجبۇرلىغۇچى ، زورلىغۇچى ، قىستىغۇچى . ◇~شىۋە (~شيوه) : زورلاشقا ئادەتلەنگەن .
مؤبكى (مبكى) ، ئە . يىغلاتقۇچى ، كىشىنى ئازابلىغۇچى ، ھەسرەتلەندۈرگۈچى .
مؤبىن (مبين) ، ئە . ئوچۇق ، روشەن ، قىلچە شەك كەلتۈرگىلى بولمايدىغان ؛ ئاشكارا ، ئېنىق .
مؤتابەئەت (متابعت) ، ئە . بىراۋنىڭ كەينىدىن ئەگىشىش ، ئىزىدىن مېڭىش ؛ ئەگەشكۈچىلىك ، ساداقەتمەنلىك ، مۇرىتلىق ؛ بىراۋنى ھىمايە قىلىش ؛ تەۋەلىك ، ئىتائەت .
مؤتابەقەت (مطابقت) ، ئە . مۇۋاپىقلىق ، مۇناسىپلىق ؛ ئوخشاشلىق ، بىردەكلىك ، ماسلىق .
مؤتابىق (مطابق) ، ئە . مۇۋاپىق ، ئۇيغۇن ، بىر - بىرىگە ماس كېلىدىغان .
مؤتئتاد (معتاد) ، ئە . ئادەتلەنگەن ، ئۆگەنگەن ، كۆنگەن . ◇~بولماق (~بولماق) : ئۆگەنمەك ، ئادەتلەنمەك ، ◇~ئەتمەك (~ايتماك) : ئۆگەتمەك ، كۆندۈرمەك .
مؤتارەھە (مطارحه) ، ئە . ئىككى تەرەپ ئۆزئارا سۆزلىشىش ، كېڭىشىش .
مؤتاق (مطاق) ، ئە . ئەتراپنى ئايلىنىپ زىيارەت قىلىدىغان تاۋاپ ئورنى ؛ سەيلە قىلىنىدىغان يەر .
مؤتالەئە (مطالعه) ، ئە . دىققەت بىلەن ئوقۇش ، كۆڭۈل قويۇپ ئوقۇش ، ئوقۇپ چۈشىنىش ، تەتقىق قىلىش .
مؤتالەبە (مطالبه) ، ئە . قەرزنى تۆلەشنى تەلەپ قىلىش ، قەرزنى سۈيلەش ؛ تەلەپ قىلىش ؛ قەرز ئالغان پۇل .
مؤتالىئ (مطالع) ، ئە . ئوقۇغۇچى ، كىتابخان ، مۇتالىئە قىلغۇچى ، تەتقىق قىلغۇچى .
مؤتالىئە (مطالعه) ، پ . ق . مؤتالەئە .
مؤتايەبە (مطايبه) ، ئە . ھەزىل ، چاقچاق ، چاقچاقلىشىش .
مؤتەئاقىب (متعاقب) ، ئە . ئىز بېسىپ يارغۇچى ، قوغلىغۇچى ، ئارقىمۇئارقا كەلگەن ، بىر - بىرىگە ئۇلىشىپ كەلگەن ؛ ئارقىمۇئارقا ، ئۈزۈلمەستىن ؛ كەينىدىنلا .
مؤتەئاقىد (متعاقد) ، ئە . ئەھدىلەشكەن ، كېلىشىم ھاسىل قىلغان ، تىل بىرىكتۈرگەن .
مؤتەئال (متعال) ، ئە . يۇكسەك ، ئالىي ، ئېگىز ، يۇقىرى ، مەرتىۋىدە تەڭدىشى يوق .
مؤتەئالى (متعالى) ق . مؤتەئال .
مؤتەئەببىد (متعبد) ، ئە . ئىبادەت قىلغۇچى ، دىندار ، خۇداگوي .
مؤتەئەججىب (متعجب) ، ئە . تەئەججۇپلەنگۈچى ، ئەجەبلەنگۈچى ، ھەيران بولغۇچى .
مؤتەئەخخىر (متأخر) ، ئە . كېيىنكى ، ئارقىدا قالغان ، كېيىن قالغان .

مؤتەزەررەر (متضرر) ، ئە . زىيانغا ئۇچرىغان ، زەرەر كۆرگەن ، زىيان تارتقان .
مؤتەزەلزىل (متزلزل) ، ئە . تىترىگۈچى ، سىلكىنگۈچى ، تەۋرىنگۈچى ، تەۋرىنىپ تۇرغان ، لەڭشىپ قالغان .
مؤتەزەممەن (متضمن) ، ئە . ئۆز ئىچىگە ئالغان ، ئۆز ئىچىگە ئالغۇچى ؛ ئۆز زىممىسىگە ئالغۇچى .
مؤتەزەۋۋىج (متزوج) ، ئە . ئۆيلەنگەن ، ئۆي ـ ئوچاقلىق بولغان ئادەم .
مؤتەزىر (معتذر) ، ئە . ئەپۇ سورىغۇچى ، كەچۈرۈم سورىغۇچى ، ئۆزرىخاھلىق ئېيتقۇچى ، ناماقۇل بولغۇچى .
مؤتەسەددىي (متصدى) ، ئە . مەلۇم بىر ئىشقا ئىخلاس بىلەن كىرىشكۈچى ، بىرەر ئىشنى باشلىغۇچى ، تەشەببۇسكار .
مؤتەسەررىف (متصرف) ، ئە . بىرەر ئىشنى ئۆز خاھىشى بويىچە بېجىرەلىگۈچى ، تەسەررۇپ قىلغۇچى ، ئىگە بولغۇچى ، ئىگىلىك قىلغۇچى . ◇ ~ تەبئىلىق (~ طبع لىق) : زور تالانتقا ئىگە بولغانلىق ، پىكرى راۋانلىق .
مؤتەسەللى (متسلى) ، ئە . كۆڭلى ئېچىلغان ، غەم ـ قايغۇسى كۆتۈرۈلگەن ، كۆڭلى تەسەللى تاپقان .
مؤتەسەۋۋۇر (متصور) ، ئە . تەسەۋۋۇر قىلىنغان ، زېھنىگە كەلتۈرۈلگەن ، ئويلانغان ؛ كۆرۈنگەن ، سۈرەتلەنگەن ، سىزىلغان .
مؤتەسەۋۋۇپ (متصوف) ، ئە . تەسەۋۋۇپچى ، سوپىزم مۇرىتى .
مؤتەشەررىئ (متشرع) ، ئە . شەرىئەتچىل ، تەقۋادار .
مؤتەشەررىف (متشرف) ، ئە . شەرەپكە ئىگە بولغان ، شان ـ شەرەپكە ئېرىشكەن .
مؤتەشەككىر (متشكر) ، ئە . رەھمەت ئېيتقۇچى ، تەشەككۈر ئېيتقۇچى .
مؤتەشەككىل (متشكل) ، ئە . بىر خىل شەكىلگە كىرگەن ، شەكىللەنگەن ؛ تەركىب تاپقان ، تۈزۈلگەن .
مؤتەغەللىب (متغلب) ، ئە . زورلۇق بىلەن قولغا ئالغۇچى ، زورلىق بىلەن ئىگىلىگۈچى ، زومىگەر .
مؤتەغەييىر (متغير) ، ئە . ئۆزگەرگەن ، ئۆزگەرگۈچى ؛ ئۆزگىرىشچان ، تۇراقسىز .
مؤتەغەييىرە (متغيره) ، ئە . ئايرىم ، باشقا .
مؤتەفاۋىت (متفاوت) ، ئە . پەرقلەنگەن ، پەرقلىنىدىغان ، پەرقلىق ، ئوخشاشمايدىغان ، ھەر خىل .
مؤتەفەررىئ (متفرع) ، ئە . شاخلانغان ، بۆلۈنۈپ كەتكەن ، تارماقلىق .
مؤتەفەررىق (متفرق) ، ئە . چېچىلغان ، توزۇغان ، سورۇلغان ؛ پەرىشان ؛ ھەر رەڭدىكى ، تۈرلۈك تۈمەن ؛ بىر ـ بىرىدىن پەرق قىلىدىغان .
مؤتەفەررىقە (متفرقه) ، ئە . تارقاق ، چېچىلغان ، چېچىلاڭغۇ .

گەن ؛ ◇~بولماق (~بولماق) : تەبەسسۇم قىلماق ، كۈلۈمسىرىمەك .
مۇتەبەھھىر (متبحر) ، ئ . كەڭ ۋە چوڭقۇر مەلۇماتلىق ، چوڭ ئالىم ، كامالەتكە يەتكەن ئادەم .
مۇتەببەق (مطبق) ، ئ . قاتلاملىق ، قاپقاقلىق ، قەۋەتمۇقەۋەت .
مۇتەجەللا (متجلى) ، ئ . روشەن ، پارلاق ، جۇلالىق .
مۇتەجەللى (متجلى) ، ئ . ق . مۇتەجەللا .
مۇتەخالىف (متخالف) ، ئ . بىر ـ بىرىگە زىت ، بىر ـ بىرىگە قارىمۇقارشى ، بىر ـ بىرىنىڭ ئەكسىچە .
مۇتەخەللىس (متخلص) ، ئ . ق . ئەلمۇتەخەللىس .
مۇتەخەللىق (متخلق) ، ئ . بىرەر خۇيغا ئۆگىنىپ قالغان ، ئادەتلەنگەن ، بىرەر خاس خۇمۇسىيەتكە ئىگە بولغان ؛ ئەخلاقلىق ، كىشىگە مۇئامىلە قىلىدىغان .
مۇتەخەييىل (متخيل) ، ئ . خىيالغا چۆمگەن ، چوڭقۇر ئويلانغۇچى ، چوڭقۇر تەپەككۇر قىلغۇچى ، تەسەۋۋۇر قۇۋۋىتى كۈچلۈك ئادەم .
مۇتەخەييىلە (متخيله) ، ئ . تەسەۋۋۇر قىلىش كۈچى .
مۇتەدارىي (متدارى) يېپىلغان ، بېكىتىلگەن .
مۇتەداۋىل (متداول) ، ئ . ئىستېمالدىكى نەرسە ، دائىم قوللىنىلىدىغان نەرسە ؛ ئومۇملاشقان ، كەڭ تارقالغان ؛ قوللىنىش ، ئىشلىتىش .
مۇتەداۋىلات (متداولات) ، ئ . مۇتەداۋىل (متداول) نىڭ كۆپلۈكى : ئىستېمالدىكى نەرسىلەر ، ئىشلىتىلمۇاتقان نەرسىلەر ، قوللىنىلمۇاتقان نەرسىلەر .
مۇتەدەييىن (متدين) ، ئ . دىندار ، ئىخلاسمەن ، تەقۋادار .
مۇتئەددە بىھ (معتد به) ، ئ . زۆرۈر ، تېگىشلىك ، لازىم بولغان ، مۇھىم .
مۇتئەدىل (معتدل) ، ئ . ئوتتۇراھال ، نورمال ، مۆتىدىل ؛ مۇۋاپىق ، مۇناسىپ .
مۇتەرەددىد (متردد) ، ئ . بىقارار ، تۇراقسىز ، بىر پىكىردە چىڭ تۇرالمايدىغان ؛ ئىككىلەنگۈچى ، ئارىسالدا قالغان ، دىلىغۇل بولغان .
مۇتەرەننىم (مترنم) ، ئ . ناخشا ئېيتقۇچى ، كۈيلىگۈچى ، بېقىملىق ئاھاڭ بىلەن ئەزەل ئوقۇغۇچى .
مۇتەرجىم (مترجم) ، ئ . تەرجىمان ، تەرجىمە قىلغۇچى .
مۇتەررەز (مطرز) ، ئ . گۈل چېكىلگەن ، كەشتىلەنگەن ، بېزەلگەن ؛ گىنجىم ، چىلتەك .
مۇتەررىز (مطرز) ، ئ . كەشتە ئىشلىگۈچى ، گۈل چەككۈچى .
مۇئتەرىز (معترض) ، ئ . ئېتىراز بىلدۈرگۈچى ، نارازىلىق بايان قىلغۇچى ، قارشى چىققۇچى .
مۇئتەرىف (معترف) ، ئ . ئۆزىنىڭ نۇقسان ۋە كەمچىلىكلىرىنى بوينىغا ئالغۇچى ، ئېتىراپ قىلغۇچى ، ئىقرار قىلغۇچى .

مۇتەللا (مطلا) ، پ . تىللا قاپلانغان ، ئالتۇن سۈيى بېرىلگەن ، ئالتۇن سۈيى يالىتىلغان .
مۇئتەلىف (مؤتلف) ق . مۇئتەلىفە .
مۇئتەلىفە (مؤتلفە) ، ئە - پ . قوشۇلغان ، بىرلەشكەن ، ئۇيغۇنلاشقان ، ماسلاشقان ، ئادەتلەنگەن ؛ بىردەك .
مۇتەمەتتىئ (متمتع) ، ئە . پايدىلانغۇچى ، بەھرىلەنگۈچى ، نەپ ئالغان ، مەنپەئەتلەنگەن .
مۇئتەمەد (معتمد) ، ئە . ئىشەنچلىك .
مۇئتەمەدد ئەلەيھ (معتمد عليه) ، ئە . ئىشەنچ قىلىنغان (كىشى) ، ئىشەنچلىك (كىشى) .
مۇئتەمەدد بىھ (معتمد به) ، ئە . ئىشەنچلىك ، ئىشىنىشكە بولىدىغان .
مۇتەمەررىد (متمرد) ، ئە . قارشى تۇرىدىغان ، قارشىلىق كۆرسىتىدىغان ، ئىتائەتسىز ، بوينى قاتتىق ، ئىسيانچى ، توپىلاڭچى .
مۇتەمەررىدلىق (متمردليق) قارشىلىق ، ئىتائەتسىزلىك ، بوينى قاتتىقلىق ؛ ئىسيانچىلىق ، توپىلاڭچىلىق .
مۇتەرەككىب (متركب) ، ئە . بىرقانچە نەرسىلەرنىڭ قوشۇلۇشىدىن ھاسىل بولغان ، تەركىب تاپقان ، شەكىللەنگەن .
مۇتەمەسسىل (متمثل) ، ئە . تەقلىد قىلىغۇچى ، ئۆزىنى باشقا بىرسىگە ئوخشاتقۇچى ؛ ◇~ بولماق (~ بولماق) : بىر شەكىلدىن ئۆزگىرىپ باشقا بىر شەكىلگە كىرمەك .
مۇتەمەككىن (متمكن) ، ئە . بىر جايدا مەھكەم تۇرغۇچى ، مۇقىم ؛ تەۋرىمەس .
مۇئتەمەن (مؤتمن) ، ئە . ئىشەنچلىك ، ئىشەنچ ھاسىل قىلىنغان ، ئىشىنىلگەن .
مۇتەمەۋۋىل (متمول) ، ئە . باي ، بەدەۋلەت ، توق ، ئېھتىياجسىز .
مۇتەمەييەز (متميز) ، ئە . ئايرىلغان ، ئاجرىتىلغان ، پەرقلەندۈرۈلگەن ؛ پەرقلىق . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : ئايرىماق ، پەرقلەندۈرمەك .
مۇتەمەييىز (متميز) ، ئە . ئايرىغۇچى ، پەرق قىلغۇچى ، ئايرىۋالالىغۇچى .
مۇئتەمىن (مؤتمن) ، ئە . كۆڭلى ئەمىن تاپقان ، خاتىرجەم بولغان ؛ ئىشەنگۈچى ، چىن پۈتكۈچى .
مۇتەناسىب (متناسب) ، ئە . ئۆزئارا ماسلاشقان ، مۇناسىپ ؛ مۇۋاپىق ؛ تەڭ نىسبەتلىك .
مۇتەناھى (متناهى) ، ئە . ئاخىرىغا يەتكەن ، ئاخىرلاشقان ، تۈگىگەن . ◇نا~ (نا~) : چەكسىز ، چېگراسىز ، پۈتمەس - تۈگىمەس .
مۇتەنەببىي (متبى) ، ئە . پەيغەمبەرلىك دەۋاسى قىلغۇچى ، ئۆزىنى پەيغەمبەر ئاتىۋالغۇچى ؛ مەشھۇر ئەرەپ شائىرى ئەبۇ تەييىبنىڭ (915 — 965) لەقىبى .
مۇتەننەببىھ (متنبه) ، ئە . ئاگاھلاندۇرۇلغان ، ھوشيار قىلىنغان ؛ ئاگاھلانغان ، ھوشيار تۇرغان ، سەگەك .
مۇتەنەففىر (متنفر) ، ئە . نەپرەتلەنگۈچى ، يىرگەنگۈچى ، ئۆچ . ◇~ بولماق (~ بولماق) : نەپرەتلەنمەك .

مۇتەھەككىر (متفكر) ، ئە . تەپەككۇر قىلغۇچى ، پىكىرگە چۆمگۈچى ، ئۇزاق ئويلانغۇچى ، كەڭ پىكىرلىك ؛ مۇتەپەككۇر .

مۇئتەفىكات (موٴتفكات) خاراب بولغان شەھەرلەر ؛ ئاستى - ئۈستۈن بولغان .

مۇتەقاتىئ (متقاطع) ، ئە . ئۆزئارا كېسىشكەن ، بىر - بىرىنى كېسىپ ئۆتكەن .

مۇتەقارىب (متقارب) ، ئە . ئۆزئارا يېقىن ، بىر - بىرىگە يېقىن بولغان ؛ ئاروز ۋەزىنىڭ بىر تۈرى .

مۇتەقازى (متقاضى) ، ئە . قانۇنىق تۈرۈپ تەلەپ قىلغۇچى ، تەقەززالىق بىلەن ئۈمىد قىلغۇچى ؛ تەلەپكار ؛ دەۋاگەر .

مۇئتەقەد (معتقد) ، ئە . ئىشىنىلگەن ؛ ئېتىقاد قىلىنغان .

مۇتەقەددىم (متقدم) ، ئە . بۇرۇن ، ئۆتكەن ، قەدىمكى .

مۇتەقەددىمىن (متقدمين) ، ئە . مۇتەقەددىم (متقدم) نىڭ كۆپلۈكى : ئىلگىرى ئۆتكەنلەر ، قەدىمكى كىشىلەر ، قەدىمكىلەر .

مۇئتەقىد (معتقد) ، ئە . ئېتىقاد قىلغۇچى ، ئىشەنگەنگۈچى ، قايىل بولغان ، ئېتىقادلىق ، ئىخلاسمەن .

مۇتەكەببىر (متكبر) ، ئە . كىبىرلىك ، دىمىقى ئۈستۈن ، ئۆزىنى چوڭ تۇتقۇچى ، ھاكاۋۇر .

مۇتەكەببىرانە (متكبرانه) ، پ . تەكەببۇرلارچە ، تەكەببۇرلۇق بىلەن ، ھاكاۋۇرلۇق بىلەن .

مۇتەكەففىل (متكفل) ، ئە . كېپىل بولغان ، كېپىللىكىنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان ، كاپالەتلىك قىلغۇچى . ◇~ بولماق (~ بولماق) : كېپىل بولماق .

مۇتەكەللىف (متكلف) ، ئە . ھەشەمەتلىك ، زىننەتلىك ، بېزەلگەن ؛ كۆچ سەرپ قىلغۇچى .

مۇتەكەللىم (متكلم) ، ئە . سۆزلىگۈچى ، ناتىق ، بىرىنچى شەخس (گىرامماتىكىدا) .

مۇتەكەللىمى ۋاھىد (متكلم واحد) ، ئە . بىردىن بىر سۆزمەن ، يېگانە ناتىق . ◇ ئۆزىنى~ تۇتماق (اوزينى~ توتماق) : ئۆزىنى بىردىن بىر سۆزمەن قىلىپ كۆرسەتمەك ؛ باشقىلارغا سۆز بەرمەي ئۆزىلا سۆزلىمەك .

مۇئتەكىف (معتكف) ، ئە . كىشىلەر توپىدىن چېقىپ كەتكەن ، ئىبادەت ئۈچۈن خىلۋەتكە كەتكەن ، تەركىدۇنيا بولغان ؛ خىلۋەتتە ئىبادەت بىلەنلا شۇغۇللانغۇچى ؛ ك . قادالغان ، كىرگەن .

مۇئتەل (معطل) ، ئە . كۆتكەن ، كۆتۈپ تۇرغان ، قاراپ قالغان ؛ ھايال بولغان ، كېچىككەن ؛ توختاپ تۇرغان ، توختىتىلغان . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : توختاتماق . ◇~ ئولماق (~ اولماق) : توختاپ قالماق .

مۇتەلالا (متلالا) ، پ . روشەن ، يورۇق ، نۇرلۇق ، پارلاق .

مۇتەلالى (متلالى) ، پ . ق . مۇتەلالا .

مۇتەلەززىز (متلذذ) ، ئە . لەززەتلەنگەن ، ھۇزۇرلانغان ، قانائەت ھاسىل قىلغان ؛ شادلىققا چۆمگۈچى ، ھۇزۇرلانغۇچى .

مۇتەۋەججىھ (متوجه) ، ئە . يۈز تۇتقان ، يۈزلەنگەن ، يۆنەلگەن ؛ ◇~ بولماق (~ بولماق) : يۆنەلمەك ، يۈزلەنمەك ، يۈز تۇتماق ، يۈرمەك ، ماڭماق ، ئاتلانماق .

مۇتەۋەسسىت (متوسط) ، ئە . ئوتتۇرىغا كىرگەن ، ۋاسىتە بولغان ، ئوتتۇرا ؛ ئوتتۇراھال .

مۇتەۋەللى (متولى) ، ئە . ۋەخپە مۇلۇكنى باشقۇرغۇچى ، مۇتىۋەللى .

مۇتەۋەللىد (متولد) ، ئە . تۇغۇلغان ، دۇنياغا كەلگەن . ◇~ بولماق (~ بولماق) : تۇغۇلماق .

مۇتەۋەھھىش (متوحش) ، ئە . قورققان ، قورقۇنچقا چۈشكەن ، خەۋپسىرىگەن ؛ دەھشەت باسقان . ◇~ بولماق (~ بولماق) : قورقۇنچ ئىچىدە قالماق ، قورقماق .

مۇتەۋەھھىم (متوهم) ، ئە . ۋەھىمە باسقان ، ئەندىشە ئىچىدە قالغان .

مۇتەۋۋەل (مطول) ، ئە . ئۇزارتىلغان ، سوزۇلغان . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : سوزماق ، ئۇزارتماق .

مۇتەيەققىن (متيقين) ، ئە . ئىشەنگۈچى ، چىن پۈتكۈچى ، شەك كەلتۈرمەيدىغان ، گۇمان قىلمايدىغان .

مۇتتەسىف (متصف) ، ئە . بىرەر سۈپەت بىلەن سۈپەتلەنگەن ، ماختالغان ، تەرىپلەنگەن . ◇~ بولماق (~ بولماق) : سۈپەتلەنمەك ، ماختالماق ، مەدھىيەلەنمەك .

مۇتتەسىل (متصل) ، ئە . تۇتاش ، بىر تۇتاش ، ئۇزۇلمەس ، ئۇزلۇكسىز ؛ دائىما ؛ ھەمىشە .

مۇتتەفەق (متفق) ، ئە . قارار ، ماقۇللانغان پىكىر . ◇~ ئەلەيھى (~ عليه) : ھەممە ئېتىراپ قىلىدىغان .

مۇتتەفىق (متفق) ، ئە . بىر پىكىرگە كەلگەن ، بىر قارارغا كېلىشكەن ، ئىتتىپاقلاشقان ، بىرلەشكەن ، ئىتتىپاقداش . ◇~ بولماق (~ بولماق) : بىرلىككە كەلمەك ، قوشۇلماق .

مۇتتەفىقۇل كەلىمە (متفق الكلمه) ، ئە . بىر ئېغىزدىن ، ھەممە بىر نىيەتتە ، ھەممە بىردەك ، ئوخشاش ، مەسلەكداش .

مۇتتەقىي (متقى) ، ئە . تەقۋادار ، پەرھىزلىك ، گۇناھلىق ئىشلاردىن ساقلانغۇچى ؛ ئىخلاسمەن ، ھالال ئىش قىلغۇچى .

مۇتتەكا (متكا) ، پ . تايانچۇق ، يانتاياق ، ھاسا ، تايىنىلىدىغان نەرسە ؛ تەكىي ، ياستۇق ؛ ك . مەدەتكار .

مۇتتەلىئ (مطلع) ، ئە . خەۋەردار ، ئاگاھ ، بىلىدىغان ؛ مۇكەممەل بىلىدىغان ، پىششىق بىلىدىغان ؛ ھەممىدىن خەۋەردار .

مۇتتەھەم (متهم) ، ئە . ئەيىبكار ، ئەيىبلەنگۈچى ، گۇمانلىق سانالغان ؛ تۆھمەت قىلىنغان .

مۇتتەھىد (متحد) ، ئە . بىرلەشكەن ، ئىتتىپاقلاشقان ، بىرلىككە كەلگەن ؛ بىر نىيەتتە ھەمكارلاشقان ؛ ئىتتىپاقداش .

مۇتتەھىدەن (متحدا) ، ئە . بىرلىشىپ ، ئىتتىپاقلىشىپ ، بىرلىكتە ، ئۆملۈكتە ، بىر نىيەتتە .

مۇتەنەففىس (متنفس) ، ئە . نەپەس ئالغۇچى ، تىرىك ؛ ئادەم ، ئىنسان ؛ جانلىق نەرسە .
مۇتەنەككىر (متنكر) ، ئە . ئۆزىگە گىرىم قىلىۋالغان ، نىقابلىنىۋالغان ، باشقا سۈرەتكە كىرىۋالغان ؛ ناتونۇش ، تونۇشمايدىغان .
مۇتەنەۋۋىئ (متنوع) ، ئە . ھەر خىل ، خىلمۇخىل ، تۈرلۈك .
مۇتەنەۋۋەر (متنور) ، ئە . نۇرلۇق ، پارلاق ، يورۇق .
مۇتەھەتتىك (متهتك) ، ئە . رەسۋا ، شەرمەندە ، يۈزى قېلىن ، پەردىشەپى يوق .
مۇتەھەررىك (متحرك) ، ئە . مىدىرلاپ تۇرىدىغان ، قىمىرلاپ تۇرىدىغان ، ھەرىكەتلىك ، ھەرىكەتچان ؛ ھەرىكلىك (زىر ، زەۋەر ياكى پەش قويۇلغان) .
مۇتەھەسسىر (متحسر) ، ئە . ھەسرەتلەنگۈچى ، ھەسرەت چەككۈچى .
مۇتەھەسسىل (متحصل) ، ئە . ھاسىل بولغان ، ۋۇجۇتقا چىققان ، پەيدا بولغان ؛ تەشكىل تاپقان .
مۇتەھەققىق (متحقق) ، ئە . ئىشەنچلىك ، توغرىلىقىدا شەك يوق ، توغرىلىقى ئىسپاتلانغان ، ھەقىقىي ، راست .
مۇتەھەممىل (متحمل) ، ئە . چىداملىق ، كۆتۈرۈشلۈك ، قەيسەر ، سەۋر ـ تاقەتلىك .
مۇتەھەۋۋىر (متهور) ، ئە . جەسۇر ، دادىل ؛ رەھىمسىز ، غەزەپلىك ؛ غەزەپ بىلەن ھۇجۇم قىلغۇچى ، توپتوغرا بۆسۈپ كىرگۈچى .
مۇتەھەۋۋىل (متحول) ، ئە . ئۆزگەرگەن ، ئاينىغان ، ئۆزگىرىشچان ، ئاسان ئاينىيدىغان ، تۇترۇقسىز ، تۇتامسىز .
مۇتەھەييىر (متحير) ، ئە . ھەيران قالغان ، تاڭ قالغان ، ھەيرانى ؛ ◇~ بولماق (~ بولماق) : ھەيرانلىقتا قالماق ، تاڭ قالماق .
مۇتەھھەر (مطهر) ، ئە . تازىلانغان ، پاكىزىلەنگەن ؛ تازا ، پاك ، پاكىز .
مۇتەۋاتىر (متواتر) ، ئە . ئېغىزدىن ئېغىزغا كۆچۈپ يۈرگەن ، يېيىلغان ، تارقالغان ؛ توختاۋسىز ، ئۈزلۈكسىز ؛ ئايان بولغان .
مۇتاۋاتىرەن (متواتراً) ، ئە . ئۈزلۈكسىز تۈردە ، توختاۋسىز ھالدا ، توختىماي .
مۇتەۋارى (متوارى) ، ئە . مۆككەن ، يوشۇرۇن ، كۆرۈنمەيدىغان ؛ ئۇزاق ؛ ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : يوشۇرماق ، كۆرۈنمەيدىغان قىلماق ؛ ◇~ ئولماق (~ اولماق) : بېكىنمەك ، يوشۇرۇنماق .
مۇتەۋازىئ (متواضع) ، ئە . كەمتەر ، كىبىرسىز ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتىدىغان ؛ ئەدەپلىك .
مۇتەۋازى (متوازى) ، ئە . پاراللېل .
مۇتەۋالى (متوالى) ، ئە . بىر تۇتاش ، ئۈزۈلمەيدىغان ؛ ئۈزلۈكسىز ، ئارقىمۇئارقا ، ئۇدا .
مۇتەۋۋەتتىن (متوطن) ، ئە . بىرەر يەرنى ئۆزىگە ۋەتەن قىلغان ، ئولتۇراقلاشقان ، يەرلەشكەن ، جايلاشقان ، ماكانلاشقان .
مۇتەۋەررىئ (متورع) ، ئە . تەقۋادار ، ئىخلاسمەن ، سادىق .

مؤجەننىن (مجنن) ، ئە . سارالماق قىلىدىغان ، ئەقلىدىن ئازدۇرىدىغان .
مؤجەۋۋەز (مجوز) ، ئە . رۇخسەت قىلىنغان ، تەستىقلانغان ، قانۇنلۇق .
مؤجەۋۋەد (مجود) ، ئە . ياخشىلىغۇچى ، ھەرپلەرنى توغرا تەلەپپۇز قىلىپ ، قائىدىگە مۇۋاپىق ئوقۇغۇچى ؛ قۇرئاننى قىراءەت قىلغۇچى .
مؤجتەبا (مجتبى) ، ئە . تاللانغان ، سايلانغان ، يارامليق ، خىللانغان .
مؤجتەسس (مجتث) ، ئە . يىلتىزىدىن قۇمۇرۇپ ئېلىنغان ، ئۆزۈلگەن ؛ ئارۇز ۋەزىندىكى بىر بەھرىنىڭ نامى .
مؤجتەمىئ (مجتمع) ، ئە . توپلانغان ، يىغىلغان ، جەم بولغان ؛ جەمئىيەت . ◇~ بولماق (~ بولماق) : توپلانماق ، يىغىلماق .
مؤجتەمىئە (مجتمعه) ، ئە . توپلام ، بىرىكمە ، توپ .
مؤجتەنىب (مجتنب) ، ئە . ئۆزىنى تارتقۇچى ، ئۆزىنى چەتكە ئالغۇچى ، پەرھىزكار ، ھەزەر قىلغۇچى ، ساقلانغۇچى ؛ نەپرەتلەنگۈچى . ◇~ بولماق (~ بولماق) : ئۆزىنى قاچۇرماق .
مؤجتەھىد (مجتهد) ، ئە . ئىجتىھاتچان ، تىرىشقۇچى ، تىرىشچانلىق كۆرسەتكۈچى ؛ ئەنئەنەۋى دىنىي قائىدىلەرنى ئۆزگەرتىپ يېڭى مەزھەپ تۈزگۈچى .
مؤجرىم (مجرم) ، ئە . گۇناھكار ، ئەيىبكار .
مؤجمەل (مجمل) ، ئە . قىسقارتىلغان ، ئىخچاملانغان ، يەكۈنلىگەن ؛ ئىخچام ، قىسقىچە ، ئاددىي ، ئىزاھلاشقا تېگىشلىك ؛ مۇھىم نۇقتا ، ئاساسىي مەزمۇن .
مؤجمەلات (مجملات) ، ئە . مؤجمەل (مجمل) نىڭ كۆپلۈكى : قىسقارتىپ ئېيتىلغان سۆزلەر ، يېشىپ چۈشەندۈرۈشكە تېگىشلىك سۆزلەر .
مؤجمەلەن (مجملا) ، ئە . قىسقارتىپ ، قىسقىچە ، يەكۈنلەپ ، ئىخچاملاپ .
مؤجىب (موجب) ، ئە . بىرەر ئىش ياكى ئەھۋالنىڭ يۈز بېرىشىگە سەۋەب بولغۇچى ، سەۋەبچى ، سەۋەبكار ؛ سەۋەب .
مؤجىب (معجب) ، ئە . ئەجەبلەندۈرگۈچى ، ھەيران قالدۇرغۇچى ؛ ئۆزۈمچى ، مەنمەنلىك قىلغۇچى .
مؤجىبات (موجبات) ، ئە . موجىب (موجب) نىڭ كۆپلۈكى : سەۋەبلەر .
مؤجىبى فەنا (موجب فنا) ، ئە . پانىي بولۇشقا (يوقىلىشقا) سەۋەب بولغۇچى ؛ فەنا بولۇشقا سەۋەب بولغۇچى .
مؤجىبى كەلال (موجب كلال) ، ئە . مالالىق سەۋەبچىسى .
مؤجىبى ئىنتىباھ (موجب انتباه) ، ئە . ئاگاھلاندۇرغۇچى ، ئاگاھلىنىشقا سەۋەب بولغۇچى .
مؤجىز (معجز) ، ئە . ئاجىزلاشتۇرغۇچى ؛ ھالى ـ تالى قالدۇرغۇچى ؛ ئەلگە پاساھەتلىك سۆز ؛ مۆجىزە . ◇~ بايان (~ بيان) ، ~ كەلام (~ كلام) : ئەلگە پاساھەتلىك سۆز ئىگىسى ، يۇكسەك ماھارەتلىك شائىر .
مؤجىزات (معجزات) ، ئە . مؤجىزە (معجزه) نىڭ كۆپلۈكى : مۆجىزىلەر .

مۇتتەھىم (متهم) شىكايەت قىلغۇچى ، ئەرز قىلغۇچى ؛ تۆھمەت قىلغۇچى ، قارىلىغۇچى .
مۇتىرىب (مطرب) ، ئە . چالغۇچى ، سازەندە ؛ ناخشىچى ؛ ك . زوھرا (ۋېنىرا) يۇلتۇزى .
مۇتلەق (مطلق) ، ئە . شەرتسىز ، بىرەر نەرسە بىلەن چەكلەنمىگەن ؛ ئەسلا ، ھېچ ، ھەرگىز ، پەقەت ؛ مۇستەبىت ؛ ھۆر ، ئەركىن . ◇~ ۋلئىنان (~العنان) : ئارغامچىسى بوشىتىلغان ، ئۆز ئەركىگە قويۇپ بېرىلگەن ، يۇگىنى قويۇۋېتىلگەن .
مۇتلەقۇل ئىنان (مطلق العنان) ، ئە . تىزگىنى قويۇۋېتىلگەن ، ئۆز ئەركىگە قويۇۋېتىلگەن .
مۇتلەقەن (مطلقاً) ، ئە . شەرتسىز ھالدا ، جەزمەن ، قەتئىي تۇردە ، شەكسىز رەۋىشتە .
مۇتلىق (متلق) ، ئە . يوقاتقۇچى ، خاراب قىلغۇچى ، تارمار قىلغۇچى ، بۇزۇپ چاپقۇچى ، ئىسراپخور ، بەتخەج .
مۇتمەئىن (مطمئن) ، ئە . تىنچ ، ئارام ئالغان ، خاتىرجەم ، كۆڭلى توق . ◇~ تۇتماق (~توقماق) : تىنچلاندۇرماق ، تىنچلىقتا تۇتماق .
مۇتۇن (متون) ، ئە . «مەتن (متن)»نىڭ كۆپلۈكى : تېكىستلەر ، مەتنلەر .
مۇتىئ (مطيع) ، ئە . ئىتائەت قىلغۇچى ، بويسۇنغۇچى ، پەرمانبەردار ، گەپ ئاڭلايدىغان ؛ تىز پۈككەن ، ئۆگىتىلگەن . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) : بويسۇندۇرماق ، ئىتائەت قىلدۇرماق ، كۆندۇرمەك .
مۇئتىي (معطى) ، ئە . ئاتا قىلغۇچى ، بەخش ئەتكۈچى ، بەرگۈچى .
مۇجادىل (مجادل) ، ئە . گەپ تالاشقۇچى ، جېدەللەشكۈچى ، مۇنازىرىلەشكۈچى .
مۇجازىبە (مجاذبه) ، ئە . ئۆزئارا جەلپ قىلىش ، بىر - بىرىنى ياخشى كۆرۈش .
مۇجاھىدە (مجاهده) ، ئە . تىرىشچانلىق ۋە غەيرەت كۆرسىتىش ؛ نەپسىنى يەڭدۈرۈش ؛ پۈتۈن كۈچىنى ئىشقا سېلىش ؛ غازات قىلىش .
مۇجاھىد (مجاهد) ، ئە . تىرىشچانلىق كۆرسەتكۈچى ، چىلىشچى ، كۈرەشچى ، جەڭچى ، نەپسىنى يەڭدۈرۈش ئۈچۈن كۈرەش قىلغۇچى ؛ دىن ئۈچۈن كۈرەش قىلغۇچى ، غازات قىلغۇچى .
مۇجەررەد (مجرد) ، ئە . يالىڭاچ ؛ تەنھا ، يەككە ، يالغۇز ؛ بويتاق ، ئۆيلەنمىگەن ؛ پەقەت ، پەقەتلا . ◇~ يۈرمەك (~يورماك) : بويتاق يۈرمەك ، يالغۇز يۈرمەك .
مۇجەررەدلىق (مجردليق) تەنھالىق ، يەككىلىك ، بويتاقلىق .
مۇجەللا (مجلا) ، ئە . جۇلالىق ، يالتىراق ، پارقىراق ، يالتىراپ تۇرىدىغان ، پارلاق ، روشەن . ◇~ قىلماق (~قيلماق) : پارقىراتماق ، نۇرلاندۇرماق .
مۇجەللەد (مجلد) ، ئە . تۆپلەنگەن ، كىتاب قىلىنغان ، مۇقاۋىلانغان ، توم ، قىسىم . ◇ بۇ كىتاب غايەت گۈزەل~دۇر (بو كتاب غايت گوزەل~در) : بۇ كىتاب ناھايىتى ئېسىل تۈپلىنىپتۇ .
مۇجەللىد (مجلد) ، ئە . كىتاب تۈپلىگۈچى ، مۇقاۋىچى ، كىتاب تاشلىغۇچى .

مؤخەننەس (مخنث) ، ئە . ھەزىلەك ، خۇمسى ؛ ئوسال ئىنسان .
مؤخەييەر (مخير) ، ئە . ئىختىيارلىق ، بىر ئىشنى قىلىش ياكى قىلماسلىق ئىختىيارى ئۆزىدە بولغان .
مؤخەييەل (مخيل) ، ئە . خىيال قىلىنغان ، تەسەۋۋۇر قىلىنغان ، پەرەز قىلىنغان ؛ خىيالدەكى .
مؤخبىر (مخبر) ، ئە . خەۋەر بەرگۈچى ، خەۋەر يەتكۈزگۈچى ، خەۋەرچى .
مؤختار (مختار) ، ئە . ئىختىيارلىق ، ھوقۇقلۇق ، ئەركىن ، ئىختىيارى ئۆزىدە بولغان ؛ تاللانغان ، خىللانغان ، سەرخىل .
مؤختەرەئ (مخترع) ، ئە . يېڭىدىن يارىتىلغان ، يېڭىدىن كويلاپ تېپىلغان ، كەشىپ قىلىنغان ، ئىختىرا قىلىنغان .
مؤختەرىئ (مخترع) ، ئە . يېڭىدىن ياراتقۇچى ، ئىختىرا قىلغۇچى ، ياراتقۇچى .
مؤختەرىئى بەندەنەۋاز (مخترع بنده نواز) ، ئە ـ پ . بەندىلىرىنى ئاسرىغۇچى ئىگە (ئاللاھ) .
مؤختەسەر (مختصر) ، ئە . قىسقارتىلغان ، قىسقارتىلما ، قىسقىچە ، ئىخچام ، يىغىنچاق ؛ قىسقىسى .
مؤختەفي (مختفى) ، ئە . يېكىنگەن ، يوشۇرۇن ، مەخپىي .
مؤختەلەف (مختلف) ، ئە . ئىختىلاپلىق ، ئوخشاشمايدىغان ، پەرقلىق ، زىددىيەتلىك ؛ ھەر خىل ، تۈرلۈك .
مؤختەلەف فيھ (مختلف فيه) ، ئە . ئىختىلاپقا سەۋەب بولغان دەرسە ، ئىختىلاپلىق ، بىرلىككە كەلمىگەن .
مؤختەل (مختل) ، ئە . زەيىنىدىن ئۇچىرىغان ؛ بۇزۇلغان ؛ تەرتىپسىز ؛ قالايمىقان . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : بۇزماق ؛ زىيان يەتكۈزمەك .
مؤختەلىت (مختلط) ، ئە . ئارىلاش ، ئارىلاشما ، ئەبجەش ، مۇرەككەپ .
مؤختەلىف (مختلف) ، ئە . ھەر خىل ، ھەر تۈرلۈك ، خىلمۇخىل ؛ قارىمۇقارشى ، ئىختىلاپلىق .
مؤختىي (مخطى) ئە . خاتا قىلغان ، خاتالاشقان ، ئەيىبكار ، گۇناھكار .
مؤخلىس (مخلص) ، ئە . ئىخلاس قىلغۇچى ، ئىخلاسمەن ؛ چىن يۈرەكتىن بېرىلگەن ، سادىق .
مؤخلىسانە (مخلصانه) ، پ . ئىخلاسمەنلىك بىلەن ، چىن يۈرەكتىن ، ساداقەتمەنلىك بىلەن .
مؤخىل (مخل) ، ئە . زىيان يەتكۈزگۈچى ، بۇزغۇچى ، قالايمىقانلاشتۇرغۇچى ، تىنچسىزلاندۇرغۇچى ، ئازار بەرگۈچى .
مؤداخىلە (مداخله) ، ئە . ئارىغا كىرىش ، قول تىقىش ، ئارىلىشىش .
مؤدافىئ (مدافع) ، ئە . قوغدىغۇچى ، ھىمايە قىلغۇچى .
مؤدافىئە (مدافعه) ، ئە . قوغداش ، ھىمايە قىلىش ، ساقلاش ، ئالدىنى ئېلىش ، ساقلىنىش .

مۇئجىزە (مەجزە) ، ئە . مۆجىزە ، ئاللاھنىڭ خاھىشى بىلەن بولىدىغان ، كىشىنى ھاڭ ـ تاڭ قالدۇرىدىغان ۋەقە ۋە ھادىسىلەر ؛ ك . ئەڭ پاساھەتلىك سۆز (نەزم) .

مۇئجىزە ئەنگىز (مەجزە انگيز) ، ئە ـ پ . مۆجىزىلىك ، مۆجىزە كۆرسىتىدىغان ، چوڭقۇر مەنىلىك .

مۇئجىزە پەرداز (مەجزە پرداز) ، ئە ـ پ . ق . مۇئجىزە ئەنگىز .

مۇئجىزەنەماي (مەجزەنماى) ، ئە ـ پ . ق . مۇئجىزەئەنگىز .

مۇچەك (موچك) ، پ . سۆيۈش ، ئۆپۈش .

مۇخ (مخ) ، پ . مېڭە ، مېڭە قېتىقى ؛ ئىلىك ؛ ك . جەۋھەر ، مېغىز ؛ نەتىجە ، خۇلاسە .

مۇخاتەب (مخاطب) ، ئە . ئاڭلىغۇچى ، تىڭشىغۇچى ؛ ئىككىنچى شەخس (گىرامماتىكىدا) .

مۇخاتەرە (مخاطره) ، ئە . خەتەر ، خەۋپ ـ خەتەر ؛ قارامىلىق .

مۇخاتىب (مخاطب) ، ئە . سۆزلىگۈچى ، نۇتۇق ئېلان قىلغۇچى .

مۇخاسەمەت (مخاصمت) ، ئە . ئىككى تاردا جېدەل پەيدا بولۇش ، خۇسۇمەت پەيدا بولۇش ، دۇشمەنلىشىش ، ئاداۋەتلىشىش .

مۇخەسسەس (مخصص) ، ئە . مەخسۇس بەلگىلەنگەن ، ئالاھىدە يۈكلەنگەن ، تەيىنلەنگەن . ◇ۋەزىفەگى~ (وظيفه~) : ئالاھىدە يۈكلەنگەن ، مەخسۇس تاپشۇرۇلغان ۋەزىپە .

مۇخالەفەت (مخالفت) ، ئە . كېلىشەلمەسلىك ، قارىمۇقارشىلىق ؛ زىتلىق ، ئۆزئارا قوشۇلماسلىق ، بويسۇنماسلىق .

مۇخالىف (مخالف) ، ئە . قارىمۇقارشى ، ئەكسىچە ، قارشىلىق قىلغۇچى ، توسقۇچى ؛ قارشىلىشىش . ◇~مەزاق (~مزاق) : ك . زىت تەبىئەتلىك ، تەتۇر تەبىئەتلىك ، قارىمۇقارشى خاراكتېرلىك .

مۇخالىفەت (مخالفت) ، ئە . قارشىلىق ، گىسيان ، قارشىلىق كۆرسىتىش ؛ قوشۇلماسلىق ، ياقلىماسلىق ؛ ئايرىما ، پەرق .

مۇخەددەر (مخدر) ، ئە . پەردە شەبلىك ، نومۇسلۇق ، گۇمپەتلىك ؛ مەست قىلىنغان ، ھوشسىزلاندۇرۇلغان .

مۇخەددەرە (مخدره) ، ئە . نومۇسلۇق ، گۇمپەتلىك ئايال .

مۇخەللەد (مخلد) ، ئە . دائىمىي ، ئەبەدىي ، مەڭگۇ .

مۇخەللەس (مخلص) ، ئە . نىجات تاپقان ، قۇتۇلغان ، خالاس تاپقان ، ئازاد بولغان .

مۇخەللىس (مخلص) ، ئە . قۇتقۇزغۇچى ، نىجاتلىق بەرگۈچى ، نىجات يۈلتۇزى ، ئازاد قىلغۇچى ، نىجاتكار ، خالاس قىلغۇچى .

مۇخەممەر (مخمر) ، ئە . گۈچەيگان ، بولغان خېمىر ، خېمىرتۇرۇچ سېلىنغان ؛ خېمىرتۇرۇچ ، گۈچەتقۇ .

مۇخەممەس (مخمس) ، ئە . مۇخەممەس (ھەربىر كۆپلىتى بەش مىسرادىن تەركىب تاپقان شېئىر ، بەشلىك شېئىر) ؛ بەش قىرلىق .

مؤدەسەن (مدەن) ، ئە . بىرەر ئىشقا ئادەتلەنگۈچى ، بېرىلگۈچى ، مەپتۇن ، مەھلىيا .
مؤدەھىش (مدەش) ، ئە . قورقۇنچلۇق ، ئادەمنى چۆچۈتىدىغان .
مؤدىر (مدير) ، ئە . ئىدارە قىلغۇچى ، باشقۇرغۇچى ؛ ئايلاندۇرغۇچى ، چۆرگىلەتكۈچى .
◇ چەرخىـ (چرخـ) : ئايلاندۇرغۇچى ئاسمان .
مؤدىق (مدق) ، ئە . دىققەت قىلغۇچى ، چوڭقۇر مۇلاھىزە قىلغۇچى ، نازۇك چۈشەنچلىك .
مؤراقات (مراعات) ، ئە . رەئايە قىلىش ، ئەمەل قىلىش ، بىراۋنىڭ كۆڭلىنى ئېلىش ، يۇز ـ خاترە قىلىش .
مؤراجەئەت (مراجعت) ، ئە . قايتىش ، يېنىش ؛ تەكرار كۆرۈش ، تەكشۈرۈش ؛ پىكىر ، مەسلىھەت . ◇ـ قىلماق (ـ قىلماق) : قايتماق ، يانماق .
مؤرادات (مرادات) ، ئە . مۇراد (مراد) نىڭ كۆپلۈكى : مۇراتلار ، مەقسەتلەر ، تىلەكلەر .
مؤرادىق (مرادى) ، ئە . مەنىداش ، ئوخشاش بىر مەنىنى بىلدۈرىدىغان ، ئارقىسىدىنلا كەلگەن ، كەينىچىلا يېتىپ كەلگەن .
مؤرەببەئ (مربع) ، ئە . تۆت تەرەپلىك ، تۆت بۇلۇڭلۇق ، كۋادرات . ◇ـ ئولتۇرماق (ـ اولتورماق) :
مؤرەببي (مربى) ، ئە . تەربىيەچى .
مؤرەتتەب (مرتب) ، ئە . تەرتىپكە سېلىنىغان ، رەتلەنگەن ، تىزىلغان . ◇ـ ئەيلەمەك (ـ ايلاماك) ، ـ ئەتمەك (ـ ايتماك) : تەرتىپكە سالماق ، تىزماق ، رەتلىمەك .
مؤرەتتىب (مرتب) ، ئە . رەتلىگۈچى ، تەرتىپكە سالغۇچى ، تىزغۇچى ؛ نابورچىك .
مؤرەججەھ (مرجح) ، ئە . ئېتىبار بىلەن قارالغان ، باشقىلاردىن ئارتۇق كۆرۈلگەن ، ئاساس قىلىنغان ، مۇھىم نۇقتا قىلىنغان ؛ ئۈستۈنلۈكنى ئىگىلەيدىغان ، ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدىغان .
مؤرەخخەس (مرخص) ، ئە . رۇخسەت قىلىنغان ، يول قويۇلغان ، ئىجازەت بېرىلگەن ؛ ئەركىن ، ھۆر .
مؤرەددىق (مردى) ، ئە . ئەگەشكۈچى ، رادىپلىق (شېئىردا) .
مؤرەسسەئ (مرصع) ، ئە . قىممەتلىك تاشلار بىلەن بېزەلگەن ، قىممەتلىك تاشلار قادالغان ؛ شېئىردا ئىككى مىسرادىكى سۆزلەرنىڭ ھەر جەھەتتىن بىر ـ بىرىگە ماس ۋە ئاھاڭداش بولۇپ كېلىشى .
مؤرەغغىب (مرغب) ، ئە . قىزىقتۇرغۇچى ، رىغبەتلەندۈرگۈچى ، قىزىقتۇرىدىغان .
مؤرەففەھ (مرفه) ، ئە . راھەتلەنگەن ، ھۆزۈر ـ ھالاۋەتكە ئېرىشكەن ؛ خاتىرجەم ؛ باي .
◇ـ ئەتمەك (ـ ايتماك) : خاتىرجەم قىلماق ، تىنچلاندۇرماق ؛ راھەتلەندۈرمەك .
مؤرەففەھۈل ھال (مرفه الحال) ، ئە . تىنچلىق ، خاتىرجەملىك ، ئاسايىشلىق .
مؤرەققەئ (مرقع) ، ئە . ياماق چۈشكەن ، قۇراق قىلىنغان ؛ ياماق چاپان ؛ دەرۋىشلەر كىيىدىغان قوراق تون ، جەندە ؛ رەسىملىك كىتاب .

مؤدام (مدام) ، ئ . دائىم ، ھەمىشە ، مەڭگۈ ، ئەبەدىي ؛ مەي ، شاراب .
مؤدارا (مدارا) ، پ . ئەسلىي نىيىتىنى ئاشكارىلىماي ، يالغاندىن ياخشى كۆرۈنۈش ، ياخشىغا بولۇش ، تەخسە كۆتۈرۈش ، دولا قېقىش ؛ ئېھتىيات قىلىش ؛ مۇلايىملىق .
مؤدامە (مدامە) ، ئ . ھاراق ، شاراب .
مؤداھەنە (مداھنە) ، ئ . يالاقچىلىق قىلىش . ◇~ خۇشامەتگۈيلۈق ؛ (~ خوشامدكوي لوق) ؛ ئىككى يۈزلىمچىلىك .
مؤداۋا (مداوا) ، ئ ـ پ . داۋالاش ، داۋا ، شىپا . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : داۋالىماق .
مؤداۋامەت (مداومت) ، ئ . داۋام ئەتتۈرۈش ، داۋاملاشتۇرۇش ، بىرەر ئىشنى ئۈزلۈكسىز ئىشلەش .
مؤدەببىر (مدبر) ، ئ . تەدبىر قىلغۇچى ، ئىدارە قىلغۇچى .
مؤدەررىس (مدرس) ، ئ . دەرس بەرگۈچى ، مۇئەللىم ، مەدرىسە مۇئەللىمى .
مؤدەققىق (مدقق) ، ئ . ئىنچىكىلىك بىلەن تەكشۈرگۈچى ، تەتقىق قىلغۇچى .
مؤدەللەل (مدلل) ، ئ . ئىسپاتلانغان ، تولۇق پاكىتقا ئىگە .
مؤدەللىل (مدلل) ، ئ . دەلىللىگۈچى ، ئىسپاتلىغۇچى ، ئاساسلىغۇچى ؛ ئىسپات ، گۇۋاھ .
مؤدەممەغ (مدمغ) ، ئ . ھاكاۋۇر ، دىمىقى ئۇستۇن ؛ ئەخمەق ، دۆت ؛ سۇرۇن تەلەت .
مؤدەۋۋەر (مدور) ، ئ . يۇمىلاق ، دۇگىلەك .
مؤدەۋۋەن (مدون) ، ئ . توپلام قىلىنغان ، مەلۇم تەرتىپ بىلەن كىتاب ھالىتىگە كەلتۈرۈلگەن ، دىۋانلاشتۇرۇلغان .
مؤدەۋۋىر (مدور) ، ئ . دەۋر قىلىدىغان ، چۆرگىلەيدىغان ، ئايلىنىدىغان ، پىرقىرايدىغان .
مؤدەۋۋىن (مدون) ، ئ . توپلىغۇچى ، بىرەر پەنگە ئائىت ماقالىلەرنى توپلاپ ، ئىزاھلاپ ، كىتاب ھالىتىگە كەلتۈرگۈچى ، دىۋانچى .
مؤدىبەر (مدبر) ، پ . نەس باسقان ، پالاكەت باسقان ، بەختسىز .
مؤددەئا (مدعا) ، ئ . تەلەپ ، مۇددىئا ؛ مۇرات ، مەقسەت ، تىلەك .
مؤددەئايى ئاتىل (مدعا عاطل) ، ئ . پايدىسىز مۇددىئا ، ئەمەلگە ئاشمايدىغان دەۋا .
مؤددەتۇلئۇمر (مدت العمر) ، ئ . ئۆمۈر بويى .
مؤددەتىي (مدتى) ، پ . بىردەم ، بىرئاز ۋاقىت .
مؤددەئىي (مدعى) ، ئ . دەۋاگەر ، دەۋا قىلغۇچى ، رەقىب .
مؤدرەك (مدرك) ، ئ . ئىدراك قىلىنغان ، چۈشىنىلگەن ، بىلىنگەن .
مؤدرىك (مدرك) ، ئ . ئىدراك قىلغۇچى ، چۈشەنگۈچى ، بىلگۈچى .
مؤدغەم (مدغم) ، ئ . كىرىشكەن ، بىرىككەن ، يوشۇرۇنغان ؛ ئەرەب تىلىدا چېقىش ئورنى جەھەتتىن بىر ـ بىرىگە يېقىن بولغان تاۋۇشلارنى بىر ـ بىرىگە سىڭدۈرۈپ تەلەپپۇز قىلىش . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : كىرىشتۇرمەك ، بىرىكىتۈرمەك ، ◇~ ئولماق (~ اولماق) : كىرىشمەك ، سىڭىشمەك ، بىرىكمەك .

مۇرۇد (مرود) ، پ . ئامۇت ، دەشپۇت .
مۇرۇر (مرور) ، ئە . ئۆتۈش ، بېسىپ ئۆتۈش ؛ يۈرۈش ، مېڭىش .
مۇرۇۋۋەت (مروت) ، ئە . ئوخۇل بالىلىق ، مەردانىلىق ، قەيسەرلىك ؛ ئىنسانپەرۋەرلىك ، ئالىيجانابلىق ؛ سەمىمىيلىك ، ۋىجدان ؛ كەلك قورساقلىق ، مۇلايىملىق ، سېخىيلىق .
مۇرۇۋۋەتلى (مروتى) ، ئە . كۆڭلى ـ كۆزى كەلك ، ئادەمگەرچىلىكى بار ، سېخى ، ھىممەتلىك ؛ باتۇر ، قەيسەر .
مۇرىد (مريد) ، ئە . تەلەپ قىلغۇچى ، تەلەپكار ، ئىزدىنگۈچى ، ئەگەشكۈچى ؛ سوپىزمدا بىرەر شەيخكە ئەگەشكەن ؛ ئىشانغا قول بەرگەن .
مۇرىق (مرق) ئېرىتكۈچى ، ئېرىتەرلىك ، تەسىرلىك .
مۇزائەف (مضاعف) ، ئە . ھەسسىلەنگەن ، ئىككى ھەسسە ، ئىككىگە كۆپەيتىلگەن .
مۇزاب (مزاب) ، پ . ئېرىتىلگەن ، ئېرىگەن . ◇ لەئىلى ـ (لعل ـ) ، ياقوتى ـ (يوقوت ـ) : لك . قىزىل مەي .
مۇزارەبە (مضاربە) ، ئە . ئۆزئارا سوقۇشۇش ، ئىككى تەرەپ بولۇپ ئۇرۇشۇش ؛ بەسلىشىش ، مۇسابىقىلىشىش ، رىقابەت .
مۇزارىئ (مضارع) ، ئە . ئوخشايدىغان ، بىر قىلىپتىكى ؛ ھازىرقى زامان (گىرامماتىكا) .
مۇزاف (مضاف) ، ئە . قوشۇلغان ؛ قوشۇمچە ؛ ئالاقىدار ، مۇناسىۋەتلىك ؛ بېقىندۇرغۇچى ئىسىم .
مۇزافات (مضافات) ، ئە . مۇزاف (مضاف) نىڭ كۆپلۈكى : قوشۇلغانلار ، قوشۇمچىلار ؛ لك . تەۋەلىكلەر ؛ ئېنىقلانغۇچى سۆز .
مۇزاكەرە (مذاكرە) ، ئە . كېڭىشىش ، مەسلىھەتلىشىش ، سۆھبەت ، كېڭەش ؛ مۇھاكىمە ، مۇنازىرە .
مۇزاھىر (مظاھر) ، ئە . يارەمچى ، قوللىغۇچى ، قوللايدىغان ، ھىمايە قىلىدىغان .
مۇزاھىم (مزاحم) ، ئە . قىيىنچىلىق تۇغدۇرىدىغان ، ئاۋارە قىلىدىغان ، خاتىرجەمسىزلىك پەيدا قىلىدىغان ؛ زىيان يەتكۈزىدىغان ، تەھلىكە سالىدىغان .
مۇزايەقە (مضايقە) ، ئە . تەڭلىك ، قىسىنچىلىق ، تەڭقىسلىق ، چەندام ؛ قىيىنچىلىق ، نامراتلىق ؛ باش تارتىش ، تارتىنىش .
مۇزە (موزە) ، پ . ئۆتۈك .
مۇزەببەب (مذبذب) ، ئە . تەۋرەنگەن ، ئارىسالدا قالغان ، دىلىغۇل بولغان ، تەڭلىكتە قالغان .
مۇزەببەبلىغ (مذبذب ليغ) تەۋرىنىش ، قارارسىزلىق ، دىلىغۇللۇق ؛ ئالا كۆڭۈللۈك .
مۇزەخرەف (مزخرف) ، ئە . ساختا ، يالغان ؛ تېشى پال ـ پال ، ئىچى غال ـ غال ، ئاساسى يوق ، مەنىسىز سۆز ، قۇرۇق گەپ ، تېتىقسىزلىق ، بىمەنىلىك ، چاكىنىلىق .
مۇزەخرەفات (مزخرفات) ، ئە . مۇزەخرەف (مزخرف) نىڭ كۆپلۈكى : ساختا سۆزلەر ، يالغان ئەرسىلەر ؛ تايىنى يوق گەپلەر ، تۈتۈرۇقسىز گەپلەر ، بىمەنىلىكلەر .

مۇرەككەب I (مركب) ، ئە . تەركىب تاپقان ، تۇزۇلگەن ، بىرنەچچە نەرسىنىڭ قوشۇلۇشىدىن ھاسىل بولغان ، ئارىلاشما ؛ تەس ، چىگىش ، قىيىن .◇~بولماق (~بولماق) ، ~ئولماق (~اولماق) : بىرىكمەك ، قوشۇلماق ، تەركىب تاپماق . ◇~قىلماق (~قيلماق) : بىرىكتۈرمەك ، قوشماق .

مۇرەككەب I (مركب) ، پ . سىياھ ، رەڭ ، بويياق .

مۇرەۋۋەق (مروق) ئە . سۈزۈلگەن ، ساپ ، تىنىق ، تازا . ◇~چاغىر (~چاغر) : تىنىق مەي .

مۇرتاز (مرتاض) ، پ . نەپسىدىن كەچكۈچى ، رىيازەت چېكىپ ئۆزىنى قىينىغۇچى .

مۇرتەد (مرتد) ، ئە . ئاينىغان ، دىندىن چىققان ، ئاسىي ؛ چېكىنگەن ، ئارقىغا قايتقان . ◇~بولماق (~بولماق) : قايتماق ، دىندىن چىقماق ، ئاسىي بولماق .

مۇرتەزا (مرتضا) ، ئە . قانائەتلەنگەن ، رازى بولغان ، مەمنۇن ، خۇشال ؛ تەڭداشسىز ، بۈيۈك ، ئۇلۇغ ، ؛ ھەزرىتى ئەلىنىڭ سۈپىتى .

مۇرتەسەم (مرتسم) ، ئە . سىزىلغان ، تەسۋىرلەنگەن ، نەقىش قىلىنغان ؛ بەلگە قىلىنغان .

مۇرتەسىم (مرتسم) ، ئە . رەسىم سىزغۇچى ، سۈرەت سىزغۇچى ؛ نەقىش قىلغۇچى .

مۇرتەفىئ (مرتفع) ، ئە . يۇكسەلگەن ، ئېگىز كۆتۈرۈلگەن ؛ يۇكسەك ، ئېگىز ، يۇقىرى ؛ ◇~بولماق (~بولماق) ، ~ئولماق (~اولماق) : كۆتۈرۈلمەك ، يۇكسەلمەك ؛ ئېگىز-لەپ يوق بولۇپ كەتمەك .

مۇرتەكىب (مرتكب) ، ئە . بىرەر خىزمەتكە ئاتلانغۇچى ، بىرەر ئىشقا تۇتۇنغۇچى ؛ گۇناھ ئىش قىلغۇچى ، گۇناھ ئۆتكۈزگۈچى ؛ خاتالاشقۇچى . ◇~بولماق (~بولماق) : بىرەر ئىشنى قىلىشقا ئۇرۇنماق ، كىرىشمەك ؛ گۇناھ ئىش قىلماق .

مۇردار (مردار) ، پ . پاسكىنا ، ناپاك ؛ ھارام ، پىچاق سۈرۈلمەي تۇرۇپ ئۆلگەن (ھايۋان) ، ئۆلۈپ قالغان (ھايۋان) .

مۇردارلىق (مردارليق) مەينەتچىلىك .

مۇردە (مرده) ، پ . ئۆلۈك ، جەسەت ، مۇردا ؛ ئۆلگەن ، ھاياتسىز كۈچىنى يوقاتقان .

مۇرسەل (مرسل) ، ئە . ئەلچى قىلىپ ئەۋەتىلگەن ؛ ئەلچى ، پەيغەمبەر .

مۇرسەلىن (مرسلين) ، ئە . مۇرسەل (مرسل) نىڭ كۆپلۈكى : ئەلچىلەر ، پەيغەمبەرلەر .

مۇرسىل (مرسل) ، ئە . ئەۋەتكۈچى ، خەت ئەۋەتكۈچى .

مۇرشىد (مرشد) ، ئە . توغرا يولغا باشلىغۇچى ، يول كۆرسەتكۈچى ؛ پىتەكچى ، ئۇستاز ؛ پىر ، ئىشان .

مۇرشىدى كامىل (مرشد كامل) ، ئە . كامال تاپقان پىر .

مۇرشىدى ئىشق (مرشد عشق) ، ئە . ئىشىق پىتەكچىسى .

مۇرغ (مرغ) ، پ . ئۆچار قۇش ، ئۈي قۇشى ، توخۇ .

مۇرغابى (مرغابى) ، پ . ئۆردەك .

مؤژده (مژده) ، پ . خۇشخەۋەر ، سۆيۈنۈشلۈك خەۋەر . ◇~ بەرمەك (~بېرماك) : خۇشخەۋەر يەتكۈزمەك .

مؤژدەگى جان (مژدەجان) ، پ . ئىنتايىن يېقىملىق خۇشخەۋەر .

مؤژدەگانى (مژدگانى) ، پ . سۆيۈنچە ، مۇكاپات .

مؤسا (موسى) ، ئ . مۇسا پەيغەمبەر . ◇~ گوتى (~اوتى) : مۇسا پەيغەمبەر تۇر تېغىدا ياقتان ئوت .

مؤساعىدە (مساعده) ، ئ . باردەم ، مەدەت ، يار ـ يۆلەك ، يار .

مؤسادەقەت (مصادقت) ، ئ . ئىككى تەرەپنىڭ بىر ـ بىرىگە بولغان ئىشەنچى ، سەممىيەت ؛ سەممىي دوستلۇق ، سادىقلىق .

مؤسادەقەتلىق (مصادقت لیق) سەممىي دوستلۇق ، سەممىيلىك .

مؤسافەرەت (مسافرت) ، ئ ـ پ . مۇساپىرلىق ، يولۇچىلىق ، سەپەر ، سايا‌ھەت .

مؤسافىر (مسافر) ، ئ . سەپەرگە چىققان ، سايا‌ھەتچى ، يولۇچى ، مۇساپىر . ◇~ شۇۋە (~شيوه) : سەپەردە كۆپ يۇرگۈچى ؛ مۇساپىرلىققا ئادەتلەنگەن .

مؤسافىرخانە (مسافرخانه) ، ئ ـ پ . يولۇچىلار قونىدىغان ئۆي ، سەپەر قىلغۇچىلار چۈشىدىغان جاي ، مېھمانخانا .

مؤساھەبەت (مصاحبت) ، ئ . ھەمسۆھبەتلىك ، سۆھبەتداشلىق ، ئۇلپەتچىلىك ، دوستلۇق .

مؤساھىب (مصاحب) ، ئ . ھەمسۆھبەت ، دوست ، ئۇلپەت .

مؤساۋەدە (مساوده) ، ئ . رويخەتكە ئېلىش ، يېزىش ، خەتلەش ؛ خەت ؛ تۆھمەت قىلىش ؛ قارىلاش ، قارا سۇۋاش ؛ تۆھمەت ، قارا .

مؤساۋىي (مساوی) ، ئ . تەڭ باراۋەر .

مؤساىىد (مساعد) ، ئ . ياردەمچى ، قولداش ، پايدىلىق ، مەنپەئەتلىك ؛ مۇناسىپ ، ماس ؛ ئوڭاي ، ئاسان .

مؤسەببەئ (مسبع) ، ئ . يەتتە بۇرجەكلىك ، يەتتە تەرەپلىك ، يەتتە قات ، يەتتە كەررە ، بىر كۆپلەتنى يەتتە مىسرادىن تۈزۈلگەن شېئىر . يەتتىلىك شېئىر .

مؤسەببىب (مسبب) ، ئ . سەۋەبچى ، پەيدا قىلغۇچى .

مؤسەببىبۇل ئەسباب (مسبب الاسباب) ، ئ . سەۋەبلەرنىڭ سەۋەبچىسى ، ئاللا تۇپ سەۋەب ؛ پەيدا قىلغۇچى ، يارانتۇچى .

مؤسەتتەھ (مسطح) ، ئ . تۈزلەنگەن ، سىلىقلانغان ، تۈپتۈز قىلىنغان ، تەكشىلەنگەن .

مؤسەخخەر (مسخر) ، ئ . رام قىلىنغان ، ئۆزىگە قارىتىلغان ، بويسۇندۇرۇلغان ، ئىشغال قىلىۋېلىنغان . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~ ئەتسەمەك (~ايتسماك) ، ~ قىلىماق (~قيلماق) : ئۆزىگە قاراتماق ، بويسۇندۇرماق ، ئۆزىگە رام قىلماق ، ئىشغال قىلماق ، تېگىشلىك قىلماق ، ◇~ بولماق (~بولماق) : بويسۇندۇرۇلماق ، ئىشغال قىلىنماق ؛ قاراشلىق بولماق .

مۇزەددۇز (موزەددوز) ، پ . ئۆتۈك تىككۈچى .
مۇزەففەر (مۇزەففەر) ، ئە . زەپەرلىك ، زەپەر قوشۇلغان ؛ ك . سەپرىق .
مۇزەففەر (مۇظفەر) ، ئە . زەپەر قۇچقۇچى ، غەلىبە قازانغۇچى ، غالىب ، ئىشى روناق تاپقان .
مۇزەككا (مۇزكا) ، ئە . تازىلانغان ، تازا ، پاك ، پاكىز .
مۇزەككەر (مۇذكەر) ئە . ئەركەك ؛ ئەرەب تىلى گىراممانتىكىسىدا ئەر سىنىسىدىكى سۆز .
مۇزەككي (مۇزكى) ، پ . ق . مۇزەككا .
مۇزەككىر (مۇذكەر) ، ئە . ئەسلەتكۈچى ، يادىغا چۈشۈرگۈچى ، ۋايىز ، ئۆگۈت ـ نەسىھەت قىلغۇچى .
مۇزەھھەب (مۇذهب) ، ئە . زەرلەنگەن ، ئالتۇندىن ھەل بېرىلگەن ، تىللا سۇيى بېرىلگەن .
◇～قىلماق (～قىلماق) : ئالتۇن سۇيى يالاتماق ، ئالتۇندىن ھەل بەرمەك .
مۇزەھھىب (مۇذهب) ، ئە . زەرگەر ئۇستا ، بىر نەرسىنى ئالتۇن رەڭلىك قىلغۇچى .
مۇزەييەل (مۇذيل) ، ئە . ئىلاۋىلىك ، ئىلاۋىسى بار . قوشۇمچىسى بار ؛ قۇيرۇقلۇق .
◇～قىلماق (～قىلماق) : قوشۇمچە قىلماق ، ئىلاۋە قىلماق .
مۇزەييەن (مۇزين) ، ئە . زىننەتلەنگەن ، بېزەلگەن . ◇～قىلماق (～قىلماق) : زىننەتلەمەك ، بېزىمەك .
مۇزتەرر (مۇضطر) ، ئە . مەجبۇر بولغان ، نائىلاج ، تەڭلىكتە قالغان ، چىقىش يولى تاپالماي گاڭگىراپ قالغان .
مۇزتەرىب (مۇضطرب) ، ئە . قانداق قىلىشنى بىلمەي قالغان ، دەككە ـ دۈككىگە چۈشكەن ، قالايمىقان ، ئەنسىز ، ئىزتىراپقا چۈشكەن .
مۇزد (مزد) ، پ . ئىش ھەققى ، خىزمەت ھەققى ، تۆلەم .
مۇزدۇر (مزدور) ، پ . مەدىكار ، يالللىنىپ ئىشلىگۈچى ، كۈنلۈكچى .
مۇزالىم (مظالم) ، ئە . قاراڭغۇ ، قاراڭغۇلۇق .
مۇزمەر (مضمر) ، ئە . يوشۇرۇنغان ، تىقىپ قويۇلغان ، يوشۇرۇن ؛ كۆڭۈلدە ساقلانغان .
◇～ئەتمەك (～ايتماك) : تىقىپ قويماق ، يوشۇرماق .
مۇزمەھىل (مضمحل) ، پ . يوقىتىلغان ، ئاغدۇرۇپ تاشلانغان ، بىتچىت بولغان ؛ ئۆچكەن .
مۇزھىك (مضحك) ، ئە . كۈلكىلىك ، ئادەمنىك كۈلكىسىنى كەلتۈرىدىغان ؛ مەسخىرىۋاز .
مۇزىي (موزى) ، پ . ئازار بەرگۈچى ، خاپا قىلغۇچى ، رەنجىتكۈچى ، زىيان سالغۇچى ، زەرەر يەتكۈزگۈچى .
مۇزىئ (مضئ) ، ئە . يورۇتقۇچى ، نۇرلاندۇرغۇچى .
مۇزىرر (مضر) ، ئە . زىيانلىق ، زەرەرلىك ؛ زەھەرلىك .
مۇزىلل (مضل) ، ئە . ئاداشتۇرغۇچى ، توغرا يولدىن چىقارغۇچى ، ئازدۇرغۇچى ، ئالدامچى .
مۇزىيق (مضيق) ، ئە . سىقىدىغان ، تار ؛ سىققۇچى ، قىستىغۇچى .
مۇژە (مژه) ، پ . كىرپىك .

مؤسەننەفات (مصنفات) ، ك . مؤسەننەف (مصنف) نىڭ كۆپلۈكى : يېزىلغان ئەسەرلەر ، تۈزۈلگەن ئەسەرلەر .

مؤسەننىف (مصنف) ، ك . كىتاب تۈزگۈچى ، يازغۇچى ، ئاپتور ؛ كۆپ ئىجادچىسى ؛ تۈرگە ئايرىغۇچى .

مؤسەۋۋەدە (مسوده) ، ك . دەسلەپكى نۇسخا ، ئەسەرنىڭ ئاققا كۆچۈرۈلمىگەن نۇسخىسى .

مؤسەۋۋىر (مصور) ، ك . سۈرەتلەنگەن ، تەسۋىرلەنگەن ؛ مېڭىدە تەسەۋۋۇر قىلىنغان ؛ رەسىملىك .

مؤسەۋۋىر (مصور) ك . تەسۋىرلىگۈچى ، سۈرەتلىگۈچى ، سىزغۇچى ، رەسسام .

مؤسەۋى (موسوى) ، ك . مۇسا پەيغەمبەرگە مەنسۇپ ، مۇسا ئەلەيھىسسالام مۇرىتلىرى ، يەھۇدىيلار .

مؤسەيىقەل (مصيقل) ، ك . پارقىرىتىلغان ، يالتىرىتىلغان .

مؤسبەت (مثبت) ، ك . ئىسپاتلانغان ، دەلىل كۆرسىتىلگەن ؛ جەزملەشتۈرۈلگەن ، مۇقىملاشتۇرۇلغان .

مؤستەبىدد (مستبد) ، ك . ھاكىممۇتلەق ، ئىستىبدادچى ، زومىگەر ، زالىم .

مؤستەتىل (مستطيل) ، ك . ئۇزۇنچاق ، سوزۇق ، سوزۇلغان ، ئۇزارتىلغان .

مؤستەتاب (مستطاب) ، ك . پېقىملىق ، يارىملىق ؛ مۇنەۋۋەر ؛ ئەلا دەرىجىلىك ، ئەڭ قەدىرلىك ؛ پاك ، پاكىز .

مؤستەجاب (مستجاب) ، ك . تەلىپى ئىجابەت بولغان ، تىلىكى قوبۇل بولغان ؛ جاۋابقا ئېرىشكەن . ◇~ بولماق (~ بولماق) : تەلىپى قوبۇل بولماق .

مؤستەجابۇل دەئۋە (مستجاب الدعوه) ، ك . دۇئاسى ئىجابەت بولغان .

مؤستەئجەل (مستعجل) ، ك . تېز ، ئالدىراش ، جىددىي ؛ كېچىكتۈرۈشكە بولمايدىغان .

مؤستەئجىل (مستعجل) ، ك . ئالدىراش ، ئالدىرىغۇچى ، ئالدىرايدىغان ؛ ئالدىراڭغۇ . ◇ دەۋرى~ (دور~) : ئالدىراڭغۇ ، ئايلانغۇچ ؛ ك . دۇنيا .

مؤستەخرەج (مستخرج) ، ك . چىقىرىپ ئېلىنغان ، قېزىپ ئېلىنغان ، ھاسىل قىلىنغان .

مؤستەخرىج (مستخرج) ، ك . قېزىپ چىقارغۇچى ، چىقارغۇچى ، ھاسىل قىلغۇچى .

مؤستەخلەس (مستخلص) ك . خالاس قىلىنغان ؛ قويۇپ بېرىلگەن ، بوشىتىلغان ، ئازاد قىلىنغان .

مؤستەدام (مستدام) ، ك . داۋاملىق ، دائىمىي ، ئۈزلۈكسىز ، ھەمىشە .

مؤستەدىر (مستدر) ، ك . يۇمىلاق ، دۇگىلەك ، چەمبەر شەكىللىك .

مؤستەراھ (مستراح) ، ك . خالا جاي ، ھاجەتخانا ، يۇيۇنۇش ئۆيى ، ئارامگاھ .

مؤستەئسەل (مستأصل) ، ك . يىلتىزىدىن قومۇرۇلغان ، يۇلۇنغان ؛ تۈيۈق يولغا كىرىپ قالغان . ◇~ بولماق (~ بولماق) : تۈگەشمەك ، نەس باسماق ، تۈيۈق يولغا كىرىپ قالماق .

مۇسەخخىر (مسخر) ، ئە . بويسۇندۇرغۇچى ، تاجاۋۇزچى ، ئىشغالىيەتچى ؛ غالىب .
مۇسەخخىن (مسخن) ، ئە . ئىزتىتقۇچى ، ئىسسىتقۇچى .
مۇسەددەس (مسدس) ، ئە . ئالتە ھەسسىلىك ، ئالتە قىرلىق ، ئالتە بۇلۇڭلۇق ؛ بىر كۇپلېتنى ئالتە مىسرادىن تەركىب تاپقان شېئىر ، ئالتىلىك شېئىر .
مۇسەددىئ (مصدع) ، ئە . مالاللىق كەلتۈرگۈچى ، باش ئاغرىتقۇچى ، قالايمىقانچىلىق تۇغدۇرغۇچى ، جاھانىنى پاراكەندە قىلغۇچى .
مۇسەددەق (مصدق) ، ئە . ئىسپاتلانغان ، ئېتىراپ قىلىشقا ئېرىشكەن ، راست ، ھەقىقىي ، تەكشۈرۈشتىن ئۆتكەن .
مۇسەددىق (مصدق) ، ئە . گۇۋاھلىق بەرگۈچى ، بىرەر ئىش ياكى سۆزنىڭ راستلىقىنى ئىسپاتلىغۇچى ؛ مۇقىملاشتۇرغۇچى ؛ ھۆكۈم قىلغۇچى .
مۇسەلسەل (مسلسل) ، ئە . بىر - بىرىگە تۇتاشتۇرۇلغان ، بىر - بىرىگە ئۆتكۈزۈلگەن ، بىر - بىرىگە زەنجىرگە ئوخشاش ئۇلانغان ؛ زەنجىرگە ئوخشاش ، زەنجىرسىمان . ◇～تۇررە (～طرە) : زەنجىرسىمان تاش .
مۇسەللا (مصلا ، مصلّى) ، ئە . جايناماز ؛ كاتتا مەسچىت ، ناماز ئوقۇلىدىغان مەيدان ، نامازگاھ .
مۇسەللەس I (مثلث) ، ئە . ئۈچ قىرلىق ، ئۈچ بۇلۇڭلۇق ، ئۈچ قىسىمدىن تەركىب تاپقان ؛ ئۈچ ھەسسە ، ئۈچ قات .
مۇسەللەس I (مثلث) ، ئە . ئېچىتما ھاراق .
مۇسەللەم (مسلم) ، ئە . شەكسىز ، ئىنكار قىلغىلى بولمايدىغان ، ھەممە ئېتىراپ قىلغان ، مۇنازىرە تەلەپ قىلمايدىغان ؛ تاپشۇرۇلغان ، تاپشۇرۇپ بېرىلگەن . ◇～تۇنماق (～توتماق) : تەن بەرمەك ؛ قايىل بولماق .
مۇسەللەھ (مسلح) ، ئە . قوزالىلانغان ، قورالىلىق . ◇ئەسكەرى～ (مسكر～) : قورالىلىق ئەسكەر .
مۇسەللى (مصلي) ، ئە . ناماز ئوقۇغۇچى ، مۇسۇلمان .
مۇسەللىت (مسلط) ، ئە . ھۆكۈمران ، ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچى ، ھاكىم ، سەلتەنەت ئىگىسى . ◇～بولماق (～بولماق) : ھۆكۈمران بولماق ، تەختكە چىقماق ، ئىگىلىمەك .
مۇسەممەم (مصمم) ، ئە . قەتئىي ئىرادىگە كەلگەن ، بىر ئىشقا قارىتا قەتئىي نىيەت باغلىغان ، قەتئىي ، كەسكىن . ◇～قىلماق (～قيلماق) : قەتئىي قارارغا كەلمەك ، جەزم قىلماق ، چوقۇملاشتۇرماق .
مۇسەممەن (مثمن) ، ئە . سەككىز تەرەپلىك ، سەككىز بۇلۇڭلۇق ، ھەربىر كۇپلېتى سەككىز مىسرادىن تەركىب تاپقان شېئىر ، سەككىزلىك شېئىر .
مۇسەننا (مثنى) ، ئە . قوش ، جۈپ ، ھەسسىلەنگەن .
مۇسەننەف (مصنف) ، ئە . يېزىلغان ، تۈزۈلگەن ، پۈتكەن ئەسەر ؛ تۈرگە بۆلۈنگەن .

مؤستەمىئىن (مستمعين) ، ئ . مؤستەمئ (مستمع) نىڭ كۆپلۈكى : ئاڭلىغۇچىلار ، تىڭشىغۇچىلار .

مؤستەنكەر (مستنكر) ، ئ . ئىنكار قىلىنغان ، تېنىلغان ؛ تېنىش ، ئىنكار قىلىش .

مؤستەنكىر (مستنكر) ، ئ . ئىنكار قىلغۇچى ، تانغۇچى .

مؤستەنەد (مستند) ، ئ . يۆلەنچۈك ، ئارقا تىرەك .

مؤستەنىد (مستند) ، ئ . يۆلەنگۈچى ، تايانغۇچى ، ئاساسلانغۇچى .

مؤستەھزىئ (مستهزئ) ، ئ . مازاق قىلغۇچى ، مەسخىرە قىلغۇچى ، تەنە قىلغۇچى ، چاقچاق قىلغۇچى .

مؤستەھسەن (مستحسن) ، ئ . ھەممە ئادەمنىڭ ئالقىشىغا سازاۋەر ، ماقۇل كۆرۈلگەن ، ماختالغان ؛ چىرايلىق ، گۈزەل .

مؤستەھلەك (مستهلك) ، ئ . يوقالغان ، يوقىتىلغان ، ھالاك قىلىنغان ؛ سەرپ قىلىنىپ بولغان ، تۈگىگەن ، قايتۇرۇلغان ، ئادا قىلىنغان .

مؤستەھلىك (مستهلك) ، ئ . ھالاك قىلغۇچى ، يوقاتقۇچى ، گۇم قىلغۇچى ؛ ئىستېمال قىلغۇچى ، سەرپ قىلغچى .

مؤستەھىق (مستحق) ، ئ . مۇناسىپ ، لايىق ، ھەقلىق ، تېگىشلىك .

مؤستەھكەم (مستعكم) ، ئ . چىداملىق ، مەھكەم ، چىڭ ، كۆچلۈك .

مؤستەھەب (مستحب) ، ئ . ياخشى كۆرۈلگەن ، دوست تۇتۇلغان ، كۆڭۈلگە ياققان ، قىلىنسا ياخشى ، قىلىنمىسا گۇناھ بولمايدىغان ئىش .

مؤستەۋجىب (مستوجب) ، ئ . لايىق ، مۇناسىپ ، يارايدىغان ، يارامليق ، تېھتىياجلىق ؛ مەيدانغا كەلگەن .

مؤستەۋفي (مستوفى) ، ئ . ھېساباتچى ، ھېساب ـ كىتاب ئىشلىرىنى ئېلىپ بارغۇچى ؛ يېتەرلىك ، يېتەرلىك دەرىجىدە .

مؤستەۋلا (مستولى) ، ئ . بويسۇنغان ، باش ئەگكەن .

مؤستەۋلى (مستولى) ، ئ . ئىشغال قىلغۇچى ، ئىستېلا قىلغۇچى ، ئىگىلىگۈچى ، غالىب ؛ تولۇپ تاشقان .

مؤستەۋي (مستوى) ، ئ . تۈز ، تۈپتۈز ، سىلىق ، تەكشى ؛ باراۋەر ، تەڭ ، مۇناسىپ ، ماس كەلگەن .

مؤستەئىد (مستعد) ، ئ . ئىستېداتلىق ، تالانتلىق ، قابىلىيەتلىك ، قابىل ؛ تەخ بولغان ، تەييارلىقى پۈتكەن ، تەييار تۇرغان .

مؤسرىف (مسرف) ، ئ . ئىسراپخور ، پۇل ۋە مالنى بىھۇدە سەرپ قىلغۇچى ، بۈزۈپ چاچقۇچى ، بەدخەج .

مؤسكەت (مسكت) ، ئ . ئېغىز ئاچۇرمايدىغان ، ئېغىزنىڭ تۈزۈلۈپ قويىدىغان ، مۇنازىرە

مۇستەسقي (مستسقى) ، ئ . ئىنتايىن ئۇسسىغان ، بەك تەشنا بولغان ، چاڭقاپ كەتكەن ؛ بەدىنى ئىششىغان .

مۇستەسنا (مستثنى) ، ئ . ئومۇمىي قائىدىگە بويسۇنمايدىغان ؛ ئىچىگە كىرمەيدىغان ، ھېسابقا ئېلىنمايدىغان ، باشقىچە پەرقلىق ؛

مۇستەشار (مستشار) ، ئ . مەسلىھەتچى ، مەسلىھەت كۆرسەتكۈچى .

مۇستەشھەد (مستشهد) ، ئ . تەلەپ قىلىنغان گۇۋاھ ، دەلىل ، بىرەر كىشىنىڭ گەپ ياكى ئەسىرىدىن ئېلىنغان كۆچۈرمە ، نەقىل .

مۇستەغەلل (مستغل) ، ئ . زىرائەت ئۈنىدىغان يەر ، ئاشلىق تېرىلىدىغان يەر ، مەھسۇلاتلىق يەر ، مۇقىم مۇلۈك ، يەر - زېمىن ، بايلىق .

مۇستەغرەق (مستغرق) ، ئ . غەرق بولغان ، چۆمگەن ، چۆكۈپ كەتكەن . ◇~قىلماق (~قىلماق) : غەرق قىلماق ، چۆمدۈرمەك .

مۇستەغرىق (مستغرق) ، ئ . ق . مۇستەغرەق .

مۇستەغني (مستغنى) ، ئ . باي ، ھاللىق ، ئېھتىياجسىز ، ئوشۇقچە ، ئېھتىياجدىن ئارتۇق . ◇تەئرىپدىن~دور (تعريفدين~دور) : تەرىپلەپ ئولتۇرۇش ھاجەتسىز .

مۇستەفا (مصطفى) ، ئ . سەرخىل ، سايلانغان ، تاللانغان ، ئىختىيار قىلىنغان ؛ مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ سۈپىتى .

مۇستەفسد (مستفيد) ، ئ . پايدا ئالغۇچى ، بەھرىلەنگۈچى ، نەپ كۆرگۈچى ، مەنپەئەتلەنگۈچى .

مۇستەقبەل (مستقبل) ، ئ . كېلەچەك ، كېلەر زامان ، ئىستىقبال .

مۇستەقبىل (مستقبل) ، ئ . قارشى ئالغۇچى ، ئالدىغا چىققۇچى .

مۇستەقىم (مستقيم) ، ئ . توز ، توغرا ، راست ، ئوڭ ؛ ھالال ؛ تۈرغۇن ، بىر جايدا تۇرغۇچى ، بىر جايدا ئولتۇراقلاشقۇچى ؛ ◇~ئەتمەك (~ايتماك) : توغرا قىلماق ، توزلەمەك .

مۇستەكرەھ (مستكره) ، ئ . يېقىمسىز ، زېرىكەرلىك ؛ خۇنۇك ، يىرگىنچلىك ، مەكرۇھ .

مۇستەئمەل (مستعمل) ، ئ . ئىستېمال قىلىنغان ، قوللىنىلغان ، ئىشلىتىلگەن ؛ دائىم قوللىنىلىدىغان ، ئۆتىدىغان .

مۇستەمەند (مستمند) ، پ . غەمكىن ، قايغۇلۇق ، بىچارە ، موھتاج ، نامرات . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) ، ◇~قىلماق (~قىلماق) : غەم - قايغۇغا گىرىپتار قىلماق ، موھتاج قىلماق ، باغلىماق .

مۇستەمىئ (مستمع) ، ئ . تىڭشىغۇچى ، ئىشتىكۈچى ، ئاڭلىغۇچى ، قۇلاق سالغۇچى .

مۇستەمىئلىق (مستمع ليق) ئاڭلىغانلىق ، تىڭشىغۇچىلىق .

مۇستەمىد (مستمد) ، ئ . ياردەم ئىزدىگۈچى ، ياردەم سورىغۇچى ، ياردەم تەلەپ قىلغۇچى .

مؤشاهەدات (مشاهدات) ، ئە . مؤشاهەدە (مشاهدە)نىڭ كۆپلۈكى : كۆزدىن كەچۈرۈشلەر ؛ تىكىلىپ قاراشلار ؛ كۆز بىلەن كۆرگەن نەرسىلەر .

مؤشاهەدە (مشاهدە) ، ئە . كۆز بىلەن كۆرۈش ، كۆزدىن كەچۈرۈش ، كۆرۈش ، كۆزىتىش ؛ تىكىلىپ قاراش .

مؤشاهىد (مشاهد) ، ئە . كۆرگەن ، ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن ؛ گۇۋاھچى ، شاھىت .

◇~ بولماق (~بولماق) : كۆرۈنمەك ، كۆزدىن كەچۈرۈلمەك .

مؤشاۋىرە (مشاورە) ، ئە . ق . مؤشاۋىرەت .

مؤشاۋىرەت (مشاورت) ، ئە . كېڭەشمە ، كېڭىشىش ، مەسلىھەت قىلىش ؛ يىغىن .

مؤشاۋىر (مشاور) ، ئە . مەسلىھەتچى ، مەسلىھەت بەرگۈچى .

مؤشەببەھ (مشبه) ، ئە . ئوخشىتىلغان ، ئوخشىتىلغان نەرسە ؛ ◇~ ۋن بىھ (~به) : ئوخشىتىلغان نەرسە .

مؤشەئبىد (مشعبد) ، ئە . نەيرەڭگاز ، كۆز باغلىغۇچى .

مؤشەئبىدلىك (مشعبدلیک) نەيرەڭگازلىق ، سېھىرگەرلىك .

مؤشەئبىز (مشعبذ) ، ئە . ق . مؤشەئبىد .

مؤشەددەد (مشدد) ، ئە . مۇستەھكەم ، كۆچەيتىلگەن ؛ تەشدىتلىك ، تەشدىتلەنگەن ، قاتلاپ تەلەپپۇز قىلىنىدىغان تاۋۇش .

مؤشەررەف (مشرف) ، ئە . شەرەپكە ئېرىشكەن ، شەرەپ ۋە ئىززەت تاپقان ؛ بەرەر مۇكاپاتقا ئېرىشكەن . ◇~ بولماق (~بولماق) : شەرەپ تاپماق ؛ ئېرىشمەك .

مؤشەككەل (مشكل) ، ئە . مەلۇم بىر شەكىلگە كىرگەن ، سۈرەتلەنگەن ، گەۋدىلەنگەن .

◇~ بولماق (~بولماق) : شەكىللەنمەك ، گەۋدىلەنمەك . ◇~ قىلماق (~قیلماق) : شەكىللەندۈرمەك ، بىر شەكىلگە ئىگە قىلماق .

مؤشەمىمەئ (مشمع) ، ئە . يامغۇر ۋە سۇ ئۆتمەيدىغان رەخت .

مؤشەۋۋەش (مشوش) ، ئە . قالايمىقان ، تەشۋىشلىك ، بىسەرەمجان ؛ كۆڭلى پەرىشان ؛ ◇~ ئەتمەك (~ایتماک) : پەرىشان قىلماق . ◇~ ھال (~حال) : پەرىشان ھال .

مؤشەۋۋەشلىغ (مشوش لیغ) تەشۋىشلەنگەنلىك ، پەرىشانلىق ، بىسەرەمجانلىق .

مؤشتاق (مشتاق) ، ئە . سېغىنغان ، ئارزۇ قىلغان ، ئىشتىياق باغلىغان ، تەقەززا بولغان .

مؤشتەرەك (مشترک) ، ئە . ئومۇمىي ، ئورتاق ، ئوتتۇرىدىكى ؛ ئارىلاشما ، ئەبجەش .

مؤشتەرى (مشتری) ، ئە . سېتىۋالغۇچى ، خېرىدار ؛ يۇپىتېر سەييارىسى .

مؤشتەغىل (مشتغل) ، ئە . بىر ئىش بىلەن شۇغۇللانغۇچى ، ئىش بىلەن ئالدىراش ، بەنت ، مەشغۇل . ◇~ ئولماق (~اولماق) : شۇغۇللانماق ، مەشغۇل بولماق .

مؤشتەغىلات (مشتغلات) ، ئە ـ پ . ئىشلار ، كەسىپلەر ، مەشغۇلاتلار .

مؤشتەق (مشتق) ، ئە . ئايرىلىپ چىققان ، بۆلۈنمە ؛ شاخ ، تارماق ؛ ياسالما (سۆز) .

مؤشتەھىي (مشتهی) ، ئە . ئىشتەينى ئاچقۇچى ؛ ئارزۇ قىلىندىغان ، ئۈمىد قىلىندىغان ،

تەلەپ قىلمايدىغان ، كىشىنى قايىل قىلمىدىغان .

مۇسلىم (مسلم) ، ئە . ئىسلام دىنىغا ئېتىقاد قىلغۇچى ، مۇسۇلمان .

مۇسلىمان (مسلمان) ، پ . مۇسلىم (مسلم)نىڭ كۆپلۈكى : مۇسۇلمانلار ، ئىسلام دىنىغا ئېتىقاد قىلغۇچىلار .

مۇسلىھ (مصلح) ، ئە . ياخشىلىغۇچى ، تۈزەتكۈچى ، توغرىلىغۇچى ، ئىسلاھ قىلغۇچى .

مۇسمىر (مثمر) ، ئە . مېۋىلىك ، مېۋە بېرىدىغان ؛ نەتىجىلىك .

مۇسھەف (مصحف) ، ئە . كىتاب ، كىتابچە ، رىسالىلەر توپلىمى ؛ توم ، جىلد ، قۇرئان كەرىم .

مۇسھىل (مسهل) ، ئە . سۇرگۈچى ، سۇرىدىغان ، ئاشقازاننى تازىلايدىغان دورا ، سۇرگە دورىسى .

مۇسۋەددە (مسوده) ق . مۇسەۋدە .

مۇسىر (مصر) ، ئە . قانىتىنى تۇرۇۋالغۇچى ، ئۆز پىكرىدە چىڭ تۇرغۇچى ، تەرسا ، جاھىل .

مۇسىقار (موسيقار) ، ئە . نەي ؛ ئاۋازى مۇزىكا ئاۋازىغا ئوخشايدۇ دەپ تەسەۋۋۇر قىلىنغان قۇش .

مۇسىقا (موسيقى) ، ئە . مۇزىكا .

مۇسىقچى (موسيقى) ، ئە . مۇزىكىچى ؛ مۇزىكىغا ئالىت .

مۇسىقىيۇن (موسيقيون) ، ئە . مۇسىقچى (موسيقى)نىڭ كۆپلۈكى : مۇزىكىچىلار .

◇ تەۋارىخى～ (تواريخ～) : مۇزىكىچىلار تارىخى .

مۇسىنن (مسن) ، ئە . يېشى چوڭ ، مويسىپىت ، قېرى ، بوۋاي .

مۇش (موش) ، پ . چاچقان .

مۇشى مۇشكىن (موش مشكين) ، پ . ئىپار ھىدىدەك ھىد چىقىدىغان بىر خىل چاشقان .

مۇشاھىدە (مشاهره) ، ئە . شېئىر ئېيتىشىش ، ئىككى ياكى ئۈنىگىدىن ئارتۇق شائىرنىڭ بىر - بىرىگە جاۋابەن شېئىر ئېيتىشلىرى ؛ شېئىر مۇسابىقىسى ئۆتكۈزۈش .

مۇشابەھەت (مشابهت) ، ئە . ئوخشاشلىق ، تۇرداشلىق ؛ ئوخشىتىش ، سېلىشتۇرۇش .

مۇشابىھ (مشابه) ، ئە . ئوخشاش ، ئوخشايدىغان ، تۇرداش . ◇～كۆرۈنمەك (～كورونماك) : ئوخشاش كۆرۈنمەك ؛ ئوخشاش بولماق .

مۇشابىھە (مشابهه) ، پ . ق . مۇشابەھەت .

مۇشارەكەت (مشاركت) ، ئە . شېرىكلىك ، ئورتاقلىق ؛ شېرىكلىشىش ، ھەمكارلىق ؛ ئىشتىراك قىلىش ، قاتنىشىش .

مۇشار ئىلەيھى (مشار اليه) ، ئە . ئىشارەت قىلىنغۇچى ؛ ئىشارەت قىلىنغان ؛ كۆرسىتىپ ئۆتۈلگەن ؛ زىكىر قىلىنغان ، مەزكۇر .

مۇشارىك (مشارك) ، ئە . ھەمشېرىك ، شېرىكلەشكەن ، ھەمكارلاشقان .

مۇشاكىل (مشاكل) ، ئە . ئوخشاش ، شەكىلداش ، بىر خىل شېئىر رېتىمى .

مؤشكىلات (مشكىلات) ، ئە . مؤشكىل (مشكل)نىڭ كۆپلۈكى : قىيىنچىلىقلار ، ئېغىرلىق-لار ، مۇشەققەتلەر .

مؤشكىن (مشكين) ، پ . ئىپار ھىدلىق ؛ ئىپار رەڭلىك ، قارا تۈسلۈك ؛ ◇پەردەگى~ (پردە~) : قارا پەردە ؛ قاراڭغۇلۇق ، زۇلمەت . ◇~پەرەند (~پرند) : قارا رەخت .

مؤشكى ناب (مشك ناب) ، پ . ساپ ئىپار ، تازا ئىپار ، ئىنتايىن خۇشبۇي .

مؤشكىن رەقەم (مشكين رقم) ، پ ـ ئە . قارا رەخت ، قارا سىياھ بىلەن يېزىش .

مؤشكىن سەھاب (مشكين سحاب) ، پ ـ ئە . قارا بۇلۇت .

مؤشكىن ھىلال (مشكين هلال) ، پ ـ ئە . ك . قاپقارا جىيەك ، قارا قاراش .

مؤغ (مغ) ، پ . مەجۇسى ، ئاتەشپەرەس ، ئوتقا تېۋىنىدىغۇچى ؛ مەيپۇرۇش . ◇~دەيرى (~ديرى) : مەيخانا ، شاراپخانا ؛ ئوتقا تېۋىنىدىغۇچىلار ئىبادەتخانىسى .

مؤغان (مغان) ، پ . مؤغ (مغ)نىڭ كۆپلۈكى : ئاتەشپەرەسلەر ؛ مەيپۇرۇشلار . ◇پىرى~ (پير~) : مەيخانا خوجايىنى .

مؤغانە (مغانه) ، پ . ئاتەشپەرەسلەرچە ، ئاتەشپەرەسلەرگە ئوخشاش ؛ مەيپۇرۇشلارغا خاس . ◇نەغمەگى~ (نغمه~) : مەيخانىدا ئورۇندىلىنىدىغان مۇزىكا ۋە ناخشا .

مؤغايەرەت (مغايرت) ، ئە . زىتلىق ، قارىمۇقارشىلىق ، غەيرىيلىك ، توغرا كەلمەسلىك .

مؤغەننىي (مغنى) ، ئە . ناخشىچى ، سازەندە ، چالغۇچى ، نەغمىچى .

مؤغەننىييۇن (مغنيون) ، ئە . مؤغەننىي (مغنى)نىڭ كۆپلۈكى : ناخشىچىلار ؛ مۇزىكىچى-لار ، سازەندىلەر ، نەغمىچىلەر .

مؤغەييەر (مغير) ، ئە . ئۆزگەرتىلگەن ، ئۆزگىرىش تاپقان ؛ ئۆزگەرگەن ، باشقا بىر قىياپەتكە كىرگەن .

مؤغەييىر (مغير) ، ئە . ئۆزگەرتكۈچى ، ئۆزگىرىش پەيدا قىلغۇچى .

مؤغبەچە (مغ بچه) ، پ . مەيخانا خىزمەتچىسى ، مەي توشىغۇچى بالا .

مؤغتەنەم (مغتنم) ، ئە . ئىززەتلەنگەن ، ئەزىز كۆرۈلگەن ، غەنىيمەت سانالغان ؛ ئولجا ئېلىنغان . ◇~بولماق (~بولماق) : غەنىيمەت بولماق ، ئولجا ھېسابلانماق .

مؤغتەنىم (مغتنم) ، ئە . ئولجا ئالغان ؛ بىر نەرسىنى غەنىيمەت دەپ بىلگۈچى ، پەيتتىن پايدىلانغۇچى .

مؤغلەق (مغلق) ، ئە . چۈشىنىش تەس ، چۈشىنىكسىز ؛ ئاشكارا قىلىنمىغان ، تۇتۇق .

مؤغىيلان (مغيلان) ، پ . چۆلدە ئۆسىدىغان بىر خىل تىكەنلىك ئۆسۈملۈك .

مؤفائەلە (مفاعله) ، ئە . ھەمكارلىق ، ھەمكارلىشىش ؛ ئۆملۈك پېئىل (گىرامماتىكا) .

مؤفارەقەت (مفارقت) ، ئە . ئۆزئارا ئايرىلىش ، بىر - بىرىدىن ئاجرىلىش ، تاشلىۋېتىش ؛ تاشلاپ كېتىش .

مؤفەتتىن (مفتن) ، ئە . پىتنىخور ، چېقىمچى ، ئارىنى بۇزغۇچى ، قۇتراتقۇچى .

مؤفەتتىھ (مفتح) ، ئە . ئاچقۇچى ؛ ئىستېلا قىلغۇچى ؛ ئەل قىلغۇچى .

تەقەززا بولغان .

مۇشتەئىل (مشتعل) ، ئە . لاۋۇلدىغان ، يالقۇنجاۋاتقان ، كۆيگەن ؛ ك . ھاياجانلانغان .

مۇشتزەن (مشت زن) ، پ . مۇشتلاشچى ، پالۋان .

مۇشرەف (مشرف) ، ئە . ئېگىز جاي ، يۇكسەك ئورۇن .

مۇشرىق (مشرق) ، ئە . يۇكسەلگەن ، يۇقىرى ئورۇنغا چىققان ؛ ئېگىز يەر ؛ باشقۇرغۇچى ؛ يېقىن ، يانداش ، يېقىنلاشقان . ◇رودقا~ (رودقه~) : ئېقىن بويىدا ، دەريا بويىدا .

مۇشرىك (مشرك) ، ئە . ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرگۈچى ، «ئاللاھنىڭ شېرىكى بار» دېگۈچى ، كۆپ خۇدالىق دىنغا ئېتىقاد قىلغۇچى ، كاپىر .

مۇشفىق (مشفق) ، ئە . شەپقەتلىك ، شەپقەت قىلغۇچى ، مېھرىبان ، مەرھەمەتلىك .

مۇشفىقانە (مشفقانه) ، پ . شەپقەتچىلەرچە ؛ مېھرى - شەپقەت بىلەن .

مۇشك (مشك) ، پ . ئىسپار ؛ ك . خۇشبۇي قارا چاچ ؛ كۈزنىڭ قارىچۇقى ؛ قاپقارا . ◇~كە كافۇر قاتماق (~كا~قاتماق) : ك . چاچ ۋە ساقالغا ئاق كىرمەك . ◇ تۇن~گە كافۇر تۆكمەك (تون~كاكافور توكماك) : تۇن قاراڭغۇلۇقىنى ئاققا ئايلاندۇرماق ، يەنى تۇن كېتىپ كۈندۈز بولماق .

مۇشكبار (مشك بار) ، پ . ئىسپار يافدۇرغۇچى ، ئىسپارغا ئوخشاش قارا ھەم خۇشبۇي (چاچ) .

مۇشكبۇ (مشكبو) ، پ . ئىسپار ھىدلىق ، خۇشبۇي ، خۇشپۇراق .

مۇشكئەفشان (مشك افشان) ، پ . ئىسپار چاچقۇچى ، يېقىملىق ھىد تارقاتقۇچى .

مۇشكەندۇد (مشك اندود) ، پ . ئىسپار ئارىلاش ، ئىسپار ھىدلىق .

مۇشكبىد (مشك بيد) ، پ . خۇشبۇي گۈلى بار بىر خىل دەرەخ (تال تۇرىدىكى) .

مۇشكبىز (مشك بيز) ، پ . ئىسپار ھىدى چاچقۇچى ، خۇشپۇراق چاچقۇچى .

مۇشكرىز (مشك ريز) ، پ . ئىسپار چاچقۇچى ، خۇشپۇراق تارقاتقۇچى . ◇~بولماق (~بولماق) : ئىسپار ھىدى تارقاتماق (شامال ھەققىدە) ؛ ك . (قۇياش) پېتىشقا باشلىماق ، قاراڭغۇلاشماق .

مۇشكسا (مشك سا) ، پ . ك . قارا سۈركۈچى ، قارايتقۇچى . ◇كافۇر ئۈزرە~بولماق (كافور اوزرا~بولماق) : ئاققا قارا سۈرتمەك ، ئاق يۈز ئۈستىگە قارا چاچ چۈشۈپ تۇرماق .

مۇشكساي (مشك سای) ، پ . ق . مۇشكسا .

مۇشكفام (مشكفام) ، پ . ئىپاردەك قارا ، قاپقارا . ◇~قىلماق (~قيلماق) : قارايتماق .

مۇشكفىشان (مشكفشان) ق . مۇشكئەفشان .

مۇشكى تاتار (مشك تاتار ، مشك تتار) ، پ . ساپ ھەم خۇشبۇي ئىسپار .

مۇشكى تەر (مشك تر) ، پ . يېڭى ، ساپ ، ئىسپار .

مۇشكى سارا (مشك سارا) ، پ . ساپ ئىسپار ، تازا ئىسپار .

مۇشكىل (مشكل) ، ئە . تەس ، قىيىن . ◇~پەسەند (~پسند) : قىيىن ئىشلارنى ، مۇشكۈل ئىجادىيەتنى ياقتۇرىدىغان ، تەلەپچان .

قىلىزام بولسۇن (خصم~دا الزام بولسۇن) : قارشى پىكىرده بولغۇچىلار قايىل بولسۇن .
مۇقابىل (مقابل) ، ئە . قارشى تۇرغۇچى ، قارشى ، زىت ؛ قارشى تەرەپتىكى ؛ ئۇدۇلدىكى ؛ باراۋەر كېلىدىغان ، تەڭ قىممەتتىكى .
مۇقاتىلە (مقاتله) ، ئە . بىر ـ بىرىنى ئۆلتۈرۈش ، ئۆزئارا قىرغىن قىلىشىش ؛ جەڭ ، ئۇرۇش .
مۇقارەبە (مقاربه) ، ئە . يېقىنلىشىش ، بىر ـ بىرىگە يېقىنلىشىش ؛ ياندىشىش ، دوست بولۇش ، دوستلىشىش .
مۇقارەبەت (مقاربت) ، ئە . ق . مۇقارەبە .
مۇقارەنە (مقارنه) ، ئە . يېقىنلىشىش ، ياندىشىش ؛ تۇتىشىش ، ئۇلىنىش .
مۇقارەنەت (مقارنت) ، پ . ق . مۇقارەنە .
مۇقارىن (مقارن) ، ئە . يېقىن تۇرغان ، يانمۇيان تۇرغان ؛ ئۇلاشقان ، ئۇلانغان ؛ ھەمراھ بولغان ؛ بىرلا ۋاقىتتا يۈز بەرگەن .
مۇقامىر (مقامر) ق . مۇقەممىر
مۇقايەسە (مقايسه) ، ئە . ئوخشىتىش ، تەمسىل قىلىش ؛ قىياس قىلىش .
مۇقەتتەئ (مقطع) ، ئە . كېسىلگەن ، ئۈزۈلگەن ، ئاجرىتىلغان ؛ كېسىندە ، ئۈزۈندە .
مۇقەتتەئات (مقطعات) ، ئە . مۇقەتتەئ (مقطع)نىڭ كۆپلۈكى : كېسىپ تاشلانغان نەرسىلەر ؛ پارچىلەر ، قىسقا شېئىرلار ؛ قىسقارتىلمىلار .
مۇقەددەر (مقدر) ، ئە . پېشانىگە پۈتۈلگىنى ، پېشانىدىكى ؛ تەقدىر .
مۇقەددەس (مقدس) ، ئە . پاك ، تازا ، ئەزىز ، چېقىلىشقا بولمايدىغان ؛ ئەيىب ۋە نۇقساندىن خالىي ؛ مۇبارەك .
مۇقەددەم (مقدم) ، ئە . بىرىنچى ئورۇنغا قويۇلغان ، ئالدىنقى رەتكە تىزىلغان ؛ ئىلگىرىكى ، ئالدىنقى ، بۇرۇنقى ؛ ئىلغار ، ئالدىدا ماڭغان .
مۇقەددىر (مقدر) ، ئە . تەقدىرنى بەلگىلىگۈچى ؛ ئاللاھ .
مۇقەددىمات (مقدمات) ، ئە . مۇقەددىمە (مقدمه)نىڭ كۆپلۈكى : مۇقەددىمىلەر .
مۇقەددىمە (مقدمه) ، ئە . ئالدىدا ماڭغۇچى ؛ كىرىش سۆز ، ئالدىن ئېيتىلغان سۆز ، نۇتۇق ياكى ئەسەرنىڭ باشلانمىسى ، كىرىش قىسمى .
مۇقەررەب (مقرب) ، ئە . يېقىن تۇرغۇچى ، ئەتىۋارلاشقا سازاۋەر بولغان ، سىرداش دوست .
مۇقەررەبىن (مقربين) ، ئە . مۇقەررەب (مقرب)نىڭ كۆپلۈكى : يېقىن تۇرىدىغانلار ، يېقىنلار ، دوستلار .
مۇقەررەر (مقرر) ، ئە . قارار قىلىنغان ، جەزملەشتۈرۈلگەن ، بېكىتىلگەن ؛ تەيىنلەنگەن ؛ مۇقىم ، مەزمۇت .
مۇقەرنەس (مقرنس) ، پ . خىلمۇخىل نەقشلەر بىلەن بېزەلگەن ، ئەگمە تورۇسلۇق ؛ نەقىشدار . ◇ تاقى~ (طاق~) : نەقشلەر بىلەن بېزەلگەن ئەگمە تورۇسلۇق بىنا ؛ ك . ئاسمان ، كۆك .

مۇھەتتەھول ئەبۋاب (مفتح الابواب) ، ئە . ئىشكىلەرنى ئاچقۇچى ؛ ھەممىگە قادىر (ئاللاھ) .
مۇھەررەھ (مفرح) ، ئە . شادلاندۇرغۇچى ، سۆيۈندۈرگۈچى ؛ خۇش كەيپ قىلغۇچى ؛ شېرىن ۋە خۇشپۇراقلىق ؛ ك . دورا . ◇～مايە (～مايە) : شادلىققا سەۋەب بولغان ، سۆيۈنۈشنىڭ سەۋەبچىسى .
مۇھەسسەر (مفسر) ، ئە . ئىزاھلانغان ، تەپسىلىي بايان قىلىنغان ، تەپسىر قىلىنغان .
مۇھەسسەل (مفصل) ، ئە . مۇپەسسەل ، تەپسىلىي ، ئەتراپلىق ، بابلارغا بۆلۈپ تەپسىلىي چۈشەندۈرۈلگەن ؛ بابلارغا بۆلۈنگەن ، بۆلەكلەرگە ئايرىلغان .
مۇھەسسىر (مفسر) ، ئە . ئىزاھلىغۇچى ، يېشىپ چۈشەندۈرگۈچى ، تەپسىر قىلغۇچى .
مۇھەككىر (مفكر) ، ئە . پىكىر قىلغۇچى ، ئويلىغۇچى ، تەپەككۇر قىلغۇچى .
مۇھەت (مفت) ، پ . مۇت ، ھەقسىز ؛ ئەرزان ، ئىنتايىن ئەرزان ؛ بىمەنە .
مۇھتەخەر (مفتخر) ، ئە . ئىپتىخارلىنارلىق ، پەخىرلىنىشكە ئەرزىيدىغان .
مۇھتەخىر (مفتخر) ، ئە . پەخىرلەنگۈچى ، ئىپتىخارلانغۇچى ، شادلانغۇچى .
مۇھتەرىي (مفترى) ، ئە . تۆھمەتچى ، قارا چاپلىغۇچى ، ھاقارەتلىگۈچى .
مۇھتى (مفتى) ، ئە . پەتىۋا بەرگۈچى ، شەرىئەت ھۆكۈمىنى بايان قىلغۇچى ؛ مۇپتى .
مۇھتىئى گەردۇن (مفتى كردون) ، ئە ـ پ . ك . ئەتارىد (مېركورىي) سەييارىسى .
مۇھرەد (مفرد) ، ئە . تاق ، يەككە ، يالغۇز ، بىر ؛ مۇزەككەپ ئەمەس ؛ كۆپلۈكنىڭ ئەكسى — بىرلىك (گىرامماتىكىدا) ، بىر شەخس ياكى بىرلا نەرسىنى ئىپادىلەيدىغان سۆز .
مۇھرەدات (مفردات) ، ئە . مۇفرەد (مفرد) نىڭ كۆپلۈكى : يالغۇز نەرسىلەر ، نوقۇل نەرسىلەر ، ئېلېمېنتلار .
مۇھرىت (مفرط) ، ئە . بەك كۆپ ؛ ھەددىدىن ئارتۇق ؛ ئۆتۈپ كەتكەن ، چەكتىن ئاشقان ؛ ◇بۇكايى～ (بكاى～) : قاتتىق يىغا ، ئاچچىق يىغا . ◇～ھەلاۋەت (～حلاوت) : ھەددىدىن ئارتۇق دەرىجىدىكى ھالاۋەت . ◇～ئەندۇھ (～اندوه) : چەكتىن ئاشقان قايغۇ .
مۇھسىد (مفسد) ، ئە . زىيانلىق ؛ بۇزغۇنچى ، پاساتچى ، يامان يولغا باشلىغۇچى ، ئازدۇرغۇچى ؛ بۇزۇق ، سېسىپ قالغان ؛ توپىلاڭچى .
مۇھلىس (مفلس) ، ئە . سۇنغان ، ۋەيران بولغان ، ئىقتىسادى ۋەيران بولغان ، ئىگىلىكى يىمىرىلگەن ؛ كەمبەغەل . ◇～بولماق (～بولماق) : سۇنماق ، كەمبەغەللەشمەك .
مۇھلىسلىق (مفلس ليق) ، پ . سۇنۇش ، ئىقتىسادى يىمىرىلىش ، كەمبەغەللىشىش ، بوۋسۇللۇق ، بىچارىلىك .
مۇھھەم (مفهم) ، ئە . بىلىنگەن ، پەم قىلىنغان ، چۈشىنىلگەن ؛ چۈشەنچە ، ئۇقۇم .
مۇھىد (مفيد) ، ئە . پايدىلىق ، نەپلىك ، بەھرىلىك ؛ ياخشى ، ئوبدان .
مۇھىز (مفيض) ، ئە . كۆپەيتكۈچى ، موللاشتۇرغۇچى ؛ پەيزلىك ، پەيز بەرگۈچى .
مۇھابەلە (مقابله) ، ئە . قارشى تەرەپتە تۇرۇش ، قارشىدىن كېلىش ، قارشى چىقىش ؛ ئۇچرىشىپ قېلىش ، يولۇقۇپ قېلىش ؛ سېلىشتۇرۇش ، نىسبەتلەشتۈرۈش . ◇خەسم～دە

مۇكاتەبات (مكاتبات) ، ئە . مۇكاتەبە (مكاتبە)نىڭ كۆپلۈكى : ئۆزئارا خەت ـ ئالاقە قىلىش ، خەت يېزىشىش ؛ خەت ـ ئالاقە ، مەكتۇپلار .

مۇكاتەبە (مكاتبە) ، ئە . خەت ـ ئالاقە ، ئۆزئارا خەت يېزىشىش .

مۇكافات (مكافات) ، ئە . بىرەر خىزمەت بەدىلىگە بېرىلگەن تېگىشلىك ھەق ، بىرەر ياخشىلىق ئۈچۈن بېرىلگەن تەقدىر ، مۇكاپات ؛ بىرەر يامانلىق ئۈچۈن بېرىلگەن جازا .

مۇكالەمە (مكالمە) ، ئە . گەپلىشىش ، سۆزلىشىش ، سۆھبەت .

مۇكالەمات (مكالمات) ، ئە . مۇكالەمە (مكالمە)نىڭ كۆپلۈكى : گەپلىشىشلەر ، سۆھبەتلەر .

مۇكەددەر (مكدر) ، ئە . كىرلىشىپ كەتكەن ؛ خىرەلەشكەن ؛ كۆڭلى پاراكەندە ، ئەرۋاھى ئۈچقان ، خاپا . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : خاپا قىلماق ، كۆڭلىنى خىرە قىلماق .

مۇكەررەر (مكر) ، ئە . تەكرار ، قايتا ـ قايتا ، ئۈستى ـ ئۈستىگە ، تەكرارلانغان ، كەررىلەنگەن . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~ قىلماق (~قيلماق) : قايتىلىماق ، تەكرارلىماق .

مۇكەررەم (مكرم) ئە . ھۆرمەتلىك ، ئەزىز ؛ قورسىقى كەڭ ، قولى ئوچۇق ، مەرد ، مەردانە ؛ ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ھۆرمەتلىمەك ؛ ئەزىز كۆرمەك ؛ ئەزىز قىلماق .

مۇكەللەل (مكلل) ، ئە . تاجلىق ، تاج كىيدۈرۈلگەن ، تاج كىيگەن ، بېزەلگەن ، يالتىرىتىلغان ، پارلىتىلغان . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) : بېزىمەك ، يالتىرىماق ، پارقىراتماق .

مۇكەممەل (مكمل) ، ئە . تولۇق ، تولۇقلانغان ، پۈتكۈزۈلگەن ، پۈتكەن ، كامالەتكە يەتكەن .

مۇكەھھەل (مكحل) ، ئە . سۈرمىلىك ، سۈرمە قويغان ، سۈرمىلىگەن ؛ قاشلىق قويۇلغان .

مۇكەۋۋەن (مكون) ، ئە . شەكىللەنگەن ، يارىتىلغان ، ۋۇجۇتقا كەلگەن .

مۇكەۋۋەنات (مكونات) ، ئە . يارىتىلغانلار ، ۋۇجۇتقا كەلگەن نەرسىلەر ، مەخلۇقات ، مەۋجۇدات .

مۇكەۋۋىن (مكون) ، ئە . بارلىققا كەلتۈرگۈچى ، ۋۇجۇتقا چىقارغۇچى ، ياراتقۇچى .

مۇكەييىف (مكيف) ، ئە . مەست قىلىدىغان ، خۇش كەيپ قىلىدىغان .

مۇكتەسەب (مكتسب) ، ئە . ئېرىشىلگەن ، ئىشلەپ تېپىلغان ؛ ئىش ھەققى ، مائاش .

مۇكتەسىب (مكتسب) ، ئە . ئېرىشكۈچى ، ئىشلەپ تاپقۇچى ، پۇل تاپقۇچى ، تىرىكچىلىك قىلغۇچى .

مۇكرىم (مكرم) ، ئە . ھۆرمەت قىلغۇچى ، ئىززەتلىگۈچى .

مۇكنەت (مكنت) ، ئە . قۇۋۋەت ، قۇدرەت ؛ بايلىق ، دۆلەت .

مۇڭايماق (مونكايماق) مۇڭلانماق ، قايغۇرماق ، غەمكىن ، كۆرۈنمەك .

مۇڭراماق (مونكراماق) مۇڭلۇق ئاۋاز چىقارماق ، مۇڭلۇق يىغلىماق .

مۇڭراشماق (مونكراشماق) ق . مۇڭراماق .

مۇڭرايماق (مونكرايماق) مۇڭلانماق ، قايغۇ ـ ھەسرەتكە چۆكمەك .

مۇڭلۇغ (مونكلوغ) مۇڭلۇق ، قايغۇ ـ ھەسرەتلىك ، غەمكىن ، تەسىرلىك .

مؤقەسسەم (مقسم) ، ئە . بۆلۈنمە ، تېگىشلىك بولغان نەرسە ، تەقسىماتتا كەلگەن ئۈلۈش ؛ تەقسىملەنگەن ، بۆلۈنگەن ، ئۈلەشتۇرۇلگەن .

مؤقەسسىر (مقصر) ، ئە . كەمچىلىكى بار ، نۇقسانلىق ؛ ئەيبكار ، گۇناھكار .

مؤقەسسىم (مقسم) ، ئە . تەقسىم قىلغۇچى ، بۆلگۈچى ، ئايرىغۇچى ، ئۈلەشتۇرگۈچى .

مؤقەففا (مقفا ، مقفى) ، ئە . قاپىيەلىك ، قاپىيەداش .

مؤقەففەل (مقفل) ، ئە . قۇلۇپلانغان ؛ ◇～قىلماق (～قىلماق) : قۇلۇپلىماق .

مؤقەممىر (مقمر) ، ئە . قىمارۋاز ، قىمار ئوينىغۇچى .

مؤقەۋۋەس (مقوس) ، ئە . كامالەككە ئوخشاش ، يا شەكىللىك ، تىرناققا ئوخشىغان ، ئېگىلگەن ، قايرىلغان ، ئەگمە . ◇چەرخى～ (چرخ～) : يا شەكىللىك ئاسمان .

مؤقەۋۋى (مقوى) ، ئە . كۈچلەندۇرگۈچى ، قۇۋۋەت بەرگۈچى ، كۈچەيتىدىغان ؛ ھىمايىچى ، مەدەتكار ، مەدەت بەرگۈچى .

مؤقەييەد (مقيد) ، ئە . باغلانغان ، بەنت قىلىنغان ، پۈت ـ قولى چۈشەلگەن . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) ، ～قىلماق (～قىلماق) : باغلىماق ، بەنت قىلماق . ◇～بولماق (～بولماق) : باغلانماق ، بەنت بولماق .

مؤقبىل (مقبل) ، ئە . ئىقبالللىق ، بەختلىك ، تەلەيلىك ، ئامەتلىك .

مؤقتەدا (مقتدا ، مقتدى) ، ئە . دورالغۇچى ، ئەگىشىلگۈچى ، بويسۇنۇلغۇچى ؛ ئۈلگە بولغۇچى ، يېتەكچى ؛ ئىمام .

مؤقتەدائى زۇمرەئى ئىسلام (مقتدا زمرهٔ اسلام) ، ئە . مۇسۇلمانلارنىڭ پېشۋاسى .

مؤقتەدى (مقتدى) ، ئە . دورىغۇچى ، تەقلىد قىلغۇچى ، ئۈلگە ئالغۇچى .

مؤقتەدىر (مقتدر) ، ئە . ئىقتىدارلىق ، قابىلىيەتلىك .

مؤقتەزا (مقتضى ، مقتضا) ، ئە . لازىم بولغان نەرسە ، مەقسەت ، تەلەپ ، تەقەززا بولغان نەرسە ؛ زۆرۈرىيەت .

مؤقتەزىي (مقتضى) ، ئە . زۆرۈر ، لازىم بولغان ، تەلەپ . ◇～بولماق (～بولماق) : زۆرۈر بولماق ، لازىم بولماق ، تەلەپ قىلماق ، تەقەززا قىلماق .

مؤقتەزىييات (مقتضيات) ، ئە . مۇقتەزا (مقتضى) نىڭ كۆپلۈكى : زۆرۈر نەرسىلەر ، ھاجەت چۈشكەن نەرسىلەر ؛ تەلەپ قىلىنغان ئىشلار ؛ زۆرۈرىيەتلەر .

مؤقرى (مقرى) ، پ . قىرائەت قىلغۇچى ، تاۋۇش چىقىرىپ ئوقۇغۇچى ، قارى .

مؤقرىئ (مقرى ء) ، ئە . ق . مؤقرى .

مؤقنىئ (مقنع) ، ئە . قانائەتلەندۇرگۈچى ، قاندۇرغۇچى ، رازى قىلغۇچى ، قايىل قىلغۇچى .

مؤقىرر (مقر) ، ئە . ئىقرار قىلىنغان ، بوينىغا ئالغۇچى ، ئۆزىنىڭ قىلغىنىنى ئېتىراپ قىلغۇچى . ◇～بولماق (～بولماق) : ئىقرار بولماق ، بوينىغا ئالماق .

مؤقىم (مقيم) ، ئە . ماكان تۇتۇپ ئولتۇرۇشلۇق ، دائىم تۇرىدىغان ، مۇقىم .

مؤكابىرە (مكابره) ، ئە . كىبىرلىنىش ، ئۆزىنى تەمەننا قويۇش ، كاتتىلىق قىلىش ، مەغرۇرلىنىش .

مؤلتەمس (ملتمس) ، ئە . ئىلتىماس قىلغۇچى ، تەلەپ قىلغۇچى .
مؤلتەھىب (ملتهب) ، ئە . لاۋۇلدىغان ، يالقۇنجاۋاتقان ، يانغىن .
مؤلجار (ملجار) مۇلچەر ، چام . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : مۇلچەرلىمەك .
مؤلزەم (ملزم) ، ئە . مات بولغان ، بەسلىشىشتە يېڭىلىپ قېلىپ ئۇنى ئىچىگە چۈشۈپ كەتكەن ؛ خىجالەتتە قالغان ؛ گۇناھىنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىشقا مەجبۇر بولغان .
◇~ بولماق (~ بولماق) : سۆزدە يېڭىلمەك ؛ خىجالەت بولماق ، ئۇيىلىپ قالماق .
◇~ قىلماق (~ قيلماق) : سۆز بىلەن يەڭمەك ؛ خىجالەت قىلماق ، ئۇيالدۇرماق ؛ مات قىلماق .
مؤلسەق (ملصق) ، ئە . ق . مۇلاسىق .
مؤلك (ملک) ، ئە . مەملىكەت ، ژەتەن ، دۆلەت ، پادىشاھلىق ؛ مال - مۇلۈك ، كۆچمەس مۇلۈك ، يەر بايلىقى ؛ دۇنيا ، ئالەم . ◇~ بە~ (~ بە~) : مەملىكەتمۇمەملىكەت .
مؤلكارا (ملك آرا) ، ئە - پ . مەملىكەتنى بېزىگۈچى ، مەملىكەتكە زىننەت بەرگۈچى ، مەملىكەت كۆركى .
مؤلكەت (ملكت) ، ئە . پادىشاھلىق .
مؤلكپەناھ (ملک پناه) ، ئە - پ . پادىشاھ .
مؤلكبەخش (ملک بخش) ، ئە - پ . مۇلك بەرگۈچى ، پادىشاھ .
مؤلكدار (ملكدار) ، ئە - پ . پادىشاھ ، ئىگە .
مؤلكدارلىق (ملك دارليق) پادىشاھلىق ، دۆلەت باشقۇرۇش .
مؤلكران (ملک ران) ، ئە - پ . پادىشاھ ، ئىگە .
مؤلكستان (ملک ستانليق) پادىشاھلىق ، ئىمپېراتورلۇق .
مؤلكگىر (ملک گير) ، ئە - پ . ئىستېلاچى ، زور پادىشاھ .
مؤلكىيەت (ملكيت) ، ئە . ئىگىلىك ، ئىگىدارچىلىق ، ئىگىلىك ھوقۇقى .
مؤلھەق (ملحق) ، ئە . قوشۇمچە ، قوشۇلغان ، قوشۇۋېلىنغان ، ئۆزىنىڭ تەۋەسىگە كىرگۈزۈۋېلىنغان .
مؤلھەم (ملهم) ، ئە . ئىلھاملانغان ، روھلانغان ، رىغبەتلەنگەن .
مؤلھىم (ملهم) ، ئە . ئىلھام بەرگۈچى ، كۆڭۈلگە سالغۇچى ، قوزغاتقۇچى .
مؤلئىم (مولم) ، ئە . ئاغرىتىدىغان ، ئاغرىتقۇچى ، ئەلەم قىلغۇچى .
مؤلۇك (ملوک) ، ئە . «مۇلک (ملک)»نىڭ كۆپلۈكى : پادىشاھلار . ◇ ئەجەم~ ى (عجم~ ى) : ئەجەم پادىشاھلىرى .
مؤلۇكانە (ملوكانه) ، ئە . پادىشاھلارچە ، شاھانە .
مؤماسىلەت (مماثلت) ، ئە . ئوخشاشلىق ، شەكىلداشلىق .
مؤمانەئەت (ممانعت) ، ئە . قارشىلىشىش ، زىتلىشىش ، تاقابىل تۇرۇش ، قارشى چىقىش ؛ توسالغۇلۇق ، توسالغۇ .

مۇل (مل) ، پ . مەي ، شاراب .
مۇلازىمەت (ملازمت) ، ئە . بىللە بولۇش ، ھەمراھلىق ؛ خىزمەت ، خىزمەتكارلىق .
◇~ قىلماق (~قىلماق) : خىزمەت قىلماق ، خىزمەتتە بولماق ، قۇللۇق ئىزھار قىلماق ؛ كۆرۈنۈش قىلىپ سالام بەرمەك .
مۇلازىم (ملازم) ، ئە . خاس خىزمەتكار ، بىللە يۈرگۈچى ؛ ھەمراھ بولغۇچى .
مۇلازىمەت (ملازمت) ، پ . ق . مۇلازەمەت .
مۇلازىملىق (ملازملیق) خاس خىزمەتكارلىق ، مۇلازىملىق ؛ مۇلازىمى بار .
مۇلازىمىن (ملازمین) ، ئە . مۇلازىم (ملازم)نىڭ كۆپلۈكى : مۇلازىملار ، ساراي خىزمەتچىلىرى .
مۇلاسىق (ملاصق) ، ئە . جىپسىلاشقان ، يېپىشقان ، چاپلاشقان ، قوشۇلغان . ◇جان~ ئەيلەمەك (جان~ایلاماک) : جان كىرگۈزمەك ، جانلاندۇرماق .
مۇلاقات (ملاقات) ، ئە . ◇ مۇلاقەت (ملاقت)نىڭ كۆپلۈكى . ق . مۇلاقەت .
مۇلاقەت (ملاقت) ، ئە . ئۇچرىشىش ، كۆرۈشۈش ، يولۇقۇش . ◇~ ئولماق (~اولماق) : يۈز كۆرۈشمەك ، ئۇچراشماق .
مۇلاقىي (ملاقی) ، ئە . ئۇچراشقۇچى ، كۆرۈشكۈچى ، يولۇققۇچى .
مۇلاھەزە (ملاحظه) ، ئە . مۇلاھىزە ، ئىنچىكىلەپ قاراش ، دىققەت بىلەن كۆزىتىش ، ئويلاش .
مۇلاھىز (ملاحظ) ، ئە . مۇلاھىزە قىلغۇچى ، ئويلىغۇچى ، پىكىر قىلغۇچى ؛ ئېتىبار قىلغۇچى ، ئىنچىكە كۆزەتكۈچى .
مۇلائىب (ملاعب) ، ئە . ئويۇنچى ، چاقچاقچى ، مەسخىرىۋاز .
مۇلايىم (ملایم) ، ئە . مۇناسىپ ، مۇۋاپىق ۋە توغرا كېلىدىغان ، ئۇيغۇن ، مۇلايىم .
مۇلايىمەت (ملایمت) ، ئە . يۇمشاقلىق ، مۇلايىملىق ، ئۇيغۇنلۇق ، مۇۋاپىقلىق ، ماسلىق .
مۇلەققەب (ملقب) ، ئە . لەقەبلەنگەن ، ئۇنۋانلىق ؛ لەقەملىك .
مۇلەۋۋەس (ملوث) ، ئە . ئىپلاسلانغان ، پاسكىنا بولۇپ كەتكەن ؛ بۇلغانغان ، ئاياغ ئاستى قىلىنغان ؛ پاسكىنىلىق ، بۇلغىنىش . ◇~ ئەيلەمەك (~ایلاماک) : پاسكىنا قىلماق ، بۇلغىماق . ◇~ بولماق (~بولماق) : بۇلغانماق ، ئىپلاسلانماق .
مۇلەۋۋەن (ملون) ، ئە . رەڭلىك ، رەڭدار ، ھەر تۈرلۈك ، رەڭگارەڭ .
مۇلتەجا (ملتجاء) ، ئە . باشپاناھ ، پاناھلىنىدىغان جاي .
مۇلتەزز (ملتذ) ، ئە . مەززە تاپقان ، لەززەت تاپقان ، لەززەتلەنگەن ، شادلانغان .
مۇلتەفىت (ملتفت) ، ئە . ئېتىبار بىلەن قارىغۇچى ، كۆزگە ئىلغۇچى ، ئىلتىپات قىلغۇچى ؛ غەمخور ، غەمگۈزار ؛ چۈشىنىدىغان . ◇~ بولماق (~بولماق) ، ~ ئولماق (~اولماق) : كۆڭۈل بۆلمەك ، ئېتىبار بەرمەك .
مۇلتەمەس (ملتمس) ، ئە . ئىلتىماس قىلىنغان ، ئۆمىد قىلىنغان ، ئارزۇ قىلىنغان ئىش ، تەلەپ ، ئارزۇ ، ئىلتىماس .

مۇنادي (منادى) ، ئە . چاقىرغۇچى ، نىدا قىلغۇچى ؛ يۇقىرى ئاۋاز بىلەن ئېلان قىلغۇچى ؛ جاكارچى ؛ قاراتما (گىراممانتىكا) .

مۇنازىئە (منازعه) ، پ . ق . مۇنازىئەت .

مۇنازىئەت (منازعت) ، ئە . مۇنازىرە ، جاڭجال ، جېدەل ، تالاش ـ تارتىش .

مۇنازىرە (مناظره) ، ئە . مۇنازىرە ، تالاش ـ تارتىش ، بىر مەسىلىگە ھەركىم ئۆز كۆز قارىشىنى قويۇپ سۆزلىشىش ؛ مۇھاكىمە .

مۇنازىئ (منازع) ، ئە . غەۋغاچى ، جاڭجال قىلغۇچى ؛ مۇنازىرىچى ؛ قارشى تەرەپ ، مۇخالىپ .

مۇنازىر (مناظر) ، ئە . بەسلەشكۈچى ، مۇسابىقىلەشكۈچى ؛ مۇنازىرىلەشكۈچى ، تالاش ـ تارتىش قىلغۇچى .

مۇناسىبەت (مناسبت) ، ئە . ئالاقە ، باغلىنىش ، مۇناسىۋەت ؛ مۇناسىپلىق ، مۇۋاپىقلىق ؛ سەۋەب ، بانا .

مۇناسىب (مناسب) ، ئە . مۇۋاپىق ، لايىق ، ماسلاشقان ، ياراشقان ، نىسبەتلىك ، تەڭپۇڭلاشتۇرۇلغان ؛ ئەرزان ، باھاسى تۆۋەن .

مۇنافات (منافات) ، ئە . زىددىيەت ، كېلىشەلمەسلىك ، قارىمۇقارشىلىق .

مۇنافىي (منافى) ، ئە . ئۆزئارا چىقىشالمايدىغان ، بىر ـ بىرىگە تۆپتىن زىت ، بىر ـ بىرىگە خىلاپ كېلىدىغان ، بىر ـ بىرىنى ئىنكار قىلىدىغان .

مۇنافىق (منافق) ، ئە . مۇناپىق ، ئىككى يۈزلىمچى ، ساختىپەز ، ئارىغا بۆلگۈنچىلىك سالغۇچى ؛ چېقىمچى . ◇～شۆھ (～شيوه) : مۇناپىقلىقتا ئادەتتىنگەن ، ئىككى يۈزلىمەچىلىككە ئادەتتىنگەن .

مۇنافەرەت (منافرت) ، ئە . ئۆزئارا نەپرەتلىنىش ، بىر ـ بىرىدىن يىراقلىشىش ، تاشلىشىپ كېتىش ، ئۆزئارا كەمستىش .

مۇنافەسە (منافسه) ، ئە . ھەركىم ئۆز نەپسى ئۈچۈن كۈرەش قىلىشتا بەسلىشىش .

مۇناقەشە (مناقشه) ، ئە . جاڭجال ، تالاش ـ تارتىش ، مۇنازىرە .

مۇناۋەبە (مناوبه) ، ئە . نۆۋەتلىشىپ قېلىش ، نۆۋەت بىلەن ئىشلەش ، نۆۋەتلىشىش .

مۇنئەتىف (منعطف) ، ئە . بۇرالغان ، مايىل بولغان ؛ ئېگىلگەن ؛ قاتلانغان .

مۇنەججىم (منجم) ، ئە . يۇلتۇزشۇناس ، ئاسمانشۇناس ؛ يۇلتۇزغا قاراپ پال سالغۇچى .

مۇنەۋۋەر (منور) ، ئە . نۇرلۇق ، روشەن ، يورۇق .

مۇنەۋۋىم (منوم) ، ئە . ئۇخلاتقۇچى ، ئۇخلىتىدىغان ، ئۇيقۇنى كەلتۈرىدىغان .

مۇنەۋۋىر (منور) ، ئە . يورۇتقۇچى ، نۇرلاندۇرغۇچى .

مۇنەززەل (منزل) ، ئە . چۈشۈرۈلگەن ، تاشلانغان .

مۇنەززەھ (منزه) ، ئە . پاك ، ساپ ، پاكىز ؛ بىگۇناھ .

مۇنەققەش (منقش) ، ئە . نەقىشلەنگەن ، نەقىشدار قىلىنغان ؛ بېزەلگەن . ◇～ئەيلەمەك

مۇماس (مماس) ، ئە . كېسىشكەن ، تەككەن ، يېپىشقان . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : يېپىشماق ، تېگىپ تۇرماق ، كېسىشمەك . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : تەككۈزمەك ، كېسىشتۇرمەك .

مۇمەددەد (ممدد) ، ئە . سوزغۇچى ، ئۇزارتقۇچى .

مۇمەسسىل (ممثل) ، ئە . ئوخشاتقان ، سېلىشتۇرغان ، دورىغان ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئوخشىماق ، سېلىشتۇرماق ، دورىماق .

مۇمەييىز (مميز) ، ئە . ئاجراتقۇچى ، ئايرىغۇچى ، بىر نەرسىنى ئىككىنچى بىر نەرسىدىن ئايرىپ كۆرسەتكۈچى ؛ پەرقلەندۈرگۈچى .

مۇمتاز (ممتاز) ، ئە . ئىمتىيازلىق ، ئالاھىدە ؛ يۈكسەك ، ئەلا ، ئېسىل ؛ تاللانغان ، خىللاپ ئېلىنغان ، سەرخىل . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : تاللىماق ، خىللىماق ، ئالاھىدە قىلماق ، ئالىي دەرىجىگە يەتكۈزمەك .

مۇمتەدد (ممتد) ، ئە . سوزۇلغان ، ئۇزارتىلغان ، ئۇزارغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : سوزۇلماق ، ئۇزارماق . ◇～**زامان** (～زمان) ئۇزاق زامان .

مۇمتەلى (ممتلى) ، ئە . لىق تولغان ، تولۇق ؛ تويۇنغان ؛ كۆپكەن .

مۇمتەنئ (ممتنع) ، ئە . مەنئى قىلىنغان ، چەكلەنگەن ، ئىمكانسىز ، ئېرىشكىلى بولمايدىغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : چەكلەنمەك ، ئىمكانسىز بولماق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : مەنئى قىلماق ، چەكلىمەك ، ئىمكانسىز قىلماق .

مۇمتەھىن (ممتحن) ، ئە . ئىمتىھان ئالغۇچى ، سىناپ كۆرگۈچى ، سىنىغۇچى .

مۇمكىنات (ممكنات) ، ئە . مۇمكىنچىلىك ، ئىمكانىيەت ؛ يۇز بېرىش ئېھتىمالى بولغان ئىشلار .

مۇمكىنۇل ۋۇسۇل (ممكن الوصول) ، ئە . ئېرىشىش مۇمكىن بولغان نەرسە ، ئېرىشكىلى بولىدىغان نەرسە .

مۇممىد (ممد) ، ئە . ياردەمچى ، ياردەم قىلغۇچى ، مەدەت بەرگۈچى ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : مەدەتكار بولماق ، ياردەم بەرمەك . ◇～**كەبىر** (～كبير) : زور ياردەم قىلغۇچى .

مۇمىلل (ممل) ، ئە . مالاللىق كەلتۈرىدىغان ، زېرىكتۈرىدىغان ؛ كىشىنىڭ چىشىغا تېگىدىغان ، كىشىنىڭ كەيپىنى ئۇچۇرىدىغان ، بىمەززە .

مۇئمىن (مؤمن) ، ئە . مۇمىن ، مۇسۇلمان ، ئىمانلىق ؛ ئىخلاسمەن ، سادىق ؛ تەقۋادار .

مۇئمىنۇن (مؤمنون) ، ئە . مۇئمىن (مؤمن) نىڭ كۆپلۈكى : مۇمىنلەر ، مۇسۇلمانلار ؛ ساداقەتمەنلەر ، تەقۋادارلار .

مۇناجات (مناجات) ، ئە . يېلىنىش ، يالۋۇرۇش ؛ ئىبادەت ، دۇئا ؛ تىلەك . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : يالۋۇرماق ، يېلىنماق . ◇～**خىرقەپۇشلارى** (～خرقه پوشلارى) : خۇداغا سېغىنغۇچىلار .

مۇنادا (منادا) ، ئە . چاقىرىلغۇچى ، چاقىرىق ، جار .

كۆچمەك ، يۆتكەلمەك .

مۇنتەقسم (منتقم) ، ئە . ئىنتىقام ئالغۇچى ، ئۆچ ئالغۇچى .

مۇنتەھا (منتها ، منتهى) ، ئە . ئەڭ ئاخىرى ، ئاخىرقى ئۇچ ، ئاخىرقى چەك ، ئاخىرقى نۇقتا ، تۈگۈنچە ، ئاخىر .

مۇنتەھىي (منتهى) ، ئە . ئاخىرغا يەتكەن ، تاماملانغان ، تۈگىگەن ؛ تاماملىغان ، گۇرۇلدىغان . ◇～بولماق (～بولماق) : ئاخىرلاشماق .

مۇنتىج (منتج) ، ئە . ژۇجۇنقا كەلتۈرگۈچى ، نەتىجە چىقارغۇچى ؛ سەۋەب بولغۇچى .

مۇنجەر (منجر) ، ئە . يەتكۈزگەن ، يېرىپ تاقالغان ، كەلتۈرۈپ چىقارغان . ◇～بولماق (～بولماق) : ئېلىپ بارماق ، كەلتۈرۈپ چىقارماق ، تاقالماق .

مۇنجەمىد (منجمد) ، ئە . مۇزلىغان ، توڭلىغان ، مۇز تۇتقان ؛ قاتقان ، ئۆيۈغان .

مۇنخەسىق (منخسف) ، ئە . يورۇقلۇقى تۈتۈلغان ، نۇرى توسۇلغان ، خىرەلەشكەن .

مۇنخەلەئ (منخلع) ، ئە . چىقىرىپ تاشلانغان ، ئەسلىدىن ئېلىپ تاشلانغان ، چىقىپ كەتكەن ، ئايرىلغان . ◇～بولماق (～بولماق) : چىقىپ كەتمەك ، ئايرىلماق ؛ مەنسەپتىن قالماق .

مۇندەرىج (مندرج) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ قاتارىغا ئېلىنغان ، كىرگۈزۈلگەن ، تىزىملانغان .

مۇندەرىجات (مندرجات) ، ئە . مۇندەرىجە (مندرجه)نىڭ كۆپلۈكى : مەزمۇنلار ، مۇندەرىجەلەر .

مۇندەفىئ (مندفع) ، ئە . رەت قىلىنغان ، قايتۇرۇلغان ، ئىنتىرىۋېتىلگەن .

مۇنسەرىف (منصرف) ، ئە . ① نەسىەتتىن يانغۇچى ، كۆزقارىشىنى ئۆزگەرتكۈچى ؛ ئۆزگەرگۈچى ؛ ② تۇرلەنگۈچى (گىراماتىكىدا) . ◇～بولماق (～بولماق) : ئۆزگەرمەك ، تۇرلەنمەك .

مۇنسىف (منصف) ، ئە . ئادىل ، ئادالەتلىك ، ئىنساپلىق ، ھەققانىيەتچى .

مۇنشا (منشا) ، ئە . يېزىلغان ، پۈتۈلگەن .

مۇنشەئات (منشآت) ، ئە . كىچىكرەك نەسرىي ئەسەرلەر ، ماقالىلەر ، خەت ـ چەكلەر .

مۇنشەرىھ (منشرح) ، ئە . كۆڭلى ئېچىلغان ، خۇشاللانغان ، شاد .

مۇنشى (منشى) ، ئە . كاتىپ ، يازغۇچى ؛ ك . ئەتارىد (مېركۇرىي) سەييارىسى .

مۇنفەرىد (منفرد) ، ئە . يەككە ، يېگانە ، يالغۇز ، بىرلا .

مۇنفەئ (منفع) ، ئە . يېرىلغان ، يېرىپ تاشلانغان ؛ ئايرىلغان ، ئاجرىلىپ كەتكەن ، سەپتىن چۈشۈپ قالغان .

مۇنفەئىل (منفعل) ، ئە . خىجالەتلىك ، ئۇيالغان ؛ تەسىرلەنگەن . ◇～بولماق (～بولماق) : ئۇيالماق ، خىجالەت بولماق ، تەسىرلەنمەك .

مۇنقاد (منقاد) ، پ . بويسۇنغان ، ئىتائەت قىلغان . ◇～بولماق (～بولماق) : ئىتائەت قىلماق ، بويسۇنماق ، تەۋە بولماق . ◇～قىلماق (～قىلماق) : بويسۇندۇرماق .

(~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ئەقىشلىمەك ، بېزە-
مەك .

مۇنەققەھ (منقح) ، ئە . تازىلانغان ؛ توغرىلانغان ، تۈزىتىلگەن ؛ تەكشۈرۈلگەن ؛ ساپ ، تازا .

مۇنئەقىد (منعقد) ، ئە . باغلانغان ، ئۇيۇتۇلغان ، تۈزۈلگەن ، قول قويۇلغان (كېلىشىم) ؛
ئۇتكۈزۈلگەن (يىغىن) . ◇~ بولماق (~ بولماق) : باغلانماق ؛ ئىمزالانماق ، تۈزۈلمەك ؛
ئۇتكۈزۈلمەك .

مۇنئەكىس (منعكس) ، ئە . ئەكس ئەتكەن ، ئىنكاس قايتۇرغان ، ئىنكاس . ◇~ بولماق
(~ بولماق) : ئەكس ئەتمەك .

مۇنبەسىت (منبسط) ، ئە . كەڭ يېيىلغان ، بىسات سېلىنغان ؛ خۇش چىراي ، شاد ، خۇر-
سەن . ◇~ بولماق (~ بولماق) : شادلانماق .

مۇنتەبىق (منطبق) ، ئە . ماس ، مۇڭاپىق ، ئۇيغۇن ؛ بىردەك .

مۇنتەخەبات (منتخبات) ، ئە . مۇنتەخەب (منتخب) نىڭ كۆپلۈكى : تاللانمىلار ، تاللانما
ئەسەرلەر ؛ تاللانغانلار ، سايلانغانلار .

مۇنتەخەب (منتخب) ، ئە . سايلانغان ، تاللاپ ئېلىنغان ، تاللانما . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) :
تاللاپ ئالماق .

مۇنتەخىب (منتخب) ، ئە . سايلىغۇچى ؛ تاللاپ ئالغۇچى ، تاللىغۇچى .

مۇنتەزىم (منتظم) ، ئە . نەزم قىلىنغان ؛ تەرتىپكە سېلىنغان ، تۈزۈلگەن ؛ تەرتىپلىك ،
رەتلىك ، ئىنتىزاملىق ، سىستېمىلىق ، تەشكىللىك .

مۇنتەزىر (منتظر) ، ئە . ئىنتىزار قىلغۇچى ، كۈتتۈرگۈچى .

مۇنتەزىر (منتظر) ، ئە . كۈتكۈچى ، ساقلىغۇچى ؛ ئىنتىزار ، تەقەززا . ◇~ ى خىدمەت
(~ خدمت) : ئىش كۈتۈپ تۇرغۇچى ؛ بۇيرۇق كۈتۈپ تۇرغان .

مۇنتەزىم (منتظم) ، ئە . تۈزگۈچى ، نەزم قىلغۇچى ؛ تەشكىللىگۈچى ، تەرتىپكە سالغۇچى ،
رەتلىگۈچى .

مۇنتەسىب (منتسب) ، ئە . ئالاقىدار ، باغلىنىشلىق ، مۇناسىۋىتى بار . ئوخشاش ،
◇~ قىلماق (~ قيلماق) : باغلىماق ، ئوخشاتماق ، ھېسابلىماق .

مۇنتەشىر (منتشر) ، ئە . يېيىلغان ، تارقالغان ، چېچىلغان ؛ ھەممىگە مەلۇم بولغان .
◇~ بولماق (~ بولماق) : يېيىلماق ، تارقالماق ، مەلۇم بولماق .

مۇنتەفىئ (منتفع) ، ئە . پايدىلانغۇچى ، بەھرىلەنگۈچى ، بەھرىمەن بولغۇچى ؛ ◇~ بولماق
(~ بولماق) : پايدىلانماق ، بەھرىلەنمەك .

مۇنتەفىي I (منتفى) ، ئە . ۋاز كېچىلگەن ؛ بىكار قىلىنغان ، ئىنكار قىلىنغان .

مۇنتەفىي I (منطفى) ، ئە . ئۆچكەن ، ئۆچۈرۈلگەن . ◇~ بولماق (~ بولماق) : ئۆچمەك ،
ئۆچۈرۈلمەك ، تۈگىمەك .

مۇنتەقىل (منتقل) ، ئە . كۆچكۈچى ، يۆتكەلگۈچى ؛ يۆتكەلگەن . ◇~ بولماق (~ بولماق) :

مؤهاجىر (مهاجر) ، ئە . باشقا جايغا كۆچۈپ كەتكەن ، كۆچمەن ؛ باشقا يىر جايدىن كۆچۈپ كەلگەن ؛ مۇهاجىر .

مؤهادەسە (محادثە) ، ئە . سۆزلىشىش ، گەپلىشىش ، سۆھبەت .

مؤهارەبە (محاربە) ، ئە . ئۇرۇش ، جەڭ ، سوقۇش .

مؤهاربىچ (محارب) ، ئە . جەڭچى ، ئەسكەر ، ئۇرۇش قىلغۇچى ، ھەربىي .

مؤهاسەرە (محاصرە) ، ئە . مۇهاسىرە ، قامال ، ئورىۋېلىش ، قورشاش . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : قامال قىلماق ، قورشىماق ، ئورىۋالماق .

مؤهاسىپ (محاسب) ، ئە . ھېسابقا ئالغۇچى ؛ ھېساب تەكشۈرگۈچى .

مؤهافە (محافە) ، ئە . ئايالىلار ئولتۇرۇپ ماڭىدىغان ئەترايى يېپىق تەختىراۋان ؛ ئۆلۈك سېلىپ كۆتۈرىدىغان تاۋۇت ، جىنازا .

مؤهافەزە (محافظە) ق . مۇهافەزەت .

مؤهافەزەت (محافظت) ، ئە . ساقلاش ، قوغداش ؛ ئاسراش .

مؤهافىز (محافظ) ، ئە . مۇهاپىزەت قىلغۇچى ، قوغدىغۇچى ، ساقلىغۇچى ، پاسىبان .

مؤهاكەمە (محاكمە) ، ئە . داۋالىشىش ؛ ئىككى تەرەپ ئوستىدىن ھۆكۈم قىلىش ؛ مۇهاكىمە .

مؤهاكەمەتۈل لۇغەتەين (محاكمة اللغتين) ، ئە . ئىككى تىل توغرىسىدا مۇهاكىمە ؛ ئەۋزەلىنىڭ شۇ ناملىق ئەسىرى .

مؤهال (محال) ، ئە . مۇمكىن بولمايدىغان ئىش ، ئەقىلگە سىغمايدىغان ، خىيالىي ، تۈتۈرۇقسىز ، ئاساسى يوق .

مؤهالات (محالات) ، ئە . مۇهال (محال) نىڭ كۆپلۈكى : ژۇجۇنقا چىقىرىش مۇمكىن بولمايدىغان ئىشلار ، ئەقىلگە سىغمايدىغان ئىشلار .

مؤهاۋەرە (محاوره) ، ئە . بىر - بىرى بىلەن سۆزلىشىش ، سوئال - جاۋاب قىلىش ، گەپلىشىش .

مؤهاۋەرەت (محاورت) ، پ . ق . مۇهاۋەرە .

مؤهاۋىر (محاۋر) ، ئە . سۆھبەتداش ؛ مۇنازىرىلەشكۈچى .

مؤهەددەب (محدب) ، ئە . دۆڭ ؛ چوقچايما ، قاپارما .

مؤهەددىس (محدث) ، ئە . سۆزلىگۈچى ، ھېكايە قىلغۇچى ؛ ھەدىس بىلگۈچى ، ھەدىس سۆزلىگۈچى .

مؤهەررا (مهرا) ياخشى پىشقان ، ياخشى يېتىلگەن . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : يۇمشاق پىشۇرماق ، ياخشى پىشۇرماق .

مؤهەررەر (محرر) ، ئە . يېزىپ تەييار قىلىنغان ؛ تەھرىر قىلىنغان ، تەھرىرلەنگەن ؛ ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : تەھرىرلىمەك ، يازماق .

مؤهەررەرات (محررات) ، ئە . مۇهەررەر (محرر) نىڭ كۆپلۈكى : ھۆججەتلەر ، خەت - چەكلەر ، خەت - ئالاقىلەر .

مۇنقەتئ (منقطع) ، ئ . كېسىلگەن ، پارچىلانغان ، ئۈزۈلگەن ؛ توختىتىلغان . ◇~ **قىلماق** (~ قىلماق) : ئۈزمەك ، كەسمەك .

مۇنقەرىز (منقرض) ، ئ . مۇنقەرز بولغان ؛ يوقالغان ، گۇمران بولغان ، تارمار بولغان ، ھالاك بولغان .

مۇنقەزى (منقضى) ، ئ . تاماملانغان ، توگىگەن ؛ ۋاقتى تولغان ؛ ۋاقتى ئۆتكەن . ◇~ **ئولماق** (~ اولماق) : تاماملانماق ؛ توگىمەك .

مۇنقەسىم (منقسم) ، ئ . بۆلۈنگەن ، تەقسىم قىلىنغان ، پارچىلانغان ؛ بۆلۈنمە .

مۇنقەلىب (منقلب) ، ئ . ئۆزگەرگەن ، ئۆزگەرگۈچى ، ئاغدۇرۇلغان ؛ شىددەتلىك ، كەسكىن .

مۇنكىر (منكر) ، ئ . ئىنكار قىلغۇچى ، تانغۇچى ، رەت قىلغۇچى ، قوبۇل قىلمىغۇچى ؛ ◇~ **بولماق** (~ بولماق) : تايانماق ، ئىنكار قىلماق .

مۇنھەت (منحط) ، ئ . پەسلەشكەن ، پەسلىك ، تۆۋەنلىك ؛ ك . يەر ، يەر ئاستى .

مۇنھەدىم (منهدم) ، ئ . ۋەيران بولغان ، غۇلىغان ، يىقىلغان ، ئۆرۈلگەن ؛ ◇~ **بولماق** (~ بولماق) : ۋەيران بولماق ، ئۆرۈلمەك ، يىقىلماق .

مۇنھەرىف (منحرف) ، ئ . قىڭغايغان ، قايرىلغان ، ئېگىلگەن ، قىيسايغان ؛ ساقسىز ، كەل ، ئاغرىق ؛ ئاسىي ، ئاسىيلىق قىلغۇچى .

مۇنھەزىم (منهزم) ، ئ . مەغلۇپ بولغان ، تارمار بولغان ، يېڭىلىپ تىرە ـ پىرەن بولغان ، تارقالغان .

مۇنھەسىر (منحصر) ، ئ . ئەتراپىدىن ئورۇۋلىنىغان ، قورشىۋلىنىغان ، قامالغان ، چەكلەنگەن ؛ مونوپول قىلىنغان ، يېگانە ئىگىلەنگەن .

مۇنھەنىي (منحنى) ، ئ . ئەگرى ، ئېگىلگەن ، ئەگرى سىزىق . ◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : پۈكلىمەك ، ئەگمەك .

مۇنھىي (منهى) ، ئ . خەۋەر بەرگۈچى ، دېرەك بەرگۈچى ، ئېيتىپ قويغۇچى .

مۇنىر (منير) ، ئ . نۇر بەرگۈچى ، يورۇتقۇچى ، نۇرلۇق ، پارلاق ، يورۇق . ◇~ **رەئىي** (راءى~) : روشەن پىكىر ، ئوچۇق پىكىر .

مۇئنىس (مؤنس) ، ئ . ق . مۇنىس .

مۇنىس (مونس) ، ئ . ئۈلپەت ، ھەمدەم ، دائىم بىللە بولغۇچى ؛ ئايرىلماس ئۈلپەت .

مۇنئىم (منعم) ، ئ . نېمەت بەرگۈچى ، رىسقى بەرگۈچى ، تويغۇزغۇچى .

مۇھابا (محابا) ، پ . ئېتىبار بېرىش ، دىققەت قىلىش ؛ پەرۋا ، پەرۋا قىلىش ، قوللاش ، مەدەت بېرىش ؛ قورقۇش . ◇ **بە~** (بى~) : پەرۋاسىزلىق بىلەن ، تارتىنماستىن ؛ قورقماستىن .

مۇھابەت (مهابت) ق . مەھابەت .

مۇھاجىرەت (مهاجرت) ، ئ . كۆچۈش ؛ بىر جايدىن ئىككىنچى بىر جايغا كۆچۈپ كېتىش ؛ كۆچمەنلىك .

مؤهتەزىر I (محتذر) ، ئە . ئېھتىيات قىلغۇچى ، ھەزەر ئەيلىگۈچى ؛ ساقلانغۇچى ، ئامان قالغۇچى .

مؤهتەزىر II (محتضر) ، ئە . شەھەر ئاھالىسى ، شەھەرلىك .

مؤهتەسىب (محتسب) ، ئە . ئېھتىساپ قىلغۇچى ، شەرئىدتكە خىلاپ ئىشلارنى تەكشۈرگۈچى ، بازاردىكى ئۆلچەم ۋە نەرخ - باھا ئۈستىدىن نازارەت قىلغۇچى .

مؤهتەشەم (محتشم) ، ئە . ھەشەمەتلىك ، ھەيۋەتلىك .

مؤهتەمەل (محتمل) ، ئە . ئېھتىمالدىن يىراق بولمىغان ، بولۇش ئېھتىمالى بولغان ، مۇمكىن بولغان .

مؤهتەۋى (محتوى) ، ئە . ئۆز ئىچىگە ئالغان ، تەركىبىدىكى .

مؤهدەس (محدث) ، ئە . يېڭىدىن يارىتىلغان ، كېيىن پەيدا بولغان . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : يېڭىدىن ياراتماق ، يېڭىدىن پەيدا قىلماق .

مؤهدىس (محدث) ، ئە . ئىگىلىك تىكلىگۈچى ، يېڭىلىق ياراتقۇچى ، ئىجادكار .

مؤهر (مهر) ، ئە . تامغا ، مۆھۈر . ◇ بادامە~ (بادامە~) : بادام شەكلىدە ياسالغان تامغا ، بادام شەكىللىك مۆھۈر . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : مۆھۈرلىمەك ، تامغا باسماق ، پېچەتلىمەك .

مؤهرە (مهره) ، پ . يۇمىلاق نەرسە ، ساقا ، مۇنچاق ، تەسبىھ ؛ شاھمات ئۇرۇقى ؛ بىر نەرسىگە چۈشۈرۈلگەن نەقىش .

مؤهرە باز (مهره‌باز) ، پ . نەيرەڭگاز ، كۆز باغلىغۇچى ؛ ئالدامچى ؛ شاھماتچاز .

مؤهرەدۈزد (مهره‌دزد) ، پ . نەيرەڭگاز ، كۆز باغلىغۇچى ؛ ئالدامچى ، شاھماتتا ساختىلىق قىلغۇچى .

مؤهردار (مهردار) ، پ . تامغا تۇتقۇچى بەگ ، تامغا باسىدىغان ئەمەلدار .

مؤهرى سۈكۈت (مهرسكوت) ، پ . جىم تۇرۇش ، سۆزلىمەسلىك ، جىملىق .

مؤهرىق (محرق) ، ئە . كۆيدۈرگۈچى ، ياندۇرغۇچى ، ئۆرتىگۈچى .

مؤهرى كىرام (مهركرام) ، ئە - پ . كارامەتلىك تامغا ؛ رەھىملىك تامغا .

مؤهرى نۇبۇۋۋەت (مهر نبوت) ، پ - ئە . پەيغەمبەرلىك مۆھۈرى .

مؤهرى ئىخفا (مهراخفا) ، پ - ئە . خەتنى باشقىلار ئاچماسلىقى ئۈچۈن بېسىلغان تامغا .

مؤهزەل (مهزل) ، ئە . ئويۇنچۇق بولۇش ، كۈلكىگە قېلىش ؛ مەسخىرىگە قېلىش . ~ ◇ بولماق (~ بولماق) : مەسخىرىگە قالماق ، كۈلكىگە قالماق ، كۈلكە بولماق .

مؤهكەم (محكم) ، ئە . مۇستەھكەم ، پىشىق ، مەزمۇت ، مەھكەم .

مؤهلەت (مهلت) ، ئە . رۇخسەت قىلىنغان ۋاقىت ، بىرەر ئىشنى بېجىرىپ تۈگىتىش ئۈچۈن بەلگىلەنگەن مۇددەتتىن ۋاقىت ؛ ۋاقىت ، مەزگىل ؛ كېچىكتۈرۈلگەن ۋاقىت .

مؤهلەك (مهلك) ، ئە . ھالاك بولغان ، بەربات بولغان ؛ خەتەرگە يولۇققان .

مؤهلىك (مهلك) ، ئە . ھالاك قىلغۇچى ، ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلغۇچى ؛ ئەجەللىك ؛ خەتەرلىك .

مۇھەررەم (محرم) ، ئە . ھىجرىيە (قەمەرىيە) كالېندارى بويىچە بىرىنچى ئاينىڭ نامى .
مۇھەررەف (محرف) ، ئە . بۇرمىلانغان ، خاتا چۈشەندۈرۈلگەن ، مەنىسى ئۆزگەرتىۋېتىلگەن ؛ سۆز ئوينىتىش ، خەت تېپىشمىقى .
مۇھەررىر (محرر) ، ئە . ئاپتور ، يازغۇچى ؛ تەھرىر .
مۇھەررىك (محرك) ، ئە . ھەرىكەتلەنگۈچى ، ئايلانغۇچى ، ھەرىكەت قىلغۇچى ، قوزغاتقۇچى ، قۇترانتقۇچى ، ئىش تېرىنغۇچى .
مۇھەسسەل (محصل) ، ئە . ماھىيەت ، ئېرىشمەكچى بولغان نەرسە ؛ ھاسىل قىلىنغان .
مۇھەسسىل (محصل) ، ئە . ئىلىم تەھسىل قىلغۇچى ، تەلەپكار ، ئوقۇغۇچى ؛ ئىشانە توپلىغۇچى ، سېلىق يىغقۇچى ، باجگىر ؛ باشقۇرغۇچى .
مۇھەققەر (محقر) ، ئە . كەمسىتىلگەن ، پەس كۆرۈلگەن ، پەس ؛ تاپىنى يوق ، ئەرزىمەس ، ئەھمىيەتسىز .
مۇھەققەق (محقق) ، ئە . تەھقىقلەنگەن ، توغرىلىقى ئىسپاتلانغان ؛ راست ، دۇرۇس ، توغرا ، ھەقىقىي .
مۇھەققىق (محقق) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ ھەقىقىتىنى تەكشۈرگۈچى ، تەكشۈرۈپ ئېنىقلىغۇچى ، تەتقىقاتچى .
مۇھەللا (محلا ، محلى) ، ئە . پەردازلانغان ، بېزەلگەن ؛ ھەللەنگەن ، ھەل بېرىلگەن .
مۇھەندىس (مهندس) ، ئە . ھەندەسە (گېئومېتىرىيە)نى ياخشى بىلگۈچى ؛ قۇرۇلۇش مۇتەخەسسىسى ، بىناكار ئۇستا .
مۇھەندىسۋار (مهندس وار) ، ئە ـ پ . مۇھەندىستەك ، مۇھەندىسكە ئوخشاش .
مۇھەندىسۋەش (مهندس وش) ، ئە ـ پ . مۇھەندىستەك ، مۇھەندىسكە ئوخشاش .
مۇھەۋۋەتە (محوطه) ، ئە . ئوراپ ئېلىنغان ، قورشالغان ، ئىمارىتلەنگەن يەر ؛ قورۇ ، ھويلا .
مۇھەۋۋىس (مهوس) ، ئە . ھەۋەسلەندۈرگۈچى ، قىزىقتۇرغۇچى .
مۇھەييا (مهيا) ، پ . تەييار ، تەييارلانغان ؛ تەخلەنگەن ، تەخ . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : تەييارلىماق ، ھازىرلىماق .
مۇھەييەئ (مهيأ) ، ئە . ق . مۇھەييا .
مۇھتاج (محتاج) ، ئە . ھاجەتمەن ، ئېھتىياجلىق ؛ كەمبەغەل .
مۇھتاجۇن (محتاجون) ، ئە . مۇھتاج (محتاج)نىڭ كۆپلۈكى : موھتاجلار ، ھاجەتمەنلەر ، كەمبەغەللەر .
مۇھتاج ئىلەيھى (محتاج اليه) ، ئە . موھتاج بولغان نەرسە ، ئېھتىياج چۈشكەن نەرسە .
مۇھتەدىي (مهتدى) ، ئە . توغرا يولدا ماڭغۇچى ، ھىدايەت تاپقۇچى .
مۇھتەرەم (محترم) ، ئە . ھۆرمەتلىك ، ئەزىز ، ئېتىبارلىق .
مۇھتەرىق (محترق) ، ئە . كۆيگەن ، يانغان ، ئوت تۇتاشقان .
مۇھتەزەر (محتضر) ، ئە . ئۆلەي دەپ قالغان ، ئۆلۈشكە ئاز قالغان ، سەكراتتىكى .

مؤژەققەت (موقت) ، ئە . چەكلىك ۋاقىت ، مۇئەييەن ۋاقىت ؛ ۋاقىتلىق ، مەلۇم مەزگىللىك .
مؤژەككەل (موكل) ، ئە . ۋەكىل قىلىنغان ، تەينىلەنگەن ؛ ۋەكىل ، ۋاكالەتچى .
مؤژەككىل (موكل) ، ئە . ھاۋالە قىلغۇچى ، ۋەكىل قىلغۇچى .
مؤژەللەد (مولد) ، ئە . تۇغۇلغان ، تۇرەلگەن ، بارلىققا كەلگەن ؛ كېيىن پەيدا بولغان .
مؤژەللىد (مولد) ، ئە . ھاسىل قىلغۇچى ، ۋۇجۇنقا چىقارغۇچى ، تۇغدۇرغۇچى ، پەيدا قىلغۇچى . ◇～ۋلماق (～الماء) : سۇ ھاسىل قىلغۇچى گاز ، ھىدروگېن . ◇～ى بەرق (～برق) : توك مەنبەسى ، دېزىل ، توك چىقارغۇچى موتور .
مؤژەللىھ (مولە) ، ئە . ھەيران قالدۇرغۇچى ، ھوشىدىن كەتكۈزگۈچى ؛ ئالاقزەدە قىلغۇچى .
مؤژەھھىش (موحش) ، ئە . دەھشەتكە سالغۇچى ، قورقۇنچلۇق ؛ ئادەم ئايىغى باسمىغان ، چۆل .
مؤئىززز (معز) ، ئە . ئىززەت قىلغۇچى ، ھۆرمەت قىلغۇچى ، ئىززەتلىگۈچى .
مؤئىيىن (معين) ، ئە . ئىنانە قىلغۇچى ، ياردەم قىلغۇچى ، مەدەت بەرگۈچى ، يارەمچى ، قولداش .
مؤيەسسەر (ميسر) ، ئە . ئىمكانىيەتلىك ، ۋۇجۇنقا چىقىرىش ياكى ئېرىشىش ئىمكانىيىتى بولغان ، ئاسان ، ئوڭۇشلۇق . ◇～بولماق (～بولماق) : ئىمكانىيەتلىك بولماق ، ئېرىشمەك .
مۆچە (موچە) دەرىجە ، مەرتىۋە .
مۆچەك (موچاك) قۇرۇت .
مۆلچەر (ملچر) ق . بۇلجار .
مىئجەر (معجر) ، ئە . رومال ، چۈمبەل ، چۈمپەردە ؛ پەردە .
مىجەرە (مجرە) ، ئە . دۇۋەت .
مىجمەر (مجمر) ، ئە . ق . مەجمەر .
مىخ (ميخ) ، پ . مىخ ؛ قوزۇق .
مىخدوز (ميخ دوز) ، پ . مىخلانغان ؛ قېقىلغان . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) : مىخلىماق ؛ قورقماق .
مىداد (مداد) ، ئە . سىياھ ، قارىلىق ، قۇرۇم .
مىدھەت (مدحت) ، ئە . ماختاش ، مەدھىيەلەش ، مەدھىيە ؛ ماختاشقا ئەرزىيدىغان ئىش .
مىر (مير) ، پ . ئەمىر (امير) سۆزىنىڭ قىسقارتىلمىسى : ق . ئەمىر .
مىراب (ميراب) ، پ . ئەمىرى ئاب (اميرآب) نىڭ قىسقارتىلمىسى : سۇ ئىشلىرى باشلىقى ، سۇ تەقسىملىگۈچى .
مىرئات (مرآت) ، ئە . ئەينەك .
مىرئاتۇسسەفا (مرآت الصفا) ، ئە . ساپلىق ئەينىكى ، پاكلىق ئەينىكى ، تىنىقلىق ئەينىكى .
مىرئاتى گىتىنەما (مرآت گيتى نما) ، ئە ـ پ . جاھاندىكى ھەممە نەرسىنى كۆرسىتىدىغان ئەينەك .

مۇھمەل (مهمل) ، ئە . سەپسەتە ، مەنسىز ؛ كونا ، ئىشقا يارىمايدىغان ؛ نەزەردىن قالغان ، ئېتىبارسىز ؛ كىنىم ، كىيىملىك .

مۇھىب (محب) ، ئە . سۆيگۈچى ، ياخشى كۆرگۈچى ، كۆيۈپ قالغان ، ئاشىق .

مۇھىيب (مهيب) ، ئە . قورقۇنچلۇق ، دەھشەتلىك .

مۇھىيت (محيط) ، ئە . ئورۇالغان ، ئىھاتە قىلغان ، قورشىغان ؛ قورشالغان ، ئىھاتە قىلىغان ؛ چوڭ دېڭىز ، ئوكيان . ◇～نۇقتەگاھى (～نقطەگاهى) : قولغا كىرگۈزۈلگەن يەرلەر مەركىزى ، ئوكيان مەركىزى .

مۇھىق (محق) ، ئە . ھەقلىق ، لايىق ، مۇناسىپ ، توغرا ، ئادىل .

مۇھىم (مهم) ، ئە . مۇھىم ، زور ؛ زور ئىش .

مۇۋائىزە (مواعظه) ، ئە . پەند ـ نەسىھەت ، ۋەز ئېيتىش . ◇～ئاسا (～آسا) : ۋەز ـ نەسىھەت تەرىقىسىدىكى .

مۇۋاخىزە (مواخذه) ، ئە . ئەيىبلەش ، سۆكۈش ، ئەدەپلەش ؛ جازالاش ؛ كەينىگە چۈشۈش ، سۈرۈشتۈرۈش .

مۇۋازىبەت (مواظبت) ، ئە . داۋاملىق ئىشلەش ، بىر ئىشنى دائىم بېجىرىپ تۇرۇش ، داۋاملاشتۇرۇش ؛ كۆڭۈل بۆلۈش ، غەمخورلۇق قىلىش ، ئاسراش .

مۇۋازىنەت (موازنت) ، ئە . تەڭپۇڭلۇق ، باببارابەرلىك ، تەڭلىك ؛ تەڭلەشتۈرۈش ، سېلىشتۇرۇش ، نىسبەتلەشتۈرۈش .

مۇۋازىي (موازی) ، ئە . يانداش ، پاراللېل ، باببارابەر ، تەپمۇتەڭ .

مۇۋاسا (مواسا) ، ئە . ياردەم ، مەدەت ، تەسەللى ، ياخشىلىق كۆرسىتىش .

مۇۋاسات (مواسات) ق . مۇۋاسا .

مۇۋاسىلەت (مواصلت) ، ئە . يېتىشىش ، تېپىشىش ؛ باردى ـ كەلدى ، ئالاقە ، مۇناسىۋەت .

مۇۋافەقەت (موافقت) ، ئە . كۆرۈشۈش ، بىر ئىش توغرىسىدا بىراۋنىڭ رازىلىقىنى ئېلىش ؛ ماسلىشىش ؛ بىرلىك ؛ بىردەكلىك .

مۇۋافىق (موافق) ، ئە . مۇناسىپ ، توغرا كېلىدىغان ، لايىق ؛ قوللايدىغان ، قوشۇلىدىغان ؛ ئوڭاي ، ئاسان ، ياخشى .

مۇۋانەسەت (موانست) ، ئە . دوستلىشىش ، ئۇلپەتلىشىش ؛ يېقىن مۇناسىۋەت ، يېقىنچىلىق .

مۇۋەججەھ (موجه) ، ئە . مۇۋاپىق ، ئەقىلگە سىغىدىغان ، بولىدىغان ، ياخشى .

مۇۋەززەف (موظف) ، ئە . ۋەزىپىگە تەيىنلەنگەن ، مەسئۇل قىلىنغان ؛ ماڭاش ئالىدىغان .

مۇۋەششەھ (موشح) ، ئە . كۆركەملەشتۈرۈلگەن ، بېزەلگەن ، زىننەتلەنگەن ؛ مۇۋەششەھ (مىسرا بېشىدىكى سۆزلەرنىڭ باش ھەرپىنىڭ يىغىندىسى مۇئەييەن مەنىگە ئىگە سۆز ھاسىل قىلىدىغان بىر خىل شېئىر شەكلى) .

مۇۋەففەق (موفق) ، ئە . ئوڭۇشلۇق ، مۇۋەپپەقىيەتلىك .

مۇۋەففەقىيەت (موفقيت) ، ئە . غەلىبە ، نەتىجە ، مۇۋەپپەقىيەت .

مىسل (مثل) ، ئە . بىر دەرسىنىڭ تەگدىشى ، ئوخشايدىغىنى .
مىسمار (مسمار) ، ئە . قوزۇق .
مىسۋاك (مسواك) ، ئە . چىش تازىلىغۇچ (بىر خىل مەخسۇس چاتقالدىن كېسىپ ئېلىنغان قەلەمچە) .
مىشكات (مشكات ، مشكوات) ، ئە . چىراغ تەكچىسى ، چىراغ پېيى .
مىغ (ميغ) ، پ . قارا بۇلۇت ، بۇلۇت ، تۇمان .
مىفتاھ (مفتاح) ، ئە . ئاچقۇچ ، كىلىت .
مىفتاھۇلقۇلۇپ (مفتاح القلوب) ، ئە . قەلبلەر ئاچقۇچى .
مىفتاھۇلئولۇم (مفتاح العلوم) ، ئە . ئىلىملەر ئاچقۇچى .
مىقدار (مقدار) ، ئە . ۋەزن ، ئۆلچەم ؛ سان ؛ قىممەت .
مىقراز (مقراض) ، ئە . قايچا .
مىقنەئە (مقنعه) ، ئە . چۈمبەل ، چۈمپەردە ، رومال .
مىكەجىن (ميكجين) ق . مىگەجىن .
مىگە جىن (ميكجين) چىشى توڭگۇز ، مىكىجىن .
مىل I (ميل) ھىندىستاندا قوللىنىلغان مۇساپە ئۆلچىمى . بىر مىل= 4000 قەدەم= بىر كۆرۈھ .
مىل I (ميل) ، ئە . كۆزگە سۈرمە تارتىشتا ئىشلىتىلىدىغان پەلكۈچ ؛ ئۇچى نەشتەرگە ئوخشاش ئىنچىكە ، ئۆتكۈر ئەسۋاب ؛ قەبرىگە تۈغ قىلىپ قاداپ قويۇلىدىغان خادا ؛ بايراق ياكى مۇنارنىڭ ئۈستىگە ئورنىتىلىدىغان ئۇچلۇق قۇببا ؛ ئۆرۈشتا كىيىلىدىغان باش كىيىم-نىڭ ئۇچلۇق تۆپىسى ؛ يولغا مۇئەييەن مۇساپىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن ئورنىتىلىدىغان بەلگە .
◇ كۆزگە~تارتماق (كوزكا~تارتماق) : كۆزنى تور قىلماق .
مىلەل (ملل) ، ئە . مىللەت (ملت) نىڭ كۆپلۈكى : دىنلار ، مەزھەپلەر ؛ مىللەتلەر .
مىلىك (ملك) ، ئە . ئىگىلىك .
مىللەت (ملت) ، ئە . دىن ، مەزھەپ ؛ مىللەت .
مىم (ميم) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «م» ھەرپىنىڭ نامى .
مىئمار (معمار) ، ئە . بىناكار ، ئىمارەت ئۇستىسى .
مىمراز (ممراض) ، ئە . ئاغرىش ، كېسەل بولۇش . ◇~بولماق (~بولماق) : كېسەل بولماق ، ئاغرىماق .
مىن (من) ، ئە . ئالدى قوشۇلغۇچى ؛ ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىدىكى چىقىش كېلىش قوشۇمچىسى «دىن// تىن» رولىدا كېلىدۇ . ◇~بىدايەت (~بدايت) : باشتىن .

مىرئاتى ھۇسن (مىرات حسن) ، ئە . ھۇسن ئەينەكى ، گۈزەل .
مىئراج (معراج) ، ئە . شوتا ؛ ك . كۆككە كۆتۈرۈلۈش ، ئەرشكە چىقىش ، ئاسمانغا چىقىش ؛ مۇھەممەت پەيغەمبەرنىڭ ئاسمانغا چىقىشى (دىنىي) .
مىراخور (ميراخور) ، پ . پادىشاھ ئات باقارلىرىنىڭ باشلىقى ؛ پادىشاھلىق تەرىپىدىن بېرىلگەن ئونتۇرا دەرىجىلىك مەنسەپ .
مىرار (مرار) ، ئە . مەررە (مرە)نىڭ كۆپلۈكى : قېتىملار ، نۆۋەتلەر .
مىرزا (ميرزا) ، پ . شاھزادە ، ئەمىرنىڭ ئوغلى ، شاھ نەسلى ؛ كاتىپ .
مىررىخ (مريخ) ، ئە . مارس سەييارىسى .
مىرسىپاھ (ميرسپاه) ، پ . «ئەمىرى سىپاھ»نىڭ قىسقارتىلمىسى : قوشۇن سەركەردىسى ، قوماندان .
مىزراب (مضراب) ، ئە . زەخمەك ؛ قانتىق چېكىش (سازنى) .
مىزاج (مزاج) ، پ . مىجەز ، تەبىئەت ، خۇلق ، خاراكتېر ؛ سالامەتلىك ، بەدەن ئەھۋالى . ◇ ئاشۇفتە~ (آشفته~) : پەرىشان ھال .
مىزان (ميزان) ، ئە . ئۆلچەم ، تارازا ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ئاسماندىكى ئون ئىككى بۈرجنىڭ يەتتىنچىسى ؛ كونا شەمسىيە كالېندارىدا يەتتىنچى ئاي .
مىزانۇلئەۋزان (ميزان الاوزان) ، ئە . ۋەزىنلەر ئۆلچىمى .
مىزبان (ميزبان) ، پ . مېھمان ئىگىسى ، ئۆي ئىگىسى ، ساھىبخانا .
مىزبانلىق (ميزبان ليق) ساھىبخانلىق .
مىژە (مژه) ، پ . كىرپىك .
مىژگان (مژگان) ، پ . مۈژە (مژه)نىڭ كۆپلۈكى : كىرپىكلەر .
مىساس (مساس) ، ئە . سىلاش ، سۈركەش ، سۈركىلىش .
مىسال (مثال) ، ئە . مىسال تىپ ؛ ئوخشاش ؛ سۈرەت ، شەكىل ؛ پەرمان ، بۈيرۇق ؛ خەت ، مەكتۇپ . ◇ شەپەق~ (شفق~) : شەپەقتە ئوخشاش ، شەپەقتەك .
مىسالى خامە (مثال خامه) ، ئە . قەلەمدەك .
مىسباھ (مصباح) ، ئە . چىراغ ، مەشئەل .
مىستەر (مسطر) ، ئە . سىزغۇچ .
مىسر (مصر) ، ئە . شەھەر ؛ مىسىر . ◇ ~ئىززەت (~عزت) : ك . زور ئىززەت .
مىسراڭ (مصراع) ، ئە . مىسرا .
مىسرى مۇئەززەم (مصر معظم) ، ئە . كاتتا شەھەر .
مىسرى ئىززەت (مصر عزت) ، ئە . ك . زور ئىززەت .
مىسقال (مثقال) ، ئە . ئېغىرلىق ئۆلچىمى .
مىسقەل (مصقل) ، ئە . پارقىراتقۇچ .
مىسكىن (مسكين) ، ئە . بىچارە ، تايانچىسىز ئادەم ، ئاجىز .

مىھرابىي (محرابى) ، پ . مىھراپقا تېگىشلىك ، مىھراپ شەكىللىك ، مىھراپقا ئوخشاش ، ئەگمە ، ئېگىلگەن .

مىھراسار (مهرآثار) ، پ . مۇھەببەتلىك ، مىھىرلىك .

مىھرتارى (مهرتارى) مۇھەببەت رىشتىسى .

مىھرەفرۇز (مهرافروز) ، پ . قۇياشتەك يورۇتقۇچى ، قۇياشتەك نۇر چاچقۇچى .

مىھرەين (مهرين) ، پ . ئاي ۋە قۇياش .

مىھرجان (مهرجان) ، پ . كۆز پەسلىنىڭ ئوتتۇرىسى ؛ كۆز ، كۆز پەسلى .

مىھرگىيا (مهركيا) ق . مىھرىگىياھ .

مىھر گىياھ (مهر كياه) ، پ . بەزى تاغلاردا ئۆسىدىغان بىر خىل گىياھ بولۇپ ، ئېيىق ئوتى ، كېيىك ئوتى دەپمۇ ئاتىلىدۇ . ئەل ئىچىدە ، بۇ گىياھنىڭ يىلتىزىنى ئادەم يېسە ، تېنى سۇزۇكلىشىپ ، باشقىلارنىڭ مىھرىنى ئۆزىگە جەلب قىلارلىق دەرىجىگە يېتىدۇ ، دەيدىغان گەپلەر بار .

مىھرگىيەھ (مهركيه) ق . مىھرىگىياھ .

مىھر ئوتى (مهر اوتى) قۇياش ھارارىتى ؛ ئىشق ئوتى .

مىھرى ئالەمتاب (مهر عالم تاب) ، ئە - پ . ئالەمنى يورۇتقۇچى قۇياش ، جاھانغا نۇر چاچقۇچى قۇياش .

مىھرى ئالەمگەرد (مهر عالم كرد) ، ئە - پ . ئالەمنى كەزگۈچى قۇياش .

مىھرى تابان (مهر تابان) ، پ . پارلاق قۇياش ، تاۋلانغان قۇياش .

مىھرى ئەنۋەر (مهرانور) ، پ - ئە . ئەڭ پارلاق نۇر .

مىھرى جەھانتاب (مهرجهان تاب) ، پ . ق . مىھرى ئالەمتاب .

مىھرى خاۋەر (مهرخاور) ، پ . شەرق قۇياشى ، قۇياش ؛ ك . دىلبەر ، سۆيۈملۈك يار .

مىھرى دۇرەخشان (مهر درخشان) ، پ . مىھرى رەخشان .

مىھرى رەخشان (مهر رخشان) ، پ . نۇرلۇق قۇياش ، پارلاق قۇياش .

مىھرى لامىئ (مهر لامع) ، پ - ئە . پارقىراق قۇياش .

مىھرى مۇنىر (مهر مينر) ، پ - ئە . ق . مىھرى رەخشان .

مىھرى ئىشراق (مهراشراق) ، پ - ئە . پارلىغان قۇياش .

مىھمانسەرا (مهمان سرا) ، پ . مېھمانخانا .

مىھمانسەراي (مهمان سراى) ، پ . ق . مىھمانسەرا .

مىھماننەۋاز (مهمان نواز) ، پ . مېھماندوست ، مېھمانپەرۋەر .

مىھمانى (مهمانى) ، پ . مېھماندارچىلىق . ◇ ئەساسى~ (اساس~) : مېھماندارچىلىق ئۈچۈن كېرەكلىك نەرسىلەر ؛ مېھماندارچىلىق قائىدە - يوسۇنلىرى .

مىھنە (مهنه) ، پ . خىزمەتچى خادىم .

◇~قەدىم (~قديم) : قەدىمدىن .
مىن بەئد (من بعد) ، ئە . ھۇنىڭدىن كېيىن .
مىنبەر (منبر) ، ئە . مۇنبەر ، مەسچىت ۋە جامەلەردە ئوستىگە چىقىپ خۇتبە ئوقۇش ۋە ۋەز ئېيتىش ئۈچۈن ياسالغان ئۇچ ، تۆت پەلەمپەيلىك پەللە .
مىنتەقە (منطقه) ، ئە . كەمەر ، بەلباغ ، دائىرە ؛ قۇر ۋقلۇقنىڭ ئىسسىق ـ سوغۇقلۇقنى قاراپ بۆلۈنگەن بۆلەكلىرى .
مىنفەخ (منفخ) ، ئە . شامال ساندۇقى ، كۆرۈك (تۆمۇرچىنىڭ كۆرۈكى) .
مىنقار (منقار) ، ئە . تۇمشۇق ، قۇشنىڭ تۇمشۇقى .
مىنقاش (منقاش) ، ئە . موچىن ، قىسقۇچ ، شامنىڭ پىلىكىنى ئۈزىدىغان قىسقۇچ .
مىنمەك (مينماك) مىنمەك ؛ چىقىپ ئولتۇرماق (ئېگىز نەرسىگە) .
مىننەت I (منت) ، ئە . مەرھەمەت ، شەپقەت ، ساخاۋەت ؛ ماختاش ، ياخشىلىقنى ئىقرار قىلىش ، تەشەككۈر بىلدۈرۈش .
مىننەت I (منت) ئۆزىنىڭ قىلغان ياخشى ئىشىنى ئاغزىدىن چۈشۈرمەسلىك .
مىنھاج (منهاج) ، ئە . داغدام يول ، پارلاق يول .
مىنھاجۇن نەجات (منهاج النجات) ، ئە . نىجات يولى ، قۇتۇلۇش يولى .
مىنو (مينو) ، پ . ق . مىينو .
مىنۋال (منوال) ، ئە . ئۈسلۇب ، ئۈسۈل ، قائىدە ، تەرتىپ ، تەرز ، رەۋىش ، قېلىپ .
مىھاد (مهاد) ، ئە . ئورۇن ـ كۆرپە ، چۈشەك ، يوتقان ـ كۆرپە .
مىھار (مهار) ق . مەھار .
مىھەن (محن) ، ئە . «مەھنەت (محنت)»نىڭ كۆپلۈكى : جاپا ـ مۇشەققەتلەر ، قىيىنچىلىقلار ، كۈلپەتلەر .
مىھتەر (مهتر) ، پ . ئۈلۈغ ، كاتتا ؛ ئاقساقال ؛ ئەلچى ؛ سۈرنايچى .
مىھر I (مهر) ، پ . قۇياش ؛ كۈن ، ئاپتاپ . ◇~ئالتۇنى (~آلتونى) : قۇياش ئالتۇنى ، قۇياش زەررىسى . ◇~پەرتەۋلىغ (~پرتوليغ) : قۇياشتەك پارلاقلىق ، قۇياشتەك نۇر بەخشىلىك .
مىھر I (مهر) ، پ . سۆيگۈ ، مۇھەببەت ، ئىشق ، مېھىر ؛ ◇بەد~ (بد~) : مېھىرسىز ، رەھىمسىز ؛ توك ، سوغۇق تەلئەت .
مىھراب (محراب) ، ئە . ئۆستى ئەگمە قىلىنغان تەكچە ؛ مەسچىتنىڭ ئىمام تۇرىدىغان جايى ؛ قاشنىڭ ئەگمە شەكلى .
مىھرابخان (محراب خوان) ، ئە ـ پ . ◇~ھافىز (~حافظ) : مەسچىتتە چۆرىدەپ ئولتۇرغانلار ھۆزۈرىدا مېھرابتا تۇرۇپ ، دىنىي تەسەۋۋۇپقا دائىر شېئىرلارنى يېقىملىق ئاۋاز بىلەن كۈيلەپ ئوقۇيدىغان ھاپىز .
مىھرابۇەش (محراب وش) ، ئە ـ پ . مېھرابقا ئوخشاش ، ئەگمە ، ئەگىم .

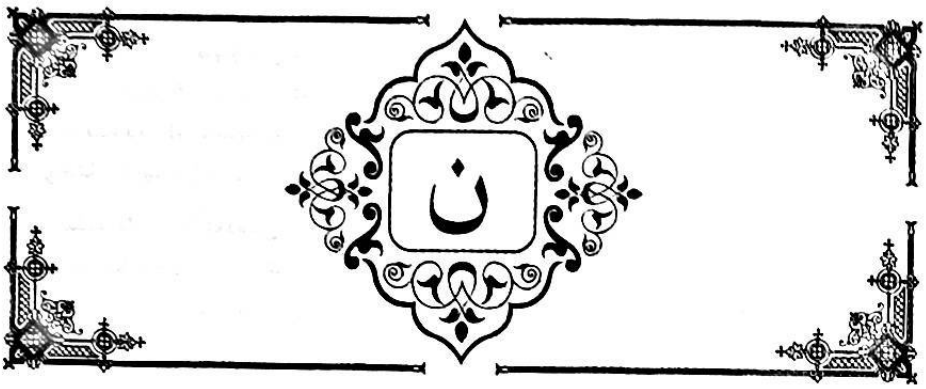

نا I (نا) ، پ . سۆزلەرنىڭ ئالدىغا قوشۇلۇپ ئىنكار قىلىش مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ . ◇~ ئۈمىد (~ امید) : ئۈمىدسىز . ◇~ مەئلۇم (~ معلوم) : مەلۇم ئەمەس .

نائاباد (نا آباد) ، پ . بوز يەر ، ئېچىلمىغان يەر ؛ تەرەققىي قىلمىغان .

نائاھل (نااھل) ، پ ـ ئە . مەلۇم ئىشقا ئالاقىسى بولمىغان ، ئۆز ئەھلى ئەمەس .

ناب I (ناب) ، پ . تازا ، تىنىق ، ساپ . ◇ دۇررى~ (در~) : ساپ دۇر ، تازا مەرۋايىت ؛ ك . قىممەتلىك سۆز . ◇ مەيى~ (می~) ، شەرابى~ (شراب~) : تازا ۋە تىنىق مەي . ◇ زەرى~ (زر~) : ساپ ئالتۇن .

ناباك (ناپاک) ، پ . قورقماس ، پالۋان ، باتۇر .

نابالىغ (نابالغ) ، پ ـ ئە . بالاغەتكە يەتمىگەن ، ۋايىغا يەتمىگەن .

نابايىستە (نابایسته) ، پ . كېرەكسىز ، قىلىنىشى لازىم بولمىغان (ئىش) .

نابەجا (نابجا) ، پ . رەسمىي ـ قائىدىگە ئۇيغۇن كەلمەيدىغان ؛ ئورۇنسىز .

نابەختىيار (نابختیار) ، پ . بەختسىز .

نابۇد (نابود) ، پ . يوق قىلىنغان ، گۇمران بولغان ، يوقالغان . ◇~ ۋبۇد (~ وبود) : بارى ـ يوق .

ناپاك (ناپاك) ، پ . پاسكىنا . ◇ ئابى~ (آب~) : پاسكىنا سۇ . بۇلغانغان سۇ . ◇ زەرى~ (زر~) : ساپ بولمىغان ئالتۇن ، ئارىلاشما ئالتۇن .

ناپايدار (ناپایدار) ، پ . ۋاقىتلىق ، ئۆتكۈنچى ؛ ئۇمرى كوتا ، ئۆزۈنغا بارمايدىغان ؛ ئۆلى ئاجىز .

ناپەدىد (ناپدید) ، پ . كۆرۈنمەيدىغان ، كۆرۈنمەس ، مەخپىي ، ئېنىقسىز ، تايىنسىز .

ناپەدىدار (ناپدیدار) ، پ . كۆرۈنمەيدىغان ، سېزىلمەيدىغان ؛ نامى چىقمىغان . ◇~ ئەيلە- مەك (~ ایلاماک) : يوشۇرۇپ قويماق ، كۆرۈنمەيدىغان قىلماق .

ناپەرۋا (ناپروا) ، پ . بىپەرۋا ، كارى يوق ، قارىماس ، قارىمايدىغان .

مەھنەت I (محنت) ، ئە . جاپا ـ مۇشەققەت ، كۈلپەت ، ئېغىرچىلىق ، قىينىچىلىق ، بالايىئاپەت .

مەھنەت I (محنت) ، ئە . ئەمگەك ، مەشغۇلات ، خىزمەت ؛ كەسىپ .

مەھنەت كەشفزاي (محنت افزای) ، ئە ـ پ . جاپا ـ مۇشەققەتنى ئاشۇرغۇچى ، قىينىغۇچى .

مەھنەتزەدە (محنت زده) ، ئە ـ پ . بالاغا يولۇققان ، بەختسىز .

مەھۋەر (محور) ، ئە . ئايلىنىدىغان نەرسىلەرنىڭ ئوقى ، ئوق .

مىيئاد (ميعاد) ، ئە . ۋەدە قىلىنغان ۋاقىت ، قەرەل ؛ ۋەدىلەشكەن ئورۇن ؛ بەلگىلەنگەن يەر ، بەلگىلەنگەن مەزگىل ؛ ۋەدە ، لەۋز ، شەرت .

مىيئاد گاھ (ميعادگاه) ، ئە ـ پ . ئۇچرىشىشقا ۋەدىلەشكەن جاي .

مىئيار (معيار) ، ئە . ئۆلچەم ، قېلىپ ، سورت .

مىيان (ميان) ، پ . ئوتتۇرا ، مەركەز ، بەل ؛ ئوتتۇرىدىكى ، ئايرىلمىغىنىكى ؛ ئوتتۇرا ھېساب .

مىيانە (ميانه) ، پ . ق . مىيان .

مىيانىيەستە (ميان بسته) ، پ . بەل باغلىغان ، بېلى باغلاقلىق ؛ بىرەر ئىشنى بېجىرىشكە تەييارلىغان .

مىيانچى (ميانچی) ، پ . ۋاستىچى ، ئوتتۇرىدا تۇرغۇچى ، كېلىشتۈرگۈچى .

مىيانچىلىق (ميانچی لیق) ۋاستىچىلىك ، ئوتتۇرىدا تۇرغۇچىلىق .

مىيانسال (ميان سال) ، پ . ئوتتۇرا ياشلىق ، ئوتتۇرا ياشتىكى .

مىيانگىر (ميان گير) ، پ . ئوتتۇرا يولچى ، ئۈيانغىمۇ ، بۈيانغىمۇ يان باسماي دەل ئوتتۇرىدا تۇرغۇچى ؛ كېلىشتۈرمىچى .

مىينا (مينا) ، ئە . شىشە ، مەي شىشىسى ؛ كۆكۈش ، ھاۋارەڭ ؛ سىر ، نەقىش .

مىيناكار (مىناكار) ، ئە ـ پ . شىشىدىن ئىشلەنگەن ، سىرلانغان ، نەقىشلەنگەن .

مىينايى (مينايی) ، ئە . شىشە رەڭ ، كۆكۈش ، ھاۋارەڭ . ◇ جامىي~ (جام~) : كۆكۈش رەڭ جام . ◇~خەت (~خط) ؛ كۆكۈش سىزىق . ◇~رەڭ (~رنگ) : كۆكۈش رەڭ ، ھاۋارەڭ . ◇~يەفراق (~يفراق) : كۆك يوپۇرماق .

مىينۇ (مينو) ، پ . يۇقىرى ئاسمان ؛ جەننەت ؛ رەڭدار شىشە ؛ زەبەرجەد (كۆك تاش) . ◇ گۈنبەزى~ (كنبز~) : كۆپكۆك ئاسمان . ◇ جامى~ (جام~) : كۆكۈش جام . ◇ سەۋادى~ (سواد~) : ك . بۈتغانا .

نادىرە سان (نادىرە سان) ، ئە ـ پ . نادىر دەرسە قاتاردىكى ، گويا تېپىلماس .
نادىرى زەمان (نادر زمان) ، ئە ـ پ . زامانىنىڭ نادىرى ، زامانىنىڭ يېگانىسى .
نادىلپەزىر (نادلپزير) ، پ . كۆڭۈلگە ياقمايدىغان ، يېقىمسىز .
نادىم (نادم) ، ئە . پۇشايمان قىلغۇچى ، ئەپسۇسلانغۇچى ، نادامەت چەككەن .
نار I (نار) ، ئە . ئوت ، گۈلخان ؛ ك . دوزاق . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماک) : ئىسىتماق ، قىزىتماق ، كۆچلۈك تەسىر قىلماق .
نار II (نار) ، پ . ئانار (انار) نىڭ قىسقارتىلمىسى ؛ ك . ئەمچەك .
ناري پىستان (نار پستان) ، پ . ئەمچەكنىڭ تۈگمىسى .
ناري مەجۇس (نارمجوس) ، ئە ـ پ . ئاتەشپەرەسلەرنىڭ ئوتى .
ناراست (ناراست) ، پ . ناتوغرا ، خاتا ؛ ئەگرى ، مايماق .
نارەسىدە (نارسيده) ، پ . بويىغا يەتمىگەن ، بالاغەتكە يەتمىگەن ؛ خام ، پىشمىغان .
نارەنج (نارنج) ، ئە . ئاپېلسىن : ك . سېرىق رەڭ ، سېرىق تۈس .
نارەنج ۋەش (نارنج وش) ، ئە ـ پ . ئاپېلسىنغا ئوخشاش ، ساپسېرىق .
نارەنجي (نارنجى) ، ئە . ئاپېلسىنغا مەنسۇپ ، سېرىق تۈسلۈك . ◇ ~ لىباس (~ لباس) : سېرىق رەڭلىك كىيىم .
نارەۋا (ناروا) ، پ . نامۇۋاپىق ، نامۇناسىپ ، خاتا ؛ پول قويغىلى بولمايدىغان ، قانۇنغا خىلاپ كېلىدىغان .
ناربۇن (ناربون) ، پ . ئانار دەرىخى .
نارۇەن (نارون) ، پ . كۆركەم قامەتلىك ۋە بۇلۇق يوپۇرماقلىق بىر خىل دەرەخ .
ناري (ناری) كېيىن ؛ يىراق ؛ نېرى . ◇ ئاندىن ~ (اندين ~) : ئاندىن كېيىن .
نارىزامەند (نارضامند) ، پ ـ ئە . نارازى ، كۆڭىسىگەن ، قوشۇلمىغان ، رازى بولمىغان .
ناري (ناری) ، ئە . ئوتقا مەنسۇپ ؛ ئىسسىق ، قىزىق . ◇ مىزاجى ~ (مزاج ~) : ئىسسىق مىجەز .
ناز پەرۋەر (ناز پرور) ، پ . نازلىق ، نازلىنىدىغان .
ناز پەرۋەرد (ناز پرورد) ، پ . ناز قىلىشقا ئامراق ، ناز قىلىپ ئادەتلەنگەن .
نازۇنىئىم (نازو نعم) ، پ ـ ئە . نازۇنېمەتلەر .
نازىر (ناظر) ، ئە . نازارەت قىلغۇچى ، قارىغۇچى ، كۆز سالغۇچى ، كۆزەتكۈچى .
نازىرى مەقسۇد (ناظر مقصود) ، ئە ـ پ . مەقسەتنى كۆزلىگۈچى .
نازىش (نازش) ، پ . نازلىنىش ، ئەركىلەش ؛ يالۇۋرۇش ، يېلىنىش ؛ سېپاگەرچىلىك قىلىش .
نازىل (نازل) ، ئە . چۈشكەن . ◇ ~ بولماق (~ بولماق) ، ~ ئولماق (~ اولماق) : چۈشمەك . ◇ ~ ئەتمەك (~ ايتماک) : چۈشۈرمەك .
نازىم (ناظم) ، ئە . تەرتىپكە سالغۇچى ، تىزغۇچى ، رەتلىگۈچى ، تەشكىللىگۈچى ؛ شېئىر يازغۇچى ، شائىر .

ناپەسەند (ناپسند) ، پ . لايىقەتسىز ، يارىماس ، يېقىمسىز ، ئۆلچەمگە لايىق كەلمەيدىغان ؛ خاپا بولغان ، قايغۇلۇق .

نا پەيدا (ناپيدا) ، پ . كۆرۈنمەس .

نا پەسەندىدە (ناپسنديده) ، پ . ق . ناپەسەندە .

نا پۇختا (ناپخته) ، پ . پىشمىغان ، خام ؛ ك . تەجرىبىسىز ؛ يەتكىللىك بىلەن ئىش قىلىدىغان . ◇ ئادەمى~ آدم~) : خام ئادەم ، تەجرىبىسىز ئادەم .

نا تەمام (ناتمام) ، پ ـ ئ . تاماملانمىغان ، ئورۇنلانمىغان ، تۈگەسمىگەن . ◇ ماهى~ (ماه~) : تولمىغان ئاي .

نا تەنۇمەند (ناتنومند) ، پ . كۈچسىز ؛ ساقسىز ، كېسەل ، ئورۇق .

ناتەۋان (ناتوان) ، پ . كۈچسىز ، زەئىپ ؛ پەمسىز ، شۇدىسىز ، ئەپچىل ئەمەس ؛ تاقەتسىز ؛ كېسەل ، بىتاپ .

ناتەۋانا (ناتوانا) ، پ . كۈچسىز ، قۇۋۋەتسىز ، قۇدرەتسىز .

نا تەۋانلىغ (ناتوان ليغ) كۈچسىزلىك ؛ پەمسىزلىك ، ئېپى يوقلۇق ؛ تاقەتسىزلىك ؛ كېسەللىك .

ناتەۋانۇ ئەلىل (نا توان و عليل) ، ئ ـ پ . كۈچسىز ھەم بىمار .

ناتىق (ناطق) ، ئ . سۆزلىگۈچى ؛ نۇتۇق سۆزلىگۈچى ؛ سۆزمەن ، بايانات چى .

ناتىقە (ناطقه) ، ئ . ناتىق (ناطق) نىڭ ئايال جىنىس شەكلى ؛ سۆز قابىلىيىتى ؛ سۆزمەنلىك .

نا جىنس (ناجنس) ، پ ـ ئ . يامان ، ئەسكى ، پەس ؛ باشقا جىنستىكى ، باشقا تۈردىكى ، جىنسداش ئەمەس .

ناچەخ (ناچخ) ، پ . نەيزىنىڭ كىچىك بىر خىلى ؛ قەدىمىي ئۇرۇشلاردا ئىشلىتىلمەيدىغان ئاي پالتا .

ناچىز (ناچيز) ، پ . ئەرزىمەس ، قەدىر ـ قىممىتى يوق ؛ پەسكەش .

ناخاھ (ناخواه) خالىمىغان ھالدا ، مەجبۇرەن ، نارازى . ◇ خاھ~ (خواه~) : ئىستەر ـ ئىستىمەس ، خاينا خا (قۇمۇل شىۋىسىدە) ، خۇشياقمىغان ھالدا ، خالىمىغان يوسۇندا .

ناخەلەق (ناخلق) ، پ . ئاتا ـ بوۋىسىغا ئوخشىمايدىغان ، ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ياخشى خىسلەتلىرىگە ۋارىسلىق قىلمىغان ، مۇناپىق .

ناخۇش (ناخوش) ، پ . يېقىمسىز ، ياماق ، كەيپى قاچقان ، خارامۇش ، شاد ئەمەس ، خاپا .

ناخۇنە (ناخنه) ، پ . كۆزگە ئاق چۈشۈش كېسىلى .

ناخىرەد مەند (ناخردمند) ، پ . سارالق ، ئەقىلدىن ئازغان ؛ ئەقىلسىز ، ئەخمەق ، دۆت .

ناخىرەدمەندلىق (ناخردمندليق) ئەقىلسىزلىق .

نادىدە (نادیده) ، پ . كۆرۈلۈپ باقمىغان ، مىسلى كۆرۈلمىگەن ؛ قىممەتلىك ، تەڭدىشى يوق .

نادىر ، نادىرە (نادر ، نادره) ، ئ . كەم تېپىلىدىغان ؛ ئاز ئۇچرايدىغان ؛ ببباھا نەرسە ؛ بىردىنبىر ، تەڭدىشى يوق .

ناشۇكۇفت (ناشكفت) ، پ . ئېچىلمىغان . ◇ غۇنچەگى~ (غنچه~) : ئېچىلمىغان غۇنچه .
ناشۇگۇفت (ناسكفت) ، ق . ناشۇكۇفت .
ناشىي I (ناشى) ، پ . بىلىمسىز ، تەجرىبىسىز ؛ ئەھلى بولمىغان .
ناشىي II (ناشى) ، پ . پەيدا بولغۇچى ، كېلىپ چىققۇچى ، تۇغۇلغۇچى ، پەيدا بولۇۋاتقان ، يۈز بېرىۋاتقان ، مەيدانغا كېلىۋاتقان .
ناشىر (ناشر) ، ئە . نەشر قىلغۇچى ، تارقاتقۇچى ، جاكارلىغۇچى ، ئېلان قىلغۇچى ، تەشۋىق قىلغۇچى .
ناشىناس (ناشناس) ، پ . نام قازانمىغان ، داڭ چىقارمىغان ، شۆھرەت قازانمىغان ، تونۇلمىغان . ◇ ھەق~ (حق~) : نانكور ، ياخشىلىقنى بىلمەيدىغان .
ناغۇ (ناغو) نەچۈك ، قاندىق ، نېمە ئۈچۈن ، نېمىشقا .
ناف (ناف) ، پ . كىندىك ؛ ك . مەركەز ، دەل ئوتتۇرا .
نافە (نافه) ، پ . ئېپار ئىشلەپچىقىرىدىغان ئورگان ، ئېپار بېزى .
نافەگى تاتار (نافه تاتار) ، پ . ساپ ۋە خۇشبۇي ئېپار .
نافەگى تەييب (نافه طيب) ، ئە ـ پ . خۇشبۇي ئېپار .
نافەگى چىن (نافه چين) ، پ . چىن ئېپارى .
نافەراھەم (نافراهم) ، پ . ئىنچىكام ئەمەس ، بىسەرەمجان ، تارقاق ، بىر جايغا توپلانغان .
نافەرجام (نافرجام) ، پ . ئاقىۋىتى ياخشى بولمىغان ، نەتىجىسىز ، پايدىسىز .
نافەرروخ (نافرغ) ، پ . راۋاج تاپمىغان ، ئىشى يۈرۈشمىگەن .
نافەرجاملىغ (نافرجام ليغ) ئاقىۋىتى خەيرىيەتسىزلىك ، نەتىجىسىزلىك ، پايدىسىزلىق .
نافەرمان I (نافرمان) ، پ . ئىتائەتسىز ، بويسۇنمىغۇچى .
نافەرمان II (نافرمان) ، پ . بەندىپشە رەئ .
نافەرمانلىغ (نافرمانليغ) ئىتائەتسىزلىك ، بويسۇنمىغۇچىلىق .
نافئ (نافع) ، ئە . پايدىلىق ، نەپلىك ، مەنپەئەتلىك .
نافىز (نافذ) ، ئە . نوپۇزلۇق ، ئۆتكۈر ، تەسىرى كۈچلۈك ، تەسىرلىك ؛ سىڭىدىغان ؛ تېشىپ ئۆتىدىغان ؛ ئۇنۇملۇك .
نافىزى فەرمان (نافذ فرمان) ، ئە ـ پ . ھۆكۈمى ئۆتىدىغان ، ھۆكۈمران .
نافىلە (نافله) ، ئە . نورمىدىن ئارتۇق خىزمەت ، ئاشۇرۇپ ئورۇنلانغان ۋەزىپە ، بېجىرىلىشى مەجبۇر بولمىغان ئىش ، ئىختىيارىي ئىش ؛ ئىختىيارىي نامار . ◇~ گۈزەر (~كزر) : ئىختىيارىي نامار ئۆتكۈچى .
نافىيە (نافيه) ، ئە . رەت قىلغۇچى ؛ مەنپىيگە ئايلاندۇرغۇچى .
ناقابىل (ناقابل) ، پ ـ ئە . ئەھمىيەتسىز ، ئەرزىمەس ؛ مۇمكىن بولمايدىغان ، ئىمكانىيىتى يوق ؛ قابىلىيەتسىز ، ئىقتىدارسىز .

نازۇربانلىغ (ناظوربانليغ) قور ۇقچىلىق ، جىسەكچىلىك .
نازۇك (نازك) ، پ . ئىنچىكە ، نېپىز ، يۇمشاق ، يۇمران ؛ مۇلايىم ، ئىللىق ، نازاكەتلىك ، ئاسان ھاياجانلىنىدىغان .
ناژۇ (ناژو) ، پ . قارىغاي دەرىخى ؛ ك . خۇش قامەت ، تىك گەۋدە .
ناس (ناس) ، ئە . ئىنسان (انسان) نىڭ كۆپلۈكى : ئادەملەر ، كىشىلەر ، ئىنسانلار .
◇ **ئەييۇھەننەاس** (ايها الناس) : ھەي ئادەملەر !
ناساز (ناساز) ، پ . ماس كەلمەيدىغان ، ماسلاشمىغان ، قاملاشمىغان ، ئوسال ، ئەسكى ، ناچار .
ناسەبۇر (ناصبور) ، پ ـ ئە . سەۋرسىز ، چىدامسىز .
ناسەرە (ناسره) ، پ . ياخشى ئەمەس ، ساپ ئەمەس ، راست ئەمەس ، ياسالما .
ناسەزا (ناسزا) ، پ . نامۇۋاپىق ، مۇناسىپ ئەمەس .
ناسەزالىق (ناسزاليق) نالايىقلىق ، نامۇۋاپىقلىق ، مۇناسىپ ئەمەسلىك .
ناسەۋاب (ناصواب) ، پ ـ ئە . خاتا ، ناتوغرا .
ناسىپاس (ناسپاس) ، پ . ياخشىلىقىنى بىلمەيدىغان ، رەھمەت ئېيتىشنى بىلمەيدىغان ، ناشۈكۈر .
ناسۈدمەند (ناسودمند) ، پ . پايدا چىقمايدىغان ، پايدىسىز ، بەھرىسىز ، نەپ بەرمەيدىغان .
ناسۈفتە (ناسفته) ، پ . تېشىلمىگەن ؛ قول تەگمىگەن ، پاكىز ، ياتلىق بولمىغان .
◇ **ياقۇتى~** (ياقوت~) : تېشىلمىگەن ياقۇت .
ناسىخ (ناسخ) ، ئە . ① بىكار قىلغۇچى ؛ يوققا چىقارغۇچى ؛ ② نۇسخا كۆچۈرگۈچى ، كۆچۈرگۈچى .
ناسىر I (ناصر) ، ئە . ياردەم بەرگۈچى ، ياردەمچى ، قوغدىغۇچى ؛ قۇتقۇزغۇچى ؛ قوللىغۇچى ، مەدەتكار ؛ غالىب ، غەلىبە قىلغۇچى .
ناسىر I (ناثر) ، ئە . نەسرىي ئەسەر يازغۇچى ، نەسر يازغۇچى .
ناسىھ (ناصح) ، ئە . نەسىھەت قىلغۇچى ؛ تەربىيە قىلغۇچى ؛ پىلان كۆرسەتكۈچى ، مەسلىھەتچى .
ناسىھا (ناصحا) ، ئە . ھەي ، نەسىھەتچى ! ھەي ، نەسىھەت قىلغۇچى !
ناسىيە (ناصيه) ، ئە . پېشانە ، چىكىلەك ؛ تاشقى كۆرۈنۈش ، يۈزەكى ھال ؛ بۈلۈك ، بۈرجەك .
ناشاد (ناشاد) ، پ . خاپا ، قايغۇلۇق .
ناشايىست (ناشايست) ، پ . كېلىشمىگەن ، سەت ، ئوخشىمىغان ؛ مۇناسىپ كەلمىگەن ، يامان ، يارىماس ، نامۇۋاپىق .
ناشايىستە (ناشايسته) ، پ . ق . ناشايىست .
ناشپاتى (ناشپاتى) نەشپۈت .

نامه ئارا (نامه آرا) ، پ . خۇشخەت .

نامەبەر (نامەبر) ، پ . خەت توشۇغۇچى ؛ ◇ تايمىرى~ (طايرى~) : خەت توشۇغۇچى كەپتەر .
◇~ قۇش (~ قوش) : كەپتەر .

نامەئدۇد (نامعدود) ، پ - ئە . ھېسابسىز ، سان - ساناقسىز .

نامەربۇت (نامربوط) ، پ - ئە . بىر - بىرىگە باغلانمىغان ، قولاشمىغان .

نامەرد (نامرد) ، پ . نامەرت ، ئەرلىك جەنگىرى يوق ئادەم ، پەسكەش ؛ توخۇ يۈرەك .

نامەردۇم (نامردم) ، پ . ئادەمگەرچىلىكى يوق ، ئادەم قېلىپىدىن چىققان ؛ ۋىجدانسىز .

نامەردۇملىغ (نامردملیغ) ئادەمگەرچىلىكى يوقلۇق ؛ ۋىجدانسىزلىق .

نامەرئى (نامرعى) ، پ - ئە . رىئايە قىلىنمىغان ، ئېتىبارغا ئېلىنمىغان .

نامەسمۇئ (نامسموع) ، پ - ئە . تىڭشاشقا لايىق بولمىغان ، لاياقەتسىز ، يېقىمسىز ، قوبۇل قىلغىلى بولمايدىغان ؛ بۇرۇن ئاڭلاپ باقمىغان .

نامەسىياھ ، نامەسىيەھ (نامە سىياه ، نامەسيه) ، پ . گۇناھكار ، جىنايەتچى .

نامەشرۇئ (نامشروع) ، پ - ئە . قانۇنسىز ، قانۇنغا خىلاپ ، شەرىئەتكە ئۇيغۇن كەلمەيدىغان .

نامەفھۇم (نامفهوم) ، پ - ئە . چۈشىنىكسىز ، بىلگىلى بولمايدىغان ، ئۇققىلى بولمايدىغان .

نامەقبۇل (نامقبول) ، پ - ئە . قوبۇل قىلىنمىغان ، تاپشۇرۇپ ئېلىنمىغان ؛ قوبۇل قىلغىلى بولمايدىغان ، يول قويغىلى بولمايدىغان ، چىداپ تۇرغىلى بولمايدىغان .

نامەقدۇر (نامقدور) ، پ - ئە . كۈچ يەتمەيدىغان ؛ ئۆلچەمسىز ، ھەددىسىز ، چېگراسىز ، چەكسىز .

نامەقدۇرە (نامقدوره) ، پ - ئە . ئۆلچەمسىز .

نامەئقۇل (نامعقول) ، پ - ئە . ئەقىلگە توغرا كەلمەيدىغان ، ئەقىلگە سىغمايدىغان ، مۇڭاپىق بولمىغان ، مەنتىقىگە سىغمايدىغان ، بىمەنە .

نامەئلۇم (نامعلوم) ، پ - ئە . مەلۇم بولمىغان ، بىلگىلى بولمايدىغان ، ئېنىقسىز .

نامەھرەم (نامحرم) ، پ - ئە . يات ، چەتئەل كەلگەن ، يات ئادەم ، ئۆز بولمىغان كىشى .

نامەھسۇر (نامحصور) ، پ - ئە . چېگراسىز ، چەكسىز ؛ ئىھاتىلەنمىگەن .

نامەۋزۇن (ناموزون) ، پ - ئە . ئۆلچەمسىز ، ۋەزنسىز ، كېلىشمىگەن ، ياراشمىغان .

نامەئى ئەئمال (نامه اعمال) ، ئە - پ . ئەمەللەر (ھايات ۋاقتىدا قىلغان ياخشى - يامان ئىشلار) خاتىرىسى .

نامەئى ئىقبال (نامه اقبال) ، ئە - پ . مېھرىبانلىق خېتى ، خۇشاللىق خېتى .

نامجوي (نامجوی) ، پ . شۆھرەتلىك ، داڭ چىقارغان ؛ شۆھرەت ئىزدىگۈچى .

نامدار (نامدار) ، پ . مەشھۇر ، داڭدار .

نامزاد ، نامزەد (نامزاد) ، پ . تاللاپ كۆرسىتىلگەن ، تىلغا ئېلىنغان ، نامزات ؛ كاندىدات ؛ چاي ئىچكۈزۈلگەن قىز .

نامۇتەناھى (نامتناهی) ، پ - ئە . چەكسىز ، چېگراسىز ، پۈتمەس - تۈگىمەس .

ناقە (ناقە) ، ئە . چىشى تۆگە ، تۆگە .

ناقۇس (ناقوس) ، ئە . چوڭ قوڭغۇراق . ◇~ى مۇغانە (~ مغانە) : مەجۇسىلار قوڭغۇرىقى ، ئاتەشپەرەسلەر قوڭغۇرىقى .

ناقۇسى مەدىنە (ناقوس مدينە) ، ئە . شەھەر قوڭغۇرىقى .

ناقىز (ناقض) ، پ . زىيانلىق ، زىت ، نامۇۋاپىق .

ناقىس (ناقص) ، ئە . نۇقسانلىق ، كەمچىلىكى بار ؛ تولۇق ئەمەس ، پىتەرسىز .

ناقىسۇەش (ناقص وش) ق . ناقىس (ناقص) .

ناقىل (ناقل) ، ئە . نەقىل قىلغۇچى ، ھېكايە قىلغۇچى ، يۆتكىگۈچى ، توشۇغۇچى ، خەۋەر توشۇغۇچى ، كۆچۈرگۈچى .

ناكار (ناكار) ، پ . يارامسىز ، ئىشقا يارىمايدىغان ، تەسىرسىز ، ئۆتەمەس .

ناكام (ناكام) ، پ . ئىستىكىگە يېتەلمىگەن ، مۇرادىغا يېتەلمىگەن ، مەھرۇم ، بەھرىسىز ؛ نائىلاج ، چارىسىز .

ناكاملىغ (ناكام ليغ) ، مەھرۇملۇق ، مۇرادسىزلىق ، بەبەھرلىك .

ناكەردە (ناكردە) ، پ . قىلىنمىغان ، ئىشلەنمىگەن .

ناكەس (ناكس) ، پ . ئەرلىك ۋىجدانى يوق ؛ ئىنسان قېلىپىدىن چىققان ؛ پەس ، پەسكەش ؛ بېخىل .

ناكەستە (ناكستە) ، پ . بېخىل ، ئىچى قارا ؛ خەسىس .

ناگاە (ناگاە) ، پ . توساتتىن ، گۇيلىمىغان چاغدا .

ناگاھى (ناگاھى) ، پ . توساتتىن يۈز بېرىش ، تۇيۇقسىزلىق ؛ تۇيۇقسىز يۈز بەرگەن .

ناگاھان (ناگھان) ، پ . تۇيۇقسىز ، توساتتىن .

ناگۇزىر (ناگزير) ، پ . ئىلاجسىز ، نائىلاج ، چارىسىز ؛ مۇقەررەر ، ساقلانغىلى بولمايدىغان ؛ زۆرۈرىي .

ناگىرىفت (ناگرفت) ، پ . كۈتۈلمىگەندە گىرىپتار بولغان ئاغرىق ، تۇيۇقسىز بولغان كېسەل ؛ توساتتىن يۈز بەرگەن ھادىسە .

نال (نال) ، پ . قۇمۇش قەلەم ئىچىدىكى ئىنچىكە تۆمۈر ، قىلتىرىق ؛ قۇمۇش .

نالان (نالان) ، پ . ناله قىلغۇچى ، پىغان چەككۈچى ، ئىڭرىغۇچى ؛ ناله قىلغان ۋە پىغان چەككەن ھالدا .

نالەندە (نالندە) ، پ . ناله قىلغۇچى ، ئىڭرىغۇچى .

نام (نام) ، پ . ئات ، ئىسىم ، شۆھرەت ، داڭ ، شان . ◇~دار (~ دار) : داڭلىق ، مەشھۇر . ◇بەد~ (بد~) : رەسۋا ، نامى بۇلغانغان .

نامە (نامە) ، پ . خەت ، مەكتۇپ ، رىسالە . ◇~سەبت قىلماق (~ ثبت قيلماق) : خەت يازماق .

ناۋەك (ناوک) ، پ . ئوقيا ئوقى ؛ ك . كىرپىك .
ناۋەكەش (ناوەكش) ، پ . ئۇرۇلۇش ماتېرىيالى توشىغۇچى ؛ ھۈناكارلىق ئىشچىسى .
ناۋەك ئەفكەن (ناوک افکن) ، پ . ق . ناۋەك ئەنداز .
ناۋەك ئەنداز (ناوک انداز) ، پ . ئوق ئاتقۇچى ، مەرگەن .
ناۋەك فىگەن (ناوک فکن) ، پ . ق . ناۋەك ئەنداز .
ناۋدان (ناودان) ، پ . ئېرىق ، ساي ، نو ، چوش .
ناۋىب (نائب) ، ئە . ئورۇنباسار ، باشلىق يوق چاغدا ۋاكالىتەن ئىش بېجىرگۈچى ، كاتىپ ، ۋەكىل ، ئاگىنىت ؛ يارەمچى .
ناۋىبە (نائبه) ، ئە . مۇسىبەت ، قايغۇ .
ناۋىتىمادلىغ (نااعتمادلیغ) ئىشەنچسىزلىك ، ئېتىبارسىزلىق .
ناۋىل (نائل) ، ئە . قولغا كىرگۈزۈشكە مۇۋەپپەق بولغان ئادەم ، ئېرىشكۈچى ، قولغا كەلتۈرگۈچى .
ناۋىم (نائم) ، ئە . ئۇخلاۋاتقان ، ئۇخلىغۇچى . ◇～بولماق (～بولماق) : ئۇخلىماق .
ناي (نای) ، پ . قومۇش ؛ نەي .
نايا (نایاب) ، پ . تېپىلمايدىغان ، قىممەت باھا ، قىممەتلىك ، ئاز ئۇچرايدىغان ، نادىر .
نايافەت (نایافت) ق . نايا .
نايۇكوس (نای و کوس) ، پ . نەي بىلەن نافرا .
نايىب (نایب) ، پ . ق . ناۋىب .
نايىب مەناب (نایب مناب) ، ئە ـ پ . ئورۇنباسار .
نايىم (نایم) ق . ناۋىم .
نە I (نه) «قايسى؟ قانداق ، نېمە؟» مەنىلىرىدە كېلىدۇ .
نە I (نه) پ . يوق ، ياق ، ئەمەس قاتارلىق ئىنكار مەنىسىدە كېلىدۇ .◇مەندە～بۇ ئەمرى ئالىي ئىشتىغالىغە قۇۋۋەت (من دا～بو امر عالی اشتغالیغه قوت) : مەندە مۇنداق زور ئىشنى دەستىمگە ئالغۇدەك قۇۋۋەت يوق ئىدى .
نەبات (نبات) ، ئە . ئۆسۈملۈك ؛ ناۋات .
نەباتى مىسر (نبات مصر) ، ئە ـ پ . مىسر ناۋىتى (ناۋاتنىڭ بىر تۈرى) .
نەباتىي (نباتی) ، ئە . ئۆسۈملۈكلەرگە مەنسۇپ ، ئۆسۈملۈكنىڭ تېپىغا كىرىدىغان ؛ ئاچ سېرىق رەڭ ، ناۋات رەڭ .
نەبەرد (نبرد) ، پ . ئۇرۇش ، جەڭ ، كۆز باغلاش . ◇ھەمـ～ (ھم～) : جەڭدە بىرگە بولغان ، سەپداش .
نەبەرد ئازما (نبرد آزما) ، پ . جەڭچى ، جەڭدە سىنالغان .
نەبەردازماي (نبرد آزمای) ، پ . ق . نەبەرد ئازما .
نەبز (نبض) ، ئە . قان تومۇر ، تومۇرنىڭ سوقۇشى .

نامۇتتەفىق (نامتفق) ، پ ـ ئە . بىرلىككە كەلمىگەن ، ئىتتىپاقلاشمىغان ؛ كېلىشىم ھاسىل قىلمىغان .

نامۇراد (نامراد) ، پ ـ ئە . مۇرادىغا يەتمىگەن ، مۇرادسىز ؛ مەغلۇپ بولغان ، مۇۋەپپەقىيەتسىزلىككە ئۇچرىغان ؛ ئۈمىد ئۈزگەن ، بەختسىز .

نامۇس (ناموس) ، پ . ئىپپەت ، پاكلىق ، يۈز ؛ ئەدەپ ، قانۇن ، شەرىئەت ، نىزام ، قائىدە ؛ ئابرۇي ، ئاتاق .

نامۇسكار (ناموسكار) ، پ . نومۇسلۇق ، ئىپپەت نومۇسىنى ساقلىغۇچى ؛ ئەدەپلىك .

نامۇكەررەر (نامكرر) ، ئە ـ پ . تەكرارلانمايدىغان ، باشقا ـ باشقا .

نامۇلايىم (ناملايم) ، ئە ـ پ . يېقىمسىز ، ئۇيغۇن ئەمەس .

نامۇناسىب (نامناسب) ، پ ـ ئە . مۇناسىپ كەلمەيدىغان ، مۇۋاپىق بولمىغان ، جايىدا بولمىغان .

نامۇنەڭ (نام و ننك) ق . نەڭ . شۆھرەت ۋە ئىش ـ ئەمگەك .

نامۋەر (نامور) ، پ . داڭلىق ، مەشھۇر ، ئابرۇيلۇق .

نامىھربان (نامهربان) ، پ . مېھىرسىز ، رەھىم ـ شەپقەتسىز .

نامىي (نامى) ، پ . مەشھۇر ، نامى چىققان ، داڭلىق .

نامىيە (ناميه) ، ئە . ئۆسۈش كۈچى ، ئۆسۈش قۇۋۋىتى .

نانكور (نانكور) ، پ . تۇزنى يەپ تۇزلۇققا ئولتۇرۇپ قويغۇچى ، مەرھەمەت ۋە ۋاپادارلىق بىلمىگۈچى ، ۋاپاغا جاپا قىلغۇچى .

ناھەقشىناس (ناحق شناس) ، ئە ـ پ . ۋاپاغا جاپا قىلغۇچى ، ياخشىلىققا يامانلىق قىلغۇچى .

ناھەمپايلىق (ناهمپاى ليق) ھەمدەمسىزلىك .

ناھەمۋار (ناهموار) ، پ . ئېگىز ـ پەس ، تەكشى ئەمەس ، ئوي ـ دۆڭ ؛ قۇلايسىز يەر .

ناھەمۋارلىغ (ناهموارليغ) ئوي ـ دۆڭ چوڭقۇرلۇق ، ئېگىز ـ پەسلىك ، تەكشىسىزلىك ؛ قۇلايسىزلىق .

ناھىد (ناهىد) ، پ . يورۇق يۇلتۇز ، زوھرا يۇلتۇزى (ۋېنىرا سەييارىسى) .

ناھىنجار (ناهنجار) ، پ . ناقۇلاي ، قوپال ؛ ئېگىز ـ پەس ، مايماق ؛ نورمال بولمىغان ، ئورۇنسىز .

ناھىيە (ناحيه) ، ئە . رايون ، تۇپراق ، زېمىن يەر ؛ تەرەپ ، ياق .

ناھىيەت (ناحيت) ، ئە . ق . ناھىيە .

ناۋ (ناو) ، پ . نو ، ئېرىق ، چوش ؛ تۆشۈك ، يېرىق .

ناۋە (ناوه) ، پ . ياغاچ چوش ، بىناكارلىقتا ماتېرىيال توشۇش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان ياغاچ ئەسۋاب .

ناۋەرد (ناورد) ، پ . يۇگۈرۈش ، چۆرگىلەش ، ئايلىنىش ؛ جەڭ ، ئۇرۇش ، كۈرەش .

◇ ~ **كۆرگۈزمەك** (~كوركوزماك) : ئۇرۇشماق ، كۈرەش قىلماق ، جەڭ قىلماق .

نەخجىر (نخجير) ، پ . ق . نەخمىر .
نەخجىرگاھ (نخجيرگاه) ، پ . ئوۋ مەيدانى .
نەخچىر (نخچير) ، پ . ئوۋلاش ، ئوۋلاق ، ئوۋ مەيدانى ؛ ئوۋ ھايۋىنى ، ئالۋ .
نەخشەب (نخشب) قارشى شەھىرىنىڭ قەدىمكى نامى . ◇ مەھى~ (مە~) : ① قارشىنىڭ يېنىدا مۇقاننا تەرىپىدىن ئايغا ئوخشىتىپ ياسالغان ۋە بىرمۇنچە مۇساپىلىق ئارىلىققىچە يورۇقلۇق بېرىپ تۇرىدىغان ماياك ؛ ك . گۈزەل (ئەينى : نەخشەپ ئېيى) .
نەخل (نخل) ، ئە . كۆچەت ، ياش دەرەخ ؛ خورما دەرىخى .
نەخل بەند (نخل بند) ، ئە ـ پ . گۈل ياسىغۇچى ؛ مومدىن سۈنئىي گۈل ۋە دەرەخ ياسىغۇچى ؛ باغۋەن .
نەخل بون (نخل بن) ، ئە ـ پ . خورما دەرىخى ، خورما .
نەخلى رەئنا (نخل رعنا) ، ئە ـ پ . چىرايلىق دەرەخ ، گۈزەل دەرەخ .
نەخلىستان (نخلستان) ، ئە ـ پ . خورمىزار .
نەخلى مەلاھەت سەمەرى (نخل ملاحت ثمرى) گۈزەللىك دەرىخىنىڭ مېۋىسى .
نەخلى مۇم (نخل موم) ، ئە ـ پ . رەڭدار مومدىن گۈللۈك ، مېۋىلىك قىلىپ ياسالغان دەرەخ شەكلى .
نەخلى ناز (نخل ناز) ، ئە ـ پ . ياش قارىغاي دەرىخى ؛ ك . يارنىڭ قامىتى .
نەخلى ناۋۇ (نخل ناڤو) ، ئە ـ پ . چىرايلىق دەرەخ ، گۈزەل دەرەخ .
نەخىل (نخيل) ، ئە . خورما دەرىخى ؛ ك . پەرزەنت .
نەدامەت (ندامت) ، ئە . پۇشايمان ، ئەپسۇسلۇق . ◇ ~تاپماق (~تاپماق) : پۇشايمان يېمەك ، ئەپسۇسلانماق .
نەدامەتلىغ (ندامت ليغ) پۇشايمانلىق ، ئەپسۇسلۇق .
نەدەم (ندم) ، ئە . پۇشايمان ، نادامەت .
نەدرەت (ندرت) ، ئە . نادىرلىق ، بىباھالىق .
نەدىي (ندى) ، ئە . سېخى ، ئوچۇق قول ، كەڭ قورساق .
نەدىم (نديم) ، ئە . خاس خىزمەتكار ، مەھرەم ؛ ھەمسۆھبەت ، ئۇلپەت ، دوست .
نەدىمۇەش (نديم وش) ، ئە ـ پ . ئۇلپەتلەرچە ، ھەمسۆھبەت كەبى ؛ خۇشچاقچاق .
نەدىيۋار (ندى وار) ، ئە ـ پ . سېخىيلىق بىلەن ، سېخىيلارچە .
نەرە (نعره) ، ئە . سۈرەن ، چۇقان ، نەرە .
نەرەزەن (نعره زن) ، ئە ـ پ . نەرە تارتقۇچى ، سۈرەن سالغۇچى ، ۋارقىرىغۇچى .
نەرەئى ھايىل (نعره هايل) ، ئە . قورقۇنچلۇق سۈرەن .
نەرخ (نرخ) ، پ . نەق ، باھا ، مال باھاسى ، بازار باھاسى .
نەرد (نرد) ، ئە . نەرد ئويۇنى (15 تال ئۇرۇق بىلەن ئويىنىلىدىغان بىر خىل ئويۇن) .
نەردبان (نردبان) ، پ . شوتا ؛ پەلەمپەي .

نەبۇد (نبود) ، پ . بولمىغان ، يوق ، يوقلۇق . ◇～بولماق (～بولماق) : يوق بولماق . ◇بۇدۇ～ (بودو～) : بارلىق ۋە يوقلۇق ، ھايات ۋە مامات ، يا ئۆلۈم يا كۆرۈم .

نەبي (نبی) ، ئە . پەيغەمبەر ، ئالدىن بىلگۈچى . ◇～ئەرەبى (عربی～) : ئەرەبتىن چىققان پەيغەمبەر . ◇～مۇرسەل (～مرسل) : ئۆزىتىلگەن پەيغەمبەر . ◇～شەرئى (～شرعی) : قانۇنلۇق پەيغەمبەر .

نەبىز (نبيذ ، نبيز) ، ئە . خورما ياكى ئۈزۈمدىن ياسالغان مەي ، ئۈزۈم ، خورما شارابى .

نەئت (نعت) ، ئە . مۇپەتلەش ، كىشىنىڭ ياخشىلىق تەرەپلىرىنى كۆرسىتىپ ماختاش ؛ پەيغەمبەرنى مەدھىيەلەش .

نەتئ (نطع) ، ئە . چەم كۆرپە ، چەم پالاس ، تېرە سېلىنچا .

نەتائىج (نتائج) ، ئە . نەتىجە (نتيجه)نىڭ كۆپلۈكى : نەتىجىلەر .

نەتايىج (نتايج) ق . نەتائىج .

نەتەگ (نتاك) قانداق ، قانداق قىلىپ ، قانداقلارچە .

نەتىجە (نتيجه) ، ئە . ھوسۇل ، مېۋە ، بىر ئىشتىن چىققان خۇلاسە ؛ ئاقىۋەت ، ئاخىر ، نەتىجە .

نەجات (نجات) ، ئە . قۇتۇلۇش ، خالاس بولۇش ، ئازاد بولۇش ، ئازادلىق ، قۇتۇلدۇرۇش .

نەژاد (نژاد) ، پ . نەسىل ، نەسەپ ، كېلىپ چىقىش . ◇ھىندۇ～ (هندو～) : ھىندى ئۇلادى ، ھىندى نەسلىدىن .

نەجائىب (نجائب) ، ئە . نەجىب (نجيب)نىڭ كۆپلۈكى : ئېسىللار ، ئەقىللىقلار ، تالانتلىق كىشىلەر ؛ تاللانمىلار .

نەجەف (نجف) ، ئە . ئىسلامىيەتتىكى تۇنجى خەلىپە ئەلى ئىبنى ئەبىتالىب دەپنە قىلىنغان شەھەرنىڭ نامى .

نەژەند (نژند) ، پ . غەملىك ، غەمكىن ؛ پەس ، خار ؛ ◇～ئولماق (～اولماق) : خار بولماق .

نەججار (نجار) ، ئە . ياغاچچى .

نەجم (نجم) ، ئە . يۇلتۇز . ◇～ى ساقىب (～ثاقب) : يورۇق يۇلتۇز . ◇～ى شىھاب (～شهاب) : ئۇچار يۇلتۇز ، ئاقار يۇلتۇز . ◇～زۇ زەنەب (～ذو ذنب) : قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز .

نەجمى ساقىب (نجم ثاقب) ، ئە . يورۇق يۇلتۇز .

نەجمى شىھاب (نجم شهاب) ، ئە . ئۇچار يۇلتۇز .

نەجىب (نجيب) ، ئە . مۇنەۋۋەر ، پەزىلەتلىك ، ئەدەپلىك ، ئەقىللىق ؛ ئېسىل ، كاتتا ، مەشھۇر ، داڭلىق .

نەجىس (نجس) ، ئە . پاسكىنا ، بۇلغانغان ، كىر ، ئىپلاس .

نەخ (نخ) ، پ . يېپ ، تالا .

نەزم (نظم) ، ئە . تۈزۈم ، تەرتىپ ، تەرتىپكە سېلىش ؛ تېرىش ، تىزىش (مەسىلەن : مارجان ۋە مەرۋايىتلارغا ئوخشاش نەرسىلەرنى يىپقا تىزىش) ، ۋەزىن ھەم قاپىيەگە سېلىنغان سۆز ، شېئىر ، نەزم . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : شېئىر ھالىتىگە كەلتۈرمەك ، شېئىر تۈزمەك ، شېئىر يازماق . ◇~ ئەھلى (~ اهلى) : شائىر ، شائىرلار . ◇~ سىلكىگە تارتماق (~ سلكيكا تارتماق) : نەزمگە سالماق ، شېئىرىي سۆز بىلەن ئېيتماق .

نەزمسازلىغ (نظم سازليغ) شائىرلىق .

نەزمكىش (نظم كيش) ، ئە - پ . شائىر .

نەزمۇل جەۋاھىر (نظم الجواهر) ، ئە . جەۋھەرلەر تىزمىسى .

نەزمى كەلام (نظم كلام) ، ئە . سۆز تەرتىپى .

نەزھەت (نزهت) ، ئە . ق . نۇزھەت .

نەزھەتگاھ (نزهت كاه) ، ئە - پ . ق . نۇزھەتگاھ .

نەزىر (نظير) ، ئە . ئوخشاش ، بىر خىل ؛ تەڭ ، باراۋەر ؛ مىسال . ◇بى~ (بى~) : مىسلىسىز ، تەڭداشسىز .

نەزىرە (نذيره) ، ئە . نەزىرە ، سەدەقە .

نەزمۇلجەۋاھىر (نظم الجواهر) ، ئە . جەۋھەرلەر تىزمىسى (نەۋائىي ئەسەرلىرىدىن بىرى) .

نەزىھ (نزه ، نزيه) ، ئە . پاك ، تازا ، ساپ .

نەسائىم (نسائم) ، ئە . نەسىم (نسيم) نىڭ كۆپلۈكى : مەيىن شاماللار ، يېقىملىق شاماللار ، تاڭ شاماللىرى .

نەسائىمۇلمۇھەببەت (نسائم المحبت) ، ئە . مۇھەببەت شاماللىرى . ◇~ مىن شەمائىمىلـ غۇتۇۋۋەت (~ من شمائل الفتوت) : مەردانىلىق خۇش پۇراقلىرىنى كەلتۈرگەن مۇھەببەت شاماللىرى (نەۋائىي ئەسەرلىرىدىن بىرىنىڭ نامى) .

نەسايىم (نسايم) ، ئە . ق . نەسائىم .

نەسايىھ (نصايح) ، ئە . نەسىھە (نصيحه) نىڭ كۆپلۈكى : نەسىھەتلەر . ◇~ ى مۇفىدە (~ مفيده) : پايدىلىق نەسىھەتلەر . ◇~ سەنايىھ (~ سنايح) : ئۆتكۈر نەسىھەتلەر .

نەسايىھى سەنايىھ (نصايح سنايح) ، ئە . تەسىرلىك نەسىھەتلەر .

نەسەب (نسب) ، ئە . كېلىپ چىقىش ، قانداشلىق مۇناسىۋەت ، ئۇرۇق .

نەسەبەن (نسبا) ، ئە . نەسىل - نەسەب جەھەتتە ، قانداشلىق جەھەتتە ، ئۇرۇقداشلىق مۇناسىـ ۋىتى بىلەن .

نەسب (نصب) ، ئە . تىكلەش ، تۇرغۇزۇش ، بىرەر مەنسەپكە تەيىن قىلىش . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : تىكلىمەك ، تۇرغۇزماق ؛ ئەمەل بەرمەك ، ئەمەلگە تەيىنلىمەك .

نەسەق (نسق) ، ئە . تەرتىپ ، رەت ، ئىنتىزام ؛ تەرز ، يۇسۇن ، رەۋىش .

نەستەرەن (نسترن) ق . نەسرىن

نەرراد (نراد) ، ئە - پ . نەرە ئوينىغۇچى ؛ ك . قىمارۋاز .

نەررە (نرە) ، پ . ئەركەك . ◇~دىۋ (~ديو) : ئەركەك دىۋە ، بەتبەشىرە دىۋە .
◇~شىر (~شير) : ئەركەك شىر .

نەرگىس (نركس) ، پ . نەرگىس گۈل ، بوتا كۆز گۈل . ئېچىلغان گۈلى كۆزگە ئوخشاپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن ، ئەدەبىي ئەسەرلەردە ئوخشىتىش يولى بىلەن كۆز مەنىسىدە ئىشلىتىلىدۇ .

نەرگىسزار (نركس زار) ، پ . نەرگىس گۈلزارى .

نەرگىسى جادۇ (نرگس جادو) ، پ . سېھىرلىك كۆز .

نەرگىسى شەھلا (نركس شهلا) ، پ . چىرايلىق قارا كۆز ، شەھلا كۆز .

نەرگىسى نىمخاب (نرگس نيم خواب) ، پ . يېرىم ئۇيقۇدىكى كۆز ، خۇمار كۆز .

نەرم (نرم) ، پ . يۇمشاق ، سىلىق ، ئىللىق ، مۇلايىم .

نەرمرەفتار (نرم رفتار) ، پ . يورغا ، يورغىلاش ، سىلىق مېڭىش .

نەرم رو (نرم رو) ، پ . يۇمشاق تەبىئەتلىك ، مۇلايىم خاراكتېرلىك .

نەزئ (نزع) ، ئە . ئېلىش ، يۇلۇپ ئېلىش ؛ ك . جاننى ئېلىش ، جان بېرىش .

نەزارە (نظارە) ، ئە . نازارەت قىلىش ؛ قاراش ، كۆز سېلىش .

نەزارەت (نظارت) ، ئە . كۆزدىن كەچۈرۈش ، كۆز تاشلاش ، قاراش ؛ نازارەت قىلىش ، كونترول قىلىش .

نەزافەت (نظافت) ، ئە . پاكىزلىق ، تازىلىق ، پاكلىق ، ساپلىق .

نەزاكەت (نزاكت) ، ئە - پ . نازۇكلۇق ، مۇلايىملىق ؛ ئەدەپ ، تەربىيە .

نەزاھەت (نزاهت) ، ئە . ساپلىق ، پاكلىق ؛ پاكىزلىق ، تازىلىق .

نەزايىرخان (نظايرخوان) ، ئە - پ . مەدداھ ياردەمچىسى ، ۋائىز (ۋەز ئېيتقۇچى) شاگىرتى .

نەزەرباز (نظرباز) ، ئە - پ . ناز بىلەن قارىغۇچى ؛ غەمزە قىلغۇچى ؛ قاش - كۆزىنى ئويناتقۇچى .

نەزەربازلىغ (نظربازليغ) ناز بىلەن قاراش .

نەزەرگاھ (نظركاه) ، ئە - پ . نەزەر تاشلىنىدىغان جاي ، تاماشا قىلىنىدىغان جاي .

نەزر (نذر) ، ئە . ۋەدە ، ۋەدە بېرىش ؛ بىرەر ئىشنى بېجىرىشنى ئۆزىگە شەرت قىلىش ، بىرەر ئىشنى بېجىرىش قارارىغا كېلىش .

نەزرەت (نضرت) ، ئە . كۆركەملىك ، گۈزەللىك ، روناق تېپىش ، بېيىش ، گۈللىنىش ، لەتابەت .

نەززارە (نظارە) ، ئە . تاماشىبىن ؛ تاماشا ، قاراش ، نەزەر تاشلاش .

نەززارەگەر (نظارەكر) ، ئە - پ . قارىغۇچى ، نەزەر تاشلىغۇچى ، كۆز سالغۇچى ؛ تاماشىچى ، تاماشىبىن .

نەغش (نعش) ، گ . مۇردا سېلىنىدىغان جىنازا ؛
نەشات (نشاط) ، گ . سۆيۈنۈش ، شادلىنىش ،
◇~ تاپماق (~ تاپماق) : سۆيۈندۈرمەك ، خۇرسەن
نەشات گەفزا (نشاط افزا) ، گ - پ . ق . نەشا
نەشات گەفزاي (نشاط افزای) ، گ - پ . خۇشال
نەشاتپەرەست (نشاط پرست) ، گ - پ . خۇرسە
ئامراق .
نەشاتخانە (نشاط خانه) ، گ - پ . شادلىق ئۆيى
نەشاتلىغ (نشاط لیغ) خۇرسەنلىك ، خۇشاللىق .
نەشئە (نشئه) ، پ . مەستلىك ؛ كەيپ ، هاياجان ؛
نەشر (نشر) ، گ . يېيىش ، تارقىتىش ؛ ◇~ قى
قىلماق .
نەشەست (نشت) ، پ . چۆكۈش ، چۆكۈپ كېتىش ؛
◇~ تاپماق (~ تاپماق) : ئولتۇرماق ، ئولتۇرۇپ
(~ قىلماق) : ئولتۇرماق ؛ چۆكمەك .
نەشۇ (نشو) ، گ - پ . ئۆسۈش ، چوڭ بولۇش ؛
نەشۇە (نشوه) ، گ - پ . شادلىق ، سۆيۈنۈش ، خ
نەشۇئونما (نشوونما) ، گ - پ . ئۆسۈش ژە كۈن
كېلىش . ◇~ تاپماق (~ تاپماق) :
نەشىمەن (نشیمن) ق . نىشىمەن .
نەغەم (نغم) ، گ . نەغم (نغم) نىڭ كۆپلۈكى : نە
نەغەمات (نغمات) ، گ . نەغمە (نغمه) نىڭ كۆپلۈكى
لار ؛ ناخشىلار .
نەغمە (نغمه) ، گ . ئاھانگ ، كۈي ، مۇقام ، ناخشا
نەغمە پەرداز (نغمه پرداز) ، گ - پ . كۈيچى ،
نەغمەزەن (نغمەزن) ، گ - پ . كۈيلىگۈچى ، مۇ
نەغمە ساز (نغمه ساز) ، گ - پ . كۈيلىگۈچى
(~ قىلماق) : كۈيلىمەك ، ناخشا ئېيتىپ مۇزىكا
نەغمە سەرا (نغمەسرا) ، گ - پ . ناخشا ئېيتقۇ
نەغمەسەراي (نغمه سرای) ق . نەغمە سەرا .
نەغمەكار (نەنغمەكار) ، گ - پ . نەغمە ئىشلىگۈ
قىلغۇچى .
نەغمەكەش (نغمەكش) ، گ - پ . ساز چالغۇچى

نەسج (نسج) ، ئە . توقۇش ؛ توقۇلما .
نەسخ (نسخ) ، ئە . ھىكار قىلىش ، ئەملدىن قالدۇرۇش ، ئۆچۈرۈپ تاشلاش ؛ ئۆزگەرتىش ؛ ئەرەب يېزىقىنىڭ بىر خىل يازما شەكلى . ◇ ~ كافي (~ كافى) : نەسخ خەتتىدىكى «كاف» (ک) شەكلى .
نەسخي (نسخى) ، ئە . نەسخ (ئەرەبچە خەتنىڭ بىر خىل يېزىلىش شەكلى) ئۇسۇلىدا يېزىلغان . ◇ خەتتى ~ (خط ~) نەسخي ئۇسۇلىدا يېزىلغان خەت .
نەسر I (نثر) ، ئە . تىزىلمىغان ، تارقاق ؛ چاچما ئەسەر ، پىروزا .
نەسر II (نسر) ، ئە . بۈركۈت .
نەسر III (نصر) ، ئە . زەپەر ، غەلىبە ، غالىبىيەت ؛ ياردەم ، ھەمكارلىق .
نەسرى تايىر (نسر طاير) ، ئە ـ پ . بۈركۈت ؛ بۈركۈت شەكىللىك دەپ تەسەۋۋۇر قىلىنىدىغان بىر يۇلتۇزنىڭ نامى . «ئۇقاب (عقاب)» دەپمۇ ئاتىلىدۇ .
نەسرىن (نسرين) ، پ . ئاق ئېچىلىدىغان بىر خىل گۈل .
نەسرى ۋاقىئ (نسر واقع) ، ئە ـ پ . بۈركۈت شەكلىدىكى يورۇق يۇلتۇز .
نەسرىنبەر (نسرين بر) ، پ . ئاق بەدەن ، چىرايلىق بەدەن ؛ ك . گۈزەل ، دىلبەر .
نەسرىن گۈزار (نسرين عزار) ، پ . ئاق يۈزلۈك ، گۈزەل يۈزلۈك .
نەسس (نص) ، ئە . دەلىل ، ھۆججەت ، ئوچۇق بايان ؛ تېكىست .
نەسساج (نساج) ، ئە . توقۇمىچى ، توقۇغۇچى .
نەسساجەت (نساجت) ، ئە . توقۇمىچىلىق .
نەسل (نسل) ، ئە . كېيىنكى ئەۋلادلار ، نەۋرە ـ چەۋرىلەر ، پۈشت ، تۇپ ، تومۇر ، ئەسل .
نەسناس (نسناس) ، پ . مايمۇن ، ئادەمسىمان مايمۇن .
نەسۇھ (نصوح) ، ئە . چىن كۆڭلىدىن ، ساپ ، خالىس ؛ سادىق ، ساداقەتمەن . ◇ تەۋبەگى ~ (توبە ~) : چىن كۆڭۈلدىن قىلىنغان توۋا .
نەسىب (نصيب) ، ئە . ھەسسە ، ئۈلۈش ، پاي ؛ تەلەي ، بەخت .
نەسىج (نسيج) ، ئە . كىيىم ئۈچۈن توقۇلغان رەخت ، توقۇلما .
نەسىم (نسيم) ، ئە . مەيىن شامال ، يېقىملىق غۇر ـ غۇر شامال ؛ تالا شامىلى .
نەسىمى تەھەررۇكى (نسيم تحركى) ، ئە . مەيىن شامالنىڭ ئېسىشى .
نەسىمى سەبا (نسيم صبا) ، ئە . شەرقتىن ئەسكەن مەيىن شامال .
نەسىمى شەبگىر (نسيم شبكير) ، ئە ـ پ . تۈن شامىلى ، كېچىدە ئەسكەن شامال .
نەسىمى ۋەززان (نسيم وزان) ، ئە . ئېسىپ تۇرغان شامال .
نەسىھەتساز (نصيحت ساز) ق . نەسىھەتگۈي .
نەسىھەتشۇنەۋ (نصيحت شنو) ، ئە ـ پ . نەسىھەت ئاڭلىغۇچى ، نەسىھەت ئالغۇچى .
نەسىھەتگۈي (نصيحت كوى) ، ئە ـ پ . نەسىھەتچى ، نەسىھەت قىلغۇچى ، يولبورۇق كۆرسەتكۈچى .

نەفىر I (نفير) ، ئە . نەپىرەتلەنگۈچى .
نەفىر II (نفير) ، ئە . بۈرغا ، كاناي .
نەفىس (نفيس) ، ئە . بەباھا ، قىممەتلىك ، ئىنتايىن ئېسىل ، گۈزەل ، نەپىس .
نەفئى كۈللى (نفع كلى) ، ئە . كۆپ پايدا ، تولۇق پايدا .
نەفسى (نفى) ، ئە . رەت قىلىش ، ئىنكار قىلىش ، يىراقلىتىش ، كەتكۈزۈش ؛ سۈرگۈن .
◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : رەت قىلماق ، قايتۇرماق ؛ ھەيدەۋەتمەك ، سۈرگۈن قىلماق .
نەفسىيى ۋۇجۇد (نفى وجود) ، ئە . ئۆزلۈكسىنى يوق قىلىش ، ئۆزىدىن كېچىش .
نەقاھەت (نقاهت) ، ئە - پ . ھېلىش ، چۈشىنىش ؛ كېسەلدىن پۈتۈنلەي ساقىيىش ، سالامەتلىكى ئەسلىگە كېلىش .
نەقاۋەت (نقاوت) ، ئە . ساپلىق ، تازىلىق ، پاك ، تازا .
نەقايىس (نقايص) ، ئە . نەقسە (نقيصه) نىڭ كۆپلۈكى : نۇقسانلار ، قۇسۇرلار ، كەمچىلىكلەر ، ئەيىپلەر .
نەقايەت (نقايت) ، ئە . مېغىز .
نەقب (نقب) ، ئە . تۆشۈك ، لەخمە ، يەر ئاستى يولى ، تېشىش ، تۆشۈك ئېچىش .
◇~ ئۇرماق (~ اورماق) : يەر قازماق .
نەقبە (نقبه) ق . نەقب .
نەقبزەن (نقب زن) ، ئە - پ . لەخمە كولىغۇچى ، يەر قازغۇچى .
نەقبرو (نقب رو) ، ئە - پ . لەخمە ئىچىدە يۈرگۈچى .
نەقد (نقد) ، ئە . تاللانغان ، خىللانغان ، سايلانغان ؛ پاك ، خالىس ، ساپ ؛ قىممەت باھا نەرسىلەر ؛ نەق پۇل ، ئاقچا ؛ قىممەت باھالىق ئەشيالار ؛ تەييار ؛ ◇ ئەجناسى~ (اجناس~) : قىممەت باھالىق ئەشيالار . ◇~ ئولماق (~ اولماق) : تەييار بولماق .
نەقدجۇلۇغ (نقد جولوغ) ئەشيالارنى تەخ قىلدۇرۇش ، نەرسىلەرنى تەخ قىلىپ تەييارلەتىش .
نەقدۇلفەنج (نقد الفنج) ، ئە . كۆزگە تاشلىنىپ تۇرغان ناز - خۇلق ، غىلجىغلىق ، ئاشكارا ناز - كەرەشمە .
نەقدى ئامانەت (نقد امانت) ، ئە - پ . ئامانەت قويۇلغان قىممەتلىك نەرسە .
نەقدى قەلب (نقد قلب) ، ئە . يالغان پۇل ، ئۆتمەس پۇل .
نەقدىنە (نقدينه) ، ئە - پ . نەق پۇل ، ئولجا ، غەنىيمەت ؛ قىممەتلىك مال .
نەقش I (نقش) ، ئە . نەقىش ، سىزما ، گۈل ؛ كەشتە . ◇~ باسماق (~ باسماق) : گۈل چەكمەك ، گۈل باسماق . ◇~ تارتماق (~ تارتماق) : سىزماق ، گۈل چىقارماق ؛ تەسۋىرلىمەك ؛ ◇~ توتماق (~ توتماق) : سىزىلماق ، ئويۇلماق .
نەقش I (نقش) ، ئە . كۆي ، ناخشا . ◇ نەۋا~ ى (نوا~ ى) : ناۋا كۈيى .

نەغمەئى رىمىختە (نغمه ريخته) ، ئە . نەۋايى دەۋرىدىكى بىر كۇيىنىڭ نامى .
نەفاز (نفاذ) ، ئە . سۆزى ئۆتۈش ، ھۆكۈمى جارى بولۇش ، ھۆكۈمى ئىجرا بولۇش ، كۈچى ئېتىش .
نەفئ (نفع) ، ئە . پايدا ، مەنپەئەت ، ئەپ . ◇بەـ (بى~) : پايدىسىز ، مەنپەئەتسىز .
◇~رەسان (~رسان) : پايدا يەتكۈزگۈچى .
نەفائىس (نفائس) ، ئە . نەفىس (نفيس) نىڭ كۆپلۈكى : ئېسىللار ؛ قىممەتلىك نەرسىلەر .
نەفايىس (نفايس) ق . نەفائىس .
نەفەسى مەسىھەدەم (نفس مسيح دم) ، پ . ئىيسا پەيغەمبەردەك مۆجىزە نەپەسلىك .
نەفەقە (نفقه) ، ئە . چىقىم ، خىراجەت ، تىرىكچىلىك قىلىشقا كېتىدىغان پۇل ؛ ك . يېتىم ـ يېسىرلارغا قانۇن بەلگىلىمىسى بويىچە بېرىلىدىغان پۇل .
نەفەھات (نفحات) ، ئە . نەفھە (نفحه) نىڭ كۆپلۈكى : خۇش پۇراقلار ، ياخشى ھىدلار ؛ سەلكىن شامالار . ◇~ۇلئۇنس مىن ھەزرا تولقۇددس (~الانس من حضرات القدس) : پاك زاتلار ھۇزۇرىدىن چىققان دوستلۇق سەلكىنلىرى .
نەفەھاتۇلئۇنس (نفحات الانس) ، ئە . دوستلۇق خۇش پۇراقلىرى . ◇~مىن ھەزرا تۇلقۇدس (~من حضرات القدس) : پاك زاتلار ھۇزۇرىدىن ئەسكەن دوستلۇق خۇش پۇراقلىرى (ئابدۇررەھمان جامىي ئەسەرلىرىدىن بىرى) .
نەفت (نفط) ، ئە . قاراماي ، نېفىت .
نەفخ (نفخ) ، ئە . پۈۋلەش ، قاتتىق پۈۋلەش . ◇~ى سۇر (~صور) : كاناي چېلىش ، سۇناي چېلىش .
نەفخە (نفخه) ، ئە . قاتتىق بىر پۈۋلەش ؛ «سۇر !» قىلىش .
نەفس (نفس) ، ئە . شەخس ، گەۋدە ، تەن ، ۋۇجۇت ؛ كىشىنىڭ تۇرلۇك مەنىشەت ، ئارزۇ ـ ھەۋەسكە بولغان تەبىئىي مەيلى ، ئىستەك ؛ ◇~ى ھەلاك قىلماق (~ى ھلاك قيلماق) : نەپسىدىن كەچمەك ؛ مەنىشەتلىك نەرسىلەردىن ئۆزىنى تارتماق . ◇~ئەمارە (~امارە) : ئۆتكۈر نەپس ، غالىب نەپس . ◇~نى ھەلاك قىلماق (~نى ھلاك قيلماق) : ئۆز نەپسىنى ئۆلتۈرمەك ، ئەيش ـ ئىشرەتلىك نەرسىلەردىن ئۆزىنى تارتماق .
نەفسانىيەت (نفسانيت) ، ئە . ئۆز شەخسىيىتىگە بېرىلىش ، ھەممىنى ئۆز نەپسىگە تارتىش ؛ شەخسىيەتچىلىك ؛ ھەسەت قىلىش .
نەفسۇلئەمر (نفس الامر) ، ئە . ق . نەفسى ئەمر .
نەفسى ئەمر (نفس امر) ، ئە . ھەقىقىي ھال . ◇~ئەمردە (~امردا) : ھەقىقەتە .
نەفسى ئەمارە (نفس اماره) ، ئە ـ پ . غالىب نەپس ، ئۆتكۈر ئىستەك .
نەفھە (نفهه) ، ئە . خۇش پۇراق ، خۇشبۇي ھىد ؛ (شامال) ئېسىش .
نەفىر I (نفير) ، ئە . جامائەت ، كوللېكتىپ ، توپ ؛ ناله ، پەريات ، يىغا ؛ كاناي ، بۇرغا ، سۇناي ؛ ئاۋاز .

ئېتىبارلىق كىشىسى ؛ قەبىلە باشلىقى ؛ ئاقساقال ، باشلىق ، كاتتىباش .
نەقىر (نقير) ، ئە . ئەھمىيەتسىز دەرسە ، پارچە ـ پۇرات ، ئۇششاق دەرسلەر .
نەقىز (نقيض) ، ئە . قارشى ، زىت ، دەتۇر ، ئەكس .
نەقىي (نقى) ، ئە . پاك ، تازا ، ساپ ، خالىس .
نەكال (نكال) ، ئە . جازا ، ئازاب .
نەكبات (نكبات) ، پ . دەكبەت (نكبت) نىسبەتلىك كۆپلۈكى : ئاپەتلەر ، پالاكەتلىكلەر ، مۇشەققەت-لەر .
نەكبەت (نكبت) ، پ . بەختسىزلىك ، پالاكەت ، ئاپەت ؛ خارلىق ، مۇشەققەت .
نەكھەت (نكهت) ، ئە . پۇراق ، ھىد ، تەم ، خۇش پۇراق ، خۇش بۇيلۇق .
نەكھەتسىز (نكهت سيز) ، ئە ـ پ . پۇراقسىز ، تەمسىز .
نەئل (نعل) ، ئە . كەش ، ئاياغ ، شىبلىت ؛ تاقا ؛ ئۆتۈك ۋە كەشنىڭ تاپىنىغا قېقىلىدىغان نال ؛ تاقا شەكىللىك تامغا .
نەئلەين (نعلين) ، ئە . بىر جۈپ كەش ، بىر جۈپ تاقا ، بىر جۈپ نال .
نەئلى بەرەھنە (نعل برهنه) ، ئە ـ پ . يالاڭئاياق ، يالاڭغىداق .
نەئلى ۋاژگونە ئۇرماق (نعل واژ كونه اورماق) ئىشنى تەتۇر قىلماق ، ئىشنى چاتاقلاشتۇرماق (ئەينى : تاقىنى تەتۇر قاقماق) .
نەم (نم) ، پ . ھوللۇك ، قىرو ، شەبنەم ، كۆز يېشى .
نەماڭ (نماڭ) ، ئە . بىخ سۇرۇش ، ئۇنۇش ، ئۆسۈش .
نەئما (نعماء) ، ئە . بەختىيارلىق ؛ بەختىيار ، باي ، پاراۋان ؛ نېمەت ، يېمەك ـ ئىچمەك .
نەما (نما) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «كۆرسەتكۈچى ، بىلدۈرگۈچى ، ئوخشاش» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ سەھابە (سحابه) : بۇلۇتقا ئوخشاش . ◇ سۇرەتە (صورت~) : سۇرەت كۆرسەتكۈچى ، شەكىلۈاز . ◇ خۇدە (خود~) : ئۆزىنىلا بىلگۈچى ، ماختانچاق ، شۆھرەتپەرەس . ◇ جىلۋە (جلوه~) : جىلۋە كۆرسەتكۈچى ، جىلۋە قىلغۇچى .
نەماز (نماز) ، پ . ئىبادەت ، نامار ؛ ئېگىلىش ، باش ئېگىش . ◇ بەد (بى~) : نامازئوقۇمىغۇچى ، ئىبادەت قىلمايدىغان .
نەماي (نماى) ق . نەما .
نمايان (نمايان) ، پ . كۆرۈنۈپ تۇرغان ، ئاشكارا .
نەمايەندە (نماينده) ، پ . كۆرسەتكۈچى ؛ كۆرۈنۈشلۈك .
نەمايىش (نمايش) ، پ . كۆرسىتىش ؛ كۆرۈنۈش . ◇ ~ كۆرسەتمەك (~ كورساتماك) : ئۆزىنى كۆرسەتمەك ؛ گەۋدىلەنمەك ؛ كۆرۈنمەك .
نەمەت (نمط) ، ئە . يوسۇن ، رەۋىش ، ئۇسلۇب .
نەمەك (نمک) ، پ . تۇز .
نەمەكدان (نمک دان) ، پ . تۇزلۇق ، تۇز قاچىسى .

نەقشباز (نقشباز) ، ئە ـ پ . ئويۇنچى ، ھىيلىگەر ، نەيرەڭ ئاز .

نەقشبەند (نقشبند) ، ئە ـ پ . نەقىشچى ، گۈل چەككۈچى ، نەقىش ئويغۇچى ، نەققاش ؛ نەقشبەندلەر مەزھىپىنىڭ ئىجادچىسى ، خوجا بەھائۇددىننىڭ لەقىبى .

نەقشبەندلىغ (نقشبندليغ) نەققاشلىق ، گۈل چەككۈچىلىك .

نەقشبەندىيە (نقشبنديه) ، ئە . خوجا بەھائۇددىن نەقشبەند تەرىپىدىن يولغا قويۇلغان سوپىلىق مەزھىپى .

نەقشبىن (نقش بين) ، ئە ـ پ . نەقىشكە قارىغۇچى ، سۈرەتكە قارىغۇچى ، بىر ئىشقا پۈزەكى قارىغۇچى ، سىرتقى شەكىلگە قاراپلا باھا بەرگۈچى .

نەقشپەرداز (نقش پرداز) ، ئە ـ پ . ق . نەقشساز .

نەقشپەيۋەند (نقش پيوند) ، ئە ـ پ . نەققاش ، نەنقىشلەنگەن ، نەقىشلىك ؛ كۆي ئىجادچىسى .

نەقشساز (نقش ساز) ، ئە ـ پ . نەققاش ، نەقىش قويغۇچى ، رەسسام ، گۈل چەككۈچى .

نەقشكىر (نقش كير) ، ئە ـ پ . نەققاش ، نەقىش چىقارغۇچى .

نەقشۇ ئەمەل (نقش و امل) كۆي ، ئاھالك ، ناخشا . ◇ ~ باغلاماق (~ باغلاماق) : كۆي ئىجاد قىلماق .

نەقشى چىن (نقش چين) ، ئە ـ پ . چىرايلىق نەقىش ، ئىنتايىن زىننەتلىك رەسىم ، چىن نەقىشى .

نەقشى خاتەم (نقش خاتم) ، ئە ـ پ . مۆھۈرگە ئويۇلغان خەت ؛ ئۈزۈك كۆزىگە ئويۇلغان نەقىش .

نەققاب (نقاب) ، ئە . قازغۇچى ، تەشكۈچى ، تۆشۈك ئاچقۇچى .

نەققاد (نقاد) ، ئە . نەرسىنىڭ ئەسلىنى تېپىپ چىققۇچى ، بىرنەرسىنىڭ ئاق ـ قارىسىنى ئايرىغۇچى ؛ مېغىزلىق ساق نەرسىنى پۈچەكتىن ئايرىيالىغۇچى .

نەققاره (نقاره) ، پ . ناغرا ، دۇمباق .

نەققاش (نقاش) ، ئە . نەقىش چىقارغۇچى ، گۈل باسقۇچى ، رەسسام .

نەققاشلىق (نقاش ليق) نەقىشلەنگەن ، زىننەتلەنگەن ؛ رەسساملىق ، نەققاشلىق .

نەققاشى سۇنئى (نقاش صنع) ، ئە . ئىجادكار نەقىش ، ياراتقۇچى (ئاللاھ) .

نەققاشى چىن (نقاش چين) ، ئە ـ پ . چىن نەققاشى .

نەقل (نقل) ، ئە . يۆتكەش ، كۆچۈش ، توشۇش ؛ يۆتكىلىش ؛ كۆچۈرۈش ، نەقىل ، نەقىل ئېلىش ؛ بايان قىلىش ، سۆزلەش . ◇ ~ قىلماق (~ قيلماق) : يۆتكىمەك ، توشماق ؛ كۆچمەك ، يۆتكەلمەك ؛ بايان قىلماق ، سۆزلىمەك ؛ نەقىل كەلتۈرمەك ، نەقىل ئالماق .

نەقلى (نقلى) ، ئە . كۆچۈرمە ، نەقىل كەلتۈرۈلگەن ؛ ساماۋى چۆچەككە ئايلانغان ، ئەنئەنەۋى ؛ يۆتكەلگەن .

نەقىب (نقيب) ، ئە . بىرمۇ جامائە ياكى قەبىلىنىڭ ئالدىنقى قاتاردا سانىلىدىغان كىشىسى ،

سىس ؛ گىراماتىكا ؛ شەكىل ، ئۇسۇل ، يول ، چارە ؛ تەرەپ ، ياق .

نەھۇسەت (نحوسة) ق . نۇھۇسەت .

نەھىب (نهيب) ، ئە . تېررورلۇق ، تالان ـ تاراج . بۇلاڭ ـ تالاڭ ؛ قورقۇنچ ، مۇدھىشلىك .

نەھىف (نحيف) ، ئە . ئورۇق ، ئاۋاق ؛ قاخشال ، نىمجان . ◇ **گاۋى~** (گاو~) : ئورۇق كالا .

نەھىي (نهى) ، ئە . مەنئى قىلىش ، قايتۇرۇش ، چەكلەش ؛ مەنئى قىلىنغان ، چەكلەنگەن .

نەۋ (نو) ، پ . يېڭى ؛ ك . ياش ، باشلانما . ◇ **~ئەرۇس** (~عروس) : يېڭى كېلىن ، كېلىنچەك . ◇ **~بەھار** (~بهار) : باش باھار . ◇ **~روز** (~روز) : نەۋروز ، باھارنىڭ تۇنجى كۈنى .

نەۋئ (نوع) ، ئە . تۈر ، خىل . ◇ **~—~** (~~) : ھەر تۈرلۈك ، خىلمۇخىل .

نەۋائ (نواء) ، پ . ئاۋاز ، سادا ، كۈي ، مۇزىكا ئاھاڭى ؛ مۇڭلۇق ئاۋاز ؛ شۇ ناملىق مەخسۇس بىر كۈي ؛ بايلىق ؛ بەھرە ، نېسىۋە . ◇ **~تاپماق** (~تاپماق) : بەھرە تاپماق ، بەھرىلەنمەك . ◇ **~تۈزمەك** (~توزماك) : كۈيلىمەك ، سايرىماق . ◇ **~چەكمەك** (~چيكماك) : كۈيلىمەك ؛ ◇ **بى~** (بى~) : يوقسۇل ، بىچارە ، بەھرىسىز ؛ ◇ **خۇش~** (خوش~) : خۇش ئاۋاز ، ئاۋازى يېقىملىق ؛ ياخشى كۈيلىگۈچى . ◇ **~نەقشى** (~نقشى) : ناۋا كۈيى .

نەۋاۋۇ ساز (نواوساز) ، پ . ئۆي جاھازىلىرى .

نەۋا بەخش (نوابخش) ، پ . ھاجەتتىن چىقىرىش ، غەمخورلۇق قىلىش ؛ غەمخور ، غەمگۈزار ، ھاجەتتىن چىقارغۇچى .

نەۋادىر (نوادر) ، ئە . نادىر (نادر)نىڭ كۆپلۈكى : نادىر نەرسىلەر ، ئاز كۆرۈلىدىغان نەرسىلەر ، ئاز ئۇچرايدىغان نەرسىلەر .

نەۋادىرۇششەباب (نوادر الشباب) ، ئە . يىگىتلىك نادىرلىقلىرى ، نەۋائىينىڭ شۇ ناملىق ئەسىرى .

نەۋاز (نواز) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە كېلىپ ، ياخشىلىق قىلغۇچى ، خۇش كۆرگۈچى ، ئامراق ، قىزىققۇچى ، تەربىيە قىلغۇچى ، دېگەن مەنىلەرنى ئاڭلىتىدۇ . ◇ **مېھمان~** (مهمان~) : مېھماندوست ، مېھمانغا ئامراق .

نەۋازەندە (نوازنده) ، پ . ناۋا قىلغۇچى ، كۈيلىگۈچى ، ھۆرمەتلىگۈچى ، ھۆرمەت كۆرسەتكۈچى .

نەۋازەندەلىق (نوازندەليق) مەرھەمەتچانلىق ؛ كۈيچىلىك ، سازەندىلىك .

نەۋازىش (نوازش) ، پ . ياخشىلىق قىلىش ، ھۆرمەتلەش ، مەرھەمەت ؛ مېھرىبانلىق ، ئامراقلىق ؛ ياخشىچاقلىق قىلىش . ◇ **~ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : مېھرىبانلىق كۆرسەتمەك ، ئىززەتلىمەك ، ھۆرمەتلىمەك ؛ ياخشىچاقلىق قىلماق ؛ ساز چالماق ، كۈيلىمەك .

نەمرۇد (نمرود) ، ئە . ئىبراھىم پەيغەمبەرنى ئوتقا تاشلىغان ئەپسانىۋى پادىشاھ .
نەممام (نمام) ، ئە . تۆھمەتخور ، چېقىمچى ، مۇناپىق .
نەمماملىق (نمام ليق) تۆھمەتخورلۇق ، چېقىمچىلىق ؛ ئىككى يۈزلىمىچىلىك ، مۇناپىقلىق .
نەمناك (نمناك) ، پ . ھۆل ، ھۆللەنگەن ، نەملىشىپ قالغان ، نەم ؛ شەبنەمدە قالغان ؛ شەبنەمسىمان ، شەبنەمدەك .
نەمۇد (نمود) ، پ . كۆرۈنۈش ، سىرتقى قىياپەت ؛ سۆز بىرىكمىلىرىدە ، «ئوخشاش ، كۆرسەتكەن» دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ ؛ ◇ سەراب~ (سراب~) : سەررابقا ئوخشاش ، گىرىمسەن ، تېگى يوق .
نەمۇدار (نمودار) ، پ . ئوچۇق ، روشەن ، گەۋدىلىك ، كۆرۈنۈپ تۇرغان .
نەنگ (ننگ) ، پ . ئار ، ئۇيات ، نومۇس .
نەنگۇنام (ننگ ونام) ، پ . ئار - نومۇس ؛ شۆھرەت .
نەنگۇنامۇس (ننك و ناموس) ، پ . ئار - نومۇس .
نەھار (نهار) ، ئە . كۈندۈز ؛ ◇ لەيلۇ~ (ليل) : كېچە ۋە كۈندۈز .
نەھارەن (نهارا) ، ئە . كۈندۈزدە ، كۈن بويى ؛ ◇ لەيلەن ۋە~ (ليلاوە~) : كېچە - كۈندۈزلەپ .
نەھەج (نهج) ، ئە . ق . نەھج
نەھەڭ (نهنك) ق . نەھەنگ .
نەھەنگ (نهنك) ، پ . تىمساھ ، زور يىرتقۇچ بېلىق (ئاكۇلا) ، لەھەڭ .
نەھەنگانە (نهنكانە) ، پ . تىمساھچە ، تىمساھقا ئوخشاش ، لەھەڭدەك .
نەھب (نهب) ، ئە . بۇلاش ، تالاش ، زورلۇق بىلەن تارتىۋېلىش ، ئوغرىلاش .
نەھبۇغارەت (نهب و غارت) ق . نەھبۇ يەغما .
نەھبۇ يەغما (نهب و يغيما) ، ئە - پ . بۇلاڭ - تالاڭ ، تالان - تاراج .
نەھج (نهج) ، ئە . توغرا يول ، ئوچۇق يول ، داغدام يول ؛ تەرز ، سۈرەت ، يۈسۈن ، رەۋىش .
نەھر (نهر) ، ئە . دەريا ، ئېقىن . ◇ ماۋەرائۇن~ (ماوراء ال~) : سەيھۇن دەرياسىنىڭ ئايىقىدىكى (ياكى ئۇ يېقىدىكى) يەرلەر .
نەھس (نحس) ، ئە . بەختسىزلىك ، تەلەيسىزلىك ، شۇم پېشانىلىك .
نەھسۋەش (نحس وش) ، ئە - پ . شۇم پېشانە ، شۇم .
نەھسى ئەسفەر (نحس اصفر) ، ئە - پ . مىررىخ (مارىس) ، سەييارىسى .
نەھسييەت (نحسيت) ، ئە . نەسلىك ، ئىشى ئالدىغا ماڭماسلىق ، ئىش ئاقماسلىق ، ئىش ئوڭغا تارتماسلىق .
نەھل (نحل) ، ئە . ھەسەل ھەرىسى .
نەھلى شەھد (نحل شهد) ، ئە - پ . ھەسەل بېرىدىغان ھەرە .
نەھۋ (نحو) ، ئە . سۆزلەرنى بىرىكتۈرۈپ جۈملە ياساشنى تەتقىق قىلىدىغان ئىلىم ، سىنتاك-

هان مېۋە ، بالدۇر پېتىلگەن ؛ ئاجايىپ ، نادىر ، كەم كۆرۈلىدىغان ؛ يېڭى ، يېپيېڭى .

نەۋبەهار (نوبهار) ، پ . ئەتىياز ، كۆكلەم چېغى . ◇ئەبرى~ (ابر~) : باهار بۇلۇتلىرى ، ئەتىياز بۇلۇتى .

نەۋ باۋە (نوباوه) ، پ . ياش نوتا ، كۆچەت ، ياش كۆچەت ، ياش ئەۋلاد ، ئەۋلاد .

نەۋ جەۋان (نوجوان) ، پ . ياش يىگىت ، يىگىت .

نەۋجۇۋان (نوجوان) ق . نەۋ جەۋان .

نەۋ خاستە (نوخاسته ، نوخواسته) ، پ . يېڭى ئېچىلغان (گۈل) . ۋايىغا يەتكەن ، ياش يىگىت ، نەۋقىران .

نەۋخىز (نوخيز) ، پ . يېڭى ئۆسۈپ يېتىشۋاتقان . ◇سەرۋى~ (سرو~) : يېڭى ئۆسۈپ يېتىلىۋاتقان سەرۋە .

نەۋدەمىدە (نودميده) ، پ . يېڭى ئېچىلغان ، يېڭى ئۇنۇپ چىققان ، باراخلاپ تۇرغان ، سولاشمىغان .

نەۋرەس (نورس) ، پ . يېڭى ئۆسۈپ يېتىشۋاتقان ، ياش نوتا ؛ يېڭى يېتىلگەن ئۆسمۈر .

نەۋرەستە (نورسته) ق . نەۋرەس .

نەۋروز (نوروز) ، پ . كونا شەمسىيە كالېندارى بويىچە يېڭى يىل كىرگەن كۈن بولۇپ ، مىلادىيە 3 ـ ئاينىڭ 21 ـ كۈنىگە توغرا كېلىدۇ ، يېڭى يىل بايرىمى ؛ باهار بايرىمى ، باهار ۋاقتى . ◇فەسلى~ (فصل~) ؛ نوروز ۋاقتى ، يېڭى يىل كىرگەن چاغ .

نەۋروزى (نوروزى) ، پ . بىر خىل ياش كىيىمنىڭ نامى .

نەۋسەفەر (نوسفر) ، ئە ـ پ . يېڭىدىن سەپەرگە ئاتلانغان ، ئەمدىلا يولغا چىققان .

نەۋشادىر (نوشادر) ، پ . تۇشۇدۇر .

نەۋكەر (نوكر) ، پ . خادىم ، خىزمەتچى ؛ ھۆكۈمدارنىڭ قول ئاستىدا ئىشلىگۈچى ؛ ئەسكەر .

نەۋكەرلىك (نوكرليك) خادىملىق ، ئەسكەرلىك .

نەۋم (نوم) ، ئە . ئۇيقۇ .

نەۋمىد (نوميد) ، پ . نائۈمىد ، ئۈمىدسىزلىك ؛ ◇~ئولماق (~اولماق) : ئۈمىدسىزلەنمەك ، ئۈمىد ئۈزمەك .

نەۋمىدلىق (نوميدليق) ئۈمىدسىزلىك .

نەۋھە (نوحه) ، ئە . ئۇن سېلىپ يىغلاش ، قاتتىق يىغا ، ناله ؛ ھۇلاش . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماک) ، ~ئەتمەك (~ايتماک) : ئۇن سېلىپ يىغلىماق . ◇~تارتماق (~تارتماق) : ۋارقىراپ يىغلىماق ، ناله قىلىپ يىغلىماق . ◇~تۈزمەك (~توزماک) : ئۇن سېلىپ يىغلاشقا باشلىماق . ◇~بۇنياد ئەيلەمەک (~بنياد ايلاماک) : داد ـ پەريات قىلماق ، ناله قىلماق .

نەۋھە پەرداز (نوحه~) ، ئە ـ پ . ناله قىلغۇچى ، ئۇن سېلىپ يىغلىغۇچى .

نەۋاساز I (نواساز) ، پ . داننا يەتكۈزگۈچى ، تىلەكنى بەرگۈچى ؛ غەمخور ، غەمگۈزار .
نەۋاساز II (نواساز) ، پ . كۈيلىگۈچى ، ناخشا ئېيتقۇچى ، مۇزىكانت ، سازەندە .
نەۋاسىز (نواسيز) ، پ . موھتاج ، بەھرىسىز .
نەۋاگاھ (نواكاه) ، پ . كۆي ماكانى ، سايراپ ئېچىلىدىغان يەر .
نەۋاگۇ (نواكو) ، پ . ناخشىچى ، كۈيچى ، ئەللەيچى .
نەۋال (نوال) ، پ . ق . نەۋالە .
نەۋالە (نواله) ، پ . ئىنئام ، ئېھسان ، ھەدىيە ؛ نېسىۋە ، ھەسسە ؛ يېمەك ، تاۋام ؛ لوقما ، كاپام ، چىشلەم .
نەۋالىغ (نواليغ) بەھرىمەن ، تىلىگىنىگە ئېرىشكەن .
نەۋ ئاموز (نو آموز) ، پ . يېڭى ئۆگىتىلگەن ؛ ◇ مۇرغى~ (مرغ~) : يېڭى ئۆگىتىلگەن قۇش .
نەۋامىس (نواميس) ، ئە . ناموس (ناموس)نىڭ كۆپلۈكى : قانۇنلار ، نىزام - قائىدىلەر ؛ ئابرۇيلار ؛ ئىپپەت - نومۇسلار ، ئەدەپ - قائىدىلەر ، ئەدەپ - ئەخلاقلار .
نەۋاھى I (نواهى) ، ئە . نەھىي (نهى)نىڭ كۆپلۈكى : مەنئى قىلىنغان ئىشلار .
نەۋاھى II (نواحى) ، ئە . ناھىيە (ناحيه)نىڭ كۆپلۈكى : مەملىكەتلەر ، جايلار ، رايونلار ؛ ئەتراپلار .
نەۋائىب (نوائب) ، ئە . نائىبە (نائبه)نىڭ كۆپلۈكى : مۇسىبەتلەر ، قايغۇلار ؛ بالايىئاپەتلەر .
نەۋائىي (نوائى) ، پ . ناۋا قىلغۇچى ، كۈيلىگۈچى ؛ مۇقام ۋە ئاھانغا مەنسۇپ ؛ مۇقامچى ، كۈيچى ؛ بۇيۇك ئۇيغۇر مۇتەپەككۇر شائىرى ئەلىشىر ئىبنى غىياسۇددىننىڭ لەقىبى .
نەۋايىب (نوايب) ق . نەۋائىب (نوائب) .
نەۋەرد I (نورد) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە كېلىپ «ئۇتكۈچى ، يۈرگۈچى ، ماڭغۇچى ، كەزگۈچى» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . ◇ رەھ~ (ره~) : يول يۈرگۈچى ، يولۇچى ، سایاھەتچى ؛ ◇ ~قىلماق (~قيلماق) : كەزمەك ، يۈرمەك . ◇ گىتى~ (كيتى~) : دۇنيانى كەزگۈچى .
نەۋەردەندە (نوردنده) ، پ . كەزگۈچى ، سەير قىلغۇچى ، ئايلانغۇچى .
نەۋەردىدە (نورديده) ، پ . ئورالغان ، يۆگەلگەن ، يىغىشتۇرۇلغان . ◇ ~بولماق (~بولماق) : يۆگەلمەك ، ئورالماق ؛ يىغىشتۇرۇلماق . ◇ ~قىلماق (~قيلماق) : ئورىماق ، پۈكلەپ قاتلىماق ، يۆگىمەك .
نەۋبەت (نوبت) ، ئە . گەز ، نۆۋەت ، پۇرسەت ؛ ئالمىشىش ، يەڭگۈشلىشىش ؛ بىر قېتىملىق ئايلىنىش ؛ قاراۋۇللۇق ؛ نامرا ، دۇمباق .
نەۋبەتچي (نوبتى) ، ئە . نۆۋەتلەشكۈچى ، دەۋر قىلغۇچى .
نەۋبەر (نوبر) ، پ . يېڭى يېتىلگەن مېۋە ، يېڭىدىن ئۈسۈۋاتقان ئۈسۈملۈك ؛ بالدۇر پىشىدى-

نوش I (نوش) ، پ . سۆز بىرنكمىلىرىدە، كېلىپ «ئىچكۈچى» مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ .
◇باده~ (باده~) : مەي ئىچكۈچى .
نوشا ـ نوش (نوشانوش) ، پ . ئارقىمۇئارقىدىن ئىچىش ، ئىچە ـ ئىچە ، تۆپىلەپ ئىچىش ، توختىماي ئىچىش .
نوشخەند (نوشخند) ، پ . چىرايلىق كۈلۈش ، شېرىن كۈلكە ، كۈلۈمسىرەش .
نوشدارۇ (نوش دارو) ، پ . ئېغىر جاراھەتنى ساقايتىدىغان دورا ، زەھەر قايتۇرىدىغان دورا ؛ شېرىن ، لەززەتلىك ؛ مەجۇن .
نوشى لەب (نوش لب) ، پ . لەۋ شېرىنلىكى .
نوشىن (نوشين) ، پ . شېرىن ، تاتلىق ، مەززىلىك ، يېقىملىق ، كىشىگە ھۇزۇر بېغىشلايدىغان . ◇~لەب (~لب) : شېرىن لەۋ ، سۆزى تاتلىق .
نوشى ھەيات (نوشى حيات) ، ئە ـ پ . ھايات لەززىتى .
نەۋگ (نوک) ق . نوگ .
نوگ (نوک) ، پ . بىر نەرسىنىڭ ئۇچى .
نوگى خامە (نوک خامه) ، پ . قەلەمنىڭ ئۇچى .
نوگى مژگان (نوک مژگان) ، پ . كىرپىكنىڭ ئۇچى .
نومىد (نوميد) ق . نەۋمىد .
نوھ (نوح) ، ئە . نوھ پەيغەمبەر .
نوبۇۋەت (نبوت) ، ئە . پەيغەمبەرلىك ، نەبىيلىك ، ئالدىن بىلەرلىك ، ئەۋلىيالىق ، ئەلچىلىك .
نۇتفە (نطفه) ، ئە . مەنىي ، جىنسىي ئەزا سۈيۈقلۇقى ، سۇ .
نۇتق (نطق) ، ئە . تىلەپپۇز ؛ سۆز ، گەپ . ◇~لال (~لال) : كېكەچ ، گەپ قىلالمىغان .
نۇتۇقچى (نوتوقچى) كىچىك بىر قۇش .
نۇجۇم (نجم) ، ئە . نەجم (نجم)نىڭ كۆپلۈكى : يۇلتۇزلار .
نۇخۇست (نخست) ، پ . بىرىنچى قېتىم ، بىرىنچى ؛ بىرىنچىدىن ، ئالدىن .
نۇدبەر (ندبر) ، ئە ـ پ . ماتەم ناخشىسى ، ماتەم سۆزى ؛ يىغا ، يىغلاش ، ناله قىلىپ يىغلاش .
نۇر (نور) ، ئە . نۇر ، يورۇقلۇق ، روشەنلىك .
نۇر ئامىز (نور آميز) ، ئە ـ پ . نۇرلۇق .
نۇرانىي (نورانى) ، پ . پارلاق ، شانلىق ، نۇرلۇق .
نۇرەفشان (نورافشان) ، ئە ـ پ . نۇر چاچقۇچى ، پارلاق .
نۇر بەخش (نور بخش) ، ئە ـ پ . نۇرلۇق ، نۇر چاچقۇچى .
نۇرپاش (نورپاش) ، ئە ـ پ . نۇر چاچقۇچى ، يورۇتۇپ تۇرغۇچى .
نۇرۇلئەين (نور العين) ، ئە . كۆز نۇرى ، كۆزنىڭ گۆھىرى ؛ ك . سۆيۈملۈك ، ئەزىز ، پەرزەنت .

نەۋەسساز (نوحەساز) ، ئە - پ . ئۇن سېلىپ يىغلىغۇچى ، ناله قىلغۇچى .
نەۋھە سازلىيع (نوحە سازلىيع) ئۇن سېلىپ يىغلاش .
نەۋھە كوكى (نوحە كوكى) ماتەم مۇزىكىسى ، ئۆلۈمدە چېلىنىدىغان مۇزىكا .
نەۋھەگەر (نوحەكر) ، ئە - پ . ھۆركىرەپ يىغلىغۇچى ، ئۇن سېلىپ يىغلىغۇچى .
نەۋئى (نوعى) ، پ . خىل ، خىل ، خىل تۈرلۈك .
نەۋىد (نويد) ، پ . خۇش خەۋەر ، شادلىق خەۋىرى ، ماقۇل بولۇش ، ئۇناش .
نەۋىس (نويس) ، پ . سۆز خىرىكىملىرىدە كېلىپ ، يازغۇچى ، كۆچۈرگۈچى ، دېگەن مەنىلەر.
نى بىلدۈرىدۇ . ◇خۇش~ (خوش~) : چىرايلىق يازىدىغان قادەم ، خەتتات .
نەۋىسەندە (نويسندە) ، پ . خەت يازغۇچى ، كاتىپ ، يازغۇچى .
نەئىم (نعيم) ، ئە . راھەت ، ھۇزۇر ، پاراغەت ، بەھۇزۇرلۇق ، خاتىرجەملىك ؛ نېمەتلەر ،
پاراۋانلىق ؛ جەننەت . ◇نازۇ~ (نازو~) : تۇرلۇك نېمەتلەر ، نازۇنېمەتلەر .
نەئىمى رەۋزە (نعيم روضە) ، ئە . جەننەت نېمەتلىرى ، جەننەت ھۇزۇرى .
نەي (نى) ، پ . قومۇش ، نەي ؛ چىلىم ؛ نەپەس يولى ، بوغۇز . ◇~قويماق (~قويماق) :
قۇشلارنى ئىلىندۇرۇش ئۈچۈن قومۇشنىڭ ئۈچىغا قىلدىن توزاق قويماق ، قىلتاق قويماق .
نەيابەت (نيابت) ، ئە . نائىپلىق ، ئورۇنباسارلىق ، مۇئاۋىنلىق ، ۋاكالەتچىلىك .
نەيبەست (نى بست) ، پ . قومۇشتىن توقۇپ ياسالغان قاشا ، قومۇش چۆرە تام . ◇~ئە-
تمەك (~ايتماك) : قومۇشتىن قاچا ياسىماق .
نەيزەۋەر (نيزەور) ، پ . نەيزە ئىشلىتىدىغان ئەسكەر ، نەيزە تۇتقۇچى ، نەيزىۋاز .
نەيسان (نيسان) ، ئە - پ . باھار ئېيى ؛ ◇ئەبرى~ (ابر~) : باھار بۇلۇتلىرى .
نەيسانى (نيسانى) ، ئە - پ . باھارغا مەنسۇپ ، باھاردىكى .
نەيستان (نيستان) ، پ . قومۇشزار توقاي ، قومۇشلۇق .
نەيشەكەر (نيشكر) ، پ . شېكەر قومۇشى .
نەيلەمەك (نيلامك) قانداق قىلماق ، نېمە قىلماق . ◇نەيلەب (نيلاب) : نېمە قىلىپ ،
قانداق قىلىپ . ◇نەيلەيىن (نيلايين) : نېمە قىلاي ، قانداق قىلاي .
نەيۇچۇن (نيوجون) ، نېمىشقا ، نېمە ئۈچۈن .
نەييىر (نير) ، ئە . پارلاق ، نۇر چاچقۇچى ، نۇرلۇق . ◇~ى ئەئزەم (~اعظم) : ك .
قۇياش .
نەييىرەين (نيرين) ، ئە . قۇياش بىلەن ئاي .
نوخۇد (نخود) ، نوقۇت ؛ ئېغىرلىق ئۆلچىمى بىرلىكى ، تەخمىنەن ½ گىرامغا باراۋەر .
نوش I (نوش) ، پ . تاتلىق ، تەملىك ، لەززەتلىك ؛ ك . بال ، شېكەر ، ئېچىش ؛ ياپيش ،
لەززەتلىنىش ، ھۇزۇرلىنىش ؛ ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~ئەتمەك (~ايتماك) :
ئېچمەك .

نۇقرە (نقره) ، پ . كۈمۈش .
نۇقس (نقص) ، ئە - پ . ئازايتىش ، كېمەيتىش
نۇقسان (نقصان) ، ئە . كەمچىلىك ، كەملىك ، ي
نۇقۇل (نقل) ، پ . گېزەك (مەي ئىچكەندە يېيىلى
زاكۇسكا .
نۇقۇب (نقب) ، ئە . نىقاب (نقاب)نىڭ كۆپلۈكى
نۇقۇد (نقود) ، ئە . نەقد (نقد)نىڭ كۆپلۈكى :
نۇقۇش (نقوش) ، ئە . نەقش (نقش)نىڭ كۆپلۈك
نۇقۇل (نقول) ، ئە . نەقل (نقل)نىڭ كۆپلۈكى
بايانلار .
نۇكەت (نكت) ، ئە . نۇكتە (نكته)نىڭ كۆپلۈكى : نا
سۆزلەر ، بايانى قىزىق ، مەنىسى چوڭقۇر ۋە گۈزەل
نۇكتە (نكته) ، ئە . سىرلىق ، نازۇك ؛ نازۇك مەنىلى
چېكىت ، توچكا . ◇～سۇرماك (～سورماك) :
◇ ئابدار～ (آبدار～) : ئاجايىپ گۈزەل سۆز
نۇكتە ئارا (نكته آرا) ، ئە - پ . مەنىلىك گەپ
نۇكتە ئاۋەر (نكته آور) ، ئە - پ . سۆزلىگۈچى
نۇكتەبىز (نكتەبيز) ، ئە - پ . نازۇك پىكىر ج
ك . ماھىر يازغۇچى ، قابىل شائىر .
نۇكتە پەرداز (نكته پرداز) ق . نۇكتە ئارا .
نۇكتە پەرۋەردە (نكته پرورده) ، ئە - پ . ئاج
نۇكتە تىراز (نكته طراز) ، ئە - پ . گۈزەل
نۇكتەجو (نكتەجو) ، ئە - پ . نازۇك سۆز ئ
ئاختۇرغۇچى .
نۇكتەدان (نكتەدان) ، ئە - پ . سۆزنىڭ ئەلا
چۈشەنچىلىك ، ئەقلى تولۇق ، دانىشمەن .
نۇكتەدانلىغ (نكته دان ليغ) ئۆتكۈرلۈك ، دان
نۇكتەدانى بىسات (نكتەدان بساط) ، ئە . يەر
بىلىمدانى .
نۇكتەران (نكته ران) ق . نۇكتەۋەر .
نۇكتەرانلىغ (نكته ران ليغ) چوڭقۇر مەنىلىك
قىلىش .

نۇرۇن (نور) ، ئە . نۇر ، يورۇقلۇق . ◇~ ئەلانۇر (~ علی نور) : نۇر ئۇستىگە نۇر ، ياخشىلىق ئۇستىگە ياخشىلىق .

نۇرى ئەين (نورعين) ، پ . كۆز نۇرى ؛ ك . سۆيۈملۈك ، ئەزىز ، پەرزەنت .

نۇزھەت (نزهت) ، ئە . كۆڭۈل ئېچىش ، تاماشا قىلىش ، ئىستىراھەت قىلىش ؛ پاكلىق ، ئىپپەت .

نۇزھەتگاھ (نزهت گاه) ، ئە ـ پ . كۆڭۈل ئېچىش مەيدانى ، سەيلىگاھ ، ئەيش ـ ئىشرەت جايى .

نۇزھەتگەھ (نزهت که) ، ئە ـ پ . ق . نۇزھەتگاھ .

نۇزۇل (نزول) ، ئە . چۈشۈش ، يۇقىرىدىن تۆۋەنگە چۈشۈش ، قونۇش . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : چۈشمەك ؛ قونماق .

نۇسخە (نسخه) ، ئە . بىرەر ئەسەرنىڭ كۆچۈرۈلمىسى ؛ كىتاب ، كىتابنىڭ ھەر دانىسى ؛ دوختۇر يېزىپ بەرگەن دورا قەغىزى ؛ تۇمار . ◇~ تەسنىف ئەتمەك (تصنيف ايتماك) : كىتاب يازماق .

نۇسرەت (نصرت) ، ئە . غەلىبە ، غالىبىيەت ؛ ياردەم .

نۇسۇب (نصب) ، ئە . نەسساب (نصاب) نىڭ كۆپلۈكى : ئۇللار ، ئاساسلار ، مەنبەلەر ، يىلتىزلار .

نۇسۇر (نسور) ، ئە . نەسر (نسر) نىڭ كۆپلۈكى : بۈركۈتلەر .

نۇسۇس (نصوص) ، ئە . نەسس (نص) نىڭ كۆپلۈكى : تېكىستلەر ، ھۆججەتلەر .

نۇشادىر (نوشادر) ، پ . ق . نەۋشادىر .

نۇشىرۋان (نوشيروان) ، ئە ـ پ . قەدىمىي ئىراننىڭ مەشھۇر ئادالەتپەرۋەر پادىشاھى .

نۇشۇر (نشور) ، ئە . تىرىلىش ، قايتىدىن جانلىنىش ، باشقىدىن جان كىرىش .

نۇفۇر (نفور) ، ئە . قېچىش ، قېچىپ كېتىش ؛ تارقىلىش ، قورقۇپ قېچىش ؛ نەپرەتلىنىش .

نۇفۇز (نفوذ) ، ئە . كۈچ ، قۇدرەت ، تەسىر كۈچ ، تەسىر ، رول ؛ سىڭىپ كىرىش ، تېشىپ ئۆتۈش ؛ ئابرۇي ، شۆھرەت .

نۇفۇس (نفوس) ، ئە . نەفس (نفس) نىڭ كۆپلۈكى : خەلق ، ئامما ، ئاھالە ؛ روھلار ، ئەقىللەر .

نۇقەباۋ (نقباء) ئە . نەقىب (نقيب) نىڭ كۆپلۈكى : باشلىقلار ، ئاقساقاللار ، كاتتىباشلار .

نۇقەت (نقط) ، ئە . نۇقتە (نقطه) نىڭ كۆپلۈكى : چېكىتلەر ، توچكىلار ؛ خاللار ، داغلار .

نۇقتە (نقطه) ، ئە . چېكىت ، نۇقتا ؛ خال ، داغ ؛ ئورۇن ، جاي ، ماكان .

نۇقتەكاۋ (نقطه‌كاه) ، ئە ـ پ . بىرەر نەرسىنىڭ قاپ ئوتتۇرىسى ، دەل ئوتتۇرا ، مەركەز .

نۇقتەئى مەۋھۇم (نقطه موهوم) ، ئە . كۆڭۈلدىكى نۇقتا ، پەرەز قىلىنغان نۇقتا .

نۇقتەئى مۇشك (نقطه مشك) ، ئە ـ پ . ك . قارا خال .

نىباك (نى باك) ، پ . نېمە قورقۇش؟ نېمە زىيان؟
نىتاف (نطاف) ، ئە . نۇتفە (نطفە)نىڭ كۆپلۈكى : مەنىلەر .
نىتاڭ (نى تانك) ئەجەب ئەمەس ، تەئەججۇپلىنەرلىكى يوق .
نىتەر (نيتار) نېمە ئېتەر ، نېمە قىلار .
نىتەك (نى تاك) نىچۈك ، قانداق قىلىپ ، قانداق .
نىتەكى (نتەك) قانداقتۇر ، نېمە ئۈچۈنكى .
نىتەكىم (نتەكيم) ق . نىتەكى (نتەكە) .
نىتەي (نيتاى) نېمە ئېتەي ، نېمە قىلاي .
نىتتىڭ (نيتتينك) نېمە ئەتتىڭ ، نېمە قىلدىڭ .
نىجات (نجات) ، پ . ق . نەجات .
نىچۈكلەشمەك (نيچوڭلاشماك) قانداق قىلماق ، نېمە قىلماق .
نىدا (ندا) ق . نىداۋ .
نىداۋ (نداء) ، ئە . سۈرەن ، قىچقىرىق ، چاقىرىق ، ئۈندەش ؛ ◇~ ئەتمەك (~ايت
قىچقارماق ، ئۈندىمەك ، چاقىرماق .
نىران (نيران) ق . نىيران .
نىيرۇ (نيرو) ، پ . كۈچ ، قۇۋۋەت ، ئەسكىرىي قوشۇن ؛ مۇمكىنچىلىك .
نىيز (نيز) ، پ . يەنە ، تېخى ، بۇنىڭدىن باشقا ؛ يۇقىرىقىدەك ، يۇقىرىقىغا ئوخشاش ،
ھەتتاكى .
نىزاۋ (نىزاع) ، ئە . تالاش ـ تارتىش ، مۇنازىرە ؛ غوۋغا ، جاڭجال ، ئۇرۇش ـ
سوقۇشۇش ، ئۇرۇشۇش .
نىزار (نزار) ، ئە . ① بوش ، نازۇك ، ئاجىز ؛ ② ئورۇق ، ئاۋاق ، ياداڭغۇ ، قورۇلۇپ ق
◇~ ئولماق (~اولماق) : بوشاشماق ، زەئىپلەشمەك ، يادىماق ، ئورۇقلى
◇ جىسمى~ (جسم~) : كۈچسىز ۋە ئاجىز گەۋدە ، ئورۇق بەدەن .
نىزارىي (نزارى) ، ئە . مۇھەببەت ئوتىدا كۆيۈپ ، قورۇلۇپ قالغان .
نىزام (نظام) ، ئە . تەرتىپ ، رەت ، تۈزۈم ، سىستېما ؛ تەشكىل ، قۇرۇلۇش ، تۈز
قائىدە .
نىزىھ (نزه) ق . نەزىھ .
نىسا (نسا) ، ئە . خوتۇن ، ئايال . ◇رىجالۇنىسا~ (رجال و نسا) : ئەر ـ خو
نىساب (نصاب) ، ئە . ئەسل ، ئاساس ، نېگىز ، مەنبە ؛ مىقدار ، ھەسسە ، دەرىجە ؛
مەبلەغنىڭ زاكات بېرىش دەرىجىسىگە يەتكەن مىقدارى .
نىسار (نثار) چېچىش ، چېچىق ، چاچقۇ . ◇دۇر~ (در~) : دۇر چاچقۇچى ؛ ◇
(زر~) : زەر چاچقۇچى . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~ ئەتمەك (~ايتماك

نۇكتەرىز (نكتەريز) ، ئە - پ . سۆزمەن ، نازۇك پىكىر بايان قىلغۇچى .
نۇكتەسەرا (نكتەسرا) ق . نۇكتەئارا .
نۇكتەسەنج (نكتەسنج) ق . نۇكتەدان .
نۇكتەفىشان (نكتەفشان) ، ئە - پ . نازۇك پىكىرلەر بايان قىلغۇچى ، چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلىگۈچى .
نۇكتەگۇ (نكتەكو) ق . نۇكتەئارا .
نۇكتەگۇي (نكتەكوى) ق . نۇكتەئارا .
نۇكتەۋەر (نكتەور) ، ئە - پ . چىرايلىق سۆزلىگۈچى ، كېلىشتۇرۇپ سۆزلىگۈچى ؛ مەنىلىك جاۋاب قايتۇرغۇچى .
نۇكتەئى تەۋھىد (نكتە توحيد) ، ئە . بىرلىك سۆزى ، ئاللاھنىڭ بىرلىكىگە شاھادەت كەلىمە .
نۇكتەئى مەزمۇم (نكتە مزموم) ، ئە . يامان سۆز ، ئەدەپكە خىلاپ سۆز .
نۇكتەئى مەۋزۇن (نكتە موزون) ، ئە - پ . كېلىشكەن سۆز ، بېقىملىق سۆز .
نۇن I (نون) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ن» ھەرپىنىڭ نامى ؛ ك . سۆيگەن يارنىڭ ئېغىزى . (شائىرلار بۇ يەردە ، يېرىم دائىرە «ن» شەكلىنى ئىگەككە ، چېكىتنى بولسا ئىگەك چوڭقۇرچىسىغا ئوخشاتقان) .
نۇھ (نه) ، پ . توققۇز ؛ ك . ئاسمان . ◇～تاق (～طاق) ؛ توققۇز گۈمبەز ؛ ك . ئاسمان .
نۇھا (نها) ، ئە . ئەقىللەر .
نۇھە (نوحه) كەكلىكنىڭ بىر تۈرى .
نۇھۇس (نحوس) ، ئە . نەھس (نحس) نىڭ كۆپلۈكى : تەلەيسىزلىكلەر ، بەختسىزلىكلەر ، نەسلىكلەر .
نۇھۇسەت (نحوست) ، ئە . نەسلىك ، شۇملۇق ، بەختسىزلىك .
نۇھۇفت (نهفت) ق . نۇھۇفتە .
نۇھۇفتە (نهفته) ، پ . يوشۇرۇن ، مەخپي ، يوشۇرۇلغان ، پىستىرما ؛ ئوغرىلىقچە ، تۈيدۈزماستىن .
نۇۋۋاب (نواب) ، ئە . نائىب (نائب) نىڭ كۆپلۈكى : ئورۇنباسارلار ، يارەمچىلەر .
نۇش (نوش) ، ق . نوش .
نى (نى) نېمە ؟ قانداق ؟ مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇～چۇن (～چون) : نېمە ئۈچۈن ؟ ◇～ھال (～حال) : نېمە ئەھۋال . ق . نە (نه) .
نىئال (نعال) ، ئە . نەئل (نعل) نىڭ كۆپلۈكى : كەشلەر ، نالالار ، تاقىلار .
نىئىم (نعم) ، ئە . نىئمەت (نعمت) نىڭ كۆپلۈكى : مەرھەمەتلەر ، مول مەئىشەتلەر ، بايلىقلار .

يېزىلىق . ◇مەسنەد~ (مسند~) : ئەمەلدار ، يۇقىرى مەرتىۋىلىك . ◇خىلۋەت~ (خلوت~) : خىلۋەتتە ئولتۇرۇشلۇق ، خىلۋەتتە ياشىغۇچى .

نىفاق (نفاق) ، ئە . ئىككى يۈزلىمىلىك ، مۇناپىقلىق ؛ كېلىشەلمەسلىك ، ئەپ ئەمەسلىك ، ئىختىلاپ .

نىقار (نقار) ، ئە . دۈشمەنلىك ، جېدەل ، تىللىشىش .

نىقاب (نقاب) ، ئە . نىقاب ، چۈمبەل ، چۈمپەردە ، يۈز ياپقۇچ .

نىقار (نقار) ، ئە . ئاداۋەت ، دۈشمەنلىك .

نىك (نيك) ، پ . ياخشى ، ئاق كۆڭۈل ، ئىنتايىن ، بەك ، تولىمۇ ؛ كامىل ، يېتىشكەن . ◇~ئەندىش (~انديش) : ياخشىلىقنى ئويلىغۇچى ، ياخشى ئويلىغۇچى .

نىكات (نكات) ، ئە . ق . نۇكتە (نكتە)نىڭ كۆپلۈكى : نۇكتە .

نىكاھ (نكاح) ، ئۆيلىنىش ، توي قىلىش ، تويلىشىش ، ئۆيلىنىش ، رەسىم ـ قائىدىسى .

نىكبەخت (نيكبخت) ، پ . بەختلىك ، بەختىيار ، تەلەيلىك ؛ خاتىرجەم .

نىكئەھد (نيك عهد) ، پ . لەۋزىدە تۇرىدىغان ، گېپىدىن يېنىۋالمايدىغان .

نىكخاھ (نيك خواه) ، پ . ياخشى نىيەتلىك ، مېھرىبان ، سەمىمىي ، ئاق كۆڭۈل .

نىكراي (نيك راى) ، پ . ياخشى پىكىرلىك ، ئاق كۆڭۈل ، ئالىيجاناب .

نىكسىيرەت (نيك سيرت) ، پ . ئەخلاقلىق ، ئەدەپلىك ، ئەخلاقى گۈزەل .

نىكسىرشت (نيك سرشت) ، پ . مۇلايىم ، مۇلايىم مىجەز ، مىجەزى ئوبدان .

نىكفال (نيك فال) ، پ . ئامەتلىك ، تەلەيلىك .

نىكنام (نيكنام) ، پ . ياخشى نام چىقارغان ، داڭدار ، ئاتاقلىق ، مەشھۇر .

نىكۇ (نيكو) ، پ . ياخشى ، گۈزەل ، ئېسىل .

نىكۇھش (نكوهش) ، پ . ئەيىبلەش ، تەنە .

نىگار (نكار) ، پ . رەسىم ، سۈرەت ، تەسۋىر ، ئوبراز ؛ بۇت ؛ ك . گۈزەل ، مەشۇق ، مەھبۇب . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ◇~ئەتمەك (~ايتماك) : تەسۋىرلىمەك ، بىر نەرسىنىڭ سۈرىتىنى سىزماق ؛ يازماق .

نىگارا (نكارا) ، پ . ئەي گۈزەل .

نىگارەندە (نكارنده) ، پ . رەسسام ، سۈرەتچى ، بېزىگۈچى ، يازغۇچى .

نىگارخانە (نكارخانه) ، پ . رەسىمخانا ؛ رەسىملەر ئۆيى .

نىگارخانەئى چىن (نكارخانه چين) ، پ . چىن رەسىملىرى ئۆيى .

نىگارىش (نكارش) ، پ . رەسىم سىزىش ، تەسۋىرلەش ، زىننەتلەش ، يېزىش . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : تەسۋىرلىمەك ، يازماق ، بېزىمەك .

نىگاھ (نكاه) ، پ . بېقىش ، قاراش ، نەزەر تاشلاش . ◇~قىلماق (~قيلماق) : باقماق ، قارىماق ، نەزەر تاشلىماق .

ماق ؛ ك . پىدا ئەيلىمەك ، پىدا قىلماق . ◇~ساچماق (~ساچماق) : چاچقۇ چاچماق .
نسارلىق (نئارلىق) چاچقۇ . (باشتىن ئۆرۈپ چېچىشقا ئىشلىتىلىدىغان كۆل ياكى پۇل) .
نسبەت (نسبت) ، ئە . ئالاقە ، مۇناسىۋەت ، باغلىنىش ؛ مەنسۇپلۇق ؛ تۇغقانچىلىق ، قانداش-
لىق ، قېرىنداشلىق ؛ ئالاھىدىلىك ؛ ئوخشاشلىق ؛ تاناسىپ ؛ نىسبەت . ◇~بەرمەك
(~بېرماك) : مەنسۇپ قىلماق ، باغلىماق . ◇~نابۇد بولماق (~نابود بولماق) : ئالاقە
ئۈزۈلمەك ، مۇناسىۋەت بۇزۇلماق ، تۇغقانچىلىق بۇزۇلماق .
نسف (نصف) ، ئە . يېرىم ، تەك .
نسفۇننەھار (نصف النهار) ، ئە . مېرىدىيان ، كۈن ئوتتۇرىسى ، چۈش ۋاقتى ، قىيام ۋاقتى .
نسۇد (نى سود) ، پ . نېمە پايدا ؟
نسيان (نسيان) ، ئە . ئەستىن چىقىرىش ، ئۇنتۇش . ◇~تاپماق (~تاپماق) : ئۇنتۇلماق ،
ئەستىن چىقماق .
نىش (نيش) ، پ . ھەرە ياكى چايانىنىڭ نەشتىرى ، نەشتەر ، تىكەن ، تىكەننىڭ ئۇچى ؛ تىغ ؛
◇زەنبۇر~ى (زنبر~) : ھەرە نەشتىرى .
نىشات (نشاط) ق . نەشات .
نىشان (نشان) ، پ . بەلگە ، ئالامەت ؛ تامغا ؛ دېرەك ؛ بايراق ؛ پەرمان ، خەت ، مەكتۇپ .
◇~بەرمەك (~بېرماك) : بەلگە بەرمەك ؛ بىلدۈرمەك ؛ ◇~ئىلغا قىلماق (~الغا
قيلماق) : خەۋەر بەرمەك ، خەۋەرلەندۈرمەك .
نىشانە (نشانه) ، پ . قارا ، نىشان (ئوق ئېتىش ئۈچۈن قىلىنغان بەلگە) ؛ ئەستىلىك ،
يادىكار . ◇~يۈسۈنلۇق (~يوسۇن لوق) : ئەستىلىك ، يادىكارلىق .
نىشانەگاھ (نشانەگاه) ، پ . نىشان قىلىنغان جاي ، قارىغا ئېلىنغان جاي .
نىشانى (نشانى) ، پ . ئوچۇق ، ئاشكارا .
نىشەست (نشست) ، پ . ئولتۇرۇش ، قونۇش ، تۇرۇنلەش ؛ پەسلەش ، تۇرۇنگە چۈشۈپ
كېتىش ؛ يىغىن ، مەجلىس ؛ ئورۇن . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئولتۇرماق ، ئورۇن
ئالماق ، جايلاشماق .
نىشىب (نشيب) ، پ . يانتۇلۇق ، قىيىپاش جاي ؛ پەسلىك ، پەس يەر . ◇~بولماق
(~بولماق) : پەسەيمەك ، تۇرۇنلىمەك .
نىشىبۇفەرار (نشيب وفرار) ، ئە - پ . ئېگىز - پەس .
نىشىمەن (نشيمن) ، پ . ئىن ، قۇش ئۇۋىسى ، چاڭگا ، تۇرار جاي ؛ مەجلىس ، ئولتۇرۇش .
◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~قىلماق (~قيلماق) : ئولتۇرماق ، تۇرار جاي ياساپ
ماكانلاشماق ؛ ئولتۇرۇش ياسىماق ، بەزمە قۇرماق .
نىشىن (نشين) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «ئولتۇرغۇچى ، ياشىغۇچى» دېگەنگە ئوخشاش
مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . ◇سەھرا~ (صحرا~) : سەھرادا ياشىغۇچى ؛ سەھرالىق ،

نىئمەت (نعمت) ، ئە . ھۆزۇر ، ھالاۋەت ، خاتىرجەملىك ، بەختىيارلىق ، بايلىق ، مەرھەمەت ؛ لەززەتلىك تاماق ؛ تەملىك يېمەكلىكلەر .

نىمەرسە (نيمەرسە) بىر نەرسە ، نەرسە .

نىمبىدار (نيم بيدار) ، پ . يېرىم ئويغاق .

نىم بىسىمىل (نم بسمل) ، ئە - پ . چالا سويۇلغان ، چالا بوغۇزلانغان .

نىمپەيكەر (نيم پيكر) ، پ . يېرىم گەۋدە ، يېرىم گەۋدىلىك سۈرەت .

نىمتەرك (نيم ترك) ، پ . بىر تۈرلۈك باش كىيىم .

نىمچە (نيمچه) ، پ . قىسقا چاپان .

نىمخاب (نيم خواب) ، پ . يېرىم ئۇخلاق ، چالا ئۇيقۇ ھالدىكى ، يېرىم ئويغاق .

نىمروز (نيم روز) ، پ . يېرىم كۈن ، چۈش پەيتى ؛ ئىراندىكى سىستان ژىلايىتىنىڭ قەدىمكى نامى .

نىمشەب (نيم شب) ، پ . يېرىم كېچە ، تۈن يېرىمى .

نىمكار (نيم كار) ، پ . يېرىم ئىش ، چالا ، پۈتمىگەن .

نىمكارە (نيمكاره) ، پ . يېرىم - يارتا ، چالا .

نىمگىرد (نيم كرد) ، پ . يېرىم دۈگىلەك ، يېرىم شار .

نىنەك (نيناك) كىرپىك .

نىھاد (نهاد) ، پ . تەبىئەت ، خاراكتېر ، خىسلەت ، خۇسۇسىيەت ، ئىچكى دۇنيا ؛ ھالەت ؛ ئاساس ؛ ئادەت ؛ تۇزۇلۇش ؛ ◇ دىۋ~ (~ديو~) : دىۋنىگە ئوخشاش ، دىۋە تەبىئەت ؛ ئىچى قارا ؛ ◇ ئاشۇفتە~ (آشفته~) : پەرىشان ھال ، بىقارارلىق ؛ ◇ پاك~ (پاك~) : تازا تەبىئەت ، پاك خىسلەت ، ياخشى خۇسۇسىيەت .

نىھال (نهال) ، پ . ياش دەرەخ ، كۆچەتِ ، ياش گەۋدە ؛ كېلىشكەن بوي .

نىھان (نهان) ، پ . يوشۇرۇن ، يوشۇرۇلغان . ◇ ~ ئەيىلەمەك (~ايلاماك) ، ~ تۇتماق (~توتماق) : يوشۇرماق . ◇ ~ بولماق (~بولماق) : يوشۇرۇنماق .

نىھانتاب (نهانتاب) ، پ . يوشۇرۇن ئەلەنگە .

نىھانخانە (نهانخانه) ، پ . مەخپىي ئۆي ، يوشۇرۇن جاي .

نىھانىي (نهانى) ، پ . يوشۇرۇن ، مەخپىي ، يوشۇرۇنچە ، مەخپىي ھالدا .

نىھايەت (نهايت) ، ئە . چەك ، چېگرا ؛ ئەڭ ئاخىرقى نۇقتا ، ئەڭ ئاخىرقى چەك ، ئاخىر ؛ ئىنتايىن ، بەك ، ئەڭ كۆپ بولغاندا ، كۆپ دېگەندىمۇ ؛ ك . مەقسەت ، مۇددىئا ، ئارزۇ .

نىۋ (نيو) ، پ . باتۇر ، پالۋان ، قەھرىمان .

نىۋچۇن (نيوچون) نېمە ئۈچۈن ، نېمىشقا .

نىياز (نياز) ، پ . يالۋۇرۇش ، ئۆتۈنۈش ، تىلەك ، ئۇمىد ؛ ئېھتىياج ، موھتاجلىق ؛ تارتۇق ؛ سوۋغا ، تۆھپە . ◇ ~ كۆرگۈزمەك (~كوركوزماك) : يالۋۇرماق ، يېلىنماق ، ئۆتۈنمەك .

نىگاھبان (نگاھ بان) ، پ . قاراغۇچى ، نەزەر تاشلىغۇچى ؛ كۆزەتكۈچى ، قاراۋۇل ، پاسبان .
نىگاھدار (نگاھدار) ، پ . ساقلىغۇچى ، مۇھاپىزەت قىلغۇچى .
نىگاھدارلىغ (نگاھدارلىق) پاسىبانلىق ، قاراۋۇللۇق ، قوغدىغۇچىلىق .
نىگاھداشت (نگاھداشت) ، پ . ساقلاش ، ئاسراش ، بېقىش .
نىگەھ (نگە) ق . نىگاھ .
نىگەھبان (نگەبان) ق . نىگاھبان .
نىگەھدارلىق (نگە دارلىق) ق . نىگاھدارلىق .
نىگۈن (نگون) ، پ . ئېگىلگەن ، پۈكلەنگەن ، ئاغدۇرۇلغان ؛ تەتۈر . ◇ سەر~ (سر~) : بېشى تۆۋەن قىلىنغان ، ئاغدۇرۇلغان ، بېشى يەرگە ، پۈتى ئاسمانغا قىلىنغان . ◇~قەدد (~قد) : قەددى پۈكۈلگەن (شەرمەندە) .
نىگۈنسار (نگون سار) ، پ . ئاستىن ـ ئۈستۈن (ئاغدۇرۇلغان) ھالەتتىكى ، بويۇنغان ، باش ئەگكەن . ◇~ئولماق (~اولماق) : ئاستىن ـ ئۈستۈن بولماق ، ئاغدۇرۇلماق ؛ باش ئەگمەك .
نىگۈنسارلىق (نگون سارلىق) ئاستىن ـ ئۈستۈنلۈك .
نىگۈنلىق (نگون لىق) ئاغدۇرۇلغانلىق ؛ ئېگىلگەنلىك .
نىگىن (نگين) ، پ . ئۈزۈك ؛ مۆھۈر ، تامغا .
نىل I (نيل) ، پ . كۆك بوياق ، كۆك رەڭ .
نىل I (نيل) ، پ . كۆزگە سۈرمە قويۇشتا ئىشلىتىلىدىغان مىس سىم ؛ نەشتەرگە ئوخشاش ئىنچىكە ، ئۇچلۇق بىر ئەسۋاب . ◇~چەكمەك (~چيكماك) : نىل بىلەن خال سالماق ، نىل چېكىپ خال ياسىماق ، كۆزگە سۈرمە تارتماق . ◇ كۆزگە~تارتماق (كوزكا~تارتماق) : كۆزنى نەشتەر بىلەن تېشىپ كور قىلماق .
نىل II (نيل) ، ئە . مىسىردىكى مەشھۇر دەريا ، نىل دەريا سى .
نىلگۈن (نيلگون) ، پ . نىل رەڭ ، كۆك رەڭ ، كۆكۈش رەڭ . ◇~تارەم (~طارم) : كۆك رەڭلىك گۈمبەز ؛ ك . ئاسمان . ◇~خىرگاھ (~خركاه) : كۆك رەڭلىك چېدىر ، كۆك چېدىر ؛ ك . ئاسمان .
نىلۇفەر (نيلوفر) ، پ . سۇدا ئۆسىدىغان كۆكۈش رەڭلىك بىر خىل گۈل ، سۇ لەيلىسى .
نىلۇفەرى (نيلوفرى) ، پ . كۆك ، كۆكۈش . ◇~ئەيۋان (~ايوان) : كۆك ئايۋان ؛ ك . ئاسمان .
نىلىن (نيلين) ، پ . نىل رەڭلىك ، كۆك .
نىلى (نيلى) ق . نىلىن .
نىم (نيم) ، پ . يېرىم . ◇~دەۋر (~دور) : يېرىم دائىرە . ◇~شەھىد (~شهيد) : يېرىم جان .

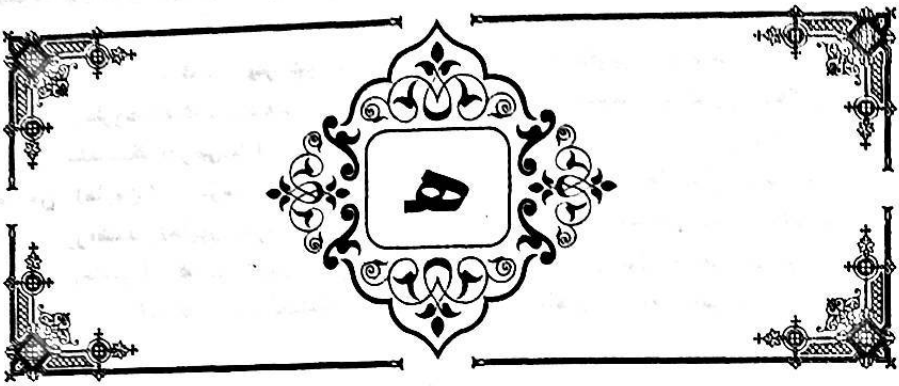

ھا I (ھا) ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ھ» ھەرپىنىڭ نامى.

ھا II (ھا) ھەركىم چاقىرغاندا جاۋابەن ئېيتىلىدىغان ئۈندەش سۆز : ھە.

ھاۋ (حاء)، ئە. ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ح» ھەرپىنىڭ نامى.

ھاتىق (ھاتف)، ئە. غايىبتىن ندا قىلغۇچى، غايىبانە ئاۋاز بىلەن چاقىرغۇچى؛ تاۋۇش چىقارغۇچى، ئاۋاز بەرگۈچى؛ تېلېفون.

ھاجات (حاجات)، ئە. ھاجەت (حاجت)نىڭ كۆپلۈكى : ھاجەتلەر، ئېھتىياجلار.

ھاجەت (حاجت)، ئە. ھاجەت، زۆرۈرىيەت، كېرەكلىك، ئېھتىياج، تەلەپ، ئارزۇ.

ھاجەتمەند (حاجتمند)، ئە ـ پ. ھاجەتمەن، موھتاج، ئېھتىياجلىق.

ھاجىي (حاجی)، ئە ـ پ. ھاجى، ھەج قىلغان ئادەم.

ھاجىب I (حاجب)، ئە. ئارىچى، ژاكالەتچى؛ مەسلىھەتچى؛ دەرۋازىۋەن، ئىشىك باققۇچى، پاسىبان. ◇~ **ژلھۇججاب** (~ الحجاب) : دەرۋازىۋەنلەر باشلىقى.

ھاجىب I (حاجب)، ئە. قاش، كىرپىك.

ھاجىب II (حاجب)، پ. توسالغۇ، توساق؛ توسقۇنلۇق قىلىش.

ھاجىر (ھاجر)، ئە. ھىجرەت قىلغان، ئايرىلغان، ئايرىلىپ كەتكەن.

ھادىي (ھادی)، ئە. توغرا يول كۆرسەتكۈچى، يول باشلىغۇچى، يېتەكچى. ◇~ **كامىل** (~ كامل) : ماھارەتلىك يول باشلىغۇچى، تەجرىبىلىك رەھبەر.

ھادىس (حادث)، ئە. يېڭى پەيدا بولغان، ئىلگىرى مەيدانغا چىققان؛ ۋەقە، ھادىسە. ◇~ **ئولماق** (~ اولماق) : پەيدا بولماق، مەيدانغا چىقماق.

ھادىسات (حادثات)، ئە. ھادىس (حادث)نىڭ كۆپلۈكى : ھادىسىلەر، ۋەقەلەر، ئۇزگىرىشلەر. ◇~ **ى روزگار** (~ روزكار) : تۇرمۇش ھادىسىلىرى.

ھادىم (ھادم)، ئە. بۇزغۇنچى، ئۇرۇپ چاقىقۇچى، ۋەيران قىلغۇچى.

ھارر (حار)، ئە. ئىسسىق. ◇~ **ى يابس** (~ يابس) : قۇرغاق ئىسسىق، قۇرۇق ئىسسىق.

نىيازمەند (نيازمند) ، پ . ھاجەتمەن ، كەمبەغەل ؛ يالۋۇرغۇچى ، ئۆتۈنگۈچى .
نىيازمەندلىغ (نيازمندليغ) موھتاجلىق ، كەمبەغەللىك ، بىچارىلىك .
نىيام (نيام) ، پ . پىچاق ۋە قىلىچنىڭ قىنى ، پىچاق ۋە قىلىچنىڭ غىلىپى ، غىلاپ .
نىيران (نيران) ، ئە . نار (نار)نىڭ كۆپلۈكى : ئوتلار ، گۈلخانلار ؛ ك . دوزاخلار .
نىيرانى فىراق (نيران فراق) ، ئە - پ . پىراق ئوتى .
نىيزار (نيزار) ، پ . قومۇشلۇق ، قومۇشزارلىق .
نىيسان (نيسان) ، ق . نەيسان .
نىييات (نيات) ، ئە . نىييەت (نيت)نىڭ كۆپلۈكى : نىيەتلەر ، ئويلار ، مۇرادلار ، قارزۇلار ؛ ئىرادىلەر .
نىييەت (نيت) ، ئە . قەست ، غەرەز ، ئوي ، مۇددىئا ، ئارزۇ ، ئىراده . ◇ ھۆسنى~ (حسن~) : ياخشى مۇددىئا . ◇ سۇئى~ (سوء~) : يامان غەرەز .

ھاشىيە (حاشيه) ، ئە . بىرەر نەرسىنىڭ چېتى ، چۆرىسى ، قىرى ، ئەترابى ، ئايلانمىسى .
ھاشىيەلىق (حاشيەلىق) ئايلانمىلىق ، جىيەكلىك ، زىتزىتلىق .
ھافىي (حافى) ، ئە . يالىڭاياق ، يالىڭاياق يۈرگۈچى ، كەمبەغەل ؛ يامان ئىشلاردىن ساقلانغۇچى .
ھافىز (حافظ) ، ئە . ساقلىغۇچى ، مۇھاپىزەت قىلغۇچى ؛ قۇرئاننى يادلاپ بولغان كىشى ، يادلامچى ؛ تۇرلۈك مۇقاملاردا ناخشا ئېيتقۇچى ، ھافىز .
ھافىزە (حافظه) ، ئە . ئەستە ساقلاش قۇۋۋىتى ، تۇتۇۋېلىش قابىلىيىتى .
ھاكىم (حاكم) ، ئە . ھۆكۈم قىلغۇچى ، ھۆكۈم سۈرگۈچى ، پادىشاھ .
ھاكىمنەشىن (حاكم نشين) ، ئە - پ . ھاكىم تۇرىدىغان جاي ، مەركەز .
ھال (حال) ، ئە . ئەھۋال ، كەيپىيات ، ۋاقىت ، پەيت ، زامان ، خۇسۇسىيەت . ◇زەبانى~ (زبان~) : كىشىنىڭ ئىچكى دۇنياسى ھالىتىنىڭ ئۆزىنى ئېيتىپ ، چىرايىدا بىلىنىپ تۇرۇشى . ◇ئەۋۋەلى~ (اول~) : باشتا ، دەسلەپتە . ◇پەراكەندە~ (پراكنده~) : پەرىشان ھال ؛ كەمبەغەل .
ھالا (حالا) ، ئە - پ . ھازىر ، شۇ تاپتا ؛ ھېلىھەم ، ھازىرمۇ .
ھالات (حالات) ، ئە . ھالەت (حالت) نىڭ كۆپلۈكى : ھاللار ، ھالەتلەر ؛ ئەھۋال .
ھالالىق (حالاليق) ھازىرقى چاغ .
ھالە (هاله) ، ئە . ئاي ياكى قۇياشنىڭ قوتانلىنىشى ، گەردىش باغلىشى .
ھالەت (حالت) ، ئە . ھال ، ئەھۋال ، تۇزۇلۇش . ◇بارى~دە (بارى~دا) : ھەرقانداق ھالەتتە .
ھالەن (حالاً) ، ئە . ھازىر ، شۇ پەيتتە ، مۇشۇ پەيتتە ؛ سالامەتلىكتە ، ساغلاملىق جەھەتتە .
ھالىي I (حالى) ، ئە . دەرھال ، تېزدىن ، شۇ پەيتتە ، ئەمدى .
ھالىي II (حالى) ، ئە - پ . ئىزاھلانغان ؛ چۈشىنىشلىك .
ھالىيەن (حالياً) ، ئە - پ . ق . ھالا .
ھامۇن (هامون) ، پ . كەڭ ۋە تەپتەكشى دالا ، تۇزلەڭلىك ، سەھرا ، دەشت ؛ يەر يۈزى ، قۇرۇقلۇق .
ھامىي (حامى) ، ئە . ھىمايە قىلغۇچى ؛ ئاسرىغۇچى ، ساقلىغۇچى .
ھامىل (حامل) ، ئە . يۈك توشۇغۇچى ؛ بىرەر نەرسىنى كۆتۈرگۈچى ، كۆتۈرۈپ تۇرغۇچى ؛ ئالغۇچى ؛ ئىگىلىك قىلغۇچى ؛ ئېلىپ بارغۇچى . ◇~ى راز (~راز) : سىر ساقلىغۇچى ، مەخپىيەتلىكنى توشۇغۇچى . ◇سۆز~ى (سوز~) : گەپ توشۇغۇچى .
ھامىلە (حامله) ، ئە . ھامىلىدار ئايال ، ئېغىر ئاياغ ئايال ، ئېغىر يوپ ئايال .
ھانىس (حانث) ، ئە . قەسەمدىن قايتقان ، لەۋزىدىن يېنىۋالغان ، ۋەدىنى بۇزغان . ◇~ بولما- ماق (~بولماماق) : قەسەمياددىنى بۇزماسلىق .
ھاۋ (هاو) خوپ ، ماقۇل .

هارره (حاره) ، ئە . ق . هارر (حار) .
هارىس (حارث) ، ئە . يەر تېرىغۇچى ، دېھقان ؛ يەر ھەيدىگۈچى ، قوشچى .
هاروت (هاروت) ، ئە . دىنىي رىۋايەت بويىچە ، يەر يۈزىگە ھەيدەپ چۈشۈرۈۋېتىلگەن ئىككى پەرىشتىنىڭ بىرسى . (يەنە بىرسىنىڭ ئىسمى ماروت) .
هارۇن (هارون) مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئاكىسىنىڭ ئىسمى ؛ ق . هارۇنۇر رەشىد .
هارۇنۇررەشىد (هارون الرشيد) مىلادىيە 765—808 - يىللاردا ياشىغان بىغداد خەلىپىسى .
هازىر (حاضر) ، ئە . تەييار . ◇~باش (~باش) : هازىر بول~ هوشيار بول .
هازىق (حاذق) ، ئە . بىلىملىك ، قابىل ، ئۇستا ، ماهىر . ◇~تەبىب (~طبيب) : ماهارەتلىك تېۋىپ ، ئۇستا دوختۇر .
هازىم (هاضم) ، ئە . ھەزىم قىلغۇچى ، سىڭدۈرگۈچى ؛ ھەزىم بولغان ، سىڭگەن .
هاسسە (حاسه) ، ئە . سەزگۈ ، تۇيغۇ .
هاسسەتۇسسەمئ (حاسة السمع) ، ئە - پ . ئاڭلاش سېزىمى ، ئاڭلاش قۇۋۋىتى .
هاسسەتۇششەم (حاسة الشم) ، ئە - پ . پۇراش سېزىمى ، پۇراش قۇۋۋىتى .
هاسسەتۇلبەسەر (حاسة البصر) ، ئە - پ . كۆرۈش سەزگۈسى ، كۆرۈش قۇۋۋىتى .
هاسسەتۇلمەس (خاسة المس) ، ئە - پ . بىر نەرسىنىڭ قاتتىق ياكى يۇمشاقلىقىنى سىلاپ بېقىپ بىلىش قۇۋۋىتى ، سىلاپ بىلىش سېزىمى .
هاسسەئى بەسەر (حاسهٔبصر) ، ئە - پ . ق . هاسسەتۇلبەسەر .
هاسسەئى سەمئ (حاسهٔسمع) ، ئە - پ . ق . هاسسەتۇسسەمئ .
هاسسەئى شەمم (حاسهٔشم) ، ئە - پ . ق . هاسسەتۇششەم .
هاسسەئى مەس (حاسهٔمس) ، ئە - پ . ق . هاسسەتۇلمەس .
هاسد (حاسد) ، ئە . ھەسەتخور ، باشقىلارنى كۆرەلمىگۈچى ، ھەسەت قىلغۇچى ؛ دۈشمەن .
هاسىل (حاصل) ، ئە . قولغا كىرگۈزۈلگەن نەتىجە ، ھوسۇل ، ئۇنۇم .
هاسىلات (حاصلات) ، ئە . هاسىل (حاصل)نىڭ كۆپلۈكى : قولغا كەلتۈرۈلگەن نەتىجىلەر ، ھوسۇللار ، ئۇنۇملار .
هاسىلەن (حاصلاً) ، ئە . نەتىجىدە ؛ قىسقىسى ، خۇلاسە قىلغاندا .
هاسىلۇلكەلام (حاصل الكلام) ، ئە . قىسقىسى ، گەپنىڭ قىسقىسى ، گەپنىڭ خۇلاسىسى .
هاسىلى كەلام (حاصل كلام) ، ئە - پ . گەپنىڭ قىسقىسى ، گەپنىڭ خۇلاسىسى .
هاشا (حاشا) ، ئە . ھەرگىز ، مۇتلەق ؛ ھەرگىز بولمايدۇ ، مۇتلەق يول قويۇلمايدۇ ؛ ...دىن تاشقىرى ؛ ...دىن باشقا ؛ رەت قىلىش . ◇~لىللاھ (~لله) : ھەرگىز بولمايدۇ ، مۇتلەق يول يوق ؛ ھاي ، ئۇنداق قىلما !
هاشه (حاشه) ق . هاشا .
هاشىم (هاشم) ، ئە . مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ چوڭ بوۋىسى .
هاشىمى (هاشمى) ، ئە . هاشىم ئەۋلادى ؛ هاشىم قەبىلىسىگە مەنسۇپ .

ھەبىب (حبيب) ، ئە . سۆيۈملۈك ، دوست ، ئاشنا .
ھەبىبۇللاھ (حبيب الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ دوستى (ئىبراھىم ۋە مۇھەممەت پەيغەمبەرلەرگە بېرىلگەن سۈپەت) .
ھەبىبا (حبيبا) ئەي ، دوست ، ئى ، سۆيۈملۈك !
ھەپ (هپ) پۈتۈن ، ھەممە ، بارچە ، بارلىق
ھەتم (ختم) ، ئە . ئاروز ۋەزنى قائىدىلىرىدىن بىرى .
ھەجج (حج) ، ئە . ھەج قىلىش ، مەككىگە بېرىپ بەيتۇللانى زىيارەت قىلىش ، ھەج .
ھەجەر (حجر) ، ئە . تاش .
ھەجەركوب (حجركوب) ، ئە ـ پ . تاش پارچىلىغۇچى ، تاش يانچىغۇچى .
ھەجەرۇلئەسۋەد (حجر الاسود) ، ئە . قارا تاش (كەبەتۇللاھتا ھاجىلار تاۋاپ قىلىدىغان تەۋەررۈك تاش) .
ھەجلە (حجله) ق . ھەجلە
ھەججام (حجام) ، ئە . تومۇرىدىن قان ئالغۇچى تېۋىپ .
ھەججى ئەكبەر (حج اكبر) ، ئە . قىرىق يىلدا بىر كېلىدىغان چوڭ ھەج ، بۈيۈك ھەج .
ھەجر (هجر) ، ئە . ئايرىلىش ، جۇدالىق ؛ يېتىشەلمەسلىك .
ھەجلە (حجله) ، ئە . چۈمپەردە ، تويدا يېڭى كېلىننىڭ يۈزىگە يېپىپ قويۇلىدىغان پەردە .
ھەجلەنشىن (حجلەنشين) ، ئە ـ پ . پەردە ئىچىدە تۇرغۇچى ، نومۇسلۇق ، ئۇياتچان .
ھەجلەئى ناز (حجله ناز) ، ئە ـ پ . ناز پەردىسى ، ئەركىلەش .
ھەجم (حجم) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ چوڭ ـ كىچىكلىكى .
ھەجمەن (حجماً) ، ئە . چوڭ ـ كىچىكلىك جەھەتتە .
ھەجۇ (هجو) ، ئە . مەسخىرە ، مازاق ، سەتلەش .
ھەجۋي (هجوى) ، ئە . مەسخىرىلىك ، مازاق قىلىنغان ، كۈلكە قىلىنغان .
ھەدد (حد) ، ئە . دەرىجە ، مەرتىۋە ، چەك ، چېگرا ؛ ھەق ، ھوقۇق ، ئىختىيار ؛ تەرەپ ، ياق .
◇ ~ىن سوڭ (~ين سونگ) ، ~دىن تىش (~ين تيش) ، ~ىن ئۆتە (~ين اوتا) : ھەددىدىن ئارتۇق . ◇ ~نە ھەددىڭ (نى حدينگ) : نېمە ھەددىڭ ؟ ◇ ~ى ۋەسەت (حد وسط) : ئوتتۇراھال .
ھەداسەت (حداثت) ، ئە . يېڭىلىق ، ياشلىق ، نەۋقىرانلىق . ◇ سىنىنى~ (سن~) : ياشلىق چېغى .
ھەدايا (هدايا) ، ئە . ھەدىيە (هديه) نىڭ كۆپلۈكى : ھەدىيەلەر ، تارتۇقلار ، سوۋغىلار .
ھەدەر (هدر) ، ئە . بىكارغا كېتىش ، ئەرزىمەسلىك ، قىممەتسىز ، بىمەنە ، بىھۇدە قان تۆكۈلۈش .
ھەدەرەن (هدراً) ، ئە . بىكاردىن ـ بىكار .
ھەدەف (هدف) ، ئە . نىشان ؛ كۆزلەنگەن جاي ؛ ك . يۇنىلىش نۇقتىسى .

هاۋي (حاوى) ، ئە . ئۆز ئىچىگە ئالغۇچى ، ئوراپ ئالغۇچى .
هائىل I (حائل) ، ئە . توساق ، پاسىل .
هائىل II (هائل) ، ئە . قورقۇنچلۇق ، دەھشەتلىك ؛ تەررورلۇق ؛ تىراگېدىيەلىك ؛ قالتىس يوغان ؛ گىگانت .
هائىلە (هائلە) ، ئە . ق . هايلە .
هايقىر (هايقير) قىچقىرىش ، ۋارقىراش .
هايقىرچى (هايقيرچى) ۋارقىرغاق ؛ مەمەدان ، ۋات ـ ۋات .
هايقىرماق (هايقيرماق) چاقىرماق ، ۋارقىرماق ، توۋلىماق ؛ ھاڭرىماق .
هاي ـ هاي (هاى هاى) «ۋاي ـ ۋاي» ، «ۋاي دات !» دېگەندەك ئاۋازلار (يىغلىغاندا) .
◇～ **يىغلاماق** (～يېغلاماق) : ۋارقىراپ يىغلىماق .
هاي ـ هوي (هاى هوى) هاي ـ هاي ، ۋاھ ـ ۋاھ (شادلىق ئىملىقى) ، شاۋقۇن ـ سۈرەن .
◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : شادلانماق ، خۇشاللىقتىن ۋارقىرماق ؛ سوپىلارنىڭ زىكرى قىلغاندا «هاي ، هوي» دەپ تەكرار ئېيتىشى .
هايۋ هوي (هاى وهوى) ق . هاي ـ هوي .
هايىل (حايل) ق . هائىل .
هايىلە (هايلە) ، ئە . قورقۇنچلۇق ، دەھشەتلىك ۋەقە . ◇ **نەگرەگى**～ (نعره～) : دەھشەتلىك نەرە تارتىش .
هەباۋ (هباء) ، ئە . چاڭ ، توزان ؛ بىھۇدە ، بىكارغا كەتكۈزۈش ، يوق قىلىش . ◇～ **ئەيلە-مەك** (～ايلاماك) ، ～ **قىلماق** (～قيلماق) : يوق قىلماق ، بىكارغا كەتكۈزمەك ، سورۇ-ۋەتمەك .
هەبەش (حبش) ، ئە . نېگىر ، قارا تەنلىك ئادەم ؛ ◇～ **مەملەكەتى** (～مملكتى) : ھەبەشىستان ، ئېفىيوپىيە .
هەبەشىي (حبشى) ، ئە . ئېفىيوپىيەلىك ، ھەبەش ، نېگىر ، قارا تەنلىك .
هەبب (حب) ، ئە . دان ، ئاشلىق ، ئورۇق ؛ ماشتەك ياكى ئۈنىكدىن چوڭراق قىلىپ يۇمىلاقلا-نغان دورا . ◇～ **ى نەبات** (～نبات) : ئۆسۈملۈك ئۇرۇقى .
هەببە (حبه) ، ئە . ئورۇق ، دان ؛ دانە ؛ بىر تال دان ؛ ئالتۇن ، كۈمۈش ۋە باشقا قىممەت باھالىق تاشلارنى ئۆلچەشتە ئىشلىتىلىدىغان ئەڭ كىچىك ئېغىرلىق ئۆلچىمى .
هەببەزا (حبذا) ، ئە . نېمىدېگەن ياخشى ! نەقەدەر گۈزەل ـ ھە !
هەبىس (حبس) ، ئە . سولاش ، قاماش ؛ سولاقخانا ، قاماقخانا ، تۈرمە .
هەبسخانە (حبسخانه) ، ئە ـ پ . تۈرمە ، زىندان .
هەبىل (حبل) ، ئە . يىپ ، باغ ، بوقۇچ .
هەبلى مەتىن (حبل متين) ، ئە ـ پ . ئۈزۈلمەس يىپ ، پىششىق يىپ ، ئۈزۈلمەس رىشتە .
هەبلۇلۋەرىد (حبل الوريد) ، ئە . بويۇن تومۇرى .

ھەرەكەت (حركت) ، ئە . ھەرىكەت ؛ سوزۇق تاۋۇش بەلگىسى .
ھەرەم (حرم) ، ئە . چەكلەنگەن يەر ، مۇقەددەس جاي ، خاس جاي ، ئۆز ئەھلى بولمىغان كىشىلەرنى كىرگۈزمەيدىغان جاي ؛ ك . كەبە ، بەيتۇللاھ ؛ مەسچىت ؛ ئىچكى ساراي ؛ خوتۇن .
ھەرەمەين (حرمين) ، ئە . ئىككى ھەرەم : مەككە ۋە مەدىنە شەھەرلىرى .
ھەرەمسەرا (حرم سرا) ، ئە ـ پ . پادىشاھ ۋە دۆلەتمەن كىشىلەر ساريىمدىكى خوتۇنلار ئۇچۇن ئاجرىتىلغان مەخسۇس قورۇ ، ئوردا .
ھەرەمسەراي (حرم سراى) ، ئە ـ پ . ق . ھەرەمسەرا .
ھەرەمى خاس (حرم خاص) ، ئە ـ پ . خاس ھەرەم ؛ سۆيۈملۈك خوتۇن .
ھەرب (حرب) ، ئە . ئۇرۇش ، جەڭ ؛ ◇ ~ ئەھلى (~ اھلى) : ئەسكەر ، جەڭچى ، قوشۇن .
ھەربە (حربه) ، ئە . نەيزە ؛ تىغ ئۇچى .
ھەربىي (حربى) ، ئە . جەڭگە مەنسۇپ ، سوقۇشقا تەئەللۇق .
ھەرج (هرج) ، ئە . قالايمىقانچىلىق ، توپىلاڭ ؛ ژارالڭ ـ چۇرۇك ، شاۋقۇن ـ سۇرەن . ◇ ~ مەرج بولغان (~ مرج بولغان) : ئاستىن ـ ئۈستۈن بولغان ، قالايمىقانلىشىپ كەتكەن .
ھەرراز (حراز) ، ئە . ساقلىغۇچى ، مۇھاپىزەت قىلغۇچى ؛ ساقلاپ قويغان .
ھەرزە (هرزه) ، پ . بىھۇدە ، بىمەنە ، ئەھمىيەتسىز ؛ ژالاقلاش ، جۆيلۈش ، ئالجىش ؛ بىكار ، پايدا ـ سىز . ◇ ~ دەمەك (~ دەمەك) : بىمەنە سۆز قىلماق ، ئالجىماق . ◇ ~ مەقال (~ مقال) : بىھۇدە سۆزلىگۈچى ، ژالاقلىغۇچى ، جۆيلىگۈچى ، ئالجىپ قالغان .
ھەرزەكار (هرزه‌كار) ، پ . بىھۇدە ئىش قىلغۇچى ، پايدىسىز ئىش قىلغۇچى .
ھەرزەكەش (هرزه‌كيش) ، پ . بىمەنە گەپ قىلغۇچى ، تۇتامسىز گەپ قىلغۇچى .
ھەرزەگەرد (هرزه‌كرد) ، پ . بىكاردىن ـ بىكارغا كېزىپ يۈرگۈچى ، مەقسەتسىز ئايلىنىپ يۈرگۈچى .
ھەرزەگۇي (هرزه‌كوى) ، پ . بىمەنە گەپ قىلغۇچى ، تېتىقسىز گەپ سانقۇچى .
ھەرف (حرف) ، ئە . تاۋۇشلارنىڭ يېزىق شەكلى ، ھەرپ ؛ بەلگە ، نىشان ؛ گەپ ، سۆز . ◇ ~ سۇرماك (~ سورماك) : سۆزلىمەك .
ھەرفى نامۇلايىم (حرف ناملايم) ، ئە ـ پ . قوپال سۆز ، يېقىمسىز گەپ .
ھەرفى نىدا (حرف ندا) ، ئە ـ پ . ئۈندەش سۆز .
ھەرق (حرق) ، ئە . كۆيۈش ، ئوت كېتىش . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : كۆيدۈرمەك .
ھەرگاھ (هرگاه) ، پ . ھەر ۋاقىت ، ھەر زامان ، دائىم ؛ مەسىلەن ، مىسالى .
ھەرۇن (هرون) ، ئە . شاش ، بوينى قاتتىق ، جاھىل ، توسۇن (ئات ھەققىدە) .
ھەرۇنلۇق (هرون لوق) جاھىللىق ؛ بوينى قاتتىقلىق ، كاجلىق .
ھەرىر (حرير) ، ئە . يىپەك ؛ يۇپقا ۋە نازۇك ، توقۇلما رەخت ، دۇردۇن .

ھەدەقە (حدقه) ، ئە . كۆز قارىچۇقى .
ھەدداد (حداد) ، ئە . تۆمۈرچى .
ھەددۇئەد (حدوعد) ، ئە . چەك ، چېگرا ، سان .
ھەددى جەنۇبى (حد جنوبى) ، ئە - پ . جەنۇب چېگراسى ؛ جەنۇب تەرەپ .
ھەدىد (حديد) ، ئە . تۆمۈر .
ھەدىس (حديث) ، ئە . سۆز ؛ پەيغەمبەر سۆزى ؛ يېڭى .
ھەدىقە (حديقه) ، ئە . باغ ، گۈلزار ؛ باغچا .
ھەدىيە (هديه) ، ئە . سوۋغات ، تارتۇق .
ھەرارەت (حرارت) ، ئە . ئىسسىقلىق ، ھارارەت .
ھەرارەت ئامىز (حرارت آميز) ، ئە - پ . ھارارەتلىك ، قىزىق ، قىزىغان . قىزغىن .
ھەرارەتپەزىر (حرارت پذير) ، ئە - پ . ھارارەتلىك ، قىزىغۇچى ، قىزىغان .
ھەرارەتفىزاي (حرارت فزای) ، ئە - پ . ھارارەتنى ئارتتۇرغۇچى ، قىزىقلىقنى ئاشۇرغۇچى .
ھەراس (هراس) ، پ . قورقۇنچ ؛ ئەنسىزلىك .◇~يەتىشماك (~ييتشماك) : قورقماق ، قورقۇنچ باسماق .
ھەراسان (هراسان) ، پ . قورققۇچى ، قورقاق ، قورققان ؛ ئەنسىرىگەن .
ھەراسە (هراسه) ، پ . ق . ھەراسەت .
ھەراسەت (هراست) ، پ . قورقۇش ، ئالاقزەدىلىك ؛ قورقۇتۇش غەرىزىدە ياسالغان ئەرسە (مەسىلەن : پاخالدىن ياسالغان ئادەم ؛ ھەيۋەت .
ھەرام (حرام) ، ئە . دىنىي شەرىئەتتە چەكلەنگەن ئەرسە . ◇ بەيتۇل ھەرام (بيت الحرام) ئە .يات دىنداكىلەرنىڭ كەرىشى چەكلەنگەن ئۆي .
ھەرامزادە (حرام ذاده) ، ئە - پ . ھارامدىن بولغان ، ئويناشتىن تۇغۇلغان بالا .
ھەرامنەمەك (حرام نمك) ، ئە - پ . تۇزكور ، ياخشىلىقنى بىلمەيدىغان ، ۋاپاسىز جاپا قىلغۇچى .
ھەرامى (حرامى) ، ئە . ئوغرى ، بۇلاڭچى ، يول توسار ، قاراقچى ؛ ئالدامچى ؛ گۇناھكار ، جىنايەتچى .
ھەر ئايىنە (هر آيينه) ، پ . ھەرقانداق ، قانداق بولمىسۇن ؛ مۇبادا .
ھەرەج (حرج) ، ئە . قىيىنچىلىق ، مۇشكۈللۈك ، قاتتىقلىق ؛ گۇناھ ، كەمچىلىك ، خاتالىق ؛ مەنئى قىلىش ، چەكلەش .
ھەرەكات (حركات) ، ئە . ھەرەكەت (حركت)نىڭ كۆپلۈكى : ھەربىر تەلەپپۇزنىڭ ؛ ئەرەبچە سۆزلەردە قىسقا سوزۇق تاۋۇشلارنى ئىپادىلەيدىغان بەلگىلەر (زبر ، زەۋەر ، پەش « ـَ ـُ ـِ »)
ھەرەكە (حركه) ، ئە . ق . ھەرەكەت .

مەسخىرە .

ھەزلىيات (ھزلیات) ، ئە . كۈلكىلىك گەپلەر ، لەتىپىلەر ، قىزىقچىلىقلار ؛ مازاقلار .

ھەزم (حزم) ، ئە . ئېھتىياتچانلىق ، ئويلاپ ئىش قىلىش ؛ مۇستەھكەملىك ؛ قەتئىيلىك ، جەزمەنلىك .

ھەزىرە (حظیره) ، ئە . ئەترابى چۆرىدەپ توسۇلغان قەبرىستان ؛ قاشالىق قوتان ؛ ئەترابى ئىھاتىلەنگەن جاي .

ھەزىز (حضیض) ، ئە . ئەڭ پەس ، ئەڭ تۆۋەن ، تۆۋەنلىگەن ؛ تۆپراق ، بازا ، ئاساس ، ئۇل .

ھەزىمەت (ھزیمت) ، ئە . ئارقىغا قايتىش ، چېكىنىش ، قېچىش ، تىكىۋېتىش . ◇～ ئەيلەـ مەك (～ايلاماك) ، ～ ئەتمەك (～ايتماك) : چېكىنمەك ، قاچماق ، تىكىۋەتمەك .

ھەزىن (حزین) ، ئە . قايغۇلۇق ، ھازىدار ، مۇڭلۇق ، غەمكىن ، ھەسرەتلىك ؛ ◇～ نەغمە (～نغمه) : مۇڭلۇق كۈي . ◇～ دل (～دل) : غەمكىن كۆڭۈل . ◇～ تەرانە (～ترانه) : قايغۇلۇق ناخشا ، مۇڭلۇق كۈي .

ھەزىنلىغ (حزین لیغ) ھەمكىنلىك .

ھەزيان (ھزیان) ، پ . ق . ھەزىيان .

ھەسەب (حسب) ، ئە . ئەجداد شەرىپى ، تۆھپە كۆپلۈكى ئەھساب (احساب) .

ھەسەبە (حسبه) ، ئە . ھىر خىل كېسەل .

ھەسەد (حسد) ، ئە . كۆرەلمەسلىك ، قىزغىنىش ، ھەسەت .

ھەسەدكار (حسدكار) ، ئە ـ پ . قىزغانچۇق ، ھەسەتخور ، كۆرەلمىگۈچى .

ھەسەن (حسن) ، ئە . ياخشى ؛ گۈزەل ، چىرايلىق . ◇ ۋەجھى～ (وجه～) : گۈزەل چىراي .

ھەسەنات (حسنات) ، ئە . ھەسەنە (حسنه) نىڭ كۆپلۈكى : ياخشىلىقلار ، ياخشى ئىشلار ، تۆھپىلەر ، سەدىقىلەر .

ھەسەنە (حسنه) ، ئە . ياخشىلىق ، ياخشى ئىش ـ ھەرىكەت ؛ تۆھپە ، سەدىقە .

ھەسىب (حسب) ، ئە . ... گە ئاساسەن ، ...نى كۆزدە تۇتۇپ ، بويىچە ، ئاساسەن ؛ ھېسابلاش ؛ ھېساب .

ھەسىبىلئەمىر (حسب الامر) ، ئە . بۇيرۇقتا بىنائەن ، يولىيورۇقتا ئاساسەن .

ھەسىبىلئىمكان (حسب الامكان) ، ئە . ئىمكانىيەتكە ئاساسەن ، ئىمكانغا قاراپ .

ھەسىبى ھال (حسب حال) ، ئە ـ پ . ئەھۋالغا مۇۋاپىق ، ئەمەلىي ئەھۋالغا ئاساسەن ؛ تەرجىمىھال .

ھەست (هست) ، پ . مەۋجۇت ، بار .

ھەستلىغ (هست لیغ) ئۆزىنى مەۋجۇت ھېسابلاش ؛ بارلىق مەۋجۇتلۇق . ◇～ رەنجورلۇغ (～رنجورلوغ) : ھاياتلىق مۇشكۈلاتلىرى .

ھەسىر (حصر) ، ئە . چەكلەش ، قىسىش ؛ مۇھاسىرىگە ئېلىش ؛ چەك ـ چېگرا ؛ تۇتۇش ، توختىتىش . ◇～ بولماق (～بولماق) : سىقىلماق .

ھەرىس (حريص) ، ئە . تەمەززا ، ھىر ئىشقا ھېرىلگەن ، ھەك ئارزۇ قىلغۇچى ؛ ئاچ كۆز ، تەمەخور .

ھەرىسە (هريسه) ، پ . گۆش بىلەن بۇغداي يارمىسىدا قىلىنغان ھىر خىل تاماق ، يارما ئاش .

ھەرىق (حريق) ، ئە . قارشى تەرەپ ، رەقىب ؛ شېرىك ، ھىرگە ئىشلىگۈچى ، كەسىپداش ؛ ئۇلپەت ، بۇرادەر .

ھەرىقانە (حريقانه) ، ئە ـ پ . شېرىكچىلىك ؛ ئۇلپەتچىلىك .

ھەرىق (حريق) ، ئە . كـۆيگۈچى ، يانغۇچى ؛ كـۆيدۈرگۈچى ، يـاندۇرغۇچى ، ئوت كېتىش .
◇ ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : كۆيدۈرمەك . ◇ ~ بولماق (~ بولماق) : كۆيمەك .

ھەرىم (حرم) ، ئە . ق . ھەرەم .

ھەزار (هزار) ، پ . مىڭ ؛ بۈلبۈل .

ھەزارە (هزاره) ، پ . ئافغان قەبىلىلىرىدىن بىرى .

ھەزاردەستان (هزاردستان) ، پ . بۈلبۈل .

ھەزارۇ ھەزار (هزاروهزار) مىڭلاپ ـ مىڭلاپ .

ھەزاقەت (حذاقة) ، ئە . ماھىرلىق ، چەبدەسلىك ، چاققانلىق ؛ ئۇستىلىق ، پىششىقلىق ، بىلىمچانلىق ؛ تېۋىپلىق .

ھەزەر I (حذر) ، ئە . ئېھتىيات ، ساقلىنىش ، ئۆزىنى تارتىش . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : ساقلانماق ، ئۆزىنى تارتماق ، ئېھتىيات قىلماق .

ھەزەر I (حضر) ، ئە . تۇرغۇنلۇق ، تۇرغۇن ـ ھايات ، شەھەر تۇرمۇشى .

ھەزەرات (حضرات) ، ئە . ھەزرەت (حضرة) نىڭ كۆپلۈكى : ھەزرەتلەر ، جانابلار ، ئۇلۇغلار .

ھەزەرۇلمەۋت (حضر الموت) ، ئە . ئۆلۈم ئالدى ، ئۆلۈش پەيتى .

ھەزەلقىياس (هذا القياس) ، ئە . شۇ يوسۇندا ، شۇنداق قىلىپ .

ھەزەن (حزن) ، ئە . ق . ھۆزن .

ھەزەيان (هزيان) ، ئە . بىمەنە سۆز ، ئالجىش ، جۆيلۈش .

ھەزەيانات (هزيانات) ، ئە . ق . ھەزەيان .

ھەزرەت I (حضرت) ، ئە . ھەزرەت ، جاناب ، ھۆرمەتلىك زات .

ھەزرەت I (حضرت) ، ئە . ئالد ، ھۇزۇر .

ھەزرەتى ۋالا (حضرت ولا) ، ئە ـ پ . يۇقىرى دەرىجىلىك .

ھەزز (حظ) ، ئە . ھالاۋەت ، لەززەت ؛ بەھرە ؛ شادلىق ؛ تەلەي ، ئامەت . ◇ ~ تاپماق (~ تاپماق) : لەززەتلەنمەك .

ھەززال (هزال) ، ئە . ھەزىلچى ، مازاقچى ، قىزىقچى .

ھەززى شافي (حظ شافى) ، ئە ـ پ . كۆپ بەھرە ، يېتەرلىك بەھرە .

ھەزل (هزل) ، ئە . چاقچاق ، كۆلكىلىك گەپ (ئىش) ، لەتىپە ، قىزىقچىلىق ؛ مازاق ،

ھەقارەت (حقارت) ، ئە . پەسلىك ، شەرمەندىلىك ؛ پەس كۆرۈش ، كەمسىتىش ؛ سۆكۈش .
ھەقايىق (حقايق) ، ئە . ھەقىقەت (حقيقت) نىڭ كۆپلۈكى : ھەقىقەتلەر . ◇~ ئاسار (~ آثار) : ھەقىقەت ئەسەرلىكلەر ، ھەقىقەتچىلەر .
ھەقشۇناس (حق شوناس) ، ئە ـ پ . كىشىلەرنىڭ ياخشىلىقلىرىنى تەقدىرلىگۈچى ؛ ھەممىنى تەڭ كۆيلىغۇچى ، ھەممە تەرەپكە تەڭ ئېتىبار بەرگۈچى .
ھەقق (حق) ، ق . ھەق .
ھەققا I (حقا) ، پ . ئى ، ھەق ، ئى ئاللاھ ، خۇدايا .
ھەققا I (حقا) ق . ھەققەن .
ھەققەن (حقاً) ، ئە . ھەقىقەتتە ؛ ھەقىقەتەن .
ھەققانىيەت (حقانيت) ، ئە ـ پ . چىنلىق ، توغرىلىق ، راستلىق ، ئادالەت .
ھەققۇللاھ (حق الله) ، ئە . خۇدا ھەققى ، ئاللاھ ئۈچۈن دەپ دېھقانلاردىن ئۈندۈرۈلىدىغان دىنىي سېلىق (بۇرۇنقى زاماندا) .
ھەققۇننات (حق الناس) ، ئە . كىشىلەر ھەققى ، باشقا ئىنسانغا تېگىشلىك نەرسە ؛ ئىنسانلار ھوقۇقى .
ھەقكۇ (حق كو) ق . ھەقگۇي .
ھەقگۇي (حق كوى) ، ئە ـ پ . راستچىل ، توغرا سۆزلۈك . ◇~ قۇش (~ قوش) : ھەق قۇش .
ھەقىر (حقير) ، ئە . تۆۋەن ، پەس ، قەدىرسىز ، ئېتىبارسىز ، خار ؛ كۆچسىز . ◇~ جۇسسەلىك (~ جثەلىك) : كىچىك گەۋدىلىك ، پاكىنەك .
ھەقىقەت (حقيقت) ، ئە . ھەقىقەت ، رېئاللىق ، ئەھلىيەت ؛ ماھىيەت ؛ چىنلىق . ◇ ئەھلى~ (اهل~) : ئاللاھقا ۋەنالىق بىلەن يېتىشكەنلەر (سوپىلىقتا) .
ھەقىقەتەن (حقيقةً) ، ئە . راستلا ، چىندىن ؛ ئەھلىيەتتە ؛ ماھىيەتتە .
ھەقىقەتبىن (حقيقت بين) ، ئە ـ پ . ھەقىقەتچى .
ھەقىقەت مەئاب (حقيقت مآب) ، ئە ـ پ . ھەقىقەت مەنبەسى ؛ ھەقىقەتچى .
ھەك (حك) ، ئە . مېتال ، تاش ، ياغاچ قاتارلىق نەرسىلەر ئۈستىگە نەقىش ئويۇش ؛ قىرىش ، تاراشلاش ، سىلىقلاش ؛ سۈرتۈش ، ئۆچۈرۈش .
ھەكەم (حكم) ، ئە . جاڭجال ۋە دەۋادا ئىككى تەرەپنىڭ ئارىسىغا چۈشۈپ ، ئىللاھ ھۆكۈم قىلغۇچى ، ئاجرىتىپ قويغۇچى ، ئادىل ھۆكۈم قىلغۇچى ؛ رەپىر .
ھەكك (حك) ، ق . ھەك .
ھەككاك (حكاك) ، ئە . قىممەت باھا تاش ۋە مېتاللارنى يۇنۇپ ، تاراشلاپ پەردازلىغۇچى ، ئۇلارغا خەت ، نەقىش ئويغۇچى .
ھەكىم (حكيم) ، ئە . تېۋىپ ، دوختۇر ؛ پەيلاسوپ ؛ چۆرە ، دانا ؛ ئالىم ، دانىشمەن .
ھەكىمانە (حكيمانه) ، ئە ـ پ . ھېكمەتلەرچە ، دانىشمەنلەرچە ، پەيلاسوپلاردەك ؛ چۆرەلىك

ھەسرەت (حسرت) ، ئە . ئەپسۇسلۇق ، نادامەت ، غەم ـ غۇسسە ؛ زارىقىش ؛ سېغىنىش ؛ قىزغىنىش ، ئىشتىياق .

ھەسرەتكەش (حسرتكش) ، ئە ـ پ . ھەسرەت چەككۈچى ، غەم قىلغۇچى ، قايغۇلۇق ئادەم .

ھەسۇد (حسود) ، ئە . ھەسەتخور .

ھەسىرا (حصيرا) ، ئە . بورا ؛ چىپتا .

ھەسىرباف (حصيرباف) ، ئە ـ پ . بورا توقۇغۇچى .

ھەسىر لىباس (حصيرلباس) ، ئە ـ پ . بورىغا ئوخشاش قۇراق تون .

ھەسىن I (حسين) ، ئە . مۇڭلۇق ، مۇناسىپ .

ھەسىن II (حصين) ، ئە . مۇستەھكەم ، يېمىرگىلى بولمايدىغان ؛ قورغان ، قەلئە .
◇ **توققۇزىنچى~** (توقوزنچى~) : ك . ئاسمان .

ھەشەر (حشر) ، ئە . توپ ، گۇرۇھ .

ھەشەرات (حشرات) ، ئە . قۇرت ـ قوڭغۇزلار ، چەرەندە .

ھەشەم (حشم) ، ئە . يېقىن كىشى ، بىراۋنىڭ يېنىدا ھەردائىم بىرگە بولغۇچى ؛ قەبىلە ، ئەل ، جاماەت ؛ مەرتىۋە ، دەرىجە .

ھەشت (هشت) ، پ . سەككىز .

ھەشتتار (هشت تار) ، پ . سەككىز تارلىق بىر خىل چالغۇ .

ھەشر (حشر) ، ئە . توپلىنىش ، يىغىلىش ، چوڭ يىغىن ؛ قىيامەت كۈنى (دىنىي) ، تىرىلىش .

ھەشرگاھ (حشرگاه) ، ئە ـ پ . قىيامەتتىكى يىغىلىش مەيدانى (دىنىي) .

ھەشمەت (حشمت) ، پ . ئۇلۇغلۇق ، يۇقىرى ئابرۇي ، ھۆرمەت .

ھەشۇ (حشو) ، ئە . ئارتۇقچە سۆز ، قۇرۇق گەپ ؛ ماۋزۇدىن چەتنىگەن سۆز .

ھەفت (هفت) ، پ . يەتتە . ◇ ~ ئىقلىم (~اقليم) : يەتتە ئىقلىم ، پۈتۈن دۇنيا .

ھەفتاد (هفتاد) ، پ . يەتمىش . ◇ ~ دۇملەت (~دوملت) : يەتمىش ئىككى مىللەت ، ئالەم خەلقى .

ھەفت ئەۋرەك (هفت اورنگ) ، پ . يەتتە تەخت ؛ ئابدۇررەھمان جامىنىڭ بىر ئەسىرىنىڭ نامى .

ھەفتجوش (هفت جوش) ، پ . ئەبجەش ، ئارىلاشما ، يەتتە خىل مەدەن ئارىلاشمىسىدىن بولغان مېتال .

ھەفتخان (هفت خوان) ، پ . رىۋايەتكە كۆرە ، رۇستەم بەسىپ ئۇتكەن دەھشەتلىك خەۋپ ـ خەتەرلىك يەتتە مەنزىل ؛ ئەك قىيىن يول ، قىيىن ئۇتكەل .

ھەفترەڭ (هفت رنگ) ، پ . يەتتە رەڭ ، يەتتە خىل رەڭ .

ھەقق (حق) ، ئە . توغرا ، راست ؛ ئادىللىق ، ئادالەت ؛ ھەقىقەت ؛ ھوقۇق ؛ ئىش ھەققى ، تۆلەم ؛ ئاللاھ ، خۇدا .

ھەمان (همان) ، پ . تەك ، باراۋەر ؛ خوددى ، ئۆزى ، بىردەك ، بىر خىل ؛ دەل ئاشۇ ، پەقەتلا .

ھەمانا (همانا) ، پ . خوددى ئۆزى ، شۇبھىسىز ، دەرۋەقە ؛ گەنە شۇنداق ، شۇ خىلدىكى ؛ قاچانكى ، ھامان .

ھەمانچە (همانچه) ئاشۇنچە .

ھەماندەك (هماندیک) گەنە شۇنداق .

ھەماۋەرد (هم آورد) ، پ . ئېلىشقۇچى ، قارشىلاشقۇچى ، كۈرەشكۇچىسى ، ئۇرۇشقۇچى . ◇~ بولماق (~بولماق) ، ~ ئولماق (~اولماق) : ئېلىشماق .

ھەمايىل (حمایل) ، ئە . يەلكە ۋە قولتۇق ئارقىلىق ئۆتكۈزۈپ ئاقىلىدىغان باغ ، تاسما (مەسىلەن ، قىلىچ ياكى بوغچىنىڭ بېغى) . ◇ قولنى~ قىلماق (قولنی~ قیلماق) : قولنى بىراۋنىڭ بويۇن ۋە قولتۇقىدىن ئۆتكۈزۈپ قۇچاقلىماق .

ھەمە (همه) ، پ . پۈتۈن ، بارلىق ، ھەممە .

ھەمئەسر (همعصر) ، پ . زاماناداش ، گەسىرداش ، بىر دەۋردە ياشىغانلار .

ھەمەل (حمل) ، ئە . قوزا ، پاخلان ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىقتا ئون ئىككى بۈرجنىڭ بىرىنچىسى (بۇ بۈرۈج قوي شەكلىدە پەرەز قىلىنغان) ؛ شەمسىيە يىلى ھېسابىدىكى بىرىنچى ئاي نامى (مارت ، ئاپرېل ئايلىرىغا توغرا كېلىدۇ) ؛ ◇~ ئەيۋانى (~ایوانی) : ھەمەل بۈرجى .

ھەمبەر (هم بر) ، پ . ھەمراھ ، سەپەرداش ، مۇڭداش ، پاراڭلاشقۇچى ، باراۋەر ، گوخشاش ، تەك .

ھەمپا (همپا) ، پ . ق . ھەمپاي .

ھەمپاي (همپای) ، پ . ھەمراھ ، يولداش ، سەپەرداش .

ھەمپەر (همپر) ، پ . بىرگە ئۇچقۇچى ، بىرلىكتە ئۇچقۇچى ؛ ك . ھەممە گىشتا بىرگە بولغۇچى .

ھەمپىشە (هم پیشه) ، پ . كەسىپداش ، بىر ھۈنەردىكى كىشىلەر .

ھەمتەرىق (هم طریق) ، پ . ق . ھەمرەھ .

ھەمتەك (هم تك) ، پ . بىرگە يۇرگۈچى ، بىرگە ماڭغۇچى ، يۈگۈرۈشتە تەك .

ھەمتەكلىك (هم تک لیک) ھەمراھلىق ، سەپەرداشلىق . ◇~ ئەتمەك (~ایتماک) : بىرگە بارماق ، ھەمراھ بولماق .

ھەمجىنس (همجنس) ، پ . بىر جىنستىن بولغان ، جىنسداش ، بىر خىلدىكى ، بىر تۈرگە مەنسۇپ .

ھەمجىھەت (هم جهت) ، پ ـ ئە . تەرەپدار ، ھەمراھ .

ھەمجىھەتلىق (هم جهت لیق) بىر تەرەپتە تۇرىدىغان ، تەرەپدارلىق ، ھەمراھلىق . ~ ◇ قىلماق (~قیلماق) : بىللە بولماق ، بىر سەپتە بولماق .

ھەمخابە (هم خوابه) ، پ . بىرگە ياتقۇچى ؛ ياتاقداش ؛ ئەر ـ خوتۇن .

بىلەن .

ھەكىمۇەش (حكيم وش) ، ئە - پ . ھېكىم سۈپەت ، دانىشمەن سۈرەت ، دانىشمەنگە ئوخشاش .

ھەل (حل) ، ئە . ھەل قىلىش ؛ يېشىش ، ئېچىش ، يورۇتۇش ؛ ئېرىتىش ، ئاجرىتىش ؛ تەھلىل قىلىش . ◇ ~ قىلماق (~ قىيلماق) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : ھەل قىلماق ، يەشمەك ، يورۇتماق ؛ ئېرىتمەك ؛ تەھلىل قىلماق . ◇ زەر ~ (زر ~) : ئالتۇن سۈيى ، ئالتۇن ئېرىتمىسى .

ھەلاك (هلاك) ، ئە . گۇم ، گۇمران ، يەر بىلەن يەكسان بولۇش ، ئۆلۈش ، ھالاك .

ھەلال (حلال) ، ئە . قانۇنلۇق ، مۇۋاپىق ، توغرا ، پاك ، پاكىز ؛ ئىسلام شەرىئىتىگە ئۇيغۇن نەرسە .

ھەلاھىل (هلاهل) ، ئە . تەسىرى ئۆتكۈر ، ئۆلتۈرگۈچى ، ئەجەللىك ، ھالاكەتلىك . ◇ زەھرى ~ (زهر ~) : ئۆلتۈرگۈچى زەھەر ، ئۆتكۈر زەھەر .

ھەلاۋە (حلاوه) ، ئە . ق . ھەلاۋەت .

ھەلاۋەت (حلاوت) ، ئە . لەززەت ، زوق ، شىرنلىك ، تاتلىقلىق . ◇ ~ تاپماق (~ تاپماق) : لەززەتلەنمەك .

ھەلەب (حلب) ، ئە . سۈرىيەدىكى بىر شەھەرنىڭ ئىسمى .

ھەلەبى (حلبى) ، ئە . ھەلەب شەھىرىگە مەنسۇپ ، ھەلەبلىك .

ھەلق (حلق) ، ئە . تاماق ، كاناي ، بوغۇز .

ھەلقە (حلقه) ، ئە . ھالقا ، دائىرە ، كاتېگورىيە . ◇ ~ بەگوش (~ بكوش) : (قۇلىقىدا ھالقىسى بار) قۇل ؛ سادىق ، سەمىمي .

ھەلقەۋار (حلقەوار) ، ئە - پ . ھالقىسىمان ، ھالقىغا ئوخشاش .

ھەلقەئى زۇلف (حلقەزلف) ، ئە - پ . چاچ ھالقىلىرى ، چاچ بۇدۇرلىرى .

ھەلقەئى مو (حلقەمو) ، ئە - پ . توزاق .

ھەلقۇم (حلقوم) ، پ . ق . ھەلق .

ھەلل (حل) ، ق . ھەل .

ھەللاج (حلاج) ، ئە . چىغرىنقتا پاختىنى چىگىتتىن ئايرىغۇچى ؛ ك . ئىنچىكە كۆزەتكۈچى ، تەپسلي تەكشۈرىدىغان .

ھەللال (حلال) ، ئە . ھەل قىلغۇچى ، يەشكۈچى ، ئاچقۇچى ، ياراشتۇرغۇچى .

ھەلىم (حليم) ، ئە . يۇڭاش ، مۆمىن ، سەۋرچان ، تاقەتلىك ، كەك قورساق ئادەم .

ھەم (هم) ، ئە . غەم - قايغۇ ، مۇشكۈلچىلىك ؛ ئەنسىزلىك ، خاتىرجەمسىزلىك .

ھەماغۇش (هم آغوش) ، پ . قۇچاقلاشقان . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : قۇچاقلىماق ؛ بىرىكتۈرمەك .

ھەماقەت (حماقت) ، ئە . ئەخمەقلىق ؛ قالاقلىق ، بىلىمسىزلىك ، مەدەنىيەتسىزلىك ، دۆتلۈك .

ھەمامە (حمامه) ، ئە . كەپتەر .

◇ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : تەبىر بەرمەك ، يەشمەك .
ھەملە (حملە) ، ئە . ھۇجۇم ، تاشلىنىش ، ئېتىلىش ؛ ئىنتىلىش .
ھەممال (حمال) ، ئە . كۆتۈرگۈچى ، يۈك توشۇغۇچى .
ھەممام (حمام) ، ئە . مۇنچا .
ھەممەسافى (هم مصافى) ، پ ـ ئە . جەڭ مەيدانىدىكى يولداش ، سەپداش ، بىر سەپتە جەڭ قىلغۇچى .
ھەممەشرەب (هم مشرب) ، پ ـ ئە . خۇلقى بىر خىل ، ئولتۇرۇش ـ قوپۇشى ئوخشاش ، بىر خىل تەبىئەتلىك .
ھەممۇھمىل (هم مهمل) ، پ ـ ئە . ئوخشاش تەبىئەتلىك ؛ دائىم بىرگە يۈرگۈچى ، ئۇلپەت .
ھەممۇھمىللىق (هم مهمل ليق) ئۇلپەتلىك ، ھەمراھلىق .
ھەمنەبەرد (هم نبرد) ، پ . ق . ھەممەسافى .
ھەمنىشەست (هم نشست) بىللە ئولتۇرغۇچى ، ھەمسۆھبەت .
ھەمنىشىن (هم نشين) ، پ . ھەمنەشىست .
ھەمول (همول) خۇددى ، ئاشۇ ، ھەمدە ، ئاشۇنۇ .
ھەمۇ (همو) ، پ . ھەم ئۇ (هم او)نىڭ قىسقارتىلمىسى .
ھەمۇل (حمول) ، ئە . چىدام ، غەيرەت ، سەۋر . ◇ ~ ئەتمەك (~ايتماك) : چىدىماق ، غەيرەت قىلماق ، بەرداشلىق بەرمەك .
ھەمۋار (هموار) ، پ . تەكشى ، تۆپتۈز . ◇ جادەئى~ (جادەء~) : تۆپتۈز يول .
ھەمىد (حميد) ، ئە . ماختالغان ، ماختاشقا سازاۋەر بولغان ؛ ماختاشقا لايىق .
ھەمىدە (حميده) ، ئە . ماختاشقا لايىق ، مەدھىيەلەشكە ئەرزىيدىغان ؛ ◇ ~ ئەخلاق (~اخلاق) ، ئەخلاقى~ (اخلاق~) : ياخشى ئەخلاق . ◇ ~ ئەفئال (~افعال) : ياخشى قىلىقلار ، ياخشى ھەرىكەتلەر . ◇ ~ خسال (~خصال) : ياخشى خىسلەتلەر .
ھەمىدۇن (همیدون) ، پ . خۇددى شۇنداق ، شۇنىڭغا ئوخشاش ، شۇ كەبى ، ھازىر ، شۇ تاپتا .
ھەمىم (حميم) ، ئە . ئىسسىق ، قاينىاق ، قىزغىن .
ھەمىمە (حميمه) ، ئە . قاينىاق سۇ ؛ قاينىتىلغان سۇ .
ھەمىن (همين) ، پ . شۇ ، مانا شۇ ، دەل شۇ .
ھەمئىنان (هم عنان) ، پ ـ ئە . بىرلەشكۈچى ، بىرگە ماڭغۇچى ، يولداش .
ھەمىيەت (حميت) ، ئە . ئار ـ نومۇسنى ساقلاش ۋە ئۇنى مۇھاپىزەت قىلىش .
ھەنا (حنا) ئىگەر جابدۇقلىرى .
ھەنەفى (حنفى) ، ئە . ئىمام ئەزەم ئەبۇ ھەنىفە مەزھىپىدىكى كىشى .
ھەنبەلى (حنبلى) ، ئە . ئىمام ئەھمەد بىن ھەنبەل مەزھىپىدىكى كىشى .
ھەنجار (هنجار) ، پ . تەرتىپ ، قائىدە ، يۆسۈن ، رەۋىش ، يول ، رېتىم ، قاپىيە ، ئۇلچەم .
ھەندەسە (هندسه) ، ئە . گېئومېترىيە ، بىناكارلىق ئىلمى .

ھەمد (حمد) ، ئە . ماختاش ، مەدھىيەلەش . ◇~ ۋەسەنا (~وثنا) : ماختاش ۋە مەدھىيە .
ھەمدەست (هم دست) ، پ . قولداش ، يارەمچى ؛ بىرگە ئىشلىگۈچى ، بىرلەشكۈچى .
ھەمدەستانە (هم دستانه) ، پ . بىرلىكتە ، بىرلىشىپ .
ھەمدەستانلىق (هم دستان ليق) سۆھبەتداشلىق .
ھەمدەستلىغ (هم دست ليغ) يۆلەكداشلىق ، ئورتاقلىق ، قولداشلىق .
ھەمدەم (همدم) ، پ . ئۇلپەت ، بىرگە يۈرگۈچى ؛ دوست .
ھەمدۇش (هم دوش) ، پ . ھەمراھ ؛ تەڭتۇش ؛ بىللە يۈرگۈچى ، خانىداش .
ھەمراڭ (همراء) ، ئە . ئەھمەر (احمر) نىڭ كۆپلۈكى : قىزىل ، قىزىل رەڭلەر . ◇باده‌ئى~ (باده~) : قىزىل مەي .
ھەمراز (همراز) ، پ . سىرداش ، سىرداش دوست . ◇~ بولماق (~بولماق) : سىرداش بولماق ، سىرداش دوست بولماق .
ھەمراھ (همراه) ، پ . يولداش ، بىر يولدا ، بىرلىكتە ماڭغۇچى .
ھەمرەھ (همره) ، پ . ق . ھەمراھ .
ھەمزاد (هم زاد) ، پ . تەڭ ياشلىق ، تەڭ بويلۇق ؛ قېرىنداش .
ھەمزەبان (هم زبان) ، پ . بىر تىلدا سۆزلەشكۈچى ، سۆھبەتداش ؛ بىللە بولغۇچى . ◇~ بولماق (~بولماق) : پارائلاشماق .
ھەمسال (همسال) ، پ . تەڭداش ، بويداش ، تەڭ بويلۇق ، تەڭ ياشلىق .
ھەمسايە (همسايه) ، پ . قوشنا .
ھەمسەبەق (هم سبق) ، پ . ساۋاقداش ، بىرگە ئوقۇغۇچى ، سىنىپداش .
ھەمسەرلىق (هم سرليق) باراۋەرلىك ، تەڭلىك .
ھەمسەڭ (هم سنك) ، پ . ئېغىرلىقتا باراۋەر .
ھەمسەير (هم سير) ، پ . يولداش ، بىرگە كەزگۈچى ، بىرلىكتە سەيلە قىلغۇچى .
ھەمشۇرب (هم شرب) ، پ ـ ئە . ئۇلپەت ، بىللە ئىچكۈچى .
ھەمشىرە (همشيره) ، پ . قىز قېرىنداش ، ئاچا ـ سىڭىل .
ھەمفەن (هم فن) ، پ ـ ئە . كەسىپداش .
ھەمقەد (هم قد) ، پ ـ ئە . تەڭ بويلۇق ، تەڭداش ؛ بويدا باراۋەر .
ھەمكارە (همكاره) ، پ . شېرىك ، ئىشداش ، خىزمەتداش ، بىرگە ئىشلىگۈچى .
ھەمكىسۋەت (هم كسوت) ، پ ـ ئە . بىر خىل كىيىنگەن ، ئوخشاش كىيىنگەن .
ھەمگام (هم كام) ، پ . ھەمقەدەم ، بىر مەقسەتلىك ؛ ھەمراھ .
ھەمگاھ (هم كاه) ، پ . يولداش ، ھەمراھ ؛ بىر يورتلۇق ، بىر مەھەللىلىك .
ھەمل I (حمل) ، ئە . كۆتۈرۈش ، كۆتۈرۈپ تۇرۇش ، چىداپ تۇرۇش ، يەلكىگە قويۇلغان يۈك ؛ قورساقتىكى يۈك (ئانا قارنىدا يېتىلغان بالا) . ◇~ قۇيماق (~قويماق) : بالا تۇغماق .
ھەمل I (حمل) ، ئە . تەبىر بېرىش ، پېشىش ؛ يۇيۇش . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) ، ~

ھەۋائىج (ھوائج) ، ئە . ھاجەت (ھاجەت) ئىلان كۆپلۈكى : لازىمەتلىكلەر ، كېرەكلىك نەرسە-لەر .

ھەۋايىج (ھوايج) ، ئە . ق . ھەۋائىج .

ھەۋەس (ھوس) ، ئە - پ . كۆچلۈك مەيل ، ئارزۇ ، تەلپۈنۈش ، قىزىقىش ، مەھلىيالىق ، شەھۋانە نىيەت .

ھەۋەسكار (ھوسكار) ، ئە - پ . ياخشى كۆرگۈچى ، سۆيگۈچى ، ھەۋەس قىلغۇچى ، قىزىققۇ-چى .

ھەۋەسكىش (ھوس كيش) ، ئە - پ . ھەۋەسكار ، ھەۋەسكە بېرىلگۈچى .

ھەۋەسناك (ھوسناك) ، ئە - پ . ھەۋەسلىك ؛ مايىل .

ھەۋدەج (ھودج) ، ئە . كاجۇ (ئايالالارنىڭ ئولتۇرۇشى ئۈچۈن تۆگە ئۈستىگە ئورنىتىلغان خانا) .

ھەۋر (ھور) ، ئە . قىزىشىش ، غەزەپلىنىش ، غەزەپ .

ھەۋرائ (حوراء) ، ئە . ق . ھۆر .

ھەۋز (حوض) ، ئە . كۆلچەك .

ھەۋزە (حوضه) ، ئە . كۆلچەك ؛ ك . دائىرە ؛ ۋادا .

ھەۋسەلە I (حوصله) ، ئە . پوكان ، يەملىك ، دانلىق (ئۇچار قۇش ۋە توخۇ قاتارلىقلاردا) .

ھەۋسەلە I (حوصله) ، ئە - پ . تاقەت ، چىدام ؛ كەيپىيات ؛ ئىقتىدار دائىرىسى .

ھەۋل (ھول) ، ئە . قورقۇش ؛ قورقۇنچ ، دەھشەت .

ھەۋلناك (ھولناك) ، ئە - پ . قورقۇنچلۇق ، دەھشەتلىك .

ھەۋلىلەمەك (ھولى لاماك) ئۇلگۈرتۈپ جۈندىمەك .

ھەۋۋائ (حواء) ، ئە . ھاۋا ئانا .

ھەي I (حى) ، ئە . تىرىك ، جانلىق ؛ ك . خۇدا ، تەڭرى .

ھەي I (حى) ، ئە . قەدىمىي ئەرەب قەبىلىلىرىنىڭ بىرى ، قىشلاق ، كەنت ، يېزا .

ھەيا I (حياء) ، ئە . ئۇيات ، خىجالەت ، شەرم ، ئار ، نومۇس ، ئەدەپ . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : ئۇيالماق ؛ ◇بې~ (بى~) : ئۇياتسىز ، ئەدەپسىز ، ھاياسىز .

ھەيا I (حيا) ، ئە . يامغۇر .

ھەيات (حيات) ، ئە . تىرىكلىك . ◇~ ى ئەبەد (~ ابد) ، ~ جاۋىدانى (~ جاودانى) : ئەبەدىي ھايات ، مەڭگۈ تىرىكلىك ؛ ◇~ قۇشى (~ قوشى) : ك . جان ، روھ . ◇~ مۇلكى (~ ملكى) : دۇنيا . ◇ سۇيى~ (سوى~) : ئابىھايات ، تىرىلىك سۇيى .

ھەياتبەخش (حياتبخش) ، ئە - پ . ھايات بەرگۈچى ، جان ئاتا قىلغۇچى ؛ ئويغاتقۇچى ، قوزغاتقۇچى .

ھەياتى ئەبەد (حيات ابد) ، ئە - پ . ئەبەدىي ھايات ، مەڭگۈ تىرىكلىك .

ھەياتى جاۋىدانى (حيات جاودانى) ، ئە - پ . مەڭگۈلۈك ھايات ، ئەبەدىي تىرىك .

ھەندەسي (ھندسى) ، ئە . گېئومېتىرىيەلىك ، بىناكارلىق ئىلمىغا ئائىت ، گېئومېتىر ئىلمىغا تەئەللۇق .

ھەنزەل (حنظل) ، ئە . ياۋا كاۋا ، دورىلىق تاۋۇز .

ھەنگام (ھنكام) ، پ . چاغ ، پەيت ؛ ھەنىمەت پۇرسەت ؛ يېغىن ، ئولتۇرۇش . ◇~تۇتماق (~توتماق) : سۆھبەتلەشمەك .

ھەنگامە (ھنكامە) ، پ . يېغىن ، توپلىنىش ؛ پاراڭلىشىش ؛ ۋەقە ، ھادىسە . ◇~تۇزمەك (~توزماک) ، ~تۇتماق (~توتماک) : سورۇن تۈزمەك ، يېغىلىشماق ، توپلىنىشماق ، سۆھبەتلەشمەك .

ھەنگامە ئارا (ھنكا آرا) ، پ . سورۇننى قىزىتقۇچى .

ھەننان (حنان) ، ئە . ئىنتايىن رەھىملىك ، ئاق كۆڭۈل ئادەم .

ھەنۇز (ھنوز) ، پ . تېخى ، تېخىچە ، ھازىرغىچە ، تا ھازىرغىچە .

ھەۋا (ھوا) ، ئە ـ پ . ئارزۇ ، مەيل ، ئىستەك ، ھەۋەس ؛ ئىشق ، مۇھەببەت ؛ ك . ئۇچۇش ، پەرۋاز . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماک) : ئاسمانغا كۆتۈرۈلمەك ، ئۇچماق ؛ ھەۋەس قىلماق .

ھەۋائ (ھوائ) ، ئە . پۈتۈن يەر شارىنى قاپلاپ تۇرغان ھاۋا ، ئاتموسفېرا ؛ يەل ، شامال ؛ كىسلىمات .

ھەۋاجىب (حواجب) ، ئە . ھاجىب I (حاجب)نىڭ كۆپلۈكى : قاشلار ، قاش ـ كىرپىكلەر .

ھەۋادار (ھوادار) ، ئە ـ پ . ئاشىق ، سۆيگۈچى ، ھەۋەسلىك ؛ مايىل ، تەرەپدار .

ھەۋادىس (حوادث) ، ئە . ھادىسە (حادثە)نىڭ كۆپلۈكى : ھادىسىلەر ، ۋەقەلەر ، ئۆزگىرىشلەر ، يېڭىلىقلار .

ھەۋادىسى ئەفلاك (حوادث افلاك) ، ئە ـ پ . زامان ئۆزگىرىشلىرى ، زامان ھادىسىلىرى .

ھەۋادىسى ئەييام (حوادث ايام) ، ئە ـ پ . زامان ئۆزگىرىشلىرى ، كۈندىلىك ھادىسىلەر .

ھەۋارىيون (حواريون) ، ئە . ئەيسا پەيغەمبەرنىڭ ئون ئىككى شاگىرتى .

ھەۋازە (حوازه) ، ئە ـ پ . مەنزەر ؛ كۆتۈرمە ؛ ئەتراپنى كۆزىتىش ئۈچۈن ئېگىزلىككە قۇرۇلغان لاپاس .

ھەۋاس (حواس) ، پ . ق . ھەۋاسى .

ھەۋاسى (حواس) ، ئە . ھاسىسە (حاسە)نىڭ كۆپلۈكى : ھېسلار ، تۇيغۇلار ، سەزگۈلەر .

ھەۋاشى (حواشى) ، ئە . ھاشىيە (حاشيە)نىڭ كۆپلۈكى : ھاشىيلار ، چۆرىلەر ، چەتلەر ، ئەتراپلار ، خىزمەتكارلار .

ھەۋالە (حواله) ق . ھەۋالەت .

ھەۋالەت (حوالت) ، ئە . ھاۋالە ، تاپشۇرۇق ؛ تاپشۇرۇش ، بېرىش .

ھەۋالى (حوالى) ، ئە ـ پ . چۆرە ، ئەتراپ .

ھەۋان (ھوان) ، ئە . خارلىق ، تۆۋەنلىك .

ھەۋايى (ھوايى) ، ئە . بىقارار ، بىھۇدە ؛ كەيپ ـ ساپالىق ، شەھۋانىي .

◇~ سۈيى (~ سويى) ، ئابى~ (آب~) : تىرىكلىك سۈيى .
ھەيۋانات (حيوانات) ، ئە . ھەيۋان (حيوان) نىڭ كۆپلۈكى : ھايۋانلار ، جانلىقلار .
ھەيۋانۇەش (حيوان وش) ، ئە ـ پ . ھايۋانغا ئوخشاش .
ھەيۋانىيەت (حيوانيت) ، ئە . ھايۋانلىق ، ھايۋان مىجەز .
ھەييولا (هيولى ، هيولا) ، ئە . ق . ھەيۈلا (هيولا) .
ھەيىي دادگەر (حى دادگر) ، ئە ـ پ . تىرىك ، ئادىل .
ھەيىي لا يەزال (حى لا يزال) ، ئە ـ پ . مەڭگۈ تىرىك .
ھەيىي لايەمۈت (حى لا يموت) ، ئە ـ پ . ئۆلمەس ، مەڭگۈ تىرىك .
ھەيىي مۇجىب (حى مۇجب) ، ئە ـ پ . يارانقۇچى ، تىرىك .
ھەييىز (حيز) ، ئە . مەۋقە ، جاي ، ئورۇن ، ماكان .
ھويلا (حويلى) ، ق . ھويلى .
ھۇباب (حباب) ، ئە . سۇ يۈزىدە پەيدا بولىدىغان كىچىك پۇپۇك ؛ ك . ئاسمان گۈمبىزى ؛ ◇ يەتتى~ (ييتى~) : ك . يەتتە قەۋەت ئاسمان .
ھۇباب ئاسا (حباب آسا) ، ئە ـ پ . سۇ يۈزىدىكى كىچىك پۇپۇكتەك .
ھۇبب (حب) ، ئە . سۆيۈش ، ياخشى كۆرۈش ، مۇھەببەت ، سۆيگۈ . ◇ ۋەتەن~ (وطن~) : ۋەتەن مۇھەببىتى ، ۋەتەن سۆيگۈسى .
ھۇببۇلۋەتەن (حب الوطن) ، ئە . ۋەتەن مۇھەببىتى ، ۋەتەننى سۆيۈش .
ھۇبۇب (حبوب) ، ئە . ھەبب (حب) نىڭ كۆپلۈكى : ئاشلىقلار ، دانلار .
ھۇبۇبات (حبوبات) ، ئە ـ پ . دانلار ، ئۇرۇقلار ، ئاشلىقلار .
ھۇبۇت (هبوط) ، ئە . تۆۋەن چۈشۈش ، پەسكە چۈشۈش ، تۆۋەنلەش ، قونۇش .
ھۇت (حوت) ، ئە . كىت ، زور بېلىق ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ئاسماندىكى ئون ئىككى بۈرجنىڭ ئون ئىككىنچىسى ؛ شەمسىيە كالېندارى بويىچە 12 ـ ئاي (مارت ، فېۋرال ئايلىرىغا توغرا كېلىدۇ) .
ھۇجراغىنە (حجراغينه) كىچىك ئۆي .
ھۇجرا (حجره) ، ئە . كىچىك ئۆي ، بىر كىشىلىك بۆلۈم ؛ ئۆي ، خانا .
ھۇجلە (حجله) ، ئە . ق . ھەجلە .
ھۇجۇب (حجب) ، ئە . ھىجاب (حجاب) نىڭ كۆپلۈكى : چۈمپەردىلەر ، چۈمبەللەر ، نىقابلار .
ھۇد (هود) ، پ . مۇھەممەد پەيغەمبەردىن بۇرۇن ئۆتكەن پەيغەمبەرلەردىن بىرىنىڭ ئىسمى .
ھۇدا (هدا ، هدى) ، ئە . توغرا يول ؛ ھىدايەت ؛ قۇتقۇزۇش ، قۇتۇلدۇرۇش .
ھۇدۇد (حدود) ، ئە . ھەدد (حد) نىڭ كۆپلۈكى : چېگرالار .
ھۇدۇس (حدوث) ، ئە . يۇز بېرىش ، پەيدا بولۇش ، مەيدانغا چىقىش .
ھۇدۇسىي (حدوثى) ، ئە . پەيدا بولىدىغان ؛ يۇز بەرگەن .
ھۇدىي (حدى) ، ئە . تۆگىچىلەر ناخشىسى ، كارۋان ناخشىسى . ◇~ چەكمەك (~ چيكماك) :

ھەيا - ھەي (هیامی) شاۋقۇن - سۈرەن .

ھەيا - ھۇي (میا هوی) ق . ھەيا - ھەي .

ھەيئەت (هیئت ، هیأت) ، ئە . سۈرەت ، شەكىل ، ھالەت ؛ كۆرۈنۈش ، تۈس ، ۋەزىيەت ؛ ئاسمان جىسىملىرى ھەققىدىكى پەن ، ئاستىرونومىيە ؛ تەشكىلات ، ئورگان . ◇ ئىلمىي~ (علم~) : ئاسماندىشۇناسلىق ئىلمى . ◇ ئەھلى~ (اهل~) : ئاستىرونومىيە ئالىمى . ◇~ى تەھرىر (~تحریر) : تەھرىر بۆلۈمى .

ھەيئەتپەزىر (هیات پزیر) ، ئە - پ . شەكىللەنگۈچى ، بىرەر شەكىلگە كىرگۈچى .

ھەيبەت (هیبت) ، ئە . سۈر ، ئەمىنىش ۋە ھۆرمەت قىلىشقا سەۋەب ھال .

ھەيجا (هیجا) ، ئە . ئۇرۇش ، كۆرەش ، جەڭ .

ھەيران (حیران) ، ئە . ھاڭ - تاڭ قالغان ، ھولۇققان ، ئېسىنى يوقاتقان ، نېمە قىلىشنى بىلمەي قالغان .

ھەيرەت (حیرت) ، ئە . ھەيرانلىق ، تاڭ قېلىش .

ھەيرەتئابات (حیرت آباد) ، ئە - پ . قالتىس ، ھەيرانلىق .

ھەيرەت ئەنگىز (حیرت انگیز) ، ئە - پ . ھەيران قىلىدىغان ، ھەيران قالدۇرىدىغان ، ئاجايىپ ؛ مۆجىزىلىك .

ھەيرەتفەزاي (حیرت فزای) ، ئە - پ . ھەيران قالدۇرغۇچى .

ھەيرەتۈلئەبرار (حیرت الابرار) ، ئە . ياخشىلارنىڭ ھەيرانلىقى .

ھەيرەتي (حیرتی) ، ئە . ھەيرانلىق ، ھاڭ - تاڭلىق ، ئاجايىپلىق .

ھەيزە (هیضه) ، ئە . ۋابا .

ھەيسىيەت (حیثیت) ، ئە . سەۋەب ، ۋاستە ؛ لاياقەت ؛ ئابرۇي ، ئېتىبار ؛ مۇناسىۋەت ، ئالاقە .

ھەيف (حیف) ، ئە . ھەي ئېسىت ! ئەپسۇس ، ھەتتەك . ◇~ ئەتمەك (~ایتماك) ، ~دەمەك (~دیماك) : ئېچىنماق ، ئەپسۇسلانماق .

ھەيكەل (هیكل) ، ئە . زور گەۋدە ، كاتتا ئىمارەت ، چوڭ بۇتخانا ، ئىبادەتخانا ؛ شەكىل ، كۆرۈنۈش ؛ بويۇنغا ئېسىلىدىغان دۇئا ، تۇمار .

ھەيلىغ (حی لیغ) تىرىكلىك ، خۇدالىق .

ھەيھات (هیهات) ، ئە . ھەيران قالغاندا ، تەئەججۇپلەنگەندە ، ئەپسۇسلانغاندا ياكى ئىككى تارىلىقتىكى ئۇزاقلىقنى بىلدۈرگەندە ئىشلىتىلىدىغان ئۈندەش سۆز .

ھەيۋلا (هیولا) ، ئە . ھەربىر نەرسىنىڭ ئەسلىي ماددىسى ۋە ماھىيىتى .

ھەيۋن (هیون) ، پ . تۆگە ، تېز يۈرىدىغان تۆگە ، مىنىشكە ئىشلىتىلىدىغان تۆگە ؛ تۆن پۇتلۇق ھايۋان .

ھەيۋان (حیوان) ، پ . ھاياتلىق ، تىرىكلىك ؛ تىرىك ، جانلىق نەرسە . ◇~ چەشمەسى (~چشمەسی) ، چەشمەگى~ (چشمه~) : ھاياتلىق بۇلىقى ، تىرىكلىك بۇلىقى .

ھۇللەئى ئال (حله آل) قىزىل رەڭلىك يىپەك كىيىم .

ھۇلۇل (حلول) ، ئە . كىرىش ، داخىل بولۇش ، بىرەر نەرسىنىڭ ئىچىگە كىرىپ ئورنىشىش ؛ ئورنىنى ئېلىش . ◇~قىلماق (~قىلماق) : كىرمەك ، ئورناشماق ، سىڭمەك .

ھولۇۋ (حلو) ، ئە . شېرىنلىك ، تاتلىقلىق ؛ تاتلىق ، شېرىن ؛ لەززەتلىك ؛ گۈزەل ، يېقىملىق .

ھۇلىيە (حليه) ق . ھىليە .

ھۇما I (هما) ، پ . ئەپسانىۋى قۇش ، بۇ قۇشنىڭ سايىسى كىمنىڭ بېشىغا چۈشسە شۇ كىشى بەختلىك بولارمىش ؛ ك . بەخت قۇشى ؛ بەخت .

ھۇمام (همام) ، پ . شىجائەتلىك ، باتۇر ، قەھرىمان ، شىر يۈرەك .

ھۇماي (همای) ق . ھۇما .

ھۇمايۇن (همايون) ، ئە . پادىشاھ ؛ ك . بەختلىك ، قۇتلۇق ، شەرەپلىك ؛ قۇۋۋەتلىك .

ھۇمايۇنفال (همايون فال) ، ئە ـ پ . كىشىچىكى قۇتلۇق ؛ بەختلىك ، ئامەتلىك ، بەختيار .

ھۇمما (حما ، حمی) ، ئە . ئىستما ، قىزىتما (كېسەللىك) .

ھۇمرا (حمراء) ، ئە . قىزىل . ◇گۈلى~ (كۈل~) : قىزىل گۈل . ◇بادەئى~ (بادە~) : قىزىل مەي .

ھۇمرەت (حمرت) ، ئە . قىزىللىق .

ھۇموم (هموم) ، ئە . ھەمم (هم)نىڭ كۆپلۈكى : تەشۋىشلەر ، غەملەر ، قايغۇلار ؛ مۇشكۈلەر . ◇~ى زائىدە (~زائده) : ئارتۇقچە تەشۋىش .

ھۇنە (هونه) ئەركەك كىيىك .

ھۇۋەيدا (هويدا) ، ئە . ئاشكارا ، ئوپئوچۇق ، روشەن ، بەلگىلىك ، ئايان .

ھۇۋزە (حوزه) ، ئە . بىرەر نەرسىنىڭ ئىچى ، زېمىنى ، ئىچكى دائىرىسى .

ھۇۋىييەت (هويت) ، ئە . ماھىيەت ، ھەقىقەت ؛ سالاھىيەت ؛ ئالاھىدىلىك ، خاراكتېر .

ھۆر I (حر) ، ئە . ئەركىن ، ئازاد ، پاكىز .

ھۆر II (حور) ، ئە . ھەۋرا (حورا)نىڭ كۆپلۈكى (لېكىن كۆپىنچە بىرلىك مەنىسىدە قوللىنىلىدۇ) : جەننەتتىكى گۈزەل قىزلار ؛ شەھلا كۆز ، گۈزەل قىز ، ھۆر قىز .

ھۆرىييەت (حريّت) ، ئە . ئەركىنلىك ، ئازادلىق ، كەڭچىلىك .

ھۆرزادە (حورزاده) ، ئە ـ پ . ھۆر پەرىدىن تۇغۇلغان ، گۈزەل .

ھۆرۇلمەك (هورولماك) ئۆزىنى چوڭ تۇتماق ، غادىيۇالماق .

ھۆروش (حوروش) ، ئە ـ پ . ھۆركە ئوخشاش ، ئىنتايىن گۈزەل .

ھۆرىزاد (حوری زاد) ق . ھۆرزادە .

ھۆزن (حزن) ، ئە . قايغۇ ، غەم ، ھەسرەت . ◇~جاۋىد ئولماق (~جاويد اولماق) : دائىم غەمكىن بولماق .

ھۆسن (حسن) ، ئە . گۈزەللىك ، چىراي ، جامال .

ناخشا ئېيتماق .

ھۆرۈف (حروف) ئە . ھەرپ (حرف)نىڭ كۆپلۈكى : ھەرپلەر .

ھۆرۈفى ئىللەت (حروف علت) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «و ، ا ، ى» ھەرپلىرى .

ھۆزەبر (هزبر) ، پ . ق . ھىزەبر .

ھۆززار (حضار) ، ئە . ھازىر (حاضر)نىڭ كۆپلۈكى : ھازىر بولغانلار ، تەييار بولغانلار ؛ كەلگەنلەر ، قاتناشقانلار .

ھۆزۈر (حضور) ، ئە . ھازىر (حاضر)نىڭ كۆپلۈكى : نەق نەرسىلەر ، تەييار نەرسىلەر ، نەخ نەرسىلەر ؛ ك . راھەتلىك .

ھۆزۈز (حظوظ) ، ئە . ھەزز (حظ)نىڭ كۆپلۈكى : تەلەيلەر ، ئامەتلەر ؛ لەززەتلەر ، راھەتلەر ، بەھرىلەر .

ھۆسام (حسام) ، ئە . قىلىچ ، شەمشەر .

ھۆش (هوش) ، پ . ھېس ، تۇيغۇ ، سەزگۈ ؛ ئەقىل ، ئىدراك . ◇ بەڭ (بى~) : سەزمەس .

ھۆشەنگ (هوشنگ) ، پ . پاراسەت ، ئەقىل ، ئېنىقلىق ، روشەنلىك ؛ ئەجەم پادىشاھلىرىنىڭ تۇنجى سۇلالىسى بولغان پىشدادىيلاردىن بىر پادىشاھنىڭ نامى .

ھۆشبەر (هوش بر) ، پ . مەست قىلغۇچى ، ھوشىدىن كەتكۈزگۈچى .

ھۆشكىردار (هوش كردار) ، پ . ھۆشى بار ، ئېسى جايىدا ، ھۆشلۇق .

ھۆشمەند (هوشمند) ، پ . ھوشيار ، ئەقىللىق ، ئەس ـ ھوشى جايىدا .

ھۆشمەندانە (هوشمندانه) ، پ . ھوشيارلىق بىلەن .

ھۆشيار (هوشيار) ، پ . ئەقىللىق ، سەزگۈر سەگەك ، ئاگاھ .

ھۆففاز (حفاظ) ، ئە . ھافىز (حافظ)نىڭ كۆپلۈكى : يادلىغۇچىلار ، ھاپىزلار .

ھۆققە I (حقه) ، ئە . قىممەت باھا تاشلار سېلىنىدىغان كىچىك قۇتا ؛ قەدەھ ، ئۆزۈن بويۇن رومكا . ◇ ~ى لەئىل (~لعل) : ياقۇت قۇتىسى ؛ ك . قىزىل لەۋ .

ھۆققە I (حقه) ، پ . كۆز باغلاش ، نەيرەڭ ئازلىق ، ئالداش ؛ ھىيلىگەر ، ئالدامچى .

ھۆققەباز (حقەباز) ، ئە ـ پ . نەيرەڭ ئاز .

ھۆققەلىغ (حقەليغ) قۇتىلىق .

ھۆققەئى لەئىل (حقه لعل) ، ئە ـ پ . ياقۇت قۇتا ؛ ك . قىزىل لەۋ .

ھۆلەل (حلل) ، ئە . ھۆللە (حله)نىڭ كۆپلۈكى : نەپىس كىيىملەر ، يىپەك رەختلەر .

ھۆلقۇم (حلقوم) ، ئە . كىكىردەك ، ھەلقەم .

ھۆللە (حله) ، ئە . بىر جۈپ يىپەك كىيىم ؛ نەپىس يىپەك رەخت . ◇ چىنىي~ (چينى~) : چىننىڭ يىپەك رەختى .

ھۆللە باق (حلەباق) ، ئە ـ پ . نەپىس يىپەك كىيىم كىيگەن ، نەپىس يىپەك كىيىملەرگە ئورالغان ؛ نەپىس يىپەك كىيىم تىككۈچى .

ھۆللەسان (حلەسان) ، ئە ـ پ . يىپەك كەبى ، يىپەك رەختكە ئوخشاش .

ھەجۋىي ئەسەر . ◇~ تۇمارى (~تومارى) : تۈرلۈك ھەرپلەردىن تۈزۈلگەن تۇمار ، ھەجۋىينامە .

ھىجاب (حجاب) ، ئە . پەردە ، ئارىلىقنى توسۇپ تۇرىدىغان نەرسە ، توسۇق ؛ چۈمبەل ؛ ك . ئۇيات ، ئۇيۇلۇش . ◇~ ئوتىغا سۇ ئۇرماق (~اوتيكا سواورماق) : ئارىلىقتىكى ئۇيۇلۇش ، نومۇس قىلىشنى يوق قىلماق ؛ پەردىشەبنى بۇزۇپ تاشلىماق ؛ ھەممىنى ئوچۇق - ئاشكارا قىلماق .

ھىجار (حجار) ، ئە . ھەجەر (حجر)نىڭ كۆپلۈكى : تاشلار .

ھىجاز (حجاز) ، ئە . ئەرەبىستاننىڭ مەككە ۋە مەدىنە شەھەرلىرى جايلاشقان زېمىن ؛ مۇزىكىدا بىر مۇقام نامى .

ھىجازىي (حجازى) ، ئە . ھىجازلىق ئادەم ، ھىجاز نەرسىسى .

ھىجامەت (حجامت) ، ئە . قان ئالدۇرۇش ، بەدەندىن قان چىقىرىش .

ھىجران (هجران) ، ئە . ئايرىلىش ، جۇدالىق ؛ ق . ھەجر .

ھىجرەت (هجرت) ، ئە . ئۆزى تۇغۇلۇپ ئۆسكەن جاينى تاشلاپ ، باشقا بىر جايغا كۆچۈپ كېتىش ؛ مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ مەككىدىن مەدىنىگە كۆچۈشى (ئىسلامدا شۇ كۈننى ئىرا بېشى قىلىپ ئالغان . شۇنىڭ ئۈچۈن مۇسۇلمان يىل ھېسابى «ھىجرىيە يىلى» دەپ ئاتىلىدۇ . بۇ مىلادىيە 622 - يىل 7 - ئاينىڭ 16 - كۈنىگە توغرا كېلىدۇ .

ھىجرۇ فۇرقەت (هجر و فرقت) ، ئە . ھىجران ۋە پىراق ، ئايرىلىش ۋە جۇدالىق .

ھىجرىي (هجرى) ، ئە . ئىسلام دىنىنىڭ ئېراسى ، ھىجرىيە .

ھىدايەت (هدايت) ، ئە . توغرا يول كۆرسىتىش ، توغرا يول تېپىش ؛ قۇتقۇزۇش ، قۇتۇلدۇرۇش . ◇~ تاپماق (~تابماق) : توغرا يول تاپماق ؛ قۇتۇلماق .

ھىددەت (حدت) ، ئە . تېزلىك ؛ كەسكىنلىك ، ئۆتكۈرلۈك ؛ قىزغىنلىق ؛ غەزەپ ، نەپرەت ؛ ھەسەت ، كۆرەلمەسلىك .

ھىراسەت I (حراست) ، ئە . قوغداش ، مۇھاپىزەت قىلىش ، ئاسراش ؛ ك . ھەيۋەت .

ھىراسەت II (حراثت) ، ئە . دېھقانچىلىق .

ھىراۋۇل (هراول) قوشۇننىڭ ئالدىن ماڭار قىسمى ، ئالدىن مېڭىپ چارلىغۇچى قىسىم .

ھىرەف (حرف) ، ئە . ھىرفە (حرفە)نىڭ كۆپلۈكى : ھۈنەرلەر ، كەسىپلەر .

ھىرز (حرز) ، ئە . ساقلىنىش جايى ، يوشۇرۇنىدىغان جاي ، سېغىنىش جايى ؛ بويۇن ياكى قولتۇققا ئېسىپ يۈرۈيدىغان تۇمار ؛ قەلئە . ◇ ئەمان~ (امان~) : سېھىرنى قايتۇرىدۇ ، دەپ يېزىلغان تۇمار ، دۇئا . ◇~ جان (~ىجان) : جاننى ساقلاش تۇمارى .

ھىرس (حرص) ، ئە . بىرەر نەرسىگە قاتتىق بېرىلىش ؛ تەمە ؛ ئاچ كۆزلۈك .

ھىرىسكىش (حرص كيش) ، ئە - پ . ئاچ كۆز .

ھىرفە (حرفە) ، ئە . ھۈنەر ، كەسىپ .

ھىرفەگەر (حرفەگر) ، ئە - پ . ھۈنەرۋەن ، ھۆپىگەر ، قول سانائەتچى ، كەسىپ ئەھلى .

هۆسنۇلمەئاب (حسن المآب) ، ئە . گۈزەل ، هۆسندار .
هۆسنى ئەدا (حسن ادا) گۈزەل ئىپادە ، ياخشى ئۇسلۇب .
هۆسنى تالىئ (حسن طالع) ، ئە - پ . ياخشى تەلەي ، خۇش بەخت .
هۆسنى تەكەللۇم (حسن تكلم) ، ئە - پ . گۈزەل سۆز ، يېقىملىق سۆز .
هۆسن زىب (حسن زيب) ، ئە - پ . گۈزەللىك ، هۆسندارلىق .
هۆسنى سەۋت (حسن صوت) ، ئە - پ . خۇش ئاۋاز ، يېقىملىق ئاۋاز .
هۆسنى شامە (حسن شامه) ، ئە - پ . هىدنى ياخشى سېزىش قۇۋۋىتى .
هۆسن گەنجى (حسن كنجى) ، ئە - پ . گۈزەللىك خەزىنىسى ؛ ك . گۈزەل يار .
هۆكەماۋ (حكماء) ، ئە . ھەكىم (حكيم)نىڭ كۆپلۈكى : ھېكىملار ، دانىشمەنلەر ؛ تېۋىپلار .
هۆككام (حكام) ، ئە . ھاكىم (حاكم)نىڭ كۆپلۈكى : ھاكىملار ، هۆكۈم سۈرگۈچىلەر .
هۆكم (حكم) ، ئە . باشقۇرۇش ، ئىدارە قىلىش ؛ بۇيرۇق ، ئەمر ، پەرمان ؛ قارار ؛ كېسىم ، پېچىم ؛ هۆكۈم .
هۆكمدار (حكمدار) ، ئە - پ . هۆكۈمەت باشلىقى ، پادىشاھ .
هۆكمران (حكمران) ، ئە - پ . پادىشاھ ، هۆكۈم يۈرگۈزگۈچى .
هۆكمفەرما (حكم فرما) ، ئە - پ . هۆكۈم سۈرگۈچى ، هۆكۈمران .
هۆكمنامە (حكمنامه) ، ئە - پ . پەرمان يېزىلغان قەغەز ، هۆكۈم قەغىزى .
هۆجەج (حجج) ، ئە . هۆججەت (حجت)نىڭ كۆپلۈكى : هۆججەتلەر ، دەلىللەر .
هۆدهۆد (هدهد) هۆپۈپ .
هۆركەك (هوركاك) قورقۇنچاق .
هۆرمەك (هورماك) (ئىت) قاۋىماق ؛ پۇڭلىمەك .
هۆرمىمەك (هورميمك) كۆكەرمەك ، يېشىل تۈسكە كىرمەك .
هۆرۈك I (هوروك) مەغرۇر ، هاكاۋۇر ، مەنمەنچى .
هۆرۈك I (هوروك) بەزمە ، زىياپەت .
هۆرەتمەك (هوراتماك) ئۇزاقلاشتۇرماق ، قاچۇرماق ، ئۇركۈتمەك .
هۆنەر (هنر) ، پ . سەنئەت ، كەسىپ ، ماھارەت ، ئىقتىدار ؛ پەن ، بىلىم .
هۆنەركار (هنركار) ، پ . هۆنەرۋەن ، سەنئەتكار .
هۆنەرمەند (هنرمند) ، پ . هۆنەرۋەن .
هۆنەرۋەر (هنرور) ، پ . هۆنەركار .
هۆنىلەمەك (هونى لاماك) ئوقيانى ئېتىشقا هازىرلىماق ، ئوقيانىڭ يىپىغا ئوقنى جايلاشتۇرماق ؛ (ئوق) ژىڭىلداپ ئۇچماق .
هىمە (هيمه) ، پ . ئوتۇن ، كەمەچ ، تۇتۇرۇق .
هىبە (هبه) ، ئە . تەقدىم قىلىش ، سوۋغا قىلىش ، بېغىشلاش ؛ تارتۇق ، سوۋغات ، هەدىيە .
هىجاۋ (هجاء) ، ئە . هەرپلەرنى بىر - بىرلەپ ئوقۇش ؛ سۆز بوغۇمى ؛ هەجۋىي سۆزلەر ؛

ھىقد (حقد) ، ئە . ئۆچ ، ئاداۋەت .
ھىكايەت ، ھىكايە (حكايت ، حكايه) ، ئە . ئۆتكەن ئىشلارنى سۆزلەش ؛ ئۆتكەن ئىشلار ھەققىدە يېزىلغان ئەسەر ؛ بايان قىلىش ، سۆزلەش .
ھىكەم (حكم) ، ئە . ھىكمە (حكمت)نىڭ كۆپلۈكى : ئەقىللەر ، ئىدراكلار ؛ پەلسەپىۋى پىكىرلەر ، چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەر ، ماقال ـ تەمسىللەر ؛ سىرلار .
ھىكەمىيات (حكميات) ، ئە ـ پ . پايدىلىق سۆزلەر ، ھېكمەتلىك سۆزلەر .
ھىككە (حكه) ، ئە . ئادەم بەدىنىگە چىقىدىغان قىچىشقاق ، قوتۇر ؛ كۆرەلمەسلىك ، ئىچى قارىلىق .
ھىكمەت (حكمت) ، ئە . ئەقىل ، ئىدراك ، پەلسەپە ، پەلسەپىۋى پىكىر ، چوڭقۇر مەنىلىك سۆز ؛ ماقال ـ تەمسىل ؛ سىر ، مەخپىيەتلىك ؛ تەدبىر ؛ سەۋەب . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : چوڭقۇر مەنىلىك پىكىر بايان قىلماق .
ھىكمەتپەرەست (حكمت پرست) ، ئە ـ پ . دانىشمەن ، ھېكىم ، پەيلاسوپ .
ھىكمەتپىشە (حكمت پيشه) ، ئە ـ پ . ق . ھىكمەتپەرەست .
ھىكمەتجو (حكمت جو) ، ئە ـ پ . ق . ھىكمەتپەرەست .
ھىكمەتساز (حكمت ساز) ، ئە ـ پ . ق . ھىكمەتپەرەست .
ھىكمەتسىرىشت (حكمت سرشت) ، ئە ـ پ . ھېكمەتلىك ، سىرلىق ، يوشۇرۇن ، مەنىلىك .
ھىكمەتشۇناس (حكمتشناس) ، ئە ـ پ . ھېكمەت بىلگۈچى ، دانىشمەن ، بىلىملىك ئادەم .
ھىكمەتقىسىم (حكمت قسم) ق . ھىكمەتپەرەست .
ھىكمەتمەئاب (حكمت مآب) ، ئە ـ پ . ق . ھىكمەتپەرەست .
ھىلاج (حلاج) ، ئە . ئۆمۈر بۇلىقى .
ھىلال (هلال) ، ئە . يېڭى چىققان ئاي ، ئاي ئوغاقچىسى ، يېڭىلا كۆرۈنگەن ئاي ؛ ك . سۆيگەن يارنىڭ ئەگمە قېشى ، گۈزەللەرنىڭ قېشى .
ھىلالي (هلالى) ، ئە . ھىلالغا ئوخشاش ، يېڭى چىققان ئايغا ئوخشايدىغان . ◇~ ى جام (~جام) : ھىلالسىمان قەدەھ .
ھىلىيەت (حليت) ، ئە . ھالاللىق ؛ كەچۈرۈم قىلىش ، ئازاد قىلىۋېتىش ، بىكار قىلىش .
ھىلىم (حلم) ، ئە . مەردانىلىق ، كەڭ قورساقلىق ، سەۋر ـ تاقەتلىك ؛ يۇمشاق تەبىئەتلىك .
ھىلىيە (حليه) ، ئە . ھىزمەك ، زىننەت بۇيۇملىرى ؛ زىننەتلەش ؛ ھىزمەش .
ھىمار (حمار) ، ئە . ئېشەك . كۆپلۈكى : ھەمىر (حمير) . ◇ سەۋتۇل~ (صوت الـ~) : ئېشەكنىڭ ھاڭرىشى .
ھىمايە (حمايه) ، ئە . ساقلاش ، ئاسراش ، قوغداش .
ھىممەم (همم) ، ئە . ھىممەت (همت)نىڭ كۆپلۈكى : ھىممەتلەر ، غەيرەتلەر ، تىرىشچانلىقلار ؛ نىيەتلەر .
ھىمىل (حمل) ، ئە . يۈك .

همرفەۋەر (حرفەور) ، ئە ـ پ . هۈنەرۋەن ، كاسىپ ، هۈنەر ئىگىسى .
همرقە (حرقە) ، ئە . همرقەت .
همرقەت (حرقت) ، ئە . كۆيۈش ، ئوت كېتىش ؛ كۆيدۈرۈش ، ئوت يانداۋرۇش ؛ ك . غەم ـ قايغۇ .
همرقەتلي (حرقتى) ، ئە . كۆيۈپلا تۇرىدىغان . مەشھۇر ئۇيغۇر كىلاسسىك شائىرى گۈمناملىق يەنە بىر تەخەللۇسى .
همرمان (حرمان) ، ئە . مەھرۇملۇق ، بەھرىسىزلىك ، قۇرۇق قېلىش ؛ ئۈمىدسىزلىك چۈشكۈنلۈك . ◇داغى~ (داغى~) : مەھرۇملۇق دېگى .
همرى (هرى ، حرى) همرات .
همزەبر (هزبر) ، پ . ئارسلان ، شىر ؛ ك . جەسۇر ئادەم .
همساب (حساب) ، ئە . ساناق ، سان ، ساناش . ◇~ ئەسرەمەك (~اسراماك) : هېسابنى ساقلىماق ، هېسابقا ئالماق . ◇~ ئالماق (آلماق) : تەكشۈرمەك ، هېساب ئالماق ، ئىبرەت ئالماق . ◇~ ۋەقتى (~وقتى) : ساناش ، نەتىجە چىقىرىش ۋاقتى .
همسار (حصار) ، ئە . قورغان ، قەلئە ، ئىستىھكام ؛ ك . شەھەر ؛ قورشاش . ◇سەككىزىنچى ~ (سىككىزنچى~) : ك . ئاسمان .◇ياڭى~ (يانكى~) : يېڭىسار .
همساري (حصارى) ، ئە . ئورالغان ، قۇرۇلغان ، قورغانغا ئېلىنغان ؛ قورغاندا تۇرغۇچى ؛ قورشاۋدا قالغان .
همس (حس) ، ئە . سەزگۈ ، تۇيغۇ ؛ ◇ئون~ (اون~) : ئون تۇيغۇ . بۇنىڭ بەشى ناشقى (كۆرۈش ، ئاڭلاش ، پۇراش ، تېتىش ، سېزىش) ، بەشى ئىچكى (ئومۇمىي هېس ، خىيال ، ۋەھىمە ، ئەستە ساقلاش ، تەسەۋۋۇر قىلىش) بولىدۇ .
همسس (حس) ، ئە . ق . همس .
همسسه (حصه) ، ئە . ئۈلۈش ، تېگىشلىك بۆلەك ، هەسسە . ◇~ مەند (~مند) ، ~ياب (~ياب) : ئۈلۈشلۈك ، هەسسىدار .
همسسەمەك (حساماك) هېس قىلماق ، سەزمەك .
همسسى (حسى) ، ئە . سېزىۋېلىشقا بولىدىغان ، هېس قىلغىلى بولىدىغان ؛ هېسسىيات جەھەتتىكى .
همسن (حصن) ، ئە . قورغان ، سېپىل ، قەلئە ، ئىستىھكام .
همسنى خەيبەر (حصن خيبر) ، ئە . خەيبەر قەلئەسى (مەدىنىگە يېقىن ، قەدىمكى يەھۇدىيلار ياشىغان يېزا) .
همسنى فەلەك (حصن فلك) ، ئە . پەلەك قورغىنى ، ئاسمان .
همسنى هەسىن (حصن حصين) ، ئە . مۇستەھكەم قورغان .
همفز (حفظ) ، ئە . ساقلاش ، مۇھاپىزەت قىلىش ؛ ساقلىنىش ؛ ئەستە تۇتۇش ؛ يادلاش . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) : ئەستە تۇتماق ، يادلىماق ، ساقلىماق ، ئاسرىماق .

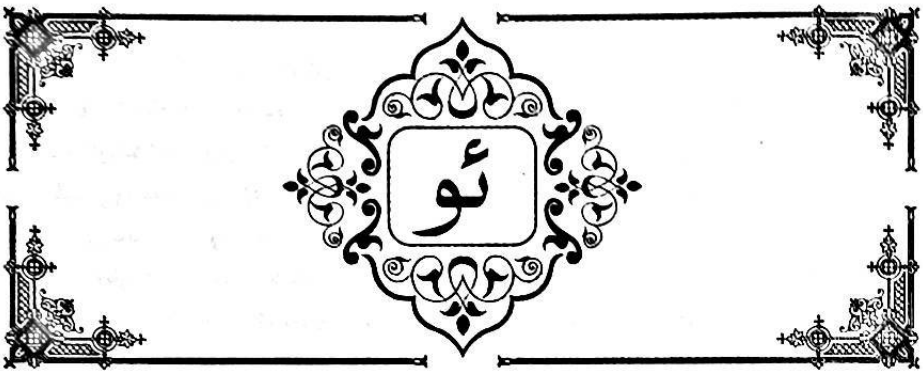

ئوبا (اوبا) كۆچمە ئۆي ، چېدىر ؛ كۆچمە خەلق .
ئوباز (اوباز) نار تۆگە .
ئوباي ـ جوباي (اوباى جوباى) ئۇ يەردە ـ بۇ يەردە ، پاراكەندە ۋە پەرىشان .
ئوبەيد (عبيد) ، ئە . كىچىك بەندە ، كىچىك ئىنسان .
ئوبەيدۇللاھ (عبيد اللّه) : ئەسلىدە كىچىك بەندىسى : ئەبەيدۇللاھ .
ئوبرانماق (اوبرانماق) يىرتىلماق ، تىتىلماق ، بۇزۇلماق .
ئوبروق (اوبروق) ئوي يەر ؛ ساي ، غول .
ئوبۇر (عبور) ، ئە . ئۆتۈش ، بېسىپ ئۆتۈش .
ئوبۇر ئەتمەك (عبور ايتماك) ، ئۆتمەك ، بېسىپ ئۆتمەك .
ئوپچىن (اوپچين) ساۋۇت .
ئوپچىنلىق (اوپچين ليق) ساۋۇتلۇق .
ئوپراق (اوپراق ، اوبراق) كىيىم ، تاش كىيىم ، تون .
ئوپرانماق (اوپرانماق ، اوپرانماك) توزۇپ كەتمەك ، توزىماق .
ئوپماق (اوپماق) تارتىۋالماق ، تالىماق ، ئوغرىلىماق .
ئوپۇتماق (اوپوتماق) يوپۇتماق ، پىنھان قىلماق .
ئوت I (اوت) ئوت ، ئەلەڭگە ؛ ئىسسىقلىق ، ئوت تۇتاشتۇرىدىغان ، تۇتاشتۇرۇق ؛
◇~ تۇتاشماق (~توتاشماق) : ئوت كەتمەك .
ئوت II (اوت) سەپرا ، زەردە .
ئوت III (اوت) دورا ئوت ، دورا ئۆسۈملۈك ، دورا .
ئوتاچى (اوتاچى ، اوتاجى) تېۋىپ ، ئەمچى .
ئوتاتماق (اوتاتماق) مال باقتۇرماق .

هممەت (همت) ، ئە . ئارزۇ ، نىيەت ، يۈكسەك نىيەت ، قەتئىي ئىراده ؛ تىرىشچانلىق ، ئۇرۇنۇش . ◇ **بەلەند** (بلند~) : يۈكسەك نىيەت .

هممەتسىز (همت سز) يۈكسەك نىيەتى يوق ؛ قەتئىي غەيرىتى بولمىغان ؛ ئارزۇسىز ، غايىسىز .

هنا (حنا) ، ئە . خىنە . ◇~ **باغلەماق** (~باغلاماق) ، ~ **يازماق** (~يازماق) : خىنە قويماق ، خىنە ياقماق .

هندزاد (هندزاد) هىندى ئەۋلادى ، هىندىستانلىق .

هندۇ (هندو) هىندى ، هىندىستانلىق ؛ ك . قارا تۇسلۇك . ◇ **خالى~** (خال~) : قارا خال . ◇~ **بولماق** (~بولماق) : ك . قۇل بولماق . ◇~ **نەژاد** (~نژاد) : هىندى نەسلىدىن ، هىندىدىن چىققان .

هندۇيى رنخته (هندوى رنخته) ، ئە . مۇزىكا كۇيلىرىدىن بىرى .

هندۇانه (هندوانه) ، پ . تاۋۇز .

هننا (حنى) ق . هنا .

هيەل (حيل) ، ئە . هىيله (حيله) نىڭ كۆپلۈكى : هىيلىلەر ، ئالداملار ، مىكرىلار .

هيىته (حيطه) ئىماته قىلىنغان ، ئەتراپى ئورالغان جاي ؛ دائىره ، قورۇق ؛ ئېھتىياتقىلىش ؛ كۆڭۈل بۆلۈش . ◇~ **ئى ئەملاك** (~املاک) : مال - مۈلۈكلەر تەسەررۇپى .

هيىتەئى تەسەررۇق (حيطه تصرف) ، ئە . ئىگىلىك قىلىش دائىرىسى ، تەسەررۇپ دائىرىسى .

هيىله (حيله) ، ئە . مىكىر ، ئالدام .

هيىله ئەنگىز (حيله انكيز) ، ئە - پ . ق . هىيلەت ئەنگىز .

هيىله پەرداز (حيله پرداز) ، ئە - پ . قەستەن هىيلىگەرلىك قىلغۇچى ، هىيلىگەر .

هيىله پەردازلىق (حيله‌پردازليق) هىيلىگەرلىك ، مەككارلىق .

هيىلەت (حيلت) ، ئە . هىيله ، ئالدام ، مەككارلىق .

هيىلەت ئەنگىز (حيلت انكيز) ، ئە - پ . هىيله قوزغىغۇچى .

هيىله ساز (حيله ساز) ، ئە - پ . هىيلىگەر ، مەككار .

هيىله سىگال (حيله سكال) ، ئە - پ . ق . هىيله ساز .

هيىن (حين) ، ئە . ۋاقىت ، پەيت ، زامان . ◇~ **ى شەباب** (~شباب) : ياشلىق دەۋرى .

ئوراماق (اوراماق) ئورماق .
ئوران (اوران) پارۇل .
ئورانداشماق (اوراندا‌شماق) ق . ئورۇنلاشماق .
ئورانلاشماق (اورانلاشماق) پارۇل ئارقىلىق سوئال ـ جاۋاب قىلىشماق ، پارۇل سوراشماق .
ئورانماق (اورانماق) . باغلانماق ، تۇتاشماق ، ئالاقە پەيدا قىلماق ، باغلىنىش بارلىققا كەلمەك ؛ قوشۇلماق .
ئوراۋۇت (اوراوت) ئايال ، قىز .
ئورتا چاغلىغ (اورتاچاغلىغ) ئوتتۇراھال .
ئورتا چاقلىق (اورتاچاقلىق) ئوتتۇراھال .
ئورتانچى (اورتانچى) ئوتتۇرىدىكى ، ئوتتۇرانچى ، ئوتتۇرانچى .
ئورچىن (اورچين) ناھىيەگە ئوخشىشىپ كېتىدىغان بىر خىل مەمۇرىي رايون .
ئوردا بازار (اوردا بازار) ئۇرۇش لاگىرىدىكى ۋاقىتلىق بازار .
ئوردۇ (اوردو) خان ياتىقى ، خان تۇرالغۇسى ؛ ئوردا ؛ ھەربىي قوشۇن ؛ ئەسكەر تۇرالغۇسى ، لەشكەرگاھ ، قوماندانلىق ئورنى .
ئوردۇ كەنت (اوردو كنت) پايتەخت ، قەدىمكى كەشغەر شەھىرى .
ئوردۇگاھ (اردگاه) ، پ . ئەسكەر لاگىرى ، ھەربىي قىسىم تۇرۇشلۇق جاي ؛ لاگىر .
ئورغارىم (اورغاريم) قەلئە خەندىكى ؛ ئىستىھكام ، قوغدانغۇچ .
ئورماشماق (اورماشماق) ئورالماق ، چىرماشماق .
ئورناغ (اورناغ) تۇرار جاي ، ئولتۇراق جاي ، ئادرە .
ئورنۇق (اورنوق) كارىۋات ، ياتىدىغان جاي (ئورۇن) .
ئورۇ (اورو) ئورا .
ئورۇج (اوروج) كۆككە كۆتۈرۈلۈش ، ئۆرلەش ، يۇكسىلىش .
ئورۇنلىغ (اورونليغ) بەدەل ، تەڭداش ، ھەق ، مەرتىۋىلىك ؛ نەسىل ، ئەۋلاد .
ئورىن (اورين) ئورۇن .
ئوريان (عريان) ، ئە . يالىڭاچ ، كىيىمسىز ، قىپيالىڭاچ .
ئوزاغۇن گۈن (اوزاغون كون) ئالدىنقى كۈن ، ئۇلۇشكۈن ، ئۇزاقى كۈن .
ئوزان (اوزان) مۇزنكا چېلىپ تۇرۇپ ناخشا ئېيتقۇچى ۋە ھېكايە ئېيتقۇچى .
ئوزغۇرماق (اوزغورماق) ئوزدۇرماق ، ئۆتكۈزمەك ، ئاشۇرماق .
ئوزماق I (اوزماق) ئوزماق ؛ ئۆتماق ؛ ئۆتمەك ، كۆچمەك .
ئوزماق II (اوزماق) ئوزانلار ئورۇنلايدىغان بىر كۈي ؛ ق . ئوزان .
ئوزۇش (اوزوش) يۈرۈش ، ئاجرىتىش .
ئوسال (اوسال) قوپال ، يىرىك ، بىپەرۋا ، بىپەرۋالىق ، سەۋەنلىك .

ئوتارماق (اوتارماق) مال باقماق .
ئوتاغ I (اوتاغ) ق . ئوتاق .
ئوتاغ II (اوتاغ) قۇشلارنىڭ ئۇششاق پېيى (تۇكى) .
ئوتاغا (اوتاغا) پەي پۇپۇك ؛ باش كىيىمگە تاقىلىدىغان پەي تاج .
ئوتاغات (اوتاغات) پادىشاھ ئەمەلدارلىرىنىڭ باش كىيىمگە تاقىلىدىغان مەنسەپ بەلگىسى .
ئوتاغە (اوتاغه) ق . ئوتاغا .
ئوتاق (اوتاق) كەپە ؛ كىگىز ، ئۆي ، چېدىر ؛ ئۆي ، ياتاق .
ئوتانماق (اوتانماق) ئۈيالماق ، يۇزى قىزارماق ، خىجالەت بولماق .
ئوترۇ (اوترو) قارشى ، ئۇدۇلمۇئۇدۇل ، روبىرو ؛ شۇ سەۋەبتىن ، شۇڭلاشقا . ◇~ بولماق (~ بولماق) : روبىرو بولماق ، قارىمۇقارشى بولماق ؛ ◇~ چىقماق (~ چىقماق) : قارشى ئېلىشقا چىقماق . ◇~ كەلمەك (~ كېلماك) : قارشى ئېلىشقا كەلمەك .
ئوتروغ (اوتروغ) ئارال ؛ قونالغۇ .
ئوتغانماق (اوتغانماق) ئۈيالماق ، خىجىل بولماق .
ئوتغۇراتى (اوتغراتى) جەزمەن ، چوقۇم .
ئوتلاش (اوتلاش) قەۋەت ؛ ◇~~~ (~~) : قەۋەت ـ قەۋەت ، قاتمۇقات .
ئوتلۇغ (اوتلوغ) ئوتلاق .
ئوتلۇق (اوتلوق) ئوتلاق .
ئوتۇراق (اوتوراق) تۇرار جاي ، ئولتۇرۇشلۇق ئورۇن ، مەنزىل ، ئارامگاھ .
ئوتۇنلاماق (اوتونلاماق) ئوتۇن يىغماق ، ئوتۇن تەييارلىماق ، ئوتۇن كەسمەك .
ئوچاغلاق (اوجاغلاق) بېدە .
ئوچاق (اوجاق) ئوچاق ، ئۆچ ئايال (قازان ئاسىدىغان) ؛ ئۇرۇق ، قەبىلە .
ئوخراق (اوخراق) نەرسە ، بۇيۇم .
ئوخرانماق (اوخرانماق) ئۆزىنى قەھرىمان ھېسابلىماق ، مەنمەنلىك قىلماق ؛ بويسۇنماسلىق .
ئوخشاتماق (اوخشاتماق) ئوخشاش قىلماق ؛ لايىق كۆرمەك ، ماقۇل تاپماق ، ماختىماق .
ئوخشۇش (اوخشوش) بىر شىلىق تۆگە .
ئوخشۇق (اوخشوق) ياش تۆگە .
ئودالىق (اودالىق) دەرەخنىڭ غولى .
ئورا (اورا) يىراقتا ئەۋەتىلگەن ھەربىي قىسىم .
ئوراغۇت (اوراغوت) ق . ئوراۋۇت .
ئوراق (اوراق) ئوغاق ، ئورما .
ئوراقچى (اوراقچى) ئورمىچى .
ئورام (اورام) مۇھىت ، شارائىت ، كەيپىيات ؛ كوچا ، قورۇ ؛ ھويلا قاتارى .

ئوغۇر I (اوغور) بەخت ، تەلەي ؛ بەرىكەت ؛ تۇمار ، پاناھلىق ، پاسىبان .
ئوغۇر II (اوغور) ياغاچ قەدەھ ، كىچىك چۆچەك .
ئوغۇر III (اوغور) سەۋەب ، بانا ؛ مەزگىل ، چاغ ، قېتىم ، نۆۋەت .
ئوغۇرتماق (اغورتماق) بەختلىك قىلماق ، بەختكە ئېرىشتۈرمەك .
ئوغۇرچە (اوغورجە) ياغاچ قەدەھ .
ئوغۇرسىز (اوغورسيز) بەختسىز ، تەلەيسىز ، تەتۈر پېشانە ، شور پېشانە .
ئوغۇرسىزلىق (اوغورسيزلىق) بەختسىزلىك .
ئوغۇرلاپ ئالماق (اوغورلاپ آلماق) تۈيۈقسىز بېسىۋالماق .
ئوغۇرلاماق (اوغورلاماق) ئوغرىلىماق ؛ تۈيۈقسىز ھۇجۇم قىلماق .
ئوغۇرلۇق (اوغورلۇق) بەختلىك ، تەلەيلىك .
ئوغۇرماق (اوغورماق) بەختلىك بولماق ، ئېرىشمەك .
ئوغۇز (اوغوز) دەسلەپكى سۈت ، باش سۈت ، ئوغۇز سۈتى .
ئوغۇش (اوغوش) مىللەت ، قەبىلە ، ئۇرۇغ ، ئايماق .
ئوغۇلاق (اوغولاق) ئوغلاق .
ئوغۇلچاماق (اوغولجاماق) ھۆرمەتلىمەك ، ھۆرمەت بىلەن مۇئامىلە قىلماق .
ئوغۇلچىلاماق (اوغولچيلاماق) ئوغلىدەك كۆرمەك .
ئوغۇلدۇرۇق (اوغولدروق) بېلىق تۇخۇمى ؛ بالىياتقۇ .
ئوغۇن I (اوغون) ق . ئوغان .
ئوغۇن II (اوغون) يەر ئاستى قانال ، تەشمە .
ئوغۇنەت (عنونت) ، ئە . سېسىقچىلىق ، بۆلغىنىش ، ئېچىش ، چىرىش .
ئوق I (اوق) ئوق . ◇～قۇرماق (～قورماق) : قورالغا ئوق باسماق ، ياغا ئوق سالماق .
◇～ئۇرماق (～اورماق) : ئوق ئۇزمەك ، ئوق ئاتماق .
ئوق II (اوق) سۆزلەرگە قوشۇلۇپ «دەل ، خۇددى ، تەڭلا ، شۇ ھامان ، شۇ زامان ؛ «گىنە / ـ كىنە/ ، غىنە/قىنە ، پەقەت» دېگەندەك مەنىلەرنى ئاڭلىتىدۇ .
ئوقا (اوقا) كىكىرىك .
ئوقار (اوقار) ئېگىز ، زور ، بۈيۈك .
ئوقالاماق (اوقالاماق) كۆڭلى ئاينىماق ، ئىچى ئېلىشماق .
ئوقتاماق (اوقتاماق) ئوقيا بىلەن ئاتماق ؛ ئوق ئۇزمەك .
ئوقچى (اوقچى) ئوق ياسىغۇچى ؛ ئوق ساتقۇچى ؛ ئوق ئاتقۇچى .
ئوقرا I (اوقرا) كاسا ، قەدەھ .
ئوقرا II (اوقرا) تەمرەتكە .
ئوقراماق (اوقراماق) چىقىرىماق ؛ (ئاتلار يەم ، سۇ تەلەپ قىلىپ) كىشنىمەك .

ئوسانماق (اوسانماق) بەزمەك ، زەھرىكمەك ؛ پۇشايمان قىلماق .
ئوسماق (اوسماق) سويماق ، ئارچماق ، پوستىنى ئاجراتماق .
ئوسۇلماق (اوسولماق) پوست تاشلىماق ، پوستى (تېرىسى) ئاجرىماق ، ئارچىلماق .
ئوش (اوش) شۇ ، مۇشۇ . ◇～مۇنچە (～مونچە) : مۇشۇنچە ، شۇ قەدەر .
ئوشال (اوشال) ئۇ ، ئاشۇ ؛ شۇ ، مۇشۇ .
ئوشانچە (اوشانچە) شۇنچە ، شۇ قەدەر ، مۇشۇنچە .
ئوشانداغاچە (اوشانداغاچە) شۇ يەرگىچە ، ئەشەگىچە ، مەشەگىچە .
ئوشانداق (اوشانداق) ئاشۇنداق .
ئوششاق (عشاق) ، ئە . ئاشىق (عاشق) نىڭ كۆپلۈكى : ئاشىقلار . ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامىنىڭ مەككىزىنچىسىنىڭ نامى ، ئوششاق مۇقامى .
ئوشمۇنچە (اوشمونچە) مۇشۇنچە ، شۇنچە ؛ ئاشۇنچە .
ئوشمۇنداق (اشمۇنداق) مۇشۇنداق ، ئاشۇنداق .
ئوشمۇندىن (اشموندين) شۇنىڭدىن ، مۇشۇنىڭدىن .
ئوشۇ (اوشو) ئاشۇ ، مۇشۇ .
ئوشۇقتۇرماق (اوشوقتورماق) ئالدىراتماق ، تەمتىرەتمەك .
ئوشۇقماق (اوشوقماق) ئالدىرىماق ، شاپاشلىماق .
ئوشۇل (اوشول) ئۇ ، ئاشۇ ، شۇ .
ئوشۇنداغى (اوشوندا غى) شۇ يەردىكى ، ئەشەدىكى ؛ مەشەدىكى .
ئوغالاماق (اوغالاماق) ئۇۋاتماق ، ئۇششاقلىماق .
ئوغان (اوغان) قادىر ، قۇدرەتلىك ، كۈچلۈك ؛ كۈچتە تەڭدىشى يوق ، خۇدا ، ئاللاھ ؛ سۆيگەن يار . ◇～نەم (～نيم) : ئامرىقىم ؛ خۇدايىم .
ئوغراشماق (اوغراشماق) ئۇچراشماق ؛ شۇغۇللانماق ؛ ئۇرۇشماق ، ئېلىشماق .
ئوغراغ (اوغراغ) ئىراده ؛ قارار قىلىش ، قارار ؛ نىشان ، غايە ، مەنزىل .
ئوغراماق (اوغراماق) ئۇچراشماق ، ئۇچراتماق ، دۇچ كەلمەك ، يولۇقماق .
ئوغرۇلۇق (اوغرولوق) بەختلىك ، تەلەيلىك .
ئوغرى (اوغرى) يوشۇرۇن ؛ يوشۇرۇنغان ، بېكىنگەن .
ئوغرىن (اوغرين) ق . ئوغرىنچە .
ئوغرىنچە (اوغرينجه) ئوغرىلىقچە ، يوشۇرۇن ، تۇيۇقسىز .
ئوغلاغۇ (اوغلاغو) نازلانغان ، ئىلجىڭلىغان ؛ جىلۋىلەنگەن ؛ نازاكەتلىك .
ئوغلان (اوغلان) بالا ، پەرزەنت ؛ موغۇل شاھزادىلىرىنىڭ ئونۋانى .
ئوغلۇق I (اوغلوق) بوتىلاق .
ئوغلۇق I (اوغلوق) خەندەك .

ئولتۇز (اولتوز) ئوتتۇز .
ئولجار (اولجار) خەۋەر ، گېلان ، بىلدۈرۈش ، جار ؛ ھەربىي يۈرۈش ئۈچۈن قوشۇنغا چۈشۈرۈلگەن يۈيرۈق .
ئولجالاماق (اولجەلاماق) ئولجا قىلماق ، ئەسىرگە چۈشۈرمەك .
ئولچا (اولچا) شۇ قەدەر ، چولاق ، كۆپ .
ئولچار (اولچار) ق . ئولجار .
ئولچاش (اولچاش) ھۆرمەت ، ئېھتىرام .
ئولچاق (اولچاق) شۇ چاغ ، ئۇ چاغ .
ئولچايىش (اولچايش) ھۆرمەت بىلدۈرۈش ، ئېھتىرام بىلدۈرۈش .
ئولچا (اولچە) ئولجا ، ئەسىر .
ئولماق (اولماق) بولماق .
ئومار (اومار) تۆگە ئۈچىسىدىكى ئادەم ئولتۇرىدىغان كاجۇ ؛ ئۆي ، ھوجرا .
ئوماق I (اوماق) قەبىلە ، ئۇرۇق ، جەمەت .
ئوماق II (اوماق) تېتىك ، چاققان ، غەيرەتلىك ، جەسۇر .
ئوماقلانماق (اوماقلانماق) چىلاق ئۆيۈشماق ؛ غەيرەتكە كەلمەك .
ئوماقلىق (اوماقلىق) مەلۇم ئۇرۇققا ياكى قەبىلىگە تەۋەلىك .
ئومچا (اومچا) كۆتەك ، كېپىنىدە .
ئوناغۇ (اوناغو) ئون .
ئوندالىق (اوندالىق) ئونلۇق .
ئوندۇر (اوندور) گۇناھكار ، گۇناھلىق ؛ ناچار .
ئوندۇرماق (اوندورماق) قانائەتلەندۈرمەك ، مەمنۇن قىلماق ، مۇرادىغا يەتكۈزمەك .
ئونغاي (اونغاي) يەڭگىل ، ئوڭاي ، ئاسان ، ئەرزان .
ئويانماق (اويانماق) ئويغاتماق .
ئويباغ (اويباغ) ئويغاق .
ئويباغلانماق (اويباغلانماق) ئويغانماق .
ئويباغلىق (اويباغلىق) ئويغاقلىق .
ئويباق (اويباق) ئويغاق .
ئويباقلانماق (اويباقلانماق) ئويغانماق .
ئويان (اويان) نار تۆگە .
ئويانماق (اويانماق) ئويغانماق .
ئويداق (اويداق) ئوي تۈزلەك ، سازلىق .
ئويغاغ (اويغاغ) ئويغاق ؛ خەۋەردار ، ئاگاھلىق .

ئوقلاغ (اوقلاغ) ق. ئوقلاق.
ئوقلاغۇ (اوقلاغو) ق. ئوقلاق.
ئوقلاق (اوقلاق) توقماق؛ نوغۇچ.
ئوقلاماق (اوقلاماق) ئوققا تۇتماق، ئوق ئاتماق.
ئوقلانماق (اوقلانماق) دومىلىماق؛ ئۆمىلىمەك.
ئوقلۇق (اوقلوق) ساداق، ئوقدان.
ئوقماق (اوقماق) چاقىرماق، تەكلىپ قىلماق.
ئوقۇبەت (عقوبت)، ئە. ئازابلاش، جازالاش؛ جازا.
ئوقۇماق (اوقوماق) ئىلىم ئۆگەنمەك؛ دەمەك، ھېسابلىماق، ... دەپ بىلمەك.
ئوقۇنماق (اوقونماق) ئاتالماق؛ ھېسابلانماق.
ئوقسىنماق (اوقينماق) ھۆ قىلماق، قۇسماق.
ئوق يىلان (اوق ييلان) ئوق يىلان؛ يىلانغا ئوخشاش ئوق.
ئوڭات (اونكات) ياخشى، گۈزەل، چىرايلىق.
ئوڭارماق (اونكارماق) تۈزەتمەك، ئوڭلىماق.
ئوڭالماق (اونكالماق) تۈزەلمەك، ساقايماق، ئوڭلانماق.
ئوڭدايماق (اونكدايماق) مۇڭدىپەقىيەت قازانماق، ئىشى ئوڭدىن كەلمەك.
ئوڭغۇرغا (اونكورغا) ئومۇرتقا.
ئوڭغۇرماق (اونكورماق) ق. ئوڭارماق.
ئوڭغۇلدۇرماق (اونكولدورماق) ساقايتماق.
ئوڭغۇلماق (اونكولماق) ق. ئوڭالماق.
ئول (اول) ئۇ؛ ئاشۇ.
ئولات (اولات) ژابا.
ئولاتماق (اولاتماق) ئايلاندۇرماق. پىرقىراتماق؛ توختاتماق.
اولاشماق (اولاشماق) چىڭماق؛ ئۇچراشماق، قوشۇلماق.
ئولاشىق (اولاشيق) باغلاقلىق ئارغامچا.
ئولاق (اولاق) ئولاق.
ئولاماق (اولاماق) ئايلانماق؛ باغلىماق؛ چاپلىماق.
ئولانماق (اولانماق) ئايلانماق، باغلىماق؛ چاپلانماق.
ئولتۇرتماق (اولتورتماق) ئولتۇرغۇزماق.
ئولتۇرماق (اولتورماق) ئولتۇرماق؛ پاتماق، كىرىپ كەتمەك؛ ئورنىماق، ئورناشماق؛ قارارگاھ قۇرماق.
ئولتۇرۇم (اولتوروم) ماڭالماس، ئولتۇرۇپ قالغان.

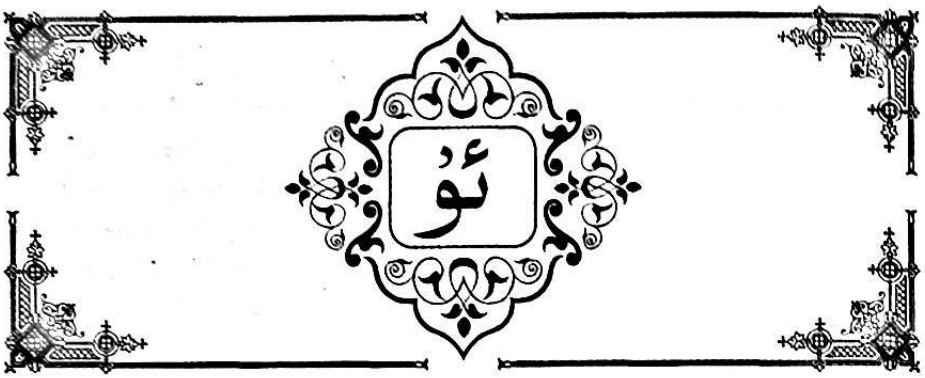

ئۇ ئاتماق (اواتماق) ئاۋۇندۇرماق ، خاتىرجەم قىلماق .
ئۇ ئانماق (اوانماق) ئاۋۇنماق ، تىنچلانماق .
ئۇببات (عباد) ، ك . ئابىد (عابد)نىڭ كۆپلۈكى : ئىبادەت قىلغۇچىلار ، چوقۇنغۇچىلار .
ئۇببەھەت (ابهت) ، ك . ئەزىمەت ، ئۇلۇغ ؛ شان ـ شەرەپ ؛ زىننەت .
ئۇبۇدىييەت (عبوديت) ، ك . بەندىلىك ، قۇللۇق ؛ ◇ **ئايمنى~** (آيين~) : بەندىلىك رەسمى ، قۇللۇق قائىدىسى ، قۇلچىلىق ئادىتى .
ئۇبراماق (اوبراماق) يېرىلماق ، چاك كەتمەك ، دەز چىقما ؛ بۇزۇلماق .
ئۇبرۇق ـ سۇبرۇق (اوبروق ـ سوبروق) ئالدىراپ تېنەپ ، ئالمان ـ تالمان .
ئۇبۇر (عبور) ، ك . ئۆتۈش ، ئۆتۈپ كېتىش ، بېسىپ ئۆتۈش . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : ئۆتمەك .
ئۇبۇۋۇەت (ابوت) ، ك . ئانىلىق ؛ ئانىلىق سالاھىيەت .
ئۇپرانماق (اوپرانماق) توزۇپ كەتمەك ، توزماق .
ئۇتارىد (عطارد) ، ك . مېركۇرى سەييارىسى ، ئارزۇ يۇلتۇزى (بۇ سەييارىنى كونا ئەدەبىياتتا ئەپسانىلەرگە ئاساسلىنىپ ، پەلەك كاتىپى ، يازغۇچى ۋە شائىرلارنىڭ ھامىيسى دەپ ئاتاشقان) .
ئۇنقاندۇرماق (اونقاندورماق) ئىزا تارتقۇزماق ، خىجىل قىلماق ، قىزارتماق .
ئۇنقانماق (اونقانماق) قىزارماق ؛ ئىزا تارتماق ، خىجىل بولماق .
ئۇنقۇزماق (اونقوزماق) ئۇنقۇزماق ، قولدىن بەرمەك ، ئۇنتكۇزمەك ، بوش قويۇۋەتمەك .
ئۇنماق (اونماق) ئۇنماق ؛ يەڭمەك ، غەلىبە قىلماق .
ئۇجىب (عجب) ، ك . مەنمەنلىك ، شۆھرەتپەرەسلىك ، مەغرۇرلۇق ؛ ساختىپەزلىك ، يالغان مېھرىبانلىق ، ئاغزى ھەسەل ، ئىچى زەھەرلىك .
ئۇجرەت (اجرت) ، ك . ئىش ھەققى ؛ ئىجارە ھەققى .

ئويغانماغۇر (اويغانماغور) ئويغانماس ؛ خەۋەرسىز ، غاپىل .
ئويقىز (اويقيز) قىز دوست .
ئويلۇق (اويلوق) غول ، ساي ؛ ئويمانلىق .
ئويما (اويما) چوڭقۇر ئورەك .
ئويما بانقاق (اويما بانقاق) پانقاق سازلىق .
ئويناشچىل (ايناشچيل) پاھىشۇاز ، ھۇزۇق .
ئويناق (اويناق) ئويۇنچۇق ، بالىلار ئوينايدىغان ، يەر ؛ ئويۇنچى ؛ گول ، گەخمەق .
ئويۇق (اويوق) تۆشۈك ؛ ئورەك ؛ ئويۇلغان يەر .
ئويىتماق (اوييتماق) قورقماق ، ھېيىقماق .

(~سوز) : ئۆد يافىچىنى كۆيدۈرگۈچى .
ئۆد II (عود) ، ئە . بىر خىل چالغۇ ئەسۋابى .
ئۆدەبباش (ادباء) ، ئە . ئەدىب (ادیب)نىڭ كۆپلۈكى : ئەدىبلەر .
ئۆدسوز (عودسوز) ، ئە ـ پ . ئۆد يافىچىنى ئوتتا سېلىپ كۆيدۈرگۈچى .
ئۆدۈز (ادز) قوتۇر .
ئۆدۈل I (عدول) ، ئا . ئەدل (عدل)نىڭ كۆپلۈكى : ئادالەتلەر ، باراۋەرلىكلەر ؛ تۈز ، ئۆدۈل .
ئۆدۈل I (عدول) ، ئە . يولدىن چىقىش ؛ قايتىش ، چېكىنىش .
ئۆدۈان (عدوان) ، ئە . دۈشمەنلىك ، خۇسۇمەت ؛ زۇلۇم ؛ ھەققانىيەتسىزلىك .
ئۆدىي (عودى) ، ئە . ئۆد چالىدىغان سازەندە .
ئۆرەفاك (عرفاء) ، ئە . ئارىق (عارق)نىڭ كۆپلۈكى : بىلگۈچىلەر ؛ سوپىلىقتا تازا يېتىشكەدلەر .
ئۆرباغ (اورباغ) ئېچىتقۇ .
ئۆرغۇشتەك (اورغوشتك) بىر خىل ئۆسۈل ۋە قوشاق .
ئۆرلاشماق (اورلاشماق) ژارقىراشماق ، توۋلاشماق .
ئۆرنۈقماق (اورنوقماق) تۆيۈقسىز بىر ئىشقا يولۇقماق ، تاسادىپىي بىر ئىشقا دۇچ كەلمەك .
ئۆرۈت (اورت) ئۆيات ، ئىزا .
ئۆرۈش كەلتۈرمەك (اوروش كيلتورماك) ھۇجۇم قىلماق ، ئۆرۈش قوزغىماق .
ئۆرۈج (عروج) ، ئە . يۇكسىلىش ، يۇقىرى كۆتۈرۈلۈش ، كۆككە كۆتۈرۈلۈش ؛ ◇~
ئەيلەمەك (~ايلاماك) : كۆتۈرۈلمەك ، چىقماق ، ئۆرلىمەك ؛ ◇~تۇنى (~تونى) : مىئراج كېچىسى ، ئاسمانغا چىقىش كېچىسى .
ئۆرۈغ ـ قەياش (اوروغ قياش) ئۆرۈق ، ئايماق ، ئۆرۈق ـ تۇغقان ، قان قېرىنداش .
ئۆرۈق I (اوروق) ئائىلە ، بالا ـ چاقا ، ئۆرۈق ـ تۇغقان ؛ سەپەردە پادىشاھ تۆرمۇشى بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولغان ئادەم ۋە يۇك تاق .
ئۆرۈق I (عروق) ، ئە . ئىرق (عرق)نىڭ كۆپلۈكى : نەسىللەر ، نەسەبلەر ، مىللەتلەر ، ئۆرۈقلار ؛ تومۇرلار ؛ يىلتىزلار ، ئاساسلار ، نېگىزلار .
ئۆرۈق ـ قەياش (اوروق ـ قياش)) ئۆرۈق ـ تۇغقان .
ئۆرۈك (اورنک) ئاق .
ئۆرۈمداي (اورمداى) زەھەرنى قايتۇرىدىغان تاش .
ئۆرۈنج (اورنج) پارا .
ئۆرى I (اورى) ئوغۇل بالا ؛ ئەركەك .
ئۆرى I (اورى) چۇقان ، سۇرەن ، ئۇر ـ ئۇر .
ئۆز I (اوز) ياخشى ؛ نەپىس ، چىرايلىق ؛ روھ ، جان ؛ كۆڭۈل ، دىل ، چۈمۈر ، چاققان .

ئۇجرە (اجرە) ، ئە . ق . ئۇجرەت .
ئۇجماق (اوجماق) ق . ئۇچماق I .
ئۇجۇر (اجور) ، ئە . ئەجىر (اجر) نىڭ كۆپلۈكى : ئەجىرلەر ، ئىش ھەققىلىرى ؛ مۇكاپاتلار .
ئۇچ (اوچ) چېكرا .
ئۇچا (اوچا) دۇمبە ، ئۆشنە ؛ تايانچ ، ھامىيلىق .
ئۇچار (اوچار) بازار .
ئۇچان (اوچان) كېمە ، چوڭ كېمە .
ئۇچە (اوچە) ق . ئۇچا .
ئۇچرۇ (اوچرو) ھازىرقى ۋاقىت ، ۋاقىت ، يېقىنقى ۋاقىت . ◇ بۇ~دا (بو~دا) : ھازىرقى ، بۇگۈنكى كۈندە ، تېخى يېقىندا .
ئۇچقالانماق (اوچقالانماق) ياخشى مۇئامىلە قىلماق ، ياخشىلىق قىلماق .
ئۇچقالاماق (اوچقالاماق) ئىچ ئاغرىتماق ، ئېچىنماق .
ئۇچقان (اوچقان) قۇش ، ئۇچار قانات .
ئۇچقۇ (اوچقو) ئۇچقۇر ، ئۇچار ، ئۇچۇپ كېتىدىغان ، ئۇچىدىغان .
ئۇچلاماق (اوچلاماق) تۆتماق .
ئۇچماق I (اوچماق) جەننەت .
ئۇچماق II (اوچماق) ئۇچماق ، ئۆرلىمەك ؛ ھاۋالانماق ، ھەۋەسلەنمەك ؛ كىبىرلەنمەك ، مەغرۇرلانماق .
ئۇچماق II (اوچماق) تىك يار ، چوڭقۇر ھاك .
ئۇچۇر (اوچور) ق . ئۇچرۇ .
ئۇچمە (اوچمە) تىك يار ، چوڭقۇر ھاك ، خەۋەر ؛ ئۇچمە .
ئۇچۇز (اوچوز ، اچز) ئەرزان ؛ پەس ، خار ، ئاسان ، ئوڭاي .
ئۇچۇزلاتماق (اچوزلاتماق) ئەرزانلاتماق ، خار قىلماق .
ئۇچۇزلانماق (اوچوزلانماق) ئەرزانلىماق ؛ خارلانماق .
ئۇچۇزلىق (اوچوزلىق) ئەرزانلىق ، خارلىق .
ئۇچۇق (اوچوق) ئۇچۇش ، ئۇچقان ھالەت ؛ قۇش ، ئۇچار قانات .
ئۇچۇقلاماق (اوچوقلاماق) كۆيجىمەك ؛ ئىسسىقلىق ئۆرلىمەك ، (كالپۇك) يېرىلماق .
ئۇخت (اخت) ، ئە . سىڭىل ياكى ئاچا ؛ ھەمشىرە .
ئۇخرەۋي (اخروى) ، ئە . ئۇ دۇنياغا خاس ؛ ئاخىرەتلىك ؛ ئۆلگەندىن كېيىن بولىدىغان .
ئۇخۇۋۇۋەت (اخوت) ، ئە . قېرىنداشلىق ؛ بۇرادەرلىك . ◇ ~ ئومۇمىيىيە (~عمومیه) : پۈتۈن خەلق گويا قېرىنداش بولۇش . ◇ ~ دىنىيە (~دینیه) : دىنىي قېرىنداشلىق .
ئۇد I (اود) ئۇي ، كالا . ◇ ~ يىلى (~ییلی) : كالا يىلى .
ئۇد II (عود) ، ئە . ئوتقا سالسا خۇش پۇراق چاچىدىغان بىر خىل ياغاچ . ◇ ~ سوز

◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : ئۇسۇل قىلماق ، شۇ تەرىقىدە قىلماق ؛ ئادەتلەنمەك .
ئۇسلۇق (اوسلوق) ھولۇقۇش ، ساراسىمە ؛ ھاياجان ، ژاراڭ - چۇرۇك .
ئۇسماقلاماق (اوسماقلاماق) چۈمبەل تارتماق ، يوشۇرۇنماق .
ئۇسۇر (عصور) ، ئە . ئەسر (عنصر) نىڭ كۆپلۈكى : ئەسىرلەر ، دەۋرلەر ؛ زامانلار .
ئۇسۇغ (اوسوغ) ئۇسسۇزلۇق .
ئۇسۇن (اوسون) سۇ .
ئۇسۇل (اصول) ، ئە . ئەسل (اصل) نىڭ كۆپلۈكى : ئەسىللەر ، نېگىزلەر ؛ ھەربىر ئىلىم-نىڭ ئاساسى ۋە تۈپ قائىدىلىرى . ◇ ئەھلى~ (اهل~) : دىنىي ئىلىملەرنىڭ ئاساسىنى تەكشۈرگۈچى ئالىملار . ◇~ لۇددىن (~ الدين) : ئىسلام دىنى ئاساسىي بىلىملىرى .
ئۇسۇەت (اسوة) ، ئە . يېتەكچى ، ئالدىدا ماڭغۇچى ، پېشۋا ، باشلاپ ماڭغۇچى ؛ ئۈلگە ، ئۈرنەك .
ئۇش (اوش) خۇددى ؛ خۇددى شۇ .
ئۇشاتماق (اوشاتماق) سۇندۇرماق ؛ چاقماق ؛ پارچىلىماق ، ئۈزۈتماق ؛ بىتچىت قىلماق .
ئۇشاغ (اوشاغ) ق . ئۇشاق .
ئۇشاق (اوشاق) پارچە ، ئۇزۇق ، ئۇششاق ؛ كىچىك بالا ؛ ئېتىبارى يوق ئادەم ، خىزمەتكار .
◇ ئۇلۇغ ۋە~ (اولوغ و~) : چوڭ - كىچىك ، ياش - قېرى .
ئۇشاق ئاش (اوشاق آش) ئۇگرە .
ئۇشاقچى (اوشاقچى) مىلىچ مال سودىگىرى ، يايمىچى .
ئۇشاقلاماق (اوشاقلاماق) پارچىلىماق ، ئۇششاقلىماق ؛ قارىلىماق ؛ بۆھتان چاپلىماق .
ئۇشالماق (اوشالماق) سۇنماق ؛ پارچىلانماق ، ئۇشلانماق ، چېقىلماق ، ئۇزۇلماق .
ئۇشاندۇرماق (اوشاندرماق) ئۇششاقلىماق ، پارچىلىماق ، ئۇزۇتماق ، يەنچمەك .
ئۇشانماق I (اوشانماق) پارچىلانماق ، ئۇششاقلانماق ، ئۇزۇلماق .
ئۇشانماق II (اوشانماق) ئۇزىنى سەزمىگەن دەرىجىدە ھەرىكەتسىز ياتماق ، خۇددىنى بىلمىگەن ھالدا ياتماق ؛ ھوشسىزلانماق .
ئۇشتۇرنامە (اشترنامە) ، پ . شەيخ خەرىدۇددىن ئەتتار (شيخ فريد الدين عطار) نىڭ شۇ ناملىق ئەسىرى .
ئۇشتۇلۇم (اشتلم) جەبىر ، جاپا ، زۇلۇم ؛ غەۋغا ، توپىلاڭ ؛ ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : جەبىر قىلماق ، زۇلۇم سالماق .
ئۇشر (عشر) ، ئە . ئوندىن بىر .
ئۇشقە (اوشقە) ئەر ، ئەر كىشى .
ئۇشلاتماق (اوشلاتماق) تۇتقۇزماق .
ئۇشلاماق (اوشلاماق) تۇتماق .
ئۇشلۇق (اوشلوق) ق . ئوشۇلۇق .

ئۇز I (اوز) ق . ئۆد

ئۇزاتماق (اوزاتماق) ئۇزاقلاشتۇرماق .

ئۇزالماق (اوزالماق) ئۇزارماق .

ئۇزاماق (اوزاماق) ئۇزۇنغا سوزۇلماق ، ئۇزارماق ، ئۇزاق داۋام قىلماق ، ئۇزاققا كەتمەك .

ئۇزەماك (عظماء) ، ئە . ئەزىم (عظيم) نىڭ كۆپلۈكى : ئۇلۇغلار ، چوڭلار ، كاتتىلار .

ئۇزرا (عذرا) ، ق . ئەزرا .

ئۇزلەت (عزلت) ، ئە . ئىشتىن چېكىنىش ؛ ئۇزىنى قاچۇرۇش ، يالغۇز ياشاش . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) : چېكىنمەك ، يالغۇزلۇقنى ئىختىيار قىلماق . ◇～ھەرەمى (～ھرمى) : دەرۋىشلىك ماكانى ، چېكىنىش جايى .

ئۇزلەتگاھ (عزلتگاه) ، ئە ـ پ . پىنھان جاي ، خىلۋەت جاي .

ئۇزلەتگۇزىن (عزلت كزين) ، ئە ـ پ . يالغۇزلۇقنى خالايدىغان ، پىنھان ياشاشنى ئىختىيار قىلىدىغان ئادەم .

ئۇزلەتگىر (عزلت كير) ، ئە ـ پ . كىشىلەردىن ئۇزىنى قاچۇرىدىغان ، پىنھان ياشايدىغان .

ئۇزماق (اوزماق) ماختانماق ، بۆسمەك ، پو ئاتماق .

ئۇزۇ (عضو) ، ئە . ئەزا ، گەۋدە بۆلەكلىرىدىن بىرى ، بەدەن ئەزالىرىنىڭ بىرى (قول ، پۇت دېگەنلەرگە ئوخشاش) . كۆپلۈكى : ئەئزا (اعضا) .

ئۇسات (عصات) ، ئە . ئاسى (عاصى) نىڭ كۆپلۈكى : ئاسىيلار ، قارشىلىق قىلغۇچىلار ، ئىسيانكارلار ، گۇناھكارلار .

ئۇسان (اوسان) زېرىككەن ، ئىچى پۇشقان ، ھۇرۇن ، ئېرىنچەك ، ئىزلەتگۇ .

ئۇسانماق (اوسانماق) زېرىكمەك ، ئىچى پۇشماق ؛ بىزار بولماق .

ئۇستاخ (استاخ) ، پ . قوپال ؛ نومۇسسىز ، ئەدەپسىز .

ئۇستاخانە (استاخانه) نومۇسسىزلارچە ، ئەدەپسىزلەرچە .

ئۇستاد (استاد) ئۇستاز .

ئۇستۇخانبەندلىق (استخوان بندليق) ئىسكىلىت ، قۇرۇلما ، جازا .

ئۇستۇرلاب (اصطرلاب ، اسطرلاب) ، ئە . قۇياش ۋە يۇلتۇزلارنىڭ ئېگىزلىكىنى ئۆلچەيدىغان ئەسۋاب .

ئۇستۇۋار (استوار) ، پ . چىداملىق ، كۈچلۈك ، مەھكەم ، پىششىق ؛ توغرا ؛ ◇～ئەتمەك (～ايتماك) : مەھكەملىمەك ؛ ◇～بولماق (～بولماق) : چىداملىق بولماق ، مەھكەم تۇرماق .

ئۇسر (عسر) ، ئە . قىيىنچىلىق ، مۇشكۈلات ، ئېغىر ئەھۋال .

ئۇسرەت (عسرت) ، ئە . نامراتلىق ، كەمبەغەللىك ؛ قىيىنچىلىق .

ئۇسرۇ (اسرو ، اوسرو) ئىنتايىن قالتىس ، غايەت ، بەك ؛ ھەددىدىن زىيادە .

ئۇسلۇب (اسلوب) ، ئە . تەرتىپ ، ئۇسۇل ، يۇسۇن ، تەرز ، رەۋىش ، ئىستىل ، سىستېما .

ئۇقۇد (مقود) ، ئە . ئەقد (مقد)نىڭ كۆپلۈكى : ژەددلەر ، كېلىشىملەر ، قارارلار .
ئۇقۇش (اوقوش) ئەقىل ، زېھىن ؛ بىلىش .
ئۇقۇشلۇغ (اوقوشلوغ) ئۇقۇم ؛ ئەقىل ؛ ئۇقۇمۇشلۇق ، بىلىملىك .
ئۇقۇل (مقول) ، ئە . ئەقل (عقل)نىڭ كۆپلۈكى : ئەقىللەر . ◇ ئەھلى~ (اهل~) : ئەقىل ئىگىلىرى ، ئاقىللار .
ئۇكۇس (عكوس) ، ئە . ئەكس (عكس)نىڭ كۆپلۈكى : ئەكسلەر .
ئۇڭا (اونكا) ئۇنىڭغا ؛ شۇڭا ، شۇڭلاشقا .
ئۇلا I (اولا) يول بەلگىسى ، بەلگە . ◇~بولسا يول ئازماس ، بىلىگ بولسا سۆز يازماس (~بولسا يول آزماس ، بىلىگ بولسا سوز يازماس) : بەلگە بولسا (ئادەم) يولدىن ئازماس ، بىلىم بولسا سۆزدىن قايماس .
ئۇلا II (اولا) ئوت ، يالقۇن .
ئۇلابە (اولابه) بىر خىل تاماق .
ئۇلارچاغ (اولارچاغ) ئىگەرگە مۇناسىۋەتلىك ئەسۋابلارنىڭ بىرى .
ئۇلاش (اولاش) ئۇزلۇكسىز ، دائىم ، ھەر ۋاقىت ، داۋاملىق .
ئۇلاشماق (اولاشماق) يەتمەك ، تۇتاشماق ، ئۇلاشماق .
ئۇلاشۇ (اولاشو) ئۇدا ، دائىم ، ئۇزلۇكسىز ، ھەر ۋاقىت ، داۋاملىق .
ئۇلاقماق (اولاقماق) ئاداشماق ، ھولۇقماق ، قانداق قىلىشنى بىلمەي قالماق ، ھەيران بولماق .
ئۇلالماق (اولالماق) چوڭايماق ، زورايماق ؛ يېتىشمەك ، يېتىلمەك .
ئۇلامسىز (اولامسيز) تايانچسىز ؛ مىسكىن .
ئۇلانماق (اولانماق) ئۇلانماق ، تۇتاشماق ؛ يولۇقماق ، يۇزلەنمەك ، باقماق ؛ ئېرىشمەك ، بىلمەك .
ئۇلغاتماق (اولغاتماق) ئۇلغايتماق ، زورايتماق ، چوڭايتماق .
ئۇلغالماق (اولغالماق) ئۇلغايماق .
ئۇلغاماق (اولغاماق) ئۇلغايماق ، زورايماق .
ئۇلغاندۇرماق (اولغاندورماق) ئۇلغايتماق ، چوڭايتماق ، زورايتماق .
ئۇلغانماق (اولغانماق) ق . ئۇلغايماق .
ئۇلغايماق (اولغايماق) چوڭ بولماق .
ئۇلۇ (اولو) ، ئە . ئىگە ، خوجا ، خوجايىن ، ئىگىلىگۈچى . ◇~ ئەبسار (~الابصار) : دانىشمەنلەر .
ئۇلۇس (اولوس) ئەل ، خەلق ، قەبىلە .
ئۇلۇفە I (علوفه) ، ئە . ئەلەف (علف)نىڭ كۆپلۈكى : ھەلەپلەر ، يەم ـ خەشەكلەر ؛ يېگۈلۈكلەر .

ئۇشمۇنداق (اوشموندای) ق . ئوشمۇنداق .
ئۇشمۇنچە (اوشمونچه) ق . ئوشمۇنچه .
ئۇشمۇندىن (اوشموندین) ق . ئوشمۇندىن .
ئۇشۇر (عشۇر) ، ئە . ئۇشر (عشر)نىڭ كۆپلۈكى : ئۇشرىلەر ، ئوندىن بىر قىسىملار .
ئۇشۇلۇق (اوشولوق) ئۇمان ؛ مۇلچەر ، تەسەۋۋۇر ، قىياس ؛ تۇھمەت .
ئۇشۇلۇم (اوشولوم) زۇلۇم - سىتەم .
ئۇشۇندى (اوشوندی) تۈيۈقسىز ھۇجۇم ، ئۇشتۇمتۇت زەربە .
ئۇغ I (اوغ) كىگىز پايپاق .
ئۇغ II (اوغ) كىگىز ئۆينىڭ ئۈستىدىكى ياغاچلىرى .
ئۇغدۇرماق (اوغدورماق) ئۇۋاتتۇرماق ، ئۇۋۇلاتماق .
ئۇغماق (اوغماق) ئۇۋىماق ، ئۇۋۇتماق .
ئۇغۇش (اوغوش) نەۋرە .
ئۇغرۇغ (اوغرغ) تاغ ياكى ساينىڭ تۆگىگەن يېرى .
ئۇفتانماق (اوفتانماق) ئۇيالماق ، خىجىل بولماق ، ئىزا تارتماق .
ئۇفق (افق) ، ئە . ئۇپۇق ، ئۇپۇق سىزىقى .
ئۇفۇق (افق) ، ئە . ق . ئۇفق .
ئۇفۇنەت (عفونت) ، ئە . ئېچىش ، بىقىش ، سېسىش ؛ سېسىق ؛ بەدبۇي ، سېسىقلىق ، بەدبۇيلۇق .
ئۇفۇنەتلىق (عفونت لیق) سېسىق پۇراقلىق ، بەدبۇيلۇق .
ئۇقاب (عقاب) ، ئە . بۈركۈت .
ئۇقابە (عقابه) ق . ئۇقاب .
ئۇقار (اوقار) تۇرنا ، ئۇقار .
ئۇقبا (عقبی) ، ئە . ئاقىۋەت ؛ نەتىجە ، قىيامەت ، ئاخىر زامان ، ئۇ دۇنيا .
ئۇقدە (عقد) ، ئە . ئۇقدە (عقده)نىڭ كۆپلۈكى : چىگىشلەر ، توقۇناقلار ؛ ئالاقىلەر ، باغلىنىشلار .
ئۇقەلا (عقلاء) ، ئە . ئاقىل (عاقل)نىڭ كۆپلۈكى : ئاقىللار ، ئەقىل ئىگىلىرى .
ئۇقدە (عقده) ، ئە . تۈگۈن ، چىگىك ، چىگەل ، چىگىش نۇقتا ؛ ئالاقە ، باغلىنىش ؛ قىيىنچىلىق ؛ ◇~گۇشاي (كشای) : تۈگۈننى يەشكۈچى ، مۇشكۈلنى ھەل قىلغۇچى .
ئۇقدەكۇشاي (عقده كشای) ، ئە - پ . تۈگۈننى يەشكۈچى ، چىگەللىكنى يەشكۈچى ، ھەل قىلغۇچى .
ئۇقۇبات (عقوبات) ، ئە . ئۇقۇبەت (عقبت)نىڭ كۆپلۈكى : جازالار ؛ ئازابلار ؛ قىيىنچىلىقلار .
ئۇقۇبەت (عقوبت) ، ئە . جازا ؛ ئازاب ، قىيىنچىلىق .

(~سورماك) : ياشىماق ، هايات كەچۈرمەك . ق . ئۆمر .
ئۇمق (مىق) ، ئە . چوڭقۇرلۇق ، تىرەنلىك .
ئۇمم (ام) ، ئە . ئانا . ◇~ ى مۇسلىمىن (ام مسلمين) : مۇسۇلمانلارنىڭ ئانىسى .
ئۇممەت (امت) ، ئە . بىر تىلدا سۆزلىشىدىغان ئىنسانلار ، مىللەت ؛ بىر پەيغەمبەرگە ئەۋەكىشىلەر ، ئۇممەت .
ئۇممەهات (امهات) ، ئە . ئۇمم (ام)نىڭ كۆپلۈكى : ئانىلار .
ئۇممۇلخەبائىس (ام الخبائث) ، ئە . هاراق ، شاراب (ئەسلى : يامانلىقنىڭ ئانىسى) .
ئۇممۇلقۇرا (ام القرا) ، ئە . مەككە شەھىرى .
ئۇممىي (امى) ، ئە . ئوقۇش ـ يېزىشنى بىلمەيدىغان ، خەت ساۋاتى يوق ، ساۋاتسىز .
ئۇممىيە (اميه) ، ئە . ساۋاتسىزلىق .
ئۇمۇتماق (اوموتماق) ئۇمىدلەندۈرمەك ، ئۇمىدۋار قىلماق ؛ ئىلھاملاندۇرماق ، رىغبەتلەندۈرمەك .
ئۇمۇدۇن (امودون) كەلەك ئىشتان .
ئۇمۇر (امور) ، ئە . ئەمر (امر)نىڭ كۆپلۈكى : ئىشلار ، مەشغۇلاتلار ؛ ۋەقەلەر .
ئۇمۇل (اومول) تىنچ ، ئەمىن .
ئۇمۇلماق (امولماق) ئۇمىدلەنمەك ، ئۇمىدۋار بولماق .
ئۇمۇنچ (امنچ) ئۇمۇنۇش ؛ ئۇمىد .
ئۇميان (عميان) ، ئە . ئەئما (اعمى)نىڭ كۆپلۈكى : ئەمالار ، كورلار ، قارىغۇلار .
ئۇناس (اناس) ، ئە . ئىنس (انس)نىڭ كۆپلۈكى : كىشىلەر ، ئادەملەر ، ئىنسانلار .
ئۇناماق (اوناماق) ئۇنىماق ، مەمنۇن بولماق ، ماقۇل كۆرمەك .
ئۇنتوج (اونتوج) قەرز .
ئۇنتۇج (اونتوج) ق . ئۇنتۇج .
ئۇنس (انس) ، ئە . يېقىنلىق ، ئۇلپەتلىك ، چىن دوستلۇق ؛ ◇~ ئولماق (~اولماق) ، ~تۇتماق (~توتماق) : دوست تۇتماق ؛ ئۇلپەت تۇتماق .◇~ۇ ئۇلفەت (~والفت) : دوستلۇق .
ئۇنسۇر (عنصر) ، ئە . ئېلېمېنت .
ئۇنسۇرىيات (عنصريات) ، ئە . ئېلېمېنتلار ؛ ئوت ، سۇ ، تۇپراق ، ھاۋا .
ئۇنفۇن (اونفون) مالغا قويۇلغان بەلگە .
ئۇنۇق (عنق) ، ئە . قوپاللىق ، قاتتىقلىق ، جەبىر ، زۇلۇم .
ئۇننىاب (عناب) ، ئە . چىلان .
ئۇننىاب رەڭ (عناب رنگ) ، ئە ـ پ . چىلان رەڭ .
ئۇنۋان (عنوان) ، ئە . تېما ، ماۋزۇ ، ئادرېس ، نام .
ئۇنۇت (اونوت) ئۇنتۇش . ◇~ قىلماق (~قيلماق) : ئۇنتۇماق ، ئەستىن چىقارماق .
ئۇھدە (عهده) ، ئە . مەجبۇرىيەت ، مەسئۇلىيەت ، جاۋابكارلىق ؛ ◇ ئەل~ تۇ ئەلەرراۋى (الـ~ة على الراوى) : گەپ يالغان بولسا ئەيىب رىۋايەتچىدە (بىرەر ۋەقەنى ھېكايە قىلغاندا ،

ئۇلۇغە I (علوغه) ، ئە . ئەسكەر ۋە ئەمەلدارلار ئۈچۈن بەلگىلەنگەن ماڭاش ۋە ئوزۇق تۇلۇك .

ئۇلۇغە II (علوغه) ، پ . باج .

ئۇلۇغ ئاتا (اتا) چوڭ دادا ، بوۋا .

ئۇلۇقسىنماق (اولۇقسينماق) ئۆزىنى چوڭ تۇتماق ، مەغرۇرلانماق ، ھاكاۋۇرلۇق قىلماق .

ئۇلۇلئەزم (الوالعزم) ، ئە . قەيسەرلەر ، جەدام ۋە غەيرەت ئىگىلىرى .

ئۇلۇلئەمر (اولو الامر) ، ئە . باشلىق ، قوماندان ؛ ئىش بېجىرگۈچى .

ئۇلۇم (علوم) ، ئە . ئىلىم (علم)نىڭ كۆپلۈكى : ئىلىملار ، بىلىملار .

ئۇلۇم ئەۋراقى (علوم اوراقى) ك . ئىلىم تۈرلىرى ، پەن خىللىرى ؛ ئىلىمنىڭ تارماقلىرى .

ئۇلۇھىييەت (الوهيت) ، ئە . خۇدالىق ، ئىلاھلىق ، تەڭرىلىك .

ئۇلۇۋۇ (علو) ، ئە . ئالىي ، يۇقىرى ، ئېگىز ؛ يۇقىرىلىق ، ئېگىزلىك . ◇~ھىممەت (~ همت) : ئالىي ھىممەت ، يۈكسەك نىيەت .

ئۇلۇۋۇۋىييەت (علويت) ، ئە . بۈيۈكلۈك ، يۈكسەكلىك ، يۇقىرىلىق ، ئېگىزلىك ؛ ئاسمانۇمۇناسىۋەتلىك .

ئۇلۇي (علوى) ، ئە . يۇقىرىدىكى ، ئېگىزدىكى ، يۇكسەكلىكتىكى ؛ ئاسمانغا تېگىشلىك . ◇~خىرام (~خرام) : ئېگىزدە يۈرگۈچى ، پېتىنى بۈزماي يۈرگۈچى ، ئۆزىنى يەرگە ئۇرمىغۇچى .

ئۇلىيا (عليا) ، ئە . ئەڭ ئالىي ، ئەڭ يۈكسەك ، ئەڭ يۇقىرى ، ئەڭ ئېگىز ؛ ◇مەھدى~ (مهدى~) : پادىشاھنىڭ چوڭ خوتۇنىغا بېرىلمىدىغان ئۇنۋان .

ئۇم (اوم) ئۇن . ◇~ئەتمەك (~اتماك) : ئۇۋۇتماق ، يەنچمەك .

ئۇماغ (اوماغ) ق . ئۇماق .

ئۇمۇغلانماق (اوماغلانماق) ق . ئۇماقلانماق .

ئۇماغلىق (اوماغليق) ق . ئۇماقلىق .

ئۇماق (اوماق) ئۇرۇق ، جەمەت ، قەبىلە .

ئۇمۇقلانماق (اوماقلانماق) ئۇيۇشماق ، بىرلەشمەك .

ئۇماقلىق (اوماقليق) جەمەتلىك ، قەبىلىلىك .

ئۇمانچ (اموناج) ئۇمىد ، تەمە .

ئۇمانماق (اومانماق) ئۇمىد قىلماق ، ئۇمىد باغلىماق ، تەمە قىلماق .

ئۇمەراۋ (امراء) ، ئە . ئەمىر (امير)نىڭ كۆپلۈكى : ئەمىرلەر ، لەشكەر باشلىقلىرى . ◇~ۋۇزەراۋ (~وزراء) : ئەمىرلەر ۋە ۋەزىرلەر .

ئۇممەم (امم) ، ئە . ئۇممەت (امت)نىڭ كۆپلۈكى : مىللەتلەر ، خەلقلەر ، ئۇممەتلەر .

ئۇمىدە (عمده) ، ئە . تايانچ ، ئاساس ، ئۆل ؛ ئەڭ مۇھىم ئاساس .

ئۇمۇر (عمر) ، ئە . ياشاش ، ھايات ؛ ياشاش مۇددىتى ، ھايات مۇددىتى . ◇~سۈرمەك

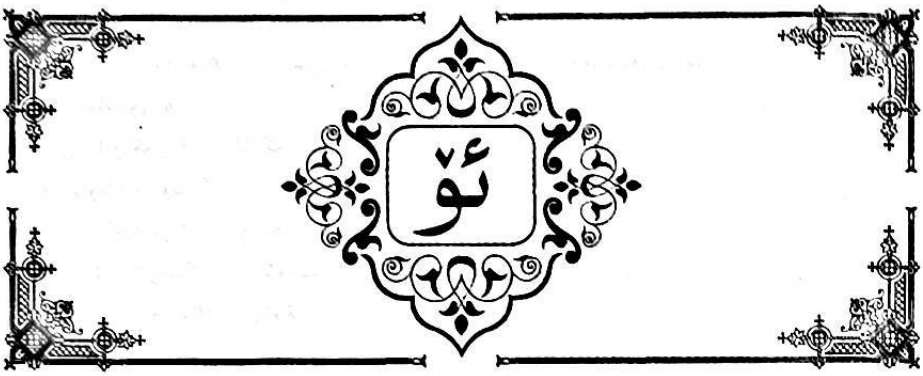

ئۇبۇچىن (ابوچين) ئافرىق ، كېسەللىك .
ئۇبۇسۇن (ابوسون) بوغۇز ، يەم ـ خەشەك .
ئۇبۇك (ابوك) پۇپۇكلۇك قۇشلار ، ھۇپۇپ .
ئۇپكەلەمەك (اوپكالاماك) ھىقىلدىماق ؛ ئاچچىقلانماق ، تېرىكمەك .
ئۇپكۇلەندۇرمەك (اوپكالاندورماک) ئاچچىقىنى كەلتۈرمەك ، تېرىكتۈرمەك .
ئۇپكەلەنمەك (اوپكالانماك) ئاچچىقلىماق ، تېرىكمەك .
ئۇپكسىلىك (اوپكاليك) غەزەپلىك ، تېرىككەن .◇～ئادەم (～ئادەم) : ئاچچىقى كەلگەن ئادەم .
ئۇپمەك (اوپماک ، اوبماق) سۆيمەك .
ئۇت (اوت) ۋاقىت ، چاغ ، مەزگىل .
ئۇتە (اوته ، اوتا) بەك ، ئىنتايىن ، ناھايىتى .◇～فۇرۇد ۋە سۈستدۇر (～فرود وسوست دور) : ئىنتايىن تۆۋەن دەرىجىدە ۋە ئوسالدۇر .
ئۇتەچى (اوتەجى) ئۇتكەن ، ئۇتكەنكى ؛ ئىجرا قىلغۇچى ، بېجىرگۈچى ، تۈلىگۈچى .
ئۇتەك (اوتاك) ئۇتكۈنچى ، يولۇچى .
ئۇتەلگۇ (اوتلكو) قۇشنىڭ بىر تۈرى .
ئۇتروك (اوتروک) يالغان .
ئۇتكە (اوتكا) ئېيىق .
ئۇتكەرمەك I (اوتكارماك) ئۇتكۈزمەك ، تۈگەتمەك ؛ (شېئىرنى ھېسسيات بىلەن) ئوقۇماق ، (ناخشىنى) ئېيتماق .◇فەئالىيەت ～ (فعاليت～) : پائالىيەت ئۇتكۈزۈش .
ئۇتكەرمەك II (اوتكارماک) كەچۈرمەك ، ئەپۇ قىلماق ؛ ۋاز كەچمەك ؛ قوبۇل قىلدۇرماق ، ماقۇللاتماق .

ھېكايىچىدە شۇ ۋەقەنىڭ راست ياكى يالغانلىقىغا نىسبەتەن ئىشەنچ بولمىسا ، سۆز ئارىسىدا بۇ جۈملىنى قىستۇرۇپ قويىدۇ) .

ئۇھۇد (عهود) ، ئە . ئەھد (عهد)نىڭ كۆپلۈكى : ئەھدىنامىلەر ، ۋەدىلەر ؛ كېلىشىملەر ، شەرتنامىلەر ؛ ھۆججەتلەر .

ئوۋلاماق (اولاماق) ئوۋلىماق .

ئۇيا I (اويا) ئۇۋا .

ئۇيا II (اويا) قېرىنداش ، تۇغقان .

ئۇياغلىغ (اوياغليغ) ئويغاقلىق ، ھوشيارلىق .

ئۇياق (اوياق) ق . ئۇياغ .

ئۇياقتۇرماق (اوياقتورماق) كۆممەك ، پاتۇرماق ؛ ئولتۇرغۇزماق .

ئۇياقماق (اوياقماق) پاتماق ، ئولتۇرماق (مەسىلەن ، ئاي) .

ئۇيالاماق (اويالاماق) ئۇۋىلىماق .

ئۇيرالماق (اويرالماق) چارچىماق ، ھارماق ، تالماق ، جانسىزلاشماق .

ئۇيغاش (اويغاش) ئۇيغۇن .

ئۇيغاشماق (اويغاشماق) ئوخشاش بولماق ، ماسلاشماق .

ئۇيغانماغۇر (اويغانماغور) ئويغانمايدىغان ؛ ◇~ بەخت (~ بخت) : قارا بەخت ، بەختسىز .

ئۇيغۇشماق (اويغوشماق) ھۇرۇنلاشماق ، قاشاڭلاشماق .

ئۇيغۇنماق (اويغونماق) دورىماق .

ئۇيقۇلاتماق (اويقولاتماق) ئۇخلاتماق .

ئۇيقۇلاماق (اويقولاماق) ئۇخلىماق .

ئۇيقۇلانماق (اويغولانماق) ئۇخلىماق .

ئۇيلۇق (اويلوق) يوتا ، تېقىم .

ئۇيماق (اويماق) ئەگەشمەك ، ئەمەل قىلماق ، دورىماق ؛ ئىختىرا قىلماق ؛ ئوخشىماق ، ئوخشاش بولماق .

ئۇيۇرۇق - مۇيۇرۇق (اويورۇق مويوروق) كەينى - كەينىدىن ، ئارقىمۇئارقا .

ئۇيۇق (اويوق) پايياق .

ئۇيۇقلاماق (اويوقلاماق) ئۇخلىماق .

ئۇيۇقماق (اويوقماق) ئۇيۇماق (سۇت) .

ئۇيۇك (اويونك) ئوققا بېكىتىلگەن پەي .

ئۇيۇماق (اويوماق) ئۇخلىماق ، ئۇيۇماق ؛ ئۇيۇشماق .

ئۇيۇنماق (اويونماق) ئۇيۇماق ، ئۇيۇپ قالماق .

ئۇيۇب (عيوب) ، ئە . ئەيب (عيب)نىڭ كۆپلۈكى : ئەيىبلەر ، نۇقسانلار ، كەمچىلىكلەر .

ئۇيۇتماق (اويوتماق) ئۇخلاتماق .

ئۇيۇن (عيون) ، ئە . ئەين (عين)نىڭ كۆپلۈكى : كۆزلەر ، بۇلاقلار .

ئۆدلەك (اودلك) ق . ئۆزلەك .

ئۆر (اور) ئېگىز يەر ، ئېگىزلىك ، ئېدىرلىق ، داۋان ؛ تاغلىق يەر . ◇~ **گە چىقماق** ، ~ **گە بارماق** (~كا چيقماق~كا بارماق) : ئېگىزگە چىقماق ، ئۆرلىمەك ، يۇقىرىلىماق .

ئۆرە (اورە) تۈۋرۈك .

ئۆرەف (عرف) ، ئە . ئۆرف (عرف)نىڭ كۆپلۈكى : ئۆرپ ـ ئادەتلەر ؛ شەپقەتلەر ؛ خەيرلىك ئىشلار .

ئۆرەڭ (اورنك) تەخت .

ئۆرت (اورت) كۆيۈش ، يېنىش ، ئۆرتىنىش ؛ ئوت ، ئەلەنگە ، يالقۇن ؛ تۈتۈن ؛ ◇~ **سالماق** (~سالماق) : ئوت قالىماق ، ئۆرتىمەك ، ياندۇرماق . ◇~ **قويماق** (~قويماق) : ئوت قويماق .

ئۆرتەڭ (اورتانك) ئۆتەڭ ، پوچتا بېكىتى . ◇~ **بەگى** (~بيكى) : پوچتا بېكەت بېگى .

ئۆرتەمەك (اورتاماك) كۆيدۈرمەك ؛ غەزىپىنى قوزغىماق .

ئۆرتەنمەك (اورتانماك) كۆيمەك ، يانماق ؛ ئەلەم چەكمەك ، قايغۇرماق .

ئۆرتۈگۈن (اورتوگون) خامان .

ئۆرتۈك (اورتۈك) ياپقۇ ، پۈركەنجە ، پەرەنجە .

ئۆرتۈكلىك (اورتوكليك) يېپىقلىق ، پۈركەكلىك .

ئۆرسە (اورسا) جاھىل ، نادان ، بىلىمسىز .

ئۆرف (عرف) ، ئە . ئادەت ، شەپقەت ، مەرھەمەت ؛ خەيرلىك ئىش .

ئۆرفەن (عرفاً) ، ئە . ئادەت بويىچە .

ئۆرفىي (عرفى) ، ئە . ئادەتكە مەنسۇپ ، ئادەتكە تەئەللۇق .

ئۆرك (اوك) ئېگىزلىك ، داۋان ؛ ئېگىز كۆك .

ئۆركەمەچ (اوركاماچ) بىر خىل تائام .

ئۆرگە (اوركا) چېدىر ، كىگىز ئۆي .

ئۆرگەتمەك (اوركاتماك) ئۆگەتمەك .

ئۆرگەرىم (اوركاريم) قورغان خەندىكى .

ئۆرگەشمەك (اوركاشماك) كۆنمەك ، ئۆگەنمەك ، ئادەتلەنمەك .

ئۆرگەمچى (اوركامچى) ئۆمۈچۈك .

ئۆرگەنمەك (اوركانماك) ئۆگەنمەك .

ئۆرگۈچ (اورگوچ) ئات يايلىسىنى تارايدىغان تاغاق .

ئۆرلەش (اورلاش) يەر يۇقىرىسى ، داۋان .

ئۆرلەك (اورلاك) خادا .

ئۇتكەرۇ (اوتكارو) ئۇتكۇزۇپ ؛ ئۇتكۇز .◇ بەل~ (يل ~) : شامالدىتىپ .

ئۇتكەنمەك (اوتكانماك) كۈن كەچۈرمەك ، ياشىماق ؛ دورىماق ، ئۆزىنى باشقا بىر نەرسىگە ئوخشاتماق .

ئۇتكۇن (اوتكون) ئۇتكۇر ، ئىنتايىن ئىتتىك .

ئۇتلە (اوتلە ، اوتلا) ق . ئۆزلە .

ئۇتلەش (اوتلاش) بۆلەك ؛ قەۋەت ، قات .

ئۇتمەك I (اوتماك) كەچمەك ؛ ۋاز كەچمەك ؛ ئاشماق ؛ ئۇتمەك ؛ سايرىماق (قۇش) .

ئۇتمەك I (اورتماك ، اوتمك) نان ، توقاچ .

ئۇتمەكچى (اوتماكچى ، اوتمكچى) ناۋاي .

ئۇتۇرۇك (اوتوروك) يالغان .

ئۇتۇزمەك (اوتوزماك) ئۇتكۇزمەك .

ئۇتۇك (اوتوك) تىلەك ، تەلەپ .

ئۇتۇكچى (اوتوكچى ، اوتوكچى) تىلىگوچى ، تەلەپ قىلغۇچى ، ئىلتىماس قىلغۇچى .

ئۇتۇگ (اوتوك) ق . ئۇتۇك .

ئۇتۇل (اوتول) ئىلتىماس ، تەلەپ .

ئۇتۇن (اوتون) ھامىيلىق ؛ ئىلتىماس ، ئۇتۇنۇش .

ئۇتۇنچ (اوتونچ) ئۇتۇنۇش ، تىلەك ؛ قەرز ، بۇرچ .

ئۇتۇنمەك (اوتونماك) تىلىمەك ، سورىماق ، كەچۈرۈم سورىماق ، مەلۇم قىلماق ، يەتكۈزمەك .

ئۇتۇنۇچ (اوتونوچ) ئۇتۇنۇش ، تىلەك .

ئۇچەش (اوچاش) ئاراز ، ماجىرا .

ئۇچەشمەك (اوچاشمەك) ئۇچەكەشمەك ، ئازارلاشماق ، تەتۈر قاراشماق .

ئۇچەك (اوچاك) موزاي .

ئۇچەكلەمەك (اوچاكلاماك) موزايلىماق .

ئۇچەمەك (اوچاماك) ئۇچەكەشمەك ، دوشمەنلەشمەك .

ئۇچۇك I (اوچوك) ئۇچكەن ؛ ئۇلگەن ؛ خىرە ، خۇنۇك .

ئۇچۇك I (اوچوك) غەزەپلىك ، قەھرلىك .

ئۇچۇكلەمەك (اوچوكلاماك) غەزەپلەندۇرمەك .

ئۇچۇكمەك (اوچوكماك ، اوچكماك) ئۇچلۇك قىلماق ، دوشمەن بولماق .

ئۇد (اود) ق . ئۇت .

ئۇدەك (اوداك) ھەق ، تۆلەم .

ئۇدلە (اودلە) ق . ئۆزلە .

ئۆزلەك I (اوزلک) زامان ؛ پەلەك .
ئۆزلەمەك (اوزلەمك ، اوزلاماك) ئىختىيار قىلماق ، سېغىنماق ، خالىماق ؛ ئۆزىنىڭ قىلماق ، ئۆزىگە قاراتماق .
ئۆزلەنمەك (اوزلانماك) ئېرىشمەك ، ئىگە بولماق .
ئۆزلۈك I (اوزلوك) يالغۇزلۇق ، يېگانىلىق .
ئۆزلۈك II (اوزلوک) خۇسۇسىيەت ، ئۆزلۈك ، مەنمەنلىك ؛ نەپس .
ئۆسرۈك (اوسروك) مەست ، كەيپ .
ئۆسرۈكلۈك (اسوروک لوک) مەستلىك ، بىھۇشلۇق .
ئۆسرۈمەك (اوسروماك) مەست بولماق .
ئۆك I (اوک) جىق ، كۆپ ، تولا ، نۇرغۇن .
ئۆك II (اوك) ق . ئۆگە .
ئۆك III (اوك) تىرەك ، تۈۋرۈك .
ئۆكە (اوكا) سىڭىل ، ئىنى .
ئۆكتە (اوكتە) بىھۇدە ، كېرەكسىز . ◇～سۆز (～سوز) : بىھۇدە سۆز ، بىمەنە گەپ .
◇～سوراق (سوراق) : بىھۇدە سوراق .
ئۆكتە (اوكتە) زور ، كۈچلۈك ، باتۇر ؛ غالىب ، ئاچچىقى يامان ، غەزەپلىك .
ئۆكتەتمەك (اوكتاتماك) غەزەپلەندۈرمەك ؛ قوزغىماق .
ئۆكتەك (اوكتاك) غەزەپلىك ، ئاچچىقى يامان ؛ مىجەزى ئەسكى .
ئۆكتەل (اوكتال) غەزەپلىك ، ئاچچىقى يامان .
ئۆكتەلەمەك (اوكتالاماك) غالىب بولماق ، پايدا ئالماق .
ئۆكتەلىك (اوكتاليك) كۈچ ـ قۇۋۋەت ، ئىقتىدار ؛ پايدىسىزلىق ، مەنپەئەتسىزلىك .
ئۆكتەم (اوكتام) باتۇر ، مەرد ، جەسۇر ؛ كۈچلۈك ، زور ، زوراۋان ؛ مەغرۇر ، تەكەببۇر .
ئۆكتەمەك (اوكتاماك) روھلاندۇرماق ، غەيرەتلەندۈرمەك .
ئۆكتۈلەمەك (اوكتولاماك) تەربىيەلىمەك ، تەلىم بەرمەك .
ئۆكچە (اوكچە) تاپان ، ئۆكچە ؛ پاشنا ؛ تىرىشچانلىق ؛ چىدام . ◇～ئەتمەك (～اتماك) : قاچماق ، تىكىۋەتمەك .
ئۆكچەلەمەك (اوكچەلاماك) پاشنا قويماق ؛ دىۋىتمەك ؛ ئۆكچە بىلەن تۈرۈتمەك .
ئۆكسە (اوكسا) ئۆلۈك ، جەسەت .
ئۆكسەك (اوكساك) يۈكسەك ، ئېگىز .
ئۆكسەمەك (اوكساماک) كەملىك قىلماق ، ئازلىق قىلماق ، كېمىمەك .
ئۆكسۈتمەك (اوكسوتماک) كېمەيتىمەك ، ئازايتىماق ؛ ئۇزۇپ قويىماق ؛ كەمسىتمەك ؛ ئاجىزلاشتۇرماق .

ئۆرلەم (اورلم) مۇساپە .

ئۆرلەمەك (اورلاماك) يۇقىرى كۆتۈرۈلمەك ، ئۆرلىمەك .

ئۆرلەنمەك (اورلانماك) ئۆرلىمەك ، ئېگىزلىمەك ، يۇقىرىلىماق .

ئۆرمە (اورمە) توقۇلما ، ئۆرۈلگەن ، بۇيۇم ، بورا .

ئۆرمەك I (اورمك) تۆگە يۇڭىدىن توقۇلغان چەكمەن ؛ يۇڭدىن توقۇلغان تاغار ؛ ئۆمۈچۈك تورى .

ئۆرمەك I (اورماك) ئۆرىمەك ، چاچ ئۆرىمەك .

ئۆرۈ (اورو) ئۆرە ، ئېگىز ، يۇكسەك ؛ تىك ؛ ئۈست .

ئۆرۈك I (اوروك) چېتىق ، چۈشەك .

ئۆرۈك I (اوروك) قارارگاھ ، لاگىر ، مەنزىل .

ئۆرۈگ (اوروك) ق . ئۆرۈك I .

ئۆرۈڭ (اورونك) نۇرلۇق ، پارلاق .

ئۆرۈمجەك (اورومجك) ئۆمۈچۈك .

ئۆرۈيۈش (اورويش) كىيىم ، پۈركەنجە ، ياپقۇ .

ئۆز I (اوز) بەدەن ، تەن ، بوي .

ئۆز I (اوز) روھ ، جان ، نەپەس .

ئۆز II (اوز) ۋاقىت ، پەسىل .

ئۆزە (اوزا) ئۈستىدە ؛ ـ دا/ ـ دە/ ـ تا/ ـ تە .

ئۆزەك (اوزك) ئىچى ، ئوتتۇرىسى ، يادرو ؛ يارىنىڭ يىرىڭلىغان يېرى ؛ شاۋقۇن ، دېڭىز شاۋقۇنى .

ئۆزر (عذر) ، ئە . سەۋەب ، باھانە ؛ سەۋەب كۆرسىتىش ؛ باش تارتىش ؛ كەچۈرۈم ، كەچۈرۈش ؛ ك . ھەيز ؛ ئەپسۇسلىنىش ؛ ئېچىنىش . ◇~قولماق (~قولماق) : ئۆزرە سورىماق ، ئۆزرە ئېيتماق . ◇~قىلماق (~قيلماق) : كەچۈرمەك . ◇~مافات (~مافات) : ئۆتكەنگە ئۆكۈنۈش .

ئۆزرخاھلىغ (عذرخواھليغ) ئۆزرە سوراش ، ئەپۇ تىلەش ، كەچۈرۈم سوراش .

ئۆزگەلەك (اوزكالاك) ئۆزگىرىشچان ، تۇراقسىز .

ئۆزگەلەمەك (اوزكالاماك) يات كۆرمەك ، غەيرى ھېسابلىماق .

ئۆزگەلەنمەك (اوزكالانماك) ئۆزگەرمەك ؛ ئاسىيلىق قىلماق .

ئۆزگۈ (اوزكو) ئۆزىنىڭ ئۆزىگە خاس .

ئۆزلە (اوزلە) ۋاقتى كېلىش ، پۇرسىتى كېلىش ، سائىتى كېلىش .

ئۆزلەت (اوزلت ، اوزلات) خىلۋەتتە يالغۇز ئولتۇرۇش ، خىلۋەتتە يالغۇز ئولتۇرۇپ ۋاقىت ئۆتكۈزۈش ؛ ئۆزىنى دالدىغا ئېلىش ، ئۆزىنى چەتكە ئېلىش ؛ چەتلەش .

ئۆزلەك I (اوزلاك) چۈش قايرىلغان مەزگىل . ◇~نامازى (نمازى) : نامازپىشىن .

ئۆگەلگە (اوكالكا) سوۋغا ، تارتۇق ، ھەدىيە ، ئارمىغان .
ئۆگرەتمەك (اوكراتماك) ئۆگەتمەك ، ئوقۇتماق .
ئۆگرەن (اوكرن) ئۆگىنىش ؛ ئۆگەن .
ئۆگرەنمەك (اوگرانماك) ئۆگەنمەك ، ئوقۇماق .
ئۆگرەنىش (اوكرانيش) ئۆگىنىش .
ئۆگرۈلمەك (اوكرولماك) ئۆگەنمەك ، ئادەتلەنمەك .
ئۆگرۈنچلۈك (اوكرنچلوك) شادلىق ، خۇشاللىق .
ئۆگرۈنچلۈگ (اوكرنجلوگ) ق . ئۆگرۈنچلۈك .
ئۆگرىتىك (اوكريتيك) تەربىيە ؛ ئۆگىتىش .
ئۆگرىتىگ (اوكريتيك) ق . ئۆگرىتىك .
ئۆگسەمەس (اوكسمس) يالجىماس ، راۋاج تاپماس ، روناق تاپماس .
ئۆگگۈلۈك I (اوككولوك) مەدھىيە .
ئۆگمەك (اوكمك) ماختىماق ، مەدھىيەلىمەك .
ئۆگۈت (اوكوت) مەسلىھەت ، نەسىھەت .
ئۆگۈتلەمەك (اوكوتلاماك) مەسلىھەت بەرمەك ، نەسىھەت قىلماق .
ئۆگۈتلەنمەك (اوكوتلانماك) مەسلىھەت ئالماق .
ئۆگۈر (اوگر ، اوكور) پادا ، يىلقا ؛ توپ ، دۆۋە .
ئۆگۈرچى (اوكورچى) يىلقىچى ، پادىچى .
ئۆگۈرمەك (اوكرمك) توپلىماق ، يىغماق ؛ ماختىماق ، مەدھىيەلىمەك .
ئۆگۈز I (اوكز) دەريا ، ئېقىن .
ئۆگۈز I (اوكوز) ئۆكۈز ، كالا .
ئۆگۈزمەك (اوكوزماك) مەسلىھەت بەرمەك ، نەسىھەت قىلماق .
ئۆگۈش I (اوكوش) ق . ئۆكۈش .
ئۆگۈش I (اوكوش) مەدھىيە ، ماختاش .
ئۆگۈشلۈك (اوكوشلوك) ماختاشقا لايىق ، تەقدىرلەشكە ئەرزىيدىغان .
ئۆگۈلەمەك I (اوكولاماك) يىغىلماق ، توپلانماق .
ئۆگۈلەمەك I (اوكولاماك) مۇزنى تەشمەك .
ئۆگۈلمەك (اوكولماك) يىغىلماق ، توپلانماق ، ئۈيۈشماق .
ئۆگۈمەك (اوكوماك) ماختىماق ، تەرىپلىمەك .
ئۆگۈن (اوكون) باشقا ، بۆلەك ، غەيرىي ، باشقىچە .
ئۆگۈنچ (اوكونچ) پۇشايمان ، نادامەت ، ئۆكۈنچ .
ئۆگۈندۈرە (اوكوندوره) كالىنى ھەيدەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان ئۇچلۇق تاياق .

ئۆكسۈرەك (اوكسوراك) يۆتەل .
ئۆكسۈرتمەك (اوكسورتماك) يۆتەلدۈرمەك .
ئۆكسۈرمەك (اوكسورماك) يۆتەلمەك .
ئۆكسۈز (اوكسوز) يېتىم .
ئۆكسۈك (اوكسوكى) ئۆزۈلۈپ قالغان ، توختاپ قالغان ؛ كەم ، ئاز ؛ يالغۇز قالغان ، يېتىم .
ئۆكسۈلمەك (اوكسولماك) ئازايماق ، كېمەيمەك ؛ ئاجىزلاشماق .
ئۆكسۈمەك (اوكسوماك) ئىنتىلمەك ، ئۇرۇنماق ، قېتىرقىنىپ ئىزدەنمەك .
ئۆكسۈمەك (اوكسوماك) ق . ئۆكسۈلمەك .
ئۆكلەگە (اوكلاكا) شاپىلاق .
ئۆكلەمەك (اوكلاماك) ئۇرماق ؛ تۇرتمەك .
ئۆكمەك I (اوكماك) ماختىماق ، تەرىپلىمەك .
ئۆكمەك I (اوكماك) توپلىماق ، يىغماق .
ئۆكۈت (اوكوت) مەسلىھەت ؛ ئۆگۈت ـ نەسىھەت . ق . ئۆگۈت .
ئۆكۈتمەك (اوكوتماك) يانچىماق ، تارتماق .
ئۆكۈرتمەك (اوكورتمەك) يىغلاتماق ؛ مۇرەتمەك ، ھۆركىرەتمەك .
ئۆكۈرمەك (اوكورماك) ھۆركىرەپ يىغلىماق ؛ مۇرسىمەك ؛ ھۆركىرسىمەك .
ئۆكۈس (اوكوس) مەسلىھەت ؛ ئۆكۈز .
ئۆكۈش (اوكوش) كۆپ ، تالاي ، نۇرغۇن .
ئۆكۈل (اوكول) باغلام ، دۆۋە ، توپ .
ئۆكۈلمەك (اوكولماك) توپلانماق ، يىغىلماق ، دۆۋىلەنمەك ؛ تولماق ، كۆپەيمەك .
ئۆكۈمەك I (اوكوماك) ماختىماق ، تەرىپلىمەك .
ئۆكۈمەك I (اوكوماك) يۇمشاتماق .
ئۆكۈنچ (اوكنچ) پۇشايمان ، نادامەت .
ئۆكۈنمەك (اوكونماك) ماختانماق ، پەخىرلەنمەك ؛ پۇشايمان قىلماق .
ئۆكسىرتمەك (اوكيرتماك) تەۋرىتمەك ، لىڭشىتماق ؛ ھەربىكىتلەندۇرمەك .
ئۆگ (اوك) ئەقىل ، ئاقىل ؛ ئۇقۇم ، چۈشەنچە ، مەدھىيە ، ماختاش .
ئۆگە (اوكا ، اوكە) ئەقىل كۆرسەتكۈچى ، مەسلىھەتچى ، مۇشاۋىر ، كۆپ ئەقىللىق .
ئۆگەت (اوكات) يەڭگىل قەدەم .
ئۆگەرمتمەك (اوكارتماك) ق . ئۆگرىتمەك .
ئۆگەرمنمەك (اوكارتماك) ق . ئۆگرىتمەك .
ئۆگەرتمەك (اوكارتماك) ق . ئۆگرىتمەك .
ئۆگەك (اوكاك) بۇرج .

ئۆلكە (اولكا ، اولكه) مەملىكەت ، ژەتەن ؛ ئىمپېرىيە ، خانلىق ؛ ئۆلكە ، زېمىن .
ئۆلگۈ (اولكو) مىزان ، ئۆلچەم ؛ ئۆلگە .
ئۆلگۈنمەك (اولكونماك) قانتىق ئۆخلىماق .
ئۆللۈك (اوللوك) ئەملىك .
ئۆلۈتچى (اولوتچى ، اولتچى) ئۆلتۈرگۈچى ، قاتىل .
ئۆلۈتمەك (اولوتماك) ھۆلدىمەك ، ئەمدىمەك ، ئەملىمەك .
ئۆلۈستۈك (اولوستوك) ئىمجان ، ئۆلۈمتۈك .
ئۆلۈمسە (اولومسا) ئۆلۈمگە مەھكۇم ، ساقايماس ؛ ئاجەللىك .
ئۆلۈمشۈك (اولومشوك) جەسەت ، مۇردا ، ئۆلۈك ، تاپ .
ئۆلۈملۈك (اولوملوك) ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغان ، ئۆلتۈرۈش لازىم بولغان ؛ دەپسەن خىرا- جەتلىرى .
ئۆمر (عمر) ، ئە . ئۆمۈر ، ھايات ، ياشاش مۇددىتى ؛ ◇～فەرسا (～فرسا) : جان ئازابى ، ئۆمۈر ئىكىنگى . ◇～سۈرمەك (～سورماك) : ياشىماق .
ئۆمرى قەزا (عمرى قضا) ، پ . نامار ئوقۇش ، روزا تۇتۇش ، زاكات بېرىش قاتارلىق دىنىي بۇرجلار .
ئۆمران (عمران) ، ئە . گۈللىنىش ، روناق تېپىش ، تەرەققىي قىلىش ؛ بىنا قۇرۇلۇش ، مەدەنىيەت .
ئۆمرە (عمره) ، ئە . ئەسلىي بەلگىلىمىدىكى ھەج قىلىش ۋاقتىدىن باشقا چاغدا قىلىنغان ھەج .
ئۆمركاھ (عمركاه) ، ئە ـ پ . جاننى كايىتقۇچى .
ئۆمسە (اومسه) كېرەكسىز ، يارىماس .
ئۆمسەلىك (اومساليك) كېرەكسىزلىك ، يارىماسلىقلىق .
ئۆمكەنلىك (اومكانليك) ئاتىنىك تۆش يوپۇغى ، ئاتنىڭ تۆش ساۋۇتى .
ئۆۆكەچى (اوكچى ، اوكجى) ئاسان خاپا بولىدىغان ، تېرىككەك .
ئۆي (اوى) ئۆي ، خانا ؛ ك . ئۇۋا . ◇～قىزى (～قزى) : خىزمەتكار قىز ؛ ◇كۆز～ (كوز～) : كۆز ئىچى ، كۆز چانىقى .
ئۆيەگۈ (اوياكو) قوۋۇرغا ؛ بېقىن .
ئۆيچى (اويچى ، اويجى) ئۆي باقىدىغان .
ئۆيرۇشمەك (اويروشماك) بۇرالماق ، قايتماق .
ئۆيرۇلمەك (اويرولماك) ئايلانماق ، ئۆرۈلمەك ؛ مەشغۇل بولماق ؛ قايغۇرماق .
ئۆيكۈنمەك (اويكونماك) ئەگەشمەك ، دورىماق ، تەقلىد قىلماق ؛ باشقا قىياپەتكە كىرمەك .
ئۆيگىنە (اوى كينه) كىچىك ئۆي .

ئۆگۈندۈرۈك (اوكوندروك) تۆشۈك تېشىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان بىر خىل تۆمۈر ئەس-
ۋاب ؛ چىغرىق .

ئۆگۈنمەك (اوكونماك) ئۆكۈنمەك .

ئۆڭ I (اونك) رەڭ ، بوياق .

ئۆڭ II (اونك) يۈز ، ئالدى تەرەپ ، كۆز ئالدى ؛ ئۆڭ .

ئۆڭتەرمەك (اونكتارماك) ئاغدۇرماق ، يىقىتماق ؛ ئاستىن - ئۈستۈن قىلماق .

ئۆڭدىن (اونكدين) ئىلگىرى ، بۇرۇن ؛ ئالدىدا .

ئۆڭدى (اونكدى) قانۇن ؛ رەسىم - قائىدە ، ئادەت .

ئۆڭلۈك (انكلك ، اونلوك) چىراي ، رۇخسار ، رەڭگىروي .

ئۆڭۈ (اونكو) بۇزۇق ، ئەسكى ، قەبىھ ، ۋاپاسىز ، ئالدامچى ، جاھىل .

ئۆڭۈلۈك I (اونكولوك) قارشىلىق ، تىركىشىش ؛ قەيسەرلىك .

ئۆڭۈلۈك II (اونكولوك) بىزەك ، يارىشىق .

ئۆڭى (اونكى) باشقا ، باشقىسى .

ئۆل (اول) ھۆل .

ئۆلەت (اولات) ھايۋان ۋاباسى ، ھايۋانلارنىڭ ئۆلۈشى .

ئۆلەشىلمەك (اولاشيلماك) بۆلۈپ بېرىلمەك .

ئۆلەشمەك (اولاشماك) بۆلۈپ بەرمەك .

ئۆلەڭ I (اولانك) ناخشا ، ئۆلەن .

ئۆلەڭ II (اولنك ، اولانك) ئوت - چۆپ ، گىياھ ؛ چىمەن ، ئوتلۇق ، ئوتلاق .

ئۆلەمائ (علماء) ، ئە . ئالىم (عالم)نىڭ كۆپلۈكى : ئالىملار ، بىلىملىكلەر .

ئۆلتۈرگۈلۈك (اولتوركولوك) ئۆلتۈرۈشكە لايىق ، ئۆلۈمگە لايىق .

ئۆلجەش (اولجاش) موڭغۇل رەسىمىدىكى يۇقىرى دەرىجىلىك ئېھتىرام رەسمىيىتى ، موڭ-
غۇلچە تازىم .

ئۆلجەشمەك (اولجاشماك) موڭغۇلچە تازىم قىلىشماق ؛ ئالىي ئېھتىرام رەسمىيىتىنى بەجا
كەلتۈرمەك .

ئۆلجەمەك (اولجامك) ئالىي ئېھتىرام رەسمىيىتىنى بەجا كەلتۈرمەك ؛ موڭغۇلچە تازىم
قىلماق .

ئۆلچەك (اولچاك) ئۆلچىگۈچ ، ئۆلچەم ئەسۋابى .

ئۆلچەكسىز (اولچاكسيز) ئۆلچەنمىگەن ، ئۆلچىگىلى بولمايدىغان .

ئۆلچەكلىك (اولچاكليك) ئۆلچەنگەن ، تايىنلىق ؛ ئۆلچىگىلى بولىدىغان .

ئۆلدۈرگۈلۈك (اولدوركولوك) ق . ئۆلتۈرگۈلۈك .

ئۆلدۈرمەك (اولدورماك) ئۆلتۈرمەك .

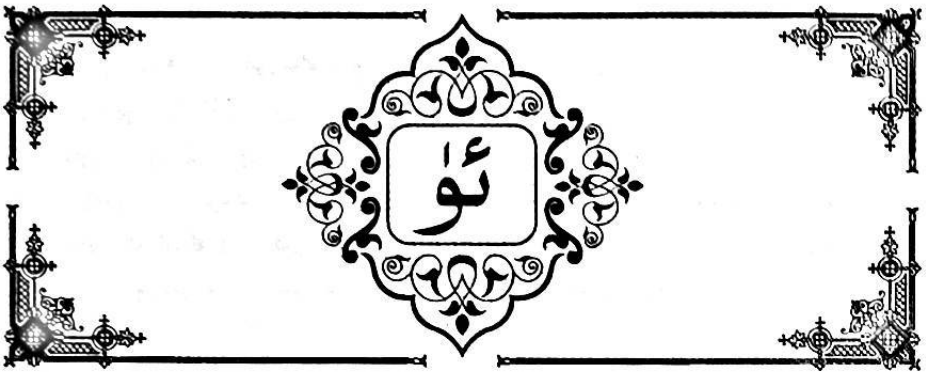

ئۇتمەك (اوتماك) كۆيدۈرمەك ، ئۇتلىمەك .

ئۇچەر (اوچار) ئۇچتىن ، ئۇچلەپ .

ئۇچەگۇ (اوچاكو) ئۇچەيلەن ، ئۇچى .

ئۇچەۋ (اوچاو) ق . ئۇچەگۇ .

ئۇچەۋلەن (اوچاولان) ق . ئۇچەگۇ .

ئۇچلەنچى (اوچلانچى) ئۇچىنچى .

ئۇرپەش (اورپش) ھۇرپىيىش ، ئاچچىقى كېلىش ، غەزەپلىنىش .

ئۇركە (اوركا) ئۇرچۇق .

ئۇركەچ (اوركچ) ئۇزاق ، ئۇزۇن ، ئۇزۇن ۋاقىت .

ئۇركەك (اوركاك) قورقۇنچاق ، ئۇركىگەك .

ئۇركىمەك (اوركماك) قورقماق ، چۆچىمەك ، ئۇركىمەك .

ئۇركۇ (اوركو) قورقۇنچ .

ئۇركۇدەمەك (اوركوداماك) كۆز ئۈيقۇغا كەتمەك ، ئۈيقۇ باسماق ، مۈگدىمەك .

ئۇركۇلمەك (اوركولماك) ئايلانماق .

ئۇركۇمەك (اوركوماك) ق . ئۇركىمەك .

ئۇركۇنچ (اوركونچ) ئۇركۇش ، ئۇركىگەن ھالەت ، سەراسىمە .

ئۇرگە (اوركا) خانا ، ئۇي ؛ چېدىر ؛ ئۆكەر .

ئۇرگەسۇن (اوركاسون) تىكەن .

ئۇرگۇدەمەك (اوركوداماك) ق . ئۇركۇدەمەك .

ئۇرگۇمەك (اوركورماك) ئۇگدىمەك ، ئۇخلىماق .

ئۆيلە (اويله) شۇنداق ، ئاشۇنداق .

ئۆيلەن (اويلان) ئىگىلىك ، جاھاز ، ئۆي سايمانلىرى .

ئۆيلۈك (اويلوك) ئۆيلۈك : ئائىلە باشلىقى ؛ خوتۇن .

ئۆيۈرمەك (اويورماك) ئايلاندۇرماق ؛ ئاغدۇرماق ، ئۆرۈمەك ؛ ۋاراقلىماق . ◇كۆڭلۈم يۇزىنى جەبرئىلە چۇن سەندىن~ (كونكلوم يوزينى جبرايله چون سيندين~) : جاپا چەكتىم دەپ كۆڭلۈم يۇزىنى سەندىن ئۆرۈمەيمەن .

ئۆيۈرۈلمەك (اويورولماك) تاقالماق ، تىرەلمەك ، قادالماق ؛ ئاساسلانماق ؛ پىر - پىر ئايلانماق .

ئۇگۇن (اوكون) ئۇگۈت

ئۇگىرتمەك (اوكيرتماك) تەۋرەتمەك ، لىڭشىتماق .

ئۇلەش (اولاش) ئۇلۇش ، قىسىم ، بۆلەك .

ئۇلەشكۈلەمەك (اولاشكولاماك) ئۇلۇشلىمەك ، ئۇلۇش قىلىپ بۆلمەك .

ئۇلەشمەك (اولاشماك) بۆلۈشمەك ، ئۇلەشمەك ؛ بۆلمەك .

ئۇلەشىلمەك (اولاشيلماك) بۆلۈشۈلمەك .

ئۇلەمەك (اولاماك) بۆلمەك .

ئۇلفەت (اولفت ، الفت) دوست ، بۇرادەر ؛ سىرداش ؛ يېقىنلىشىش ، يېقىن ئۆتۈش ، قويۇق بېرىش ـ كېلىش قىلىش ؛ سىردىشىش .

ئۇلۇش I (اولوش) بۆلەك ، قىسىم ، ئۇلۇش ، ھەسسە .

ئۇلۇش II (اولوش) مۇكاپات .

ئۇلۇشلۇك (اولوشلوك) نېسىۋە .

ئۇلۇك (اولوك) بۆلەك ، قىسىم ؛ تەلەي ، ئامەت .

ئۇلۇگە (اولوكە) ھەممە ، بارلىق .

ئۇمۇنمەك (اومونمەك) تەمە قىلماق ، ئۈمىدلەنمەك ، كۈتمەك .

ئۇمىنچ (اومينچ) ئۈمىد .

ئۇن (اون) سادا ، ئاۋاز . ◇～تارتماق (～تارتماق) : سادا چىقارماق ، ئاۋاز چىقارماق ؛ يىغىلماق .

ئۇنچۇ (اونچو) ئۇنچە ، مەرۋايىت .

ئۇندەمەك (اوندامماك) چاقىرماق ، ۋارقىرماق .

ئۇندۇچى (اوندوجى) جارچى ، بايانچى .

ئۇندۇر (اوندور) يۈكسەك ، ئېگىز . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) : ئېگىز كۆتۈرمەك ، يۈكسەلدۈرمەك ، يۇقىرىلاتماق .

ئۇندۇرراق (اوندورراك ، اوندرراق) ق . ئۇندۇررەك .

ئۇندۇررەك (اوندررماك) ئالى ئېگىز ، ئالى يۈكسەك .

ئۇنمەك (اونماك) ھەسسىلەنمەك ، ئاشماق ، كۆپەيمەك ؛ تەرەققىي قىلماق ؛ مۇڭەپپەقىيەتلىك بولماق ، ئوڭۇشلۇق بولماق ، ئۈنۈملۈك بولماق ، چىقماق .

ئۇيەن (اويان) يۇگەن .

ئۇيكۇ (اويكو) غەپلەت ، بىپەرۋالىق .

ئۇيلە (اويله) چۈش مەزگىلى ، پېشىن .

ئۇرگۈن (اورکون) توپىلاڭ ، ئىسيان ، قوزغىلاڭ .
ئۇرمەك (اورمەك) ھۇرمەك ، ھۇۋلىماق ، قاۋساق .
ئۇز (اوز) يۈز (100) : يۈز ، بەت .
ئۇزە (اوزە ، اوزا) ق ، ئۆزە .
ئۇزرە (اوزرە) ئۈستىدە ؛ ئورۇن كېلىش «دا ، دە ، تا ، تە» مەنىسىدە كېلىدۇ .
ئۇزەنمەك (اوزانماك) ئۇزۇلمەك ؛ يىرتىلماق ، كونىرىماق .
ئۇزدۇرمە (اوزدورمە) سۇنماق ئۇزۇپ ئۆتىدىغان چوڭقۇر يېرى .
ئۇزرە (اوزرە) ق . ئۇزە .
ئۇزگۈن (اوزكون) دولقۇن ، تاشقىن .
ئۇزۇك I (اوزوك) ئۇزۇك ؛ مۆھۈر ، تامغا .
ئۇزۇك II (اوزوك) ئاق ئۆينىڭ ئۈستىگە يېپىلىدىغان كىگىز .
ئۇزۇك III (اوزوك) ئۇزۇلگەن ، ئۇزۇك ؛ مۇناسىۋەتسىز . ◇～تار (～تار) : ك . مۇناسىۋەتسىز گەپ ، يەكپاي سۆز .
ئۇستەك (اوستاك) تۆۋرۈك .
ئۇشتۇرەك (اشترك) ، پ . دولقۇن ، مەۋج ؛ ◇～ئۇرماق (～اورماق) : دولقۇنلانماق ، مەۋج ئۇرماق .
ئۇك (اوك) ئادەم بەدىنىدىكى موي .
ئۇكسەلمەك (اوكسالماك) يۆكسەلمەك ، ئېگىزلىمەك ، ئۆسمەك .
ئۇكۇ (اوكو) مۇشۇكياپىلاق ، ھۇقۇش .
ئۇكۈس (اوكس) ھەر .
ئۇكۈس تۇرلۇك (اوكس تورلك) ھەر تۈرلۈك .
ئۇگرەشلىمەك (اوكراشيلماك) بىرلەشمەك ، قوشۇلماق ، ئۈيۈشماق .
ئۇگۈت (اوگوت) نەسىھەت .
ئۇگۈرمەك (اوكورماك) ئۆرمەك .
ئۇگۈرۈلمەك (اوكورولماك) ئۆرۈلمەك .
ئۇگۈش (اوكوش) كۆپ ، ھېسابسىز .
ئۇگۈلمەك (اوكولماك) يىغىلماق ، توپلانماق .
ئۇگۈم (اوكوم) زور .
ئۇگۈمەك I (اوكوماك) يۈمشاتماق .
ئۇگۈمەك II (اوكوماك) يىغماق ، دۆۋىلىمەك ، توپلىماق .

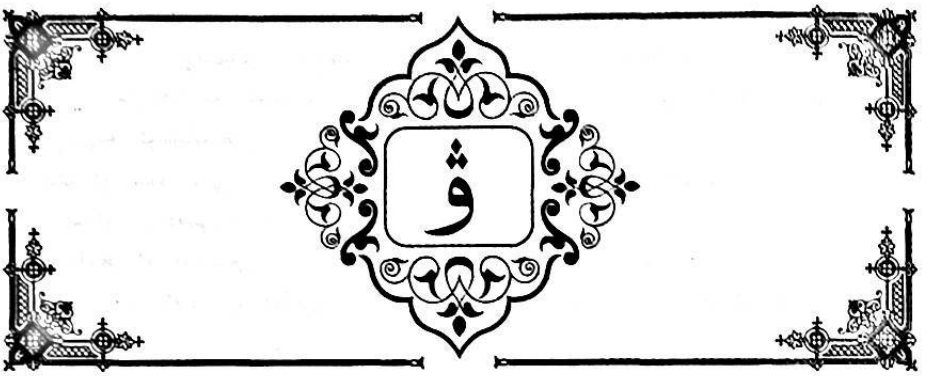

ۋابەست (وابست) ، پ . ق . ۋابەستە .

ۋابەستە (ۋابستە) ، پ . باغلىق ، باغلىنىشلىق ، ئالاقىدار . ◇~بولماق (~بولماق) : باغلىنىشلىق بولماق . ◇~قىلماق (~قيلماق) : قوشۇپ باغلىماق .

ۋابەستەئى تەۋفىق (وابستەتوفيق) ، ئە - پ . مۇۋەپپەقىيەتكە باغلىق .

ۋاپەس (واپس) ، پ . ئارقىدا ، كەينىدە ، تۆۋەندە ، قايتىدىن ، يەنە بىر نۆۋەتتە : يېڭىباشتىن .

ۋاجىب (واجب) ، ئە . بېجىرىلىشى مەجبۇرىي ياكى زۆرۈر بولغان نەرسە ۋە ھال ؛ لازىم ، شەرت .

ۋاجىبات (واجبات) ، ئە . ۋاجىب (واجب)نىڭ كۆپلۈكى : بۇرچلار ، باش تارتىپ بولمايدىغان ۋەزىپىلەر .

ۋاجىبۇلئىتتىباۋ (ۋاجب الاتباع) ، ئە . بويسۇنۇش ، ئىتائەت قىلىش لازىم بولغان .

ۋاجىبۇلئىجتىناب (واجب الاجتناب) ، ئە . قېچىش ، يىراقلىشىش زۆرۈر بولغان .

ۋاجىبۇلئىزئان (واجب الأزعان) ، ئە . ئىتائەت قىلىش شەرت بولغان بۇيرۇق ؛ قارشىلىق قىلىشقا بولمايدىغان ئىش .

ۋاجىبۇلئىمتىسال (واجب الامتثال) ، ئە . بويسۇنۇش مەجبۇرىي بولغان .

ۋاجىبۇلئىھتىرام (واجب الاحترام) ، ئە . ھۆرمەتلەش لازىم بولغان .

ۋاجىد (واجد) ، ئە . ئىختىرا قىلغۇچى ، ئىجاد قىلغۇچى ، ياراتقۇچى ، ۋۇجۇتقا چىقارغۇچى .

ۋاجىدۇماجىد (واجد و ماجد) ، ئە . ياراتقۇچى ھەم شەرەپ ئىگىسى (ئاللاھ) .

ۋادە I (وادە) نەسەپ ، ئۇرۇغ ؛ بىرەر نەرسىنىڭ ئەسلى .

ۋادىي (وادى) ، ئە . كەڭ بوشلۇق ، دارا ، دالا ، مەيدان ، ۋادا ؛ ك . دۇنيا .

ۋادىئى تەۋھىد (وادى توحيد) ، ئە - پ . بىرىكىش ئالىمى ، بىرلىك دۇنياسى .

ۋادىئى فەقرۇفەنا (وادى فقروفنا) ، پ - ئە . پېقىرلىق ۋە يوقىلىش دۇنياسى .

ۋادىئى ئىشق (وادى عشق) ، ئە - پ . ئىشق ۋادىسى ، سۆيگۈ ئالىمى .

ئۇيۇر (اويور) توپ ، گۇرۇھ .

ئۇيۇرتلەمەك (اويورتلاماك) تاللىماق ، ھىللىماق ، ئىلغىماق ، شاللىماق .

ئۇيۇرمە (اويورمە) قۇيۇن ؛ قاينام .

ئۇيۇرمەك (اويورماك) ئۆرمەك . ◇ يۇز~ (يوز~) : يۈز ئۆرمەك .

ئۇيۇرۇتمەك (اويورتماك) ئۆرگۈزمەك .

ئۇيۇرۇلمەك (اويورولماك) ئۆرۈلمەك .

ئۇيۇق (اويوق) چوقچايتما ، دۆڭ ، ئېگىزلىك .

ۋاقىئ (واقع) ، ئ . يۈز بەرگەن ، پەيدا بولغان . ◇~ بولماق (~ بولماق) : يۈز بەرمەك ، پەيدا بولماق ، بارلىققا كەلمەك ، جايلاشماق ، ئورۇنلاشماق ؛ ◇غەيرى~ (غير~) : بولمىغان ، ئەمەلگە ئاشمىغان .

ۋاقىئات (واقعات) ، ئ . ۋاقىئە (واقعه) نىڭ كۆپلۈكى : ۋەقەلەر .

ۋاقىئەن (واقعا) ، ئ . ھەقىقەتەن ، ئەمەلىيەتتە .

ۋاقىئە (واقعه) ، ئ . يۈز بەرگەن ئەھۋال ، ھادىسە ؛ ئۇرۇش ، جېدەل ؛ چۈش ، چۈش كۆرۈش . ◇تەئبىرى~ (تعبير~) : چۈشنىڭ تەبىرى ، چۈش يېشىمى .

ۋاقىئەگۇ (واقعه كو) ، ئ - پ . ئۆزى كۆرگەن ۋە بىلگەنلىرىنى ئېيتىپ بەرگۈچى ، ھېكايە قىلغۇچى ، ھېكايىچى ؛ چۈشنى ئۇرىنگۈچى ، چۈشكە تەبىر بەرگۈچى .

ۋاقىئەگۇي (واقعه‌كوى) ق . ۋاقىئەگۇ .

ۋاقىق I (واقق) ، ئ . خەۋەردار ، بىلگۈچى ؛ ئىشنىڭ بېشىدا تۇرغۇچى . ◇~ بولماق (~ بولماق) ، ◇~ ئولماق (~ اولماق) : خەۋەردار بولماق ، بىلمەك . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : خەۋەردار قىلماق .

ۋاقىق I (واقق) ، ئ . ۋەقپە قىلغۇچى ، مەسچىت ، مەدرىسە قاتارلىق جامائەت پايدىلىنىدىغان جايلارنىڭ تەمىناتى ئۈچۈن تۇرلۇك مال - مۈلۈكلىرىنى بېغىشلىغان ئادەم .

ۋاقىقى ئەسرار (واقق اسرار) ، ئ - پ . سىرلاردىن خەۋەردار ، سىرلارنى بىلگۈچى .

ۋاقىقى دانا (واقق دانا) ، ئ - پ . ھەممىنى بىلگۈچى ، چۈھەر ، دانىشمەن .

ۋالا I (والا) ، پ . ئېگىز ، بۈيۈك ، يۇقىرى ، كاتتا . ◇~ پايە (~ پايه) : يۇقىرى پەللە ، ئېگىز پەلەمپەي ، ئېگىز جاي ، كاتتا دەرىجە . ◇~ يەلەۋ (~ يلاو) : ئېگىز بايراق .

ۋالا I (ولا) ، پ . يېپەكتىن توقۇلغان سىپتا رەخت . ◇~ قوماش (~ قماش) : نېپىز يېپەك كىيىم . ◇~ ئى بەنەفش (~ بنفش) : بەنەپشە رەڭلىك كىيىم .

ۋاله (واله) ، ئ . ھەيران ، ھەيرانلىقتا قالغان ؛ شەيدا ، مەپتۇن ، ئاشىق .

ۋالي (والى) ، ئ . ھاكىم ، ھۆكۈمدار ، پادىشاھ .

ۋالىد (والد) ، ئ . ئاتا ، دادا ، پەدەر .

ۋالىدە (والده) ، ئ . ئانا .

ۋالىدەين (والدين) ، ئ . ئاتا - ئانا .

ۋالىھ (واله) ، ئ . بېرىلگەن ، مەپتۇن بولغان ، ئۆزىنى يوقاتقان ؛ ئەسەبىيلەشكەن ؛ غەمكىن ، قايغۇلۇق ، چۈشكۈنلەشكەن .

ۋام (وام) ، پ . قەرز ، بۇرچ . ◇~ بېرمەك (~ بەرماك) : قەرز بەرمەك .

ۋامخاھ (وام خواه) ، پ . قەرز ، قىستىغۇچى .

ۋامدار (وام دار) ، پ . قەرز ئالغۇچى ، قەرزدار .

ۋامىق (وامق) ، ئ . ئاشىق ، ئىشقىغا گىرىپتار كىشى ؛ «ۋامىق ئۇزرا» قىسسەسىدىكى ئۇزرا‌غا ئاشىق بولغان قەھرىمان .

ۋار I (وار) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «ـ دەك/ ـ تەك/ ئوخشاش ، ...لارچە» مەنىلىرىنى كېلىدۇ ؛ ◇ دۇشمەنـ (دوشمن~) : دۇشمەنلەرچە ؛ ◇ دىۋانەـ (دیوانه~) : دىۋانىلەرچە ، كەبى ، سارائىلارچە ، ئەسەبىيلەرچە . ◇ بۇلبۇلـ (بلبل~) : بۇلبۇل كەبى ، بۇلبۇلدەك ، بۇلبۇلغا ئوخشايدىغان .

ۋارەستە (وارسته) ، پ . قۇتۇلغان ، ئازاد ، بوش ، بىكار . ◇ ـ بولماق (~ بولماق) : قۇتۇلماق ، بوشىماق . ◇ دىلىـ (دل~) : تەشۋىشسىز كۆڭۈل .

ۋارەستەلىك (وارستەلیغ) ئازادلىق ، قۇتۇلۇش ، خالاس تېپىش .

ۋارىد (وارد) ، ئە . كەلگەن ، بولغان ، سادىر بولغان ، بارلىققا كەلگەن ، بېزىلغان ◇ ـ بولماق (~ بولماق) : كەلمەك ، بارلىققا كەلمەك .

ۋارىدات (واردات) ، ئە . دارامەتلەر ، كىرىملەر ؛ خاتىرىسىگە (ئېسىگە) كەلگەن نەرسىلەر ، ئەقلىي چۈشەنچىلەر .

ۋارىس (وارث) ، ئە . مىراسخور ، ۋارىس .

ۋارىسى تەختى جەم (وارث تخت جم) ، ئە ـ پ . جەمشىت تەختىنىڭ ۋارىسى — كېيىنكى پادىشاھ .

ۋاز (واز) تاشلاش ، قويۇپ قويۇش . ◇ ـ كەچمەك (~ كيچمك) : تاشلىماق ، قول ئۈزمەك

ۋازىئ (واضع) ، ئە . قۇرغۇچى ، تۈزگۈچى ، تەسىس قىلغۇچى ، ياسىغۇچى ، يارالتۇچى ؛ ئاللاھ .

ۋازىھ (واضح) ، ئە . چۈشىنىشلىك ، ئوچۇق ـ ئاشكارا ، روشەن ، ئايدىڭ ، شۈبھىسىز .

ۋاژگۇن (واژكون) ۋاژگۇنە .

ۋاژگۇنە (واژكون) ، پ . تەتۈر ، چەپ ، تەسكىرى ؛ پەس ، تۆۋەن ؛ ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلىنغان .

ۋاژۇن (واژون) ، پ . ۋاژگۇنە .

ۋاسىئ (واسع) ، ئە . كەڭ ، كەڭ ـ كۈشادە ؛ بېيىلغان .

ۋاسىت (واسط) ، ئە . ئوتتۇرىدىكى ؛ ئوتتۇرا .

ۋاسىتە (واسطه) ، ئىككى ئەرسىنى تۇتاشتۇرغۇچى ، باغلىغۇچى ، ئۇتكەل ، كۆۋرۈك ؛ ئۈسۈل ـ چارە ، تەدبىر ، كېلىشتۇرگۈچى ، ياراشتۇرغۇچى .

ۋاسىق (واصق) ، ئە . سۈپەتلىگۈچى ، تەرىپلىگۈچى ، ماختىغۇچى .

ۋاسىل (واصل) ، ئە . ۋەسالغا يەتكەن ؛ ئېرىشكەن ؛ يېتىپ بارغان ؛ يېتىپ كەلگەن ◇ ـ بولماق (~ بولماق) : يېتىشمەك ، ئېرىشمەك . ◇ ـ قىلماق (~ قيلماق) : يەتكۈزمەك ، ئېرىشتۈرمەك ؛ قولىغا تەگكۈزمەك .

ۋافىر (وافر) ، ئە . مول ، كۆپ ؛ ئارزۇ ۋەزىلىرىدىن بىرى . ◇ ئاشلىغ~ ۋە مېۋىسى فەراۋان (آشليغ~ و ميوەسى فراوان) : ئاشلىقى مول ، مېۋىسى كۆپ .

ۋافىي (وافى) ، ئە . تولۇق ، پۈتكەن ، يېتەرلىك ؛ سۆزىدە تۇرغۇچى ، ۋاپالىق .

ۋەجھە (وجيه) ، ئە . كۆركەم ، سۆلەتلىك ، كىلىشكەن ؛ ھۆرمەتلىك ؛ شەرەپلىك .
ۋەخامەت (وخامت) ، ئە . قورقۇنچ ، ۋەھىمە ، تەھلىكە ، خەۋپ .
ۋەخىم (وخيم) ، ئە . ئاقىۋىتى يامان ، نەتىجىسى خەۋپلىك ؛ ناچار ، زىيانلىق .
ۋەدە (وعد) ، ئە . ۋەدە ؛ ئۈمىد .
ۋەداڭ (وداع) ، ئە . ۋىدا ، خەيرلىشىش . ◇~ قىلىمەك (~ ايلاماك) : خەيرلەشمەك .
ۋەدائىڭ (ودايع) ، ئە . ۋەدىئە (وديع) ، ۋەدىئە (وديعه) لەرنىڭ كۆپلۈكى : ئامانەت قويۇلغان نەرسىلەر .
ۋەددۇقا (والدعا) ، ئە . دۇئا ، تىلەك .
ۋەدىئە (وديع) ، ئە . بىراۋغا ئامانەت قويۇلغان نەرسە .
ۋەدىئە (وديعه) ، ئە . ق . ۋەدىئە .
ۋەدىئەت (وديعت) ، ئە . ئامانەت نەرسە . ق . ۋەدىئە .
ۋەر I (ور) ، پ . ۋەكىگەر (واكر) نىڭ قىسقارتىلمىسى .
ۋەر I (ور) ، پ . بىرەر نەرسىگە بولغان ئىگىلىكنى بىلدۈرگۈچى قوشۇمچە . ◇ بەھرە~ (بهره~) : بەھرە تاپقۇچى ؛ ◇ پەشە~ (پيشه~) : ھۈنەرۋەن ، كاسىپ . ◇ تاج~ (تاج~) : تاجلىق ، تاجدار ، پادىشاھ .
ۋەرەق (ورع) ، ئە . دىندا مەنئى قىلىنغان نەرسىلەردىن ئۆزىنى تارتىش ، ھارامدىن ساقلىنىش ؛ پەرھىزكارلىق ؛ تەقۋالىق ؛ ساداقەتمەنلىك . ◇ ئەھلى~ (اهل~) : تەقۋادارلار . ◇~ ۆزۈھد (~وزهد) : تەقۋالىق ھەم زاھىدلىق .
ۋەرەسە (ورثه) ، ئە . ۋارىس (وارث) نىڭ كۆپلۈكى : ئىزباسارلار ، ۋارىسلار .
ۋەرەق (ورق) ، ئە . قەغەز ۋاراقى ، بەرگ ، ياپراق . ◇~ ئۈزمەك (~اوزماك) : ۋاراق يىرتماق ؛ ياپراق ئۈزمەك . ◇~ تا~ (~تا~) : ۋاراقتىن ۋاراققا .
ۋەرەقنەۋەرد (ورق نورد) ، ئە ـ پ . خەت يازغۇچى ، كاتىپ ؛ يازغۇچى ، مۇئەللىپ .
ۋەرەقنىگار (ورق نكار) ، ئە ـ پ . ق . ۋەرەقنەۋەرد .
ۋەرەكىش (ورع كيش) ، ئە . پەرھىزكار ، تەقۋادار .
ۋەرەم (ورم) ، ئە . ئىششىق ، يالۇغلىنىش ، كۆبجۈش ؛ ئۆسمە . ◇~ ھەيئەتى (~هيئتى) : ئىششىق شەكلى ، ئىششىپ چىققان .
ۋەرتە (ورطه) ، ئە . گىرداپ ، چوڭقۇر جاي ، ھالاك ، ھالاكەتلىك جاي ، ھالاكەتلىك ھالەت .
ۋەرد (ورد) ، ئە ـ پ . ئەتىرگۈل .
ۋەرزۇقنا (وارزقنا) ، ئە . بىزگە رىزىق بەرگىن ، بىزنى باققىن .
ۋەرزىش (ورزش) ، پ . ئادەت ، مەشىق ، كۆنۈكمە ؛ ◇~ تاپماق (~تاپماق) : ئۆگەنمەك ، كۆنۈكمەك ، كۆنمەك . ◇~ بەرمەك (~بيرماك) : كۆنۈكتۇرمەك ، كۆندۈرمەك .
ۋەزئ (وضع) ، ئە . تەرتىپ ، نىزام ، قۇرۇش ، تىكلەش ، بىنا قىلىش ؛ ھەرىكەت ؛ ۋەزىيەت ؛ پىچىم ، يارىتىلىش . ◇ كارگاھ~ (كاركاه~) : دۇنيا تۈزۈلۈشى .
ۋەز (وعظ) ، ئە . پەندى ـ نەسىھەت ، ساۋاق ، ۋەز .

ۋاھە I (واھە) ، ئە . ئۇرۇش ئەسۋابى .

ۋاھەسرەتا (واحسرتا) ، ئە ـ پ . ئاھ ھەسرەت !

ۋاھىب (واھب) ، ئە . ئاتا قىلغۇچى ، بەخشىلىغۇچى ؛ سەخى .

ۋاھىد (واحد) ، ئە . بىر ، يەككە ، يالغۇز . ◇ **ئۆزۈمنى مۇتەكەللىم~تۇتماق** (ئۆزۈم متكلم~تۇتماق) : ئۆزىنى بىلەرمەن ، سۆزمەن قىلىپ كۆرسەتمەك ، ئۆزىنى بىردىنبىر سۆزمەن ھېسابلىماق .

ۋاھىدى دانا (واحد دانا) ، ئە ـ پ . يېگانە دانا .

ۋاھىم (واھم) ، ئە . خام خىيال قىلغۇچى ، خاتا ئويلىغۇچى ، گۇمان قىلغۇچى ، ئەسىرىگۈچى ، خەۋپسىرىگۈچى .

ۋاۋ (واو) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «و» ھەرپىنىڭ نامى .

ۋاۋەيلا (واويلا) ، پ . پۇشايمان ۋە ئەپسۇسلۇقنى بىلدۈرگۈچى سۆز ، «ئاھ ، ۋاھ ، ئېسىت ، ئەپسۇس ، ئەتتەك» قاتارلىق ئىملىقلارغا توغرا كېلىدۇ .

ۋائىز (واعظ) ، ئە . ۋەز ئېيتقۇچى ، ۋايىز ، پەندى ـ نەسىھەت قىلغۇچى .

ۋائىزا (واعظا) ، ئە . ئەي ۋايىز ، ھەي نەسىھەتچى !

ۋايە (وايە) ، پ . ھەسسە ، نېسىۋە ؛ بەھرە ؛ ئىستەك ، تىلەك ؛ ئېھتىياج ؛ كۇندىلىك ئادەت مەنىۋى ئوزۇق .

ۋەبال (وبال) ، ئە . گۇناھ ، ئەيىب ، كەمچىلىك ، ئېغىرلىق ، قىيىنچىلىق ، ئۇۋال . ~ ◇ **قىلماس ئەدىم** (~قىلماس ايردىم) : گۇناھ قىلمىغان ئىدىم .

ۋەتەد (وتد) ، ئە . قوزۇق ، ياغاچ قوزۇق .

ۋەتەنگاھ (وطن گاه) ، ئە ـ پ . تۇغۇلۇپ ئۆسكەن جاي .

ۋەتىرە (وتيره) ، ئە . يول ، ئۆسۈل ، تەرز ، رەۋىش .

ۋەجەڭ (وجع) ، ئە . ئاغرىق ، دەرد ، ئەلەم .

ۋەجەب (وجب) ، پ . غېرىچ . ◇~بەر~ (~بر~) : غېرىچمۇغېرىچ .

ۋەجد (وجد) ، ئە . خۇشاللىنىش ، ھاياجان ، ھاياجاندىن ئۆزىنى يوقىتىپ قويۇش دەرىجىسىدە يېتىش ؛ زوقلىنىش . ◇~**ھال** (~حال) : ئۆزىدىن كېتىش ، ھاياجاندا بىھوش بولۇش

ۋەجھى ھەسەن (وجەحسن) ، ئە ـ پ . گۈزەل يۈز ؛ ياخشى بانا .

ۋەجھ I (وجه) ، ئە . يۈز ، بەت ، چېھرە .

ۋەجھ II (وجه) ، ئە . ۋەج ، سەۋەب ، بانا ؛ ئۆسۈل ، ئۇسلۇب ، چارە ؛ ئالاھىدىلىك ، بەلگە ، ئۇرغۇ (گىراماتىكا) .

ۋەجھ III (وجه) ، ئە . ئىش ھەققى ؛ مەبلەغ ؛ پۇل ، ۋاستە .

ۋەجھى تەسمىيە (وجەتسميه) سۆزنىڭ كېلىپ چىقىشى .

ۋەجھى مەئاش (وجه معاش) ، ئە ـ پ . تىرىكچىلىك ۋاستىسى .

ۋەجىبە (وجيبه) ، ئە . بۇرچ ، بېجىرىلىشى شەرت بولغان ئىش .

ۋەسىييەتنامە (وصيتنامە) ، ئە ـ پ . ئۆلۈم ئالدىدا يېزىلغان ھاۋالە قەغىزى ، بىر ئادەمنىڭ ۋەسىيىتى يېزىلغان قەغەز ، ۋەسىيەتنامە .

ۋەش (وش) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە كېلىپ «ئوخشاش ، كەبى» قاتارلىق مەنىلەرنى بىلدۈر-گۈچى قوشۇمچە . ◇ ئەسفەر~ (اصفر~) : سېرىققا مايىل ، سارغۇچ . ◇ مەلەك~ (ملك~) : پەرىشتە كەبى ؛ ك . گۈزەل ، چىرايلىق . ◇ پەرى~ (پرى~) : ك . گۈزەل ، چىرايلىق . ◇ قەمەر~ (قمر~) : ئايغا ئوخشاش ، ئاي كەبى ، گۈزەل .

ۋەغا (وغا ، وغى) ، ئە . غەۋغا ، جېدەل ، ئۇرۇش ، جەڭ . ◇ ساھەتى~ (ساحت~) : جەڭگاھ ، جەڭ مەيدانى .

ۋەفاجوي (وفاجوى) ، ئە ـ پ . ۋاپا ئىزدىگۈچى .

ۋەفادار (وفادار) ، ئە ـ پ . ۋەدىگە ۋاپا قىلغۇچى ، بەرگەن سۆزىگە ئەمەل قىلغۇچى ؛

ۋەفاداش (وفاداش) ، ئە ـ پ . ۋاپا قىلغۇچى ، ياخشىلىق يەتكۈزگۈچى ، سادىق .

ۋەقاھەت (وقاحت) ، ئە . نومۇسسىزلىق ، ئارسىزلىق ، شەرمەندىلىك .

ۋەقايىئ (وقايع) ، ئە . ۋاقىئە (واقعە) نىڭ كۆپلۈكى : ۋەقەلەر .

ۋەقتاكى (وقتاكە) قاچانكى بىر چاغ ؛ ئاشۇ چاغدا .

ۋەقتىكى (وقتيكى) ق . ۋەقتاكى .

ۋەقتى مىيئاد (وقت ميعاد) ، ئە . مۇۋاپىق چاغ ، پايدىلىق مەزگىل .

ۋەقف I (وقف) ، ئە . توختاش ، تۇرۇش ؛ ئارۇز قائىدىلىرىدىن بىرى .

ۋەقف II (وقف) ، ئە . مەسچىت ، مەدرىس ۋە شۇنىڭغا ئوخشاشلارنىڭ تەمىناتى ئۈچۈن ئاجرىتىلغان دارامەتلىك يەر ، بىنا ، دۇكان ، تۇگمەن ۋە باشقا مال ـ مۈلۈكلەر ، ۋەخپە .

ۋەقفنامە (وقف نامە) ، ئە ـ پ . ۋەخپىنامە ، يەر ، مال ـ مۈلۈك قاتارلىقلارنى ۋەخپە قىلغانلىق ۋە ئۇنىڭ شەرت ـ شارائىتى ھەققىدىكى ھۆججەت .

ۋەقفەنامە (وقفنامە) ، ئە ـ پ . توختامنامە ؛ قانۇن تەرىپىدىن تەستىقلانغان مۇقىم مۈلۈك قەغىزى ، شەرىئەت ئېتىراپ قىلغان مۇقىم مۈلۈك ھۆججىتى ؛ دىنىي ئىشلار فوندى ھەققىدىكى ھۆججەت .

ۋەقفىييە (وقفيە) ، ئە . ۋەخپىنامە ؛ ۋەخپە قىلىش ؛ نەۋائىي ئەسەرلىرىدىن بىرىنىڭ نامى .

ۋەقفىييەت (وقفيت) ق . ۋەقفىييە .

ۋەگەر (وكر) ، پ . «ۋەئەگەر» (واكر) نىڭ قىسقارتىلما شەكلى .

ۋەلا تۇسرەفۇ (ولاتسرفوا) ، ئە . ئىسراپ قىلماڭلار .

ۋەلادەت (ولادت) ، ئە . تۇغۇلۇش .

ۋەلايەت (ولايت) ، ئە . ۋەلىيلىك ، ئەۋلىيالىق ، ئەزىزلىك ، ئاللاھقا يېقىنلىق . ◇ ~سىپەھرى (~سپهرى) : ۋەلىيلىك ئاسمىنى ، ۋەلىيلىك چوققىسى .

ۋەلەد (ولد) ، ئە . بالا ، پەرزەنت ، ئوغۇل .

ۋەلەدۇززىنا (ولد الزنا) ، ئە . ھارامدىن بولغان ، زىنادىن تۆرەلگەن .

ۋەلەۋ (ولو) ، ئە . ئەگەر... بولسىمۇ ، ئەگەر... تەقدىردىمۇ ، ھەتتا . ◇ ~ئالسۇن ، نى زەرەرى بولور (~آلسون ، نى ضررى بولور) : ئەگەر ئالغان تەقدىردىمۇ نېمە زىيىنى بولسۇن ؟

ۋەزارەت (وزارت) ، ئە . ۋەزىرلىك ؛ ◇～زەيلۇچەسى (～زيلوچەسى) : ۋەزىرلىك قول
ۋەزارەت ئىياب (وزارت عياب) ، ئە . ۋەزىرلىك دەرىجىسىگە كۆتۈرۈلگەن .
ۋەزائىف (وظائف) ، ئە . ۋەزىفە (وظيفه)نىڭ كۆپلۈكى : ۋەزىپىلەر ، تاپشۇرۇقلار ؛ ماڭاش
ۋەزان (وزان) ، پ . چىققان ، سوققان ، ئەسكەن (شامال) .
ۋەزايىف (وظايف) ، ق . ۋەزائىف .
ۋەزن (وزن) ، ئە . ۋەزىن ، ئۆلچەم ؛ ئىغىرلىق . ◇～كەففە (～كفه) : تارازا ، گە
ۋەزئىيەتۋەر (وضع و طور) ، ئە . تۇزۇلۇش ۋە كۆرۈنۈش .
ۋەزىئە (وضيع) ، ئە . پەس ، تۆۋەن ، يارىماس ، ئىپلاس ؛ تۆۋەن تەبىقىدىكى .
ۋەزىد ، ۋەزىدەن (وزيد ، وزيدن) «ئەسلەمەك» پېئىلىنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى : گەس
چىققى (شامال) .
ۋەزئىي (وضعى) ، ئە . ئىستېمالدىكى ، ئەمەلىيەتتىكى ؛ مۇقىملاشتۇرۇلغان ، ئېنىق بې
لەنگەن ؛ كېلىشۈېلىنغان ، شەرتلىشىلگەن .
ۋەزىفە (وظيفه) ، ئە . تاپشۇرۇق ، ۋەزىپە ؛ ماڭاش ، ئايلىق ؛ نەپىقە .
ۋەسساق (وصاق) ، ئە . تەرىپلىگۈچى ، سۈپەتلىگۈچى ، ماختىغۇچى .
ۋەسائىت (وسائط) ، ئە . ۋاستە (واسطه)نىڭ كۆپلۈكى : ۋاستىلەر ، چارىلەر ، تەدبىر
مۇناسىۋەتلىك ئىككى ئىشنىڭ ھەل قىلىنىشىغا باغلىنىشلىق ئىشلار .
ۋەسائىل (وسائل) ، ئە . ق . ۋەسايىل .
ۋەسايىل (وسايل) ، ئە . ۋەسىلە (وسيله)نىڭ كۆپلۈكى : چارىلەر ، ئۇسۇللار .
ۋەسسەلام (والسلام) بۇ سۆز «بولغىنى شۇ ، تامام ، تۈگىدى» دېگەنگە ئوخشاش مەنىدە
ئىگە بولۇپ ، ئادەتتە خەت ـ چەكلەرنىڭ ئاخىرىغا يېزىلىدۇ .
ۋەسەت (وسط) ، ئە . ئوتتۇرا ، مەركەز ؛ بەل .
ۋەسەتلىق (وسط ليق) ئوتتۇرىلىق ؛ خالىسلىق ، خالىس ، ئوتتۇرىدا تۇرۇش .
ۋەسىق (وصق) ، ئە . تەرىپ ، ماختاش ، سۈپەتلەش . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) : تەرىپ
لەك ، ماختىماق .
ۋەسل (وصل) ، ئە . يېتىشىش ، ئېرىشىش ؛ ئۇچرىشىش ، قوشۇلۇش ؛ باغلىنىش ، مۇناس
ۋەت . ◇～تاپماق (～تاپماق) : يېتىشىمەك ، ئېرىشىمەك ، قوشۇلماق . ◇شەپە
(شب～) : ۋىسال كېچىسى .
ۋەسلە (وصله) ، ئە . ياماق ؛ پارچە . ◇～～～ (～～) : پارچە - پارچە) .
ۋەسۋاس (وسواس) ، ئە . شەيتان ، ئىبلىس ، ئازدۇرغۇچى ، ۋەسۋەسىگە سالغۇچى .
ۋەسۋەسە (وسوسه) ، ئە . ئازدۇرۇش ، شۇبھىلەندۇرۇش ، ئىككىلەندۇرۇش .
ۋەسىئ (وسيع) ، ئە . كەڭ ، ئازادە ، بىپايان ، چەكسىز كەتكەن .
ۋەسىقە (ۋثيقه) ، ئە . ھۆججەت ، دەلىل ، پاكىت ، كاپالەتنامە ، پاكىت قەغىزى .
ۋەسىلە (وسيله) ، ئە . ۋاستە ، ئۇسۇل ، چارە ؛ سەۋەب ، باناھ ؛ دەللال ؛ ئەسۋاب ، جابدۇق
ۋەسىيەت (وصيت) ، ئە . ئۆلۈم ئالدىدا ئېيتىپ قالدۇرۇلغان گەپلەر ؛ نەسىھەتلەر ، تەۋ
يەلەر ؛ ئاخىرقى سۆز ، ۋەسىيەت .

سۆزلەر ، ئاللاھنىڭ سۆزى .

ۋەھىد (وحيد) ، ئە . يەككە ، يېگانە . ◇~ى دەۋر (~دور) : دەۋر يېگانىسى .

ۋەھىدى زمان (وحيد زمان) ، ئە ـ پ . زامانىنىڭ يېگانىسى .

ۋەھىم (وهيم) ، ئە . ۋەھىمىگە چۈشكەن ، قورققان .

ۋەھىد (وحيد) ، ئە . قورقىتىش ، تەھدىت سېلىش ؛ ئاگاھلاندۇرۇش .

ۋەيلا (والا) ، ئە . ئەگەر ... بولمىسا ، ئەگەر ئۇنداق بولمىسا ، بولمىسا .

ۋەيران (ويران) ، پ . بۇزۇپ تاشلانغان ، تاشلىنىپ كەتكەن يەر ، خارابە .

ۋەيرانە (ويرانه) ، پ . خاراپىزارلىق ، بۇزۇلغان يەرلەر .

ۋەيرانە سوز (ويرانه سوز) ، پ . خاراپىزارلىقنى كۆپەيدۇرگۈچى .

ۋەيل (ويل) ، ئە . دوزاخ . ◇~ئەۋى (~ايوى) : دوزاق .

ۋەيلا (ويلا) ، ئە . داد ، پەريات . ◇~چەكمەك (~چيكماك) : پەريات كۆتۈرۈمەك .

ۋوسمە (وسمه) ، پ . ئوسما .

ۋۇبال (وبال) ، ئە . ۋەبال .

ۋۇجۇب (وجوب) ، ئە . زۆرۈرىيەت ، لازىملىق ، كېرەكلىك .

ۋۇجۇد (وجود) ، ئە . مەۋجۇتلۇق ، بارلىق ؛ گەۋدە ؛ جىسىم . ◇~سالماق (~سالماق) : گەۋدە-لەنمەك ، ئۆزىنى كۆرسەتمەك ، كۆرۈنمەك . ◇~تۇتماق (~توتماق) : گەۋدىلەنمەك ، مەۋجۇت بولماق .

ۋۇجۇدى مۇتلەق (وجود مطلق) ، ئە . مۇتلەق مەۋجۇتلۇق .

ۋۇجۇھ (وجوه) ، ئە . ۋەجھ (وجه)نىڭ كۆپلۈكى : يۈزلەر ، چىرايلار ؛ ۋەجلەر ، باھانە ـ سەۋەبلەر ؛ ئۇسۇل ـ چارىلەر .

ۋۇرۇد I (ورود) ، ئە . يېتىشىش ، ئېرىشىش ؛ يېتىپ بېرىش .

ۋۇرۇد II (ورود) ، ئە . ۋەرد (ورد)نىڭ كۆپلۈكى : گەتىرگۈللەر .

ۋۇزەراۋ (وزراء) ، ئە . ۋەزىر (وزير)نىڭ كۆپلۈكى : ۋەزىرلەر .

ۋۇزۇۋ (وضوء) ، ئە . كىچىك تاھارەت ئېلىش ، ئاددىي يۇيۇنۇش (يۈز ـ كۆزىنى ، قولنى جەينەككىچە ، پۇتنى ئوشۇققىچە يۇيۇش ، باشنى مۆل قول بىلەن سۈرتۈش) .

ۋۇزۇھ (وضوح) ، ئە . ئوچۇقلۇق ، روشەنلىك ؛ ئىزاھات . ◇~بەرمەك (~بيرماك) : ئىزاھلىماق .

ۋۇسئ (وسع) ، ئە . قۇدرەت ، قابىلىيەت ، قۇربەت ، كۈچ ، ئىمكان .

ۋۇسئەت (وسعت) ، ئە . كەڭلىك ، ئازادىلىك ؛ كەڭلىك دەرىجىسى ، چوڭلۇق دەرىجىسى ؛ دائىرە ، بايلىق ، موللۇق ، ئېشىپ ـ تېشىپ تۇرۇش .

ۋۇسلە (وصله) ، ئە . ق . ۋەسلە .

ۋۇسلەت (وصلت) ، ئە . يېتىشىش ؛ قوشۇلۇش ، ئۇلىشىش .

ۋۇسۇق (وثوق) ، ئە . ئىشىنىش ، تايىنىش ؛ ئىشەنچ ؛ تايانچ .

ۋۇسۇل (وصول) ، ئە . ئۇلىنىش ، ئېرىشىش ، يېتىشىش . ◇~ئەھلى (~اهلى) : ئېرىشكەنلەر ، يېتىشكەنلەر . ◇تەرىقى~ (طريق~) : ئېرىشىش يولى .

ۋەلۋەلە (ولوله) ، پ . غەۋغا ، ۋارالاق - چۇرۇلاق ، شاۋقۇن - سۇرەن ، غەلۋە ؛ مالىمانچىلىق
ۋەللاھۇ ئەئلەم (والله اعلم) ، ئە . ئاللاھ ئالاق بىلگۈچىدۇر . ◇~ بىسسەۋاب (~ بالصواب) توغرىلىقىنى ئاللاھ ئالاق بىلىدۇ .
ۋەلىي I (ولى) ، ئە . ئىگە ، ساھىب ، ئىش باشقۇرغۇچى ؛ ئەۋلىيا ، ئەزىز كىشى ، مۇقەددەس ئادەم .
ۋەلى I (ولى) ، پ . ۋەلەكىن (ولكين) نىڭ قىسقارتىلمىسى ؛ لېكىن ، ئەمما ، بىراق
ۋەلىئەھد (ولى عهد ، ولي عهد) ، ئە . تاجۇتەخت مىراسخورى ، ئورۇنباسار ، پادىشاھ ھازىر ۋاقتىدا ئۆز ئورنىغا تەيىنلەپ قويغان شاھزادە .
ۋەلبەك (وليك) ، پ . «ۋە لېكىن» نىڭ قىسقارتىلمىسى .
ۋەلىنىئمەت (ولى نعمت) ، ئە . نىمەت ئىگىسى ، باققۇچى خوجايىن ، پادىشاھ .
ۋەلىيۇلئەمر (ولى الامر) ، ئە - پ . ھۆكۈمران ، ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچى .
ۋەھەل (وحل) ، ئە . لاي ، پاتقاق .
ۋەھدەتى جاۋىد (وحدت جاويد) ، ئە - پ . مەڭگۈلۈك بىرلىك .
ۋەھدەت (وحدت) ، ئە . بىرلىك ، ئىتتىپاقلىق ، بىردەكلىك ، يەككە - يېگانىلىق ، تەنھالىق ◇~ جامى (~جامى) : بىرلىك قەدىمى ؛ بىرلىك شادلىقى . ◇~ى جاۋىد (~جاويد) مەڭگۈلۈك بىرلىك .
ۋەھش (وحش) ، ئە . ۋەھشي ، ياۋايى ھايۋان .
ۋەھشەت (وحشت) ، ئە . ۋەھشىيلىك ، ياۋايىلىق ، قورقۇنچ ، قورقۇش ، ئەنسىزلىك . ◇~ ئەنگىز (~انكيز) : ھەيۋەتلىك ، قورقۇنچلۇق ؛ قورقۇتقۇچى . ◇~ ئەفزا (~افزا) ، ~فىزاي (~فزاى) : قورقۇنچنى ئاشۇرغۇچى .
ۋەھشەت ئەفزا (وحشت افزا) ، ئە - پ . قورقۇنچنى ئاشۇرغۇچى ، دەھشەتنى كۈچەيتكۈچى
ۋەھشەت ئەنگىز (وحشت انكيز) ، ئە - پ . ھەيۋەتلىك ؛ دەھشەتلىك ، قورقۇنچلۇق
ۋەھشەنفزاي (وحشت فزاى) ، ئە - پ . ق . ۋەھشەت ئەفزا .
ۋەھشزاد (وحش زاد) ، ئە - پ . يىرتقۇچتىن تۇرەلگەن ، ياۋايىدىن تۇغۇلغان .
ۋەھشىنزادى ھەرۇن (وحشين زاد حرون) ، ئە - پ . بەگباش ؛ توسۇن ، بوي بەرمەيدىغان
ۋەھشۇتەير (وحش وطير) ، ئە . ياۋايى ھايۋان ۋە قۇش .
ۋەھشي (وحشى) ، ئە . ياۋايى ، يىرتقۇچ ، ياۋۇز ، شەپقەتسىز . ◇ دىۋى~ فىئال (ديو~ فعال) : ياۋۇز دىۋە ، پەيلى ۋەھشى دىۋە .
ۋەھشىيانە (وحشيانه) ، پ . ياۋۇزلارچە ، ئىنسانىيەت قېلىپىدىن چىققان ھالدا .
ۋەھم (وهم) ، ئە . خىيال ، تەسەۋۋۇر ، خام خىيال ، قۇرۇق خىيال ، قورقۇنچ ، ئالاقزالىق .
ۋەھمناك (وهمناک) ، ئە - پ . قورقۇپ كەتكەن ، ئىچىگە قورقۇنچ كىرىۋالغان ؛ گۇمانلانغان ، شۇبھىلەنگەن ؛ قورقۇنچلۇق .
ۋەھھاب (وهاب) ، ئە . قولى ئوچۇق ، مەردانە ، سېخى ، كۆپ ئېھسان قىلغۇچى .
ۋەھي (وحى) ، ئە . ۋەھي ، پەيغەمبەرگە جەبرائىل پەرىشتە ئارقىلىق ئەۋەتىلىپ تۇرغان

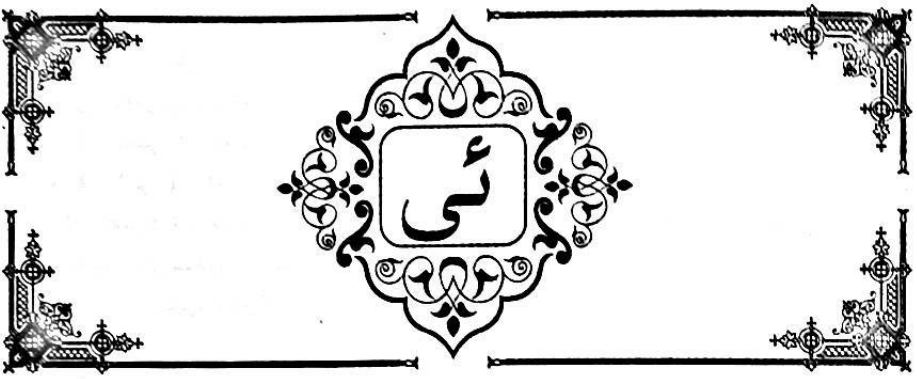

ئىشادە (اعادە) ، ئە . ئەسلىگە كەلتۈرۈش ، تەكرارلاش ، قايتۇرۇش ، قايتىش .◇~ قىلماق (~ قىلماق) : قايتۇرماق .

ئىشانەت (اعانت) ، ئە . ياردەم ، مەدەت .

ئىباۋ (اباء) ، ئە . رەت قىلىش ، قوبۇل قىلماسلىق . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ قىلماق (~ قىلماق) : رەت قىلماق . ◇ بى~ (بى~) : تەپ تارتماستىن .

ئىباد (عباد) ، ئە . ئابد (عبد) نىڭ كۆپلۈكى : بەندىلەر ، قۇللار .

ئىبادەتگاھ (عبادت كاه) ، ئە ـ پ .ئىبادەت قىلىدىغان جاي .◇~ ى كەبىرە (~ كبيره) : بۈيۈك ئىبادەتگاھ .

ئىبار (ابار) ، ئە . ئىبرە (ابره) نىڭ كۆپلۈكى : يېڭىلىقلار ، تەكەللۇر ، نەشتەرلەر .

ئىبارات (عبارات) ، ئە . ئىبارەت (عبارت) نىڭ كۆپلۈكى : ئىبارىلەر .

ئىبارەت (عبارت) ، ئە . تەبىر ، شەرھ ، ئىزاھات ، ئۈسۈل ، ئۇسلۇپ ؛ مۇئەييەن مەنە ئۇقتۇرىدىغان جۈملە بۆلىكى ، يېرىم جۈملە ، ئىبارە .

ئىباھەت (اباحت) ، ئە . مۇمكىنلىك ، رۇخسەت ، يول قويۇش .

ئىبەر (عبر) ، ئە . ئىبرەت (عبرت) نىڭ كۆپلۈكى : ساۋاقلار ، ئىبرەتلەر .

ئىبتىداۋ I (ابتداء) ، ئە . باش ، دەسلەپ ؛ باشلاش . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قىلماق) : باشلىماق .

ئىبتىداۋ I (ابتداع) ، ئە . يېڭىلىق يارىتىش ، ئىجاد قىلىش .

ئىبتىدائى (ابتدائى) ، ئە . ئاۋۋالقى ، باشتىكى ، باشلانغۇچ .

ئىبتىلاۋ I (ابتلاء) ، ئە . بالاغا يولۇقۇش ، ئازابلىنىش ، مۇپتىلالىق ، مەپتۇن بولۇش ، قاتتىق بېرىلىش . ◇ بەرقى~ (برق~) : بالا چاقمىقى .

ئىبتىھاج (ابتهاج) ، ئە . شادلىق ، سۆيۈنۈش ، ھاياجان .

ئىبراز (ابراز) ، ئە . گەۋدىلەندۈرۈش ، ئىپادىلەش .

ۋۇقۇئ (وقوع) ، ئە . يۈز بېرىش ، پەيدا بولۇش . ◇~ تاپماق (~ تاپماق) : يۈز بېرىش ، پەيدا بولماق . ◇كەسىرۇل~ (كثيرالـ~) : پات - پات يۈز بېرىدىغان ، كۆپ بولىدىغان .

ۋۇقۇئات (وقوعات) ، ئە . ۋۇقۇئ (وقوع)نىڭ كۆپلۈكى : يۈز بەرگەن ئىشلار ، ھادىسە ۋەقەلەر .

ۋۇقۇف (وقوف) ، ئە . بەلىش ؛ بىلىشلىك ؛ خەۋەردارلىق ، ۋاقىپ ؛ بىلىم ، خەۋەر ◇~ تاپماق (~ تاپماق) : بىلمەك ، خەۋەردار بولماق .

ۋۇكەلائ (وكلاء) ، ئە . ۋەكىل (وكيل)نىڭ كۆپلۈكى : ۋەكىللەر ، ۋاكالىتەن ئىش بېجىرگۈچىلەر .

ۋۇھۇش (وحوش) ، ئە . ۋەھىش (وحش)نىڭ كۆپلۈكى : ۋەھشىيلەر ؛ ياۋايى ھايۋانلار .

ۋۇجدان (وجدان) ، ئە . دىل ساپلىقى ، كۆڭۈل پاكلىقى ، ماھىيەت ، ئەسل ؛ بارلىق مەۋجۇدىيەت .

ۋۇجدانەن (وجدانا) ، ئە . ساپ كۆڭۈل بىلەن ، پاك دىل بىلەن .

ۋۇداۋ (وداع) ، پ . ق . ۋەداۋ .

ۋۇداد (وداد) ، ئە . مۇھەببەت ، دوستلۇق . ◇ئەھلى~ (اھل~) : مۇھەببەت ئەھلى .

ۋۇرۇد (ورد) ، ئە . دائىم ئەستە تۇتۇشقا تېگىشلىك ۋەزىپە ؛ دائىملىق دۇئا .

ۋۇرۇد قىلماق (ورد قيلماق) . بىر ئىشنى تەكرار قىلماق .

ۋۇردى زەبان ئەيلەمەك (ورد زبان ايلامك)) دۇئا قىلماق .

ۋۇردى زەبان بولماق (ورد زبان بولماق) ئېغىزدىن چۈشۈرمەسلىك .

ۋۇساق (ۋاق) ، ئە . ئۇي ، خانا ، تۇرار جاي ؛ ◇ھەمـ~ بولماق (ھمـ~ بولماق) : بىر ئۇيدە بىللە ياشىماق ، بىر جايدا تۇرماق . ◇ئەزمى~ قىلماق (عزمـ~ قيلماق) : ئۇيگە قايتماقچى بولماق ، ئۇيگە بارماق .

ۋۇسال (وصال) ، ئە . ئۇچرىشىش ، يېتىشىش ؛ قوشۇلۇش ، باش قوشۇش .

ۋۇفاق (وفاق) ، ئە . مۇۋاپىقلىق ، ئۇيغۇنلۇق ؛ پىكىرداشلىق ؛ بىرلىشىش .

ۋۇقار (وقار) ، ئە . چىداملىق ، تەمكىنلىك ، ئېغىرلىق ؛ ھەيۋەت ، ئۇلۇغۋارلىق . ◇ساھىب~ (صاحبـ~) : چىداملىق ، تەمكىن .

ۋۇلادەت (ولادت) ، ئە . تۇغۇلۇش ، دۇنياغا كېلىش .

ۋۇلايەت I (ولايت) ، ئە . ۋىلايەت ، زېمىن ، ئۆلكە ، مەملىكەت .

ۋۇلايەت II (ولايت) ، ئە . ۋەلىلىك ، ئەۋلىيالىق ؛ مۇقەددەس ، تەڭداشسىز ، ھۆكۈمرانلىق

ۋۇيران (ويران) ، ق . ۋىران .

ئىتنام (اطعام) ، ئە . غىزالاندۇرۇش ، تاماق يېگۈزۈش ، بېقىش .
ئىتباۋ (اتباع) ، ئە . ئەۋەتىش ، ئارقىسىدىن ئەۋەتىش .
ئىتتىساق (اتصاق) ، ئە . سۈپەتلىنىش ، تەسۋىرلىنىش ، تەرىپلەنىش . ◇~ ئولماق (~ اولماق) : سۈپەتلەنمەك ، تەرىپلەنمەك ، تەسۋىرلەنمەك .
ئىتتىسام (اتسام) ، ئە . ئاتلىش ؛ بەلگىلىنىش ، نىشانلىنىش . ◇~ ناپاق (~ تاپماق) : ئاتالماق .
ئىتتىفاق (اتفاق) ، ئە . بىر پىكىرگە كېلىش ، بىردەكلىك ؛ ماس ، مۇناسىپ ؛ تاسادىپىيلىق ، تاسادىپ ، بىرلىشىش . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : بىرلەشمەك ، بىر پىكىرگە كەلمەك .
ئىتتىفاقاتى ھەسەنە (اتفاقات حسنه) ، پ . كۆڭۈلدىكىدەك بىرلىك ، ياخشى ئىتتىپاق .
ئىتتىفاقان (اتفاقا) ، ئە . تاسادىپەن ، تاسادىپىي رەۋىشتە ؛ ◇~ ھەسەنەن (~ حسنا) : بەختكە يارىشا ، تاسادىپىي يۈز بەرگەن كۆڭۈلدىكىدەك ۋەقە .
ئىتتىفاقىي (اتفاقى) ، ئە . ئويلىمىغان يەردە توغرا كېلىپ قالماق ، تاسادىپىيلىق ، بىردەكلىك .
ئىتىك (ايتىك) ئىتتىك (ايتىك) : ئۆتكۈر ، ئىتتىك ، تېز . ◇~ داس (~ داس) : ئۆتكۈر ئوغاق .
ئىتتىكاۋ (اتكاع) ، ئە . تايانچ ، يۆلەنچۈك .
ئىتتىكلىك ، ئىتىكلىك (ايتىك ليك) ئۆتكۈرلۈك ، تېزلىك .
ئىتتىلاۋ (اطلاع) ، ئە . خەۋەردارلىق ، تونۇشلۇق ، چۈشەنچلىك ؛ ◇~ ناپاق (~ تاپماق) : چۈشەنمەك ، خەۋەردار بولماق ، بىلمەك .
ئىتتىھاد (اتحاد) ، ئە . بىرلىشىش ، ئىتتىپاقلىشىش ، ئۈيۈشۈش ؛ ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : بىرلەشمەك ، دوستلاشماق .
ئىتتىھام (اتهام) ، ئە . تۆھمەت قىلىنىش ، قارا سۈركىلىش ، بىگۇناھ ھالدا ئەيىبكار بولۇپ قېلىش .
ئىتتىھامنامە (اتهامنامه) ، ئە ـ پ . تۆھمەتنامە ، بىراۋ ئۈستىدىن تۆھمەت قىلىپ يېزىلغان قارا ماتېرىيال .
ئىتدۇرمەك (ايتدورماك) ئىتتەرتمەك ، ئۆتكۈرلەشتۈرمەك ، ئىتتىك قىلماق .
ئىتقا (ايتقا) بازار مەيدانى ، سودا مەيدانى .
ئىتكۈرمەك (ايتكورماك) ئۆتكۈرلەشتۈرمەك ، ئىتتىكلەنمەك ، ئىتەرتمەك .
ئىتلاق (اطلاق) ، ئە . ئاتاش ، نام بېرىش ؛ قويۇپ بېرىش ، بوشىتىش ، تالاق قىلىش . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : ئاتىماق ، نام بەرمەك ؛ قويۇۋەتمەك .
ئىتلاماق (ايتلاماق) تەلەپ قىلماق ، سورىماق ، ئۆتۈنمەك .
ئىتلەمەك (ايتلاماك) (خۇشبۇي) پۇرىماق ، خۇشبۇي پۇراق كەلمەك .
ئىتمام (اتمام) ، ئە . تاماملاش ، تۈگىتىش ؛ ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : تاماملىماق ،

ئىبرام (ابرام) ، ئە . چىڭ تۇرۇش ، قاتتىق تەلەپ قىلىش ؛ تەرسالىق ؛ تىز پۈكمەس چىڭ ئېسىلىش .

ئىبرانىي (عبرانى) ، ئە . يەھۇدي ؛ يەھۇدي تىلى .

ئىبرە I (عبرە) ، ئە . خەزىنە كىرىمى ؛ دارامەت .

ئىبرە II (ابرە) ، ئە . يىڭنە ، تىكەن ؛ ك . نەشتەر .

ئىبرەت (عبرت) ، ئە . تەربىيە بولۇپ ئۆتكەن ئىش ، نەمۇنە ، ئۈرنەك ؛ ساۋاق ، تاپ ساۋاق . كۆپلۈكى : ئىبەر (عبر) .

ئىبرەتبەخش (عبرتبخش) ، ئە ـ پ . ساۋاق بەرگۈچى ، ئىبرەتلەندۈرگۈچى .

ئىبرىي (عبرى) ، ئە . يەھۇدي ، يەھۇدىيلارغا تەئەللۇق ؛ يەھۇدي تىلى .

ئىبرىق (ابريق) ، ئە . ئىۋرىق ، ئاپىتۇۋا ؛ سۇيۇقلۇق قاچىسى . ◇~ى شەكىر (~شكرى) : خاسىيەتلىك ئۇرىق ، تېپىلماس ئاپىتۇۋا .

ئىبكار (ابكار) ، ئە . سەھەردە يولغا چىقىش ، سەھەردىلا سەپەرگە ئاتلىنىش .

ئىبلىس (ابليس) ، ئە . شەيتان ؛ ئالدامچى ، ھىيلىگەر ، مەككار . ◇~شئار (~شعار) شەيتان سۈپەت ؛ مەككار ، ھىيلىگەر . ◇~ى لەئىن (~لعين) : لەنىتى شەيتان .

ئىبن (ابن) ، ئە . ئوغۇل ، ئوغۇل بالا . ◇~ۋلۇەقت (~الوقت) : ۋاقىت بالىسى ، ھازىر ھوزۇرۇم دەپ يۈرگۈچى ، ئىتنى ئويلىمايدىغان ، كېلەچەك ھەققىدە قايغۇرمايدىغان ◇~ى سىنا (~سينا) : سىنا ئوغلى .

ئىبھام (ابهام) ، ئە . ئېنىقسىزلىق ، تۇتۇقلۇق ، مۇجمەللىك ؛ شۇبھە ، گۇمان .

ئىبتىمەك (ايبتيماك) ئۇنتىمەك ، يۇمشاتماق .

ئىبىمەك (ايبيماك) ئۇنىمەك ، يۇمشىماق .

ئىبىن (ايبين) نۇرلۇق ، پارلاق ، پارقىراق .

ئىپكىن (ايپكين) قارا رەڭلىك ھەمدە قىممەت باھالىق بىر خىل رەخت .

ئىپىلچىك (ايپيلچيك) بىر خىل كېسەللىك ، رىشتە كېسەللىكى ، گۇنىنىيە قۇرتى كېسىلى .

ئىپىن (ايپين) يورۇق ، نۇرلۇق ، روشەن ؛ پارلاق ، پارقىراق .

ئىپىنمەك (ايپينماك) قوزغالماق ، قىمىرلىماق .

ئىتاب (عتاب) ، ئە . قەھر ، غەزەپ ، ئەيىبلەش ؛ ئەركىلەش ، نازىناقلاش . ◇~ئا (~آميز) : قەھرلىك ، غەزەپلىك .

ئىتائەت (اطاعت) ، ئە . بويسۇنۇش . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) : بويسۇنماق . ◇~ئى ئ (~امر) : بۇيرۇقنا بويسۇنۇش .

ئىتالە (اطاله) ، ئە . ئۇزارتىش ، سوزۇش .

ئىتاۋۇن (ايتاون) كەكلىك .

ئىتەلگۇ (ايتالكو) بىر خىل ئوۋچى قۇش .

ئىجابەت (اجابت) ، ئە . قوبۇل قىلىش ، ماقۇل بولۇش ، جاۋاب قايتۇرۇش .
◇ دەئۋەتكە~ (دىوتكە~) : جاقىرىققا ئاۋاز قوشۇش .
ئىجابىي (ايجابى) ئاكتىپ ، توغرا تەرەپ .
ئىجاد (ايجاد) ، ئە . ۋۇجۇدقا چىقىرىش ، بارلىققا كەلتۈرۈش ، ئەڭ ئاۋۋال ياساپ چىقىش .
ئىجاز (اعجاز) ، ئە . مۆجىزە كۆرسىتىش . ◇~ئەھلى (~اھلى) : مۆجىزە كۆرسەتكۈچى-لىدىر .
ئىجازە (اجازه) ئىجازەت . ◇~بارماق ئىزادە ، كەلمەك ~ (بارماق ايزاده كيلماك ~) : بېرىش ئىختىيارلىق بىلەن ، كېلىش رۇخسەت بىلەن بولىدۇ .
ئىجازەت (اجازت) ، ئە . رۇخسەت ، يول قويۇش ، رۇخسەت بېرىش .
ئىجازەتنامە (اجازتنامه) ، ئە - پ . رۇخسەت قەغىزى .
ئىجرا (اجراء) ، ئە . جارى قىلىش ، يۈرگۈزۈش ، ماڭدۇرۇش .
ئىجتىسار (اجتسار) ، ئە . جاسارەت كۆرسىتىش ، باتۇرلۇق قىلىش .
ئىجتىماع (اجتماع) ، ئە . توپلىنىش . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) : توپلانماق ، يىغىلماق .
ئىجتىناب (اجتناب) ، ئە . چەتنەش ، ئۆزاقلىشىش ، يىراقلىشىش ، ئۆزىنى تارتىش ، قېچىش ؛ ساقلىنىش . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) : ئۆزىنى تارتماق ، يىراقلاشماق ، ساقلانماق .
ئىجتىھاد (اجتهاد) ، ئە . تىرىشىش ، كۆچىنىش بېرىچە ئۇرۇنۇش ، غەيرەت قىلىش ؛ بېكىتىش يارىتىش . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : تىرىشماق ؛ بىرەر ساھەدە يېڭىلىق يارىتماق .
ئىجلاس (اجلاس) ، ئە . ئورۇنغا ئولتۇرغۇزۇش ، ئولتۇرغۇزۇش ؛ مەجلىس ، يىغىلىش ، ئولتۇرۇش . ◇~قىلماق (~قيلماق) : يىغىلىشماق .
ئىجلال (اجلال) ، ئە . ئۇلۇغلاش ، چوقۇنۇش ؛ ھۆرمەتلەش .
ئىجمال (اجمال) ، ئە . يىغىنچاقلاش ، ئىخچاملاشتۇرۇش ؛ ئىخچام ، ئىپادە ، مېغىزلىق گەپ ، مۇندەرىجە .
ئىجمالان (اجمالاً) ، ئە . ئىخچاملاشتۇرغاندا ، قىسقىچە قىلىپ ئېيتقاندا ، يىغىنچاقلىغاندا .
ئىچ (ايچ) كۆڭۈل ، قەلب ، يۈرەك ، سىر ، يوشۇرۇنلۇق ؛ ئۆز .
ئىچ ئالاتى (ايچ آلاتى) ئىچكى ئەزالار ، ئۆچەي - باغىر .
ئىچەگۈ (ايچەگو) ئىچكى ؛ ئىچكى ئەزالار ، ئىچ - باغىر ، ئىچ - قېرىن .
ئىچرە (ايچره ، ايچرا) ئىچىگە ، ئارىسىغا ؛ ئىچىدە ، ئارىسىدا . ◇ئەۋ~ (ايو~) : ئۆيدە .
ئىچرەدەكى (ايچراداكى) ئىچىدىكى .
ئىچرەگى (ايچراكى) ئىچىدىكى . ◇~ھويلا (~حويلى) : ئىچكەركى ھويلا .
ئىچكەرۇ (ايچكارو) ئىچكىرى .
ئىچكەرۇلە (ايچكارولا) ئىچكىرىلەپ ، ئىچىگە .
ئىچكەك (ايچكك) جىن .
ئىچكۈ (ايچكو) ئىچىملىك ، مەي ، شاراب ، ھاراق ، شاراب ئولتۇرۇشى .

پۈتتۈرمەك ؛ تۈگەتمەك .

ئىتمەك I (ايتماك) پۈتمەك ، يوقالماق ، گۇم بولماق ؛ يوشۇرۇنماق .

ئىتمەك II (ايتماك) ئىتتىرمەك ، ئىلگىرى سۈرمەك ، ئالغا سىلجىتماق .

ئىتيمەك III (ايتىماك) ئۆتكۈرلەشمەك ، ئىتتىك بولماق .

ئىتمىنان (اطمينان) ، ئە . تولۇق ئىشەنچ ؛ ئەمىنلىك ، تىنچلىنىش ، راھەت . ئار...

ئىتناب (اطناب) ، ئە . ئارتۇقچە سوزماق ، سۆرىمەك (گەپ ھەققىدە) . ◇~ قى...
(~ قيلماق) : سوزماق ، سۆرىمەك ، ئۇزارتماق .

ئىتۈرمەك (ايتورماك) يوقاتماق ، تۈگەتمەك ، گۇم قىلماق .

ئىئتىبار (اعتبار) ، ئە . كۆڭۈل بېرىش ، دىققەت قىلىش ؛ ھۆرمەتلەش ، ئېھتىرام قىل...
ئابرۇي ، ئاتاق .

ئىئتىباران (اعتبارا) ، ئە . ... نى نەزەرگە ئېلىپ ، ...نى كۆزدە تۇتۇپ ؛ شۇنىڭدىن بۇ...
شۇنىڭدىن باشلاپ .

ئىئتىدال (اعتدال) ، ئە . مۆتىدىللىك ، نورماللىق ، ئوتتۇرا دەرىجە . ◇~ رەبىئى...
~ ربيعى) : باھاردا كېچە بىلەن كۈندۈز تەڭلەشكەن ۋاقىت .

ئىئتىدالسىز (اعتدالسز) : نورمالسىز ، نورمال بولمىغان ، مۆتىدىل بولمىغان .)

ئىئتىراز (اعتراض) ، ئە . قارشىلىق ، نارازىلىق ، قارشى چىقىش . ◇~ ئەتـ...
(~ ايتماك) : قارشىلىق بىلدۈرمەك .

ئىئتىراف (اعتراف) ، ئە . ئىقرار قىلىش ، بوينىغا ئېلىش ؛ ◇~ قىلماق (~ قيلماق...
ئىقرار قىلماق ، بوينىغا ئالماق .

ئىتىرمەك (ايتىرماك) يوقاتماق ، يىتتىرمەك .

ئىئتىزار (اعتذار) ، ئە . ئۆزرە سوراش ، ئۆزرە قويۇش ، ئەپۇ تىلەش ، كەچۈرۈم سوراش...
◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : ئۆزرە قويماق ، ئەپۇ سورىماق .

ئىئتىقاد (اعتقاد) ، ئە . ئىشىنىش ، چىنپۇتۇش ، كۆڭلىدە تەستىقلاش ؛ ئىشەنچ ، ئېتىقا...

ئىئتىكاب (اعتكاب) ، ئە . مەسچىت ياكى باشقا بىرەر ئىبادەتخانىدا كۈن بويى ئىبادەت قىل...
ئولتۇرۇش .

ئىئتىماد (اعتماد) ، ئە . تايىنىش ، يۆلىنىش ، ئىشىنىش ؛ تايانچ ، ئىشەنچ . ◇~ ى قەو...
(~ قول) : گەپكە كىرىش ، سۆزگە ئىشىنىش . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ قىلما...
(~ قيلماق) : تايانماق ، ئىشەنمەك .

ئىتىك I (ايتيك) ئىتتىك ، ئۆتكۈر ؛ تېز ، چاپسان .

ئىتىك II (ايتىك) ئىتتىكلىمەك ، ئۆتكۈرلەشمەك .

ئىتىتمەك (ايتيتماك) ئۆتكۈر قىلماق ، ئىتتىكلەتمەك .

ئىجاب (ايجاب) ، ئە . مەجبۇرىيەت ، زۆرۈرىيەت . ◇~ ۇقەبۇل (~ وقبول) : تويـ...
قىز - يىگىتىنى «ئالدىم ، تەگدىم» دېگۈزۈش ، پەتە قىلىش .

ئىختىلات (اختلاط) ، ئە . ئارىلىشىش ، قوشۇلۇش ؛ ئارىلاشتۇرۇش ، قوچۇش ؛ باردى ـ كەلدى . ◇~قىلماق (~قيلماق) : باردى ـ كەلدى قىلماق ، ئارىلاشماق .

ئىختىلاف (اختلاف) ، ئە . قارىمۇقارشىلىق ، زىتلىق ، كېلىشەلمەسلىك . ◇~ى جۇزۋ ئىلە كۇلل (~جزو ايلەكل) : قىسمەنلىك بىلەن پۈتۈنلۈكنىڭ ئىختىلاپى .

ئىختىلال (اختلال) ، ئە . قالايمىقان بولۇش ، بۇزۇلۇش ، نورمالسىزلىنىش ؛ قوزغىلىش ، توپىلاڭ .

ئىختىيار (اختيار) ، ئە . ھوقۇق ، ئىرادە ؛ خاھىش ، ئەركىنلىك . ◇ئىشىك~ى (ايشيك~) : دىۋان بېگى ، ئوردا بېگى . ◇ساھىبى~ (صاحب~) : ھەممە ئىشتا ھوقۇقلۇق بەگ .

ئىختىيارلىق (اختيارليق) تولۇق ھوقۇقلۇق . ◇~بەگ (~بيك) : تولۇق ھوقۇقلۇق بەگ ؛ باش ۋەزىر .

ئىخراج (اخراج) ، ئە . چىقىرىش ، ھەيدەش ، سۈرگۈن ؛ چەتكە قېقىش . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : چىقىرىپ تاشلىماق ، ھەيدىمەك .

ئىخلاس (اخلاص) ، ئە . چوقۇنۇش ، پۈتۈن ۋۇجۇد بىلەن بېرىلىش ، ساداقەتمەنلىك ، سادىقلىق ؛ ◇ئەرزى~ئەيلەمەك (عرض~ايلاماك) : ساداقەتمەنلىكنى بىلدۈرمەك .

ئىخلال (اخلال) ، ئە . بۇزۇش ، زەرەر يەتكۈزۈش ؛ قالايمىقان قىلىش .

ئىد (ايد) ھىد ، بۇي ، پۇراق .

ئىددىئا (ادعاء) ، ئە . ئۆزىنى نىقاپلىۋېلىش ، ساختا قىياپەتكە كىرىۋېلىش ؛ مۇددىئا ، ئارزۇ ؛ قاتتىق تەلەپ ، دەۋا .

ئىدارە (ادارە) ، ئە . دائىرە ، ئايلانما ، ئورگىلىۋاي ؛ ئىش يۈرگۈزۈش ، باشقۇرۇش ؛ ئىش بېجىرىدىغان ئورگان .

ئىدبار (ادبار) ، ئە . تەلەيسىزلىك ، ئىشى ئالغا سىلجىماسلىق ، بەختسىزلىك .

ئىددەت (عدت) ، ئە . بىرقانچە ، بىرئاز ، ئازراق ؛ ئىسلام دىنى قانۇنى بويىچە ، ئېرى ئۆلۈپ كەتكەن ئايال باشقا ئەرگە تېگىشتىن ئاۋۋال ساقلىشى شەرت بولغان تۆت ئاي ۋاقىت .

ئىدراك (ادراك) ، ئە . بىلىش ، پەم قىلىش ، ھېس قىلىش ، چۈشىنىش ، چۈشەنچە ، ئاڭ . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) ، ~قىلماق (~قيلماق) : چۈشەنمەك .

ئىدغام (ادغام) ، ئە . بىر تاۋۇشنى ئىككى قاتلاپ ئوقۇش ، تەكرار تەلەپپۇز قىلىش ؛ جىپسىلاشتۇرۇش ، بىرىكتۈرۈش ، قوشۇش .

ئىدمان (ادمان) ، ئە . مەشىق ، بىر ئىشنى قايتا ـ قايتا ئىشلەش ، بىر ئىشنى دائىم بېجىرىپ تۇرۇش .

ئىدى (ايدى) ئىگە ، خوجا ، پادىشاھ ، تەڭرى .

ئىدىسى (ايديسى) ئىگىسى ، خوجىسى .

ئىدىش (ايديش) قاچا ، خۇمرا .

ئىچكۈلەمەك (ايچكولاماك) ئاستا ئىچمەك ، ئاز ـ ئازدىن ئىچمەك .
ئىچكۈلۈك (ايچكولوك) ئىچىملىك ؛ ئىچىشۇازلىق .
ئىچكي (ايچكى) مۆكۈمدارنىڭ يېقىن ئادىمى ، ساراي ئىچىدىكى بەگ . «ئىچكي بەگ» دەپىلىدۇ .
ئىچكىر (ايچكير) ئىچكىرى .
ئىچلىك (ايچليك) توقۇم .
ئىچمان (ايچمان) ئىچمەيمەن .
ئىچى (ايچى ، ايجى) ئاكا ، ئاغا .
ئىچىچ (ايچيچ) قازان .
ئىچىك (ايچيك) ئاياللارنىڭ قىشلىق چاپىنى ، ئاياللارنىڭ جۇۋىسى .
ئىچىكمەك (ايچكمك) تەۋە بولماق ، قارىماق ، تەۋەسىگە ئۆتمەك .
ئىچىم (ايچيم) يۇتۇم . ◇بىر ~ سۇ (بىر ~ سو) : بىر يۇتۇم سۇ .
ئىچىن ئارا (ايچين ارا) ئۆزئارا .
ئىخافە (اخافه) ، ئە . قورقىتىش ، خەۋپلەندۈرۈش .
ئىخبار (اخبار) ، ئە . خەۋەرلەندۈرۈش ، مەلۇم قىلىش ، بىلدۈرۈش . ◇ ~ ئىيلامك (~ ايلاماك) : خەۋەر بەرمەك ، بىلدۈرمەك .
ئىخبارنامە (اخبارنامه) ، ئە ـ پ . خەۋەرلەندۈرۈش قەغىزى ، ئۇقتۇرۇش قەغىزى .
ئىختار (اختار) ، ئە . ئەسكە سېلىش ، يادىغا چۈشۈرۈش ، ئاگاھلاندۇرۇش .
ئىختىبار (اختبار) ، ئە . تەكشۈرۈپ بىلىش ، تەكشۈرۈپ ئېنىقلاش ؛ تەجرىبە قىلىش .
ئىختىتام (اختتام) ، ئە . تامام بولۇش ، ئاياغلىشىش ، تۈگەش ؛ ◇ ~ ئولماق (~ اولماق) تامام بولماق . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : تاماملىماق .
ئىختىراۋ (اختراع) ، ئە . يېڭىلىق يارىتىش ، يېڭىلىق ئىجاد قىلىش ، يېڭى بىر نەرسە ئويلاپ چىقىرىش ؛ ئىجادىيەت ، كەشپىيات . ◇ ~ قىلماق (~ قيلماق) : يېڭىلىق يارىتىش .
ئىختىراۋات (اختراعات) ، ئە . ئىختىراۋ (اختراع) نىڭ كۆپلۈكى : كەشپىياتلار ، ئىختىراۋلار .
ئىختىراۋكەردە (اختراعكرده) ، ئە ـ پ . كەشپ قىلىنغان ، تۇنجى قېتىم ياسالىپ چىقىلغان .
ئىختىسار (اختصار) ، ئە . قىسقارتىش ، ئىخچاملاش . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : قىسقارتماق ، ئىخچاملىماق .
ئىختىساران (اختصارا) ، ئە . ئىخچام ھالدا ، قىسقارتىلغان رەۋىشتە .
ئىختىساس (اختصاص) ، ئە . بىرەر ئىلىم ـ پەن ياكى بىرەر ھۈنەر ـ سەنئەتكە خاسلىشىش ، بىرگە مەنسۇپ بولۇش ، مۇتەخەسسىس بولۇش . ◇ ~ تاپماق (~ تاپماق) : خاسلاشماق ، مەنسۇپ بولماق ؛ ◇ ساھىبى ~ (صاحب ~) : ئىختىساس ئىگىسى ، مۇتەخەسسىس .
ئىختىفاۋ (اختفاء) ، ئە . يوشۇرۇنۇش ، كۆزدىن پىنھان بولۇش ، بېكىنىش ، مەخپىيلىك يوشۇرۇنلۇق .

ئىرز (عرض) ، ئە . ئىپپەت ، نومۇس ، پاك بەدەن ، پاكلىق . كۆپلۈكى : ئەئراز (اعراض)
ئىرس (ارث) ، ئە . ۋارىسلىق .
ئىرسال (ارسال) ، ئە . ئەۋەتىش ، يوللاش ؛ يەتكۈزۈش . ◇ ~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ ئەيـ
لەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : ئەۋەتمەك ؛ يەتكۈزمەك .
ئىرسەن (ارثاً) ، ئە - پ . ۋارىسلىق قىلىپ ؛ مىراس قىلىپ .
ئىرشاد (ارشاد) ، ئە . توغرا يول كۆرسىتىش ، توغرا يولغا باشلاش ؛ يېتەكلەش . ◇ ~ ئەدـ
مەك (ايتماك) ، ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : توغرا يولغا سالـ
ماق ، يول كۆرسەتمەك .
ئىرشاد ئايىن (ارشاد آيين) ، ئە - پ . يولباشچىغا ئوخشاش ، يولباشچىدەك .
ئىرشادكەر (ارشادكر) ، ئە - پ . توغرا يول كۆرسەتكۈچى ؛ بىر .
ئىرشادمەند (ارشادمند) ، ئە - پ . يولغا چۈشكەن ، توغرا يولدا ماڭغۇچى .
ئىرغاتماق (ايرغاتماق) ئېغاتماق ، سىلكىمەك .
ئىرغاق (ايرغاق) ئىلمەك ، قاماق .
ئىرغايتماق (ايرغايتماق) ئىغاڭلاتماق ، سىلكىمەك ، چايقىماق ، ئېغاتماق . ◇ باشنى ~
(باشنى ~) : باش چايقىماق .
ئىرغى (ايرغى) ئىرغاق .
ئىرفان (عرفان) ، ئە . بىلىش ، تەپەككۇر بىلەن تونۇش ، مەرىپەت ، بىلىم .
ئىرفانپەناھ (عرفان پناه) ، ئە - پ . بىلىم ئىگىلىرىنىڭ ھامىيسى ، مەرىپەتپەرۋەرلەرنىڭ
قوغدىغۇچىسى ، ئالىم ، دانىشمەن ، مۇتەپەككۇر .
ئىرق (عرق) ، ئە . نەسىل ، نەسەب ، ئۇرۇق ، مىللەت ؛ يىلتىز ، ئاساس ، تۈپ ؛ تومۇر .
ئىركە (ايركا) ئۇرچۇق .
ئىركەچ (ايركاچ) سەركە .
ئىركىمەك (ايركماك) ئۇركىمەك ، چۆچىمەك ، تىترىمەك .
ئىركەك (ايركاك) دەرىجە ، مەرتىۋە .
ئىرگۈرمەك (ايركورماك) ئەگەشتۈرمەك .
ئىرگۈنجەك (ايركونجاك) ھەجەڭگە .
ئىرلاماق (ايرلاماك ، ايرلاماق) جىرلىماق ، ناخشا ئېيتماق .
ئىرىمك (ايريك) يىرىك ، يوغان ، كاتتا ؛ قوپال ، بۈدۈر - چوقۇر ؛ مەھكەم ، چىلك ، قاتتىق ؛
قىيىن ، مۇشەققەتلىك .
ئىرىمكرەك (ايريك راك) ناھايىتى يىرىك ، بەك قوپال ، قوپالراق .
ئىرىمكلىك (ايريك ليك) قوپاللىق ، يىرىكلىك .
ئىرىمن (ايرن) ق . ئەرن .
ئىزار I (عذار) ، ئە . ھايا ، خىجىللىق ، قورۇنۇش ، تەپ تارتىش ؛ يۈز ياڭاق ، بەت ،

ئىر (ايز) ناخشا ، جىر .
ئىراد (ايراد) ، ئە . ئەقىل كەلتۈرۈش ، ئۇزۇپ ئېلىپ قوللىنىش ؛ ئىسپاتلاش ؛ بايان قىلىش ؛ مۇنازىرە قىلىش ؛ رەددىيە بېرىش . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) ، ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : بايان قىلماق ، ئاساسلىماق .
ئىراده (اراده) ، ئە . نىيەت ، ئىستەك ، ئىختىيار ، خاھىش ؛ قەست ، مۇرىتلىق . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : خالىماق ، ئىزدىمەك ، مەيىل قىلماق . ◇ كەلمەك~ (كلمك~) ، كەتمەك~ (كتماك اجازه) : كېلىش ئىختىيارىيلىق بىلەن ، كېتىش رۇخسەت بىلەن بولىدۇ .
ئىرادەت (ارادت) ، پ . ق . ئىراده .
ئىرادات (ارادات) ، ئە . ئىراده (اراده) نىڭ كۆپلۈكى : ئىرادىلەر . ◇~ ئىلكى بەرمەك (~ ايلكى بېرماك) : قول بەرمەك ، مۇرىت بولماق .
ئىئراب (اعراب) ، ئە . روشەنلەشتۈرۈش ، ئايدىڭلاشتۇرۇش ؛ سۆزلەرنى گىرامماتىكىلىق تەھلىل قىلىش .
ئىئراز (اعراض) ، ئە . يۈز ئۆرۈش ، خاپىلىق قىلىش ؛ ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : يۈز ئۆرىمەك ، خىيانەت قىلماق ، خاپىلىق قىلماق .
ئىراق I (عراق) ، ئە . مۇزىكىدا بىر كۈينىڭ نامى ؛ ئىراق دۆلىتى .
ئىراق I (ايراق) يىراق ، ئۇزاق . ◇~ سالماق (~ سالماق) : يىراقلاشماق ، ئۇزاقلاشماق .
ئىراقي I (عراقى) ، ئە . ئىراقلىق ، ئىراقنىڭ ، ئىراققا دائىر .
ئىراقي I (عراقى) ، ئە . ئەرەب ئېتى ، نەسىللىك چاپقۇر ئات .
ئىراۋۇل (ايراول) قوشۇننىڭ ئالدىنقى قىسمى ، ئالدىنقى قىسىم .
ئىرەم (ارم) ، ئە . ئەپسانىۋى گۈزەل بىر باغنىڭ نامى . ◇ رەۋزەئى~ (روضەء~) : ئىرەم بېغى .
ئىرەمۇش (ارم وش) ، ئە - پ . ئىرەم بېغىغا ئوخشاش .
ئىربىز (اربز) يىلپىز .
ئىرتىبات (ارتباط) ، ئە . باغلىنىش ، ئۇلىنىش ، ئالاقە ، مۇناسىۋەت .
ئىرتىداد (ارتداد) ، ئە . چېكىنىش ، ئاينىش ، خاپىلىق .
ئىرتىفاۋ (ارتفاع) ، ئە . ئېگىزلىك ، بۇيۇكلۇك ، يۇقىرىلىق ؛ دېڭىز يۈزىدىن ئېگىزلىك ؛ كۆتۈرۈلۈش ، يۇكسىلىش .
ئىرتىكاب (ارتكاب) ، ئە . پېتىپ قېلىش ، چۈشۈپ كېتىش ، گۇناھ قىلىش ، جىنايەت ئۆتكۈزۈش . ◇ چاغىر~ قىلماق (چاغير~ قيلماق) : ھاراق ئىچىپ گۇناھ قىلماق . ◇ ئىشقا~ قىلماق (ايش قە~ قيلماق) : ئىشقا بېرىلىپ كېرىشمەك .
ئىرجاۋ (ارجاع) ، ئە . قايتۇرۇش ، كەينىگە ياندۇرۇش ، كەتكۈزۈش .
ئىرجەۋ (ارجح) ، ئە . قايت ، قايتىك ! (بۇيرۇق پېئىل) ؛ ك . ئۆلۈم بۇيرۇقى .
ئىرجەيمەك (ايرجايماك) ھىجايماق ، چىشلىرىنى كۆرسىتىپ كۆلمەك .

ئىززەت (عزت) ، ئە . ھەدىر ، ئەزىزلىك ، ھۆرمەت .
ئىززەتمەند (عزتمند) ، ئە - پ . ئىززەتلىك ، ھۆرمەتلىك ، ھەدىرلىك .
ئىزگۈ (ايزگو) ياخشى ، چىرايلىق ، تەقۋادار ، سېخى .
ئىزگۈلەنمەك (ايزگولانماك ، ايزگولانماك) ياخشى بولماق ، ياخشىلانماق ؛ سېخىلەشمەك ، تەقۋادار بولماق .
ئىزگۈلىك (ايزگوليك ، ايزگوليك) ياخشىلىق ، سېخىلىق ، تەقۋادارلىق .
ئىزگى (ايزگى) تاۋۇش ، ئاۋاز .
ئىزلال I (اضلال) ، ئە . توغرا بولدىن چىقىرىش ، ئاداشتۇرۇش ، ئازدۇرۇش ، ناتوغرا يولغا باشلاش ، ئادىشىش . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) ، ~ قىلماق (~قيلماق) : توغرا بولدىن چىقارماق ، يولدىن ئازدۇرماق . ◇~ ۋ ئىفساد (~و افساد) : يولدىن ئېزىش ۋە بۇزۇ-لۇش .
ئىزلال II (اذلال) ، ئە . خارلاش ، پەس كۆرۈش .
ئىزلىك (ايزليک) ئۆتۈك ، مەسە .
ئىزمار (اضمار) ، ئە . يوشۇرۇش ، كۆڭلىدىكىنى ئېيتماسلىق .
ئىزن (اذن) ، ئە . رۇخسەت ، ئىجازەت .
ئىزھار (اظهار) ، ئە . كۆرسىتىش ، زاھىر قىلىش . ◇~ ئەتمەك (~ايتماک) ، ~ قىلماق (~قيلماق) : كۆرسەتمەك ، ئاشكارىلىماق ، بىلىندۇرمەك . ◇~ ى ئەجز (~عجز) : ئاجىزلىق قىلماق .
ئىزى (ايزى) ئاللاھ ، تەڭرى ، خوجا ، ئىگە .
ئىزىد (ايزيد) خۇدا ، ئاللاھ .
ئىزىدا (ايزيدا) ئى ، ئاللاھ ، ھەي تەڭرى !
ئىس I (ايس) نەزىرلىك نان ، چەلپەك ، پوشكال .
ئىس II (ايس) ھىد ، بۇي ، پۇراق .
ئىيسا (عيسى) ، ئە . خىرىستىيانلار پەيغەمبىرى ، ئىيسا ئەلەيھىسسالام (ئەدەبىياتتا كۆپىنچە ئۆلۈكنى تىرىلدۈرگۈچى كۈچ مەنىسىدە ئىشلىتىلىدۇ) . ◇~ ئىگىنەسى (~ايكنەسى) : رىۋايەتكە كۆرە ، ئىيسا پەيغەمبەر ئاسمانغا چىققاندا ئېتىكىگە ئىلىنىپ چىققان يىگنە . ◇~ ئاسامەقال (~آسا مقال) : ئەيسادەك جان بېغىشلىغۇچى سۆز .
ئىسبات (اثبات) ، ئە . دەلىل ، پاكىت ، ھۆججەت ، ئاساس بىلەن ئېنىقلىماق . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماک) ، ~ قىلماق (~قيلماق) : دەلىل بىلەن ئېنىقلىماق ، ئىس-پاتلىماق .
ئىسبەك (اصبع) ، ئە . بارماق ، قول بارمىقى . ◇~ ئى مىسۋاك قىلماق (~ مسواک قيلماق) : بارمىقىنى چىشلەپ قالماق ، ھەيران قالماق ، كۆپلۈكى : ئەسابىك (اصابع) .
ئىسپەند (اسپند) ، پ . ئىسرىق .

چىراي ؛ چېكە چاچ . ◇～ئاچماق (～آچماق) : چىراي ئاچماق . ◇～تارتماق (～تارتماق) : خىجىل بولماق .

ئىزار I (ازار) ، پ . ئىچ كىيىم ؛ چۈمبەل ، باش ياغلىقى .

ئىزارە (ازارە ، ايزارە) ئۆي تېمىنىڭ يەر بىلەن تەكچە ئارىلىقىدىكى قىسمى ؛ شۇ قىسمىغا چاپلىنىدىغان تاش يۈزلۈك .

ئىزافە (اضافە) ، ئە . قوشۇش ، باغلاش ، تىركەش ، ئىككى سۆزنىڭ بىر - بىرى بىلەن مۇئەييەن قائىدە بويىچە باغلىنىشى ، تەڭسىز بىرىكمە قوشماق . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) : قوشماق . ◇～بولماق (～بولماق) : قوشۇلماق .

ئىزافەت (اضافت) ، ئە . ئەرەب - پارسچە تەڭسىز بىرىكمە (گرامماتىكا) ق . ئىزافە .

ئىزافىي (اضافى) ، ئە . قوشۇلغان ، تولدۇرۇلغان .

ئىزام I (عظام) ، ئە . ئەزىم (عظيم) نىڭ كۆپلۈكى : ئۇلۇغلار ، كاتتىلار .

ئىزام II (عظام) ، ئە . ئەزم (عظم) نىڭ كۆپلۈكى : سۆڭەكلەر .

ئىزتىان (ازعان) ، ئە . بويسۇنۇش ، ئىتائەت قىلىش . ◇～ۋاجىبۇل～ (واجب الـ～) : بويسۇنۇش كېرەك بولغان ، ئىتائەت قىلىش لازىم بولغان .

ئىزە (ايزە) ئىزىغا .

ئىزەم (عظم) ، ئە . ئۇلۇغلۇق ، بۈيۈكلۈك .

ئىزتىراب (اضطراب) ، ئە . قالايمىقانچىلىق ، تىنچسىزلىق ؛ تاقەتسىزلىك ، بىقارارلىق . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) : قالايمىقانچىلىق چىقارماق ، تىنچلىقنى بۇزماق ؛ تاقەتسىزلەنمەك . ◇～تۇشمەك (～توشماك) : ھاياجانلانماق ، بىتاقەت بولماق ؛ توپىلاڭ بولماق ، قالايمىقانچىلىق پەيدا بولماق . ◇～و ئىزتىرار (～واضطرار) : بىتاقەتلىك ۋە بىقارارلىق .

ئىزتىرابسىز (اضطراب سيز) تىنچ ، خاتىرجەم ، بىمالال .

ئىزتىرار (اضطرار) ، ئە . مەجبۇرلۇق ، ئامالسىزلىق ، چارىسىزلىق . ◇～يۇزلەنمەك (～يوزلانماك) : چارىسىز قالماق .

ئىزتىرارىي (اضطرارى) ، ئە . مەجبۇرى ، ئىختىيارسىز .

ئىزدىھام (ازدحام) ، ئە . قىستاڭچىلىق ، تىقىنچىلىق ، ئادەم زىچلىق . ◇～بولماق (～بولماق) : قىستا - قىستاڭ بولۇپ كەتمەك .

ئىزدىۋاج (ازدواج) ، ئە . جۈپلىشىش ، بىر جۈپ بولۇش ، ئۆيلىنىش ، ئەر - خوتۇن بولۇش .

ئىزدىياد (ازدياد) ، ئە . ئېشىش ، كۆپىيىش .

ئىززز (عز) ، ئە . ئەزىزلىك ، ئىززەت ، قەدىر - قىممەت . ◇～ۋەزاھەت (～وزاھت) : ئىززەت ۋە پاكلىق . ◇～وجاھ (～وجاھ) ، ～رىفئەت (～رفعت) : ئىززەت ۋە يۈكسەكلىك .

ئىززە (عزە) ق . ئىززەت .

ئىستىدلال (استدلال) ، ئە . بىرەر دەۋانى ئىسپاتلاش ئۈچۈن دەلىل كەلتۈرۈش ، بىرەر بەلگە ئارقىلىق بىر نەرسىنى بىلىش .

ئىستىراھەت (استراحت) ، ئە . دەم ئېلىش ، راھەتلىنىش .

ئىستىرزاق (استرضاء) ، ئە . رازىلىق سوراش . ◇ ~ قىلماق (~ قىلماق) : رازىلىق سورىماق .

ئىستىرھام (استرحام) ، ئە . ياخشىلىق تىلەش ، مەرھەمەت ئىزدەش ؛ كەچۈرۈم تىلەش .

ئىستىزھار (استظهار) ، ئە . ھىمايە تەلەپ قىلىش ، ياردەم سوراش .

ئىستىسقاق (استسقاء) ، ئە . يېغىن تىلەش ، يامغۇر تىلەپ دۇئا قىلىش ؛ قېرىنغا سۇ يىغىلىپ قېلىش كېسىلى .

ئىستىسناق (استثنا) ، ئە . ئايرىۋېتىش ، چىقىرىپ تاشلاش ؛ چىقىرىپ تاشلانغان .

ئىستىشمام (استشمام) ، ئە . پۇراقلىق قىلىش ، پۇرىتىش ، پۇراش ؛ پۇراپ بىلىۋېلىش ؛ پۇراق .

ئىستىشھاد (استشهاد) ، ئە . گۇۋاھلىق ئىزدەش ، پاكىت كەلتۈرۈش ، مىسال كەلتۈرۈش ، نەقىل كەلتۈرۈش .

ئىستىغاسە (استغاثه) ، ئە . مەدەت سوراش ، ياردەمگە چاقىرىش .

ئىستىغراب (استغراب) ، ئە . ئەجەبلىنىش ، ھەيران قېلىش .

ئىستىغراق (استغراق) ، ئە . غەرق بولۇش ؛ چۆكۈش ، پىكىرگە چۆمۈش ، ئويغا چۆمۈش ؛ سوپىلىق تەلىماتىدا كىشىنىڭ ھاياجانلىنىپ ، ئۆزىنى بىلمەس دەرىجىدە پىكىرگە ياكى ھەيرانلىققا چۆمۈش .

ئىستىغفار (استغفار) ، ئە . گۇناھىنى كەچۈرۈشنى ، ئەپۇ قىلىشنى سوراش ، كەچۈرۈم سوراش . ◇ ~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ قىلماق (~ قىلماق) : تۆۋە قىلماق ، ئەپۇ سورىماق .

ئىستىغناق (استغناء) ، ئە . بايلىق ، ئېھتىياجسىزلىق ، تارتىنىش ، ناز قىلىش ؛ پەرۋاسىزلىق ، كەلك قوللۇق . ◇ ~ قىلماق (~ قىلماق) : بايلىقنى ئىپادىلىمەك ، ئېھتىياجسىزلىق كۆرسەتمەك ؛ ناز قىلماق ، تەكەببۇرلۇق قىلماق .

ئىستىئفاق (استعفاء) ، ئە . ئەپۇ سوراش ، كەچۈرۈم تىلەش ؛ ئۆز ئىختىيارى بىلەن خىزمىتىدىن قېلىشنى تىلەش ؛ ئۆز ئىختىيارى بىلەن ئورنىنى بوشىتىش .

ئىستىفادە (استفاده) ، ئە . پايدىلىنىش ، بىرەر نەرسىنى ئۆزىنىڭكىلەش ، بىلىم ئېلىش ، ئۆگىنىش .

ئىستىفادەت (استفادت) ، ئە . ق . ئىستىفادە . ◇ ~ ئەتمەك (~ ايتماك) : پايدىلانماق ، بىلىم ئالماق .

ئىستىفتاھ (استفتاح) ، ئە . كىرىشىش ، باشلاش . ◇ ~ كۆنى (~ كونى) : باشلاش كۈنى .

ئىستىفسار (استفسار) ، ئە . ئىزاھ تەلەپ قىلىش ، شەرھلەشنى تەلەپ قىلىش ؛ سوراپ

ئىستار (استار) ، ئە . پەردىلەش .
ئىستەتمەك (ايستاتماك) چاقىرتماق ، ئىزدەتمەك .
ئىستەمان (ايستامان) ئىزدىنىمەن .
ئىستىئاب (استيعاب) ، ئە . ئىچىگە ئېلىش ، قاچىلاش ، سىغدۇرۇش ؛ سىغىش ، سىغىمچانلىق .
ئىستىئارە (استعاره) ، ئە . ئارىيەت ئېلىش ، قەرز ئېلىش ، ئۆتنە ئېلىش ؛ ئەدەبىياتتا سۆزنى ئۆز مەنىسىدە ئەمەس ، بەلكى ئوخشىتىش يۈزىسىدىن باشقا مەنىدە قوللىنىش ، مىتافورا .
ئىستىئانە (استعانه) ، ئە . ياردەم ئىزدەش ، ياردەم سوراش .
ئىستىئانەت (استعانت) ق . ئىستىئانە .
ئىستىبئاد (استبعاد) ، ئە . يىراق ھېسابلاش ، ئۇزاق كۆرۈش ؛ ئىسقارتىش ، ئىخچاملاش ؛ يىراقلىشىش ، ئۇزىنى قاچۇرۇش . ◇~ قىلماق (~قىلماق) : يىراقلاشماق ، ئىمكانسىز دەپ بىلىش .
ئىستىباھەت (استباحت) ، ئە . توغرا تېپىش ، مۇڭاپىق كۆرۈش ؛ مۇسادىرە قىلىش .
ئىستىبداد (استبداد) ، ئە . ھاكىممۇتلەقلىق ، زومىگەرلىك ، زالىملىق .
ئىستىبراۇ (استبراء) ، ئە . ئەۋرەتنى پاسكىنىچىلىقتىن تازىلاش ، يۇيۇش ، گۇناھىدىن پاكىزلىنىش .
ئىستىتائەت (استطاعت) ، ئە . قۇدرەت ، كۈچ ، ئىقتىدار .
ئىستىجاب (استجاب) ، ئە . قوبۇل بولۇش ، تەلەپ قوبۇل قىلىنىش ، قانائەت ھاسىل قىلىش ، قانائەتلىنىش .
ئىستىجازە (استجازه) ، ئە . رۇخسەت سوراش ، ئىجازەت تەلەپ قىلىش ؛ رۇخسەتكە ئىگە بولۇش . ◇~ قىلماق (~قىلماق) : رۇخسەت سورىماق .
ئىستىئجال (استعجال) ، ئە . ئالدىراش ، ئالدىرىتىش . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئالدىرىماق ، ئالدىراتماق .
ئىستىخارە (استخاره) ، ئە . پال بېقىش ، رەم بېقىش ، ياخشى چۈش كۆرۈشنى تىلەپ ئۇخلاش .
ئىستىخراج (استخراج) ، ئە . ئېچىپ چىقىرىش ، كولاپ چىقىرىش ؛ پىشىشقىلاش . ◇~ قىلماق (~قىلماق) : چىقارماق ، ھاسىل قىلماق .
ئىستىخفاف (استخفاف) كەمسىتىش ، پەس كۆرۈش .
ئىستىخلاس (استخلاص) ، ئە . خالاس قىلىش ، قۇتقۇزۇش ، ئازاد قىلىش .
ئىستىدئا (استدعا) ، ئە . تىلەش ، يېلىنىپ سوراش ، يالۇرۇش ، تەكلىپ قىلىش ، چاقىرىش . ◇~ قىلماق (~قىلماق) : يېلىنىپ - يالۇرۇپ سورىماق .
ئىستىئداد (استعداد) ، ئە . قابىلىيەت ، تالانت .
ئىستىدامەت (استدامت) ، ئە . بىرەر ئىشنىڭ داۋاملىق بولۇشىنى تىلەش ، دائىملىقنى ئىزدەش .

ئىستىھسان (استحسان) ، ئە . بىراۋ ھەققىدە ياخشى گەپ قىلىش ، ياخشى خۇلقلىرىنى تىلغا ئېلىپ ئەسلەش .

ئىستىھقاق (استحقاق) ، ئە . لايىقلىق .

ئىستىھلاك (استهلاك) ، ئە . ھالاك قىلىش ، يوقىتىش ، ئۆلۈم ؛ سەرپ قىلىپ تۈگىتىش ، ئىستېمال قىلىش .

ئىستىھلال (استحلال) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ ھالال بولۇشىنى ئىزدەش ؛ توغرىلىق ؛ توغرا كۆرۈش ، مۇڭاپىق دەپ ھېسابلاش .

ئىستىۋاد (استواء) ، ئە . باراۋەرلىك ، تەڭپۇڭلۇق ، تەڭلىك ؛ ئېكۋاتور سىزىقى ؛ كۈن تىكلەشكەن چاغ ، چۈش ۋاقتى .

ئىستىيغاد (استيغاء) ، ئە . يېتەرلىك دەرىجىدە ئېلىش ، يەتكۈدەك ئېلىش ، ھەممىنى ئېلىش ؛ ئەملگە ئاشۇرۇش ؛ ئورۇنلاش ، تاماملاش .

ئىستىيلاد (استيلاء) ، ئە . ئىگىلەش ، بېسىپ كىرىش ، قاپلاپ كىرىش ؛ بېسىۋېلىش ، ئىشغال قىلىش ، بويسۇندۇرۇش . ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : بېسىۋالماق ، قولغا كىرگۈزمەك .

ئىسرا (اسرا) ، ئە . كېچىسى ماڭدۇرۇش ، تۈندە يارغۇزۇش ؛ ئۆتىش ، يوللاش .

ئىسرار (اصرار) ، ئە . بىرەر توغرىدا قاتتىق تۇرۇۋېلىش ، ئۆز سۆزىدە چىڭ تۇرۇۋېلىش ، قەتئىي چىڭ تۇرۇش .

ئىسراف (اسراف) ، ئە . ئورۇنسىز سەرپ قىلىش ، بىھۇدە ئىشلىتىۋېتىش .

ئىسسىغدەم (ايسيغ دم) : كۆز يېشى ، يىغا ؛ ئاھ ، پىغان .

ئىسسىغ نەفەس (ايسيغ نفس) خۇش مۇئامىلە ، مۇلايىم ، مېھرىبان ، سۆزى يېقىملىق .

ئىسسىغلىغ (ايسيليغ) ئۆز ۋاقتىدا ، دەل ۋاقتىدا ، ئىسسىقىدا .

ئىسغا (اصغاء) ، ئە . دىققەت قىلىپ ئاڭلاش ، تىڭشاش ، ئىشىتىش ؛ ◇~ قىلماق (~ قىلماق) : دىققەت بىلەن ئاڭلىماق ، تىڭشىماق .

ئىسقات (اسقاط) ، ئە . ئېلىپ تاشلاش ، بىكار قىلىش ، ساقىت قىلىش . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ قىلماق (~ قىلماق) : ئېلىپ تاشلىماق ، بىكار قىلۋەتمەك .

ئىسكەلەمەك (ايسكالاماك) پۈرىمەك .

ئىسكەمەك (ايسكاماك) پۈرىمەك .

ئىسكەندەر (اسكندر) ئىسكەندەر زۇلقەرنەين . ◇~ ى مىھر (~ مهر) : قۇياش ئىسكەندەرى ، جاھاننى قىزدۇرغۇچى قۇياش .

ئىسلام (اسلام) ، ئە . بويسۇنۇش ، تەسلىم بولۇش ، باش ئېگىش ؛ ئىسلام دىنى .

ئىسلامىيەت (اسلاميت) ، ئە . ئىسلام دىنىنىڭ دىنىي ئەقىدىلىرى ؛ مۇسۇلمانلىق .

ئىسلاھ (اصلاح) ، ئە . تۈزىتىش ، رېمونت قىلىش ، تۈزۈپ ياخشى ھالغا كەلتۈرۈش . ◇~ تاپماق (~ تاپماق) : تۈزەلمەك ، ياخشىلانماق .

بىلىش . ◇～قىلماق (～قىلماق) : تەپسىر قىلىشنى ئىلتىماس قىلىش ، ئىزاھ تەلەپ قىلماق ؛ سوراپ بىلمەك .

ئىستىئلام (استعلام) ، ئە . تەكشۈرۈش ، تەپتىش قىلىش ، سۈرۈشتۈرۈش .

ئىستىفهام (استفهام) ، ئە . سوراش ، چۈشىنىشكە ئۇرۇنۇش ، تىلاش ـ تىڭلاش .

ئىستىقامەت (استقامت) ، ئە . توغرىلىق ، قەيسەرلىك ، چىدامچانلىق ؛ نۇرغۇنلۇق ، بەرقارار ـ لىق . ◇～تاپماق (～تاپماق) : تۇرۇپ قالماق ، ئولتۇراقلىشىپ قالماق .

ئىستىقبال (استقبال) ، ئە . كېلەچەك زامان ؛ قارشى ئېلىش ، كۈتۈۋېلىش ، ئالدىغا چىقىش . ◇～قىلماق (～قىلماق) : قارشى ئالماق .

ئىستىقساۋ (استقصاء) ، ئە . بىرەر نەرسىنىڭ تېگى ـ تەكتىگە يېتىشكە ئۇرۇنۇش ، چوڭقۇر تەكشۈرۈپ ئېنىقلاش ، تولۇق بىلىۋېلىشقا تىرىشىش ؛ تەتقىقات . ◇～قىلماق (～قىلماق) : تېگى ـ تەكتىگە يەتمەك ، تولۇق بىلمەك .

ئىستىقلال (استقلال) ، ئە . مۇستەقىللىق .

ئىستىلاھ (اصطلاح) ، ئە . ئاتالغۇ ، تېرمىن ؛ ئۇرۇپ ـ ئادەت .

ئىستىلاھات (اصطلاحات) ، ئە . ئىستىلاھ (اصطلاح)نىڭ كۆپلۈكى : ئاتالغۇلار ، تېرمىنلار ؛ ئادەتلەر .

ئىستىلام (استلام) ، ئە . قوبۇل قىلىش ؛ تاپشۇرۇپ ئېلىش ؛ يول قويۇش ، تەسلىم بولۇش ؛ مەككىدىكى قارا تاشنى سۆيۈش .

ئىستىماۋ (استماع) ، ئە . ئاڭلاش ، تىڭشاش ، ئىشتىش ؛ ◇～ئەتمەك (～ايتماك) ، ～ قىلماق (～قىلماق) : تىڭشىماق ، ئاڭلىماق . ◇～تۇشماك (～توشماك) : ئاڭلانماق ، ئىشتىلمەك .

ئىستىئمال (استعمال) ، ئە . ئىشلىتىش .

ئىستىمالەت (استمالت) ، ئە . ئۆزىگە مايىل قىلىش ، ئۆزىگە تارتىش ، جەلپ قىلىش . ◇خەتتى ～ (خط～) ؛ چاقىرىق خېتى ، ئۆز تەرىپىگە ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن ئۇندەپ يېزىلغان خەت .

ئىستىمداد (استمداد) ، ئە . ياردەم سوراش ، مەدەت تىلەش ، ياردەم سوراپ قول سوزۇش .

ئىستىمزاج (استمزاج) ، ئە . بىراۋنىڭ رايى ، مىجەزى ، تەبىئىتى ؛ ھۆلقىنى بىلىۋېلىشقا تىرىشىش .

ئىستىناد (استناد) ، ئە . يۆلەنچۈك ، ئاساس ، تايانچۇق ، دەلىل ، پاكىت .

ئىستىنجاۋ (استنجاء) ، ئە . تۆۋەن بەدەننى يۇيۇش ، نىجاسەتتىن پاكلىنىش .

ئىستىھزاۋ (استهزاء) ، ئە . مەسخىرىلەش ، مازاقلاش ، كۈلكە قىلىش .

ئىستىھزار (استحضار) ، ئە . ھازىرلاش ، تەييار قىلىش ، ھازىرلىتىش ، چاقىرتىش ، چاقىرىپ كېلىش .

ئىستىھسال (استحصال) ، ئە . ھاسىل قىلىش ، پەيدا قىلىش ؛ ئىگە بولۇش ، قولغا كەلتۈرۈش ، ئېرىشىش .

ئىشتىئال (اشتعال) ، ئە . يېنىش ، لاۋۇلداپ كۆيۈش (ئوت) ؛ شولا چېچىش ، بورۇش .
ئىشتىباھ (اشتباه) ، ئە . شۈبھە ، گۇمان ، شەك .
ئىشتىراك (اشتراك) ، ئە . قوشۇلۇش ، قاتنىشىش ، ئورتاقلىشىش ، شېرىك بولۇش .
ئىشتىغال (اشتغال) ، ئە . شۇغۇللىنىش ، مەشغۇل بولۇش ؛ ◇~ كۆرگۈزمەك (~ كور-كوزماك) : شۇغۇللاندىماق .
ئىشتىھاء (اشتهاء) ، ئە . ئارزۇ قىلىش ، تىلەش ، كۆڭلى تارتىش .
ئىشتىھار (اشتهار) ، ئە . مەشھۇر بولۇش ، داڭ چىقىرىش ؛ شۆھرەت ، داڭ . ◇~ تاپماق (~ تاماق) : شۆھرەتلەنمەك ، شۆھرەت تاپماق .
ئىشتىياق (اشتياق) ، ئە . تەقەززالىق ، سېغىنىش ؛ دىل خاھىشى ، كۆڭۈل ئىستىكى .
ئىئدام (اعدام) ، ئە . ئۆلتۈرۈش . ◇ جەزائى~ (جزاء~) : ئۆلۈم جازاسى .
ئىشراق (اشراق) ، ئە . يورۇتۇش ، نۇرلاندۇرۇش ؛ پارلاش ، يالتىراش ؛ پارلاپ چىقىش (قۇياش ھەققىدە) .
ئىشراقىي (اشراقى) ، ئە . قەدىمكى يۇنان ھېكمىلىرىنىڭ بىر مەزھىبى .
ئىشرەت (عشرت) ، ئە . ھۇزۇرلىنىش ، يەپ ـ ئىچىپ ئولتۇرۇش ، شادلىنىش ، ئىچىملىك ئىچىپ ئولتۇرۇش قىلىش ؛ دوستلىشىش ، باردى ـ كەلدى قىلىش ؛ ياشاش . ◇ ئىيشۇ~ (عيش~) : يەپ ـ ئىچىپ كەيپ سۈرۈش .
ئىشرەت ئەنگىز (عشرت انگيز) ، ئە ـ پ . شادلىق قوزغىغۇچى ؛ شادلاندۇرغۇچى ، شادلىق بېغىشلىغۇچى ، ھۇزۇرلاندۇرغۇچى .
ئىشرەتسەرا (عشرت سرا) ، ئە ـ پ . ئىشرەتخانا ، ساراي ، قەسىر .
ئىشرەتسىگال (عشرت سكال) ، ئە ـ پ . ئىشرەتكە مايىل ؛ شاد ، خۇشۇاق .
ئىشرەت فەزا (عشرت فزا) ، ئە ـ پ . ھاياتنى جانلاندۇرغۇچى ؛ تۇرمۇشقا ھۇزۇر بېغىشلىغۇچى .
ئىشرەتگاھ (عشرت كاه) ، ئە ـ پ . كەيپ ـ ساپا ئورنى ، ئىشرەتخانا .
ئىشرەتى پەيمانە (عشرت پيمانه) ، ئە ـ پ . خۇشاللىق شارابى ، شادلىق مەيى .
ئىشغال (اشغال) ، ئە . شۇغۇللاندۇرۇش ، مەشغۇل قىلىش ، بىر ئىش بىلەن بەنت قىلىش ؛ ئىگىلەش ، تاجاۋۇز قىلىپ بېسىۋېلىش .
ئىشفاق (اشفاق) ، ئە . شەپقەت ، مېھرىبانلىق ، خەيرخاھلىق . ◇~ قىلماق (~ ايتماك) : شەپقەت قىلماق ، مېھرىبانلىق قىلماق .
ئىشق (عشق) ، ئە . سۆيگۈ ، بىراۋنى چىن كۆڭلىدىن ياقتۇرۇش ، مۇھەببەت . ◇~ ۋادىيسى (وادىسى) : مۇھەببەت ۋادىسى ؛ سوپىزم تەلىماتىدىكى ئىككىنچى تەبىقە .
ئىشقاۋۇل (ايشقاول) قورۇقچى ؛ جىسەكچى .
ئىشقباز (عشقباز) ، ئە ـ پ . بىر ئىشقا ئىنتايىن قىزىققۇچى ، بىرەر ئىشنى ئىنتايىن قىزغىن سۆيگۈچى ؛ مۇھەببەتلىك ، قىزغىن ، ئاشىق ؛ ئىشقىباز .

ئىسلاھ پەزىر (اصلاح پذير) ، ئە ـ پ . تۈزەشكە بولىدىغان ، كېلىشتۈرسە بولىدىغان . ~ ◇بولماق (~بولماق) : تۈزىلىشكە ماسلاشماق .

ئىسلاماق (ايسلاماق) پۈرسماق .

ئىسىم (اسم) ، ئە . ئات ، نام ، ئىسىم .◇~ى ئەئزەم (~اعظم) : بۈيۈك ئىسىم .

ئىسماك (اسماع) ، ئە . ئاڭلىتىش ، ئاڭلاش ، ئىشتىش . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) ، ~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئىشتىمەك .

ئىسمار (اثمار) ، ئە . مېۋە بېرىش ، نەتىجە چىقىرىش .

ئىسمەت (عصمت) ، ئە . پاكلىق ، مەسۇملۇق ، بىگۇناھلىق ، گۇناھسىزلىق .

ئىسمەتپەناھ (عصمت پناه) ، ئە ـ پ . نومۇسلۇق ، نومۇسىنى ساقلىغۇچى (ئاياللار ھەققىدە) ، ئەخلاقلىق .

ئىسمەتۇددۇنيا (عصمت الدينا) ، ئە . دۇنيا پاكىزەسى .

ئىسناد (اسناد) ، ئە . تەئەللۇق قىلىش ، مەنسۇپ قىلىش ؛ پاكىت ، يىپ ئۇچى ، ھۆججەت ؛ نەقىل كەلتۈرۈش . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : مەنسۇپ قىلماق . ◇~تاپماق (~تاپماق) : تېگىشلىك بولماق ، تەئەللۇق بولماق .

ئىسنان (اثنان) ، ئە . ق . ئىسنەين .

ئىسنەين (اثنين) ، ئە . ئىككى (2) .

ئىسنەينىيەت (اثنينيت) ، ئە . ئىككىلىك ، جۈپلۈك .

ئىستما (ايستما) قىزىتما ، بەزگەك .

ئىستماق (ايستماق) قىزىتماق ، قىزىتىپ كېسەل بولماق .

ئىستمە (ايستمه) ق . ئىستما .

ئىستمەك (ايستمەك) ق . ئىستماق .

ئىسىرغا (ايسيرغا) سىرغا ، زىرە .

ئىسىرغانماق (ايسيرغانماق) خىجالەت بولۇپ قىزارماق ، خىجالەت بولماق .

ئىسيان (عصيان) ، ئە . قارشىلىق ، قارشىلىق كۆرسىتىش ؛ كۆتۈرۈلۈش ؛ بويسۇنماسلىق .

ئىش (ايش) خىزمەت ، تەشۋىش ؛ ھادىسە ؛ جەڭ ، كۈي . ◇باشكە~تۇشكەن (باشكا~توشكان) : بېشىغا تەشۋىش چۈشكەن . ◇~كۇنى (~كونى) : جەڭ كۈنى ؛ قىيامەت كۈنى . ◇~باغلاماق (~باغلاماق) : كۈي تۈزمەك .

ئىشاۋ (عشاء) ، ئە . قاراڭغۇ چۈشكەن ۋاقىت ، كېچە ؛ خۇپتەن .

ئىشئار (اشعار) ، ئە . بىلدۈرۈش ، سەزدۈرۈش ، خەۋەر بېرىش ، خەۋەرلەندۈرۈش ، خەۋەردار قىلىش ، مەلۇم قىلىش .

ئىشارات (اشارات) ، ئە . ئىشارەت (اشارت)نىڭ كۆپلۈكى : ئىشارەتلەر ، بەلگىلەر .

ئىشباھ (اشباه) ، ئە . ئوخشاش ، ئوخشايدىغان . ◇~ى ئىنسان (~انسان) : ئادەمگە ئوخشايدىغان ، ئادەمسىمان .

ئىغماز (اغماض) ، ئە . كۆز يۇمۇش ، كۆرمەسكە سېلىش ، يوشۇرۇش ، مەيلىگە قويۇۋېتىش .
◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : كۆز يۇمماق ، يوشۇرماق .

ئىغۋاك (اغواء) ، ئە . ئازدۇرۇش ، يولدىن چىقىرىش ، قۇتراتقىش ، يامان يولغا باشلاش .

ئىفادەت (افادت) ، ئە . پايدىلاندۇرۇش ، دەرس بېرىش ، بىلىم بېرىش ، ئۆگىتىش ؛ پايدا ، نەپ ، ياخشىلىق ؛ ئىپادىلەش ، مەنە .

ئىفتار (افطار) ، ئە . ئېغىز ئېچىش ، روزىنى بۇزۇش .

ئىفتىتاھ (افتتاح) ، ئە . باشلاش ، كىرىشىش ؛ ئېچىش ، ئېچىۋېتىش . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : باشلىماق ، كىرىشمەك .

ئىفتىخار (افتخار) ، ئە . پەخىرلىنىش ، ماختىنىش .

ئىفتىراك (افتراء) ، ئە . بۆھتان ، تۆھمەت .

ئىفتىقار (افتقار) ، ئە . موھتاجلىق ، بىچارىلىك ، پەقىرلىك ، يوقسۇزلۇق .

ئىفرات (افراط) ، ئە . ھەددىدىن ئېشىش ، چەكتىن ئاشۇرۇش . ◇~ كۆرگۈزمەك (~ كوركوزماك) : ھەددىدىن ئاشۇرماق ، ھەددىدىن ئاشماق .

ئىفرىت (عفريت) ، ئە . دىۋە ، جىن ، ئالۋاستى ، شەيتان .

ئىفساد (افساد) ، ئە . بۇزۇش ، سېسىتىش ، بۇزۇقچىلىق ؛ بۇزۇلۇش .

ئىفشاك (افشاء) ، ئە . پاش قىلىش ، ئېچىش ، ئاشكارا قىلىش . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : ئېچىپ تاشلىماق ، پاش قىلماق .

ئىففەت (عفت) ، ئە . پاكلىق ، پاكىزلىق ؛ نومۇس ؛ يامانلىقتىن ساقلىنىش .

ئىففەتمەئاب (عفت مآب) ق . ئىففەتپەناھ (عفت پناه) .

ئىففەتپەناھ (عفت پناه) ، ئە ـ پ . ئېپىپەتلىك ، نومۇسلۇق ، پاك .

ئىفلاس (افلاس) ، ئە . ئىقتىسادى ۋەيران بولۇش ، مۇنۇش ؛ پۇلسىزلىق ، كەمبەغەللىك .

ئىفناك (افناء) ، ئە . گۇمران قىلىش ، يوقىتىش ؛ ئىشلىتىپ بولۇش ، تۈگىتىش .

ئىفھام (افھام) ئە . چۈشەندۈرۈش ، ئاڭلىتىپ بىلدۈرۈش ، پەم قىلدۇرۇش .

ئىقاب (عقاب) ، ئە . جازا ، ئازاب ، قىيناق .

ئىقالە (اقاله) ، ئە . ئالغۇچى بىلەن ساتقۇچى ئۆزئارا كېڭىشىپ سودىنى بۇزۇش ، سودىدىن يېنىش .

ئىقامە (اقامه) ، ئە . تۇرغۇزۇش ، ئورنىتىش ؛ كۆتۈرۈش ؛ كۆرسىتىش ؛ يۈرگۈزۈش ؛ ق . ئىقامەت .

ئىقامەت (اقامت) ، ئە . بىر جايغا ماكانلىشىش ، تۇرۇپ قېلىش ؛ مۇقىملىشىش . ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) ، ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : تۇرۇپ قالماق . ◇ مەنزىلى~ (منزل~) : تۇرار جاي ؛ ◇~ خەيلى (~ خيلى) : ئولتۇرۇشلۇق كىشىلەر ، تۇراقلىق كىشىلەر .

ئىقامەتگاھ (اقامتگاه) ، ئە ـ پ . تۇرۇشلۇق جاي ، ئولتۇراقلاشقان ماكان .

ئىقان (ايقان) ق . ئىيقان .

ئىشق پىچان (عشق پيچان) ، ئە - پ . ھەشقىپىچەك .
ئىشقىرماق (ايشقيرماق) ئىسقىرتماق .
ئىشقىرىق (ايشقيريق) كوزا ، ھىجىر .
ئىشكال (اشكال) ، ئە . مۇشكۈللۈك ، قىيىنچىلىق ، چىگىشلىك .
ئىشكەستەلىغ (اشكستەليغ) سۇنۇقلۇق ، كۆچسىزلىك ، بىچارىلىق .
ئىشكەنجە ، شىكەنجە (اشكنجه ، شكنجه) ، پ . ئازاب ، قىيناق ، قىيىن - قىستاق ، قىستاش ، ئىسكەنجە .
ئىش - كۈچ (ايش كوچ) مەشغۇلات ، خىزمەت .
ئىشكىن (ايشكين) يورغا ئات ؛ ئېقىن سۇ .
ئىشلەك (ايشلاك) ئىشچان ، قابىل ، ئىشتا پىشقان ، تەجرىبىلىك .
ئىشلەمەك (ايشلاماك) پارقىرىماق ، نۇرلانماق ، يالتىرىماق ، نۇر چاچماق .
ئىشنار (ايشنار) پارقىراق ، نۇرلۇق ، يالتىراق .
ئىشناماق (اشيناماق) پارقىرىماق ، نۇرلانماق ، يالتىرىماق .
ئىشنەر (ايشنار) ق . ئىشنار .
ئىشنەمەك (ايشناماك) ق . ئىشناماق .
ئىشلىغ (ايشليغ) قىلىقلىق ، خۇلقلىق . ◇ يامان～ (يامان～) : يامان قىلىقلىق ، بۇزۇق خۇلقلىق .
ئىشۋەجى (عشوەجى) ناز - كەرەشمىچى .
ئىشۋە (عشوه) ، ئە . ناز ، كەرەشمە ، مەپتۇن قىلغۇچى ھەرىكەت .
ئىشۋەساز (عشوەساز) ، ئە - پ . ناز قىلغۇچى .
ئىشۋەگەر (عشوەكر) ق . ئىشۋەساز (عشوەساز) .
ئىشى (ايشى) ئىشچان ، ئىشقا چىدامىلىق .
ئىشىق (ايشيق) نۇر ، يورۇقلۇق ، روشەنلىك .
ئىشىك (ايشك) ئىشىك ؛ ھۆكۈمدار سارىيى . ◇～ئاغاسى (～اغاسى) ، ◇～ئىختىيارى (～اختيارى) : باش ۋەزىر ، ھۆكۈمدار يېنىدىكى ئەڭ ھوقۇقلۇق بەگ .
ئىغاچ (ايغاچ) يىغاچ .
ئىغاغ (ايغاغ) پايدىسىز ، مەنىسىز .
ئىغتىراب (اغتراب) ، ئە . غۇربەتچىلىكتە قېلىش ، باشقا يۇرتلارغا سەرگەردان بولۇپ چىقىپ كېتىش .
ئىغتىرار (اغترار) ، ئە . ئالدىنىش ، دامغا چۈشۈپ قېلىش ؛ مەغرۇرلۇق .
ئىغلاق (اغلاق) ، ئە . مۇرەككەپلەشتۈرۈش ، قىيىنلاشتۇرۇش ، يامانلاشتۇرۇش ؛ غۇۋالاشتۇرۇش ، خۇنۇكلاشتۇرۇش .
ئىغلاماق (ايغلاماق) يىغلىماق .

لەنمەك . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : قاناتەتلەنمەك .

ئىكتىھال (اكتحال) ، ئە . كۆزگە سۈرمە تارتىش .

ئىكرام (اكرام) ، ئە . ئىززەتلەش ، ھۆرمەتلەش ، ئۇلۇغلاش ؛ كەچۈرۈش ، كەچۈرۈم قىلىش .
◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : ھۆرمەتلىمەك ، ئىززەتلىمەك .

ئىكراھ (اكراه) ، ئە . يىرگىنىش ، يامان كۆرۈش ؛ خالىمىغان ئىشنى مەجبۇرى قىلدۇرۇش ، يامان كۆرۈلگەن ئىشنى مەجبۇرى بېجىرىدۇرۇش . ◇ خاتىرنى~ گە سالماق (خاطرنى~ كا سالماق) : كۆڭۈلنى يىرگەندۈرمەك .

ئىكراھلىك (اكراەليك) يىرگىنچلىك . ◇~ قولماق (~ اولماق) : نەپرەتلەنمەك ، يىرگەنمەك .

ئىكسىر (اكسير) ، ئە . مىس ، قەلەيگە ئوخشاش قىممەتلى تۈۋەن مەدەنلەرنى ئالتۇنغا ئايلاندۇرۇش ھەم بارلىق كېسەللەرنى ساقايتىش خاسىيىتىگە ئىگە دەپ ئىشىنىلگەن خىيالىي خىمىيە ئىلمى ؛ كامالەتكە يەتكەن ئۇلۇغ زاتلىق نەزىرى ، تەسىرى ؛ ئىشقى ـ مۇھەببەتكە ئوخشاش پەۋقۇلئاددە تەسىر كۈچىگە ئىگە بولغان نەرسىلەر .

ئىكسۈن (اكسون) ، ئە . قارا رەڭلىك يىپەك كىيىم ؛ ھەشەمەتلىك كىيىم . ◇~ ۋەدىبا (~ وديبا) : ھەشەمەتلىك يىپەك كىيىم .

ئىككى (ايكى) ئىككى . ◇~ كەۋن (~ كون) ، ◇~ سەرا (~ سرا) : ئىككى دۇنيا ، ئىككى ئالەم . ◇~ لەئىل (~ لعل) : ك . ئىككى لەۋ .

ئىككىرەر (ايكى رار) ئىككى قېتىم ، ئىككىدىن ، ئىككىلەپ .

ئىككىلىك (ايكى ليك) ئىككىلىك ، ئايرىمىلىق ؛ شۈبھە ، ئىككىلىنىش ، تەۋرىنىش .

ئىكىلەنمەك (ايكلانماك) تۈرۈپلا قالماق ، بىر جايدا توختاپ قالماق ، قادىلىپ تۈرۈپ قالماق .

ئىكمال (اكمال) ، ئە . كامالىغا يەتكۈزۈش ، تاكامۇللاشتۇرۇش ، مۇكەممەل قىلىش ، تامام-لاش ، تۈگىتىش .

ئىكى (ايكى) ق . ئىككى .

ئىكىرەر (ايكيرار) ئىككىدىن .

ئىكىز (ايكيز) قوش ، قوشكېزەك . ◇~ ئوغلان (~ اوغلان) : قوشكېزەك بالىلار . ئىككى لەۋ .

ئىكىزەك (ايكىزاك) قوش كېزەك .

ئىكىشەر (ايكيشر) ئىككىدىن .

ئىگ (ايگ ، ايك) كېسەل ، ئاغرىق .

ئىگەچى (ايكاچى) ئاچا .

ئىگەرلىك (ايكرليك) ئاچقىل ، قىزىتاق .

ئىگەرمەك (ايكارماك) ئايلاندۇرماق ؛ ئىگىرمەك .

ئىگدە (ايكدە) جىگدە .

ئىقبال (اقبال) ، ئە . دۆلەت ، بايلىق ، بەخت ـ تەلەي ، ئامەت ؛ كەلگۈسى ، بېقىن كەلگۈسى ؛ ◇نامەئى~ (نامە~) : مېھرىبانلىق يارلىقى ؛ خۇرسەنلىك خېتى .

ئىقتار (اقطار) ، ئە ـ پ . قەتار (قطار)نىڭ كۆپلۈكى : قاتارلار ، كارۋانلار .

ئىقتىباس (اقتباس) ، ئە . قەرز ئېلىش ، ئارىيەت ئېلىش ، نەقىل كەلتۈرۈش ، مىسال قىلىش ، ئىشلىتىش ، تاللاش . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئالماق ، ئارىيەت ئالماق ، كۆچۈرمە قىلىپ ئالماق .

ئىقتىداۋ (اقتداء) ، ئە . ئەگىشىش ، دوراش . ◇~ قىلماق (~قيلماق) : ئەگەشمەك ، دورىماق .

ئىقتىداۋەن (اقتداءً) ، ئە . ئەگەشكەن هالدا ، دورىغان هالدا .

ئىقتىدار (اقتدار) ، ئە . قۇدرەت ، قابىلىيەت ؛ قادىر بولۇش ، بىرەر ئىشنى بېجىرەلەيدىغان بولۇش .

ئىقتىدارلىغ (اقتدارلىغ) قابىلىيەتلىك ، قادىرلىق ، بىر ئىشقا كۆچى يېتەلىگۈدەك بولۇش .

ئىقتىران (اقتران) ، ئە . بېقىن كېلىش ، بېقىنلىشىش ؛ يولۇقۇش ، ئۇچرىشىش .

ئىقتىزاۋ (اقتضاء) ، ئە . تەقەززالىق ، تەلەپ ، ئېھتىياج ، ئارزۇ ، ئىستەك ، هاجەت .

ئىقتىسار (اقتصار) ، ئە . قىسقارتىش ، ئىخچاملاش ، يىغىنچاقلاش . ◇~ ئەتىلمەك (~ايتيلماك) : قىسقارتىلماق .

ئىقد (عقد) ، ئە . مەرۋايىت تىزمىقى ، مۇنچاق . بويۇن ئاسقۇ ؛ باغلاش ، چىگىش .

ئىقدام (اقدام) ، ئە . قەدەم بېسىش ، ئالغا بېسىش ؛ قاتتىق تىرىشىش ، ئۇرۇنۇش ، قەيسەرلىك . ◇~ قىلماق (~قيلماق) : قاتتىق تىرىشماق ؛ كىرىشمەك .

ئىقرار (اقرار) ، ئە . ئېتىراپ قىلىش ؛ مۇقىملاشتۇرۇش .

ئىقلىم (اقليم) ، ئە . قىتئە ، رايون ، قۇرۇقلۇقنىڭ مۇئەييەن بىر قىسمى (كونا چۈشەنچىدە دۇنيانى يەتتە ئىقلىمغا بۆلىدۇ) .

ئىقلىمگىر (اقليم كير) ، ئە ـ پ . ئىقلىمنى قولغا ئالغۇچى ، جاهانگىر .

ئىقناۋ (اقناع) ، ئە . قانائەتلەندۈرۈش ، قانائەت هاسىل قىلدۇرۇش .

ئىكەگۇ (ايكاكو) ئىككىنچى ، ئىككىلىسى .

ئىكەۋ (ايكاۋ ، ايكو) ئىككىلەپ ؛ ئىككىيلەن ؛ يولداش ، بىرگە بولغۇچى .

ئىكەۋلە (ايكاولا) ئىككىيلەن ، ئىككىسى ، ئىككىلىسى .

ئىكەلەسى (ايكالاسى) هەر ئىككىسى ، ئىككىلىسى .

ئىكەۋلەن (ايكاولان) ئىككىيلەن ، ئىككىسى بىرلىكتە .

ئىكەۋلىك (ايكاوليك) ئىككىيلەنلىك ، ئىككى كىشىلىك ، ئىككىيلەن بىر بولۇشلۇق .

ئىكتىساب (اكتساب) ، ئە . كەسىپ قىلىش ، ئۆگىنىش ، غەلىبە قازىنىش ، قولغا كەلتۈرۈش .

ئىكتىفا (اكتفا) ، ئە . كۆپايىلىنىش . ◇~ بولماق (~بولماق) : بولدى قىلماق ، كۆپايە-

◇ ئەل~ده (ايل~دا) : خەلق ئالدىدا ، جامائەت ئالدىدا .
ئىلەك I (ايلاك) باغ ، يېپ ؛ باغلىنىش .
ئىلەك I (ايلاك) خەلۋەر .
ئىلەكلەمەك (ايلاكلاماك) باغلىماق .
ئىلەمەك (ايلاماك) ئەيلىمەك ، ئاشلىماق (تېرىنى) .
ئىلەنچەك (ايلانجاك) بىزار قىلارلىق ، زارلاندۇرارلىق .
ئىلەنمەك (ايلانماك) هاياجانلانماق ، زارلانماق ؛ يالۋۇرماق ، سورانماق .
ئىلەي (ايلاى) ق . ئىلاي .
ئىلەيسە (ايلايسە) هەممە يەردە ، قەيەردە بولمىسۇن .
ئىلباس (الباس) ، ئە . كىيىندۇرۇش .
ئىلباسۇن (الباسون) باۋايى قۇشلار ، ئوۋ قىلىنىدىغان قۇشلار .
ئىلپىرەتمەك (ايلپيراتماك) يىرىڭلاتماق ، ئىسسىقتا پىشۇرماق .
ئىلتىباس (التباس) ، ئە . خىرەلىك ، خۇنۇكلۇك ، ئېنىقسىزلىق ، ئوچۇق ئەمەسلىك .
ئىلتىجا (التجا) ، ئە . يېلىنىش ، يالۋۇرۇش ، سېغىنىش ، پاناھلىنىش . ◇~كەلتۈرمەك (~كيلتورماك) : سېغىنماق ، پاناھ تىلىمەك .
ئىلتىرەغۇچ (ايلتيراغوچ) پارقىرىغۇچى ، پارقىراق ، يالتىراق .
ئىلتىراق (ايلتراق) يالتىراق ، پارقىراق .
ئىلتىراماق (التيراماق) يالتىرىماق ، پارقىرىماق .
ئىلتىزاز (التذاذ) ، ئە . لەززەتلىنىش ، لەززەت .
ئىلتىزام (التزام) ، ئە . مەجبۇرىيەت ، بىرەر ئىشنى بېجىرىشنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىش ، مەسئۇلىيەت ، مەسئۇللۇق . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماک) : ئۆز ئۈستىگە ئالماق ، ئۆز زىممىسىگە ئالماق . ◇~قىلماق (~قيلماق) : لازىم قىلماق ، لازىم كۆرمەك .
ئىلتىفات (التفات) ، ئە . «لەپپىدە» بىر قاراپ قويۇش ، ئېتىبار قىلىش ؛ نەزەر سېلىش .
ئىلتىيام (التيام) ، ئە . تۇزۇلۇش ، ساقىيىش ، پۈتۈش ، ئوڭلىنىش (جاراھەت) .
ئىلدەي (ايلداى) ئالدى ، ئالدىن . ◇~لەردىگە (~لاريکا) : ئالدىدىلىرىغا . ◇~دە (~دا) : ئالدىدا .
ئىلدىرىم (ايلديريم) چاقماق ، چېقىن .
ئىلدىز (ايلديز) يىلتىز .
ئىلزام (الزام) ، ئە . مەجبۇرلاش ؛ مەجبۇرلۇق ؛ قارشى چىقالماسلىق ، يېڭىلىش ؛ ◇~بولماق (~بولماق) : يېڭىلمەك ؛ ◇~قىلماق (~قيلماق) : يەڭمەك ، مات قىلماق .
ئىلشىك (ايلشيك) كېمىنىڭ يەلكىنى .

ئىگرەمەك (ايكراماك) ئىگرىماق .
ئىگرەنج (ايكرنج) يىرگىنىش ، بىزارلىق .
ئىگرەنجلىك (ايكرنجليك) يىرگىنىشلىك ، بىزار قىلارلىق .
ئىگرەنمەك (ايكرانماك) ئەلەمنى ئىچكە يۇتۇپ خۇپىيانە يىغلىماق ، دەرد ئىچىدە ئاۋازسىز يىغلىماق .
ئىگرىم (ايكريم) گىرداپ ، قاينام ، سۇنىڭ چۆرگىلەپ ئېقىشى ، سۇ چۆرگىلەپ ئاقىدىغان جاي .
ئىگلەمەك (ايكلاماك) ئاغرىماق ، كېسەل بولماق .
ئىگلىك (ايك ليك) كېسەللىك ، ئاغرىقلىق ؛ ك . قانىتىقچىلىق ، قىيىنلىق .
ئىگنە (ايكنه) يىڭنە .
ئىگىرمەك I (ايكيرماك) ئىگىرمەك ، يىپ پىشىلدۇرماق ، يىپ ئىگىرمەك ، يىپ ئەشمەك .
ئىگىرمەك I (ايكيرماك) ئورىماق ، چۆرىدىمەك ، ئىھاتىلىمەك .
ئىڭمەك (اينكماك) پۈرىماق ، پۈراپ چىقماق ، پۈراپ باقماق .
ئىڭرەمەك (اينكراماك) ئىڭرىماق ، مۇڭلۇق ئاۋاز بىلەن ئېزىلىپ يىغلىماق .
ئىڭنە (اينكنه) ق . ئىگنە .
ئىل (ايل) يىل .
ئىلا (الى) ق . ئىلە .
ئىلە (الى) «...گىچە ، ...گە» مەنىسىدىكى ئالدى قوشۇلغۇچى . ◇～غايە (～غايه) : ئاداققىچە . ◇～نىھايە (～نهايه) : ئاخىرىغىچە . ◇مىن ئەۋۋەلىھى～ئاخىرىھى (من اوله～آخره) : باشتىن ئاياققىچە ، ھەممىسى .
ئىلاج (علاج) داۋا ؛ سەۋەب ، چارە ، ئىلاج . ◇～پەزىر (～پذير) : تۇزۇلىدىغان ، ساقىيىدىغان ؛ نەتىجە بېرىدىغان .
ئىئلال (اعلال) ، ئە . ئەرەب تىلى مورفولوگىيەسىدە ، جارانىلىق تاۋۇشلارنى بىر - بىرىگە ئالماشتۇرۇش يولى بىلەن تۈرلۈك خىلدىكى پېئىل شەكىللىرىنى ياساش قائىدىسى ، ئىلىم سەرف ، سۆزلەرنى تۈرلەش . ◇～ئەتمەك (～ايتماك) : تۈرلىمەك .
ئىئلام (اعلام) ، ئە . بىلدۈرۈش ، مەلۇم قىلىش ، ئۇقتۇرۇش . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) : بىلدۈرمەك ، ئۇقتۇرماق .
ئىئلان (اعلان) ، ئە . ئاشكارا قىلىش ، مەيدانغا چىقىرىش ، خەلقە بىلدۈرۈش .
ئىلاھ (اله ، الاه) چوقۇنۇش ئوبيېكتى ؛ ئاللاھ ، خۇدا .
ئىلاھە (الهى) ئەي رەببىم ، ئەي خۇدايىم ؛ ئاللاھ ، خۇدا . ◇ئەمرى～ (امر～) : ئاللاھنىڭ ئىشى .
ئىلاھىي (الهى ، الاهى) ، ئە . دىنىي ، ئىلاھقا مەنسۇپ .
ئىلاي (ايلاى) ئالد ، ھۇزۇر . ◇～دە (～دا) : ئالدىدا ، ھۇزۇرىدا ، قېشىدا ، يېنىدا ؛

ئىلىغ (ايليغ) ئىسسىق ، ئىللىق .

ئىلىك I (ايليك) قول . ◇～ **تۇتۇماق** (～توتماق) : ياردەم بەرمەك ؛ ◇～ **چەكمەك** (～ چېكمەك) : قول تارتماق . ◇～ **سۇنماق** (～ سونماك) : قول سۇنماق ، قول ئۇزارتماق . ◇～ **شىمىلمەك** (～ شىمايلاك) : يەڭ شىمايلىماق ، يەڭ تۇرمەك ؛ ◇～ **يىغىش-تۇرماق** (～ يېغيشتورماق) : قول تارتماق . ◇～ **يۇمۇماق** (～ يوماق) : قول تارتماق . ◇～ **قوشماق** (～ قوشماق) ، ◇～ **ئالىشماق** (～ آلشماق) : تۇتۇشماق ، ئىلىشماق .

ئىلىك I (ايليك) سولاقلىق ، ئىلىقلىق .

ئىلىكلەمەك (ايليكلاماك) قولغا كەلتۈرمەك ، قولغا ئالماق ، ئېگىلمەك .

ئىلىگ (ايليگ) ق . ئىلىك .

ئىلىنماق (ايلينماق) ئىسسىنماق .

ئىلياس (الياس) ، ئە . رىۋايەتلەردە خىزىرغا ئوخشاش تىرىكلىك سۈيىنى ئىچكەن ، مەڭگۈ تىرىك دەپىلىنىدىغان پەيغەمبەر .

ئىمانەت (اماتت) ، ئە . ئۆلتۈرۈش ، ئۆلتۈرۈپ تاشلاش .

ئىمارەي (عمارى) ، ئە . تۆگىنىڭ ئۈستىگە ئورنىتىلىدىغان ئادەم ئولتۇرىدىغان ساندۇق ، تۆگە ئېگىرى ؛ ك . تاۋۇت .

ئىمالە (اماله) ، ئە . مايىل قىلىش ، ئېگىش .

ئىمام (امام) ، ئە . جامائەتنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ ، كۆپچىلىكنى باشلاپ ناماز ئوقۇتقۇچى ؛ يولباشچى ، باشلىق ، ئاقساقال ، داھىي ، پېشۋا .

ئىمامەت (امامت) ، ئە . ئىمامىلىق . ◇～ **قىلماق** (～ قيلماق) : ئىمام بولماق ، ئىمامىلىق قىلماق .

ئىمامەتلىغ (امامت ليغ) ئىمامىلىق ، ئىمامەتچىلىك .

ئىمان (ايمان) ، ئە . ئىشەنچ ، ئەقىدە ، ئېتىقاد ؛ كۆڭۈلدە ئىشىنىش ۋە تىلدا ئىقرار قىلىش . ◇～ **كامىل بولماق** (～ كامل بولماق) : ئىشەنچ تولۇق بولماق ؛ كامالەتكە يەتمەك .

ئىمانسوز (ايمان سوز) ، ئە ـ پ . ئىماننى كۆيدۈرگۈچى ، دىننى يوقاتقۇچى .

ئىمەنمەك (ايماناك) تارتىنماق ، ھېيىقماق .

ئىمتىداد (امتداد) ، ئە . سوزۇلۇش ، ئۇزىرىش .

ئىمتىزاج (امتزاج) ، ئە . ئارىلىشىش ؛ ◇～ **تاپماق** (～ تاپماق) : ئارىلاشماق .

ئىمتىسال (امتثال) ، ئە . بويسۇنۇش ، ئىتائەت قىلىش ، ئەگىشىش ؛ بىرەر ئىشتىن نەمۇنە ئېلىش ، دوراش ، ئۈلگە قىلىش . ◇ **ۋاجىبۇل～** (واجب الـ～) : بويسۇنۇش لازىم بولغان .

ئىمتىسالەن (امتثالاً) ، ئە . بويسۇنغان ھالدا ، ئىتائەتمەنلىك بىلەن .

ئىمتىلا (امتلا) ، ئە . تولۇش ، لىق بولۇش ؛ تامام سىغدۇرەلمەسلىك كېسىلى .

ئىمتىناك (امتناع) ، ئە . ئۆزىنى تۇتۇش ، ئۆزىنى بېسىش ؛ تارتىنىش ، چېكىنىش ، ئۇنىماسلىق ؛ ئىمكانىيەتسىزلىك .

ئىلغار (ايلغار) ئالدىنقى ، ئالدىنقى سەپتىكى ؛ تېز يۈرگۈچى ھەربىي قىسىم ، زەربىدار قىسىم .

ئىلغارماق (ايلغارماق) تېز ماڭماق ؛ ئىلگىرىلىمەك ؛ ئالدىرىماق .

ئىلغاماق (ايلغاماق) ئالدىدا ماڭماق ، ئالدىنقى قاتار بولماق ، تېز يۈرۈش قىلماق ؛ كۆرۈپ قالماق ، كۆزگە چۈشۈرمەك ، ئىلغىماق .

ئىلقا (ايلقا) يىلقا .

ئىلقاڭ (القاء) ، ئە . تاشلاش ، ئېتىش ، چۆرۈش . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : تاشلىماق ، ئاتماق ، چۆرىمەك . ◇~ ى كەلام (~ ء كلام) : نۇتۇق .

ئىلقى (ايلقى) ئات ، يىلقا ، ئاتلار توپى .

ئىلغى (ايلغى) ئىلغۇ ، ئىلغۇچ ؛ ق . ئىلقى .

ئىلك (ايلك) ق . ئىلىك I .

ئىلگەرمەك (ايلكارماك) تۇتماق ، قولغا كىرگۈزمەك .

ئىلگەمەك (ايلكاماك) باغ قىلماق ، باغلىماق ، بەنت قىلماق .

ئىلگۈي (ايلكوى) ئەركە .

ئىللا (الا) ، ئە . باشقا ، ئۆزگە ، باشقىسى ، ئۆزگىسى ؛ بىراق ، ئەمما .

ئىللە (الا) ق . ئىللا .

ئىللەت (علت) ، ئە . كېسەللىك ، دەرد ؛ سەۋەب ، نۇقسان ، كەمچىلىك .

ئىلتىماق (ايلتماق) ئىلتىماق .

ئىللىيۇن (عليون) ، ئە . جەننەتنىڭ ئۈرى ، جەننەتتىكى ئەڭ يۇكسەك جاي .

ئىللىيىن (عليين) ، ئە . ق . ئىللىيۇن .

ئىللىييەت (عليت) ، ئە . يۇقىرى تەبىقە ، ئاقسۆڭەكلەر سىنىپى ؛ كاتتىلار .

ئىلمەك (ايلمك) ئىلماق ، ئىلىپ ئالماق . ◇كۆزگە~ (كوزكا~) : ئېتىبار قىلماق ، كۆزگە ئىلماق .

ئىلمكىش (علم كيش) ، ئە ـ پ . بىلىملىك ، بىلىمدان ، زىيالى .

ئىلمى بەلاغەت (علم بلاغت) ، ئە . ئىستىلىستىكا .

ئىلھاد (الحاد) ، ئە . دىنسىزلىق ، كاپىرلىق ، دىندىن چېكىنىش .

ئىلھاق (الحاق) ، ئە . قوشۇش ، قوشۇۋېتىش ؛ بېتىشتۇرۇش ، يەتكۈزۈش ؛ ◇~ قىلىلماق (~ قيليلماق) : قوشۇلماق ، كەينىدىن بېتىشىپ بېرىپ بىرلەشمەك .

ئىلھام (الهام) ، ئە . ئىنتىلىش ، رىغبەت ، ئىلھام . ◇~ غەيب (~ غيب) : كىشىدە پەيدا بولىدىغان تەسىرات ، غايىبانە ئىنتىلىش .

ئىلھان (الحان) ، ئە . ق . ئەلھان (الحان) .

ئىلھاھ (الحاح) ، ئە . قەتئىي تەلەپ قىلىش ، قاتتىق قىستاش ، بىرەر ئىشنى بېجىرىشكە قاتتىق زورلاش ؛ ◇~ ئەتمەك (~ ايتماك) : قاتتىق زورلىماق ، قاتتىق ئۇندىمەك .

ئىناندۇرماق (ايناندورماق) ئىشەندۈرمەك .
ئىنانكەش (عنان كش) ، ئە - پ . بېتەكلىگۈچى ، باشقۇرغۇچى ، تىزگىننى تۇتقۇچى ، توختاتقۇچى .
ئىنانگىر (عنان كير) ، ئە - پ . تىزگىن تۇتقۇچى ، كۇتۇژالغۇچى ؛ يولدىن توختاتقۇچى .
ئىنانماق (ايناناق) ئىشەنمەك .
ئىنانىلماق (ايناينيلماق) ئىشەنچلىك بولماق ، ئىشەنچكە ئىگە بولماق .
ئىنايەت (عنايت) ، ئە . غەمخورلۇق ، مەرھەمەت ، ئىلتىپات ، مېھرىبانلىق ؛ بېغىشلاش ، بەخش ئېتىش ؛ ◇~ قىلماق (~قيلماق) ، ~ ئەتمەك (ايتماك) : غەمخورلۇق قىلماق ، مەرھەمەت قىلماق ، بېغىشلىماق .
ئىنايەتەن (عنايةً) غەمخورلۇق قىلغان ھالدا ، كۆڭۈل بۆلگەن رەۋىشتە .
ئىنايەتكار (عنايتكار) ، ئە - پ . غەمخورلۇق قىلغۇچى .
ئىنايەتنامە (عنايت نامه) ، ئە - پ . پەرمان خېتى ؛ كاتتا ، ئۇلۇغلاردىن كەلگەن سۆيۈنچ ۋە ئىلتىپات مەكتۇبى .
ئىنەتمەك (ايناتماك) ئاختىلماق ، پىچماق .
ئىنەشلەمەك (ايناشلاماك) ئېگىشمەك ، ئېگىلمەك .
ئىنەك (اينک) ك . ئەركەك ، يىگىت . ◇~ بەچە (~بچه) : ئوغۇل بالا .
ئىنەكچى (ايناكچى) پادىچى ، كالا باققۇچى .
ئىنەگە I (ايناكا) ئىنى ، ئۇكا .
ئىنەگە I (ايناكا) ئېمىكئانا ، سۈت ئانىسى .
ئىنەلمەك (اينالماک) يالۇۋۇرۇپ ئايلانماق ، يېلىنىپ چۆرگىلىمەك .
ئىنبىسات (انبساط) ، ئە . شادلىنىش ، خۇشاللىنىش ؛ شادلىق ، خۇرسەنلىك ؛ يېيىلىش ، كېڭىيىش ، ئېچىلىش . ◇~ قىلماق (~قيلماق) : شادلانماق ، خۇرسەن بولماق ؛ ئاچماق ، يايماق .
ئىنتىباھ (انتباه) ، ئە . ئويغىنىش ، ئاگاھلىق ، ھەزەر ئەيلەش ، ھوشيار بولۇش ، دىققەت قىلىش . ◇~ قىلماق (~قيلماق) : ئاگاھلاندۇرماق ، تەنبىھ بەرمەك .
ئىنتىخاب (انتخاب) ، ئە . سايلاش ، تاللاش ؛ ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماک) : سايلىماق ، تاللىماق .
ئىنتىزار (انتظار) ، ئە . كۈتۈش ، كۆز تۇتۇش ، تەقەززالىق ؛ ◇~ تارتماق (~تارتماق) ، ~ چەكمەك (~چيكماك) : كۈتمەك ، كۆز تۇتماق ، تەقەززا بولماق .
ئىنتىزام (انتظام) ، ئە . تەرتىپ ، تىزلىش . ◇~ تاپماق (~تاپماق) : تەرتىپ تاپماق ، رەتلەنمەك .
ئىنتىساب (انتساب) ، ئە . مۇناسىۋەت ، ئالاقە ، ئېگىشلىك ، تەۋەللۈق ؛ نىسبەت ؛ قېرىنداشلىق . ◇~ تاپماق (~تاپماق) : بېتىشمەك ، ئېرىشمەك ، ئېگىشلىك بولماق .
ئىنتىسار (انتصار) ، ئە . غەلبە ، زەپەر ، نۇسرەت ؛ غەلبە قازىنىش ، زەپەر قۇچۇش .
ئىنتىشار (انتشار) ، ئە . تارقىلىش ، چېچىلىش ، يېيىلىش ؛ گېزىتكە بېسىش . ◇~ تاپماق

ئىمتىنان (امتنان) ، ئە . رەھمەت ، تەشەككۇر .
ئىمتىياز (امتياز) ، ئە . پەرق ، ئايرىما ، ئارتۇقلۇق ، مۇئەييەن خۇسۇسىيەت بىلەن ئايرىلىپ تۇرۇش ؛ پەۋقۇلئاددە ھوقۇق .
ئىمداد (امداد) ، ئە . ياردەم قىلىش ، ياردەم ، مەدەت . ◇~ ئەتمەك (~ايتماك) : مەدەت بەرمەك ، ياردەم قىلماق .
ئىمزا (امضا) ، ئە . تەستىق ، مۆھۈر ، تامغا ، قول قويۇش ، ھۆكۈمنى ئۆتكۈزۈش . ◇ جاۋىد~ (جاويد~) : ئەبەدىي ھۆكۈمران .
ئىمساك (امساك) ، ئە . پەرھىز تۇتۇش ، ئۆزىنى ئۆزى چەكلەش ؛ بېخىللىق . ◇~ ى سوم (~صوم) : روزا تۇتۇش .
ئىملا (املا) ، ئە . تولدۇرۇش ، لىقلاش ؛ بەلگە ، نىشان ؛ تولۇق ئىپادىلەش ، يېزىش ، توغرا يېزىش . ◇~ قىلماق (~قيلماق) : يازماق .
ئىمىن (ايمن) ، ئە ـ پ . خەۋپسىز ، خاتىرجەم .
ئىناۋ (اناء) ، ئە . قاچا ، كوزا ، قۇمرا .
ئىناد (عناد) ، ئە . جاھىللىق ، كاجلىق ، تەرسالىق ؛ بويۇن تولغاش ، باش تارتىش .
ئىناس (اناث) ، ئە . ئۇنسا (انثى)نىڭ كۆپلۈكى : خوتۇنلار ، ئايالار ، ئايال جىنسلار .
ئىناغ (ايناغ) ق . ئىناق .
ئىناق (ايناق) دوست ، ئاغىنە ، ھەمراھ ، يولداش ؛ ھاۋالە قىلىنغۇچى ، ئىشەنچلىك خادىم ؛ مەسلىمەتچى ، ۋەزىر .
ئىناقلىق (ايناقليق) دوستلۇق ، يولداشلىق ، ئاغىنىلىك .
ئىناقماق (ايناقماق) دوست بولماق ، دوستلاشماق ، ئىناقلاشماق .
ئىنال (اينال) پادىشاھ ، تۆرە ، قەبىلە ئاقساقىلى ، سەردار .
ئىنالچىق (اينالچيق) بەگ ، كىنەز ، شاھزادە .
ئىنالماق (اينالماك ، اينالماق) ق . ئىنەلمەك I .
ئىنام (اينام) ~ ◇ قىلماق (~قيلماق) : ئىشەنمەك .
ئىنئامات (انعامات) ، ئە . ئىنئام (انعام)نىڭ كۆپلۈكى : ئىنئاملار ، ھەدىيەلەر ، تارتۇقلار .
ئىناملىق (اينامليق) ئىشەنچلىك .
ئىنان (عنان) ، ئە . تىزگىن ، يۈگەن ، ئالد ، ھۇزۇر ؛ ◇~ تارتماق (~تارتماق) : يۈگەنلىمەك ؛ تىزگىن تارتماق .
ئىنانتاب (عنانتاب) ، ئە ـ پ . تىزگىننى بۇرىغۇچى ، باشقا تەرەپكە يۆنەلگۈچى ، باشقا تەرەپكە يول ئالغۇچى ؛ ◇~ ئولماق (~اولماق) : تىزگىن بۇرىماق ، يۈگەننى قايرىماق ، باشقا تەرەپكە يۆنەلمەك .
ئىنانچ (اينانچ) ئىشەنچ .
ئىنانچسىز (اينانچسيز) ئىشەنچسىز .
ئىنانچلىق (انيانچلىق) ئىشەنچلىك .

ئىندۇرمەك (ايندورماك) يۇقىرىدىن تۆۋەنگە چۈشۈرمەك ، تۆۋەن سالماق ، ئېگىشتۈرمەك ؛ ◇باش~ (باش~) : باش ئېگىشتۈرمەك ، تەزىم قىلماق . ◇بوينىغا~ (بوينيغە~) : گەدىنىگە يۈكلىمەك .

ئىندۇرۇلمەك (ايندورولماك) تۆۋەن قىلىنماق ، تۆۋەن سېلىنماق ، چۈشۈرۈلمەك .

ئىنزىۋاك (انزواء) ، ئە . ئۆزىنى تارتىپ يۈرۈش ، چەتنەش ، ئۆزىنى چەتكە ئېلىپ يۈرۈش ، تەنھالىق ، ھېچكىمگە ئارىلاشماسلىق ، بىر يۇلۇڭغا كىرىۋېلىش . ◇تەرىقى~ (طريق~) : ھىلۇەتكە كىرىۋېلىش يولى .

ئىنس (انس) ، ئە . ئىنسان ، ئادەم ، ئادەم جىنسى . ◇جىنۇ~ (جن~) ، ~ ۋجن (~ و جن) : بارلىق جانلىقلار .

ئىنسانى (انسانى) ، ئە . ئادىللىق ، لىللا ئىش قىلىش .

ئىنسۋ مەلەك (انس و ملک) ، ئە . ئادەم ۋە پەرىشتە .

ئىنشاء (انشاء) ، ئە . پەيدا قىلىش ، ۋۇجۇتقا چىقىرىش ؛ ئىجادىيەت ، ئەسەر ، نەسرى ئەسەر ؛ خەت ، مەكتۇپ . ئوقۇشلۇق ، قۇرۇلۇش ، بىنا . ◇~ ئى ھۆكۈم ئەتمەك (~حكم ايتماک) : پەرمان چىقارماق ، ھۆكۈمنامە يازماق . ◇~ ئەيلەمەك (~ايلاماک) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : ۋۇجۇتقا چىقارماق ، يازماق .

ئىنشائات (انشائات) ، ئە . ئىنشاء (انشاء)نىڭ كۆپلۈكى : قۇرۇلۇشلار ، بىنا قىلىنغان نەرسىلەر .

ئىنشائاللاھ (ان شاء الله) ، ئە . خۇدا خالسا ، مۇمكىن بولسا .

ئىنشاد (انشاد) ، ئە . شېئىر دېكلاماتسىيە قىلىش ؛ غەزەل ئوقۇش ، ناخشا ئېيتىش .

ئىنفاق (انفاق) ، ئە . چىقىم قىلىش ، خەجلەش ، سەرپ قىلىش .

ئىنفئىل (انفعال) ، ئە . خىجالەت ، ئۇيلىش ؛ تەسىرلىنىش ، ھاياجانلىنىش .

ئىنفئىلات (انفعالات) ، ئە . ئىنفئىل (انفعال)نىڭ كۆپلۈكى : تەسىرلىنىشلەر ، ھاياجانلار ، خىجالەتلەر .

ئىنقىتاۋ (انقطاع) ، ئە . ئۈزۈلۈش ، كېسىلىش ، ئاجرىلىش ؛ توختاپ قېلىش ، ئۈزۈلۈپ قېلىش .

ئىنقىراز (انقراض) ، ئە . يوقىلىش ، تامامەن گۇم بولۇش ، تۈگىشىش ، مۇنقەرز بولۇش .

ئىنقىسام (انقسام) ، ئە . بۆلۈنۈش ، تەقسىملىنىش .

ئىنقىلاب (انقلاب) ، ئە . ئۆزگىرىش ، ئالمىشىش ، ئوخشەي ـ توخشەي بولۇش ، ئاستىن ـ ئۈستۈن بولۇش .

ئىنقىياد (انقياد) ، ئە . بويسۇنۇش ، ئىتائەت قىلىش ؛ قارىغۇلارچە ئەگىشىش .

ئىنكار (انكار) ، ئە . ئېتىراپ قىلماسلىق ، رەت قىلىش ؛ بىكار قىلىش ، يوققا چىقىرىۋېتىش ؛ تېنىش ، يېنىۋېلىش .

ئىنكەن (اينكان) چىشى تۆگە .

ئىنكىسار (انكسار) ، ئە . سۇنۇش ، ۋەيران بولۇش ؛ ئۇشتۇلۇش ، چېقىلىش ، كەمتەرلىك ؛ ئاجىزلىق .

(~تاپماق) : يېيىلماق ، تارقالماق .

ئىنتىفائ I (انطفاء) ئۆچۈش ؛ يوقىلىش . ◇~تاپماق (~تاپماق) : ئۆچمەك ، يوقالماق .
◇~نار (~نار) : ئوت ئۆچمەك .

ئىنتىفائ II (انتفاع) ، ئە . نەپ ئېلىش ، پايدا ئېلىش ، مەنپەئەت ھاسىل قىلىش .

ئىنتىقاد (انتقاد) ، ئە . تەنقىدلەش ؛ باھالاش ؛ خىللاش ؛ مۇئەمما قائىدىلىرىدىكى مەخسۇس ئىشارەتلەر .

ئىنتىقاش (انتقاش) ، ئە . نەقىشلەش .

ئىنتىقال (انتقال) ، ئە . كۆچۈش ، يۆتكىلىش ؛ ك . ئۆلۈش . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) ، ~تاپماق (~تاپماق) ، ~قىلماق (~قيلماق) : كۆچمەك ، يۆتكىلىپ كەلمەك ؛ ئۆلۈپ كەتمەك .

ئىنتىقام (انتقام) ، ئە . ئۆچ ئېلىش . ◇تىغى~تارتماق (تيغ~تارتماق) : ئۆچ ئالماق .

ئىنتىھائ (انتهاء) ، ئە . تۈگەش ، ئاخىرلىشىش ؛ ئاخىر ؛ كېيىن .

ئىنجەك (اينجاك) ، ق . ئىنچەك .

ئىنجۇ (اينجو) مەرۋايىت .

ئىنجىتمەك (اينجيتماك) رەنجىتمەك ، خاپا قىلماق .

ئىنجىرمەك (اينجيرماك) ئىڭرىماق .

ئىنجىل (اينجل) ، ئە . ئىنجىل ، خىرىستىيانلارنىڭ مۇقەددەس كىتابى ؛ خۇشخەۋەر .

ئىنجىمەك (اينجيماك) رەنجىمەك ، خاپا بولماق .

ئىنچەك (اينچاك) ئىنچىكە ، نازۇك .

ئىنچكە (اينچكە) زىلۋا ، ئىنچىكە ، نازۇك .

ئىنچكەلىك (اينچكاليك) دىققەتچانلىق ، ئەھمىيەت بېرىش ، چوڭقۇر كۆڭۈل قويۇش ، يىپىدىن - يىڭنىسىغىچە تەكشۈرۈش . ◇~بىلە (~بيله) : ئېھتىيات بىلەن .

ئىنچكىرمەك (اينچكيرماك) ئىنچىكە تاۋۇش بىلەن يىغلىماق ، چىقىرىماق .

ئىنچمەك (اينچماك) يانچىماق .

ئىنچقىرماق (اينچقيرماق) ق . ئىنچكىرمەك .

ئىنچىك (اينچيك) ق . ئىنچكە (اينچكە) .

ئىنخىرات (انخراط) ، ئە . بىرەر گۈرۈھقا كىرىش ، تەشكىلگە قاتنىشىش ؛ يىپنى يىڭنىدىن ئۆتكۈزۈش ؛ يىپقا تىزىش ؛ تاراشلىنىش ، قىرقىلىش ، رېمونت قىلىنىش .

ئىنداماق (ايندامامق) ق . چاقىرماق .

ئىندە (عند) ، ئە . ئالدىدا ، ھۇزۇرىدا ، «...دا/دە/تا/تە» . ◇~نناس (~الناس) : ئادەملەر ئالدىدا ؛ ◇~الباب (~لباب) : ئىشىك ئالدىدا .

ئىندەتمەك (ايندامتماك) چاقىرتماق .

ئىندەمەك (ايندامامك) ئىشارەت قىلماق ؛ چاقىرماق ؛ تەكلىپ قىلماق ؛ قارىماق ، ئىلىك ئالماق ، قوبۇل قىلماق .

ئىندۇر (ايندور) ئېگىز ، يۈكسەك ، تىك ؛ ئېگىلگەن .

ئىھتىزاز (اهتزاز) ، ئە . تىترەش ، تەۋرەش ، يەڭگىل سىلكىنىش .
ئىھتىساب (احتساب) ، ئە . ھېساب ئېلىش ، تەھقىقلەش ، تەكشۈرۈش ؛ ◇～**ئەھلى** (اهل～) : ھېساب ئالغۇچىلار ؛ تەھقىقلىگۈچىلەر ، تەكشۈرگۈچىلەر .
ئىھتىشام (احتشام) ، ئە . ھەشەمەت ، سۈلەت ، دەبدەبە .
ئىھتىغال (احتفال) ، ئە . يىغىلىش ، مەجلىس ؛ قاتار ، سەپ ، قوشۇن ؛ تەبرىكلەش .
ئىھتىكار (احتكار) ، ئە . تەرسىلەرنى كەلگۈسىدە ھايىنىغا سېتىش غەرىزىدە بېسىۋېلىش ، بېسىمدارلىق ؛ ھايانكەشلىك .
ئىھتىلام (احتلام) ، ئە . شەيتان ئاتلاپ قېلىش ، ئىھتىلام .
ئىھتىمال (احتمال) ، ئە . مۇمكىنچىلىك ، ئىمكانىيەت بارلىق .
ئىھتىمام (اهتمام) ، ئە . ئاھمىيەت بېرىش ، دىققەت قىلىش ؛ تىرىشىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئاھمىيەت بەرمەك ، دىققەت قىلماق ؛ غەيرەت قىلماق .
ئىھتىيات (احتياط) ، ئە . ئېھتىيات ، ساقلىنىش ، ئالدىنى ئېلىش ؛ ئىستىھكام ، ساقلىنىش تەدبىرى ؛ زاپاس قىسىم .
ئىھتىياتەن (احتياطاً) ، ئە . ئېھتىيات قىلىش يۈزىسىدىن ، ساقلىنىش ئۈچۈن .
ئىھتىياج (احتياج) ، ئە . ھاجەت ، تەلەپ ؛ موھتاجلىق ، كۆپلۈكى : ئىھتىياجات (احتياجات) .
ئىھداس (احداث) ، ئە . يېڭىلىق يارىتىش ، يېڭىلىق ، يېڭى ۋەقە پەيدا قىلىش .
ئىھرام (احرام) ، ئە . ھەج قىلغاندا ھاجىلار كىيىدىغان كىيىم .
ئىھزار (احضار) ، ئە . ھازىر قىلىش ، ھازىرلاش ، تەييارلاش ؛ ھۈزۈرىغا چاقىرىش ، ئالدىغا كەلتۈرۈش ؛ ئېلىپ كېلىش .
ئىھساس (احساس) ، ئە . ھېس قىلىش ، سېزىش ، بىلىش ؛ ئېنىقلاش ، سېزىم ، تۇيغۇ . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ھېس قىلماق ، سەزمەك ، بىلەمەك .
ئىھسان (احسان) ، ئە . ياخشىلىق ، بىراۋغا بىرەر نەرسىنى بېغىشلاش ، ھەدىيە قىلىش .
ئىھمال (اهمال) ، ئە . بېپەرۋالىق ، سۈسلۇق ، سولاشلىق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : بېپەرۋالىق قىلماق ، بوش كەلمەك .
ئىھياء (احياء) ، ئە . تىرىلدۈرۈش ، جان كىرگۈزۈش ، ھايات بېرىش . ◇～**ى ئەموات** (～اموات) : ئۆلۈكلەرنىڭ تىرىلىشى .
ئىھياء كەردە (احياء كرده) ، ئە ـ پ . جانلانغان ، تىرىلگەن .
ئىۋەز (عوض) ، ئە . بەدەل ، بىر نەرسىنىڭ ئورنىغا دەستىللەنگەن ئىككىنچى نەرسە ، تەڭ قىممەتلىك نەرسە ، كۆپلۈكى : ئەئۋاز (اعواض) .
ئىۋەزەن (عوضاً) ، ئە . بىر ـ بىرىنىڭ ئورنىغا دەسسىتىپ ، تەڭ قىممەتتە ئالماشتۇرۇپ .
ئىۋدىم (ايوديم) چاقماق .
ئىيا I (ايا) ئالمىقان .

ئىنكىساف (انكساف) ، ئە . كۈن تۇتۇلۇش .
ئىنكىشاف (انكشاف) ، ئە . ئېچىلىش ، ئاشكارا بولۇش ، تېپىلىش .
ئىنماق (اينماق) ق . ئىنمەك .
ئىنمەك (اينماك) چۈشمەك ، پەسكە چۈشمەك .
ئىنھىتات (انحطاط) ، ئە . چۈشۈپ كېتىش ، تۆۋەنلەپ كېتىش ، چۈشكۈنلىشىش ، چۈشكۈنلۈك . ◇~تاپماق (~تاپماق) : پەسلەپ كەتمەك ؛ چۈشكۈنلەشمەك .
ئىنھىراف (انحراف) ، ئە . قىڭغىيىش ، مايماق كېتىش ، ئېغىش . ◇~تاپماق (~تاپماق) : بىر تەرەپكە ئاغماق ، ئوقىدىن چىقماق .
ئىنھىزام I (انهزام) ، ئە . تىرە - پىرەڭ بولۇپ قېچىش ، ئەجەللىك مەغلۇپ بولۇش ، ئېغىر مەغلۇپ بولۇش ، مەغلۇبىيەت .
ئىنھىزام II (انهضام) ، ئە . ھەزم بولۇش ، سىڭىش .
ئىنھىنائ (انحناء) ، ئە . ئېگىلىش ، پۈكلىنىش ؛ تەزىم قىلىش .
ئىنھىراف (انحراف) ، ئە . قېيىش ، مايماق كېتىش ؛ خىلاپلىق .
ئىنىر (اينير) ئامبۇر .
ئىنىش (اينيش) يەر تۆۋىنى ، تىك پەسەيمە .
ئىنىقماق (اينيقماق) ئىتائەت قىلماق ، بويسۇنماق .
ئىنئىكاس (انعكاس) ، ئە . ئەكس ئېتىش . ◇~ى سەۋت (~صوت) ؛ ئەكس سادا .
ئىنيەكاد (ان يكاد) ، ئە . كۆز تېگىشىنى قايتۇرۇش ياكى كۆز تەگمەسلىك ئۈچۈن ئوقۇلىدىغان دۇئانىڭ باش سۆزى (دىنى) .
ئىھاتە (احاطە) ، ئە . ئوراپ ئېلىش ، چۆرىدەش ؛ بەلباغ ، تام . ◇~ئەيلەمەك (~ايلاماك) ، ~قىلماق (~قيلماق) : ئوراپ ئالماق ، ئورىماق ، يۆگىمەك .
ئىھالە (احالە) ، ئە . ھاۋالە قىلىش ؛ يەتكۈزۈپ بېرىش .
ئىھانەت (اهانت) ، ئە . كەمسىتىش ، خورلاش ، دەپسەندە قىلىش .
ئىھتىباس (احتباس) ، ئە . توختىتىش ، كېچىكتۈرۈش ، كەينىگە تارتىش ؛ تۈرمىگە سولاش .
ئىھتىجاب (احتجاب) ، ئە . پەردىلىنىش ، ئۆزىنى يوشۇرۇش .
ئىھتىجاج (احتجاج) ، ئە . دەلىل كۆرسىتىش ، ئىسپات ئۈچۈن ھۆججەت كۆرسىتىش .
ئىھتىجام (احتجام) ، ئە . تەندىن قان ئالدۇرۇش ، بەدەنگە قىزىق لوڭقا قويۇش يولى بىلەن قان چىقىرىش (تېببىي داۋالاشتا) .
ئىھتىدائ (اهتداء) ، ئە . توغرا يولغا يۆنىلىش ، توغرا يولغا يۈزلىنىش ، ھىدايەت تېپىش .
ئىھتىراز (احتراز) ، ئە . ئېھتىياتلىنىش ، ھەزەر قىلىش ، ساقلىنىش ، ◇~ئەتمەك (~ايتماك) ، ~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ئېھتىيات قىلماق ، ساقلانماق .
ئىھتىرام (احترام) ، ئە . ھۆرمەت ، ھۆرمەتلەش . ◇~ئەتمەك (~ايتماك) ، ~ئەيلەمەك (~ايلاماك) : ھۆرمەت قىلماق .
ئىھتىرامەن (احتراما) ، ئە . ھۆرمەتلەپ ، ھۆرمەت يۈزىسىدىن .
ئىھتىزار (احتضار) ، ئە . ئۆلۈم قۇچىقىدا يېتىش ، سەكرات ، ئۆلەر ھالەت .

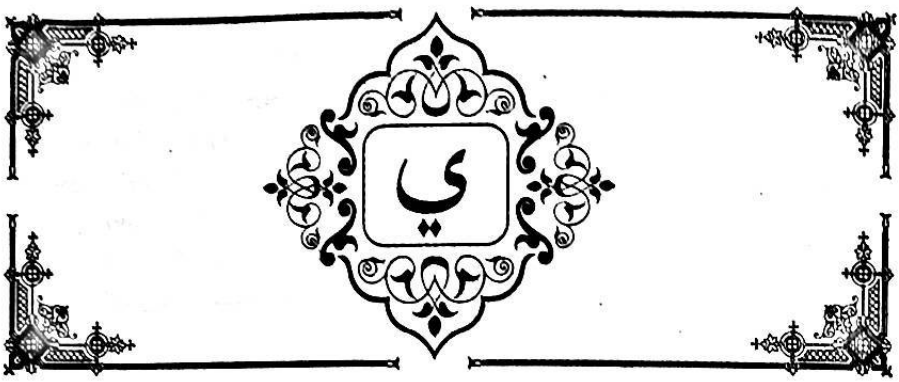

يا I (يا) ئەرەب، پارس، چاغاتاي ژە ئۇيغۇر تىلى ئېلىپبەسىدىكى «ى» ھەرپىنىڭ نامى.

يا I (يا) «ياي» سۆزىنىڭ قىسقارتىلمىسى، كامان، كامانچە؛ ك. ئەگمە، ياغا ئوخشاش ئېگىلگەن. ◇~ قىلماق (~قىلماق): ئەگمەك.

يا II (يا) ھەي، ئەي، ئى (ئۈندەش سۆز). ◇~ رەسۇلۇللاھ (~رسول الله): ئەي، ئاللاھنىڭ ئەلچىسى. ◇~ ئۇستاز (~استاذ): ئى ئۇستاز. ◇ نەۋائىي~ (نوائى~): ئەي، نەۋايى.

ياب (ياب)، پ. سۆز بىرىكمىسىدە «تاپقۇچى، ئېرىشكۈچى، ئالغۇچى، ئىگە بولغۇچى» دېگەنگە ئوخشاش مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. ◇ ناـ (ناـ): تېپىلغۇسىز، ئېرىشكىلى بولماي-دىغان. ◇ بەھرەـ (بەرەـ): بەھرە ئالغۇچى، پايدا تاپقۇچى.

يابان (يابان)، پ. باياۋان، دەشت، چۆل، قاقاسلىق؛ دالا.

يابەندە (يابندە)، پ. تاپقۇچى، تاپالىغۇچى، تاپقان، تاپالىغان؛ بىلگەن، ھېس قىلغان.

يابلار ـ يابلار (يبلار يبلار) قايتا ـ قايتا.

يابۇ (يابو) ئەسكى ئات، يامان ئات، يۈك ئېتى.

يابۇرغاق (يابورغاق، يبورغاق) يوپۇرماق.

يابۇشماق (يابوشماق) يېپىشماق.

يابىز (يابز) ئاجىز؛ كەمبەغەل، نامرات، چىغاي؛ قاششاق؛ چۈشكۈن.

يابىس (يابس)، ك. قۇرۇق، نەمسىز.

يابلاق (يابلاق) ناچار، ئوسال، ئەسكى؛ يامان ئەھۋال، ئوسال ھالەت؛ بىلىمسىز، نادان. ◇~ بودۇن (بودون): ئاۋام خەلق، نادان خەلق.

ياپالاق (ياپالاق) ھوقۇش، مۇشۇكياپىلاق.

ياپانچە (ياپانچە، ياپانچا) نېپىز كىگىزدىن ئىشلەنگەن قالپاقلىق يامغۇرلۇق، يېپىنچا.

ياپقۇ (يابقو) پەردە.

ئىيا I (ايا ، ايبا) ئىگە ، خوجا .
ئىياسىز (ايا سيز) ئىگىسىز ، ئىگە - چاقسىز .
ئىيالاماق (ايالاماق) ئىگىدارچىلىق قىلماق ، باشقۇرماق ، تەسەررۇپ قىلماق .
ئىيادەت (عيادت) ، ئە . كېسەل كۆرۈش ، كېسەل يوقلاش ، كېسەلدىن ھال سوراشقا بېرىش .
ئىيار (عيار) ، ئە . ئالتۇن ، كۈمۈش قاتارلىقلارنىڭ باشقا ئارىلاشمىلاردىن تازىلانغانلىرى ، ساپ ئالتۇن - كۈمۈش . ئۇلچەم . ◇ **ساھىب~** (صاحب~) : خىللىغۇچى ، تاللىغۇچى ؛ ساپ ئالتۇننى ئايرىغۇچى .
ئىيال ، ئەيال (عيال) ، ئە . خوتۇن ، ئايال ؛ بالا - چاقا . ◇ **ئەھلۇ~** (اهل~) : خوتۇن بالا - چاقا ، ئائىلە .
ئىيان (عيان) ، ئە . ئاشكارا ، ئوچۇق ، روشەن ؛ بۇقۇسا ، ساپان .
ئىيەر (ايار) ئىگەر .
ئىيد (عيد) ، ئە . بايرام ، ھېيت .
ئىيدگاھ (عيدكاه) ، ئە - پ . ق . ئىيدگەھ .
ئىيدى ئەكبەر (عيد اكبر) ، ئە . ئۇلۇغ بايرام ، چوڭ بايرام .
ئىيدى رەمەزان (عيد رمضان) ، ئە . رامىزان ھېيت .
ئىيزاڭ (ايزاء) ، ئە . ئازار بېرىش ؛ خىجالەت قىلىش ، ئۇيالدۇرۇش . ◇ ~ **بەرمەك** (~ بيرماك) : ئۇيالدۇرماق .
ئىيزاھ (ايضاح) ، ئە . ئوچۇق بايان قىلىش ، روشەن قىلىپ كۆرسىتىش ، ئىزاھلاش .
ئىيزاھات (ايضاحات) ، ئە . ئىيزاھ (ايضاح) نىڭ كۆپلۈكى : ئىزاھلار .
ئىيسا (عيسى) ، ئە . ئەيسا .
ئىيسار (ايثار) ، ئە . بېغىشلاش . ◇ ~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) ، ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : بېغىشلىماق .
ئىيساۋي (عيساوى) ، ئە . ئەيسا پەيغەمبەر دىنىدىكى ئادەم ، خىرىستىيان دىنىنىڭ مۇرىتى .
ئىيغاڭ (ايغاء) ، ئە . ۋەدىگە ۋاپا قىلىش ، لەۋزىدە تۇرۇش ؛ ئورۇنلاش ، ئادا قىلىش .
ئىيقان (ايقان) ئېنىق بىلىش ، تولۇق بىلىش ، تاكامۇللىشىش ؛ ئىشىنىشلىك ، جەزمەن .
ئىيماڭ (ايماء) ، ئە . ئىشارەت قىلىش .
ئىيماز (ايماض) ، ئە . يالتىرىتىش ، پارقىرىتىش .
ئىينەك (اينك) مانا ، شۇ ؛ خۇددى ئۇزى ، دەل ئۇزى ؛ ◇ ~ ~ ~ (~ ~) : مانا - مانا ، دەل شۇ .
ئىيھام (ايهام) ، ئە . ۋەھىمىگە سېلىش ؛ بىر مەنىسى ئوچۇق ، يەنە بىر مەنىسى يوشۇرۇن سۆز ؛ شېئىرى سۆز سەنئىتى ؛ شېئىردا قوش مەنىلىك سۆز ئىشلىتىپ ، ئۇنىڭدىكى ئىككى كەم ئىشلىتىدىغان مەنىسىنى تېپىشقا ئۇندەش .

يادە (يادە) ق . يەدە .
ياد بەرمەك (ياد بيرمالك) ئەسلەتمەك .
يارا (يارا) ، پ . يۈرەك ، كۆچ ، قۇۋۋەت ، جان ؛ يارديەم ، مەدەت ؛ باتۇرلۇق . ◇نى~ (نى~) : قەنى كۆچ ، قەنى مادار ؟
ياراد (ياراد) بىر خىل قەدىمىي مۇزىكا ئەسۋابى ، بىر خىل چالغۇ .
ياراش (ياراش) تىنچلىق ، كېلىشىم ؛ ياخشى مۇناسىۋەت ؛ چىرايلىق ، پېقىملىق .
ياراشىق (ياراشيق) تىنچلىق ، سۈلھ .
ياراغ (ياراغ ، يراغ) ق . ياراق .
ياراغلاماق (ياراغلاماق) ق . ياراقلاماق .
ياراغلانماق (ياراغلانماق) ق . ياراقلانماق .
ياراغلىق (ياراغليق) ق . ياراقلىق .
ياراق (ياراق) تەييارلىق ، هازىرلىق ؛ قورال - ياراق ؛ ساۋۇت .
ياراقلاماق (ياراقلاماق) تەييارلىماق ؛ تەمىنلىمەك ؛ قوراللاندۇرماق .
ياراقلانماق (ياراقلانماق) هازىرلانماق ، تەييارلىق كۆرمەك ، لازىم نەرسىلەر بىلەن قامدال-ماق ؛ قوراللانماق .
ياراقلىق (يراقليق) قوراللانغان ؛ ياراىدىغان ؛ ياراملىق .
يارالىق (يارالىق) ياردار . ◇~بولماق (~بولماق) ، ◇~يەمەك (~يېمەك) : ياردا بولماق . ◇~قىلماق (~قيلماق) : ياردار قىلماق .
ياراماچى (ياراماجى ، ياراماچى) يارىمايدىغان ، يارىماس .
ياران (ياران) ، پ . يار (يار)نىڭ كۆپلۈكى : دوستلار ، سۆيگەن يارلار ، يارەمجىلەر .
يارانە (يارانه) دوستانە ، قەدىردانلارچە .
يارەلىغ (يارەليغ) ق . يارالىق .
يارتاق تۇغ (يارتاق توغ) قۇتلۇق تۇغ .
يارغار (يارغار) ق . يارىغار .
يارغاغ (يارغاغ) تۇكى چۇشۇپ كەتكەن جۇۋا ؛ خام تېرىدىن كىشىلەنگەن ھەميان ، پۇل قاپچۇقى .
يارغۇ (يارغو) كېسىم ، ھۆكۈم ؛ سوراق ؛ دەۋا ؛ ماجىرا ، جېدەل ؛ جازا .
يارغۇنچاق (يارغونچاق) يارغۇنچاق .
يارغى (يارغى) ھەرە .
يارغىلاماق (يارغيلاماق) ھەربىلمەك .
يارقانات (يار قانات) شەپەرەك .
يارقۇ (يارقو) ھاقارەت ، تۆھمەت .
يارقىن (يارقين) ئوچۇق ، يورۇق ؛ نۇرلۇق .

ياپماق (ياپماق) يوشۇرماق ، بۆكتۈرمەك ، ياپماق ، چۈمكىمەك ؛ كىيىندۈرمەك ؛ يېجىرمەك ؛ ◇ ئىش~ (ايش~) : ئىش يېجىرمەك ؛ ◇ دىدە~ (دىدە~) : كۆز يۇمماق .

ياپۇرغاق (ياپورغاق) يوپۇرماق ؛ يەرگ . ◇ لالە~غى (لالە~) : لالە يەرگى .

ياپۇق (ياپوق) يوپۇق ؛ يېپىق .

ياپسرغاق (ياپيرغاق) ق . ياپۇرغاق .

ياپسرغان (ياپيرغان) يىغ .

ياتاغ (ياتاغ) كارىۋات ؛ كېچىلىك كۆزەتچى .

ياتاغان (ياتاغان) قىسقا قىلىچ ؛ خەنجەر ؛ ئوق ، ھارۋىنىڭ قازىنى .

ياتاقان (ياتاقان) ق . ياتاغان .

ياتسى (ياتسى) يېتىش ۋاقتى ، ئۇخلاش ۋاقتى . ◇ نەمازى~ ~ (نماز~) : خۇپتەن نامىزى .

ياتاق (ياتاق) قاراۋۇل ، كۆزەتچى ، قوغدىغۇچى .

ياتلاماق (ياتلاماق) يات يەرگە ئۆتمەك ؛ يىراق يەرگە كەتكۈزمەك .

ياتلاندۇرماق (ياتلاندورماق) يات قىلماق .

ياتلانماق (ياتلانماق) يات بولۇپ كەتمەك .

ياتۇغان (ياتوغان) بىر خىل قەدىمىي مۇزىكا قورالى .

ياتۇغانچى (ياتوغانچى) ياتۇغان چالغۇچى ؛ مۇزىكىچى ؛ سازەندە .

ياتۇق (ياتوق) ئەسكەرلەر يېنىدا ئېلىپ يۈرىدىغان سۇدان ، باكلاشكا .

ياتۇل (ياتول) قورۇق ، ئېكىن مەيدانى .

ياتىش (ياتيش) قاراۋۇللۇقتا تۇرىدىغان جاي ، قاراۋۇلخانا ، پوستخانا . ◇ ~ئەلى (~ايلى) : پاسىبانلار ، تۇن جىسەكچىلىرى .

ياختۇ (ياختو) ق . ياقتۇ .

ياخشىلار بارماق (يخشى لار بارماق) ئىمپادىسى بەك ياخشى بولماق .

ياخۇد (ياخود) «يا ، ياكى ، يا بولمىسا» دېگەنگە ئوخشاش مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ .

ياد (ياد) ئەس ، خاتىرە . ◇ ~بەرمەك (~بيرمك) : ئەسكە ئالماق ، ئەسلەتمەك .

يادا (يادا) ق . يەدە .

يادا‌چى (يادا‌جى) ق . يەدەچى .

يادا‌چىلىق (يادا‌جيليق) ق . يەدەچىلىق .

يادا‌غ I (يادا‌غ) پىيادە ، يايا‌ق .

يادا‌غ II (يادا‌غ) ياداپ كەتكەن ، قورۇق .

يادا‌ماق (يادا‌ماق) قورۇقلىماق ، جۇدىمەك ؛ زەئىپلەشمەك ، كۆچسىزلەمەك .

يادا‌مان (يادا‌مان) بوشاشمايمەن .

ياد ئاۋەر (ياد آور) ، پ . ئەسلىتىدىغان ، ئېسىگە كەلتۈرىدىغان ؛ ئاگاھلاندۇرغۇچى ، ئەسلەتكۈچى .

يازۇ (يازو) چوڭ ، بۇيۇك .
يازۇغ (يازوغ) يازۇق .
يازۇق (يازوق) گۇناھ ، جىنايەت ؛ گەپسە ، خاتالىق .
يازۇقلاماق (يازوقلاماق) گۇناھ ئۆتكۈزمەك .
يازۇقلۇغ (يازوقلوغ) ق . يازۇقلۇق .
يازۇقلۇق (يازوقلوق) گۇناھلىق ، گۇناھكار .
يازى (يازى) دەشت ، چۆل ؛ تۇزلاقلىك ، دالا ، ياپلاق .
يازىغ (يازيغ) يېزىقلىق ، يېزىلغان ؛ دەقمىلەنگەن ، گۈپۈلغان .
يازىلاماق (يازيلاماق) يايلاقتا يۈرمەك .
يازىلماق (يازيلماق) يېزىلماق (خەت) ؛ يېيىلماق ؛ تارقىماق ؛ ھەل بولماق ، بىر تەرەپ بولماق ، يېشىلمەك ، كۆكۈل ئېچىلماق ، كۆڭۈلدىن غەشلىك كۆتۈرۈلمەك .
يازىم (يازيم) تەقدىر .
يازىن (يازين) ئوچۇق ، روشەن . ◇～قەلەمى قىلماق (～قلمى قيلماق) : خەتنى ئوچۇق قىلىپ يازماق .
ياس I (ياس) غەم ، قايغۇ ، ھەسرەت .
ياس II (ياس) ، پ . ياسەمىن (ياسمين) نىك قىسقارتىلمىسى .
ياسا (ياسا) ق . ياساق .
ياساغ (ياساغ) ق . ياساق .
ياساق (ياساق ، يساق) قانۇن ، نىزام ، قائىدە ، ئۇسۇل ؛ ئەمىر ، چەكلىمە ؛ جازا . ◇～قا يېتمەك (～قە يەتمەك) : جازالانماق ، ئۆلۈمگە مەھكۇم بولماق . ◇～قا يەتكۈزمەك (～يېتكۈزماك) ، ～تەگكۈزمەك (～قە تيكورماك) : جازالىماق ، ئۆلۈم جازاسى بەرمەك .
ياساقچى (ياساقى) جەڭچى .
ياسالك (ياسانك) كەلك .
ياسال (ياسال ، يسال) سەپ ، قاتار ، قوشۇننىڭ جەڭدە ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ، جەڭگىۋار سەپ . ◇～تارتماق (～تارتماق) : سەپ تارتماق . ◇～تۈزمەك (～توزماك) : سەپ تۈزمەك ، سەپ تارتماق .
ياسالماق (ياسالماق) بىنا بولماق ، يارىتىلماق ؛ بېزەلمەك ؛ سەپكە تىزىلماق .
ياساماق (ياساماق) بىنا قىلماق ، ياسىماق ، تۈزمەك ، بېزىمەك ؛ سەپ تۈزمەك ، جەڭدە قوشۇننى قىسىملارغا ئايرىماق . ◇ياساب كەلمەك (ياساب كيلماك) : سەپ تۈزۈپ كەلمەك ، سەپ بولۇپ كەلمەك .
ياسالىنماق (ياساليڭماق) ياسالماق .
ياساۋ (ياساو) ق . ياسال .

يارلىغ I (يارليغ) ق . يارلىق .
يارلىغ II (يارليغ) دوستلۇق ، ياردەم .
يارلىق (يارلىق) ئەمىر ، پەرمان ، بۇيرۇق .
يارلىقاماق (يارليقاماق) ئەپۇ قىلماق ، كەچۈرۈم قىلماق ، كەچۈرمەك ؛ مەرھەمەت قىلماق .
يارلىقانچۇقى (يارليقانچوقى) رەھىمسىلىك ، شەپقەتسىلىك .
يارماشماق (يارماشماق) تىرماشماق ، چىرماشماق .
يارماغ (يارماغ) ق . يارماق .
يارماق (يارماق) پۇل ، ئاقچا ، تەڭگە ، ياماق .
يارمانماق (يارمانماق) چىرماشماق .
يارمە (يارمە) پارچە ، ئۈزۈلۈك ، يارما .
يارۇتماق (ياروتماق) يورۇتماق .
يارۇغ (ياروغ) ق . يارۇق .
يارۇغلۇق (ياروغلوق) يورۇقلۇق .
يارۇق I (ياروق) يورۇق ، نۇر ، پارلاق .
يارۇق II (ياروق) يىپرىق .
يارۇقماق (ياروقماق) يىپرىلماق .
يارۇماق (ياروماق) يورۇماق .
ياري (ياري) ، پ . ياردەم ، مەدەت ، قوللاش ؛ دوستلۇق .
يارىشما (ياريشما) ، پ . مۇسابىقە ، بەسلىشىش .
يارىشماق (ياريشماق) يۈگۈرۈشمەك ، بەسلەشمەك ، بەيگىگە چۈشمەك ، ئۆزئارا مۇسابىقىدە ئۆزۈشمەك .
ياري غار (يارغار) ، پ . سىرداش دوست ، ئايرىلماس ھەمراھ ، ئۆمۈرلۈك يار .
يارىم (ياريم) يىپرىم .
يارىمۇچۇق (ياريم اوچوق) يىپرىم ئوچۇق .
يارىن (يارين) كېلەچەك ، كەلگۈسى ، ئەتە .
يازغۇرماق I (يازغورماق) ئەيىبلىمەك ، گۇناھكار قىلماق ، گۇناھكار ھېسابلىماق ، ئارقىسىدىن غەيۋەت قىلماق .
يازغۇزماق II (يازغورماق) يايدۇرماق .
يازماق I (يازماق) يايماق ، ئاچماق ، يەشمەك .
يازماق II (يازماق) يازماق ، پۈتمەك (خەت) .
يازماق III (يازماق) تاس قالماق . ◇ ئول يىقلا يازدى (اول يېقلا يازدى) : ئۇ يىقىلغىلى تاس قالدى .
يازماق IV (يازماق) يېڭىلىشمەك ، ئازغاشماق ؛ خاتالاشماق ؛ گۇناھ قىلماق .

ياغىن (ياغين) يېغىن ؛ سەل . ◇~ تۇتماق (~توتماق) : سەل كەلمەك ، يېغىن ياغماق .
◇~ تۇرماق (~تورماق) : يېغىن توختىماق .

يافت (يافت) ، پ . تېپىش ، تېپىۋېلىش . ◇كم~ (كم~) : ئاسان تېپىلمايدىغان ، تېپىش تەس .

يافراق (يافراق) يوپۇرماق .

ياق (ياق) تەرەپ ، يان ؛ چۆرە ، ئەتراپ ؛ تەرەپدارلىق ، باغلىنىش ، مۇناسىۋەت .

ياقارماق (ياقارماق) يېلىنماق ، يالۋۇرماق ؛ ئاجىزلىق بىلدۇرمەك .

ياقماق (ياقماق) كۆيدۈرمەك ، تۇتاشتۇرماق ، ياقماق (ئوت) . ماقۇل كەلمەك ، خۇش كەلمەك ، خۇشياقماق ، دۆڭگىمەك ، ئارتماق ؛ سۈرمەك ، چاپلىماق (دورىنى) .

ياقتۇ (ياقتو) يورۇق ، پارلاق ، پارقىراق .

ياقتى (ياقتى) نۇر ، يورۇق .

ياقتىلىق (ياقتيليق) نۇر ، يورۇقلۇق .

ياقۇت (ياقۇت) بىر خىل قىممەت باھالىق تاش ؛ بۇنىڭ قىزىل ، سېرىق ، كۆك ۋە ئاق رەڭلىكلىرى بولسىمۇ ، ئەڭ مەشھۇرى قىزىل رەڭلىك بولىدۇ . ◇~ى ئەھمەر (~احمر) : قىزىل ياقۇت .

ياقۇتفام (ياقۇت فام) ق . ياقۇتى (ياقوتى) .

ياقۇت گۇن (ياقوت كون) ق . ياقۇتى (ياقۇتى) .

ياقۇتىي (ياقوتى) ياقۇت رەڭلىك ، قىپقىزىل .

ياقىن (ياقين) يېقىن .

يالڭ (يانك) يېڭى ، قايتا . ◇~ باشتىن (~باش تين) : يېڭىدىن .

ياڭسىلاماق (يانكسيلاماق) بىر كىمنى دورىماق .

ياڭشاق (يانكشاق) كاس ـ كاس ، ۋالاقتەككۇر .

ياڭشاماغ (يانكشاماغ) ق . ياڭشاماق .

ياڭشاماق (يانكشاماق) كوتۇلدىماق ، كاسىلدىماق ؛ سايرىماق .

ياڭلا I (يانكلا) يېڭىدىن .

ياڭلا II (يانكلا) ...گە ئوخشاش ، ... دەك .

ياڭلىغ (يانكليغ) ق . ياڭلىق .

ياڭلىق (يانكليق) ...گە ئوخشاش ، ...دەك .

ياڭماق (يانكماق) يەڭمەك ، ئۇتماق ، مەغلۇپ قىلماق ؛ ئاداشماق ، ئازماق ، خاتالاشماق ؛ تەھدىت قىلماق ، تەھدىت سالماق .

ياڭى (يانكى) يېڭى .

ياڭىتماق (يانكيتماق) ئازغاشتۇرماق .

ياڭىش (يانكيش) خاتالىق .

ياساۋۇل (ياساول) ياساۋۇل ، ئىنتىزام ساقلىغۇچى ، كاتتا مەنسەپدارلار بېنىدا يۈرگۈچى كىچىك ئەمەلدار ، ساقچى .
ياساۋۇللۇق (ياساوولوق) ياساۋۇللۇق ، قوغدىغۇچىلىق ، ساقچىلىق .
ياستاماق (ياستاماق) ياستۇق قىلىپ قويماق ، يۆلىمەك .
ياستانچاق (ياستانچاق) يۆلەنچۇك .
ياستانماق (ياستانمق) باش قويماق ، ياستۇق قىلماق ، تەكيە قىلماق ؛ يۆلەنمەك ، يانماق .
ياسەمەن (ياسمين) ، پ . ئاق سېرىق رەڭلىك ، خۇشپۇراقلىق بىر خىل ئۆسۈملۈك ، ياسمەن گۈل .
ياسۇمەن (اسمن) ق . ياسەمەن (ياسمين) .
ياش (ياش) يوشۇرۇن ، سىرلىق .
ياشۇرۇق (ياشۇرۇق) مەخپىيلىك ، سىر .
ياشۇرۇقلىق (ياشوروقلىق) يوشۇرۇن ، مەخپىي .
ياشۇرۇنچىلىق (ياشورونچىلىق) يوشۇرۇن ، مەخپىي .
ياشۇلماق (ياشولماق) يوشۇرۇنماق .
ياشۇنماق (ياشونماق) يوشۇرۇنماق .
ياشىل (ياشيل) يېشىل .
ياشىمتۇل (ياشيمتول) سۇس يېشىل .
ياشىن (ياشين) چېقىن ، چاقماق .
ياشىنلاماق (ياشينلاماق) چېقىن چاقماق ، چاقماق چاقماق .
ياغاچ (ياغاچ) ق . يىغاچ .
ياغان (يغان) پىل .
ياغدۇ (ياغدۇ) نۇر ، يورۇقلۇق ، روشەنلىك .
ياغرىن (ياغرين) تاغاق سۆڭىكى .
ياغلىغ (ياغليغ) رومال ، ياغلىق ، شال .
ياغمۇر (ياغمور) يامغۇر .
ياغى (ياغى) دۈشمەن ، ياۋ ؛ ئىتائەتسىز ، بويسۇنمايدىغان ، ئىسيانچى ، توپىلاڭچى ؛ يېغى ، ئۇرۇش .
ياغىر (ياغير) يەلكە ، مۈرە .
ياغىز (ياغز) قوڭۇر ، يېغىررەڭ . ◇~يەر (~ير) : قوڭۇر يەر .
ياغىسى (ياغيسى) دۈشمىنى .
ياغىقماق (ياغيقماق) دۈشمەنلەشمەك ، قارشىلاشماق .
ياغىلاماق (ياغيلاماق) دۈشمەننى يەڭمەك ، دۈشمەننى چېكىندۈرمەك .
ياغىلىق (ياغيليق) دۈشمەنلىك ، ئۇرۇش .

يالماق (يالينك) يالاق ، يالىڭاچ . ◇ قول~ ئەيلەمەك (قول~ ايلاماك) : بىلەكنى تۆرمەك .
يالىڭچاق (يالينكچاق) يالىڭاچ .
يالىن (يالين) يالقۇن ، يانغىن ، شولا ، ئۇچقۇن ؛ چوغ .
يالىنلاماق (يالينلاماق) (ئوت) لاۋۇلداپ كۆيمەك .
يالىنلىق (يالينلىق) يالقۇنلۇق ، ئوتلۇق ، شولىلىق .
يام (يام) پوچتا ، پوچتا ئېتى ؛ خەت ـ خەۋەر يەتكۈزگۈچىلەر مەنزىللەردە يۆتكەپ مىنىدىغان ئات ؛ پوچتا بېكىتى . ◇~ ئاتلارى (~ آتلارى) : خەت ـ خەۋەر يەتكۈزگۈچىلەر بېكەتلەردە يۆتكەپ مىنىدىغان ئاتلار .
يامخانە (يامخانه) كونا زامانلاردا ، پوچتا ۋە چاپارمەن ئاتلىرىنى ئالماشتۇرىدىغان جاي ، پوچتا بېكىتى .
يامان بارماق (يمان بارماق) ئىپادىسى ناچار بولماق .
يامچى (يامچى) پوچتىچى ، خەت ـ خەۋەر يەتكۈزگۈچى ، چاپارمەن .
يانچاق (يانچاق) بېزەكلىك ئات يوپۇقىنىلىك ئىككى يېنى ، يوپۇقنىلىك ئېتىكى ، پېشى .
يانداش (يانداش) يېقىن دوست .
يانغۇ (يانغو) ئەكىس سادا .
يانغۇلاماق (يانغولاماق) ئەكىس سادا بەرمەك .
يانغى (يانغى) يان تەرەپتىكى .
يانماق (يانماق) قوبۇل قىلماسلىق ، رەت قىلىش .
ياۋاز (ياواز) ناچار ، ئاجىز ؛ ق . يابىز .
ياۋاشماق (ياواشماق) يۇۋاش بولماق ، يۇۋاشلاشماق .
ياۋە (ياوه) ، پ . بىمەنە ، قۇرۇق (گەپ) ، بىمۇدە ؛ قۇرۇق گەپ قىلىش ، سەپسەتە سېتىش ، بىلجىرلاش . ◇~ ئەيتماق (~ ايتماق) : بىمەنە گەپ قىلماق ، بىلجىرلىماق .
ياۋەر (ياور) ، پ . يارەمچى ، مۇئاۋىن ؛ مەدەتكار ؛ تۇۋرۇكسىمان نەرسە ؛ مايور .
ياۋشان (ياوشان) ئوتۇنغا لايىق بىر خىل چۆل ئۆسۈملۈكى .
ياۋلاق I (ياولاق) ناھايىتى بەك .
ياۋلاق II (ياولاق) ياۋ تۇرغان ئورۇن ، دۈشمەن جايلاشقان يەر .
ياۋلاماق (ياولاماق) ئۇرۇشماق ، جەڭ قىلماق .
ياۋماق (ياوماق) چېچىلما ، پارچىلانما .
ياۋۇتماق (ياووتماق) بېقىنلاشتۇرماق ، يېقىن كەلتۈرمەك .
ياۋۇشتۇرماق (ياوشتورماق) يېقىنلاشتۇرماق .
ياۋۇرقان (ياوورقان) ئات يوپۇقى .
ياۋۇز (ياووز) يامان ، يارىماس ، غەزەپلىك . قەھرىمان .
ياۋۇشقارى (ياوشقارى) يېقىن ، ...چە .

ياڭسل (يانكيل) يېڭىلىش ، خاتالىق .
ياڭسلاماق (يانكيلاماق) بىر كىمگە ئوخشىماق ، بىر كىمنى دورىماق .
ياڭسلتاچسىز (يانكيلتاچسيز) يېڭىلىشسىز ، خاتاسىز .
ياڭسلتماچ (يانكيلتماچ) چۈشىنىكسىز سۆز ، تېپىشماق ، جەلپ قىلغۇچى .
ياڭسلماق (يانكيلماق) يېڭىلمەك ، مەغلۇپ بولماق ؛ ئاداشماق ، ئازماق ، يېڭىلىشىپ قالماق ، خاتالاشماق .
يالاباج (يالاباج) ق . يالاۋاج .
يالاڭ (يلانك) يالىڭاچ . ◇～ئەيلەمەك (～ايلامانك) : يالىڭاچلىنماق .
يالاڭلاماق (يالانكلامق) يالىڭاچلىنماق .
يالاڭلانماق (يالانكلانمق) يالىڭاچلانماق .
يالاڭلىق (يلانكليق) يالىڭاچلىق .
يالان (يالان) يالغان ، ئاساسسىز ، ئالدام .◇～ سۆز (～سوز) : يالغان گەپ .
يالاۋ (يالاو) بايراق ؛ قالپاققا يۆگىلىدىغان يىپەك لېنتا ؛ پارقىراق ، جۇلالىق .
يالاۋاج (يالاواج) خەۋەرچى ، خەۋەر يەتكۈزگۈچى ، ئەلچى ، پەيغەمبەر ؛ تىلماچ .
يالاۋۇچ (يالاوج) ق . يالاۋاج .
يالبارماق (يالبارماق) يالۋۇرماق ، يېلىنماق .
يالبارۇ (يالبارو) يالۋۇر (بۇيرۇق پېئىل شەكلى) ، يېلىن ! يالۋۇرۇپ ، يېلىنىپ (رەۋىشداش) .
يالداماق (يالداماق) ئاتىنىڭ يايلىسىغا ئېسىلماق .
يالغا (يلغا) جىلغا ، جىرا .
يالغاماق (يالغاماق) يالىماق .
يالغانلاماق (يالغانلاماق) يالغان سۆزلىمەك .
يالغۇزلانماق (يالغوزلانماق) يالغۇز قالماق .
يالغۇزۇن (يالغوزون) يالغۇزلا ، يالغۇز ئۆزى .
يالغىتماق (يالغيتماق) يالقىتماق .
يالغىنماق (يالغينماق) چاپلاشماق ، ئېسىلىۋالماق .
يالقىتماق (يالقيتماق) قۇلاقنى پالاڭ قىلماق ، قۇلاقنى پۈتكۈزمەك ؛ زېرىكتۈرمەك ، بىزار قىلماق ، ھارغۇزماق ، مالال قىلماق .
يالقىماق (يالقيماق) بىزار بولماق ، زېرىكمەك ؛ ھارماق ، چارچىماق ، قۇلاق پالاڭ بولماق .
يالماغۇر (يالماغور) يەپ تويماس .
يالۋى (يالوى) سېھىر ، سېھىر كۈچى ؛ جىلغا .
يالىتماق (ياليتماق) يالتىراتماق ، پارقىراتماق ، سۈرتۈپ ۋالىلداتماق .
يالىقماق (ياليقماق) ق . يالقىماق .

يەتول (يتول) يەر ، تېرىلغۇ يەر .

يەتىم (يتيم) ، ئە . يېتىم ، خىزمەتكار ، ئالىقانات ، لۇكچەك ، كاتتا ، يېرىك ، ئېسىل ، يېگانە . ◇دۇررى~ (در~) : تەڭدىشى يوق مەرۋايىت .

يەتىمانە (يتيمانه) ، ئە - پ . يېتىملەرچە ، لۇكچەكلەرچە .

يەتىملىك (يتيم لىك) يېتىملىق ؛ جەدەل ، غەۋغا .

يەتىمخانە (يتيم خانه) ، ئە - پ . يېتىملار يۇرتى .

يەڭجۇج (ياجوج) ، ئە . ◇~ مەڭجۇج (~ماجوج) : ئەپسانىلەردە ئېيتىلىشىچە ، سەت بەشىرىلىك ، قورقۇنچلۇق ، ھەممە نەرسىنى نابۇت قىلغۇچى ئادەمخور مەخلۇقلار ؛ ◇~ سەددى (~سدى) : ئەنە شۇ ئەپسانىۋى مەخلۇقلارنىڭ ئادەمزات ئارىسىغا يولۇقماسلىقى ئۈچۈن ئىسكەندەر قۇرغان ئېگىز ۋە مۇستەھكەم سېپىل .

يەخ (يخ) ، پ . مۇز . ◇~ پارە (~پاره) : مۇز پارچىسى . ◇كوھى~ (كوه~) : مۇز تاغ . ◇پارەئى~ (پاره~) : بىر پارچە مۇز . ◇ئابى~ (آب~) : مۇزدەك سۇ .

يەخاب (يخ آب ، يخاب) ، پ . مۇز سۈيى ، مۇز تۇتقان سۇ .

يەخدان (يخدان) ، پ . مۇز گەمىسى ، مۇز ساندۇقى ، مۇز ئىدىشى ، توڭلاتقۇ .

يەخنى (يخنى) شورپا ؛ پىششىق گۆش ؛ ساقلانغان نەرسە .

يەد (يد) ، ئە . قول ؛ ك . كۈچ - قۇدرەت ؛ مال - مۈلۈك . ◇~ى بەيزا (~بعضا) : ئاپپاق قول ؛ ك . زور كۈچ ، قۇدرەت . ◇~ى تۇلا (~طولا) : ھەممە نەرسىگە يېتىدىغان قول ، ئۇزۇن قول ؛ قولى ئۇزۇن .

يەداغ (يداغ) ق . ياداغ I .

يەدە (يده ، يدا) ئەپسۇن بىلەن يېغىن يافدۇرۇش ياكى توختىتىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان تاش . ◇~ قىلماق (~قيلماق) : يېغىن ئەپسۇنى ئوقۇماق .

يەدەچى (يدەجى) يېغىن ئەپسۇنچىسى (يېغىن ئافدۇرۇش ياكى توختىتىش ئۈچۈن ئەپسۇن ئوقۇغۇچى) .

يەدەچىلىق (يدەجيليق) يېغىن ئەپسۇنچىلىقى .

يەر (ير) جاي ، ئورۇن ، يەر ، ماكان ، مەرتىۋە ؛ مەملىكەت . ◇~ ئۆيلەمەك (~اويلاماك) : تەزىم قىلماق ، ھۆرمەت يۈزىسىدىن ئېگىلمەك ؛ ◇~ بەرمەك (~بيرماك) : جاي بەرمەك . ◇~ تاپماق (~تاپماق) : ئورۇنلاشماق . ◇~ ئەلى (~ايلى) : يەر يۈزىدە ياشىغۇچى خەلق . ◇~ قۇيى (~قويى) : يەر يۈتسۇن ، يەر بىلەن يەكسان بولسۇن ، يوقالسۇن دېگەن مەنىلەردە ؛ قاغىش ؛ ◇~ گە تۇشمەك (~كا توشماك) : تۆۋەن چۈشمەك ، يەرگە چۈشۈپ تەزىم قىلماق ؛ ◇~ لىك ئۆز يەرىگە (~ليك اوز يريكا) : جاي - جايىغا ، ھەركىم ئۆز ئورنىغا ؛ ◇~ ى يار (~ى يار) : ئورنى بار ، ئورۇنلۇق ؛ ◇~ ئوزرە كەلمەك (~اوزره كيلماك) : دۇنياغا كەلمەك ، تۇغۇلماق . ◇~ تۇتماق (~توتماق) : ماقۇل بولماق ؛ ئورۇنلاشماق . ◇~ يىرتماق (~يرتماق) : يەر ھەيدىمەك .

ياۋۇشماق (ياووشماق) يېقىنلاشماق ، ئۇلاشماق ، يېتىشمەك ؛ تاماس قالماق .
ياۋۇق (ياووق) يېقىن .
ياۋۇقلۇق (ياووقلوق) يېقىنچىلىق ، تۇغقانچىلىق .
ياۋۇماق (ياووماق) يېقىن كەلمەك ، يېقىنلاشماق . ◇ياۋۇي قالماق (ياووى آلماق) : يېقىنلىشالماسلىق .
ياي (يای) يا ، كامالەك ، كامان ؛ يا يۇلتۇزى . ◇ئىلمى~ (علم~) : يا بىلەن پال سېلىش ؛ يامغۇر تىلەش .
ياياغ (ياياغ) ئاياغ ، پۇت ، پىيادە .
ياياغلىغ (ياياغليغ) ق . ياياغلىق .
ياياغلىق (ياياغليق) پۇتىغا تايىنىپ ماڭغۇچى ، قەدەملەپ ماڭغۇچى ، پىيادە ، پىيادە يۈرگۈچى .
ياياق (ياياق) ق . ياياغ .
ياياقلاماق (ياياقلاماق) پىيادە ماڭماق .
ياياقلانماق (ياياقلانماق ، بياقلانماق) ياياق بولۇش .
ياياقلىق (ياياق ليق) ق . ياياغلىق .
يايالاق (يايانك) كەلك .
يايامان (ياياماق) سۇ ئىچىدە ماڭماق ، كەچمەك .
يايپاق (يايپاق) تەكشى .
يايپالاق (يايپانك) يېيىلغان ، كەلك ، ياپىلاق ، تەكشىلىك ، كەلك يەر .
يايچى (يايچى) ئوقيا ئاتقۇچى ، ئوقيا بىلەن پال سالغۇچى .
يايداق (يايداق) يېڭىداق .
يايقالماق (يايقالماق) يۇيۇلماق ، چايقالماق ، تەڭرىتىلمەك .
يايقاماق (يايقاماق) چايقىماق ، يۇيماق .
يايقانماق (يايقانماق) چايقالماق ؛ يۇيۇنماق .
يايلا (يايلا) يايلاق ؛ تاغ ئوستىدىكى تەكشىلىك يەر .
يايماق (يايماق) ئاچماق ، سالماق (ئورۇن - كۆرپە) ؛ تارقاتماق ، چاچماق .
يايۇق (يايوق) تېرىلغان ئېتىز .
يايىق (يايىق) كەلك ، كەلك يېيىلغان . ◇~سۇ (~سو) : ئورال دەريا سى .
يايىلماق (ياييلماق) تارقالماق ، چېچىلماق ؛ ئېچىلماق .
يەباب (يباب) ، ئە . خاراب ، خارابە .
يەبان (يبان) ، پ . ق . يابان .
يەبرۇجۇسسەنەم (يبروج الصنم) ق . يەبرۇھۇسسەنەم .
يەبرۇھۇسسەنەم (يبروح الصنم) ، ئە . ئادەمگىياھ .

يەساۋۇل (يساول) ، پ . ق . ياساۋۇل .
يەسەر (يسر) ، ئە . ئوڭاي ، ئاسان ، يەڭگىل ؛ ئولاق تەرەپ .
يەستاماق (يستاماق) ق . ياستاماق .
يەستانماق (يستانماق) ق . ياستانماق .
يەسرەپ (يثرب) ، ئە . مەدىنە شەھىرىنىڭ كونا ئىسمى .
يەسۇۋ (يسوع) ، ئە . ئىيسا پەيغەمبەر .
يەسىر (يسير) ، ئە . ئاز ، كىچىك ؛ ئاسان ، يېنىك ، ئوڭاي ؛ قىمار ئويناپدىغان ، قىمار قىلىدىغان ، قىمارۋاز .
يەشم (يشم) ، ئە . يېشىل رەڭلىك تاش ، يېشىل تۈسلۈك قاشتاش .
يەشنەر قۇرت (يشنار قورت) يالتىراق ، پارقىراق قۇرت .
يەشىن (يشين) چاقماق .
يەغما I (يغما) ، پ . تالان ـ تاراج ، بۇزغۇنچىلىق . ◇ ~ چەكمەك (~ چېكماك) : تالان ـ تاراجغا ئۇچرىماق . ◇ ~ قىلماق (~ قيلماق) : تالماق ، بۇلىماق .
يەغما II (يغما) مەملىكەت ، شەھەر (بۇ شەھەرنىڭ خەلقى چىرايلىق ، كېلىشكەن دەپ تەرىپلىنىدۇ) قەبىلە . نامى .
يەفراغ (يفراغ) ياپراق ، بەرگ .
يەقا (يقا) يانا ؛ قىرغاق . ◇ ~ چاك ئەيلەمەك (~ چاك ايلاماك) : زار ـ زار يىغلىماق .
يەققال (يقال ، يققال) روشەن ، ياققال .
يەقىن I (يقين) يېقىن .
يەقىن II (يقين) ، ئە . ئىنىق ، مۇقەررەر ، جەزمەن ؛ چوڭقۇر ئىشىنىش . ◇ ئەھلى ~ (اهل~) ، ~ ئەھلى (~ اهلى) : ئەۋلىيالار .
يەقىنەن (يقيناً) ، ئە . شەك ـ شۈبھىسىز ، شەكسىز ھالدا ، شۈبھىسىز تۇرده ؛ ئەلۋەتتە .
يەقىنىي (يقينى) ، ئە . ئىنتايىن ئىنىق ، مۇقەررەر .
يەك (يك) ، پ . بىر ، يالغۇز . ◇ ~ دىل (~ دل) : بىر دىل ، بىر نىيەت .
يەكانداز (يكانداز) ، پ . بىردەك ، ئوخشاش ؛ بىردىنلا جان ئالىدىغان .
يەكا يەك (يكايك) ، پ . يەكمۇيەك ، بىرمۇبىر ، بىردىن ـ بىردىن .
يەكە (يكه) ئاتنىڭ بىر خىلى .
يەكبارە (يكباره) ، پ . بىر قېتىم ، بىر نۆۋەت .
يەكبەند (يك بند) ، پ . بىر تۇتاش ، ئومۇمىي .
يەكپا (يك پا) ، پ . بىر پۇت ، بىر ئاياغ ؛ بىر پۇتلۇق .
يەكپارە (يكپاره) ، پ . بىر پۈتۈن ، بىرلا پارچە . ◇ ~ مەرمەردىن ھاسىل ھەيكەل (~ مرمردن حاصل هيكل) : بىر پۈتۈن مەرمەردىن ياسالغان ھەيكەل .
يەكپاي (يك پای) ، پ . ق . يەكپا .

يەراسە (يراسه) شەپەرەك .
يەراشماق (يراشماق) ق . ياراشماق .
يەراغ I (يراغ) ق . ياراق .
يەراغلاماق (يراغلاماق) ق . ياراقلاماق .
يەراغلىغ (يراغليغ) ق . ياراقلىق .
يەراق (يراق) يىراق ؛ ق . ياراق .
يەرەقان (يرقان) ، ئە . سېرىق كېسەللىكى .
يەرقان (يرقان) ق . يەرەقان .
يەرلەك (يرلاك) يەرلىك .
يەرلىغ (يرليغ) ق . يارلىغ (يارليغ) .
يەرلىك (يرليك) تېگىشلىك . ◇~بەرى (~بىرى) : تېگىشلىك ئورنى .
يەرمەغان (يرمغان) ئارمىغان ، يىراق سەپەردىن ئالغاچ كەلگەن سوۋغاتلىق ؛ سوۋغات ، تارتۇق .
يەرھەمۇكەللاھ (يرحمك الله) ، ئە . ئاللاھ ساڭا رەھمەت قىلسۇن !
يەرىم (يريم) يېرىم . ◇~جانلىق (~جانليق) : نىمجانلىق ، كۈچسىزلىك .
يەزە (يزه) ئالدىنقى ، ئالدىدا ماڭغۇچى .
يەزەك (يزك) ، پ . كېچە قاراۋۇلى ، جىسەكچى ، قورۇقچى ؛ ئالدى قوشۇن .
يەزەكدار (يزك دار) ، پ . ئالدىدا يۈرگۈچى قوشۇن قوماندانى ، ئالدى قوشۇن باشلىقى ؛ كېچىلىك چارلاش ئەترىتىنىڭ باشلىقى .
يەزدان (يزدان) ، پ . خۇدا ، ئاللاھ .
يەزدانپەرەست (يزدان پرست) ، پ . خۇداپەرەس .
يەزمەك (يزمك) ئازماق ، يېڭىلىشمەك .
يەزنە (يزنه) ، پ . ئاچا ياكى سىڭلىنىڭ ئېرى ، ھەمشىرىنىڭ كۈيۈسى .
يەئىس (ياءس) ، ئە . ئۈمىدسىزلىك ، مەيۈسلۇك ؛ قايغۇ . ◇~ۋەھىرمان (~وحرمان) : ئۈمىدسىزلىك ۋە مەھرۇملۇق◇~دۇچارى ~ (دچار~) : ئۈمىدسىزلىك گىردابىغا چۈشۈپ قېلىش .
يەسار (يسار) ، ئە . سول قول ، چەپ ياق ، سول تەرەپ .
يەساغ (يساغ) ق . ياساق . ◇~تارتماق (~تارتماق) : جاجىسىنى يېمەك ، جازالانماق .
يەساغلىغ (يساغليغ) ق . ياساغلىغ .
يەساق (يساق) ق . ياساق .
يەساقچى (يساقچى) ئەسكەر ، ياش ئەسكەر ؛ پادىشاھ جازاسى ، جەرىمانە .
يەسال (يسال) ق . ياسال .
يەسالغان (يسالغان) ياسىما ، توقۇما ، توقۇلما ؛ سەپلەنگەن .

يەكلەمە (يەك قلمە) ، ئە - پ . بىردىن بىر ؛ داڭقدار ، مەشھۇر ؛ بىر تۇتاش .
يەكلەمەلىق (يەك قلمەليق) داڭقدارلىق ، مەشھۇرلۇق .
يەكمەزار (يەك ھزار) ، پ . بىر مىڭ ، مىڭ .
يەكى (يكى) ، پ . بىرى ، مەلۇم بىرى ، بىرەيلەن . ◇سەدە~ (صدە~) : يۈزدىن بىرى .
يەگ (يگ) ئوزۇق ، يېمەكلىك .
يەگانە (يكانە) ق . يېگانە .
يەگدى غىزال (يكدى غزال) قەدىمىي كۆيلەرنىڭ بىرى .
يەگۈلۈك (يگولوك) غىزا ، تاۋام .
يەڭاق (يڭاق) يۈز ، چىراي ، ياڭاق .
يەڭلىغ (ينكليغ) ق . ياڭلىق .
يەل I (يل) ، ئە . قەھرىمان ، پالۋان ، باتۇر .
يەل I (يل) شامال ، ھاۋا .
يەلاۋ (يلاۋ) ق . يالاۋ .
يەلە I (يلە) قۇۋۋەتلىك ، كۈچلۈك ، شىجائەتلىك ، باتۇر ؛ ◇شىرى~ (~شير~) : باتۇر شىر .
يەلەك (يلك) يەڭسىز قىسقا چاپان ، جىلىتكە .
يەلەك (يلانك) ق . يالاك .
يەلاڭلىق (يلانك ليق) ق . يالاڭلىق .
يەلپازە (يلپازه) يەلپۈگۈچ ، شامالدۇرغۇچ ، گۈدۈك . ◇~ئىلە چاقىردى (~ايله چاقردى) : گۈدۈك چېلىپ چاقىردى .
يەلدا (يلدا) ، پ . ئۇزۇن كېچە ، ئەك ئۇزۇن تۇن ، يىلنىڭ تۇن ئەك ئۇزۇن بولىدىغان چېغى ← دېكابىر ئېيىنىڭ توققۇزلىرىغا توغرا كېلىدۇ ؛ قارا قىش ، قارا سوغۇق .
يەلدا تۇنى (يلدا تونى) ، پ . قىشنىڭ ئەك قاراڭغۇ ۋە ئەك ئۇزۇن كېچىسى .
يەلغۇز (يلغوز) يەككە ، يالغۇز .
يەلغۇزۇن (يلغوزون) ق . يالغۇزۇن .
يەللەنمەك (يل لانماك) ئۇچماق ؛ ك . مەغرۇرلانماق .
يەم (يم ، يەم) دورا ، ئوت ، دورا .
يەمە (يمە) يەنە ، مۇ (يارىمچى سۆز) .
يەمىم (يم) ، ئە . دېڭىز ، دەريا .
يەمۈرمەك (يمورماك) يىمىرىپ تاشلىماق ، ئۇلىنى كولاپ يىقىتماق ، ئاغدۇرماق .
يەمىن (يمين) ، ئە . ئولاق قول ، ئولاق تەرەپ ، ئولاق ياق ، ئولاق تامان ؛ قەسەم .
يەنبەغى (ينبغى) ، ئە . تېگىشلىك ، زۆرۈر ، لازىم .
يەۋاقىت (يواقيت) ، ئە . ياقۇت (ياقوت) نىڭ كۆپلۈكى : ياقۇتلار .

يەكتا (يكتا) ، پ . يەككە ، تەڭسىز ، تەڭداشسىز .
يەكتالىغ (يكتاليغ) تەڭداشسىزلىق .
يەكجەھەتلىغ (يك جهت ليغ) بىردەكلىك ، بىر يۈنىلىشلىك ، بىرگىلىك ، ئاجرالماسلىق ، بىر گەۋدىلىك . ◇~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : بىرلەشمەك ، بىر گەۋدە بولماق ؛ . يان باسماق .
يەكچەشم (يك چشم) ، پ . بىر كۆزلۈك ئادەم ، بىرلا كۆزى بار كىشى .
يەكچەشمە (يك چشمه) ، پ . بىر كۆزلۈك ، بىر تۆشۈكلۈك . ◇ ئادەمى~ (آدم~) : بىر كۆزلۈك ئادەم . ◇ ئەينەكى~ (عينك~) : بىر كۆزلۈك كۆزەينەك .
يەكدەست (يك دست) ، پ . بىرلا قولى بار ، چولاق ، بىر قوللۇق ، بىر قۇر ، بىر يۈرۈش ؛ ھەممىگە توغرا كېلىدىغان ، ئاممىباب ؛ ئوخشاش بىر خىل ؛ ئومۇمىيۈزلۈك ؛ ساپ . ◇~ لىباسى~ (لباس~) : بىر قۇر كىيىم .
يەكدىگەر (يكديگر) ، پ . ئۆزئارا ؛ بىر ـ بىرسىگە ، بىر ـ بىرسى بىلەن . ◇ باـ~ (با ~) : ئۆزئارا ؛ ئورتاق ، بىرلىشىپ .
يەكران (يكران) ، پ . سورتلۇق ئات ، قۇيرۇقى ئاق ، تېنى قىزغۇچ ئات ، چىلان تورۇق ئات ؛ ئومۇمەن ياخشى سورتلۇق ئات .
يەكرەنگ (يكرنك) ، پ . بىر تۈسلۈك ، ئوخشاش رەڭلىك ، بىر خىل رەڭدىكى ؛ تىلى بىلەن دىلى بىرلىك ؛ ك . ژاپادار ، ئىخلاسمەن ، سىرداش . ◇~ قۇماش (~ قماش) : بىر خىل رەڭدىكى رەخت .
يەكرەھە (يك رهه) ، پ . يالغۇز كىشىلىك پول ، جىم پول ، سوقماق .
يەكرو (يك رو) ، پ . بىر يۈزلۈك ، ئەستەرلىك (رەخت) ؛ بىر خىل ، ئوخشاش ، سەممىي ، سادىق ، ئوچۇق كۆڭۈل .
يەكزەبان (يك زبان) ، پ . بىر سۆزلۈك ، گەپنى بىرلا قىلغۇچى ؛ پىكىر بىرلىكى ، ھەممەيلەن تەڭلا ئېيتقان (گەپ) ؛ ھەممە بىر نىمەتتە .
يەكسان (يكسان) ، پ . بىر خىل ، باراۋەر ، تەڭ . ◇ باخاكى~ (باخاك~) : يەر بىلەن ئوخشاش . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : باراۋەر قىلماق ، تەڭ قىلماق . ◇~ بولماق (~ بولماق) : بىر خىل بولماق ، تەڭ بولماق .
يەكسەر (يكسر) ، پ . بىر باشتىن ، بىر تەرەپتىن ؛ پۈتۈنلەي ھەممىسى ؛ بىۋاستە .
يەكسەرە (يكسره) ، پ . دەرھال ، شۇئان ، شۇ ھامان ؛ ق . يەكسەر .
يەكفەن (يكفن) ، ئە ـ پ . ماھىر ، يېگانە ، ئىختىساسلىق ، ئۆز كەسپىنى ياخشى بىلگۈچى .
يەككەلەم (يك قلم) ، ئە ـ پ . بىر تۇتاش ھۆكۈمرانلىق ئاستىدىكى ، بىر پەرمان ، بىر ھۆكۈم ئاستىدىكى . ◇~ قولماق (~ اولماق) : ئومۇمىيۈزلۈك بىر ھۆكۈم (پەرمان) ئاستىدا بولماق ، ئومۇمىيۈزلۈك قول ئاستىغا كىرمەك . ◇~ قىلماق (~ قيلماق) : پۈتۈنلەي قولىغا ئالماق ، ھەممىنى بىرلەشتۈرمەك .

يەۋۈتكەمەك (يېوتكامالك) يۈتكىمەك .
يەرگۈ (يركو) پەس ، تۆۋەن ، پاكار .
يەياق (يياق) ق . ياياغ .
يورات (يورات) ئادەت ، رەسىم ـ قائىدە .
يورت (يورت) يول .
يورتاغ (يورتاغ) يورغا ، يورغىلايدىغان . ◇～چاپىش (～چاپيش) : سىلىق چېپىش ، يورغىلاپ تېز يۈرۈش .
يورتاق (يورتاق) ق . يورتاغ .
يورتاۋۇل (يورتاول) مەلۇم گىش گۈچۈن گەۋەتىلگەن ئاتلىق ئەترەت ؛ چارلىغۇچى ، رازۋېدكـچى .
يورتماق (يورتماق) تېز يۈرمەك ، چاپماق .
يورلەمەي (يورلمق) ھارماق ، مۇشەققەت چەكمەك ، جاپا تارتماق .
يورۇك (يورونك) ئاق ، ئاق رەڭلىك . ◇～قاش (～قاش) : ئاق تاش ، ئاق قاشتاش .
يورۇن (يورون) پارچە ، ياماقلىق ، پارچە رەخت .
يورۇنچقا (يورۇنچقا) ببدە ، يوگۈچقا .
يورۇنچقە (يورۇنچقه) ق . يورۇنچقا .
يورۇنلۇق (يورونلوق) ياماقلىق ، ياماققا گىشلىتىدىغان پارچە .
يوسۇنلۇق (يوسۇنلوق) گەدەپلىك ، قائىدە ـ يوسۇنلۇق ؛ «ھالدا» ، «ھالەتتە» ، «....دەك» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ .
يوغان (يوغان) توم ، قوپال ، سېمىز .
يوغانلاماق (يوغانلاماق) سەمرىمەك .
يوغانلىق (يوغانليق) تومۇلۇق ، قوپاللىق ؛ سېمىزلىك .
يوغانماق (يوغانماق) سەمرىمەك .
يوغۇرقان (يوغورقان) يوتقان .
يوق (يوق) يوق . ◇～ئاغىز (～آغيز) : ئىنتايىن تار ئېغىز ، بەك كىچىك ئېغىز (كىلاسسىك ئەدەبىياتتا ، مەشۇقەنىڭ ئاغزىنى ئىنتايىن كىچىك ، ھەتتا يوق دېيەرلىك ھالغىچە مۇبالىغە قىلىش ئارقىلىق ئۇنىڭ گۈزەللىكىنى ئىزھار قىلىدۇ) . ◇～گەرسە (～ايرسه) : بولمىسا ، ئەگەر يوق بولسا ؛ ◇～ۋم (～وم) : يوقلىقىم ؛ ◇～ۋبار (～وبار) : ھەممە نەرسە ، بارى ـ يوق نەرسە .
يوقارى (يوقارى) يۇقىرى .
يول (يول) يول . ◇～گەسرەمەك (～اسراماك) : يولغا قارىماق ، ئىنتىزار بولماق ، كۈتمەك . ◇～كەسمەك (～كيسماك) : توختىماي مېڭىۋېرمەك ، تېز يۈرمەك ؛ ◇～ئازىقماق (～آزيقماق) : يول ئۈچۈن ئالىدىغان ، تېنەپ قالماق . ◇～تۇتماق (～توتماق) :

يەۋۈتكەمەك (ياووتكامالك) يۆتكىمەك .
يەۋم (يوم) ، ئە . كۈن ، بىر كۈن ، كۈندۈز ، ۋاقىت . ◇~ۋاليل (~و ليل) : كېچە - كۈندۈز .
يەۋمۇننۇشۇر (يوم النشور) ، ئە . ئاخىرەت ، قىيامەت (دىنىي) .
يەۋمىي (يومى) ، ئە . كۈندىلىك ، بىر كۈنگە مەنسۇپ . ◇جەرىمە~يە (جريده~يه) : كۈندىلىك گېزىت . ◇ئەمەل~ (عمل~) : كۈندىلىك خىزمەت .
يەتمەك (يېتماك) يەتمەك ، يېتىپ بارماق . ◇يەتمەس ئىگەچ (يېتماس ايكاچ) : يەتمەس- تىن بۇرۇن ، يېتىپ بېرىشتىن ئىلگىرى .
يەتى (يېيتى) يەتتە . ◇~ئىقلىم (~اقليم) : يەر شارىدىكى ئىنسانلار ئورۇنلاشقان جايلار . كونىچە ، يەر شارىنىڭ جۇغراپىيەلىك تەقسىماتى . ◇~ئاتا بىرلە تۆرت ئانا (~آتا بيرله تورت آنا) : يەتتە ئىقلىم بىلەن تۆت پەسىل . ◇~كۆك (~كوك) : يەتتە قات ئاسمان . ◇~رەھبە (~رحبه) : يەتتە ئىقلىم . ◇~ئاباغۇ تۆرەت ئۇممەھات (~آباو تورت امهات) : يەتتە ئاتا ۋە تۆت ئانا .
يەتۈرمەك (يېتورماك) يەتكۈزمەك .
يەتۈشمەك (يېتوشماك) يەتمەك ، يېتىشمەك ، كامالەت تاپماق ، تاكامۇللاشماق . ◇~يەتۈشكەن ئەل (~يېتوشكان ايل) : كامالەتكە يەتكەن ئادەملەر ، يېتىشكەن كىشىلەر .
يەتى (يېتى) ق . يەتى .
يەتىق (يېتيق) يېتىلگەن ، پۈتكەن ؛ نەتىجە .
يەتىگەن (يتيكان) يەتتە يۈلتۈز .
يەك (يېك) يامان ، ئەسكى ، پەس ، تۆۋەن ، قوپال مۇئامىلە .
يەگدى غىزال (يكدى غزال) مۇزىكىدا ئاساسلىق كۈيلەرنىڭ بىرى .
يەخىرتمەك (يېنكيرتمك) يېڭىلماق ، قايتا ئورناتماق .
يەخىرمەك (يېنكيرمك) يېڭىلماق .
يەل (يېل) يەل ، شامال ، ھاۋا .
يەلەك (يېلاك) جىلىتكە ، يەڭسىز ، تاشقى كىيىم .
يەلپاغۇ (يېل پاغو) قەھرىمان ، پالۋان ، باتۇر .
يەلپۈگۈ (يېلپوگو) يەلپۈگۈچ .
يەلەنمەك (يېل لانماك) ئۇچماق ؛ ك . مەغرۇرلانماق .
يەمداش (يېمداش) ھەمتاۋاق .
يەمۈرمەك (يېمورماك) كولاپ يىقىتماق ، ئاغدۇرماق ، غۇلاتماق .
يەمرۈلمەك (يېمرولماك) ئاغدۇرۇلماق ، غۇلىماق ، يىمىرىلمەك .
يەيىن (يېين) دەريا سۈيىنىڭ يېيىلىپ ئاقىدىغان جايلىرى .

ئىلىك~ (جان دين ايليك~) : جاندىن ئۈمىد ئۈزمەك . ◇~ يۇلى (يولى) : يويۇقلۇق .
يۇمالانماق (يومالانماق) يۇمىلىماق ، دومىلىماق .
يۇمرۇ (يومرو) يۇمىلاق .
يۇمرۇغ (يومروغ) مۇشت .
يۇمرۇق (يومروق) ق . يۇمرۇغ .
يۇمرۇلماق (يومرولماق) يىمىرىلمەك ، ئاغدۇرۇلماق .
يۇمشاماق (يومشاماق) ئەۋەتمەك ، تەيىنلىمەك ؛ ئىشلەتمەك .
يۇمغاق (يومغاق) يۇمىلاق ، دۈگىلەك .
يۇمغان (يومغان) بۇغدىيەك .
يۇمكىن (يمكن) ، ئە . مۇمكىن بولىدۇ ، ئىمكانىيىتى بار .
يۇمن (يمن) ، ئە . ئوڭ ، ئوڭ تەرەپ ياخشىلىق ، ئامەت ، تەلەي ؛ بەختىيارلىق .
يۇمۇت (يومت) توپلىنىش ، يىغىلىش .
يۇمۇرقا (يمرقا) تۇخۇم ، يۇمۇرتقا .
يۇمۇرتقا (يومورتقا) تۇخۇم .
يۇمۇرماق (يومورماق) يۇمىلاق بولماق .
يۇنت (يونت) ئات ، مىنىلىدىغان ئات .
يۇنجە (يونجە) ، پ . بېدە .
يۇھ (يوح) ، ئە . قۇياش .
يۇھا (يوھا) ئاچ كۆز ، يەپ تويماس .
يۇۋارلاق (يوارلاق) يۇمىلاق ، دۈگىلەك ، شارسىمان . ◇ يۇس ـ ~ (يوس~) : يۇپيۇمىلاق ، دۈپدۈگىلەك .
يۇۋاشماق (يواشماق) يۇۋاشلاشماق ، يۇمشىماق .
يۇۋالاتماق (يووالاتماق) يۇمىلاتماق ، دۈگىلەتمەك .
يۇۋالاق (يووالاق) ق . يۇۋارلاق .
يۇۋا (يووە) ئۇۋا ، قۇش ئۇۋىسى ، ھايۋان ئۇۋىسى .
يۆگۈش (يوكوش) كۆپ .
يۆلەن (يولەن ، ولن) ئۆلەن ، ناخشا ؛ قوشاق .
يۆمۈرمەك (يومورمك) يىمىرمەك ، بۇزماق ، پاچاقلىماق .
يۆمۈرۈلگۈ (يومورولكو) ق . يىمىرىلگۈ .
يۆمۈرۈلمەك (يومورولمك) يىمىرىلمەك ، بۇزۇلماق ، پاچاقلانماق .
يۈرتاۋۇل (يورتاول) ھۇجۇمچى ، تىز يۈرگۈچى .
يۈرتەچى (يورتاچى) يېتەكچى ، يولباشچى .
يۈرتچى (يورتچى) ق . يۈرتەچى .

كېتىۋەرمەك ، ئۆتۈپ كەتمەك ؛ ◇~ ئۇرماق (~اورماق) : يول توسماق ، قاراقچىلىق قىلماق . ◇~ ئەلتمەك (~ايلتماك) : يول كۆرسەتمەك ، باشلاپ بارماق . ◇~ قەتئ ئەتمەك (~قطع ايتماك) : يول يۇرمەك . ◇~ قەتئى (~قطعى) : يول يۇرۇش .

يولاق (يولاق) كىچىك ئېرىق .

يولداماق (يولداماق) يولباشلىماق ، يېتەكلىمەك ؛ قوللىماق ؛ يوللىماق .

يولسىز (يولسيز) يولسىز ، تۇيۇق يول ، ناچار يول ؛ ئورۇنسىز ؛ سەپەر كۆرمىگەن ، يول بىلمەيدىغان .

يولوغچى (يولوغچى) بۇلاڭچى .

يونغۇچى (يونغوچى) يونۇغۇچى . ◇يىغاچ~ (~ييغاچ~) : ياغاچچى . ◇تاش~ (تاش ~) : تاشچى .

يونماق (يونماق) يونۇماق .

يۇبس (يبس) ، ئە . قۇرۇق ، قۇرغاقلىق .

يۇبۇسەت (يبوست) ، ئە . قۇرۇقلۇق (نەملىكنىڭ قارشىسى) .

يۇپقالىق (يوپقالىق) يەڭگىللىك .

يۇت (يوت) شىۋىرغان ، جۇت .

يۇتقۇن (يوتقون) قاينام ، گىرداب .

يۇرت (يورت) يۇرت ؛ قونالغۇ ، سەپەر ئۈستىدە قونغان جاي .

يۇرتاچى (يورتاچى) يېتەكچى .

يۇرتچى (يورتچى) ئاۋۇل كىشىسى ، مەھەللە ئادىمى .

يۇرتلاندۇرماق (يورتلاندورماق) ئولتۇراقلاشتۇرماق .

يۇرتلانماق (يورتلانماق) يۇرت بولماق ، ئولتۇراقلاشماق .

يۇرماق (يورماق) ئۆرۈمەك ، تەبىر بەرمەك (چۈشكە) ، شەرھلىمەك .

يۇسر (يسر) ، ئە . ئاسانلىق ، ئوڭايلىق ، قۇلايلىق ؛ راھەت .

يۇشۇنماق (يوشونماق) يوشۇرۇنماق ، بېكىنمەك ، بۆكمەك .

يۇغ I (يوغ) ماتەم مۇراسىمى ، دەپنە مۇراسىمى . ◇~ىندا (~يندا) : ماتەم مۇراسىمىدا .

يۇغچى (يوغچى) ماتەمدار ، ئۆلۈملۈك ، ئۆلۈم ئۇزاتقۇچى .

يۇغرۇلماق (يوغرولماق) قوشۇلماق ، ئارىلاشتۇرۇلماق .

يۇقا (يوقا) ئىنچىكە ؛ نېپىز .

يۇقاق (يوقاق) يۇقۇملۇق .

يۇقاماق (يوقاماق) ئىنچىكىرىمەك .

يۇقى (يوقى) ئۇيقۇ .

يۇماق (يوماق) يۇماق . ◇ئىلىك~ (ايليك~) : ۋاز كەچمەك ، قول تارتماق . ◇جاندىن

يۇك I (يوك) مېۋە .
يۇكلەمەك (يوكلاماك) ئۈستىگە يۈك ئارتماق .
يۇكمەك (يوكمك) جۇغلىماق ، توپلىماق .
يۇككى (يوك كى) يۈكسەك ، ئالىي ، يۇقىرى .
يۇكلۈك (يوكلوك) يۈك ئارتىلغان ؛ ھامىلىدار ، گېغىر يوي .
يۇكمەك (يوكمك) يۈك ئارتماق ، يۈكلىمەك .
يۇكۈندۈرمەك (يوكوندورمك) تىزلاندۇرماق ، سالام بەرگۈزمەك ، مەلۇم بىر مەنسەپكە بەلگىلەپ رەسمىيەت ئۈتمەك ، مەنسەپكە ئولتۇرغۇزماق .
يۇكۈندۈرۈلمەك (يوكوندورولمك) تىزلاندۇرۇلماق ، سالام بېرىشكە مەجبۇر قىلىنماق ؛ مەلۇم بىر مەنسەپكە ئولتۇرغۇزۇلماق .
يۇكۈنمەك (يوكونماك) ھۆرمەت يۈزىسىدىن ئېگىلمەك ، تىز چۆكمەك ، تىزلىنىپ سالام بەرمەك .
يۇنجى مەرۋايىد (يونجى مروارىد) ئۇنچە ـ مەرۋايىت .
يىبارماق (ييبارماق) ئەۋەتمەك ، جۆنەتمەك .
يىپۈتمەك (ييپوتمك) ئايلاندۇرماق ، ئۆزگەرتمەك .
يىتمەك (ييتماك) يوقاپ كەتمەك ، يۈتمەك ، يوقالماق .
يىد (ييد) ھىد پۇراق .
يىدا (ييدا) نەيزە ، جىدا .
يىدىغ (ييديغ) پۇراپ قالغان ، سېسىق .
يىر (ييىر) ناخشا ، جىر .
يىراتماق (ييراتماق) يىراقلاتماق ، ئايرىماق .
يىراقراماق (ييراقراماق) يىراقلاشماق ، يىراقلىماق .
يىراقماق (ييراقماق) يىراق قىلماق ، ئۇزاقلاشتۇرماق ، چەتنەمەك .
يىراۋ (ييراو) ئەزەلچى ، داستانچى ، ھېكايىچى ، باخشى .
يىرغانماق (ييرغانماق) ئىرغانماق ، تەۋرەنمەك
يىرلاغۇچى (ييرلاغۇچى) ناخشا ئېيتقۇچى ، ئەزەل ئوقۇغۇچى ، جىرلىغۇچى ، داستانچى ، ھېكايىچى .
يىرلاماق (ييرلاماق) ناخشا ئوقۇماق ، جىرلىماق .
يىرمك (ييريك) يالماۋۇز ، ئاجناس ، تويماس ، ئاچ كۆز .
يىزمەك (ييزمك) ھەل قىلماق ، ساقايماق .
يىزنىمەك (ييزنمك) ھەل بولماق ، ساقايماق .
يىغ (ييغ) تەييار .
يىغاچ I (ييغاچ) دەرەخ ، ياغاچ .

يۇرتمە (يورتمە) يۈگۈرۈك ، يورغا .
يۇرتمەك (يورتماك) تېز ماڭماق ، ھۇجۇم قىلماق .
يۇرش (يورش) ق . يۈزى .
يۇرۇتمەك (يوروتمك) يۇرگۈزمەك ، ماڭغۇزماق .
يۇرۇتىلمەك (يوروتيلماك) يۇرگۈزۈلمەك ، ماڭغۇزۇلماق ، ھەربىكەتكە كەلتۈرۈلمەك .
يۇرۇمەك (يوروماك) يۇرۇش قىلماق ، ھەربىكەت قىلماق .
يۇرى (يورى) يۇرۇش ، مېڭىش ؛ ھۇجۇم ، ئاتاكا ؛ يۇرۇش قىلىش ، ھەربىي يۇرۇش .
يۇرتمەك (يورتمك) ق . يۇرۇتمەك .
يۇرىغ (يوريغ) يۇرۇش ؛ يۇرۇش - تۇرۇش ، ھەربىكەت ، قىلىق .
يۇرىك (يوريك) يۇرۇش .
يۇز I (يوز) يۈز ، بەت ، چىراي ؛ تەرەپ ، ياق . ◇~ قويماق (~قويماق) : كەلمەك ، كىرمەك ، بارماق ، يۈزلەنمەك ، پەيدا بولماق ، كېلىپ چىقماق ، كىرىشمەك ، باشلىماق . ◇~ ئۇرماق (~اورماق) : قەدەم باسماق ، كىرىشمەك ، يوللاتماق ؛ يېتىشمەك ؛ ئۇچرىماق . ◇~ گە ئۇرماق (~كا اورماق) : يۈزگە سالماق ، ئەيىبىنى ئوچۇقتىن ئوچۇق يۈز تۇرانە تۇرۇپ ئېيتماق . ◇~ ئۇيۇرمەك (~ايورماك) : يۈز ئۇرۇمەك . ◇~ گە چىن سالماق (~كا چين سالماق) : چىراي پۈرۈشتۇرمەك ، ئاچچىقلىماق ؛ ◇~ گە زەئفەران ئاچماق (~كا زعفران آچماق) : چىرايى ئۇچمەك ، سارغايماق ؛ ◇~ گە كەلتۈرمەك (~كا كيلتورماك) : يۈزىگە سالماق ، تەنە قىلماق . ◇~ كورگۈزمەك (~كوركوزماك) : كۆرۈنمەك . ◇~ كەلتۈرمەك (~كيتورماك) : پەيدا بولماق ، مەيدانغا چىقماق ؛ قەدەم قويماق ؛ قارىماق . ◇~ يەتكۈرمەك (~ييتكورماك) : يۈزلەنمەك ، كەلمەك ، بارماق . ◇~ گە كەلتۈرمەك (~كا كيلتورماك) : يۈزىگە سالماق ، يۈز تۇرانە ئېيتماق . ~ ◇ كۆرمەك (~كورماك) : يۈزىنى ئايماق ، يۈز - خاتىر قىلماق . ◇~ تاپماق (~ تاپماق) : كىرىشمەك .

يۇز I (يوز) يۈز (100) . ◇~ ئانچە (آنچه) : يۈزلەرچە ؛ ◇~ باشلىغ (~باشليغ) : يۈز كىشىلىك ، يۈز كىشىگە مولجاللانغان ؛ ◇~ ساري (~ساري) : يۈزچە ، يۈز چاملىدا .
يۇزلەكچە (يوز لكچه) يۈز مىڭلىغان ، مىليونلىغان .
يۇزلەنمەك (يوزلانماك) كەلمەك ، بارماق .
يۇزۇك (يوزوك) ئۈزۈك .
يۇك I (يوك) تېگىپ ئېلىپ مېڭىلمىغان نەرسە ، ئارتىلمىغان نەرسە ، ئېغىرلىق . ◇~ چەكمەك (~چيكماك) : ئېغىرلىقنى كۆتۈرمەك ، بەرداشلىق بەرمەك ، سەۋر - تاقەت قىلماق .

چاغاتاي ئۇيغۇر يېزىقى ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە

لۇغەتكە ئاچقۇچ

يىغاچ I (يىغاچ) مۇساپە ئۆلچىمى، ئۇزۇنلۇق مىقدارى. دەۋر ۋە رايون مۇناسىۋىتى بىلەن كۆپ پەرقلىنىدۇ. ھۆ پەرق 12 چاقىرىمدىن 24 چاقىرىمغىچە بارىدۇ. پارسچىدىكى «فەر-سەڭ»گە نىسبەت قىلىش بىر قەدەر ئومۇمىي، مۇنداق بولغاندا 12 چاقىرىمدىن كۆپرەك بولىدۇ.

يىغماق (يىغاق) توسماق، چەكلىمەك.

يىغناشماق (يىغناشماق) يىغىلماق.

يىغناق (يىغناق) يىغىن.

يىغناماق (يىغناماق) يىغماق.

يىغىنلىك (يىغين ليك) توپلىنىش، جەم بولۇش؛ جەمئىيەت.

يىقتى (يىقتى) مەغلۇبىيەت.

يىقدى (يىقدى) ق. يىقتى.

يىقماق (يىقماق) غۇلاتماق، يىقىتماق، ئاغدۇرماق، ئۇزماق.

يىقۇغ (يىقوغ) يىقىلغىلىق، ۋەيرانە، ئاغدۇرۇلغان، ئۇزۇپ تاشلانغان.

يىقىنتى (يىقىنتى) خارابە، ۋەيرانە.

يىكانە (يگانه)، پ. بىرلا، يالغۇز، بىردىنبىر، تەڭدىشى يوق، مىسلىسىز.

يىگىت (ييگيت) يىگىت، ئېتىبارلىق خىزمەتچى، ئېتىبارلىق جەڭچى، چەۋەندaz.

يىلاك (ييلانك) يالىڭاچ، يالاڭ، يېنىك، يەڭگىل قورالانغان.

يىلان (ييلان) يىلان. ◇~مۇھرە (~مهره): يىلاننىڭ زەھەرلىك چىشى.

يىلچىلەي (ييلچى لاى) يىللارچە.

يىلدىرىم (يلدريم) چېقىن، چاقماق.

يىلقىران (ييلقران) بىر خىل تاماق.

يىلمان قەيا (ييلمان قيا) ئۆتكۈر بىس.

يىمرۇلگۇ (ييمرولگو) يىمىرىلگەن، ھۆزۈلغان، پاچاقلانغان.

يىن (ين) ئىن، ئۇۋا.

يىنچۇ (ينچو) ئۇنچە، مەرۋايىت، چىنتاش.

يىيىنماق (ينماق) يىغلىماق، توپلانماق.

ئاچقۇچ قىسمىنىڭ مۇندەرىجىسى

آ 791
ا 804
ب 833
پ 864
ت 872
ث 897
ج 898
چ 909
ح 916
خ 925
د 940
ذ 956
ر 958
ز 968
ژ 975
س 976
ش 996
ص 1007
ض 1012
ط 1014
ظ 1018
ع 1019
غ 1031
ف 1036
ق 1045
ك 1067
گ 1084
ل 1092
م 1098
ن 1141
ۋ 1158
ھ 1163
ي 1168
او 1180
ا 1195

چاغاتاي ئۇيغۇر يېزىقىنىڭ ئېلىپبەسى

№	ھەرپ نامى	ياڭغۇز شەكلى	باش شەكلى	ئوتتۇرا شەكلى	ئاياغ شەكلى	مەزكۇر ھەرپ ۋەكىللىك قىلىدىغان تاۋۇش
1	ئەلىف	ا	ا	ا	ا	ۇ ، ئا ، ئە ، ئو ، ئۆ ، ئۈ ، ئى
2	بە	ب	بـ	ـبـ	ـب	ب ، پ
3	پە	پ	پـ	ـپـ	ـپ	پ
4	تە	ت	تـ	ـتـ	ـت	ت
5	سە	ث	ثـ	ـثـ	ـث	س
6	جىم	ج	جـ	ـجـ	ـج	ج ، چ
7	چىم	چ	چـ	ـچـ	ـچ	چ
8	ھە	ح	حـ	ـحـ	ـح	ھ
9	خە	خ	خـ	ـخـ	ـخ	خ
10	دا :ل	د	د	ـد	ـد	د
11	زا :ل	ذ	ذ	ـذ	ـذ	ز
12	رە	ر	ر	ـر	ـر	ر
13	زە	ز	ز	ـز	ـز	ز
14	ژە	ژ	ژ	ـژ	ـژ	ژ
15	سىين	س	سـ	ـسـ	ـس	س
16	شىين	ش	شـ	ـشـ	ـش	ش
17	سا :ت	ص	صـ	ـصـ	ـص	س

آ (ئەلىف)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آ	ئا	1	آبدست	ئابدەست	2
آب	ئاب	1	آب دزد	ئابدۇزد	2
آباء	ئاباۋ	1	آبراه	ئابراھ	2
آباد	ئاباد	1	آبروی	ئابروي	
آباواجداد	ئاباۋۋەجداد	1	آبشار	ئابشار	2
آبادان	ئابادان	1	آبکش	ئابكەش	2
آبادکر	ئابادگەر	1	آبکند	ئابكەند	2
اباغا	ئاباغا	1	آبکون	ئابگۇن	2
آباغه	ئاباغه	1	آبکیر	ئابگىر	2
آبانک	ئابانگ	1	آبکینه	ئابگىنە	2
آباماق	ئاباماق	1	آبنوس	ئابنۇس	2
آب بسته	ئابىەستە	1	آب و تاب	ئابۇتاب	2
آب بند	ئابىەند	1	آب و خاک	ئابۇخاك	2
آب پاش	ئابپاش	1	ابوشقه	ابۇشقە	2
آبخور	ئابخور	1	آب و کل	ئابۇگىل	2
آبخورەکشتی	ئابخورەكىشتى	1	آب و هوا	ئابۇھەۋا	2
آبخورد	ئابخورد	1	آب آتش رنک	ئابى ئاتەش رەڭ	2
آبخورش	ئابخورش	2	آب انگور	ئابى ئەنگۇر	
آبدار	ئابدار	2	آب بقا	ئابى بەقا	
آبدان	ئابدان	2	آب طراوت	ئابى تەراۋەت	

№	ھەرپ نامى	يالغۇز شەكلى	باش شەكلى	ئوتتۇرا شەكلى	ئاياغ شەكلى	مەزكۇر ھەرپ ۋەكىللىك قىلمىدىغان تاۋۇش
18	زا :ت	ض	ضـ	ـضـ	ـض	ز
19	ئىتقى	ط	طـ	ـطـ	ـط	ت
20	ئىزغى	ظ	ظـ	ـظـ	ـظ	ز
21	ئەين	ع	عـ	ـعـ	ـع	ئ
22	غەين	غ	غـ	ـغـ	ـغ	غ
23	فە	ف	فـ	ـفـ	ـف	ف
24	قا :ف	ق	قـ	ـقـ	ـق	ق
25	كا :ف	ك	كـ	ـكـ	ـك	ك ، گ
26	گا :ف	گ	گـ	ـگـ	ـگ	گ
27	لا :م	ل	لـ	ـلـ	ـل	ل
28	مىيم	م	مـ	ـمـ	ـم	م
29	نۇ :ن	ن	نـ	ـنـ	ـن	ن
30	ۋا :ۋ	و	و	ـو	ـو	ۋ ، ئو ، ئۇ ، ئۆ ، ئۈ
31	ھا	ھ//ە	ھـ	ـھـ	ـھ//ـە	ھ ، ئە ، ئى
32	يا	ى	يـ	ـيـ	ـى	ي ،ئى ،ئە ، ئا (y, a, e, i, 'i)
33	ئا	ئا// نگ	ئا// نگ	ـنگـ	ـنگ//ـنگ	ئا ، نگ
34	ھەمزە	ء	ئ	ـئـ	ـئ//ـئو//ـء	ئ
35	ۋا :ۋەلىق	او				ئو ، ئۇ ، ئۆ ، ئۈ
36	يا :ئەلىق	ايـ				ئى ، ئە (e, i, 'i)

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
آتقۇ	ئاتقۇ	4	آچيراشماق	ئاچىراشماق	5
آتقۇچى	ئاتقۇچى	4	آچيرغه	ئاچىرغە	5
آتقولاش	ئاتقۇلاش	4	اچمغ	ئاچمغ	6
آتقولاشماق	ئاتقۇلاشماق	4	اچيقليق	ئاچىقلىق	6
آتقولاماق	ئاتقۇلاماق	4	آخل	ئاخال	6
آتليغ	ئاتلىغ	5	آختاچى	ئاختاچى	6
آتيشليغ	ئاتىشلىغ	5	آخسوم	ئاخسۇم	6
آتيقماق	ئاتىقماق	5	آخسوملاماق	ئاخسۇملاماق	6
آتمقماق	ئاتمقماق		آخور	ئاخور	6
اتيم	ئاتىم	5	آخر	ئاخىر	6
اتيمجى	ئاتىمچى	5	آخرت	ئاخىرەت	
آجر	ئاجۇر	5	آخركه	ئاخىرگەھ	6
آجوز	ئاجۇز	5	آخر الامر	ئاخىر ۋاقىتمىر	6
آجون	ئاجۇن	5	آخرين	ئاخىرىن	6
آجرغانماق	ئاجىرغانماق	5	آداب	ئاداب	6
اچار	ئاچار	5	آدارماق	ئادارماق	6
اچاق	ئاچاق	5	آداشجى	ئاداشچى	6
اچاقلاشماق	ئاچاقلاشماق	5	آداغ	ئاداغ	6
اجريغ	ئاچرىغ	5	آداغليغ	ئاداغلىغ	6
آچوب	ئاچۇپ	5	آداق	ئاداق	6
آچون	ئاچۇن	5	آدمك	ئادەمەك	6
آچى	ئاچى	5	آدمچيليق	ئادەمچىلىق	6
آچير	ئاچىر	5	آدم خوار	ئادەمخار	7

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آب جوش	ئابى جۇش		آتش	ئاتەش	3
آب چشم	ئابى چەشم	3	آتش آلود	ئاتەش ئالۇد	3
آب چشمه	ئابى چەشمە	3	آتش انكيز	ئاتەش ئەنگىز	3
آب رحمت	ئابى رەھمەت	3	آتش پرست	ئاتەشپەرەست	3
آب زلال	ئابى زىلال	3	آتشبار	ئاتەشبار	4
آب زندكانى	ئابى زىندەگانى	3	آتش پاره	ئاتەشپارە	4
آب سيب	ئابى سىب		آتشدان	ئاتەشدان	4
آب كوثر	ئابى كەۋسەر	3	آتشدانليغ	ئاتەشدانلىغ	4
آبله	ئابىلە	3	آتش ريز	ئاتەشرىز	4
آب حيات	ئابى ھەيات	3	آتش ريزه	ئاتەشرىزە	4
آب حيوان	ئابى ھەيۋان	3	آتش زده	ئاتەشزەدە	4
آبى	ئابىي	3	آتش فشان	ئاتەشفشان	4
آبى	ئابىي	3	آتش فشان ليغ	ئاتەشفشانلىغ	4
آتابيك	ئاتابەگ	3	آتش فكن	ئاتەشفىگەن	4
آتار توتار	ئاتار - تۆتار	3	آتش كار	ئاتەشكار	4
اتاشماق	ئاتاشماق	3	آتشكارليغ	ئاتەشكارلىغ	4
آتاغ	ئاتاغ	3	آتشكده	ئاتەشكەدە	4
آتاغلاماق	ئاتاغلاماق	3	آتش كاه	ئاتەشگاھ	4
آتاغلانماق	ئاتاغلانماق	3	آتش كه	ئاتەشگەھ	4
آتاغليق	ئاتاغلىق	3	آتشناك	ئاتەشناك	4
آتاليق	ئاتالىق	3	آتشين	ئاتەشىن	4
آتاماق	ئاتاماق	3	آتغولاماق	ئاتغولاماق	4
آتانماق	ئاتانماق	3	آتقاماق	ئاتقاماق	4

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
آرزو	ئارزۇ	9	آرى	ئارى	10
آرزوخواه	ئارزۇخاھ	9	آرى آرى	ئارى ـ ئارى	10
آرزوداری	ئارزۇدارى	9	اريتماق	ئاريتماق	10
آرش	ئارش	9	آريخ	ئاريخ	10
آرشين	ئارشىن	9	آريخ سيز	ئاريخسىز	10
آرشىنلاماق	ئارشىنلاماق	9	آريخسيزلىغ	ئاريخسىزلىغ	10
آرغادال	ئارغادال	9	اريق	ئاريق	10
آرغاداللیق	ئارغاداللىق	9	آريقسيز	ئاريقسىز	10
آرغاداماق	ئارغاداماق	9	اريقلاماق	ئاريقلاماق	10
آرغاماق	ئارغاماق	9	آريلماق	ئاريلماق	10
آرغيدال	ئارغىدال	9	آريماق	ئاريماق	10
آرغيش	ئارغىش	9	آز	ئاز	11
آرقارغلچه	ئارقارغۇلچە	9	آزاد	ئازاد	11
ارقالانماق	ئارقالانماق	9	آزاده	ئازادە	11
آرقاماق	ئارقاماق	9	آزاده‌كيش	ئازادەكىش	11
آرقان تخت	ئارقان تەخت	9	آزاده‌ليغ	ئازادەلىغ	11
آرقه‌خطی	ئارقەخەتى	9	آزاده‌وش	ئازادەۋش	11
آرقش	ئارقۇش	9	ازاغلاماق	ئازاغلاق	11
آرقش	ئارقىش	9	آزالماق	ئازالماق	11
آرماغان	ئارماغان	9	آزاق	ئازاق	11
ارماق	ئارماق	9	آزر	ئازر	11
آرمغان	ئارمىغان	9	آزرپرست	ئازرپەرەست	11
آروق	ئارۇق	9	آزرم	ئازرم	11

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آدم كش	ئادەمكۆش	7	آرام بخش	ئارامبەخش	8
آدملىق	ئادەملىق	7	آرامجوى	ئارامجوي	8
آدمى	ئادەمى	7	آرامگاه	ئارامگاھ	8
آدميت	ئادەمىيەت	7	آرامگير	ئارامگىر	8
آدمى وش	ئادەمىۋەش	7	آراميده	ئارامىدە	8
آدميانه	ئادەمىيانە	7	آرامش	ئارامش	8
آدرا	ئادرا	7	آرام ياب	ئارامياب	8
آدون	ئادۇن	7	اران	ئاران	8
آدونجى	ئادۇنچى	7	اراول	ئاراۋۇل	8
آديرخان	ئادىرخان	7	آرايش	ئارايىش	8
آديرغان	ئادىرغان	7	آرنج	ئارەنج	8
آديم	ئادىم	7	آرباغ	ئارباغ	8
آديملاماق	ئادىملاماق	7	آرباغچى	ئارباغچى	8
آدين	ئادىن	7	آرباق	ئارباق	8
آدينه	ئادىنە	7	آرباماق	ئارباماق	8
آدينماق	ئادىنماق	7	آرت	ئارت	8
آرا ، ارا	ئارا	7	آرتانماق	ئارتانماق	8
آرا ايلاماك	ئارا ئەيلەمەك		آرتوقسى ليغ	ئارتۇقسىلىغ	8
آراء	ئاراۋ	7	آرتيش	ئارتىش	8
آراسته	ئاراستە	7	آرتيلماق	ئارتىلماق	8
آراسته‌ليق	ئاراستەلىق	7	آرتينماق	ئارتىنماق	9
آرام	ئارام	7	آرد	ئارد	9
اراماق	ئاراماق	8	آرديچه	ئاردىچە	9

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
آشاتماق	ئاشاتماق	13	آشفته‌وش	ئاشۇفتەۋەش	14
آشار	ئاشار	13	آشوق	ئاشۇق	14
آشاری	ئاشاری	13	آشوقتورماق	ئاشۇقتۇرماق	14
آشاغی	ئاشاغى	13	آشوقلوق	ئاشۇقلۇق	14
آشام	ئاشام	13	آشوقماق	ئاشۇقماق	15
آشاماق	ئاشاماق	13	آشوله	ئاشۇله	15
اشچی	ئاشچى	14	آشیان	ئاشيان	15
آشکار	ئاشكار	14	آشیانه	ئاشيانه	15
آشلاق	ئاشلاق	14	آغ	ئاغ	15
آشلاماق	ئاشلاماق	14	آغا	ئاغا	15
آشلغماق	ئاشلەغماق	14	آغاز	ئاغاز	15
آشلیغ	ئاشلىغ	14	آغاز و انجام	ئاغازۇ ئەنجام	15
آشلیق	ئاشلىق	14	آغدورماق	ئاغدۇرماق	15
آشلیقچی	ئاشلىقچى	14	اغریماق	ئاغرىماق	15
آشنا	ئاشنا	14	آغلاماق	ئاغلاماق	15
آشناروی	ئاشناروي	14	آغماق	ئاغماق	15
آشناوش	ئاشناۋەش	14	آغناماق	ئاغناماق	15
آشوب	ئاشۇب	14	آغو	ئاغۇ	15
آشوب انگیز	ئاشۇب ئەنگىز	14	آغوش	ئاغۇش	15
آشفته	ئاشۇفته	14	آغوشته	ئاغۇشته	15
آشفته خو	ئاشۇفتەخۇ	14	آغولوغ	ئاغۇلۇغ	15
آشوفته‌لیغ	ئاشۇفتەلىغ	14	اغونماق	ئاغۇنماق	15
آشفته‌وار	ئاشۇفتەۋار	14	آغیر	ئاغىر	15

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آزغورماق	ئازغۇرماق	11	آثار	ئاسار	12
آزغون	ئازغۇن	11	آسايش	ئاسايىش	12
آزغونلاشماق	ئازغۇنلاشماق	11	آستان	ئاستان	12
آزغونلانماق	ئازغۇنلانماق	11	آستان بوس	ئاستانبۇس	12
آزماق	ئازماق	11	آستان قبول	ئاستانى قەبۇل	12
آزمايش	ئازمايىش	11	آستر	ئاستەر	12
آزمون	ئازمۇن	11	آستى ليق	ئاستىلىق	12
آزمونلوق	ئازمۇنلۇق	11	آستين	ئاستىن	12
آزناماق	ئازناماق	11	آسرو	ئاسرو	12
آزرده	ئازۇردە	11	آسمان دو	ئاسمان دەۋ	12
آزوق	ئازۇق	11	آسمانى	ئاسمانىي	13
ازوقلاماق	ئازۇقلاماق	11	آسوده	ئاسۇدە	13
آزيتماق	ئازىتماق	12	آسوده‌ليغ	ئاسۇدەلىغ	13
آزىرغاماق	ئازىرغاماق	12	آسوده‌ليق	ئاسۇدەلىق	13
آزيرغانماق	ئازىرغانماق	12	آسيب	ئاسىب	13
آزيغ	ئازىغ	12	آسيب زمان	ئاسىبى زەمان	13
آزيغ ليغ	ئازىغلىغ	12	اسيرغه	ئاسىرغە	13
ازيقلىق	ئازىقلىق	12	اسيغ	ئاسىغ	13
آزيقماق	ئازىقماق	12	آسيغلانماق	ئاسىغلانماق	13
ازين	ئازىن	12	آسيغليق	ئاسىغلىق	13
ازناماق	ئازناماق	12	آسيق	ئاسىق	13
آس	ئاس	12	آسقماق	ئاسقماق	13
آسا	ئاسا	12	آسيا	ئاسىيا	13

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آنكارماك	ئاڭارماق	17	آلانك	ئالاڭ	18
آنكالاماق	ئاڭالاماق	17	آلاماق	ئالاماق	19
آنكديبان	ئاڭدىبان	18	آلامان	ئالامان	19
آنكداماق	ئاڭداماق	18	آلامان الاخان	ئالامان - ئالاخان	19
آنكديماق	ئاڭدىماق	18	آلامانچى	ئالامانچى	19
آنكلاق	ئاڭلاق	18	آلاو	ئالاۋ	19
آنكلاقليق	ئاڭلاقلىق	18	آلاولاماق	ئالاۋلاماق	19
آنكلاماق	ئاڭلاماق	18	آلاۋلانماق	ئالاۋلانماق	19
آنكماق	ئاڭماق	18	آلاوليق	ئالاۋلىق	19
آنكيتماق	ئاڭىتماق	18	آلاى	ئالاي	19
آنكيش	ئاڭىش	18	آلايلاماق	ئالايلاماق	19
آل	ئال	18	آلايش	ئالايىش	19
آلاء	ئالاۋ	18	آلات	ئالەت	19
آلا	ئالا	18	آلبوتو	ئالبۇتۇ	19
آلات	ئالات	18	آلبوراماق	ئالبۇراماق	19
الاجه	ئالاچە	18	آلبورغا	ئالبۇرغا	20
آلاچوغ	ئالاچۇغ	18	آلبوروق	ئالبۇرۇق	20
آلاچوق	ئالاچۇق	18	آلپ	ئالپ	20
آلاشماق	ئالاشماق	18	آلپاغوت	ئالپاغۇت	20
آلاشلانماق	ئالاشلانماق	18	الپاق	ئالپاق	20
آلاق	ئالاق	18	آل تمغا	ئال تامغا	20
آلاقماق	ئالاقماق	18	آلتايى ، آلطايى	ئالتايى	20
آلاقشيماق	ئالاقشىماق	18	آلتان	ئالتان	20

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آغيرسى	ئاغىرسى	15	آفورته آنا	ئافۇرته ئانا	16
آغيرلاماق	ئاغىرلاماق	15	آق يارماق	ئاق يارماق	16
آغشته	ئاغىشته	16	آقار	ئاقار	17
آغيل	ئاغىل	16	آق تويغون	ئاق تۇيغۇن	17
آغيزديريق	ئاغىزدىرىق	16	آق خط	ئاق خەت	17
آغيمتۇل	ئاغىمتۇل	16	آقران	ئاقران	17
آغين	ئاغىن	16	آقسوم	ئاقسۇم	17
آفات	ئافات	16	آقسوملاماق	ئاقسۇملاماق	17
آفاق	ئافاق	16	آق سونكاك	ئاقسۇڭەك	17
آفاق سوز	ئافاقسوز	16	آقسيرماق	ئاقسىرماق	17
آفاق كرد	ئافاقكەرد	16	آقسيريق	ئاقسىرىق	17
آفاق كير	ئافاقگىر	16	اقسين	ئاقسىن	17
آفت	ئافەت	16	آقسين	ئاقسىن	17
آفت جان	ئافەتى جان	16	آق اوى	ئاق ئۆي	17
آفريده	ئافەرىدە	16	آق اويلوك	ئاق ئۆيلۈك	17
آفرين	فەرىن	16	آقين	ئاقىن	17
آفرينش	ئافەرىنىش	16	آكاه	ئاگاھ	17
آفتاب	ئافتاب	16	آكاەوار	ئاگاھۇار	17
آفتاب خاورى	ئافتابى خاۋەرى	16	آكاەوش	ئاگاھۇەش	17
آفتابه	ئافتابە	16	آكاهى	ئاگاھى	17
آفتابەچى	ئافتابەچى	16	آكە	ئاگەھ	17
آفتابەچيلىق	ئافتابەچىلىق	16	آكين	ئاگىن	17
آفتاب رو	ئافتابرو	16	آنك	ئالڭ	17

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بېت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بېت
آماج	ئاماج	22	آنچادا	ئانچادا	23
آماجخانه	ئاماجخانه	22	آنچىنان	ئانچينان	23
آماجگاه	ئاماجگاھ	22	آندىب	ئاندىپ	23
آماده	ئاماده	22	آندىماق	ئاندىماق	23
آمال	ئامال	22	آنوق	ئانۇق	23
آمدورفت	ئامەدۇرەفت	22	آنوقلاماق	ئانۇقلاماق	23
آمراغ	ئامراغ	22	آنيقماق	ئانىقماق	23
امرينماق	ئامرىنماق	22	آهه	ئاھە	23
آمو	ئامۇ	22	آهنك	ئاھەڭ	23
آموده	ئامۇده	22	آهنک	ئاھەڭ	23
آمورزش	ئامۇرزىش	22	آهن	ئاھەن	24
آموز	ئامۇز	22	آهن پاره	ئاھەنپارە	24
آموزكار	ئامۇزگار	23	آهنكر	ئاھەنگەر	24
آمول	ئامۇل	23	آهن كداز	ئاھەن گۇداز	24
آميخته	ئامىختە	23	آهنين	ئاھەنىن	24
آمر	ئامىر	23	آهنين چنك	ئاھەنىن چەنگ	24
آمرزش	ئامىرزىش	23	آهنين ديز	ئاھەنىن دىز	24
آميز	ئامىز	23	آهو	ئاھۇ	24
آميزيش	ئامىزىش	23	آهوتك	ئاھۇتەك	24
آمين	ئامىن	23	اهوكيرليك	ئاھۇگىرلىك	24
آن	ئان	23	آو	ئاۋ	24
انت	ئانت	23	آواره	ئاۋارە	24
آنچاق	ئانچاق	23	آوازه	ئاۋازە	24

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
التونلاماق	ئالتۇنلاماق	20	آلله ، الله	ئاللاھ ، ئاللاھ	21
التونموغ	ئالتۇنمۇغ	20	آللەلاشماق	ئاللاھلاشماق	21
آلتون‌ليغ چيبين	ئالتۇنلىغ چىبىن	20	آللاق	ئاللاق	21
آلتون ورق	ئالتۇن ۋەرەق	20	آلما باش	ئالما باش	21
آلتين امال	ئالتىن ئەمەل	20	آلماشقورماق	ئالماشقۇرماق	21
آلجاشماق	ئالجاشماق	20	المالیغ	ئالمالىغ	21
آلچاق	ئالچاق	20	آلو	ئالۇ	21
آلچين	ئالچىن	20	آلو بالو	ئالۇ بالۇ	21
آلداراتماق	ئالداراتماق	20	آلود	ئالۇد	21
آلداراماق	ئالداراماق	20	آلوده	ئالۇدە	21
آلداغ	ئالداغ	20	آلوده‌ليق	ئالۇدەلىق	21
آلداغچى	ئالداغچى	20	آلوش	ئالۇش	21
آلغاماق	ئالغاماق	20	آلفته	ئالۇفتە	21
آلغوت	ئالغۇت	20	آلفته وار	ئالۇفتەۋار	21
آلغور	ئالغۇر	20	الوغ	ئالۇغ	21
آلغولوق	ئالغۇلۇق	20	الونک	ئالۇك	21
آلغوليغ	ئالغۇلىغ	20	آل عباء	ئالى ئەبا	21
آلغونجق	ئالغۇنچىق	20	آليغ ساتيغ	ئالىغ ـ ساتىغ	21
آلغين	ئالغىن	20	آلفته	ئالىفتە	22
آلغينچى	ئالغىنچى	20	اليق ساليق	ئالىق ـ سالىق	22
آلقاب	ئالقاپ	20	آل نبى و آل رسول	ئالىنەبى ۋە ئالىرەسۇل	22
آلقاماق	ئالقاماق	20	آلنچه	ئالىنچە	22
آلقاميش	ئالقامىش	20	آلينده	ئالىندا	22

بەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	بەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آيىرمان	ئايىرمان	26	آيينه فام	ئايىنه فام	26
آيىقماق	ئايىقماق	26	آيينه كردار	ئايىنه كىردار	26
آيلدورماق	ئايىلدۇرماق	26	آيينه كون	ئاينەگۇن	26
آيلماق	ئايىلماق	26	آيين داد	ئايىنى داد	26
آيين	ئايىن	26	آيين فصاحت	ئايىنى فەساھەت	26
آيينه	ئايىنه	26	آيين فنا	ئايىنى فەنا	26
آيينه بند	ئايىنه بەند	26	آيين قتل وكن	ئايىنى قەتلۇكەن	26
آيينه دار	ئايىنه دار	26	آيين حرب	ئايىنى ھەرب	26
آيينه سان	ئايىنه سان	26	آيين وفاق	ئايىنى ۋىفاق	26

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آوالاماق	ئاۋالاماق	24	آياغ	ئاياغ	25
آوان	ئاۋان	24	آياغچى	ئاياغچى	25
آوغ	ئاۋغ	24	آياق	ئاياق	25
آور	ئاۋۇر	24	آياقچى	ئاياقچى	25
آورينماق	ئاۋرىنماق	24	آياقچى لىق	ئاياقچىلىق	25
آولاغ	ئاۋلاغ	24	آيالتماق	ئايالتماق	25
آولاق	ئاۋلاق	24	آيالغو	ئايالغۇ	25
آولاماق	ئاۋلاماق	24	آيامان	ئايامان	25
آوماق	ئاۋماق	24	آيان	ئايان	25
آوتماق	ئاۋۇتماق	24	آيانماق	ئايانماق	25
آوچ	ئاۋۇچ	24	آيت	ئايەت	25
آوچلاماق	ئاۋۇچلاماق	24	آيتمان	ئايتمان	25
آورت	ئاۋۇرت	24	آيدين	ئايدىن	25
آونچاق	ئاۋۇنچاق	24	ايرالىق	ئايرالىق	25
آونماق	ئاۋۇنماق	25	آيرو	ئايرۇ	25
آويز	ئاۋىز	25	آيروقسى	ئايرۇقسى	26
آويزان	ئاۋىزان	25	آيغاق	ئايغاق	26
آويزه	ئاۋىزە	25	آيغاقلاماق	ئايغاقلاماق	26
آيا	ئايا	25	آيلانا	ئايلانا	26
آيات	ئايات	25	آيلانماق	ئايلانماق	26
آيات مبين	ئاياتى مۇبەييەن	25	آيماق	ئايماق	26
آيات شفا	ئاياتى شىفا	25	آيماقات	ئايماقات	26
آياز	ئاياز	25	آييردوك	ئايىردۇك	26

پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
ابرپربار	ئەبرى پۇربار	29	ابو	ئەبۇ	30
ابريشيم	ئەبرىشىم	29	ابو الترک	ئەبۇتتۇرك	30
ابرقيرماند	ئەبرى قىرماندە	29	ابو جهل	ئەبۇ جەھىل	30
ابركرم	ئەبرى كەرەم	29	ابو قبيس	ئەبۇقۇبەيس	30
ابرمطير	ئەبرى مەتىر	29	ابوكان	ئەبۇكەن	30
ابرنو بهار	ئەبرى نەۋ بەھار	29	ابو الفرس	ئەبۇلفۇرس	30
ابر نيسان	ئەبرى نەيسان	29	ابو الهند	ئەبۇلھىند	30
ابكار	ئەبكار	29	ابواب	ئەبۇاب	30
ابكم	ئەبكەم	29	ابواب المعانى	ئەبۇابۇلمەئانى	30
ابكم ليق	ئەبكەملىق	29	ابيات	ئەبيات	30
ابلغ	ئەبلەغ	29	ابيض پوش	ئەبياز پۇش	30
ابلق	ئەبلەق	29	اپپانى	ئەپپانىي	31
ابلق سوار	ئەبلەقسۇۋار	29	ات	ئەت	31
ابله	ئەبلەھ	29	اتم	ئەتەم	35
ابلهانه	ئەبلەھانە	29	اتباع	ئەتباۋ	35
ابنا	ئەبنا	29	اطباق	ئەتباق	35
ابنا جنس	ئەبنايى جىنس	29	اتراك	ئەتراك	36
ابنا دوران	ئەبنايى دەۋران	29	اطراف	ئەتراف	36
ابنا دهر	ئەبنايى دەھر	30	اطفال	ئەتفال	36
ابنا روزكار	ئەبنايى روزگار	30	اتقيا	ئەتقيا	36
ابنا زمان	ئەبنايى زەمان	30	اتكه	ئەتكە	36
ابنيه	ئەبنىيە	30	اطلس	ئەتلەس	36
ابحاث	ئەبھاس	30	اطلس كردون	ئەتلەسى گەردۇن	36

ا (ئەلىف)

يېزىلمىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلمىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اعادى	ئەئادى	27	ابطحى	ئەبتەھى	28
اعاظم	ئەئازىم	27	ابجد	ئەبجەد	28
اعالى	ئەئالى	27	ابجد خوان	ئەبجەدخان	28
اعزّ	ئەئەززّ	27	ابدال	ئەبدال	28
اب	ئەب	27	ابدال وش	ئەبدالۋەش	28
ابا	ئەبا	27	ابدان	ئەبدان	28
ابابيل	ئەبابىل	27	ابر	ئەبر	28
اباطيل	ئەباتىل	27	ابرار	ئەبرار	28
ابا و اجداد	ئەبا ۋە ئەجداد	27	ابرآسا	ئەبراسا	28
ابد	ئەبەد	27	ابره	ئەبرە	28
ابد الاباد	ئەبەدۇل ئاباد	27	ابرص	ئەبرەس	29
ابدى	ئەبەدى	27	ابرش	ئەبرەش	29
ابد جاويد	ئەبەدى جاۋىد	27	ابرخرام	ئەبرخىرام	29
ابا عن جد	ئەبەن ئەن جەددىن	27	ابركف	ئەبركەف	29
ابوين	ئەبەۋەين	27	ابركردار	ئەبركىردار	29
ابدت	ئەبەبەدەت	28	ابرو	ئەبرو	29
ابتر	ئەبتەر	28	ابرو شام	ئەبروشام	29
ابتروش	ئەبتەرۋەش	28	ابرو فلک	ئەبرۇفەلەك	29
ابترى	ئەبتەرى	28	ابر بهار	ئەبرى بەھار	29
ابطح	ئەبتەھ	28	ابر بهاران	ئەبرى بەھاران	29

پېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
اخضركون	ئەخزەرگۈن	39	ادهم	ئەدهەم	41
اخضروش	ئەخزەرۇەش	39	ادوار	ئەدۋار	41
اخگر ، اخكر	ئەخگەر	39	ادويه	ئەدۋىيە	41
اخكرنشين	ئەخگەر نىشىن	39	اديب	ئەدىب	41
اخكرسوزنده	ئەخگەرى سوزەندە	39	ادعيه	ئەدئىيە	41
اخلاط	ئەخلات	39	اديان	ئەديان	41
اخلاق	ئەخلاق	39	ار	ئەر	41
اخلاق	ئەخلاق	39	اعراب	ئەئراب	41
اخلاقيون	ئەخلاقىيىۇن	39	اعرابى	ئەئرابىي	42
اخى	ئەخى	40	اراجيف	ئەراجىف	42
اخيار	ئەخيار	40	اعراض	ئەئراز	42
اخير	ئەخىر	40	اراضى	ئەرازى	42
اخيرا	ئەخىرەن	40	اراذل	ئەرازىل	42
ادا	ئەدا	40	اعرج	ئەئرەج	42
اعدا	ئەئدا	40	ارس	ئەرەس	42
ادات	ئەدات	40	ارسطو	ئەرەستۇ	42
اعداد	ئەئداد	40	ارش	ئەرەش	42
ادانى	ئەدانى	40	ارباب	ئەرباب	43
اداوى	ئەداۋى	40	ارباب بينش	ئەربابى بىنىش	43
ادب	ئەدەب	40	ارباب معانى	ئەربابى مەئانى	43
ادبكاه	ئەدەبگاھ	40	ارباب وظايف	ئەربابى ۋەزايىف	43
ادوات	ئەدەۋات	41	ارباغ	ئەرباغ	43
ادنى ، ادنا	ئەدنا	41	اربعين	ئەربەئىن	43

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اتوك	ئەتۈك	36	اعجوبه	ئەجۇبە	38
اطوار	ئەتۋار	36	اجوف	ئەجۇەف	38
اطيب	ئەتىب	36	اجوبه	ئەجۇبە	38
اطبا	ئەتىبا	36	اجير	ئەجىر	38
اتيشلاماك	ئەتىشلەمەك	36	اجله	ئەجىللە	38
اتيل	ئەتىل	36	اجله اصحاب	ئەجىللەئى ئەسھاب	38
اطعمه	ئەتئىمە	36	اچيراشماك	ئەچىرەشمەك	38
اجانب	ئەجانىب	37	اخ	ئەخ	38
اجل	ئەجەل	37	اخس	ئەخەس	38
اجداد	ئەجداد	37	اخص	ئەخەسس	38
اجر	ئەجر	37	اخص	ئەخەسسە	38
اجزا	ئەجزا	37	اخص اصحاب	ئەخەسسى ئەسھاب	38
اجزاخانه	ئەجزاخانە	37	اخق	ئەخەفق	38
اجساد	ئەجساد	37	اخوات	ئەخەۋات	38
اجلاق	ئەجلاق	37	اخويه	ئەخەۋىيە	39
اجمل	ئەجمەل	37	اخبار	ئەخبار	39
اجمعون	ئەجمەئۇن	38	(اُخبث	ئەخبەس	39
اجمعين	ئەجمەئىن	38	اختر	ئەختەر	39
اجناس	ئەجناس	38	اخترفرخنده	ئەختەرى فەرخونده	39
اجنبى	ئەجنەبىي	38	اخترشناس	ئەختەرشۇناس	39
اجنبيت	ئەجنەبىيەت	38	اخروى	ئەخرەۋي	
اجنحه	ئەجنىھە	38	اخذ	ئەخز	39
اجهل	ئەجھەل	38	اخضرپوش	ئەخزەرپۇش	39

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اريغ	ئەرىغ	46	اضحى	ئەزها	48
اريغ ليغ	ئەرىغلىغ	46	ازهار	ئەزهار	48
اريغ سيز	ئەرىغسىز	46	اذهان	ئەزهان	48
اريق	ئەرىق	46	اظهر	ئەزهەر	48
ارىكلاماك	ئەرىكلەمەك	46	ازواج	ئەزۋاج	48
ارينك	ئەرىڭ	46	اذواق	ئەزۋاق	48
ارينكلاماك	ئەرىڭلەمەك	46	ازيتماق	ئەزىتماق	48
اريلماك	ئەرىلمەك	46	ازيقماق	ئەزىقماق	48
اريماك	ئەرىمەك	46	اذيات	ئەزىييات	49
ارين	ئەرىن	47	اژدر	ئەژدەر	49
از	ئەز	47	اژدر آسا	ئەژدەر ئاسا	49
اعضاء	ئەئزاۋ	47	اژدهاكش	ئەژدەهاكۇش	49
ازل	ئەزەل	47	اساپقور	ئەساپقۇر	49
ازلى	ئەزەلىي	47	اساطير	ئەساتىر	49
اعظم	ئەئزەم	47	اعصار	ئەئسار	49
ازبر	ئەزبەر	47	اسارت	ئەسارەت	49
ازبس	ئەزبەس	47	اثاث	ئەساس	49
ازبس كه	ئەزبەسكى	47	اساس	ئەساس	49
اضداد	ئەزداد	47	اساس مهمان	ئەساسى مىهمان	49
ازرق	ئەزرەق	47	اساسى	ئەساسىي	49
ازفر	ئەزفەر	47	اصاغر	ئەساغىر	49
ازكيا	ئەزكىيا	48	اسفا	ئەسەفا	49
ازمنه	ئەزمىنە	48	اسافل	ئەسافىل	49

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ارجمند	ئەرجمەند	43	ارفع	ئەرفەئ	45
ارجمند	ئەرجۇمەند	43	ئارفع درجات	ئەرفەئى دەرەجات	45
ارچه	ئەرچى	43	ارقام	ئەرقام	45
اردوان	ئەردەۋان	43	ارقم	ئەرقەم	45
اردويل	ئەردەۋىل	43	ارك	ئەرك	45
ارض	ئەرز	43	اركـ	ئەرك	45
ارض كتب	ئەرزى كۈتۈب	44	اركان	ئەركان	45
ارض وسيع	ئەرزى ۋەسىئ	44	اركان دولت	ئەركانى دەۋلەت	45
ارزاق	ئەرزاق	44	اركاچ	ئەركەچ	45
ارذال	ئەرزال	44	اركاش	ئەركەش	45
ارذال و اشراف	ئەرزالۇ ئەشراف	44	اركونجاك	ئەركۈنجەك	45
ارزانليق	ئەرزانلىق	44	اركينه	ئەركىنە	45
ارزانى	ئەرزانى	44	ارلات	ئەرلات	45
ارزنده	ئەرزەندە	44	ارم	ئەرم	45
ارشد	ئەرشەد	44	ارمك	ئەرمەك	46
ارغاماق	ئەرغەدەماق	45	ارمكلاشماك	ئەرمەكلەشمەك	46
ارغدال	ئەرغەدال	45	ارمكلاماك	ئەرمەكلەمەك	46
ارغوان	ئەرغەۋان	45	ارمن وار	ئەرمەنۋار	46
ارغوان خد	ئەرغەۋان خەد	45	ارمنى ساز	ئەرمەنى ساز	46
ارغوان كون	ئەرغەۋان گۈن	45	ارنب	ئەرنەب	46
ارغوانى	ئەرغەۋانىي	45	ارحم	ئەرھەم	46
ارغوشتكـ	ئەرغۇشتەك	45	ارواح	ئەرۋاھ	46
ارغوان	ئەرغۇۋان	45	اريتماك	ئەرىتمەك	46

يېزىلىشى	گوگۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوگۇلۇشى	بەت
اصحاب جاودانى	ئەسھابى جاۋىدانىي	51	اشرفى	ئەشرەفىي	53
اصحاب رسالت آيين	ئەسھابى رسالەت ئايىن	51	اشرق اوصاف	ئەشرەقى ئەوساق	53
اصحاب كهف	ئەسھابى كەھف	52	اشربه	ئەشربە	53
اسهل	ئەسھەل	52	اشغال	ئەشغال	53
اثواب	ئەسۋاب	52	اشقيا	ئەشقىيا	53
اصوات	ئەسۋات	52	اشك	ئەشك	53
اسود	ئەسۋەد	52	اشكال	ئەشكال	53
اسير	ئەسىر	52	اشكسته	ئەشكەستە	53
اثير	ئەسىر	52	اشكسته‌ليغ	ئەشكەستەلىغ	53
اسير محن	ئەسىرى مىھەن	52	اشكاك	ئەشكەك	53
اسيرانه	ئەسىرانە	52	اشكبار	ئەشكبار	53
اسيغ	ئەسىغ	52	اشكريز	ئەشكرىز	53
اش	ئەش	52	اشكريزان	ئەشكرىزان	53
اشعار	ئەشئار	52	اشكريزليغ	ئەشكرىزلىغ	53
اشد	ئەشەدد	52	اشك فشان	ئەشك فىشان	53
اشباح	ئەشباھ	52	اشكناك	ئەشكناك	53
اشباه	ئەشباھ	52	اشك روان	ئەشكى رەۋان	53
اشبه	ئەشبەھ	52	اشك سيميز	ئەشكى سىمىز	53
اشجار	ئەشجار	52	اشك سيم اندود	ئەشكى سىم ئەندۇد	53
اشخاص	ئەشخاس	52	اشك غلطان	ئەشكى غەلتان	53
اشرار	ئەشرار	52	اشك ندامت	ئەشكى ئەدامەت	53
اشراق	ئەشراق	53	اشمك	ئەشمەك	53
اشرق	ئەشرەق	53	اشهب	ئەشھەب	54

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اسامى	ئەسامى	49	ايسروككينه	ئەسرۇككىنە	50
اصالت	ئەسالەت	49	اسروماك	ئەسرۇمەك	50
اصعب	ئەسئەب	49	اسر و مغلق	ئەسرۇ مۇغلەق	50
اسد	ئەسەد	49	اسفارسما	ئەسفارى سەما	50
اسعد	ئەسئەد	49	اصغر	ئەسغەر	51
اسدكردار	ئەسەدكىردار	50	اسفار	ئەسفار	51
اسد الله	ئەسەدۇللاھ	50	اسفارسماوى	ئەسفارى سەماۋى	51
اثر	ئەسەر	50	اصفروش	ئەسفەرۇەش	51
اثرليق	ئەسەرلىق	50	اسفل	ئەسفەل	51
اسف	ئەسەف	50	اسفل نشين	ئەسفەلنىشىن	51
اصم	ئەسەم	50	انتقال	ئەسقال	51
اسن	ئەسەن	50	اصل	ئەسل	51
اصح	ئەسەھ	50	اسلاف	ئەسلاف	51
اسب	ئەسب	50	اصلاء	ئەسلەن	51
اسباب	ئەسباب	50	اسلحه	ئەسلەھە	51
اسباب رزم	ئەسبابى رەزم	50	اسما	ئەسما	51
اسباط	ئەسبات	50	اثمار	ئەسمار	51
اسباق	ئەسباق	50	اسمر	ئەسمەر	51
استار	ئەستار	50	اسمك	ئەسمەك	51
اسرار	ئەسرار	50	اثنا	ئەسنا	51
اسرع	ئەسرەئ	50	اصناف	ئەسناف	51
اسرو	ئەسرو	50	اصنام	ئەسنام	51
اسروك	ئەسرۇك	50	اصحاب	ئەسھاب	51

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
افسون	ئەفسۇن	55	افعی مشکین	ئافەئایی مۇشکىن	57
افسون ساز	ئەفسۇن ساز	55	افیونی	ئەفیۇنى	57
افسونکر	ئەفسۇنگەر	55	اقارب	ئەقارىب	57
افسونکران	ئەفسۇنگەران	56	اقاص	ئەقاس	57
افشان	ئەفشان	56	اقالیم	ئەقالىم	57
افغان	ئەفغان	56	اقالیم سبعه	ئەقالىمى سەبئە	57
افقر	ئەفقەر	56	اقانیم	ئەقانىم	57
افکار	ئەفكار	56	اقل	ئەقەلل	57
افکن	ئەفكەن	56	اعقل	ئەئقەل	57
افکنده	ئەفكەندە	56	اقبح	ئەقبەھ	57
افکنده‌لیغ	ئەفكەندەلىغ	56	اقطاع	ئەقتائ	57
افکنده‌ٔ بی‌اعتبار	ئەفكەندەئى بىئىئتىبار	56	اقطاب	ئەقتاب	57
افکار	ئەفكار	56	اقطار	ئەقتار	58
افکارلیغ	ئەفكارلىغ	56	اقداح	ئەقداھ	58
افلاك	ئەفلاك	56	اقدام	ئەقدام	58
افلاک رو	ئەفلاكرەۋ	56	اقدس	ئەقدەس	58
افلاک سوز	ئەفلاكسوز	56	اقدم	ئەقدەم	58
افلاك کج رفتار	ئەفلاكى كەجرەفتار	56	اقران	ئەقران	58
افلج	ئەفلەج	57	اقرب	ئەقرەب	58
افواج	ئەفۇاج	57	اقربا	ئەقرەبا	58
افواه	ئەفۇاھ	57	اقصی	ئەقسا	58
افعی	ئەفئى/ ئەفئا	57	اقسام	ئەقسام	58
افعی معنبر	ئەفئایی مۇئەنبەر	57	اقصی چین	ئەقسائى چىن	58

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اشهر	ئەشھەر	54	افروخته	ئەفروختە	55
اشعه	ئەشئە	54	افروز	ئەفروز	55
اشعريه	ئەشئەرىيە	54	افريدون	ئەفرىدون	55
اشنمك	ئەشنىمەك	54	افزا	ئەفزا	55
اشيانه	ئەشيانە	54	افزار	ئەفزار	55
اشياع	ئەشياۋ	54	افزای	ئەفزاي	55
اغراض	ئەغراز	54	افزايش	ئەفزايىش	55
اغذيه	ئەغزىيە	54	افضل	ئەفزەل	55
اغلال	ئەغلال	54	افضليّت	ئەفزەلىيىەت	55
اغلب	ئەغلەب	54	افزود	ئەفزود	55
اغلظ	ئەغلەز	54	افزون	ئەفزۇن	55
اغنياء	ئەغنىياۋ	54	افزون ليغ	ئەفزۇنلىغ	55
اغيار	ئەغيار	54	افسار	ئەفسار	55
افعی	ئەفئا	54	افسانه	ئەفسانە	55
افاضل	ئەفازىل	54	افسانه پرداز	ئەفسانە پەرداز	55
افعال	ئەفئال	54	افسانه سنج	ئەفسانە سەنج	55
افتاده	ئەفتادە	54	افسانه كذار	ئەفسانە گۇزار	55
افتاده‌وش	ئەفتادەۋەش	54	افسانه‌ليغ	ئەفسانەلىق	55
افتان و خيزان	ئەفتانۇخىزان	54	افسر	ئەفسەر	55
افراد	ئەفراد	54	افسرپرست	ئەفسەرپەرەست	55
افراز	ئەفراز	54	افصح	ئەفسەھ	55
افرنج	ئەفرەنج	54	افصح‌الكلام	ئەفسەھۇلكەلام	
افرنجی	ئەفرەنجي	55	افسرده	ئەفسۇردە	55

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
الذ	ئەلەززە	61	الكاسب	ئەلكاسىب	63
الاسماء	ئەلئەسمائ	61	الكن	ئەلكەن	63
الم	ئەلەم	61	الكارماك	ئەلگەرمەك	63
الامان	ئەلئەمان	62	الله	ئەللاھ	63
اعلم	ئەئلەم	62	اللطيف	ئەللەتىف	63
المماك	ئەلەمەك	62	المل	ئەلمەل	63
الم انگيز	ئەلەمەنگىز	62	المتخلص	ئەلمۇتەخەللىس	63
الم شوى	ئەلەم شوي	62	المتكلم	ئەلمۇتەكەللىم	63
الباس	ئەلباس	62	الملقب	ئەلمۇلەققەب	63
البسه	ئەلبىسە	62	الملک له	ئەلمۇلۇك لەھۇ	63
البرز	ئەلبۇرز	62	المنة لله	ئەلمىننەتۇلىللاھ	63
الطاف	ئەلتاف	62	الحاصل	ئەلھاسىل	63
الطف	ئەلتەف	62	الحاق	ئەلھاق	63
الزم	ئەلزەم	62	الحال	ئەلھال	64
الغاز	ئەلغاز	62	الحان	ئەلھان	64
الغرض	ئەلغەرەز	63	الحان سرا	ئەلھانسەرا	64
الف	ئەلف	63	الحان نماى	ئەلھاننەماي	64
الفاظ	ئەلفاز	63	الحذر	ئەلھەزەر	64
الفاظ فصيح	ئەلفازى فەسىھ	63	الحق	ئەلھەق	64
الفقير الحقير	ئەلفەقىر ۋلھەقىر	63	الحكم لله	ئەلھۆكمۇ لىللاھ	64
الفراق	ئەلفىراق	63	الوان	ئەلۋان	64
القاب	ئەلقاب	63	الواح	ئەلۋاھ	64
القصه	ئەلقىسسە	63	الوداع	ئەلۋىداع	64

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اقسوم	ئەقسۇم	58	اكثرياً	ئەكسەريىيەن	
اقلام	ئەقلام	58	عكسى	ئەكسى	60
اقمشه	ئەقمىشە	59	عكه	ئەككە	60
اقوى	ئەقۇا	59	اكل	ئەكل	60
اقوال	ئەقۇال	59	اكمل	ئەكمەل	60
اقوام	ئەقۇام	59	اكمه	ئەكمەھ	60
اقويا	ئەقۇيا	59	اكناف	ئەكناف	60
اكابر	ئەكابىر	59	اكنون	ئەكنۇن	60
اكاذيب	ئەكازىب	59	اكول	ئەكۇل	60
اكاجى	ئەكەجى	59	اكندى ، اكيندى	ئەكىندى	60
اكارى	ئەكەرى	59	اكرچه	ئەگەرچە	60
اكاك	ئەكەك	59	اكريلتمك	ئەگىرىلتمەك	60
اكاماك	ئەكەماك	59	اكريلماك	ئەگىرىلمەك	60
اكاو	ئەكەۋ	59	اكريلمك	ئەگىرىلمەك	60
اكاولان	ئەكەۋلەن	59	اگلنچه	ئەگلەنچە	60
اكباد	ئەكباد	59	اگلنمك	ئەگلەنمەك	60
اكبر	ئەكبەر	60	انكيرماك	ئەڭىرمەك	60
اكتاف	ئەكتاف	60	الا	ئەلا	
اكچه	ئەكچە	60	اعلا ، اعلى	ئەئلا	60
اكرم	ئەكرەم	60	اعلام	ئەئلام	60
اكرم الاكرمين	ئەكرەمۇلئەكرەمىن	60	الآن	ئەلئان	61
اكثر	ئەكسەر	60	العدل	ئەلئەدل	61
اكثراً	ئەكسەرەن	60	الست	ئەلەستۇ	61

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ايمكاك	ئەمگەك	66	اناجيل	ئەناجىل	68
امكاكلاماك	ئەمگەكلەمەك	66	انام	ئەنام	68
املاک	ئەملاك	67	انعام	ئەنئام	68
املاماك	ئەملەمەك	67	انامل	ئەنامىل	68
املح	ئەملەھ	67	انانيت	ئەنانىيەت	68
امكانماك	ئەمگەنمەك	67	انا	ئەنە	68
املوک	ئەملۇك	67	اناکا	ئەنەگە	68
اماره	ئەمارە	67	انس	ئەنەس	68
امن	ئەمن	67	أنا الحق	ئەنەلھەق	68
امن آباد	ئەمناباد	67	انانيت	ئەنەنىيەت	68
امن و امان	ئەمنۇئەمان	67	انبار	ئەنبار	68
امن منزل	ئەمنى مەنزىل	67	انبارکش	ئەنبارکەش	68
امنيه	ئەمنىيە	67	انباز	ئەنباز	68
امنيت	ئەمنىيەت	67	انبانچه	ئەنبانچە	68
امنيت روب	ئەمنىيەتروب	67	انبه	ئەنبە	68
اموات	ئەمۋات	67	انبر	ئەنبور	68
امواج	ئەمۋاج		انبوه	ئەنبۇھ	69
اموال	ئەمۋال	67	انبياء	ئەنبىياۋ	69
امير	ئەمىر	67	انبياء مرسلين	ئەنبىيائى مۇرسەلىن	69
امير المؤمنين	ئەمىرۋلمۇئمىنىن	67	انجام	ئەنجام	69
امير الامرا	ئەمىرۋلئۇمەرا	67	انجام وآغاز	ئەنجامۇ ئاغاز	69
امير لشكر	ئەمىرى لەشكەر	67	انجم	ئەنجۇم	69
امين	ئەمىن	68	انجمن	ئەنجۇمەن	69

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اليتماك	ئەلىتمەك	64	امجد	ئەمجەد	65
الف	ئەلىف	64	امجى	ئەمچى	65
اليم	ئەلىم	64	امداد	ئەمداد	66
اليق	ئەلىيەق	64	امدىكاچە	ئەمدىگەچە	66
اليوم	ئەلىيەۋم	64	امر	ئەمر	66
ام	ئەم	64	امراض	ئەمراز	66
امى	ئەئما	64	امراغ	ئەمراغ	66
اماده	ئەمادە	64	امرد	ئەمرەد	66
اماره	ئەمارە	64	امرق	ئەمرەق	66
امارت	ئەمارەت	64	امرود	ئەمرۇد	66
اماثل	ئەماسىل	65	امر و نهى	ئەمرۇنەھى	66
اعمال	ئەئمال	65	امر بديع	ئەمرى بەدىئ	66
اعمال خير	ئەئمالى خەير	65	امر خير	ئەمرى خەير	66
امان	ئەمان	65	امر معروف	ئەمرى مەئرۇف	66
امان تيلاماك	ئەمان تىلەمەك	65	امر معهود	ئەمرى مەئھۇد	66
امانت	ئەمانەت	65	امر موهوم	ئەمرى مەۋھۇم	66
امانۇ	ئەمانەتەن	65	امرنامه	ئەمرنامە	66
امانت دارليغ	ئەمانەتدارلىق	65	امصار	ئەمسار	66
اماجى	ئەمەچى	65	امثال	ئەمسال	66
امل	ئەمەل	65	امثله	ئەمسىلە	66
امال	ئەمال	65	امكنه	ئەمكىنە	66
امالاماك	ئەمەلەمەك	65	امكاتماك	ئەمگەتمەك	66
امطار	ئەمتار	65	امكاك	ئەمگەك	66

پېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
انگشت‌نما	ئەنگوشتنەما	72	احباب	ئەھباب	73
انگیز	ئەنگىز	72	احرار	ئەھرار	73
انماجی	ئەنمەجى	72	اهرام	ئەھرام	73
انهی	ئەنهى	72	اهرمن	ئەھرەمەن	73
انور	ئەنۋر	72	احزان	ئەھزان	73
انوك	ئەنۋك	72	احسن	ئەھسەن	73
انواع	ئەنۋاۋ	72	احسنت	ئەھسەنتە	73
انوار	ئەنۋار	72	احسن القصص	ئەھسەنۋلقىسەس	73
انوار الهدا	ئەنۋار ۋلھۇدا	72	احشا	ئەھشا	73
انوار حقایق	ئەنۋارى ھەقايىق	72	احشام	ئەھشام	73
انور	ئەنۋەر	72	احفاد	ئەھفاد	73
انیس	ئەنىس	72	احكام	ئەھكام	73
انیسی انجمن	ئەنىسى ئەنجۇمەن	72	اهل	ئەھل	73
انیكماك	ئەنىكمەك	72	اهلا	ئەھلەن	74
انین	ئەنىن	72	اهل اخبار	ئەھلى ئەخبار	74
احادیث	ئەھادىس	72	اهل عدم	ئەھلى ئەدەم	74
احادیث سعادت انجام	ئەھادىسى سەئادەت ئەنجام	72	اهل عنا	ئەھلى ئەنا	74
اهالی	ئەھالى	72	اهل ایام	ئەھلى ئەييام	74
احب	ئەھەب	73	اهل باطن	ئەھلى باتىن	74
احد	ئەھەد	73	اهل بینش	ئەھلى بىنىش	74
احدی	ئەھەدي	73	اهل پرخاش	ئەھلى پەرخاش	74
احق	ئەھەقق	73	اهل طرب	ئەھلى تەرەب	74
اهم	ئەھەم	73	اهل طلب	ئەھلى تەلەب	74

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
انجمن دیده	ئەنجۇمەندىدە	69	اندوەناک	ئەندۇھناك	71
انجمن ساز	ئەنجۇمەنساز	69	اندیش	ئەندىش	71
انجم سان	ئەنجۇمسان	69	اندیشه	ئەندىشە	71
انجم سپاه	ئەنجۇمسپاھ	69	اندیشەلانماك	ئەندىشەلەنمەك	71
انجم شناس	ئەنجۇمشۇناس	70	انظار	ئەنزار	71
انجم شب‌گیر	ئەنجۇمى شەبگىر	70	انساب	ئەنساب	71
انجم علوی رفعت	ئەنجۇمىئۇلۇۋىرىفئەت	70	انصار	ئەنسار	71
انداز	ئەنداز	70	انسال	ئەنسال	71
اندازه	ئەندازە	70	انسب	ئەنسەب	71
اندازەسیز	ئەندازەسىز	70	انشی	ئەنشى	71
اندام	ئەندام	70	انفاس	ئەنفاس	71
اندر	ئەندەر	70	انفاس جان بخش	ئەنفاسى جان بەخش	71
اندز	ئەندەز	70	انفاس روح الله	ئەنفاسى روھىللاھ	71
اندك	ئەندەك	70	انفاس قدس	ئەنفاسى قۇدسي	71
اندلس	ئەندەلىس	70	انفاس مسیحا	ئەنفاسى مەسىھا	71
اندوخته	ئەندۇختە	70	انفع	ئەنفەئ	71
اندود	ئەندۇد	70	انفس	ئەنفۇس	71
اندوز	ئەندۇز	70	انکر	ئەنكەر	71
اندوه	ئەندۇھ	70	انکر الاصوات	ئەنكەرۋل ئەسۋات	71
اندوەهجرت	ئەندۇھى ھىجرەت	70	انگبین	ئەنگەبىن	71
اندوەزا	ئەندۇھزا	70	انگل	ئەنگەل	72
اندوەکین	ئەندۇھگىن	70	انگور	ئەنگۇر	72
اندوەلیغ	ئەندۇھلىغ	70	انگشت	ئەنگوشت	72

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اهليه	ئەھلىيە	76	اوائل	ئەۋائىل	77
اهليّت	ئەھلىيەت	76	اوايل	ئەۋايىل	77
احمال	ئەھمال	76	اوت	ئەۋەت	77
احمر	ئەھمەر	76	اوباش	ئەۋباش	77
احمق	ئەھمەق	76	اوتاد	ئەۋتاد	77
احواض	ئەھۋاز	76	اوتار	ئەۋتار	77
احوال	ئەھۋال	76	اوطان	ئەۋتان	77
احوالات	ئەھۋالات	76	اوترى	ئەۋتەرى	77
احول	ئەھۋەل	76	اوج	ئەۋج	77
احبا	ئەھببا	76	اوج سلطنت	ئەۋجى سەلتەنەت	77
احياء	ئەھياۋ	76	اوج رفعت	ئەۋجى رىفئەت	77
احيان	ئەھيان	76	اوراد	ئەۋراد	77
احيانا	ئەھيانەن	76	اوراق	ئەۋراق	77
عواطف	ئەۋاتىف	76	اوراق سيم	ئەۋراقى سىم	77
اواخر	ئەۋاخىر	76	اورنگ	ئەۋرەڭ	77
اواخر القرن	ئەۋاخىر ۋلقەرن	76	اوضاع	ئەۋزاۋ	77
اواسط	ئەۋاست	76	اوزار	ئەۋزار	78
اعوام	ئەئۋام	76	اوزان	ئەۋزان	78
اوامر	ئەۋامىر	76	اوضع	ئەۋزەھ	78
اوان	ئەۋان	76	اوساط	ئەۋسات	78
اعوان	ئەئۋان	77	اوصاف	ئەۋساپ	78
اوانى	ئەۋانىي	77	اوصاف پسنديده	ئەۋسافى پىسەندىدە	78
اوان شباب	ئەۋانى شەباب	77	اوسع	ئەۋسەۋ	78

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اهل تلون	ئەهلى تەلەۋۈن	74	اهل صدق	ئەهلى سىدىق	75
اهل تمكين	ئەهلى تەمكىن	74	اهل شست	ئەهلى شەست	75
اهل تمييز	ئەهلى تەمىز	74	اهل غناء	ئەهلى غىناۋ	75
اهل تنعم	ئەهلى تەنەئئۇم	74	اهل فضل	ئەهلى فەزل	75
اهل تراب	ئەهلى تۇراب	74	اهل فضول كمال	ئەهلى فۇزۇلى كەمال	75
اهل طرق	ئەهلى تۇرۇق	74	اهل فنون	ئەهلى فۇنۇن	75
اهل جاه	ئەهلى جاھ	74	اهل قبور	ئەهلى قۇبۇر	75
اهل جود	ئەهلى جۇد	74	اهل كرم	ئەهلى كەرەم	75
اهل دانش	ئەهلى دانىش	74	اهل كمين	ئەهلى كەمىن	75
اهل درك	ئەهلى دەرك	74	اهل منال	ئەهلى مەنال	75
اهل دوران	ئەهلى دەۋران	74	اهل ملت	ئەهلى مىللەت	75
اهل دل	ئەهلى دىل	74	اهل نوا	ئەهلى نەۋا	75
اهل راز	ئەهلى راز	74	اهل نشور	ئەهلى نۇشۇر	75
اهل رصد	ئەهلى رەسەد	74	اهل نياز	ئەهلى نىياز	75
اهل رسالت	ئەهلى رىسالەت	74	اهل حقيقت	ئەهلى ھەقىقەت	75
اهل ظاهر	ئەهلى زاھىر	74	اهل عبور	ئەهلى ئۇبۇر	75
اهل زنگ	ئەهلى زەنگ	75	اهل اصول	ئەهلى ئۇسۇل	75
اهل صفا	ئەهلى سەفا	75	اهل عقول	ئەهلى ئۇقۇل	75
اهل صلاح	ئەهلى سەلاھ	75	اهل ورع	ئەهلى ۋەرەئ	75
اهل صليب	ئەهلى سەلىب	75	اهل وصل	ئەهلى ۋۇسۇل	75
اهل سودا	ئەهلى سەۋدا	75	اهل ادراك	ئەهلى ئىدراك	75
اهل صورت	ئەهلى سۈرەت	75	اهل ارادت	ئەهلى ئىرادەت	76
اهل سلوك	ئەهلى سۈلۈك	75	اهل يقين	ئەهلى يەقىن	76

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ابيلماق	ئەيلماق	80	استوار	ئۇستۇۋار	700
ايام	ئەييام	80	اسرو ، اوسرو	ئۇسرۇ	700
ايام شباب	ئەييامى شەباب	80	اسلوب	ئۇسلۇب	700
ايام فانى	ئەييامى فانىي	80	اصول	ئۇسۇل	701
ايام وصال	ئەييامى ۋىسال	80	اسوة	ئۇسۋەت	701
ايها الناس	ئەييۇھەننەس	80	اشترنامه	ئۇشتۇرنامە	701
ابهت	ئۇبىبەھەت	697	اشتلم	ئۇشتۇلۇم	701
ابوت	ئۇبۇۋۇەت	697	اغرغ	ئۇغرۇغ	702
اجرت	ئۇجرەت	697	افق	ئۇفق	702
اجره	ئۇجرە	698	افق	ئۇفۇق	702
اجور	ئۇجۇر	698	الوهيت	ئۇلۇھىييەت	704
اخت	ئۇخت	698	امراء	ئۇمەراۋ	704
اخوت	ئۇخۇۋۇەت	698	امم	ئۇممم	704
ادباء	ئۇدەباۋ	699	ام	ئۇمم	705
ادز	ئۇدۇز	699	امت	ئۇممەت	705
ارومداى	ئۇرۇمداي	699	امهات	ئۇممەھات	705
ارنج	ئۇرۇنج	699	ام الخبائث	ئۇممۇلخەبائىس	705
ارى	ئۇرى	699	ام القرا	ئۇممۇلقۇرا	705
استاخ	ئۇستاخ	700	امى	ئۇممي	705
استاخانه	ئۇستاخانه	700	اميه	ئۇممىييە	705
استاد	ئۇستاد	700	امور	ئۇمۇر	705
استخوان بندليق	ئۇستۇخانبەنوليق	700	امنج	ئۇمۇنج	705
اصطرلاب ، اسطرلاب	ئۇستۇرلاب	700	اناس	ئۇناس	705

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوسط	ئەۋسەت	78	اياز	ئەياز	79
اوفق	ئەۋفەق	78	اياغ	ئەياغ	79
اوقات	ئەۋقات	78	اياق	ئەياق	79
اوقاق	ئەۋقاق	78	ايالت	ئەيالەت	79
اولى ، اولا	ئەۋلا	78	ايالات	ئەيالات	79
اولاد	ئەۋلاد	78	ايالغو	ئەيالغۇ	79
اوصاف حميده	ئەۋسافى ھەمىدە	78	اياكا	ئەيەگە	79
اولاد و احفاد	ئەۋلادۇ ئەھفاد	78	ايەكو ، اياكو	ئەيەگۇ	79
اولاد كرام	ئەۋلادى كىرام	78	ايتام	ئەتيام	79
اولياء	ئەۋلىياۇ	78	ايتماق	ئەيتماق	79
اولياء الله	ئەۋلىيائۇللاھ	78	ايتميشانكا	ئەيتمىشەنك	79
اوليا كبار	ئەۋلىيايى كىبار	78	ايراشماك	ئەيرەشمەك	79
اوھام	ئەۋھام	78	ايرى	ئەيرى	79
اول	ئەۋۋەل	78	ايضاً	ئەيزەن	79
اولا	ئەۋۋەلەن	78	اى كاش	ئەيكاش	79
اولقى	ئەۋۋەلقى	78	ايلاديكا	ئەيلەدىك	79
اولين	ئەۋۋەلىن	78	ايلماك ، ايلەمك	ئەيلەمەك	79
اولين و آخرين	ئەۋۋەلىنۇئاخىرىن	78	ايلايو	ئەيلەيۇ	79
اوليت	ئەۋۋەلىيەت	78	ايمان	ئەيمان	80
اعزه	ئەئىززە	78	ايمن	ئەيمەن	80
اغره احباب	ئەغىزەئى ئەھباب	79	اين	ئەينە	80
ائمه	ئەئىممە	79	ايوان	ئەيۋان	80
ائمه كلام	ئەئىممەئى كەلام	79	ايقماق	ئەيقماق	80

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اعتقاد	ئىئتىقاد	734
اعتكاب	ئىئتىكاب	734
اعتماد	ئىئتىماد	734
اجابت	ئىجابەت	735
اعجاز	ئىئجاز	735
اجازه	ئىجازە	735
اجازت	ئىجازەت	735
اجازتنامه	ئىجازەتنامە	735
اجراء	ئىجراۋ	735
اجتسار	ئىجتىسار	735
اجتماع	ئىجتىماۋ	735
اجتناب	ئىجتىناب	735
اجتهاد	ئىجتىهاد	735
اجلاس	ئىجلاس	735
اجلال	ئىجلال	735
اجمال	ئىجمال	735
اجمالا	ئىجمالەن	735
اخافه	ئىخافە	736
اخبار	ئىخبار	736
اخبارنامه	ئىخبارنامە	736
اختار	ئىختار	736
اختبار	ئىختىبار	736
اختتام	ئىختىتام	736

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اختراع	ئىختىراۋ	736
اختراعات	ئىختىراۋات	736
اختراعكرده	ئىختىراۋكەردە	736
اختصار	ئىختىسار	736
اختصاراً	ئىختىسارەن	736
اختصاص	ئىختىساس	736
اختفاء	ئىختىفاۋ	736
اختلاط	ئىختىلات	737
اختلاف	ئىختىلاف	737
اختلال	ئىختىلال	737
اختيار	ئىختىيار	737
اختيارلىق	ئىختىيارلىق	737
اخراج	ئىخراج	737
اخلاص	ئىخلاس	737
اخلال	ئىخلال	737
اداره	ئىدارە	737
ادبار	ئىدبار	737
ادعاء	ئىددىئاۋ	737
ادراك	ئىدراك	737
ادغام	ئىدغام	737
ادمان	ئىدمان	737
اراده	ئىرادە	738
ارادت	ئىرادەت	738

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
انس	ئۇنس	705	اتباع	ئىتباۋ	733
اشتراك	ئۇشتۇرەك	718	اتصاف	ئىتتىساف	733
اعاده	ئىئادە	731	اتسام	ئىتتىسام	733
اعانت	ئىئانەت	731	اتفاق	ئىتتىفاق	733
اباء	ئىباۋ	731	اتفاقات حسنه	ئىتتىفاقاتى ھەسەنە	733
ابار	ئىبار	731	اتفاقا	ئىتتىفاقەن	733
اباحت	ئىباھەت	731	اتفاقى	ئىتتىفاقىي	733
ابتداء	ئىبتىداۋ	731	اتكاء	ئىتتىكاۋ	733
ابتداع	ئىبتىداۋ	731	اطلاع	ئىتتىلاۋ	733
ابتدائى	ئىبتىدائىي	731	اتحاد	ئىتتىھاد	733
ابتلاء	ئىبتىلاۋ	731	اتهام	ئىتتىھام	733
ابتهاج	ئىبتىھاج	731	اتهامنامه	ئىتتىھامنامە	733
ابراز	ئىبراز	731	اطلاق	ئىتلاق	733
ابرام	ئىبرام	732	اتمام	ئىتمام	733
ابره	ئىبرە	732	اطمينان	ئىتمىنان	734
ابريق	ئىبرىق	732	اطناب	ئىتناب	734
ابكار	ئىبكار	732	اعتبار	ئىئتىبار	734
ابليس	ئىبلىس	732	اعتبارا	ئىئتىبارەن	734
ابن	ئىبن	732	اعتدال	ئىئتىدال	734
ابهام	ئىبھام	732	اعتدالسيز	ئىئتىدالسىز	734
اطاعت	ئىتائەت	732	اعتراض	ئىئتىراز	734
اطاله	ئىتالە	732	اعتراف	ئىئتىراف	734
اطعام	ئىتئام	733	اعتذار	ئىئتىزار	734

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
استبراء	گستبرائ	742	استغراق	گستغراق	743
استطاعت	گستتائەت	742	استغفار	گستغفار	743
استجاب	گستجاب	742	استغناء	گستغنائ	743
استجازه	گستجازه	742	استعفاء	گستئفائ	743
استعجال	گستئجال	742	استفاده	گستفاده	743
استخاره	گستخاره	742	استفادت	گستفادەت	743
استخراج	گستخراج	742	استفتاح	گستفتاه	743
استخفاف	گستخفاف	742	استفسار	گستفسار	743
استخلاص	گستخلاس	742	استعلام	گستئلام	744
استدعا	گستدئا	742	استفهام	گستفهام	744
استعداد	گستئداد	742	استقامت	گستقامەت	744
استدامت	گستدامەت	742	استقبال	گستقبال	744
استدلال	گستدلال	743	استقصاء	گستقصائ	744
استراحت	گستراهەت	743	استقلال	گستقلال	744
استرضاء	گسترزائ	743	اصطلاح	گستلاه	744
استرحام	گسترهام	743	اصطلاحات	گستلاهات	744
استظهار	گستزهار	743	استلام	گستلام	744
استسقاء	گستسقائ	743	استماع	گستماۋ	744
استثناء	گستسناۋ	743	استعمال	گستئمال	744
استشمام	گستشمام	743	استمالت	گستمالەت	744
استشهاد	گستشهاد	743	استمداد	گستمداد	744
استغاثه	گستغاسه	743	استمزاج	گستمزاج	744
استغراب	گستغراب	743	استناد	گستناد	744

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اعراب	ئىئراب	738	اذعان	ئىزئان	740
اعراض	ئىئراز	738	اضطراب	ئىزتىراب	740
ارم	ئىرەم	738	اضطراب سيز	ئىزتىرابسىز	740
ارم وش	ئىرەمۇش	738	اضطرار	ئىزتىرار	740
اربز	ئىربىز	738	اضطراری	ئىزتىراري	740
ارتباط	ئىرتىبات	738	ازدحام	ئىزدىھام	740
ارتداد	ئىرتىداد	738	ازدواج	ئىزدۇاج	740
ارتفاع	ئىرتىفائ	738	ازدیاد	ئىزدىياد	740
ارتكاب	ئىرتىكاب	738	اذلال	ئىزلال	741
ارجاع	ئىرجائ	738	اضمار	ئىزمار	741
ارجع	ئىرجەئ	738	اذن	ئىزن	741
ارث	ئىرس	739	اظهار	ئىزھار	741
ارسال	ئىرسال	739	اثبات	ئىسبات	741
ارثا	ئىرسەن	739	اصبع	ئىسبەئ	741
ارشاد	ئىرشاد	739	اسپند	ئىسپەند	741
ارشاد آیین	ئىرشاد ئايىن	739	استار	ئىستار	742
ارشادكر	ئىرشادگەر	739	استیعاب	ئىستىئاب	742
ارشادمند	ئىرشادمەند	739	استعاره	ئىستىئارە	742
ازار	ئىزار	740	استعانه	ئىستىئانە	742
ازاره ، ایزاره	ئىزارە	740	استعانت	ئىستىئانەت	742
اضافه	ئىزافە	740	استبعاد	ئىستىبئاد	742
اضافت	ئىزافەت	740	استباحت	ئىستىباھەت	742
اضافی	ئىزافي	740	استبداد	ئىستىبداد	742

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
افتراب	ئىفتىراب	748	اقتباس	ئىقتىباس	750
افترار	ئىفتىرار	748	اقتداء	ئىقتىداۋ	750
افلاق	ئىغلاق	748	اقتداءً	ئىقتىداۋەن	750
افماض	ئىغماز	749	اقتدار	ئىقتىدار	750
افواء	ئىغۋاۋ	749	اقتدارلیغ	ئىقتىدارلىغ	750
افادت	ئىفادەت	749	اقتران	ئىقتىران	750
افطار	ئىفتار	749	اقتضاء	ئىقتىزاۋ	750
افتتاح	ئىفتىتاھ	749	اقتصار	ئىقتىسار	750
افتخار	ئىفتىخار	749	اقدام	ئىقدام	750
افتخار	ئىفتىخار	749	اقرار	ئىقرار	750
افتراء	ئىفتىراۋ	749	اقلیم	ئىقلىم	750
افتقار	ئىفتىقار	749	اقلیم کیر	ئىقلىمگىر	750
افساد	ئىفساد	749	اقناع	ئىقناۋ	750
افشاء	ئىفشاۋ	749	اکتساب	ئىكتىساب	750
افلاس	ئىفلاس	749	اکتفا	ئىكتىفا	750
افناء	ئىفناۋ	749	اکتحال	ئىكتىھال	751
افهام	ئىفھام	749	اکرام	ئىكرام	751
اقاله	ئىقالە	749	اکراه	ئىكراھ	751
اقامه	ئىقامە	749	اکراهلیک	ئىكراھلىك	751
اقامت	ئىقامەت	749	اکسیر	ئىكسىر	751
اقامتگاه	ئىقامەتگاھ	749	اکسون	ئىكسۇن	751
اقبال	ئىقبال	750	اکمال	ئىكمال	751
اقطار	ئىقتار	750	الی	ئىلا	752

پېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	پېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
استنجاء	ئىستىنجاۋ	744	اثمار	ئىسمار	746
استهزاء	ئىستىهزاۋ	744	اسناد	ئىسناد	746
استحضار	ئىستىهزار	744	اثنان	ئىسنان	746
استحصال	ئىستىهسال	744	اثنين	ئىسنەين	746
استحسان	ئىستىهسان	745	اثنينيت	ئىسنەينىييەت	746
استحقاق	ئىستىهقاق	745	اشعار	ئىشئار	746
استهلاك	ئىستىهلاك	745	اشارات	ئىشارات	746
استحلال	ئىستىهلال	745	اشباه	ئىشباھ	746
استواء	ئىستىۋاۋ	745	اشتعال	ئىشتىئال	747
استيغاۋ	ئىستىيغاۋ	745	اشتباه	ئىشتىباھ	747
استيلاء	ئىستىلاۋ	745	اشتراك	ئىشتىراك	747
اسرا	ئىسرا	745	اشتغال	ئىشتىغال	747
اصرار	ئىسرار	745	اشتها	ئىشتىهاۋ	747
اسراف	ئىسراف	745	اشتهار	ئىشتىهار	747
اصغاۋ	ئىسغاۋ	745	اشتياق	ئىشتىياق	747
اسقاط	ئىسقات	745	اعدام	ئىئدام	747
اسكندر	ئىسكەندەر	745	اشراق	ئىشراق	747
اسلام	ئىسلام	745	اشراقى	ئىشراقي	747
اسلاميت	ئىسلامىييەت	745	اشغال	ئىشغال	747
اصلاح	ئىسلاھ	745	اشفاق	ئىشفاق	747
اصلاح پذير	ئىسلاھ پەزىر	746	اشكال	ئىشكال	748
اسم	ئىسم	746	اشكستەليغ	ئىشكەستەلىغ	748
اسماع	ئىسماۋ	746	اشكنجه	ئىشكەنجە	748

پەزىلىشى	كوقۇلۇشى	بەت	پەزىلىشى	كوقۇلۇشى	بەت
انبساط	گىنبسات	757	انشاء الله	گىنشائاللاھ	759
انتباه	گىنتباھ	757	انشاد	گىنشاد	759
انتخاب	گىنتىخاب	757	انفاق	گىنفاق	759
انتظام	گىنتىزام	757	انفعال	گىنفىئال	759
انتساب	گىنتىساب	757	انفعالات	گىنفىئالات	759
انتصار	گىنتىسار	757	انقطاع	گىنقىتاۋ	759
انتشار	گىنتىشار	757	انقراض	گىنقىراز	759
انطفاء	گىنتىفاۋ	758	انقسام	گىنقىسام	759
انتفاع	گىنتىفاۋ	758	انقلاب	گىنقىلاب	759
انتقاد	گىنتىقاد	758	انقياد	گىنقىياد	759
انتقاش	گىنتىقاش	758	انكار	گىنكار	759
انتقال	گىنتىقال	758	انكسار	گىنكسار	759
انتقام	گىنتىقام	758	انكسافى	گىنكسافى	760
انتهاء	گىنتىھاۋ	758	انكشافى	گىنكشافى	760
اينجيل	گىنجىل	758	انحطاط	گىنھىتات	760
انخراط	گىنخىرات	758	انحراف	گىنھىراف	760
انزواء	گىنزىۋاۋ	759	انهزام	گىنھىزام	760
انس	گىنس	759	انهضام	گىنھىزام	760
انصاف	گىنساف	759	انحناء	گىنھىناۋ	760
انس و ملک	گىنسۇمەلەك	759	انحراف	گىنھىراف	760
انشاء	گىنشاۋ	759	انعكاس	گىنئىكاس	760
انشاء آت	گىنشائات	759	ان يكاد	گىنيەكاد	760
انشائات	گىنشائات	759	احاطه	گىھاتە	760

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
الى	ئىلە	752	الحان	ئىلھان	754
اعلال	ئىئلال	752	الحاح	ئىلھاھ	754
اعلام	ئىئلام	752	الياس	ئىلياس	755
اعلان	ئىئلان	752	اماتت	ئىماتەت	755
اله ، الاه	ئىلاھ	752	اماله	ئىمالە	755
الهى	ئىلاھە	752	امام	ئىمام	755
الهى ، الاهى	ئىلاھىي	752	امامت	ئىمامەت	755
الباس	ئىلباس	753	امامت ليغ	ئىمامەتلىغ	755
الباسون	ئىلباسۇن	753	امتداد	ئىمتىداد	755
التباس	ئىلتىباس	753	امتزاج	ئىمتىزاج	755
التجا	ئىلتىجا	753	امتثال	ئىمتىسال	755
ايلتيراماق	ئىلتىراماق	753	امتثالاً	ئىمتىسالەن	755
التذاذ	ئىلتىزاز	753	امتلا	ئىمتىلا	755
التزام	ئىلتىزام	753	امتناع	ئىمتىناۋ	755
التفات	ئىلتىفات	753	امتنان	ئىمتىنان	756
التيام	ئىلتىيام	753	امتياز	ئىمتىياز	756
الزام	ئىلزام	753	امداد	ئىمداد	756
القاء	ئىلقاۋ	754	امضا	ئىمزا	756
الا	ئىللا	754	امساك	ئىمساك	756
الا	ئىللە	754	املا	ئىملا	756
الحاد	ئىلھاد	754	اناء	ئىناۋ	756
الحاق	ئىلھاق	754	اناث	ئىناس	756
الهام	ئىلھام	754	انعامات	ئىنئامات	756

ب

پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
با	با		باجود	باجۇد	
باء	باؤ ، بەؤ	81	باجين	باجىن	82
باب	باب	81	باخبر	باخەبر	82
بابول	بابۇل	81	باختر	باختەر	82
بابل	بابىل	81	باخسوم	باخسۇم	82
باب الخلاق	بابۇل خىلاق	81	باخصوص	باخۇسۇس	82
بات	بات	81	باخرد	باخىرەد	82
باطراوت	باتەراۋەت	81	باخشى	باخشى	82
باتنزل	باتەنەززۇل	81	باد	باد	82
باتراق	باتراق	81	باد آورد	باد ئاۋەرد	82
باتليغ	باتلىغ	81	بادامه	بادامە	82
باتماق	باتماق	81	باده	بادە	82
باتمان	باتمان	81	باده آشام	بادە ئاشام	82
باتوق	باتۇق	82	باده‌خور	بادەخور	82
باطل	باتىل	82	باده پالا	بادە پالا	83
باطن	باتىن	82	باده‌پرست	بادەپەرەست	83
باطنا'	باتىنەن ، باتىنان	82	باده پيما	بادەپەيما	83
باطنى	باتىنىي	82	باده‌پيمالىغ	بادەپەيمالىغ	83
باطنيه	باتىنىييە	82	باده نوش	بادە نۇش	83
باج	باج	82	باده پيماى	بادەپەيماي	83

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
احاله	ئىهاله	760	احرام	ئىهرام	761
اهانت	ئىهانەت	760	احضار	ئىهزار	761
احتباس	ئىهتىباس	760	احساس	ئىهساس	761
احتجاب	ئىهتىجاب	760	احسان	ئىهسان	761
احتجاج	ئىهتىجاج	760	اهمال	ئىهمال	761
احتجام	ئىهتىجام	760	احياء	ئىهياۋ	761
اهتداء	ئىهتىداۋ	760	احياء كرده	ئىهياۋ كەردە	761
احتراز	ئىهتىراز	760	ايا ، ايبا	ئىيبە	761
احترام	ئىهتىرام	760	ايار	ئىيەر	762
احتراما ً	ئىهتىرامەن	760	ايزاء	ئىيزاۋ	762
احتضار	ئىهتىزار	760	ايضاح	ئىيزاھ	762
اهتزاز	ئىهتىزاز	761	ايثار	ئىيسار	762
احتساب	ئىهتىساب	761	ايفاء	ئىيفاۋ	762
احتشام	ئىهتىشام	761	ايقان	ئىيقان	762
احتفال	ئىهتىفال	761	ايماء	ئىيماۋ	762
احتكار	ئىهتىكار	761	ايماض	ئىيماز	762
احتلام	ئىهتىلام	761	اينك	ئىينەك	762
احتمال	ئىهتىمال	761	ايهام	ئىيهام	762
اهتمام	ئىهتىمام	761	احتياج	ئىهتىياج	761
احتياط	ئىهتىيات	761	احداث	ئىهداس	761
اختياطاً	ئىهتىياتەن	761			

بەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	بەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
بارلاس ، برلاس	بارلاس	85	بارقه سرمدی	بارقەئی سەرمەدي	86
بارلاق	بارلاق	85	باریک	بارىك	86
بارلاماچ	بارلاماچ	85	باز	باز	86
بارلاماق	بارلاماق	85	باز آورد	بازئاۋەرد ،بازاۋەرد	86
بارلانماق ، بارلانمق	بارلانماق	85	بازرکان	بازەرگان	86
بارلیق	بارلىق	85	بازبان	بازبان	86
بارلیغ	بارلىغ	85	باز جست	باز جۇست	86
بارماق	بارماق	85	باز خواست	بازخاست	86
بارمان	بارمان	85	باز کشت	بازگەشت	87
بارها	بارها	85	بازکون	بازگۇن	87
بارو	بارۇ	85	باز کونه	بازگۇنە	87
باروت	بارۇت	85	بازکوی	بازگۇي	87
بارور	بارۇەر	85	بازو	بازو	87
باری	بارى	86	بازوعدل	بازۇئی گەدل	87
بارعام	باری ئام	86	بازوی	بازۇي	87
بار امانات	باری ئەمانات	86	بازی	بازی	87
بار	بار	86	بازیچه	بازىچە	87
بارد	بارىد	86	بازیچه اطفال	بازىچەئی ئەتفال	87
بارد یابس	باریدی یابىس	86	بازیکر	بازىگەر	87
بارز	بارىز	86	باذل	بازل	87
باریشماق	باریشماق	86	بازینکر	بازىنگەر	87
بارقه	بارىقە	86	باصفا	باسەفا	87
بارقه ضیاء	بارىقەئی زىيا؛	86	باستورماق	باستۇرماق	87

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
باده طهورا	بادەئى تەھۇرا	83
باده رنكين	بادەئى رەنگىن	83
باده صاف	بادەئى ساف	83
باده كوثر	بادەئى كەۋسەر	83
باده ناب	بادەئى ناب	83
باده حمرا	بادەئى ھۇمرا	83
بادبان	بادبان	83
بادپا	بادپا	83
بادپاى	بادپاي	83
باد پيما	پاد پەيما	83
باد پيماى	باد پەيماي	83
باد كير	بادگىر	83
بادرنكى	بادرەنگى	83
بادى	بادي	83
باد بروت	بادى بۇرۇت	83
باد خزان	بادى خەزان	83
باد صبا	بادى سەبا	83
باد صرصر	بادى سەرسەر	83
باد مخالف	بادى مۇخالىف	84
بادى راى	بادىئى رەي	84
باديه	باديە	84
باديه فراق	باديەئى فىراق	84
بادى نظر	بادىئى نەزەر	84

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بار	بار	84
برات	بارات	84
باران	باران	84
بارانغار	بارانغار	84
باره	بارە	84
بارك الله	بارەكەللاھۇ	84
بارنده	بارەندە	84
باره سرعت نما	بارەئى سۈرئەتنەما	84
باربد	باربەد	85
باربست	باربەست	85
بارپا	بارپا	85
بارتينماق	بارتىنماق	85
باردار	باردار	85
باردىك	باردىك	85
باردىكلار	باردىكلار	85
بارس	بارس	85
بارساجى	بارساچى	85
بارسچى	بارسچى	85
بارغولوق	بارغولۇق	85
باركش	باركەش	85
باركاه	بارگاھ	85
باركه	بارگەھ	85
بارگيران	بارگىران	85

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
باغ ارم	باغى گىرەم	90	بالجيق	بالچىق	91
باق	باق	90	بالداغلاماق	بالداغلاماق	91
بافر	بافەر	90	بالداق	بالداق	91
بافت	بافت	90	بالدور	بالدۇر	91
باقان	باقان	90	بالغاماق	بالغاماق	91
باقاول	باقاۋۇل	90	بالقيماق	بالقىماق	91
باقتورماق	باقتۇرماق	90	بال و پر	بالۇپەر	91
باقلى	باقلى	90	باليچاق	بالىچاق	91
باقماق	باقماق	90	باليده	بالىدە	91
باقور	باقور	90	باليش	بالىش	91
باقوى	باقەۋى	90	باليشت	بالىشت	91
باقى	باقي	90	بالغ ، باليغ	بالىغ	91
باقير	باقىر	90	باليق	بالىق	91
باكاول	باكاۋۇل	90	باليىن	بالىن	91
باك ، باک	باك	90	بام	بام	91
باكى	باكي	90	بامداد	بامداد	91
بال	بال	90	بامدادان	بامدادان	91
بالا	بالا	90	بانک	بانگ	91
بالاغماق	بالاغماق	90	بانك نوشانوش	بانگى نوشەنوش	91
بلالاماق	بالالاماق	90	بانو	بانۇ	91
بالطافت	بالەتافەت	90	بانى	بانى	91
بالتو	بالتو	90	باهم	باھەم	91
بالچاق	بالچاق	91	باهوش	باھۇش	91

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
باستوق	باستۇق	87	باغ	باغ	89
باستون	باستۇن	87	باغات	باغات	89
باسروغ	باسرۇغ	87	بغلطاق	باغالتاق	89
باسروق	باسرۇق	87	باغام	باغام	89
باسقون	باسقۇن	87	باغانلاماق	باغانلاماق	89
باسقين	باسقىن	87	باغبان	باغبان	89
باسماق	باسماق	87	باغچال	باغچال	89
باسوروغ	باسۇرۇغ	88	باغداى	باغداي	89
باسط	باسىت	88	باغدايسيز	باغدايسىز	89
باصره	باسىرە	88	باغر	باغر	89
باسيق	باسىق	88	باغرى قارا	باغرى قارا	89
باسيلماق	باسىلماق	88	باغلاغولۇق	باغلاغۇلۇق	89
باش	باش	88	باغلاشتيرماق	باغلاشتىرماق	89
باشاق	باشاق	88	باغناق	باغناق	89
باشاقچى	باشاقچى	88	باغورداق	باغۇرداق	89
باش اياق	باش - ئاياق	88	باغى	باغي	89
باشباغ	باشباغ	88	باغ جنان	باغى جىنان	89
باشچى	باشچى	88	باغير	باغىر	89
باش سىزلىق	باشسىزلىق	88	باغيرداق	باغىرداق	89
باشقارماق	باشقارماق	88	باغيرساق	باغىرساق	89
باش قوبيليق	باشقۇيلىق	89	باغيش	باغىش	89
باشقيان	باشقىيان	89	باغيشلاماق	باغىشلاماق	89
باشكوه	باشكۆه	89	باغينماق	باغىنماق	89

ییزلیشی	گوقۇلۇشی	بەت	ییزلیشی	گوقۇلۇشی	بەت
بچە	بەچە	94	بد اختر	بەدگەختەر	95
بچکم	بەچکەم	94	بد ادا	بەدگەدا	95
بخاور	بەخاۋەر	94	بعداز	بەگدەز	96
بخت بیدار	بەختی بیدار	94	بد اصل	بەد گەسل	96
بخت فرخندە	بەختی فەرخۇندە	94	بدل	بەدەل	96
بخت قیراندود	بەختی قیراندود	95	بد عمل	بەد گەمەل	96
بخش	بەخش	95	بد اندام	بەد گەندام	96
بخشایش	بەخشایش	95	بد اندیش	بەد گەندیش	96
بخش آیین	بەخشایین	95	بد عهد	بەد گەهد	96
بخشندە	بەخشەندە	95	بدوی	بەدەۋي	96
بخشش	بەخشش	95	بدویت	بەدەۋییەت	96
بخشی	بەخشي	95	بد بوی	بەد بۇي	96
بخیل	بەخیل	95	بد پسند	بەد پسەند	96
بخیە	بەخیە	95	بدتر	بەدتەر	96
بخیەساز	بەخیە ساز	95	بد طعم	بەدتەگم	96
بد	بەد	95	بد طینت	بەد تینەت	96
بعد	بەگد	95	بد چهره	بەد چەهرە	96
بد آموز	بەد ئاموز	95	بد خواه	بەدخاھ	96
بد آواز	بەد ئاۋاز	95	بدخو	بەدخۇ	96
بداهت	بەداهەت	95	بدخلق	بەدخۇلق	96
بداهة	بەداهەتەن	95	بدخور	بەدخور	96
بدایع	بەدایئ	95	بد خمار	بەد خۇمار	96
بدایع الوسط	بەدایئول ۋەسەت	95	بدخوی	بەدخۇی	96

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
باهر	باهىر	91	بايقاق	بايقاق	92
باحث	باهىس	91	بايقال	بايقال	92
باور	باۋەر	92	بايقۇش	بايقۇش	92
باولى	باۋلى	92	بايقيز	بايقىز	92
باوجود	باۋجۇد	92	بايير	بايىر	92
باور	باۋۇر	92	بايرى	بايىرى	92
باورچى	باۋۇرچى	92	بايست	بايىست	92
باورجى خانه	باۋۇرچىخانه	92	بايسته	بايىسته	92
باورچيليق	باۋورچىلىق	92	بايستراق	بايىستىراق	92
باۋقار	باۋنقار	92	بباد	بەباد	92
باوقارليق	باۋنقارلىق	92	ببر	بەبر	93
بايير	بايىر	92	ببربيان	بەبرى بەيان	93
باعث	باغىس	92	بطالت	بەتالەت	94
بايات ، بيات	بايات	92	بطالت ليك	بەتالەتلىك	94
بايبچه	بايبەچە	92	بتخصيص	بەتەخەسىس	94
بايبيچه	بايبىچە	92	بتر	بەتەر	94
بايتاق	بايتاق		بتنك	بەتەك	94
بايرو	بايرۇ	92	بط	بەتت	94
بيرو	بايرو	92	بطحاء	بەتەھا	94
بايرى	بايرى	92	بطىء	بەتىئ	94
بايغيزى	بايغىزى	92	بطىء روليغ	بەتىئرەۋلىغ	94
بايسنقار	بايسۇنقار	92	بطىء سير	بەتىيسەير	94
بايغاچ	بايغاچ	92	بجز	بەجۇز	94

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
برادران	بەرادەران	98	بربطزن	بەربەتزەن	99
برادرانه	بەرادەرانە	99	بربط نواز	بەربەتنەۋاز	100
برائت	بەرائەت	99	بربنيادليق	بەربۇنيادلىق	100
برار	بەرار	99	برطرف	بەرتەرەف	100
برارکار	بەرارى كار	99	بر تقدير	بەرتەقدىر	100
برازنده	بەرازەندە	99	برجا	بەرجا	100
براق	بەراق	99	برجامانده	بەرجامانده	100
برامد	بەرامەد	99	برجسته	بەرجەستە	100
بران	بەران	99	برجستەليق	بەرجەستەلىق	100
براهين	بەراهىن	99	بر چين	بەرچىن	100
برايا	بەرايا	99	برخ	بەرخ	100
برص	بەرەس	99	برخبر	بەرخەبەر	100
بركات	بەرەكات	99	برخوردار	بەرخوردار	100
بركت	بەرەكەت	99	برخوردارليغ	بەرخوردارلىق	100
برعكس	بەرئەكس	99	برخى	بەرخى	100
برافتاد	بەرەفتاد	99	برد	بەرد	100
برانداخته	بەرەنداختە	99	بردار	بەردار	100
برانداز	بەرەنداز	99	بردع	بردەئ	100
برنده	بەرەندە	99	بردوام	بەردەۋام	100
برهمن	بەرەهمەن	99	بردوش	بەردوش	100
برهنه	بەرەهنە	99	برد العجوز	بەردۇلئەجۇز	100
برباد	بەرباد	99	بردمفرط	بەردى مۇفرىت	100
بربط	بەربەت	99	بر	بەرر	100

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بد دعاء	بەددۇئا	96	بدكيز	بەدگير	97
بدر	بەدر	96	بد لهجه	بەدلەهجە	97
بدرگ	بەدرەگ	96	بد مآب	بەدمەئاب	97
بدرفتار	بەدرەفتار	97	بد معاش	بەدمەئاش	97
بدرقه	بەدرەقە	97	بد معاشليق	بەدمەئاشلىق	97
بدروز	بەدروز	97	بد مست	بەدمەست	97
بدروزكار	بەدروزگار	97	بد مهر	بەد مەھر	98
بدروى	بەدروي	97	بد نام	بەدنام	98
بدر لامع	بەدرى لامئ	97	بدنفس	بەدنەفس	98
بدر منير	بەدرى مۇنىر	97	بدنما	بەدنما	98
بد زبان	بەد زەبان	97	بد حال	بەدھال	98
بد صورت	بەد سۇرەت	97	بد هيئت	بەدھەيئەت	98
بد سكال	بەد سىگال	97	بدو	بەدۇ	98
بد سيرت	بەدسىيرەت	97	بديع	بەدىئ	98
بد شكل	بەدشەكىل	97	بديع الدهر	بەدىئۇددەھر	98
بد شعرليق	بەدشىئرلىق	97	بديل	بەدىل	98
بەدفرجام	بەدفەرجام	97	بديهه	بەدىھە	98
بدكار	بەدكار	97	بديهەگوى	بەدىھەگۇي	98
بدكاره	بەدكارە	97	بديهى	بەدىھى	98
بدكلام	بەدكەلام	97	بديهيات	بەدىھىيات	98
بدكردار	بەدكىردار	97	بر	بەر	98
بدكو	بەدگۇ	97	برات	بەرات	98
بدگمان	بەدگۇمان	97	برادر	بەرادەر	98

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
برنا	بەرنا	102	بزم آرالیق	بەزم ئارالىق	103
برحق	بەرھەق	102	بزم افروز	بەزم ئەفروز	103
برهم	بەرھەم	102	بزم کاه	بەزمگاھ	103
برهمن	بەرھەمەن	102	بزم که	بەزمگەھ	103
برومند	بەرومەند	102	باءس	بەئس	103
برومندلیق	بەرومەندلىق	102	بس	بەس	103
بری	بەری	103	بسا	بەسا	104
برید	بەرىد	103	بساتین	بەساتىن	104
بریکماك	بەرىكمەك	103	بصارت	بەسارەت	104
برین	بەرىن	103	بسالت	بەسالەت	104
بریه	بەرىيە	103	بسه	بەسە	104
بریان	بەريان	103	بصر ، بسر	بەسەر	104
بعض	بەئز	103	بصل	بەسەل	104
بعضاً	بەئزەن	103	بسط	بەست	104
بزه	بەزەھ	103	بسته	بەستە	104
بزر	بۇزر	103	بسط فزای	بەستىفىزاي	104
بذل	بەزل	103	بسمه	بەسمە	104
بذله	بەزلە	103	بسی	بەسي	104
بذله سنج	بەزلە سەنج	103	بسیط	بەسىت	104
بذلەکو	بەزلەگۇ	103	بصیر	بەسىر	104
بذلەکوی	بەزلەگۇي	103	بصیرەت	بەسىرەت	104
بزم	بەزم	103	بسیم	بەسىم	105
بزم آرا	بەزم ئارا	103	بشاشت	بەشاشەت	105

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
براق	بەرراق	100
بر و بهر	بەررۇبەهر	100
بر عرب	بەررى ئەرەب	101
بريه	بەرريىيە	101
برز	بەرز	101
برزخ	بەرزەخ	101
برزكر	بەرزەگەر	101
برف	بەرف	101
برق	بەرق	101
برق آسا	بەرق ئاسا	101
برقرار	بەرقەرار	101
برقندان	بەرقەندان	101
برق خو	بەرقخو	101
برق خيز	بەرقخىز	101
برق رفتار	بەرقەرەفتار	101
برق رو	بەرقەرۇ	101
برق فام	بەرقفام	101
برق گام	بەرقگام	101
برق كردار	بەرقكىردار	101
برق وار	بەرقۋار	101
برق وش	بەرقۋەش	101
برق آفت	بەرقى ئافەت	101
برق جهان سوز	بەرقى جەهانسوز	101

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
برق رخشان	بەرق رخشان	101
برق رخشنده	بەرقى رەخشەندە	101
برق لامع	بەرقى لامئ	101
برك	بەرك	101
بركه	بەركە	101
بركنده	بەركەندە	101
بركنده‌ليك	بەركەندەلىك	101
بركيتماك	بەركىتمەك	102
بركيلمه‌ك	بەركىلمەك	102
برگ	بەرگ	102
بركشته	بەرگەشتە	102
بركشته‌ليك	بەرگەشتەلىك	102
برك ريز	بەرگ رىز	102
برك ريزان	بەرگرىزان	102
بركزيده	بەرگۇزىدە	102
بركزين	بەرگۇزىن	102
بركستوان	بەرگۇستۇان	102
بركستواندار	بەرگۇستۇاندار	102
برگ ونوا	بەرگۇ نەۋا	102
برگ بار	بەرگى بار	102
برگ كاه	بەرگى كاھ	102
برلاس	بەرلاس	102
برمحل	بەرمەھەل	102

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
بلده	بەلەدە	107	بنده وش	بەندە ۋەش	108
بلندى	بەلەندى	107	بنده وار	بەندەۋار	108
بلتوته قىلماق	بەلتۈتە قىلماق	107	بند بەست	بەند بەست	108
بله	بەلى	107	بندى	بەندي	108
بلن	بەلىن	107	بندى خانه	بەندىخانە	108
بليات	بەلىيىات	107	بنگ	بەنگ	108
بليه	بەلىيىە	107	بنگى	بەنگى	108
بليت	بەلىيىەت	107	بناء	بەناء	108
بم	بەم	107	بنالىغ	بەنالىغ	108
بناكوش	بەناگوش	107	بنا و حداد	بەناۋۇ ھەددات	108
بنان	بەنان	107	بنى	بەنى	108
بنات	بەنات	107	بها	بەھا	108
بنات النعش	بەناتۇننەگش	107	بهاء	بەھاء	108
بنتك	بەنتەك	107	بهادر	بەھادۇر	108
بند	بەند	107	بهادران	بەھادۇران	108
بندان	بەندان	107	بهار	بەھار	108
بنده	بەندە	107	بهارستان	بەھارستان	108
بنده‌خانه	بەندەخانە	107	بهاريات	بەھارىيات	108
بندر	بەندەر	107	بهانه	بەھانە	108
بنده‌زاد	بەندەزاد	107	بهانه جوى	بەھانەجوي	108
بنده‌زاده	بەندەزادە	107	بهانه معقول	بەھانەئى مەقۇل	108
بنده‌ليك	بەندەلىك	107	بهائم	بەھائىم	108
بنده‌نواز	بەندەنەۋاز	108	بحر	بەھر	108

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بشاق	بەشاق	105	بقيه	بەقىيە	106
بشام	بەشام	105	بكارت	بەكارەت	106
بشر	بەشەر	105	بكاول	بەكاۋۇل	106
بشريت	بەشەرىيەت	105	بكتر	بەكتەر	106
بشك	بەشەك	105	بكتر	بەگتەر	106
بشير	بەشىر	105	بكلى	بەكۇللى	106
بشركت	بەشىركەت	105	بگات	بەگات	106
بغايت	بەغايەت	105	بكزاده	بەگزادە	106
بغل	بەغەل	105	بل	بەل	106
بغير	بەغەير	105	بلاء	بەلا	106
بغدادى	بەغدادي	105	بلابل	بەلابىل	106
بغر	بەغر	105	بلاجو	بەلاجو	106
بغل	بەغل	105	بلاجوى	بەلاجوي	106
بغرق	بەغەرق	105	بلارك	بەلارەك	106
بفت	بەفت	105	بلاغت	بەلاغەت	106
بقا	بەقا	105	بلاغت آثار	بەلاغەت ئاسار	106
بقاول	بەقاۋەل	105	بلاغت آيين	بەلاغەت ئايىن	106
بقايا	بەقايا	105	بلاغت شعار	بەلاغەت شىئار	106
بقر	بەقەر	105	بلاغت مآب	بەلاغەت مەئاب	107
بقم	بەقەم	106	بلاكش	بەلاكەش	107
بقال	بەققال	106	بلاكش ليك	بەلاكەشلىك	107
بقله	بەقله	106	بلاهت	بەلاھەت	107
بقل حمقا	بەقلى ھەمقا	106	بلد	بەلەد	107

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بيات	بەيات	111	بيت الحرام	بەيتۇلھەرام	111
بيع	بەيئ	110	بيت المقدس	بەيتۇلمۇقەددەس	111
بياض	بەياز	111	بەيت المغفرت	بەيتۇلمەغفىرەت	111
بينه	بەييىنە	112	بيت المعمور	بەيتۇلمەئمۇر	111
بينات	بەييىنات	112	بيت المال	بەيتۇلمال	111
بين بين	بەين - بەين	112	بيت اللطف	بەيتۇللۇتف	111
بين	بەين	112	بيت اللطف	بەيتۇللەتەف	111
بين المنزلين	بەينەلمەنزىلەين	112	بيت الله	بەيتۇللاھ	111
بين الانام	بەينەلئەنام	112	بيت الاحزان	بەيتۇلئەھزان	111
بيضەزر	بەيزەئى زەر	112	بيتوتت	بەيتۇتەت	111
بيضەوار	بەيزەۋار	112	بيتوته	بەيتۇتە	111
بيضەدار	بەيزەدار	112	بيت	بەيت	111
بيضه	بەيزە	112	بيك ناكاه	بەيەك ناگاھ	111
بيضاكون	بەيزاگۇن	112	بيەكبار	بەيەكبار	111
بيضاء	بەيزائ	112	بيعت	بەيئەت	111
بيرمليق	بەيرەملىق	112	بيعانه	بەيئانە	111
بيرم	بەيرەم	112	بوته	بوتە	112
بيدق	بەيدەق	112	بوچور	بوچۇر	112
بيداء	بەيدائ	111	بوخاق	بوخاق	112
بيت الانتظام	بەيتۇل ئىنتىزام	111	بوختاماق	بوختاماق	112
بيت الحزن	بەيتۇلھۇزن	111	بوخساماق	بوخساماق	112
بيت الحزن	بەيتۇلھەزەن	111	بودای	بوداي	112
بيت الحرم	بەيتۇلھەرەم	111	بودی - بودای	بودی - بودەي	112

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بهرام	بەهرام	109	بحر نبوت	بەهرى نۇبۇۋۋەت	110
بهرام وش	بەهرامۋەش	109	بحر عمان	بەهرى ئۇممان	110
بهرام كين	بەهرامگىن	109	بحر وسيع	بەهرى ۋەسىئ	110
بهرامى	بەهرامي	109	بحث	بەھس	110
بهره	بەهرە	109	بحث و جدل	بەھسۇجەدەل	110
بهره بردار	بەهرەبەردار	109	بهله	بەھلە	110
بهره‌دار	بەهرەدار	109	بهمن	بەھمەن	110
بهره‌مند	بەهرەمەند	109	بهمنى	بەھمەني	110
بهره‌ور	بەهرەۋەر	109	بهيم	بەھىم	110
بهره‌ياب	بەهرەياب	109	بهيمه	بەھىمە	110
بحرين	بەھرەين	109	بوادى	بەۋادى	110
بحر پيما	بەھر پەيما	109	بوارق	بەۋارىق	110
بحر النجات	بەھرۇننەجات	109	بواسير	بەۋاسىر	110
بحرى	بەھرىي	109	بواقى	بەۋاقى	110
بحر عظيم	بەھرى ئەزىم	109	بوجه	بەۋجە	110
بحر عفو	بەھرى ئەفۋ	109	بواب	بەۋاب	110
بحر عميق	بەھرى ئەمىق	109	بوابه	بەۋابە	110
بحربى گران	بەھرى بىگەران	109	بعيد	بەئىد	110
بحرجوشان	بەھرى جوشان	109	بعيد الفهم	بەئىدۇلفەھم	110
بحرجود	بەھرى جۇد	109	بيابان	بەيابان	110
بحر زخار	بەھرى زەخخار	109	بيان	بەيان	110
بحر كرم	بەھرى كەرەم	109	بيان فصيح	بەيانى فەسىھ	111
بحر موجور	بەھرى مەۋجۇار	109	بيان واقعى	بەيانى ۋاقىئى	110

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
بويون تېكلاماك	بويۇن تىكلاماك	114
بويون قويماق	بويۇن قويماق	114
بويونغه قالماق	بويۇنغا قالماق	114
بويۇن اورماق	بويۇن ئۇرماق	114
بو	بۇ	114
بوت	بۇت	114
بتا	بۇتا	114
بوتاو	بۇتاۋ	114
بوته	بۇته	114
بتپرست	بۇتپەرەست	115
بوتراتماق	بۇتراتماق	115
بوتراشماق	بۇتراشماق	115
بت تراش	بۇتتەراش	115
بوتراق	بۇتراق	115
بوتراماق	بۇتراماق	115
بوتراتماك	بۇترەتمەك	115
بوتراشماك	بۇترەشمەك	115
بوتراماك	بۇترەمەك	115
بت شكن	بۇتشىكەن	115
بت فكن	بۇتقىگەن	115
بتكده	بۇتكەدە	115
بتكر	بۇتگەر	115
بطلان	بۇتلان	115

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
بطون	بۇتۇن	115
بت آذرى	بۇتى ئازەرى	115
بت عيار	بۇتى ئەييار	115
بت بيباك	بۇتى بىباك	115
بت پرى زاد	بۇتى پەرىزاد	115
بت خودراى	بۇتى خۇدراي	115
بت رهنا	بۇتى رەھنا	115
بت سيمن بر	بۇتى سىمىنبەر	115
بو جهل	بۇجەھل	115
بوچاق	بۇچاق	115
بوچقاق	بۇچقاق	115
بوچماق	بۇچماق	115
بوچورغه	بۇچۇرغا	115
بخار	بۇخار	115
بخت النصر	بۇختۇننەسر	115
بختى	بۇختى	115
بخل	بۇخل	116
بخور	بۇخۇر	116
بخورات	بۇخۇرات	
بود	بۇد	116
بعد	بۇگد	116
بودال	بۇدال	116
بودال ليق	بۇداللىق	116

یهزلمشی	ئوقۇلۇشی	بەت	یهزیلمشی	ئوقۇلۇشی	بەت
بوراغان	بوراغان	112	بوغاق	بوغاق	113
براق برق	بوراقی بەرق	112	بوغۇز	بوغۇز	113
بورتاغ	بورتاغ	112	بوغوز	بوغۇز	113
بورتاغلیق	بورتاغلمق	112	بوغوزداق	بوغۇزداق	113
بورتاق	بورتاق	112	بوغوزلاغو	بوغۇزلاغۇ	113
برتقال	بورتۇقال	112	بوق	بوق	113
بورچین	بورچمن	113	بوقاغو	بوقاغۇ	113
بورداماق	بورداماق	113	بول	بول	113
بورسو	بورسۇ	113	بولا	بولا	113
برنا	بورنا	113	بولدورماق	بولدۇرماق	114
بوریا	بوریا	113	بولغان	بولغان	114
بوریاباف	بوریاباف	113	بولوشلوق	بولۇشلۇق	114
بوزلاماق	بوزلاماق	113	بولوم	بولۇم	114
بوزناماق	بوزناماق	113	بولومسیز	بولۇمسز	114
بوس	بوس	113	بوم	بوم	114
بوساغه	بوساغه	113	بویداش	بویداش	114
بوسه	بوسه	113	بویداغ	بویداغ	114
بوسه عبودیت	بوسەئی‌گوبۇدییەت	113	بویغالماق	بویغالماق	114
بوستاغان	بوستاغان	113	بویماق	بویماق	114
بستان ، بوستان	بوستان	113	بویناغو	بویناغۇ	114
بوستان افروز	بوستان ئەفرۇز	113	بویناغولوق	بویناغولۇق	114
بوغاز	بوغاز	113	بیومق	بویۇماق	114
بوغازلاماق	بوغازلاماق	113	بویون توتماق	بویۇن تۇتماق	114

بەت	گوقۇلۇشى	يېزىلىشى	بەت	گوقۇلۇشى	يېزىلىشى
118	بۇغاق	بوغاق	117	بۇزروغان	بوزروغان
118	بۇغرا	بغرا	118	بۇزغۇن	بوزغون
118	بۇغز	بغض	118	بۇزكۇش	بزكش
118	بۇغۇ	بوغو	118	بۇزلاغ	بوزلاغ
118	بۇق	بوق	118	بۇزۇرگ	بزرگ
119	بۇقال	بوقال	118	بۇزۇرگزادە	بزرگ زادە
119	بۇقاۋۇل	بوقاول	118	بۇزۇرگلۈك	بزرك لوك
119	بۇقاۋۇل تامغاچى	بوقاول تمغاچى	118	بۇزۇرگۈار	بزرك وار
119	بۇقئ	بقعه	118	بۇزۇغ	بوزوغ
119	بۇقلەمۇن	بوقلمون	118	بۇزۇغلۇق	بوزوغلوق
119	بۇقلەمۇنلىق	بوقلمونليق	118	بۇزۇغلۇق قىلماق	بوزوغلوق قيلماق
119	بۇقتۇ	بوقتو	118	بۇزۇقچىلىق	بوزوقچيليق
119	بۇقتۇرماق	بوقتورماق	118	بۇزۇلماق	بوزولماق
119	بۇقماق	بوقماق	118	بۇستۇرماق	بوستورماق
119	بۇكاء	بكاء	118	بۇسراق	بوسراق
119	بۇگۇنلىك	بوكونليك	118	بۇسماق	بوسماق
119	بۇلك	بونك	118	بۇسقۇ	بوسقو
119	بۇنكالماق	بونكالماق	118	بۇسۇ	بوسو
119	بۇنكاماق	بونكاماق	118	بۇشار	بوشار
119	بۇلاماچ	بولاماچ	118	بۇشماق	بوشماق
119	بۇلاماغ	بولاماغ	118	بۇشۇرغاتماق	بوشورغاتماق
119	بۇلاماق	بولاماق	118	بۇشۇرغانماق	بوشورغانماق
119	بۇلئجەب	بو العجب	118	بۇشۇقماق	بوشوقماق

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
بدوق	بۇدۇق	116	بورقان	بۇرقان	117
بود و نابود	بۇدۇنابۇد	116	بورقانليغ	بۇرقانلىق	117
براق	بۇراق	116	برقع	بۇرقەئ	117
براقماق	بۇراقماق	116	بورقع رباى	بۇرقەئ رەباي	117
بورانچاك	بۇرانچەك	116	برمه بار	بۇرمە بار	117
برانغار	بۇرانغار	116	بورنا	بۇرنا	117
برانغو	بۇرانغۇ	116	بورناراق	بۇرناراق	117
بورتاق	بۇرتاق	116	بورناشماق	بۇرناشماق	117
برج	بۇرج	116	بورناغى	بۇرناغى	117
برج و بارو	بۇرجۇبارۇ	116	برهان	بۇرهان	117
بورچ	بۇرچ	116	برهان ساطع	بۇرهانى ساتىئ	117
بورچ خرجى	بورچ خەرجى	116	برهان قاطع	بۇرهانى قاتىئ	117
بورچلوغ	بۇرچلۇغ	116	برودت	بۇرۇدەت	117
بورچين	بۇرچىن	116	بروج	بۇرۇج	117
بورخان ، برخان	بۇرخان	116	بروق	بۇرۇق	117
بورداچى	بۇرداچى	116	بورونچاك	بۇرۇنچەك	117
برده	بۇرده	117	بوروندالیق	بۇرۇندالىق	117
بردبار	بۇردبار	117	بوروندوق	بۇرۇندۇق	117
بردبارليغ	بۇردبارلىغ	117	بورونليق	بۇرۇنلىق	117
بران	بۇران	117	بريده	بۇرىدە	117
برانليغ	بۇرانلىغ	117	بوزاغو	بۇزاغۇ	117
بورسوق	بۇرسۇق	117	بوزاغولوق	بۇزاغولۇق	117
بورقات	بۇرقات	117	بوزاو	بۇزاۋ	117

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بنيه	بۇنىيە	121
بحيرات	بۇھەيرات	121
بحيره	بۇھەيرە	121
بحور	بۇھۇر	121
بوى	بۇي	121
بيوت	بۇيۇت	121
بورك	بۆرك	121
بوراك	بۆرەك	121
بوركه	بۆركە	121
بوركوراماك	بۆركۈرەمەك	121
بورى ليغ	بۆرىلىغ	122
بوز	بۆز	122
بوكات	بۆكەت	122
بوكان	بۆكەن	122
بوكاول	بۆكەۋۇل	122
بوكتار	بۆكتەر	122
بولاك	بۆلەك	122
بولاكلاشماك ، بولكلاشماك	بۆلەكلەشمەك	122
بولاكلاماك ، بولكلامك	بۆلەكلەمەك	122
بولوك ، بلوك	بۆلۈك	122
بلوكات	بۆلۈكات	122
بولولماك	بۆلۈلمەك	122
بهت	بۆھت	122

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بيلا ، بيله	بۆيلە	122
بوتا	بۇتە	122
بوتەكە	بۇتەكە	122
بوتاو	بۇتەۋ	122
بوتكارماك	بۇتگەرمەك	122
بوتكوديك	بۇتكۈدەك	122
بوتماس	بۇتمەس	122
بوتماك	بۇتمەك	122
بوتوك	بۇتۈك	122
بودروماك	بۇدرۈمەك	122
بوركا	بۇركە	122
بوركاماك	بۇركەمەك	122
بوركانماك	بۇركەنمەك	123
بوركلوك	بۇركلۈك	123
بوركورماك	بۇركۈرمەك	123
بورلاماك	بۇرلەمەك	123
بورماك	بۇرمەك	123
بوروش	بۇرۈش	123
بوروشماك	بۇرۈشمەك	123
بوزك	بۇزەك	123
بوزوك	بۇزۈك	123
بوكايماك	بۇكەيمەك	123
بوكرايماك	بۇكرەيمەك	123

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بو العجب‌ليق	بۇلئەجەبلىق	119	بولغانچيق	بۇلغانچىق	120
بو العجب‌وش‌ليك	بۇلئەجەبۇەشلىك	119	بولغاناق	بۇلغاناق	120
بلغاء	بۇلەغاۋ	119	بولغانوق	بۇلغانۇق	120
بو العلا	بۇلئەلا	119	بولغانوقلوق	بۇلغانۇقلۇق	120
بلند	بۇلەند	119	بولغاوچ	بۇلغاۋۇچ	120
بلندى	بۇلەندى	119	بولغون	بۇلغۇن	120
بولباد	بۇلباد	119	بو الفضول	بۇلفۇزۇل	120
بو البشر	بۇلبەشەر	120	بو القاسم	بۇلقاسىم	120
بلبله	بۇلبۇلە	120	بلور	بۇللۇر	121
بلبل شيدا	بۇلبۇلى شەيدا	120	بلورين	بۇللۇرىن	121
بلبل كويا	بۇلبۇلى گويا	120	بوللىق	بۇللىق	121
بلجار ، بولجار	بۇلجار	120	بلوت	بۇلۇت	121
بولجال	بۇلجال	120	بو الهوس	بۇلھەۋەس	121
بولچار	بۇلچار	120	بلور	بۇلۇر	121
بلدان	بۇلدان	120	بلوغ	بۇلۇغ	121
بولغار	بۇلغار	120	بولون	بۇلۇن	121
بولغاشماق	بۇلغاشماق	120	بوم	بۇم	121
بولغاغ	بۇلغاغ	120	بن	بۇن	121
بولغاماق	بۇلغاماق	120	بناكوش	بۇناگۇش	121
بولغان	بۇلغان	120	بنكاه	بۇنگاھ	121
بولغانچوغ	بۇلغانچۇغ	120	بنوت	بۇنۇۋۇەت	121
بولغانچوغلوق	بۇلغانچۇغلۇق	120	بنياد	بۇنياد	121
بولغانچوليق	بۇلغانچۇلىق	120	بنيان	بۇنيان	121

بەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	بەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
بيلگورماك	بەلگۈرمەك	94	بى بصرليق	بىبەسەرلىق	124
بيلكولوك	بەلگۈلۈك	94	ببك	بىبەك	124
بى	بى	124	بى بنياد	بىبۇنياد	125
بى آب	بىئاب	124	بى بنيادليغ	بىبۇنيادلىغ	125
بى آب و تاب	بىئابۇتاب	124	بى بضاعت	بىبىزائەت	125
بى آرام	بىئارام	124	بى بيم	بىبىيم	125
بى آزرم	بىئازەرم	124	بى پايان	بىپايان	125
بى عديل	بىئەدىل	124	بى پايان ليق	بىپايانلىق	125
بى عمل	بىئەمەل	124	بى پرتو	بىپەرتەۋ	125
بى انداز	بىئەندازە	124	بى پيوند	بىپەيۋەند	125
بى اندام	بىئەندام	124	بى پيوندليغ	بىپەيۋەندلىغ	125
بى عون	بىئەۋن	124	بى تاب	بىتاب	125
بعون الله	بىئەۋنىللاھ	124	بى تاب ليغ	بىتابلىغ	125
بعينه	بىئەينىھى ، بىئەينىھى	124	بى تاب و توان	بىتابۇتەۋان	125
بيباك	بىباك	124	بى تعب	بىتەئەب	125
بى باك ليک	بىباكلىك	124	بى تأمل	بىتەئەمسۇل	125
بى باكانه	بىباكانە	124	بى تعين	بىتەئەييۇن	125
بى بدل	بىبەدەل	124	بى تخلص	بىتەخەللۇس	125
بى بر	بىبەر	124	بى تخلق	بىتەخەللۇق	125
بى برليک	بىبەرلىك	124	بى طريق	بىتەرىق	125
بى برک	بەرگ	124	بى تقريب	بىتەقرىب	125
بى برک ليک	بىبەرگلىك	124	بى تكلف	بىتەكەللۇق	125
بى بصر	بىبەسەر	124	بى تكلف ليق	بىتەكەللۇقلىق	125

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	ھەت
بوكرى	بۇكرى	123
بوكماك	بۇكمەك	123
بوكور	بۇكۇر	123
بوكونماك	بۇكۇنمەك	123
بوكات	بۇگەت	123
بوكاتلاماك	بۇگەتلەمەك	123
بوكراك	بۇگرەك	123
بوكراك چى	بۇگرەكچى	123
بكرى	بۇگرى	123
بوكوتلاماك	بۇگۇتلەمەك	123
بوكى	بۇگى	123
بوكيچى	بۇگىچى	123
بونكوز	بۇڭۇز	123
بولاماك	بۇلەمەك	123
بولدوركە	بۇلدۇرگە	123
بويراچى	بۇيرەچى	123
بويراك	بۇيرەك	123
بويراكچى	بۇيرەكچى	123
بويرانچى	بۇيرەنچى	123
بيت	بىت	93
بيرداتماك	بىردەتمەك	93
بيرك	بەرك	93
بيركيتماك	بەركىتمەك	93

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	ھەت
بيركيماك	بەركىمەك	93
بيركشماك	بەركىشمەك	93
بيركو	بەرگۇ	93
بيرلى	بەرلى	93
بيرماك	بەرمەك	93
بيريك	بەريك	93
بيش	بەش	93
بيشاو	بەشەۋ	93
بيشينچ	بەشىنچ	93
بيشينچى	بەشىنچى	93
بيكانماك	بەكەنمەك	93
بيكيرماك	بەكىرمەك	93
بيكيشماك	بەكىشمەك	94
بيكيك	بەكىك	94
بيكينماك	بەكىنمەك	94
بيگ	بەگ	94
بيكات	بەگات	94
بيك اتكه	بەگەتكە	94
بيكيم	بەگىم	94
بينكيز	بەڭىز	94
بينكزاماك	بەڭزەمەك	94
بيلاق	بەلاق	94
بيلگو	بەلگۇ	94

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بيخواست	بىخاست	127	بيدار	بىدار	128
بى خان و مان	بىخانۇمان	127	بيدارليغ	بىدارلىق	128
بى خان و مان ليق	بىخانۇمانلىق	127	بيداو	بىداۋ	128
بى خسارت	بىخەسارەت	127	بدايت	بىدايەت	128
بى خلل	بىخەلەل	127	بدعت	بىدئەت	128
بخير	بىخەير	127	بى درنك	بىدەرەڭ	128
بخرد	بىخرەد	127	بدرد	بىدەرد	128
بيخود	بىخۇد	128	بيدريغ	بىدەرىغ	128
بيخودانه	بىخۇدانە	128	بى دست	بىدەست	128
بيخودلوغ	بىخۇدلۇغ	128	بى دست و پاي	بىدەستۇپاي	128
بيخودلوق	بىخۇدلۇق	128	بى دولت	بىدەۋلەت	128
بى خورد و خاب	بىخوردۇخاب	128	بى دل	بىدىل	129
بى خمار	بىخۇمار	128	بيدل ليغ	بىدىللىغ	129
بيخرد	بىخىرەد	128	بى ديانت	بىدىيانەت	129
بى خردليغ	بىخىرەدلىغ	128	بير	بىر	129
بيخويش	بىخيش	128	برادر زاده	بىرادەرزادە	129
بيخويشانه	بىخىيشانە	128	بيراه	بىراھ	129
بى خلاف	بىخىلاف	128	بيراهليغ	بىراھلىغ	129
بيد	بىد	128	بيراهى	بىراھىي	129
بيداد	بىداد	128	براهيم	بىراھىم	129
بيدادكر	بىدادگەر	128	برار	بىرەر	129
بيداد فن	بىدادفەن	128	بيراكو	بىرەگۇ	129
بيداد و ريو	بىدادۇرىۋ	128	بى رونق	بىرەۋنەق	129

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بى تكلفانه	بىتەكەللۇفانە	125	بيتيك ليك	بىتىكلىك	126
بتمام	بىتەمام	125	بيتيكچى	بىتىكچى	126
بتمامها	بىتەمامىھا	125	بيتيكليك	بىتىكلىك	126
بتمامه	بىتەمامىھى	125	بيتيك	بىتىگ	126
بى تمكين	بىتەمكىن	126	بيتيلماك	بىتىلمەك	126
بى تحاشى	بىتەھاشى	126	بيتيماك	بىتىمەك	127
بى تحمل	بىتەھەمۇل	126	بيجاد	بىجاد	127
بى تحمل لوق	بىتەھەمۇللۇق	126	بيجاده	بىجادە	127
بى توجيه	بىتەۋجىھ	126	بيجان	بىجان	127
بى توقف	بىتەۋەققۇف	126	بى جذب	بىجەزب	127
بى تحرك	بىتەھەررۈك	126	بى جرم	بىجۇرم	127
بى توكل	بىتەۋەككۇل	126	بجد	بىجدد	127
بى توهم	بىتەۋەھۇم	126	بيجن	بىجىن	127
بالطبع	بىتتەبئ	126	بى جهت	بىجىھەت	127
بالتفصيل	بىتتەفسل	126	بيچك	بىچەك	127
بالطوع	بىتتەۋ؟	126	بيچقى	بىچقى	127
بيتديكلار	بىتدىكلەر	126	بيچماق	بىچماق	127
بيتچاكا	بىتچەگە	126	بى چون	بىچۇن	127
بيتكوچى	بىتكۇچى	126	بيچون و بيبدايه	بىچۇنۇبىبدايە	127
بيتماك	بىتمەك	126	بيچين	بىچىن	127
بى توش	بىتۇش	126	بيخ	بىخ	127
بى توشليغ	بىتۇشلىق	126	بىخواب	بىخاب	127
بيتيك	بىتىك	126	بى خار	بىخار	127

پېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
بى سرو زبان	بىسەرۇزەبان	131	بى شكيب	بىشەكىب	132
بى سروسامان	بىسەرۇ سامان	131	بى شاٴن	بىشەئن	132
بى صفا	بىسەفا	131	بى شوكت	بىشەۋكەت	132
بثمر	بىسەمەر	131	بيش	بىش	131
بى سعى	بىسەئيى	131	بيش	بىش	131
بى سعى وكوشيش	بىسەئىيۇكوشىش	131	بيشدوغ	بىشدۇغ	132
بسطام	بىستام	131	بيشمار	بىشۇمار	132
بستر	بىستەر	131	بى شماره	بىشوماره	132
بالصواب	بىسسەۋاب	131	بى شعور	بىشۇئۇر	132
بسمل	بىسمىل	131	بى شبهه	بىشۇبهه	132
بسم الله	بىسمىللاهى	131	بى شبه	بىشىبه	132
بيسوتون	بىسۇتۇن	131	بى شبه و مثال	بىشىبهۇمىسال	132
بى سكون	بىسۇكۇن	131	بيغايت	بىغايەت	132
بى سكون لوق	بىسۇكۇنلۇق	131	بى غش	بىغەش	132
بى صورت	بىسۇرەت	131	بيغ كين	بىغ كىن	132
بسيار	بىسيار	131	بى فلاح	بىفەلاه	132
بسياردان	بىسياردان	131	بى فروغ	بىفۇرۇغ	132
بسياركو	بىسيارگۇ	131	بقاع	بىقاٴ	132
بيشه	بىشە	132	بقاع خير	بىقائى خەير	132
بى شبيه	بىشەبه	132	بى قانون	بىقانۇن	132
بى شرر	بىشەرەر	132	بى قدر	بىقەدر	132
بى شرم	بىشەرم	132	بى قرار	بىقەرار	132
بى شك	بىشەك	132	بى قصور	بىقۇسۇر	132

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بيرته	بىرتە	129	بالذات	بىززات	130
برجيس	بىرجىس	129	بالضرور	بىززەرۇر	130
بر	بىرر	129	بالضروره	بىززەرۇرە	130
بر و احسان	بىررۇئمەسان	129	بالضرورت	بىز زەرۇرەت	130
بركات	بىركات	129	بساط	بىسات	130
بركه	بىركە	129	بى سامان	بىسامان	130
بيركيماك	بىركىمەك	129	بى سامانليق	بىسامانلىق	130
بيركاماك	بىرگەمەك	129	بى سان	بىسان	130
برله	بىرلە	129	بى صاحب	بىساھىب	130
بىرلاماك	بىرلەمەك	129	بى سعادت	بىسەئادەت	130
بيرنيمه	بىرنىمە	129	بى سعادت ليق	بىسەئادەتلىق	130
بى رعايت	بىرئايەت	129	بى ثبات	بىسەبات	130
برنج	بىرنج	129	بى صبر	بىسەبر	130
برنجينه	بىرنجىنە	129	بى صبرليق	بىسەبرلىق	130
بريان	بىريان	129	بى سر	بىسەر	130
بريانه	بىريانە	130	بى سراى	بىسەراي	130
بيز	بىز	130	بى سردارانه	بىسەردارانە	130
بضاعت	بىزائەت	130	بى صرفەليق	بىسەرفەلىق	130
بى زاد	بىزاد	130	بى سرليق	بىسەرلىق	130
بى زادليغ	بىزادلىغ	130	بى سرمايه	بىسەرمايە	131
بى زبان	بىزەبان	130	بى سروپا	بىسەرۇپا	131
بى زبانليغ	بىزەبانلىغ	130	بى سروپاليغ	بىسەرۇپالىغ	131
بى زوال	بىزەۋال	130	بى سروپاى	بىسەرۇپاي	131

بەت	گوقۇلۇشى	يېزىلىشى	بەت	گوقۇلۇشى	يېزىلىشى
135	بىلئىتتىفاق	بالاتاق	134	بىلقىس	بلقيس
135	بىلىلمەك	بيليلماك	134	بىلكۇلل	بالكل
135	بىمانەند	بى مانند	134	بىلگات	بيلكات
135	بىمار	بيمار	134	بىلگۇ	بيلكو
135	بىمايە	بى مايه	134	بىلگۇت	بيلكوت
135	بىمەجال	بى مجال	134	بىلگۇرمەك	بيلكورماك
135	بىمەدار	بى مدار	134	بىلگۇرتمەك	بيلكورتماك
135	بىمەدارا	بى مدارا	134	بىلگۇلۇك	بيلكولوك
135	بىمەر	بى مر	134	بىللاھ	بالله
135	بىمەكان	بى مكان	134	بىللاھى	بالله
135	بىمەھەل	بى محل	135	بىللۇر	بلور
136	بىمورۇۋەت	بى مروت	135	بىللۇرى	بلورى
136	بىمۇزد	بى مزد	135	بىللۇرىن	بلورين
136	بىمۇھابا	بى محابا	135	بىلماق	بيلماق
136	بىمۇھەسسەل	بى محصل	135	بىلمان	بيلمان
136	بىمۇنتەھا	بى منتها	135	بىلھەقىقەت	بالحقيقت
136	بىمىسال	بى مثال	135	بىلوج	بلوج
136	بىمىسل	بى مثل	135	بىلوك	بيلوك
136	بىمىقدار	بى مقدار	135	بىلىس	بليس
136	بىن	بن	135	بىلىك	بيليك
136	بىناء	بناء	135	بىلىكلوك	بيليک لوک
136	بىناءەن	بناءً	135	بىلىكلىك	بيليكليك
136	بىناكوش	بناكوش	135	بىلىگ	بيليگ

يەزىلمشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يەزىلمشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بيقرنات	بىقىرنات	132	بالآخره	بىلئاخىرە	133
بى قياس	بىقىياس	132	بلاد	بىلاد	133
بى قياس و انداز	بىقياسۇئەنداز	133	بلا ضرور	بىلازەرۇر	133
بى كام	بىكام	133	بلا نهايه	بىلانىهايە	133
بيكه	بىكە	133	بلا نهايت	بىلانىهايەت	134
بيكاچ	بىكەچ	133	بيله	بىلە	133
بى كران	بىكەران	133	بى لجام	بىلەجام	134
بى كرانه	بىكەرانە	133	بيلاك	بىلەك	134
بيكس	بىكەس	133	بالعكس	بىلئەكس	134
بكر	بىكر	133	بالعمل	بىلئەمەل	134
بى كسوف	بىكۇسۇف	133	بيلاو	بىلەۋ	134
بكل	بىكۇلل	133	بيلتك	بىلتەك	134
بكلى	بىكۇللى	133	بيلتور	بىلتۇر	134
بيكيم	بىكىم	133	بيلتورغى	بىلتۇرغى	134
بيكين	بىكىن	133	بالجمله	بىلجۇملە	134
بيگار	بىگار	133	بالخاصه	بىلخاسسە	134
بيگانه	بىگانە	133	بالخاصيه	بىلخاسسىيە	134
بيكاه	بىگاھ	133	بيلدار	بىلدار	134
بى كرانه	بىگەرانە	133	بيلدوركولوك	بىلدۇرگۇلۇك	134
بيكه	بىگەھ	133	بيلديك	بىلدىك	134
بيكين	بىگىن	133	بالغرض	بىلغەرەز	134
بلا	بىلا	133	بالفعل	بىلفىئل	134
بالآخر	بىلئاخىر	133	بالقوه	بىلقۇۋۇە	134

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بيهنر	بىھۇنەر	138	باذن الله	بىئىزنىللاھى	139
بهى	بىھى	138	بى استطاعت	بىئىستىتائەت	139
بى حجاب	بىھىجاب	138	بى اشتباه	بىئىشتىباھ	139
بى حجابانه	بىھىجابانە	138	بى اكره	بىئىكراھ	139
بى حجابليق	بىھىجابلىق	138	بى عنايت	بىئىنايەت	139
بى حساب	بىھىساب	138	بى انتقال	بىئىنتىقال	139
بهشت	بىھىشت	138	بى انتها	بىئىنتىھا	139
بهشت آسا	بىھىشت ئاسا	138	بى عوض	بىئىۋەز	139
بهشت عدن	بىھىشتى ئەدەن	138	بيابان	بىيابان	139
بهل	بىھىل	138	بيابانى	بىيابانىي	139
بهل ليك	بىھىللىك	138	بيان	بىيان	139
بى وجه	بىۋەجھ	138	بيكباره	بىيەكبارە	139
بى وزن	بىۋەزن	138	بيكناگاه	بىيەكناگاھ	139
بيوفا	بىۋەفا	138	بيلاماك	بىيلەمەك	139
بيوقت	بىۋەقت	138	بيم	بىيم	139
بى وهم	بىۋەھم	138	بيمناك	بىيمناك	139
بى وهم و بيم	بىۋەھمۇبىيم	138	بيم و نكال	بىيمۇنەكال	139
بى وقوف	بىۋۇقوف	138	بين	بىين	139
بى وقار	بىۋىقار	138	بينا	بىينا	139
بى ابا	بىئىبا	138	بيننده	بىينەندە	139
بى اعتدال	بىئىئتىدال	138	بيننده‌ليغ	بىينەندەلىغ	139
بى اعتدال ليق	بىئىئتىداللىق	139	بينش	بىينىش	140
بى اعتماد	بىئىئتىماد	139	بيز	بىيىز	140
بى اعتنا	بىئىئتىنا	139	بييك	بىيىك	140
بى اجتناب	بىئىجتىناب	139	بيكبار	بىيكبار	140
بى ادراك	بىئىدراك	139	بييكليك	بىيىكلىك	140

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
بى ناگاه	بىناگاه	136
بى ناگاهان ، بى ناگهان	بىناگاهان	136
بنا خير	بىنايى خەير	136
بى ندامت	بىنەدامەت	136
بى نظير	بىنەزىر	136
بى نصيب	بىنەسىب	136
بى نفع	بىنەفئ	136
بنفش	بىنەفش	136
بنفشه	بىنەفشە	136
بنفشەفام	بىنەفشەفام	136
بنقد	بىنەقد	136
بينك	بىنەك	136
بينوا	بىنەۋا	136
بينواليغ	بىنەۋالىغ	137
بنى	بىنى ، بەنى	137
بى نور	بىنۇر	137
بى نقاب	بىنىقاب	137
بى نهايت	بىنىھايەت	137
بى نياز	بىنىياز	137
بى نيازليغ	بىنىيازلىغ	137
به	بىھ	137
بحار	بىھار	137
بى حال	بىھال	137

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
بيحد	بىھەدد	137
بى حد و غايت	بىھەددۇغايەت	137
بى هراس	بىھەراس	137
بهذا القياس	بىھەزەلقىياس	137
بحق	بىھەق	137
بى همال	بىھەمال	137
بى همتا	بىھەمتا	137
بى همدم	بىھەمدەم	137
بحمدك	بىھەمدىك	137
بحمدك	بىھەمدىكە	137
بحمد الله	بىھەمدىللاھ	137
بى حميت	بىھەمىيىەت	137
بى هنجار	بىھەنجار	137
بى هنكام	بىھەنگام	137
بى هوا	بىھەۋا	137
بى حيثيت	بىھەيسىيەت	137
بهبود	بىھبۇد	137
بهراك	بىھراك	137
بهزاد	بىھزاد	137
بيهوده‌كوش	بىھۇدەكوش	138
بيحضور بولماق	بىھۇزۇر بولماق	138
بيحضورلوغ	بىھۇزۇرلۇغ	138
بحكم الله	بىھۇكمىللاھ	138

یېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	یېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
پالا	پالا	143	پایدار	پایدار	143
پالان	پالان	143	پایکار	پایکار	144
پالاندوز	پالاندۇز	143	پایگاه	پایگاه	144
پالاون	پالاۋەن	143	پایمال	پایمال	144
پالای	پالاي	143	پایین پرست	پایىنپەرەست	144
پالهنك	پالەهەڭ	143	پایین	پایىن	144
پالچیغ	پالچىغ	143	پخته	پەختە ، پۇختا	144
پالوده	پالۇدە	143	پخش	پەخش	144
پالودەلیق	پالۇدەلىق	143	پدر	پەدەر	144
پالیز	پالىز	143	پدرانه	پەدەرانە	144
پالیزبان	پالىزبان	143	پدرومادر	پەدەرۇمادەر	144
پامال	پامال	143	پدرود	پەدرۇد	144
پامرد	پامەرد	143	پدید	پەدىد	144
پامردلیق	پامەردلىق	143	پدیدار	پەدىدار	144
پائن	پائىن	143	پر	پەر	144
پای	پاي	143	پراکنده	پەراکەندە	144
پایان	پایان	143	پرست	پەرەست	144
پایه	پایە	143	پرستار	پەرەستار	145
پاینده	پایەندە	143	پرستارلیق	پەرەستارلىق	145
پایبست	پایبەست	143	پرستنده	پەرەستەندە	145
پایبسته	پایبەستە	143	پرستش	پەرەستىش	145
پایبند	پایبەند	143	پرند	پەرەند	145
پای بوس	پایبۇس	143	پرتو	پەرتەۋ	145

پ

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
پا	پا	141	پازنده	پازەندە	142
پابرجا	پابەرجا	141	پاژند	پاژەندە	142
پابرجالىغ	پابەرجالىغ	141	پازهر	پازەھر	142
پابست	پابەست	141	پاس	پاس	142
پابسته	پابەستە	141	پاسبان	پاسىبان	142
پابسته‌ليق	پابەستەلىق	141	پاسدار	پاسدار	142
پابوس	پابوس	141	پاسخ	پاسۇخ	142
پاچى	پاچى	141	پاش	پاش	142
پاداش	پاداش	141	پاشنده	پاشەندە	142
پاده پاده	پادە ـ پادە	141	پاشنده‌ليق	پاشەندەلىق	142
پاره	پارە	141	پاشنه	پاشنە	142
پاره‌خون	پارەخۇن	141	پاشكسته	پاشكەستە	142
پاره‌سيز	پارەسىز	141	پاقا	پاقا	142
پاره‌لانماك	پارەلەنمەك	141	پاك باز	پاكباز	142
پاره‌ليق	پارەلىق	142	پاك پيوند	پاكپەيۋەند	142
پارنج	پارەنج	142	پاك تجريد	پاك تەجرىد	142
پارتال ، پرتال	پارتال	142	پاك دامن	پاكدامەن	143
پارسا	پارسا	142	پاكراى	پاكراي	143
پارساى	پارساي	142	پاكزاد	پاكزاد	143
پارو	پارۇ	142	پاكيزه	پاكىزە	143

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
پرويزن	پەرۋىزەن	147	پسيچ	پەسىچ	148
پرويزن	پەرۋىزەن	147	پش طاق	پەشتاق	148
پروين	پەرۋىن	147	پشكال	پەشكال	148
پرى	پەرى	147	پشمين	پەشمىن	148
پرى زاد	پەرىزاد	147	پشمينه	پەشمىنە	148
پرى زاده	پەرىزادە	147	پشيز	پەشىز	148
پرى خوان	پەرىخان	147	پل	پەل	148
پرى خوانليق	پەرىخانلىق	147	پلاس	پەلاس	148
پرى سان	پەرى سان	147	پلنگ	پەلەنگ	148
پريشان	پەرىشان	147	پلنكى	پەلەنگى	149
پرشانكوى	پەرىشانگۇي	147	پلنكينه	پەلەنگىنە	149
پرى كاه ، پركاه	پەرى كاھ	147	پله	پەللە	149
پرى مكس ،پرمكس	پەرى مەگەس	148	پليد	پەلىد	149
پرى وش	پەرىۋەش	148	پناه	پەناھ	149
پذير	پەزىر	148	پناەليق	پەناھلىق	149
پذيره	پەزىرە	148	پناهى	پەناھىي	149
پژمان	پەژمان	148	پنه	پەنەھ	149
پژمورده	پەژمۇردە	148	پنج	پەنج	149
پژوه	پەژۇھ	148	پنجه خورشيد	پەنجەگى خۇرشىد	149
پس	پەس	148	پنجەورليق	پەنجەۋەرلىق	149
پسند	پەسەند	148	پنجكاه	پەنجگاھ	149
پسنديده	پەسەندىدە	148	پند	پەند	149
پست	پەست	148	پند پذير	پەند پەزىر	149

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
پرتوليغ	پەرتەۋلىغ	145	پرزده	پەرزەدە	146
پرچم	پەرچەم	145	پركند	پەركەند	146
پرخاش	پەرخاش	145	پركند پركند	پەركەند - پەركەند	146
پرداخت	پەرداخت	145	پركنده	پەركەندە	146
پرداز	پەرداز	145	پركار	پەرگار	146
پرده	پەردە	145	پركاله	پەرگالە	146
پرده باف	پەردەباف	145	پرگنات	پەرگەنات	146
پرده پوش	پەردەپوش	145	پرگنه	پەرگەنە	146
پرده طراز	پەردە تىراز	145	پرنيان	پەرنىيان	146
پردەدار	پەردەدار	146	پرهيز	پەرھىز	146
پردەدر	پەردەدەر	146	پرهيزكار	پەرھىزكار	146
پردەدرليغ	پەردە دەرلىغ	146	پروا	پەرۋا	147
پردەكى	پەردەگى	146	پرواری	پەرۋارى	147
پرده آبگون	پەردەگى ئابگۇن	146	پروانه	پەرۋانە	147
پرده پندار	پەردەگى پىندار	146	پروانەچى	پەرۋانەچى	147
پرده راز	پەردەگى راز	146	پروانەليق	پەرۋانەلىق	147
پرده شام	پەردەگى شام	146	پروانەوار	پەرۋانەۋار	147
پرده شرم	پەردەگى شەرم	146	پروانچى	پەرۋانچى	147
پرده مشكين	پەردەگى مۇشكىن	146	پرور	پەرۋەر	147
پردەعصمت	پەردەگى گىسمەت	146	پرورد	پەرۋەرد	147
پران	پەرران	146	پرورده	پەرۋەردە	147
پرانليغ	پەررانلىغ	146	پروردگار	پەرۋەردىگار	147
پره	پەررە	146	پرورش	پەرۋەرىش	147

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
پوست	پوست	152
پوستين	پوستىن	152
پوش	پوش	152
پوى	پوي	152
پويه	پويە	152
پويەكيتى نورد	پويەگى گىتسىنەۋەرد	152
پويەزن	پويەزەن	152
پويەسيز	پويەسىز	152
پويەكر	پويەگەر	152
پوينده	پويەندە	152
پويندەليق	پويەندەلىق	152
پخته	پۇختە ، پۇختا	152
پود	پۇد	152
پر	پۇر	152
پر الم	پۇر ئەلەم	152
پر انواع	پۇر ئەنۋاع	152
پر پيچ	پۇر پىچ	152
پرتاب	پۇرتاب	152
پر تلاطم	پۇر تەلاتۇم	152
پرجم	پۇرجەمم	153
پرجوش	پۇرجۇش	153
پرچين	پۇرچىن	153
پرخطر	پۇرخەتەر	153

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
پرخم	پۇرخەم	153
پرخمار	پۇرخۇمار	153
پردان	پۇردان	153
پردرد	پۇردەرد	153
پردردانه	پۇردەردانە	153
پردل	پۇردىل	153
پررنگ	پۇررەنگ	153
پرزيب	پۇرزىب	153
پرزينت	پۇرزىينەت	153
پرسوز	پۇرسوز	153
پرشر و شور	پۇرشەرۋەشور	153
پرشور	پۇرشور	153
پرشكوه	پۇرشۇكوھ	153
پر فضيلت	پۇرفەزىلەت	153
پرفن	پۇرفەن	153
پرفن ليق	پۇرفەنلىق	153
پرفسون	پۇرفۇسۇن	153
پركار	پۇركار	153
پركو	پۇرگۇ	153
پركوى	پۇرگۇي	153
پركويليق	پۇرگۇيلىق	153
پرمردم	پۇرمەردۇم	153
پرنور	پۇرنۇر	153

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
پنير	پەنىر	149	پيغمبر	پەيغەمبەر	150
پەر	پەھەر	149	پيك	پەيك	150
پەلوان	پەھلەۋان	149	پيكار	پەيكار	150
پەلوانانە	پەھلەۋانانە	149	پيكان	پەيكان	150
پەلوى	پەھلەۋي	149	پيكر	پەيكەر	151
پەلوى افسانه پرداز	پەھلەۋي ئەفسانە پەرداز	149	پيكرتراش	پەيكەرتەراش	151
پەلو	پەھلۇ	150	پيكرطراز	پەيكەرتىراز	151
پەلوشكاف	پەھلۇشكاف	150	پيك خيال	پەيكى خىيال	151
پى	پەي	150	پيك نسيم	پەيكى نەسىم	151
پيا پى	پەياپەي	150	پيما	پەيما	151
پيام	پەيام	150	پيمان	پەيمان	151
پيام آور	پەيام ئاۋەر	150	پيمانه	پەيمانە	151
پيمبر	پەيەمبەر	150	پيمانه‌كش	پەيمانەكەش	151
پيدا	پەيدا	150	پيمان شكن	پەيمان شىكەن	151
پيدا و نهان	پەيدايۇنىھان	150	پيماى	پەيماي	151
پيدر پى	پەيدەرپەي	150	پينير	پەينىر	151
پيرو	پەيرەۋ	150	پيوست	پەيۋەست	151
پيرولىق	پەيرەۋلىق	150	پيوسته	پەيۋەستە	151
پيغاره	پەيغارە	150	پيوسته‌ليق	پەيۋەستەلىق	151
پيغام	پەيغام	150	پيوند	پەيۋەند	151
پيغام بر	پەيغەمبەر	150	پيوندليق	پەيۋەندلىق	151
پيغام رسان	پەيغام رەسان	150	پو	پو	151
پيغام كر	پەيغامگەر	150	پوزش	پوزىش	152

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
پير مغان	پىرى مۇغان	155	پيشوالىق	پىشۋالىق	156
پيسە	پىسە	155	پيشين	پىشىن	156
پسندە	پىسەندە	155	پيل افكن	پىل گەفكەن	156
پسنديدە	پىسەندىدە	155	پيل بچە	پىلبەچە	156
پيش	پىش	155	پيل پايە	پىلپايە	156
پشاپيش	پىشاپىش	155	پيل تن	پىلتەن	156
پيشانى	پىشانى	155	پيل دمان	پىل دەمان	156
پيشە	پىشە	155	پيلزن	پىلزەن	156
پيشەور	پىشەۋەر	156	پيل زور	پىلزور	156
پيشەورليق	پىشەۋەرلىق	156	پيل نهاد	پىلنىهاد	156
پيشخانە	پىشخانە	156	پندار	پىندار	156
پيشرو	پىشرەۋ	156	پنهان	پىنهان	156
پيشكش	پىشكەش	156	پنهان ليق	پىنهانلىق	156
پيشكە	پيشگەھ	156	پنهانى	پىنهانىي	156
پيشنهاد	پىشىنىهاد	156	پيادەرو	پىيادەرەۋ	156
پيشورماق	پىشۇرماق	156	پيازى	پىيازىي	156
پيشوا	پىشۋا	156			

ییزیلمشی	ئوقۇلۇشی	بەت
پر نعمت	پۇرنېئمەت	153
پر حاصل	پۇرھاسىل	153
پر حیله	پۇرھىيله	154
پشت	پۇشت	154
پشته	پۇشته	154
پشته‌کش	پۇشته‌كەش	154
پوشت‌برپوشت	پۇشت‌بەرپۇشت	154
پشتیبان	پۇشتىبان	154
پشت پا	پۇشتىپا	154
پشت پای	پۇشتىپاي	154
پشتواره	پۇشتۇاره	154
پوشیشی	پۇشىشى	154
پل	پۇل	154
پولك	پۇلەك	154
پل پوش	پۇلپۇش	154
پۇل دۇان	پۇلى دەۋان	154
پوتراتماك	پۇترەتمەك	154
پوتراشماك	پۇترەشمەك	154
پوتراماك	پۇترەمەك	154
پژوه	پىژۇھ	154
پیچ	پىچ	154
پیچاپیچ	پىچا - پىچ	154
پیچاقلاماق	پىچاقلاماق	154

ییزیلمشی	ئوقۇلۇشی	بەت
پیچان	پىچان	154
پیچ پیچ	پىچ - پىچ	154
پیچ در پیچ	پىچ دەر پىچ	154
پیچ و تاب	پىچۇتاب	154
پیچیده	پىچىدە	154
پیچیش	پىچىش	155
پیچین	پىچىن	155
پیر	پىر	155
پیراسته	پىراستە	155
پیراهن	پىراھەن	155
پیرایه	پىرايە	155
پیرایه‌لیق	پىرايەلىق	155
پیرەزال	پىرەزال	155
پیرەزن	پىرەزن	155
پیرهن	پىرھەن	155
پیرو	پىرەۋ	155
پیرلیق	پىرلىق	155
پیرهن	پىرھەن	155
پیروپدر	پىر و پەدەر	155
پیرونوخاسته	پىرۇنەۋخاستە	155
پیرطریق	پىرى تەرىق	155
پیر دیر	پىرى دەير	155
پیرکنعان	پىرى كەنئان	155

بهزیلمشی	گوفزلوشی	بت
تاتماچ	تاتماچ	159
تاتماق	تاتماق	159
تاتو	تاتۆ	159
تاتورماق	تاتۆرماق	159
تاتولانماق	تاتۆلانماق	159
تاتولانیشماق	تاتۆلانشماق	159
تاتر	تاتىر	159
تاتیماق	تاتماق	159
تاجانماق	تاجانماق	159
تاجدار	تاجدار	159
تاج ده	تاجدەھ	159
تاجور	تاجۆر	159
تاج خروس	تاجىخوروس	159
تاجر	تاجىر	159
تار	تار	159
تاراغ	تاراغ	159
تاراق	تاراق	159
تارك	تارەك	160
تارم	تارەم	160
تارتار	تار ـ تار	160
تارت بیرتی	تارت ـ پىرتی	160
تارتفولاشماق	تارتفۆلاشماق	160
تارتفولاماق	تارتفۆلاماق	160

بهزیلمشی	گوفزلوشی	بت
تارتیشماق	تارتىشماق	160
تارتیق	تارتىق	160
تارخان ، ترخان	تارخان	160
تارماتماق	تارماتماق	160
تارماشماق	تارماشماق	160
تارناو	تارناۋ	160
تاروپود	تارۆپۆد	160
تارومار	تارۆمار	160
تاریخ	تارىخ	160
تاریق	تارىق	160
تاریقماق	تارىقماق	160
تارك	تارىك	160
تاریلماق	تارىلماق	160
تارىم	تارىم	160
تاریماق	تارىماق	160
تار حیات	تارى ھەیات	160
تازه	تازە	161
تازەبنیاد	تازەبۆنیاد	161
تازەلیغ	تازەلىغ	161
تازی	تازي	161
تازیانه	تازیانه	161
تاس	تاس	161
تاش	تاش	161

ت

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تا	تا	157
تاب	تاب	157
تبا	تابا	157
تاباق	تاباق	157
تابان	تابان	157
تابه	تابه	158
تابدان	تابەدان	158
تابكى	تابەكەي	158
تابنده	تابەندە	158
تابدان	تابدان	158
تابسيز	تابسىز	158
تاب كيلتورماك	تاب كەلتۈرمەك	158
تابلاماق	تابلاماق	158
تابناك	تابناك	158
تابوت	تابۇت	158
تاب و توان	تابۇتەۋان	158
تاب و توانليغ	تابۇ تەۋانلىغ	158
تابوت پوش	تابۇتپۇش	158
تابوغ ، تبوغ	تابۇغ	158
تابوغچى	تابۇغچى	158

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تابوق	تابۇق	158
تابوقچى	تابۇقچى	158
تابوقساق	تابۇقساق	158
تابوقمق	تابوقماق	158
تابولغو	تابۇلغۇ	158
تابع	تابىئ	158
تابستان	تابستان	158
تابستانى	تابستانىي	158
تابش	تابش	158
تابعين	تابىئىن	158
تابين	تابىن	158
تابينماق	تابىنماق	158
تاپوق	تاپۇق	159
تاپوقجى	تاپۇقچى	159
تاپوغ	تاپۇغ	159
تاپوقساق	تاپۇقساق	159
تاپونماق	تاپۇنماق	159
تاپينماق	تاپىنماق	159
تات	تات	159
تاتتورماق	تاتتۇرماق	159

بېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
تانوقلىق	تانۇقلىق	163
تانوماق	تانۇماق	163
تانيمافليق	تانىمافلىق	163
تانيمال	تانىمال	163
تواچى	تاۋاچى	163
تاوار	تاۋار	163
تاواشى	تاۋاشى	163
تاوشالماق	تاۋشالماق	163
تاوشقان	تاۋشقان	163
تاوشقانچى	تاۋشقانچى	163
تاووق	تاۋۇق	163
تاڭ	تاڭ	163
تاياغلاتماق	تاياغلاتماق	164
تاياغلاماق	تاياغلاماق	164
تايغور	تايغۇر	164
تايب	تايىپ	164
تعاطى	تەئاتى	164
تعادل	تەئادۇل	164
تعارض	تەئارۇز	164
تعاقب	تەئاقۇب	164
تعالى	تەئالا	164
تعالى	تەئالى	164
تعاليم	تەئالىم	164

بېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
تعامل	تەئامۇل	164
تعاون	تەئاۋۇن	164
تعب	تەئەب	164
تعبد	تەئەبۇد	164
تعبناك	تەئەبناك	164
تعجب	تەئەججۇب	164
تعدد	تەئەددۇد	164
تعدى	تەئەددى	164
تعرض	تەئەررۇز	164
تعظم	تەئەززۇم	165
تعصب	تەئەسسۇب	165
تاٴثر	تەئەسسۇر	165
تاٴسف	تەئەسسۇف	165
تعشق	تەئەششۇق	165
تعفن	تەئەففۇن	165
تعصّب	تەئەسسۇب	165
تعصب لوق	تەئەسسۇبلۇق	165
تعقل	تەئەققۇل	165
تعلق	تەئەللۇق	165
تعلل	تەئەللۇل	165
تعلم	تەئەللۇم	165
تاٴمل	تەئەممۇل	165
تاٴملات	تەئەممۇلات	165

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تاشقى ليق	تاشقىلىق	161	تالغاماق	تالغاماق	162
تاشيرغاماق	تاشىرغاماق	161	تالغانماق	تالغانماق	162
تاشيماق	تاشىماق	161	تالقاماق	تالقاماق	162
تاغ	تاغ	161	تاليقماق	تالىقماق	162
تغارچوق	تاغارچۇق	161	تالين	تالىن	162
تغايى	تاغا	161	تام	تام	162
تغوق	تاغۇق	161	تامشيماق	تامشىماق	162
طاغى	تاغي	161	تمغا	تامغا	162
تاغيتماق	تاغىتماق	161	تمغاچى	تامغاچى	162
تاقينه	تاققىنە	162	تاموغ ، تموغ	تامۇغ	162
تقوق	تاقۇق	162	طامع	تامئ	163
تاقى	تاقى	162	تنبان	تانبان	163
تاك	تاك	162	تانسوغ	تانسۇغ	163
تانكسوق	تاڭسۇق	162	تانسوغلاماق	تانسۇغلاماق	163
تانكسوقلاماق	تاڭسۇقلاماق	162	تانسوق	تانسۇق	163
تانكلا	تاڭلا	162	تانسوقلاماق	تانسۇقلاماق	163
تانكلاغى	تاڭلاغى	162	تانلاماق	تانلاماق	163
تانكلاماق	تاڭلاماق	162	تانوغ	تانۇغ	163
تانكيزغاماق	تاڭىزغاماق	162	تانوغلاماق	تانۇغلاماق	163
تالار	تالار	162	تانوغلوغ	تانۇغلۇغ	163
تالبينماق	تالبىنماق	162	تانوق	تانۇق	163
تالپينماق	تالپىنماق	162	تانوقلاماق	تانۇقلاماق	163
تالغاتماق	تالغاتماق	162	تانوقلوق	تانۇقلۇق	163

پەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	پەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تتمه	تەتممە	168	تجزئه	تەجزىئە	169
تطبيق	تەتبىق	168	تجليد	تەجلىد	169
تطهير	تەتھىر	168	تجنيس	تەجنىس	169
تعطير	تەئتىر	168	تجنيس تام	تەجنىس تام	169
تعطيل	تەئتىل	168	تجهيز	تەجھىز	169
تطويل	تەتۇىل	168	تجهيل	تەجھىل	170
تتمه	تەتممە	168	تجويد	تەجۇىد	170
تجاهل	تەجاھۇل	168	تجويز	تەجۇىز	170
تجاوز	تەجاۋۇز	168	تجويف	تەجۇىف	170
تجدد	تەجەددۇد	169	تعجيز	تەئجىز	170
تجرع	تەجەررۇئ	169	تعجيل	تەئجىل	170
تجرد	تەجەررۇد	169	تخلخل	تەخەلخۇل	170
تجزى	تەجەززى	169	تخلص	تەخەللۇص	170
تجزىء	تەجەززىئ	169	تخلق	تەخەللۇق	170
تجسس	تەجەسسۇس	169	تخيل	تەخەيىۇل	170
تجلى	تەجەللي	169	تخت	تەخت	170
تجليات	تەجەللىيات	169	تختەسنگ	تەختەسەنگ	170
تجليت	تەجەللىيەت	169	تخت كاه	تەختگاھ	170
تجمع	تەجەمۇئ	169	تخت كير	تەختگىر	170
تجمل	تەجەمۇل	169	تخريب	تەخرىب	170
تجنن	تەجەننۇن	169	تخصيص	تەخسىس	170
تجديد	تەجدىد	169	تخش	تەخش	170
تجريد	تەجرىد	169	تخفيف	تەخفىف	170

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تاۋل سيز	تەئەممۇلسىز	165	تبانه	تەبانە	167
تاۋنى	تەئەننى	165	تبه	تەبە	167
تعهد	تەئەھھۇد	165	تبەكار	تەبەھكار	167
تاۋهل	تەئەھھۇل	165	تبول	تەبەۋۋۇل	167
تعين	تەئەييۇن	165	تبين	تەبەييۇن	167
تعينات	تەئەييۇنات	165	طباغ	تەبباغ	167
تب	تەب	165	تبخاله	تەبخالە	167
تبادر	تەبادۇر	166	تبديل	تەبدىل	167
تبادل	تەبادۇل	166	تبرامك	تەبرەمەك	167
تبار	تەبار	166	تبرانمك	تەبرەنمەك	167
تبارك	تەبارەك	166	تبرئه	تەبرئە	167
تبان	تەبان	166	تبريه	تەبرىيە	167
تباه	تەباھ	166	تبشير	تەبشىر	167
تباەكار	تەباھكار	166	تبليغ	تەبلىغ	167
تباين	تەبايۇن	166	تعبيه	تەئبىيە	168
تبعه	تەبەئە	166	تبعيت	تەبئىيىەت	168
تبخر	تەبەخخۇر	166	تپ	تەپ	168
تبرا	تەبەررا	166	تپانچه ، طپانچه	تەپانچە	168
تبرد	تەبەررۇد	166	تپه	تەپە	168
تبرك	تەبەررۇك	166	تپرانتى	تەپرەنتى	168
تبرك لوك بيله	تەبەررۇكلۇك بىلە	166	تتابع	تەتابۇئ	168
تبرى	تەبەررى ، تەبەرري	166	تتبع	تەتەببۇئ	168
تبرزين	تەبەرزىن	166	تتبعات	تەتەببۇئات	168

پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
ترتيب	تەرتىب	173
ترجمه	تەرجۇمە	173
ترجيع	تەرجىئ	173
ترجيع بند	تەرجىئ بەند	173
ترجيع	تەرجىھ	173
ترخان	تەرخان	173
ترخيم	تەرخىم	173
ترداﻣﻦ	تەردامەن	173
تردید	تەردىد	174
تره	تەررە	174
تره‌فروش	تەررەفۇرۇش	174
ترس	تەرس	174
ترسا	تەرسا	174
ترسكار	تەرسكار	174
ترصيع	تەرسىئ	174
ترسيم	تەرسىم	174
ترغيب	تەرغىب	174
ترفيع	تەرفىئ	174
ترقيق	تەرقىق	174
ترقيم	تەرقىم	174
ترك	تەرك	174
تركش بند	تەركەشبەند	174
تركى	تەركىي	174

پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
ترك ادب	تەركى ئەدەب	175
تركيب	تەركىب	175
تركيب بند	تەركىب بەند	175
ترك خواب	تەركى خاب	175
ترك هوش	تەركى ھۇش	175
ترناو	تەرناۋ	175
ترهيب	تەرھىب	175
تروتازه	تەرۇتازە	175
ترويج	تەرۋىج	175
ترويح	تەرۋىھ	175
تعريف	تەئرىف	175
تریاق	تەریاق	176
تریاك	تەریاك	176
تذاكر	تەزاكىر	176
تضاعف	تەزائۇف	176
تضرع	تەزەررۇئ	176
تزرو	تەزرەۋ	176
تذكر	تەزەككۇر	176
تزلزل	تەزەلزۇل	176
تذلل	تەزەللۇل	176
تظلم	تەزەللۇم	176
تزوج	تەزۋۇج	176
تضيق	تەزەيىۇق	176

بەزبلشی	گوقۆلۆشی	بەت	بەزبلشی	گوقۆلۆشی	بەت
تخلیع	تەخلعۆ	170	تراض	تەرازی	171
تخلیص	تەخلس	170	تراش	تەراش	172
تخلیل	تەخلل	171	تراشە	تەراشە	172
تخلیە	تەخلیە	171	تراکیب	تەراکسب	172
تخمیر	تەخمر	171	تراکمە	تەراکمە	172
تخویق	تەخۆنق	171	ترانە	تەرانە	172
تاءخیر	تەئخر	171	ترانغو	تەرانغۆ	172
تعداد	تەئداد	171	تراوش	تەراۆش	172
تدارك	تەدارۆك	171	تراویح	تەراۆیە	172
تداوی	تەداۆی	171	تردد	تەرەددۆد	172
تداویر	تەداۆر	171	ترصد	تەرەسۆد	172
تدبیر	تەدبر	171	ترشح	تەرەشۆش	172
تدریج	تەدرج	171	ترفع	تەرەفۆع	172
تدقیق	تەدقق	171	ترکب	تەرەکۆب	173
تدوین	تەدۆن	171	ترنجبین	تەرەنجەبن	173
تاءدیب	تەئدب	171	ترنم	تەرەنۆم	173
تعداد	تەئداد	171	ترنمات	تەرەنۆمات	173
تدنی	تەدەنی	171	ترنمکر	تەرەنۆمگەر	173
تدین	تەدەیۆن	171	ترحم	تەرەهۆم	173
تاءدیبی	تەئدیبی	171	تربیع	تەربئ	173
تعدیل	تەئدل	171	تربیە	تەربیە	173
تر	تەر	171	تربیت	تەربیەت	173
ترازو	تەرازۆ	171	تربیت کردە	تەربیەتکەردە	173

یېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	یېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
تأسيس	تەئىسس	178	تشييع	تەشيىئ	180
تشابه	تەشابۇھ	178	تغار	تەغار	180
تشاعر	تەشائۇر	178	تغارى	تەغارى	180
تشبه	تەشەببۇھ	179	تغافل	تەغافۇل	180
تشدد	تەشەددۇد	179	تغايى ، طغايى	تەغايى	180
تشكل	تەشەككۇل	179	تغنى	تەغەننى	180
تشبيه	تەشبىھ	179	تغير	تەغەييۇر	180
تشخيص	تەشخىس	179	تغيير	تەغيىر	180
تشديد	تەشدىد	179	تف	تەف	180
تشريف	تەشرىف	179	تفاخر	تەفاخۇر	180
تشريفات	تەشرىفات	179	تفاضل	تەفازۇل	180
تشريع	تەشرىھ	179	تفاسير	تەفاسىر	180
تشكيل	تەشكىل	179	تفاوت	تەفاۋۇت	180
تشنه	تەشنە	179	تفرج	تەفەررۇج	180
تشنەلەب	تەشنەلەب	179	تفرس	تەفەررۇس	180
تشنيع	تەشنىئ	179	تفرعن	تەفەرئۇن	180
تشهير	تەشھىر	179	تفقد	تەفەققۇد	180
تشحيذ	تەشھىز	179	تفكر	تەفەككۇر	180
تشحيذخاطر	تەشھىزى خاتىر	179	تفهم	تەفەھھۇم	180
تشوير	تەشۋىر	179	تفحص	تەفەھھۇس	180
تشويش	تەشۋىش	179	تفاءل	تەفاۇل	180
تشويق	تەشۋىق	179	تفتيش	تەفتىش	181
تشعير	تەشئىر	179	تفريط	تەفرىت	181

پەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تذكير	تەزكىر	176
تذكرە	تەزكىرە	176
تزكيە	تەزكىيە	176
تضمين	تەزمىن	176
تذهيب	تەزھىب	176
تزويج	تەزۋىج	176
تزوير	تەزۋىر	176
تعذيب	تەئزىب	176
تعذير	تەئزىر	176
تضعيف	تەزئىف	176
تعظيم	تەئزىم	177
تعزيە	تەئزىيە	177
تعزيت	تەئزىيەت	177
تزييد	تەزىيد	177
تزيين	تەزىين	177
تصادف	تەسادۇف	177
تصادفى	تەسادۇفى	177
تسامع	تەسامۇ	177
تصانيف	تەسانىف	177
تساوى	تەساۋى	177
تصاوير	تەساۋىر	177
تصدق	تەسەددۇق	177
تصرف	تەسەررۇف	177
تصرفات	تەسەررۇفات	177
تسلسل	تەسەلسۇل	177
تسلط	تەسەللۇت	177
تصلف	تەسەللۇف	177
تسلى	تەسەللى	177
تسلى بخش	تەسەللىبەخش	177
تصور	تەسەۋۋۇر	178
تصوف	تەسەۋۋۇف	178
تسبيح	تەسبىھ	178
تسخير	تەسخىر	178
تصدير	تەسدىر	178
تصديق	تەسدىق	178
تصريح	تەسرىھ	178
تصغير	تەسغىر	178
تصفيه	تەسفىيە	178
تسكين	تەسكىن	178
تسليم	تەسلىم	178
تسميه	تەسمىيە	178
تصنيف	تەسنىف	178
تسحير	تەسھىر	178
تصوير	تەسۋىر	178
تسويه	تەسۋىيە	178
تأثير	تەئسىر	178

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تكاور	تەكاۋەر	183	تكرك	تەگەرگ	184
تكبر آميز	تەكەببۇرئامىز	183	تكروك	تەگرۇك	185
تكدر	تەكەددۇر	183	تكى	تەگى	185
تكرر	تەكەررۇر	183	تكين	تەگىن	185
تكسر	تەكەسسۇر	183	تنك	تەڭ	185
تكفل	تەكەففۇل	183	تنگ بسته	تەڭبەستە	185
تكلف	تەكەللۇف	183	تنگ تنگ	تەڭ ـ تەڭ	185
تكلف ليق	تەكەللۇفلىق	183	تنگ دست	تەڭدەست	185
تكلم	تەكەللۇم	184	تنگ دستليغ	تەڭدەستلىغ	185
تكمل	تەكەممۇل	184	تنگ دل	تەڭدىل	185
تكبند	تەكبەند	184	تنگناى	تەڭناي	185
تكبير	تەكبىر	184	تلاج	تەلاج	186
تكذيب	تەكزىب	184	تلاطم	تەلاتۇم	185
تكسير	تەكسىر	184	تلاش	تەلاش	186
تكفير	تەكفىر	184	تلافى	تەلافى	186
تكفين	تەكفىن	184	تلاقى	تەلاقا	186
تكه	تەككە	184	تلالا	تەلالا	186
تكميل	تەكمىل	184	تلاحق	تەلاھۇق	186
تك وپو	تەكۇپو	184	تله	تەلە	186
تك وپوى	تەكۇپوي	184	تلطف	تەلەتتۇف	186
تك وتيز	تەكۇتىز	184	تلذذ	تەلەززۇز	186
تكيه	تەكيە	184	تلذذات	تەلەززۇزات	186
تكيەكاه	تەكيەگاھ	184	تلف	تەلەف	186

پێزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	پێزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تفريد	تەفرىد	181	تقبيح	تەقبىھ	182
تفريق	تەفرىق	181	تقطيع	تەقتىئ	182
تفرقه	تەفەررۇقە ، تەفرىقە	181	تقدير	تەقدىر	182
تفريح	تەفرىھ	181	تقديس	تەقدىس	182
تفضيل	تەفزىل	181	تقديم	تەقدىم	182
تفضيح	تەفزىھ	181	تقريب	تەقرىب	182
تفسان	تەفسان	181	تقريباً	تەقرىبەن	182
تفسنده	تەفسەندە	181	تقريبى	تەقرىبى	182
تفصيل	تەفسىل	181	تقرير	تەقرىر	182
تفصيلات	تەفسىلات	181	تقريرات	تەقرىرات	182
تفصيلاً	تەفسىلەن	181	تقريض	تەقرىز	182
تفهيم	تەفھىم	181	تقصير	تەقسىر	182
تفويض	تەفۋىز	181	تقليل	تەقلىل	182
تقابل	تەقابۇل	181	تقوى	تەقۋا	183
تقارب	تەقارۇب	181	تقويم	تەقۋىم	183
تقاضا	تەقازا	181	تقويت	تەقۋىيىەت	183
تقبل	تەقەببۇل	182	تقى	تەقى	183
تقدس	تەقەددۇس	182	تعقيب	تەئقىب	183
تقدم	تەقەددۇم	182	تك	تەك	183
تقدم و تأخر	تەقەددۇمۇتەئەخخۇر	182	تكاب	تەكاب	183
تقرب	تەقەررۇب	182	تكاليف	تەكالىف	183
تقيد	تەقەييۇد	182	تكاسل	تەكاسۇل	183
تقبيل	تەقبىل	182	تكامل	تەكامۇل	183

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
تن	تەن	189	تنزيه	تەنزىھ	190
تنازع	تەنازۇئ	189	تنصيف	تەنسىف	190
تناسب	تەناسۇب	189	تنقال	تەنقال	190
تناسخ	تەناسۇخ	189	تنقير	تەنقىر	190
تناسل	تەناسۇل	189	تنقيص	تەنقىس	190
تنافر	تەنافۇر	189	تنقيح	تەنقىھ	190
تناقض	تەناقۇز	189	تنكير	تەنكىر	190
تناقص	تەناقۇس	189	تنگ	تەنگ	190
تناول	تەناۋۇل	189	تنگ بسته	تەنگبەستە	190
تنه	تەنە	189	تنك ـ تنك	تەنگ ـ تەنگ	190
تنزل	تەنەززۇل	189	تنك دست	تەنگدەست	190
تنفر	تەنەففۇر	189	تنك دستليغ	تەنگدەستلىغ	190
تنفس	تەنەففۇس	189	تنگدل	تەنگدىل	190
تنقل	تەنەققۇل	189	تنك سال	تەنگ سال	190
تنند	تەنەند	189	تنك ناى	تەنگناي	190
تنعم	تەنەئئۇم	189	تن كداز	تەنگۇداز	190
تنعمات	تەنەئئۇمات	189	تنكى	تەنگى	191
تنوع	تەنەۋۋۇئ	189	تنور	تەننۇر	191
تنبل	تەنبەل	189	تنور	تەنۇر	191
تنبول	تەنبۇل	190	تنوره	تەنۇرە	191
تنبيه	تەنبىھ	190	تنومند	تەنۇمەند	191
تن پوش	تەنپۇش	190	تنوير	تەنۋىر	191
تندرست	تەندۇرۇست	190	تنوين	تەنۋىن	191

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تلفظ	تەلەففۇز	186	تماثيل	تەماسىل	188
تلقى	تەلەققى	186	تمام	تەمام	188
تلاءلوء	تەلەئلۇئ	186	تماما	تەمامەن	188
تلمذ	تەلەمۇز	186	تمتع	تەمەتتۇئ	188
تلهب	تەلەهھۇب	187	تمه	تەمە	188
تلون	تەلەۋۋۇن	187	تمسخر	تەمەسخۇر	188
تلبه	تەلبە	187	تمسك	تەمەسىۋك	188
تلبيس	تەلبىس	187	تمكن	تەمەككۇن	188
تلبيسات	تەلبىسات	187	تملق	تەمەللۇق	188
تلپاك	تەلپەك	187	تملك	تەمەللۇك	188
تلطيق	تەلتىق	187	تمنا	تەمەننا	188
تلغ	تەلغ	187	تمناخام	تەمەننايى خام	188
تلغ كام	تەلخكام	187	تموج	تەمەۋۋۇج	188
تلخيص	تەلخىس	187	تمول	تەمەۋۋۇل	188
تلقين	تەلقىن	187	تمثيل	تەمسىل	188
تل	تەلل	187	تمغا	تەمغا	188
تاءليق	تەئلىق	187	تمغاچى	تەمغاچى	188
تعليق	تەئلىق	187	تمغه	تەمغە	188
تليم	تەلىم	187	تمكين	تەمكىن	188
تعليم	تەئلىم	187	تمليك	تەملىك	188
تعليمات	تەئلىمات	187	تمه بالخير	تەمەبىلخەير	188
تلعين	تەلئىن	187	تمەچيكماك	تەمەچەكمەك	189
تماشا	تەماشا	187	تمهيد	تەمهىد	189

پیرۆزبەندی	گۆڤۆلۆشی	بەت	پیرۆزبەندی	گۆڤۆلۆشی	بەت
توابع	تەۋابىئ	193	توصم	تەۋەسىيوم	195
تواتر	تەۋاتۇر	193	توبه	تەۋبە	195
تواچی	تەۋاچی	193	توبيخ	تەۋبىخ	195
توارد	تەۋارۇد	193	توجيه	تەۋجىھ	195
تواريخ	تەۋارىخ	193	توديع	تەۋدىئ	195
تواضع	تەۋازۇئ	193	تورات	تەۋرات	195
توازن	تەۋازۇن	193	توزيع	تەۋزىئ	195
توافق	تەۋافۇق	194	توضيح	تەۋزىھ	195
توالی	تەۋالی	194	توسن	تەۋسەن	195
توان	تەۋان	194	توسن تخيل	تەۋسەنی تەخەييۇل	195
توانا	تەۋانا	194	توسيع	تەۋسىئ	195
توانكر	تەۋانگەر	194	توسيط	تەۋسىت	195
توا	تەۋە	194	توصيف	تەۋسىف	195
توجه	تەۋەججۇھ	194	توصيه	تەۋسىيە	195
توسط	تەۋەسسۇت	194	توفير	تەۋفىر	196
توسل	تەۋەسسۇل	194	توفيق	تەۋفىق	196
توقع	تەۋەققۇئ	194	توقيع	تەۋقىئ	196
توقف	تەۋەققۇف	194	توقير	تەۋقىر	196
توكل	تەۋەككۇل	194	توقيرات	تەۋقىرات	196
تولا	تەۋەللا	195	توقيف	تەۋقىف	196
تولد	تەۋەللۇد	195	تولوك	تەۋلۇك	196
توءام	تەۋئەم	195	توليد	تەۋلىد	196
توامان	تەۋئامان	195	توليت	تەۋلىييەت	196

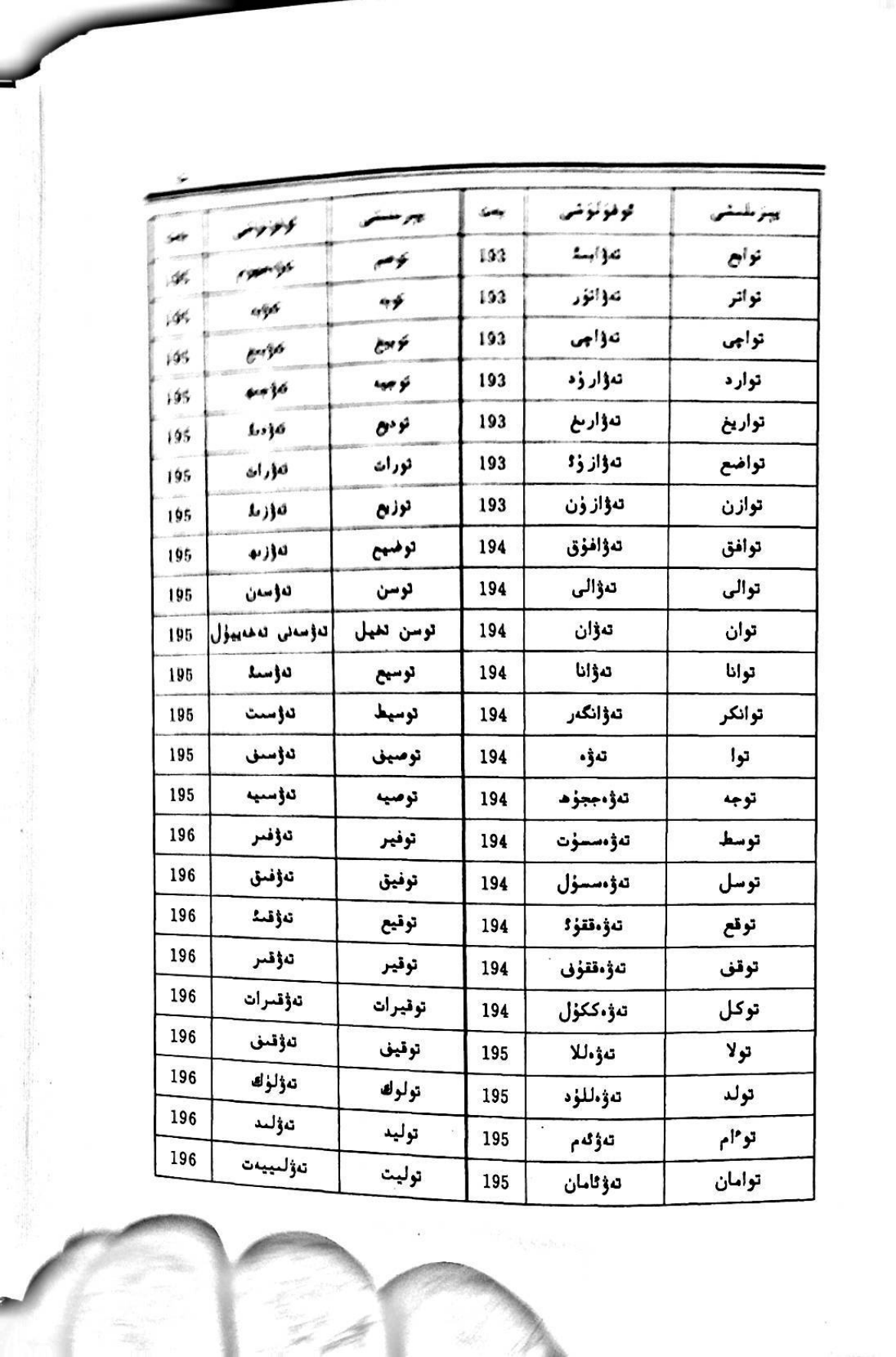

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ته	تەھ	191
تحاشى	تەھاشى	191
تهتك	تەھەتتۈك	191
تهجد	تەھەججۇد	191
تحرك	تەھەررۈك	191
تهرمز	تەھەرمۇز	191
تحسر	تەھەسسۇر	191
تحفظ	تەھەففۇز	191
تحقق	تەھەققۇق	191
تحكم	تەھەككۇم	191
تحمتن	تەھەمتەن	191
تحمل	تەھەمۇل	191
تهور	تەھەۋۋۇر	191
تحول	تەھەۋۋۈل	191
تحير	تەھەييۇر	192
تحيرات	تەھەييۇرات	192
تەبته	تەھ بەتەھ	192
تحت	تەھت	192
تحت الثرى	تەھتەسسەرا	192
تهديد	تەھدىد	192
تحرير	تەھرىر	192
تحريرات	تەھرىرات	192
تحريص	تەھرىس	192

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تحريق	تەھرىق	192
تحريك	تەھرىك	192
تحريم	تەھرىم	192
تحريمى	تەھرىمى	192
تهذيب	تەھزىب	192
تحذير	تەھزىر	192
تحصيل	تەھسىل	192
تحصيل دار	تەھسىلدار	192
تحسين	تەھسىن	192
تحقير	تەھقىر	192
تحقيق	تەھقىق	192
تهلكه	تەھلۈكە	193
تهلكه	تەھلىكە	193
تحليل	تەھلىل	193
تحميل	تەھمىل	193
تەحنقره	تەھنۇقرە	193
تهنئت	تەھنىئەت	193
تهنييت	تەھنىييەت	193
تحويل	تەھۋىل	193
تحويل دار	تەھۋىلدار	193
تحيه	تەھىيە	193
تحيت	تەھىيەت	193
تحيات	تەھىيات	193

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
تونكولماق	توڭۇلماق	198	توتقون	تۇتقۇن	199
تولان	تولان	198	تۇتماچ ، تتماچ	تۇتماچ	199
تولاندورماق	تولاندۇرماق	198	توتوق	تۇتۇق	200
تولانماق	تولانماق	199	توتونماق	تۇتۇنماق	200
تولغاشماق	تولغاشماق	199	توتيا ، طوطيا	تۇتىيا	200
تلغاق	تولغاق	199	توج	تۇج	200
تولغاماق	تولغاماق	199	تجار	تۇججار	200
تولغامه	تولغامه	199	تخم	تۇخم	200
تولغاندورماق	تولغاندۇرماق	199	تخمه	تۇخمه	200
تولو	تولۇ	199	تخميانه	تۇخميانه	200
تومالاق	تومالاق	199	تود	تۇد	200
تومماق	تومماق	199	تور	تۇر	200
تونامماق	تونامماق	199	تورا	تۇرا	200
تنكوز	تونگۇز	199	تراب	تۇراب	200
تويلاماق	تويلاماق	199	توراق	تۇراق	200
توت	تۇت	199	تربه	تۇربه	200
توتاشتوروق	تۇتاشتۇرۇق	199	تربت	تۇربەت	200
توقوزاغو	توقوزاغۇ		ترهه	تۇرەهه	200
توتغاق	تۇتغاق	199	ترهات	تۇرەهات	200
توتاغلاشماق	تۇتاغلاشماق	199	ترش	تۇرش	200
توتاملاماق	تۇتاملاماق	199	ترش روی	تۇرشروي	200
توتروق	تۇترۇق	199	تورشوماق	تۇرشۇماق	201
توتقاول	تۇتقاۋۇل	199	تورغاق	تۇرغاق	201

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
توحيد	تەۋھىد	196	توز	توز	198
تعويض	تەئۋىز	196	توزانكلاماق	توزانگلاماق	198
تعويق	تەئۋىق	196	توس	توس	198
تاٴويل	تەئۋىل	196	توستاغان	توستاغان	198
تيقظ	تەيەققۇز	197	توسقال	توسقال	198
تيقن	تەيەققۇن	197	توسقاول	توسقاۋۇل	198
تيمم	تەيەممۇم	197	توشوق	توشۇق	198
تيمن	تەيەممۇن	197	توغاى	توغاي	198
تاٴييد	تەئيىد	197	توغايليق	توغايلىق	198
تعيين	تەئيىن	197	توغماق	توغماق	198
توبتو	توبەتۇ	197	توغورماق	توغۇرماق	198
توبرتو	تو - بەرتو	197	توفان	توفان	198
توبولغا	توبۇلغا	197	توفچاق ، توفجاق	توفچاق	198
توپچاق ، تپچاق	توپچاق	197	توقاى	توقاي	198
توختاول	توختاۋۇل	197	توقه	توقه	198
تورا	تورا	197	توقتاول	توقتاۋۇل	198
تورغام	تورغام	197	توقساوول	توقساۋۇل	198
تورغاماغ	تورغاماغ	197	توقلى	توقلى	198
تورغاماق	تورغاماق	197	توقمار	توقمار	198
تورقا	تورقا	197	توقوشماق	توقۇشماق	198
تورقه	تورقه	197	توقولغه	توقۇلغه	198
تورلوغ	تورلۇغ	197	توقنماق	توقۇنماق	198
تورلوق	تورلۇق	197	تونك	تولك	198

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
تند خو	تۇند خۇ	203
تند خوى	تۇند خۇي	203
تندیل	تۇند يەل	203
تونقال	تۇنقال	203
تحف	تۇھەف	203
تحفه	تۇھفە	204
تحفة الافكار	تۇھفەتۇلئەفكار	204
تواغ	تۇۋاغ	204
تووراوغ	تۇۋۇرلۇغ	204
توياغ	تۇياغ	204
تويناق	تۇياق	204
تويناماق	تۇيناماق	204
تويوغ	تۇيۇغ	204
تويوق	تۇيۇق	204
توبره	تۇبرە	204
توپه	تۇپە	204
توپك	تۇپەك	204
توپالاماك	تۇپەلەمەك	204
توتاك	تۇتەك	204
توتاكلاماك	تۇتەكلەمەك	204
توده	تۇدە	204
تور	تۇر	204
توره ، تورا	تۇرە	204

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
تورالماك	تۇرالماك	204
توره و توقه	تۇرە ۋە توقە	204
توره و موچه	تۇرە ۋە مۇچە	204
تورتاكو	تۇرتاكۇ	204
تورتار	تۇرتار	204
تورت ضد	تۇرت زىدد	204
تورت عنصر	تۇرت گۈنسۇر	204
تورلماك	تۇرلمەك	204
تورما	تۇرما	205
تورتماك	تۇرتمەك	205
توزماك	تۇزمەك	205
توشه	تۇشە	205
توشه‌دان	تۇشەدان	205
توشاتتورماك	تۇشەتتۇرمەك	205
توشاتماك	تۇشەتمەك	205
توشاك	تۇشەك	205
توشكخانه	تۇشەكخانە	205
توشالماك	تۇشەلمەك	205
توشاماك	تۇشەمەك	205
توشلانماك	تۇشلەنمەك	205
توشلوك	تۇشلۇك	205
تفنك	تۇڤەك	205
تفنگ	تۇڤەنگ	205

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تورغالان	تۇرغالان	201	توغاچى	تۇغاچى	202
تورغو	تۇرغۇ	201	توغاغچى	تۇغاغچى	202
تورقورقه	تۇرقۇرقه	201	توغچى	تۇغچى	202
تورلاغ	تۇرلاغ	201	توغدارى	تۇغدارى	202
تورماق	تۇرماق	201	توغداق	تۇغداق	202
تورناچى	تۇرناچى	201	توغروماق	تۇغرۇماق	202
توروش بيرماك	تۇرۇش بەرمەك	201	تغماچ	تۇغماچ	202
توروق ، طرق	تۇرۇق	201	توغماق	تۇغماق	202
توروم	تۇرۇم	201	توغورماق	تۇغۇرماق	202
ترنج	تۇرەنج	201	توغور	تۇغۇر	202
ترنج	تۇرۇنج	201	توغورلوق	تۇغۇرلۇق	202
توزاقلاماق	تۇزاقلاماق	201	تومارچين	تۇمارچىن	203
توزلاغ	تۇزلاغ	201	توماغه	تۇماغە	203
توزلاق	تۇزلاق	201	تومالاماق	تۇمالاماق	203
توسلاماق	تۇسلاماق	201	تومان	تۇمان	203
توش	تۇش	201	تومانماق	تۇمانماق	203
توشاغ	تۇشاغ	201	توموشماق	تۇموشماق	203
توشاق	تۇشاق	201	توقجى	تۇقچى	203
توشاماق	تۇشاماق	201	تون	تۇن	203
توشلاش	تۇشلاش	201	تنبان	تۇنبان	203
توشلاشماق	تۇشلاشماق	201	تنبك	تۇنبەك	203
توشلاماق	تۇشلاماق	202	تند	تۇند	203
توشلوق	تۇشلۇق	202	تند باد	تۇندباد	203

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
توشكون	تۇشكۇن	207
توشلانماك	تۇشلەنمەك	207
توشلوك	تۇشلۇك	207
توشماك	تۇشمەك	207
توشورماك	تۇشۇرمەك	207
توشوك	تۇشۇك	207
توشوم	تۇشۇم	207
توشونمك	تۇشۇنمەك	207
توفكورمك	تۇفكۇرمەك	207
توفكوروك	تۇفكۇرۇك	207
توفلامك	تۇفلەمەك	207
توفورچاك	تۇفۇرچەك	207
توفورماك	تۇفۇرمەك	207
توكلانمك	تۇكلەنمەك	207
توكالمك	تۇگەلمەك	207
توكان	تۇگەن	207
توكانلاماك	تۇگەنلەمەك	207
توكانماك	تۇگەنمەك	207
توكانيش	تۇگەنيش	208
توكوس	تۇگۈس ، توكۈس	
توكوشماك	تۇگۈشمەك	208
توكول	تۇگۈل	208
توكون كنه	تۇگۈنگىنە	208

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تولكو	تۇلكۇ	208
تومان	تۇمەن	208
تومانات	تۇمەنات	208
تومان بيكى	تۇمەن بەگى	208
تومانمك	تۇمەنمەك	208
تونه	تۇنە	208
توناكون	تۇنەگۈن	208
توناكى	تۇنەگى	208
تونقطار ، تونقتار	تۇنقاتار	208
تون قاتماق	تۇن قاتماق	208
تونلا	تۇنلە	208
تونلامك	تۇنلەمەك	208
تونلوك	تۇنلۇك	208
تيوراتماك	تۇيۇرەتمەك	208
تيورالماك	تۇيۇرەلمەك	208
تيوراماك	تۇيۇرەمەك	208
تيورماك	تۇيۇرمەك	208
تيوروك	تۇيۇرۇك	208
تيورولماك	تۇيۇرۇلمەك	208
تيبرامك	تەبرەمەك	167
تيبرانمك	تەبرەنمەك	167
تيپه	تەپە	168
تيپراشلامك	تەپرەشلەمەك	208

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تفنك انداز	تۆفەنگەنداز	205
توكا	تۆكە	205
توكوز	تۆكۈز	205
تونكتارمك	تۆڭتەرمەك	205
تونككارمك	تۆڭكەرمەك	205
تونككارىلمك	تۆڭكەرىلمەك	205
تونككالاك	تۆڭگەلەك	205
توله	تۆلە	205
تولوك	تۆلۈك	205
تولاك	تۆلەك	205
توپوردامك	تۇپۇردەمەك	205
توبوروك	تۇبۇرۇك	206
توتماك	تۇتمەك	206
توتسى	تۇتسى	206
توجكورتمك	تۇچكۇرتمەك	206
توجكورمك	تۇچكۇرمەك	206
توجكوروك	توچكۇرۇك	206
ترك	تۇرك	206
تركانه	تۇركانە	206
تركتاز	تۇركتاز	206
تركتازليغ	تۇركتازلىغ	206
ترك خطا	تۇركى خىتا	206
تركى	تۇركىي	206

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ترك انجم	تۇركى ئەنجۇم	206
توپ	تۇپ	205
توته	تۇتە	205
توجى	تۇچى	205
ترك فلك	تۇركى فەلەك	206
ترك هجاز	تۇركى ھىجاز	206
تركيچه خط	تۇركىيچە خەت	206
تركى كوى	تۇركىيگۇى	206
تورماك	تۇرمەك	206
توز	تۇز	206
توزاك	تۇزەك	206
توزالمك	تۇزەلمەك	206
توزك	تۇزك	206
توزكون	تۇزگۇن	206
توزلانماك	تۇزلەنمەك	206
توزلوك	تۇزلۇك	207
توزماك	تۇزمەك	207
توزوتمك	تۇزۇتمەك	207
توزوك	تۇزۇك	207
توزوكلوك	تۇزۇكلۇك	207
توش	تۇش	207
توشكورماك	تۇشكۇرمەك	207
توشكوروك	تۇشكۇرۇك	207

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تيوارمك	تەۋرمك	194	تيرماندق	تىرماناق	210
تيوراتمالك	تەۋرەتمەك	194	تيريق	تىرىق	210
تيورالماك	تەۋرەلمەك	194	تيرى	تىرى	210
تيوراماك	تەۋرەمەك	194	تيريكلاين	تىرىكلەيسن	210
تيوروك	تەۋزرۇك	194	تيريكلوكسز	تىرىكلۇكسىز	210
تيبيت	تىبىت	209	تيريكلوكلوك	تىرىكلۇكلۇك	210
تيپره چلاماك	تىپرەچلەمەك	209	تيريكليك	تىرىكلىك	210
تيتراتما	تىترەتمە	209	تيريكمك	تىرىكمەك	210
تيتراكوچ	تىترەگۇچ	209	تيريلتمك	تىرىلتمەك	210
تجارت	تىجارەت	209	تيريلماك	تىرىلمەك	210
تجارتگاه	تىجارەتگاھ	209	تريلق	تىرياق	210
تعداد	تىئداد	209	تريلق فاروق	تىرياقى فارۇق	210
تير	تىر	209	تيز كونمك	تىزگۇنمەك	210
تيرا	تىرە	209	تيز كيندورماك	تىزگىندۇرمەك	210
تيرالماك	تىرەلمەك	209	تيش	تىش	210
ترت پرت قيلماق	تىرت-پىرت قىلماق	209	تيشه	تىشە	210
تيردان	تىردان	209	تيشەور	تىشەۋر	210
ترزيق	تىرزىق	209	تيشەورليق	تىشەۋرلىق	210
تيركاشمك	تىركەشمەك	209	تيشى	تىشى	210
تيركز	تىركەز	209	تيغ	تىغ	210
تيركوزمك	تىركۇزمەك	209	تيغ زن	تىغزەن	210
تيرمالامق	تىرمالاماق	209	تيغ كش	تىغكەش	210
تيرمامق	تىرماماق	209	تيغ كين	تىغى كىن	210

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تيپوك	تەپۇك	168	تيكن	تەكسن	184
تپينكو	تەپىنگۇ	168	تيكرا	تەگرە	184
تيركامك	تەركەمەك	168	تېگرەك	تەكراك	184
تيركشمك	تەرگەشمەك	168	تيكرانمك	تەگرەنمەك	184
تيرليك	تەرلىك	168	تيكرو	تەگرۇ	185
تيرينك	تىرىك	208	تيكمه	تەگمە	185
تيرينكلاتمك	تىرىڭلەتمەك	208	تيكورماك	تەگۈرمەك	185
تيرينكليك	تىرىڭلىك	208	تيكرمان	تەگىرمەن	185
تيزپى	تىزپەي	208	تيكيشمك	تەگىشمەك	185
تيزتك	تىزتەك	208	تيكين	تەگسن	185
تيزرو	تىزرەۋ	208	تېكنچه	تەگىنچە	185
تيزكوش	تىزكوش	209	تينكاتمك	تېڭەتمەك	185
تيزكرد	تىزگەرد	209	تينكاشدورمك	تەڭەشدۇرمەك	185
تيزگينمك	تىزگىنمەك	209	تينكالمك	تەڭەلمەك	185
تيزهوش	تىزھوش	209	تينكامك	تەڭەمەك	185
تيزهوش لوک	تىز ھوشلۇك	209	تينكاشمك	تەڭشەمەك	185
تيك	تەك	209	تينكامك	تەڭمەك	185
تيكشامك	تىكشەمەك	183	تينكاشتورماك	تەنگەشتۇرمەك	185
تيكنه	تەكنە	183	تيلباراتماك	تەلبەرەتمەك	185
تيركىرلاك	تىكىرلەك	209	تيلباراماك	تەلبەرەمەك	185
تيكيرلامك	تىكىرلەمەك	209	تيلوك	تەلۇك	185
تيكيرلانمك	تىكىرلەنمەك	184	تيمور	تەمۇر	185
تيكىرلانمك	تېكىرلەنمەك		تيوه	تەۋە	194

ث (سه)

پەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	پەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ثابت	سابىت	348	ثمين	سەمىن	371
ثابتات	سابىتات	348	ثناء	سەنا	372
ثاقب	ساقىب	351	ثناخوان	سەناخان	372
ثالث	سالىس	352	ثواب	سەۋاب	374
ثامن	سامىن	353	ثوابت	سەۋابىت	374
ثانى	سانىي	354	ثور	سەۋر	376
ثانيا	سانىيەن	354	ثبوت	سۇبۇت	379
ثبات	سەبات	357	ثريّا	سۇرەييا	381
ثبت	سەبت	357	ثقبه	سۇقبه	382
ثرى ، ثرا	سەرا	361	ثلس	سۇلس	382
ثغر	سەغر	366	ثلثان	سۇلسان	382
ثقلين	سەقەلەين	368	ثم	سۇمه	383
ثقيل	سەقىل	368	ثقات	سىقات	390
ثلاث	سەلاس	369	ثقه	سىقه	390
ثمر	سەمەر	371	ثقلت	سىقلەت	390
ثمرات	سەمەرات	371			

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تيغ كينه	تىغى كىنە	210	تيره‌لىغ	تىرەلىغ	212
تيقماق	تىقماق	210	تيره‌مغز	تىرەمغز	212
تىلميذ	تىلمىز	211	تيره‌ليق	تىرەلىق	212
تيلوك	تىلۈك	211	تيره‌نداز	تىراننداز	212
تيليمه‌ك	تىلمەك	211	تيراندازلىق	تىرەندازلىق	212
تيم	تىم	211	تيرنك	تىرەك	212
تيمچه	تىمچە	211	تيرباران	تىرباران	212
تيمار	تىمار	211	تيردان	تىردان	212
تمثال	تىمسال	211	تيرزن	تىرزەن	212
تينيقلاماق	تىنىقلاماق	211	تيرعشق	تىرى ئىشق	212
تيليتماق	تىلىتماق	211	تيمار	تىمار	212
تينيلماق	تىنىلماق	211	تيماق	تىماق	212
تير	تىمر	212	تيمه‌ك	تىمەك	212
تيره	تىرە	212	تيليماك	تىيلمەك	212

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جام طرب	جامى تەرەب	215	جان سپارليق	جانسپارلىق	215
جام جهان بين	جامى جەھانبىن	215	جان ستان	جانستان	216
جام جمجان نما	جامى جەھاننەما	215	جانسوز	جانسوز	216
جام درد اُشام	جامى دەردئاشام	215	جانفزا	جانفزا	216
جام صبوح	جامى سەبۇھ	215	جانفزای	جانفزاي	216
جام شبانه	جامى شەبانە	215	جان فزاينده‌ليق	جانفزايەندەلىق	216
جام گيتی نمای	جامى گىتىنەماي	215	جان فشان	جانفشان	216
جام هدايت	جامى ھىدايەت	215	جان فشانليق	جانفشانلىق	216
جام هلال	جامى ھىلال	215	جان فروز	جانفۇروز	216
جام وحدت	جامى ۋەھدەت	215	جانكاه	جانكاھ	216
جام عشرتفزای	جامى ئىشرەتفزاي	215	جان كداز	جانگۇداز	216
جامعه	جامىئە	215	جانليق	جانلىق	216
جامعيت	جامىئىيەت	215	جان نواز	جاننەۋاز	216
جان	جان	215	جان نثار	جاننىسار	216
جانانه	جانانە	215	جان‌وجهان	جانۇجەھان	216
جان تارتماق	جان تارتماق	215	جانوماق	جانۇماق	216
جان افروز	جانەفروز	215	جانب	جانىب	216
جان بخش	جانبەخش	215	جانی	جانىي	216
جان پرور	جانپەرۋەر	215	جاه	جاھ	216
جان خاكسار	جانخاكسار	215	جاه وجلال	جاھۇجەلال	216
جان خاكسارليق	جانخاكسارلىق	215	جاهد	جاھىد	217
جاندار	جاندار	215	جاهل	جاھىل	217
جان سپار	جانسپار	215	جاهلانه	جاھىلانە	217

ج

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جا	جا	213	جاذبه نامتناهى	جازبەئى نامۇتەناهي	214
جابجا	جا بەجا	213	جازم	جازىم	214
جابر	جابىر	213	جاساق	جاساق	214
جاده	جادە	213	جاسوس القلب	جاسۇسۇلقەلب	214
جاده	جادده	213	جافى	جافي	214
جاده شرع	جاددەئى شەرئ	213	جاله	جالە	214
جادولوق	جادۇلۇق	213	جالدبان	جالدبان	214
جادو دانشور	جادۇئى دانىشۇەر	213	جالب	جالىب	214
جار	جار	213	جالس	جالىس	214
جارانك	جارالك	213	جام	جام	214
جارچى	جارچى	213	جامه	جامە	214
جاروب	جارۇب	213	جامەباف	جامەباف	214
جاروب كش	جارۇبكەش	213	جامەباف لیق	جامەبافلىق	214
جاروبولجار	جارۇبۇلجار	213	جامەچاك	جامەچاك	214
جارى	جارىي	213	جام كير	جامگىر	214
جارح	جارىھ	214	جامع	جامئ	214
جارحه	جارىھە	214	جام الست	جامى ئەلەست	214
جاريه	جارىيە	214	جام بلورى	جامى بللۇرىي	214
جاذب	جازىب	214	جام بلورين	جامى بللۇرىن	214
جاذبه	جازىبە	214	جام جم	جامى جەم	214

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
جرە	جەررە	219	جسد	جەسەد	220
جراح	جەرراھ	219	جسته	جەستە	220
جركا	جەرگە	219	جسته جسته	جەستە - جەستە	220
جركاليك	جەرگەلىك	219	جسور	جەسۇر	220
جرح	جەرھ	219	جسيم	جەسىم	220
جروح	جۇرۇھ	219	جشن	جەشن	220
جريب	جەرىب	219	جشن عظيم	جەشنى گەزىم	220
جريده	جەرىدە	219	جشن خسروانه	جەشنى خسرەۋانە	220
جريمه	جەرىمە	219	جفا	جەفا	220
جريان	جەريان	219	جفا پرداز	جەفا پەرداز	220
جزع	جەزئ	219	جفاجو	جەفاجو	220
جزاء	جەزاء	219	جفاچى	جەفاچى	220
جزالت	جەزالەت	219	جفاكار	جەفاكار	220
جزائر	جەزائىر	219	جفاكش	جەفاكەش	220
جزاير	جەزايىر	219	جفاكوش	جەفاكوش	220
جزع	جەزەئ	219	جفاكيش	جەفاكىش	220
جزع كار	جەزەئكار	219	جفاكر	جەفاگەر	220
جزب	جەزب	219	جفاكستر	جەفاگۇستەر	220
جزبه	جەزبە	219	جعفرى	جەئفەرىي	220
جزم	جەزم	219	جف القلم	جەففەلقەلەم	220
جزول	جەزۇەل	220	جعبه	جەئبە	220
جزيره	جەزىرە	220	جنك	جەنگ	220
جسارت	جەسارەت	220	جنكجوى	جەنگجۇي	220

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جاهليت	جاهىلىيەت	217	جبين	جەبىن	217
جاويد	جاۋىد	217	جبهه	جەبهە	218
جاويدان	جاۋىدان	217	جت	جەت	218
جاويدانه	جاۋىدانە	217	جتوت	جەتۇت	218
جاوزه	جاۋزە	217	جدل	جەدەل	218
جائز	جائىز	217	جد	جەدد	218
جاى	جاي	217	جدو آبا	جەددۇ ئابا	218
جايسانك	جايسانك	217	جد اب	جەددى ئەب	218
جايكير	جايگىر	217	جد على	جەددى ئەلا	218
جايز	جايىز	217	جد بزوركوار	جەددى بۇزورگۇار	218
جايز الخطا	جايىز ۋلخەتا	217	جدول	جەدۋەل	218
جبه	جەبە	217	جدى	جەدى	218
جب	جەبب	217	جديد	جەدىد	218
جبروت	جەبرۇت	217	جر	جەر	218
جبل	جەبەل	217	جراكى	جەراكى	218
جبلى	جەبەلي	217	جراحت	جەراھەت	218
جبار	جەببار	217	جراحت ليغ	جەراھەتلىغ	218
جبارليق	جەببارلىق	217	جرائم	جەرائىم	218
جبرائيل	جەبرائىل	217	جرايم	جەرايىم	218
جبرائيل آسا	جەبرائىل ئاسا	217	جرس	جەرەس	218
جبرئيل	جەبرەئىل	217	جرده	جەردە	218
جبرائيل امين	جەبرائىلى ئەمىن	217	جرار	جەرار	218
جبريه	جەبرىيە	217	جرارليق	جەرارلىق	218

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جمعيت	جەمئىيەت	222
جناب	جەناب	222
جنابت	جەنابەت	222
جناح	جەناھ	223
جناحين	جەناھەين	223
جنائب	جەنائىب	223
جناق	جەناق	223
جنب	جەنب	223
جنجال	جەنجال	223
جنده	جەندە	223
جنده‌پوش	جەندەپوش	223
جندره	جەندەرە	223
جنده‌ليغ	جەندەلىغ	223
جنگ	جەنگ	223
جنگار	جەنگار	223
جنگل	جەنگەل	223
جنگجوی	جەنگجوي	223
جنگ سنک	جەنگ ـ سەنگ	223
جنات	جەننات	223
جنت الماوی	جەننەتۇلمەئۋا	223
جنوبا	جەنۇبەن	223
جنيبت	جەنىبەت	223
جنيبت کش	جەنىبەتكەش	223

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جهالت	جەھالەت	223
جهان	جەھان	223
جهان آرا	جەھانارا	223
جهان آرای	جەھاناراي	224
جهان بان	جەھانبان	224
جهان بانليغ	جەھانبانلىغ	224
جهان بين	جەھانبىين	224
جهان پناه	جەھانپەناھ	224
جهان پهلوان	جەھان پەلەۋان	224
جهان پيما	جەھانپەيما	224
جهان پيمالیق	جەھانپەيمالىق	224
جهان پيمای	جەھانپەيماي	224
جهان تاب	جەھانتاب	224
جهان خسرو	جەھان خسرەۋ	224
جهاندار	جەھاندار	224
جهاندارليغ	جەھاندارلىغ	224
جهان سوز	جەھانسوز	224
جهان کشای	جەھانكۇشاي	224
جهان کشای ليق	جەھانكۇشايلىق	224
جهانکرد	جەھانگەرد	224
جهانکير	جەھانگىر	224
جهان نما	جەھاننەما	224
جهان نمای	جەھاننەماي	224

بهزبلشی	ئوقۆلۆشی	بەت
جنگداول	جەنگداۆڵ	220
جنک سنک	جەنگ ـ سەنگ	220
جلا	جەلا	220
جلا	جەلاء	221
جلاجل	جەلاجل	221
جلادت	جەلادەت	221
جلال	جەلال	221
جلالت	جەلالەت	221
جلاء الروح	جەلاۆرروح	221
جلایر	جەلایر	221
جلسات	جەلەسات	221
جلد	جەلد	221
جلدلیق	جەلدلیق	221
جلدو	جەلدۆ	221
جلسه	جەلسە	221
جلاد	جەللاد	221
جل	جەلل	221
جل و علا	جەللۆەلا	221
جلی	جەلی	221
جعلی	جەقلی	221
جلیس	جەلیس	221
جلیل	جەلیل	221
جلیل القدر	جەلیلۆلقەدر	221
جم	جەم	221
جمع	جەمئ	222
جماع	جەماۆ	222
جماعت	جەماعەت	222
جماعت خوب	جەماعەتی خوب	222
جماد	جەماد	222
جمال	جەمال	222
جمالیت	جەمالییەت	222
جمان	جەمان	222
جمل	جەمەل	222
جمره	جەمرە	222
جمری	جەمری	222
جمشید	جەمشید	222
جمشیدوش	جەمشیدۆش	222
جماز	جەماز	222
جمازه	جەمازە	222
جمازه‌لیك	جەمازەلیك	222
جمال	جەمال	222
جمال و ستور	جەمالۆسۆتۆر	222
جمیع	جەمئ	222
جمیل	جەمیل	222
جمیله	جەمیلە	222
جمعی	جەمئی	222

پەزلىشى	گوقزلۇشى	بەت	پەزلىشى	گوقزلۇشى	بەت
جوهرفروش	جەۋھەرفۇرۇش	226	جوبچه	جويچه	228
جوهری	جەۋھەري	227	جوع	جۇع	228
جوهرفرد	جەۋھەری فەرد	227	جعل	جۇعل	228
جيب	جەيب	227	جبه	جۇببه	228
جيران	جەيران	227	جبه سنجاب	جۇببەگی سنجاب	228
جيش	جەيش	227	جود	جۇد	228
جيحون	جەيھۇن	227	جدا	جۇدا	228
جو	جو ، جەۋژ	227	جدی	جۇدي	228
جوبورماق	جوپۇرماق	227	جرم	جۇرم	228
جوش	جوش	227	جرمانه	جۇرمانه	228
جوشان	جوشان	227	جرم پوش	جۇرمپۇش	228
جوش وخروش	جوشۇخۇرۇش	227	جرمسز	جۇرمسز	228
جونکه	چولاق	227	جرم شوی	جۇرمشوي	228
جلدو	جولدو	227	جرم و عصیان	جۇرمۇ گسیان	228
جونکه	جۇنگ	227	جرح	جۇرھ	228
جوی	جوي	227	جروم	جۇرۇم	228
جویا	جویا	227	جروح	جۇرۇھ	228
جویان	جویان	227	جز	جۇز	228
جویانه	جویانه	227	جزء	جۇزء	228
جویه	جویه	227	جزوات	جۇزۇات	228
جوینده	جویەنده	227	جزوه	جۇزۇه	228
جویندەلیغ	جویەندەلیغ	227	جزوەدان	جۇزۇەدان	228
جویبار	جویبار	228	جزوجزو	جۇزۇ - جۇزۇ	229

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جهنمى	جەھەننەمىي	224	جواهر افشان	جەۋاھىر ئەفشان	225
جهد	جەھد	224	جواهرليغ	جەۋاھىرلىغ	225
جهد و جد	جەھدۇجىدە	225	جواهراشك	جەۋاھىرى ئەشك	225
جهد تعجيل	جەھدى تەئجىل	225	جواهر ثمين	جەۋاھىرى سەمىن	225
جهد شتاب	جەھدى شىتاب	225	جواهر نفايس	جەۋاھىرى نەفايىس	225
جهر	جەھر	225	جوك	جەۋەك	226
جهرا'	جەھرەن	225	جوبجو	جەۋبەجەۋ	226
جهل	جەھل	225	جوجو	جەۋ - جەۋ	226
جهلى	جەھلى	225	جود	جەۋد	226
جهول	جەھۇل	225	جودت	جەۋدەت	226
جهولا'	جەھۇلەن	225	جور	جەۋر	226
جحيم	جەھىم	225	جوزا	جەۋزا	226
جو	جەۋ	225	جوزهر	جەۋزەھر	226
جواب	جەۋاب	225	جوشەن	جەۋشەن	226
جواد	جەۋاد	225	جوشن زركار	جەۋشەنى زەركار	226
جوار	جەۋار	225	جوهرفرد	جەۋھەرى فەرد	226
جوارح	جەۋارىھ	225	جوف	جەۋف	226
جوامع	جەۋامىئ	225	جوق	جەۋق	226
جوامع الكليم	جەۋامىئولكەلىم	225	جولان	جەۋلان	226
جوان	جەۋان	225	جولانكه	جەۋلانگەھ	226
جوان بخت	جەۋانبەخت	225	جولهه	جەۋلەھە	226
جوانب	جەۋانىب	225	جوهر	جەۋھەر	226
جواهر	جەۋاھىر	225	جوهردار	جەۋھەردار	226

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
جرعەچش	جۇرگەچەش	230
جرعەدان	جۇرگەدان	230
جرعەكش	جۇرگەكەش	231
جۇرعەكش ليغ	جۇرگەكەشلىغ	231
جرعەنوش	جۇرگەنوش	231
جرە	جۇررە	231
جرەباز	جۇررەباز	231
جفت	جۈفت	231
جلكە	جۈلكە	231
جلكە ، جولكە	جۈلگە	231
جملە	جۈملە	231
جملات	جۈملەلات	231
جملة الملك	جۈملەتۈلمۈلك	231
جيلى	جىلىي	231
جيلى ليگ	جيليلىك	231
جيب	جىب	231
جبال	جىبال	231
جباء	جىباھ	231
جبە ،جيبە ،جيبا	جىبە	231
جبەچى ، جيبەچى	جىبەچى	231
جبەخانە ، جيبەخانە جيباخانە	جىبەخانە	231
جبەلانماك ، جيبەلانماك ،جيبالانماك	جىبەلەنمەك	231
جبەليك ، جيباليك جيبەليك	جىبەلىك	231

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
جبريل	جىبرىل	231
جبلى	جىبللىي	231
جيجيغ	جىجىغ	231
جدال	جىدال	231
جد	جىدد	231
جد و جهد	جىددۈ جەھد	231
جد و اهتمام	جىددۈگىھتىمام	231
جرم	جىرم	232
جرم سماوى	جىرمى سەماۋى	232
جرم غبرا	جىرمى غەبرا	232
جرم هلال	جىرمى ھىلال	232
جيروتمه	جىرۈتمە	232
جريب	جىرىب	232
جريلداماق	جىرىلداماق	232
جرم	جىرىم	232
جزيه	جىزىيە	232
جزاء	جىزاء	232
جسم	جىسىم	232
جسمانى	جىسمانىي	232
جسمانيت	جىسمانىيەت	232
جسم غم افسرده	جىسمى غەم گەفسۇردە	232
جسم عريان	جىسمى ئوريان	232
جغ	جىغ	232

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جزودان	جۇزۇدان	229	جمان	جۇمان	229
جزوى	جۇزۇي	229	جنبش	جۇنبش	229
جزئى	جۇزئي	229	جنبش نماي	جۇنبش نەماي	229
جوزئيات	جۇزئىييات	229	جنک	جۇنگ	230
جثث	جۇسەس	229	جنون	جۇنۇن	230
جست وجو	جۇستۇجو	229	جنون لوق	جۇنۇنلۇق	230
جست وجوى	جۇستۇجوي	229	جهد	جۇهد	230
جستجو	جۇستجۇ	229	جهال	جۇهمال	230
جزو	جۇزۇ	229	جوال	جۇۋال	230
جثه	جۇسسه	229	جوال دوز	جۇۋالدۇز	230
جوش	جۇش	229	جوالكر	جۇۋالگەر	230
جغرات	جۇغرات	229	جوان	جۇۋان	230
جغوللوق	جۇغۇللۇق	229	جوانه	جۇۋانه	230
جنک	جۇك	229	جوانبخت	جۇۋانبەخت	230
جل	جۇل	229	جوانغار	جۇۋانغار	230
جلا	جۇلا	229	جوانمرد	جۇۋانمەرد	230
جلدۇ	جۇلدۇ	229	جوانمردليغ	جۇۋانمەردلىغ	230
جلاب	جۇللاب ، جەللاب	229	جوون	جۇۋۇن	230
جلود	جۇلۇد	229	جيوت	جۇيۇت	230
جلوس	جۇلۇس	229	جيوش	جۇيۇش	230
جمادى الثانى	جۇمادىسسانى	229	جرعه	جۇرئه	230
جمادى الأخر	جۇمادىلئاخىر	229	جر أت	جۇرئەت	230
جمادى الاول	جۇمادىلئەۋۋەل	229	جرعه خوار	جۇرئەخار	230

چ

یېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	یېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
چابوق	چابۇق	235	چات	چات	236
چابك	چابۇك	235	چاتما	چاتما	236
چابك دست	چابۇكدەست	235	چاچ	چاچ	236
چابكسار	چابۇكسار	235	چادر	چادىر	236
چابكسوار	چابۇكسەۋار	235	چادرشەب	چادىرشەب	236
چابك سوار	چابۇكسۇۋار	235	چار	چار	236
چابك لوك	چابۇكلۇك	235	چارەانديش	چارە گەندىش	236
چابون	چابۇن	235	چارە پرداز	چارە پەرداز	236
چاپار	چاپار	235	چارە پيوند	چارە پەيۋەند	236
چاپاول	چاپاۋۇل	235	چارەجو	چارەجۇ	236
چاپراشيق	چاپراشىق	235	چارەجولوق	چارە جۇلۇق	236
چابغوچی	چاپقۇچی		چارە خواه	چارەخاھ	236
چاپقوداماق	چاپقۇداماق	235	چارەرس	چارەرەس	236
چاپقولاشمق	چاپقۇلاشماق	235	چارەساز	چارەساز	236
چاپغولامق	چاپقۇلاماق	235	چارە سنج	چارەسەنج	236
چاپقون	چاپقۇن	235	چارە سكال	چارەسكال	236
چاپقونچی	چاپقۇنچی	235	چارەكوش	چارەكوش	236
چاپماق	چاپماق	235	چارەكر	چارەگەر	236
چاپوق	چاپۇق	236	چارەنما	چارەنەما	236
چاپيلمق	چاپىلماق	236	چارپاره	چارپارە	236

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جرغاماق ،جيرغاماق	جىرغاماق	323
جيغان	جىغان	232
جيك	جىك	232
جگربند	جىگەربەند	232
جكر پاره	جىگەر پارە	232
جكرتاب	جىگەرتاب	232
جكرخوار	جىگەرخار	232
جكرخوارليق	جىگەرخارلىق	232
جكرخون	جىگەرخۇن	232
جكرسوز	جىگەرسوز	232
جكركاه	جىگەركاھ	232
جكركوشه	جىگەركوشە	233
جكركون	جىگەركۇن	233
جكركونه	جىگەركۇنە	233
جلا	جىلا	233
جعلان	جىئلان	233
جيلاو	جىلاۋ	233
جلاوردار	جىلاۋدار	233
جلاوريز	جىلاۋرىز	233
جيلاوسيز	جىلاۋسىز	233
جيلاورلوق	جىلاۋلۇق	233
جلو	جىلەۋ	233
جلد	جىلد	233
جلوه	جىلۋە	233
جلوه‌ده	جىلۋەدە	233
جلوه‌ساز	جىلۋەساز	233

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جلوه‌كاه	جىلوەكاھ	233
جلوه‌كر	جىلوەكر	233
جلوه‌كستر	جىلوەكستر	233
جلوه‌نماى	جىلوەنماي	233
جلى كار	جىلىكار	233
جيم	جىم	233
جماد	جىماد	233
جمار	جىمار	233
جن	جىن	233
جنان	جىنان	233
جنان وش	جىنانۋەش	234
جنس	جىنس	234
جنس بشر	جىنسى بەشەر	234
جنسيت	جىنسىيەت	234
جن	جىنن	234
جن و انس	جىننۇئىنس	234
جن بنى الجان	جىننى بەنىلجان	234
جهات	جىھات	234
جهاد	جىھاد	234
جهاز	جىھاز	234
جهت	جىھەت	234
جهت سز	جىھەتسىز	234
جوار	جىۋار	234
جيران	جىيران	234
جيبه	جىيبە	234
جيبه‌جى	جىيبەچى	234

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
چالماق	چالماق	238	چچمك	چەچمەك	239
چاليشماق	چالىشماق	238	چرا	چەرا	239
چاليغ	چالىغ	238	چراغ	چەراغ	239
چامچا	چامچا	238	چراكاه	چەراگاھ	239
چناق ، چاناق	چاناق	238	چراغان	چەرەغان	239
چاه	چاھ	238	چرنده	چەرەندە	239
چاەكن	چاھكەن	238	چرىب	چەرب	239
چاه زقن	چاھى زەقەن	238	چرب دست	چەربدەست	239
چاه ادبار	چاھى ئىدبار	239	چرب زبان	چەربزەبان	239
چاو	چاۋ	239	چرخ	چەرخ	239
چاوجى	چاۋچى	239	چرخ آسا	چەرخ ئاسا	339
چاوليق	چاۋلىق	239	چرخ آشيان	چەرخ ئاشيان	239
چاوماق	چاۋماق	239	چرخ دبيرى	چەرخ دەبىرى	240
چاوش	چاۋۇش	239	چرخ اطلس	چەرخى ئەتلەس	240
چايقانماق	چايقانماق	239	چرخ انجم	چەرخى ئەنجۇم	240
چاپقۇن	چايقۇن	239	چرخ پيما	چەرخى پەيما	240
چپ	چەپ	239	چرخ برين	چەرخى بەرىن	240
چپان	چەپان	239	چرخ پيماى	چەرخى پەيماي	240
چپ دست	چەپدەست	239	چرخ دون	چەرخى دۇن	240
چپراس	چەپراس	239	چرخ فرسا	چەرخى فەرسا	240
چپراست	چەپراست	239	چرخ فلك	چەرخى فەلەك	240
چتر	چەتر	239	چرخ كيوان	چەرخى كەيۋان	240
چتراقبال	چەترى ئىقبال	239	چرخ كهن	چەرخى كۇھەن	240

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
چارپىچ	چارپىچ	236
چارطاق	چارتاق	236
چارچوب	چارچوب	236
چاردای	چارداي	236
چاردرچار	چاردەرچار	236
چارضرب	چارزەرب	236
چارسو	چارسۇ	237
چارسوتە	چارسۇتە	237
چارقب	چارقاب	237
چارقب	چارقەب	237
چاركاە	چارگاھ	237
چارلاتماق	چارلاتماق	237
چارلاماق	چارلاماق	237
چارمیخ	چارمىخ	237
چاروق	چارۇق	237
چاریە	چاربیە	237
چاریك	چاریەك	237
چاش	چاش	237
چاشت	چاشت	237
چاشتكاە	چاشتگاھ	237
چاشتكە	چاشتگەھ	237
چاشتكاە سلطانی	چاشتگاھی سۇلتانی	237
چاشتلیق	چاشتلىق	237

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
چاشنی	چاشنی	237
چاشنی لیق	چاشنىلىق	237
چاشنی گیر	چاشنىگىر	237
چاغە ، چاغا	چاغا	237
چاغان	چاغان	237
چاغداول ،چغداول	چاغداۇل	237
چاغلامق	چاغلاماق	237
چاغیر ، چاغر	چاغىر	237
چاغینماق	چاغىنماق	237
چاقا	چاقا	238
چاقیر	چاقىر	238
چاقرپنجە	چاقىرپەنجە	238
چاقیرقنات	چاقىرقانات	238
چاقین	چاقىن	238
چاك	چاك	238
چاكر	چاكەر	238
چاكرلیغ	چاكەرلىغ	238
چاك چاك	چاك - چاك	238
چاكلیغ	چاكلىغ	238
چانكداول	چانگداۇل	238
چالاك	چالاك	238
چالغولوغ	چالغۇلۇغ	238
چالقالماق	چالقالماق	238

يېزىلىشى	گۇنۇلۇشى	بەت
چهار بالوش	چەھاربالۇش	242
چهارچوب	چەھارچوب	242
چهاردانک	چەھاردالك	242
چهاريار	چەھاريار	242
چهاريك	چەھاريەك	242
چوره ، چيوره	چەۋرە	242
چاوروك	چەۋرۇك	242
چوكان	چەۋگان	242
چووك ، جووك	چەۋۈك	242
چوبان	چوبان	242
چوپچۇق	چوپچۇق	243
چوخ	چوخ	243
چوغالمق	چوغالماق	243
چوق	چوق	243
چوقور	چوقۇر	243
چومتای	چومتاي	243
چوممق	چوماق	243
چومونمق	چومۇنماق	243
چونقايتماق	چونقايتماق	243
چونقايماق	چونقايماق	243
چو	چۇ	243
چوبورماق	چۇبۇرماق	243
چوپچورغا	چۇپچۇرغا	243

يېزىلىشى	گۇنۇلۇشى	بەت
چوچق	چۇجۇق	243
چودری	چۇدری	243
چست	چۇست	243
چست دست	چۇستدەست	243
چست وچابک	چۇستۇ چابۇك	243
چغز	چۇغز	243
چغول	چۇغۇل	243
چوغوللاماق چغوللاماق	چۇغۇللاماق	243
چوقورچاق	چۇقۇرچاق	243
چولدو	چۇلدۇ	243
چوم ، جوم	چۇم	243
چوماق	چۇماق	243
چومجا	چۇمجا	243
چونان ، چنان	چۇنان	243
چنانچه	چۇنانچه	243
چويولماق	چۇيۇلماق	243
چوچاک	چۇچەك	243
چورچک	چۇرچەك	243
چوركاماك	چۇركامەك	244
چوكوچ	چۇكۇچ	244
چوكور	چۇكۇر	244
چوكورتكه	چۇگۇرتكە	244
چومورماك	چۇمۇرماك	244

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
چرخ نگون	چەرخى نىگون	240	چغندر	چەغەندەر	241
چرده	چەردە	240	چغداول	چەغداۋۇل	241
چركس	چەركەس	240	چقماق	چەقماق	241
چركسى	چەركەسي	240	چقماق تاش	چەقماقتاش	241
چرگا	چەرگە	240	چك	چەك	241
چركر	چەرگەر	240	چكان	چەكان	241
چركاليك	چەرگەلىك	240	چكاوك	چەكاۋەك	241
چرمين	چەرمىن	240	چكه	چەكە	241
چريك	چەرىك	240	چكرك	چەكرەك	241
چريكچى	چەرىكچى	240	چاكليك	چەكلىك	241
چريكلاماك	چەرىكلەمەك	240	چكمك	چەكمەك	241
چسبان	چەسبان	240	چاگورتكه	چەگۇرتكە	242
چسبنده	چەسبەندە	240	چنک	چەڭ	242
چسپان	چەسپان	240	چليپا	چەلىپا	242
چش	چەش	240	چمن	چەمەن	242
چشم	چەشم	240	چمندر	چەمەندەر	242
چشمه	چەشمە	241	چناق	چەناق	242
چشمه زلال	چەشمەئى زۇلال	241	چنبره	چەنبەرە	242
چشم بند	چەشمبەند	241	چند	چەند	242
چشم داشت	چەشمداشت	241	چندان	چەندان	242
چشم زلال	چەشمى زۇلال	241	چنداول	چەنداۋۇل	242
چشن ، جشن	چەشن	241	چه	چەھ	242
چغانه	چەغانە	241	چهار عناصر	چەھارگەناسىر	242

يېزىلىشى	گوگۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوگۇلۇشى	بەت
چىلبور	چىلبۇر	245	چلتن	چىلتەن	246
چلغوزه	چىلغۇزه	245	چين	چىن	246
چله	چىللە	245	چينام	چىنەم	246
چله‌خانه	چىللەخانە	245	چيناماك	چىنەمەك	246
چله‌فروش	چىللەفۇرۇش	245	چيناملاماك	چىنەملەمەك	246
چله‌نشين	چىللەنشىن	245	چيناملاى	چىنەملەي	246
چله‌وار	چىللەۋار	245	چهر	چىھر	246
چلى	چىلى	245	چهره	چىھرە	246
چلى ليك	چىلىلىك	245	چهل	چىھل	246
چيمچيك	چىمچىك	245	چهل تن	چىھلتەن	246
چيميلدوروك	چىمىلدۇرۇك	246	چيپارماق	چىپارماق	246

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
چومۇك	چۆمۈك	244	چيرغالامق	چىرغالاماق	244
چمره	چۆمره	244	چيرغامق	چىرغاماق	244
چوورتكه	چۆۋۈرتكه	244	چرك	چىرك	244
چوچوتمك	چۆچۈتمەك	244	چيرماش	چىرماش	244
چوچوركانماك	چۆچۈركەنمەك	244	چرماشماق	چىرماشماق	244
چوچومان	چۆچۈمەن	244	چيرماماق	چىرماماق	245
چوچيمك	چۆچىمەك	244	چيرماندورماق	چىرماندۇرماق	245
چورپه	چۆرپه	244	چيرمانماغ	چىرمانماغ	245
چوركه	چۆركه	244	چرى	چىرى	245
چوركاماك	چۆركەمەك	244	چيسالماق	چىسالماق	245
چوركانماك	چۆركەنمەك	244	چيغامق	چىغاماق	245
چوركوك	چۆركۈك	244	چغاي	چىغاي	245
چوكلوك	چۆكلۈك	244	چيغناق	چىغناق	245
چون	چۈن	244	چنگسل	چىگسل	245
چريك	چەرىك	240	چيكين	چىگسن	245
چريكچى	چەرىكچى	240	چنكداول	چىڭداۋۇل	245
چريكلاماك	چەرىكلەمەك	240	چينكه	چىنگه	245
چيكماك	چەكمەك	241	چيورتكا	چىۋىرتكه	245
چيورتكا	چەۋرتكه	242	چينى	چىنىي	245
چبين	چىبىن	244	جيلاو	چىلاۋ	245
چراكسم	چىراكسىم	244	جيلاورنز	چىلاۋرىنز	245
چيهان	چىهان	244	جيلاوسيز	چىلاۋسىز	245
چيرغالانك	چىرغالانك	244	چلاولوق	چىلاۋلۇق	245

پېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	پېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
حالات	هالات	665	حبيب	هەبىب	667
حالاليق	هالالىق	665	حبيب الله	هەبىبۇللاھ	667
حالاً	هالەن	665	حبيبه	هەبىبە	667
حالت	هالەت	665	حج	هەجج	667
حالى	هالىي	665	حجر	هەجەر	667
حالياً	هالىيەن	665	حجركوب	هەجەركوب	667
حامى	هامىي	665	حجر الاسود	هەجەرۇلئەسۋەد	667
حامل	هامىل	665	حجله	هەجەلە	667
حامله	هامىلە	665	حجام	هەججام	667
حانث	هانس	665	حجله	هەجلە	667
حاوى	هاۋىي	666	حجلەنشين	هەجلەنىشىن	667
حائل	هائىل	666	حجلەناز	هەجلەئى ناز	667
حايل	هايىل	666	حجم	هەجم	667
حبش	هەبەش	666	حجماً	هەجمەن	667
حبشى	هەبەشى	666	حد	هەد	667
حب	هەبب	666	حداثت	هەداسەت	667
حبه	هەببە	666	حدقه	هەدەقە	668
حبذا	هەببەزا	666	حداد	هەدداد	668
حبس	هەبس	666	حدوعد	هەددۇئەد	668
حبسغانه	هەبسغانە	666	حد	هەدد	668
حبل	هەبل	666	حديد	هەدىد	668
حبل متين	هەبلى مەتىن	666	حديث	هەدىس	668
حبل الوريد	هەبلۇلۋەرىد	666	حديقه	هەدىقە	668

ح (هه)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
حاء	هائ	663	حاسۀبصر	هاسەئی بەسەر	664
حاتم	هاتەم ، هاتىم		حاسۀسمع	هاسەئی سەمئ	664
حاتم لیغ	هاتەملىغ		حاسۀشم	هاسەئی شەمم	664
حاجات	هاجات	663	حاسۀمس	هاسەئی مەس س	664
حاجت	هاجەت	663	حاسد	هاسد	664
حاجتمند	هاجەتمەند	663	حاصل	هاسل	664
حاجی	هاججی	663	حاصلات	هاسلات	664
حاجب	هاجىب	663	حاصلاً	هاسلەن	664
حادث	هادىس	663	حاصل الكلام	هاسلۇلكەلام	664
حادثات	هادىسات	663	حاصل كلام	هاسلى كەلام	664
حار	هارر	663	حاشا	هاشا	664
حارە	هارە	664	حاشه	هاشه	664
حارث	هارىس	664	حاشيه	هاشيه	665
حاضر	هازىر	664	حاشيەليق	هاشيەليق	66
حاذق	هازىق	664	حافى	هافي	665
حاسه	هاسسه	664	حافظ	هافىز	665
حاسة السمع	هاسسەتۇسسەمئ	664	حاكم	هاكىم	665
حاسة الشم	هاسسەتۇششەم	664	حاكم نشين	هاكىمنەشىن	665
حاسة البصر	هاسسەتۇلبەسەر	664	حال	هال	665
حاسة المس	هاسسەتۇلمەس س	664	حالا	هالا	665

پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
حزم	ھەزم	671
حزين	ھەزىن	671
حزين ليغ	ھەزىنلىغ	671
حسب	ھەسەب	671
حسبه	ھەسەبە	671
حسد	ھەسەد	671
حسدكار	ھەسەدكار	671
حسن	ھەسەن	671
حسنات	ھەسەنات	671
حسنه	ھەسەنە	671
حسب	ھەسەب	671
حسب الامر	ھەسەبلئەمر	671
حسب الامكان	ھەسەبلئىمكان	671
حسب حال	ھەسەبى ھال	671
حصر	ھەسىر	671
حسرت	ھەسرەت	672
حسرتكش	ھەسرەتكەش	672
حسود	ھەسۇد	672
حصير	ھەسىر	672
حصيرباف	ھەسىرباف	672
حصير لباس	ھەسىرى لىباس	672
حسين	ھۆسەين	672
حصين	ھەسىن	672

پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
حشر	ھەشىر	672
حشرات	ھەشىرات	672
حشم	ھەشەم	672
حشر	ھەشر	672
حشرگاه	ھەشرگاھ	672
حشمت	ھەشمەت	672
حشو	ھەشۇ	672
حق	ھەقق	672
حقارت	ھەقارەت	673
حقايق	ھەقايىق	673
حق شوناس	ھەقشۇناس	673
حقا	ھەققا	673
حقاً	ھەققەن	673
حقانيت	ھەققانىيەت	673
حق الله	ھەققۇللاھ	673
حق الناس	ھەققۇننناس	673
حق كو	ھەققۇ	673
حق كوى	ھەققۇي	673
حقير	ھەقىر	673
حقيقت	ھەقىقەت	673
حقيقةً	ھەقىقەتەن	673
حقيقت بين	ھەقىقەتبىن	673
حقيقت مآب	ھەقىقەت مەئاب	673

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
حرارت	ھەرارەت	668	حرف ندا	ھەرفى نىدا	669
حرارت آميز	ھەرارەت ئامىز	668	حرق	ھەرق	669
حرارت پذير	ھەرارەتپەزىر	668	حرون	ھەرۇن	669
حرارت فزای	ھەرارەتفزاي	668	حرون لوق	ھەرۇنلۇق	669
حرام	ھەرام	668	حرير	ھەرىر	669
حرام زاده	ھەرامزادە	668	حريص	ھەرىس	670
حرام نمك	ھەرامنەمەك	668	حريف	ھەرىف	670
حرامی	ھەرامي	668	حريفانه	ھەرىفانە	670
حرج	ھەرەج	668	حريق	ھەرىق	670
حركات	ھەرەكات	668	حريم	ھەرىم	670
حركه	ھەرەكە	668	حزاقت	ھەزاقەت	670
حركت	ھەرەكەت	669	حذر	ھەزەر	670
حرم	ھەرەم	669	حضر	ھەزەر	670
حرمين	ھەرەمەين	669	حضرات	ھەزەرات	670
حرم سرا	ھەرەمسەرا	669	حضر الموت	ھەزەرۇلمەۋت	670
حرام سرای	ھەرەمساراي	669	حزن	ھەزەن	670
حرم خاص	ھەرەمى خاس	669	حضرت	ھەزرەت	670
حرب	ھەرب	669	حضرت والا	ھەزرەتى ۋالا	670
حربه	ھەربە	669	حظ	ھەزز	670
حربی	ھەربي	669	هزال	ھەززال	670
حراز	ھەرراز	669	حظ شافی	ھەززى شافي	670
حرف	ھەرف	669	حظيره	ھەزىرە	671
حرف ناملايم	ھەرفى نامۇلايىم	669	حضيض	ھەزىز	671

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
حوادث ايام	ھەۋادىسى ئەييام	678
حواريون	ھەۋارىيىيون	678
حوازه	ھەۋازە	678
حواس	ھەۋاس	678
حواس	ھەۋاسس	678
حواشى	ھەۋاشى	678
حواله	ھەۋالە	678
حوالت	ھەۋالەت	678
حوالى	ھەۋالى	678
حوائج	ھەۋائىج	679
حوايج	ھەۋايىج	679
حوراء	ھەۋراۋ	679
حوض	ھەۋز	679
حوضه	ھەۋزە	679
حوصله	ھەۋسەلە	679
حويلى	ھويلا	681
حى	ھەي	679
حياء	ھەياۋ	679
حيا	ھەيا	679
حيات	ھەيات	679
حياتبخش	ھەياتبەخش	679
حيات ابد	ھەياتى ئەبەد	679
حيات جاودانى	ھەياتى جاۋدانى	680
حيران	ھەيران	680
حيرت	ھەيرەت	680
حيرت آباد	ھەيرەتئاباد	680
حيرت انگيز	ھەيرەت ئەنگىز	680
حيرت فزاى	ھەيرەتئەزاي	680
حيرت الابرار	ھەيرەتۇلئەبرار	680
حيرتى	ھەيرەتي	680
حيثيت	ھەيسىيىەت	680
حيف	ھەيف	680
حى ليغ	ھەيلىغ	680
حيوان	ھەيۋان	680
حيوانات	ھەيۋانات	681
حيوان وش	ھەيۋانۋەش	681
حيوانيت	ھەيۋانىيىەت	681
حى دادگر	ھەيى دادگەر	681
حى لايزال	ھەيى لايەزال	681
حى لايموت	ھەيى لايەمۇت	681
حى مؤجب	ھەيى مۇجىب	681
حيز	ھەييمز	681
حباب	ھۇباب	681
حباب آسا	ھۇباب ئاسا	681
حب	ھۇبب	681
حب الوطن	ھۇببۇلۋەتەن	681

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
حك	هەك	673
حكم	هەكەم	673
حكاك	هەككاك	673
حكيم	هەكىم	673
حكيمانه	هەكىمانه	674
حكيم وش	هەكىمۇەش	674
حل	هەل	674
حلال	هەلال	674
حلاوه	هەلاۋە	674
حلاوت	هەلاۋەت	674
حلب	هەلەب	674
حلبى	هەلەبىي	674
حلق	هەلق	674
حلقه	هەلقه	674
حلقەوار	هەلقەۋار	674
حلقەزلق	هەلقەئى زۇلق	674
حلقەمو	هەلقەئى مو	674
حلقوم	هەلقۇم	674
حلاج	هەللاج	674
حلال	هەللال	674
حليم	هەلىم	674
حماقت	هەماقەت	674
حمامه	هەمامه	675

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
حمايل	هەمايىل	675
حمل	هەمەل	675
حمد	هەمد	676
حمراء	هەمراۋ	676
همراه	هەمراھ	676
همره	هەمرەھ	676
حمل	هەمل	676
حمله	هەمله	677
حمال	هەممال	677
حمول	هەمۇل	677
حميد	هەمىد	677
حميده	هەمىدە	677
حميم	هەمىم	677
حميمه	هەمىمە	677
حميت	هەمىيەت	677
حنا	هەنا	677
حنفى	هەنەفىي	677
حنبلى	هەنبەلىي	677
حنظل	هەنزەل	678
حنان	هەننان	678
حواجب	هەۋاجىب	678
حوادث	هەۋادىس	678
حوادث افلاك	هەۋادىسى ئەفلاك	678

پێزلێشی	ئوقۆلۆشی	بەت	پێزلێشی	ئوقۆلۆشی	بەت
حکماء	هۆکەماء	684	حرز	هەرز	685
حکام	هۆککام	684	حرص	هەرس	685
حکم	هۆکم	684	حرص کیش	هەرسکێش	685
حکمدار	هۆکمدار	684	حرفه	هەرفە	685
حکمران	هۆکمران	684	حرفەگر	هەرفەگەر	686
حکم فرما	هۆکمفەرما	684	حرفەور	هەرفەۋەر	686
حکمنامه	هۆکمنامە	684	حرقه	هەرقە	686
حجج	هۆجەج	684	حرقت	هەرقەت	686
حر	هۆر	683	حرمان	هەرمان	686
حرّیت	هۆرریەت	683	حساب	هەساب	686
حورزاده	هۆرزادە	683	حصار	هەسار	686
حوروش	هۆرۋەش	683	حصاری	هەساری	686
حوری زاد	هۆرىزاد	683	حس	هەسس	686
حی	هەي		حصه	هەسسە	686
حجاب	هەجاب	685	حساماك	هەسسەمەك	686
حجار	هەجار	685	حسی	هەسسي	686
حجاز	هەجاز	685	حصن	هەسن	686
حجازی	هەجازي	685	حصن خیبر	هەسنی خەیبەر	686
حجامت	هەجامەت	685	حصن فلك	هەسنی فەلەك	686
حدت	هەددەت	685	حصن حصین	هەسنی هەسن	686
حراست	هەراسەت	685	حفظ	هەفز	686
حراثت	هەراسەت	685	حقد	هەقد	687
حرف	هەرەف	685	حکایه	هەکایە	687

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
حبوب	ھۆبۇب	681	حلل	ھۆلەل	682
حبوبات	ھۆبۇبات	681	حلقوم	ھۆلقۇم	682
حوت	ھۆت	681	حله	ھۆللە	682
حجراغينه	ھۆجراغىنە	681	حله‌باق	ھۆللەباق	682
حجره	ھۆجرە	681	حله‌پوش	ھۆللەپوش	682
حجله	ھۆجلە	681	حله‌سان	ھۆللەسان	683
حجب	ھۆجۇب	681	حله آل	ھۆللەئى ئا :ل	683
حدود	ھۆدۇد	681	حلول	ھۆلۇل	683
حدوثي	ھۆدۇسي	681	حلو	ھۆلۇ	683
حدوث	ھۆدوس	681	حليه	ھۆليە	683
حدى	ھۆدى	682	حمراء	ھۆمراء	683
حروف	ھۆرۇف	682	حما ، حمى	ھۆما	683
حروف علت	ھۆرۇفى ئىللەت	682	حمرت	ھۆمرەت	683
حضار	ھۆززار	682	حوزه	ھۆۋزە	683
حزون	ھۆزۇن		حسن	ھۆسن	684
حضور	ھۆزۇر	682	حسن المآب	ھۆسنۇلمەئاب	684
حظوظ	ھۆزۇز	682	حسن ادا	ھۆسنى ئەدا	684
حسام	ھۆسام	682	حسن طالع	ھۆسنى تالئ	684
حفاظ	ھۆففاز	682	حسن تكلم	ھۆسنى تەكەللۇم	684
حقه	ھۆققە	682	حسن زيب	ھۆسنى زىب	684
حقه‌باز	ھۆققەباز	682	حسن صوت	ھۆسنى سەۋت	684
حقه‌ليغ	ھۆققەلىغ	682	حسن شامه	ھۆسنى شامە	684
خقه لعل	ھۆققەئى لەئل	682	حسن كنجى	ھۆسنى گەنجى	684

خ

پېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
خا	خا	247
خاء	خاء	247
خواب	خاب	247
خواب آلورد	خابالۇد	247
خواب آلود لیغ	خابالۇدلىغ	247
خواب گاه	خابگاه	247
خوابکه	خابگەه	247
خواب جاوید	خابى جاۋىد	247
خواب خرگوش	خابى خەرگۇش	247
خواب غفلت	خابى غەفلەت	247
خاتم	خاتەم	247
خاتم السلطنت	خاتمۇسسەلتەنەت	247
خاتم السلطنت لیغ	خاتمۇسسەلتەنەتلىغ	247
خاتم لعل	خاتەمى لەئل	247
خاتم نبوت	خاتەمى نۇبۇۋۋەت	247
خاطر	خاتىر	247
خاطر محزون	خاتىرى مەھزۇن	248
خاطرات	خاتىرات	248
خاطره	خاتىرە	248
خاطر بسته	خاتىربەستە	248

پېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
خاطر بستەلیغ	خاتىربەستەلىغ	248
خاطر پذیر	خاتىر پەزىر	248
خاطر پسند	خاتىرپەسەند	248
خاطرخواه	خاتىرخاه	248
خاطرشناس	خاتىرشۇناس	248
خاطرنشان	خاتىرنىشان	248
خاطق	خاتىق	248
خاتم	خاتىم	248
خاتمه	خاتىمە	248
خاتم الانبیاء	خاتىمۇلئەنبىياء	248
خاتم النبیین	خاتىمۇننەبىيىن	248
خاتم انبیا	خاتىمى ئەنبىيا	248
خواجه	خاجه	248
خواجەسرای	خاجەسەراي	248
خواجه وار	خاجەۋار	248
خاده	خاده	248
خادم	خادىم	248
خادم لیق	خادىملىق	248
خوار	خار	249
خارا	خارا	249

پیزلنشی	ئوقۆلۆشی	بەت	پیزلنشی	ئوقۆلۆشی	بەت
حکایت	هکایەت	687	حمار	همار	687
حکم	هکەم	687	حمایه	همایه	687
حکمیات	هکەمییات	687	حمل	همل	688
حکه	هککه	687	حنا	هنا	688
حکمت	هکمەت	687	حیل	هیەل	688
حکمت پرست	هکمەتپەرەست	687	حنی	هننا	688
حکمت پیشه	هکمەتپیشه	687	حیطه	هیته	688
حکمت جو	هکمەتجو	687	حیطه تصرف	هیتەی تەسەررۆف	688
حکمت ساز	هکمەتساز	687	حیله	هیله	688
حکمت سرشت	هکمەتسرشت	687	حیله انکیز	هیله ئەنگیز	688
حکمتشناس	هکمەتشۆناس	687	حیله پرداز	هیله پەرداز	688
حکمت قسم	هکمەتقسم	687	حیله پردازلیق	هیله پەردازلیق	688
حکمت مآب	هکمەتەئاب	687	حیلت	هیلەت	688
حلاج	هلاج	687	حیلت انکیز	هیلەت ئەنگیز	688
حلیت	هللییەت	687	حیله‌ساز	هیلەساز	688
حلم	هلم	687	حیله‌سکال	هیله سگال	688
حلیه	هلیه	687	حین	هین	688

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خاكبوس	خاكبوس	251
خاكبوسليق	خاكبوسلىق	251
خاك بولماق	خاك بولماق	251
خاكدان	خاكدان	251
خاكروب	خاكروب	251
خاكسار	خاكسار	251
خاك سود	خاكسۇد	251
خاكسارليغ	خاكسارلىغ	251
خاك قيلماق	خاك قىلماق	251
خاك نشين	خاكنىشىن	251
خاك وش	خاكۇەش	251
خاك ايتماك	خاك ئەتمەك	251
خاك آستان	خاكى ئاستان	251
خاك پای	خاكى پاي	251
خاك پلك	خاكى پەلەك	251
خاك دركه	خاكى دەرگەھ	251
خاك راه	خاكىراھ	251
خاك ره	خاكىرەھ	251
خاك رەليق	خاكىرەھلىق	251
خاك نشين	خاكنىشىن	251
خال	خال	
خاكستر	خاكستەر	251
خاكستری	خاكستەرىي	252

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خاك سياه	خاكى سياھ	252
خاكى	خاكىي	252
خال	خال	252
خاله	خاله	252
خاله‌زاده	خاله‌زاده	252
خالى	خالى	252
خال دلربا	خالى دىلرەبا	252
خالص	خالىس	252
خالصات	خالىسات	252
خالصه	خالىسە	252
خالق	خالىق	252
خال هندو	خالى ھىندۇ	252
خام	خام	252
خامه	خامە	253
خامه‌تقدر	خامەتقدر	253
خامه‌قدرت	خامەقدرت	253
خامكار	خامكار	253
خاملاتماق	خاملاتماق	253
خاملاماق	خاملاماق	253
خاموش	خاموش	253
خاموشلوغ	خاموشلوغ	253
خامس	خامس	253
خامسه	خامسە	253

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خاراتراش	خاراتەراش	249	خارجى	خارىجىي	250
خاراشكاف	خاراشكاف	249	خارخسك	خارى خەسەك	250
خارافكن	خارا قىلغەن	249	خارستان	خارىستان	250
خاراكن	خاراكەن	249	خارش	خارىش	250
خاراكوب	خاراكۆب	249	خارق عادت	خارىقى ئادەت	250
خاره	خاره	249	خارى مغيلان	خارى مۇغىلان	250
خاره افكن	خارەقىلغەن	249	خار هلاك	خارى ھەلاك	250
خاره انداز	خاره ئەنداز	249	خازن	خازىن	250
خاره بر	خاره بۆر	249	خواست	خاست	250
خارەپرداز	خارەپەرداز	249	خاص	خاسس	250
خاره پيماى	خاره پەيماي	249	خاصه	خاسسە	250
خارەروب	خارەروب	249	خاصيات	خاسسىيات	250
خارەريز	خارەرىز	249	خاصيت	خاسسىيەت	250
خارافشان	خارەقشان	249	خاص ليغ	خاسلىغ	250
خارەكاو	خارەكاۋ	249	خاص و عام	خاسسۇئام	250
خوارەليق	خارەلىق	249	خاص الخاص	خاسسۇلخاس	250
خارنده	خارەندە	249	خاسر	خاسىر	250
خاربست	خاربەست	249	خاشاك	خاشاك	250
خارپشت	خارپۇشت	249	خاشاك خواطر	خاشاكى خەۋاتىر	250
خارخار	خارخار	249	خاشاك روب	خاشاكروب	250
خاركش	خاركەش	249	خاشەك	خاشەك	250
خار عذاب	خارى ئەزاب	249	خاقان	خاقان	251
خارج	خارىج	250	خاك	خاك	251

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
خطاكوش	خەتاگۇش	255	خدلك	خەدەنگ	256
خطرناك	خەتەرناك	255	خد	خەد	256
خطر آزادلىق	خەتتى ئازادلىق	255	خدشه	خەدشە	256
خط امان	خەتتى ئەمان	255	خدولك	خەدۇك	256
خط برات	خەتتى بەرات	255	خر	خەر	256
خط پركار	خەتتى پەرگار	255	خراب	خەراب	256
خط پيشانى	خەتتى پىشانى	255	خرابات	خەرابات	256
خط راز	خەتتى راز	255	خراب آباد	خەرابات	256
خط سواد	خەتتى سەۋاد	255	خراباتى	خەراباتي	257
خط غبار	خەتتى غۇبار	255	خراطيم	خەراتىم	257
خط فرمان	خەتتى فەرمان	255	خراج	خەراج	257
خط موهوم	خەتتى مەۋھۇم	255	خراجت	خەراجەت	257
خط محيط	خەتتى مۇھىت	255	خراس	خەراس	257
خط مشكين	خەتتى مۇشكىن	256	خراش	خەراش	257
خط نجات	خەتتى نەجات	256	خراشنەلىق	خەراشەندەلىق	257
خط استمالت	خەتتى ئىستىمالەت	256	خراشيده	خەراشىدە	257
ختم	خەتم	256	خرائط	خەرائىت	257
خطاط	خەتتات	256	خرپشته	خەرپۇشتە	257
ختم كتاب	خەتمى كىتاب	256	خرتنك	خەرتەك	257
خطيب	خەتىب	256	خرج	خەرج	257
خطير	خەتىر	256	خرچنك	خەرچەك	257
خجلت	خەجلەت	256	خراج	خەرراج	257
خدم	خەدەم	256	خراز	خەرراز	257

یەزیلمشی	ئوقۇلۇشی	بەت	یەزیلمشی	ئوقۇلۇشی	بەت
خوان ، خان	خان	253	خانمان	خانمان	254
خوانا	خانا	253	خواهان	خاهان	254
خانه	خانه	253	خواهر	خاهەر	254
خانەبرانداز	خانه بەرەنداز	253	خواهرزاده	خاهەرزاده	254
خاندان	خانەدان	253	خواهی ناخواهی	خاهی ناخاهی	254
خانەزاده	خانەزاده	253	خواهش	خاهىش	254
خانەزادی	خانەزادي	253	خاور	خاۋەر	254
خانەسوز	خانەسوز	253	خائف	خائىف	254
خانه سیاه	خانه سیاه	253	خائن	خائىن	254
خانقاه	خانەقاه	253	خائنانه	خائىنانه	254
خانقه	خانەقەه	253	خای	خاي	254
خانه کور	خانه گور	254	خایف	خایىف	254
خواننده	خانەندە	254	خاین	خایىن	254
خانه واده	خانەۋادە	254	خباثت	خەباسەت	254
خانوار	خانەۋار	254	خبرلیق	خەبەرلىق	254
خوانسالار	خانسالار	254	خبربخت انگیز	خەبەری بەخت گەنگىز	255
خانلامان	خانلامان	254	خباز	خەببباز	255
خانماق	خانماق	254	خبط	خەبت	255
خانمان ، خانومان	خانۇمان	254	خبیر	خەبىر	255
خانمانسوز	خانۇمانسوز	254	خبیث	خەبىس	255
خانواده	خانۇادە	254	خط	خەت	255
خانقاه	خانىقاه	254	خطاء	خەتاۋ	255
خانقه	خانىقەه	254	خطاکار	خەتاكار	255

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
خش	خەش	259
خشم	خەشم	259
خشمناك	خەشمناك	259
خشن	خەشىن	259
خشخاش	خەشخاش	259
خفاء	خەفاء	259
خفقان	خەفەقان	259
خفى	خەفىي	259
خفيف مخبول	خەفىفى مەخبۇل	259
خفيف مسدس سالم	خەفىفى مۇسەددەسى سالىم	260
خلع	خەلئ	260
خلاء	خەلاء	260
خلاء و ملاء	خەلائۇ مەلاء	260
خلاب	خەلاب	260
خلاص	خەلاس	260
خلائق	خەلائىق	260
خله	خەلە	260
خلج	خەلەج	260
خلف	خەلىف	260
خلق	خۇلق	260
خلق	خەلەق	260
خلل	خەلەل	260
خلوات	خەلەۋات	260

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
خلەليق	خەلەلىق	260
خلخال	خەلخال	260
خلق	خەلق	260
خلاق	خەللاق	260
خلده	خەللەدەھۇ	260
خلوت	خەلۋەت	260
خلوەتخانه	خەلۋەتخانە	260
خلوت سرا	خەلۋەتسەرا	261
خلوت سراى	خەلۋەتسەراي	261
خلوتگاه	خەلۋەتگاھ	261
خلوتكه	خەلۋەتگەھ	261
خلوت كزين	خەلۋەتگۈزىن	261
خلوتنشين	خەلۋەتنەشىن	261
خلوت نشينليق	خەلۋەتنەشىنلىق	261
خليفه	خەلىفە	261
خليق	خەلىق	261
خليل	خەلىل	261
خليل الله	خەلىلۇللاھ	261
خليل آسا	خەلىل ئاسا	261
خم	خەم	261
خم بخم	خەم - بەخەم	261
خمر	خەمر	261
خمرى	خەمرىي	261

پەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خرازى	خەررازي	257
خرز	خەرز	257
خركاه	خەركاھ	257
خركاەوش	خەركاھۇەش	257
خركه	خەركەھ	257
خركه نشين	خەركەھنىشىن	257
خركهى	خەركەھىي	257
خركوش	خەركۇش	257
خرم	خەرم	258
خرمان	خەرمان	258
خرمن	خەرمەن	258
خر مهره	خەرمۇھرە	258
خروار	خەرۋار	258
خروار خروار	خەرۋار - خەرۋار	258
خريطه	خەرىتە	258
خريق	خەرىق	258
خريقى	خەرىقىي	258
خزان	خەزان	258
خزانه	خەزانە	258
خزانەسنج	خەزانە سەنج	258
خزانه خاص	خەزانەگى خاس	258
خزانى	خەزانىي	258
خزاين	خەزايىن	258

پەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خزر	خەزەر	258
خزق	خەزەق	258
خزائن	خەزائىن	258
خضراء	خەزراۋ	258
خز	خەزز	258
خزينەدار	خەزىنەدار	258
خس	خەس	259
خسارت	خەسارەت	259
خساست	خەساسەت	259
خصائص	خەسائىس	259
خصايص	خەسايىس	259
خصائل	خەسائىل	259
خصايل	خەسايىل	259
خسته	خەستە	259
خستەدل	خەستەدىل	259
خستەوار	خەستەۋار	259
خسخانه	خەسخانە	259
خصى	خەسىي	259
خسكن	خەسكەن	259
خصم	خەسم	259
خصم ليق	خەسىملىق	259
خسيس	خەسىس	259
خصيم	خەسىم	259

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
خيرات	خەيرات	263	خيل ملك	خەيلى مەلەك	264
خيراتديش	خەيراتەندىش	263	خيل نجوم	خەيلى نۇجۇم	264
خيرباد	خەيرباد	263	خيل حريق	خەيلى ھەرىق	264
خيرسيز	خەيرسىز	263	خيمه	خەيمە	264
خير و شر	خەير ۋشەر	264	خيمەدوز	خەيمەدۇز	264
خير الانام	خەير ۋلئەنام	264	خيمەدوزلوق	خەيمەدۇزلۇق	264
خير البشر	خەير ۋلبەشەر	264	خياط	خەييات	264
خير الامور	خەير ۋلئۇمۇر	264	خيام	خەييام	264
خيربشر	خەيرى بەشەر	264	خوب	خوب	264
خير الامورات	خەير ۋلئۇمۇرات	264	خوبان	خوبان	265
خير بشر	خەيرى بەشەر	264	خوبراق	خوبراق	265
خيرمآل	خەيرى ماۋال	264	خوب سيرت	خوب سىيرەت	265
خير مقدم	خەيرى مەقدەم	264	خوب فرجام	خوب فەرجام	265
خير ناس	خەيرى ناس	264	خوب لوق	خوبلۇق	265
خيزران	خەيزەران	264	خوتن ، ختن	خوتەن	265
خيزران	خەيز ۋران	264	خوتنى ،ختنى ،خطنى	خوتەنىي	265
خيل	خەيل	264	خوجه	خوجە	265
خيلتاش	خەيلتاش	264	خودك	خودەك	265
خيلخانه	خەيلخانە	264	خودوك	خودۇك	265
خيلى	خەيلىي	264	خور	خور	265
خيل اشراق	خەيلى ئەشراق	264	خرطوم	خورتۇم	265
خيل ظلمت	خەيلى زۇلمەت	264	خورد	خورد	265
خيل غم	خەيلى غەم	264	خوردنى	خوردەنىي	265

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خمس	خەمس	261
خمسه	خەمسە	261
خمستين	خەمسەتەين	261
خمسه سنج	خەمسەسەنج	261
خمقد	خەمقەدد	261
خملیق	خەملىق	261
خمار	خەممار	261
خموش	خەمۇش	262
خموش لوغ	خەمۇشلۇغ	262
خمول	خەمۇل	262
خمیده	خەمىدە	262
خمیازه	خەمیازە	262
خناجر	خەناجىر	262
خنادق	خەنادىق	262
خنثی	خەناسا	262
خنج	خەنج	262
خنجر	خەنجەر	262
خنجرتیز	خەنجەرى تىز	262
خنجرخون ریز	خەنجەرى خۇنرىز	262
خنجرکین	خەنجەرى كىن	262
خنجک	خەنجەك	262
خندان	خەندان	262
خندان لیق	خەندانلىق	262

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خنده	خەندە	262
خندق	خەندەق	262
خنده‌ناك	خەندەناك	262
خناس	خەناس	262
خواطر	خەۋاتىر	262
خواتين	خەۋاتىن	263
خوارج	خەۋارىج	263
خوارق	خەۋارىق	263
خوارق عاده‌ت	خەۋارىقى ئادەت	263
خواص	خەۋۋاسىس	263
خواقين	خەۋاقىن	263
خوانق	خەۋانىق	263
خوانين	خەۋانىن	263
خورنق	خەۋەرنەق	263
خوض	خەۋز	263
خويد	خەۋىد	263
خويدزار	خەۋىدزار	263
خوف	خەۋف	263
خيال	خەيال	263
خيالات	خەيالات	263
خيال انكيز	خەيالەنگىز	263
خيالى	خەيالىي	263
خير	خەير	263

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خودكامه	خۇدكامه	267	خروشان	خۇرۇشان	268
خودنما	خۇد نەما	267	خضاب	خۇزاب	268
خود نماليغ	خۇدنمالىغ	267	خضرا	خۇزرا	268
خود نماى	خۇد نەماي	267	خسر	خۇسر	268
خور	خۇر	267	خسران	خۇسران	269
خرافات	خۇرافات	267	خسران زده	خۇسرانزەدە	269
خورده ، خرده	خۇردە	267	خسران زدەليق	خۇسرەنزەدەلىق	269
خوردەبين	خۇردەبىن	268	خسرو	خۇسرەۋ	269
خردەدان	خوردەدان	268	خسروانه	خۇسرەۋانە	269
خوردەدانليق	خوردەدانلىق	268	خسروانى	خۇسرەۋانىي	269
خردەراز	خۇردەگى راز	268	خسروليغ	خۇسرەۋلىغ	269
خرم	خۇررەم	268	خسرونشان	خۇسرەۋنىشان	269
خرسند	خۇرسەند	268	خسروانجم	خۇسرەۋ گەنجۇم	269
خورشيد ، خرشيد	خۇرشىد	268	خسرو رنك	خۇسرەۋ رەنگ	269
خورشدراى	خۇرشىدراي	268	خسرو آيين	خۇسرەۋ گايىن	269
خورشيدرنك	خۇرشىد رەنگ	268	خصوصيت	خۇسۇسىيەت	269
خۇرشيدساى	خۇرشىدساي	268	خسوف	خۇسۇف	269
خورشيدسيما	خۇرشىد سىما	268	خسوف زاد	خۇسۇفزاد	269
خورشيد فام	خۇرشىد فام	268	خصوم	خۇسۇم	269
خورشيد وار	خۇرشىدۋار	268	خصومت	خۇسۇمەت	269
خورشيد وش	خۇرشىد ۋەش	268	خوش	خۇش	269
خروج	خۇرۇج	268	خوشا	خۇشە	269
خروش	خۇرۇش	268	خوشاب	خۇشاب	269

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خوردحال	خوردى هال	265	خود آراى	خۇد ئاراي	266
خورش	خورىش	265	خود آرالىق	خۇدئارالىق	266
خروس	خوروس	265	خداوند	خۇداۋەند	266
خوشه	خوشه	265	خداوندلىغ	خۇداۋەندلىغ	267
خوشەخوشه	خوشه - خوشه	265	خداى	خۇداي	267
خوشەچين	خوشەچىن	265	خودبين	خۇدبىن	267
خوشەلعل	خوشەئى لەئل	265	خود بين ليق	خۇدبىنلىق	267
خوشلاماق	خوشلاماق	265	خود پرست	خۇدپەرەست	267
خو	خۇ	265	خودپرست ليك	خۇدپەرەستلىك	267
خبثاء	خۇبەساۋ	266	خود پسند	خۇد پەسەند	267
خبث	خۇبس	266	خود پسند	خۇد پەسەند	267
خطباء	خۇتەباۋ	266	خدام	خۇددام	267
خطبه	خۇتبه	266	خۇدرەاى	خۇدراي	267
خطبه دولت	خۇتبەئى دەۋلەت	266	خودرەاى ليق	خۇدرەئىلىق	267
خطوط	خۇتۇت	266	خودرنك	خۇدرەنگ	267
خطور	خۇتۇر	266	خودرو	خۇدرو	267
خجسته	خۇجەسته	266	خودروى	خۇدروي	267
خجستەليق	خۇجەستەلىق	266	خودستا	خۇدستا	267
خود	خۇد	266	خودستاليغ	خۇدستالىغ	267
			خودستاى	خۇدستاي	267
خدا	خۇدا	266	خود شكن	خۇد شىكەن	267
خداداد	خۇداداد	266	خود فروش	خۇد فۇرۇش	267
خود آرا	خۇد ئارا	266	خودكام	خۇدكام	267

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
خوك بان	خۇكبان	271	خوناب	خۇناب	272
خوكبانليق	خۇكبانلىق	271	خونابه	خۇنابه	272
خوك آبى	خۇكى ئابى	271	خون آشام	خۇن ئاشام	272
خلاصات	خۇلاسات	271	خون آلود	خۇن ئالۇد	272
خلاصه	خۇلاسه	271	خون آميز	خۇن ئامىز	272
خلفاء	خۇلەفاء	271	خون بار	خۇنبار	272
خلد	خۇلد	271	خون بها	خۇنبەها	272
خلد آيين	خۇلد ئايىن	271	خون پالا	خۇنپالا	272
خلد برين	خۇلدى بەرىن	271	خون خوار	خۇنخار	272
خلق	خۇلق	271	خون خواره	خۇنخاره	272
خلق كريم	خۇلقى كەرىم	271	خون خواره‌ليق	خۇنخارەلىق	272
خلق حسن	خۇلقى ھەسەن	271	خون خور	خۇنخور	272
خلص	خۇللەس	272	خونريز	خۇنرىز	272
خلوص	خۇلۇس	272	خنثى	خۇنسا	272
خلو	خۇلۇق	272	خون فشان	خۇنفشان	272
خم	خۇم	272	خونى	خۇنى	273
خمار	خۇمار	272	خونين	خۇنىن	273
خماسى	خۇماسى	272	خنيا	خۇنيا	273
خمخانه	خۇمخانه	272	خنياكر	خۇنياگەر	273
خمس	خۇمس	272	خنياكرليك	خۇنياگەرلىك	273
خمور	خۇمۇر	272	خنيه‌كر	خۇنيەگەر	273
خمول	خۇمۇل	272	خورنق	خۇۋەرنەق	273
خون	خۇن	272	خوي	خۇي	273

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خوشان	خۇشان	269	خوش كوار	خۇشگۇار	270
خوش آينده	خۇشايەندە	269	خوش كوى	خۇشگۇي	270
خوشباش	خۇشباش	269	خوش كويلوق	خۇشگۇيلۇق	270
خوش طبع	خۇشتەبئ	269	خوشلاماق	خۇشلاماق	270
خوشتر	خۇشتەر	269	خوشلوق	خۇشلۇق	270
خوش تركيب	خۇشتەركىب	269	خوش معاش	خۇش مەئاش	270
خوش تقرير	خۇشتەقرىر	270	خوش مشرب	خۇشمەشرەب	270
خوش تلقين	خۇشتەلقىن	270	خوش مقال	خۇشمەقال	270
خوش طور	خۇشتەۋر	270	خوش محاوره	خۇشمۇھاۋىرە	270
خوش خوان	خۇشخان	270	خوش نغمه	خۇشنەغمە	270
خوش خرام	خۇشخرام	270	خوش نغمەسرا	خۇشنەغمەسەرا	271
خوشدم	خۇشدەم	270	خوش نما	خۇشنەما	271
خوش دل	خۇشدىل	270	خوش نوا	خۇشنەۋا	271
خوش دل ليق	خۇشدىللىق	270	خوش نواز	خۇشنەۋاز	271
خوش رفتار	خۇشرەفتار	270	خوش نويس	خۇشنەۋىس	271
خوش فسانه	خۇشفەسانە	270	خوشنود	خۇشنۇد	271
خشك	خۇشك	270	خوش حال	خۇشھال	271
خشك دارو	خۇشكدارۇ	270	خشوع	خۇشۇئ	271
خشك سال	خۇشكسال	270	خشونت	خۇشۇنەت	271
خشك لب ليغ	خۇشكلەبلىغ	270	خفاش	خۇففاش	271
خشك لب	خۇشك لەب	270	خفاش ليغ	خۇففاشلىغ	271
خشك وتر	خۇشكۇتەر	270	خفيه	خۇفيە	271
خوش گفتار	خۇشگۇفتار	270	خوك	خۇك	271

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
خسرو	خسرەۋ	275	خلوت	خىلۋەت	276
خست	خىسسەت	275	خلوتخانه	خىلۋەتخانه	276
خصلت	خىسلەت	275	خلوت سرا	خىلۋەتسەرا	276
خشت	خىشت	275	خلوت سراى	خىلۋەتسەراي	276
خشت خانه	خىشتخانه	275	خلوت كاه	خىلۋەتگاه	276
خفتان	خىفتان	275	خلوتكه	خىلۋەتگەه	276
خفت	خىلفەت	275	خلوت كزين	خىلۋەتگۈزىن	276
خياك	خىياك	275	خلوت نشين	خىلۋەتنىشىن	276
خلاى	خىلاى	275	خلوت نشين ليق	خىلۋەتنىشىنلىق	276
خلافت	خىلافەت	275	خنك	خىنگ	276
خلافتپناه	خىلافەتپەناه	275	خيابان	خىيابان	276
خلافاً	خىلافەن	275	خيار	خىيار	276
خلاى عادت	خىلافى ئادەت	276	خيالات	خىيالات	276
خلاى معهود	خىلافى مەئھۇد	276	خيام	خىيام	276
خلال	خىلال	276	خيانت	خىيانەت	276
خلعت	خىلئەت	276	خيانتكار	خىيانەتكار	276
خلط	خىلت	276	خيره	خىيرە	276
خلقت	خىلقەت	276	خيره‌كش	خىيرەكەش	276
خلقى	خىلقىي	276	خيره‌ليق	خىيرەلىق	276

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خيول	خۇيۇل	273	خرام	خىرام	274
خيز	خىيز	273	خرامان	خىرامان	274
خويش	خىيش	273	خرامنده	خىرامەندە	274
خيلى	خەيلى	273	خرد	خىرە	274
خبره	خىبرە	273	خرد پرور	خىرەدپەرۋەر	274
خبرت	خىبرەت	273	خرد پيوند	خىرەدپەيۋەند	274
خطاب	خىتاب	273	خرد پيشه	خىرەدپىشە	274
ختام	خىتام	273	خرد روب	خىرەدرۇب	274
ختامپذير	خىتامپەزىر	273	خردليغ	خىردلىغ	274
خطايى ، ختايى	خىتايى	273	خردمند	خىردمەند	274
خطايى خوان	خىتايىخان	274	خرد مندليغ	خىردمەندلىغ	274
خطايى زاد	خىتايىزاد	274	خردنهاد	خىردنەھاد	274
خطه	خىتتە	274	خرسيز	خىرسىز	275
خطه پاك	خىتتەئى پاك	274	خرقه	خىرقە	275
خطه خاك	خىتتەئى خاك	274	خرقەپوش	خىرقەپوش	275
خطه معمور	خىتتەئى مەئمۇر	274	خرمن	خىرمەن	275
خجلت	خىجلەت	274	خضاب	خىزاب	275
خجل	خىجل	274	خزانه	خىزانە	275
خدمات	خىدمات	274	خضر	خىزىر	275
خدمت	خىدمەت	274	خضروش	خىزرۇش	275
خدمتكار	خىدمەتكار	274	خضرراه	خىزرى راھ	275
خدمت كوش	خىدمەتكوش	274	خذلان	خىزلان	275
خديو	خىدىۋ	274	خصال	خىسال	275

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
دار الغرور	دار ۇلغۇر ۇر	279	داغ نهانى	داغى نهاني	280
دارا لفناء	دار ۇلفەنا ۋ	279	داغ هجران	داغى هىجران	280
دار القضاء	دار ۇلقەزا ۋ	279	داغ حرمان	داغى هسرمان	280
دار القرب	دار ۇلقۇرب	279	دافع سودا	دافئى سەۋدا	280
دار القصاص	دار ۇلقىساس	279	دال	دا :ل	280
دار الحرب	دار ۇلهەرب	279	دالان	دالان	280
دار الحوارث	دار ۇلهەۋارىس	279	دالباى	دالباي	280
دار الحفاظ	دار ۇلهەففاز	279	دالدا	دالدا	280
داريلمق	دار يلماق	279	دالدالاماق	دالدالاماق	280
داريماق	دار يماق	279	دالغا	دالغا	280
داس	داس	279	دال كل	دالگۇل	280
داستان	داستان	279	دالّ	دالل	280
داستانسەرا	داستانسەرا	279	دام	دام	280
داستانسرالیغ	داستانسەرالمغ	279	دامان	دامان	280
داستان سراى	داستانسەراي	279	دامانه	دامانه	280
داش	داش	279	دام	دامه	280
داشخانه	داشخانه	279	دامن	دامەن	280
داغ	داغ	279	دامنه	دامەنه	280
داغدار	داغدار	279	دامەنەلەمەك	دامنەلاماك	280
داغولى	داغۇلى	279	دامن فشان	دامەنفشان	280
داغى	داغى	279	دامنكيشان	دامەنكەشان	280
داغ الق	داغى گەلمق	280	دامنكىشان	دامەنكىشان	280
داغ فرقت	داغى فۇرقەت	280	دامنكير	دامەنگىر	281

(دا :ل)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دابان	دابان	277	دارا كشور	دارائى كىشۋەر	278
داية الارض	دايبەتۈلئەرز	277	دارا حشم	دارائى ھەشەم	278
دابولغا	دابۇلغا	277	دارايى	دارايى	278
دبولغه	دابۇلغه	277	دارنده	دارەندە	278
داپقور	داپقۇر	277	دارين	دارەين	278
داج	داج	277	دارچينى	دارچىنى	
داخل	داخىل	277	دارو	دارۇ	278
داخلاً	داخىلەن	277	دار التلق	دار ۇنتەلەق	278
داخلى	داخىلمي	277	دار السلام	دار ۇسسەلام	278
داد	داد	277	دار السلطنه	دار ۇسسەلتەنە	278
دادك	دادەك	277	دار السلغ	دار ۇسسەلغ	278
دادخواه	دادخاھ	277	دار السرور	دار ۇسسۇرۇر	278
دادخواهليغ	دادخاھلىغ	278	دار الشفاء	دار ۇششىفاء	278
دادكر	دادگەر	278	داروغه	دار ۇغە	278
دادكستر	داد گۈستەر	278	داروغەنشين	دار ۇغەنشىن	278
دار	دار	278	داروكير	دار ۇگىر	278
دارا	دارا	278	دار الاخرە	دار ۇلئاخىرە	278
دارافر	دارافەر	278	دار الامان	دار ۇلئەمان	279
دارا دور	دارائى دەۋر	278	دار العنا	دار ۇلئەنا	279
دارا زمان	دارائى زەمان	278	دار البقاء	دار ۇلبەقاء	279

پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
دبقور	دەبقۇر	283	درجه	دەرەجە	284
داب و پیشه	دەگبۇ پیشە	283	درخش	دەرەخش	284
داب و خو	دەگبۇ خۇ	283	درخشان	دەرەخشان	284
داب و خصال	دەگبۇ خىسال	283	درخشنده، درخشندەلیق دەرەخشندەلیق	دەرەخشەندە	284
دبور	دەبۇر	283	درفش	دەرەفش	284
داب و شعار	دەگبۇ شىئار	283	درفشان	دەرەفشان	284
داب و فن	دەگبۇ فەن	283	درك	دەرەك	284
دبیر	دەبىر	283	درنده	دەرەندە	284
دبیرستان	دەبىرىستان	283	درنگ	دەرەنگ	284
دبستان	دەبىستان	283	درنگی	دەرەنگی	284
دجال	دەججال	283	درو	دەرەۋ	
دخل	دەخل	283	دربان	دەربان	284
دخی	دەخی	283	دربایست	دەربایىست	284
دد	دەد	283	دربدر، دربدرلیق دەربەدرلیق	دەربەدەر	284
ددك	دەدەك	283	دربند	دەربەند	284
دباغی	دەبباغی	282	دربست	دەربەست	284
ددو وحش	دەدۇژەھش	283	درج	دەرج	284
در	دەر	283	درخواست	دەرخاست	284
درا	دەرا	283	درخور	دەرخۇر	284
دراز	دەراز	283	درخورد	دەرخۇرد	284
دراهم	دەراھىم	283	دردا	دەردا	284
دره	دەرە	283	درداکه	دەرداکی	285
درجات	دەرەجات	283	درد آلود	دەرد ئالۇد	285

ېېزېلىشى	ګوقۇلۇشى	بەت
دامكاه	دامگاه	281
دامگه	دامگەه	281
دان	دان	281
دانا	دانا	281
دانامنش	دانامەنش	281
داناوش	داناۋەش	281
دانا دوران	دانايى دەۋران	281
دانه	دانه	281
دانه پاش	دانه پاش	281
داننده	دانەندە	281
دانک	دانگ	281
دانکی	دانگی	281
دانش	دانش	281
دانش آموز	دانش ئامۇز	281
دانش آين	دانش ئايىن	281
دانش پژوه	دانش پەژۇھ	281
دانشمند	دانشمەند	281
دانشور	دانشۇەر	281
داو	داۋ	281
داور	داۋەر	281
داور اعظم	داۋەرى گەئزەم	281
داورانماق	داۋرانماق	281
داودى	داۋۇدي	282

ېېزېلىشى	ګوقۇلۇشى	بەت
داوول	داۋۇل	282
داولغا	داۋۇلغا	282
داولغه	داۋۇلغه	282
داعى	داعي	282
داگر	داگىر	282
داگره	داگىرە	282
داگم	داگىم	282
داگما	داگىما	282
داگمى	داگىمي	282
داعيه	داگيه	282
داعيەلىق	داگيەلىق	282
داى	داي	282
دايه	دايه	282
دايەگانه	دايەگانه	282
دايكر	دايگەر	282
دايىر	دايىر	282
دايىره	دايىرە	282
دع	دەئ	282
دعاوى	دەئاۋى	282
داب	دەئب	282
دبابه	دەبابه	282
دباغ	دەباغ	282
دبدبه	دەبدەبه	282

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
دريادل	دەريادىل	287	دست آويز	دەستاۋىز	288
دريازده	دەريازدە	287	دسته	دەستە	288
دریاستیز	دەرياستىز	287	دست افشان	دەست گەفشان	288
دريافينه	دەريافىنە	287	دست افشانليغ	دەستگەفشانلىغ	288
دریاکش	دەرياكەش	287	دست انداز	دەست گەنداز	288
دریاکرد	دەرياگەرد	287	دست اندازليق	دەست گەندازلىق	288
دریامایه	دەريامايە	287	دست برود	دەست بۇرد	288
دريانوال	دەريانەۋال	287	دست بوس	دەست بوس	288
دريوزه	دەريۇزە	287	دستپاچه	دەستپاچە	288
دريوزەنماى	دەريۇزەنەماي	287	دست پيچ	دەستپىچ	288
دژم	دەژەم	287	دست رس	دەسترەس	288
دژم وار	دەژەمۇار	287	دست رنج	دەسترەنج	288
دساتين	دەساتىن	287	دستكار	دەستكار	288
دساتين خاطرنواز	دەساتىنى خاترنەۋاز	287	دستگاه	دەستگاھ	288
دست	دەست	287	دستگير	دەستگىر	288
دستار	دەستار	287	دستگيرليق	دەستگىرلىق	288
دستارخوان	دەستارخان	287	دستمايه	دەستمايە	288
دستارپيچ	دەستارپىچ	287	دست وپا	دەستۇپا	288
دست آس	دەستاس	287	دستور	دەستۇر	289
دست آموز	دەستامۇز	287	دستورلوغ	دەستۇرلۇغ	289
دستان	دەستان	288	دستور العمل	دەستۇرلئەمەل	289
دستانسرا	دەستانسەرا	288	دستيار	دەستيار	289
دستانسراى	دەستانسەراي	288	دشت	دەشت	289

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
درد پرور	دەرد پەرۋەر	285	درکه نشين	دەرگەھنەشىن	286
درد پرورد	دەرد پەرۋەرد	285	درکه نورد	دەرگەھنەۋەرد	286
درد پيوند	دەرد پەيۋەند	285	درکير	دەرگىر	286
درد مند	دەرد مەند	285	درمان	دەرمان	286
درد مندانه	دەرد مەندانە	285	درمانده	دەرماندە	286
درد مندليغ	دەرد مەندلىغ	285	درماندەليق	دەرماندەلىق	286
درد ناك	دەردناك	285	در محل	دەرمەھەل	286
درد سر	دەردى سەر	285	درميان	دەرمىيان	286
درد اشتياق	دەردى ئىشتىياق	285	درهم	دەرھەم ، دىرھەم	286
دراك	دەرراك	285	درهم ليق	دەرھەملىق	286
دراكه	دەرراكى	285	درودیوار	دەرۋىدىۋار	286
دران	دەرران				
دره	دەررە	285	درواقع	دەرۋاقىئ	286
درز	دەرز	285	درويزه	دەرۋىزە	286
			درويش	دەرۋىش	286
درزی	دەرزي	285	درويشانه	دەرۋىشانە	286
درزی ليق	دەرزىلىق	285	درويش وش	دەرۋىشۋەش	286
درزی ليك	دەرزىلىك	285	دری	دەرى	286
درسگاه	دەرسگاھ	285	دريچه	دەرىچە	286
درك	دەرك	285	دريغ	دەرىغ	286
دركار	دەركار	285	دريغا	دەرىغا	287
دركاه	دەرگاھ	285	دريا	دەريا	287
دركه	دەرگەھ	286	دريابار	دەريابار	287

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
دلاک	دەللاك	290	دم عيسى	دەمى گيسا	292
دلال	دەللال	290	دنائت	دەنائەت	292
دلاله	دەللالە	291	دنانير	دەنانىر	292
دله	دەللە	291	دندان	دەندان	292
دلو	دەلۇ	291	دندانه	دەندانە	292
دلير	دەلىر	291	دنك	دەنگ	292
دليرانه	دەلىرانە	291	دنكانه	دەنگانە	292
دليك	دەلىك	291	دنى	دەنىي	292
دليل	دەلىل	291	ده	دەھ	292
دليل آور	دەلىل ئاۋىر	291	دهاليز	دەھالىز	292
دليل الله	دەلىلۇللاھ	291	دهان	دەھان	292
دم	دەم	291	دهانه	دەھانە	292
دمادم	دەمادەم	291	دهنه	دەھەنە	292
دمار	دەمار	291	دهر	دەھر	292
دمان	دەمان	291	دهرنورد	دەھرنەۋەرد	292
دمن	دەمەن	291	دهری	دەھرى	292
دمبدم	دەمبەدەم	291	دهردنی	دەھرى دەنىي	292
دمساز	دەمساز	291	دهصد	دەھسەد	292
دمسازليغ	دەمسازلىغ	292	دهشت	دەھشەت	293
دمسرد	دەمسەرد	292	دهشت انكيز	دەھشەت ئەنگىز	293
دمسردليق	دەمسەردلىق	292	دهليز	دەھلىز	293
دمكير	دەمگىر	292	ديك	دەيك	293
دميده	دەمىدە	292	دو	دەۋ	293

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دشت بان	دەشتبان	289	دفک	دەفەك	290
دشتبانلیغ	دەشتبانلىغ	289	دفتر	دەفتەر	290
دشت پیما	دەشتپەيما	289	دفتردار	دەفتەردار	290
دشت رو	دەشتەرۇ	289	دفن	دەفن	290
دشت نورد	دەشتنەۋەرد	289	دفع آزار	دەفئى ئازار	290
دشنام	دەشنام	289	دفع عطش	دەفئى گەتەش	290
دشنه	دەشنه	289	دفع جنون	دەفئى جۇنۇن	290
دشنه خونریز	دەشنەئى خۇنرىز	289	دفع ملال	دەفئى مەلال	290
دفا	دەفا	289	دفینه	دەفىنە	290
دفاباز	دەفاباز	289	دقائق	دەقائىق	290
دفابازلیق	دەفابازلىق	289	دقایق	دەقايىق	290
دغل	دەغەل	289	دقاق	دەققاق	290
دغل لیق	دەغەللىق	289	دقیق	دەقىق	290
دغل وش	دەغەلۋەش	289	دقیقه	دەقىقە	290
دغدغه	دەغدەغە	289	دکاکین	دەكاكىن	290
دق	دەق	289	دلال	دەلال	
دفع	دەفئ	289	دلالت	دەلالەت	290
دفائن	دەفائىن	289	دلایل	دەلايىل	291
دفاین	دەفايىن	290	دالدالاماق	دالدالاماق	291
دفعه	دەفئە	290	دلق	دەلق	291
دفاتر	دەفاتىر	289	دلق پشمنه	دەلقى پەشمەنە	290
دفعات	دەفەئات	290	دلق خضروش	دەلقى خىزرۇەش	290
دفعه دفعه	دەفئە ـ دەفئە	290	دلك	دەلك	290

پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
دبار	دەبىار	295	دچار	دۇچار	296
دوبول	دوبۇل	295	دخان	دۇخان	296
دوبولغا	دوبۇلغا	295	دختر	دۇختەر	296
دوستدار	دوستدار	295	دخول	دۇخۇل	296
دوستكانى	دوستگانىي	295	دخوليه	دۇخۇلىيىە	296
دوش	دوش	295	دود	دۇد	296
دوش بەدوش	دوشبەدوش	295	دود آلود	دۇد ئالۇد	296
دولاب	دولاب	295	دوداغ	دۇداغ	296
دولاشماق	دولاشماق	295	دوداق	دۇداق	296
دولبوغه	دولبۇغە	295	دودانك	دۇدانگ	296
دولتو	دولتۇ	295	دوده	دۇدە	296
دونات	دونات	295	دودمان	دۇدمان	296
دولغا	دوۋلغا	295	دود آه	دۇدى ئاھ	296
دو	دۇ	295	دور ، در	دۇر	296
دعا	دۇئا	296	درخش	دۇرەخش	296
دعاء	دۇئاء	296	درخشان	دۇرەخشان	296
دعاكو	دۇئاگۇ	296	درخشنده	دۇرەخشەندە	297
دعاكوى	دۇئاگۇي	296	درخشندەليق	دۇرەخشەندەلىق	297
دوبدورون	دۇبدۇرۇن	296	درر	دۇرەر	297
دبر	دۇبۇر	296	درربار	دۇرەربار	297
دوبتولماق	دۇپتۇلماق	296	درفشان	دورەفشان	297
دوتا	دۇتا	296	درافشانليغ	دۇرەفشانلىغ	297
دوتاه	دۇتاھ	296			

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دعوى ، دعوا	دەئۋا	293	دور پركار	دەۋرى پەرگار	294
دواء	دەۋائ	293	دور تسلسل	دەۋرى تەسەلسۇل	294
دوات	دەۋات	293	دور سپهر	دەۋرى سپىھر	294
دواج	دەۋاج	293	دور فلك	دەۋرى فەلەك	294
دواجو	دەۋاجۇ	293	دور قمر	دەۋرى قەمەر	294
دعوىدار	دەئۋادار	293	دور مخالف	دەۋرى مۇخالىف	294
دوان	دەۋان	293	دور مستعجل	دەۋرى مۇستەئجىل	294
دوانك	دەۋانگ	293	دولت	دەۋلەت	294
دواوين	دەۋاۋىن	293	دولتخواه	دەۋلەتخاھ	294
دواعى	دەۋائىي	293	دولت خواهانه	دەۋلەتخاھانە	294
دوائر	دەۋائىر	293	دولتخواهليق	دەۋلەتخاھلىق	294
دوايىر	دەۋايىر	293	دولت سرا	دەۋلەت سەرا	294
دوه	دەۋە	293	دولت سراي	دەۋلەتسەراي	294
دعوت	دەئۋەت	293	دواج	دەۋاج	294
دوران	دەۋەران	293	دوار	دەۋار	294
دويات	دەۋەيات	293	دوارليغ	دەۋارلىغ	294
دور	دەۋر	293	دى	دەي	294
دعوا شرعى	دەئۋايى شەرئىي	293	دياجر	دەياجىر	294
دوران	دەۋران	293	ديجور	دەيجۇر	294
دوران كرد	دەۋرانگەرد	293	دير	دەير	294
دوران حسن	دەۋرانى ھۇسن	293	ديرفنا	دەيرى فەنا	294
دوره	دەۋرە	294	ديرمكر	دەيرى مەكر	294
دوره پركار	دەۋرەئى پەرگار	294	دين	دەين	294

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
درەدن	دۇررى گەدەن	298	دورو دراز	دۇرۇ - دەراز	299
دورور	دۇرۇر	299	دون پرور	دۇنپەرۋەر	299
دروس	دۇرۇس	299	دون خصال	دۇنخسال	300
دوروستلۇق	دۇرۇستلۇق	299	دونليق	دۇنلىق	300
درشت	دۇرۇشت	299	دنو	دۇنۇ	300
درشت خوى	دۇرۇشتخۇي	299	دنو	دۇنۇۋ	300
درشت كوى	دورۇشتگۇي	299	دنياكزين	دۇنيا گۇزىن	300
دوش	دۇش	299	دنياليغ	دۇنيالىغ	300
دوشاب	دۇشاب	299	دنيا وما فيها	دۇنيا ۋە مافىها	300
دوشش	دۇشەش	299	دنيا دون	دۇنيائى دۇن	300
دوشيزه	دۇشىزە	299	دهور	دۇھۇر	300
دشوار	دۇشۋار	299	دواج	دۇۋاج	300
دشوا رپسند	دۇشۋار پەسەند	299	دواج	دۇۋۋاج	300
دوك	دۇك	299	ديون	دۇيۇن	300
دوك تراش	دۇكتەراش	299	دوبه	دۇبە	300
دوك تراشليك	دۇكتەراشلىك	299	دورماماك	دۇرمەمەك	300
دوكانه	دۇگانە	299	دشمن	دۇشمەن	300
دلاب	دۇلاب	299	دشمنانه	دۇشمەنانە	300
دمار	دۇمار	299	دوكولداماك	دۇكۇلدەمەك	300
دموع	دۇمۇئ	299	دلبرجين	دۇلبەرچىن	300
دون	دۇن	299	دولمك	دۇلمەك	300
دونان	دۇنان	299	دەپساماك	دەپسەمەك	295
دنبال	دۇنبال	299	دەپماك	دەپمەك	295

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دوتاه	دۇتاھ	296	دوراندېش	دۇرەندىش	297
دوراندېشليك	دۇرەندىشلىك	297	دراشك	دۇررى گەشك	298
دورنگ	دۇرەنگ	297	درخوشاب	دۇررى خوشاب	298
دورباتماق	دۇرباتماق	297	در ذات	دۇررى زات	298
دربار	دۇربار	297	درثمين	دۇررى سەمەن	298
دورباش	دۇرباش	297	در سيراب	دۇررى سىراب	298
درپاش	دۇرپاش	297	درشاهوار	دۇررى شاھۋار	298
دوربين	دۇربىين	297	درشب افروز	دۇررى شەبەفرۇز	298
درج	دۇرج	297	درشب چراغ	دۇررى شەبچىراغ	298
درج دقايق	دۇرجى دەقايىق	297	درغلطان	دۇررى غەلتان	298
درج لعل	دۇرجى لەئل	297	درلاينظر	دۇررى لايەنزۇر	298
درد	دۇرد	297	درمقال	دۇررى مەقال	298
درد آشام	دۇرد ئاشام	297	درمكنون	دۇررى مەكنۇن	298
دردان	دۇردان	297	درمعنى	دۇررى مەئنا	298
ديلى	دەلى	295	در منظوم	دۇررى مەنزۇم	298
دردانه	دۇردانه	297	دركرامى	دۇررى كىرامىي	298
دردجام	دۇردى جام	297	در ناب	دۇررى ناب	298
دردكش	دۇردكەش	298	در يتيم	دۇررى يەتىم	298
درد نوش	دۇرد نوش	298	در يكتا	دۇررى يەكتا	298
در	دۇرر	298	در يكدانه	دۇررى يەكدانە	298
درات	دۇررات	298	درفشان	دۇرفشان	298
دراج	دۇرراج	298	درلوق	دۇرلۇق	298
در التاج	دۇررۇتتاج	298	درود	دۇرۇد	299

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
ديدبان	ددبان	301	دكله	دىكله	302
دكله‌ي	دىكله‌ي	302	دلبرليق	دىلبەرلىق	303
ديگ	دىگ	302	دلبسته	دىلبەستە	303
ديگير	دىگەر	302	دلبسته‌ليق	دىلبەستەلىق	303
ديكربار	دىگەربار	302	دلبند	دىلبەند	303
ديكرباره	دىگەرباره	302	دلبندليق	دىلبەندلىق	303
ديكركون	دىگەرگۈن	302	دلپذير	دىلپەزىر	303
دل آرا	دىل ئارا ، دىلارا	302	دلپسند	دىلپەسەند	303
دل آراليق	دىلارالىق	302	دلتنك	دىلتەنگ	303
دل آرام	دىل ئارام ، دىلارام	302	دلجو	دىلجو	303
دل آزار	دىل ئازار ، دىلازار	302	دلجوى	دىلجوي	303
دل آزرده	دىلازۇردە	302	دلجويلوق	دىلجويلۇق	303
دل آسای	دىل ئاساي ، دىلاساي	302	دلچه	دىلچە	303
دل آشوب	دىل ئاشۇب ،دىلاشۇب	302	دلخواه‌وش	دىلخاھۇەش	303
دل آگاه	دىل ئاگاھ	302	دلخراش	دىلخەراش	303
دلاور	دىلاۋەر	302	دلخسته	دىلخەستە	303
دلاورليق	دىلاۋەرلىق	302	دلخوش	دىلخوش	303
دلاويز	دىلاۋىز	302	دلخون	دىلخۇن	303
دل افروز	دىلەفروز	302	دلدار	دىلدار	303
دل افروز	دىلئەفروز	302	دلدارليغ	دىلدارلىغ	304
دل افگار	دىلئەفگار	303	دلدوز	دىلدوز	304
دل افكار	دىلەفگار	302	دلربا	دىلربا	304
دل افكارليغ	دىلەفگارلىغ	303	دلربالیق	دىلربالىق	304

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دنباله	دۇنباله	299	ديكاى‌سين	دەگەيسەن	295
ديكول	دەگۇل	295	دير	دىر ، دەر ، دەير	301
ديگونچه	دەگۇنچه	295	درع	دىرئ	301
ديكين	دەگىن	295	درا	دىرا	301
ديكين چه	دەگىنچه	295	درايت	دىرايەت	301
ديمان	دەمان	295	درفش	دىرەفش	301
ديدار	دىدار	300	درفش كاويانى	دىرەفشى كاۋيانى	301
ديبق	دىبەق	300	درم	دىرەم	301
ديبا كل رنگ	دىبايى گۇلرەڭ	300	درم پاش	دىرەمپاش	301
ديبا چينى	دىبايى چىنىي	300	درم پاشليق	دىرەمپاشلىق	301
ديباچه	دىباچه	300	درمسيز	دىرەمسىز	301
ديبا	دىبا	300	درنگ	دىرەنگ	301
ديليك	دەيلىك	295	درنا تلالا	دىرنا ـ تەلالا	301
دى آلمان	دەيالمان	295	درهم	دىرھەم	301
ديماك	دەمەمەك	295	دز	دىز	301
ديده	دىدە	300	دژ	دىژ	301
ديده بى خواب	دىدەگى بىخاب	300	دژم	دىژەم	301
ديده پرخون	دىدەگى پۇرخۇن	300	دژموار	دىژەمۇار	301
ديده جهان بين	دىدەگى جەھانبىن	300	دثار	دىسار	301
ديده خونبار	دىدەگى خۇنبار	300	دشوار	دىشۇار	301
ديده روشن	دىدەگى رەۇشەن	300	دقاق	دىقاق	302
ديده كريان	دىدەگى گىريان	301	دقت	دىققەت	302
ديده عبرەت	دىدەگى ئىبرەت	301	دقت ليق	دىققەتلىق	302

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
دىلكشاى	دىلكۇشاي	305	ديوانەوش	دۈانەۋەش	306
دلگير	دىلگىر	305	ديوانەشيدا	دۈانەگى شەيدا	306
ديوانخانه	دۈانخانه	306	ديوسار	دۈسار	
306 ديوان شعار	دۈانشىئار	306	ديوسيرت	دۈسيرەت	306
ديوانى	دۈانىي	306	ديوكش	دۈكۇش	306
ديو آيين	دۈئايىن	306	ديولاخ	دۈلاخ	306
ديوباد	دۈباد	306	ديونژاد	دۈ نەژاد	306
ديوبند	دۈبەند	306	ديونهاد	دۈنهاد	306
ديوپيكر	دۈ پەيكەر	306	ديونهادليق	دۈنهادلىق	306
ديوزاد	دۈزاد	306	ديووش	دۈۋەش	306
ديوزاده	دۈزاده	306	ديار	دىيار	306
ديوزد	دۈزەد	306	ديت	دىيەت	306
ديوزده	دۈزەده	306	ديين	دىن	306

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دلبر	دىلبەر	303	دلربايندە	دىلربايەندە	304
دلربايندەليق	دىلربايەندەلىق	304	دل مردە	دىلمۇردە	305
دلريش	دىلرىش	304	دلنواز	دىلنەۋاز	305
دلريش ليك	دىلرىشلىك	304	دلنوازليغ	دىلنەۋازلىغ	305
دلسوختە	دىلسۇختە	304	دلير	دىلىر	305
دلسوختەوار	دىلسۇختەۋار	304	دليرانە	دىلىرانە	305
دلسوز	دىلسوز	304	دماء	دىماء	305
دلسوزليغ	دىلسوزلىغ	304	دمار	دىمار	305
دلستان	دىلستان	304	دماغ	دىماغ	305
دلشاد	دىلشاد	304	ديم كورماك	دىم كۆرمەك	305
دلشدە	دىلشۇدە	304	دين	دىن	305
دلشكار	دىلشكار	304	دينار	دىنار	305
دلشكستە	دىلشكەستە	304	دينامالك	دىنامەك	305
دلشكن	دىلشكەن	304	دهليز	دەھلىز	305
دلشكن ليكا	دىلشكەنلىك	304	دەنشين	دەھنىشىن	305
دلفروز	دىلفۇروز	304	ديو	دىۋ	305
دلفريب	دىلفىرىب	304	ديوار	دىۋار	305
دلفكار	دىلفىكار	304	ديوان	دىۋان	305
دلكش	دىلكەش	304	ديوانە	دىۋانە	305
دلكش ليك	دىلكەشلىك	304	ديوانە شعار	دىۋانەشئار	305
دلكشا	دىلكۇشا	304	ديوانە كردار	دىۋانە كىردار	305
دلكشا	دىلگۇشا				
دلكشادە	دىلكۇشادە	304	ديوانە وار	دىۋانەۋار	306

پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
ذو زنب	زۇ زەنب	340	ذو الاقتدار	زۇلئىقتىدار	341
ذو زناپە	زۇزەناپە	340	ذنوب	زۇنۇب	342
ذو زنب	زۇ زەنب	340	ذهول	زۇھۇل	342
ذو فنون	زۇفۇنۇن	340	ذيول	زۇيۇل	343
ذكور	زۇكۇر	340	ذى	زى	343
ذلل	زۇلەل	340	ذئب	زىئب	343
ذو الاكتاف	زۇلئەكتاف	340	ذى جان	زى جان	343
ذو الجلال	زۇلجەلال	340	ذى فنون	زى فۇنۇن	344
ذو الفقار	زۇلفىقار	341	ذكر	زىكر	344
ذو القافيتين	زۇلقافىيەتەين	341	ذكر جهر	زىكرى جەھر	344
ذو القعده	زۇلقەدە	341	ذى القعده	زىلقەدە	344
ذو القرنين	زۇلقەرنەين	341	ذلت	زىللەت	344
ذل	زۇلل	341	ذى الحجه	زىلھىججە	344
ذو اللسانين	زۇللسانەين	341	ذمه	زىممە	344
ذو المنن	زۇلمننەن	341	ذهن	زىھن	345
ذو الحجه	زۇلھىججە	341			

ذ (زا :ل)

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ذات	زا :ت	327	ذكاوت	زەكاۋەت	335
ذاتاً	زاتەن	327	ذكي	زەكىي	335
ذات البروج	زاتۇلبۇرۇج	327	ذليل	زەلىل	335
ذات فرد	زاتى فەرد	327	ذليلانه	زەلىلانە	335
ذاتي	زاتىي	327	ذليل ليک	زەلىللىك	335
زاچه	زاچە	327	ذمايم	زەمايىم	336
زادوبود	زادۇبۇد	328	ذميمه	زەمىمە	336
زاد ره	زادى رەھ	328	ذنب	زەنەب	336
ذاكر	زاكىر	328	ذنب	زەنب	337
ذال	زا :ل	328	ذهب	زەھەب	337
ذاهب	زاھىب	328	ذوات	زەۋات	338
ذائقه	زائىقە	329	ذوق	زەۋق	339
ذبح	زەبھ	330	ذوقناك	زەقناك	339
ذبيح	زەبىھ	330	ذوق و حالت	زەۋقۇھالەت	339
ذخيره	زەخىرە	331	ذيل	زەيل	339
ذرات	زەررات	333	ذو	زۇ	339
ذره	زەررە	333	ذباب	زۇباب	339
ذره ذره	زەررە - زەررە	333	ذخر	زۇخر	340
ذرەوار	زەررەۋار	333	ذريه	زۇرريە	340
ذكاء	زەكا	335	ذريات	زۇرريىات	340

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
راى	راي	307	راز نهفت	رازى نۇھۇفت	308
رازيانه	رازىيانه	308	رايكان	رايگان	310
راست	راست	308	راى پاك	رايى پاك	310
راست رو	راستروۋ	308	رايج	رايمج	310
راستگو	راستگۇ	309	رايض	رايمز	310
راستكوى	راستگۇي	309	راى صايب	رايى سايىب	310
راستى رستى	راستى - رەستى	309	راى صواب	رايى سەۋاب	310
راسخ	راسىخ	309	رايحه	رايمهه	310
راسخين	راسىخىن	309	رايحه‌ليق	رايمهەلىق	310
راسو	راسۇ	309	رعايا	رەئايا	310
راشد	راشىد	309	ربا	رەبا	310
راغ	راغ	309	رباط	رەبات	310
راغب	راغىب	309	راى	رەباي	310
راغبيت	راغبىييەت	309	رابنده	رەبايەندە	310
رأفت	رافەت	309	رابنده‌ليغ	رەبايەندەلىغ	310
رافع	رافىئ	309	ربط	رەبت	310
رافض	رافىز	308	ربط سيز	رەبتسىز	310
رامح	رامىھ	309	ربوده	رەبۇدە	310
ران	ران	309	ربيع	رەبىئ	310
راح	راھ	309	ربيع الثانى	رەبىئۇسسانى	310
رام	رام	309	ربيع الاخر	رەبىئۇلئاخىر	310
رامش	رامىش	309	ربيع الاول	رەبىئولئەۋۋەل	310
رامشكر	رامىشگەر	309	ربيعى	رەبىئي	310

ر (ره)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
رابعه	رابئه	307	رايات	رايات	307
رابط	رابت	307	رايت	رايەت	307
رابع	رابئ	307	راى زن	رايزەن	308
رابطه	رابته	307			
راه	راھ	309	رافضى	رافزي	308
راهبر	راهبەر	309	رافضيه	رافزىيه	308
راهرو	راهرەۋ	309	راقى	راقي	308
راهزن	راهزەن	309	راقم	راقىم	308
راهنما	راهنەما	309	راكع	راكئ	308
راهنماى	راهنەماي	310	راكب	راكىب	308
راهنمون	راهنەمۇن	310	راتبه	راتىبه	308
راهب	راھىب	310	راجع	راجئ	308
راحله	راھىله	310	راجع	راجىھ	308
راوى	راۋي	307	راده	راددە	308
راويان	راۋيان	307	راز	راز	308
راعى	رائي	307	رازجو	رازجۇ	308
رائج	رائىج	307	رازجوى	رازجۇي	308
رائض	رائىز	307	رازدار	رازدار	308
رائحه	رائىھه	307	رازپنهانى	رازى پىنھانىي	308
رائيه	رائىيه	307	رازق	رازىق	308

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بە
ردف	رەدف	312	رست	رەست	13
رسته	رەستە	313	رغم	رەغم	14
رستكار	رەستگار	313	رغيبه	رەغىبە	14
رستكارليق	رەستگارلىق	313	رقم كار	رەقەمكار	14
رسم اهلى	رەسم ئەهلى	313	رفع	رەفئ	14
رسم	رەسم	313	رفاقت	رەفاقەت	14
رسماً	رەسمەن	313	رفاهيت	رەفاهىيەت	14
رسول	رەسۇل	313	رفعت	رەفئەت	14
رسولانه	رەسۇلانە	313	رأفت	رەئفەت	14
رسول الله	رەسۇلۇللاھ	313	رفتار	رەفتار	14
رسيده	رەسىدە	313	رفض	رەفز	
رسيل	رەسىل	313	رفيع	رەفىئ	14
رشاد	رەشاد	313	رفيع الدرجات	رەفىئۇددەرەجات	14
رشادت	رەشادەت	313	رفيق	رەفىق	14
رشاشه	رەشاشە	313	رقبه	رەقەبە	14
رعشه	رەئشە	313	رقم	رەقم ، رەقەم	15
رشحات	رەشەھات	313	رقص	رەقس	15
رشك ، رشك	رەشك	314	رقاص	رەققاس	15
رشح	رەشھ	314	رقيب	رەقىب	15
رشحه	رەشھە	314	ركعت	رەكئەت	15
رشيد	رەشىد	314	ركعات	رەكەئات	15
رغائب	رەغائىب	314	ركيك	رەكىك	15
رغبت	رەغبەت	314	رك	رەگ	5

پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
رامشى	رامشى	309
رطل	رەتىل	311
رطوبت	رەتۇبەت	311
رجا	رەجا	311
رجاء	رەجاء	311
رجه	رەجه	311
رجب	رەجەب	311
رجعت	رەجئەت	311
رجم	رەجم	311
رجل	رەجۇل	311
رجس	رەجىس	311
رجيم	رەجىم	311
رخ	رەخ	311
رخت	رەخت	311
رخش	رەخش	311
رخشان	رەخشان	311
رخشنده	رەخشەندە	311
رخنه	رەخنە	311
ردائت	رەدائەت	311
رعد	رەگد	311
رد	رەدد	311
رد بلا	رەددى بەلا	311
رد تهمت	رەددى تۆھمەت	312
رتب	رەتەب	311
رديف	رەدىف	312
رز	رەز	312
رذالت	رەزالەت	312
رزاق	رەززاق	312
رذيل	رەزىل	312
رزم	رەزم	312
رزم جوى	رەزمجۇي	312
رزمساز	رەزمساز	312
رزمكاه	رەزمگاھ	312
رزمكه	رەزمگەھ	312
رزين	رەزىن	312
رس	رەس	312
رأس	رەگس	312
رسا	رەسا	312
رسان	رەسان	312
رسائل	رەسائىل	312
رسايل	رەسايىل	312
رصد ، رسد	رەسەد	312
رصدبند	رەسەد بەند	313
رصدخانه	رەسەدخانە	313
رسن	رەسەن	313
رأ سأ	رەگسەن	313

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
رەنگارەنگ	رەنگارەنگ	316	رحمت	رەھمەت	317
رەھن	رەھن	317	روان سو	رەۋان سۇ	319
رەھنەما	رەھنەما	317	روانليق	رەۋانلىق	319
رەھنەمالىق	رەھنەمالىق	317	روانى	رەۋانىي	319
رەھنەماي	رەھنەماي	317	روائع	رەۋائىھ	319
رەھنەمايلىق	رەھنەمايلىق	317	روايع	رەۋايىھ	319
رەھنەۋن	رەھنەۋن	317	روندە	رەۋندە	319
رەھنەۋەرد	رەھنەۋەرد	317	روندە سما	رەۋندەگى سەما	319
رەھۋار	رەھۋار	317	روضە	رەۋزە	319
رەھىق	رەھىق	317	روضة الصفا	رەۋزەتۇسسەفا	319
رەھىل	رەھىل	317	روزن	رەۋزەن	319
رەھىلكۇش	رەھىلكۇش	318	روزنە	رەۋزەنە	319
رەھىم	رەھىم	318	روضە خضرا	رەۋزەگى خەزرا	319
رەھىن	رەھىن	318	روضە خلد	رەۋزەگى خۇلد	319
رەھىنە	رەھىنە	318	روضە زركار	رەۋزەگى زەركار	319
رەۋگۇف	رەۋگۇف	318	روضە رضوان	رەۋزەگى رىزۋان	319
رەۋ	رەۋ	318	روضە فردوس	رەۋزەگى فىردەۋس	319
رەۋا	رەۋا	318	روضە ارم	رەۋزەگى گىرەم	319
رەۋابىت	رەۋابىت	318	روشن	رەۋشەن	319
رەۋاتىب	رەۋاتىب	318	رونق	رەۋنەق	319
رەۋاج	رەۋاج	318	رونق افزا	رەۋنەق گەفزا	319
رەۋاق	رەۋاق	318	روش	رەۋىش	319
رەۋان	رەۋان	318	رعيه	رەئىييە	319

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
رغبت نماى	رەغبەتنەماي	314	رنك زن	رەڭزەن	315
رم	رەم	315	رنك آميز	رەڭ ئامىز	316
رمان	رەمان	315	رنك آميزليق	رەڭ ئامىزلىق	316
رمه	رەمە	315	رنكريز	رەڭرىز	316
رمد	رەمەد	315	رنكريزليق	رەڭرىزلىق	316
رمضان	رەمەزان	315	رنكين	رەڭسىن	316
رمق	رەمەق	315	رنكين ليغ	رەڭسىنلىغ	316
رمل	رەمل ، رەمەل	315	ره	رەھ	317
رمز	رەمز	315	رها	رەھا	317
رمال	رەمال	315	ره آورد	رەھ ئاۋەرد	317
رموز	رەمۇز	315	رحبه	رەھبە	317
رموزات	رەمۇزات	315	رهبر	رەھبەر	317
رميده	رەمىدە	315	رهدار	رەھدار	317
رعنا	رەئنا	316	رهزن	رەھزەن	317
رعنالیق	رەئنالىق	316	رهزنليق	رەھزەنلىق	317
رنج	رەنج	316	رهشناس	رەھشۇناس	317
رنجان	رەنجان	316	رهكاو	رەھكاۋ	317
رنجه	رەنجە	316	رەكوب	رەھكوب	317
رنج وعناء	رەنجۇغەناء	316	رهكزار	رەھگۇزار	317
رنجور	رەنجۇر	316	رهگزر	رەھگۇزەر	317
رنجورليق	رەنجۇرلىق	316	رحل	رەھل	317
رنجيده	رەنجىدە	316	رحم	رەھم	317
رنك	رەڭ	316	رحمان	رەھمان	317

پەزىلىشى	گوقزلۇشى	بەت	پەزىلىشى	گوقزلۇشى	بەت
روزه	روزه	320	روين	روېەن	321
روی کش	روېکەش	321	رس	رۇس	322
روی اندود	روېی گەندۇد	321	رست	رۇست	322
روی زمین	روېی زەمىن	321	روستا ، رستا	رۇستا	322
روين تن	روېىنتەن	321	رستاخيز	رۇستاخىز	322
ربع	رۇبۇ	321	روستائی	رۇستائي	322
رباع	رۇباۋ	321	روستائيان	رۇستائىيان	322
رباعی	رۇبائي	321	روستای	رۇستاي	322
رباعيات	رۇبائىيات	322	روستايی	رۇستايي	323
رباعيه	رۇبائىيە	322	روستاييلق	رۇستايىلىق	323
روبه پەران	رۇبەئی پەران	322	رستخيز	رۇستەخىز	323
ربع مسكون	رۇبئی مەسكۇن	322	رستم	رۇستەم	323
رتب ، رطب	رۇتەب	322	رستم ليق	رۇستەملىق	323
رتبه	رۇتبە	322	رسوخ	رۇسۇخ	323
رتبەليق	رۇتبەلىق	322	رسل	رۇسۇل	323
رجحان	رۇجھان	322	رسوم	رۇسۇم	323
رجوع	رۇجۇع	322	رشد	رۇشد	323
رجوليت	رۇجۇلىيىيەت	322	رفقاء	رۇفەقاء	323
رخ	رۇخ	322	رفو	رۇفۇ	323
رخام	رۇخام	322	رقئه	رۇقئە	323
رخص	رۇخەس	322	رقباء	رۇقەباء	323
رخسار	رۇخسار	322	رقوم	رۇقۇم	323
رخساره	رۇخسارە	322	ركن	رۇكن	323

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
روانه	رەۋانە	319	رعيت	رەئىييەت	319
رعيت نواز	رەئىييەتنەۋاز	319	روزافزون	روزەفزون	320
رياست	رەياسەت	319	روزكار	روزگار	320
رياحين	رەياھىن	320	روزنامه	روزنامە	320
ريب	رەيب	320	روزى	روزي	320
ريحانه	رەيھانە	320	روزشباب	روزى شەباب	321
ريحانى	رەيھانيي	320	روزمحشر	روزى مەھشەر	321
رو	رو	320	روسياه	روسياھ	321
روب	روب	320	روسيه	روسيەھ	321
روباه	روباھ	320	روفته	روفتە	321
ربای	روباي	320	روكش	روكەش	321
روبراه	روبەراھ	320	روكردان	روگەردان	321
روبره	روبەرەھ	320	رومال	رومال	321
روبرو	روبەرو	320	روح	روھ	321
روبروی	روبەروي	320	روح آسا	روھاسا	321
روپوش	روپوش	320	روحانى	روھانيي	321
روپوشلوق	روپوشلۇق	320	روح افزا	روھەفزا	321
روتازه	روتازە	320	روزانه	روزانە	321
رود	رود	320	روح پرور	روھپەرۋەر	321
رودە	رودە	320	روح الامين	روھۇلئەمىن	321
رودبار	رودبار	320	روح القدس	روھۇلقۇددۇس	321
رودخانه	رودخانە	320	روح الله	روھۇللاھ	321
روز	روز	320	روى	روي	321

پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
رضوان	رىزۋان	324	رقت	رىققەت	325
رقيت	رىققىيەت	325	روايت	رىۋايەت	326
ركاب	رىكاب	325	رياء	رىياء	326
ركوه	رىكۆه	325	رياضه	رىيازه	326
ركيب	رىكىب	325	رياض	رىياز	326
رمال	رىمال	325	رياضت	رىيازەت	326
رماح	رىماھ	326	رياضى	رىيازي	326
رند	رىند	326	رياضيات	رىيازىيات	326
رندان	رىندان	326	رياست	رىياسەت	326
رندانه	رىندانه	326	رياكار	رىياكار	326
رندليق	رىندلىق	326	ريالىق	رىيالىق	326
ريه	ريح	326	رياح	رىياھ	326
رحله	رىھله	326	رياحين	رىياھىن	326
رحلت	رىھلەت	326	ريائى	رىيائي	326
ريو	رىۋ	326	رندوش	رىندۇەش	326
رىووافسون	رىۋۇ ئەفسۇن	326	رندوشليق	رىندۇەشلىق	326
رىوورنگ	رىۋۇرەنگ	326			
روايات	رىۋايات	326			

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
رخصت	رۇخسەت	322	ركوع	رۇكۇ	323
روم اهلى	رۇم ئەھلى	323	رضى الله عنه	رەزىياللاھانھۇ	312
رمان	رۇممان	323	رساله	رىسالە	324
رمانى	رۇممانىي	323	رسالت	رىسالەت	324
رموز	رۇمۇز	323	رساله دوار	رىسالەئى دەۋۋار	324
رمح	رۇمھ	323	رساله‌مغنيون	رىسالەئى مۇغەننىيۇن	324
رومى	رۇمىي	323	ريش	رىش	324
رعايت	رىئايەت	323	رشت	رىشت	325
رباط	رىبات	324	رشته	رىشتە	325
رباطات	رىباتات	324	رشته مريم	رىشتەئى مەريەم	325
ربقه	رىبقە	324	رشته عنكبوت	رىشتەئى ئەنكەبۇت	325
رجاعت	رىجائەت	324	رشته رنج	رىشتەئى رەنج	325
رجال	رىجال	324	رشته اشك	رىشتەئى ئەشك	325
رداء	رىداء	324	رشته‌كش	رىشتەكەش	325
ريز	رىز	324	ريشخند	رىشخەند	325
ريز ريز	رىز - رىز	324	رشوه	رىشۋە	325
رضاء	رىزاء	324	رشوت	رىشۋەت	325
رضامند	رىزامەند	324	رشوه‌خوار	رىشۋەخار	325
ريزه	رىزە	324	رشوه‌خور	رىشۋەخور	325
ريزه ريزه	رىزە - رىزە	324	رشوه ديحنده	رىشۋە دىھەندە	325
ريزه چين	رىزە چىن	324	رفعت	رىفئەت	325
ريزو پاش	رىزۇ پاش	324	رفق	رىفق	325
رزق	رىزق	324	رقاب	رىقاب	325

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
زبان آور	زەباناۋەر	330	زداى	زەداي	331
زبان آورد	زەبان ئاۋەرد	330	زده	زەدە	331
زبان حال	زەبانى ھال	330	زر	زەر	331
زبر	زەبەر	330	زرافشان	زەرەفشان	332
زبرجد	زەبەرجەد	330	زرافشانليق	زەرەفشانلىق	332
زبردست	زەبەردەست	330	زراندود	زەر گەندۇد	332
زبردستليق	زەبەردەستلىق	330	زرباف	زەرباف	332
زبور	زەبۇر	330	زربافت	زەربافت	332
زبون	زەبۇن	330	زربفت	زەربەفت	332
زبون كش	زەبۇنكۇش	330	زربفت ليغ	زەربەفتلىغ	332
زبون كش لوق	زەبۇنكۇشلۇق	330	زرپاش	زەرپاش	332
زبون وش	زەبۇنۇەش	330	زرپيكر	زەرپەيكەر	332
زجر	زەجر	331	زرتشت	زەرتۇشت	332
زجاج	زەججاج	331	زرخريد	زەرخەرىد	332
زخار	زەخخار	331	زرد	زەرد	332
زخم	زەخم	331	زرد آلو	زەردالۇ	332
زخمه	زەخمه	331	زرد آلوى	زەردالۇي	332
زخمەپردازليق	زەخمەپەردازلىق	331	زرده	زەردە	332
زخمليغ	زەخملىغ	331	زردشت	زەردەشت	332
زخمناك	زەخمناك	331	زردك	زەردەك	332
زخم زبان	زەخمى زەبان	331	زردوز	زەردوز	332
زخمين	زەخمىن	331	زردشت	زەردۇشت	332
زدا	زەدا	331	زرافه	زەررافە	333

ز (زه)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
زاخر	زاخىر	327	زاهدا	زاهىدا	329
زاد	زاد	327	زاهدانه	زاهىدانە	329
زاده	زادە	327	زاهر	زاهىر	329
زادوبود	زادۇبۇد	328	زاويه	زاۋىيە	329
زاد ابد	زادى ئەبەد	328	زائد	زائىد	329
زاد راه	زادى راھ	328	زائده	زائىدە	329
زاد راحله	زادى راھىلە	328	زائر	زائىر	329
زار	زار	328	زائل	زائىل	329
زارليغ	زارلىغ	328	زای	زاي	329
زاغ	زاغ	328	زاينده	زايەندە	329
زاغچه	زاغچە	328	زايچه	زايچە	329
زاغ وزغن	زاغۇ زەغەن	328	زايد	زايىد	329
زاک	زاك	328	زاير	زايىر	329
زاک	زاگ	328	ذايقه	زايىقە	329
زال	زال	328	زايل	زايىل	329
زال فلك	زالى فەلەك	328	زبان	زەبان	330
زال نژند	زالى نەژەند	328	زبانه	زەبانە	330
زانو	زانۇ	328	زبان بست	زەبانبەست	330
زانی	زانىي	328	زبان بند	زەبانبەند	330
زاهد	زاھىد	329	زباندان	زەباندان	330

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
زەمىن نورد	زەمىنەۋەرد	336	زىنكى شب رنك	زەنگىنى شەب رەنگ	337
زن	زەن	336	زهر	زەهر	337
زنادقه	زەنادقه	344	زهر آشام	زەهراشام	337
زنان	زەنان	336	زر آلود	زەهرالۇد	337
زنانه	زەنانه	336	زهره	زەهرە	337
زنخ	زەنەخ	337	زهرخنده	زەهرخەندە	337
زنخدان	زەنەخدان	337	زهركش	زەهركوش	338
زنبق	زەنبەق	337	زهرچشم	زەهرى چەشم	338
زنبل	زەنبەل	337	زهر قاتل	زەهرى قاتىل	338
زنبل باف	زەنبەلباف	337	زهر فراق	زەهرى فىراق	338
زنبور	زەنبۇر	337	زهر مهلك	زەهرى مۇهلىك	338
زنبورخانه	زەنبۇرخانه	337	هرناب	زەهرى ناب	338
زنجبيل	زەنجەبىل	337	زهرهلاك	زەهرى هەلاك	338
زند	زەند	337	زهر هلاهل	زەهرى هەلاهىل	338
زنك	زەنگ	337	زحمت	زەھمەت	338
زنگ	زەنگ	337	زوال	زەۋال	338
			زوائد	زەۋائىد	338
زنكار	زەنگار	337	زوايا	زەۋايا	338
زنگار	زەنگار	337	زوج	زەۋج	338
زنكارى	زەنگارى	337	زوجه	زەۋجە	338
زنگارى	زەنگارى	337	زوجين	زەۋجەين	338
زنكى	زەنگى	337	زورق	زەۋرەق	338
زورقچه	زەۋرەقچە	338	زكال	زۇگال	340

يېزىلمىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلمىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
زرشته	زەررىشته		زعفران زار	زەئفەرانزار	334
زرين	زەررىن	333	زعفراني	زەئفەراني	334
زرينه	زەررىنە	333	زعقه	زەئقە	335
زرين پوش	زەررىن پۇش	333	ذقن	زەقەن	335
زرفشان	زەرفىشان	333	زقوم	زەققۇم	335
زرفشانليق	زەرفىشانلىق	333	زكات	زەكات	335
زرق	زەرق	333	زكاتچى	زەكاتچى	335
زرق سازليق	زەرقسازلىق	333	زكّي	زەكّي	335
زركار	زەركار	333	زلزله	زەلزەلە	335
زركارليغ	زەركارلىغ	333	زلت	زەللەت	335
زركش	زەركەش	333	زلوبيا	زەلۇبىيا	335
زرگر	زەرگەر	333	زليبيا	زەلىبىيا	335
زرنشان	زەرنىشان	333	زمان	زەمان	335
زرنكار	زەرنىگار	333	زمانه	زەمانە	336
زرحل	زەرھەل	333	زماني	زەمانىي	336
زر حلقه	زەرھەلقە	333	زمن	زەمەن	336
زرورق	زەرۇرەق	334	زمزمه	زەمزەمە	336
زرير	زەرىر		زمزمەپرداز	زەمزەمەپەرداز	336
زرمخضي	زەرى مەخزى	334	زمهرير	زەمھەرىر	336
زر مغربي	زەرى مەغرىبىي	334	زمخت	زەمۇخت	336
زغن	زەغەن	334	زمين	زەمىن	336
زعفران	زەئفەران	334	زمين بوس	زەمىنبوس	336
زمين روب	زەمىنروب	336	زنگبار	زەنگبار	337

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
زمرد	زۇمۇررەد	342	زيروبم	زىرۇبەم	343
زمردپوش	زۇمۇردەدپۇش	342	زيروزبر	زىرۇزەبەر	343
زمردفام	زۇمۇررەدفام	342	زروه	زىرۇە	343
زمردگون	زۇمۇررەدگۇن	342	زيربار	زىرى بار	343
زمردين	زۇمۇررۇدىن	342	زيرنگين	زىرى نىگىن	343
زنار	زۇننار	342	زره	زىرە	343
زهد	زۇهد	342	زرەپوش	زىرەپۇش	343
زحل	زۇهەل	342	زرەگرلىك	زىرەگەرلىك	343
زهد فروش	زۇهد فۇرۇش	342	زرهلى	زىرەلى	343
زهره	زۇهرە	342	زرنيخ	زىرنىخ	343
زهاد	زۇهھاد	342	زيست	زىست	343
زهادكش	زۇهھادكۇش	342	زيشت	زىشت	343
زوار	زۇۋار	342	زيشت روى	زىشت روى	344
زيبق	زىبەق	343	زلال	زىلال	344
زيبك	زىبەك	343	زلزله	زىلزىلە	344
زيج	زىج	343	زمام	زىمام	344
زير	زىر	343	زين	زىن	344
زيرا	زىرا	343	زنا	زىنا	344
زراعت	زىرائەت	343	زناكار	زىناكار	344
زراعت ليق	زىرائەتلىك	343	زندان	زىندان	344
زيراكى	زىراكى	343	زنده	زىندە	345
زيراكه	زىراكى	343	زندگان	زىندەگان	345
زندكانى	زىندەگانى	345	زيانكار	زىيانكار	346

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
زورق می	زەۋرەقی مەي	338	زلال	زۇلال	340
زولانه	زەۋلانە	339	زلال خضر	زۇلالی خىزر	340
زیتون	زەيتۇن	339	زلال زندکانی	زۇلالی زىندەگانىي	340
زیلوچه	زەيلۇچە	339	زلال حیات	زۇلالی ھەيات	340
زین	زەين	339	زولانه	زۇلانە	340
زین الملت	زەينۇل مىللەت	339	زلف	زۇلف	340
زور	زور	339	زلفی	زۇلفا	340
زور آزمون	زورئازمۇن	339	زلفین	زۇلفەين	340
زورخانه	زورخانە	339	زلف پریشان	زۇلفی پەرىشان	340
زوردست	زوردەست	339	زلف تابدار	زۇلفی تابدار	341
زورسنج	زورسەنج	339	زلف ساحر	زۇلفی ساھىر	341
زورکر	زورگەر	339	زلف سنبل	زۇلفی سۇنبۇل	341
زورلاماق	زورلاماق	339	زلفین	زۇلفىن	341
زورمند	زورمەند	339	زمره	زۇمرە	341
زبده	زۇبدە	339	زمرد	زۇمرەد	341
زبدة التواریخ	زۇبدەتۇتتەۋارىخ	340	زمره اوباش	زۇمرەگی ئەۋباش	341
زجاج	زۇجاج	340	زمره بینش	زۇمرەگی بىنىش	342
زجاجه	زۇجاجە	340	زمره تحقیق	زۇمرەگی تەھقىق	342
زود	زۇد	340	زمره کفار	زۇمرەگی كۇففار	342
زدا	زۇدا	340	زمره محرم	زۇمرەگی مەھرەم	342
زروه	زۇرۋە	340	زمره حجاج	زۇمرەگی ھۇججاج	342
زغال	زۇغال	340	زمره عشق	زۇمرەگی ئىشق	342
زمخت	زۇمۇخت	342	زیردست	زىردەست	343

ژ (ژه)

پەزلمشی	گوقۆلۆشی	بەت	پەزلمشی	گوقۆلۆشی	بەت
ژالە	ژالە	347	ژیان	ژەیان	347
ژرف	ژەرف	347	ژولیدە	ژولدە	347
ژرفا	ژەرفا	347	ژیان	ژیان	347
ژندە	ژەندە	347			

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
زىندەجاويد	زىندەئى جاۋىد	345	زيانكارلىق	زيانكارلىق	346
زنديق	زىنديق	345	زيب	زيب	346
زنهار	زىنهار	345	زيبا	زيبا	346
زينهار	زىنهار	345	زيباسرشت	زيباسرشت	346
زه	زىھ	345	زيبالىق	زيبالىق	346
زحاى	زىھاى	345	زيبنده	زيبەندە	346
زحافات	زىھافات	345	زيبليغ	زيبلىغ	346
زهى	زىھى	345	زيب و آرايش	زيبۇ ئارايىش	346
زيور	زىۋەر	345	زيب وزين	زيبۇزەبن	346
زياد	زىياد	345	زيب و زيور	زيبۇ زىۋەر	346
زياده	زىيادە	345	زيب و فر	زيبۇفەر	346
زيادت	زىيادەت	345	زيب تارك	زيبى تارەك	346
زيارت	زىيارەت	345	زيب عزار	زيبى ئۇزار	346
زيارتگاه	زىيارەتگاھ	345	زين	زىين	346
زيان	زىيان	346	زينه	زىينە	346
زيان بود	زىيان بود	346	زينت	زىينەت	346
زيان زده	زىيانزەدە	346	زينليق	زىينلىق	346

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
ساغالماق	ساغالماق	350	ساكتلىك	ساكىتلىك	351
ساغر	ساغەر	350	ساكن	ساكىن	351
ساغركش	ساغەركەش	350	ساكن لىك	ساكىنلىك	352
ساغرخورشيد	ساغەرى خۇرشىد	351	ساكن ساكن	ساكىن - ساكىن	352
ساغداغ	ساغداغ	351	سال	سال	352
ساغراغو	ساغراغۇ	351	سالار	سالار	352
سغراق ، ساغراق	ساغراق	351	سال خورده	سالخورده	352
ساغراماق	ساغراماق	351	سالغاماق	سالغاماق	352
ساغو	ساغۇ	351	سالغوچه	سالغۇچە	352
ساغوچى	ساغۇچى	351	سالالنماق	سالالانماق	352
ساغين	ساغىن	351	سالماق	سالماق	352
ساغينچ	ساغىنچ	351	سالوس	سالوس	352
ساغيندورماق	ساغىندۇرماق	351	سالوسى	سالوسى	352
ساغينماق	ساغىنماق	351	سال و ماه	سالۇماھ	352
ساق	ساق	351	ساليق	سالىق	352
سقاق	ساقاق	351	سالك	سالىك	352
ساقاغ ، سقاغ	ساقاغ	351	سالك امر	سالىكى ئەمر	352
سقالدوروق	ساقالدۇرۇق	351	سالك اطوار	سالىكى ئەتۋار	352
ساقداق	ساقداق	351	سالك مجذوب	سالىكى مەجزۇب	352
ساقى	ساقىي	351	سالكين	سالىكىن	352
ساقط	ساقىت	351	سالم	سالىم	353
ساقيزغان	ساقىزغان	351	سالم ليغ	سالىملىغ	353
ساكت	ساكىت	351	سالينماق	سالىنماق	353

س (سین)

یېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	یېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سا	سا	348	سادس	سادىس	349
ساباماق	ساباماق	348	سار	سار	349
سابع	سابئ	348	سارا	سارا	350
سابق	سابىق	348	ساربان	ساربان	350
سابقا	سابقەن	348	سارت	سارت	350
سابقه	سابقه	348	سارغارتماق	سارغارتماق	350
ساتقۇن	ساتقۇن		سارغارماق	سارغارماق	350
ساطع	ساتئ	348	سارغى	سارغى	350
ساتر	ساتىر	348	ساروج	سارۇج	350
ساجد	ساجىد	349	ساری	ساری	350
ساچراماق	ساچراماق	349	ساریغ	ساریغ	350
ساچیغ	ساچىغ	349	ساریغ آغریغ	ساریغ ئاغریغ	350
ساچیغلیغ	ساچىغلىغ	349	ساریغ قوش	ساریغ قۇش	350
ساچیق	ساچىق	349	ساریمتول	ساریمتۇل	350
ساخت	ساخىت	349	ساز	ساز	350
سادات	سادات	349	سازنده	سازەندە	350
ساده	ساده	349	سازوبرك	سازۇ بەرگ	350
ساده‌دل	ساده‌دىل	349	سازوار	سازۇار	350
ساده‌رو	ساده‌رو	349	سازش	سازىش	350
ساده‌وش	ساده‌ۋەش	349	ساغ	ساغ	350

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
سايغاماق	سايغاماق	356	سەبزارەنگ	سەبزارەنگ	357
سايغالماق	سايغالماق	356	سەبزە	سەبزە	357
سايلاماق	سايلاماق	356	سەبزەگون	سەبزەگۇن	358
سايلانماق	سايلانماق	356	سەبزەۋار	سەبزەۋار	358
ساير	سايىر	356	سەبزەزار	سەبزەزار	358
سايىس	سايىس	356	سەبزپۇش	سەبزپۇش	358
سايىل	سايىل	356	سەبق	سەبق	358
سعادتاً	سەئادەتەن	356	سەبقەت	سەبقەت	358
سعادت	سەئادەت	356	سەبقەتنەما	سەبقەتنەما	358
سعادتمند	سەئادەتمەند	356	سەبلەت	سەبلەت	358
سبع	سەبئ	356	سەبۇ	سەبو	358
سباغ	سەباغ	357	سەبۇئ	سبع	358
سبع	سەبەئ	357	سەبۇك	سبك	358
سبعه	سەبئە	357	سەبۇكەش	سبوكش	358
سبعه سيار	سەبئەئى سەييار	357	سەبۇكبار	سبكبار	358
سبب	سەبەب	357	سەبۇكبارلىغ	سبكبارليغ	358
سبد	سەبەد	357	سەبۇكپەر	سبكپر	358
سەبرگە	سەبەرگە	357	سەبۇكپەي	سبك پى	358
سەبركەليك	سەبەرگەلىك	357	سەبۇكخىز	سبك خيز	358
سبق	سەبەق	357	سەبۇكرەۋ	سبك رو	358
سبق خوان	سەبەقخان	357	سەبۇكروھ	سبك روح	358
سبز	سەبز	357	سەبۇكسار	سبكسار	358
سبزا	سەبزا	357	سەبۇكسەير	سبك سير	358

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سامان	سامان	353	ساحل	ساهىل	355
سامانلىغ	سامانلىغ	353	ساو	ساۋ	355
سامانلىق	سامانلىق	353	ساواش	ساۋاش	355
سامى	سامىي	353	ساوچى	ساۋچى	355
سامىع	سامىئ	353	ساورى	ساۋرى	355
سامىر	سامىر	353	ساوغات	ساۋغات	355
سامىرى	سامىرىي	353	ساورغاماق	ساۋۇرغاماق	355
سان	سان	353	ساووق	ساۋۇق	355
ساناغلاماق	ساناغلانماق	353	ساعى	ساغىي	355
ساناغلىغ	ساناغلىنغ	353	ساعد	ساغىد	355
سانچماق	سانچماق	353	ساغر	ساغىر	356
سانچمە	سانچمە	353	ساغل	ساغىل	356
ساندوغاچ	ساندۇغاچ	354	ساغلىيت	ساغلىيىيەت	356
ساندولاچ	ساندۇلاچ	354	سای	ساي	356
ساندواچ	ساندۇڭاچ	354	سايە	سايە	356
سانك	سانگ	354	سايە ديوار	سايەگى دىۋار	356
سانم	سانمە	354	سايە راەفت	سايەگى رەئپەت	356
سانمە	سانمە	354	سايەبان ، سايبان	سايەبان	356
ساھە	ساھە	354	سايە افكن	سايە ئەپگەن	356
ساحت	ساھەت	354	سايە گستر	سايە گۇستەر	356
ساھر	ساھىر	355	سايەور	سايەۋر	356
ساحر	ساھىر	355	سايەوش	سايەۋەش	356
ساحرە	ساھىرە	355	سايپاماق	سايپاماق	356

پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
سرآواز	سەراۋاز	361	سرجوش	سەرجۇش	363
سرای	سەراي	361	سرچه	سەرچە	363
سرای سپهنج	سەرايى سپەنج	362	سرچشمه	سەرچەشمە	363
سره	سەرە	362	سرچشمه حیوان	سەرچەشمەئى ھەيۋان	363
سرطان	سەرەتان	362	سرخط	سەرخەت	363
سرافراز	سەرەفراز	362	سرخیل	سەرخەيل	363
سرافرازلیغ	سەرەفرازلىغ	362	سرخوش	سەرخوش	363
سرافکنده	سەرەفكەندە	362	سرد	سەرد	363
سرافکندەلیك	سەرەفكەندەلىك	362	سردابه	سەردابە	363
سرانجام	سەرەنجام	362	سردار	سەردار	363
سرانجاملیق	سەرەنجاملىق	362	سردارلیق	سەردارلىق	363
سرانداز	سەرەنداز	362	سردفتر	سەردەفتەر	363
سراندازلیق	سەرەندازلىق	362	سردسیر	سەردسىر	363
سربار	سەربار	362	سردسیری	سەردسىرى	363
سربراورماق	سەربەرگۈرماق	362	سردلیق	سەردلىق	363
سربسر	سەربەسەر	362	سراج	سەراج	363
سربسته	سەربەستە	362	سررشته	سەررىشتە	363
سربلند	سەربۈلەند	362	سریه	سەرىيە	363
سربلندلیق	سەربۈلەندلىق	363	سرزمین	سەرزەمىن	364
سرپنجه	سەرپەنجە	363	سرزنش	سەرزەنىش	364
سرپوش	سەرپۇش	363	سرسبز	سەرسەبز	364
سرتاسر	سەرتاسەر	363	سرسخن	سەرسۇخەن	364
سرتکیه	سەرتەكيە	363	سرشار	سەرشار	364

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سبيب	سەبىب	358	سخت	سەخت	359
سبيل	سەبىل	359	سخت كوش	سەختكوش	359
سپاريشلامك	سەپارىشلەمەك	359	سخت كوش	سەختگوش	360
سەپايە	سەپايە	359	سخت كير	سەختگىر	360
سپيدار	سەپىدار	359	سخى	سەخىي	360
سپيدە	سەپىدە	359	سعد	سەئد	360
ستر	سەتىرە	359	سعد اختر	سەئد ئەختەر	360
سترون	سەتىرۇەن	359	سعد اكبر	سەئد ئەكبەر	360
ستر	سەتر	359	سعد كوكب	سەئدى كەۋكەب	360
سطر	سەتر	359	سجدە	سەجدە	360
ستر عورت	سەترى ئەۋرەت	359	سجدە كاە	سەجدەگاە	360
ستر حال	سەترى ھال	359	سجمە	سەچمە	360
سطح	سەتھ	359	سد	سەدد	361
سطح خاك	سەتھى خاك	359	سر	سەر	361
سطحى	سەتھىي	359	سرا	سەرا	361
سطوت	سەتۇەت	359	سرابوستان	سەرابوستان	361
سجع	سەجئ	359	سراب	سەراب	361
سجادە	سەججادە	359	سراپردە	سەراپەردە	361
سخاء	سەخاء	359	سرارى	سەرارىي	361
سخاسيز	سەخاسىز	359	سراسر	سەراسەر	361
سخاوت	سەخاۋەت	359	سراسيمە	سەراسىمە	361
سخاوتسيز	سەخاۋەتسىز	359	سرآغاز	سەراغاز	361
سخط	سەخەت	359	سرآمد	سەرامەد	361

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
سروكلچهر	سەرۋى گۈلچىهر	366	سفيده	سەفىدە	367
سروناز	سەرۋى ناز	366	سفير	سەفىر	367
ساری	سەرى	366	سفيل	سەفىل	368
سريع	سەرىئ	366	سفينه	سەفىنە	368
سرير	سەرىر	366	سفيه	سەفىھ	368
ساريغ	سەرىغ	366	سفيهانه	سەفىھانە	368
سرمو	سەرى مو	366	سقاغ	سەقاغ	368
سرموی	سەرى موي	366	سقط	سەقەت	368
سريع السير	سەرىئۇسسەير	366	سقر	سەقەر	368
سريع القلم	سەرىئۇلقەلەم	366	سقرلات	سەقەرلات	368
سزا	سەزا	366	سقاء	سەققاء	368
سزاوار	سەزاۋار	366	سقاليق	سەققالىق	368
سزای	سەزاي	366	سقيم	سەقىم	368
سس	سەس	366	سقف	سەقف	368
			سقف نكون	سەقفى نىگۇن	368
سفارت	سەفارەت	367	سكرات	سەكەرات	368
سفال	سەفال	367	سكنات	سەكەنات	368
سفاهت	سەفاھەت	367	سكنه	سەكەنە	368
سفائن	سەفائىن	367	سكته	سەكتە	368
سفاين	سەفايىن	367	سكره	سەكرە	368
سفر	سەفەر	367	سكرت	سەكرەت	368
سفاك	سەففاك	367	سكاك	سەككاك	368
سفيد	سەفىد	367	سك	سەگ	368

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سرفراز	سەرفىراز	364	سرمست	سەرمەست	365
سرفتنه	سەرفىتنە	364	سرمستانه	سەرمەستانە	365
سر فتنه ايام	سەرفىتنەئى ئەييام	364	سرمنزل	سەرمەنزىل	365
سرفكند	سەرفىگەند	364	سرنامه	سەرنامە	365
سرفكنده	سەرفىگەندە	364	سرنوشت	سەرنەۋشت	365
سرفكنده‌ليغ	سەرفىگەندەلىغ	364	سرنكون	سەرنىگۇن	365
سركاتب	سەركاتىب	364	سرنكون ليق	سەرنىگۇنلىق	365
سركار	سەركار	364	سرحد	سەرھەد	365
سركش	سەركەش	364	سرحدنشين	سەرھەدنىشىن	365
سركشليك	سەركەشلىك	364	سرهنگ	سەرھەنگ	365
سركنده	سەركەندە	364	سروپا	سەرۇپا	365
سركوب	سەركوب	364	سروسامان	سەرۇسامان	365
سركوفته	سەركوفتە	364	سرو	سەرۇ	366
سركرم	سەرگەرم	364	سرور	سەرۇر	366
سركشته	سەرگەشتە	364	سروقت	سەرۇقەت	366
سركشته‌ليق	سەرگەشتەلىق	365	سروبن	سەرۇبۇن	366
سركزشت	سەرگۈزەشت	365	سروستان	سەرۇستان	366
سركم	سەرگۇم	365	سرو آزاد	سەرۇى ئازاد	366
سركرانليق	سەرگىرانلىق	365	سرو بستانى	سەرۇى بوستانىي	366
سرلوحه	سەرلەۋھە	365	سرو چالاك	سەرۇى چالاك	366
سرمايه	سەرمايە	365	سروخرامان	سەرۇى خىرامان	366
سرمد	سەرمەد	365	سرو روان	سەرۇى رەۋان	366
سرمدى	سەرمەدىي	365	سرو سهى	سەرۇى سەھى	366

پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
سموم دردورنج	سەمۇمى دەردۇ رەنج	371	سنگ كباب	سەنگ كەباب	373
سميع	سەمىئ	371	سنگلاخ	سەنگلاخ	373
سناج	سەناج	372	سن كين	سەنگىن	373
سنه	سەنە	372	سن كين دل	سەنگىن دىل	373
سند	سەندە	372	سنگ تراشيده	سەنگى تەراشىدە	373
سنوات	سەنەۋات	372	سنين	سىنىن	373
سنج	سەنج	372	سها ، سهى	سەھا	373
سنجق	سەنجەق	372	سحاب	سەھاب	373
سندان	سەندان	372	سحاب پيل رنگ	سەھابى پىلرەنگ	373
سندروس	سەندەرۇس	372	سحر	سەھەر	373
سنگ	سەنگ	372	سحره	سەھەرە	373
سنگر	سەنگەر	372	سحرخنده‌ليق	سەھەرخەندەلىق	373
سنگرلاماق	سەنگەرلاماق	372	سحرخيز	سەھەرخىز	373
سنگ انداز	سەنگەنداز	372	سحركاه	سەھەرگاھ	373
سنكه باران	سەنگباران	373	سحركون	سەھەرگۇن	373
سنگ بست	سەنگبەست	373	سهل	سەھل	374
سنگ تراش	سەنگتەراش	373	سهل انكار	سەھل ئىنكار	374
سنگ توده	سەنگ تۇدە	373	سهل انكارليق	سەھل ئىنكارلىق	374
سنگ دل	سەنگدىل	373	سهم	سەھم	374
سنگ ريز	سەنگرىز	373	سهمناك	سەھمناك	374
سنگ ريزه	سەنگرىزە	373	سحور	سەھۇر	374
سنگ ريزه‌ليك	سەنگرىزەلىك	373	سهو	سەھۇ	374
سنگ سار	سەنگسار	373	سهوالقلم	سەھۇلقەلەم	374

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سك	سەگ	368
سكبان	سەگبان	369
سك آبى	سەگى ئابىي	369
سك شكارى	سەگى شىكارىي	369
سلاطين	سەلاتىن	369
سلاطين زاده	سەلاتىن زادە	369
سلاطين مكرم	سەلاتىنى مۇكەررەم	369
سلاست	سەلاسەت	369
سلاسل	سەلاسىل	369
سلامت	سەلامەت	369
سلامت روب	سەلامەتروب	369
سلق	سەلەق	369
سلم	سەلەم	370
سلب	سەلب	370
سلب وجود	سەلبى ۋۇجۇد	370
سلبى	سەلبىي	370
سلطنت	سەلتەنەت	370
سلغ	سەلغ	370
سلسبيل	سەلسەبىل	370
سلاخ	سەللاخ	370
سلاخ ليق	سەللاخلىق	370
سليطه	سەلىتە	370
سليس	سەلىس	370

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سليق	سەلىق	370
سليقه	سەلىقە	370
سليقەليغ	سەلىقەلىغ	370
سليم	سەلىم	370
سليم الاعضاء	سەلىمئۇلئەئزا	370
سم	سەم	370
سمع	سەمئ	370
سماء	سەماء	370
سماع	سەماء	370
سماق	سەماق	371
سماوات	سەماۋات	371
سماوش	سەماۋەش	371
سماوى	سەماۋىي	371
سماعى	سەماغىي	371
سمر	سەمەر	371
سمك	سەمەك	371
سمن	سەمەن	371
سمند	سەمەند	371
سمندر	سەمەندەر	371
صمصام	سەمسام	371
سم	سەمم	371
سمور	سەمۇر	371
سموم	سەمۇم	371

پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
سيد	سەييد	377
سو	سو	377
سوخته	سوختە	377
سورماق	سورماق	377
سوروغ	سورۇغ	377
سوروق	سورۇق	377
سوز	سوز	377
سوزان	سوزان	378
سوزانه	سوزانە	378
سوزاول	سوزاۋۇل	378
سوزن	سوزەن	378
سوزنده	سوزەندە	378
سوزنده‌راق	سوزەندەراق	378
سوزن كر	سوزەنگەر	378
سوزلوغ	سوزلۇغ	378
سوزناك	سوزناك	378
سوزوكداز	سوزۇگۇداز	378
سوغالماق	سوغالماق	378
سوقرانماق	سوقرانماق	378
سوقماق	سوقماق	378
سوقولماق	سوقۇلماق	378
سوقوم	سوقۇم	378
سوك	سوك	378

پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
سوك	سوگ	378
سوكوار	سوگۇار	378
سوكوارليق	سوگۇارلىق	378
سونك	سولاق	378
سونكرا	سوڭرا	378
سونكراغى	سوڭراغى	378
سونكغى	سوڭغى	378
سونكوجه	سوڭۇچە	378
سوى	سوي	379
سويماق	سويماق	379
سويولماق	سويۇلماق	379
سو	سۇ	379
سوجى	سۇچى	379
سبع	سۇبە	379
سبحان	سۇبھان	379
سبحانى	سۇبھانى	379
سبحه	سىبھە	379
سبحه‌صددانه	سىبھەگى سەددانە	379
سبل	سۇبۇل	379
ستوده	سۇتۇدە	379
ستور	سۇتۇر	379
سطرلاب	سۇتۇرلاب	379
ستون	سۇتۇن	379

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سهى	سەھي	374	سوسن	سەۋسەن	376
سوابق	سەۋابىق	374	سوسنى	سەۋسەنى	376
سواد	سەۋاد	374	سوسن آزاد	سەۋسەنى ئازاد	376
سواد الوجه	سەۋادۇل ۋەجھ	375	سوسن آزاده	سەۋسەنى ئازادە	376
سواد اعظم	سەۋادى ئەئزەم	375	سوق	سەۋق	376
سواد بصر	سەۋادى بەسەر	375	سعيد	سەئىد	376
سوار	سەۋار	375	سعى	سەئىي	376
سواره	سەۋارە	375	سير	سەير	376
سواش	سەۋاش	375	سير و طير	سەير ۋەتەير	376
سواشماق	سەۋاشماق	375	سيف	سەيف	376
سوانح	سەۋانىھ	375	سيفور	سەيفۇر	377
سواحل	سەۋاھىل	375	سيفى	سەيفي	377
سوط	سەۋت	375	سيل	سەيل	377
سوداء	سەۋداۋ	375	سيل آب	سەيل ئاب	377
سودا	سەۋدا	375	سيل اندوز	سەيل ئەندۇز	377
سوداپيشه	سەۋداپىشە	375	سيحون	سەيھۇن	377
سوداخانه	سەۋداخانە	375	سيد	سەيد	377
سودازده	سەۋدازدە	375	سيار	سەييار	377
سوداگر	سەۋداگەر	375	سياره	سەييارە	377
سودائيانه	سەۋدائىيانە	375	سيارات	سەييارات	377
سودائى	سەۋدائي	375	سياح	سەييا ھ	
سودر	سەۋدەر	376	سيئات	سەييئات	377
ثورت	سەۋرەت	376	سيئه	سەييئە	377

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
سقوط	سۇقۇت		سمن سا	سۇمەنسا	383
سكر	سۇكر	382	سمن سای	سۇمەنساي	383
سكان	سۇككان	382	سومنات	سۇمنات	383
سكر	سۇكەر	382	سموم	سۇمۇم	383
سكوت	سۇكۇت	382	سمو	سۇمۇ	383
سكون	سۇكۇن	382	سومنات	سۇمنات	383
سكون ومرور	سۇكۇنۇمۇرۇر	382	سنباده	سۇنباده	383
سوك	سۇگ	382	سنبل	سۇنبۇل	383
سوكوار	سۇگۇار	382	سنبله	سۇنبۇله	383
سلاله	سۇلاله	382	سندس	سۇندۇس	383
سولاماق	سۇلاماق	382	سونماق	سۇنۇماق	383
سلفاء	سۇلەفاۋ	382	سها	سۇها	383
سلطان	سۇلتان	382	سهاكردار	سۇهاكىردار	383
سلطان العارفين	سۇلتانۇل ئارىفىن	382	سوهان	سۇهان	383
سلطان المعزين	سۇلتانۇل مۇئەززىن	382	سهاوش	سۇهاۋەش	383
سلطان السلاطين	سۇلتانۇس سەلاتىن	382	سهيل	سۇھەيل	383
سم	سۇم	382	سهيلى يمنى	سۇھەيلى يەمەنىي	383
سمج	سۇمج	382	سهوله	سۇھۇلە	384
سمره	سۇمرە	382	سهولت	سۇھۇلەت	384
سوماك	سۇمەك	382	سويداء	سۇۋەيدا	384
سمن	سۇمەن	383	سويقون	سۇيقۇن	384
سمنبر	سۇمەنبەر	383	سيورغال	سۇيۇرغال	384
سمن بيز	سۇمەنبىز	383	سويورغاماق	سۇيۇرغاماق	384

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
سطوح	سۇتۇھ	379	سرخ	سۇرخ	381
ستوه	سۇتۇھ	379	سرخ بيد	سۇرخ بىد	381
سجود	سۇجۇد	379	سرخ رو	سۇرخ رو	381
سجودات	سۇجۇدات	379	سرخ رولوغ	سۇرخ رولۇغ	381
سخن	سۇخەن	379	سرفه	سۇرفە	381
سخن آرا	سۇخەن ئارا	380	سرود	سۇرۇد	381
سخندان	سۇخەندان	380	سرور	سۇرۇر	381
سخن سنج	سۇخەنسەنج	380	سرورسيز	سۇرۇرسىز	381
سخن كوى	سۇخەنگۇي	380	سروش	سۇرۇش	381
سخن گزار	سۇخەنگۇزار	380	سرين	سۇرىن	381
سخن گزارليق	سۇخەنگۇزارلىق	380	سوساماق	سۇساماق	381
سخن ور	سۇخەنۇەر	380	سست	سۇست	381
سخن ورليك	سۇخەنۇەرلىك	380	سوستانماق	سۇستانماق	381
سخره	سۇخرە	380	سستايماق	سۇستايماق	381
سود	سۇد	380	سست راى	سۇست راي	381
سوده	سۇدە	380	سست راى ليق	سۇست رايلىق	381
سود انديشه	سۇد گەندىشە	380	سوفار	سۇفار	381
سده	سۇددە	380	سفهاء	سۇفەھا؟	381
سود مند	سۇد مەند	380	سفت	سۇفت	381
سودوزيان	سۇدۇزىيان	380	سفره	سۇفرە	381
سودوسودا	سۇدۇسەۋدا	380	سفلى	سۇفلي	381
سور	سۇر	381	سفن	سۇفۇن	381
سرب	سۇرب	381	سوقتور	سۇقتۇر	382

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
سيكيرتمه	سەكىرتمە	360	سپاهى كرى	سپاهىگەرى	387
سيكيزداى ليغ	سەكىزدايلىغ	360	سپاهى ليق	سپاهىلىق	387
سيومالك	سەۋمەلك	360	سپهر	سىپەر	387
سيوكلك	سەۋزكلۈك	360	سپهردار	سىپەردار	387
سيووكلوك	سەۋزكلۈك	360	سپهردارليق	سىپەردارلىق	387
سيونج	سەۋۈنج	361	سپهرى	سىپەرى	387
سيونچلاشماك	سەۋۈنچلەشمەك	361	سپهنج	سىپەنج	387
سيونماك	سەۋۈنمەك	361	سپهند	سىپەند	387
سعايت	سىئايەت	386	سپهندان	سىپەندان	387
سيب	سىب	386	سپه	سىپەھ	387
سباع	سىباۋ	386	سپهبد	سىپەھبەد	387
سباعى	سىباڭي	386	سپهبد	سىپەھبۇد	387
سبلت	سىبلەت	386	سپهبدليغ	سىپەھبۇدلىغ	387
سيب زنخوان	سىبى زەنەخدان	386	سپهدار	سىپەھدار	387
سپار	سىپار	386	سپهدارليغ	سىپەھدارلىغ	387
سپارش	سىپارىش	386	سپه سالار	سىپەھسالار	387
سپاس	سىپاس	386	سپقارماق	سىپقارماق	387
سپاس دار	سىپاسدار	386	سپهر	سىپەھر	387
سپاس گزار	سىپاسگۇزار	386	سپهراثير	سىپەھرى ئەسىر	387
سپاس وثنا	سىپاسۇسەنا	387	سپهرمعلا	سىپەھرمۇئەللا	387
سپاه	سىپاھ	387	ستاره	ستارە	387
سپاهان	سىپاھان	387	ستارەفشان	ستارەفشان	387
سپاهى	سىپاھي	387	ستام	ستام	387

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سيوق	سۈيۇق	384	سرمەدان	سۈرمەدان	385
سوء ظن	سۈئى زەن	384	سرمەكون	سۈرمەگۈن	385
سودراماك	سۆدرەمەك	384	سرمكى	سۈرمەگى	385
سودرالماك	سۆدرەلمەك	384	سرمه صفاهانى	سۈرمەگى سفاهانى	385
سوكباچ	سۆكباچ	384	سورولماك	سۈرۈلمەك	385
سوز	سۆز	384	سروك	سۈرۈك	385
سوكال	سۆكەل	384	سوزكوچ	سۈزگۈچ	385
سوكاللىك	سۆكەللىك	384	سوسماك	سۈسمەك	385
سوماك	سۆمەك	384	سوكولامك	سۈكۈلەمەك	385
سوكونچ	سۆكۈنچ	384	سوكولمك	سۈكۈلمەك	385
سيوكلوك	سۆيۈكلۈك	384	سولكون	سۈلگۈن	385
سوجوك	سۆچۈك	384	سلوك	سۈلۈك	385
سوجوكلانمك	سۆچۈكلەنمەك	384	سونه	سۈنە	386
سوچوكلوك	سۆچۈكلۈك	385	سنن	سۈننەن	386
سوچوك	سۆچۈگ	385	سنت	سۈننەت	386
سوچوكلوك	سۆچۈگلۈك	385	سنت وقتى	سۈننەت ۋاقتى	386
سود	سۈد	385	سنى	سۈننىي	386
سودر	سۈدەر	385	سور	سۈۋەر	386
سوره	سۈرە	385	سيبركه	سەبەرگە	386
سرعت	سۈرئەت	385	سيپيچ	سەپىچ	386
سرعت نما	سۈرئەتنەما	385	سيچماك	سەچمەك	360
سورچاك	سۈرچەك	385	سيكراماك	سەكرەمەك	360
سرمه	سۈرمە	385	سيكريماك	سەكرىمەك	360

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
سيزغوزماق	سىزغۇزماق	390	سلاحى	سىلاھي	391
سيغناق	سىغناق	390	سلاح رزم	سىلاھى رەزم	391
سيغورماق	سىغۇرماق	390	سلح شور	سىلەھشور	391
سفاهان	سىفاھان	390	سلسله	سىلسىلە	391
سفله	سىفلە	390	سلسلەزلف	سىلسىلەئى زۇلف	391
سيقتاماق	سىقتاماق	390	سلسله مقصود	سىلسىلەئى مەقسۇد	391
سيقينماق	سىقىنماق	390	سلك	سىلك	391
سكنجبين	سىكەنجەبىن	390	سيلكينچەك	سىلكىنچەك	391
سكات	سىككات	390	سيلى	سىللى	391
سكه	سىككە	390	سيم	سىم	391
سكەزەده	سىككەزەدە	390	سماع	سىماۋ	391
سكه رفعت	سىككەئى رىفئەت	390	سماك	سىماك	391
سكەبهبود	سىككەئى بەھبۇد	390	سيناغماق	سىناغماق	391
سكال	سىگال	390	سنان	سىنان	391
سكالش	سىگالىش	391	سينه	سىنە	391
سينكار	سىڭار	391	سينەسوز	سىنەسوز	391
سينكاك	سىڭەك	391	سينك	سىنەك	392
سينكراماك	سىڭرەمەك	391	سنجاب	سىنجاب	392
سينكورماك	سىڭۇرمەك	391	سنجابى	سىنجابي	392
سينكيرى	سىڭىرى	391	سينچ	سىنچ	392
سلاح	سىلاھ	391	سيندورماق	سىندۇرماق	392
سلاح شور	سىلاھشور	391	سينغار	سىنغار	392
سلاح شورليق	سىلاھشورلىق	391	سينماق	سىنماق	392

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
ستان	ستتان	387	سجلات	سجللات	388
ستاى	ستاي	388	سيچقان	سچقان	389
ستايش	ستايش	388	سيخ	سخ	389
ستايش گاه	ستايشگاه	388	سدره	سدره	389
ستەم	ستەم	388	سدره‌نشين	سدره‌نشين	389
ستم انديش	ستەم گەندش	388	سيراب	سراب	389
ستم ديده	ستەمدىده	388	سراج	سراج	389
ستم ظرف	ستەمزەرف	388	سراج المساكين	سراجۇل مەساكين	389
ستم سازليق	ستەمسازلىق	388	سيرايت	سرايەت	389
ستم شكن	ستەمشكەن	388	سر	سرر	389
ستمكار	ستەمكار	388	سرحقايق	سررى ھەقايىق	389
ستمكاره	ستەمكاره	388	سرى	سررې	389
ستمكاره‌ليق	ستەمكارەلىق	388	سرشت	سرىشت	389
ستم كش	ستەمكەش	388	سرشته	سرىشته	389
ستم كر	ستەمگەر	388	سرشك	سرىشك	389
سته	ستته	388	صرف	سەرف	389
سته‌ضروريه	ستتەئى زەرۇرىيە	388	سيرماماك	سرمەمەك	389
ستر	ستر	388	سريش	سرىش	389
ستيز	ستىز	388	سرشليك	سرىشلىك	389
ستيزان	ستىزان	388	سيرغ	سرىغ	390
ستيزه	ستىزه	388	سريقماق	سرىقماق	390
ستيزه‌روى	ستىزەروې	388	سيزماق	سزماق	390
سجل	سجىلل	388			

بەزبلشی	گوقزلۆشی	بەت	بەزبلشی	گوقزلۆشی	بەت
سیم پاشندە	سیم پاشەندە	394	سیم ناب	سیمی ناب	394
سیم تن	سیمتەن	394	سیم و زور	سیمۆزەر	394
سیمکش	سیمکەش	394	سیمین	سیمین	394
سیمکون	سیمگۆن	394	سیمین بر	سیمینبەر	394
سیم اشك	سیمی گەشك	394	سیمیا	سیمیا	394

پەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	پەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سن	سىنن	392	سياهى	سياهي	393
سينوقتورماق	سىنۇقتۇرماق	392	سير	سىيەر	393
سينقماق	سىنىقماق	392	سيه	سىيەھ	393
سهام	سىھام	392	سيەبال	سىيەھبال	393
سحر	سىھر	392	سيەپوش	سىيەھپۇش	393
سحرپرداز	سىھر پەرداز	392	سيەتاب	سىيەھتاب	393
سحرپردازليق	سىھرپەردازلىق	392	سيەچال	سىيەھچال	393
سحرپيوندليغ	سىھرپەيۋەندلىغ	392	سيەرو	سىيەھرو	393
سماك رامح	سىماكى رامھ	392	سيەروز	سىيەھروز	393
سيمرغ	سىمرۇغ	392	سيەروى	سىيەھروي	393
سيمرغ بين	سىمرۇغ بىن	392	سيەستارە	سىيەھ ستارە	393
سين	سىين	392	سيەفام	سىيەھفام	393
سيناغليق	سىناغلىق	392	سيەكار	سىيەھكار	393
سوا ، سوى	سۇا	393	سيەكليم	سىيەھ گىلىم	393
سيادت	سىيادەت	393	سيەنامە	سىيەھنامە	394
سياستكاه	سىياسەتگاھ	393	سيرە	سىيرە	394
سياست	سىياسەت	393	سيرت	سىيرەت	394
سياق	سىياق	393	سيم	سىيم	394
سياه	سىياھ	393	سيما	سىيما	394
سياحت	سىياھەت	393	سيماب	سىيماب	394
سياه جرده	سىياھجەردە	393	سيمابى	سىيمابي	394
سياه‌كرد	سىياھگەرد	393	سيمبر	سىيمبەر	394
سياه كليم	سىياھگىلىم	393	سيم پاش	سىيمپاش	394

بەزلىشى	گوقزلۇشى	بەت
شامى	شامي	396
شام تار	شامى تار	397
شام دىجور	شامى دەجۇر	397
شام رنجور	شامى رەنجۇر	397
شامل	شامىل	397
شام هجران	شامى ھىجران	397
شاميانه	شاميانه	397
شان ، شأن	شان ، شەئن	397
شانه	شانه	397
شانەدان	شانەدان	397
شاه	شاھ	397
شاهانه	شاھانه	397
شاهانەوار	شاھانەۋار	397
شاهنده	شاھەندە	397
شاهنشاه	شاھەنشاھ	397
شاهنشەه	شاھەنشەھ	397
شاهباز ، شهباز	شاھباز ، شەھباز	397
شاه بيت	شاھبەيت	397
شاەپر	شاھپەر	397
شاهراه	شاھراھ	397
شاهرخى	شاھرۇخي	397
شاەنشن	شاھنىشىن	397
شاهوار ، شهوار	شاھۋار ، شەھۋار	397
شامى	شاھ انجوم	397
شام تار	شاھ خوتەن	397
شام دىجور	شاھد	397
شام رنجور	شاھين	398
شامل	شائع	398
شام هجران	شائبه	398
شاميانه	شاعر	398
شان ، شأن	شاعرانه	398
شانه	شاعرە	398
شانەدان	شايان	398
شاه	شايه	398
شاهانه	شايد	398
شاهانەوار	شايع	398
شاهنده	شايعه	398
شاهنشاه	شايست	398
شاهنشەه	شايسته	398
شاهباز ، شهباز	شايستەراق	398
شاه بيت	شايستەليغ	398
شاەپر	شآمت	398
شاهراه	شغق	398
شاهرخى	شب	398
شاەنشن	شباب	398
شاهوار ، شهوار	شبابى	398

ش (شین)

یەزلیشی	ئوقزلۆشی	بەت	یەزلیشی	ئوقزلۆشی	بەت
شاب	شاب	395	شار	شار	396
شاباش	شاباش	395	شارع	شارئ	396
شاتو	شاتۆ	395	شارك	شارەك	396
شاطر	شاتىر	395	شارب	شارىب	396
شاخ	شاخ	395	شارح	شارھ	396
شاخاب	شاخاب	395	شاش	شاش	396
شاخه	شاخه	395	شاغل	شاغىل	396
شاخسار	شاخسار	395	شاف	شاف	396
شاخ شکر	شاخی شەکەر	395	شافی	شافي	396
شاخسارخلد	شاخساری خۆلد	395	شافع	شافئ	396
شاداب	شاداب	395			
شادابلیغ	شادابلیغ	395	شافعی	شافئي	396
شادان	شادان	395	شاق	شاقق	396
شادکام	شادکام	395	شاکر	شاكىر	396
شادمان	شادمان	395	شاکرد	شاگىرد	396
شادمانه	شادمانه	395	شال	شال	396
شادمانلیغ	شادمانلیغ	395	شام	شام	396
شادروان	شادۆرژان	395	شامت	شامەت	396
شادروان آل	شادۆرژانی ئال	395	شامه	شامە	396
شادیانه	شادیانه	395	شام و حبش	شامۆھەبەش	396

بەزبلشی	گوقزلۆشی	بەت	بەزبلشی	گوقزلۆشی	بەت
شرابخانه	شەرەبخانە	400	شر و خیر	شەررۆخەیر	401
شرابدار	شەرابدار	400	شرزه	شەرزە	401
شرار	شەرار	400	شرقه	شەرقە	401
شرار هلاك	شەراری هەلاك	400	شرقا'	شەرقەن	401
شراره	شەرارە	400	شرلیق	شەرلمق	401
شرارت	شەرارەت	401	شرم	شەرم	401
شرارەلیغ	شەرارەلیغ	401	شرمسار	شەرمسار	401
شرافت	شەرافەت	401	شرمسارلیك	شەرمسارلیك	402
شرایع	شەرایئ	401	شرمناك	شەرمناك	402
شره	شەرە	401	شرح	شەرھ	402
شرر	شەرەر	401	شرحه	شەرھە	402
شرف	شەرەف	401	شرعی	شەرئي	402
شرفبخش	شەرەفبەخش	401	شریعت	شەرىئەت	402
شرفیاب	شەرەفیاب	401	شرعیات	شەرئییات	402
شرعا	شەرئەن	401	شریر	شەریر	402
شربت	شەربەت	401	شریف	شەریف	402
شربت خانه	شەربەتخانە	401	شریك	شەریك	402
شربت آبی	شەربەتی ئابی	401	شصت ، شست	شەست	402
شربت شفا	شەربەتی شفا	401	شش	شەش	402
شربت ناب	شەربەتی ناب	401	شعشع	شەشەئ	402
شربتی	شەربەتي	401	شعشعه	شەشەئە	402
شر	شەرر	401	ششپر	شەشپەر	402
شر الناس	شەررۆننناس	401	شش جهات	شەش جهات	402

بهزىلمشى	ئوقۇلۇشى	بەت	بهزىلمشى	ئوقۇلۇشى	بەت
شعبان	شەئبان	398	شبستان	شەبستان	399
شبانه	شەبانە	398	شبيه	شەبىھ	399
شب آويز	شەباۋىز	398	شب قدر	شەب قەدر	399
شبه	شەبە	398	شطارت	شەتارەت	399
شب افروز	شەب ئەفرۇز	398	شتل	شەتەل	400
شب اندود	شەب ئەندۇد	398	شتل خوار	شەتەلخار	400
شب پر	شەبپەر	399	شط	شەتت	400
شب پرك	شەبپەرەك	399	شطرنج	شەترەنج	400
شبتاب	شەبتاب	399	شجر	شەجەر	400
شبچراغ	شەبچىراغ	399	شجره	شەجەرە	400
شبخون	شەبخۇن	399	شخ	شەخ	400
شبخيز	شەبخىز	399	شخص	شەخس	400
شب ديز	شەبدىز	399	شخص آبى	شەخس ئابى	400
شب زنكا	شەبرەنگ	399	شداقد	شەداقىد	400
شب رو	شەبرەۋ	399	شد	شەدد	400
شب رولوغ	شەبرەۋلۇغ	399	شداد	شەدداد	400
شب روز	شەب روز	399	شده	شەددە	400
شب زنده‌دار	شەب زىندەدار	399	شد روح	شەددى رۇھ	400
شب زنده‌دارليغ	شەب زىندەدارلىغ	399	شديد	شەدىد	400
شبكرد	شەبگەرد	399	شديده	شەدىدە	400
شب كون	شەبگۇن	399	شر	شەرر	400
شبكير	شەبگىر	399	شرع	شەرئ	400
شبيخون	شەبىخون	399	شراب	شەراب	400

بەزلىشى	گوقزلۇشى	بەت	بەزلىشى	گوقزلۇشى	بەت
شمايم	شەمايىم	404	شهنشاه	شەھەنشاھ	405
شمائم	شەمائىم	404	شهنشه	شەھەنشەھ	405
شمط	شەمەت ، شەمت	404	شهباز	شەھباز	405
شمس	شەمس	404	شهپر	شەھپەر	405
شمسه	شەمسە	404	شەجوى	شەھجوي	405
شمسيه	شەمسيە	404	شهد	شەھد	405
شمشاد	شەمشاد	404	شهد آلود	شەھد ئالۇد	405
شمه	شەممە	405	شهدخانه	شەھدخانە	405
شمع طراز	شەمئى تىراز	405	شهدليق	شەھدلىق	405
شمع خاورى	شەمئى خاۋەرى	405	شهد و شكر	شەھدۇشەكەر	406
شمع شبستان	شەمئى شەبستان	405	شهد عيش	شەھدى ئەيش	406
شميم	شەمىم	405	شهر	شەھەر	406
شميمه	شەمىمە	405	شهراه	شەھراھ	406
شميانه	شەميانە	405	شهرگ	شەھرەگ	406
شاڭن	شەڭن	405	شهربند	شەھربەند	406
شنعت	شەنئەت	405	شهريار	شەھريار	406
شنگ	شەنگ	405	شهرستان	شەھرىستان	406
شنگرف	شەنگەرف	405	شهسوار	شەھسەۋار	406
شنگرفى	شەنگەرفي	405	شهسوا رچرخ	شەھسەۋارى چەرخ	406
شنيع	شەنئ	405	شهسوار فلك	شەھسەۋارى فەلەك	406
شنيعه	شەنئە	405	شهسۇۋار	شەھسۇۋار	406
شه	شەھ	405	شهكار	شەھكار	406
شهادت	شەھادەت	405	شهكارليق	شەھكارلىق	406

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
شش در	شەشدەر	402
شغال	شەغال	402
شغب	شەغەب	402
شغق	شەغەق	402
شفاعت	شەفائەت	402
شفاعتكرى	شەفائەتگەرىي	403
شفق	شەفەق	403
شفقت	شەفەقەت	403
شفق كون	شەفەقگۈن	403
شفق وش	شەفەقۇەش	403
شفيع	شەفىئ	403
شفيق	شەفىق	403
شفيقانه	شەفىقانە	403
شفيع المعذبين	شەفىئۇل مۇئەززەبىن	403
شقاوت	شەقاۋەت	403
شق	شەق	403
شقى	شەقىي	403
شكر	شەكەر	403
شكربار	شەكەربار	403
شكرخا	شەكەرخا	403
شكرخواب	شەكەرخاب	403
شكرخند	شەكەرخەند	403
شكرخنده	شەكەرخەندە	403

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
شكر ريز	شەكەر رىز	403
شكرفشان	شەكەرفىشان	403
شكرلب	شەكەرلەب	403
شكرين	شەكەرىن	404
شكر	شەككەر	404
شكرآب	شەككەرئاب	404
شكرستان	شەككەرىستان	404
شكر آلود	شەككەرئالۇد	404
شكرخاى	شەككەرخاي	404
شكرشكن	شەككەرشىكەن	404
شكرين	شەككەرىن	404
شكل	شەكل	404
شكوفه	شەكۇفە	404
شكو	شەكۇ	404
شكوا ،شكوه ،شكوى	شەكۇە	404
شكيبا	شەكىبا	404
شلاين	شەلايىن	404
شلاين ليق	شەلايىنلىق	404
شم ، شمم	شەم	404
شمع	شەمئ	404
شمائت	شەمائەت	404
شمائل	شەمائىل	404
شمايل	شەمايىل	404

پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
شعراى شيرين كلام	شۇعەرايى شىرىن كەلام	408
شعراى قدسى	شۇعەرايى قۇدسي	408
شوباغ	شۇباغ	408
شباق	شۇباق	408
شعبه	شۇئبه	408
شعبده	شۇئبەدە	408
شعبده باز	شۇئبەدەباز	408
شعبده‌ساز	شۇئبەدەساز	408
شتور	شۇتۇر	408
شتورمرغ	شۇتۇرمۇرغ	408
شجاء	شۇجاۋ	408
شجاعت	شۇجاۋەت	408
شوخ	شۇخ	408
شوخكين	شۇخكىن	408
شده	شۇدە	408
شودرون	شۇدرۇن	408
شركاء	شۇرەكاۋ	408
شرب	شۇرب	408
شرطه	شۇرتە	409
شروع	شۇروئ	409
شروط	شۇروت	409
شرور	شۇرۇر	409
شروح	شۇروھ	409

پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
شورش	شۇرىش	409
شست	شۇست	409
شستمان	شۇستمان	409
شست وشو	شۇستۇشۇ	409
شوشه	شۇشە	409
شغل	شۇغل	409
شقه	شۇققە	409
شك	شۇك	
شقه شنگرف	شۇققەئى شىنگەرف	409
شقه لعل	شۇققەئى لەئل	409
شكوفه	شۇكۇفە	409
شكوفت	شۇكۇفت	409
شكوفته	شۇكۇفتە	409
شكوه	شۇكۇھ	409
شكوه‌ليق	شۇكۇھلىق	409
شمار	شۇمار	409
شماره	شۇمارە	409
شمول	شۇمۇل	409
شنقار	شۇنقار	409
شنود	شۇنۇد	410
شنفت	شۇنۇفت	410
شنيد	شۇنىد	410
شهداء	شۇھەداۋ	410

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
شهناز	شەھناز	406	شيد	شەيد	407
شحنه	شەھنە	406	شيدا	شەيدا	407
شحنةالنجف	شەھنەتۇن نەجەف	406	شين	شەين	407
شەنشين	شەھنىشىن	406	شبان	شوبان	407
شهوار	شەھۋار	406	شبانليغ	شوبانلىغ	407
شواهد	شەۋاھىد	406	شوخ لوغ	شوخلۇغ	407
شوق	شەۋق	406	شوخ خۇدكام	شوخى خۇدكام	407
شوقناك	شەۋقناك	406	شوخ ستمكار	شوخى ستەمكار	407
شوكت	شەۋكەت	406	شوخ سيمبر	شوخى سىيمبەر	407
شوكتپناه	شەۋكەتپەناھ	406	شور	شور	407
شوال	شەۋۋال	406	شورابه	شورابە	407
شيء	شەيئ	406	شوره	شورە	407
شياطين	شەياتىن	406	شورەپشت	شورەپۇشت	407
شيب	شەيب	406	شورەزار	شورەزار	407
شيپال	شەيپال	407	شورانكيز	شور ئەنگىز	407
شيطاني	شەيتانى	407	شور بخت	شور بەخت	407
شيطنت	شەيتەنەت	407	شوريده	شورىدە	408
شيخ	شەيخ	407	شوى	شوي	408
شيخ الشيوخ	شەيخۇش شۇيۇخ	407	شعاع	شۇئا	408
شيخ المشايخ	شەيخۇل مەشايىخ	407	شعبات	شۇئەبات	408
شيخ الاسلام	شەيخۇل ئىسلام	407	شعراء	شۇئەرا	408
شيخ كاذب	شەيخى كازىب	407	شعرا اكابر	شۇئەرايى ئەكابىر	408
شيخوخت	شەيخۇخەت	407	شعر الشعرى سرير	شۇئەرائى شەئىرى سەرىر	408

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
شيرزور	شىرزور	412
شيرشكار	شىرشكار	412
شيرشكارليغ	شىرشكارلىغ	412
شيرشكوه	شىر شۇكۇھ	412
شرك	شىرك	412
شكرت	شىركەت	412
شيركير	شىرگىر	412
شيروش	شىرۋەش	412
شير آبى	شىرى ئابى	412
شير ژبان	شىرى ژەبان	412
شيرغاب	شىرى غاب	412
شرغرين	شىرى غەرىن	412
شيركردون	شىرى گەردۇن	412
شيرنر	شىرى نەر	412
شيرين كار	شىرىنكار	412
شيرين كام	شىرىنكام	412
شيرين كلام	شىرىنكەلام	412
شيرين كفتار	شىرىن گۇفتار	412
شيرين مقال	شىرىن مەقال	412
شيش	شىش	412
شيشه	شىشە	412
شيشه پوشى	شىشە پۇشىي	412
شيشه كردون	شىشەئى گەردۇن	412

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
شيشه حلبى	شىشە ھەلەبىي	412
شيشلاماك	شىشلامەك	412
شغاول	شىغاۋۇل	412
شيفته	شىيفتە	412
شق	شىق	412
شقاول	شىقاۋۇل	413
شقدار	شىقدار	413
شق	شىقق	413
شكار	شىكار	413
شكارافكن	شىكارئەفگەن	413
شكارى	شىكارىي	411
شكاف	شىكاف	413
شكال	شىكال	413
شكايت	شىكايەت	413
شكست	شىكەست	413
شكسته	شىكەستە	413
شكسته خاطر	شىكەستەخاتىر	413
شكستەليک	شىكەستەلىك	413
شكسته مقال	شىكەستەمەقال	413
شكم	شىكەم	413
شكن	شىكەن	413
شكنج	شىكەنج	413
شكنجه	شىكەنجە	413

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
شهود	شۇهۇد	410	شعار	شىئار	411
شهور	شۇهۇر	410	شيباق	شىباق	411
شعور	شۇئۇر	410	شيبه	شىبە	411
شعورسيز	شۇئۇرسىز	410	شبل	شىبىل	411
شئون ، شئوون	شۇئۇن	410	شبه	شىبە	411
شيوع	شۇيۇئ	410	شتاء	شىتائ	411
شيوخ	شۇيۇخ	410	شتاب	شىتاب	411
شيوخت	شۇيۇخەت	410	شتابان	شىتابان	411
شعله	شۆئلە	410	شتابنده	شىتابەندە	411
شعله انكيز	شۆئلە ئەنگىز	410	شتابندەليق	شتابەندەلىق	411
شعله فزا	شۆئلە فىزا	410	شتائى	شتائىي	411
شولاكاي	شۆلەگەي ، شۆلەكەي	410	شيد	شىد	411
شولان آش	شۆلەن ئاش	410	شيدام	شىدام	411
شولانچى	شۆلەنچى	410	شدت	شىددەت	411
شعله رخسار	شۆئلەئى رۇخسار	410	شير	شىر	411
شهره	شۆهرە	410	شيرازه	شىرازە	411
شبهه	شۇبهە	410	شراك	شىراك	411
شوك	شۇك	410	شرالغه	شىرالغا	411
شكر	شۇكر	410	شرالفه	شىرالفا	
شكرانه	شۇكرانە	410	شيره	شىرە	411
شكورچى	شۇكۇرچى	410	شير افكن	شىرئەفكەن	411
شوكون ، شكون	شۇگۇن	410	شيرپيكر	شىر پەيكەر	411
شيشه	شىشە	411	شيرداغ	شىرداغ	411

ص (سا :ت)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
صابر	ساېىر	348	صاحب دل	ساهىب دىل	354
صاد	ساد	349	صاحب دلان	ساهىب دىلان	354
صاداغ	ساداغ	349	صاحب راى	ساهىب راي	354
صادر	سادىر	349	صاحب سرير	ساهىب سەرىر	354
صادق	سادىق	349	صاحب شكوه	ساهىب شۈكۈه	354
صاغداق	ساغداق	351	صاحب فر	ساهىب فەر	354
صاف چش	سافچەش	351	صاحب قران	ساهىب قىران	354
صافى	سافي	351	صاحب كرم	ساهىب كەرەم	355
صافى وش	سافىيۈەش	351	صاحب كمال	ساهىب كەمال	355
صالح	سالىھ	353	صاحب نظر	ساهىب نەزەر	355
صالحه	سالىھە	353	صاحب نصاب	ساهىب نىساب	355
صامت	سامىت	353	صاحب همت	ساهىب ھىممەت	355
صانع	سانئ	354	صاحب همتانه	ساهىب ھىممەتانە	355
صاحب	ساهىب	354	صاحب وقوع	ساهىب ۋەقۇئ	355
صاحب عزا	ساهىب ئەزا	354	صاحب اختصاص	ساهىب ئىختىساس	355
صاحب اسرار	ساهىب ئەسرار	354	صاحب اختيار	ساهىب ئىختىيار	355
صاحب تاريخ	ساهىب تارىخ	354	صاحب ادراك	ساهىب ئىدراك	355
صاحب طريق	ساهىب تەرىق	354	صاحب ارشاد	ساهىب ئىرشاد	355
صاحب جمع	ساهىب جەمئ	354	صاحب انقطاع	ساهىب ئىنقىتائ	355
صاحب جمال	ساهىب جەمال	354	صاحب جاه	ساهىبى جاھ	355

یەزیلشی	گوقزلۆشی	بەت	یەزیلشی	گوقزلۆشی	بەت
شکنجبین	شکەنجەبن	413	شنا	شنا	414
شکیب	شکنب	413	شناخت	شناخت	414
شکیبا	شکنبا	413	شناس	شناس	414
شکیبالیغ	شکنبالیغ	414	شناسا	شناسا	414
شکیل	شکنل	414	شناسالیغ	شناسالیغ	414
شکرف	شگەرف	414	شناور	شناۆر	414
شیلان	شلان	414	شناورلیغ	شناۆرلیغ	414
شیلانچی	شلانچی	414	شهاب	شهاب	414
شمالا	شمالەن	414	شهاب آسا	شهاب ئاسا	414
شیمالماق	شمالماق	414	شیوه	شۆه	414
شیمه	شمه	414	شیون	شۆەن	414
شین	شن	414	شیار	شیار	414

پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
صفاء	سەفاء	367			
صفيحه	سەفىھە	367	صلوات	سەلەۋات	370
صفايح	سەفايىھ	367	صليب	سەلىب	370
صفر	سەفەر	367	صمت	سەمت	371
صفدر	سەفدەر	367	صميم	سەمىم	371
صفراء	سەفرا	367	صنايع	سەنايئ	372
صفرت	سەفرەت	367	صنعت	سەنئەت	372
صق شكن	سەققشكەن	367	صنعت پرداز	سەنئەت پەرداز	372
صفحه	سەفھە	367	صنعت كار	سەنئەتكار	372
صفحه حسن	سەفھەگى ھۆسن	367	صنم	سەنەم	372
صفوت	سەفۋەت	367	صنوبر	سەنەۋبەر	372
صفى	سەفىي	367	صنوبروش	سەنەۋبەرۋەش	372
صفير	سەفىر	368	صندل	سەندەل	372
صعقه	سەققە	368	صندلى	سەندەلىي	372
صلا	سەلا	369	صحايق	سەھايىق	373
صلابت	سەلابەت	369	صهباء	سەھبا	373
صلات	سەلات	369	صحرانشين	سەھرانشىن	374
صلاح	سەلاھ	369	صحن	سەھن	374
صلاح و فساد	سەلاھۇ فەساد	369	صحيفه	سەھىفە	374
صلاحيات	سەلاھىييات	369	صحيح	سەھىھ	374
صلاحيت	سەلاھىييەت	369	صواب	سەۋاب	374
صلايه	سەلايە	369	صواب ديد	سەۋابدىد	374
صلا عام	سەلايى ئام	369	صوت و الحان	سەۋتۇ ئەلھان	375

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
صاحب جودلوق	ساهىبى جۇدلۇق	355	صبيح	سەبىھ	359
صاحب عذر	ساهىبى ئۆزر	355	صد	سەد	360
صائب	سائىب	355	صدارت	سەدارەت	360
صاعقه	سائىقە	356	صدد	سەددە	360
صائم	سائىم	356	صدف	سەدەف	360
صائم الدهر	سائىمۇددەھر	356	صدف كار	سەدەفكار	360
صايب	سايىب	356	صدف وار	سەدەفۋار	360
صايم	سايىم	356	صدقه	سەدەقە	360
صعب	سەئب	356	صدمات	سەدەمات	360
صبا	سەبا	357	صدمه	سەدەمە	360
صباء	سەباۋ	357	صدپاره	سەدپارە	360
صبا سير	سەباسەير	357	صدر	سەدر	361
صباح	سەباھ	357	صد هزار	سەدھەزار	361
صباحت	سەباھەت	357	صد هزاران	سەدھەزاران	361
صباحى	سەباھىي	357	صديك	سەديەك	361
صباغ	سەببا غ	357	صرع	سەرئ	361
صبر	سەبر	357	صرافت	سەرافەت	361
صبرو شكيب	سەبرۇشەكىب	357	صراف	سەرراف	363
صبور	سەبۇر	358	صرصر	سەرسەر	364
صبوح	سەبۇھ	358	صرير	سەرىر	366
صبوحكشان	سەبۇھكەشان	358	صريح	سەرىھ	366
صبوحى	سەبۇھىي	358	صغير	سەغىر	366
صبى	سەبىي	358	صفاليق	سەفالىق	367

پەزلىشى	گوقزلۇشى	بەت	پەزلىشى	گوقزلۇشى	بەت
صبح كاه	سۇبھ گاھ	379	صنعى	سۇنئي	390
صور	سۇۋەر	386	صفات	سىفات	390
صبا	سىبا	386	صفر	سىفر	390
صديق	سىددىق	389	صلاح	سىلاھ	391
صدق	سىدق	389	صله	سىلە	391
صدق و صفا	سىدقۇسەفا	389	صنف	سىنىف	392
صدقي صفا	سىدقى سەفا	389	صحت	سىھھەت	392
صراط	سىرات	389	صحت سيز	سىھھەتسىز	393
صراط مستقيم	سىراتى مۇستەقىم	389	صحت مزاج	سىھھەتى مىزاج	393
صغار	سىغار	390	صيانت	سىيانەت	393
صغر	سىغەر	390	صيت	سىيت	394
صغارزيبق	سىغارى زىبەق	390	صيرفى	سىيرەفي	394

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
صلف	سەلەف	369	صوت جرس	سەۋتى جەرەس	375
صولجان	سەۋلەجان	376	صبح انور	سۇبھى ئەنۋەر	379
صوم	سەۋم	376	صبح صادق	سۇبھى سادىق	379
صومعه	سەۋمەئە	376	صبح كاذب	سۇبھى كازىب	379
صعيقه	سەئىقە	376	صداع	سۇداء	380
صيد	سەيد	376	صدور	سودۇر	380
صيدگاه	سەيدگاھ	376	صدور	سۇدۇر	380
صيدكر	سەيدگەر	376	صور	سۇر	380
صيرفى	سەيرەفي	376	صراحى	سۇراھي	381
صيف	سەيف	376	صغرا ، صغرى	سۇغرا	381
صيفى	سەيفي	377	صوف	سۇف	381
صيقل	سەيقەل	377	صفه	سۇففە	381
صيحه	سەيھە	377	صلب	سۇلب	382
صياد	سەييات	377	صومعه	سۇمئە	382
صوفى	سوفي	378	صنوف	سۇنۇف	383
صوفيه	سوفييە	378	صحف	سۇھۇف	383
صوفيون	سوفييۇن	378	صعوبت	سۇئۇبەت	384
صبع	سۇبھ	379	صحبت	سۇھبەت	384
صبع خيز	سۇبھخىز	379	صورت	سۇرەت	385
صوامع	سەۋامئ	375	صورت كر	سۇرەتكەر	385
صواحب	سەۋاھىب	375	صلح	سۇلھ	385
صوب	سەۋب	375	صلح كونه	سۇلھگۇنە	385
صوت	سەۋت	375	صنع	سۇنئ	386

پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
ضعيفه	زەئىفە	339	ضلع	زىلئ	344
ضيق	زەيق	339	ضمان	زىمان	344
ضيق	زەييق	339	ضمن	زىمن	344
ضعفاء	زەئەفائ	339	ضمناً	زىمنەن	344
ضروب	زۇرۇب	340	ضياء	زىيائ	345
ضيوف	زۇيۇف	342	ضياع	زىيائ	345
ضد	زىدد	343	ضيادار	زىيادار	345
ضده	زىددە	343	ضياريز	زىياريز	346
ضديت	زىددىيەت	343	ضيالىغ	زىيالىغ	346
ضيق	زىق	344			

ض (زا :ت)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ضابط	زابىت	327	ضعف	زەئف	334
ضابطه	زابىته	327	ضعف ران	زەئفران	334
ضابته رسوم شاهى	زابىتەئى رۇسۇمى شاهي	327	ضعف ليغ	زەئفلىغ	334
ضارب	زارىب	328	ضعف جنون	زەئفى جۇنۇن	334
ضاد	زاد	327	ضعف جسمانى	زەئفى جىسمانىي	334
ضال	زال	328	ضعف قوى	زەئفى قەۋي	334
ضامن	زامىن	328	ضعفيت	زەئفىيىيەت	334
ضايع	زايىئ	329	ضلال	زەلال	335
ضبط	زەبت	330	ضلالت	زەلالەت	335
ضبط و آيين	زەبتۇ ئايىن	330	ضم	زەم ، زەمم	335
ضبط و ربط	زەبتۇرەبت	330	ضمان	زەمان	336
ضخامت	زەخامەت	331	ضمايىر	زەمايىر	336
ضرر	زەرەر	332	ضمه	زەممە	336
ضرب	زەرب	332	ضمير	زەمىر	336
ضربخانه	زەربخانە	332	ضميمه	زەمىمە	338
ضرب دست	زەربى دەست	332	ضحك	زەھك	338
ضرب راست	زەربى راست	332	ضو	زەۋ	338
ضرر	زەرەر	332	ضوء	زەۋء	338
ضرورت	زەرۇرەت	334	ضوابط	زەۋابىت	338
ضرورى	زەرۇرىي	334	ضعيف	زەئىف	339

پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
طبلك	تەبلەك	167	طرز	تەرز	174
طبلباز	تەبلباز	167	طرح	تەرھ	175
طبع خوش	تەبئى خۇش	167	طرح عجب	تەرھى گەجەب	175
طبع ملايم	تەبئى مۇلايىم	167	طرح تعب	تەرھى تەگەب	175
طبع ناموزون	تەبئى نامەۋزۇن	167	طرى	تەرى	175
طبع نظم	تەبئى نەزم	167	طريد	تەرىد	175
طبيعت	تەبىئەت	167	طريق	تەرىق	175
طبيب	تەبىب	167	طريقه	تەرىقە	175
طراوت	تەراۋەت	172	طريقت	تەرىقەت	175
طرب	تەرەب	172	طغارى	تەغارىي	180
طرب خيز	تەرەبخىز	172	طغايى	تەغايى	180
طرب فزا	تەرەبفەزا	172	طلاق	تەلاق	186
طربناك	تەرەبناك	172	طلايه	تەلايە	186
طرف	تەرەف	172	طلب	تەلەب	186
طرفين	تەرەفەين	172	طلبه	تەلەبە	186
طرفدار	تەرەفدار	172	طلعت	تەلئەت	186
طريان	تەرەيان	173	طليعه	تەلىئە	187
طرد	تەرد	173	طعم	تەئم	187
طرار	تەرار	174	طمع	تەمەئ	188
طرارى	تەرارىي	174	طمعكار	تەمەئكار	188
طراح	تەرراھ	174	طمطراق	تەمتەراق	188
طراح ليغ	تەرراھلىغ	174	طعنه	تەئنە	189
طراح ليق	تەرراھلىق	174	طنبوره	تەنبۇرە	189

ط (ئىنتقى)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
طاعت	تائەت	157	طائر	تائىر	163
طابق النعل	تابىقۇننەئل	158	طائق	تائىق	163
طاپاك ، طاباك	تاپاك	159	طائفه	تائىفە	164
طارم	تارەم	160	طاير	تايىر	164
طارم اعلا	تارەمى ئەئلا	160	طايفه	تايىفە	164
طارم مينو	تارەمى مىينو	160	طعام	تەئام	164
طارى	تاري	160	طبع	تەبئ	165
طاس باز	تاسباز	161	طبايع	تەبايىئ	166
طاس كش	تاسكەش	161	طبرخون	تەبەرخۇن	166
طغايى	تاغا	161	طبق	تەبەق	166
طاق	تاق	161	طبقات	تەبەقات	166
طاقت	تاقەت	161	طبايع	تەبايىئ	166
طالع	تالئ	162	طبرخون	تەبەرخۇن	166
طالب	تالىب	162	طبقاً	تەبەقەن	166
طالح	تالىھ	162	طبقه	تەبەقە	167
طامات	تامىات	162	طبق چى	تەبەقەچى	167
طامت	تامەت	162	طبع پرست	تەبئىپەرەست	167
طاهر	تاھىر	163	طبخ	تەبخ	167
طاعون	تائۇن	163	طبخى	تەبخي	167
طاوس	تاۋۇس	163	طبل	تەبل	167

یېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	یېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
طومان	تۇمان	203	طرازى	تىرازى	209
طمطراق	تۇمتەراق	203	طفل	تىفل	210
طيور	تۇيۇر	204	طلسمات	تىلىسمات	211
طوطكى	تۆتەگى	204	طيب	تىيب	211
طعمه	تۆگمە	205	طيبت	تىيبەت	211
طباع	تىباۋ	209	طين	تىين	211
طب	تىبب	209	طينت	تىينەت	212
طراز	تىراز	209			

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
طنطنه	تەنتەنە	190	طى ارض	تەيى ئەرز	197
طهارت	تەھارەت	191	طيب	تەييب	197
طهور	تەھۇر	193	طيبات	تەييبات	197
طهورا	تەھۇرا	193	طوبى	تۇبا	199
طوع	تەۋئ	193	طور	تۇر	200
طواف	تەۋاف	194	طره	تۇررە	200
طوائف	تەۋائىف	194	طرفه	تۇرفە	200
طوايف	تەۋايىف	194	طرفة العين	تۇرفەتۈلئەين	200
طور	تەۋر	195	طوغچى	تۇغچى	201
طورى	تەۋرىي	195	طغراءات	تۇغراۋات	201
طوف	تەۋف	195	طغراء	تۇغرا	202
طوفكاه	تەۋفگاھ	195	طغراى سعادت	تۇغرايى سەئادەت	202
طوق	تەۋق	196	طغماچ	تۇغماچ	202
طوق لعن	تەۋقى لەئن	196	طغيان	تۇغيان	202
طوله	تەۋلە	196	طفوليت	تۇفۇلىيىەت	202
طويل	تەۋىل	196	طولانى	تۇلانىي	202
طويله	تەۋىلە	196	طولاً	تۇلەن	202
طى	تەي	196	طلاب	تۇللاب	202
طيالسه	تەيالسە	196	طلوع	تۇلۇئ	202
طيران	تەيەران	197	طول عمل	تۇلى ئەمەل	203
طير	تەير	197	طول دوران	تۇلى دەۋران	203
طيران	تەيران	197	طول حيات	تۇلى ھەيات	203
طيلسان	تەيلەسان	197	طومار	تۇمار	203

ع (ئەين)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عبد	ئابد	2	عارض	ئارەز	8
عابد	ئابىد	2	عارى	ئاري	10
عابدانه	ئابىدانه	2	عارض	ئارىز	10
عابده	ئابىده	3	عارضه	ئارىزه	10
عابده اصنام	ئابىدەئى ئەسنام	3	عارفون	ئارىفۇن	10
عابد فريب	ئابىد فىرىب	3	عارف	ئارىف	10
عابر	ئابىر	3	عارف كامل	ئارىفى كامىل	10
عاطف	ئاتىف	5	عاريت	ئارىيەت	10
عاطفت	ئاتىفەت	5	عارية	ئارىيەتەن	11
عاطل	ئاتىل	5	عاريتى	ئارىيەتتي	11
عاج	ئاج	5	عازم	ئازىم	12
عاجز	ئاجىز	5	عاصى	ئاسي	13
عاجزانه	ئاجىزانه	5	عاصى و آبى	ئاسىيۇ ئابي	13
عادات	ئادات	6	عاصى و جافى	ئاسى ۋە جافي	13
عادت	ئادەت	6	عاشورا	ئاشۇرا	14
عادة	ئادەتەن	6	عاشور آى	ئاشۇرئاي	14
عادل	ئادىل	7	عاشق	ئاشىق	15
عادلانه	ئادىلانه	7	عاشقانه	ئاشىقانه	15
عادل نهاد	ئادىلى نىهاد	7	عاشق پيشه	ئاشىقپىشە	15
عار	ئار	7	عاشق نواز	ئاشىقنەۋاز	15

ظ (ئىزغى)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ظالم	زا :لىم	328	ظلمت	زۇلمەت	341
ظالمانه	زالىمانه	328	ظلمت آسا	زۇلمەت ئاسا	341
ظاهر	زاهىر	329	ظلمت اندود	زۇلمەت ئەندۇد	341
ظاهراً	زاهىرەن	329	ظلمت افكن	زۇلمەت ئەفكەن	341
ظاهرى	زاهىرىي	329	ظلمت زدا	زۇلمەت زەدا	341
ظرافت	زەرافەت	331	ظلمت فشان	زۇلمەتفىشان	341
ظرافت آميز	زەرەفەت ئامىز	331	ظلم كيش	زۇلمكىش	341
ظرافت دثار	زەرافەت دىسار	331	ظلم كستر	زۇلمگۈستەر	341
ظرائف	زەرائىق	331	ظلمات	زۇلۇمات	341
ظرايف	زەرايىق	332	ظلماتى	زۇلۇماتىي	341
ظرف	زەرف	333	ظهر	زۇهر	342
ظفر	زەفەر	334	ظل	زىلل	344
ظفر شعار	زەفەرشىئار	334	ظل الله	زىللۇللاھ	344
ظفرنامه	زەفەرنامه	334	ظل عاطفت	زىللى ئاتىفەت	344
ظلمه	زەلەمه	335	ظل جاه	زىللى جاھ	344
ظلمنا	زەلەمنا	335	ظل رافت	زىللى رەئفەت	344
ظلوم	زۇلۇم	335	ظل اقبال	زىللى ئىقبال	344
ظواهر	زەۋاھىر	338	ظل الله	زىللى ئىلاھ	344
ظرفاء	زۇرەفاء	340	ظروف	زۇرۇف	340
ظلم	زۇلم	341	ظلماني	زۇلمانىي	341

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عطايا	ئەتايا	35	عجز و نياز	ئەجزۇ نىياز	37
عطش	ئەتەش	35	عجوبه	ئەجۇبە	38
عطار	ئەتتار	35	عجوز	ئەجۇز	38
عطسه	ئەتسە	36	عجوزه	ئەجۇزە	38
عطشان	ئەتشان	36	عجيب	ئەجىب	38
عطف	ئەتىق	36	عجيبه	ئەجىبە	38
عطوف	ئەتۇف	36	عدالت	ئەدالەت	40
عطوفت	ئەتۇفەت	36	عداوت	ئەداۋەت	40
عطر انكيز	ئەتىرئەنگىز	36	عدد	ئەدەد	40
عطرناك	ئەتىرناك	36	عدس	ئەدەس	40
عتيق	ئەتىق	36	عدم	ئەدەم	40
اُطيعوا	ئەتىئو	36	عدم وار	ئەدەمۋار	41
عطّيه	ئەتىيە	37	عدن	ئەدەن	41
عجائب	ئەجائىب	37	عد	ئەدد	41
عجائب المخلوقات	ئەجائىبۇلمەخلۇقات	37	عدل	ئەدل	41
عجب	ئەجەب	37	عدو	ئەدۇ	41
عجبا	ئەجەبا	37	عدوبند	ئەدۇبەند	41
عجله	ئەجەلە	37	عدووش	ئەدۇۋەش	41
عجم	ئەجەم	37	عديده	ئەدىدە	41
عجز	ئەجز	37	عديل	ئەدىل	41
عجزچى	ئەجزچى	37	عديم	ئەدىم	41
عجزكيش	ئەجزكىش	37	عديم المثل	ئەدىمۇلمىسل	41
عجز و تحير	ئەجزۇتەھەييۇر	37	عديم الاستطاعت	ئەدىمۇلئىستىتائەت	41

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عافيت	ئافىيەت	16
عاق	ئاق	16
عاقبت	ئاقىبەت	17
عاقد	ئاقىد	17
عاقل	ئاقىل	17
عاقلانه	ئاقىلانە	17
عالم آرا	ئالەم ئارا ، ئالەمارا	19
عالم آراى	ئالەم ئاراي ،ئالەماراي	19
عالم افروز	ئالەم ئەفروز	19
عالمين	ئالەمەين	19
عالمپناه	ئالەمپەناھ	19
عالم تاب	ئالەمتاب	19
عالم سوز	ئالەمسوز	19
عالم فروز	ئالەمفۇروز	19
عالم كرد	ئالەمگەرد	19
عالم كردليک	ئالەمگەردلىك	19
عالمكير	ئالەمگىر	19
عالم كبرى	ئالەمى كۈبرا	19
عالى	ئالي	21
عاليجناب	ئالىجەناب	21
عالم	ئالەم	22
عالم الغيب	ئالەمۇل غەيب	22
عاليمقام	ئالىيمەقام	22

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عالى همّت	ئالي ھىممەت	22
عاليه	ئالىيە ، ئالىيىە	22
عام	ئام	22
عامل	ئامىل	23
عامى	ئامىي	23
عائد	ئائىد	26
عايد	ئايىد	26
عبا	ئەبا	27
عبث	ئەبەس	27
عبره	ئەبرە	28
عبهر	ئەبھەر	30
عبوس	ئەبۇس	30
عبيد	ئەبىد ، ئۇبەيد	30
عبير	ئەبىر	30
عبير آسا	ئەبىرئاسا	30
عبير افشان	ئەبىرئەفشان	30
عبير بيز	ئەبىر بىز	30
عبير سرشت	ئەبىرسىرىشت	30
عطاء	ئەتاۋ	35
عطارد	ئەتارىد	697
عطالت	ئەتالەت	35
عطاكيش	ئەتاكىش	35
عطاء آلهى	ئەتائى ئىلاھي	35

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
عزازل	گەزازىل	47	عصبى	گەسەبىي	49
عزائم	گەزائىم	47	عسس	گەسەس	50
عزايم	گەزايىم	47	عسل	گەسەل	50
عزب	گەزەب	47	عصر	گەسر	50
عظمت	گەزەمەت	47	عصار	گەسسار	51
عزراء	گەزراۋ	47	عسير	گەسىر	52
عزرائيل	گەزرائىل	47	عشرات	گەشەرات	52
عز و جل	گەززۇجەللل	47	عشره	گەشەرە	52
عزل	گەزل	48	عشره كامله	گەشەرەگى كامىلە	52
عزم	گەزم	48	عاشوراء	ئاشۇرا	54
عظم	گەزم	48	عفاق	گەفاق	54
عذوبت	گەزۇبەت	48	عفن	گەفەن	54
عزيز	گەزىز	48	عفو	گەفۇ	57
عظيم	گەزىم	48	عفيف	گەفىف	57
عزيمت	گەزىمەت	48	عقار	گەقار	57
عظيم الشان	گەزىمۇششان	48	عقاقير	گەقاقىر	57
عظيم الجثه	گەزىمۇل جۇسسە	49	عقائد	گەقائىد	57
عصا	گەسا	49	عقبات	گەقەبات	57
عصا كليم	گەسايى كەلىم	49	عقبه	گەقەبە	57
عساكر	گەساكىر	49	عقم	گەقەم	57
عساكر منصوره	گەساكىرى مەنسۇرە	49	عقب	گەقب	57
عصاكش	گەساكەش	49	عقد	گەقد	58
عصب	گەسەب	49	عقدبند	گەقدى بەند	58

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عرابه	ئەرابە	42	عرضەداشت	ئەرزەداشت	44
عرائس	ئەرائىس	42	عرضا'	ئەرزەن	44
عرعر	ئەرئەر	42	عرض حال	ئەرزھال	44
عرب	ئەرەب	42	عرصه	ئەرسە	44
عربى	ئەرەبىي	42	عرصه آفاق	ئەرسەئى ئافاق	44
عربيات	ئەرەبىييات	42	عرصەخاك	ئەرسەئى خاك	44
عربيت	ئەرەبىييەت	42	عرش	ئەرش	44
عربيه	ئەرەبىييە	42	عرش سا	ئەرشسا	44
عرض	ئەرەز	42	عرش اعظم	ئەرشى ئەئزەم	44
عرضى	ئەرەزىي	42	عرش اعلا	ئەرشى ئەئلا	44
عرصات	ئەرەسات	42	عرش فرسا	ئەرشى فەرسا	45
عرفات	ئەرەفات	42	عرش معلا	ئەرشى مۇئەللا	45
عرفه	ئەرەفە	42	عروض	ئەروز	46
عرق	ئەرەق	43	عروس	ئەروس	46
عرق ريز	ئەرەق رىز	43	عروسانه	ئەروسانە	46
عرقناك	ئەرەقناك	43	عروسك	ئەروسەك	46
عربده	ئەربەدە	43	عروس دهر	ئەروسى دەھر	46
عربده جو	ئەربەدە جو	43	عروس چرخ	ئەروسى چەرخ	46
عرض	ئەرز	43	عروس كردون	ئەروسى گەردۇن	46
عرض تظلم	ئەرزى تەزەللۇم	44	عريض	ئەرىز	46
غرض جمال	ئەرزى جەمال	44	عريضه	ئەرىزە	46
عرض رخسار	ئەرزى رۇخسار	44	عرين	ئەرىن	47
عرض نياز	ئەرزى نىياز	44	عذاب	ئەزاب	47

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
علیه السلام	ئەلەيهىسسەلام	62	عمەزاده	ئەمەزادە	67
علیه الصلوة والسلام	ئەلەيهىس سەلات ۋەسسەلام	62	عمود	ئەمۇد	67
علیهم	ئەلەيهىم	62	عمیق	ئەمىق	67
علیهما	ئەلەيهىما ، ئەلەيهىمە	62	عمیم	ئەمىم	67
علاق	ئەللاق	63	عنا	ئەنا	68
علام	ئەللام	63	عنابر	ئەنابىر	68
علامه	ئەللامە	63	عنادل	ئەنادىل	68
علامه کشور	ئەللامەئى كىشۋەر	63	عناصر	ئەناسىر	68
علی	ئەلي	64	عنبر	ئەنبەر	68
علیل	ئەلىل	64	عنبر آلود	ئەنبەرئالۇد	68
علیم	ئەلىم	64	عنبر آلود	ئەنبەرئالۇد	68
عماری	ئەمارىي	64	عنبر افشان	ئەنبەرەفشان	69
عمد	ئەمەد	65	عنبر بار	ئەنبەربار	69
عمل	ئەمەل	65	عنبربیز	ئەنبەربىز	69
عمله	ئەمەلە	65	عنبردان	ئەنبەردان	69
عملی	ئەمەلي	65	عنبرسا	ئەنبەرسا	69
عمد	ئەمد	65	عنبرسای	ئەنبەرساي	69
عمدا	ئەمدا	66	عنبرسرشت	ئەنبەرسىرىشت	69
عمدا'	ئەمدەن	66	عنبرشەمم	ئەنبەرشەمم	69
عمزاده	ئەمزادە	66	عنبرفشان	ئەنبەرفىشان	69
عم	ئەمم	67	عنبرسارا	ئەنبەرى سارا	69
عمال	ئەممال	67	عنبرین	ئەنبەرىن	69
عمّه	ئەممە	67	عندلیب	ئەندەلىب	70

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عقرب	ئەقرەب	58	علانيه	ئەلانىيە	61
عقل	ئەقل	58	علانيت	ئەلانىيەت	61
عقلا	ئەقلەن	58	علايق	ئەلايىق	61
عقل زدا	ئەقلزۇدا	58	على الدوام	ئەلەددەۋام	61
عقل كش	ئەقلكۈش	58	على الصباح	ئەلەسسەباھ	61
عقلى	ئەقلي	58	على الصبح	ئەلەس سۈبھ	61
عقل مجرد	ئەقلى مۇجەررەد	59	على السويه	ئەلەسسەۋىيە	61
عقل كل	ئەقلى كۈلل	59	علق	ئەلەق	61
عقل مستقيم	ئەقلى مۇستەقىم	59	على قدر مراتبهم	ئەلە قەدرى مەراتىبىھىم	61
عقليّات	ئەقلىييات	59	على كل حال	ئەلە كۈللى ھال	61
عقم	ئەقم	59	على الخصوص	ئەلەلخۇسۇس	61
عقور	ئەقۇر	59	على الاطلاق	ئەلەلئىتلاق	61
عقيب	ئەقىب	59	على الاجمال	ئەلەلئىجمال	61
عقيق	ئەقىق	59	على الاحتمال	ئەلەل ئىھتىمال	61
عقيده	ئەقىدە	59	علم	ئەلەم	61
عقيله	ئەقىلە	59	علم كش	ئەلەمكەش	62
عقيم	ئەقىم	59	علن	ئەلەن	62
عكس	ئەكس	60	علنا'	ئەلەنەن	62
أعلى	ئەئلا	60	علنى	ئەلەنىي	62
علاء	ئەلاۋ	60	على هذا القياس	ئەلە ھەزەل قىياس	62
علاقه	ئەلاقە	60	علوى	ئەلەۋي	62
علامات	ئەلامات	61	عليها	ئەلەيھا ، ئەلەيھە	62
علامت	ئەلامەت	61	عليه	ئەلەيھى	62

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عيار	ئەيار	80	عروج	ئۇرۇج	699
عيارليق	ئەيارلىق	80	عروق	ئۇرۇق	699
عياش	ئەياش	80	عظماء	ئۇزەما	700
عبيد	ئوبەيد	689			
عبور	ئوبۇر	689	عزلت	ئۇزلەت	700
عبورايتماك	ئوبۇر ئەتمەك	689	عزلتكاه	ئۇزلەتگاھ	700
عريان	ئوريان	691	عزلت كزين	ئۇزلەتگۇزىن	700
عشاق	ئوششاق	692			
عشۇر	ئوشۇر	702	عزلت كير	ئۇزلەتگىر	700
عفونت	ئوفۇنەت	693	عضو	ئۇزۇ	700
علوفه	ئولۇفە	703	عصاة	ئۇسات	700
علوم	ئولۇم	704	عسر	ئۇسر	700
علوم اوراقى	ئولۇم ئەۋراقى	704	عسرت	ئۇسرەت	700
عمّال	ئەممال	67	عصور	ئۇسۇر	701
عباد	ئۇببات	697			
عبوديت	ئۇبۇدىيەت	697	عفونت	ئۇفۇنەت	702
عبور	ئۇبۇر	697	عفونت ليق	ئۇفۇنەتلىق	702
عطارد	ئۇتارىد	697	عقاب	ئۇقاب	702
عجب	ئۇجب	697	عقابه	ئۇقابە	702
عود	ئۇد	698	عقد	ئۇقەد	702
عودسوز	ئۇدسوز	699	عقلاء	ئۇقەلا	702
عدول	ئۇدۇل	699	عقبا ، عقبى	ئۇقبا	702
عدوان	ئۇدۇان	699	عقده	ئۇقدە	702

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عندليب نغمەسرا	ئەندەلىب نەغمەسەرا	71	عيان	ئەيان	79
عنقاء	ئەنقاۋ	71	عيب	ئەيب	79
عن قريب	ئەنقەرىب	71	عيب بين ليغ	ئەيبىنلىغ	79
عنكبوت	ئەنكەبۇت	71	عيب پوش	ئەيبپوش	79
عنكل	ئەنكەل	71	عيب جو	ئەيبجو	79
عنيف	ئەنىق	72	عيب جوى	ئەيبجوي	79
عهد	ئەھد	73	عيب جويليک	ئەيبجويلىك	79
اهداق	ئەھداق	73	عيب كو	ئەيبگۇ	79
عهد و قول	ئەھدۇقەۋل	73	عيب كوى	ئەيبگوي	79
عهد بعيد	ئەھدى بەئىد	73	عيش	ئەيش	79
عوارض	ئەۋارىز	76	عيش پرداز	ئەيشپەرداز	79
عواقب	ئەۋاقىب	76	عيش كزين	ئەيشگۈزىن	79
عوالم	ئەۋالەم	76	عيش و نشاط	ئەيشۇنەشات	79
عوام	ئەۋام	76	عيش و عشرت	ئەيشۇئىشرەت	79
عوام الناس	ئەۋامۇننىاس	76	عين	ئەين	80
عوض	ئەۋەز	77	عينک	ئەينەك	80
عود	ئەۋد	77	عينا'	ئەينەن	80
عودت	ئەۋدەت	77	عينا بعين	ئەينەن بىلەينىن	80
عور	ئەۋر	77	عينين	ئەينەين	80
عورت	ئەۋرەت	77	عين الحيات	ئەينۇلھەيات	80
عون	ئەۋن	78	عين اليقين	ئەينۇلىيەقىن	80
عوام	ئەۋۋام	78	عين بينش	ئەينى بىنىش	80
عيال	ئەيال	762	عينيت	ئەينىيەت	80

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
عرق	ئۆرەڭ	709	عتاب	ئىتاب	732
عرق	ئۆرق	709	عدت	ئىددەت	737
عراق	ئىراق	738	عشرت فزا	ئىشرەت فەزا	747
عراقى	ئىراقي	738	عشرت كاه	ئىشرەتگاھ	747
عرض	ئىرز	739	عشرت پيمانه	ئىشرەتى پەيمانە	747
عرفان	ئىرفان	739	عشق	ئىشق	747
عرفان پناه	ئىرفان پەناھ	739	عشقباز	ئىشقباز	747
عرق	ئىرق	739	عشق پيچان	ئىشق پىچان	748
عذار	ئىزار	739	عشوه‌چى	ئىشۋەچى	748
عظام	ئىزام	740	عشوه	ئىشۋە	748
عظم	ئىزەم	740	عشوه‌ساز	ئىشۋەساز	748
عز	ئىزز	740	عشوه‌كر	ئىشۋەگەر	748
عزه	ئىززە	740	افراط	ئىفرات	749
عزت	ئىززەت	741	عفريت	ئىفرىت	749
عزتمند	ئىززەتمەند	741	عفت	ئىففەت	749
			عفت مآب	ئىففەتمەئاب	749
عصمت	ئىسمەت	746	عفت پناه	ئىففەتپەناھ	749
عصمت پناه	ئىسمەت پەناھ	746	عقاب	ئىقاب	749
عصمت الدينا	ئىسمەتۇددۇنيا	746	عقد	ئىقد	750
عصيان	ئىسيان	746	علاج	ئىلاج	752
عشاء	ئىشاۋ	746	علت	ئىللەت	754
عشرت	ئىشرەت	747	عليون	ئىللىيۇن	754
عشرت انگيز	ئىشرەت ئەنگىز	747	عليين	ئىللىيىن	754

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عودى	ئۇدي	699	عقده‌كشاى	ئۇقده‌گۇشاي	702
عرفاء	ئۇرەفاۋ	699	عقوبات	ئۇقۇبات	702
عقوبت	ئۇقۇبەت	694	عرفا'	ئۇرفەن	709
عقد	ئۇقۇد	703	عرفى	ئۇرفي	709
عقول	ئۇقۇل	703	عزر	ئۇزر	710
عكوس	ئۇكۇس	703	عزرخواەليغ	ئۇزرخاھلىغ	710
علو	ئۇلۇۋۇ	704	عشر	ئۇشر	701
علويت	ئۇلۇۋۇئىيەت	704	علماء	ئۇلەماۋ	714
علوى	ئۇلۇي	704	عمر	ئۇمر	714
عليا	ئۇليا	704	عمرى قضا	ئۇمرى قەزا	714
عمده	ئۇمده	704	عمران	ئۇمران	714
عمق	ئۇمق	705	عمره	ئۇمره	714
عميان	ئۇميان	705	عمركاه	ئۇمركاھ	714
عنصر	ئۇنسۇر	705	عباد	ئىباد	731
عنصريات	ئۇنسۇرىيات	705	عبادت كاه	ئىباده‌تگاھ	731
عنق	ئۇنق	705	عبارات	ئىبارات	731
عناب	ئۇننناب	705	عبارت	ئىبارەت	731
عناب رنگ	ئۇننناب رەڭ	705	عبر	ئىبەر	731
عنوان	ئۇنۋان	705	عبرانى	ئىبرانىي	732
عهده	ئۇھده	705	عبره	ئىبرە	732
عهود	ئوھۇد	706	عبرت	ئىبرەت	732
عيوب	ئۇيۇب	706	عبرتبخش	ئىبرەتبەخش	732
عيون	ئۇيۇن	706	عبرى	ئىبرىي	732

غ (غەين)

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
غابات	غابات	415	غالبون	غالبۇن	416
غابه	غابه	415			
غاب	غاب	415	غالبين	غالبىن	416
غاجير	غاجىر	415	غاليه	غالىيە	416
غارت	غارەت	415	غاليه ساز	غالىيە ساز	416
غارات	غارات	415	غامض	غامىز	416
غارتكر	غارەتگەر	415	غائب	غائىب	416
غارنشين	غارنىشىن	415	غائبانه	غائىبانە	416
غارب	غارىب	415	غايت	غايەت	416
غارق	غارىق	415	غايب	غايىب	416
غازه	غازە	415	غايبانه	غايىبانە	416
غازى	غازىي	415	غباوت	غباۋەت	416
غاسل	غاسىل	415	غبره	غبرە	416
غاشيه	غاشىيە	415	غبراء	غبراۋ	416
غافر	غافىر	415	غبغب	غبغب	416
غافرون	غافىرۇن	416	غدر	غەدر ، غەدىر	416
غافل	غافىل	416	غدار	غەددار	416
غافلى	غافىلي	416	غدارانه	غەددارانە	416
غالب	غالىب	416	غدركيش	غەدركىش	417
غالبا	غالىبا	416	غدير	غەدىر	417

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عشرت سرا	ئىشرەتسەرا	747
عشرت سكال	ئىشرەتسىگال	747
علم بلاغت	ئىلمى بەلاغەت	754
عمارى	ئىمارىي	755
عناد	ئىناد	756
عنان	ئىنان	756
عنانتاب	ئىنانتاب	756
عنان كش	ئىنانكەش	757
عنان كير	ئىنانگىر	757
عنايت	ئىنايەت	757
عناية	ئىنايەتەن	757
عنايتكار	ئىنايەتكار	757
عنايت نامه	ئىنايەتنامە	757
عند	ئىندە	758
عوض	ئىۋەز	761

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
علیت	ئىللىييەت	754
علم كيش	ئىلمكىش	754
عوضاً	ئىۋەزەن	761
عيادت	ئىيادەت	762
عيار	ئىيار	762
عيال	ئىيال	762
عيان	ئىيان	762
عيد	ئىيد	762
عيدكاه	ئىيدگاھ	762
عيدكه	ئىيدگەھ	762
عيد اكبر	ئىيدى ئەكبەر	762
عيد رمضان	ئىيدى رەمەزان	762
عيسى	ئىيسا	762
عيساوى	ئىيساۋي	762

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
غريب خانه	غەرىبخانە	418	غش	غەشش	419
غفار	غەففار	418	غمزدا	غەمزۇدا	419
غفارليغ	غەففارلىغ	418	غم فرسود	غەم فەرسۇد	419
غفلت	غەفلەت	418	غمكش	غەمكەش	419
غفور	غەفۇر	418	غمكسار	غەمگۇسار	419
غل	غەلل	419	غمكين	غەمگىن	419
غلبات	غەلەبات	419	غماز	غەممماز	419
غلبه	غەلەبە	419	غمناك	غەمناك	419
غلط	غەلەت	419	غنا	غەنا	419
غليان	غەلەيان	419	غنائم	غەنائىم	419
غلطان	غەلتان	419	غنايم	غەنايىم	420
غلات	غەللات	419	غنم	غەنەم	420
غله	غەللە	419	غنج	غەنج	420
غليظ	غەلىز	419	غنچى	غەنچى	420
غم آلود	غەم ئالۇد	419	غنى	غەنىي	420
غمزات	غەمزات	419	غنيم	غەنىم	420
غم اندوز	غەم ئەندۇز	419	غنيمت	غەنىيمەت	420
غم انكيز	غەم ئەنگىز	419	غور	غەۋر	420
غم پرورد	غەمپەرۋەرد	419	غوث	غەۋس	420
غم خوار	غەمخار	419	غوص	غەۋس	420
غم خواره	غەمخارە	419	غوث الاعظم	غەۋسۇلئەئزەم	420
غمرى	غەمرىي	419	غوص لجه حلاج	غەۋسى لۇججەئى ھىلاج	420
غمزه	غەمزە	419	غواص	غەۋۋاس	420

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
غالباً	غالىبەن	416	غرابت	غەرابەت	417
غرابيل	غەرابىل	417	غربستان	غەربىستان	418
غرامت	غەرامەت	417	غريزى	غەرىزى	418
غرائب	غەرائىب	417	غريزه	غەرىزە	418
غرائز	غەرائىز	417	غريق	غەرىق	418
غرايب	غەرايىب	417	غرين	غەرىن	418
غرايب الصغر	غەرايىبۇسسغەر	417	غزا	غەزا	418
غرض	غەرەز	417	غزات	غەزات	418
غرض آلود	غەرەزئالۇد	417	غزال	غەزال	418
غرض ومرض	غەرەزۋەمەرەز	417	غزاله	غەزالە	418
غرق	غەرەق	417	غزال مشكن	غەزالى مۇشكىن	418
غرو	غەرەۋ	417	غضبناك	غەزەبناك	418
غرباش	غەرباش	417	غزل	غەزەل	418
غربال	غەربال	417	غزليات	غەزەلىييات	418
غرباً	غەربەن	417	غضنفر	غەزەنفەر	418
غربيجى	غەربىچى	417	غزل	غەزل	418
غراء	غەررا	417	غزو	غەزۇ	418
غره	غەررە	417	غسال	غەسسال	418
غرقاب	غەرقاب	417	غساله	غەسسالە	418
غرقه	غەرقە	417	غسل	غەسل	418
غرو	غەرۇ	417	غش	غەش‌ش	418
غريب	غەرىب	417	غش ليق	غەشلىق	418
غريبانه	غەرىبانە	418	غشيه	غەشىيە	418

پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
غره	غۇررە	421	غنچەچى	غۇنچەچى	422
غنوم	غۇنۇم	422	غلافات	غىلافات	422
غيوب	غۇيۇب	422	غلظت	غىلزەت	422
غطاء	غىتا؟	422	غلاى	غىلاى	422
غربال	غىربال	422	غلمان	غىلمان	422
غذاء	غىزا؟	422	غنا	غىنا	422
غل	غىل ل	422	غيلان	غىيلان	422

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
غەمزە	غەمزەدە	419	غواص ليق	غەۋاسلىق	420
غيب	غەيب	420	غرەلىك	غۇررەلىك	421
غيبت	غەيبەت	420	غرنده	غۇررەندە	421
غير	غەير	420	غرفه	غۇرفە	421
غيرت	غەيرەت	420	غروب	غۇروب	421
غيرتكش	غەيرەتكەش	420	غرنبش	غۇرۇنبىش	421
غيرتمند	غەيرەتمەند	420	غزاة	غۇزات	421
غير مكرر	غەيرى مۇكەررەر	420	غصه	غۇسسە	421
غين	غەين	420	غصەپرداز	غۇسسەپەرداز	421
غيور	غەيۇر	421	غصەسنج	غۇسسەسەنج	421
غيورانه	غەيۇرانە	421	غبار	غۇبار	421
غوطه	غوتە	421	غسل	غۇسل	421
غور	غور	421	غسلخانه	غۇسلخانە	422
غول	غول	421	غوغه	غۇغە	422
غبار انكيز	غۇبار گەنگىز	421	غل ، غول	غۇل	422
غبر	غۇبر	421	غلام	غۇلام	422
غجفاو	غۇجفاۋ	421	غلغل	غۇلغۇل	422
غدد	غۇددە	421	غلول	غۇلۇل	422
غرباء	غۇرەبا	421	غلوله	غۇلۇلە	422
غرر	غۇرەر	421	غلو	غۇلۇۋ	422
غربت	غۇربەت	421	غول بيابانى	غۇلى بىيابانىي	422
غربت كش	غۇربەتكەش	421	غوما	غۇما	422
غران	غۇران	421	غموم	غۇمۇم	422

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
فايض	فايىز	425	فر	فەر	426
فايق	فايىق	425	فرع	فەرئ	426
فبها	فەبها ، فەبهه	425	فراخ	فەراخ	426
فتا ، فتى	فەتا	425	فراز	فەراز	426
			فراسخ	فەراسىخ	426
فتاده	فەتادە	425	فراغ	فەراغ	426
فطانت	فەتانەت	425	فراغت	فەراغەت	426
فتاوى	فەتاۋا	425	فراغت سنج	فەراغەتسەنج	427
فترات	فەتەرات	425	فراموش	فەرامۇش	427
فترت	فەتەرەت	425	فراموشخانه	فەرامۇشخانه	427
فتحنا	فەتەهنا ، فەتەهنه	425	فرامين	فەرامىن	427
فتان	فەتتان	426	فراهم	فەراھەم	427
فتاح	فەتتاھ	426	فراوان	فەراۋان	427
فترت	فەترەت	426	فرائد	فەرائىد	427
			فرائض	فەرائىز	427
فتح	فەتھ	426	فراغنه	فەرائىنه	427
فتحه	فەتھە	426	فرايض	فەرايىز	427
فتحنامه	فەتھنامە	426	فرس	فەرەس	427
فتوا ، فتوه	فەتۋا	426	فرنگ	فەرەنگ	427
فطير	فەتىر	426	فرنگستان	فەرەنگستان	427
فتيله	فەتىلە	426	فرط	فەرت	427
فجر	فەجر	426	فرط محبت	فەرتى مۇھەببەت	427
فخر	فەخر	426	فرتوت	فەرتۇت	427

ف (فه)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
فاتر	فاتىر	423	فاصله	فاسىلە	424
فاتح	فاتىھ	423	فاش	فاش	424
فاتحه	فاتىھە	423	فاقه	فاقە	424
فاتحون	فاتىھۇن	423	فاكهه	فاكىھە	424
فاجع	فاجىئ	423	فال	فال	424
فاجعه	فاجىئە	423	فانه	فانە	424
فاخته	فاختە	423	فانوس	فانۇس	424
فاخره	فاخىرە	423	فانوس خيال	فانۇسى خەيال	424
فاروق	فارۇق	423	فاني	فانىي	424
فارسى	فارسىي	423	فانى وش	فانىيۋش	425
فارسى كوى	فارسىيگۇي	423	فانيانه	فانىيانە	425
فارغ	فارىغ	423	فانئ مطلق	فانىئى مۇتلەق	425
فارغ بال	فارىغبال	424	فاحش	فاھش	425
فارغ البال	فارىغۇلبال	424	فاحشه	فاھشە	425
فاضل	فازىل	424	فائض	فائز	425
فاضلات	فازىلات	424	فائض الانوار	فائزۇلئەنۋار	425
فاسد	فاسىد	424	فاعل	فائل	425
فاسد خيال	فاسىد خەيال	424	فايده	فايدە	425
فاسق	فاسىق	424	فائده	فائدە	425
فاصل	فاسىل	424	فائق	فائق	425

پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
فرض	فەرز	428	فرمانده	فەرماندە	429
فرزانه	فەرزانە	428	فرمان روا	فەرمان رەۋا	429
فرمانلاماق	فەرمانلاماق	429	فضل	فەزل	430
فرمای	فەرماي	429	فضله	فەزلە	430
فرهنك	فەرھەنگ	429	فضليات	فەزلىيات	430
فرو	فەرۇ	430	فضيلت	فەزىلەت	430
فريب	فەرىب	430	فضيحت	فەزىھەت	430
فريب آميز	فەرىب ئامىز	430	فضيحت آسا	فەزىھەت ئاسا	430
فريب كار	فەرىبكار	430	فضيحت آميز	فەزىھەت ئامىز	431
			فضيحت آور	فەزىھەت ئاۋەر	431
فريب گر	فەرىبگەر	430	فضيحت انگيز	فەزىھەت ئەنگىز	431
فريد	فەرىد	430	فساد	فەساد	431
فريد العصر	فەرىدۇل ئەسر	430	فسانه	فەسانە	431
فريد زمان	فەرىدى زەمان	430	فسانه پرداز	فەسانە پەرداز	431
فريسه	فەرىسە	430	فسانه پيوند	فەسانە پەيۋەند	431
فرفته	فەرىفتە	430	فصاحت	فەساھەت	431
فريق	فەرىق	430	فسخ	فەسخ	431
فرياد	فەرياد	430	فصد	فەسد	431
فريادرس	فەرىادرەس	430	فص	فەس	431
فضاء	فەزاۋ	430	فصل	فەسل	431
فضائل	فەزائىل	430	فصل الخطاب	فەسلۇلخىتاب	431
فضائع	فەزائىھ	430	فصيل	فەسىل	431
فضايل	فەزايىل	430	فصيح	فەسىھ	431

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
فخر كرام	فەخرى كىرام	426	فرتوت لوغ	فەرتۇتلۇغ	427
فخر عظام	فەخرى ئىزام	426	فرجام	فەرجام	427
فرخنده	فەرخۇندە	427	فرزانه طبع	فەرزانە تەبئ	428
فرخنده‌پى	فەرخۇندەپەي	427	فرزانه ليق	فەرزانەلىق	428
فرخنده طالع	فەرخۇندە تالىئ	427	فرضيات	فەرزىييات	428
فرخنده خو	فەرخۇندە خۇ	427	فرسا	فەرسا	429
فرخنده راى	فەرخۇندەراي	427	فرساى	فەرساي	429
فرخنده‌فال	فەرخۇندەفال	428	فرسخ	فەرسەخ	429
فرخنده‌ليق	فەرخۇندەلىق	428	فرسنگ	فەرسەنگ	429
فرد	فەرد	428	فرسنگ	فەرسەڭ	429
فردا	فەردا	428	فرسوده	فەرسۇدە	429
فردای	فەرداي	428	فرسوده‌ليغ	فەرسۇدەلىغ	429
فراش	فەرراش	428	فرش	فەرش	429
فراش كرليك	فەرراشگەرلىك	428	فرش رهى	فەرشى رەھبي	429
فران	فەرران	428	فرش غبرا	فەرشى غەبرا	429
فرست	فەررەست	428	فرفر	فەر ـ فەر	429
فرخ	فەررۇخ	428	فرقد	فەرقەد	429
فرخ آيين	فەررۇخ ئايىن	428	فرقدان	فەرقەدان	429
فرخ سپر	فەررۇخسپەر	428	فرما	فەرما	429
فرخ فال	فەررۇخفال	428	فرمان	فەرمان	429
فروشوكت‌ليغ	فەررۇشەۋكەتلىغ	428	فرمان بر	فەرمانبەر	429
فرتاج	فەررى تاج	428	فرمان بردار	فەرمانبەردار	429
فرشاهى	فەررى شاهبي	428	فرمان پذير	فەرمانپەزىر	429

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
فلكيات	فەلەكىييات	432	فوج	فەۋج	433
فلس	فەلىس	432	فور	فەۋر	433
فلسفه	فەلسەفە	432	فورا'	فەۋرەن	434
فلسفيات	فەلسەفىييات	432	فوق	فەۋق	434
فوقانى	فەۋقانىي	434	فرقاء	فۇرقاء	435
فوقانيت	فەۋقانىييەت	434	فرقان	فۇرقان	435
فوق الثريا	فەۋقۇس سۇرەييا	434	فرقت	فۇرقەت	435
فوق الفلك	فەۋقۇل فەلەك	434	فروع	فۇرۇ؛	435
فيض	فەيز	434	فروعات	فۇرۇئات	435
فيصل	فەيسەل	434	فروتن	فۇرۇتەن	435
فيلسوف	فەيلاسوف	434	فروتن ليغ	فۇرۇتەنلىغ	435
فيلسوف وش	فەيلاسوفۇەش	434	فرود	فۇرۇد	435
فوطه ، فوته	فوتە	434	فرودست	فۇرۇدەست	435
فولاد	فولاد	434	فرودست ليق	فۇرۇدەستلىق	435
فوت	فۇت	434	فروض ، فروز	فۇرۇز	435
فؤاد	فۇئاد	434	فروزان	فۇرۇزان	435
فتور	فۇتۇر	434	فروزنده	فۇرۇزەندە	435
فتوح	فۇتۇھ	434	فروزندەراق	فۇرۇزەندەراق	435
فتوحات	فۇتۇھات	434	فروس	فۇرۇس	435
فتوت	فۇتۇۋۇەت	434	فروش	فۇرۇش	435
فجور	فۇجۇر	434	فروغ	فۇرۇغ	435
فرص	فۇرەس	434	فروغمند	فۇرۇغمەند	435
فريسه	فۇرەيسە	434	فروق	فۇرۇق	435

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
فضايح	فەزايىھ	430	فصيح كفتار	فەسىھگۈفتار	431
فزع	فەزەئ	430	فصيحى	فەسىھي	431
فضلات	فەزەلات	430	فافهم	فەفەھم	431
			فلاح	فەللاھ	
فقاهت	فەقاھەت	431	فله	فەللە	433
فقرات	فەقەرات	431	فم	فەم	433
فقره	فەقەرە	432	فموان	فەمەۋان	433
فقر	فەقر	432	فنا	فەنا	433
فقر و فناء	فەقر ۋەفەنائ	432	فن	فەن	433
فقر و عنا	فەقر ۋەعنا	432	فحش	فەھش	433
فقير	فەقىر	432	فهم	فەھم	433
فقيه	فەقىھ	432	فهم جنسى	فەھم جىنسى	433
فكار	فەكار ، فىكار	432	فهملەمەك	فەھملەمەك	433
فلاخن	فەلاخۇن	432	فواتح	فەۋاتىھ	433
فلاسفه	فەلاسىفە	432	فواجع	فەۋاجىئ	433
فلاكت	فەلاكەت	432	فواضل	فەۋازىل	433
فلاكت بار	فەلاكەتبار	432	فواصل	فەۋاسىل	433
فلاكتزاده	فەلاكەتزادە	432	فواكه	فەۋاكىھ	433
فلاح	فەلاھ	432	فواكەليغ	فەۋاكىھلىغ	433
فلق	فەلەق	432	فوائد	فەۋائىد	433
فلك	فەلەك	432	فوايد	فەۋايىد	433
فلك پيوند	فەلەك پەيۋەند	432	فوايد الكبر	فەۋايىد ۋلكىبەر	433
فلك جاه	فەلەك جاھ	432	فوت	فەۋت	433

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
فلانچە	فۇلانچە	437	فداء	فىداۋ	438
فلفل	فۇلفۇل	437	فداكار	فىداكار	438
فلقان	فۇلقان	437	فداكارانە	فىداكارانە	438
فلورى	فۇلۇرىي	437	فدايى	فىدايىي	438
فديه	فىديە	438	فيثاغورس	فىساغورس	439
فرار	فىرار	438	فسق	فىسق	439
			فسق و فساد	فىسقۇفەساد	439
فرارى	فىراريي	438	فسق و فجور	فىسقۇ فۇجۇر	439
فراست	فىراسەت	438	فسرده	فىسۇردە	439
فراش	فىراش	438	فشان	فىشان	439
فراق	فىراق	438	فغان	فىغان	439
فرعون	فىرگەۋن	438	فقرات	فىقەرات	439
فرعون لیغ	فىرگەۋنلىغ	438	فقره	فىقرە	439
فرق	فىرەق	438	فقه	فىقھ	439
فردوس	فىردەۋس	438	فكن	فىكەن ، فىگەن	439
فرفرك	فىرفىرەك	438	فكر	فىكر	439
فرق	فىرق	438	فكرت	فىكرەت	439
فرقه	فىرقە	438	فكرت آهنگ	فىكرەت ئاھەنگ	440
فيروز	فىرۇز	438	فكرت انديش	فىكرەت ئەندىش	440
فيروزه	فىرۇزە	438	فكرت ساز	فىكرەت ساز	440
فريب	فىرىب	439	فكر عميق	فىكرى ئەمىق	440
فريب آميز	فىرىب ئامىز	439	فكار	فىكار	440
فريفته	فىرىپتە	439	فكن	فىكەن	440

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
فرجه	فۇرجه	434
فرج	فۇرەج	434
فرس	فۇرس	435
فرصت	فۇرسەت	435
فضول	فۇزۇل	436
فضول لوغ	فۇزۇللۇغ	436
فضولى	فۇزۇلىي	436
فزون	فۇزۇن	436
فسح	فۇسەھ	436
فصحاء	فۇسۇھاء	436
فساق	فۇسساق	436
فسوس	فۇسۇس	436
فصوص	فۇسۇس	436
فضول	فۇسۇل	436
فصول اربعه	فۇسۇلى ئەربەئە	436
فسون	فۇسۇن	436
فسون ريز	فۇسۇنرىز	436
فسون ساز	فۇسۇنساز	436
فسونكر	فۇسۇنگەر	437
فسحت	فۇسھەت	437
فقراء	فۇقەرا	437
فقهاء	فۇقەھا	437
فلان	فۇلان	437

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
فروكش	فۇروكش	436
فروكذاشت	فۇروكذاشت	436
فرومايه	فۇرومايه	436
فضلاء	فۇزەلاء	436
فلوس	فۇلۇس	437
فنون	فۇنۇن	437
فحش	فۇھش	437
فحش گوى	فۇھشگۇي	437
فيوض	فۇيۇز	437
فيول	فۇيۇل	437
فعل	فئىل	437
فعال	فئىال	437
فتاەليك	فئتاەلىك	437
فتن	فئتەن	437
فطر	فئتر	437
فتراك	فئتراك	437
فطرت	فئترەت	437
فترت	فئترەت	437
فطرى	فئترىي	437
فتنه	فئتنه	437
فتنه انگيز	فئتنه ئەنگىز	437
فتنەكر	فئتنەگەر	438

ق (قا :ف)

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
قاآن	قاۋان	441	قابوردى	قابۇردى	442
قاآنماق	قاۋانماق	441	قابورغە	قابۇرغا	442
قابارچوغ	قابارچۇغ	441	قابورماق	قابۇرماق	442
قبارچوغلانماق	قابارچۇغلانماق	441	قابوز	قابۇز	442
قابارجوق	قابارچۇق	441	قابوزاغ	قابۇزاغ	442
قابارجوقلانماق	قابارچۇقلانماق	441	قبوغ ، قابوغ	قابۇغ	442
قباغ	قاباغ	441	قابوغ ليغ	قابۇغلىغ	442
قاباق ، قباق	قاباق	441	قبوق ، قابوق	قابۇق	442
قاباقوشلوق	قاباقۇشلۇق	441	قابوقلوق	قابۇقلۇق	442
قابال	قابال	441	قابض	قابىز	422
قبالدارليق	قابالدارلىق	441	قابضه	قابىزە	442
قابالماق ، قبالماق	قابالماق	441	قابض الارواح	قابىز ژلئەرژاھ	442
قاباماق ، قباماق	قاباماق	441	قاب قوسين	قابى قەۋسەين	442
قابان ، قبان	قابان	441	قپاغ	قاپاغ	442
قبانماق ، قابانماق	قابانماق	441	قاپاغان	قاپاغان	442
قابساماق	قابساماق	441	قاپاق	قاپاق	442
قاپقا	قاپقا	441	قاپاقالماق	قاپاقالماق	442
قابقى	قابقى	442	قاپاقلاماق	قاپاقلاماق	442
قابو	قابۇ	442	قاپالماق	قاپالماق	442
قابورجاق	قابۇرچاق	442	قاپاماق	قاپاماق	442

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
فره	فىرىھ	439	فى الاصل	فىلئەسل	440
فزا	فىزا	439	فيلبان	فىلبان	440
فضال	فىزال	439	فى الجمله	فىلجۇمله	440
فزاى	فىزاي	439	فى المثل	فىلمەسەل	440
فى الحال	فىلھال	440	فى الاشاره	فىل ئىشاره	440
فى الحجر	فىلھەجەر	440	فلز	فىلىزز	440
فى الحقيقه	فىلھەقىقه	440	فلزات	فىلىززات	440
فى الحقيقت	فىل ھەقىقەت	440	فهرست	فىھرەست	440
فى الواقع	فىلۋاقىئ	440			

بهزلشی	گوقۆلۆشی	بەت	بهزلشی	گوقۆلۆشی	بەت
قاتل خوندخوار	قاتلی خۆندخار	444	قرا	قارا	445
قاتیلیش	قاتلیش	444	قرا آلو	قاراالۆ	445
قاتیم	قاتم	444	قرا باتاق	قارا باتاق	445
قاچ ، قچ	قاچ	444	قارا باراق	قارا باراق	445
قاچار	قاچار	444	قرا باش	قارا باش	445
قاچاشلیق	قاچاشلیق	444	قرا پل	قارا پۆل	445
قاچاق	قاچاق	444	قرا تاریخ	قارا تاریخ	445
قاچقو	قاچقۆ	444	قرتال	قارتال	446
قاچی	قاچی	444	قرا تاماق	قارا تاماق	445
قاچیر	قاچیر	444	قرا تمغا	قارا تامغا	445
قاچیقماق	قاچیقماق	444	قرا تایاق	قارا تایاق	445
قاچین	قاچین	444	قراجو	قاراجو	445
قادا	قادا	444	قراچریك	قاراچەریك	445
قداغ ، قاداغ	قاداغ	444	قاراجی	قاراچی	445
قاداغلیق ،قداغلیق	قاداغلیق	444	قارارتماق	قارارتماق	445
قاداق	قاداق	444	قرارتورماق	قارارتۆرماق	445
قاداقلیق	قاداقلیق	445	قارارماق	قارارماق	445
قادانه	قادانه	445	قراسۆ	قاراسۆ	446
قادر	قادر	445	قاراش	قاراش	446
قادرلیغ	قادرلیغ	445	قرا شنبه	قارا شەنبه	446
قادر برحق	قادری بەرهەق	445	قاراشلاماق	قاراشلاماق	446
قادم	قادم	445	قراغ ، قاراغ	قاراغ	446
قادین	قادن	445	قراغلیق	قاراغلیق	446

بېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	بېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قاپان	قاپان	442	قاتارماق	قاتارماق	443
قاپلان ، قپلان	قاپلان	442	قاتاغ	قاتاغ	443
قاپو	قاپو	442	قاتاغان	قاتاغان	443
قاپتاغ	قاپتاغ	442	قاتيشتورماق	قاتىشتۇرماق	444
قاپتال	قاپتال	442	قاتيغ	قاتىغ	443
قافتان ، قاپتان	قاپتان	442	قاتىغلاشماق	قاتىغلاشماق	443
قابتورغاى	قاپتۇرغاي	442	قاتراماق	قاتراماق	443
قاپچيشماق	قاپچىشماق	443	قاتقاق	قاتقاق	443
قاپچيماق	قاپچماق	443	قاتلا	قاتلا	443
قابچوق	قاپچۇق	443	قاتلانماق	قاتلانماق	443
قابساق	قاپساق	443	قاتلاو	قاتلاۋ	443
قاپغاماق	قاپغاماق	443	قاتماق	قاتماق	443
قاپقاجاق	قاپقاچاق	443	قاتمه	قاتما	444
قاپقارماق	قاپقارماق	443	قاتناشيق	قاتناشىق	444
قابو	قاپۇ	443	قاتى	قاتى	444
قاپقه	قاپقا	443	قاطع	قاتئ	444
قاپماق	قاپماق	443	قاتيش	قاتىش	444
قاپوزاغ	قاپۇزاغ	443	قاتيشماق	قاتىشماق	444
قاپوغ	قاپۇغ	443	قاتيغ	قاتىغ	444
قاپوق	قاپۇق	443	قاتيق	قاتىق	444
قاپيق	قاپىق	443	قاتل	قاتل	444
قاپيلماق	قاپىلماق	443	قاتيلماق	قاتىلماق	444
قات	قات	443	قاتل جان	قاتلى جان	444

بهزبلمشی	گوقۇلۇشی	بەت	بهزبلمشی	گوقۇلۇشی	بەت
قارون	قارۇن	447	قازغانج	قازغانج	448
قاری	قاري	447	قازغانچی	قازغانچی	448
قری	قەری	447	قازغاناق	قازغاناق	448
قاریش	قاریش	448	قازناقلیق	قازناقلیق	448
قاریشلاماق	قارشلاماق	448	قازننماق	قازننماق	448
قاریغ	قارىغ	448	قازو	قازۇ	448
قارىقماق	قارىقماق	448	قاذورات	قازۇرات	448
قاریلاماق	قارىلاماق	448	قاذورت	قازۇرەت	448
قاریلیغ	قارىلىغ	448	قازوق	قازۇق	448
قاریلیق	قارىلىق	448	قازیلماق	قازىلماق	448
قاریماق	قارىماق	448	قاضي القضات	قازىيۇلقۇززات	448
قاریمچی	قارىمچی	448	قاضي الحاجات	قازىيۇلھاجات	448
قارینچه	قارىنچه	448	قاسقالغان	قاسقالغان	449
قارینچقا	قارىنچقا	448	قاسمار	قاسمار	449
قاز	قاز	448	قاصد	قاسد	449
قزاق	قازاق	448	قاصر	قاسر	449
قزاقانه	قازاقانه	448	قاشاغو	قاشاغۇ	449
قزاقلیق	قازاقلىق	448	قاشاغوج	قاشاغۇج	449
قزال	قازال	448	قاشانک ، قشانک	قاشاڭ	449
قزان ، قازان	قازان	448	قشاووج	قاشاۇۋج	449
قازغان	قازغان	448	قاش قارارتی	قاش قارارتی	449
قازچی	قازچی	448	قاشقارالماق	قاشقارالماق	449
قازغاماق	قازغاماق	448	قاشقالداغ	قاشقالداغ	449

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قرافو	قارافۇ	446
قاراق ، قراق	قاراق	446
قاراقماق	قاراقماق	446
قاراقليق	قاراقلىق	446
قراقوش	قاراقۇش	446
قراقولاق	قارا قۇلاق	446
قرا قيرليق	قارا قىرلىق	446
قرا كول	قارا كۆل	446
قرا كيبك	قارا كىيىك	446
قرالتو	قارالتۇ	446
قارالماق	قارالماق	446
قرالىق	قارالىق	446
قاراول	قاراۋۇل	446
قارتال	قارتال	446
قارتيماق	قارتىماق	446
قارچناق	قارچاناق	446
قارچنماق	قارچانماق	446
قارچه	قارچە	446
قارچمغاي	قارچمغاي	446
قارداش	قارداش	446
قارس	قارس	446
قارساق	قارساق	446
قارسماق	قارسماق	447

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قارشو	قارشۇ	447
قارشى	قارشى	447
قارغاش	قارغاش	447
قارغيش	قارغىش	447
قارغيشلاماق	قارغىشلاماق	447
قارقاشوق	قارقاشۇق	447
قارقوناق	قارقوناق	447
قارلاغاچ	قارلاغاچ	447
قارلاغوچ	قارلاغۇچ	447
قارلاماق	قارلاماق	447
قارلانغوچ	قارلانغۇچ	447
قارلوغاچ	قارلۇغاچ	447
قارماتماق	قارماتماق	447
قارماشماق	قارماشماق	447
قارماق	قارماق	447
قرماماق	قارماماق	447
قارمالاماق	قارمالاماق	447
قارمالماق	قارمالماق	447
قارو	قارۇ	447
قاروره	قارۇرە	447
قاروره انداز	قارۇرە گەنداز	447
قاروره افكن	قارۇرە گەفكەن	447
قاروق	قارۇق	447

بەزىلىشى	گوقزلۇشى	بەت	بەزىلىشى	گوقزلۇشى	بەت
قامچين	قامچىن	451	قاهر	قاهىر	452
قامغاق	قامغاق	451	قاهرليق	قاهىرلىق	452
قمرغه	قامۇرغه	451	قاواماق	قاۋاماق	452
قامورقاموق	قامۇر - قامۇق	451	قاوغه	قاۋغا	452
قاموس	قامۇس	451	قاودى اولماق	قاۋدى گولماق	452
قاموغ	قامۇغ	451	قاوزاماق	قاۋزاماق	452
قاموق	قامۇق	451	قاوشاق	قاۋشاق	452
قاميش ، قميش	قامىش	451	قاوشاماق	قاۋشاماق	452
قاميشليق ،قميشليق	قامىشلىق	451	قاوغاماق	قاۋغاماق	452
قان	قان	451	قاۋغون	قاۋغۇن	452
قانات ، قنات	قانات	451	قاوغونچى	قاۋغۇنچى	452
قانتار	قانتار	451	قولاماق ، قاولاماق	قاۋلاماق	452
قانتارما	قانتارما	451	قاوماق	قاۋماق	452
قانتارماق	قانتارماق	451	قاووجاق	قاۋۇجاق	452
قانجوغه	قانجۇغا	451	قاوودماق	قاۋۇداق	452
قاندا	قاندا	451	قاوور	قاۋۇر	452
قانلانماق	قانلانماق	451	قاورچاق	قاۋۇرچاق	452
قانليغ	قانلىغ	452	قاورچاقچى	قاۋۇرچاقچى	452
			قاوردماق	قاۋۇرداق	452
قانليق	قانلىق	452	قاورسى	قاۋۇرسى	453
قانماق	قانماق	452	قاورما	قاۋۇرما	453
قانون	قانۇن	452	قاورماچ	قاۋۇرماچ	453
قانونه	قانۇنەن	452	قاورماق	قاۋۇرماق	453

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قاشقالماق	قاشقالماق	449
قاشقاماق	قاشقاماق	449
قاشق ، قاشوق	قاشۇق	449
قاشيماق	قاشىماق	449
قاغ	قاغ	449
قاغون	قاغۇن	449
قاق	قاق	449
قافله	قافىلە	449
قافله‌سالار	قافىلەسالار	449
قافله‌كش	قافىلەكەش	449
قافيه	قافىيە	449
قاقشاق	قاقشاق	449
قاقشال	قاقشال	449
قاقشالماق	قاقشالماق	450
قاقشيماق	قاقشىماق	450
قاقليق	قاقلىق	450
قاقماچ	قاقماچ	450
قاقماق	قاقماق	450
قاقرداغ	قاقىرداغ	450
قاقيرما	قاقىرما	450
قاقسرماق	قاقسىرماق	450
قاقيشلاماق	قاقىشلاماق	450
قاقيغانليق	قاقىغانلىق	450

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قاقلجيم	قاقلجىم	450
قاقم	قاقىم	450
قانكغايمق	قانكغايماق	450
قال	قال	450
قلاش	قالاش	450
قالاماق	قالاماق	450
قالتاغاى	قالتاغاي	450
قالتاغايليق	قالتاغايلىق	450
قالتغليق	قالتاغلىق	450
قالتاق	قالتاق	450
قالتراق	قالتراق	450
قالتراماق	قالتراماق	450
قالداغوچ	قالداغۇچ	450
قالغيماق	قالغىماق	450
قالقاندوروق	قالقاندۇرۇق	450
قالقماق	قالقماق	450
قالقيماق	قالقىماق	451
قالماش	قالماش	451
قالب	قالىب	451
قالين	قالىن	451
قالينليق	قالىنلىق	451
قالينليق قيلماق	قالىنلىق قىلماق	451
قامت	قامەت	451

بەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
قاينالماق	قاينالماق	454
قبرپوش	قەبرپوش	454
قبرتاش	قەبرتاش	454
قبض	قەبز	454
قبضه	قەبزە	454
قبور	قەبۇر	455
قبوغ	قەبۇغ	455
قبيح	قەبىھ	455
قبيحه	قەبىھە	455
قپان	قەپان	455
قپان	قەپپان	455
قپتان	قەپتان	455
قت	قەت	455
قطع	قەتئ	455
قطرات	قەتەرات	455
قتال	قەتتال	455
قتاله	قەتتالە	455
قطره	قەترە	455
قطره‌بار	قەترەبار	455
قتره ريز	قەترە ريز	455
قتل	قەتل	455
قتل عام	قەتلى ئام	455

بەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
قاماق	قەماق	454
قتق چيليک	قەتقچىلىك	455
قطع طريق	قەتئى تەرىق	455
قتيل	قەتىل	455
قطيله	قەتىلە	455
قطع نفس	قەتئى نەفەس	455
قطع نفس	قەتئى نەفس	455
قطع حيات قيلماق	قەتئى ھايات قىلماق	456
قدر	قەدەر	456
قدركير	قەدەرگىر	456
قدم	قەدەم	456
قدم فرسالیق	قەدەم فەرسالىق	456
قدم كش	قەدەمكەش	456
قدح	قەدەھ	456
قدح پيما	قەدەھپەيما	456
قدح خوار	قەدەھخار	456
قدح كش	قەدەھكەش	456
قدس الله	قەددەسەللاھ	456
قدس الله روحه	قەددەسەللاھۇ روھەھۇ	456
قدر	قەدر	456
قديم	قەدىم	456
قديمانه	قەدىمانە	456
قديم القديم	قەدىمۇلقەدىم	456

بېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قانچ	قانچە	452
قاوشترماق	قاۋۇشتىرماق	453
قاووشماق	قاۋۇشماق	453
قاوون	قاۋۇن	453
قائل	قائىل	453
قائم	قائىم	453
قائم مقام	قائممەقام	453
قائم الليل	قائمئۇللەيل	453
قاى	قاي	453
قايش ، قاياش	قاياش	453
قيان ، قايان	قايان	453
قايپانماق	قايپانماق	453
قايتارا	قايتارا	453
قايتارو	قايتارۇ	453
قايتالماق	قايتالماق	453
قايدا	قايدا	453
قايداغ	قايداغ	453
قايدين	قايدىن	453
قايراق	قايراق	453
قايراغ	قايراغ	453
قايرو	قايرۇ	453
قايرىلاماق	قايرىلاماق	453
قاياشلىق	قاياشلىق	454

بېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قاوز	قاۋۇز	453
قايناووق	قايناۋۇق	454
قايو	قايۇ	454
قايد	قايىد	454
قايل	قايىل	454
قايم	قايىم	454
قايم مقام	قايممەقام	454
قايم الليل	قايمئۇللەيل	454
قباء	قەباۋ	454
قباچه	قەباچە	454
قباغ	قەباغ	454
قباق	قەباق	454
قبال	قەبال	454
قبالات	قەبالات	454
قباله	قەبالە	454
قبالماق	قەبالماق	454
قباماق	قەباماق	454
قبان	قەبان	454
قباحت	قەباھەت	454
قبائل	قەبائىل	454
قبايل	قەبايىل	454
قبق	قەبەق	454
قبالماق	قەبەلماق	454

بەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	بەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
قضا ما مضى	قەزايى مامەزا	457	قلاوز	قەلاۋۇز	458
قضا يزدانى	قەزايى يەزدانىي	457	قلاوزلوغ	قەلاۋۇزلۇغ	458
			قلعه	قەلئە	458
قلعه افلاک	قەلئە ئەفلاك	458	قلاش	قەللاش	459
قلعه بندان	قەلئەبەندان	458	قلاشليق	قەللاشلىق	459
قلعەدار	قەلئەدار	458	قليل	قەللل	459
قصبەچه	قەسەبەچە	458	قلعى	قەلئي	460
قلعەدارليق	قەلئەدارلىق	458	قليه	قەليە	460
قلعەكيرلىق	قەلئەگىرلىق	459	قمح	قەمئ	460
قلم	قەلەم	459	قمارى	قەماري	460
قلم بقلم	قەلەمبىقەلەم	459	قمر	قەمەر	460
قلم رو	قەلەم رەۋ	459	قمر الصوفيه	قەمەرۇسسوفىيە	460
قلم زن	قەلەمزەن	459	قمتو	قەمتۇ	460
قلم كش	قەلەمكەش	459	قمل	قەمل	460
قلندر	قەلەندەر	459	قميص	قەمىس	460
قلندرخانه	قەلەندەرخانە	459	قناديل	قەنادىل	460
قلندروش	قەلەندەرۇش	459	قنديل	قەندىل	460
قلب	قەلب	459	قندين	قەندىن	460
قلب روى اندو	قەلبى روى ئەندۇ	459	قحبه	قەھبە	460
قلب سيم	قەلبى سىم	459	قحبەچه	قەھبەچە	460
قلبكاه	قەلبگاھ	459	قحط حسن	قەھتى ھۇسن	460
قلب ليق	قەلبلىق	459	قهترماق	قەھتەرماق	460
قلتبان	قەلتەبان	459	قهر	قەھر	460

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قتيغ	قەتىغ	455
قطعا	قەتئان	455
قرع	قەرئ	456
قرابه	قەرابە	456
قرابت	قەرابەت	456
قرار	قەرار	456
قراحت	قەراھەت	457
قره	قەرە	457
قرنفل	قەرەنفۇل	457
قرطبان	قەرتەبان	457
قرابه	قەررابە	457
قرن	قەرن	457
قرين	قەرىن	457
قرينه	قەرىنە	457
قرينراق	قەرىنراق	457
قرين ليغ	قەرىنلىغ	457
قريه	قەريە	457
قريت	قەريەت	457
قضا	قەزا	457
قضاء	قەزائ	457
قضايا	قەزايا	457
قضا آسمانى	قەزايى ئاسمانى	457
قضا ما فات	قەزايى مافات	457

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قديمى	قەدىمى	456
قعر	قەئر	456
قذف	قەزف	457
قضيه	قەزىيە	457
قصايد	قەسائىد	457
قصايد	قەسايىد	457
قصب	قەسەب	457
قصبه	قەسەبە	457
قصب پوش	قەسەب پۈش	458
قصر	قەسر	458
قصاب	قەساب	458
قسام	قەسام	458
قصيده	قەسىدە	458
قصيده سرا	قەسىدە سەرا	458
قفص	قەفەس	458
قفلان	قەفلان	458
قعقعه	قەقەقە	458
قفنس	قەقنۇس	458
قفنس بچه	قەقنۇس بەچە	458
قلع	قەلئ	458
قلاده	قەلادە	458
قلاغوز	قەلاغۇز	458
قلاو	قەلاۋ	458

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
قوباتلوق	قوباتلۇق	461	قوتان	قوتان	462
قوبورچق	قوبۇرچاق	461	قوتور	قوتۇر	462
قوبوز	قوبۇز	461	قوتورماق	قوتۇرماق	462
قوجه	قوجه	462	قورونماق	قورۇنماق	463
قوجن	قوجين	462	قوز	قوز	463
قوچ	قوچ	462	قوزاق	قوزاق	463
قوچاق	قوچاق	462	قوزاى	قوزاي	463
قوچه	قوچا	462	قوزغاداماق	قوزغاداماق	463
قودولوق	قودۇلۇق	462	قوزغالان	قوزغالان	463
قور	قور	462	قوزغاماق	قوزغاماق	463
قورايىش	قورايىش	462	قوزغالماق	قوزغالماق	463
قورچاق	قورچاق	462			
قورچالماق	قورچالماق	462	قوزغانماق	قوزغانماق	463
قورچى	قورچى	462	قوزغون	قوزغۇن	463
قورشون	قورشۇن	462	قوزلوق	قوزلۇق	463
قورغاداماق	قورغاداماق	462	قوزماق	قوزماق	463
قورغاراماق	قورغاراماق	462	قوزى	قوزى	463
قورغاشون	قورغاشۇن	462	قوزى قولاق	قوزىقۇلاق	463
قورغال	قورغال	462	قوش	قوش	463
قورغانماق	قورغانماق	463	قوشا	قوشا	463
قورلا	قورلا	463	قوشاق	قوشاق	463
قوروتماق	قورۇتماق	463	قوشه	قوشه	463
قوروخ ، قروخ	قوروغ	463	قوشتى	قوشتى	463

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قىلچاقچى	قەلچاقچى	459	قهقهه	قەھقەھە	460
قىلقان	قەلقان	459	قهار	قەھھار	460
قلاب	قەللاب	459	قوارير	قەۋارىر	460
قوافى	قەۋافىي	460	قوبوق	قوبۇق	461
قوافل	قەۋافىل	460	قوپا	قوپا	461
قواميس	قەۋامىس	460	قوپارماق	قوپارماق	461
قوامد	قەۋائىد	460	قوبارماق	قوپارماق	461
قوس	قەۋس	460	قوپارماغليق	قوپارماغلىق	461
قوس قزح	قەۋسى قوزەھ	461	قوپاريلماق	قوپارىلماق	461
قول	قەۋل	461	قوباريلماق	قوپارىلماق	461
قوله تعالى	قەۋلۇھۇ تەئالا	461	قوپان	قوپان	461
قوم	قەۋم	461	قوپانليق	قوپانلىق	461
قواس	قەۋۋاس	461	قوپتى آلدى	قوپتى ـ ئالدى	461
قوال	قەۋۋال	461	قوپساماق	قوپساماق	462
قوى	قەۋي	461	قوپقا	قوپقا	462
قيئى	قەي	461	قوپماق	قوپماق	462
قياصره	قەياسىرە	461	قوپور ، قوبور	قوپۇر	462
قيد	قەيد	461	قوپورجوق	قوپۇرجۇق	462
قيد جسمانى	قەيدى جىسمانىي	461	قوپوز	قوپۇز	462
قيصر	قەيسەر	461	قوپوشله ، قوبوشله	قوپۇشلە	462
			قوپوق	قوپۇق	462
قيلوله	قەيلۇلە	461	قوطاس	قوتاس	462
قيوم	قەييۇم	461	قوتالماق	قوتالماق	462

پەزىلىشى	كوقۇلۇشى	بەت	پەزىلىشى	كوقۇلۇشى	بەت
قولاوزلوق	قولاۋزلۇق	464	قوتداق	قوتداق	465
قولباغ	قولباغ	464	قوتغ	قوتغ	465
قولتورمچ	قولتۇرماچ	464	قوتغارماق	قوتغارماق	465
قولچاق	قولچاق	464	قوتغرات	قوتغرات	465
قونقرماق	قونقارماق	465	قطاع الطريق	قۇتتاۋتتەرىق	466
قونوق	قونۇق	465	قطر	قۇتر	466
قونوقلاماق	قونۇقلاماق	465	قوتقولماق	قۇتقۇلماق	466
قونوقلوق	قونۇقلۇق	465	قوتلوغ	قۇتلۇغ	466
قونوم	قونۇم	465	قوتوز	قۇتۇز	466
قويار	قويار	465			
قويانغو	قويانغۇ	465	قوت القلوب	قۇتۇلقۇلۇب	466
قويغه ، قويغا	قويغا	465	قوجاشلانماق	قۇجاشلانماق	466
قويورغا	قويۇرغا	466	قوچاشلاماق	قۇچاشلاماق	466
قويورقا	قويۇرقا	466	قوچالاق	قۇچالاق	466
قوييقى	قويمغى	466	قوچوشماق	قۇچۇشماق	466
قويى	قويى	466	قوچقۇ	قۇچقۇ	466
قوين ، قويين	قويىن	466	قوچوق	قۇچۇق	467
قبه	قۇببه	466	قوچوماق	قۇچۇماق	467
قبور	قۇبۇر	466	قوچيق	قۇچىق	467
قوت	قۇت	466	قودا	قۇدا	467
قوتالماق	قۇتالماق	466	قودالاق	قۇدالاق	467
قتلاء	قۇتەلاۋ	466	قودامان	قۇدامان	467
قطب	قۇتب	466	قدماء	قۇدەماۋ	467

بهزبلمشی	ئوقۇلۇشی	بەت	بهزبلمشی	ئوقۇلۇشی	بەت
قروغچی	قورۇغچی	463	قوشلاماق	قوشلاماق	463
قوروق	قورۇق	463	قوشماق	قوشماق	464
قوروق چی	قورۇقچی	463	قوشوق	قوشۇق	464
قوشوقلق	قوشۇقلۇق	464	قولچی	قولچی	464
قوشولتوق	قوشۇلتۇق	464	قولداش	قولداش	464
قوشونماق	قوشۇنماق	464	قولداشلیغ	قولداشلىغ	464
قوغ	قوغ	464	قولداماق	قولداماق	465
قوغا	قوغا	464	قولدورماق	قولدۇرماق	465
قوغماق	قوغماق	464	قولماش	قولماش	465
قوغورچق	قوغۇرچاق	464	قولماق	قولماق	465
قوغوش	قوغۇش	464	قوم	قوم	465
قونک	قوڭ	464	قوما	قوما	465
قونکارماق	قوڭارماق	464	قومبول	قومبۇل	465
قونکاش	قوڭاش	464	قومرسقه	قومرسقا	465
قونکراغو	قوڭراغۇ	464	قوناغ	قوناغ	465
قونکشی	قوڭشی	464	قومیماق	قومسماق	465
			قوناق	قوناق	465
قونکوزغان	قوڭۇزغان	464	قوناقلیق	قوناقلىق	465
قول	قول	464	قونالغا	قونالغا	465
قولاماق	قولاماق	464	قونالغه	قونالغه	465
قولاماغلیق	قولاماغلىق	464	قونالماق	قونالماق	465
قولانسه	قولانسه	464	قوناماق	قوناماق	465
قولاوز	قولاۋز	464	قونچاق	قونچاق	465

بەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	بەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
قورامە	قۇرامە	468	قرص	قۇرس	468
قوراماق	قۇراماق	468	قورساغ	قۇرساغ	468
قرمە	قۇرگە	468	قرص خورشید	قۇرسی خۇرشىد	468
قرع	قۇرەڭ	468	قرص قطیر	قۇرسی قەتىر	468
قرص کشنیز	قۇرسی کەشنىز	468	قوزی	قۇزی	469
قرص لیمون	قۇرسی لىمۇن	469	قصاد	قۇساد	469
قورشاق	قۇرشاق	469	قوسقاچ	قۇسقاچ	469
قورشاقلاماق	قۇرشاقلاماق	469	قصور	قۇسۇر	469
قورشانماق	قۇرشانماق	469	قصورات	قۇسۇرات	469
قورماچ	قۇرماچ	469	قوسوندی	قۇسۇندی	470
قورماق	قۇرماق	469	قوشانماق	قۇشانماق	470
قورمە	قۇرمە	469	قوشبیکی	قۇشبەگی	470
قورورغایماق	قۇرۇرغایماق	469	قوشقینە	قۇشقىنە	470
قوروغلوق	قۇرۇغلۇق	469	قوشلاغ	قۇشلاغ	470
قوروقشاماق	قۇرۇقشاماق	469	قوشلاق	قۇشلاق	470
قورولتای	قۇرۇلتاي	469	قوشلوغ	قۇشلۇق	470
قورومساغ	قۇرۇمساغ	469	قوشلوق	قۇشلۇق	470
قرون	قۇرۇن	469	قوشمار	قۇشمار	470
قرح	قۇرۇھ	469	قوشنانجی	قۇشنانجی	470
قوریلتای	قۇرىلتاي	469	قوغو	قۇغۇ	470
قوریا	قۇریا	469	قفل	قۇفل	470
قوزای	قۇزاي	469	قفول	قۇفۇل	470
قزح	قۇزھ	469	قونکارماق	قۇڭارماق	470

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قطب الاوليا	قۇتبۇل ئەۋلىيا	466	قدوس	قۇددۇس	467
قطب اولیا	قۇتبى ئەۋلىيا	466	قدس سره	قۇددىسە سىررۇھو	467
قطب دهر	قۇتبى دەھر	466	قدس	قۇدس	467
قطب ثابت	قۇتبى سابىت	466	قدس شرف	قۇدسى شەرىف	467
قدسى	قۇدسي	467	قورتماق	قۇرتماق	468
قدومت	قۇدومەت	467	قريش	قۇرەيش	468
قدمت خدمت	قۇدمەتى خىدمەت	467	قريشى	قۇرەيشي	468
قودور	قۇدۇر	467	قوربان	قۇربان	468
قودوساق	قۇدۇساق	467	قرب	قۇرب	468
قودقچى	قۇدۇقچى	467	قربانى	قۇربانى	468
قودوق	قۇدۇق	467	قربت	قۇربەت	468
قودقلق	قۇدۇقلۇق	467	قوربقه	قۇربەقە	468
قودقماق	قۇدۇقماق	467	قورپ	قۇرپ	468
قدوم	قۇدۇم	467	قورت	قۇرت	468
قودومان	قۇدۇمان	467	قورتارماق	قۇرتارماق	468
قدوه	قۇدۋە	467	قورتقا	قۇرتقا	468
قدوت	قۇدۋەت	467	قورچالماق	قۇرچالماق	468
قدوة الاحرار	قۇدۋەتۇلئەھرار	467	قورچوق	قۇرچۇق	468
قدوت الاولياء	قۇدۋەتۇلئەۋلىيا	467	قورچى	قۇرچى	468
قدوه اهل يقين	قۇدۋەئى ئەھلى يەقىن	467	قورداش	قۇرداش	468
قور	قۇر	467	قوردوغلاماق	قۇردۇغلاماق	468
قرى	قۇرا	468	قراء	قۇررا	468
قوراق	قۇراق	468	قرة العين	قۇررەتۇلئەين	468

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قولونج	قۇلۇنج	471	قونان	قۇنان	472
قولينچاق	قۇلىنچاق	471	قنبل	قۇنبۇل	472
قومار	قۇمار	471	قوندوز	قۇندۇز	472
قومارباز	قۇمارباز	471	قونقار	قۇنقار	472
قونوق	قۇنۇق	472	قيبيق	قىبىق	473
قونوقماق	قۇنۇقماق	472	قيپماق	قىپماق	473
قوا	قۇۋا	472	قتال	قىتال	473
قووارماق	قۇۋارماق	472	قطعه	قىتئه	473
قوواق	قۇۋاق	472	قطع	قىتەۋ	473
قوالاشماق	قۇۋالاشماق	472	قطمار	قىتمار	473
قوالاماق	قۇۋالاماق	472	قطمير	قىتمىر	473
قوياق	قۇياق	472	قيتيق	قىتىق	473
قوياقليق	قۇياقلىق	472	قيتيقلاماق	قىتىقلاماق	473
قويانك	قۇيانك	472	قيتلماق	قىتىلماق	473
قويمان	قۇيمان	472	قيچارماق	قىچارماق	473
قيود	قۇيۇد	472	قيچماق	قىچماق	473
قويوق	قۇيۇق	472	قيچقيرين	قىچقىرىن	473
قويى	قۇيى	472	قيچى	قىچى	473
قويشقان	قۇيىشقان	472	قيچيماق	قىچىماق	473
قويشقون	قۇيىشقۇن	472	قدم	قىدەم	473
قيباماق	قىباماق	472	قدميت	قىدەمىييەت	473
قبل	قىبەل	472	قدمت	قىدمەت	473
قبله	قىبله	472	قيراغلاتماق	قىراغلاتماق	473

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قوزدوق	قۇزدۇق	469
قضات	قۇززات	469
قوزغون	قۇزغۇن	469
قوزوق	قۇزۇق	469
قولان قويروغى	قۇلان قۇيرۇغى	470
قلاوز	قۇلاۋۇز	470
قلاوزلوغ	قۇلاۋۇزلۇغ	470
قلچاقچى	قۇلچاقچى	470
قلزم	قۇلزۇم	470
قولغاق	قۇلغاق	470
قلقل	قۇلقۇل	470
قلاب	قۇللاب	470
قلاب كش	قۇللابكەش	470
قلاب وش	قۇللابۇەش	470
قله	قۇلله	471
قوللوغ	قۇللۇغ	471
قوللوق	قۇللۇق	471
قولوقچى	قۇللۇقچى	471
قولوقماق	قۇللۇقماق	471
قلوب	قۇلۇب	471
قولوق	قۇلۇق	471
قولوم	قۇلۇم	471
قولون	قۇلۇن	471

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قلاغوز	قۇلاغۇز	470
قولاقچى	قۇلاقچى	470
قولاقلاشماق	قۇلاقلاشماق	470
قولان	قۇلان	470
قومارغال	قۇمارغال	471
قومارغه	قۇمارغه	471
قومارغال	قۇمارغال	471
قومارماق	قۇمارماق	471
قماش	قۇماش	471
قماش پوش	قۇماشپۇش	471
قوماق	قۇماق	471
قوماقچى	قۇماقچى	471
قومال	قۇمال	471
قومالاغ	قۇمالاغ	471
قومران	قۇمران	471
قمرى	قۇمرى	471
قومشوم	قۇمشۇم	471
قومقا	قۇمقا	471
قوملاغ	قۇملاغ	472
قومراقماق	قۇمۇراقماق	472
قومورسقا	قۇمۇرسقا	472
قوناجين	قۇناجىن	472
قوناچى	قۇناچى	472

يېزىلىشى	گوگۇلۇشى	بەت
قىرماچە	قىرماچە	474
قىرقاق	قىرقاق	474
قرميز	قىرمىز	474
قرميزى	قىرمىزى	474
قصه	قىسسە	475
قصه‌پرداز	قىسسە پەرداز	475
قصه‌خوان	قىسسەخان	475
قصه ساز	قىسسەساز	475
قصه‌كوى	قىسسەگۇي	475
قيسيغالماق	قىسغالماق	475
قيسقانج	قىسقانچ	475
قيسقانچليق	قىسقانچلىق	475
قيسقانماق	قىسقانماق	475
قسقه‌ليق قيلماق	قىسقەلىق قىلماق	475
قيسناق	قىسناق	475
قيسيق	قىسىق	475
قسم	قىسىم	476
قيسيم	قىسسىم	476
قسمت	قىسمەت	476
قسمت كاه	قىسمەتگاھ	476
قيسيم لاماق	قىسسىملاماق	476
قيشلايشى	قىشلايشى	476
قيشماق	قىشماق	476

يېزىلىشى	گوگۇلۇشى	بەت
قصص	قىسەس	475
قيستاناماق	قىستاناماق	475
قيسراغ	قىسراغ	475
قيسراق	قىسراق	475
قيقاسلاتماق	قىقاسلاتماق	476
قيقاسلاماق	قىقاسلاماق	476
قينكر	قىڭكىر	476
قلاع	قىلاغ	476
قلاده	قىلادە	476
قيلاقيلا	قىلا ـ قىلا	476
قلام	قىلام	476
قيلاو	قىلاۋ	476
قيلاولاماق	قىلاۋلاماق	476
قيلباش	قىلباش	476
قيلتيق	قىلتىق	476
قيلدير	قىلدىر	476
قيلسيق	قىلسىق	476
قيل قويروق	قىل قويرۇق	476
قلت	قىللەت	476
قيلليغ	قىللىغ	476
قيليج تيكورماك	قىلىچ تەگۈرمەك	477
قيليچلاماق	قىلىچلاماق	477
قيليج لىق	قىلىچلىق	477

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قبلة الكتاب	قىبلەتۈلكۈتتاب	472	قيرافلاماق	قىرافلاماق	473
قبلەكاه	قىبلەگاھ	473	قيراغو	قىراغۇ	473
قبلەكه	قىبلەگەھ	473	قراق	قىراق	473
قبلەنما	قىبلەنەما	473	قيراقراق	قىراقراق	474
قيرال	قىرال	474	قروان	قىرۋان	474
قران	قىران	474	قيرناق	قىرناق	474
قيران	قىران	474	قيريغ	قىريغ	474
قيربا	قىربا	474	قيريغلاماق	قىريغلاماق	474
قربان	قىربان	474	قيريق	قىريق	474
قير پيقتيكان	قىر پىقتىكەن	474	قيريقتى	قىريقتى	475
قيرتيش	قىرتىش	474	قيريقلاماق	قىريقلاماق	475
قيرچىلداتماق	قىرچىلداتماق	474	قيريماق	قىريماق	475
قيرچىلداماق	قىرچىلداماق	474	قيرينتى	قىرىنتى	475
قيرغاى	قىرغاي	474	قيز	قىز	475
قيرغو	قىرغو	474	قيزالاق	قىزالاق	475
قيرغى	قىرغى	474	قيزاموق	قىزامۇق	475
قيرغين	قىرغىن	474	قيزغينه	قىزغىنە	475
قيرقاول	قىرقاۋۇل	474	قيزقالماق	قىزقالماق	475
قيرقليق	قىرقلىق	474	قيزيغ	قىزىغ	475
قيرقماق	قىرقماق	474	قيزيقماق	قىزىقماق	475
قيرقىل	قىرقىل	474	قيزيمتول	قىزىمتۇل	475
قيرقين	قىرقىن	474	قيساچ	قىساچ	475
قيرلاماق	قىرلاماق	474	قيساق	قىساق	475

ك (كا :ف)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كابين	كابىن	479	كاركاه	كارگاھ	480
كاتاول	كاتاۋۇل	479	كاركر	كارگەر	480
كاتب	كاتىب	479	كاركه	كارگەھ	480
كاج	كاج	479	كاروانسراى	كارۋانسەراي	480
كاخ	كاخ	479	كاروانقران	كارۋانقىران	480
كاخ عالى	كاخى ئالىي	479	كاريگر	كارىگەر	480
كاخ رفيع	كاخى رەفىئ	479	كاره	كارىھ	480
كار	كار	479	كارى	كارىي	480
كار آزماى	كار ئازماي	479	كاز	كاز	480
كار آكاه	كار ئاگاھ	479	كازه	كازە	480
كار آكه	كارئاگەھ	479	كاذب	كازىب	480
كارنده	كارەندە	479	كاذب وش	كازىبۋەش	480
كاربان	كاربان	479	كاس	كاس	480
كاربند	كاربەند	479	كاسه	كاسە	480
كارخانه	كارخانە	479	كاسەكر	كاسەگەر	480
كاردان	كاردان	479	كاسەكرليك	كاسەگەرلىك	480
كارديده	كاردىيدە	479	كاست	كاست	480
كارزار	كارزار	480	كاسب	كاسىب	480
كارساز	كارساز	480	كاسد	كاسىد	480
كارفرما	كارفەرما	480	كاش	كاش	480

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قيشيق	قىشىق	476
قيغات	قىغات	476
قيغاش	قىغاش	476
قيغرات	قىغرات	476
قيسانماق	قىسانماق	477
قيمانماق	قىمانماق	477
قيمسانماق	قىمسانماق	477
قيمشاتماق	قىمشاتماق	477
قيمشانماق	قىمشانماق	477
قيم قيم	قىم - قىم	477
قيمماق	قىممماق	477
قميرداماق	قىمىرداماق	477
قين	قىن	477
قنا	قىنا	477
قناماق	قىناماق	477
قنع	قىنە؟	477
قينلاماق	قىنلاماق	477
قينى	قىنى	477
قينيقماق	قىنىقماق	477
قحاب	قىھاب	477
قيواراماق	قىۋاراماق	477
قيورانماق	قىۋرانماق	477
قيوريم	قىۋرىم	477

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قيليليماق	قىلىلىماق	477
قيليماق	قىلىماق	477
قيلينج	قىلىنچ	477
قيماج	قىماچ	477
قياسا'	قىياسەن	477
قياسى	قىياسىي	478
قيام	قىيام	478
قيامت	قىيامەت	478
قير	قىير	478
قيراندود	قىيرەندۇد	478
قيركون	قىيركۆن	478
قيل و قال	قىيلۇقال	478
قيماچ	قىيماچ	478
قيرپيوند	قىيرپەيۋەند	478
قين	قىين	478
قييش	قىييش	478
قييشماق	قىييشماق	478
قيق	قىيق	478
قيل	قىيل	478
قى	قىي	477
قيا	قىيا	477
قيات	قىيات	477
قياس	قىياس	477

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كامله	كامىله	482
كامياب	كامياب	482
كانى	كانيي	483
كاه	كاھ	483
كاه وش	كاھۇش	483
كاهى	كاهيي	483
كاهل	كاهىل	483
كاهل سراى	كاهىلسەراي	483
كاهل ليغ	كاهىللىغ	483
كاهن	كاهىن	483
كاو	كاۋ	483
كاوكاو	كاۋ ـ كاۋ	483
كاوركا	كاۋزرگا	483
كاوش	كاۋش	483
كاويانى	كاۋيانيي	483
كائنات	كائىنات	483
كاينات	كايىنات	483
كعب	كەئب	483
كعبه	كەئبە	483
كباب	كەباب	483
كبائر	كەبائىر	483
كبك	كەبك	483
كبك درى	كەبكى دەرى	483

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كبوتر	كەبۇتەر	483
كبوترباز	كەبۇتەرباز	483
كبود	كەبۇد	483
كبير	كەبىر	483
كبيره	كەبىرە	483
كبير الشأن	كەبىر ژششەئن	483
كپنك	كەپەنەك	483
كت	كەت	483
كتاره	كەتارە	484
كتان	كەتان	484
كتانى	كەتانيي	484
كتبه	كەتەبە	484
كتبانو	كەتبانۇ	484
كتان	كەتتان	484
كته	كەتتە	484
كتەلانمك	كەتتەلەنمەك	484
كتەليك	كەتتەلىك	484
كتخدا	كەتخۇدا	484
كتون	كەتۇن	484
كتف	كەتىف	484
كتم	كەتم	484
كتم عدم	كەتمى ئەدەم	484
كج	كەج	484

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كاشانه	كاشانه	480
كاشى	كاشى	480
كاشق	كاشىق	480
كاشى كار	كاشىكار	481
كاشى كارلىغ	كاشىكارلىغ	481
كاغز	كاغەز	481
كاف	كاف	481
كافه	كاففه	481
كافه انام	كاففەگى ئەنام	481
كافه خلايق	كاففەگى خەلايىق	481
كافور	كافۇر	481
كافوربار	كافۇربار	481
كافوربيز	كافۇربىز	481
كافوركردار	كافۇركىردار	481
كافوركون	كافۇرگۇن	481
كافورى	كافۇرىي	481
كاف و نون	كافۇنۇن	481
كافر	كافىر	481
كافرانه	كافىرانه	481
كافروش	كافىرژەش	481
كافرستان	كافىرىستان	481
كافى	كافىي	481
كاكل	كاكۇل	481

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كالا	كالا	481
كاله	كاله	481
كالبد	كالبۇد	482
كام	كام	482
كامه	كامه	482
كام بخش	كامبەخش	482
كامجو	كامجو	482
كامجوى	كامجوي	482
كامران	كامران	482
كامرانه	كامرانه	482
كامرانليغ	كامرانلىغ	482
كام رسان	كامرەسان	482
كام روا	كام رەۋا	482
كامكار	كامكار	482
كامكارانه	كامكارانه	482
كام كار	كام گار	482
كامگاه	كامگاھ	482
كامگير	كامگىر	482
كام و فراغ	كامۇفەراغ	482
كام و ناكام	كامۇ ناكام	482
كام دل	كامى دىل	482
كام شهود	كامى شۇھۇد	482
كامل	كامىل	482

ېېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	ېېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كرك	كەرگ	487	كثافت	كەسافەت	488
كركدن	كەرگەدەن	487	كسافت	كەسافەت	488
كرم	كەرم	487	كسالت	كەسالەت	488
كرمان	كەرمەن	487	كسرتكه	كەسەرتكە	488
كرنا	كەرنا	487	كسللانماك	كەسەللەنمەك	488
كرناى	كەرناي	487	كسب	كەسب	488
كره	كەرھ	487	كسب علوم	كەسبى ئولۇم	488
كروفر	كەرۇفەر	487	كسب هوا	كەسبى ھەۋا	488
كرى	كەرى	487	كسر	كەسر	488
كريم	كەريم	487	كسرنفس	كەسرى نەفس	488
كريمه	كەريمە	487	كسره	كەسرە	488
كريم الاخلاق	كەرىمۇل ئەخلاق	487	كثرت	كەسرەت	488
كريم الخلق	كەرىمۇل خۇلق	487	كثرت استعمال	كەسرەتى ئىستىئمال	488
كرينمك	كەرىنمەك	487	كسكولامك	كەسكۇلەمەك	488
كريه	كەريھ	487	كثير	كەسىر	489
كريه الذات	كەريھۇززات	487	كثير الوقوع	كەسرۇل ۋۇقۇئ	489
كذا	كەزا	488	كثيف	كەسىف	489
كذاب	كەززاب	488	كش	كەش	489
كزلامك	كەزلەمەك	488	كشان	كەشان	489
كژدم	كەژدۇم	488	كشف	كەشەف	489
كاس	كەئس	488	كشاف	كەششاف	489
كس	كەس	488	كشافه	كەششافە	489
كساد	كەساد	488	كالشمس	كەششەمس	489

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كچ طبع	كەچ تەبئ	484	كران	كەران	486
كچ خلق	كەچخۇلق	484	كرانە	كەرانە	486
كچ خرام	كەچخىرام	484	كراهت	كەراھەت	486
كچرفتار	كەچرەفتار	484	كرخت	كەرەخت	486
كچرو	كەچرەۋ	484	كرشمە	كەرەشمە	486
كچ كلاه	كەچكۇلاھ	484	كرك	كەرەك	486
كچە	كەچچە	484	كراكا	كەرەگە	486
كچكول	كەچكۇل	484	كرم	كەرەم	486
كچكى	كەچكى	485	كرم كيش	كەرەمكىش	486
كچيت	كەچىت	485	كرايت	كەرايەت	486
كدر	كەدەر	485	كرباس	كەرباس	486
كدبانو	كەدبانۇ	486	كرتكى	كەرتكى	487
كدخدا	كەد خۇدا	486	كرچ	كەرچ	487
كدخداليق	كەد خۇداليق	486	كرچە	كەرچە	487
كد خداى	كەدخۇداي	486	كردە	كەردە	487
كد	كەدد	486	كرات	كەررات	487
كدو	كەدو	486	كرات و مرات	كەرراتۇمەررات	487
كدو امرود	كەدو ئەمرۇد	486	كرت	كەررەت	487
كدو كچكول	كەدو كەچكۇل	486	كرار	كەررار	487
كرابيس	كەرابىس	486	كرمنا	كەررەمنا	487
كرامات	كەرامات	486	كركس	كەركەس	487
كرامت	كەرامەت	486	كركمك	كەركمەك	487
كرامت كوى	كەرامەتگۇي	486	كركينمك	كەركىنمەك	487

بەت	ئوقۇلۇشى	يېزىلىشى	بەت	ئوقۇلۇشى	يېزىلىشى
492	كەمەرگاھ	كمركاه	491	كەلىمات	كلمات
492	كەمەند	كمند	491	كەلىمە	كلمه
492	كەمەندى خەمبەخەم	كمندخم بخم	491	كەلىمۇللاھ	كليم الله
492	كەمەندى زۇلف	كمند زلف	491	كەم ئاتىيە	كم آتيه
492	كەمبەھا	كمبها	491	كەماكان ، كەمەكان	كما كان
492	كەمبەھالىغ	كم بهاليغ	491	كەمال	كمال
492	كەمخىزمەت	كم خذمت	491	كەمالات	كمالات
492	كەمخىزمەتلىغ	كم خذمتليغ	491	كەمالەت	كمالت
492	كەمسۇخەن	كم سخن	491	كەمالى خىرەد	كمال خرد
492	كەم ھەۋسەلە	كم حوصله	491	كەمالى رەشك	كمال رشک
492	كەمم	كم			
492	كەممىييات	كميات	491	كامالى مەئرىفەت	كمال معرفت
492	كەممىييەت	كميت	491	كەمم	كم
492	كەمنام	كم نام	491	كەمان	كمان
492	كەمىي	كمى	492	كەمان ئەبرو	كمان ابرو
492	كەمىچكە	كميچكه	492	كەمانخانە	كمانخانه
492	كەمىردەك	كميرداك	492	كەمانكەش	كمان كش
493	كەمشىمەك	كميشماک	492	كەمانگەر	كمان كر
493	كەمىن	كمين	492	كەمانگەرلىك	كمان كرليك
493	كەمىنە	كمينه	492	كەماھىي	كما هى
493	كەمىنگاھ	كمينكاه	492	كەمەھۇزاھەققۇھ	كما هو حقه
493	كەمىنگەھ	كمينكه	492	كەمەر	كمر
493	كەمياب	كمياب	492	كەمەربەند	كمربند

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كشف	كەشف	489	كل	كەل	490
كشفى راز	كەشفى راز	489	كلاغ	كەلاغ	490
كشفيات	كەشفىيات	489	كلال	كەلال	490
كشنيز	كەشنىز	489	كلالت	كەلالەت	490
كشيده	كەشىدە	489	كلام	كەلام	490
كشيده‌ليك	كەشىدەلىك	489	كلام الله	كەلامۇللاھ	490
كشير	كەشىر	489	كلام جانفزا	كەلامى جانفزا	490
كشى زاده	كەشىزادە	489	كلام فصيح	كەلامى فەسىھ	490
كشيش	كەشىش	489	كلام نهان	كەلامى نىھان	490
كف	كەف	489	كلانتر	كەلانتەر	490
كفالات	كەفالات	489	كالعدم	كەلئەدەم	490
كفالت	كەفالەت	489	كلندى	كەلەندى	490
كفره	كەفەرە	489	كلب	كەلب	490
كفاف	كەفاف	490	كلبك	كەلبەك	490
كفن	كەفەن	490	كله	كەللە	490
كفچه	كەفچە	490	كله‌پوش	كەللەپۇش	491
كفش	كەفش	490	كله‌خشك	كەللەخۇشاك	491
كفارت	كەففارەت	490	كالوحى المنزل	كەلۇھىيلمۇنزەل	491
كفه	كەففە	490	كليز	كەلىز	491
كفه ميزان	كەففەگى مىزان	490	كليسا	كەلىسا	491
كفگير	كەفگىر	490	كليساى	كەلىساي	491
كفليز	كەفلىز	490	كلم	كەلىم	491
كفيل	كەفىل	490	كليم	كەلىم	491

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كەھكەشان	كەھكەشان	494	كيد	كەيد	495
كيف	كەيف	495	كوس	كوس	495
كيف	كەيفە	495	كوس دولت	كوسى دەۋلەت	495
كيفيات	كەيفىيات	495	كوس رحلت	كوسى رىھلەت	495
كيفيت	كەيفىيەت	495	كوش	كوش	495
كيقبادى	كەيقۇبادي	495			
كيل	كەيل	495	كوشيش	كوشىش	495
كيله	كەيلە	495	كوفت	كوفت	495
كيوان	كەيۋان	495	كوفته	كوفته	495
كو	كو	495	كولاك	كولاك	495
كوتاه	كوتاھ	495	كوه	كوھ	495
كوته	كوتەھ	495	كوهان	كوھان	497
كوچەكرد	كوچەگەرد	495	كوهانليغ	كوھانلىغ	497
كوره	كورە	495	كوهه	كوھە	497
كوركان	كورەگان	496	كوه‌افكن	كوھەفكەن	497
كوركانليق	كورەگانلىق	496	كهن	كوھەن	497
كوركانى	كورەگانىي	496	كهن طاق	كوھەن تاق	497
كورنمك	كورنەمەك	496			
كوزنك	كۆزنەك	496	كهن غم خانه	كوھەن غەمخانە	497
كوز	كۆز	496	كهن مرز	كوھەن مەرز	497
كوز پشت	كۆز پۇشت	496	كهن مهد	كوھەن مەھد	497
كوژ	كوژ	496	كوه‌به‌كوه	كوھبەكوھ	497
كوژپشت	كوژپۇشت	496	كوه‌ودريا	كوھۇدەريا	

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كەمرىر	كەمەرىۋر	492
كان	كەن ، كە :نە	493
كنار	كەنار	493
كناره	كەنارە	493
كنعان	كەنئان	493
كنار كامك	كەنەرگەمەك	493
كنجل	كەنجەل	493
كندرليك	كەندەرلىك	493
كندەراملك	كەندەرەمەك	493
كنز	كەنز	493
كنافه	كەنئافە	493
كنيز	كەنىز	493
كنيزك	كەنىزەك	494
كنيسه	كەنىسە	494
كه	كەھ	494
كهدود	كەھدۇد	494
كهربا	كەھرەبا	494
كهربالیق	كەھرەبالىق	494
كهرباكون	كەھرەباگۇن	494
كهرباوش	كەھرەباۋەش	494
كهربای	كەھروباي	494
كهف	كەھف	494
كهف الانام	كەھفۇل ئەنام	494
كمر بر	كەمەربۇر	492
كن	كەن ، كۇن	494
ككل	كەكل	494
كواكب	كەۋاكىب	494
كول	كەۋەل	494
كودن	كەۋەدەن	494
كاوزه	كەۋزە	494
كوثر	كەۋسەر	494
كاوشاك	كەۋشەك	494
كاوشاماك	كەۋشەمەك	494
كوكب	كەۋكەب	494
كوكب آيين	كەۋكەب ئايىن	494
كوكبه	كەۋكەبە	494
كوكب كون	كەۋكەبگۇن	494
كوكب جهان تاب	كەۋكەبى جەھانتاب	494
كوكب رخشنده	كەۋكەبى رەخشەندە	495
كوكب سيار	كەۋكەبى سەييار	495
كوكبستان	كەۋكەبستان	495
كون	كەۋن	495
كونين	كەۋنەين	495
كون و مكان	كەۋنۇمەكان	495
كاوركا	كەۋۇرگە	495
كى	كەي	495
كيبر	كەيبۇر	495

پەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	پەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كره	كۆره	498	كلاچ	كۆلاچ	499
كره	كۆرره	498	كلاغ	كۆلاغ	499
كره ارض	كۆرره‌ئى ئەرز	498	كلال	كۆلال	499
كلاء	كۆلاھ	499	كنج	كۆنج	500
كلماء	كۆلەماۋ	499	كنجايش	كۆنجايش	500
كله	كۆلەھ	499	كند	كۆند	500
كله‌دار	كۆلەھدار	499	كنده	كۆنده	500
كله‌دارليق	كۆلەھدارلىق	499	كنده‌لاتماك	كۆندەلەتمەك	500
كلبه	كۆلبه	499	كنده‌ى	كۆندەي	500
كلبه عنا	كۆلبەئى ئەنا	499	كن فيكون	كۆنفەيەكۆن	500
كلبه احزان	كۆلبەئى ئەھزان	499	كنكر	كۆنگىر	500
كلبه خمار	كۆلبەئى خەممار	499	كنگره	كۆنگىرە	500
كل	كۆلل	499	كنه	كۆنە	500
كلها	كۆللۇھا ، كۆللۇھە	499	كنه ذات	كۆنەي زات	500
كل شىء	كۆللى شەيئى	499	كنوز	كۆنۇز	500
كل يوم	كۆللى يەۋم	499	كنشت	كۆنىشت	501
كلى	كۆللي	499	كنيه	كۆنيە	501
كليات	كۆللىييات	499	كنيت	كۆنيەت	501
كليه	كۆللىييە	500	كحل	كۆھل	501
كلوخ	كۆلۇخ	500	كحل الجواهر	كۆھلۇل جەۋاھىر	501
كلوا و اشربوا	كۆلۇۋەشرەبۇ	500	كحل بصيرت	كۆھلى بەسىرەت	501
كليچه	كۆلىچە	500	كهان	كۆھھان	501
كمناء	كۆمەناۋ	500	كهولت	كۆھۇلەت	501

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كوسە	كۆسە	496	كوه‌پايه	كوهپايه	497
كوساو	كۆسەۋ	496	كوه پيكر	كوهپەيكەر	497
كوس زن	كوسزەن	496	كوهتن	كوهتەن	497
كوهسار	كوهسار	497	كرسى	كۆرسي	498
كوهسار فراق	كوهسارى فىراق	497	كورسى نه‌پايه	كورسىئى نۇهپايه	498
كوهكن	كوهكەن	497	كرۆر	كۆرۆر	498
كوهكن وار	كوهەنۇار	497	كوروك	كۆرۈك	498
كهنه	كوهنه	497	كروه	كۆرۇھ	498
كهن	كوهۇن	497	كوريزليك	كۆرىزلىك	498
كوهستان	كوهستان	497	كسور	كۆسۇر	498
كوه غم	كوهى غەم	497	كسورات	كۆسۇرات	498
كوه قاف	كوهى قاف	497	كسوف	كۆسۇف	498
كوهى	كوهي	497	كش	كۆش	498
كودن	كوژەن	497	كشا	كۆشا	498
كوى	كوي	497	كشاى	كۆشاي	498
كوى خمار	كوي خەمار	498	كشته	كۆشته	499
كبراء	كۆبەراۋ	498	كشتى كير	كۆشتىگىر	499
كبرى	كۆبرا	498	كوف	كۆف	499
كتاب	كۆتتاب	498	كفر	كۆفر	499
كتب	كۆتۇب	498	كفران	كۆفران	499
كتون	كۆتۇن	498	كفار	كۆففار	499
كوتوال	كۆتەژال	498	كفو	كۆفۇ	499
كدورت	كۆدۇرەت	498	كوفى الاصل	كۆفىيىۋلئەسل	499

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كوركايماك	كۆركەيمەك	502	كوز مردمى	كۆز مەردۇمى	503
كوركسز	كۆركسىز	502	كوز ياپماق	كۆز ياپماق	503
كوركسزلانمك	كۆركسىزلانماك	502	كوز ياروتماق	كوز ياروتماق	503
كوز ياروماق	كۆز يارۇماق	503	كونكول سالماق	كۆڭۈل سالماق	504
كوسەكو	كۆسەگۈ	503	كونكل ايكرى ليكى	كۆڭۈل ئەگرىلىكى	504
كوساو	كۆسەۋ	503	كولاكا	كۆلەكە	504
كوشك	كۆشك	503	كول كوماك	كۆل ـ كۆمەك	504
كوشوش	كۆشۈش	503	كماچ	كۆمەچ	504
كوشك	كۆشۈك	503	كماچدان	كۆمەچدان	504
كوك ، كوك	كۆك	503	كومك	كۆمەك	504
كوكلتاش	كۆكەلتاش	503	كومكاى	كۆمەكەي	504
كوكلداش	كۆكەلداش	503	كوماكچى	كۆمەكچى	504
كوك بوز	كۆك بوز	503	كوندورمك	كۆندۈرمەك	504
كوك تيمور	كۆك تەمۈر	503	كونوشمك	كۆنۈشمەك	504
كوك دبيرى	كۆك دەبىرى	503	كونولمك	كۆنۈلمەك	504
كوكداتماك	كۆكدەتمەك	503	كونى	كۆنى	504
كوكراشماك	كۆكرەشمەك	503	كوورچكان	كۆۋەرچەكەن	504
كوكراماك	كۆكرەمەك	503	كوهك	كۆھەك	504
كوكس	كۆكس	503	كويدوركولوك	كۆيدۈرگۈلۈك	504
كوكلەمك	كۆكلەمەك	503	كوينكك	كۆينەكەك	504
كوكلامك	كۆكلەمەك	503	كويورماك ، كويورماق	كۆيۈرمەك	504
كوكلامك	كۆكلەمەك	503	كويوك	كۆيۈك	504
كوكس	كۆكۈس	504	كويونچ	كۆيۈنچ	504

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كميت	كۆمەيت	500	كئوس ، كوٗوس	كۆئوس	501
كن	كۆن	500	كوپروك	كۆپرۈك	501
كنام	كۆنام	500	كوپروكچى	كۆپرۈكچى	501
كوتارماك	كۆتەرمەك	501	كوركسيزليك	كۆركسىزلىك	502
كوتارم	كۆتەرىم	501	كوركلوك	كۆركلۈك	502
كوتارمليك	كۆتەرىملىك	501	كورماماك	كۆرمەمەك	502
كوتل	كۆتەل	501	كورمان	كۆرمان	502
كوتالماك	كۆتەلمەك	501	كوركو	كۆرگۈ	502
كوتالى	كۆتەلى	501	كوركوزكو	كۆرگۈزگۈ	502
كوتان	كۆتەن	501	كوروك	كۆرۈك	502
كوچ ، كوچ	كۆچ	501	كوروكلوك	كۆرۈكلۈك	502
كوچ بكوچ	كۆچ - بەكۆچ	501	كورونوش بيرماك	كۆرۈنۈش بېرمەك	502
كوچار	كۆچەر	501	كورونوش قىلماق	كۆرۈنۈش قىلماق	502
كوچوم	كۆچۈم	501	كوز آلدورماق	كۆز ئالدۇرماق	502
كوراداكان	كۆرەدەگەن	502	كوز توتماق	كۆز تۇتماق	502
كوركا	كۆرەگە	502	كوزده اسراماق	كۆزدە ئاسراماق	502
كورالى	كۆرەلى	502	كوزدن سالماق	كۆزدەن سالماق	502
كورك	كۆرك	502	كوز درى	كۆزدۈررى	502
كوركەباى	كۆركەباي	502	كوز سوادى	كۆز سەۋادى	502
كوركاتماك	كۆركەتمەك	502	كوز قارارتماق	كۆز قارارتماق	503
كوركاماك	كۆركەمەك	502	كوز قارا قىلماق	كۆز قارا قىلماق	503
كوركاملاندورماك	كۆركەملەندۈرمەك	502	كوزكا ميل تارتماق	كۆزگە مىل تارتماق	503
كوركاملانماك	كۆركەملەنمەك	502	كوزگو	كۆزگۈ	503

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كلفت	كۈلفەت	505	كيچم	كەچىم	484
كولومساماك	كۈلۈمسەمەك	505	كيد	كەد	484
كنس	كۈنەس	505	كيدين	كەدىن	484
كيدشمك	كىدىشمەك	485	كين	كەين ، گىن	485
كيزاك	كىزەك	485	كينت	كەنت	485
كيزاكلاماك	كىزەكلەمەك	485	كينت كينه	كەنتكىنە	485
كيزبك	كىزبك	485	كى	كىي	506
كيزيكلاماك	كىزىكلەمەك	485	كبار	كىبار	506
كيزلاماك	كىزلەمەك	485	كبارانه	كىبارانە	506
كيسكان	كەسكەن	485	كبر	كىبەر	506
كيسمه	كەسمە	485	كبر	كىبىر	506
كيسماك	كەسمەك	485	كبريت	كىبىرت	506
كيشيك	كىشىك	485	كبريت احمر	كىبىرتى ئەھمەر	506
كيشيكچى	كىشىكچى	485	كبرياء	كىبرىيا؟	506
كيشيك خانه	كىشىكخانە	485	كيپكى	كىپەكى	506
كيكاك	كىكەك	485	كيپچيك	كىپچىك	506
كيكاكلاماك	كىكەكلەمەك	485	كتابه	كىتابە	506
كيكايتماك	كىكەيتمەك	485	كتابت	كىتابەت	506
كيكايماك	كىكەيمەك	485	كتاره	كىتارە	506
كينكالماك	كەڭەلمەك	485	كتق	كىتق	506
كينكيماك	كەڭمەك	485	كتمان	كىتمان	506
كيمەتيرى	كەمەتىرى	485	كمراء	كىمراؤ	506
كيمور	كەمۇر	485	كرام	كىرام	507

بېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	بېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كونكلاكچه	كۆڭلەكچە	504	كوبه ، كبه	كۆبە	504
كونكلتاش	كۆڭۈلتەش	504	كوتاول	كۆتەۋۈل	504
كونكلداش	كۆڭۈلدەش	504	كوب	كۆپ	504
كوجه	كۆجە	505	كنش	كۆنەش	505
كوچك	كۆچەك	505	كونبكون	گۈنبەگۈن	505
كوچك دل	كۆچەكدىل	505	كونداليك	گۈندەلىك	505
كوچون	كۆچۈن	505	كواك	كۆۋەك	505
كوچك	كۆچىك	505	كوانچ	كۆۋەنچ	505
كوره	كۆرە	505	كوانماك	كۆۋەنمەك	505
كوراشماك	كۆرەشمەك	505	كوياگو	كۆيەگۇ	505
كوراك ، كورك	كۆرەك	505	كوياو	كۆيەۋ	506
كورەكه	كۆرەكە	505	كويل	كۆيل	506
كوران ، كران	كۆرەن	505	كويمانماك	كۆيمەنمەك	506
كورچك	كۆرچەك	505	كويوو	كۆيۇۋ	506
كوركه	كۆرگە	505	كيپك	كىپەك	506
كوكروش	كۆكرۈش	505	كيپنك	كىپەنەك	505
كونك	كۆلەك	505	كيپنكليك	كىپەنەكلىك	506
كولاكاچ	كۆلەگەچ	505	كيپنكسيز	كىپەنەكسىز	506
كولوك	كۆلۈك	505	كيتارماك	كىتەرمەك	506
كوملدرك	كۆمۈلدۈرۈك	505	كيجم	كەجىم	506
كوناندرمك	كۆنەندىرمەك	505	كيجيملىك	كەجىملىك	506
كونانمك	كۆنەنمەك	505	كيچكورمك	كەچكۇرمەك	484
كوندالانك	كۆندەلەك	505	كيچيت	كەچىت	484

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كيستن	كىستەن	508	كيكورماك	كىگۈرمەك	508
كسوت	كىسۈەت	508	كلاب	كىلاب	508
كيش	كىش	508	كلك	كىلك	509
كلك تقدير	كىلكى تەقدىر	509	كينه كش	كىنە كەش	509
كلك صنع	كىلكى سۈنئ	509	كينەكزار	كىنە گۈزار	509
كلك فسون پرداز	كىلكى فۈسۈنپەرداز	509	كينەور	كىنەۋەر	509
كلك قضا	كىلكى قەزا	509	كيوورماك	كىيۈرمەك	509
كلك نكتەپاش	كىلكى نۈكتەپاش	509	كيسات	كىياسەت	509
كيلورتاك	كىلۈرتەك	509	كيمه	كىيسە	510
كيم ايرسه	كىمەرسە	509	كيمەدوز	كىيسەدۈز	510
كمخاب	كىمخاب	509	كيمەدوزلوق	كىيسەدۈزلۈق	510
كيمخت	كىمخۈت	509	كيكولوك	كىيگۈلۈك	510
كيمسان	كىمسان	509	كيكوليك	كىيگۈلىك	510
كيمسانليغ	كىمسانلىغ	509	كيله	كىيلە	510
كيمورمك	كىمۈرمەك	509	كين	كىين	510
كيميا	كىميا	509	كينه	كىينە	510
كيميا	كىميا	509	كينه پرداز	كىينە پەرداز	510
كيمياكر	كىمياگەر	509	كينه خواه	كىينە خاھ	510
كيميا وجود	كىميايى ۋۇجۇد	509	كينه سنج	كىينە سەنج	510
كين	كىن	509	كينه كش	كىينە كەش	510
كنايه	كىنايە	509	كينەور	كىينەۋەر	510
كنايت	كىنايەت	509	كيرماك	كىرمەك	507
كينه	كىنە	509	كيورماك	كىيۈرماك	510
كينه پرداز	كىنە پەرداز	509	كيز	كىيىز	510
كينه خواه	كىنەخاھ	509			
كينه سنج	كىنە سەنج	509			

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كيمرچاك	كەمىرچەك	485	كرامند	كىرامەند	507
كيميرمك	كەمىرمەك	485	كرام الكاتبين	كىرامۇلكاتىبەين	507
كيميشماك	كەمىشمەك	485	كرام الناس	كىرامۇنناس	507
كرامى وش	كىرامىۋەش	507	كشتى	كىشتى	508
كرامى وش ليغ	كىرامىۋەشلىغ	507	كشتى بان	كىشتىبان	508
كرايه	كىرايە	507	كشتى بان ليغ	كىشتىبانلىغ	508
كرايەندەليق	كىرايەندەلىق	507	كشتى باده	كىشتىئى بادە	508
كرباس	كىرباس	507	كشور	كىشۋەر	508
كرپيچ	كىرپىچ	507	كشور آراى	كىشۋەرئاراي	508
كردار	كىردار	507	كشور پناه	كىشۋەرپەناھ	508
كردكار	كىردگار	507	كشور خدا	كىشۋەرخۇدا	508
كسۇف	كۇسۇف	498	كشورخداى	كىشۋەرخۇداي	508
كيركاسين	كىرگەسەن	507	كشور ستان	كىشۋەرىستان	508
كرم	كىرم	507	كشورستانليغ	كىشۋەرىستانلىغ	508
كيرماك	كىرمەك	507	كشوركير	كىشۋەرگىر	508
كرم شبتاب	كىرمى شەبتاب	507	كشوركشا	كىشۋەرگۇشا	508
كرى	كىرى	507	كشوركشاى	كىشۋەرگۇشاي	508
كيرتمك	كىرىتمەك	507	كيشيك	كىشىك	508
كيريش	كىرىش	507	كيشيمك	كىشىمەك	508
كرياس	كىرياس	507	كفايت	كىفايەت	508
كرياس نيل طاق	كىرياسى نىلى تاق	507	كفايتليق	كىفايەتلىق	508
كذب	كىزب	507	كيفته	كىفتە	508
كذب محض	كىزبى مەھز	507	كفل	كىفل	508

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
گردوخاک	گەردۇخاك	513	کرد یزدی	گەرد يەزدي	514
کردون	گەردون	513	کررای	گەرراي	514
کردون جناب	گەردۇنجەناب	513	گرم	گەرم	514
کردون خراش	گەردۇنخەراش	513	کرم پوی	گەرمپوي	514
کردون خرام	گەردۇن خىرام	513	کرم پویلوق	گەرمپويلوق	514
کردون رفعت	گەردۇن رىفئەت	513	کرم خیز	گەرمخىز	514
کردون سا	گەردۇنسا	513	گرم خوی	گەرمخۇي	514
کردون سای	گەردۇنساي	513	گرم خویلوق	گەرمخۇيلۇق	514
کردون سریر	گەردۇن سەرىر	513	کرم دماغ	گەرمدماغ	514
کردون شکوه	گەردۇن شۇكۇھ	513	کرم رو	گەرمرەۋ	514
کردون شکاف	گەردۇن شىكاف	513	کرم سیر	گەرمسىر	514
کردون صفت لیغ	گەردۇن سىفەتلىغ	513	کرم شکار	گەرم شىكار	514
کردون کوب	گەردۇن كوب	513	گرم کین	گەرمكىن	514
کردون ماب	گەردۇن مەئاب	513	کرم مهر	گەرم مىھر	514
کردون مقام	گەردۇن مەقام	513	کری	گەرى	514
کردون نورد	گەردۇن نەۋرەد	513	کز ، گز	گەز	514
کردون وار	گەردۇنۋار	513	گزاف	گەزاف	514
کردون عالی اساس	گەردۇنى ئالىي ئەساس	513	کزك	گەزەك	514
کردون احتشام	گەردۇن ئىھتىشام	513	کزند	گەزەند	514
کردون والا	گەردۇنى ۋالا	513	کزنده	گەزەندە	515
کرد بلا	گەردى بەلا	514	کزدسته	گەزدەستە	515
کردش	گەردىش	514	کزستان	گەزىستان	515
کردش ایام	گەردىشى ئەييام	514	کژدم	گەژدۇم	515

گ (گا :ف)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
گاف	گا :ف	511	كر	گەر	512
كام	گام	511	گران	گەران	512
كام بكام	گام بەگام	511	كرانە	گەرانە	512
كام بركام	گام بەرگام	511	كران بار	گەرانبار	512
كاه	گاھ	511	گران جان	گەرانجان	512
كاهى	گاھى	511	كران خواب	گەرانخاب	512
كاه تكلم	گاھى تەكەللۇم	511	كران خيز	گەرانخىز	512
كاو	گاۋ	511	كران جان ليغ	گەرانجانلىغ	512
كاوميش	گاۋمىش	511	كرانمايە	گەرانمايە	512
كبر	گەبر	511	كراى	گەراي	512
كبرك	گەبرەك	511	گرچە	گەرچە	512
كبركى	گەبرەكى	511	كرد	گەرد	512
كجكار	گەجكار	511	كردان	گەردان	512
كجكارليغ	گەجكارلىغ	511	كرد آلود	گەرد ئالۇد	512
كجم	گەجىم	511	كردن	گەردەن	512
كچ كارليغ	گەچكارلىغ	511	كردن بستە	گەردەنبەستە	512
كچە	گەچە	511	كردندە	گەردەندە	512
گدا	گەدا	512	گردن فراز	گەردەنفىراز	513
گدا پيشە	گەدا پىشە	512	كردن كش	گەردەنكەش	513
گداى	گەداي	512	كردنامە	گەردنامە	513

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كوش	گوش	517	كداز	گۈداز	518
كوشانه	گوشانه	517	كدازنده	گۈدازنده	518
كوشه	گوشه	517	كدازنده‌لىغ	گۈدازنده‌لىغ	518
كوشه‌تاب	گوشه‌تاب	517	كدازوسوز	گۈداز ۋسوز	518
كوشه‌خلوت	گوشه‌ئى خىلۋەت	517	كرنج	گۈرەنج	518
كوشه دامان	گوشه‌ئى دامان	517	كرد	گۈرد	518
گوشه محراب	گوشه‌ئى مىھراب	517	كرده	گۈرده	518
كوشمال	گوشمال	517	كرده‌گاه	گۈرده‌گاه	518
كوشواره	گوشۋاره	517	كرز	گۈرز	518
كوشه‌نشين	گوشه‌نشىن	517	كرزه	گۈرزه	518
كول	گول	517	كروها كروه	گۈرۋها - گۈرۋه	518
كولانه	گولانه	517	كروهه	گۈرۋهه	518
كونيا	گونيا	517	كريز	گۈرىز	518
كونياليق	گونيالىق	517	كريزان	گۈرىزان	519
كوى	گۈي	518	كزار	گۈزار	519
كويا	گويا	517	كزاره	گۈزاره	519
كوينده	گويەنده	517	كزارنده	گۈزارەنده	519
كويى	گۈيى	518	كزارش	گۈزارىش	519
كوييا	گوييا	518	كزاف	گۈزاف	519
گوى وچوكان	گۈيۈ چەۋگان	518	كزر	گۈزەر	519
كوى زنخدان	گۈيى زەنەخدان	518	كزرا	گۈزەرا	519
گوى غلطان	گۈيى غەلتان	518	كزربندليق	گۈزەربەندلىق	519
گوى مهر	گۈيى مىھر	518	كزركاه	گۈزەرگاه	519

پەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	پەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كشت	گەشت	515	گوهر	گەۋهەر	516
كشت كاه	گەشتگاه	515	كوهر آرا	گەۋهەر ئارا	516
كله	گەلله	515	كوهر آين	گەۋهەر ئايىن	516
كنج	گەنج	515	كوهرافشان	گەۋهەرئەفشان	516
گنجه	گەنجه	515	كوهربار	گەۋهەربار	516
گنجه آرام	گەنجه ئارام	515	كوهرپاش	گەۋهەرپاش	516
كنج پاش	گەنجپاش	515	كوهر ريز	گەۋهەر رىز	516
كنج ريز	كەنجرىز	515	كوهر شمايل	گەۋهەر شەمايىل	516
گنج سنج	گەنجسەنج	515	كوهر فشان	گەۋهەر فىشان	516
گنج فشان	گەنجفشان	515	كوهرنثار	گەۋهەر نىسار	516
كنجور	گەنجۇر	515	كوهرنكار	گەۋهەرنىگار	516
كنج باد آورد	گەنجى باداۋەرد	515	گوهر حسب	گەۋهەرهەسەب	516
كنج بقا	گەنجى بەقا	515	گوهر آبدار	گەۋهەرى ئابدار	516
كەنج راز	گەنجى راز	515	گوهر انجوم	گەۋهەرى ئەنجۇم	516
كنج روان	گەنجى رەۋان	515	گوهرشب چراغ	گەۋهەرى شەبچەراغ	516
كنج قارون	گەنجى قارۇن	515	گوهر شهوار	گەۋهەرى شەھۋار	516
گنجينه	گەنجىنه	515	گو	گۇ	517
كنج حسن	گەنجى ھۆسن	516	كور	گۇر	517
كنده	گەنده	516	كراز	گۇراز	517
كندراماك	گەندەرەمەك	516	كورتك	گۇرتەك	517
كه	گەھ	516	كورخانه	گورخانه	517
گهى	گەھى	516	كوركن	گوركەن	517
كوزن	گەۋزەن	516	كوساله	گوساله	517

پەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	پەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كل روى	گۈلروي	521	كل ميخ	گۈلمىخ	522
كل رخ	گۈلرۇخ	521	گلنار	گۈلنار	522
كل رخسار	گۈلرۇخسار	521	كلنارگون	گۈلنارگۇن	523
كل ريز	گۈلريز	521	گل مزار ، گلعزار	گۈلئۇزار	523
كل ريزليك	گۈلريزلىك	521	گل احمر	گۈلى ئەھمەر	523
كل زارخليل	گۈلزارى خەلىل	522	كل آتشين	گۈلى ئاتەشىن	523
كلنارى	گۈلنارى	522	كل ترى	گۈلى تەرى	523
كلهاچه	گۈلهاچه	522	كلر	گۈلىر	523
كلشن	گۈلشەن	522	گلعذار	گۈلئىزار	523
كلشن وار	گۈلشەنۋار	522	كل صدبرگ	گۈلى سەد بەرگ	523
كلشن خلد	گۈلشەنى خۇلد	522	گلستان	گۈلىستان	523
كلشن دل آسا	گۈلشەنى دىلاسا	522	كل سورى	گۈلى سەۋرى	523
كلشن مينا	گۈلشەنى مينا	522	كل مختوم	گۈلى مەختۇم	523
كلشن وقت	گۈلشەنى ۋەقت	522	كل ناشكفت	گۈلى ناشۇگۇفت	523
كل فاش	گۈلفاش	522	كل نسترن	گۈلى نەستەرىن	523
كلفام	گۈلفام	522	گل نسرين	گۈلى نەسرىن	523
كل فشان	گۈلفىشان	522	كل حمرا	گۈلى ھۇمرا	523
كلقند	گۈلقەند	522	كل ارم	گۈلى ئىرەم	523
كل كز	گۈلگەز	522	كم	گۇم	523
كل كشت	گۈلگەشت	522	كماشته	گۇماشته	523
كل كل	گۈل - گۈل	522	گمراه	گۇمراھ	523
كلكون	گۈلگۇن	522	كمراەوش	گۇمراھۇەش	523
كلكون پوش	گۈلگۇنپۇش	522	كمراەليغ	گۇمراھلىغ	523

پەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	پەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كزرى	گۇزەرلي	519	كلابخانه	گۇلابخانه	520
كزير	گۇزىر	519	كل آكين	گۇل ئاگىن	520
كزين	گۇزىن	519	كل آميز	گۇل ئامىز	520
كستاخ	گۇستاخ	519	كل آراى	گۇلئاراي	520
كستاخانه	گۇستاخانه	519	كل آراى ليق	گۇلئارايلىق	521
كستاخليغ	گۇستاخليغ	519	كل افشان	گۇلەفشان	521
كستر	گۇستەر	519	كل اندام	گۇلەندام	521
كسته	گۇسسته	520	كلبار	گۇلبار	521
كسل	گۇسىل	520	كلبانك	گۇلبانگ	521
گشاده	گۇشادە	520	كل برك	گۇلبەرگ	521
كفت	گۇفت	520	كلبن	گۇلبۇن	521
گفتار	گۇفتار	520	كل بوى	گۇلبۇي	521
كفت و شنفت	گۇفتۇ شۇنۇفت	520	كل بيز	گۇلبىز	521
كفت و شنيد	گۇفتۇ شۇنىد	520	كل پاش	گۇلپاش	521
كفت وكو	گۇفتۇگۇ	520	كل جبين	گۇلجەبىن	521
كفت وكزار	گۇفتۇ گۇزار	520	كل چين	گۇلچىن	521
كفت كو	گۇفتگۇ	520	كل چهره	گۇلچىهرە	521
كفتكوى	كۇفتگۇي	520	كل خد	گۇلخەد	521
كوكرد	گۇگىرد	520	كلخن	گۇلخەن	521
كوكرد احمر	گۇگىردى ئەھمەر	520	كل خنى	گۇلخەنىي	521
كل	گۇل	520	كلدستەبند	گۇلدەستەبەند	521
كلاب	گۇلاب.	520	كل رنك	گۇلرەنگ	521
كلاب آميز	گۇلابئامىز	520	كل رو	گۇلرو	521

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
كردباد	گىردباد	525	گزاق	گىزاق	526
كرد بالشت	گىردبالىشت	525	كيزارماك	گىزەرمەك	526
كرد كاه	گىردگاھ	525	كيزلاماك	گىزلەمەك	526
كردليغ	گىردلىغ	525	كيسو	گىيسۇ	526
كيرودار	گىرۇدار	525	كيسوى	گىيسۇي	526
كريبان	گىريبان	525	كيسو عبرين	گىيسۇيى ئەنبەرىن	526
گرفتار	گىرىفتار	526	كيسومشكبو	گىيسۇيى مۇشكبۇ	526
كرفتارليق	گىرىفتارلىق	526	گل	گىل	526
كره	گىرە	526	كله	گىلە	526
كرەكار	گىرەكار	526	كله مند	گىلەمەند	526
كرەكشا	گىرەكۇشا	526	كلەمندليغ	گىلەمەندلىغ	526
كرەكشاى	گىرەكۇشاي	526	گليم	گىلىم	526
كرەكير	گىرەگىر	526	كيا	گىيا	526
كرەناك	گىرەناك	526	كياە	گىياھ	526
كريان	گىريان	526	كيبە	گىيبەھ	526
كريە	گىريە	526			

یەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كمرە	گۈمرەھ	523
كم شدە	گۈمشۈدە	523
كم نام	گۈمنام	523
كون	گۈن	523
كونا كون	گۈنا ـ گۈن	523
گناە	گۈناھ	523
كونە	گۈنە	523
كونەكونە	گۈنە ـ گۈنە	523
كنە	گۈنەھ	523
كنبد	گۈنبەد	524
كنبد دوار	گۈنبەدى دەۋۋار	524
كنبد دوارسا	گۈنبەدى دەۋۋارسا	524
كنبد خضرا	گۈنبەدى خەزرا	524
كنبد لاجورد	گۈنبەدى لاجۇۋەرد	524
كنبد مينا	گۈنبەدى مىينا	524
كنبد مينو	گۈنبەدى مىينۇ	524
گنبذ	گۈنبەز	524
كنجايش	گۈنجايش	524
كنك	گۈنگ	524
گنگ	گۈنگ	524
گنگولال	گۈنگۈلال	524
كهر	گۈھەر	524
كهر افشان	گۈھەر ئەفشان	524

یەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كهر فشان	گۈھەر فىشان	524
كهرچين	گۈھەرچىن	524
كهر ريز	گۈھەرريز	524
كوار	گۈۋار	524
كوارا	گۈۋارا	524
گواە	گۈۋاھ	524
كوە	گۈۋەھ	524
كوستارماك	گۈستەرمەك	524
كونرانماك	گۈنگرەنمەك	524
كونكوردامماك	گۈنگۈردەمەك	524
كيپا	گىپا	525
كيتى	گىتى	525
كيتى پناە	گىتىپەناھ	525
كيتى ستان	گىتىستان	525
كيتى فروز	گىتىفۇرۇز	525
كيتى نما	گىتىنەما	525
كيتى نوزد	گيتى نەۋەرد	525
كيچ	گىچ	525
كير	گىر	525
كرامى	گىرامي	525
كرد	گىرد	525
كرداب	گىرداب	525
گرداگرد	گىرداگىرد	525

يەزىلىشى	گوقزلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقزلۇشى	بەت
لالەوار	لالەژار	529	لا يعد	لايۇگەد	530
لاله اشك	لالەگى گەشك	529	لائق	لائىق	530
لاله نعمان	لالەگى نۇگمان	529	لايح	لايىھ	530
لال ليق	لاللىق	529	لايحه	لايىھە	530
لام	لا :م	529	آلى	لەئالى	530
لامكان	لامەكان	529	لازيدنكم	لەگەزىيدەنەكۇم	530
لام الف	لام ـ گەلىف	529	لعل	لەگەللە	530
لامع	لامىئ	529	لعنه الله	لەگەنەمۇللاھ	530
لامسه	لامىسە	529	لب	لەب	530
لا نهايت	لانىھايەت	529	لعب	لەگب	530
لاحقه	لاھەقە	529	لبالب	لەبالەب	530
لاحق	لاھىق	529	لعب افكن	لەگبەفكەن	530
لاحقه	لاھىقە	529	لب بلب	لەببەلەب	530
لا حول	لاھەۋل	529	لبيك	لەببەيك	530
لا ابالى	لا ئۇبالى	529	لب تشنه	لەبتەشنە	530
لاعب	لائىب	529	لبيب	لەبىب	530
لايه	لايە	529	لت	لەت	530
لا يتجزا	لايەتەجەززا	529	لطافت	لەتافەت	530
لا يزال	لايەزال	529	لطائف	لەتائىف	530
لا يعقل	لايەئقىل	529	لطايف	لەتايىف	531
لا يموت	لايەمۇت	529	لطيف	لەتىف	531
لا ينفك	لايەنفەك	530	لطيفه	لەتىفە	531
لايلاماق	لايلاماق	530	لجاج	لەجاج	531

ل (لا :م)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
لا	لا	527
لاب	لاب	527
لابه	لابه	527
لابس	لابىس	527
لات	لات	527
لا تخف	لاتەخەف	527
لا تقل	لاتەقۇل	527
لات پرست	لاتپەرەست	527
لا تسرفوا	لاتۇسرىغۇ	527
لات و منات	لاتۇمەنات	527
لاجرم	لاجەرەم	527
لاجرعه	لاجۇرئە	527
لاجورد	لاجۇۋەرد	527
لاجوردی	لاجۇۋەردىي	527
لاجه	لاجه	528
لاچ	لاچ	528
لاجه	لاچه	528
لاده	لادە	528
لازمه	لازىمە	528
لازم و ملزوم	لازىمۇ مەلزۇم	528

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
لاس	لاس	528
لاش	لاش	528
لاشه	لاشە	528
لاشیٔ	لاشىئ	528
لاشیٔه	لاشەيئە	528
لاغ	لاغ	528
لاغلاماق	لاغلاماق	528
لافظ	لافىز	528
لا غیر	لافەير	528
لاغ لاغ	لاغ ـ لاغ	528
لا کلام	لا كەلام	528
لال	لال	528
لاله	لالە	528
لاله‌بار	لالەبار	528
لاله‌روی	لالەروي	528
لاله‌زار	لالەزار	528
لاله‌ستان	لالە ستان	528
لاله‌فام	لالەفام	528
لاله‌کار	لالەكار	529
لاله‌گون	لالەگۇن	529

پەزلىشى	گوقزلۇشى	بەت	پەزلىشى	گوقزلۇشى	بەت
لعل روان	لەئلى رەۋان	532	لنجه	لەنجه	533
لعل رمانى	لەئلى رۇمانى	532	لنك	لەنگ	533
لعل روح افزا	لەئلى رۇھەفزا	533	لنكر	لەنگەر	533
لعل روح پرور	لەئلى رۇھپەرۋەر	533	لحد	لەھەد	533
لعل سيال	لەئلى سەيال	533	لهجه	لەھجه	533
لعل شكرخاى	لەئلى شەكەرخاى	533	لحظه	لەھزە	533
لعل شهوار	لەئلى شەھۋار	533	لحم	لەھم	533
لعل شيرين كار	لەئلى شىرىنكار	533	لحن	لەھن	534
لعل كوهربار	لەئلى گەۋھەربار	533	لحن ساز	لەھنساز	534
لعل محلول	لەئلى مەھلۇل	533	لحن و آهنك	لەھنۇئاھەنگ	534
لعل مذاب	لەئلى موزاب	533	لحن دل نواز	لەھنى دىلنەۋاز	534
لعل ناب	لەئلى ناب	533	لحن طرب	لەھنى تەرەب	534
لعل يكدانه	لەئلى يەكدانە	533	لحن داودى	لەھنى داۋۇدى	534
لعلى	لەئلى	533	لحن نوشانوش	لەھنى نوشانوش	534
لمع	لەمئ	533	لهو	لەھۋ	534
لمعه	لەمئە	533	لهو و هوا	لەھۋ ھەۋا	534
لمعات	لەمەئات	533	لوازم	لەۋازىم	534
لمعەفكن	لەمئەفىگەن	533	لوازمات	لەۋازىمات	534
لمعه رخسار	لەمئەئى رۇخسار	533	لوامع	لەۋامئ	534
لمس	لەمس	533	لواحق	لەۋاھىق	534
لميزل	لەميەزەل	533	لوايح	لەۋايىھ	534
لعن	لەئن	533	لوند	لەۋەند	534
لنج	لەنج	533	لوندانه	لەۋەندانە	534

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
لچك	لەچەك	531
لخت	لەخت	531
لخت لخت	لەخت ـ لەخت	531
لختە	لەختە	531
لخلخە	لەخلەخە	531
لخلخەساى	لەخلەخەساي	531
لدنى	لەدۇننى	531
لرز	لەرز	531
لذات	لەززات	531
لذت	لەززەت	531
لذيذ	لەزىز	531
لشكر	لەشكەر	531
لشكر آرا	لەشكەر ئارا	531
لشكرشكن	لەشكەر شكەن	531
لشكركش	لەشكەركەش	531
لشكركشلىك	لەشكەركەشلىك	531
لغو	لەغۇ	531
لفظ	لەفز	531
لفظە	لەفزە	532
لفظ بلفظ	لەفز بەلەفز	532
لفظ رنكين	لەفزى رەنگىن	532
لفاظ	لەففاز	532
لقب	لەقەب	532

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
لقوە	لەقۇە	532
لك	لەك	532
لكد	لەكەد	532
لكد كوب	لەكەدكوب	532
لكن	لەكەن	532
لكنت	لەكنەت	532
لگد	لەگەد	532
لكدكوب	لەگەدكوب	532
لكن	لەگەن	532
لعل	لەئل	532
لعل فام	لەئلفام	532
لعل كون	لەئلگۇن	532
للمى	لەلمى	532
لعل آبدار	لەئلى ئابدار	532
لعل آتشين	لەئلى ئاتەشىن	532
لعل احمر	لەئلى ئەھمەر	532
لعل بدخشان	لەئلى بەدەخشان	532
لعل پيكانى	لەئلى پەيكانىي	532
لعل جان بخش	لەئلى جانبەخش	532
لعل جان پرور	لەئلى جانپەرۋەر	532
لعلى خندان	لەئلى خەندان	532
لعل رخشان	لەئلى رەخشان	532

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
لوءلوء	لۇئلۇئ	536	لسان عود	لىسانى ئۇد	536
لولى	لولى	536	ليف	لىف	536
لنك	لۇنگ	536	لقاء	لىقائ	536
ليك	لەك	536	للّه	لىللاھ	536
لباس	لىباس	536	لمن الملك	لىمەنىلمۇلك	536
لباسات	لىباسات	536	ليمو	لىمۇ	536
لجام	لىجام	536	ليموئى	لىمۇئىي	536
لسان	لىسان	536	لحاف	لىھاف	536
لسان الطير	لىسانۇتتەير	536	لواء	لىۋائ	536
لسان غيب	لىسانى غەيب	536	لينت	لىينەت	536
لسان حال	لىسانى ھال	536			

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
لوندليق	لەۋەندلىق	534
لوندوش	لەۋەندۇەش	534
لوث	لەۋس	534
لوئناك	لەۋسناك	534
لوح	لەۋھ	534
لوحه	لەۋھە	534
لئيم	لەئىم	534
لعين	لەئىن	534
ليال	لەيال	534
ليالى	لەيالى	534
ليل	لەيل	534
ليلة القدر	لەيلەتۇلقەدر	534
ليلة المعراج	لەيلەتۇلمىئراج	534
ليلاً	لەيلەن	535
ليل و نهار	لەيلۇنەھار	535
ليلى	لەيلى	535
ليلى وش	لەيلىۋەش	535
لوك	لوك	535
لولى	لولى	535
لولى وش	لولىۋەش	535
لولى كش	لولىكەش	535
لعاب	لۇئاب	535
لعب	لۇئب	535

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
لعبت	لۇئبەت	535
لعبت باز	لۇئبەتباز	535
لعبتک باز	لۇئبەتەكباز	535
لعبت چين	لۇئبەتى چىن	535
لعبت سيمين بر	لۇئبەتى سىيمىنبەر	535
لعبى	لۇئبىي	535
لطف	لۇتف	535
لطف عالى	لۇتفى ئالىي	535
لطف عميم	لۇتفى ئەمىيم	535
لطف طبع	لۇتفى تەبئ	535
لطف مقال	لۇتفى مەقال	535
لطف مفرط	لۇتفى مۇفرىت	535
لطفى	لۇتفىي	535
لوط اوغلى	لۇت ئوغلى	535
لجه	لۇججه	535
لوچه	لۇچه	535
لغات	لۇغات	535
لغت	لۇغەت	536
لغتين	لۇغەتەين	536
لغز	لۇغز	536
لقمه	لۇقمە	536
لقمەگاه	لۇقمەگاھ	536
لول	لۇل	536

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
مانكيش	ماڭىش	538
مانكسيز	ماڭسىز	538
مال	مال	538
ما لا كلام	مالاكەلام	538
ما لا مال	مالامال	539
ما لا يعنى	مالا يەڭنى	539
ما لا يطاق	مالايۇتاق	539
مالپرست	مالپەرەست	539
مالدار	مالدار	539
مال امان	مالى ئەمان	539
ماليخوليا	مالىخۇلىيا	539
ماليده	مالىدە	539
ماليش	مالىش	539
مالك	مالىك	539
مالك الملک	مالىكۇلمۇلك	539
مالك رقاب	مالىكى رىقاب	539
ما مضى	مامەزا	539
مانند	مانەند	539
مانندە	مانەندە	539
مانندەليغ	مانەندەلىغ	539
مانوى	مانەۋي	539
مانوى	مانۇۋي	539

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
مانع	مانئ	539
مانعە	مانئە	539
مانى	ماني	539
ماە	ماھ	539
ماحضر	ماھەزەر	539
ماحضرى	ماھەزەرىي	539
ماەپارە	ماھپارە	540
ماەپيكر	ماھپەيكەر	540
ماھتاب	ماھتاب	540
ماە طلعت	ماھتەلئەت	540
ماە جبين	ماھجەبىن	540
ماە چهرە	ماھچىھرە	540
ماە رو	ماھرو	540
ماە روى	ماھروي	540
ماە رخسار	ماھرۇخسار	540
ماە لقا	ماھلەقا	540
ماە لقا	ماھلىقا	540
ماە وش	ماھۋەش	540
ماھور	ماھۋەر	540
ماە وسال	ماھۋسال	540
ماە و مهر	ماھۇ مىھر	540
ماهى	ماھي	540
ماە تاب	ماھى تاب	540

م (ميم)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ماء	ماۋ	537	ماده	مادده	538
ما عدا	ماۋدا	537	مادح	مادىھ	538
مباقي	مەباقي	537	ماضى	مازي	538
مابين	مابەين	537	ماضيه	مازىيە	538
مات	مات	537	ما سبق	ماسەبەق	538
ما طغى	ماتەغا	537	ما صدق	ماسەدەق	538
ماتم زده	ماتەمزەدە	537	ما سوى	ماسۇا	538
ماتم زدايى	ماتەمزۇدايى	537	ماشاب	ماشاب	538
ماتم سرا	ماتەم سەرا	537	ماشرا	ماشرا	538
ماتم كده	ماتەمكەدە	537	ماشوره	ماشۇرە	538
ماتميانه	ماتەمىيانە	537	ماشطه	ماشتە	538
ماتمى	ماتەمي	537	ماغ	ماغ	538
ماجرا	ماجەرا	537	مافات	مافات	538
ماجد	ماجىد	537	ما فى الضمير	مافىززەمىر	538
ماچ	ماچ	537	ما فيها	مافىھا ، مەفىھە	538
ماچين	ماچىن	537	ما فيه	مافىھ	538
ما خلق الله	ماخەلەقەللاھ	538	ما قبل	ماقەبل	538
ماده	ماده	538	ماكث	ماكس	538
مادر	مادەر	538	ماكيان	ماكىيان	538
مادرزاد	مادەرزاد	538	مانكراماق	ماڭراماق	538

پەزلىشى	گوقزلۇشى	بەت
مبرز	مەبرەز	542
مبرور	مەبرۇر	542
مبذول	مەبزۇل	542
مبسوط	مەبسۇت	542
مبلغ	مەبلەغ	542
مبحث	مەبھەس	543
مبهوت	مەبھۇت	543
معبود	مەگبۇد	543
مبعوث	مەبئۇس	542
متاع	مەتاۋ	543
مطالع	مەتالىئ	543
مطالب	مەتالىب	543
متانت	مەتانەت	543
مطر	مەتەر	543
معطل	مەگتەل	543
مطبخ	مەتبەخ	543
مطبوع	مەتبۇع	543
مطبوعات	مەتبۇعات	543
مطبوخ	مەتبۇخ	543
مطرح	مەترەھ	543
مطرود	مەترۇد	543
متروك	مەترۇك	544
مطلع	مەتلەئ	544

پەزلىشى	گوقزلۇشى	بەت
مطلب	مەتلەب	544
مطلع انوار	مەتلەگى گەنۋار	544
مطلع سعادت	مەتلەگى سەگادەت	544
مطلوب	مەتلۇب	544
متن	مەتن	544
معطوف	مەگتۇف	544
مطعون	مەتئۇن	544
مطير	مەتىر	544
متين	مەتىن	544
مجارى	مەجارىي	544
مجاز	مەجاز	544
مجازاً	مەجازەن	544
مجازى	مەجازىي	544
مجال	مەجال	544
مجالس	مەجالىس	544
مجانين	مەجانىن	544
مجبول	مەجبۇل	544
مجرى ، مجرا	مەجرا	545
مجروح	مەجرۇھ	545
مجذوب	مەجزۇب	545
مجذوب سالك	مەجزۇبى سالىك	545
مجزوم	مەجزۇم	545
مجلس	مەجلىس	545

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ماه تابان	ماهى تابان	540	مايەدست	مايەدەست	541
ماه جهانگرد	ماهى جەهانگەرد	540	مايه سوز	مايەئى سوز	541
ماهيخانه	ماهىخانه	540	مايەسودا	مايەئى سەۋدا	541
ماه دل افروز	ماهى دىلەفروز	540	مآب	مەئاب	541
ماه زهرەجبين	ماهى زۇهرەجەبىن	540	مع	مەئە ، مەۋ	541
ماه سروقد	ماهى سەرۋقەد	540	مايع	مايىئ	541
ماه شب افروز	ماهى شەبەفروز	540	مع القصه	مەئەلقىسسە	541
ماه شب گرد	ماهى شەبگەرد	540	معاد	مەئاد	541
ماه كنعان	ماهى كەنئان	540	معادن	مەئادىن	541
ماه نو	ماهى نەۋ	540	معارف	مەئارىف	541
ماه نوش لب	ماهى نۇشلەب	540	معاصي	مەئاسى	541
ماهى	ماهي	540	مآثر	مەئاسىر	542
ماهيان	ماهيان	540	معاش	مەئاش	542
ماهى اندام	ماهي ئەندام	541	مآل	مەئال	542
ماهى سيم كون	ماهي سىيمگۇن	541	معالى	مەئالي	542
ماهيت	ماهىييەت	541	معانى	مەئاني	542
ما وراء النهر	ماۋەراۋۇننەھر	541	مآو	مەئاۋ	542
ما ورا النهر	ماۋەرەننەھر	541	معايب	مەئايىب	542
ماوى	ماۋي	541	مبداء	مەبدەۋ	542
ماء معين	مائى مەئىن	541	مباحث	مەباھىس	542
مائده	مائدە	541	معبد	مەئبەد	542
مائل	مائىل	541	معبر	مەئبەر	542
مايه	مايه	541	مبداء	مەبدەئەن	

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مأخوذ	مەئخوز	547
مخوف	مەخوف	547
مدار	مەدار	547
مدارا	مەدارا	547
مدارات	مەدارات	547
مدارج	مەداريج	547
مدارس	مەدارىس	547
مداين	مەدايىن	547
مدايح	مەدايىھ	547
مدد	مەدەد	547
مددكار	مەدەدكار	547
معدلت	مەئدەلەت	547
معدن	مەئدەن	548
مدنى	مەدەنىي	548
مدخل	مەدخەل	548
مدخول	مەدخوُل	548
مد سواد	مەددى سەۋاد	548
مد	مەدد	548
مداح ليغ	مەدداھلىغ	548
مداح	مەدداھ	548
مدرسه	مەدرەسە	548
مدروس	مەدروُس	548
مدفن	مەدفەن	548

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مدفون	مەدفوُن	548
مدمع	مەدمەئ	548
مدح	مەدھ	548
مدح ساز	مەدھساز	548
مدح سرا	مەدھسەرا	548
مدح آراى	مەدھ ئاراي	548
مدح كستر	مەدھگوُستەر	548
مدح كسترليغ	مەدھگوُستەرلىغ	548
مدح و ثنا	مەدھوُسەنا	548
مدهوش	مەدھوش	548
معدود	مەئدوُد	549
معدوم	مەئدوُم	549
معدوم لوق	مەئدوُملوُق	549
مديد	مەدىد	549
مدينه	مەدىنە	549
مديح	مەدىھ	549
مراتب	مەراتىب	549
مرارات	مەرارات	549
مرارت	مەرارەت	549
مراسيم	مەراسىم	549
مراغه	مەراغە	549
مراكب	مەراكىب	549
مراحل	مەراھىل	549

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مجلس آرا	مەجلىسارا	545	مخازن	مەخازىن	546
مجلس افروز	مەجلىسەفروز	545	مخافت	مەخافەت	546
مجمع	مەجمەئ	545	ماٴخذ	مەئخەز	546
مجمر	مەجمەر	545	مخدوم	مەخدۇم	546
مجمر فيروزه	مەجمەرى فىروزە	545	مخدوم زاده	مەخدۇمزادە	546
مجموع	مەجمۇئ	545	مخرج	مەخرەج	546
مجموعه	مەجمۇئە	545	مخروط	مەخروت	546
مجنون	مەجنون	545	مخزن	مەخزەن	546
مجنون وار	مەجنۇنۋار	545	مخزن فشان	مەخزەن فىشان	546
مجهول	مەجهۇل	545	مخزن وكنج	مەخزەنۇگەنج	546
مجهول واوى	مەجهۇلى ۋاۋى	545	مخزن الاسرار	مەخزەنۇلئەسرار	546
مجهول يايى	مەجهۇلى يايى	545	مخزن معانى	مەخزەنى مەئانى	546
مجوس	مەجۇس	545	مخزون	مەخزۇن	546
مجوسى	مەجۇسىي	545	مخفى	مەخفي	546
مجعول	مەجئول	545	مخفى نما	مەخفىينەما	546
معجون	مەئجۇن	546	مخفيات	مەخفىييات	547
معجوناك	مەئجۇناك	546	مخلص	مەخلەس	547
معجوناكليك	مەئجۇناكلىك	546	مخلوط	مەخلۇت	547
معجونيليق	مەئجۇنىيلىق	546	مخلوق	مەخلۇق	547
مجيد	مەجىد	546	مخلوقات	مەخلۇقات	547
مخ	مەخ	546	مخمصه	مەخمەسە	547
مخاديم	مەخادىم	546	مخمور	مەخمۇر	547
مخارج	مەخارىج	546	مخمورليق	مەخمۇرلىق	547

پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
مركب	مەركەب	551	مظاهر	مەزاهىر	552
مركز	مەركەز	551	مزه	مەزە	552
مركزخاك	مەركەزى خاك	551	مضرت	مەزەررەت	552
مرگ	مەرگ	551	مذلت	مەزەللەت	552
مرحله	مەرهەلە	551	مذمت	مەزەممەت	552
مرهم	مەرهەم	551	مظنه	مەزمنە	552
مرحمت	مەرهەمەت	551	مزبله	مەزبەلە	552
مرحوم	مەرهۇم	551	مضبوط	مەزبۇت	552
مرهون	مەرهۇن	551	مزبور	مەزبۇر	553
معروض	مەگرۇز	552	مذبوح	مەزبۇھ	553
مروارید	مەرۋارید	552	مزج	مەزج	553
مرئی	مەرئي	552	مزرع	مەزرەئ	553
مرعی	مەرئي	552	مزرعه	مەزرەئە	553
مریض	مەرىز	552	مزروع	مەزروئ	553
معرض	مەگرىز	552	مزروعات	مەزروئات	553
معرفت	مەگرىفەت	552	مضروب	مەزروب	553
مزاد	مەزاد	552	مظروف	مەزروف	553
مزار	مەزار	552			
مزار ، مزارات	مەزارات	552	مذكور	مەزكۇر	553
مزارع	مەزارئ	552	مظلوم	مەزلۇم	553
مزارستان	مەزارستان	552	مظلوم كش	مەزلۇمكەش	553
مذاق	مەزاق	552	مذموم	مەزمۇم	553
مظالم	مەزالىم	552	مضموم	مەزمۇم	553

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مرايا	مەرايا	549	مردم كيا	مەردۇمگيا	550
معرض	مەئرەز	549	مردمليغ	مەردۇملىغ	550
مرض	مەرەز	549	مردم نشين	مەردۇمنىشىن	550
مرض ليق	مەرەزلىق	549	مردم آبى	مەردۇمى ئابى	550
مرس	مەرەس	549	مردم چشم	مەردۇمى چەشم	550
مرق	مەرەق	549	مرد مردان	مەردى مەردان	550
معركه	مەئرەكە	549	مرات	مەررات	550
معركه كير	مەئرەكەگىر	550	مره	مەررە	550
مرمت	مەرەممەت	550	مرز	مەرز	550
مربوط	مەربۇت	550	مرزبان	مەرزبان	551
مرتبه	مەرتەبە	550	مرزبوم	مەرزبۇم	551
مرطوب	مەرتۇب	550	مرزوبوم	مەرزۇبۇم	551
مرجع	مەرجەئ	550	مرزوق	مەرزۇق	551
مرد	مەرد	550	مرسوم	مەرسۇم	551
مردك	مەردەك	550	مرثيه	مەرسىيە	551
مردود	مەردۇد	550	مرغ	مەرغ	551
مردم	مەردۇم	550	مرغزار	مەرغزار	551
مردمك	مەردۇمەك	550	مرغوب	مەرغۇب	551
مردمك وار	مەردۇمەكۇار	550	مرغول	مەرغۇل	551
مردم دار	مەردۇمدار	550	مرغوله	مەرغۇلە	551
مردم دارليق	مەردۇمدارلىق	550	مرفوع	مەرفۇئ	551
مردم شكار	مەردۇمشىكار	550	مرقد	مەرقەد	551
مردم كش	مەردۇمكەش	550	مرقوم	مەرقۇم	551

پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
مساحت	مەساھەت	554
مسكن	مەسكەن	556
مسكنت	مەسكەنەت	556
مسكون	مەسكۇن	556
مسلك	مەسلەك	556
مصلحت	مەسلەھەت	556
مصلحت بين	مەسلەھەتبىن	556
مسلوب	مەسلۇب	556
مسلوخ	مەسلۇخ	556
مسلوك	مەسلۇك	556
مسموع	مەسمۇئ	556
مسموم	مەسمۇم	556
مثنا	مەسنا	556
مسند	مەسنەد	556
مسند نشين	مەسنەد نىشىن	556
مسند حسن	مەسنەدى ھۆسن	556
مثنوى	مەسنەۋي	556
مثنوى كوى	مەسنەۋىيگۇي	557
مثنويات	مەسنەۋىييات	557
مصنوع	مەسنۇئ	557
مصنوعات	مەسنۇئات	557
مصحوب	مەسھۇب	557
مسحور	مەسھۇر	557

پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
مصقول	مەسقۇل	556
مسعوديت	مەسئۇدىييەت	557
مسعود	مەسئۇد	557
مسئول	مەسئۇل	557
مسؤول	مەسئۇل	557
معصوم	مەئسۇم	557
معصوميت	مەئسۇمىييەت	557
مصون	مەسۇن	557
مسير	مەسىر	557
مسيح	مەسىھ	557
مسيحا	مەسىھا	557
مسيحا انفاس	مەسىھائەنفاس	557
مسيحادم	مەسىھادەم	557
مسيحانفس	مەسىھانەفەس	557
مسيح وار	مەسىھۋار	557
مسيح وش	مەسىھۋەش	557
معصيت	مەئسىيەت	557
مشارب	مەشارىب	557
مشاغل	مەشاغىل	557
مشام	مەشام	558
مشاهد	مەشاھىد	558
مشاهير	مەشاھىر	558
مشاعل	مەشائىل	558

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مذهب	مەزھەب	553	مذهب	مەزھەب	553
مظهر	مەزھەر	553	مصائب	مەسائىب	555
مظهريت	مەزھەرىيەت	553	مسائل	مەسائىل	555
معذور	مەئزور	553	مسرەت	مەسەررەت	555
معزول	مەئزۇل	554	مثل	مەسەل	555
معزول لوق	مەئزۇللۇق	554	مثل ليك	مەسەللىك	555
مزيد	مەزىد	554	مستانه	مەستانە	555
معذرت	مەئزىرەت	554	مستانەليغ	مەستانەلىغ	555
مضيق	مەزىق	554	مستور	مەستۇر	555
مزيت	مەزىيىەت	554	مسطور	مەستۇر	555
مساء	مەساۋ	554	مستوره	مەستۇرە	555
مثابه	مەسابە	554	مسجود	مەسجۇد	555
مصابيح	مەسابىھ	554	مسجودلوغ	مەسجۇدلۇغ	555
مساجد	مەساجىد	554	مسجد	مەسجىد	555
مصاف	مەساف	554	مسدود	مەسدۇد	555
مسافات	مەسافات	554	مصروع	مەسرۇئ	555
مسافت	مەسافەت	554	مسرور	مەسرۇر	555
مثاقل	مەساقىل	554	مسروريت	مەسرۇرىيەت	555
مساكن	مەساكىن	554	مصروف	مەسرۇف	555
مساكين	مەساكىن	554	مصرف	مەسرىپ	555
مسالك	مەسالىك	554	مس	مەس	555
مصالح	مەسالىھ	554	مساح	مەساھ	556
مسامات	مەسامات	554	مسقوط	مەسقۇت	556

پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
مشورت	مەشۋەرەت	559	مفتول	مەفتۇل	560
مفتول لوق	مەفتۇللۇق	560	مقالت	مەقالەت	561
مفتون	مەفتۇن	560	مقام	مەقام	561
مفتوح	مەفتۇھ	560	مقامات	مەقامات	561
مفخر	مەفخەر	560	مقام خلوت	مەقامى خىلۋەت	561
مفخرت	مەفخەرەت	560	مقام نوا	مەقامى نەۋا	561
مفخر الصواحب	مەفخەرۇس سەۋاھىب	560	مقام نوحه	مەقامى نەۋھە	561
مفرش	مەفرەش	560	مقر	مەقەر	561
مفسق	مەفسەق	560	مقبره	مەقبەرە	561
مفسقه	مەفسەقە	560	مقبوض	مەقبۇز	560
مفصل	مەفسەل	560	مقبول	مەقبۇل	561
مفلوج	مەفلۇج	560	مقطع	مەقتەئ	561
مفلوك	مەفلۇك	560	مقطعات	مەقتەئات	561
مفهوم	مەفھۇم	560	مقتل	مەقتەل	561
مفهومات	مەفھۇمات	560	مقطوع	مەقتۇئ	561
معفو	مەئفۇ	560	مقتول	مەقتۇل	562
مفعول	مەفئۇل	560	مقدم	مەقدەم	562
مقابر	مەقابىر	560	مقدور	مەقدۇر	562
مقادير	مەقادىر	560	مقدورسيز	مەقدۇرسىز	562
مقارض	مەقارىز	561	مقرون	مەقرۇن	562
مقاصد	مەقاسىد	561	مقصد	مەقسەد	562
مقال	مەقال	561	مقصد اعلا	مەقسەدى ئەئلا	562
مقالات	مەقالات	561	مقصود	مەقسۇد	562

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مسوخ	مەسۇخ	557	مشايخ	مەشايىخ	558
مشايخ عظام	مەشايىخى ئىزام	558	مشى	مەشي	559
مشعله	مەشئەلە	558	مشيت	مەشىيەت	559
مشعل	مەشئەل	558	مغارات	مەغارات	559
مشرب	مەشرەب	558	مغاره	مەغارە	559
مشروب	مەشرۇب	558	مغاق	مەغاق	559
مشروبات	مەشرۇبات	558	مغاک	مەغاك	559
مشروط	مەشرۇت	558	مغاور	مەغاۋىر	559
مشروح	مەشرۇھ	558	مغبون	مەغبۇن	559
مشرق	مەشرىق	558	مغبونيت	مەغبۇنىيەت	559
مشاطه	مەششاتە	558	مغرب	مەغرىب	559
مشغل	مەشغەل	558	مغرب زمين	مەغرىبى زەمىن	559
مشغله	مەشغەلە	558	مغربى	مەغرىبي	559
مشغوف	مەشغۇف	558	مغز	مەغز	559
مشغوللۇق	مەشغۇللۇق	558	مغزى	مەغزا	559
مشكوك	مەشكۇك	558	مغضوب	مەغزۇب	559
مشمول	مەشمۇل	558	مغفور	مەغفۇر	559
مشموم	مەشمۇم	559	مغفرت	مەغفىرەت	559
مشمومات	مەشمۇمات	559	مغلول	مەغلۇل	559
مشهد	مەشھەد	559	مغموم	مەغمۇم	560
مشهود	مەشھۇد	559	مغموميت	مەغمۇمىيەت	560
مشهور	مەشھۇر	559	مفاصل	مەفاسىل	560
مشحون	مەشھۇن	559	مفر	مەفەر	560

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
مكار	مەككار	563
ملائك	مەلائىك	564
ملائكه	مەلائىكە	564
ملاعن	مەلائىن	564
ملايكه	مەلايىك	565
ملخ	مەلەخ	565
ملك	مەلەك	565
ملكه	مەلەكە	565
ملك سان	مەلەكسان	565
ملك وش	مەلەكۆەش	565
ملكوت	مەلەكۈت	565
ملنكه	مەلەنگ	565
ملبوس	مەلبۇس	565
ملبوسات	مەلبۇسات	565
ملزوم	مەلزۇم	565
ملفوظ	مەلفۇز	565
ملاح	مەللاھ	565
ملحوظ	مەلھۇز	565
ملحوظات	مەلھۇزات	565
ماءلوف	مەئلۇف	565
ملول	مەلۇل	565
معلول	مەئلۇل	565
ملوم	مەلۇم	565
مكار	ملاوز	564
ملائك	معلومات	566
ملائكه	ملعون	566
ملاعن	ملك	566
ملايكه	ملكه	566
ملخ	ملك الكلام	566
ملك	ملك الموت	566
ملكه	مليح	566
ملك سان	ممات	566
ملك وش	ممالك	566
ملكوت	ممر	566
ملنكه	مامن	566
ملبوس	ممدود	566
ملبوسات	ممدوح	566
ملزوم	ممزوج	566
ملفوظ	مملوء	566
ملاح	مملوك	566
ملحوظ	مملوكىيەت	566
ملحوظات	ممنوع	566
ماءلوف	ممنوعات	566
ملول	ممنون	566
معلول	ممنونيت	566
ملوم	معمور	566
مەلاۋنز	564
مەئلۇمات	566
مەلئۇن	566
مەلىك	566
مەلىكە	566
مەلىكۇلكەلام	566
مەلىكۇلمەۋت	566
مەلىھ	566
مەمات	566
مەمالىك	566
مەمەرر	566
مەئمەن	566
مەمدۇد	566
مەمدۇھ	566
مەمزۇج	566
مەملۇء	566
مەملۇك	566
مەملۇكىيەت	566
مەمنۇع	566
مەمنۇئات	566
مەمنۇن	566
مەمنۇنىيەت	566
مەئمۇر	566

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مقاله	مەقالە	561	مقصور	مەقسۇر	562
مقسوم	مەقسۇم	562	مكاره	مەككارە	563
مقسم	مەقسىم	562	مكى	مەككي	563
مقلوب	مەقلۇب	562	مكفوف	مەكفۇف	
مقلوب مستوى	مەقلۇبى مۇستەۋى	562	مكمن	مەكمەن	563
مقهور	مەقھۇر	562	مكنت	مەكنەت	563
معقول	مەئقۇل	562	مكنون	مەكنۇن	563
مكاتب	مەكاتىب	562	ماءكول	مەئكۇل	564
مكاتيب	مەكاتىب	562	ماءكلول اللحم	مەئكۇلۇل لەھم	564
مكارم	مەكارىم	562	مكين	مەكىن	564
مكان	مەكان	562	مگر	مەگەر	564
مكتب	مەكتەب	563	مكس	مەگەس	564
مكتب دار	مەكتەبدار	563	منكيزليك	مەڭىزلىك	564
مكتوب	مەكتۇب	563	ملا	مەلا	564
مكتوبات	مەكتۇبات	563	ملاء	مەلاء	564
مكتوم	مەكتۇم	563	ملاز	مەلاز	564
مكر	مەكر	563	ملال	مەلال	564
مكرمت	مەكرۇمەت	563	ملالت	مەلالەت	564
مكروه	مەكرۇھ	563	ملامت	مەلامەت	564
مكروهات	مەكرۇھات	563	ملامت كش	مەلامەتكەش	564
مكث	مەكس	563	ملامت كش ليغ	مەلامەتكەشلىغ	564
مكسب	مەكسەب	563	ملاحت	مەلاھەت	564
مكشوف	مەكشۇف	563	ملاحت ليك	مەلاھەتلىك	564

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
منطق الطير	مەنتىقۇتتەير	568	منشاء	مەنشاء	569
منشور	مەنشۇر	569	محبس	مەھبەس	570
منشورلوق	مەنشۇرلۇق	569	محبوب	مەھبۇب	570
منشور دولت	مەنشۇرى دەۋلەت	569	محبوبه	مەھبۇبە	570
منفعت	مەنفەئەت	569	محبوبلوق	مەھبۇبلۇق	570
منفى	مەنفي	569	محبت	مەھەببەت	570
منقبت	مەنقەبەت	569	محبوس	مەھبۇس	570
منقل	مەنقەل	569	مهبط	مەھبەت	570
منقوط	مەنقۇت	569	مهبط انوارکل	570مەھبىتى گەنۋارى كۇل	
منقوش	مەنقۇش	569	مەتاب	مەھتاب	570
منقول	مەنقۇل	569	مەجبين	مەھجەبىن	570
منقولات	مەنقۇلات	569	محجوب	مەھجۇب	570
منكوب	مەنكۇب	569	مهجور	مەھجۇر	571
منيع	مەنىئ	569	مهجورليغ	مەھجۇرلىغ	571
مه	مەھ	570	مهچه	مەھچە	571
مهابت	مەھابەت	570	مهچه علم	مەھچەئى گەلەم	571
مهار	مەھار	570	مهچه توغ	مەھچەئى تۇغ	571
محاريب	مەھاريب	570	مهد	مەھد	571
محاسن	مەھاسىن	570	مهد عليا	مەھدى ئۇليا	571
محافل	مەھافىل	570	محدود	مەھدۇد	571
مهالک	مەھالىك	570	مهدى	مەھدي	571
محفه	مەھەففە	570	مهر	مەھر	571
محل	مەھەل	570	محرم	مەھرەم	571

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
معلوم	مەئلۇم	565
معموره	مەئمۇرە	567
مأمول	مەئمۇل	567
معمول	مەئمۇل	567
مأمون	مەئمۇن	567
منع	مەنئ	567
معنا ، معنى	مەئنا	567
معنى انكيز	مەئنا ئەنگىز	567
منع كلى	مەنئى كۇللىي	567
مناب	مەناب	567
منابع	مەنابىئ	567
منابر	مەنابىر	567
مناطق	مەناتىق	567
مناره	مەنارە	567
مناظر	مەنازىر	567
منازل	مەنازىل	567
مناصب	مەناسىب	567
منافع	مەنافىئ	567
مناقب	مەناقىب	567
منال	مەنال	567
مناهى	مەناهىي	567
منطوق	مەنتۇق	567
منطق	مەنتىق	568

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مأمور	مەئمۇر	566
منطق راز ئەيلەمەك	مەنتىقى راز ئەيلەمەك	568
منطق عشق	مەنتىقى ئىشق	568
منجنيق	مەنجەنىق	568
مندوب	مەندۇب	568
منظر	مەنزەر	568
منظره	مەنزەرە	568
منظور	مەنزۇر	568
منظوم	مەنزۇم	568
منزل	مەنزىل	568
منزل بەمنزل	مەنزىل بەمەنزىل	568
منزله	مەنزىلە	568
منزلت	مەنزىلەت	568
منزل كاه	مەنزىلگاھ	568
منزل كه	مەنزىلگەھ	568
منسات	مەنسات	568
منسوب	مەنسۇب	568
منصوبه	مەنسۇبە	568
منسوبلوق	مەنسۇبلۇق	568
منسوخ	مەنسۇخ	568
منصور	مەنسۇر	568
منشور	مەنسۇر	568
منشوره	مەنسۇرە	569

بهزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
محفل	مەھفىل	572
مه ناكاسته	مەھى ناكەستە	573
مه علوخرام	مەھى ئۇلۇغ خىرام	573
ماءوى	مەئۋا	573
مواجب	مەۋاجىب	573
مواد	مەۋادە	573
موارد	مەۋاردە	574
مواريث	مەۋارىس	574
مواضع	مەۋازىئ	574
مواقع	مەۋاقىئ	574
مواكب	مەۋاكىب	574
موالى	مەۋالى	574
موالد	مەۋالىد	574
موانع	مەۋانىئ	574
مواهب	مەۋاھىب	574
مواعد	مەۋائىد	574
مواعيد	مەۋائىد	574
مواعظ	مەۋائىز	574
مودت	مەۋەددەت	574
موت	مەۋت	574
موج	مەۋج	574
موجودات	مەۋجۇدات	574
موج ور	مەۋجۇەر	574

بهزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
مەفرد	مەھى فەرد	573
موروثى	مەۋرۇسىي	574
مورد	مەۋرىد	574
موضوع	مەۋزۇ	575
موضوعات	مەۋزۇئات	575
موزون	مەۋزۇن	575
موضع	مەۋزىئ	575
موصوف	مەۋسۇف	575
موسوم	مەۋسۇم	575
موفور	مەۋفۇر	575
موقوف	مەۋقۇف	575
موقع	مەۋقىئ	575
موقف	مەۋقىف	575
موكب	مەۋكىب	575
موكبت	مەۋكىبەت	575
موكب همايون	مەۋكىبى ھۇمايۇن	575
مولا ، مولى	مەۋلا	575
مولانا	مەۋلانا ، مەۋلانە	575
مولوى	مەۋلەۋي	575
مولد	مەۋلىد	575
موهوم	مەۋھۇم	575
موهبه	مەۋھىبە	575
موهبت	مەۋھىبەت	575

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
محلات	مەھەللات	570	محرم وش	مەھرەمۋەش	571
مەرو	مەھرو	571	محفل آرا	مەھفىل ئارا	572
محرور	مەھرۇر	571	محكمه	مەھكەمە	572
محروق	مەھرۇق	571	محكوم	مەھكۇم	572
محروميت	مەھرۇمىيىەت	571	محكوم فرمان	مەھكۇمى فەرمان	572
محض	مەھز	571	مهل	مەھل	572
محضر	مەھزەر	571	مهلكه	مەھلەكە	572
محظور	مەھزۇر	571	محلول	مەھلۇل	573
محظورات	مەھزۇرات	571	مەلقاء	مەھلىقاۋ	573
محظوره	مەھزۇرە	572	مهما امكن	مەھما ئەمكەن	573
محظوظ	مەھزۇز	572	محمود	مەھمۇد	573
محذوف	مەھزۇف	572	محمول	مەھمۇل	573
محزون	مەھزۇن	572	مهمز	مەھمىز	573
محزون لوغ	مەھزۇنلۇغ	572	محمل	مەھمىل	573
محصور	مەھسۇر	572	محمل كشاى	مەھمىلگۇشاي	573
محسوس	مەھسۇس	572	محو	مەھو	573
محسوسات	مەھسۇسات	572	مهوش	مەھۋەش	573
محصول	مەھسۇل	572	محو كلى	مەھۇى كۇللي	573
محصولات	مەھسۇلات	572	مه انور	مەھى ئەنۋەر	573
محصولدار	مەھسۇلدار	572	مه خاورى	مەھى خاۋەري	573
محشر	مەھشەر	572	مه خرگەنشين	مەھى خىرگەھنىشىن	573
محفوظ	مەھفۇز	572	مه خركاهى	مەھى خىركاھي	573
محفوف	مەھفۇف	572	مه دوهفته	مەھى دۇھەفتە	573

پېزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پېزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
میکده	مەیکەدە	576	مورجل	مورچال	577
موروملخ	مورۇمەلەخ	577	معاینه	مۇئايەنە	578
موشکافی	موشكافى	577	مؤبد	مۇئەبەد	579
موکشان	موكەشان	577	معبر	مۇئەبىر	579
ملا	موللا	577	معطر	مۇئەتتەر	579
موندو	موندۇ	577	معطل	مۇئەتتەل	579
موی	موي	577	معجل	مۇئەججەل	579
مویه	مویه	578	معد	مۇئەدد	579
معاتب	مۇئاتەب	578	مؤدب	مۇئەدەب	579
معارضه	مۇئارەزە	578	معدل	مۇئەدەل	579
معارض	مۇئارىز	578	مؤدب	مۇئەدەب	579
معاصر	مۇئاسىر	578	مؤدی	مۇئەدەي	579
معاشر	مۇئاشىر	578	معرب	مۇئەررەب	579
معاشرت	مۇئاشەرەت	578	مؤرخ	مۇئەررەخ	579
معاف	مۇئاف	578	معرف	مۇئەررەف	579
معالجه	مۇئالەجە	578	مؤرخ	مۇئەررىخ	579
معالجت	مۇئالەجەت	578	مؤرخون	مۇئەررىخۇن	579
معالج	مۇئالىج	578	مؤرخين	مۇئەررىخىن	579
معاملات	مۇئامەلات	578	معرف	مۇئەررىف	579
معامله	مۇئامەلە	578	معذب	مۇئەززەب	579
معامله پرداز	مۇئامەلەپەرداز	578	معزز	مۇئەززەز	579
معاهد	مۇئاھىد	578	معظم	مۇئەززەم	579
معاوضه	مۇئاۋەزە	578	معظمه	مۇئەززەمە	579

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
موروث	مەۋرۇس	574	موعود	مەۋئود	576
مواج	مەۋژاج	576	ميكون	مەيگۇن	576
موعد	مەۋئىد	576	ميل	مەيل	576
مويز	مەۋىز	576	ميمنه	مەيمەنە	577
موعظه	مەۋئىزە	576	ميمون	مەيمۇن	577
موعظت	مەۋئىزەت	576	ميمنت	مەيمۇنەت	577
معده	مەئىدە	576	ميمون باز	مەيمۇنباز	577
معصيت	مەئىسىيەت	576	معيوب	مەئيۇب	577
معشر	مەئشەر	576	مائيوس	مەئيۇس	577
معين	مەئىن	576	مائيوسانه	مەئيۇسانە	577
مى	مەي	576	مائيوسيت	مەئيۇسىيەت	577
مى آشام	مەي ئاشام	576	مى اصفر	مەيى ئەسفەر	577
ميامن	مەيامىن	576	مى لعل	مەيى لەئل	577
مى پالا	مەيپالا	576	مى مغانه	مەيى مۇغانە	577
مى پرست	مەيپەرەست	576	مى ناب	مەيى ناب	577
ميخواره	مەيخارە	576	مى وحدت	مەيى ۋەھدەت	577
مى خوارەليغ	مەيخارەلىغ	576	ميت	مەيىت	577
ميخوش	مەيخوش	576	ميتون	مەيىتۇن	577
ميدان نورد	مەيداننەۋەرد	576	مو	مۇ	577
ميروق	مەيرۇق	576	موبد	موبەد	577
ميسره	مەيسەرە	576	موبموى	موبەموي	577
ميسور	مەيسۇر	576	موچينه	موچىنە	577
مى فروش	مەي فۇرۇش	576	مور	مور	577

يەزىلىشى	گوگۇلۇشى	بەت
مبارکباد	مؤبارەکباد	580
مبدع کارساز	مؤبدئی کارساز	582
مبدم	مؤبدم	582
مبکی	مؤبکی	582
مبین	مؤبەن	582
متابعت	مؤتابەئت	582
مطابقت	مؤتابەقت	582
مطابق	مؤتابق	582
معتاد	مؤئتاد	582
مطارحه	مؤتارەھە	582
مطاف	مؤتاف	582
مطالعه	مؤتالەئ	582
مطالبه	مؤتالەبە	582
مطالع	مؤتالئ	582
مطالعه	مؤتالئە	582
مطایبه	مؤتایەبە	582
متعاقب	مؤتەئاقب	582
متعاقد	مؤتەئاقد	582
متعال	مؤتەئال	582
متعالی	مؤتەئالی	582
متعبد	مؤتەئەبد	582
متعجب	مؤتەئەججب	582
متعجب	مؤتەئەججب	582

يەزىلىشى	گوگۇلۇشى	بەت
مبدع	مؤبدئ	582
متعدی	مؤتەئەددی	583
متاءدب	مؤتەئەدەب	583
متعدد	مؤتەئەددد	583
متعرض	مؤتەئەررز	583
متعذر	مؤتەئەززر	583
متاءثر	مؤتەئەسسر	583
متعسر	مؤتەئەسسر	583
متعفن	مؤتەئەففۇن	583
متعلق	مؤتەئەللق	583
متعلقات	مؤتەئەللقات	583
متعلم	مؤتەئەللم	583
متاءلم	مؤتەئەللم	583
متعمدا	مؤتەئەمەدەن	583
متاءمل	مؤتەئەممل	583
متعهد	مؤتەئەھھد	583
متاءهل	مؤتەئەھھل	583
متعین	مؤتەئەیین	583
معتبر	مؤئتەبر	583
متبرك	مؤتەبەررەك	583
متبرن	مؤتەبەررن	583

پەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	پەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
معاون	مۇئاۋىن	578	موذن	مۇئەززىن	579
موذى	مۇئەززى	579	مبارز	مۇبارىز	580
موسى	مۇئەسسەس	580	مبارزافكن	مۇبارىزەفكەن	581
موثر	مۇئەسسىر	580	مبالغه	مۇبالەغە	581
معصفر	مۇئەسفەر	580	مباح	مۇباھ	581
معسكر	مۇئەسكەر	580	مباحات	مۇباھات	581
موكل	مۇئەككەل	580	مباهات	مۇباھات	581
موكد	مۇئەككەد	580	مباهى	مۇباھي	281
معلا	مۇئەللا	580	مباين	مۇبايىن	581
مولف	مۇئەللەف	580	مبدل	مۇبەددەل	581
مولفات	مۇئەللەفات	580	مبرا	مۇبەررا	581
مولفه	مۇئەللەفە	580	مبرهن	مۇبەرھەن	581
معلق	مۇئەللەق	580	مبصر	مۇبەسسىر	581
مولف	مۇئەللىف	580	مبشر	مۇبەششىر	581
معما	مۇئەمما	580	مبين	مۇبەييەن	581
معماى	مۇئەماي	580	مبين	مۇبەييىن	581
معنبر	مۇئەنبەر	580	مبتدع	مۇبتەدئ	581
مونث	مۇئەننەس	580	مبتدى	مۇبتەدي	581
موبد	مۇئەييەد	580	مبتدى طبع	مۇبتەدي تەبئ	581
معين	مۇئەييەن	580	مبتذل	مۇبتەزەل	581
موبد	مۇئەييىد	580	مبتلا	مۇبتەلا	581
مبادله	مۇبادەلە	580	مبتلا وار	مۇبتەلاۋار	582
مبارزه	مۇبارەزە	580	مبتهج	مۇبتەھىج	582

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
معترف	مۇئتەرىف	584	موٴتفكات	مۇئتەفىكات	586
متقاطع	مۇتەقاتىئ	586	معتمد عليه	مۇئتەمەدد ئەلەيھ	587
متقارب	مۇتەقارىب	586	معتمد به	مۇئتەمەدد بىھ	587
متقاضى	مۇتەقازى	586	متمرد	مۇتەمەررىد	587
معتقد	مۇئتەقەد	586	متمردليق	مۇتەمەرريدلىق	587
متقدم	مۇتەقەددىم	586	متمثل	مۇتەمەسسىل	587
متقدمين	مۇتەقەددىمىن	586	متمكن	مۇتەمەككىن	587
معتقد	مۇئتەقىد	586	موٴتمن	مۇئتەمەن	587
متكبر	مۇتەككەبىر	586	متمول	مۇتەمەۋۋىل	587
متكبرانه	مۇتەكەبىرانە	586	متميز	مۇتەمەييەز	587
متكفل	مۇتەكەففىل	586	موٴتمن	مۇئتەمىن	587
متكلف	مۇتەكەللىف	586	متناسب	مۇتەناسىب	587
متكلم	مۇتەكەللىم	586	متناهى	مۇتەناھي	587
متكلم واحد	مۇتەكەللىمى ۋاھىد	586	متنبى	مۇتەنەبىي	587
معتكف	مۇئتەكىف	586	متنبه	مۇتەنەبىھ	587
معطل	مۇئتەل	586	متنفر	مۇتەنەففىر	587
متلالا	مۇتەلالا	586	متنفس	مۇتەنەففىس	588
متلالى	مۇتەلالى	586	متنكر	مۇتەنەككىر	588
متلذذ	مۇتەلەززىز	586	متنوع	مۇتەنەۋۋىئ	588
مطلا	مۇتەللا	587	متنور	موتەنەۋۋەر	588
موٴتلف	مۇئتەلىف	587	متهتك	مۇتەھەتتىك	588
موٴتلفه	مۇئتەلىفە	587	متحرك	مۇتەھەررىك	588
متمتع	مۇتەمەتتىئ	587	متحسر	مۇتەھەسسىر	588

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
متاءخر	مؤتەئەخخىر	582	متبصر	مؤتەبەسسىر	583
متبسم	مؤتەبەسسىم	583	متضرر	مؤتەزەررىر	585
متبحر	مؤتەبەھھىر	584	متزلزل	مؤتەزەلزىل	585
مطبق	مؤتەببەق	584	متضمن	مؤتەزەممىن	585
متجلى	مؤتەجەللا	584	متزوج	مؤتەزەۋۋىج	585
متجلى	مؤتەجەللىي	584	معتذر	مؤتتەزىر	585
متخالف	مؤتەخالىف	584	متصدى	مؤتەسەددىي	585
متخلص	مؤتەخەللىس	584	متصرف	مؤتەسەررىف	585
متخلق	مؤتەخەللىق	584	متسلى	مؤتەسەللى	585
متخيل	مؤتەخەييىل	584	متصور	مؤتەسەۋۋۇر	585
متخيله	مؤتەخەييىلە	584	متصوف	مؤتەسەۋۋۇف	585
متدارى	مؤتەدارىي	584	متشرع	مؤتەشەررىئ	585
متداول	مؤتەداۋىل	584	متشرف	مؤتەشەررىف	585
متداولات	مؤتەداۋىلات	584	متشكر	مؤتەشەككىر	585
متدين	مؤتەدەييىن	584	متشكل	مؤتەشەككىل	585
معتد به	مؤتتەدد بىھ	584	متغلب	مؤتەغەللىب	585
معتدل	مؤتتەدىل	584	متغير	مؤتەغەييىر	585
متردد	مؤتەرەددىد	584	متغيره	مؤتەغەييىرە	585
مترنم	مؤتەرەننىم	584	متفاوت	مؤتەفاۋىت	585
مترجم	مؤتەرجىم	584	متفرع	مؤتەفەررىئ	585
مطرز	مؤتەررەز	584	متفرق	مؤتەفەررىق	585
مطرز	مؤتەررىز	584	متفرقه	مؤتەفەررىقە	585
معترض	مؤتتەرىز	584	متفكر	مؤتەفەككىر	586

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
متصل	مۇتتەسىل	589
مجاهد	مۇجاھىد	590
مجرد	مۇجەررەد	590
مجردليق	مۇجەررەدلىق	590
مجلا	مۇجەللا	590
مجلد	مۇجەللەد	590
مجلد	مۇجەللىد	590
مجنن	مۇجەننىن	591
مجوز	مۇجەۋۋەز	591
مجود	مۇجەۋۋىد	591
مجتبى	مۇجتەبا	591
مجتث	مۇجتەسس	591
مجتمع	مۇجتەمەئ	591
مجتمعه	مۇجتەمىئە	591
مجتنب	مۇجتەنىب	591
مجتهد	مۇجتەھىد	591
مجرم	مۇجرىم	591
مجمل	مۇجمەل	591
مجملات	مۇجمەلات	591
مجملا	مۇجمەلەن	591
موجب	مۇجىب	591
معجب	مۇئجىب	591
موجبات	مۇجىبات	591

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
مجاهده	مۇجاھىدە	590
موجب كلال	مۇجىبى كەلال	591
موجب انتباه	مۇجىبى گىنتىباھ	591
معجز	مۇئجىز	591
معجزات	مۇئجىزات	591
معجزه	مۇئجىزە	592
معجزه انكيز	مۇئجىزە گەنگىز	592
معجزه پرداز	مۇئجىزە پەرداز	592
معجزه‌نماي	مۇئجىزەنەماي	592
موچك	مۇچەك	592
مخ	مۇخ	592
مخاطب	مۇخاتەب	592
مخاطره	مۇخاتەرە	592
مخاطب	مۇخاتىب	592
مخاصمت	مۇخاسەمەت	592
مخالفت	مۇخالەفەت	592
مخالق	مۇخالىق	592
مخالفت	مۇخالىفەت	592
مخدر	مۇخەددەر	592
مخدره	مۇخەددەرە	592
مخلد	مۇخەللەد	592
مخلص	مۇخەللەس	592
مخلص	مۇخەللىس	592

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
معتمد	مۇئتەمەد	587	متحصل	مۇتەھەسسىل	588
متحقق	مۇتەھەققىق	588	متصل	مۇتتەسىل	589
متحمل	مۇتەھەممىل	588	متفق	مۇتتەفەق	589
متهور	مۇتەھەۋۋىر	588	متفق	مۇتتەفىق	589
متحول	مۇتەھەۋۋىل	588	متفق الكلمه	مۇتتەفىقۇل كەلىمە	589
متحير	مۇتەھەييىر	588	متقى	مۇتتەقي	589
مطهر	مۇتەھھەر	588	متكا	مۇتتەكا	589
متواتر	مۇتەۋاتىر	588	مطلع	مۇتتەلىئ	589
متواترا	مۇتەۋاتىرەن	588	متهم	مۇتتەھەم	589
متوارى	مۇتەۋاري	588	متحد	مۇتتەھىد	589
متواضع	مۇتەۋازىئ	588	متحدا	مۇتتەھىدەن	589
متوازى	مۇتەۋازى	588	متهم	مۇتتەھىم	590
متوالى	مۇتەۋالى	588	مطرب	مۇترىب	590
متوطن	مۇتەۋەتتەن	588	مطلق	مۇتلەق	590
متورع	مۇتەۋەررىئ	588	مطلق العنان	مۇتلەقۇل گىنان	590
متوجه	مۇتەۋەججىھ	589	مطلقا	مۇتلەقەن	590
متوسط	مۇتەۋەسسىت	589	متلف	مۇتلىف	590
متولى	مۇتەۋەللي	589	مطمئن	مۇتمەئىن	590
متولد	مۇتەۋەللىد	589	متون	مۇتۇن	590
متوحش	مۇتەۋەھھىش	589	مطيع	مۇتىئ	590
متوهم	مۇتەۋەھھىم	589	معطى	مۇئتي	590
مطول	مۇتەۋۋەل	589	مجادل	مۇجادىل	590
متيقن	مۇتەيەققىن	589	مجاذبه	مۇجازىبە	590

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
مدافعه	مۇداپىئە	593	مدرك	مۇدرەك	594
مدرك	مۇدرىك	594	مرتاض	مۇرتاز	596
مدغم	مۇدغەم	594	مرتد	مۇرتەد	596
مدمن	مۇدمىن	595	مرتض	مۇرتەزا	596
مدهش	مۇدهىش	595	مرتسم	مۇرتەسەم	596
مدير	مۇدىر	595	مرتسم	مۇرتەسىم	596
مدق	مۇدقق	595	مرتفع	مۇرتەفئە	596
مراعات	مۇراۋات	595	مرتكب	مۇرتەكىب	596
مراجعت	مۇراجەئەت	595	مردار	مۇردار	596
مرادات	مۇرادات	595	مردارليق	مۇردارلىق	596
مربع	مۇرەببەئ	595	مرده	مۇردە	596
مربى	مۇرەببي	595	مرسل	مۇرسەل	596
مرتب	مۇرەتتەب	595	مرسلين	مۇرسەلىن	596
مرتب	مۇرەتتىب	595	مرسل	مۇرسىل	596
مرجع	مۇرەججەھ	595	مرشد	مۇرشىد	596
مرخص	مۇرەخخەس	595	مرشد كامل	مۇرشىدى كامىل	596
مردف	مۇرەددىف	595	مرشد عشق	مۇرشىدى گىشق	596
مرصع	مۇرەسسەئ	595	مرغ	مۇرغ	596
مرغب	مۇرەغغىب	595	مرغابى	مۇرغابي	596
مرفه	مۇرەففەھ	595	مرود	مۇرۇد	597
مرفه الحال	مۇرەففەھۇل ھال	595	مرور	مۇرۇر	597
مرقع	مۇرەققەئ	595	مروت	مورۇۋۋەت	597
مركب	مۇرەككەب	596	مروتى	مۇرۇۋۋەتي	597

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
موجب فنا	مۇجىبى فەنا	591	مخمر	مۇخەممەر	592
مخمس	مۇخەممەس	592	مدام	مۇدام	594
مخنث	مۇخەننەس	593	مدامه	مۇدامە	594
مخير	مۇخەييەر	593	مداهنه	مۇداھەنە	594
مخيل	مۇخەييەل	593	مداوا	مۇداۋا	594
مخبر	مۇخبىر	593	مداوم	مۇداۋىم	594
مختار	مۇختار	593	مداومت	مۇداۋەمەت	594
مخترع	مۇختەرەئ	593	مدرس	مۇددەرىس	594
مخترع	مۇختەرىئ	593	مدقق	مۇدەققىق	594
مخترع بنده نواز	مۇختەرئى بەندە نەۋاز	593	مدلل	مۇدەللەل	594
مختصر	مۇختەسەر	593	مدلل	مۇدەللىل	594
مختفى	مۇختەفىي	593	مدمغ	مۇدەمەغ	594
مختلق	مۇختەلەق	593	مدور	مۇدەۋۋەر	594
مختلق فيه	مۇختەلەق فىھ	593	مدون	مۇدەۋۋەن	594
مختل	مۇختەل	593			
مختلط	موختەلىت	593	مدور	مۇدەۋۋىر	594
مختلق	مۇختەلىق	593	مدون	مۇدەۋۋىن	594
مخطى	مۇخەتتىي	593	مدبر	مۇدبەر	594
مخلص	مۇخلىس	593	مدعا	مۇددەئا	594
مخلصانه	مۇخلىسانە	593	مدعا عاطل	مۇددەئايى ئاتىل	594
مخل	مۇخىل	593	مدت العمر	مۇددەتۇلئۆمر	594
مداخله	مۇداخىلە	593	مدتى	مۇددەتىي	594
مدافع	مۇدافىئ	593	مدعى	مۇددەئىي	594

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
مذهب	مۇزەھھەب	598	مصادقت ليق	مۇسادەقەتلىق	599
مسافرت	مۇسافىرەت	599	مصلى	مۇسەللي	600
مسافر	مۇسافىر	599	مسلط	مۇسەللىت	600
مسافرخانه	مۇسافىرخانە	599	مصمم	مۇسەممەم	600
مصاحبت	مۇساھىبەت	599	مثمن	مۇسەممەن	600
مصاحب	مۇساھىب	599	مثنى	مۇسەننا	600
مساوده	مۇساۋەدە	599	مصنف	مۇسەننەف	600
مساوى	مۇساۋي	599	مصنفات	مۇسەننەفات	601
مساعد	مۇسائىد	599	مصنف	مۇسەننىف	601
مسبع	مۇسەبىبەئ	599	مسوده	مۇسەۋۋەدە	601
مسبب	مۇسەبىبب	599	مصور	مۇسەۋۋىر	601
مسبب الاسباب	مۇسەبىبۇل ئەسباب	599	مصور	مۇسەۋۋىر	601
مسطح	مۇسەتتەھ	599	موسوى	مۇسەۋۋي	601
مسخر	مۇسەخخەر	599	مصيقل	مۇسەيقەل	601
مسخن	مۇسەخخىن	600	مثبت	مۇسبەت	601
مسدس	مۇسەددەس	600	مستبد	مۇستەبىدد	601
مصدع	مۇسەددىئ	600	مستطيل	مۇستەتىل	601
مصدق	مۇسەددەق	600	مستطاب	مۇستەتاب	601
مصدق	مۇسەددىق	600	مستجاب	مۇستەجاب	601
مسلسل	مۇسەلسەل	600	مستجاب الدعوه	موستەجابۇد دەئۋە	601
مصلا ، مصلى	مۇسەللا	600	مستعجل	مۇستەئجەل	601
مثلث	مۇسەللەس	600	مستعجل	مۇستەئجىل	601
مسلم	مۇسەللەم	600	مستخرج	مۇستەخرەج	601

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مروق	مۇرەۋۋەق	596	مريد	مۇرىد	597
مرق	مۇرىق	597	مذيل	مۇزەييەل	598
مضاعف	مۇزائەف	597	مزين	مۇزەييەن	598
مزاب	مۇزاب	597	مضطر	مۇزتەرر	598
مضاربه	مۇزارەبە	597	مضطرب	مۇزتەرىب	598
مضارع	مۇزارىئ	597	مزد	مۇزد	598
مضاف	مۇزاف	597	مزدور	مۇزدۇر	598
مضافات	مۇزافات	597	مظلم	مۇزلىم	598
مذاكره	مۇزاكەرە	597	مضمر	مۇزمەر	598
مظاهر	مۇزاھىر	597	مضمحل	مۇزمەھىل	598
مزاحم	مۇزاھىم	597	مضحك	مۇزھىك	598
مضايقه	مۇزايەقە	597	موزى	مۇزىي	598
مذبذب	موزەبزەب	597	مضيئى	مۇزىئ	598
مذبذب ليغ	مۇزەبزەبلىغ	597	مضر	مۇزىرر	598
مزخرف	مۇزەخرەف	597	مضل	مۇزىلل	598
مزخرفات	مۇزەخرەفات	597	مضيق	مۇزىيق	598
مزعفر	مۇزەئفەر	598	مژه	مۇژە	598
مظفر	مۇزەففەر	598	مژده	مۇژدە	599
مذكى	مۇزەككا	598	مژدەجان	مۇژدەئىجان	599
مذكر	مۇزەككەر	598	مژدكانى	مۇژدەگانىي	599
مذكى	مۇزەككى	598	موسى	مۇسا	599
مذكر	مۇزەككىر	598	مساعده	مۇسائەدە	599
مذهب	مۇزەھھەب	598	مصادقت	مۇسادەقەت	599

يېزىلىشى	گوگۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوگۇلۇشى	بەت
مستلمد	مۇستەمىدد	602	مصلح	مۇسلىھ	604
مثمر	مۇسمىر	604	مشاوره	مۇشاۋەرە	605
مصحف	مۇسھەف	604	مشاورت	مۇشاۋەرەت	605
مسهل	مۇسھىل	604	مشاور	مۇشاۋىر	605
مسوده	مۇسۋەددە	604	مشبه	مۇشەببەھ	605
مصر	مۇسىرر	604	مشعبد	مۇشەئبىد	605
موسيقار	مۇسىقار	604	مشعبد ليک	مۇشەئبىدلىك	605
موسيقى	مۇسىقا	604	مشعبذ	مۇشەئبىز	605
			مشعبذليک	مۇشەئبىزلىك	605
موسيقى	مۇسقىي	604	مشددت	مۇشەددەت	605
موسيقيون	مۇسقىيىۇن	604	مشرف	مۇشەررەف	605
مسن	مۇسىن	604	مشكل	مۇشەككەل	605
موش	مۇش	604	مشمع	مۇشەممەئ	605
موش مشكين	مۇشى مۇشكىن	604	مشوش	مۇشەۋۋەش	605
مشاعره	مۇشائەرە	604	مشوش ليغ	مۇشەۋۋەشلىغ	605
مشابهت	مۇشابەھەت	604	مشتاق	مۇشتاق	605
مشابه	مۇشابىھ	604	مشترک	مۇشتەرەك	605
مشابهه	مۇشابىھە	604	مشترى	مۇشتەرىي	605
مشاركت	مۇشارەكەت	604	مشتغل	مۇشتەغىل	605
مشار اليه	مۇشار ئىلەيھى	604	مشتغلات	مۇشتەغىلات	605
مشارک	مۇشارىك	604	مشتق	مۇشتەق	605
مشاكل	مۇشاكىل	604	مشتهى	مۇشتەھىي	605
مشاهدات	مۇشاھەدات	605	مشتعل	مۇشتەئىل	606

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مسلح	مۇسەللەھ	600	مستخلص	مۇستەخلەس	601
مستدام	مۇستەدام	601	مستمعين	مۇستەمئىن	603
مستدير	مۇستەدىر	601	مستنكر	مۇستەنكەر	603
مستراح	مۇستەراھ	601	مستنكر	مۇستەنكىر	603
مستاءصل	مۇستەئسەل	601	مستند	مۇستەنەد	603
مستسقى	مۇستەسقى	602	مستند	مۇستەنىد	603
مستثنى	مۇستەسنا	602	مستهزىء	مۇستەھزىئ	603
مستشار	مۇستەشار	602	مستحسن	مۇستەھسەن	603
مستشهد	مۇستەشھەد	602	مستهلك	مۇستەھلەك	603
مستغل	مۇستەغەل	602	مستهلك	مۇستەھلىك	603
مستغرق	مۇستەغرەق	602	مستحق	مۇستەھىقى	603
مستغرق	مۇستەغرىق	602	مستحكم	مۇستەھكەم	603
مستغنى	مۇستەغنى	602	مستحب	مۇستەھەب	603
مصطفى	مۇستەفا	602	مستوجب	مۇستەۋجىب	603
مستفيد	مۇستەفىد	602	مستوفى	مۇستەۋفي	603
مستقبل	مۇستەقبەل	602	مستولى	مۇستەۋلا	603
مستقبل	مۇستەقبىل	602	مستولى	مۇستەۋلى	603
مستقيم	مۇستەقىم	602	مستوى	مۇستەۋى	603
مستكره	مۇستەكرەھ	602	مستعد	مۇستەئىدد	603
مستعمل	مۇستەئمەل	602	مسرف	مۇسرىف	603
مستمند	مۇستەمەند	602	مسكت	مۇسكەت	603
مستمع	مۇستەمئ	602	مسلم	مۇسلىم	604
مستمع ليق	مۇستەمئلىق	602	مسلمان	مۇسلىمان	604

پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
مشكلات	مۇشكىلات	607	مفتح الابواب	مۇفتتىھۇل ئەبۋاب	608
مشكين	مۇشكىن	607	مفرح	مۇفەررىھ	608
مفسر	مۇفەسسەر	608	مقاربت	مۇقارىبەت	609
مفصل	مۇفەسسەل	608	مقارنه	مۇقارىنە	609
مفسر	مۇفەسسىر	608	مقارنت	مۇقارىنەت	609
مفكر	مۇفەككىر	608	مقارن	مۇقارىن	609
مفت	مۇفت	608	مقامر	مۇقامىر	609
مفتخر	مۇفتەخەر	608	مقايسه	مۇقايىسە	609
مفتخر	مۇفتەخىر	608	مقطع	مۇقەتتەئ	609
مفترى	مۇفتەرىي	608	مقطعات	مۇقەتتەئات	609
مفتى	مۇفتىي	608	مقدر	مۇقەددەر	609
مفتى كردون	مۇفتىئى گەردۇن	608	مقدس	مۇقەددەس	609
مفرد	مۇفرەد	608	مقدم	مۇقەددەم	609
مفردات	مۇفرەدات	608	مقدر	مۇقەددىر	609
مفرط	مۇفرىت	608	مقدمات	مۇقەددىمات	609
مفسد	مۇفسىد	608	مقدمه	مۇقەددىمە	609
مفلس	مۇفلىس	608	مقرب	مۇقەررەب	609
مفلس ليق	مۇفلىسلىق	608	مقربين	مۇقەررەبىن	609
مفهم	مۇفھەم	608	مقرر	مۇقەررەر	609
مفيد	مۇفىد	608	مقرنس	مۇقەرنەس	609
مفيض	مۇفىز	608	مقسم	مۇقەسسەم	610
مقابله	مۇقابىلە	608	مقصر	مۇقەسسىر	610
مقابل	مۇقابىل	609	مقسم	مۇقەسسىم	610

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مشاهده	مۇشاهىدە	605	مشت زن	مۇشتزەن	606
مشاهد	مۇشاهىد	605	مشرف	مۇشرەف	606
مشرف	مۇشرىف	606	مشك ناب	مۇشكى ناب	607
مشرك	مۇشرىك	606	مشكين رقم	مۇشكىن رەقەم	607
مشفق	مۇشفىق	606	مشكين سحاب	مۇشكىنى سەھاب	607
مشفقانه	مۇشفىقانە	606	مشكين هلال	مۇشكىن ھىلال	607
مشك	مۇشك	606	مغ	مۇغ	607
مشك بار	مۇشكبار	606	مغان	مۇغان	607
مشكبو	مۇشكبۇ	606	مغانه	مۇغانە	607
مشك افشان	مۇشكئەفشان	606	مغايرت	مۇغايەرەت	607
مشك اندود	مۇشكەندۇد	606	مغنى	مۇغەننىي	607
مشك بيد	مۇشكبىد	606	مغنيون	مۇغەننىيۇن	607
مشك بيز	مۇشكبىز	606	مغير	مۇغەييەر	607
مشك ريز	مۇشكرىز	606	مغير	مۇغەييىر	607
مشك سا	مۇشكسا	606	مغ بچه	مۇغبەچە	607
مشك سای	مۇشكساي	606	مغتنم	مۇغتەنەم	607
مشكفام	مۇشكفام	606	مغتنم	مۇغتەنىم	607
مشك فشان	مۇشكفىشان	606	مغلق	مۇغلەق	607
مشك تاتار	مۇشكى تاتار	606	مغيلان	مۇغىلان	607
مشك تتار	مۇشكى تاتار	606	مفاعله	مۇفائەلە	607
مشك تر	مۇشكى تەر	606	مفارقت	مۇفارەقەت	607
مشك سارا	مۇشكى سارا	606	مفتن	مۇفەتتىن	607
مشكل	مۇشكىل	606	مفتح	مۇفەتتەھ	607

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
مكالمه	مۇكالەمە	611	ملازم	مۇلازىم	612
مكالمات	مۇكالەمات	611	ملازمت	مۇلازىمەت	612
ملازمليق	مۇلازىملىق	612	ملك آرا	مۇلكارا	613
ملازمين	مۇلازىمىن	612	ملكت	مۇلكەت	613
ملاصق	مۇلاسىق	612	ملك پناه	مۇلكپەناھ	613
ملاقات	مۇلاقات	612	ملك بخش	مۇلكبەخش	613
ملاقى	مۇلاقي	612	ملكدار	مۇلكدار	613
ملاحظه	مۇلاھەزە	612	ملك دارليق	مۇلكدارلىق	613
ملاحظ	مۇلاھىز	612	ملك ران	مۇلكران	613
ملاعب	مۇلائىب	612	ملك ستان	مۇلكستان	613
ملايم	مۇلايىم	612	ملك ستانليق	مۇلكستانلىق	613
ملايمت	مۇلايىمەت	612	ملك گير	مۇلكگىر	613
ملقب	مۇلەقەب	612	ملكيت	مۇلكىيەت	613
ملوث	مۇلەۋۇس	612	ملحق	مۇلھەق	613
			ملهم	مۇلھىم	613
ملون	مۇلەۋۇن	612	ملهم	مۇلھەم	613
ملتجاء	مۇلتەجاۋ	612	موٴلم	مۇئلىم	613
ملتذ	مۇلتەزز	612	ملوک	مۇلۇك	613
ملتفت	مۇلتەفىت	612	ملوكانه	مۇلۇكانە	613
ملتمس	مۇلتەمەس	612	مماثلت	مۇماسەلەت	613
ملتمس	مۇلتەمىس	613	ممانعت	مۇمانەئەت	613
ملتهب	مۇلتەھىب	613	مماس	مۇماس س	614
ملجار	مۇلجار	613	ممدد	مۇمەددىد	614

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مقاتله	مۇقاتەلە	609	مقفا	مۇقەففا	610
مقاربه	مۇقارەبە	609	مقفل	مۇقەففەل	610
مقمر	مۇقەممىر	610	مكدر	مۇكەددەر	611
مقوس	مۇقەۋۋەس	610	مكرر	مۇكەررەر	611
مقوى	مۇقەۋۋىي	610	مكرم	مۇكەررەم	611
مقيد	مۇقەييەد	610	مكلل	مۇكەللەل	611
مقبل	مۇقبىل	610	مكمل	مۇكەممەل	611
مقتدا ، مقتدى	مۇقتەدا	610	مكحل	مۇكەھھەل	611
مقتدا زمره ٔاسلام	مۇقتەدائى زۇمرەئى ئىسلام	610	مكون	مۇكەۋۋەن	611
مقتدى	مۇقتەدىي	610	مكونات	مۇكەۋۋەنات	611
مقتدر	مۇقتەدىر	610	مكون	مۇكەۋۋىن	611
مقتضى	مۇقتەزىي	610	مكيف	مۇكەييىف	611
مقتضى ، مقتضا	مۇقتەزا	610	مكتسب	مۇكتەسەب	611
مقتضيات	مۇقتەزىيىيات	610	مكتسب	مۇكتەسسىب	611
مقرى	مۇقرى	610	مكرم	مۇكرىم	611
مقرىٔ	مۇقرىئ	610	مكنت	مۇكنەت	611
مقنع	مۇقنىئ	610	مونكايماق	مۇڭكايماق	611
مقر	مۇقىرر	610	مونكراماق	مۇڭكراماق	611
مقيم	مۇقىم	610	مونكراشماق	مۇڭكراشماق	611
مكابره	مۇكابىرە	610	مونكرايماق	مۇڭكرايماق	611
مكاتبات	مۇكاتەبات	611	مونكلوغ	مۇڭلۇغ	611
مكاتبه	مۇكاتەبە	611	مل	مۇل	612
مكافات	مۇكافات	611	ملازمت	مۇلازىمەت	612

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
منافات	مۇنافات	615	منتظر	مۇنتەزىر	616
منافرت	مۇنافەرەت	615			
منافى	مۇنافىي	615	منتظم	مۇنتەزىم	616
منافق	مۇنافىق	615	منتسب	مۇنتەسىب	616
منتشر	مۇنتەشىر	616	منفك	مۇنفەكك	617
منتفع	مۇنتەفئ	616	منفعل	مۇنفەئىل	617
منتفى	مۇنتەفىي	616	منقاد	مۇنقاد	617
منطفى	مۇنتەفىي	616	منقطع	مۇنقەتئ	618
منتقل	مۇنتەقىل	616	منقرض	مۇنقەرىز	618
منتقم	مۇنتەقىم	617	منقض	مۇنقەزى	618
منتها ، منتهى	مۇنتەها	617	منقسم	مۇنقەسىم	618
منتهى	مۇنتەهى	617	منقلب	مۇنقەلىب	618
منتج	مۇنتىج	617	منكر	مۇنكىر	618
منجرر	مۇنجەر	617	منحط	مۇنھەت	618
منجمد	مۇنجەمىد	617	منهدم	مۇنھەدىم	618
منخسف	مۇنخەسىف	617	منحرف	مۇنھەرىف	618
منخلع	مۇنخەلەئ	617	منهزم	مۇنھەزىم	618
مندرج	مۇندەرىج	617	منحصر	مۇنھەسىر	618
مندرجات	مۇندەرىجات	617	منحنى	مۇنھەنىي	618
مندفع	مۇندەفئ	617	منهى	مۇنھىي	618
منصرف	مۇنسەرىف	617	منير	مۇنىر	618
منصف	مۇنسىف	617	مونس	مۇنىس	618
منشاء	مۇنشەئ	617	منعم	مۇنئىم	618

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ملزم	مۇلزەم	613	ممثل	مۇمەسسىل	614
ملصق	مۇلسەق	613	مميز	مۇمەييەز	614
ملك	مۇلك	613	ممتاز	مۇمتاز	614
ممتد	مۇمتەدد	614	مناقشه	مۇناقەشە	615
ممتلى	مۇمتەلي	614	منعطف	مۇنئەتىف	615
ممتنع	مۇمتەنئ	614	منجم	مۇنەججىم	615
ممتحن	مۇمتەھىن	614	منور	مۇنەۋۋەر	615
ممكنات	مۇمكىنات	614	منوم	مۇنەۋۋىم	615
ممكن الوصول	مۇمكىنۇل ۋۇسۇل	614	منور	مۇنەۋۋىر	615
ممد	مۇممدد	614	منزل	مۇنەززەل	615
ممل	مۇمسلل	614	منزه	مۇنەززەھ	615
مؤمن	مۇئمىن	614	منقش	مۇنەققەش	615
مؤمنون	مۇئمىنۇن	614	منقع	مۇنەققەھ	616
مناجات	مۇناجات	614	منعقد	مۇنئەقىد	616
منادا	مۇنادا	614	منعكس	مۇنئەكىس	616
منادى	مۇنادي	615	منبسط	مۇنبەسىت	616
منازعه	مۇنازەئە	615	منطبق	مۇنتەبىق	616
منازعت	مۇنازەئەت	615	منتخبات	مۇنتەخەبات	616
مناظره	مۇنازەرە	615	منتخب	مۇنتەخەب	616
منازع	مۇنازىئ	615			
مناظر	مۇنازىر	615	منتخب	مۇنتەخىب	616
مناسبت	مۇناسەبەت	615	منتظم	مۇنتەزەم	616
مناسب	مۇناسىب	615	منتظر	مۇنتەزەر	616

پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	پەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
محرر	مۇھەررەر	619	محترز	مۇھتەرىز	620
محررات	مۇھەررەرات	619	محترق	مۇھتەرىق	620
محرم	مۇھەررەم	620	مختضر	مۇھتەزەر	621
محرر	مۇھەررىر	620	محتضر	مۇھتەزىر	621
محتسب	مۇھتەسىب	621	مهيب	مۇھىيب	622
محتشم	مۇھتەشەم	621	محيط	موھىيت	622
محتمل	مۇھتەمەل	621	محق	مۇھىققى	622
محتوى	مۇھتەۋى	621	مهم	مۇھىمم	622
محدث	مۇھدەس	621	مواعظه	مۇۋاغەزە	622
محدث	مۇھدىس	621	مواخذه	مۇۋاخەزە	622
مهر	مۇھر	621	مواظبت	مۇۋازەبەت	622
مهره	مۇھرە	621	موازنت	مۇۋازەنەت	622
مهرەباز	مۇھرەباز	621	موازى	مۇۋازىي	622
مهرەدزد	مۇھرەدۇزد	626	مواسا	مۇۋاسا	622
مهردار	مۇھردار	626	مواسات	مۇۋاسات	622
مهرسكوت	مۇھرى سۇكۇت	626	مواصلت	مۇۋاسەلەت	622
محرق	مۇھرىق	626	موافقت	مۇۋافەقەت	622
مهركرام	مۇھرى كىرام	626	موافق	مۇۋافىق	622
مهر نبوت	مۇھرى نۇبۇۋۋەت	626	موانست	مۇۋانەسەت	622
مهر اخفا	مۇھرى ئىخفا	626	موجه	مۇۋەججەھ	622
مهزل	مۇھزەل	626	موظف	مۇۋەززەف	622
محكم	مۇھكەم	626	موشح	مۇۋەششەھ	622
مهلت	مۇھلەت	626	موفق	مۇۋەففەق	622

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
منشآت	مۇنشەئات	617	محابا	مۇھابا	618
منشرح	مۇنشەرىھ	617	مهابت	مۇھابەت	618
منشى	مۇنشىي	617	مهاجرت	مۇھاجىرەت	618
منفرد	مۇنفەرىد	617	مهاجر	مۇھاجىر	619
محادثه	مۇھادەسە	619	محرك	مۇھەررىك	620
محاربه	مۇھارەبە	619	محصل	مۇھەسسەل	620
محارب	مۇھاربب	619	محصل	مۇھەسسىل	620
محاصره	مۇھاسەرە	619	محقر	مۇھەققىر	620
محاسب	مۇھاسىب	619	محقق	مۇھەققەق	620
محافه	مۇھافە	619	محقق	مۇھەققىق	620
محافظه	مۇھافەزە	619	محلا ، محلى	مۇھەللا	620
محافظت	مۇھافەزەت	619	مهندس	مۇھەندىس	620
محافظ	مۇھافىز	619	مهندس وار	مۇھەندىسۋار	620
محاكمه	مۇھاكەمە	619	مهندس وش	مۇھەندىسۋەش	620
محاكمة اللغتين	مۇھاكەمەتۈل لۇغەتەين	619	محوطه	مۇھەۋۋەتە	620
محال	مۇھال	619	مهوس	مۇھەۋۋىس	620
محالات	مۇھالات	619	مهيا	مۇھەييا	620
محاوره	مۇھاۋەرە	619	مهياء	مۇھەييەء	620
محاورت	مۇھاۋەرەت	619	محتاج	مۇھتاج	620
محاور	مۇھاۋىر	619	محتاجون	مۇھتاجۇن	620
محدب	مۇھەددەب	619	محتاج اليه	مۇھتاج ئىلەيھى	620
محدث	مۇھەددىس	619	مهتدى	مۇھتەدي	620
مهرا	مۇھەررا	619	محترم	مۇھتەرەم	620

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
ميز	مىز	623	مصباح	مىسباھ	624
ميراب	مىراب	623	مسطر	مىستەر	624
مرآت	مىرئات	623	مصر	مىسر	624
مرآت الصفا	مىرئاتۇسسەفا	623	مصراع	مىسراۋ	624
مصر معظم	مىسرى مۇئەززەم	624	ميم	مىيم	625
مصر عزت	مىسرى گىززەت	624	معمار	مىئمار	625
مثقال	مىسقال	624	مميراض	مىمراز	625
مصقل	مىسقەل	624	من	مىن	625
مسكين	مىسكىن	624	من بعد	مىن بەگد	626
مثل	مىسل	625	منبر	مىنبەر	626
مسمار	مىسمار	625	منطقه	مىنتەقە	626
مسواك	مىسۋاك	625	منفخ	مىنفەخ	626
مشكات ، مشكوات	مىشكات	625	منقار	مىنقار	626
ميخ	مىخ	625	منقاش	مىنقاش	626
مفتاح	مىفتاھ	625	مينماك	مىنمەك	626
مفتاح القلوب	مىفتاھۇلقۇلۇب	625	منت	مىننەت	626
مفتاح العلوم	مىفتاھۇلئولۇم	625	منهاج	مىنھاج	626
مقط	مىقەت	625	منهاج النجات	منهاجۇن نجات	626
مقدار	مىقدار	625	مينو	مىنو	626
مقراض	مىقراز	625	منوال	مىنۋال	626
مقنعه	مىقنەگە	625	مهاد	مىھاد	626
ميكجين	مىكەجىن	625	مهار	مىھار	626
ميكجين	مىگەجىن	625	محن	مىھەن	626
ميل	مىل	625	مهتر	مىھتەر	626
مىلل	مىلەل	625	مهر	مىھر	626

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مهلك	مۇهلەك	621	موفقيت	مۇۋەففەقىييەت	622
مهلك	مۇهلىك	621	موقت	مۇۋەققەت	623
مهمل	مۇهمەل	622	موكل	مۇۋەككەل	623
محب	مۇهىبب	622	مولد	مۇۋەللەد	623
مولد	مۇۋەللىد	623	مرآت كىتى نما	مىرئاتى گىتىنەما	623
موله	مۇۋەللىھ	623	مرآت حسن	مىرئاتى ھۆسن	624
موحش	مۇۋەھھىش	623	معراج	مىئراج	624
معز	مۇئىزز	623	ميراخور	مىراخور	624
معين	مۇئىين	623	مرار	مىرار	624
ميسر	مۇيەسسەر	623	ميرزا	مىرزا	624
موچه	مۆچە	623	مريخ	مىرريخ	624
موچاك	مۆچەك	623	ميرسپاه	مىرسىپاھ	624
ملچار	مۆلچەر	623	مضراب	مىزراب	624
مينك	مەڭ	564	مزاج	مىزاج	624
منكزاماك	مەڭزەمەك	564	ميزان	مىزان	624
مطهره	مىتھەرە	564	ميزان الاوزان	مىزانۇلئەۋزان	624
معجر	مىئجەر	623	ميزبان	مىزبان	624
مجره	مىجەرە	623	ميزبان ليق	مىزبانلىق	624
مجمر	مىجمەر	623	مژه	مىژە	624
ميخ	مىخ	623	مژكان	مىژگان	624
ميخ دوز	مىخدۇز	623	مساس	مىساس	624
مداد	مىداد	623	مثال	مىسال	624
مدحت	مىدھەت	623	مثال خامه	مىسالى خامە	624

ن (نۇ :ن)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نا	نا	629	ناتنومند	ناتەنۇمەند	630
نا آباد	نائاباد	629	ناتوان	ناتەوان	630
نااهل	نائەهل	629	ناتوانا	ناتەۋانا	630
ناب	ناب	629	ناتوان ليغ	ناتەۋانلىغ	630
ناباک	ناباك	629	ناتوان و عليل	ناتەۋانۇ ئەلىل	630
نابالغ	نابالىغ	629	ناطق	ناتىق	630
نابايسته	نابايىستە	629	ناطقه	ناتىقە	630
نابجا	نابەجا	629	ناجنس	ناجىنس	630
نابختيار	نابەختىيار	629	ناچغ	ناچەخ	630
نابود	نابۇد	629	ناچيز	ناچىز	630
ناپاك	ناپاك	629	ناخواه	ناخاھ	630
ناپايدار	ناپايدار	629	ناخلف	ناخەلەف	630
ناپديد	ناپەدىد	629	ناخوش	ناخۇش	630
ناپديدار	ناپەدىدار	629	ناخنه	ناخۇنە	630
ناپروا	ناپەرۋا	629	ناخردمند	ناخىرەد مەند	630
ناپسند	ناپەسەند	630	ناخردمندليق	ناخىرەدمەندلىق	630
ناپيدا	ناپەيدا	630	ناديده	نادىدە	630
ناپسنديده	ناپەسەندىدە	630	نادر ، نادره	نادىر ، نادىرە	630
ناپخته	ناپۇختا	630	نادرەسان	نادىرەسان	631
ناتمام	ناتەمام	630	نادر زمان	نادىرى زەمان	631

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ملك	مىلك	625	محراب	مىھراب	626
ملت	مىللەت	625	محراب خوان	مىھرابخان	626
محراب وش	مىھرابۇەش	626	مهمان سراى	مىھمان سەراي	627
محرابى	مىھرابىي	627	مهمان نواز	مىھماننەۋاز	627
مهر آثار	مىھراسار	627	مهمانى	مىھماني	627
مهرتارى	مىھرتارى	627	مهنه	مىھنه	627
مهرافروز	مىھرەفروز	627	محنت	مىھنەت	628
مهرين	مىھرەين	627	مهنت	مىھنەت	628
مهرجان	مىھرجان	627	محنت افزاى	مىھنەت گەفزاي	628
مهركيا	مىھركيا	627	محنت زده	مىھنەتزەدە	628
مىھركياە	مىھركياە	627	محور	مىھۇەر	628
			ميعاد	مىيئاد	628
مهراوتى	مىھر ئوتى	627	ميعادگاە	مىيئادگاە	628
مهرعالم تاب	مىھرى ئالەمتاب	627	معيار	مىئيار	628
مهرعالم كرد	مىھرى ئالەمگەرد	627	ميان	مىيان	628
مهرتابان	مىھرى تابان	627	ميانه	مىيانه	628
مهر انور	مىھرى گەنۇەر	627	ميان بسته	مىيانبەستە	628
مهرجهان تاب	مىھرى جەھانتاب	627	ميانجى	مىيانچى	628
مهرخاور	مىھرى خاۋەر	627	ميانچى ليق	مىيانچىلىق	628
مهردرخشان	مىھرى دۇرەخشان	627	ميان سال	مىيانسال	628
مهر رخشان	مىھرى رەخشان	627	ميان گير	مىيانگىر	628
مهرلامع	مىھرى لامئ	627	مينا	مىينا	628
مهر منير	مىھرى مۇنىر	627	ميناكار	مىيناكار	628
مهر اشراق	مىھرى ئىشراق	627	مينايى	مىينايى	628
مهمان سرا	مىھمانسەرا	627	مينو	مىينۇ	628

بەزبلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	بەزبلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
ناشايىستە	ناشايىستە	632	ناقابل	ناقابىل	633
ناشپاتى	ناشپاتى	632	ناقە	ناقە	634
ناشكفت	ناشۇكۇفت ، ناشۇگۇفت	633	ناقوس	ناقۇس	634
ناشى	ناشى	633	ناقوس مەدىنە	ناقۇسى مەدىنە	634
ناشر	ناشىر	633	ناقض	ناقىز	634
ناشناس	ناشىناس	633	ناقص	ناقىس	634
ناغو	ناغۇ	633	ناقص وش	ناقسۇەش	634
ناف	ناف	633	ناقل	ناقىل	634
نافە	نافە	633	ناكار	ناكار	634
نافە تاتار	نافەگى تاتار	633	ناكام	ناكام	634
نافە طيب	نافەگى تەيىمب	633	ناكام ليغ	ناكاملىغ	634
نافە چين	نافەگى چىن	633	ناكردە	ناكەردە	634
نافراهم	نافەراھەم	633	ناكس	ناكەس	634
نافرجام	نافەرجام	633	ناكستە	ناكەستە	634
نافرخ	نافەررۇخ	633	ناكاە	ناگاھ	634
نافرجام ليغ	نافەرجاملىغ	633	ناكاهى	ناگاھىي	634
نافرمان	نافەرمان	633	ناكهان	ناگەھان	634
نافرمانليغ	نافەرمانلىغ	633	ناكزير	ناگۇزىر	634
نافع	نافئ	633	ناكرفت	ناگىرىفت	634
نافذ	نافىز	633	نال	نال	634
نافذ فرمان	نافىزى فەرمان	633	نالان	نالان	634
نافله	نافىلە	633	نالنده	نالەندە	634
نافيه	نافىيە	633	نام	نام	634

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
نا دلپذير	نادىلپەزىر	631	نازل	نازىل	631
نادم	نادىم	631	ناظم	نازىم	631
نار	نار	631	ناظورباتليغ	نازۇر باتلىغ	632
نارپستان	ناری پىستان	631	نازك	نازۇك	632
نارمجوس	ناری مەجۇس	631	ناژو	ناژۇ	632
ناراست	ناراست	631	ناس	ناس	632
نارسيده	نارەسىدە	631	ناساز	ناساز	632
نارنج	نارەنج	631	ناصبور	ناسەبۇر	632
نارنج وش	نارەنج ۋەش	631	ناسره	ناسەرە	632
نارنجی	نارەنجىي	631	ناسزا	ناسەزا	632
ناروا	نارەۋا	631	ناسزاليق	ناسەزالىق	632
ناربون	ناربۇن	631	ناصواب	ناسەۋاب	632
نارون	نارۇەن	631	ناسپاس	ناسسپاس	632
ناری	ناربي	631	ناسودمند	ناسۇدمەند	632
نارضامند	نارىزامەند	631	ناسفته	ناسۇفته	632
			ناسخ	ناسىخ	632
ناز پرور	ناز پەرۋەر	631	ناصر	ناسىر	632
ناز پرورد	ناز پەرۋەرد	631	ناشر	ناسىر	632
نازو نعيم	نازۇ نەئىم	631	ناصح	ناسىھ	632
نازونعم	نازۇ نىئەم	631	ناصحا	ناسىھا	632
ناظر	نازىر	631	ناصيه	ناسىيە	632
ناظر مقصود	نازىرى مەقسۇد	631	ناشاد	ناشاد	632
نازش	نازىش	631	ناشايست	ناشايىست	632

بەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	بەزلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
ناحيه	ناهىيه	636	نبات	نەبات	637
ناحيت	ناهىيەت	636	نبات مصر	نەباتى مىسر	637
ناو	ناۋ	636	نباتى	نەباتي	637
ناوه	ناۋە	636	نبرد	نەبەرد	637
ناورد	ناۋەرد	636	نبرد آزما	نەبەرد ئازما	637
ناوک	ناۋەك	637	نبرد آزماى	نەبەردازماي	637
ناوەكش	ناۋەكەش	637	نبض	نەبز	637
ناوك افكن	ناۋەك گەفكەن	637			
ناوک انداز	ناۋەك گەنداز	637	نبود	نەبۇد	638
ناوک فكن	ناۋەك فىگەن	637	نبى	نەبي	638
ناودان	ناۋدان	637	نبيز ، نبيذ	نەبىز	638
نائب	نائىب	637	نعت	نەگت	638
نائبه	نائىبە	637	نطع	نەتۇ	638
نااعتمادليغ	نائىتمادلىغ	637	نتائج	نەتائىج	638
نائل	نائىل	637	نتايج	نەتايىج	638
نائم	نائىم	637	نتاك	نەتەگ	638
نای	ناي	637	نتيجه	نەتىجە	638
نایاب	نايا ب	637	نجات	نەجات	638
نایافت	نايافەت	637	نژاد	نەژاد	638
نای و كوس	نايۇكوس	637	نجائب	نەجائىب	638
نايب	نايىب	637	نجق	نەجەق	638
نايب مناب	نايىب مەناب	637	نژند	نەژەند	638
نايم	نايىم	637	نجار	نەججار	638

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نامه	نامه	634
نامه آرا	نامه ئارا	635
نامەبر	نامەبەر	635
نامعدود	نامەئدۇد	635
نامربوط	نامەربۇت	635
نامرد	نامەرد	635
نامردم	نامەردۇم	635
نامردمليغ	نامەردۇملىغ	635
نامرعی	نامەرئي	635
نامسموع	نامەسمۇئ	635
نامەسياه	نامەسياھ	635
نامشروع	نامەشرۇئ	635
نامفهوم	نامەفھۇم	635
نامقبول	نامەقبۇل	635
نامقدور	نامەقدۇر	635
نامقدوره	نامەقدۇرە	635
نامعقول	نامەئقۇل	635
نامعلوم	نامەئلۇم	635
نامحرم	نامەھرەم	635
نامحصور	نامەھسۇر	635
ناموزون	نامەۋزۇن	635
نامه اعمال	نامەئى ئەئمال	635
نامه اقبال	نامەئى ئىقبال	635

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نامجوی	نامجوي	635
نامدار	نامدار	635
نامزد	نامزاد ، نامزەد	635
نامتناهی	نامۇتەناھي	635
نامتفق	نامۇتتەفىق	636
نامراد	نامۇراد	636
ناموس	نامۇس	636
ناموسكار	نامۇسكار	636
نامكرر	نامۇكەررەر	636
ناملايم	نامۇلايىم	636
نامناسب	نامۇناسىب	636
نام وننگ	نامۇنەلك	636
نامور	نامۇر	636
نامهربان	نامىھربان	636
نامی	نامي	636
نامیه	نامىيە	636
نانكور	نانكور	636
ناحق شناس	ناھەقشىناس	636
ناهمپای لیق	ناھەمپايلىق	636
ناهموار	ناھەموار	636
ناهموارلیغ	ناھەمۇارلىغ	636
ناهد	ناھىد	636
ناهنجار	ناھىنجار	636

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
ندرت	نەدرەت	639	نظارت	نەزارەت	640
نظافت	نەزافەت	640	نسائم المحبت	نەسائىمۇلمۇھەببەت	641
نزاكت	نەزاكەت	640	نسايم	نەسايىم	641
نزاهت	نەزاھەت	640	نصايح	نەسايىھ	641
نظايرخوان	نەزايىرخان	640	نصايح سنايح	نەسايىھى سەنايىھ	641
نظرباز	نەزەرباز	640	نسب	نەسەب	641
نظربازليغ	نەزەربازلىغ	640	نسبؤ	نەسەبەن	641
نظركاه	نەزەرگاھ	640	نصب	نەسب	641
نذر	نەزر	640	نسق	نەسەق	641
نضرت	نەزرەت	640	نسترن	نەستەرەن	641
نظاره	نەززارە	640	نسج	نەسج	642
نظاره‌كر	نەززارەگەر	640	نسخ	نەسخ	642
نظم	نەزم	641	نسخى	نەسخي	642
نظم سازليغ	نەزمسازلىغ	641	نثر	نەسر	642
نظم كيش	نەزمكىش	641	نصر	نەسر	642
نظم الجواهر	نەزمۇل جەۋاھىر	641	نسر طاير	نەسرى تايىر	642
نظم كلام	نەزمى كەلام	641	نسرين	نەسرىن	642
نزهت	نەزھەت	641	نسر واقع	نەسرى ۋاقىئ	642
نزهت كاه	نەزھەتگاھ	641	نسرين بر	نەسرىنبەر	642
نظير	نەزىر	641	نسرين عذار	نەسرىن ئۇزار	642
نذيره	نەزىرە	641	نص	نەس	642
نظم الجواهر	نەزمۇلجەۋاھىر	641	نساج	نەساج	642
نزه ، نزيه	نەزىھ	641	نساجت	نەساجەت	642

پەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	پەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نە	نە	637	نجم	نەجم	638
نجم ثاقب	نەجمى ساقىب	638	ندى	نەدي	639
نجم شهاب	نەجمى شىهاب	638	نديم	نەديم	639
نجيب	نەجىب	638	نديم وش	نەديمۇوش	639
نجس	نەجىس	638	ندى وار	نەديۋار	639
نغ	نەغ	638	نعره	نەغرە	639
نخجير	نەخجىر	639	نعره زن	نەغرەزەن	639
نخجيرگاه	نەخجىرگاھ	639	نعره هايل	نەغرەئى ھايىل	639
نخچير	نەخچىر	639	نرخ	نەرخ	639
نخشب	نەخشەب	639	نرد	نەرد	639
نخل	نەخل	639	نردبان	نەردبان	639
نخل بند	نەخل بەند	639	نراد	نەرراد	640
نخل بن	نەخل بون	639	نره	نەررە	640
نخل رعنا	نەخلى رەئنا	639	نرگس	نەرگىس	640
نخلستان	نەخلىستان	639	نرگس زار	نەرگىسزار	640
نخل ملاحت ثمرى	نەخلى مەلاھەت سەمەرى	639	نرگس جادو	نەرگىسى جادۇ	640
نخل موم	نەخلى مۇم	639	نرگس شهلا	نەرگىسى شەھلا	640
نخل ناز	نەخلى ناز	639	نرگس نيم خواب	نەرگىسى نىمخاب	640
نخل ناژو	نەخلى ناژۇ	639	نرم	نەرم	640
نخيل	نەخىل	639	نرم رفتار	نەرمرەفتار	640
ندامت	نەدامەت	639	نرم رو	نەرمرو	640
ندامت ليغ	نەدامەتلىغ	639	نزع	نەزئ	640
ندم	نەدەم	639	نظاره	نەزارە	640

بەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
نشو	نەشۇ	643
نفخ	نەفخ	644
نفخه	نەفخە	644
نفس	نەفس	644
نفسانيت	نەفسانىيەت	644
نفس الامر	نەفسۇلئەمر	644
نفس امر	نەفسى ئەمر	644
نفس اماره	نەفسى ئەمارە	644
نفحه	نەفهە	644
نفير	نەفىر	644
نفيس	نەفىس	645
نفع كلى	نەفئى كۇللي	645
نفى	نەفي	645
نفى وجود	نەفي ۋۇجۇد	645
نقاهت	نەقاھەت	645
نقاوت	نەقاۋەت	645
نقايس	نەقايىس	645
نقايت	نەقايەت	645
نقب	نەقب	645
نقبه	نەقبە	645
نقب زن	نەقبزەن	645
نقب رو	نەقبرو	645
نقد	نەقد	645

بەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
نقط	نىقت	644
نقد الفتح	نەقدۇلفەتح	645
نقد امانت	نەقدى ئەمانەت	645
نقد قلب	نەقدى قەلب	645
نقدينه	نەقدىنە	645
نقش	نەقش	645
نقشباز	نەقشباز	645
نقشبندى	نەقشبەندي	
نقشبند	نەقشبەند	646
نقشبندليغ	نەقشبەندلىغ	646
نقشبنديه	نەقشبەندىيە	646
نقش بين	نەقشبىن	646
نقش پرداز	نەقشپەرداز	646
نقش پيوند	نەقشپەيۋەند	646
نقش ساز	نەقشساز	646
نقش كير	نەقشگىر	646
نقش و امل	نەقشۇ ئەمەل	646
نقش چين	نەقشى چىن	646
نقش خاتم	نەقشى خاتەم	646
نقاب	نەقاب	646
نقاد	نەقاد	646
نقاره	نەقارە	646
نقاش	نەقاش	646

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نسائم	نەسائىم	641	نسل	نەسل	642
نسناس	نەسناس	642	نشوء	نەشۇء	643
نصوح	نەسۇھ	642	نشوونما	نەشۇۋنەما	643
نصيب	نەسىب	642	نشيمن	نەشىمەن	643
نسيج	نەسىج	642	نغم	نەغەم	643
نسيم	نەسىم	642	نغمات	نەغەمات	643
نسيم تحركى	نەسىمى تەھرىكى	642	نغمه	نەغمە	643
نسيم صبا	نەسىمى سەبا	642	نغمه پرداز	نەغمە پەرداز	643
نسيم شبكير	نەسىمى شەبكىر	642	نغمەزن	نەغمەزەن	643
نسيم وزان	نەسىمى ۋەززان	642	نغمه ساز	نەغمە ساز	643
نصيحت ساز	نەسىھەتساز	642	نغمه سرا	نەغمە سەرا	643
نصيحت شنو	نەسىھەتشۇنەۋ	642	نغمه سراى	نەغمە سەراي	643
نصيحت كوى	نەسىھەتگۇي	642	نغمەكار	نەغمەكار	643
نعش	نەئش	643	نغمەكش	نەغمەكەش	643
نشاط	نەشات	643	نغمه ريخته	نەغمەگى ريختە	644
نشاط افزا	نەشات ئەفزا	643	نفاذ	نەفاز	644
نشاط افزاى	نەشات ئەفزاي	643	نفع	نەفئ	644
نشاط پرست	نەشاتپەرەست	643	نفائس	نەفائىس	644
نشاط خانه	نەشاتخانە	643	نفايس	نەفايىس	644
نشاطليغ	نەشاتلىغ	643	نفاس مسيح دم	نەفەسى مەسىھدەم	644
نشئه	نەشئە	643	نفقه	نەفەقە	644
نشر	نەشر	643	نفحات	نەفەھات	644
نشست	نەشەست	643	نفحات الانس	نەفەھاتۇلئۇنس	644

يەزىلىشى	گوقزلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقزلۇشى	بەت
نماى	نەماي	647	نهب و غارت	نەھبۇغارەت	648
نهب و يغما	نەھبۇ يەغما	648	نوازندەليق	نەۋازەندەلىق	649
نهج	نەھج	648	نوازش	نەۋازىش	649
نهر	نەھر	648	نواساز	نەۋاساز	650
نحس	نەھس	648	نواسازنده	نەۋاسازەندە	
نحس وش	نەھسۋەش	648	نواسيز	نەۋاسىز	650
نحس اصغر	نەھسى گەسغەر	648	نواكاه	نەۋاگاھ	650
نحسيت	نەھسىيىەت	648	نواكو	نەۋاگۇ	650
نحل	نەھل	648	نوال	نەۋال	650
نحل شهد	نەھلى شەھد	648	نواله	نەۋاله	650
نحو	نەھۋ	648	نواليغ	نەۋالىغ	650
نحوست	نەھۋسەت	649	نو آموز	نەۋ ئامۇز	650
نهيب	نەھىب	649	نواميس	نەۋامىس	650
نحيف	نەھىف	649	نواهى	نەۋاھي	650
نهى	نەھي	649	نوائب	نەۋائىب	650
نو	نەۋ	649	نوائى	نەۋائي	650
نوع	نەۋئ	649	نوايب	نەۋايىب	650
نواء	نەۋائ	649	نورد	نەۋەرد	650
نواوساز	نەۋايۇساز	649	نوردنده	نەۋەردەندە	650
نوا بخش	نەۋابەخش	649	نورديده	نەۋەردىدە	650
نوادر	نەۋادىر	649	نوبت	نەۋبەت	650
نوادر الشباب	نەۋادىر ۋششەباب	649	نوبتى	نەۋبەتي	650
نواز	نەۋاز	649	نوبر	نەۋبەر	650

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نقد جولوغ	نەقد جۇلۇغ	645
نقاش صنع	نەققاشى سۇنئ	646
نقاش چين	نەققاشى چىن	646
نقل	نەقل	646
نقلى	نەقلي	646
نقيب	نەقىب	646
نقير	نەقىر	647
نقيض	نەقىز	647
نقى	نەقي	647
نكال	نەكال	647
نكبات	نەكبات	647
نكبت	نەكبەت	647
نكهت	نەكھەت	647
نكهت سيز	نەكھەتسىز	647
نعل	نەئل	647
نعلين	نەئلەين	647
نعل برهنه	نەئلى بەرەھنە	647
نعل واژكونه اورماق	نەئلى ۋاژگۇنە ئۇرماق	647
نم	نەم	647
نماء	نەماۋ	647
نعماء	نەئماۋ	647
نما	نەما	647
نماز	نەماز	647

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نقاش ليق	نەققاشلىق	646
نمايان	نەمايان	647
نماينده	نەمايەندە	647
نمايش	نەمايىش	647
نمط	نەمەت	647
نمک	نەمەك	647
نمک دان	نەمەكدان	647
نمرود	نەمرۇد	647
نمام	نەممام	648
نمام ليق	نەممامىلىق	648
نمناك	نەمناك	648
نمود	نەمۇد	648
نمودار	نەمۇدار	648
ننگ	نەنگ ، نەڭ	648
ننگ ونام	نەنگۇنام	648
ننک وناموس	نەنگۇ ناموس	648
نهار	نەھار	648
نهارﻫ	نەھارەن	648
نهج	نەھەج	648
نهنک	نەھەك	648
نهنك	نەھەنگ	648
نهنكانه	نەھەنگانە	648
نهب	نەھب	648

پەزلىشى	گوقزلۆشى	بەت	پەزلىشى	گوقزلۆشى	بەت
نوحه کوکی	ده‌ۆهه‌کۆکی	652	نوش دارو	نوشدارۆ	653
نوش لب	نوشی له‌پ	653	نور	نۆرۆن	654
نوشین	نوشین	653	نور عین	نۆری گه‌ین	654
نوش حیات	نوشی هه‌یات	653	نزهت	نۆزهه‌ت	654
نوک	ده‌ۆگ	653	نزهت کاه	نۆزهه‌تگاه	654
نوک	نوگ	653	نزهت که	نۆزهه‌تگه‌ه	654
نوک خامه	نوگی خامه	653	نزول	نۆزۆل	654
نوک مژگان	نوگی مۆژگان	653	نسخه	نۆسخه	654
نومید	نومید	653	نصرت	نۆسره‌ت	654
نوح	نوه	653	نصب	نۆسۆب	654
نبوت	نۆبۆژۆه‌ت	653	نسور	نۆسۆر	654
نطفه	نۆتفه	653	نصوص	نۆسۆس	654
نطق	نۆتق	653	نوشادر	نۆشادر	654
نوتوقچی	نۆتۆقچی	653	نوشیروان	نۆشیرۆان	654
نجوم	نۆجۆم	653	نشور	نۆشۆر	654
نخست	نۆخۆست	653	نفور	نۆفۆر	654
ندبه	نۆدبه	653	نفوذ	نۆفۆز	654
نور	نۆر	653	نفوس	نۆفۆس	654
نور آمیز	نۆرئامز	653	نقباء	نۆقه‌با؟	654
نورانی	نۆرانی	653	نقط	نۆقه‌ت	654
نورافشان	نۆره‌فشان	653	نقطه	نۆقته	654
نوربخش	نۆربه‌خش	653	نقطه‌کاه	نۆقته‌گاه	654
نورپاش	نۆرپاش	653	نقطه موهوم	نۆقته‌ئی مه‌ۆهۆم	654

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نوازنده	نەۋازەندە	649	نوبهار	نەۋبەهار	651
نوباوه	نەۋ باۋە	651	نوحەكر	نەۋھەگەر	652
نو جوان	نەۋ جەۋان	651	نوعى	نەۋئي	652
نوجوان	نەۋجۇۋان	651	نويد	نەۋند	652
نوخاسته	نەۋخاستە	651	نويس	نەۋس	652
نوخواسته	نەۋخاستە	651	نويسنده	نەۋسەندە	652
نوخيز	نەۋخىز	651	نعيم	نەئىم	652
نو دميده	نەۋ دەمىدە	651	نعيم روضه	نەئىمى رەۋزە	652
نورس	نەۋرەس	651	نى	نەي	652
نورسته	نەۋرەستە	651	نيابت	نەيابەت	652
نوروز	نەۋروز	651	نى بست	نەيبەست	652
نوروزى	نەۋروزي	651	نيزەور	نەيزەۋەر	652
نوسفر	نەۋسەفەر	651	نيسان	نەيسان ، نەيسان	652
نوشادر	نەۋ شادىر	651	نيسانى	نەيسانيي	652
نوكر	نەۋكەر	651	نيستان	نەيستان	652
نوكرليك	نەۋكەرلىك	651	نيشكر	نەيشەكەر	652
نوم	نەۋم	651	نيلاماك	نەيلەمەك	652
نوميد	نەۋمىد	651	نير	نەييىر	652
نوميدليق	نەۋمىدلىق	651	نيرين	نەييىرەين	652
نوحه	نەۋھە	651	نخود	نۇخۇد	652
نوحەپرداز	نەۋھەپەرداز	651	نوش	نوش ، نۇش	652
نوحه ساز	نەۋھە ساز	652	نوشانوش	نوشا ـ نوش	653
نوحه سازليغ	نەۋھەسازلىغ	652	نوشخند	نوشخەند	653

يېزىلىشى	گوگۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوگۇلۇشى	بەت
نكتەريز	نۆكتەرىز	655	نطاق	نىتاق	657
نى تانك	نىتالاق	657	نصف	نىسق	658
نيتار	نىتەر ، نەتەر	657	نصف النهار	نىسقۇننەھار	658
نى تاك	نىتەك	657	نقاب	نىقاب	659
نتەكە	نىتەكى	657	نقار	نىقار	659
نتەكيم	نىتەكىم	657	نيك	نىك	659
نيتاى	نىتەي ، نەتەي	657	نى سود	نىسۇد	658
نيتتينك	نىتتىناق ، نەتتىناق	657	نسيان	نىسيان	658
نجات	نىجات	657	نيش	نىش	658
نيچوكلاشماك	نىچۇكلەشمەك	657	نشاط	نىشات	658
ندا	نىدا	657	نشان	نىشان	658
نداء	نىداء	657	نشانه	نىشانە	658
نيران	نىيران	657	نشانەگاه	نىشانەگاھ	658
نيرو	نىرۇ	657	نشانى	نىشانى	658
نيز	نىز	657	نشست	نىشەست	658
نزاع	نىزاء	657	نشيب	نىشىب	658
نزار	نىزار	657	نشيب وفرار	نىشىبۇ فەرار	658
نظام	نىزام	657	نشيمن	نىشىمەن	658
نزه	نىزھە	657	نشين	نىشىن	658
نسا	نىسا	657	نفاق	نىفاق	659
نصاب	نىساب	657	نقار	نىقار	659
نثار	نىسار	657	نكات	نىكات	659
نثارليق	نىسارلىق	657	نكاح	نىكاھ	659

يەزىلمشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نور العين	نۇر ۋلئەين	653
نقره	نۇقره	655
نقص	نەقس	655
نقصان	نۇقسان	655
نقل	نۇقل	655
نقب	نۇقۇب	655
نقود	نۇقۇد	655
نقوش	نۇقۇش	655
نقول	نۇقۇل	655
نكت	نۇكەت	655
نكته	نۇكته	655
نكته آرا	نۇكتەئارا	655
نكته آور	نۇكته ئاۋەر	655
نكته بيز	نۇكتەبىز	655
نكته پرداز	نۇكته پەرداز	655
نكته پرورده	نۇكتەپەرۋەردە	655
نكته طراز	نۇكته تىراز	655
نكته جو	نۇكته جو	655
نكته دان	نۇكتەدان	655
نكته دان ليغ	نۇكتەدانلىغ	655
نكته دان بساط	نۇكتەدانى بىسات	655
نكتەران	نۇكتەران	655
نكتەران ليغ	نۇكتەرانلىغ	655

يەزىلمشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نقطه مشك	نۇقتەئى مۇشك	654
نكتەسرا	نۇكتەسەرا	656
نكته سنج	نۇكتەسەنج	656
نكته فشان	نۇكتەفىشان	656
نكته كو	نۇكتەگۇ	656
نكته كوى	نۇكتەگۇي	656
نكتەور	نۇكتەۋەر	656
نكته توحيد	نۇكتەئى تەۋھىد	656
نكته مذموم	نۇكتەئى مەزمۇم	656
نكته موزون	نۇكتەئى مەۋزۇن	656
نون	نۇن	656
نه	نۇھ	656
نها	نۇھا	656
نوحه	نوھە	656
نحوس	نۇھوس	656
نحوست	نۇھۇسەت	656
نهفت	نۇھۇفت	656
نهفته	نۇھۇفتە	656
نواب	نۇۋاب	656
نى ، نه	نى	656
نعال	نئال	656
نعم	نئەم	656
نى باك	نىباك	657

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نكە دارليق	نىگەھدارلىق	660	نيم كار	نىمكار	661
نيمكارە	نىمكارە	661	نيوچون	نىۋچۇن ، نەيۇچۇن	661
نيم كرد	نىمگىرد	661	نياز	نىياز	661
نيناك	نىنەك	661	نيازمند	نىيازمەند	662
نهاد	نىهاد	661	نيازمندليغ	نىيازمەندلىغ	662
نهال	نىهال	661	نيام	نىيام	662
نهان	نىهان	661	نيران	نىيران	662
نهانتاب	نىهانتاب	661	نيران فراق	نىيرانى فىراق	662
نهانخانە	نىهانخانە	661	نيزار	نىيزار	662
نهانى	نىهاني	661	نيات	نىييات	662
نهايت	نىهايەت	661	نيت	نىييەت	662
نيو	نىۋ	661			

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نسبت	نسبەت	657	نيكبخت	نىكبەخت	659
نيک عهد	نىكئەھد	659	نگون	نىگۇن	660
نيک خواه	نىكخاھ	659	نكون سار	نىگۇنسار	660
نيک راى	نىكراي	659	نكون سارليق	نىگۇنسارلىق	660
نيک سيرت	نىكسيرەت	659	نكون ليق	نىگۇنلىق	660
نيک سرشت	نىكسىرىشت	659	نيكن	نىگىن	660
نيک فال	نىكفال	659	نيل	نىل	660
نيكنام	نىكنام	659	نيلكون	نىلگۇن	660
نيكو	نىكۇ	659	نيلوفر	نىلۇفەر	660
نكوهش	نىكۇھىش	659	نيلوفرى	نىلۇفەرىي	660
نكار	نىگار	659	نيلن	نىلىن	660
نكارا	نىگارا	659	نيلى	نىلىي	660
نكارنده	نىگارەندە	659	نيم	نىم	660
نكارخانه	نىگارخانە	659	نعمت	نىئمەت	661
نكارخانەچين	نىگارخانەئى چىن	659	نيمەرسه	نىمەرسە ، نەمەرسە	661
نكارش	نىگارىش	659	نيم بيدار	نىمبىدار	661
نكاه	نىگاھ	659	نيم بسمل	نىم بىسمىل	661
نكاەبان	نىگاھبان	660	نيم پيكر	نىمپەيكەر	661
نگاهدار	نىگاھدار	660	نيم ترك	نىمتەرك	661
نگاهدارليق	نىگاھدارلىق	660	نيمچه	نىمچە	661
نكاه داشت	نىگاھداشت	660	نيم خواب	نىمخاب	661
نكه	نىگەھ	660	نيم روز	نىمروز	661
نكهبان	نىگەھبان	660	نيم شب	نىمشەب	661

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
وارسته	ژارەستە	722	واقعاً	ژاقىئەن	723
واقعه	ژاقىئە	723	واو	ژاۋ	724
واقعه كو	ژاقىئەگۇ	723	واويلا	ژاۋەيلا	724
واقعه كوى	ژاقىئەگۇي	723	واعظ	ژائىز	724
واقف	ژاقىف	723	واعظا	ژائىزا	724
واقف اسرار	ژاقىفى ئەسرار	723	وايه	ژايە	724
واقف دانا	ژاقىفى دانا	723	وبال	ژەبال	724
والا	ژالا	723	وتد	ژەتەد	724
واله	ژالە	723	وطن كاه	ژەتەنگاھ	724
والى	ژالي	723	وتيره	ژەتىرە	724
والد	ژالىد	723	وجع	ژەجەئ	724
والده	ژالىدە	723	وجب	ژەجەب	724
والدين	ژالىدەين	723	وجد	ژەجد	724
واله	ژالىھ	723	وجه حسن	ژەجھى ھەسەن	724
وام	ژام	723	وجه	ژەجھ	724
وام خواه	ژامخاھ	723	وجه تسميه	ژەجھى تەسمىيە	724
وام دار	ژامدار	723	وجه معاش	ژەجھى مەئاش	724
وامق	ژامىق	723	وجيبه	ژەجىبە	724
واهه	ژاھە	724	وجيه	ژەجىھ	725
واحسرتا	واھەسرەتا	724	وخامت	ژەخامەت	725
واهب	ژاھىب	724	وخيم	ژەخىم	725
واحد	ژاھىد	724	وعد	ژەئد	725
واحد دانا	ژاھىدى دانا	724	وداع	ژەداۋ	725

و (ۋاۋ)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
وابست	ۋابەست	721	وارستەليغ	ۋارەستەلىغ	722
وابسته	ۋابەستە	721	وارد	ۋارىد	722
وابسته توفيق	ۋابەستەئى تەۋفىق	721	واردات	ۋارىدات	722
واپس	ۋاپەس	721	وارث	ۋارىس	722
واجب	ۋاجىب	721	وارث تخت جم	ۋارىسى تەختى جەم	722
واجبات	ۋاجىبات	721	واز	ۋاز	722
واجب الاتباع	ۋاجىبۇلئىتتىباۋ	721	واضع	ۋازىئ	722
			واضح	ۋازىھ	722
واجب الاجتناب	ۋاجىبۇلئىجتىناب	721	واژكون	ۋاژگۇن	722
واجب الاذعان	ۋاجىبۇلئىزئان	721	واژكونه	ۋاژگۇنە	722
واجب الامتثال	ۋاجىبۇلئىمتىسال	721	واژون	ۋاژۇن	722
واجب الاحترام	ۋاجىبۇلئىھتىرام	721	واسع	ۋاسىئ	722
واجد	ۋاجىد	721	واسط	ۋاسىت	722
واجد و ماجد	ۋاجىدۋماجىد	721	واسطه	ۋاستە	722
واده	ۋادە	721	واصف	ۋاسىف	722
وادى	ۋادىي	721	واصل	ۋاسىل	722
وادى توحيد	ۋادىئى تەۋھىد	721	وافر	ۋافىر	722
وادى فقر و فنا	ۋادىئى فەقرۇفەنا	721	وافى	ۋافىي	722
وادى عشق	ۋادىئى ئىشق	721	واقع	ۋاقىئ	723
وار	ۋار	722	واقعات	ۋاقىئات	723

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
وزن	ۋەزن	726	وش	ۋەش	727
وفا	ۋەفا	727	ولى	ۋەلىي	728
وفاجوى	ۋەفاجوي	727	ولى عهد ، وليعهد	ۋەلىئەهد	728
وفادار	ۋەفادار	727	وليك	ۋەلېك	728
وفاداش	ۋەفاداش	727	ولى نعمت	ۋەلىيىنئىمەت	728
وقاحت	ۋەقاھەت	727	ولى الامر	ۋەلىيۇلئەمر	728
وقايع	ۋەقايئ	727	وحل	ۋەھەل	728
وقتاكه	ۋەقتاكى	727	وحدت جاويد	ۋەھدەتى جاۋىد	728
وقتيكى	ۋەقتىكى	727	وحدت	ۋەھدەت	728
وقت ميعاد	ۋەقتى مىيئاد	727	وحش	ۋەھش	728
وقف	ۋەقف	727	وحشت	ۋەھشەت	728
وقف نامه	ۋەقفنامه	727	وحشت افزا	ۋەھشەت ئەفزا	728
وقفيه	ۋەقفىيىه	727	وحشت انكىز	ۋەھشەت ئەنگىز	728
وقفيت	ۋەقفىيىەت	727	وحشت فزاى	ۋەھشەتفىزاي	728
وكر	ۋەگەر	727	وحش زاد	ۋەھشزاد	728
و لا تسرفوا	ۋەلاتۇسرەفۇ	727	وحش زاد حرون	ۋەھشزادى ھەرۇن	728
ولادت	ۋەلادەت	727	وحش وطير	ۋەھشۇتەير	728
ولايت	ۋەلايەت	727	وحشى	ۋەھشي	728
ولد	ۋەلەد	727	وحشيانه	ۋەھشيانه	728
ولد الزنا	ۋەلەدۇززىنا	727	وهم	ۋەھم	728
ولو	ۋەلەۋ	727	وهمناك	ۋەھمناك	728
و لوله	ۋەلۇەلە	728	وهاب	ۋەھھاب	728
والله اعلم	ۋەللاھۇ ئەئلەم	728	وحى	ۋەھي	728

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
واهم	ۋاھىم	724	ودايع	ۋەدايىئ	725
والدعا	ۋەددۇئا	725	وضع وطور	ۋەزئوتەۋر	726
وديع	ۋەدىئ	725	وضيع	ۋەزىئ	726
وديعه	ۋەدىئە	725	وزيد	ۋەزىد	726
وديعت	ۋەدىئەت	725	وضعى	ۋەزگي	726
ور	ۋەر	725	وظيفه	ۋەزىفە	726
ورع	ۋەرەئ	725	وصاف	ۋەسساق	726
ورثه	ۋەرەسە	725	وسائط	ۋەسائىت	726
ورق	ۋەرەق	725	وسائل	ۋەسائىل	726
ورق نورد	ۋەرەقنەۋەرد	725	وسايل	ۋەسايىل	726
ورق نكار	ۋەرەقنىگار	725	والسلام	ۋەسسەلام	726
ورع كيش	ۋەرەئكىش	725	وسط	ۋەسەت	726
ورم	ۋەرەم	725	وسط ليق	ۋەسەتلىق	726
ورطه	ۋەرتە	725	وصف	ۋەسىف	726
ورد	ۋەرد	725	وصل	ۋەسىل	726
وارزقنا	ۋەرزۇقنا	725	وصله	ۋەسلە	726
ورزش	ۋەرزىش	725	وسواس	ۋەسۋاس	726
وضع	ۋەزئ	725	وسوسه	ۋەسۋەسە	726
وعظ	ۋەئز	725	وسيع	ۋەسىئ	726
وزارت	ۋەزارەت	726	وثيقه	ۋەسىقە	726
وزارت عياب	ۋەزارەت ئىياب	726	وسيله	ۋەسىلە	726
وظائف	ۋەزائىف	726	وصيت	ۋەسىيەت	726
وزان	ۋەزان	726	وصيتنامه	ۋەسىيەتنامە	727

ھ (ها :ۆ)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ها	ها	663	های هوی	هاي - هۆي	666
هاتف	هاتىف	663	های وهوی	هايۇ هۆي	666
هاجر	هاجىر	663	هایله	هايىلە	666
هادی	هادي	663	هباء	ھەباۋ	666
هادم	هادىم	663	هپ	ھەپ	667
هاروت	هارۇت	664	هتم	ھەتم	667
هارون	هارۇن	664	هجر	ھەجر	667
هارون الرشید	هارۇنئۇررەشىد	664	هجو	ھەجۇ	667
هاضم	هازىم	664	هجوی	ھەجۇي	667
هاشم	هاشىم	664	هدایا	ھەدايا	667
هاشمی	هاشىمي	664	هدر	ھەدەر	667
هاله	هالە	665	هدرآ	ھەدەرەن	667
هامون	هامۇن	665	هدف	ھەدەف	667
هاو	هاۋ	665	هدیه	ھەدىيە	668
هائل	هائىل	666	هراس	ھەراس	668
هائله	هائىلە	666	هراسان	ھەراسان	668
هایقیر	هايقىر	666	هراسه	ھەراسە	668
هایقیرجی	هايقىرچى	666	هراست	ھەراسەت	668
هایقیرماق	هايقىرماق	666	هر آیینه	ھەر ئايىنە	668
های های	هاي - هاي	666	هرج	ھەرج	669

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ولوله	ۋەلۋەله	728	وحيد	ۋەھىد	729
وحيد زمان	ۋەھىدى زەمان	729	وصلت	ۋۇسلەت	729
وهيم	ۋەھىم	729	وثوق	ۋۇسۇق	729
وعيد	ۋەئىد	729	وصول	ۋۇسۇل	729
والا	ۋەئسسلا	729	وقوع	ۋۇقۇئ	730
ويران	ۋەيران ، ۋەيران	729	وقوعات	ۋۇقۇئات	730
ويرانه	ۋەيرانه	729	وقوف	ۋۇقۇف	730
ويرانەسوز	ۋەيرانه سوز	729	وكلاء	ۋۇكەلائ	730
ويل	ۋەيل	729	وحوش	ۋۇھۇش	730
ويلا	ۋەيلا	729	وجدان	ۋىجدان	730
وسمه	ۋەسمه	729	وجداناً	ۋىجدانەن	730
وبال	ۋۇبال	729	وداع	ۋىداۋ	730
وجوب	ۋۇجۇب	729	وداد	ۋىداد	730
وجود	ۋۇجۇد	729	ورد	ۋىرد	730
وجود مطلق	ۋۇجۇدى مۇتلەق	729	ورد قيلماق	ۋىرد قىلماق	730
وجوه	ۋۇجۇھ	729	وردزبان ايلاماک	ۋىردى زەبان ئەيلەمەك	730
ورود	ۋۇرۇد	729	وردزبان بولماق	ۋىردى زەبان بولماق	730
وزراء	ۋۇزەراۋ	729	ۋثاق	ۋىساق	730
وضوء	ۋۇزۇئ	729	وصال	ۋىسال	730
وضوح	ۋۇزۇھ	729	وفاق	ۋىفاق	730
وسع	ۋۇسئ	729	وقار	ۋىقار	730
وسعت	ۋۇسئەت	729	ولادت	ۋىلادەت	730
وصله	ۋۇسله	729	ولايت	ۋىلايەت	730

پەزلىشى	گوقزلۇشى	بەت	پەزلىشى	گوقزلۇشى	بەت
هم تك	ھەمتەك	675	هم فن	ھەمفەن	676
هم تك ليك	ھەمتەكلىك	675	هم قد	ھەمقەد	676
همجنس	ھەمجىنس	675	همكاره	ھەمكارە	676
هم جهت	ھەمجىھەت	675	همكاسه	ھەمكاسە	676
هم جهت ليق	ھەمجىھەتلىق	675	هم كسوت	ھەمكىسۋەت	676
هم خوابه	ھەمخابە	676	هم كام	ھەمگام	676
هم دست	ھەمدەست	676	هم كاه	ھەمگاھ	676
هم دستانه	ھەمدەستانە	676	هم مصاف	ھەممەساف	677
هم دستان ليق	ھەمدەستانلىق	676	هم مشرب	ھەممەشرەب	677
هم دست ليغ	ھەمدەستلىغ	676	هم مهمل	ھەممۇھمل	677
همدم	ھەمدەم	676	هم مهمل ليق	ھەممۇھمللىق	677
هم دوش	ھەمدوش	676	هم نبرد	ھەمنەبەرد	677
همراز	ھەمراز	676	هم نشست	ھەمنەشەست	677
هم زاد	ھەمزاد	676	هم نشين	ھەمنىشىن	677
هم زبان	ھەمزەبان	676	همول	ھەمول	677
همسال	ھەمسال	676	همو	ھەمۇ	677
همسايه	ھەمسايە	676	همواز	ھەمۇاز	677
هم سبق	ھەمسەبەق	676	هميدون	ھەمىدون	677
هم سرليق	ھەمسەرلىق	676	همين	ھەمىن	677
هم سنك	ھەمسەنگ	676	هم عنان	ھەمئىنان	677
هم سير	ھەمسەير	676	هنجار	ھەنجار	677
هم شرب	ھەمشۇرب	676	هندسه	ھەندەسە	678
همشيره	ھەمشىرە	676	هندسى	ھەندەسي	678

يەزىلىشى	ئۇقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	ئۇقۇلۇشى	بەت
هرزه	هەرزە	669	هفتاد	هەفتاد	672
هرزه‌كار	هەرزەكار	669	هفت اورنك	هەفت ئەۋرەلك	672
هرزه‌كيش	هەرزەكش	669	هفت پيكر	هەفت پەيكەر	
هرزه‌كرد	هەرزەگەرد	669	هفت جوش	هەفتجوش	672
هرزه‌كوى	هەرزەگۆي	669	هفت خوان	هەفتخان	672
هرگاه	هەرگاھ	669	هفت رنك	هەفترەنگ	672
هريسه	هەرىسە	670	هلاك	هەلاك	674
هزار	هەزار	670	هلاهل	هەلاهىل	674
هزاره	هەزارە	670	هم	هەم	674
هزاردستان	هەزاردەستان	670	هم آغوش	هەماغۇش	674
هزار و هزار	هەزارۇهەزار	670	همان	هەمان	675
هذا القياس	هەزەلقىياس	670	همانا	هەمانا	675
هزيان	هەزەيان	670	همانچه	هەمانچە	675
هزيانات	هەزەيانات	670	هماندیک	هەماندەك	675
هزل	هەزل	671	هم آورد	هەماۋەرد	675
هزليات	هەزلىيىات	671	همه	هەمە	675
هزيمت	هەزىمەت	671	همعصر	هەمئەسر	675
هزيان	هەزيان	671	هم بر	هەمبەر	675
هست	هەست	671	همپا	هەمپا	675
هست ليغ	هەستلىغ	671	همپای	هەمپاي	675
هشت	هەشت	672	همپر	هەمپەر	675
هشت تار	هەشتتار	672	هم پيشه	هەمپىشە	675
هفت	هەفت	672	هم طريق	هەمتەرىق	675

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
هيبت	ھەيبەت	680	همايون فال	ھۇمايۇنفال	683
هموم	ھۇمۇم	683	هجاء	ھىجاء	685
هونه	ھۇنە	683	هجران	ھىجران	685
هويدا	ھۇۋەيدا	683	هجرت	ھىجرەت	685
هويت	ھۇۋىيەت	683	هجر و فرقت	ھىجر ۋەفۇرقەت	685
هدهد	ھۇدھۇد	684	هجری	ھىجرى	685
هوركاك	ھۇركەك	684	هدايت	ھىدايەت	685
هورماك	ھۇرمەك	684	هراول	ھىراۋۇل	685
هورميمك	ھۇرمىمەك	684	هری ، حری	ھىرى	686
هوروك	ھۇرۇك	684	هزبر	ھىزەبر	686
هورولماك	ھۇرۇلمەك	683	هلال	ھىلال	687
هوراتماك	ھۇرەتمەك	684	هلالی	ھىلالي	687
هنر	ھۇنەر	684	همم	ھىمم	687
هنركار	ھۇنەركار	684	همت	ھىممەت	687
هنرمند	ھۇنەرمەند	684	همت سيز	ھىممەتسىز	688
هنرور	ھۇنەرۋەر	684	هندزاد	ھىندزاد	688
هونی لاماك	ھۇنىلەمەك	684	هندو	ھىندۇ	688
هيمه	ھىمە	684	هندوی ريخته	ھىندۇيى ريختە	688
هبه	ھىبە	684	هندوانه	ھىندۋانە	688

ئۇقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئۇقۇلۇشى	بەت
ھەنگام	678	ھيجا	ھەيجا	680
ھەنگامە	678	ھيضه	ھەيزە	680
ھەنگامە ئارا	678	ھيكل	ھەيكەل	680
ھەنۇز	678	ھيهات	ھەيهات	680
ھەۋا	678	ھيولا	ھەيۇلا	680
ھەۋائ	678	ھيون	ھەيۇن	680
ھەۋادار	678	ھيولى ، ھيولا	ھەييۇلا	681
ھەۋان	678	ھبوط	ھۇبۇت	681
ھەۋايى	679	ھود	ھۇد	681
ھەۋەس	679	ھدا ، ھدى	ھۇدا	681
ھەۋەسكار	679	ھزبر	ھۇزەبر	682
ھەۋەسكەش	679	ھوش	ھۇش	682
ھەۋەسناك	679	ھوشنك	ھۇشەنگ	682
ھەۋەج	679	ھوش بر	ھۇشبەر	682
ھەۋر	679	ھوش كردار	ھۇشكىردار	682
ھەۋل	679	ھوشمند	ھۇشمەند	682
ھەۋلناك	679	ھوشمندانه	ھۇشمەندانه	682
ھەۋلىلەمەك	679	ھوشيار	ھۇشيار	682
ھەۋۋائ	679			
ھيا ـ ھەي	680	ھما	ھۇما	683
ھيا ـ ھۇي	680	ھمام	ھۇمام	683
ھەيئەت	680	ھماى	ھۇماي	683
ھەيئەتپەزىر	680	ھمايون	ھۇمايۇن	683

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
ياتاغان	ياتاغان	764	ياداماق	ياداماق	764
يادامان	يادامان	764	يارغاغ	يارغاغ	765
ياد آور	ياد ئاۋەر	764	يارغو	يارغۇ	765
يادە	يادە	765	يارغونچاق	يارغۇنچاق	765
ياد بيرماك	ياد بەرمەك	765	يارغى	يارغى	765
يارا	يارا	765	يارغيلاماق	يارغىلاماق	765
ياراد	ياراد	765	يارقانات	يارقانات	765
ياراش	ياراش	765	يارقو	يارقۇ	765
ياراشيق	ياراشىق	765	يارقين	يارقىن	765
ياراغ ، يراغ	ياراغ	765	يارليغ	يارلىغ	766
ياراغلاماق	ياراغلاماق	765	يارلىق	يارلىق	766
ياراغلانماق	ياراغلانماق	765	يارليقاماق	يارلىقاماق	766
ياراغليق	ياراغلىق	765	يارلىقانچوقى	يارلىقانچۇقى	766
ياراق	ياراق	765	يارماشماق	يارماشماق	766
ياراقلاماق	ياراقلاماق	765	يارماغ	يارماغ	766
ياراقلانماق	ياراقلانماق	765	يارماق	يارماق	766
يراقليق	ياراقلىق	765	يارمانماق	يارمانماق	766
ياراليق	يارالىق	765	يارمە	يارمە	766
ياراماجى ، ياراماچى	ياراماچى	765	ياروتماق	يارۇتماق	766
ياران	ياران	765	ياروغ	يارۇغ	766
يارانە	يارانە	765	ياروغلوق	يارۇغلۇق	766
يارەليغ	يارەلىغ	765	ياروق	يارۇق	766
يارتاغ توغ	يارتاغ تۇغ	765	ياروقماق	يارۇقماق	766

ي (يا :)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
يا	يا	763	ياتاقان	ياتاقان	764
ياب	ياب	763	ياتسى	ياتسى	764
يابان	يابان	763	ياتاق	ياتاق	764
يابنده	يابەنده	763	ياتلاماق	ياتلاماق	764
يبلار يبلار	يابلار - يابلار	763	ياتلاندورماق	ياتلاندۇرماق	764
يابو	يابۇ	763	ياتلانماق	ياتلانماق	764
يابورغاق	يابۇرغاق	763	ياتوغان	ياتۇغان	764
يابوشماق	يابۇشماق	763	ياتوغانچى	ياتۇغانچى	764
يابز	يابىز	763	ياتوق	ياتۇق	764
يابس	يابىس	763	ياتول	ياتۇل	764
يابلاق	يابلاق	763	ياتيش	ياتىش	764
ياپالاق	ياپالاق	763	ياختو	ياختۇ	764
ياپانچا ، ياپانچه	ياپانچه	763	يخشلار بارماق	ياخشىلار بارماق	764
يابقو	ياپقۇ	763	ياخود	ياخۇد	764
ياپماق	ياپماق	764	ياد	ياد	764
ياپورغاق	ياپۇرغاق	764	يادا	يادا	764
ياپوق	ياپۇق	764	ياداچى	ياداچى	764
ياپيرغاق	ياپىرغاق	764	ياداجيليق	ياداچىلىق	764
ياپيرغان	ياپىرغان	764			
ياتاغ	ياتاغ	764	ياداغ	يادا غ	764

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ياسا	ياسا	767	ياشونماق	ياشۇنماق	768
ياشيل	ياشىل	768	ياقتو	ياقتۇ	769
ياشيمتول	ياشىمتۇل	768	ياقتى	ياقتى	769
ياشين	ياشىن	768	ياقتيليق	ياقتىلىق	769
ياشينلاماق	ياشىنلاماق	768	ياقوت	ياقۇت	769
ياغاچ	ياغاچ	768	ياقوت فام	ياقۇتفام	769
يغان	ياغان	768	ياقوت كون	ياقۇت گۇن	769
ياغدو	ياغدۇ	768	ياقوتى	ياقۇتىي	769
ياغرين	ياغرىن	768	ياقين	ياقىن	769
ياغليغ	ياغلىغ	768	يانك	ياڭ	769
ياغمور	ياغمۇر	768	يانكسيلاماق	ياڭسىلاماق	769
ياغى	ياغى	768	يانكشاق	ياڭشاق	769
ياغير	ياغىر	768	يانكشاماغ	ياڭشاماغ	769
ياغز	ياغىز	768	يانكشاماق	ياڭشاماق	769
ياغيسى	ياغىسى	768	يانكلا	ياڭلا	769
ياغيقماق	ياغىقماق	768	يانكليغ	ياڭلىغ	769
ياغيلاماق	ياغىلاماق	768	يانكليق	ياڭلىق	769
ياغيليق	ياغىلىق	768	يانكماق	ياڭماق	769
ياغين	ياغىن	769	يانكى	ياڭى	769
يافت	يافت	769	يانكيتماق	ياڭىتماق	769
يافراق	يافراق	769	يانكيش	ياڭىش	769
ياق	ياق	769	يانكيل	ياڭىل	770
ياقارماق	ياقارماق	769	يانكيلاماق	ياڭىلاماق	770

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
يارغار	يارغار	765	ياروماق	يارۇماق	766
ياري	ياري	766	ياساغ	ياساغ	767
ياريشماق	يارىشماق	766	ياساغليغ	ياساغلىغ	
يارغار	ياري غار	766	ياساق ، يساق	ياساق	767
ياريم	يارىم	766	ياساقى	ياساقي	767
ياريم اوچوق	يارىمئۇچۇق	766	ياسانك	ياسالك	767
يارين	يارىن	766	يسال ، ياسال	ياسال	767
يازغورماق	يازغۇرماق	766	ياسالماق	ياسالماق	767
يازماق	يازماق	766	ياساماق	ياساماق	767
يازو	يازۇ	767	ياسالينماق	ياسالىنماق	767
يازوغ	يازۇغ	767	ياساو	ياساۋ	767
يازوق	يازۇق	767	ياساول	ياساۋۇل	768
يازوقلاماق	يازۇقلاماق	767	ياساوللوق	ياساۋۇللۇق	768
يازوقلوغ	يازۇقلۇغ	767	ياستاماق	ياستاماق	768
يازوقلوق	يازۇقلۇق	767	ياستانچاق	ياستانچاق	768
يازى	يازى	767	ياستنمق	ياستانماق	768
يازيغ	يازىغ	767	ياسمين	ياسەمەن	768
يازيغليغ	يازىغلىغ	767	ياسمن	ياسۇمەن	768
يازيلاماق	يازىلاماق	767	ياش	ياش	768
يازيلماق	يازىلماق	767	ياشۇرۇق	ياشۇرۇق	768
يازيم	يازىم	767	ياشوروقليق	ياشۇرۇقلىق	768
يازين	يازىن	767	ياشورونچيليق	ياشۇرۇنچىلىق	768
ياس	ياس	767	ياشولماق	ياشۇلماق	768

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
يالقيماق	يالقىماق	770	ياور	ياۋەر	771
ياوشان	ياۋشان	771	ياياماق	ياياماق	772
ياولاق	ياۋلاق	771	يايپاق	يايپاق	772
ياولاماق	ياۋلاماق	771	يايپانك	يايپاڭ	772
ياوماق	ياۋماق	771	يايچى	يايچى	772
ياووتماق	ياۋۇتماق	771	يايداق	يايداق	772
ياوشتورماق	ياۋۇشتۇرماق	771	يايقالماق	يايقالماق	772
ياوورقان	ياۋۇرقان	771	يايقاماق	يايقاماق	772
ياووز	ياۋۇز	771	يايقانماق	يايقانماق	772
ياوشقارى	ياۋۇشقارى	771	يايلا	يايلا	772
ياووشماق	ياۋۇشماق	772	يايماق	يايماق	772
ياووق	ياۋۇق	772	يايوق	يايۇق	772
ياووقلوق	ياۋۇقلۇق	772	ياييق	يايىق	772
ياووماق	ياۋۇماق	772	ياييلماق	يايىلماق	772
ياى	ياي	772	يباب	يەباب	772
ياياغ	ياياغ	772	يبان	يەبان	772
ياياغليغ	ياياغلىغ	772	يبروج الصنم	يەبرۇجۇسسەنەم	772
ياياغليق	ياياغلىق	772	يبروح الصنم	يەبرۇھۇسسەنەم	772
ياياق	ياياق	772	يتول	يەتۇل	773
ياياقلاماق	ياياقلاماق	772	يتيم	يەتىم	773
ياياقلانماق	ياياقلانماق	772	يتيمانه	يەتىمانە	773
ييياقلانماق	ياياقلانماق	772	يتيم لىك	يەتىملىك	773
ياياقليق	ياياقلىق	772	يتيم خانه	يەتىمخانە	773

بهزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	بهزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ياقماق	ياقماق	769	يانكيلتاچسيز	ياڭىلتاچسىز	770
يانكيلتماج	ياڭىلتماچ	770	يالماغور	يالماغۇر	770
يانكيلماق	ياڭىلماق	770	يالوى	يالۋى	770
يالاباج	يالاباچ	770	ياليتماق	يالىتماق	770
يلانك	يالاڭ	770	ياليقماق	يالىقماق	770
يالانكلامق	يالاڭلاماق	770	يالينك	يالىڭ	771
يالانكلانمق	يالاڭلانماق	770	يالينكچاق	يالىڭچاق	771
يلانكليق	يالاڭلىق	770	ياليڭ	يالىڭ	771
يالان	يالان	770	ياليڭلاماق	يالىڭلاماق	771
يالاو	يالاۋ	770	ياليڭليق	يالىڭلىق	771
يالاواج	يالاۋاچ	770	يام	يام	771
يالاوج	يالاۋۇچ	770	يامخانه	يامخانه	771
يالبارماق	يالبارماق	770	يمان بارماق	يامان بارماق	771
يالبارو	يالبارۇ	770	يامچى	يامچى	771
يالداماق	يالداماق	770	يانچاق	يانچاق	771
يلغا	يالغا	770	يانداش	يانداش	771
يالغاماق	يالغاماق	770	يانغو	يانغۇ	771
يالغانلاماق	يالغانلاماق	770	يانغولاماق	يانغۇلاماق	771
يالغوزلانماق	يالغۇزلانماق	770	يانغى	يانغى	771
يالغوزون	يالغۇزۇن	770	يانماق	يانماق	771
يالغيتماق	يالغىتماق	770	ياواز	ياۋاز	771
يالغينماق	يالغىنماق	770	ياواشماق	ياۋاشماق	771
يالقيتماق	يالقىتماق	770	ياوه	ياۋه	771

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
برحمك الله	يەرھەمۇكەللاھ	774	يسير	يەسىر	775
يشم	يەشم	775	يك چشمه	يەكچەشمە	776
يشدار قورت	يەشنەر قۇرت	775	يك دست	يەكدەست	776
يشين	يەشىن	775	يكديگر	يەكدىگەر	776
يغما	يەغما	775	يكران	يەكران	776
يفراغ	يەفراغ	775	يكرنك	يەكرەڭ	776
يقا	يەقا	775	يك رهه	يەكرەھە	776
يقال ، يققال	يەققال	775	يك رو	يەكرو	776
يقين	يەقىن	775	يك زبان	يەكزەبان	776
يقيناً	يەقىنەن	775	يكسان	يەكسان	776
يقيني	يەقىنىي	775	يكسر	يەكسەر	776
يك	يەك	775	يكسره	يەكسەرە	776
يكانداز	يەكانداز	775	يكفن	يەكفەن	776
يكايك	يەكا - يەك	775	يك قلم	يەكقەلەم	776
يكه	يەكە	775	يك قلمه	يەكقەلەمە	777
يكباره	يەكباره	775	يك قلمەليق	يەكقەلەمەلىق	777
يك بند	يەكبەند	775	يك هزار	يەكھەزار	777
يك پا	يەكپا	775	يكى	يەكى	777
يكپاره	يەكپارە	775	يگ ، يەگ	يەگ	777
يك پای	يەكپاي	775	يكانه	يەگانە	777
يكتا	يەكتا	776	يكدى غزال	يەگدى غىزال	777
يكتاليغ	يەكتالىغ	776	يگولوك	يەگۇلۇك	777
يك جهت ليغ	يەكجەھەتلىغ	776	يڭاق	يەڭاق	777

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
يايانك	ياياڭ	772	ياءجوج	يەئجۇج	773
يخ	يەخ	773	يريم	يەرىم	774
يخ آب ، يخاب	يەخاب	773	يزه	يەزە	774
يخدان	يەخدان	773	يزك	يەزەك	774
يخنى	يەخنى	773	يزك دار	يەزەكدار	774
يد	يەد	773	يزدان	يەزدان	774
يداغ	يەداغ	773	يزدان پرست	يەزدانپەرەست	774
يده ، يدا	يەدە	773	يزمەك	يەزمەك	774
يدەجى	يەدەچى	773	يزنه	يەزنە	774
يدەجيليق	يەدەچىلىق	773	ياس	يەئس	774
ير	يەر	773	يسار	يەسار	774
يراسه	يەراسە	774	يساغ	يەساغ	774
يراشماق	يەراشماق	774	يساغليغ	يەساغلىغ	774
يراغ	يەراغ	774	يساق	يەساق	774
يراغلاماق	يەراغلاماق	774	يساقى	يەساقىي	774
يراغليغ	يەراغلىغ	774	يسال	يەسال	774
يراق	يەراق	774	يسالغان	يەسالغان	774
يرقان	يەرەقان	774	يساول	يەساۋۇل	775
يرقان	يەرقان	774	يسر	يەسەر	775
يرلاك	يەرلەك	774	يستاماق	يەستاماق	775
يرليغ	يەرلىغ	774	يستانماق	يەستانماق	775
يرليك	يەرلىك	774	يثرب	يەسرىب	775
يرمغان	يەرمەغان	774	يسوع	يەسۇئ	775

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
يومى	يەۋسي	778	يولاق	يولاق	780
يولداماق	يولداماق	780	يوقاماق	يۇقاماق	780
يولسيز	يولسىز	780	يوقى	يۇقى	780
يولوغچى	يولوغچى	780	يوماق	يۇماق	780
يونغوجى	يونغۇچى	780	يومولانماق	يۇمالانماق	781
يونماق	يونماق	780	يومرو	يۇمرۇ	781
يېس	يۇبس	780	يومروغ	يۇمرۇغ	781
يېبوست	يۇبۇسەت	780	يومروق	يۇمرۇق	781
يوپقاليق	يۇپقالىق	780	يومرولماق	يۇمرۇلماق	781
يوت	يۇت	780	يومشاماق	يۇمشاماق	781
يوتقون	يۇتقۇن	780	يومغاق	يۇمغاق	781
يورت	يۇرت	780	يومغان	يۇمغان	781
يورتاچى	يۇرتاچى	780	يمكن	يۇمكىن	781
يورتچى	يۇرتچى	780	يمن	يۇمن	781
يورتلاندرماق	يۇرتلاندۇرماق	780	يومت	يۇموت	781
يورتلانماق	يۇرتلانماق	780	يمرقا	يۇمۇرقا	781
يورماق	يۇرماق	780	يومورتقا	يۇمۇرتقا	781
يسر	يۇسر	780	يومورماق	يۇمۇرماق	781
يوشونماق	يۇشۇنماق	780	يونت	يۇنت	781
يوغ	يۇغ	780	يونجه	يۇنجه	781
يوغچى	يۇغچى	780	يوح	يۇھ	781
يوغرولماق	يۇغرۇلماق	780	يوها	يۇھا	781
يوقا	يۇقا	780	يوارلاق	يۇۋارلاق	781

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
يك چشم	يەكچەشم	776	ينكليغ	يەڭلىغ	777
يل	يەل	777	ييىاق	يەياق	779
يلاو	يەلاۋ	777	يورات	يورات	779
يله	يەلە	777	يورت	يورت	779
يلك	يەلەك	777	يورتاغ	يورتاغ	779
يلانك	يەلەڭ	777	يورتاق	يورتاق	779
يلانك ليق	يەلاڭلىق	777	يورتاول	يورتاۋۇل	779
يلپازه	يەلپازە	777	يورتماق	يورتماق	779
يلدا	يەلدا	777	يورلمق	يورلەمەق	779
يلدا تونى	يەلداتۇنى	777	يورونك	يورۇك	779
يلغوز	يەلغۇز	777	يورون	يورۇن	779
يلغوزون	يەلغۇزۇن	777	يورونچقا	يورۇنچقا	779
يل لانماك	يەللەنمەك	777	يورونچقه	يورۇنچقە	779
يم ، يەم	يەم	777	يورونلوق	يورۇنلۇق	779
يمه	يەمە	777	يوسونلوق	يوسۇنلۇق	779
يم	يەمم	777	يوغان	يوغان	779
يمورماك	يەمۇرمەك	777	يوغانلاماق	يوغانلاماق	779
يمين	يەمىن	777	يوغانليق	يوغانلىق	779
ينبغى	يەنبەغى	777	يوغانماق	يوغانماق	779
يواقيت	يەۋاقىت	777	يوغورقان	يوغۇرقان	779
ياووتكاماك	يەۋۇتكەمەك	778	يوق	يوق	779
يوم	يەۋم	778	يوققارى	يوققارى	779
يوم النشور	يەۋمۇننۇشۇر	778	يول	يول	779

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
ييلاك	يەلەك	778	ييزلمك	يىزىنمەك	783
ييل پاغو	يەلپاغۇ	778	ييخ	يىخ	783
ييلپوگو	يەلپۇگۇ	778	ييغاچ	يىغاچ	784
ييل لانماك	يەللەنمەك	778	ييغماق	يىغماق	784
ييمداش	يەمدااش	778	ييغناشماق	يىغناشماق	784
ييمورماك	يەمۇرمەك	778	ييغناق	يىغناق	784
ييمرولماك	يەمرۇلمەك	778	ييغين ليك	يىغىنلىك	784
ييين	يەيىن	778	ييقتى	يىقتى	784
ييوتكاماك	يەۋۇتكەمەك	779	ييقدى	يىقدى	784
ييبارماق	يىبارماق	783	ييقماق	يىقماق	784
ييپوتمك	يىپۇتمەك	783	ييقوغ	يىقۇغ	784
ييتماك	يىتمەك	783	ييقنتى	يىقنتى	784
ييد	يىد	783	يگانه	يگانه	784
ييدا	يىدا	783	ييگيت	يىگىت	784
ييديغ	يىدىغ	783	ييلانك	يىلانك	784
ييير	يىر	783	ييلان	يىلان	784
ييراتماق	يىراتماق	783	ييلچى لاى	يىلچىلىي	784
ييراقراماق	يىراقراماق	783	يلدريم	يىلدىرىم	784
ييراقماق	يىراقماق	783	ييلقران	يىلقىران	784
ييراو	يىراۋ	783	ييلمان قيا	يىلمان قەيا	784
ييرغانماق	يىرغانماق	783	ييمرولكو	يىمرۇلگۇ	784
يركو	يىرگۇ	779	ييين	يىن	784
ييرلاغوچى	يىرلاغۇچى	783	ييىنچو	يىنچۇ	784
ييرلاماق	يىرلاماق	783	ييىنماق	يىمىنماق	784

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
يوقاق	يۇقاق	780
يووالاتماق	يۇۋالاتماق	781
يووالاق	يۇۋالاق	781
يووه	يۇۋه	781
يوكوش	يۆگۈش	781
يولەن ، يولن	يۆلەن	781
يومورمك	يۆمۇرمەك	781
يومورولكو	يۆمۇرۇلگۇ	781
يومورولمك	يۆمۇرۇلمەك	781
يورتاول	يۇرتاۋۇل	781
يورتاچى	يۇرتەچى	781
يورتچى	يۇرتچى	781
يورتمه	يۇرتمە	782
يورتماك	يۇرتمەك	782
يورش	يۇرش	782
يوروتمك	يۇرۇتمەك	782
يوروتيلماك	يۇرۇتىلمەك	782
يوروماك	يۇرۇمەك	782
يورى	يۇرى	782
يوريتمك	يۇرىتمەك	782
يوريخ	يۇرىخ	782
يوريك	يۇرىك	782
يوز	يۇز	782
يوزلكچه	يۇزلەكچە	782
يينكيرمك	يەڭمرمەك	778
ييل	يەل	778

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
يواشماق	يۇاشماق	781
يوزلانماك	يۇزلانماك	782
يوزوك	يۇزۇك	782
يوك	يۇك	782
يوكلاماك	يۇكلاماك	783
يوكمك	يۇكمەك	783
يوك كى	يۇككى	783
يوكلوك	يۇكلۇك	783
يوكمك	يۇكمەك	783
يوكوندورمك	يۇكوندۇرمەك	783
يوكوندورولمك	يۇكوندۇرۇلمەك	783
يوكونماك	يۇكۇنمەك	783
يونجى مروارىد	يۇنجى مەرۋارىد	783
ييتماك	يەتمەك	778
ييتى	يەتى	778
ييتورماك	يەتۇرمەك	778
ييتوشماك	يەتۇشمەك	778
ييتيق	يەتىق	778
ييتيكان	يەتىگەن	778
ييك	يەك	778
ييكراماك	يەكرەمەك	
يكدى غزال	يەگدى غزال	778
ييڭكيرتمك	يەڭمرتمەك	778
ييريك	يەرىك	783
ييزمك	يەزمەك	783

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
اوتاغە	گوتاغە	690	اورا	گورا	690
اوراغوت	گوراغۇت	690	اورونلىغ	گورۇنلىغ	691
اوراق	گوراق	690	اورين	گورىن	691
اوراقچى	گوراقچى	690	اوزاغون كون	گوزاغۇن گۇن	691
اورام	گورام	690	اوزان	گوزان	691
اوراماق	گوراماق	691	اوزغورماق	گوزغۇرماق	691
اوران	گوران	691	اوزماق	گوزماق	691
اورانداشماق	گورانداشماق	691	اوزوش	گوزۇش	691
اورانلاشماق	گورانلاشماق	691	اوسال	گوسال	691
اورانماق	گورانماق	691	اوسانماق	گوسانماق	692
اوراوت	گوراۋۇت	691	اوسماق	گوسماق	692
اورتاچاغلىغ	گورتاچاغلىغ	691	اوسولماق	گوسۇلماق	692
اورتاچاقلىق	گورتاچاقلىق	691			
اورتانچى	گورتانچى	691	اوش	گوش	692
اورچين	گورچىن	691	اوشال	گوشال	692
اوردا بازار	گوردا بازار	691	اوشانچە	گوشانچە	692
اوردو	گوردۇ	691	اوشانداغاچە	گوشانداغاچە	692
اوردوكنت	گوردۇكەنت	691	اوشانداق	گوشانداق	692
اوردوگاه	گوردۇگاھ	691	اوشمونچە	گوشمۇنچە	692
اورغاريم	گورغارىم	691	اوشمونداق	گوشمۇنداق	692
اورماشماق	گورماشماق	691	اوشموندين	گوشمۇندىن	692
اورناغ	گورناغ	691	اوشو	گوشۇ	692
اورنوق	گورنۇق	691	اوشوقتورماق	گوشۇقتۇرماق	692

او (ۋاۋ ئەلىف)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوبا	ئوبا	689	اوتاق	ئوتاق	690
اوباز	ئوباز	689	اوتانماق	ئوتانماق	690
اوبای جوبای	ئوباي - جوباي	689	اوترو	ئوترۇ	690
اوبرانماق	ئوبرانماق	689	اوتروغ	ئوترۇغ	690
اوبروق	ئوبرۇق	689	اوتغانماق	ئوتغانماق	690
اوپچين	ئوپچىن	689	اوتغراتی	ئوتغۇراتی	690
اوپچين ليق	ئوپچىنلىق	689	اوتلاش	ئوتلاش	690
اوپراق	ئوپراق	689	اوتلوغ	ئوتلۇغ	690
اوپراق	ئوپراق	689	اوتلوق	ئوتلۇق	690
اوپرانماق	ئوپرانماق	689	اوتوراق	ئوتۇراق	690
اوپماق	ئوپماق	689	اوتونلاماق	ئوتۇنلاماق	690
اوپوتماق	ئوپۇتماق	689	اوجاغلاق	ئوچاغلاق	690
اوت	ئوت	689	اوجاق	ئوچاق	690
اوتاجی	ئوتاچی	689	اوخراق	ئوخراق	690
اوتاچی	ئوتاچی	689	اوخرانماق	ئوخرانماق	690
اوتاتماق	ئوتاتماق	689	اوخشاتماق	ئوخشاتماق	690
اوتارماق	ئوتارماق	690			
اوتاغ	ئوتاغ	690	اوخشوش	ئوخشۇش	690
اوتاغا	ئوتاغا	690	اوخشوق	ئوخشۇق	690
اوتاغات	ئوتاغات	690	اودالیق	ئودالىق	690

بەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	بەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
اوغورماق	گوغۇرماق	693	اوقوماق	گوقۇماق	694
اوغوز	گوغۇز	693	اوقوندماق	گوقۇندماق	694
اوقيندماق	گوقمندماق	694	اولجەلاماق	گولجەلاماق	695
اوق يىلان	گوق يىلان	694	اولچا	گولچا	695
اونكات	گوڭات	694	اولچار	گولچار	695
اونكارماق	گوڭارماق	694	اولچاش	گولچاش	695
اونكالماق	گوڭالماق	694	اولچاق	گولچاق	695
اونكدايماق	گوڭدايماق	694	اولچايىش	گولچايىش	695
اونكورغا	گوڭۇرغا	694	اولچە	گولچە	695
اونكورماق	گوڭۇرماق	694	اولماق	گولماق	695
اونكولدورماق	گوڭۇلدۇرماق	694	اومار	گومار	695
اونكولماق	گوڭۇلماق	694	اوماق	گوماق	695
اول	گول	694	اوماقلانماق	گوماقلانماق	695
اولات	گولات	694	اوماقليق	گوماقليق	695
اولاتماق	گولاتماق	694	اومچا	گومچا	695
اولاشماق	گولاشماق	694	اوناغو	گوناغۇ	695
اولاشيق	گولاشىق	694	اونداليق	گوندالىق	695
اولاق	گولاق	694	اندور	گوندۇر	695
اولاماق	گولاماق	694	اوندورماق	گوندۇرماق	695
اولانماق	گولانماق	694	اونغاى	گونغاي	695
اولتورتماق	گولتۇرتماق	694	اوياتماق	گوياتماق	695
اولتورماق	گولتۇرماق	694	اوياغ	گوياغ	695
اولتوروم	گولتۇرۇم	694	اوياغلانماق	گوياغلانماق	695

یہزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	یہزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اورو	ئورۇ	691	اوشوقماق	ئوشۇقماق	692
اوروج	ئورۇج	691	اوشول	ئوشۇل	692
اوشوندائى	ئوشۇندائى	692	اوغوش	ئوغۇش	693
اوغالاماق	ئوغالاماق	692	اوغولاق	ئوغۇلاق	693
اوغان	ئوغان	692	اوغولجاماق	ئوغۇلچاماق	693
اوغراشماق	ئوغراشماق	692	اوغولچيلاماق	ئوغۇلچيلاماق	693
اوغراغ	ئوغراغ	692	اوغولدروق	ئوغۇلدۇرۇق	693
اوغراماق	ئوغراماق	692	اوغون	ئوغۇن	693
اوغرولوق	ئوغرۇلۇق	692	اوق	ئوق	693
اوغرى	ئوغرى	692	اوقا	ئوقا	693
اوغرين	ئوغرىن	692	اوقار	ئوقار	693
اوغرينجه	ئوغرىنچه	692	اوقالاماق	ئوقالاماق	693
اوغلاغو	ئوغلاغۇ	692	اوقتاماق	ئوقتاماق	693
اوغلان	ئوغلان	692	اوقچى	ئوقچى	693
اوغلوق	ئوغلۇق	692	اوقرا	ئوقرا	693
اوغور	ئوغۇر	693	اوقراماق	ئوقراماق	693
اوغورتماق	ئوغۇرتماق	693	اوقلاغ	ئوقلاغ	694
اوغورجه	ئوغۇرچه	693	اوقلاغو	ئوقلاغۇ	694
اوغورسيز	ئوغۇرسىز	693	اوقلاق	ئوقلاق	694
اوغورسيزليق	ئوغۇرسىزلىق	693	اوقلاماق	ئوقلاماق	694
اوغورلاب آلماق	ئوغۇرلاپ ئالماق	693	اوقلانماق	ئوقلانماق	694
اوغورلاماق	ئوغۇرلاماق	693	اوقلوق	ئوقلۇق	694
اوغورلۇق	ئوغۇرلۇق	693	اوقماق	ئوقماق	694

يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
اوتقاماق	ئۇتقاماق	697	اوچوقلاماق	ئۇچۇقلاماق	698
اوتقوزماق	ئۇتقۇزماق	697	اود	ئۇد	698
اورباغ	ئۇرباغ	699	اوشاغ	ئۇشاغ	701
اورغوشتەك	ئۇرغۇشتەك	699	اوشاق	ئۇشاق	701
اورلاشماق	ئۇرلاشماق	699	اوشاق آش	ئۇشاق ئاش	701
اورنوقماق	ئۇرنۇقماق	699	اوشاقچى	ئۇشاقچى	701
اورت	ئۇرۇت	699	اوشاقلاماق	ئۇشاقلاماق	701
اوروش كېلتورماك	ئۇرۇش كەلتۈرمەك	699	اوشالماق	ئۇشالماق	701
اوروغ قياش	ئۇرۇغ - قەياش	699	اوشاندرماق	ئۇشاندىرماق	701
اوروق	ئۇرۇق	699	اوشاناماق	ئۇشاناماق	701
اوروق - قياش	ئۇرۇق - قەياش	699	اوشقه	ئۇشقه	701
اورنك	ئۇرۇنك	699	اوشلاتماق	ئۇشلاتماق	701
اوز	ئۇز	699	اوشلاماق	ئۇشلاماق	701
اوزاتماق	ئۇزاتماق	700	اوشلوق	ئۇشلۇق	701
اوزالماق	ئۇزالماق	700	اوشموناق	ئۇشمۇناق	702
اوزاماق	ئۇزاماق	700	اوشمونچه	ئۇشمۇنچه	702
اوزماق	ئۇزماق	700	اوشموندين	ئۇشمۇندىن	702
اوسان	ئۇسان	700	اوشولوق	ئۇشۇلۇق	702
اوسانماق	ئۇسانماق	700	اوشولوم	ئۇشۇلۇم	702
اوسلوق	ئۇسلۇق	701	اوشوندى	ئۇشۇندى	702
اوسماقلاماق	ئۇسماقلاماق	701	اوغ	ئۇغ	702
اوسوغ	ئۇسۇغ	701	اوغدورماق	ئۇغدۇرماق	702
اوسون	ئۇسۇن	701	اوغماق	ئۇغماق	702

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اولتوز	ئولتۇز	695	اوياغليق	ئوياغلىق	695
اولجار	ئولجار	695	اوياق	ئوياق	695
اوياقلانماق	ئوياقلانماق	695	اوتماق	ئۇتماق	697
اويان	ئويان	695	اوجماق	ئۇجماق	698
اويانماق	ئويانماق	695	اوچ	ئۇچ	698
اويداق	ئويداق	695	اوچا	ئۇچا	698
اويغاغ	ئويغاغ	695	اوچار	ئۇچار	698
اويغانماغور	ئويغانماغۇر	696	اوچان	ئۇچان	698
اويقيز	ئويقىز	696	اوچه	ئۇچه	698
اويلوق	ئويلۇق	696	اوچرو	ئۇچرۇ	698
اويما	ئويما	696	اوچقالاتماق	ئۇچقالاتماق	698
اويما باتقاق	ئويما باتقاق	696	اوچقالاماق	ئۇچقالاماق	698
اويناشچيل	ئويناشچىل	696	اوچقان	ئۇچقان	698
اويناق	ئويناق	696	اوچقو	ئۇچقۇ	698
اويوق	ئويۇق	696	اوچلاماق	ئۇچلاماق	698
اوييتماق	ئويىتماق	696	اوچماق	ئۇچماق	698
اواتماق	ئۇئاتماق	697	اوچور	ئۇچۇر	698
اوانماق	ئۇئانماق	697	اوچمه	ئۇچمه	698
اوبراماق	ئۇبراماق	697	اوچوز	ئۇچۇز	698
اوبروق - سوبروق	ئۇبرۇق - سۇبرۇق	697	اوچوزلاتماق	ئۇچۇزلاتماق	698
اوپرانماق	ئۇپرانماق	697	اوچوزلانماق	ئۇچۇزلانماق	698
اوتقاندورماق	ئۇتقاندۇرماق	697	اوچوزليق	ئۇچۇزلىق	698
			اوچوق	ئۇچۇق	698

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
اولوس	ئۇلۇس	703	اولاماق	ئۇلاماق	706
اولوغ آتا	ئۇلۇغ ئاتا	704	اوبا	ئۇبا	706
اوياغليغ	ئۇياغلىغ	706	اوبوماق	ئۇيۇماق	706
اوياق	ئۇياق	706	اوبونماق	ئۇيۇنماق	706
اوياقتورماق	ئۇياقتۇرماق	706	اوبوچين	ئۇبۇچىن	707
اوياقماق	ئۇياقماق	706	اوبوسون	ئۇبۇسۇن	707
اويالاماق	ئۇيالاماق	706	اوبوك	ئۇبۇك	707
اويرالماق	ئۇيرالماق	706	اوپكالامك	ئۆپكەلەمەك	707
اويغاش	ئۇيغاش	706	اوپكالاندورماك	ئۆپكەلەندۈرمەك	707
اويغاشماق	ئۇيغاشماق	706	اوپكالانماك	ئۆپكەلەنمەك	707
اويغانماغور	ئۇيغانماغۇر	706	اوپكاليك	ئۆپكەلىك	707
اويغوشماق	ئۇيغۇشماق	706	اوپماك ، اوبماق	ئۆپمەك	707
اويغونماق	ئۇيغۇنماق	706	اوت	ئۆت	707
اويقولاتماق	ئۇيقۇلاتماق	706	اوته ، اوتا	ئۆتە	707
اويقولاماق	ئۇيقۇلاماق	706	اوتەجى	ئۆتەچى	707
اويقولانماق	ئۇيقۇلانماق	706	اوتاك	ئۆتەك	707
اويله ، ايلا ، ايله	ئۇيله	706	اوتلكو	ئۆتەلگۇ	707
اويلوق	ئۇيلۇق	706	اوتروك	ئۆترۈك	707
اويماق	ئۇيماق	706	اوتكه	ئۆتكە	707
اويوتماق	ئۇيۇتماق	706	اوتكارماك	ئۆتكەرمەك	707
اويوروق مويوروق	ئۇيۇرۇق - مۇيۇرۇق	706	اوتكارماك	ئۆتكەرمەك	707
اويوق	ئۇيۇق	706	اوتكارو	ئۆتكەرۇ	708
اويوقلاماق	ئۇيۇقلاماق	706	اوتكانماك	ئۆتكەنمەك	708

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوش	ئۇش	701	اوغوش	ئۇغۇش	702
اوشاتماق	ئۇشاتماق	701	اوفتانماق	ئۇفتانماق	702
اوقار	ئۇقار	702	اولۇقسىنماق	ئۇلۇقسىنماق	704
اوقوش	ئۇقۇش	703	اولو العزم	ئۇلۇلئەزم	704
اوقوشلوغ	ئۇقۇشلۇغ	703	اولو الامر	ئۇلۇلئەمر	704
اونكا	ئۇڭا	703	اوم	ئۇم	704
اولا	ئۇلا	703	اوماغ	ئۇماغ	704
اولابه	ئۇلابه	703	اوماغلانماق	ئۇماغلانماق	704
اولارچاغ	ئۇلارچاغ	703	اوماغليق	ئۇماغلىق	704
اولاش	ئۇلاش	703	اوماق	ئۇماق	704
اولاشماق	ئۇلاشماق	703	اوماقلانماق	ئۇماقلانماق	704
اولاشو	ئۇلاشۇ	703	اوماقليق	ئۇماقلىق	704
اولاقماق	ئۇلاقماق	703	اومانچ	ئۇمانچ	704
اولالماق	ئۇلالماق	703	اومانماق	ئۇمانماق	704
اولامسيز	ئۇلامسىز	703	اوموتماق	ئۇموتماق	705
اولانماق	ئۇلانماق	703	اومودون	ئۇمۇدۇن	705
اولغانماق	ئۇلغانماق	703	اومول	ئۇمۇل	705
اولغالماق	ئۇلغالماق	703	اومولماق	ئۇمۇلماق	705
اولغاماق	ئۇلغاماق	703	اوناماق	ئۇناماق	705
اولغاندورماق	ئۇلغاندۇرماق	703	اونتوج	ئۇنتۇج	705
اولغانماق	ئۇلغانماق	703	اونتوچ	ئۇنتۇچ	705
اولغايماق	ئۇلغايماق	703	انفۇن	ئۇنفۇن	705
اولو	ئۇلۇ	703	اونوت	ئۇنۇت	705

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوچوكلاماك	ئۆچۈكلەمەك	708	اوركاشماك	ئۆرگەشمەك	709
اوچوكماك	ئۆچۈكمەك	708	اوركامچى	ئۆرگەمچى	709
اوركانماك	ئۆرگەنمەك	709	اوزله	ئۆزله	710
اورگوچ	ئۆرگۈچ	709	اوزلت ، اوزلات	ئۆزلەت	710
اورلاش	ئۆرلەش	709	اوزلاك	ئۆزلەك	710
اورلاك	ئۆرلەك	709			
اورلم	ئۆرلەم	710	اوزلك	ئۆزلەك	711
اورلاماك	ئۆرلەمەك	710	اوزلاماك	ئۆزلەمەك	711
اورلانماك	ئۆرلەنمەك	710	اوزلەمك	ئۆزلەمەك	711
اورمه	ئۆرمە	710	اوزلانماك	ئۆزلەنمەك	711
اورمك	ئۆرمەك	710	اوزلوك	ئۆزلۈك	711
اورماك	ئۆرمەك	710	اوزلوك	ئۆزلۈك	711
اورو	ئۆرۈ	710	اوسروك	ئۆسرۈك	711
اوروك	ئۆرۈك	710	اسروك لوك	ئۆسرۈكلۈك	711
اوروك	ئۆرۈگ	710	اوسروماك	ئۆسرۈمەك	711
اورونك	ئۆرۈك	710	اوك	ئۆك	711
اورونك	ئۆرۈك	710	اوك	ئۆك	711
اورومجك	ئۆرۈمجەك	710	اوكا	ئۆكە	711
اورويش	ئۆرۈيۈش	710	اوكته	ئۆكتە	711
اوز	ئۆز	710	اوكتاك	ئۆكتەك	711
اوزا	ئۆزە	710	اوكتاتماك	ئۆكتەتمەك	711
اوزك	ئۆزەك	710	اوكتال	ئۆكتەل	711
اوزكالاك	ئۆزگەلەك	710	اوكتالاماك	ئۆكتەلەمەك	711

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اويوقماق	ئۇيۇقماق	706	اوتكون	ئۆتكۈن	708
اويونك	ئۇيۇنك	706	اوتله ، اوتلا	ئۆتله	708
اوتلاش	ئۆتلەش	708	اوچكماك	ئۆچۈكمەك	708
اوتماك	ئۆتمەك	708	اود	ئۆد	708
اوتمك	ئۆتمەك	708	اودالك	ئۆدەك	708
اوتماكچى	ئۆتمەكچى	708	اودله	ئۆدله	708
اوتوروك	ئۆتۈرۈك	708	اودلك	ئۆدلەك	709
اوتوزماك	ئۆتۈزمەك	708	اور	ئۆر	709
اوتوك	ئۆتۈك	708	اوره	ئۆره	709
اوتوكچى	ئۆتۈكچى	708	اورنك	ئۆرەك	709
اوتوك	ئۆتۈگ	708	اورت	ئۆرت	709
اوتول	ئۆتۈل	708	اورتانك	ئۆرتەك	709
اوتون	ئۆتۈن	708	اورتاماك	ئۆرتەمەك	709
اوتونچ	ئۆتۈنچ	708	اورتانماك	ئۆرتەنمەك	709
اوتونماك	ئۆتۈنمەك	708	اورتوگون	ئۆرتۈگۈن	709
اوتونوچ	ئۆتۈنۈچ	708	اورتۈك	ئۆرتۈك	709
اوچاش	ئۆچەش	708	اورتوكليك	ئۆرتۈكلىك	709
اوچاشماك	ئۆچەشمەك	708	اورسا	ئۆرسە	709
اوچاك	ئۆچەك	708	اورك	ئۆرك	709
اوچوكلاماك	ئۆچەكلەمەك	708	اوركاماچ	ئۆركەمەچ	709
اوچاماك	ئۆچەمەك	708	اوركا	ئۆرگە	709
اوچوك	ئۆچۈك	708	اوركاتماك	ئۆرگەتمەك	709
اوچوك	ئۆچۈك	708	اوركاريم	ئۆرگەرىم	709

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوكورتمەك	ئۆكۈرتمەك	712	اوكرنجلوك	ئۆگرۈنچلۈك	713
اوكورماك	ئۆكۈرمەك	712	اوكرنجلوگ	ئۆگرۈنچلۈگ	713
اوكوس	ئۆكۈس	712	اوكريتيك	ئۆگرىتىك	713
اوكريتيگ	ئۆگرىتىگ	713	اونكدين	ئۆڭدىن	714
اوكسمس	ئۆگسەمەس	713	اونكدى	ئۆڭدى	714
اوككولوك	ئۆگگۈلۈگ	713	اونكلوك	ئۆڭلۈك	714
اوكمك	ئۆگمەك	713	اونكلك	ئۆڭلۈك	714
اوكوت	ئۆگۈت	713	اونكو	ئۆڭۈ	714
اوكوتلاماك	ئۆگۈتلەمەك	713	اونكولوك	ئۆڭۈلۈك	714
اوگر ، اوكور	ئۆگۈر	713	اونكى	ئۆڭى	714
اوكورچى	ئۆگۈرچى	713	اول	ئۇل	714
اوكرمك	ئۆگۈرمەك	713	اولات	ئۇلەت	714
اوكز	ئۆگۈز	713	اولاشيلماك	ئۇلەشىلمەك	714
اوكوزماك	ئۆگۈزمەك	713	اولاشماك	ئۇلەشمەك	714
اوكوش	ئۆگۈش	713	اولانكا	ئۇلەڭ	714
اوكوشلوك	ئۆگۈشلۈك	713	اولنكا	ئۇلەڭ	714
اوكولاماك	ئۆگۈلەمەك	713	اولتوركولوك	ئۇلتۇرگۈلۈك	714
اوكولماك	ئۆگۈلمەك	713	اولجاش	ئۇلجەش	714
اوكوماك	ئۆگۈمەك	713	اولجاشماك	ئۇلجەشمەك	714
اوكون	ئۆگۈن	713	اولجامك	ئولجەمەك	714
اوكونج	ئۆگۈنچ	713	اولچاك	ئۇلچەك	714
اوكوندوره	ئۆگۈندۈره	713	اولچاكسيز	ئۇلچەكسىز	714
اوكوندروك	ئۆگۈندۈرۈك	714	اولچاكليك	ئۇلچەكلىك	714

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوزكالاماك	ئۆزگەلەمەك	710	اوكتاليماك	ئۆكتەلىمەك	711
اوزكالانماك	ئۆزگەلەنمەك	710	اوكتام	ئۆكتەم	711
اوزكو	ئۆزگۈ	710	اوكتاماك	ئۆكتەمەك	711
اوكتولاماك	ئۆكتۈلەمەك	711	اوكوش	ئۆكۈش	712
اوكچە	ئۆكچە	711	اوكول	ئۆكۈل	712
اوكچەلاماك	ئۆكچەلەمەك	711	اوكولماك	ئۆكۈلمەك	712
اوكسا	ئۆكسە	711	اوكوماك	ئۆكۈمەك	712
اوكساك	ئۆكسەك	711	اوكنچ	ئۆكۈنچ	712
اوكساماك	ئۆكسەمەك	711	اوكونماك	ئۆكۈنمەك	712
اوكسوتماك	ئۆكسۈتمەك	711	اوكيرتماك	ئۆكىرتمەك	712
اوكسوراك	ئۆكسۈرەك	712	اوك	ئۆگ	712
اوكسورتماك	ئۆكسۈرتمەك	712	اوكا ، اوكە	ئۆگە	712
اوكسورماك	ئۆكسۈرمەك	712	اوكات	ئۆگەت	712
اوكسوز	ئۆكسۈز	712	اوكاراتماك	ئۆگەرەتمەك	712
اوكسوك	ئۆكسۈك	712	اوكارانماك	ئۆگەرەنمەك	712
اوكسولماك	ئۆكسۈلمەك	712	اوكارتماك	ئۆگەرتمەك	712
اوكسوماك	ئۆكسۈمەك	712	اوكاك	ئۆگەك	712
اوكسوماك	ئۆكسۈمەك	712	اوكالكا	ئۆگەلگە	713
اوكلاكا	ئۆكلەگە	712	اوكراتماك	ئۆگرەتمەك	713
اوكلاماك	ئۆكلەمەك	712	اوكرن	ئۆگرەن	713
اوكماك	ئۆكمەك	712	اوكرانماك	ئۆگرەنمەك	713
اوكوت	ئۆكۈت ، ئۆگۈت	712	اوكرانيش	ئۆگرەنىش	713
اوكوتماك	ئۆكۈتمەك	712	اوكرولماك	ئۆگرۈلمەك	713

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
اويرولماك	ئۆيرۈلمەك	715
اويكونماك	ئۆيكۈنمەك	715
اوى كينه	ئۆيگىنە	715
اوركورماك	ئۇرگۈرمەك	717
اوركون	ئۇرگۈن	718
اورمەك	ئۇرمەك	718
اوز	ئۇز	718
اوزه	ئۇزە	718
اوزانماك	ئۇزەنمەك	718
اوزدورمه	ئۇزدۇرمە	718
اوزره	ئۇزرە	718
اوزكون	ئۇزگۈن	718
اوزوك	ئۇزۇك	718
اوستاك	ئۇستەك	718
اوك	ئۇك	718
اوكسالماك	ئۇكسەلمەك	718
اوكو	ئۇكۇ	718
اوكس	ئۇكۈس	718
اوكس تورلك	ئۇكۈس تۇرلۇك	718
اوكراشيلماك	ئۇگرەشىلمەك	718
اوگوت	ئۇگۈت ، ئۆگۈت	718
اوكورماك	ئۇگۈرمەك	718
اوكورولماك	ئۇگۈرۈلمەك	718

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
اوركا	ئۇرگە	717
اوركاسون	ئۇرگەسۇن	717
اوركوداماك	ئۇرگۇدەمەك	717
اوكوماك	ئۇگۇمەك	718
اوكون	ئۇگۇن	719
اوكيرتماك	ئۇگىرتمەك	719
اولاش	ئۇلاش	719
اولاشكولاماك	ئۇلاشكۇلاشمەك	719
اولاشماك	ئۇلاشماك	719
اولاشيلماك	ئۇلاشىلمەك	719
اولاماك	ئۇلاماك	719
اولغت ، الغت	ئۇلغەت	719
اولوش	ئۇلۇش	719
اولوشلوك	ئۇلۇشلۇك	719
اولوك	ئۇلۇك	719
اولوكه	ئۇلۇگە	719
اومونمەك	ئۇمۇنمەك	719
اومينچ	ئۇمىنچ	719
اون ، ئۇن	ئۇن ، ئۇن	719
اونچو	ئۇنچۇ	719
اوندامماك	ئۇندەمەك	719
اوندوجى	ئۇندۇچى	719
اوندور	ئۇندۇر	719

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوكونماك	ئۆگۈنمەك	714	اولدوركولوك	ئۆلدۈرگۈلۈك	714
اونك	ئۆلۈك	714	اولدورماك	ئۆلدۈرمەك	714
اونكتارماك	ئۆگىتەرمەك	714	اولكا ، اولكه	ئۆلكه	715
اولكو	ئۆلگۈ	715	اويلان	ئۆيلەن	716
اولكونمك	ئۆلگۈنمەك	715	اويلوك	ئۆيلۈك	716
اوللوك	ئۆللۈك	715	اويورماك	ئۆيۈرمەك	716
اولوتچى	ئۆلۈتچى	715	اويورولماك	ئۆيۈرۈلمەك	716
اولتچى	ئۆلۈتچى	715	اوتماك	ئۈتمەك	717
اولوتماك	ئۆلۈتمەك	715	اوچار	ئۈچەر	717
اولوستوك	ئۆلۈستۈك	715	اوچاكو	ئۈچەگۈ	717
اولومسا	ئۆلۈمسه	715	اوچاو	ئۈچەۋ	717
اولومشوك	ئۆلۈمشۈك	715	اوچاولان	ئۈچەۋلەن	717
اولوملوك	ئۆلۈملۈك	715	اوچلانچى	ئۈچلەنچى	717
اومسه	ئۆمسه	715	اورپيش	ئۈرپەش	717
اومسەليك	ئۆمسەلىك	715	اوركا	ئۈركه	717
اومكانليك	ئۆمگەنلىك	715	اوركچ	ئۈركەچ	717
اوكچى	ئۆگەچى	715	اوركاك	ئۈركەك	717
اوكجى	ئۆگەچى	715	اوركماك	ئۈركمەك	717
اوى	ئۆي	715	اوركو	ئۈركۈ	717
اوياكو	ئۆيەگۈ	715	اوركوداماك	ئۈركۈدەمەك	717
اويچى	ئۆيچى	715	اوركولماك	ئۈركۈلمەك	717
اويجى	ئۆيچى	715	اوركوماك	ئۈركۈمەك	717
اويروشماك	ئۆيرۈشمەك	715	اوركونچ	ئۈركۈنچ	717

ايـ (يا ئەلىف)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ايپسىز	ئىپسىز	31	ايرتاكى	ئەرتەگى	31
ايت	ئىت	31	ايرتاڭ	ئەرتەڭ	31
ايتماك	ئىتمەك	31	ايردى	ئەردى	31
ايتماكچى	ئىتمەكچى	31	ايرسا	ئەرسە	31
ايتينماك	ئىتىنمەك	31	ايرسانكا	ئەرسەڭ	31
ايچكو	ئىچكۈ		ايركاشماك	ئەركەشمەك	
ايداك	ئىدەك	31	ايركان	ئەركەن	31
ايدكو	ئىدگۈ	31	ايركليك	ئەركلىك	31
ايديز	ئىدىز	31	ايركينماك	ئەركىنمەك	31
ايديزليك	ئىدىزلىك	31	ايركاشماك	ئەرگەشمەك	
ايديش	ئىدىش	31	ايركماك	ئەرگەمەك	32
ايدىل	ئىدىل	31	ايركەماك	ئەرگەمەك	32
ايدلچه	ئىدىلچە	31	ايركنه	ئەرگەنە	32
اديلجيك	ئىدىلچىك	31	ايركانماك	ئەرگەنمەك	32
ايراول	ئىراۋۇل	31	ايرلىك	ئەرلىك	32
ايران	ئىران ، ئەرەن	31	ايرمان	ئەرمان	32
ايرانچه	ئىرانچە ، ئەرەنچە	31	ايرماس	ئەرمەس	32
ايرانليك	ئەرەنلىك	31	ايرمەن	ئەرمەن	32
ايرتەكون	ئەرتەگۈن	31	ايرميش	ئەرمىش	32
ارتاكى	ئەرتەگى	31	ايرن	ئەرن	32

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوكوش	ئۇگۇش	718	اوندورراق	ئۇندۇرراق	719
اوكولماك	ئۇگۇلمەك	718	اوندررالك	ئۇندۇررەك	719
اوكوم	ئۇگۇم	718	اونمالك	ئۇنمەك	719
اويان	ئۇيەن	719	اويورمه	ئۇيۇرمە	719
اويكو	ئۇيكۇ	719	اويورمالك	ئۇيۇرمەك	719
اويله	ئۇيلە	719	اويوروتمالك	ئۇيۇرۇتمەك	719
اويور	ئۇيۇر	719	اويورولمالك	ئۇيۇرۇلمەك	719
اويورتلامالك	ئۇيۇرتلەمەك	719	اويوك	ئۇيۇك	719

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
ايكرىمچى	ئەگرىمچى	34	ايمكاكلاماك	ئەمگەكلەمەك	34
ايكلدچى	ئەگلەنچى	34	ايمكاكلانماك	ئەمگەكلەنمەك	34
ايكن	ئەگن	34	ايمكانماك	ئەمگەنمەك	34
ايكيرماك	ئەگىرمەك	34	ايملاماك	ئەملەمەك	34
ايكيز	ئەگىز	34	ايميزكاى	ئەمىزگەي	34
اينك	ئەڭ	34	ايميشتوك	ئەمىشتۇك	35
اينكليك	ئەڭلىك	34	ايميشدوك	ئەمىشدۇك	35
ايل	ئەل	34	اينكه	ئىنەگە	35
ايلتماق	ئەلتماق	34	ايندىرماك	ئىندىرمەك	35
ايلتماك	ئەلتمەك	34	اينليدور	ئىنلىدۇر	35
ايلچيلاشمك	ئەلچىلەشمەك	34	اينماك	ئىنمەك	35
ايلسيز	ئەلسىز	34	ايو	ئەۋ	35
ايل كون	ئەل گۈن	34	ايورورماك	ئەۋرۈرمەك	35
ايليك	ئەلىك	34	ايوروشماك	ئەۋرۈشمەك	35
ايليكلاماك	ئەلىكلەمەك	34	ايورولاماك	ئەۋرۈلەمەك	35
ايم	ئىم	34			
ايمانك	ئىمەك	34	ايورولماك	ئەۋرۈلمەك	35
ايمان	ئىمان	34	ايولوك	ئەۋلۈك	35
ايمدى	ئەمدى	34	ايوليك	ئەۋلىك	35
ايمديدن	ئەمدىدىن	34	ايورماك	ئەۋرمەك	35
ايمديكاتيكرو	ئەمدىگەتەگرو	34	ايىكۈلۈك	ئەيگۈلۈك	35
ايمقانماق	ئەمقانماق	34	ايىق اوتى	ئەيىق ئوتى	
ايمكاك	ئەمگەك	34	ايىبيتماك	ئىبىتمەك	732

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ايرناك	ئەرنەك	32	ايشاك مونچاق	ئەشەكمۇنچاق	33
ايراوغلى	ئەر ئوغلى	32	ايشچى	ئىشچى	33
ايرور	ئەرۋر	32	ايشكك	ئىشكەك	33
ايريشماك	ئەرىشمەك	32	ايشيك	ئىشىك	33
ايريك	ئەرىك	32	ايشيكچى	ئىشىكچى	33
ايريكليك	ئەرىكلىك	32	ايشيكليك	ئىشىكلىك	33
ايريكماك	ئەرىكمەك	32	ايكاكو	ئىكەگۇ	33
ايريم	ئەرىم	32	ايكماك	ئەكمەك	33
ايريماك	ئەرىمەك	32	ايكين	ئەكىن	33
ايزكو	ئەزگۇ	32	ايكينجى	ئەكىنچى	33
ايزكولانماك	ئەزگۇلەنمەك	32	ايكينليك	ئەكىنلىك	33
ايزكولوك	ئەزگۇلۇك	32	ايكاچى	ئىگەچى	33
ايزگولوك	ئەزگۇلۇك	32	ايكاچ	ئىگەچ	33
ايسانك	ئەسەك	32	ايكارماك	ئىگەرمەك	33
ايسقارماق	ئەسقارماق	32	ايكالاماك	ئىگەلەمەك	33
ايسكارماك	ئەسكەرمەك	32	ايكاك	ئىگەك	33
ايسكى	ئەسكى	32	ايكانماك	ئىگەنمەك	33
ايسكير	ئەسكىر	32	ايكرارتماك	ئىگرەرتمەك	33
ايسكيرماك	ئەسكىرمەك	32	ايكررماك	ئىگرەرمەك	33
ايسليك	ئەسلىك	32	ايكرانماك	ئىگرەنمەك	33
ايسماك	ئەسمەك	32	ايكرى	ئەگرى	33
ايسورماك	ئەسۇرمەك	33	ايكريك	ئەگرىك	33
ايسيركاماك	ئەسىركەمەك	33	ايكريم	ئەگرىم	33

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
ايچېن آرا	گىچمىن ئارا	736	ايريك راك	گىرىكرەك	739
ايد	گىد	737	ايريك ليك	گىرىكلىك	739
ايدى	گىدى	737	ايرن	گىرىن	739
ايديسى	گىدىسى	737	ايزه	گىزە	740
ايديش	گىدىش	737	ايزگو ، ايزكو	گىزگۇ	741
ايز	گىر	738	ايزكولانماك	گىزگۇلەنمەك	741
ايراد	گىراد	738	ايزكوليك	گىزگۇلىك	741
ايراق	گىراق	738	ايزكى	گىزگى	741
ايراول	گىراۋۇل	738	ايزليك	گىزلىك	741
ايرجايماك	گىرجەيمەك	738	ايزى	گىزى	741
ايرغاتماق	گىرغاتماق	739	ايزيد	گىزيد	741
ايرغاق	گىرغاق	739	ايزيدا	گىزيدا	741
ايرغايتماق	گىرغايتماق	739	ايس	گىس	741
ايرغى	گىرغى	739	ايستاتماك	گىستەتمەك	742
ايركا	گىركە	739	ايستامان	گىستەمان	742
ايركاچ	گىركەچ	739	ايسيغ دم	گىسىغدەم	745
ايركمك	گىركمەك	739	ايسيغ نفس	گىسىغ نەفەس	745
ايركاك	گىركەك	739	ايسيغ ايلمغ	گىسىغ گىلمغ	745
ايركورماك	گىرگۇرمەك	739	ايسكالاماك	گىسكەلەمەك	745
ايركونجاك	گىرگۇنجەك	739	ايسكاماك	گىسكەمەك	745
ايرلاماك	گىرلەمەك	739	ايسلاماق	گىسلاماق	746
ايرلاماق	گىرلاماق	739	ايسيتما	گىسىتما	746
ايريك	گىرىك	739	ايسيتماق	گىسىتماق	746

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ايبيماك	ئىبىمەك	732	ايجابى	ئىجابي	735
ايبين	ئىبىن	732	ايجاد	ئىجاد	735
ايپكين	ئىپكىن	732	ايچ	ئىچ	735
ايپيلچيك	ئىپىلچىك	732	ايچ آلاتى	ئىچ ئالاتى	735
ايپين	ئىپىن	732	ايچەگو	ئىچەگۇ	735
ايپينماك	ئىپىنمەك	732	ايچرە ، ايچرا	ئىچرە	735
ايتاون	ئىتاۋۇن	732	ايچراداكى	ئىچرەدەكى	735
ايتالكو	ئىتەلگۇ	732	ايچراكى	ئىچرەگى	735
ايتيك	ئىتتىك ، ئىتىك	733	ايچكارو	ئىچكەرۇ	735
ايتمك ليك	ئىتتىكلىك ، ئىتىكلىك	733	ايچكارولا	ئىچكەرۇلە	735
ايتدورماك	ئىتدۇرمەك	733	ايچكك	ئىچكەك	735
ايتقا	ئىتقا	733	ايچكو	ئىچكۇ	735
ايتكورماك	ئىتكۇرمەك	733	ايچكولاماك	ئىچكۇلەمەك	736
ايتلاماق	ئىتلاماق	733	ايچكولوك	ئىچكۇلۇك	736
ايتلاماك	ئىتلەمەك	733	ايچكى	ئىچكي	736
ايتماك	ئىتمەك	734	ايچكير	ئىچكىر	736
ايتيماك	ئىتىمەك	734	ايچليك	ئىچلىك	736
ايتورماك	ئىتۇرمەك	734	ايچمان	ئىچمان	736
ايتيرماك	ئىتىرمەك	734	ايچى ، ايجى	ئىچى	736
ايتيك	ئىتىك	734	ايچيچ	ئىچىچ	736
ايتيماك	ئىتىمەك	734	ايچيك	ئىچىك	736
ايتيتماك	ئىتىتمەك	734	ايچيكمك	ئىچىكمەك	736
ايجاب	ئىجاب	734	ايچيم	ئىچىم	736

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ايكرنجليك	ئىگرەنچلىك	752	ايلديريم	ئىلدىرىم	753
ايكرانماك	ئىگرەنمەك	752	ايلديز	ئىلدىز	753
ايكريم	ئىگرىم	752	ايلشيك	ئىلشىك	753
ايكلاماك	ئىگلەمەك	752	ايلغار	ئىلغار	754
ايك ليك	ئىگلىك	752	ايلغارماق	ئىلغارماق	754
ايكنه	ئىگنە	752	ايلغاماق	ئىلغاماق	754
ايكيرماك	ئىگىرمەك	752	ايلقا	ئىلقا	754
اينكماك	ئىڭمەك	752	ايلقى	ئىلقى	754
اينكراماك	ئىڭرەمەك	752	ايلغى	ئىلغى	754
اينكنه	ئىڭنە	752	ايلك	ئىلك	754
ايل	ئىل	752	ايلكارماك	ئىلگەرمەك	754
ايلاى	ئىلاي	752	ايلكاماك	ئىلگەمەك	754
ايلاك	ئىلەك	753	ايلكوى	ئىلگۈي	754
ايلاكلاماك	ئىلەكلەمەك	753	ايليتماق	ئىلىتماق	754
ايلاماك	ئىلەمەك	753	ايلمك	ئىلمەك	754
ايلانجاك	ئىلەنچەك	753	ايليغ	ئىلىغ	755
ايلانماك	ئىلەنمەك	753	ايليك	ئىلىك	755
ايلاى	ئىلەي	753	ايليكلاماك	ئىلىكلەمەك	755
ايلايسه	ئىلەيسە	753	ايليك	ئىلىگ	755
ايلپيراتماك	ئىلپىرەتمەك	753	ايلىنماق	ئىلىنماق	755
ايلتيراغوچ	ئىلتىرەغۇچ	753	ايمان	ئىمان	755
ايلتراق	ئىلتىراق	753	ايمان سوز	ئىمانسوز	755
ايلداى	ئىلدەي	753	ايمانماك	ئىمەنمەك	755
ايمن	ئىمىن	756	اينجيرماك	ئىنجىرمەك	758

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ايسيتمه	ئسىتمه	746	ايقان	ئىقان	749
ايسيتمەك	ئسىتمەك	746	ايكاكو	ئىكەگۇ	750
ايسيرغا	ئسىرغا	746	ايكاو ، ايكو	ئىكەۋ	750
ايسيرغاناق	ئسىرغاناق	746	ايكاولا	ئىكەۋلە	750
ايش	ئىش	746	ايكالاسى	ئىكەلەسى	750
ايشقاول	ئىشقاۋۇل	747	ايكاولان	ئىكەۋلەن	750
ايشقيرماق	ئىشقىرماق	748	ايكاوليك	ئىكەۋلىك	750
ايشقيريق	ئىشقىرىق	748	ايكى	ئىككى	751
ايش كوچ	ئىش - كۈچ	748	ايكى رار	ئىككىرار	751
ايشكين	ئىشكىن	748	ايكى ليك	ئىككىلىك	751
ايشلاك	ئىشلەك	748	ايكيلانماك	ئىككىلەنمەك	751
ايشلاماك	ئىشلەمەك	748	ايكى	ئىكى	751
ايشنار	ئىشنار	748	ايكيرار	ئىكىرەر	751
ايشناماق	ئىشناماق	748	ايكيز	ئىكىز	751
ايشنار	ئىشنەر	748	ايكيزاك	ئىكىزەك	751
ايشناماك	ئىشنەمەك	748	ايكيشر	ئىكىشەر	751
ايشليغ	ئىشلىغ	748	ايک ، ايگ	ئىگ	751
ايشى	ئىشى	748	ايكاچى	ئىگەچى	751
ايشيق	ئىشىق	748	ايكيرليك	ئىگەرلىك	751
ايشك	ئىشىك	748	ايكارماک	ئىگەرمەك	751
ايغاچ	ئىغاچ	748	ايكده	ئىگدە	751
ايغاغ	ئىغاغ	748	ايكراماك	ئىگرەمەك	752
ايغلاماق	ئىغلاماق	748	ايكرنج	ئىگرەنج	752

مەسئۇل مۇھەررىر: نۇسرەت ئابلىمىت
مەسئۇل كوررېكتور: نىزامىدىن ئالاۋدىن

چاغاتاي ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئىزاھلىق لۇغىتى

خەمىت تۆمۈر، ئابدۇرەئوپ پولات

نەشر قىلغۇچى : مىللەتلەر نەشرىياتى
نەشرىيات ئادرېسى : بېيجىڭ شەھىرى خېپىڭلى شىمالىي كوچا 14- قورۇ
پوچتا نومۇرى : 100013
تېلېفون نومۇرى : 010—64290862
ساتقۇچى : جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى
باسقۇچى : بېيجىڭ شېڭتۇڭ باسما چەكلىك شىركىتى
نەشرى : 2016-يىل 3-ئايدا 1-قېتىم نەشر قىلىندى
بېسىلىشى : 2016-يىل 3-ئايدا بېيجىڭدا 1-قېتىم بېسىلدى
ئۆلچىمى : 1092× 787 م م. 16 كەسلەم
باسما تاۋىقى : 75.625
باھاسى : 180.00 يۈەن
ISBN 978-7-105-13886-9/H • 977 维 41

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ايناغ	ئىناغ	756	اينجيماك	ئىنجىمەك	758
ايناق	ئىناق	756	اينچاك	ئىنچەك	758
ايناقليق	ئىناقلىق	756	اينچكه	ئىنچكە	758
ايناقماق	ئىناقماق	756	اينچكاليك	ئىنچكەلىك	758
اينال	ئىنال	756	اينچكيرماك	ئىنچكىرمەك	758
اينالچيق	ئىنالچىق	756	اينچماك	ئىنچمەك	758
اينالماك	ئىنالمەك	756	اينچقيرماق	ئىنچقىرماق	758
اينالماق	ئىنالماق	756	اينچيك	ئىنچىك	758
اينام	ئىنام	756	ايندامق	ئىندامق	758
اينامليق	ئىناملىق	756	ايندامتاق	ئىندەتمەك	758
اينانچ	ئىنانچ	756	ايندامماك	ئىندەمەك	758
اينانچسيز	ئىنانچسىز	756	ايندور	ئىندۇر	758
اينانچسيزليق	ئىنانچسىزلىق		ايندورماك	ئىندۇرمەك	759
اينانچليق	ئىنانچلىق	756	ايندورولماك	ئىندۇرۇلمەك	759
اينانمورماق	ئىناندۇرماق	757	اينكان	ئىنگەن	759
اينانماق	ئىنانماق	757	اينماق	ئىنماق	760
اينانيلماق	ئىنانىلماق	757	اينماك	ئىنمەك	760
اينانماك	ئىنەتمەك	757	اينير	ئىنىر	760
اينانشلاماك	ئىنەشلەمەك	757	اينيش	ئىنىش	760
اينك	ئىنەك	757	اينيقماق	ئىنىقماق	760
اينانچى	ئىنەكچى	757	ايودىم	ئىۋدىم	761
			ايا	ئىيە	761
اينانكا	ئىنەگە	757	ايپا	ئىيا	762
اينالماك	ئىنەلمەك	757	ايانسيز	ئىيەسىز	762
اينچو	ئىنجۇ	758	ايالاماق	ئىيالاماق	762
اينجيتماك	ئىنجىتمەك	758	ايضاحات	ئىيزاھات	762

图书在版编目(CIP)数据

察哈台维吾尔语详解词典 ：维吾尔文 / 哈米提·铁木尔,阿布都鲁甫·甫拉提编著. -- 北京 ：民族出版社,2015.6
ISBN 978-7-105-13886-9

Ⅰ. ①察… Ⅱ. ①哈… ②阿… Ⅲ. ①维吾尔语（中国少数民族语言）—词典 Ⅳ. ①H215.6

中国版本图书馆CIP数据核字(2015)第136353号

作　　者：	哈米提·铁木尔，阿布都鲁甫·甫拉提编
责任编辑：	努斯来提古丽·阿不力米提
责任校对：	尼札木丁·阿拉木丁
出版发行：	民族出版社　http://www.mzcbs.com
社　　址：	北京市和平里北街14号　邮编：100013
电　　话：	010-64290862（维文室）
印　　刷：	北京盛通印刷股份有限公司
版　　次：	2016年3月第1版　2016年3月北京第1次印刷
开　　本：	1/16
印　　张：	75.625
定　　价：	180.00元

ISBN 978-7-105-13886-9/H·977　维 41